37
31 C
18

THEOLOGIA MORALIS

SANCTI

ALPHONSI DE LIGORIO

OLIM EPISCOPI S. AGATHÆ GOTHORUM, ET RECTORIS MAJORIS
CONGREGATIONIS SS. REDEMPTORIS

ADJUNCTA IN CALCE PERUTILI INSTRUCTIONE AD PRAXIM CONFESSARIORUM

UNA CUM ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI

JOANNIS DOMINICI MANSI ARCHIEPISCOPI LUCENSIS

EPITOME DOCTRINÆ MORALIS ET CANONICÆ

EX OPERIBUS BENEDICTI XIV.

EDITIO DECIMATERTIA ABSOLUTISSIMA

IN QUA PRÆTER EA OMNIA QUÆ IN CETERIS ADDITA FUERE

NUNC PRIMUM

Auctor ipse plura reformavit, aliquibus sententiis clarius explicatis, aliis de novo additis, aliis re melius perpensa immutatis, & novas animadversiones magni ponderis adjecit.

TOMUS SECUNDUS

BASSANI

SUIS TYPIS REMONDINI EDIDIT

M. DCCC. XXXII.

I N D E X
CAPITUM ET DUBIORUM

Cui adnectuntur omnia Summaria, quæ singulis Capitibus & Dubiis infra apponentur, ut simul hic præ oculis habentur cunctæ res & quæstiones, quæ in Libro continentur.

Littera l. *denotat librum*, n. *numerum marginalem*, v. *versiculum*.

LIBER IV.

DE PRÆCEPTIS PARTICULARIBUS CERTO HOMINUM STATUI PROPRIIS.

CAPUT I.

DE STATU RELIGIOSO.

DUBIUM I.

Quid sit natura status religiosi? pag. 1.

1. Quid status Religionis? Et qui sint Religiosi? 2. An Religiosus promotus ad Cardinalatum, vel Episcopatum maneat obstrictus votis? 3. An teneatur ad observantiam suæ Regulæ. 4. An promotus ad Parochiam teneatur ad habitum, & Regulam?

DUBIUM II.

Quæ requirantur ad valorem professionis religiosæ? pag. 2.

5. Quæ conditiones requirantur ad professionem religiosam? I. Aptitudo voventis. Quid de ætate, & exploratione puellarum suscipientium habitum religiosum? 6. II. Requiritur consensus Prælati Ordinis. 7. III. Ut professio sit spontanea. 8. Quomodo & quando professus possit reclamare de nullitate suæ professionis?

DUBIUM III.

Ad quid teneatur Religiosus vi suæ professionis? pag. 3.

9. De obligatione Religiosi tendendi ad perfectionem. 10. Quando Religiosus peccet graviter contra hanc obligationem? 11. An peccet graviter, si intendat servare sola mandata obligantia sub gravi? 12. An quilibet Christianus graviter peccet, si proponat committere omnia venialia? 13. An Prælatus aliquando peccet graviter, negligendo corrigere defectus leves subditorum?

DUBIUM IV.

Ad quid Religiosus obligetur vi votorum? pag. 5.

14. Ad quid obligetur Religiosus ex voto *paupertatis?* An manuscripta, reliquiæ, & picturæ sint propriæ Religiosorum? 15. An possint habere peculium? 16. Quæ non repugnent voto paupertatis? 17. An & quomodo peccet Religiosus accipiens, vel absumens sine consensu superioris? 18. An excuset a mortali licentia præsumpta? (*Vide etiam dicta l.* 3. n. 70.) 19. An peccet Religiosus absumens bona in alium usum, quam ei sint data? 20. An possit renuntiare, vel non acceptare sibi debita? 21. An facere donationes remuneratorias? 22. An testari? 23. An aliis largiri, quod sibi subtraxit ex sibi concessis ad usum? 24. Quænam quantitas in Religioso sit gravis? 25. An peccet graviter, si accipiat parva usque ad magnam quantitatem? 26. An impotens restituere teneatur sibi subtrahere ex rebus datis ad usum? 27. An peccet mutuans res ad usum concessas? 28. An abscondens res, ne superior de eis disponat? 29. Quid, si Prælatus det licentiam ad expendendum ad usus turpes aut vanos? 30. An hæc licentia sit de se invalida? 31. An subditus, obtenta licentia generali, peccet contra paupertatem, & teneatur restituere tum ipse, quam accipiens, si expendat in usus turpes? (*Vide etiam dicta l.* 3. n. 873.) 32. An superior possit dare licentiam aliquid ludo exponendi? 33. An excuset licentia petita, & injuste negata? 34. An accipiens aliquid a Religioso sine licentia, possit aliquando id retinere? 35. An votum paupertatis possit per consuetudinem abrogari? 36. An Abbatissa possit libere bona Monasterii administrare? An instituere beneficia, & ea auferre; necnon conferre Capellanias, &c.

37. De voto *castitatis*. Hic etiam agitur *de clausura* Religiosorum.

38. Ad quid obligetur Religiosus ex voto *obedientiæ?* Et an teneatur subditus obedire sub gravi, si Prælatus non jubeat in *virtute obedientiæ*, vel sub pœna gravi? 39. An teneatur ad ea quæ indirecte pertinent ad Regulam? 40. An ad ea quæ sunt contra, vel supra Regulam? An teneatur assistere morbo contagioso infectis? 41. Quid, si Regula obliget sub peccato? 42. Quid si non sub peccato? 43. An obligentur Religiosi ad nova statuta capitulorum? 44. An teneantur obedire Prælatis Regulam reformantibus? 45. An Prælati possint præcipere sub peccato actus internos? 46. An Religiosus non obediendo dupliciter peccet? 47. An teneatur obedire, si dubitat, utrum res præcepta sit licita? (*Vide etiam l.* 1. n. 24.) Quid, si habeat opinionem probabilem, quod non teneatur? 48. An religiosus valide voveat sine licentia Prælati? 49. An teneatur obedire Prælato jubenti revelare secretum commissum? 50. An Religiosus teneatur ad vota in professione emissa, etiamsi superveniat aliqua notabilis circumstantia non prævisa? ? (*Vide etiam l.* 3. n. 226.) An valeat licentia impetrata a Prælato inferiori, si a majori fuerit prius denegata?

51. *Moniales* quibus superioribus teneantur obedire?

52.

52. An Abbatissa possit ipsis præcipere, obligando in conscientia? 53. An eam Ipsis dispensare in Regulis, & votis? 54. An irritare vota emissa eum suo consensu? 55. An vota novitiarum? 56. Plura notanda circa obedientiam Monialium debitam Episcopo. 57. An Moniales in actu visitationis teneantur revelare transgressiones aliarum Episcopo interroganti? 58. De Confessariis Monialium, remissive? 59. Plura notanda de electione Abbatissæ.

60. De Privilegiis Regularium, & Monialium. Et an Moniales gaudeant Privilegiis Religiosorum ejusdem Ordinis? 61. Et I. An Abbatissæ possint dispensare in jejuniis, Officio? &c. II. An Moniales possint absolvi ab Episcopo? III. An omnes Regulares possint divina peragere tempore interdicti? 62. An laici possint sepeliri in Ecclesiis Monialium? 63. De Privilegiis Regularium circa divinum Officium. 64. An Prælatus possit privilegia limitare?

DUBIUM V.

Qui possint, vel teneantur ingredi Religionem, pag. 22.

65. Quibus non liceat Religionem ingredi? 66. In qua necessitate parentum prohibeatur filiis Religiosos fieri? 67. Quando filii jam professi teneantur a Religione egredi ad subveniendum parentibus? 68. An peccent filii Religionem ingredientes, invitis, aut insciis parentibus? (*Vide etiam dicta l.* 2. n. 50.) 69. Quando prohibeatur parentibus Religionem intrare ob necessitatem filiorum? 70. An liceat relinquere fratres aut sorores in necessitate? 71. An debitis gravati possint Religionem ingredi? Quid, si jam sint professi? 72. Voventes Religionem quando teneantur, vel excusentur ingredi? 73. Quando liceat ad aliam Religionem laxiorem, vel strictiorem transire? 74. An Parochi possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente? 75. An Episcopus possit impedire Clericos a Religione? 76. An, & quando Episcopi possint deserere Ecclesias suas, aut permutare? 77. An peccent graviter parentes, avertendo filios a Religione? 78. An, & quomodo aliquis vocatus ad Religionem peccet, si vocationem suam negligat adimplere?

DUBIUM VI.

Ad quid teneantur Religiosi ejecti, & fugitivi, pag. 28.

79. Ob quas causas possint Religiosi e Religione expelli? 80. Quæ possint acquirere ejecti? Quæ apostatæ? 81. Ad quid teneantur ejecti? (*an teneantur ad Officium, Vide n.* 142. *v. Dub.* 1.) 82. Ad quid Prælati teneantur erga apostatas, vi ejectos?

CAPUT II.

DE STATU CLERICORUM.

DUBIUM I.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex Beneficium Ecclesiasticum, pag. 29.

83. Quid est Beneficium? 84. Quotuplex est?

ARTICULUS II.

Quomodo acquirantur, & conferantur Beneficia, pag. 29

85. Quibus modis acquirantur beneficia? 86. Quinam sint proprii collatores beneficiorum? 87. Quid, & quotuplex sit jus patronatus? 88. Quando patronus teneatur præsentare? 89. An pendente lite currat tempus præsentationis? 90. Quid faciendum, si multi præsententur?

91. An peccent graviter non præsentantes digniores ad beneficia? Certum est de promoventibus ad Cardinalatus, & Episcopatus. 92. Id certum est etiam de Episcopis non eligentibus digniores ad Parochias, 93. Quid, si ad beneficia simplicia? (*usq. ad* 96.) 97. An patroni non præsentantes digniores peccent graviter? 98. An ad idem teneantur resignantes? 99. Verior sententia aff. 100. An eligendi digniores ad Prælaturas regulares? 101. Vera sententia. 102. An electio digni, misso digniori, si valida? 103. Probabilior sententia. 104. An Episcopi digniores sint transferendi ad majores Ecclesias? Et hic, an translatio Episcoporum vetetur jure divino? 105. Quid, si adsit justa causa? 106. An eligentes minus dignum teneantur ad restitutionem? Et cui? 107. Sententia negativa an sit probabilis? 108. An teneantur ad restitutionem id suadentes? (*Vide etiam dicta l.* 3. *num.* 585.) 109. Quid si beneficium conferatur per concursum? 110. An eo casu minus dignus electus teneatur resarcire damnum Ecclesiæ, vel digniori? 111. An examinatores teneantur denunciare digniores?

ARTICULUS III.

Quæ intentia, & qualitates requirantur ad Beneficium accipiendum, pag. 86

112. Quænam qualitas requiritur in eo, cui beneficium confertur? 113. An requiratur in eo voluntas clericandi? Quomodo peccet recipiens beneficium simplex cum animo ducendi postea uxorem? 114. An peccet graviter recipiens beneficium curatum cum animo dubio suscipiendi Sacerdotium intra annum?

ARTICULUS IV.

An liceat habere plura Beneficia? Et quinam Beneficiarii teneantur ad Residentiam? pag. 87

115. An & quando liceat habere plura beneficia? vide alia apud Busemb. 116. Quotuplicia sint beneficia? Et quæ sint incompatibilia? 117. An pluralitas beneficiorum sit vetita de jure divino, vel ecclesiastico? 118. Quæ causæ cohonestent pluralitatem beneficiorum? Et an, si quis habens unum beneficium simplex, accipiat alterum, vacet primum?

119. De obligatione *residentiæ*. Vide quæ habentur apud Busemb. 120. Quinam beneficiarii ad residentiam obligantur?

121. De *residentia Pastorum*. Qu. I. An curati teneantur residere jure divino? 122. Quid notandum circa residentiam Episcoporum? 123. Quid circa residentiam Parochorum? Dub. 1. An Parochi indigeant licentia in scriptis? Dub. 2. An Parochi habentes justam causam possint abesse per duos menses sine licentia? Quid si urgeat aliqua necessitas? Quid si absint per modicum tempus? 124. Qu. II. Quo in loco beneficiarii teneantur residere? Et præsertim ubi Episcopi? Et ubi Parochi? 125. Qu. III. Quænam causæ ex-

eacusrnt Pastores a residentia? Et I. De cansa *charitatis*. II. De causn *necessitatis*. III. De causa *obedientia*. IV. De cansa *utilitatis*. 126. Q. IV. Qnando, & quomodo Pastores non residentes teneantur restituere fructus beneficiorum? 127. Dub. 1. Quid, si absint cum justa causa, sed sine licentia? Dub. 2. Quid si aorum absentia sit sine culpa? Dub. 3. Quid, si resideant inutiliter? Et an Parochi teneantur per se saercere munia principaliora? Dnb. 4. An non residentes teneantur integros fructus restituere? (*Vide atiam dicta lib.* 3. n. 673.) 128. Quibus dabeant restitui fructus a non residentibus.

129. Plura hic *de residentia Canonicorum*. 130. Quænam causæ excusent Canonicos ab assistentia chori? Et I. De cansa *infirmitatis*. Dub. 1. An per se excusentur Septuagenarii? Dub. 2. An cæci, & surdi? II. De causa *necessitatis*. Quid, si quis abest a choro ob excommunicationem incassam? Quid, si Ecclesia sit intardicta? Quid, si polluta? An Canonici irregulares amittant distributiones, & fructus præbendæ? III. De causa *utilitatis*. 131. Quid da Canonico Pœnitentiario? Quid de Theologo, de Examinatoribus, Visitatoribus, &c. 132. Quid de Canonicis docentibus? An Parochi docentes gaudeant eodem privilegio? Quid de Canonicis, & Parochis studentibus?

ARTICULUS V.

Quibus modis beneficia omittuntur? pag. 49

133. Quibus modis amittuntur beneficia? 134. Quid, & quotuplex sit resignatio? 135. Quid requiratur, ut valeat resignatio conditionata? (*Vide dicta lib.* 3. *ex* n. 81.) 136. Quid de permutatione beneficiorum? *Vida etiam l.* 3. *ex* n. 72.

ARTICULUS VI.

Quid, & quotuplex sit pensio? pag. 50

137. Quid, & quotuplex sit pensio? 138. A quo & quanta possit pensio designari? 139. An pensionarius possit de illa libere disponare? (*Vida dicta l.* 3. n. 491. Qu. VI.)

D U B I U M II.

DE HORIS CANONICIS.

A R T I C U L U S I.

Qui obligatur ad Horas? pag. 51

140. Quinam Clerici teneantur ad Officium? Qualam partem Officii teneantur dicere Subdiaconi ea die, qua ordinantur? Et an Subdiaconus, qui Officium recitavit anta Ordinationem, teneatur repetere?

141. An teneantur ad Horas Canonicas omnes Religiosi, & Moniales? 142. An Religiosi non constituti in sacris, & Moniales non dicentes Officium in choro, teneantur recitare privatim? Dub. 1. An teneantur ad Officium Religiosi ejecti? Dub. 2. An profugi? Dub. 3. An ad triremes damnati? An degentes extra Claustra? 143. Not. 1. An, & quando Religiosi teneantur recitare in choro? Quod si sint occupati? Not. 2. An peccent graviter Prælati negligentes Officium recitari in Choro? An teneantur Episcopi recitara in Choro? Not. 3. An teneantur supplere omissa, qui plura non percipiant, ut Choro inserviant? An ad peccandum graviter in Choro sufficiat omissio minoris partis, quam in Officio privato?

144. De obligatione beneficiarii circa Officium. An beneficiarius ordinatus per metum gravem teneatur ad Officium? Vide alia apud Busemb. 145. Qu. I. Quot peccata committat Sacerdos beneficiatus Officium omittans? Qu. II. An beneficiarius graviter peccet omittendo Officium, si velit fructus restituere?

ARTICULUS II.

Quanta sit hæc obligatio? pag. 55

146. Quæ culpa sit omittare Officium, vel partem ejus notabilem? 147. Quæ sit parva materia in omissione Officii? 148. An omissio Horarum sit unum, vel plura peccata? 149. Quot peccata committit, qui Officium in mare projiciens redditur impotens ad recitandum. 150. Utrum dubitans, an aliquid omiserit, teneatur id recitare? 151. Quando beneficiarii Officium omittentes teneantur restituere fructus? (*Vide dicta l.* 3. *ex num.* 663.) 152. Cui sit applicanda fructuum restitutio? 153. Quando possit beneficiarius a restitutione excusari titulo pecuniæ expensæ? (*Vide dicta l.* 3. *n.* 700. *v. Limitant.*)

ARTICLUUS III.

Quæ excusant a recitatione Horarum. pag. 58

154. Quomodo excuset *infirmitas*? Not. I. An excuset gravis molestia? Not. II. An excuset convalescentia? Not. III. Quid in dubio, an infirmitas sufficiat ad excusandum? Not. IV. Quid si dubites, an possis recitare partem? 155. An excusentur laborantes febri tertiana, vel quartana? 156. Quomodo excuset *justum impedimentum*? Et an ideo excusentur concionatores, Confessarii, peragentes necessaria in choro? (*Vide etiam de hoc dicta* n. 143. *v. Not.* 3.) 157. Quomodo excuset *cæcitas*, & *carentia Breviarii*? 158. An impotens recitare totum Officium teneatur ad partam? Quid, si non habeas officium proprium? An tenearis recitare cum socio, si nequis solus? An beneficiarius teneatur conducere socium, si non possit solus recitare? 159. Quomodo excuset *dispensatio*?

ARTICULUS IV.

Quomodo recitandæ sint Horæ? pag. 61

160. Requiritur I. Ut recitentur juxta *præscriptum Breviarii Romani*? 161. Qu. I. An sit obligatio recitandi Litanias? Qu. II. An Officium Defunctorum? Qu. III. An liceat Officium in Breviis permutare? Qu. IV. An possis te conformare cum Clerico privilegiato? Qu. V. An errans in Officio teneatur repetere? 162. Requiritur II. *Pronunciatio vocalis*. 163. Qu. I. An satisfaciat legens, si se non audiat? An autem satisfaciat submisse recitans in choro? (Remissive ad l. 3. n. 675. v. Dub. 4.) Qu. II. An si recites Officium in choro, vel cum socio, tenearis repetere quæ non percipis? (*Vide etiam* n. 143. *v. Not.* 3.) Qu. III. An satisfaciat surdus, vel surdaster recitans in choro? 164. Requiritur III. *Pronuntiatio integra*. 165. Quomodo peccet mutilans verba? Quid, si recites cum socio mutilante? 166. Requiritur IV. *Pronunciatio continuata*. 167. An Matutinum possit separari a Laudibus? Et an tunc sit obligatio terminare Horas, aut Matutinum cum Pater, & Oratione Officii currentis? Et an nocturni possint invicem separari? 168. An sit repetenda Hora, si magna intercedat interruptio? Quæ sint causæ justæ interrumpendi? 169. Requiritur V. Ne invertatur *ordo*. 170. Causæ invertendi ordinem. 171. An in choro sit gravis obli-

obligatio recitandi Horas ordine debito, & statis horis? 172. Requiritur VI. Ut dicantur horæ *tempore suo*. 173. Quæ sint causæ justæ anticipandi vel postponendi? Quo tempore dicendæ sint Horæ? 174. Qu. I. Quando possit dici Matutinum? Qu. II. An Matutinum Defunctorum possit pridie recitari? Qu. III. An in Vespera diei antecedentis possint recitari Litaniæ? 175. Requiritur VII. Ut Horæ recitentur *attente*, & *devote*. 176. Quænam *intentio* requiratur? Et quænam *attentio?* Et I. de attentione externa. An dormitans in Officio, vel recitans dum alii fabulantur, vel in platea, &c. satisfaciat? II. de attentione interna? 177. An Attentio interna sit necessaria ad satisfaciendum? Et an Beneficiarius recitans sine attentione interna teneatur ad restitutionem? (Remissiva ad *l.* 3. n. 669.) Regula ad scrupulos abjiciendos. 178. An & quomodo peccet recitans Officium, existendo in peccato mortali? 179. An liceat Officium dicere in loco indecenti? An extra chorum situs recitandi sit de præcepto?

DUBIUM III.

Quid Clerici possint circa dispositionem fructuum suorum Beneficiorum? pag. 74.

180. An Beneficiarii sint domini fructuum quoad necessaria sustentationi? (*Vide etiam l.* 3. n. 491. *v. III.*) 181. An quoad non necessaria? (*Vide etiam l.* 3. num. 492.) 182. Quid notandum circa congruam sustentationem Clerici? (*Vide etiam l.* 3. *n.* 491. *v. Qu. II.*) 183. Quænam quantitas in vanis expensis censeatur gravis? 184. Quæ teneantur Clerici erogare in usus pios? (*Vide dicta l.* 3. n. 491. *v. Qu. V.*) 185. Vide resolutiones. 186. Quid intelligatur nomine usus pii? (*Vide etiam l.* 3. n. 491. *v. Qu. II. & n.* 672.) 187. An Clerici possint testari de fructibus Beneficii? DE ALIENATIONE bonorum ecclesiasticorum. Not. I. De pœnis in alienante bona ecclesiæ. II. An possint alienari, si talis facultas data sit a donante? Not. III. Quid veniat nomine bonorum ecclesiasticorum? Not. IV. Quid si alienatio vetita sit a donante? Et quæ sint causæ justæ alienandi? Not. V. Quæ solemnitates requirantur? Et quid, si deficiat causa? Not. VI. Quæ bona possint alienari sine solemnitatibus, & in quibus casibus? Not. VII. Quid de locatione bonorum ecclesiasticorum?

DUBIUM IV.

Quid sit habitus Clericorum; quæ artes, Officia, actiones iis prohibeantur? pag. 77

188. Quinam Clerici teneantur ad habitum, & Tonsuram? (*Vide etiam de Sacram. Ord. l.* 6. n. 805.) 189. Quæ artes prohibeantur Clericis? (*Vide etiam l.* 7. n. 381.) 190. Quæ officia? (*Quoad officium foetoris, vide l.* 3. n. 838. *v. Valde.*) 191. Quæ actiones? (*Vide etiam l.* 3. n. 606. *de venatione, & n.* 831. *de lusu*).

CAPUT III.

De Statu & officio personarum secularium quarundam, & præsertim judicialium. 78

DUBIUM I.

Quæ requirantur ad legitimum judicium? ibid.

DUBIUM II.

De potestate, & officio Judicis. ibid.

ARTICULUS I.

Quid requiratur in judice? ibid.

ARTICULUS II.

Quid Judici servandum circa Inquisitionem? 79

197. Quibus modis possit procedi contra reos? 198. In quibus Judex possit instituere Inquisitionem generalem? Et in hac ad quid teneantur subditi? 199. Quando Judex possit procedere sine accusatore? 200. Quando possit Judex inquirere in particulari? 201. Plura notanda de Judice procedente per Inquisitionem.

ARTICULUS III.

Quid liceat Judici circa quæstiones, sive torturam? pag. 80

202. Quæ requirantur, ut possit procedi ad torquendum reum? 203. Usquequo possit reus torqueri? 204. An semel tortus possit iterum torqueri?

ARTICULUS IV.

Quid servandum Judici circa sententiam, & pœnam? pag. 81

205. Quando Judex inferior possit pœnam relaxare, vel minuere? Quid, si Judex sit supremus. 206. An possit Judex judicare in causa ubi fuit advocatus? 207. An possit damnare nocentem, qui juridice est innocens? 208. Quid, si sciat innocentem, & probatus sit nocens? 209. Quid facere debeat Judex, si utrinque sententiæ sint probabiles? 210. Plura notanda super hac materia.

211. An liceat Judici accipere munera a litigantibus? 212. An peccent munera dantes Judici, vel ejus ministris? Quibus pœnis puniendus Judex ob munera iniquam ferens sententiam? 214. Ad quid teneatur Judex ferens injustam sententiam? 215. An sententia injusta obliget in conscientia? 216. Ad quid teneatur Judex, qui munera accepit? 217. Quid possint accipere commissarii, sive executores?

DUBIUM III.

Quid sit officium Advocati? pag. 85

218. Quæ requirantur in advocato? 219. Quibus prohibeatur officium advocati exercere? 220. Quid licitum sit advocato? 221. Quos pauperes teneatur advocatus tueri? 222. An possit advocatus tueri causam minus probabilem? 223. Quando advocatus teneatur ad restitutionem? 224. An liceat advocato convenire de pretio, incœpta lite? An de quota litis? 225. Plura notanda circa advocati salarium. 226. Quando peccet advocatus.

DUBIUM IV.

Quæ sit obligatio Referentis, Secretarii, Notarii, & Procuratoris. pag. 88

227. Ad quid teneantur referentes? &c. 228. Quando peccent referentes? 229. Quando secretarii? 230. Quando tabelliones, sive notarii? 231. Plura notanda circa notarios, & tabelliones. 232. Quando peccent procuratores? 233. Plura notanda de stipendio procuratoris.

DUBIUM V.

Quid sit Officium accusatoris? pag. 89

234. Quæ sint cavenda ad servandam justitiam accusatoris? 235. Quæ requiruntur ad legitimam accusationem? 236. An, & quis teneatur alterum accusare, vel denuntiare? 237. An teneantur ad restitutionem pœnæ obstricti ex officio ad denuntiandum, prout custodes gabellarum, si non denunciant? 238. Qui prohibentur accusare? 239. Quando illicitum est crimen denunciare?

240. An correctio fraterna debeat præcedere accusationem? 241. Quando vero liceat accusare sine prævia monitione? 242. Quid notandum circa denunciationem evangelicam? 243. Qu. I. An liceat deferre Prælato ut patri crimen occultum, omissa correctione? Qu. II. 244. An crimen possit Prælato denuntiari, si reus sit emendatus? Qu. III. 245. Quid in dubio an correctio melius fiat per Prælatum? Qu. IV. An liceat renunciare juri fraternæ correctionis? 246. Quid notandum circa denunciationem judicialem? 247. An possint cogi a Prælato denunciatores evangelici ad faciendam denunciationem judicialem? 248. Quid notandum de monitoriis?

249. An sit obligatio denunciandi Hæreticos cum periculo gravis damni? 250. An teneamur denuntiare hæreticos nobis conjunctos? 251. Quæ crimina denuncianda tanquam de hæresi suspecta? 252. An, & quando denuntiandi blasphemi? 253. An denunciandi superstitiosi? 254. An denuntiandi sint negligentes denuntiare?

DUBIUM VI.

De Testibus. pag. 95

255. Quomodo debeant esse, & testificari testes ad probandum? 256. Qui rejiciantur? 1. Servi. 2. Mulieres. 3. Minores. 4. Inimici. 5. Conjuncti, & domestici. 6. Infames. 7. Perjuri. 8. Socii criminis. 9. Personæ inopes & viles. 257. In quibus casibus sufficit dictum unius testis? 258. Quid si unus testis deponat de una propositione hæretica, & alius de altera? 259. An semper sufficiant duo testes ad probandum? 260. Quales debent esse testes, ut plene probent? 261. An laici repellantur a testificando contra clericos? Quid e converso? 262. An testes inepti, ut supra, faciant indicium? 263. An Religiosi probent in causa sui Monasterii? 264. An, & quando quis testari teneatur? 265. An testis teneatur fateri veritatem Judici non legitime interroganti? 266. Quando Judex legitime interroget? 267. An testis teneatur manifestare crimen, si accusator unicum testem afferat? 268. Non teneris manifestare Judici etiam legitime interroganti. I. Si scias rem ex Confessione. II. Sub secreto. III. Si tibi immineat damnum. IV. Si accepisti a parum fide dignis. V. Si rem accepisti per injuriam. VI. Si alter probabiliter non peccarit. 269. Ad quid teneatur falsum testatus? 270. Quando peccent testes? Dub. I. An peccent contra justitiam, si se abscondant, ne citentur? Dub. 2. An si fugiant post citationem? Dub. 3. An si interrogati veritatem occultent? 271. Quomodo facienda est depositio testium?

DUBIUM VII.

DE REO.

ARTICULUS I.

An, & quomodo reus teneatur fateri veritatem? pag. 100

272. Quid respondere potest reus non legitime interrogatus? 273. Quomodo reus non tenebitur crimen fateri? 274. An teneatur reus crimen fateri cum timore magnæ pœnæ? (*Vide etiam dicta l. 3. n. 156.*) 275. An peccet graviter reus, qui ad vitanda tormenta falsum crimen sibi imponit? 276. Quando autem tenetur reus suam Confessionem revocare? 277. An reus ad se tuendum possit revelare crimina occulta testium, aut accusatoris? Et peccet graviter, si crimina falsa eis imponat? 278. An reus teneatur revelare complices?

ARTICULUS II.

Quid liceat reo circa fugam pœnæ? pag. 102

276. An liceat reo injuste damnato vim vi repellere, aut positive resistere? 280. An reus, qui vere deliquit, possit fugere a carcere? 281. An damnatus ad mortem teneatur fugere si possit? 282. An reo ad fugiendum liceat decipere custodes, & effringere carcerem? Et an tunc teneatur ad damnum carceris fracti? 283. An liceat aliis reum adjuvare ad fugiendum, aut ad carcerem effringendum? 284. An damnatus, ut fame pereat, teneatur sumere cibum oblatum? 285. An, & quando liceat reo appellare?

DUBIUM VIII.

Quomodo Confessario agendum cum reo? pag. 105

DUBIUM IX.

Quæ obligatio Medicorum, & Pharmacopæorum, & Chirurgorum? ibid.

DUBIUM X.

Quæ obligationes mercatorum, opificum, & cæterorum secularium? 106

LIBER V.

TRACTATUS PRÆAMBULUS.

De Actibus in genere. ibid.

Actus hominis, & actus humani. I. & II. *De voluntario, & suis conditionibus.* III. *Quotuplex sit voluntarium.* IV. *ad* VI. *De libero, & quotuplex sit.* VII. *ad* XI. *Impedimenta ne actus humanus sit voluntarius, aut plene voluntarius.* XII. *De ignorantia.* XIII. *De violentia.* XIV. *De concupiscentia.* XV. *De timore, & quotuplex sit.* XVI. *ad* XVIII. *A quo actus humani bonitatem aut malitiam sumant.* XIX. *An actus exterior malitiam addat interiori.* XX. *An dentur actus indifferentes.* XXI.

INDEX

TRACTATUS DE PECCATIS.

CAPUT I.

DE PECCATO IN GENERE

DUBIUM I.

Quid est peccatum? pag. 114

1. Quid est peccatum? 2. Quæ conditiones requirantur ad peccatum? 3. Quid notandum circa *advertentiam* requisitam ad peccandum? 4. An ad peccatum mortale requiratur formalis advertentia, vel sufficiat virtualis? 5. Quid notandum circa *consensum* requisitum ad peccandum? 6. An peccet graviter, qui negative se habet quoad motus inordinatos? 7. Quid, si sint motus carnales? 8. Quæ remedia quoad ipsos? 9. An teneamur iis resistere, si adsit causa non resistendi? 10. Quomodo, & a quo tempore imputentur peccata omissionis? 11. An peccatum veniale sit contra legem divinam?

DUBIUM II.

An, & quomodo desideria, & delectationes sint peccata? pag. 120

ARTICULUS I.

Quale peccatum sit desiderium malum? ibid.

12. An desiderium sumat speciem ab actu exteriori? 13. An sit peccatum desiderium objecti mali cum consensu conditionali? 14. An delectatio de objecto malo sit illicita, quamvis consensus sit conditionatus?

ARTICULUS II.

An delectatio morosa sit semper peccatum? pag. 121

15. In quo differant desiderium, gaudium, & delectatio? Quid si quis delectatur de nupta, sed non qua nupta? 16. Quando delectatio sit peccatum? 17. In quo differat delectatio de re mala, & delectatio de cogitatione rei malæ? 18. An sit peccatum delectatio circa modum male operandi? 19. An liceat gaudere de effectu bono sequuto ex opere malo? 20. Quid si opus fuerit formaliter malum, scil. patratum cum peccato? 21. An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem? Et idem dicitur de desiderio. 22. An liceat optare mortem filiæ, si non posset nubere ob inopiam, &c. Et an liceat optare sibi mortem ob vitandam vitam nimis duram? 23. An liceat conjugibus, sponsis, & viduis delectari de actu conjugii? 24. Quid præsertim de sponsis, & viduis? 25. An liceat conjugibus delectari de copula, si conjux sit absens? 26. Quot peccata committat jactans se de peccato patrato? 27. An liceat delectatio de re solo jure positivo prohibita? 28. Quid explicandum in delectatione? 29. An peccet exercens actionem, ex qua intelligit delectationem carnalem orituram?

DUBIUM III.

De distinctione peccatorum. pag. 125

ARTICULUS I.

Quæ peccata distinguantur specie? ibid.

30. Quomodo peccata differant specie quoad materiale, & quomodo quoad formale peccati? 31. Ex quotuplici radice desumatur diversitas specierum? 32. An peccata specie distinguantur ex oppositione ad virtutes, vel ex diversitate objectorum? 33. An ex præceptis diversis peccata specie distinguantur? 34. An peccatum ex objecto levius possit excedere gravitatem peccati superioris speciei?

ARTICULUS II.

Quæ peccata distinguantur numero? pag. 126

35. Vide omnia quæ super hoc puncto dicuntur a Busemb. 36. Ex quibus radicibus desumatur distinctio numerica? De *prima* radice, quæ est *multiplicitas actuum moraliter interruptorum*. 37. Et I. Quomodo interrumpantur *actus interni* circa peccata *cordis*? 38. Quomodo circa peccata *Oris*, & *operis*? 39. An malum propositum interrumpantur per diuturnum tempus? 40. Quid si tamen voluntas permaneat in aliquo effectu? 41. II. Quomodo interrumpantur, aut uniantur *actus externi*? 42. An explicanda omnia media apposita ad peccandum? 43. Quid si quis ab initio voluerit tangere, sed postea fornicetur? 44. Quid si quis centenis vicibus interpolatim furetur aureum ea intentione ab initio furandi centum? Et quot sacrilegia committat celebrans tres Missas in die Nativitatis Domini? 45. De *secunda* radice, quæ est *diversitas objectorum totalium*. 46. Illationes hujus radicis. 47. Qu. 1. Quot peccata committit, qui eodem actu blasphemat 12. Apostolos? 48. Qu. 2. Quot, si quis detrahit vel conviciatur aliquem diversis contumeliis? 49. Qu. 3. Quot, si quis detrahit alicui coram pluribus? 50. Qu. 4. Quot, si quis negat plures articulos fidei? Qu. 5. Quot, si quis optat diversa mala inimico? Qu. 6. Quot, si Confessarius in mortali plures absolvat? Et quid si sacerdos pluribus Eucharistiam ministret? Qu. 7. Quid si Sacerdos projiciat Breviarium in mare, prævidens se reddi impotentem ad recitandum? (*Vide dicta l. 4. n. 149.*).

CAPUT II.

DE PECCATIS IN SPECIE, MORTALI, ET VENIALI

DUBIUM I.

Quid sit peccatum mortale, & veniale? pag. 130

51. Quid mortale, & quid veniale? 52. Quotuplici modo peccatum potest esse mortale? Notabile advertendum pro iis qui de facili damnant de mortali.

DUBIUM II.

Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale fiat per accidens veniale? 131

53. Quæ requirantur ad peccatum mortale? 54. Ex quibus causis mortale potest fieri veniale? Et I. Ex imperfecta advertentia. 55. II. Ex imperfecto consensu. 56. III. Ex parvitate materiæ. 57. Vide Resolutiones. 58. Quid si quis vovisset dare ter mille aureos, & tres non solveret?

DUBIUM III.

Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actu indifferens, transeat per accidens in mortale? pag. 132

59. Quomodo peccatum veniale fit mortale? I. Ob finem adjunctum. 60. II. Ob ultimum finem constitutum. 61. III. Ob contemptum. 62. IV. Ob scandalum. 63. V. Ob periculum incidendi in mortale. 64. An sit in statu peccati mortalis, qui proponit committere omnia venialia?

CAPUT III.

DE PECCATIS CAPITALIBUS IN SPECIE

DUBIUM I.

Quid sit superbia, & quale peccatum? pag. 133.

DUBIUM II.

Quid sit avaritia? pag. 134

68. Quid est avaritia; 69. quæ sint filiæ avaritiæ? 70. Quando, & quomodo peccent aperiantes, & legentes literas alienas?

DUBIUM III.

Quid sit Luxuria? pag. 136

DUBIUM IV.

Quid sit Invidia? ibid.

DUBIUM V.

De Gula. pag. 137

ARTICULUS I.

Quid sit Gula? ibid.

ARTICULUS II.

Quid sit Ebrietas? ibid.

75. In quo consistit peccatum ebrietatis? Et quando est mortale? 76. An sit peccatum se inebriare ex præscripto Medici, vel ex metu mortis? 77. An sit semper mortale alium inebriare? 78. Quando ebrietas excusetur a mortali? An sint peccata omnia mala commissa in ebrietate?

DUBIUM VI.

Quid sit ira? pag. 140

79. Quando ira sit peccatum? 80. De peccatis quæ oriuntur ab ira. 81. Ao contumelia? 83. Quæ requirantur, ut maledictio, sive imprecatio contra homines sit mortale?

DUBIUM VII.

Quid sit Acedia? pag. 141

LIBER VI.

DE SACRAMENTIS.

TRACTATUS I.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT I.

DE NATURA SACRAMENTI NOVÆ LEGIS.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum? pag. 141

1. Quomodo definitur Sacramentum? Et quæ requirantur ad essentiam Sacramenti? 2. Alia communior definitio Sacramenti. 3. An fuerint vera Sacramenta sacrificia, figuræ, & Sacramenta veteris legis? 4. Quid notandum de Circumcisione. 5. Quæ alia excludantur a ratione Sacramenti. 6. Plura notanda circa Sacramenta. Quotupliciter Sacramenta distinguantur. 7. An Sacramenta causent gratiam physice, vel moraliter?

DUBIUM II.

Quid circa materiam, & formam Sacramentorum servandum? pag. 143

8. Quotupliciter sumatur Sacramentum. 9. Quæ conjunctio requiratur inter formam, & materiam. 10. Vide resolutiones. 11. Quæ mutatio invalidet Sacramentum. Vide Resolutiones apud Busemb.
12. An materiæ, & formæ omnium Sacramentorum sint a Christo in specie determinatæ.

CAPUT II.

DE MINISTRO SACRAMENTORUM.

DUBIUM I.

Quid requiratur, ut minister det valide Sacramentum? pag. 145

13. Ad valorem Sacramenti requiritur potestas, & intentio ministri. 14. Utrum in ministro requiratur etiam attentio? 15. Quotupliciter potest esse intentio. 16. Non sufficit in ministro intentio *habitualis*, vel *interpretativa*. 17. Non requiritur *actualis*. 18. Sufficit *virtualis*. 19. An sufficiat intentio coacta; vel cum errore circa personam suscipientis? 20. An ad validitatem Sacramentorum requiratur intentio interna ministri? Et I. An sufficiat sola intentio faciendi actionem externam? 21. II. An intentio faciendi quod facit Ecclesia Romana? 22. III. An requiratur intentio explicita conficiendi Sacramentum, aut producendi effectum Sacramenti? Et an celebrandi ritum externum ut sacrum? 23. An minister debeat habere intentionem faciendi ritum sacrum, quem intendit Ecclesia? 24. Si minister habeat duas intentiones contrarias, quænam debeat prævalere? 25. Vide Resolutiones Busembaui? 26. An sit validum Sacramentum collatum sub conditione? 27. An sit licitum conferre sub conditione Sacramenta characterem imprimentia. 28. An etiam alia Sacramenta? 29. An in extrema necessitate proximi minister possit, & teneatur ministrare Sacramentum, quando materia est dubia?

DUBIUM II.

Quid requiratur in ministro, ut licite ministret; pag. 150

30. Vide quæ se hebent de hoc apud Busemb. 31. *Primo* de etatu gratiæ requisito in ministris Sacramentorum ad ea ordinetis. 32. Qu. 1. Quid de aliis ministris ed ee non ordinatis? An Sacerdos baptizens non solemniter graviter peccet? vide Inf. 1. An contrahens Matrimonium in mortali duplex sacrilegium committat? vide Inf. 2. 33. An excusentur ministrantes in mortali, si urgeet necessites? Quid de ministrantibus in nosocomiis, de obstetricibus, & maxime de Parochis, &c. ministrentibus in necessitate? 34. Qu. 2. An conferens Sacramenta teneatur præmittere Confessionem, si sit in mortali? 35. Qu. 3. An peccet graviter Sacerdos, sive Diaconus ministrens Eucharistiam in mortali? Quot peccata committat Secerdos celebrans in mortali? *ibid. v. Hinc*. An ministrens Eucharistiam pluribus successive, committat plura peccata? *ibid.* An peccet graviter tangens ex officio Eucharistiam in mortali? *ibid. v. Valde*. 36. Qu. 4. An peccet graviter Confessarius tantum eudiens Confessionem in mortali? Qu. 5. An Confessarius plures successive absolvens, plura sacrilegia committat?

37. *Secundo* de stetu gratiæ requisito in exercentibus alias functiones sacras. 38. De Diacono, & Subdiacono ministrante altari in mortali. 39. De Episcopo conferente in mortali Chrisme, vel oleum sanctum. 40. De Episcopo consecrante in morteli templa, vel benedicente vestes, &c. Et de Secerdote assistente Matrimonio, vel benedicente aquem, & cineres, &c. 41. An prædicator, concionans in mortali, peccet morteliter? 42. Vide apud Busemb. de ministro utente meteria vel forma dubia, vel corruptam proferente formam, vel omittente cæremonias.

43. An Sacramenta sint indignis deneganda? Dicendum I. Generaliter loquendo, sacrilegium est ministrare Secraments indignis. 44. Dicendum II. Peccatori publico negandum est Sacrementum, sive occulte, sive publice petat. 45. Dub. 1. Quid si peccatum sit notum tantum aliquibus adstantium? 46. Dub. 2. Quid si crimen sit publicum in alio loco? 47. Dub. 3. An peccatori publico possit unquam ministrari Eucharistia. 48. Dub. 4. Quid agendum in dubio de crimine, & de pœnitentie? 49. Dub. 6. An minister ob metum mortis possit dare Sacramentum indigno? 50. Dicendum III. Peccatori occulto publice petenti non est negandum Sacramentum; secus si petat occulte. 51. Qu. 1. An Confessarius possit negere Sacramentum ob crimen auditum in Confessione? 52. Qu. 2. An Episcopus possit negere Sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti? 53. Qu. 3. An possit ebsolvi Ordinandus habituatus in vitio turpi, qui vult ascendere ad Ordines sacros? (*Remissive ad num.* 63.) 54. Qu. 4. An Parochus possit assistere Matrimonio publici peccatoris? Et ad quid teneatur circa impedimenta? 55. Qu. 5. An unus sponsorum possit licite Matrimonium inire cum altero excommunicato, vel publico peccatore? 56. Et an liceat conjugia contrahere cum hæreticis? (*Vide etiam* n. 1044.) 57. Qu. 6. An in Sacramentis conferendis liceat uti opinione probebili? 58. Qu. 7. An, & quando ministri teneantur ministrare Sacramente? 59. Qu. 8. An liceat simulare administrationem Sacramenti? 60. An liceet simulare susceptionem Sacramenti? Sed quid si quis simulet se confiteri? 61. Quid si quis simulet communicare? 62. Quid si quis simulet contrahere Matrimonium?

63. DISSERTATIO de Clerico habituato in vitio turpi, an possit absolvi volens ordinari in sacris; *usque ad num.* 77.

CAPUT III.

DE SUSCIPIENTE SACRAMENTUM.

DUBIUM I.

Quæ dispositio requiratur ad valorem Sacramenti in suscipiente? pag. 167

78. Vide quæ habentur apud Busemb. 79. An solus homo viator sit capex Secramentorum? An soli baptisati valide suscipiant alia Sacramenta? 80. Nulla requiritur intentio in pueris, & perpetuo ementibus quoad Baptismum, Confirmationem, & Ordinem. 81. Quæ intentio requiritur in adultis. An sufficiat intentio neutralis? An habitualis? Quid de dormientibus, ebriis, & lapsis in amentiam? 82. An sufficiat intentio interpretativa?

DUBIUM II.

Quid requiratur, ut licite, & cum fructu suscipiatur? pag. 169

83. Quæ requirantur in suscipiente Sacramente *mortuorum*, & quæ *vivorum*? 84. An omnia Sacramenta primam gratiam conferre possint? 85. An magis dispositi majorem fructum recipient? An eumant eum fructu hostiam ii, qui nesciunt esse consecratam? 86. Plura notande de suscipiente Sacramentum cum morteli, aut veniali. 87. An omnia Secramenta causent gratiam remoto peccato? 88. An liceat petere Sacramentum a ministro excommunicato vitando? An Sacramentum Pœnitentiæ? (*Vide infra num.* 560. *v. Qu. I. ubi tenebimus oppositum doctrinæ hic traditæ.*) 89. An a ministro peccatore?

CAPUT IV.

Quid sint Sacramentalia, & quid efficiant? p. 172

90. Quid, & quæ sint Sacramentalia. 91. An Sacramentalia, vim habeant ex opere operato? 92. Quomodo per Sacrementalia remittantur peccata. 93. Plure notanda. 94. De usu agnorum Dei, aquæ benedictæ, & similium.

TRACTATUS II.

DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE.

CAPUT I.

De Baptismo. pag. 173

95. Quomodo distinguatur Baptismus. 96. De Baptismo fluminis. 97. De Baptismo sanguinis. 98. An ut martyrium remittat culpam, requiratur in peccatore contritio? 99. Quando martyrium gratiam conferat. 100. An sint Martyres, qui moriuntur in obsequio peste infectorum? 101. An liceat se offerre ad martyrium? Vel se prodere Catholicum per abstinentiam a carnibus?

DU-

DUBIUM I.

Quid sit materia Baptismi? pag. 174

102. Quæ sit materia remota Baptismi. Vide resolutiones apud Busemb. 103. I. Quæ sit materia certe valida. II. Quæ certe invalida. III. Quæ dubia. An in necessitate liceat uti opinione etiam tenuiter probabili? 104. Dub. 1. An sit materia apta aqua per artem chymicam educta? Dub. 2. An saliva, sudor, aut lacrymæ? Dub. 3. An aqua fluens ex vite? Dub. 4. An nix non soluta? 105. Quæ sit materia proxima Baptismi. Vide resolutiones apud Busemb. 106. Quær. I. An valeat Baptismus, si quis projiciat puerum in flumine? Quid si baptiset eum aqua defluente ex tecto? An liceat in necessitate projicere puerum in flumen, ut baptisetur? 107. Qu. II. An infans in necessitate possit baptisari in utero matris? Quid si baptisetur puer tantum in capite egresso ex utero? Qu. III. An valeat Baptismus, si aqua attinget tantum vestes, aut capillos? Qu. IV. An valeat Baptismus collatus in scapulis, vel pectore? Qu. V. An requiratur trina ablutio? Qu. VI. An sufficiet ed Baptismum una vel altera aquæ gutta?

DUBIUM II.

Quænam sit forma Baptismi? pag. 179

108. Vide apud Busemb. quæ sint formæ validæ. Quæ invalidæ. Quæ dubiæ. 109. Quot modis possit forma variari. I. Per mutationem. 110. II. Per corruptionem. III. Per transpositionem. 111. IV. Per additionem. 112. V. Per diminutionem. Hinc dub. 1. An invalidet Baptismum omissio præpositionis in? Dub. 2. An valeat Baptismus collatus tantum in nomine Christi?

DUBIUM III.

DE MINISTRO BAPTISMI.

ARTICULUS I.

Quis sit Minister Baptismi? pag. 181

113. Quis sit minister validi Baptismi, & quis liciti? 114. Nemo sine commissione potest baptisare extra suam Diœcesim. 115. A quo baptisendi peregrini, vel casu neti. Et an sufficiat quasi domicilium ad constituendum aliquem parochianum illius loci. 116. Quando Diaconus possit baptizare. Dub. 1. An in necessitate possit baptizare solemniter? Dub. 2. An Clericus, aut Diaconus solemniter baptisans sine commissione fiat irregularis? Dub. 3. An fiet irregularis laicus baptisans solemniter? 117. Ordo servandus inter ministros Baptismi in necessitate conferendi. Dub. 1. An graviter peccet laicus, qui baptizet præsente Sacerdote? Dub. 2. An qui præsente Sacerdote excommunicato? Dub. 3. An qui præsente Diacono? Dub. 4. An qui præsente Clerico inferiori? Dub. 5. An peccent graviter parentes, qui faciunt baptisare prolem a prædicante? 118. Not. 1. An possit quis baptizare seipsum? Not. II. Quæ dilatio in ministrando Baptismo sit mortalis. Not. III. Quinam infantes prohibeantur domi baptisari.

ARTICULUS II.

An duo possint simul unum baptizare? pag. 185

DUBIUM IV.

Quid sit subjectum Baptismi? 186

121. Quis sit capax Baptismi, an pueri, & amentes. 122. De pœnis rebaptisantium. An rebaptisantes sub conditione fiant irregulares? 123. De infante nondum orto (*Remissive ad num.* 107.) 124. An baptizandi sint fœtus abortivi? An plures eodem tempore? 125. An conferendus sit Baptismus monstris? 126. An sint baptisendi filii infidelium, & quæ in hoc puncto sint certa? Certum est I. talem Baptismum semper esse validum. 127. II. Baptisandos esse filios, si parentes defecerint a fide. Quid si mansuri sint apud parentes hæreticos? 128. III. Si ipsi filium infidelium petant. Quid in dubio an careant ratione? 129. IV. Si sint in periculo mortis. 130. V. Si sint positi extra curam parentum. VI. Si capti sint in bello. VII. Si parentes sint servi. 131. VIII. Si unus parentum consentiet. 132. Dub. 1. An baptisari possint filii infidelium usu rationis carentes, invitis parentibus? Et an ii, quos pater offert, ut liberentur a morbo? Dub. 2. An liceat vendere infantes parentibus Paganis?

134. An & quando possit repeti Baptismus sub conditione? Not. I. Quid si adsit unus testis de Baptismo collato? Not. II. Quid de adultis natis ex Christianis? Not. III. Quid si pueri sint arrepti a barbaris? 135. De infantibus expositis. 136. De baptisatis ab obstetricibus, & a laicis. 137. De baptisatis ab hæreticis. Vide alia apud Busemb. 138. De effectibus Baptismi. 139. De dispositione requisita in adultis baptizandis.

DUBIUM V.

DE CÆREMONIIS BAPTISMI.

ARTICULUS I.

Quæ servanda circa cæremonias baptizandi? p. 192

140. Quæ servandæ cæremoniæ in Baptismo. 141. An sit mortale baptisare sine unctione chrismatis, & aqua consecrata? 142. An sit illicitum baptizare extra Ecclesiam? Et quando permittatur. 143. An omittendæ cæremoniæ in Baptismo privato, & an patrinus? 144. An, collato Baptismo privato, cæremoniæ sint supplendæ? Quid si Baptismus fuerit invalidus? 145. Quid notandum circa nomen in Baptismo imponendum, & circa Librum Baptizatorum.

ARTICULUS II.

Qui Patrini, & quod eorum officium? pag. 193

146. Ad quid teneantur patrini. Et quæ requirantur ut quis valide sit patrinus. 147. Quando patrinus teneatur instruere susceptum. Et an possit omitti patrinus in Baptismo privato? 148. Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem. 149. An cognationem contrahat suscipiens, vel baptisans in Baptismo privato? 150. An parentes suscipientes, vel baptizantes filios contrahant impedimentum petendi debitum? 151. An contrahat cognationem suscipiens infantem in Baptismo collato sub conditione? 152. An qui ex errore suscipit unum pro alio? 153. Quis contrahat cognationem, si quis suscipiat nomine alterius. 154. An patrini ad contrahendam cognationem debeant esse designati? 155. An possint esse patrini ejusdem duo mares, vel duæ fœminæ? Dub. 1. An patrinus masculi debeat esse masculus, &c. Dub. 2. An peccent designantes

tes duos mares, vel duas fœminas? 156. Quid requiratur, ut quis licite sit patrinus. Repellnotur ab hoc officio. 1. Religiosi. 2. Conjuges, & perentes. 3. Iofames. 4. Apostatæ, & hæretici. Ao autem Catholici possint suscipere lofaotas hæreticorum, hæretico baptisante? 5. Plnres quam duo. 157. Ao duo coojnges possint essa patrini alienæ prolis? 158. Vide quæ habentur apud Busemb. 159. Quando graviter peccet Parochus circa hano materiem. 160. Quæ debeat monere Parochus post datum Baptismum? Et signanter, ne matres decumbant oum infantibus.

CAPUT II.

DE CONFIRMATIONE.

DUBIUM I.

Quid sit, & quæ ejus materia, & forma? pag. 197.

161. Que ratioos Confirmatio est Sacramcotum. 162. Quæ sit *materia remota* hujus Sacramenti; Et ao sit materia necessaria oleum olivarum, & balsamum? 163 Ao sit oecessaria benedictio Chrismatis? Et an hæc possit committi simplici Sacerdoti? Ao sit obligatio uti Chrismate oovo? 164. Quæ *materia proxima?* Et eo ultra Chrismationem requiratur altera manuum impositio? 165. Ao unctio possit fieri alio digito, quam pollice manus deaturæ? 166. Ao medio instrumeoto? 167. De forma in Ecclesia Latina. 168. Quæ mutationes circa formam invalident Sacrementum. De forma Græcorum. 169. De effectibus Confirmatioois.

DUBIUM II.

Quis sit Minister, & quod subjectum. 206

170. An soli Episcopi sint mioistri Confirmatioois? 171. An peccet graviter Episcopus confirmens oon suos? 172. Et quam pœnam incurrat. 173. An autem possit præsumere consensum aliorum Episcoporum. 174. Quær. 1. Ao confirmans, & confirmendus debeent esse jejuni? Quær. 2. An Confirmetio ministranda sit in Ecclesia? Et ao conferri possit io die feriali, & vespere? 175. Quando teneatur Episcopus conflrmare. 176. Quinam valde confirmentur. 177. An infantes. 178. An sit illicitum pueros confirmare sine causa. 179. Quæ dispositio ad Confirmationem. 180. An licita confirmentur amentes.

DUBIUM III.

Quæ confirmationis necessitas, & caremoniæ? pag. 207

181. Ao adsit per se gravis obligatio suscipiendi Confirmationem? 182. An autem per accidens, nempe rationa, I. Periculi. II. Scaodali. III. Cootamptus. Et quando contemptus interveoit. 183. An sit gravis obligatio suscipiendi Confirmationem aota susceptionem primæ Tonsuræ? 184. Quæ cæremooiæ sint servandæ io Confirmatione. Et quid notendum. I. Quoad vestes Episcopi. II. Quoad locum Chrismationis. Et an confirmandi accedere debeant jejuoi? 185. Requiritur etiam. 1. Patrinus. 2. Ut hic sit unus. 3. Ut sit confirmatus. 186. Dub. 1. An peccat graviter qui tenet non confirmatus? Dub. 2. Ao patrinus non confirmatus contrahat cognationem? 187. Requiritur etiam 4. ut patrinus sit diversus a patrino Baptismi. An Monachi possint esse patrini Confirmationis? 188. Ao sit obliganda fasaia frons confirmati? Et ao sit necessaria ultima Benedictio Episcopi?

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I.

DE ESSENTIA EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia? pag. 212

189. In quo coostituatur, sive coosistat essentia Eucharistiæ. 190. Vida Resolutiooes apud Busemb. circa rationem specificam, & numericem hujus Sacramenti. 191. Qu. 1. An tota ratio specifica Eucharistiæ salvetur in alterutra specia? Qu. 2. Unde sumatur unitas oumerica Eucharistiæ. 192. An Eucharistia sit necessaria ad salutem oecessitate medii? 193. An Eucharistia sit oecessaria adultis ad vitam spiritualem conservandam?

DUBIUM II.

Quæ materia Eucharistiæ? pag. 214

194. Quæ sit materia proxima hujus Sacramenti. 195. De obligatione consecrendi sub utraque specia. Vida quæ habentur apud Busemb. 196. Dub. 1. Ao hæc obligatio sit de jure divino, vel ecclesiastico? Dub. 2. Ao Papa possit in ea dispensare? Dub. 3. Ao sit valida consecratio unius speciei sioe altera? 197. An aliquando per accidens possit una species sioe altera consecrari?

DUBIUM III.

Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ? pag. 216

198. An solus panis triticeus sit materia apta? 199. Non est ad Eucharistiam materia apta. I. Panis ex orisa, leguminibus &c. II. Massa cruda, aut frixa, sive elixa. III. Panis subactus oleo, lacte &c. Quid si aqua noo naturali? IV. Hostiæ rubræ. V. Panis corruptus. 200. Quinam panis est materia dubia? Ao ex farro? siligine, amydone? 201. Quinam panis est materia valida, sed illicita? I. Si modice alii rei permixtus. II. Si mucidus. 202. Valide etiam, sed illicite consecrant Latini in fermentato, & Græci in azymo. 203. Dub. 1. Quid si Latinus transeat per Græciam, vel contra. Dub. 2. An Latinus possit celebrare in fermentato ad dandum Viaticum? 204. De hostia fracta, vel maculata. 205. De figura hostiæ consecraodæ. Et an liceat celebrari cum hostia minori?

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistiæ? pag. 217

206. Quale vioum non est materia apta? I. Sicera &c. II. Agresta. III. Acetum. IV. Uvæ. V. Mustum decoctum. 207. Quale est materia valida, sed illicita. I. Mustum. II. vioum permixtum. III. Ao acesceos. IV. An congelatum. 208. An sub præcepto gravi aqua miscenda est vino. Et qualis aqua, & in quanam quanti-

titate? Et an mixtio facienda in calice? 209. An aqua mixta vino immediate convertatur in Sanguinem? 210. Quænam quantitas aquæ immiscenda in calice.

DUBIUM V.

Quæ conditiones ad materiam Consecrationis requirantur? pag. 221

211. Ad validam consecrationem requiritur I. ut materia sit moraliter, & sensibiliter præsens. 212. Hinc valide consecrantur hostiæ in ciborio clausæ, vel in tenebris, &c. 213. Invalide tamen consecratur. I. Materia post tergum, aut parietem. II. Materia remota. III. Materia valde modica. 214. Requiritur II. ut materia sit certa, & determinata. 215. An consecretur hostia inscio Sacerdote? Et an guttæ vini separatæ? 216. Valida est consecratio I. Si Sacerdos determinet quoquo modo. II. Si putat hostias esse minores numero. III. Si postquam intenderit eas consecrare, de eis obliviscitur. 217. Quid si ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale? IV. Si hostiæ deferantur post oblationem. 218. Quæ requirantur ad licitam consecrationem. 219. Quibus casibus peccet celebrans in consecrando.

DUBIUM VI.

Quæ sit Forma consecrationis Eucharistiæ? p. 223

220. Quæ verba sint de essentia in consecratione panis. Et quæ vini. Et an verba sint proferenda simul recitative, & significative? 221. Quæ forma sit illicita. Quæ invalida. Et quæ dubia. 222. Qu. I. An in consecratione panis prærequirantur verba: *Qui pridie*, &c. 223. Qu. II. An in consecratione calicis omnia verba sint de essentia? Qu. III. Quid significent tò *hoc*, & *hic*. Qu. IV. An conficiatur Eucharistia, si omittatur verbum *est*? 224. Vide plura circa variationem verborum. Quid si Sacerdos se distrahit in consecrando?

DUBIUM VII.

Quandiu Christus maneat in Eucharistia? pag. 225

225. Infra quantum tempus species consummantur. 226. Quando recipiatur gratia. 227. Quid si Sacerdos se disponeret inter sumptionem? 228. An recipiatur plus gratiæ, si sumatur utraque species, vel major materia? 229. Quid si vinum consecratum in aliud vinum, aut liquorem injiciatur?

CAPUT II.

DE CAUSIS, ET SUBJECTO EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

De Causis. pag. 226

ARTICULUS I.

Ad quem spectat dispensatio Eucharistiæ? ibid.

230. An solis Sacerdotibus liceat Eucharistiam ministrare? 231. An soli Sacerdotes valide consecrent? 232. Quid notandum de Sacerdotibus consecrantibus simul unam Hostiam, sive cum Episcopo. 233. An Parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam? 234. An inferior Sacerdote ministrans incurrat irregularitatem? 235. An sufficiat consensus Pastoris? 236. Quid si ministrandum sit Viaticum. 237. Qu. I. Quando liceat Diaconis ministrare. Qu. II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos? Qu. III. An liceat laico in necessitate alteri Viaticum ministrare? 238. An Sacerdos extra articulum mortis possit seipsum communicare? 239. An alii præter Pastores possint ministrare Eucharistiam in articulo mortis, & in Paschate? 240. Quibus casibus liceat Regularibus tunc ministrare.

ARTICULUS II.

Quid requiratur in Ministro ad licitam administrationem Eucharistiæ. pag. 230

241. An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo, ac lumine? Quid de Extrema-Unctione? 242. An in necessitate liceat currere? 243. An deferre Eucharistiam in equo? Et an tantum ad eam adorandam? 244. An liceat dispensare, vel celebrare posterioribus digitis? Et an medio instrumento tempore pestis? 245. Quando peccet dispensans ob defectum ritus Ecclesiæ. 246. Quibus non liceat porrigi Communio. 247. An autem communio porrigenda reis capite damnatis? Et an semifatuis, & obsessis? 248. Quomodo pastor debeat asservare Eucharistiam. Et an Eucharistia asservanda, & deferenda semper sit cum lumine? 249. An ministranda Communio in Missa de Requiem? 250. Quid faciendum, si Hostia decidat in terram. 251. Quid faciendum de fragmentis Hostiarum. 252. Qua hora, & qua die possit dari Communio. 253. Quoties Parochus teneatur ministrare Communionem. 254. Quid notandum circa Communionem quotidianam.

DUBIUM II.

DE SUBJECTO SEU SUSCIPIENTE EUCHARISTIAM.

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo dispositio animæ? pag. 234

255. De præcepto præmittendi Confessionem ad Communionem. 256. Qu. I. An hoc præceptum sit divinum, vel ecclesiasticum? 257. Qu. II. An qui post Confessionem recordatur mortalis, teneatur ante Communionem illud confiteri? Qu. III. An teneatur confiteri? 258. Quid si Sacerdos dubitat de peccato commisso? (*Remissive ad n. 471. de Sacram. Pœnit.*) 259. Non excusat a Confessione celebritas, devotio, aut paupertas. 260. Excusat vero 1. Periculum mortis, & necessitas ministrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid si deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tam cito explere Confessionem? 261. Quid si populus, aut ipse Sacerdos deberet carere Missa, vel Communione paschali? 262. Quid si Sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confiteri si possit? Vide ibid. Dub. I. Et an teneatur Missam deserere si nequeat confiteri? Vide Dub. 2. 263. Quid si laicus recordetur mortalis in scamno communicantium? 264. Quando censeatur deesse copia Confessarii. Et quæ distantia Confessarii excuset. Quid si non adsit nisi Sacerdos simplex, vel Confessarius excommunicatus, &c. 265. Qu. I. Quid si Sacerdos habeat peccatum reservatum, & desit Confessarius habens facultatem? Qu. II. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reservata, quam non reservata? Q. III. Quid si habeat ex-

excommunicationem reservatem? 266. Qu. IV. Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimum? Qu. V. An ad illud teneatur Sacerdos celebrans sacrilege? Qu. VI. An celebrans confessus, & oblitus peccati? 267. Qu. VII. An Sacerdos non confessus qui meminit peccati post Consecrationem? 268. Qu. VIII. An præceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos? 269. Effectus Eucharistiæ. 270. Qu. I. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale? Qu. II. An communicens cum veniali actuali peccet venialiter, & fructum amittat?

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis? pag. 241

271. An pollutio, & actus conjugalis impediant a Communione? 272. Qu. I. Quid si pollutio fuerit voluntaria? Et quid si involuntaria? 273. Qu. II. An semper sit veniale accedere ad Eucharistiam post copulam conjugalem? 274. Qu. III. An conjux reddens debitum teneatur ea die abstinere a Communione? 275. An macula externa, ut lepra, &c. impediat a Communione, & eu a celebratione? An menstrua? An latio armorum? 276. An Sacerdos communicans extra Missam debeat esse stola indutus?

277. De jejunio naturali ad Communionem prærequisito. Vide resolutiones apud Busemb. 278. Prænot. 1. hoc non esse de præcepto divino. Prænot. 2. non dari in eo parvitatem materiæ. Prænot. 3. tria requiri ad solvendum hoc jejunium, ex tribus Regulis, videl. 297. Regula I. Ut res sumatur ab extrinseco. Dub. 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi? Dub. 2. An guttulæ aquæ commixtæ cum saliva, aut jusculi degustati?. An saccharum ante mediam noctem in ore immissum? An aqua hausta a lapso in flumen? An sanguis haustus e digito? Quid si defluat a capite. 280. Regula II. Ut res sumatur ad modum comessionis, aut potationis. Dub. I. An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares? Dub. 2. An fumus tabaci? Dub. 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita? 281. Regula III. Ut sumatur res habeas rationem cibi, aut potus. Hinc quæritur, an solvat jejunium comestio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ, & similium? 282. An liceat sequi ultimum inter horologia? Et quidem si quis deglutiat cibum post primum ictum? An in dubio soluti jejunii liceat communicare? Vide hic, & Tom. I. lib. 2. num. 80. 283. An sit peccatum sumere cibum, vel expuere statim post Communionem?

284. In quibus casibus possit quis communicare non jejunus. 285. An liceat iterum dare Viaticum infirmo non jejuno? Dub. I. Quanto tempore una Communio debeat ab alia distare? Dub. 2. An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere Viaticum? Dub. 3. An qui mane Communionem receperit? Dub. 4. An Sacerdos possit aliquando omittere verba: *Accipe Viaticum*, &c. 286. An Sacerdos possit celebrare non jejunus ad dandum alteri Viaticum? An ad dandum sibi ipsi? 287. An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat, aut male tractetur? An ad vitandum scandalum? 288. An ad perficiendum Sacrificium, vel Communionem? 289. An ad vitandam mortem?

ARTICULUS III.

Quæ, & quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam? pag. 251

290. An Communio in adultis sit necessaria necessitate medii? (*Vide dicta num.* 192.) 291. An & quando quisque in periculo vitæ teneatur sumere Communionem? 292. Quid agendum in periculo vomitus, vel in casu delirii? 293. An pueris ministrandum Viaticum? Vide alia notanda apud Busemb.

294. De obligatione communicandi. 295. Quando obliget præceptum divinum, & quando ecclesiasticum? 296. Dub. I. Quomodo computandus annus obligationis? 297. Dub. II. An qui non communicavit in Paschate, teneatur communicare quamprimum? Quid si quis ad implendum præceptum Paschale, prævidens impedimentum, Communionem anticipavit? 298. Dub. III. An qui non possit communicare in Paschate, teneatur prævenire? 299. Dub. IV. An teneantur fideles tollere impedimentum, ut Communioni Paschali satisfaciant? 300. De obligatione communicandi in Parochia. An eximantur Sacerdotes Peregrini, famuli Religiosorum? An alii ex consensu Pastoris? 301. De obligatione puerorum communicandi in Paschate. Qu. I. An pueri teneantur, aut possint communicare statim post usum rationis? Dub. 1. Qua ætate censeantur obligari ad Communionem? Dub. 2. An infantibus sit danda Communio in articulo mortis? 3n2. Qu. II. An possit ministrari Communio amentibus? 303. Qu. III. An ecmifetuis, mutis, surdis, & obsessis?

CAPUT III.

DE EUCHARISTIA, UT EST SACRIFICIUM.

DUBIUM I.

Quæ sit Missa, & quæ obligatio Sacerdotum circa illam? pag. 257

304. Definitio Sacrificii Missæ. Not. I. Quomodo definitur Sacrificium in genere. Not. II. Quomodo distinguantur sacrificia. Et quomodo Sacrificium Eucharistiæ omnia illa contineat. Et in quo differat a Sacrificio Crucis. Not. III. An Missa sit verum Sacrificium? 305. In quo consistat essentia sacrificii Missæ. 3n6. An ad essentiam Sacrificii requiratur Consecratio utriusque speciei? 3n7. Quinam sint offerentes in Sacrificio Missæ. 308. Pro quibus possit offerri Missa. 3n9. Dub. 1. An pro excommunicatis? Dub. 2. An pro infidelibus? 310. Dub. 3. An pro Defunctis? 311. Effectus Sacrificii Missæ sunt quatuor. I. Remissio peccatorum. II. Remissio pœnarum. III. Augmentum gratiæ. IV. Impetratio bonorum. 312. De valore, & fructu Missæ. An Missa habeat valorem infinitum? Et an fructus Missæ pendeat a probitate celebrantis? 313. De obligatione celebrandi, quam habent Sacerdotes. Dub. 1. An ipsi ex præcepto gravi teneatur aliquando celebrare? Dub. 2. Quoties in anno teneantur celebrare simplices Sacerdotes. Quoties Parochi. Quoties Episcopi. 314. De Missa conventuali quotidie celebranda. 315. De obligatione dicendi tempore debito Missas pro accepto stipendio.

316. Quædam prænotanda circa originem stipendii. 317. Qu. I. An liceat Sacerdoti diviti accipere stipendium pro Missis? Et an peccat graviter, qui principaliter celebrat pro stipendio? Qu. II. Quomodo peccet Sacerdos differendo celebrationem? Et quæ dilatio censeatur modica? Quid si Missæ traduntur Communitati?

ti? Qu. III. An peccet graviter Sacerdos omittens sacrum promissum pro parvo stipendio? Qu. IV. Quid si Missa sit gratuito promissa? 318. An liceat accipere stipendium pro applicatione fructus specialissimi? Et an accipere plura stipendia pro una Missa? 319. A quo, & quomodo taxandum sit stipendium. 320. Dub. 1. An regulares teneantur servare taxam Episcopi? Dub. 2. An Episcopus possit prohibere, ne accipiatur stipendium majus taxa? Dub. 3. An ne accipiatur stipendium minus? An autem qui acceperit, possit minuere numerum Missarum? Dub. 4. An liceat pacisci de stipendio? Dub. 5. Quomodo taxandum stipendium Missarum, quas reliquit testator? 321. Non licet celebrare per alium, retenta parte stipendii. Exceptio. I. Si stipendium detur intuitu personæ. Exceptio. II. Si alter Sacerdos sponte condonet partem. Excipitur III. Beneficiarius, Capellanus, & Sacerdos obligatus ex legato sibi relicto sua vita durante. 322. Dub. 2. An qui retinet partem stipendii, teneatur ad restitutionem. Et cui restituendum? Dub. 2. Quid de Procuratore, vel Executore testamenti? Dub. 3. An colligens eleemosynas possit partem retinere pro suo labore? Dub. 4. An possint commutari Missæ majoris stipendii cum Missis minoris? Dub. 5. An Administratores Ecclesiarum possint aliquid retinere pro expensis? 323. De obligatione Beneficiatorum, & Parochorum applicandi Missas. 324. Qu. I. Cui debeant applicare Missas Beneficiati & Capellani Monialium, aut Confraternitatum? Quid si capitale fundationis Beneficii, aut Capellaniæ sit infructiferum? Qu. II. Quibus diebus Parochi teneantur celebrare pro populo? 325. Vide sancita a Bened. XIV. super Missa Parochorum. 326. Super Missa conventuali. 327. De obligatione celebrandi Missas votivas promissas sub stipendio.

328. De obligatione celebrandi loco, & tempore designato a fundatore. 329. Quid si Episcopus dispenset? Et an possit dari præscriptio ab obligatione Missarum? 330. De obligatione Beneficiarii celebrandi Missas præscriptas per seipsum. 331. De reductione Missarum. An Episcopus possit eam facere? Et an moderari Officia, & eleemosynas Anniversariis annexa? 332. An Beneficiarius possit aliquando celebrare pro suis propinquis, aut amicis, vel omittere Missam propter reverentiam? 333. An Capellanus ægrotans teneatur per alium satisfacere Missas? De 30. Missis Gregorianis. An liceat stipendium accipere pro prima Missa, quam Neopresbyter celebrat cum Episcopo? (*Remissive ad num.* 829. *vers. An autem.*)

DUBIUM II.

Cujus sit applicare fructum Sacrificii? pag. 273

334. A quo applicandus sit fructus Missæ. An Religiosus valide Missam applicet contra voluntatem Prælati? 335. Applicatio debet fieri ante celebrationem. Qu. I. An sufficiat applicatio habitualis? Qu. II. An si quis accepit stipendia a diversis, sufficiat applicare Missas pro eis in confuso? 336. Quid si applicatio nulli fiat, vel incapaci? 337. An valeat applicatio conditionata? Et an applicatio facta pro primo offerente sit illicita, & invalida? 338. An in die Mortuorum possit applicari Missa pro particularibus ex stipendio? 339. De altari privilegiato. Qu. 1. An ad tales Indulgentias lucrandas requiratur Missa de *Requiem*? Qu. 2. Quomodo intelligenda est clausula: *Modo in Ecclesia quotidie dicantur septem Missæ*? Qu. 3. Quomodo clausula: *Modo in Ecclesia non sit altare privilegiatum*?

DUBIUM III.

Quomodo, & quoties liceat celebrare? pag. 276

340. An possit dici Missa ante auroram, vel post meridiem? 341. A quo tempore incipiat Aurora? An tempus tam auroræ, quam meridiei moraliter accipietur? 342. Quid de Privilegiis Regularium? 343. Casus, in quibus liceat celebrare ante auroram, vel post meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres Missæ dici possint ante auroram? 344. An liceat anticipare Missam vel postponere ob festivitatem, vel causa itineris, vel ex dispensatione Episcopi? 345. An peccet graviter qui celebrat ante auroram, vel post meridiem? 346. Quænam in hoc sit parvitas materiæ. 347. Quale peccatum sit celebrare ante matutinum. 348. Quid si esset Missa conventualis, & solemnis? 349. An liceat celebrare (& ministrare Communionem) in quolibet anni die? 350. An in die cœnæ Domini, & Sabbati Sancti liceat privatim celebrare? 351. An & quando liceat celebrare pluries in die? 352. An aliquando liceat interrumpere Missam, vel de novo incipere? 353. An si superveniat Princeps, vel turba peregrinorum, vel si Sacerdos recordetur alicujus impedimenti? 354. An si urgeat necessitas propria vel aliena? 355. Quomodo Missa interrupta supplenda sit ab alio Sacerdote.

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum sit? pag. 280

356. An & in quali necessitate liceat extra Ecclesiam celebrare? Et an in mari? 357. An & quando liceat celebrare in Oratoriis ex dispensatione Episcopi? Licet I. in Oratoriis benedictis. II. in Oratoriis Communitatum. III. In Oratoriis erectis in Palatiis Episcoporum. 358. An Episcopi possint celebrare in domibus privatis? 359. An possint dispensare, ut aliquando in illis celebretur? Not. I. Privilegium non perit per mortem Papæ, vel Episcopi. Not. II. Quid si privilegiatus mutet habitationem? Not. III. Quibus diebus non liceat celebrare in Oratoriis privatis. Et an Regulares, vel Episcopi possint celebrare in domibus privatis præter Missam in indulto concessam? 360. An Religiosi possint ex privilegio celebrare in quocunque altari portatili?

361. An semper peccent mortaliter celebrantes in Ecclesia violata. Et an aliquam pœnam incurrant? 362. An polluantur Oratoria non benedicta? Et an Sacristiæ, criptæ, &c. 363. A quibus Ecclesia debet reconciliari. 364. Quomodo crimen, per quod polluitur Ecclesia vel cœmeterium, oporteat esse notorium. Quando Ecclesia polluitur per homicidium. An Ecclesia violetur, si vulnus intra eam infligatur, & mors, sive effusio sanguinis sequatur extra? 365. Quando Ecclesia polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis. 366. Quando per sepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici. 367. Quando per destructionem Ecclesiæ.

368. Quomodo fiat execratio rei consecratæ, nempe Ecclesiæ, altaris, calicis, & vestium. Et vide de execratione Ecclesiæ. 369. De execratione altaris, & 1. Si lapis removeatur. 2. Si frangatur. 3. Si spoliatur sepulcrum. Dub. 1. An Reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris? Dub. 2. Quid si frangatur sigillum, vel removeatur sepulcrum? 370. De execratione calicis. Dub. I. An execretur Calix, si destruatur inauratio? Dub. 2. An calix de novo inauratus nova indigeat consecratione? Dub. 3. An liceat celebrare in calice nunquam inaurato? 371. De execratione vestium?

DU-

DUBIUM V.

Quæ sint requisita ad Missam? pag. 290

372. Prænotantur quæ sunt præscripta in rubrica. 373. I. requiritur *altare* consecratum. 374. II. *Mappa* triplex. 375. Dub. 1. An sufficiant duæ mappæ, vel una duplicata? Dub. 2. An mappæ debeant esse benedictæ? Dub. 3. An tam Mappæ, quam corporale debeant ex lino confici? 376. III. *Vestes* sacræ, & mundæ. 377. Dub. 1. An sit mortale celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo? Dub. 2. An ob metum mortis liceat celebrare sine ulla veste sacra? 378. Dub. 3. An Prælati regulares possint sacras vestes benedicere? (*Vide etiam* n. 381.) Dub. 4. An Episcopi possint aliis delegare licentiam benedicendi vestes? Dub. 5. An color vestium sit de præcepto? 379. IV. *Calix & patena* consecrata. 380. An calices, vestes, &c. remaneant consecrati, vel benedicti, si quis in eis celebret? 381. An Abbates possint benedicere calices, paramenta, &c. etiam pro Ecclesiis alienis? 382. Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia & vestes. 383. De *pyxide*, & materia ejusdem, vel calicis. 384. Dub. 1. An pyxis debeat consecrari? 385. An debeat benedici? 386. V. *Corporale* benedictum, 387. Quibus liceat lavare corporalia. Et an aqua lotionis omnino mittenda sit in sacrarium? 388. VI. *Palla* linea. An sit mortale celebrare sine palla vel ea non benedicta, & an liceat duas pallas adhibere? 389. VII. *Purificatorium*. An hoc debeat esse benedictum? 390. VIII. *Missale*. An liceat in necessitate celebrare sine Missali vel cum Missali de Ritu diverso? 391. IX. *Minister* masculus. Dub. 1. quale peccatum sit celebrare sine ministro. 392. Dub. 2. An peccet graviter Sacerdos celebrans ministrante vel respondente fœmina? 383. X. *Crucifixus*. Dub. 1. An sit mortale celebrare sine cruce, aut Crucifixo? Dub. 2. An manente in altari magna imagine Crucifixi, alia crux requiratur? Et an crux, & aliæ imagines Sanctorum debeant esse benedictæ? 394. XI. *Candelæ* ex cera. Dub. 1. An liceat celebrare cum candelis ex sevo, vel oleo? Dub. 2. an cum uno lumine cereo? Et an cum quatuor candelis? 395. XII. *Antipendium, pulvillus, bursa, vellum, & manutergium*. 396. XIII. *Capitis nudatio*. 397. Dub. 1. An sit mortale celebrare, capite cooperto? Quid si adsit causa sic celebrandi? 398. Dub. 2. An liceat celebrare cum cæsarie ficta?

399. An Rubricæ Missalis sint directivæ, vel Præceptivæ? 400. An sit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte? Et quantum temporis sit in celebratione insumendum. 401. An omnia Decreta S. C. Rituum rigorose obligent? 402. An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo, &c.

403. De omissione partium Missæ. Et an repetenda omissa. 404. De partibus ordinariis omissis. 405. Quæ omissio sit mortalis, & signanter in Canone. 406. Quæ vero sit tantum venialis. 407. Quæ mutilatio sit mortalis. 408. De purificatione calicis facienda. 409. De partibus extraordinariis omissis; & signanter de lotione manuum. 410. Dub. 1. Quomodo peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Episcopi. Dub. 2. An peccet omittens Orationes ante vel post Missam? Dub. 3. An peccet Sacerdos non recitans in Missa solemni quæ cantatur a Choro? Dub. 4. Quomodo peccet celebrans voluntarie distractus.

411. Quomodo peccet Sacerdos addens aliqua in Missa. 412. An liceat dicere Missam ante Matutinum & Laudes? (*Remissive ad* n. 347.) 413. De iis quæ voce alta, vel submissa dicenda sunt. 414. Dub. 1. An peccet ita submisse celebrans, ut nec seipsum audiat? 415. Dub. 2. An peccet recitans submisse, quæ alte dicenda sunt? 416. An sit mortale alte dicere, quæ submisse sunt recitanda? 417. An & quando liceat mutare Missam. 418. In quibus diebus prohibentur Missæ votivæ. 419. In quibus vero permittantur. Et an tunc pro arbitrio passim dici possint? 420. Qu. I. An sit mortale dicere Missam votivam in diebus vetitis? 421. Qu. II. Ob quas causas in dictis diebus possint dici Missæ votivæ? 1. Ob necessitatem publicam. 2. Si in illa Ecclesia celebretur festum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si præsens sit cadaver, vel dicenda sit Missa anniversaria. 422. Qu. III. An obligatus dicere Missam votivam, satisfaciat si dicat currentem? 423. Qu. IV. Quænam sint advertenda circa modum dicendi Missas votivas. Et 1. De numero Orationum. 2. De Missis habentibus introitum particularem, &c. 3. de Missis Beatorum concessis alicui Ordini, vel loco. 4. De Missa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritus Sancti, B. V. Mariæ, & de Requiem. 424. Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circa Missarum celebrationem. Quæritur hic obiter, quanam ex causa liceat exponere SS. Sacramentum? *v. Refert.* Deinde quæritur, quibus in Ecclesiis possit asservari Sacramentum Eucharistiæ? *ibid. v. Hic ultimo loco.*

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

CAPUT I.

DE ESSENTIA HUJUS SACRAMENTI.

DUBIUM I.

Quæ sit ejus materia, & forma? pag. 311

425. De materia, & forma hujus Sacramenti. Vide quæ de his habentur apud Busemb. 426. Monitum ad Confessarios. 427. De *materia* remota. Dub. 1. An mortalia commissa in susceptione Baptismi sint materia hujus Sacramenti? Dub. 2. An peccata alias confessa sint materia sufficiens hujus Sacramenti? 428. De *forma*. Qu. I. An forma hujus Sacramenti consistat in verbis, & possit proferri in absentem? 429. Et quænam præsentia moralis pœnitentis requiratur? 430. Qu. II. quænam forma in hoc Sacramento sit proferenda? Dub. 1. In quibus verbis consistat essentia formæ. Et an necessarium sit verbum *te*? Dub. 2. An verba, *a peccatis tuis*? Dub. 3. An verba, *in nomine Patris, &c.* Et an preces adjunctæ? Dub. 4. An per verba *te absolvo*, possit Sacerdos absolvere simul a peccatis, & a censuris? 341. Qu. III. An possit valide, & licite dari absolutio sub conditione? 432. Causæ justæ absolvendi sub conditione.

DUBIUM II.

Quæ contritio requiratur? pag. 315

433. Vide quæ habentur apud Busemb. de dolore & proposito.

§. I.

De quæstionibus ad Dolorem pertinentibus? ibid.

434. Quid. sit Pœnitentia ut virtus, & quid ut Sacramentum? 435. Qu. I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione? 436. Qu. II. Ex quo motivo eli-

elicienda sit contritio. 437. Qu. III. Quando obliget præceptum contritionis. Dub. 1. An obliget extra periculum mortis? Et an ejus dilatio sit speciale peccatum? Dub. 2. An qui in articulo mortis confessus sit cum attritione, teneatur deinde elicere contritionem? Dub. 3. An præceptum contritionis obliget in diebus festis? 438. Qu. IV. An ad justificationem requirantur singulæ contritiones ad singula peccata? 439. Qu. V. An in Confessione requirantur explicite actus fidei, & spei? 440. Qu. VI. An in Sacramento sufficiat attritio sine amore prædominante? 441. An quælibet contritio deleat peccatum extra Sacramentum? 442. Et an peccatum possit consistere cum charitate prædominante, si sit remissa? Solvuntur objectiones, ubi probatur, amorem inchoatum includi in attritione. 443. Qu. VII. An sufficiat attritio metu pœnarum temporalium? 444. Qu. VIII. An Sacramentum Pœnitentiæ possit esse aliquando validum & informe? 445. Qu. IX. An dolor debeat præcedere ad Confessionem? 446. Qu. X. Per quantum temporis actus doloris moraliter perseveret. 447. Qu. XI. An pœnitens debeat elicere actum doloris cum intentione se confitendi? 448. Qu. XII. An qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem? 449. Qu. XIII. Quomodo eliciendus sit dolor in Confessione venialium. Dub. 1. An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore? Dub. 2. An in Confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio? An sufficiat dolere de frequentia? *ibid.*

§. II.

De quæstionibus ad propositum. pag. 315

450. An sufficiat propositum virtuale sive implicitum? 451. Qu. II. Quæ sint conditiones requisitæ ad verum propositum. Et sunt I. Ut sit *firmum*. Quid si pœnitens credat certo se relapsurum? II. Ut sit *universale*, An requiratur universale propositum de mortalibus? III. Ut sit *efficax*.

452. Qu. III. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum iis qui sunt in occasione peccandi. Dub. 1. Quotuplex sit occasio, & quotuplex periculum peccandi. Et quæ occasio vitari debeat. 453. Dub. 2. An possit absolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem? 454. Dub. 3. An qui est in occasione proxima voluntaria possit semel vel iterum absolvi? 455. Dub. 4. An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria, præsertim causa suæ artis vel officii? 456. Sententia tenenda circa absolutionem his differendam. 457. Dub. 5. An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus? 458. Adnotatur doctrina S. Caroli Borromæi.

459. Qu. IV. Quomodo se gerere debet Confessarius cum consuetudinariis ex intrinseca fragilitate. Et quomodo cum recidivis. An recidivus possit pluries absolvi sine signis extraordinariis? 460. Quæ sint signa extraordinaria. 461. Quæ certitudo dispositionis pœnitentis sufficiat ad eum absolvendum. 462. An liceat differre absolutionem pœnitenti disposito sine ejus consensu? 463. An expediat, vel ne, sæpius differre absolutionem? 464. Cur differenda est absolutio iis, qui sunt in occasione extrinseca, & non recidivis ex fragilitate intrinseca.

DUBIUM III.

QUALIS CONFESSIO REQUIRATUR.

ARTICULUS I.

An debeat esse integra materialiter? pag. 338

465. Quæ sit integritas materialis. 466. Quantum extendatur numerus, dicendo, *plus minus*. Et quomodo exquirendus numerus in consuetudinario. 467. An sint necessario explicandæ circumstantiæ aggravantes? 468. Qu. I. Quot sententiæ sint in hac quæstione. An in furto explicanda sit quantitas? 469. Dub. 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus? 470. Dub. 2. An in peccato incestus cum consanguineis explicandi sint gradus consanguinitatis? 471. Plura notanda circa examen conscientiæ, & integritatem Confessionis. 472. An peccata mortalia dubia necessario sint confitenda? 473. Dub. 1. An teneamur confiteri mortalia positive dubia? 474. Dub. 2. An mortalia negative dubia? 475. Quid si quis sit scrupulosus, vel timoratæ conscientiæ? 476. Dub. 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud sit confessus? 477. Dub. 4. An qui confessus est mortale uti dubium, teneatur repetere quando certum agnoscit? 478. Quid si pœnitens post Confessionem sciat materiam sui peccati esse gravem, sed nullo modo id noverit tempore quo peccatum commisit.

ARTICULUS II.

Quando sufficiat Confessio integra formaliter? pag. 345.

479. Quæ sit integritas formalis. Et quis censeatur physice impotens ad integritatem materialem. I. Mutus. An hic teneatur confiteri scripto, aut per signa? II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per interpretem? IV. Moribundus. 480. An absolvendus moribundus qui dat signa doloris Sacerdoti præsenti, quin possit ullum peccatum explicare? 481. An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis? An tunc absolutio danda sit absolute, vel conditionate? 482. Quid si nullum dederit signum pœnitentiæ? 483. Quid si fuerit destitutus in actu peccati. 484. Quando sufficiat integritas formalis ob periculum mortis. 485. An in periculo contagii possit Confessarius absolvere, audito uno peccato? 486. An tempore conflictus, vel naufragii? 487. Quis censeatur moraliter impotens? Et quid si peccatum non possit explicari sine violatione sigilli? 488. Quinam igitur excusentur ab integritate materiali. 489. An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamatione complicis? 490. Ex quibus causis liceat manifestare complicem Confessario, qui eum noscit. 491. Bulla Bened. XIV. prohibens exquirere a pœnitente nomen complicis peccati. 492. Sententia auctoris, id nullo casu esse licitum.

ARTICULUS III.

Quæ sint reliquæ conditiones Confessionis? p. 351

493. Confessio debet esse vocalis. Quando liceat, aut sit obligatio confitendi scripto. 494. Debet esse secreta. 495. Debet esse vera. 496. Quando mendacium in Confessione sit veniale. 497. Quando mortale.

ARTICULUS IV.

Quando confessio sit invalida, & quomodo iteranda? pag. 352

498. An valeat Confessio apud Confessarium excommunicatum? 499. An apud indoctum? An apud non audientem aliquod peccatum? 500. De judicio peccatorum efformando a Confessario. 501. Quando sit invalida ex parte pœnitentis. 502. Quomodo iteranda Confessio invalida facta eidem Confessario. 503. Quid si peccatum sit inculpabiliter omissum, an ob magnum concursum possit confessio dimidiari? 504. Quid de rusticis qui nunquam explicarunt species, neque numerum. 505. Non est obligatio repetendi Confessiones, nisi constet de ipsarum nullitate.

DUBIUM IV.

DE SATISFACTIONE.

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas, & quantitas. pag. 355

505. Quomodo satisfactio sit necessaria. Et an sit venialis ejus omissio in culpis venialibus. 507. Quibus casibus possit imponi levis pœnitentia. Et an possit minui propter illud: *Quicquid boni feceris*, &c. 508. Quando licita imponatur pœnitentia minor justo. Quanta debeat esse juxta Tridentinum. 509. An sit justa causa minuendi pœnitentiam prudens timor, ne pœnitens eam impleat? 510. Auctoritates circa hoc punctum. 511. An possit injungi pro pœnitentia ingressus Religionis, aut susceptio status conjugalis? 512. An & quando possit vel debeat imponi pœnitentia publica? 513. Dub. 1. An possit injungi opus alias debitum? Dub. 2. An pœnitentia mox ante imposita? 514. An possit imponi opus internum. An opus pro Defunctis? An cessatio ab aliquo bono opere? An pœnitentia possit imponi post absolutionem?

515. Sub qua obligatione pœnitens teneatur acceptare, & implere pœnitentiam. 516. Dub. 1. An pœnitens teneatur sub gravi acceptare, & implere pœnitentiam justam? Quid si sit gravior justo? 517. Dub. 2. Quid si sit imposita pro venialibus aut mortalibus confessis? 518. Dub. 3. An Confessarius pro culpis gravibus possit dare pœnitentiam gravem sub obligatione levi? 519. Dub. 4. An tempore Jubilæi, vel Indulgentiæ plenariæ Confessarius possit omittere impositionem pœnitentiæ? 520. Dub. 5. An si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ, teneatur repetere Confessionem, ut eam recipiat? 521. Pœnitens implens pœnitentiam in mortali. Quæ dilatio sit mortalis in implenda pœnitentia. 522. Dub. 1. An existens in mortali possit satisfacere pœnitentiæ? 523. Dub. 2. An peccet satisfaciendo in mortali? 524. An possit imponi pœnitentia sub conditione, si relabatur? 525. An, transacto tempore præscripto, desinat obligatio implendi pœnitentiam? 526. An pœnitentia possit impleri per alium? 527. An pœnitentia sit implenda ante Communionem?

528. Quis & quomodo possit commutare pœnitentiam. 529. Dub. 1. An pœnitens teneatur eo casu repetere Confessionem? Et quid si pœnitentia fuerit imposita pro peccatis reservatis? Dub. 2. An Confessarius possit commutare pœnitentiam extra Confessionem? 530. Adnotantur principaliores Canones Pœnitentiales.

ARTICULUS II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAS.

§. I.

Quid sit Indulgentia, & quid ad eam requiratur? p. 366

531. Quid sit Indulgentia. 532. Quæ causa requiratur ad Indulgentiam lucrandam. 533. Quæ requirantur conditiones. 534. Vide resolutiones: & signanter ad n. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia? Et num. 10. An requiratur status gratiæ ad lucrandam Indulgentiam pro Defunctis? Et num. 19. An peccatum veniale non remissum impediat lucrari Indulgentiam quoad alia remissa?

§. II.

Quotuplex Indulgentia, & quomodo differat a Jubilæo? pag. 368

535. Vide quæ habentur apud Busemb. 536. Adnotantur sancita a Bened. XIV. circa Jubilæum. 537. Qu. I. An ad lucrandum Jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada? Qu. II. An per Confessionem invalidam in Jubilæo auferatur reservatio censurarum, & peccatorum? Qu. III. An peccet graviter qui absolutus a reservatis, postea alia opera non impleat? Qu. IV. An qui confessus est in Jubilæo, & oblitus sit peccati reservati, possit deinde a quocunque absolvi? Et an obtinere commutationem votorum. Qu. V. An possit absolvi, qui commisit peccatum reservatum in confidentiam Jubilæi? Qu. VI. An possit dari absolutio ante satisfactionem partis, vel juramentum ejusdem? Qu. VII. Quinam casus, & censuræ possint absolvi in Jubilæo. Dub. 1. An possint absolvi publice excommunicati. Dub. 2. An dispensari irregulares. 538. Qu. VIII. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, & itinerantium. Qu. XI. An sufficiat ad Jubilæum lucrandum oratio mentalis: aut modica vocalis? Qu. X. An modica eleemosyna? Qu. XI. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia alias debita?

CAPUT II.

DE MINISTRO SACRAMENTALIS PŒNITENTIÆ.

DUBIUM I.

Quis sit minister? pag. 374

539. Confessarii indigent approbatione, & jurisdictione. 540. An in casu necessitatis sit obligatio confitendi laico, vel Clerico? An vero Clericus vel laicus, in articulo mortis, deficiente Sacerdote, possit absolvere a censuris? 541. Nullus autem Sacerdos valide absolvit, nisi sit approbatus, vel Parochus.

DUBIUM II.

Quid sit approbatio, & a quo petenda? 375

542. Quid est approbatio? 543. An liceat Sacerdoti simplici excipere Confessionem venialium? 544. An Parochus possit adsciscere cooperatorem alium Parochum? 545. Debet eligi approbatus, aut Parochus. An sufficiat approbatio sine examine, & sine judicio interno? 546. An sufficiat approbatio petita, & negata? 547. A quo Episcopo habenda sit approbatio. 548. Resolvitur quæstio ex Bulla Innoc. XII. 549. An Religiosi ep-

approbati in una Diœcesi possint audire Confessiones in alia? 550. Alia notanda apud Busemb. 551. An injusta revocatio epprobationis sit invalida? 552. An Episcopus ex justa causa possit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare, vel restringere?

553. Sancita a Bened. XIV. circa Confessionem complicis in peccato turpi. 554. Quid veniat nomine *peccati turpis*. 555. An absolutio complicis sit invalida quoad omnia peccata? 556. Qu. 1. An incurrat censuram Papalem, qui Confessionem complicis tantum audit, & non absolvit? Qu. 2. An Episcopus, vel ejus delegatus, facultate Tridentini *in cap. Liceat*, possit absolvere Confessarium qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit?

DUBIUM III.

Quid & quotuplex sit jurisdictio Confessarii, & unde eam habeat? pag. 379

557. Quid est Jurisdictio, & qui habeat ordinariam. 558. An habeat Vicarius Generalis, contradicente Episcopo? Et qui possint eam delegare. 559. An delegatio expiret morte delegantis?

560. An hæretici, & excommunicati vitandi valide absolvant in articulo mortis? 561. An omnes Sacerdotes possint absolvere tam in articulo mortis, quam in periculo? Et quale censeatur hujusmodi periculum. 562. An simplex Sacerdos possit absolvere, præsente approbato? 563. In quibus autem casibus possit licite absolvere. Dub. I. An quivis Confessarius possit absolvere moribundum a reservatis, etiam præsente superiore? Dub. II. An in morte, ad absolvenda reservata Papæ, adeundus sit Episcopus? Dub. III. An teneatur moribundus petere absolutionem a superiore, saltem per literas, aut nuncium? 564. An excommunicatus toleratus possit absolvere a venialibus? An Regulares possint absolvere sine approbatione Episcoporum? Et an omnes Sacerdotes ab Episcopo approbati possint Confessiones audire sine licentia Parochi?

565. Qui & quomodo Episcopi, & alii Prælati. Dub. 2. Quomodo Cardinales. Et eu Parochi. 566. Quando habens potestatem delegatam possit eam subdelegare. Et quid de delegato ad universitatem causarum. 567. An absolutus in morte a reservatis teneatur postea se sistere superiori? 568. Vide alia. 569. A quo possint absolvi scholares, milites, peregrini, &c. Capellani exercitus nequeunt absolvere milites degentes in præsidiis. 570. An sufficiat facultas præsumpta excipiendi Confessiones? 571. Quando liceat absolvere cum jurisdictione dubia, vel probabili. 572. Qu. I. An error communis det jurisdictionem? 573. Qu. II. An liceat ministrare Sacramentum cum jurisdictione tantum probabili? 574. An sit obligatio se confitendi Parocho? 575. An Regulares itinerantes possint confiteri cuicunque Sacerdoti. 576. An Moniales petentes extraordinarium, & non obtinentes, possint cuique se confiteri? 577. Plura notanda de Confessariis Monialium.

DUBIUM IV.

Quid sit reservatio casuum, & quis habeat potestatem reservandi, & absolvendi ab iis? pag. 389

578. Quid est reservatio? 579. Qu. I. An sit licita, & valida reservatio facta sine causa? 580. Qu. II. An ignorantes reservationem casuum Papalium ab ea excusentur? 581. Dub. 1. An excusentur ignorantes casus reservatos ab Episcopis? Dub. 2. Quid si casibus episcopalibus sit connexa excommunicatio? 582. Dub. 1. An possint reservari peccata venialia? Dub. 2. An peccata mere interna? 583. An Regulares possint reservare casus, & quos? An novitii, & familiares sint exempti a casibus reservatis. 584. Vide quæ sunt apud Busemb. 585. Quando possit simplex Confessarius absolvere a reservatis. Dub. 1. An si impedimentum sit perpetuum, possit directe absolvere? Dub. 2. An tunc pœnitens teneatur confiteri, ut possit communicare? (*Remissive ad n. 265. Qu. I. Dub. 3.*) An tunc debeat manifestare etiam non reservata? (*Remissive ad n. 265. Qu. II.*) 586. Quid si superior neget facultatem absolvendi?

587. A quo possint absolvi peregrini. 588. Dub. 1. Quid si peccatum est tantum reservatum in loco Confessionis? 589. Dub. 2. Quid si est tantum reservatum in patria? Et quid si quis discedat a patria in fraudem? Et quomodo intelligendum to, *in fraudem*. 590. Dub. 3. An peregrinus possit absolvi a censura reservata in patria? 591. Dub. 4. An peccans in aliena Diœcesi, ubi casus est reservatus, incurrat reservationem? Et an excommunicationem annexam? 592. Dub. 5. An peccans in Monasterio exempto, vel in aliena Diœcesi, possit absolvi in patria a simplici Confessario? 593. Dub. 6. An Episcopi possint absolvere peregrinos a casibus Papalibus occultis, & eum eis dispensare in irregularitatibus? An eamdem facultatem habeant Vicarii Capitulares, & alii Prælati habentes jurisdictionem quasi episcopalem? Not. 1. An Episcopi possint tollere reservationem extra Sacramentum? Not. 2. Quid si Episcopus inciderit in crimen reservatum? Not. 3. Quando intelligatur crimen esse occultum. An autem Episcopus possit dispensare in votis cum peregrinis? Et irregularitatibus, &c. cum impeditis. (*Remissive.*) 594. Dub. 7. An facultas in *cap. Liceat* sit pro casibus tantum ante Concilium reservatis? Dub. 8. An Episcopi possint absolvere a reservatis ab aliis Episcopis? Dub. 9. An Episcopi possint hanc facultatem generaliter committere? An possint absolvere a casibus Bullæ Cœnæ? *Remissive ad lib. 7. n. 82. & seqq.*

595. An superior possit aliquando absolvere a reservatis, & pro aliis mittere pœnitentem ad inferiorem? 596. An absolutus ab habente potestatem possit a quocumque accipere absolutionem de reservatis? Qu. I. An si pœnitens confiteatur bona fide, vel obliviscatur reservati, valide, & licite absolvatur a simplici Confessario? 597. Qu. II. An confessus superiori, & oblitus reservati possit a quocumque absolvi? 598. Qu. III. An per confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio? Qu. IV. Quid si confessio fuerit sacrilega.

599. Qui possint absolvere a reservatis. An Pœnitentiarii? An Mendicantes possint absolvere a casibus Episcopis, vel ab Episcopis reservatis? (*Sed vide dicenda l. 7. n. 99.*) 600. Qu. I. Utrum in dubio an pœnitens incurrerit casum reservatum, possit a quocunque absolvi? Qu. II. Quid si postea pœnitens cognoscat peccatum ut certum? 601. Qu. III. An qui peccavit in confidentiam licentiæ? Qu. IV. An licentia valeat pro peccatis etiam post illam commissis? 602. Qu. V. An Moniales subjaceant reservationi factæ ab Episcopo? Qu. VI. An subjaceant Moniales exemptæ? Qu. VII. An Episcopus quoad clausuram possit casus Monialium reservare?

DUBIUM V.

Quid sit Officium, & obligatio Confessarii? p. 401

603. Quid est Officium Confessarii? Quando autem possit aut debeat Confessarius differre absolutionem. (*Remissive ad n. 462. & seq.*) 604. Qu. I. An possit Confessarius negare absolutionem ei qui adhæret sententiæ probabili? Quid si adhæreat sententiæ falsæ, sed probabili putatæ? 605. Qu. II. An expediat Confessa-

rio

rio uti sententiis rigidioribus, vel benignioribus. 606. Quos Confessarius possit vel nequeat absolvere.

607. Quomodo Confessarius teneatur rudiores interrogare. 608. Quomodo eos instruere, & disponere quantum potest. Monitum ad Confessarios.

609. Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus. 610. Quid si prævidet monitionem non profuturam. 611. Inf. I. Quid si advertat pœnitentem invalide contraxisse Matrimonium cum bona fide. 612. Quid si Matrimonium sit contrahendum. 613. Quid si accedant sponsi, cum omnia sunt parata. 614. Inf. II. An debeat semper monere de restitutione facienda? Inf. III. Quid si timeatur scandala aliorum. 615. Excip. 1. Quando damnum est contra bonum commune. 616. Excip. 2. Quando pœnitens interrogat. Excip. 3. Quando brevi speratur fructus. Utrum autem in dubio de fructu & nocumento fieri debeat monitio.

617. Confessarius ministrando debet esse in gratia. Quomodo autem peccet, qui plures præbeat absolutiones in mortali successive. (*Remissive ad lib.* 5. n. 51.) Quid si in mortali tantum audiat Confessionem. (*Remissive ad hunc lib.* 6. *num.* 30.) Et quid si urgeat necessitas absolvendi. (*Remiss. ad num.* 33. *ibid.*)

618. Quomodo teneatur Confessarius reparare defectus a seipso commissos. 619. Dub. I. Ad quid tenetur, si erravit circa valorem Sacramenti? 620. Dub. II. Ad quid si deobligavit a restitutione facienda. Et an teneatur ad restitutionem, si cognito errore non moneat? 621. Quid si culpabiliter deobligavit, cum pœnitens erat dispositus, & postea pœnitens renuat parere monitioni. Quid si tantum omittat monere. 622. Dub. IV. An possit monere pœnitentem de his defectibus, sine ejus licentia, extra Confessionem?

623. Quæ & quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes. 624. An Confessarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ absolvere peccatorem moribundum? 625. An tutus sit in conscientia Sacerdos simplex, qui renuit munus Confessarii exercere, si populus est in gravi necessitate spirituali?

DUBIUM VI.

Quæ scientia, & prudentia requiratur in Confessario? pag. 414

626. De obligatione intelligendi peccata pœnitentis. 627. De scientia Confessarii ad debitum judicium formandum de peccatis. 628. Quando excusetur Confessarius minus idoneus. An Regulares teneantur intervenire Congregationibus casuum conscientiæ? *ibid. v. Nota.*

629. De prudentia Confessarii circa interrogationes; & de obligatione interrogandi peccata omissa. 630. Quid si ei constet peccatum, quod pœnitens negat? Et quid si illud sciat ex Confessione complicis? 631. Hæc diligentius discutiuntur. 632. De interrogationibus in materia castitatis.

CAPUT III.

DE ADJUNCTIS PŒNITENTIÆ.

DUBIUM I.

Quid sit sigillum Confessionis, & qui ad illud teneantur? pag. 416

633. An liceat in materia sigilli uti opinione probabili. 634. Quomodo servari debet sigillum. 635. Quot peccata committit qui sigillum violat. 636. Non est obligatio sigilli ex Confessione ficta, neque ex secreto commisso extra Confessionem. 637. I. Quid si pœnitens discesserit indispositus? II. Quid in dubio, an dixerit aliquid intra vel in ordine ad Confessionem? 638. In quibus casibus non frangatur sigillum. 639. An Confessarius possit & teneatur dare pœnitenti non absoluto schedulam Confessionis factæ, vel absolutionis acceptæ?

640. Quæ cadant sub sigillo. Cadunt I. Peccata pœnitentis etiam venialia. II. Peccata complicis. Dub. 1. An liceat interrogare de complice? (*Remissive ad num.* 491.) 641. Dub. 1. An liceat monere complicem ex licentia pœnitentis? Dub. 2. Quomodo cadit sub sigillo etiam objectum peccati. III. Cadit pœnitentia imposita. IV. Cadunt peccatorum circumstantiæ. An cadant virtutes & revelationes? 642. An defectus naturales pœnitentis? 643. Quid si tales defectus per se pateant, nempe si pœnitens sit blæsus, surdus, &c.? 644. Quid si sit scrupulosus? Et quid si Confessarius advertat intra Confessionem pœnitentem esse surdum?

645. Qui teneantur ad sigillum. Tenetur I. Confessarius. 646. Quomodo debeat Confessarius respondere, si interrogetur, an audierit aliquod peccatum, vel an absolverit? 647. II. Superior requisitus pro licentia peccati reservati. III. Interpres. IV. Qui audit Confessionem furtive, aut casu, vel ex necessitate, puta in naufragio, &c. V. Is cui sacrilege revelatum est peccatum. VI. Confessarius fictus. VII. Doctor consultus. VIII. Scriptor Confessionis. IX. Confessionem scriptam legens. X. Juxta aliquos etiam pœnitens, sed hoc improbabiliter. 648. Fusius discutitur quæstio I. An Doctor consultus a Confessario de licentia pœnitentis teneatur ad sigillum? 649. Qu. II. An teneatur is, quem consulit pœnitens pro Confessione facienda? 650. Qu. III. An qui legit Confessionem alterius scriptam.

651. Quomodo debeat esse licentia data a pœnitente ad loquendum. Debet esse I. Expressa. II. Libera. III. Non revocata. IV. Sufficit autem, si detur voce. V. Vel si detur facto, scilicet si pœnitens incipiat loqui.

652. An Confessarius possit loqui de peccatis cum pœnitente statim post absolutionem? An possit monere pœnitentem de errore in Confessione commisso? (*Remissive ad* n. 622.) 653. An possit loqui intra Confessionem de auditis in alia? 654. An frangat sigillum Confessarius dicendo, audisse in aliquo loco tale peccatum? Dub. 1. An violet sigillum manifestans peccata alicujus loci? Dub. 2. Quid si dicat, Religiosum alicujus Conventus, vel Ordinis commisisse tale peccatum?

655. An liceat uti notitia Confessionis ad externam gubernationem. Vid. quæ sunt ap. Busemb. 656. Dub. I. An Confessarius, ob peccatum subditi auditum, possit eum amovere ab officio? 657. Dub. II. An possit negare suffragium ei, quem ex Confessione noverit indignum. Et an ad hoc possit uti aliquo prætextu? An Confessarius possit uti notitia Confessionis ad custodiendas res suas, aut ad diligentius invigilandum, aut ad alia? 658. Dub. III. An possit negare Communionem, aut Ordinem, aut assistentiam in Matrimonio pœnitenti sine absolutione dimisso? 659. Dub. IV. An possit uti notitia Confessionis ad se cavendum ab insidiis sibi paratis? An possit se celare a pœnitente, quem per Confessionem alias noverit in plura crimina solere prolabi, etsi alii celationem non advertant? Et an possit aufugere a pœnitente indisposito, qui eum minis exterret, si non absolvat? 660. Dub. V. An possit celebrare in Ecclesia, quam ex Confessione noverit pollutam? Dub. VI. An tenearis pergere ad confitendum ei, quem scivaris ex Confessione non esse Confessarium? 661. I. Expedit Confessario in hac materia esse quam maxime cautum. II. Non tenetur autem cavere quascunque laevas suspiciones aliorum.

or-

DUBIUM II.

Quale sit præceptum, & quæ obligatio Confessionis? pag. 428

662. Quos, & quando obliget hoc præceptum. Et quomodo computatur tempus annuæ Confessionis. 663. An præceptum divinum Confessionis obligat extra articulum mortis? 664. Quomodo obliget juramentum Medicorum non visitandi infirmos non confessos. (*Vide etiam lib.* 3. *num.* 182.) 665. Qui teneantur ad præceptum Confessionis. 666. An impuberes. An isti possint absolvi, si dubitetur de usu rationis? (*Remissive ad num.* 432.) 667. An obligetur ad Confessionem annualem habens sola venialia? 668. An qui non satisfecit præcepto, teneatur ad illud quamprimum? 669. Et an per Confessionem, quæ fit anno sequenti, satisfiat præcepto etiam antecedentis? 670. An in Paschate sit obligatio confitendi proprio Parocho? 671. An teneatur qui aliquando confiteri ante finem anni? 672. An satisfiat præcepto per Confessionem invalidam? 673. Qui ab hoc præcepto excusentur? 674. Pœnæ in transgredientes hoc præceptum.

APPENDIX

De Confessariis sollicitantibus. pag. 431

§. I.

Perpenduntur clausulæ in præfata Bulla Gregorii XV. appositæ. ibid.

676. De clausula I. *In actu sacramentalis Confessionis.* 677. De clausula II. *Ante vel post immediate.* 678. De clausula III. *Occasione vel prætextu Confessionis;* quid importet to, *occasione Confessionis.* Dub. 1. An denunciandus qui sollicitat mulierem rogantem, ut cras eam audiat. Dub. 2. An qui, audita fragilitate mulieris, postea domi eam sollicitat. 679. Quid importet to, *prætextu Confessionis.* Et quid si ex condicto mulier, fingens se ægrotam, advocet Confessarium ad peccandum? 680. De Clausula IV. *In Confessionario, aut in loco quocunque .... simulantes ibidem Confessiones audire.* Quid importet illud *simulantes.* Et quid si Confessarius sollicitet in Confessionario, sine tamen simulatione Confessionis?

§. II.

Quinam sollicitantes debeant denunciari? pag. 433

681. Qu. I. An denunciandus Confessarius consentiens mulieri sollicitanti? 682. Qu. II. An Confessarius qui sollicitatus ad copulam, divertit ad tactus? 683. Qu. III. An Confessarius sollicitans ad actus veniáliter tantum inhonestos? 684. Qu. IV. An sollicitans ad peccata non turpia? 685. Qu. V. An denunciandi Episcopi sollicitantes? 686. Qu. VI. An denunciandus Confessarius sollicitans, si fuerit amendatus? 687. Qu. VII. An qui de sollicitatione jam convictus est, & punitus? Qu. VIII. An qui consentit mulieri sollicitanti, ne ab ea accusetur? Qu. IX. An simulans Confessionem ex condicto ad tractanda inhonesta? 688. Qu. X. An denunciandus laicus, vel Clericus sollicitans in Confessione, simulando se Confessarium. Et quid si sit Sacerdos, sed careat jurisdictione? 689. Qu. XI. An denunciari debeat pœnitens sollicitans Confessarium? 690. Qu. XII. An denunciandus interpres sollicitans pœnitentem? 691. Q. XIII. An Confessarius sollicitans mulierem, ut inducat aliam ad secum peccandum; vel ut ipsa peccet cum alio? 692. Qu. XIV. An Confessarius sollicitans postquam decesserit?

§. III.

Quinam teneantur denuntiare? pag. 437

693 An possit absolvi mulier sollicitata, antequam denunciet? Et an facta denunciatione, possit quivis Confessarius absolvere ab excommunicatione contracta ob denunciationem neglectam? 694. An semper Confessarius teneatur monere de obligatione denunciandi. 695. Qu. I. An teneatur denunciare qui non potest probare denunciationem? 696. Qu. II. An sit obligatio denunciandi, si crimen sit occultum? 697. Qu. III. An si sollicitatio fuerit habita a longo tempore? 698. Qu. IV. An teneatur ad denunciandum, qui scit sollicitationem sub secreto? 699. Qu. V. An sit obligatio denunciandi per Epistolam, vel internuncium. Et an Confessarius teneatur aliquando denunciationem excipere, vel deferre? 700. Qu. VI. An teneatur denunciare mulier sollicitationi consentiens? 701. Qu. VII. An sit obligatio denunciandi, si speretur sollicitans per correptionem emendandus?

§. IV.

De sollicitationibus dubiis. pag. 439

702. Qu. I. An denunciandus sit Confessarius in dubio an vere sollicitaverit? Quid si accedant vehementia indicia de sollicitatione? 703. Qu. II. An denunciandus Confessarius qui laudat mulierem de pulchritudine. Vel qui dat ei magnum donum? 704. Expenduntur varii casus peculiares sollicitationis.

705. De pœnis sollicitantium, & signanter de pœna inhabilitationis ad celebrandum; & an hæc incurratur ante sententiam? Et an ab illa excusentur ignorantes? Et an Episcopi possint in ea dispensare?

TRACTATUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE ET ORDINE.

CAPUT I.

Quid sit Extrema Unctio, & quæ circa eam observanda? pag. 441

706. Quid est hoc Sacramentum. Et an a Christo institutum. 707. Qu. I. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur? Qu. II. An conferatur gratia, recedente obice?

708. De *materia remota* hujus Sacramenti. An præceptum quotannis renovandi oleum obliget sub gravi? Et an possit addi oleo benedicto aliud non benedictum? 709. An oleum debeat esse olivarum, & an benedictum? Dub. 1. An benedictio requiratur de necessitate Sacramenti? Dub. 2. An debeat esse benedictum præcise in ordine ad Extremam Unctionem? Dub. 3. An hæc benedictio possit a Papa committi simplici Sacerdoti? Dub. 4. An sufficiat ungere una gutta olei?

710. De *materia proxima*. An unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti? An sit necessaria unctio gemina oculorum, &c. & an unctio renum, ac pedum? An ordo unctionum sit de necessitate? Et quæ spectent ad essentiam hujus Sacramenti? 711. *De forma.* Dub. 1. An forma omnino debeat esse deprecativa? Dub. 2. An sint de essentia verba, *Per suam* pii-

piissimam misericordiam? Dub. 3. An valeat forma dicendo: *Ungo te*, &c.

712. Quibus ministranda est Extrema Unctio? 713. Dub. 1. An valide conferatur sano? Dub. 2. An infirmo quocunque morbo laboranti? Dub. 3. An mulieri laboranti in partu. 714. Dub. 4. An licite ministretur in solo periculo putato? Advert. 1. Non esse expectandam extremam partem vitæ. Advert. 2. Non licite ministrari, nisi immineat periculum proximæ mortis. Quid in dubio, an instet mortis periculum? 715. Dub. 5. An hoc Sacramentum possit iterari in eadem infirmitate? 716. Quæ dispositio requiratur in suscipiente. Et an Extrema Unctio sit danda post Viaticum. 717. An sit ministranda pueris? 718. Dub. 1. An infantes sint capaces hujus Sacramenti? 719. Dub. 2. An danda pueris, de quorum usu rationis dubitatur? 720. Dub. 3. An possit dari puero doli capaci, sed non adhuc Communioni apto? 721. Dub. 4. An possit dari adulto infirmo statim post Baptismum?

722. *De ministro* hujus Sacramenti. An quivis Sacerdos possit illud dare ex consensu Parochi præsumpto? Quid sancitum sit de Regularibus. 723. Quid si pastor absit, vel nolit dare? Et quid si sit excommunicatus, aut suspensus? 724. An liceat dare hoc Sacramentum sine ministro? Et an possit unus unam, alius aliam partem inungere? An solus Sacerdos possit illud ministrare? Quid si ministrans inter unctiones deficiat? 725. An Sacerdos incurrat irregularitatem, si æger decedat, dum eum revolvit, &c.

726. *De administratione* hujus Sacramenti. An liceat aliquando ministrare sine vestibus sacris? 727. Quale peccatum sit omittere orationes, vel alias preces? 728. Quale, deferre oleum sine lumine? Et quale, omittere signum crucis? Et an liceat Sacerdoti deferre oleum una cum viatico? 729. An teneatur pastor dare hoc Sacramentum petentibus? & an cum periculo vitæ? An teneantur dare alii Sacerdotes? 730. An liceat Parocho oleum retinere domi?

731. *De effectibus* hujus Sacramenti. An per Extremam Unctionem remittantur mortalia per se? Et an principalis ejus effectus sit remissio peccatorum, vel remissio reliquiarum peccati?

732. *De subjecto* hujus Sacramenti. An sint capaces amentes? An ebrii? An impœnitentes, excommunicati, & vulnerati in rixa? An phrænesi laborantes? An muti, surdi, & cæci a nativitate? 733. An peccet graviter qui negligit hoc Sacramentum suscipere?

CAPUT II.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

DUBIUM I.

Quid sit Ordo, quotuplex, & quæ ejus materia? pag. 452

734. Quid est Sacramentum Ordinis, & quot sint Ordines. Et an prima Tonsura sit Ordo? 735. Quid sit Ordinatio, & quid Ordo. Et quinam sint effectus Ordinis. Definitio cujusvis Ordinis. 736. An singuli septem Ordines sint Sacramenta? 737. Sententia auctoris. 738. An Episcopatus sit Ordo distinctus a Sacerdotio.

739. Quæ sit materia *remota*, & quæ *proxima* hujus Sacramenti. 740. Dub. 1. An materia, & forma Ordinis sint a Christo in specie determinatæ? (*Remissive ad num. 12. de Sacram.*) 741. Dub. 2. An valide ordinetur Latinus per materiam Græcis assignatam? 742. Dub. 3. An requiratur contactus instrumentorum? 743. Dub. 4. Contactus physicus. 744. An ab eodem Episcopo debeat dici forma, & tradi materia? Et an ab eodem, qui confert Ordines, debeat Missa celebrari? 745. De materia cujusque Ordinis. An materia Acolythatus sit traditio urceolorum, vel candelabri? 746. Qu. ? Quæ sit materia, & forma Subdiaconatus. Dub. 1. An sit calix cum patena, vel liber Epistolarum? 747. Dub. 2. An calix, & patena debeant esse consecrata? Et an peccet graviter Subdiaconus, ministrando in mortali? (*Remissive ad num. 38.*) 748. Qu. II. Quæ sit materia, & forma Diaconatus. 749. Qu. III. Quæ sit materia, & forma Presbyteratus. 750. Dub. 1. An requiratur ad valorem traditio utriusque speciei, nempe vini, & hostiæ? 751. Dub. 2. An valide ordinetur qui tangit hostiam, & non patenam? 752. Dub. 3. An qui tangit calicem, & patenam, sed non hostiam? 753. Dub. 4. An qui tangit solum calicem, sed non patenam?

754. Clericus exercens munus Ordinis majoris, quem non habet, incurrit irregularitatem. Quid si sit laicus (*Remissive ad num. 116.*) 755. De Ordinatione Episcoporum. Et an ad valorem requiratur trium Episcoporum assistentia? 756. An Episcopus possit conferre primam Tonsuram extra suam Diœcesim? 757. Quid agendum in dubio an Ordo sit collatus? 758. Quomodo supplendi sunt defectus in Ordinatione commissi. 759. Et an supplendi tempore statuto ad Ordinationes? 760. Quinam Episcopus possit ordinare. (*Vide etiam infra n. 769.*)

761. Qui sit minister Ordinis. 762. Qu. 1. An possit esse minister quivis Sacerdos ex concessione Papæ? An etiam ad conferendum Presbyteratum? Et an ad conferendum Diaconatum, & Subdiaconatum? 763. Qu. 2. An Abbates possint conferre Tonsuram, & Ordines minores, aut Literas dimissorias concedere subditis suis non religiosis? 764. Dub. 1. An possint Ordines conferre suis novitiis? 765. Et an novitii debeant ordinari ab Episcopo loci novitiatus, &c. 766. Dub. 2. An Abbates ordinantes non subditos, valide ordinent. 767. An conferens Ordines minores in mortali graviter peccet?

768. A quo Episcopo ordinari debeant Regulares. 769. Ordinatio secularium fieri debet a proprio Episcopo, alias, &c. 770. Plura notanda ex Bulla *Speculatores*. 771. Quid si quis in una Diœcesi habeat originem, in alia domicilium, & in alia Beneficium. 772. Quid si quis casu alicubi nascitur. 773. Quid si quis habeat diversa domicilia. 774. Quando quis possit ordinari ab Episcopo Beneficii. 775. Dub. 1. An Episcopus Beneficii possit dispensare in interstitiis? 776. Dub. 2. An licite Episcopus ordinet eum, cui confert Beneficium, ut possit eum ordinare? 777. Quid si quis in diversis Diœcesibus Beneficia habeat. Et an studiosi contrahant domicilium? 778. Quid requiratur, ut quis ordinetur ratione domicilii? 779. An Barones, ejusque filii gaudeant domicilio feudorum? An Officiales domicilio loci ubi degunt? 780. Quomodo possit quis ordinari ratione *familiaritatis*. Et an hoc titulo possint ordinari famuli famulorum?

DUBIUM II.

Quæ requirantur in Ordinando. pag. 464

781. Quinam valide aut invalide ordinentur. 782. An valide ordinentur infantes?

783. Quæ requirantur, ut quis licite ordinetur, ap. Busemb. 784. ? Ut sit viator, non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, &c. An autem remaneant ordinati irregulares, &c. quos Episcopus protestatur non intendere ordinare? *vers. Quær.* 785. II. Animus clericandi. Dub. 1. An peccet suscipiens Or-

Ordinem, nolens ascendere ad superiorem? Dub. 2. An peccet Clericus in minoribus si uxorem ducat? Dub. 3. An peccet suscipiens Tonsuram ad effugiendum forum? 786. III. Ut sit confirmatus. 787. IV. Ut habeat Literas dimissorias. Not. 1. Episcopi regulariter tenentur per seipsos ordinare. Not. 2. Licentia data non expirat morte concedentis. Not. 3. Episcopus confirmatus potest dimissorias concedere, non vero suspensus, &c. Not. 4. Potest Episcopus eas dare etiam in aliena Diœcesi existens. Not. 5. Non potest vero Vicarius Generalis. 788. Not. 6. Quid de Capitolo Sede vacante. Nota 7. Quid de Abbatibus. Not. 8. A quibus debeant habere dimissorias Regulares. Not. 9. Quid si Papa det licentiam cum clausula, ut quis ordinetur *a suo Ordinario tantum*. Not. 10. Potest Episcopus confirmare habentem dimissorias. Not. 11. An Ordinatio debeat fieri a certo Episcopo designato? Not. 12. Sufficit licentia oretenus. 789. Dub. 1. An Episcopus possit ordinare alienum sub spe ratihabitionis? Dub. 2. An Episcopus ordinans possit dispensare cum alieno super irregularitate, &c. 790. V. Examen de scientia, juxta qualitatem Ordinis suscipiendi. 791. Qu. 1. Quæ debeat scire Sacerdos, præsertim circa Sacramentum Pœnitentiæ. Qu. 2. An illiterati sint irregulares? Qu. 3. An in Regularibus minor scientia requiratur? 792. Quid ultra notandum circa examen. VI. Titulus sustentationis, de quo infra ex n. 813. 793. VII. Ut Ordines gradatim suscipiantur. 794. VIII. Ut Ordines suscipiantur tempore debito. Utrum in festis liceat ordinare in minoribus plusquam duos? 795. IX. Ut serventur interstitia. 796. An qui eadem die suscipit duos Ordines sacros incurrat suspensionem? Quid si in Sabbato suscipit unum, alium in Dominica? Dub. 1. An hæc suspensio sit latæ sententiæ? Dub. 2. An incurrat suspensionem qui suscipit duos Ordines sacros, non servatis interstitiis? 797. An liceat eadem die suscipere quatuor Ordines minores cum Subdiaconatu? Dub. 1. An excuset consuetudo contraria? Dub. 2. An taliter ordinatus incurrat suspensionem? Dub. 3. An regulares possint ordinari extra tempora? Dub. 4. An ipsi tunc possint ordinari in quovis festo duplici? Quid de initiandis in tribus diebus festivis? 798. X. Ut servetur locus debitus, & existentia Episcopi in propria Diœcesi. 799. XI. Ætas debita; alias incurritur suspensio. Dub. 1. An eam incurrat, qui ordinatur ante ætatem ex ignorantia crassa? Dub. 2. An mala fide ordinatus ante ætatem, possit, ea completa, Ordinem exercere? Dub. 3. An incurrat irregularitatem suscipiens Sacerdotium ante ætatem? 800. Quomodo computanda ætas. Dub. 1. An possit ordinari mane, qui vespere complet ætatem? Dub. 2. An computandus annus bissextilis? 801. XII. Exercitium Ordinis suscepti. XIII. Sumptio Eucharistiæ. XIV. Probitas vitæ. 802. XV. Vocatio divina. Quæ sint ejus signa. 803. An peccet graviter qui sine vocatione ordinatur? An peccet Episcopus hunc ordinans? 804. Hæc vocatio tanto magis requiritur ad Episcopatum, & Parochiam suscipiendam. 805. Quæ sint Officia ordinatorum.

§. I.

De obligatione cœlibatus. pag. 477

806. Quomodo hæc obligatio probetur. 807. Qu. 1. An ipsa sit de jure divino? 808. Qu. 2. An sit ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto? 809. Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad castitatem? Dub. 2. An qui expresse nollet castitatem vovere? 810. Quid si quis ordinatus sit ante usum rationis? Et quid si ante pubertatem? 811. Quid si ordinatur ob metum. 812. Qu. 3. Quomodo conjugatus, constante Matrimonio, possit in sacris ordinari. Dub. 1. An istius uxor teneatur Religionem profiteri? Dub. 2. An talis uxor possit nubere?

§. II.

De obligatione habendi titulum. pag. 479

813. Pœna in contravenientes. 814. De titulo *paupertatis*. 815. De titulo *Beneficii*. Not. 1. Juxta cujus Diœcesis taxam desumenda sit sufficientia Beneficii. Not. 2. Quid si defectus sit modicus. Not. 3. Quid veniat nomine Beneficii, an stipendia Missarum? 816. Et an sufficiat Beneficium de futuro? 817. De titulo *Patrimonii*. 818. Qu. I. An quis possit ordinari ad titulum suæ industriæ? 819. Qu. II. An pater teneatur assignare patrimonium filio volenti ordinari? 820. Qu. III. An incurrat suspensionem qui ordinatur sine titulo? 821. Dub. 1. An qui ordinatur cum patrimonio ficto? 822. Dub. 2. An qui ordinatur, data fide de reddendo illud donanti? 823. Dub. 3. An qui post Diaconatum illud donanti renunciat? 824. Dub. 4. An ordinatus possit patrimonium renunciare, si habet aliunde sustentationem?

§. III.

De obligatione deferendi habitum, & Tonsuram, pag. 483

825. Q. I. An peccent graviter Clerici non deferentes habitum? 826. Qu. II. An non deferentes Tonsuram? 827. Quando isti ob habitum, & Tonsuram dimissam amittant privilegium fori, & Canonis.

828. Ad quid teneantur Sacerdotes vi *obedientiæ*, quam promittunt Episcopo. An possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente? 829. Quæ obligatio sit de Missis, & precibus, quæ ab Episcopo imponuntur ordinatis. 830. De statutis in concordato nostri Regni.

****

THEOLOGIA MORALIS

LIBER IV.

DE PRAECEPTIS PARTICULARIBUS CERTO HOMINUM STATUI PROPRIIS.

„ Cum omnes fideles sicut praecepta Decalogi, ita etiam alia praecepta, „ quae pertinent ad statum, et officium uniuscujusque, teneantur scire sub „ peccato mortali; ita ut ipsa eorum ignorantia vincibilis, licet non sequa- „ tur transgressio, sit peccatum mortale (*Silv. Sayr. Sanch. Bald. t.* 1. *l.* 1. „ *d.* 9. *n.* 8. *et* 9.) Hinc post praecepta omnibus communia agendum de prea- „ ceptis propriis certorum statuum in particulari.

CAPUT I.

DE STATU RELIGIOSO.

DUBIUM I.

Quid sit natura Status Religiosi?

1 *Quid Status Religionis? Et qui sint Religiosi?* 2 *An Religiosus promotus ad Cardinalatum, vel Episcopatum maneat obstrictus votis?* 3. *An teneatur ad observantiam suæ Regulæ?* 4. *An promotus ad Parochiam teneatur ad habitum, & Regulam?*

1 „ Resp. Status Religionis est fidelium ad divinæ „ charitatis perfectionem tendentium, editis votis per- „ petuæ paupertatis, castitatis, & obedientiæ, stabi- „ lis in communi vivendi modus, ab Ecclesia ap- „ probatus.

„ Dico, *ab Ecclesia*; quia, etsi olim Episcopi „ Religiones approbare poterant: postea tamen in „ Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio statu- „ tum est, ne nova Religio inducatur, nisi approba- „ ta a Papa. Ratio est, quia, cum Religio sit com- „ munitas sacra, in qua debet esse spiritualis juris- „ dictio, hæc autem a Papa proveniat, decens est, „ ut talis communitas ab eodem approbetur. *Laym.* „ *l.* 4. *t.* 5. *c.* 1.

Unde resolvuntur casus.

„ 1. Ad essentiam Religionis non requiruntur vota „ solemnia. Ratio est, quia qui in Societ. JESU „ vota simplicia edunt, sunt veri Religiosi, uti de- „ finivit *Gregor XIII.* in Bulla, *Ascendente Do-* „ *mino*. *Laym. l. c. n.* 4.

„ 2. Non sunt Religiosi ii Ordines militares, qui „ conjugalem castitatem tantum vovent: sunt tamen „ vere Religiosi milites S. Joannis, & Teutonici, eo- „ rumque similes, cum tria vota substantialia habeant. „ Similiter ex Fratribus, & sororibus Tertiariis sive „ Ordinis sancti Francisci, sive aliorum, tantum „ sunt Religiosi, qui Religione approbata, secundum „ certam Regulam, tria vota substantialia emittunt. „ Contra autem ii non sunt, qui, licet tria ista e- „ mittant, & communiter, vel seorsim habitent, „ Regulam tamen a Sede apostolica approbatam non „ profitentur. *Laym. l. c.*

„ 3. Religiosi non sunt, qui, edito voto perpetuæ „ paupertatis, & castitatis, obedientiam vovent Con- „ fessario, aut Episcopo. Ratio est, quia tali voto „ non subjiciuntur jurisdictioni spirituali, quæ a Deo, „ medio ejus Vicario, provenire debet. *ibid. n.* 7.

„ 4. Etsi Papa in votis solemnibus Religionis di- „ spensare possit, ut quis desinat esse Religiosus: „ non potest dispensare tamen; ut quis manens Re- „ ligiosus substantialibus votis non teneatur; quia „ ad essentiam Religionis illa spectant. *Laym. l. cit.* „ *n.* 8. *ex Nav. &c.*

„ 5. Religiosus promotus ad Cardinalatum, vel E- 2 „ piscopatum, obstrictus manet votis essentialibus „ suæ Religionis, etsi quoad aliquos effectus pauper- „ tatis, & obedientiæ exemptus censeatur. Deinde, „ etsi jugo Regulæ absolutus sit quoad culpam, & „ pœnam, tamen ex obligatione moralis honestatis, „ ea servare debet, quæ cum decent, & cum ejus „ munere consistunt. Hinc quoad habitum, sui Or- „ dinis colorem deferre debet, etsi quoad figuram „ Episcopis secularibus se conformare possit, ut „ Clemens VIII. concessit apud *Sanch.* 6. *mor. c.* 6. „ Imo, si Episcopatum resignet, vel ob culpam de- „ ponatur, absque degradatione, tamen non tenetur „ ad regularem observantiam redire, quia retinet e- „ minentiam Episcopalem, ob quam ab obedientia „ te-

„ regulari exemptus fuit. *Ibid. ex S. Th. Rodr. Sanch. &c.* Secus est in Cardinali religioso, qui non est Episcopus; hic enim, relicto Cardinalatu, nihil retinet ex dignitate Cardinalitia; ideoque, si Papa ejus renuntiationem acceptarit, tenetur redire ad obedientiam regularem sui Ordinis. *Pal. de Lug. resp. mor. l. 5. d. 12.*

Quæritur igitur I. An Religiosus assumptus ad Episcopatum maneat absolutus a votis? (Intellige a votis *obedientiæ*, & *paupertatis*, nam voto castitatis remanet quidem obstrictus ratione Ordinis.) *Prima* sententia affirmat cum *Vasq. Sot. Med. Angles:* & signanter quoad votum paupertatis, tenent *Palac. Tamb. Dian.* & probabile putant *Sanch., Villal. cum Salm. tr. 15. de Stat. Rel. c. 5. n. 30. & 32.* Probantque ex *c. unic.* IV. *Qu.* I. ubi dicitur: *Monachus, quem canonica electio a jugo Regulæ monasticæ professionis absolvit, & sacra Ordinatio de Monacho Episcopum facit*. Ex hoc igitur dicunt liberari a voto obedientiæ. Sequitur textus: *Velut legitimus hæres paternam sibi hæreditatem postea jure vendicandi potestatem habet*. Si enim, dicunt, potest ut legitimus hæres sibi vendicare hæreditatem paternam, ergo potest illius verum dominium acquirere, dum vendicare solis dominis competit. Et sic etiam liberatur a voto paupertatis.

Secunda sententia, quam sequimur, & tenent cum *Bus. Less. d. c. 40. n. 125. Pal. t. 3. tr. 16. D. 4. p. 14. n. 4. Sanch. lib. 6. Dec. c. 6. n. 2. Suar. de Rel. t. 4. tr. 8. l. 3. c. 17. n. 1. Laym. l. 4. tr. 5. c. 2. n. 9. & Salm. l. c. n. 31. cum Bon. Lezan. &c. ac Spor. t. 3. de Statu Rel. pag.* 87. *n.* 165. *cum communi*, negat, Episcopos religiosos absolvi a votis, nisi in quantum ipsorum observantia repugnet muneri episcopali. Ratio, tum quia Religiosus factus Episcopus remanet Religiosus, ut omnes fatentur, utque obligatio deferendi habitum (ex *c. Clerici, de Vita, & hon. Cler.*) ostendit; ergo manet obstrictus votis, quæ sunt de essentia Religionis, juxta dicta *de Voto n. 244. v. Quæritur*; tum quia vota personalia comitantur personam, in quantum sunt compatibilia cum suo statu. Et hanc sententiam expresse tenet *S. Th.* 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. *ad* 4. ubi ait: *Religiosus, qui fit Episcopus, sicut non absolvitur a voto continentiæ, ita nec a voto paupertatis, quia nihil habere debet tanquam proprium. Similiter etiam non absolvitur a voto obedientiæ, sed per accidens obedire non tenetur, si superiorem non habeat; sicut nec Abbas Monasterii, qui tamen non est ab obedientiæ voto absolutus*. Et alibi in *q.* 186. *ad* 3. sic explicat textum, in *c. Monachus*, ut supra oppositum: *Proprium autem* (Episcopi Regulares) *nullo modo habere possunt: non enim paternam hæreditatem vendicant quasi propriam, sed quasi Ecclesiæ debitam*. Et deinde subdit: *Testamentum* (Episcopus) *nullo modo facere potest, quia sola ei dispensatio committitur rerum ecclesiasticarum, quæ morte finitur*. Eodem modo præfatum textum explicat *Glossa verb. Legitimus*, sic dicens: *Sed objicitur: Si hæreditatem vendicat, ergo potest habere proprium, cum tamen remaneat Monachus, quod esse non debet. Sed dicitur sibi, idest Ecclesiæ suæ*. Et idem videtur expresse sancitum in ipso Canone citato, ubi in fine dicitur: *Postquam enim Episcopus ordinatur ad altare, ad quod sanctificatur ac titulatur, secundum sacros Canones, quod acquirere poterat, restituat*. Ex quo *Salm. n. 35. cum S. Th.* inferunt 1. Episcopum regularem non posse de ullis bonis testari. Inferunt 2. cum *S. Bon. Sanch. Nav. & Lez.* quod prædicti Episcopi regulares possunt quidem ut alii Episcopi disponere de bonis Ecclesiæ ad moderatam ipsorum sustentationem, sed non ad alia; nam superflua debent in eleemosynas, & pia opera erogare; nisi aliquid ipsi acquisierint parcius vivendo: præsumitur enim tunc Ecclesia concedere quod de eo libere ipsi disponant; ita *Salm. eod. n.* 32. *in fine*, cum *Nav. Less. Mol. Sanch. &c.*

Quær. II. Utrum Episcopus regularis teneatur ad 3
observantiam suæ Regulæ? Resp. cum *Bus. & Sal. de Stat. Rel. cap. 5. n. 34. & ibi Caj. Val. Bon. Pal. Sanch. Sot. Suar. Less.* contra alios, probabilius esse quod ipsi sub nulla culpa sint ad Regulam obligati, sed solum ex honestatis debito, quod autem debitum ne sub levi quidem obligat, ut docent *ibid. Less. Sot. Pal. Sanch. &c.* Ratio, quia Episcopus regularis absolute a jugo Regulæ liberatur, ut ex *d. c. unic.* ubi dicitur: *Monachus, quem canonica electio a jugo Regulæ Monasticæ professionis absolvit, &c.*

Ab aliis autem votis propriis alicujus Religionis Episcopus regularis omnino liberatur, ut *Salm. ex n.* 37. cum *Sanch. Pal. &c.*

Nota, quod Abbates, propriam Diœcesim habentes cum jurisdictione Episcopali, sunt in omnibus Episcopis similes. Communiter *Salm.* c. 5. *n.* 29. cum *Pal. Sanch. &c.*

„ 6. Religiosus ad Parochiam promotus, cum vo- 6
tis astrictus maneat, tenetur deferre habitum Religionis, Regulamque observare in omnibus, quæ cum suo munere consistere possunt. Idque non tantum secundum moralem honestatem, sed sub obligatione gravis culpæ, si ad eam Regula obliget. (*Ita probabilius Salm. tr. 15. de Statu Rel. c. 5. n. 40. cum Sanch. Pell. Bon. &c. contra Suar. & Pal. dicentes teneri ad vota, sed non ad observantiam Regulæ.*) * Ita *Laym. l. 5. t. 6. c. 1. n. 11. & 12.* Ubi addit, etsi Parochus religiosus in iis, quæ ad Regulam spectant, subjectus maneat Superiori: jam tamen consuetudine multis locis observari; ut non tantum in pertinentibus ad disciplinam ecclesiasticam, sed etiam in plerisque aliis, ab obedientia Prælati eximatur, & Episcopo subjiciatur. Vid. *Sanch. l. 6. mor. c. 6. n.* 36.

DUBIUM II.

Quæ requirantur ad valorem Professionis Religiosæ?

5 *Quæ conditiones requirantur ad professionem religiosam? I. Aptitudo voventis.*
Quid de ætate, & exploratione puellarum suscipientium habitum religiosum?
6 *II. Requiritur consensus Prælati Ordinis.*
7 *III. Ut professio sit spontanea.*
8 *Quomodo & quando professus possit reclamare de nullitate suæ professionis?*

„ Resp. Ad valorem ejus tres requiruntur con- 5
ditiones. 1. Est qualitas, seu aptitudo voventis, sci-

„ scilicet ut, juxta *Trid. sess.* 35. *c.* 15. *de Regu-*
„ *laribus*, decimum sextum ætatis annum expleve-
„ rit, annumque integrum cum religioso habitu ste-
„ terit in probatione, nullumque habeat impedi-
„ mentum, quod per statuta a Pontifice confirma-
„ ta, in isto ordine substantiale esse censeatur. *A-*
„ *zor. tr.* 1. *l.* 12. *c.* 2. *q.* 6. *&* 7. *Rodr. tr.* 2. *c.* 6.

Quoad Moniales, Tridentinum statuit, quod puellæ non suscipiant habitum regularem ante 12. annum completum: unde nequeunt antea suscipere, ut tenet *Alex. Conf. Mon. c.* 2. §. 1. *Qu. X. cum Tamb. Rodr. Naldo* (contra *Sanch. l.* 4. *Dec. c.* 18. *n.* 33. *Vill. &c.*) & affert Declar. S. C. Exploranda autem est voluntas puellarum ante susceptionem habitus, & ante professionem ab Episcopo, vel, eo impedito, a Vicario, vel alio deputato. Si utraque exploratio omitteretur esset culpa gravis, sed valeret professio, ut *de Alex. l. c. cum Sanch. Barb.* cum declaratione *S. C. & Salm. de Privil. Tr.* 18. c.... *n.* 14. qui notant explorationem hanc ex consuetudine fieri, & semel, & tantum ante professionem intra 15. dies, Episcopus autem explorare potest, & debet voluntatem puellarum etiam in Monasteriis exemptis, ut *Sal. ib.*

6 „ 2. Conditio est consensus, & acceptatio expres-
„ sa vel tacita Prælati Ordinis: per hanc enim Reli-
„ gioni incorporari debet. * *Error circa substan-*
„ *tiam tam ex parte profitentis, quam admitten-*
„ *tis, vitiat professionem, Salm. c.* 4. *n.* 27. *.
„ Idque ordinarie, non tantum cum consilio, sed
„ etiam cum consensu Capituli, aut certe majoris,
„ aut principalioris partis, secundum cujuscumque
„ Ordinis statuta. *Nav. Less. c.* 41. *d.* 7.

7 „ 3. Ut professio sponte facta sit, non cogente
„ gravi metu, qualis esset incarceratio, alimentorum
„ subtractio, eo quod in professionem consentire no-
„ luerit. Itemque metus reverentialis, non quidem
„ se solo, sed accedente precum, blanditiarum, &
„ imperii sæpius repetita importunitate, aut gravi
„ offensione, aut diu continuata indignatione con-
„ sanguineorum, adjunctis etiam minis de subsidiis
„ negandis, si ex Religione egrediatur; hæc enim vel
„ singula, vel certe simul juncta, considerata con-
„ ditione hominis rudis, timidi, & metum justum
„ incutere possunt, & professionem irritare, ut *Laym.*
„ cum aliis *l.* 4. *tr.* 5. *c.* 5. *Less. l.* 2. *c.* 43. *dist.* 7. *
„ (*Vide dicenda de Matr. l.* 7. *n.* 1055. *Professio*
„ *enim, & Matrimonium æquiparantur; ac Salm.*
„ *de statu Rel. c.* 4. *n.* 26.) *

Unde resolvuntur sequentes Casus.

8 „ 1. Is, qui professionem irritam edidit, ex de-
„ fectu alicujus conditionis ex jam dictis, nisi eam
„ postmodum tacite, vel expresse ratificaverit, egre-
„ di e Religione, & uxorem ducere potest; licet,
„ ob vitationem scandali, causam egressus dicere de-
„ beat, & si ad forum externum causa deveniat,
„ defectum professionis; & hoc intra quinquennium,
„ post illud enim non auditur, juxta *Trid. c.* 9. *Sess.*
„ *ead.* quia præsumitur eam interea ratificasse.

„ 2. Quod si tamen sciret illam juris præsumptio-
„ nem falsam esse, eo quod vel ignorans impedi-
„ mentum, vel metu gravi, aliave justa causa im-
„ peditus reclamare infra quinquennium non potue-
„ rit; vel impedimentum sit essentiale, ac perpe-
„ tuum, aut saltem ultra quinquennium duret, eo
„ elapso potest reclamare, debetque audiri in judi-
„ cio, saltem extraordinario, vel in integrum resti-
„ tui; ut contra *Bon. de claus. d.* 4. *q.* 2. *p.* 16.
„ docent *Navar. Sanch. d.* 32. *n.* 22. *Less. l.* 2.
„ *c.* 41. *d.* 7. *Az. l.* 12. *c.* 4. *qu. ult. Dian. p.* 3.
„ *t.* 2. *R.* 53. *Barb. in Trid. sess.* 25. *c.* 19. *n.* 8.
„ ubi plures alios citat: & nisi aliud quid impediat,
„ fugere potest, ut docet *Laym.* Qui addit, si fu-
„ ga sine gravi scandalo, vel incommodo tentari
„ non posset, monendum a Confessario, ut pro-
„ fessionem tacite ratificet: quod fiet, si professo-
„ rum habitum proprium deferat, actusque iis pro-
„ prios exerceat, cum intentione, quod professus
„ talis Ordinis esse velit. Vid. *Auct. cit. & Dian.*
„ *p.* 8. *t.* 7. *R.* 51. ubi ex *Trid. sess.* 25. *c.* 19.
„ probat Episcopum de nullitate professionis sive in-
„ terventione Superioris regularis sententiam ferre non
„ posse; &, si faciet, fore nullam. * (*Ita Salm.*
„ *c.* 5. *n.* 15. *communiter. Dubius de sua profes-*
„ *sione nequit reclamare, Salm. c.* 9. *n.* 8. *cum*
„ *Pell. & Lez. quia Religio possidet: intellige,*
„ *si dubium superveniat. Nec creditur reclaman-*
„ *ti, nisi probet ficte consensisse, ex c.* 2. *de Re-*
„ *gul. Salm. n.* 9.) *

Hic addenda quæ nuper sancita sunt a N. SS. P. Bened. XIV. in sua Bulla, quæ incipit, *Si datam hominibus*. (In suo *Bullar. to.* 2. *n.* 47. *p.* 393.) Ibi statuitur I. omnia quæ decreta sunt de viris religiosis, comprehendere etiam feminas, ubi eadem causa militat. II. Causas nullitatis professionis agnoscendas esse a Prælato regulari tempore moræ litis, & simul ab Ordinario, pro Monialibus vero non exemptis a solo Ordinario, & pro exemptis simul ab Ordinario, & a Prælato cui regimen Monasterii commissum est. III. Non posse Prælatum ejicere professum, nisi cognita causa per ipsum & Ordinarium ut supra, casu quo cognoverit postea impedimentum, etiamsi de eo subditum interrogaverit, nullam alias professionem fore protestatus, & ille occultaverit. IV. Posse causam nullitatis agi etiam, elapso quinquennio, si intra illud professus serio reclamaverit. V. Cognitionem causæ ad Sedem Apostolicam pertinere, si professio emissa fuerit extra Novitiatum. VI. Apostatas repelli a judicio, nisi habitum Religionis reassumpserint. VII. Non posse professum prætendere annullationem suæ professionis ratione vis aut metus illati, si intra quinquennium non reclamaverit, tametsi allegaret vim & metum semper durasse. Concedi tamen huic restitutionem in integrum dandam tantum per sedem Apostolicam, prævio processu confecto a suo Prælato, & Ordinario, cum assistentia defensoris professionis, qui debet etiam Romæ assistere. VIII. Post primam sententiam professus non posse egredi a Religione, sed debere exspectare secundam, post appellationem faciendam a defensore.

DUBIUM III.

Ad quid teneatur Religiosus vi suæ professionis.

9 *De obligatione Religiosi tendendi ad perfectionem?*

10 *Quando Religiosus peccet graviter contra hanc obligationem?*

11

11 *An peccet graviter, si intendat servare sola mandata obligantia sub gravi?*
12 *An quilibet Christianus graviter peccet, si proponat committere omnia venialia?*
13 *An Prælatus aliquando peccet graviter, negligendo corrigere defectus leves subditorum?*

9 „ Resp. Religiosus vi suæ professionis tenetur ad progrediendum aliquo modo in via perfectionis. Quia ex vi professionis tenetur velle servare suum statum, qui est perfectionis, sive tendentium ad perfectionem (licet secundum se non sit præcepti, sed consilii); hoc autem est intrinsece velle tendere ad perfectionem. *S. Th.* 2. 2. *q.* 186. *ar.* 1. & 2. & *q.* 184. *art.* 5. *Lay. l.* 5. *tr.* 3. *c.* 2. *n.* 1. *Suar. de relig. t.* 4. *l.* 1. *c.* 4. *Bard. de consid. d.* 7. *c.* 6. §. 5.

Unde resolves.

„ 1. Religiosus non tenetur actu esse perfectus, sed tantum studere perfectioni. *Bard. &c. l. c.*

„ 2. Tenetur tendere ad perfectionem 1. Per media essentialia. 2. Per vota. 3. Per auxilia secundaria, non contemnendo ea. *Laym. l.* 6. *c.* 9. *n.* 13. 4. Tenetur aliquibus mediis uti, &, si omnia media abjiciat, non est in statu salutis. *Suar. Laym. l. c.* dicens, si nullum perfectionis studium adhibeat, sed omnia monita, & regulas negligat, eo quod sub mortali non obligent, peccare mortaliter. 5. Tenetur ad aliqua opera bona supererogatoria, sive specialiter non præcepta, nec promissa: quia alias, moraliter loquendo, non potest habere debitam intentionem salutis. *Suar. l. c.*

„ 3. Tenetur tendere ad perfectionem per media suæ Religionis, non per alia: hoc est, servando suas Regulas, *Sanch. l.* 6. *c.* 3. *n.* 1. & 2. Hinc peccat, 1. per contemptum Regulæ, hoc est, si nolit subjici, *ib. n.* 6. 2. Si tantum velit servare, quæ sub mortali obligant, quia contemnit perfectionem, *ib. n.* 7. 3. Per actum directe contrarium, hoc est nolendo perfectionem; quod esse mortale docet *Sanch. n.* 10. *Pelliz. & Bard. l. c.*

„ 4. Si quis non tantum intendat non esse solicitus in observatione Regulæ, sed etiam nunquam servare, etiamsi facile possit; est mortale, vel proxima dispositio ad illud, vixque potest fieri sine contemptu formali, *Suarez. loc. cit. n.* 24.

„ 5. Si ex remissione animi, & sine ullo justo titulo, per directam intentionem, velit aliquam Regulam non servare, erit saltem levis contemptus, & peccatum veniale, *Suar. l. c.*

„ 6. Frequenter, & ex consuetudine violare Regulam, esse mortale, dicit *Sanch. l.* 6. *mor. c.* 4. *n.* 18. & 20. Tum quia perturbat religiosam disciplinam; tum quia secundum quosdam est contemptus interpretativus, seu saltem probabilissimum ejus periculum: tenetur autem sub mortali ita vivere, ut non sit graviter perniciosus Religioni, inducendo alios malo exemplo ad Regulæ laxitatem, *Sanchez, Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 9. Tum quia constituit se in eo statu, ut tanquam incorrigibilis sit expellendus: tenetur autem quisque ratione votorum, quibus se Religioni addixit, ita se gerere, ut sit tolerabilis, & non mereatur expelli; at qui nullum conatum perfectionis adhibendo, Regulas sine discrimine transgreditur, reddit se intolerabilem, ut debeat expelli, aut, si toleretur, plurimum nocet: ergo per accidens, & indirecte agit contra professionem, peccatque mortaliter. *Sanch. c.* 4. *n.* 18. Vide *Auct. cit.*

„ 7. Religiosus Societatis JESU peccat mortaliter, si non adhibet diligentiam in cavendis defectibus, ob quos se dimittendum, vel ejiciendum prævidet; & licet ita dimissus sit liber in conscientia, si tamen sit dimissus ob fraudem, vel peccata in eum finem commissa, irrita est dimissio, utpote obtenta per dolum dantem ipsi causam (sicut in Matrimonio, & ceteris contractibus), unde subjacet pœnis apostatarum, *Bon. de claus. q.* 1. *p.* 12. §. 1.

„ 8. Scholasticus Societatis JESU, qui pravis moribus de industria dimissionem extorsit, vel falsis allegationibus impetravit, non est liber a votis. *Less. l.* 2. *c.* 40. *d.* 15. *Sanch. l.* 6. *c.* 9. *n.* 99. *Laym. l.* 3. *c.* 3. *c.* 9. *n.* 13. 10

Pro majore hujus puncti intelligentia, quæritur I. Quandonam Religiosus, contra obligationem hanc tendendi ad perfectionem, graviter peccet? Resp. I. Peccat graviter, quando regulas, etsi ad culpam venialem tantum, vel nullam obligantes, ex contemptu transgreditur; est commune cum *S. Th.* 2. 2. *q.* 186. *ar.* 2. & 9. *Salm. de Stat. Rel. tr.* 15. *c.* 1. *n.* 20. &c. Tunc autem Religiosus censetur regulas prætermittere ex contemptu, quando illas transgreditur animo non subjacendi illis, vel Prælatorum præceptis. Ita *Bus. inf. n.* 3. cum *Sanch. & Less. l.* 2. *c.* 41. *n.* 76. *Salm. c.* 1. *n.* 20. cum *Lez.* Item, si eas omittat servare tanquam inanes; non vero, si omittat ex concupiscentia ductus, vel quia putat illas sibi non esse necessarias ad salutem, vel si judicet eas non præcipi sub gravi. Ita *S. Th.* 2. 2. *q.* 186. *ar.* 9. *ad* 3. *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 5. *n.* 1. *Salm. l. c. n.* 20. cum *Pal. Ant. a Sp. S.* Ideo transgredi regulas in rebus parvæ materiæ, etiam ex consuetudine, veniale non excedit, ut *Salm. ib. cum Lez. Az. Garcia, & de Alexandro Confess. Mon. cap.* 1. §. 2. *Qu.* 11. cum *S. Th.* 2. 2. *qu.* 186. *art.* 5. *ad* 3. Sed vix unquam transgressio a veniali excusabitur, etiamsi regula ad nullam culpam obligaret, ut recte notat *de Alexand. d. c.* 1. §. 2. *Qu. I. & Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *n.* 8. *cum Vasq. Sanch. & Val. ex D. Th. l. c. ad* 3. ubi ait: *Qui tamen possent venialiter, vel mortaliter peccare ex negligentia, vel libidine, seu contemptu.* E converso dicit *Laym. ibid. cum AA. cit.* quod si quis aliquam transgreditur regulam ex bono fine, puta regulam silentii, loquendo, ut socium mœstum soletur, nullo modo peccat.

Resp. II. peccat mortaliter Religiosus, qui firmiter statuit non tendere ad perfectionem, vel nullo modo de ea curare, *Sanch. d. c.* 5. *n.* 10. *Salm. n.* 21. *cum Pelliz. Lez. Anton. a Sp. S. & de Alex. c.* 1. §. 1. *Qu.* 111. Resp. III. Peccat graviter ratione scandali, si suo exemplo alios inducat ad regulæ relaxationem. *Salm. d. n.* 12. *cum San. Sylv. Lez. Pell.* Sed hoc intelligendum, si materia sit gravis, ut notant *Salmant. ibi in fine cum Ant. de Sp. S.* Et hic expedit perpendere verba *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 4. *n.* 17. ubi sic docet: *Religiosus tenetur sub mortali taliter vivere, ut non sit graviter suæ Religioni perniciosus, inducendo alios suo pravo exemplo*

ad

ad nimis relaxandum regulam, ut esset, si nollet unquam servare silentium, nec orare, nec modeste incedeer, & ingrederetur omnium Religiosoenm cubicula, & similia Religionis statuta transgrederetur.

11 His positis, quæritur I. An peccet graviter Religiosus, qui intendit servare tantum mandata obligantia sub gravi; alia vero statuat omnia transgredi; vel de iis non curare? *Prima* sententia probabiliter affirmat, quia ipsum propositum non curandi de regulis, etsi præcipientibus tantum sub levi, est virtualis de iis contemptus. Ita *Croix l. 4. ex n.* 57. *Elbel t.* 2. *p.* 612. *n.* 592. item *Lez. Sylv. Barb. Escob. &c.* apud. *Salm. c.* 1. *n.* 23. *Secunda* tamen sententia communior, & probabiller negat talem peccare graviter. Ita *Sanch. l.* 6. *c.* 5. *n.* 9. *& c.* 4. *n.* 18. *in fine, Salm. n.* 24. *cum Azor. Pal. Val. Suar. Payrin. Peliz. &c.* Et idem expresse docet *S. Th. d. q.* 186. *ar.* 9. in corpore, ubi S. D. tunc damnat de mortali Religiosum, cum vel is transgreditur regulam ex contemptu (intellligitur quidem formali); vel cum agit contra regulam, aut Prælati expressum præceptum, obligans, ut intelligitur, sub gravi. Ratio, quia eo ipso, quod Religiosus velit servare præcepta, quæ respectu ipsius obligant sub gravi, cum ista de se, & respectu aliorum sint mera consilia, volens ea servare, jam tendit ad perfectionem.

12 Hoc tamen intellige, quod sic ille excusabitur a mortali, ratione hujus præcisæ obligationis, quam habet tendendi ad perfectionem; nam difficillime excusabitur quidem ex aliis capitibus nempe ratione periculi transgrediendi vota, vel grave damnum Religioni inferendi quoad regularem disciplinam &c. quæ omnia (ut docet *Sanch. l. c.*) est moraliter impossibile evitari ab eo, qui propositum habet transgrediendi, vel negligendi omnia statuta sub gravi non obligantia.

Quæritur autem hic obiter II. An quilibet Christianus graviter peccet, si proponat committere omnia venialia? Affirmant *Sanch. d. c.* 5. *n.* 4. *& Bon.* quia, ut docet *S. Th.* venialia de se disponunt ad mortale. Negant vero probabilius *Palao & Anton. a Sp. S.* apud *Salmant. d. c.* 1. *n.* 29. (secluso tamen contemptu, vel periculo proximo labendi in mortale habito respectu ad præteritam experientiam). Ratio, quia revera tale propositum tantum remote conducit ad mortale.

13 Quæritur III. An Prælatus aliquando, defectus leves subditorum corrigere negligens, ipse graviter peccet? Affirmative tenendum (contra *Lorca*) *cum Lugo, Trull. Peyrin. Diana & de Alexand. Conf. Mon. c.* 11. §. 1. *q.* 1. *communiter*, casu quo defectus plures sint, & tales (v. gr. circa silentium, jejunia, &c.) ut disciplinam valeant relaxare. Ratio, quia licet quisque Religiosus deficiat in re gravi, levem regulam transgrediendo; superior tamen, negligens impedire, cum possit, observantiæ relaxationem, deficit in re gravi. Et ideo tenetur defectus subditorum in damnum totius communitatis vergentes non solum corrigere, sed etiam inquirere, ut corrigat, prout docet *S. Th.* 2. 2. *q.* 33. *a.* 2. *ad* 4. Sine tamen nimia sollicitudine, ut notat *Alex. l. c. q.* 15. Expedit autem, ut aliquando corrigere dissimulet, si defectus scandalum non afferant, vel si prævideat subditum ex correctione pejorem fieri, vel si tempus opportunius sit exspectandum. Et hic advertendum, quod, si oportet ad corrigendum, superior potest subditum etiam verberare, & conviciis increpare, ex *D. Th.* 2. 2. *q.* 72. *a.* 2. *ad* 2. modo non agat ex ira, nec coram secularibus, aut novitiis. Et, sicut superior tenetur corrigere, sic de transgressionibus aliorum tenetur ipsum admonere, qui officium zelatoris habet. *Alex. c.* 11. §. 2. *qu.* 8. *cum Suar. &c.*

DUBIUM IV.

Ad quid Religiosus obligetur vi votorum?

14 *Ad quid obligetur Religiosus ex voto* paupertatis? *An manuscripta, Reliquiæ, & picturæ sint propriæ Religiosorum?* 15. *An possint habeee peculium?* 16. *Quæ non repugnant voto paupertatis?* 17. *An & quomodo peccet Religiosus accipiens, vel absumens sine consensu Superioris?* 18. *An excuset a mortali licentia præsumpta?* 19. *An peccet Religiosus absumens bona in alium usum, quam ei sunt data?* 20. *An possit renunciare, vel non acceptare cibi debita?* 21. *An facere donationes remuneratorias?* 22. *An testaei?* 23. *An aliis largiri, quod sibi subtraxit ex sibi concessis ad usum?* 24. *Quænam quantitas in Religioso sit gravis?* 25. *An peccet graviter, si accipiat parva usque ad magnam quantitatem?* 26. *An impotens restituere teneatur sibi subtrahere ex rebus datis ad usum?* 27. *An peccet mutuans res ad usum concessas?* 28. *An abscondens ees, ne Superior de eis disponat?* 29. *Quid, si Prælatus det licentiam ad expendendum ad usus turpes aut vanos?* 30. *An hæc licentia sit de se invalida?* 31. *An subditus, obtenta licentia generali, peccet contra paupertatem, & teneatur restituere, tam ipse, quam accipiens, si expendat in usus turpes?* 32. *An Superior possit dare licentiam aliquid ludo exponendi* 33. *An excuset licentia petita, & injuste negata?* 34. *An accipiens aliquid a Religioso sine licentia, possit aliquando id retinere?* 35. *An votum paupertatis possit per consuetudinem abrogari?* 36. *An Abbatissa possit libere bona Monasterii administrare? An instituere beneficia, & ea auferre? necnon conferre Capellanias &c.?*

37 *De Voto* Castitatis: *Hic enim agitur de* Clausura *Religiosorum*.

38 *Ad quid obligetur Religiosus ex voto* Obedientiæ? *Et an teneatur subditus obedire sub gravi, si Prælatus non jubeat* in virtute obedientiæ, *vel sub pœna gravi?* 39. *An teneatur ad ea quæ indirecte pertinent ad Regulam?* 40. *An ad ea quæ sunt contra, vel supra Regulam? An tenentur assistere morbo contagioso infectis?* 41. *Quid, si Regula obliget sub peccato?* 42. *Quid si non sub peccato?* 43. *An obligentur Religiosi ad nova Statuta Capitulorum?* 44. *An teneantur obedire Prælatis Regulam reformantibus?* 45. *An Prælati possint præcipere sub peccato actus internos?* 46. *An Religiosus non obediendo dupliciter peccet?* 47. *An teneatur obedire, si dubitat, utrum res præcepta sit licita? Quid, si habent opinionem probabilem, quod non teneatur?* 48. *An Religiosus valide voveat sine* li-

licentia Prælati? 49. An teneatur obedire Prælato jubenti revelare secretum commissum? 50. An Religiosus teneatur ad vota in professione emissa, etiamsi superveniat aliqua notabilis circumstantia non prævisa? An valeat licentia impetrata a Prælato inferiori, si a majori fuerit prius denegata?

51 *Moniales quibus Superioribus teneantur obedire? 52. An Abbatissa possit ipsi præcipere, obligando in conscientia? 53. An cum ipsis dispensare in Regulis, & votis? 54. An irritare vota emissa cum suo consensu? 55. An vota novitiarum? 56. Plura notanda circa obedientiam Monialium debitam Episcopo. 57. An Moniales in actu visitationis teneantur revelare transgressiones aliarum Episcopo interroganti?*

58 *De Confessariis Monialium, remissive.*

59 *Plura notanda de electione Abbatissæ.*

60 *De privilegiis Regularium, & Monialium. An Moniales gaudeant privilegiis Religiosorum ejusdem Ordinis? 61. Et P. An Abbatissæ possint dispensare in jejuniis, Officio, &c. II. An Moniales possint absolvi ab Episcopo? III. An omnes Regulares possint divina peragere tempore interdicti?*

62 *An laici possint sepeliri in Ecclesiis Monialium?*

63 *De privilegiis Regularium circa divinum officium.*

64 *An Prælatus possit privilegia limitare.*

14 „ Resp. 1. Religiosus ex voto *Paupertatis* obligatur, ut nihil habeat proprium. Nomine *propris* autem intelliguntur bona temporalia pretio æstimabilia, quorum dominium, vel certe facultatem disponendi liberam, & independentem in perpetuum abdicavit. Constat *ex cap. Non dicatis 12. qu. 2: c. Monachi.*

„ Dicitur 1. *Bona temporalia*: quia retinet Religiosus dominium bonorum spiritualium, honoris, famæ, & similium. Item jus eligendi, præsentandi, conferendi regulare beneficium, &c. *S. Th.* 2. 2. *q.* 186. *a.* 9. *Sanch. l.* 7. *c.* 18. *Less. l.* 2. *c.* 4. *d.* 5. *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 7.

Quæritur hic, an manuscripta sint propria Religiosorum. Negat *Henno cum aliis apud Consin. Tourn. c.* 3. *p.* 80. tum quia, ut ait, manuscripta sæpe sunt pretiosiora libris impressis, tum quia sicut picturæ, & quælibet arte facta a Religiosis, etsi postulent multum ingenii, Religioni cedunt, ita & manuscripta. Sed probabilius affirmant communissime *Lugo D.* 3. *n.* 250. *Sporer t.* 3. *de statu Rel. p.* 97. *n.* 149. *& Salm. de Rest. tr.* 22. *c.* 2. *n.* 195. *cum Pelliz. Diana, &c.* tum quia manuscripta sunt quid spirituale, cum sint partus ingenii quamvis alieno studio elaborata, tum quia pertinent ad scientiam, quæ non cadit sub voto paupertatis; quia talis est communis consuetudo. Hinc (ut dicemus *n. seq. vers. Ita respectu*) ex Brevi Benedicti XIII. Religiosi promoti ad Episcopatum debent omnia bona suis superioribus resignare, præter manuscripta. Et insuper Clemens VIII. apud *Spor. l. c.* expresse declaravit, quod Religiosi possunt ad suum arbitrium sua manuscripta alienare, etiam sine licentia. Idem sentit *Tourn. l. c.* Dummodo (excepit cum aliis) non sit aliter definitum in Ordinis Constitutionibus. Idem, quod de manuscriptis, dicunt *Salm. ib.* de Reliquiis. Quoad picturas vero; si Religiosus eas elaboravit animo retinendi, illæ sunt Monasterii. Idem dicendum, si Religiosus sit conversus, quia tales conversi ad hoc tantum recipiuntur, ut artes externas exercitent; excipitur, si conversus eas faciat die festivo, per unam aut alteram horam in die elaborando: ita *Salm. n.* 197. Si autem Religiosus sit chorista, distinguunt idem *Salm. & Spor. cum Bon. Pell. & Diana ap. Croix l.* 4. *n.* 232. & dicunt, quod si tabulæ, tela, colores &c. tradantur ei a Monasterio, tunc picturæ ad Monasterium pertinent: secus, si illa præstentur ab aliis.

„ Dicitur 2. *Dominium, vel facultatem disponendi*, propter Religiosos Societatis JESU, qui post emissa vota retinent, & acquirere possunt dominium radicale bonorum temporalium, non tamen habent jus actuale de iis pro suo arbitrio disponendi, vel utendi, in cujus abdicatione essentia religiosæ paupertatis consistit. *Sanch. Laym. l. c. n.* 3.

„ Dicitur 3. *Independenter*, quia Religiosus, etiam professus, potest habere peculium dependens, & revocabile ad nutum superioris, quod nomine proprii non comprehenditur. *Laym. c.* 7. *n.* 12.

An Religiosis licitum sit habere peculium ex superioris licentia? Et hic distinguendum jus antiquum 15 a jure novo Concilii Tridentini. De jure antiquo alii, ut *Gerson, Theodor. Felin. Tap. &c. ap. Sanch. Dec. l.* 7. *c.* 22. *n.* 4. negant licitum esse ullum peculium habere. Ratio, tum quia hoc est contra jus naturale, nempe contra votum paupertatis religiosæ, cum ex administratione peculii Religiosus jacturam facit præcipuarum utilitatum paupertatis; tum quia est contra jus positivum ab Ecclesia in Concil. Lateranensi statutum in *cap. Monachi, de statu Monach.* ubi sancitum fuit: *Monachi non pretio recipiantur, nec peculium permittantur habere.* Alii vero probabilius tenent id non esse vetitum ex jure antiquo, ut censent *Sylvest. v. Abbas n.* 3. *Nav. Comment.* 2. *n.* 14. *Pal. t.* 3. *tr.* 16. *D.* 3. *p.* 7. *n.* 2. *Sanch. l. c. n.* 5. *Salm. tr.* 12. *c.* 2. *n.* 200. qui dicunt hanc esse receptam sententiam, & *Felix Potest. de* 1. *Præc. n.* 1082. ait esse communem cum *S. Anton. Suar. &c. ac B. Uberto c.* 18. *in Reg. S. Aug. & B. Jordano l.* 3. *de Vitis Fratrum c.* 15. Ratio, quia hoc neque est contra jus naturale, cum, licet id adversetur fini paupertatis, non tamen est contra paupertatis votum, quod solum Religiosos obligat, ne rebus ut propriis utantur: neque est contra jus positivum, cum ex ipso potius contrarium appareat; nam in *c. fin. Insinuare, Qui Clerici vel voventes*, approbatur professio facta sub conditione vivendi in propria domo, ibique retinendi administrationem bonorum in sui substentationem. Ex quo infertur retentionem peculii non esse contra votum paupertatis, neque contra statum religiosum. Nec obstat textus oppositus in *d. cap. Monachi*; etenim, ne dicantur Canones inter se contradici; probabiliter ait *P. Milante* in suo libro (cui titulus *Vindiciæ Regul. p.* 120.), nomine peculii ibi intelligi appropriationem fundorum, quæ tunc temporis Monachi ex massa communi sibi abdicaverant, ut probat ex Petro Blessensi, & Thomassino; idque solum, vetitum fuisse ostendit a Conc. Lateranensi.

Sed

Sed majus dubium est, an peculia sint vetita ex jure novo? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Pal. d. Disp.* 3. *p.* 7. *a.* 5. *Suar. t.* 3. *de Relig. tr.* 8. *c.* 14. *n.* 8. *Pont. q.* 9. *Scholast. c.* 4. *Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 7. *n.* 13. *Holzm. t.* 1. *de prae. partic. p.* 485. *p.* 616. *& Salm. n.* 202. *cum Vasq. Valent. &c.* Idem enixe tuetur *P. Conc.* in suo Opusculo (*de Disciplina Apostolica-Monastica Diss. Theol.*), ubi erudite, quidem loquitur, sed plusquam par est invehit contra Religiosos, quodcumque minimum peculium habentes; hos enim vocat (ut refert *P. Carratinus p.* 81. in alio libro contra *Concinam* edito) filios iræ, filios perditionis, infames violatores paupertatis; ac perinde dicit eos esse in æternæ damnationis periculo, & superiores gravissimi peccati reos esse, nisi studeant vitam communem, ubi collapsa est, restaurare, nec posse Regulares in iis Conventibus bona conscientia manere, ubi non viget vita communis, sed transire debere ad Monasteria vitam communem observantia, sive proprii, sive alterius Ordinis, si aditus pateat; item juvenes Religionem ingredientes, ubi vita communis obsolevit, se exponere periculo æternæ salutis: graviterque peccare Superiores eos acceptantes, & qui consilio aut favore illos inducunt ad ingrediendum, uti etiam parentes filios ab ingressu pro viribus non avertentes; quia (ut ait), ubi vita communis sublata est, Religio non est Religio, nec status perfectionis, sed confusionis & damnationis. Ita doctus præfatus Auctor, sed nimis severus Judex. At veniamus ad quæstionem; hæc prima sententia probatur ex Decreto Trid. *Sess.* 25. *c.* 2. *de Regul.* ubi sic dicitur: *Nemini igitur Regularium tam virorum quam mulierum liceat .... bona immobilia, vel mobilia, cujuscumque quantitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria aut etiam nomine Conventus possidere vel tenere, sed statim ea superiori tradantur, Conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, aut commendam. Administratio autem bonorum Monasteriorum, seu Conventuum ad solos officiales eorumdem, ad nutum Superioris amovibiles, pertineant. Mobilium vero usum ita Superiores permittant, ut eorum suppellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat; nihilque superflui in ea sit; nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur. Quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus, aut convictus fuerit, is biennio activa, & passiva voce privatus sit, atque etiam juxta suæ Regulæ, & Ordinis Constitutiones puniatur.*

Secunda vero sententia, quam tenent *Nav. comment.* 2. *n.* 15. *Sa v. Religio, n.* 48. *Sanch. l. c. n.* 11. *Barbos. in c. l. Trid. Cabass. T. l. l.* 1. *c.* 22. *de Alexand. Confess. Monial. c.* 4. §. 2. *q.* 1. *&* 4. *cum Pelliz. Rodr. Peyrin. Vill. &c. & P. Milante cum aliis*, dicit Concilium nihil novi statuisse, quam de jure communi statutum erat. Præripit quidem Concilium (ut ajunt), nullum Religiosum posse habere peculium cum dominio utili, ita ut illud sine licentia Prælati distrahere possit, vel saltem nulli licere sine justa causa habere, sed non prohibuit, ut Superior ex justa causa possit usum peculii Religioso concedere dependenter a suo arbitrio, sicut & usum aliarum rerum Monasterii ipsi concedere potest.

His tamen non obstantibus, prima sententia probabilior videtur, spectata Sanctione Concil. Ducor primo ex illis verbis: *Nemini liceat bona immobilia, vel mobilia ... etiam nomine Conventus possidere.* Ergo non licet qualecunque peculium tenere, nec etiam ex consensu Superioris; non enim aliter poterit Monachus dici bona habere *nomine Conventus*, nisi ea concedantur ipsi a Prælato, qui vices Conventus repræsentat. Quod autem dicitur, hoc intelligi *sine justa causa*, id omnino gratis videtur asseri; tanto magis cum ibi subdatur, quod *bona statim superiori tradantur, Conventuique incorporentur*; quod verbum *incorporentur* denotat bona illa fieri communia, & ad usum totius Conventus destinari. Item moveor ex verbis illis: *Administratio bonorum ad solos officiales pertineat; mobilium vero usum ita Superiores permittant, ut nihil quod sit necessarium eis denegetur.* Ergo, quoad stabilia, omnis administratio Religiosis interdicitur: & quoad mobilia, tantum *necessarium* (non vero quod ad delectum, licet honestum, deserviat) statuitur non denegari; quo verbo excluditur administratio etiam mobilium ad usus indeterminatos. Idque confirmatur ex to: *Ne deinceps liceat, &c.* quibus verbis videtur Concilium novum jus statuisse, unde *Laym. l. c.* n. 13. infert: *Propositum* (Concilii) *fuisse hujusmodi stabiles reditus, seu annuas pecuniarias portiones omnino interdicere.*

Ita respectu ad Decretum Concilii; sed ratione consuetudinis, quæ hodie fere in omnibus Religionibus, saltem non reformatis, introducta est, puto cum eisdem fautoribus *primæ* sententiæ, ut *Sanch. n.* 11. *&* 14. *Laym. n.* 13. *Less. n.* 32. *Pal. n.* 6. *Pontius l. c. Salm. n.* 243. Item *P. Milante p.* 163. *cum Nav. Barb. Suar. Az. Cab. Sylv. Wigandt, Beja, Luca, Rodr. Mirandola, Cordub. de Alex. Lop. Conrad. Passer. Led. & Mastrio &c.* rigorem Concilii hodie temperatum esse, & licere singulis Religiosis ex consensu Superioris peculium habere, ut sibi provideant ad usus necessarios vel honestos; modo sint parati bona a se abdicare ad Superioris nutum, semper ac illis sufficienter subveniatur; nam alias non tenerentur peculium dimittere, dicunt *Salm. cum Sanch. Less. &c. ll. cc.* Libet hic adnotare responsum datum a Cardinali Bellarmino (ut refert *P. Milante in cit. l. p.* 245.) qui cum rogatus fuisset a Cardinali Gesualdo Archiepiscopo Neapolitano, an Moniales, non obstante contraria consuetudine, teneantur exactam vitam commonem servare, sic respondit: *Si consuetudo inobservantiæ est legitime præscripta, videntur posse excusari illæ, quæ Religionem sic relaxatam invenerunt; nam talis Religio sic relaxata, in qua tantum servantur omnia substantialia, est vera & bona Religio; ergo potest eligi, & qui in ea vivunt sunt in statu perfectionis.* Præfatam autem administrationem peculii ad nutum Superioris, dicunt *Pal. Salm. Pontius, & Sanch.* licitam esse ratione consuetudinis, non solum de bonis mobilibus, sed etiam de immobilibus. Idque videtur confirmatum ex quodam Brevi edito a Bened. XIII. an. 1724. incipiente, *Postulat humilitati nostræ*, (ac in extensum relato ab eodem *P. Milante p.* 196.), in quo Pontifex, loquens de Religiosis promotis ad aliquam Dignitatem, præcipit,

pit; ut *omnia bona mobilia, seu immobilia, cujuscumque generis, quæ eos tempore suæ promotionis penes se, vel alios habere contigerit, exceptis dumtaxat scriptis propriis, &c. Superiori locali resignare teneantur*. Ergo Pontifex, licet expresse hic non approbet, saltem præsupponit tanquam licitum peculium sive mobilium, sive immobilium, quod Religiosi penes se habent.

Hoc quoad peculium bonorum etiam immobilium; sed quoad peculium mobilium, illud expresse approbatum habetur a Clem. VIII. qui (ut refert *P. Milante*) anno 1602. per suum Breve Cardinali Gesualdo declarandum injunxit (en verba Brevis): *quod liceat Abbatissæ cujuslibet Monasterii permittere Monialibus, ut unaquæque earum ex subventionibus, quæ eisdem Monialibus dantur, aliquid expendere possit, absque eo quod per manus Officialium erogetur, & sine onere aliam de eis rationem reddendi; summa autem hæc erit scuti unius quolibet mense pro minutis causis, &c.* Præcepit tamen ibidem Pontifex, *ut imposterum neque ad habitum, neque ad professionem aliqua recipiatur, nisi sub integra reformatione vitæ communis*. Sed, cum rursus ab hoc ultimo Moniales reclamassent, idem Clemens aliud edidit Decretum, quo sic declaravit: *Moniales vero quæ ... imposterum admittentur in iis Monasteriis, in quibus subventiones retinentur, nullatenus invitæ cogantur ad vitam communem*. Ergo ex hoc decreto Pontificis vita communis non pertinet ad essentiam voti paupertatis, & peculia ex consuetudine rite permittuntur. Idipsum confirmatur pro Religiosis ex alio Brevi Innoc. XI. edito an. 1691. approbante Constitutiones Ordinis S. Mariæ de Mercede, jam prius approbatus a novem aliis Pontificibus, in iis autem Constitutionibus (*Dist. 3. c. de voto paupert.*) sic statutum erat: *Sancimus, ne quis Fratrum professorum aliquid proprium habeat, neque pecunias, neque vasa argentea &c. neque illa expendat absque sui Prælati licentia .... Attendant autem Fratres nostri, quod singulis annis semel omnia, quæ in usu retinent, Commendatoribus suis exponant, & realiter exhibeant, eorum dispositioni relinquendo, & specialem licentiam utendi eis accipiant a Prælato*. Ergo cum licentia bene poterant retinere, & expendere.

Ceterum (ut proferam quid ego sentio super hac re), licet præfatam secundam sententiam probabilem censeam, imo probabiliorem, ratione consuetudinis universaliter introductæ, attamen in praxi omnes Prælati tanquam certum sibi persuadeant, quod si usum peculii in Monasteriis de novo introducent, vix nomen paupertatis ibi supererit; & ex hoc innumerata mala communitati quoad observantiam supervenient. Quapropter, etiamsi ipsi a peccato gravi excusari possunt, usum peculii concedendo, respectu voti paupertatis; non tamen excusabuntur ob Regulæ relaxationem, cui hac concessione proculdubio operam dabunt.

Omnes autem conveniunt, quod in iis Conventibus, in quibus non observatur vita communis ob paupertatem, vel incuriam Superiorum subministrandi subditis necessaria, possint concedi peculia ad nutum Prælatorum. Ratio, quia Tridentinum tunc præcepit Religiosis vitam communem, cum a Conventu *Nihil* (eis), *quod sit necessarium, denegetur*. Ita *Potest. Pagn. de Alexand. l. c.* communiter.

Hinc infertur I. cum *Pell. Val. Lop. & Potest. n.* 1078. in dicto casu non peccare (saltem graviter) Religiosum, qui peculium retinet, non in communi deposito, sed in sua cella cum licentia Prælati dependenter ab ejus arbitrio; quia tunc substantia paupertatis jam servatur.

Infertur II. non posse Regulares vitam communem recusare, si superiores illam erigere velint, ut *de Alexand. c. 4. §. 2. Q. 2. cum Suarez Less. Nav. & Potest. n.* 1087. *cum communi*. Ratio, quia licet vitam communem non servare, non sit contra votum paupertatis; est tamen contra votum, vitam communem respuere, quia est habere bona independenter a voluntate Superiorum. Dicunt tamen *Less. & Payr. cum de Alex. l. c. Q.* 111. quod Religiosus non tenetur tradere peculium suum Prælato, qui velit illud in usum Monasterii convertere, nisi ei constet, quod Prælatus suis necessitatibus sufficienter aliunde providebit.

Infertur III. quod, si Religioso relinquatur legatum cum conditione, ut illud possideat independenter ab arbitrio Superiorum, tunc certe peccabit Religiosus contra votum paupertatis, si sic retineat; sed legatum valebit in favorem Monasterii, quia illa conditio tanquam turpis rejicitur. Ita *de Alex. ib. Q. V. cum Graff.* & aliis communiter.

„ 1. Non repugnat voto paupertatis, quod Reli-
„ giosi habeant bona in communi, etiam immobi-
„ lia. * *Extrav. Ex iis de Verb. signif. & Trid.*
„ *sess. 25. c. 5. de Regul. Vid. Salm. tr. 12. c. 2.*
„ *n. 164. Potest tamen Papa, justa urgente causa*
„ *dicta bona in aliud opus pium transferre, Salm.*
„ *d. num. 164. cum Pal. Lug. & Less.*) *. Imo
„ sine consensu Papæ non possunt se obligare com-
„ munitati, quod ea numquam sunt acquisituri, quia
„ præjudicarent immunitati ecclesiasticæ. *C. Lug.*
„ *Resp. mor. l. 5. d.* 8. Neque possunt fructus, seu
„ reditus a donatore destinatos ad ea emenda appli-
„ care, ad usus alios, v. g. solvenda debita, &c.
„ *ib. d.* 10.

„ 2. Non repugnat paupertati, si Religiosis detur
„ villa, vel alius locus administrandus nomine Mo-
„ nasterii, idque in Monasterii commodum. Imo
„ nec repugnat, si detur in commodum, vel incom-
„ modum ipsiusmet Religiosi aliquod ecclesiasticum
„ Beneficium. Quo casu competit ei administratio
„ redituum, quos ad sui sustentationem, piasque
„ causas applicare potest, juxta Canonum conces-
„ sionem: quod reliquum est, pertinet ad Ecclesiam,
„ vel Beneficium, cui servit: ac consequenter dona-
„ tiones de reditibus Beneficii factæ ab eo in usus
„ non pios invalidæ sunt, & contra justitiam, ne-
„ que accipientes possunt tuta conscientia retinere.
„ *Suar. t. 4. de rel. l.* 5. *Mol.* 267. *&c.* communi-
„ ter. Ratio est, quia non habet dominium dicto-
„ rum redituum. *C. Lug. de just. t. 4. d. 4. s.* 1.
„ Nihilominus *Wading.* apud *Dianam p.* 8. *t.* 6.
„ *R.* 133. probabile censet, quod, etsi illicitæ, vali-
„ dæ tamen sint istæ donationes; idemque multo ma-
„ gis de donationibus Episcoporum regularium cen-
„ set cum eodem *Dian. l. c. R.* 132. *&* contra *San-*
„ *ch. Suar. &c.* Ad Monasterium vero omnia alia
„ pertinent; quæ aliunde, quam ex Beneficio, acqui-
„ runtur, nisi ex consuetudine cedant Ecclesiæ. *Nav.*
„ *Az. t. 1. l. 12. c. 10. q. 6. & 7. Mol. Laym. l. c.*
„ *V. Trid. sess. 25. c. 2. de Regul.*

„ 3.

„ 3. Non tantum jure antiquo, sed etiam post Tridentinum, probabile est, Religioso in Monasterio, vel justa illud manenti annuatim assignari posse reditum, ut ex eo vivat suo commodo, & incommodo, revocabiliter tamen ad nutum Prælati: similiter Monialibus victum præberi posse, ita ut ipsæ sibi labore manuum vestes comparent. Ita contra *Axor. Less. & Mol.* docent *Sanch. l. 7. mor. c.* 22. *Tann. Laym. l.* 4. *c.* 7. Qui addit, talem consuetudinem, ubi viget, non damnandam: probat tamen tolli debere, si commode possit, monetque, non sine urgentissima causa introducendam.

17 „ 4. Peccat contra paupertatem Religiosus, si quid, seu domi, seu foris, etiam ex iis, quæ ad victum, & vestitum pertinent, sine Superioris consensu expresso, tacito, vel præsumpto, accipiat, retineat, absumat, permutet, alteri donet, vel accomodet. Ita *Less. l.* 2. *c.* 41. *d.* 8. *& d.* 9. *n.* 79. *Sanch.* 7. *mor. c.* 19. *n.* 53. *& c.* 21. *n.* 52. *Suar. t.* 3. *de rel. l.* 8. *c.* 11. *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 7. *Azor. t.* 3. *l.* 12. *c.* 12.

„ Dixi, *sine consensu tacito:* quia, si Prælatus sciat, subditum aliquid accipere, retinere, vel expendere, & non prohibet, cum facile possit, tacite consentire, & approbare videtur. Unde *Sanch.* 6. *mor. c.* 19. ait, si in aliqua Religione consuetudo viget aliqua recipiendi, vel expendendi, sine licentia, id excusari per tacitam licentiam Prælati, qui id tollerando, consuetudinem rationabiliter declarat. (* *Salm. de Rest. c.* 6. *n.* 25. *cum Pal. Pell. Fag. Boss. &c.*) * Etsi Prælatus subdito donet, vel donari permittat imagines, rosaria, &c. sciens non indigere iis omnibus ad proprium usum, tacite facultatem concedere censetur donandi aliis, ut notat *Laym.* Monet tamen *Less.* talem consensum non præsumendum, nisi in rebus parvis, & crebro occurrentibus.

„ Dixi 2. *vel præsumptio;* hic enim locum habet cum res urget, superiorque non est præsens. Ad hunc autem, ut *Sanch.* & *Bon.* non sufficit, quod superior libenter concedet, si peteres (alioquin omnes donatione a Prælatis permitti solitæ licerent sine venia: quod cederet in eversionem disciplinæ regularis), sed requiritur, ut ipse censeatur concedere, quamvis non petas, & nolit in iis circumstantiis te petere. Addunt tamen *Suar.* & *Less:* excusari a mortali, si præsumatur affectus Superioris libenter rem concessuri, si rogaretur. Ratio est, quia tunc censetur rem habere ex voluntate Superioris saltem virtuali, quæ in illo affectu latet; ideoque si Superior tantum sit invitus quoad modum, venialiter quidem peccari; non tamen contra paupertatem, docent *Suar. Sanch. Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 7.

18 Quæritur igitur, an liceat Religioso res alienare, vel accipere ex licentia præsumpta? Affirmant DD. communiter, si licentia præsumatur de præsenti, ex voluntate actuali vel virtuali Superioris. Imo *Lug. D.* 3. *n.* 125. *& Salm. tr.* 13. *de Rest. c.* 6. *n.* 72. dicunt sufficere ad non peccandum, saltem graviter, contra votum paupertatis, ut Superior non habeat hic & nunc voluntatem omnino repugnantem quoad substantiam, licet sit invitus quoad modum. Hinc infertur excusari saltem a mortali (ut ajunt *Less. l.* 2. *c.* 41. *n.* 79. *& Salm. n.* 71. *cum aliis* communiter) Religiosum, qui noverit Superiorem erga ipsum ita esse affectum, ut si hic sciret, libenter licentiam concederet, vel saltem non graviter repugnaret. Item dicunt *Salm. ib. & Lugo n.* 126. si datio vel acceptio cederet in utilitatem Monasterii. Item, si Superior non possit facile adiri, & urgeat causa aliquid accipiendi, vel alienandi, ut *Contin. Tourn. t.* 3. *p.* 81. *Less. & Salm. ll. cc. ac. Holzm. t.* 1. *de Pr. Pratic. p.* 483. *n.* 603. *cum communi*. Advertunt tamen *Elb. t.* 2. *p.* 632. *n.* 664. *& Lugo n.* 128. *cum Suar. & Sanch.* quod Religiosum post talem acceptionem tenetur, si commode potest, rem Prælato manifestare, ut deinde licite possit eam retinere. Idem ait *Elbel p.* 631. *n.* 640. si Superior de facili soleat licentiam concedere pro quibusdam rebus, maxime exculentis, & poculentis; sed in Monasterii bene ordinatis non solent passim tales licentiæ concedi, ut ait *Less. l. c.* nisi pro rebus minimis, & crebro occurrentibus.

Hæc docent præfati AA. quando agitur de licentia præsumpta de præsenti. Sed magna quæstio est, an peccet Religiosus contra votum paupertatis, quando aliquid accipit, aut dat, ex licentia interpretativa, sive præsumpta de futuro, scil. præsumendo quod Superior annueret, si rogaretur? *Prima* sententia, quam tenent *Holz. p.* 482. *n.* 599. *Elb. p.* 631. *n.* 639. *Pal. tr.* 16. *D.* 3. *p.* 23. *n.* 8. *cum Nav. Azor. Suar. Val. & P. Nav.* item *Tolet. & Rosell. ap. Sanch. Dec. l.* 7. *c.* 19. *n.* 15. *& Pelliz. Rod. ac Bassæus apud Salm. de Rest. tr.* 13. *c.* 6. *n.* 67. negat talem Religiosum peccare, saltem mortaliter. Hocque dicunt procedere *Holzm. Elbel, Sanch. & Pal. ll. cc. cum Suar. Nav. &c.* non solum si ille certe, sed etiam si probabiliter crederet Superiorem licentiam concessurum; nisi (bene excipit *Sanch.*) in aliqua communitate observanti vigeat præceptum, ut licentiæ expresse petantur. Hanc sententiam docet etiam *D. Th.* 2. 2. *q.* 32. *a.* 8. *ad* 1. ubi ait: *Si vero non habet dispensationem*, (Religiosus a Prælato) *commissam, quia nihil proprium habet, tunc non potest facere eleemosynam sine licentia Abbatis, vel expresse habita, vel probabiliter præsumpta*. Idemque tradit in 4. *D.* 15. *q.* 2. *a.* 5. *q.* 4. ubi dicit: *Non esse proprietarium Religiosum, qui donat aliquid ponens spem in ratibabitione Prælati*. Ratio, quia, ad non peccandum contra votum paupertatis ea sufficit licentia, quæ efficit, ut acceptio non fiat nomine proprio, sed cum dependentia a voluntate Superioris. Idque confirmatur ex *l.* 46. §. 7. *de Furto* (cujus verba retulimus *t.* 1. *n.* 700. *v. Quæritur hic*), *ubi* dicitur non esse reus furti, qui aliquid accipit probabiliter credens Dominum consensurum, si peteret. Sicut igitur talis accipiens ex præsumpto consensu Domini futuro non lædit justitiam; ita Religiosus non lædit votum paupertatis, quia accipiendo ex præsumpta ratibabitione Superioris, jam dependenter accipit.

Secunda vero sententia tenet, Religiosum accipientem, vel dantem ex tali licentia interpretativa, peccare contra votum, & hanc sequuntur *Sanch. Dec. l.* 7. *c.* 19. *n.* 15. *Less. lib.* 2. *c.* 41. *n.* 79. *Lug. D.* 5. *n.* 124. *Salm. de Rest. c.* 6. *n.* 70. *cum Bon. Vell. & Garcia*. Ratio, quia aliud dicendum (ut ajunt,) quando licentia requiritur ad honestatem actus, aliud quando requiritur ad ejus valorem; quando enim licentia requiritur ad honestatem, sufficit licentia Su-

perioris interpretativa, sive ratihabitio de futuro, quando vero consensus Superioris requiritur ad valorem actus, tunc omnino requiritur voluntas Superioris actualis, vel saltem virtualis, nec sufficit ejus voluntas præsumpta de futuro; sicut non sufficit, ut quis Confessiones excipiat, vel ut carnes comedat in diebus vetitis, eo quod Superiores licentiam concederent, si peteretur. Nec officit paritas furti; respondet enim *Lugo n.* 127. quod ibi bene sufficit ad excusandum accipientem, ut rem accipiat non invito Domino; sed ad valorem actus dandi vel accipiendi requiritur in Religioso licentia Superioris de præsenti, cum tales actus a Religioso exerciti non sint validi, nisi dependenter a Prælati voluntate.

Sed, his non obstantibus, probabilior mihi videtur prima sententia, & pace tantorum DD. hujus secundæ sententiæ, puto eos non attigisse punctum quæstionis, in qua agitur non de valore, sed de honestate actionis. Confundunt enim adversarii valorem actus cum honestate illius; nam ratio ipsorum probat quidem actum Religiosi non esse validum, nisi postquam Prælatus illum ratum habuerit; quia certum est (ut diximus de *Con.* 769. *v. Sed dubitatur*), quod ad valorem contractuum non sufficit voluntas interpretativa, sed requiritur voluntas contrahentium actualis, aut saltem virtualis de præsenti; & ideo recte dicitur Sacerdos non posse valide absolvere, nec alius edere carnes in diebus vetitis, nisi habeant concessionem Superiorum, saltem præsumptam de præsenti, eo quod revera nec Sacerdos valide absolvit sine jurisdictione de præsenti collata, nec alius licite vescitur carnibus die vetito, nisi jam per dispensationem sit a lege absolutus. Non autem probat ratio allata actum Religiosi accipientis ex licentia interpretativa esse illicitum, & contra votum paupertatis; ad agendum enim contra votum requiritur, ut ipsi contrarii fatentur, quod Religiosus agat nomine proprio, & independenter a voluntate Superioris. Non autem agit nomine proprio, & independenter, qui accipit ex consensu Prælati prudenter interpretato, quia tunc vere cum dependentia agit.

Nec obstat 1. dicere, quod, cum actus sit invalidus, ideo est illicitus; prout Sacerdos ideo illicite absolvit cum facultate Episcopi præsumpta de futuro, quia invalide absolvit. Sed dispar est ratio casus hujus a casu nostro; nam ibi honestas actionis pendet ab ipsius validitate; sed hic honestas acceptioris non pendet ab ejus valore, sed pendet a non agendo nomine proprio, & independenter, hoc solum enim lædit paupertatis votum; & sic in nostro casu bene poterit esse licitus actus accipiendi hic & nunc, cum fiat dependenter a consensu præsumpto Superioris, quamvis hic & nunc invalidus sit, & erit, si Superior non annuet: sicut aliquis in bona fide contrahens Matrimonium cum impedimento, licite quidem contrahit, quamvis invalide. Nec obstat 2. dicere; quod, si nostra sententia in praxim deduceretur, locus daretur relaxationi; vix enim esset casus, quo non posset subditus facile præsumere concessionem licentiæ, si peteret, saltem a Prælatis majoribus, si inferior negaret. Sed respondetur primo advertendum in hujusmodi acceptionibus ex licentia præsumpta, ut plurimum accipientes non excusari a culpa veniali, cum Prælati plerumque sint inviti quoad modum, si non ad substantiam. Præterea advertendum hujusmodi licentias non esse facile præsumendas, nisi habeatur certitudo, vel saltem certa probabilitas de ipsarum concessione, dum recte notat *Tourn. t.* 3. *p.* 81. in illis summopere cavendum, ne præsumantur quæ præsumi non debent; imo nec semper quæ sub oculis Prælati fiunt, ab eo tacite approbata esse censenda; plerumque enim Superiores ægre coguntur plura tolerare, quæ vident fieri contra ejus voluntatem. Præterea licentiæ, quæ a Prælatis inferioribus negantur, vix præsumi possunt concedi a majoribus, dum ipsi, ad justum regimen servandum communitatis, vix conceduntur quæ ab inferioribus denegantur. Ideo ipsi in talibus licentiis præsumendi sunt inviti etiam quoad substantiam; nam, si res sint parvi momenti, cum Prælati majores non se ingerant in hujusmodi levioribus causis, non adest prudens præsumptio de ipsarum concessione; si autem res sint magni momenti, quod eas (ut ait *Holz. n.* 602.) non suffragatur licentia præsumpta, alias daretur ansa ad res etiam majoris momenti sine expressa licentia accipiendas & retinendas, quod cederet in grave detrimentum religiosæ paupertatis.

„ 5. Contra votum paupertatis peccas, si quid „ ex rebus in usum tuum concessis, in alium usum „ expendas, aut culpabiliter amittas, vel destruas „ lata culpa. Ratio est, quia in iis tantum habes u„ sum facti, idque precario, quandiu Superiori vide„ bitur; estque actus dominii, posse rem arbitratu suo „ destruere. *Sanch. c.* 19. *Laym. n.* 6. *Less. n.* 79. 19

Notandum I. Quod Religiosus, licet non possit donare, nec remittere sibi dedita, ex communi cum *Salm. tr.* 13. *de Rest. c.* 6. *n.* 21. nec renuntiare legata sibi relicta, sive mercedes suis laboribus debitas, quia hctum jus immediate Monasterium acquirit, ut dicunt *Sanch. l.* 7. *c.* 12. *a n.* 55. *& de Alex. c.* 4. §. 2. *Qu.* 7. potest tamen Religiosus non acceptare munera; nam votum paupertatis obligat ad non alienandum acquisita, non vero ad acquirendum quæ nondum acquisivit. Ita *Sanch. Dec. c.* 19. *n.* 75. *Salm. ib. n.* 23. *cum Lugo, & Pelliz.* Hinc volenti dare centum tibi Religioso, bene potes eum rogare, ut det suo consanguineo, vel amico; *Salm. ib. cum Lugo, Trull. Sanch. &c. & Tourn. t.* 3. *p.* 80. *n.* 10. qui addit, Religiosum nolentem sine justa causa acceptare, quod sibi offertur, peccare contra charitatem, impediendo bonum suæ Religionis, non vero contra justitiam. 20

Notandum II. Quod Religiosus sine licentia potest facere donationes remuneratorias ex bonis sibi concessis ad usum, quia tales donationes sunt quasi debiti solutiones, *Salm. l. c. n.* 24. cum *Rod. & Vill.* Immo potest plus donare, quam accepit, usque ad excessum quartæ partis, ut *Salm. ib.* quia postulat gratitudo, ut semper plus reddatur; quam sit acceptum, prout dicunt *Sanch. Bard. Nav. Dian. &c.* ex *S. Th.* apud *Salm. d. c.* 6. *n.* 92. 21

Notandum III. Quod, licet Religiosus non possit testari ullo modo, ut est commune cum *de Alex. Conf. Mon. c.* 4. §. 1. *q.* 2. si tamen petat licentiam donandi aliquid post suam mortem, & Prælatus id promittat exequi, dicit *de Alex.* §. 3. *q.* 11. tunc teneri Prælatum stare promissis. Sicut, si dominus aliquid promittit servo, tenetur servare, ut docent *Less. & Mol.* cum *Sanch. l.* 7. *c.* 9. *n.* 13. 22

Quæritur hic 1. an Religiosus possit sine licentia donare, quæ parcius vivendo sibi subtrahit ex rebus 23
sibi

sibi concessis ad usum? Affirmant *Val. Rodr. Arag. Sylv. Dian. &c.* apud *Salm. d. c.* 6. *n.* 26. At licet id probabile putent *Salm.* modo sit de rebus, quæ usu consumuntur, cum in iis usus & dominium minime distinguantur; probabilius tamen respondendum esse dicunt, quod, si Religioso ad suam sustentationem certa quantitas ita assignetur, ut nec Monasterium teneatur aliud ei præstare, nec ipse rationem reddere; tunc sive is intra claustra commoretur, sive extra, quidquid sibi de illa portione subtraxerit, poterit ad suum beneplacitum erogare, modo eroget ad honestum usum. Secus vero, si nulla certa quantitas ei assignetur, sed omnia necessaria a Monasterio subministrentur; quia tunc non præsumitur, sicut in primo casu, Prælatus licentiam concedere. Ita *Sanch. Dec. l.* 7. *c.* 19. *n.* 100. *&* 101. *Salm. l. c. cum Abul. Pal. Garcia, Mol. Vill. ac Holzm. n.* 615. *cum aliis* communiter.

Ab auctoribus autem communiter permittitur Religiosis, qui cum debita licentia vivunt extra Conventum, eleemosynas moderate facere ex iis, quæ a Monasterio, vel ab aliis eis subministrantur ad victum. Item permittitur Religiosis elargiri, cui velint, suas pitantias, quæ limitate eis præbentur, ut ova, carnes, &c. ita *Sylv. S. Anton. Arag. &c.* cum *de Alex. c.* 4. §. 4. *q.* 5. nisi Superior expresse id vetaverit. Præterea, permittitur eis succurrere magna paupertate laboranti ex bonis Monasterii, quando aditus Superiori non patet: item permittitur leves donationes facere amicis, & consanguineis in signum gratitudinis, vel debitæ amicitiæ, vel ad conciliandum aliorum amorem erga Religionem. Ita *Salm. n.* 31. *& Croix l.* 4. *n.* 123. *cum Suar. & Pal.* Permittit etiam *Bord. de Paup. Rel. c.* 20. *n.* 52. Religiosis, dare aliquid esculenti vel poculenti pauperibus, quia in his Prælatus præsumitur consentiens.

24 Quæritur 2. quænam quantitas requiratur, ut Religiosus eam expendens sine licentia peccet graviter? *Ex Nav. Azorio Graff. &c. Pal. t.* 16. *D.* 3. *p.* 20. *n.* 3. *Sanch. l.* 7. *c.* 20. *n.* 3. assignant pro materia gravi quatuor argenteos. Plus vero Conventibus pinguibus; & adhuc plus, si res non sit ex pecuniis, sed ex vestibus, libris, & similibus. *C. de Lug. de Just. D.* 3. *n.* 173. pro Conventibus mediocriter opulentis assignat 7. vel 8. argenteos, si accipiantur a Religioso ex destinatis ad ejus usum; & plus, si res surripiatur ad usum proprium, & remaneat in Communitate. Si vero res surripiatur ex rebus communibus Monasterii, & detur extraneis, putat sex argenteos esse materiam gravem. Plus tamen requirunt *Ledesma, & Cenedo apud eundem Lugo n.* 170. nam censent non esse mortale accipere 8. vel 9. argenteos ex rebus, quæ usu non consumuntur; modo id non plus quam semel aut bis fiat in anno. Alii, ut *Sot. & Rod. ap. Salm. d. n.* 47. (*& Arag.* putat probabile) dicunt requiri ad materiam gravem duos aureos. Alii demum quoad gravitatem materiæ putant, ut *Rebell. Fagund. &c. ap. Croix l.* 4. *n.* 133. idem dicendum esse de furtis Religiosorum, quod dicitur de furtis filiorum, juxta dicta de 7. *Præc. n.* 343. Et consentiunt *Holz. n.* 595. *ac Elbel p.* 635. *n.* 646. *cum Henno, & aliis*, dicentes quod Religiosi furantes materiam communiter gravem, nisi furtum redundet in grave damnum Monasterii, peccabunt quidem contra votum paupertatis; sed non contra justitiam; unde non erunt obstricti ad restitutionem. Sed probabilius id negandum, scil. requiri in Religiosis ad peccandum graviter, ut eam surripiant quantitatem, quæ requiritur in filiis; ita *Lug. D.* 3. *n.* 172. *& Sanch. Dec. l.* 7. *c.* 20. *n.* 3. Ratio, tum quia filii censentur quasi in spe dominii bonorum parentis, non autem sic Religiosi, qui non possunt Monasterio succedere; tum quia parentes in furtis filiorum sunt inviti respectu ad detrimentum temporale, sed Prælati in furtis Religiosorum sunt inviti etiam respectu ad eorum detrimentum spirituale, unde facilius præsumentur inviti Prælati, quoad furta Religiosorum, quam parentes quoad furta filiorum; tanto magis, quia filii bene sunt capaces possidendi, non autem Religiosi, qui voto paupertatis obstringuntur.

Cum autem donatur res Religioso ejusdem Conventus, certe plus requiritur, ut censent *Salm. n.* 47. cum *Suar.* Hinc dicit *ib. Coriolanus*, quod ex rebus ad usum concessis donatio 12. regalium tunc non esset materia gravis; *Ledesma* extendit ad viginti argenteos; immo *Lug. Sanch. Pell. Rod. & Anton. a Sp. S.* apud *Salm. l. c.* ajunt, quod, si res non sit pecunia, nec etiam valor 5. aureorum, tunc non erit gravis materia. Si vero accipiatur aliquid ab extraneis ad aliis præstandum, adhuc plus requiritur; tunc enim *Garcia* cum *Pal. Leand. Dian. &c.* apud *Salm. n.* 47. assignant pro materia gravi valorem majorem 60. argenteis. Regulariter autem non peccat graviter Religiosus clam accipiens, ex. gr. librum ad usum temporalem, etiam diuturnum, sed non ita perpetuum; quia tunc Prælatus non censetur invitus quoad substantiam, sed tantum quoad modum. Ita *Salm. n.* 49. cum *Suar. Azor. Pell. Vil. &c.*

Quær. 3. an Religiosus res paulatim accipiens si- 25
ne licentia peccet graviter, si furtula ad magnam quantitatem perveniant, & teneatur ad restitutionem? Negant *Nav. Tol. Fill. Gran. Rodr. Dian. &c.* atque probabile vocat *Pelliz.* consentitque in aliquo *Lugo*, judicans raro contingere, quod Religiosus, mudica accipiendo sine animo perveniendi ad magna, graviter peccet, quia Prælati contra talem nunquam graviter offenduntur. Attamen verius affirmant *Salm. de Rest. c.* 5. *n.* 53. cum *Sanch. Bon. Vill. Garc. &c.* quamvis majorem requirant quantitatem pro materia gravi. Bene tamen admittunt *n.* 52. cum aliis, hæc furtula non coalescere, si inter ea intercedat magna interpolatio; hæc autem, ut magna reputetur, *Sanch.* requirit spatium anni, sed *Salm. d. n.* 55. *in fine* cum *Fill. Dian. Garc. & Ant. a Sp. S.* putant sufficere spatium mensis. Vide dicta *de Furto n.* 530. Admittunt item *Salm. n.* 38. cum *Sanch. Pal. Bon. Lug. Pell. &c.* non esse mortale surripere comestibilia per plures vices, etiamsi perveniant ad magnam quantitatem (modo a Religioso non reserventur, ut *Salm. n.* 57. Et modo damnificatio Conventus non sit nimia, & in re extraordinaria, & pretiosiore, ut notat de *Alex. c.* 4. §. 1. *q.* 5. cum *Suar.*) Ratio, quia præsumitur tunc adesse tacita licentia Prælatorum.

Quær. 4. an Religiosus impotens ad restituendum 26
aliquod debitum suo Monasterio, teneatur sibi subtrahere aliquid ex rebus suis datis ad usum? Affirmant *Lug. Bon. &c.* Negant vero *Pell. Fag. Leone, &c.*

&c. Et probabile putant *Salm. n.* 236. quia nimine præsumitur velle Prælatus obligare subditum cum tanto incommodo; & vere est probabile, si res datæ sint ad usum necessariæ.

27 Quær. 5. an peccet Religiosus, si ad mutuum det sine licentia res sibi ad usum concessas? Affirma, sed non graviter, si tutus sit de restitutione, ut tenent *Laym. Sanc. Peyr.* quos supra sequitur *Dian. R.* 14. *& de Alex. c.* 4. §. 1. *q.* 9.

28 „ 6. Item peccas, si quid abscondas, ut illud li-
„ beræ dispositioni Superioris subducas. Nec Pro-
„ curatores, Œconomi, Administratores, Prælati in-
„ feriores quicquam possunt expendere, contra quam
„ regulam Ordinis, voluntas Superiorum, vel consue-
„ tudo postulat. Ratio est, quia non sunt domini
„ bonorum communium, sed tantum administrato-
„ res. *Laym. n.* 8. *ex S. Thom.*

29 „ 7. Si Prælatus permittat subdito, ut bona ex
„ quacunque causa, aut titulo provenientia, in u-
„ sus vanos, turpes, aut illicitos expendat, aut su-
„ perflua, pretiosa, & statum suum dedecentia pe-
„ nes se habeat, peccat & Prælatus, & subditus
„ contra votum paupertatis; estque talis donatio,
„ seu alienatio irrita, & restitutioni obnoxia. *Nav.*
„ *Sylv. Val. Mol. t.* 2. *d.* 276. *Azor. Less. d.* 9.
„ *Sanch. Laym.* Quia Prælatus non potest dare ve-
„ niam majorem, quam ipse habet: ipse autem,
„ cum non sit dominus, non potest bona suo ar-
„ bitrio, & inutiliter expendere, sed tantum in Re-
„ ligionis necessitatem, & utilitatem. *V. C. Lug.*
„ *de just. d.* 3. *c.* 7. *n.* 11.

30 Super hoc puncto I. Quæstio est, an licentia a Prælato data Religioso expendendi aliquid expresse ad usus illicitos, de se invalida sit. Affirmant cum *Bus.* hic *Nav. Pal. Sanch.* apud *Croix l.* 4. *n.* 114. & hoc absolute tenent *Salm. de Rest. c.* 6. *n.* 82. cum communi, ut asserunt. Ratio, quia Prælatus non est dominus, sed simplex administrator bonorum Monasterii. Recte tamen concedunt *Salm. n.* 83. cum *Pal. Suar. Az. &c.* validam esse licentiam datam retinendi superflua sine notabili excessu; quia aliter res magnis scrupulis esse obnoxia. At contra *Lugo de Just. D.* 3. *n.* 157. cum *Less. Az. Tab. & S. Ant. Sylv. Turrecr. Fab. &c.* apud *Croix l. c.* tenent licentiam esse validam, quamvis illicitam: si enim, inquiunt isti, Superior licentiam daret ad emenda superflua, quis dicet emptionem esse invalidam? Idem censent *Elb. n.* 666. *& Holz. n.* 604. *cum Ills.* dicentes Religiosum, qui habet superflua ex licentia, peccare quidem contra paupertatem, cum votum paupertatis obliget, non solum ad accipiendum cum licentia: sed etiam ad non habendum superflua; sed non peccare contra justitiam, nec esse proprietarium, quando habet cum licentia, quæ nullo jure habetur esse invalidam, nisi vetat in grave damnum Monasterii. Hanc sententiam non audeo omnino reprobare propter auctoritatem tantorum DD. Sed prima sententia mihi omnino arridet; nam ut ajunt *Less. l.* 2. *c.* 41. *n.* 79. *Salm. n.* 83. *Ronc. Con.* 25. *n.* 4. & alii plurimi, Superior non est dominus nec aliam habet facultatem super bona Monasterii, nisi in quantom Canones, & Religio ei concedunt: Sed non potest dici concedere ipsi facultatem dandi licentiam ad usus illicitos vel superfluos, neque sacros Canones, cum ex iis contrarium eruatur, ut habetur ex *Clement.* 2. *de Statu Monach.* ubi expresse prohibentur omnia superflua; neque Religionem, quæ nunquam censetur id concedere in exitium spirituale suorum filiorum.

II. Quæstio est, an, cum Prælatus dat licentiam 31
generalem Religioso ad expendendam aliquam summam ad suum libitum, si iste illam eroget in usus turpes, aut vanos, peccet contra votum paupertatis, & teneatur ad restitutionem tam ipse, quam accipiens? *Prima* sententia affirmat. Ratio, quia neque superior intendit tum licentiam dare ad usus illicitos, neque ipse superior posset hanc licentiam concedere, cum is sit merus administrator. Ita *Sylv. Pal. Mol. Sanch. &c.* apud *Croix l.* 4. *n.* 113. Et hanc probabiliorem putant *Salm. de Rest. c.* 6. *n.* 85. *& Lugo* vocat communem *D.* 2. *n.*....

Juxta autem hanc sententiam, dicunt *Sanch. Pell. Mol. Reb. &c.* cum *Salm. ib. n.* 106. quod ille, qui male accepit rem a Religioso, jam bene satisfacit, si ipsi Religioso, rem restituit, quia ponit rem in eodem statu, in quo invenit: modo ipse (excipiunt *Salm. ib. cum cit. DD.*) non timeat Religiosum re illa abusurum.

Secunda tamen sententia contradicit, & hanc tenent de *Alex. Conf. Mon. c.* 4. §. 4. *Q.* 9. cum *Bord. Suar. Baun. Lopez, Hurt. Med. Pelliz. Reb. Salas, &c.* apud *Salm. n.* 84. probabilemque hanc vocant *Lugo D.* 3. *n.* 137. *Dian. Sayr. Mach. &c.* & huic adhæret *Croix l. c.* dicens non obstare, quod superior non sit dominus; nam respondet cum *Reb.* saltem Monasterium esse dominum, ut possit disponere de bonis suis ad omnes usus: & sæpe præsumi Monasterium consentire, quod subditi expendant in quibusvis usibus maluerint id, quod generaliter est eis concessum ad expendendum, ne periclitetur fama subditi, aut superioris, ut dicit *Reb.* Deinde dicit *Lug.* quod, licet superior sit simplex administrator, nullo jure tamen scitur suam potestatem esse restrictam ad solos usus licitos concedendos. Et, ut dicunt *Cann. Lop. Reb. & Salas ap. Lug. n.* 142. (& hoc ipse non putat improbabile) non est censendum, quod superior dans licentiam, eam limitet tantum ad usus licitos; quia ipse dando licentiam generalem, vult & potest tollere impedimentum, quod subditus habet ex licentiæ defectu ad expendendum. Pari modo ac si dispenset cum consanguineis ad Matrimonium, non solum dispensat ad actum conjugii, sed tollit malitiam incestus, etiam quoad copulam illicitam, (ut tenent *Lug. n.* 133. *& Sanc. de Matr. l.* 7. *D.* 67. *n.* 8. *cum Met. Gutt. Manuel, Led. Lamas, &c.* Modo Episcopus, cui commissa est dispensatio, jam dispensarit, ut verius dicit *Sanc. n.* 9. contra *Major. & Gall. ap. Croix*). Item, si Papa dispenset ad carnes in Quadragesima cum aliquo, si iste comedet carnes nocivas, peccabit utique ex intemperantia, sed non contra præceptum jejunii, quod per dispensationem jam sublatum est. (Sed quoad hoc obstat Decretum Clementis XI. relatum *in tract. de Jejunio n.* 1015. *v. Quæritur hic*). Ita loquitur *Lug. n.* 133. *cum aliis, ut supra.* Sed, his non obstantibus, quamvis hanc sententiam non audeam reprobare, primam amplector; cum non satis mihi probetur, quod superior hanc facultatem habeat dandi licentiam, neque specialem, neque generalem ad usus illi-

licitos, prout dixi mox in *I. Quæst. n.* 30. Aut quod Monasterium in hujusmodi licentias consentiat in tantum detrimentum animarum suorum subditorum.

Concedunt vero *Salm. n.* 86. *cum Pal. & aliis*, excusari a restitutione eum, qui pro usu turpi rem accepit a Religioso, quando honor Religionis, vel Religiosi alias periclitaretur; aut si, v. g. cum mulier ob turpem causam aliquid accepit a Religioso, iste mutet animum, & intendat donare gratis, quia mulier est pauper, vel ne damnum in fama patiatur; tunc enim jam in usum honestum impenderet. Et hinc, quando mulier talem consensum Religiosi rationabiliter præsumere potest, saltem ex hoc capite facile excusabitur. Ita *Salm. l. c.*

52 III. Quæstio est, an possit superior licentiam subdito præbere, ut aliquam summam ludo exponat? Certum est, quod potest, si summa sit modica; in quo casu subditus potest uti licentia etiam tacita, sive præsumpta. *Less. Mol. Azor. &c.* cum *Salm. de Rest. c.* 6. *n.* 94. Quoad quantitatem autem, alii dicunt posse Religiosum exponere quantum posset liberaliter donare; alii dicunt 4. vel 5. aureos pro centum quot annis ad usum sibi concessis. Ludus autem debet esse licitus, non illicitus, prout est ludus alearum, taxillorum, & omnes ludi mere fortuiti, ex *Trid. sess.* 22. c. 1. Ceterum in aliqua Religione permittitur ex consuetudine ludere modicam summam chartis lusoriis, ut *Salm. n.* 95. *Peyr. Dic. &c.* Vide dicta *de Ludo n.* 873.

Dubium est, an possit superior valide dare licentiam particularem exponendi ludo magnam summam? Affirmant *Less. l.* 2. *c.* 26. *c.* 36. cum *Hurt. Salas, & Amic.* apud *Salm. l. c. n.* 96. quia quæcumque licentia ad ineundum contractum, per se quidem justum, de se valida est. Sed negant verius *Salm.* ibi cum *Sanch. Led. Dic. Vill.* quia, ut dicunt, simplex administrator, qualis est superior Conventus, non potest licentiam concedere tales incundi contractus proprios tantum dominorum, qui pro suo arbitrio res suas prodigere possunt. Quid vero dicendum, si licentia sit generaliter data? Hæc quæstio comprehenditur sub quæstione II. ut supra jam allata, quam relegere potes. An vero Religiosus possit ludo plus lucrari, quam perdere; vide dicta *n.* 874.

53 IV. Quæstio est, an licentia petita, sed indebite negata, excuset a transgressione voti paupertatis? Resp. non excusare, nisi periculum gravis damni sit in mora: tunc enim præsumitur adesse consensum superioris majoris; &, si iste tunc etiam licentiam neget, potest aliquando prudenter judicari, legem, sive votum in tanto discrimine non obligare. Ita probabiliter *Pal. D.* 3. *p.* 23. *n.* 10. *Holzm. p.* 484. *n.* 610. *cum communi*, *ac de Alex. c.* 4. §. 3. *q.* 6. Et hoc bene congruit doctrinæ *D. Th.* 1. 2. *a.* 6. *in fin.* qui loquens de lege ait: „ (Si vero sit subitum periculum non patiens tantam moram, ut ad superiorem recurri possit, ipsa necessitas dispensationem habet annexam, quia necessitas non subditur legi.)" Idem dicendum de voto, quod est quædam lex particularis, & cujus obligatio non urget, tali periculo imminente. Sed notat *Holz. cum Pal.* quod licentia negata tum excuset; cum est debita tam ex parte Religiosi, quam Prælati, non autem, si solum ex parte Prælati, ita ut subditus non habeat jus ad concessionem licentiæ.

54 V. Quæstio est, an valeat Religiosus ex licentia dare aliquid alicui, quem si scivisset superior, licentiam non concessisset? Respondet *Mol. Disp.* 209. *& Alex. ib. q.* 7. tunc videndum, in quanam dispositione sit superior; nam, si præsumitur, quod ipse licentiam omnino revocaret; tunc licentia non valet; secus autem dicendum, si præsumitur Prælatus non velle revocare, licet ab initio licentiam negasset, si rem scivisset. In dubio autem præsumitur pro validitate actus, idest licentiæ datæ; intellige, si non possit superior adiri.

VI. Quæstio est, an votum paupertatis possit per consuetudinem abrogari? Negant communiter DD. 35
quoad substantiam, affirmant vero quoad modum. Talis autem consuetudo justa præsumitur, quando ipsa passim practicatur a Religiosis etiam timoratis, & scientibus, ac non contradicentibus Prælatis; cum facile contradicere possint. Ita de *Alex. c.* 4. §. 1. *q.* 16.

VII. Quæstio est circa Moniales, an Abbatissa habeat bonorum sui Monasterii administrationem? 36
Resp. Habet quidem, si non obest Regula, aut consuetudo. Ceterum non potest concedere licentiam donationes immoderatas faciendi, ut *Alex. c.* 11. §. 1. *q.* 11. cum *Sanch.* Sed bene ipsa potest elargiri in eleemosynas bona superflua, etiam sine consensu aliarum; potest, sed non tenetur superflua in eleemosynas dispensare, si ea applicet in augendo Ecclesiam, vel habitationem, vel reditus Monasterii, ut Monasterium plures Moniales alere possit, vel ut melius servetur vita communis, prout tenet *Alex. l. c. q.* 23. contra alios. Superior autem in dispensando bona suis subditis debet respicere necessitates, non dignitates personarum, neque proprium commodum, ut *Peyr. cum Alex. q.* 13.

Potest Abbatissa in rebus modicis contractus per se inire, sed in gravioribus requiritur consensus Capituli, ex *c. Ea noscitur. De his, quæ fiunt a Præl.* Præsertim si recipiantur pecuniæ ad mutuum, quæ postea non applicentur in utilitatem Monasterii; aliter enim Monasterium non remanet obligatum, ut *Tap. Bard. Alex. c.* 11. §. 1. *q.* 16. Interveniente tamen consensu Abbatissæ, & Capituli, saltem quoad majorem partem Vocalium, Monasterium debet stare contractui, ex *c.* 2. *de Ordin. cogn.* An autem valeat remissio debiti, aut renuntiatio legati facta ab Abbatissa, & Capitulo? Affirmant probabiliter, justa causa intercedente, *Sanch. Lug. &c.* apud *Alex.* Sed non minus probabiliter ipse *Alex. c.* 11. §. 1. *q.* 17. cum *Bon. Mol. &c.* negant, quia non possunt Moniales lædere Monasterium, quod jam acquisivit jus ad rem. Et ideo dicunt non posse Abbatissam, & Capitulum alienare bona immobilia Monasterii (sive mobilia pretiosa, quæ servari possunt): neque ea locare ultra triennium: neque transigere super bonis jam Monasterio incorporatis, nisi res sit litigiosa, vel præjudicialis: neque illa oppignorare, nisi urgeat necessitas, & non sit tempus adeundi S. Congregationem: neque super iis imponere censum, sive hypothecam: *Alex. c.* 11. §. 1. *q.* 14. cum *Nov. Quar. & aliis*. Neque recipere pecunias ad cambium cum solutione lucri cessantis, ex Decr. S. C. *ib.* Neque alienare greges, vel boves ad culturam agrorum Monasterii necessarios; bene vero fructus gregum. *Alex. Sutr. ib.*

Excipitur tamen, si res non excedat valorem 25. scutorum monetæ Romanæ, & alienatio sit in evidentem utilitatem Monasterii; vel si res sit Monasterio inutilis. Vide alia apud *Alex. c.* 11. §. 1. *q.* 18. & 19.

Po-

Potest etiam Abbatissa instituere Beneficia, & Capellanias conferre, quoad titulum tantum, & possessionem; non autem quoad potestatem ecclesiasticam, ut *Gonz. Felin. &c.* cum *Alex. c.* 11. §. 1. *q.* 8. Ita etiam, licet non possit ipsa Clericos suos suspendere, potest tamen ab eis anferre titulum, & possessionem Beneficiorum; qua ablatione posita, censetur Papa auferre etiam jus spirituale. Ita *Alex.* cum *Pasq.* Potest etiam Abbatissa cum justa causa amovere Capellanum, adhuc invito patrono. Vide *Alex. ib.*

57 „ Resp. 2. Religiosus voto castitatis obligatur, ut abstineat se ab omni voluntaria delectatione venerea, interna, & externa: proindeque, si quis contra castitatem peccat, duo peccata admittit, luxuriæ, & sacrilegii. *Less. & Laym. c.* 7. * (*Et probabilissime peccat etiam contra bonum commune, si periculum sit, quod per suum peccatum Religio infametur. Salm. de Statu Relig. c.* 6. *n.* 26. *cum Pell. Dian. &c.*) *

Ad majorem autem tutelam castitatis introducta est clausura, non solum Monialium, sed etiam Religiosorum, qui non possunt e Monasterio egredi sine licentia Superioris. Ita ex Constit. Clem. VIII. quæ incipit, *Nullus &c.* (apud *Cherub. in suo Bull. n.* 60.) ubi sic habetur: *Nullus e Conventu egredi audeat, nisi ex causa, & cum socio, licentiaque singulis vicibus impetrata a superiore: qui non aliter eam concedat, nisi causa probata, sociumque exituro adjungat, non petentis rogatu, sed arbitrio suo, neque eundem sæpius. Licentiæ vero generales exeundi nulli concedantur.* Sed hic quæritur, quale peccatum sit egredi sine licentia? Communiter DD. ut ait *Spor. t.* 3. *p.* 100. *n.* 158. *cum Pelliz. Lezana, &c.* dicunt ex genere suo id esse mortale, quia consuetudo omnium Religionum fert, ut tales egressus tanquam graves culpæ semper puniantur. Censent tamen rationabiliter *Anacl. tit.* 35. *de Statu Monach. n.* 69. *Spor. l. c. cum Nav. Bard. Miranda, Pell. & communi* (contra *Suarez*) non peccare graviter Religiosum semel vel iterum exeuntem de die sine licentia, nisi hoc agat ex contemptu, vel cum scandalo; secus vero dicendum de nocturno, & furtivo egressu. Quoad excommunicationem autem ob violationem clausuræ Regularium, vel Monialium, vide dicenda *de Censur. l.* 7. *n.* 239.

58 „ Resp. 3. Religiosus, ex voto *Obedientiæ*, obligatur ad omnia quæ Superior præcipit, secundum Regulas, & Constitutiones Ordinis, sive directe, & expresse, sive indirecte, & implicite. Et quidem, si præcipiat in virtute sanctæ Obedientiæ, in nomine Domini nostri JESU CHRISTI, vel simili forma, tenetur sub mortali, quia intendit obligare quantum potest: sub veniali autem, si alia forma utatur, vel sub nullo; quod consuetudo in Societ. JESU approbavit. Vide *S. Th.* 2. 2. *q.* 104. *Sylv. Sanch. l.* 6. *mor. c.* 1. *Less. l.* 2. *c.* 4. *d.* 4. *Laym. c.* 9. * (*Notandum, quod, nisi Prælatus mandatum explicet, v. gr. dicens, jubeo, præcipio &c. subditus non tenetur obedire; ita Salm. ib. n.* 47. *cum Suar., Pelliz. &c. Et, dicente Prælato, jubeo, præcipio &c. nec etiam tenetur subditus obedire sub gravi, ut docet Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 4. *n.* 26. *cum Med. Vasq. Suarez, & de Alexandro Conf. Mon. c.* 6. §. 5. *Qu.* 14. *nisi addatur: In nomine D. JESU CHRISTI, vel in virtute Obedientiæ: vel nisi addatur pœna excommunicationis, non solum ferendæ, sed etiam latæ sententiæ, ut dicunt Navar. Vasq. & alii cum Alex. ib.*) *

„ Porro, quæ indirecte pertinent ad Regulam, 59
Sylv. & quidam alii ampliant ad illa, quæ faciunt ad pleniorem ejus observationem, *Sanch.* tamen arctat ad res valde necessarias, sine quibus Regula commode servari nequit, alioqui enim Superior quasvis corporis macerationes præcipere posset: ordinantur enim ad pleniorem observationem Regulæ. *Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *Less. l.* 2. *c.* 4. *d.* 9.

„ 1. Non tenetur subditus obedire in iis quæ sunt vel contra Regulam (nisi Superior in ea possit dispensare, & legitima causa dispensandi subsit) * (*Hinc constandum est, Prælatum dispensasse sine causa, ut non tenearis obedire, prout Salm. de Stat. Rel. c.* 5. *n.* 72. *cum Pell. Peyr. & communi*) *, vel supra Regulam, ut essent magnæ macerationes (nisi in pœnam, vel ad obligationem votorum necessariæ), vel ut acceptet Episcopatum. * (*Ita Salm. cum communi d. c.* 5. *n.* 77. *Vel ut acceptet Beneficium curatum, aut simplex; Salm. n.* 78. *Vel ut eat ad infideles cum manifesto periculo vitæ, aut servitutis; Salm. ib. n.* 75. *cum aliis. Tenetur tamen acceptare munus intra Ordinem, si Prælatus præcipiat, communiter Salm. n.* 79. *etiamsi præcesserit pactum in contrarium, quia pactum rejicitur tanquam turpe, ut de Alex. c.* 6. §. 1. *Q.* 10. *cum S. Th.*) * *Dian. p.* 6. *t.* 9. *Res.* 35. & alii sex: vel infra Regulam scilicet vana (nisi præcipiat ex causa, quæ sit secundum Regulam, v. gr. ut obedientia exerceatur); Nec refert, quod Regulæ jubeant in omnibus obedire; id enim non de obligatione voti, sed de obedientiæ perfectione intelligitur. Ita *Suar. Sanch.* 6. *mor. c.* 2. *& Laym.*

An autem Religiosus teneatur obedire Prælato præ- 40
cipienti, quod assistat infirmis infectis morbo contagioso? Resp. affirmative, si infirmi sunt Religiosi ejusdem sui Monasterii, vel Ordinis, quia hoc pertinet ad bonum commune ipsius Communitatis, ut ipsi inter se invicem sibi subveniant. Secus, si infirmi sunt extranei; nisi deesset qui ipsis Sacramenta necessaria ministraret, quia tunc debent postponere vitam temporalem saluti spirituali proximorum. Ita *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 2. *n.* 57. *Pal. tr.* 15. *D.* 4. *p.* 4. *n.* 7. *Elbel t.* 2. *p.* 625. *n.* 624. *& Spor. t.* 3. *p.* 101. *n.* 163. *cum Caj. Lez. Rodr. & communi.*

„ 2. Si regula Ordinis sub peccato obliget, ejus 41
transgressio est contra votum, & sacrilega. Ratio est, quia talis Regula non est minus præceptiva, quam vox Superioris, & subditus promittens observationem Regulæ, eo modo, quo ipsa intendit, se obligare censetur; proindeque Carthusianus, v. g. carnes edens, vel Franciscanus feria sexta non jejunans, & contra obedientiam, & contra temperantiam peccat; *S. Th. in* 2. *d.* 44. *q.* 2. *ar.* 3. *Valent. Sanch.* 6. *mor. c.* 1. *&* 4. *Vasq. Rodr. Laym. l. c. n.* 6. *Escob. &c.*

„ 3. Si regula sub peccato non obligat, transgres- 42
sor illius non peccat contra votum obedientiæ. Ratio est, quia talis Regula non continet proprie præceptum, sed tantum est ordinatio, seu monitum, obligans tantum ad pœnam, si imponatur,

„ *S.*

„ *S. Th. Laym. l. c. &c.* Hinc nec transgressio illius, ex rationabili causa, & bono fine, seu ex motivo virtutis facta, v. gr. si extra tempora loquatur cum socio, ut mæstum consoletur, est peccatum; erit tamen veniale, si ex negligentia, torpore animi, aliove inordinato affectu fiat: * (*Ita S. Th.* 2. 2. *q.* 186. *a.* 9. *ad* 1. *Sanch. l.* 6. *c.* 4. *n.* 14. *& Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *n.* 8. *cum Vasq. & Val.*) * Quem ut plurimum concurrere, adeoque raro omni culpa vacare, putant *Valent. Sanch. & Suar.* Qui addunt, quod, si quis frequenter, & quasi per consuetudinem Regulam transgrediatur, religiosam disciplinam graviter perturbet, eaque ex causa in periculo expulsionis se constituat, peccet mortaliter. *Laym. l.* 5. *c.* 9. *Sanch. n.* 8.

43 „ Etsi Capitulares novum statutum constituere possint, quo ipsi, aliique postmodum professionem edituri obligentur; ante tamen professi, qui in illud non consenserunt, eo non obligantur, si ad Regulam Ordinis non directe, nec indirecte spectet, *Laym. l. c. n.* 10. Nisi tamen statutum fiat in Capitulo generali, vel saltem provinciali (juxta cujusque Ordinis institutum), occurrente majore parte suffragiorum, & non sit Regulæ difforme. V. *Escob. de leg. E.* 1. *c.* 12. *n.* 15. Ratio est, quia, quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, juxta *reg.* 39. *in* 6. Addunt *Laym. & Sanch. ex Sylv. & Az. t.* 1. *l.* 13. *c.* 11. *q.* 19. *Less. l.* 2. *c.* 14. *n.* 22. nec Pontificem posse Religiosos cogere ad arctiorem vivendi rationem, quam Instituti prima forma postulat: Quia obligatio obediendi, etiam Pontifici, provenit ex voto, quod factum fuit secundum proprium Regulæ institutum. Si tamen Regulæ reformatio necessarium medium esset ad Ordinis conservationem, ad eam Prælatus cum Capitulo, multoque magis Pontifex illos cogere potest, quando ad hoc se implicite quisque obligasse censetur. *Sylvest. Less. Sanch. Laym. ll. cc.*

44 Quæritur, an Religiosi teneantur obedire Prælatis reformantibus Regulam collapsam? Certum est, quod, postquam Regula per legitimam consuetudinem relaxata est, quamvis primi Religiosi peccarint, secundi tamen non tenentur eam observare, ut fuse probant *Salm. de Leg. c.* 6. *a n.* 39. & docent *Sanch. l.* 6. *c.* 2. *n.* 26. *&c. ac de Alexandr. Conf. Mon. c.* 1. §. 2. *Q.* 3. cum *Caj. Turrec. Palud. &c.* Sed dubium est, si Regula reformetur a Capitulo Generali, an Professi teneantur obedire? Affirmant de *Alexandr. Conf. Mon. c.* 1. §. 2. *q.* 4. *& Salm. c.* 6. *n.* 38. *cum Corduba, Pell. Suar.* (citantque etiam *Laym. Vasq. Az. & Sanch.* sed non bene; nam *Laym.* est pro secunda sententia, ut infra, & citat pro se *Vasq. Azorium & Sanch.*). Ratio hujus primæ sententiæ est, quia Religiosi Regulam profitentes, eam ut primitus institutam profitentur; unde saltem parati esse debent ad illam servandam, quando de ea instauranda tractatur. Excipiunt tamen, nisi Religiosus tempore Professionis expresse intenderit non se amplius obligare, quam ad illam Regulam sic relaxatam. Alii vero, ut *Palaus tr.* 16. *d.* 4. *q.* 4. *n.* 11. *Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *n.* 13. cum aliis, ut supra, ac *Sporer t.* 3. *p.* 101. *n.* 161. dicunt non minus probabiliter (ut loquitur *Tourn. t.* 3. *p.* 83. *Q.* 3.), & forte probabilius, Religiosos ad id non teneri, nisi Reformatio appareat medium necessarium ad Ordinis conservationem, nempe si cum præsenti observantia paucissimi ad perfectionem Religiosam pervenire studeant, vel si cum scandalo Secularium vivant, ut expediret potius Religionem dissolvi, quam ita continuari. Ratio, quia is, qui Professionem emittit, potius censetur juxta præsentem statum Regulam profiteri, quam juxta pristinum Institutum. Ait autem *Laym. l. c. cum Less. & Sanch.* posse Prælatum ob aliquam publicam necessitatem ad tempus imponere aliquam austeritatem, puta jejunium, &c. Imo addunt *Sanch. Sylv. Vega, & Vasq. Salm. n.* 82. Prælatos posse edere nova Statuta, quando essent necessaria, ut vota essentialia, & alia Religionis Statuta serventur.

„ Etsi consuetum non sit, nec consultum, ut Prælati sub peccato præcipiant actus internos: probabile tamen est fieri posse, ut docent *Laym. Suar. &c.* Ratio est, quia verisimile est, quod aliqui Religiosi ad id se obligare intendant, cum se quasi holocaustum Deo tradant. 45

Quær. hic, quot peccata committit Religiosus, contra Obedientiæ præceptum agens? *Sotus, Led. Laym. Tamb. &c. ap. Salm. c.* 6. *n.* 100. dicunt unum peccatum committere contra votum Obedientiæ, quia tantum ex voto tenetur obedire. Contradicunt tamen probabilius *Salm. n.* 110. cum *Suar. Pell. Pal. &c.* qui tenent committere duo peccata, unum contra Religionem ratione voti, aliud contra virtutem Obedientiæ, quam de se debet Religiosus Prælato suo ratione promissionis, & traditionis factæ de seipso in professione, ob quam per se, etiam sine voto, teneatur legitimo Superiori obedire. 46

„ Quæres, an subditus teneatur obedire, si dubitet, utrum sit res licita, quam Prælatus jubet, vel justa sit causa imperandi? 47

„ Resp. 1. Communiter teneri, quia tunc melior est conditio Superioris, qui est in possessione potestatis præcipiendi: in dubio autem nemo spoliandus est jure, quod habet. Nec dicas, subditum etiam esse in possessione libertatis, cum habeat debitum parendi.

„ Resp. 2. Non teneri, si grave damnum obediende timeat. Ratio est, quia in dubio favendum est reo, eique de cujus damno agitur. Etsi enim subditus non sit in possessione libertatis, est tamen in possessione juris, quo potest se a periculosis rebus conservare. *Less. Sanch.* 6. *mor. c.* 4. aliisque.

Quær. I. Utrum subditus dubitans, an res præcepta sit licita, vel ne, possit, & teneatur obedire? Videtur negare *Adrianus ap. Less. l.* 2. *c.* 41. *n.* 76. dicens: *Nullus dubitans de actu, an sit mortalis, an non, licite obedit, ipso sic dubitante*; idemque tenere *Vasq., & Rodriq.* refert *Pal.* Sed communis & certa est sententia opposita, quod subditus, licet dubio perseverante non possit obedire, cum omnino sit illicitum operari cum dubio practico (quod tantum ait *Less.* intelligere *Adrianum*, & facile idem intelligunt *Vasq. & Rodr.*); tenetur tamen eo casu dubium deponere, & sic potest, & debet obedire; *Glossa in c. Ad aures*, 6. *de Temp. Ord. v. Obedientia*, ubi dicit: *Si vero dubium sit præceptum, propter bonum obedientiæ* (subditus) *excusatur a peccato, licet in veritate sit malum. Az. t.* 1. *l.* 2. *c.* 19. *q.* 9. qui ait hanc sententiam esse *omnium communi consensione receptam*, *Caj.*

2. 2. q. 169. *ar.* 2. *ad* 4. *dub.* 2. *Less. l.* 2. *c.* 41. *n.* 73. *Sylvius q.* 19. *ar.* 5. *Cabass. T. J. l.* 1. *c.* 24. *n.* 17. *Contin. Tourn. t.* 4. *p.* 89. *q.* 5. *R.* 2. *Anacl. de Consc. p.* 27. *n.* 34. *Pal. p.* 1. *D.* 3. *punct.* 13. *n.* 3. *Spor. t.* 3. *de Stat. Relig. p.* 101. *n.* 161. *Holz. de Prac. part. t.* 1. *p.* 479. *n.* 592. *Elbel t.* 2. *p.* 620. *n.* 612. *Salm. tr.* 15. *c.* 6. *n.* 68. *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 3. *ex n.* 3. *cum S. Bonav. S. Anton. Innoc. Ostiens. Abb. Palud. Soto, Nav. Tol. Mol. Valent. Sa, Sylv. Ang. Arm.* & innumeris aliis. Probatur 1. ex *Deut. c.* 17. ubi sic habetur; *Si difficile & ambiguum apud te judicium esse prospexeris ..... facies quodcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegeris Dominus.* Item ex *c. Si quid culpetur. Dist.* 23. *q.* 1. ubi dicitur subditus *posse obedire, si quod sibi jubetur, vel non esse contra Dei præceptum certum est, vel utrum sit; certum non est.* To autem *posse* non quidem denotat libertatem, sed honestatem operandi, nempe non lædi præceptum de cujus transgressione subditus dubitat. Idem confirmat *S. Bernardus de Pr. & Disc. c.* 12. ubi: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus.* Ipse enim Christus Dominus dixit: *Qui vos audit, me audit. Luc.* 10. 16. Et Apostolus *Hebr.* 15. 17. *Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis.* Item in *Constit. Societ. JESU* sic S. Ignatius præscripsit: *Obediendum in omnibus, ubi peccatum non cernitur,* idest (ut in *Declarat.*) *in quibus nullum manifestum est peccatum.* Sic pariter habetur in *Reg. FF. Minorum c.* 10. *apud Elbel: Obediendum in omnibus, quæ non sunt contraria Animæ, & Regulæ.* Idem docuit *B. Ubertus in lib. de Erud. Rel. c.* 1. ubi: *Nisi aperte sit malum quod præcipitur, accipiendum est, ac si a Deo præciperetur.* Idem *B. Dionysius Carthus. in* 2. *Dist.* 39. *q.* 3. scripsit: *In dubiis, an sit contra præceptum Dei, standum est præcepto Prælati; quia, etsi sit contra Deum, attamen propter obedientiæ bonum non peccat subditus.* Et idem docuit prius *S. Bonav. in Spec. Disc. c.* 4. Probatur 2. ratione, quia Superior est in possessione præcipiendi; unde ab ea non est exspoliandus, nisi constet, quod res præcepta sit illicita. Confirmatur, quia, si in cunctis dubiis de bonitate actionis præceptæ possent subditi se eximere a jugo obedientiæ, utique nulla Communitas bene regi, & consistere valeret. Hinc D. Bernardus (*l. de Gratia, & arb.*) merito objurgat Religiosos, præcepta Superiorum discutientes, dicens: *Porro imperfecti cordis, & infirmæ prorsus voluntatis judicium est, hærere ad singula quæ injunguntur, & exigere de quibusque rationem; Quoniam expedit profecto magis omnino non fuisse, quam nostros permanere; nam qui voluerunt sui esse, utique sicut Dii scientes bonum & malum, facti sunt non solum sui, sed etiam Diaboli.* Neque hic currit regula pro subdito, quod in dubio melior sit conditio possidentis; nam, cum ipse jam se subjecerit potestati Prælati, in dubio possessio stat pro Superiore habente jus præcipiendi.

Hinc infertur I. Quod, si diversæ adsint opiniones probabiles circa rem præceptam, quod sit licita, vel non, subditus tenetur obedire, ut communiter docent *Sanch. l. c. n.* 6. *& l.* 1. *c.* 3. *n.* 6. *Az. l. c. & Salm. d. c.* 6. *n.* 67. *cum Valent. Pelliz. Lez. Vill. Salas, Cordub. & Prado* (contra *Less. Dian. Sancium, ac Pal.*, qui *tr.* 1. *Dist.* 2. *p.* 6. *n.* 5. probabilem vocat eorum sententiam, sed fatetur contrariam esse communem, atque semper in praxi consulendam). Nec obstat dicere, quod Superior non babet jus imperandi quod illicitum est, & ideo, cum præcipit rem probabiliter illicitam, probabiliter nequit eam præcipere; ergo probabiliter nec tenetur subditus tunc obedire. Nam argumentum boc claudicat ex duplici capite: valeret enim argumentum, si Prælatus rem illam præciperet ut probabiliter illicitam; sed nos dicimus, quod eo casu rem illam præcipit, non ut probabiliter illicitam, sed ut probabiliter licitam: & ideo licite imperat, ac proinde subditus tenetur obedire. Præterea, quamvis tunc sit probabile, quod Prælatus non possit rem illam præcipere, cum sit probabiliter illicita; non ideo est probabile, quod subditus non teneatur obedire; esto enim Superior non habeat jus præcipiendi id quod certe injustum est, habet tamen jus præcipiendi id quod probabiliter est justum, vel quod certum non est esse injustum; idcirco subditus tenetur ei obedire in omni re, quæ vel est probabiliter justa, vel quæ non constat esse injusta. Hinc recte deducitur, quod subditus tenetur obedire Prælato, etiamsi res præcepta probabilius ei videatur illicita (quidquid dicant *Salm. n.* 70. cum ipsi iidem *n.* 66. contrarium aperte asseruerint dicendo, Prælatum habere jus imperandi quod vel est probabiliter justum, vel quod non est certe injustum). Ratio, quia jus possessionis, quod babet Superior, prævalet omni opinioni contrariæ, quæ non habet rationes convincentes, fundantes certitudinem moralem, juxta dicta *de Conscientia cum Lugo, Pal. Ronc., Spor. & aliis,* utque tenent in præsenti casu *Bus. l.* 1. *p.* 6. *vers.* 5. *Superiori, & Laym. l.* 1. *tr.* 1. *c.* 5. §. 2. *n.* 11. *cum Vasq. Corduba, ac Miranda;* & idem docet *Sanch. l.* 6. *c.* 3. *n.* 6. *& l.* 1. *c.* 10. *n.* 9. ubi non dubitavit se retractare a diversa opinione, quam olim tenuerat *de Matrim. l.* 2. *D.* 41. *n.* 10.

Infertur II. Quod subditus, etiamsi habeat unicam opinionem probabilem, quod res præcepta sit illicita, & nulla sibi appareat probabilitas de illius honestate; adhuc tenetur obedire, ut dicunt idem *Pal. l. c. punct.* 13. *n.* 4. *& Sanch. d. c.* 3. *n.* 6. *cum Suar. Sylvest. Ang. Valent. Tab. Sayr. Salas, Rosell. & Corduba.* Ratio, quia, dum non constat de turpitudine actionis, Prælatus habet jus præcipiendi omnia, quæ ipsi licita videntur, quamvis subdito illicita appareant, cum Prælatus (ut diximus) non est exspoliandus suo jure imperandi, nisi constet quod res præcepta sit illicita; Idque patet ex *c. Inquisitioni, de Sen. Excomm.* ubi sancitum fuit, quod conjux habens tantum probabilitatem, non autem certitudinem, de nullitate sui matrimonii, tenetur reddere debitum alteri, qui adhuc possidet jus petendi. Hoc autem quod dictum est de dubio honestatis rei præceptæ, dicendum etiam est in dubio, an præceptum excedat potestatem Prælati, vel an sit supra Regulam, ut docent *Sanch. l.* 6. *c.* 3. *n.* 3. *& Sal. n.* 67. *cum Az. Valent. Cord. Vill. Salas, &c.*

Limitant vero communiter DD. præfatam sententiam, & dicunt, subditum non teneri obedire 1. si res sit valde difficilis, & molesta; quia tunc difficultas operis simul cum opinione probabili, quod res præcepta sit illicita, vel quod præceptum excedat

dat potestatem Superioris, prævalet illius possessioni. Ita *Bus. ut supra*, & *Less. l. 2. c. 41. n. 73. Pal. D. 3. punct. 14. n. 16.* ac *Salm. n. 68. cum Soto, Lop. Med. Hurtad. Prad. Pelliz. & communi*. Limitant 2. Quando subditus obediendo exponeret se vel alterum periculo gravis incommodi subeundi in vita, fama, honore, aut bonis; ita *Less. n. 76. Sanch. n. 24. Pal. n. 16. Holz. p. 479. n. 590. Tourn. t. 1. p. 158. Elbel t. 1. de Cons. n. 60. & Sal. n. 69. cum Soto, Bann. Hu. Led. Prado, Rodr. & Pell.* Ratio, quia subditus non tenetur tunc se privare jure suo certo, quod possidet circa talia bona magni momenti, ne Superior privetur sua possessione, quæ in eo casu est aliquo modo incerta.

Sed dubitatur 1. an subditus teneatur obedire, quando probabiliter opinatur præceptum non esse impositum, vel esse abrogatum? Resp. negative, ut communiter docent *Sanch. Dec. l. 6. c. 5. n. 7. & Salm. c. 6. n. 73. cum Hurt. Prad. &c.* Imò dicendum, quod in dubio de impositione præcepti, nulla est obligatio parendi, nisi constet illud fuisse impositum.

Dubitatur 2. an teneatur subditus parere, si dubium vertat, utrum qui præcipit sit legitimus Superior? Negant *Vasq. Salas, Dian. &c. apud Salm. tr. 15. c. 6. n. 64.* quia (ut dicunt) eo casu dubitatur etiam de possessione Superioris. Sed verius dicendum cum *Less. c. 41. n. 78. Cabass. l. 1. c. 21. n. 17. Tourn. t. 3. p. 89. Sanch. l. 6. c. 5. n. 29. & Salm. n. 65.* quod subditus tenetur tunc obedire, si communiter ille habetur ut Superior; quia, stante tali communi æstimatione ex una parte, & probabilitate quod ipse legitimus sit Superior ex alia, supplet Ecclesia jurisdictionem, ex *l. Barbarius. ff. de Offic. Præt.* Eo igitur casu non erit tantum probabile, sed certum quod ille sit Superior. Secus; si communiter non habeatur ut talis, quia (ut ait *Cabass. l. c.*) tunc in dubio melior est conditio subditi suam libertatem possidentis.

48 Quær. II. An Religiosus valide voveat sine sui Superioris licentia? Negant *Palud. Val. Ang. Rosell.* quia Religiosus per votum Obedientiæ privavit se voluntate. Sed verius *Nav. Caj. Sot. cum de Alex. Conf. Mon. c. 6. §. 1. Qu. 4. & aliis* dicunt bene posse Religiosum vovere, quæ non repugnant Regulæ, aut præcepto Prælati, neque obsequio illi debito. Quare possunt emittere vota personalia, vel circa res præceptas, & etiam non præceptas a Regula, si a Regula vetitæ non sunt. Potest tamen Superior prohibere subditis, ne voveant, ipso inconsulto, ut apud *Alex. l. c.* ajunt *Suar. & Bart. a S. Fausto*; Qui autem probabiliter dicit valere aliter vota emissa, non obstante hoc præcepto, quandoquidem materia sit Deo grata, quamvis modus Deo non placeat.

49 Quæritur III. An Religiosus teneatur obedire Prælato præcipienti revelare secretum sibi commissum? Resp. tenetur, si aliter damnum eveniret Monasterio, aut alii tertio, sive ipsi Prælato; quia tunc, etiam sine præcepto, de se urget manifestandi obligatio, quæ per secreti commissionem minime impeditur. Ita docet *S. Th. 2. 2. q. 70. ar. 1. ad 2. S. Anton. Nav. Reg. &c.* Secus vero, si absit damnum prædictum, quia tunc urget fidem servandi naturalis obligatio, quæ per præceptum Prælati auferri nequit, ut *S. Thom. ib.* En verba S. Doctoris: *Quandoque enim sunt talia, quæ homo manifestare tenetur, puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spiritualem, vel corporalem, vel in grave damnum alicujus personæ. Quod quis manifestare tenetur, vel testificando, vel denuntiando..... Quandoque vero sunt talia, quæ quis prodere non tenetur; unde potest obligari ex hoc, quod sibi sub secreto committuntur; & tunc nullo modo tenetur ea prodere, etiam ex præcepto Superioris.* An autem possit Religiosus revelare secretum commissum ad vitandum damnum proprium? Negat *de Alexand. Conf. Mon. p. 124. q. 9. cum Scoto, Sylvest. &c.* Sed probabiliter affirmant communius *Less. Laym. Lugo, Spor. Roncaglia & alii* plures, quos retulimus *l. 3. n. 971. v. An autem.*

Hic operæ pretium est videre circa obligationem 50
omnium votorum istorum, an Religiosus, superveniente aliqua circumstantia notabili non prævisa, teneatur ad vota in Professione emissa? Loquendo de votis simplicibus (in *tr. de Voto l. 3. n. 226.*) diximus satis quidem probabilem esse sententiam, non esse obligationem implendi votum, si notabilis circumstantia superveniat, qua prævisa quis votum non emisisset; Excepto voto simplici castitatis, & Religionis; nam licet *Bonac. t. 2. D. 4. q. 2. p. 1. n. 26. & Led. Leand. ac Quintan. apud Salm. tr. 15. c. 6. n. 32.* sentiant non teneri ad præfata vota eum qui illa emiserit agitatus stimulis carnis, cum evidenti periculo incontinentiæ, stante experientia lapsuum, si postea perseverent stimuli & pericula, quia (ut inquiunt) eo casu talia vota non sunt de meliori bono: Attamen melius dicunt *Sanch. Dec. l. 4. c. 8. n. 9. & de Matr. l. 7. D. 11. n. 8. Pont. de Matr. l. 6. c. 12. n. 2. Salm. tr. 15. de Stat. Rel. c. 6. n. 35. cum Suar. Laym. Pal. Moja, Dian. &c.* præfatam sententiam non esse practice probabilem, quia alias vix ullus esset casus, quod prædicta vota firma remanerent, cum vix ullus inveniretur, qui vel ob suam igneam complexionem, fragilitatem expertam, pravam consuetudinem, vel ob Dæmonis suggestiones non ageretur stimulis carnis, & facile sibi persuaderet non esse talibus votis obstrictum. Loquendo autem de votis solemnibus emissis in Professione Religiosa, vel in susceptione sacrorum Ordinum, omnino tenendum cum communi DD. quod nullo modo vota prædicta irritari possunt, ob quamcunque notabilem circumstantiam supervenientem, etiam non prævissam, modo non sit circumstantia versans circa substantiam votorum. Ita *Sporer de Voto c. 3. n. 6. Ronc. Vot. c. 2. q. 3. R. 3. Sanch. de Matr. l. 10. D. 9. n. 18. Laym. l. 4. tr. 4. c. 7. n. 5. Bon. q. 2. p. 3. §. 2. n. 5. Holzm. de Voto n. 411. Pichler l. 3. Decret. tit. 34. n. 5.* Et idem dicunt loquendo speciatim de solemni voto Castitatis, *Sanch. Dec. l. 4. c. 8. n. 10. cum Val. & Salm. de Voto c. 1. n. 44.* Ratio, quia Religiosus vel Sacerdos in tali casu non consideratur ut persona particularis, cui melius tunc conveniat non esse voto obstrictum, sed ut pars & membrum Communitatis Ecclesiæ, cui præstat postponere suum bonum privatum bono communi; nam alias innumera inconvenientia, scandala, & perturbationes cum ingenti damno Christianæ Reipublicæ proculdubio sequerentur.

Et idem omnino dicendum, ob eandem rationem boni communis, pro votis quæ emittuntur a viris, aut mulieribus oblatis in aliquibus Congregationibus; Maxime si addatur juramentum Perseverantiæ, prout

fit in Ven. Congregatione Patrum Missionis S. Vincentii a Paulo, & in nostra minima Congregatione SS. Redemptoris: Quia (ut diximus *lib.* 3. *q.* 123. *vers. Notandum*) hic intervenit contractus onerosus utrinque obligatorius; nulla enim circumstantia superveniens, etiam non prævisa, potest contractus onerosos irritos reddere; Unde sicut Congregatio nequit Oblatum dimittere ob circumstantias supervenientes (exceptis circumstantiis criminum), ita nec Oblatus potest Congregationem relinquere.

Quæritur hic, an valeat licentia ab inferiori Prælato concessa, quæ a majori fuerit denegata? Probabiliter affirmant *Holzm. tom.* 1. *pag.* 474. *n.* 610. *& Croix lib.* 4. *n.* 116. *cum Pelliz.* Ratio; quia Superior major, denegando licentiam, minime reddit irritam potestatem inferioris. Secus vero dicendum puto, si Prælatus major positive prohibeat subdito exequi rem petitam, quia tunc inferior nequit dispensare in mandato Superioris. Quid, si Prælatus major interdicat inferiori concedere licentiam pro aliqua re? Probabiliter adhuc dicunt AA. supra citati, quod si inferior licentiam concedit, valide concedit (quamvis illicite); secus, si Superior hujusmodi licentiam irritam declarasset. Item advertatur hic quod habetur in *Trident.* (*Sess.* 21. *de Regul. c.* 4.); *Non licet Regularibus a suis Conventibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi; nisi ab iisdem missi, aut vocati fuerint.*

51 Circa autem Obedientiam *Monialium*, prænotandum, quod Moniales ratione voti tenentur obedire I. Summo Pontifici. II. Episcopo loci, si non sunt exemptæ; Si vero sint exemptæ, Prælato Ordinis, eodem modo, quo sui Religiosi illi obediunt. Etiam tamen exemptæ tenentur obedire Episcopo in iis, in quibus ille se gerit tanquam Delegatus Sedis Apostolicæ, prout in observantia clausuræ. III. Tenentur obedire Abbatissæ in iis, quæ ad Regulam pertinent. Sed de hac obedientia, quam Moniales debent Episcopo, & Abbatissæ, alia necessaria adnotare, & discutere opus est.

52 Quoad obedientiam debitam Abbatissæ, I. Magna illa quæstio hic occurrit, an Abbatissa possit præcipere Monialibus in virtute Obedientiæ, obligando in conscientia; *Prima* sententia negat cum *Soto, Caram. &c.* Quia, ut dicunt, Abbatissa non est capax jurisdictionis spiritualis exercendæ, sed tantum ipsa præcipere valet, quæ spectant ad œconomicam Monasterii gubernationem. *Secunda* tamen sententia affirmat, quam tenent *Pasqual. in Lauret. p.* 1. *n.* 761. & undecim alii AA. apud ipsum; & his adhæret *de Alex. c.* 6. §. 1. *Qu.* 7. Ratio, quia per Votum Obedientiæ obligantur Moniales ad obediendum omnibus suis legitimis Superioribus. Legitima autem, & vera Superior dicenda est Abbatissa in suo Monasterio; cum enim Pontifex Religionem approbat, approbat pariter inter Moniales ordinem superioritatis, & subjectionis: aliter quomodo Monasterium, & observantia Regulæ servari potest? Quare, licet Abbatissa jurisdictionem non possit exercere, ut certum est & commune; potest tamen, saltem tamquam Ministra, exigere obedientiam per votum promissam circa res, quæ a Regula sunt præceptæ, vel quæ ad profectum Monialium juxta Regulam conveniunt. Et secunda sententia mihi videtur absolute probabilior, cum talis obedientia videatur esse absolute necessaria ad observantiam Regulæ sustinendam; talis enim est in Monasteriis observantibus praxis universalis.

II. Quæstio occurrit, an possit Abbatissa dispensare cum suis Monialibus in Regulis, aut votis? Certum est, quod Abbatissa non potest authoritativo modo dispensare quoad observantias Religionis, nempe quoad jejunia frangenda, ad edendas carnes, &c. contra Regulam; Sed bene potest dispensare ex commissione Prælati, ut notat *Lezan. Tamb.* cum *Alex. c.* 11. §. 1. *qu.* 4. Vel potest ipsa de se declarare, aliquando, jejunium, vel aliud præceptum non obligare: Circa vota autem Monialium, pariter certum est non posse Abbatissam in illis disponere, vel commutare, uti potest eum eis dispensare Episcopus, vel Prælatus Regularis, si sint exemptæ; Sed conveniunt communiter DD. quod Abbatissa, ratione potestatis dominativæ, quam ob votum Obedientiæ habet supra suas subditas, sicut habent Parentes super filios, possit irritare earum vota sive de re supererogatoria, sive de re circa Regulas, ut docent *Nav. Sot. Tamb. Sylvest.* cum *Alex. l. c. q.* 5. Et hoc etiamsi votum fuerit transeundi ad strictiorem Religionem, ut tenent *Pasq.* & adhæret *Alex. ib.* contra *Less. Pelliz. &c.* 53

Dubitatur autem, an possit Abbatissa irritare votum Monialis emissum cum suo consensu? Negant *Rich.* Sed affirmant communiter, *Sylv. & Armill.* quibus adhæreo cum *Tamb. Pasq. Alex. q.*6. *& Salm.* modo adsit juxta causa; Alias sine causa, peccabit, sed probabiliter non plus, quam venialiter. Vide dicta *de Voto n.* 259. *v. Certum.* 54

Vota Novitiarum non potest Abbatissa irritare, sed tantum suspendere eorum executionem, si probationi officiant, ut *Less. & Sylv.* Si vero vota emissa fuerint a Novitia, dum adhuc erat sub potestate Parentum, tunc dicit *Alex. l. c. q.* 7. posse Abbatissam ea irritare, cum ipsa tunc succedat in eandem potestatem dominativam erga Novitiam. 55

Quoad autem Obedientiam a Monialibus Episcopo debitam, plura alia adnotare oportet. Notandum I. quod Moniales non tenentur obedire Episcopo circa electionem Officialium Monasterii, cum hæc electio omnino ad Moniales spectet, ex Decreto S. C. apud *Pasqual. in Lauret. n.* 770. Et prædictæ Officiales possunt ad nutum eligentium amoveri, ut statuit *Trid. sess.* 25. *de Reg. c.* 2. Notandum II. quod Episcopus potest Abbatissam ab Officio suspendere casu, quo ipsa Episcopum non præmoneat de professione facienda a Novitia, ex *Trull. l. c. c.* 17. Notandum III. quod Episcopus potest numerum Monialium statuere, ut omnes admissæ commode sustentari possint. Et hoc etiam in Monasteriis exemptis: In his tamen debent intervenire etiam Prælati Ordinis. Ita *Salm. Tr.* 18. *de Priv. c.* 3. *n.* 14. *ex Trid. sess.* 25. *c.* 3. *& Const. S. Pii. V. & aliis Decl. S. C.* 56

Notandum IV. quod Episcopus singulis annis tenetur visitare Monasteria Monialium sibi subjecta per seipsum, vel Vicarium cum suo speciali mandato. Monasteria autem Pontifici immediate subjecta etiam ab Episcopo sunt visitanda, sed authoritate Apostolica; Exempta vero visitantur a Prælato Ordinis. Ita ex *Clement. Attendentes, de Statu Monac.* Sed quoad observantiam clausuræ etiam Monasteria exempta visitari debent ab Episcopo, tanquam Sedis Apost. Delegato, ita ut nullo modo possit Episcopus

pus impediri, ex Decr. S. C. apud *Barb. de Offic. Episc. Alleg.* 102. *n.* 7. Et præsumentes impedire, post tres monitiones, excommunicationem ipso facto incurrunt, ex *d. Clem.* ut supra. Vide *Alex. c.* 6. §. 4. *qu.* 3.

57 Notandum V. quod in actu Visitationis Moniales ab Episcopo interrogatæ, vel a Prælato Ordinis, tenentur veritatem aperire circa observantias Regulæ, ut de *Alex. l. c. q.* 5. cum *Texeda*: etiamsi transgressiones sint leves, quia ordinarie ab istis incipit totius Regulæ relaxatio. Excusant tamen *Lezan. & Alex. ib.* Moniales a manifestando veritatem, I. Si crimen sit emendatum: Ex quo inferunt non teneri aperire alterius crimen ab annis plurimis (puta tribus, ut censet *Mascard*) commissum, quia jam emendatum censetur. Et ob eamdem rationem, ordinarie ad denuntiationem semper est præmittenda correctio; Sed de hoc vide dicenda *infra ex n.* 249. II. Excusantur Moniales, si crimen sit occultum, & nulla præcesserit infamia, vel indicium evidens. III. Si constet Prælatum nullum remedium fore adhibiturum; Vel sciant Moniales crimen jam denuntiasse alias, a quibus ipsæ illud audierunt, quia ad opus inutile nemo tenetur. IV. Si manifestatio vergat in damnum proprium. V. Si crimen cognitum sit sub secreto naturali; Excipitur tamen, si crimen sit causa communis damni. Sed hoc vide fusius discutienda infra *ex n.* 246.

58 Quoad Confessarios Monialium ab Episcopo approbandos; vide *de Sacr. Pænit. lib.* 7. *n.* 571. Sed hic licet alia utilia adnotare, I. quoad Electionem Abbatissæ. II. Quoad Privilegia Monialium, & Regularium.

I. DE ELECTIONE ABBATISSÆ.

59 Notandum I. quod ex *Trid. Sess.* 25. *de Reg. c.* 7. non debet eligi Abbatissa minor 40. annis, & quo 8. annis post professionem laudabiliter vixerit; Alias electio est nulla, ut ex Decl. S. C. apud *Alex. Conf. Mon. c.* 9. *q.* 1. §. 1. Imo alias, aliqui dicunt, Moniales privari facultate eligendi pro illa vice, sed probabilius putat oppositum *Passerinus*. Casu tamen quo desit in Monasterio, quæ talem ætatem habeat, ex eodem Trid. potest eligi Monialis habens 30. annos, & 5. professionis; vel alia ex alieno Monasterio ejusdem Ordinis; & etiam alieni Ordinis, sed hoc nonnisi cum assensu S. C. ut notat *Pasq. in Laurent. n.* 680. Si vero adest jam in Monasterio Monialis 40. annorum (nisi ista sit vere inhabilis) nequit eligi alia, etsi habilior, sine dispensatione S. C. ut *Alex. l. c. q.* 2. ex Decr. S. C. Et hic notandum, quod, sicut Abbatissæ, sic & Procurator Monasterii debet in quocunque triennio mutari; ex alio Decr. S. C. apud *Alex. c.* 6. §. 2. *q.* 13.

Not. II. quod non possunt eligi in Abbatissas illegitimæ, infames, nec corruptæ, vel viduæ, ex Decl. S. C. nisi corruptio fuerit occulta. Vide *Alex. d. c.* 9. *Ar.* 1. *q.* 5. Item neque cœcæ, aut surdæ, ex *cap. Hinc §. Cæcus Dist.* 40. *& cap. Constitutionem. De Verb. signific.* Idem de muta dicunt DD. apud *Alex. q.* 6.

Not. III. quod ad electionem Abbatissæ non admittuntur Conversæ, sed tantum Choristæ professæ, *Suar. Lez. Tamb. Alex. c.* 9. §. 2. *q.* 1. Not. IV. quod, si qua Monialis est in lecto infirma, ejus votum etiam est recipiendum vel per scriptum sigillo munitum, vel per duas Moniales a Præsidente electionis deputatas. Ita *de Alex. ib. q.* 2. ex Decr. S. C. Not. V. quod, si electio ob discordiam non compleatur, non potest Prælatus præsidens dare suum suffragium, ut ex pluribus Decr. S. C. Sed bene potest præfigere tempus ad electionem, quo elapso, ipse Abbatissam deputabit. Ita pluries declaravit S. C. apud *Alex. q.* 3. Not. VI. quod Monialis, quæ jam suam dedit vocem, nequit amplius illam revocare, commun. DD. Cum autem electio fit per scrutinium, præcipit *Trid. l. c.* quod vota secreto præstentur Notario & 4. vel 5. aliis assistentibus. Alias electio est nulla, ut dicunt *Garcia, Zerol. Rot. & de Alex. q.* 5. Etiamsi aliter fiat ex ignorantia, ut *Tamb. & Ricc.* ex Decr. S. C. Ad electionem autem sufficit major pars votorum, ut *Mirand. Rodriq.* & cum communi apud *Alex. q.* 6. contra *Tam. & alios*, qui requirunt duas tertias partes.

Not. VII. quod in electione Abbatissæ, ut præcipit *Trid. eod. l.* Prælati, qui præsident, debent esse extra Claustra. Putant tamen *Pasqual. Miranda, & de Alexand. c.* 9. §. 2. *q.* 7. quod urgente justa causa, (puta, si timeantur rixæ, &c. ut ait *Miranda de Mon. q.* 2. *ar.* 15.) possunt tunc Prælati Claustra introire. Proinde hic notandum, quod in Monasteriis non exemptis, vel Sedis Apostolicæ submissis præsidet Episcopus: In exemptis vero Prælatus Regularis una cum Episcopo, ex *Const. Greg. XV.* Tunc tamen Episcopus tantum assistit, sed vota non excipit; *Alex. ex Decr. S. C. q.* 8. Facta autem electione, nisi aliud obstet, debet in eodem loco electio confirmari a Prælato præsidente, scil. ab Episcopo, vel a Prælato Regulari in Monasteriis exemptis, vel a Sede Apostolica, si Monasterium illi sit immediate subjectum. Vide *Alex. c.* 9. §. 4. *q.* 1. Et hæc confirmatio potest fieri etiam a Prælato absente, & adhuc etiam extra Diœcesim degente, ut tenet *Pasqual.* (contra *Tamb.*) nisi adsit oppositio, apud *Alex. q.* 5. Item, Abbatissa nequit officium exercere ante confirmationem. Ipsa debet etiam benedici in Ecclesia exteriori ab Episcopo, vel Prælato Regulari intra annum, alias privatur officio; Talis autem Benedictio potest alteri committi, etiam simplici Sacerdoti; *Pasqual. & Alex. qu.* 8. Sed in his omnibus, ut notant *Tamb. Azor. &c.* cum *Alex.* q. 8. attendenda est Monasteriorum consuetudo.

Not. VIII. Quod Abbatissæ possunt eligi per triennium, vel per singulos annos, sed non ultra triennium, alias electio est nulla. Et insuper Abbatissa triennalis debet per triennium vacare, *ex Const. Greg. XIII. Exposcit &c.* Neque in Vicariam eligi potest, si forte nova Abbatissa deficiat, quia præcipit Pontifex, ut Abbatissa anterior *per triennium omni prorsus careat authoritate.* Vide *Alex. c.* 9. §. 3. *q.* 2. Dicit autem *Alex. q.* 4. cum *Rodr.* quod in Collegiis Oblatarum bene potest eligi Superior perpetua, quia tantum de veris Monialibus professis loquuntur Bullæ.

Alia hic addere expedit

II. DE PRIVILEGIIS MONIALIUM ET RELIGIOSORUM.

Hic prænotandum quoad privilegia Regularium, 60
quod omnes Ordines Regulares communicant in privi-

vilegiis aliorum Ordinum, sive Mendicantium, sive non, ut constare ex privilegiis concessis asserunt *Salm. Tr. 18. de Priv. c. 1. n. 90.* cum *Lez. Tamb. Miranda, Pell. Rod. & communi.*

Hinc notandum I. quod Moniales gaudent iisdem privilegiis (de quibus sunt capaces) Religiosorum ejusdem Ordinis; Ita *de Alex. Conf. Mon. c. 10. q. 1.* cum *S. Anton. Pal.-Rod. Tamb. &c.* contra *Sanch. Barb. & alios*. Ratio, quia, cum ipsæ vivant sub eadem Regula, sunt pars Ordinis, & ideo Ordinis privilegiis merito gaudere debent. Et hoc, etiamsi in Privilegio exprimatur concessio fieri, *viris, aut masculis;* Et etiamsi Moniales sint Episcopo subjectæ, ut tenent *Salm. l. c. n. 92.* cum *Suar. Pelliz. Pal. Bon. Bordon. & Al. c. 10. q. 2.* qui notat cum aliis *q. 3.* gaudere etiam privilegiis aliorum Ordinum suo Ordini commonicatis.

61 Ex hoc infertur I. cum *Lez. Pasq. & Alex. q. 5.* Abbatissam posse dispensare in jejuniis, Officio, &c. juxta Privilegia sui Ordinis Prælatis concessa; Quia, licet ipsa non possit per se dispensare defectu authoritatis spiritualis, potest hoc tamen Prælati commissione, quæ præsumitur ei facta, statim ac fuit electa in Abbatissam. Infertur II. Moniales Episcopo subjectas bene posse uti privilegio, v. gr. recipiendi absolutionem &c. a proprio Episcopo, quando cuicunque Regulari privilegium est concessum; Secus tamen, si facultas absolvendi non est Regularibus concessa, sed tantum Prælato illius Ordinis; Ita *Alex.* cum *Cespedes c. 10. q. 4.* Infertur III. cum *Salm. tr. 10. de Cens. c. 9. n. 65. & Viva, Roncagl. Rodr. Alexand. c. 1. q. 6.* (quidquid dicant *Nav. Barb. &c.* apud *Al.*) omnes Regulares utriusque sexus tempore Interdicti Generalis posse in suis Monasteriis Divina peragere, prout Officia recitare, Missas celebrare, &c. submissa tamen voce, januis clausis, sine campanis, & exclusis nominatim interdictis, vel qui causam interdicto dederunt, ut concessum fuit in *c. Alma Mater, de Sent. Exc.* Item posse Eucharistiam suscipere, Missas audire, ut *Salm. n. 48.* cum *Pal. Laym. Henr. Sayr.* Item suscipere Extremam Unctionem, ut ibi *Salm.* cum *Palao Avil. Henr. &c.* Et ad hæc Regulares ex privilegio possunt admittere omnes Monasterii famolos, Procuratores, operarios, ut concessit Alex. IV. Et idem concessit Eug. IV. pro Beatis, & Tertiariis: Exceptis tamen semper specialiter interdictis, &c. ut supra. *Salm. n. 66. Alex. qu. 7. &c.* Et possunt etiam publice celebrare in pluribus Festis, ut Paschatis, Pentecostes, Nat. Domini, Ass. B. V. Mariæ: item SS. Sacramenti & Octavæ, Concept. Annunt. & Nat. B. V. Sanctorum Titularium Ecclesiæ, & Sanctorum proprii Ordinis: Item in Festis Circumcisionis, Epiph., SS. Trinitatis, Apostolorum, S. Joann. Baptistæ, S. Luciæ, S. Marci, Omnium Sanctorum, Omnium Defunctorum; Vide *Salm. n. 61. 62. & 64.* Nec obstat dicere, quod *Trid. Sess. 25. de Reg. c. 12.* præceperit, Interdicta etiam a Regularibus in eorum Ecclesiis servari: Nam probabiliter respondet *Alex. d. c. 10. q. 8. & 10.* cum *Peyr. Sorb. &c.* mentem Trid. fuisse tantum compescere aliquos Fratres, qui vi quorundam privilegiorum prætendebant nullo modo Interdicta ab Ordinariis emanata servare; non autem abrogare privilegium Religiosis, etiam Clericis in *d. c. Alma Mater*, ad commune bonum concessum, ut supra, tempore Interdicti.

Notandum II. quod in Ecclesiis Monalium non possunt sepeliri personæ laicales, nisi ibi habeant jus Sepulturæ, vel nisi obtineatur concessio a S. C. ut pluribus Declar. S. C. apud *Alex. c. 10. q. 10.* Et tunc Officia defuncti peragenda sunt vel a Confessario Monialium, vel a Regularibus ejusdem Ordinis, si sint exemptæ, non autem a Clero, ut *Barb. Lez. &c.* cum *Alexand. q. 11.* 62

Notandum III. Circa *Divinum Officium* plura privilegia Regularibus fuisse indulta; Clemens VII. concessit Monialibus Clarissis Privilegium, uti refert *Alexand. c. 10. qu. 13.* (At *Salm. Tr. 16. de Priv. c. 3. n. 61. & 62.* dicunt hoc privilegium concessum fuisse universis Monialibus) quod possint satisfacere per Officium laicarum, si judicio Prælati, vel Confessarii, vel Abbatissæ non sint satis instructæ ad Officium Chori; Idem Clemens concessit omnibus Regularibus infirmis, vel eis qui infirmis incumbunt, satisfacere per 7. vel 6. Psalmos a Superiore assignandos, cum 7. *Pater*, & duo *Credo*. Item Innoc. IV. per Bullam X. concessit Monialibus S. Claræ, & inde aliis per communicationem, satisfacere cum Officio laicarum, si non dicant Horas Canonicas, ex quacunque rationabili causa, nempe si Monialis sit scrupulosa, si sit extraordinarie defatigata, vel occupata in utilibus ministeriis. Ita *Salm. l. c. n. 62. Alex. q. 13.* Et notant 1. ibi *Salm.* hoc privilegio uti posse per se; sine licentia Superiorum. Notant 2. *Salm. ib. n. 61.* cum *Pelliz.* quod, si Moniales forte culpabiliter omittant dicere Officium laicale, non peccant graviter, quia tunc se habent, ut laicæ, quæ ad talem recitationem non tenentur sub mortali. Notant 3. eodem privilegio uti posse omnes Religiosos, qui communicationem habent privilegiorum; quia ex communi sententia, sicut Moniales privilegiis Religiosorum uti valent, sic e converso. Et pro causa eis sufficiet, si concionentur in Quadragesima (etsi non quotidie) cum magno labore; si confluat multitudo pœnitentium; si laxati sint ex itinere, vel concione: Item si sint lectores, aut studentes, qui pro majore parte diei vacent studio S. Scripturæ; aut SS. Canonum, aut Theologiæ Scholasticæ, vel Moralis. Ita *Salmant. ibid. n. 56. 57. & 65.* cum *Pasq. &c.* 63

Item Mart. V. concessit Monachis S. Hieronymi, ut qui sine tædio Officium non valent dicere ob infirmitatem, etiam postquam convaluerint, satisfaciant recitando id, quod suis Confessariis visum fuerit. Item Leo X. concedit Fratribus Minoribus Officia prolixiora anticipare, & breviora reservare pro diebus in quibus minus occupantur in concionibus, & confessionibus, aut studio, ut putant *Salm. n. 59.* cum *Rodr. Tamb. Pelliz. &c.* contra tamen *Lezan.* Item Leo X. concessit Regularibus privilegium recitandi Officium privatum mentaliter: Et, licet *Alexand. c. 10. qu. 15.* cum *Pelliz. Lez. Tamb. Lugo &c.* apud *Salm.* teneant hoc privilegium fuisse revocatum a Greg. XV. & Urban. VIII. qui revocarunt omnia privilegia vivæ vocis Oraculo concessa, prout tale fuit hoc privilegium, ut communiter DD. asserunt; Attamen probabilius contradicunt *Salm. Tr. 16. c. 3. n. 53.* cum *Nav. Hurt. Henr. Villal. Tamb. de Sacr. Mis. Rodr. Leand. &c.* Quia, ut ajunt, prædicta revocatio respexit tantum privilegia oretenus concessa ante S. Pium V. Non autem hoc, quod a S. Pio confirmatum fuit per Bul- 64

Bullam, quam referunt *Pell. & Peyr.* Addunt, quia privilegium Leonis fuit declaratio juris communis in *c. Dolentes, de Cel. Miss.* ut idem *Lezana* concedit. At Oracula vivæ vocis, quæ sunt declarationes juris communis, vel Bullatum, tunc minime revocata fuerunt, ut fere omnes dicunt, prout testantur *Salm. d. n.* 55. Id autem quod objicit *Peyrin.* nempe quod dictum privilegium ad summum concessum fuit pro ea parte, quæ secreto dicitur in Officio publico, vel in Missa, ut exprimunt verba Privilegii relata a *Salm. l. c. n.* 51. minime obstat, nam ibi in fine sic additur: *Et quod eodem modo possit facere, qui solum dicit Officium per se: cum prolatio verbalis sit præcipue, ut ab aliis intelligatur.* Ergo (recte arguunt *Salm. n.* 54.) recitatio privata, ubi nihil dicitur, ut ab aliis intelligatur, potest ex hoc privilegio tota mentaliter fieri.

Sedulo hic notandum quoad omnia privilegia Religiosorum, quod Superior potest ex justa causa aliquando limitare privilegia subditorum, quia hæc semper concessa intelliguntur, ut non præjudicent potestati dominativæ; quam ob votum Obedientiæ Superior super subditos habet. Poterit etiam Abbatissa moderari pœnitentiam a Prælato Moniali impositam, si adsit justa causa, & accessus ad Superiorem non pateat. Ità *Alex. c.* 11. §. 1. *qu.* 28. Ultimo notandum, quod ex Bulla Pauli V. §. 8. omnes Regulares professi (sicut & Ordinarii locorum) gaudent indulgentiis concessis cuicumque Ordini Religioso, ut notat *Alex. c.* 10. *q.* 18.

DUBIUM V.

Qui possint, vel teneantur ingredi Religionem?

65 *Quibus non liceat Religionem ingredi?*
66 *In qua necessitate Parentum probibeatur filiis Religiosos fieri?* 67. *Quando filii jam professi teneantur a Religione egredi ad subveniendum Parentibus?*
68 *An peccent filii Religionem ingredientes, invitis aut insciis parentibus?*
69 *Quando probibeatur Parentibus Religionem intrare ob necessitatem filiorum?*
70 *An liceat relinquere Fratres, aut Sorores in necessitate?*
71 *An debitis gravati possint Religionem ingredi? Quid, si jam sint Professi?*
72 *Voventes Religionem, quando teneantur, vel excusentur ingredi?*
73 *Quando liceat ad aliam Religionem laxiorem, vel strictiorem transire?*
74 *An Parochi possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente?* 75. *An Episcopus possit impedire Clericos a Religione?*
76 *An, & quando Episcopi possint deserere Ecclesias suas, aut permutare?*
77 *An peccent graviter Parentes, avertendo filios a Religione?*
78 *An, & quomodo aliquis vocatus ad Religionem peccet, si vocationem suam negligat adimplere?*

65 „ Resp. 1. Omnes illi, & soli possunt ingredi Religionem, qui sunt sui juris, nec aliis obstricti: qui vero aliis obstricti sunt, non possunt sine eorum consensu. *Less. l.* 2. *c.* 41. *d.* 3.

„ Unde 1. non possunt ingredi Religionem impuberes, quia subsunt parentibus, vel tutoribus, quoad vitæ dispositionem. 2. Nec filii, si parentes sine illis se alere nequeant. *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 1. & supra *l.* 3. *t.* 3. *c.* 2. *d.* 1. 3. Nec servi sine consensu dominorum. 4. Nec qui decipit virginem sub promissione matrimonii. 5. Nec is, qui non est solvendo creditoribus, modo in seculo manendo possit intra paucos annos solvere. *S. Th.* tamen, *Sylv. Fumus, v. Religio*, & alii putant, illum posse bona præsentia cedere creditoribus; quia persona hominis liberi non est pro pecunia obligata. 6. Nec Episcopus, sine consensu Papæ, cui juramento se obstrinxit; præterquam quod sit obstrictus suæ Ecclesiæ, sicut maritus uxori. 7. Nec conjuges post matrimonium consummatum, nisi vir per vim consummasset, ante expletos 2. menses, qui eis a jure conceduntur, aut nisi alter conjugum commisisset adulterium: tunc enim innocens ingredi posset.

Notandum hic I. quod, si filius profiteatur Reli- 66
gionem, relinquendo Parentes in necessitate, professio, hoc non obstante, bene valida est. Notandum II. quod, si filius in seculo manens nullo modo necessitati Parentum possit subvenire, licite Religionem ingredi potest. Notandum III. quod si filius in seculo manere non possit sine gravi periculo labendi in aliquod grave peccatum; licite etiam ingreditur Religionem quacumque necessitate laborent Parentes, quia temporali vitæ Parentum præferri quidem debet spiritualis salus filii. Ita *S. Thom. Quodlib.* 10. *art.* 9. ubi ait: *Aut iste, qui habet propositum intrandi Religionem, videt in seculo non posse vivere sine peccato mortali, vel non de facili; Si timet sibi periculum peccati mortalis, cum magis teneatur saluti Animæ suæ providere, quam corporali necessitati Parentum, non tenetur in seculo remanere.* Sanctum Doctorem sequuntur *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 20. *n.* 11. *Pal. tr.* 16. *D.* 1. *p.* 7. §. 5. *n.* 7. & *Salm. tr.* 15. *de Statu Rel. c.* 3. *n.* 50. *cum Lezana, Garcia, Peyrino, &c.* Intellige tamen (ut bene advertunt, *Salm. l. c.*) si periculum sit proximum, & tale, ut a filio, manendo in seculo, moraliter vitari non possit.

Sed nunc quæritur, quænam necessitas Parentum prohibeat filios Religionem ingredi? Et e converso, quænam necessitas filiorum prohibeat Parentes Religiosos fieri? Sic respondet, & docet *S. Thom.* 2. 2. *q.* 187. *a.* 6. loquendo de filiis: *Parentibus in necessitate existentibus, ita quod eis commode aliter subveniri non possit, non licet filiis Religionem intrare.* Secus autem dicit, si Parentes *filiorum obsequio non multum indigeant.* Hinc dicunt *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 20. *Less. l.* 2. *c.* 41. *n.* 34. *Salm. de Stat. Rel. c.* 3. *n.* 53. cum *Suar. Peyrin. Pal. Bon & communi*, quod filius nequit ingredi Religionem, relinquendo Parentes in necessitate sive extrema, sive gravi (non autem communi), etiamsi filius votum Religionis emiserit. Secus autem, si necessitas sit communis, aut si illi tantum aliqualem patiantur status diminutionem, ut videtur docere *S. Thoma Quodl.* 10. *art.* 9. ubi: *Si sine ejus obsequio Parentes nullo modo vivere possunt, sic tenetur eis servire, & alia opera per-*

fe-

fectionis prætermittere. Si vero sine ejus obsequio possunt aliqualiter sustentari non honorifice, non propter hoc tenetur opera perfectionis dimittere.

67 Hoc dicendum de filiis nondum in Religione professis; Sed magna quæstio est, an, Parentibus egestate pressis, Filios jam professus teneatur egredi, ut eis subveniat? In necessitate extrema, certum est teneri; Dicunt tamen *Salm. de IV. Præcepto c. unic. n.* 11. quod hoc non procedit, si filius e Claustro possit subvenire, quin egrediatur; Nec si Patris necessitas non sit evidens, & Prælatus licentiam neget, judicans necessitatem non esse talem, quia in dubio standum est judicio Superioris. At dubium majus est, si necessitas Parentum sit evidens, sed tantum gravis? Adest triplex sententia: *Prima* dicit teneri filium egredi, quia per votum non extinguitur obligatio naturalis filii erga Parentes. Ita *Henr. de Pandao*, *Cordub. &c. apud Salm. l. cit. n.* 12. *Secunda* sententia distinguit, & dicit, quod si necessitas Parentum antecedit Professionem, filius tenetur egredi, quia obligatio jam contracta non extinguitur per Professionem; Secus, si Professionem subsequitur. Ita valde probabiliter *Elbel de 4. Præc. n.* 552. *cum Less. &c. Tolet. summ. l.* 5. *c.* 1. *n.* 9. *& Navar. Suarez, Sylvest. &c. apud Salm. n.* 13. *Tertia* sententia probabilior docet in tali casu non teneri, nec posse filium egredi sine licentia, sive necessitas Parentum præcedat Professionem, sive non. Et probatur ex *S. Thom.* 2. 2. *quæst.* 101. *artic.* 4. *ad* 4. ubi ait: *Ille vero qui jam est in Religione Professus, reputatur jam quasi mortuus Mundo; Unde non debet occasione sustentationis Parentum exire e Claustro.* Tenetur tamen, salva sui Prælati obedientia, & suæ Religionis statu, media adhibere, qualiter ejus Parentibus subveniatur. Probatur inde ratione, quia sicut filius conjugatus non tenetur relinquere uxorem, & adire Parentes, ut eos alat, sive necessitas Matrimonium præcedat, sive non; quia jam statum suscepit, in quo tenetur magis adhærere uxori, quam Parentibus; Sic neque Religiosus tenetur Claustrum deserere ad subveniendum Parentibus. Ita cum *Bus. de 4. Præc.* vide *l.* 3. *n.* 335. *in fin. n.* 5. *S. Thom. l. c. & Quodl.* 3. *art.* 16. *ac Quodl.* 10. *art.* 9. *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 20. *n.* 17. *cum Caj. S. Anton. Arm. Tab. &c. Bon. de 4. Præc. p.* 5. *n.* 7. *Salm. n.* 14. cum *Fag. Bord. Rodr. &c.*

Nota hic obiter Decretum SS. N. P. Bened. XIV. incipiens, *Pontificia*, editum die 28. Maji 1745. notandum in suo *Bullar. t.* 2. *pag.* 53. ubi præcipitur, quod Regulares extra Claustra degentes (sicut & in civilibus) sint subjecti Ordinario, qui eos etiam corrigere debet.

68 Quæritur inde, an peccent filii Religionem ingredientes, invitis, aut insciis Parentibus? Dixit Lutherus, ut refert *Bellarm. Contr. t.* 1. *de Monach. c.* 36. *n.* 1. peccare filios intrando in Religionem sine Parentum consensu, cum teneantur ipsis in omnibus obedire. Sed hoc reprobatum fuit a Conc. Toletano X. *cap. ult.* ubi omnino concessum fuit filiis Religionem suscipere sine Genitorum licentia, modo annos pubertatis compleverint: *Parentibus* (verba Concilii) *filios Religioni tradere, non amplius quam usque ad decimum quartum eorum ætatis annum licentia poterit esse. Postea vero, an cum voluntate Parentum, an suæ devotionis sit solitarium votum, erit filiis licitum Religionis assumere cultum.* Idem sancitum fuit per Conc. Tiburtinum Can. 24. Idem docuerunt S. Ambr., S. Hieronym., S. August., S. Bern., S. Thom. & alii cum S. Joann. Chrysost. qui generaliter loquendo scripsit: *Cum spiritualem* (salutem) *impediunt Parentes, ne cognoscendi quidem sunt.* Hinc communiter docent DD. non teneri filium Religionem omittere, causa vitandi scandala Parentum. Ita *S. Thom.* 4. *D.* 38. *q.* 2. *art.* 4. *q.* 2. *ad* 2. *Pal. de Char. D.* 6. *part.* 16. *n.* 6. cum *Suar. Vasq. &c. Sporer de Scand. cap.* 1. *n.* 31. *cum Val. Salm. tr.* 21. *cap.* 8. *n.* 87. *cum Cano, Led. Hurt. &c.* Quamvis autem præfati AA. advertant debere filium eo casu aliquantulum exspectare, donec Parentes moneantur de eorum obligatione; imo, si ipse facile & tuto possit ipsorum consensum obtinere, par esse, ut non discedat sine Parentum benedictione. Hoc tamen intelligendum, ut mox videbimus, nisi probabile sit periculum, quod Parentes injuste illi impediant executionem suæ vocationis. Ideo ut plurimum in praxi filii excusantur, si insciis Parentibus domum relinquant.

Certum est, quod circa status electionem non tenemur Genitoribus parere, ut docet communis sententia DD. cum *S. Thom.* 2. 2. *q.* 104. *art.* 5. qui ait: *Non tenentur nec servi dominis, nec filii Parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel de virginitate servanda, vel aliquo alio hujusmodi.* Dubium igitur fit, an filius teneatur in his consulere Parentes, ut ab ipsis rectum consilium accipiat? Quoad statum conjugalem, *Sanch. de Matrimon. lib.* 4. *D.* 25. *n.* 10. *cum Con. & aliis*, censent teneri filium Parentes consulere, quia in tali negotio ipsi majorem experientiam, quam juvenes, habent. Sed adhuc circa matrimonia *Castr. Henriq. & Salmant.* cum aliis, authoritati *S. Thomæ* innixi (Vide *de Matrim. l.* 6. *n.* 849. *v. Tertia sententia*) excusant a culpa gravi filium, insciis Parentibus, matrimonium contrahentem. Quicquid tamen sit de boc, recte dicit P. Pinamontius in aureo Libello (cui titulus *Vocaz. vittoriosa cap.* 5.) quod circa electionem Status Religiosi nec tenentur, nec expedit, quod filii consilium Genitorum expetant; quia in hoc non tantum ipsi nullam experientiam habent, sed etiam quia Parentes ob proprium commodum mutantur in hostes, ut ait *S. Thom.* 2. 2. *q.* 189. *art.* 10. loquens de vocatione Religiosa: *Frequenter amici carnales adversantur profectui spirituali.* Etenim frequentius Parentes malunt filios perire cum eis, quam salvari sine eis, ut dicit *S. Bernard. Ep.* 111. unde exclamat: *O durum Patrem, o sævam Matrem! O Parentes crudeles, & impios! non Parentes, sed peremptores; quorum dolor salus pignoris, quorum consolatio mors filii est. Ibidem.* Hinc sic advertit *Porrecta apud S. Thom. loc. cit.* „ Si Deus vult animam ad se vocatam oblivisci Patrem, & domum Patris, suggerit utique per hoc, quod vocatus ab ipso ad Religionem, non debet suorum carnalium consilium interponere Vocationis executione). „ Et S. Cyrillus apud eundem S. Thom. ibid. explicans illud: *Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei. Luc.* 9. 60. inquit: *Respicit retro; qui dilationem quærit cum propinquis conferendi.* Ideo *S. Th. Opusc.* 17.

cap.

cap. 10. absolute vocatos animadvertit, ut diligenter caveant, ne de sua Vocatione consilium a Parentibus accipiant: *Ab hoc consilio primo quidem amovendi sunt, carnis propinqui, dicitur enim: Causam tuam tracta cum amico tuo. Propinqui enim carnis in hoc negotio amici non sunt, sed inimici juxta sententiam Domini: Inimici hominis domestici ejus.* Ex his omnibus concluditur, non solum non peccare filios Religionem assumentes, Parentibus inconsultis; sed ordinarie loquendo, valde errare, si participes eos faciant de sua Vocatione, ob periculum cui se exponunt, se ab illa averti; & hoc utique confirmatur ab exemplo tot Sanctorum, quorum discessus, parentibus insciis, aut invitis, Deus etiam miraculis approbavit, & benedixit. Idemque sentit doctus *P. Elbel de 4. Præc. n.* 558. dicens: „ Si filius se sentiat a Deo vocatum ad statum religiosum, & advertat Parentes id ægre laturos, atque ex affectu carnali, ac futilibus motivis se opposituros, non tenetur eos consulere, quia consultius aget rem eis celando, juxta illud *Matth.* 8. ubi Christus Domin. discipulum reprehendit nolentem eum illico sequi ob Patrem prius sepeliendum) ". An autem peccent graviter Parentes avertentes filios a Religione, vide *infra n.* 77.

69 E converso docet *S. Thom. eodem loco*, non licere Parentibus Religionem intrare, non solum cum filios in necessitate gravi relinquere deberent, sed etiam si omnino prætermittere deberent eorum curam, *idest, non præviso* (sunt verba S. D.) *qualiter educari possint*. Hoc tamen intelligitur, ut dicunt *Salm. d. cap.* 3. *n.* 52. cum *Suar. Pal. Pelliz.* de filiis non emancipatis, quos Parentes nequeunt in sæculo relinquere, quin eis provideant de necessariis tam ad sustentationem, quam ad instructionem morum. Secus autem de filiis emancipatis, quos Parentes, ordinarie loquendo, nec alere, nec instruere amplius tenentur, nisi filii per accidens gravi necessitate laborent.

70 Fratres autem, & sorores non licet deserere in necessitate extrema, sed licet in gravi; quamvis ratione charitatis posset quis differre, & etiam omittere statum Religionis ad subveniendum Fratribus graviter indigentibus. Si vero votum habeat Religionis, in tali casu non posset differre per longum tempus, sine dispensatione. ita *Salm. ib. n.* 54. cum *Sanch. Suar. Pal. Azor. Pelliz. Bonac.*

71 Quæritur inde, an debitor ære alieno gravatus possit Religionem ingredi? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia cum *Gers. Pal. Val. Suar. Reg. Mol. Bon. &c.* apud *Salm. de Rest. c.* 1. *n.* 289. *& Holz. de Rest. n.* 518. absolute negat, quia hoc esset contra naturale præceptum justitiæ, lucrum spirituale quærere cum damno creditoris, cui debitor ex justitia solvere tenetur. *Secunda* sententia, quam tenent *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 19. *n.* 8. cum *Major, Nav. Az. & Salm. l. c. n.* 290. distinguit, & dicit, quod, si debitor in seculo manens brevi tempore probabiliter, & sine magna difficultate acquirere sua industria possit quod debet, vel notabilem debiti partem, ut solvat; tunc tenetur exspectare. Secus, si diu exspectare deberet, vel si sine notabili difficultate satisfacere non posset. Quale autem tempus censendum sit breve? *Maj.* putat triennium: *Sanch.* autem cum *Nav.* biennium. *Tertia* vero sententia absolute docet debitorem statim posse Religionem ingredi, bona sua creditori cedendo. Hanc tenent *S. Th.* 2. 2. *q.* 189. *a.* 6. *ad* 3. Et eum sequuntur *S. Anton. Sylv. Caj. Palud. Tabien. Ang. Armill. Arag. &c.* apud *Sanch. l. c. n.* 7. ac probabilem putat *Sa.* Et hoc, etiamsi solutio promissa fuerit cum juramento, ut notant *ib. S. Anton. Sylv. Tab. & Sa.* Ratio *S. Th.* hæc est: *Propter pecuniam persona liberi hominis secundum jura Civilia non obligatur, sed solum res: quia persona liberi hominis superat omnem æstimationem pecuniæ: Unde licite potest, exhibitis rebus suis, Religionem intrare; nec tenetur in seculo manere, ut procuret unde debitum solvat.* Rationem hanc rejicit *Sanch.* cum *Med. d. n.* 7. dicens non esse verum, quod persona debitoris non sit creditoribus obligata; alias, ait, inique debitor carens bonis in carcerem a Judice detruderetur. Sed respondetur, quod obligatio personalis, quæ inest debitori, non jam est ratione personæ, sed ratione bonorum, ut docet *S. Th. l. c.* & prout certum asserunt *Salm. d. c.* 1. *n.* 224. Unde, supposito quod debitor in seculo maneat, & liber potensque sit bona acquirere, bene remanet sua persona obstricta ad bona acquirenda, cum possit sine magno sui detrimento; Et tunc remanet obligata persona debitoris, non jam directe ratione sui, sed indirecte ratione bonorum, ad quæ acquirenda potens est, cum teneatur tunc non solum dare, quæ habet, sed etiam procurare possibilitatem solvendi, dum potest acquirere sine magno damno suæ libertatis. Secus tamen dicendum, supposito quod velit seculum relinquere, & Deo se totum dicare in religione, ubi impotens redditur ad solvendum; tunc enim liberam habet personam, ut de ea in Dei obsequium disponere possit: & quoad debitum solvendum sufficit, si omnia sua bona creditoribus cedat. Alias, si in seculo manere teneretur, esset directe, & per se obligata persona debitoris ob pecuniam debitam, quod absolute negatur, quia libertas hominis omnem æstimationem pecuniæ excedit, ut loquitur supra *S. Thom.* Adde (& sic respondetur rationi primæ sententiæ), quod Præceptum naturale non obligat, quando debitor nequit satisfacere, nisi cum tanto detrimento suæ libertatis, & cum onere subeundi, in seculo manendo, periculum æternæ salutis; Nemo enim in contractu cum hoc onere præsumitur velle se obligare. Et, sicut quis non tenetur in seculo manere ad servandam promissionem Matrimonii (nisi per eam copulam extorserit), ita nec etiam, qui debitum contraxit. Et hoc; etiamsi debitum sit ex delicto, ut tenent *Salm. cum aliis d. n.* 290. Quia pariter iste debitor non est obstrictus cum tanto onere, ut Religionis meliori statu privari debeat. Hæ tres sententiæ sunt omnes probabiles, sed probabilior mihi videtur secunda; modo ex illa brevi mansione in seculo non immineat probabile periculum incidendi in peccata, vel amittendi vocationem ad Religionem. Conveniunt autem DD. ad dicendum, quod prædicta quæstio currit, cum debita sunt certa: At, si incerta sint, procul dubio statim debitor Religionem ingredi potest; quia, cum obligatio elargiendi debita incerta pauperibus non sit ex justitia, & jure naturali, sed ex pietate, & jure Ecclesiastico, ut probant *Salm. de Rest. c.* 1. *n.* 211. cum *Less. Vasq. Bann. Vill. Led. &c.* contra alios,

lios, ideo bene talis debitor potest, omissa restitutione, Religionem petere, cùm nihil sit tam pium, quam se, suaque omnia Deo in Religionem dicare. Ita *Sanch. l. c. n. 4. Lugo, Suar. Pal. &c.* cum *Salm. c. 16. n. 287.*

Advertendum tamen, quod hæc locum habent de jure naturali. At Sixtus V. per Bullam datam anno 1587. reddit inhabiles ad Religionem debitores, qui dilapidaverunt sua bona, vel qui deponere debent rationes, antequam debita solverint, aut rationes reddiderint; Et licet Clemens inhabilitatem abstulerit, reliquit tamen prohibitionem. Hoc vero intelligendum, ait *Croix l. 3. p. 2. n. 444.* cum *Sanch. & Ills.* de iis, qui aliter non possunt satisfacere, nisi in seculo manendo, & a quibus sperari potest solutio; Item si magna sint debita, superantia facultates proprias, cum dicatur in Bulla, *ingenti are alieno* gravatis. Præterea dicit *Croix* cum *Sanch. & Dic.* hoc non procedere pro Monialibus, nec pro Equitibus Ordinum Militarium, quia hi in odiosis non comprehenduntur nomine Religiosorum: Insuper neque pro iis, qui gravantur debitis taotum incertis; Nec pro iis, qui sine culpa gravi inciderunt in impotentiam; nam Bulla est tantum pro dilapidatoribus, ut notat *Croix* ib. cum *Dic.* nec pro debitoribus ratione donationis, *Croix* cum *Sanch.* Præceptum autem de reddendis rationibus, intelligitur de rationibus valde litigiosis, intricatis, fraudulentis, daturis causam litibus, *Croix* cum *Dic. et Ills.*

Si vero quis debitis gravatus jam Religionem professus fuerit, valet Professio, ut *Croix d. n. 444.* Nec Prælatus tenetur tunc de justitia licentiam ei dare ad laborandum, ut satisfaciat, *Croix n. 450.* cum *Lug. et Nav.* Tenetur tamen ex charitate, si nullum inconveniens obstaret.

72 „ Resp. 2. Qui vovit religionem, tenetur ingredi „ secundum sequentes regulas.

„ 1. Non tenetur, imo nec potest licite ingredi „ Ordinem, in quo collapsa est disciplina regularis: (*Intellige quoad Observantias principaliores, ut Salm. de Stat. Rel. c. 2. n. 3.*) * idque ob periculum perversionis. *Laym. l. 4. t. 5. c. 6. n. 5.*

„ 2. Qui vovit laxiorem, licite ingreditur strictio„ rem; non tamen contra, quia minus præstaret, „ quam promisit. Quod si tamen profiteatur in la„ xiore, valida est professio, & liberatur a voto „ strictiorem ingrediendi. Ratio est, quia votum so„ lemne, quo fit personæ traditio, & religioni jus „ in personam acquiritur, derogat priori voto sim„ plici, per quod nullum tale jus Religioni stri„ ctiori erat acquisitum. *Laym. l. c. ex S. Th. etc.*

„ 3. Is, qui vovit experiri Religionem strictio„ rem, potest id commutare in votum profitendi, „ & perseverandi in laxiore. Ratio est, quia hoc „ melius est, *Laym. l. c.* ex *Sanch. etc.*

Communiter DD. dicunt quod, si quis voverit Religionem ingredi, non tenetur eam quærere extra propriam Nationem, vel Provinciam: vide *Sal. tr. 15. c. 2. n. 8.* Femina vero quæ vovit Religionem, non tenetur quærere Monasterium extra Patriam, longe a suis, ut ajunt *Pal. D. 1. tr. 16. p. 3. n. 6. Sanch. Dec. l. 4. c. 16. n. 46. Tolet. l. 4. c. 17. n. 12. et Salm. l. c. cum Garc. etc.* Ratio, quia regulariter non censentur feminæ Religionem voventes ad id se obligare, cum hoc gravem & novam involvat difficultatem; ob quam *Tolet. et Garc. ib.* excusant etiam viros votum Religionis habentes.

Quær. I. An is, qui voverit Religionem, & semel legitime repellatur ab ea, teneatur iterum ingredi, si Monasterium postmodum velit eum admittere? *Prima* sententia affirmat, eamque tenent *Laym. l. 2. tr. 5. c. 6. n. 4. Bon. t. 2. D. 4. q. 2. p. 5. §. 6. n. 11. et Sanch. Dec. l. 4. c. 19. n. 71. cum Abul.* Ratio, quia votum non est factum in favorem Religionis, sed in Dei obsequium; unde, licet illa cedat juri suo nolendo eum admittere, non ideo tamen vovens liberatur a sua obligatione. *Secunda* vero sententia negat, quam tenent *Pal. D. 1. p. 3. n. 10. Less. l. 2. c. 41. n. 44. Suar. c. 2. n. 7. et 10. et Salm. tr. 15. c. 2. n. 11. cum Arag. Pell. Garc. Dian. et a S. Fausto.* Ratio, quia tale votum, quamvis emissum in honorem Dei, censetur tamen factum sub conditione, *si non repellar*; ergo, conditione non impleta, extinguitur obligatio. Huic objicit *Bon.* nullam conditionem reddere votum conditionale, nisi explicite apponatur. Sed hæc objectio non videtur subsistere, non raro enim in promissionibus conditio implicite apposita promittentes deobligat juxta dicta *l. 3. n. 720. v. Notandum.* Ceterum in hac quæstione probabilius mihi videtur dicendum, quod si talis vovens habeat probabilem spem se fore imposterum recipiendum, non liberatur a voto; Secus, si nulla probabilis spes appareat.

Quær. I. An qui simpliciter Religionem voverit, peccet mortaliter, si post ingressum, sine caosa ab illa egrediatur? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Bon. de Voto D. 4. q. 2. p. 5. §. 6. n. 22. et Sot., Caj. Arag. etc. ap. Sanch. l. 4. c. 16. n. 90.* & probabilem vocant *Salm. c. 2. n. 23.* * Ratio, quia qui vovet Religionem, censetur eam vovere sub conditione probationis a jure concessæ; jus autem universe concedit ingredientibus ut possint sine ulla causa pro libito Religionem deserere, uti patet ex *c. 1. de Regul. in 6. Secunda* vero probabilior sententia, quam tenent *Sanch. l. c. Pal. tr. 16. D. 1. p. 4. n. 2. Suar. l. 4. c. 3. n. 2. et Salm. c. 2. n. 24. cum Pell. Garc. Miranda, et aliis*, docet hunc a mortali non excusari. Ratio, quia votum Religionis non tantum obligat ad suscipiendum habitum religiosum, sed etiam ad Deo toto vitæ tempore obsequendum; unde obstringit etiam ad profitendum, nisi justa adsit causa egressus, puta si ille inveniat Religionem suis viribus imparem, ut ait *Sanch.* Ad textum oppositum autem respondetur, illum loqui de iis, qui Religionem ingrediuntur, tantum ad experiendum, nullo tamen præmisso voto. Secus vero dicendum cum *Azor. l. 11. c. 12. et aliis cit. apud Sanch. ut supra*, si vovens non habuerit animum profitendi, sed tantum experiendi. Idque expresse tradit *D. Thom. 2. 2. q. 189. a. 4.* ubi sic docet: *Si ergo vovens intendit se obligare, non solum ad ingressum Religionis, sed etiam ad perpetuo remanendum, tenetur perpetuo remanere: Si autem intendit se obligare ad ingressum Religionis causa experiendi cum libertate remanendi, vel non remanendi, manifestum est quod remanere non tenetur. Si vero in vovendo simpliciter de ingressu Religionis cogitavit, absque hoc quod cogitaret de libertate exitus, vel* per-

perpetuitate remanendi, videtur obligari ad ingressum Religionis secundum formam juris communis, quæ est ut ingredientibus detur annus probationis; unde non tenetur perpetuo in Religione permanere. Recte autem ad 3. advertit: *Quod ille qui intrat, ut statim exeat, non videtur satisfacere voto suo, quia ipse in vovendo hoc non intendit: & ideo tenetur mutare propositum, ut saltem velit experiri, an ei expediat in Religione remanere: non autem tenetur ad perpetuo remanendum.*

Quær. III. An si quis habeat votum profitendi, & Religionem ingrediatur, animo perpetuo manendi; sed a Religione ejiciatur, quia judicatur ineptus ob inscitiam, ægritudinem, & similia, liberetur a voto? Supponendum, ut certum cum *Sanch. l. 4. c. 16. n. 108. & Salm. c. 2. n. 25.* quod si is remisse se gesserit, tenetur mediocrem adhibere diligentiam, ut se corrigat, aliter a voto non fit immunis. Difficultas est, quando jam diligentiam adhibuerit, & repellatur; an maneat liber a voto? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Pal. D. 1. p. 4. n. 10. Suar. l. 4. c. 4. n. 14. & Garc. apud Salm. n. 26.* qui probabilem putant. Ratio, quia is, qui promisit profiteri, non censetur se ad aliud obligasse, quam ad media ordinaria apponenda, quæ jam apposuit, nec per ipsum stat quominus profiteatur. *Secunda* vero probabilior sententia negat, & hanc tenent *Sanch. l. c. n. 82. Laym. l. 4. tr. 5. c. 6. n. 13. Bon. t. 3. D. 4. s. 2. p. 5. §. 6. n. 22. Salm. l. c. cum Pell.* Ratio, quia hic tenetur procurare votum illud implere usquedum apparet probabilis spes implendi; idque non extraordinarium, sed ordinarium est medium adhibere; unde, si ab illa Religione ejicitur, tenetur mediocrem diligentiam apponendo, aliam Religionem quærere.

Quær. IV. An qui voverit profiteri, possit a Religione exire ex causa, non jam urgenti; sed justa, nempe quia talem vitam expertus sit incommodam? *Prima* sententia affirmat; & hanc tenet *Dian. p. 2. tr. 17. R. 10.* citans *Sot. Reg. Led. Arag. &c.* eo quod tale votum intelligitur emissum sub hac conditione, si talis status conveniens sibi videtur. *Secunda* tamen vera sententia, quam tenent *Sanch. l. 4. c. 16. n. 81. Laym. c. 6. n. 13. Bon. D. 4. p. 5. §. 6. n. 22. & Salm. n. 28. cum Caj. Az. Val. &c.* docet hunc teneri ad profitendum etiam cum incommodo; modo non sit tale, ut intolerabile videatur. Ratio, quia si ita videtur se voluisse obstringere, ut non possit egredi, si ratio vivendi esset tolerabilis; nam e converso, si difficultatem valde gravem experiretur, non tenetur permanere, cum non videatur se voluisse obligare ad id quod sibi est moraliter impossibile. Ex hanc eandem nostram sententiam tenent *Less. l. 2. c. 41. n. 46. & Pal. D. 1. p. 4. n. 9.* qui non bene citantur a *Salm.* pro prima sententia.

Per quantum autem temporis is qui votum habet Religionis, differendo illud exequi, peccet graviter? Vide dicta *l. 3. n. 221. v. Quær.*

73 „ 4. Professo licentiam transeundi ad Ordinem „ laxiorem Episcopus, vel Prælatus Ordinis exem- „ ptus cum consensu Capituli dispensative ex justa „ causa dare potest. *Laym. l. c. Less. l. 2. c. 41.* „ *n. 103. Sanch. 6. mor. c. 7.*

„ 5. Professus ad Ordinem strictiorem, petita „ (licet non concessa) Prælati sui licentia, ex „ justa causa transire potest. Quod addo, quia hu- „ jusmodi transitus sine causa temere fieri non de- „ bet. Quod si fiat, spectanda est austeritas circa „ silentium, & solitudinem, idque non tantum se- „ cundum institutum Regulæ, sed etiam secundum „ observationem præsentem. Probatur *ex c. Licet;* „ *de Regularibus, V. Laym. Less. Sanch. ll. cc.*

Ex dictis resolvuntur hi Casus.

„ 1. Canonici regulares ad Monachos transire „ possunt, non contra, cum Religio Monachorum „ austerior sit, *Laym. l. c.*

„ 2. Professus Regulam strictiorem, si ea non „ servetur in suo Monasterio, aliove ejusdem Or- „ dinis, nec sit spes reformationis, potest transire „ ad Ordinem laxiorem, in quo Regula servetur: „ ita ut, considerato præsenti statu, ducat vitam „ strictiorem. *Laym. l. 4. tr. 5. c. 6. n. 10. ex* „ *Sanch. Rodr. &c.*

Bene potest Religiosus ex suo Ordine ad alium strictiorem transire, petita licentia a suo Prælato, quamvis negata; ita *S. Th. 2. 2. q. 189. a. 8.* & DD. communiter ex *c. Licet 18. de Reg.* ubi Innocentius III. sic præscribit: *Postquam* (Monachus) *a Prælato suo transeundi licentiam postulaverit ... libere potest sanctioris vitæ propositum adimplere, non obstante proterva indiscreti contradictione Prælati.* Debet tamen Subditus Prælati responsum exspectare usque ad tempus, quo Superior valeat examinare, an debeat vel ne licentiam impertire. Contra vero, re perpensa, tenetur Prælatus licentiam concedere, statim ac videt nihil obstare. *Prælatus* (addit Pontifex) *subdito sine difficultate, & pravitate qualibet debet transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitus inspiratum.* Hinc communiter tradunt *Suar. t. 4. de Relig. tr. 8. l. 3. c. 10. n. 17. Sylv. verb. Religio 4. q. 1. n. 3. Pell. tr. 3. c. 5. n. 139. Pal. Disp. 4. p. 26. §. 3. n. 1. Lez. t. 1. c. 22. n. 13. Miranda t. 1. q. 31. a. 6. Salm. tr. 15. c. 5. n. 68. &c.* quod Prælatus graviter peccaret, si sine justa causa licentiam denegaret, quia gravem irrogaret subdito injustitiam, eum a perfectiori statu retrahendo, idque confirmatur ex verbis Innocentii relatis, ubi dicitur proterva contradictio Prælati, qui injuste licentiam denegat. *Non obstante proterva indiscreti contradictione Prælati.*

Diximus injuste, nam tres sunt justæ causæ, ex quibus Superior valet denegare licentiam, juxta verba ejusdem Pontificis in *cit. cap. Licet.* Ex 1. Si subditus *ex temeritate vel levitate* vellet transire, puta si duceretur ex ira alicujus offensionis acceptæ, aut ex fine consequendi aliquod temporale commodum. In dubio tamen negativo præsumitur recto animo procedere, ut dicunt *Suar. l. c. c. 9. n. 2. & Bonac. q. 2. p. 9. §. 3.* In dubio autem positivo standum judicio Superioris tam Subditi, quam Prælati Conventus, nempe Generalis, vel Provincialis, ut præcipit Pontifex *eod. c. Licet.* 2. Si transitus redundet *in jacturam sui Ordinis: quoniam communis utilitas* (verba textus) *privatæ utilitati præfertur.* Sed pro hujusmodi *jactura* non porro reputatur illa, quam præferret Ordo ex privatione exempli illius boni Religiosi;

nam si talis sufficeret jactura, nemini transire ad arctiorem ordinem liceret; nomine *jacturæ* intelligunt *Salm. n.* 61. *cum Portell. &c.* Si v. g. Monachus ille esset Doctor, vel arte peritissimus, ita ut ex ejus deficientia Religio notabile reciperet damnum. 3. Si ex transitu Ordo gravem pateretur *injuriam*, sive dedecus, ita ut deinde ab aliis notabiliter despiceretur, vide *Salm. cit. n.* 61. Hoc dedecus ordinarie abesse censeo, si pateat alterum Ordinem certe in Regulæ perfectione præcellere.

Addendum, non licere Monacho hunc transitum intentare, si altera Religio quam optat nollet eum recipere, juxta præceptum Urbani VIII. (ut *in Bullar. t. 4. Constit.* 25.) qui dixit: *Non permittatur transire, nisi constiterit eam Religionem paratam esse eum recipere*. Sufficit autem, si nullum obstet impedimentum, licentia Prælati Conventus, a quo petitur transitus, ut *Sylvest. verb. Religio 4. q. 5. Peyrin q. 1. c. 24. & Salm. n.* 63. Utrum autem transitus sine petitione licentiæ non solum sit illicitus, sed etiam invalidus? Affirmant *Less. c. 41, n. 101. Azor. c. 14. q. 6. Sanch. Dec. c. 7. n. 95. &c.* At valde probabiliter negant *Suar. l. 3. cap. 10. n. 22. Sylvest. l. c. q. 1. & Salm. c. 5. n. 67. Bon. Pelliz. &c.* quia nullum jus habetur irritans hunc transitum, & contra ipse transitus de jure naturæ valet, cum sit commutatio in melius.

74 Hic plures utiles quæstiones adnectere oportet. Quæ. I. An Parochus possit licite Religionem ingredi contradicente Episcopo? Omnino affirmandum ex *c. Duo sunt leg.* 19. *q.* 5. uti habetur: *Si quis Clericorum in Ecclesia sua sub Episcopo populum* (scilicet *proprium*, ut explicat *Glossa*) *retinet, & secnlariter vivit, si afflatus Spiritu Sancto in aliquo Monasterio, vel Regulari Canonica salvari se voluerit... etiam Episcopo contradicente eat liber nostra authoritate:* sic Urbanus II. ad Rufinum. Rationem autem hujus sanctionis dat *D. Th. 2. 2. q. 189. a.* 7. dicens: *Obligatio voti perpetui præfertur omni aliæ obligationi, obligari autem voto perpetuo, & solemni ad vacandum Divinis obsequiis competit proprie Episcopis, & Religiosis. Presbyteri autem curati, & Archidiaconi non obligantur voto perpetuo, & solemni ad curam Animarum retinendam, sicut ad hoc obligantur Episcopi; Unde Episcopi non possunt deserere Prælaturam absque auctoritate Pontificis, ut extra de Regul. &c. c. Licet, Archidiaconi autem, & Presbyteri curati possunt libere abrenunciare Episcopo curam eis commissam sine licentia Papæ.* Deinde *S. Th.* (*ad 2. d. a.* 8.) affert textum *D. Hieronymi* ad Vigilantium sic dicentis: *Tu dicis, si omnes se clauserint, quis seculares homines lacrifaciet: quis peccantes ad virtutes poterit exhortari, &c.* Respondet S. Hieronymus: *Rara est virtus, nec a pluribus appetitur.* Hæc omnia uti certa enunciat N. SS. P. Bened. XIV. in sua Bulla, quæ incipit. *Ex quo dilectus*, edita die 14. Januarii 1747. (*in Bullar. t. 2. n. 69. p.* 169.): Attamen non dubitat idem Pontifex, quin Parochus omnino teneatur, *non tam officio* (verba Bullæ) *& honestate, quam naturalis legis præcepto*, certiorem facere Episcopum de suo suscepto consilio, antequam Religionem ingrediatur, ne grex sine custode deseratur; Si vero Episcopus deinde dissentiat: *Presbyterum non adstringet* (ait Pontifex), *quominus Religionem ingredi valeat*. Insuper decernit ibidem Beneficium non vacare, nisi post Professionem, & interim Parochum fructus illius lucrari, ac si legitimo impedimento detineretur. Et idem statuit de omnibus aliis Beneficiariis, juxta opinionem traditam a *Suar. de Relig. t. 3. l. 5. c. 16. n. 12. & Sanch. Dec. l. 7. c. 4. n. 7. &c.*

Quær. II. Quid dicendum de Clericis, aut aliis Beneficiariis non curatis? Respondeo: Quamvis isti ex officio, & honestate teneantur suos Episcopos certiorare de suo Religionem ingrediendi proposito, non peccant tamen, ut declarat N. SS. Bened. XIV. in Bulla mox citata, si id omittant ob metum reverentialem, ne forte ab ejus desiderii implemento revocentur. Certum autem est non posse Episcopos impedire suos Clericos, ne Religionem ingrediantur, ut habetur in *c. Clerici.* 19. *q.* 1. ubi ex Concil. Tolet. IV. dicitur: *Clerici qui Monachorum propositum appetunt, quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberos eis ab Episcopo in Monasteriis largiri oportet ingressus, nec interdici propositum eorum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.* Hunc & consimiles Canones laudat, & approbat præfatus N. Pontifex; Necnon affirmat id non tantum intelligi de Religionibus vitæ contemplativæ, sed etiam activæ. 75

Declarat tamen, quod Episcopus bene posset revocare suum Clericum a Religione, si ejus ingressus gravi detrimento esset Ecclesiæ cui erat addictus, his verbis: *Quod vero jus certis in casibus certisque de causis competit Superiori Ordinis laxioris, ut suum subditum Regularem ad strictiorem Ordinem digressum, etiam post solemnem Professionem in eo emissam, repetere & revocare valeat; Idem similiter certis in casibus, justisque exigentibus causis, Episcopo competit, ut suum Clericum secularem Ordini Regulari adscriptum repetere possit. Hoc tradit clarissimus Canonum Doctor Innoc. IV. ad sæpe citatum c. Licet de Regul. cujus hæc sunt verba:* Clericus potest transire ad Religionem, non petita licentia, etiamsi contradicatur: Crederemus tamen quod posset eum repetere, si ex transitu suo prima Ecclesia gravem sustineret jacturam... *Satis itaque provisum est etiam Episcopo, qui factum Clerici sui ad Regularia Claustra se invito digressi impugnare velit.* Ceterum, cum accidisset casus, quod Archidiaconus quidam ad societatem JESU transisset; & Eminentiss. Cardinalis Quirinus, conquerens quod se invito hoc fecisset, integro libello typis edito contendebat, ut Papa declararet Clericos non posse sine Episcopi licentia Religionem ingredi; noster Pontifex respondit, uti in simili casu D. Gregorius (*Epist.* 35. *l.* 12.) cuidam alii Episcopo responderat, tales Clericos nedum a suo proposito non esse impediendos, sed potius ad perseverantiam hortandos & confirmandos.

Quær. III. Quibus casibus liceat Episcopis ad Religionem transire? Jam supra dictum est ex *D. Th. in cit. q. 189. a. 7. & q. 185. a.* 4. quod Episcopi nequeunt deserere Ecclesiam assumptam ob votum perpetuum eam non relinquendi, nisi authoritate Papæ, & ex justa causa, ut etiam exprimitur in *d. c. Licet.* Justæ autem causæ, ut Episcopus possit Ecclesiæ suæ renunciare (ut docet idem Angelicus, & habentur in *c. Nisi de Renunc.*) sunt. I. ob defectum proprium, scilicet si sit simoniacus, irregu- 76

gularis, vel indoctus, senex, infirmus. II. ob defectus subditorum, si in eis non possit proficere. III. ob scandalum aliorum, non vero si scandalum oriatur ex malitia aliquorum volentium justitiam conculcare. Quapropter dicendum, quod Episcopi sine aliqua ex prædictis causis nequeunt Ecclesias renunciare, etiam ad finem Religionem ingrediendi. Et ita nec etiam possunt Ecclesias permutare, uti expresse habetur ex *Can. 15. Concilii Nicæni I.* & Idem habetur in *Can. 5. Concilii Calcedo. & in Ep. II. ad Anastasium*. Rationem affert *S. Hieronymus Epist.* 83. ad *Oceanum*, ubi memorans de prædicto *Can. 15. Nicæni*, ait: *Ne virginis paupercula societate contempta, ditioris adulteræ quærat amplexus*. Merito igitur ait *Cabass. (Hist. Concil. p. 115.)* has translationes vetitas fuisse, quia vitio cupiditatis adscribuntur, cum nemo reperiatur, qui a ditiore Episcopatu ad pauperiorem transeat. An autem translatio Episcoporum vetetur de jure Divino? Vide *infra n. 104.*

77 Hic autem oportet ad trutinam adducere duas alias quæstiones summopere quoad praxim scitu utiles. Quæritur IV. An peccent graviter Parentes, qui avertunt filios a Statu Religioso, sine justa causa? Si avertunt injuriose per minas, aut vim, vel fraudem, nullus excusat eos a peccato mortali. Si vero aversio fit tantum precibus, vel promissionibus, censet *P. Suar. tr. 3. de Rel. l. 5. c. 9. n. 9.* hoc ex genere suo non esse peccatum grave; quia (ut ait) ex una parte ibi non intervenit injuria, licet enim filius grave damnum patiatur, non tamen patitur involuntarie, sed libere consentiens; ex altera, filius non inducitur ad malum, sed tantum abstrahitur a bono ad salutem non necessario. Sed omnino tenendum cum communi DD. sententia, hos Parentes peccare graviter, qui sive fraude aut vi, sive precibus, promissionibus, aut alio modo filios a Religione distrahunt. Ita *Nav. Man. c. 14. n. 44. cum S. Antonin. Palud. Sylvest. Ang. Tab. & communi*; item *Mol. t. 3. tr. 4. D. 51. §. Secunda vero*, *Tourn. t. 3. p. 376. R. 2. Abelly p. 344. Salm. de 4. Pr. c. un. n. 29. Anacl. eod. tit. p. 319. n. 19. Spor. t. 1. p. 291. n. 21. Elbel t. 2. p. 195. n. 538. Mazzotta t. 1. p. 483. P. Conc. t. 4. p. 222. n. 11. cum Soto, P. Nav. Arag. Sayr. & Led.* item *apud Leand. D. 6. q. 17. Trull. Miranda, Fagund. Bord. & Dic.* Et plures horum AA. damnant de mortali, non solum parentes, sed etiam extraneos, qui alios avertunt a Statu Religioso. Ratio, quia hoc non potest esse sine gravi damno illius, qui a Religione distrahitur, ut fatetur ipse *Suarez*; Unde, sive id fiat vi aut fraude, sive precibus, aut alio modo, non potest a peccato gravi excusari. Et idem *Suar.* videtur tandem in nostram sententiam descendere, dum *l. c. in fin.* sic concludit: *Licet verum sit id non esse tam grave peccatum, est tamen sine dubio peccatum multum repugnans ordini charitatis, & respectui Dei, a cujus majori obsequio homo separatur*. Si igitur tale peccatum multum repugnat ordini charitatis, quis dicet illud non esse grave? Hæc autem ratio comprehendit non solum Parentes, sed etiam extraneos. Sed Parentes avertentes filios a Religione puto duplici peccato gravi delinquere, nam præter peccatum contra charitatem, ut vidimus, committunt alterum peccatum contra pietatem, dum ipsi ex officio eorum proprio educationis tenentur sub gravi incumbere spirituali profectui suorum filiorum, ut bene advertit *Bon. de 4. Præc. D. 6. q. un. part. 5. n. 2.* Non tamen propterea nego, quod plures Parentes excusari possunt a mortali, saltem per aliquod breve tempus, ratione ignorantiæ, vel inadvertentiæ, quæ de facili eis inesse potest ob vehementem carnis affectionem erga filios.

Quær. V. An & quomodo aliquis a Deo vocatus 78
ad Religionem peccet, si Vocationem suam negligat adimplere? Respondemus, quod negligere Vocationem Religiosam, per se non est peccatum; Divina enim Consilia per se non obligant ad culpam. Id tamen ratione periculi æternæ salutis, cui vocatus se committit, electionem status faciens non juxta Divinum Beneplacitum, non potest ab aliqua culpa excusari. Et quidem, si quis crederet, quod in seculo manens damnationem incurreret, tum ob suam fragilitatem quam inter seculi occasiones expertus est, tum ob carentiam auxiliorum quæ in Religione haberet; non potest excusari a peccato gravi, cum in grave discrimen salutis suæ se injiciat. Ita *Less. de Statu vit. elig. q. 8. n. 94.* qui prius dicit, eum, qui nondum se voto obstrinxerit, non peccare, si non ingrediatur Religionem, ad quam est vocatus: Sic tamen subdit; *Si conscientia dictet tibi (quod sæpe accidit) te desertum iri a Deo, nisi Divinæ Vocationi obtemperes: te periturum, si manseris in seculo, &c. tunc peccatum est non sequi Divinam Vocationem*.

Utrum autem sit in malo statu conscientiæ eorum, qui certi moraliter jam facti de Vocatione Dei ad Religionem, nituntur sibi suadere, manendo in seculo, vel in illud redeundo, salutem suam æque facile facere posse? Non videtur dubitandum, quod isti magno discrimini salutis se exponunt. Nam *Habert. de Sacr. Ord. p. 5. c. 1. §. 2.* loquens de eo qui non suscipit statum a Deo sibi destinatum, sic ait, *Non sine magnis difficultatibus poterit saluti suæ consulere: manebitque in corpore Ecclesiæ velut membrum in corpore humano suis sedibus motum, quod servire potest, sed ægre admodum, & cum quadam deformitate*. Deinde recte concludit: *Licet, absolute loquendo, salvari possit, difficile tamen ingredietur viam humilitatis, & pænitentiæ, qua sola ipsi patet ingressus ad vitam*. Ideo S. Gregorius (*Hom. 20. in Evang.*) scribens ad Mauritium Imperatorem, qui per suum Edictum prohibuerat, ne Milites fierent Religiosi, scripsit hanc legem esse iniquam, cum pluribus Cœlum clauderet: *Nam plerique sunt* (en verba, & ratio S. Doct.) *qui, nisi omnia reliquerint, salvari apud Deum nullatenus possunt*. Ratio autem hujus periculi est, quia qui in seculo manet, contra Dei Vocationem, non habebit congrua Gratiæ auxilia, quæ in Religione Deus ipsi præparavit: & ideo illis destitutus difficulter seculi tentationibus resistet, & sic succumbens damnationem incurret. Præterea, si alter, qui vocato ad Religionem dissuadet ingressum, vel suadet egressum, etiam sine vi, aut fraude; peccat mortaliter, ut vidimus supra in quæstione præcedenti docere communiter Doctores, eo quod induceret vocatum ad subeundum grave damnum, licet is omnino sponte illud patiatur. Si ergo qui alteri consulit, ut damnum sibi inferat, non excusatur a peccato mortali, nescio quomodo poterit excusari ille ipse, qui sibi tale damnum infert.

Ceterum, nolo in hoc puncto absolutum judicium proferre: Sapientibus illud remitto. Interim Deum in-

instanter rogemus, ut ab hoc discrimine per suam Misericordiam nos prorsus avertat; cum innumeris in eventibus funestis legamus in Historiis tragice executas minas, quas proferunt Scripturæ in hujusmodi Divinæ Vocationis desertores: In Isaia enim habetur: *Væ filii desertores, ut faceretis consilium, & non ex me; & ordiremini telam, & non per spiritum meum*. 30. 1. In Job: *Deus inultum abire non patitur: ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus*. 14. In Proverbiorum autem Libro id expressius legitur in *c*. 1. *v*. 24. ubi singula verba animadvertenda: *En proferam spiritum meum* (ecce Divina Vocatio), *quia vocavi & renuistis ... Despexistis consilium meum ... Ego quoque in interitu vestro videbo & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas, & interitus, quasi tempestas ingruerit* (tempestas nempe tentationum, & periculorum, quibus seculum abundat); *quando venerit super vos tribulatio & angustia, tunc invocabunt me, & non exaudiam. Mane consurgent, & non invenient me, eo quod exosam habuerint disciplinam, nec acquieverint consilio meo:* (nota quod loquitur Deus, non de præcepto, sed de disciplina, & consilio) *& detraxerint universæ correctioni meæ:* (hic improperantur qui parvipendentes Vocationem dicunt in omni statu æque secure salutem consequi posse) *Comedent igitur fructus vitæ suæ, suisque consiliis saturabuntur*. (En punitio eligentium statum non secundum Divinum, sed proprium consilium) *Aversio parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos:* (ruent isti ad quamcumque levem seculi tentationem, & ipsa seculi bona servient eisdem ad perditionem). Hinc S. Bernardus sic alloquitur vocatos ad Religionem: *Periclitatur castitas in deliciis, humilitas in divitiis, pietas in negotiis, veritas in multiloquio, charitas in seculo nequam; Fugite de medio Babylonis, salvate animas vestras*. Ex his omnibus velim, ut sedulo perpendant ii qui Vocationem Religiosam negligunt, an merito expavescere debeant, utrum existant, necne, in malo statu.

Sed dices, omnes ne igitur tenentur Religionem ingredi, ut salventur? Respondeo, & distinguo: si loqueris de non vocatis, utique non tenentur: quia Deus in Seculo præstabit eis auxilia opportuna ad salutem. Si vero loqueris de vocatis, dico teneri, quia Deus negabit ipsis auxilia, quæ in Religione eis parata habebit, & quibus destituti, licet auxiliis ordinariis salvari possent, de facto tamen difficulter salutem adipiscentur, cum proferat S. Cyprianus: *Ordine suo, non arbitrio nostro, virtus Spiritus Sancti ministratur*.

DUBIUM VI.

Ad quid teneantur Religiosi ejecti, & fugitivi?

79 *Ob quas causas possint Religiosi e Religione pelli?*
80 *Quæ possint acquirere Ejecti? Quæ Apostatæ?*
81 *Ad quid teneantur Ejecti?*
82 *Ad quid Prælati teneantur erga Apostatas, vel Ejectos?*

„ Suppono, Religiosum justas ob causas e Re- 79
„ ligione expelli posse: 1. Si in gravi, vel perni-
„ cioso crimine existens, notorie incorrigibilis ap-
„ pareat; in quo tamen casu Moniales perpetuo po-
„ tius carceri mancipandas, quam ejiciendas, putat
„ *Sanch. l.* 6. *mor. c* 9. 2. Si ob criminis infamiam,
„ sine gravi Ordinis damno, tolerari nequeat; 3.
„ Si in admissione reticuerit impedimentum, vel es-
„ sentiale, vel saltem admodum grave, v. g. le-
„ pram &c. ut docent *Nav. Sa*, ver. *Religio n.* 34.
„ *Sanc.* 6. *mor. c.* 4. *n.* 56. Ratio est, quia in re
„ admodum gravi decepit, ita ut fraus dederit cau-
„ sam admissioni: Vide *Dian. p.* 9. *t.* 9. *R.* 57. ubi
„ docet, quod, licet hactenus ex communi senten-
„ tia *Sanc. Suar. Azor. Rodr. &c.* Religiosi pro-
„ pter delictum aliquod grave, etiam semel perpe-
„ tratum potuerint expelli, jam tamen propter de-
„ clarationem Urban. VIII. editam anno 1624. per
„ nulla privilegia possunt expelli e Religione (ex-
„ cepta Societ. JESU), nisi sint incorrigibiles: ta-
„ les autem non censeantur, nisi unius anni jeju-
„ nio, & pœnitentia in carcere sint probati.
„ Hoc supposito, Resp. 1. Professus ex Religione
„ ob culpam ejectus manet Religiosus, votisque ad-
„ strictus. *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 53. ex communi.

Unde resolvuntur hi Casus:

„ 1. Ejectus rerum, quas acquirit, usum, & ad- 80
„ ministrationem tantum sibi vendicare potest, non
„ autem dominium: neque illud acquiritur Mona-
„ sterio, cujus non est membrum amplius, sed Ec-
„ clesiæ, in qua Beneficium habet; vel Papæ, si
„ Beneficium non habet, & exemptus est. Quod,
„ si non sit exemptus, Episcopo loci. *Laym. l. c.*
„ *ex. Mol. & Less.*
„ Dixi, *Ejectus*; quia fugitivos, & apostatas,
„ iis exceptis, quæ ex Beneficio Ecclesiastico acce-
„ ptata sunt, Monasterio acquirere verius est, si il-
„ lud dominii in communi capax sit, sin minus,
„ Sedi Apostolicæ. Ratio est quia Monasterium,
„ instar servorum eos vendicare, & reducere pote-
„ rat. *Laym. l. c. Az. Sylv. &c.*
„ 2. Ejectus per culpam, non omnino solutus 81
„ est voto Obedientiæ, etsi ejus executio magna ex
„ parte cesset: quia caret Superiore, a quo dirigatur;
„ Debet tamen illud servare in præparatione animi,
„ si recipiatur, *Laym. l. c. ex Nav. & Less.*
„ 3. Idem a reliquis monasticis observantiis, &
„ regulis, ut a jejuniis, vigiliis, delectu ciborum,
„ & similibus liber est, *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 14. *Sa*
„ *n.* 40. *Nav. et alii.* * (*Cum Bon. Lez. Pal.*
„ *et Salm. de Stat. Rel. c.* 5. *n.* 94. *Nec tenetur*
„ *ad officium Divinum, nisi sit in Sacris, ut Salm.*
„ *de Horis c.* 2. *n.* 10. *Idem dicitur de damnato*
„ *ad triremes ib. Idem dicunt ibi Lez. Bon. Sot.*
„ *etc. de perpetuo degente cum licentia extra Mo-*
„ *nasterium: sed probabilius hoc negant Pal. Sua-*
„ *rez, Nav. cum Salm. l. c.*)* contra *Less. Sanch.*
„ *etc.* Ratio est, quia talium observatio non comi-
„ tatur simpliciter professionem votorum substantia-
„ lium, sed statum regularem, e quo ille est expulsus.
„ 4. Etsi non sit improbabile, quod docent *Nav.*
„ *et Az.* probatque *Rodr.* ejectum tuto manere ex-
„ tra

„ tra suum Ordinem, nec teneri receptionem petere, eo quod justæ sententiæ suæ ejectionis se conformare possit: contrarium tamen communius est, & probabilius. Ratio est, quia, cum sit obligatus votis, tenetur se qualificare, ut vota sua convenienter professioni exequi possit. * (*Ideo tenetur se corrigere. Salm. d. c. 5. n. 102.*) * Quæ ratio magis probat, si Ordo ipsum revocet. *Laym. l. c. n.* 6. ex *Sylv., Sanch. et Less.*

„ 5. Ejectus potest tuto in seculo manere, si in Monasterio non recipiatur, nisi Religionem laxiorem inire malit; quia aliam non vovit, neque per ipsum (ut suppono) jam stat, quominus in sua recipiatur. Ita *Rodr. Laym. etc. l. c.* Ubi addit Prælatos posse aliquem sub conditione ejicere, ut vel aliam Religionem intret, vel ad suam revertatur; imo etiam Ordinarii locorum ejectos ad hoc cogere possunt. Ratio est, quod tales non sine periculo, & scandalo aliorum in seculo vivant. Vide *Laym. l. c. n.* 8. *et* 9.

82 „ Respond. 2. Prælati Ordinum fugitivos, & apostatas requirere tenentur; si absque gravi Ordinis damno possint, & non omnino incorrigibiles videantur. Ita *Sanch. l. c.* Ratio prioris partis est, quia jure Divino, & naturali tenentur Prælati prospicere eorum saluti. Ratio posterioris est, quia si ob justam causam possint ejici, ob eandem etiam, postquam malitiose exierunt, poterunt non recipi. *Laym. l. c. n. 7. Sanch. etc.* Dixi, *fugitivos, et apostatas*: quia per sententiam justam ejectos, etsi se correxerint, necessario recipiendos negant, *Sanch. l. c. et Az. l.* 12. *c.* 17. Affirmant *Nav. Mol. t.* 1. *d.* 140. *Less. l.* 2. *c.* 41. *d.* 15. Utrique probabiliter.

„ Quæres, an professus in uno Monasterio possit cogi, ut se transferat ad aliud.

„ Resp. posse, si plura Monasteria faciunt unum corpus sub uno capite; secus, si singula subsint suis Superioribus sub Episcopo, vel immediate sub Papa. Ratio est, quia non vovit obedientiam, nisi in hoc Conventu. *Laym. l.* 6. *n.* 10. Vide etiam *Sanch. l.* 6. *mor. c.* 32.

CAPUT II.

De Statu Clericorum.

„ Clerici generaliter dicuntur illi, qui Sacris Ordinibus, vel prima saltem tonsura sunt initiati. Ad quorum statum cum multa pertineant, de quibus alibi agendum, hic agemus de Beneficiis Ecclesiasticis, Horis Canonicis, & aliis paucis.

DUBIUM I.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

ARTICULUS I.

Quid, et quotuplex Beneficium Ecclesiasticum

83 *Quid est Beneficium?*
84 *Quotuplex est?*

83 „ Resp. 1. Beneficium Ecclesiasticum est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, propter Officium aliquod spirituale, auctoritate Ecclesiæ constitutum, Ita *Laym. l.* 4. *t.* 2. *c.* 1. *Less. l.* 2. *c.* 35. *d.* 1.

„ Dicitur 1. *Jus perpetuum*: quia in Beneficio duo jura a se mutuo separabilia distinguuntur; Est jus seu potestas exercendi muneris spiritualis, eique simpliciter spirituale. Alterum est jus percipiendi reditus Ecclesiasticos: quod, etsi secundum se sit temporale, quatenus tamen fundatur in officio spirituali, eique annexum est, spiritualitatem aliquam participat.

„ Dicitur 2. *Auctoritate Ecclesiæ, etc.* quia solius Prælati est officia in Ecclesia instituere, eisque proventus Ecclesiasticos annectere; ipsiusque est respicere, quot, & qualibus ministris Ecclesia egeat.

Resp. 2. Beneficium dividitur 1. in Seculare quod 84
pro Secularibus, & Regulare, quod pro Regularibus est institutum. Unde sine dispensatione nec seculare Regulari, nec contra conferri potest. Porro omne Beneficium præsumitur esse seculare, nisi probetur esse regulare, vel ex prima sui institutione, vel per possessionem pacificam 40. annorum; per eam enim ex seculari fit regulare, & contra.

„ 2. Beneficium aliud est duplex, aliud simplex. Duplex dicitur, quod est cum administratione, ut Papatus, Episcopatus, & omnia quæ dicuntur dignitatis, hoc est, quæ habent præeminentiam, cum jurisdictione in foro externo, ut Præpositura, Decanatus, Archidiaconatus, Abbatia sive secularis sive regularis, Prioratus claustralis. Item personatus, qui est eminentia in Ecclesia sine jurisdictione, v. gr. locus honorificus in choro, in processionibus, suffragiis ferendis, ut Cantoria, & similes. Item Beneficia, quæ dicuntur Officia, habentque administrationem rerum Ecclesiasticarum sine jurisdictione, ut Custos, Thesaurarius, Primicerius, Archipresbyter. Denique duplicia dicuntur Beneficia curata; hæc enim omnia duplici onere, & cura constricta censentur, cum præter recitationem precum omnibus communem, habeant aliquam administrationem, & eminentiam. Simplicia dicuntur, quæ tantum sunt instituta ad Officia Divina obeunda, neque administrationem, vel eminentiam singularem habent; ut Canonicatus sive seculares, sive regulares, Capellaniæ, V. *Laym. l. c. et Less. l.* 2. *c.* 34. *d.* 2.

ARTICULUS II.

Quomodo acquirantur, & conferantur Beneficia?

85 *Quibus modis acquirantur Beneficia?*
86 *Quinam sint proprie collatores Beneficiorum?*
87 *Quid; & quotuplex sit Juspatronatus?*
88 *Quando Patronus teneatur præsentare.*
89 *An pendente lite currat tempus præsentationis?*
90 *Quid faciendum, si multi præsententur?*
91 *An peccent non præsentantes digniores ad Beneficia? Certum est de promoventibus ad Cardinalatus, & Episcopatus? 92. Id certum est etiam de Episcopis non eligentibus digniores ad Parochias.*
93 *Quid, si electio fit ad Beneficia simplicia? usque ad* 96.

97 *An Patroni non præsentantes digniores peccent graviter?*
98 *An ad idem teneantur resignantes?* 99. *Verior sententia.*
100 *An eligendi digniores ad Prælaturas Regulares?*
101 *Vera sententia.*
102 *An electio digni, omisso digniori, sit valida?*
103 *Probabilior sententia.*
104 *An Episcopi digniores sint transferendi ad majores Ecclesias? Et hic, an translatio Episcoporum vetetur jure Divino?* 105. *Quid, si absit justa causa?*
106 *An eligentes minus dignum teneantur ad restitutionem? Et cui?* 107. *An sententia negativa sit probabilis?*
108 *An teneantur ad restitutionem id suadentes?*
109 *Quid, si Beneficium conferatur per concursum?*
110 *An eo casu minus dignus electus teneatur resarcire damnum Ecclesiæ, vel digniori?*
111 *An examinatores teneantur denunciare digniores?*

85 „ Resp. 1. Beneficia Ecclesiastica uno ex tribus modis communiter acquiruntur: 1. Per *electionem*, v. gr. Canonicorum; vel etiam postulatiouem (quæ est electio ejus, qui non erat de Capitulo, vel de jure non erat capax), & confirmationem Superioris, si electum, vel postulatum idoneum esse intelligat. 2. Per *præsentationem* Patroni præviam, & institutionem subsecutam a Prælato Ecclesiæ factam, si præsentatus sit idoneus. Etsi vero Patronos præsentato jus ad rem conferat, ita ut Beneficium alteri conferri nequeat, jus tamen in re, & collatio Beneficii per institutionem datur. 3. Per *collationem* liberam, quando Beneficium solo jure Prælati datur, nec Patronatus juri subest. Unde etiam Beneficia ex modo conferendi dividuntur in Electiva, Patronata, & Libera.

86 „ Resp. 2. In qualibet Diœcesi Episcopus est proprius collator Beneficiorum, nisi ex legitima præscriptione hoc jus alteri competat: supremus autem, & universalis collator omnium Beneficiorum non patronatorum est Papa. *Less. l.* 2. *c.* 35. *d.* 10. Ratio prioris, quia Episcopus in sua Diœcesi est moderator Sacrorum: ergo ipsius est Officia Sacra conferre. Ratio posterioris est, quia Papa est supremus dispensator bonorum Ecclesiasticorum, & Ordinatius Ordinariorum. Potest autem Papa tribus modis Beneficia conferre, 1. Jure præventionis. 2. Jure concursus. 3. Jure devolutionis, de quibus vide *Less. l. c.* ubi notat, jure præventionis, & concursus ad vitandas lites rarius Papam uti, imo per concordata Germaniæ inter Sedem Apostolicam, & Fridericum Imperatorem, per Constitutionem Nicolai V. quæ incipit: *Ad Sacra, etc.* alterni tantum menses Papæ collationi reservantur, scilicet Januarius, Martius, &c. reliqui vero Ordinariis collatoribus relinquuntur. Imo, si per tres menses, a die notæ vacationis, in loco Beneficii nulla dispositio, vel gratia Papæ appareat, Ordinarius conferre potest. Similiter, mortuo Papa, quamdiu Sedes vacat. *Less. l. c. Laym. c.* 20. Quod si autem Pontifex, & Ordinarius eodem die idem Beneficium diversis contulerint, & neutrius collationis prioritas appareat, præferendus est, qui invenitur in possessione, quia pro eo jus præsumit. Si neuter est in possessione, præfertur provisus a Pontifice, ob dignitatem provisoris. *Barb. et Bard. d.* 6. *c.* 6. §. 10. *ex c. Si a Sede.* Denique, si ultima nocte mensis Episcopalis Beneficium cœperit vacare, in dubio, utrum, ante, an post mediam noctem, qua incipit mensis Papalis, si nemo sit in possessione, nec ulla provisio, præsumptio juris est pro Ordinario. *Gonzal. Barbos. Bard. d.* 6. *c.* 6. §. 11.

„ Quæres 1. Quid, & quotuplex sit Jus patronatus? 87

„ Resp. 1. Esse potestatem præsentandi ab Beneficium Ecclesiasticum vacans. Resp. 2. Esse duplex, scilicet jus patronatus Ecclesiastici, & jus patronatus laici, quod alicui competit, quia ex bonis patrimonialibus Ecclesiam fundavit, vel dotavit, vel erexit. *Laym. l.* 4. *tr.* 2. *c.* 12. *n.* 3. *et* 4.

„ Quæres 2. Quando Patronus teneatur præsentare, Beneficio vacante? Respond. Si patronatus 88 sit laicus, teneri intra 4. menses: * (*Ex c. Quoniam. De jure patron.*) * Si Ecclesiasticus, intra 6. * (*Ex c. unico. §. Verum. De Jure Patr. in* 6. *Si mixtus, etiam intra* 6. *ut Salm. de Benef. c. un. n.* 273.) * intra quos, nisi fiat præsentatio, Beneficium fit liberum, ejusque dispositio pro ea vice devolvitur ad eum, cujus est instituere præsentatum.

Quæritur hic, an currat tempus præsentationis, 89 quando vertit lis super jurepatronatus? Nega, si lis sit inter Episcopum, & Patronum, vel inter ipsos præsentatos. Secus, si lis sit inter Patronos, v. g. si non conveniunt in præsentando; vel si contenditur, cui competat jus præsentandi; *Salm. tr.* 28. *de Ben. c. un. n.* 277. cum *Az. Zer. etc. ex c. Quoniam de Jurepatr.* Notant tamen *Salm. ib.* cum *Barb.* Episcopum tempus designatum posse per alios 6. menses prorogare; Sed non amplius ex *c.* 2. *de Conces. Præb.*

„ Quæres 3. Quid faciendum, si multi præsen- 90 tentur?

„ Resp. 1. Si Patronus, qui antea præsentavit Petrum, præsentet postea Paulum, velitque hunc præferri, poterit Prælatus instituere, utrum maluerit, si patronatus sit laicus: quia tunc præsentatio secunda non facit irritam primam, nec contra. Si tamen patronatus sit Ecclesiasticus, prior tempore erit potior jure, ex *c. Cum authent. de jure patronatus.* Resp. 2. Si ex duobus patronis, alter Petrum, alter Joannem præsentet, potest collator conferre, utri maluerit. * (*Sed preferre debet digniorem, etsi a minore parte Patronorum præsentatum, ex c. Quoniam de Jurepatr. Vide alia infra ex n. seq.*) * Imo juxta *Sylv.* Episcopus tunc tertio conferre potest, eo quod Patroni non conveniant. Resp. 3. Si multi Patroni inter se sint discordes, is instituendus, in quem plures conveniunt. Vide *Less. l. c. d.* 8. *Laym. l. c.*

.Hic oportet plures quæstiones discutere scitu ma- 91 xime necessarias circa collationem Beneficiorum. Quær. I. An sit obligatio eligendi digniores ad Bene-

neficia? Certum est 1. nullo modo excusari a peccato mortali eos, qui promovent minus dignos ad Episcopatus, & Cardinalatus. Habetur hoc ex *Trid. sess. 24. c. 1.* ubi declaratur: *Omnes vero & singulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcumque jus quacunque ratione a Sede Apostolica habent, aut alioquin operam suam præstant:.. in primis meminerint nihil se ad Dei Gloriam, et Populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, et Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant: eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, et Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed, eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint.* Ex quo patet peccare quidem graviter Pontifices, & Reges, qui ad præfatas Dignitates non digniores promovent. Ratio, quia, cum Beneficia, seu Dignitates prædictæ, sint instituta ad commune bonum Ecclesiæ, multum ipsi detrahunt, qui prætermittunt eligere magis idoneos ad Ecclesiarum regimen. Confirmatur ex Prop. 47. damn. ab Innocent. XI. quæ dicebat: *Cum dicit Concilium Tridentinum alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, et Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, ad Ecclesias promovent, Concilium vel primo videtur per hoc Digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo: Vel secundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; Vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.*

92 Certum est 2. quod Episcopi ab Beneficia curata pariter tenentur digniores eligere. Ratio est eadem, quæ supra declarata est, cum ad Parochos etiam pertineat salus Animarum. Et hoc pariter constat ex *c. 18. Trid. ejusdem sess. 24.* ubi dicitur; *Ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit.* Ex verbis autem Tridentini primo loco relatis, *quos Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint*, recte inferunt cum *S. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. Salm. App. de Benefic. n. 307. cum Soto, Cajet. &c.* quod major dignitas eligendorum non accipienda est absolute, sed respective ad utilitatem Ecclesiæ, & Fidelium. Ceteris autem paribus, dicunt *Salm. l. c. cum Barb. Hurt. &c.* censendum esse digniorem 1. Qui est senior. 2. Qui de suis bonis fundavit Ecclesiam. 3. Sacerdos in concursu non Sacerdotis. 4. Originarius respectu extranei. 5. Graduatus in aliqua scientia. 6. Qui præditus est majori sanctitate, aut prudentia, præferendus est ei qui sola scientia præeminet. 7. Potens & nobilis, quia hæc solent non parum conducere ad Ecclesiæ bonum. 8. Pauper præferendus est diviti. Ultimo notant *Pass. Leur. & Sigism. apud Croix l. 4. n. 594.* quod si quis sit probabiliter dignior, sed dubie minus dignus altero qui est certe dignus, potest hic certe dignus præferri.

93 Dubitatur 1. an peccent mortaliter Episcopi eligentes minus dignos ad Beneficia simplicia, omissis dignioribus? Adest duplex sententia. *Prima* sententia probabilis negat, quia, cum Beneficia non sint instituta (saltem primario) in bonum singulorum, sed in utilitatem Communitatis, modicum ei damnum infertur, si illa conferantur dignis, prætermissis dignioribus. Ita tenent *Nav. l. 2. de Rest. c. 2. n. 172. Sa verb. Beneficium, n. 42. Sotus l. 3. de Just. q. 6. ar. 2. Elbel t. 2. pag. 507. ar. 2. Sanch. Conf. l. 2. c. 1. dub. 2. n. 20. cum Salon. Gabr. Alex. & Abul.* item *Dic. Hurt. Vega, & Diana apud Salm. de Ben. n. 312.* & probabilem putant *Salm. n. 324. et Card. in dict. Prop. 47. damn. ab Innoc. XI. n. 9.* Ad textum autem, qui adducitur ab Adversariis in *c. un. Ut Eccles. Ben. sine dim. etc.* Ubi dicitur: *Debuisti Beneficium in persona magis idonea dispensare.* Respondet cum *Lugo de Just. D. 35. n. 11.* ibi reprehendi a Pontifice Episcopum, non quia non dispensavit digniori, sed quia dispensavit non idoneo, ut colligitur, judicio *Lugonis*, ex ejusdem Canonis initio. Ad alios textus vero, qui opponuntur, respondent in illis non haberi præceptum, sed tantum instructionem. Non desunt qui asserunt nullum esse peccatum eligere ad Beneficia simplicia etiam minus dignos, ut *P. Nav. Lod. Gutt. Garz. Nav. et Diana* apud *Cardon. d. n. 9.* qui adhuc probabile putat; Sed puto in hoc non recedendum a communi sententia, quæ saltem a veniali id non excusat: Quinimo recte *Sanch. n. 21. et Continuator Tourn. t. 1. p. 762. cum communi* damnat de mortali eligere minus dignum ad Canonicatus, quibus annexum est munus Pœnitentiariæ, vel concionandi, aut docendi.

Secunda tamen sententia communior, & probabilior docet sub gravi obligatione etiam ad Beneficia simplicia eligendos esse digniores. Ratio 1. quia, ut ait *S. Thom. 2. 2. q. 63. ad 1. Prælatus Ecclesiasticus non est dominus* (Beneficiorum) *ut ea possit dare pro libito, sed dispensator etc.* Unde peccat, qui aliis Beneficia distribuit, quam dignioribus, qui ad illa jus fortius habent; Si enim verum est (ut DD. communiter fatentur), quod Beneficia non solum sint instituta in bonum commune, sed etiam (licet minus principaliter) in præmia meritorum, patet inde ad illa majus habere jus, qui commune bonum magis promovent; Saltem Beneficia sunt bona communia, & ut alia etiam debentur iis, qui meritis præstant. Ratio 2. potior mihi, & *Lugoni* (qui prædictæ primæ rationi minime acquiescit) ea est, quia ipsa utilitas Ecclesiæ, ob quam sunt beneficia instituta, postulat de se, ut digniores promoveantur, alioquin Clerici parum incumberent ad digniores se reddendos, & sic valde deficeret Ecclesiæ utilitas; Hoc autem damnum non leve, sed satis notabile videtur. Ita *Less. l. 2. c. 33. dub. 14. Lugo de Justit. D. 35. n. 10. Pal. tr. 13. Disp. 2. p. 11. n. 8. Holzm. t. 1. p. 432. n. 419. Croix l. 4. n. 588. Viva in Propos. 47. Innoc. XI. n. 6. et 9. Roncaglia de Beneficiis c. 3. qu. 9.* qui spectata ratione putat contrariam carere probabilitate, item *Salm. de Benefic. n. 314. cum S. Anton. Caj. Az. Fill. Garcia, et aliis plurimis.*

Limitant tamen DD. & dicunt non esse peccatum mortale, 1. Si prætermittatur dignior non passim, sed semel, vel bis, ut *Lugo l. c. n. 21. Nav. Az. et Fill.* apud *Croix d. n. 588.* item *Less. l. c. n. 66. cum Alex. Soto, Sa, Gabr. Angel. P. Nav. et Arag.* loquendo de Beneficiis mere simplicibus, ut Capellaniis, & etiam Canonicatibus, 94

non

non autem de iis quibus annexa est jurisdictio, vel functio magni momenti, ut supra; Ratio, quia tunc parum damni infertur Ecclesiæ. Hoc tamen nullo modo admittendum in Beneficiis curatis, pro quibus damnum Ecclesiæ, communiter loquendo, esset notabile. Imo *Vasq. Cov. et Caj.* tenent hoc esse mortale etiam in omnibus Beneficiis simplicibus, quia etiam violaretur in re gravi justitia distributiva. E converso, ait *Less. cum aliis n. 65.* quod dignior in his Beneficiis non habet tale jus strictum, ut illud violare sit mortale, cum violatio justitiæ distributivæ, ut asserit cum *Soto*, non sit semper mortale, nisi redundet etiam in violationem justitiæ commutativæ.

95 Limitant II. Si excessus dignitatis sit parvus, quia tunc damnum leve censetur. Ita *Less. n. 64. Lugo n. 21.* qui vocat commune cum *Nav. Sot. Gers. P. Nav. et Sylvest. Sanch. de Dub. 2. n. 326.* cum *Arag. Pal. Prado, etc.* Et in hoc casu dicunt electionem non excedere culpam venialem, etiamsi Electores præstiterint juramentum eligendi digniores, ut *Salm.* cum *Soto*, *Sanch. Pal. et Lugo*, qui *n.* 25. hoc admittit in his duabus, & sequenti limitatione. Hæc tamen limitatio nequaquam admittenda est quoad beneficia curata.

96 Limitant III. Si Beneficia sint parvi momenti, ut *Lugo* ex *n.* 21. communiter cum *Nav. Sylvest. Gers. Arag. Salon. Viva l. c. n.* 6. item *Less. Reg. Reb. Mald. apud Croix n.* 588. item *Sotus, Valent. Bann. Rodr.* apud *Dianam p.* 5. *tr.* 5. *R.* 13. Limitant IV. Si ex lege fundationis debeat eligi aliquis de aliqua Familia, Collegio, vel Oppido, ut *Tourn. t.* 1. *pag.* 762. *cum Sylvio.* Limitant V. Si prævidetur dignior brevi dimissurus Beneficium, ut *Holzm. p.* 432. *n.* 421. *cum Pichler.*

97 Dub. 2. an Patroni teneantur sub mortali præsentare digniores ad Beneficia? Distinguendum inter Beneficia curata; & simplicia. Si sint curata, certum est, 1. quod Patroni Episcopatuum, ut sunt Reges, ad id tenentur ex relato *c.* 1. *Trident. Sess.* 24. ut supra, ubi hoc declaravit Concilium de omnibus promoventibus, ut vidimus *n.* 91. Certum est 2. Quod si Patroni sunt Ecclesiastici, tenentur etiam digniores præsentare; ut sancivit Concilium *c.* 18. *dict. Sess.* 24. Sed dubium est, si Patroni sint laici? *Prima* sententia quam tenent *Pal. tr.* 13. *disp.* 2. *p.* 7. *n.* 6. *ac Garcia, P. Nav. et alii apud Salm. de Benefic. n.* 281. negat teneri ad præsentandos digniores, sive Beneficium sit simplex, sive curatum. Probant ex *Trident. d. c.* 18. ubi dicitur: *Quod si Juspatronatus laicorum fuerit, debeat qui a Patrono præsentatus erit, ab iisdem deputatis examinari, et non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti.* Ergo Concilium, ait *Palaus*, non aliud onus imponit laico, quam idoneum præsentare. Confirmant ex *cap. Monasterium.* 33. *Caus.* 17. *q.* 7. ubi dicitur: *Liceat illi Presbytero cui voluerit pro sacro officio illius Diœcesis cum consensu Episcopi, ne malus existat, commendare.* In quibus verbis *ne malus*, commentat *Glossa: Sufficit aliquem non malum esse*; Ut notat etiam *Glossa in c. licet cas.* 8. *q.* 1.

Sed omnino tenendum cum *secunda* sententia, quod in Beneficiis curatis teneatur sub gravi Patronus adhuc laicus præsentare digniorem. Hoc mihi certum videtur, quia in his Beneficiis eadem utique ratio currit, quæ in Episcopatibus, pro quibus jam declaravit Tridentinum, ut supra vidimus, a quibuscumque Patronis promovendos esse digniores. Idque videtur clare confirmari ex *Prop. dam.* 47. ut supra (ut bene advertit *Croix n.* 583.), quæ intelligenda est ex verbis, *quando fit concursus*, non solum de Episcopatibus, in quibus non fit concursus, sed etiam de Beneficiis curatis, quæ per concursum conferuntur. Si vero Beneficia sint simplicia, prout probabile est, Episcopos non teneri sub gravi ea dignioribus conferre, ita probabile etiam est ad hoc non teneri Patronos; sed quia probabilius est, ut diximus, illa dignioribus conferenda esse; Ita etiam probabilius censemus Patronos teneri sub gravi digniores præsentare. Ratio potissima, ut bene ait *Sanch. d. lib.* 2. *c.* 1. *Dub.* 5. *n.* 3. quia alias evenirent eadem inconvenientia, quæ sequuntur ex hoc quod Electores non eligant digniorem, prout supra animadvertimus, cum Episcopus non possit alioquin repellere præsentatum, si sit idoneus, etiamsi dignior omittatur. Nostram sententiam tenent *Sanch. l. cit. Croix n.* 584. *Viva l. cit. qu.* 4. *et Salm.* cum *Mol. Ban. Vasq. Azor. Less.* Et eandem tenet *Lugo dict. Dub.* 33. *n.* 39. quamvis excipiat Capellanias, quas quis pro libito in aliqua Capella suæ familiæ instituit, contra *Mol. Az. et Vasq.* apud *Viva Opusc. de Benefic. qu.* 4. *ar.* 2. *n.* 5. quia hoc concedunt tantum Fundatoribus, non autem successoribus.

Dub. 3. An resignantes Beneficia etiam debeant 98
digniorem quærere? In hoc plures diversæ adsunt sententiæ. *Prima* negat cum *Sanch. Consil. l.* 2. *c.* 1. *dub.* 7. *n.* 4. *Less. l.* 2. *c.* 34. *n.* 61. *cum Caj. Pal. tract.* 13. *Disp.* 2. *p.* 11. §. 2. *n.* 11. item *Azor. Hurtad. Mercad. Salon.* apud *Salm. n.* 350. *et Lugo* vocat communem *d. D.* 33. *n.* 49. cum *Malder. Sa, et Diana*, & ipse *Lugo* cum *Vasq.* probabilem vocat. Ratio, quia resignans sive commutans Beneficium non est dispensator boni communis, sed boni sui; unde non peccat contra justitiam distributivam. Nec peccat Episcopus tunc conferens Beneficium resignatario idoneo, quia tunc non tenetur digniorem quærere, decreta enim de eligendo digniore loquuntur de collatione per vacationem, non autem per resignationem. Sentit tamen *Less. l. c.* quod si offeratur resignanti persona multo dignior, tenebitur ex charitate erga commune bonum illum præferre. *Secunda* sententia omnino opposita absolute affirmat teneri resignantem quærere digniorem. Hanc tenent *Sotus de Just. l.* 3. *qu.* 6. *art.* 2. *Viva l. c. n.* 13. *Cont. Tourn. t.* 1. *pag.* 762. item *Vasq. et Palac. apud Salm. n.* 329. Ratio, quia resignans, licet non peccatet tanquam collator Beneficii, peccaret tamen, quia esset causa illicitæ collationis: Cum alioquin collator, qui certe non tenetur acceptare hujusmodi resignationem, non excusaretur a peccato, si eam acceptaret in aliquem qui vix est dignus, dum aliunde de facili inveniri posset magis idoneus, cui Beneficium conferatur; unde peccat etiam resignans, cooperando peccato collatoris. *Tertia* sententia, quam tenent *Nav. l.* 2. *de Rest. c.* 2. *n.* 173. *et Salm. n.* 351. cum *Vasq.* tum tantum admittit posse resignationem fieri non digniori, cum resignatarius sit æque dignus ac resignans, quia tunc nullum Ecclesiæ damnum irrogatur.

99 Sed de his omnibus sententiis æquior mihi videtur sententia doctissimi *Lugonis*, nempe quod tota ratio culpæ in hoc puncto sumenda est a ratione damni, quod Ecclesiæ obveniret. Ratio, quia, cum finis intrinsecus principalis institutionis Beneficiorum sit bonum commune, ut compertum est apud omnes (juxta dicta *n.* 93. *et l.* 3. *n.* 492.), Ecclesia illa conferendo sub hoc onere confert, ut casu quo Beneficiarii velint ea a se abdicare, nonnisi in bonum commune resignent; finis autem hic intrinsecus non potest negligi sine culpa. Hinc recte infert hujusmodi resignationes, præsertim in Beneficiis curatis, & præcipue in Episcopatibus, raro esse licitas; tum quia raro fiunt sine gravi boni communis detrimento; tum quia istæ electiones non fiunt cum ea diligenti inquisitione meritorum, qua conferuntur Beneficia præfata per vacationem; item quia, ut plurimum fiunt cum retentione pensionis, quæ in damnum pauperum vertit; tandem quia sæpe fiunt a senibus in adolescentes, ex quo deinde provenit, quod ubi digniores in Beneficiis post resignantium mortem electi fuissent, sint tantum electi minus digni: Omnia autem hæc utique vertunt in grave damnum commune. Si autem ex circumstantiis censeri posset in aliquo casu nullum, aut modicum detrimentum Ecclesiæ inferri ob resignationem factam in aliquem minus dignum alio, qui inveniri posset; tunc bene ait *Lugo* excusari posse resignantem, & collatorem a culpa, saltem gravi. Et huic sententiæ adhæret etiam *Croix l.* 4. *n.* 586.

100 Quær. II. An ad Prælaturas Regulares eligendi sint etiam digniores? *Prima* sententia negat cum *Hurt. Rodr. & Valer.* apud *Salm. n.* 332. nisi agatur de Generalatu, aut Prælatura perpetua; Quoad tamen Prælaturas amovibiles, dicunt non esse obligationem eligendi digniores; tum quia in Religione jam adsunt Regulæ, quapropter sufficit, ut juxta eas subditi regantur, quod bene potest præstare Prælatus dignus quin dignior existat; tum quia, si hic damnum aliquod afferret, facile amoveri potest. Huicque sententiæ adhæret *Lugo D.* 35. *n.* 56. casu quo subditi essent adeo observantes, ut Prælatus non dignior, sed dignus possit sine ullo periculo eis præfici.

101 Sed omnino affirmandum cum sententia communi, ut asserit idem *Lugo*, & hanc tenent *Sotus l.* 3. *q.* 6, *art.* 2. *concl.* 9. *Nav. l.* 2. *c.* 2. *n.* 159. *Carden. l. cit. n.* 5. ubi id prænotat ut certum: *Viva in dict. Prop.* 47. *n.* 10. *Bonc. c.* 5. *q.* 7. *Sanch. dub.* 2. *n.* 27. & etiam habent tanquam certum *Croix l.* 4. *n.* 582. *&* 589. *Salm. n.* 333. cum *Vasq. Peyrin. Vill. Fern.* & aliis. Ratio, quia eadem valet ratio in Prælatis Regularibus, quam in Episcopis; incumbendi bono communitatis, & subditorum, erga quos Prælati sunt quasi Episcopi. Nec penitus valet dicere, quod cum adsint Regulæ, sufficiet quod Prælatus attendat dumtaxat ad ipsarum observantiam retinendam; Nam hæc observantia difficillime vigebit, si minus digni eligantur; quia minus digni facile tepescunt, & indigni evadunt; aut saltem minus diligenter observantiæ incumbunt, & deinde ex imperfecta observantia facile ac cito Regularum relaxatio succedet cum damno irreparabili; nam experientia constat, quod ubi in aliqua Religione abusus aliquis vel semel intruditur, difficillime postmodum avertitur. Et hujus gravissimi damni profecto sunt causa Prælati minus diligentes, & ii qui tales Prælatos eligunt. Utinam hujusmodi detrimentum ex hoc capite derivatum in pluribus Monasteriis sæpe non lugeretur! Ideo nunquam auderem absolvere Religiosum, qui minus dignum Prælatum eligere vellet. Atque recte *Salm.* cum *Anton. de Spirit. Sanct.* hanc doctrinam extendunt ad electionem diffinitorum, Consiliariorum, Procuratoris generalis, & similium.

Quær. III. an electio digni in Beneficiis, omisso dignıori, sit valida? Si Beneficium est simplex, certum est valere ex communi DD. Vide *Salm. n.* 343. Dubium est, si sit curatum. Negant probabiliter *Pal. l. c. p.* 11. §. 3. *n.* 3. *Sanch. l.* 1. *c.* 1. *dub.* 6. *& Salm. n.* 345. cum *Coninck, Arag. Hurt. &c.* Ratio, quia in *cap. cit.* 18. *Trident.* circa Beneficia parochialia, postquam præcipitur eligere digniores, sic additur: *Provisiones, seu institutiones, præter supradictas formas factæ, subreptitiæ esse censeantur:* Inter autem has formas (dicunt), quænam magis præcipua forma est, quam ut dignior eligatur, prout expresse Concilium jubet? Confirmant ex Bulla S. Pii V. anno 1566. *in Bullario n.* 52. ubi declarantur nullæ omnes collationes factæ præter formam Tridentini, præsertim in examine; & insuper conceditur appellatio digniori prætcrito. 102

Affirmant vero probabilius collationem valere *Lugo Disp.* 35. *nu.* 71. cum *Garcia, Ugolin. Fill. Vasq. Mol. Gutt. Led.* & idem tenent *Holzm. pag.* 432. *n.* 422. *cum Anacl. & Angel, Croix l.* 4. *n.* 627. *cum Gonc. Leur. & Lott.* Ratio, quia *forma* revera non significat nisi modum, seu ritum externum in hujusmodi collationibus a Concilio præscriptum, nempe edictum, concursum, examen &c. Quod autem alter dignior judicetur ab Episcopo, non pertinet ad formam, sed ad internum Episcopi judicium, a quo non debet pendere validitas collationis; nam alias, si Episcopus elegerit eum quem minus dignum judicaverit, etiamsi ille revera sit dignior, electio erit nulla. Præterea S. Pius in sua Bulla præscripsit appellationem interpositam *non impedire*, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim executioni mandetur, & provisus, causa pendente, ab eadem Ecclesia *non amoveatur*. Ergo (bene arguit *Lugo*) electio facta erit valida, donec Judex appellationis eam revocet; alioquin, etiam appellatione non facta, electio nulla dicenda esset. Omnes autem conveniunt in dicendo, quod difficillime poterit in eo casu judicari pro appellante, cum major dignitas electi non tantum pendeat a scientia, sed etiam ab aliis requisitis prudentiæ, integritatis, aptitudinis, &c. Et ideo præsumptio semper est pro electione Ordinarii, nisi evidenter injusta, & dolosa probetur, ut ajunt *Lugo l. c. & Salm. n.* 347. 103

Quær. IV. An obligatio eligendi digniores ad Beneficia curata, præsertim ad Episcopatus, ita urgeat; ut debeat Episcopus dignior ab una Ecclesia, ad alteram majorem transferri. Hæc quæstio tota pendet ab alia, nimirum, an translatio Episcoporum sit prohibita jure Divino, vel humano? Quapropter hanc discutere oportet. *Prima* sententia tenet translationem Episcoporum esse tantum vetitam de jure Ecclesiastico, ut disponunt *Leo I. Ep.* 82. *Gelasius Epist.* 6. *&c.* Ratio, quia alias, si esset vetita de jure Divino, non sufficeret quælibet utilis & honesta causa ad dispensandum; sed in *cap. Nisi*, 104

si, *de Renunt.* Pontifex loquens de renuntiatione Episcopatus, expresse dixit: *Ut si propter aliquam causam utilem & honestam in hujusmodi proposito perseveres, de licentia nostra cedas*. Ex quo infertur, Papam sine causa valide dispensare, & cum aliqua causa etiam licite. Ita mordicus tuetur *Suar. t.* 3. *de Relig. l.* 1. *c.* 16. cum *Hostiens. & Major.* ac sequuntur *Barb. &c.* apud *Salm. de Benef. n.* 380. *Secunda* vero sententia communior, & mihi longe probabilior, docet Episcopos teneri jure Divino permanere in suis Episcopatibus; ideo nec licite, nec valide posse Papam cum eis dispensare sine valde gravi causa. Probatur ex *cap. Inter corporalia. De Trans. Ep.* ubi expresse declaravit Innocentius III. quod, sicut Deus dissolutionem carnalis conjugii sibi reservavit, sic etiam conjugii spiritualis inter Episcopum & Ecclesiam; & addidit: *Non enim humana, sed potius Divina potestate conjugium spirituale dissolvitur, cum per translationem .... auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Jesu Christi) ab Ecclesia removetur*. Ratio autem hujus naturalis dissolutionis est, quia alias innumerabilia inconvenientia evenirent: praesertim quia Episcopi multum deficerent in dilectione suarum Ecclesiarum, & ipsae Ecclesiae parum bene regerentur, si saepe mutarentur Episcopi. Ita *Vasq. in* 3. *p. D.* 241. *Caj.* 2. 2. *qu.* 184. *art.* 6. *Sanch. Consil. l.* 2. *c.* 1. *dub.* 3. cum *Salon. & Sot.* item *Bon. Arag. cum Salm.* qui *n.* 384. recte addunt cum *Carthusiano, Soto, Hurtado, &c.* Episcopis esse etiam vetitum suas deserere Ecclesias, propter votum quod ipsi emittunt, dum Ecclesiis praeficiuntur, curam habendi ovium ipsarum; quod votum perpetuum est, & in eo solus Papa dispensare potest, ut docet *S. Thomas* 2. 2. *qu.* 185. *art.* 4. & clarius *qu.* 185. *art.* 7. ubi ait: *Presbyteri autem curati non obligantur voto perpetuo, & solemni ad curam Animarum, sicut obligantur Episcopi. Unde Episcopi praesulatum non possunt deserere absque auctoritate Romani Pontificis*.

105 Advertendum hic vero, quod, licet Episcopatus comparetur Matrimonio carnali, non tamen id ita verum est, ut non possit dissolvi hoc conjugium spirituale per dispensationem Pontificis, justa & valde gravi causa interveniente, ut omnes fatentur; Vide *Salm. n.* 328. Et ita respondetur ad textum oppositum a *P. Suarez*. Causae autem justae communiter a DD. censentur esse, nimirum magna utilitas Ecclesiae universalis, vel particularis, ab alio non supplebilis; vel necessitas Episcopi, propter infirmitatem, aut aeris malitiam: Vel quia in sua Dioecesi ob plebis iniquitatem, aut ob aliam causam non potest bene suum munus exercere. Ita *Salm. n.* 390. *Sanch. l. c.* cum *Soto, & Vasquez*. Hinc respondetur ad quaesitum, quod si translatio sit vetita tantum de jure Ecclesiastico, juxta primam sententiam, minor sufficit causa ad translationem, & adest obligatio eligendi Episcopum digniorem, etiam ex iis qui aliis Ecclesiis praesunt. Si vero translatio sit prohibita de jure Divino juxta nostram sententiam, nulla erit obligatio eligendi digniorem ex Episcopis qui actualem curam habent suarum Ecclesiarum; & si Episcopus nolit transferri, ad id nequit Papa eum cogere: Nisi interveniat causa urgens, quo casu potest etiam cogi Episcopus, ut ad aliam Ecclesiam se transferat, ut dicit *Sanch. dict. dub.* 3. *n.* 2. cum *Arag.* Et idem censent *Salm. n.* 390. *cum Hurtado* de translatione Parochi.

Quaeritur V. An qui eligant ad Beneficia dignum, omisso digniori, teneantur restituere damnum illatum ipsi, aut Ecclesiae? *Prima* sententia, quam tenent *Caj.* 2. 2. *qu.* 62. *art.* 4. *Sylv. v. Restitut.* 5. *qu. ult. Vasq. de Benefic. dub.* 17. *n.* 117. & *Salm. n.* 559. cum *Bann. Salon. Arag. Tapia, & Lop.* ait teneri compensare damnum digniori omisso; quia, ut dicunt, sicut si aliqua bona essent a Fundatoribus relicta, ut distribuerentur magis benemeritis, aut indigentibus, aut propinquis, isti jus strictum quidem haberent ad illa bona; ita jus habent digniores ad Beneficia, quae hac lege universali instituuntur, ut sint non solum stipendia laborum, sed etiam praemia meritorum. Alii vero, ut *Salm. n.* 567. *cum Bannez, & Salon.* putant damnum resarciendum non solum digniori, sed etiam Ecclesiae; quia hoc confertur Electori jus eligendi ab Ecclesia, ut eligat meliores; Unde dicunt teneri Electorem ex justitia commutativa ad compensationem damni, quod ipsi Ecclesiae obveniat ob electionem minus digni. 106

Secunda vero sententia non minus probabilis, quam tuentur *Nav. in Man. c.* 17. *n.* 69. *Less. l.* 2. *c.* 34. *dub.* 15. *Sanch. l.* 2. *c.* 1. *D.* 45. *n.* 15. *Pal. tr.* 13. *disp.* 2. *p.* 11. §. 4. *n.* 5. *Lugo D.* 35. *n.* 83. *Tol. l.* 5. *c.* 4. *n.* 4. *Croix l.* 4. *n.* 531. & *Canus cum Adrian. Penna, Cov. &c.* apud *Salm. n.* 554. qui probabilem vocant, docet, Electorem neque Ecclesiae, neque digniori teneri aliquid restituere, Non digniori, quia tunc digniores haberent jus strictum ad Beneficia, quando principaliter, ut supra diximus, Fundatores habuissent rationem meritorum; non vero quando minus principaliter, ut est in casu nostro, cum Beneficia primario, prout omnes concedunt, imo etiam unice, prout tenent *Lugo*, sint instituta in bonum commune, ut Ecclesiae inserviatur a bonis Ministris; Et licet secundario essent etiam instituta in praemia meritorum, ex hac tamen justitia nullum jus rigorosum ad illa acquirunt nec digni, nec digniores. Neque sub alio pacto, seu lege intelligit Ecclesia Electores obligare; neque ipsi intendunt se obligare sub onere restitutionis ad amplius quam ad Ministros non indignos eligendos. Unde neque Ecclesiae tenentur aliquid restituere, ut pro certo vel fere certo habent *Pal. Mol. & Sanch. n.* 10. cum *Soto, & Arag.* Secus vero si eligatur indignus, quia tunc tam ab electo, quam ab Electore, deberetur Ecclesiae restitutio damni. Utraque sententia est valde probabilis; sed reddit mihi probabiliorem secundam sententiam id, quod diximus *l.* 1. *p.* 25. *t.* 1. *n.* 85. & *l.* 3. *n.* 927. nempe quod nullus legitimus possessor sui ad restitutionem tenetur, qui pro se probabilem habet opinionem. 107

Sic etiam resolvitur illa alia quaestio, quam retulimus *l.* 3. *n.* 585. scil. an qui suadet Episcopo conferre Beneficium simplex, aut curatum digno, praetermisso digniore, teneatur ad restitutionem damni? Affirmant *Salm.* in hoc *tract. de Benefic. n.* 571. consequenter ad sententiam, quam ipsi tenent ut supra; Sed nos consequenter ad secundam sententiam, cui mox supra adhaesimus dicimus cum *Laym. Nav. Sa, Less. Val. Fill.* & aliis apud *Salm. in tract. de Rest. c.* 1. *n.* 106. ubi ipsi *Salm.* hoc probabile censent, eum qui Episcopo sine vi aut fraude suadet Beneficium conferre minus digno, ad nullam resti- 108

stitutionem teneri. Secus vero, si vi vel fraude impediret Beneficium conferri digniori; tunc enim certe tenetur damnum ipsi illatum restituere, cum quisque jus habeat, ne vi vel fraude impediatur a consecutione justi boni, ut dictum est *l.* 3. *n.* 582. Secus etiam, si Beneficium conferendum esset per concursum, ut in sequenti quæstione dicetur. An autem teneatur ad restitutionem is, qui non vi vel fraude, sed tantum ex odio impediret aliquem dignum a consecutione Beneficii? Probabilius negatur. Vide dicta *l.* 3. *n.* 584.

109 Quær. VI. An quando Beneficia conferuntur per concursum, eligens dignum, omisso digniori, teneatur huic damnum restituere? *Prima* sententia communis affirmat, quam tenet *Pal. d. p.* 11. §. 4. *n.* 6. *Tourn. t.* 1. *pag.* 763. *Holzm. pag.* 432. *n.* 419. *Sanch. l.* 2. *cap.* 1. *dub.* 46. cum *Mol. & Merin. Croix l.* 4. *n.* 828. *Lugo D.* 35. *cum P. Nav. Less. Caj. Sylvest. Vasq. &c.* qui vocavit verissimam sententiam. Ratio, quia eo ipso quod dignior admittitur ad concursum, acquirit jus ad rem, cum in communi æstimatione adsit tunc pactum implicitum in edicto inter Episcopum, & oppositores, ut dignior præferatur. Quod procedit in omni præmio, quod promittitur vocatis per concursum ad luctam, ad jactum, &c. Imo ait *Lugo*, quod, cum in edicto dicatur, quod cuique servabitur jus suum, digniores ex pacto explicito ad Beneficium jus acquirunt. Tanto magis, quia in concursu ad Beneficia curata datur ex Tridentino appellatio dignioris, si prætermittatur; ergo dicit *Pal. l. cit.* quod digniores habent jus strictum ad Beneficia. Excipiunt tamen *Ronc. c.* 5. *q.* 2. cum *Garcia*, *Lugo n.* 21. *& Sanch. n.* 5. si excessus dignitatis sit parvus.

Secunda tamen sententia negat obligationem restitutionis, ut tenent *Sot. l.* 4. *de Just. q.* 6. *art.* 3. *sub fin. Nav. c.* 17. *in Summ. n.* 74. item *Led. Henr. & alii ap. Sanch. l. cit. n.* 1. qui probabilem censent. Ratio istorum, quia prædictum pactum, quod supponitur, vel habetur in Edicto, non est pactum rigorosum obligans juxta leges justitiæ commutativæ, sed est tantum promissio, obligans dumtaxat ex fidelitate; imo potius est explicatio obligationis; quam per se habet Episcopus ex justitia distributiva, quæ non obligat ad restitutionem. Proculdubio sub gravi debentur, ut ajunt, præmia promissa concurrentibus ad luctam &c. ut supra, quia illa principaliter sunt instituta, ut præmia meritorum, sed idem non currit de beneficiis, quæ unice vel principaliter instituuntur in bonum commune. His non obstantibus, non audeo recedere a prima sententia communi, & valde probabiliori. Sed hanc secundam nec etiam audeo dicere improbabilem, quia revera non videtur constare, quod inter Episcopum & oppositores intercedat pactum illud obligans rigorose ex justitia commutativa; Et non constando de tali pacto, non videtur constare de tali obligatione.

110 Quær. VII. An dignus se opponens per concursum digniori peccet mortaliter, & teneatur ad restituendum illi damnum, si Beneficium obtineat? Nulli dubium, quod si concurrat indignus cum digno, peccet concurrendo, & acceptando Beneficium tenetur resarcire damnum Ecclesiæ, illudque resignare; vide *Sanch. Con. l.* 2. *c.* 1. *Dub.* 45. *n.* 9. *& Salm. de Ben. n.* 573. Si vero concurrat dignus cum digniore, duo dubia occurrunt. Dubium 1. est, an iste concurrendo peccet graviter? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Less. l.* 2. *c.* 34. *n.* 70. *Caj.* 2. 2. *qu.* 185. *ar.* 3. *Az.* 2. *p. lib.* 6. *c.* 15. *qu.* 14. *Salm. n.* 574. *cum Soto, Bonn. Led. &c.* item *Vasq. & Cov. apud Lugo D.* 35. *n.* 86. Ratio tum quia non pertinet ad ipsum merita discutere, sed ad Electores; ideo si ipse Beneficium petit, petit sub conditione, si dignior videatur; Tum quia hoc est secundum mentem Ecclesiæ, ut omnes digni concurrant; alias, si non liceret dignis se opponere dignioribus, pauci concurrerent, & forte digniores a scrupulo territi se retraherent, idque si grave damnum Ecclesiæ utique verteret. *Secunda* vero sententia, quam tenent *Sanch. cap.* 1. *dub.* 48. *n.* 4. *Pal. Dub.* 2. *p.* 11. §. 3. *n.* 1. *Nav. de Orat. Misc.* 45. *n.* 89. *&* 97. *ac Lugo D.* 35. *n.* 91. *cum Turriano*, dicit, quod, si talis concurrat gratia honoris, ut ad alios concursus gradum sibi faciat, & postea desistat petere, ut eligatur, certe non peccat. Secus si prætendit electionem, aperte cognoscens alterum esse digniorem. Ratio, quia, licet Episcopus non peccet ipsum eligendo ex errore inculpabili, peccat tamen ille cooperando ad talem electionem, saltem materialiter injustam; maxime quia injustitia illa vergeret in damnum dignioris, qui jus habet ad sui electionem. Hæc sententia, speculative, loquendo, apparet probabilior; attamen in praxi nunquam videtur locum habere posse; nullo enim casu is qui est dignus; poterit esse certus, quod Episcopus bona fide cum eligendo, non habeat aliquod rationabile motivum, ipsi concurrenti occultum, excludendi alterum, quem ille putat digniorem. Hoc innuit ipse *Lugo n.* 89.

Dubium 2. est, an hic dignus, manifeste cognoscens alterum se digniorem, peccet acceptando Beneficium, & teneatur damnum illi resarcire? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Nav. l.* 2. *de Rest. c.* 2. *n.* 173. *Pal. d.* §. 5. *n.* 1. item *Sylvius, et Tanner. apud Salm. d. n.* 574. Ratio quia ipse acceptando Beneficium concurrit ad injustam electionem in damnum alterius. *Secunda* tamen sententia, quam tenent *Sanch. c.* 1. *dub.* 13. *n.* 2. *Sot. de Just. l.* 3. *q.* 6. *art.* 2. *Diana t.* 2. *tr.* 5. *Misc. R.* 112. *cum Turr. etc. ac Salm. l. c.* dicit eum nec peccare, nec teneri ad restitutionem. Ratio cur non peccet, quia ex una parte, ut ait *D. Thom.* 2. 2. *q.* 185. *art.* 3. loquens de assumptione ad Episcopatum, ille, qui debet assumere: *tenetur assumere meliorem ad regimen Ecclesiæ;* pro eo vero qui assumitur, dicit quod *non requiritur, ut reputet se aliis meliorem, sed sufficit quod nihil in se inveniat, per quod illicitum ei reddatur assumere prælationis officium.* Ex alia parte non peccat cooperando peccato collatoris, cum per ipsam collationem jam Episcopus peccatum consummaverit, & per accidens se habet, quod ipse acceptet, vel non; juxta dicta in simili casu *l.* 3. *n.* 492. *q.* 8. *v. Sed admissa.* Prout enim (ait *Sanch.* 1), si Pater & extraneus sint in extrema necessitate, extraneus recipiendo panem a filio, licet filius peccet panem ei præbendo, ipse tamen non peccat acceptando: Ita in casu nostro. Ratio autem cur iste neque tenetur ad restitutionem, est, quia cum Beneficium jam est ei collatum, alter dignior nullum jus amplius ad illud habet, eo quod desinit tunc Beneficium esse inter bona communia; Prout, si res duobus vendi-

dita, tradatur secundo emptori, non tenetur iste rem emptam primo emptori restituere, cum per traditionem adeptus sit illius domininm, & extinctum sit jus ad rem primi emptoris. Licet autem in nostro casu concedatur digniori appellatio, collatio tamen in utroque foro valida est, & electus non potest a Beneficio acquisito amoveri, nisi per sententiam Judicis collatio invalidetur, ut diximus *n.* 102. Et hæc sententia mihi probabilior videtur; Tanto magis, quia sicut dignus electus potest licite Beneficium petere, juxta dicta in præcedenti dubio; sic etiam potest acceptare, eo quod nunquam potest esse certus collationem fuisse injustam. Hinc ait probabiliter *Lessius d. n.* 70. quod, si certe existimes Episcopum non judicio, sed favore te prætulisse, hoc tibi non imputabitur, si Beneficium tibi non sollicitanti fuerit oblatum, vel si bona fide sollicitasti; Videtur enim Ecclesia ratas habere has collationes in favorem concurrentium, ne ipsi deinde perpetuo scrupulis angantur, ut eruitur ex *Trid. sess.* 7. *c.* 5. ubi præcipitur Beneficia conferre *dignis, aliter facta collatio omnino irritetur.* Ergo collationes dignis factas, pro assumptis jam ratas habet. Ceterum bene ait *Sanch. l. c. n.* 3. quod *communiter Oppositores* excusantur a peccato, quia nullus se reputat minus dignum, & bona fide existimare valet, quod si alius excedis in uno, ipse excedat in alio.

115 Quær. VIII. An Examinatores teneantur Episcopo denuntiare digniores? *Prima* sententia negat cum *Lugo D.* 35. *n.* 66. *Pal. l. c.* §. 4. *n.* 9. *Croix l.* 4. *n.* 626. *et Barb. Garc. etc.* apud *Salm. n.* 358. Et probant ex *cit. c.* 18. *Trid. Sess.* 24. ubi dicitur: *Peracto deinde examine renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, etc. Ex hisque episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit.* Ergo, ut dicunt, ex verbis Concilii colligitur, quod solum ad Examinatores pertinet denunciare idoneos, ita ut Episcopus invalide eligeret eum, quem ipsi reprobarent; sed contra ad Episcopum unice pertinet judicare, quis eorum sit dignior. Hoc confirmat Lugo ex Declaratione S. C. Concilii, quam refert, ubi dicitur: „ (S. Congregatio declaravit non pertinere ad examinatores, sed solum ad Episcopum judicare, quis ex concurrentibus ad Parochialem vacantem sit magis idoneus)." Et in *Conc. Trid. c.* 18. *Sess.* 24. tantum habetur, ut Examinatores peracto examine renuntient Episcopo quotcunque ab his idonei judicati fuerint. Hæc sententia est quidem probabilis, sed probabilior mihi est *secunda* sententia opposita, quam tenent communius *Nav. l.* 2. *de Rest. c.* 2. *n.* 187. *Ronc. c.* 5. *q.* 9. *R.* 1. *et Salm. n.* 359. cum *Azor. Led. Med. Vill. Lop. Dian. Tap. etc.* Ratio, quia ideo, & præcipue Concilium præscripsit concursum, & Examinatores, ut Episcopus facilius, & tutius digniorem agnoscere ac eligere valeret; Unde quamvis ex verbis Concilii non inferatur obligatio Examinatorum denunciandi digniorem, infertur tamen ex mente Concilii. Nec obstat Declaratio allata S. C. ut supra, quia ibi nihil aliud decernitur, nisi quod ad Episcopum pertinet judicare de majori dignitate oppositorum, & hoc est certum; sed ibi non excluduntur Examinatores teneri ad exponendum Episcopo, quem ipsi censeant magis idoneum, ut mens Concilii servetur. Demum hic notandum, quod Examinatores debent præstare juramentum de fidelitate in eorum Officio, ut præcipitur in Trident. *Sess.* 24. *c.* 18. *de Ref.* Alioquin concursus est nullus, ut declaravit Sacr. Congr. Conc. die 2. Decemb. 1628.

ARTICULUS III.

Quæ intentio, et qualitates requirantur ad Beneficium accipiendum?

112 *Quænam qualitas requiratur in eo, cui Beneficium confertur?*

113 *An requiratur in eo voluntas clericandi? Quomodo peccet recipiens Beneficium simplex cum animo ducendi postea uxorem?*

114 *An peccet graviter recipiens Beneficium curatum cum animo dubio suscipiendi Sacerdotium intra annum?*

„ Resp. Ut Beneficium aliquod valide, & licite obtineatur, requiritur, ut sit persona capax, & habilis, hoc est, ut sit Clericus, non illegitimus (cum quo tamen Episcopus dispensare potest ad Ordines minores, & Beneficium simplex, cui Ordo major non est annexus), non irregularis, excommunicatus, non improbus, aut facinorosus, ut habeat scientiam competentem ad munus Beneficio annexum, & ætatem legitimam, nisi dispensetur, scilicet pro beneficio simplici annos 14. (sufficere tamen 14. inchoatum, docet *Dian. p.* 3. *tract.* 6. *R.* 64. *ex Azor. et aliis* 5.) * (*Cum Gonzal. Pal. Fill. Barb. et Salm. De Benef. cap. unic. n.* 160. *communiter*). * Pro eo quod Subdiaconatum requirit, vigesimum primum. Pro eo, quod Diaconatum, vigesimum secundum. Pro eo, quod Sacerdotium, vigesimum quartum inchoatum, (*Ut probabiliter Less. et Azor. apud Salm.* 157. *Quæ ætas sufficit, si Ordinem suscipiat intra annum, juxta Trident. sess.* 24. *c.* 12. *Notat, quod, ætate deficiente, etiam quoad unam horam, provisio Beneficii est nulla: Est commune cum Sanch. Pall. Azor. et Salm. n.* 162.) * Colligitur ex *Trid. sess.* 22. 23. &c. In his tamen, & similibus casibus multi excusantur, vel quia illud jus ubique non est receptum, vel quia bona fide tres annos fuerunt in possessione, quæ veluti usucapionem, & dominium parit. *Less. dub.* 20. 112

„ Resp. 2. Qui recipit Beneficium quodcunque habens annexum Ordinem Sacrum, tenetur habere voluntatem saltem conditionatam clericandi, & Sacrum Ordinem accipiendi intra tempus a jure requisitum. *Laym. c.* 13. *Less. l.* 2. *c.* 34. *dist.* 26. Ratio est, quia suscipiens Officium, cui obligatio est annexa, omni modo se habilitare tenetur. Imo, si curatum, seu parochiale est, habetque intentionem sacerdotium intra annum non suscipiendi, sed parochiam dimittendi, non tantum mortaliter peccat, sed etiam ipso jure est privatus, & ad fructuum restitutionem tenetur, ut patet ex *cap. Commissa* §. 7. *de elect. in* 6. Quod si tamen, mutata voluntate ante finem anni Sacerdos fiat, fructus retinere potest: * (*Idem docent Nav. Less. Sanch. etc. cum Salm. n.* 192. *Et sic tenendum contra Soto, et Tol. ut proba-* 113

„ *tur*

„ tur ex dict. cap. *Commissa*, *ubi dicitur*, *quod* „ *recipiens Beneficium curatum animo non susci-* „ *piendi Sacerdotium, tenetur fructus restituere*, „ nisi volontate mutata promotus fuerit. *Vide*, *o-* „ *mnia verba textus citati infra n.* 114.) * Imo „ & Episcopus dispensare potest, ut Vicario substituto, studiis per septennium vacet.

„ Dixi 1. *Habens annexum Ordinem Sacrum*: „ quia, si is non sit annexus, & Beneficium sit „ simplex, licet illud acceptet animo fructus lucran- „ di, & deinde uxorem ducendi, non nisi veniali- „ ter peccat: si alias officio suo satisfaciat, ut do- „ cent *Laym. c.* 17. *Sanch. l.* 7. *de Matrim. Dist.* „ 45. Ratio est, quia illa perversio ordinis non vi- „ detur gravis, neç ullo jure vetatur, ideoque ad „ nullam fructuum restitutionem tenetur. Unde *Gar-* „ *cias p.* 5. *c.* 4. *n.* 42. talem ab omni culpa excusat.

„ Dixi 2. *Voluntatem saltem conditionatam*: quia, „ si ex justa causa postmodum status Clericalis mi- „ nus illi convenire videatur, potest animum mu- „ tare, etiamsi Beneficium sit curatum, v. gr., si „ primogenitus familiæ, aut frater unicus sine libe- „ ris decedat: si optimum matrimonium ad conser- „ vationem familiæ nobilis vel ad lites graves so- „ piendas necessarium offeratur. Ratio est; quia non „ est mens Ecclesiæ; ita Ecclesiasticum statum o- „ bligare, ut hæc & similia bona impediantur, *l. c.*

Quær. hic I. Quomodo peccet; qui recipit Beneficium simplex, animo deinde uxorem ducendi, Beneficio dimisso? Certum est peccare graviter, si Beneficium habeat annexum Ordinem sacrum, ut communiter docent *Busemb. ut supra*, *et Sanch. l.* 7. *de Matrim. D.* 45. *n.* 14. *Pal. tr.* 13. *Dub.* 4. *p.* 7. *n.* 14. *Salm. tr.* 18. *c.* 200. *Cum Soto*, *Tol. etc.* Si vero Ordinem Sacrum annexum non habeat, tres sunt sententiæ: *Prima*, quam tenent *Less. l.* 2. *c.* 34. *n.* 152. *Tol. l.* 5. *c.* 5. *et Salm. n.* 199. *cum Soto*, *et Gut.* dicit adhuc peccare mortaliter, quia similis intentio est perversio ordinis naturalis & divini, statuentis Beneficia recipienda esse tantum ad obsequium Deo præstandum. *Secunda* sententia, quam sequuntur *Palaus l. c. et Garcias ap. Bus. ut supra*, censet ne leviter quidem peccare, quia nullum apparet præceptum hoc prohibens. *Tertia* sententia media, quam tuentur cum *Bus. Sanch. l. c. n.* 19. *et Laym. l.* 4. *tr.* 2. *c.* 14. *n.* 11. *cum Nav. et Vasq.* tenet hunc quidem excusari ab aliqua culpa, cum talis animus aliquam involvat inordinationem; sed non peccare graviter, cum hujusmodi inordinatio non sit tanta, ut damnari debeat de mortali; nullo enim jure constat ipsam esse gravem. Nullum autem præceptum (ut recte docent *S. Antoninus*, *et P. Concina*, quorum verba retulimus *l.* 3. *n.* 547. *v. Ceterum t.* 1.) est hominibus sub gravi imponendum, nisi evidens ratio id suadeat. Et ex hoc principio, tradito prius etiam a *D. Thom. Quodl.* 9. *art.* 15. præfata tertia sententia probabilior mihi redditur.

114 Quær. II. An peccet graviter, & teneatur restituere fructus, qui recipit Beneficium curatum cum animo dubio, vel conditionato suscipiendi Sacerdotium intra annum? Affirmant *Conc. t.* 10. *p.* 152. *et Sotus*, *Azorius* apud *Salm. n.* 185. quia lex exigit veram intentionem suscipiendi &c. Sic enim habetur in *cap. Commissa de Elect. in* 6. *Ceterum*, *si promoveri ad Sacerdotium non intendens*, *Parochialem receperis Ecclesiam*, *ut fructus ex ea per annum recipias*, *ipsam postea dimissurus*, (*nisi voluntate mutata promotus fueris*) *teneris ad restitutionem fructuum eorumdem*, *cum eos receperis fraudulenter*. Negant vero *Nav. Barb. Garc. Graff. ib. n.* 186. quia textus loquitur de eo, qui accipit fraudulenter Beneficium; non autem dicunt accipere fraudulenter, qui cum animo dubio, aut conditionali accipit. Verumtamen alii opinantur, ut *Bus. Less. l.* 2. *c.* 34. *n.* 131. *et* 133. *Sanch. d. c.* 45. *n.* 10. *Pal. n.* 5. *et Salm. n.* 188. qui citant *Lop. Man. Bardi etc.* accipientem cum dubio peccare mortaliter, & teneri ad fructus perceptos restituendos, quia dubitans revera non habet intentionem; non vero accipientem sub conditione, quia hic veram habet intentionem, quamvis conditionatam. Sed prima sententia est mihi probabilior, quia intentio, ut non sit fraudulenta, debet esse determinata absolute ad Ordinem suscipiendum.

ARTICULUS IV.

An liceat habere plura Beneficia? Et quinam Beneficiarii teneantur ad Residentiam?

115 *An et quando liceat habere plura beneficia? vide alia apud Busemb.*

116 *Quotuplicia sint Beneficia? Et quæ sint incompatibilia? Et an, obtento secundo Beneficio quomodocumque incompatibili, vacet primum?*

117 *An pluritas Beneficiorum sit vetita de Jure Divino, vel positivo?*

118 *Quæ causæ cohonestent pluralitatem Beneficiorum?*

119 *De obligatione* Residentiæ. *Vide quæ habentur ap. Busemb.*

120 *Quinam Beneficiarii ad Residentiam obligentur?*

121 *Q. I. An Curati teneantur residere de Jure Divino?*

122 *Quid notandum circa Residentiam Episcoporum?*

123 *Quid circa Residentiam Parochorum? Dub.* 1. *An Parochi indigeant licentia in scriptis? Dub.* 2. *An Parochi habentes justam causam possint abesse per duos menses sine licentia? Quid si urgeat aliqua necessitas? Quid si absint per modicum tempus?*

124 *Qu. II. Quo in loco Beneficiarii teneantur residere? Et præsertim ubi Episcopi? Et ubi Parochi?*

125 *Q. III. Quænam causæ excusent Pastores a Residentia? Et I. De causa* Caritatis. *II. De causa* Necessitatis. *III. De causa* Obedientiæ. *IV. De causa* Utilitatis.

126 *Q. IV. Quando et quomodo pastores non residentes teneantur restituere fructus Beneficiorum?*

127 *Dub.* 1. *Quid, si absint cum justa causa, sed sine licentia? Dub.* 2. *Quid, si eorum absentia sit sine culpa? Dub.* 3. *Quid, si resideant inutiliter? Et an Parochi teneantur per se exercere munia principaliora? Dub.* 4. *An non residentes teneantur fructus restituere?*

128 *Quibus debent restitui fructus a non Residentibus?*

129 *Plura hic de* Residentia Canonicorum.
130 *Quænam causæ excusent Canonicos ab assistentia Chori? Et I. De causa* Infirmitatis. *Dub.* 1. *An per se excusentur septuagenarii? Dub.* 2. *An cæci, & surdi? II. De causa* Necessitatis. *Quid, si quis abest a Choro ob excommunicationem incursam? Quid, si Ecclesia sit interdicta? Quid si polluta? An Canonici irregulares amittant Distributiones, & fructus Præbendæ? III. De causa* Utilitatis.
131 *Quid de Canonico Pœnitentiario? Quid de Theologo, de Examinatoribus, Visitatoribus, &c.*
132 *Quid de Canonicis docentibus? An Parochi docentes gaudeant eodem privilegio? Quid de Canonicis, & Parochis studentibus?*

115 „ Resp. Plura Beneficia possidere, non est res simpliciter intrinsece mala, nec omnino indifferens, sed speciem mali præferens, imo ordinarie illicita, & naturali juri repugnans (si talia sint, quorum unum ad honestam sustentationem sufficiat), nisi justa causa ex circumstantia cohonestetur. Ita ferre *Laym. l.* 4. *t.* 2. *c.* 8. *n.* 1. *ex S. Thom. Less. Azor. &c.* comm. Quia, ut docet *Trident. sess.* 24. pluralitas hujusmodi magnam inordinationem involvit, dum minuitur cultus divinus, Ecclesia operariis, fundator pia intentione, pauperes utiliores Ecclesiæ futuri sustentatione privantur. Hinc Beneficia distinguuntur in Incompatibilia primi generis, in quibus, accepta pacifica possessione secundi, vacat prius; qualia sunt plura Beneficia curata; item plures Dignitates, Personatus, duo Beneficia uniformia sub eodem tecto; & in Incompatibilia secundi generis, quæ, etsi sine peccato citra dispensationem obtineri nequeant, primum tamen altero obte to non vacat: qualia sunt Beneficia reliqua residentiam postulantia, v. gr. Canonicatus duo diversarum Ecclesiarum, in quibus recepta est constitutio *Trident. sess.* 14. *c.* 12. *de reform.* ut non liceat ultra tres menses Canonicis ab Ecclesia abesse. Unde *Laym. c.* 8. *n.* 6. docet Canonicatus in Cathedralibus Ecclesiis Germaniæ, qui ex immemorabili consuetudine requirunt tantum residentiam medii anni, vel 3. mensium, inter compatibilia Beneficia numerandos. * (*Vide n. seq.* 16. *v. Notandum.*) *

„ Dixi, *nisi justa causa cohonestetur;* quia qui per dispensationem plura Beneficia obtinuit, nisi justa causa subsit, in conscientia non erit tutus, sed tenebitur alterum resignare, ut docet *Less. n.* 124.

„ Porro justa causa dispensandi erit evidens necessitas, & utilitas Ecclesiæ, & quandoque etiam prærogativæ, & merita personæ, v. gr. insignis nobilitas, scientia, auctoritas, virtus, &c. modo caveatur, ne Beneficiorum coacervatio, facta etiam ob prærogativam personæ, ad privatum tantum, & non ad commune bonum referatur. Imo sine dispensatione plura Beneficia sequentibus casibus haberi possunt.

„ 1. Si utrumque adeo sit tenue, ut neutrum sufficiat ad sustentationem, modo utrumque sit simplex, nec residentiam requirat. * (*Secus igitur, si beneficia residentiam requirant, licet sint tenuia; Croix l.* 4. *n.* 918. *cum communi.*) *

„ 2. Quando parochia est annexa Canonicatui, eique accessoria; tunc enim utrumque per modum unius possidetur, ita tamen, ut teneatur Vicarium perpetuum in Ecclesia alere.

„ 3. Quando Beneficia legitime sunt unita.

„ 4. Quando alius idoneus, & dignus non reperitur.

„ 5. Quando unum Beneficium habetur in titulum, alterum in commendam non perpetuam, sed ad aliquot menses, donec de idoneo provideatur. Ita *Regin. ex Sylv.*

Beneficia alia sunt *Simplicia*, prout sunt ea quæ instituuntur ad preces Deo persolvendas, & ad altaris servitium, nimirum Canonicatus, Capellaniæ auctoritate Pontificia vel Episcopali erectæ, Præstimonia quæ dantur Clericis ad studia prosequenda, & similia. Alia sunt *Duplicia*, scil. quæ habent aliquam jurisdictionem, præeminentiam, vel administrationem, ut sunt Dignitates, &c. ut infra. Item alia Beneficia sunt *Compatibilia*, alia *Incompatibilia*. Et horum alia sunt incompatibilia *primi generis*, prout sunt Beneficia curata, vel uniformia sub eodem tecto, nempe quæ ad easdem functiones concurrunt eodem loco & tempore; item Dignitates, Personatus, & Officia. *Dignitates* sunt quibus est annexa aliqua jurisdictio supra Clerum, aut Populum, ut sunt Episcopatus, Abbatiæ, Decanatus, Præposituræ, Archipresbyteratus, Archidiaconatus. *Personatus* autem sunt qui habent præeminentiam aliquam supra Clerum, sed sine jurisdictione, ut sunt munera Primicerii, Præcentoris sive Cantoris, & Sacristæ primarii. *Officia* demum sunt munera Thesaurarii, Præceptoris, Custodis, seu Sacristæ inferioris, Œconomi, &c. quorum aliquibus est annexa quædam administratio, sine tamen jurisdictione, aut præeminentia. Alia vero sunt incompatibilia *secundi generis*, ut sunt Canonicatus, & omnia quæ residentiam requirunt. 116

Notandum autem, quod si quis obtinet duo Beneficia incompatibilia, obtento secundo, vacat ipso jure primum; & si ille utrumque retinere præsumat, ipso pariter jure utroque Beneficio privatur. Hæc certa sunt quoad Beneficia incompatibilia primi generis, ex Tridentino *sess.* 7. *c.* 4. & *sess.* 24. *c.* 17. item ex *c. De multa, de Præb. Extrav. Execrabilis, de Præb. & Dign. cap. Litteras, de Concess. Præb. ac Clement. fin. eod. tit.* Sed dubium fit, an idem procedat in Beneficiis incompatibilibus secundi generis, nempe quod, obtento secundo, vacet primum? Affirmant *Contin. Sporerii in fine Tomi* 3. *de Statu Clericor. p.* 76. *n.* 48. *ad n.* 9. *Salm. tr.* 28. *de Benef. n.* 664. *cum Gonz. Azor. & Garcia, ac Fagnan. in c. De multa, de Præb.* ex Declaratione S. C. ideoque dicunt *Salm.* probari ex locis citatis Tridentini. Sed negat *Busemb.* ut supra *n. anteced. n.* 115. *ac Holz. t.* 1. *p.* 431. *n.* 415. *cum aliis:* & idem sentit *Nav. l.* 3. *Consil.* 24. *de Præb.* dicens quod si constaret S. C. declarasse, quod Tridentinum ita sit intelligendum, talis Declaratio a Pontifice fuisset confirmata, & tunc sic foret tenendum; sed quia id non constat, & alias ex verbis Concilii id non videtur efficaciter probari, non est quod ad primam sententiam non adstringat. Revera enim Concilium in priori loco citato, nempe *ses.* 7. *c.* 4. loquitur quidem de præsumentibus retinere duo Beneficia quomodocumque in-

incompatibilia, scil. quæ residentiam requirant, & eos dicit ipso jure privari utroque Beneficio, sed nullum facit verbum de vacatione primi ob consecutionem secundi. In posteriori autem loco, nempe *sess. 24. cap. 17.* ubi præscribit vacare primum Beneficium, obtento secundo, loquitur tantum de Beneficiis curatis, nimirum Episcopalibus, & Parochialibus. Hoc tamen non obstante propter prælaudatam Declarat. S. C. cum ipsa a pluribus referatur, & præsertim a *Fagnano*, qui hujusmodi Declarationum fuit diligens inquisitor, placet nobis potius primæ sententiæ adhærere, sed secundam non improbamus. Notat *Laymann lib. 4. tom. 2. cap. 8. n. 4. in fine*, quod habens Personatum cum Cura in Ecclesia, bene potest etiam habere ibidem Canonicatum, cui Parochialis Ecclesia annexa est, & quam per Vicarium administrare debet, ex *cap. Super eodem, de Præb. in 6.*

Præterea notandum cum *Salm. n. 666. & Abelly Append. de Statu Cler. p. 448. n. 2.* quod in aliquo casu evidentis necessitatis, sive utilitatis Ecclesiæ posset Papa dispensare, ut aliquis obtineat plura hujusmodi Beneficia incompatibilia, etiam curata, prout Gregorius Magnus fertur præfecisse Martinum, Paulinum, & alios duobus Episcopatibus. Idque patet ex Trid. *Sess. 7. c. 5.* Diximus *casu evidentis necessitatis, vel utilitatis*, nam alias habens plura hujusmodi Beneficia, etiam cum dispensatione Pontificis, non erit tutus in conscientia, ut recte dicunt *Salm. loc. citat. Bellarm. Panorm. Wig. & Toles.*

117 Hic autem magna vertitur quæstio, an pluralitas Beneficiorum sit vetita non solum de jure canonico, sed etiam naturali? *Prima* sententia negat cum *Innoc. in cap. finali, de Cleric. non resid. n. 1. & in c. Jamdudum de Præbendis n. 2.* item *Filliuc. Lugo apud Salm. de Benef. n. 656. & Val. Led. Tusch. Rebuff. &c. ap. Croix l. 4. n. 902.* Quia, ut dicunt, si hoc esset contra jus naturæ, Papa non dispensaret ita frequenter in hac pluralitate ut videmus esse in consuetudine. *Secunda* vero sententia, quam tenent *Tournely t. 3. pag. 774. art. 2. & Azor. Panorm. ac Hostiens. ap. Salm. n. 655.* absolute affirmat tam de Beneficiis duplicibus, quam simplicibus. Ratio, tum quia nequit unus duabus Ecclesiis satis bene deservire, tum quia intentio Fundatorum talis est, ut plures sint, qui Ecclesiis inserviant; & ideo pluralitatem Beneficiorum dicunt fuisse expresse damnatam ex Trid. *Sess. 24. de Ref. cap. 27.* ubi sic sancitum fuit: *Cum ecclesiasticus Ordo pervertatur, quando unus plurium Officia occupat, sancte sacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Ecclesiis adscribi. Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu seipsos, non Deum decipientes, ea quæ bene constituta sunt variis artibus illudere, & plura simul Beneficia obtinere non erubescunt, sancta Synodus debitam regendis Ecclesiis disciplinam restituere cupiens, præsenti decreto, quod in quibuscunque personis quocunque titulo, etiamsi cardinalatus honore fulgeant, mandat observari, statuit, ut in posterum unum tantum Beneficium ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam ejus cui confertur honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Hæcque non modo ad Cathedrales Ecclesias, sed etiam ad alia omnia Beneficia tam Secularia, quam Regularia quæcumque, etiam commendata, pertineat, cujuscumque tituli ac qualitatis existant. Tertia* autem sententia communis, & tenenda (etsi olim primam probabilem censui) docet pluritatem Beneficiorum sive duplicium, sive simplicium, modo unum sufficiat ad congruam sustentationem, secundum se esse contra jus naturale ob rationes mox allatas, & alia plura inconvenientia, quæ oriuntur a pluralitate Beneficiorum, ennumerata a Joanne XXII. in *Extrav. Execrabilis de Præb. & Dign.* ita ut plura Beneficia nec etiam cum dispensatione Pontificis valeant retineri sine peccato mortali; sed non taliter quod id non possit ex aliquibus circumstantiis cohonestari. Ita *S. Thom. Quodlib. 9. a. 15.* quem sequuntur *Less. l. 2. c. 34. n. 137. Laym. l. 4. tr. 2. c. 8. n. 2. Pal. tr. 13. D. 6. p. 4. n. 26. Az. 2. p. l. 6. c. 12. qu. 7. Abelly App. de Statu Cleric. art. 3. q. 4. n. 4. Holz. tom. 1. p. 431. n. 417. Salm. n. 658. & n. 669.* ubi nostram sententiam ut certam habent cum aliis communiter, item *Bellarm.* (*apud Tournely l. c.*) qui ait dispensationem Pontificis neminem tutum reddere, nisi adsit urgentissima causa, & Ecclesiæ necessaria.

Causæ autem cohonestates pluritatem Beneficio- 118
rum, ex communi DD. sententia, sunt I. *Necessitas Ecclesiæ*, nempe si desint alii ministri idonei; ita *P. Concin. t. 10. pag. 171. n. 7. Anacl. pag. 419. n. 16. et Salm. n. 661. et alii, ex D. Thoma*, qui docet *cit. art. 15.* tunc posse alicui conferri plura Beneficia, *si sit necessitas in pluribus Ecclesiis ejus obsequio, et ipse possit plus deservire Ecclesiæ, vel tantumdem absens, quam alius præsens*, verba S. Doctoris. II. *Utilitas Ecclesiæ*, nempe si unus solus, licet absens, magis censetur profuturus sua auctoritate, doctrina, & prudentia, quam alter sua præsentia. Ita *Holzman tom. 1. pag. 431. n. 418. Conc. l. cit. et Anacl. n. 17. cum Pirbing*. Hinc ajunt *Holz. et Anacl.* hac de causa conferri aliquando filiis principum plures Episcopatus, etiam ante ætatem, ut Ecclesiæ contra Hæreticos potentius defendantur. III. *Evidens meritorum prærogativa*, scilicet si aliquis præstaret doctrina, consilio, instructione, aut scriptione. Ita *Laym. l. 4. tract. 2. cap. 3. n. 2. Anacl. l. cit. n. 18. et Holzm. d. n. 418. ex c. De multa. §. fin. de Præb.* ubi dicitur. *Nullus plures dignitates, aut personatus habere præsumat, etiamsi Curam non habeant Animarum; circa sublimes tamen, et litteratas personas, quæ majoribus sunt beneficiis honorandæ, cum ratio postulaverit, per Sedem Apostolicam poterit dispensari.* Et hoc est conforme doctrinæ Apostoli, *1. ad Tim. 5.* ubi ait: *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore* (idest munerum largitione, ut explicat S. Hieronymus *c. 15. Matth.*) *digni habeantur; maxime qui laborant in verbo, et doctrina.*

Quæritur autem circa Beneficia simplicia, an si quis habens unum Beneficium, jam sufficiens ad suam congruam sustentationem, accipiat secundum sine causa cohonestante, primum ipso jure vacet? Negant *Holzm. tom. 1. pag. 431. n. 415.* item *Gonzalez, et Flaminius ap. Salm. n. 669.* dicentes hunc Beneficio non privari, sed esse cogendum per sen-

sententiam judicis, ut alterum dimittat. Sed melius, & communius affirmant *Barbos. de Pot. Ep. All.* 62. *n.* 3. *Fagnan. in c. Ds multa de Praeb. et Salm.* 669. *cum Garcia*, ex quadam Declar. S. C. quam iidem *Fagn. et Garcias* referunt, hoc enim conformius videtur verbis, aut saltem menti Tridentini.

119 „ Quæres, An, & quomodo Clerici teneantur ad „ residentiam?

„ Resp. 1. Episcopos, Parochos, eosque, qui cutatum Beneficium habent, jure divino teneri. Nec „ sufficit, si per alios administrent, nisi majus bo„ num urgeat: quia contra rationem est, ut hic „ officium, & fructus, alter onus habeat. *Bon. tr.* „ 1. *D.* 5. *de oblig. Benef. p.* 1.

„ Resp. 2. Ita teneri ad residentiam, ut si Epi„ scopi intra annum ultra tres, & Parochi ultra „ duos menses absque legitima causa per Episco„ pum cognita, & approbata absint, mortaliter „ peccent, & fructus non faciant suos. Ita *Trid.* „ *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. *v. Bonac. l. c.* No„ tant autem *Dian. p.* 9. *tom.* 7. *R.* 53. *ex Bard.* „ supradicta etiam habere locum in Superioribus, „ sive Prælatis regularibus; ideoque eos teneri tem„ pore pestis etiam cum periculo suis assistere.

„ Resp. 3. Qui in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis obtinent dignitatem, Canonicatus, præben„ das, vel portiones * (*Item omnes Mansionarii*, „ *et ceteri, qui habent in Collegiatis Beneficiam* „ *perpetuum cum servitio annexo in Choro, ut di*„ *cunt Salm. tr.* 28. *n.* 142. *ex Declar. S. C. con*„ *tra Azoriam, qui eos excusat, si alii sint qui* „ *Ecclesiæ inserviant*).*, si intra annum ultra 3. „ Menses absint, primo anno media parte fructuum, „ secundo vero anno omnibus fructibus, quos illo „ anno lucrati sunt, privando. Quæ tamen pœna „ est sententiæ ferendæ non latæ: ut constat ex „ Trident. *sess.* 24. *cap.* 10.

„ Resp. 4. Causas a residentia excusantes esse, „ 1. Doctionem Theologiæ, vel Juris Canonici; ne„ que ad hoc licentiam Prælati, aut Episcopi re„ quiri; requiri autem ad doctiones litterarum hu„ manarum, & Philosophiæ, nisi contrarium ha„ beat consuetudo. 2. Studium Theologiæ, vel juris „ Canonici; id enim per 5. annos etiam excusar, „ 3. Obsequium Papæ, vel Episcopi, ad Ecclesiæ „ utilitatem. 4. Licentiam legitimam, ex quavis e„ lia justa causa. 5. Honestam consuetudinem, ubi „ disposirio Concilii non est recepta. V. *Bon. l. c.*

„ Resp. 5. Qui absque justa causa abest, peccat „ mortaliter, non tamen tenetur ad restitutionem „ fructuum, si officio satisfecerit, nisi ad eam con„ demnetur, vel nisi id aliquo jure sit expressum.

„ Resp. 6. Eos, qui ex legitima causa absunt, „ non lucrari distributiones, juxta Trid. nisi tamen „ absint ad curanda negotia Ecclesiæ, ex commis„ sione Capituli, vel omnino involuntarie, ob mor„ bum, captivitatem, injustam excommunicationem „ &c. V. *Less. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 29.

120 Plura hic scitu & ad praxim necessaria sunt ad trutinam vocanda circa hanc materiam *Residentiæ*, cujus nomine intelligitur commoratio in loco Beneficii, ad obsequia Ecclesiastica personaliter reddenda. Unde bene infert *Sylvester*, quod ii qui in loco Beneficii degunt, sed debita officia non præstant, non reputantur residere, ut infra melius explicabitur. Ut certum autem sciendum, quod olim de jure communi omnia simplicia residentiam exigebant, ut patet ex *cap. Clerius, Dist.* 91. *et cap. Ex parte* 8. *de Cler. non resid.* Sed hodie ex generali totius Ecclesiæ consuetudine ipsa talem residentiam non requirunt, cum sufficiat per Vicarium servitium præstare, nisi Fundatores aliud expresserint. Ita communiter *Continuat. Tournely tom.* 3. *pag.* 29. *Holz. de Prac. partic. pag.* 433. *n.* 425. *Barb. in Tridens. Sess.* 24. *c.* 17. *n.* 18. *cum Sanch. Azor. Reg. et Sporer tom.* 3. *de Stata Cleric. pag.* 73. *n.* 22. qui de hoc refert Decretum S. C. Tantum hodie ad residentiam obligantur omnes Pastores curam Animarum habentes, & omnes Canonici sive Præbendati, &c. Cathedralium sive Collegiatarum, de quibus infra postea agemus.

Quæritur I. An omnes curam Animarum habentes teneantur ad residentiam de jure Divino. Negant *Ambrosius Catharinus, Valerius, etc. apud Salm. tr.* 28. *de Benef. n.* 91. qui dicunt teneri tantum de jure positivo. Sed omnino tenendum ad id obligari de jure Divino, ut communiter cum *Basemb.* docent *Less. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 153. *Tournely tom.* 3. *pag.* 29. *Petrocor. tom.* 4. *pag.* 503. *Anacl. de Benef. pag.* 414. *n.* 68. *Roncaglia eod. tit. cap.* 2. *quæst.* 3. *R.* 2. *Spor. l. c., pag.* 73. *n.* 23. *cum Nav. Fagnan. Garc. Barb. et Salm. l. cit. n.* 94. cum aliis innumeris. Et probatur ex Concil. Trident. *Sess.* 23. *cap.* 1. *de Ref.* ubi, licet hoc non fuerit expresse definitum, fuit vero tanquam certum suppositum, his verbis: *Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus Animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, Verbique Divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, in cetera pastoralia munia incumbere; quæ omnia ab iis nequaquam præstari, et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistant, sed mercenariorum more deserant, etc. Decl. S. Synodus, omnes Cathedralibus Ecclesiis Præfectos, etiamsi S. Rom. Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel Diœcesi residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur etc.* Si ergo de jure Divino est, ut Pastores oves agnoscant, & pascant exemplo, de jure etiam Divino est consequenter, ut resideant ubi oves morantur; alias ea nequaquam ab iis præstari & impleri possunt, qui *gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserant.* Idque clare declaravit Benedictus XIV. in sua Bulla: *Ubi primam* §. 4. *edita* 3. *Dec.* 1740. (Vide in *Bullar. Tom. I. pag.* 4.) postquam enim dixit ibi teneri Pastores de jure Divino suis ovibus assistere, ut eas pascant verbo, & exemplo, mox subdit: *Itaque in statione vestra maneatis oportet, et personalem in Ecclesia vestra vel Diœcesi servetis Residentiam, ad quam ex vi muneris vestri* (nota) *obligati estis.* Hinc bene ajunt *Tournely pag.* 31. *et Croix l.* 4. *n.* 865. *cum Lugo*, non posse Pontificem in hoc dispensare, sed tantum posse aliquo casu declarare, quod jus Divinum non obliget justis intervenientibus causis, de quibus vide infra *n.* 125. 121

Hinc autem notandum I. ab eodem Concilio *dict. cap.* 1. concessum esse Episcopis per duos vel tres men- 122

menses abesse a suis Ecclesiis, his verbis: *Quoniam qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt; Sacrosancta Synodus vult illud absentiæ spatium singulis annis, sive continuum, sive interruptum, extra prædictas causas, nullo pacto debere duos, aut ad summum tres menses excedere*. Unde opinantur *Roncaglia* c. 2. q. 3. *R.* 2. *Elbel p.* 526. *n.* 360. *et Anacl. p.* 415. *n.* 73. *cum Barbos. et Sot. et aliis*, sufficere pro tali absentia excusanda causam etiam relaxandi animum, vel consanguineos aut amicos invisendi. Attamen *Palaus D.* 5. *p.* 4. *n.* 1. *Vasq. Op. de Benef. cap.* 4. §. 2. *n.* 147. *et Mazzot. t.* 2. *pag.* 441. *n.* 2. *cum aliis*, dicunt præfatas causas non sufficere, nisi forte ad mensem, qui revera bene satis est ad animum relaxandum; dum e converso Concilium judicium pro sufficientia causæ æquæ (idest proportionatæ ad talem absentiam) remittit conscientiis Episcoporum, & sedulo monet, ne salutis periculo ob hoc se committant: sic enim in *eodem cap.* 1. *Trident.* immediate ad relata verba subditur: *Et haberi rationem, ut id æqua ex causa fiat, et absque ullo gregis detrimento; quod an ita sit, abscedentium conscientiæ relinquit, quam sperat religiosam et timoratam fore, cum Deo corda pateant, cujus opus non fraudulenter agere, suo periculo tenentur*. Notandum autem, quod Concilium *ibidem* monet Episcopos, ne absint a suis Ecclesiis Cathedralibus tempore Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, ac Resurrectionis Domini, necnon Pentecostes, & festi Corporis Christi. An vero causæ supra allatæ sufficiant ad excusandam absentiam Episcoporum pro tribus mensibus a Tridentino concessis, vel causæ majores his requirantur? Perpende id quod in duplici loco de hoc puncto dixit noster SS. P. Benedict. XIV. Nam in uno videtur causam absolute gravem requirere ad excusandum; in altero vero solas causas futiles excludit. En verba Pontificis in Bulla quæ incipit *Grave* &c. edita die 21. August. 1741. (*in Bullar. t.* 1. *pag.* 63.) scribens ibi ad Episcopos Hibernos, & conquerens quod aliqui ipsorum vix per mensem in suis Diœcesibus residebant; deinde sic ait: *Episcopi anni residendi debito satis nunquam faciunt, qui per alium a se substitutum seu Vicarium Ecclesiam regunt, nisi forte ad breve tempus, et gravi de causa id fieret*. In alia autem Bulla, quæ incipit *Ad universæ*, edita die 3. Septembris 1746. (*in Bullar. tom.* 2. *pag.* 28.) declarans, qualis sit causa *æqua* requisita a Trident. pro trimestri absentia Episcoporum, dicit: *Animi levitas, oblectationum cupiditas, aliæque futiles causæ excluduntur*.

Insuper quoad hanc Episcoporum Residentiam plura alia hic sedulo oportet adnotare, quæ habentur in Bulla *Ad Universæ*, mox supra citata. In ea ante omnia confirmantur, & præcipiuntur servari in virtute sanctæ Obedientiæ Decreta super hac de re edita per Pium IV. Gregor. XIII. Clem. VIII. Et præsertim innovantur Decreta Urbani VIII. ubi præscriptum fuerat. 1. Quod in curia possunt Episcopi manere Romæ per mensem (qui tamen ex concessione Benedict. XIII. prorogari potest per alios 40. dies a Vicario Pontificis). 2. Quod Episcopi accedentes ad limina Apostolorum juxta tempora statuta abesse possunt per quatuor menses, & per septem, si ipsorum Ecclesiæ sint ultra mare vel montes positæ. 3. Quod si Episcopi occupati debeant in Conciliis Provincialibus, aut Congregationibus Ecclesiasticorum, vel in Officiis Reipublicæ, quæ ipsorum Episcopatibus sint adjuncta, possunt abesse pro tempore ad ea necessario. 4. Quod Episcopi non possunt trimestrem absentiam a Tridentino concessam conjungere cum eo tempore, quo ipsi commorari debent; sive cum eo, quod ipsis conceditur ad sacra limina visitanda; sive cum eo, quo propter aeris insalubritatem ipsis extra Diœcesim degere permittitur; nec possunt trimestre unius anni conjungere cum trimestre anni sequentis.

Deinde idem Benedict. XIV. in præfata Bulla renovat pœnas Episcopis non residentibus impositas a Tridentin. *Sess.* 6. *cap.* 1. *& Sess.* 23. *cap.* 1. Item innovat pœnam amissionis facultatis testandi, & disponendi, si quæ transgressoribus ejusmodi competat, a Pio IV. impositam, necnon pœnam inhabilitatis ad majores Dignitates, & Ecclesias obtinendas indictam a Clem. VIII. quibus addit privationem omnium Privilegiorum, quæ transgressoribus tanquam Pontificio Solio assistentibus concessa fuerint. Præterea declarat, quinam comprehendantur nomine *Transgressorum*, his verbis: *Decernentes sub Transgressorum nomine comprehendi non solum eos, qui præter tres menses a Concilio toleratos, absque legitima causa, et expressa Roman. Pontificis licentia extra proprias Diœceses commorantur, sed eos etiam qui hujusmodi licentiam falsis simulatisve causis dolose extorquere non dubitaverint, vel, ea semel rite recteque obtenta, præscriptos in eadem limites ac præfinitum tempus prætergressi fuerint*. Vide alia infra, quæ in hac Bulla sanciuntur.

Notandum II. Quod sic pariter non excusantur a gravi culpa, & a restitutione fructuum Parochi non residentes, ut declaravit idem Tridentinum *dict. Sess.* 23. *cap.* 1. Et hi tenentur residere, quantumcumque modicum sit Beneficium, ut dicunt *Salmant. tract.* 28. *n.* 109. *cum Barbos. et Reg. ex cap. Conquerente de Cler. non resid.* Statuit autem idem Trident. *loc. cit.* Parochos non posse discedere a suis Ecclesiis ultra bimestre, nisi ex gravi causa, & cum licentia Episcopi in scriptis, nec infra bimestre, nisi idem ipsorum Episcopus causam, & Vicarium substitutum approbaverit. Verba Concilii: *Eadem omnino, etiam quoad culpam, amissionem fructuum, et pœnas de Curatis inferioribus .... Sacrosancta Synodus declarat et decernit: Ita tamen ut quandocunque eos, causa prius per Episcopum cognita et probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum, ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem licentiam, in scriptis gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant*. 123

Hic autem dubitatur 1. an præfata licentia in scriptis omnino requiratur, ita ut non valeat, si oretenus habeatur? Negant *Less. l.* 2. *cap.* 34. *n.* 158. *et alii ap. Bonac. de Benef. D.* 5. *p.* 5. *n.* 17. dicentes Scripturam requiri tantum pro foro externo, non autem ad valorem concessionis. Affirmant vero *Sanc. Dec. l.* 6. *cap.* 16. *n.* 31. *Palaus tract.* 13. *D.* 5. *p.* 5. *n.* 8. *et Nav. apud Bonac. loc. cit.* nam, esto de jure naturæ Scriptura non sit necessaria ad valorem concessionis, hic tamen est necessaria, cum a Tridentino licentia in scriptis pro forma expostu-

 le-

letur. At cum hoc non constet, non puto improbabilem opinionem *Lessii*, quam tenet etiam *Viva Opusc.* 3. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 7. *in fine*, & probabilem censet *Croix lib.* 3. *p.* 1. *n.* 739. imo *Coninchius*, *et Reg. ibid.* dicunt sufficere licentiam tacitam, saltem si talia concurrant signa, ut constet Episcopum actu consentire. Dicit autem *Mazzot. tom.* 2. *pag.* 412. sufficere etiam licentiam præsumtam; sed ait *Croix l. c.* hanc licentiam præsumtam sive interpretativam a nullo admitti. Vide dicta *n.* 18. *v. Secunda*. Imo S. C. Concilii (ut notat *P. Zacharia ap. Croix d. n.* 739.) declaravit talem licentiam oportere esse expressam.

Dubitatur 2. an Parochus habens justam discedendi causam, possit per dictos duos menses abesse sine licentia Episcopi? *Prima* sententia affirmat, eamque tenent *Nav. Man. c.* 25. *nu.* 121. *Cabass. T. J. l.* 3. *c.* 1. *n.* 4. item *Bon. Rodr. Lop. etc. ap. Salm. n.* 117. probabilemque putant *Less. l.* 2. *c.* 34. *n.* 159. *Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 142. *Azor. p.* 2. *l.* 7. *cap.* 4. *q.* 10. *et Pal. tract.* 13. *D.* 3. *n.* 3. *cum Sa, Zerol. etc.* Ratio, quia (ut dicunt) hoc jam permissum erat ante Concilium, ut patet ex *cap. Præsentium qu.* 1. ubi Sacerdos, qui causa infirmitatis aberat a sua Ecclesia per bimestre, ultra tamen tempus ei ab Episcopo præfixum, & ideo fuerat a suo Episcopo remotus, præcipitur a Pontifice in locum suum restitui. Ad absentiam autem duorum mensium qualibet causa honesta sufficit, ut patet ex verbis Tridentini supra relatis; ergo licentia & probatio Episcopi non requiritur pro tali absentia, sed tantum pro absentia, ultra bimestre, pro qua Episcopus debet causæ gravitatem approbare. *Secunda* tamen sententia, quam sequimur, negat, eamque tenent *Barbos. de Potest. Episc. Alleg.* 53. *n.* 96. *Elbel to.* 2. *pag.* 527. *nu.* 362. qui oppositam vocat vix probabilem, *Ronc. de Benefic. c.* 2. *qu.* 4. *R.* 2. *Holzm. tom.* 1. *p.* 433. *n.* 428. *et Salm. l. c. cum Vasq. Garc. Gom. Fill. etc.* ex quadam declaratione S. C. apud *Garciam*. Ratio, quia, licet ex Concilio non exigatur gravis causa ad discedendum per bimestre, absolute tamen requiritur, ut causa ab Episcopo agnoscatur, & probetur, ex illis verbis, *quandocunque eos abesse contigerit, causa prius per Episcopum cognita et probata*. Tanto magis quod Parochus a Concilio prohibetur discedere, nisi prius ab Episcopo approbetur Vicarius, qui relinquitur. Dicit tamen *Anacl. p.* 416. *n.* 77. in hoc servandum esse usum Diœcesum; & an rigor iste sit usu receptus, ait *Less. d. n.* 159. *Credo tamen non esse usu receptum*. Si autem Episcopus jam causam, & Vicarium approbaverit, nulla alia licentia requiritur ad discedendum, ut patet ex verbis Concilii supra relatis *n.* 123.

Ceterum licite poterit Parochus abesse per breve tempus sine licentia, si aliqua occurrat necessitas, quæ moram non patiatur Episcopum adeundi, modo idoneum Vicarium relinquat, ut recte ajunt *Sporer tom.* 3. *p.* 74. *n.* 30. *Elbel p.* 534. *n.* 379. *cum communi*, *et Anacl. p.* 416. *n.* 78. qui hoc ut certum habet; & approbavit S. C. Concil. ut notat *P. Zachar. ap. Croix l.* 3. *p.* 1. *ad n.* 740. Debet vero Episcopum certiorare de suo discessu & causa, ut ille causam agnoscat, & licentiam saltem postea præbeat, nisi brevi fiat reditus, *Elbel cum Garcia*, *Sporer ll. cc. cum Fag. Abb. Anacl. etc.*

Item ex parvitate materiæ poterit Parochus excusari saltem a mortali si discedat per modicum tempus, ut communiter dicunt DD. modo non relinquat infirmos in articulo mortis. Quantum autem sit hoc modicum tempus? S. C. Concilii apud *Garciam*, ut referunt *Salm. n.* 113. sic declaravit: *Parochum non posse abesse absque licentia per hebdomadam, etiam relicto Vicario idoneo ab Ordinario approbato*. Veruntamen communiter admittunt *Holzm. p.* 433. *n.* 427. *Ronc. qu.* 3. *R.* 2. *et Sporer a.* 31. *pag.* 74. *cum Pal. Barbos. et Anacl.* non peccare graviter Parochum, qui absit sine licentia per sex vel septem dies, relicto tamen Vicario idoneo. Immo *Tourn. pag.* 54. *n.* 3. *Cabas. l.* 3. *c.* 1. *n.* 4. *Sanch. de Matr. lib.* 7. *D.* 71. *n.* 11. *et Reg. Valer. ap. Salm. n.* 113. id extendunt usque ad 15. & 20. dies. Verum per Synodum Romanam sub Bened. XIII. *tit.* 15. *c.* 6. vetitum fuit Parochis discedere a Cura ultra biduum sine Episcopi vel Vicarii Generalis licentia in scriptis: sed per aliquos viros probos tanquam certum mihi fuit affirmatum, præfatam Synodum non fuisse in nostro Regno receptam. Ceterum non acquiesco opinioni, quam tenet *La Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 741. ubi ait non peccare graviter Parochum, si absit per bimestre sine licentia, sed cum causa, & sine gravi damno ovium: quia (ut ait) id non est per se malum; alioquin Concilium nunquam admisisset sententiam per bimestre etiam prævia licentia: quod autem non petatur eo casu licentia, censet non esse materiam gravem. Imo *ib.* affert *Nav. Garz. Bonac. Barb.* & alios, qui excusant Parochum a mortali, etiamsi abesset sine causa, quia talis absentia per se censetur modica; Unde *Navar. Azor. Castrop. Bonac. et alii ap. Croix nu.* 743. cum tali casu non obligant ad restitutionem fructuum. Quicquid tamen sit de his, bene poterit Episcopus prohibere, ne Parochi omnino discedant a suis Ecclesiis, esto nequeat eos obstringere per excommunicationem, ne per biduum quidem absint, ut dicunt *Salm. nu.* 103. *Ronc. q.* 4. *R.* 2. *Bonac. D.* 5. *p.* 3. *n.* 8. Decreto S. C. *ap. Garc. et Barbos.*

Quæritur II. Quo in loco Beneficiarii teneantur residere? Papa tenetur residere Romæ, prout etiam Cardinales; ita *Ronc. de Benef. c.* 2. *qu.* 3. *R.* 2. *Salm. tr.* 28. *n.* 97. Episcopos autem, alii dicunt teneri ad residendum in sua Cathedrali; nec satis esse, si resideant in Diœcesi, ut *Salm. n.* 98. *Fagnan. in c.* 34. *de Cler. non resid. Ronc. l. c. cum Barb. et Spor. pag.* 73. *n.* 25. *ex c. Placuit ut nemini q.* 1. ubi ex Concilio Chartag. *c.* 5. sic statutum fuit: *Placuit, ut nemini sit facultas, relicta principali Cathedra, ad aliquam Ecclesiam in Diœcesi, constitutam se conferre, vel in re propria diutius, quam oporteat constitutam curam vel frequentationem propriæ Cathedræ negligere*. Si vero Episcopus habeat duas Cathedrales, potest ubi mavult residere, ut *Salm. l. c.* ex Bulla Urbani VIII. Alii tamen verius, ut *Hol. tom.* 1. *pag.* 433. *n.* 426. *Cabass. T. J. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 2. eisque adhæret *Bonac. t.* 1. *D.* 5. *p.* 3. *n.* 5. dicunt posse residere Episcopum in quocunque loco suæ Diœcesis; idque videtur non posse dubitari, cum in Tridentino expresse dicantur Episcopi *obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam*. Idemque declaravit N. P. in Bulla, quæ incipit, *Ubi primum*, 124
edi-

edita 5. Decemb. 1740. §. 4. dicens: *Personalem in Ecclesia vestra, vel Diœcesi servetis residentiam.* Parochi autem debent habitare in domo suæ Ecclesiæ, si ibi adest; si vero non adest, debent residere in alia domo, quæ sit intra limites Parochiæ, saltem moraliter, nempe quæ sit ita propinqua Ecclesiæ Parochiali, ut commode possit ei inservire: & quo Parochiani facile queant ad ipsum recurrere pro Sacramentis suscipiendis; ita *Palaus tract.* 13. *D.* 5. *part.* 2. *n.* 1. *Bonac. de Benef. D.* 5. *p.* 5. *n.* 4. *et Salm. tr.* 28. *n.* 110. *cum Nav. Bard. Hurt. et Garcia*; Hinc recte dicunt *Bonac. et Salm. ll. cc.* nequaquam residentem censeri Parochum, qui habitaret procul a sua Ecclesia per tria, aut quatuor milliaria; imo etiam per duo, ut non irrationabiliter sentit *Croix lib.* 3. *p.* 2. *n.* 745. Imo *ibid.* addit cum *Luca*, *Leur. Lot. etc.* non satis residere Parochum, etiamsi habitet intra fines Parochiæ, si oves non facile ad eum accedere possint. Parochus vero qui haberet duas Parochias perpetuo unitas, quarum nulla sit dignior, aut frequentior, aut existens in Civitate, hic poterit habitare in ea, qua velit; ut *Salm. ib. cum Nav. Pal. Hurt. Bard. et Garcia*, qui refert hæc fuisse decisa ex variis Declarationibus S. C.

125 Quæritur III. Quæ sunt causæ excusantes Episcopos, & Parochos a residentia? Quatuor ex Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. assignantur causæ, nempe *christiana charitas*, *urgens necessitas*, *debita obedientia*, *et evidens Ecclesiæ*, *aut Reip. utilitas*. Has tamen causas decernit Concilium, quoad Episcopos excusandos pertinet, approbandas esse in scriptis vel a Pontifice, vel a Metropolitano, vel eo absente a suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui Metropolitani absentiam probare debebit. Sed nunc semper ad Papam recurrendum, ut *n.* 122. *in fin.* Quoad Parochos vero, causæ approbari debent a suis Ordinariis, ut jam supra diximus. Sed de præfatis causis sigillatim agendum.

Et I. Ratione *Christianæ Charitatis* excusantur Pastores Animarum, si abesse debeant ad componendas inimicitias, præsertim personarum potentium; ut *Rone. cap.* 2. *q.* 4. *Barbos. All.* 55. *Holz. pag.* 434. *n.* 428. *Elb. tom.* 1. *pag.* 527. *n.* 363. *Tournely tom.* 3. *pag.* 53. *Salm. n.* 102. *cum Sot. Vasq. etc.* Vel ad opitulandum alteri Ecclesiæ, quæ indigeat eorum prædicatione, ut liberetur ab hæresi, vel aliis gravibus flagitiis; *Palaus tr.* 13. *D.* 5. *p.* 4. *n.* 4. item *Ronc. Holzm. et Elbel ll. cc.* Modo, advertit *Palaus cum Tol. et Barbos.* hoc non fiat cum notabili detrimento propriæ Ecclesiæ.

II. Ratione *Urgentis Necessitatis* excusantur Pastores, quando eis imminet periculum extrinsecum mortis ab inimicis (vel gravis damni in bonis, ut ait *Petrocorens. l. c.*) dummodo præsentia Pastoris non sit necessaria ad salutem subditorum, nempe ad confirmandos eos in fide, vel ad Sacramenta eis ministranda, & alias sufficienter ipsis per Vicarios provideatur, ut docent communiter DD. cum *S. Thom.* 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. cujus verba retulimus *lib.* 5. *n.* 561. *v. Dub. III.* Dicit autem *Roncaglia c.* 2. *qu.* 4. *cum Fagnan. in c. Clericos de Cler. non resid. n.* 25. & 26. ex Decr. S. C. quod si aliquis Parochus gravem haberet inimicitiam, posset discedere per sex menses constituto idoneo Vicario, & licentia obtenta; quæ posset prorogari, si inimicitia perduraret; sed transacto anno debet Parochus induci omnino ad resignandam vel permutandam Ecclesiam. Insuper animadvertendum, quod talis absentia tum tantum permittitur, cum periculum est particulare ipsius Pastoris, non vero quando est commune totius populi, prout accidit tempore pestis, ut docent communiter *Fagn. l. c. n.* 58. *Tourn. t.* 3. *p.* 53. *Ronc. c.* 2. *Quæst.* 4. *Sporer p.* 74. *n.* 52. & *Elbel t.* 1. *p.* 529. *n.* 170. & sic referunt *Fagnanus*, & *Sporer* declarasse S. C. an. 1576. die 11. Octobris, instante S. Carolo Borromæo. Et idem dicendum ait *Spor.* de tempore incursionis hostium.

Sic pariter excusantur Pastores a residentia ob periculum intrinsecum infirmitatis, puta si eis oporteat abesse a suis Ecclesiis propter insalubritatem aeris, ut communiter docent *Cajet.* 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. *Petr. de Benef. t.* 4. *p.* 505. *Tourn. pag.* 53. *Holz. pag.* 433. *n.* 428. *Salm. n.* 102. & *Laym. l.* 4. *tr.* 2. *c.* 6. *n.* 5. *ex c. Præsentium* 7. Q. 1. &c. *Ad audientiam de Cler. non res.* Modo tamen; ut bene advertunt *Tourn.* & *Salm. ll. cc. cum Bellar. Vasq. Hurtado*, infirmitas non sit perpetua, & absentia non sit ovibus graviter nocitura, nam tunc deberet Pastor vel residere, vel Curam resignare. Hic autem advertendæ sunt Regulæ, quas super hac causa infirmitatis præscripsit Bened. XIV. in Bulla, *Ad universæ*, supra relata; & quas mandavit servari ab iis ad quos spectat; in ea sic loquitur: *Qui vero licentiam abessendi petierint ratione infirmitatis extra Diœcesim contractæ, dum vacatione a Concilio inducta uterentur, asserentes ea de causa regressum ad propriam Diœcesim sibi prohiberi, exponere debebunt contractæ infirmitatis qualitatem, et super ea testimonium Medici juramento firmatum exhibere. Atque ubi petita licentia ipsis indulgeatur, ea semper ad certum ac definitum tempus concedi debebit, adjecta quoque clausula, si tandiu infirmitas duraverit.*

Ab iis autem, qui hujusmodi licentiam postulaverint, eo quod aeris mutatione opus sibi esse dicant ad convalescendum ex morbis quos in suis Ecclesiis residendo contraxerunt, exprimendum erit in precibus, quo morbi genere, et quam graviter laborant, ac proferendum testimonium Medici, qui jure jurando testetur, utile ac necessarium Oratori esse, ut in aliam Regionem atque aerem per aliquod tempus se transferat. Nec illud silentio prætereundum, an scilicet Orator, antequam morbo corriperetur, trimestri licentiam a Concilio permissa usus fuerit: Si enim id nondum fecerit, & tempus a Concilio indultum sufficiens ipsi non reputetur, poterit eidem concedi, ut per quatuor menses, in quibus tamen Conciliares menses comprehendantur, a Residentia abesse permaneat; At si prædictos Conciliares menses, remoto omni dolo & fraude, jam extra Diœcesim transegerit, tantum temporis ipsi indulgeatur, quantum ad confirmandam ipsius valetudinem vere necessarium esse prudenter judicabitur.

Qui tandem licentiam commorandi extra Diœcesim postulabit propter malignitatem aeris, quem in sua Diœcesi aliquo anni tempore insalubrem esse affirmet; is videat etiam atque etiam quid agat: Et quidem pro veritate exponat, quibus anni

ni mensibus perniciosus sit Regionis aer: Item an eadem cali temperies totam comprehendat Diœcesim, ita ut nullus intra ejus tractum locus existat, in quo suspectum illud tempus absque salutis detrimento transigere valeat; postremo, an Conciliaribus mensibus usus fuerit. Etenim si nondum eos sibi sumserit, non ægre obtinebit Indultum abessendi per quatuor menses (quatenus periculum ab aere tamdiu durare censeatur), in quibus tamen tres illi a Concilio permissi numerandi erunt: Si autem hujusmodi Concilii indulgentia jam usus fuerit, frustra novum Indultum prædicta de causa ab Apostolica Sede postulabit: sibique imputare debebit, quod, cum sciret certo anni tempore in sua Diœcesi aerem insalubrem fore, concessos vacationis menses in tempus illud non reservaverit. In omnibus autem absentiæ Indultis, quæ ratione aeris insalubris in posterum concedentur, hanc clausulam adjici volumus: Dummodo intra Diœcesim aliquis locus non adsit, in quo aer salubris sit, & in quo Episcopus commorari possit.

III. Ratione *Debitæ Obedientiæ* excusantur Episcopi, vel Parochi, si absunt ut obediant Pontifici vel suis Ordinariis ob bonum Ecclesiæ, vel Reipublicæ, ut dicunt *Elbel pag.* 527. *n.* 363. *Salm. n.* 103. *& Holz. pag.* 433. *n.* 428. vel ob quamcunque aliam gravem causam, ut ait *Tourn. pag.* 34. Dummodo absentia sit ad breve tempus, nam alias requiritur absoluta necessitas boni communis, ut *Salm. n.* 103. *cum Caj. Gonzal. Soto, Vasq. &c.*

An autem Episcopus possit retinere Parochum, ut sit suus Vicarius, Visitator, aut Secretarius? Affirmant *Nav. Sylv. Oxeda, & alii ap. Salm. n.* 121. Sed melius id negant *Bonac. D.* 5. *qu.* 2. *n.* 4. *Tour. pag.* 34. *Ronc. c.* 2. *q.* 4. *Salm. n.* 122. *cum Gonzal. Garcia, &c. ac Viva Opusc.* 3. *q.* 3. *ar.* 2. *n.* 8. qui refert S. Congregat. sic declarasse: *Episcopus non potest uti opera Parochi in Visitatione, vel in alio servitio suæ Diœcesis, nisi pro tempore illi permisso duorum mensium.* Excipit *Palaus D.* 3. *p.* 4. *n.* 9. *cum Vasq. Azor. & Barbos.* si talis sit indigentia, ut non sit alius, qui hujusmodi legitime præstare possit.

IV. Ratione *Evidentis Ecclesiæ, aut Reip. Utilitatis* excusantur Pastores, si absunt causa assistendi Synodis Provincialibus vel Diœcesanis; Vel ut defendant se, vel suos, aut Ecclesiam apud Curiam Regiam in gravi negotio, ut dicunt *Salm. n.* 102. *cum Soto, & Vasq. Roncagl. c.* 2. *q.* 4. *& Bonac. D.* 5. *p.* 5. *n.* 12. (contra *Nav.*) cum quadam Decisione Rotæ Rom. ex *c. Ex parte* 13. *de Cler. non res.* ubi dicitur: *Quod si, non absentando in fraudem, Præpositura sua jura fideliter prosequeris, ex hoc censeri debeas residens.* Hoc tamen intelligendum (bene advertit *Ronc. l. c.*), modo non sit alius, qui æque utiliter id implere possit. Insuper præscribit Bened. XIV. in Bulla supra cit. quod in hujusmodi litibus pro Ecclesia vel Clero tuendo Episcopus exponere debebit gravitatem litis & causas per quas necessaria creditur ejus assistentia; & an mensibus conciliaribus usus fuerit: nam si nondum usus sit, rescribere debebit, ut iis ad hunc effectum utatur: si vero usus fuerit, concedatur illi licentia, ut absit non usque ad exitum causæ, sed quamdiu necesse erit ad Advocatos & Judices instruendos. Si autem lis pertineat ad suam familiam, alia licentia ipsi non concedetur, nisi pro mensibus conciliaribus.

Nullo autem modo poterunt abesse, etiam cum licentia Pontificis, ad fungendum Officio Proregis, Consiliarii, &c. nisi id exigat bonum commune, ut dicunt *Azor., Sotus, Bardi, Diana, &c. apud Salm. n.* 105. Sed melius id intelligendum, ut doceut *Vasq. Barb. Garcia, & Molfes. apud Bon. D.* 5. *p.* 5. *n.* 9. si non sint alii qui æque utiliter, & fideliter talia Officia exercere valeant.

Quæritur IV. Quando & quomodo Episcopi, ac 126
Parochi teneantur ad restitutionem fructuum suorum Beneficiorum? Ante omnia advertere oportet, quæ super hoc puncto statuit Tridentinum, nam in *Sess.* 6. c. 1. sic præscripsit: *Si quis a Patriarchali, Metropolitana, aut Cathedrali sibi quocumque titulo commissa ... rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam Diœcesim morando abfuerit, quarta partis fructuum unius anni fabricæ Ecclesiæ, & pauperibus loci per Superiorem Ecclesiasticum applicandorum pœnam ipso jure incurrat. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat.* Deinde in *Sess.* 23. *c.* 1. declaravit, Episcopum ultra tres menees, & sine justa causa absentem a sua Ecclesia: *Præter alias pœnas adversus non residentes sub Paulo III. impositas & innovatas, ac peccati mortalis reatum, eum pro rata temporis absentiæ non facere fructus suos, alia etiam declaratione non secuta, sed teneri per Superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiarum, vel pauperibus loci erogare, prohibita quacumque compositione.* Deinde respectu Parochorum hæc subdit: *Eadem omnino, etiam quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas, de Curatis inferioribus &c. sacrosancta Synodus declarat & decernit.*

Sed dubitatur 1. an Pastores Animarum teneantur 127
ad restitutionem fructuum, si absint sine licentia, sed cum justa causa? Negat *Viva Op.* 3. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 7. & dicit quod si causa absentiæ sit evidenter justa, non tenentur restituere fructus, nisi post sententiam Judicis, modo per alios suis ovibus sufficienter providerint. Ratio, quia talis restitutio non debetur, nisi quando violatur jus naturale contractus, quod hic non violatur; non vero quando læditur solum jus positivum; tunc enim requiritur sententia, ut pœna incurratur. Sed quoad Episcopos aliter hodie dicendum ex Bulla supra relata N. SS. P. Bened. XIV. *Ad universæ*, ubi sancitur, quod, si Episcopus ultra menses Conciliares absit *sine licentia expressa Romani Pontificis*, habetur ut transgressor, & fructus non facit suos, & alias incurrit pœnas in transgressores impositas. Vide *n.* 122. *in fin.*

Dubitatur 2. an restituendi sint fructus, si absentia sit inculpabilis, quia scilic. facta fuit bona fide, & cum existimatione causæ excusantis a residentia? Negant *Viva dict. art.* 3. *n.* 9. *& Garcia apud Bonac. D.* 5. *p.* 4. *n.* 10. Ratio, quia obligatio restitutionis vel est de jure positivo tamquam pœna, & hæc non debetur nisi post sententiam; vel est
de

de jure naturali, & ex benignitate Ecclesiæ præsumitur nolle ipsam damnare ad talem restitutionem Beneficiarium, qui inculpabiliter suæ obligationi non satisfacit; prout Beneficiarius inculpabiliter omittens recitationem Officii probabilius non tenetur restituere fructus Beneficii, ut communissime docent DD. vide dicta *l.* 3. *n.* 665. *t.* 1. esto plures Auctores sentiant Beneficiaros de jure naturali ad Officium teneri; Sed huic opinioni minime acquiesco, nam ut certum habendum puto, quod hæc obligatio non est de jure positivo, sed de jure naturali & Divino, cum de jure naturali Divino teneantur Pastores residere, ut ex Tridentino probavimus supra *n.* 121. Posito igitur quod Pastores teneantur de jure naturali ad residentiam, ad eam quidem non alia ratione tenentur, quam contractus initi inter ipsos & Ecclesiam, ex quo dantur eis fructus Beneficiorum sub conditione residentiæ; qua non impleta, etiam sine culpa, nullo modo Pastores tales fructus acquirunt. Præsumtio autem illa quod Ecclesia fructus remittat illis, qui sine culpa non resident, valde dubia est; imo potius præsumitur Ecclesia oppositum velle, ne pateat via ad eludendam hanc residentiam tam rigorose ab ipsa Ecclesia requisitam: Tanto magis quod N. P. Benedict. YIV. in citata Bulla *Ad universæ*, expresse declaravit haberi tamquam transgressores, & fructus non facere suos, Episcopos qui *sine legitima causa* a suis Ecclesiis absunt. Nec obstat paritas allata Beneficiariorum inculpabiliter omittentium Officium, nam (ut diximus *l.* 3. *d. n.* 665. & dicemus infra *n.* 145. *Q. I.*) communiter DD. docent, prout fatetur *Covarr.* contrariæ sententiæ fautor, quod Beneficiarii non jam tenentur ad restitutionem fructuum de jure naturali, sed positivo; ex Concilio Lateran. & ex Bulla S. Pii V. ubi talis restitutio omittentibus præcipitur.

Dubitatur 3. an teneantur restituere fructus Pastores, qui inutiliter in suis Ecclesiis resident? Negant *Garc.*, *& Led. apud Viva cit. Opusc.* 3. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 8. quia (ut dicunt) absentia est rigorose explicanda, unde semper ac non absunt, possunt fructus lucrari, satisfaciendo per alios suis obligationibus. Sed verius affirmat *Viva loc. c.* tum quia restitutio fructuum revera, ut diximus, ab his non tantum debetur de jure positivo ratione pœnæ, sed etiam de jure naturali ratione contractus, sive conditionis residentiæ in contractu appositæ non impletæ, quæ conditio quidem non potest intelligi de sola residentia corporali: Tum quia, etiamsi restitutio fructuum non deberetur de jure naturali, sed ex sola lege pœnali Tridentini, adhuc Pastores inutiliter residentes tenerentur fructus restituere; dum Concilium in *cit. sess.* 23. *c.* 1. postquam declaravit ipsos obligari ad personalem residentiam, addidit: *Ubi injuncto sibi officio defungi teneantur.* Atque in Bulla *Grave*, Bened. XIV. declaratur residentia non esse vera, nisi sit formalis.

Hinc communiter dicunt DD. ut *Salm. tr.* 28. *n.* 114. *cum Vasq. Barbos. et Garc.* ex Declarat. S. C. quod Parochus non reputatur residere, si per ipsum non exerceat principaliora munera, nempe administrationem Verbi Divini, Sacramentorum, &c. Et quoad Episcopos, ut ait *Sporer t.* 3. *p.* 73. *n.* 27. quod licet ipsi regulariter, juxta consuetudinem non teneantur per se prædicare, & Sacramenta ministrare, debent tamen personaliter invigilare, ut per alios id præstent, & insuper gregem bono exemplo instruere, ac pauperibus subvenire. Dictum est *regulariter*, nam puto saltem aliquando Episcopos teneri ad concionandum, dum ipsi (ut declarat Tridentinum *d. c.* 1. *sess.* 23.) de jure Divino tenentur oves suas Verbi Divini prædicatione pascere. Hocque per idem Concilium *Sess.* 5. *c.* 2. declaratur: *Omnes Episcopos et Prælatos teneri per seipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum ... Si quis autem hoc adimplere contempserit, districte subjaceat ultioni.* Circa autem obligationem Parochorum concionandi, & Sacramenta ministrandi, vide dicta *l.* 3. *n.* 268. *v. Hic obiter*, *t.* 1. *et n.* 358. *t.* 1.

Sentit autem *Hurtadus l.* 3. *de Resid. Paroch. Resp.* 9. *contra Sancium*, non esse tutum in conscientia Parochum, qui degens in Parochia per duos menses, Sacramenta per seipsum non ministraret, nisi in Beneficio constitutus esset alius Vicarius perpetuus, ut dicunt *Salm. n.* 114. *cum Gonzal. Barb. et Garc.* Censet tamen *Viva cit. art.* 3. *n.* 9. *cum Sancio* esse valde probabile quod Episcopus vel Parochus absens cum justa causa, & tanto magis inutiliter residens in sua Ecclesia per tres menses, vel duos, ipsis respective a Trid. concessos, non teneatur ad restitutionem fructuum. Idque non omnino improbabile videtur, cum ex Concilio *dict. cap.* s. præfatum spatium non reputetur gravis materia; nam pro trimestri Episcoporum absentia utitur verbo illo *aliquantisper*, & pro bimestri Parochorum gravem non requirit causam. Dicunt vero *Bon. et Barb. ap. Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 752. quod Parochi qui tantum habitu sunt Curati, possunt totam Curam Sacellanis committere. Curati autem etiam actu peccant mortaliter, si semper per alios ministrent, cum ipsi commode possint; Secus, si aliquando ministrent per se præsertim Sacramentum Pœnitentiæ, & alias per Sacellanos.

Dubitatur 4. an Episcopus vel Parochus non residens teneatur ad integram restitutionem fructuum, tempori absentiæ respondentium? Affirmat *Nav. apud Bonac. de Benef. D.* 5. *p.* 4. *n.* 5. quia (ut ait) Tridentinum indefinite absentes privat eos fructibus; propositio enim indefinita æquivalet universali. Negat vero probabiliter *Bon. l. c. Barbos. de Pot. Ep. pag.* 3. *Alleg.* 43. *n.* 10. *Croix l.* 3. *num.* 737. *et Viva Opusc.* 3. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 3. *et* 4. *cum Vasq.* & communi, ut asserit; idemque ait *Viva* & de omnibus aliis Beneficiariis ad residentiam obstrictis? Ac ejusdem sententiæ, ait *Bonac.* debere esse omnes DD. qui excusant ab integra restitutione fructuum Beneficiarios omittentes recitationem Horarum, ut retulimus *lib.* 3. *n.* 672. *Quæst.* 10. *t.* 1. Ratio, quia fructus non solum dantur Pastoribus pro oneribus residentiæ, sed etiam pro recitatione Divini Officii, & aliis muneribus; Unde Concilium Tridentinum, cum oppositum non expresserit, benigne interpretandum velle, quod præfati Pastores teneantur restituere fructus tantum residentiæ respondentes, juxta rationem naturalem, quæ dictat, quod, si quis duplici onere gravatur, non est privandus integra mercede, cum unum adimplet.

Quæritur V. Quibus restitui debent fructus a non 128
Residentibus? Hic notanda est differentia inter rationem faciendam a Beneficiario ob omissionem Horarum, & ob omissionem residentiæ. Illa enim potest fieri quibusque pauperibus, & in fabricam do-

mus

mus Beneficii, sive in emendis, aut meliorandis agris Beneficii; quia omnia hæc veniunt nomine *Fabricæ Beneficis*, ut dicunt in Bulla S. Pii V. vide *dicta l.* 3. *n.* 672. Ob omissionem autem residentiæ, restitutio debet omnino erogari vel in *fabricam Ecclesiæ*, vel *in pauperes illius loci*, ut sancitur in Trid. *Sess.* 23. *c.* 1. Vide *Bon. q.* 5. *p.* 4. *et Viva Opusc.* 3. *q.* 3. *art.* 4. *n.* 1. Nec satisfacit Pastor non residens, applicando restitutionem in Missis vel aliis suffragiis pro Animabus Purgatorii illius loci, quia revera Animæ defunctorum non possunt amplius dici pauperes loci illius.

Dicit autem *Viva l. c. cum Less.* & communi ut asserit, quod bene posset Beneficiatius sibi restitutionem applicare, casu quo ipse vere esset pauper, cum non debeat inferioris esse conditionis, quam alii pauperes; modo id non faciat in fraudem, nempe si non resideat eo animo, ut postea applicet deinde sibi fructus ratione paupertatis; fraus enim nulli debet patrocinari, ut diximus *lib.* 3. *n.* 672. & sic dicit *Viva n.* 4. qui tamen excipit, si forte Beneficiarius in gravem necessitatem postea incideret, & pœnitentia ductus proponeret se emendare in futurum. Insuper *Viva n.* 5. *et Bon. de Hor. Can. D.* 1. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 10. *cum Suar. Nav. Az. Men. etc.* communiter docent, quod si pauperes donarent Beneficiario fructus restituendos post ipsorum traditionem, tunc bene posset ille retinere; Secus vero, si donarent ante traditionem; quia tunc donatio est nulla; pauperes enim nullum jus certum & firmum habent ad illos fructus, sed tantum vagum & incertum, cum sit in potestate Beneficiarii eligere pauperes quos velit.

129 Hinc ultimo plura adnotare oportet circa residentiam Canonicorum in loco Beneficii. Ante omnia animadvertenda sunt verba Tridentini, quæ circa id habentur in *Sess.* 24. *c.* 12. *de Ref.* ibi: *Præterea, obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, etc. non licet vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis ultra tres menses quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirerent. Alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos etiam ratione Præbendæ ac residentiæ fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente vero contumacia, contra eos juxta sacrorum Canonum Constitutiones procedatur.* Insuper ex Diplomate N. SS. P. Benedicti XIV. (quod retulimus *l.* 3. *n.* 675. *v. Dubitatur* 3. *t.* 1.) habetur, quod Canonici Choro non interessentes, sive non canentes, psallentesve, non solum amittunt Distributiones, ut jam statutum erat in *eod. can.* 12. Concilii (cujus verba retulimus *eod. l. c.*), sed etiam fructus omnes Præbendarum, cum non faciant suos. Si ergo non faciunt fructus suos non canentes, tanto magis non faciunt non residentes. Præterquam quod id clare eruitur ex eodem Tridentino loco mox supra citato (quicquid dicat *Bon. t.* 1. *D.* 5. *de Onere Benef. ad Resid. p.* 4. *n.* 16.), dum ibi dicitur, quod Canonicus non residens ultra tres menses, *privetur dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, at residentiæ* (nota) *fecit suos*. Ergo si Canonicus *ratione residentiæ* facit fructus suos, non residendo suos non facit.

Dicit autem *Concina*, (& hoc valde probabile est) *l. c. cum Car. Macigno*, ex quadam Declar. S. C. Canonicos non privari fructibus, si tantum per paucos dies ultra tres menses absint; hujusmodi enim transgressio non videtur talis, ut prædictam gravem pœnam privationis medietatis fructuum mereatur.

Canonici autem tribus mensibus, in quibus absunt, non lucrantur Distributiones, sed bene lucrantur fructus Præbendæ: Modo (ut bene ait *Conc. t.* 2. *pag.* 535. *n.* 32. *cum Garcia*) reliquo tempore anni resederint, & Chorum frequentaverint, contra *Pal. tr.* 7. *D.* 3. *p.* 9. *n.* 10. *et Bon. de Hor. Can. D.* 2. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 22. *et* 25. qui dicunt Canonicos absentes majori anni parte non ideo carere privilegio trium mensium ipsis concesso, quia privilegium non datum est residentibus, sed obligatis ad residendum; alias Canonici non possent eo privilegio frui, nisi prius per novem menses jam resedissent, quod certe non esset juxta usum receptum, dum in qualibet anni parte tres menses privilegii accipere solent. Sed huic opinioni non acquiesco, quia Concilium præbendatos ultra tres menses absentes, absolute illos privat fructibus Præbendæ; atque etiam eos damnat ad restituendam medietatem fructuum, quos ratione residentiæ fecerant suos; Quapropter ipsi ex Concilio post absentiam trium mensium privantur omnino præfato privilegio. An autem Canonicus, qui inutiliter prodigit tres menses a Trid. concessos, teneatur restituere fructus Beneficii; Affirmant *Palud. et Nav. apud Conc. pag.* 535. *n.* 32. Sed probabilius negant *ibid. Sanch. Pelliz. et Leand.* Ratio, quia Concilium absolute concedit Canonicis per tres menses abesse, nulla speciali causa requisita. Bene autem possunt Canonici conjungere tempus trimestre concessum cum trimestri anni sequentis, ut dicunt *Pell. et Leandr.* Nisi (excipit *Conc. p.* 535. *n.* 33.) scandalum obveniat, aut cultus Divinus minuatur. Præterea refert *ibid. Concina*, sacram C. apud *Leand.* declarasse, quod non possint confici præfati tres menses ex horis, quibus Canonici residentes absunt a Choro. Item declarasse non posse Canonicos computare punctaturas pro tribus mensibus ipsis concessis, ita ut nihil teneantur restituere, si omnes punctaturæ anni non excederent quartam partem integræ residentiæ. Ceterum, regulariter absentes a Choro ex justâ causa lucrantur & fructus, & Distributiones; ita communiter *Bonac. Disp.* 2. *q.* 7. *pag.* 1. *Salm. tr.* 16. *c.* 4. *n.* 11. *Concina t.* 5. *pag.* 522. *n.* 2. *&c.* Quicquid sit, ut alii negant, de Distributionibus, quæ ex absentia reliquorum Canonicorum ipsis deberentur. Advertatur hic quod ex Decr. S. C. Conc. apud *Jordan. Pax* (*Jord. Pax Elucubr. lib.* 10. *tom.* 40. *n.* 75.) Canonici nequeunt in mensibus conciliariis abesse diœcesi, nisi de licentia Episcopi.

Causæ autem excusantes Canonicos ab assistentia 130
Chori tres sunt, ut constituit Bonifacius VIII. *in cap. unic. de Cleric. non resid. in* 6. nempe *Infirmitas, Rationabilis corporis Necessitas, et Evidens Ecclesiæ Utilitas*. Et hic expedit prænotare, quod ille qui non residet propter has tres causas in præfato textu expressas, non privatur neque fructibus Præbendæ, neque Distributionibus, ut patet ex eodem *cap.* citato. Quibus addenda est quarta causa (ut censet *Pichler in Candit. abrev. l.* 3. *tit.* 4. *n.* 8.) nempe consuetudo introducta post Tridentinum,

nam

nam Concilium antegressas abolevit. Qui autem non residet propter causas diversas a tribus prædictis, sed etiam justas, pora ob studium, visitationem, & alias de quibus infra fiet sermo (ubi semper reqoiritur licentia Episcopi, vel Prælati), is lucratur quidem fructus, sed non Distributiones, ut *Anacl. l. 3. tit. 4. n. 134. et 163. ac Holzm. tom. 1. p. 434.* cum aliis communiter. I. igitur excusat *Infirmitas*, non quidem levis, sed tantum gravis, vel quæ gravis fieri potest per accessum ad Ecclesiam, ut communiter dicunt *Palaus D. 3. p. 9. §. 1. n. 2. Bon. q. 3. p. 1. n. 13. Concina tom. 2. pag. 524. n. 2. & Salm. tr. 16. c. 4. n. 15. cum Pell. &c.* Excusantur autem etiam ii qui propria culpa infirmitatem contraxerint, ut pariter cum communi docent *Pal. n. 3. Bon. n. 7. Conc. n. 3. cum Nav. Sanch. & Salm. n. 16. cum Garc. Covarr. & Pell.* quia jus indistincte excusat infirmos. Et hoc, etiamsi quis data opera in morbum se conjecerit, ut absit a Choro, prout probabiliter dicunt *Palaus, Sal. ll. cc.* & probabilem putat *Concina n. 4. cum Bon.* Ratio, quia lex ad infirmitatem, non autem ad intentionem respicit; & hoc etiamsi iste aote infirmitatem consueverat abesse a Choro, ut probabile putant *Nav. l. 2. de Rest. c. 11. n. 238.* item *Conc. l. c. n. 5. & Salm. cum P. Nav. & Pal.* qui id vocat satis probabile contra *Bon. p. 1. n. 10. cum Covar. Az. &c.*), & merito, quia infirmitas hic & nunc de se excusat. Nec officit, quod ille oec vellet assistere, si esset sanus; nam leges non puniunt nisi culpabilem absentiam. Secus vero ajunt *Sanch. Cons. l. 2. c. 2. Dub. 90. n. 5. Pal. n. 6. Salm. n. 18. & Concina pag. 526. n. 6.* cum communi ut asserit, si Canonicus sine legitima causa absit, & infirmetur, quia tunc pro toto tempore absentiæ reputatur culpabiliter absens. Contra hanc sententiam, quam aodio vocari communem, nolo jodicium ferre; sed durum mihi videtur, ut si quis, licet sine caosa, alio accedat, & ibi contrahat perpetuum morbum, perpetuo debeat distributionibus, & fructibus Præbendæ privari.

Dubitatur, an excusentur absolute septuagenarii ab assistentia Chori? Affirmant *Leander, et alii;* sed verius negat *P. Conc. tom. 2. pag. 526. n. 8.* si ipsi robusti sint; & ad alia peragenda negotia ordinarie egrediuntur. Secus si sint debiles, & minus apti ad longum iter faciendum, ita ut commode interesse nequeant, ut ait *Bon. p. 2. n. 6. cum Azor. Men. et aliis*, unde probabiliter dicunt *Salm. c. 4. n. 19.* quod hujusmodi senes regulariter non teneantur ad Chorum, non autem nunquam.

Dubitatur 2. an excusentur cæci & surdi, & lucrentur Distributiones, si absunt Choro? Affirmant *Barb. Pelliz. Diana, etc. apud Salm. c. 4. n. 18.* Idque inferunt, ex *l. 1. C. Qui morb. etc.* ubi dicitur: *Qui utriusque oculi actum amisit, levamen sentit munerum personalium.* Sed melius negant *Sanch. Cons. l. 2. c. 2. dub. 90. et Salm. ibid. cum Suar. P. Nav. et Cov.* quia Chorus istis non nocet, & ipsi assistendo saltem auctoritatem præbent. Excusarem tamen cæcum, qui sine notabili incommodo non posset ad Ecclesiam accedere.

II. Excusat *rationabilis corporis necessitas*, sub qua intelligitur timor cujuscumque gravis damni in vita, honore, aut bonis. Unde non privantur distributionibus, qui domi morantur ad medicinam sumendam, ad venam scindendam, vel proficiscuntur ad balnea, aut locum salubrioris aeris: item qui ab hostibus capiuntur, aut qui patiuntur injustum exilium, aut detinentur per vim, aot ob timorem gravis nocumenti ab inimicis; ita *Bon. q. 5. p. 2. ex n. 7. Salm. tr. 16. c. 4. n. 19. et Conc. t. 2. pag. 526. n. 9. cum commun.* Idem probabilius dicendum de absente ob metum belli, vel pestis grassantis in loco Beneficii, ut tenent *Bonac. n. 7. et 8. Pal. tr. 7. D. 3. p. 9. §. 2. n. 2. et Salm. cum Vasq. Pell. Covarr. Garc. etc.* contra *Conc. l. c. Barb. etc.* qui concedunt posse quidem talem percipere fructus Præbendæ, non vero distributioues.

Cum autem quis abest a Choro ob excommunicationem, amittit distributiones, si juste sit excommunicatus; secus si iojuste, & curet ab excommunicatione absolvi. *Conc. p. 527. n. 10. et Salm. n. 21.* Item de Canonico suspenso probabilius esse censet *Conc. n. 12.* Si vero quis sit juste excommunicatus, etiamsi Choro assistat, putat *P. Conc. n. 11. cum Abb. Palud. Innoc. Navar. Suar. Tolet. Fill. Sylv.* & communi, ut asserit, hunc amittere tam distributitiones, quam fructus Beneficii; sed probabiliter id negant *Sanch. de Matr. l. 5. D. 51. n. 12. Bon. p. 2. §. 2. Pal. p. 9. §. 2. n. 4. cum Coninck, Vasq. et Gloss. in c. Pastoralis, §. Verum de Appell. ac Salm. c. 4. n. 21. cum P. Nav. Pelliz. etc.* & dicunt, quod licet iste peccaret assistendo, & merito deberet privari a Judice distributiooibus, & fructibus; uullibi tamen constat hanc privationem ipso jure impositam esse. Qui autem esset juste excommonicatus, & resipiscens absolutionem peteret, non amitteret distributiones, si injuste absolutio ei negaretur, cum tunc per ipsum noo fiat quominus assistat. Ita *Palaus p. 9. §. 2. n. 4. cum Suar. Vasq. Sylv. Armill. Sa, Henr. Sayr. Lop. etc. communiter.*

Quando autem Ecclesia est interdicta, Canonici non assistentes non ideo amittunt distributiones, dummodo non dederint causam Interdicto, *Conc. l. c. n. 12.* Secus est in Cessatione Divioorum Officiorum, tunc enim etiam non dantes causam Cessationi privantur distributionibus, ut *Conc. l. c. Pal. n. 11. et Bonac. p. 1. §. 5. cum Suar. et Sayr. ex cap. Canonici. §. Sciscitavi de Off. Ordin. in 6.* ubi statuitur, quod ii qui causam dederuot Cessationi, debent restituere Canonicis omne interesse, quod ipsi amittunt ex omissa assistentia Divinis Officiis. Sic pariter quando Ecclesia est pollota, non privantur distributionibus illi, qui causam pollutioni non dederunt. Ita *Pal. p. 9. §. 2. n. 10. Conc. d. n. 12. cum Suar. Bon. Sayr. Trull. Henr. et communi.*

Quæritur autem hic, an Canonici irregulares assistentes amittant distributiones, & fructus Præbendæ. Si irregularitas est incursa post collationem Beneficii, certum est & commune, quod neutrum amittunt: Ita *Conc. t. 2. pag. 527. n. 12.* Sed dubium fit, quando irregularitas incursa est ante collationem. Hæc quæstio omnino pendet ab alia, an collatio Præbendæ facta Clerico irregulari sit per se invalida? Negant *Palaus de Censur. tr. 29. D. 6. p. 5. n. 7. Elbel t. 2. pag. 457. nu. 158. Ronc. de Censur. c. 1. q. 5. R. 1. et Salm. tr. 10. cap. 7. n. 54. cum Sylv. Felin. Leandr. Laym. Less. Suar. Conc. Hurt. etc.* hanc sententiam probabilem putant. Hi dicunt collationem istam illicitam quidem esse, & nullam in foro externo, sed validam in conscientia.

tia. Ratio, quia cum nulla irregularitas incurratur, nisi in jure sit expressa, tanto minus incurritur ejus effectus, qualis est inhabilitas ad Beneficia, obtinenda; hic autem effectus nullibi in jure reperitur expressus. Affirmant vero probabilius *Conc. l. c. Contin. Tourn. de Irreg. t. 2. pag. 12. Holzm. t. 1. pag. 411. n. 340. Bonac. de Irreg. D. 5. p. 4. n. 6. cum aliis:* & hanc sententiam ipsi *Salm.* fatentur esse communem. Probatur 1. *ex c. 2. de Cler. pugn. in duello*, ubi dicitur dispensari posse cum Clerico irregulari, ut Beneficium possideat; ergo sine dispensatione ipse est inhabilis ad recipienda Beneficia. Probatur 2. & fortius ex Trident. *Sess. 22. c. 4. de Ref.* ubi Concilium loquens de Præbendatis, sic ait: *Ne aliis in posterum fiat provisio, nisi iis qui jam ætatem, et ceteras habilitates integre habere dignoscantur; aliter irrita sit provisio.* Respondent *Salm. et Ronc.* ad præfatum textum (quem ipsi *Salm.* fatentur difficilem esse solutione), & dicunt To *ceteras habilitates* intelligi de habilitatibus ex jure naturali, non autem positivo: sed hæc responsio non satisfacit; nam Concilium, cum indistincte & integre habilitates requirat, sane intelligendum est de omnibus habilitatibus, tam de jure naturali, quam positivo necessariis; idque videtur expresse ibidem declarari, cum dicatur, *qui jam ætatem etc.* idest ætatem requisitam ad Ordines recipiendos, ut Concilium præceperat, quæ quidem habilitas certe est de jure positivo. Hine probabilius *P. Conc. l. c.* sentit Clericos, qui post irregularitatem Præbendas recipiunt, privari ipso jure etiam in conscientia distributionibus, & fructibus Beneficii.

III. Excusat *Ecclesiæ utilitas*, modo utilitas sit gravis judicio Episcopi, vel Capituli, & sit Ecclesiæ propriæ, vel universalis, aut totius Diœcesis, non vero altrius Ecclesiæ vel particularis, ut *Conc. t. 2. p. 528. n. 14. et Salm. tr. 16. c. 4. n. 23.* An autem, qui propter utilitatem Ecclesiæ abest a loco Beneficii, lucretur distributiones: Negant aliqui ex *cap. Cum non deceat, de Cler. non resid. in* 6. ubi Clerici ad Sedem Apostolicam accedentes ob negotium suarum Ecclesiarum distributionibus privantur. Sed probabilius affirmant *Salm. l. c. n. 24. cum Pal. Pelliz. etc.* idque satis probabile putat *Conc. n. 15. ex c. un. de Cler. non resid. in* 6. ubi absolute conceditur privilegium absentibus in utilitatem evidentem Ecclesiæ. Alter autem textus intelligitur de solo casu, quo Præbendatus accedit ad Sedem Apostolicam ob instructionem electionis.

Item ex hac ratione excusatur Canonicus, qui mittitur (nam unus tantum mitti potest) ab Episcopo ad visitanda Limina Apostolorum, ut communiter omnes cum *Conc. n. 16.* Idem dicitur de Canonico comitante suum Episcopum ad eadem Limina, ex Decreto Sixti V. apud *Conc.* qui *ib.* ait, Episcopum Limina visitantem posse etiam duos Canonicos secum ducere. Idem dicitur de Canonico misso ad Concilium Provinciale tanquam Theologo, Canonista, aut Procuratore, ut probabilius sentiunt *Conc. pag. 529. n. 17. et Salm. c. 4. n. 24. cum Pal. Pell. etc.* Idem si mittatur Canonicus a Capitulo ad Pontificem, aut Principem tanquam Legatus pro agendis negotiis Ecclesiæ, *Conc. ibid.* Idem, si eligatur Vicarius Capitularis Sede vacante, ut communiter docent DD. quia hic incumbit totius Diœcesis utilitati. Secus, si eligatur Vicarius Episcopi, quia tunc Episcopo, non ecclesiæ inservit. Is enim lucratur quidem fructus Præbendæ, sed non distributiones. *Pal. p. 9. §. 7. n. 2. Salm. c. 3. n. 34. Conc. p. 529. n. 18. et 24.*

131 Minime autem privatur distributionibus Canonicus Pœnitentiarius, qui tempore Officii Confessiones excipit, ex Trid. *Sess. 24. c. 8.* ubi dicitur: *Pœnitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime vacaturæ ab Episcopo instituatur, qui Magister sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel jure Canonico, et annorum 40. seu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur, qui dum Confessiones in Ecclesia audiet, interim præsens in Choro censeatur.* Sed hic dubitatur, an lucretur distributiones Pœnitentiarius, qui tempore Officii manet in confessario exspectans pœnitentes accessuros? Negat *Barbos. de Pot. Ep. Alleg. 65. n. 30. cum Garzia, Ugolin. Salaz. et Moneta*, qui referunt decisum non habendum esse pro præsente in Choro Pœniteotiarium, qui residet in confessionario pro tempore, quo non audit Confessiones, etiam ut opportunius Confessiones audiat. Sed verius *Salm. c. 4. n. 31. cum Barbos. Bonac. Pell. Roncag. tr. 6. c. 2. q. 6. R. 1. et Conc. cum Pal. et Leand.* affirmant, si pœnitentes soleant accedere, & Pœnitentiarius eo animo se detineat, ut promtiorem illis se exhibeat, ex Decl. S. C. relata a Barbosa in *Concil. Trid. Sess. 24. c. 8.* pro Ecclesia Abulensi, ubi mandatur Pœnitentiario assistere in Confessionario, ne pœnitentes perquirere cum cogantur, & ob verecundiam ejus inquisitionis Confessiones omittant. Et idem dicitur de Canonico subrogato Pœnitentiario, modo subrogatio non fiat in fraudem; & de aliis qui Pœnitentiarium adjuvant de mandato Superioris in magno concursu, *Conc. ibid. et Castrop. l. c. n. 3. c. 4.* Præterea addunt *Barbosa in Trident. Sess. 24. c. 8. n. 29. Castropal. n. 2. et Bonac. t. 1. de Hor. Canonic. D. 2. q. 3. p. 3. §. 5. n. 3. cum Salaz. et Garcia* ex alia Declarat. S. C. in una Gienen. 4. *Sept.* 1591. Pœnitentiarium censeri præsentem etiam processionibus, orationibus, & exequiis Defunctorum, quæ fiunt tempore quo ipse Confessiones audit. Quod autem dicunt de Pœnitentiario, dicunt etiam de Canonico curato, qui tempore Officii opera sui muneris exercet, *Pal. p. 9. §. 3. n. 8. Salm. cap. 4. n. 26. cum Barbos. Garc. Gutt. et Conc. p. 532. n. 22.* Qui sentit idem procedere, etiamsi Ecclesia; de qua is Curam habet, sit diversa ab Ecclesia, ubi est Canonicus; dummodo illa sit intra propriam Diœcesim; sed huic contradicit *Bonac. D. 1. q. 5. p. 3. §. 6. n. 5.* Non amittit autem distributiones is, qui abest ad tuenda jura sui Beneficii: secus vero si defendat jus suum ad Beneficium adversus alterum, *Conc. ibid.*

Sic pariter lucratur distributiones Canonicus Theologus, qui tempore Officii legit, aut concionatur, ut communiter docent omnes; & etiamsi in aliis Horis ipsius diei (non vero præcedentis) se pararet ad legendum, vel concionandum, ut *Roncag. c. 2. q. 6. R. 2.* cum communi, ex Concessione Gregor. XIII. & *Conc. p. 531. n. 21.* cum communiori ex Decl. S. C. *apud Garciam*, qui contradicit.

Sentiunt autem *Conc. pag. 532. n. 22. Pal. p. 9. §. 7. n. 1. Ronc. R. 3. & Salm. c. 4. n. 34. cum Garc. Pell. etc.* contra *Barbos. et Zerbium apud Pal.* quod Canonici Examinatores, dum absunt a Cho-

Choro (nisi alia sit alicubi consuetudo), non lucrentur distributiones. Idem ajunt de Canonicis destinatis ab Episcopo ad visitanda Hospitalia & Ecclesias Diœcesis, quia hi non occupantur in servitium propriæ Ecclesiæ. Episcopus autem potest duos Canonicos in suo servitio occupare ex *cap. De cetero, etc. Ad audientiam, de Cler. non res.* qui lucrantur fructus Præbendæ; sed non distributiones, ut *Ronc. l. c. et Salm. n.* 125. ex Decl. S. C. Dicit tamen *P. Conc. n.* 25. quod Canonici assistentes Episcopo solemniter celebranti lucrantur etiam distributiones. Canonici autem absentes a Choro tempore Officii, ut Capitula celebrent, amittunt tam distributiones, quam fructus Præbendæ, quia tempore Officii vel Missæ Choralis ipsis vetitum est Capitula celebrare, nisi urgeat grave negotium, quod moram non patiatur; *Conc. ibid.*

132 Ultimo notandum, quod Præbendati docentes in Scholis publicis (non autem privatis), sacram Scripturam, licet non lucrentur distributiones, acquirunt tamen fructus suorum Beneficiorum, ex Trid. *Sess.* 5. *c.* 1. *in fin.* Idem dicitur in *cap. fin, de Magistris*, de docentibus Theologiam. Idque communiter extendunt DD. ad docentes Jus Canonicum, ut *Palaus p.* 9. §. 9. *n.* 1. *Roncag. de Benef. c.* 2. *q.* 6. *R.* 3. *Conc. t.* 2. *pag.* 533. *n.* 24. *et Salm. tract.* 28. *n.* 129. *et* 130. *cum Sanch. Fill. Garcia*, qui de hoc affert declarationem S. C. Idem dicunt de docentibus Grammaticam *Pal. n.* 5. *Conc. nu.* 26. *Ronc. l. c et Salm. tr.* 16. *c.* 4. *n.* 57. Necnon *Salm.* idem sentiunt de docentibus Logicam, & Philosophiam quia (ut ajunt) omnia hæc sunt necessario præmittenda ad Theologiam addiscendam.

An autem Parochi docentes sacram Scripturam, Theologiam, aut jus Canonicum eodem privilegio gaudeant? Negant *P. Conc. n.* 25. quia in Tridentino Parochus absolute vetatur abesse ultra duos menses. Sed probabiliter admittunt *Palaus n.* 4. *Salm. dict. n.* 57. *et Ronc. l. cit. cum Gonzal. Barbos. etc.* Ratio quia in *cit. cap. fin. de Magistris* indistincte omnibus facultatem Theologicam docentibus conceditur privilegium, sive exemptio a residentia: hocque privilegium non habetur in Tridentino, quod ibi clare (ut oportebat) sit revocatum: verba autem textus præfati hæc sunt: *Docentes vero in theologica facultate, dum in scholis docuerint, et studentes in ipsa integre per annos quinque, percipiant de licentia* (nempe *generali, concessa auctoritate hujus Constitutionis*, ut explicat ibi Glossa) *Sedis Apostolicæ proventus præbendarum, et beneficiorum suorum, non obstante alia aliqua consuetudine, aut Statuto; cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes.* Ratio, quia id redundat in bonum totius Diœcesis, immo universalis Ecclesiæ.

Idem privilegium sane conceditur Præbendatis studentibus in universitate ex Trident. *l. c. et ex cit. c. fin. de Mag. et cap.* 11. *de Privil. in* 6. *ac cap. Tuæ, de Cler. non resid.* modo ipsi studiis operam dent saltem per majorem anni partem, ut ait *Conc, n.* 17. *et Pal. n.* 5. *cum Bonac. Barbos. etc.* & modo habeant de hoc licentiam (quæ vero non requiritur pro docentibus), ut dicunt *Palaus part.* 9. §. 9. *n.* 7. *Ronc. qu.* 6. *R.* 3. *Conc. n.* 28. *ex Salm. tr.* 28. *n.* 130. *cum Barb. et Garc.* ex Bulla Pii IV. *Ad aures*, edita 24. Novemb. 1564. Hæc autem licentia illis suffragatur pro quinquennio, si audiant sacros Canones; pro septennio vero, si audiant Sacram Scripturam, seu Theologiam, *Salm. l. c. cum Garc, & Barb.* An autem Parochi studentes Theologiæ excusentur a residentia post duos menses ipsis a Trid. concessos? Affirmant *Nav. Tolet. Less. etc. apud Palaum n.* 9. Idque probabile putant *Palaus ibid. et Salm. tr.* 16. *c.* 4. *n.* 59. Quia in *cit. cap. fin. de Magistris* eodem privilegio gaudent docentes, quo studentes. Sed probabilius negant *Conc. pag.* 534. *n.* 29. *Bonc. q.* 6. *R.* 3. *Palaus n.* 9. *Salm. l. cit. cum Gonzal. Barbos. Garcia, etc.* Ratio, tum quia Tridentinum declaravit non posse Parochos ultra duos menses abesse, nisi ex gravi causa; & S. C. *apud Garciam* declaravit hujusmodi causam studiorum nequaquam esse gravem; tum quia privilegium præfatum concessum est tantum addiscentibus, unde non concedendum Parochis, qui jam edocti supponuntur. Dicunt vero *Salm. n.* 128. ex Decl. S. C. quod si a Papa detur alicui licentia, ut absit causa studiorum, hæc non valet nisi consensus Ordinarii accedat. Et sic pariter referunt declarasse Pium IV. de his qui studiis in Curia Romana assistunt. Hic autem obiter notandum, quod in *c. fin. de Cler. vel Mon.* prohibentur *Archidiaconi, Decani, Plebani, Præpositi, Cantores, et alii Clerici Personatus habentes, necnon Presbyteri* studere Iuri Civili, vel medicinæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, si infra duos menses a tali studio non destiterint. (Dicit tamen *Bonac. de Censur. D.* 2. *q.* 4. *qu.* 7. *n.* 4. cum communi, hoc non intelligi de studio privato; nec si audiatur lector domi, ut probabile putat cum *Tol. Calderin etc.* Neque intelligi de docentibus, ut sentiunt *Sanch. l.* 6. *cap.* 8. *n.* 9. & idem *Bon. cum Tab. et aliis*). Unde tales studentes privantur fructibus suarum Præbendarum, ut dicunt *Palaus l. c. p.* 9. *n.* 6. *Salm. c.* 4. *n.* 58. *cum Bonac. et Barbosa.*

Diximus autem præfatos Magistros, aut Scholares excusatos, lucrari quidem fructus Beneficiorum, non vero distributiones: si tamen Beneficium constaret ex solis distributionibus, has etiam lucrari dicit *Conc. pag.* 533. *n.* 27. cum communi ex Decl. S. C. apud *Garciam* (contra *Bon.*), quia tunc distributiones succedunt loco fructuum. Et idem ait *Conc. pag. n.* 35. de dispensatis a Choro, quando Beneficium tantum ex distributionibus conflatur. Excipit tamen *Conc.* contra alios, si sint distributiones minutæ pro Anniversariis, quia Testatores nolunt has dari nisi assistentibus.

ARTICULUS V.

Quibus modis Beneficia amittuntur?

133 *Quibus modis amittuntur Beneficia?*
134 *Quid, et quotuplex sit Resignatio?*
135 *Quid requiritur, ut valeat Resignatio conditionata?*
136 *Quid de Permutatione Beneficiorum?*

„ Resp. 1. Beneficia quatuor modis amittuntur. 133
„ 1. Per mortem Beneficiati. 2. Ex dispositione ju-
„ ris vel propter alterius Beneficii incompossibilis
„ consecutionem, vel per professionem religiosam,

„ vel per contractum matrimonii, vel per commissionem criminis (v. gr. hæresis, schismatis, sodomiæ sæpius exercitæ), cui amissio Beneficii ipso facto est annexa, ut v. apud *Less. l. 2. cap. 34. d. 34.* 3. Per sententiam judicis. 4. Per liberam resignationem, de qua

154 „ Resp. 2. Resignatio est spontanea proprii Beneficii dimissio, facta coram legitimo Superiore id acceptante. Estque duplex, scilicet tacita quæ fit ex juris dispositione; ut dum quis Religionem profitetur; & expressa, quæ rursus est duplex, scilicet pura, quæ fit sine conditione, & pacto apposito, coram Ordinario, qui Beneficium cuilibet alteri conferre potest: & conditionata, seu in favorem; eaque vel est simplex in favorem: ut quando fit absque reservatione; vel est qualificata, quando scilicet fit reservato sibi jure regressus, vel pensione, vel fructibus aliquibus, quæ ob simoniam juris humani, nonnisi in Pontificis manibus fieri potest. Et quamvis verius sit etiam resignationem simplicem in Pontificis manibus faciendam, cum alioqui periculum sit, ne Beneficiorum resignationes speciem quandam hereditariæ successionis acquirant, quod jura Canonica detestantur: probabile tamen est, in manu Ordinarii fieri posse, eo quod permutatio in ejus manibus fieri possit. * (*Sed omnino contradicunt Salm. de Simon. c. 3. n. 52. cum communi. Vide dicta de Simon. l. 3. n. 81.*) * Idque a fortiori verum est, si fiat sine modo obligatorio, quamvis addita deprecatione, ut personæ certæ conferatur. Idque observari potest, ubi non est recepta Bulla Pii V. quamlibet personæ successuræ designationem prohibens, quam citat *Laym. hic cap. 17.*

155 „ Porro, ut resignatio conditionata valida sit; requiritur 1. Ut Beneficium sit resignantis, cum resignatio sit juris sui dimissio. 2. Ut fiat libere. 3. Ut fiat in manibus ejus, qui potest admittere, scilicet Pontificis, Ordinarii, Collatoris, vel Institutoris, juxta dicta. 4. Ut acceptetur a Prælato, in cujus manibus fit, quia sine acceptatione jus suum resignans non perdit. 5. Ut conferatur illi, in cujus favorem, cum clausula consueta, *non aliter, nec alias*, est resignatum. 6. Ut is, cui confertur, acceptet; alias enim resignans non perdit Beneficium, propter clausulam, *non aliter.* 7. Requiritur consensus Patroni, vel electorum, prout Beneficium est patronatum, vel electivum. 8. Si resignans sit infirmus, ut a resignatione supervivat 20. dies; alias enim per obitum vacare censebitur. 9. Ut si resignatio fiat in Curia Romana, intra 6. menses a supplicatione oblata computandos, in loco Beneficii publicetur: sin autem extra Curiam, intra mensem: alioqui, si contingat resignantem mori antequam resignatarius ceperit possessionem, Beneficium vacare censebitur. *Less. et Laym. c. 13.*

136 „ Resp. 3. Permutatio Beneficiorum, quæ est quædam species conditionalis resignationis, fit, cum duo Beneficiati unum, vel plura sua Beneficia Pontifici non reservata, in manus Ordinarii, alteriusve Episcopali auctoritate præditi resignant, cum conditione, ut postea vicissim alteri alterius Beneficium conferat. Quod quandoque Episcopus instituere potest, si necessitas ita exigat; vocatis tamen iis quorum interest, scilicet Patrono, & Collatore inferiore. Ad hanc autem omnia requiruntur, quæ ad resignationem in favorem. *V. Less. c. 31. d. 35. et 36. Laym. cap. 17. Bon. de Sim. d. 1. qu. 5. §. 12.* * (*Vide l. 3. n. 72.*) *

„ Quæres 1. An licitæ sint permutationes coram Ordinariis, in mensibus reservatis per Concordata Germaniæ? Resp. affirmative, quia per reservationem Concordatorum non censetur Pontifex voluisse conditionem Ordinariorum Germaniæ deteriorem facere, quam Episcoporum extra Germaniam, coram quibus id simpliciter licet.

„ Quæres 2. An licitum sit permutare Beneficia, compensata fructuum æqualitate?

„ Resp. 1. non licere, si Beneficium copiosius, non separatis proventibus a titulo, permutetur cum tenui. Ratio est, quia excessus ille, eo ipso, quo manet annexus titulo, est debitus titulo, ideoque pro eo nihil exigi potest, quin etiam exigatur pro titulo.

„ Resp. 2. posse peti compensationem ob hujusmodi permutationem a Pontifice, pro incommodo temporali, quod alter subit, spoliando se proventibus sui Beneficii, ideoque talis compensatio non est pretium Beneficii, aut proventuum annexorum, sed conditio, ut se indemnem servet, sine qua conditione nollet se spoliare.

„ Resp. 3. Jura proventuum posse separari a titulis, & primo nudos titulos; deinde alio contractu jura proventuum, utpote temporalia, permutari, compensato excessu opulentioris; idque auctoritate solius Papæ. *V. Less. l. c. Bon. l. c. §. 12. n. 11.* * (*Vide l. 3. n. 75. et 76.*) *

„ Quæres 3. An licite permutetur Beneficium hac lege, ut expensæ litis, vel Bullarum refundantur per recipientem? Resp. Videri permutationem simoniacam, si impensæ sint causa impulsiva permutationis, sine qua actus non fuerit futurus. Idem de simili resignatione affirmarem. *Less. l. c. Bon. l. c. n. 6.*

ARTICULUS VI.

Quid, et quotuplex sit Pensio?

137 *Quid, et quotuplex Pensio?*
138 *A quo et quanta possit Pensio designari?*
139 *An Pensionarius possit de illa libere disponere?*

Resp. Pensio est jus percipiendi fructus ex a- 157
lieno Beneficio. Estque triplex: 1. *Temporalis*, quæ datur propter ministerium temporale, v. gr. Cantori, Æditu, Patrono, & Defensori Ecclesiæ. 2. *Spiritualis*, quæ fundatur in titulo mere spirituali, ut quæ datur Concionatori, Coadjutori Episcopi, Parocho, &c. 3. *Media*, quæ fundatur in statu spirituali, non tamen officio spirituali: ut quæ datur Clerico pauperi, vel Parocho seni ad sustentationem, vel quæ datur causa resignationis, & litis componendæ. Duæ posteriores dicuntur Clericales, quia Clericis; prima Laicalis, quia Laicis tantum datur.

„ Porro circa pensiones *Laym. c. 18. & Less.* 158
docent hæc: I. Etsi eam designare proprium sit Papæ; id tamen etiam Episcopum posse in causis

„ sis specialibus, & necessariis: v. gr. propter paupertatem, & senium resignantis vel litis compositionem, vel propter adæquandos fructus, in permutatione Beneficiorum. * (*Vide l. 5. n. 73.*) * II. Debere esse moderatam, ita ut Beneficiato relinquatur sufficiens sustentatio; talis autem plerumque censetur tertia pars fructuum. * (*Cum Salm. de Benef. cap. unic. n. 46.*) *. III. Ad pensionem non requiri consensum patroni, ut quidam volunt, quia id nullo jure statutum est. Neque ullum fit præjudicium per impositionem pensionis, cum is fructus non percipiat ex Beneficio, sed tantum habeat jus instituendi, & præsentandi, quod ei non adimitur. IV. Pensionarius post constitutionem Pii V. ubi ea est recepta, tenetur recitare Officium B. V. nec facit fructus suos, si omittat. * (*Intelligitur de pensione quam quis ut Clericus percipit. Vide Salm. de Benef. n. 64. Item ad tale onus non obligantur, qui dicunt Officium Majus, vel qui sunt Equites Ordinis Militaris, cum satisfaciant recitando preces a Religione præceptas. Ita Azor. Pal. Bon. Led. cum Salm. l. c. & de Hor. Can. c. 2. n. 28.*) * V. Pensionem extingui morte Pensionarii, sicut usus fructus morte usufructuarii. Posset tamen Papa facere perpetuam, ex plenitudine potestatis. De venditione pensionis v. *Laym. l.* 18. *& Less. l. 2. c. 25. d. 22. Bon. l. c. §.* 13.

139 Quæritur, an pensionarius possit de redditibus pensionis pro libito disponere? Affirmant *Vasq. Azor. Covarr. &c.* apud *Salm. de Benef. cap. un. n.* 65. Quia pensio, ut dicunt, est portio jam extracta ex fructibus Beneficii. Et pro hac sententia adest Decisio Rotæ Romanæ, quam affert *Azor. p. 2. l. 7. c. 9. q. 12.* in qua definitum fuit, *pensiones cursas & non solutas non computari inter spolia* (sicut computantur fructus Beneficiorum), *sed transire ad heredes; quia pensio non est Beneficium, sed consistit in mera temporalitate.* Negat vero *Nav. Mol. Garcia*, quia pensio eisdem regulis Beneficiorum metiri debet, cum illis æquiparetur. Verum *Salm. ibid.* distinguunt, & affirmant de pensione laicali, negant de Ecclesiastica. Hæ tres sententiæ omnes sunt probabiles. *V. l. 3. n. 491. Qu. VI.*

DUBIUM II.

DE HORIS CANONICIS.

ARTICULUS I.

Qui obligentur ad Horas?

140 *Quinam Clerici teneantur ad Officium? Qualem partem Officii teneantur dicere Subdiaconi ea die, qua ordinantur? Et an Subdiaconus, qui Officium recitavit ante ordinationem, teneatur repetere?*

141 *An teneantur ad Horas Canonicas omnes Religiosi, & Moniales? 142. An Religiosi non constituti in sacris, & Moniales non dicentes Officium in Choro teneantur recitare privatim? Dub. 1. An teneantur ad Officium Religiosi ejecti? Dub. 2. An profugi? Dub. 3. An ad triremes damnati? An degentes extra Claustra? 143. Not. 1. An, & quando Religiosi teneantur recitare in Choro? Quid, si sint occupati? Not. 2. An peccent graviter Prælati negligentes Officium recitari in Choro? An teneantur Episcopi recitare in Choro? Not. 3. An teneantur supplere omissa, qui plura non percipiunt, ut Choro inserviant? An ad peccandum graviter in Choro sufficiat omissio minoris partis, quam in Officio privato?*

144 *De Obligatione Beneficiariorum circa Officium. An Beneficiarius ordinatus per metum gravem teneatur ad Officium? Vide alia ap. Bus. 145. Qu. I. Quot peccata committat Sacerdos beneficiatus Officium omittens? Qu. II. An Beneficiarius graviter peccet omittendo Officium, si velit fructus restituere?*

„ Resp. 1. Clerici Majorum Ordinum, etiam suspensi, excommunicati, degradati, tenentur tum jure Ecclesiastico, tum generali consuetudine Ecclesiæ. 140

„ Dixi, *Majorum Ordinum;* quia Minorum non tantum non ad Horas, sed neque ad psalmum *Miserere* tenentur, quem, vel simile quid, cum Episcopus primam Tonsuram conferens injunxit, non videtur obligare, nisi ut vel tantum fiat aliquoties, vel per modum consilii. *Less. l. 2. c. 37. d. 9.*

Unde resolvuntur hi Casus:

„ 1. Tenetur ad Horas, qui cum dispensatione Papæ duxit uxorem; nisi in hoc ipso sit dispensatus: quia dispensatio, utpote odiosa, stricte est explicanda, & characterem retinet. *Bonac. & Azor. l. c. c. 5.* contra alios.

„ 2. Clericus incipit obligari a puncto Subdiaconatus suscepti: & quidem ad Horas respondentes horæ, qua ordinatur. *Bon. tr. de Horis q. 1. punct.* 5. ex communi.

Hinc dicit *Croix l. 4. n. 1187. cum Azor. & Sioz.* teneri Subdiaconum die quo ordinatur ad Horam, quæ tunc dicenda esset in Choro. Unde, si ordinatur hora undecima, ait *Croix* cum *Bonart.* probabile esse teneri tantum ad Vesperas, cum eo tempore regulariter aliæ Horæ jam persolutæ sint in Choro. Sed huic opinioni non acquiesco, quia verius Ordinatus tenetur ad Horam, quæ respondet ad horam, in qua contrahit obligationem; quapropter regulariter tenetur recitare ab Hora sexta, ut recte ait *P. Conc. t. 2. p. 897. n.* 5. cui adhærent *Pal. & Gobatus.*

An autem Subdiaconus qui recitaverit partem illam ante Ordinationem, suæ obligationi satisfecerit? Negant *Tourn. t. 1. pag.* 619. *& Croix l. 4. n. 1187. cum Ron. Pal. &c.* tum quia debitum nequit satisfieri antequam contrahatur; tum quia Ecclesia exigit Officium a Subdiaconis, ut nomine ejus illud persolvant; at qui non est adhuc Subdiaconus, nequit nomine Ecclesiæ Officium recitare. Affirmant vero *Tamb. Dec. t. 2. c. 5. n. 9. & Lugo, Trull. & Gob. ap. Dian. p. 6. tr. 6. R.* 38. & probabile putant *Croix l. 1. & Viva q. 3. ar. 1. n. 8.* quia bene potest debitum illud anticipate solvi, quod certo moraliter est contrahendum. *Prima* sententia videtur

detur probabilior, quia Ecclesia exigit Officium a Subdiacono; ut nomine ejus illud persolvat; at qui non est Subdiaconus, neque ab Ecclesia, ut publicus Minister destinatus, non potest nomine Ecclesiæ recitare, neque Orationem publicam efficere. Sed huic posset responderi, quod Sacerdos excommunicatus nec etiam potest orare nomine Ecclesiæ, neque Orationem publicam facere, & hic utique tenetur Officium recitare, & recitando bene satisfacit; ergo ad satisfaciendum non est opus, ut recitans nomine Ecclesiæ oret: Unde adhuc probabilem puto secundam sententiam.

141 „ Resp. 2. Omnes Religiosi professi, ad chorum „ destinati, utriusque sexus, obligantur ad Horas: „ idque ex antiqua, & recepta consuetudine; quam „ tamen quidam, ut *Aragonius*, putant non obligare tam stricte, ut peccent mortaliter, si bis, „ terve omittant. Et de Monialibus dubitat *Cajet.* „ *Med. Arm. Dian. tr.* 12. *R.* 17. Imo eas (atque adeo omnes Religiosos Sacris non initiatos) „ non teneri sub onere peccati absolute, sed nimis „ laxe docet *Petrus Marcb.* apud *Dian. p.* 9. *tr.* „ 6. *res.* 7. contra aliorum communem, & veram „ sententiam, quæ docet, teneri secundum suas regulas, & consuetudines. *Bon. q.* 2. *p.* 2. *n.* 5. „ *ex Azor. Less. Malder.*

Unde resolves.

„ 1. Non tenetur ad horas 1. Novitii, 2. Conversi, 3. Militantes, Hospitalarii, & cæteri Choro „ non destinati. *Trull. l. c. c.* 7. *d.* 12. §. 5.

„ 2. Is, qui ex una Religione transit in aliam, „ in qua non est hæc consuetudo, non tenetur, quia „ consuetudo non obligat, ubi non est recepta. Ita „ *Suar. & Layman.* Idem dic de Religioso ejecto, „ vel qui dispensationem obtinuit perpetuo vivendi „ extra Monasterium, quia, etsi maneat Religiosus, non tamen regularis. Ita probabiliter, *Sotus, Sanch. Bon. d.* 1. *qu.* 2. *p.* 2. *n.* 4. *&c.* contra *Suar.*

Hic confert aliqua prænotare de institutione Divini Officii. Horæ Canonicæ, ut fertur, saltem quoad substantiam, institutæ fuerunt tempore Apostolorum, ut indicatur *Actor.* 2. ubi narratur, quod Fideles erant *perseverantes in fractione panis & orationibus*; idest *in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus canentes & psallentes*, juxta Apost. *ad Eph.* 5. Idque clarius significavit Clem. Papa I. *l.* 8. *Constit. Apost. cap.* 34. ubi suis Clericis sic præcepit: *Precationes facite mane, hora tertia, sexta, & nona, & vespere, atque ad galli cantum*. Gelasius autem I. ut ferunt *Azorius & Fill.*, publicam legem constituit, qua Clerici septies in die preces Canonicas persolvere cogerentur. Quod vero pertinet ad Breviarii formam, refert Radulphus, ineunte Seculo XIII. in Æde Pontificia illud breviatum fuisse, & ideo *Breviarium* appellari. V. alia apud *Thomassin. Disc. Eccl. p.* 4. *l.* 1. *c.* 40.

142 Primo loco oportet hic plura adnotare de obligatione Religiosorum recitandi Officium, & deinde de recitatione in Choro. Ante omnia illa magna quæstio occurrit, an Religiosi non constituti in Sacris, & Moniales teneantur sub gravi recitare quotidie Officium, saltem private? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Barden. in Consil. R.* 50. *Arm. v. Horæ, Sa eod. verbo n.* 1. item *Marcant. Martin. a S. Jos. Castro, Anton. a Sp. S. Jo. Med. ap. Salm. tr.* 16. *de Hor. Can. c.* 2. *n.* 16. *&* 17. & probabilem putat *Less. Res. Casu posi p.* 2. *D. Th. v. Horæ casu* 14. Ratio, quia, licet in hoc adsit consuetudo, non tamen constat, ut dicunt *Caj. Led. Palac. &c. apud Sanch. Cons.* 7. *c.* 2. *dub.* 3. *n.* 4. eam fuisse introductam a Religiosis cum animo graviter se obligandi. *Secunda* sententia censet non peccare graviter Religiosos & Moniales, quæ aliquoties tantum & non frequenter Officium omittunt. *Tertia* vero sententia communis, quam sequimur, & tenent *Less. l.* 2. *c.* 37. *n.* 47. *Sanch. Conf. l.* 7. *cap.* 2. *dub.* 3. *Anacl. pag.* 190. *n.* 18. *Salm. l. c. n.* 19. *& P. Conc. t.* 2. *p.* 399. *ex n.* 3. *cum S. Anton. Gonet, Pal. Tamb. Diana, Vasq. ac aliis*; Item *Laym. tr.* 6. *n.* 1. *et* 2. qui contrariam rejicit: & *Reg. apud Tamb. l.* 2. *c.* 5. *Dec.* §. 1. *n.* 13. vocat temerariam; ac *Diana* prorsus improbandam, refertque *Cont. Tourn. t.* 1. *pag.* 625. P. Mutium Vitteleschi Præp. Gen. Soc. JESU anno 1655. prohibuisse, ne quis suorum opinionem illam doceret ut probabilem; & eandem reprobatam fuisse ab Universitatibus Hispalensi, Conimbricensi, &c. Necnon jussu Pontificis ipsam erasam fuisse a libro *Emmanuel Sa*. Nostra autem sententia docet, quod ipsi teneantur sub gravi Officium quotidie recitare, ex consuetudine jam præscripta. Nec valet dicere, quod non constet ipsam introductam fuisse ex Religiosis animo se obligandi sub gravi; nam ex regula generali, pro eo stat possessio, pro quo stat præsumptio: Cum autem consuetudo hæc universe a Religiosis, & Monialibus cum magno incommodo constanter observata fuerit, & Prælati graviter semper reprehenderint eam non servantes; id sufficientem præbet præsumptionem, quod ipsi recitantes talem consuetudinem vere introduxerint animo se obligandi; Si igitur præsumptio stat pro obligatione, pro ea stat quidem etiam possessio. Vide dicta in simili casu de astinentia a lacticiniis *l.* 3. *n.* 1009. v. *Dubitatur III.* Concedunt autem commun. DD. 1. quod Prælati, etiam inferiores, possint ex causa, puta studiorum, & simili, dispensare sicut in aliis observantiis cum suis subditis, ut non recitent officium. Ita *Salm. n.* 20. *cum Less. Garc. Vill. Tamb.* Concedunt 2. quod, si in aliqua Religione constaret non esse talem consuetudinem, talis obligatio in illa non esset; *Salm. ibid. cum Bon. Cajet. Sanch. etc.* De Privilegiis autem Religiosorum circa Divinum Officium, vide dicta *n.* 63.

Dubitatur 1. an Religiosi ejecti per sententiam teneantur ad Officium? Affirmant *Cabassut. T. I. l.* 1. *c.* 21. *n.* 18. *Conc. t.* 2. *pag.* 403. *n.* 16. *Anacl. pag.* 191. *n.* 23. *cum Azor. et Nav.* quia ipsi retinent statum, & adhuc Religiosi reputantur. Sed non improbabiliter negant *cum Bus. Sanch. de Matr. l.* 8. *D.* 8. *n.* 11. *Less. l.* 2. *c.* 37. *n.* 50. *cum Soto, et Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 4. *n.* 2. qui hanc tutam vocat sententiam. Ratio, quia in eis jam extincta est essentia status Religiosi, cum non amplius teneantur ad vota, ut supponit *Sanch.* tamquam certum; Nec sit in potestate eorum ad Religionem redire.

Dubitatur 2. an Religiosi profugi obligentur ad Officium? Negat *Bon. de Hor. Can. D.* 1. *qu.* 11. *p.* 2. *n.* 6. & probabile putat *Tamb. l. c.* quia (ut dicunt) isti constituuntur in statu, cui non conve-

nit recitatio Horarum: Sed melius *Less. l. 2. c. 37. n. 50. et Con. p. 403. n. 15.* docent teneri. Ratio, quia, sicut ipsi non amittunt statum Religiosum, ita ab illius oneribus non eximuntur.

Dubitatur 3. an Religiosi ad triremes damnati teneantur Horas recitare? Affirmant *Laym. c. 3. n. 2. cum Nav. Rodr. Suar. Azor.* saltem pro diebus quibus non remigant; quia hi manent Religiosi. Sed communius negat *Cabass. l. 1. c. 21. n. 18.* qui tamen ait teneri Clericos constitutos in Sacris, sed de utrisque negant *Spor. p. 60. n. 9. Less. l. 2. c. 37. n. 45. Sot. l. 19. q. 5. ar. 3. Sanch. de Matr. l. 8. D. 8. n. 11. Conc. t. 2. p. 403. n. 17. et Salm. c. 3. n. 4. cum Pelliz. Diana, etc.* Ratio, tum quia talis recitatio videretur cedere in dedecus Ordinis Religiosi, si in illa damnatorum turba statum suum ostenderent; tum quia in eo tam miserabili statu non videntur ipsi hoc onere gravandi. Religiosi autem ex licentia degentes extra Claustra, ad Officium tenentur, ut *Concina pag. 403. n. 15. cum Suar.* (contra *Bonac. p. 2. n. 4. etc. ap. Busemb.*) Sicut etiam in carcere detenti, ut *Sporer l. c.*

143 Hic autem plura opus est adjicere, quæ pertinent ad recitationem Religiosorum in Choro. Notandum 1. quod nullus Religiosus, aut Monialis in particulari tenetur sub gravi Horas dicere in Choro, ut communiter docent *Conc. t. 2. p. 377. n. 4. Anacl. p. 191. n. 21. Viva de 1. Pr. q. 3. ar. 1. n. 6. & Salm. c. 1. n. 5. cum Suar. Pal. Bonac. Pell. Tamb. etc.* Modo tamen Chorus non tollatur; ut bene advertunt *Viva et alii*. Paucitas autem Religiosorum excusat totam Communitatem a Choro; ideo nisi adsint ad minus quatuor expediti, non est obligatio Chori, ut dicunt *Wigandt de Hor. Can. pag. 429. n. 84. R. 2. Tamb. Dec. l. 2. c. 5. §. 1. n. 12. Holzm. t. 1. pag. 448. n. 471. Ronc. de Hor. Can. p. 144. q. 1. Salm. n. 6. cum Pell. Bordon. etc.* Diximus *expediti*, nam si sint infirmi, vel legitime occupati, nec etiam si quatuor sint, ad Chorum obligantur. Probabiliter autem putant *Viva d. n. 6. Salm. ib. cum Pell. et Anton. a Sp. S.* (contra *Wigandt pag. 430.*) sufficere, ad satisfaciendum Choro; ut soli Novitii intersint, quia ipsi in favorabilibus reputantur ut Religiosi. Hic obiter nota cum *Conc. pag. 337. n. 5.* quod ex justa causa licet Religiosis aliquando recitare Horas in Sacristia.

Notandum 2. quod graviter peccant Prælati, qui ex negligentia permittunt, ut omittatur recitari pars notabilis in Choro, ut communiter docent *Suar. de Rel. lib. 4. cap. 10. n. 5. Concina tom. 2. pag. 385. n. 19. Salm. c. 1. n. 14. cum Pal. Pelliz. &c.* contra *Bordon. & alios*, quorum sententia non videtur mihi probabilis: quia, si non dubitatur de præcepto dicendi Horas in Choro, nec dubitari debet violari præceptum, si pars notabilis Officii omittatur. Episcopi tenentur invigilare, ut Officium a Canonicis in Choro persolvatur, & rite. Ceterum, per se loquendo, non tenentur Episcopi Choro interesse ne Festis quidem diebus; tum quia hæc est consuetudo, tum quia ipsi gravioribus negotiis vacare debent. Ita *Viva de Rest. q. 7. art. 9. n. 14. vers. Dico tertio, cum Val. Fill. & Bon.* ex *D. Th.*, qui 2. 2. *q. 91. art. 2. ad 3.* sic docet: *Prælati non debent cantibus insistere, ne per hoc a majoribus retrahantur.*

Notandum 3. quod in Choro non tenentur omissa supplere ii, qui dum alii cantant, parant aut transferunt libros, perquirunt psalmos, pulsant organa, aut campanas, vel alia Choro necessaria peragunt; tunc enim per socios suppletur, quod ipsi forte non satis percipiunt. Ita communiter cum *Bus. infra n. 155. Azor. lib. 10. c. 13. q. 2. Salm. cap. 1. n. 19. Anacl. p. 197. n. 52. Laym. cap. 5. n. 7. cum Sot. Sylvest. & Henr. ac Croix lib. 4. n. 1300. cum Valent. Reg. Escob. & Gobat.* contra *Pal. p. 4. n. 7. Bonac. p. 2. §. 1. n. 13. cum Nav. Vasqu. Sa, Fill. &c.* qui dicunt hos satisfacere quidem assistentiæ Chori quoad Distributiones lucrandas, sed teneri ad supplendum, si non attenderint ad ea, quæ interim sunt recitata. Et idem sentit *Holzman pag. 448. n. 471.* qui tamen excusat, si modica sit materia, puta quæ ad integrum psalmum non pertingat. Sed satis probabilis est prima sententia, eo quod dum aliquis occupatur in rebus ad Officii celebritatem pertinentibus, totus Chorus pro eo supplet; prout qui Missæ inservit, censetur eam audire, dum in re necessaria paranda attendit, ut dicunt *Tolet. & Rodr. apud Laym. l. c.* qui notat idem docere *Sotum, Navr Arag. & Rodr.* de eo, qui Choro alternatim respondet organum pulsando, quin versiculum suæ partis proferat: Sed huic non acquiesco, cum recte doceat *Bon. l. c. cum Molfes.* Officium tunc integre non recitari, quia organum verba non profert. Probabiliter vero satisfacit, qui dum alii recitant, tussit, vel excreat, etiamsi integer psalmus interim dicatur, ut ait *Croix d. n. 1300. cum Sanch.* & *Gob.* Item probabiliter *ib. Sanch. Ecob. & Diana* excusant eum qui in Choro perlegit lectionem, ne erret, alioquin erraturus; hæc enim causa satis excusat ab illa levi omissione.

Sentiunt autem *Salm. cap. 1. n. 17. cum Suar. Pelliz. &c.* in omissione recitationis in Choro minorem Officii partem sufficere ad peccandum graviter, quam in recitatione privata. Sed probabiliter id negant *Bon. p. 1. n. 5. & Holzm. pag. 448. n. 471. cum Tamb. & Bambess.* qui dicunt illam tantum esse omissionem gravem in Choro, quæ gravis est in Officio privato.

Notandum 4. quod ex Bulla S. Pii V. *A Nobis*, omnes qui utuntur Breviario Romano deobligantur recitare in Choro Officium B. V. Mariæ, Defunctorum, & psalmos pœnitentiales; Præcipitur vero ibidem servari consuetudinem hæc Officia recitandi in locis ubi viget. Hæc autem obligatio extra Chorum non afficit singulos privatos, sed tantum Communitatem, ut recte ajunt *Conc. pag. 385. n. 21. & Holzm. pag. 450. n. 474. cum aliis.*

„ Resp. 3. Beneficiati, quotquot habent jus in re, 144
„ & plenum dominium Beneficii, si fructus percipiant, vel percepturi sint, tenentur ad Horas, „ *Less. & Laym. l. 4. tr. 2. c. 4.* ex communi, & „ *Concil. Later.* sub Leone X. Ratio est, quia Beneficium datur propter officium. *Unde resolves*.

„ 1. Non tenentur ante acceptam possessionem, „ nec si sine sua culpa fructus nullos percipiant, „ nec percepturi sint. *Laym. l. 4. c. 4. n. 5.* quia „ non habent Beneficium secundum omnem effectum. „ * (*Hoc certum est. Vide dicta de Rest. l. 3. n. 664.*) * Videtur tamen pro ratione fructuum „ teneri ad aliquoties legendum. *Trull. l. c.*

„ 2. Tenetur is, qui etsi (sive sine, sive cum „ sua culpa) non recipiat omnes suos fructus, re-

„ cipit tamen tantam partem, quæ sufficit ad sustentationem. *Bon. d.* 1. *q.* 6. *p.* 3.

„ 3. Tenentur ii, qui primo, aut etiam secundo anno non percipiunt fructus, eo quod assignentur fabricæ, vel prædecessori mortuo: quia etiam ipsi mortui fruentur eodem privilegio, & sic pro tota vita satisfaciunt fabricæ. *Bon. p.* 4. *n.* 22. *Laym. c.* 5. *Suar. Regin.* &c. Contraria tamen sententia non est improbabilis. * (*Ei probabilem vocant Salm. de Hor. Can. c.* 2. *n.* 45. *cum Fill. Bon. Villal.*). * & negant *Less. cum Cajet.* se talem damnaturum, eo quod vel resignare, vel mori ante possit, & sic non frui anno gratiæ. *Laym. l. c. Pal. Trull. dub.* 13. §. 3.

„ 4. Tenentur & ii, qui habent Beneficium tenue, octo v. gr. vel decem aureorum; quia jura omnibus indistincte obligationem Horarum imponunt; sicut iis, qui sunt in majoribus Ordinibus. Ita probabiliter *Sylv. Azor. Suar. Pal. Bon. d.* 1. *q.* 4. *n.* 17. & communis contra *Sot. Less. Rodr. & Dian. R.* 9. *Malder.* qui dicunt, si habet Beneficium tam tenue, ut certam partem mediocris sustentationis alicujus Clerici non adæquet, non teneri. V. *Dian. l. c. Escob. tr.* 5. *E.* 6. *c.* 13. quorum sententiam non damno. * (*Vide dicta l.* 3. *n.* 674.) * Vide *Trull. l.* 1. *c.* 7. *dist.* 12. §. 3. ubi notat, eum, qui habet plura Beneficia tenuia, ex quibus competentiam habeat, teneri ad Horas.

„ 5. Non excusatur, qui primis annis parum recipit, eo quod fructus expendat in substitutum; quia Horarum onus Beneficio annexum est, & personale, cum quo sponte acceptatur. *Bon. l. c. ex Azor. Vasq. Fill. &c.*

„ 6. Si filius a patre coactus ad statum Ecclesiasticum, percipiat ipse fructus, tenetur ad Horas: secus, si percipiat Pater; hic vero ad restitutionem obligatur. *Laym. c.* 5. *n.* 2. *ex Less. l.* 2. *c.* 34. *d.* 5.

Idem tenent *Tourn. t.* 1. *pag.* 618. *in fin. & Conc. t.* 2. *p.* 404. Modo metus sit gravis; quo cessante (ait *Tourn.*) tenetur iste Clericus quamprimum Beneficium renunciare.

Quæritur autem hic, an qui per metum injuste incussum Ordinem Sacrum suscepit, teneatur Officium recitare? Affirmant *Conc. pag.* 597. *n.* 4. *cum S. Anton. Sylv. Ledesm. Comit. & aliis*, quia metus non tollit voluntarium. Sed probabilius negant *Tourn. d. p.* 618. *cum Suar. & Henr. a S. Ign. Sanch. de Matr. lib.* 7. *D.* 29. *n.* 7. *Pal. tr.* 7. *D.* 2. *p.* 1. §. 1. *n.* 1. *cum Nav. & Su*, *Salm. tr.* 8. *c.* 6. *n.* 50. *cum Bon. Azor. Dic. &c.* Ratio, quia licet metus non tollat voluntarium, Ecclesia tamen rationabiliter non censetur velle obligare ad onus Officii, nisi eos, qui omnino sponte Ordinem suscipiunt. Et ideo tales per metum gravem ordinati nec etiam ad castitatem tenentur, ut dicunt *Salm. l. c. n.* 46. *cum AA. cit.* utque diximus *de Voto lib.* 3. *n.* 197. *t.* 1. *vers. Sed quæstio*; & dicemus *lib.* 6. *n.* 811.

„ 7. Probabile est, eum, qui non residet ex legitima licentia, vel dispensatione, ideoque fructus non recipit, non teneri ad Horas; quia obligatio hæc est propter sustentationem datam. *Trull. lib.* 1. *c.* 7. *d.* 13. §. 5. *ex Sanch.* &c.

„ 8. Non tenentur, qui habent præstimonia, quæ solent dari adolescentibus in subsidium studiorum, eo quod non sint proprie dicta Beneficia. Ita *Med. Garz. & Less.* contra *Nav. Sot. & Rodriq.* Tamen recte monet *Laym. c.* 5. *n.* 6. considerandam rationem præstimoniorum: Si enim dentur in titulum perpetuum, & habeant annexum aliquod obsequium spirituale, quod per Laicum expediri nequit, esse Beneficia Ecclesiastica, proindeque obligare ad Horas, secus, si consistant in solo temporali obsequio. Similiter non tenentur pensionarii, cum pensiones non sint proprie dicta Beneficia, ut *dub. præc.* videri potest. Quod limitat *Escob. t.* 5. *E.* 6. *c.* 4. *ex Palao*, si fruantur pensione ob secularia obsequia: secus, si titulo Clericali: * (*Vide n.* 138.) * Denique neque tenetur Coadjutor, si non administrat; quia obligatio tenet proprietarium, *Pal. Escob. l. c.* V. *Laym. c.* 5. *n.* 9. * (*Est commune cum Salm. c.* 2. *n.* 29.) *.

„ 9. Etsi habens plura Beneficia satisfaciat unica recitatione Horarum, tenetur tamen tot facere commemorationes quot sunt Beneficia, seu patroni Beneficiorum; quia par est omnino ratio. *Bon. Trull. l. c. n.* 27.

Quæritur I. An qui tenetur ad recitationem Offi- 145
cii titulo Beneficii, & titulo Ordinis Sacri, omittendo illud, committat duo peccata? Tria hic ut certa supponenda: Certum est 1. quod iste peccat utique contra Religionem ratione Ordinis sacri, propter quem Ecclesia eum obligat ex motivo Religionis ad Horas recitandas. Certum est 2. quod Beneficiarius omittens Officium semper peccat contra Religionem, etiamsi non habeat Ordinem sacrum, & etiamsi velit fructus restituere, ut dicemus mox infra in quæst. seq. Certum est 3. quod talis Beneficiarius, si omittit Officium, & nolit restituere fructus, peccabit non solum contra Religionem, sed etiam contra justitiam, quia Officium negligendo non potuit fructus acquirere, ut dicunt *Salm. tr.* 16. *c.* 2. *n.* 32. juxta sententiam, quam tenent ut veram *Sotus, Suarez Azor. &c. ac Croix l.* 4. *n.* 1216. (Quicquid dicant alii *ib.*) Id enim patet ex Concilio Lateran. relato *d. l.* 3. *n.* 665. ubi dicitur. *Qui Officium non dixerit, fructus suos non faciat*. Sed difficultas est, an Beneficiarius volens fructus restituere, peccet contra justitiam, etiamsi Officium omittat animo restituendi fructus? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 4. *n.* 5. *in fin. Sanch. de Matr. l.* 9. *D.* 15. *n.* 6. *in fin. Bonac. D.* 1. *q.* 5. *p.* 1. *n.* 4. *& Less. l.* 2. *c.* 37. *n.* 52. Ratio, quia licet Beneficium principaliter detur pro sustentatione Beneficiarii, attamen datur cum pacto recitandi Officium; morale enim axioma est, Beneficium propter Officium conferri; unde Beneficiarius omittendo Officium peccat contra justitiam, quia pactum non servat. *Secunda* vero sententia probabilior, quam tenent *Pal. D.* 2. *p.* 3. *n.* 3. *cum Henr. & Garc. Anacl. p.* 192. *n.* 30. *Holzm. pag.* 441. *n.* 457. *Diana p.* 2. *tr.* 12. *R.* 22. *cum Salas, & Homoben. Salm. tract.* 16. *c.* 2. *n.* 32. *cum Salas. Anton. a Spir. S. & Trull.* tenet peccare quidem Beneficiarium contra Religionem, cum Ecclesia, imponendo illi onus Officii, imponit ex motivo Religionis; non autem contra justitiam, nam ut posset dici beneficiarium peccare contra justitiam, probandum esset pactum inter Beneficiatum & Fundatorem, vel Ecclesiam. Sed hoc pactum neque habetur respectu Fundatorum, ut recte dicunt *Filliuc. tr.* 23. *n.* 157.

&

& Holzm. l. c. Alias (ut ait idem Holzm. pag. 445. n. 462. v. Instabis, cum Less. l. 2. c. 34. n. 180.) non potuisset Ecclesia eximere Beneficiarios non recitantes primo semestri ab obligatione restitutionis. Neque habetur pactum respectu Ecclesiæ, cum illud nullo jure, aut ratione probetur. Donec igitur de hoc pacto non constet, nequit dici Beneficiarium omittentem Officium cum intentione restituendi fructus peccare contra justitiam. Nec obstat, beneficium dari propter Officium; nam bene respondet Palaus, quod Beneficium non datur ab Ecclesia sub obligatione justitiæ, sed Religionis, cum obligatio Officii non oriatur ex Beneficio, sed ex præcepto Ecclesiæ ratione Beneficii imposito ex motivo Religionis.

Sed dices: si nullum intercedit pactum cum Beneficiario, qua ratione ipse peccabit contra justitiam, si fructus non restituet, uti supra tanquam certum suppositum est? Respondetur: Peccabit contra justitiam non ratione pacti initi, sed ratione conditionis non impletæ: bene enim potuit Ecclesia Beneficiariis imponere pensum Officii ob motivum Religionis, vel sub conditione non faciendi fructus suos, si non recitaverint; vel sub pœna negativa non acquirendi fructus, si Officium omiserint, juxta dicta l. 3. n. 665. & ut tenent Viva ibid. & Lugo Resp. mor. l. 5. dub. 6. n. 6. Holzm. d. pag. 445. n. 462. quod valde probabile putat Azor. p. 2. l. 10. c. 14. qu. 7. Ideo enim (ait Holzmann) Beneficiarii non recitantes ante sententiam tenentur ad fructuum restitutionem, quia hæc licet sit pœna, non est tamen pœna positiva, aut privativa, scil. quæ privet fructibus acquisitis, & ad quam sententia requiratur, sed est pœna negativa, nempe quæ negat posse acquiri fructus a non recitantibus, prout si Ecclesia dicat, non concedo tibi fructus, nisi Officium recitaveris, (Hoc tamen intelligitur, si culpabiliter Officium omittatur; secus vero, si sine culpa gravi, ut docet Lugo l. c., utque diximus l. 3. n. 665. cum Less. Sanch. Concina, & communiori). Unde concluditur, respondendo ad quæsitum, quod si Sacerdos Beneficiarius, omittit Officium nolens fructus restituere, peccat contra Religionem, & contra justitiam, cum retineat alienum, quod acquirere non poterat omittendo Officium: Si vero omittit volens fructus restituere, tunc peccat tantum contra Religionem, non vero contra justitiam, quia tunc alienum non retinet.

Quæritur II. An Beneficiarius omittens Officium peccet graviter, si alias habeat animum restituendi fructus Beneficii? Affirmandum utique cum Lugo Resp. mor. l. 5. dub. 6. n. 2. Ratio, quia datur duplex præceptum, unum antiquum, quo obligantur Beneficiati ad Officium; Hic enim fuit finis primarius Ecclesiæ in institutione Beneficiorum, scilicet servitium Ecclesiæ præstandum; aliud novum, ut omittens Officium, fructus restituat. Beneficiarius igitur, etsi fructus restituat, non liberatur obligatione recitationis; Quare, qui Officium omittit sex primis mensibus a receptione Beneficii, non tenetur fructus restituere, sed utique graviter peccat, ut declaravit S. Pius V. in Bulla relata lib. 3. n. 665.

ARTICULUS II.

Quanta sit hæc obligatio?

146 *Quæ culpa sit omittere Officium, vel partem ejus notabilem?*
147 *Quæ sit parva materia in omissione Officii?*
148 *An omissio Horarum sit unum, vel plura peccata?*
149 *Quot peccata committit, qui Officium in mare projiciens redditur impotens ad recitandum?*
150 *Utrum dubitans, an aliquid omiserit, teneatur id recitare?*
151 *Quando Beneficiarii Officium omittentes teneantur restituere fructus?*
152 *Quibus sit applicanda fructuum restitutio?*
153 *Quando possit Beneficiarius a restitutione excusari pecuniæ expensæ?*

„ Resp. 1. Est tanta, ut peccet mortaliter quis- 146
„ quis habens hoc onus, Horas, vel notabilem earum partem omittit. Ita communiter omnes, contra Angelum, v. Horæ, & Richardum: qui dicunt non esse mortale, nisi quis habeat consuetudinem omittendi: quam sententiam Less. non audet dicere probabilem, quod sit contra torrentem Doctorum. Ratio est, quia violat præceptum in re gravi pertinente ad virtutem religionis. * „ (Et hæc est omnino tenenda cum communi: vide Salm. de Hor. Can. cap. 2. n. 5. Verius autem est, hanc obligationem magis provenire ex recepta consuetudine, quam ex jure positivo: Ita Salm. l. c. cum Less. Pal. Suar. &c.) * „ Ex dictis resolvuntur hi Casus.

„ 1. Non est mortale omittere unum psalmum, 147
„ lectionem, vel quid simile, ut habet communis, contra Nav. nec tertiam partem parvæ Horæ, contra Azor. & Mald. quia non censetur pars notabilis. Talem autem dicit Palaus l. 1. p. 5. esse in Matutino, quod est æquale uni parvæ Horæ. Sanch. in sum. t. 1. l. 1. c. 18. n. 8. dicit tres lectiones cum responsoriis in feriali Officio esse materiam parvam. In parvis Horis dicit Fern. Fill. & Laym. dimidium esse notabilem quantitatem. V. Escob. l. c. c. 13. n. 107. ubi docet unam parvam Horam non esse partem notabilem, respectu totius Officii, quod per modum unius est præceptum. Verum hoc merito rejicitur ab aliis.

„ 2. Est mortale, si omittas vel unam integram ex Horis, quæ sunt septem, Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, & Completorium: vel dimidiam etiam ex brevioribus, ut docent Fern. Regin. Suar. Laym. contra Bon. & Less. vel ex Matutino 9. Lectiones cum responsoriis, ut Sanch. 1. mor. c. 18. aut partem æquivalentem Horæ uni minimæ, ut Suar. de rel. t. 2. l. 5. c. 25. & Gavantus, vel, ut alii, unum Nocturn. Vide Bonac. dub. 1. qu. 1. p. 1. Dian. p. 2. t. 12. R. 26. & 41.

Quæritur, quænam sit parva materia in omissione Officii? Azor. Nav. Vill. &c. apud Conc. t. 2. pag. 447. n. 4. tenent peccare mortaliter, qui omittit dimidiam, vel, ut alii dicunt, tertiam partem Ho-

Horæ etiam parvæ, quia talis pars respectu illius Horæ jam est notabilis materia. Sed probabilius id negant *Less. l. 2. c. 37. n. 52. Bon. D. 1. q. 3. p. 1. n. 2. Contin. Tourn. t. 1. pag. 645. v. Dico 2. cum Suar. Pontas, Vanroy, item Pal. Garc. Trull. Pell. Led. &c. apud Conc. l. c.* Ratio, quia licet illa pars sit notabilis respectu Horæ parvæ, est tamen levis in se, & respectu totius Officii; unde circa gravitatem materiæ, totius Officii quantitas respicienda est; non autem cujuslibet Horæ. Verius enim est præceptum Officii non esse septuplex ex septem Horis dicendi, sed unum præcipiens unicum Officium constans septem partibus, ut patet ex *c. Dolentes, de Celebr. Miss.* ubi præcipitur sub uno præcepto Officium recitari his verbis: *Præcipientes in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium, nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiose celebrent pariter, & devote.* Propterea quod *Pal. D. 2. p. 5. n. 1. Bon. D. 1. q. 3. p. 1. n. 6. Roncàg. q. 3. R. 2. pag. 154. Spor. tom. 3. pag. 73. n. 94. Tamb. c. 5. §. 2. n. 11. Elbel t. 2. pag. 547. n. 367. Holzm. tom. 1. pag. 442. n. 455. Salm. c. 3. n. 23. cum Trull. Pell. Leand. &c. Croix l. 4. n. 1220. cum Laym. & Fill.* probabiliter dicunt esse levem materiam omittere minus, quam integram Horam parvam. Sic etiam *Elbel l. c. & Croix n. 1204. cum March. Pell. Tamb. & aliis*, ratione parvitatis materiæ, probabiliter dicunt non peccare graviter, qui omitteret totam Vesperam Sabbati sancti. Ceterum, ut recte ajunt *Busemb. ut supra, & Mazzotta* (contra *Sot. Escob. Philib. &c. apud Sal. n. 22.*) improbabilis est opinio, quod una parva Hora, prout Tertia, Sexta, &c. sit levis materia.

Ita etiam tenendum peccare graviter, qui omittit unum nocturnum integrum, ut bene censent *Wigandt pag. 423. Holzm. p. 441. n. 455. Elbel pag. 559. n. 397. Croix lib. 4. n. 1202. & Concina pag. 468. n. 5.* cum communi, contra *Leand. Vercell. etc. apud Conc.* Qui putat etiam esse gravem materiam omittere tres Lectiones cum Responsoriis, sed probabiliter huic contradicunt *Sanch. lib. 1. Dec. c. 10. n. 7. et Diana p. 2. tr. 12. R. 41.* Intellige, si lectiones cum Responsoriis sint tales, ut parvam Horam non adæquent. Unde bene concludunt *Sanch. dub. 11. n. 2. Pal. p. 5. n. 2. Less. c. 37. n. 57. Bon. p. 1. n. 2. et Salm. d. n. 23. cum Trull. Pell. etc,* illam universe censeri parvam materiam; quæ non pertingit ad quantitatem unius integræ Horæ. Immo *Salm. ibid.* admittunt in Officio longiori, puta Dominici, adhuc majorem materiam posse esse levem; sed huic non acquiesco, nam sic etiam omissio Horæ parvæ respectu totius Officii Dominicalis posset dici parva materia, quod minime est admittendum, cum Hora etiam parva ex communi DD. sensu videatur materia absolute gravis respectu cujuscumque Officii. Necnon bene addunt *Holzm.*, *et Croix* censeri gravem omissionem, si de Hora parva aliquid nimis modicum diceretur.

148 „ 3. Sive omissio Horarum (abstrahendo a multiplicatione actuum voluntatis) sit unum numero „ peccatum, ut vult *Bon.* sive sint plura formaliter, ut docet *Less.* sive unum multiplex, ut *Suarez*; sive unum pluribus æquivalens, ut *Fill.* loquitur: probabile tamen est in Confessione explicandum, quot Horæ sint omissæ, eo quod sit circumstantia tenens se ex parte objecti, & constituens actum in ratione sua individuali. *Bonac. l. c. n. 9. Less. Suar. Fill.*

Hic igitur quæritur I. Quot peccata committat, qui totum omittit Officium? Alii dicunt committere septem peccata; quia pro singulis Horis diversum adest præceptum; hancque opinionem probabilem putant *Salm. c. 3. n. 22.* Sed verius dicendum unum tantum peccatum committere. Ita communiter *Less. c. 37. n. 53. Sanch. c. 2. dub. 12. n. 2. Pal. D. 2. p. 5. n. 1. Bon. q. 3. p. 1. n. 8. Ronc. p. 154. q. 3. R. 3. Tournely t. 1. pag. 646. Concina p. 485. n. 18. Elbel pag. 540. n. 398.* Idemque expresse docet *S. Antonin. 3. p. tit. 13. c. 4.* ubi de hoc veram rationem assignat, dicens: *Qui omittit omnes Horas unius diei, non propterea committere septem peccata mortalia, sed unum, et tanto gravius, quanto plus de Officio omittit; quia totum Officium unius diei cadit sub uno præcepto.* Bene tamen advertit *Elbel l. c.* quod si quis omitteret plures Horas ex intentionibus moraliter interruptis, tunc plura committeret peccata.

Quæritur II. Quot committat peccata, qui Offi- 149
cium in mare projiciens redditur impotens ad recitandum? Hæc quidem quæstio pendet ab alia, an omissio volita in causa sit in sese peccatum? In ea quæstione *prima* sententia negat, eamque tenent *Laym. tr. 2. c. 3. n. 3. Azor. tom. 1. l. 4. c. 3. qu. 4. p. 4.* item *apud Salm. tr. 20. de Pecc. c. 10. n. 25. S. Bonac. Pal. Vasq. Fill. Cov. Sayr. Gran. etc.* Ratio, quia talis omissio dum accidit non est voluntaria in se; sed in causa, ideo tantum in causa erit peccatum. Unde juxta hanc sententiam talis committit unum peccatum tantum nempe cum projicit Breviarium. *Secunda* tamen verior sententia affirmat, & hanc tenent *S. Thom. 1. 2. q. 76. a. 3. ad 3. et q. 77. a. 7. et 2. 2. q. 150. a. 4.* ubi ait: *Si autem actus præcedens fuit culpabilis, sic non totaliter aliquis excusatur a peccato sequenti, quod scil. redditur voluntarium ex voluntate præcedentis actus, in quantum scil. aliquis dans operam rei illicitæ incidit in sequens peccatum.* Et cum sequuntur *Cajet. ib. Nav. Man. c. 16. n. 8. Sanch. de Matr. l. 9. D. 45. a n. 27. Pal. tr. 2. D. 1. p. 3. n. 6. et Salm. n. 26. cum Abul. Sot. Med. Lop. Vill. et alii,* Ratio, quia, licet ad omissionem peccaminosam requiratur, ut adsit voluntarium, sufficit tamen voluntarium in causa, ut patet ex *c. Mulieres, de Sent. Excomm.* ubi dicitur quod si quis voluntarie se inebriat prævidens occisurum Clericum, incurrit excommunicationem secuta occisione. Ergo occisio illa est vere peccatum, alias sine peccato externo non posset occisor excommunicationem contrahere. Propterea quoad casum nostrum respondetur, projicientem Officium tot peccata committere, quot sunt omissiones quas prævidet, nisi pœniteat primi peccati, nam alioquin perseverat voluntarium positum in causa. Ita *Sanch. Cons. l. 7. c. 2. dub. 15. Tourn. t. 1. pag. 657. et Elbel pag. 556. n. 42.* cum communissima. Vide dicenda *l. 5. ex a. 49.*

Quær. III. Utrum, si quis dubitat, an aliquid o- 150
miserit de Officio, teneatur id recitare? Resp. Scrupulosi non sunt obligandi ad repetendum, quia in his ut plurimum dubia, non sunt vera dubia, sed inanes apprehensiones. Quoad alios vero distinguendum: Si dubium est mere negativum, utique tenentur

tur, quia in dubio possessio stat pro præcepto, ita *Pal. D. 2. p. 6. n. 1. Salm. cap. 3. n. 12.* & alii communiter. Si vero dubium est positivum, ita ut probabiliter judices dixisse, non teneris repetere, prout docent communissime *Pal. l. c. Sanch. Cons. l. 7. c. 2. dub. 34. n. 3. Tourn. t. 1. n. 645. & Salm. dict. n. 12. cum Pelliz. Trull. Diana, &c.* item *Laym. Lugo, Ronc., & Viva*, quos adduximus *l. 1. n. 76.* Item dicit *Croix l. 4. n. 1255. cum Sanch. l. c. Laym. & Illsung*, malefacere, qui habens conjecturam, quod aliquam partem dixerit, eam repetit, quia viam scrupulis aperit; & docent *Nav.* (*apud Concin. t. 2. pag. 465. n. 12.*) sic dicens: *Non solum non tenetur repetere id quod probabiliter credit se dixisse, verum etiam male ageret id faciendo eo quod habitum concipiendi scrupulos superfluos sibi quæreret.*

Unde docent *Sanch. l. cit. cum Nav. Major & Angles, Croix d. n. 1255. cum Azor. Suar. Fil. Bon. Tamb. ac Sanch. l. c. cum Ang. Trull. & Pell.* quod bene excusaris a repetendo, si non memineris dixisse aliquid, & habeas justam conjecturam credendi quod dixeris; puta (ut ajunt *Sanchez cum aliis citatis, & Salm. tr. 29. c. 7. n. 7. cum Nav. Suarez, Bardi, &c.*) si recordaris te incœpisse Psalmum, Lectionem, vel Horam, si postea non data opera distractus, vel non interruptus te invenias in fine Horæ, legendo, vel memoriter recitando ea in quibus ordinarie non soles errare; & hoc locum habere dicunt *Gobat. & Tamb. apud Croix n. 1255.* etiamsi habeas rationem probabilem omissionis, quia præsumptio, quod soleas perficere quod incœpisti, efficit ut nihil tenearis repetere, nisi sis moraliter certus quod non dixeris. Si vero dubites an totam horam dixeris, vel non, censent *Salm. dict. n. 7.* quod si sæpius tali dubio labores, non teneris repetere, quia tunc facile præsumitur tale dubium oriri a scrupulis; secus, si raro. Ceterum bene ait *Croix d. n. 1255. cum Nav. Suar. Azor. Bon. &c.* quod si ordinarie non soleas dicere Horam posteriorem nisi post priorem, prudenter potes credere nihil omisisse.

151 „ Resp. 2. Tanta est obligatio, ut inducat ei onus restitutionis fructuum, pro tanta omissionis Officii, qui titulo Beneficii ad Horas tenetur, si elapsis sex mensibus post adeptam possessionem (is enim, etsi graviter peccet omittendo, non tamen tenetur ad restitutionem) culpabiliter Officium non recitaverit. Patet ex Concil. Lateranensi sub Leone X. Sed quia dubium fuit, utrum hoc Concilium esset receptum, Pius V. Bullam edidit, quæ est apud *Navar. c. 25.* qua hoc decretum confirmat, ac declarat sic, ut qui uno die totum Officium omiserit, teneatur restituere omnes fructus illi diei respondentes: v. gr., qui accipit annue 365. florenos; teneatur pro uno die restituere unum florenum, qui autem omiserit Matutinum tantum, mediam partem fructuum unius diei; qui reliquas Horas, etiam mediam partem: qui vero unam ex illis, sextam partem; eaque restitutio facienda est vel fabricæ, vel pauperibus. *Laym. Fill. Bonac. d. 1. q. 5. p. 2. &c.* contra *de la Crux, & Lopez*, apud *Dian. p. 2. t. 12. Res. 34.* qui dicunt, si Beneficiatus intra annum per 8. vel 10. dies tantum omittat, non teneri ad restitutionem, eo quod sit servus liberalissimi Domini, qui multo minus, quam Domini temporales ad pauca attendat. * (*Vide dicta l. 3. n. 663.*) *

„ 1. Clerici Majorum Ordinum, qui solo titulo, Ordinis, & quocunque alia titulo, quam Beneficii, ad Horas tenentur, non obligantur ad dictam restitutionem, quia nullos percipiunt fructus propter onus recitandi Officium. *Bon. l. c. p. 2. n. 3.*

„ 2. Nec ii obligantur, qui ex naturali oblivione justo impedimento, bona fide, invincibili ignorantia, aut aliter absque culpa omiserunt. Ratio est, quia in conscientia non debetur pœna, ubi non est culpa. *Less. Suar. Bon. n. 5.* * (*Ita etiam Viva cum Sanch. Vide l. 3. n. 665.*) *

„ 3. Valde probabile est, quod qui alia onera habent, quam precum, v. gr. Pastores, Episcopi, &c. omittentes Horas possint retinere majorem partem fructuum istius diei, ratione dictorum onerum, sufficiatque dare tertiam partem, vel quartam fructuum: eo quod tantum obligentur ad restitutionem fructuum respondentium oneri divini Officii. *Nav. Fill. Bon. p. 3. Dian. p. 2. tom. 12. Rest. 8.* citans alios multos * (*Ita etiam probabiliter tenet Croix l. 4. n. 1214. cum Sanch. & Gob. Vide dicta l. 3. n. 672. ver. Quær. 10.*) *

„ 2. Si talis Pastor habeat tenues reditus ad sustentationem, videtur ad nihil obligandus; cum ob alia onera illi debeatur sustentatio. *Laym. l. 4. tr. 2. cap. 5.* Imo *Dian. p. 2. tract. 12. Resp. 9. Mald. tr. 10. c. 2. dub. 3.* dicunt eum, qui habet Beneficium valde tenue, v. g. cujus reditus tertiam partem mediocris sustentationis non adæquent, non teneri, ob Horas aliquoties neglectas, ad restitutionem, * (*Et est probabile cum Less. Sanchez, Pell. Red. Rodr.* Vide *dicta l. 3. n. 674.*) *

152 „ 5. Restitutio hæc fieri potest vel pauperibus amicis, vel aliis, vel ipsi etiam Beneficiato, si pauper est. Item impendi potest in fabricam domus, vel meliorandos agros Beneficii; quia hæc nomine fabricæ etiam intelliguntur apud *Suar., & Bonac.* * (*Vide dicta d. l. 3. n. 672.*) *. Denique aliquando compensari potest, offerendo suffragia pro defunctis, aliisque precibus, ut vid. *Bon. l. cit. p. 4.* * (*Idem dicunt Salm. tr. 16. c. 2. n. 60. Sed vide dicta l. 3. n. 667. & 672. ubi huic non acquievimus*) * & sic etiam per alium, seu per Officium, aut preces ab alio ad tuam intentionem recitatas, & a te defunctis applicatas, satisfieri posse, docet *Quintan. t. 8. sect. 6.* Nec continuo damnandum, qui ordinarie recitare solitus, semel, verbi gratia, vel bis in anno omisit, etsi nihil restituat, docet *Sot. Med. Fill. c. 10. n. 316. & 317.* * (*Sed hoc non videtur posse sustineri, ut merito dicunt Salm. d. c. 2. n. 55. cum S. Pius in sua Bulla dicat: Ut qui omnes Horas uno, vel pluribus diebus intermiserit.*) *

„ 6. Qui pecuniam, quam ob neglectas Horas tenetur restituere, sive erogare in usus pios, impendit in alios, quam vel in pauperes, vel fabricam Beneficii; non satisfacit (secundum jus commune, ubi Concilium Lateranense, vel Bulla Pii Quinti est recepta) obligationi suæ; nisi aliud ferat consuetudo, vel statutum alicubi receptum; quia diserte præcipitur restitui pauperibus, vel fabricæ Beneficii. Vide *Bon. q. 2. p. 2. & 4.* * (*Vide d. l. 3. n. 672.*) *

153 „ 7. Posse aliquando Beneficiatum excusari a restitutione ob Horas neglectas, titulo pecuniæ expensæ; intellige post omissionem Horarum; * (*Nam si ante omissionem, non excusatur; cum damnata sit Propos.* 33. *ab Alex. VII. dicens; Restitutio fructuum ob omissionem Horarum suppleri potest per quascumque eleemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui Beneficii fecerit.*) etsi non isto intuitu, in pauperes vel alios usus pios, censet *Dian. p.* 3. *R.* 57. ex *Laym. l.* 5. *s.* 3. *t.* 2. *c.* 12. *n.* 9. esse probabile, tum quod quidam Auctores ita sentiant; tum quod videatur esse virtualis intentio omnium dantium eleemosynas, satisfacere per illas omnibus obligationibus, quas suis peccatis contraxerunt: tum quod leges ecclesiasticæ, benigne debent explicari. * (*Et probabile est juxta sententiam, quam tenent Sanch. Cons. l.* 2. *c.* 3. *dub.* 121. *Lugo D.* 4. *n.* 46. *Laym. l.* 2. *tr.* 2. *c.* 12. *n.* 9. *Salm. c.* 2. *n.* 63. *cum Pell. & Croix l.* 4. *n.* 1215. *cum Suar. Gob. & aliis. Vide dicta l.* 3. *n.* 700. *v. Limitant p.* 219.) * Addit *Jo. de Salas, de leg. d.* 15. *sess.* 2. *n.* 27. *Vasq.:* si Canonicus grossam, seu corpus sui Canonicatus vere, & absolute lucretur, prius quam omittat Officium, non teneri ad restitutionem propter omissionem sequentem, eo quod pœna non sit, ut fructus jam suos factos restituat, sed ut fructus non faciat suos. Sic ille apud *Dian. p.* 2. *t.* 12. *R.* 8. ut infra *art.* 4. §. 6. *in fine.*

„ 8. Ubi Bulla Pii V. non est recepta, potest videri probabile, Beneficiatum ad dictam restitutionem non obligari; ut habent *Sylv. v. Clericus.*

ARTICULUS III.

Quæ excusent a recitatione Horarum.

154 *Quomodo excuset* Infirmitas? *Not. I. An excuset gravis molestia? Not. II. An excuset convalescentia? Not. III. Quid in dubio, an infirmitas sufficiat ad excusandum? Not. IV. Quid si dubites, an possis recipere partem?*

155. *An excusentur laborantes febri tertiana, vel quartana?*

156 *Quomodo excuset*, justum impedimentum? *Et an ideo excusentur Concionatores, Confessarii, peragentes necessaria in Choro? (Vide de hoc dicta n.* 143. *v. Not.* 3.

157 *Quomodo excuset* cæcitas, & carentia Breviarii?

158 *An impotens recitare totum Officium teneatur ad partem? Quid, si non habeas Officium proprium? An tenearis recitare cum socio, si nequis solus? An Beneficiarius teneatur conducere socium, si non possit solus recitare?*

159 *Quomodo excuset* Dispensatio.

134 „ Resp. Hæc sequentia, I. *Infirmitas* gravis, v. g. dolor notabilis capitis, ita ut sine incommodo, vel incremento morbi legi non possint. Dixi, *gravis*, quia levis, v. g. dolor stomachi, aut pectoris, vel etiam aliquando febris tertiana, aut quartana non excusat cum toto die affligat. * (*Vel majore diei parte, ut Sanch. Trull. Tamb. Pell. &c. cum Salm. de Hor. Can. c.* 3. *n.* 35.) * Ita *Nav. Fill. Laym. Bon. d.* 1. *q.* 6. *p.* 1. Porro totaliter excusatus non tenetur, ut quidam volunt, audire alium legentem, nec alium substituere * (*Nec alias preces; est commune apud Salm. ib. n.* 33.) *, ut habet *Fill. & Sa, v. Hora.* Si tamen commode potest, & solet legere cum socio, tenetur, ut habet *Less. & Bon. v. Dian. p.* 2. *t.* 12. *R.* 43. * (*Ita verius tenendum cum Sanch. Spor. Croix &c. contra alios. Vide infra n.* 158. *vers. Item.*) *

Plura hic sunt notanda scitu necessaria. Notandum I. ratione infirmitatis excusari ab Officio non solum qui gravi laborant morbo, sed etiam qui non possunt recitare nisi cum gravi incommodo, aut probabilis talis incommodi periculo. Unde satis excusantur, qui prudenter credunt vel timent ob Officii recitationem eis forte proventuram notabilem gravedinem capitis, vel cruditatem stomachi, aut virium lassitudinem, vel si credant febrim tardius esse remittendam. Ita *Sanch. cap.* 2. *dub.* 45. *n.* 4. *Holzm. tom.* 1. *pag.* 450. *n.* 477. *Anacl. de Hor. Can. n.* 77. *Concina to.* 2. *p.* 507. *n.* 23. *& Salm. c.* 3. *n.* 55. *cum Trull. & Pell. ex c. Clericus* 2. *Dist.* 91. ubi dicitur, quod excusat ab Officio *inæqualitas corporis*, quod non significat morbum gravem, ut bene advertit *Croix l.* 4. *n.* 1224. Et hoc probabiliter admittitur, etiamsi infirmus per magnam diei partem aliquem legeret librum ad animum solandum, ut dicunt *Sanch. l. c. n.* 4. *Holzm. pag.* 450. *n.* 477. *Spor. n.* 158. *Elbel pag.* 564. *n.* 462. *& Salm. l. c. in fine cum Trull. Pell. Dian.*, *&c.* Ratio, quia licite iste posset legere librum recreationis, non tamen sequitur quod possit, & teneatur Officium recitare, ad quod alia quidem major attentio requiritur, quæ majorem affert difficultatem.

Notandum II. Non solum actu ægrotantes, sed etiam convalescentes ex gravi morbo excusari ab Officio per aliquot dies ad arbitrium prudentis, donec vires reficiantur. Ita communiter *Tourn. t.* 1. *pag.* 654. *q.* 1. *Conc. pag.* 497. *n.* 5. *Elbel pag.* 564. *n.* 461. *& alii AA. supra cit.* Et hoc admittendum, etiamsi isti Missa celebrarent, ut *Salm. d. n.* 35. *cum aliis.*

Notandum III. quod in dubio, an infirmitas sufficiat vel ne ad excusandum, potest se committere judicio Medici, ex *c. Fraternitatis, de Frig. & mal.* aut judicio Superioris acquiescere, qui in tali dubio etiam dispensare potest; vel denique potest se remittere judicio probabili viri prudentis. Ita *Sotus Sylv. Sanch. Tamb. etc. cum Salm. c.* 3. *n.* 36. Et etiam stare potet judicio proprio, si tale judicium ipsemet prudenter ferre possit, ut probabiliter ait *Gobat. ap. Croix n.* 1225.

Sed quid, si his præmissis, adhuc dubium perseveret? Respondetur, si dubium sit, quod recitatio graviter læderet, tunc certe non tenetur, immo nequit recitare, quia præferendum est jus naturalæ servandæ valetudinis præcepto Ecclesiæ, ut dicunt *Viva de* 1. *Præc. q.* 3. *ar.* 6. *n.* 3. *& Salm. c.* 3. *n.* 56. *cum aliis;* nisi id faceret amore virtutis, secluso periculo mortis, juxta dicta *l.* 3. *n.* 371. *cum Lugo Salm. Vill.* &c. Si vero dubium tantum sit, an indispositio pertingat ad excusandum, ut supra: tunc, cùm lex recitationis possideat, & dubium sit de exemptione, utique lex est implenda. Hoc tamen currit, quando sit purum dubium; secus, si

sit

sit probabile judicium; ita *Contin. Tourn. pag.* 654. *Ronc. c.* 6. *q.* 2. *Elbel t.* 2. *pag.* 556. *n.* 433. *Anach. n.* 77. *Holzm. pag.* 451. *n.* 480. *Viva l. c. & Salm. d. n.* 56. *cum Sanch. Pell. Trull. & Diana.*

Notandum IV. quod, si quis ob suam infirmitatem certus est non posse totum Officium recitare, & dubitat, an possit partem probabiliter ad nihil tenetur, ut docent *Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 2. *Sanch. c.* 2. *dub.* 47. *n.* 4. *cum Nav. Viva in propos.* 54. *Innoc. IX. n.* 16. *Ronc. c.* 6. *q.* 2. Item *Suar. Sanch. Card. & alii apud Croix n.* 1223. Nam rationabiliter iste a toto Officio excusatur, ne valde scrupulis angatur, nesciens quousque possit & teneatur recitare; hæc enim anxietas magnum illi incommodum afferret; maxime si ex recitatione verisimiliter crederet contrahere capitis gravedinem, vitium lassitudinem, aut tardiorem febris remissionem.

155 Quæritur hic, an excusentur ab Officio laborantes febri tertiana, vel quartana? Absolute excusat *Leander*; sed verius dicunt *Sporer t.* 3. *pag.* 84. *n.* 195. *& Concina t.* 2. *pag.* 496. *n.* 2. *&* 4. *cum Nav. Azor. Bon. & Trull.* in hoc spectandas esse circumstantias; quando enim infirmus posset recitare sine gravi incommodo diebus, quibus est immunis ab infirmitate, non apparet causa cur excusetur. An autem talis infirmus teneatur Horas anticipare, vel postponere? Negant *Canus in Relect. de Pœnit. p.* 5. *dub.* 31. atque *Henriq. & alii apud Salm. c.* 3. *n.* 94. & probabile id putant *Sanch. dub.* 55. *n.* 6. *Less. c.* 37. *n.* 43. *& Viva qu.* 3. *ar.* 6. *n.* 4. Ratio, tum quia quælibet Hora suo correspondet tempori, extra quod non currit obligatio; tum quia anticipatio vel postpositio est privilegium favoris, quo nemo tenetur. Sed melius affirmant *Conc. pag.* 502. *n.* 10. *Tournely pag.* 665. *Less. l. cit. Croix l.* 4. *n.* 1226. *Ronc. pag.* 157. *qu.* 3. *v. Ceterum, & Salm. c.* 3. *n.* 50. *cum Trull. Sanch. Azor. Villal. & Pell.* Ratio, quia Officium præcipitur recitari intra latitudinem totius diei, unde, cum præceptum jam urgeat, tenetur infirmus illud implere tempore quo potest: sicut si in die festo non potes circa meridiem Missam audire, teneris anticipare, ut ait *Concina*, recte enim regulam assignat *Busemb. de Leg. dub.* 2. *n.* 6. *pag.* 65. quod, cum quis manente vi præcepti est impediendus, tenetur prævenire. Hinc merito *Salm. l. c.* contrariam opinionem laxam vocant. Veruntamen valde probabile est cum *Holzm. pag.* 451. *n.* 478. *v. Confirmatur, Sporer t.* 3. *pag.* 86. *n.* 172. *& Elbel pag.* 457. *n.* 444. quod ille, qui non potest recitare Matutinum die sequenti, non tenetur in præcedenti anticipare; tunc enim est obligatio anticipandi Officium, quando obligatio præcepti jam est incœpta; quod autem Matutinum possit dici præcedenti die, non est ex præcepto, sed ex privilegio a consuetudine introducta, quo nemo tenetur uti.

156 „ 2. *Justum impedimentum*, v. gr. metus proditionis inter hæreticos. Item gravis, vel repentina occupatio, vel opera charitatis majoris momenti, quam Horæ, quæ sine scandalo, vel gravi incommodo tuo, vel alterius omitti non possint. Quo modo, etsi Concionatores, vel Confessarii aliquando excusari possint, idque ex benigna Ecclesiæ intentione, ut docet *Sylv. Suar. et Laym.* &c. tenetur tamen anticipare, si possint, v. gr. si mane prævideas; te tota die confessionibus occupandum, quæ differri non possint. Ita *ex Suar. et Azor. Bonac. l. c. p.* 2. *n.* 1. *et* 2. &c. communiter.

Excusantur ab Horis, qui occupantur tota die in Officiis religionis, aut charitatis, quæ sine scandalo, aut magno detrimento proprio vel alieno omitti non possunt; ita communissime *Salm. c.* 3. *n.* 57. *Ronc. c.* 6. *q.* 3. *Elbel t.* 2. *pag.* 557. *n.* 444. *Wigand. pag.* 432. *n.* 96. *Holzm. t.* 1. *pag.* 450. *n.* 477. *et Sporer t.* 3. *pag.* 85. *n.* 161. *cum Sylv. Nav. Tolet.* &c. Hinc excusantur Concionatores, si nequeunt omittere concionem sine scandalo, aut nota ut dicunt *Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 6. *n.* 1. *Salm. n.* 57. *Viva quæst.* 5. *ar.* 6. *n.* 6. *et Wigandt l. c.* Item excusantur Confessarii, qui per totum diem Confessiones excipiunt, quas differre non possint, ut *Concina t.* 2. *pag.* 500. *n.* 5. *Laym. Wigandt et Salm. ll. cc.* Item, qui occupantur in sedandis jurgiis, aut assistendis infirmis, *Sanch. dub.* 52. *Ronc. d. qu.* 2. Item, qui ex Officio attendere debent publicis thesibus, *Sanc. Salm. et Ronc.* Item habentes publicam lectionem ad Cathedram, aut Lauream acquirendam, si occupatio esset totius diei, nec possit differri sine damno proprio, aut aliorum, *Wigandt, l. c. Concina pag.* 498. *n.* 2. *cum Suarez.* Item Scholares, qui debeant in aliquo die Actum defendere, *Sanch. d. Dub.* 52. Super autem hac materia advertenda est Propos. 21. damnata ab Alexand. VII. quæ dicebat: *Habens Capellaniam collativam vel quodvis aliud Beneficium ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit, si Officium per alium recitet.* Bene autem advertunt *Laym. c.* 6. *n.* 1. *Ronc. et Wigandt. ll. cc.* quod, si omnes isti sine magna difficultate possint recitationem anticipare vel postponere, ad id utique tenentur; unde bene concludit *P. Wigandt*, quod rarissime accidet casus, quod tales Officium sine culpa omittere poterunt.

„ Ex hoc capite dicunt etiam aliqui, non teneri „ te repetere quod neglexisti (nec recitando, nec „ audiendo), dum thurificando ad Magnificat, vel „ Benedictus, vel libros necessario circumferendo, „ vel lectionem mox cantandam prævidendo, vel „ alia in Choro necessaria peragendo occupatus fuisti, „ quia Chorus totus pro eo, qui in re ad Officii celebritatem pertinente occupatur, videtur supplere, & non tantum suo, sed etiam aliorum ministrantium nomine recitare, aut canere. Ita *Laym.* „ *l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 7. *Henr. Sylv. Azor. Sot. Moltif. Nald. Arag. Regin.* citati a *Dian. p.* 2. *t.* 12. „ *Res.* 3. Idem de eo, qui Choro, organis musicis „ alternis versibus respondet, dicunt *Nav. Sanc. Arag. et Rodr.* apud *Laym. l. c.* scilicet eum non „ esse obligatum, ut etiam voce proferat; sed negat *Escob. t.* 5. *E.* 6. V. *Trull. d.* 15. * (*Vide dicta de his n.* 143. *vers. Notandum* 5.) *

„ 3. *Cæcitas*; *Bon. p.* 1. *n.* 4. &c. communiter, 157

„ 4. *Carentia Breviarii* inculpata. Quod si tamen memoriter possis dicere, vel totum Officium, „ vel unam Horam, teneris. Si vero tantum, scias „ Psalmos, vel Lectiones vel Capitula, dicit *Fill.* „ *t.* 2. *tr.* 23. *c.* 9. *n.* 187. *Nav. et Suarez*, item „ *Escob. E.* 6. *ar.* 149. probabile esse, non teneri: quia Psalmi, ut sic, non sunt Hora Canonica; ad quam tenetur Clericus. Idem dicit *Garz.* „ *de Benef. t.* 1. *part.* 12. *c.* 1. *n.* 221. *Mald. in*

„ 2.

„ 2. 2. *t.* 10. *c.* 2. *d.* 5. *et Jo. Sancius in select. d.*
„ 15. *n.* 1. citati a *Dian.* eo quod Lectiones, & ca-
„ pitula sint pars, licet minor, maxime principalis,
„ ita ut absque illis non sit Officium Canonicum.
„ Idem concedit *Sanch. l.* 2. *c.* 19. in Matutino fe-
„ sti duplicis, vel semiduplicis. V. *Bonac. p.* 2. *n.*
„ 6. *Dian. par.* 2. *tr.* 12. *R.* 30. *et* 43. Verum hæc
„ probare non ausim; sed potius, quod docet *Bo-*
„ *nac. d.* 1. *art.* 6. *part.* 2. impeditum ex aliqua di-
„ ctarum causarum, si possit dicere partem nota-
„ bilem, ad id teneri, alias ad nihil. Denique si
„ quis careret Breviario, quo uti solet, v. gr. Ro-
„ mano, tenetur legere aliud, quod habere potest,
„ quia per utrumvis impletur substantia præcepti.
„ *Creus. Escob. Dian. p.* 9. *t.* 9. *R.* 25.

158 Hinc primo advertenda est Prop. 54. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Qui non potest recitare Matutinum, et Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* Hinc certum est, quod is, qui caret Breviario, & nihil scit memoriter, quam Laudes, aut completorium, illud sub gravi tenetur recitare ut contra aliquos docent communiter *Sporer t.* 5. *pag.* 87. *n.* 177. *Pal. p.* 6. *n.* 11. *cum Nav. Suar. Valent. etc. Wigandt pag.* 431. *n.* 90. *et Croix l.* 4. *n.* 1230. *cum Sanch. Bonac. et Carden.* Unde secus tenetur recitare partem, quam scit memoriter, non vero tenetur memoriæ mandare quod nescit, *Concina pag.* 494. *n.* 6. Dicunt autem *Palaus d.* 6. *n.* 7. *cum Torre, & Sanctio, ac Fill. Garc. Tamb.* &c. *apud Sporer l. c.* quod, si haberes Psalmos, sed non lectiones Matutini, nihil teneris dicere, quia tunc defecit forma præscripta a S. Pio. V. At merito *Busemb. ut supra*, id non approbat, & *Sporer d. n.* 177. ait omnino in praxi amplectendam sententiam contrariam, quam tenent *Croix n.* 1220. & *Bon. Gob. ac Leander. apud ipsum Sporer.* Ratio, quia cum possis notabilem partem Officii recitare, non est cur ab ea excuseris. Unde *Bus. cum Bon. Holzm. p.* 451. *n.* 459. *cum Ills. & Croix l. c. cum Laym.* ac *Fill.* recte hanc regulam assignant, quod si potes recitare quantum est parva Hora; teneris sub gravi eam dicere, si vero minus, ne sub veniali quidem aliquid recitare obligaris, quia talis modica pars, seorsim sumpta; non censetur æstimabilis ad finem a lege intentum.

Præterea, si haberes Officium commune, & non proprius illius diei, teneris ex communi Horas recitare, ut verius sentit *Croix l.* 4. *n.* 1221. *cum Sporer & Gob.* contra aliquos. Item tenent *Conc. pag.* 89. *n.* 3. *et Wigandt pag.* 430. *n.* 88. si careres Breviario Romano, & haberes aliud, puta Benedictinum, aut simile, teneris ex illo recitare. Ratio quia duplex est præceptum Officii, unum universale de Horis persolvendis, aliud de servanda formula cujuscumque diei; unde, si non potes servare unum, teneris ad aliud. Huic vero contradicunt *Salm. c.* 1. *n.* 28. dicentes non teneri, quia (ut ajunt) præceptum Officii est indivisibile, idest illud recitandi, & recitandi sub una formula; idque inferunt ex verbis Bullæ S. Pii V. ubi dicitur, *nisi hac forma satisfacere posse*. Hoc tamen non obstante, prima opinio ut magis pia, & rationabilis mihi sequenda videtur. Certum est autem, quod Religiosus factus Episcopus bene potest uti Breviario suæ Diœcesis, *Concina pag.* 392. *n.* 9.

Item, qui non potest solus recitare, tenetur adhibere socium gratuitum si potest sine magno incommodo, ut verius censet cum *Busemb. ut supra n.* 154. *Sanch. c.* 2. *dub.* 48. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *Holz. p.* 451. *n.* 478. *Sporer n.* 181. *Croix l.* 4. *n.* 1231. *cum Bonac. et Suar. Salm. c.* 3. *n.* 44. *Concina t.* 2. *pag.* 493. *n.* 5. *cum Nav. Azor. Less. Pal. Laym. Valent. et* (contra *Leand. Jo. Sanch. Dian. etc. apud eundem Conc.*). Ratio, quia quodcumque præceptum impleri debet, quod mediis ordinariis impleri potest. Diximus *gratuitum*, quia non tenetur socium adhibere stipendio soluto, ut dicunt *Salm. c.* 3. *n.* 42. *et Bon. p.* 2. *n.* 8. *cum Suar. Nav. Vill. etc.*

An autem Beneficiarius teneatur socium conducere ex fructibus Beneficii? Affirmant *Bonac. D.* 1. *q.* 6. *p.* 2. *n.* 7. *cum Suar. Laym. Molf. etc. Contin. Tourn. t.* 1. *p.* 655. *Holzm. p.* 451. *n.* 478. *Palaus p.* 6. *n.* 14. consentit *Sporer t.* 5. *p.* 88. *n.* 183. si Beneficium sit pingue. Ratio, quia fructus Beneficii dantur propter Officium; unde Beneficiarius debet illos erogare, ut Officium persolvat. Sed contradicunt *Gobat. Tamb. Dian. etc. apud eundem Spor.* qui merito id probabile putat. Ratio, quia (ut diximus *t.* 1. *n.* 665. *cum Less. Innoc. Panorm. Sylvest. Palud. etc.*) Obligatio Horarum probabilius non est de jure naturali, seu ex justitia, sed de jure positivo Ecclesiæ illam præcipientis ex motivo Religionis, (ut diximus supra *n.* 145. *vers. Quer. I.*), fructusque Beneficii non dantur pro mercede recitationis, sed pro sustentatione Beneficiarii. Quapropter ipse non tenetur Officium persolvere medio extraordinario, quale esset conductio socii, tanto magis, quia Concilium Lateranense (ut videre potes *d. n.* 665.) absolute excusat ab onere Officii *legitime impeditos*. Utraque sententia est probabilis; hinc dico, quod si talis Beneficiarius omisit Officium, eo quod non adhibuit socium, & in bona fide fructus perceperit, posse eos retinere, quia melior est conditio possidentis. Secus, si ille non adhuc perceperit, sed innixus probabilitati hujus secundæ sententiæ velit percipere: quia non potest inchoari possessio cujuscumque rei, nisi cum certitudine juris, ut pluries diximus. Vid. *l.* 3. *n.* 669. *et* 761. *v. Quær. II.* Propterea dico, quod si hic velit percipere fructus, tenetur socium adhibere.

„ 5. *Dispensatio*, quam sine causa solus Papa 159
„ dat valide, cum causa Episcopi. Et sic Subdia-
„ conum qui ex dispensatione Pontificia ducit uxo-
„ rem, hoc ipso liberari ab onere Horarum, con-
„ tra *Bon. et Azor.* docet *Sanch. de matr. l.* 8. *Dian.*
„ *p.* 8. *tr.* 5. *R.* 54.

Papa potest dispensare in Officio, etiam cum Beneficiario, ut recte ait *Croix l.* 4. *n.* 1255. asserens esse commune. Probabilius enim, ut diximus mox supra cum *Sylv. Less. Panorm.* onus Officii non est de jure naturali, sed de præcepto Ecclesiæ; & ideo potest Papa adhuc sine causa valide dispensare. Episcopus autem non potest dispensare, nisi cum causa, & cum aliquo particulari, necnon ad breve tempus, ut dicunt *Wigandt p.* 451. *n.* 94. *Holzm. p.* 451. *n.* 477. *Conc. p.* 398. *n.* 6. & *Croix ibid.*, qui cum *Tamb.* inquit sic esse usum receptum. Causa autem dispensandi est, si dubitatur de morali impotentia Clerici, ut *Croix l. c. ex D. Th.* 2. 2. *q.* 147. *art.* 4. Dicit autem *Gobatus apud Croix*, idem

idem posse Vicarium Generalem; sed hoc intelligendum, si habeat speciale mandatum ab Episcopo, juxta dicta *l.* 5. *n.* 1033.

ARTICULUS IV.

Quomodo recitandæ sint Horæ?

160 *Requiritur I. Ut recitentur juxta* præscriptum Breviarii Romani: 161. *Qu. I. An sit obligatio recitandi Litanias? Qu. II. An Officium Defunctorum? Qu. III. An liceat Officium in brevius permutare? Qu. IV. An possis te conformare cum Clerico privilegiato? Qu. V. An errans in Officio teneatur repetere?*

162 *Requiritur III.* Pronuntiatio vocalis, 163. *Qu. I. An satisfaciat legens, si se non audiat? An autem satisfaciat submisse recitans in Choro?* (*Remissive ad l.* 3. *n.* 675. *v. Dub.* 4.) *Qu. II. An si recites Officium in Choro, vel cum Socio, tenearis repetere quæ non percipis? Qu. III. An satisfaciat surdus, vel surdaster recitans in Choro?*

164 *Requiritur III.* Pronuntiatio integra. 165. *Quomodo peccet mutilans verba? Quid si recites cum socio mutilante?*

166 *Requiritur IV.* Pronuntiatio continuata. 167. *An Matutinum possit separari a Laudibus? Et an tunc sit obligatio terminare Horas & Matutinum cum Pater, & Oratione Officii currentis? Et an Nocturni possint invicem separari?* 168. *An sit repetenda Hora, si magna intercedat interruptio? Quæ sint causæ justæ interrumpendi?*

169 *Requiritur V. Ne invertatur* ordo. 170. *Causæ invertendi ordinem.* 171. *An in Choro sit gravis obligatio recitandi Horas ordine debito, & statis horis?*

172 *Requiritur VI. Ut dicantur Horæ* tempore suo. 173. *Quæ sint causæ justæ anticipandi, vel postponendi? Quo tempore dicendæ sint Horæ?* 174. *Qu. I. Quando possit dici Matutinum? Qu. II. An Matutinum Defunctorum possit pridie recitari? Qu. III. An in Vespera diei antecedentis possint recitari Litaniæ?*

175 *Requiritur VII. Ut Horæ recitentur* attente, & devote. 176. *Quænam* intentio *requiratur? Et quænam* attentio? *Et I. de attentione externa. II. de attentione interna.* 177. *An attentio interna sit necessaria ad satisfaciendum? Et an Beneficiarius recitans sine attentione interna teneatur ad restitutionem? Remissive ad lib.* 3. *n.* 669. *Regula ad scrupulos abjiciendos.*

178 *An & quomodo peccet recitans Officium existens in peccato mortali?*

179 *An liceat Officium dicere in loco indecenti? An extra Chorum situs recitandi sit de præcepto?*

160 „ Resp. In recitatione Horarum sequentes circum-
„ stantiæ sunt servandæ: I. ut recitentur *juxta præ-*
„ *scriptum Breviarii Romani*, jussu Pii V. editi,
„ saltem publice. Excipe Religiosos, qui habent pe-
„ culiare Breviarium Ordinis, & Ecclesias, quæ 200.
„ annis ante institutionem Breviarii per Pium V.
„ peculiare habuerunt: ex enim sine consensu Epi-
„ scopi illud mutare non possunt. Privatim tamen
„ omnibus etiam Regularibus probabile est, licere
„ ex consuetudine uti Romano, ut docet *Less. c.*
„ 37. *d.* 12. *Rodr. & Sa, v. Horæ, Bon. d.* 1. *q.*
„ 3. *p.* 1. Adde, quod qui eo utitur, ne in Choro
„ quidem obligetur ad Psalmos pœnitentiales, gra-
„ duales, Officium Defunctorum, excepto die Ani-
„ marum. Officium tamen B. V. in Choro recitari
„ debet, ubi est consuetudo. Ita *Fill. & Bon.* ex
„ Bulla Pii V. & Clem. VIII. Item tenetur ad Li-
„ tanias diebus Rogationum, tum, quia sunt pars
„ Officii eo die; tum quia peculiaris de ea re est
„ constitutio. Ita *Bon. l. c. ex Fill.* Etsi contrarium
„ probabile esse dicat *Diana p.* 2. *t.* 12. *R.* 12. *ex*
„ *Vasq.* Item *Escob. t.* 5. *E.* 6. Quod si ex inad-
„ vertentia, vel necessitate; v. g. quia lectiones de
„ festo nullas habes, Officium mutes, ita ut dicas
„ de feria, quando erat dicendum de Sancto, vel
„ contra, nullum erit peccatum, nec obligatio re-
„ petendi, licet consultum sit repetere ea, quæ ad
„ proprium Officium pertinent: at vero studio idem
„ mutes, aliud sentiendum videtur, cum ratio non
„ sit eadem. Quanquam, quod eo casu venialiter
„ tantum pecces, nec tenearis repetere, vel resti-
„ tuere quidquam, eo quod substantia præcepti sit
„ impleta, probabile esse censent *Escob. t.* 5. *E.*
„ 6. *c.* 5. *Dian. p.* 3. *t.* 12. *R.* 3. item *Caj. Sylv.*
„ *Binsfeld Az. Valent. Less. Fill.* &c. citati *a*
„ *Bon. d.* 1. *q.* 1. *p.* 1. *n.* 17. & *Dian. l. c.* con-
„ tra alios multos quos citat, & sequitur *Barb.*
„ *Laym.* vero *l.* 4. *t.* 1. *cap.* 4. *n.* 4. cum *Suar.*
„ limitat, nisi per fraudem, ut si multo longius in
„ multo brevius, v. gr. paschale, mutetur (licet
„ *Caram.* apud *Dian. p.* 7. *t.* 11. *R.* 16. contra
„ communem sentiat, etiam sic præceptum imple-
„ ri, & venialiter tantum peccari); aut idem pro
„ libito toto anno dicatur; quia est gravis inordi-
„ natio. V. *Trull. d.* 14. *n.* 11. ubi docet, eum
„ qui per errorem legit hodie de Sancto, qui cras
„ v. g. colitur, posse cras legere de Sancto, qui
„ hodie celebratur, ne is hoc anno omittatur; imo
„ ita faciendum esse vult *Quintan. t.* 8. *sing.* 10.
„ Verum contrarium rectius tenent *Vill.* eo quod
„ præstat semel, quam bis, errare; idque multis
„ bene confirmat *C. Lugo Resp. m. l.* 5. *d.* 8. Si-
„ militer eum, qui per errorem vel oblivionem in
„ festo duplici, vel semiduplici non recitavit de pro-
„ prio, posse de eo legere primo die non impedito
„ 9. lectionum Officio, docet idem *Quintan. t.* 9.
„ *s.* 9. esse probabile. Verum & hoc merito rejicit
„ *C. Lug. l. c.* & ipse *Quintan.* contrariam sen-
„ tentiam agnoscit probabiliorem. Denique, qui in
„ aliquibus Horis erravit, legendo v. gr. de feria,
„ quando erat de festo, vel contra, agnoscens er-
„ rorem non debet eum continuare, sed reliquas
„ Horas legere juxta Officium eo die currens, ut
„ in his saltem conformet se toti Ecclesiæ, vel com-
„ munitati, cujus est pars, & observet legem, quan-
„ tum potest. *C. Lugo l. c.*

Quær. hic I. An sit obligatio sub gravi recitandi Litanias in diebus S. Marci, & Rogationum? *Prima* sententia communior affirmat, eamque tenent *Glossa in c.* 3. *de Consecr. Dist.* 3. *Pal. D.* 2. *p.* 2. *n.* 13. *Bon. q.* 3. *p.* 1. *n.* 13. *Tournely t.* 1. *pag.* 631. *Conc. t.* 2. *pag.* 387. *n.* 23. *Viva qu.* 1. *art.* 161

2.

2. *n.* 2. *Sporer t.* 3. *pag.* 74. *n.* 95. *Croix l.* 4. *n.* 1290. *Mazzot. t.* 1. *p.* 501. *Holzm. p.* 450. *n.* 475. & *Salm. c.* 1. *n.* 23. *cum Suar. Bon. Trull. Leand.* &c. Ratio, quia in Rubrica (*post Fer.* 2. *Dom.* 5. *post Pasch.*) sic dicitur: *Qui non intersunt processioni Litaniarum, dicant illas privatim post Matutinum, cum suis precibus, & orationibus.* Verbum autem *dicant* importat grave præceptum, quando materia est gravis (qualis sine dubio est materia Litaniarum), ut docet *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 4. *art.* 24. Idque confirmatur ex Declarat. S. C. (*apud Gavan. Rubr. Brev. Sect.* 6. *c.* 16.) qua dictum fuit, eos qui interfuerunt processioni, at non cecinerunt, teneri Litanias repetere, vel dicere privatim. *Secunda* vero sententia negat; quam tenent *Diana p.* 4. *tr.* 4. *R.* 243. *cum Vasq. Graff. & Homob.* item *Machad. Pelliz. Molf. Ant. a Spir. S. Philib. Tancredi, & Marchant. ap. Salm. l. c.* qui probabilem putant, sicut censet etiam *Mazzotta l. c.* Ratio istorum, quia nullibi adest de hoc præcisum præceptum obligans sub gravi. Nec obstare dicunt Rubricam allatam, nam verbum *dicant*, inquiunt non continere præceptum, ut tenent *Cajet.* 2. 2. *qu.* 166. *art.* 9. *in Solut. ad* 2. ubi dicit: *De modo vero loquendi, puta, quia lex utitur imperativo modo, quod non inducit vinculum præcepti; modus enim hujusmodi imperium grammatice denotat, non juridice.* Vel censent saltem non inducere præceptum grave, ut docet *Navar. Man. c.* 23. 46. dicens: *Leges autem Canonicæ, quæ non habent præceptiva vel prohibitiva, sed solum ordinativa, vel constitutiva, sed etiamsi sint imperativi modi, qualia sunt illa* faciant, dicant &c. *quæ secundum communem intellectum non significant præceptum.* Et hoc videtur esse juxta doctrinam *D. Thomæ*, qui *loc. cit. ad* 2. dicit: *Nec in lege Ecclesiæ omnes ordinationes obligant ad mortale.* Et idem dicunt *Sa v. Lex, n.* 6. & *Sayr. l.* 3. *c.* 7. *n.* 16. Ideo hanc secundam sententiam improbabilem dicere non audeo; sed prima mihi magis arridet, quia (ut asserunt *Tourn. loc. cit.* & *Anacl. p.* 194. *n.* 36.) ubique viget consuetudo recitandi Litanias, quæ est optima legum interpres.

Quær. II. An sit obligatio gravis recitandi Officium Defunctorum? Negant aliqui, quorum opinionem putant probabilem *Mazzot. t.* 1. *p.* 501. & *Gob. ac Tamb. ap. Croix l.* 4. *n.* 1289. Sed verius affirmandum cum sententia communi, quam tenent *Tourn. p.* 631. *Conc. p.* 387. *n.* 23. *Pal. l. c. n.* 13. *Bon. n.* 12. *Viva q.* 3. *art.* 2. *Sporer p.* 74. *n.* 95. *Holzm. p.* 450. *n.* 475. *cum Anacl. Stoz.* &c. *Salm. c.* 1. *n.* 22. *cum Anton. a Spir. S. & Pelliz.* qui ait oppositam opinionem non esse probabilem, at *Croix l. c. cum Suar. & Diana* dicit non esse satis tutam. Ratio, quia hæc obligatio jam introducta est ex consuetudine, quæ cum universe, & constanter cum gravi incommodo observetur, non est ab ea recedendum, juxta dicta *l.* 3. *n.* 1009. *v. Dub. III.* Et ob hanc rationem *Diana p.* 4. *tr.* 4. *R.* 243. licet oppositam sententiam conatus sit patrocinari, tandem dixit non audere a communi sententia recedere.

Quær. III. An sit peccatum mortale, Officium diei in aliud brevius permutare? Ante omnia notanda est Propos. 54. damnata ab Alex. VIII. quæ dicebat: *In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto.* Et sic pariter excluditur Officium Pentecostes, ut bene ajunt *Salm. c.* 3. *n.* 19. & alii communiter. E converso, qui ex inadvertentia dicit unum Officium pro alio, nihil tenetur repetere, ut communiter docent *Busemb. ut supra n.* 160. *Less. lib.* 2. *c.* 37. *n.* 77. *Anacl. p.* 190. *n.* 62. *Viva art.* 2. *n.* 6. *Continuat. Tourn. pag.* 629. *q.* 4. *Concina t.* 2. *pag.* 481. *n.* 13. *Laym. lib.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 5. *cum Sylv. Caj. Azor. & Less. Abelly Append. pag.* 456. *n.* 2. *Croix lib.* 4. *n.* 1351. & *Salm. cap.* 3. *n.* 21. *cum Vill. Trull.* &c. Ratio quia non præsumitur Ecclesia velle, aliquem uno die bis ad tantum onus obligari. Dicit autem *Laym. d. num.* 5. consilium esse (non vero obligationem) subjungere propria Officii omissi. Imo rationabiliter advertit *Tournely l. c. cum eod. Laym. Bon.* &c. quod, si dictum fuerit Officium notabiliter brevius, puta Officium sancti loco Dominicæ, debet fieri compensatio, recitando novem Psalmos ex primo Nocturno. Circa vero quæsitum quatuor sunt sententiæ: *Prima* absolute negat esse peccatum mortale, hancque tenent *Less. l.* 2. *c.* 37. *n.* 77. *Caj. v. Horæ, c.* 2. *Sylvest. eod. v. n.* 15. *Az. p.* 1. *l.* 10. *c.* 10. *q.* 2. item *Vill. Dian. Anton. a Spir. S.* &c. *ap. Salm. c.* 3. *n.* 18. Ratio, quia ad implendum præceptum Officii sufficit, ut in substantia impleatur, idque fit cum septem Horæ dicuntur. Et hanc sententiam probabilem putant *Salm. n.* 18. & *Carden. ac Gobat. apud Croix lib.* 4. *n.* 1250. Et hisce olim adhæsi; sed nunc verius censeo cum *Ronc. c.* 5. *q.* 6. eam sustineri non posse, quia cum recitatur Officium notabiliter brevius, tum illud non impletur neque in ejus forma, neque in substantia æquivalenti; juxta secundam sententiam, quam mox afferemus.

Secunda igitur sententia, quam tuentur *Bon. q.* 3. *p.* 1. *n.* 18. *cum Suar. & Fill. Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 4. & 5. (quem male citant *Salm.* pro prima sententia) *Anacl. p.* 190. *n.* 61. & probabilem putant *Pal. D.* 2. *p.* 2. *n.* 17. *ac Holzm. p.* 445. *v. Sed petes*, tenent non peccare graviter, qui mutat officium in æquale vel fere æquale. Ratio, quia ut dicitur in *l. Fin. ff. Mandati*: *Forma veripsa servatur, si per æquivalens id fiat.* Hinc dicunt AA. citati, quod Pontifex in assignanda forma specifica pro recitatione Breviarii potius respexit ad quantitatem tanquam formam substantialem, quam ad qualitatem Officii, quæ est forma accidentalis, sive modus recitandi. Dicitur non *peccare graviter*; nam mutans Officium, adhuc in æquale, sine causa, nequit excusari a veniali. Causa autem excusans potest esse, v. g. necessitas studendi, concionandi, docendi, itinerandi, ut dicunt *Viva q.* 3. *art.* 3. *n.* 4. & *Sanc. Nav. ac Tamb. apud Croix. l.* 4. *n.* 1252.

Tertia sententia, quam tenent *Pal. D.* 2. *p.* 2. *n.* 18. *Conc. t.* 2. *pag.* 480. *n.* 11. *Tourn. pag.* 629. *Holzm. pag.* 444. *n.* 466. *Salm. cap.* 3. *n.* 20. *cum Reg. Suar. Bell. Garc. Trull. Rodr. Fill. Led. Machad.* &c. docet esse mortale Officium mutare, etiam in æquale, etsi semel. Ratio, quia S. Pius V. in sua Bulla, *A nobis*, præcepit Officium recitandum in specie, & in individuo sub forma unicuique diei assignata, dum dixit: *Hoc nostrum Breviarium præcipimus observare quoscunque, qui Horas Canonicas dicere debent, ad dicendum ex hujus*

Ho-

Romani Breviarii præscripto & ratione omnino teneri, neminemque nisi hac sola forma satisfacere. Unde dicunt Auctores hujus sententiæ, præceptum Officii non esse de recitando in genere, sed secundum formam præscriptam, nimirum tali die, de tali Sancto, de tali Dominica &c. quod ad substantiam pertinet.

Quarta demum sententia, quam tenent *Sporer p.* 78. *n.* 624. *Ronc. c.* 5. *q.* 6. *Viva q.* 1. *art.* 2. *n.* 4. *Elbel p.* 556. *n.* 433. *Tamb. c.* 5. §. 2. *n.* 20. & probabilem putant *Laym. c.* 5. *n.* 4. *cum aliis apud Salm. n.* 21. docet peccare graviter; qui frequenter Officium mutat; venialiter vero qui mutat raro, putat ter vel quater in anno; modo mutatio non fiat in Officium notabiliter brevius, atque sine causa; nam ex aliqua rationabili causa, nempe studii, itineris, infirmæ valetudinis, magnæ defatigationis, vel specialis devotionis erga aliquem Sanctum, nec etiam erit veniale, ut dicunt *Viva l. c. & Nav. Carden. ac Tamb. apud Croix l.* 4. *n.* 1251. Rationem autem, cur frequens mutatio Officii sit mortale, alii dicunt esse, quia talis mutatio videtur virtualis contemptus Ritus Officii. Sed hæc ratio non convincit; nam verius negatur cum *D. Thom.* 2. 2. *q.* 186. *art.* 9. *n.* 3.) quem sequuntur *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 5. *n.* 8. *& alii*) quod frequentia transgressionum involvat contemptum legis; sic enim ait S. Doctor: *Dicendum, quod tunc aliquis transgreditur ex contemptu, quando voluntas ejus renuit subjici ordini legis vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem; quando autem e converso propter aliquam causam, puta concupiscentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis, non peccat ex contemptu; etiamsi frequenter peccatum iteret.* Ratio aptior est, quia ipsa frequens Officii mutatio (ut ait *Laym.*) evaderet gravis perversio ordinis; nam, licet quælibet variatio, seorsum sumpta, sit venialis ratione parvitatis materiæ, omnes tamen intra annum coalescunt, & graviter perturbant ordinem Breviarii præcepti pro totius anni Officiis, quæ simul sumptæ unum complexum faciant. Ex his sententiis (ut meum proferam judicium) prima, pace tantorum DD. qui eam tuentur, vix (ut dixi) sustineri potest; secunda & tertia satis probabiles videntur, sed quartam æquiorem puto.

Juxta autem omnes præfatas sententias, probabiliter excusant a mutatione Officii sequentes causæ, videlicet, I. Si alio pergis, potes recitare officium illius loci, ut dicunt *Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 3. *Holzm. p.* 445. *n.* 466. *v. Diximus, cum Stoz. & Bon. ac Tamb. ap. Croix l.* 4. *n.* 1253. Excipit vero *Holzm. cum Pal. Tambur. Cherub.* &c. Religiosos, quia isti tenentur ad Breviarium sui Ordinis ex vi professionis, cujus vinculo obligantur quocumque ierint. Probabiliter autem dicit *Croix n.* 1244. cum *Suar. Quintan. & Gobat.* quod si sis alicubi tanquam advena, potes recitare Officia tuæ patriæ. Addit que *Gobat. ibid.* quod si mutes domicilium, potes compensare Officia omissa in priori loco. II. Capellanus potest illi se conformare in Officio, *Holzm. l. c. cum communi* ex Decr. S. C. Rituum ann. 1605. Idque magis firmatur ex *Clement. Dignum, de Cel. Miss.* ubi Commensalibus & Domesticis Cardinalium, & Episcoporum indulgetur uti Officio & Breviario, quo hi utuntur. Idem dicitur de Capellano Monialium, qui cum possit legere Missam de Sancto Ordinis, ita etiam potest de eo dicere Officium; Rubrica enim monet Officium cum Missa concordandum, *Holzm. l. c. & Croix n.* 1254. *cum Gob. Stoz. Tamb. Quintanad.* Idem probabiliter dicit *Laym. l. c. & Gobat.* apud *Croix n.* 1253. de eo qui obit exercitia apud Religiosos. III. Beneficiatus potest recitare sub ritu primæ classis cum Octava Officium sui tituli, ut *Lugo Resp. Mor. l.* 5. *Dub.* 8. *n.* 10. *& Holzm. l. c. cum Tamb. Gob. Clericato*, &c. Beneficiarius autem, qui habet duo Beneficia, debet recitare Officium loci, ubi residet; *Conc. p.* 592. *n.* 10. IV. Si recites cum socio, cujus ritui potes te conformare ex causa, ut dicunt alii; sed etiam sine causa, ut sentiunt *Viva q.* 3. *art.* 2. *n.* 8. *cum Quintanad. & Henr. Roncagl. cap.* 5. *qu.* 5. *pag.* 155. *cum Portell. ac Dian. p.* 2. *tr.* 12. *R.* 35. Et hoc satis probabile mihi videtur, modo Officium permutetur in æquale, vel quasi; juxta enim secundam sententiam circa permutationem Officii, quam supra probabilem diximus; quælibet rationabilis causa sufficit ad mutandum officium in æquale; satis autem rationabilis causa hic ipsa societas videtur, dum Clemens Rom. *l.* 4. *Const. cap.* 54. (*apud Bon. p.* 2. §. 1. *n.* 7.) admonet fideles, ut *saltem duo, vel tres orent*, justa illud *Matth.* 18. *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum.*

Quær. IV. An possis te conformare cum Clerico privilegiato in Officio breviori? Absolute negat *P. Conc. p.* 593. *n.* 12. Affirmant vero, adhuc nulla antecedente causa, *Roncag. l. c. Stoz. apud Holzm. p.* 445. *v. Diximus, Diana p.* 2. *tr.* 12. *R.* 35. *cum Portell. Tamb. dict. n.* 27. *cum Henr. & aliis*; item *Trull. Rodriq. & Leand. ap. Conc. loc. cit.* Ratio istorum, quia in correlativis eadem est habenda ratio; unde privilegium unius extenditur ad alium, ex *l. fin. de Acceptis*. Præterea, cum quisque licite possit in Officio socium adhibere, si non posset Officium illud brevius cum socio recitare, videretur privilegium aliquo modo juri suo derogare. Alii autem dicunt, ut *Croix n.* 1256. *Holzm. loc. cit. Sporer pag.* 79. *n.* 123. *& Gob. de Hor. Can. n.* 911. tunc posse socium conformari cum privilegiato saltem semel vel iterum, quando iste ob aliquam rationabilem causam, puta infirmitatem, debilitatem visus, & similem, difficulter posset suo privilegio uti, nisi juvetur a socio. Verumtamen harum opinionum neutra mihi satisfacit; ratio enim correlativorum, ut supra, non convincit, cum ipsa quidem valeat pro correlativis necessariis, ut sunt viri & uxores, non vero pro voluntariis, nimirum pro sociis, qui pro eorum libitu socii evadunt. Ratio autem sola infirmitatis, seu difficultatis privilegiati in recitando non videtur sufficiens, ut possit excusare socium ad officium permutandum in aliud notabiliter brevius.

Quær. V. An qui hodie ex errore recitavit de Sancto omisso proprio illius diei, possit alia die de Officio prætermisso recitare? Dicunt *Pelliz. tr.* 5. *c.* 8. *n.* 74. *Quintanad. v. sing.* 9. *n.* 3. *& Salm. c.* 3. *n.* 21. melius facere se conformando cum communi ritu Ecclesiæ, sed probabiliter posse etiam recitare de Officio omisso. Attamen *Lugo Respons. moral. l.* 5. *dub.* 8. *n.* 2. *& Villal. p.* 1. *tr.* 22. *n.* 3. *cum Busemb. ut supra* tenent omnino recitandum

dum Officium diei currentis. Ratio, quia Ecclesia tum solum præscribit Officium transferri, cum est impeditum a Dominica, vel Officio majori. Hæc quidem sententia est probabilior, sed prima non videtur improbabilis *cum Felice Potestate p.* 53. *n.* 448. *& Tamb. c.* 5. §. 2. *n.* 29. Ratio, quia; sicut rite transfertur Officium de Sancto ob impedimentum diei ad alium diem non impeditum, ita videtur rationabiliter posse Officium transferri ob impedimentum morale, quale censetur error, vel ignorantia, ne Sanctus in illo anno suo honore privetur.

Si autem advertas errasse postquam multum processeris in Officio indebito, puta si dixeris Matutinum; tunc potes vel prosequi, vel reliquum recitare de Officio debito, ut dicunt *Less. l.* 2. *c.* 77. *Ronc. p.* 155. *qu.* 6. *& Salm. c.* 3. *n.* 21. *cum Vill. Quintan. Trull.* &c. Sed puto cum *Croix l.* 4. *n.* 1255. *& Tamb. d.* §. 2. *n.* 31. melius esse recitare de proprio, ne errorem prosequaris.

Si vero oblitus es aliquam partem Horæ, sufficit illam recitare, quin aliud repetas, ut recte dicit *Croix lib.* 4. *n.* 1311. *cum Nav. Vasq. Sanch. Bon. Fill. Abelly*, &c. Secus tamen probabilius censent *Armilla, & alii ib.* (contra *Vasq.*) totam Horam esse repetendam; si omiseris partem notabilem ex culpa, quia est obligatio (saltem sub levi) ut orationem continuatam secundum ritum præscriptum facias; sed vide *infr. n.* 168.

162 „ II. *Pronuntiatio vocalis* exterior; ea enim est „ de substantia præcepti. Et si quidem cum socio „ legis (quod recte fit, & est conforme primæ in„ stitutioni Ecclesiæ, ac publico orandi ritui, est„ que licitum, etiamsi is ad eas non obligetur, nec „ interius attendat, *Bonac. qu.* 3. *p.* 2. §. 1.), ea „ pronuntiatio adhibenda est, ut ab eo exaudiri pos„ sis, eumque audire, vicissim. *Sa*, tamen v. *Ho„ ræ*, putat satisfieri, etsi quædam non percipias, „ quæ a socio dicuntur: neque ideo aliquid scrupu„ lose repetendum esse. Si vero solus legas, ita le„ gendas esse, ut audire te ipsum possis, docent „ *Regin. & Suar.* Sed probabile est id non requi„ ri, cum Ecclesia id non præcipiat, ut Docent *A„ zor. p.* 1. *l.* 10. *c.* 11. *q.* 4. *Bonac. & Dian. res.* „ 11. admittitque *Fill. tr.* 23. *c.* 3. *n.* 117. pro scru„ pulosis. Si plures duobus recitent Officium simul, „ non debet unus unum, alter alterum, tertius ter„ tium versum recitare, sed alternatim, facto du„ plici tantum choro, sive plures sint ex una par„ te, sive pauciores, quia sic habet usus, & praxis „ Ecclesiæ: secus est de lectionibus, quarum primus „ primam, secundus secundam, tertius tertiam re„ citat; imo alicubi consuetudo permittit, ut omnes „ ab uno recitentur, aliis audientibus. *Bonac. in dict.* „ 1. *qu.* 5. *part.* 2. §. 1. ex *Suar. Azor. & Lay„ man*, addens etiam satisfacere eum, qui lectio„ nes, vel orationes, vel capitula, vel responsoria „ tantum audit, & non recitat. V. *Bonac. l. cit.* „ *Trull. d.* 16. *n.* 17.

Communis est sententia, ut tradunt cum *Busemb.* mox supra *Salm. c.* 3. *n.* 6. *cum Suar. Pell. & Croix l.* 4. *n.* 1298. *cum Bonac. Fill. Reg. Stoz. Tamb.* &c. bene satisfacere, qui audit a socio Lectiones, Responsoria, Capitula, & Orationes, ac Antiphonas, ut bene addit *Croix l. c. cum AA. citatis.* Et probabiliter sentiunt *Pelliz. & Anton. a Spir. S. apud Salm. l. cit.* (contra *Croix loc. ut supra, cum Gob. & Dian. ac Mazz. t.* 1. *p.* 302.) adhuc satisfacere eum, qui solus dicit Psalmos, & Lectiones audit; vel qui partem Psalmorum dicit solus, & partem cum socio, quia satis communicat in ea parte quam audit, & cui ex recepto usu jam satisfit per auditum.

Quær. autem I. An recitans Officium debeat se audire, ut satisfaciat? Affirmant *Pal. p.* 3. *n.* 6. *Suar. l.* 4. *de Rel. c.* 7. *n.* 6. item *Pelliz. Reg. & Ant. a Spir. S. apud Salm. c.* 3. *n.* 5. Quia (ut dicunt) ad hoc, ut oratio sit vocalis, debet voce proferri; verba autem, quæ tantum inter dentes modulantur, non sunt vox, sed potius inchoatio vocis. Sed satis probabiliter dicunt satisfacere *Laym. c.* 5. *n.* 8. *Azor. p.* 1. *l.* 10. *c.* 11. *Spor. p.* 76. *n.* 110. *Tourn. t.* 1. *p.* 644. *Diana* 7. *p. tr.* 11. *R.* 16. *Salm. c.* 3. *n.* 5. *cum Rodr. Trull. Leand.* &c. & idem docet doctissimus *Sylvius* (*in Res. v. Hora n.* 3.), cujus doctrinam noster SS. P. Bened. XIV. in multis locis suarum Bullarum magni æstimat; hic Auctor sic suam sententiam profert, & probat: *Sufficit etiam si te non audias, quia nullo jure probatur recitantem Horas teneri ad se audiendum, cum præceptum obliget ad dicendum, non ad audiendum Horas.* Quod autem sic recitans jam vocaliter oret, hanc rationem subdit: *Quia oratio potest ore, & voce fieri, etiamsi non audiatur ab ipso recitante, & ex se sit sonus quidam formatus ex allisione aeris ad dentes & labia.* Ratio igitur est, quia ad satisfaciendum Horis non præcipitur auditio, sed tantum recitatio sive pronuntiatio verborum, quæ dicitur vocalis; ut autem pronuntiatio hæc vocalis dicatur, & a mentali distinguatur, non certe requiritur elatio sive formatio vocis, alias non satisfaceret qui recitaret absque vocis sonitu, sed sufficit quod formetur aliquis sonitus verborum, licet modicus & vix sensibilis sit (recitando *a fiato*, ut vulgo dicitur), prout communiter recitant qui privatim Officium persolvunt, & sicut dicenda sunt secreta Missæ. Hic autem levis sonitus, quando verba proferunt (ut bene ait *Sylvius*) ex se semper fit, cum prolatio non possit fieri, quin per linguam & labia fiat aeris compressio, ex qua necessario aliqualis sonitus formatur. Per accidens vero se habet, quod sonitus ille audiatur vel non. 163

An autem satisfaciant Choro, qui submisse recitant Psalmos, alteram partem audiendo? Loquendo de Choro in generali, probabiliter satisfaciunt, ut docent *Suar. t.* 2. *l.* 4. *c.* 12. *n.* 8. *Sanchez Cons. t.* 2. *l.* 7. *c.* 2. *dub.* 14. *n.* 2. *Less. l.* 2. *c.* 39. *n.* 184. *Soto de Just. l.* 10. *q.* 5. *art.* 4. *Bonac. D.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 16. *& Salm. c.* 1. *n.* 25. *cum Fill. Arag. Trull. Villal. Phil. &c.* Ratio, quia non requiritur, ut recitantes in uno Choro audiant voces omnium recitantium in altero (quod supponitur ut certum in *Quæst. II. seq. in fin.*), cum una pars unum corpus cum altera constituat, & invicem communicent. Secus vero dicendum de Canonicis, qui si non canunt, amittunt tam distributiones, quam fructus Præbendæ, juxta dicta *l.* 3. *n.* 675. *v. Dub.* 4.

Quær. II. An si recites Officium in Choro, vel cum sociis, tenearis repetere ea quæ non satis percipis; Communiter omnes dicunt, quod si propter strepitum aliorum non audis, bene satisfacis Officio;

cio;

sio; dubium est, an satisfacias, si non audis propter culpam Chori, vel socii? *Prima* sententia negat, eamque tenent *Bonac. D.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 9. *Croix l.* 4. *n.* 1294. *& Pal. D.* 3. *p.* 4. *n.* 6. qui ait te lucrari quidem distributiones Chori, sed teneri ad repetendum; modo (ut dicit *Bonac.*) pars non audita sit notabilis, secus si modica. Ratio, quia audiens non potest communicare in iis, quæ non percipit. *Secunda* vero sententia affirmat, & hanc tenent *Sporer tom.* 3. *n.* 107. *Sabinus in sua Luce Mor. p.* 2. *tr.* 54. *n.* 26. *Tamb. l.* 2. *c.* 5. §. 4. *n.* 12. *Felix Pot: tom.* 1. *qu.* 2. *c.* 3. *n.* 444. *& Salm. c.* 1. *n.* 24. *cum Trull. Dian. Pasq. & Pelliz.* item *Sa*, *& Major apud Laym. c.* 5. *n.* 8. qui non reprobant, & probabilem putat *Elbel p.* 558. *n.* 447. *cum Pelliz. & Gob.* Idem censet *Ronc. p.* 155. *q.* 8. *Trull.* loquens de recitatione in Choro. Hi censet bene te satisfacere, si attendis quantum potes, & ob defectum Chori, vel socii non percipis quæ dicunt. Favet non parum *S. Anton.* qui 2. *p. tit.* 9. *c.* 12. sic docet: *Si quis lectionem vel aliud, quod in Choro legitur, non intelligat propter legentis ineptitudinem, non peccat, dummodo conetur intelligere saltem verba*. Ratio, quia tunc per societatem ipsam, & simul per illam tuam applicationem censeris moraliter communicare in oratione, dum intendis Deo exhibere omnes laudes & preces, quas Chorus vel socius profert. Hæcque opinio videtur satis probabilis; præceptum enim hoc Officii ex benignitate Ecclesiæ benigne est interpretandum; tum e converso valde erit anxietatibus obnoxium, quod socii in Officio semper solliciti esse debeant, ad quamnam quantitatem pervenerit emissio auditus, ut teneantur vel non repetere. Certum autem est cum *Holzm. p.* 449. *et Ronc. d. q.* 8. *cum Azor. et Reg.* quod non oportet in Choro audire omnes, sed sufficit unum audire, & sufficit audire in confuso saltem partem alterius Chori, licet distincte nequeas audire, ut *Salm. d. n.* 24. qui testantur hoc docere fere DD. omnes. *Sic* pariter est certum ut docet Innoc. IV. *c.* 9. *de Celeb. Miss.* quod *si in Choro omittas aliquod dicere verbum* (intellige non ultro), *non peccas, Chorus enim supplet.*

Quær. III. An satisfaciat Officio surdus, qui ex obligatione Choro assistit, & suam recitat partem? Affirmant *Suar. t.* 4. *de Rel. c.* 28. *n.* 18. *Escob. de Hor. Can. q.* 4. *n.* 6. *Ronc. c.* 5. *q.* 8. *et Sa, ac Recafull. apud Dianam p.* 9. *tract.* 9. *R.* 28. qui probabile putat. Ratio, quia hic ex una parte tenetur Choro assistere, ex alia autem non stat per ipsum, quin audiat; unde sufficit, ut præster assistentiam quam potest, partem suam recitando; conditio enim, quam aliquis ponere tenetur, censetur impleri, quando per eum non deest, quominus impleatur; & durum est talem ad duplex officium obligare. Magis tamen mihi placet sententia opposita cum *Palao D.* 3. *p.* 4. *n.* 6. *Sanch. c.* 1. *d.* 13. *Salm. c.* 3. *n.* 5. *et Elbel n.* 448. qui dicunt surdum lucrari quidem distributiones, sed teneri ad repetendum non audita. Nec verum est quod ille sic obligabitur ad duplex Officium, nam tenetur tantum ad supplendam partem non auditam. Ultraquamquod bene potest eodem tempore satisfacere, submisse dicendo partem alterius Chori. Secus vero dicunt *Salm. c.* 1. *n.* 24. *Elbel l. c. Tamb. c.* 5. §. 4. *n.* 13. *cum Suar.* de surdastro, qui possit aliquoties audire, & præstet attentionem quam potest. Ex hoc probabile est saltem si advertat in Breviario, quæ in confuso audit, ita ut bene percipiat quæ dicuntur.

„ III. *Pronuntiatio integra*, sine syncope, & ab- 164
„ breviatione verborum, & syllabarum, absque præcipitantia, *Bonac. dist.* 1. *q.* 3. *p.* 1. §. 1. Ex hoc „ tamen defectu in publico facilius peccari potest „ mortaliter, ratione scandali, & severioris præcepti Ecclesiæ, quam in privato. *Azor. & Fill. t.* 2. *l.* 23. *c.* 2. *Escob. Dian. part.* 2. *tract.* 12. *Res.* 32. ubi addit 1. Eum, qui cum tali, qui ultimas syllabas abscindit, recitat Officium, satisfacere suo Officio, nec teneri repetere. Quando in cantu, propter nimiam celeritatem, & abscissionem syllabarum (vel alia de causa) audientes non possunt verba percipere, & attendere, ordinarie tantum esse peccatum veniale, neque obligari ad iteratam recitationem Officii; nisi adsit contemptus, vel grave scandalum, seu notabilis corruptio, & deformatio verborum, toto cantu. „ V. *Diana lib.* 4. *Sylv. & Trull. dist.* 15. ubi ex *Nav. Azor. Less. & Palao*, negant satisfacere eos, qui cum sociis recitant ita festinanter, ut, nondum expletis a socio versiculis, ipsi incipiant; quia pars, quæ anticipatur, non communicatur cum socio, qui eam audire nequit. Excusant autem ex *Nav.*, *Sa*, *& Suar.* surdum, qui alios in Choro canentes non intelligit, nec sequi potest.

Peccas tantum venialiter, si syllabas ita mutiles, 165
vel syncopes, ut verborum sensus non corrumpatur, vel si mutiles in parva quantitate: imo nullo modo peccas, si hoc facias involuntarie ob inadvertentiam, vel balbutiem, vel inveteratam consuetudinem, quæ difficulter vinci possit. E converso non excusaris a mortali, si mutilatio esset magna, & sensus notabiliter variaretur. Ita communiter *Lessius lib.* 2. *c.* 37. *n.* 52. *Pal. D.* 2. *p.* 4. *n.* 2. *Laym. c.* 5. *n.* 8. *Anacl. p.* 197. *n.* 50. *Spor. p.* 73. *n.* 103. *Croix l.* 4. *n.* 1302. *Salm. c.* 3. *n.* 2. *cum Trull. Pelliz. & Viva q.* 5. *art.* 2. *n.* 4. *cum Azor. Fill.* &c. quo casu teneris utique compensare partem, in qua sensus est corruptus, recitando quantitatem æquivalentem, ut bene ajunt *Mazzotta t.* 1. *p.* 302. *& Croix n.* 1303. Ex hoc etiamsi involuntarie id feceris. Ceterum probabiliter dicunt communissime *Palaus l. c. Sporer n.* 102. (qui dicit hos omnes fateri) *Anacl. l. cit. & Croix n.* 1302. *cum Suar. Garcia, & Gobat*, ac probabile putant *Salm. d. n.* 2. *in fin. cum Fill. Vill. & Leand.* quod satis imples obligationem Officii, etiamsi verba notabiliter mutiles, quando servatur aliqua significatio verborum.

Hinc probabile est, quod nec teneris repetere, si recites cum socio, qui obtruncat syllabas, sed ita ut sensus notabiliter non mutetur, ut ait *Viva l. c.* Qui bene addit te non teneri ad repetendum, nisi tibi constet socium notabilem partem omisisse, quia præsumptio stat pro debita recitatione. Putarem tamen te non excusari a veniali, si ultro recitas cum tali socio mutilante, nisi adsit aliqua causa, nimirum si inviteris a Superiore, vel persona valde gravi, aut simili causa. Certum autem est non satisfacere eos, qui alternatim recitando non exspectant versus absolvi, si hoc fiat, in magna quantitate; vide *AA. apud Bus.*

„ IV. *Pronuntiatio continuata* unius Horæ: si 166

„ autem interruptio notabili tempore sine causa fiat, „ erit tamen veniale tantum, ut ajunt *Fern. Laym.* „ *& Less. d.* 10. quia singuli Psalmi suam com„ pletam significationem habent. Si justa ex causa „ fiat, nulla culpa erit, nec repetenda priora; quod „ verum est, etiamsi animò repetendi interrupisses: „ consilii tamen est, si interruptio longa esset, re„ petere ab initio Psalmi, vel Nocturni: imo pro„ babile est, Nocturnos singulos separatim, saltem „ intra trium horarum spatium dici posse (quod „ certum videtur, si justa causa concurrat); quia „ secundum quosdam antiquitus ita fiebat, ut docet „ *Vill. t.* 23. *c.* 6. *& Bon. q.* 5. *p.* 3. *Escob.* &c. „ * (*Idem tenent Salm. d. n.* 5. *sine dubitatio„ ne*) *. Addit *Quintanad. t.* 9. *sect.* 5. lectiones, „ sive tres sint, sive novem, posse absque culpa „ gravi, sine causa, & cum hac, absque ulla cul„ pa dividi a psalmodia ejusdem Matutini. Divisio „ autem Matutini a Laudibus non dicit Interruptio„ nem Officii: unde privatim fieri potest sine cau„ sa. *Dian. p.* 5. *tract.* 14. *Res.* 48. ex *Bonac.* „ *Fill. Sanch.* &c. Item *Trull. l.* 1. *c.* 7. *d.* 11.

167 Commune est, quod Matutinum potest a Laudibus separari sine ulla causa, ut *Salm. c.* 5. *n.* 4. *Bon. p.* 3. *n.* 11. *Conc. p.* 368. *cum Suar. Sanch. Nav. Fill.* &c. *Croix l.* 4. *n.* 1305. *cum Less. & Abelly*. Sed cum separantur, debet adjici *Pater noster*, ut bene ait *Croix* ex Rubrica, quæ præcipit dici *Pater* post quamcumque Horam, quando terminatur Officium. An autem addenda sit etiam Oratio? Affirmant *Nav. Bon. Gavant.* &c. *ap. Croix ibid.* qui probabile putat, cum probabile sit Matutinum & Laudes esse duas Horas: & colligunt ex *Rubr. tit.* 31. *n.* 4. ubi præscribitur, quod *Te Deum* dicto, *statim incboantur Laudes, præterquam in nocte Nativitatis Domini, quia tunc dicitur Oratio, postea celebratur Missa, &c.* Negant vero etiam probabiliter *Salm. c.* 3. *n.* 4. *cum Sanch.* & *Azor, Viva q.* 3. *art.* 9. *n.* 5. *Mazzot. t.* 1. *p.* 303. *& Croix n.* 1305. *cum Pellix. Stoz. Gob.* &c, quia probabile est Matutinum & Laudes unam esse Horam. Illud autem quod præcipitur in *Rubr. cit.* currit tantum pro Officio illius noctis. An vero possint Nocturni invicem separari? Negant *Thomassin. apud Tourn. t.* 1. *p.* 533. *q.* 5. Sed affirmant probabiliter *Bus. Bon. p.* 3. *n.* 13. *Salm. c.* 5. *n.* 4. *cum Pell. Fill. & Viva l. c.* saltem ut ajunt *Bus.* & *Viva*, si quodlibet Nocturnom non distet ab allo plusquam tribus horis, juxta ritum antiquum, ut refert *D. Thomas*, idemque tenet *D. Thom. Henr. a S. Ign. Durand.* &c. *apud Tourn. l. c.* qui ait tutius esse oppositum, sed non reprehendendos, qui ob justam necessitatem dividunt Nocturnos.

168 Quær. autem, an si in eadem Hora, vel Psalmo magna fiat interruptio, tota Hora sit repetenda? Affirmant *Vasqu. Nav. Suar. Covar.* &c. *apud Croix l.* 4. *n.* 1306. quia tollitur tunc unitas præscripta. Negant vero probabilius & communius *Palaus D.* 2. *p.* 5. *n.* 3. *Bon. q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 27. *Less. c.* 37. *n.* 57. *c.* 2. *dub.* 19. *Laym. c.* 1. *n.* 6. *Salm. c.* 3. *n.* 5. *cum Vill. Pell. Mach. & Croix l. c. cum Sporer, Barb. Tamb. Arriaga, Quintan. Tannero, Diana, & aliis*. Ratio, quia singuli Psalmi, & singuli versus completam habent significationem, & satis uniuntur vel per intentionem continuandi, vel per ipsam recitationem adjunctam. Hinc dicunt ibi *Tamb. Gob. Stoz. ap. Croix ib.* posse eum, qui hodie incœpit Matutinum, illud complere in crastino sine peccato gravi, etsi differat sine causa.

Causæ autem justæ interrumpendi Officium, sunt (ut dicunt *Croix l.* 4. *n.* 1307. *Anacl. p.* 197. *n.* 54. *& Salm. c.* 3. *n.* 4. *cum Nav. Vill.* &c.) quælibet utilitas propria, vel aliena, quæ incommode differretur, item orbanitas, aut devotio, ut dicere Missam, exequi mandata Superiorum, si excipias Confessionem alicujus qui non libenter exspectaret, si velis aliquid agere, aut notare, ut tollas distractionem, sive sollicitudinem ne obliviscaris; modo (ut bene advertit *Gobatus*) hoc non fiat frequenter. Licite etiam potest intermitti aliqua brevis oratio inter orandum, vel affectus, ut dicunt *Anacl. ac Gob. &c. ap. Croix*.

„ 5. Ne invertatur *Ordo* Horarum absque justa 169 „ causa: quod si tamen fiat, erit tantum veniale, „ quia ordo iste (saltem extra Chorum) non est „ sub præcepto, nisi secundario, & tanquam cir„ cumstantia minoris momenti. Quod si autem per „ inadvertentiam, vel ex justa causa mutes, verbi „ gratia, ut amico, vel ægro, qui tecum legere cu„ pit, satisfacias, nullum erit peccatum: vel si in „ Choro dicantur posteriores Horæ, cum tu necdum „ dixeris priores, vel si inter orandum advertas te „ aliquid omisisse, vel priorem Horam nondum di„ xisse; perges enim, & supplebis in fine. Simili„ ter, si causa, vel necessitas instet Horas dicen„ di, potes dicere Laudes, dilatis lectionibus, vel „ aliquo simili, quod ad manus non est. Vide *Bo„ nac. q.* 3. *p.* 4.

Justæ causæ igitur invertendi ordinem recitationis 170 probabiliter sunt I. Si inviteris ab amico ad recitandum cum ipso, ut *Anacl. p.* 197. *n.* 57. *a Suar. Pal. Bon. Pelliz. Bassæus, & Stoz. ap. Croix l.* 4. *n.* 1209. II. Si non habeas prompte Breviarium nec possis commode exspectare, ut *Palaus, Gob., & Tamb. ib.* III. Si sero venias ad Chorum, Officio jam incœpto, ut *Sanch. Laym. & Gob. ib. ac Anacl. l. c.* Et sic etiam excusat a veniali quælibet rationabilis caosa, ut *Conc. p.* 485. *n.* 5. *Sal. c.* 3. *n.* 8. *cum Suar. Pal. Trull. Reg.* &c. Et idem dicendum, si in eadem Hora invertatur ordo, *Salm. n.* 10. *cum Suar. & Bon.*

Docet autem communis sententia, quod inversio ordinis non est mortale, ut testantur *Salm. c.* 3. *n.* 8. *& Conc. p.* 485. *n.* 5. Ordo enim Officii non cadit sub præcepto. Dicit vero *Conc. ib. cum Vasq.* (contra *Salm. l. c.*) non excusari a culpa gravi, qui frequenter ordinem inverteret, quia hæc frequens inversio videtur gravis inordinatio, juxta dicta *n.* 161. *v. Quarta p.* 38. Sed probabilius hoc videtur negandum, cum sit communis sententia, ut asserit ipse *Concina*, præfatum ordinem non cadere sub præcepto, prout alias cadit recitatio Officii currentis in quolibet die, ut dictum est *l. c.*

Quær. vero, an in Choro sit gravis obligatio re- 171 citandi Officium ordine debito, & statis horis? Affirmant *Conc. t.* 2. *p.* 582. *n.* 15. *& Salm. c.* 1. *n.* 11. *cum Suar. Azor. Sot. Pall. Fill. Vill. Reg. & Tamb.* Modo anticipatio, vel postpositio sit notabilis, & desit aliqua legitima causa excusans. Ratio, tum quia Canones pluries repetunt Horas recitandas esse statutis horis & temporibus, tum quia talis inversio gravem involvit deformitatem. Negant vero *Caj.*

Caj. v. Horæ, *Laym. l.* 8. *tr.* 1. *c.* 3. *n.* 6. *Sanch. Cons. t.* 2. *l.* 7. *c.* 2. *dub.* 42. *n.* 3. *Bon. D.* 1. *q.* 5. *num.* 7. *Gav. in Rubr. t.* 2. *c.* 5. *t.* 6. *n.* 9. *ac Trull. Tancr. Diana*, &c. *ap. Sal. l. c. n.* 10. Ratio, quia hujusmodi circumstantia temporis; vel ordinis non pertinet ad substantiam præcepti, sed est quædam cæremonia accidentalis. Utraque est probabilis, sed hæc secunda videtur probabilior, eo quod non constat de gravi præcepto super hac re imposito.

An sit licitum celebrare Missam ante recitationem Matutini? Probabilius est esse tantum veniale, si sit sine causa; *Conc. t.* 2. *p.* 490. *n.* 11. cum aliis communissime. Vide dicenda de *Sacrif. Missæ l.* 6. *n.* 347.

172 „ 6. Ut, nisi justa causa excuset, dicantur *tempore præfixo* a jure, vel consuetudine, quæ nunc obtinuit, ut Matutinum, & Laudes, absoluto Completorio in Ecclesia, hora circiter quarta, & secundum *Bonac.* etiam tertia dicantur: & hyeme quidem, media hora ante solis occasum dici posse, ait *Fill.* ex communi sententia, cum etiam Privilegium quibusdam concedatur, ut hora ante occasum dicant. Quod tamen non est signum id sine Privilegio fieri non posse, quia talia sæpe dantur ad tollendos scrupulos; & dubia, quæ sequuntur ex varietate opinionum. Juxta eandem sententiam non peccabit, ait *Bonacina*, qui Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam duabus, vel tribus horis post ortum Solis dicit; tum quia est moderata, & consueta postpositio: tum quia tempus a jure præscriptum magnam latitudinem, teste consuetudine, habet: erit tamen veniale Matutinum sine causa ad vesperum differre, vel ante prandium sine causa Vesperas, & completorium dicere: quia hæc est insueta inversio. In Quadragesima autem Vesperæ legi possunt privatim post prandium, cum rubrica Breviarii feria quarta Cinerum non imponat præceptum. *Nav. Sanch. Trull. dist.* 18. *n.* 6.

„ Dixi, *sine causa:* quia, si iter, aliave causa urgeat, secundum *Cajet.* & alios, omnes Horæ mane dici possunt, usque ad Vesperas inclusive. Denique ad vitandum mortale sufficit dici omnes a media nocte usque ad alteram mediam noctem, præterquamquod Matutinum pridie possit anticipari. (*Nota hic prop.* 35. *damnatam ab Alex. VII. dicentem: Unico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsenti, & crastina*) *. Quod si intra dictum tempus quis Horas non dixerit, peccavit quidem, non tamen tenetur postmodum dicere; quia sunt onus affixum diei; etsi supplendo possit secundum quosdam restitutionem subterfugere, eo quod rependat æquale, *Molfes.* 5. *t.* 2. item *Major. Palud. Ledesma*, &c. apud *Henriq. l.* 12. *c.* 13. *Bon. d.* 1. *q.* 5. *p.* 2. *n.* 5. ubi dicit, eam sententiam esse probabilem, citatque pro ea *Suar. & Fill.* sed male, quia hi loquuntur tantum de primo medio anno, vel spectato solo jure naturæ, & secluso jure positivo. Expresse autem eam sequitur *Quintan. t.* 8. *s.* 6. vocatque veriorem contrariam. Vide etiam *Dian. p.* 2. *t.* 11. *res.* 24. * (*Sed huic opinioni non acquiesco. Vide dicta l.* 3. *n.* 667. *ubi diximus eum teneri ad restitutionem*) *.

175 Ut quis licite possit anticipare vel postponere debitum tempus Horarum, sufficit quævis causa utilis vel honesta, nimirum concio paranda vel audienda, periculum supervenientis occupationis sive laboris, major devotio sive quies, tempus aptius ad studendum, & simile. Ita communiter *P. Conc. t.* 2. *p.* 487. *n.* 3. *Anac. p.* 200. *n.* 72. *Croix l.* 4. *n.* 1313. *Lese. l.* 2. *c.* 37. *n.* 79. qui admittit etiam pro causa justa amicorum interpellationem. Merito tamen ait *Conc. l. c.* non sufficere ad excusandum solam majorem commoditatem, sine alio motivo honesto, contra *Pellizarium*, qui pro se citat *Sanch.*, sed non bene; nam *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 36. *n.* 3. id admittit tantum gratia studendi, ut admittunt etiam *Salm. c.* 3. *n.* 14.

Tempus Horarum incipit a puncto mediæ noctis antecedentis diei, & terminat ad punctum mediæ noctis diei sequentis: *Conc. t.* 2. *p.* 486. *n.* 3. *Holz. t.* 1. *p.* 446. *vers. Dicitur* 6. & alii communiter. Horæ autem parvæ licite recitantur a tempore auroræ usque ad meridiem, ut *Salm. c.* 3. *n.* 13. *Tourn. t.* 1. *p.* 633. *v. Dicitur* 3. cum communi. Nona vero potest dici etiam post meridiem, ut ait *Croix l.* 4. *n.* 1312. Imo juxta alios etiam Sexta, ut asserit *Tourn.* Merito tamen *Conc. p.* 487. *n.* 4. *& Salm. l. c. cum Nav.* rejiciunt opinionem *Molfesii*, *& aliorum* dicentium posse Horas parvas recitari a Vesperis diei antecedentis; hoc enim nullibi est consuetudine receptum. Vesperæ autem dici possunt a meridie usque ad mediam noctem. *Holz. Tourn. & Croix ll. cc.*

Matutinum hodie ex consuetudine jam præscripta 174
bene potest recitari hora Vesperarum diei antecedentis, ita communiter *Salm. c.* 2. *n.* 13. *Croix l.* 4. *n.* 1314. *cum D. Thom. Quodlib.* 5. *ar.* 28. *ad* 1. ubi ait: *Quantum ad ecclesiasticum Officium, & solemnitatem celebrandi, incipit dies a Vesperis: unde si aliquis post dictas Vesperas, & Completorium dicat Matutinas, jam hoc pertinet ad diem sequentem.* Juxta enim ritum veteris legis, ad novam translatum, dies ecclesiasticus, & omnia Festa a Vesperis incipiebant, ut patet ex *Lev.* 23. 32. ubi: *A vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra.*

Hic quæritur I. an possit recitari Matutinum & Laudes hora secunda post meridiem? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 3. *d.* 37. *n.* 3. *Dian.* 4. *p. tr.* 4. *R.* 9. *&* 10. & probabilem putat *Tamb. l.* 2. *c.* 5. §. 5. *n.* 3. ac probabilissimam vocant *Salm. c.* 3. *n.* 15. *cum Trull. Quintan. Led. Leand. Anton. a Sp. S.* Ratio quia (ut dicunt) jam in prædicta hora solent Vesperæ recitari; unde, cum dies ecclesiasticus incipiat a primis Vesperis, pariter eo tempore Matutinum recitari potest. *Secunda* tamen sententia mihi verior (licet olim oppositæ adhæsi) negat, & hanc tenent *Conc. t.* 1. *p.* 487. *n.* 6. *Holz. p.* 445. *n.* 476. *Tourn. t.* 1. *p.* 633. *& Croix l.* 4. *n.* 1314. *cum Pal. Fill. Comit. & Pell.* qui dicunt non posse recitari Matutinum, nisi cum sol propior sit ad occasum, quam ad meridiem. Ratio, quia Matutinum, adhuc juxta hodiernam consuetudinem, non potest recitari, nisi hora Vesperarum; hora autem Vesperarum, ut communiter traditur, est illa quæ subsequitur horam nonam, quæ est media intra meridiem & occasum; estque diversa pro diversis temporibus; in æstate enim est hora quarta post meridiem, & in hieme non advenit nisi ad minus post duas horas cum quadrante a meridie. Ergo, nisi terminata sit hora nona,

&

& incœpta hora Vesperarum, non potest dici Matutinum. Nec valet dicere, quod Vesperæ recitari soleant duabus horis post meridiem, ex quo fiat, ut jam incœptus sit posterus dies ecclesiasticus. Nam, etiam posito quod Vesperæ tali hora soleant communiter dici (de quo adhuc dubito, & *Concina* penitus negat), non recte necessario infertur, quod sit incœptus sequens dies ecclesiasticus; consuetudo enim potuit quidem introducere, ut in illa hora sine culpa dicerentur Vesperæ; sicut licite recitantur in Quadragesima ante meridiem; sed non potuit introducere, ut hora nona sit vespertina. Id autem quod contrarii supponunt, nempe quod consuetudo jam introduxerit, sequentem diem ecclesiasticum hora secunda post meridiem jam incipere, hoc probandum esset, cum omne factum sit probandum: sed usque dum id non certe probatur, possidet lex, quæ vetat recitari Matutinum, priusquam incipiat dies ecclesiasticus, qui (ut ipsi adversarii fatentur) non incipit nisi ab hora Vesperarum.

Ceterum impune potest privatim recitari Matutinum juxta Directorium Romanum, quod tradunt *Tourn. & Croix ll. cc.* Hinc Tabellæ nostrates dicunt sic posse privatim recitari Matutinum & Laudes, videl.

A die 1. Jan.	hora 21. $\frac{1}{4}$
A die 1. Febr.	hora 21.
A die 25. Febr.	hora 20. $\frac{3}{4}$
A die 17. Martii	hora 20. $\frac{1}{2}$
A die 11. April.	hora 20. $\frac{1}{4}$
A die 1. Maji	hora 20.
A die 1. Junii	hora 19. $\frac{3}{4}$
A die 13. Julii	hora 20.
A die 16. Aug.	hora 20. $\frac{1}{4}$
A die 6. Sept.	hora 20. $\frac{1}{2}$
A die 28. Sept.	hora 20. $\frac{3}{4}$
A die 11. Octobr.	hora 21.
A die 16. Nov. & Dec.	hora 21. $\frac{1}{4}$

Quær. II. An Matutinum defunctorum possit pridie recitari? Quoad recitationem in Choro publicam, omnino quidem negandum, ut bene ait *P. Conc. t. 2. p.* 386. *n.* 22. & patebit ex infra dicendis. Dubium fit quoad recitationem privatam. Adsunt duæ sententiæ. *Prima* negat, quam sequuntur *Holzm. de Hor. Can. t. 1. p.* 450. *n.* 476. *& Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2066. licet ipse prius *in l.* 4. *n.* 1292. oppositum tenuerat. Citatur etiam pro hac prima sententia *Gavantus*, sed *Gavantus Sect.* 9. *c.* 2. *n.* 16. videtur loqui de sola recitatione in Choro prout loqui videtur Decretum mox afferendum. Hæc sententia nititur Decreto S. C. Rituum edito 1. Septemb. 1607. in quo (ut refert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055. *Decr. ibi a.* 33.) sic dicitur *Matutinum defunctorum pro generali eorum Commemoratione recitandum est mane die secunda Novembris, non vero pridie vesperi*. *Secunda* tamen sententia satis probabilis, quam tenent *Tamb. Dec. l.* 2. *cap.* 5. §. 5. *n.* 7. item *Leand. Stoz.* &c. *ap. Croix l.* 4. *n.* 1292. ac probabilem putat *Viva l. c. q.* 3. *a... n.* 2. affirmat: cum enim Rubrica dicat: *Dicto Benedicamus Domino, absoluto incipit Matutinum defunctorum*: probabiliter infertur, quod sicut pridie undique ex consuetudine permittitur private recitare Matutinum diei sequentis, ita etiam Matutinum defunctorum. Ad decretum autem oppositum non immerito respondet *Tamb.* illud intelligi tantum pro Choro, cum ibi S. C. prohibeat pridie Matutinum *cantari*, quo verbo videtur prohiberi dumtaxat publica recitatio, non autem privata. Et revera Decretum relatum, ut habetur apud *Meratum Consultorem S. C. Rit. in Addit ad Gav. t.* 2. *p.* 651. *Decr. n.* 28. (diverse ab eo quod affert *Croix*, ut supra) sic loquitur: *Matutinum defunctorum pro generali eorum Commemoratione prohibitum est Cantari pridie vesperi in festo omnium Sanctorum, sed recitandum est mane die secunda Novembris post Laudes diei*; *die* 1. *Septemb.* 1607. Alterum simile Decretum habetur apud eundem *Meratum l. cit. p.* 505. *n.* 7. prius editum die 23. Maji 1603. ubi pariter vetatur Matutinum *cantari*. Aliud simile affertur *Decr. n.* 220. ubi expressa fit mentio de Choro: *Matutinum diei commemorationis omnium fidelium defunctorum non potest recitari in Choro in die festivitatis Sanctorum post Completorium, sed servandæ sunt Rubricæ; die* 22. *Jan.* 1701. Certum est autem Rubricas præcipere, ut in Choro mane ipsius diei recitetur Matutinum, non autem vesperi diei antecedentis.

Quær. III. An autem is, qui recitat vesperi Matutinum cum Laudibus, possit etiam recitare Litanias? Affirmant *Gavantus Sect.* 6. *c.* 16. *n.* 6. *& Arnaud. ac Lohn. ap. Croix l.* 4. *n.* 1292. & hanc sententiam olim tenuit *Gobatus tr.* 5. *n.* 615. Ratio, quia Rubrica conjungit Litanias cum Laudibus, in quibus ideo omittitur versiculus *Fidelium animæ*, & apponitur in fine Litaniarum, ut habetur ex *Rubr. tit.* 30. *n.* 3. Ergo, cum faciant quid unum Litaniæ cum Matutino, accessorium sequitur principale. Sed contrarium communius, & verius sentiunt *Viva*, *Tamb. Holzm. Croix ll. cc. in q. præc.* & *Meratus l. supra cit. p.* 467. *n.* 5. *cum Stoz. Halden*, *& Gnyeto*: hancque sententiam *Gobatus* in posteriore editione *tr.* 5. *n.* 616. probabiliorem vocavit. Ratio, quia verum non est, quod Litaniæ conjungantur cum Matutino, sed sunt quid distinctum; & hoc patet 1. ex eo quod ipsæ possunt dividi, & de facto separantur, præcipue in iis Ecclesiis, ubi Litaniæ dicuntur vesperi: patet 2. quia illæ recitantur loco assistentiæ ad processionem, quæ assistentia ipsis diebus naturalibus est affixa, & ideo si Officium *S.* Marci transfertur, non transferuntur Litaniæ, ut præscribitur in *Rubr. tit.* 30. *n.* 3. Obiter hic notandum cum *Salm. c.* 3. *n.* 17. *Viva a.* 5. *n.* 5. *& communi*, non esse audiendos *Leandrum*, *& alios* dicentes, quod liceat incipere Officium hodiernum paulo ante mediam noctem die sequentis, & illud prosequi post mediam noctem, tunc enim jam transactum est tempus ad Officium præfinitum; nam Officium cum sit pensum diurnum, cum die omnino terminatur.

„ VII. Ut *devote, & cum attentione interna*, 175
„ virtuali saltem, recitentur, sive ea ad Deum sit,
„ si-

„ sive ad sensum verborum, sive (ut ait *Caj.*) ad verba solum. Quam postremam sufficere, recte notat *Less.* supposito tamen animo orandi, & vacandi Deo. Unde attentionem confusam * (*sive generalem, ut Salm. ibid. cum DD. cit.*) * saltem ad Deum attentio ad verba includit, cum alioqui attentio præcise ad sola verba nihil ab externa attentione differre videatur. Ita communiter, contra *Nav. Sylv. & Con.* qui nullam attentionem internam requirunt, sed tantum externam, quæ excludat omnem actionem incompossibilem cum attentione interna, licet animo voluntarie interea distraharis. Quæ sententia, secundum *Laym. & Less.* non est improbabilis, & utilis tum scrupulosis, tum Confessariis, ne Beneficiatis sine attentione Horas recitantibus imperent restitutionem fructuum, partim ob Doctorum auctoritatem, partim quod hoc præcepto tantum materiales quædam preces, earumque externa pronuntiatio (per quam, sicut per hymnos organo cantatos, a Deo aliquid Ecclesia potest impetrare) præcipi videantur, devotio vero tanquam finis præcepti extrinsecus ad ejus substantiam non pertineat. Verum nostra sententia est communior, & probabilior. Et probatur; sine attentione enim interna nulla est oratio, ergo hoc ipso, quod sub mortali ad orationem obligaris, sub mortali item ad aliquam attentionem ex prædictis obligaberis. Nec refert, quod Ecclesia non possit per se actus internos præcipere: potest enim eos præcipere, ut sunt necessarii ad actus externos debite præstandos, ut sunt actus virtutis: quo modo, cum possit præcipere Confessionem, potest etiam contritionem. Dixi; *cum attentione interna virtuali saltem:* etsi enim melior sit actualis, sufficit tamen virtualis, quam *Bon.* & alii communiter dicunt manare ex actuali, quamdiu non revocatur expresse, vel tacite per distractionem voluntariam, vel actionem cum debita attentione incompossibilem. Unde licet involuntarie distraharis, virtualiter tamen attendis. 1. Si in genere intenderis Officium dicere, modo consueto, vel animo laudandi Deum, vel satisfaciendi tuo muneri: 2. Si cum confusa aliqua apprehensione, & proposito opus consuetum faciendi recites. Vid. *Bon. d.* 1. *q.* 3. *p.* 3.

„ 1. Is, qui dubitat ob evagationem mentis, an aliquid omiserit, si probabilem conjecturam habeat se dixisse, vel quia se reperit in fine, v. g. Psalmi, præsumere potest, se dixisse, ex libro, vel memoria, ceteroqui non errare solita, dixit: * (*Idem Salm. n.* 12. *cum Sanch. Trull. Pal. &c. Scrupulosos autem dicunt obligandos esse ad non repetendum in dubio; Sal. ibid. cum AA. cit. Quoad ceteros autem, ajunt quemquam habentem justam conjecturam, quod dixerit, non teneri aliquid repetere, nisi sciat non dixisse*) *. Proindeque melius erit, si non repetat, ad vitandas anxias consuetudines, & scrupulos, & ut totum Officium sine perturbatione decurratur. Ita *Binsfeld. c.* 11. *d.* 15. *Laym. c.* 5.

„ 2. Qui sponte distractus nullam harum attentionum habuit, graviter peccavit, teneturque secundum sententiam communem Horas repetere; nec fructus facit suos quia non fecit opus præceptum, quod erat, ut devote oraret. *Sot. Nav. Reg. Gern. Suar. Bon. & Trull. l.* 1. *c.* 7. *n.* 17. ubi ex *Nav.* addit excusari a mortali eum, qui recitationem Horarum differt, vel ita se componit, ut advertat se somno præoccupandum, v. g. Completorium vesperi reservet dicendum in lecto, sciens se tunc in somno solere obrui. Quidam tamen Doct. paulo ante citati negant eo casu necessariam esse repetitionem, eo quod substantia operis sit impleta, absque circumstantia devotionis. Multoque magis, ac probabilius iidem negant obligationem restitutionis; eo quod ad illam tantum teneantur, qui Officium omiserunt, non qui distracte dixerunt. Vide *Bon. l. c. Less. Laym. & Dian. tr. de Horis, R.* 1. *&* 2. *Escob. t.* 5. *E.* 4. *c. ult. n.* 62. * (*Vide l.* 3. *n.* 669.) *.

„ 3. Cum recitatione Officii conjungere actiones, quæ notabiliter non impediunt, v. g. induendi, abluendi, veniale est, si fiat, sine causa; alias nullum. *Escob. l. c. c.* 7. Qui vero advertenter occupat se in aliqua re incompossibili cum attentione interna, v. g. in scriptione, & lectione, &c. * (*Sive attendat ad spectacula, vel ad fabulationes. Pal. Bon. Suar. &c. cum Salm. c.* 3. *n.* 28.) * graviter peccat, & præcepto non satisfacit; atque ideo tenetur repetere: *Nav. Suar. Bon. Trull. loc. cit.*

Ad Officium igitur persolvendum requiritur *Intentio, & Attentio*. Circa *Intentionem*, certum est non requiri intentionem actualem explicitam, sed sufficere virtualem implicitam, nimirum si de more Breviarium accipias, ut Officium impleas, uti soles, ut communiter docent *Sanch. c.* 1. *dub.* 28. *cum Nav. Conc. t.* 2. *p.* 464. *n.* 2. *Tourn. t.* 1. *p.* 649. *Bon. p.* 2. §. 2. *n.* 22. *Croix l.* 4. *n.* 1326. *Anacl. p.* 193. *n.* 41. & alii passim. Immo recte addit *Croix n.* 1329. non esse opus renovare intentionem ad singulas Horas, etsi aliqua interruptio intercedat, etiam sine causa; quia illa resumptio fit ex prima intentione: imo puto semper adesse exercite intentionem actualem implendi Officium. Dubitatur autem, an satisfaciat Officio, qui recitat sine intentione implendi? Negat probabiliter *Conc. l. c. n.* 5. *cum Nav. Azor. Sylv. Prado, Med. Led. Rodriq. &c.* Ratio, quia ad implenda præcepta requiritur necessario intentio implendi; si enim tu deberes alteri centum, & conscius debiti centum illi dones, certe non liberaris a debito. Sed probabilius affirmant *Suarez in* 3. *D.* 88. *Sect.* 3. (licet ab aliquo citetur in contrarium) *Pal. tr.* 7. *D.* 2. *p.* 3. *n.* 5. 10. *Sanch. Dec. t.* 1. *l.* 1. *c.* 13. *n.* 16. *Less. c.* 37. *n.* 39. *Croix n.* 1330. *cum communissima, Tourn. p.* 649. *cum Vasq. Val. & Pontas, Salm. c.* 3. *n.* 24. *cum Trull. Tamb. Pelliz. Garc. Henr.* &c. Licet enim utique is peccaret ob voluntatem non implendi præceptum, jam tamen actu satisfacit. Ratio, quia qui sponte implet opus præceptum, vere exequitur id quod a Superiore præcipitur; ad implendum enim præceptum non requiritur, ut quis habeat animum implendi, sed sufficit, ut actu præceptum ponat. Nec obstat paritas adducta, nam respondetur cum *P. Suarez*, quod ibi cum obligatio pendeat a voluntate propria, bene potest debitor illam de novo sibi imponere, & non obstante solutione debiti, remanere obligatus; at cum obligatio Officii pendeat a voluntate Ecclesiæ, non potest Cle-

ri-

ricus eam sponte sibi imponere; quapropter dum illam implet, nequit velle non implere.

Circa autem *Attentionem*, hæc potest esse externa, & interna: *Externa* habetur, cum non ponitur actio incompossibilis cum attentione interiori, ut esset fabulari, scribere, attente audire alios loquentes, celeriter se vestire, magna applicatione aliquid agere: Secus, ait *Croiz l. 4. n.* 1336. si actio non exigat magnam animi curam; & si sit aliqua difficultas attendendi cum tali actione, potest compensari per majorem curam attendendi. E converso bene satisfacit, qui ponit actionem satis compatibilem cum attentione interna, ut esset ambulare, se lavare, induere non omnino properanter (cum Sacerdotes imo teneantur orare, dum se induunt sacris vestibus); item colligere herbas, flores, aut uvas, instruere focum, sternere lectum, pectere caput, respicere collem, flumen, &c.; ita communiter *Bus. Bonac. D. 2. p. 2. §. 2. n.* 12. *cum Nav. Suar. Fill. &c. Tournely t.* 1. *p.* 646. *Con. t.* 2. *p.* 460. *n.* 7. *Croix n.* 1337. *cum Nav. & Gob.* Idem ait *Sanch. ib.* de similibus actionibus, quæ non fiunt valde festinanter. Non permittit autem *Croix l. c.* aptare calamum ad scridendum, sed non immerito id permittunt *ib. Nav. Caj. & Beja*, si recitans possit in eo retinere attentionem: Recte enim advertit *Bonac. l. c.* quod aliquæ actiones respectu alicujus forte sunt distractivæ, respectu alterius non. Communiter autem permittitur, inter recitandum facere necessaria ad ipsam recitationem, ut pcrquirere Psalmos, Lectiones, &c. dum recitas memoriter, ut *Croiz l. c. cum Sanch. Nav. Silv. & Gob.* Sic pariter satisfacis, si recitas, dum alii fabulantur, canunt, &c. modo his serio animum non applices, ut ait *Croix n.* 1558. Item notant *Sotus, Nav. Tolet. Val. Diana, & Gob.* apud eundem *Croix n.* 1339. quod si exerceas aliquam actionem externam, & non advertas per illam impediri internam, non teneris postea repetere: Hoc tamen intelligendum, si actio de se sit compossibilis cum attentione interna. Præterea, notant *Palaus D.* 2. *p.* 4. *n.* 6. *& Bonac. D.* 1. *q.* 3. *p.* 5. *n.* 6. cum aliis communiter *ap. Croix l. c.* non excusari saltem a culpa veniali, qui sine aliqua necessitate Officium diceret in loco distractioni exposito, ut in foro, platea: Imo addit *Bonac. cum Nav. Suar. Molfes. &c.* ex Concil. Basileensi *Sess.* 21. hunc periculo se exponere non satisfaciendi præcepto; nisi is (adderem) magno conatu mentem applicet ad recitationem. Probabilissime autem satisfacit, qui recitat, dum Missam audit, *Conc. t.* 2. *p.* 462. *n.* 10. *cum Bus. Suar. Pal. & communissima*; V. *l.* 3. *n.* 309. Si quis autem vexetur a somno, sed adeo resistit, ut pronuntiet suam partem, & distincte audiat versiculos alterius partis, bene satisfacit; ut *Sanch. Cons. l. 7. c. 2. dub.* 35. *n.* 1. *cum Nav. & Lrand.* 2. *p. q.* 14. cum pluribus Theologis. Ait tamen *Sanch. cum eod. Nav.* non excusari a veniali: Modo (intelligendum) possit recitationem differre ad tempus opportunius.

Attentio autem *Interna* habetur, cum attenditur ad verba, ad sensum, & ad Deum. Attentio *ad Deum* est quidem omnibus perfectior, nimirum cum mens elevatur ad Deum, meditando v. gr. Divinam Bonitatem, Justitiam &c. aut Misteria Passionis, ut *Conc. p.* 457. *n.* 3. *Tourn. p.* 651. *& Salm. c.* 3. *n.* 25. *Croix l.* 4. *n.* 133. cum communi. Sicut etiam gesta B. Virginis Mariæ, aut Sanctorum (ut ajunt *Concina*, & *Croix*), quia hæc proximam habent relationem ad Deum. Ad eam reduci etiam examen conscientiæ dicunt *Salm. ib.* Sed huic non acquiesco. Attentio *ad sensum* habetur, cum attenditur ad percipiendam intelligentiam verborum. Attentio tandem *ad verba* est, cum attenditur ad recte illa proferenda, ne error fiat mutilando, transponendo &c. Et hæc quidem, licet sit omnibus inferior, tamen bene sufficit, ut dicunt *Less. c.* 37. *n.* 69. *&* 70. *Salm. l. cit. Anacl. p.* 199. *n.* 42. *Croix l.* 4. *n.* 1344. *Holzm. pag.* 218. *n.* 270. *Laym. c.* 5. *n.* 9. & alii communiter: Quidquid dicat *Tournely*, qui ait cum attentione ad verba requiri etiam attentionem ad Deum; sed melius dicunt *Laym.* & *Salm.* sufficere attentionem ad verba una cum intentione generali colendi Deum; idque clare docet *D. Thom.* 4. *Dist.* 15. *q.* 4. *Sol.* 5. ubi dicit: *Primo est attentio ad verba quibus petimus, deinde ad petitionem ipsum... Et quæcumque earum attentionum adsit, non est reputanda inattenta oratio; unde etiam illi, qui non intelligunt petitionis verba, ad orationem attenti esse possunt.* Recteque addit *Croix d. n.* 1344. non requiri attentionem ad singula verba, sed sufficere moralem & generalem, qua quis curet bene omnia dicere cum intentione orandi.

Quær. I. An attentio interna sit necessaria ad im- 177
plendam rationem Divini Officii? Adest triplex sententia. *Prima* communior & probabilior affirmat omnino requiri, eamque tenent *Sanch. Cons. t.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *dub.* 28. *Sotus l.* 10. *quæst.* 5. *concl.* 6. *Caj. in* 2. 2. *quæst.* 83. *a.* 13. *Sa v. Horæ n.* 19. *Azor. p.* 1. *l.* 10. *cap.* 16. *qu.* 6. *Ronc. c.* 9. *Wigandt tract.* 10. *Ex.* 5. *q.* 7. *Anacl. de Hor. C. p.* 195. *n.* 43. *P. Conc. t.* 2. *p.* 443. *n.* 26. qui fuse & perdocte hanc sententiam tuetur cum *Nav. Gav. Val. Mald. Led. Med.* & aliis innumeris. Diverse autem Auctores hanc primam sententiam probant ex *c. Dolentes, de Celebr. Miss.* Sed ex hoc textu, sapienter ait *Concina cum Suar.* non bene hanc sententiam probari. Ibi enim nullum fit verbum de attentione interna, sed tantum præcipitur externa, opposita colloquiis Ecclesiasticorum cum laicis in Choro, quæ colloquia causam dederant constructioni hujus Canonis: Unde Pontifex præcepit, quod recitantes *Officium Nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiose celebrent, & devote.* Et hunc Canonem explicans *S. Antoninus* 3. *p. tit.* 13. *c.* 4. §. 7. dixit: *Præcipimus, ut unusquisque die, ac nocte dicat Horas suas; intentionem & devotionem in præcepto non ponimus, sed gratiæ Dei, secundum quod ipse dare voluerit, duximus relinquendum: Et hunc intellectum teneas, quia benigniorem, & quia non debet Ecclesia alicui laqueum injicere.* Alii probant ex Prop. 14. damnata ab Alexandr. VII. quæ dicebat: *Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.* Ergo (inferunt) bene potest Ecclesia actos internos præcipere. Sed neque præfata sententia hac ratione satis probatur, nam sic non probatur Ecclesia præcipere actus internos, sed tantum præcipere Confessionem validam, sicut Christus præcepit. Ratio igitur potior est quia sine attentione interna non constituitur oratio, quæ universe defini-

tur,

tur: *Elevatio mentis ad Deum*. Unde, quamvis Ecclesia non imposuerit speciale præceptum positivum attentioni internæ, tamen præcipiendo recitationem Officii per modum Orationis ad Deum colendum, veram præcepit orationem, quæ sine attentione interna non est vera oratio; nec Deus colitur per solam recitationem externam ab iis, qui voluntarie se distrahunt; imo Deus de his conqueritur: *Populus iste labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me*. *Matth.* 15. Et e converso in *Jo.* 4. dicitur: *Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate*.

Secunda sententia, quam tenent *Salm. tr.* 16. *cap.* 5. *n.* 31. quærit conciliare prædictam primam sententiam cum tertia, quæ tenet (ut infra dicemus) non requiri attentionem internam; & dicit quod, posito ex una parte quod attentio ad sola verba sufficiat ad satisfaciendum Officio; & posito ex alia quod omnino requiratur ad rectam recitationem attentio saltem ad verba cum animo (generali saltem seu confuso) Deum colendi, jam orabit qui tali modo ad verba attendet, cum non sit incompossibile aliquem ad alia se distrahi, & simul attendere ad verba recte proferenda: unde is bene satisfaciet, semper ac per contrariam voluntatem non retractabit propositum attendendi: Sed juxta prima sententiam, quæ requirit attentionem formalem & explicitam, merito dicit *P. Concina*, quod qui voluntarie se distrahit, minime potest attendere ad rectam prolationem verborum; vel ejus attentio erit adeo tenuis, ut nequaquam pertingat ad debitam attentionis rationem.

Tertia sententia tenet ad satisfaciendum substantialiter præcepto Officii, non requiri attentionem internam, sed sufficere intentionem recitandi cum attentione externa; hanc tuentur *Lugo de Euch. D.* 22. *ex n.* 25. *cum Palud. Ang. Med. Durando*, *Rosell.* item *Coninch. de Sacram.* 3. *p. q.* 83. *n.* 291. *Sylvest. v. Missa* 2. *quæst.* 6. *Ang. v. Horæ n.* 17. *Machad. tr.* 21. *Docum.* 5. *Gob. tr.* 5. *n.* 821. *qu.* 5. *Croix l.* 4. *n.* 1342. *Tamb. l.* 4. *c.* 2. §. 1. *n.* 19. *Elbel t.* 2. *pag.* 541. *n.* 403. & probabilem vocant *Less. l.* 2. *c.* 37. *n.* 63. *Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 10. *Sporer de Sacram. a n.* 75. *Palliz. tom.* 2. *tr.* 10. *c.* 6. *n.* 17. *Viva de Rest. qu.* 7. *art.* 9. *n.* 6. *P. Zachar. lib.* 4. *n.* 1541. & alii plures, & hanc quoque expresse tenet *D. Antoninus*, ut infra afferetur. Ratio 1. quia oratio, ut definitur a Damasceno *l.* 3. *Fid. Ort. c.* 24. & *a D. Thom. in* 4. *Dist.* 15. *q.* 4. *art.* 2. *q.* 1. *n.* 1. est *Petitio decentium a Deo:* Non repugnat autem posse a nobis Deo repræsentari nostras petitiones etiam cum actuali mentis evagatione; sicut si quis recitaret coram Rege orationem compositam ad aliquam gratiam impetrandam, certe quidem oraret, illam coram Rege recitando, etiamsi esset tunc ad alia mente distractus; Sic etiam recitans Officium, non obstante interna & voluntaria distractione, adhuc potest Deum orare; attentio enim externa conjuncta cum intentione recitandi efficit, ut recitatio Horarum fiat quoad substantiam vera oratio. Et ita non potest negari tenuisse *D. Antoninum l. supra cit.* in explicando textum *in c. Dolentes*. Verba S. Doctoris opus est hic repetere: *Præcipimus, ut unusquisque die ac nocte dicat Horas suas, intentionem, & devotionem in præcepto non ponimus, sed gratiæ Dei, secundum quod ipse dare voluerit, duximus relinquendum. Et hunc intellectum teneas, quia benigniorem, & quia non debet Ecclesia alicui laqueum injicere*. Ex quibus verbis patet, quod sanctus non tantum expressit textum intelligendum de sola externa attentione, sed ex ratione generaliter adducta, etiam probare intendit Ecclesiam non requirere attentionem internam. Immo *D. Antonin.* non solum asseruit Ecclesiam hanc attentionem internam non præcipere, sed deinde *eod. loc.* §. 8. docuit nec etiam posse præcipere; ibi enim post relatam doctrinam *D. Thomæ*, quod attentio in oratione semper debeat manere secundum sui virtutem, sic subdit: *Non tamen requiritur quod intentio comitetur actualiter totam orationem ... requiritur tamen quod orans scienter non distrahat mentem ab oratione; hoc enim non potest esse sine culpa mortali vel veniali*. Deinde explicat, quod recitans tunc peccaret mortaliter, quando per contemptum internæ attentionis voluntarie se distraheret, vel quando recitaret cum externa quoque distractione. En ejus verba: *Sed si evagatio est advertenter, & solum secundum actum interiorem, licet temeraria & gravis foret, non tamen mortale, nisi per contemptum, quia Ecclesia non habet judicare de actibus mere interioribus; propter quod Minister Ecclesiæ, licet dicendo orationem cogites aliud, non videtur transgressor præcepti ex natura facti. Si autem evagatio mentis sit ex hoc quod aliquis scienter se occupat in actu exteriori, qui non secum patiatur attentionem, videtur esse mortalis, & directe contra præceptum Ecclesiæ, de Celeb. Miss. c. Dolentes, ubi præcipitur quod Officium celebretur studiose pariter & devote. Hoc non observant, qui occupantes se in actu exteriori scienter sibi attentionem subtrahunt*. Ergo proculdubio supponit *S. Antoninus*, attentionem internam neque ab Ecclesia esse præceptam, neque esse de essentia orationis: sed sufficere attentionem externam una cum intentione prius habita orandi; nam alias, si attentio interna esset de essentia orationis, illam Ecclesia non solum potuisset, sed etiam debuisset præcipere.

Et pro hac sententia clare videtur esse idem *S. Th. in* 4. *D.* 15. *q.* 5. *a.* 2. *Solut.* 4. *ad* 3. *q.* ubi prima fronte videtur stare pro sententia opposita, cum dicat: *Dicendum, quod attentio actualis requiritur ad orationem aliquo modo vel ad evitandam transgressionem in illa oratione, quæ est in præcepto, vel ad meritum in illa quæ non est in præcepto*. Attamen inferius *ad* 2. explicat, quod illa *attentio actualis*, omnino requisita ad orationem, intelligitur de sola attentione externa, en ejus verba: *Quando aliquis ex proposito mentem ad alia distrahit in orando, tunc enim sine culpa non est, præcipue si in aliis sponte se occupat quæ mentem distrahunt, sicut sunt exteriora opera: & si ad contrarium mens evagetur, etiam culpa mortalis erit*. Ubi nota S. Doctorem utique distinguere culpam in voluntaria distractione interna, quam ait non esse sine culpa (nempe veniali), ab illa culpa quæ est in distractione externa incompossibili cum interna attentione, hancque culpam dicit esse mortalem. Et ita in hunc locum *D. Th.* exponit *S. Antonin. l. c.* dicens: *Unde S. Thomas (4. p. Dist. 15.) dicit ibi quod in oratione, si in aliis sponte se quis occupat in his quæ mentem distrahunt, sicut sunt opera exte-*

teriora, & si ad contrarium mens evagetur, etiam culpa mortalis erit: exponit idem Petrus, & dicit quod loquendo de oratione, quæ est præcepti humani, illud verbum contrarium *non refertur ad orationem, quia bona opera exteriora non sunt contraria orationi, sed est referendum ad attentionem, quando scilicet se exterius occupat circa aliquid incompossibile attentioni orationis*. Ergo (sicut *S. Antoninus* explicat) Angelicus supponit tunc tantum deesse orationem, quando apponitur distractio externa per opus incompossibile cum attentione interna, dum tunc solum in transgressione orationis præceptæ culpam mortalem agnoscit.

Ratio 2. quia, si attentio interna necessario requireretur ad essentiam orationis, ille qui involuntarie distrahitur, nec etiam officio satisfaceret. Certum autem est apud omnes, quod per distractionem involuntariam minime impeditur impletio præcepti recitandi Officium ex *D. Th.* 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. *ad* 3. ubi docet: *Evagatio mentis, quæ fit præter propositum, fructum non tollit*: Hoc concedunt adhuc Auctores primæ sententiæ, sed dicunt quod ille qui sponte se distrahit, actu revocat primam attentionem, & ideo non satisfacit, cum amplius non oret; qui vero involuntarie distrahitur, manet virtualiter attentus, & propterea orat, & satisfacit. Ego tamen fateor imbecillitatem meam, numquam potuisse intelligere, quomodo possit attentio virtualiter permanere in eo qui distrahitur, licet involuntarie? Bene quidem intelligo, quod intentio, cum pertineat ad voluntatem, quando semel est habita, & non retractatur, virtualiter perseverat in affectu, seu in mediis susceptis, quia hæc media ex illa intentione procedunt: Non intelligo autem, quomodo potest dici virtualiter attentus orationi, qui mentem alibi habet occupatam; Recte dicetur, quod hic involuntarie distractus post intentionem habitam attendendi, & non retractatam, velit attendere; sed non poterit dici, quod attendat, quando alibi est omnino evagatus; Sicut enim repugnat dici virtualiter intelligere, quod legit, eum qui actu non intelligit, licet habuisset intentionem intelligendi; ita repugnat dici virtualiter attendere, qui actu non attendit. Unde bene concludit *Lugo n.* 59. quod si ad orationem requireretur attentio interna, is qui esset involuntarie distractus non effective, sed tantum affective oraret. In tantum igitur dicit hunc vere orare, in quantum intentionem internam prius habitam orandi conjungit cum externa attentione.

Ratio 3. quia Sacerdos conferens Extremam Unctionem (cujus forma est deprecatoria) cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, etsi actu mentem divertat, valide confert; ergo sine attentione interna bene stare potest oratio. Ad hanc difficilem objectionem diverse respondent Fautores primæ sententiæ. Alii apud *Concinam* dicunt, quod eo casu invalide Sacramentum conferretur, quia tunc Sacerdos nullam haberet intentionem, nec attentionem; cum enim quis alio mentem distrahit, utramque actu retractat. Sed hæc responsio nimis debilis videtur, quia ad rationem universalem Sacramentorum exigitur sola prolatio formæ super debitam materiam a ministro habente potestatem, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, juxta illud celebre dictum D. August. tr. 80. *in Joan. Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*. Et magis patet ex Concil. Florent. in Decreto Fidei Eugen. IV. §. V. ubi fuit sancitum: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia*. Unde, cum hæc omnia concurrant, debet dici, Ministrum verba formæ proferentem cum debita intentione in Extrema Unctione, Sacramentum utique validum facere. Aliter respondet *P. Concina*, & ait, quod in Sacramentis Deus elevat verba Ministri, quamcumque ille perversam habeat intentionem, ad gratiam conferendam; Sed huic opponit *Lugo n.* 30. quod, si attentio esset de essentia orationis, hac ablata, deesset oratio, & consequenter evanesceret forma Sacramenti Extremæ Unctionis, quæ est deprecatoria. Replicat *Concina*, quod eo casu, licet destruatur oratio moralis, remanet tamen physica, scilicet illa externa verborum prolatio, quam ex sententia aliquorum asserit sufficere: ad implendam autem obligationem Officii, dicit requiri, ut oratio sit moralis; & ut oratio moralis sit, exigi essentialem attentionem. Sed huic respondetur 1. sententiam præfatam illorum improbabilem esse, ut probabimus *l.* 6. *n.* 23. ubi dicemus, omnino requiri ad valorem Sacramentorum, ut Minister saltem intendat facere quod facit Ecclesia. Respondetur 2. & petitur. Estne attentio de essentia orationis generice sumpta, vel tantum orationis moralis? Si dicis, est de essentia orationis moralis, non autem physicæ, conceditur, quia talis oratio non esset meritoria; at esset satisfactoria, cum esset vera oratio: Ergo recitans officium voluntarie distractus, careret quidem merito, sed jam satisfaceret, cum Ecclesia præcipiat absolute orationem, non autem orationem meritoriam, saltem non constat hanc præcipere. Si vero dicis, quod attentio est de essentia cujuscumque orationis, debet concedi orationem sine attentione neque moraliter, neque physice posse dici orationem; attentio enim, si est de essentia cujuscumque orationis, oratio sine attentione erit mera prolatio verborum, non autem oratio, neque moralis, neque physica, cum deficiat constitutivum orationis. Quapropter cum de essentia formæ Sacramenti Extremæ Unctionis requiratur, ut sit deprecatoria, juxta illud S. Jacobi, quod *Presbyteri orent super infirmum*, Sacramentum erit nullum, si formam Sacerdos proferet sine attentione; Etenim posito, quod forma hujus Sacramenti debet esse vera oratio, & oratio sine attentione non est oratio, non potest Deus elevare ad conferendam gratiam Sacramenti, nisi formam aptam, qualis non esset illa mera prolatio verborum; licet enim possit efficere Deus, quod res non apta ad producendum aliquem effectum, illud producat, non potest tamen efficere, quod sit oratio illa, quæ non est oratio.

His tamen non obstantibus, prima sententia probabilior videtur, saltem ob auctoritatem extrinsecam, & omnino ut tutior consulenda; Sed secundam tum ob Doctorum auctoritatem, quæ non est contemnenda, tum ob rationes non levibus fundamentis innixas, satis probabilis apparet; saltem quia non constat adesse præceptum de attentione interna in recitatione divini Officii. Unde non auderem ad restitutionem damnare Beneficiarium, qui bona fide Officium recitasset cum distractione voluntaria, & bona fide pariter fructus percepisset, prout ab ea excusant *Croix l.* 4. *n.* 1213. *& ap. ipsum Sotus*; *Tolet. Azor.*

zor. B. Med. Garcia, *Gobat.* &c. Vide dicta *l.* 3. *n.* 669.

Ceterum ad scrupulos abjiciendos, & ad animom levaudum Horas recitantium, valde refert hic advertere id quod communiter DD. adhuc primæ sententiæ fautures docent, oempe, quud ut dicatur aliquis Officio non satisfacere, non solum requiritur, ut voluntarie se distrabat, sed etiam ut plene advertat, se distrabere; nam alias iste, licet spoote se divertat, oon tamen sponte se divertit a recitatione. Ita *Sanch. c.* 1. *qu.* 28. *n.* 10. & 11. *cum Suar. Nav. Soto*, & *Arm. Conc. pag.* 451. *Croix l.* 4. *n.* 1346. *cum Fill. Gob.* & *Salm. c.* 3. *n.* 42. & *Cajet. Summa v. Hora*, obi ait: *Si quis advertit se cogitare extranea, sed non advertit quod ab Officio Divino distrabatur; quamvis voluntarie illa meditetur, non tamen voluntarie ab Officio animus distrabitur.* Bene enim ait *Concina*, has distractiones esse hominibus impossibiles omnes vitare, maxime studiosis, quia hujusmodi exercitia sunt intellectus, qui, cum sit necessaria facultas, ex assiduis occupationibus ita inflectitur, ut veluti calcaribus adjectis in suas controversias abjiciatur. Hinc notant *Sanch. num.* 13. *Salm. n.* 43. *cum Nav. Cajet.* & *Croix n.* 1346. & alii communiter, qood, si quis advertens se distrahi, habeat mediocrem diligentiam ad attendendom, nullo modo peccat. Additque *Sanch. n.* 10. *cum Gers. Marg.* & pluribus aliis, non oportere, ut homo semper tota conetur sollicitudine, qoin tolerari possit aliqua divagatio ad caput refocillandom.

Dictum est, *ut plene advertat*, quia licet recitans semiplene adverteret ad distractiooem, & venialiter peccaret, adhuc tamen substantialiter Officio satisfaceret, cum prima attentio sive intentio attendendi semper perseveret, donec cum plena advertentia noo revocetur; intentio enim cum plena deliberatione prius concepta non desinit existere, nisi cum alia plena advertentia retractatur. Ita *Sanch. Salm. Croix*, & *Conc. ll. cc.* Unde infert *Sanch. n.* 14. *cum Nav.* & *aliis*, quod tunc recitans graviter peccaret, juxta sensum primæ sententiæ, quando ex contemptu, vel industria se diverteret: *Quandiu ergo* (sic concludit *Caj. l. c.*) *eis non constiterit evidenter se mutasse propositum, vel advertendo & sciendo circa alia vagatos fuisse, credere possunt suæ obligationi satisfecisse:* Subditque *Croix cum Nav.* quod non recte faciunt, qui se occupant in cogitando, an advertant, nec ne; nam hoc ipsum est se distrahi.

Remedia aotem opportuniora ad repellendas animi distractiones sunt. I. Sub initium formare intentionem Deum laudandi. II. Renovare intentionem ad *Gloria Patri*, vel in principio cujuscunque psalmi. III. Mysterium aliquod Passionis sibi repræsentare. IV. Sensus sedulo custodire, & alia hujusmodi, quæ videri possunt apud *Anacl.* & *Elbel ll. cc.*

Pro scrupulosis vero advertit *Croix lib.* 4. *n.* 1350. & 1351. eos nihil teneri ad repetendum, nisi certi sint mutasse intentionem orandi. Additque *Gob. ib. n.* 1354. quod si quis pateretur graves anxietates, posset aliquando etiam ei interdici recitatio Officii, donec videatur posse recitare sine tanto incommodo, cum magnum incommodum excuset per se a præceptis.

178 Quær. hic II. An mortaliter peccet, qui recitat Horas existens in peccato mortali? *Adrianus ap. Sanch. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 9. absulute affirmat, quia exercet actum Ordinis; licet dicat satisfacere præcepto. Alii, ot *Medina*, & *Ledesma ap. eundem Sanch.* dicunt tunc peccare mortaliter, quando habet actuale propositum peccandi; quia tunc irrogat Deo magnam irreverentiam, cum eodem tempore, quo petit beneficium a Deo, intendat illum offendere. *Continuator* autem *Tourn. t.* 1. *p.* 653. *in fin.* censet, quod si recitans habet desiderium exeundi a peccato, tunc jam pie orat, & satisfacit Officio; si vero habet actuale propositum peccandi, ad minus ait dubium esse an satisfaciat, cum dubitetur an vere oret. Verior tamen, & communior sententia est, quod iste satisfacit, & non peccat mortaliter ut sentiunt *Sanch. n.* 3. *cum Nav.* & *Croix l.* 4. *n.* 1348. *cum Corduba*. Ratio, quia ex una parte recitatio Officii non est actus Ordinis sacri, quamvis imponatur constitutis in sacris: ex alia, quamvis iste nihil sibi impetret, cum tamen oret nomine Ecclesiæ, bene potest obtinere pro aliis. Quod autem oret nomine Ecclesiæ cum proposito peccandi, non videtur tanta irreverentia, ut damnetur de mortali, licet non videatur posse excusari saltem a veniali, ut dicit *Croix cum Corduba*. Ceterum non auderem de peccato ullo damnare alium ex devotione orantem, qoi actualem voluntatem peccandi haberet. Alias teneremur hos hortari, ut ab omni oratione abstinerent.

Quær. III. An sit licitum recitare Officium in lo- 179
cis immundis? Alii ut *Sotus de Just. l.* 10. *qu.* 5. *art.* 4. *in fin. Viva qu.* 3. *ar.* 5. *n.* 5. *Anacl. p.* 191. *n.* 67. *Conc. p.* 491. *n.* 1. & *Spor. p.* 82. *n.* 148. *cum Tamb.* & *Gob.* sentiunt id esse veniale, si fiat sine causa, quia videtur hoc non carere aliqua irreverentia. Alii vero, ot *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 44. *n.* 4. *Salm. c.* 3. *n.* 11. *cum Trull. Angles*, *Leand.* & *Diana p.* 10. *tr.* 11. *Res.* 33. *cum Escob. Fausto*, &c. nollam in hoc culpam agooscunt, quia cum Deus sit obique, in nullo loco est irreverentia illum orare; alias, si esset irreverentia, nec etiam liceret ullo modo orare mente, aut voce in loco indecenti: quod nemo dicet, imo *Apost. ad Tit.* 2. inquit: *Volo viros in omni loco orare.*

Quær. IV. An sit culpa non servare situm in recitatione Officii, scil. stando, genuflectendo, juxta Rubricam? Alii negant, ut *Salm. cap.* 3. *n.* 11. & *Sporer pag.* 82. *n.* 149. *cum Zeroll.* quia (ut dicunt) id non præcipitur, sed consulitur, & ordinatur majoris devotionis gratia; Et idem tenent *Tol. Bonac.* & *Fill. apud Croix l.* 4. *n.* 1521. qui dicit in hoc potius posse peccari ratione scandali, quam omissionis. Sed probabilius affirmant *Viva q.* 3. *a.* 5. *n.* 7. & *Tournely pag.* 626. *q.* 2. quia id præscriptum est in Rubrica; etsi omissio non excedat veniale, ut dicunt *Nav.* & *Viva l. c.* cum hæc Rubrica sit tantum directiva. Hoc autem intelligitur de Choro, nam extra Chorum communiter docent præfati AA. (quicquid aliqoi dicant) nullam esse culpam, situm præscriptum omittere; licet laudabile sit illum servare. Censet autem *Conc. pag.* 491. *n.* 2. & *Viva l. c. n.* 6. non excusari a veniali, qui sine causa Officium recitaret decumbendo io lecto.

DUBIUM III.

Quid Clerici possint circa dispositionem fructuum suorum Beneficiorum?

180 *An Beneficiarii sint domini fructuum quoad necessaria sustentationi?*
181 *An quoad non necessaria? Vide etiam l. 2. num.* 491.
182 *Quid notandum circa congruam sustentationem Clerici?*
183 *Quaenam quantitas in vanis expensis censeatur gravis?*
184 *Quae teneantur Clerici erogare in usus pios?*
185 *Quid intelligatur nomine usus pii?*
186 *Vide Resolutiones.*
187 *An Clerici possint testari de fructibus Beneficii?*

DE ALIENATIONE bonorum Ecclesiasticorum Not. I. De poenis in alienantes bona Ecclesiae. Not. II. An possint alienari, si talis facultas data sit a donante? Not. III. Quid veniat nomine Bonorum Ecclesiasticorum? Not. IV. Quid si alienatio vetita sit a donante? Et quae sint causae justae alienandi? Not. V. Quae solemnitates requirantur? Et quid, si deficiat causa? Not. VI. Quae bona possint alienari sine solemnitatibus, & in quibus casibus? Not. VII. Quid de Locatione bonorum Ecclesiasticorum?

180 „ Resp. 1. Clerici Beneficiarii, quoad eam partem bonorum Ecclesiasticorum, quae necessaria est ad congruam sustentationem, & decentiam status, ita fiunt domini, ut de iis possint libere disponere. Ubi recte notat *Nav.* hanc congruitatem, & decentiam habere latitudinem, & suos gradus, proindeque, si infimum congruae sustentationis pretium sint floreni 300. medium 400. summum 500. Clericus autem infimo vivat, de reliquo libere posse disponere. Ita commun. quia id acquisivit ut stipendium sustentationis, quasi mercedem operis praestiti. * (*Vide l.* 3. *n.* 491. *v. III. Idem*) *

181 „ Resp. 2. Probabilius etiam est, contra *Navar.* & multos Canonistas, Beneficiarios non regulares (secus enim est de regularibus, ut ait *Card. Lugo t.* 1. *d.* 4. *s.* 1. *n.* 2.) absolutos esse dominos omnium suorum proventuum, ideoque, & si in profanos usus expendant, non teneri ad restitutionem. Est communior inter recentiores, apud *Binsfeld. Mald. & Bon. d.* 5. *p.* 1. *ex S. Thom. Sot. Mol.* &c. tum quia fructus faciant suos, ut supponit *Trid. sess.* 24. *c.* 12. tum quia alioqui non possent fructuum dominium in alios transferre (extra pios usus), omnesque eorum donationes, & contractus essent invalidi, & ut tales a judice declarandi, & bona Ecclesiae restituenda: quod, cum nunquam sit factum, praesumi non debet esse faciendum. *Card. Lugo d.* 4. *n.* 1. * (*Sed vide dicta l.* 3. *n.* 491.) * Quo non obstante, teneri eos bona Ecclesiastica, congruae sustentationi superflua expendere in pios usus, tam est communis sententia, ut *Card. Lugo d.* 4. *n.* 10. dicat nimis singularem esse sententiam *Petri Hur. & Dian.* dicentium, eos satisfacere, si (seclusis gravibus necessitatibus) erogent in communibus necessitatibus quartam partem redituum Ecclesiasticorum, vel certe dimidium ejus, quod congruae sustentationi superest. V. *C. Lugo l. c.* ubi plurimis pro se citatis *Auct.* ostendit, *Tol. Mol. & Bonac.* male citari pro contraria sententia, imo ipsemet *Hurt. & Dian.* in ea non perstitisse, atque nulla vel auctoritate, vel ratione fulciri: ac denique suam multis probat, praesertim ex *Trident. sess.* 21. *c.* 5. *de ref.* ostendit-que istam obligationem nasci ex jure non tantum humano, sed etiam divino naturali. Vide etiam *Bonac. l. c. p.* 2. * (*Vide l.* 3. *n.* 491. *vers. IV. Major.*) * Porro congrua sustentatio Clerici censetur, quae necessaria est ad status, & familiae sustentationem, secundum conditionem status, gradus, dignitatis, qualitatis & regionis, in qua habitat. *Bon. l. c. Mol. Laym. C. Lugo, &c.* * (*Vide l.* 3. *n.* 491. *v. Q. II.*) *.

Unde resolvuntur hi Casus.

„ 1. Congrua sustentatio non est aequalis respectu omnium, quia plus requirit Episcopus, quam Decanus; Decanus, quam Canonicus; Canonicus in Ecclesia principali, quam Parochus; debilis, & tener, quam robustus, & valens: & quod sufficit in uno loco, non sufficit in alio. Quapropter attendi debet ad usum aliorum timoratae conscientiae in eodem gradu, &c. Nec obstat, quod Beneficiarius emerserit ex humili, quominus possit statui suo convenientes sumptus facere, ut ex *Mol.* docet *Card. Lugo l. c. V. Bann. l. c. n.* 8. 182

„ 2. Nomine congruae sustentationis, etiam intelligitur debita hospitalitas, non tantum in pauperes peregrinos (qui maxime commedantur Clericis a *Trid.*), sed etiam urbanos. *Card. Lugo n.* 66.

„ 3. Debita, quae Clericus contraxit pro sua sustentatione, vel ob piam causam, potest solvere ex reditibus Ecclesiasticis: non item quae contraxit ante Beneficium obtentum, nisi sit pauper, *ib. n.* 67.

„ 4. Potest Clericus ex bonis superfluis licite in studiis alere suos consanguineos, si aliunde non habent; eo quod parentes, vel nolint, vel non possint alere in studiis, *ib. & Bon. p.* 2. *n.* 13.

„ 5. Si habet sorores pauperes, vel filios spurios, ex fructibus beneficii dotare licet, si aliunde non potest. (*Imo tenetur dotare sororem ex parte Patris, ut dicunt Nav. & Burg. cum Croix l.* 4. *n.* 1357. *A fortiori tenetur alere Matrem, Croix ibid.*) * quia naturali jure debet illis alimenta, in quorum locum succedit dos. *Mol. Binsfeld.* &c. Cavendum tamen sub mortali, ne vel illas notabiliter supra statum exaltet, vel hos legitimis aequet: etsi nobilis plus possit dare, quam alius infimae sortis. *V. Laym. l.* 4. *tract.* 2. *cap.* 5. *n.* 4.

„ 6. Si bona superflua expendat in usus profanos, v. gr. in venationes, canes, equos, parasitos, ludiones, luxum, in amicos, cognatosque ditandos; &c. (quod intellige de quantitate notabili in genere prodigalitatis, quae longe major est, quam in genere furti) * (*Pal. apud Croix* 183

„ *l.*

„ *l. 4. n.* 1558. *requirit tertiam, vel quartam partem: Conink requirit quartam: Sed Croix cum Lugo, & Haun. hoc reprobant, & dicunt vigesimam partem esse materiam gravem.*) * graviter peccat quidem, non tamen tenetur ad restitutionem: quia est dominus fructuum: & consequenter neque is, qui accepit. Ita contra *Nav. &c. communiter Doctor. alii ex Trid. sess.* 25. *c.* 1. *Azor. t.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. *qu.* 2. Vid. *Laym. l.* 4. *t.* 2. *c.* 5. *n.* 4. *Bon. d.* 4. *p.* 2. *n.* 9. *& p.* 4. *n.* 1. *&c.* * (Vide *l.* 5. *n.* 492. *T.* 1.) *.

„ Quæres 1. Quæ teneantur in piis usus expendere?

184 „ Resp. Ea omnia, quæ acceperunt sive ab Ecclesia, sive ab aliis, tanquam procuratores cultus Divini; non autem illa, quæ vel in cultum Divinum oblata non sunt, vel jam ab Ecclesia in cultum Divinum sunt expensa. *C. Lugo d.* 4. Ratio est, quia priora habent annexam obligationem Religionis, posteriora non: vel si habuerint, ea jam est extincta per expensionem in pios usus.

Animadverte hic doctrinam *D. Thomæ* 2. 2. *qu.* 85. *ar.* 5. ubi ait: *Non omnia bona Ecclesiasticorum sunt pauperibus largienda, nisi forte in necessitate, in qua pro redemptione captivorum, & in aliis necessitatibus pauperum etiam vasa cultui Divino dicata distrahuntur, ut dicit S. Ambrosius; Et in tali necessitate peccaret Clericus, si vellet de rebus Ecclesiæ vivere, dummodo haberet patrimonialia bona.* Vid. dicta *l.* 3. *n.* 491. *Quer. V. T.* 1. Addit vero S. Doctor ad 4. *Non imminente necessitate pauperum, potest de bonis quæ superfluunt emere possessionem vel ea reservare utilitati Ecclesiæ.*

„ 1. In profanos usus expendi possunt a Clericis bona patrimonialia, eaque quæ hereditate, industria, donatione, aliove modo ut Laici acquirunt, vivendo interim ex Beneficiis. Item quasi Patrimonialia, hoc est, quæ acquirunt quidem Clerici, non tamen ut reditus Beneficii, sed ut stipendia alicujus Officii Clericalis, v. gr. ratione concionis, pro Missa, funere, Officio defunctorum, administratione Sacramentorum, anniversarii, &c. *Sanch. C. Lugo l. c. n.* 23. *Bon. p.* 2. *n.* 16. * (*Et hoc vocat longe probabilius Sanch. Cons. l.* 2. *c.* 2. *dist.* 45. *n.* 4. (*contra Innocent. cum Sot. Nav. Host. Sylv. Panorm. & aliis communiter.* Vid. *dicta l.* 3. *n.* 491. *T.* 1.) *.

„ 2. Probabilius est, in profanos usus posse expendi distributiones, sive præsentias (ut vocant) quæ Beneficiariis ob præsentiam in Choro distribuuntur. Ita *Sylv. Bon. C. Lugo n.* 24. *Bon. p.* 2. *n.* 17. *contra Sanch. &c.* * (Vid. *l.* 3. *n.* 491. *T.* 1.) *.

„ 3. Fructus qui dantur ob Cappellaniam, vel Vicariam non collativam, sed ad nutum amovibilem, possunt expendi in usus profanos; quia non sunt fructus Beneficii (hoc enim confertur per collationem Canonicam), sed bona quasi Patrimonialia. Vid. *C. Lugo n.* 28.

„ 4. Probabiliter etiam Pensionarius licite suam pensionem expendit in usus profanos; quia eam Papa extrahit ex reditibus Beneficii, & dat alteri, qui id Beneficium non habet. *C. Lugo l. c. contra Bonac. &c.* Secus est de eo, qui Beneficium habet in commendam, quia substituitur loco Beneficiarii, *ib.* * (Vide *dict. l.* 3. *n.* 491. *vers. Qu. IV. T.* 1.) *.

5. Partem, quam Clericus parce vivendo sibi servat ex congrua sustentatione, licite expendit in usus profanos, quia expensa est jam ante in usus pios, *ibid. Bon. d.* 4. *p.* 2. *n.* 54. *Mol.* * (Vide *lib.* 3. *n.* 491. *v. III. Idem T.* 1.) *.

„ Quæres 2. Quid intelligatur nomine usus pii? 185

„ Resp. Qui vel ad cultum Divinum, vel misericordiam spiritualem, aut corporalem ordinatur, v. gr. ad cultum Templorum, necessitate pauperum, hoc est eorum, qui non habent necessaria sive ad naturam, sive ad statum servandum; item in usum Religiosorum, in Cappellanias, Missas, suffragia pro Defunctis, hospitalia, &c. * (Vid. *l.* 3. *n.* 491. *v. Qu. II. t.* 1. *& n.* 672. *t.* 1.) *.

Unde resolvuntur sequentes Casus.

„ 1. Si Clericus superflua expenderit in usus profanos, v. gr. emerit sibi bona immobilia; non potest hæc retinere, quia obligationi bonis iis annexæ non satisfacit; & adhuc potest satisfacere, cum bona empta pretio æquivaleant. *C. Lugo n.* 43. *V. Bon. n.* 20. 186

„ Qui in usum profanum a Clerico bona accipit dono, ex superfluis, potest excusari a peccato, si eum non induxit ad talem donationem, neque per eam Clericus redditur impotens ad superflua expendenda in usus pios. *Card. Lugo n.* 40. Quia clericus ex patrimonialibus vel quasi patrimonialibus potest substituere. * (Vide *lib.* 3. *n.* 491. *v. Qu. VIII. t.* 1.) *.

„ 3. Clerici quidem ex consuetudine multis locis recepta, licite possunt testari de reditibus Beneficiorum, non tamen, nisi ad causas pias: etsi enim, ubi consuetudo invaluit, etiam in usus profanos valide testentur, peccant tamen mortaliter. Vid *Less. l.* 2. *c.* 19. *d.* 4. *Laym. l. c. Bonac. d.* 4. *p.* 3. *n.* 2. *&* 3. *Trid. sess.* 2. *c.* 1. *de ref.* & sequitur ex dictis. Nisi tamen fecerint cum facultate Papæ, quæ, licet superveniat testamento jam condito, facit illud convalescere. Vide *Sanch. Salmant. Dian. p.* 8. *t.* 5. *R.* 99. *supra l.* 3. *t.* 5. *c.* 4. 187

DE ALIENATIONE bonorum Ecclesiasticorum.

Circa hujusmodi alienationem refert hic plura adnotare; Nota I. Quod Pius II. in *Extrav. Ambitiosæ de Reb. Eccl. non alienand.* prohibet sub gravibus pœnis alienari bona immobilia, & mobilia pretiosa Ecclesiæ quæ servari possunt; atque alienationem omnino irritam declarat; Vide *La-Croix l.* 4. *n.* 1367. Et idem declaravit Urbanus VIII. anno 1624. apud *Delbene de Immun. Eccl. c.* 17. *D.* 1. *n.* 7. Idemque dicitur de loco Pio erecto auctoritate Episcopi, ut dicunt *Wading. de Contr. D.* 2. *dub.* 8. *s.* 7. 4. *& Dicast. apud Croix ibid.* Præterea declaravit S. C. Religiosos non posse accipere mutuo pecunias cum solutione interesse; Vide *Delbene l. c. dub.* 1. *n.* 12. Nomine autem *Alienationis* prohibetur etiam permutatio, & transactio super re possessa, si pars ejus sit dimittenda, *Delbene dicto*

cto dub. n. 12. Potest autem remitti caducitas Emphytheusis, *Delbene ib.* Insuper notandum, quod nomine Alienationis venit etiam permutatio, traditio rei in pignus, & transactio, semper ac relaxatur pars rei jam possessa ab Ecclesia: quia tunc est vera alienatio, si autem Ecclesia non possidebat, bene potest Episcopus transactionem facere, ita *Delbene*, *& Barbosa cum Rebuff. Quaranta*, *&c.* Pœnæ autem in alienantes bona Ecclesiastica sine debitis solemnitatibus sunt privatio perpetua ab omni Officio, & excommunicatio, *Croix num.* 1369. Ibi tamen advertit *Delbene* cum communi DD. quod præfata Bulla Pii II. in *Extrav. Ambitiose*, quoad has pœnas paucis in locis est recepta; & quoad obligationem attendenda est consuetudo locorum. Notandum vero quod *in cit. Extrav. Ambitiosæ*, dicitur *præsumpserit*, unde excusantur ab his pœnis eas invincibiliter ignorantes.

Nota II. quod, licet aliquod bonum donatum sit Monasterio cum expressa facultate illud alienandi propria auctoritate, non potest tamen alienari sine assensu Pontificio, ut ait *Lugo Resp. mor. l.* 3. *dub.* 10. *n.* 2. *& dub.* 12. *n.* 3. quia tunc res acquirit conditionem bonorum Ecclesiasticorum. Sed non immerito *Croix l.* 4. *n.* 1364. probabilem putat sententiam oppositam, quam tenent *Delbene loc. cit. dub.* 10. *& Bonac. Covarr. Arm. & Qxaranta*, *apud Croix num.....* Ratio, quia sicut donans poterat de re disponere, ita etiam poterit donatarius ex illius potestate: Neque res tunc absolute acquiritur Ecclesiæ, sed tantum ad beneplacitum donantis: Quod concedit etiam *Lugo*, casu quo donator expresse voluisset, ut res alienaretur, tunc enim certum est nunquam absolute acquisitam fuisse Ecclesiæ; Ita etiam neque res dici debet absolute acquisita Ecclesiæ, quando donata est cum tali facultate alienandi; Sicut contra, si donator prohibeat posse ullo casu rem alienari, non poterit quidem alienari, etiam cum assensu Pontificio, & justa accedente causa, nisi causa sit talis, ut faciat præsumere consensum donantis, juxta infra dicenda in *Nota IV.* Pariter videtur licitum esse repudiare rem immobilem nondum acquisitam, ut dicunt *Croix loc. cit. cum Sylvest. & Abb. ac Delbene dub.* 5. qui tamen *dub.* 6. *cum Molina*, *Carbos*, *Tamb. &c.* ait Prælatum, vel Religiosum non posse repudiare legatum, quia illud acquiritur Ecclesiæ, vel Monasterio etiam ante traditionem, ut habent jura, saltem acquiritur jus ad illud. Contradicunt vero *Sanch. Bonac. Rebell. Abb. Menoch. Gob. & alii apud Croix dict. n.* 1364. Quia ante acceptationem Ecclesia nullum jus, aut actionem ad legatum acquirit; sed verior mihi apparet prima sententia, nam ad validitatem donationis requiritur quidem acceptatio, non autem ad legatum, quod statim acquiritur a legatario post mortem legantis. Permittunt autem *Abbas*, *Covar. Molina*, *Delbene*, *&c. apud Croix loc. cit.* posse sine assensu Pontificis hypothecari bona Ecclesiastica; sed probabilius contradicunt *Vasq. Rodriq. Quartus*, *&c. ib.* Ratio, quia hypothecatio est vera alienatio.

Nota III. quod nomine *Bonorum Ecclesiasticorum* veniunt simul jura, & actiones ad immobilia, necnon nomina debitorum, ac servitutes, *Delbene loc. cit. dub.* 12. *Croix l.* 4. *n.* 1365. *cum Wading. & Piasecio*. Nomine autem *Rerum pretiosarum* veniunt vasa aurea, vel argentea, gemmæ, Bibliothecæ copiosæ, *Delbene dub.* 2. *sect.* 1. *& Croix cum Tamb.* Item greges, & armenta totaliter considerata, *Delbene sect.* 4. Item incisio arborum, & sylvarum, si fiat cum deterioratione, ut *Laym. l.* 5. *tr.* 9. *c.* 10. *n.* 2. *Delbene s.* 5. *& Piasec. Wading. apud Croix*. Venit magna pecuniæ summa donata, ac destinata ad emenda immobilia, tunc enim illa censetur quid immobile, *Delbene sess.* 1. *art. .... n.* 1. *& Vasq. Fill. Lez. apud Croix*, *contra Wading. & Tiraq.* Etiam demum pertinent ad immobilia annui reditus perpetui, *Croix ib. cum Wading.*

Nota IV. quod alienatio bonorum Ecclesiasticorum facta cum causa, & solemnitatibus, valet, etiamsi donans prohibuerit alienationem, quia prohibitio præsumitur facta, si absit causa debita, ut probabiliter ait *Croix l.* 4. *n.* 1366. *cum Delbene*, *& aliis*. Causæ autem justæ sunt *Necessitas*, vel *Utilitas*, *ex Auth. Hoc jus*, *Can. de Sacr. Eccl.* Item *Pietas*, puta pro redemptione captivorum, vel alia gravi necessitate sublevanda. Item *Incommoditas*, si res alienanda valde distat, &c. Ita *Laymann. loc. cit. n.* 3. *cum Mol. Abb. Sylv. Navar. &c.* communiter. Item quandoque magna *Convenientia*, ut ajunt *Croix*, *& Delbene Dub.* 28. Utrum alienatio facta sine justa causa a Pontifice sit licita, & valida? Resp. Si alienatio fiat in aliam Ecclesiam erit valida, sed non licita. Si vero fiat in usus profanos, erit illicita, & invalida: ita recte *Laym. dict. c.* 10. *n.* 11. *cum Nav.* Ratio, quia Papa non est dominus bonorum Ecclesiasticorum, sed administrator juxta dicta *l.* 3. *n.* 931.

Nota V. quod debitæ Solemnitates sunt videlicet, 1. Communis consultatio. 2. Consensus Capituli, vel Cleri. 3. Consensus Episcopi, vel Superioris Regularis, & etiam Patroni, si alienatur Beneficium patronatum, ut censet *Piasecius*, sed huic contradicit *Laym. cum aliis apud Croix n.* 1366. 4. subscriptio consentientium pro casibus a jure expressis. 5. Consensus Pontificis sive Sacræ C. vide *Croix l. c.*

Si autem alienatio fit sine causa, censet *Delbene dub.* 20. eam esse invalidam, etiamsi fiat ex consensu Pontificis: Intellige, si fiat in usus profanos; secus si in aliam Ecclesiam, prout recte ait *Laym. l. c.* Si autem alienatio fit cum sufficienti causa, sed sine solemnitatibus, dicunt *Abbas*, *Sylvest. Angl. Fill. Rodriq. & alii apud Croix n.* 1366. (qui probabile putat) valere pro foro conscientiæ, contra *Covar. Mol. Vasq. &c.* cum *Delbene dub.* 21. qui probabilius tenent jura irritare hujusmodi alienationes ob damni periculum, si solemnitates omittuntur, easque dicunt invalidas esse omnino sine assensu Pontificio; cum assensus ad formam prærequiratur. An autem hic assensus præsumatur concessus per præscriptionem 30. vel 40. annorum? Negant *Quaranta*, *Facbin.* &c. Sed *Croix ibid. cum Mascardo*, *Dicast. Delbene*, *Ricc.* & ajunt probabilius esse consensum præsumendum ex generali axiomate, quod omne factum rite præsumitur factum, si de jure faciendum erat.

Nota VI. Sine autem causa speciali, & sine solemnitate licite alienari possunt 1. Res quæ verisimiliter ad triennium sine notabili deterioratione non perdurant, ut fructus, vestes, singularia jumenta, *Laym. d. c.* 10. *n.* 2. *& Piasec. ap. Croix l.* 4. *n.* 1367. 2. Res exigui valoris respective ad possessorem,

rem, nempe si non attingat ad summam ducatorum centum, ut ajunt *Pal. & Zerol. ap. Croix l. c.* Attamen *Delbene* cum aliis communiter (ut ait *Croix ibid.*) restringunt summam ad 25. scuta, quæ faciunt 40. scuta monetæ Rumanæ; Et recte advertit *Delbene* hujusmodi rem debere esse ab aliis disjunctam, ita ut pretium totius rei non excedat præfatam summam, alias posset totum prædium per partes modicas alienari. 3. Res Academiæ, Seminarii, Hospitalis, Confraternitatis, modo non sint erecta auctoritate Episcopi, ut limitant *Palaus, & Delbene apud Croix ibid.* 4. Res ad quam conservandam ejus reditus non sufficerent, ut *Palaus, Bonasp.* Si vero res sit sterilis, requiritur licentia Pontificis, ut dicunt *Quaranta, Bonac. &c.* Sed *Wading.* dicit sufficere consensum Episcopi cum Capitulo. 5. Si oportet vendere ad solvendum debitum, pro quo creditor urget apud Judicem, *Abbas, Quaranta, & Bonasp. apud Croix d. n.* 1367. 6. In casu magnæ necessitatis, quæ non permittat exspectari consensum Superioris, *Delbene dub.* 1. *n.* 26. *& Croix l. c. cum Quaranta*. Item in casu notoriæ utilitatis Ecclesiæ, si exspectato consensu Pontificio transiret occasio, *Delbene dub.* 22. *n.* 2. *& Croix ibid. cum Bald. Boss. & Bonac.* In his tamen duobus casibus necessitatis, & utilitatis, requiritur saltem consensus Episcopi, ut dicunt *Feliu. Abb. & alii cum Cardeu. ibid.* Verum *Delbene* excipit Regulares exemptos, quos ait tunc non teneri ad Episcopum recurrere. 7. Si donentur bona iis, qui illa retinere non possunt, *Delbene, Barbos. Ricc. & Quaranta*. 8. Si fiat remuneratio pro aliquo Beneficio Ecclesiæ collàto, *Barbos. Delbene apud Croix loc. cit.*

Nota VII. Quoad Locationem autem bonorum ecclesiasticorum pertinet, si res fructificet annuatim, non potest locari ultra triennium; Si vero fructificet alternis annis, ultra sexennium; si ternis, ultra novennium, ita *Croix l.* 4. *n.* 1368. *cum Less. Azor. Vasq. Cov. Delbene*, &c. Non prohibetur tamen fieri locatio fructuum usque ad vitam Beneficiarii, cum successor non teneatur stare tali locationi, ut *Croix ibid. cum Mol. Paul. Sylv. Abb. Cov. & Delbene*. Putant autem *Fill. Mol. Lugo, Guttier. apud Croix l. cit.* & probabile censet *Delbene* (contra *Wading.*) licite posse Beneficiarium se obligare personaliter ad locandum fundum denuo post triennium. Item potest revocari locatio post duos annos, non autem prius, *Pal. Mol. Delbene, &c. apud Croix ibid.* Hic autem dicta intelliguntur etiam de locatione bonorum cujuscunque Loci pii, qui auctoritate Episcopi sit erectus, *Croix ibid. cum Pal. & Delbene*.

DUBIUM IV.

Quis sit habitus Clericorum, quæ artes, Officia, actiones iis probibeantur?

188 *Quinam Clerici teneantur ad Habitum, & Tonsuram?*
189 *Quæ artes probibeantur Clericis?*
190 *Quæ Officia?* 191. *Quæ actiones?*

188 „ Resp. 1. Clericos majoribus Ordinibus initia„ tos, vel etiam minoribus, si habeant Beneficium, „ quoad habitum obligari ad ferendam tonsuram, „ & vestem Clericalem, quæ non debet esse virga„ ta, in qua diversi coloris virgæ ducantur, nec pat„ tita, seu dissecta. * (*Circa habitum, & tonsuram vide dicenda de Sacr. Ord. lib.* 6. *n.* 825.) *.

„ Resp. 2. Quoad artes, prohibentur macellario- 189
„ rum, tabernariorum, joculatorum, quorum etiam „ ludis, uti & hastiludiis prohibentur interesse. Item medicorum, aut chirurgorum, ubi opus est „ incisione, aut adustione; nisi ut habet *Nav.* erga pauperes, aut propinquos, aut in necessitate. „ * (*Vide l.* 7. *n.* 584. *in fin. ad V.* 385.) *

„ Resp. 3. Quoad Officia, prohibentur (si sint 190
„ Beneficiati, vel initiati sacris) Officium Judicis „ in causa sanguinis, Advocatorum, Patronorum, „ Tabellionum, seu Notariorum, in placitis sæcula„ ribus. Quod addo, quia in specialibus quibusdam „ casibus hæc licet; v. gr. advocare pro personis „ conjunctis, & miserabilibus. Ratio autem est, „ quia Clericus non debet se immiscere negotiis sæ„ cularibus. *Sayr. l.* 12. *c.* 25. *n.* 6. (qui tamen „ concedit instrumenta ab eo facta valere) *Bonac.* „ *in præc. dub.* 10. *q.* 1. *p. ult. Laym. l.* 2. *t.* 1. „ *c.* 8. *n.* 4. & notat consuetudine inductum esse, „ ut Officio Cancellarii, consiliarii, imo etiam Ju„ dicis fungi possint in causis civilibus. * (*An autem Clericus possit exercere Officium Administratoris bonorum, vulgo* Fattore? *Vide l.* 3. *n.* 838. *vers. Valde refert*) *.

„ Resp. 4. Quoad actiones prohibentur arma por- 191
„ tare, nisi in itinere, tabernas intrare, venationi „ clamorosæ vacare (quod addo, quia venatio sine „ strepitu, recreationis causa, permittitur) * (*Vide dicta l.* 3. *n.* 656.) *; accipitres, vel falco„ nes alere pro venatione; aleis, aut taxillis ludere; „ mercaturam, aut negotiationem lucri causa (non „ tamen necessitatis) exercere * *Vide dicta l.* 3. „ *n.* 831. *& seq.*)*; cohabitare mulieri, nisi sit ma„ ter, amita, aut certe talis, quacum nullum peri„ culum, aut scandalum immineat *Less. l.* 2. *c.* 5. „ *d.* 9. *n.* 40. *Caj.* tamen *v. Clericus*, contra *Ang.* „ *& Nav.* docet, horum, & similium transgressio„ nem non esse mortalem, si absit temeritas, con„ tumacia, contemptus, & scandalum. Vide *Laym.* „ *l.* 5. *t.* 9. *c.* 12. *n.* 2. *&* 3. Nec refert, quod trans„ gressor sit excommunicandus, quia hæc pœna „ est sententiæ ferendæ, quam nonnisi contumax „ post monitionem incurrit. Quod tamen universim „ *Nav.* putat esse laxius, maxime cum Canones „ utantur verbo, præcipio. Unde ait esse mortale, „ si habitum, vel tonsuram non gestent. Quod re„ stringit *Bonac. d.* 8. *de Sacr. q.* 1. *p. ult. n.* 8. „ si sint initiati majoribus Ordinibus, aut habeant „ Beneficium, & tonsuram, vel habitum longo tem„ pore, absque justa causa, non gestent, tunc e„ nim peccare mortaliter; citatque pro se *Reg. Nav. Vasq.* Negant tamen *Sylv. & Laym. l. c.* si non „ sit notabilis excessus supra loci consuetudinem. „ Negotiari vero esse mortale, concedit idem *Laym.* „ *l.* 3. *t.* 4. *c.* 18. & alii commun. Sed de hoc v. supra „ *lib.* 3. *cap.* 3. *d.* 7. de Emptione, & Venditione.

CA-

CAPUT III.

De Statu, & Officio, personarum secularium quarundam, & præsertim judicialium.

DUBIUM I.

Quæ requirantur ad legitimum Judicium?

192 „ Resp. Hæc tria. Primum est *Jurisdictio*, sine qua sententia nulla est * (*Nisi adsit titulus coloratus, & error communis, ut communiter Salm. Append. de Offic. &c. in fine t.* 3. *n.* 14. *ex l. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.*) * & peccatur mortaliter, ut ex *S. Th.* 2. 2. *q.* 60. habet communis: quare peccat Judex secularis, si personas, aut causas, mere ecclesiasticas ad se trahat; uti & ecclesiasticus, si mere civiles, nisi forte per accidens, ob defectum justitiæ in foro seculari, aut nisi sint causæ miserabilium personarum. Porro, quæ causæ dicantur mere civiles, quæ Ecclesiasticæ, quæ mixtæ, nosse oportet judices, & jurisperitos, potestque videri apud *Laym. l.* 4. *c.* 2. *Card. de Lugo d.* 17. *sect.* 3.

193 „ Secundum, *Rectus processus*, v. gr. ut citetur Reus, & audiatur, &c. nisi forte expediat aliquando, cum delicta sunt atrocia, in fragranti crimine deprehensos subito plectere, vel in criminibus exceptis communem procedendi modum mutare: nam Judici Supremo (dummodo crimen sit publicum) aliquando licere, sine citatione, defensione, & omni processu, Reum morti adjudicare, eo quod factum notorium, & publicum sit loco accusatorum, & testium, neque reo jus defendendi se in judicio relinquat, docent *Nav. c.* 2. *n.* 10. *Less. Fill. Bonac. d.* 10. *in præcept. q.* 2. *p.* 2. *n.* 5. Vide etiam *Card. Lugo d.* 37. *s.* 5. *Trull. l.* 8. *c.* 1. *d.* 13. Ubi tamen notandum, quod, etsi talia crimina excipiantur a communi dispositione legis positivæ, & juris communis, non tamen legis seu juris naturæ: ideoque graviter peccare Judicem, qui in tali processu, v. gr. contra Sagas, quidvis licere putat. *V. Cautionem criminalem c.* 17. 18. 37. *& seq.*

194 „ Tertium *Recta intentio*, ut scilicet producatur ex intentione justitiæ. Unde, si judex procedat ex odio, aliove fine malo, v. gr. ob inanem gloriam, peccabit, non quidem contra justitiam, sed charitatem, aliamve virtutem mortaliter aut venialiter, prout finis illius mortalis, aut venialis erit. *Bonac d.* 10. *q.* 2. *p.* 3.

DUBIUM II.

De Potestate, & officio Judicis.

ARTICULUS I.

Quid requiratur in Judice?

195 „ Resp. 1. Præter tria dicta superiore dubio, requiritur scientia, qua sciat suo munere recte fungi. Ita commun. *Doct. & Bonac. d.* 10. *q.* 2. *p.* 3. Ratio est, quia quilibet tenetur scire ea, quæ pertinent ad proprium Officium, & sine quorum cognitione munus suum, & Officium exercere non potest.

Unde resolvuntur sequentes Casus.

„ 1. Petens, aut suscipiens Officium Judicis, *idem est de Medico, & Chirurgo*, ut v. infra *d.* 7. quod indignius est, ut probabile sit, inde notabile damnum proximi secuturum, peccat mortaliter. *Nav. c.* 25. *S. Antonin. C. de Lugo d.* 37. *n.* 1.

„ 2. Judex carens necessaria scientia non debet absolvi, nisi facta renunciatione Officii, vel nisi firmum habeat propositum renunciandi. Ita *S. Th.* 2. 2. *q.* 66. *art.* 2. *Caj. Clavis reg. l.* 12. *c.* 13. *n.* 2. *Regin. d.* 25. *n.* 675. *Nav. c.* 25. *Farin.* 3. *part. q.* 3. *art.* 16. Ratio est, quia nullus potest Officium, cujus munia obire non potest, retinere, præsertim cum damno, vel periculo proximi.

„ Si Judex ex magna imperitia male judicet, tenetur ad interesse Parti læsæ, & ad expensas litis; uti etiam, quotiescunque notabile damnum, sive in substantia litis, sive in superfluis expensis, propter ejus culpabilem ignorantiam, partibus accidit; *Bonac. Card. Lugo ll. cc.* * (*Est commune cum Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 58. *Quicquid dicant reliqui Jurisperiti*) *.

„ 4. Si Judex agnoscat, errorem a se (etsi sine gravi culpa) commissum in præjudicium litigantis, tenetur, si potest citra infamiam, impedire errorem, v. gr. monendo occulte partem læsam, ut sibi appellatione, vel aliter consulat. Quia id pertinet ad debitam muneris executionem. *De Lugo l. c. n.* 3.

„ Resp. 2. Judex tenetur causas judicare, & celeriter expedire, quia ex Officio tenetur cuique tribuere suum; Quod non facit si sententiam sine justa causa differt. 196

Unde resolvuntur sequentes Casus.

„ 1. Judex mortaliter peccat contra Officium suum, differendo valde notabiliter causarum expeditionem, sine juxta causa. *Sylv. v. Judex, q.* 12. *Clavis Reg. c.* 12. *n.* 8. *Nav. c.* 25. *n.* 14. *&c. cum Bon. d.* 10. *q.* 2. *p.* 3.

„ 2. In casu dicto, idem Judex tenetur parti læsæ damna, & expensas, quæ ex iniqua dilatione secutæ sunt, restituere: quia est earum injusta causa, *id. Auct. ll. cc.*

An autem Judex possit accipere pecuniam ad expediendam causam alicujus præ alia? Dicit *Laym. l.* 3. *sect.* 5. *tr.* 4. *c.* 4. *n.* 9. spectato jure naturali, non audere id damnare, quia illa nova obligatio, quam suscipit, est pretio digna. Sed verius contradicunt *Salm. l. cit. n.* 66. quia Judex ex justitia tenetur cito expedire causas eorum, qui æquale jus habent ad expeditionem; Nisi extraordinarium susciperet laborem, ad quem ex vi sui muneris non teneretur.

„ 3. Si Judex in exequenda causa, & proferenda sententia negligens, aut iniquus sit, non tantum parti læsæ, sed interdum etiam Fisco tene-

„ tur;

„ tur; v. gr. si mulctam pecuniariam, quam ex consuetudine, vel lege communi debebat imponere reo, sine causa remisit. *S. Thom.* 2. 2. *q.* 67. *art.* 4. *ad.* 3. *Sylv. v. pœna q.* 18. *Salm. Laym. l.* 3. *t.* 2. *c.* 5. *n.* 7. contra *Azor.* * (*Et cum Azor. probabiliter sentiunt Lugo de Contr. D.* 36. *n.* 97. *cum Less. Salas, &c. Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 31. *& de Leg. c.* 2. *n.* 76. *cum Gregor. Martin. ad nihil teneri Judicem, si ad mulctam reus nondum sit condemnatus. Ratio; quia ante sententiam nullum Fisco jus acquiritur ad pœnam; hinc, si Judex injuste reum absolvit, peccat contra justitiam legalem, non commutativam. Divus autem Thom. l. cit. loquitur tantum de pœna corporali, & de damno Reip. eventuro ex injusta remissione. Vide dicenda de Accusatore n.* 237.) *

ARTICULUS II.

Quid Judici servandum circa Inquisitionem?

197 *Quibus modis possit procedi contra Reos?*
198 *In quibus Judex possit instituere Inquisitionem Generalem? Et in hac ad quid teneantur Subditi?*
199 *Quando Judex possit procedere sine Accusatore?*
200 *Quando possit Judex inquirere in particulari?*
201 *Plura notanda de Judice procedente per Inquisitionem.*

197 „ Tribus modis procedi potest contra criminosos, 1. Via accusationis, cum est aliquis actor, qui spondet se objecta probaturum. 2. Via denunciationis, cum deferens crimen non vult suscipere onus probandi. 3. Via inquisitionis, quæ est triplex. 1. Generalis, quando in genere quæritur, an leges serventur. 2. Specialis, quando de certa persona, & certo crimine quæritur. 3. Mixta, quando vel sola persona, vel crimen solum est speciale, ut si quæratur, quis Cajum occiderit.

198 „ Resp. 1. Judex sine ulla data occasione, ex solo Officio suo, potest instituere inquisitionem generalem, in qua tamen ejus potestas non extendit se ad occulta elicienda, de quibus nulla est fama. Ratio prioris est, quia id necessarium est Reip. nec cuiquam fit injuria. Ac, licet quorundam scelera detegantur, id fit per accidens, præter intentionem; cui commodo bonum commune prævalet. Ratio posterioris est, quia inde maxima sequerentur incommoda. *Farin. Less. l.* 2. *tr.* 28. *dist.* 15.

Unde resolves.

„ 1. In hac Inquisitione, subditus etiam rogatus sub juramento, non tenetur, imo nec potest prodere criminosum occultum. *Laym. l.* 3. *t.* 6. *c.* 4. *Less. l. cit.* (*Est commune cum Salm. App. de Offic. cap.* 1. *n.* 150. *cum Trull. Fill.*)

„ 2. Si talem revelet, peccat contra justitiam (nisi forte cederet non tam in pœnam, quam certam ejus, qui deliquit, emendationem, vel ad grave malum ab aliis avertendum); cum enim crimen, ut ponitur probari non possit, ac proinde ex ejus revelatione non possit aliud sequi, quam infamia, nullum habet jus revelandi. *Laym. ib. & t.* 3. *p.* 2. *c.* 4.

„ 3. Si hac Inquisitione ex revelatione duorum, vel trium deprehendatur alicujus criminis auctor, potest per tales testes contra illum procedi, ut habet praxis communis. *Laym. l.* 2. *t.* 3. *p.* 2. *art.* 4. *n.* 12.

Revera Judex nullum condemnare potest sine ac- 199
cusatore, ut communiter *S. Th. Caj. Sanch. Sot. Less.* &c. cum *Salm. Append. de Offic. in fine t.* 3. *c.* 1. *n.* 47. Sed dicitur aliquando sufficere accusatorem virtualem, qui adesse censetur. I. Quando adest notorietas criminis, ita ut probabiliter negari haud possit; In quo casu dicitur in *c. Ad nostram,* 2. *De Jurejur. Manifesta accusatione non indigent, nec in eis ordo judiciarius observandus.* Vid. *Salm. n.* 48. II. Quando adest infamia publica judicialiter contestata, saltem per duos testes; vel clamorosa Insinuatio, idest rumor multorum de crimine. Hæc tamen infamia sufficit tantum ad inquirendum, *Salm. n.* 49. An autem ad inquirendum, sufficiant indicia occulta, scilicet quæ particularibus personis nota sint, vel an requirantur manifesta, idest nota majori parti populi, sive Collegii, aut Viciniæ, aut majori parti hominum graviorum illius? Primum tenent *Sot. Azor. Nav.* apud *Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 115. Secundum tenent *Salm. ex n.* 119. cum *Less. Suar. Sanch. & communiter.* III. Quando crimen patratur coram Judice, aliis adstantibus; maxime, si Judex sit in actu ministrandi justitiam, *Salm. n.* 50. & 51. IV. Quando delictum est contra Remp. vel Regem, prout in crimine hæresis, vel læsæ Majestatis; quando delinquitur in Ecclesia contra Ecclesiasticos; quando intenditur vitari electio indigni, aut impedimentum matrimonii; quando reus confessus sit coram pluribus, aut judicialiter coram duobus testibus; quando quis est accusatus; quando adest semiplena probatio, idest unus testis omni exceptione major; quando crimina sunt connexa; quando invenitur occisus Dominus (tunc enim inquiri potest contra famulos); quando crimen pendet in futurum, & quando denunciat Minister Fiscalis, ut *Sylv. S. Anton. Fill. &c. contra Sanch.* &c. & utramque esse probabilem ajunt *Salm. c.* 1. *n.* 143. In his omnibus casibus potest procedi ad inquirendum sine publica infamia, aut rumore, & aliquando etiam ad sententiam. Vide *Salm. n.* 53. *& ex n.* 132.

„ Resp. Quando crimen est manifestum, & igno- 200
ratur auctor, licet judici quærere in genere, quis fecerit; * (*Ut Sanch. Vill. Trull. cum Salm. ibid. n.* 144. *contra Caj. &c.*) * non tamen in particulari, v. g. an Petrus fecerit, nisi infamia aliqua, aut indicia præcesserint. Pars prior patet, tum ex praxi Judicum, tum ex incommodis contrariis. Ratio posterioris patebit ex sequentibus. Vide *Bonac. d.* 10. *in* 8. *præcept. q.* 3. *past.* 5.

Communis est sententia cum *Bus.* quod, nulla præcedente infamia, aut clamorosa insinuatione ut supra, non possit Judex inquirere in particulari (licet possit in genere). Et tunc, si testis ab eo interrogatur, potest iste, imo debet reum celare, ut *Bus. n.* 1. *& Salm. de offic. c.* 1. *n.* 150. cum aliis communiter. Si tamen testis sponte reum manifestaret, tunc probabiliter posset Judex per inqui-

si-

sitionem contra reum procedere, ut *Sot. Less. &c.* Quia Judex ex vi Officii rite procedit contra reum, qui sine suo dolo jam est juridice cognitus; Secus vero, si Judex notitiam rei a teste injuste extorserit, ut *Salm ib. n.* 158. cum *Nav. Sanch. Less. c.* 1. & *communi*.

201 Notandum I. quod Judex procedens per inquisitionem etiam crimine probato, pœnam diminuere debet; intelligitur hoc tamen de Judice Ecclesiastico, non seculari. Ita *Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 158. Et intelligitur, nisi crimen sit tale, quod per illud incurratur irregularitas, ut *Salm. n.* 150.

Notandum II. quod Prælati nequeunt inquirere contra Religiosos in dubio, an adsint indicia sufficientia ut supra ad inquisitionem; quia in dubio possidet illorum fama, quæ per inquisitionem inde deturparetur; intellige tamen, nisi immineat periculum damni communis, tunc enim prævalet jus Religionis. Ita *Bonac. Rodr. Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 157.

Notandum III. quod ad inquisitionem specialem plura requiruntur: I. Probatio corporis delicti, nisi sit crimen difficilis probationis. II. Accusator, saltem virtualis, ut supra *n.* 199. III. Probatio loci, temporis, &c. IV. Judex competens. V. Ut fiat inquisitio, antequam sint transacti viginti anni a die criminis. Vide hæc, & alia apud *Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 159.

Notandum IV. quod processus per Inquisitionem (etiam in causis Religiosorum) sic efformandus est; I. Eligendus est a Superiore Secretarius Actorum. II. Examinandi sunt per distinctos articulos, præstito juramento. III. Si ex testibus nulla semiplena probatio habeatur, nondum reus potest legitime interrogari, nec, si interrogatur, ipse tenetur respondere, nisi (ait *Suar.*) sufficienter infamia sit probata, & alia gravia indicia accedant. IV. Demum, si reus fatetur delictum, proceditur ad sententiam; Si non, proceditur ad eum convincendum, vel ad torturam, si ille vehementer sit de crimine suspectus. Hæc, & alia apud *Salm. d. c.* 1. *ex n.* 167.

„ Resp. 3. Ut Judex faciat inquisitionem specialem, debet saltem regulariter præcedere infamia, „ vel quid æquipollens, quod justam det causam. „ Ratio est, tum quia alioqui diffamaret sine causa, „ tum quia Judex procedere debet ex scientia publica, quam non habet, nisi per accusationem, „ vel confessionem Rei, vel evidentiam facti, vel „ per infamiam; ad quam non sufficiunt duo testes, „ qui jurent se vidisse crimen admitti, quia adhuc „ est occultum: sed requiritur, ut rumor sit sparsus per majorem partem Communitatis, idest Civitatis, Viciniæ, vel Monasterii, neque a maledicis sit exortus, etsi hac in re tutum sit sequi „ praxim communem bonorum virorum, & Rerumpub. ut habet *Laym. l. c. & Less. d.* 15. „ *n.* 19. ex aliis *Bonac. l. c.*

Unde resolves Casus.

„ 1. Antequam Judex procedat ad inquisitionem „ specialem vi infamiæ, ipsa infamia prius examinari debet, & probari per testes, saltem per duos, „ qui nominent personas, a quibus id publice audiverint. *Navar. Rub. de Jud. Trull. l.* 8. *c.* 1. *d.* 17.

„ 2. Judex infamatum de uno crimine, v. g. adulterio, non potest interrogare de alio, de quo „ non est infamatus, v. g. furto; quia esset inquisitio specialis sine prævia infamia; *Salon. Cajet.* „ *Trull. l.* 8. *c.* 1. *d.* 18. nisi tamen crimina sint „ connexa, vel unum sit circumstantia alterius, *ibid. & Sanch.* 2. *p. cons. l.* 6. *c.* 3. *d.* 21.

„ Dixi in resp. *Regulariter*, quia ad specialem „ inquisitionem non requiritur infamia prævia in casibus certis, quos v. apud *Less. l.* 2. *c.* 29. *d.* 15. „ *Bon. tom.* 2. *d.* 10. *p.* 5. *Sanch.* 2. *p. cons. l.* 6. „ *d.* 19. *Trull. l. c.*

ARTICULUS III.

Quid liceat Judici circa quæstiones, sive torturam?

202 *Quæ requirantur, ut possit procedi ad torquendum Reum?*
203 *Usquequo possit Reus torqueri?*
204 *An semel tortus possit iterum torqueri?*

„ Resp. 1. Ad torquendum reum (si tamen torqueri potest) requiruntur alicujus gravis criminis vel saltem indicia, quæ faciant semiplenam „ probationem, id est, reddant rem plus quam probabilem; qualia habentur, v.g. testis unus omni „ exceptione major, Rei confessio extra judicium, „ item probabiliter etiam assertio duorum, vel trium „ criminis sociorum in criminibus exceptis, prætorquam veneficii (in quo, an ex sola denuntiatione complicum, & quomodo procedere liceat, v. „ *Tann. t.* 3. *d.* 4. *de Just. d.* 2. & 3. *Laym. l.* 3. „ *t.* 6. *c.* 5.); item fama publica a viris honestis „ orta, ac per testes probata, cum alterius judicii „ adminiculo (nam fama sola non probat, sed habet se instar accusatoris) *Laym. l.* 3. *t.* 6. *c.* 5. „ *n.* 9. ex variis. Ratio responsi est, quia tortura „ instituta est ad subsidium probationis, quando argumenta, & indicia sunt valde efficacia, ut sic „ plena probatio eliciatur: nam confessio rei (si „ eam ratificet extra torturam, maneatque in ea usque ad sequentem diem) ex semiplena probatione facit plenam. *Less. l.* 2. *c.* 20. *d.* 18. *Delr.* „ *l.* 5. *s.* 3. *Laym. l. c.* 202

„ Dixi in responsione, *si tamen torqueri potest* „ quia quædam personæ prohibentur torqueri, nisi „ in criminibus exceptis: tales sunt viri in magna „ dignitate constituti, Officiales Principum, urbium „ Gubernatores, Nobiles Equestris Ordinis Milites, „ Doctores, eorumque liberi, item impuberes, senes, memoria vacillantes, prægnantes, & nondum confirmatæ e partu. *Delr. s.* 6. *Bonif. c.* 6. „ *C. de Lug. d.* 37. *s.* 14.

Unde resolves:

„ 1. Peccat Judex graviter, si non prius omnia „ alia media mitiora detegendæ veritatis tenet, quam „ ad torturam descendat.

„ 2. Tortura simpliciter abstinendum est, quando „ adest plene probatio criminis, quia ad hanc ordinatur tortura. *Nav. Less. l. c.*

„ 3. Insufficientia ad torturam indicia sunt: si cadaver occisi sanguinet ad præsentiam alicujus, si „ sagæ non possint lacrymari. Item illicita est pro- „ ba-

batio per aquas &c. de quibus Vide *Del. l.* 5. *Less. n.* 176. *Trull. l.* 8. *c.* 1. *d.* 21. 4. Peccant Judices, qui in causis criminalibus, aut notabilis infamiæ, reum comprehensum, antequam habeant probationem contra ipsum, juramento adstringunt ad dicendam veritatem de omnibus pertinentibus ad casum, ob quem comprehensum est. *Nav. c.* 18. *n.* 41. & *c.* 25. *n.* 56. Additque idem esse, si (etsi sine juramento) minis, terroribus; tormentorum ostensione hominem turbent, & implicent, ut sibi contradicens circumstantiam aliquam revelet, qua convincatur, & puniatur. *V. Card. de Lug. d.* 40. *n.* 1.

„ 5. Si Judex extorserit confessionem per injuriam, v. g. si extorserit exemptos, si sine sufficientibus indiciis, si dolo malo, mendaciis, ficta impunitatis promissione induxerit ad fatendum, vel aliter (sive quoad substantiam, sive quoad modum) notabiliter excesserit in tortura, confessio nulla est, nec potest ex ea procedi: imo tenetur Judex ad compensationem damnorum, ut docet *C. de Lugo d.* 37. *s.* 14. *n.* 157. *V. Less. c.* 19. *d.* 18. *Laym. l.* 3. *t.* 6. *c.* 5. ubi etiam dolos bonos, quos *Del.* suggerit Judici, plane rejicit. Vide *Tann. t.* 3. *d.* 2.

„ 6. Licet reus confessionem injuste extortam postridie ratificet, nihilominus Judex non potest procedere ad punitionem rei, vel complicis occulti: quia, cum confessio fuerit irrita, consequenter etiam ratificatio ex ea orta, ex *l. penult. ff. de Quæst.* atque adeo etiam cognitio per illud medium parta est injusta. *Nav. Salon. Less. Sayr. Trull. l. c. disp.* 10.

203 „ Resp. 2. Gravius torqueri potest, contra quem graviora sunt indicia, non tamen ita, ut moraliter sit impossibile tormenta sustinere, habita ratione personarum. Unde si hic excedatur, confessio extorta erit involuntaria, & habenda pro nulla: etiamsi extra tormenta coram judice ratificet, metu novæ torturæ. *Laym. l.* 5. *n.* 11.

204 „ Resp. 3. Semel tortus, si nihil est fassus, iterum torqueri non debet, nisi nova criminis indicia superveniant: quia per torturam priora elisit. Si vero crimen in tortura fassus, extra eam revocet coram Judice: repeti tortura potest: tum quia indicia manent in suo vigore, tum ob inconstantiam. Si vero tertio tortus, ac confessus tertio retractet, absolvendus est: quia præsumendum est, vi tormentorum coactam fuisse confessionem, ideoque nullam. *Less. c.* 27. *d.* 7. Excipiunt quidam, si indicia sint gravissima, quæ violentam præsumptionem pariant, crimen malitiose a reo negari. *Laym. l. c. V. C. de Lug. d.* 37. *n.* 156. *Dian. t.* 3. *tr.* 6. *R.* 16. & 23. *Trull. l. c.* Vide infra hic *d.* 6. & 7. An, quando, & quomodo Judex possit interrogare reum de complicibus. Vide *Trull. l.* 18. *c.* 1. *d.* 22.

ARTICULUS IV.

Quid servandum Judici circa sententiam, & pœnam?

205 *Quandonam Judex inferior possit pœnam relaxare, vel minuere? Quid, si Judex sit supremus?*

206 *An possit Judex judicare in causa, ubi fuit advocatus?*

207 *An possit damnare nocentem, qui juridice est innocens?*

208 *Quid, si sciat innocentem, & probatus sit nocens?*

209 *Quid facere debeat judex, si utrinque sententiæ sint probabiles?*

210 *Plura notanda super hac materia.*

211 *An liceat Judici accipere munera a Litigantibus?*

212 *An peccent munera dantes Judici, vel ejus Ministris?*

213 *Quibus pœnis puniendus Judex ob munera iniquam ferens sententiam?*

214 *Ad quid teneatur Judex ferens injustam sententiam?*

215 *An sententia injusta obliget in conscientia.*

216 *Ad quid teneatur Judex, qui munera accepit?*

217 *Quid possint accipere Commissarii, sive Executores.*

„ Resp. 1. Judex debet Judicare secundum leges. Unde inferior Judex ordinarie non potest pœnam relaxare, vel minuere, etiamsi actor consentiat, nisi aliquando ad bonum Reip. aliud necessarium esse dictaret epikeja; vel nisi de privata tantum injuria actoris ageretur; *S. Th.* 2. 2. *q.* 65. *art.* 6. *Reg. l.* 25. *n.* 654. *Bon. &c. Trull. l.* 8. *c.* 1. *de* 12. * (*Vel nisi juste interpretetur Judex voluntatem Superioris; Vel nisi adsit alia justa causa, v. g. si ex diminutione pœnæ speretur correptio; Vel si reus sponte fateatur crimen &c. Vide Salm. Append. de Offic. c.* 1. *n.* 31.) *. 205

Dixi, *inferior*, quia supremum ob justam causam * *Puta, si reus sit benemeritus, vel sit occasio publicæ letitiæ &c.* (*Excipe, si reus sit nocivus Reipublicæ*) *S. Tom. Suar. Sanch. cum Salm. ibid. n.* 29.) * id potest: sine tamen causa graviter peccaret, secundum *Caj.* verbo *Judex*, quia animaret delinquentes, & concurreret ad peccatum. An autem liceat intercedere apud Judicem pro liberatione rei? Vide *Bon. l. c. Trull. l. c.* * (*Resp. maxime in iis, quæ Judex licite facere potest, Sot. Lugo, Trull. Salm. n.* 32.) *.

„ Resp. 2. Si in aliqua causa fuit Advocatus, in eadem Judex esse, & sententiam ferre non potest, *l. eos in princ. C. de appell. & lib. præter. de jurisd.* quia judicium ejus habetur suspectum, propter affectum ad unam partem, ut ex communi DD. docet *Sanch. l.* 1. *Consil. c. un. d.* 26. (additque *n.* 2. sententiam non fore validam, quod tamen alii negant, si sit Judex ordinarius *C. de Lugo de just. d.* 41, *l.* 1. *n.* 4. Vide etiam *Dian. p.* 3. *t.* 5. *misc. R.* 56. ubi ex *Corduba* sentit talem Judicem in conscientia non peccare, si sine affectu secundum leges, altera parte inscia, judicet. 206

„ Resp. 3. Quem Judex privata scientia scit esse nocentem, si juridice sit probatus innocens, non potest condemnare: quia judicat, ut persona publica, ideoque sequi debet scientiam publicam, ac procedere secundum allegata, præsertim in favorem 207

„ rem ait *S. Th.* 2. 2. q. 67. *Nav. cap.* 25. *Caj. Fill. Less. Bon. d.* 10. *q.* 2. *p.* 2.

208 „ Resp. 4. Quem Judex privatim scit esse innocentem, si juridice probatus sit nocens, tenetur omni modo liberare, si potest, v. g. impediendo accusationem, extrahendo judicium, aperiendo carcerem (si sine majori malo potest) remittendo causam ad Superiorem: & si sic nihil efficiat, probabiliter quidem plurimi Doctores tenent cum *S. Th. l. cit.* * (*cum Sanch. Tamb. Vasq. et Salm. Tr.* 25. *de V. Prec. c.* 1. *n.* 29.) * ob rationem paulo ante datam quod possit condemnare: Verius tamen videtur contrarium, quod cum aliis docent *Less. l.* 2. *c.* 29. *d.* 10. *Sa., verb. Judex. Petr. Nav. Fill. Bon. d.* 10. *q.* 2. *p.* 2. *Tol. &c.* * *Idque valde probabile est, quia damnare innocentem est intrinsece malum; sicut esset cogere mulierem ad convivendum cum eo, quem privatim scit Judex non esse suum maritum: Ita fuse Holzmann t.* 1. *pag.* 499. *ex n.* 668. *cum Anacl. Less. lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 78. item *Nav. Sylvius, Ang. Panorm. Host. Mald. Corduba &c. apud Salm. l. c. n.* 27. (V. *Card. de Lug. d.* 17. *s.* 14. quia directe occidere innocentem est intrinsece malum; ergo quomodocumque sciatur esse innocens, erit peccatum, *Less. l. c.* In causis tamen civilibus, & criminalibus minoribus, ubi tantum agitur de poenis pecuniariis, potest etiam Judex, secundum hos Auctores, simpliciter procedere secundum allegata, & probata, tum quia innocens per appellationem potest restitui in integrum: tum quia respublica habet potestatem in bonum suorum civium, quando bonum publicum id requirit, ut in hoc casu, ne forma publicorum judiciorum cum populi scandalo evertatur. * (*Cum Lugo, Less. Viva, Bann. Bon. ib. n.* 28. *Ambæ hæ sententiæ probabiles sunt*). Vide *Laym. c.* 2. *n.* 8. *Less. dist.* 10. *Bonac. l. c. n.* 4.

209 „ Quæres I. Quid faciendum Judici, cum utrinque sunt sententiæ probabiles in quæstione juris, v. g. an ex testamento minus solemni debeatur hereditas?

„ Resp. Debet ferre sententiam secundum opinionem de jure probabiliorem, saltem si sit Judex supremus. Neque tunc videtur tenendum, quod quidam docent, eum satisfacere conscientiæ, si causam adjudicet defendenti se probabiliter, licet altera probabilius. Ratio est, quia Judex est constitutus, ut secundum merita causæ, & sententiam, quæ ei maxime videtur rationi consona, causam decidat, quia alioquin esset acceptor personarum.

„ Dixi, *si supremus sit*: quia, si sententia aliqua communiter sit accepta, in Tribunali superiore, Judex inferior videtur secundum eam posse judicare, licet minus probabilem: quia videt probabiliorem cum honoris sui præjudicio revocandam in superiore Tribunali: *l.* 1. *t.* 1. *c.* 5. §. 3. *n.* 16. ex *Sylv. Vasq. &c.* V. tamen *C. de Lug. d.* 37. *s.* 10.

210 Adverte hic Prop. 2. damnatam ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Probabiliter existimo Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.* Ratio damnationis est, quia Judex a Republicâ cum hoc pacto constituitur, ut unicuique jus suum tribuat, & quidem jus majus habet is, cui probabilior opinio favet.

Sed notant DD. I. Quod attendenda est illa opinio, quæ probabilior est secundum allegata, & probata. Hinc dicunt non posse Judicem aperire alteri parti, quod ipsa posset pro se allegare; quia hoc esset agere munus Advocati, quod Judici non licet. Ita *Salm. App. de Offic. c.* 1. *n.* 40. cum *Vasq. Suar. Pal.* contra *Dicast.* Notant II. Propositionem damnatam loqui præcise de sententia, quare dicunt, ex illa non vetari Judici opinionem minus probabilem sequi quoad actus; prout examinare testes, &c. sententiam præcedentes. *Salm. ibid. cum Tap. & aliis cit.*

Quæritur autem hic. I. An in causis civilibus paris probabilitatis possit Judex ferre sententiam pro parte, pro qua maluerit? In æquali probabilitate facti si jus æque faveat partibus, communiter dicunt DD. tunc omnino rem esse dividendam. Ita *Lugo de Just. D.* 37. *n.* 115. *Sanchez de Matr. l.* 2. *D.* 41. *n.* 16. *Pal. t.* 1. *tr.* 1. *D.* 2. *p.* 10. *n.* 2. cum *Suar. Con. Salon. Bon. &c.* contra paucos. Dubium fit, quando sub opinione est, cui partium jus magis faveat? *Prima* sententia tenet in eo casu posse judicem rem adjudicare cui voluerit, quia cum utraque pars tunc habeat juxta diversas DD. probabiles sententias integrum jus ad rem, bene poterit Judex uni ex iis sententiis se conformare, & tunc nullam alteri parti injuriam infert. Ita *Lugo l. c. Sanchez n.* 45. cum *Sot. Valent. Salas, Led. Metin.* item *Palaus*, qui *n.* 5. vocat communem (sed immerito, ut videbimus). *Secunda* vero sententia, quam probabiliorem putant *Salmant. tr.* 29. *cap.* 1. *n.* 42. cum *Suar. Ban. Conc. Vill. Prado, Sayr. &c.* & rectius omnino tenendam censent *Ronc. tr.* 15. *Qu.* 2. *c.* 1. *q.* 9. & *Anacl. tr.* 1. *D.* 3. §. 3. *n.* 62. docet adhuc in eo casu rem esse dividendam. Ratio, quia Judex non est rerum dominus, sed distributor juxta jura partium; & ideo, si jura sunt æqualia, æqualiter inter eas rem dividere debet.

Quoniam tamen jus ceteris paribus magis favet possessori, propterea excipitur I. Si in eo casu, quo probationes sunt æquales, vel utrinque adsint opiniones æque probabiles, una pars bona fide possideat; tunc enim ipsi favendum, ut recte ajunt *Pal. l. c. Salm. n.* 44. & *Sporer de Consc. l.* 1. *n.* 69. & probatur ex *c. Litteris de Probat.* ubi dicitur quod, si ambarum partium testes sint æque idonei, possessoris testes præferuntur. Excipitur II. si agatur de causis matrimonii, dotis, viduæ, pupilli, & aliis causis piis; nam tunc pro iis judicandum, cum jura sunt æqualia, etiamsi sint actores, & *c. Fin. de Sent. & de jud.* Secus vero, si pars opposita jus potius habeat, ex *lib. Si pars, ff. de Ineff. Test.* Excipitur III. si agatur de causis criminalibus maxime capitalibus, quia tunc omnino judicandum pro reo, etiamsi pro isto stet opinio minus probabilis. Ratio, quia nemo condemnandus, nisi constet de suo crimine, ex *lib. Si absentem, ff. de Pœnis, & lib. Sciant. C. de Prob.* ubi ad proferendam sententiam sanguinis probationes debent esse luce clariores. Et hanc fuisse mentem Pontificis, cum prædictam *Prop.* 2. damnavit, dicunt *Lamb. Filguer.* & alii apud *Salm. n.* 45.

Quær. II. An in causis civilibus debeat judex judicare contra legitimum possessorem, si Actori fa-

veat

veat opinio probabilior? Certum est. 1. quod si rationes sint æquales, judicandum pro legitimo possessore, ut probant *Sanch. de matr. l. 2. D. 42. n. 12. cum Soto, Cov. Sylv. Mol.* & aliis innumeris, *reg. 65. de Reg. jur. in* 6. ubi dicitur: *In pari delicto, vel causa, potior est conditio possidentis*. Ratio, quia licet in dubio jus sit æquale quoad proprietatem, potius tamen est jus possidentis, qui certus est juris possidendi. Certum est 2. quod in dubio possessionis, & proprietatis judicandum est pro eo, qui habet rationes probabiliores, id patet ex Prop. 2. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Probabiliter existimo judicem posse Judicare juxta opinionem etiam minus probabilem*. Ratio, quia Judex est constitutus a Republica, ut unicuique jus suum reddat secundum merita causæ; unde ipse debet rem adjudicare ei qui pro se jus potius habeat. Vide *Sanch. Dec. lib. 1. c. 9. n. 47. Lugo D. 37. n. 116. & Salm. tr. 29. c. 1. n. 3.* Dubium fit, si pro Actore sint rationes probabiliores, pro quo tunc judicandum? *Tamb. Dec. l. 1. c. 5. §. 4. n. 6.* respondet eo casu Judicem teneri rem adjudicare Actori ob eamdem rationem mox allegatam, quia jus possessionis prævalet in pari causa, non autem in causa minus probabili. *Cardinalis* autem *de Lugo de Just. D. 16. n. 99.* dicit, quod Judex non tenetur, sed potest pro Actore ferre sententiam, eo quod potest sequi opinionem probabilem, nempe quod Actor, rationes pro se probabiliores adducendo, satis jus suum probet. Alii vero communiter, ut *Cardenas 1. Crisi D. 16. c. 9. n. 156. & 192. cum Diana, &c. & in dicta Prop. 2. Diss. 3. c. 4. n. 55. & 59.* item *Croix lib. 4. n. 1485. Elbel t. 1. pag. 70. n. 198. Holzm. t. 1. p. 37. n. 172.* & alius doctus Scriptor neotericus, qui (cum *Filguera* in eadem *Prop. 2.*) hanc sententiam vocat communem, satis probabiliter tenent, quod Judex non potest Reum legitime possidentem re exspoliare, si pro ipso stent rationes probabiles, etiamsi pro Actore stent probabiliores. Ratio, quia possessio dat jus certum possidenti ad rem obtinendam, donec constet de jure alterius, ut loquitur *Roncaglia*, dicens: *Titulus possessionis ex communiori Theologorum sententia elidit rationes probabiliores*. Idque dicit *Cardenas l. c. n. 143.* probari auctoritate communissima Doctorum cum *Bartolo, Innoc. Abb. Jason, Felin.* &c. & pluribus testibus. Unde doctissimus *Cardinalis Sfondratus in Reg. Sac. lib. 1. §. 20. n. 11.* scripsit, non esse procedendum contra possessionem, nisi ex certitudine. Cum enim jus possessionis sit jus certum, non potest elidi nisi ab alio jure certo Actoris, & jam probato. Nequit autem dici Actor jus suum probare, qui rationes probabiliores, non autem convincentes, adducit contra possessorem, qui probabile jus habet. Huic sententiæ se adjungit *Bon. de Rest. D. 1. quæst. 2. p. 2. n. 2.* ubi loquens de obligatione restitutionis, dicit quod possessor habens pro se rationem probabilem non tenetur ad ullam restitutionem, etiamsi jus alterius ipsi videatur probabilius, has rationes adducens: *Tum quia in foro externo non obligaretur ad ullam restitutionem, ergo nec obligandus est in foro conscientiæ, cum idem esse debeat judicium fori interni & externi; quando forum exterius non nititur falsa præsumptione; Tum quia possessio certa prævalet rationibus inducentibus in partem oppositam, sed non generantibus assensum*. Ergo ut certum habet hic Auctor, quod etiamsi Actor habet pro se rationes probabiliores, sed non convincentes, possessor non est judicio exspoliandus re possessa. Nec obstat textus supra oppositus: *In pari causa potior est conditio possidentis*. Ergo (ut ait *Tamb.*) non est potior in causa non pari. Nam responderi potest, quod ex textu illo non necessario infertur, quod sententia ferenda sit pro Actore habente rationes probabiliores contra possessorem legitimum, qui pro se rationem probabilem habet; hoc enim casu potius attendi debet illa alia Regula Juris 11. nimirum: *Cum sunt partium jura obscura, potius favendum est Reo, quam Actori*. Dixi *possessorem legitimum*, quia alioquin (ut supra diximus) si possessio non esset certa, aut non certe legitima, tunc Judex debet jus dicere secundum opinionem probabiliorem de proprietate, ut omnes docent cum ipso *Carden. loc. cit. in d. Propos. 2.* Et ideo Judices communiter res adjudicant habentibus jus probabilius, quia in foro externo difficulter bona fidei possessoris probari potest.

211 Quæritur III. An sit licitum Judici accipere aliqua munera a litigantibus? Certum est non licere accipere munera magna, quæ vocant *sportulas*; scilicet pecunias, vestes, & alias res pretiosas. Dubium est, an liceat accipere munera parva, quæ vocantur *xenia*, idest esculenta, & poculenta? Affirmant *Azor. Cajet. Sylvest. Angel. & Menoch. apud Salm. cap. 1. n. 73. 74. & 80. ex lib. Solet §. Non vero, ff. de Offi. Procur.* ubi dicitur, nomine munerum, non venire *xenia*. Probant insuper ex *cap. Statutum, §. insup. de Rescript. in* 6. ubi Bon. VIII. sic ait: *Insuper, ut gratis Judicium procedat, nullum munus (nisi forsan esculentum, vel poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus, vel nisi ipsum propter causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci, moderatas expensas) recipere ab iisdem partibus qualitercunque præsumat*. Verumtamen contradicunt *Salm. n. 79. & 80.* cum *Navar. Sot. Cord. & aliis*, & ajunt prædictam *l. Solet* correctam fuisse ex *§. Scriptum. 2. Auth. & §. Auth. Jusjurandum* &c. Textum autem in *§. Insuper* ut supra, ajunt loqui tantum de Judice Delegato Apostolico, non de aliis, ut constat ex *c. Cum ab Omni. De Vita, & honest. Cler. & c. Romanæ de Censutis in* 6. Excipi tantum dicunt Episcopum dum visitat Diœcesim, aut Ecclesiam consecrat, qui tantum expensas victus moderatas accipere potest, ex *Romana. §. Procurationes. De Cens. in* 6. Vide *Salm. n. 68.* His vero non obstantibus, primam sententiam cum *Gloss. in cit. §. Insuper* nescimus reprobare, dummodo esculenta illa a Judice nec directe, nec indirecte postulentur; nescimus enim agnoscere, in quo differant Judices delegati ab aliis. Sicut autem (ait præfata *Glossa*) non reputatur simonia, si Prælatus Regularis gratis aliquid recipit ab eo, qui petit Religionem ingredi, ut habetur in *Cap. Dilectus 30. de Simon. in fin.* cum nequeat supponi Prælatum propter aliquod tenue donum gratis oblatum admissionem ad Religionem vendere velle; ita nec supponi potest ob simile munus Judicem velle injustam ferre sententiam.

212 Quæritur IV. Utrum peccet, qui munera dat Judici, aut ejus ministris? Distinguo, si det sine justa cau-

causa; siquidem peccat, cooperando injustæ receptioni; Secus, si cum causa, nempe ad redimendam injustam vexationem; modo periculum sit probabile, quod alias manifesta injustitia sibi inferretur; tunc enim hæc non est corruptio, sed cautio, ut jus suum sibi tribuatur: Ita communiter *Sanch. Cons. l. 3. c. un. D. 3. n. 3. Lugo D. 3. n. 136. Mol. Cord. Pal. &c. ac Salm. c. 1. n. 89.* contra *Ledesm. &c. ib. n. 90.* Nec obstant huic Leges prohibentes, nam Leges intendunt vitare, ne dantes muneribus Judices corrumpant, non autem ut justam sententiam obtineant. Notandum autem, quod dans munera posset post sententiam repetere in Judicio, quod dedit, & Judex certe ante sententiam illud restituere tenetur, ex *cap. Non sane 14. q. 5.*

213 Notandum denique, quod Judex secularis barattriam committens (idest pecunia corruptus iniquam ferens sententiam) ex legibus dignitate privatur, inhabilis redditur ad amplius judicandum, & relegatione punitur: insuper reputatur infamis, & tenetur restituere triplum pro pœna, & omnia damna parti læsæ. Hoc in causa civili. Sed in causa criminali ubi innocentem damnasset ad mortem, capitis pœna mulctatur. Judex autem Ecclesiasticus suspenditur ab Officio per annum, & potest alia pœna puniri. Vide *Salm. c. 1. n. 94.* Corrumpens autem Judicem, ut iniquam sententiam proferat, punitur eadem pœna, qua Judex ut supra. Ita communiter DD. cum *Sanch. de Matr. l. 1. D. 54. n. 1.* Addunt *Farinac. & Menoch.* quod corrumpens amittit etiam actionem ad datum repetendum. Dantes autem, aut recipientes pro obtinenda gratia, aut Justitia apud Sedem Apostolicam incurrunt præterea excommunicationem ipso facto reservatam, & accipientes ad restitutionem tenentur; atque Clerici omni Officio, aut Beneficio privantur? Vide *Salm. l. c. n. 88.*

„ Resp. 2. Si opiniones oppositæ æque probabiles videantur, non licebit uni eorum adjudicare totum pro suo arbitrio, cum uterque æquale jus habeat, sed suadebit compositionem: imo etiam imperabit, in casu nimis intricato (alias enim non licet) vel uni dimidium, & alteri alterum dimidium juris, aut rei, de qua lis est, adjudicabit, memor interim axiomatis, quod, si partium jura sint obscura, potius favendum sit reo, quam actori. *ib. Bon.* de peccatis, *d. 2. q. 4. p. 9.*

214 „ Quæres 2. Ad quid teneatur Judex, qui sententiam injustam tulit?

„ Resp. 1. Si dolo, vel (ut dixi *d. 1. art. 1.*) magna imperitia id fecit, litem fecit suam, idest damnum partis læsæ in se transtulit, cui tenetur restituere, *Bonac. d. 19. quæst. 2. p. 4. ex S. Th.* &c. Vide supra *d. 18. art. 1.*

„ Resp. 2. Si alioqui dignus suo munere (tametsi id petens impetraverit, aliis dignioribus neglectis) per oblivionem, ex humana fragilitate erraverit, non obligatur in conscientia ad restitutionem ex propriis, cum injuriam formalem non intulerit, neque aliquid commodi ex tali sententia acceperit, vel potius (secundum alios) cum culpam theologicam non commiserit; debet tamen revocare sententiam, si potest sine gravi incommodo. *Laym. lib. 3. t. 6. cap. 2. n. 11.*

215 „ Quæres 3. An sententia Judicis injusta obliget in foro conscientiæ?

„ Resp. Sententia injusta ex natura rei, aut ex omissione ordinis juris simpliciter necessariis, sive feratur per falso allegata, & probata, sive ex Judicis iniquitate, nullum habet robur in foro conscientiæ, manetque parti læsæ, tametsi non appellet, jus suum, licebitque, si absque scandalo possit, recuperare bona. *S. Th. Sayr. Bon. d. 10. q. 2. p. 4. Trull. lib. 8. cap. 1. d. 7.* Ratio est, quia sententia eatenus obligat in conscientia, quatenus habet rationem judicii, hoc est, ut est determinatio juris, & definitio justi.

„ Dixi, *in foro conscientiæ:* quia in foro externo, ubi non tam veritas facti, quam probatio juridica spectatur, sententia prolata servanda est, ad evitanda scandala, & incommoda; neque elapso termino (intra quem appellare licebat) actio ei conceditur, lege sic statuente, tum in pœnam pigritiæ, tum ob bonum publicum, ut litium sit finis. *Trull. lib. 8. cap. 4. d. 7. ex Sayr. &c.*

„ 1. Is, cujus bona per sententiam manifeste injustam adjudicata sunt alteri, potest (nisi alter juste præscripserit) per occultam compensationem ea recipere: quia recuperat jus suum: *ib.* 2. Qui sciens per injustam sententiam mala fide accepit bona, tenetur ea semper restituere, neque unquam præscribere potest, quia sunt aliena, & possessor malæ fidei nunquam præscribit: imo tenetur expensas restituere, & compensare damna, etiamsi pars læsa non appellaverit, cum non renunciet ideo juri suo.

„ 3. Qui bona fide rem postulavit a judice, & bona fide accepit, intelligitque ante tempus præscriptionis finitum, fuisse sententiam injustam, tenetur eam, non tamen expensas restituere. Si vero possedit rem bona fide, tempore ad præscribendum necessario, non tenetur restituere, quia legitime præscripsit. *Salon. Sayr. Trul. loc. cit.*

„ Quæres 4. Quid liceat Judici circa munera? 216

„ Resp. 1. Etsi a partibus munera liberalia accipiens aliquando peccet, vel ob scandalum; vel ob periculum pervertendi justitiam, acceptorum tamen dominium comparat, spectato jure naturæ. * (*Hoc est commune, & certum, Salm. de Rest. cap. 1. n. 109.*) *.

„ Resp. 2. Etsi lex positiva munerum acceptionem prohibeat, accipiens tamen non tenetur ad restitutionem ante sententiam Judicis, nisi lex exprimat, quod non illicita tantum, sed etiam invalida sit acceptio. Vide *Bon. in 8. Præc. q. 2. p. 8. Laym. lib. 3. tract. 4. c. 4. n. 9. & 10.*

Quæritur hic, an Judex teneatur restituere accepta ante sententiam Judicis? *Prima* opinio, quam tenent *Sotus l. 4. q. 7. art. 1. ad 2. & Tapia, Cord. Rodr. Arag. &c. apud Salm. tr. 13. c. 1. n. 172.* affirmat, ex *leg. Jurisgentium. D. de Pactis, leg. Si Plagii. D. de Verbo oblig. &c.* ubi tales conventiones nullæ declarantur. Et favet huic sententiæ *D. Th.* qui *2. 2. qu. 62. art. 5. ad 2.* dicit: *Et quia etiam ille, qui accipit, contra legem accipit, non debet sibi retinere. Secunda* vero opinio negat, & hanc tenent *Lugo D. 18. n. 54. Less. l. 2. cap. 14. n. 54. & S. Anton. Pal. Bon. Nav. Azor. Trull. & alii ap. Salm. n. 170.* qui æque probabilem vocant. Ratio, quia hæc restitutio non debetur de jure naturæ, juxta dicta *lib. 3. n. 712. pag. 216. v. 1.* Nec de jure positivo, quia le-

leges præfatæ, & aliæ vel intelliguntur pro foro tantum externo, vel de restitutione in pœnam criminis, pro qua semper requiritur sententia, etsi non inflictiva pœnæ, saltem declaratoria criminis. Utraque sententia est satis probabilis.

„ Resp. 3. Si Judex injuste extorqueat munera, „ nolens facere quod justum est, & debet, nisi ea „ dentur, tenetur restituere: ut etiam, si quid da„ tum sit ad redimendam vexationem, v. g. ne in„ juste faveat parti adversæ, ne causam nimis dif„ ferat. Quamquam hoc casu interdum præsumi pos„ sit, datorem remittere obligationem restituendi. „ *Laym. l. c. ex Gob. & Reb. &c.*

Certum est igitur; & commune inter DD. quod quicumque accipit aliquid, ut faciat, aut omittat id quod ex justitia facere, vel omittere tenebatur, acceptum restituere debet. Ita *S. Th. Pal. Lug. Bon. &c.* cum *Salm. de Rest. cap.* 1. *n.* 177. Dixi *ex justitia*, nam qui non tenetur ad aliquid ex justitia, sed ex charitate, aut alia virtute, bene potest pro eo pretium accipere, quandoquidem quod promittit, est pretio æstimabile, ut recte censent *Sot. Bonac. Lugo D.* 18. *n.* 67. atque *Salm. de Restit. cap.* 1. *n.* 185. contra *Less. Trull.* &c. *ibid.* Judex igitur, qui ex justitia tenetur justas ferre sententias, certe restituere tenetur pretium acceptum pro justa sententia ferenda; Et hoc etiamsi acceperit, non ab una ex partibus, sed ab extraneo, puta illius amico, familiari, ut verius sentiunt *Lugo D.* 37. *n.* 125. *Tap. Reb. & Salm. d. c.* 1. *n.* 183. contra *Sot. Bann. Led. Dic. Vill. ec. c. ibid.* An autem Judex teneatur restituere acceptum pro ferenda injusta sententia? Vide dicta *l.* 3. *n.* 712. *tom.* 1.

Sed hinc quæritur; an, cum justitia est dubia, sive paris probabilitatis, ita ut Judex possit ferre sententiam pro parte, pro qua maluerit (juxta opinionem aliquorum quos retulimus *n.* 210. *v. Quæritur autem*; quam vero opinionem ut probabilem non admisimus), teneatur Judex restituere quod accepit ab una ex partibus, ut pro ea sententiam proferat? Certum est talem acceptationem esse illicitam ex *Propos.* 29. damnata ab Alex. VII. quæ dicebat: *Quando partes pro se habent opiniones æque probabiles potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia, in favorem unius præ alia.* Sed *prima* sententia negat acceptionem esse invalidam de jure naturali, quia Judex accipit, ut faciat id, ad quod ex justitia non tenebatur. Ita *Less. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 64. & probabilem vocant *Trull. Fagund. &c.* Et ideo dicunt, si non adsit lex particularis, non deberi restitutionem. *Secunda* sententia vero, cui subscribo, contradicit; quia Judex, semper ac sententiam fert, exercet actum, ad quem ex justitia tenetur; Nihil igitur accipere potest pro sententia, quam profert, cum ad id ex justitia teneatur; Ita *Dian. Pal. Mol. Cov.* cum *Salm. de Rest. c.* 1. *n.* 181.

217 Circa autem stipendium Commissarii, seu Executoris, quæritur, an, si Commissarius mittitur ad plures executiones faciendas, possit a singulis debitoribus integrum stipendium diarium exigere? Affirmant *Lugo disp.* 37. *n.* 138. & *Less. lib.* 2. *c.* 24. *n.* 28. eodem modo, quo quis locans operam suam alicubi pro alicujus negotio, tantundem ab alio pro alio negotio posset exigere. Sed negant *Sanch. Cons. l.* 3. *c. unic. d.* 23. *Tann. Dian.* &c. cum *Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 96. qui verius dicunt omnino tenendum oppositum, quia, ut ajunt, salarium diurnum non datur Commissario pro numero Executionum, sed pro opere cujusque diei, ideo solum salarium ordinarium exigere potest, & aliquid amplius quidem, si labor ob numerum Executionum sit extraordinarius, ut bene notant *Salm. num.* 96. *cum aliis.*

Certum autem videtur cum *Sanch. l. c. D.* 24. *n.* 1. *Arag. Salon. Sot.* ac *Salm. num.* 68. & 69. non posse Judicem dividere stipendium cum Executore (& tanto minus posse Executorem dividere cum alio, ut dicunt; sed hoc non placet): quia Judex de Officio tenetur eligere Commissarium; idcirco pro tali electione nullum pretium recipere potest.

DUBIUM III.

Quid sit Officium Advocati?

218 *Quæ requirantur in Advocato?*
219 *Quibus prohibeatur Officium Advocati exercere?*
220 *Quid licitum sit Advocato?*
221 *Quos pauperes teneatur Advocatus tueri?*
222 *An possit Advocatus tueri causam minus probabilem?*
223 *Quando Advocatus teneatur ad restitutionem?*
224 *An liceat Advocato convenire de pretio, incepta lite? An de quota litis?*
225 *Plura notanda circa Advocati Salarium.*
226 *Quando peccet Advocatus contra suum Officium?*

Suppono secundum omnes, in Advocato qua- 218
tuor requiri, scilicet scientiam convenientem, justitiam causæ, fidelitatem, & pretium justum: quod si taxatum est, non licet ultra hoc accipere: ubi non est taxatum, sufficit justum naturale, ut vide apud *Bon.*

Sed ante omnia notandum est, vetitum esse mu- 219
nus Advocati exercere impotentibus, infamibus, item Monachis, nisi interveniat utilitas Monasterii, & licentia Prælati, ex *c. Ex parte. De postulando.* Item Sacerdotibus, sive in foro laicali, sive Ecclesiastico, ex *c. ex Sacerdotibus. Ne Cler. vel Mon.* Nisi sit causa propria, vel propriæ Ecclesiæ, vel pauperum, vel consanguineorum infra 4. gradum, modo isti alium Advocatum ita idoneum non inveniant. In causa tamen criminali non licet unquam Sacerdotibus advocare coram Judice seculari. *Sanch. Sylv. &c.* cum *Salm. de Offic. c.* 4. *n.* 5. Idem dicitur de Clericis in Sacris constitutis, sive in Minoribus, si sint Beneficiati, nisi careant patrimonio sufficienti ad victum, ut *Sanch. c.* 1. *d.* 4. *n.* 7. *Panor. Lancell. Sylv. & Salm. n.* 7. & 8. Si quis autem ex his semel, vel bis causas advocaret contra prohibitionem, non peccaret graviter; Secus, si ex professo, ut *Sanch. &c.* cum *Salm. n.* 10.

Sed notandum 1. ex communi sententia non esse vetitum Clericis non Sacerdotibus advocare pro negotiis Ecclesiasticis (ratione vel personæ vel rei Ecclesiæ) in quocumque foro. Ita *iidem AA. ib. n.* 7. Et constat ex *cap.* 1. *de Postul.* ubi Clericis tantum prohibetur advocare in foro laicali pro causis se-

secularibus. Notandum II. quod Clerici in Minoribus sine Beneficio, possunt quascunque causas civiles in quolibet foro advocare. An vere possint in causa criminali? *Aff.* alii apud *Salm. num.* 9. Sed tutius negandum ex *c.* 9. *Ne Cler. &c. & c.* 1. *Dist.* 51. Probabiliter tamen licet Reum tueri, ut *Sanch. l.* 6. *c.* 7. *d.* 3. *cum Nav.* cum textus loquantur de tuendo Actore.

220 „ Resp. 1. Non potest sub gravi peccato suscipere causam quam scit esse injustam: ex causis autem civilibus, in utramque partem probabilibus, & dubiis potest utramvis, etiam minus probabilem tueri; dummodo cliens de minore probabilitate moneatur. *Vasq. Salas, C. de Lugo, Dian. t.* 4. *p.* 2. *R.* 4. Quia utraque pars habet jus proferendi suas rationes in judicio: ergo etiam advocatus patrocinandi; neque semper est verius quod videtur probabilius: & forte aliud erit judicium Judicis: *Bon. de pecc. d.* 2. *qu.* 4. *p.* 9. *& supra l.* 1. *c.* 2. *d.* 2. *& in Praecepta d.* 10. *q.* 1. *p.* 4.

„ Dixi, *civilibus*; quia in causa criminali dubia non licet tueri partes actoris, qui in tali casu graviter peccat contra reum: ergo etiam advocatus. *Fill. l.* 40. *c.* 1. Neque quando actor contra possessorem agens scit, se nihil posse evincere, sed rem mansuram semper dubiam; quia tunc injuste vexatur possessor; pro quo tandem judex debebit judicare, ut vide *Card. de Lugo de Just. d.* 41. *n. Salm. in t.* 2. *d.* 1. *sect. ult. n.* 108.

„ Resp. 2. In causa criminali potest reum etiam sontem defendere, ut mortem, aliamve pœnam evadat, quia reus non tenetur ad pœnam, nisi convictus, ergo potest per se, vel alium, eam avertere, donec convicatur. *Bonac. d.* 10. *q.* 3. *p.* 4. *n.* 7.

221 „ Resp. 3. Advocatus tenetur pauperibus in extrema * (*Etiam cum suo incommodo gravi (non autem gravissimo), ut S. Thom.* 2. 2. *qu.* 71. *art.* 1. *quando non apparet in promptu, quomodo possit pauperi aliter subveniri, item Sanch. Paul. & Salm. de Offic. c.* 4. *n.* 20. *&* 21. *communiter*), * vel gravi necessitate gratis patrocinari; sine notabili tamen suo incommodo. Ratio est lex charitatis. *Nav. Cajet. Less. Fill. Bon. l. c.* * (*An autem in necessitate gravi teneatur pauperes tueri sub mortali? Negant Nav. & Caj. Sed verius affirmans Sotus, Val. Tol. &c. cum Salm. ibid. n.* 25. *quando Advocatus superfluum habet suo statui. Tenetur etiam Advocatus caussas pauperum advocare in necessitatibus communibus; Sufficit tamen, si ipse in hoc aliquid largiatur ex superfluis, intellige temporis, & divitiarum*). *

222 Magna est quæstio, an possit Advocatus tueri causam minus probabilem. Quod possit tunc Reum tueri, commune est; Dicunt tamen *Val. Sylv. Marin,* &c. apud *Salm. de Offic. c.* 4. *n.* 37. non posse cum opinione minus probabili defendere Actorem. Alii tamen communius cum *Bus. ut Lugo D.* 41. *Sect.* 1. *n.* 8. *Sanch. Dec.* 1. *c.* 9. *n.* 52. *Azor. Vill. Lorca,* &c. indistincte concedunt Advocatis tueri tam Actorem, quam Reum in causa minus probabili, quia, si potest quisque cum jure probabili litigare, potest etiam alius eum tueri, modo advertat suum clientem de minori probabilitate suæ causæ. Utramque sententiam *Salm. n.* 48. *in fine* vocant satis probabilem, sed revera huic secundæ sententiæ adhærent, sicut & ego. Ratio, tum quia opinio minus probabilis decursu temporis potest probabilior evadere, tum quia multoties opinio, quæ Advocato minus probabilis apparet, ipsa Judici videtur probabilior. Notat tamen I. *Lugo; Malder. Diana, & Lorca* apud *Salm. n.* 36. quod hoc currit „ si probabilitas sit juris; nam, si sit facti, etiam in pari probabilitate.) quia tunc omnino favendum est Reo) communiter dicunt non licere Advocato Actorem tueri. Notant II. *Salm. d. n.* 55. cum *Lugo l. c.* quod in causa paris probabilitatis Juris commune est inter DD. licitum esse advocare sive pro Reo, sive Actore.

„ 1. Advocatus, qui sciens patrocinatur causæ 223
injustæ * (*Sive qui culpabiliter ignorat causam esse injustam. Salm. d. c.* 4. *n.* 23.) * tenetur ad compensationem omnium damnorum inde consequentium. Unde parti contrariæ restituere debet ex peccato commissionis; quia fuit illi causa positiva damni (similiterque, si causam dubiam tueatur, eamque obtineat fraude; quia intercedit injustitia ratione partis adversæ): clienti vero suo tenetur restituere ex peccato omissionis; quia ex officio tenebatur monere ignorantem causæ injustitiam. Quod addo, quia, si clienti constabat causæ injustitia, non tenetur illi restituere. *Bonac. d.* 10. *n.* 3. *p.* 4. *Less. l.* 2. *c.* 31. *d.* 8. *Fill. Laym. Tann. q.* 4. *d.* 6. *n.* 127.

„ 2. Similiter peccare, & ad restitutionem teneri, quando defendit articulum justum causæ injustæ, ut sic adversarium vexet, impediat, differat, aut pervertat, docet *Trull. l.* 8. *c.* 5. *dist.* 3. ex *Cajet. Sayr.* &c. quia censetur defendere causam injustam.

„ 3. Quando causa nihil fere habet probabilitatis, ita ut vix moraliter sit spes obtinendi, eo quod apud Judices semper rejiciatur, regulariter non licet suscipere; tum quia facit, ut cliens sine fructu tempus, & pecuniam perdat; tum quia talis communiter non habetur probabilis. *Card. Lugo de just. d.* 41. Quando autem cliens habet bonum jus in causa possessionis, non tamen in proprietate, an liceat advocato eum defendere in causa possessoria (dum de proprietate non agitur)? quidam affirmant, negant alii. Vide *Fagund. in p.* 8. *c.* 47. *n.* 13. *Mol. t.* 1. *tract.* 2. *d.* 81. *Card. de Lugo l. c. n.* 10.

Alii igitur dicunt licere Advocato talem Clientem defendere, quia tunc solum permissive cooperatur ad peccatum Clientis, cum eo casu exerceat munus consultoris apud Judicem. Sed verius contradicit *Lugo D.* 41. *n.* 10. *cum Mol. Fagund. Med. &c.* Ratio, quia sicut peccat Cliens rem retinendo; Advocatus autem non se habet ex parte Judicis, sed Clientis.

„ 4. Advocatus, antequam patrocinium causæ suscipiat, tenetur examinare ejus æquitatem, & probabilitatem, eamque clienti indicare sincere: si eum falsa promissione, vel inani spe victoriæ, sumptibus involvas, tenetur ad restitutionem. *Bonac. de pecc. d.* 2. *q.* 4. *p.* 9. ubi etsi qualitatem, ac statum causæ, seu periculum ejus perdendæ indicare neglexerit, & cliens, eo cognito, litigaturus non fuisset. Quod si dubium sit, an eo ca-

„ su

„ su litem prosecuturus fuisset, neque id ulla diligentia cognosci possit, non teneri Advocatum ad damna resarcienda, docet *Barb. d. 4. c. 29.* Quod melior sit conditio possidentis, dum de damno illato non constat.

„ 5. Si clientis causam minus probabilem, dicat esse omnino justam, tenetur de damno, si cliens, cognito causæ dubio, non fuisset litigaturus. *Bon. l. c.*

„ 6. Si in progressu causæ iniquitatem videt, tenetur mox monere clientem, & suadere, ut desistat; alias ad restitutionem damnorum obligabitur; quia, cum stipendio sit conductus, tenetur ex justitia monere. *Tann. l. c.* Neque potest, vel ipse, vel Judex suadere compositionem cum damno partis; quia compositio non habet locum, nisi quando res est dubia. Si vero inducat ad transactionem, sine damno, deceptione, vi, & metu, non tenetur, quia nulli facit injuriam. *Val. Azor. Less. Laym. Bonac. l. c.*

„ 7. Non potest absolvi, qui paratus est quasvis causas defendendas suscipere. *Sayr. l. 12. c. 25. n. 18.*

224 „ 8. Non licet cum cliente convenire de pretio, post inchoatam litem, sed vel ante cœptam, vel post finitam, ex *cap. infames*, 3. *q.* 8. quia cliens, postquam sua Instrumenta ostendit, cogetur quolibet pretio stare, ne prodatur. * (*Si tamen Advocatus procedat sine dolo, & pretium sit justum, non peccat conveniendo de illo, etiam in medio litis, ita Salm. d. c. 4. n. 57. cum Nav.*)* Nec licet pacisci de parte aliquota, v. gr. dimidia, tertia vel quarta litis, pro pretio, si victoria obtigerit, quia id graviter prohibetur. *L. Sumptus, ff. de pactis, L. Item, C. de Procur. c. Arceantur* 3. *q.* 7. *L. qui, Cod. de past.* Ratio est, ne præbeatur occasio, per fas, & nefas, procurandi victoriam. Hoc tamen casu non obligatur ad restitutionem, si justum pretium non excedat, & dolus, ac fraus absit. V. *Sylv. v. Advocatus. Nav. c.* 15. *Fill. Laym. Bon. Sanch. l.* 5. *consil. c.* 7. *d.* 9. *& l.* 57. *C. de Lug. l. c.*

225 Notandum est I. quod Advocatus non potest exigere pretium, quantum vult, sed debet exigere moderate, & respective ad gravitatem, & difficultatem causæ, ad scientiam, & dignitatem Advocati, atque usum Regionis. Si autem pretium sit taxatum a lege recepta, & non abrogata, illi standum; alias Advocatus; qui pretium notabiliter excedens recipit, peccat, & restituere tenetur. Vide *Salm. c.* 4. *n.* 43. *&* 54.

Notandum II. quod, si de pretio conveniatur, & Cliens deserat causam, Advocatus potest totum pretium petere, si per ipsum non stet, quominus litem prosequatur; pari modo ac locans operam suam pro aliqua mercede, illam bene exigere potest, si per conductorem stat, ne opera compleatur, ut ex *leg. Si uno ff. de locat.* Ita *Salm. c.* 4. *n.* 58. *cum Sayr. Vide dicta l.* 3. *n.* 342. *v. Peccant.* Hoc tamen intelligendum dico, si nulla superveniat justa causa litem deserendi; hæc enim conditio semper subintelligitur apposita in conventione facta.

Notandum III. esse valde probabile, quod, si Advocatus conveniat de salario cum aliquo per totum annum pro omnibus suis causis tuendis possit salarium exigere, etiamsi nulla lis in illo anno occurrat. Ratio, quia, si altero anno plures concurrant lites, quæ majus salarium merentur, nequit postea majus salarium exigere; Ita *Gutier.* cum *Salm. Corella c.* 4. *n.* 55. Hoc autem currit in litibus, & laboribus ordinariis; nam, si occurrat extraordinaria lis, vel labor, non vetatur Advocato majus salarium exigere. Bene tamen advertunt e converso *Azor. & Corell. ibid. n.* 56. quod, si dum agitur lis, Advocatus in infirmitatem incidat, pro rata temporis debet salarium remittere: intellige si infirmitas fuerit longa.

„ 9. Peccat Advocatus 1. Si, cum non sit idoneus, officium Advocati exerceat, & patrocinetur, *l. Nomini, ff. de Advoc. S. Th.* 2. 2. *q.* 71. estque peccatum ex genere suo mortale. 2. Si defendat causam injustam secundum dicta *c.* 1. 5. Si ob nimias dilationes, illicitas subornationes testium, &c. notabiliter officiat parti adversæ, habenti alias justam causam, &c. Vide *Nav. c.* 25. *Fill. q.* 3. 4. Si utrique parti patrocinetur, quia repugnat ut utramque partem æque defendat. *Sylv. Sanch. cons. p.* 2. *l.* 6. *c.* 7. *d.* 7. In diversis tamen causis, secluso scandalo, non repugnat. 5. Si in eadem causa, in qua est Judex, vel assessor, agat advocatum; quia duo Officia contraria in eadem causa exercere non licet. *Sylv. v. Advocatus, q.* 2. 6. Si, tametsi defendat causam justam, producat scripturas, vel testes falsos, aut Instrumenta; non tamen peccat, si in causa manifeste justa adversarium decipiat, dummodo nulla utatur falsitate, v. g. allegando falsa, &c. *S. Thom.* 2. 2. *q.* 71. *art.* 7. *Sanch. cons. p.* 2. *l.* 6. *c.* 7. *d.* 7. *Trull. l. c.* 7. Si adducat leges falsas, vel abrogatas, vel doctrinam reprobatam, vel leges bonas in falsos sensus sciens prudens detorqueat. 8. Si in gravamen alterius partis quærat dilationes ad rem non facientes. V. *Fill. Trull. l. c.* 9. Si accipiat mercedem injustam. Quando autem a lege pretium nullum taxatum est, censetur illud justum, quod habetur tale judicio prudentum, attenta qualitate negotii, dignitate, scientia, & peritia advocati, & labore, quem impendit, ac demum consuetudine approbata. V. *Trull. l. c. d.* 5. 10. Si contractum usurarium, vel aliter iniquum suadeat, aut probet. 11. Si leges, statuta & consuetudines patriæ ignoret (unde, si grave damnum clienti obveniat, tenetur compensare), vel intelligere non studeat. 226

„ 10. Peccat Advocatus contra justitiam, si rationes, & fundamenta clientis, quem juste defendit, vel secreta causæ detegat adversario: ut ex aliis probat *Fag. in p.* 8. *c.* 47. *n.* 15. V. etiam *C. de Lug. lib. c. n.* 6. teneturque ad restitutionem, si eam ob causam cliens causam perdidit, victurus alias; quia fecit contra Officium, nec adhibuit diligentiam ad causam obtinendam in favorem clientis. *Az. Fill. &c. ll. cc.* Limitant tamen aliqui, nisi periculum sit, ne pars adversa grave damnum inique patiatur; quia ajunt, quilibet potest sine suo damno grave damnum alterius prohibere. Vide *Less. p.* 2. *c.* 31. *Azor. Reg. Fill. Laym. l.* 1. *t.* 3. *c.* 5. *n.* 18. Verum hanc limitationem cum *S. Thom.* alii non admittunt, nisi forte reus capite plectendus esset, & accusator injuste procederet; tunc enim, ajunt, advocatus accusatoris deberet falsitatem prodere,

„ si

„ si tamen spes esset profuturum, accusatore prius monito, ut desistat. Vide *C. de Lugo loc. cit.*

„ 11. Advocatus, si causarum expeditiones cum præjudicio clientum differat, postponat, vel plures acceptet, quam expedire possit, peccat, ac tenetur ad restitutionem, uti & omnium damnorum, quæ per ejus imperitiam, malitiam, vel negligentiam cliens, aut actor incurrit; non tamen tenetur in omnibus causis adhibere eandem diligentiam, sed majorem, vel minorem pro causæ qualitate. Vide *Bonac. in præc.* 8. *d.* 10. *qu.* 3. *Less. l. c. c.* 39. *d.* 9. *Laym. t.* 1. *c.* 5.

DUBIUM IV.

Quæ sit obligatio Referentis, Secretarii, Notarii, & Procuratoris.

227 *Ad quid teneantur Referentes, &c.*
228 *Quando peccent Referentes?*
229 *Quando Secretarii?*
230 *Quando Tabelliones, sive Notarii?*
231 *Plura notanda circa Notarios, et Tabelliones.*
232 *Quando peccent procuratores?*
233 *Plura notanda de stipendio Procuratoris.*

227 „ Resp. Tenentur ii omnes juste, fideliterque exercere suum Officium, sive ex debito muneris tantum, sive etiam ex juramento. Item tenentur scire ea, quæ ad suum Officium spectant, debitamque diligentiam adhibere, præstando omnia necessaria, terminos justos petendo, appellando, cum fuerit necessarium. *Bonac. Escob. et comm.*

Unde resolves sequentes Casus.

„ 1. Peccant, si odio, vel amore, spe, vel timore abutantur officiis suis; si secreta servanda non servent; si partibus, vel earum sollicitatoribus, aliisve tradant processus, vel scripturas originales, quas non debent; accipiant stipendium majus justo, vel ultra pretium taxatum, si lites iniquas suadeant; &c.

228 „ 2. Referens peccat 1. Si defectu studii, vel per incuriam male referat, vel aliquid substantiale prætermittat. 2. Si sit partialis, coneturque magis unius partis justitiam, quam alterius explicare. 3. Si sententiam alterutri parti manifestet, priusquam evulgetur, unde possint gravia incommoda sequi, v. gr. Judex recusari, &c. V. *Escob.*

229 „ 3. Secretarius peccat. 1. Si juramentum violet. 2. Si arcanum prodat. 3. Si sententiam nondum publicatam manifestet. 4. Si processus, aut sententias non custodiat, vel partibus, sine præscripto Judicis, ostendat. 5. Si testimonia non fideliter transcribat, sive exaggerando, vel imminuendo, sive immutando, aut invertendo. *Escob.*

230 „ Tabellio, sive Notarius publicus peccat. 1. Si sine sufficienti peritia (v. gr. clausulas communes, &c. ignorans) suscipiat Officium. 2. Si juramentum violet. 3. Si in depositione testium aliquid addat, vel detrahat non levis momenti. 4. Si ministro transcriptoris (erroris periculo) examen committat. 5. Si protocolla, & acta negligenter custodiat cum damno partium. 6. Si differat causarum expeditionem, ut pecuniam extorqueat. 7. Si testamentum scribat hominis rationis usu destituti. 8. Si testes falsos admittat. 9. Si solemnitates necessarias ex ignorantia culpabili, vel malitia prætermittat. 10. Si testimonium aliquod necessarium, unius rogatu, & alterius damno, non exhibeat; si conficiat instrumentum usurarium, vel falsum, præsertim in damnum tertii; si faciat, ut processus, & causæ veniant ad alios Judices, vel Referentes, &c. quam ordo illius tribunalis postulat: quia multum interest habere hunc vel illum Judicem, *Escob. V. Laym. l.* 3. *t.* 6. *c.* 2. *Bonac. in præc. ult. p. ult.* 11. Si secretum violet, v. gr. aperiendo parti adversæ dicta testium ante eorum publicationem; quod esse mortale contra justitiam docet *Trull. d.* 7. *n.* 3. *ex Nav. c.* 25. *n.* 52. 12. Si parti petenti instrumenta occultet, præsertim, quæ continent legata. *Nav. l. cit. n.* 55. *Sylv. v. Tabellio, Trull. l. cit.* 13. Si acta occultet, vel parti petenti transumptum processus neget. 14. Peccat graviter, si misso instrumento antiquo publico, vel testamento, aliud simile confingat.

231 Quoad Notarium notandum I. quod infames infamia juris, aut facti nulliter instrumenta conficiunt, *Salm. de offic. c.* 5. *n.* 2. Nota II. Clericos in sacris, vel Beneficium habentes non posse exercere munus Notarii, nec etiam in foro Ecclesiastico publico; *Salm. cum aliis n.* 5. Nota III. quod Tabelliones nequeunt recipere aliquid a litigantibus ultra pretium justum. Sed dubium est, an lex taxam ipsis statuens obliget in conscientia? Affirmant *Nav. Trull.* &c. apud *Salm. c.* 5. *n.* 18. cum sit lex justa. Sed negant *Mach. & Fagund.* quia hæc lex est pœnalis, vel saltem mixta, ideoque non obligat in conscientia (ut de Lege mixta tenent *Vill. Dian. & alii*). Negat etiam *Lugo* cum *Turrian. & aliis ap. Salm. n.* 19. sed alia ratione ductus, nempe quia cum Tabelliones, & alii Ministri justitiæ vivere debeant ex stipendiis proprii Officii, & tractu temporis augentur pretia rerum, ac expensæ, juxta morem circa victum & vestitum, ideo non injuste ipsi aliquid exigunt supra taxam, maxime si attendantur circumstantiæ laboris, & peritiæ. Et hanc sententiam *Lugonis* dicunt *Salm.* videri hisce temporibus conformiorem æquitati. Ceterum, communiter loquendo, docent DD. hos Tabelliones peccare, si ultra justum pretium, aliud, etiam per modum doni, a partibus accipiant, quia talia munera coacte, non sponte præstantur. Ita *Navar. Rodr.* &c. cum *Salm. c.* 5. *n.* 22. Advertunt tamen *Salm. n.* 24. & 25. cum *Lop. & Mercat. Rodr. P. Nav.* quod bene Tabellio extraordinarium stipendium recipere potest, si extraordinarium præstet laborem, nempe, si cogatur celerius, quam par sit, tradere transumptum, adire longinquum locum, vel laborare noctu, &c.

232 „ 5. Procurator peccat, si litem procuret injustam, 2. Si plures causas suscipiat, quam possit expedire * (*Ita Panorm. & Caj. cum Salm. de Offic. c.* 6. *n.* 4.) *. 3. Si plus mercedis accipiat, quam justum. 4. Si suadeat reo, vel parti, ut injuste veritatem neget. 5. Si sua incuria, negligentia, aliave culpa, causa sit, ut lis perdatur. 6. Si nomine partis juret, sine particulari ejus in-

„ for-

„ formatione, cum periculo pejerandi. 7. Si culpabiliter tribunali non adsit, futuri incommodi metu, &c. Vide *Escob. Laym. l. c. Bonac. q. 5. p.* 4. 8. Si partes adducat ad concordiam iniquam. 9. Si differat causam, vel pervertat Judicem, petat terminos impertinentes, aut dilationes superfluas. 10. Si falsos testes inducat. Vide *Saye. l.* 12. *c.* 14. *Fill. t.* 40. *c.* 10. *n.* 294. *Teull. l.* 8. *c.* 6. *dub.* 1. * (*Vide Salm. l. c.*) *

Quær. I. An Procurator, si habeat Advocatum, aut Tabellionem, qui gratis inserviant, possit justum pretium illis debitum sibi retinere? Resp. negative: si Advocatus, aut Tabellio serviant magis in gratiam Clientis, ut *Bon. Panor. &c. cum Salm. cap.* 5. *n.* 6. Si autem serviant in gratiam simul Procuratoris, & Clientis, dicunt *Bon. et Bass. ib.* quod tunc nihil etiam retinere possit, quia in dubio melior est conditio Clientis, qui possidet. Sed (addo) hoc currit in dubio; nam, si vere fiat remissio etiam intuitu Procuratoris, cur ille retinere non poterit saltem partem pretii juxta prudentum arbitrium? Modo, intellige, nisi donatio absolute fiat Clienti, etsi in gratiam Procuratoris.

Quæritur II. An si Procurator alium substituat Procuratorem, possit partem salarii illi tradere, & partem retinere? Affirmant probabiliter *Salm. c.* 4. *n.* 7. cum *Sayr. Ripa, Ang.* modo illum admoneat de agendis; & insuper suscipiat ipse in se periculum causæ, si forte ob negligentiam Substituti causa amittatur: Procurator enim tenetur etiam ex culpa levi circa causæ defensionem: Hic enim intervenit duplex contractus justus, unus cum Cliente, alter cum Substituto.

Quæritur III. An, si Procurator ipse se offerat ad causam tuendam, possit justum pretium exigere? Alii negant; *Basseus* vero affirmat, nisi ab initio animum habuerit suum opus donandi, vel nisi Cliens sit amicus, vel consanguineus, & Procurator causam suscipiens, nihil de pretio cogitaverit, tunc enim dicunt DD. censeri voluisse gratis defendere. Sed ego tanquam minus sapiens dico, quod Procurator, nisi certe sciat donasse suum laborem, semper justum pretium recipere potest, nemo enim præsumitur donasse, nisi constet, quia donare est perdere. Immo, etiamsi interne donasset, nisi talis donatio ab alio fuerit acceptata, adhuc posset salarium exigere, justa dicta *de Contract. l.* 3. *n.* 725. Cliens autem, si Procurator est amicus, vel consanguineus, potest tunc juste præsumere donationem; ut dicunt *Trull. et Bass.* apud *Salm. c.* 5. *n.* 10. Et huic doctrinæ nec etiam acquiescerem, nisi aliæ circumstantiæ concurrerent, quæ præsumptionem certam facerent donationis factæ.

Quæritur IV. Si quis litigans mittat Procuratorem ad Advocatum, ut iste efformet aliquam petitionem, aut consilium, sed quia res est facilis, Procurator ipse scripturam conficit, & Advocatus tantum eam subscribit, utrum Procurator possit inde ex pretio, quod Cliens mittit ad Advocatum, partem sibi retinere? Affirmant *Bon. et Trull.* quia, ut dicunt, tunc nemini fit injuria, non Advocato, quia pars illa jam ei sufficit pro sua mercede; non parti, quæ jam habet, quod quærit. Negant tamen *Salm. c.* 6. *n.* 11. cum *Tol.* quia Procurator ageret contra voluntatem Clientis, qui, si scivisset scripturam a solo Procuratore confectam esse, minus pretium dedisset, quam tradidit; sed hæc ratio non aliud probat, nisi quod Procurator minorem pensionem sibi retinere debet, non autem nullam.

DUBIUM V.

Quod sit Officium Accusatoris?

234 *Quæ sint cavenda ad servandam justitiam Accusatoris?*
235 *Quæ requirantur ad legitimam Accusationem?*
236 *An, et quis teneatur alterum accusare, vel denunciare?* 237. *An teneantur ad restitutionem pœnæ, obstricti ex officio ad denunciandum, prout Custodes gabellarum, si non denuntient?*
238 *Qui prohibeantur accusare?*
239 *Quando illicitum est crimen denunciare?*
240 *An correctio fraterna debeat præcedere Accusationem?*
241 *Quando vero liceat accusare sine prævia monitione?*
242 *Quid notandum circa Denunciationem Evangelicam?* 243. *Qu. I. An liceat deferre Prælato, ut Patri, crimen occultum, omissa correctione? Qu. II.* 244. *An crimen possit Prælato denunciari, si Reus sit emendatus? Quæs. III.* 245. *Quid in dubio, an correctio melius fiat per Prælatum? Qu. IV. An liceat renunciare juri fraternæ correctionis?*
246 *Quid notandum circa denunciationem Judicialem?*
247 *An possint cogi a Prælato Denunciatores Evangelici ad faciendam Denunciationem Judicialem?*
248 *Quid notandum de Monitoriis?*
249 *An sit obligatio denunciandi Hæreticos cum periculo gravis damni?*
250 *An teneamur denunciare Hæreticos nobis conjunctos?*
251 *Quæ crimina denuncianda tamquam de hæresi suspecta?*
252 *An, et quando denunciandi blasphemi?*
253 *An denunciandi Superstitiosi?*
254 *An denunciandi sint negligentes denunciare?*

„ Resp. Ut in accusatione servetur justitia, cavenda sunt tria. Primum est calumnia, id est impositio falsi criminis, vel ejus, quod sufficienter probari nequit. Et hæc inducit obligationem restituendi, & subeundi, vel pœnam talionis, * (*Sed hæc pœna ex generali consuetudine vim amisit, ut dicunt Covarr. et Gomez apud Salm. de Offic. c.* 2. *n.* 4.) * vel aliam, arbitrio Judicis. Secundum est prævaricatio, id est, collusio cum Reo, & simulata tantum accusatio: Quæ in criminalibus, si Reipublicæ damnum sequatur, obligationem restitutionis inducit. Tertium est tergiversatio accusationis inchoatæ, absque justa causa. Quod addo, quia cum causa, v. gr. ob imperium Principis, vel Judicis, quod intersit Reip. talem personam non puniri, vel infamari, vel quod in accusatione defectus substantialis sit commissus, potest desistere, imo tenetur, si in progressu causæ cognoscat se errasse, incipiat dubita- 234

„ re de crimine, si videat, se non posse probare. „ *Fill. t. 40. c. 7. n. 705.*

235 Notandum I. quod ad legitimam Accusationem quinque requiruntur. 1. Ut fiat in scriptis, vel saltem scribantur a Tabellione. 2. Ut ibi exprimatur nomen Accusatoris, & Rei. 3. Ut exprimatur species delicti, & etiam nomen socii, si sit crimen adulterii, sodomiæ, & similis. 4. Ut exprimatur tempus, locus delicti, & etiam hora, si Reus id postulet. 5. Ut Accusator accusationem subscribat, ut sic obligatus sit ad crimen probandum, alias ad pœnam subeundam. Et hinc notanda est differentia, quæ est inter Denunciationem fraternam, Denunciationem judicialem, & Accusationem. *Denunciatio fraterna* fit Superiori tanquam *Patri*, ut Reus emendetur. *Denunciatio juridica* fit Superiori tamquam *Judici*, ut Reus puniatur, sed sine obligatione crimen probandi. *Accusatio* autem fit Judici, ut Reus mulctetur, cum obligatione delictum probandi, & ideo hæc omnino fieri debet in scriptis. Ita *DD. comm.* Vide *Salm. de Offic. c. 2. ex n. 2.*

236 „ Quæres, An, & quis teneatur alterum accusare?

„ Resp. 1. Privatum raro ad id teneri; tum ex „ praxi timoratorum; tum quia alias tribunalia essent „ plena accusationibus, cum perturbatione Reip.

„ Dixi 1. *Privatum*, quia si quis a Republica „ stipendium ob hoc accipiat, v. gr. fiscalis, &c. „ tenetur ex justitia, & consequenter ad damna, „ omissione accusationis secuta: *Fill. Bon. in* 8. „ *pr. d.* 10. *q.* 3. *p.* 5.

„ Dixi 2. *Raro;* quia, si exigat bonum publi„ cum, v. gr. si proditio imminens, vel grave da„ mnum vitæ innocentis aliter averti non possit, „ & crimen facile probari possit, tenetur etiam pri„ vatus accusare, vel saltem denunciare; id tamen „ ex charitate tantum, quæ restitutionem nom im„ portat. *Fill. Bon. loc. cit.*

Sed hæc omnia fusius examinanda. Quæritur, an aliquando teneamur alium accusare, vel denunciare? Affirma in sequentibus casibus.

Et I. Quando agitur de communi damno vitando, & possit crimen probari, tunc enim docet *S. Th.* 2. 2, *q.* 68. *art.* 1. obligationem esse accusandi. Crimina autem contra bonum commune sunt hæresis, rebellio, falsificatio monetarum, homicidia, & furta ab assassinis, aut viarum grassatoribus; Addunt alii subordinationem suffragiorum in Cathedris, & in aliis electionibus. Et *Lugo* addit peccatum Religiosi, quod probabiliter damnum Religioni afferet. Si vero crimen probari nequeat, sufficit ut Reus denuncietur. Et communiter videntur DD. concludere satis esse in hisce temporibus delictum denunciari, ne ob metum pœnæ incurrendæ, si illud non probetur, deterreantur homines a denunciatione criminum cum gravi damno communi. Ita *Lugo de Just. D.* 38. *s.* 1. *n.* 2. *Sanch. cons. l.* 6. *c.* 2. *D.* 2. *n.* 2. *Caj. Sot. Bann. Trull. Villal.* &c. apud *Salm. d. c.* 2. *n.* 10. Et sic servi, ac filii denunciare tenentur etiam delicta domini, & patris in commune detrimentum vergentia, ut *Salm. ibid. cum eisdem*. Si vero crimen jam sit patratum, nec ullum damnum ex inde immineat, quia delinquentem jam constet esse damnatum, (excepto crimine hæresis) non est obligatio denunciandi, ut *Tol. Fill.* &c. *apud. Salm. n.* 11.

II. Tenemur denunciare delictum, si immineat grave damnum innocenti. Quod autem tunc teneamur etiam Reum accusare, si crimen probare possumus, ut dicunt *Tol. Sot.* &c. apud *Salm. n.* 12, hoc difficile accidere posse censeo, cum hæc obligatio sit tantum ex charitate, quæ non obligat cum gravi incommodo: hoc enim accusantes ordinarie subire solent; tanto magis si denunciatio, pariter ac accusatio, damnum satis impedire potest. Immo addo, quod nec etiam denunciare teneretur is qui ex denunciatione grave incommodum subire prudenter timeret; nisi commune damnum immineret.

III. Tenentur crimen denunciare, vel accusare, qui ad id a Rep. vel a Dominis stipendium accipiunt, ut sunt Fiscales, aut custodes agrorum, gabellarum, &c. Alias tenentur ad restitutionem damnorum, quæ Reip. vel Dominis ob omissionem accusationis obveniunt. Ita *Busemb.* hic cum *Fill. Nav. Bann. &c. communiter* apud *Salm. c.* 2. *n.* 13.

An autem hi teneantur restituere valorem pœnæ, 257
si non denunciant? Affirmant valde probabiliter *Sotus l.* 1. *de just. q.* 6. *art.* 6. *vel* 9. *Laym. l.* 3. *s.* 5. *tr.* 2. *c.* 7. *n.* 4. *Mol. tom.* 1. *tr.* 2. *D.* 95. *n.* 56. *Sporer t.* 1. *c.* 3. *n.* 59. *cum P. Nav. Med. & Salon.* Ratio, quia omittendo denunciationem, ad quam tenebantur ratione Officii, sunt causa, ut Fiscus, vel Dominus non exigat pœnam, ad quam jus habebat. Sed satis probabiliter negant *Lessius l.* 2. *c.* 13. *n.* 73. *Lugo de Contr. D.* 37. *n.* 102. *Salm. de Rest. c.* 1. *n.* 136. *Sanch. de Matr. l.* 10. *D.* 8. *n.* 14. *cum Nav. Met. Angles. Salon. Bann. Lop. Manuel, Graff.* item *Diana* 3. *p. tr.* 6. *R.* 55. *cum Vasqu. Tann. Azor. Arag.* Ratio, quia lex pœnalis non intendit, ut Fiscus, vel Domini mulctis ditentur, sed ut ipsi serventur indemnes, & transgressores puniantur. Indirecte autem & per acciens lex præbet jus, ut inde mulctæ exigantur, sed post sententiam; nam ante illam neque Fiscus, neque Domini ad pœnam jus ullum habent. Unde, licet Fiscales non denunciando peccent contra justitiam legalem, non autem peccant contra commutativam respectu ad mulctam, & ideo tantum tenentur resarcire damnum vectigalium, quæ mercatores solvere debuissent. Item dicunt *Less. loc. cit.* & probabile putant *Sporer loc. cit. ac Lugo de Just. D.* 37. *n.* 97. *cum Salas, &c.* (contra *Suar. Ang. Sylv. &c. ibid.*) de Judice non ferente sententiam de mulcta contra reos convictos. Idem tenent *Salm. tr.* 11. *c.* 2. *n.* 76.

IV. Tenetur aliquando aliquis denuntiare, immo etiam accusare delinquentem, si hoc sit necessarium ad vitandum, seu resarciendum damnum propriæ familiæ, quæ alias remaneret dehonorata, vel destituta alimentis. Ita *Sanch. Cons. l.* 6. *c.* 3. *Dub.* 26. *n.* 4. *&* 7. *Sot. Bann. Nav. &c. ap. Salm. n.* 14. Et notat *Sanch.* cum *Gom. ib.* quod Judex aliquando ob bonum commune compellere potest offensum, ut talem declaret, quis eum læserit, ut inde procedere possit ad inquirendum; intellige quando revera alias damnum commune imminet, puta conjurationis, erroris in Fide, & similium.

Sed exceptis his casibus, nemo tenetur alium accusare; & quamvis possit, si sine odio accuset, sed zelo justitiæ, attamen difficile expers erit affectu vindictæ is qui contra suum offensorem accusationem proferret, cum accusatio de se intendat punitionem Rei, ut diximus de *Præc. Char. l.* 2. *n.* 29. *v. Licet.*

238

238 „ Resp. 2. Accusare prohibentur 1. Excommunicati, proditores, infames; idque in pœnam criminis. 2. Filii, servi, suos parentes, vel dominos, ob reverentiam. 3. Clerici in causa sanguinis, ob indecentiam. *Less. l.* 2. *c.* 3. *d.* 5.

Quæritur, quinam prohibeantur accusare? I. Prohibentur excommunicati: infames: publici concubinarii, aut usurarii: de majoribus criminibus accusati, nisi prius innocentes se demonstrent; item feminæ, impuberes. Excipe tamen 1. Si isti prosequantur causam propriam, vel suorum usque ad 6. gradum. 2. Si crimen sit contra Legem Divinam, aut humanam, cujus violatio cedat in damnum tertii. 3. Si crimen sit contra bonum commune. Quicumque autem, etsi non possit accusare, potest tamen denunciare. *Salm. de Offic. c.* 2. *num.* 26. II. Filii non possunt accusare Parentes, nec e converso; neque servi Dominos, nisi crimen sit læsæ Majestatis, vel hæresis. *Salm. n.* 27. III. Laici nequeunt accusare Clericos, nisi Clericus sit dilapidator bonorum Ecclesiæ, aut hæreticus, simoniacus, sacrilegus, &c. Vel nisi laicus causam suam, vel suorum prosequatur. Item nec Clerici accusare possunt Laicos, aut Religiosos, qui tantum a Religiosis ejusdem Ordinis accusari possunt. *Salm. n.* 28.

Sed hic quæritur, an Religiosus possit accusare suum Prælatum? Affirmat ex *c. Ex parte tua de Accus.* Tria enim ibi habentur. 1. quod Monachi non sunt repellendi ab accusatione Prælati coram Judice Regulari, aut competenti. 2. Quod tunc expensæ pro lite de bonis Monasterii eis sunt subministrandæ, si peculium ipsi non habeant. 3. Quod Monachi nequeunt accusare Laicos sine licentia Abbatis. V. *Salm. c.* 2. *n.* 30. & 31.

IV. Inimicus repellitur ab accusando delinquentem ex *c. Cum oporteat de Accus.* Et hoc valet etiam in criminibus exceptis, ut supra, præter hæresim. Est commune cum *Salm. c.* 2. *ex n.* 35. Ratio, quia tunc præsumitur accusatio semper procedere ex affectu vindictæ. V. Pariter repellitur socius criminis, ex *L. fin. C. de Accus.* Excipiuntur tamen, quoad hoc, crimina hæresis, læsæ Majestatis, falsificationis monetæ, sodomiæ, furti famosi, & omnia alia, quæ sine socio fieri possunt. V. *Salm. c.* 2. *n.* 37. VI. Nequeunt Clerici accusare in causa sanguinis, ex *c. Sacerdotum* 2. *q.* 7. Sed dubium est, an valeant accusare ad resarciendam injuriam propriam, vel suorum, vel suæ Ecclesiæ. Affirma, dummodo Clericus (si sit causa sanguinis) præmittat expressam protestationem, se non intendere, ut Judex ad pœnam sanguinis procedat; tunc enim; etiamsi Reus ad mortem damnetur, irregularitatem effugiet; Hoc habetur *ex c.* 1. *de Homic. in* 6. Vide *Salm. c.* 2. *n.* 39. & 40. & vide *l.* 7. *n.* 468. ad III. Nomine autem suorum, quinam veniant? Alii censent venire consanguineos usque ad 10. gradum. Alii usque ad 7. vel 6. Alii usque ad 4. Sed *Salm. n.* 42. tenent nomine suorum tantum servos venire; quia textus, ut supra, concedit Clericos accusare tantum *suos malefactores*; per To *suos* igitur non venire inferunt malefactores propinquorum. Attamen ipsi *Salm.* alibi, & alii cum *P. Conc.* probabiliter permittunt accusare, ad reparandum damnum cognatorum usque ad 4. gradum. Vide *d.* 468. *ad III.*

239 „ Resp. 3. Non teneris, imo nec debes, etiam posito superioris præcepto, denunciare crimen, „ I. Si delinquens emendatus est, sine periculo recidendi, & parti læsæ est satis factum nec periculum imminet aliis: nec crimen est notorium; quia sine causa proximi infamia sequeretur. V. supra *l.* 2. *t.* 3. *c.* 2. *d.* 4. II. Si crimen nosti sub secreto naturali, tanquam consultor, advocatus, &c. Nisi tamen is, qui secretum commisit, innocentem, vel Remp. injuste vexaret, nec vellet desistere. *C. de Lug. de just. d.* 14. *n.* 242. III. Si inde immineat, grave periculum honoris, vitæ, & rerum tuarum. IV. Si etiam probare cogeteris, nec posses. Vide *C. de Lugo dist.* 38. *sect.* 2.

Quær. hic, an accusationem præcedere debeat correctio fraterna? Plura hic sunt distinguenda. 240

Et I. Si crimen est publicum, quia de eo adest infamia, vel notorietas, nempe coram pluribus in platea, tunc nulla correctio est præmittenda. Ita *S. Th.* 2. 2. *qu.* 33. *a.* 7. *Sanch. c.* 2. *d.* 28. *n.* 5. *Sot. Palud. & Salm. c.* 2. *n.* 20. *cum communi*. Ratio, quia tunc *non est tantum* (verba *S. Th.*) *adhibendum remedium ei, qui peccavit; sed etiam aliis, in quorum notitiam* (crimen) *devenit*. Et ideo crimen publice est puniendum.

II. Si crimen non est publicum, etsi paucis notum, tunc correctio est præmittenda, si speratur fructus: quia tunc non respiciendum est bonum commune, sed peccantis, qui facilius emendabitur per secretam monitionem, quam per publicam punitionem, ut *ex c. Si peccaverit* 2. *q.* 1. Ita *Sot. Caj. Pal. Less.* cum *Salm. c.* 2. *n.* 21. Advertit tamen *Less. l.* 2. *c.* 30. *n.* 10. 11. & 12. & consentit *Palaus*, quod, si crimen probare possis in judicio (puta per duos testes), licet tunc tenearis ex charitate proximum monere ante accusationem, ut a crimine desistat, non peccas tamen contra justitiam, si accuses; Quia semper prodest ad commune bonum crimina puniri. Et tunc tenetur Judex accusationem recipere, & in causa procedere, si alias timeat scandalum in Republica eventurum. Secus, si scandalum absit, quia Judex tunc teneretur ex præcepto naturali charitatis accusationem non admittere. Ita *Salm. c.* 2. *n.* 47. & 48.

Non peccas vero neque contra justitiam, neque contra charitatem, si accuses sine prævia monitione, in duobus casibus. I. Quando crimen est in damnum Reipublicæ, ut conjuratio, delictum læsæ Majestatis &c. & signanter hæresis, pro qua maxime est notanda Prop. 5. damnata ab *Alex. VII.* quæ dicebat: *Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum, non teneris denuntiare, si probare non possis*. Ratio, quia in his criminibus nunquam, aut rarissime ex correctione speratur fructus, & mora valde nocere potest. Ita *Less. l. c. n.* 13. *Pal. Sanch. Vil. Trull. Bonac. & Salm. c.* 2. *n.* 22. *cum communi*. II. Quando alia via non possis damnum passum tibi resarcire, nisi invasorem accuses; tunc enim potes accusare, ut saltem per pœnam Rei tibi injuria reparetur; modo absit affectus vindictæ (quod autem difficillimum esse reputo); *Salm. n.* 23. *cum Sanch. Trull. Salon. &c.* 241

Hic operæ pretium est aliqua adnotare de *Denunciatione*, quæ est duplex, ut supra dictum est. Alia *Evangelica*, quæ defertur Superiori, ut *Patri*, ad Rei emendationem; alia *Judicialis*, quæ defertur Superiori, ut *Judici*. 242

Et

Et primo quoad Denunciationem *Evangelicam* sive *Paternam*, notandum I. Quod si crimen proximi est Reipub. vel Communitati perniciosum, quamvis sit occultum, statim Prælato denuntiari debet, nulla fraterna correctione præmissa, ut communiter docent DD. cum *S. Th.* 2. 2. *q.* 33. *art.* 7. *& Laym. l.* 3. *p.* 2. *c.* 4. *n.* 4. Si vero crimen non est Communitati damnosum, sed tantum ipsi delinquenti, tunc servandus est ordo correctionis traditus in Evangelio *Matth.* 18. 15. ubi legitur; *Si autem peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum; Si autem te non audierit, adhibe tecum unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum: Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ.* Notandum II. Quod si post secretam correctionem frater non emendatur, tunc crimen, antequam aliis manifestetur, denunciandum est Prælato tanquam Patri, ut paterne corrigat. Ita *S. Th. d. q.* 33. *a.* 8. *ad* 4. *cum S. Aug. in Epist.* 109. *ad Mon.* cujus verba affert *Laym. l. c. n.* 6. Ratio, quia Superior, ut spiritualis Pater, magis idoneus est ad juvandum fratrem, quam alii; Nec decet in Congregatione, ut alii crimen sciant prius quam Prælatus, qui salubrius medelam afferre potest.

243 Sed quæritur I. An liceat deferre Prælato ut Patri crimen occultum, Communitati non perniciosum, secreta correctione omissa? Tres adsunt sententiæ. *Prima* generatim affirmat cum *Angel. v. Denunciatio, n.* 10. *& Gabr. Rosel. Turrian. apud Laym. l.* 3. *de Just. tr.* 3. *c.* 5. qui dicunt hoc saltem in Religionibus permissum esse ob bonum observantiæ commune. *Secunda* sententia huic omnino opposita cum *Adrian. Cordub. Sot. &c. apud Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 18. *n.* 46. tenet necessario præmittendam esse correctionem secretam. *Tertia* longe communior, & longe probabilior sententia docet, bene posse denunciari crimen occultum Prælato prudenti tanquam Patri, nulla præmissa correctione, si spectetur sic melius emendatio fratris obtineri. Ratio patet, quia finis hujus Præcepti fraternæ correctionis, ut dicunt *S. Th. & alii ut infra*, alius non est quam charitas erga fratrem; Sed hic finis charitatis duplex est, alter principalis; alter minus principalis; Finis principalis est; ut frater emendetur, & ideo præcipitur correctio: Finis minus principalis est, ut servetur quantum fieri potest fama fratris, & ideo præscribitur ordo secretæ correctionis præmittendæ; Quare, cum creditur magis expedire ad finem principalem, scilicet ad emendationem fratris, ut correctio fiat immediate a Prælato, cessare debet finis minus principalis, & ideo recte omittendus ordo secretæ correctionis. Ita *S. Th. Quodlib. XI. art.* 13. ubi S. Doctor distinguit Inquisitionem, Accusationem, & denunciationem, in qua dicit observandum esse finem ejus, nempe ut frater emendetur: *Utrum autem* (addit) *statim, cum quis scit fratrem suum peccasse, debeat denunciare Prælato, dico quod in his distinguendum est de conditionibus Subditi, & Prælati; Nam, si ego scio, quod frater per me corrigetur, tunc non debeo hoc denunciare Prælato; Si autem videtur quod hoc melius fiat per Prælatum, & Prælatus nihilominus sit pius, discretus, & spiritualis, non habens rancorem seu odium adversus illum Subditum, tunc licite potest hoc denunciare sibi: Et tunc non dicis Ecclesiæ, quia non ei sicut Prælato, sed sicut personæ proficienti ad correctionem proximi & emendam.* Et paulo post subjungit: *Ideo tenendum est hoc pro regula, quod in omnibus istis semper servanda est Charitas, & quod melius & magis expedire videtur. Et si hoc intendat, scil. emendam proximi, servet quantum potest bonum charitatis, tunc denunciando non peccat.* Idem docet *S. Bonav.* in illud S. Lucæ: *Si peccaverit &c. c.* 17. & ita dicunt *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 18. *n.* 46. *cum S. Antonin. Gers. Abulens. Salmer., Sa, Sylv. Tabien. Ricc. Ang. Waldens. Armill. Graff. Arag. Manuel. Philarch. Ricc. &c. ac Laym. l.* 3. *tr.* 3. *p.* 2. *c.* 4. *n.* 5. *cum Sot. Henr. Pal. Nav.*

Quær. II. An, si Reus sit emendatus, possit crimen Prælato denunciari? Affirmant *Angelus v. Denunciatio d. num.* 10. *Gabr. Ricc. Turrecr. apud Laym. d. n.* 5. quia dicunt semper præstare, ut Prælatus sciat vitia subditorum. Sed negandum cum *S. Thom. Quodlib. XI. art.* 13. *Laym. cit. c.* 4. *Sanch. cit. c.* 18. *n.* 49. *& aliis.* Secus vero dicendum (ait *Sanch. ib.*) si dubium sit, an frater sit plene emendatus, vel an frater sit in probabili periculo relabendi, aut an plene cessarit periculum relapsus: quia tunc bene potest crimen Prælato ut Patri deferri, cum prius consulendum sit profectui fratris, & bono Religionis, quam modico detrimento famæ illius. 244

Quæritur III. Quid, si dubium sit, an correctio melius fiat per Prælatum, vel an Prælatus prudenter procedat? Respondet *Sanch. cit. c.* 18. *n.* 47. quod, nisi crimen vertat in damnum commune, vel alterius privati, præmitti debet secreta correctio. Sed hic advertendum I. Quod in dubio, nisi constet de imprudentia, in Religionibus bene institutis (ut notat *Laym. cit. c.* 4. *n.* 5. *v. Fateor tamen*) Prælati præsumuntur prudentes. Advertendum II. id quod notat *ib. idem Laym.* nempe quod in talibus Ordinibus crimina occulta Fratrum, si nondum emendata sint, vel relapsus timeatur frequentius sine secreta monitione deferri possunt ad Prælatum tanquam Patrem: tum quia Prælati sunt viri pii & prudentes, qui admonitione magis prodesse possunt; tum quia ipsi magis idonei sunt ad crimen emendandum, & ad occasiones relapsus amovendas: Nam, ut recte dicunt *Suar. de Charit. disp.* 8. *sect.* 6. *n.* 12. *& Sanch. l.* 6. *c.* 16. *n.* 50. vel peccatum Religiosi est leve, & tunc, cum infamatio levis sit, major plerumque utilitas ex denunciatione proveniet, quam damnum fratris erit: præterquam quod hujusmodi consuetudo denunciandi Prælato levia delicta, ut ait *Suarez*, est quasi necessaria ad Religionis statum conservandum: vel crimen fratris est grave, & tunc aut frater peccavit ex fragilitate, & melius occurret Superior, occasiones auferendo, quod alius nequit præstare; aut ex malitia, & tunc rarissime ex monitione fratris speratur emenda, ut dicit *Sanch. ibid. cum Cajet.* qui asserit rectius dubitandum, quod reus ex correctione secreta potius fingat se emendatum, quam emendetur. Addunt recte *Suar. & Sanch.* vix fieri posse, quod crimina Religiosorum non redundent in maximum Religionis damnum, tum ob scandalum fratrum, tum ob Religionis infamiam. Hinc dicit *Suarez*, omnia crimina gravia bene denunciari posse Prælato, tanquam communitati per- 245

ni-

-niciosa, imo sæpe obligationem esse denunciandi, præsertim si Prælatus interroget; Saltem, inquit *Sanchez;* valde expedire, quod Prælatus sciat vitia fratrum, ut melius amoveantur lapsum pericula. Addo & ego, quod maximum inconveniens facile eveniret, si Prælatis crimina denuntiari non possent ante secretam monitionem; Nam, si ex illa delinquens non emendetur (quod ut plurimum timendum est, uti supra notavimus cum *Sanch.*), aut crimen deferes ad Prælatum, & tunc reus, facile suspicans tuam denunciationem, sæpe odium adversus te conservabit; aut tu ob hujusmodi timorem omittes denunciare, & sic crimen non emendabitur, scandala augebuntur, & sic denique bonum Communitatis corruet. Quare ex his omnibus recte concludit *Laym. loc. cit. n.* 5. *in fin.* rarum esse in Congregatione Religiosorum, ut subditi sint æque idonei, quam Prælati ad corripiendum: Et ideo in *cap. Qualiter, & quando* 25. *De Accus.* relato ordine servando in Inquisitione, Accusatione, & Denunciatione, sic concluditur: *Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum.*

Quæritur IV. An liceat renunciare juri fraternæ correctionis, ita ut possit deferri crimen ad Superiorem, nulla præmissa correctione? Tres adsunt sententiæ: *Prima* communior sententia affirmat, & hanc docent *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 18. *n.* 43. *Tournely tom.* 3. *p.* 324. *n.* 5. *Palaus tr.* 6. *Dub.* 9. *n.* 4. *Suar. D.* 8. *sect.* 6. *n.* 12. Item *Valent. Hurt. Diana* & alii plures *apud Salm. t.* 21. *c.* 7. *n.* 87. Ratio, quia ob honestum finem quisque potest juri suo denuntiare, & ideo plurimi Sancti viri suæ famæ cesserunt. Confirmatur ex *D. Th.* 2. 2. *q.* 33. *art.* 1. *ad* 1. qui ait: *In arbitrio uniuscujusque est pati detrimentum suæ famæ, nisi hoc vergat in damnum aliorum.* *Secunda* autem sententia absolute negat, eamque tenent *Philiarch. de Offic. Sac. tom.* 1. *p.* 2. *l.* 4. *c.* 14. item *Rodriq. Lorca, Lopez etc. apud Salm. n.* 83. Ratio, quia nemo potest prodigere jus quod habet ad suam famam. *Tertia* vero sententia, quam tenent *Salm. n.* 88. *cum Arauso, et Prado*, censet, quod licet unusquisque possit ob honestum finem rěnuntiare ordini correctionis, ab alio tamen nequit talis ordo prætermitti, nisi prudenter credatur efficacius per Prælatum correptio fieri; Sed huic sententiæ recte contradicit *Concina t.* 2. *p.* 139. *n.* 23. Si enim potest quisque isti juri cedere, bene poterit alter sua cessione uti. His tamen non obstantibus prima sententia omnino ut vera tenenda mihi videtur; Ratio, quæ mihi sufficit, est, quia in Societate JESU adest constitutio hujusmodi renunciationis, & ipsa fuit approbata a Paulo III. & Julio III. (ut testatur *Palaus l. c.*) qui approbarunt, & confirmarunt Institutum, & omnes Constitutiones præfatæ Societatis, & præcipue eas quæ contradictiones patiebantur; Imo Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino*, addidit excommunicationem contra tales Constitutiones impugnantes. Unde insipienter puto locutum fuisse *Philiarchum*, qui notam impietatis inurit huic Constitutioni renunciationis Societatis JESU, cum Ecclesia non possit errare in approbatione Religionum, & suarum Regularum, ut docent *Bellarm. Valent. etc. ap. Viva in Quæst. Prodoma ad Propos. damn. n.* 12. Earum enim approbatio spectat ad materiam morum, in qua saltem impium, & temerarium est dicere Pontificem posse errare, juxta nostram Dissertationem adductam *l.* 1. *n.* 110. Advertit tamen *Palaus n.* 8. quod talis renunciatio non dat potestatem manifestandi delictum alterius, nisi in casu dubio de emendatione, idest (ut explicat *punct.* 12. *n.* 4.) si dubitetur, an delinquens fuerit emendatus, vel an sit relapsurus; quia e converso, si constet de emendatione, & nullum sit periculum relabendi, recte probabilius censet non posse crimen deferri ad Superiorem, dum ex Declaratione in Congreg. 7. ipsiusmet Societatis dicitur revelatio facienda esse *tantum iis, qui remedium adhibere poterunt;* Ergo, cessante necessitate remedii, non poterit crimen manifestari. Præterea advertit idem *Palaus q.* 9. *n.* 7. *cum Suar. et Sanch.*, quod prædicta cessio fit, ut crimen reveletur Prælato tanquam Patri, non vero tanquam Judici.

Hæc quoad Denunciationem Evangelicam; Quoad autem Denunciationem Judicialem pertinet, hæc ad triplicem finem fit. 1. Ob publicam criminis punitionem. 2. Ut damnum læso resarciatur. 3. Ut quis tanquam indignus officio privetur, aut ne indignus eligatur, aut ad Ordines promoveatur, aut ne matrimonium contrahat. Et de hac Denunciatione juridica præcipue hic tractandum. 246

Et notandum I. quod fraterna monitio non est necessario semper præmittenda ad denunciationem Judicialem, juxta dicta mox supra *num.* 239. Notandum II. quod Denunciatio Evangelica transire potest in Judicialem ex communi sententia, quando post Evangelicam Reus non corrigitur, *Azor. Abb.* cum *Salm. n.* 54. Notandum III. quod si Prælatus aut per Denunciationem Evangelicam, aut per se, aut per indicia sufficientia noverit subditi delictum, primo poterit clam eum monere, pœnitentiam secretam ei injungendo, & etiam illum ab Officio, & a Conventu amovendo; modo ex hoc nulla ei obveniat infamia. Deinde poterit ad alia remedia devenire; sed, licet ista nec etiam profuerint, & crimen vertat in damnum solius Rei, tunc non poterit judicialiter procedere, nisi crimen probari possit saltem per duos testes. Vide *Salm. c.* 2. *ex n.* 55. Notandum IV. quod, qui fraternam fecerit Denunciationem, potest inde ut testis adhiberi post Denunciationem judicialiter factam, ut tenent *Salm. n.* 55. cum *Sot. etc.* Quia alius est processus Denunciationis fraternæ, alius Denunciationis judicialis.

Sed quæritur I. Utrum, si crimen sit occultum, 247
nec laboret infamia, & fraternaliter denunciatus non corrigatur, possit Prælatus cogere Denunciatores Evangelicos, ut faciant Denunciationem judicialem, & inde juxta illam Reum pœnis juris punire? Affirmat *prima* sententia cum *Sylv. Cordub.* &c. apud *Salm. c.* 6. *n.* 61. quotiescumque crimen saltem per duos testes posset probari; & huic sententiæ consentiunt *Sanch. Cons. l.* 6. *c.* 2. *d.* 11. *n.* 332. *& Nav. Sot.* apud *Salm. c.* 2. *n.* 62. casu, quo adsit spes, quod delinquens ob pœnas emendabitur, secus autem isti dicunt, si talis spes non effulgeat, tunc enim vix permittunt posse Reum clam excommunicari. Probabilius tamen contradicit omnino *secunda* sententia cum *Suar. Pal. Led. Bann. & Salm. n.* 61. & 62. semper ac ex crimine nullum immineat damnum Communitati, aut particularibus. Ratio, quia tunc delinquens adhuc possidet famam; nec pu-

punitio est necessaria ad bonum commune, quando crimen non est publicum.

Sed hic notandum 1. cum *Salm. n.* 68. *Palao*, *Torres*, *& aliis*, quod in tali casu poterit quidem Prælatus aliquibus viris prudentibus crimen manifestare, si hoc judicet necessarium ad remedium subito adhibendum. Notandum 2. quod Prælatus inferior, si ipse possit per se subditum corrigere, peccabit, si crimen Superiori manifestabit. Ita *Salm. cum Palm. n.* 21.

Quær. II. utrum, si per publicum edictum, seu
248 monitorium præcipiatur omnibus aliqua delicta denunciare, teneamur? *Resp.* quando crimina sunt notoria, proculdubio quilibet ea denuntiare tenetur; Secus vero, si sint occulta, etiamsi probari possint per duos testes; nisi crimina vergant in damnum Communitatis, aut tertii; Cum hac tamen differentia, quod in criminibus in damnum tertii, tenemur fraternam monitionem præmittere, & correctione obtenta, denunciatio judicialis est omittenda; si autem Reus non corrigatur, tunc judicialiter tenemur eum denunciare; dummodo possimus sine gravi nostro incommodo, ut *Salm. c.* 2. *n.* 82. In criminalibus autem in damnum commune, nulla prævia monitione, & etiam cum gravi nostro damno, Denunciationem judicialem proferre tenemur. Quamvis etiam in his *S. Th.* 2. 2. *q.* 33. *a.* 2. sic doceat: *Nisi forte aliquis firmiter existimaret, quod statim per secretam monitionem possit mala impedire.* Sed hoc raro accidit. Hæc fere communiter a DD. docentur: Vide *Salm. c.* 2. *ex n.* 74.

Notandum hic autem I. quod, qui delictum sub secreti sigillo noverit, ut remedium, aut consilium delinquenti præberet, nunquam tenetur illud denunciare, quia jus positivum non potest juri naturæ derogare. Ita *S. Th.* 2. 2. *qu.* 70. *art.* 1. *ad* 2. *Sanch. c.* 2. *d.* 20. *& Salm. c.* 2. *n.* 83. cum *Nav.* &c. contra *Sotum*.

Notandum II. quod, si quis rem aliquam accepit in compensationem sui certi crediti, non tenetur manifestare, quia edictum imponens Denunciationem intelligit loqui tantum de rebus injuste acceptis. Ita *Sanch. c.* 24. *& Salm. n.* 83. cum *Sylv.* idem dicunt *Sanch. d. dub.* 24. *n.* 3. *& Salm. n.* 85. cum *Nav.* de debitore rei furtivæ, qui ob inopiam a restitutione excusetur.

Notandum III. quod nemo, ut supra dictum est, tenetur denunciare cum gravi suo incommodo, nisi crimen redundet in damnum commune Reipublicæ, aut Religionis, ut crimen læsæ Majestatis, hæresis &c.
249 Sed hinc quær. III. An sit obligatio denunciandi hæreticos cum periculo gravis damni? Distinguendum, si denunciandi sunt tantum suspecti de hæresi, ut sint sortilegi, blasphemi, Confessarii sollicitantes, abutentes Sacramentis, commune est non esse tunc obligationem. Ita *Salm. de Primo Præc. Dec. c.* 4. *n.* 89. *Potestà de Denunc. n.* 267. Nisi (dicunt *Salm. n.* 91.) adesset damnum commune, nempe, si Sacerdos magnæ auctoritatis frequenter pœnitentes sollicitaret, &c. Si vero denunciandi sint hæretici formales, etiam excusare periculum gravis damni, nisi illi dogmatizent, tenent *Mazzotta tom.* 1. *p.* 278. *Less. Nav. Fill.* &c. apud *Salm. c.* 3. *n.* 108. Sed verius oppositum est tenendum cum *Potestà d.* 167. *& Salm. n.* 109. cum *Suar. &c. Farinac.* Ratio, quia hæresis formalis de se serpit ut cancer, & ideo semper in damnum commune vergit.

Quær. IV. An teneamur denunciare conjunctos, 250
quos hæreticos formales noverimus? Fratres sine ullo dubio tenemur denunciare; Filios vero a denunciandis Parentibus excusant *Abul. & Simanca* apud *Salm. de Primo Præc. c.* 3. *n.* 105. Sicut ibidem *Bonac. Fill. Barb.* &c. excusant etiam uxores a denunciando viros suos. Sed dicendum omnes ad denunciationem teneri, ex eadem ratione, ut supra; quia hæresis est pestis ita noxia, quod difficile habet remedium, & facile in damnum vergit commune. Ita *Ronc. p.* 169. *q.* 1. *R.* 3. *Bon. de Oblig. denunt. t.* 2. *d.* 6. *p.* 2. *n.* 3. cum *Farin. Azor. Salm. De* 1. *Pr. c.* 4. *n.* 106. cum *Caj. Pal. Sanch. Dian. &c. cum communi*, ut testatur *Potestas n.* 308. *& Viva super Prop.* 5. *Alex. VII. n.* 13.

Hoc tamen dicitur, quoad hæreticos formales. Si vero denunciandi sint tantum suspecti de hæresi, *Salm. de Primo Pr. c.* 4. *n.* 83. pariter obligant etiam filios ad Parentes denunciandos; Sed nimis rigorose, satis enim probabiliter tunc a denunciatione excusantur, non solum filii, sed etiam conjuncti usque ad 4. gradum, ut tenent *Diana, Bordon. Lez. Hameb. & alii* apud *Potestà n.* 221. Ratio, quia denunciare conjunctum, idem est ac grave damnum sive incommodum subire; quod rationabiliter excusat (quando periculum abest damni communis) ut diximus mox *n.* 249. & dicunt ipsi *Salm. de Offic. c.* 2. *n.* 82.

Quær. V. Quænam sint crimina denuncianda tanquam de hæresi suspecta? Sunt I. Nuptiæ contractæ, vivente conjuge, ut *Salm. de* 1. *Pr. c.* 4. *n.* 6. *cum communi*. II. Nuptiæ Clerici in Sacris constituti, vel Religiosi professi; etiam communiter *Salm. n.* 7. III. Si quis sine Sacerdotio Missam celebrat, aut aliud Sacramentum conficit: ita ex Constitutionibus Pontificiis; vide *Salm. n.* 8. qui extendunt ad Sacerdotem celebrantem pluries in die, vel non jejunum, sine justa causa. IV. Alii pariter censent suspectum esse de hæresi Confessarium sigillum violantem, ut *Viva, de Leone, & Quintan.* At hoc negant probabiliter *Salm. n.* 9. cum *Lugo Bonac. Molin. & communiori*, nisi ille errorem teneat non adesse hanc obligationem sigilli, vel istud non ita rigorose obstringere. V. Extendunt etiam *Salm. n.* 10. *et* 11. cum *pluribus* ad crimen sodomiæ, & bestialitatis, sed ipsi loquuntur pro Regnis Hispaniarum; Hoc tamen non viget in nostris partibus. Hic tamen obiter advertendum, quod Clerici, & Regulares sodomitæ ex Constit. S. Pii V. privantur omni Officio, & Beneficio; modo I. Crimen sit consummatum. II. Adsit hujus criminis exercitium: ideo non sufficit, si patratum sit bis, vel ter, *Salm.* cum *Bonac. ibid.* III. Adsit insuper sententia Judicis; nam, licet Bulla dicat: *Præsentis Canonis auctoritate privamus.* Attamen sic videtur recepta, ut dicunt *Bonac. Sanch. Henr.* &c. apud *Salm. l. c.*

Quæritur hinc VI. An sint denunciandi blasphe- 252
mi? Distinguendum: Qui proferunt blasphemiam hæreticalem, certe denunciandi sunt. Sed hic advertit *Potestà n.* 219. quod prorumpens in blasphemiam hæreticalem, non advertendo ad significationem, non peccat graviter, ideoque nec denunciandus. Secus vero, si blasphemet advertens, quamvis ex ira: quia tunc jam fit saltem suspectus de levi. Ceterum pro-
ba-

babiliter *Bonac. l. c. part.* 1. §. 8. *n.* 5. *in fine*, *et Ronc. pag.* 170. *q.* 4. *Resp.* 3. *cum Navar. etc.* dicunt non esse denunciandos, quos constet per lapsum linguæ errorem protulisse, & huic videntur expresse adhærere *Salm. de* 1. *Præcept. c.* 3. *n.* 107. ubi ajunt ad obligationem denunciationis requiri pertinaciam hominis denunciandi. Imo *Sanch. Trull. etc. contra Salm. ibid. n.* 129. universe excusant ab obligatione denunciandi blasphemos hæreticales, semper ac ipsi per correctionem resipiscant.

Quoad autem simplices blasphemos, advertendum, quod olim duæ aderant obligationes: una increpandi, & hæc abiit in desuetudinem ejusque in loco successit obligatio correctionis, si fructus speratur, ut docet *Sanch. lib.* 2. *c.* 32. *n.* 46. *Palaus*, *Bonac. etc.* Altera denunciandi Judici Ecclesiastico, vel seculari, & hæc etiam per desuetudinem non videtur amplius obligare, ut dicit *Viva de* 2. *Præcept. qu.* 6. *art.* 2. *in fine cum Tamb. et Mazz.* Vide *dicta l.* 3. *n.* 123.

Rogabis autem, infra quantum temporis blasphemi hæreticales denunciandi sint? Loquendo generice de criminibus suspectis de hæresi, juxta Edictum Inquisitionis Generalis Romanæ, tempus assignatum ad denunciationes est mensis a die scientiæ legis, & cessantis impedimenti, ut asserunt *Felix Potestà de Denunc. n.* 259. *pag. mihi* 535. *Mazzotta* t. 1. *pag.* 276. *qu.* 5. & Auctor libri (*Istruz. per li Novelli Confess. tom.* 2. *c.* 14. *n.* 284.) Loquendo vero præcipue de tempore requisito ad denunciandos blasphemos hæreticales, dicunt *Sporer de* 1. *Præcept. Decal. c.* 10. *n.* 12. ex Decreto Alexand. VII. *de Suspectis de Hær. et Salm. eod. titul. cap.* 3. *n.* 129. (sed forte hi loquuntur juxta edictum Hispaniarum) esse denunciandos infra sex dies; ita etiam *Viva de* 1. *Præc. qu.* 6. *art.* 2. *n.* 11. qui idem ait de denuntiatione Confessarii sollicitantis; sed Auctor præfatus (*Istruz. ut supra*) pro hac denunciatione assignat mensem: Vide *n.* 162. *et* 163.

253 Quær. VII. An superstitiosi sint denunciandi? Affirmant DD. generaliter loquendo, si superstitio fiat cum conscientia peccati, & suspicionem fundet de hæresi. Et hoc accidere dicunt. 1. Quando intercedit pactum expressum cum Dæmone. 2. Quando miscentur in ea res sacræ, ut Chrisma, Oleum Sanctum, Hostia sacrata. 3. Si Dæmon adoretur, vel ei porrigantur preces nefariæ, vel aliqui Psalmi, qui in ejus honorem proferri videntur, ut Psalm. 108. *Deus laudem meam ne tacueris etc.* 4. Quando Dæmon rogatur de his; quæ naturaliter nequit ipse scire. 5. Quando ex superstitione provenit effectus. 6. Quando quis ex professo alios instrueret. 7. Quando intervenit expressa Dæmonis invocatio (etsi, hac tantum intercedente, excusant alii ab obligatione denunciandi). Ita *Suar. Azorius*, *Pegna*, *et Simancas*, *vide Salm. de* 1. *Præcept. l. c.*

Dixi *generaliter loquendo*, quia in hoc Regno denunciantur tantum superstitiones, in quibus intervenit abusus Hostiæ Consecratæ, vel Olei Sancti; non vero aliæ. Et hæc est praxis hodierna; Horum enim criminum, quæ ad Mixtum Forum pertinent, præsens Rex noster Carolus VI. sibi animadversionem abdicavit, quando sortilegus est secularis, secus sit est Ecclesiasticus.

254 Quæritur VII. An sint denunciandi, qui denunciare tenentur, & omittunt? Si agatur de denunciando hæretico tantum suspecto, probabilius negatur cum *Carena*, *et Lupo*, *et Potestà n.* 284. Ratio, quia non oritur suspicio ex suspicione. Si vero de denunciando hæretico formali, dicit *Potestà n.* 286. denunciandos esse eos qui ex Officio tenentur denunciare, & negligunt; Et idem dicit de teste crimen falso negante, vel de dissuadente denunciationem debitam; quia isti vere censentur de hæresi suspecti, nisi omissio fiat ex causa amicitiæ, consanguinitatis, &c. Ita *Potestà cum communi*. Alios vero non denunciantes, licet etiam ipsi fiant de hæresi suspecti, si nullam habeant causam occultandi, ut dicunt *Salm. de* 1. *Præcept. c.* 3. *n.* 116. tenent tamen *Lupus*, *et Bordun. apud Potestà* non esse denunciandos, ne detur processus in infinitum.

Notandum autem super hac materia I. Neminem teneri denunciare seipsum, nec socios sui criminis, cum hoc esset idem ac seipsum denunciare. Verum, si quis de crimine legitime a Judice interrogetur, tenetur tam se, quam socios manifestare; *n.* 104. *Cajet. Suar. Trull. etc.*

Notandum II. Certum esse, quod non tantum Superiores Regulares, quibus directe imponitur onus denunciandi ex Decreto Alexand. VII. edito anno 1660. sed omnes Fideles tenentur ad denunciandum criminosos de hæresi, etiam leviter suspectos, ut loquitur Decretum; Dum in fine ejus statuit Pontifex: *Decretum hoc omnes ubique existentes arctare, et afficere*; Et ita cum communi sentiunt *Salm. c.* 4. *n.* 104. Sed bene hic advertunt 1. minime esse denunciandum illum, de quo habeatur suspicio ex levibus indiciis, v. gr. si audias crimen alicujus a testibus parum fide dignis. Ita *Navar. Sayr. Cordub. cum Salm. c.* 3. *n.* 117. Advertunt 2. quod, ut sit obligatio ad aliquem denunciandum, requiritur, ut ille sit hæreticus proprius, & pertinax, non vero si nimirum per ignorantiam, metum, incuriam, lapsum linguæ Fidei protulerit injuriam, de qua, si secreto corrigitur, sine dubio censeatur abjuraturus. Ita *Salm. l. c. cum aliis*. Hinc inferunt *Bonac. et Farinac. apud Salm. ibid. ac Potestà n.* 258. minime esse denunciandum hominem simplicem & pium, seu Concionatorem aliquam propositionem hæreticalem ex incuria proferentem; præsumitur enim non ex animo locutus esse.

Notandum III. Juxta jus commune ex *Extravag. Excommunicamus*, eos, qui advertenter negligunt hæreticos denunciare, incurrere excommunicationem ferendam: etsi juxta edictum Hispaniarum, ibi incurratur excommunicatio ipso facto, & reservata. Utrum autem in aliis Regionibus hæc excommunicatio sit reservata? Affirmant *Salm. c.* 4. *n.* 70. *et Potestà n.* 641. qui affert Decretum S. C. Sed negant *Lupus apud Potestà et Bonac. l. c.* Vide *t.* 2. *Dub.* 6.

DUBIUM VI.

De Testibus.

255 *Quomodo debeant esse, et testificari Testes ad probandum?*

256 *Qui rejiciuntur?* 1. *Servi.* 2. *Mulieres.* 3. *Minores.* 4. *Inimici.* 5. *Conjuncti. et Domestici.*

ci. 6. *Infames*. 7. *Perjuri*, 8. *Socii criminis* 9. *Personae inopes et viles*.
257 *In quibus casibus sufficit dictum unius Testis?* 258. *Quid si unus Testis deponat de una propositione heretica, et alius de altera?*
259 *An semper sufficiant duo testes ad probandum?*
260 *Quales debent esse testes, ut plene probent?*
261 *An Laici repellantur a testificando contra Clericos? Quid e converso?*
262 *An testes inepti, ut supra, faciant indicium?* 263. *An Religiosi probent in causa sui Monasterii?*
264 *An, et quando quis testari teneatur?*
265 *An testis teneatur fateri veritatem Judici non legitime interroganti?*
266 *Quando Judex legitime interroget?*
267 *An Testis teneatur manifestare crimen, si Accusator unicum testem afferat?*
268 *Non teneris manifestare Judici etiam legitime interroganti. I. Si scias rem ex Confessione. II. sub secreto. III. Si tibi immineat damnum. IV. Si accepisti a parum fide dignis. V. Si rem accepisti per injuriam. VI. VI. Si alter probabiliter non peccarit*.
269 *Ad quid teneatur falsus testatus?*
270 *Quando peccent testes? Dub. 2. An peccent contra justitiam, si se abscondant, ne citentur? Dub. 2. An si fugiant post citationem? Dub. 3. An si interrogati veritatem occultent?*
271 *Quomodo facienda est depositio testium?*

255 „ Suppono, ad legitimam, & plenam in judicio „ probationem requiri duos testes, eosque debere, „ 1. Externo senso percepisse id, de quo testantur: „ 2. De eodem facto, & crimine, cum iisdem circumstantiis, deponere; alioqui erunt testes tantum singulares, ut vocant, qui non faciunt plenam probationem, 3. Esse omni exceptione majores, in quibus scilicet nulla desideretur conditio, qoominus testari possint, juxta vulgarem:

Conditio, sexus, aetas, discretio, fama,
Et fortuna, fides, in testibus illa requires.

256 „ Hinc a testando rejiciuntur. 1. Servi. 2. Mulieres. * (*Intellige tamen hoc de jure Canonico, ex c. 33. q. 5. Non vero de jure Civili, tam in causis civilibus, quam criminalibus, ut Gomez, Sanch. Trull. apud Salm. de Offic. c. 3. n. 6. Verum ad reum damnandum nec plures etiam mulieres sufficiunt. Vide Sal. n. 7.*) * 3. Minores 20. annis in criminalibus; in civilibus autem impuberes. * (*Isti tamen, etsi ad probandum non sufficiant, nisi in crimine laesae Majestatis, fundant tamen indicium etiam ad torturam. Salm. c. 3. n. 8. et 9.*) * 4. Inimici * (*Licet sint reconciliati, sed de recenti; secus, si ex longo tempore). Et hoc etiam in delictis laesae Majestatis: Et etiamsi inimicitia non fuerit gravis, ut dicunt Salmant. dict. c. 3. n. 12. cum communi.*) * 5. Sanguine juncti (*Usque ad 4. gradum, ut Salm. ibid. n. 21. nisi sit crimen haeresis. Vide alia circa hoc punctum apud Salm. ex dict. n. 21.*) * & domestici * (*Ut famuli, coloni*) *; exceptis quibusdam casibus apud *Less. l. 24. c. 3. n. 38. 6.* Infames * (*Sive de jure, idest sententia, sive de facto. Quinam autem dicantur infames? Vide cap. Infames 6. q. 1. et Salm. c. 3. n. 10. et 11.*) * 7. Perjuri. 8. Socii criminis. * (*Excipe si crimen sit haeresis, vel maleficii, vel tale, quod non possit sine socio patrari. Salm. cum aliis c. 3. n. 15. et 16. An autem duo socii criminis faciant saltem semiplenam probationem contra tertium socium? Affirmat Less. c. 29. dub. 17. Sed plures alii negant apud Salm. de Offic. c. 6. n. 2. in fine*) * 9. Personae inopes, & viles. * (*Nisi sint probatae vitae. Vide Salmant. c. 3. n. 17.*) * 10. Deliri, & semifatui, ex quibus tamen ii, qui solo jure positivo ad testandum sunt inhabiles, possunt admitti in criminibus exceptis.

Notandum, quod unicus testis sufficit ad probandum in aliquibus casibus; etenim I. Testimonium unius sat est ad impediendum matrimonium illegitimum, ex *cap. Praeterea* 2. *De Sponsal.* Debet hic tamen jurare se impedimentum certo scire: & non sufficit, si testis sit de solo auditu, nisi impedimentum sit consanguinitatis, & adsit alius testis de certa scientia, licet hic deponat sine juramento. Ita *Sanch. Cons. l. 6. c. 5. dist. 10. n. 1. et Salm. Tract. 9. de Matrim. c. 8. n. 102.* Sola tamen fama sufficit ad impediendum Matrimonium. II. Testimonium solius Episcopi sufficit ad probandum in judicialibus attinentibus ad suum munus, si testetur in Scriptura suo sigillo obsignata; *Salmant. de Officio c. 2. n. 34.* cum *Bald. Mascard.* &c. III. Ad delicta Religiosorum punienda sufficit testimonium unius, si delictum sit tale, ut aliter probari non possit? Et ita Religiosus sollicitans poenitentem, per illam tantum denunciatus potest puniri aliqua poena arbitraria; sed non ordinaria; *Sanch. cap. 5. dist. 12. n. 4. Salm. ibid. n. 35. cum aliis:* Et idem docent ibi *Val. et Sot.* pro culpis levibus. Ceterum in criminibus gravibus, quae gravem merentur punitionem, recte tenent, & absolute *Salm. n. 35.* cum *Peyr. et Pell.* contra *Sanch. et alios*, requiri omnino saltem duos testes, quia fama Religiosorum non debet minus aestimari, quam fama secularium. IV. Credendum est Officiali publico testificanti de aliquo crimine levi; secus de gravi; *Barbos. Farinac.* &c. cum *Salm. n. 36.* Et idem dicunt de perito in sua arte, v. gr. si Medicus testificetur mortem alicujos causatam fuisse a vulnere; *Salm. ib. cum aliis*. V. Unicus testis probat, quando agitur de laesione Minoris *Barb. Gabr. Salm. n. 37.* Sic etiam probat persona, cui standum dixit Testator in suo testamento. Unicus quoque testis probat Miraculum; *Salm. n. 37. cum aliis*. 257

Sed quaeritur hic, si unus testis deponat de ona propositione haeretica, & alius de altera, an isti plene probent aliquem esse haereticum? *Com. Barbos.* &c. affirmant probare illum esse haereticum in genere. Sed longe probabilius *Lessius l. 2. c. 30. n. 53. Rodr. Vill. etc.* cum *Salm. de Offic. c. 3. n. 58.* negant tales testes facere plenam probationem, licet faciant plusquam semiplenam. Ratio, quia, cum non probatur prius haeresis in specie, non potest probari haeresis in genere. Excipe tamen crimen sollicitationis in Confessione, quod per testes singulares comprobatur, concurrentibus tamen aliis indiciis, & praesumptionibus. 258

259

259 Exceptis autem supradictis casibus, ad probandum requiruntur, & sufficiunt duo testes in causam tam civili, quam criminali, ex *Deuteron.* 17. 6. *In ore duorum, vel trium testium peribit, qui interficietur.* Et ex *Joann.* 8. *Duorum hominum testimonium verum est.* Ratio, quia ad humanas actiones probandas sufficit certitudo moralis, & probabilis. Ita *S. Thom.* 2. 2. *qu.* 20, *art.* 2. *Less. Sot. et Salm. de Offic. c.* 3. *n.* 43. *communiter*. Ab hoc tamen excipiuntur aliqui casus, in quibus Jus positivum requirit majorem numerum testium, nempe ad probanda testamenta, ad damnandos Episcopos, vel Clericos; nam ad condemnandum Episcopum, requiruntur 12. testes, & ad condemnandum Sacerdotem, seu Clericum requiruntur saltem plusquam duo. Vide *Salm. c.* 3. *n.* 44. *et* 47.

260 Præterea testes, ut plene probent, requiritur I. Ut sint contestes, ita ut conveniant non solum in substantia actus, sed etiam in principalibus circumstantiis, idest persona, loco, tempore, modo; nisi circumstantiæ sint parvi momenti, puta, si unus dicat casum contigisse hora tertia, alius quarta: unus tempus fuisse nubilosum, alius serenum, & similes. Ita *S. Thom.* 2. 2. *quæst.* 70. *art.* 2. *ad* 2. *Salm. c.* 5. *n.* 47. *et* 48. Requiritur II. ut testes deponant cum juramento, alias non probant, ex *cap.* 51. *de Test. et cap. Tuis qu.* 39. *de Test.* Ubi ait *Panorm. Nec Episcopo quidem, ut testi credi in alterius præjudicium, nisi jurato.* Requir. III. Ut testes per se immediate rem pærceperint externe eo sensu, quo res percipitur, puta, ut ipsi viderint occidentem, audierint blasphemantem, &c. *l. Sola* 4. *C. de Test. et c.* 4. §. *Solum q.* 3. Vide *Salm. c.* 5. *n.* 48. *et* 49. cum *Sylv. Pan. Tab. et communi*. At in hoc notandum, quod nec etiam sufficiunt ad plene probandum testes, qui deponunt audivisse quidem per se, sed mediate, idest medio pariete, cortina, quin viderint etiam loquentem, ut *Salm.* cum *Farinac. et aliis n.* 50. *et* 51. Hoc autem currit in causa criminali, non autem civili; excepto Testamento, ubi requiritur, ut testes non solum audiant, sed etiam videant testatorem loquentem; ex *l. Si non speciali, C. de Testam. Salm. ibid.* Testes autem de auditu alieno, nempe qui crimen narrari audiverint ab uno, vel duobus testibus de visu, non solum non probant, sed nec etiam semiplenam probationem faciunt, ut *Salm. c.* 3. *n.* 55. cum *Miranda, Farinac. et communi Juristarum*. Quando vero adsint plures contestes pro Reo, & plures contra, standum est pro Reo, ut docet *S. Thom.* 2. 2. *qu.* 20. *art.* 2. *ad* 2. Etiamsi testes contrarii sint majores dignitate, ut *Salm. n.* 14. cum *Pan. Med. etc.*

261 Adde, quod Laici in criminalibus repelluntur a testificando contra Clericos, ex *c.* 2. *qu.* 12. In aliquo tamen casu possunt Episcopi uti laicis testibus probatæ vitæ ad probanda crimina suorum subditorum: E Converso Clerici, & Religiosi possunt testificari contra Laicos, etsi ad hoc non possint compelli a Judice seculari, ex *c. Quanquam* 14. *q.* 2. Ex præfato tamen textu clare deducitur, non posse Clericum testificari coram Judice seculari, sine licentia sui Superioris. An autem testimonium Clerici sine licentia Prælati valeat? Affirmandum probabilius cum *Sanch. Con. l.* 6. *c.* 5. *d.* 17. *n.* 2. *Trull. Azor. etc. ac Salm. c.* 5. *n.* 28. contra alios qui dicunt non valere testimonium Clerici, sed tunc tantum, cum is vi compulsus deponit. Clericis autem, & Religiosis non videtur esse vetitum testes esse in instrumentis, cum hoc nullibi interdicatur: Vide *Sanch. Dec. t.* 2. *l.* 6. *c.* 13. *n.* 106. *et Salm. ibid. n.* 29.

Notandum I. quod testes inepti (numerati ut su- 262
pra apud *Bus.*) si deponant, faciunt aliquod indicium, sed non plenum, nec sufficiens ad torturam: Immo servi, vel graviter inimici omnino repelluntur. Sed, si crimen commissum est noctu, vel in aliquo loco secreto, tunc facile admittuntur. Deinde, si testes sint inepti principaliter ob favorem partis, ut inimici, domestici, &c. si pars eos admittit, Judex non valet eos repellere. Vide *Salm. c.* 5. *n.* 31.

Notandum II. quod Religiosus in causa sui Mo- 263
nasterii bene potest testificari, ex *c. Statuimus De Test.* Et idem dicitur de Canonico in causa sui Capituli, de Clerico in causa suæ Ecclesiæ, & de Collegiali in causa sui Collegii, quotiescunque in causa ipsi nullum interesse habeant particulare. Advertendum tamen est, istorum testimonium non esse omnino integrum; & insuper non esse admittendum, quando alii testes haberi possint, *Salm. cum aliis c.* 3. *n.* 45.

„ Quæt. 1. An, & quando teneatur quis testari? 264
„ 2. Ad quid teneatur, qui non vult testari, aut
„ qui falsa est testatus?

„ Resp. 1. Non tenetur quis testari, nisi vel ex
„ charitate, cum ita necessarium est, ad avertendum grande malum proximi, aut Reip. vel ex præcepto, cum Judex, seu Superior habens potestatem, ita legitime præcipit. In quo ultimo casu, si fugias, aut occultes te, antequam ad testandum citeris, non peccabis contra justitiam; ideoque nec teneberis restituere, ut contra multos, docent *Valent.* & *Less.* Ratio est, quia tibi necdum est præceptum: Si quod autem jus nascatur parti ex tuo testimonio, id ex præcepto oritur. Imo, etsi sit communis sententia, ad restitutionem teneri eum, qui a judice citatus fugit, vel testimonium fraude declinavit, cum sit efficax, & moralis causa ut Judex sententiam ferat in alterius damnum: non tamen est improbabile, quod docent *Molin.* & *Less.* non teneri. Ratio est, quia citatio intimata non inducit obligationem justitiæ, sed tantum obedientiæ; proindeque non comparens contumax tantum est, & inobediens, non autem injustus. *Less. lib.* 2. *c.* 17. & 30. & *Vid. Bon. Laym. ll. cc.*

Hic notandum certum esse, quod Judici non le- 265
gitime interroganti testis non tenetur fateri veritatem: Tunc enim poterit licite respondere (etiam cum juramento) *crimen nescire*, ita ut teneatur illud ei manifestari. Ita *S. Thom.* 2. 2. *qu.* 66. *art.* 1, ubi ait, quod eo casu: *Non tenetur accusatus respondere, sed potest vel per appellationem, vel aliter licite subterfugere.* Et idem *communis DD.* dicit etiam de teste. Vide dicta *de Restrictione non pure mentali l.* 3. *n.* 152.

Sed quæritur I. Quandonam Judex legitime inter- 266
roget? Resp. quando adest semiplena probatio, puta, unus testis, de visu, vel auditu proprio, ut supra: vel si adest notorietas, aut infamia criminis, vel indicia evidentia, vel si accusator se offerat ad delictum pluribus testibus probandum (alias, etiam-

si plures testes adsint de aliquo crimine, nemo eorum tenetetur crimen revelare); Omnia hæc enim æquivalent semiplenæ probationi; qua interveniente, delictum non dicitur amplius secretum, ideo Judex tunc habet jus, ut testis veritatem manifestet. Ita communiter *Less. lib.* 2. *c.* 3. *dist.* 5. *&* 6. *Navar. & alii cum Salm. cap.* 3. *n.* 56. *&* 57. qui advertunt *n.* 62. cum *Sayro*, quod, ut testis teneatur tunc respondere, requiritur, ut infamia, vel semiplena probatio, vel indicia, ut supra, sint jam probata, & a Judice testi manifestentur; nisi constet Judicem esse probum, & asserat se legitime interrogare.

267 Quæritur hioc II. Utrum, quando non adest semiplena probatio, sive infamia, vel evidentia indicia criminis, ut dicimus, si Accusator unicum testem tantum afferat, teneatur hic testis veritatem manifestare? Affirmant *Salm. cap.* 3. *n.* 60. *&* 61. cum *Soto Valent. &c.* quia (dicunt) quandu adest Accusator conscius de crimine, & unicus testis, jam Reus censetur æquivalenter infamatus. Sed probabilius negant *Ronc. pag.* 418. *q.* 4. *R.* 2. *cum Less. Pasqr.* item *Sylvest. Navar. & Bann. apud Salm. n.* 59. juxta supra posita. Et idem clare videtur docere *S. T.* 2. 2. *q.* 70. *art.* 1. ubi dicit tunc legitime testem interrogari, *quando vel de manifestis, vel de bis, de quibus infamia præcessit, interrogatur*. Ergo non legitime interrogat Judex, quando non præcessit vel notorietas (hoc enim significat To *ae Manifestis*), vel infamia, aut alia semiplena probatio, ut supra.

268 „ Resp. 2. Etiam legitime, & juridice interrogatus non teneris testari sequentibus casibus: I. Si scias rem ex Confessione. II. Si accepistis sub secreto naturali. * (*Etiam sub secreto tantum commisso, ut S. Th.* 2. 2. *qu.* 20. *art.* 1. *et communis cum Sylv. et Salm. ibidem ex n.* 65. *contra Sotum; Quia præceptum naturale præferendum est præcepto Judicis;* Vide *dicta lib.* 4. *n.* 49. *Intellige tamen, nisi immineat damnum commune, vel nisi aliunde scias; tunc enim teneris ad manifestandum, ut communiter DD. cum Salm. n.* 20.) *, ut Consiliarius, Advocatus, Medicus, &c. modo tamen non sit necessarium ad magnum Reipublicæ, vel proximi malum avertendum * (*Ut S. Thom. loc. cit. et Salm. n.* 68. *cum communi*) *, tunc enim licet tale secretum detegere, etiamsi jurasses te nulli dicturum: quia tale juramentum non obligat, cum jure naturæ tenearis ad contrarium. Vide *Laym. cap.* 4. *n.* 9. III. Si ex testimonio, tibi, vel tuis immineat notabile damnum: nisi tamen damnum publicum; vel privatum alienum prævaleat, ut notat *Card. de Lugo de just. disp.* 30. *n.* 10. Unde communiter non teneris testari contra consanguineum. IV. Si a viris non sat fide dignis accepisti; tunc enim potes te habere, ac si nihil scires. * (*Imo Sanch. Dec. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. *et Navarr. Sot. Arag. et alii cum Salm. c.* 3. *n.* 69. *dicunt testes de auditu alieno non teneri ad manifestandum, quando Judex nihil aliud ab eis exigit, nisi ut dicant id quod sciunt; quia, ajunt, scire proprie non est credere, sed veritatem perceptam visu, vel alio sensu in mente retinere: quæcunque autem alia notitia pertinet ad judicium, non ad scientiam*) *. V. Si factum intellexisti per injuriam, verbi gratia aperiendo literas, cogendo alium ad revelationem, &c. *Laym. lib.* 3. *tract.* 6. *cap.* 4. *n.* 5. *Mol. d.* 3. *n.* 5. VI. Si alter probabiliter in facto non peccaverit, vel propter ignorantiam, vel quia rem aliquam accepit in occultam compensationem debiti; ex quo, tanquam de fure, inquiratur. Ratio est, quia mens Judicis est inquirere de delicto. Vide *Azor.* 3. *part.* 1. *ult. c.* 27. *Fill. Bonac. d.* 10. *quæst.* 5. *p.* 3. *Laym. l. c.*

269 „ Resp. 3. Qui sciens falsum testatus est, per quod alteri fuit efficax causa damni, tenetur ad impeditionem, vel reparationem omnium damnorum, quæ causantur. Item tenetur revocare cum pari suo damno, & periculo etiam vitæ, si Reus de ea periclitetur, & putetur revocando aliquid effecturus. Ita communiter. Ratio est, quia in damno æquali potius habenda est ratio innocentis. *Vid. dub. seq. art.* 1.

„ Dixi 1. *Sciens:* quia, si ex ignorantia, inadvertentia, aut oblivione inculpabili falsum est testatus, etsi teneatur impedire, si possit, non tamen ad restitutionem, etiamsi Reus damnetur. Ratio est, quia neque tenetur ex re accepta, neque ex delicto.

„ Dixi 2. *Causa efficax:* quia, si a parte rei falsum illud testimonium nihil effecisset, verbi gratia quia per falsa testimonia aliorum jam tota causa damni erat data, ita ut judex ex hoc testimonio nihil fuerit motus, ad nihil tenebitur. *Less. l.* 2. *c.* 30. *& Laymann l.* 3. *t.* 5. *c.* 8. & alii.

270 „ Testis peccat 1. Si affirmet, quod ignorat. 2. Si veritatem, quam debebat celare, aperiat. 3. Si se occultet, ne rogetur, casu quo tenetur testari. 4. Si judici juste interroganti non obediat. 5. Si pretium pro dicenda veritate accipiat.

Sed dubitatur 1. An peccet contra justitiam, & teneatur ad restitutionem testis, qui se abscondit ne citetur a Judice? Affirmant *Sotus de Iust. l.* 5. *qu.* 7. *art.* 1. *& alii apud Lugo D.* 39. *n.* 4. Sed communissime, & verius negant idem *Lugo n.* 5. *Less. l.* 2. *c.* 30. *n.* 58. *cum Salon. & Penna, ac Bonacina de* 8. *Præc. D.* 10. *qu.* 3. *p.* 3. *n.* 12. *cum Navar. Fill. Bann. Reb. Sayr. & aliis.* Ratio, quia licet possit ille graviter peccare contra proximi charitatem, non tamen peccat contra justitiam, cum nemo teneatur præcepto Superioribus parere, antequam ei imponatur.

Dubitatur 2. An teneatur ad restitutionem testis, qui fugit post citationem? Affirmant *Sotus l. c. Sanch. Cons. l.* 6. *c.* 5. *dub.* 3. *n.* 4. item *Navar. Azor. Fill. Salon. & Reg. apud Bonac. l. c. n.* 13. Quia eo ipso, quo testis est citatus, tenetur ex justitia testimonium dicere: Prout si Judex præcipit alicui, ut proferat scripturam ad causam pertinentem, tenetur ipse ex justitia illam exhibere, alias debet damnum parti restituere. Negant vero communius & probabilius idem *Lugo l. c. n.* 5. *& Mol. D.* 83. *v. De teste*, & probabile putant *Bonacina n.* 13. *ac Less. n.* 59. *cum Sylv. v. Testis, n.* 8. Ratio, quia citatio illa non imponit obligationem justitiæ, sed tantum obedientiæ. Nec obstat paritas allata scripturæ proferendæ: nam bene respondet *Lessius*, quod scriptura illa sine dubio ex justitia proferri debet, cum sit res externa de qua Respubl. juste potest disponere, sicut de aliis bonis Civium, quando

oportet ad jus illorum tuendum; Non sic de obligatione testificandi.

Dubitatur 3. An teneatur ad restitutionem damni testis, qui legitime interrogatus a Judice veritatem occultat? Certum est teneri si ipse positive falsum deponat circa factum, puta si dicat domum Petri scire esse Pauli; vide *Lugo D.* 39. *n.* 4. Idem dicendum putat *Holzmann t.* 1. *pag.* 503. *n.* 710. de teste, qui fuerit præsens in donatione mutui, & postea interrogatus id negat, quia jam iste infert injuriam alteri damnosam. Sed quid, si testis veritatem celet, negative se habens circa factum, nempe si respondeat illud nescire, cum revera sciat? Affirmant etiam teneri ad restitutionem *Salm. tract.* 27. *cap.* 1. *n.* 20. & idem dicere debent omnes AA. citati pro prima sententia dubii antecedentis, ob eandem rationem, ut supra, quia testes, posito præcepto judicis; tenentur ex justitia veritatem patefacere: Et sicut Judex contra justitiam peccat, si sententiam non proferat, sic dicunt peccare testes, qui veritatem non manifestant; Sed contradicunt *Mol. D.* 83. *vers. De teste*, *& Lugo l. c. n.* 5. *cum Raynaudo*, *& aliis*, ac merito probabile putat *Less. apud eundem Lugo*. Ratio, quia testis non tenetur veritatem deponere, nisi aut ex præcepto Judicis, aut ratione juramenti præstiti; unde tacendo veritatem, non peccat contra justitiam, sed tantum contra obedientiam, vel etiam contra Religionem. Dispar est autem Judex a teste: Judex enim ex quasi contractu cum Republica inito, ratione Officii assumpti, tenetur ex justitia justam sententiam ferre; testis vero non tenetur ex justitia, sed tantum ex obedientia officium testis peragere, & ideo tantum contra obedientiam peccat, veritatem non manifestando. Huic sententiæ adhæret etiam *Bonac. l. cit. n.* 14. Hinc ait *Cirra de Casib. reserv. D.* 6. *n.* 62. *cum de Januar.* talem testem reticentem veritatem, nec incurrere casum reservatum in jurantes falsum cum damno tertii, quia reservatio intelligitur lata in eum qui jurat cum mendacio positivo, non autem negativo. Dicit vero *Bonac. ib.* quod si testis juravit se dicturum veritatem; tenetur tunc ex justitia illam dicere, quia ex juramento promissorio oritur obligatio justitiæ: Sed probabilius contradicit *Less. n.* 60. quia testis, jurando se dicturum veritatem, non intendit se obligare ex justitia, sed tantum ex virtute Religionis ad illam manifestandam.

Sed dices: Qui fraude, aut mendacio impedit aliquem a consecutione justi boni, tenetur utique ad restitutionem damni illati, prout diximus *lib.* 3. *n.* 587. Sic igitur pariter tenetur damnum restituere testis, qui dicendo se nescire, quod vere scit, jam impedit per tale mendacium proximum a consecutione sui juris. At respondetur hoc procedere, quando mendacium est causa positiva, sive influxiva damni; secus si tantum negativa. Testis autem qui dicit se nescire veritatem, quam scit, est causa tantum negativa damni, cum nullum apponat impedimentum positivum, ne alter suum jus consequatur, sed solum non removet impedimentum alteri obstans, scilicet defectum probationis: ad quod removendum poterit quidem Testis ex obedientia, & Religione, ut diximus, aut etiam aliquando ex charitate esse obstrictus, sed non ex justitia, nisi forte peculiarem pactum cum parte inierit de veritate manifestanda.

Pro complemento hujus puncti, quæritur I. An 271
sufficiat depositio facta tantum in scriptis, & non oretenus? Affirmant aliqui, & *Salm. c.* 8. *n.* 72. probabile putant; Atque Prælatos, & Visitatores hac opinione bene uti posse dicunt ad strepitum vitandum; Et hanc tenent *ibi Rodriq. &c.* saltem si causa sit levis momenti. Communis tamen sententia, & probabilior negat hoc sufficere in causa criminali, ut habetur ex *cap. Testes*. 3. *q.* 6. *&c. A nobis. Qui Matr. acc. &c.* ubi *Nullius momenti est subscriptio, quoad sententiam proferendam*: Licet valeat hæc ad probandam infamiam extrajudicialiter, ut *Felin.* & *Far.* apud *Salm. cap.* 3. *n.* 74. Debet igitur depositio fieri oretenus, & tacta aliqua re Sacra, ut Cruce, vel Evangelio. Sacerdotes tamen sufficit quod jurent tacto pectore: *Salm. n.* 76.

Judex autem per seipsum debet testes examinare, ut docent communiter DD. cum *Covarr. & Salm. cap.* 3. *n.* 76. Potest tamen Judex examen alteri digno committere, prout *Salmant. ibidem* dicunt constare ex praxi omnium Tribunalium, si Judex sit impeditus, vel si testes non possint ob senectutem, vel paupertatem Judicem adire, ut patet ex *c. Si quis De Test.* in causis vero criminalibus ipse Judex examen solet excipere, ex *Auth. De Testib.* §. *Hæc omnia*.

Testis interrogandus est de sua ætate, nomine, cognomine, & conditione: Interrogandus inde per articulos de facto, & ejus circumstantiis, nempe de loco, tempore, de aliis personis adstantibus ad factum; Item de ratione suæ notitiæ, præsertim in causa criminali. Vide *Salmant. n.* 78. Item debent scribi verba testis, prout ipse profert. Item cavendum, ne testis sciat depositionem ab alio teste factam. *Salmant. num.* 80.

Testi deprehenso in aliquibus falsum dixisse, in aliis non est credendum; *Salm. n.* 82. Depositio demum debet denuo ante testem legi, & ab eo ratificari, & in ratificatione notandum est id quod a teste additur, vel mutatur. Et in fine Secretarius scribere debet: *Quæ omnia affirmavit verissima esse juramento, quod præstitit; Et, cum omnia, quæ deposuit, lecta ei fuissent de verbo ad verbum, illa ratificavit, propriaque manu subscripsit.* Et in fine depositionis cujuslibet testis, Judex, testis, & Secretarius se subscribere debent. Et, si testis scribere nesciat, signet crucem, & alius pro ipso subscribat, & Secretarius ibidem hoc notet. Sic autem ratificata depositione, nulla amplius habenda est ratio de iis quæ testis aliter postea dicat, etiam in articulo mortis, ut dicunt *Bald. Felin. & Men.* Vide *Salm. n.* 85. *&* 92.

Facta autem Rei citatione, vel oretenus, vel realiter per incarcerationem Rei, vel per edictum, si Reus fugerit: ac lite sic contestata (quod certe est necessarium ad essentiam processus), iterum repetendi sunt testes cum juramento, excepto casu; quo procedatur in Reum absentem, ut contumacem; vel si testes, qui deposuerant, defuncti sint, vel Judex procedat ex Officio, & non ad instantiam partis. Ita communiter DD. apud *Salm. ex n.* 85. Licet *Rodr. Suar. Lez. &c. ib. n.* 88. teneant in causis Religiosorum hanc ratificationem non requiri. In

hac

hac autem ratificatione magis credendum est Tabellioni, qui depositionem scripsit, quam testis asserenti aliud deposuisse, quam scriptum est: Ita *Covar. Bald. &c.* apud *Salm. n.* 92.

DUBIUM VII.

DE REO.

ARTICULUS I.

An, & quomodo Reus teneatur fateri veritatem?

272 *Quid respondere poterit Reus non legitime interrogatus?*
273 *Quando Reus non tenebitur crimen fateri?*
274 *An teneatur Reus crimen fateri cum timore magnæ pœnæ?*
275 *An peccet graviter Reus, qui ad vitanda tormenta falsum crimen sibi imponit?*
276 *Quando autem tenetur Reus suam Confessionem revocare?*
277 *An Reus ad se tuendum possit revelare crimina occulta Testium, aut Accusatoris? Et an peccet graviter, si crimina falsa eis imponat?*
278 *An reus teneatur revelare complices?*

272 „ Resp. 1. Si non interrogetur legitime, non tenetur fateri suum crimen, sed potest Judicem eludere vel ambiguis verbis, vel etiam negando, cum aliqua restrictione; & in bono sensu, ut mendacium absit. Ratio est, quia tunc Judex non habet jus interrogandi, aut obligationem imponendi Reo. Ita *Less. t.* 6. *lib.* 3. *cap.* 5. *& Bonac. d.* 10. *q.* 3. *p.* 2. * (*Ita Caj. Azor. Sanch. Ronc. & alii, juxta dicta lib.* 3. *n.* 154. *ex D. Thom.* 2. 2. *q.* 69. *art.* 1., qui art. 2. sic ait: *Aliud est veritatem tacere, aliud falsitatem deponere. Quorum primum in aliquo casu licet; non enim aliquis tenetur omnem veritatem confiteri, sed illam solum, quam ab eo potest requirere Judex, puta cum præcessit probatio semiplena*)*.

Unde resolves.

273 „ 1. Reus non tenetur fateri crimen suum. 1. Si Judex non sit legitimus. 2. Si a seipso litis processum inchoet, sine prævia accusatione, saltem virtuali. 3. Si non præcessit semiplena probatio, nec infamia, nec manifesta criminis indicia extant. Ratio est, quia in his Judex non interrogat legitime: *Azor. Fill. Laym. Bon. ll. cc. Card. de Lugo d.* 40. *n.* 1.

„ 2. Nec tenetur, si dubitet, an Judex legitime interroget: quia non tenetur parere cum gravi suo damno, nisi constet, Superiorem posse præcipere. Ita *Less. Fill. Laym. l. c. Sanch. l.* 6. *Cons. cap.* 3. *d.* 31. *Salas, Card. de Lugo &c. contra Sylv. Bonac.* & alios *. *Ita absolute tenent Salm. de Offic. cap.* 7. *n.* 3. *cum Sot. Sanch. Navar. & Sanch. Cons. lib.* 6. *c.* 3. *dub.* 31. *n.* 2. *cum Soto, Card. Caj. Nav. Palac. &c.* (*contra Palud. Sylv. & S. Antonin.*) *Ratio; quia reus possidet suam vitam, & famam; unde in dubio habet jus eam servandi, usquedum constet de legitima interrogatione*).

„ 3. Judex tenetur Reo manifestare statum causæ, & quæ sint indicia, quomodo probetur delictum, &c. ut Reo constet, an legitime interrogetur, quia non tenebitur respondere, alioqui, & seipsum honore, aliisve bonis, quæ bona fide possidet, spoliare. *Cajet. Nav. cap.* 25. *n.* 43. *C. de Lugo d.* 40. *n.* 1. * (*Idem dicunt Sot. Tol. Less. &c. cum Salm. ibid. n.* 3. *communiter*)*.

„ 4. Si reum juridice quidem interroget Judex, sed nonnisi ex falsa præsumptione delicti, v. gr. an exierit ex tali domo stricto ense, potest Reus (idem est de teste), licet sciat semiplene probatum esse, id negare, si exiit quidem, non tamen facto delicto, sed ob aliam causam: quia, si Judex veritatem sciret, non posset interrogare. Ita cum *S. Th. qu.* 66. *art.* 1. *Sot. Fag. p.* 8. *cap.* 34. *Dian. p.* 3. *t.* 5. *misc. R.* 65. *C. de Lugo dub.* 40. *n.* 4. * (*Idem dicendum, si quis occidit ob justam sui defensionem; tunc Judici interroganti potest respondere, non occidisse, hoc est cum culpa: Ita Sotus, Salon. cum Salm. cap.* 6. *n.* 19.)*

„ Respon. 2. Etsi communior, & verior senten- 274
tia sit *S. Th.* 2. 2. *qu.* 69. si Reus legitime interrogetur a Judice, teneri in conscientia aperte veritatem dicere; probabile tamen est etiam, quod ex *Sylv.* docent *Sa, & Less.* non teneri saltem sub mortali, in causis capitalibus, & gravioribus, si sit spes evadendi, & nullum grave damnum Reip. timeatur, *Tann. q.* 4. *d.* 3. *Card. de Lugo d.* 40. *n.* 15. ubi dicit esse sententiam valde probabilem, & in praxi tutam. Ratio est, quia lex humana communiter non obligat cum tanto periculo, v. gr. mortis, tum quia inhumanum videtur, ut qui convinci non potest, teneatur præbere arma contra se, quibus occidatur, aut gravem pœnam, v. gr. perpetui carceris, subeat; tum quia non videtur tam heroicus actus præcipi posse: *Bonac. in* 8. *præc. d.* 10. *qu.* 3. *p.* 3. *n.* 17.

Celebris est hæc quæstio, an teneatur Reus fateri crimen Judici legitime interroganti, cum timore magnæ pœnæ? Affirmat *prima* sententia cum *S. T.* 2. 2. *q.* 69. *a.* 1. *ad* 2. *Sot. Less. Sanch. Tol. Sylv. & Salm. de Offic. c.* 7. *n.* 9. qui dicunt hanc probabiliorem & in praxi tenendam, quamvis contrariam vocent probabilem intrinsece & extrinsece. Ratio, quia Judex jus habet præcipiendi, quando legitime interrogat, ut Reus crimen ei revelet; ideoque Reus peccat contra justitiam, si hac in re gravi ei non obediat. *Secunda* tamen sententia, quam satis probabilem etiam intrinsece puto (quamvis primam censeam probabiliorem) cum *Bus. & Sa, Suar. Fill. Elbel de Jur. n.* 144. *Rodr. Vill. Henr. Peyrin. Fagund. &c.* apud *Salm. n.* 6. & quam probabiliorem censet *Lugo de Just. D.* 40. *n.* 14. *in fin.* Hæc sententia negat teneri Reum crimen suum revelare caso, quo damnandus foret ad mortem, aut ad triremes, ad carcerem perpetuum, vel ad amissionem omnium bonorum, vel totius famæ, & honoris. Ratio, quia videtur non adesse hanc duram legem, tanquam humano modo impossibilem,

ut

ut quis teneatur quasi ipsemet se condemnare ad gravissimam pœnam, crimen suum confitendo; nisi commune damnum immineat ex reticentia confessionis delicti, puta hæresis, læsæ Majestatis, &c. tunc enim Reus tenetur seipsum prodere, vel saltem socios, quantum opus est ad commune damnum avertendum, etiamsi ipsi mors immineat ex revelatione sociorum, ex quibus evadet in judicio convictus. Casu vero quo tale damnum non timetur; cum lex obligans ad crimen fatendum probabiliter non extet, probabiliter Judex non habet jus veritatem in tali casu exigendi, nec Reus obligationem eam manifestandi; & ideo Reus, amphibologiis crimen celando, contra justitiam non peccat, juxta dicta *l.* 3. *n.* 156. Nec obstat dicere, quod Reus tunc tenetur damnum illud subire pro bono communi; nam si hæc ratio valeret, Reus ad pœnam damnatus nec etiam posset e carcere fugere: in utroque enim casu viget ratio communis boni, & tamen Reus licite potest fugere, ut fatentur ipsimet *Salm. cap.* 7. *n.* 57. *cum communi, ex D. Th.* 2. 2. *qu.* 69. *art.* 4. *ad* 1. ubi ait: *Non tenetur* (Reus) *facere id, unde mors sequatur, quod est manere in loco, unde ducatur ad mortem.*

Et hoc etiamsi Judex præcipiat, ut non aufugiat, ut pro certo habet *Lugo l. c.*

Omnes autem conveniunt, ut par est, ad dicendum, quod si Reus sit in bona fide, & censeatur quod difficile induceretur ad fatendum crimen interrogatus a Judice, Confessarius in sua bona fide eum relinquere debet, ut *Sanch. Dec. l.* 5. *c.* 7. *n.* 8. *Salm. c.* 6. *n.* 24. *&c.*

„ Dixi 2. *in capitalibus*: quia aliud est de causis, in quibus agitur de pœna Ecclesiastica, quæ est medicinalis.

Dixi 2. *si sit spes evadendi*: quia, absque ea, cessat ratio celandi veritatem.

Unde resolves:

„ 1. Non semper opus est, juxta dicta Resp. 2. ut Confessarius Reum urgeat ad crimen fatendum. *C. de Lugo dist.* 40. *n.* 20.

„ 2. Post sententiam latam Reus non tenetur confiteri crimen, quod ante injuste negavit, quia, finito judicio, finitur obligatio Rei. *Laym. l. cit.* * (*Idem dicunt Sanch. Dec. lib.* 5. *cap.* 7. *& Salm. c.* 7. *n.* 20. *Idemque dicitur de teste. Vide lib.* 3. *n.* 155.) *. Imo probabile est, nec ante sententiam ad id teneri, etiamsi adhuc sit in potestate Judicis, donec iterum interrogetur. *Card. de Lugo d.* 40. *n.* 17. * (*Ita etiam Sanch. l. cit. n.* 80. *& Salm. n.* 21. *&c. contra Nav. Bann. &c. Ratio, quia justitia legalis non obligat, nisi tunc tantum, cum Judex interrogat: Nisi Judex tempus ad respondendum præscribat, nempe si præcipiat, ut Reus infra mensem veritatem dicat, & mensis adhuc duret. His tamen non obstantibus, probabilius docent Sotus lib.* 5. *de Just. qu.* 6. *art.* 12. *Nav. Sum. cap.* 25. *n.* 36. *item Sayr. & Angles apud Sanch. n.* 7. *qui fatetur communem sententiam. Ratio, quia quamdiu sententia pendet, adhuc censetur perdurare præceptum Judicis, ut justum servetur judicium.*

„ Resp. 3. Si quis ad evitanda tormenta gravia mentitus, falsum sibi crimen imposuit, per quod sit morte plectendus, non videtur mortale. Ita contra *Nav.* & alios docet *Angel. Syl. Less. l.* 2. *c.* 11. *d.* 7. *Tan. de Just. d.* 4. *q.* 4. *dub.* 5. Ratio est, quia non est mentitus perniciose, cum non teneatur tantis tormentis vitam conservare. *Vid. C. de Lugo l. c.*

275 Quæritur hic, an reus ad evitanda gravia tormenta peccet graviter confitendo falsum crimen? *Prima* sententia negat, quam tenet cum *Bar. Less. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 4. *cum Ang. Sylvestr. Tol. & Soto*, & probabilem putat *Lugo D.* 14. *n.* 174. Ratio, quia nemo tenetur vitam servare cum tanto cruciatu, qui morte ipsa durior videatur, juxta dicta *lib.* 3. *n.* 372. *Secunda* vero sententia probabilior affirmat, & hanc tenent *Mol. Dist.* 37. *n.* 18. *& Lugo l. c. cum Nav. & Covarr.* Ratio, quia licet nemo teneatur tueri vitam adhibendo medium visum ipsa morte durius, nemo tamen potest positive cooperari suæ injustæ morti, quod est intrinsece malum, cum homo non sit dominus suæ vitæ. Unde probabilius infert *Molina n.* 16. & 18. contra *Busemb. ut infra*, quod si causa sit adhuc in eo statu, ut per retractationem possit mors impediri, debet reus se retractare, quia falsa illa confessio pergit influere ad suam injustam mortem, & ideo tenetur causam illam auferre; sicut qui ignem culpabiliter accendit in domo aliena, tenetur etiam cum suo damno illum extinguere. Advertit hic autem *Lugo n.* 187. *cum Molina*, quod etsi a principio peccasset reus confitendo crimen falsum cum infamia alterius, non tenetur postea se revocare ad reparaodam alienam infamiam, se denuo exponendo ad sustinenda illa gravia tormenta, quia nemo tenetur famam restituere cum tam longe graviore suo damno.

276 „ 1. Talis non tenetur postea crimen revocare, quamvis antea perjurio confirmasset, si prudenter metuit, ne ad tormenta revocetur; quia etsi pejeratione graviter peccarit, hoc jam transiit, & non retractando nemini facit injuriam; ideoque sufficit coram Deo pœnitere. V. *Less. Tann. l. c. et q.* 5. *d.* 4.

„ 2. Si ex illa falsi criminis confessione grave damnum aliis sequitur, v. gr. bonum Reip. aut fama Religionis, vel familiæ notabiliter læderetur, aut aliqui ideo in hæresim lapsuri essent, quævis potius tormenta perferenda essent. *Tann. l. c. et q.* 5. *d.* 5.

„ 3. Si reus tormentis coactus denonciavit alium innocentem, tenetur sub mortali ante suam condemnationem, & si tum non facit etiam damnationis tempore, revocare, ad quod etiam a Confessario est obligandus. Ita ex communi *Tol. lib.* 5. *cap.* 6. *n.* 7. *Less. cap. ult. dist.* 15. *Tann. dist.* 4. *qu.* 5. *dub.* 4. *n.* 103. Ubi subjungit 1. Si quis tamen sequatur, ipsaque praxi servari advertat, eam sententiam, quæ negat per revocationem in extremo vitæ factam tolli, vel infirmari denuntiationem ante factam, ut docent *Delrio lib.* 5. *sect.* 5. *Valent. dub.* 6. *qu.* 15. *part.* 4. is consequenter existimare poterit, denunciantem in eo mortis articulo, saltem cum suo incommodo, & sub peccato mortali, obligatum non esse ad revocationem, quia inutilis. Ita *Tann. loc. cit.* Licet ipse recte censeat, fundamentum istius sententiæ minus esse probabile:

„ 4.

„ Monet idem *Tann. n.* 105. cavendum esse Confessario, ne vel importune sæpius reo damnato inculcet retractationem denuntiationis inique factæ, vel retractationem factam imprudenter, & cum scandalo evulget.

277 Quæritur hic, an reus ad sui defensionem possit revelare crimina occulta testium, vel accusatoris? Et an peccet graviter, si falsa crimina eis imponat? Hic ante omnia advertenda Propositio 44. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit alteri falsum crimen, ut suam justitiam, et honorem defendat. Et, si hoc non est probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia.* Resp. igitur I. Quod falsum crimen testi vel accusatori opponere, ad suam causam tuendam, illicitum semper est, & culpa gravis. Ita comm. *S. Th.* 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. *Sanch. Cons. l.* 6. *c.* 5. *Dub.* 26. *n.* 4. *Sot. Less.* & *Salm. de Offic. c.* 7. *n.* 27. Et hoc, etiamsi accusatus esset vere innocens, & injuste alias damnandus esset ad mortem; rationem assignant *Salm. ib.* quia nunquam licet se defendere cum gravi damno proximi innocentis. Sed hæc ratio sic generice sumpta minime suadet; nam juxta legem charitatis, cum vita sit bonum ordinis majoris, quam sint bona temporalia, potest quis suam vitam defendere cum jactura bonorum, vel famæ alienæ. Et, si ad hoc reus adhibeat mendacium, erit quidem peccatum, sed non plus quam veniale; quia ratione damni tenetur tunc proximus damnum suæ famæ sufferre, ad servandam vitam innocentis in extrema necessitate constituti. Ratio quam puto magis in hoc casu valere, est, tum quia injusta læsio famæ alienæ vel non est unicum medium ad tuendam vitam rei, vel facile est obnoxium periculo hallucinationis; tum quia mendacia gravia in judicio dicere est contra bonum commune, cum sit pervertere omnem justitiæ ordinem, & ideo illud quisque præferre debet privato bono etiam propriæ vitæ.

Resp. II. Quod opponere crimen verum, sed occultum testis, vel accusatoris, licitum est reo, ut *Sanch. loc. cit. n.* 1. *Ronc. cap.* 2. *q.* 4. *Salm. n.* 30. *Viva in d. prop.* 4. *n.* 12. *et Milante Ex* 24. Vide *dicta l.* 5. *n.* 969. Dummodo hoc sit absolute necessarium ad suæ innocentiæ defensionem; item dummodo alias reus non leve, sed grave damnum sit passurus, licet majus damnum eveniat accusatori, vel testi, ut ait *Sanch. loc. cit. n.* 4.

Sed quid, si reus commisit crimen, sed occulte, ita ut nullo modo probari possit, utrum tunc possit dicere, accusatorem mentitum fuisse; vel possit opponere crimen illius occultum? Affirmat *Corella* in expositione *Prop.* 44. damnatæ ab Innocentio XI. ut supra, & probabile recte putant *Salm. d. cap.* 6. *n.* 55. *et Ronc. cap.* 2. *qu.* 6. Quia accusans reum de crimine omnino occulto, censetur in jure, ac si de crimine falso accusaret, & calumniam afferret, ut dicit *Glossa in c. Cum dilectus, De Calumn.* his verbis: *Si renuncians non probat, quod intendit, calumniari præsumitur.* Et ob eandem rationem dicunt *Sanch. Cons. lib.* 6. *c.* 5. *dub.* 20. *n.* 1. *et Salm. cap.* 7. *n.* 30. casu quo crimen rei est occultum, & nequit plene probari, posse eum revelare delictum occultum testis ad sui defensionem; modo tamen (addunt) testis sponte deponat, & non coactus; sed id admittunt *Milante*, *ac Viva in d. prop.* 44. Innoc. XI. *n.* 12. & expressius *Lug. D.* 90. *n.* 25. etiamsi testis sit coactus ad deponendum; juxta enim communem DD. sententiam traditam a *D. Thom.* 2. 2. *qu.* 73. *art.* 2. & relatam *lib.* 3. *n.* 969. (quam rogo ut relegas) nemo tenetur cum suo gravi damno famam proximi servare.

„ Quæres, An reus teneatur revelare complices? 278

„ Resp. 1. Si omnino occulti sint, neq aliis indiciis, aut testimoniis convinci possint non potest, nec tenetur: si tamen vi tormentorum coactus prodat, ordinarie non peccabit. *Less. l. c. et Laym. l.* 3. *t.* 5. *c.* 5.

„ Resp. 2. Si crimen sit exceptum, tenetur etiam non rogatus: ideoque, si nolit, secundum *Nav.* non erit absolvendus.

ARTICULUS II.

Quid liceat reo circa fugam pœnæ?

279 *An liceat reo injuste damnato vim vi repellere, aut positive resistere?*

280 *An reus, qui vere deliquit, possit fugere a carcere?*

281 *An damnatus ad mortem teneatur fugere si possit?*

282 *An reo ad fugiendum liceat decipere custodes, et effringere carcerem? Et an tunc teneatur ad damnum carceris fracti?*

283 *An liceat aliis Reum adjuvare ad fugiendum, aut ad carcerem effringendum?*

284 *An damnatus, ut fame pereat, teneatur sumere cibum oblatum?*

285 *An, et quando liceat Reo appellare?*

„ Resp. Quando sententia est materialiter inju- 279
sta, lata tamen secundum allegata, & probata: etsi in conscientia non obliget, non potest reus Judici positive resistere, tum ob scandalum, tum quia tali casu Judex habet jus sententiam exequendi, & ad id tenetur. Ita communiter *Less. Sanch. contra Vict. Bon. C. de Lug. d.* 4. *n.* 58. Dixi, *positive*; quia reo, etiamsi vere reus sit, licet ante, & post sententiam (quoad mortem, vel pœnam morti æquivalentem, v. gr. perpetuum carcerem) fugere. Ratio est, quia quilibet tam magnum jus habet ad vitæ suæ conservationem, ut nulla potestas humana obligare possit ad eam non conservandam, si spes commoda ostendatur: nisi tamen bonum publicum aliud postulet. *Less. lib.* 2. *cap.* 31. *d.* 5.

Sed clarius distinguendum, & dicendum I. Si reus est damnatus injuste, non solum secundum rei veritatem, sed etiam secundum allegata, & probata, non potest quidem vim vi repellere, occidendo, vulnerando, &c. Proscripta enim fuit *Prop.* 18. ab Alexandro VII. quæ dicebat: *Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certe imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.* Ratio hujus est, quia, cum facile rei sibi persuadere possint injuste esse damnatos, si eis occidere permitteretur, quamplura homicidia cum communi damno acciderent: ideo, ratione periculi facilis hallucinationis, fuit præfata Propositio juste damnata.

Potest tamen tunc reus licite non solum fugere, sed positive resistere, v. g. satellites pellendo, vel

cos

eos etiam armis terrendo, ut e manibus eorum se eripiat. Ita *S. Th.* 2. 2. *qu.* 69. *art.* 4. *Ronc. de* 8. *Præc. c.* 2. *q.* 7. *Salm. c.* 7. *n.* 51. Modo (ut iidem AA. advertunt) ex hoc non oriatur publicum scandalum, & perturbatio.

Dicendum II. e converso, quod, si sententia est omnino justa, quia vere crimen reus patravit, & satis fuit probatum: tunc non licet ei positive resistere, ut docet *S. Th. ib. cum Bus. hic*, *Salm. n.* 50. *et aliis comm.* Ratio, quia sententia, cum sit justa, reum ad obediendum obligat, ut ait *S. Thom.*

280 Sed quæritur hic I. An reus, qui vere deliquit, possit a carcere fugere? Affirmatur 1. Si reus nondum ad pœnam sit sententia damnatus: quia nemo ante sententiam tenetur solvere pœnam, ut *Ronc. cap.* 2. *qu.* 8. *Salm. cap.* 7. *n.* 53. *cum Sayr. Salon.* Affirmatur 2. Si quis sit damnatus ad mortem, aut ad aliam gravem pœnam, ut infra, modo illi carcer non sit assignatus ad pœnam; sed ad custodiam, ut docent *S. Th.* 2. 2. *q.* 69. *art.* 4. *ad* 2. *Caj. Sot. Tol. Sa*, *Bus. hic Ronc. l. cit. et Salm. n.* 57. *cum communi*. Ratio, quia sententia non damnat reum ad non fugiendum, sed tantum ad non resistendum ministris, cum sententiam exequuntur. Idem autem, quod de pœna mortis, dicunt de pœna mutilationis, & flagellorum *Salm. Ronc. l. cit.* Et idem de pœna triremium dicunt *Lugo Disp.* 40. *sect.* 4. *et Ronc.*

Si vero carcer sit jam per sententiam assignatus ad pœnam, etiam perpetuo, tunc negandum reo licere à carcere fugere, quia in executione sententiæ juste tenetur utique reus obedire. Ita *Navar. Sylv. Caj. etc. cum Salm. cap.* 6. *n.* 54. *et Ronc. l. c. cum comm. contra Bus.* Excipiunt tamen aliqui, si in carcere non dentur ei necessaria ad sustentationem, ut *Salm. ibid.* Vel si carcer esset nimis tristis, quia videtur supra vires humanas aliquem obligari ad se non liberandum, cum possit, sive vi & resistentia, a pœna valde dura. Ita *Bonac. cum Pal.* Confirmat hoc illud, quod dicit *S. Th.* 2. 2. *qu.* 69. *a.* 4. *ad* 2. quod damnatus, ut fame pereat, licite cibum sumit. Eadem ratione probabiliter a *Lugo*, *Sanch. et Nav. cum Salm. c.* 7. *n.* 63. *in fin.* (*contra Sayr.*) excusantur damnati ad triremes, si fugiant a carcere: & etiam ab ipsis triremibus, ut tanquam probabilius tenent *Sanchez Dec. lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 16. *& Lugo*, *Less. Bann. Led. Card. Nav. cum Salm. & Ronc. loc. cit.* (*contra Vasqu. & alios*). Item probabiliter *Salm. et Ronc. ibid. cum Navar. Salon. Lop. etc.* excusant debitorem damnatum ad carcerem, donec solvat, si fugiat sperans facturum solutionem, quam in carcere exequi non posset.

281 Quær. hinc II. An reus juste damnatus ad mortem teneatur fugere a carcere, si possit. *Prima* sententia affirmat, quia alias videtur esse sui ipsius homicida. Ita *Imola*, *et Felin. apud. Salm. cap.* 7. *n.* 61. Et asserunt sic colligi ex *S. Th.* qui 2. 2. *qu.* 69. *art.* 4. *ad* 2. dicit, quod juste damnatus ad mortem *non tenetur facere id*, *unde mors sequatur*, *quod est manere in loco*, *unde ducatur ad mortem*, Quamvis hanc sententiam probabilem vocent *Salm. cap.* 7. *n.* 63. longe veriorem tamen, & tenendam puto *secundam* sententiam, quæ docet tam detentum in carcere pro crimine capitali, quam juste damnatum ad mortem, fugere non teneri, ut dicunt *Sylv. Sot. Sa*; *et plures cum Salm. c.* 7. *n.* 63. Ratio, quia, quamvis Reus non possit facere actum immediate tendentem ad mortem, ut sua mutilare membra, e furca se dejicere, venenum potare, &c. licent tamen ei actus mediati, ut ascendere scalam furcæ, extendere collum ad patibulum, & sic in carcere manere; maximè, si justum finem habeat, ut crimini satisfaciat, ut sua punitio aliis ad exemplum prosit, & sic intelligendus est *S. Thom.* ut supra, qui non dicit Reum fugere teneri, sed tantum non teneri in carcere manere, cum fugere possit.

Sed doctrinæ, quæ usque adhuc relatæ sunt, loquuntur in casu, quo sententia fuit omnino justa, vel injusta. At remanet dubium a *Salm.* non satis distinctum; videlicet quid dicendum, si sententia fuit tantum materialiter justa, nempe tantum justa secundum allegata, & probata, sed non secundum veritatem, quia revera damnatus esset innocens; an tunc ipse posset ad pœnam vitandam, non solum fugere è carcere, sed etiam positive resistere? Negat *Bus.* & videntur assentire *Salm. n.* 51. dicendo, quod Reus tenetur obedire sententiæ justæ secundum probata. Attamen *Ronch. loc. cit. cap.* 2. *qu.* 7. *& Lugo D.* 40. *n.* 29. sat probabiliter dicunt, quod in hoc casu bene posset Reus positive se defendere; quia præsumptio debet cedere veritati, & ipsa innocentia tunc ad defensionem jus præbet: modo ex ea non oriatur publicum scandalum, & perturbatio, ut supra diximus cum *S. Thom. & aliis supra*.

„ 1. Regulariter Reo licet fugere, etiamsi custos 482
„ carceris gravem damnum inde passurus sit (sal-
„ tem nisi juraverit se mansurum); quia utitur suo
„ jure, & nulli facit injuriam. *Fill. t.* 40. *cap.* 4.
„ *n.* 274. *Azor. Less. d.* 5. *n.* 31. nisi tamen cha-
„ ritas aliud suadeat, ob damnum custodiv præ-
„ ponderans. V. *Bon. d.* 10. *qu.* 5. *p.* 2. *n.* 13.
„ 2. Multo magis licet fugere, ne capiatur; vel e-
„ tiam a ministro apprehendente se excutere; non
„ tamen illi vim inferre, vulnerando, percutiendo,
„ &c. *ib. & Regin. l.* 24. *n.* 4.

„ 3. Licet etiam, saltem in foro conscientiæ,
„ custodes (præcisa vi, & injuria) decipere, tra-
„ dendo v. gr. cibum, & potum, ut sopiantur,
„ vel procurando, ut absint; item vincula, & car-
„ ceres effringere, quia, cum finis est licitus, etiam
„ media sunt licita. Et licet alii captivi per effra-
„ ctum parietem simul elabantur, non tenebitur de
„ damno; quia tantum est ejus causa per accidens,
„ cum jure suo utatur. Nec refert, quod leges, &
„ magistratus quidam tales effractores graviter pu-
„ niant; id enim fit, quod vel contrariam senten-
„ tiam sequantur, vel ex præsumptione, quod vim
„ intulerint custodibus, vel quod propter bonum
„ Reipub. ea pœna statuta sit. *Fill. l. c. Tan. d.*
„ 4. *qu.* 4. *dub.* 5. ex aliis multis. V. *Card. de Lug.*
„ *d.* 40. *sect.* 4.

Idem (idest quod liceat effringere carceres) probabilius sentiunt cum *Bus. Caj. Sot. Val. Nav. Tol. Less. Lugo*, *Sa*, & quamplures cum *Salm. c.* 7. *n.* 67. *et Ronc. c.* 2. *q.* 8. *Resp.* 3. contra *Covar. Syl. Tab. etc.* An autem tunc Reus teneatur reficere damnum illatum in carcerem, ferra, vel parietes frangendo, &c. Affirmant *Less. Caj. Sot. cum Salm. n.* 78. Sed probabile est oppositum cum *Salm. n.* 77. *Bann. Val. Sayr.* Quia illud damnum eve-

evenit per accidens; ceterum, qui habet jus ad suam vitam tuendam, habet etiam jus ad damnum alteri inferendum in bonis, si pro defensione vitæ opus sit damnum illud inferre.

Consentiunt etiam cum *Bus. Salm. c. 7. n. 73. et Ronc. c. 2. q. 7. R. 5.* in dicendo, quod liceat Reo decipere custodem, ut possit fugere, modo tamen (addunt) tales actus, & verba adhibeat, ut possit custos fraudem agnoscere. Secus tamen si custos advertere nequeat, quia tunc nullo modo dici potest, quod custos sciens & volens damnum ex fuga illi obveniens patiatur. Ita *Salm.* quorum auctoritati obsequium servo; sed non valeo intelligere, cur Reo, cui licitum est fugere, non liceat etiam artes adhibere ad fugiendum (dummodo mendacia non adhibeat), etiamsi illas custos non possit advertere, & ex fuga damnum ei sit obventurum, cum Reus tunc utatur jure suo, & damnum custodi per accidens eveniat. Favet mihi doctrina, quam cum *Bus.* & pluribus tenent iidem *Salm. c. 7. n. 67.* nempe quod damnatus ad mortem bene potest effringere carceres ad fugiendum, licet ex fuga damnum obveniat custodibus; ut expresse docet *Cajet. apud Salm. n. 77.* Ratio quia tunc Reus dat operam rei licitæ.

Asserunt autem *Ronc. l. c. et Salm. n. 64. cum Tamb. Ang. etc.* bene licitum esse Reo carceris custodem corrumpere pecuniis, quia, ut dicunt, Reus jus habet ad suam vitam servandam, & nullum præceptum adest id prohibens. Sed huic doctrinæ nec etiam possum acquiescere; nam, licet quisque jus habeat ad vitam, nemo tamen potest alterum inducere ad faciendam actionem intrinsece malam; actio autem custodis, si ostium Reo aperiat ad fugiendum, certe est intrinsece mala, cum peccet contra suum Officium; nescio igitur, quomodo possit ad illam custos positive induci.

283 „ 4. Illis, qui non sunt ministri justitiæ, licet „ non solum consilio juvare Reum, ut fugiat, sed „ etiam suppeditatis instrumentis v. g. funibus, li„ ma, &c. quia finem alteri licitum illi suadere, „ & ad eundem media proponere licet. *Less. l. c. t. „ 6. n. 40. Tann. l. c. Sylv. Turr. Vasq.* * (*Ita etiam probabiliter tenent Caj. Less. Sanch. Lugo, Sa, etc. cum Salm. c. 7. n. 72. et Ronc. q. 8. R. 4. contra Sot. Syl. Tab. Val. etc. apud Salm. et contra Elbel de Hom. num. 17. Recte vero limitant Ronc. ibid. et Salm. n. 75. cum Lugo, si fuga Rei esset perniciosa Reipublicæ, „ putasi Reus esset grassator viarum, aut similis*) *

„ 5. Non tamen licet juvare in effractione car„ ceris, ut habet communis; * (*cum Ronc. l. c.*) „ * tum quia executio ipsa effractionis soli Reo li„ cita est, propter jus vitæ conservandæ; tum ne „ alioqui omnis securitas carceris pereat. *Less. l. „ c. Bonac. d. q. 10. p. 1.*

284 Quæritur hic I. An damnatus, ut fame pereat, teneatur cibum sumere, si ei offeratur? Certum est, quod potest, ut docet *S. Th. 2. 2. quæst. 69. art. 4. ad 2. cum communi.* Alii tamen dicunt, etiam sumere teneri, quia quilibet debet suam vitam servare omni licito modo, quo potest. Ita *Cajet. Bann. Covar. etc. cum Salm. c. 2. n. 31.* & his consentit *Lugo, D. 20. n. 30.* qui tamen admittit posse Reum semel vel iterum respuere cibum clam oblatum. Sed probabilius non tenetur, quia aliud est vitam positive perdere, aliud vitam negative non conservare; hoc enim licitum est Reo ex recto motivo justitiæ, ut pœnam subeat sui criminis, sicut potest non fugere, cum possit, ut diximus. Ita *Ronc. l. c. cum Sayr. Sot. Tab. Major. apud Salm. n. 81.* qui satis probabile vocant: & oppositum censendo probabilius, non sibi conveniunt, cum in *eod. tr. de Rest. c. 2. n. 34.* teneant, bene posse aliquem in naufragio cedere tabulam amico, ob eandem rationem nostram, quia hoc non est directe se necare, sed vitam non tueri, quod ex causa honesta licitum est.

Quæritur II. An liceat aliis cibos Reo subministrare? Respondetur ex communi DD. Hoc licet omnibus, præterquam ministris; sed nemo ad id tenetur, quia, eo ipso quod quis ad fame pereundum damnatur, privatur jure, ut sibi ab aliis in extrema necessitate succurratur. Ita *S. Th. 2. 2. q. 69. a. 2. ad 3. Caj. Sot. Sa, &c. cum Salm. c. 7. n. 84. & 85.* An autem Reus ex præcepto Judicis possit ipse se occidere? Duplex est probabilis sententia. Vide dicta *de 5. Præc. l. 3. n. 369.*

Quæres, An reo liceat appellare? 285

„ Resp. Si sciat sententiam esse justam, & juste „ processum esse, non licet (licet tamen supplica„ re); quia id esset Judici calumniam imponere. „ Imo injuste appellans tenetur de damno. Si ve„ ro putet sententiam iniquam esse, aut injuste pro„ cessum esse, aut si diversæ sint opiniones, potest „ appellare. V. *Trull. l. c. n. 100.*

Pro majori intelligentia, dicimus licere quidem Reo ad Judicem supremum appellare, non solum si sententia inferioris fuerit injusta, sed etiam si secundum allegata fuerit justa: at Reus habeat pro se nuvas probationes. *Salm. c. 7. n. 58. cum Nav.* Secus tamen, si sententia lata fuerit omnino justa, nec oppositum probari possit. *Salm. n. 42.*

Quid, si justitia sententiæ latæ sit dubia? Resp. in causa criminali, & capitali potest profecto Reus appellare ad Judicem Superiorem, ut *Salm. Sot. Bann. Salm. c. 7. n. 57.* Et hoc, etiamsi jus Rei sit minus probabile, quia dicunt DD. citati cum *Corella, Lumbier, Turresill. & Filguera apud Salm. n. 48.* quod, existente pro Reo opinione probabili; licet minus probabili, pro ipso est judicandum, ex regula juris *in 6. Cum sunt partium jura obscura, potius Reo, quam Actori est favendum.* Vide dicta n. 210.

Secus autem dicendum in causa civili, quando certe jus contra Reum minus probabile est; quia tunc Superior, si juxta opinionem minus probabilem pro reo judicabit, certe inique aget; ex Prop. damnata ab Innoc. XI. ut *Salm. c. 7. n. 46.* Sed quid, si dubium sit, an Judex Superior juste laturus sit sententiam pro Reo? In tali casu probabiliter *Salm. n. 48. cum Bus.* dicunt posse Reum appellare, etiam in causa civili; quia, cum mentes hominum sint diversæ, forte opinio, quam Judex inferior minus probabilem censuerit, Superiori probabilior apparebit, & hoc experiri non sine justa causa licite potest Reus, cum jus probabile jam pro se habeat; & ita esse praxis videtur omnium appellantium.

DU-

DUBIUM VIII.

Quomodo Confessario agendum cum Reo?

286 „ Resp. observanda sequentia: 1. Instruat eum, quod quæ secum in foro conscientiæ agit, Judicibus non communicentur, ideoque sive sit nocens, sive innocens, id ei nec prodesse, nec obesse possit. Ratio, quia alias multi conantur se falso probare innocentes, ut a Confessario juventur: alii contra falso se innocentes dicunt, quod timeant, ne Confessarius conferat cum Judicibus, ipsique revocentur ad torturam. Unde expedit. 1. Ut non temere evulget Confessarius accepta extra Confessionem. 2. Ut ad Confessionem sacramentalem reum non admittat, nisi postquam in foro profano res sunt liquidæ; vix enim adigi poterit, ut omnia fateatur ob timorem, ne vel deferatur, vel cogatur eadem fateri Judici; ante tamen de contritione agendum est. *Delrio l.* 6. *c.* 1. *s.* 3. *Tann. d.* 4. *q.* 5. *dub.* 4.

„ 2. Ne cogat importunis modis reos, ut se tales fateantur: tum quia vere quidam rei non sunt, & victi illa importunitate, ne moriantur incommunicati, vel a Confessario in extremis deserantur, confitentur sacrilege; tum quia frustra est confessio, nisi fiat ex contritione, & vera ad Deum conversione; de hac ergo laboret, & sequetur bona confessio, non autem contra. *Tann. loc. cit.*

„ 3. Caveat ne coram reo censuret modum procedendi judicialem: proindeque communiter non admittat querelas de injuria facta, cum non sit Confessarii ea judicare, sed ad pœnitentiam disponere.

„ 4. Etsi quidam auctores permittant Judici uti dolis bonis ad crimen eliciendum, non tamen id licet Confessario, ne ministerium ejus infametur.

„ 5. Non licet secundum Concilium Antiochenum, *c.* 33. & 35. *Non licet*, palam interesse tormentis, aut suggerere modum torquendi, nisi mitiorem. *Vide Tann. d.* 4. *qu. ult. d.* 5. *n.* 128.

„ 6. Expedit habere cognita judicia, & probationes deprehensas in judicio, ipsumque modum processus, ut & prudentius possit in suo foro agere, & judicem, sicubi opus, prudenter admonere.

287 „ In confessione examinet. 1. An consortes criminis prodiderit (si secundum supradicta teneatur) & quidem si falso alios infamarit, inducat ad revocationem, etiam cum periculo torturæ. V. *Tann. d.* 4. *q.* 5. *d.* 4. *n.* 104. & *dicta dubio superiore*. 2. Si saga sit, quo tempore, qua occasione in magiam sit lapsa, ut si postea neget, convinci possit in eodem foro. 3. In qualitatem superstitionis, an ex animo Christianæ fidei renuntiaverit, dæmonem adoraverit, falsa de Deo, & æternitate senserit, rebus sacris abusa sit, hominibus nocuerit præsertim conjunctis, ut marito, liberis, & an alios seduxerit. Item de peccatis carnalibus. Denique confessæ aperiat fraudes dæmonis, instruatque, quomodo iis deinceps occurrendum, atque inter cetera suadeat fidei professionem, & frequentem Symboli repetitionem.

„ 8. Sæpe non expedit post supplicium Judici significare, reum in extremis denuntiationes revocasse, tum quia Judices id parvi faciunt (quam recte, v. apud *Laym.* & *Tann. l. c.*); tum quia frangit sigillum Sacramentale, si non petita licentia, innocentiam denunciati evulget, cum eo ipso revelet peccatum denunciantis. Quare, si aliquando Judicem monere expediat, rogandus est reus, ut id extra Confessionem, & coram testibus dicat eo fine, ut Judex moneatur. 288

„ 9. Si alicujus innocentiam ex confessione colligeret (qood etsi difficile, non tamen impossibile esse docet *Tanner. dist.* 4. *qu.* 5. *dub.* 4. *n.* 85.), id Judici aperire, ac pro reo intercedere, periculosum est; quia post publicatam rei confessionem, ei non credetur; tum quia, si plures audiat, hoc ipso aliorum nocentiam de illis tacendo videtur confirmare cum fractione sigilli; tum quia si rei cognoscant eum pro innocentibus intercedere, occasionem arripiunt ei callide sua facinora celandi. *Vide Laym. l.* 3. *t.* 6. *c.* 5. *Tann. d.* 4. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 95. 289

„ 10. Etsi pro reis, etiam juste damnatis, intercedere aliquando possit, maxime apud Magistratum supremum, juxta Scripturam *Prov.* 24. *Erue eos*, valde tamen prudenter, & moderate id faciendum, quia relaxatio potest esse illicita, judexque (non tamen Confessarius, nisi ea prævideri) fieri reus malorum omnium, quæ ex liberatione sequuntur; imo & ipsi imputabuntur, cum ex Officio debuerit impedire. Vide *Bonac. in* 8. *Præc. d.* 10. *quæst.* 2. & 3. *Tann. de just. dub.* 4. *quæst.* 5. *d.* 4. 290

DUBIUM IX.

Quæ obligatio Medicorum, et Pharmacopæorum, et Chirurgorum.

„ Resp. tenentur ii in primis, quando tale officium petunt, vel suscipiunt, sub gravi obligatione sufficientem habere scientiam, sive peritiam. *Nav. c.* 25. *n.* 60. *Anton. Cardin. de Lugo d.* 26. *n.* 1. Deinde in curandis infirmis servare sequentes regulas: I. Ordinarie debent sequi opiniones Medicorum securas, & tutas. Ratio est, periculum, & damnum proximi. Ita *Bon. Laym. Sanch.* 1. *mor. c.* 9. II. Quando certum aliquod est pharmacum, quod nimirum certo infirmis profuturum est, tenentur illud adhibere, omisso eo, de quod dubitatur, quia alias imprudenter proximum in periculo relinquerent. III. Si non sint certa pharmaca, debent habere probabiliora; tum quia alioqui salutem proximi in discrimen adducerent: tum quia tenentur fungi officio, quantum possunt, cum minimo proximi periculo, & damno. IV. Quando nulla est spes de salute infirmi, nec adest remedium nisi dubium, de quo scilicet dubitatur, num profuturum, an nociturum sit, possunt, imo debent illod adhibere. Ratio est, quia sic infirmi negotium utiliter geritur, & si mors sequatur, ipsis non imputabitur, cum alias spem vitæ non habeat. *Laym. l.* 1. *tr.* 1. *c.* 5. *Fill. n.* 152. *Bon. de pecc. d.* 2. *q.* 4. *p.* 9. * * (*Est probabile, juxta dicta l.* 1. *n.* 28. *Qu.* 2.) *. 291

Unde resolves.

„ Medicus peccat 1. Si absque sufficienti peritia gravem morbum curare tentet. 2. Si occurrente gravi, & insolito morbo, speciali studio operam non impendat. 3. Si det pharmacum infirmo, quod probabilius creditur nociturum, quam profuturum. 4. Si medicamenta inexplorata explorandi gratia adhibeat, præsertim quando de iis non est opinio probabilis, & habet medicamenta probabiliter utilia. 5. Si non bene perspecta morbi natura, temere adhibeat remedia dubia, vel periculosa, præsertim cum discrimine vitæ, vel gravis læsionis. 6. Si, agnito ægroti periculo, opportune non adsit, aut necessariam curationem negligat, aut medicos alios adhiberi non permittat. 7. Si aliquid suadeat Dei honori, vel præcepto contrarium, v. gr. incantationem, pollutionem, superstitionem, &c. 8. Si facile, & sine necessitate a jejunio absolvat, carnium esum permittat. 9. Si ægrotantem pauperem in periculo constitutum contemnat. V. *Bon. l. c. Navar. c.* 15. *Azor.* 1. *p. l.* 2. *c.* 17. *q.* 11. *Escob. l.* 2. *E.* 3. *c.* 9. * (*Recte hinc dicit Croix l.* 4. *n.* 1534. *peccare Medicum, qui omittit medicinas præscribere pauperibus in gravi periculo constitutis*) *.

„ 2. Pharmacopola peccat. 1. Si rudis, & ignarus munus exerceat. 2. Si sine arte, vel diligentia medicamenta conficiat. 3. Si melle in potionibus pro sacchаro utatur. 4. Si unum medicamentum pro alio (nisi tamen esset æque bonum, & non minoris pretii) contra medici præscriptum, cum gravis damni periculo porrigat * (*Vide dicta de Contract. l.* 3. *n.* 821.) * Vide *Salas d.* 34. 5. Si medicamenta ad non pariendum, vel ad fœtum expellendum vendat. 6. Si pharmaca vendat inutilia, &c. V. *Escob. l. c.*

DUBIUM X.

Quæ obligationes mercatorum, Opificum, et ceterorum secularium.

„ Resp. Ex patent ex dictis de septimo præcepto; ex quibus resolves.

292 „ 1. Mercator peccat. 1. Si venenum, vel alia prohibita vendat, cum suspicione pravi usus * (*Vide dicta l.* 2. *n.* 71.) * 2. Si paratus sit quodcumque pretium, etiam injustum, ab emptore accipere. 3. Si rem carius, quam supremo pretio vendat, ob dilatam solutionem. 4. Si mercium defectum gravem occultum non aperiat; pondus, & mensuram imminuat. 5. Si in emptorum injuriam monopolium injustum instituat, merces omnes unius generis sibi comparet, immoderato quæstu pro libito vendendas. 6. Si merces ab eo, qui non novit, emat pretio minore, vel cariore vendat ignoranti. 7. Si merces veteres, & inutiles novis admisceat, & vendat eodem pretio utrasque. 8. Si justa tributa defraudet. 9. Si tempore debito, cum possit, non solvat creditoribus, cum gravi eorum damno. 10. Si mercibus solvat, quod pecunia debet contra creditoris voluntatem. 11. Si diebus festis publice emat, vel vendat contra consuetudinem permissam. 12. Si juret falso, se tanto pretio merces comparasse. 13. Si contractum ineat quemcumque, dubitans de ejus justitia. 14. Si emat res furtivas, &c. V. *Escob. t.* 2. *E.* 2. *c.* 12. * (*Vide dicta de Restit. l.* 3. *n.* 599.) *.

„ Bibliopola peccat. 1. Si vendat libros prohibitos, vel lascivos. 2. Si librum defectu laborantem vendat pro integro, &c. Ved. *Esc. c.* 13.

„ 3. Argentarius, sive aurifaber peccat. 1. Si æs pro auro, vel argento vendat. 2. Si auro, vel argento plus æris misceat, quam ars requirit, & emptoribus mixtionem non significet, neque minuat pretium. 3. Si ex rebus furtivis aliquid emat mala fide. 4. Si communem lapillum pro pretioso vendat, vel pretiosum pro vili emat, &c.

„ 4. Sartor, sutor, & ceteri opifices peccant. 1. Si jurent se tali die opus perfecturos, quod sciunt, vel dubitant non futurum. 2. Si plus materiæ exigant, quam ad opus sit necessarium; aut partes alicujus momenti, quæ supersunt, retineant sine voluntate domini. 3. Si diem festum sine gravi causa violent, per se, vel per suos famulos. Vedi *Esc. l.* 1. *c.* 13.

LIBER V.

DE RATIONE COGNOSCENDI ET DISCERNENDI PECCATA.

TRACTATUS PRÆAMBULUS

De Actibus humanis in genere.

Mens mihi non est, benevole Lector, scribens de Morali Theologia, quæ tota ad praxim est dirigenda, Tractatum de Actibus humanis tibi exhibere Scholasticis quæstionibus refertum; sed potius tuæ, animarumque saluti consulere cupiens, ea tantum seligere cogito, quæ in hac materia magis utilia, quæque scitu necessaria ad praxim existimantur. Nonne, si secus facerem, & ego oleum operamque in elucubrando perderem, & tu frustra tempus tereres in hujusmodi inutilia legendo? Ne igitur, quæso, Tractatum hunc omnibus pene muneris absolutum a me expectes, quem utiliora, & adhuc satis implicata manent. Hanc tamen maximam adhibui diligentiam, ut doctrinas seligerem, quibus prodesse, non obesse valeam animarum profectui. Hinc est, quod non recedendum puto a sana Doctoris Angelici doctrina, ubi haberi potest; ipso enim duce, in rebus Theologicis inoffenso pede ambulatur. Sic igitur

ARTICULUS I.

De Natura, ac multiplici Actuum humanorum divisione.

I. Actus humanus strictissima acceptione sumptus definiri potest: *Actus deliberate procedens ab hominis voluntate. Etenim illæ solæ actiones vocantur proprie humanæ* (inquit S. Th. 1. 2. q. 1. art. 1.), *quarum homo dominus est: est autem homo dominus suorum actuum per rationem, & voluntatem.*

tem. Illæ ergo actiones proprie humanæ dicuntur, quæ ex voluntate deliberata procedunt. Ut enim actio sit humana, & moralis, necesse est, ut intelligatur, & ut libere agatur; alterum ubi deest vel propter ignorantiam involuntariam, vel propter coactionem, potius mechanica, quam moralis dicenda est.

II. Hinc infertur, actiones omnes, quæ non procedunt a voluntate hominis deliberata, communiter appellari actiones hominis non humanas.

III. Actus humani multipliciter dividuntur. Alii enim dicuntur actus Eliciti, alii Imperati: ex his quidam dicuntur boni, quidam vero mali. Ex bonis alii sunt naturales, alii supernaturales: Ex supernaturalibus vero, alii sunt meritorii de condigno, alii de congruo. Tandem alii actus humani sunt interiores, alii vero exteriores. De quibus singillatim.

IV. Actus humanus dicitur *elicitus*, qui immediate a voluntate procedit; cujusmodi est amor, & odium. Dicitur *imperatus* ille actus, quia ab ipsa voluntate proficiscitur mediate, ut ambulare, loqui, scribere, &c. quæ procedunt a voluntate imperante alias potentias nempe motrices, ad hujusmodi actus eliciendos. Hi actus sive eliciti, sive imperati eo ipso quod libere procedunt a voluntate, dicuntur actus morales, seu boni, vel mali. Ii dicuntur *boni*, qui sunt consentanei ad rectam rationem: qui vero dissentanei, appellantur *mali*. Actus boni *naturales* sunt qui solis naturæ viribus fieri possunt: *Supernaturales* vero nonnisi auxilio gratiæ elici possunt: ut actus Fidei, Spei, Amoris, &c. Meritorii de condigno sunt quibus ex justitia merces debetur: De congruo vero sunt ii qui tantum ex decentia merentur. Postremo actus interiores nullo sensibili signo patefiunt. Exteriores vero patent exterius.

V. His prænotatis, dicendum nunc est de Principiis intrinsecis Actuum humanorum. Tria sunt hæc principia, nempe Intellectus, Voluntas, & Libertas. Intellectus influit in actionem moralem per Conscientiam, sive cognitionem actionis, & Legis. Ideoque in tractatu de Conscientia plura de intellectu dicentur. Nunc igitur dicendum superest de Voluntario, & Involuntario, deinde de Libero, quæ sunt Actuum humanorum potiora principia. Hinc

ARTICULUS II.

De Voluntario, & Involuntario, ejusque Causis.

§. I.

Quid, & quotuplex sit Voluntarium?

VI. Prænotandum, quod hoc vocabulum *Voluntarium* aliquando accipitur in eodem sensu ac *Spontaneum*, quod nempe fit sponte, ex voluntatis inclinatione nullo cogente præcepto, vel metu, vi, aut dolo. Sed revera aliud est Voluntarium, aliud vero Spontaneum. Etenim omne Voluntarium est Spontaneum, sed non e contrario omne Spontaneum est Voluntarium. Aliquando accipitur Voluntarium pro Libero; quamquam non omne Voluntarium sit Liberum, licet omne Liberum sit Voluntarium. Tandem accipitur hoc alio sensu in quo a nobis definitur, & disseritur.

VII. Voluntarium sic definiri potest: *Actus procedens a principio intrinseco, seu a voluntate cum cognitione finis.* Ita S. Th. 1. 2. q. 6. art. 1. post Gregorium Nyssenum, Damasc., quos ipse laudat, Gonet Man. tom. 3. tract. 2. cap. 1. §. 1. Sylv., Salmant. Concina, Tournely, & alii communiter. Duo igitur sunt necessaria ad constituendam rationem Voluntarii, nempe quod sit & a *principio intrinseco, & cum aliqua cognitione finis.*

VIII. Hinc infertur primo, quod illæ actiones, quæ fiunt ex principio tantum extrinseco, ut sunt quæ vi & coacte fiunt, non dicuntur voluntariæ. 2. Similiter omnes actiones, quæ quidem procedunt a principio extrinseco, sed sine ulla cognitione intellectus, neque Voluntariæ dici possunt. 3. Ad hoc ut aliqua actio dicatur tota Voluntaria, necesse est ut cognoscatur secundum omnes sui partes & circumstantias, quarum aliqua si ignoretur, actio non dicitur voluntaria quoad illam circumstantiam ignoratam. Sic qui accedit ad mulierem, quam nescit esse nuptam, non committit peccatum adulterii, sed simplicis fornicationis, cum involuntarie se habeat quoad circumstantiam Matrimonii, quam ignorat. 4. Infertur, quod ubi nulla est advertentia, nullum est voluntarium, & peccatum; ut accidit in actionibus dormientium, quæ sunt simpliciter involuntariæ. Ubi vero est semiplena advertentia, ibi est semivoluntarium, & dumtaxat veniale peccatum, ut contingit semidormientibus.

IX. Voluntarium multipliciter dividitur a Theologis. 1. in voluntarium *simpliciter*, & Voluntarium *secundum quid*. Illud procedit ex plena Voluntatis inclinatione sine ulla repugnantia. Hoc vero procedit quidem ex voluntatis consensu, sed cum repugnantia. Hujusmodi est projectio mercium in mare facta metu naufragii.

Dividitur 2. in *liberum* seu contingens, & necessarium. Primum fit a voluntate, quæ operatur cum indifferentia ad volendum, & nolendum. Talis est amor Viatoris in Deum. Secundum a Voluntate determinata ad unum, ut est amor Beatorum in Patria. *Gonet loc. cit.* docet, contra *Vasquesium*, quod ratio voluntarii perfectius reperitur in actibus necessariis, quam liberis. Ratio est quia quo major est amor, eo majus est voluntarium, idest major voluntatis propensio, & major cognitio intellectus. Talis est amor necessarius Dei erga seipsum, vel amor Beatorum; quo toto conatu feruntur in Deum.

Dividitur 3. Voluntarium *in se*, seu *expressum*, & *in causa*, & *implicitum*, seu *virtuale*. Voluntarium *in se* illud dicitur, quod est volitum in se ipso, & immediate; ut cum quis aliquid furatur, quia habet in se voluntatem furandi. Voluntarium vero *in Causa* est volitum non in se, sed in alio, quod apprehenditur saltem confuse uti causa alicujus effectus. Hoc modo dicitur voluntaria hominis occisio patrata ab eo, qui se voluntarie inebriavit, prævidens saltem in confuso hujusmodi occisionem.

Dividitur 4. in Voluntarium *directum*, & indirectum. Illud directe & immediate procedit a voluntate, tanquam a causa efficiente. Hoc vero licet non procedat a voluntate immediate, ab ea tamen mediate dependet. Sed nemo non videt, hanc quartam Voluntarii divisionem facile ad tertiam posse redire.

X. Hic advertere oportet, quod, ut aliquis effectus

ctus sequens suam causam jam voluntarie positam, dicatur & ipse voluntarius *indirecte in causa*, ut supra diximus, simulque imputetur ad meritum, vel demeritum, tria concurrere debent. 1. quod agens ponendo causam advertat saltem in confuso, hujusmodi effectum fore ex illa causa sequuturum. 2. quod possit impedire talem effectum causam tollendo. 3. quod teneatur tollere, vel illam non ponere. Ita S. Thom. 1. 2. q. 20. art. 5. ubi ait: *Eventus sequens si est præcogitatus, manifestum est, quod addit ad bonitatem, vel malitiam actus. Cum enim aliquis cogitat, quod ex opere suo multa mala possunt sequi, nec propter hoc dimittit, ex hoc apparet voluntas ejus esse magis inordinata.* Sylv. in hunc articulum, ait quod S. Thom. hic usurpat vocem: *Præcogitatus*, quatenus idem sonet, ac *volitus*, & *intentus*, seu *prævisus*, & *intentus*; quemadmodum ipse Angelicus in q. 73. art. 8. ad 1. pro to *præcogitatus* utitur vocabulo *prævisus*, & *intentus*, dum ait: *Sicut supra dictum est, cum de bonitate, & malitia exteriorum actuum ageretur; eventus sequens si sit prævisus, et intentus* (sed supra dixerat *præcognitus*) *addit ad bonitatem, et malitiam*. Tunc vero effectus sequens, addit Sylver. censetur esse volitus, & intentus non solum quando ex proposito intenditur, sed etiam quando sic prævidetur secuturus, ut potuerit, ac debuerit impediri, nec tamen est impeditus, tunc enim est interpretative seu indirecte volitus. Tandem, concludit S. Thom. art. 5. supra citato: *Si autem eventus sequens non sit præcogitatus, si per se sequitur ex tali actu, & ut in pluribus, addit ad bonitatem vel malitiam actus. Secus si per accidens, & ut in paucioribus occurrit*. Hic Sylv., & docet, quod *eventus sequens per se & ut in pluribus* ideo addit ad bonitatem, & malitiam, quia si non est præcogitatus in seipso, est certe prævisus & intentus in alio, scilicet in sua causa, & virtualiter.

XI. Eadem ratione dicendum est, quod nempe omissio ut sit voluntaria, & culpabilis, tria requiruntur. 1. quod quis potuerit agere. 2. quod debuerit. 3. quod non egerit. Ita Sylv. Gonet. Contin. Tournelly, aliique. Ex S. Th. 1. 2. qu. 6. art. 3. *Sciendum quod non semper quod sequitur ad effectum actionis, reducitur sicut in causam in agens ex eo quod non agit: sed solum tunc quum potest, & debet agere*.

XII. Ex definitione Voluntarii supra tradita facile colligitur in quo posita sit natura Involuntarii: si igitur Voluntarium exigit primo quod sit a *principio intrinseco*, 2. quod sit cum cognitione finis, ut diximus §. 1. n. 7. necesse est, ut oppositum ejus, nempe Involuntarium fiat vel a *principio extrinseco* contra propensionem voluntatis, ut accidit agenti ex vi, vel metu; vel fiat sine cognitione intellectus, quæ aut tollitur, aut saltem ligatur; ut accidit operanti ex ignorantia, vel passione. Ita communiter DD. ex S. Thoma.

XIII. Multiplex est Involuntarium. Aliud dicitur Involuntarium *privative*, quando solum deest actus volendi id quod potest velle. Aliud dicitur Involuntarium *positive & contrarie*, quando scilicet aliquid non solum non est volitum, sed positive nolitum, & repugnans suæ voluntati. Rursum Involuntarium *contrarie* duplex est, aliud *simpliciter*, aliud *secundum quid*. Primum est illud quod ita displicet voluntati, ut nullo modo, nullaque ratione id velit. Secundum vero illud dicitur, quod licet sub aliquo respectu displiceat voluntati, sub alia tamen ratione eidem magis placet, & acceptatur. Talis est projectio mercium in mari facta metu Naufragii, quæ respectu mercatoris est involuntaria *secundum quid*; respectu vero majoris mali imminentis est voluntaria simpliciter.

XIV. Ex superius dictis plura colligimus ad praxim. 1. Qui summo mane diei festi se inebriavit, non prævidens ex eo sequuturam Missæ omissionem, non peccat propter illam omissionem sacri. Rationem attulimus §. 1. n. 10. ubi statuimus, quod eventus sequens non imputatur, nisi prævideatur in se, vel in causa. 2. Si causa quæ ponitur natura sua inducat talem effectum malum, tamen necessario poni debet; tunc effectus malus, licet prævisus, non tamen volitus & intentus, nullo modo est imputabilis, si aliquam præcautionem operans adhibuerit. Sic non imputatur Chirurgo pollutio, quam prævidit sibi sequuturam ex tactu necessario Mulieris in partibus verendis, dummodo eam non intenderit. Nec imputatur studenti ob propriam, & aliorum utilitatem materiis sexti præcepti, si ipse hujusmodi effectum non intenderit, dummodo complacentiam repellat in actu, quo sequitur pollutio. Ratio quia tunc non tenetur causam illam tollere, vel non ponere; & qui utitur jure suo non dicitur causa effectus non intenti, & per accidens sequuti, imo in tali casu videtur magis pati, quam agere. A fortiori, non imputatur effectus sequens ex causa alias honesta & licita, ut pollutio, quæ oritur ex equitatione, vel cibo & potu moderato; tunc enim effectus non intentus est per accidens, & secundum S. Thom. loc. cit. non est imputabilis. 3. Nec facile Confessarius credere debet pœnitenti, qui se excusat, pejerasse, blasphemasse, vel verba obscœna protulisse sine advertentia, & involuntaria tanquam ex habitu: Nam si habitum illum extirpare non studuerit aliqua adhibendo remedia, tunc est voluntarius in causa dum pejerat, blasphemat &c. & ideo non excusatur a culpa: secus vero, si adhibitis diligentiis inadvertenter blasphemat, in obscœna prorumpit, & similia agit. Nunc progrediamur oportet ad causas, quæ involuntarium causant, ut sunt Vis, Metus, Concupiscentia, & Ignorantia. Sit igitur

§. II.

De Violentia, & Metu.

XV. Violentum definitur id *quod est a principio extrinseco, repugnante eo, qui vim patitur*. Ita communiter DD. Damasc. Nissen. S. Thom. & Auct. Eth. 5. c. 1. Hinc infertur, quod ad naturam violenti duo requiruntur. 1. quod sit a principio extrinseco. 2. Quod patiens resistat pro viribus etiam positive, & contrarie agenti extrinseco. Non enim sufficit, quod negative se gerat: alioquin justificatio parvulorum esset violentia. Colligitur ex S. Th. 2. 2. q. 6. art. 5. ad 2. ubi ait: *Cum actio infertur ab aliquo exteriori manente in eo, qui patitur, voluntate patiendi, non est simpliciter violentum, quia licet ille qui patitur, non conferat agendo; confert tamen volendo pati*.

XVI.

XVI. Violentia alia est quæ dicitur *simpliciter*, *et absoluta*; alia *secundum quid*. Prima est, quando quis omni quo potest modo resistit. Altera est, cum pro viribus non resistit.

XVII. Dico primo, quod Violentia *absoluta*, *et simpliciter* dicta causat involuntarium. Ratio est quia quando voluntas patientis resistit agenti extrinseco omnimoda resistentia, tunc actio agentis fit nulla ratione volita a patiente, quia erit contra omnem illius voluntatis inclinationem, & per consequens simpliciter involuntaria. Idem docet S. Thomas loc. cit.

Hinc deducitur, feminam, quæ omnimode resistit violentiæ, quæ illi infertur contra virginitatem, non peccat, etiam si stuprum patiatur invita. Hinc illud Aug. lib. de Civ. c. 17. ubi loquitur de mulieribus christianis, quæ, Roma a Gothis capta, vim perpessæ fuerant: *Quicquid alius de corpore, vel in corpore fecerit*, (ait), *quod sine peccato proprio non valeat evitari, præter culpam fit patientis*. Idem dicimus de similibus contingentiis.

XVIII. Dico 2. quod violentia *secundum quid*, & *insufficiens*, non tollit, sed dumtaxat minuit voluntarium. Ratio est, quia ubi voluntas non resistit quantum potest, ibi remanet in parte aliqua ratio voluntarii. Et secundum majorem vel minorem quam adhibuit resistentiam, ejus actio erit magis vel minus voluntaria, & culpabilis.

XIX. Quærunt hic Theologi, utrum voluntati possit inferri violentia. Respondemus breviter, concedendo *quoad actus imperatos*, *negando quoad actus elicitos*. Ita S. Th. cit. q. ar. 4. de actibus elicitis loquens. S. Anselm. I. de lib. arbitrio c. 6. ait: *Invitus nemo potest velle, quia non potest velle nolens velle*. Neque ipse Deus cogere potest voluntatem quoad actus elicitos: tunc enim voluntas vellet, & nollet simul. Vellet enim, ex hypothesi: nollet vero, quia ipsi sibi volenti repugnaret; quod implicat in terminis. Potest tamen Deus mutare voluntatem, & ex nolente facere volentem per gratiam efficacem. Sed tunc non est cogere, sed veteri inclinationi, qua nolebat, novam suppetere inclinationem, qua velit quod antea nolebat. Legatur S. Th. q. 22. de rit. art. 8. Gonet &c. Nunc de Metu.

XX. Metus definitur, *quod sit instantis*, *vel futuri periculi causa mentis trepidatio*. L. ait Prætor ff. quod metus causa gestum erit. Loquimur hic tantum de metu cadente in virum constantem, seu de metu majoris mali, ut ait Labeo l. 5. eodem tit.

Dividitur Metus in *gravem*, seu *justum*, & *levem*. Dicitur levis metus ille, qui leve malum timet, vel timet quidem malum grave, sed ex causa levi, & improbabili. Metus vero *gravis* dicitur ille qui timet malum grave ex causa valde probabili. Communiter censentur mala gravia mors, mutilatio membrorum, enormia verbera, durus carcer, exilium, servitus, magna infamia, proscriptio bonorum, ablatio instrumentorum artis suæ, sine quibus non potest victum sibi laborando quærere, &c. In cæteris pensanda est gravitas, vel levitas metus, præsertim ob diversam indolem, & personarum qualitatem; Pueros enim, & Mulieres vehementer concutit, quod vires ne leviter quidem tangit. Hic loquitur *de eo qui agit ex metu* tanquam causa omnino movente ad agendum, non autem de eo qui *agit cum metu concomitante*, qui certe non tollit voluntarium.

XXI. Dico, quod Metus non caosat involuntarium *simpliciter*; sed tantum *secundum quid*; quod idem est ac dicere, quod quæ fiunt per metum, sive levem, sive gravem, sunt *simpliciter voluntaria*, involuntaria tantum *secundum quid*. Conclusio est D. Th. 1. 2. q. 6. art. 6. communiter. Ratio potissima est, quia illud est voluntarium simpliciter, & involuntarium secundum quid, quod hic & nunc & in præsentibus circumstantiis vere volumus; & solum nolumus, quando res consideratur absolute, & abstracta a præsentibus circumstantiis. At quæ fiunt ex metu sunt hujusmodi. Quæ igitur fiunt per metum sunt simpliciter voluntaria, involuntaria tantum secundum quid. Rex clare patet in exemplo projectionis mercium in mare propter imminens naufragium. Mercator enim simpliciter vult illam projectionem considerando præsentes circumstantias periculi vitæ, quod est ad majus malum necessario vitandum: non vult illam secundum quid, nempe extra casum imminentis naufragii, si illam mercium projectionem consideramus ut est in se, & absolute, quatenus displicet voluntati mercatoris. Legantur S. Th. I. c. Gonet, Sylv. Cont. Tourn. & Philosophi morales hanc materiam versantes.

XXII. Ex dictis plura colliguntur ad praxim. I. Contractus, qui fiunt ex metu gravi, de jure naturali sunt validi, quia simpliciter voluntarii. II. Contractus hujusmodi per metum injuste incussum, rescindi possunt, & in irritum revocari ab eo qui passus est injuriam. Ita Alex. III. c. Abbas tit. de his, quæ vi &c. Innoc. III. c. ad Audientiam. III. De jure tamen positivo plurimi contractus facti per metum gravem injuste incussum, sunt invalidi, & irritati per Ecclesiam, aut per legem civilem justis de causis. Hujusmodi sunt contractus matrimoniales facti per metum gravem injuste incussum, etiam juramento firmati; c. significavit de eo qui duxit. c. cum locum. c. veniens tit. de sponsalib. Item dotis promissiones, & solutiones similiter extortæ. Vota, & solemnes votorum professiones per metum factæ; Absolutio excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, per vim & metum extorta. c. Absolutionis, tit. de his, quæ vi in 6. & similia.

§. IV.

An concupiscentia tollat, aut magis augeat Voluntarium?

XXIII. Nomine Concupiscentiæ in præsenti intelligimus quendam motum appetitus sensitivi adversus spiritum rebellantis, qui tendit in bonum delectabile. Duplex est *Antecedens*, *& Consequens* consensum voluntatis. Concupiscentia *Antecedens* antevertit consensum voluntatis, eamque trahit, & inclinat ad agendum; ut cum quis videt pulcherrimam mulierem, allicitur concupiscentia ad illam desiderandam. *Consequens* vero sequitur consensum voluntatis, imo oritur ex prævio voluntatis consensu alicui rei jam præstito, ut cum v. gr. homo ardenter desiderat aliquid, excitatur in eo passio vehemens concupiscentiæ. Ita D. Th. 1. 2. qu. 77. art. 6. ubi adjungit, *quod non potest voluntas intense moveri in aliquid, quin excitetur aliqua passio in* ap-

appetitu sensitivo. Idem confirmat quæst. 73. art. 6. ad 2. Certissimum nunc est, concupiscentiam consequentem suppponere voluntarium magis intensum, neque diminuere, sed magis augere voluntarium, & peccatum. Audiatur S. Th. 1. 2. quæst. 77. ar. 6. *Passio consequens, non diminuit peccatum, sed magis auget*, vel *potius est signum magnitudinis ejus, in quantum demonstrat intensionem voluntatis ad actum peccati*. Circa vero antecedentem has statuimus conclusiones.

XXIV. Conclusio 1. Concupiscentia Antecedens non tollit voluntarium, sed potius facit aliquid voluntarium, & auget ratione majoris propensionis, sic in terminis concludit S. Thom. 1. 2. qu. 6. ad 7. Ratio quam affert, est quod voluntarium importat quandam inclinationem voluntatis cum aliqua cognitione finis. Per concupiscentiam autem voluntas inclinatur ad volendum id quod concupiscit: nec omnino offuscatur mens in cognitione rei. Et quia voluntas quando agit ex concupiscentia fertur majori inclinatione in objectum, ideo non solum non tollit, sed etiam auget voluntarium.

XXV. Altera conclusio est, quod Concupiscentia antecedens minuit voluntarium ratione cognitionis. Immo aliquando tollit omnino voluntarium, quia aufert omnem omnino cognitionem. Probatur prima pars: Quia cognitio finis est essentialiter requisita ad naturam voluntarii, ut pluries dictum est. Contra vero Concupiscentia vehemens imminuit hanc cognitionem; impedit enim ne mens illecta ab objecto sensibili consideret turpitudinem actus, & offensam Dei. Hac igitur ratione imminuit voluntarium pro imminutione cognitionis finis. Vide S. Th. 1. 2. qu. 7. ar. 7. ad 3., & qu. 10. ar. 3. & qu. 73. art. 6. & qu. 77. art. 6.

Probatur altera pars, quod aliquando Concupiscentia antecedens tollit omnino voluntarium, quia aliquando omne rationis judicium antevertit, & omnem voluntatis consensum. Ita S. Thom. affirmat cit. qu. 6. art. 7. ad 3., dum ait, *si Concupiscentia totaliter cognitionem auferret, sicut contigit illis, qui propter concupiscentiam fiunt amentes, sequeretur, quod Concupiscentia Voluntarium tolleret*. Idem docet qu. 77. ar. 7. qu. 10. ar. 3.

Hinc colligimus quod motus Concupiscentiæ, qui a Theologis dicuntur *primo primi*, quippe omnem prorsus voluntatis consensum, & libertatem antevertunt, sunt omnino involuntarii, & inculpabiles. Motus vero *secundo primi*, qui saltem supponunt semiplenum consensum voluntatis, non tollunt omnino voluntarium, sed tamen minuunt.

§. V.

Quænam Ignorantia causet Involuntarium.

XXVI. Ignorantia multiplex est, & dividi solet in Ignorantiam simplicis privationis, & Ignorantiam pravæ dispositionis. Prior est carentia scientiæ, cujus quis fuisset capax pro tali tempore & statu, ut si adultus ignoret ea quæ noscere potuisset. Secunda est positiva deceptio, & error contrarius veritati. 2. Dividitur in Ignorantiam juris, & facti. Ignorantia juris est, cum quis legem, seu aliquid esse præceptum aut prohibitum ignorat, v. gr. si quis ignorat in vigilia Pentecostes esse præceptum jejunium ex consuetudine. Ignorantia facti est, si quis nesciat factum ipsum esse prohibitum, quod revera non licet; ut si quis ignoret esse carnem quam comedit die jejunii. 3. Dividitur in *Concomitantem*, *Consequentem*, *& Antecedentem*. Ignorantia *Concomitans* est illa, qua quis ignorat id quod agit, sed adhuc ageret, si non ignoraret. Talis est ignorantia illius, qui ignorans occidit hostem, putans occidere Cervum; tamen si sciret, etiam occideret. Hæc ignorantia non est causa actionis, sed tantum per accidens actionem comitatur.

Ignorantia *Consequens* dicitur illa, quæ sequitur determinationem voluntatis, in quantum ipsa Ignorantia est voluntaria, & procedit a libera voluntate. Hæc Ignorantia consequens subdividitur in *voluntariam directe*, seu *affectatam*, in voluntariam *indirecte*, *seu crassam*, & Ignorantiam *malæ electionis*. Prima est illa, qua voluntas directe vult ipsam ignorantiam; ut cum aliquis vult ignorare, vel ut excusationem peccati jam commissi habeat, vel ut non retrahatur a peccato committendo: juxta illud Job 21. *Scientiam viarum tuarum nolumus*; & Psalm. 35. *Noluit intelligere, ut bene ageret*. Hac ignorantia laborant ii qui data opera, nec consilium petunt in dubiis, nec conciones & catecheses adeunt, ne in malam fidem incidant, & a suo proposito disterreantur. Ignorantia *indirecte voluntaria*, seu *crassa* est quando quis non affectat ignorare, sed negligit addiscere ea quæ scire potest, & debet. Et secundum hunc modum ignorantia universalium juris, quæ quis scire tenetur, dicitur voluntaria, quasi proveniens a negligentia. Tandem Ignorantia *malæ electionis* est illa, quæ actu non considerat quod hic & nunc considerare potest, & debet, & provenit ex passione, vel ex habitu.

Ignorantia *Antecedens* est illa, quæ omnino antecedit consensum voluntatis; ita ut nullo modo voluntaria, & tamen est causa volendi id quod alias non velet si sciret, puta cum aliquis adhibita diligentia interficit hominem, quem credit esse feram. Hæc ignorantia appellatur etiam *Invincibilis*. De hac tamen Ignorantia invincibili, sicut & de Ignorantia vincibili hic non loquimur, quia de iis sermonem fecimus in Tract. de Conscient. n. 7.

XXVII. Dico 1. quod Ignorantia *Antecedens* causat *simpliciter* Involuntarium, quia nullo modo est volita, & vere Invincibilis, quod nulla morali diligentia superari potest, ideoque est inculpabilis. Ita DD. communiter. Utrum vero dari possit Ignorantia hujusmodi invincibilis de præceptis Juris naturalis, saltem de conclusionibus mediatis, vide tractatum de Conscientia.

XXVIII. Dico 2. quod Ignorantia concomitans neque facit *Voluntarium*, neque *Involuntarium*. Quia hæc Ignorantia, neque inducit ad volendum, neque ad non volendum, neque est causa, neque effectus voluntatis operantis, sed per accidens se habet sive ad actum voluntatis, sive ad opus quod agitur. Solum dici potest, quod facit non *voluntarium*, non enim esse potest actu volitum quod ignoratum est. Ita S. Thom. 1. 2. q. 6. ar. 8. Sylv. Gonet. Cont. Tourn. aliique communiter.

XXIX. Dico 3. quod Ignorantia consequens non causat *Involuntarium simpliciter*. Quia hæc Ignorantia est voluntaria, & habet voluntatem pro causa,

sa, non igitur dici potest *Involuntaria simpliciter*, sed saltem causat *Involuntarium secundum quid*, ut ait S. Thom. loc. cit. Nam si operans sciret esse malum actum illum, ad quem ex passione inducitur, certe non vellet illum facere.

ARTICULUS III.

De Libero, seu libertate actuum humanorum.

XXX. Actum liberum vocamus eum vel qui nullo cogente fit, vel qui omitti potest ad libitum. Duplicem enim libertatem distinguere solent Theologi in actibus humanis, nempe *libertatem a coactione*, seu *spontaneitatis*, & libertatem *a necessitate intrinseca, seu naturali;* quæ vocatur etiam electionis, indifferentiæ, & arbitrii. Libertas *a coactione*, est immunitas ab omni violentia contra voluntatis inclinationem illata. Hac libertate Beati Deum amant, & nos bonum in Communi. Hinc est, quod omnis actus voluntatis est liber a coactione.

Libertas vero *a necessitate*, est ea, quæ omnem necessitatem excludit, sive interiorem & naturæ, sive exteriorem & coactionis. Hoc modo dicitur liber, qui potest agere, vel non agere, eligere, vel non eligere. Hinc definitur liberum Arbitrium quod sit *vis electiva, seu facultas eligendi unum præ alio.*

Libertas a necessitate subdividitur in *libertatem contradictionis*, qua quis potest agere, vel non agere; in libertatem *contrarietatis*, qua nempe potest agere, vel oppositum agere v. gr. amare, & odio habere: & in libertatem *disparitatis*, qua agere potest hoc, vel aliud, sed non oppositum v. gr. scribere, vel ambulare.

XXXI. Libertati opponitur Necessitas, quæ multiplex est. Alia dicitur *Necessitas coactionis*, quæ idem est ac violentia. Alia *necessitas naturæ*, seu *naturalis inclinationis*, quæ consistit in quadam propensione insita voluntati ab ipsa natura ad aliquod necessario prosequendum, vel fugiendum. Coactio est a principio extrinseco, & tollit voluntarium, & liberum: *Necessitas* vero *Naturalis* est a principio intrinseco, & aufert liberum, non voluntarium.

Rursus alia est *Necessitas absoluta & antecedens*, quæ vel antecedit usum rationis, & voluntatis: vel ita consensum exprimit, ut voluntas non possit illum denegare. Alia est *Necessitas consequens*, & *hypothetica*, quæ sequitur consensum liberum, & determinationem voluntatis, & minime lædit liberum arbitrium, v. gr. Necesse est me loqui, si jam ad loquendum me determinaverim. Sunt aliæ necessitatis divisiones, nempe *specificationis*, & *exercitii: physica*, & *Moralis*, quarum subtilem inquisitionem ad Theologos Scholasticos amandamus.

XXXII. Fuerunt olim Stoici, Astrologi, Manichæi, Wiclefistæ, Calviniani, Lutherani, qui liberum arbitrium vocabant *figmentum in rebus, & titulum sine re;* tandem Janseniani, qui evertere conati sunt hominis libertatem, seu liberum arbitrium, omnia tribuentes vel fato vel cuidam Syderum influxui, vel gratiæ efficienti, & concupiscentiæ, non sine incredibili amentia, & fortasse eorum reclamante conscientia, & intimo sensu. Quos simul unico anathematis ictu percussit Concilium Tridentinum sess. 6. can. 5. innixum scripturæ, ac SS. Patrum luculentissimis testimoniis, & ipsi experientiæ quotidianæ, quæ rerum est Magistra. Nolo ex professo rationes congerere ad tuendam libertatis in homine existentiam, cum supervacaneum sit, in re minime dubia rationes haud necessarias studiose proferre. Satis est dicere, quod sublato semel ab homine libero arbitrio, frustra darentur Leges; & objurgationes adhiberentur frustra, nemo vel laude vel vituperatione dignus esset, nec bonis deberentur præmia, neque supplicia malis. Id est tam evidens, ut potius verberibus, quam verbis convincendus sit quisquis liberum arbitrium negare audeat, ajebant Scotus, Vega, aliique ex Aristotele. Hinc merito damnata fuit, ut hæretica ab Innoc. X, in Constit. *cum occasione*, & ab Alex. VII. tertia Jansenii propositio, quæ negabat necessitatem libertatis indifferentiæ ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ. Et a S. Pio V. propositio 67. Baji: *Homo etiam damnabiliter peccat in eo, quod necessario facit.*

XXXIII. Tres tantummodo subnectimus propositiones ad libertatis materiam pertinentes, quas ignorare Religio Christiana vetat.

Prima est, quod homo etiam post Adæ lapsum gaudeat libero arbitrio, seu libertate indifferentiæ, & electionis. Ita Tridentinum sess. 6. can. 5. contra Novatores. Concil. Constat. sess. 8. ubi damnata fuit hæc Wiclefi 27. propositio. *Omnia de necessitate absoluta eveniunt.* Augustinus l. de gratia, & lib. arb. c. 1. scripsit: *Revelavit nobis Deus per Scripturas sanctas esse in homine liberum arbitrium, & quisquis negaverit Catholicus non est.* Et S. Th. q. 24. de Verit. a. 1. *Dicendum quod absque omni dubitatione hominem arbitrio liberum ponere oportet. Ad hoc enim Fides adstringit .... ad hoc manifesta indicia inducunt .... ad hoc etiam evidens ratio cogit &c.*

Altera est contra Jansenium definita ab Innoc. X. & Alex. VII. quod ad meritum, vel demeritum in statu naturæ lapsæ non sufficit libertas a coactione, sed requiritur libertas a necessitate, seu indifferentiæ, ut supra dictum est.

Tertia propositio est, quod essentia libertatis in genere non consistit in solo voluntario, sed requiritur de essentiæ illius indifferentia contradictionis, seu potestas ad agendum vel non agendum. Ita S. Th. 2. dist. 24. qu. 1. a. 1. ad 2. *Hoc ad libertatem arbitrii pertinet, ut actionem aliquam facere, vel non facere possit.* Sed non requiritur de essentia libertatis indifferentia contrarietatis, idest potestas faciendi bonum, vel malum. Communis Theologor. contra Gonet disser. 2. a n. 218. Molin. in sua Concord. disp. 2. Ripalda &c. quia in nobis viatoribus definiunt libertatem per *potestatem ad contraria opposita.* Pro nostra sententia stat S. Aug. l. 23. de Civit. Dei c. ult. *Arbitrium eo potentius erit, quo peccare non poterit.* S. Ansel. de libero arb. c. 1. *Si posse peccare, esset pars liberi Arbitrii, Deus, & Angeli, liberum arbitrium non haberent, quod est absurdum.* S. Th. l. c. qui ait: *Ad rationem liberi arbitrii non pertinet ut indeterminate se habeat ad bonum, vel malum, & ideo ubi perfectissimum est liberum arbitrium, ibi ma-*

malum tendere non potest. Idem ait in p. 1. qu. 62. art. 8. ad 3.

ARTICULUS IV.

De Bonitate, & Malitia Morali actuum humanorum, ac de principiis Moralitatis.

§. I.

In quo posita sit malitia; vel bonitas actus Moralis?

XXXIV. Circa naturam Moralitatis actuum humanorum non conveniunt Theologi. Alii enim dicunt sufficere ad constituendam Moralitatem, quod actus sit voluntarius, nec requiri libertatem indifferentiæ. Ita Gabriel, Almainus, Ocham, Major &c. alii opinantur moralitatem actus formaliter consistere in libertate, & hanc cum illa confundunt. Ita Franciscus Felix, qui Scotum pro se laudat, pluresque Patres Societatis. Alii, ut Suarez, Vasq. Salas &c. asserunt illam esse præcise quandam extrinsecam denominationem desumptam ab aliqua forma extrinseca. Tandem Thomistæ sentiunt eam esse quid accidentale superadditum entitati, & libertati actus, cujus ratione habet specialem relationem ad bonum vel legem. Nos missas facientes hujusmodi obscuras Scholarum loquendi formulas loculenter dicimus cum communi Theologorum, quod *Bonitas moralis actus humani consistit in quadam conformitate & convenientia actus liberi cum recta ratione, & lege*, ita ut ille actus dicatur bonus, qui est conformis legi, & rationi. Unde S. Aug. lib. de utilitate cred. c. 12. ait: *Rectum factum nullo modo esse potest, quod non a recta ratione proficiscitur*. Ex adverso malitia moralis actus humani consistit in discrepantia, seu difformitate a recta ratione. Dicitur malus actus ille, qui non est secundum dictamen rectæ rationis sive increatæ, quæ est lex æterna, sive creatæ, quod est lumen naturale hominis, seu participatio legis æternæ secundum S. Thom. 1. 2. q. 91. ar. 2. Utraque hæc ratio est regula actuum humanorum, ex qua mensura bonitatis, vel malitiæ actus humani desumitur. Ita Cont. Tourn. hic Cap. 6. sect. 1. Philosophi morales, ut Genuensis de principiis legis Naturæ c. 16. §. 9. Purchot. & Antonius Murator. Phil. Moral. c. 25. de bono morali, sive honesto, ubi Aristippum, Epicurum, Carneadem, aliosque veteres Philosophos, & etiam extra Italiam Neotericos quosdam reprobat, qui naturam Boni honesti *in sola utilitate* hominis, ac Reipublicæ constituunt; juxta illud Horat. *Ipsa quoque utilitas justi prope mater, & æqui*. Docet ille vir Clarissimus, naturam boni Moralis sitam esse *in conformitate actionis cum legibus Ordinis, quem Deus ab hominibus exigit pro sui honore, & universali felicitate*. Quicquid igitur tendit ad Dei gloriam, & veram hominis felicitatem est conforme Ordini a Deo statuto, & per consequens honestum, & virtuosum. E contrario judicandum de malo morali.

XXXV. Hinc infertur 1. quod nullum bonum morale, nullum malum intelligi potest sine respectu ad Legem saltem naturalem. Hinc Epicurei, qui omnes sustulerunt leges, dicebant, justitiam adinventam esse metu mali physici, ac ob vitæ utilitatem, ut Lucret. scripsit l. 5. Cum vulgo dicitur, quædam esse prohibita quia mala, sic recte est intelligendum, quædam esse per legem positivam vetita, ut repugnantia legi naturali. Nihil enim est intrinsece malum, si non comparatur saltem juri naturæ.

2. Infertur, quod libertas est necessarium requisitum ad moralitatem actus. Nam actus humanus, & moralis debet procedere a ratione deliberata, proindeque debet esse liber. Ita S. Th. 1. 2. q. 18. art. 9. Sed errant, qui constituunt totam moralitatem actus humani in sola libertate. Verum est quod præxigitur libertas ut fundamentum moralitatis, secus qui omnia fato regi non verentur asserere, debent consequenter dicere, nulla esse peccata: ut Spinoza, qui in Append. prioris Eth. partis tribuit phantasiæ hominum, & superstitioni originem peccatorum moralium. Sed falsum est solam libertatem formaliter constituere bonitatem, vel malitiam actus humani sine relatione convenientiæ, vel disconvenientiæ actus cum recta ratione, & lege, ut dicendum est; ut probat Gonet tract. 5. cap. 9. de actibus humanis, Cont. Tournely l. c. aliique maximi nominis Theologi.

§. II.

Quot, & quænam sint Principia Moralitatis?

XXXVI. Theologi vocant principia Moralitatis ea, ex quibus fit, ut aliqua actio sit bona, vel mala, vel indifferens.

Tria recensentur hujusmodi Principia, nempe *Objectum, Finis, & Circumstantiæ*. Ut enim actio dicatur bona ex integra causa, oportet, sit consentanea legi, & rectæ rationi tum ex *parte objecti*, tum *ex parte finis extrinseci* operantis, tum etiam *ex parte circumstantiarum*. Objectum a quo actus accipit essentialem, & primariam moralitatem, est illud circa quod versatur actus Moralis, & primo, & per se attingitur ab ipso actu: sic res aliena est objectum furti, Deus est objectum actus amoris. Tale objectum non consideratur physice, & secundum suam entitatem, secundum quam est semper bonum bonitate entis, sed consideratur moraliter, quatenus convenit, vel disconvenit rectæ rationi. Si objectum est intrinsece, & natura sua conforme rectæ rationi, ut est amor Dei, erit immutabiliter bonum. Sin extrinsece tantum, & vi legis positivæ est rationi conforme, uti jejunium, tunc potest esse aliquando bonum, aliquando vero malum ex circumstantiis.

XXXVII. Primum ergo principium Moralitatis est *objectum*, quod si est bonum, vel malum moraliter, dat actui bonitatem vel malitiam essentialem. Ita D. Th. 1. 2. qu. 18. a. 2. Ratio Divi Thomæ ea est, quia sicut in naturalibus prima bonitas rei attenditur ex sua forma, quæ, dat ipsi rei speciem, seu essentiale, & specificum, ita prima bonitas actus humani attenditur ex objecto convenienti, in quod primario fertur. Si objectum sit indecens, & inconveniens naturæ rationali, ex eo consurget malitia essentialis actus.

Alii volentes strictiori loquendi formula uti, dicunt, actum humanum desumere suam moralitatem non ab ipso objecto, sed a modo tendendi in objectum, sive rationi consono, sive dissono. Ita Cont.

Cont. Tourn. c. 8. ar. 2. sect. 1. in fine conclusionis. Et hoc modo explicant primo odium Dei, quod habet objectum optimum, sit moraliter pessimum, quia voluntas fertur in Deum omni amore prosequendum modo rationi maxime dissono, scilicet odio habendo.

XXXVIII. Alterum Principium Moralitatis est *Finis*, non intrinsecus operis, quod coincidit cum objecto, sed extrinsecus operantis, qui quatenus conveniat, vel disconveniat cum regulis morum dicitur bonus, vel malus moraliter. Hinc si objectum sit bonum, finis vero operantis sit malus, actus humanus est totus malus ex malitia finis, quæ destruit omnem bonitatem. Ratio est, quia talis actus est simpliciter malus: improbat enim recta ratio, ut eligatur bonum ob finem pravum. Ita S. Th. 2. dist. 38. q. 1. art. 4. ad 4. *Cum aliquis vult dare eleemosynam propter inanem gloriam, hic est unus actus voluntatis, & hic actus totus est malus*, licet non ab *eo omni*, *quod in eo est*, *malitiam habeat*. Vide Gonet. Man. tract. 3. de act. num. c. 12. & S. Th. 1. 2. qu. 18. a. 4., & 6. Si vero objectum est bonum, & finis etiam bonus, tunc actus humanus habet duplicem speciem Bonitatis moralis, ut est dare eleemosynam in satisfactionem peccatorum. S. Thom. qu. 18. ar. 4. 6., & 7. cum communi Theologorum, uno excepto Vasquez. Si vero objectum sit indifferens, tunc finis bonus facit actum moraliter bonum, ut est ambulare ex obedientia: finis malus, facit malum, ut ambulare ad ostensionem luxus. Finis malus facit actum ex malo pejorem, ut furari ad concubinam alendam; & facit ex bono malum, ut eleemosynam dare ad vanam gloriam.

XXXIX. Tertium Moralitatis principium sunt *Circumstantiæ*, quæ dare solent actui aliam bonitatem, vel malitiam accidentalem, quia hujusmodi bonitas, vel malitia supervenit actui jam constituto in suo esse in genere moris. Ita S. Th. l. c. a. 3. cum communi.

Circumstantiæ autem sunt, vel *Personæ*, quæ sæpe addit novam speciem malitiæ; ut si conjugatus, vel voto castitatis obstrictus fornicetur; & aliquando solum auget malitiam intra eamdem speciem. Hoc intelligitur tam de persona agente, quam de patiente, ut si percutiantur benefactores. Vel circumstantia *Loci*, ut furari in loco sacro, quæ speciem mutat, & sic de aliis circumstantiis, temporis, modi, auxiliorum, seu instrumentorum, quibus actus exequitur, quæ, ut de aliis diximus, possunt vel mutare, vel augere malitiam vel notabiliter, vel leviter intra eandem speciem. Nota quod circumstantia leviter mala adveniens actui, non aufert totam ejus bonitatem, nec delet omne meritum. Ita communiter opinio, quam fuse adstruit Contenson. lib. 6. diss. 2. c. 2.

Hinc infertur pro praxi quod Confessarius debet interrogare pœnitentem, qui se accusat furatum esse de fine intento; nam si intenderit hoc furto, ut pecuniam haberet ad fornicandum, tunc erit nova malitia: ita si detraxerit proximo, quærat an fortasse hac ratione intenderit impedire a lucro, vel aliqua dignitate consequenda. Ex fine enim intento, ut dictum est, facile mutatur species malitiæ.

XL. Quæritur hic an actus externus addat aliquam bonitatem, vel malitiam moralem actui interno? S. Thom. l. cit. q. 2. a. 4. docet cum Gonet, Roncaglia, Cont. Tourn., quod actus exterior non addit bonitatem, vel malitiam moralem intrinsecam, & per se supra actum interiorem, sed gaudet tantum bonitate, vel malitia extrinseca desumpta ab actu voluntatis imperante. Probatur auctoritate S. Thom. in 2. dist. 40. q. 1. a. 3., ubi ait: *Quod actus exterior nihil adjungit ad præmium essentiale* (consequenter ad bonitatem intrinsecam, quam sequitur præmium essentiale): *Tantum enim meretur qui habet perfectam voluntatem aliquod bonum faciendi, quantum si faceret illud ... voluntate æqualiter perfecta manente. Adjungit tamen aliquod præmium accidentale.* Ut martyres, qui revera pro Christo patiuntur, habent præmium accidentale, seu laureolam supra illos, qui æquali charitatis fervore mortem solummodo appetunt pro Christo. Dixi, quod actus externus non addit bonitatem, vel malitiam moralem *intrinsecam, et per se* supra interiorem, nam per accidens addit regulariter loquendo, aliquam bonitatem vel malitiam accidentalem. Propterea S. Thom. l. c. q. 20. a. 2. subdit: *Nisi contingat ipsam voluntatem per actum exteriorem fieri secundum se meliorem in bonis, pejorem in malis*. Nam actus externus sæpe causa est, & occasio ut actus internus fiat pejor, vel quia multiplicantur actus interiores, donec exequantur actus extrinsece, vel quia actus interior habet majorem durationem quousque perficiat opus, quod statim perfici non potest; vel quia fit intensior per extrinsicitatem actus. Præterea per actum externum magis hebetantur sensus, & potentiæ exteriores proniores redduntur ad malum; scandala pariuntur; aliquando excommunicatio incurritur, vel irregularitas, vel obligatio ad restitutionem, quæ per actum interiorem non incorruntur. Scotus tamen quodl. 18. a. 3. & Scotistæ omnes, ut refert Mastrius, nullum non movent lapidem, ut variis adstruant rationibus, actum externum addere per se aliquid bonitatis, vel malitiæ actui voluntatis, quia habet intrinsecam bonitatem, vel malitiam supra actum interiorem. Videsis Salmant. in hanc quæst. Manstr. aliosque Scotistas. Nobis tantum otii non est, ut fusius expendamus.

ARTICULUS ULTIMUS.

An detur actus indifferens in Individuo?

XLI. Oportet statim quæstionis explicatione terminorum clarius exponere. Actus humanus (de quo solo hic loquimur) dicitur indifferens; vel *in specie*, vel *in individuo*. Actus indifferens in specie est actus spectatus in genere (abstrahendo a fine, & circumstantiis individualibus) *comparate tantum ad objectum suum, quod neque est in se bonum, scilicet rationi consonum, neque malum, idest dissonum rationi, sed indifferens ad utrumque*, ut ambulare, festucam levare, colligere flores, &c. quæ ex sua specie, seu objecto, neque bona sunt, neque mala, sed ratione finis, aliarumque circumstantiarum honestari possunt, vel vitiari. Actus vero indifferens in *individuo est actus consideratus prout est a parte rei secundum suum objectum, finem, et omnes circumstantias individuales*, qui tamen neque bonus sit, neque malus, sed indifferens.

XLII. De fide certum est, non omnes actus humanos esse secundum suam speciem, seu objectum indifferentes; sed quosdam esse de se bonos, ut actus Fidei, Spei, & Charitatis &c. quosdam vero de se malos, ut fornicatio, occisio innocentis &c. sunt enim quædam objecta de se rationi consona, sunt etiam alia de se rationi dissona.

XLIII. Certum quoque est dari quosdam actus, qui secundum suam speciem sunt indifferentes, quia secundum se, neque sunt boni, neque mali. Ita S. Th. l. c. ar. 8. cum communi. Hinc S. Hieron. ep. 89. scripsit: *Bonum est continentia, malum est luxuria, inter utrumque indifferens ambulare*. Huc redit damnatio articuli 16. Joannis Hus facta in Conc. Const. sess. 15. affirmantis, *quod nulla sint opera indifferentia*. Non potest intelligi de indifferentibus in individuo, quia hoc idem defendunt probabiliter plurimi boni Catholici; igitur intelligendum de indifferentibus in *specie*.

XLIV. Ad quæstionem propositam ut respondeamus, dicimus, quod non dantur actus indifferentes in Individuo. Ita S. Th. 1. 2. q. 18. a. 9. & Thomistæ, Bellarminus, Suarez, Valentia, Durandus, in 2. dist. 40. q. 1. Ricardus, Major, Caet. Medina, Becanus, aliique contra Scotum, & Scotistas, Alensem, S. Bonav. Almain, Vasq. &c. Ratio præcipua S. Th. hæc est: *Actus moralis non solum habet bonitatem ex objecto: sed etiam ex circumstantiis .... Oportet, quod quilibet actus individualis habeat aliquam circumstantiam, per quam trahatur ad bonum vel malum, ad minus ex parte intentionis finis. Cum enim rationis sit ordinare, actus a ratione deliberativa procedens, si non sit ad debitum finem ordinatus, ex ipso repugnat rationi, et habet rationem mali, si vero ordinetur ad debitum finem, convenit cum ordine rationis, unde habet rationem boni. Necesse est autem, quod vel ordinetur, vel non ordinetur ad debitum finem. Unde necesse est, omnem actum hominis a deliberativa ratione procedentem, in individuo consideratum, bonum esse, vel malum*. Hæc nervose Angelicus.

Præterea non potest contingere, quod aliquis actus singularis ex deliberata voluntate procedens fiat sine circumstantiis: aut igitur illæ circumstantiæ sunt rectæ rationi consentaneæ, ita nimirum, ut actus fiat, quando, ubi, quomodo, & propter quod deceat fieri, & sic est bonus: aut non sunt consentaneæ rectæ rationi, saltem omnes, sed aliqua deficit, & sic est malus: nullus igitur actus, in Individuo, & secundum omnes circumstantias consideratus potest esse indifferens.

Ad hæc homo tenetur omnes actus suos ad Deum referre, quando agit cum deliberatione, & propter aliquem finem. Inquit enim Apostolus 1. Cor. 10. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite*. Si ergo ad Deum refert saltem per intentionem virtualem, actus erit bonus, si non refert, erit malus: nullus igitur indifferens. Scio Adversarios dicere, in verbis Apostoli contineri consilium non præceptum. Sed falso, Patres enim agnoverunt præceptum non consilium. Ita Augustinus, Cælestinus I. Maximus. S. Th. lect. 3. c. 3. Ep. ad Coloss. quos legere est apud Cont. Tourn, c. 6. ser. 6. de actibus humanis, ad quem mitto qui fusius hanc quæstionem pertractatam cum Adversariorum objectionibus, & responsis studiose quærit.

Hinc pro praxi colligimus. Oportet sæpius in die, saltem mane generaliter offerre Deo omnes actus suos ut sic adimpleatur præceptum Apostoli, saltem intentione virtuali omnia faciendi in gloriam Dei. Hoc modo omnis actus etiam indifferens in specie fit bonus, & virtuosus in Individuo. Non requiritur quippe actualis relatio omnium sive verborum sive operum in bonum honestum; quod esset importabile pondus, & res sexcentis implexa scrupulis, sed sufficit virtualis, ut diximus: unde quamvis aliquis accedens ad mensam, non cogitat de conservatione vitæ, sed solum de cibi delectatione, ut ait Gonet, non propterea peccat, quia talem delectationem, saltem virtualiter, vult propter conservationem vitæ, sicque non inordinate illam appetit. Hactenus de Actibus Humanis, eorumque Principiis, & Moralitate.

TRACTATUS

DE PECCATIS.

CAPUT I.

De peccato in genere.

DUBIUM I.

1 *Quid est peccatum?*
2 *Quæ conditiones requiruntur ad peccatum?*
3 *Quid notandum circa* Advertentiam *requisitam ad peccandum?* 4. *An ad peccatum mortale requiratur formalis Advertentia, vel sufficiat virtualis?*
5 *Quid notandum circa* Consensum *requisitum ad peccandum?*
6 *An peccet graviter, qui negative se habet quoad motus inordinatos?* 7. *Quid, si sint motus carnales?* 8. *Quæ remedia quoad ipsos?* 9. *An teneamur iis resistere, si adsit causa non resistendi?*
10 *Quomodo, et a quo tempore imputentur peccata omissionis?*
11 *An peccatum veniale sit contra Legem Divinam?*

„ Respondeo: Est transgressio legis, sive (ut ait 1
„ *Tolet.*) est voluntarius recessus a Regula Divina;
„ per quam regulam intelligitur præceptum tam na-
„ turale, & humanum, quam Divinum: *per re-*
„ *cessum* intelligitur actus, vel ejus omissio, qui
„ sit non tantum voluntarius, sed etiam liber, cum
„ aliqua actuali advertentia malitiæ, quod addo, quia,
„ ut docet *Sanch. 1. mor. c.* 6. cum *Vasq. d.* 2.
„ *q. 1. p.* 5. *n.* 3. & 12. *etc.* non sufficit ad actum
„ peccaminosum libertas, & advertentia quævis vir-
„ tualis, vel interpretativa, qua scilicet quis adver-
„ tere poterat, & debebat, nec quæcunque actua-
„ lis, qua scilicet intellectus rationes commodi, &
„ incommodi in objecto attendat, sed requiritur,
„ ut advertat moralem malitiam objecti, ut saltem
„ de ea dubium, vel scrupulum concipiat. Ratio
„ est, tum quia sine ista advertentia non est vo-
„ luntarium, cum non sit cognitum, quia quandiu

„ ta-

„ talis cogitatio intellectui non occurrit, non est sufficiens principium deliberandi de malitia, ideoque „ nec libertas, ac proinde nec culpa; & censetur „ illa inadvertentia naturalis, & invincibilis oblivio. Addit tamen *Tann. d. 4. de pecc. d. 5. q.* „ *5. d. 5. n.* 106. non esse necesse, ut consideratio illa maneat actu, dum peccatum durat; sed „ satis esse, ut vel actu dum peccatum durat, vel „ virtute maneat, ita ut cum ea vel actus peccati „ fuerit inchoatus, vel saltem causa data, ut fit in „ ebrio, qui peccat, non vi præsentis, sed præteritæ deliberationis. V. *Bald. l.* 1. *d.* 37. Verum „ Recentiores communiter docent, talem v. gr. ebrium, non peccare formaliter, quando usu rationis caret; sed malitiam eorum, quæ tunc fiunt, contraxisse ante, dum prævidens malum, „ quod commissurus erat, ejus causam dedit: ajuntque, dum quis actu peccat semper esse, ac manere advertentiam aliquam malitiæ tenuem, vel „ confusam, ut v. apud *Scol.* nam in ordine ad praxim, parum refert, utrolibet modo loquaris.

2 „ Resp. 2. Ad peccatum requiritur tres conditiones, ut patet ex prima responsione: 1. Ut sit „ voluntarium, idest, ut fiat a voluntate consentiente. 2. Ut sit liberum, idest, ut sit in potestate voluntatis facere, vel non. 3. Ut advertatur malitia.

Unde resolves.

„ 1. Defectu primæ conditionis, nullus actus, „ qui neque est in, neque a voluntate, est peccatum, nisi voluntas eum acceptet; ideoque nec „ impedit Communionem; sive is sit internus, ut „ cogitationes contra Fidem blasphemæ, obscœnæ, „ motus carnis, etiam usque ad effusionem seminis; sive externus, ac violentus, v. g. stuprum „ virgini per vim illatum.

„ 2. Defectu secundæ conditionis, subinde a peccato excusantur vehementissimi motus iræ, aut „ concupiscentiæ, quibus usus rationis perturbatur, „ & libertas tollitur.

„ 3. Defectu tertiæ non peccat, qui de jejunii „ præcepto nihil cogitans, cœnat, vel carnes comedit, etsi advertat eas sibi delectabiles. Item „ qui lapidem projicit per fenestram, non advertens periculum læsionis, vel qui contractum usurarium celebrat, non advertens esse talem: *Sanch.* „ *l.* 1. *c.* 16. *n.* 21. *Reg. l.* 15. *n.* 75.

„ 4. Damna, & eventus (licet alioqui frequentes) ex ebrietate secuti, & nullo modo prævisi, „ inculpabiles sunt: quia nec in se, nec in causis „ sunt liberi. Sunt vero culpabiles, si sint prævisi, nec diligentia sufficiens ex præscripto prudentiæ sit adhibita, ne sequerentur: ea vero adhibita, etsi postea evenient, culpa vacant: Uti etiam, „ quando juxta loci, & temporis circumstantias non „ apparet periculum mali, ideoque nulla cautela est „ adhibita. Ita *Vasq.* 1. 2. *ad* 124. *cap.* 3. Quibus „ conformiter *Less. lib.* 4. *cap.* 3. docet, si negligentia ebrietatem, aut eventus ex ea sequi solitos „ præcavendi fuerit tantum venialis, etiam mala, „ quæ prævideri poterant, tantum venialia fore; „ quia, cum non in se, sed tantum in causa sint „ libera, non possunt habere majorem culpam, „ quam ipsa causa.

Circa *Advertentiam*, & *Consensum* requisitum 3
ad peccatum aliqua necessaria adnotemus. Et I. circa *Advertentiam intellectus* notandum 1. quod modus, quo peccatum perficitur, hic est; Primo objectum repræsentatur sensibus, & sua delectabilitate physica commovet appetitum sensitivum. Deinde intellectus ad illud, & ad suam malitiam advertit. Demum voluntas in illud sic cognitum consentit. Notandum 2. quod intellectus duplici modo advertere potest, vel *plene*, nimirum quando nos mente expedita discernimus; Vel *semiplene*, quando rem cognoscimus mente non plene expedita, quia forte sumus vel semidormientes, vel semiebrii, vel alio distracti. Potest autem intellectus rapi a delectabilitate objecti oblati, ut nihil malitiæ moralis in illo advertat: Hinc triplici huic cognitioni correspondent tres motus, videl. I. *Motus primo primi*, qui antevertunt omnem advertentiam rationis, & hi sunt omnino culpæ expertes. II. *Motus secundo primi*, qui fiunt cum semiplena advertentia, & hi culpam venialem non excedunt; Quia, cum in eis non præcesserit plena advertentia, voluntas in eos non consentit cum perfecta libertate requisita ad mortale. III. *Motus deliberati* denique, qui fiunt cum plena advertentia, intellectus clare discernentis malitiam moralem, saltem confuse in genere, & cum pleno consensu voluntatis; & hi sunt mortalia, si objecta sub gravi sunt vetita. Ita communiter *S. Thom. de Malo qu.* 7. *art.* 6. *Caj. Vasq. Sanch. Azor. Bonac. Nav. &c. cum Salm. Tract.* 20. *c.* 13. *n.* 2. 3. & 4.

His præmissis, quæstio fit, an ad peccatum mortale requiratur advertentia actualis, & expressa malitiæ actus, vel sufficiat virtualis, & interpretativa? 4
Prima sententia, quam olim tenuere *Cajet.* (2. 2. *q.* 88. *a.* 1. *dub.* 3.) ac *Medina*, *Lopez*, *Serra*, *Prado*, & alii apud *Salm.* (*tr.* 20. *c.* 13. *n.* 5.) atque enixe tuentur *Conc. Cont. Tourn.*, *Angelus Franzoja*, *Antoine*, & alii Recentiores (*Conc. in Comp. Theol. l.* 8. *D.* 3. *cap.* 2. *n.* 14. *Cont. Tour. t.* 2. *de Pecc. cap.* 4. *art.* 1. *Franzoja in Busemb. lib.* 5. *cap.* 2. *de Pecc. Animadv. I.*,) dicit minime requiri advertentiam actualem sed satis esse virtualem & interpretativam: quæ in hoc consistit, quod homo teneatur, & possit malitiam actionis cognoscere; quamvis actualiter non advertat; alias (ut ajunt) reputandi essent immunes a culpa omnes scelesti homines, qui a suis passionibus, aut pravis consuetudinibus obcæcati plura mala patrant, ad nihil advertentes.

Secunda vero sententia communior affirmat requiri actualem advertentiam malitiæ, aut periculi illius, aut saltem obligationis illam advertendi. Et hanc tenent *Sylvius Suar. Tapia*, *Sanch. Sayr. Pal. Salas*, *Bonac. Salm.* tam Scholastici, quam Morales, Gamachæus, Isambert. Du-Val; item *Vasquez* cum *Lyrano*, *Tostato*, *Adriano VI. Cutrel*, *Victoria*, *Corduba*, & aliis (*Sylvius in* 1. 2. *Q.* 66. *art.* 3. *q.* 3. *Concl.* 2. *Suar. to.* 5. *in* 4. *p. D.* 4. *sect.* 8. *ex num.* 14. *Tapia lib.* 3. *q.* 9. *ar.* 5. & 11. *Sanch. Dec. lib.* 1. *c.* 16. *n.* 21. *Sayr. Thes. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 11. *Pal. tr.* 2. *D.* 1. *p.* 15. *n.* 5. *Salas tr.* 13. *D.* 8. *sect.* 11. *n.* 87. *Bon. de Censur. D.* 1. *Salm. Schol. tr.* 13. *D.* 13. *Dub.* 1. & *Mor. tr.* 20. *cap.* 14. *n.* 8. *Gam. T.* 2. *p.* 196. *Isamb. p.* 232. *Vasq.* 1. 2. *q.* 125. *c.* 2. *n.* 6. *Du-*

Val

Val D. s. 578. (Item *S. Antoninus*, *Wigandt*, *Sainte Beuve*, *& Card. Gotti*, quorum loca & verba infra afferentur. Hi dicunt ad omne peccatum mortale requiri aliqualem advertentiam, sive suspicionem malitiæ actus, vel in se, vel in sua causa; saltem in confuso. Ratio eorum est, quia nihil volitum, nisi præcognitum; unde nequit ignorantia imputari ad culpam, nisi de malitia objecti habeatur saltem aliqua confusa apprehensio: ille enim qui nullo modo advertit malitiam suæ actionis, vel obligationem advertendi, nullo modo peccat adversus illam agendo.

His positis, meum proferam sensum, & dico quod sistendo intra limites justi, præfatæ sententiæ facile conciliari possunt. Nam si dicatur ad omnia peccata mortalia necessario exposci actualem & expressam advertentiam, hoc utique falsum est; quia multipliciter evenire potest, quod plura mala, quamvis actualiter & expresse non advertantur, bene tamen imputantur ad culpam ea patrantibus, si ipsorum ignorantia sit aliquo modo voluntaria, vel ob negligentiam, vel ob passionem, aut pravum habitum, vel ob voluntariam inconsiderationem in operando.

Primo igitur modo ignorantia fit voluntaria ob negligentiam, ut docet S. Thomas (1. 2. *q.* 76. *a.* 3.) qui regulam ibi præmittit dicens: *Ignorantia quæ est causa actus, quia causat involuntarium, de se habet quod excuset a peccato, eo quod voluntarium est de ratione peccati.* Deinde subdit ignorantiam posse esse voluntariam duobus modis: *Vel directe, sicut cum aliquis studiose vult nescire, ut liberius peccet: vel indirecte, sicut cum aliquis propter laborem, vel alias occupationes negligit addiscere id per quod a peccato retraheretur. Talis enim negligentia facit ignorantiam ipsam esse voluntariam, & peccatum, dummodo sit eorum, quæ quis scire tenetur & potest. Et ideo talis ignorantia non totaliter excusat a peccato. Si vero sit talis ignorantia, quæ omnino sit involuntaria, sive quia est invincibilis, sive quia est ejus quod quis scire non tenetur, talis ignorantia omnino excusat a peccato:* Nota, *talis negligentia facit ignorantiam ipsam esse voluntariam.* Præterea nota hic, Angelicum ultimis verbis relatis non dubitare, quod bene possit dari invincibilis ignorantia etiam eorum, quæ quis scire tenetur. Idem scribit alibi (*de Malo q.* 5. *a.* 7. *ad* 7.); *Ignorantia, quæ est omnino involuntaria, non est peccatum. Et hoc est quod Augustinus dicit:* Non sibi imputatur ad culpam, si invitus ignoras, sed si scire neglexeris. *Per hoc autem quod addit*, sed si scire neglexeris, *dat intelligere, quod ignorantia habet quod sit peccatum ex negligentia præcedente, quæ nihil est aliud, quam non applicare animum ad sciendum ea, quæ quis debet scire.* Eodemque loco *ad* 8. ait S. Thomas, quod tum ignorantia reputetur voluntaria, cum homo, *propter laborem addiscendi, vel ne impediatur a peccato, quod diligit, scientiam recusat, & sic ignorantia est a voluntate quodammodo imperata.* Hisce igitur locis S. Doctor minime quippe culpabilem reputat ignorantiam ejus, qui non advertit, sed ejus qui negligit, sive recusat actu quodammodo a voluntate imperato animum applicare ad ea addiscenda, quæ scire tenetur circa præceptum quod urget, aut expressius declarat in corpore prædicti Articuli 3. inquiens: *Causa ignorantiæ est animum ad discendum non applicare, & hoc ipsum non applicare animum ad sciendum id quod quis debet scire, est peccatum omissionis.*

Secundo modo ignorantia fit voluntaria ob passionem, quam quis vult deliberate sequi: illi enim, qui secundum suam passionem operatur, bene imputabitur omnis pravus effectus tali passioni connexus, licet in particulari non agnoscatur; quia cum homo passionem aliquam amplexatur, consequenter ipse amplectitur omnes effectus communiter ex illa passione provenientes, qui etsi in particulari non prævidentur saltem in confuso, volens enim aliquam explere passionem, puta vindictam, admittit consequenter saltem in confuso quæcunque perversa media, quæ ad explendam passionem illam conducunt: Unde effectus provenientes, quamvis non sint voluntarii in se, sunt tamen voluntarii in sua causa, nimirum in adhærendo in passionem. Ita etiam docet S. Thomas (1. 2. *q.* 6. *a.* 8.) ubi ignorantiam hujus operantis per passionem vocat *ignorantiam malæ electionis:* dicens; *Alio modo dicitur ignorantia voluntaria ejus, quod quis potest scire & debet; sic enim non agere, & non velle, voluntarium dicitur. Hoc igitur modo dicitur ignorantia, sive cum aliquis actu non considerat, quod considerare potest & debet, quæ est ignorantia malæ electionis, sive ex passione, vel ex habitu proveniens.* Idem repetit in *Opusc. de Malo q.* 3. *a.* 20. ubi ait: *Ligatio rationis per passionem non imputatur ad culpam, nisi forte quoad principium talis passionis, quod fuit voluntarium, poterat enim voluntas a principio impedire ne passio in tantum procederet.* Præterea alibi (1. 2. *q.* 77. *a.* 7.) dicit: *Quandoque vero passio non est tanta, quod totaliter intercipiat usum rationis, & tunc potest passionem excludere, divertendo ad alias cogitationes, vel impedire ne suum consequatur effectum.*

Tertio modo ignorantia fit voluntaria ratione pravi habitus, ut etiam habetur ex S. Thoma loco supra citato (1. 2. *q.* 6. *a.* 8.); & tunc actus mali qui ex malo habitu proveniunt, sunt pariter voluntarii, vel in sua causa, scilicet cum in principio prava consuetudo voluntarie contrahitur; vel potius quia, ut sentio cum *Antoine*, & Auctore libri, cui titulus: *Instruz. de' Novelli Confessori*, hujusmodi peccatores mali habituati, quamvis habeant cognitionem minus expeditam quam alii, semper tamen habent cognitionem aliquam actualem suorum criminum sufficientem ad reddendos actus deliberatos & mortales; cum enim ipsi parvipendant peccatum, non fit in eorum animis illa sensibilis & memorabilis impressio, quæ fit in alio habente conscientiam minus depravatam; & hinc evenit, quod in eorum memoria non remanet vestigium actualis illius cognitionis, quam satis habuerunt antea de peccato, aut vestigium est adeo leve, ut interrogati de facili respondeant, quod non adverterint: sed cautus Confessarius non debet ipsis fidem præstare. Et idem videtur etiam posse de operantibus secundum suas pravas passiones, quibus non jam defuit omnis cognitio malitiæ suarum culparum, sed cognitio est in eis tam obscura, ut vix discerni possit.

Quarto demum modo ignorantia fit voluntaria,

& culpabilis, ut dicunt *Tanneeus* (*t.* 2. *Dub.* 4. *qu.* 5. *Dub.* 5. *a n.* 193.) *Antoine* (*tr. de Pecc. c.* 4. *qu.* 7. *in fine*) cum *S. Antonino*, si homo in agendo advertenter negligit adhibere considerationem, quam res agenda meretur, illi enim qui jam advertit (ut recte ait *Antoine*) aliquid amplius considerandum, & tamen vult præcipitanter operari, merito imputantur omnes errores, quos committit.

Contra vero mihi omnino tenendum videtur, si ignorantia nullo ex prædictis modis fuerit voluntaria, & homo nullam habuerit actualem advertentiam malitiæ, vel periculi, nec directe, nec indirecte, neque in se neque in sua causa, tunc nullo modo imputantur ei errores quos non advertit. Ratio, quia ut imputentur alicui effectus cujusdam causæ, debet necessario præcedere (saltem in principio) advertentia actualis & expressa malitiæ objecti: advertentia enim interpretativa, ut recte loquuntur *Salm. tr.* 20. *c.* 13. *n.* 7. fundatur super aliquam advertentiam expressam, sicut voluntarium indirectum fundatur super directum. Præterquamquod advertentia interpretativa supponit obligationem, & potentiam advertendi; sed deficiente omni advertentia expressa, non est potentia adversandi, & ideo nec obligatio, cum nulla obligatio liget, nisi prius quodammodo agnoscatur.

Dices: Omnis ignorantia in eo, qui tenetur & potest suam obligationem advertere, est vincibilis, & propterea culpabilis. Sed recte respondent *Sylvius* & *Suarez*, quod ille qui omnino ignorat malitiam objecti, & adhuc obligationem advertendi, habet quidem potentiam remotam, sive physicam ad advertendum, sed caret potentia proxima, & expedita, quæ homini necessaria est ad cognoscendam deformitatem suarum actionum, *Quis nesciat non esse in hominis potestate, quod sciat?* ait S. August. *lib. de Spir. & lit.* Unde nequit ipse naturaliter, ac humano modo suam vincere ignorantiam. Agnoscet quidem suam actionem qua actio est, sed ignorabit eam qua mala est; sola enim cognitio objecti in esse physico non est sufficiens principium ad discernendum, nec ad inquirendum objectum in esse morali, quod equidem prorsus differt a physico. *Quando nulla* (sapienter ait P. Suarez) *talis cognitio in mentem subiit, qua possit voluntas excitari ad quærendam scientiam, non est in potestate hominis se ad illam movere, & consequenter non potest talis ignorantia homini imputari* (*Suar. in* 3. *p. t.* 5. *D.* 4. *Sect.* 8. *n.* 18.) Et hoc est quod docet S. Thom. (1. 2. *q.* 76. *a.* 2.) dicens: *Unde propter negligentiam ignorantia eorum, quæ aliquis scire tenetur, est peccatum. Non autem imputatur homini ad negligentiam, si nesciat ea quæ scire non potest: unde horum ignorantia invincibilis dicitur, quia studio superari non potest.* Studium autem hoc, sive diligentia adhibenda ad expellendam ignorantiam, ut recte advertit *Sylvius* cum *Medina*, & *Ricardo* (*Sylvius in* 1. 2. *qu.* 76. *a.* 3. *Concl.* 1. *& deinde qu.* 5. *Concl.* 1.), non debet esse summa, sed sufficit si sit moralis, & talis quam prudentes communiter adhibere solent in re gravi; superveniente enim dubio indoctus debet consulere peritos. Doctus vero consulere libros vel cum aliis doctis rem conferre.

Hanc denique sententiam observo communiter teneri ab auctoribus, non solum probabilistis (qui eam non jam ut probabilem, sed *tanquam certissimam apud omnes* agnoscunt, sicut scribit *Suarez*) at etiam antiprobabilistis, etenim de Sainte Beuve Doctor Sorbonicus sic ait: *Si advertatur tantum in actum materialiter sive physice consideratum, & non formaliter seu moraliter, erit tantum volitus actus iste, ut est quid physicum, & non ut est quid morale; ergo non ut malum; & in hoc non erit malitia* (*Saint Beuve de Pecc. D.* 5. *Sect.* 1. *art.* 3.). Cardinalis Gotti scribit: *Dico secundo, ad peccatum mortale sufficere advertentiam implicitam seu virtualem malitiæ actionis, vel ejus periculi. Etenim eo ipso quo quis dubitat aut suspicatur de malitia suæ actionis, vel malitiæ periculo, & tamen rei veritatem inquirere negligens actionem ponere censetur interpretative & ipsam malitiam velle* (*Gotti t.* 2. *tr.* 4. *de Vitiis q.* 1. *Dub.* 4. §. 3. *n.* 11.) P. Wigandt pariter inquit: *Dico* 1. *Deliberatio, seu advertentia est duplex: una est plena & perfecta, quæ adest quando homo advertit, non solum ad operationem, quoad entitatem naturalem ejus, v. gr. ad esum carnium, sed etiam ad ejus malitiam, aut periculum transgressionis legis: alia est imperfecta &c. Dico* 2. *Ut aliquid in individuo imputetur ad culpam mortalem, debet adfuisse plena & perfecta deliberatio* (*Wig. tr.* 4. *Ex.* 2. *de Peccat. n.* 50.) Consentit his S. Antoninus, qui ad peccandum mortaliter in delectatione morosa requirit, non solum deliberationem, sed etiam animadversionem periculi, his verbis: *Aut ergo manet talis complacentia post sufficientem deliberationem, & animadversionem periculi, & tunc est mortale* (*S. Ant. p.* 2. *tit.* 5. *c.* 5. *in fin.*): Alio loco inquit: *Defectus recti judicii ad considerationis vitium pertinet, prout scilicet aliquis in recte judicando deficit, eo quod contemnit vel negligit attendere ea, ex quibus rectum judicium procedit* (*Idem ibid. c.* 11. *sub init.*). Consentit etiam *Continuator Tourn ely*, quia sic concludit: *Itaque, ut intra veri limites gradum sistamus, existimamus, eum, qui ita non advertit ad peccati malitiam, ut vel naturali captus distractione, vel ob similem causam advertere non possit, peccato non teneri. Sic excusabitur Pœnitens, qui injunctam pœnitentiam præ oblivione non implet. Verum aliter dicendum de actionibus, quas eliciunt aut omittunt viri terrenis rebus absorpti, passionibus suis servientes, assueti ut nequidem cogitent se non cogitare* (*Cont. Tourn. t.* 2. *de Pecc. c.* 4. *a.* 1. *pag.* 283. *in princip.*). Sed idem jam nos admisimus supra *n.* 28. *ad* 31. Consentit etiam *Antoine*, qui agens de ignorantia dicit, inadvertentiam sive inconsiderationem esse culpabilem in eo, qui debitam diligentiam omittit, vel qui præcipitanter agit jam advertens rem indigere majori consideratione, vel qui actu positivo vult sequi passionem quæ advertentiam impediat. *E contra* (dicit) *si advertentia sit invincibilis in homine habente cognitionem habitualem debitam, est prorsus inculpabilis, & excusat a peccato ea quæ ex illa fiunt contra Legem; quia malitia actus tunc nullatenus ne interpretative quidem est voluntaria; nam sine potestate cognoscendi non potest esse volitio* (*Antoine de Pecc. c.* 4. *qu.* 7.).

Hinc concludendum, quod opinio eorum (si forte

te adsunt) qui dicunt operanti adversus Legem imputandos esse omnes errores quos committit, etiamsi nolla unquam intercesserit actualis advertentia, nec directa nec indirecta, in se vel in causa, saltem in confuso, sed tantum adfuerit advertentia interpretativa, in hoc dumtaxat consistens, quod ipse debuit & potuit sola potentia physica & remota malitiam advertere: hæc opinio nullo modo sustineri potest. Alias sequeretur quod plurimi homines multis mortalibus culpis gravati se invenirent, quin circa illas ullam cognitionem unquam habuerint. Dicent quod homines illi in pœnam aliarum culparum, puta ob cupiditates suas non repressas, obligationes proprii status non impletas, ceterasque negligeotias merentur subtractionem lucis, qua alioquin bene advertissent operationum suarum malitiam, & ideo omnes sui errores imputantur ad culpam. Sed ut illatio hæc valere posset, prius probanda esset supposita propositio, quæ nobis minime probatur; nam ratione aliorum defectuum Deus privabit aliquem sua olteriori luce, qua tentationibus & passionibus propriis restitisset, nisi defecisset in aliis; itaque subtractio illa efficiet quod talis homo incidat in culpas; quas satis advertit ut culpas; sed non efficiet quod ei imputentur errores, qoos nullo modo, neque expresse, neque in confuso ut culpas agnoscit; quia ubi non est cognitio, non est libertas; & ubi non est libertas, non est peccatom. Instabunt. Sed S. Thomas (*Lect. 7. in c. 1. Epist. ad Rom.*) dicit: *Si ignorantia causatur a culpa, non potest subsequentem culpam excusare.* At hoc dicimus sane intelligendum de ignorantia voluntaria aliquo ex modis, ut supra ab eodem Angelico explicatis. Præterquamquod S. Dotor loquitur ibi de Infidelibus, quibus errantibus in Fide, ob eorum certe culpabilem ignorantiam, merito imputantur ad culpam omnia mala quæ patrant.

Præterea si absque ulla advertentia imputantur homini omnes sui errores, quamvis ipse, debita diligentia jam adhibita, recte operari judicet, sequeretur quod ad honeste operandum non sufficeret sequi sententias (si sint minus tutæ) nec probabiliores, nec probabilissimas, nec etiam moraliter certas. Sed hoc dici neqoit cum ab Alexandro VIII. damnata sit Propos. 5. quæ dicebat: *Non licet sequi opinionem inter probabiles probabilissimam.*

Remanet objectionibus prolixis Adversariorum satisfacere, sed nos brevi expediemur. Opponunt I. illud in *Reg.* 13. *juris in* 6. ubi dicitur: *Ignorantia facti, non juris excusat.* Sed huic bene respondet *Sylvius* (1. 2. *qu.* 76. *ar.* 5. *Qu. I. Concl.* 7.) id intelligi de Statutis forensibus, uti jam explicat Glossa ibidem; in foro enim judiciali post legis promulgationem ignorantia transgressorum ordinarie præsumitur vincibilis, nisi adsit aliqua ratio quæ contrarium præsumere faciat, ut habetur *in* c. *In tua tit. Qui matrim. accus. &c.*

Opponunt II. quod si ad omnia peccata requireretur actualis advertentia, inculpabiles reputandi essent Judæi crucifigentes Dominum, Pagani occidentes Martyres, & Hæretici innumera crimina perpetrantes. Sed uno verbo his omnibus respondetur, nempe quod horum omnium ignorantia fuit & est omnino crassa. Loquens enim Christus Dominus de Judæis, dixit: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Jo.* 15. 24. Idem quippe dicendum de infidelibus, & hæreticis; quibus ob suam malitiam vel supinam negligentiam omnes sui errores juste imputantur ad culpam.

Opponunt III. quod sententia requirens aliquam advertentiam actualem non differt ab ea, quæ peccatum philosophicum tuebatur a culpa theologica immune. Sed respondetur, quod adeo præfata opinio proscripta fuit ab Alexandro VIII. quia ille qui operatur contra rectam rationem, ut supponitur in peccato philosophico, etiamsi non reputet lædere Deum, reipsa jam lædit; offendeodo enim naturam rationalem, offendit simul ipsius naturæ Aoctorem. Sed in tali peccato semper requiritur, ut homo advertat suam actionem rectæ rationi adversari. Quid ergo commune est inter peccatum philosophicum, & actionem illam, qua quis nullo modo, ne in confuso quidem advertit esse malam, & forte aliquando bonam reputat? Hoc de Advertentia, transeamus ad conseusum.

II. De Consensu voluntatis.

Certum est *peccatum voluntate committi*, ut docent omnes cum *S. Aug. & S. Thom.* 1. 2. *q.* 74. *art.* 1. Sed hic prænotandum I. ad peccatum mortale requiri omnino perfectum consensum, sive deliberationem voluntatis. Id commuoe & certum est apud DD. adhuc rigidioris sententiæ, ita enim rigidissimus *Contensonius in sua Theol. t.* 1. *p.* 164. *Spec.* 5. *Contin. Tourn. t.* 2. *pag.* 284. *v. Quod. Conc. t.* 10. *p.* 508. *n.* 7. *Wigandt tr.* 4. *Ex.* 2. *n.* 44. *Genetus tr.* 1. *c.* 9. *de Peccat. qu.* 12. *in fin.* ubi ait: *Cum peccatum ex voluntate tantum proveniat, si deliberatio sit imperfecta tantum, peccatum erit tantum veniale.* Ita etiam *Navarr. Sum. c.* 16. *n.* 8. ubi: *Ad constituendum peccatum judicium integrum requiritur, ex cap.* 1. *de Delict. pueror.* Item *Salm. tr.* 26. *cap.* 11. *n.* 5. *cum Caj. Vasq. Sanch. Pal.* & aliis innumeris, ex *D. Thom.* 1. 2. *qu.* 88. *ar.* 6. ubi docet: *Potest quod est mortale esse veniale propter imperfectionem actus, quia non plene pertingit ad perfectionem actus moralis, cum non sit deliberatus, sed subitus.* Idemque docet S. Doctor *in* 4. *D.* 9. *q.* 1. *ar.* 4. *qu.* 1. ubi ait tunc pollutionem semidormientis esse mortale, quando est *cum deliberato consensu* advertenter acceptata. Idem *D. Anton.* 2. *p.* 15. *tit.* 6. *c.* 5. Et rationem clarius explicat *Contensonius l. cit.* dicens, quod ad peccatum mortale requiritur perfecta deliberatio, quia motus nostri in taotum sunt culpabiles, in quantum sunt voluntarii; in tantum autem sunt perfecte voluntarii, in quantum sunt deliberati: porro ad peccatum mortale, quod est plena & consummata culpa, requiritur perfectum voluntarium. Prænotandum II. consensum posse esse expressom, sive directum: & implicitum sive indirectum, quando scilicet quis vult causam, ex qua necessario oritur effectus; tunc enim si vult caosam directe, indirecte vult etiam effectum. Prænotandum III. quod post advertentiam intellectus triplici modo potest se ferre voluntas erga objectum malum propositum, 1. positive consentiendo in illud, 2. non conseotiendo, nec resistendo, sed tantum negative se habendo, 5. positive resistendo. 5

Hinc oritur magna illa quæstio inter DD. an peccet graviter, qui negative se habet, & positive non resistit motui appetius sensitivi circa objectum sub 6

mor-

mortali prohibitum? Hic præmittendum certum esse de Fide, contra Novatores, motus sensualitatis sine ullo voluntatis consensu non esse lethales, ex Trid. *s.* 5. *de Pec. orig.* ubi dicitur: *Concupiscentiam, quam aliquando peccatum Apostolus appellat, S. Synodus declarat Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere & proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat; Si quis autem contrarium sentit, anathema sit.* Imo (quicquid dicant *Caj. & Gonet*) videtur certum, tales motus ne veniales quidem esse, ex eod. *Trid. l. c.* ubi simul dicitur, quod concupiscentia nocere non consentientibus, & viriliter per gratiam Christi repugnantibus non valet: Vide *Wigandt t.* 4. *Ex.* 2. *n.* 44. Hinc pro responsione ad quæsitum tres adsunt sententiæ. *Prima cum Val. Less. Vasq. &c. apud Salm. tr.* 20. *c.* 15. *n.* 13. affirmat peccari graviter, etiam cessante periculo consensus. Ratio istorum, quia voluntas tenetur non solum non consentire; sed etiam resistere motibus inordinatis appetitus sensitivi. *Secunda* sententia *cum Tamb. & aliis apud Croix l.* 5. *ex n.* 109. dicit talem ne venialiter quidem peccare, remoto periculo consensus; sed hanc sententiam asserunt *Salm. n.* 14. communiter rejici; unde merito dicunt cum *Croix* in praxi nullatenus esse tenendam. *Tertia*, & vera sententia cum *S. Th. qu.* 15. *a.* 4. *ad* 10. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 2. *n.* 13. *Gers. Pal. Rodr. Gran. & Salm. l. c. n.* 15. & 16. tenet, cessante periculo consensus, esse veniale non resistere positive motibus illicitis, sed non mortale. Idque videtur expresse confirmare *S. Th.* 2. 2. *q.* 74. *art.* 4. ubit ait: *Peccatum mortale non potest esse in sensualitate, sed solum in ratione.* Ratio igitur est, tum quia consensus ad graviter peccandum non provenit ex appetitu, sed ex voluntate, quæ cum non positive consentit, non committitur mortale; Et ideo committitur veniale, in quantum homo cavere debet, ne appetitus trahat post se volontatem: sed hæc obligatio, quando periculum consensus non est proximum, est tantum levis; Tum quia, si sub gravi teneremur omnes motus inordinatos positive repellere, teneremur ad impossibile: impossibile enim est (ut ait *Caj.*) omnes hos motus collective sumptos positive coercere.

7 Ex his tamen infertur, quod quando delectatio venerea supervenit, tenemur sub gravi ei positive resistere, quia hujusmodi commotiones, quando sunt vehementes, plerumque, si positive non repellantur (saltem per actum simplicis displicentiæ) trahunt secum consensum voluntatis: ita *Croix l.* 5. *ex n.* 109. *et Bus. infra D.* 2. *A.* 2. *in fin. Holzm. to.* 2. *p.* 325. *Sylv.* 1. 2. *q.* 74. *a.* 2. *q.* 1. *Tour. t.* 3. *q.* 129. *et Spor. t.* 1. *p.* 81. *n.* 14. *et Salm. n.* 19. *cum communi DD.*

8 Notandum autem hic I. quod ad repellendas tentationes carnales, quoad sensum, valde prodest, ut commotiones compescantur, partes commotas vestibus tegere, ac comprimere; ut advertit quidam Auctor modernus. Quoad mentem autem præservandam a consensu, prodest sane cogitatio de Passione Jesu Christi, vel de pœnis inferni, vel de Morte, &c. & etiam de cruciatu remorsus, quem patitur Anima post peccatum patratum. Magis vero necessarium erit in hujusmodi concupiscentiis ad orationem recurrere; Castitas enim nonnisi a Deo obtinetur, ut fatetur Salomon *Sap.* 8. 21. *Et ut scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, etc.* Et ordinarie Deus non dat nisi petentibus, ex illo *S. Joann.* 16. 14. *Petite, et accipietis.* Hinc tentatus auxilium tunc imploret a Domino, a Deipara Immaculata, a Sanctis puritatis amatoribus, ut a S. Aloysio Gonzaga, a S. Philippo Nerio, &c. Præ omnibus autem sufficiet, & erit remedium aptius, quia brevius, & facilius, invocare confidenter, & pluries veneranda, & potentissima Nomina *Jesu*, & *Mariæ*. Maxime etiam juvabit ferventem actum Amoris erga Deum elicere, propositum renovando, mortem potius subeundi quam peccandi. Sufficit etiam in actu commotionis animum ad alia divertere, cum hoc etiam sit positive resistere, ut bene advertunt *Spor. p.* 82. *n.* 16. *Tourn. tom.* 3. *p.* 531. *Contens. tom.* 1. *p.* 164. *Spec.* 3. *et Croix l.* 5. *n.* 111. Et, si motus sint leves, melius erit eos contemnere sine positiva resistentia, *Croix ib. Bonacp.*

Notandum II. non esse obligationem motibus carnalibus resistendi positive, si justa adsit causa non resistendi, nempe si quis expertus sit resistendo magis motus excitari, & augeri; vel si motus ortum habeant ex actione necessaria, vel utili, v. g. ex auditione Confessionum, ex lectione rerum turpium scitu utilium, ex tactu necessario ad medendum, & similì. Tunc enim ex una parte causa motuum non tenemur operam relinquere, ut docent DD. communiter cum *Spor. p.* 81. *n.* 13. *Contens. l. c. et Salm. c.* 13. *n.* 20. *Croix l.* 5. *n.* 111. *Suar. et aliis;* Et ex alia, neque tenemur tunc motibus positive resistere, si non facile negotium sit illos repellere. Sat est igitur tunc negative se habere cum firmo proposito nunquam consentiendi: Ipsa enim non consentiendi actualis cura sufficit tunc ad liberandum hominem a culpa, saltem mortali, etsi non a veniali, si resistentia sit tepida, ut dicunt *Tol. Laym. etc. cum Salm. d. c.* 13. *n.* 20. Verum *Croix l.* 5. *cum Az. et Sanch.* ut certum supponit, quod in casu prædicto, quando tentatio diu durat, & nimis molestum foret jugiter motus positive repellere, nullum peccatum sit eos permittere, negative se habendo. Et sic facere consulit *Tourn. to.* 3. *p.* 531. *Concl.* 2. *cum Sylv.* iis qui sunt timoratæ conscientiæ. 9

Hic demum adnotanda sunt aliqua circa peccata omissionum; & notandum 1. cum *S. Th. et Salm.* 10. *n.* 11. ad quodlibet peccatum omissionis requiri actum positivum voluntatis, voluntas enim non exercetur, nec peccat, nisi per actum. Notandum II. Actus omissionem concomitantes, ut ludere, edere, dum v. gr. omittitur Sacrum non esse peccaminosos, nisi sint causa omissionis, puta, cum lusus est causa omittendi Sacrum. Ita *Salm. de Princ. mor. c.* 10. *n.* 16. *Corn. Montet. etc.* Tunc autem actus influentes eandem malitiam omissionis induunt, non vero diversam, ut (contra *Suar. Gran. etc.*) tenent *Contin. Tourn. t.* 2. *p.* 353. *v. Dico* 2. *Lugo, Becc. Bon. Az. Fill. et Salm. c.* 10. *cum aliis, communi:* Quare sufficit tunc tantum omissionem confiteri: Si vero actio, quæ est causa omissionis, sit etiam grave peccatum, nempe si quis omittat Sacrum ob furandum, tunc furtum potest dici in Confessione seorsim ab omissione Sacri, quia tunc furtum non est nisi causa aggravans, non au-

tem

tem mutans speciem. Ita *Nav. Lug. Dian. Leand. cum Salm. c.* 10. *n.* 21. *contra Cornejo.*

10 Notandum III. quod peccatum omissionis incipit imputari a tempore, quo advertenter ponitur illius causa. Ita dicendum cum *Sanch. Bon. Fill. Becc. etc.* apud *Salm. c.* 10. *n.* 22. *contra Sylv. Pal. etc.* qui tenent, sed improbabiliter, quod peccatum non committitur, nisi vere Sacrum omittatur. Dicendum præterea, quod omissio voluntaria in causa etiam imputatur ad peccatum, etsi voluntas postea non possit operari, puta si quis se inebriet prævidens causa ebrietatis se omissurum Missam, tunc tenetur confiteri causam, & effectum illius, ebrietatem scil. & omissionem Sacri, ut melius dicunt *Salm. n.* 28. *cum Sot. Sanch. Pal. Led. et aliis communiter* (*contra Vasq. Bon. Laym. etc.*) Modo ante effectum sequutum non retractetur voluntas, ut probabiliter docent *Sanch. Azor. Vill. et Salm. n.* 29. & tunc enim est probabile non teneri confiteri effectum sequutum. Vide dicta *l.* 4. *n.* 149. Ex hoc etiam deducitur, quod si effectus accidat post retractationem, non incurritur censura contra peccantes imposita, quia ista requirit contumaciam in actu peccati; vide dicenda *T. III. l.* 7. *n.* 40.

11 Quær. hic, an peccatum veniale sit contra Legem Divinam? Negare videtur *S. Th.* 1. 2. *q.* 88. *art.* 1. *ad* 1. dicens, *non esse contra, sed præter legem, quia non observat modum rationis quem lex intendit.* Affirmant autem *Estius et Vasq. Sot. Med. Azor. apud Salm. Tract.* 20. *de Princip. mor. c.* 8. *de pecc. n.* 4. Et ratio istorum valde urget, quia peccatum veniale revera etiam est a Deo prohibitum, prout *Eccli. c.* 7. *Noli velle mentiri. Matt.* 5. *Non jurare omnino.* Ergo veniale etiam est contra Divinum Præceptum. Et hæc est vera sententia, nam, ut bene explicant *Salm. l. c. n.* 6. distinguit *S. Th.* substantiam legis, & modum legis; Quare, licet culpa venialis non sit contra legis substantiam, est tamen contra modum legis observandæ, qui modus certe etiam a lege Divina præcipitur, quando dissonat a recta ratione. Ideo semper verum est, quod peccatum veniale sit contra legem Dei si non substantialem, saltem (ut ita dicam) modalem.

Hic aliqui agunt de culpa originali, & de ejus effectu; sed quia hæc materia non est præsentis instituti, potes observare Scholasticos de ea tractantes.

Super autem censuris circa sententiam spectantem ad Conceptionem B. Mariæ V. vide Dissertationem in *lib.* 7. *de Censuris, ex n.* 244.

Hic tamen notandum, quod Propositio quæ dicebat non esse mortale, nec mereri pœnam æternam *Peccatum Philosophicum*, nimirum culpa illa, quæ agnoscitur esse quidem contra rationem, sed non contra legem divinam, his verbis: *Quod in eo qui vel Deum ignorat, vel de Deo actu non cogitat, sit grave peccatum, sed non sit offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.* Hæc Propositio damnata fuit ab Alexandro VIII. Et merito, quoniam qui noverit opus suum adversari Naturæ rationabili, sat etiam agnoscit (saltem in confuso) injuriam quam irrogat Deo, qui est Auctor Naturæ.

DUBIUM II.

An, et quomodo desideria, et delectationes sint peccata?

Per desiderium intelligitur voluntas, intentio, vel propositum efficax rei malæ: per delectationem vero, simplex amor, & complacentia objecti cogitati, fruendo ejus dulcedine, absque desiderio executionis, soletque dici morosa; non a mora temporis, cum momento possit perfici; sed quod voluntas, post plenam advertentiam rationis, ei immoretur.

ARTICULUS I.

Quale peccatum sit Desiderium malum?

12 *An desiderium sumat speciem ab actu exteriori?*

13 *An sit peccatum desiderium objecti mali cum consensu conditionali?*

14 *An delectatio de objecto malo sit illicita, quamvis consensus sit conditionatus?*

„ Resp. 1. Desiderium absolutum, sive cogita- 12
tio cum voluntate consentiente absolute in peccatum aliquando perpetrandum, aut in perpetrato complacentie, habet eamdem speciem, ac malitiam peccati, mortalem, vel venialem, quam habet actus exterior, in quem fertur. Est communis, & constet ex *Matth.* 5. *Qui viderit, etc.* Ratio est, quia actus interior habet suam bonitatem, & malitiam ab actu externo, tamquam objecto. Ita commun.

„ Resp. 2. Desiderium cum consensu conditiona- 13
li, quo quis aliquid concupiscit sub tali conditione, quæ omnem malitiam objecti auferat, non est peccatum, saltem mortale, v. gr. vellem prædari, si a Deo mihi permitteretur; si Judex essem, malefactorem istum occiderem. *Val. t.* 2. *d.* 6. *q.* 4. *p.* 4. *Sayr. Sal. in* 1. 2. *tr.* 13. *d.* 10. *s.* 27. *Vasq. d.* 116. *c.* 2. Si vero conditio malitiam non auferat, est peccatum: ut v. gr. si cogites, si non esset infernus, mœcharer: si non essem religiosus, fornicarer: si non haberem rationem mei status, ulciscerer, occiderem te: item, si id mihi fecisses in adolescentia, vel antequam religionem ingrederer, vindicassem: intellige, si dum hæc dicit, habeat affectum vindictæ sumendæ, si esset in tali statu; secus enim est, si tantum ostendat, quid facturus fuisset in alio statu. *Bon. de matr. q.* 4. *p.* 8. *n.* 9. Ratio responsionis est; quia etsi consensus conditionatus nihil ponat in rerum natura, ex parte objecti voliti; in voluntate tamen ponit affectum committendi illud peccatum; præcisa conditione non auferente malitiam; ac proinde talis erit culpa, qualis esset illud amare absque conditione. *Caj. Sanch. l.* 1. *mor. c.* 2. *Vasq. Laym. l.* 1. *tr.* 3. *c.* 6. *n.* 10.

„ 1. In omnibus solo jure positivo prohibitis, licitum est desiderium cum conditione hac (si prohibitum non esset), v. gr. ederem carnes die Veneris, si Ecclesia non vetuisset. Ratio est, quia conditio omnem malitiam, quæ a sola prohibitio-

„ tione est, aufert. *Azor. l. 4. c. 6. q. 10. Sanch. l. 1. c. 2. Vasq. d. 16. c. 2.*

„ 2. Idem valet in prohibitis quidem jure naturali, licitis tamen in aliquo casu, aut statu, si id pro conditione apponatur; v. g. occiderem Petrum, si Deus mandaret: suspenderem furem, si essem Judex: ducerem uxorem, si liceret, si essem liber a voto: Ratio est, quia hæc sub illo statu sunt licita. Recte tamen monet *Sa v. Peccatum*, hujusmodi desideria esse periculosa, & vitanda, atque, ut *Cajet. ib.* esse fatuas, & diabolicas tentationes, *ib. & Laym. l. 1. t. 3. c. 1. n. 10.*

„ 3. Etsi idem quidam, ut *Caj. Salm. & Vasq.* universim affirment de omnibus jure naturæ, & simpliciter prohibitis, si conditio impossibilis apposita tollat rationem peccati ab objecto: ut si dicas, si non esset peccatum, fornicarer, eo quod tunc consensus non videatur ferri in malum: probabilius tamen videtur, quod docent *Azor. Sanch., & Laym.* esse peccatum; eo quod sit intrinsece malum; nec malitia sua (quæ in consensum circa tale objectum traheret, nisi Dei lex arceret) exui possit; ideoque voluntas feratur in malum. Quod tamen intellige, si efficaciter feratur; quia, si tantum sit significatio propensionis naturalis in illud objectum, non est peccatum. *Sanch. l. 1. c. 2. n. 25. Laym. l. 1. t. 3. c. 6. n. 11. C. de Lugo d. 16. n. 377.*

Queritur igitur, an peccet qui optat aliquod objectum malum, sub conditione si liceret? Distinguendum: Si conditio auferret malitiam objecti, tunc non peccaret saltem graviter. Hocque accidere potest, non solum in vetitis de jure positivo, ptout si diceres: Ederem carnes in Quadragesima, nisi Ecclesia prohiberet: Sed etiam in vetitis de jure naturali, casu quo objectum posset esse licitum, nempe dicendo: Si deus permitteret, vellem rem illam Titii arripere; Nisi essem Sacerdos, uxorem ducerem, & similia; ita cum *Bus. ut supra, San. Dec. l. 1. c. 2. n. 24. Laym. l. 1. tr. 3. c. 6. n. 10. Spor. t. 1. p. 82. n. 18.* & alii communiter. Diximus *saltem graviter*, nam ordinarie hujusmodi desideria non excusantur a veniali, cum communiter sint periculosa, aut saltem otiosa. Peccaret vero lethaliter, quando conditio non auferret malitiam objecti nimirum dicendo. Peccarem, si non esset infernus; occiderem inimicum, si ensem haberem: Fornicarer, si non essem Religiosus, &c. Hoc certum est apud omnes: Sic etiam pariter dicunt *Sanch. l. c. n. 23. Spor. n. 20. & Laym. n. 11. cum Adr. & Azor.* peccari in talibus desideriis conditionatis, quando malitia nequit sejungi ab objecto, puta si diceres: si non esset peccatum, vellem blasphemare, pejerare, mœchari, fornicari, ulcisci, & similia; quia hæc sunt intrinsece mala, & nunquam a peccato immunia esse possunt. Unde censet *Laym.* non excusari a culpa gravi, qui deliberata & efficaci voluntate hujusmodi objecta desideraret, quamvis sub conditione, si licerent. Verumtamen satis probabiliter sentiunt *Bon. de Matr. D. 4. p. 8. n. 21. cum Valent. & Suar., Pal. t. 1, tr. 2. D. 3. p. 10. § 3. n. 4. cum Sa, Vasq. Sayr. & Salm. tr. 20. c. 13. n. 62. cum Caj. Tap. Salas, &c.* quod, cum voluntas desiderat aliquod objectum malum impossibile, sub conditione si liceret, nunquam efficaciter in illud consentit, quando enim objectum illud tu optas, dicendo si liceret, & scis non esse nec posse esse licitum, non vere optas, sed tantum tuam propensionem ostendis. Aliud vero esset, si optares malum illud objectum non esse prohibitum, quia per se malom est velle invetti ordinem, & legem naturæ, ut recte dicunt *Salm. l. c. cum aliis*. Et sic conciliari possunt diversæ præfatæ sententiæ.

„ Gaudere, & delectari de opere malo, sub con- 14
ditione (si liceret), v. g. in prædictis desideriis efficacibus illicitis, quando conditio est possibilis, etsi possit excusari a peccato secundum quosdam DD. si fiat tantum secundum appetitum rationalem, sive voluntatem (secluso omni alio periculo consensus illiciti, & turpis motus; qui tamen, quia communiter, & connaturaliter sequitur, vix tutum videtur in praxi), non potest tamen excusari, si sit delectatio voluntaria appetitus sensitivi, quæ proprie delectatio dicitur, fitque communiter cum aliqua alteratione corporis. Ratio discriminis est, quia voluntas potest ferri in objectum abstractum a malitia, cum sequatur intellectum, cujus est abstrahere; appetitus vero, quia sequitur imaginationem, non fertur in objectum sub aliqua certa conditione status, vel temporis apprehensum, sed ut est in se, ideoque talis delectatio est de objecto absolute malo. V. *Laym. & Bon. de Matr. q. 4. p. 8.*

Verius tamen dicendum, quod adhuc semota delectatione appetitus sensitivi, quælibet delectatio de objecto hic & nunc intrinsece malo sit per se illicita, ut tenent *Sanch. Dec. l. 1. c. 2. n. 5. Azor. t. 1. l. 4. c. 6. q. 1. Salm. cap. 13. n. 61. Ronc. tract. 2. c. 3. q. 3. & Laym. Suar. ap. Croix l. 5. n. 82.* Ratio, quia (ut bene ait *Croix ib.*), quamvis consensus sit conditionatus respectu ad objectum, respectu tamen ad delectationem est absolutus, & cum delectatio reddat objectum præsens, hic & nunc tale objectum, cum sit sejunctum a conditione cohonestante, est simpliciter malum; ergo voluntas delectatur de objecto hic & nunc simpliciter malo, & ideo non potest a peccato excusari. Vide dicenda *infra n. 24.* Secus vero dicendum, si quis diceret, delectarer de hoc, si non esset malum, ut recte ajunt *Salm. c. 12. n. 81. cum Azor. Pal., & communi.*

ARTICULUS II.

An delectatio morosa sit semper peccatum?

13 *In quo differant desiderium, gaudium, & delectatio? quid si quis delectatur de nupta, sed non qua nupta?*
16 *Quando delectatio sit peccatum?*
17 *In quo differat delectatio de re mala, & delectatio de cogitatione rei malæ?*
18 *An sit peccatum delectatio circa modum male operandi?*
19 *An liceat gaudere de effectu bono sequuto ex opere malo?* 20. *Quid si opus fuerit formaliter malum, scil. patratum cum peccato?*
21 *An liceat delectari de malo Proximi ad bonum finem?*
22 *An liceat optare mortem filiæ, si non posset nubere ob inopiam, &c. Et an liceat optare si-*

sibi mortem ad vitandam vitam nimis duram?
23 *An liceat Conjugibus, sponsis, & Viduis delectari de actu conjugii?* 24. *Quid præsertim de Sponsis, & Viduis?*
25 *An liceat conjugibus delectari de copula, si Conjux sit absens?*
26 *Quot peccata committat jactans se de peccato patrato?*
27 *An liceat delectatio de re solo jure positivo prohibita?*
28 *Quid explicandum in delectatione?*
29 *An peccet exercens actionem, ex qua intelligit delectationem carnalem orituram?*

15 Prænotandum ante omnia circa pravas cogitationes, aliud esse *Desiderium*, aliud *Gaudium*, & aliud *Delectationem morosam*. *Desiderium* est voluntatis actus tempus futurum respiciens, quo quis deliberate intendit opus cogitatum, puta fornicationem consummare. Et hoc desiderium dicitur *efficax*, quando quis media suscipit ad ducendum illud ad effectum: *inefficax* vero, si non proponit exequi, sed consentit, quod exequeretur si posset, cum v. g. diceret: *Si possem furari thesaurum Ecclesiæ, furarer*. E contrario *Gaudium* respicit præteritum, & est cum quis sibi complacet de malo opere patrato. *Delectatio morosa* denique respicit tempus præsens, & est quando per imaginationem fantasiæ quis reddit sibi præsens opus peccati, nempe actum fornicationis, & de illa deliberato consensu delectatur, tanquam actualiter fornicaretur, sine tamen desiderio exequendi. Valde autem probabilis est sententia *Lugonis de Pœn. disp.* 16. *c.* 6. *num.* 348. *Bon. de Matr. q.* 4. *p.* 8. *n.* 3. *cum Spor. t.* 1. *p.* 84. *n.* 24. *Laym. l.* 1. *tr.* 2. *c.* 6. *n.* 15. *Azor. l.* 4. *c.* 6. *Tamb. Dec. l.* 10. *c.* 3. *Pal. tr.* 2. *D.* 2. *p.* 10. §. 14. *n.* 2. item *Vasq. Sayr. Reg. Dian. apud Salm. tr.* 20. *c.* 13. *n.* 30. (qui contradicunt *n.* 31. cum *Caj. Less. Sanch. Ronc.*, *&c.*) Hi tenent, quod si quis delectatur de copula cum nupta, non quia nupta, sed quia muliere pulchra, &c. non contrahit malitiam adulterii; circumstantia enim adulterii tunc non intrat in delectationem, idcirco tantum castitas, non justitia læditur. Et idem dicit probabiliter *Tamb.* si quis affectu venereo, sine desiderio, nuptam aspiciat. Hoc tamen non obstante, valde mihi placet id quod ait *Holz. t.* 1. *p.* 316. *n.* 698. nempe, quod, licet ratione delectationis non sit obligatio explicandi circumstantiam adulterii, est tamen in praxi explicanda ratione periculi proximi concupiscendi (saltem inefficaciter) mulierem illam nuptam, in quod se conjicit qui de ea delectatur. Nulli vero dubium committi adulterium, quotiescumque habeatur gaudium, seu complacentia de copula habita, vel desiderium de copula habenda cum conjugata, quia tunc voluntas amplectitur totum objectum pravum cum omnibus suis circumstantiis, nec ab illis præscindere potest, ideoque castitatem, & justitiam lædit. Item, si quis delectetur de copula sodomitica. Item, si persona, quæ delectatur, sit voto castitatis obstricta, etiam contra votum peccat. Hæc sunt certa cum *Tamb. Dec. l.* 10. *c.* 3. ex *n.* 2. apud omnes.

16 „ Resp. Si terminetur id cogitatum opus malum „ secundum se, est peccatum mortale, vel venia- „ le, prout ipsum opus mortale, vel veniale est. „ Ita comm. ex *D. Th.* 1. 2. *q.* 27. *art.* 8.

17 „ Dixi, *secundum se*: quia si delectatio sit tan- „ tum de ipsa cogitatione, non autem de opere, „ non est peccatum, quia sicut cogitatio, v. gr. de „ rebus obscœnis, in ordine ad docendum, vel con- „ cionandum, &c. bona est; cogitatio autem de „ iisdem rebus ex curiositate est mala venialiter: „ ita consequenter delectatio de tali cogitatione tan- „ quam objecto, non est mala, sed quandoque bo- „ na, quandoque venialiter mala.

Alia igitur est delectatio de opere malo, ita ut opus malum sit objectum delectationis, quæ semper est mala; alia est delectatio de cogitatione objecti mali, ita ut non opus malum, sed ipsa cogitatio de opere sit per se objectum delectationis. Et hæc vel potest esse bona, si adsit justa causa cogitandi, v. g. causa studii, consultationis, &c. cum abominatione objecti; vel potest esse venialiter mala, si fiat ex curiositate, &c. vel potest esse aliquando etiam graviter mala, si adsit periculum proximum consensus. Ita *S. Th.* 1. 2. *q.* 74. *art.* 8. ubi ait: *Si igitur aliquis de fornicatione cogitans, potest delectari de ipsa cogitatione, vel de ipsa fornicatione cogitata ...... Delectatio de cogitatione fornicationis (sicut cum vult quis de ea prædicare, vel disputare) non est de genere peccati mortalis, sed quandoque est veniale, quandoque nullum*. Dicit autem esse mortale, quando *quis cogitans de fornicatione delectatur de ipso actu cogitato*. Et communiter S. Doctorem sequuntur *S. Ant. Less. Sanch. Bon. cum Salm. Tract.* 20. *c.* 13. *n.* 27.

18 „ Similiter nec peccatum erit, si delectatio ver- „ setur circa modum male operandi, non circa i- „ psum opus malum: quo modo sine peccato sæ- „ pe nos delectant fabulæ, comœdiæ, bella, homi- „ cidia, fraudes, furta, lapsus hominis, v. g. ex „ equo, &c. non secundum se, sed modus furan- „ di, rapiendi, artificiosus, & industrius, modus „ cadendi inopinatus. *Laym. l.* 1. *t.* 3. *c.* 3. *n.* 2. „ * (*Ita Sanch. Bon. Azor. Pal. & Sanch. Tr.* „ 20. *c.* 13. *n.* 39. *communiter*) *. *Unde resolves*.

19 „ 1. Licitum est gaudere, & delectari morose de „ effectu bono, secuto ex opere malo: quia dele- „ ctatio non est de objecto malo.

„ 2. Si talis effectus sit secutus ex opere secun- „ dum se quidem malo, hic tamen & nunc culpa „ vacante, ut v. gr. quia factum est in somno, „ amentia, ebrietate, inculpabili ignorantia, tunc „ etiam de ipso actu licere aliquando delectari, non „ quidem secundum se, sed ut est causa talis boni „ effectus, docet *Less. l.* 4. *c.* 3. *n.* 105. & 106. „ ex *Vasq.* 1. 2. *d.* 105. *c.* 2. v. gr. de solutione „ naturæ facta in somno. Ratio est, quia objectum „ delectationis istius non est malum. Vid. *Bon. de matr. q.* 4. *p.* 8. *Sanch. l.* 1. *mor. c.* 2. *n.* 18. „ *C. de Lugo de pœn. lib.* 19. *n.* 189. Imo addunt, „ licere aliquando desiderare (affectu simplici, & „ inefficaci desiderio) ut tale quid fiat sine culpa; „ v. gr. ut in somno eveniat naturæ solutio ob fi- „ nem bonum; dummodo desiderium non sit tam „ intensum, ut tale quid probabiliter causet; neque „ sit periculum consentiendi in talem voluptatem. „ Ratio est, ajunt, quia objectum hujus desiderii, „ aut gaudii non est malum. V. *Less. & Bon. l. c.*

20 Quæritur igitur I. An liceat delectari de opere ma- lo,

lo, ob bonum effectum inde secutum? Distingue: Si opus fuerit formaliter malum, nempe quia cum peccato patratum fuit, peccat qui de illo delectatur, etiamsi delectetur de opere malo, non ut peccato, sed ut causa effectus secuti. Ita omnino tenendum cum *Sot. Tap. Ronc. et Salm. tr.* 20. *c.* 13. *n.* 47. (contra *Vasq. Less. Pal. Bon. ibid.*) Si vero opus malum patratum fuit sine peccato, sentiunt *Less. et Vasq.* quibus adhæret *Bus.* licitum esse de illo delectari, non per se, sed ut causa boni effectus. Sed verius tenendum est oppositum cum *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 2. *n.* 116. *Tourn. t.* 3. *p.* 600. *Concl.* 3. *cum Azorio, Croix l.* 5. *n.* 91. *Ronc. tr.* 2. *c.* 3. *q.* 4. *R.* 12. *et Salm. c.* 13. *n.* 49. Ratio, quia licet actio non fuerit peccaminosa, fuit tamen objective mala; & hoc, ut recte notant *Salm. n.* 59. *Ronc. et Croix*, in dubium non videtur amplius revocandum post Prop. 15. damnatam ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Licitum est filio gaudere de parricidio parentis a se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas.* Nec obstat doctrina *S. Th. in* 4. *Dist.* 9. *q.* 1. *ad* 5. ubi S. Doctor dicit: *Si autem placeat* (idest nocturna pollutio, de qua loquitur) *ut naturæ exoneratio, vel allevatio, peccatum non creditur.* Et cum sequuntur *Nav. Less. Sa, Sanch. et ipsi Salm. c.* 12. *n.* 52. *cum communi.* Nam recte dicunt *n.* 18. *Salm. et Ronc. l. cit.* intelligendum esse *S. Th.* loqui de pollutione pure naturali, quæ naturaliter provenit a natura se exonerante, & ideo, cum illa non sit objective mala; licet se complacere, non quidem de delectatione ex ea causata, sed de exoneratione ob illam obtenta. E contrario non licebit delectari de opere objective malo, nimirum de pollutione nocturna, quæ evenerit ex tactu, seu ex turpi somnio, quia tunc fuisset hæc objective mala. Secus, ajunt *Salm. n.* 54. si venerit ex moderato cibo, aut ex studio utili &c. quia tunc pollutio etiam esset naturalis, & liceret de ea habita delectari, modo absit commotio spirituum. Sed hoc mihi non placet.

In quocumque casu tamen licet, per se loquendo, cuique delectari, non de casu, sed de effectu secuto, nempe de exoneratione causata a pollutione, etiam voluntaria; vel de consecutione hæreditatis ob homicidium, modo causa detestetur. Dixi *per se loquendo*; nam hujusmodi delectationes aliquando non carent periculo, ut recte dicunt *Ronc. l. c. Resp.* 1. *in fin. Salm. tr.* 20. *c.* 13. *n.* 46.

21 Quær. II. An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem? Prænotandæ hic sunt duæ Prop. damn. ab eod Innoc. XI. Prop. 13. dicebat: *Si cum debita moderatione facies, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, et de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, et desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.* Prop. 14. *Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non ut malum Patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum obventura est pinguis hæreditas.* Hæ propositiones juste quidem proscriptæ fuerunt, quia secundum charitatis ordinem, vitam proximi cuicunque nostro temporali emolumento præferre tenemur. Non damnandus tamen, qui gaudet de effectu secuto, scil. de hæreditate obtenta ex morte alterius, si non gaudet de causa, hoc est de morte: licet materia sit periculosa, ut mox supra diximus cum *Salm. et Ronc.*

Licitum est autem gaudere de malo proximi, ob majus bonum illius, vel innocentis, nempe si delector de proximi infirmitate, & etiam de morte, ut sic desistat a peccatis, a scandalis, &c. ut bene ajunt *Tourn. t.* 3. *p.* 338. *Ronc. ib. cum Bon. Reg. et Salm. c.* 13. *n.* 43. cum *Nav. Bon. Tol.* &c. Idque expresse docet *S. Thom.* 3. *Sent. Dist.* 30. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 4. ubi ait: *Unde, quia charitas ordinem habet, et plus debet diligere quisque se quam alios, et propinquos quam extraneos ..... Potest aliquis, salva charitate, optare malum temporale alicui, et gaudere, si contingit; non inquantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel Communitatis, vel Ecclesiæ.* Item scribit *S. Gregorius: Evenire plerumque potest, ut non amissa charitate, et inimici nostri ruina lætificet, et rursus ejus gloria sine invidiæ culpa contristet; cum et, ruente eo, quosdam bene erigi credimus, et proficiente illo, plerosque injuste opprimi formidamus. Mor. l.* 22. *c.* 22. Hoc tamen semper intelligendum, servato ordine charitatis, nempe quando malum quod evitatur, præponderat vel coæquat malum proximo optatum. Sic pariter aliqui opinantur, & adhærent *Salm. n.* 44. *et Ronc.*, posse Patrem optare mortem filii, si timet ex ejus flagitiis dehonestandam esse familiam. Licitum est autem gaudere de malo temporali personæ privatæ ob bonum temporale commune, ut *Less. l.* 2. *c.* 47. *n.* 21. *Ronc. ibid.* cum *S. Thom.* ut supra, & *Salm. cap.* 13. *n.* 45. cum *Tol. etc.* Hinc licet etiam gaudere de supplicio malefactoris, ad exemplum aliorum. Et quod dictum est de delectatione, dicendum pariter est de desiderio, ut *Salm. n.* 43.

An liceat sibimet mortem optate, ad vitandam 22
vitam nimis duram causa infirmitatis, sævitiæ viri, mendicitatis, & similium? Negant *Salm. c.* 13. *n.* 46. *cum Nav. Abul. et Reg.* Ratio, quia non licet velle mortem ob effugienda aliqua mala minoris momenti. Sed non improbabiliter affirmant *Pal. tr.* 6. *D.* 4. *p.* 1. *n.* 11. *Viva in Prop.* 14. *Inn. XI. n.* 5. *Felix Pot. de* 1. *Præc. n.* 289. item *Sotus, Gran. Sancius, et Trull. apud Bus. l.* 2. *n.* 30. *vers.* 2. *Licet, in fin.* casu quo vita tam molesta æstimaretur durior ipsa morte. An autem liceat Matri optare mortem filiæ, eo quod filia ob deformitatem, vel inopiam nequit nubere, vel quia ob illam Mater male tractatur a viro? Affirmant *Azor.* 1. *p. l.* 3. *c.* 12. *q.* 2. *Pal. tr.* 6. *D.* 4. *p.* 1. *n.* 11. *et Bon. de Char. D.* 3. *q.* 4. *p. ult. n.* 7. Ratio, quia tale desiderium non tam est de malo, quam de bono inde secuturo. Sed id recte rejciunt *Salm. n.* 46. *et Ronc. p.* 18. *q.* 4. *R.* 1. Ratio, tum quia nunquam licet ob bonum temporale mortem proximi optare (Hocque videtur non dubitandum cum *Ronc. post Propos. damn.* 13. *et* 14. supra relatas): tum quia malum Matris non præponderet malo filiæ optatum.

„ 3. Non est peccatum, saltem mortale, si con- 23
„ juges delectentur appetitu tantum rationali de a-
„ ctu conjugii præterito, futuro, vel possibili, re-
„ spectu compartis præsentis, vel absentis. Item si
„ sponsus desideret copulam futuram, aut de ea de-
„ lectetur; vel vidua de præterita. Ratio est, quia
„ hi actus habent objectum licitum.

„ Di-

„ Dixi, *appetitu rationali*; quia si sponsus, aut
„ vidua voluntarie consentiat in delectationem sen-
„ sitivam, & carnalem (quæ ex recordatione co-
„ pulæ futuræ, aut præteritæ naturaliter oritur),
„ mortaliter peccat, ut docet *Less. l. c. t. 2. c.* 6.
„ *Bon. Tann. Pal.* V. *Dian. t.* 5. *misc. Resp.* 2.
„ contra *Medin.* &c. Quia vero ad supradictam vo-
„ luntatis oblectationem sensitiva, & carnalis ut plu-
„ rimum, immo etiam periculum consensus in for-
„ nicationem consequitur, oblectationem illam vo-
„ luptatis in praxi vix locum habere, saltem in vi-
„ dua, & sponsis; inter conjuges tamen, modo pe-
„ riculum pollutionis absit, etiam sensitivam, &
„ veneream delectationem non esse mortale, docent
„ *Fill. Bon. de Matr. q.* 4. *Sanch. Less. l. cit. d.*
„ 1. *et Dian. t.* 5. *misc. R.* 56. Tum quia status
„ matrimonii hæc excusat, uti etiam tactus impu-
„ dicos, solius voluptatis causa institutos; tum quia
„ hæc tendant per se ad opus conjugale, licet per
„ accidens opus non exerceatur.

24. Duo hic quæruntur multum scitu necessaria: Quær. I. An sponsis, & viduis liceat delectatio de copula futura, vel præterita? Respondet *Bus.* quod licet ipsis delectari, modo delectentur appetitu rationali, non autem carnali. (At recte addit in praxi, vix hoc posse admitti, cum delectatio carnalis ut plurimum rationali adnectatur). Hanc tenent etiam *Salm. tr.* 20. *c.* 15. *n.* 57. cum *Nav. Caj. Val. Bon.* &c. dicentes licere sponsis gaudere non de copula ut præsenti, sed de futuritione copulæ. At, etiam secluso periculo delectationis sensitivæ, verius dicendum cum *Holz. t.* 1. *p.* 518. *n.* 701. *Ronc. tr.* 2. *c.* 3. *q.* 5. *et Sanch. ac Vasq. Az. Laym. Pal. Dian. etc.* apud *Salm. n.* 56. quamcumque delectationem voluntatis in sponsis, & viduis de copulà futura, vel præterita esse malum. Ratio, quia delectatio reddit sibi objectum præsens, & ideo, semper ac objectum præsens hic & nunc est malum, cum absit hic & nunc conditio cohonestans matrimonii, mala etiam est omnis actualis delectatio de illo. Aliud dicendum cum *Ronc.* de desiderio, quo sponsus vult copulam futuram; hoc enim licet, quia, cum voluntas fertur in objectum futurum, potest illud desiderare sub conditione, qua objectum licitum erit. At quia in tali desiderio adest etiam periculum delectationis, idcirco hortandi sunt sponsi, ut sedulo a se avertant hujusmodi turpes cogitationes.

25. Quær. II. An conjugibus liceat delectari de copula, etiamsi alter conjux sit absens? Negant *Salm. de Matr. c.* 15. *n.* 90. cum *Nav. Sa, Rodr.* &c. apud *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 557. quando delectatio habeatur cum commotione spirituum; quia dicunt talem commotionem non esse conjugibus licitam, nisi ordinetur ad copulam. Sed *Ronc. et Salm.* non congruenter loquuntur, nam ipsimet *Salm.* admittunt *n.* 84. *et Ronc. tr.* 12. *p.* 296. *q.* 6. *R.* 11. cum *S. Anton. Conc. Dian.* (& est communis, ut dicemus alibi *de Matr. l.* 6. *n.* 933.) quod tactus impudici (qui certe nequeunt ut plurimum esse sine commotione) inter conjuges, absente periculo pollutionis, sint liciti, saltem non graviter illiciti, etiamsi ob solam voluptatem capiantur, & ad copulam minime ordinentur. Ideo ajo, cur non est idem dicendum de delectatione? Quare vere probabilem censeo sententiam *Bus.* quæ dicit licitum esse conjugibus delectari, etiam carnaliter de copula habita, vel futura, semper ac absit periculum pollutionis. Ratio est, quia (prout dicunt *Salm. d. n.* 84. loquendo de tactibus impudicis) ipse status Matrimonii hæc omnia licita reddit; alias status matrimonialis nimiis scrupulis esset obnoxius. Hanc sententiam tenent, præter *Fill. Bon. Sanch. Less. et Dian.* cum *Bus. ut supra n.* 23. *in fine*, *S. Anton. p.* 1. *tit.* 5. *c.* 1. *§.* 6. *Cajet.* 1. 2. *qu.* 74. *art.* 8. *ad* 4. *Coninc. D.* 34. *dub.* 11. *concl.* 1. *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 557. *cum Gerson. Suar. Laym.* & aliis plurimis; item *Vasq. Aversa, etc. apud Salm. n.* 88. *et* 89. qui probabilem putant. Et favet D. Thom. *q.* 15. *de Malo art.* 2. *ad* 17. ubi dicit quod conjugibus, sicut copula est licita, ita & delectatio de illa.

26 Ultimo hic notandum cum *Salm. tr.* 20. *c.* 3. *n.* 66. *et* 67. cum *Lug. Caj. Nav. Pal. Dic.* &c. quod, si quis se jactet de peccato gravi a se vere patrato, debet explicare in Confessione etiam speciem peccati; quia tunc communiter jactantiæ additur complacentia de peccato facto, quæ sumit eandem speciem peccati. Secus autem, si jactantia sit de peccato ficto.

„ 4. Delectatio morosa, de rebus solo jure po- 27
„ sitivo prohibitis, non est illicita, modo non fiat
„ sub ratione prohibitionis: v. gr. si Carthusianus,
„ vel alius die jejunii se oblectet de cogitato esu car-
„ nium, quia non est de opere malo, cum lex tan-
„ tum vetet comestionem externam. *Laym. l.* 1. *t.*
„ 3. *c.* 6. *n.* 9. *Less. l.* 4. *c.* 3. *d.* 14. *n.* 111. *et*
„ 113. * (*Et ita tenendum cum Salm. c.* 15. *n.*
„ 57. *et* 58. *Pal. Vasq. Sanch. Less. communiter,*
„ *et Ronc. tr.* 2. *c.* 13. *qu.* 3. *R.* 11. *quicquid di-*
„ *cat Croix l.* 5. *n.* 18. *Non licet autem delectari*
„ *de Missa ob oblivionem relicta, et simili; quia*
„ *omissio est objective mala, ut Ronc. ib. q.* 5.
„ *cum Azor. et Sanch.*) *

„ 5. Qui delectationem morosam mortalem con- 28
„ fitetur, addere debet circumstantias operis, de quo
„ fuit delectatio: v. gr. in materia iræ, an fuerit de
„ occidendo fratre, an alio; uno, an pluribus: in
„ materia carnis, an de conjugata, moniali, con-
„ sanguinea. Quod tamen limitant *Azorius, Sa,* V.
„ *Luxuria, Salas t.* 7. *tr.* 13. *d.* 16. *s.* 6. *n.* 59. &c.
„ si delectatio feratur in objectum apprehensum se-
„ cundum totam malitiam, non autem si tantum
„ secundum partem; v. g. in feminam apprehen-
„ sam, ut non suam, non tamen, ut alteri nu-
„ ptam, vel ut monialem: tunc enim probabile es-
„ se ajunt, delectationes tales reduci ad speciem
„ simplicis fornicationis. Ita etiam *Fill. Less. Bon.*
„ *Dian. Pal.* V. *Lugo d.* 16. *n.* 365. Aliud est de
„ ipso opere externo, quod semper fertur in obje-
„ ctum, secundum totam suam malitiam: aut et-
„ iam desiderio efficaci, quod fertur in opus exter-
„ num, secundum se, & ut est a parte rei; ac pro-
„ inde est ejusdem cum illo speciei; ideoque ejus cir-
„ cumstantiæ semper fatendæ sunt. V. *Auct. cit.*
„ * (*Vide dicta n.* 15.) *

„ Resp. 2. Si quis sine causa, & necessitate a- 29
„ ctionem exerceat, ex qua intelligit, delectationem
„ carnis naturaliter orituram (v. g. ex curiositate
„ legit, vel audit turpia), tamen sine directa in-
„ tentione, & sine periculo consensus, peccat ve-
„ nialiter; si vero justam causam habeat, nihil
„ pec-

„ peccat. * (Vide supta *in* 6. *Præc. n.* 481. *v.* 6. *Si pollutio*) *.

„ Quæres, An voluntas delectationem carnalem positive reprimere teneatur?

„ Resp. 1. Si voluntas plene eam advertens negative, & permissive se habeat, ita ut nec approbet, nec repellat, dummodo id non permittat ex ipsius delectationis complacentia, nec periculum sit ulterioris consensus, probabile est, quod docet *Caj. & Sanch.* 1. *mor. c.* 12. non peccare mortaliter: tum quia non consentit in delectationem: tum quia moraliter est impossibile, omnes illos motus evitare: tum quia ex justa causa illos licet permittere, etiam secundum adversarios.

„ Resp. In praxi tamen verius videtur, quod docent *Vasq. Azor.*, *Lessius*, *Becan.* 1. 2. *t.* 2. *q.* 5. *c.* 5. sine justa causa eis non resistere, esse mortale: quia fere semper voluntas est exposita periculo consensus; & contrarium credere, est nimia sui confidentia, & præsumptio. Moderate *Laym.* utramque sententiam probabilem fatetur, & ait delectationem videri mortale, nisi saltem actum simplicis displicentiæ citra illam elicias: etsi efficaciter animum ad alia divertere negligas, cum facile possis, & speres, te tali modo posse depellere. Vide *Laym. lib.* 1. *t.* 3. *c.* 6. *num.* 3. * (*Vide fuse dicta supra hoc puncto lib.* 5. *num.* 7.) *

DUBIUM III.

DE DISTINCTIONE PECCATORUM.

ARTICULUS I.

Quæ peccata distinguantur specie?

50 *Quomodo peccata differant specie quoad materiale, & quomodo quoad formale peccati?*
51 *Ex quotuplici radice desumatur diversitas specierum?*
52 *An peccata specie distinguantur ex oppositione ad virtutes, vel ex diversitate objectorum?*
53 *An ex præceptis diversis peccata specie distinguantur?*
54 *An peccatum ex objecto levius possit excedere gravitatem peccati superioris speciei?*

50 „ Resp. Peccata, quoad materiale, sive entitatem positivam, specie distinguuntur ex objectis formalibus, & circumstantiis speciem variantibus, quatenus ex objecti formalis rationem habent; quoad formale autem proxime distinguuntur ab oppositis formis, sive rectitudine virtutis, qua privant, remote autem, & fundamentaliter ex objectis. Ita *Trull. d.* 4. *de pecc. d.* 1. *q.* 2. Ratio primæ partis est, quia omnes actus specie distinguuntur ex objectis, peccata autem quoad materiale, dicunt ipsos actus. Ratio secundæ partis, quia privationes proxime distinguuntur specie a formis, quibus privant, sed peccata formaliter sunt privationes rectitudinum oppositarum. Ratio tertiæ partis, quia rectitudo virtutis specificatur proxime ex objecto: ergo privatio rectitudinis ex eodem remote.

Unde resolves.

„ Peccata specie differunt, non tantum quæ di- 51
versis virtutibus, sed etiam quæ eidem opponuntur extreme, ut prodigalitas, & avaritia: vel ratione diversæ difformitatis, id est, quæ adeo diversa ratione, & malitia ejusdem virtutis materiam attingunt, ut quantum est ex natura ejusdem peccati, non sit eadem facilitas, moraliter loquendo, neque propensio utrumque peccatum committendi; qualia sunt homicidium, furtum, adulterium, detractio.

Docet *Trid. sess.* 14. *c.* 5. circumstantias illas in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant. Hinc Quær. 1. ex quotuplici radice desumatur distinctio specifica peccatorum? Resp. cum *Busemb.* & sententia communiori, sumi ex duplici radice, nempe I. Ex oppositione ad diversas virtutes. II. Ex diversa difformitate contra eandem virtutem, prout accidit in perjurio, & violatione voti, sive blasphemia; licet enim hæc peccata sint contra eandem virtutem Religionis, specie tamen sunt diversa. Quoad hanc secundam radicem consentiunt Doctores.

Sed quoad primam, scil. ex oppositione ad vir- 52
tutes, quæstio magna est inter *S. Thom. & Scotum*, an distinctio specifica proxime sumatur ab objectis diversis peccatorum, vel a diversis virtutibus, quibus peccata opponuntur? *S. Thom.* 1. 2. *q.* 72. *art.* 1. *Salm. tr.* 20. *c.* 12. *num.* 1. 2. *& alii* tenent proxime desumi ab objectis specie diversis. Ratio *S. Thom.* ut ait *art.* 6. *ad* 2. quia *peccatum non habet speciem ex parte aversionis, sed ex parte conversionis, secundum quod est actus quidam. Scotus* vero cum *Bus.* hic, & *Bec. Val. Bon.* tenent distinctionem specificam desumi a virtutibus, quibus opponuntur peccata; Quia peccatum, formaliter sumptum, consistit in oppositione ad virtutem, qua privat. Utraque sententia est probabilis, & utraque revera in idem coincidit, ut bene dicunt *Salm.* Sed secunda, distinguendo peccata per oppositiones ad virtutes, planior est & facilior, ut recte fatetur *Tapia*, quamvis Thomista. Advertit tamen *Ronc. tr.* 20. *de Pecc. c.* 2. *q.* 1. quod, licet peccata commissionis distinguantur ex virtutibus oppositis, ut ipse tenet; peccata vero omissionis omnino distinguuntur per oppositionem ad objecta, sive ad actus quibus privant; prout omittere Sacrum, & jejunium, sunt peccata specie diversa contra obedientiam Ecclesiæ debitam; quia Sacrum, & jejunium sunt objecta specie diversa.

Denique quær. 2. an ex diversis præceptis pecca- 53
ta specie distinguantur? Affirmant *Nav. Gran. Tunn.* &c. Sed dicendum cum *S. Th.* 1. 2. *q.* 72. *ar.* 6. *ad* 2. *Caj. Val. Az. Laym. Con. Pal. Bonac. Ronc. l. c. Croix l.* 4. *n.* 47. *Salm. d. c.* 12. *n.* 5. *&* 6. *ex communi*. Quod, si præcepta distinguantur tantum ex parte Legislatorum (ut est in furto, quod prohibetur Lege Divina, & Humana), minime inducunt distinctionem specificam peccatorum; quia diversitas Legislatorum non efficit præceptum esse formaliter diversum, sed tantum materialiter. Secus tamen, si præcepta distinguantur

tur

tur ex parte motivi ad prohibendum, quia tunc diversæ virtutes læduntur; prout si quis frangeret jejunium præceptum ab Ecclesia, & ad quod voto simul ipse se obstrinxerit; tunc enim læderet temperantiam, ex qua Ecclesia jejunium imperat, & Religionem, ex qua Deus præcipit vota observari.

Ad agnoscendum vero, quandonam leges sint conditæ ad diversos fines, dicunt *Salm. n.* 9. videndum, si præceptum humanum trahat actum ad specialem aliam virtutem, sive ad oppositionem cum alia speciali virtute. Hinc infertur. I. Si quis occidit Sacerdotem, non solum peccat contra justitiam, sed etiam contra Religionem, ex cujus motivo Ecclesia vetat Sacerdotis læsionem. Infertur II. Sacerdos beneficiarius omittens Officium Divinum, committit unum peccatum contra Religionem, non autem contra jurtitiam, si velit restituere fructus Beneficii; quia ex eodem motivo Religionis Ecclesia præcipit recitationem ei, qui est Sacerdos, & est Beneficiarius, qui ex justitia tenetur tantum non facere fructus suos; Ita *Azor. Trull. Dian.* &c. cum *Salm. c.* 12. *n.* 12. contra *Suar. Laym. & Bonac.* Vide dicta *lib.* 4. *n.* 145. *Qu. I.*

54 Quæritur hic 3. an peccatum ex objecto levius possit ratione circumstantiæ excedere gravitatem peccati superioris speciei? Negant *Durand. Vasq. & alii*. Sed affirmat probabilius *S. Th.* 2. 2. *qu.* 10. *ar.* 3. *ad* 1. ubi ait: ***Nihil prohibet peccatum quod est gravius secundum suum genus, esse minus grave secundum aliquas circumstantias.*** S. Doctorem sequuntur *P. Conc. t.* 10. *p.* 524. *n.* 6. item *Caj. Suar. Azor. Pal.* &c. cum *Salm. c.* 12. *n.* 22. *& aliis communiter;* Quia, licet regulariter gravius peccatum est illud, quod perfectiori virtuti opponitur, ut dicit *S. Thom.* 1. 2. *q.* 73. *art.* 4. Attamen, cum gravitas peccati superioris speciei sit finita, ideo, etsi physice non possit excedi a malitia peccati speciei inferioris, potest vero moraliter. Hinc sodomia, & bestialitas sunt graviora peccata, quam perjurium, ut docet *S. Thom.* 2. 2. *q.* 144. *art.* 2. cum *Salm. ibid. n.* 22. Et ideo regula prædicta metiendi gravitatem peccati ex oppositione ad superiorem virtutem currit tantum, quando peccata sunt maxima contra unamquamque virtutem, non autem quando comparatio fit maximi peccati ad minimum.

An autem circumstantiæ speciem tantum aggravantes sint confitendæ, nimirum gradus incestus, quantitas furti, tempus durationis peccati, vide dicenda *de Sacr. Pœn. l.* 6. *ex n.* 467.

ARTICULUS III.

Quæ peccata distinguantur numero?

55 *Vide omnia quæ super hoc puncto dicuntur a Busemb.*

56 *Ex quibus radicibus desumatur Distinctio numerica? De Prima Radice, quæ est* Multiplicitas actuum moraliter interruptorum. 57. *Et I. Quomodo interrumpantur* Actus interni *circa peccata* Cordis? 58. *Quomodo circa peccata* Oris, *&* Operis? 59. *An malum propositum interrumpatur per diuturnum tempus?* 40. *Quid si tamen voluntas permaneat in aliquo effectu?*

41 *II. Quomodo interrumpantur, aut uniantur* Actus externi? 42. *An explicanda omnia media opposita ad peccandum?* 43. *Quid si quis ab initio voluerit tangere, sed postea fornicetur?* 44. *Quid si quis centenis vicibus interpolatim furetur aureum ex intentione ab initio furandi centum? & quot sacrilegia committat celebrans tres Missas in die Nativitatis Domini?*

45 *De secunda Radice, quæ est* Diversitas objectorum totalium. 46. *Illationes hujus Radicis.* 47. *Qu.* 1. *Quot peccata committit qui eodem actu blasphemat* 12. *Apostolos?* 48. *Qu.* 2. *Quot si quis detrahit vel conviciatur aliquem diversis contumeliis?* 49. *Qu.* 3. *Quot si quis detrahet alicui coram pluribus?* 50. *Qu.* 4. *Quot si quis negat plures articulos Fidei? Qu.* 5. *Quot si quis optat diversa mala inimico? Qu.* 6. *Quot si confessarius in mortali plures absolvat? Quid si Sacerdos pluribus Eucharistiam ministret? Quid si Sacerdos projiciat Breviarium in mare prævidens reddi impotentem ad recitandum?* (*De hoc vide dicta l.* 4. *n.* 149.)

„ Resp. Numero distinguuntur duobus modis, 55
„ 1. Ex diversis objectis numero totalibus, non
„ materialiter, & physice tantum; sed etiam for-
„ maliter, & moraliter distinctis. 2. Per interru-
„ ptionem actuum moralem. *Fill. tr.* 21. *c.* 4.

„ Dico, *moralem;* quia etsi ad distinctionem nu-
„ mericam physice sufficiat quævis interruptio, in
„ ordine tamen ad confessionem non multiplican-
„ tur, nisi moraliter multi sint, quia, sicut in con-
„ fessione actus moralis, ita etiam multiplicatio, &
„ distinctio moralis attendi debet.

„ Porro actus moraliter interrumpuntur, ita ut
„ nec virtualiter, nec interpretative manere censean-
„ tur. 1. Per contrariam voluntatem, & proposi-
„ tum. 2. Per cessationem ab actu voluntariam,
„ & liberam. 3. Per cessationem involuntariam,
„ & naturalem, sive ea fiat per somnum, sive per
„ distractionem ad alia. Per somnum quidem, quia
„ cum in illo cesset usus rationis, non continua-
„ tur actio libera, & moralis: per distractionem
„ vero, quia per illam prior cogitatio fit involun-
„ taria, ideoque si ad eam redeatur, fit voluntaria,
„ & moraliter multiplicatur. Ita *Vasq. &c.* Quæ
„ sententia, etsi in peccatis externis tenenda sit,
„ in internis tamen non habet locum secundum
„ *Fill. tr.* 21. *c.* 8. *n.* 37. Ratio est, quia etsi per
„ hanc interruptionem physice actus multiplicetur,
„ non tamen moraliter; quia hoc ipso, quod ani-
„ mus involuntarie distrahitur, remanet interpreta-
„ tive prior voluntas, cum non sit retractata, aut
„ aliter interrupta. V. etiam *Bald. d.* 21. *n.* 3.

Unde resolves.

„ 1. Unum numero peccatum committit, qui uno
„ actu odii, vel detractionis fertur, in 10. homi-
„ nes, qui uno ictu duos occidit, qui uno actu vult
„ omittere Officium Horarum per mensem, jeju-
„ nium per quadragesimam. Quia, etsi hæc objecta
„ physice sint plura, sunt tamen unum moraliter,
„ & formaliter, quatenus in uno actu hic, & nunc
con-

„ conjunguntur. Ita *Navar. Fill. Bon. d.* 2. *q.* 4. *p.* 1. *contra Azor. Vasq.* &c. qui satis probabiliter dicunt esse peccata distincta. Verum sive 10. peccata dicas, odisse v. g. 10. homines, sive unum parum refert, cum unum hoc illis decem æquivaleat, proindeque objecti gravitas in confessione exprimenda sit, quippe quæ actum in suo esse individuali constituit, ut notat *Fill. Bon. Suar. de Pœn. d.* 22. *s.* 5.

„ 2. Actus voluntatis internus sæpius interruptus, & repetitus, licet physice sit multiplex, moraliter tamen est unum numero peccatum, in ordine ad confessionem, si consumetur in opere aliquo externo, per eum intento, & causato, aut etiam in pluribus actibus externis sibi invicem subordinatis ad eundem finem. Hinc verbi gratia, qui furatur bibliothecam per totam noctem, etsi sæpius voluntatem furandi renovet, unum furtum, & qui ad occidendum alium pergens, sæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit. Ratio est, una actio externa, ab internis intenta, & causata, in qua internæ omnes complentur, & moraliter uniuntur. V. *Baldell. d.* 21. *n.* 4.

„ 3. Actiones externæ, licet numero distinctæ, ad eundem tamen finem, & actum principalem relatæ, modo non habeant distinctam ab illo malitiam, non distinguuntur ab ipso fine, & actu principali, moraliter loquendo, & in ordine ad confessionem. Hinc oscula, tactus, verba impudica, &c. copulam carnalem præcedentia, imo etiam comitantia, & subsequentia, tanquam complementa, & appendices operis, unum numero peccatum sunt, ut docent *Nav. c.* 6. *n.* 17. *Azor. l.* 4. *qu.* 6. *Fill. &c.* Ratio est, quia sunt vel initia, vel partes, vel complementa, & appendices operis, ejusdem actus humani, & objecti, in quo omnia prædicta moraliter uniuntur.

„ Dixi, *complementa:* quia si similes actus non sint initia, vel partes copulæ subsecuturæ, aut ex actu præterito ex natura rei non consequantur, distinguuntur numero, ut v. g. si quis de fornicatione glorietur: proindeque illi in confessione explicandi sunt separatim, non autem priores, ut docet *Suar. t.* 4. *de Pœn. d.* 22. *s.* 5.

56 Ad intelligentiam hujus tam difficilis materiæ de numerica distinctione peccatorum, circa quam valde DD. laborant, & valde dissentiunt, ut clarius intelligantur omnia, quæ a *Busemb.* dicta sunt, prænotandum constare ex Trid. non solum in Confessione species peccatorum esse explicandas, sed etiam numerum, cum *Sess.* 14. *Can.* 7. sic doceat: ***Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ necessarium non esse Jure Divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, anathema sit.*** Hinc videndum, ex quibus radicibus desumatur distinctio numerica peccatorum? Respondetur desumi ex duabus radicibus, nempe I. ex ***Multiplicitate actuum moraliter interruptorum***, & in hoc omnes conveniunt. II. ex ***Diversitate objectorum totalium***, quamvis de hac radice alii dubitent, ut infra videbimus *n.* 45. Et I. loquendo de prima radice, dubium magnum est, quandonam actus voluntatis moraliter interrumpantur? Et hic ad clariorem intelligentiam distinguendi sunt actus *interni* interrupti, ab actibus *externis*.

57 Et I. Quoad actus *internos*, distinguere insuper oportet peccata *Cordis* a peccatis *Oris*, & *Operis*. Si sunt enim peccata *Cordis*, quæ interne omnino perficiuntur, ut sunt odia, hæreses, delectationes morosæ, desideria turpia, &c. ista, statim ac multiplicantur, interrumpuntur; ita ut tot sint peccata, quot sunt actus voluntatis illis consentientis. Ratio, quia quoad tales actus non pendet unus ab alio, & ideo nequeunt moraliter continuari. Ita communiter *Suar. Vasq. Az. Pal. Ben.* &c. cum *Salm. Tr.* 20. *c.* 12. *n.* 32. *Ronc. Tr.* 2. *de Pecc. c.* 2. *q.* 2. *P. Conc. t.* 10. *pag.* 526. *n.* 13. *Contin. Tourn. t.* 2. *p.* 274. *n.* 3. contra *Lugone D.* 16. *Sect.* 13. *ex n.* 566. *Canum*, *Homob.* &c. apud *Tamb. Meth. Conf. c.* 6. *n.* 32. qui dicunt hos actus non interrumpi per somnum, distractionem, &c. sed tantum per contrariam voluntatem: Et huic opinioni videtur adhærere *Busemb.* cum *Fill. hic vers. Porro, in fine;* & vocat probabilem *Tamb. l. c.* (licet *Tamb.* dicat semper explicandum esse tempus, quo voluntas prava duraverit). Sed hanc opinionem, ut falsam rejiciunt *Conc.*, *ac Vasq. Suar. Dian.* &c. cum *Salm. l. c. n.* 34. Quare opinio *Lugonis*, & *Cani* saltem tanquam dubie probabilis, non est tenenda. Et ideo pœnitens quidem debet explicare, si potest, quot vicibus in voluntate consensit; si vero non potest, quia pravus animus fuit diuturnus, tunc sufficit fateri tempus in quo cum tali animo perseveravit, ut dicunt *Ronc. & Viva de Sacr. Pœnit. q.* 5. *ar.* 7. *n.* 2. cum *Vasq.* Merito autem notant I. *Conink. & Lugo* apud *Tamb. n.* 53. (licet *Tamb.* non assentiat) cum *Viva n.* 5. *& Antoine*, quod explicari debet, si interruptiones fuerint notabiliter raræ, vel frequentes. Notant II. *Tamb. l. c. n.* 48. cum *Lugo*, *& Viva d. n.* 5. quod, si plures hujusmodi actus ex eodem impetu concupiscentiæ procedant, unum peccatum mortale constituunt, etsi aliquod breve intervallum inter actus intercedat.

Hoc currit quoad actus internos circa peccata *Cordis*. Quoad actus autem *internos* circa peccata *Oris*, & *Operis*, quæ externe consummantur, uti sunt blasphemiæ, furta &c. hi actus moraliter interrumpuntur. I. Per retractationem voluntatis. II. Per liberam cessationem, nimirum, si quis voluntarie, & libere cesset a proposito pravo; tunc enim, si iterum tedeat ad malam voluntatem, novus actus erit moraliter diversus a primo, cum a primo non procedat, & ideo erit novum peccatum. Ita *Bus. Ronc.*, *& Croix l.* 5. *n.* 170. 38

Utrum autem malum propositum interrumpatur per communes interruptiones, ut per somnum, distractionem, comestionem, &c.? Negat *Lugo d. D.* 16. *num.* 567. & adhæret *Tamb.* §. 6. *n.* 35. *&* 36. etiamsi magna mora intercedat; sed hæc opinio est contra communem, & merito rejicitur, ut ait *Croix lib.* 5. *n.* 378. E converso probabilis est sententia omnino opposita cum *Henno*, *Vasq. Nugn. Dian.* &c. apud *Vivam*, qui dicunt actus internos interrumpi per quamlibet distractionem, etiam involuntariam. Sed probabilius videtur dicendum cum *Salm. d. c.* 12. *n.* 38. *Viva de Sacr. Pœn. Q.* 5. *Art.* 6. *n.* 6. *in fin. Ronc. q.* 2. quod, si intercedat tempus breve, actus non discontinuantur: Secus, si intercedat tempus diuturnum. Quale autem æstimandum sit tempus diuturnum: *Viva*, dicit annum, *Salm.* mensem, *Roncag.* duos dies, *Conc.* autem unum; sed e- 39

ego puto impetum unius actus difficulter posse protrahi (ordinarie loquendo) plus quam ad duos, vel tres dies ad summum. Hinc qui perseverat in mala voluntate ultra duos, vel tres dies, explicare debet tempus, ut sic intelligatur moraliter numerus actuum internorum circa peccata externa.

40 Notandum tamen, quod actus voluntatis, si ex prima voluntate procedant, & moraliter permaneant in aliquo effectu, qui conducat ad consummandum peccatum externum, per qualecumque tempus duret prava voluntas, unum solum peccatum constituunt. Hinc infertur I. quod, si quis proponat occidere hominem, & idcirco arma præparet, viam arripiat, & inimicum occidat, unum peccatum committit, licet per multos dies illum quæsierit, & pluries voluntatem repetierit. Ita communiter *S. Bonav. Vasq. Caj. Nav. Bon.* &c. cum *Salm. c.* 12. *n.* 86. *& S. Th. in* 2. *Dist.* 42. *q.* 1. *art.* 1. Ratio (ut docet *S. Thom.*), quia omnes hi actus *non habent rationem peccati, nisi secundum quod per unam voluntatem in perversum finem ordinantur.* Infertur II. quod, si quis statuit non restituere rem alienam, & in eadem voluntate semper (adhuc per annum) maneat, unum peccatum committit: Quia in illa retentione nunquam retractata virtualiter permanet prima voluntas, ut probabiliter dicunt *Ronc. de peccat. pag.* 16. *qu.* 2. *R. I. Lugo de Pœnit. D.* 16. *n.* 549. *cum Nav. Gabr. & Tanner. Salm. tr.* 13. *c.* 1. *n.* 64. *& tr.* 20. *c.* 12. *n.* 37. *cum P. Nav. & Trull.* item *Dian. p.* 2. *tr.* 16. *R.* 27. *cum Malder. Arag. & Sayro* (contra *Suar. Vasq. Bonac. Tapia, &c. ap. Salm. d. n.* 264. qui tenent interrumpi voluntatem per somnum, distractionem, &c. quorum sententia etiam probabilis est). Immo *Lugo* dicit voluntatem non interrumpi, etiamsi retractatio, sed brevissima, interfuerit voluntatis. (Vide dicta *l.* 3. *n.* 683. *t.* 1.) Merito tamen censet *Dian. l. c. in fine* cum AA. ab ipso citatis, quod si fur redditur impotens ad restituendum, & deinde factus potens, data opportunitate, non restituit, novum peccatum committit. Ratio, quia eo casu per illud tempus impotentiæ voluntas non restituendi non perseverat in effectu.

41 II. Quoad actus autem *externos* peccatorum, tunc isti moraliter interrumpuntur, quando non subordinantur ad aliquem actum principalem completum, puta cum quis habet plures tactus, sine intentione copulæ; vel si pluries percutiat, sine intentione occidendi; vel si pluries furetur partes ex cumulo, sine intentione totum cumulum auferendi; quia tunc quilibet actus habet suam completam malitiam. Ita communiter omnes cum *Holzm. t.* 1. *p.* 145. *n.* 681. E converso actus externi duobus modis uniuntur, ita ut unum constituant peccatum. *Primo*, si ex eodem impetu procedant, puta cum quis ex eodem impetu plures percutiat, plures inhoneste tangat, eundem Sanctum, vel plures dies Sanctos blasphemet, pluries aliquem in eadem materia convicietur, vel detrahat, ut recte dicunt *Salm. tr.* 20. *c.* 12. *n.* 41. *cum Nav. Tap. Less. & Cov.* item *Conc. t.* 20. *p.* 529. *n.* 21. *Viva de Pœn. qu.* 5. *art.* 6. *n.* 6. *cum Pal. Dic. Bonac. ap. Croix l.* 5. *n.* 179. Utrum autem unum peccatum committat, qui una vice plures Sanctos blasphemat: aut pluries eodem impetu aliquem contumeliis afficit in diversis materiis; aut Confessarius, qui in mortali successive plures absolvit? Vide infra *ex num.* 47. *qu.* 1. 2. *&* 6.

Secundo modo actus externi moraliter uniuntur, si ad ejusdem peccati consummationem diriguntur, sicuti diximus supra de actibus internis erga idem peccatum externum repetitis, qui ex prima voluntate procedant. Hinc, si quis ad homicidium patrandum emit arma, viam carpit, quærit hostem, & occidit; unum peccatum committit. Ita etiam, si quis ad copulam consummandam præmittit tactus, oscula, & sermones, sufficit si confiteatur tantum copulam obtentam. Utrum autem explicandi sint tactus, qui statim copulam sequuntur; Adsunt tres sententiæ. *Prima* absolute affirmat cum *Suar. & aliis. Secunda* cum *Dicast. & Croix l.* 5. *n.* 168. negat, si hujusmodi actus intendantur velut complementum prioris voluptatis; Secus vero, si in eis tanquam in nova voluptate sistantur. Hæc est quidem probabilis, sed non minus probabilis est *tertia* sententia *Busembai* cum *Lug. de Pœn. D.* 16. *n.* 553. *Pal. Nav. Az. Viva l. c. n.* 6. *& Salm. c.* 12. *n.* 45. qui cum communi dicunt omnes hos actus, sicut & complacentiam de copula habita non esse novum peccatum, si statim post copulam habeantur, & minime ad novam copulam intendantur: quia verosimiliter adhibeantur tanquam complementum copulæ obtentæ.

42 Notandum tamen I. quod etiam explicanda sunt, tanquam distincta peccata, omnia media posita ad peccatum consummandum, si postea peccatum non consummetur, ut ait *Viva cum communi ibid. n.* 6. Et hoc, non solum si prædicta media per se sint mala, ut sunt tactus, & sermones inhonesti; sed etiam si sint indifferentia, ut carpere viam, ascendere domum ad mulierem cognoscendam; parare arma ad homicidium &c. Ita valde probabiliter dicit *Viva ibid. n.* 6. Ratio quia tunc peccatum non manet tantum internum, sed externatur in illis actionibus, quæ omnes malæ deveniunt, cum a malitia pravi finis omnes informentur.

43 Notandum II. Quod, si quis habens oscula, tactus &c. noluisset ab initio copulam, sed postea ob libidinem auctam copulam perfecerit, non sufficit, si tantum copulam confiteatur; tunc enim omnes actus tanquam distincta peccata debent explicari, quia, cum in illis sistitur, quivis actus habet in se malitiam suam consummatam. Ita communiter *Tourn. p.* 272. *Less. Dic.* cum *Croix l.* 5. *n.* 169. *& Salm. c.* 12. *n.* 45. cum *Nav. Lugo*, &c. Et idem dicendum de eo, qui animum habuit tantum hostem vulnerandi, & inde ira accensus occidit, is duo peccata committit, ut *Salm. ibid. cum iisdem*.

44 Advertendum etiam cum *La Croix L.* 5. *n.* 170. & *P. Mazzotta to.* 1. *de conscient. c.* 2. *q.* 4. *L. Ex fine*, quod, si quis ex intentione furandi centum aureos, centenis vicibus moraliter interruptis ea surripiat, tunc centum peccata committit; quia singuli actus habent in se consummatam malitiam: Tria etiam sacrilegia committit, qui in die Nativitatis tres Missas celebrat in mortali, quia sunt actus de se completi. *Dixi tria sacrilegia:* hoc tamen currit in sententia eorum (ut tenent *Sporer de Pœnit. c.* 3. *n.* 435. & quidam Neotericus) qui dicunt celebrare in mortale esse unum sacrilegium, quia actiones celebrantis, licet sint plures, tamen integrant unum ministerium Sacrificii. Sed verius di-

dicendum saltem hæc esse novem sacrilegia, cum celebrans in mortali in unaquaque Missa verius tria sacrilegia committat; & quamvis unum offerat Sacrificium, attamen ad illud offerendum plures actiones per se complete sacrilegas operatur, nimirum indigne consecrando, ministrando sibi indigno, & indigne sumendo: Secus dicendum, si post sumptionem sumat Particulas superfluas, quia hæc ultima sumptio pertinet ad unum Sacrificium. *Ita Croix l. c.* cum *Viva n.* 7. Dixi *saltem*, nam juxta nostram Sententiam quatuor Sacrilegia committit celebrans in mortali. Vide *l.* 6. *n.* 35. *v. Hinc*.

45 Loquendo autem de secunda radice distinctionis numericæ, scilicet an peccata multiplicentur ex diversitate objectorum totalium, celebris est quæstio inter Doctores. *Prima* sententia negat, & hanc tenent cum *Busemb. hic n.* 37. *Suar. t.* 4. *in* 3. *p. D.* 22. *sect.* 5. *n.* 34. *Lugo de Pœn. D.* 16. *n.* 135. *Laym. l.* 1. *tr.* 3. *c.* 3. *n.* 2. *Vina de Pœn. q.* 5. *a.* 6. *n.* 9. *Anacl. p.* 81. *n.* 57. *cum Navar. March. &c. ac Tamb. Meth. Conf. l.* 2. *c.* 1. §. 9. *a n.* 58. item *Bonac. Fill. Gob. &c. ap. Croix l.* 5. *n.* 150. probabilemque putant *Vasq. Rodr. &c. ap. Lugo loc. cit.* Diversis autem rationibus præfati AA. hanc sententiam tuentur; nam *Suar. Laym. Vill. &c.* probant, quia in eodem actu, entitative uno, non possunt esse plures malitiæ numero diversæ, cum in eodem subjecto nequeant esse plura accidentia numero distincta. Alia ratione utuntur *Lugo*, & *Tamb.* dicentes, quod licet in eodem actu possint esse plures malitiæ, tamen ex præcepto Tridentini tenemur quidem explicare numerum peccatorum, non autem numerum malitiarum. *Secunda* vero sententia communior, quam sequimur, & tenent *Contin. Tournely t.* 2. *p.* 273. *v. Dico* 2. *Conc. t.* 10. *p.* 531. *n.* 29. *Croix l.* 5. *n.* 150. *Holzmann t.* 1. *p.* 142. *n.* 668. *ac Salm. tract.* 20. *c.* 12. *n.* 61. *cum Azor. Hurt. Vasq. Diana, Dicast.*, & aliis innumeris, docet diversitatem objectorum totalium bene constituere diversa numero peccata. Ratio 1. quia, sicut actus respiciens plura objecta, specie diversa, includit plura specie diversa peccata in Confessione explicanda, ita actus respiciens plura objecta, numero diversa, includit plura diversa numero peccata. Ratio 2. quæ fortius probat, est quia idem actus non solum potest includere plures malitias specie diversas, sed etiam numero. Id patet exemplo; si enim conjugatus copulam habet cum conjugata, nemo negat (ut ipse *Lugo n.* 241. fatetur) duplicem committere injustitiam, unam quia violat jus suæ uxoris, alteram quia cooperatur, ut illa violet jus sui mariti. Ergo cum eodem unico actu bene possunt esse plura peccata, numero diversa, contra eandem virtutem. Objicit *Lugo*, quod tunc alio modo tendendi conjugatus ille injustitiam lædit, quando violat jus suæ uxoris; alio quando cooperatur, ut altera violet jus viri sui, & ideo duo peccata injustitiæ committit. Sed hæc responsio non subsistit, nam eadem virtus justitiæ eodem modo, non diverso, quo obligat eum ad servandam fidem suæ uxori, obligat etiam ut non cooperetur, ne illa frangat fidem suo viro debitam.

Nec obstat ratio *Suarii*, nempe quod in eodem subjecto nequeunt esse plura accidentia numero distincta. Nam respondetur hoc valere in physicis, non autem in moralibus: in his enim licet actus physice sit unus, moraliter tamen bene potest esse multiplex, quando juxta prudentum judicium unicus ille actus æquivalet pluribus, habita ratione ad objecta totaliter diversa, prout patet exemplo copulæ conjugati cum conjugata, & docet *D. Th.* 2. 2. *D.* 42. *q.* 1. *art.* 1. Nec etiam obstat ratio *Lugonis*, nimirum quod in Confessione tenemur tantum explicare numerum peccatorum, non autem diversas malitias peccati: nam respondetur, posito quod malitiæ in illo actu sint plures, plura etiam esse peccata, cum peccata diversa non sint nisi diversæ malitiæ.

Hinc infertur diversa numero peccata committere 46 I. eum, qui uno ictu plures homines occidit, vel pluribus detrahit, ut dicunt *Tournely to.* 2. *p.* 271. *Coll.* 1. *Conc. to.* 10. *p.* 530. *n.* 22. *Bon. de Sacr. D.* 5. *q.* 5. *p.* 2. §. 3. *diff.* 3. *n.* 10. & *Salm. c.* 12. *n.* 42. & 43. *cum Vasq. Azor. Henr. &c.* (contra *Anacl. p.* 81. *n.* 57. *Tamb. l. c. n.* 61. & 62. *cum Lugo &c.*) Et idem dicendum, si quis intendit occidere sive infamare totam familiam, ut tenent *Salm. n.* 49. *Tourn. l. c. Conc. num.* 28. & & *Holzm. p.* 143. *n.* 671. contra *Ronc. p.* 16. *q.* 2. *R.* 2. & *Anacl. l. c.* Nec obstat dicere, quod familia pro unica persona reputatur, ex *l.* 1. *ff. Si familia &c.* Nam, licet fictione juris familia una persona dicatur, attamen occisio aut detractio illa; cum uniuscujusque jus lædat, quod personæ illius familiæ distincte habent ad vitam aut famam, idcirco diversa peccata constituit. Secus vero esset dicendum, ut bene censent *Salm. n.* 51. si quis læderet bona, quæ possidet aliqua Civitas, Monasterium, aut Capitulum in communi; tunc enim non competit jus individuis in particulari, sed tantum toti Communitati, unde unum jus læditur. II. Qui unico actu optat ad plures feminas accedere, contra *Tamb. n.* 62. *cum Lugo*, vel pluries ad eandem feminam, contra *Less. ap. Tamb. n.* 5. tanto magis qui eadem nocte pluries eandem feminam cognoscit, ut *Salm. n.* 65. cum aliis communiter, contra *Zanardum*; quælibet enim fornicatio habet suum terminum completum. III. Qui a pluribus furatur, ut *Salm. n.* 44. *cum Azor. & Molin.* contra *Lugo*, & *Tap.* IV. Qui pluribus unica vice scandalum præbet, ut recte ait *Tourn. tom.* 3. *p.* 531. *in princ.* contra *Tamb. n.* 64. *cum Lugo*. V. Qui unico actu vult per plures dies Horas Canonicas, vel jejunium omittere, ut *Croix l.* 5. *n.* 164. *Holzm. n.* 673. & *Salm. n.* 44. (contra *Busemb. Lugo &c.*) Vide dicta *l.* 5. *n.* 149. VI. Qui uno actu malum tribus personis desiderat, ut *Croix n.* 158. cum *Dicast.*

Quæritur autem 1. quot peccata committit, qui 47 unico actu blasphemat duodecim Apostolos? *Tournely tom.* 2. *p.* 271. *Coll.* 3. & *Concina to.* 10. *p.* 529. *num.* 21. censent committere duodecim peccata, quia uniuscujusque Apostoli honorem lædit, & quidem probabiliter; sed non est improbabile id quod sentiunt *Anacl. p.* 82. *n.* 58. & *Salm. c.* 12. *n.* 40. *cum aliis*, nempe quod iste unum committat peccatum, quia cum omnes blasphemiæ in Sanctos malitiam desumant ex una relatione ad Deum, moraliter loquendo unica injuria per talem blasphemiam mediate Deo infertur.

Quæritur 2. an committat diversa peccata, qui 48 detrahit alicui in pluribus materiis, vel cum diver-

sis contumeliis afficit? Negant *Salm. c.* 12. *n.* 4. *Lugo de Pœn. D.* 16. *n.* 265. *cum Caj. Sa, Azor. Reg. & Molin.* item *Bon. Dic. Diana, &c. ap. Croix l.* 5. *a.* 161. dicentes unum committere peccatum, quia licet tales detractiones, aut contumeliæ materialiter specie distinguantur, moraliter tamen unam famam, aut honorem lædunt. Sed probabilius censent plura peccata committere *Tourn. tom.* 2. *p.* 283. *Holz. n.* 674. *Conc. to.* 10. *p.* 529. *n.* 21. *& Croix l. c. cum Sylvio, Nav. &c.* Ratio, quia læduntur diversa jura ad famam vel honorem, quæ alteri competunt; per hoc enim quod aliquis esset diffamatus in uno crimine, non ideo est diffamatus in alio. Nec obstat quod is, qui aufert plures diversas res alicui, unicum committit furtum, nam tunc unicum læditur jus quod ille habebat ad bona sua, sed quando aliquis diffamatur in pluribus materiis, plura ejus jura læduntur, juxta plures respectus quos fama habet ad diversas virtutes, unde plura committuntur peccata. Bene tamen hic advertendum cum *Salm. tr.* 13. *c.* 4. *n.* 13. *& Conc. l. c. in fin.* quod mulierculæ, & plebeji, qui simul rixantes eodem impetu diversis contumeliis se onerant, unum peccatum committunt. Ratio quia juxta communem æstimationem hi non lædunt famam, & honorem, eo quod ex una parte convicia inter hujusmodi personas non apprehenduntur ut gravia, & ex alia audientes nullam ipsis fidem præstant, putantes illa potius proficisci ex impetu iræ, quam ex animo, & rei veritate; & ideo tales rixantes ut plurimum excusantur a mortali, nisi forte de aliquo particulari facto adversarium improperent.

49 Quæritur 3. an qui detrahit alicui coram pluribus, plura peccata committat? Affirmant *Croix l.* 5. *n.* 162. *& Holzm. tom.* 1. *p.* 143. *n.* 675. quia (ut dicunt) tot jura is lædit, quot sunt personæ apud quas alter infamatur. Sed unum tantum peccatum committere censent *Lug. de Pœn. D.* 16. *n.* 112. *Tamb. Meth. Conf. l.* 2. *c.* 9. §. 1. *n.* 2. *Azor. to.* 3. *l.* 13. *c.* 5. *dub.* 1. *& Mol. de Just. to.* 5. *tract.* 4. *Dist.* 19. *n.* 3. Ratio, quia detrahere coram pluribus est tantum circumstantia aggravans, cum jus ad famam sit unicum apud omnes, non autem multiplex; unde cum satis probabilis sit sententia, juxta dicenda *de Pœn. l.* 6. *n.* 467. quod non sit obligatio explicandi in Confessione circumstantias aggravantes, probabile etiam est in casu proposito non esse obligationem explicandi numerum personarum coram quibus facta est detractio, sed sufficere quod dicatur: *Detraxi coram pluribus*.

50 Quæritur 4. quot peccata committat qui plures articulos fidei negat? Plura censet *Borgia apud Croix l.* 5. *n.* 156. quia (ut ait) unusquisque articulus est distinctum fidei objectum. Sed verius negant *ib. Diana, & Oviedo*. Ratio, quia objectum fidei nequit dici multiplex, cum revera unicum tantum sit, nempe veracitas Dei revelantis; idcirco, qui unum fidei articulum negat, non minus est infidelis, quam qui omnes negat; & ita contra, qui plures negat articulos, non magis est infidelis, quam qui negat unum.

Quæritur 5. quot peccata committat, qui diversa mala optat inimico, puta infamiam, mortem, paupertatem, &c. *Prima* sententia, quam tenent *Lugo de Pœnit. D.* 16. *n.* 260. *cum Valent. Turr. Bon. de* 1. *Præc. D.* 3. *q.* 5. *p. ult.* §. 1. *n.* 10. *Dian.* 1. *p. tr.* 7. *R.* 30. *&* 3. *p. tr.* 4. *R.* 67. item *Caj. & Trull. apud Busemb.* vide *l.* 2. *n.* 80. *v. in Confessione*, dicit committere unum specie peccatum, & etiam numero, si mala optentur in eodem impetu; quia peccata odii non sumunt speciem diversam a diverso malo optato, quando omnia appetuntur sub ratione mali, ut contraria virtuti dilectionis; nulli dubium vero, explicandas esse species malorum, si desiderium sit efficax. *Secunda* sententia, quam tenent *Busemb. loc. cit. cum Suar. & Palao, ac Salm. de Rest. c.* 4. *n.* 29. *cum Bann. Salm. Prado, Vill. Soto, Fill. & Dic.* dicit, committere plura peccata, prout sunt species malorum optatorum, si specifice exprimantur; quia desiderium sumit speciem a diverso objecto desiderato, ut inquit *S. Th.* 2. 2. *q.* 76. *a.* 4. *ad* 2. dicens: *Si ille qui maledicit, velit malum occisionis alterius, desiderium non differt ab homicidio*. Secus si optetur malum in communi, prout si dicat: *Maledictus sis; malum tibi eveniat*. *Tertia* tamen sententia satis probabilis, quam tenet *Croix l.* 5. *n.* 259. distinguit, & dicit committere unum specie peccatum, casu quo mala illa apprehendantur sub uno genere mali, nempe ut media ruinæ inimico optatæ; secus, si voluntas feratur ad optanda ei illa diversa mala specifice considerata, ut dicunt *ibid. Syl. Mol. Bonac. &c.*

Quæritur 6. an plura sacrilegia committat Confessarius, qui in mortali successive plures absolvit? Negant *Salm. c.* 12. *n.* 46. *Viva de Pœn. q.* 3. *art.* 6. *n.* 6. *Lugo eod. tit. D.* 16. *n.* 558. *cum Rodr.* item *Sporer, Gob. Diana &c. apud Croix l.* 5. *n.* 171. dicentes unum peccatum committere, quia formaliter unam irreverentiam Deo irrogat; sicut qui plura sacra vasa furatur, unum sacrilegium committit. Sed verius *Conc. tom.* 10. *p.* 531. *num.* 27. *Tourn. p.* 271. *Coll.* 4. & *Croix l. c. cum Bon. Dic. Escob.* & aliis docent tot sacrilegia committere, quot absolutiones impertit, quia singulæ absolutiones sunt singula Sacramenta. Idem dicit de Sacerdote pluribus Eucharistiam successive ministrante. *Croix n.* 172. *cum Bonac. Vasq. Pal. &c.* quia singulæ communiones sunt singula convivia completa respectu communicantium. Sed probabilius *Viva, ac Fill. Bus. Diana, & alii ap. eundem Croix l. c.* (qui etiam id probabile putat) dicunt in hoc unum peccatum committi, cum una sit administratio, & ideo unum convivium. Vide *l.* 6. *n.* 35. *v. Hinc*. Utrum autem ministrare Eucharistiam in mortali sit mortale, vide dicenda *dicto n.* 35. *sub initio*.

CAPUT II.

DE PECCATIS IN SPECIE, MORTALI, ET VENIALI

DUBIUM I.

Quid sit peccatum mortale, et veniale?

51 *Quid mortale, et quid veniale?*
52 *Quotuplici modo peccatum potest esse mortale? Notabile advertendum pro iis, qui de facili damnant de mortali.*

„ Resp. 1. Mortale est, quod ob sui gravita- 51
„ tem gratiam, & amicitiam cum Deo solvit, pœ-
„ nam-

„ namque æternam meretur. Dicitur mortale, quia „ spiritualis vitæ principium, gratiam scilicet habitualem tollit, & mortem animæ affert.

„ Veniale est, quod ob suam levitatem gratiam, „ & amicitiam non tollit, etsi fervorem charitatis „ minuat, & temporalem pœnam mereatur. Dicitur veniale, quia salvo vitæ spiritualis principio, „ scilicet gratia, languorem animæ facile curabilem „ infert, veniamque facile consequitur.

„ Resp. 2. Mortale peccatum duplex est, aliud „ est mortale ex genere suo; aliud ex accidente. „ Mortale ex genere suo est, quod per se lædit charitatem Dei, vel proximi quoad personam, res, „ aut jura, vel nos ipsos corrumpit graviter: Ita „ *Azor. l. 4. c. 9. Sanch. l. 1. mor. c. 3.*

Unde resolves.

„ 1. Peccata, contra bonum proprium commissa „ ut plurimum sunt venialia ex genere suo: ut v. „ g. inutilis, & vana concupiscentia, vana oblectatio, prodigalitas, curiositas, superfluitas cultus, „ & vestitus, nugæ, otium, excessus in cibo, potu, somno, risu, usu conjugii, timore, tristitia, „ appetitu pecuniæ, laudis, &c.

„ 2. Peccata contra virtutes theologicas sunt mortalia ex genere suo; quia nocent bono alicui interno Dei, v. gr. veracitati, misericordiæ, charitati. Item fere omnia, quæ fiunt contra Decalogum; quia quæ committuntur contra tria prima „ præcepta, nocent similiter Deitati, scientiæ, omnipotentiæ divinæ, ejusque honori externo, vel „ interno; quæ vero contra reliqua præcepta fiunt, „ nocent personæ, aut juri proximi.

„ 3. Peccata illa septem, quæ dicuntur capitalia, „ non omnia sunt mortalia ex genere suo: quia non „ omnia graviter Deum, aut proximum lædunt, „ vel nos ipsos corrumpunt.

„ Resp. 3. Mortale ex accidente dicitur, cum actus aliquis venialis, aut indifferens fit per accidens mortalis, de quo infra.

Bene hic advertendum id quod ait *Roncaglia tract. 2. de peccat. p. 15. Reg. 1. in praxi*, nempe quod „ (ubi clarum non est aliquod esse peccatum mortale, non præceps sit Confessarius in judicando aliquem transgressorem gravem esse, & talis peccati reum suum pœnitentem pronuntiare.)" Etenim valde periculosum est confessariis damnare aliquid de culpa gravi, ubi certitudo non elucet, ut docuit *S. Thomas Quodlib. 9. art. 15.* dicens: *Omnis quæstio, in qua de peccato mortali quæritur, nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur.* Et rationem de hac doctrina paollo post adducit, nempe quia *error quo creditur esse mortale quod non est mortale; ex conscientia ligat ad peccatum mortale.* Quapropter ait *S. Antoninus* (*p. 1. tit. 2. c. 11. §. 28.*): *Nisi habeatur auctoritas expressa S. Scripturæ, aut Canonis, seu determinationis Ecclesiæ, vel evidens ratio, nonnisi periculosissime* (peccatum mortale) *determinatur.... Nam si determinetur quod ibi sit mortale, et non sit mortale, peccabit contra faciens, quia omne quod est contra conscientiam ædificat ad gehennam.* Hinc animadvertatur in quale discrimen se immittant illi, qui rigidam doctrinam sectantes facile damnant homines de peccato mortali in iis, in quibus gravis malitia evidenti ratione non apparet, eos sic exponendo periculo damnationis æternæ: & idem dicendum de iis, qui de facili notam laxitatis inurunt sententiis, quæ aperte improbabiles non videntur. Vide dicta *lib. 1. n. 73.*

Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale fiat per accidens veniale?

53 *Quæ requirantur ad peccatum?*
54 *Ex quibus causis mortale potest fieri veniale? Et I. ex imperfecta advertentia.*
55 *II. Ex imperfecto consensu.*
56 *III. Ex parvitate materiæ.*
57 *Vide Resolutiones.*
58 *Quid si quis vovisset dare ter mille aureos, et tres non solveret?*

„ Resp. 1. Tria requiruntur ad peccatum mortale, quorum si unum desit fit veniale, quod alias ex se est mortale. Ex parte intellectus, plena advertentia, & deliberatio. 2. Ex parte voluntatis perfectus consensus. 3. Gravitas materiæ, saltem ut plurimum. Ratio primæ, & secundæ partis est, quia, spectata fragilitate humana, non videtur decere divinam bonitatem, æternis suppliciis punire hominem, absque plena consideratione, & consensu. Ratio tertiæ partis, quia ubi materia parvi est momenti, ibi moraliter modica offensio esse reputatur ut plurimum. 55

„ Resp. 2. peccatum ex genere suo mortale, tribus ex causis fieri potest veniale, ut patet ex dictis. Prima est, si ex parte intellectus non sit perfecta advertentia malitiæ, seu deliberatio. Signa autem imperfectæ deliberationis sunt 1. Si tenuiter, & quasi semidormiens apprehendisti esse malum. 2. Si post, ubi melius consideras, judicas te non fuisse facturum, si ita apprehendisses. 3. Si vehementissima passione, apprehensione, vel distractione laborasti, vel turbatus fuisti, ita ut fere nesciveris, quid ageres * (*V. dicta supra n. 4.*) *. 54

„ Secunda causa est ex parte voluntatis, si non sit perfectus consensus. *Ut docet S. Th. 1. 2. qu. 88. art. 6.* * (*Vide dicta super consensu n. 5.*) *. Signa autem imperfecti consensus sunt. 1. Si ita dispositus fueris, ut, licet facile potueris exequi peccatum, non tamen sis executus. 2. Si quis dubitet num consenserit, præsertim, si sit vir timoratus. 3. Si quis soleat esse ita affectus, ut malit mori, quam expresse mortaliter peccare: „ quia talis non facile consentit. 4. Si quis valde timide, & suspense processisse se meminit. 5. Si semisomnis fuit non plene sui compos, &c. judicetque se id non fuisse facturum, si plene vigilasset. V. *Sanch. 1. mor. c. 10. Baldell. l. 10. d. 8.* 55

„ Tertia causa ex parte materiæ, si hæc sit parvi momenti. Quando autem talis sit, discernendum est morali judicio prudentis, cui sequentes „ regulæ servient. 1. Ut de materia judicetur, non „ tantum ipsa secundum se absolute est consideranda, sed etiam respective ad finem intentum, ad „ quem si parum facit, levis est: gravis autem, si „ multum, ut docet *Vasq. 1. 2. d. 158.* * (*Regula sit: Non datur parvitas materiæ, ubi ob par-* 56

„ *vi-*

„ *vitatem, non excusatur ratio offensionis, ut accidit in infidelitate, odio Dei, simonia, perjurio, re venerea, et blasphemia.*) *

„ 2. Attendendæ sunt circumstantiæ, quia sæpe „ fit, ut res ex se levis, attentis circumstantiis boni communis, vitandi scandali &c. fiat gravis. „ 3. An pars aliqua rei præceptæ sit gravis, ea spectanda est tum absolute, & secundum se, tum „ etiam in ordine ad totum. 4. In transgressoribus „ repetitis, si plures materiæ parvæ, vel secundum „ se, vel secundum effectus a se productos, moraliter conjungantur, fit materia gravis, quia tunc „ omnes moraliter reputantur pro una. Contra vero non censetur materia gravis si parvæ materiæ, nec secundum se, nec secundum effectus reliquos, inter se uniantur.

Unde resolves:

57 „ 1. Peccas mortaliter, ita ut fiat materia gravis, si sæpe modicum furaris, & non restituis, „ juxta dicta *l.* 3. *t.* 5. *c.* 1. *d.* 3. *cas.* 1. item, si „ interruptim psalmos aliquot ex eodem Officio omittas; si eodem die jejunii sæpius parum comedas, eodem festo sæpius parum labores.

„ 2. Non peccas graviter, si diversis festis modicum labores; si quotidie in Quadragesima parum comedas; quod verum est, etiamsi simul „ haberes propositum ita faciendi: quia, cum ista „ moraliter inter se non uniantur, singula sunt parva. V. *Sanch. l. c.*

„ 3. Non peccat mortaliter, qui diversis diebus „ violat votum, quotidie, aut singulis diebus modicum quid orandi, vel parvam eleemosynam dandi, si sit onus affixum diei: quia, cum quotidie „ cujusque diei obligatio extinguatur, materiæ illæ „ non continuantur. Quod verum est, etsi proponat semper omittere, quia illud propositum non „ fertur in rem gravem. Imo, contra *Sanch.* id „ quidam verum putant, etsi quis 100. vota diversæ speciei, in materiis valde levibus, uno die implenda haberet: quia materiæ illæ, cum sint independentes a se, non uniuntur. Si tamen similia vota non sint onus affixum diei, sed tantum „ dies præfigatur, ut terminus, ultra quem executio non differatur, erit peccatum mortale, postquam ad materiam notabilem perventum fuerit.

58 „ 4. Probabile est, eum, qui ter, vel quater 100. „ aureos in causas pias vovisset, non peccaturum „ mortaliter, si tres non solveret, quia, etsi talis „ pars, absolute in se spectata, sit notabilis, comparatione tamen totius, morali judicio non valde „ videtur æstimanda. Vide *Laym. l.* 1. *t.* 3. *c.* 5.

DUBIUM III.

Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut indifferens, transeat per accidens in mortale?

59 *Quomodo peccatum veniale fit mortale; I. ob finem adjunctum.*
60 *II. Ob ultimum finem constitutum.*
61 *III. Ob contemptum.*
62 *IV. Ob scandalum.*
63 *V. Ob periculum incidendi in mortale.*
64 *An sit in statu peccati mortalis, qui proponat committere omnia venialia?*

„ Quinque modis id fieri communiter, docet *Sanch.* &c. 1. Ratione finis adjuncti. 2. Ratione finis ultimi. 3. Ratione contemptus. 4. Ratione „ scandali. 5. Ratione periculi. De singulis dicam „ breviter. 59

„ Resp. 1. peccatum veniale transit in mortale „ ratione finis adjuncti, ut si quis leviter mentiatur, ad copulam carnalem extorquendam: quia, „ cum finis mortalis ametur, mortale est. Non tamen necessarium est in confessione exprimere illud mendacium, sed solum desiderium fornicationis; quia, seclusa malitia mortalis finis, manet „ veniale.

„ Resp. 2. Transit item in mortale, ratione nimii affectus in rem aliquam: ut si v. gr. ultimum „ finem in ea constituas. Ad quod non sufficit valde intense, & vehementer ferri in objectum, sed „ requiritur, ut appretiative illud æstimes saltem virtualiter, ut paratus sis ejus causa transgredi præceptum obligans sub mortali, ut si quis ita inordinate afficiatur ad fabulas, lusum, personam, „ ut malit festo omittere sacrum, &c. quam illis „ privari * (*Qui omittit Sacrum causa lusus, sufficit, ut confiteatur omisisse Sacrum. Vide dicta n.* 10. *Si quis autem amore lusus paratus sit committere quodcunque peccatum mortale, esset peccatum temeritatis, et quidem gravissimum, sed sine specie. Salm. Tract.* 20. *c.* 12. *cum Pal. Azor. Bonac. Reg.*) * Notat autem *Bonac.* hunc „ affectum non tantum habitualem, sed actualem „ esse debere, ut peccatum contrahatur, quia non „ imputatur ad culpam id, ad quod committendum „ habitu tantum es paratus. 60

„ Resp. 3. Peccatum veniale fit mortale, ratione „ contemptus absoluti, & formalis.

„ Dico autem *contemptum absolutum, et formalem*, quando nimirum ideo formaliter, & absolute præceptum violatur, quia ipsi, aut superiori „ subjici renuis, quod est peccatum superbiæ consummatæ: vel quando ideo non vis obedire præcepto, quia præceptum est, & est peccatum inobedientiæ formalis, quorum utrumque graviter pugnat cum charitate debita superiori. * (*Aliud igitur est contemnere legem, seu Legislatorem, etiam humanum, non qua talem personam, sed qua Legislatorem, quod est mortale; aliud contemnere rem præceptam, quod est veniale, si materia sit levis. Salm. c.* 12. *n.* 18. *Vide dicta l.* 4. *n.* 161. *v. Quarta. p.* 56. *h. l.*) * 61

Ex quibus resolves.

„ 1. Non est mortale, si velis quidem obedire, „ & subjici absolute, nolis tamen hic, & nunc in „ re modica; aut si auctoritatem legis, vel præcipientis admittas, executionem tamen hic, & nunc „ contemnas. Ratio est, quia non est contemptus, „ absolutus, & simpliciter, sed tantum secundum „ quid.

„ 2. Si præcise ex indignatione, malitia, prava „ consuetudine, aliave causa præceptum violetur, & „ non ex contemptu potestatis superioris, non est „ mor-

„ mortale, quia non est contemptus formalis, sed „ tantum interpretativus.

„ 3. Est mortale, facere vel omittere aliquid, ex „ contemptu justæ legis humanæ. Item ex contem- „ ptu Dei præcipientis, vel etiam consulentis (quod „ propterea tacitam blasphemiam continet, quasi „ Deus inutilia præciperet, aut consuleret); & de- „ nique facere aliquid ex contemptu Prælati, ut sic, „ & ut a Deo auctoritatem habentis, non tamen „ ut talis hominis, indocti, imprudentis, imperfe- „ cti, quia hoc posterius non est contemnere abso- „ lute & simpliciter, sed tantum secundum quid. „ Vid. *Sanch.* 1. *mor. c.* 5. *Bon. de peccat. dub.* 2. „ *q.* 3. *p.* 5.

62 „ Resp. 4. Peccatum, vel opus indifferens habens „ mali speciem, transit per accidens in mortale, si „ ruina per illud proximo causanda sit mortalis. „ Ratio est, quia tali operi superadditur aliquid gra- „ viter repugnans charitati. Vide dicta de scanda- „ lo, & *Fill. t.* 21. *c.* 6. *q.* 10. *n.* 212.

63 „ Resp. 5. Veniale, vel opus indifferens transit „ in mortale, ratione periculi incidendi in morta- „ le, quando quis sine sufficienti cautela, aut ne- „ cessitate aliquid facit, per quod veniat in morta- „ le, ac proximum periculum peccandi mortaliter, „ quia talis salutem animæ contemnit, cum tam „ probabili ejus periculo temere se exponat. Unde „ in confessione explicanda est species peccati, cu- „ jus periculo se objecit, quia eodem genere pec- „ cati peccavit. Proximum autem periculum cense- „ tur quod frequenter homines similis conditionis „ in peccatum mortale inducit.

Quæritur hic, an peccet mortaliter, qui se exponit periculo tantum probabili mortaliter peccandi? *Prima* sententia negat cum *Sporer de Pænit. cap.* 2. *n.* 324. *et Gob. Hozez, Lumbier, Murc. et apud Croix l.* 5. *n.* 357. Quia (ut dicunt), cum sit eo casu etiam probabile quod non adsit periculum peccandi, non operatur temere qui tali occasioni se committit; ubi enim periculum non est certum, non potest ibi adesse certa obligatio illud effugiendi. Sed omnino tenendum oppositum cum *Busemb. ut supra*, quem sequitur *Croix loc. c. cum Carden. Eliz. et aliis*. Ratio convincens, quia, si est illicitum uti opinione probabili sine justa causa cum periculo damni alieni spiritualis vel temporalis, ut certum est apud omnes cum *Bus. l.* 1. *n.* 20. *in fine v. Dixi;* quanto magis id non licebit, ubi periculum imminet propriæ animæ? Nec obstat dicere, quod ubi periculum est probabile, ibi etiam probabile est non esse periculum: nam respondetur, quod eo casu, licet peccatum sit incertum, an sit vel ne committendum, certum tamen est periculum peccandi. Diximus *sine justa causa:* nam ubi justa causa adest, non est obligatio tale periculum vitandi, nisi certo moraliter prævideatur lapsus in peccatum. Vide *dicta l.* 2. *n.* 26. *v. Pariter*. Et sic excusantur Chirurgi, si periculo se exponunt in medendis feminis, cum aliquoties in præteritum ob talem occasionem jam lapsi fuerint; sic Parochi, qui in excipiendis Confessionibus eandem miseriam fuerint experti; sic etiam excusantur alii qui proprium officium, puta curialis, militis, cauponis, aut mercatoris, non possunt deserere sine gravi detrimento. Ita *Salm. de* 7. *Pr. cap.* 2. *n.* 47: *cum Nav. Hurt. Ant. a Sp. Sancto, etc.* item *Elbel. de Pænit. n.* 102. *Ronc. eod. tit. c.* 4. *q.* 3. *Sporer eod. tit. n.* 326. & alii passim. Ratio, quia periculum de se proximum tunc fit remotum tam ratione circumstantiæ necessitatis, quam ratione simul mediorum præcaventium, quæ persona proponit (ut tenetur) adhibere, nempe diligenter avertendo animum a delectatione turpi, vel ab alia passione: & insuper se muniendo piis cogitationibus, orationibus, ac Sacramentorum frequentia. Quæ utique media, licet non sufficiant ad excusandum, ubi non adest justa causa, eo quod Deus non adjuvat temere se periculo exponentes; bene tamen opem suam præstat ei, qui ex justa causa occasionem non deserit, dum is eo casu non ex affectu ad peccatum, sed ex quadam necessitate in illa occasione permanet. Secus vero dicendum de simplicibus Confessariis qui pluries lapsi fuerint in audiendis Confessionibus, quia hi tenentur a tali exercitio abstinere, si possint sine gravi detrimento famæ, vel facultatum, juxta dicta *l.* 3. *n.* 438. *et n.* 485. *v. Quid.* Quid vero, si aliquis in iis occasionibus semper, vel fere semper lapsus fuerit, & spes non effulgeat emendationis? Vide dicta *eod. n.* 438. ubi diximus hunc teneri cum quacumque jactura occasionem deserere, & animam suam salvam facere. Vide etiam dicenda *l.* 6. *n.* 453.

Utrum autem sit in statu peccati mortalis, qui propositum habet committendi omnia venialia? *Vide dicta l.* 4. *n.* 12. *p.* 3. h. t. 64

CAPUT III.

De peccatis capitalibus in specie.

DUBIUM I.

Quid sit Superbia, et quale peccatum.

„ Resp. 1. Superbia est appetitus inordinatus „ propriæ excellentiæ; mortalis in genere suo, si „ sit consummata, & perfecta, idest si quis ita ex- „ cellere appetat, ut Deo, superioribus, eorumque „ legibus subjici nolit. Imperfecta tamen, qua quis „ subjici non renuens iis, quibus debet, in suo tan- „ tum affectu sese magnificat, est tantum veniale, „ ut docet *Caj. etc. V. Superbia:* quia sine Dei „ & aliorum despectu, plus justo se efferre, non est „ gravis inordinatio: esset tamen gravis, si fieret „ cum notabili aliorum contemptu, complacendo in „ aliorum abjectione. 65

„ Resp. 2. Filiæ superbiæ sunt tres. 1. Est præ- „ sumptio, quæ est appetitus aggrediendi aliquid su- „ pra vires. Est communiter veniale tantum; fit „ tamen mortale, si damnum Deo, aut proximo „ afferat: v. gr. si præsumas jurisdictionem eccle- „ siasticam; potestatem Ordinis sacri: item officium „ Medici, Advocati, Confessarii, &c. sine debita „ peritia. *Less. l.* 3. *c.* 2. *d.* 3. *et supra l.* 4. *t.* 3. „ *dub.* 9. 66

„ 2. Est ambitio, quæ est inordinatus appetitus „ dignitatis, & honoris non debiti, vel debito ma- „ joris: ut si ambias Beneficium, vel Officium, quo „ es indignus: vel illicito modo, & medio, v. gr. „ per simoniam. Est per se peccatum veniale: fit „ autem mortale, vel ratione materiæ, ex qua, vel „ ratione medii, per quod honor quæritur, vel ra- „ tio-

,, tione damni, quod proximo infertur. Denique, si moderate honor appetatur ob honestum finem, erit actus magnanimitatis, ut docet *Laym.*

,, 3. Est vana gloria, scilicet cupiditas inanis gloriæ, cujus finis est manifestatio inordinata propriæ excellentiæ, sive veræ, sive fictæ. Dicitur vana, quando quæritur ex re mala, falsa, aut ficta, aut quæ non est digna gloria, vel non tanta, ut ex opibus, nugis, &c. aut apud eos, qui non bene de re judicant, aut sine debito fine. Est peccatum per se veniale, mortale sæpe per accidens, ut dictum est de ambitione. Imo, ut contra *Angelum* recte docent *Sylv. Navar. cap.* 17. &c. est tantum veniale, res etiam sacras principaliter facere ob gloriam vanam: v. gr. concionari. Porro per vanam gloriam dupliciter peccatur, juxta *S. Th.* 1. 2. *qu.* 13. I. *Directe*, idque vel per verba, estque jactantia, quæ est venialis per se; si sit de rebus bonis, v. gr. jejunio, oratione, &c. etsi per accidens sæpe ratione damni, si sit falsa, fiat mortalis, uti etiam 1. si quid dicat contra gloriam Dei, ut *Ezech.* 28. *Deus ego sum.* 2. Si prorumpat in contumelias, v. gr. *Non sum, sicut ceteri hominum, Adulteri, etc. ut hic.* 3. Ex fine malo. 4. Si cum notabili damno proximi fiat. 5. Si de re mortaliter mala; quia approbatio operis eandem cum illo speciem habet; (quæ proinde in confessione debet exprimi, saltem quando cum jactantia de peccato conjuncta fuit complacentia ejusdem. Quod addo, quia si absque ea fuit, *Navarr. Pal. et Diana t.* 2. *tr.* 4. *R.* 116. docent contra *Sanch. Lopez, Rodriq.* &c. non necessarie explicari. Vid. *Card. Lug. d.* 16. *n.* 267.) Vel per facta, quæ si vera sunt, & aliquid admirationis habent, dicitur inventio novitatum: hæc enim solet vulgus admirari, ut per peregrinas vestes, opiniones: &c. mortale, si notabiliter corrumpat juventutem, vel mores: si vero facta falsa sint, est Hypocrisis: v. gr. si quis boni aliquid faciat, ut videatur bonus, etsi non sit: quæ ex se venialis est, nisi sit cum injuria, vel contemptu Dei, & proximi. II. *Indirecte*, in quantum quis altero non vult esse minor. Quod fit quadrupliciter. 1. Per intellectum, & est Pertinacia, qua quis nimis tenaciter adhæret suæ sententiæ: quæ est mortalis, si oppugnetur veritas magni momenti: vel si sit conjuncta cum periculo tertii: v. gr. si medicus cum periculo ægroti maneat in sententia. 2. Per voluntatem, & est Discordia, qua peccatur mortaliter, quando est circa bonum Dei, vel proximi, in quo deberent esse concordes. 3. Per verba, & est Contentio, quæ est mortalis, quando animo contradicendi altercaris circa veritatem pertinentem ad fidem, vel salutem animæ, aut corporis. 4. Per facta, dum quis non vult exequi, quod debet, & est inobedientia. V. *Bald.*

,, Resp. 3. His tribus superbiæ filiabus respondet Pusillanimitas, qua quis nimium sibi diffidens detrectat honores, gloriam, vel officium, quo dignus est. Veniale est ex genere suo; & fit mortale, si detrectes, ad quod teneris sub mortali. V. *Less. l.* 3. *c.* 2. *Laym. l.* 3. *sect.* 5.

Unde resolves.

,, 1. Audiens laudem alterius, vel suam, de re mortaliter mala, peccat mortaliter, si approbet, suscipiat, admiretur ut laude dignam. *Sanch. Bald. d.* 29. *n.* 3.

,, 2. Vituperans alium ob vindictam non sumptam, aliudve grave malum, vel peccatum omissum, v. gr. fornicationem, peccat mortaliter, quia est species jactantiæ, & est cum approbatione peccati, & occasio committendi. *Ibid.*

,, 3. Inducens in civitatem novos habitus, & prævidens, quod suo exemplo moralem necessitatem imponat aliis, ut sumptus faciant supra vires, & postea non possint alere, quos debent, vel creditoribus non satisfacere, peccat graviter. *Baldell. l. c.*

,, 4. Exornare se nimium ex animi levitate vel vanitate, per se tantum est veniale. *Ib.*

,, 5. Simulare sanctitatem cum voluntate non habendi, mortale esse dicit *Bald. l. c.*

,, 6. Simulare improbitatem est peccatum (quia est mendacium, & quidem scandalosum, potestque esse mortale). Neque id fecerunt sancti, nisi faciendo id, quod ex se est indifferens, & permittendo ab aliis accipi, ut signum improbitatis, cum tamen nec ex natura sua, nec eorum intentione esset tale.

DUBIUM III.

Quid sit Avaritia?

68 *Quid est Avaritia?*
69 *Quæ sint filiæ Avaritiæ?*
70 *Quando, & quomodo peccent aperientes, & legentes litteras alienas?*

,, Resp. 1. Est inordinatus appetitus tempora- 68
lium?

Unde ex hoc, & regula supra tradita de peccato mortali, resolves sequentes Casus.

,, Est ipsa ex genere suo venialis.

,, 2. Cum vero ea excrescit, ut ejus causa divinas leges prævaricari non dubites, fit mortalis.

,, 3. Prodigalitas, quæ opponitur avaritiæ, & consistit in defectu conservandi, & excessu erogandi, est ex genere suo venialis: levior, quam avaritia, quia minus abit a virtute liberalitatis. Interim mortalis fit, si liberis, & uxori Pauperiem crees: si impotentem te reddas ad solvenda debita: si profundas bona Ecclesiastica, piis causis obnoxia. V. *Less. l.* 2. *c.* 47. *l.* 8.

,, Resp. 2. Filiæ Avaritiæ sunt sequentes.

,, 1. Obduratio cordis (contra misericordiam) 69
egenis, & pauperibus non compatiendo, eos objurgando, debita dure nimis exigendo, quando creditor non est solvendo, &c. Hac aliquando peccari potest mortaliter, quando præceptum eleemosynæ, vel charitatis urget, & tamen ex tali duritia non subvenitur. *Nav. cap.* 27. *Tol. l.* 8. *c.* 26. V. dicta de charitate proximi.

,, 2.

„ 2. Inquietudo cordis, hoc est, vehemens, & „ inordinata applicatio mentis ad acquirendas, vel „ conservandas divitias, cum inani, & vano timo- „ re, ne non acquirantur, vel perdantur. Est mor- „ talis, quando retrahit a spiritualibus, vel aliis, „ ad quæ ex præcepto gravi obligamur (v. gr. au- „ ditione Missæ), vel inducit superfluum timorem, „ & ex hoc diffidentia erga Deum. Venialis est, „ si sit de re bona, sed tempore, vel loco indebi- „ to, v. gr. de familia, messe, vindemia, quando „ quis est in templo, vel vacandum est Deo. *S. Th.* 2. 2. *q.* 55. *a.* 6. *Reg. l.* 23. *c.* 2. *q.* 3. *Escob.*

„ 3. Violentia mortalis est, quando est injusta, „ & circa materiam gravem.

„ 4. Fallacia, sive dolus in verbis potest esse „ mortalis ratione finis, vel mediorum.

„ 5. Fraus, sive dolus in facto, est mortalis ex „ genere suo, contingitque multipliciter in contra- „ ctibus, tam ratione materiæ (v. gr. si ea vitium „ habeat, vel non sit, qualis existimatur), quam „ ratione pretii. *Nav. c.* 23. *Tol. l.* 8. *c.* 27. *Escob.*

„ 6. Proditio, quæ est deceptio contra fidem da- „ tam, aut debitam, in damnum alicujus, morta- „ lis est ex genere suo. Contingit fere tripliciter. „ 1. Circa personas, quo modo Judas Christum, „ Dalila Sampsonem prodidit. 2. Circa res, vel „ immobiles, ut si miles manifestet hosti modum „ capiendi arcem, vel mobiles, ut si pecuniam, „ vestem, &c. cujuspiam absconditam prædoni o- „ stendas. 3. Circa secretum, vel sibi commissum „ revelando (quod est contra fidelitatem, & justi- „ tiam, si quidem promissum fuit: quia est pactum „ onerosum, ut docet *Card. de Lugo lib.* 14. *n.* „ 139. & quidem mortale, si prævidere possis, in- „ de secuturum notabile aliorum damnum, vel di- „ scordiam: alias veniale) vel alienas literas ape- „ riendo, & legendo. Quod postremum, si fiat i- „ deo, ut scias secreta alterius, est curiositas: & „ si sit in re gravi, per se est mortale: quod, quia „ communiter ante apertionem nescitur, communi- „ ter esse mortale, docent *Tol. l.* 7. *c.* 45. *Bald. l.* „ 3. *d.* 11. *Nav. c. pen. d.* 6. *de pæn. Mol. Laym.* „ *lib.* 3. *t.* 3. *p.* 1. *c.* 4. (qui addit eum, qui do- „ lose alienas literas aperit, & legit cum alterius „ injuria, vel damno, crimen falsitatis committe- „ re). *Dixi, per se esse mortale*, quia per acci- „ dens potest esse veniale, vel nullum, si legitima „ auctoritate, justa ex causa fiat.

Unde resolves.

70 „ 1. Literas alienas aperire, & legere, sæpe non „ est peccatum, si probabiliter scias, & scriptas „ esse in tuum injustum damnum, vel in injuriam „ tuam cedere, quam intendas avertere: quia po- „ tes tibi consulere. Sic Princeps potest aperire li- „ teras non tantum hostium, sed etiam aliorum, „ quæ tempore belli ex locis finitimis hostium ve- „ niunt. Item ministri publici, quoties bono publi- „ co necessarium esse judicant. *Nav. c.* 18. *Re-* „ *gin. l.* 24. *n.* 60. *Escob. Card. de Lugo d.* 14. „ *n.* 148. * (*Et hoc procedit non solum pro Prin-* „ *cipe, & Ministris, sed etiam pro privatis: ut* „ *Lugo d. n.* 148. *Ronc. de* 7. *Præc. c.* 4. *q.* 5. „ *R.* 2. *cum Sanch. Nav. & Bon. Sed vide di-* „ *cta l.* 3. *n.* 970. *in fine*)*.

„ 2. Communiter etiam peccatum non est; si „ consensus expressus habeatur ejus, a quo, vel ad „ quem mittuntur (neque lex specialis vetet, *C.* „ *de Lug. l. c.*), vel tacitus saltem: ut si facias „ sub ratihabitione, confidens rationabiliter, habi- „ tum iri ratum. Ita *Escob. ex Nav. Regin. &c.* „ *l. c.*

„ 3. Superior religiosus literas suorum subditorum „ (dummodo non mittantur ad superiorem majo- „ rem, vel talem, quem statuta eximant, nec ab „ eo veniant) licite aperit, & legit; sive ex Reli- „ gionis statuto, aut consuetudine: sive ex suspi- „ cione probabili, quod mali aliquid contineant. „ Vide *Peyrin. de Relig. t.* 1. *q.* 2. *c.* 1. *Diana p.* „ 3. *t.* 6. *R.* 55.

„ 4. Nec est peccatum, si necesse sit, vel expe- „ diat ad injuriam alteri imminentem avertendam: „ dummodo non plus legatur, quam ad eum finem „ necesse est. *C. de Lug. l. c.*

„ 5. Qui aperit, & legit, existimans non conti- „ neri res magni momenti, venialiter tantum pec- „ cat. *Card. de Lug. l. c.*

Ita communiter DD. cum *Lug. D.* 14. *n.* 148. *Ronc. de* 7. *Præc. c.* 4. *qu.* 5. *R.* 2. Dicit autem *Conc. de Rest. qu.* 2. *n.* 5. *cum Mol. Nav. Sa*, *&c.* quod, etiamsi materia lectionis sit levis, legens potest mortaliter peccare, si alter id accipiat ut gravem injuriam. Bene admittimus hoc posse esse peccatum mortale, at non contra justitiam, ut videtur sentire *Bonac.* quia gravitas injuriæ desumenda est ex ipso objecto, sive materia, quæ per se apta sit, juxta communem hominum æstimationem, gravem contritionem afferre, ut ait *Croix lib.* 3. *p.* 2. *n.* 2. *cum communi*, sed contra charitatem, ratione gravis tristitiæ, quam ex illa etsi levi injuria alter patitur.

„ 6. Si literas ab alio dilaceratas, & in publicum „ a domino abjectas recolligas, & junctis partibus „ legas, ex sola curiositate, peccatum veniale est: „ nullum autem (per se) si, ut ex illa notitia ti- „ bi provideas; quia quod pro derelicto habetur, „ in usum suum convertere licet. *Bald. ex S. An-* „ *ton. & Ros. Sylv. v. Emptio, q.* 17. *Laym. l.* „ 3. *sect.* 5. *t.* 3. *p.* 1. *c.* 4. *n.* 4. *Dian. t.* 2. *tr.* „ 6. *m. R.* 5. * (*Ita etiam Lugo D.* 14. *n.* 150. „ *& Ronc. de* 7. *Præc. c.* 4. *q.* 5. *R.* 11. *etiamsi* „ *dominus in minutas partes lacerasset, quia tunc* „ *videtur cessisse juri suo. Sed probabilius con-* „ *tradicit Croix l.* 3. *p.* 2. *n.* 1236. *cum Reb. &* „ *Petsch. Ratio, quia hoc ipso quod minutim di-* „ *laceravit, satis significavit nolle, ut legantur,* „ *& ideo noluit cedere juri suo.*)* Recte tamen „ notat *Laym. l. c.* talem ex charitate teneri non „ manifestare secretum iis contentum, si damnum „ inde cujuspiam provenire possit; imo (addit) „ revelans ejusmodi secretum (cujus notitiam etiam „ juste acquisivit) contra justitiam peccabit, si in- „ telligat, audientes ea notitia usuros ad damnum „ injuste inferendum. Vide *Laym. l. c.*

„ Dixi 1. *a domino projectas:* quia si vel ab a- „ lio projectæ (domino inscio) vel ab ipsomet „ casu perditæ fuerint, non licet legere.

„ Dixi 2. *in locum publicum:* quia si in ignem, „ vel fornacem v. g. projectæ sint, ut comburan- „ tur, peccas, si extrahas, & legas. V. *Car. de* „ *Lugo d.* 15. *n.* 130.

„ Di-

„ Dixi 3. *per se*; quia fieri potest, ut ea conti-
„ neantur, quorum lectio sit perniciosa.

„ 7. Qui furtive scripta alterius secreta, ipso in-
„ vito, legit, peccat. Et 1. quidem peccato curio-
„ sitatis; etsi faciat animo discendi, & sine suspi-
„ cione damni. 2. Injustitiæ; quia quisque habet
„ jus secreti in suis scriptis, quæ aliis non vult es-
„ se communia. *Nav. cap.* 15. *Mol. t.* 5. *d.* 36.
„ *n.* 2. *Reg. l.* 24. *c.* 6. *n.* 119. potestque aliquan-
„ do esse mortale, si nimirum fiat cum notabili
„ damno; vel alter valde cupiat esse secreta gravis-
„ simeque sit laturus. *Bald. d.* 11. Vide etiam *Card.*
„ *de Lug. l. c.*

„ 8. Quicumque secretum violat absque justa cau-
„ sa cum alterius damno; vel qui literas alterius
„ injuste aperit, ex quo damnum alteri sequitur,
„ tenetur ad restitutionem. *Bon. d.* 2. *de rest. q.*
„ 1. *p.* 1. *Trull. l.* 7. *c.* 10. *d.* 32.

DUBIUM III.

Quid sit Luxuria?

71 „ Resp. Est appetitus inordinatus venereorum,
„ quorum usus cum ex natura sua institutus sit ad
„ conservationem generis humani, quod est magnum
„ bonum hominum, & externum Dei, proinde qui
„ abutitur, lædit Deum, & homines. Est morta-
„ lis ex genere suo. V. *supra l.* 3. *t.* 4. *c.* 2. &
„ *l.* 5. *c.* 1. *d.* 2.

„ Resp. 2. Filiæ Luxuriæ, quæ eam plerumque
„ sequuntur, sunt octo: quatuor ex parte intelle-
„ ctus, & quatuor ex parte voluntatis.

„ 1. Cæcitas mentis, cum quis adeo est addictus
„ turpitudini, ut de cælestibus non cogitet.

„ 2. Præcipitatio, qua quis ex eadem causa sine
„ consilio operatur.

„ 3. Inconsideratio, quando in modo delinquit,
„ inconsiderate agens, quæ statum, vel personam
„ dedecent.

„ 4. Inconstantia, quando quis ex eodem affectu
„ voluptatum a piis propositis mox deficit.

„ 5. Amor sui, talis enim homo ob voluptates
„ seipsum finem suarum actionum facit, non Deum.

„ 6. Odium Dei, lascivus enim solet a rebus Di-
„ vinis abhorrere, imo ab ipso Deo, tanquam pec-
„ catorum vindice.

„ 7. Affectus præsentis sæculi; amor enim volu-
„ ptatum carnalium ita animam afficit, ut subinde
„ etiam beatitudini æternæ paratus esset renunciare,
„ si præsentibus frui semper permitteretur.

„ 8. Horror futuri sæculi; quando voluptatibus
„ immersus mortem inordinate timeret, & de ea
„ nolens cogitare, vitam illicitis mediis propagare
„ studet, &c.

„ Priores quatuor sunt mortales, quando finis ul-
„ timus in creatura proponitur, vel præceptum a-
„ liquod Dei graviter obligans, prætermittitur; Po-
„ steriores quatuor, si plenus sit voluntatis consen-
„ sus, per se sunt mortales; ex indeliberatione, vel
„ alia actuum imperfectione, sæpe veniales. Vid.
„ *Escob. & Bald. ll. cc.*

DUBIUM IV.

Quid sit Invidia.

„ Resp. Est tristitia de alterius bono, prout il- 72
„ lud est diminutivum propriæ excellentiæ, ita ut
„ hæc directe sit contra charitatem: hæc enim gau-
„ det de bono proximi, quod invidia destructum
„ optat, vel non destructum dolet. * De hoc pec-
„ cato cum disputas, animadverte Prop. 13. 14.
„ 15. inter damnatas ab Innoc. XI.

Unde resolves.

„ 1. Est ex genere suo mortalis, & gravissima
„ quidem, atque in Spiritum sanctum, si sit de ipsa
„ gratia, vel auxilio Dei. 2. Filiæ similiter ex ge-
„ nere suo mortales sunt, ac numerantur hæ. 1.
„ Odium, de quo supra. 2. Detractio, de qua in
„ *Prec.* 8. 3. Gaudium in malis proximi. 4. Sus-
„ surratio, quæ est oblocutio mala de proximo,
„ ad tollendam amicitiam ipsius cum aliis: quam
„ proinde sussurro restituere tenetur; & iterum re-
„ conciliare, non secus ac detractor famam. *Vide*
„ *in prec.* 8.

An citra infamationem possit quis dissolvere a-
micitiam alicujus, narrando scilicet illius defectus
naturales, aut similes, ut ipse succedat loco expul-
si? Negant *Azor. Trull. Fill. &c. apud Salm. de
Rest. c.* 4. *n.* 22. Sed affirmant *Salm. ibid. cum
Soto, Bon. Arag. Serra, Prado*; Quia licet sine
vi vel fraude procurare sibi bonum gratuitum alicu-
jus, cum exclusione alterius. At probabilior est pri-
ma sententia, dum *Less. l.* 2. *c.* 11. *n.* 14. & ipsi
Salm. c. 4. *n.* 45. *cum P. Navar. Bonac. Sayr.
& Diana* communiter docent, quod propalatio de-
fectuum naturalium erit peccatum grave, si inde im-
pedīretur alius a consecutione alicujus boni tempo-
ralis: Cum igitur hujusmodi propalatio per se sit in-
justa, fraudulenter expellitur alter ab amicitia acquisita.

„ 3. Si tristitia sit de bono alterius, in quantum
„ ex eo tibi, vel aliis times nocumentum, v. gr.
„ inimicus est evectus ad officium, ut tibi facilius
„ possit nocere, non est invidia, sed timor, qui
„ per se non est peccatum, nisi sit inordinatum.
„ *Laym. l.* 4. *tr.* 3. *c.* 10.

„ 4. Si tristitia sit ex eo, quod nobis desit bo-
„ num, quod alter habet, ita tamen, ut illud al-
„ teri non discupiamus, non est invidia, sed æmu-
„ latio, seu zelus, qui si est circa bonum hone-
„ stum, est laudabilis; si autem circa temporalia
„ interdum est venialis, ut si bonum dolenti sit im-
„ proportionatum, quale esset, si rusticus doleret,
„ se non esse regem. *Laym. l.* 3. *tr.* 3. *c.* 10. *n.* 2.

„ 5. Si tristitia est ex bono alterius, in quantum
„ ille est indignus, non est invidia, sed indigna-
„ tio; quæ non est peccatum: erit tamen, & qui-
„ dem mortale, si vel Dei providentiam arguat
„ (estque blasphemia), vel si ita afficiat, ut du-
„ cat homines ad malum imitandum. *Cajet. Laym. l. c.*

„ 6. Si doleas, quod alter tibi æqualis, vel non
„ multum inæqualis in excellentia crescat, ita ut te
„ fiat superior, & ipsum incrementum excellentiæ
„ apprehendas, ut tibi malum, est proprie dicta in-
„ vidia: invidus enim dicitur, quod non sit videns,
„ quia

„ quia bona alterius sine tristitia videre non potest. „ *Bald. d.* 29. *l.* 3. sic peccare solent. 1. Ambitiosi, & qui ex re aliqua quærunt gloriam, quam „ cum in eo ponant, ut in illa re sint soli, ac singulares, dolent, & tristantur, si alii accedant. „ 2. Pusillanimes, quibus cum omnia videantur magna, quovis bono alterius putant minui suum, „ sic mulieres, v. gr. facile apprehendunt, ac dolent se superari bono alterius, v. g. formositate. „ 3. Senes respectu juvenum, & quicumque aliquid „ difficulter obtinuerunt, quod alii facile consequuntur. *Bald. l. c.*

„ 7. Qui in diversis suis, vel ob aliorum prosperitatem, optat se non fuisse natum, vel se brutum animal factum fuisse, vel diem esse maledictum, quo natus est, vel alterum primo vidit, „ aut conjugem accepit, si tantum intendat maledicere irrationali creaturæ, v. g. diei (sive sit „ nativitatis, sive conjugii) qui tot mala culpæ, „ vel pœnæ protulit, videtur esse tantum veniale „ (aliquando etiam nullum, ut Jobi); si autem „ deliberate intendat optare malum homini, sive sibi, sive alteri illo die nati, vel conjugatis, mortale est. *Escob. & Marchant. man. c.* 3.

DUBIUM V.

DE GULA.

ARTICULUS I.

Quid sit Gula?

73 „ **R**esp. Ea est inordinatus appetitus cibi, & „ potus, opponiturque abstinentiæ, & committitur „ quinque modis. 1. Si edas ante tempus. 2. Si „ nimis exquisita. 3. Si plus justo. 4. Si voraciter. 5. Si nimis exquisite præparata. *Laym. l.* „ 3. *sect.* 4. *n.* 5.

Unde resolves.

„ 1. Gula ex genere suo est peccatum tantum „ veniale, quia nullus horum modorum repugnat „ præcise charitati Dei, vel proximi. (*Nota hic* „ *prop.* 8. *damnat. ad Innoc. XI.* Comedere, & „ bibere, usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum. *Licet tamen uti delectatione ad cibum percipiendum pro corporis salute, ut Salm. de* 5. *Prec. c.* 2. *n.* 4. *ex S. Aug.*) *

„ 2. Hinc probabile est, quod docent *Nav. Tol.* „ *&c.* & non repugnat *Laym.* secluso scandalo, „ & aliis, veniale tantum esse, usque ad vomitum „ se cibo, & potu implere: idque etiam, si quis „ vomat, uti iterato possit bibere: quod tamen v. „ *Comedere, Sa*, aliique multi putant mortale. „ V. *Bald. Dscob. t.* 2. *D.* 2. *c.* 5. * (*Comedere* „ *vel bibere usque ad vomitum probabile est esse* „ *tantum veniale ex genere suo, nisi adsit scandalum, vel notabile nocumentum valetudinis*, „ *ut communiter dicunt Holzm. t.* 1. *p.* 154. *n.* „ 732. *& Salm. tr.* 25. *c.* 4. *n.* 8. *cum Caj. Nav.* „ *Henriq. & Laym. l.* 3. *sect.* 4. *n.* 2. *Qui autem* „ *sponte evomunt quod sumpserunt, ut iterum edant, aut bibant, vix excusantur a mortali;* „ *hoc enim videtur involvere magnam deformitatem;* „ *ita probabiliter (contra Busemb.) Holzm. l.* „ *c. & Wigandt tr.* 5. *Ex.* 3. *n.* 70. *R.* 2.) *

„ 3. Vix dubium est, licere esu, aut potu, alterve creare vomitum, si is salubris esse judicetur.

„ 4. Mortalis interim censetur crapula ex accidente, & nimia inordinatione, in his casibus. 1. „ Si quis gulæ causa violet jejunia Ecclesiæ. 2. Si „ quis ex gula notabiliter ineptus fiat ad functiones, „ ad quas sub mortali tenetur. 3. Si quis valde „ graviter valetudini noceat, id advertens; secus, „ si leviter tantum: ut v. gr. si febricitans haustu „ aquæ morbum augeat. 4. Si continuæ fiant comessationes, & compotationes, ita ut venter pro Deo „ habeatur. 5. Si quis bibat ad perfectam ebrietatem, de qua infra. 6. Si quis ex mera gula vescatur carnibus, aut sanguine humano; tum quia „ id repugnat pietati defunctis debita: tum quia est „ contra instinctum naturæ abhorrentis. Excusandum autem erit, si fiat causa medicinæ, aliave „ justa causa, v. gr. extremæ famis in obsidione; „ in qua tamen sic vitam conservare non tenebetis. *Sanch.* 1. *mor. c.* 8. *Less. Laym. l.* 3. *sect.* „ 4. *Sa, Bon. Bald. l.* 3. *c.* 29. Sic etiam excusant „ quidam lictores illos, qui, ut officium suum melius administrent, haustu sanguinis humani se animare dicuntur, præsertim cum sanguis secundum multos, animatus non fuerit. V. *Auct. cit.*

„ 5. Ex genere quoque suo venialia sunt, quæ 74
„ filiæ Gulæ dicuntur: nimirum ex parte Animæ 1. „ Hebetudo mentis, seu stupiditas nata ex crapula, „ v. g. ut non possit orare, &c. quæ fit mortalis, „ quando quis inordinate bibendo, vel comedendo „ voluntarie fit ineptus ad intelligenda, vel præstanda ea, quæ ad salutem illi sunt necessaria, vel „ ad quæ ex officio, aut alias sub gravi peccato „ tenetur. *Bald. d.* 29. *l.* 3. *n.* 15.

„ 2. Inepta lætitia, per quam intelligitur non „ quævis inordinata, quæ omne peccatum sequitur, „ sed quæ movet ad cantiones obscœnas, actus turpes, saltus, vel choreas inhonestas, &c. fitque „ mortalis, quando est inductiva alterius ad consensum, vel delectationem, vel ad eam ordinatur. *ibid.*

„ 3. Multiloquium.

„ 4. Scurrilitas, quæ ab inepta lætitia, & multiloquio differt, quod illa sit in appetitu, istud in „ verbis, hæc in verbis, & gestibus; dicitque semper aliquam inhonestatem, licet per se, & secluso scandalo, venialem v. gr. scurrilia dicere, vel „ canere, ventum emittere, &c. ex levitate ad risum excitandum; mortale tamen esset, si fieret „ causa delectationis venereæ. *Bald. l. c. Esc. t.* „ 2. *E.* 2. *c.* 4.

„ Ex parte corporis, immunditia, Vomitus, & „ seminis effusio. Quæ ultima, si voluntaria sit, „ mortale erit. Vide *Laym. l.* 3. *sect.* 4. *Less. l.* „ 3. *c.* 3. *Bald. l.* 3. *c.* 9.

ARTICULUS II.

Quid sit Ebrietas?

75 *In quo consistit peccatum Ebrietatis? Et quando est mortale?*

76 *An sit peccatum se inebriare ex præscripto Medici? vel ex metu mortis?*

77 *An sit semper mortale alium inebriare?*

78 *Quando Ebrietas excusetur a mortali? An sint peccata omnia mala commissa in Ebrietate?*

75 „ Resp. Malitia ebrietatis plenæ, & perfectæ „ in eo consistit, quod quis sine justa, & gravi „ causa, tantum ob voluptatem, aut ingluviem „ sciens volens privet se usu rationis; non simpliciter, id quod fit in somno, modo naturali instituto ab auctore naturæ ad virium, & imaginis „ Dei conservationem: sed violenter, & modo innaturali, rationem perturbando, & Dei imaginem „ deturpando, in modum amentis bruti; ac simul „ insuper privando se proxima potestate utendi ratione, ad omnem subitam necessitatem. Ita docent commun. DD.

Unde sesolves.

„ 1. Perfecta ebrietas, qua prædicto modo ratio „ plane sopitur, est ex genere suo mortale; quia „ censetur Deo injurium, ejus imaginem sic deturpare. Est communis DD.

Certum est apud omnes, quod ad hoc ut ebrietas sit peccatum mortale, requiritur, ut sit perfecta, nempe quæ omnino privet usu rationis, ut enim docet *D. Th.* 2. 2. *q.* 150. *art.* 2. & cum ipso omnes DD. in hoc consistit malitia ebrietatis, quod *homo volens & sciens privat se usu rationis.* Et idem docet *D. Anton. p.* 2. *tit.* 6. *c.* 5. §. 1. Unde non peccat mortaliter qui ex potu vini non amittit totaliter usum rationis, quamvis mens perturbetur, ita tamen ot discernere valeat inter bonum & malum, ut communiter dicunt *Tol. de pecc. mort. c.* 51. *n.* 3. *Caj. in D. Th. l. c. Salm. t.* 25. *c.* 2. *n.* 21. *Elbel t.* 1. *p.* 225. *n.* 663. *Wigands tr.* 3. *Ex.* 3. *n.* 70. *Holz. t.* 1. *p.* 154. *n.* 730. *in fin. Laym. l.* 5. *sect.* 4. *n.* 5. *& alii.* Additque *Croix l.* 5. *n.* 317. *cum Ang. Tann. Fab. Gob.* & communi, ebrietatem non esse mortalem, si per modicum tempus privet ratione. Dicit autem *Croix* longum tempus videri onam horam. An autem qui vinum bibit usque ad vomitum, quin se inebriet, peccet mortaliter (Vide dicta *n.* 73. *v.* 2. *Hinc.*

76 „ Non est peccatum inebriare se ex præscripto „ medicorum, si aliter sanitas recuperari non possit. *Sylv. Cajet. Laym.*

Quæritur hic I. An liceat se inebriare ex consilio Medicorum, quando inebriatio æstimatur absolute necessaria ad morbum expellendum. Valde DD. laborant in hac quæstione, licet videatur casus vix unquam accidere posse. *Prima* sententia affirmat, quam tenent cum *Bus. Less. l.* 4. *c.* 3. *n.* 13. *Tol. de pecc. Mor. c.* 61. *n.* 4. *Laym. l.* 3. *sect.* 4. *n.* 5. *Pal. tr.* 30. *D.* 3. *p.* 5. *n.* 2. *Ronc. p.* 23. *q.* 3. *R.* 5. *Sporer t.* 1. *p.* 95. *n.* 69. *Tamb. de Præc. Eccl. c.* 1. *n.* 31. *& Sal. tr.* 25. *c.* 2. *n.* 35. *cum Sylvio, Cajet. Sylvest. Escob. &c.* Ratio, quia, cibus & potus tunc sunt peccata, quando sunt immoderati: e converso *D. Th.* 2. 2. *q.* 150. *art.* 2. *ad* 3. docet quod *cibus & potus est moderatus secundum quod competit corporis valetudini; & ideo quandoque contingit .... ut ille, qui est superfluus sano, sit moderatus infirmo.* Ergo potus vini, etiam inebrians, non est dicendus superfluus respectu infirmi, cui est necessarius ad valetudinem. Et huic sententiæ videtur favere idem *S. Th.* 1. 2. *qu.* 88. *art.* 5. ubi ait: *Quod enim aliquis absque necessitate reddat se impotentem ad utendum ratione, per quam homo in Deum ordinatur, & multa peccata occurrentia evitat ex sola vini voluptate, hoc expresse virtuti contrariatur.* Nota To *absque necessitate*, ergo, si adsit necessitas, virtuti non contrariatur. *Secunda* vero sententia negat, & hanc tenent *Contin. Tourn. t.* 2. *p.* 596. *in fine Petrocorens.* 1. 2. *p.* 181. *quæst.* 5. *Holzm. t.* 1. *p.* 155. *n.* 736. *Felix Potestà de Vitiis c. n.* 3782. *&c.* Ratio; quia voluntaria privatio rationis per ebrietatem est intrinsece mala: unde, sicut fornicatio nunquam permitti potest, ita neque hæc. Verumtamen prima seotentia satis probabilis, imo probabilior mihi videtur casu quo potatio vini præbeatur ad expellendos sive corrigendos pravos humores; tunc enim privatio rationis per accidens & indirecte evenit; & ideo licite permitti potest; licitum est matri sumere pharmacum directe tendens ad servandam suam vitam, quamvis indirecte eveniat expulsio fœtus, diximus *lib.* 3. *n.* 394. *t.* 1. *v. Quæritur igitur.* Secus vero dicendum si potatio daretur directe ad ebrietatem sive ad privationem rationis causandam, hoc enim esset semper intrinsece malum. Hinc, ut bene advertit *Croix l.* 5. *n.* 331. *cum Tann. Dicast. & Gob.* nunquam licitum est se inebriare ad sensus sopiendos, ne cruciatus sentiantur.

„ 3. Nec item est peccatum, si quis cogatur ad bi„ bendum intento ense. V. *Less. l.* 4. *c.* 2. *d.* 4. „ *n.* 37. *Azor. Reg. & Bald.*

Quæritur II. An liceat alicui se inebriare ad vitandam mortem, quam alter ei minitatur, nisi inebrietur. *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent cum *Bus. Lessius l.* 4. *c.* 3. *n.* 37. *Bon. de Præc. Eccl. D. ult. q.* 1. *p.* 1. *n.* 3. *Pal. tract.* 30. *D.* 3. *p.* 5. *n.* 2. & probabilem putat *Laym. l.* 3. *sect.* 4. *n.* 5. Ratio, tum quia homo, licet non habeat dominium usus rationis, illum tamen habet in ordine ad bonum totius, ac proinde potest de tali usu disponere, prout est necessarium ad totius conservationem; tum quia privatio hic non est intenta, sed solum permissa, unde non tenetur quis eam impedire cum jactura suæ vitæ. *Secunda* vero sententia probabilior negat hoc licitum esse, eamque tenent *Holz. t.* 1. *p.* 155. *n.* 756. *Wigandt tr.* 5. *Ex.* 3. *n.* 71. *Azor. p.* 1. *l.* 7. *c.* 3. *q.* 5. *in fin. Tourn. t.* 2. *p.* 269. *& Salm. tr.* 25. *c.* 2. *n.* 45. *cum Caj.* Ratio, quia (ut diximus) privare se directe usu rationis est intrinsece malum; neque tunc adest causa excusans, sicut in casu præcedentis quæstionis, ibi enim vinum est medium per se ordinatum ad expellendum morbum, non autem hic. Præterea, in illo casu periculum vitæ est ab intrinseco, nempe a morbo vexante, & ideo licet eum expellere per vini potationem: hic autem periculum est ab extrinseco, unde illicitum est ab illo se liberare per ebrietatem; Sicut licet matri per pharmacum expellere fœtum inanimatum ad suam vitam servandam, sed non licet expellere, ut mortem effugiat a propinquis, juxta dicta *l.* 3. *n.* 394. *s.* 1. Nostra sententia firmatur auctoritate *D. Aug. Serm.* 232. *de Temp.* ubi ait: *Etiamsi ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, aut bibas, aut morieris, melius erat,*

ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem Anima moreretur. Nec valet dicere cum *Lessio n.* 38. hunc textum intelligendum esse, quando quis cogitur ad bibendum in contemptum virtutis, nam ibi S. Doctor nullum facit verbum de contemptu, sed tantum loquitur de ebriosis, qui *solent* (ut ait) *ita se excusare, ut dicant: Persona potens me coegit, ut amplius bibam, & in convivio Regis non potui aliud facere.* Instabis: potest quis licite velle sibi abscindi manum, ne occidatur; ergo poterit quis pariter licite velle se inebriari, ut mortem vitet. Sed respondetur cum *Holzmann*, disparem esse rationem, nam pars per se ordinatur ad conservationem totius corporis, usus tamen rationis non ordinatur ad corporis vitam, sed ad integritatem Animæ servandam.

Et hic rursus repeto id quod sub initio protestatus sum, nempe quod cum aliquam opinionem unice probabiliorem appello, non ideo contrariam dicere probabilem intelligo. Sicut pariter, cum dico de aliqua opinione, *non audeo damnare*, sive *improbabilem dicere*, non ideo admitto ut probabilem, sed de ejus probabilitate dubito. Item, cum aliquam sententiam veriorem voco, intelligo oppositam non solida probabilitate mihi pollere, licet omnino non reprobem.

„ 4. Mortale est alium inebriare, vel provocare „ ad æquales haustus, cum intentione inebriandi, „ aut advertentia secuturæ ebrietatis in se, aliove. „ *Less. l. c.*

77 „ 5. Si justa causa est, ut verbi gratia, si grande malum non possit aliter impediri, nisi auctor „ inebrietur, licet eum inducere ad ebrietatem, quæ „ saltem ipsi non sit voluntaria, ut scilicet præter „ intentionem, ideoque inculpabiliter inebrietur; v. „ gr. vinum fortissimum, aut medicatum propinando, „ cujus vi ignorata decipiatur. Unde sic posses „ inebriare eos, qui alioqui essent proditurì urbem, „ vel te abducturi. *Less. l. c. & Sanch. l.* „ 2. *de matrim. d.* 11. An vero hoc casu liceat in„ducere ad ebrietatem ipsi voluntariam? Dubium „ est. *Less. l.* 4. *c.* 3. *d.* 4. *n.* 52. affirmat; quia, „ inquit, licet suadere, & inducere ad minus ma„lum, ut impediatur majus. *Laym. lib.* 3. *sect.* „ 4. *n.* 6. rectius negat, quia nullo casu licet in„ducere ad peccatum.

Quæritur, igitur, an licitum sit aliquem ad ebrietatem inducere, ut ille impediatur a graviori malo, puta sacrilegio, vel homicidio committendo? Adsunt tres sententiæ. *Prima* affirmat, hancque tenet *Less. l.* 4. *c.* 5. *n.* 33. & probabilem censent *Med. Gob. Diana, & alii ap. Croix l.* 2. *n.* 224. Ratio, quia licitum est paratum committere majus malum inducere ad minus patrandum; *Secunda* sententia, quam tenent *Laym. l.* 3. *Sect.* 3. *n.* 6. *Bon. tom.* 2. *D. ult. de Præc. Eccl. qu.* 1. *p.* 1. *n.* 3. *Pal. t.* 7. *tr.* 30. *D.* 3. *p.* 5. *& Salm. tr.* 25. *c.* 2. *n.* 51. dicit licitum esse alterum inducere ad ebrietatem materialem, idest quando alter se inebriet sine peccato, puta apponendo illi vinum fortissimum, aut medicatum; quia tunc ex una parte ille non peccat, & ex altera damnum ebrietatis permittitur ad vitandum gravius damnum aliorum. Non autem licitum esse dicunt eum inducere ad ebrietatem formalem, nempe cum suo peccato, cum hæc sit intrinsece mala, ac ideo nunquam permittenda. Nec obstat (ut ajunt) ratio *Lessii*, nam hoc valere respondent, quando minus illud malum est inclusum in malo majori, prout si volenti occidere inimicum inducas ad tantum percutiendum; non vero quando malum est disparatum. *Tertia* demum sententia, quam tuentur *Tourn. t.* 2. *p.* 369. *in fin. & Holzm. tom.* 1. *p.* 155. *n.* 755. *cum Arsdech.* dicit non licere inducere ullum ad ebrietatem neque formalem, neque materialem, ob quodcumque malum effugiendum, quia (& in hoc recte loquuntur) malum, etsi materiale, contra legem naturalem est vere malum, unde nunquam licet ei cooperari. His tamen non obstantibus, prima sententia satis probabilis videtur mihi, & aliis viris doctis a me consultis, sive ebrietas sit materialis, sive formalis, ob rationem jam allatam, quia licitum est inducere alterum ad minus malum, ut impediatur a majori, juxta ea quæ diximus *l.* 2. *n.* 57. *tom.* 1. Nec obstat id quod dicunt *Salm. loc. cit.* contra *Lessium*, nam licet malum ebrietatis non videatur inclusum in illo malo majori sacrilegii, vel occisionis, cum sint mala per se disparata; tamen revera virtualiter jam includitur in illo malo majori spirituali, cum omne malum spirituale includat, imo excedat quodcumque malum temporale, adeo ut quisque teneatur potius pati quodcumque malum temporale, ad vitandum quodvis etiam minimum malum spirituale. Neque etiam officit dicere, quod non licet suadere minus malum inferendum tertio, quia tunc suadens esset directa causa damni tertii, quod illi non eveniret, nisi ipse suasisset: Hoc enim currit, quando malum est inferendum tertio innocenti, qui non tenetur damnum illud sufferre, ad evitandum malum spirituale alterius; non vero in casu nostro, ubi ille qui inducitur ad ebrietatem, tenetur utique tolerare (ut diximus) quodcumque malum temporale ad majus malum spirituale effugiendum.

„ 6. Si quis non prævidit periculum ebrietatis, 78
„ & sic vino captus est, aut in auram exiens ven„to turbatus est, nec hoc prævidit, vacat culpa. „ Unde multi excusantur, qui prudenter sæpe ju„dicant, adhuc se haustulum facere posse sine no„xa; desinent tamen prudenter id judicare, si con„trariam de se experientiam habeant.

Ita communiter DD. cum *D. Th.* 2. 2. *q.* 150. *art.* 2. ubi ait: *Tripliciter contingit (ebrietas), uno modo sic quod nesciat potum esse immoderatum, & inebriare potentem, & sic ebrietas potest esse sine peccato; Alio modo sic quod aliquis percipiat potum esse immoderatum, non tamen æstimet potum esse inebriare potentem, & sic ebrietas potest esse cum peccato veniali; Tertio modo potest esse, quod aliquis bene advertat potum esse immoderatum, & inebriantem ... & sic ebrietas est peccatum mortale, quia secundum hoc homo valens & sciens privat se usu rationis.* Addit autem ad 1. *Quod si assiduitas facit ebrietatem esse peccatum mortale, non propter solam iterationem actus, sed quia non potest esse quod homo assidue inebrietur, quin sciens & volens ebrietatem incurrat, dum multoties experitur fortitudinem vini, & suam habilitatem ad ebrietatem.*

Sedulo autem hic notandum, quod si quis sumit tantam vini potionem, quæ est apta, ut jam advertit, ad inebriandum, nullo modo excusatur a mortali, quamvis, antequam sensibus destituatur, somno se com-

committat, quo vini effectum effugiat: quia potio illa jam de se est intrinsece mala, cum de se apta jam sit ad privandum hominem uso rationis, & per accidens se habeat, quod ipse vel per somnum, vel per inebriatinnem sensibus privetur.

„ 7. Si quis post putum discernere adhuc possit inter bonum, & malum, licet nnnnihil phantasia turbatá sit, aut sequatur vomitus, lingua titubet, pedes vacillent, oculi cernant duplicia, vel domus gyrari vidcatur, nondum plena est ebrietas: ideoque tantum peccatum veniale, quamvis ex gravioribus, si deliberate sit commissum. V. *Laym. l. c.*

„ 8. Plena ebrietas notatur ex his signis, quæ dat *Less. d.* 4. *n.* 30. & *Reg.* 1. Si quis non meminerit dictorum, factorum, quomodo, vel quando domum deductus. 2. Si commisit ea, qoæ nunquam alias sana mente solet: v. gr. si præter morem turpia sit locutus, turbarit domum: oxorem verberarit, &c.

„ 9. Mala in ebrietate commissa, si prævisa non sunt, aut si adhibita cautio, culpa vacant.

„ Quid si mala sint prævisa? *Salm. tr.* 20. *cap.* 10. *n.* 27. & fusius *de V. Præc. c.* 2. *n.* 51. *cum Soto* distinguunt, & dicunt quod si mala sint uperis, ut sunt occisiones, fornicationes, &c. impotantur ad culpam; Secus vero si sint mala oris, ut contumeliæ, blasphemiæ, & perjuria; quia, ut ajunt, verba illa prolata ab ebrio nun sunt verba formalia actu significativa, quatenus noo dicta ab homine rationis compote, sed sunt simplices soni, seu verba materialia, tanquam prolata a psitaco, vel pica. Hanc sententiam non audeo improbabilem dicere, sed magis adhæreo sententiæ oppositæ cum *Sanch. dec. l.* 1. *c.* 16. *n.* 44. qui *cum Caj. & Tol.* docet blasphemias prævisas esse vera peccata formalia in causa, cum ipse libere eam posuerit: verba enim contumeliosa in homines in ebrietate prolata recte dicit nullam dehonorationem hominibus irrogare; secus autem, si proferaotur in Deum, juxta *dicta l.* 3. *n.* 123. *circa finem*, ubi diximus blasphemias, etiam sine affectu, sive materialiter prolatas, non excusari a peccato, cum sola prolatio ipsarum vuluntaria vergat in diminotionem Divini honoris. Et in nostro casu, licet prolatio non sit volontaria in acto, videtor tamen esse voluntaria in causa.

DUBIUM VI.

Quid sit Ira?

79 *Quando ira sit peccatum?*
80 *De peccatis quæ oriuntur ab ira?*
81 *An contumelia aliquando culpa vacet?* 82. *Quotuplex est Contumelia?*
83 *Quæ requirantur, ut maledictio, sive imprecatio contra homines sit mortale?*

79 „ Resp. Est inordinatus appetitus vindictæ. Quæ inordinatio, secundum *D. Th.* dupliciter fieri potest. 1. Ex parte modi irascendi, ut v. gr. si nimium interius exardescas, vel exterios per signa nimis patefacias. 2. Ex parte objecti, ut si vindictam appetas plane iojustam ob causam, vel si josto majorem, v. gr. optaodo inimico mortem, quam non est meritus, vel exequendam propria auctoritate, vel denique, licet vindicta josta sit, non tamen eam appetas ut justam, sed ut satiativam animi tui malevoli.

Unde resolves.

„ 1. Si ordinate appetatur vindicta, non est peccatum iræ: ut cum superiores irascuntur culpis subditorum, eosque puniunt, seo vindicant.

„ 2. Ira inordinata, primo modo ante dicto, est ex genere soo peccatum veniale, potest tamen fieri mortale ex accidente, ut si addatur blasphemia, maledictio, scaodalum.

„ 3. Ira inordinata, secondo modo est ex genere suo mortale; quia est directe contra charitatem. *Bald. l.* 3. *diss.* 21.

„ 4. De filiabus iræ; quæ partim sunt ex corde, ot Indignatio, & Tumor mentis; partim ex ore, ut Clamor, Blasphemia, Contumelia, Maledictio: partim ex opere, ut Rixa, Pugnæ, Sedniones, Vulnera, diversimode loquendum est, secundum regolam supra datam. Nam 1. Indignatio, quæ est inordinatus affectus ex eo, quod qois reputet se indigne a tali tractari, communiter est veniale; imo si ex juxto ratioois judicio procedat, nullum est. Posset tamen esse mortale, si cresceret usque ad deliberatum odium & contemptom personæ gravem. 2. Tumor mentis, quo quis morose exengitat diversas vias vindictæ, iisque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, judicandum est ex qualitate vindictæ, quæ excogitatur. V. *Tol. l.* 8. *cap.* 58. 3. Clamor, cum iratus extullit vocem, multa inordinate, e confuse effundens; est veniale communiter, nisi aliud addator. 4. Blasphemia est mortale, de qua supra *l.* 3. *t.* 2. *c.* 1. *n.* 5. Contumelia, qua quis pruximo malum aliquod objicit, cum intenrione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale.

„ Dixi, *animo inhonorandi:* quia animo currigendi, homiliandi, aliave ratione, potest Superiur verbum aliquod alias contumeliosum objicere; quomodo Christus vocavit Apostolos stultos; & Apostolus Galatas insensatos. In quo tamen peccari potest, si modus debitæ correctionis excedatur, vel subditus gravius dehonoretur, quam per delictum meruit. V. *Bald. d.* 34. *n.* 10. Item ut docet *Caj.* potest coutumelia esse venialis tantom, si sit parva tantum, vel si sit tantum materialis, sine intentione dehonorandi: modo non sequatur læsio notabilis honoris proximi. Et sic excusantur, saltem a mortali, multi parentes, dom filios vocant asioos, &c. item mulieres, pueri, & infimæ sortis homines convicö se onerantes: quia cum fides iis non habeatur, non læditur graviter honor. V. *Bon. l.* 5. *q.* 2. *p.* 5. Denique, si joci causa, per convenientem recreatinnem leves defectus objiciantur, urbanitas est, secundum *S. Th.* 2. 2. *q.* 72. *art.* 2. dummodo alter non contristetur, nec ad iram moveatur.

„ 5. Contumelia etiam fit facto, tum indirecte, ut si imaginem, vel litteras alterius conculces, comburas; tum directe, ut si virum honestum fuste cædas, ad januam ejus cornoa, &c. apponas, vel repræsentes aliquid, quod honorem alterius lædat. Huc spectat subsannatio, illusio, & der-

„ derisio, quando fit signis, ut naso rugato, labiis „ extensis, &c. intendendo proximi confusionem, „ quæ, si sit gravis, vel saltem proximus ea graviter contristetur, mortalia sunt. *Bon. Molin. Bald. l.* 3. *d.* 3. *etc. ex S. Th.* Circa quæ nota, „ quod qui per contumeliam læsit alterius honorem, „ tenetur hunc restituere, etiamsi fama non sit læsa. Hoc autem fieri potest, vel per honorificam, „ & amicam salutationem, vel invitationem ad mensam, vel petitionem veniæ (etiam subinde flexis genibus, & coram testibus) prout læsio fuit „ gravis, V. *C. de Lug. d.* 15. *n.* 53. Adde, quod „ contumeliæ mortalis qualitatem in confessione explicare non sit necessarium, ut contra *Filiuc.* „ &c. docent *Azor. Sa, Mol. C. de Lugo*, *d.* 36. „ *de pœnit. n.* 269. (*Vide dicta l.* 3. *n.* 984. *p.* „ 262. *t.* 1.)

83 „ 6. Maledictio, quia quis optat, vel imprecatur „ alteri malum, sub ratione mali, est ex genere „ suo mortale.

Docet *D. Th.* 2. 2. *q.* 76. *ar.* 3. quod maledictio seu imprecatio contra homines, *secundum suum genus est peccatum mortale, & tanto gravius quanto personam cui maledicimus magis amare, & revereri tenemur. Contingit tamen verbum maledictionis prolatum esse veniale vel propter parvitatem mali quod quis alteri imprecatur, vel etiam propter affectum proferentis, dum ex levi motu, vel ex ludo, aut ex subreptione talia verba proferat; quia peccata verborum maxime ex affectu pensantur.* Ex qua Doctrina S. Doctoris infertur, ut maledictio sit mortalis tria requiruntur. 1. ut malum prolatum vere optetur. 2. Ut optetur cum perfecta deliberatione. 3. Ut malum optatum sit grave. Ita communiter omnes. V. *Salm. de Rest. c.* 4. *n.* 28. Utrum autem omnes maledictiones sint ejusdem speciei, Vide supra dicta n. 50.

„ 7. Rixæ, si modum non excedant, uti & leviculæ pugnæ, veniales sunt; secus, si progrediuntur ad seditiones, vulnera, cædes. Suntque „ hæc communiter. peccata ex parte incipientis rixam, alter enim potest se defendere cum moderamine inculpatæ tutelæ.

DUBIUM VII.

Quid sit Acedia?

84 „ Resp. Acedia, sive animi tædium, potest ex „ *D. Th.* 2. 2. *q.* 35. *art.* 2. dupliciter usurpari, „ 1. Generaliter, pro omni animi remissione in exercitio virtutum, eo quod labor aliquis sit adjunctus. 2. Particulariter, pro tristitia, & tædio de „ divina amicitia, eo quod per virtutum exercitia „ laboriosa servari debeat; & sic amicitiam illam „ non curet.

Unde resolvuntur.

„ 1. Acedia accepta primo modo tum demum est „ peccatum mortale, cum ideo committitur opus vetitum sub mortali.

„ 2. Acedia accepta secundo modo ex se est mortale, quia repugnat charitati Dei.

„ Ex quo de filiabus Acediæ quoque facile judicati potest, quæ sunt sequentes.

„ 1. Malitia, qua quis odio habet bona spiritualia, & vellet ea non esse, aut qua ipsum pœnitet bene fecisse, vel implevisse id, ad quod tenebatur, aut qua contemnit Dei Beneficium, v. „ g. desiderando non fuisse natum, aut non agnovisse „ Christum, &c. est autem ex genere suo mortale.

„ 2. Pusillanimitas, & desperatio de salute, quæ „ mortale quoque est.

„ 3. Rancor, quo ii sunt fastidio, qui ad spiritualia inducunt.

„ 4. Torpor, cum bona fiunt, non cum debito „ fervore.

„ 5. Evagatio mentis, qua quis in exercitio spiritualium evagatur circa illicita; sive per cogitationem, & dicitur curiositas; sive per locutionem, & dicitur verbositas; sive per inquietudinem, & dicitur inquietudo: quæ communiter sunt „ venialia. Vide *D. Th. q.* 35. *Laym. l.* 2. *tom.* 3. „ *c.* 6. *Tol. l.* 8.

„ Culpabilis autem evagatio mortalis erit, quando notabilis est, & attentio requiritur ad implendum præceptum obligans sub mortali: v. g. in „ recitandis Horis canonicis, celebranda, vel audienda Missa. *Reg. Pal. de Char. t.* 6. *dub.* 1. „ *p.* 3. *Trull. l.* 1. *c.* 6. *dub.* 1. contra *Tamb. de expecd. sacrific. l.* 2. *c.* 3. ubi docet, distractum „ esse voluntarie, & per notabile tempus inter sacrificandum extra Canonem, esse tantum veniale, licet concedat, sub Canone, præsertim circa „ consecrationem, esse mortale, propter gravem „ irreverentiam, & periculum erroris.

„ Dixi *ad implendum præceptum:* nam in oratione vel non præcepta, vel sub obligatione tantum veniali, est peccatum veniale tantum: *S. Th. Nav. Suar. Less. l.* 2. *c.* 37. *dist.* 11. immo nullum, si non tam intendat orare, quam verba precum recitando pio exercitio se occupare: quia non „ formaliter, sed materialiter tantum orat: v. g. „ cum quis manibus laborans, psalmos, aliasve preces recitat, aut cantat, non animo orandi, sed „ cavendi cogitationes vanas, vel recreandi se. *Sanch. cons. part.* 2. *l.* 7. *c.* 2. *dist.* 13. *Trull. l.* 1. „ *c.* 7. *dist.* 10. V. supra *l.* 4. *c.* 2. *dub.* 2.

LIBER VI.

DE SACRAMENTIS

Habebit hic Liber Tractatus sex: 1. Agetur de Sacramentis in genere. 2. de Baptismo, & Confirmatione. 3. De Eucharistia. 4. de Pœnitentia. 5. de Extrema Unctione, & Ordine. 6. de Matrimonio.

TRACTATUS I.

DE SACRAMENTIS IN GENERE

CAPUT I.

De natura Sacramenti novæ Legis.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum?

1 *Quomodo definiatur Sacramentum? Et quæ requirantur ad essentiam Sacramenti?*

2

2 *Alia communior definitio sacramenti.*
3 *An fuerint vera Sacramenta Sacrificia, Figura, & Sacramenta veteris legis?*
4 *Quid notandum de Circumcisione?*
5 *Quæ alia excludantur a ratione Sacramenti?*
6 *Plura notanda circa Sacramenta. Et quotupliciter Sacramenta distinguantur?*
7 *An Sacramenta causent gratiam physice vel moraliter?*

1 „ Resp. Est res sensibilis, quæ ex stabili institutione Christi vim habet sanctitatis, sive gratiæ justificantis efficiendæ, & per consequens significandæ.

Unde resolves.

„ 1. Ad essentiam sacramenti requiri tria, 1. ut sit signum stabile. 2. Ut significet veram sanctitatem. 3. Ut eamdem efficiat ex opere operato idest usu suo, & applicatione, per propriam efficaciam, & non ex opere operantis, sive per actum, aut dispositionem ministrantis, vel suscipientis: quæ, etsi ad effectum Sacramenti requiratur, non tamen ut causa, sed ut conditio sine qua non.

2 Magis mihi arridet communior definitio, quam tradunt alii de Sacramento: *Est signum sensibile, sacrum, permanens interioris Gratiæ, institutum a Christo ad nostram sanctificationem.* Et hæc definitio magis congruit Trident. *sess.* 13. *c.* 3. ubi Sacramentum sic definitur: *Symbolum rei Sacræ, et invisibilis Gratiæ visibilis forma.* Dicitur *Symbolum*, sive *Signum*, quia hoc essentialiter pertinet ad Sacramentum, ut sit signum nobis denotans Gratiam sanctificantem Animam. *Sensibile*, idest sensibus patens. *Sacrum*, idest cum actu Religioso. *Permanens*, quandiu durat nostra Religio. *Interioris Gratiæ*, quia hoc est essentiale omni Sacramento, Gratiam significare. *Institutum*, quia, cum Sacramentum sit signum arbitrarium, non posset sanctificationem efficere, neque significare, nisi ex institutione Divina. *A Christo* 1. ad differentiam Sacramentalium, ut est usus aquæ benedictæ, panis benedicti, &c. quæ non a Deo, sed ab Ecclesia instituta sunt, & vi orationum Ecclesiæ excitant pios motus in Anima, quibus movetur Deus ad postea peccata remittenda. Dicitur 2. *a Christo*, quia, licet *Habert* dicat Sacramenta tantum a Deo principaliter esse instituta, non autem a Christo ut homine, nisi tanquam a causa morali, & instrumentali, cum solus Deus potuerit Sacramentis vim sanctificandi tribuere; Attamen melius dicunt *Salm. de Sacr. c.* 3. *n.* 15. *et Viva eod. tit. q.* 1. *ar.* 4. *n.* 1. cum aliis, quod Christus etiam qua Homo instituit Sacramenta potestate *Excellentiæ*, ipsi collata ratione unionis cum Verbo; Et hujus sententiæ est etiam *D. Th.* 3. *p. q.* 72. *art.* 1. *ad* 1. ubi ait *Instituere novum Sacramentum pertinet ad potestatem Excellentiæ, quæ competit soli Christo.* Dicitur demum *ad nostram Sanctificationem*, hoc enim etiam pertinet ad essentiam Sacramenti, ut definivit *Trid. s.* 7. *can.* 6.

3 „ 2. A definitione talis Sacramenti excludi 1. Sacrificia tam novæ, quam veteris Legis: quia hæc non sunt instituta ad gratiam ex opere operato conferendam, (etsi nihilominus sacrificium novæ legis sic eam impetret ei, pro quo offertur; non ut Sacramentum, usu suo, & applicatione, sed per modum interpretationis), sed ad cultum Deo præstandum, *Con. d.* 60. *art.* 22. 2. Figuras, & sacramenta veteris legis, v. g. Circumcisionem, transitum maris rubri, agnum paschalem, varias item purificationes, & consecrationes Sacerdotum; tum quia a Christo non sunt instituta; tum quia veram sanctitatem non efficiebant. Ac, licet Circumcisio aliquando sustulerit peccatum originale per veram gratiam, id fecit vel ex opere operantis in adultis, vel non ex opere operato simpliciter, & rigorose; tum quia non continuit gratiam, ut causa physica, vel ut causa moralis, quia nondum erat exhibita passio Christi, & meritum, ex quo gratia pendebat; sed tantum ex speciali privilegio, tum quia non contulit gratiam formaliter, qua Circumcisio, & ex sua institutione, sed quatenus erat professio fidei, neque vi applicationis, & usus sui; alioquin enim omni non ponenti obicem, & quidem præter omnem meritum contulisset, quod est falsum. V. *Fill. tract.* 1. & 5. *qu.* 8. *c.* 8.

Sed quær. I. an Circumcisio fuerit verum Sacramentum? Resp. affirmative ex communi, tum quia Circumcisio per se operabatur Sanctitatem, non internam, sed externam, sive legalem; tum quia fideles consecrabantur ad veri Dei cultum. Ita *D. Th. &c.* 4

Quæritur II. An Circumcisio de se peccatum tollat? Resp. negative cum *Habert*, qui dicit, quod tunc fideles adulti non mundabantur a peccato originali, sive actuali, nisi formatam charitatem haberent; Parvuli autem mundabantur a peccato originali per actum Fidei ministrantis, seu offerentis, ut docet *S. Th. par.* 3. *qu.* 70. *art.* 4. *Quatenus* (ut ait) *hæc Fides respiciebat Christum venturum.*

„ 3. Neque sunt Sacramenta ea quæ dicuntur Sacramentalia, v. gr. benedictio Abbatis, consecratio virginis; quia præcise ex usu suo, & opere operato gratiam non conferunt: uti nec actus virtutum, præterquam quod hi sensibiles non sint: 4. Lotionem pedum Apostolicorum, insufflationem Christi in Apostolos, per quam Spiritum Sanctum illis dedit. Item verba Christi ad Magdalenam, & Paralitycum, *Remittuntur tibi peccata:* quia non fuerunt signa instituta stabiliter ad gratiam conferendam: 5. Martyrium, ob eandem causam: esto enim ex opere operato gratiam conferat, non tamen est specialiter ad hoc institutum. V. *Schol.* 5

Plura hic adnotanda sunt: & notandum I. Certum est, & de Fide Sacramenta esse septem, & omnia a Christo instituta, ut definivit *Concilium Trid. sess.* 6. *Can.* 1. Et horum alia dicuntur Sacramenta *Mortuorum*, ut Baptismus, & Pœnitentia, quæ causant primam Gratiam, & ideo etiam a peccatore suscipi possunt. Alia *Vivorum*, ut sunt Eucharistia, & alia reliqua. Hoc tamen non obstante, etiam Sacramenta vivorum aliquando primam Gratiam conferre possunt, scilicet cum quis putans non esse in statu peccati mortalis, vel existimans se contritum, accedit cum attritione ad Sacramentum, ubi ait: *Potest tamen hoc Sacramentum operari remissionem peccati ... etiam perceptum* 6

ab

ab eo qui est in peccato mortali, cujus conscientiam & affectum non habet; Forte enim primo non fuit sufficienter contritus, sed devote & reverenter accedens consequetur per hoc Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet, & remissionem peccati. Et idem confirmat *q.* 72. *art.* 7. *ad* 3. *& in* 4. *Dist.* 23. *q.* 1. *art.* 2. Et idem communiter docent DD. de aliis Sacramentis, ut *Gonet Man. t.* 6. *pag.* 43. *Concina t.* 8. *pag.* 52. *n.* 29. *Ronc. tr.* 2. *q.* 3. *& Salm. de Sacr. c.* 5. *n.* 12. *cum Suar. Pell. Bon. Bec. Riccb. & aliis* (contra *Vasqu. Lug. Vill. &c.*) Ratio, quia in Trid. *Sess.* 7. *Can.* dicitur: *Si quis dixeris Sacramenta novæ Legis ... gratiam non ponentibus obicem non conferre ... anathema sit*. Nota verbum *ponentibus obicem*, ergo qui accedit ad Sacramentum vivorum cum attritione, quæ excludit peccati affectum tam actualem quam habitualem, jam obicem non ponit, & ideo gratiam recipit, modo habeat votum Pœnitentiæ. Id confirmatur exemplo Extremæ Unctionis, quæ infirmo, ut ait S. Jacobus: *Si in peccatis sit, remittuntur ei*. Idest (ut sentit *D. Th.* 3. *p. q.* 30. *art.* 1.) datur robur adversus defectus relictos ex peccatis præteritis: *Sed quia* (deinde addit S. Doctor) *hoc robur gratia facit, quæ secum non compatitur peccatum, ideo ex consequenti, si invenit peccatum aliquod vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipsum dummodo non ponatur obex ex parte recipientis*.

Notandum II. Alia Sacramenta dicuntur *Transeuntia*, alia *Characteristica*, seu characterem imprimentia, ut Baptismus, Confirmatio, & Ordo; character enim est signum spirituale, per quod distinguitur ab aliis. Notandum III. Alia Sacramenta sunt necessaria necessitate *medii* ad salutem, saltem in voto implicito, ut Baptismus, & Pœnitentia: alia vera tantum necessitate *præcepti*. An autem Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medii saltem in voto? Vide *de Eucharistia* infra *n.* 192. Notandum IV. Sacramenta dicuntur *Formata*, quando in suscipiente obtinent effectum suum; *Informia* autem, quando sunt quidem valida, sed sine suo effectu, nempe si quis suscipit Baptismum sine dolore de actualibus mortalibus, recedente autem obice gratiæ, Sacramentum statim gratiam causat. Hoc certum est de Bapsismo, ut docent communiter *S. Th.* 3. *p. q.* 69. *art.* 10. *Scotus D.* 4. *q.* 5 *n.* 4. *&* 8. *ex D. Aug. l.* 1. *de Bap. c.* 12. ubi docet. *Quod ante datum est, valere incipit, cum illa fictio veraci confessione recesserit*. *Contin. Tourn. t.* 4. *p.* 177. *Salm. de Sacr. c.* 5. *n.* 53. *& alii passim* contra *Vasq.* Ratio, quia Baptismus est medium necessarium ad delendum peccatum originale, sed cum non possit amplius recipi, neque actualiter, neque in voto, quia votum tendit ad id quod potest recipi; ergo necesse est, ut ablato obice reviviscat. Id probabiliter extendunt *Tourn. p.* 177. *concl.* 1. item *Palud. Sylv. apud Salm. n.* 67. ad Sacramenta Confirmationis, & Ordinis, quæ iterari nequeunt, & ideo suscipientes alias carerent gratia sacramentali, tam necessaria confirmatis ad fidem profitendam, & ordinatis ad sua munia digne exercenda. Idem probabiliter extendit *Tour.* ad Matrimonium, & ad Extremam Unctionem cum *S. Thom.*, & *S. Bonav.* Et idem dicunt *Suar. Vill. Lugo*, *Con.* de Pœnitentia; negant vero de Eucharistia, contra *Caj. Gonzal. Petr. Sot. &c.* quorum sententiam probabilem vocant *Salmant. loc. cit.*

Notandum V. Sacramenta, ultra gratiam sanctificantem animam, conferunt etiam gratiam sacramentalem, scilicet auxilia ad obtinendum finem, ad quem quodlibet Sacramentum fuit institutum, ut *S. Thom.* 3. *p. qu.* 62. *art.* 2. Notandum VI. Sacramenta operantur, ex *opere operato*, vi operis externi eliciti, idest virtute conjunctionis formæ cum materia, & applicationis utriusque ad suscipientem ex Dei institutione; quare actus ex *opere operantis*, sive suscipientis Sacramentum, licet causent augumentum gratiæ, si homo est in gratia, non tamen causant gratiam, quæ a Sacramento confertur; ideo hi actus requiruntur tantum, ut dispositiones ad effectum Sacramenti recipiendum. *S. Th.* 3. *p. q.* 69. *art.* 8.

Quæstio magna agitatur inter DD. an Sacramenta causent gratiam instrumentaliter physice, vel moraliter? *Tourn. t.* 4. *p.* 213. *concl.* 2. *cum Vasq. & Lugo* tenent causare moraliter, idest, quia movent Deum ad gratiam physice causandam. Ratio, quia gratia de se petit produci efficienter a solo Deo, quin opus sit hic miraculum addere, scilicet quod conferat Sacramentis de se gratiam causare. *Salm.* tamen *de Sacram. c.* 2. *n.* 21. cum *Suar. Vall. Pell. &c.* tenent causare instrumentaliter physice: ita ut causæ illæ naturales per potentiam obedientialem eleventur ad effectum supernaturalem, & probant ex illo: *Nisi qui renatus fuerit ex aqua, &c.* Hoc enim magis decet Sacramenta. Utraque sententia est satis probabilis. Consule Scholasticos si plura quæris de hac quæstione, cum ipsa nostri non sit instituti. 7

DUBIUM II.

Quid circa materiam, & formam Sacramentorum servanda?

8 *Quotupliciter sumatur Sacramentum?*
9 *Quæ conjunctio requiratur inter formam, & materiam?*
10 *Vide Resolutiones?*
11 *Quæ mutatio invalidet Sacramentum? Vide Resolutiones apud Busemb.*
12 *An materiæ & formæ omnium Sacramentorum sint a Christo in specie determinatæ?*

„ Suppono, Sacramentum dupliciter sumi. 1. 9
„ Per modum compositi physici, in quo res sensibilis, & actio (v. gr. in Baptismo aqua, & ablutio; in Unctione oleum, & unctio) dicitur materia; & quidem oleum, & aqua materia remota; actio vero illa, materia proxima: verba autem, aut quod eorum loco ponitur, ut in Matrimonio signum consensus, dicuntur forma. 2. Per modum compositi artificialis; & tunc dicta materia, & forma, idest, res, & verba simul habent se instar materiæ, significatio vero eorum instar formæ. Hic quæritur de materia, & forma, priore sensu.

„ Resp. 1. Ut Sacramentum sit validum, debet 9
„ inter materiam, & formam, v. g. inter effusionem

„ nem aquæ, & pronunciationem verborum, tan„ ta esse conjunctio, ut secundum moralem homi„ num estimationem, spectata natura cujuscumque „ Sacramenti, una alteram afficiat; hoc est, ut ver„ ba censeantur cadere in talem rem, & cum ea „ unum totale signum constituere. V. *Bon. d.* 1. „ *q.* 2. *p.* 2. *Suar. Conc. &c.*

Quæritur, quænam simultas requiratur inter formæ prolationem, & materiæ applicationem? Præter Eucharistiam, quæ omnino requirit simultatem physicam, cum pronomen demonstrativum *hoc*, & *hic* non possit verificari, nisi materia sit præsens, commune est non esse opus simul formam & materiam incipi, nec simul finiri; sufficiet enim, ut forma proferatur, dum applicatur materia, saltem antequam desistatur applicari. Ita *Salm. de Bapt. c.* 3. *n.* 41. *Anacl. p.* 529. *n.* 27. *Vide de Sacr. Q.* 1. *A. III. n.* 3. *Ronc. c.* 3. *q.* 2. *R.* 2. Et hoc videtur non posse dubitari, cum in Rituali Rom. in administratione Baptismi sic habeatur: *Et cum ea* (scilicet aqua) *sub trina infusione .... baptizet .... sic dicens:* Ego te baptizo in nomine Patris ✠, *fundat primo*, & Filii ✠, *fundat secundo*, & Spiritus ✠ sancti, *fundat tertio*. Ergo cum aqua non infundatur in verbo *baptizo*, non est certe opus, ut a principio materia verbis formæ aptetur.

Quæritur autem, an in aliis Sacramentis præter Eucharistiam, ut diximus, sufficiat simultas moralis, ita ut satis sit formam incipere statim post applicationem materiæ? Negat *Cajet.*, *Opusc. t.* 1. *tr.* 16. ubi loquens de Baptismo requirit ad validitatem Sacramenti, quod verba inchoentur priusquam ablutio perficiatur vel e converso, & hoc videtur indicare etiam *Scotus ap. Suar. in* 3. *p. D.* 2. *sect.* 2. *v. Hinc*. Sed communiter affirmant *Suar. l. c.* qui sententiam *Caj.* omnino refellit, *Lug. Resp. Mor. lib.* 1. *dub.* 33. qui illam improbabilem vocat, *Holzm. t.* 2. *p.* 3. *n.* 9. *Tourn. p.* 144. *Laym. l.* 5. *tr.* 2. *c.* 7. *n.* 5. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 6. *Antoine de Sacr. cap.* 1. *qu.* 3. *& Salm. de Bapt. c.* 3. *n.* 41. *cum Soto*, *Tol. Sa*, *Hurtad. Dic. Henr. Vill. & Granad.* Ratio, quia in composito morali, quale est Sacramentum, sufficit moralis simultas. Et de hoc videtur non posse dubitari, nam, ut mox diximus de Baptismo, semper ac ablutio non fit, dum actu profertur verbum *baptizo*, ablutio non verificatur nisi per unionem moralem: hæc autem unio tam erit moralis, si fiat ablutio immediate antequam forma absolvatur, quam si fiat immediate post. Hæc tamen unio diversa esse debet pro diversitate Sacramentorum, ut recte dicunt *Suar. Tourn.*, *& Anton. ll. cc.* Major enim unio certe requiritur in Baptismo, ubi mora unius *Pater noster* invalidaret Sacramentum, ut bene ajunt *Tourn.*, *& Diana l. c.* qui contrariam opinionem *Fernandez* merito laxam vocat. Et idem præfati Auctores dicunt de Confirmatione, Extrema Unctione, & Ordine.

In Pœnitentia autem sufficit illa unio, quam exigit actus judicialis, cum inter accusationem, & sententiam soleat intercedere aliqua distantia temporis, quamvis in hoc Sacramento talis distantia non tanta debet esse, quanta fit in judicio forensi. Dicit autem *Croix l.* 6. *n.* 8. *cum Tamb.* quod valide absolvitur pœnitens post horam a Confessione. In Matrimonio tandem sufficit ea distantia, quæ ordinarie sufficit in contractibus, ubi satis est, ut consensus unius ponatur, dum adhuc consensus alterius moraliter perseverat. Hæc quoad Sacramentum Pœnitentiæ, & Matrimonii videtur accepta esse apud omnes. Quoad alia vero Sacramenta secunda sententia, spectata ratione, videtur moraliter certa; sed in praxi prima ut tutior consulenda est. Hinc merito ait *Lugo l. cit. n.* 3. minime peccare Sacerdotem, qui ad majorem sui animi quietem iterum se faceret ordinare sub conditione.

Unde resolves.

„ 1. In Baptismo, Confirmatione, Unctione, & 10
„ Ordine requiritur talis conjunctio, ut dum minister verba pronuntiat, moraliter censeatur etiam „ lavare, &c.

„ 2. In Pœnitentia absolutio satis diu potest differri, sic ut in judiciis sententiam post examen „ causæ. * (*Vide dict. mox n.* 9.) *

„ 3. In Matrimonio unius consensus potest alterius consensum tandiu sequi, quandiu hic mora„ liter permanere censetur: sicut in aliis contracti„ bus. Vid. *Conc. hic art.* 6. 11

„ Resp. 2. Ut valeat Sacramentum, non debet „ fieri substantialis, seu essentialis mutatio mate„ riæ, vel formæ: accidentalis vero mutatio, etsi „ sæpe illicita sit, non tamen invalidum facit Sa„ cramentum. Porro substantialis mutatio materiæ „ dicitur, quando secundum communem usum, & „ æstimationem hominum, differt nomine, & re ab „ ea, quam Christus præscripsit: Accidentalis dici„ tur, quando cum ea eundem retinet usum, & „ nomen. Formæ mutatio essentialis est, quando „ non manet idem sensus: accidentalis, quando ma„ net. *Laym. l.* 5. *tr.* 1. *c.* 4. *ex comm.*

Unde resolves.

„ 1. Nullum est Sacramentum Eucharistiæ, si ma„ teria cruda consecretur, sive hæc differat specie „ substantiali a pane, sive non: quia communiter „ non censetur, aut dicitur panis. Item si aquæ ar„ tificiales adhibeantur in Baptismo, quia non ha„ bent communem usum, & nomen aquæ elemen„ taris, esto physice specie non discrepent. Vide „ infra de Baptismo.

„ 2. Valet Sacramentum, etsi aqua Baptismi sit „ calida, &c. si panis Eucharisticus sit ater, fer„ mentatus &c.

„ 4. Defectu formæ Sacramentum est nullum I. „ Si litteræ aliquæ mutentur, variantes sensum, quod „ facile fit in initialibus, v. g. in nomine matris, „ filiæ, &c. II. Si magna fiat interruptio verborum „ ita ut moraliter non videantur cohærere. III. Si „ forma divisim pronuntietur, v. gr. unus dicat, „ *Ego te baptizo*, alter *in nomine Patris*, *etc.* „ quia erunt duæ formæ imperfectæ, & sensus fal„ sus. *Fill. l.* 1. *c.* 4. *q.* 5. V. *Bon. q.* 2. *p.* 1. * „ (*Nota hic Prop.* 27. *damnatam ab Alex. VIII.* „ Valuit aliquando Baptismus, sub hac forma colla„ tus. In nomine Patris, &c. prætermissis illis: E„ go te baptizo.) *

„ Forma valet, etsi non liceat: I. Si omittas vo„ ces non essentiales, v. gr. *Ego*, *et Amen* in Ba„ ptismo: *Enim* in forma Euchatistiæ, *Bon. d.* 4. „ *q.*

„ *q.* 3. *p.* 1. *n.* 9. *et.* 10. *ex Suarez*, *etc.* II. Si
„ quid addas, v. gr. in nomine Patris, *qui te crea-*
„ *vit*, *etc.* III. Si substituas synonyma; v. g. *ab-*
„ *luo*, pro baptizo * (*Ita S. Th.* 3. *p. q.* 60. *art.*
„ 8.) ". IV. Si tantum transponas, ut, *Hoc meum*
„ *est corpus*; *Te ego baptizo*. V. Si verba cor-
„ rumpas ob præcipitantiam, & balbutiem: v. g.
„ *Hoc est corpus meus*, *vel hic est enim calix*
„ *meus*. VI. Si interruptio fiat parva, v. gr. *Ego*
„ *te baptizo*, & interponat, *ista aqua est nimis*
„ *frigida*, *vel*, *Custos verte folium*. *In nomine*
„ *Patris*, *etc. Fill. l. cit.* Vide *Bon. l. c.* * (*Idem*
„ *docet Lugo D.* 2. *n.* 111. *Ronc. cap.* 3. *q.* 4. *R.*
„ 1. *cum Tamb. Tussis autem inter syllabas ver-*
„ *borum formam invalidat*, *nisi sit momentanea*;
„ *Ronc. ib. cum Tamb. Leand. apud Croix l.* 6.
„ *p.* 1. *n.* 33. *Tussis vero longa* (*puta per me-*
„ *dium quadrantem*) *inter verba*, *certe invali-*
„ *dat formam. Croix ib. cum Tamb. et Spor. Quæ-*
„ *nam autem in singulorum Sacramentorum ma-*
„ *teria*, *et forma mutatio sit substantialis*, *aut*
„ *accidentalis*, *vide infra*, *ubi de his singulatim*
„ *agemus*.) *

12 Quæritur an materiæ, & formæ omnium Sacramentorum fuerint a Christo Domino in specie determinatæ. Certum est Christum in specie determinasse materiam, & formam Baptismi, & Eucharistiæ. Dubium igitur vertit quoad alia Sacramenta. *Prima* sententia probabilis negat, & hanc tenent *Bellarm. t.* 2. *de Sacr. Ordin. c.* 9. *in fin. Salm. de Sacr. c.* 4. *n.* 48. *Lugo eodem tit. D.* 2. *ex n.* 84. *Holzm. tom.* 2. *p.* 3. *n.* 11. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2155. Item *S. Bon. Alensis*, *et Morinus ap. Juenin Inst. Theol. t.* 7. *p.* 41. Ratio unica hujus sententiæ est diversitas Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ in administratione aliorum Sacramentorum, præsertim in Ordine; in Ecclesia enim Græca Presbyteratus & Diaconatus conferuntur per solam manuum impositionem: In latina vero præter manuum impositionem requiritur traditio rerum, ut habetur in Decreto Eugenii IV. ad Armenos, relato apud *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2128. ubi sic habetur: *Sextum* (Sacramentum) *est Ordinis*, *sicut materia est illud*, *per cujus traditionem confertur Ordo*; *sic Presbyteratus traditur per calicis cum vino*, *et patenæ cum pane porrectionem*: *Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem*; *Subdiaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua supposita traditionem*: *et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem*. *Secunda* vero sententia probabilior affirmat omnes materias, & quoad substantiam etiam formas Sacramentorum fuisse in specie a Christo determinatas. Hanc tenent *Juenin. l. c. Conc. t.* 8. *p.* 23. *n.* 10. *Auctor Potrocor. t.* 3. *p.* 21. *Habert*, *Merbes. Cont. Tourn. t.* 4. *pag.* 147. & alii plures cum *D. Th.* 3. *p. q.* 60. *a.* 5. qui non potest negari esse pro hac sententia, siquidem hanc tradit rationem: *Quia ergo sanctificatio hominis est in potestate Dei sanctificantis*, *non pertinet ad hominem suo judicio assumere res quibus sanctificetur*; *sed hoc debet esse ex divina institutione determinatum*. *Et ideo in Sacramentis novæ legis*, *quibus homines sanctificantur* (*secundum illud*, 1. *Corinth.* 6. Abluti estis, sanctificati estis), *oportet uti rebus ex divina institutione determinatis*. Nec S. Doctor explicari potest de determinatione in genere, quæ possit per diversa signa significari, nam *ad* 1. expresse docet oppositum, dicens: *Et si idem potest per diversa signa significari* (en qualis esset determinatio in genere) *determinare tamen quo signo sit utendum* (en determinatio in specie), *pertinet ad significationem*; *Deus autem est qui nobis significat spiritualia*.

Circa autem diversitatem Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ, præsertim (ut diximus) in Sacramento Ordinis, respondetur, traditionem instrumentorum non esse materiam essentialem, sed tantum accidentalem, etsi integralem. Ad Decretum vero Eugenii, respondet *Habert*, illud editum fuisse soluto Concilio; sed hæc responsio nihil valet, jam enim satis probavimus *T. I. l.* 1. *ex n.* 110. Decreta Pontificum esse per se infallibilia. Congruentius itaque respondetur cum *Merbesio*, *Concina*, *et Tournely*, quod Eugenius, non quidem determinavit materiam essentialem Ordinis, sed solum voluit Armenos instruere de omni ritu Ecclesiæ Romanæ, cujus unionem illi ambiebant. Dices, Eugenius non loquitur de ritu, sed expresse de materia; & sicut in aliis Sacramentis materiam essentialem assignat, sic in isto de Ordine, dicens: *Sextum est Ordinis*, *cujus materia est illud*, *per cujus traditionem confertur Ordo*. Respondeo: Si hoc est verum, sequeretur, quod etiam esset certum quemlibet minorum Ordinum esse Sacramentum; sed ipsi *Salm. de Ordine c.* 4. *n.* 42. *cum Soto*, *Nav. Vasq.* dicunt oppositum esse probabile, idque probabilius esse probabimus infra *n.* 737. cum Ordines Minores etiam ab Abbatibus conferantur. Nec valet dicere cum *Vasq. Major. et aliis apud Palaum tr.* 27. *D. un. p.* 14. *n.* 10. quod in eodem Decreto Eugenii Episcopus vocatur Minister ordinarius Sacramenti Ordinis: ergo (ut ajunt) possunt ex privilegio etiam alii, quam Episcopi, esse ministri hujus Sacramenti. Nam resp. quod si hoc esset, etiam Presbyteratus posset aliquando conferri a non Episcopo; sed hoc communiter rejicitur, quicquid dicat *Vasq.* Unde dicendum, quod Eugenius cum nominavit Ministrum ordinarium, utique intellexit loqui in subjecta materia secundum sensum DD. & constantem Ecclesiæ traditionem ut ait *Tournely in Prælect. Theol. t.* 10. *pag.* 60. nempe quod privative ad Episcopum spectat conferre Ordinem Presbyteratus, & Diaconatus; reliquos vero inferiores, utpote non Sacramenta, posse aliis committi. Hinc censetur Eugenius, loquendo de Sacramento Ordinis, non omnia dogmatice asseruisse, sed in pluribus se accommodasse ad communem loquendi modum, quo res in septem Ordinibus adhibitæ, utpote discrimen uniuscujusque Ordinis expressius significantes, communiter vocantur materia Sacramentorum.

CAPUT II.

DE MINISTRO SACRAMENTORUM.

DUBIUM I.

Quid requiratur, ut minister det valide Sacramentum?

13 *Ad valorem Sacramenti requiritur Potestas, et Intentio Ministri.*

14 *Utrum in Ministro requiratur etiam Attentio?*

15 *Quotupliciter potest esse Intentio?* 16. *Non sufficit in Ministro intentio* Habitualis, *vel* Interpretativa. 17. *Non requiritur* Actualis. 18. *Sufficit* Virtualis. 19. *An sufficiat Intentio coacta? vel cum errore circa personam suscipientis?*

20 *An ad validitatem Sacramentorum requiratur intentio interna Ministri? Et I. an sufficiat sola intentio faciendi actionem externam?* 21. *II. An requiratur intentio faciendi quod facit Ecclesia Romana?* 22. *III. An requiratur intentio explicita conficiendi Sacramentum, aut producendi effectum Sacramenti? Et an celebrandi ritum externum aut sacrum?* 23. *An Minister debeat habere intentionem faciendi ritum sacrum, quem intendit Ecclesia?*

24 *Si Minister habet duas intentiones contrarias, quænam debeat prævalere?*

25 *Vide Resolutiones Busembai.*

26 *An sit validum Sacramentum collatum sub conditione?* 27. *An sit licitum conferre sub conditione Sacramenta characterem imprimentia?* 28. *An etiam alia Sacramenta?* 29. *An in extrema necessitate proximi Minister possit, et teneatur ministrare Sacramentum, quando materia est dubia?*

13 „ Respond. Ad valorem Sacramenti in Mini-
„ stro, non fides, vel probitas, sed præter pote-
„ statem (& jurisdictionem in quibusdam) requi-
„ ritur intentio, seu voluntas saltem virtualis, &
„ absoluta, vel huic æquivalens, faciendi non tan-
„ tum externum illum actum, sed Sacramentum,
„ vel saltem id, quod facit Ecclesia, vel quod Chri-
„ stus instituit. Est communis ex *Trid. sess.* 7.
„ *can.* 16. Ratio prioris partis est, quia Sacramen-
„ ta operantur, non ex dispositione Ministri, sed
„ virtute divina, secundum institutionem, & meri-
„ tum Christi. Ratio posterioris, quia ad confectio-
„ nem Sacramenti requiritur talis intentio, quæ a-
„ ctionem determinet ad esse Sacramentale, tollat-
„ que indifferentiam verborum, & actionum; talis
„ autem non est intentio solius actionis externæ,
„ quæ ad alios fines, v. gr. ad ludum potest referri.

14 Quæritur I. An in Ministro Sacramentorum, præter intentionem, requiratur etiam attentio, ut valide ea conferat? Affirmat *La-Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 34. Alias (ut ait) confectio Sacramenti non esset actio humana, humano modo adhibita. Ex qua opinione, si probabilis esset, inferretur utique, quod Minister volontarie se distrahens, non conferret Sacramentum; sed hoc non videtur posse subsistere, & ideo ipse *Croix n.* 85. fatetur, vix fieri posse, ut per distractionem Sacramentum invalidetur, quia semper permanet attentio virtualis, nisi distractio sit totalis. Hæc igitur opinio minime probabilis mihi videtur, nec eam inveni ab alio Auctore traditam; omnes enim dicunt, ad valorem Sacramenti, præter materiam & formam, nihil aliud requiri quam intentionem Ministri, ut definitum fuit a Conciliis, prout infra referemus *n.* 23. Nec officit dicere, non esse actionem humanam illam quæ fit sine attentione; nam licet, ut homo humano modo operetur, requiratur, ut ad finem operis, quod intendit facere, attendat; non tamen requiritur, ut cum opus exequitur actualiter attendat. Si autem necessario hæc attentio requireretur, nec etiam consequenter sufficeret (ut non recte supponit *Croix*) attentio virtualis. Nam juxta dicta *l.* 4. *n.* 177. *v. Ratio*, hæc attentio virtualis non datur, nec potest intelligi, quia cum attentio sit actus intellectus considerantis id quod homo agit, necessario importat, ut intellectus actu advertat; onde sicut non potest dici, quod intellectus virtualiter consideret, quod non considerat, ita nequit dici hominem virtualiter attendere, quando actu non attendit, sed alio est distractus. Hinc optime docet doctissimus *P. Suarez in* 3. *p. D.* 12. *sect.* 3. *v. Dico* 1. quod Minister etsi distractus, vere conficit Sacramentum: *Quia* (ut ait) *actio ejus est simpliciter humana & libera, & procedit a priore intentione.*

Utrum autem peccet graviter Minister voluntarie se distrahens in confectione Sacramenti? Omnes dicunt peccare saltem venialiter; *& Cont. Tourn. t.* 4. *p.* 134. *v. Ex his*, dubitat, quin etiam peccet mortaliter: sed probabiliter hoc negat *Croix cit. n.* 85. *cum Gobat & communi*; nisi esset periculum errandi in formis præsertim longioribus. In confectione tamen Eucharistiæ voluntariam distractionem mortalem esse probabiliter dicunt *Conc. t.* 8. *pag.* 513. *n.* 15. *& Tamb. de Sacrif. Miss. l.* 2. *c.* 13. *n.* 8. (contra *Croix l.* 2. *p.* 2. *n.* 443. *& Mazz. tom.* 3. *pag.* 212. qui tenet probabile esse quod sit tantum venialis). Ratio, quia distractio in tali Sacramento videtur non carere gravi irreverentia.

Quæritur II. Quotupliciter potest esse intentio? 15
Intentio potest esse vel *actualis*, vel *habitualis*, vel *interpretativa*, vel *virtualis*. *Actualis* est, cum quis actu intendit Sacramentum conficere. *Habitualis* est, cum quis habuit antecedenter actualem, & non revocavit, sed de illa non amplius cogitat, nec ea in aliquo effectu permanet. *Interpretativa* est, cum quis nullam habet nec habuit intentionem actualem, sed ita est dispositus, ut, si adverteret, haberet. *Virtualis* demum est, cum quis, licet hic & nunc non intendat actualiter conficere Sacramentum, agit tamen virtute actualis intentiones habitæ; prout si quis habens intentionem Sacramentum Eucharistiæ conficiendi, adeat Ecclesiam, dicat Missam, & consecret.

His positis, dicendum I. ad conficienda, & conferenda Sacramenta non sufficere in Ministro intentionem *habitualem*, aut *interpretativam*. Hoc ut certum communiter docet *Suar. in* 3. *p. D.* 13. *sect.* 3. *Cont. Tourn. t.* 4. *p.* 119. *concl.* 1. *Conc. t.* 8. *p.* 85. *a.* 4. *Holz. t.* 2. *p.* 5. *n.* 22. *Viva de Sacr. qu.* 1. *art.* 4. *a.* 6. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 56. *&* 57. *Salm. tr.* 1. *c.* 7. *n.* 42. *&* alii passim. Ratio, quia hujusmodi intentiones non faciunt, ut actio sit elicita humano modo, ut requiritur in Ministro, a quo procedunt Sacramenta tanquam a causa operante. 16

Dicendum II. non requiri in Ministro intentionem *actualem*. Idem etiam certum est apud omnes cum *S. Tho.* 3. *part. qu.* 64. *art.* 8. *ad* 3. Ratio S. Doctoris: *Quia hoc* (scilicet actualiter attendere) *non totaliter positum est in hominis potestate, quia præter intentionem, cum vult multum intendere, incipit alia cogitare.* 17

18 Dicendum III. sufficere, ut Minister habeat intentionem *virtualem;* quia per banc ille vere operatur bumano modo, cum talis intentio sit vera causa actionis. Idque pariter commune, & certom est cum *Suar. l. cit. Tourn. t. 4. p.* 133. *concl.* 2. *Conc. tom.* 8. *p.* 86. *n.* 4. *Lugo de Sacr. D.* 8. *n.* 74. *Wigan. tract.* 11. *Ex.* 4. *n.* 32. *R.* 2. *Holzm. t.* 2. *p.* 6. *n.* 22. *Salm. l. c. Ronc. c.* 5. *q.* 3. *& alii ex D. Th. l. c.* ubi sic docet: *Licet ille qui aliud cogitat, non babeat actualem intentionem, babet tamen babitualem, quæ sufficit ad perfectionem Sacrementi.* Pro intentione autem *babituali* S. Doctor hic sine dubio intelligit virtualem, nam immediate post sic subdit: *Puta cum Sacerdos accedit ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit Ecclesia, unde ei postea in ipso exercitio actus cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute* (nota) *primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Hinc recte dicunt *Viva A.* 4. *n.* 6. *et Croix l.* 7. *p.* 1. *n.* 59. cum *Abelly, Gammach. et Mauro*, quod Minister, qui de more ponit actiones requisitas ad Sacramentum, nisi debitam intentionem positive excludat, imprudenter de ea dubitat; quia saltem vult facere quod alias solet, & quod alii Ministri faciunt. Adde, quia per hoc quod cognoscit actionem illam esse sacram, & frustra non poni, exercite iotendit eam ponere juxta finem suum, ut *Viva, et Croix* cum *Vasq. l. c.* Quare advertunt *Bellarm. Henriq. Croix, et Viva ibid.* non esse opus, ut Minister ore, vel corde reflexe dicat intendere conficere Sacramentum, sed sufficere, ut sit animo præsens, & attente faciat id quod facit.

19 Sufficit etiam intentio Ministri coacta, sive metu extorta, præterquam in Matrimonio, ot recte dicunt *Croix n.* 60. *& Lugo D.* 9. *a.* 131. quia metus non tollit voluntarium; sicque definitum refert *Lugo in Conc. Tolet. IV. c.* 56. Ita pariter non invalidat Sacramentum, excepto Matrimonio, error Ministri circa personam suscipientis, nempe si Minister putans absolvere Petrum, absolvat Paulum, ut cum communi docet *Suar. D.* 13. *sect.* 3. *in fine, & Lug. D.* 8. *a.* 114. modo tamen Minister non alliget suam intentionem ad aliam personam determinatam; quod ordinarie non evenit, nisi in Matrimonio.

20 Quær. III. An ad validitatem Sacramentorum requiratur intentio interna Ministri? Dicendum I. non sufficere solam intentionem faciendi actionem externam, sed requiri intentionem faciendi quod facit Ecclesia. Hoc est de fide contra Lutherum, qui dicebat sufficere solam ioteotionem ponendi ritum exteriorem, etsi joco peractum; ita ex Trid. *Sess.* 7. *Can.* 11. ubi habetur: *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anaebema sit.* Item *in Sess.* 14. *can.* 9. habetur: *Si quis dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronunciandi & declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat se esse absolutum, aut Sacerdos non serio, sed joco absolvat; aut dixerit non requiri confessionem Pœnitentis, ut Sacerdos eum absolvere possit: anathma sit.* Idem habetur in Decr. Fidei Concil. Flor. sub Eug. IV. *t.* 19. *Conc. p.* 535. ubi dicitur: *Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentu, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia.* Idem declaratum fuit in Conc. Constan. *Sess. ult.* ubi præscriptum fuit: *Ut suspectus de beresi interrogetur, an credat quod malus Sacerdos cum debita materia & forma, & cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, vere conficiat & conferat Sacramentu?* Ratio doctrinæ hujus est, quia actio Ministri debet ad ministerium referri, actio autem joco facta non refertur ad ministerium sacrum, sed tantum ad irrisionem. Lutherus dicebat sufficere actionem jocosam, eo quod ipsa adhuc satis erat ad fidem excitandam; sed hoc principium patet esse falsum, nam in pueris nequit fides excitari, & tamen jam ipsi capaces sunt Baptismi.

Dicendum II. non requiri intentionem faciendi 21
quod facit Ecclesia Romana, sed sufficere intentionem faciendi qood facit vera Ecclesia a Christo instituta. Id pariter certum est, quia baptizati ab Hæreticis, qui Ecclesiam Romanam non credunt esse veram Ecclesiam, nequaquam sunt rebatizandi. Hic tamen bene advertit *Sylvius* (*in* 3. *p. q.* 64. *art.* 8.): *Quod si quis nollet facere quod Ecclesia Romana facit, etiamsi esset vera Christi Ecclesia, Sacramentum non subsistit, quia revera non babet intentionem faciendi, quod Christus instituit.*

Dicendum III. non requiri ad valorem Sacramen- 22
ti intentionem explicitam conficiendi Sacramentum, aut producendi effectum Sacramenti; sed sufficere inteotionem peragendi ritum, qui ab Ecclesia babetur pro sacro. Ratio, quia (ut supra dictum est) sufficit intentio faciendi quod facit Ecclesia. Ita communiter *Suar. in* 3. *p. D.* 64. *Sect.* 8. *art.* 8. *Tourn. in Prælect. Theol. t.* 6. *p.* 145. *& suus continuator t.* 4. *p.* 86. *Conc. t.* 8. *p.* 84. *ex n.* 1. *Viva in prop.* 30. *damn. ab Alex. VIII. n.* 1. & alii omnes ex *D. Th. in* 4. *Dist.* 6. *q.* 1. *art.* 3. *q.* 2. *ad* 1. obi docet valide conferri Baptismom; *quamvis ille, qui non credit Baptismum esse Sacramentum, aut babere aliquam specialem virtutem; non intendat dum baptizat, conferre Sacramentum, tamen intendit facere quod facit Ecclesia, etsi reputet illud nibil esse. Et quia Ecclesia aliquid facit, ideo ex consequenti, & implicite aliquid facere intendit, quamvis non explicite.* Recte vero advertunt *Contin. Tournely d. p.* 86. *Ronc. c.* 4. *q.* 3. *cum Bonc. &c.* quod si qois unquam crederet Sacramentum non confici, nisi habeatur intentio explicita conficiendi Sacramentum, & hanc intentionem non haberet, nollum conficit Sacramentum; quia tunc non intendit facere quod facit Ecclesia. Idem advertendum quod, licet valeat Sacramentum etiamsi Minister habeat explicitam intentionem conferendi Sacramentum, vel ejus effectum; modo (ut diximus) intendat facere quod facit Ecclesia; quia tunc implicite habet intentionem conferendi Sacramentum, ut vidimus mox supra ex D. Thoma: si tamen intentionem positive contrariam habeat non conferendi Sacramentum, tunc non confert Sacramentum, quia revera tunc non haber intentionem neque explicitam, neque implicitam faciendi, quod facit Ecclesia, ut docet *D. Th.* 3. *p. q.* 64. *art.* 10. ubi ait: *Intentio Ministri potest perverti dupliciter, uno modo respectu ipsius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacra-*

cramentum conferre, sed derisorie aliquid agere; & talis perversitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat. Nota verbum *præcipue*, ergo si tantum interius derisorie agit, nec etiam confert Sacramentum. Idque confirmat idem S. Doctor *eod. art.* 10. *ad* 2. ubi: *Intentio ludicra* (non actio ludicra) *vel jocosa excludit primam rectitudinem intentionis, per quam perficitur Sacramentum.*

Præterea, non requiritur intentio explicita celebrandi ritum externum, ut formaliter & absolute sacrum. Hoc patet, nam alias Baptismus collatus a Paganis, qui Sacramenta ignorant, aut irrident, esset nullus; sed Nicolaus I. cum consultus fuisset a Bulgaris de valore Baptismi collati a Judæo, vel Pagano, respondit esse validum, si collatus fuerit cum vera materia, & forma, valet enim talis Baptismus ob intentionem generalem faciendi, quod audierit Judæus vel Paganus fieri ab Ecclesia Christi? ita in *cap. A quodam D.* 4. *de Consecr.*

25 Hic autem occurrit magna illa quæstio, olim excitata, ut ferunt, ab Ambrosio Catharino, & nostris temporibus valde agitata, nempe an ad validitatem Sacramenti requiratur, ut Minister habeat intentionem faciendi ritum sacrum, quem intendit Ecclesia? *Prima* sententia negat; duplicem enim distinguit intentionem, unam faciendi solum actum externum, quem facit Ecclesia, & hanc dicit esse necessariam; alteram faciendi actum externum, non simpliciter, sed ut sacrum sive sacramentalem, quem Christus instituit, & Ecclesia intendit, hancque tuetur non requiri. Hæc sententia plures quidem insignis nominis patronos habet, & præcipue *Juenin*, *Contensionum*, *M. Serry*, *Genettum*, *P. Milante*; eamque non obscure videtur etiam tradidisse *P. Salmeronius in l.* 1. *D. Pauli Epist. p.* 3. *disp.* 2. ubi dixit: *Advertendum duplicem esse intentionem Ministri conferentis Sacramentum, alteram quidem publicam, & Ecclesiæ ipsius, cujus ministerio perfungitur. Hæc autem intentio satis exprimitur in ipsis Sacramentorum formis; intendit enim Ecclesia per hujusmodi verba baptizare, confirmare, &c. Hæc autem intentio inseparabilis est ab ipsis verbis, si integre, ut debent, proferantur*. Hujus autem sententiæ *Bellarm. l.* 1. *de Sacr. c.* 27. & *Lugo eod. tit. D.* 8. *Sect.* 2. auctorem faciunt præfatum *Ambrosium Catharinum*; sed *Tourn. Prælect. Theol. t.* 6. *p.* 138. & *P. Conc. t.* 8. *p.* 65. *n.* 8. quærunt vindicare *Catharinum*, dicentes tantum ipsum voluisse non requiri intentionem, quæ respicit effectum Sacramenti, vel ritum externum prout sacrum ab Ecclesia celebratum. Sed quidquid sit de hoc, ratio hujus sententiæ est, quia ex Tridentino non requiritur in Ministro intentio faciendi quod Ecclesia intendit, sed tantum faciendi quod facit Ecclesia; & ideo sufficit, ut Minister serio applicet materiæ debitam formam, ut facit Ecclesia.

Secunda vero sententia communis, & sequenda affirmat omnino requiri intentionem Ministri faciendi ritum Sacramentalem, quem intendit Ecclesia; hanc tenent *Bellarm. l. c.* ubi ait oppositam non differre ab errore Novatorum, *Lugo l. c.* ubi dicit eam ab omnibus meritissime rejici, & saltem non multum distare ab errore Hæreticorum, *Vasq. disp.* 138. qui contrariam vocat damnatam, item *Tourn. l. c. t.* 6. *p.* 139. & *suus Contin. t.* 4. *p.* 68. *concl.* 3. *Petroc. t.* 3. *c.* 4. *q.* 2. *Conc. t.* 8. *p.* 67. §. 3. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 54. *Viva de Sacr. q.* 1. *a.* 4. *n.* 6. *Antoine p.* 459. *n.* 2. *Salm. eod. tit. c.* 7. *n.* 26. *cum Suar. Bonac. & aliis:* Et hanc sententiam tuetur etiam SS. P. Bened. XIV. in suo aureo Lib. *de Synodo l.* 7. *c.* 4. *n.* 9. Probatur 1. ex Trid. in *dict. Can.* 11. *Sess.* 7. ubi requiritur intentio faciendi quod facit Ecclesia; ergo non sufficit intentio tantum serio applicandi formam materiæ, ut facit Ecclesia; reipsa enim hæc intentio, dum actio externa ponitur; est ab actione inseparabilis, ut dixit *P. Salmer., ut supra*, sed ultra requiritur intentio faciendi ritum sacramentalem, quem facit Ecclesia: alias tam Conc. Trid., quam Constantiense frustra præter materiam, & formam requisivissent intentionem Ministri faciendi, quod facit Ecclesia. Probatur 2. & fortius ex Propos. 30. damnata ab Alex. VIII. quæ dicebat: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: Non intendo facere, quod facit Ecclesia*, Nota verba *intus vero*, ergo damnavit Pontifex opinionem non requirentem intentionem internam non faciendi quod facit Ecclesia. Reponunt adversarii, & præcipue *P. Milante*, propositionem præfatam ideo fuisse damnatam, quia comprehendebat omnem ritum sive serio, sive joco peractum. Sed respondetur 1. nullum in propositione verbum fieri de administratione jocosa. Respondetur 2. quod superflua quidem fuisset hæc damnatio, si sola administratio jocosa fuisset reprobata, hæc enim jamdudum a Tridentino proscripta fuit: nec tempore hujus damnationis aliquis erat; qui errorem Lutheri renovaverit; nam, ut ferunt *Vanroy t.* 4. *Aurelius Pietre t.* 5. & *Henno t.* 1. *disp.* 4. *q.* 2. *art.* 2. thesis proscripta fuit decerpta ex thesibus *Fervacquesii*, qui sententiam de externa intentione, exclusa jocosa administratione, acriter propugnarat. Hinc dicendum cum SS. P. Bened. XIV. *in cit. lib. de Synodo n.* 8. saltem grave vulnus ex præfata Prop. damn. inflictum fuisse sententiæ Catharini.

Probatur 3. ratione, qua evincitur necessariam esse intentionem internam Ministri ad conferendum Sacramentum: ut enim habetur ex *D. Th.* 3. *p. q.* 64. *n.* 8. quæ in Sacramentis aguntur ad plura referri possunt, prout ablutio in Baptismo referri potest ad munditiem corporalem, & spiritualem; ideo oportet, ut per intentionem abluentis referatur & determinetur ad unum, idest ad effectum sacramentalem, sive ad ablutionem spiritualem. Hic autem nolumus immorari ad discutiendos plures textus *D. Th.*, in quibus obscure locutus est, pro quorum solutione adi *P. Conc.*, & *Contin. Tourn. ll. cc.* Sed S. Doctor *Opusc.* 8. clare docuit, ultra ritum externum omnino requiri internam intentionem, dicens: *Requiritur etiam in quolibet Sacramento persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione conferendi & faciendi, quod facit Ecclesia; quorum trium, si aliquid desit, idest si non sit debita forma verborum, & si Minister Sacramenti non intendat Sacramentum conferre, non perficitur Sacramentum.*

Idque maxime confirmatur auctoritate SS. Pontificis Bened. XIV. in sua *Instruct. ad Vicesgerentem* data Romæ die 28. Febr. 1747. (inserta suo *Bullario n.* 28. *t.* 2. *p.* 186.) ibi *n.* 48. reprobat o-

opinionem *Cajetani*, *&* *Soto*, qui volebant sufficere in suscipiente Baptismum voluntatem neutralem, nempe non consentientem neque repugnantem; & declarat ex mente *Innoc. III. in c. Majores*, *de Baptismo*, quod Sacramentum Baptismatis tunc effectum habet, quando quis vel actu præbet, vel jam antea præbuit voluntatem; & si neque consentit, neque dissentit, licet externe compositus, nequit baptizari, si nunquam antea habuit voluntatem suscipiendi Baptismum. Hoc posito, nempe quod in subjecto necessario requiritur intentio suscipiendi Sacramentum, deinde transit Pontifex ad intentionem requisitam in Ministro, & mentionem faciens de opinione *Catharini*, dicit: *Hæc opinio* (nempe *Cajetani*) *minus habet difficultatis*, *cum non de conferente agatur*, *sed de accipiente Baptismum*. Ergo tanto magis in conferente, ultra compositionem externam interna requiritur intentio. Tandem, quamvis sententia opposita esset probabilis, nulli dubium (ut ait Pont. Bened. XIV. in *cit. l. de Syn. n.* 9.) eam non posse in praxi adduci ex Prop. 1. damn. ab Innoc. XI. ubi declaratum fuit in conferendis Sacramentis illicitum esse sequi opinionem probabilem, relicta tutiore. Hinc recte docet præfatus Pontifex, quod si constet quempiam Baptismum, aut aliud Sacramentum initerabile administrasse, omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi quod facit Ecclesia, urgente necessitate, erit Sacramentum iterum sub conditione perficiendum; si tamen res moram patiatur, Sedis Apostolicæ oraculum erit exquirendum.

24 Quær. III. Si Minister habeat duas intentiones contrarias, quænam debeat prævalere? Resp. I. Si voluntates istæ sint simul, prævalet prædominans; nempe, quæ eligeretur, cognita incompossibilitate. Resp. II. Si inter voluntates contrarias una succedat alteri, posterior valet, nisi prior revocaverit (saltem virtualiter) omnem voluntatem subsequentem; tunc enim prior voluntas; modo expresse non revocetur, certe prævalet. In his autem, si adhuc remanet dubium, dubius erit valor Sacramenti, nam, ut valor Sacramenti tanquam certus habeatur, requiritur (& sufficit) præsumptio, quæ sit moraliter certa, excludens omnem oppositam formidinem. Ita *Viva q.* 1. *art.* 4. *n.* 9. *Lugo de Sacr. D.* 8. *n.* 124. *& Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 69. *cum Bosco*, *Pallav. Dicast. &c.* Si quis autem contraheret Matrimonium, intendens illud esse solubile, tali animo, quod si sciret esse insolubile, non contraheret, tunc nullum esset Matrimonium, ut recte docent *Lugo l. c. n.* 128. *Sanch. de Matrim. l.* 2. *D.* 13. *Croix l. c. n.* 72. *cum Perez*, *Conc. &c.* Et idem dicunt *Bellarm. Vasq. & Dic. cum aliis apud Croix* de Infideli, qui sic contraheret. Ratio, quia Matrimonium de sua natura est indissolubile, unde qui sic contraheret, apponeret conditionem contra substantiam Matrimonii, ac ideo illud invalidantem, juxta *cap. fin. de condit. appos.* Valide tamen contraheret ut ait *Lugo ex n.* 132. *cum Suar.* si quis per errorem putaret Matrimonium esse solubile, quia error privatus non tollit ei intentionem generalem contrahendi modo, quo debet.

25 „ Dixi 1. *saltem virtualis:* tum quia non sufficit interpretativa, vel habitualis (qualis etiam „ potest esse in ebrio); cum actus ab ea procedens non sit humanus & deliberatus, seu liber „ in se: tum quia actualis, qua scilicet actu intendis, & vis hoc facere, etsi melior sit, & consulta, non tamen requiritur; cum enim ea non „ sit in nostra potestate, & homo facile distrahatur, nimis durum, & plenum scrupulis fuisset, „ si hanc Christus requisivisset. Virtualis autem dicitur, quæ actuali præcedente relicta durat in aliqua actione vi illius incœpta, & continuata: ut „ si ex intentione baptizandi, vel celebrandi vadas „ ad Ecclesiam, sacras vestes induas, ad altare, „ vel baptisterium accedas, etsi interim omnia alia „ cogites. Ratio est, quia hoc sufficit, ut actio illa „ sit humana, & moralis. *Laym. l.* 5. *t.* 1. *c.* 5.

Unde resolves.

„ 1. Si Sacerdos habens forte ante se panem, „ recitet factum, & verba Christi; non ideo consecrat.

„ 2. Impotens rationis, ebrius, vel somnians, „ non conficit Sacramentum, etiamsi ante ebrietatem, vel somnum id intenderit; quia non agit „ humano modo. *Laym. loc. cit.* * (*Ita com. Suar. Vasqu. Con. &c. apud Croix l.* 6. *p.* 1. „ *n.* 55. *contra Cabeeca*) *.

„ 3. S. Athanasius in lusu puerili vero baptizavit, quia intendit facere, quod viderat in templo „ fieri ab Episcopo.

„ Hæreticus valide baptizat, & contrahit Matrimonium, etsi non credat hoc esse Sacramentum, „ rideat, & contemnat: imo etsi nolit facere, quod „ facit Ecclesia Romana, sed quod sua; falso putans non Romanam, sed suam esse veram; etsi „ etiam per hoc nolit conferri gratiam. Ratio est, „ quia intentio generalis, qua vult quod Christus „ instituit, prævalet intentioni provenienti ex errore privato. *Bonac. q.* 3. *p.* 1. *n.* 9. *Suar. Fill. &c.*

„ 5. Non debet repetere sub conditione consecrationem, qui in ipsa fuit distractus * (*Vide dicta supra nu.* 14.) * vel qui minores hostias ad „ altare detulit, de quibus majorem consecrans, „ non explicite cogitavit, nec detexit.

„ Dixi 2. *Absoluta*; quia conditionata suspendit „ effectum, quod, præterquam in Matrimonio, fieri non potest.

Unde resolves.

„ 1. Validum est Sacramentum collatum sub conditione præterita, aut præsenti necessaria, vel „ contingente, si conditio vere sit impleta: v. gr. „ absolvo te, si vis dimittere concubinam, si capax es; baptizo te, si non es baptizatus. *Bon.* „ *l. c. n.* 18.

„ 2. Nullum est Sacramentum datum sub conditione futura, sive sit hæc contingens, ut absolvo te, si restitues, si dimittes concubinam &c. „ sive necessaria, aut adjecta animo suspendendi „ Sacramentum, ut absolvo te, si cras sol orietur. „ *Bonac. ib. Suar. Con. &c. contra Dic. & Esp.*

„ 3. Dubium est Sacramentum collatum sub conditione occulta, humano modo incognoscibili: v. „ gr. baptizo, si es prædestinatus, si Deus videt te „ hoc anno moriturum.

„ 4. Graviter peccat, qui administrat Sacramentum (excepto Matrimonio) sub conditione, non „ so-

„ solum futura, (quod semper est mortale) *: „ (*Ut Salm. cap.* 7. *n.* 59. *cum Gan.*) * sed e„ tiam præsenti, aut præterita; sive in se sit prorsus occulta, quod etiam est mortale: sive huma„ no modo cognoscibilis: quod tamen nullum est, „ si fiat ex causa rationabili; raro veniale, sæpius „ mortale, si absque ulla causa. Ratio est, quia „ aut nullum facit Sacramentum, aut dubium, aut „ validum quidem, sed non sine nugatione in re „ gravi: Vide *Bon. l. c. Suar. Conc. &c. Schol.*

26 Quær. I. An sit validum Sacramentum collatum sub conditione? Si conditio est de præterito, vel de præsenti, sine dubio, verificata conditione Sacramentum est validum. Ita communiter *Suar. in* 3. *p. D.* 13. *sect.* 3. *v. Dico* 3. *Laym. l.* 5. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 13. *Cont. Tourn. t.* 4. *p.* 135. *Concl.* 1. *Pal. de Sacr. D. un. p.* 3. *n.* 7. *cum Con. Bon. &c.* Si vero conditio sit de futuro, nullum quippe est Sacramentum collatum, ut *Tourn. l. c. cum Bus. & aliis*, ut supra communiter. Ratio, quia ut Sacramentum valide conferatur, forma est applicanda materiæ præsenti, alias haberetur effectus Sacramenti, quando forma & materia jam desierint adesse. An autem valide absolveret Confessarius sic dicens: *Absolvo te, si Deus cognoscit quod restitues?* Affirmant *Viva de Sacr. q.* 1. *art.* 4. *n.* 7. *& Henriq. Arriaga, & Bernal. ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 81. qui id valde probabile putat quia (ut dicunt) tunc jam apponitur conditio de præsenti, cum Deo omnia futura sint nota. Sed huic opinioni rectius contradicunt *Tourn. l. c. v. Sed quid. Conc. to.* 8. *p.* 87. *n.* 9. item *Conneb. Avers. & Dicast. ap. Croix l. c.* Ratio, quia, cum Deus commiserit administrationem Sacramentorum cognitioni & voluntati hominum; nequit apponi conditio, quæ non possit cadere sub humana conditione.

27 Quær. II. An sit licitum conferre Sacramentum sub conditione? Quoad Sacramenta characterem imprimentia, certum est apud omnes licitum esse; & patet ex *c.* 2. *de Bapt.* ubi dicitur: *De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo.* Et quamvis *Juenınus de Sacr. D.* 1. *q.* 3. *c.* 5. *art.* 1. *& Tourn. in Prælect. Theol. to.* 6. *q.* 1. *ar.* 4. asserant ante Sec. VIII. non haberi mentionem in Patribus & Conciliis prædictæ formulæ conditionatæ; tamen docet SS. P. Bened. XIV. in suo doctissimo libro *de Syn. l.* 7. *c.* 6. *n.* 1. ex eo non recte inferre *Nat. Alex.* non fuisse in usu in collatione Sacramentorum, conditionem apponi; nam asserit ex constanti Ecclesiæ praxi satis probari oppositum. Tantum (ait) in Sec. VIII. conditio illa, quæ prius mente detinebatur, exprimi cœpit.

28 Communiter autem dicunt DD. etiam alia Sacramenta posse conferri & reiterari, si justa causa adsit. Ita *Suar. D.* 13. *sect.* 3. *Concl.* 3. *Pal. d. p.* 3. *n.* 7. *Ronc. de Sacr. c.* 4. *q.* 6. *R.* 5. *Habert to.* 5. *c.* 2. *q.* 2. *p.* 72. *R.* 2. *Salm. de Sacr. c.* 7. *n.* 56. *Bonac. eod. tit. D.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 3. *n.* 20. *cum Sa, Con. Henr. Reg. &c.* communiter: & non dissentit *Tourn. to.* 4. *p.* 138. *v. Dubium*, contra *Juen. Instit. Theol. to.* 7. *p.* 35. *& Antoine de Sacr. c.* 2. *q.* 3. *v. Nota*, qui ait tantum in Sacr. Baptismi id licere, quando adest prudens dubium de ejus valore (Vide dicenda *de Bapt. n.* 136.); in aliis vero putat non licere, nisi in necessitate. Sed nos primæ sententiæ subscribimus, cum conditio, justa causa accedente, omnem reparet irreverentiam Sacramenti. Diximus *justa* (sive rationabili) *causa accedente*, ut loquuntur *Suar. Pal. Bon. Salm. Ronc. l. c.* item *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 129. *Elbel to.* 3. *p.* 15. *n.* 51. *& Spor. to.* 3. *p.* 14. *n.* 96. *& p.* 19. *n.* 129. Nam commune est cum præfatis AA. (contra aliquos) esse peccatum mortale ministrare Sacramenta, si non adsit causa necessitatis, vel gravis utilitatis: illicitum est enim sine tali causa Sacramentum conferre cum dubio effectus. Licitum autem est, ut dicunt *Suar. Ronc., Bon. Salm.* & alii communiter, Confessario prudenter dubitanti an absolverit Pœnitentem absolvere sub conditione. Et idem dicunt *Tourn. loc. cit. & Mazz. to.* 3. *p.* 568. quando absolvendus est puer, de quo dubitatur, an compos sit rationis. Si quis autem judicans Pœnitentem esse dispositum, cum sub conditione absolveret, dicens: *Ego te Absolvo, si dispositus es;* recte dicunt *Tourn. t.* 4. *p.* 137. *& Salm. d. c.* 7. *n.* 56. quod is non peccaret mortaliter, sed non excusaretur a culpa veniali, cum hoc esset contra ritum Ecclesiæ. Idem ait *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 129. de eo qui sine rationabili causa repeteret unum verbum, vel syllabam formæ.

Certum autem est, quod casu quo adest extrema proximi necessitas, & non habeatur materia, nisi dubia, tunc Minister non solum potest, sed tenetur sub gravi Sacramentum ei ministrare sub conditione, ut docet *Lugo de Sacr. D.* 8. *n.* 140. cum *Suar. Vasq. Con. Caj. Syl. & comm.* apud *Viva in Trut. Append.* §. *XI. circa finem.* (Vid. dicenda *n.* 102. *v. Materia, & de pœn. n.* 480.) Advertit tamen *Lug. Resp. Mor. l.* 2. *n.* 10. quod, si postea certa habeatur materia, & locus erit, repetendum est Sacramentum sub conditione, si forte primum invalidum fuerit; & idem ait *Croix n.* 125. cum *Tamb. Gobat. &c.* Intellige hoc de Sacramentis non iterabilibus, ut Baptismo, Confirmatione, & Ordine. Notandum præterea, quod, si Sacramentum sit ministrandum sub conditione, nullatenus requiritur, ut conditio ore exprimatur, sed sufficit mente concipi. Ita *Tourn. tom.* 4. *p.* 59. *Concl.* 3. *Ronc. c.* 4. *Q.* 5. cum *Pal. Gob.* &c. apud *Croix n.* 85. ubi *Moya* hoc asserit commune, & *Escob.* putat certum. Quando vero publice confertur Baptismum dubium, rationabiliter dicit *Tourn. loc. c.* conditionem exprimendam, ne adstantes credant Baptismum absolute reiterari contra legem Ecclesiæ. 29

Utrum autem peccaret mortaliter is qui sine necessitate plures simul baptizaret, vel absolveret sub una forma? Affirmant *Scotus, Gabr. & con. apud Croix n.* 44. Sed negat *Croix cum Val. Hen. Reg. Dic. & aliis*, quia non videtur hæc notabilis mutatio; Omnes tamen dicunt, quod is non excusaretur saltem a veniali. Vid. de Ministro Baptismi.

DUBIUM II.

Quid requiratur in Ministro, ut licite ministret?

30 *Vide quæ se habent de hoc apud Busemb.* 31

31 Primo *de statu gratiæ requisito in Ministris Sacramentorum, ad ea ordinatis.*

32 *Qu.* 1. *Quid de aliis Ministris ad ea non ordinatis? An Sacerdos baptizans non solemniter graviter peccet? Vide infert.* 1. *An contrahens Matrimonium in mortali duplex sacrilegium committat? Vide Infert* 2.

33 *An excusentur ministrantes in mortali, si urgeat necessitas? Quid de ministrantibus in Nosocomiis, de Obstetricibus, & maxime de Parochis, &c. ministrantibus in necessitate?*

34 *Qu.* 2. *An conferens Sacramenta teneatur præmittere Confessionem, si sit in mortali?*

35 *Qu.* 3. *An Confessarius plures successive absolvens, plura sacrilegia committat?*

37 Secundo *de statu Gratiæ requisito in exercentibus alias functiones sacras.* 38. *De Diacono, & Subdiacono ministrante Altari in mortali.* 39. *De Episcopo conferente in mortali Chrisma, vel Oleum Sanctum.* 40. *De Episcopo consecrante in mortali, Templa, vel benedicente vestes, &c. Et de Sacerdote assistente Matrimonio, vel benedicente aquam, cineres, &c.*

41 *An Prædicator concionans in mortali, peccet mortaliter?*

42 *Vide apud Busemb. de Ministro utente materia vel forma dubia; vel corruptam proferente formam, vel omittente cæremonias.*

43 *An Sacramenta sint indignis deneganda? Dicendum I. Generaliter loquendo, sacrilegium est ministrare Sacramenta indignis.*

44 *Dicendum II. Peccatori publico negandum est Sacramentum, sive occulte, sive publice petat.* 45. *Dub.* 1. *Quid si peccatum sit notum tantum aliquibus adstantium?* 46. *Dub.* 2. *Quid si crimen sit publicum in alio loco?* 47. *Dub.* 3. *An peccatori publice possit unquam ministrari Eucharistia?* 48. *Dub.* 4. *Quid agendum in dubio de crimine, & de pœnitentia?* 49. *Dub.* 5. *An Minister ob metum mortis possit dare Sacramentum indigno?*

50 *Dicendum III. Peccatori occulto publice petenti non est negandum Sacramentum. Secus si petat occulte.* 51. *Qu. I. An confessarius possit negare Sacramentum ob crimen auditum in Confessione?* 52. *Qu.* 2. *An Episcopus possit negare Sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti?* 53. *Qu.* 3. *An possit absolvi Ordinandus habituatus in vitio turpi, qui vult ascendere ad Ordines sacros.* Remissive ad n. 63. *in fine hujus Dubii.*

54 *Qu.* 4. *An Parochus possit assistere Matrimonio publici peccatoris? Et ad quid teneatur circa impedimenta?*

55 *Qu.* 5. *An unus sponsorum possit licite Matrimonium inire cum altero excommunicato, vel publico peccatore?* 56. *Et an liceat conjugia contrahere cum Hæreticis?*

57 *Qu.* 6. *An in Sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili?*

58 *Qu.* 7. *An, & quando Ministri teneantur ministrare Sacramenta?*

59 *Qu.* 8. *An liceat simulare administrationem Sacramenti?*

60 *An liceat simulare susceptionem Sacramenti? Sed quid si quis simulet se confiteri?* 61. *Quid si quis simulet communicare?* 62. *Quid si quis simulet contrahere Matrimonium?*

63 *DISSERTATIO de Clerico habituato in vitio turpi, an possit absolvi volens ordinari in Sacris? usque ad n.* 77.

„ Resp. 1. Præter ea, quæ ad valorem requiruntur, requiritur probitas, sive ut sit in gratia: tum quia Christo, cujus est Minister, debet se conformare; tum quia ad hoc quidem singulariter ordinatur, & gratia peculiari donatur, ac proinde hoc curare præ aliis est obligatus. Ita *Laym. l. c. & comm.* 30

Unde resolves.

„ 1. Peccat graviter, qui conficit Sacramenta, non habens sufficientem jurisdictionem, vel de ea rationabiliter dubitans, vel qui censura est prohibitus.

„ 2. Non licet Sacerdoti administrare Sacramenta cum attritione cognita: quia adhuc est extra statum gratiæ. *Bon. q.* 3. *punct.* 1. §. 1.

„ 3. Non tamen necessario præmittit Confessionem (nisi velit celebrare), etsi sit consultius: quia de hoc nullum est præceptum, & ad delendum mortale sufficit contritio. *Vasq. d.* 136. *c.* 1. *Card. de Lugo d.* 8. *sect.* 9.

„ 4. Minister Sacramenti ad id ordinatus, si conficiat, & ministret solemniter in mortali, v. g. si baptizet, vel celebret, peccat mortaliter toties quoties; (quod etiam verum esse volunt *Sayr. Ledesm. & Bon. Gran. cent.* 5. *tr.* 5. de Diacono ex speciali commissione baptizante) nisi forte periculum sit in mora, nec possit tam cito confiteri, aut conteri; eo enim casu baptizare, vel etiam absolvere moribundum, in statu peccati, non esse irreverentiam docet *Card. de Lugo d.* 8. *s.* 9. *n.* 151.

„ Dixi 1. *ad id ordinatus*; etsi enim Laicus in necessitate baptizet cum conscientia peccati mortalis, non peccare mortaliter docent *l. c. Fill. tom.* 1. *c.* 5. *q.* 10. *ex Suar. &c.*

„ 2. *Solemniter:* nam si sine solemnitate baptizet, excusant a mortali *Suarez, Conc. Fill. l. c.*

„ 5. Alii, qui conficiunt, & ministrant, non peccant mortaliter, v. gr. cum Laici in necessitate baptizant, vel ministrant sibi invicem matrimonium in mortali. Ita contra *Sylv. Vasq.* & alios docet *Suar.* cum aliis; qui tamen vult eos peccare mortaliter, quatenus hoc in mortali suscipiunt. Ita etiam *Filliuc. Fern. Sanch. Bon. d.* 6. *c.* 6. *d.* 1.

„ 6. Qui ministrat, etsi non conficiat, Eucharistiam in mortali, peccat mortaliter, ut habet communis *Suar. Fill. Laym. Bon.* & aliorum contra *Vasq.* cujus sententiam *Dian.* recte notat esse probabilem, sive sit Sacerdos, sive Diaconus, ut *Vid. p.* 3. *t.* 4. *R.* 195. Idem docet *Card. de Lugo d.* 9. *n.* 155. Et quidem aliqui putant, tot mortalia committi, quot communicantur: quod minus videtur probabile, cum moraliter non sit nisi una distributio, & una indigna ministratio:

„ i-

„ ita *Tann.* 2. 2. *Henr. Fill. n.* 87. *&c.* contra „ *Con. & Bon.*

„ 7. Etsi probabile sit, quod docent *Silv. Caj.* „ *Fill. t.* 1. *tr.* 1. *c.* 6. *n.* 87. *Nav. & Sa v. Or-* „ *do*, Diaconum, & Subdiaconum, si cum morta- „ li in ordine suo ministrent; item Sacerdotem, „ & Episcopum, si Sacramentalia exerceat, nuptias, „ aquam benedicat, altaria, templa, vasa conse- „ cret, concionetur; Eucharistiam de loco in lo- „ cum transferat, peccare mortaliter: Contrarium „ tamen videtur verius, ut docent *Suar. Vasq.* „ *Laym. Con. q.* 64. *art.* 6. *Dub.* 1. *Card. de Lu-* „ *go l. c.* Ratio est, quia hæ actiones non tendunt „ proxime ad sanctificationem animæ *ex opere o-* „ *perato*, sicut actiones sacramentales.

„ 8. Non videtur vera esse sententia, quæ docet „ esse mortale tangere in mortali corporalia, calices, „ reliquias, &c. *Sayr. Suar. Bon. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. „ Quod si quis in mortali (etiam laicus in neces- „ sitate) elevet de terra Eucharistiam, non vide- „ tur aliud agere, quam si Christum, in hac vita „ lapsum elevasset: secus tamen, si quis id extra „ necessitatem temere præsumat, exemplo Ozæ. *Bon.* „ *d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 12.

„ Distinguere hic oportet confectionem & admi- „ nistrationem Sacramentorum ab aliis functionibus „ sacris.

51 Et I. Quod ad Sacramentorum confectionem sive administrationem pertinet, commune & certum est apud DD. (quidquid dicant aliqui non audiendi apud *Croix*) quod Minister Sacramenti ad id ordinatus, si conficiat, & ministret solemniter in mortali, mortaliter peccat. Rationem affert *D. Th.* 3. *part. quæst.* 64. *art.* 6. dicens: *Conveniens autem est, ut Sacramentorum Ministri sint justi, quia Ministri debent Domino conformari; Et ideo non est dubium, quin mali exhibentes se Ministros Dei et Ecclesiæ in dispensatione Sacramentorum, peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, et contaminationem Sacramentorum quantum est ex parte ipsius peccatoris, consequens est quod tale peccatum ex genere suo sit mortale.*

52 Sed quæritur 1. An peccet graviter Minister, qui confert Sacramentum, ad quod non sit specialiter ordinatus? Hæc quæstio quippe tantum locum habet in Baptismo, & Matrimonio, nam alia Sacramenta patet non posse ministrari, nisi a Ministris consecratis. *Prima* sentential negat, & hanc tenent *P. Conc. t.* 8. *p.* 90. *n.* 15. qui vocat veram & communem, *Tourn. in Prælect. Theol. t.* 6. *p.* 228. *Nat. Alex. de Sacr. l.* 2. *Reg.* 8. *Anacl. p.* 532. *n.* 45. *Salm. de Sacr. c.* 8. *n.* 87. *cum Suar. Bonac. & Valent.* item *Gonet, Habert, Juenin, &c.* apud *Cont. Tourn. t.* 4. *p.* 52. *v. Dixi* 2. Et expresse eam docet *S. Th.* 3. *p. q.* 64. *art.* 6. *ad* 3. ubi ait: *In articulo tamen necessitatis* (Sacerdos) *non peccaret baptizando in casu, in quo etiam posset laicus baptizare; sic enim patet quod non exhiberet se Ministrum Ecclesiæ, sed subveniret necessitati patientis. Secus est autem in aliis Sacramentis, quæ non sunt tantæ necessitatis, sicut Baptismus.* Hæc sententia est quidem probabilis: Sed, spectata ratione, videtur probabilior *secunda* sententia affirmans; quam tenent *Cont. Tourn. l. c. Croix n.* 92. *&* 93. *Antoin. q.* 6. *& Lugo cum Vasq. Pont. Nav. Led. &c.* Hæc sententia docet, quod per se loquendo laicus sive Sacerdos ministrans non solemniter, graviter peccat ministrando in mortali. Ratio, tum quia peccatum quod committit indigne ministrans, juxta doctrinam *D. Th. n. præc.* allatam, consistit in irreverentia quæ irrogatur Deo, & Sacramento; & quidem hæc irreverentia non tantum infertur a Ministro consecrato, quam a non consecrato; tum quia hic, licet tunc non se exhibeat ut Ministrum Ecclesiæ, tamen se exhibet ut Ministrum Christi: tum quia sancta sancte tractanda sunt, & sane sub gravi in re gravi; actio autem ministrandi Sacramenta est equidem eximie sancta, quia fit nomine Christi, & est immediate cooperans in sanctificationem Animæ, unde a quocunque exerceatur, ipsius sanctitatem requirit.

Hinc infertur 1. probabilius esse cum *Cont. Tourn.*, *Ant. Croix ll. cc. & Aliis apud Salm.* laicum sive Sacerdotem ministrantem non solemniter Baptismum in necessitate peccare graviter, si ministret in mortali.

Infertur 2. probabilius peccare graviter contrahentes Matrimonium in mortali, non solum Sacramentum suscipiendo, sed etiam ministrando, ut dicunt *Pontius de Matr. l.* 1. *c.* 8. *n.* 11. *Lugo de Sacr. D.* 8. *num.* 150. *cum Nav. Vasq. Led. &c.* (contra *Sanch. de Matr. l.* 2. *D.* 6. *n.* 4. *Suar. de Sacr. D.* 16. *sect.* 2. *Bon. D.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *§.* 1. *n.* 10. *cum Soto, &c.*) Nostramque sententiam *Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 93. absolute veram putat, eamque valere dicit, etiamsi Matrimonium ineatur per procuratorem.

Diximus *per se loquendo*, nam per accidens Minister tam consecratus, quam non consecratus excusatur; si ministret in mortali Sacr. Bapt., aut Pœnit. in necessitate, puta si non posset tam cito conteri, & periculum esset, quod moribundus decederet sine Baptismo, aut Absolutione, ut comm. docent cum *Bus. ut supra, Lug. D.* 8. *n.* 151. *Ronc. de Sacr. c.* 4. *q.* 6. *Cont. Tourn. to.* 4. *p.* 32. *v. Dixi* 1. *Antoine de Sacr. c.* 2. *q.* 6. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 92. *Salm. eod. tit. c.* 7. *n.* 93. *cum Vasq. Conc. &c.* Et idem ait *Moya ap. Croix l. c.* de Confessario, qui non posset tam cito conteri, quin incurrat notam infamiæ. Idem dicunt *Tamb. in Meth. Comm. c.* 1. *§.* 10. *n.* 71. *& Lugo D.* 9. *n.* 8. *cum Vasq. & Henr.* de Sacerdote, qui incœpta Missa in bona fide recordaretur peccati mortalis, & valde difficulter conteri posset, & contra nequiret sine infamia cessare ab inchoato Sacrificio; Sed his opinionibus merito contradicit *Conc. to.* 8. *p.* 350. *n.* 37. Ratio, quia ex una parte urget præceptum Divinum, ut Sacramentum in gratia conficiatur, aut suscipiatur; & ex altera non est impossibile tal Sacerdoti actum contritionis elicere, etenim *Deus* (ut docet Trid. *Sess.* 6. *c.* 11.) *impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis.* Ergo si Sacerdos non se conterit, ex culpa sua provenit, vel quia non conatur quantum potest, cum hic tempus sufficiens adsit (secus in primo casu moribundi), vel quia peccato adhæret. 53

Præterea hic notandum cum *Cont. Tourn. to.* 4. *p.* 32. *v. Circa*, quod Sacerdotes ministrantes in amplis Nosocomiis, aut in Castris, cum ibi necessitates morientium sint obviæ, tenentur semper se pa-

paratos habere ad ministranda Sacramenta in Gratia. Et idem ex eadem ratione rationabiliter ait *Tourn.*, de Obstetricibus. A fortiori autem ad id teneutur Parochi, aliive Sacerdotes, quibus ex officio incumbit Sacramenta ministrare, ut bene ait *Nat. Alex. de Sacr. l. 2. Reg.* 12. referens Monitum S. Caroli Borr. *in suis instruct.* ubi hæc habentur: *Parochus, omnisque Sacerdos, cujus est Sacramenta administrare, meminisse debet omni fere temporis momento paratum esse oportere ad tam sanctæ administrationis munus.*

34 Quær. 2. An Sacerdos conferens Sacramenta teneatur præmittere Confessionem, si sit in mortali? In confectione Eucharistiæ certum est ex Trid. præmittendam esse Confessionem, juxta dicenda *n.* 255. Quoad alia vero Sacramenta, *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Merbesius to. 2. p. 71. Concl. 5. Genet. t. 3. p. 35. q. 4. Conc. to. 6. p. 94. n.* 27. ex *Catech. Rom. p. 2. c. 5. §. 45.* ubi dicitur: *Cum Sacramenta administramus, aut percipimus, toties Confessio prætermittenda non est.* Ratio, tum quia idem motivum præcepti, quod currit in Eucharistia, valet etiam in aliis Sacramentis; tum quia Minister, cum teneatur ministrare Sacramenta in statu gratiæ, debet habere moralem certitudinem de sua justificatione; sicut habere debet de materia & forma: hæc autem certitudo nequit haberi per contritionem, quæ difficillime, & a paucis obtinetur. *Secunda* vero sententia probabilior, & communis negat necessitatem Confessionis, & dicit sufficere quod eliciatur contritio? hanc tenent *Suar. loc. infra citando, Lugo de Sacr. D. 8. n.* 145. asserens esse communem, *Salm. eod. tit. c. 7. n.* 94. qui pariter asserunt communem esse hanc sententiam, scilicet quod satis sit elici contritionem probabiliter existimatam, item *Sylvest. verb. Confessio 1. §. 2. Laym. l. 5. tr. 1. c. 5. n. 10. Nav. Sum. c. 2. n. 6. Victor. Sum. n. 155. Ronc. de Sacr. q. 4. c. 1. R. 6. Spor. t. 3. pag. 25. n. 170. Croix l. 6. p. 1. n. 93. Viva q. 1. art. 4. n. 4. Elbel t. 3. pag. 15. n. 45.* qui etiam asserit communem, *Bonac. D. 1. q. 3. p. 2. n. 3. cum Reg. Fill. Henriq. & aliis* passim. Prob. 1. ex Rit. Rom. *de Sacr. in genere*; ubi dicitur: *Sacerdos si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit), ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat. Sed si habeat copiam Confessarii, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri.* Nota, *convenit*, ergo ex Rituali sufficit pœnitere per contritionem, & Confessio est de convenientia, non de necessitate. Prob. 2. ratione, tum quia in aliis Sacramentis non habetur præceptum neque naturale, neque Divinum, neque Ecclesiasticum de præmittenda Confessione, ut habetur in suscipienda Eucharistia: tum quia, ut ait doctissimus *Suar. in 3. part. D. 16. v. Quæritur*, licet Confessio (ut vidimus) valde conveniat, tamen satis est, ut Sacerdos adhibeat diligentiam moralem ad se justificandum per contritionem, quin summam adhibeat per Confessionem; Nec eadem ratio currit pro materia, & forma Sacramenti, quam pro licita administratione Sacramenti; ibi enim (ut diximus cum *eodem Suar. Tom. I. l. 1. n.* 53.), cum agatur de substantia seu de veritate rei, probabilitas non potest efficere, ut materia & forma inepta evadant apta; Sed in licita administratione Sacramenti, cum agatur tantum de modo, idest de honestate actionis, bene probabilitas efficit, ut actio sit honesta, quando prudenter honesta judicatur, quamvis in se forte talis non sit.

Quær. 3. An peccet mortaliter Sacerdos, aut Dia- 35
conus ministrans Eucharistiam in mortali? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Lugo de Sac. D. 8. n. 155. Spor. t. 3. pag. 26. n. 172. Diana p. 2. t. 14. R. 23.* & probabilem putant *Salm. de Sacr. c. 7. n. 10. cum Sylvio, Vasq. Gabr. Led. &c. Viva q. 1. art. 4. n. 4. Croix l. 6. p. 1. n. 94. cum Arriaga, Aversa, Dicast. Amico, Bernal. &c.* Ratio, quia distribuens Eucharistiam, cum non conficiat Sacramentum, tantum remote cooperatur ad productionem gratiæ; non ponit enim actionem per se causantem gratiam, sed tantum applicat activa passivis; nec agit is nomine Christi, cum Christus non requisiverit, ut distribuens sit persona sacra, olim enim etiam laici Communionem sibi vel aliis porrigebant. *Secunda* vero sententia, quam sequimur, affirmat, eamque tenent *Suar. in 3. p. D. 16. sect. 3. & 4. v. Dices, Conc. t. 8. p. 90. n. 17. Holzm. t. 2. p. 7. n. 29. Cont. Tourn. t. 4. pag. 53. coll. 3. Viva loco supra cit. Antoine de Sacr. c. 2. q. 6. v. Resp. 2. Laym. l. 5. tr. 1. c. 5. n. 8. Ronc. de Euch. c. 4. q. 2.* item *Gonet, Bonac. Valent. Conc. Fill. Vill. &c. apud Croix n.* 94. Probatur ex *cap. Sciscitantibus* 15. *q.* 8. ubi Nicolaus I. loquens de Sacerdote adultero Eucharistiam ministrante, dicit, *Mali bona administrando, se tantummodo lædunt.* Et cum hæc materia, de qua agitur, sit gravis, consequenter graviter *se lædant*. Item probatur ex Catech. Rom. *p. 2. c. 1. n.* 26. ubi dicitur: *Si homini peccatis contaminato minus licet de rebus Divinis agere, quantum ab eo scelus concipi existimandum erit, qui sibi multorum scelerum conscius est; nec tamen sacra Mysteria polluto ore conficere, vel in fœdas manus sumere, contrectare, atque aliis porrigere, & ministrare vereatur?* Item ex Rit. Rom. §. 1. ubi: *Impure, & indigne ministrantes* (Sacramenta) *in æternæ mortis reatum incurrunt.* Et *de Sacr. Euch.* dicitur: *Omnibus quidem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis religiose sancteque tractandis magna cura adhibenda, sed præcipue in administrando ac suscipiendo SS. Eucharistiæ Sacramento.* Ratio igitur nostræ sententiæ est, quia Sacerdos ministrans Eucharistiam in mortali, gravem irrogat injuriam huic Sacramento, eo quod ut Minister ad illud dispensandum consecratus ipsum indigne ministrat; Et sicut in aliis Sacramentis Minister proxime per confectionem concurrit ad sanctificationem suscipientium, ita hic proxime concurrit per dispensationem, cum Minister Eucharistiæ non possit ut Ministrum se exhibere aliter quam per dispensationem, juxta illud D. Pauli 1. Corinth. 4. *Sic nos existimet homo ut Ministros Christi, & Dispensatores Mysteriorum Dei.* Nec valet dicere, quod Sacerdos non sit a Christo præcipue deputatus ad Eucharistiam ministrandam, ex eo quod olim etiam per laicos hoc fiebat; Nam licet per accidens in necessitate hoc laicis permissum est, sicut etiam & baptizare; tamen nemo potest negare, quod Minister ordinarius & ex officio ad Eucharistiam dispensandam sit solus Sacerdos, vel Diaconus ex commissione.

Hinc diximus *cum Mazzot. t. 3. p. 49. Holzm. t. 2. p. 6. n. 26.* quod celebrans io mortali quatuor sacrilegia committit, 1. quia Sacramentum conficit; 2. quia suscipit: 3. quia ministrat sibi indigno, ut bene advertunt *Holzm. loc. cit. Croix l. 6. p. 1. n. 93. Suar. D. 67. sect. 1. & Lugo D. 8. n. 199. & 202.* cum enim celebrans tunc duas agat partes, alteram ut sumens, alteram ut Minister, ideo duo sacrilegia committit; prout diximus de contrahente Matrimonium in mortali, qui dupliciter graviter peccat, quia nimirum suscipit, & quia ministrat Sacramentum. De his tribus sacrilegiis jam diximus *lib. 5. n. 44.* 4. Sacrilegium committit, quia Eucharistiam ministrat in mortali, prout mox supra probavimus. Utrum autem ministrans Eucharistiam unum peccatum committat, vel plura, quot sunt ii qui successive suscipiunt? *Bon. D. 1. q. 3. p. 2. §. 1. n. 15. cum Conc. & aliis*, affirmat, quia singulæ distributiones sunt singula convivia, & actiones completæ. Sed probabilius dicunt *Henno de pecc. cap. 3. n. 2. Viva de Sacr. q. 1. art. 4. n. 4. & Fill. ac Henr. ap. Bon.* pluralitatem communicantium constituere tantum circumstantiam aggravantem, sed non multiplicitatem peccatorum, cum verius sit una actio moralis, & unum convivium: quod unum sane dicitur, quamvis ex pluribus constet conviviis. Hinc dicit Rituale: *Ubi vero omnes communicaverint, Sacerdos dicere poterit: O sacrum convivium, &c.*

Valde autem probabiliter ait *Cont. Tourn. t. 4. p. 34. cum D. Th. in 4. D. 24. q. 1. art. 3. q. 5. ad 4.* quod peccat graviter qui existens in mortali Eucharistiam ex officio tangit immediate, vel mediate, puta gestando in processione, vel populum benedicendo; hocque expresse videtur docere *S. Dionys. ap. Tour. l. c.* dicens: *Qui tangunt res sacras, quasi suo officio utentes, peccant mortaliter.* Sed non improbabiliter *Bon. D. 1. sect. 3. p. 2. §. 1. n. 15. Croix l. 6. p. 1. n. 101. Lugo D. 8. n. 155. Anacl. pag. 534. n. 58. Holzm. t. 2. p. 7. n. 29. Elbel t. 3. p. 15. n. 50. & Salm. c. 7. de Sacr. n. 109. & Busemb. ut supra n. 7. cum Suar. Vasq. Laym. & Coninck.* id negant, quia hæc non est administratio Sacramenti, nec videtur materia tam gravis, ut peccatum mortale inducat. Dicit enim *Suar. in 3. p. D. 16. sect. 5. v. Atque hinc: Cum aliæ actiones, præter Sacramenta, non sint ad sanctificationem per gratiam proxime ordinatæ, neque in iis se exhibeat Sacerdos ut Minister Dei sanctificantis animam, non est tam gravis causa, & ratio exigendi internam animæ sanctitatem ad eas exercendas. Ergo illas in peccato efficere ex parte materiæ, non videtur esse grave sacrilegium.*

56 Quæritur 4. An peccet graviter Confessarius excipiens Confessionem in mortali, cum proposito eliciendi contritionem antequam absolvat? *Prima* sententia probabilis, quam tenent *Gonet D. 7. 6. n. 108. & Contin. Tourn. t. 4. pag. 33. v. Coll. 2. Escob. l. 8. n. 134. cum Suar. & Franc. de Lugo*, affirmat, quia talis actio est Sacramentalis, & pertinet ad Ministrum consecratum, cum Sacerdos non minus consecretur ad audiendam Confessionem, quam ad absolvendum. *Secunda* sententia communior, & probabilior negat, & hanc tenent *Card. de Lugo de Sacr. D. 8. n. 158. Sporer t. 3. pag. 26. n. 173. Elbel t. 3. pag. 15. n. 50. Diana p. 1. tr. 7. R. 47. Salm. de Sacr. c. 7. n. 107. cum Henriq. & Croix l. 6. p. 1. n. 102. cum March. Rodr. Moya, Gob. Dic. Avers. Bernal. & Bosco.* Ratio, qua utitur *Lugo*, est quia Sacerdos audiendo Confessionem tantum passive se habet; sed hanc rationem merito non admittit *Croix*, quia Confessarius excipiendo Confessionem, revera non se habet tantum passive, sed etiam agit formando judicium de peccatis. Ratio aptior aliorum est, quia Confessarius audiendo non conficit Sacramentum: illud enim non conficitur nisi quando absolutio impertitur. Id autem quod ibi addit *Croix cum Marc. & Gob.* nempe Ministrum non peccare mortaliter, si in mortali formam inchoet Sacramenti, modo conteratur antequam illam perficiat; mihi non placet, nam licet gratia non conferatur, nisi forma expleta, tamen valor Sacramenti & collatio gratiæ non tam pendet ab ultimis verbis formæ, quam a primis; unde Sacerdotem, qui eam incipit in mortali, merito dicit *Aversa ap. Croix* graviter peccare, quia jam irrogat injuriam Sacramento, conferendo illud in mortali.

Quær. 5. An Confessarius plures successive absolvens in mortali plura peccata committat? Vide dicta in *Tom. I. l. 5. n. 50. Qu. 6.* ubi veriorem esse diximus sententiam affirmativam, quia singulæ absolutiones sunt singula Sacramenta.

II. Quod autem pertinet ad alias functiones sa- 57
cras, quæ non sunt confectiones, neque administrationes Sacramentorum, quæstio est, an Minister, qui ex officio illas exercet in mortali, peccet mortaliter? *Prima* sententia, pro qua certe videtur esse *D. Th. in 4. D. 24. q. 1. ar. 3. q. 5. ad 4.* (quidquid aliqui dicant), & sequuntur alii apud *Juenin. Instit. Theol. tom. 7. p. 86. q. 4.* dicit omnes exercentes ex officio functiones Ordinis suscepti ab Episcopo usque ad Ostiarios, in mortali, culpam gravem committere. Hæc verba *D. Th.: Quicumque autem cum peccato mortali aliquod sacrum Officium pertractat, non est dubium, quin illud indigne faciat; unde patet quod peccat mortaliter.* *Secunda* vero sententia communior; & satis probabilis negat, & hanc tenent *Suar. in 3. p. D. 16. s. 5. Holzm. t. 2. p. 7. n. 31. Anacl. pag. 534. n. 58. cum Mastrio, Bonac. de Sacr. D. 1. q. 2. p. 2. §. 1. n. 4. cum Soto, Val. Fill. &c. Salm. eod. tit. n. 101. cum Vasq. Vill. & Gran.* Ratio 1. quia, ut ait *Suarez* (cujus verba retulimus supra *n. 35. in fin.*) omnia alia exercitia Ordinum, præter confectionem vel administrationem Sacramentorum, cum non sint proxime ordinata ad sanctificationem animæ, non videntur exigere sub gravi exercentium sanctitatem. Ratio 2. quia (ut bene ajunt *Salm. n. 108.*) ubi non constat de præcepto, non est facile imponenda obligatio sub mortali; in his autem functionibus, quas diximus, non constat de tali præcepto, unde gravitas obligationis desumenda est a materia; & cum hæc materia non videtur, saltem non constat esse tam gravem, videtur quod exercere tales functiones in mortali, non excedat culpam venialem; quæ tamen erit eo gravior, quo actiones magis accedunt ad Sacramenti ministerium.

Hinc infertur I. esse probabile quod non peccent 58
graviter Diaconi, & Subdiaconi, qui in mortali altari ministrant. Ita *Suar. l. cit. s. 5. Lugo D. 8. n. 152. Sot. in 4. D. 24. q. 1. Laym. lib. 5. tr. 1. c. 5.*

t. 5. *n.* 10. *Vasq. D.* 136. *c.* 4. *Conimb. qu.* 64. *art.* 6. *d.* 1. *Salm. loc. cit. n.* 104. *Holzm. n.* 51. *Anacl. l. c. Sporer t.* 2. *p.* 26. *n.* 174. *Elbel t.* 3. *pag.* 15. *n.* 50. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 98. *cum Dic. Bon. l. c. n.* 7. *cum Val. Fill. Angles*, & alii plures, nec dissentit *Antoine de Sacr. c.* 1. *q.* 7. (contra *Wigandt Ex.* 4. *tr.* 11. *n.* 37. *Contin. Tourn. t.* 4. *p.* 34. *n.* 6. *Conc. t.* 8. *p.* 52. *n.* 31. *Petrocor. t.* 3. *p.* 79. *& alii ex D. Th. l. c. ut supra*) Et hoc etiamsi frequenter ipsi ministrent, ut dicunt *Coninc. loc. cit. Croix n.* 98. *Bonac. & Salm. cum Vasq.* Contra *Fill. Suar. & Laym.* qui frequentiam damnant de mortali, cum illa videatur esse virtualis contemptus: sed verius (ut diximus in *Tom. I. lib.* 4. *n.* 161. *v. Quarta*.) juxta doctrinam *D. Th.*, frequentia per se nequaquam constituit contemptum.

Objiciunt 1. Illud Apostoli *ad Tim.* 3. ubi dicitur, quod Diaconi debent esse, *habentes mysterium fidei in conscientia pura*. Ergo (ut dicunt) qui ministrant cum peccato, agunt contra Apostoli præceptum. Sed respondetur; quod Diaconi tempore Apostoli (ut ferunt *Tourn. in Præl. Theol. tr.* 10. *p.* 237. & ipse *Auctor Petrocor. t.* 4. *p.* 215.) ex officio Eucharistiam, atque Baptismum fidelibus ministrabant; id enim testatur *S. Justinus ap. Petrocor.* dicens; *Qui apud nos vocantur Diaconi, distribuunt unicuique panem &c. porro alimentum hoc vocatur Eucharistia. Et Tertull. ap. Tourn.* ait: *Dandi Baptismi jus habet Episcopus, deinde Presbyteri, & Diaconi, non tamen sine Episcopi auctoritate*. Ergo merito ob reverentiam Baptismi, & Euchatistiæ, quorum administratio Diaconis committebatur, puram conscientiam in eis Apostolus requirebat.

Objiciunt 2. textum in *c. Quæsitum. De Cohab. Cler. &c.* ubi dicitur Clericus concubinarius occultus esse sub mortali quoad seipsum suspensus ab officio; & præcipue alium textum *in c. Quæsitum, ult. de Temp. Ord.* ubi Greg. IX. loquens de Sacerdotibus, & aliis Clericis existentibus in peccato mortali occulto, dixit: *Si non pænituerint, monendi sunt, & sub interminatione divini judicii obtestandi, ut in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam Ordinibus non ministrent*. Sed respondetur 1. cum *Lugo n.* 147. *& Croix n.* 103. quod Gregorius recte dixit tales Clericos peccare graviter ministrando in mortali, quia justa Decretum Anacleti Papæ, & Canonem Apostolorum 9. (cujus verba affert *Suarez D.* 69. *sect.* 3. §. 1. *ad* 2.) Ministri altaris tunc temporis tenebantur communicare in Missa; & in hoc sensu verum est, quod per quodlibet peccatum mortale Diaconi, & omnes alii altari ministrantes suspensi erant ab exercitio suorum Ordinum. Resp. 2. quod, si hic textus rigorose intelligendus esset, etiam Clerici minores, exercendo actus suorum Ordinum, peccarent mortaliter; sed hoc nec etiam Auctores contrarii audent asserere, & ipse *Cont, Tourn. p.* 55. expresse oppositum censet, dicens in hoc convenire omnes Theologos, tum quia munia Clericorum minorum etiam a laicis exercentur; tum quia eorum functiones valde distant ab actione Sacrificii. Unde, cum textus nimis videatur probare, intelligendus est Gregorius minime voluisse jus novum condere, sed tantum explicasse (ideo dixit *monendi sunt*) naturalem obligationem ministrantium altari, pro subjecta materia abstinendi ab exercitio Ordinum, juxta qualitatem reverentiæ, quam quilibet Ordo pro sua dignitate requirit; aliam enim reverentiam requirit administratio Sacramentorum, & quidem sub gravi, aliam exigunt aliæ functiones, & non tantam, majorem tamen, aut minorem, juxta (ut diximus) proximitatem quam habet functio illa ad Sacramentum.

39 Infertur II. probabiliter non peccare graviter Episcopum, qui in mortali Conficit Chrisma, vel Oleum sanctum, ut tenent *Palaus de Sacram. D. un. p.* 6. *n.* 4. *Vasq. c.* 4. *n.* 48. *Salm. c.* 7. *n.* 101. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 96. *Holzm. l.* 2. *pag.* 7. *n.* 50. *cum Henr. Bonac. q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 8. *cum Suar. Sot. Con. Fill. Sayr. & aliis*, contra *Contin. Tourn. t.* 4. *p.* 34. *n.* 6. *& alios cum Lugo D.* 8. *n.* 156. qui putat id esse mortale, eo quod Chrisma, vel Oleum, quod necessario debet esse ab Episcopo benedictum, est materia Sacramenti sine qua non fit Sacramentum. Sed respondetur, quod licet Chrisma, vel Oleum non sit materia apta, nisi benedicatur ab Episcopo, tamen Episcopus materiam benedicens non peccat mortaliter, quia remote semper concurrit ad productionem gratiæ; alias quicunque pararet materiam ad alia Sacramenta in mortali, graviter etiam peccaret; per accidens enim se habet, quod Chrisma, vel Oleum pro confectione Confirmationis, & Extremæ Unctionis non sit materia apta, nisi ab Episcopo benedicta.

40 Infertur III. communissimam & probabiliorem sententiam, quod non peccet mortaliter Episcopus, vel Sacerdos, qui in mortali consecrat templum, benedicit vestes sacras, aut corporalia, assistit Matrimonio, benedicit cineres, aquam lustralem, &c. ut contra *Sylvest. Caj. &c. apud Busemb.* tenent *Lugo, Vasq. Laym. Conc,* item *Gonet. Man. t.* 6. *p.* 78. *Antoine c.* 1. *q.* 8. *Croix n.* 59. *& Salm. n.* 16. *cum Suar. Bon. & Led.* ac non dissentit *Tourn. t.* 4. *p.* 34.

Quær. autem, an Concionator in peccato mortali, peccet mortaliter? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Caj.* 2. 2. *q.* 187. *art.* 1. *&* 3. *d.* 6. *Merbes. p.* 3. *q.* 15. *Juv. q.* 5. *c.* 3. *a.* 2. *Cont. Tourn. t.* 4. *p.* 55. *& alii apud Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 197. & pro hac sententia videtur etiam esse *D. Th. in* 4. *D.* 19. *q.* 11. *art.* 2. *ad* 2. ubi dicit concionantem in mortali etiam occulto, graviter peccare, eo quod (ut ait) *Impedit finem doctrinæ, quia ore se profitetur nosse Deum, factis autem negat*. Alii vero diversa ratione utuntur, dicunt enim peccare mortaliter, quia in mortali exercet actum Ordinis. *Secunda* vero sententia communior, & probabilior negat, & hanc tenent *Gonet. l. c. Suar. in* 3. *p. t.* 3. *D.* 16. *sect.* 3. *in fine, & de Charit. D.* 8. *sect.* 4. *n.* 6. *Lugo de Sacr. D.* 8. *n.* 152. *Pal. t.* 1. *tr.* 6. *D.* 3. *p.* 7. *n.* 7. *Bon. D.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 8. *cum Vasq. & Sayr. Sporer t.* 3. *p.* 26. *n.* 174. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 99. *Salm. de Sac. c.* 8. *n.* 106. *Diana l. c. & t.* 7. *tr.* 3. *R.* 14. *cum Villal. Torres, Laym.* & aliis pluribus. Ratio, tum quia nulla patet lex divina, vel ecclesiastica prohibens sub gravi peccatoribus abstinere a prædicatione; tum quia actus prædicandi non tendit immediate ad sanctificandum hominem, cum de se non causet gratiam, sicut causant administrationes Sacramentorum. Nec obstat ratio oppositæ sententiæ, nempe quod peccator prædicans in mortali gra-

viter peccet, quia exercet indigne officium Ordinis. Nam respondetur, aliud esse exercere officium Ordinis, aliud officium annexum Ordini: qui enim exercet officium Ordinis, cum hoc ordinetur ad Eucharistiam, illud indigne ministrans, Eucharistiæ probabiliter injuriam irrogat; (Dico *probabiliter*, quia oppositum etiam est probabile ut diximus *n.* 35. *v. Valde*, cum tale exercitium non sit proxime ordinatum ad productionem gratiæ, prout est administratio Sacramenti). Qui vero exercet officium prædicandi, cum hoc sit tantum extrinsece annexum Ordini, & per se duntaxat ordinatum ad proximum, peccator prædicans non infert injuriam Ordini, sed proximo, unde juxta injuriam, quæ proximo irrogatur debet culpa mensurari. Hinc fit, quod occultus peccator prædicans, cum nullum damnum irroget proximo, imo utilitatem afferat, ideo non est cur de mortali damnetur. Dixi *de mortali*, nam communiter non excusant DD. a veniali, ob aliqualem irreverentiam, quæ fit verbo divino. Hinc usus habet, quod Prædicator ante concionem petere soleat benedictionem ab Episcopo, dicens: *Munda cor meum, &c.*

41 Dicunt vero *Suar. Sot. & Dian. ll. cc.* non excusari a mortali Prædicatorem, cui ex officio incumbat concionari; si prædicet existens publicus peccator; quia tunc scandalum præbet impeditque finem doctrinæ. Et huic sententiæ videtur postea se conformasse *D. T.*, nam, licet *l. c. ut supra*, asseruerit, quod tam occultus, quam notorius peccator mortaliter peccat concionando; tamen ut advertit *P. Concin. t. 8. p. 93. n. 25.* videtur S. Doctor doctrinam illam voluisse postmodum delinire, & ad solos, & publicos peccatores restringere; etenim in 2. *Cor. c. 6. lect. 1. ex S. Greg.* sic inquit: *Cujus vita despicitur, restat, ut ejus prædicatio contemnatur, ut publicus & famosus peccator cavere sibi debeat, ut prædicet, alias peccat.* Et hoc potius intelligendum videtur, si Concionator increpet vitium de quo ipse publice est diffamatus, juxta illud *Rom. c. 11.* ubi Apostolus dixit: *Qui alios doces, teipsum non doces; qui prædicas non furandum, furaris; qui dicis non mœchandum, mœcharis, &c. propter vos blasphematur nomen Dei inter gentes.*

42 „ Resp. 2. Requiritur præterea, ut exhibeat, ac curet non tantum, quæ ad substantiam Sacramenti sunt necessaria, sed etiam quæ ad decorem, sive ex natura rei, sive ex præcepto Ecclesiæ, spectant. Ratio prioris est, quia alioqui Sacramenta dehonestat, & tractat indigne. Ratio posterioris est, quia Sacramenta sancte sunt tractanda; & præcepta Ecclesiæ obligant in conscientia.

Unde resolves.

„ Peccat ministrans mortaliter, 1. Si utatur materia vel forma falsa, vel (extra necessitatem) dubia. *Bonac. d. 1. q. 2. p. 1. n. 32.* 2. Si omittat intentionem requisitam. Quod si vero dubium oriatur, & non tantum inanis scrupulus (is enim rejici debet), an forma fuerit legitima, vel an legitime, & integre prolata; tunc, etsi speculative probabile sit, formam esse legitimam, in praxi tamen iteranda erit sub conditione, quia tutius hic eligendum est. * (*Juxta sensum communem Ecclesiæ, ut videre licet in damnatione Propos. 1. facta ab Innoc. XI. Vide dicenda n. 57.*) *

„ 2. Peccat quoque (graviter, vel leviter pro gravitate materiæ) 1. Qui verba formæ corrupte, inarticulate, indevote pronuntiat. 2. Qui materiam, vel formam, vel cæremonias contra Ecclesiæ morem, quamvis accidentaliter, sine causa mutat, vel omittat. Quod si fiat ex contemptu, est mortale, si ex negligentia, sæpe est mortale, quando ea magna est, & in re gravi. Vide infra *c. 4. d. 5.*

„ 3. Peccat graviter, qui ministrat Sacramentum publico peccatori, vel aliter indigno, nisi indignitas sciatur ex Confessione, vel sit occulta indignitas, & ex negatione sequeretur infamia, ut patet ex praxi Ecclesiæ, & Christi, qui Judæ Eucharistiam dedit. Gravius peccaret, qui ne daret indigno, porrigeret ei hostiam non consecratam, etsi sic cum eo convenisset; aut qui, non audens indigne celebrare, simularet Missam, elevans hostiam non consecratam, quia quantum est ex se, dat occasionem idololatriæ. *V. Bon. d. 1. q. 6. pr. Suar. Concl. &c. Schol.*

Super hoc puncto de negandis Sacramentis indigno plura utilia sunt notanda. Dicendum I. Certum esse, quod Minister graviter peccat ministrando Sacramenta indignis ex communi cum *S. Th. 3. p. q. 80. ar. 6. Salm. c. 7. n. 72. Conc. t. 8. p. 100. Suar. Henr. Croix. l. 6. p. 1. n. 13.* ex illo *Matth. 7. 6. Nolite dare Sanctum canibus*, Imo in quibusdam Sacramentis Minister, ut se fidelem dispensatorem præstet, non sufficit, si petentem nesciat esse indignum, sed amplius tenetur prudentem rationem habere, quod ille sit dignus; in Sacramento enim pœnitentiæ, cum in eo omnino requiratur ad valorem pœnitentis dispositio, Minister, prout Judex ad hoc constitutus, debet de ea se certum reddere. In Sacramento Baptismi debet etiam inquirere consensum, dispositionem baptizandi. In Sacramento quoque Ordinis Episcopus debet certam habere scientiam de dignitate Ordinandi, cum ad Ordinem, prout directum ad publicum bonum, nemo habeat jus nisi qui vocatur a Deo tanquam Aaron (vide super hoc dicenda *n. 50.*). In Matrimonio autem Sacerdos assistens debet inquirere in impedimenta, cum ad hoc constituatur ab Ecclesia. In aliis vero Sacramentis, quicquid dicat *Antoine*, ea non sunt deneganda eis qui catholice vivunt, nisi constet de indignitate petentis. Ita *Suar. p. 3. D. 18. sect. 2. Lugo D. 8. n. 217. Esc. l. 8. n. 340. Palaus tr. 18. D. un. p. 14. n. 6. cum Soto. Bon. D. 1. q. 6. p. 4. in fin. Elbel t. 5. p. 11. n. 36. Croix l. 6. p. 1. n. 157. cum Henr. & Dic.* Ratio, quia ad hæc alia Sacramenta omnes fideles jus habent, & Ministri non sunt Judices, sed Dispensatores; unde in eis non habent jus inquirendi, sed tantum debitum dispensandi omnibus qui petunt, modo isti non sint positive indigni, juxta præceptum prædictum: *Nolite dare sanctum canibus*: Ergo tantum indignis prohibentur ministrari Sacramenta. Ultraquamquod, *quisque naturaliter præsumitur bonus*, ut dicitur in *cap. Dudum de præsum.* nisi malus certo probetur. 43

Dicendum II. Sacramentum negandum esse indigno etiam publice petenti, ut omnes communiter 44

cum

cum *S. Th. l. c. Suar. & Croix n.* 138. docent, semper ac peccator est publicus, cum crimen sit notorium; vel jure, quando scilicet quis de eo juridice convictus est; vel facto, cum scilicet commissum est in loco publico; vel fama, nempe cum ex sufficientibus indiciis crimen pervenit ad multos. Et hoc, etiamsi aliquibus ex præsentibus crimen sit occultum: *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 139. Excipitur tamen peccator in articulo mortis constitutus, ut *Suar. Tamb. Croix n.* 143. *cum communi*. Secus tamen, si sit occultus, & publice petat, ut dicemus infra *v. Not. III. n.* 49. Dixi, *si publice petat*; nam, si indignus occulte petat, etiamsi ejus crimen sit occultum, Sacramentum est denegandum, ut *Salm. c.* 7. *n.* 47. *& alii omnes*. Et idem dicendum, si crimen adstantibus jam notum sit, *Suar. Dic. Arriag. Croix n.* 137.

45 Sed hic plura occurrunt dubia. Dubium 1. An sit negandum Sacramentum peccatori, cujus peccatum non sit simpliciter publicum, sed notum sit plerisque ex præsentibus, nón autem omnibus? Adsunt tres sententiæ. *Prima* cum *Conink.* affirmat, quia respective ad hos peccatum videtur esse publicum. *Secunda* cum *Suar. & Bon.* probabilius negat, quia petens adhuc possidet famam respective ad omnes, qui ejus crimen ignorant. *Tertia* cum *Diana, & Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 139. dicit negandum, si ex præsentibus tantum unus, vel alter vir probus ignoret, qui putatur non evulgaturus; & hæc est satis probabilis, juxta dicta *de Consc. T. I. n.* 37.

46 Dubium 2. An negandum Sacramentum peccatori in eo loco, ubi suum crimen non est publicum, si publicum sit in alio loco? *Prima* sententia affirmat, quam tenet *Suar. p.* 3. *D.* 27. *s.* 5. *concl.* 5. *ac Caj. Bon. Pal. Tamb. &c.* cum *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 140. Ratio, quia ille jam amisit jus ad famam, cum in uno loco sit infamatus, juxta dicta *de Cons. Tom. I. l.* 1. *n.* 16. Excipiunt tamen *DD. cit.* apud *Croix d. lib.* si peccator præsumatur emendatus. *Secunda* vero sententia, quam amplector, negat; & hanc tenent *Cabass. Tom. I. l.* 3. *c.* 7. *n.* 3. *ac Sot. Vasq. &c. ap. Croix l. cit.* Ratio, quia ex una parte, ministrando illi Sacramentum, non adest scandalum aliorum, juxta quæ dicemus *n.* 48. Ex alia, negando Sacramentum, eadem quidem inconvenientia & damna nascerentur, propter quæ vitanda illicitum est Ministro negare Sacramentum peccatori oculto, ut dicemus *eod. n.* 48. Secus vero dicendum, si notitia illius criminis facile est ibi perventura.

47 Dub. 3. Quid requiratur ut publico peccatori Eucharistia possit ministrari? *Laym. Nav.* &c. requirunt, præter Confessionem, aliquod tempus bonæ conversationis ad tollendum scandalum. *Possev. & Jo. Sanch.* dicunt sufficere confessionem coram pluribus (modo, addit *Bernal.* pœnitentia brevi sit publice manifestanda). Et recte *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 141. adhæret huic sententiæ, quando peccator non habet proximam peccandi occasionem: quia, qui publice confessus est, publice censetur emendatus: secus, si adesset occasio, & ille eam non deseruerit. Qui autem occulte petit, sufficit occulte egisse pœnitentiam, *Croix ib. in fine* cum *Suar. & Tamb.* Sed hic maxime advertendum id quod habetur in Rituali Rom. *de Euch.* ubi: *Arcendi autem sunt* (a Communione) *publice indigni; quales sunt excommunicati, interdicti, manifestique infames; ut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, sortilegi, blasphemi, et alii ejus generis publici peccatores: nisi de eorum pœnitentia et emendatione constet, et publico scandalo prius satisfecerint. Occultos vero peccatores, si occulte petant, et non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem si publice petant, et sine scandalo ipsos præterire nequeat.*

Dub. 4. Quid agendum in dubio de crimine, vel de pœnitentia? Distinguendum; si crimen est certum, & pœnitentia dubia, Sacramentum certe est denegandum, donec constet de pœnitentia, quia possidet infamia. Et hoc dicendum docent *Suar. Arr. Spor. etc.* cum *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 142. etiamsi habeatur publica suspicio de crimine, modo suspicio sit tam vehemens, ut æquivaleat morali certitudini; secus, si talis sit, ut probabili ratione deponi possit, ut dicunt *AA. citati*. Si autem dubitatur de crimine, non potest Sacramentum negari, *Croix ib.* Intellige tamen juxta dicta supra *n.* 43. sub initio. 48

Dub. 5. An Minister possit dare Sacramentum indigno ob metum mortis? *Prima* sententia affirmat, modo Sacramentum non petatur in odium fidei; vel in contemptum Religionis; & hanc tenent *Bon. de Sacr. D.* 1. *q.* 6. *p.* 4. *n.* 14. *Sporer t.* 3. *p.* 28. *n.* 188. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 138. cum *Escob. Gobat. Dic. et aliis*; ab his laudatur etiam *Suar.* 3. *p. D.* 67. *sect.* 1. *in fine*, sed ibi præfatus Auctor nimis ambigue loquitur, & se remitit ad *sectiones seq.* in quibus nullum verbum adjicit de hac sententia. Ratio hujus sententiæ est, quia (ut dicunt) si infamia peccatoris publice petentis Sacramentum talem ministrationem excusat, & irreverentiam Sacramenti reparat (ut mox dicemus), cur mors, vel infamia subeunda a Ministro eum non excusare debet? Hæc sententia olim mihi probabilis visa fuit; sed melius re perpensa oppositum nunc teneo cum *secunda* sententia, quam tuentur *P. Conc. t.* 8. *p.* 100. *n.* 11. *et Ledesma, ac alii apud Croix l. c.* differt enim ratio non negandi Sacramentum peccatori occulto, & ratio vitandi proprium damnum. Nequit equidem Sacerdos publice denegare Communionem peccatori occulto, sed cur? quia, ut recte dicit ipse *Croix n.* 144. *et alii*, prout *Cont. Tour. to.* 4. *p.* 192. *et Antoine de Sacr. c.* 2. *q.* 12. Christus eo casu videtur cedere juri suo, & permittere suæ reverentiæ negationem, non præcipue ut fama ipsi servetur, ut dicit *D. Th.* 3. *p. q.* 80. *ar.* 6. *ad* 2. *et Lugo D.* 9. *n.* 173. sed potissimum (ut probant præfati AA.) propter gravia incommoda, quæ deinde sequerentur, nempe scandala aliorum, quibus si Sacerdos posset ob crimen occultum publice Communionem negare, forte etiam boni deterrerentur a susceptione Communionis, timentes ne propter odium, vel imprudentiam a Sacerdote ejicerentur, &c. Hæc autem inconvenientia & scandala non certe interveniunt in Ministro, qui metu cogeretur ad ministrandum Sacramentum indigno: imo ædificationi esset populo, si, ad reverentiam Sacramento servandam, periculo mortis se exponeret. 49

Notandum III. Peccatori occulto publice petenti non negandum Sacramentum; ita omnes cum *S. Th.* 3. *q.* 80. *art.* 6. *ex c. Placuit, Causa* 6. *Q.* 2. *&c. Si Sacerdos. De Offi. Jud. ord.* ubi Eugenius Papa id confirmat exemplo Christi, qui Ju- 50

dæ

dæ Communionem porrexit. Ratio, quia tunc censetur Christus cedere juri suo, ne peccator famam deperdat, cui adhuc jus retinet; & hoc ad evitanda gravissima incommoda, quæ alias evenirent, ut mox supra diximus. E contrario nullo modo ministrandum Sacramentum peccatori occulto, occulte petenti, ut *S. Th.* 3. *p. q.* 81. *art.* 6. *ad* 4. *Salm. c.* 7. *n.* 72. Excepto casu, quo crimen cognitum fuisset ex Confessione; tunc enim nec etiam licet Ministro peccatorem monere, ut omnino dicendum cum *Croix l. c. n.* 145. *&* *Gob.*

51 Sed hic quæritur 2. An Confessarius possit Sacramentum negare ob crimen auditum in Confessione, sub prætextu aliarum causarum? Affirmant *Vasq. Suar. Pal. & Dic.* apud *Croix d. n.* 145. Sed verius negandum cum *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 36. *& Laym. Val. Dian. Escob. & aliis* cum *Croix ib.* Quia tunc peccator jam satis adverteret, ex Confessione negari Sacramentum, & ideo sigillum læderetur, & Confessio fieret odiosa, ut idem *Palaus* postea concedit. Ultraquamquod ex Decreto Innocentii XI. hodie certum est nullo modo posse Confessarium uti notitia Confessionis in gravamen pœnitentis: Vide dicenda *de Pænit. nu.* 658. Recteque addit *Croix* cum *Arriaga*, quod, si Confessarius extra Confessionem aliunde notitiam habuerit, nisi notitia sit moraliter certa, non potest Sacramentum negare.

52 Quæres 2. Utrum denegandum Sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti? Si petens sit indignus ex irregularitate, aut simili, omnino esse rejiciendum nemo dubitat: si vero sit indignus tantum, quia est in peccato mortali, dubitat *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 146. cum *Henr.* Adduntque *Lugo*, *& alii*, non posse rejici, si jus ipse prætendat ratione Beneficii, seu Dignitatis obtentæ. Sed omnino verius puto dicendum cum *Viva de Sacr. Qu.* 1. *Art.* 4. *n.* 5. quod indignus etiam occultus ab Ordinibus omnino est arcendus: & idem clare docet etiam *S. Th.* 3. *p. q.* 56. *art.* 3. ubi dicit, non sufficere, quod Prælatus nesciat Ordinandum esse in peccato: *Sed etiam exigitur amplius, ut secundum mensuram Ordinis diligentior cura apponatur ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum.* Et in respos. *ad* 1. illud memorabile asserit: *Melius esset habere paucos Ministros bonos, quam multos malos.* Ratio certa est, quia, qui se ingerit in munera publica, ad quæ non est idoneus, repelli debet etiam cum infamia, ob bonum publicum privato præferendum. Et quod Clericus indignus, quamvis ob crimen occultum, possit & debeat repelli, patet ex Trid. ubi in *Sess.* 14. *c.* 1. *de Ref.* dicitur, quod Episcopus potest prohibere Clerico, ne ascendat ad ulteriores Ordines: & Clericus tenetur ei obedire, etiamsi ascensus a suo Prælato *ex quacunque causa ob occultum crimen quomodolibet etiam extrajudicialiter fuerit interdictus.* Ex additur, quod *nulla contra ipsius Prælati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, ei suffragetur.* Ac maxime notandum, quod Episcopus non tenetur eo casu manifestare causam cur repellat illum ab Ordinatione, juxta Declarationes S. C. Concilii editas die 21. Martii ann. 1643. & die 21. April. 1668. quas per extensum affert Sum. Pont. Bened. XIV. in *Lib. de Syn. l.* 7. *c.* 71. *n.* 4. Quod autem Episcopus non solum possit, sed etiam debeat repellere indignos, quamvis occultos, patens suadet ratio ex eod. Trid. *Sess.* 23. *de Ref. c.* 5. *&* 7. ubi signanter præcipitur, ut Episcopus ordinans *mores diligenter investiget, & examinet.* Ad quid igitur debet Prælatus mores Clericorum investigare & examinare, nisi ut repellat quos noverit indignos, ex illo *Ap.* 1. *ad Timot.* 5. *Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatum eorum.* Ubi inquit *S. Leo Epist.* 1. *ad Afr. Quid est cito manus imponere, nisi ante experientiam disciplinæ?* Tanto magis, quia in Ordinibus suscipiendis multi possent esse defectus, ex quibus sine infamia petentes ejici possunt, nempe ætatis, tituli, subjectionis, &c. ut bene notat *Croix d. n.* 146.

Quæres hic 3. An possit absolvi Ordinandus, qui habitum contraxit lasciviæ, & statim post pœnitentiam, sine experientia continentiæ, velit Subdiaconatum suscipere? De hac quæstione plenam instituimus Dissertationem, quam reperies in fine hujus Dubii ex *n.* 63. 53

Quær. 4. An Parochus possit assistere Matrimonio eorum, qui sunt publici peccatores? Certum est teneri Parochum arcere a Matrimonio eos qui nesciunt doctrinam christianam, uti constat ex Rituali Rom. de Matrim. sub initio, ubi præscribitur: *Parochus cognoscat, utrum uterque* (sponsus) *sciat rudimenta fidei, cum ea deinde filios docere suos debeat.* Item S. C. habita coram Inn. XII. an. 1697. ut refert Sum. Pont. Bened. XIV. *de Syn. l.* 7. *c.* 29. decrevit Parochos non debere procedere ad proclamationes, nisi reperierint contrahentes sufficienter instructos in rudimentis fidei, & hoc Decretum confirmatum fuit a Clemente XI. ut in suo Bullario *p.* 326. ac a nostro Papa Benedicto in Litera Encycl. vide in suo Bullario *n.* 52. Utrum autem, præter hanc ignorantiam, possit Parochus publicis peccatoribus negare suam assistentiam ad Matrimonium? Si contrahentes publice peterent, & essent indigni ratione peccati vel censuræ occultæ, recte dicunt *Lugo Disp.* 8. *sect.* 15. *& Croix n.* 147. cum Arriaga, & communi Parochum teneri assistere, juxta dicta *n.* 47. Dubium est, an assistere possit, & teneatur si contrahentes sint publice indigni? Affirmant *Laym. l.* 5. *tr.* 10. *p.* 2. *c.* 4. *n.* 8. *Croix l. c. & Lugo ex n.* 205. *cum Prepos.* Modo tamen Parochus prius conatus fuerit disponere sponsos ad digne contrahendum. Ratio, ut dicunt, quia Parochus non est Minister Matrimonii, sed tantum testis, unde ex una parte, cum sit publicus Minister, non potest suam negare assistentiam; & ex altera licite potest assistere, cum sua cooperatio sit mere materialis. Negant vero alii AA. qui sentiunt Parochum esse verum Ministrum Matrimonii; sed hæc ratio non subsistit; nam ut probabimus infra de Matrim. ex *n.* 895. Ministri Matrimonii sunt ipsi contrahentes, & Parochus non est nisi merus testis. Hoc tamen non obstante, minime acquiescimus primæ sententiæ, & dicimus Parochum non teneri, nec posse assistere tali Matrimonio. Favetque nobis auctoritas Sum. Pontif. Bened. XIV. *in Lib. de Syn. l.* 7. *c.* 29. ubi sic docet: „ (Quamvis juxta communiorem magisque receptam sententiam non sit (Parochus) Matrimonii Minister, tamen in multis comparatur Ministro, nec licite sua præsentia firmare potest contra- 54

stro,

ctum, quem scit a contrahentibus sacrilege iniri.) " Ratio nustræ sententiæ est, tum quia de jure naturali nemo potest cooperari peccato proximi, etiamsi alter peccatum jam interne consummaverit, prout diximus de *Charitate Tom. I. l. 2. n.* 47. Ita nec Parochus in nostro casu; tum quia Parochus tenetur ex justitia, ex contractu inito cum Communitate a qua stipendium accipit, incumbere saluti spirituali suarum ovium, eas avertendo a peccatis. Nec valet dicere, quod contrahentes habenr jus, ut Parochus eorum Matrimonio assistat. Nam respondetur 1. quod nemo potest habere jus ad actionem in qua committitur peccatum. Respondetur 2. quod sponsi in tantum habenr jus ad assistentiam Parochi, in quantum hic tenetur ex officio incumbere eorum bono spirituali; unde, cum in hoc Parochi assistentia non conferret ad bonum, sed ad ipsorum ruinam: idcirco neque sponsi jus habenr, neque Parochus tenetur assistere; imo debet suam assistentiam negare, cum præcipua sua obligatio sit impedire peccata ovium suarum. Et quod dicimus de Parocho, dicendum est etiam de testibus; qui tamen satis excusarentur a peccato, si assisterent coacti metu gravi, cum ipsi non teneantur, nisi ex charitate, impedire peccatum. Parochus autem etiam excusari potest ad vitandam mortem, vel alia graviora mala Communitatis vel ipsorum contrahentium, puta ne ipsi perseverent in peccato. Præterea satis excusantur a culpa Parochi, ut ait *Laym. d. n.* 8. qui assistunt Matrimoniis Hæreticorum in locis ubi est consuetudo, & mixti sunt Hæretici cum Catholicis, juxta mox dicenda in *quæst. seq.*

Certum est tamen, quod Parochi in Matrimoniis contrahendis tenentur ex officio inquirere, an subsit aliquod impedimentum, & si probabiliter illud subesse judicent, tenentur suam assistentiam denegare, & nuptias vetare, donec saltem per Ordinarium decernatur, quid sit agendum. Ita *Sanch. de Matr. l.* 3. *D.* 14. *n.* 8. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 147. *& Lugo D.* 8. *n.* 205. cum *Led. Vega*, & aliis communiter. Item ait *Lugo l. c. cum Conin.* (contra alios) quod si Ordinarius habet scientiam impedimenti occulti, etiamsi non posset illud probare, tenetur Matrimonium prohibere.

55 Quæritur 5. An si unus sponsorum sit publice indignus, possit alter Matrimonium cum ipso inire, & consequenter Sacramentum ei ministrare? Hic advertendum, quod ex duplici capite potest talis indignitas provenire, vel ab excommunicatione, vel ab aliquo mortali peccato sponsi. Si sponsus sit indignus, quia est excommunicatus, vel erit vitandus, & tunc certe illicitum est cum eo contrahere, quia non licet cum ipso communicare in re sacra, quale est Sacramentum; vel erit tantum toleratus; & tunc probabilius est licere, ut docent *Sanch. de Matr. l.* 7. *D.* 9. *n.* 8. *& Lugo D.* 8. *n.* 225. & alii plures quos videre poteris infra de *Cens. l.* 7. *n.* 159. Quia Concilium Constantiense indistincte concessit fidelibus posse communicare cum excommunicatis toleratis.

Si autem sponsus sit indignus ob aliquod peccatum, hic magna occurrit difficultas, quia non licet Ministro conferre Sacramentum indigno. Sed *Busemb.* (vide *Tom. I. l.* 2. *n.* 65.) *Lugo n.* 23. *& Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 147. *cum Sanch. Perez, Aragon. Dicast.* & communiori dicunt licere cum eo contrahere, si alter sponsus sine gravi incommodo non possit a Matrimonio recedere. Ratio (ut inquiunt) est, quia contrahentes, quamvis indirecte conficiant Sacramentum, tamen directe contractum ineunt, qui de se non est res sacra; unde in hoc Sacramento sponsi videntur magis habere conditionem privatorum contrahentium, qui tantum respiciunt ad propriam utilitatem, quam publicorum Ministrorum, qui attendere debent, ut suscipientes Sacramenta ob eorum indignitatem repellantur. Hanc rationem non quidem reprobo, sed fateor eam non omnino me convincere.

Utrum autem, justa accedente causa, licitum sit 56
Matrimonium contrahere cum Hæreticis? Generaliter loquendo id vetitum est ab Ecclesia, ut patet ex Conc. Chalcedonensi apud *Cabass. de Concil. p.* 221. ubi in Can. 14. dicunt: *Sed neque Hæretico, vel Pagano, vel Judæo Matrimonio conjungere, nisi utique persona, quæ Orthodoxæ conjungitur, se ad Orthodoxam fidem convertendam spondeat.* Veruntamen est valde probabile id quod dicunt *Busemb. d. n.* 19. *& Lugo D.* 8. *n.* 225. *Wigandt tr.* 16. *Ex.* 6. *n.* 77. *Croix d. n.* 147. *& l.* 2. *n.* 95. *ac Sanch. de Matr. l.* 7. *d.* 72. *n.* 6. *cum Navarr. & Azor.* nempe quod in locis, ubi Hæretici vivunt mixti cum Catholicis, ut in Germania, Polonia, &c. ex consuetudine recepta & tolerata licitum est Matrimonia inire cum Hæreticis. Modo 1. Catholico contrahenti permittatur libere permanere in fide. 2. Absit periculum perversionis. 3. Detur libertas educandi prolem catholice. 4. Si facile non sit invenire parem inter Catholicos. Quorum si unum desit, non licebit, ut recte ait *Croix d. n.* 95. Ceterum id bene permittitur, servatis his conditionibus; quia hujusmodi conjugia fiunt instar aliorum contractuum civilium ad firmandas leges amicitiæ, & ad tuendam communem pacem Reipubl. Hinc refert *Lugo loc. cit.* pluries fuisse dispensatum ob justas causas Matrimonia inire cum Hæreticis, ut patere ait ex Con. Laodicensi, ac Agathensi, & signanter testantur, Clementem VIII. anno 1604. concessisse dispensationem Duci Barensi, ut duceret Catharinam suam consanguineam sororem Henrici IV. Regis Galliarum, cum adhuc esset hæretica. Et hic sedulo notandum id quod advertit Sum. P. Benedictus XIV. *de Syn. l.* 7. *c.* 6. *ex Veracrux*, quod de Pontificis potestate, postquam hic dispensat, dubitare, instar sacrilegii est: esset enim Christo quasi exprobrare, quod non satis Ecclesiæ suæ providisset.

Docet autem *Lugo n.* 31. quod ad tale Matrimonium opus est dispensatione, saltem in locis ubi est consuetudo in ejusmodi dubiis recurrendi ad Papam; quia Ecclesia merito potuit reservare judicium, an sufficiat causa, vel an præponderet periculum mali. Probabiliter tamen dicit *n.* 17. cum aliis *apud Croix l.* 2. *n.* 97. (contra *Sanch. & Pont.*) non esse opus dispensatione, quando pars hæretica serio promittat conversionem, ut vidimus supra jam excipi in Conc. Chalcedon. Imo putat *Hurtad. apud Croix* sufficere spem conversionis ortam ex ipsius indole, vel aliunde. Quando autem licitum est Catholico contrahere cum Hæretico, tanto magis licebit Parocho assistere ad tale conjugium.

Hinc pro complemento hujus materiæ remanent 57

aliæ quæstiones discutiendæ. Quæritur 6. An in conferendis Sacramentis liceat uti opinione probabili? Certum est, ut vidimus *T. I. de Consc. l.* 1. *n.* 29. generice loquendo, id illicitum esse ex Prop. 1. damnata ab Innoc. IX. Excipitur tamen 1. si adsit necessitas ex parte proximi, ut est commune apud DD. juxta dicenda *n.* 480. loquendo de absolutione impertienda moribundo, & idem dicitur de Baptismo *n.* 103. *vers.* III. Excipitur 2. si habeatur probabilis opinio de jurisdictione Confessarii, vel de validitate Matrimonii, juxta dicta *l.* 1. *n.* 3. & dicenda infra de Matrim. *n.* 1113. Et hoc dicunt *Sanch. Carden. Sporer Dic. Gob.* & alii apud *Mazz. t.* 5. *p.* 53. *v. Fit*, & *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 117. esse in praxi tutum & moraliter certum. Excipitur 3. quando administratio Sacramenti fieret obnoxia nimiis scrupulis, aut difficultatibus, ut diximus *l.* 1. *n.* 50. *cum Card. Croix ex D. Th.*, & dicit *Mazz.* cum *Illsung*, & pluribus aliis; aliter non posset baptizari infans, quem parentes assererent non esse baptizatum, cum tale testimonium non sit nisi tantum probabile: item neque absolvi possent, qui putantur dispositi, de quorum dispositione non alia, quam prudens probabilitas haberi potest, unde recte notat *Mazzot. cum Carden.* quod si talis dispositio non sufficeret, vix ullus unquam absolvi posset extra mortis articulum, quia vix unquam haberi potest certitudo de dispositione pœnitentis. An autem liceat suscipere Sacramenta cum sola opinione probabili? Vide dicta *l.* 1. *n.* 52.

58 Quæritur 7. An & quando Minister teneatur administrare Sacramenta? Commune est, ut dicunt *Holzm. t.* 2. *p.* 64. *n.* 286. *Salm. de Euch. c.* 9. *n.* 28. & *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 132. *cum Suar. Lugo, Dic.* & *Aversa*, contra *Sylv.* &c. quod Pastores tenentur ex justitia, ratione stipendii quod exigunt, Sacramenta ministrare suis subditis rationabiliter petentibus, etiam extra gravem necessitatem. Pastores autem dicuntur Superiores, respectu Religiosorum: & respectu sæcularium, Episcopi, & Parochi, vel qui curam subsidiariam cum obligatione habent; ita *Croix ibid. cum Gob.* Et proinde peccat Pastor, qui morosum, vel difficilem subditis se reddit, ut *Gob.* cum *Croix n.* 154. *Salm. n.* 30. *Conc. t.* 8. *p.* 98. *n.* 5. Ideoque recte monuit S. Carolus Borromæus *Act. p.* 4. *Quacunque vero diei vel noctis hora ad Sacramenta infirmis ministranda Parochus vocabitur, nullam moram interponet; imo populum præmonebit, ut cum opus est parochiali administratione, libere se accersat, nulla habita, neque temporis, neque loci distantis,* &c. *ratione.* Excusabitur tamen a mortali, si semel, vel iterum extra necessitatem Sacramenta denegat; quia non videtur tam stricte se obligasse: *Croix* cum *Suar.* & *Arriag. ibid.* item *Suar. apud Busemb. infra n.* 623. cum *Aversa ib.* qui excipit, si subditus peteret ex urgenti occasione, v. gr. festi solemnis, &c.

Ministri autem, qui non sunt Pastores, in extrema necessitate tenentur ex charitate, etiam cum periculo vitæ, proximo sacramenta ministrare, ut *Conc. p.* 99. *n.* 7. & *Croix l.* 2. *n.* 174. & alii omnes. An vero teneantur in gravi necessitate proximi? Vide dicta *Tom. I. de Charitate l.* 2. *n.* 27. *v. Hinc*. An Parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam? Vide *in hoc l.* 6. *n.* 253. Quoties teneatur eam ministrare? Vide *n.* 253. & 254. Quoties ministrare Pœnitentiam? Vide *n.* 623.

Quæstio 8. An liceat unquam simulare administrationem Sacramenti? Communiter DD. distinguunt simulationem in formalem, & materialem; *formalis* est, qua directe intenditur alterius deceptio; *materialis* est, qua alterius deceptio tantum permittitur. Damnata autem est ab Innoc. XI. Prop. 29. quæ dicebat: *Urgens metus gravis est causa Sacramenti administrationem simulandi*. Et merito quidem, cum talis simulatio Sacramento gravem injuriam irroget, & Deo illudat. Sed quæritur, an in hac Prop. fuerit ne damnata sola simulatio formalis, an vero etiam materialis? Alii ut *Viva in dict. Prop. n.* 2. & *Conc. t.* 8. *p.* 101. *n.* 12. dicunt fuisse ibi indefinite damnatam simulationem tam formalem quam materialem, tum quia propositio indefinita æquivalet universali; tum quia (ut ajunt) nemo unquam Catholicorum dixit esse licitam simulationem formalem, sed *Sancius*, & *alii*, quorum opinio damnata fuit (ut fert *Viva*), tantum propugnarunt licitam esse materialem. Alii tamen, ut *Cardenas* in dict. Prop. 29. & *Vidal* in eadem Prop. dicunt damnatam fuisse simulationem formalem, & etiam materialem in re vitiosa; non vero materialem in re indifferenti. Quæstio hæc inanis mihi videtur, quia tandem omnes in idem coincidunt; nam, sive loquamur de simulatione formali, sive materiali in re vitiosa, aut indifferenti, omnes conveniunt, nunquam esse licitum 1. Proferre sine intentione verba consecrationis supra panem, aut absolutionis supra indispositum. 2. Hostiam non consecratam pro consecrata præbere. 3. Celebrare Missam non proferendo verba consecrationis. Ita *Palaus tr.* 2. *D.* 1. *p.* 13. *Croix l.* 6. *p.* 1. *ex n.* 154. *Card. Milante, Viva,* & *Vidal in d. Prop.* 29. 59

Præterea, quamvis præfata Propositio non loquatur de quocumque metu; tamen commune etiam est apud DD. non licere administrationem Sacramenti simulare, etiam ob metum mortis: *Concina l. c. Croix n.* 155. *Carden. n.* 37. *Viva n.* 15. & *Milante l. c.*

E converso omnes dicunt licitum esse Confessario, super indispositum aliquid orare, & dare Crucem, ne ejus indispositio prodatur; quamvis alii reputent eum absolutionem recipere; quia (ut ait *Carden.*) ex una parte tenetur Confessarius non prodere indignitatem pœnitentis in Confessione cognitam, juxta præscriptum in *c. Omnis. De Pœnit.* & *Remis.* ubi dicitur: *Caveat autem* (Confessarius) *omnino, ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquem prodat peccatorum.* Ex altera parte hæc non est proprie simulatio administrationis Sacramenti, quia verba illa respectu Sacramenti indifferenter se habent: Alia tamen ratione utuntur *Viva*, & *Milante*, dicentes hoc esse licitum, quia tunc Confessarius licite occultat veritatem, quam non tenetur nec potest manifestare. Recte vero advertit *Cardenas n.* 54. quod tunc Confessarius non debet intendere deceptionem adstantium, sed tantum occultationem veritatis; nam alias mendacii reatum non effugeret, cum ex *D. Th.* 2. 2. *q.* 3. *art.* 1. mendacium non solum committatur verbis, sed etiam facto. An autem liceat super indispositum dicere: *Ego te non absolvo*, submisse dicendo verbum *non*? Affirmat *Cardenas in dict. Prop.* 29. *n.* 55. Sed negant *Roncag. c.* 4. *q.*

6.

6. *R.* 2. *Milante*, *& Viva in eod. Prop. n.* 11. Ratio, quia semper ac verbum *non* percipi nequit a circumstantibus, hæc esset quidem restrictio pure mentalis, quæ nunquam est licita, juxta dicta *Tom. I. l.* 3. *n.* 168. Sed ratio hæc non convincit, quia in tantum occultatio hæc non est licita in sermone, in quantum loquens tenetur (ne decipiat proximum cum quo loquitur) taliter proferre verba, ut audiens possit veritatem percipere; & ideo in sermone restrictio pure mentalis est vetita; at in prolatione formæ Sacramenti non tenetur Minister ita proferre verba, ut Sacramentum suscipiens illa audiat. Quapropter non videtur obstare, quod talis occultatio esset restrictio mentalis; & hinc prima opinio non videtur improbanda.

60 Ex eadem ratione irreverentiæ, non solum qui administrando, sed etiam qui suscipiendo Sacramentum simularet, non excusaretur a mortali, ut dicit *Croix ib. n.* 157. cum *Carden. & Gorm.* Sed hoc currit quando adest vera simulatio Sacramenti. Hinc infertur I. cum *Carden. in d. Prop.* 29. *n.* 73. *& Croix n.* 158. *cum Dicast. Gormaz, &c.* quod si quis nolens confiteri ingrediatur Confessionale, & genuflexus alloquatur Confessarium de aliquo negotio, non simulat Sacramentum, nec peccat peccato mendacii, quia cum hoc sit valde usitatum, quod aliqui accedant ad Confessarium causa petendi eleemosynam, aut consulendi scrupulos, infertur actionem illam esse indifferentem. Secus ait *Cardenas n.* 71. si quis accederet cum intentione, ut circumstantes credant ipsum confiteri, tunc enim dicit peccare peccato mendacii, & sacrilegii. At quoad peccatum sacrilegii nequeo huic doctrinæ acquiescere, cum enim ibi desit materia, & forma, nescio intelligere, ubi sit simulatio Sacramenti.

61 Infertur II. quod in casu, quo aliquis non poterit se disponere ad Communionem, posset aliquando convenire cum Parocho, ad infamiam, vel scandalum vitandum, ut hic dicat tantum super ipso verba: *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat*, *&c.* & non præbeat Hostiam, ut admittit *Croix l.* 6. *part.* 1. *n.* 160. cum *Moya, Leand. Henr. Dian. &c.* quia tunc revera non simulatur Sacramentum. Secus dicendum, si Parochus porrigat ex conventione hostiam non consecratam, ut docent *S. Th. Sot. Suar. Vasq. & alii* cum *Croix n.* 159. communiter, contra alios. Ratio quia tunc, licet nec etiam simuletur Sacramentum, quod ibi non est, tamen exponitur panis adorationi adstantium, & ipsius suscipientis, qui sicut peccaret externe adorando idolum, etiam ex metu mortis; sic quoque semper peccaret, externe adorando hostiam non consecratam, & peccaret gravius, quam si indigne communicaret, ut patet ex *cap. De Homine.* 7. *de Cel. Miss.* ubi dicitur, gravius peccare Sacerdotem, qui in Missa non consecraret, quam qui sacrilege consecraret, & communicaret.

62 Infertur III. non esse illicitum ob gravem metum simulare celebrationem Matrimonii, ut cum communi sententia docent *Sanch. de Matr. l.* 1. *D.* 11. *n.* 2. *Pal. tr.* 5. *D.* 2. *p.* 12. *P. Conc. t.* 8. *p.* 102. *n.* 15. qui etiam communem asserit: *Cardenas n.* 79. *Viva n.* 12. *Croix n.* 162. *cum Henr. Conin. Arriaga, Gormaz, &c.* contra *P. Milante*. Ratio, quia tunc deest materia, & forma Sacramenti, cum desit voluntarius consensus; Sacramentum enim non conficitur, nisi super vero contractu, qui tunc non adest, cum invalidetur ex lege Ecclesiæ ratione coactionis. Et in hoc casu is qui simularet, excusaretur etiam a mendacio, si adstantes possent ex circumstantiis advertere eum nolle contrahere; vel casu quo id non possent percipere, contrahens, dicendo *volo*, intelligeret velle in quantum in se est, ut notat *Scotus in* 4. *Dist.* 29. Et ex eadem ratione dicunt *Carden. n.* 82. *& Sanch. Hart. Dic. & Gob. apud Croix l. c.* non peccare peccato sacrilegii, qui contrahit Matrimonium sciens se habere impedimentum dirimens.

DISSERTATIO

De Clerico habituato in vitio turpi, cupienti statim initiari in Sacris.

63 Quæstio, quam infra exponam, nuper Neapoli magnopere inter sapientes fuit agitata. De hac ipse in Libro mearum Adnotationum in Busembaum nimis concise, & quasi obiter in quodam loco tractavi. Sed inde, cum sedulius animadverterem, valde utile ac necessarium esse, ut ejus vera decisio Confessariis innotesceret, quo ipsi studeant eam tenere sententiam, quam bono Ecclesiæ magis expedire judicaverint; idcirco operæ pretium esse duxi diligenter ac funditus rem ad trutinam revocare.

Quæstio nimirum hæc est, utrum sit neganda absolutio Clerico habituato in peccatis lasciviæ occultis, qui velit ad sacros Ordines ascendere sine præcedenti experimento continentiæ?

Quidam Neotericus, & doctus Auctor Libri Romæ editi, cui titulus: *Instruzione per li Novelli Confessori*, de hoc puncto agens (*Part.* 2. *c.* 5. *n.* 65.) sic scripsit: *Oggi non vi è alcuna Legge diretta, nè divina, nè umana, che vieti d' ordinarsi, precisamente per essere alcuno abituato nella lascivia, e in altro occulto peccato, se non che per l' omicidio volontario, o per altra colpa avesse contratto l' irregolarità... Ma bensì può dubitarsi per conto della Legge naturale, in quantochè essendo per Legge Ecclesiastica, o pel voto implicito annessa la continenza a' sacri Ordini, l' Ordinando contro il dettame della vera prudenza vuole assumere un peso che non può portare ec. A noi pare che stando nella Legge naturale sola, si debba qui procedere con distinzione; imperocchè se l' Ordinando creda sinceramente, ed in buona coscienza di poter vivere casto, e poter disfarsi da' mali abiti, e di far tutto ciò che a giudizio suo, e del discreto Confessore si stima necessario ed opportuno per la emendazione; egli si può promovere, e 'l Confessore non glielo può interdire.* Deinde addit (*n.* 66.) *Ed inoltre aggiungiamo, che non essendo questi (come supponiamo) indisposto per lo Sacramento della Penitenza, neppur si dee dire, precisamente parlando, che lo sia pel Sacramento dell' Ordine, il quale per riceversi degnamente non richiede se non lo stato di grazia; e per se stesso non è ad alcuno occasione di peccato, anzi dà all' anima nuova e distinta grazia.* Subaddit tamen (*n.* 67.): *Diciamo che uno che voglia promuoversi a' sacri Ordini, e non creda (siccom' è detto sinceramente di poter osservare in quello stato la castità per*

lo mal' abito della lascivia, non possa promuoversi; ed insistendo di farlo, gli si debba come ad indegno ed indisposto negar l' assoluzione. Ita præfactus Auctor.

Alii vero e converso videntur nimis rigide locuti fuisse, nam Nat. Alex. in sua *Theol. Dogm. et Mor. t. 1. l. 2. de Sacr. Ord. s. 3. a. 14. Reg.* 19. hanc regulam statuit: *Nemo ad sacros Ordines promovendus, nisi vel qui innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diurna pœnitentia diluerit.* Idem tenet *Jueninus in tr. de Sacr. Diss.* 8. *q.* 7. *c.* 2. Idem *Habert de Sacr. Ord. p.* 3. *c.* 5. qui magnam & longam curam requirit, dicens nec unum sufficere annum ad hujusmodi probationem. Idem *Van-Espen t. 4. p. 2. s. 2.* §. 8. Sentit *Conc. Tour. t. 3. p.* 555. *vers. Quoto*: Clericum habituatum probandum saltem per 20. aut 18. menses. Id eruit ex D. Gregorio *l. 4. alias 3. Epist.* 26. *ad Januar.* ubi: *Ne unquam ii qui ordinati sunt, pereant, provideri debet quales ordinentur, ut prius aspiciatur si vita eorum continens in annis plurimis fuit.* Adducitque *Natal. Alex. n.* 60. dicentem quod Confessarii debent Clericis in luxuria habituatis prohibere tam ascendere ad altiores gradus, quam ministrare in susceptis.

64 Sed inter harum opinionum varietatem operam adhibui, ut a quamplurimis Neapolitanæ Urbis Theologis res plene examinaretur; & post longas hinc inde discussiones, in hanc sententiam sive conclusionem, duas partes habentem, convenimus, mediam tenentes viam, nempe I. quod hodierna & antiqua Ecclesiæ Lex, semper constans, obstringit tam Episcopos, quam Confessarios, & Promovendos, ut cum aliquis Clericus recidivus vel consuetudinarius in vitio carnis ad sacrum Ordinem, sive Subdiaconatum, sive ad Diaconatum, aut Presbyteratum ascendere cupit, quamvis sincere sit conversus ad Dominum, & ideo possit statim absolvi; non tamen poterit sacrum Ordinem suscipere, nisi aliquandiu operam det ad pravum habitum exstirpandum. Et si ipse persistat Ordinem statim suscipere, non censetur dispositus ad absolutionem, quia legem Ecclesiæ violat in re gravi. II. quod potest tamen dari casus, quo Deus donet pœnitenti tantam extraordinariam compunctionis gratiam, quæ reddat eum adeo probatum, ut ipse statim possit sacrum Ordinem assumere; & ideo (si idipsum Confessario ex validis conjecturis constet) beneficium absolutionis suscipere, sine eo quod temporis experientia prius comprobetur.

65 Prima pars probatur 1. ex illo Apostoli (1. *ad Tim.* 3.) *Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum ... non neophytum, &c.* Illud *irreprehensibilem* explicat D. Gregor., dicens: *Vitium in Episcopo est non quam optimum esse.* Illud autem *non neophytum*, commentat D. Th., & inquit: *Hoc quod dicit, ad eos pertinet, qui non solum ætate neophyti sunt, sed et qui neophyti sunt perfectione.* Quod vero nomine Episcoporum intelligantur omnes Sacerdotes asserunt *S. Ambr., S. Joan. Chrysost. et S. Th.* Vide apud *Corn. a Lap.*

66 Probatur 2. sacris Canonibus. *A quorum norma* (dicit Sum. Pont. Bened. XIV. loquens de hac materia ad Episcopos, *in Litt. Encycl. Ubi primum,*) *quæ omnino servari debet, ne patiamini vos adduci:* Innoc. III. in c. *A multis. Extra, de ætat. et qual. Ord.* sic ait: *Erubescant impii, et intelligant judicio Spiritus Sancti, eos, qui in sacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu sunt positi, si caste non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate.* Et iterum: *Nemo ad sacrum Ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatæ castitatis existat.* Item habetur in Ep. 1. Siricii Papæ *c.* 9. quod Subdiaconus *ad Diaconi gradum, si se, ipsa primitus continentia præeunte, dignum probarit ... accedat.* Item *S. Greg. l. 1. Ep.* 42. sic præscripsit: *Nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cujus castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.* Idem sancitum fuit a Synodo Trid. in *sess.* 23. *c.* 13. ubi *Subdiaconi, et Diaconi ordinentur habentes bonum testimonium, et in minoribus Ordinibus probati .... qui sperant Deo auctore se continere posse.* Et licet verba *Te, et in minoribus Ordinibus probati*, directe intelligantur de probatione externa, quam Episcopus exigere debet de probitate Ordinandi, ut ego cum aliis censeo; nullo modo tamen negari potest, quod Concilium non tam requirit probitatem externam (quæ reapse sine interna non esset probitas, sed vera hypocrisis & deceptio), quam principalius internam; at quoniam Ecclesia non judicat de occultis, ideo illic requirit explicite sive directe solam externam, sed eam postulat tanquam indicium probitatis internæ. Et hoc patet ex textu D. Pauli supra relato, ubi diserte distinxit Apostolus probitatem tam externam, quam internam, & utique utramque requisivit in Sacerdotibus, verbis illis: *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, pudicum etc.* Ecce necessitas probitatis internæ; deinde induxit necessitatem probationis externæ verbis quæ subdidit: nempe: *Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt.* Ideo D. Th. hanc Epistolam Apostoli explicans, scribit: *Primo ergo ostendit quales debent esse Episcopi secundum se, secundo quantum ad alios.* Et ideo Conc. quoque Trid. in *ead. Sess.* 23. *c.* 12. ait: *Illos tantum promovendos ad sacros Ordines, quorum probata vita senectus sit.* Quid autem sit hæc senectus probatæ vitæ, habetur in Sapientia (*c.* 4. *v.* 9.) *Ætas senectutis vita immaculata.* Et propter id Concilium *c. XI. Sess. cit.* ad finem majoris probationis bonæ vitæ, præscribit interstitia inter diversos Ordinum gradus, dicens: *Ut in eis cum ætate vitæ meritum et doctrina majori accrescat.* Atque hinc in Pontificali Romano Episcopus ordinans, loquendo de Sacerdotibus initiandis, dicit: *Ut cælestis sapientia, probi mores, et diuturna justitiæ observatio ad id electos commendent.* Hinc Innoc. XII. in sua Bulla *speculatores*, edita anno 1694. loquens de interstitiis Ordinandorum, sic præcipit: *Ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam disciplinæ, Sacerdotalis honor non probatis minime tribuatur; nec unquam heri sacrilegi, hodie Sacerdotes, heri profani, hodie Sacrorum Antistites veteres vitio, virtute rudes et recentes, dissipuli simul ac magistri pietatis creentur. Sed si tantum, juxta constitutas a Majoribus leges, ad Sacrarum administrationum sublimitatem promoveantur, qui diurna sen-* ver-

versatione inter Clericos fuerint comprobati. Et *D. Hieronym. apud eund. D. Thom. l. c.* inquit: *Non solum Episcopi, et Præsbyteri, et Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui præsident, et sermone et conversatione præcedant; verum etiam inferiores gradus, et omnes qui Domini oraculo deserviunt*.

67 Probatur 3. ratione & auctoritate DD. quia, ut quis ad sacri Ordinis dignitatem ascendat, non sufficit simplex & actualis status gratiæ, sed requiritur etiam bonitas præcellens, & habitualis. Et idcirco pœnitens, qui e luto habitualium libidinum mox emersit, quamvis conversus, quia tamen pravis habitibus irretitus adhuc infirmus existit, is vix capax erit absolutionis, sed non Ordinis sacri. Propterea quod, si quis taliter affectus, & a sanie vitiorum nondum purgatus ad altaris fastigium ascendere audet, nisi prius sufficienti probetur experimento, iste prout temerarius etiam Sacramentalis absolutionis manifestatur indignus. Unde S. Bernard. *de Conv. ad Cler. c.21.* scripsit: *Nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi cujus castitas ante susceptum Ordinem fuerit approbata*. Et hic notandum, quod id quod dictum est de vitio luxuriæ, idem dicendum de quocumque alio, nimirum ebrietatis, avaritiæ, blasphemiæ, odii, &c. Quod autem ad sacros Ordines suscipiendos minime sufficiat simplex gratia sanctificans, sed ultra requiratur interior perfectio, constat ex consensu communi SS. Patrum & Doctorum, qui uno ore illam efflagitant. Et in primis *S. Th. 2. 2. q. 184. art. 6.* loquens de exercitio sacrorum Ordinum, ait: *Quamvis interior perfectio ad hoc requiratur, quod aliquis digne hujusmodi actus exerceat*. *Et in ead. quæst. art. 8.* dicit Sacerdotem *excellere Religiosum quantum ad dignitatem, quia per sacrum Ordinem aliquis deputatur ad dignissima ministeria, quibus ipsi Christo servitur in Sacramento altaris, ad quod requiritur* (nota) *major sanctitas interior, quam requirat etiam Religionis status*. Item *qu. 189. art. 1. ad 3.* loquens pariter de probitate Clericorum, & Monachorum, dicit: *Ordines sacri præexigunt sanctitatem, sed status Religionis est exercitium quoddam ad sanctitatem; unde pondus Ordinum imponendum parietibus jam per sanctitatem desiccatis, sed pondus Religionis desiccat parietes, idest homines ab humore vitiorum*. Et idem prius dixit S. Joann. Chrysost. *l. 2. de Sacerd. cap. 3. Multo magis integritas huic, quam illis necessaria*. Item *S. Thom.* in *Suppl. qu. 36. n. 5. ad 3.* ait: *Ad minus* (idest *non solum ad minus*, ut ibi explicat Glossa) *ad hoc requiritur, quod nesciat Ordinans aliquod contrarium sanctitati: sed amplius exigitur, ut secundum mensuram Ordinis, vel officii injungendi diligentior cura apponatur, ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum, saltem ex testimonio aliorum*. Et confirmat testimonio S. Dionysii (*in d. qu. 36. art. 1.*); qui scripsit: *In Divino omni, non est audendum aliis ducem fieri, nisi secundum omnem habitum suum factus sit deiformissimus, et Deo simillimus*.

Magis autem urget id quod docet *S. Thomas in 3. part. Suppl. p. 35. ar. 1. ad 3.* ubi dicit: *Ad idoneam executionem Ordinum non sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas excellens*. Nec valet dicere, quod hic S. Doctor requirat quidem bonitatem excellentem ad executionem Ordinum, non autem ad susceptionem, eo quod in ipsa susceptione gratia confertur suscipienti ad sacra ministeria digne exercenda. Nam in eodem loco Angelicus expresse requirit meritum sanctitatis positivæ tam ad executionem, quam ad susceptionem Ordinum. Ad hoc videndum observare oportet, quod S. Doctor non aliud intendit probare in *cit. ar. 1.* nisi quod in Sacramento Ordinis certe conferatur gratia gratum faciens. Hinc sic sibi opponit in tertia objectione: *Nulla causa præsupponit effectum suum; sed in eo qui accedit ad Ordines, præsupponitur gratia, per quam fit idoneus ad susceptionem Ordinis* (Hoc autem præsupposito, mox videbimus, quod non quidem negetur, sed approbatur, & confirmatur a S. Doctore in suo responso). *Ergo talis gratia non confertur in Ordinis collatione*. Hucusque objectio, deinde sic respondet: *Ad tertium dicendum, quod ad idoneam executionem Ordinum non sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas excellens*. De hoc autem rationem reddit: *Ut sicut illi qui Ordinem suscipiunt, super plebem constituuntur gradu Ordinis, ita et superiores sint merito sanctitatis*. Hinc confirmans præsuppositum objectionis, ut diximus, idest quod ad Ordines suscipiendos requiritur utique gratia gratum faciens, sive meritum præcedens sanctitatis, sic infert. *Et ideo præexigitur* (nota) *gratia quæ sufficiat ad hoc quod digne connumerentur in plebem Christi*, Demum concludit: *Sed confertur in ipsa susceptione Ordinis amplius gratiæ munus, per quod ad majora reddantur idonei*. Quibus verbis intendit *S. Th.* probare, quod gratia Sacramenti non erit quidem inutilis, sed majora auxilia præstabit suscipienti, ut idoneum se reddat ad majora merita acquirenda: sed jam præsupponit & exprimit præexigi in suscipiente gratiam gratum facientem, quæ sufficiat ad dignum eum faciendum, ut connumeretur inter altaris Ministros. Unde sicut non sufficit qualiscumque gratia ad executionem Ordinum, ita neque ad susceptionem. Recte enim ait *Habert de Ordine p. 3. c. 3. in fine*, quod Pœnitentia pro infirmis est instituta, ideo infirmis est conferenda; sed Ordo, cum non ad salutem propriam, sed aliorum institutus sit, sanis conferri debet. Idem confirmat *Glossa* in præfato textu, dicens: *Licet enim in illo, qui ascendit ad Sacramentum Ordinis, præsupponatur gratia gratum faciens, secundum modum quo possit digne Ordinem suscipere; tamen non supponitur secundum gradum illum, quo causatur ab Ordine suscepto. Accedenti enim sufficit esse in gratia, sed jam eidem suscipienti Ordinem augetur gratia illa*. Adverte illa verba: *Licet præsupponatur gratia, secundum modum quo possit digne Ordinem suscipere*. Ergo ad Ordinem suscipiendum non sufficit sola gratia sanctificans, ut quidam hanc *Glossam* intellexit, sed requiritur talis gradus gratiæ & meriti, ut initiandus digne possit ad illum ascendere. Et quamvis Glossator ibi subdat: *Accedenti enim sufficit esse in gratia*; Intelligit profecto non de simplici gratia explicata, *secundum modum etc.*

Idem sentit *Sotus in 4. Sent. dist. 2. qu. 1. n. 5.* ubi agens *de Sacram. Ord.* dicit sanctitatem positivam in Ordinando esse necessariam de præcepto divino; en sua verba: *Prima conclusio, quamvis* 68

mo-

morum integritas non sit de essentia Sacramenti; est tamen præcepto divino maxime necessaria ... An vero quod articulo præsenti de idoneitate eorum, qui sacris sunt initiandi Ordinibus, definitur, non est generalis illa dispositio, quæ in suscipiente quodcunque Sacramentum requiritur, ne sacramentalis gratia obicem inveniat. Est etiam illa quædam actualis præparatio, sed definitio ad modum habitus attinet (significat hic Sotus, quod Promovendus debet esse habitualiter bonus); *enim vero quod ad sanctitatem Ordinis homo non solum gratiam suscipit, sed ad sublimiorem gradum conscendit, requiritur in ea morum honestas & virtutum claritas.* Idem asserit *Sanchez* (*conf. c. 1. D. 46. n. 1.*) *In promovendo ad Ordines requiritur bonitas vitæ, quod non est intelligendum de generali bonitate, idest ut careat peccato mortali, hoc enim ad omnia Sacramenta requiritur; quia per Sacramentum* (ordinis) *homo ad sublimiorem gradum conscendit, requiritur in eo morum honestas, scilicet ut sit sobrius, castus, &c.* Idem dicunt *Salm.* (*de Sacr. Ord. cap. 5. n. 46.*) *Ad hoc ut aliquis ad ordines promoveatur, bonitas vitæ requiritur, non illa solum quæ ad receptionem omnium Sacramentorum licitam postulatur, nimirum quod sit expers lethalis culpæ, sed ultra requiritur, quod sit honestis moribus imbutus.* Accedit *P. Holzm.*, qui (*de Ordin. n. 96.*) sic ait: *Requiritur 4. ut* Ordinandus) *effulgeat speciali vitæ probitate: speciali, inquam; non enim sufficit ad suscipiendos Ordines probitas communis, quæ ad quælibet Sacramenta recipienda exigatur, sed necessaria est specialis, ex qua sperari possit fore, ut ordinandus bono exemplo præluceat ... Consistit autem specialis illa probitas in recta intentione specialiter serviendi Deo, in casta & sobria vita, in bona conversatione ordinandi.*

Si igitur constat, quod Clericus qui ad altaris celsitodinem vult ascendere, non tantùm a culpa mortali immunis esse debet, sed amplius præseferre probitatem habitualem, atque adeo excedentem, ut hæc merito esse possit præparatio correspondens gratiæ per Sacramentum Ordinis præstandæ, quæ confertur per modum habitus, sive quæ confertur, ut perpetoo sua peculiaria auxilia tribuat ordinato; certum etiam est, quod ille qui usque adhuc in luxuriis est versatus, si forte præstiterit simplicia signa pœnitentiæ, erit quidem capax absolutionis, sed non erit simul sacro Ordine dignus; aliud enim sane est, & valde diversum, esse simpliciter in statu gratiæ; aliud magnam bonitatem possidere. Idcirco ex omnibus prædictis concluditur, præceptum esse divinum, & ab Ecclesia omni tempore custoditum ac promulgatum, ut qui in flagitiis, etsi occultis, sit recidivus, aut habituatus, priusquam sacros ordines assumat, convenienti castitatis experientia sit probandus. Alioquin ei ob ipsius gravem præsumptionem, & quia in re gravi legem Ecclesiæ offendit, Confessarius tenebitur absolutionem denegare.

69 Quoad secundam autem partem, minime negandum censemus, aliquando contingere posse, quod Clericus, quantumvis in vitio carnis consuetudinarios, & recidivus, tali compunctionis gratia a Deo sit donatus, ut dignus existimetur, quod gradum sacri Ordinis statim assumere possit; & ideo tunc capax bene evadet absolutionis, quamvis præcedenti experimento non sit probatus. Probatio quidem non solum exterior, sed etiam interior, ut diximus, in hujusmodi pœnitentibus ab Ecclesia necessario postulatur; sed non necessario requiri dicimus probationem temporis.

Olim juxta priscam Ecclesiæ disciplinam nemini, qui post acceptum Baptismum lethale peccatum commiserat, ascendere ad Ordines unquam permittebatur; etiamsi condignam egisset pœnitentiam, ut testantur S. Isid. S. Hieron., & S. Mart. Papa I. Apud *Natal. Alex.* Atque ii, qui post Ordinem susceptum semel graviter peccarent, ipso facto manebant perpetuo suspensi, prout scripsit S. Gregor. *l. 4. ep. 7.* Deinde tamen aliquot post secula tantum illi, qui infamiam passi erant ob aliquod grave crimen, aut publicam egerant pœnitentiam, ab Ordinibus excludebantur, juxta id quod legitur in Concil. Carthaginien. IV. Can. 68. ubi, *Ex pœnitentibus, quamvis sit bonus, Clericus non ordinetur.* Demum a Seculo XI. ut ferunt *Habert*, & *Jueninus* remissa fuit hujus disciplinæ severitas, ut patet ex *cap. Fraternitatis. Dist. 34.* ubi Pelagius Papa requisitus ab Episcopo Florentino, an conferre posset Diaconatum Clerico, qui aliquando, cum esset conjugatus, inhoneste versatus fuerat cum sua ancilla. Respondit Pelagius: *Et quamvis multa sunt, quæ in hujusmodi casibus observari canonice jubeat solemnitatis auctoritas, tamen quia defectus nostrorum temporum, quibus non solum merita, sed corpora ipsa defecerunt, districtionis illius non patitur in omnibus manere censuram: & ætas istius de quo agitur, futuræ incontinentiæ suspicionem auferre dignoscitur, ut ad Diaconatum possit provehi, temporum, ut dictum est, condescendentes defectui, concessisse nos noveris.* Item *in cap. Ex tenore, De Temp. Ordin.* sic habetur: *Verum quoniam peccatum ipsius fore occultum dixisti, mandamus, quatenus pœnitentiam ei condignam imponas, & suadeas, ut, parte pœnitentiæ peracta, Ordine suscepto utatur; quo contentus existens, ad superiores amplius non ascendat. Verumtamen, quia peccatum occultum est, si promoveri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.* Attamen notandum, ut diximus *n. 52.* hunc Canonem correctum fuisse in parte a Trident. in *c. 1, Sess. 14. de Reform. &c.* ubi habetur, quod Episcopi bene possunt ob peccata occulta, etiam extrajudicialiter cognita, prohibere initiandis, quominus ordinentur.

Cum igitur neque Ecclesiæ præceptum, neque præ- 70
sentis disciplinæ consuetudo cogat ad probandos sola temporis diuturnitate eos, qui ad sacros Ordines sunt promovendi, ad prudentem Confessarium spectabit cognoscere, an pœnitens vel temporis experimento, vel alia via sit convenienter probatus, atque dispositus ad tantam dignitatem assumendam. Bene autem evenire potest, quod Deus, cujus judicia, & misericordiæ admirabiles sunt, auxilia tam efficacia gratiæ alicui largiatur, ut compunctionis vehementia temporis probationem compenset. Docet enim D. Thomas, quod Deus aliquando tollit peccati reliquias successive per suam gratiam cooperantem, aliquando vero statim per magnam commotionem, qua homo perfectam sanctitatem spiritualem consequitur. Hoc docet 3. *part. qu. 76. art. 5. ad 1.* ubi quærens, *utrum, remissa culpa mortali,*

li, tollantur omnes reliquiæ peccati? objicit sibi (in 1. object.) auctoritatem D. Augustini in *lib. de Pœnit. c. 2. t. 4.* qui ait: *Nunquam Dominus aliquem sanavit, quem omnino non liberavit; totum enim hominem sanavit in Sabbato, quia & corpus ab omni infirmitate, & animam ab omni contagione.* Respondet inde Angelicus: *Quandoque santa commotione convertit (Deus) cor hominis, ut subito perfecte consequatur sanitatem spiritualem, non solum remissa culpa, sed sublatis omnibus peccati reliquiis; ut patet de Magdalena Luc. 7. Quandoque autem prius remittit culpam per gratiam operantem, successive tollit peccati reliquias.* Si ergo Divinæ gratiæ efficacia valet auferre omnes peccati reliquias, idest animæ debilitatem ex vulneribus peccati causatam; idcirco, quamvis habitus pravi in potentiis sensitivis non tollantur, mens tamen ex vigore gratiæ talem acquirere potest vigorem, ut illis facile resistat. Hoc docuit idem *D. Th. supplem. qu. 30. art. 1. ad 2.* dicens: *Reliquiæ autem peccati non dicuntur dispositiones ex actibus relictæ, quæ sunt quidam habitus inchoati; sed quædam spiritualis debilitas in ipsa mente exsistens; qua sublata, etiam eisdem habitibus manentibus, vel dispositionibus, non ita potest inclinari mens ad peccatum.* Nulla igitur tali habituato erit necessitas experimenti, quod non requiritur, nisi ut debilitas animæ ex malis habitibus contracta sanetur, & pravis dispositionibus facile resistat, cum hoc idem ex vigore gratiæ is æque, & forte virilius adeptus fuisse comperitur. Recte enim dicit S. Cyprianus: *Non pro mora temporum, sed compendio gratiæ maturatur charitas.*

71 Non quidem negandum hujusmodi conversiones extraordinarias esse, nec sæpe evenire, neque etiam in Exercitiis spiritualibus, quæ ad sacros Ordines præmitti solent; quoniam plerunque ad hujusmodi Exercitia Promovendi coacti accedunt. Ideoque alia extraordinaria signa debet Confessarius in suo pœnitente agnoscere, ut ei ad sacrum Ordinem ascendere permittat. Quod si quandoque (licet raro) tales conversiones extraordinariæ accidant; nulla patet ratio, cur in eo casu magis dispositum ad Ordines suscipiendos pœnitentem evincat longi temporis probatio, quam manifesta cordis vera & vehemens contritio, ac volontas adeo firma, quæ innixa spe divinorum auxiliorum, præcipue actualium, quæ in Sacramento Ordinis a Deo impertiuntur, ut caste & honeste in Ecclesiæ ministeriis vita ducatur, non solum se emendare proponat, sed etiam omnia media opportuna adhibere, quæ valeant tum concupiscentiam refrænare, tum dignum eum reddere, ut sacra adeat Mysteria; imo pœnitens ex illo singulari dono contritionis jam incœperit instanter, & enixe castitatem a Deo postulare, & simul concupiscentiæ ardorem notabiliter imminutum in se cognoscat, ita ut jam paratum se sentiat ad castitatem servandam. Quod si sufficienter probatus existimatur, qui per aliquod tempus se continens habitum exstirpare curaverit, multo magis is probatus censeri debet qui per specialem Dei gratiam vehementi contritione manifeste compunctus est. Diuturnitas temporis ideo sufficiens creditur probatio, quia signum est firmæ voluntatis pœnitentis; attamen non raro evenire solet, quod aliquis etiam longo tempore se a vitiis pro Mundi hujus honestate contineat (juxta verba S. Gregorii): sed horum magis est timendus relapsus, quam eorum qui talem contritionis gratiam ostenderent, ut prudens Confessarius directe eos voluntatem immutasse cognoscat, unde recte prudentem ac fundatam spem concipere possit, quod Promovendus auxilio divinæ gratiæ, & mediis quæ adhibere ipse proposuit, castitatem servabit, juxta illud Tridentini (*in c. cit.* 13.): *Qui sperent, Deo auctore, se continere posse.*

Id sat confirmatur tum a Pontificali, tum a Catechismo Romano. In Pontificali enim habetur, quod Episcopus alloquens initiandos ad Subdiaconatum, sic dicit: *Si usque nunc fuistis ebrii, amodo sobrii: si usque nunc inhonesti, amodo casti.* Notentur verba, *si usque nunc*, ad significandum, quod hodie non excludit Ecclesia eos, qui forte usque ad tempus Ordinationis fuerint inhonesti, modo habeant talem cordis conversionem, quæ ipsos reddat dignos, non solum absolutionis beneficio, sed etiam sacri ordinis gradu, si sine temporis probatione ad eum ascendere velint, juxta illud quod scripsit D. Anselmus (*l. 1. Epist.* 56.): *Nec apud Deum reprobatur officium alicujus propter culpam quam ipse ignoscit: nec apud homines dedecoratur sacri Ordinis dignitas propter personam, cujus ipsi peccatum non agnoscunt.*

In Catechismo autem Romano (*de Sacr. Ord.* 72
n. 34.) primo ibi dicitur, quod initiandus in Sacris morum integritatem magnopere præsferre debeat. Deinde additur, quod ea vitia corporis; quæ in veteri Lege homines ab altaris ministerio excludebant, hodie in nova Lege Evangelii intelligenda sint de vitiis animæ, quæ homines repellunt ab Ordinum Sacrorum susceptione. Et hic sedulo advertendum, quod inter corporales defectus in Lege antiqua computatum fuit vitium inveteratæ scabiei, ut legitur in Levitici 21. 22. *Si jugem scabiem, &c.* Quod communiter interpretatur pro vitio libidinis, ut explicant D. Hieronymus, & D. Gregorius. Demum Catechismus concludit, quod Promovendi, qui hujusmodi vitiis fuerint contaminati, tenentur juxta præsentem Ecclesiæ disciplinam Sacramento Pœnitentiæ conscientias diligenter purgare, sine eo quod ibi ulla temporis probatio præscribatur. En verba Catechismi: *Primum itaque in eo, qui Sacerdos creandus est, vitæ & morum integritas commendetur magnopere oportet.... Et simul illud docendum, ea corporis vitia, quæ in veteri Lege ex Domini præscriptione aliquem ab altaris ministerio excludebant, in Evangelica Lege ad animæ vitia præcipue transferenda esse. Quare sanctam illam consuetudinem in Ecclesia servari animadvertendum, ut, qui Sacris initiandi sunt, prius Pœnitentiæ Sacramento conscientiam purgare diligenter studeant.* Ex quo patet, Catechismum supponere, quod aliquis, etsi vitiis fuerit obnoxius, bene possit absolutionis beneficio frui, & inde sacros Ordines recipere, etiam sine præcedenti temporis experientia: intelligendum, dummodo aliunde rite dispositus judicetur ad tantam dignitatem ascendere.

Hinc ipse Jueninus in præsenti quæstione, licet hic rigidarum sententiarum acerrimus sectator alibi in Opere de *Sacram. Diss.* 8. *qu.* 7. *c.* 2. omnino indixerit necessitatem probationis temporis, ut Clerico vitio turpi illaqueato possit permitti ad Ordi-

nes

nes sacros ascendere; attamen in suis *Inst. Theol. t. 6. p. 8. Diss. 7. q. 5. in fin.* loquens de habituato in vitio turpi, veluti seipsum corrigens, & benignius agens, sic inquit: *Verum, cum paucæ sint regulæ, quæ aliquas exceptiones non patiantur, negotium hoc sapientis ac eruditi Directoris prudentiæ committendum est.*

73 Sed dices I. Ut quis licite Ordines sacros suscipere possit, requiritur non tantum externa, sed etiam interna vocatio divina; at quomodo existimari poterit vocatus a Deo ille qui diu vitio lasciviæ est fœdatus, nisi prius per longam pœnitentiam & virtutum exercitia signa veræ vocationis ostendat? Et quomodo Confessarius absolutionem ei impartiri poterit, quem non agnoscit a Deo vocatum? Respondetur: Nulli dubium, quod si quis accedere auderet ad sacram Ordinationem sciens a Deo se vocatum non esse, excusari nequiret a culpa lethali, tum ob gravem præsumptionem se intrudendi in Sanctuarium contra Dei voluntatem, cum dicat Apostolus: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Hebr. 5.* Tum ob periculum certum damnationis, cui tunc ipse se exponit, ut asserit *Abelly* in suo aureo Opusculo, cui titulus, *Sacerdos Christi c. 4.* ubi ait: *Qui sciens nulla divinæ vocationis habita ratione, sed in Sacerdotium se intruderet, haud dubie seipsum in apertum salutis discrimen injiceret, peccando scilicet in spiritum sanctum; quod quidem peccatum vix, aut rarissime dimitti ex Evangelio discimus.* Attamen vero, ut Promovendus a culpa excusetur; sufficit ipsi, quod bonum præseferat finem, & Episcopo se offerat, ut probetur, dummodo non certe sciat nunquam fuisse a Deo vocatum. Jueninus in cit. Libro *de Sacram. Diss. 8. qu. 7. c. 2.* postquam probavit necessitatem divinæ vocationis, inquit; *Licet quoque Clericis offerre se Episcopo, quo probentur, an debeant ad Majores Ordines promoveri.* Etenim ut addit: *Qui examini se offert, an ad majores Ordines promovendus sit, non ob id eorum dignum se judicat, ac proinde non est reus præsumptionis.* Tanto magis igitur Confessarius non poterit hujusmodi Clerico volenti Ordinem suscipere absolutionem denegare post acceptam ejus Confessionem, nisi certus sit, quod illi deficiat divina vocatio. Sed quomodo in nostro casu hanc certitudinem Confessarius habere poterit? Vitiosa vita peracta a suo pœnitente non præbet quidem ipsi certitudinem, quod is nunquam fuerit a Deo vocatus. Cur non accidere potuit, quod Dominus eum aliquando vere vocarit, & ipse auxiliis resistens jam paratis male corresponderit? Judas proculdubio fuit a Christo Domino vocatus ad Apostolatum, at ille quam male ad eum se disposuit? Cur etiam censeri non poterit, quod illa extraordinaria conversio, quam supponimus, sit vocatio divina, qua pœnitens eodem tempore sit a Deo donatus? Forte Deus non vocat ad Sacerdotium etiam peccatores pœnitentes? Unde concluditur quod in casu nostro, supposito cum circumstantiis ut supra descriptis, Confessarius ex hoc capite deficientiæ vocationis nequit denegare absolutionem suo pœnitenti, qui ad illam per Confessionem adeptus est jus strictum & rigorosum.

Dices II. Si Ecclesia agnosceret, quod Clericus usque tunc sic luxuriose vixisset, nullo modo eum ad Ordines admitteret. Sed respondetur, quod si Ecclesia agnosceret simul suam resipiscentiam, & vehementem compunctionem a Deo donatam, modo quo eam asseruimus, illum non repelleret.

Dices III. Hujusmodi Clericus in vitio turpi diu versatus, volens Subdiaconatum assumere, exponitur periculo proximo relabendi in eadem peccata, & illa augendi reatu sacrilegii, cum sibi imponat votum castitatis perpetua indissolubile, quod ipse ob pravum habitum contractum difficulter observare valebit; quapropter hic velut temere agens est indignus absolutione, ut supponit *Habert l. c.* Sed hæc objectio, licet magnam vim habere videatur, revera tamen nullius est momenti. In tantum enim sumus, quod talis consuetudinarius, quamvis sit capax absolutionis si non vult ordinari, non poterit tamen absolvi si sacrum Ordinem assumere audeat, nisi per extraordinariam compunctionem sit probatus; in quantum constat, ut observatum est, quod ad sacros Ordines suscipiendos non sufficit status gratiæ, sed necessario insuper requiritur bonitas excellens, quæ per divinum auxilium superabundans potest a pœnitente in instanti acquiri. Ceterum, si quicunque alius habituatus in lascivia, sed jam sat dispositus ad absolutionem, vellet statim sine experientia emittere votum castitatis, cur non poterit Confessarius eum statim absolvere? Numquid votum adhuc in eo casu non erit de meliori bono? Si non esset de meliori bono, esset quidem nullum; sed communissime docent Doctores, ut asserit *Sporer* (*de Voto c. 2. n. 61.*) quod hujusmodi votum emissum ab habituato in lascivia est validum. Idem ait *La Croix lib. 3. p. 1. n. 481. cum Pal. Moja, ac aliis*, & contrariam sententiam ipse dicit non audere dicere probabilem. Idque diserte confirmat D. Th. (*Opusc. 17. c. 5.*), ubi quærens, an quis post diuturnam vitam in vitiis ductam possit vota Religionis profiteri? Respondet, non esse expediens magna opera hominibus tenuis virtutis imponere; *Si tamen* (addit) *mox conversi sponte propria voluerint manum mittere ad altiora, quis eos audebit arcere?* 74

Præterea, si quis sic habituatus nollet nubere, dici deberet, quod non posset absolvi quamvis dispositus, quia iste vellet remanere in periculo proximo recidendi. Sed quis unquam asseruerit, Matrimonium esse remedium necessarium ad se continendum? Scripsit quidem Apostolus: *Quod si non se continent, nubant; melius est enim nubere, quam uri. 1. ad Cor. 7.* Verum hoc communiter ab interpretibus intelligitur, nisi aliquis nolit alia media adhibere. Hinc quæstio agitur inter DD. an valeat votum, quod quis emitteret nubendi, ut se liberet ad habitu incontinentiæ. Alii ut *Lessius l. 2. c. 40. n. 44. Pal. t. 3. tr. 15. D. 1. n. 14. Sotus l. 7. q. 1. art. 2. cum Fagan. Prad. &c. apud Salm. de Voto c. 1. n. 40.* dicunt omnino invalidum esse hujusmodi votum, quia nunquam est de meliori bono, sicut est cœlibatus. Alii vero, ut *Sanch. Dec. l. 4. c. 8. n. 53. Bellarm. l. 2. de Mon. c. 14. in fin. Bonac. Nav.* & plures communius cum *Salm. l. c. n. 41. & 42.* asserunt, tunc solum validum esse votum, quando vovens nolit, aut non possit aliis mediis uti. Idem ait *Sporer de Voto n. 61. & 62.* dicens, quod tali voto obligatur tantum is, qui aliud remedium adhibere nolit. 75

I-

Idem asserit ut certum *Laym. l.* 1. *tr.* 4. *c.* 2. *n.* 12. his verbis; *Dicendum secundo cum Lessio, & Conin., tale votum obligatorium esse secundum hypotesim, si in tali statu peccandi perseverem, & non media efficacia adhibeam ad emendationem, quæ cum Dei gratia possum; ita ut talis homo aliud vovere censendus non sit, nisi hoc saltem remedium (quod est nuptiarum) peccatis suis adhibiturum, si aliquid melius, quod est continentia, non adhibuerit: ideoque, si firmum ejus propositum, & conatum præstet, a voto liberatur.*

Instabis: sed laicus nolens tunc nubere, remanet tamen liber, ut possit nubere postea in futurum si velit, non sic Subdiaconus post susceptum Ordinem. Respondetur, sed si ille laicus statueret firmo animo, nunquam velle Matrimonio ligari, sed aliis mediis uti, numquid ob hoc poterit ei absolutio denegari?

76 Dices IV. Docet D. Greg. (*in Pastoral. p.* 1.): *Non debet aliquis non purgatus sacra Mysteria adire.* Unde Juenimus (*Op. de Sacram. l. c.*) ait non posse promoveri ad sacros Ordines, qui nondum peccata purgarit per condignæ pœnitentiæ labores. Sed respondetur cum *S. Thoma*, qui (2. 2. *q.* 185. *art.* 2.) quærens, *utrum liceat Episcopatum injunctum omnino recusare?* Respondet *ad objeçt.* 2. (in qua refert præfata verba D. Gregorii) quod si impedimentum nequeat tolli a subdito, tunc non tenetur obedire, quia nullus tenetur obedire, ad aliquod illicitum; secus autem, *si impedimentum removeri potest per ipsummet, puta si habeat peccandi propositum, quod potest deserere.* Ergo supponit Angelicus, quod licet alicui sacra Mysteria adire, suscipiendo Episcopatum, *vel etiam sacros Ordines* (ut ibidem subditur), etiamsi nondum sit a suis peccatis purgatus; dummodo, ut supponendum, sit interius probatus ad hujusmodi gradus assumendos; alias dicendum ex supra allatis, quod, neque ordinari posset, neque teneretur obedire. Aliud enim est aliquem non esse purgatum, aliud non esse probatum.

Qua de re, omnibus tamen mox prædictis non obstantibus, omnino tenendum, quod, ut Clericus in vitiis habituatus possit absolvi, etsi ipse velit statim sine temporis probatione accedere ad sacros Ordines, debet tali compunctione extraordinaria esse a Deo manifeste donatus ut satis probatus ostendatur ad tantæ dignitatis sublimitatem.

77 Præterea advertendum, quod Confessarius toto conatu curare debet, persuasum reddere hujusmodi initiandum, quamvis extraordinarie (ut supra) compunctum, ut differat Ordines suscipere quoadusque probatione alicujus notabilis moræ magis purgatum se præbeat a sceleribus patratis. Imo addo, consultius, & congruentius esse, ut etiamsi ipse sit contritus, & ex compunctione habita sufficienter dispositus non solum ad absolutionem, sed etiam ad Ordinem assumendum, tamen ei absolutio differatur, ipso quoque non consentiente, si velit statim ordinari, ut temporis experimento firmius probetur. Dummodo vero, excipio, ipse ex hac dilatione Ordinationis non sit subiturus notam, sive proximum periculum infamiæ; nam in hoc casu censerem cum *La-Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1764. non posse Confessarium pœnitenti disposito beneficium absolutionis differre, quia tunc ille ex Confessione peracta habet jus non tantum ad absolutionem, sed ad eam statim obtinendam. Ceterum fateor, magnam adhibendam esse cautelam in hujusmodi Clericis absolvendis, qui vix e vitiorum cœno emersi ad altaris ministerium ascendere inhiant, nulli enim dubium, quod horum frequenter malos exitus deploratur, non sine maximo Ecclesiæ detrimento, & populorum ruina.

CAPUT III.

DE SUSCIPIENTE SACRAMENTUM

DUBIUM I.

Quæ dispositio requiratur ad valorem Sacramenti in suscipiente?

78 *Vide quæ habentur apud Busemb.*

79 *An solus homo viator sit capax Sacramentorum? An soli baptizati valide suscipiant alia Sacramenta?*

80 *Nulla requiritur intentio in pueris, & perpetuo amentibus quoad Baptismum, Confirmationem, & Ordinem.*

81 *Quæ intentio requiratur in adultis? An sufficiat intentio naturalis? An habitualis? Quid de dormientibus, ebriis, et lapsis in amentiam?* 82. *An sufficiat intentio interpretativa?*

„ Resp. Ad valorem Sacramenti in adultis ra- 83
„ tione utentibus intentio percipiendi Sacramentum
„ interpretativa saltem requiritur, & sufficit (exci-
„ pe Pœnitentiam, de qua infra). Ita *Commun.*
„ Theologi omnes cum *S. Thom.* contra *Cajet.* qui
„ putat, in suscipiente nullam intentionem requiri,
„ modo contrariam non habeat. Ratio responsionis
„ est, quia sicut adultus non justificatur sine pro-
„ prio consensu, ita nec per Sacramentum initiatur,
„ & consecratur Deo, sine eodem consensu, si e-
„ jus sit capax. *Bon. d.* 1. *q.* 6. *p.* 2.

„ Dixi, *adultis*, &c. quia cum tantum requiran- 84
„ tur conditiones juxta subjecti capacitatem, par-
„ vuli autem, & perpetuo amentes non sint capa-
„ ces propriæ intentionis, sufficit illis intentio Chri-
„ sti, & Ecclesiæ. *Fill. tom.* 1. *cap.* 8.

Unde resolves.

„ 1. Parvuli, uti & perpetuo amentes, valide ba-
„ ptizantur, confirmantur, communicantur, ordi-
„ nantur: quod ultimum nefas esset, priora autem
„ olim permittebantur. *Bon. l. c.*

„ 2. Ægris ratione jam privatis recte datur Un- 85
„ ctio, non tantum si ante petierint, sed etiam si
„ fuerint Catholici, neque constet esse in mortali:
„ nam hoc ipso censentur interpretative voluisse, &
„ petiisse, quod alii Christiani, etiamsi de ea nun-
„ quam audierint. *C. de Lugo de Sacram. in ge-
„ nere, d.* 9. *n.* 122. *et comm.*

„ 3. Invalidum est Sacramentum, 1. quod quis
„ suscipit cum intentione neutrali, habens se ne-
„ gative. 2. quod suscipit ficte, idest simulate: non
„ tamen quod ficte, idest indisposite. 3. quod per
„ meram vim, animo omnino repugnante, suscipi-
„ tur. *Bon. l. c.*

„ 4. Validum est Sacramentum, 1. quod qui ac-
„ ci-

„ cipit, vult, quod Christiani accipiunt, etsi non „ credat, aut non velit Sacramentum. 2. Quod quis „ per metum coactus suscipit, cum metus non tol- „ lat voluntarium. Matrimonium tamen gravi me- „ tu, v. g. injustæ mortis, initum, censetur irri- „ tum, ut docet *Sanch. l. 4. de matr. d. 12. et 14.* „ *C. de Lugo d. 9. n. 133.* Et qui Ordines gravi „ metu coactus suscepit, etsi characterem habeat, „ non tamen tenetur ad continentiam, potestque, „ secluso scandalo, nubere, ut suo loco dicam. (*Vi-* „ *de dicenda de Sacr. Ord. n. 811.*) *

79 Ante omnia hic notandum est I. solum hominem viatorem esse capacem Sacramentorum, quia solus homo viator capax est primæ gratiæ, aut ejus augmenti; ita communiter *Suar. et alii*, contra *Bernal.* Vide *Tourn. in Præl. Theol. t. 6. p. 237.* qui id probat. Notandum II. susceptionem Baptismi omnino præexigi ad validam susceptionem aliorum Sacramentorum. Id certum est apud omnes, vide *Lugo de Sacram. D. 9. n. 1. et Croix n. 165.* Ratio, quia Sacramenta instituta sunt pro sola Ecclesia; & per solum Baptismum fiunt homines de corpore Ecclesiæ, ut definivit Eugenius IV. in Decreto Fidei ad Armenos. Hinc Matrimonium infidelium non est Sacramentum, ideo est dissolubile, ut notant *Sanch. de Matr. lib. 6. Dis. 8. et Croix loc. c. cum communi, ex c. Quando 7. de Divort.* Vide dicenda *de Matr. numer. 1117.*

80 Plura autem hic adnotanda circa intentionem requisitam in suscipientibus Sacramenta. In infantibus nulla quidem requiritur intentio, cum suppleat in eis intentio Christi, vel Ecclesiæ, sicut enim sine propria voluntate ipsi peccatum contraxerunt, ita sine voluntate ab illo liberantur. Hoc certum est cum *D. Th. 3. p. qu. 68. art. 9.* Et est de fide definitum a Trid. *Sess. 7. de Sacram. Can. 13.* ubi dicitur: *Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo, inter fideles computandos non esse; ac propterea cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos, aut præstare omitti eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ, anathema sit.* Idem dicendum de perpetuo amentibus, ut docet *S. Th. l. c. art. 12. ad 1.* Et quod dicitur de Baptismo, idem dicendum de Sacramento Confirmationis, ut *Salm. de Conf. t. 3. n. 26.* cum communi DD. Idem de Sacramento Ordinis infantibus (sive perpetuo amentibus) collato, ut recte dicit *Lugo D. 9. n. 112.* Idque hodie certum est ex Bulla *Inter sollicitas*, nostri SS. P. Benedicti XIV. edita 4. Maji. an. 1745. (V. in *Bull. t. 2. p. 128.*) ubi postquam in §. 20. id declaratur definitum communi suffragio Theologorum & Canonistarum, deinde præscribitur §. 27. quod ipsi infantes ordinati, cum pervenerint ad annos discretionis, non teneantur ad castitatem: præcipit vero Pontifex ex *Concil. Tolet. II.* relato in *cap. De iis.. Dist. 28.* ut in anno 18. detur eis optio, & si voluerint castitatem servare, admittantur ad exercitium Ordinis; secus si noluerint. Et §. 40. subdit, quod ipsi post ratihabitionem invalide contrahunt Matrimonium, & tenentur ad Officium divinum.

81 In adultis vero certe requiritur intentio suscipiendi Sacramentum; ratio, quia, ut docet *D. Th. d. q. 68. art. 7.* loquens de Baptismo: *Ad hoc quod homo moriatur veteri vitæ, requiritur in habente usu liberi arbitrii voluntas qua eum veteris vitæ pœniteat, ita requiritur voluntas, qua intendat vitæ novitatem.* Dixit autem *Caj. in l. c. D. Th.* in suscipiente Baptismum sufficere intentionem neutralem, nempe quod non consentiat, neque dissentiat; sed hæc opinio communiter reprobatur a DD. ut a *Lugo D. 9. ex n. 117. Petrocor. tom. 3. pag. 87. Salm. de Sac. c. 8. n. 7.* & signanter a SS. N. P. Benedicto XIV. in *Instruct. de Bapt.* incipiente, *Postremo mense.* (Vide *in Bull. t. 2. n. 46.*) Et talis opinio est quidem contra doctrinam expressam *D. Th.* mox supra relatam. Idem quod de Baptismo dicendum est de aliis Sacramentis *cum Lugo*, & aliis communiter.

Certum est etiam apud omnes non requiri in suscipiente Sacramenta intentionem actualem, aut virtualem; sed sufficere habitualem, idest aliquando habitam, & non retractatam. Ita *Lugo de Sacr. D. 9. n. 105. Wigandt Tract. 11. Ex 4. n. 26. Res 4. Petroc. tom. 3. p. 91. Antoine de Sacr. c. 3. q. 1. Res. 2. Suar. 3. p. disput. 14. Sect. 2. Holzm. to. 2. p. 8. n. 38. Spor. t. 3. p. 22. Ronc. c. 5. q. 2. Res. 2. Elbel. t. 3. p. 25. n. 56.* Idemque docet SS. N. Bened. XIV. in præfata *Instruct. n. 46.* cum aliis communiter. Idque probatur ex universali Ecclesiæ praxi, quæ non reiterat Sacramenta Baptismi, & Ordinis iis qui ea suscipiunt ex voluntate prius habita. Et hoc procedit in omnibus Sacramentis, præter Pœnitentiam, & Matrimonium, ut infra explicabimus.

Utrum autem valide conferantur Sacramenta dormientibus, ebriis, vel lapsis in amentiam, qui antea habuerunt intentionem illa recipiendi? Negat *Ronc. l. c.* quia (ut ait) non est præsumendum eos habuisse intentionem in tali tempore recipiendi Sacramentum, sed solummodo more, & ritu christiano. Sed communissime, & probabilius affirmant *Lugo D. 4. n. 119. Pal. de Bapt. D. un. p. 7. n. 2. Salm. red. tit. c. 6. n. 43. cum Henr. Graff. et Angles, ac Croix l. 6. p. 1. n. 176. cum Gobat. Avers. et Diana, et aliis.* Ratio; quia ad validitatem Sacramenti non requiritur, ut suscipiens agat modo humano, & more solito; sed satis est quod ipse sit subjectum capax, prout revera est qui jam prius habuit intentionem recipiendi Sacramentum. Idque confirmatur auctoritate Innoc. III. in *cap. Majores §. Verum. de Bapt.* (*apud Lugo l. c.*) qui postquam dixit, dormientes & amentes non recipere Sacramentum, si contrariam habuerint voluntatem, addit: *Secus si habuisset propositum baptizandi; tunc ergo characterem Sacramentalis imprimit operatio.* Et ejusdem sententiæ est N. SS. Bened. XIV. in *cit. Instruct. n. 46.* Ceterum recte advertunt *Suar. 3. p. D. 24. sect. 1. et Salm. l. c. n. 4.* illicitum esse iis conferre Sacramenta, nisi in probabili periculo mortis, vel nisi quando impedimentum usus rationis censetur perpetuum, alias exspectandum ad tempus in quo suscipiens fiat compos rationis. Idque expresse docet *D. Th. in 4. dist. 6. q. 1. art. 2. q. 3. ad 7.* ubi ait: *Si autem necessitas non sit, debet in furiosis exspectari lucidum intervallum, vel in dormientibus vigilia. Si tamen baptizetur in statu illo, Sacramentum suscipit, quamvis peccet baptizans.*

Sufficit etiam intentio interpretativa (nempe quæ 82
nunquam fuit habita, sed præsumitur habenda a suscipi-

scipiente, si esset ipse compos rationis) in suscipientibus Sacramentum Extremæ Unctionis, ut dicunt *Lugo D.* 9. *n.* 127. *Wigandt tr.* 11. *Ex.* 4. *n.* 62. *R.* 4. *Elbel t.* 3. *p.* 17. *n.* 58. *Ronc. de Sac. cap.* 5. *q.* 2. *R.* 2. *Sporer l.* 3. *p.* 25. *n.* 154. *& Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 127. *cum communi*: idque probatur ex Rituali Rom. *de Extrema Unct.* ubi dicitur: *Hoc Sacramentum est præbendum sensibus destitutis, qui antea illud petierunt, seu verosimiliter* (nota) *petiissent*. Et si forte æger fuerit sensibus destitutus in actu peccati mortalis, probabiliter ait *Viva de Sacr. qu.* 1. *art.* 7. *n.* 6. saltem sub conditione Extremam Unctionem tunc esse illi ministrandam, prout etiam de Sacramento pœnitentiæ dicemus *n.* 480.

Ita etiam per voluntatem interpretativam, seu generalem potest moribundo sensibus destituto conferri Sacramentum Confirmationis, ut dicunt *Lugo D.* 9. *n.* 132. *Sporer l. c. n.* 154. *Elbel d. p.* 17. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 169. *cum Conc. Arriaga, et Bern.* (contra *Escob. l.* 8. *n.* 55.). Et idem dicunt de Sacramento Eucharistiæ *Lugo D.* 9. *num.* 126. *Sporer l. c. et Croix cum Suar. Conc. Aversa, Bernal. etc.*

Sacramentum autem Baptismi, & Ordinis invalide quidem confertur habentibus solam intentionem interpretativam, quia sine voluntate explicita nemo debet subire obligationem legum Ecclesiæ, & status clericalis. Ita communiter *Lugo D.* 9. *n.* 11. *et* 127. ac *Viva de Sacr. qu.* 1. *art.* 7. *n.* 3. *et* 5. *cum Suar. etc.* Verumtamen *Coninch. Spor., Dicast. etc. ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *nn.* 168. censent ad suscipiendum Baptismum sufficere intentionem implicitam contentam in contritione, vel attritione habita a suscipiente. His contradicunt *Suar. et alii*. Sed recte *Lugo n.* 129. primam sententiam ait posse habere locum tantum in infideli, qui semper invincibiliter veram fidem ignoraverit. Ad Sacramentum autem Pœnitentiæ non sufficit intentio neque interpretativa, neque habitualis, sed requiritur intentio vel actualis, vel saltem virtualis, cum ibi requirantur pro materia actus pœnitentis, qui non possunt quidem haberi sine voluntate saltem virtuali recipiendi Sacramentum; & hoc tenendum saltem in praxi, juxta dicenda *de Sacr. Pæn. Dub. II. n.* 437. Ad Sacramentum vero Matrimonii suscipiendum, certe non sufficit intentio interpretativa: sed sufficere aliquando habitualem censent *Holz. t.* 2. *p.* 8. *n.* 46. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 134. *cum Sporer, Dic. Arriag., etc.* Et casum accidere posse, ait *Croix*, quando celebratur Matrimonium per Procuratorem; quia si hic contrahit dum principalis dormit, perficitur Matrimonium cum intentione principalis, quæ non aliter quam habitualis dici potest. Sed verius sentit *Lugo D.* 6. *n.* 134. in Matrimonio semper requiri voluntatem saltem virtualem, quia cum uterque conjux non solum sit suscipiens, sed etiam Minister Sacramenti, in singulis eorum certe requiritur ea intentio qualis in Ministris aliorum Sacramentorum exigitur; ut diximus *n.* 16. *et* 18. In præfato autem casu Procuratoris, recte dicit *Lugo n.* 139. quod illa intentio verius dicenda est virtualis quam habitualis, cum Procurator contrahat virtute mandati, sive consensus a principali præstiti.

DUBIUM II.

Quid requiratur, ut licite, et cum fructu suscipiatur?

83 *Quæ requirantur in suscipiente Sacramenta* mortuorum, *et quæ* vivorum?
84 *An aliquando possit ministrari Viaticum a laico, vel Sacerdos non jejunus celebrare?*
85 *An magis dispositi majorem fructum recipiant? An sumant cum fructu Hostiam ii qui nesciunt esse consecratam?*
86 *Plura notanda de suscipiente Sacramenta cum mortali, aut veniali?*
87 *An omnia Sacramenta causent gratiam, remoto peccato?*
88 *An liceat petere Sacramentum a Ministro excommunicato?*
89 *An a Ministro peccatore?*

„ Resp. Ad effectum Baptismi, & Pœnitentiæ, 83
„ requiritur, & sufficit præter voluntatem sumendi
„ Sacramentum, dispositio fidei, spei, & attritionis, non autem requiritur charitas, sive ut gratiam habeat * (*Vide dicenda n.* 139. *et* 147.) * quia hæc Sacramenta dicuntur *mortuorum*, quod ipsa primam gratiam, seu vitam donent. Ad reliqua vero Sacramenta, quæ dicuntur *vivorum*, requiritur, ut sit in gratia * (*Sed nota hic Prop. damnatas ab Alex. VIII. nempe Prop.* 22. *quæ dicebat*. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint. *Et Prop.* 23. Similiter arcendi sunt a sacra Communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers) *, quia ista non primam, sed secundam tantum gratiam, id est augmentum tantum gratiæ conferunt. Etsi subinde per accidens dent primam, cum quis putat bona fide se carere mortali. *Laym. d.* 7. *Bon. d.* 1. *q.* 6. *p.* 2.

Hoc quidem probabile est cum *D. Th.*, vide dicenda *n.* 87. Hinc recte dicunt *Gonet, Henno, et Tourn.* (vide infra *n.* 237.) posse laicum moribundo Viaticum ministrare, si desit Sacerdos qui eum absolvat: & etiam Sacerdotem celebrare posse non jejunum ad ministrandum Viaticum moribundo sensibus destituto, qui non possit confiteri, ut *Viva q.* 1. *ar.* 5. *n.* 6. cum *Laym. Fill.* Secus autem, si absolutionem Sacramentalem ille receperit; vide infra *n.* 286. 84

„ 1. Etsi æqualiter dispositi æqualem, magis dispositi majorem Sacramenti fructum præter characterem consequuntur; tum quia congruum est Sacramenta ita instituta esse, ut uberior gratia detur pro dispositione subjecti; tum quia non videtur is, qui vehementem attritionem ad Baptismum, vel Pœnitentiam affert, omni fructu carere. 85

„ 2. Qui sumit hostiam, quam nescit esse consecratam, cum instar alterius animalis, sine intentione sumendi Sacramentum, sumat, accipit quidem materialiter rem, quæ est Sacramentum, non tamen sacramentaliter, & cum fructu. *
„ (*Ita S. Th. p.* 3. *q.* 80. *ar.* 3. *cum Lugo, Suar.* Croix

„ *Croix l. 6. p. 1. n. 175. contra Arriag., et Dic.* „ *quorum sententiam immerito probabilem vocat* „ *Croix*) *. Idem docet *Bon.* de eo, qui sumit „ Sacramentum ex causa famis, quod videtur in„ telligendum, si ex ea sola; neque enim videtur „ Sacerdos fructu Sacramenti privari, etsi sumptu„ rus calicem, simul etiam levare sitim intenderet. „ Vide *Bon. l. c. n.* 30.

Notandum I. Ad Baptismum requiritur actus fidei, & spei, saltem virtualis, ut omnes docent cum *Suar. et Croix l. 6. p. 1. n.* 187. etiam actus contritionis, sive attritionis, ut tenent *Salm. cum D. Th.* (vide *infra n.* 139.) si baptizandus habeat grave peccatum, ut patet ex *Trid. sess.* 14. *c.* 1. Ad Eucharistiam autem præmitti debet ex speciali præcepto Confessio, & absolutio ab omni mortali. Utrum autem pro aliis Sacramentis vivorum sufficiat præmittere tantum contritionem? Affirmatur communissime cum *Lugo D.* 8. *sect.* 9. *Laym. Vasq. Croix n.* 190. *et aliis*, contra *Marsil. et Adrian.* Vide dicta *n.* 54.

86 Not. II. Est certe peccatum grave, Sacramentum suscipere cum mortali; & est gravius, quam illud indigne ministrare, aut conficere, ut *Croix n.* 193. cum *Dic. et aliis*. Utrum autem in aliquo casu liceat suscipere Sacramentum in mortali? Videtur negare *Suarez de Euch. D.* 66. *sect.* 1. loquens de sumenda Communione; sed communius affirmant *Henriq. Aversa, et Bosco ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 194. Idque pro casu rarissimo non videtur improbabile, puta si hostia consecrata esset profananda ab hæreticis, & ab aliis pro illa subita irruptione non posset tam cito conteri; tum videtur posse eam sine peccato sumere, licet sine fructu; tunc enim non sumeret ut Sacramentum, sed tantum absconderet in corpore suo, sicut in pariete, ad eam liberandam ad injuria, ut dicunt *Lugo de Sacr. D.* 9. *n.* 8. *de Euch. D.* 15. *n.* 3. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 514. *Tamb. de Comm. c.* 1. *n.* 76. *et Dian. p.* 5. *tr.* 13. *R.* 74. *cum Vasq. Hurt. et Ochag.* Idem probabiliter dicunt *Lugo d. D.* 9. *cum Vasq. et Croix n.* 517. *cum Hurt. Ochag. Diana, et Leand.* de laico accumbente in scamno communicantium, qui recordaretur peccati mortalis; vide dicta *n.* 53.

87 Quæritur I. An Sacramenta valide, sed cum fictione suscepta, remoto obice, reviviscant? Nomine *fictionis* hic non intelligitur ea quæ reddit Sacramentum nullum, ut est defectus intentionis, sed ea cum qua Sacramentum valide suscipitur, nempe cum quis accedit sine dispositione requisita ad Sacramentum. De Sacramento Baptismi (excepto *Scoto* & aliis paucis) omnes communiter id affirmant cum *Petroc. t.* 3. *p.* 99. *q.* 6. *Conc. to.* 8. *p.* 185. *n.* 11. *Lugo de Sacr. D.* 9. *ex n.* 22. *Tourn. in Prælect. Theol. tom.* 7. *pag.* 193. *Concl.* 1. *et aliis ex D. Th.* 3. *p. q.* 96. *ar.* 10. ubi loquens de gratia Baptismi, sic ait: *Impeditur autem quandoque per fictionem, unde oportet quod, remota ea per pœnitentiam, Baptismus statim consequatur suum effectum.* Et prius id docuit *S. Aug. lib. de Bapt. contra Donatist. cap.* 12. ubi dixit: *In illo qui fictus* (ad Baptismum) *accesserat, tunc valere incipiet, cum illa fictio veraci confessione recesserit.* Ratio, quia peccatum ante Baptismum, vel in ipsa perceptione Baptismi consummatum non subjicitur Ecclesiæ clavibus, unde necesse est remitti per solam virtutem Baptismi, qui sublato obice habet effectum prius suspensum ratione fictionis. An autem ad hunc effectum obtinendum requiratur in suscipiente contritio. Negant *Suar.* 3. *p. D.* 28. *sect.* 3. *concl.* 1. *et Lug. n.* 53. *cum Conc. et commun.* (contra *Vasq.*) dicuntque sufficere attritionem; vide dicenda *n.* 139. Idem quod de Baptismo dicunt etiam de Sacramento pœnitentiæ (casu quo fieret Confessio valida sed informis, juxta dicenda *n.* 441.) *Lugo dict. D.* 9. *ex n.* 100. *Salm. de Sacr. cap.* 5. *n.* 53. (contra *Petroc. pag.* 112.) *ex S. Th. in* 4. *D.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *q.* 1. qui loquens de Pœnitente, qui fecerit Confessionem validam, sed informem, dicit: *Quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet; sicut etiam est de aliis Sacramentis.* Ratio (ut ait *Lugo*), quia si hic postea conteritur, jam peccatum ei remittitur, & remittitur quidem, sine eo quod directe illud clavibus subjiciat. Idem ajunt *Lug. n.* 103. *et Suar. D.* 63. *s.* 8. *Croix n.* 119. *cum Palud. Sylv. Conc. ap. Salm. de Sacr. c.* 5. *n.* 67. (contra *Sotum, Rasco, Hurt. Bernal., et apud Croix l. c.*) de Sacramentis characterem imprimentibus, prout de Confirmatione, & Ordine; quia cum hæc Sacramenta nequeant iterari, videtur consentaneum divinæ bonitati, ne tales suscipientes relinquantur destituti gratia sacramentali, tam proficua in confirmatis ad resistendum tentationibus, & in ordinatis ad obeunda munia clericalia; & hanc sententiam ait *Petroc. t.* 3. *pag.* 115. solidissimum habere fundamentum. Idem dicunt *Escob. l.* 8. *n.* 180. *Croix n.* 202. *Salm. l. c. cum Pal. Arriaga, Cajet. &c. ac Lugo n.* 105. *cum Suar. & Conc.* de Sacramento Extremæ Unctionis, & de Matrimonio; quia (ut ajunt) etiam congruum videtur, quod, cum Extrema Unctio non possit iterari eodem mortis articulo, nec Matrimonium vivente eodem conjuge, interim fideles non careant gratia Sacramenti.

Recte autem *Lugo n.* 108. *Croix n.* 200. *cum Suar. Conc. Fill. etc. communiter*, contra alios, negat hoc de Eucharistia, quæ ex sua institutione frequenter potest iterari; idcirco non fuit opus hanc tribuere efficaciam tali Sacramento, ut subveniatur fragilitati hominum. E converso in hoc Sacramento sequeretur absurdum, quod Sacerdos qui pluries in sua vita sacrilege celebrasset, si in morte cum remissa attritione confiteretur, reciperet totum cumulum gratiarum tot sacrilegarum Communionum; imo quo sæpius indigne celebrasset, eo uberius gratius ditaretur. Censet autem *Croix n.* 200. *cum Scoto, Paloo, etc.* quod si quis se communicet, & removeat obicem, antequam species Eucharistiæ consummentur, is non carebit gratia Sacramenti. An autem suscipiens Sacramentum cum veniali habituali, vel actuali, peccet? Vide dicenda *de Euchar. n.* 257.

88 Quæritur II. An liceat petere Sacramenta a ministro indigno? Hic distinguere oportet ministrum indignum ob aliquam censuram, vel inhabilitatem, & indignum ob peccatum mortale. *Resp.* I. Si minister est indignus per censuram &c. & non est toleratus, nimirum sit excommunicatus vitandus, vel publice & nominatim suspensus, & irregularis per sententiam (Vide *Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 210.), certe non licet ab eo petere Sacramenta, nisi in extrema vel gravissima necessitate; in qua omnes dicunt licitum esse suscipere Baptismum, & Pœnitentiam,

ut

ut *Suar. 3. p. Dist. 11. sect. 1. n. 6. Con. Tourn. tr. 4. pag. 37. Antoine de Sacr. c. 2. quaest. 13. Bonac. de Excommunic. Dub. 2. q. 1. p. 1. §. 3. Croix lib. 6. p. 1. n. 209. & Salm. de Sacr. c. 8. n. 18. cum Sayr. Gran. Cornejo, &c.* ex D. Aug. *lib. 1. de Bapt. cap. 11.* Idem probabiliter de Sacramento Eucharistiæ dicunt *Nav. cap. 22. n. 4. Suar. l. c. n. 17. Bonac. l. cit. Viva de Sacr. q. 1. art. 8. n. 10. cum Soto, & Salmant. n. 22. cum Cornejo. Nunn.* (contra *Sayr. Avila, &c.*) Et adhæret *Tourn. d. pag. 37. ex cap. Quod in te. De Pœnit. & Rem.* ubi Innoc. III. quamvis neget morientibus Extremam Unctionem tempore Interdicti generalis, non negat tamen Pœnitentiam, Viaticum. Idem sentiunt de Sacramento Extremæ Unctionis *Escob. Henr. & Dic. ap. Croix d. n. 209.* eo quod tale Sacramentum potest per accidens gratiam causare; sed melius id non admittunt *Suar. Bonac. ll. cc. Elbel tom. 3. pag. 69. n. 67.* item *Conc. Fill. Avila, & Cornejo apud Salm. n. 25.* nisi quando infirmus non potuerit aliud Sacramentum recipere. Pariter dicont *Suar. loc. cit. & Corn. ap. Salm. n. 4.* licitum esse recipere Sacrum Ordinem ab Episcopo excommunicato, quando in aliqua Provincia remota ille solus existeret, & talis Ordinatio redundaret in bonum communitatis. Idem dicunt præfati AA. de Sacramento Matrimonii, casu quo esset necessarium vel ad salutem spiritualem morientis, vel ad magnam utilitatem temporalem filiorum, nec alius adesset Minister. An autem excommunicatus vitandus valide ministret Sacramentum pœnitentiæ in extrema necessitate? Hoc negandum; vidrnda n. 560.

Resp. II. Si vero Minister sit excommunicatus, vel suspensus toleratus, quæstio est intee DD. an liceat ab eo petere Sacramenta sine gravi causa? Negant alii, sed verius affirmandum; quia Conc. Constantiense absolute concessit fidelibus communionem cum toleratis; vide dicta *n. 55.* & dicenda *de Cens. n. 139.*

89 Resp. III. Cum autem Minister est indignus ob peccatum mortale, *D. Th. 3. p. q. 64. art. 6. ad 2.* videtur indistincte concedere posse suscipi Sacramenta a peccatore occulto, dicens: *Quandiu* (Minister) *ab Ecclesia toleratur in ministerio, ille qui ab eo suscipit Sacramentum, non communicat peccato ejus.* Et idem habetur in *cap. Vestra. 7. de Cohabit. Cler. &c.* ubi dicitur: *Sine dubitatione teneatis, quod a Clericis, & Presbyteris quamquam fornicariis, quandiu tolerantur, nec habent operis evidentiam* (idest, ut explicat *Glossa*, quando ipsi non sunt *condemnati vel confessi in jure*), *licite divina Mysteria audiantur, & alia recipiantur Sacramenta ecclesiastica.* Hoc tamen sane intelligendum valere tantum ad excusandum, ne contraveniatur prohibitioni Ecclesiæ; ceterum, ad suscipiendum Sacramentum a peccatore, semper requiritur rationabilis causa, juxta dicta *Tom. I. l. 2. n. 47. & 49.* Utique alibi docet idem *D. Th. in 4. D. 24. q. 1. art. 5. q. 3. ad 3.* obi ait: *Præter necessitatis articulum non esset tutum, quod eum* (scil. Pastorem) *induceret ad aliquod sui Ordinis exequendum, durante tali conscientia, quod ille in peccato mortali esset.* Nomine autem *necessitatis* recte explicat *Cont. Tourn. t. 4. p. 39. v. ceterum,* intelligi hic moralem necessitatem; unde probabiliter sufficit ad excusandum etiam causa gravis utilitatis, ut docent communissime *Suar. part. 3. D. 18. sect. 1. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 9. n. 8. Pal. t. 3. tr. 18. D. 7. p. 15. n. 3. Viva qu. 1. art. 7. n. 10. Croix l. 7. p. 1. n. 211. Mazzot. t. 3. pag. 68. Tolet. l. 1. c. 88. Filk. tr. 1. c. 8. qu. 6. Escob. l. 8. n. 312. Anacl. pag. 533. n. 36. Holzm. t. 2. p. 16. n. 84. Elbel. t. 3. p. 18. n. 63. citans Scot. in 4. D. 5. qu. 2. §. Quantum. Sporer t. 3. pag. 27. n. 179. Bon. D. 1. q. 6. p. 3. n. 1. cum Con. Val. Reg. Henr. & Salm. de Sacr. c. 8. n. 54. cum Led. Nunn.* & communi, ut asserunt.

Hinc ajunt DD. licite recipi Sacramenta a ministro peccatore. I. Si urgeat præceptum Confessionis, aut Commonionis, ut dicunt *Suar. l. c. Conc. t. 8. pag. 103. n. 9. et Escob. lib. 8. n. 316. cum Vasq. etc.* II. Si ex dilatione susceptionis immineat periculum lapsus; *Tourn. to. 4. pag. 38.* III. Si debes implere præceptum Missæ audiendæ, *Suar. loc. cit. cum Conc. et Soto apud Escob. n. 314.* (Vide dicta *Tom. I. lib. 3. n. 331.*) IV. Si alias diu debeas permanere in mortali, & nequeas alium adire Confessarium; ita *Tourn. l. c.* Sed melius *Suar. l. c. et Antoine de Sacr. c. 2. q. 13. R. 2.* excusant ab omni culpa eum, qui est in mortali, si nolit neque ad horam exspectare, quia non est modica utilitas quamprimum a peccato liberari. V. Si carere debeas (saltem diu) Communione, ut *Suar. loc. cit. et Esc. n. 319.* Et idem ait *Suar.* si carere debeas fructu Confessionis, etiam si non habeas mortale. An autem sufficiat causa oon carendi fructu alterius Sacramenti? Nrgat *Croix n. 211.* Sed affirmant *Suar. et Escob. n. 316.* si Minister sit Parochus, vel sit paratus, & non sit alius digne ministrans. VI. Si alias nequeas lucrari Jubilæum, *Tourn. et Croix l. c.* VII. Si indigeas perito Directore, & nnu habeas alium, *Tourn. ibid.* Modo (addit *Spor. tom. 3. pag. 27. n. 179.*) diu debeas alium exspectare. VIII. Si vis Missam applicare pro amico defuncto, ut *Sporer loc. cit.*

Dicit autem *Caj. in 3. p. q. 64. art. 6. ad 2.* absolute licitum esse petere Sacramentum a proprio Parocho, sine ulla gravi causa; sed verius hoc negant *Conc. pag. 103. n. 7. et Salm. n. 58. cum Nav. Soto, Bon. et Led.* si facile possis alium adire. Sic etiam dicunt *Conc. et Antoine ll. cc.* non licere petere Sacramenta ab Hæretico, vel Schismatico nisi in casu extremæ, vel gravissimæ necessitatis. Sed de Hæretico vide *n. 560.* An autem sit mortale sine gravi causa petere Sacramentum ab indigno ministro parato? Negant *Sotus, Nav. Sa, Dian. etc. ap. Salm. c. 8. n. 42.* Sed recte affirmant *Salm. ib. cum Sylv. Molin. Valent. Arag. etc.* Juxta dicta *l. 2. de Charit. n. 47. et 79.* Tantum exciperem eum, qui sumeret Eucharistiam a Sacerdote indigno, qui eam actu aliis ministraret: ut dicunt *Suar. l. c. et Escob. n. 319.* juxta sententiam allatam *num. 55. v. Hinc.* nempe quod unum tantum sit peccatum pluribus Eucharistiam ministrare. Sic pariter puto illicitum esse sine gravi causa inservire Sacerdoti indigne celebranti; contra *Suar. l. c. Bon. n. 7. et Salm. n. 41. cum aliis,* qui id admittunt, quando Sacerdos facile possit alium invenire.

Certum est autem, quod quivis minister præsumitur dignus, nisi constet oppositum, ut communiter docent *Conc. t. 8. p. 103. n. 4. Tour. to. 4. p. 56. v. Not. I.* ex illo Apost. *1. Cor. 13. Charitas non cogitat malum; Elbel rad. pag. 18. n. 28. et*

Croix

Croix lib. 6. *p.* 1. *n.* 216. *cum Avila*. *Dic.* aliis communiter. Hinc probabiliter infertur posse peti Sacramentum adhuc ab eo qui scitur paulo ante peccasse, quia præsumendus est ipse jam se disposuisse saltem per contritionem: ita *Suar. D.* 18. *sect.* 2. *in fine*, *Bonac. punct.* 5. *n.* 6. *Croix n.* 115. *Mazz. p.* 62. *cum Sporer*, *Salm. cap.* 8. *n.* 40. *cum Vasq. Con. Sayr. Reg. Dic.* & aliis communiter; & idem sentit *Tourn. pag.* 36. *v. Nos. I.* dicens: „ (Imo ut sciam ab eo recens & graviter peccatum esse; adhuc enim sapienter præsumam eum, si præsertim ad ministranda Sacramenta sponte præsto sit, id quod sui erat fecisse, ut Deo reconciliaretur; *Certe* (ait *S. Th. in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 3. *q.* 5. *ad* 3.), *quia in instanti homo a divina gratia emendatur.*) „ Recte tamen id limitant 1. *Suar. et Bon. ll. cc. cum Conc. Vasq. Sayr. Reg.* & aliis communiter, si constet ministrum esse consuetudinarium, vel esse in occasione proxima peccandi (intellige voluntaria). Limitat 2. *Gob. apud Croix dicto n.* 216. si minister post peccatum Confessionem non præmiserit ante Missæ celebrationem.

CAPUT IV.

Quid sint Sacramentalia, et quid efficiant.

90 *Quid, et quæ sint Sacramentalia?*
91 *An Sacramentalia vim habeant ex opere operato?*
92 *Quomodo per Sacramentalia remittantur peccata?*
93 *Plura notanda.*
94 *De usu Agnorum Dei, aquæ benedictæ, et similium.*

90 „ Resp. 1. Cæremoniæ ecclesiasticæ, quæ vulgo „ dicuntur Sacramentalia, sunt actus externi religio„ nis, ad colendum Deum accommodati. Tales au„ tem communiter vocantur, Oratio Dominica, a„ qua benedicta, esus eulogiarum olim in usu, con„ fessio generalis, eleemosyna, benedictio ab Epi„ scopo, vel Abbate consecrato data, quæ ex an„ tiqua traditione dicuntur remittere venialia, & con„ tinentur hoc versu;

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedictus.

„ Ad quæ etiam revocantur tunsio pectoris, unctio „ in Regem & similes; item multæ aliæ cæremo„ niæ, & res etiam ipsæ sacræ, quæ in Ecclesia „ partim ab Apostolis traditæ, partim postea in„ stitutæ sunt, ut Exorcismi, insufflationes, prima „ tonsura, Benedictiones, & consecrationes varia„ rum rerum, & personarum, ut Ecclesiæ, cali„ cum, &c. ipse etiam herbæ, lumina, vinum S. „ Joannis, cerei, agni, signum S. Crucis. Quæri„ tur ergo, quam vim habeant: num ex opere o„ perantis, cum certum sit, sicuti per alia pia o„ pera, sic etiam iis nos mereri; seu ex opere o„ perato.

91 „ Resp. 2. Non habent vim ex opere operato con„ ferendi gratiam; aut remittendi peccata vi sua, „ & per se, sed tantum quatenus in nobis pium „ motum excitant. Ratio prioris est, tum quia nus„ quam promissio gratiæ, aut remissionis peccato„ rum iis facta reperitur; tum quia peccatum etiam „ veniale non remittitur sine infusione gratiæ, quam „ conferendi ea nullam per se habent vim. Ratio „ posterioris est, quia id accommodatum est Sacra„ cramentalium institutioni, & consecrationi, quæ „ fit per preces Ecclesiæ, quibus ipsa nobis tales „ motus precatur. *Conc. q.* 71. *art.* 3.

Quæritur ergo, quomodo culpæ veniales remittantur per Sacramentalia? *Prima* sententia cum *Sot. Val. Led. Vict. etc.* apud *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 221. dicit, Sacramentalia ex institutione Ecclesiæ vim habere venialia remittendi ex opere operato; quia Sacramentalia semper venialia remittunt, etsi non semper in nobis pium motum excitent. *Secunda* tamen communior, & verior sententia cum *Tourn. t.* 4. *p.* 266. *Wigandt tr.* 13. *Exam.* 2. *n.* 25. *S. Th. Lug. Suar. Bus. Croix l. c. Viva de Sacr. Qu.* 1. *A.* 8. *n.* 7. *et seq.* tenet per Sacramentalia non remitti venialia ex opere operato, sed tantum quia per ea pius motus doloris, aut charitatis in nobis excitatur, quo venialia remittuntur. Idemque expresse docet *D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 3. ubi ait: *Omnia ista causant remissionem peccatorum venialium implicite, vel explicite.* Hinc omnibus fidelibus consultum fit post sumptionem aquæ benedictæ, &c. se excitare ad actum doloris, sive amoris. 92

93 „ 1. Gratiæ prævenientes, & pii motus confe„ runtur per Sacramentalia, per modum impetra„ tionis, quæ non omnino infallibilem effectum ha„ bent.

„ 2. Peccat graviter, qui Sacramentalibus falsam „ materiam supponit, ut pro aqua lustrali facienda „ urinam.

„ 3. Sacramentalia quandoque operantur benefi„ cia corporalia, v. g. sanitatem, per modum im„ petrationis, ratione precum Ecclesiæ. Imo quæ„ dam etiam vim habere (v. g. fugandi Dæmonem) „ per modum operis operati; ex singulari privile„ gio, docent *Henr. l.* 1. *c.* 2. *Sotus*, & alii. Quia, „ inquiunt, etiam Ethnici, in quibus nec interces„ serunt preces Ecclesiæ, nec meritum operantium „ quandoque signo crucis (quod quidam etiam pu„ tant de nomine JESU) a dæmone liberati fuisse „ dicuntur: quod tamen alii eorum virtuti objecti„ væ, quasi naturali, adscribunt; de quo plura a„ pud *Schol. Vide Marat. D.* 10. *sect.* 1.

94 Inter Sacramentalia enumerantur Agni Dei ex cera a Papa benedicti; super his notandum 1. Vetitum est sub excommunicatione eos inaurare, aut pingere, ut *Azor. ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 224. Not. 2. Vendere eos carius, quia benedicti sunt, est injustitia, & simonia. Licitum tamen est eos vendere secundum suam materiam, ut recte dicunt *Sanch. Dian. et Croix ib. cum communi, contra Azor.* Not. 3. Quamvis *Gobat. etc.* dicant esse veniale eos tangere absque aliqua necessitate; probabile tamen est nullum esse peccatum; juxta usum nostrorum temporum, ut ajunt *Sanch. Dian. et alii ap. Croix n.* 225.

Projicere canibus ossa agni, vel ova, quæ benedicuntur, putat *Gretserus* esse illicitum; sed negandum cum *Caj. et Croix n.* 227. Sicut etiam licitum est uti aqua benedicta, & candelis ad usum profanum, ut *Croix ibid. cum Tamb. contra alios*.

Messalia autem, & Biblia sacra, sicut etiam sacræ Imagines non debent adhiberi ad usum profanum; secus vero dicendum de aliis chartis, ubi incidenter, & accessorie inscribuntur nomina sacra. Ita *Croix n.* 228. *cum Gob.*

TRA-

TRACTATUS II.

DE BAPTISMO, ET CONFIRMATIONE.

CAPUT I.

De Baptismo.

95 *Quomodo distinguitur Baptismus?*
96 *De Baptismo Flaminis.*
97 *De Baptismo Sanguinis.*
98 *An, ut Martyrium, remittat culpam, requiratur in peccatore contritio, vel charitas?* 99. *Quando Martyrium gratiam conferat?* 100. *An sint Martyres, qui moriuntur in obsequio peste infectorum?* 101. *An liceat se offerre ad Martyrium? Vel se prodere Catholicum per abstinentiam a carnibus.*

95 „ Non agitur hic de Baptismo sanguinis, idest „ martyrio; nec flaminis, seu spiritus, idest con„ tritione, cum voto Baptismi vel desiderio, quia „ non sunt Sacramenta; sed de Baptismo fluminis, „ qui definitur: *Ablutio corporis exterior, facta sub „ præscripta forma verborum.*

Baptismus igitur ex voce græca, quæ significat ablutionem, sive immersionem in aquam, distinguitur in Baptismum, *fluminis*, *flaminis*, *et sanguinis*.

96 Infra dicemus de Baptismo *fluminis*, qui valde probabiliter cum *S. Th. 3. p. q. 66. art. 2. Salm. de Bapt. c. 1. n. 25. Mag. Sent. Sot. Vasq. etc.* fuit institutus ante Passionem Christi Domini, tempore quo Christus baptizatus est a Joanne. Baptismus autem *flaminis* est perfecta conversio ad Deum per contritionem, vel amorem Dei super omnia, cum voto explicito, vel implicito veri Baptismi fluminis, cujus vicem supplet (juxta *Trid. sess. 14. c. 4.*) quoad culpæ remissionem non autem quoad characterem imprimendum, nec quoad tollendum omnem reatum pœnæ: dicitur *flaminis*, quia fit per impulsum Spiritus sancti, qui flamen nuncupatur. Ita *Viva de Bapt. q. 2. art. 1. n. 2. Salm. c. 1. n. 2. cum Suar. Vasq. Val. Croix l. 6. p. 1. n. 244. et aliis.* De fide autem est per Baptismum flaminis homines etiam salvari, ex *c. Apostolicam. D. Præsb. non bapt. et Trid. sess. 6. c. 4.* Ubi dicitur neminem salvari posse *sine lavacro regenerationis, aut ejus voto.* Vide *Petroc. p. 142. q. 6.*

97 Baptismus vero *sanguinis* est sanguinis effusio; seu mors tollerata pro fide, aut pro alia virtute Christiana, ut docet *S. Th. 2. 2. q. 124. art. 5. Viva l. c. n. 2. Croix l. 6. p. 1. n. 232. cum Avers. Gob. etc.* Hic autem Baptismus æquiparatur vero Baptismo, quia quasi ex opere operato ad instar Baptismi remittit culpam & pœnam: dicitur *quasi*, quia Martyrium non ita stricte operatur sicut Sacramenta, sed ex quodam privilegio ratione imitationis Passionis Christi, ut dicunt *Bell. Suar. Sot. Caj. etc. apud Croix n. 238.* & fuse *Petroc. t. 3. c. 2. q. 3.* Ideo Martyrium prodest etiam infantibus, dum Ecclesia SS. Innocentes prout veros Martyres colit. Hinc bene docet *Suar. cum aliis apud Croix n. 232.* oppositum saltem temerarium. In adultis autem requiritur acceptatio Martyrii, saltem habitualiter ex motivo supernaturali, *Conin. Caj. Suar. Bon. et Croix n. 231. contra Viva n. 5.* qui nullam requirit acceptationem.

Patet autem Martyrium non esse Sacramentum, quia Martyrium non est actio instituta a Christo; & ideo nec etiam fuit Sacramentum Baptismus Joannis, qui non sanctificabat hominem, sed tantum præparabat ad Christi adventum. *Viva l. c. n. 3.* 98

Quæritur tamen hic I. An, ut Martyrium remittat culpam & pœnam, requiratur in peccatore contritio, vel dilectio Dei super omnia, an sufficiat attritio? Certum est ad remissionem culpæ aliquam pœnitentiam requiri, ex *Trid. sess. 14. c. 4.* Ad quæsitum autem respondet *Wigandt tr. 11. Ex. 5. n. 73. Con. t. 8. p. 151. n. 10. Viva d. q. 2. ar. 1. n. 4. cum Bell. Caj. Pal. Less. &c. ap. Croix l. 6. p. 1. n. 238. & 239.* attritionem satis esse ad Martyrium, sicut satis est ad Baptismum, hoc enim privilegium, dicunt, Martyrium obtinere ex privilegio, ut diximus, ob imitationem Passionis Christi. Probabilius tamen est, quod requiratur contritio, vel dilectio Dei supra omnia, ut docent *S. Bon. Scot. Con. Suar. &c. ap. Croix, & Petroc. to. 3. p. 134. q. 3. ex S. Th. 3. p. q. 66. ar. 12. ad 2.* ubi dicit: *Effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine charitate.* Et probatur ex *Apost. 1. Cor. 13. 3. Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Neque Martyrium subire, importat semper charitatem perfectam habere; nam posset quis velle potius mori, quam peccatum novum committere propter metum Inferni. Ceterum, ipsi adversarii advertunt necessarium semper esse, ut peccator ante Martyrium conetur ad contritionem, vel Confessionem, ne periculo damnationis exponatur.

99 Quæritur II. Quandonam Martyrium gratiam conferat, an in instanti mortis, aut vulneris lethalis. Probabile est cum *Suar. Bon. Dic. &c. cum Viva art. 1. n. 6.* conferre gratiam, quando Martyr accipit lethale vulnus, aut cruciatum, licet postea miraculose non moriatur; & ita vere Martyr fuit B. Joannes in dolium ferventis olei immissus, & Regina Martyrum B. Virgo Maria, stans juxta crucem Jesu. Ratio, quia tunc jam in causa mors accipitur.

100 Not. I. De illis, qui in obsequio pestiferorum ex charitate moriuntur, dicit *Martyrol. Rom. 28. Febr. Quos velut Martyres religiosa fides venerari consuevit.* Et veros Martyres esse tenent 10. Academiæ, 13. Cardinales, & plusquam 300. Auctores, contra *Hurt. & alios*; vide *Croix l. 6. p. 1. n. 236.*

101 Not. II. Illicitum est, sine divino instinctu, vel sine periculo scandali, temere se ingerere in Martyrium, ut communiter docent *S. Th. Navar. Sanch. Dic. &c. cum Croix n. 241.* Tum quia hæc esset quædam tentatio Dei: tum quia homo non est dominus vitæ suæ. Vide dicta *Tom. 1. l. 3. n. 32.* Hinc dicit *Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 1. n. 6. & Gobatus ap. Croix l. c.* quod peccaret, qui die veneris, a carnibus abstinendo, manifestaret se catholicum cum periculo vitæ; quia eo casu cessat præceptum ecclesiasticum abstinendi a carnibus, & urget præceptum naturale, quod est potius, servandi propriam vitam.

DU-

DUBIUM I.

Quid sit materia Baptismi?

102 *Quæ sit materia* remota *Baptismi? Vide Resp. ap. Bus.*

103 *I. Quæ sit materia certe valida? II. Quæ certe invalida? III. Quæ dubia? An in necessitate liceat ibi uti opinione etiam tenuiter probabili?* 104. *Dub.* 1. *An sit materia apta aqua per artem chimicam educta? Dub.* 2. *An saliva, sudor, aut lacrymæ. Dub.* 3. *An aqua fluens ex vite? Dub.* 4. *An nix non soluta?*

105 *Quæ sit materia* proxima *Baptismi? Vide Res. apud Bus.*

106 *Quær. I. An valeat Baptismus, si quis projiciat puerum in flumen? Quid si baptizet cum aqua defluente ex tecto? An liceat in necessitate projicere puerum in flumen, ut baptizetur? An autem cum aqua nociva baptizare?* 107. *Quær. II. An infans in necessitate possit baptizari in utero matris? Quid si baptizetur puer tantum in capite egresso ex utero? Quær. III. An valeat baptismus, si aqua attingat tantum vestes, aut capillos? Quær. IV. An valeat Baptismus collatus in scapulis, vel pectore? Quær. V. An requiratur trina ablutio. Quær. VI. An sufficiat ad Baptismum una vel altera aquæ gutta?*

102 „ Resp. Materia *remota* licita est aqua conse-
„ crata, si haberi potest; valida est omnis, & so-
„ la aqua elementaris, quæ morali hominum æsti-
„ matione sit naturalis, & usualis, qualis est pu-
„ tei, maris, paludis, pluviæ, & item resoluta ex
„ nive, grandine, glacie, licet accidentaliter quoad
„ calorem, saporem, & odorem, alterata sit, ut
„ aqua sulphurea, lixivium, jusculum ita tenuiter
„ carne decoctum, aut aqua alteri corpori ita mo-
„ dice admixta, ut usum communem, & æstima-
„ tionem aquæ retineat. Ratio responsionis est, ex
„ Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.*
„ Quam *S. Th.* confirmat triplici congruentia. 1.
„ Est maxima commoditas aquæ. 2. Ejus facilli-
„ mus usus. 3. Aptitudo ad significandum effectum,
„ qui est emundatio a peccato.

Unde resolves:

„ 1. Inepta materia Baptismi est saliva, lotium,
„ lacrymæ, sudor, cerevisia, item aqua sic permi-
„ xta, ut non amplius sit apta ablutioni, nec vo-
„ cetur aqua; v. g. lutum, brodium, vinum lym-
„ phatum, item aquæ artificiales ex rosis, herbis,
„ succisque expressæ; denique nix, grando, glacies
„ non resoluta. Ratio est, quia morali hominum
„ æstimatione non censetur aqua naturalis, & u-
„ sualis. *Laym. l.* 5. *t.* 2. *c.* 3. *Bon. q.* 2. *p.* 1.

„ 2. Quia de quibusdam tum ex dictis, tum aliis
„ dubium est, v. gr. de jusculo, & cerevisia val-
„ de tenui, lixivio (& secundum *Gran. in* 3. *p.*
„ *c.* 4. *tr.* 1. *d.* 3. *dub.* 2. aqua rosacea); hinc in
„ necessitate licet illis uti, etsi postea Baptismus
„ sub conditione sit repetendus. V. *Escob. Laym.*
„ *Bonac. ll. cc.*

„ 5. Uti aqua impura, vel non consecrata, cum
„ alia haberi potest, est grave peccatum, ob Sa-
„ cramenti irreverentiam. *Bon. l.* 1. *c.* 1. *n.* 7. *Dia-*
„ *na part.* 9. *t.* 6. *R.* 5. & alii quinque. Licet
„ *Granad. & Quintanad.* putent non esse morta-
„ le, uti non benedicta * (*Generice loquendo o-*
„ *missio aquæ benedictæ est mortale; ut dicunt*
„ *Tourn. tom.* 4. *p.* 288. *Ronc. c.* 2. *quæst.* 2. *cum*
„ *Cabrera, & Diana, ac Salm. c.* 1. *n.* 14. *cum*
„ *Conc. Bon. & Pal, ex Clement. un. de Bapt.*
„ *contra aliquos. In Baptismo autem privato di-*
„ *cit Croix n.* 263. *cum Pasq. Gob. & Quintan.*
„ *non requiri aquam benedictam; sed Tourn. loc.*
„ *cit. asserit quod Baptismus, adhuc necessitate*
„ *domi conferendus, debet curari, ut fiat aqua*
„ *benedicta, sive lustrali ob majorem decentiam.*

Certum est & de fide, materiam remotam Baptismi non esse aliam nisi aquam materialem, sive elementarem, ut patet ex Concilio Lateran. relato in *cap. Firmiter de Sum. Trin.* & ex Trid. *sess.* 7. *Can.* 2. ex illo Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum cælorum.* Hinc videndum, quænam aqua sit materia valida; quæ invalida, & quæ dubia? I. Materia certo valida est 1. Aqua *fontium, puteorum, maris, fluminum, lacuum, stagnorum, cisternarum, & pluvialis; & sic quæcumque simplex & pura, quæ propriam aquæ speciem retineat; nec refert frigida sit an calida:* ita habetur in Rituali Rom. jussu Gregorii XIII. (apud *Conc. t.* 8. *p.* 125. *n.* 2.) 2. Est aqua resoluta ex nive, glacie, vel grandine, ut communiter docent *Conc. n.* 6. *Cont. Tourn. tr.* 4. *p.* 287. *Holzm. t.* 2. *c.* 1. *num.* 95. *Elbel t.* 5. *p.* 25. *n.* 8. *Ronc. de Bapt. c.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 262. & alii omnes. 3. Aqua sulphurea sive materialis, ut docet *S. Thom.* 3. *p. q.* 66. *art.* 4. *ad* 4. *Tourn.*, *Holz. Salm. Antonin.* & alii communiter. 4. Aqua defluens in tempore nimboso a pariete, foliis, &c. *Tournely p.* 287. *Elbel n.* 8. *Ronc. c.* 2. *cum Gob. & Tamb.* 5. Aqua turbida mixta cum alia re, modo aqua sit materia prædominans, *S. Th. l. c. Tourn. Salm. Elbel, Antoine*, &c. sed vide *infra not.* III. 6. Ros, & aqua collecta ex vaporibus densatis, puta in operculo ollæ, ut *Croix. l.* 5. *part.* 1. *n.* 22. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 5. *&c.* & adhæret *Conc. tom.* 8. *p.* 127. *n.* 9. II. Materia certe invalida est 1. Sanguis, lac, vinum, urina, pituita, ut *Gonet Man. tom.* 6. *c.* 3. *Salm.* & alii communiter. 2. Succus expressus ex floribus, herbis, & radicibus, ut *S. Thom. loc. cit. ad* 5. *Salm. n.* 6. *Gonet, Tourn. Elbel, &c.* Textum autem Stephani II. *apud Gonet, p.* 88. ubi videtur Pontifex approbasse Baptismum collatum in vino, suppositium esse probant ipse *Gonet*, *Conc. n.* 7. *Tourn. p.* 286. *cum Juenin. & Petrocorens. tom.* 3. *pag.* 154. *cum P. Nicolai.* 103

III. Materia autem dubia est 1. Jus, & lixivium; nam licet *D. Thom. d. q.* 66. *art.* 4. *ad* 2. *&* 4. dicat hæc esse materiam aptam ad Baptismum, modo non *habeant plus de aliena substantia quam de aqua*; imo addat, quod si ex liquore sic inspissato exprimatur aqua subtilis, bene potest in ea fieri Baptismus, sicut & in aqua quæ exprimitur ex lu-

luto; & S. Doctorem sequuntur *Conc. Salm. Tour.*, *& Ronc.* Attamen non improbabiliter *Pal. tr.* 19. *part.* 5. *Elbel.*, *Tamb. Dian. & Pasqualig.* dicunt absolute jus, & lixivium esse materiam dubiam, cum talis aqua magis corpus polluat, quam lavet. 2. Aqua ex sale soluto; nam licet *Pal. Laym. Sylv. Ang.* omnino negent hanc esse materiam aptam; tamen *Taurn. cum Bonacina & Henric. ac Concina cum Leand.* & communi ut asserit, dicunt esse materiam dubiam. 3. Cerevisia tenuis, ut ait *Antoine qu.* 1. *& Sporer de Baptis. p.* 183. & idem ait de tenui atramento *Croix n.* 261. *cum Gobat. Steph. & Esparsa*. Et hic sedulo notandum, quod in extrema necessitate, si nequit haberi materia certa, potest & debet adhiberi qualiscumque dubia sub conditione, ut communiter dicunt *Conc. Tourn. Salm. n.* 2. *cum Lugo*, *Dian. & aliis*. Et hoc procedit non solum quando est tantum probabilis opinio pro valore Sacramenti, sed etiam quando est tenuiter probabilis, ut recte dicunt *Antoine n.* 2. *Holzm. n.* 99. *Viva Append. ad Prop. damn. n.* 11. *v. Ratio*. *Croix lib.* 6. *part.* 1. *n.* 110. *& p.* 2. *n.* 1162. *ac Carden. in Prop. Innoc. XI. cum Navar. & Soto*. Ratio, quia conditio sub qua Sacramentum ministratur, sat reparat Sacramenti injuriam; & contra, necessitas sat justa est causa, Sacramentum eo casu sic conditionate ministrandi. Et quando Minister potest Sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ sic conferre, ad id tenetur quidem sub gravi ex præcepto charitatis, ut bene ajunt *Antoine*, *Holzm.*, *& Viva l. c. cum Suar. Cajet. Sylvest. Con. Vasq. &c.* communiter.

104 Subdubitatur 1. An aqua per artem alchimicam educta ex floribus, plantis, aut radicibus sit materia valida ad Baptismum, vel saltem dubia? *Prima* sententia omnino negat, & hanc tenent *Gonet. Man. to.* 6. *c.* 3. *Conc. n.* 12. *Salm. c.* 2. *n.* 6. *& alii cum D. Th.* 3. *p. qu.* 66. *art.* 4. *ad* 5. Quia aqua artificialis nunquam naturalis dici potest. *Secunda* vero sententia, quam tenent *Elbel p.* 25. *n.* 10. *Holzm. p.* 21. *n.* 93. *Cont. Tourn. cum Tanner. Putean. &c. Croix n.* 260. *cum Dic.* item *Conc. Tamb. Verricel. apud Renzium lib. de Sacram.* merito censet hanc esse materiam probabiliter validam, & ideo in necessitate extrema omnino adhibendam. Ratio, quia, ut Philosophi existimant, in mixtis vere & formaliter remanent elementa, quorum quodlibet virtute chimica resolvi potest in suam speciem, ita ut materia sic resoluta sit vera aqua, prout satis videtur probari ex *c. in quadam*, *de Cel. Miss.* ubi Pontifex loquens de aqua quæ fluxit ex latere Christi, asserit vere esse aquam, quia dicit: *Sive fuit divina virtute creata, sive de componentibus ex parte aliqua resoluta; cum naturaliter* (nota) *possit elementatum in elementa resolvi*. Dices: Ergo etiam vinum, & oleum hoc modo posset esse materia Baptismi, cum in vino & oleo etiam adsit pars aquea. Respondeo, quod ideo hæc non sunt materia Baptismi, quia substantia aliena superat aquam: sed bene posset esse, si per artem aqua e vino vel oleo eliceretur. Nec convincit ratio opposita, nempe quod aqua artificialis differat specie ab aqua naturali; talis enim aqua extracta, ut supra, dicitur quidem artificialis, non quia arte fiat aqua, id quod non erat aqua; sed quia aqua naturalis arte separatur ab aliis elementis. Merito autem dicunt *Sylvest. v. Baptismum*, *& Renzi loc. cit. qu.* 5. aquam distillatam esse veram aquam naturalem, cum sit ejusdem speciei; unde aquæ distillatæ cum rosis, aut aliis floribus similibus, cum materia prædominans sit aqua videtur non dubitandum esse materiam validam (quamvis non licitam) ad Baptismum, ex *D. Th.* qui cum aliis communiter (*d. qu.* 66. *art.* 4. *ad* 2.) docet aptam esse materiam aquam mixtam cum alia re, quæ sit minoris quantitatis. Vide dicta *n.* 103. *infra ibi n.* 5.

Dub. 2. An saliva sit materia apta, vel saltem dubia ad Baptismum? Affirmant *Pal. p.* 3. *n.* 2. *& Conc. apud Tamb.* Sed verius dicunt esse materiam omnino ineptam ipse *Tamb. Gonet*, *Tourn. Salm. Croix*, *Antoine*, & alii communiter; & patet ex *cap. penult. de Bapt.* ubi Innoc. III. loquens de baptizatis cum saliva respondit: *Dubitari non debet illos verum non habere Baptismum*. Et idem dicendum de sudore cum *Tamb. Renzi*, *Fill. c.* 2. *n.* 26. *& communi*, *ex cap. In quadam*, *de Cel. Miss.* ubi dicitur: *Cum in Sacramento Baptismatis non regeneremur in phlegmate, sed in aqua*. Et idem recte docet *Filliuc.* cum aliis communiter de lacrymis ob eamdem rationem, accepto nomine *phlegmatis* tam pro sudore, quam pro lacrymis.

Dub. 3. An sit materia Baptismi aqua fluens ex vite, aliisve arboribus? Omnino negant *Salm. Ronc. & Cont. to.* 8. *p.* 127. *n.* 8. cum communi ut asserit, quia liquor ille succus est arboris, non aqua. Sed melius *Tourn. cum Dicast. & Renzi cum Pasqualig. Verricell. &c.* dicunt esse materiam dubiam.

Dub. 4. An glacies sive nix non soluta sit materia apta? Negant pariter *Con. n.* 7. *& Croix n.* 262. *cum Tannero*; sed dubitant *Aversa ap. Croix*, *& Hurtad. Præp. ac Putean. apud Renzi*; ideo dicunt posse in necessitate adhiberi sub conditione.

„ Resp. 2. *Proxima* materia Baptismi est ablutio:
„ quæ valide fit tribus modis, scilicet immersione, 105
„ aspersione, infusione; juxta praxim diversarum
„ Ecclesiarum, quæ servanda est, ita ut morali
„ hominum judicio censeatur esse lotus; ex præ-
„ cepto tamen caput abluendum est, quod praxis
„ Ecclesiæ habet. Ratio est, quia quolibet horum
„ modorum fieri potest ablutio. Et quidem trinam
„ mersionem non esse necessariam constat ex Con-
„ cilio Toletano. Ubi tamen trina vel immersio,
„ vel infusio usitata est, sine gravi peccato extra
„ necessitatem non potest prætermitti, ut docet *S.*
„ *Th.* Etsi alii, secluso scandalo, & contemptu,
„ dicant esse tantum veniale. *Laym. l. c. n.* 4. *Bo-*
„ *nac. loco cit.*

Unde resolves.

„ 1. Non vere baptizatur, cujus nulla pars immediate tangitur, v. g. infans in utero, vel cista; vel adultus, cujus vestes tantum sint aspersæ. *Laym. Bon. ll. cc.*

„ 2. Non requiritur ad valorem, ut qui baptizatur emergat ex aqua: * (*puta si immergatur in flumen*) *: quod tamen grave peccatum est, esto nihilominus moriturus esset baptizandus. *Laym. c.* 5. *n.* 5. uti etiam matrem nihilominus morituram, vel mortis ream aperire, ut infans baptizetur. *Laym. l.* 5. *to.* 2. *c.* 5. *n.* 2. ubi u-

„ ni-

„ nicum casum excipit, si nimirum mater sit morte digna, & si supplicium differatur, infans certo sit moriturus ante nativitatem. Verum recte addit ex *Suar.* casum hunc vix moralem, & practicum esse. Vide *loc. cit.*

„ 3. Invalidus est Baptismus. I. Si quis labatur in aquam, vel ab alio protrudatur, & tamen formam pronuntiet. II. Si formam pronuntians teneat puerum, & alter abluat, aut aquam effundat. III. Si aqua e fonte prosiliente, aut stillicidio decidente, baptizandus ei se submittat. Ratio est, quia in his non tu, sed alter abluit. *Bon. part.* 5.

„ 4. Ob probabilem utrinque sententiam, dubius est Baptismus (ideoque si in necessitate sit datus, repetendus sub conditione). I. Si tantum una, vel altera gutta sit adhibita, v. gr. si more aquæ lustralis multitudo sit aspersa. Quod sine necessitate non licet, cum ad ablutionem non videatur sufficere quicunque aquæ contactus, sed requiri successivus, tum aliquo motu. *Bon. l. c. n.* 13. *ex Suar. Con. &c.* In casu tamen necessitatis sic baptizare concedit *Merat. t.* 3. *d.* 3. *sect.* 4. *Granadus in* 3. *p. c.* 4. *tract.* 1. *d.* 4. *n.* 12. II. Si tantum sit abluta pars minus principalis, v. gr. digitus, manus, vel Pes; nam si pars principalis, v. gr. scapulæ, vel pectus, nemo dubitat. III. Si tantum crines sint tincti, licet *Card. de Lugo Resp. mor. l.* 1. *d.* 1. hunc validum esse contendat. IV. Si infans tinctus sit involutus adhuc secundina sua, idest pellicula corpori annata; in necessitate tamen in prædictis casibus Baptismus debet conferri sub conditione. *Hurtad. de Bapt. d.* 1. *diff.* 12. Vide *Laym. l. c.*

„ 5. Cum terna usurpatur effusio, aut immersio, ad nomen Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, juxta praxim Ecclesiæ, cavendum, ne ter, sed semel tantum pronuntietur forma. Quæ rectius ita profertur, ut ante tertiam ablutionem non finiatur, quia forma, cum quacumque prima ablutione, Baptismum constituit. *Reg. lib.* 27. *cap.* 3. *Laym. lib.* 5. *tr.* 1. *cap.* 3.

106 Quær. I. An valeat Baptismus, si quis projiciat infantem in puteum, vel flumen, & formam pronuntiet? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Scotus in* 4. *Dist.* 4. *q.* 3. quem sequuntur *Mastrius*, *Frassen*, & alii *Scotistæ* communiter, item *Cont. Tourn. t.* 4. *p.* 300. *& Scotus*, *Sylvest. Tamb. &c.* Ratio, tum quia non potest dici immersio, cui non succedit emersio; tum quia contactus aquæ debet esse a Ministro, at hæc ablutio non esset a Ministro, sed a mole corporis in aquam projecti. *Secunda* vero sententia affirmat, & hanc tenent *Suar. D.* 20. *sect.* 3. *Laym. p.* 3. *n.* 3. *Conc. t.* 8. *p.* 135. *n.* 11. *cum Gonet. Val. Pal. Panorm. Vasq. Fill. Vict. &c.* & probabilem vocant *Salm. c.* 2. *n.* 25. Ratio, quia jam ibi concurrunt omnia requisita, nempe materia, forma, & intentio Ministri. Utraque probabilis est, & quia talis quæstio vix ad praxim reducitur, superfluum censeo in ea immorari. Bene autem advertunt *Tourn. & Sylvest.* quod si talis infans superviveret, esset quidem saltem sub conditione rebaptizandus.

Certum est autem cum *Tourn. l. c.* & communi, validum esse Baptismum collatum cum aqua venenata, aut ferventi, unde infans enecetur; quia hæc jam reputaretur usualis ablutio: quod autem aqua sit venenata, fervens, vel gelida, per accidens se habet. Sic etiam validus est Baptismus, si quis, aqua defluente ex tecto, puerum submittat, & formam proferat, ut recte dicunt *Conc. n.* 12. *& Tourn. p.* 300. *n.* 4. Secus autem ait *Tourn.* si accessio aquæ ad corpus baptizandi fieret ab altero, quia tunc non verificaretur forma, *Ego te baptizo*, quæ requirit ablutionem faciendam ab ipso baptizante.

Omnino autem tenendum est cum *Tourn. p.* 300. *Conc. l. c. Antoine p.* 470. *art.* 4. *Salm. c.* 2. *n.* 55. *cum Suar. Vasq. Pal. Con. Laym. &c.* communiter (contra aliquos apud *Dian. p.* 5. *tract.* 3. *R.* 14.), nunquam licere projicere in flumen infantem ad eum baptizandum, quamvis sit mox decessurus sine Baptismo; quia nunquam est licitum ob quamcunque causam directe occidere innocentem; ex illo Exodi 23. *Insontem, & justum non occides*. Et ob eandem rationem non licet incidere ventrem Matris proxime moriturae, ut ejus infans Baptismum recipiat, ut communiter etiam dicunt *Tourn. t.* 8. *p.* 156. *n.* 13. *ac Salm. n.* 55. *cum Con.* (contra *Comitol.*) ex *D. Th.* qui *in* 3. *p. q.* 68. *art.* 11. *ad* 3. id expresse docet, inquiens: *Non debet homo occidere matrem, ut baptizet puerum: si tamen mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur*. Nec valet dicere, quod vita spiritualis infantis debet præferri vitæ temporali matris; nam hoc intelligendum, ut quisque debeat quidem mortem sustinere, non autem, ut debeat, nec ut possit mortem sibi inferre, vel alterum occidere pro salute spirituali proximi: Hic autem bene advertit *Croix n.* 293. quod, mortua matre, statim os ejus est aperiendum, ne infans suffocetur. Insuper putat *Cont. Tourn. t.* 3. *pag.* 281. *Coll.* 3. *& Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 295. *cum Laym. Gob. &c.* ex judicio Medicorum, bene posse matrem incidi, & infantem baptizari, sine morte matris: & hoc casu dicunt licite fieri incisionem, & matrem teneri eam pati, si mater sit robusta, & Chirurgus peritus: & hoc casu dicunt DD. licite Chirurgum incisionem facere, & matrem teneri eam pati, etiamsi (ait *Tourn.*) adsit periculum suæ mortis. Sed hic omnino puto distinguendum: nam respectu ad Chirurgum, dico tunc eum posse incidere matrem, si periculum mortis illius sit remotum; secus si proximum aut probabile: sicut enim illicitum est occidere matrem, ut puer baptizetur, ut vidimus cum communi ex D. Th., sic etiam non licet matrem probabili periculo mortis exponere: quod periculum non video quomodo vitari possit in tam gravi incisione; videant periti. Respectu vero matris, an ipsa teneatur incisionem pati? Dico quod si periculum ejus mortis sit probabile, ipsa nec tenetur, nec potest suo positivo consensu ad incisionem concurrere; tantum posset, & teneretur illam pati, si Chirurgus sine suo consensu (ipsa omnino negative se habente) incideret, & spes probabilis adesset prolem fore baptizandam, ac mors matris non esset certa, nam in dubio utrinque probabili tenetur ipsa vitam spiritualem prolis vitæ suæ temporali præferre. Si autem sua mors sit certa, & salus prolis dubia, nempe si proles non sit certe baptizanda, non tenetur ipsa vitam certe amittere. Valde autem probabile est id quod dicunt *Suar. qu.* 68. *art.* 11. &

Ren-

Renzi q. 6. *cum Laym. Con. Fill. & Prep.* nempe quod si mater gravida sit per sententiam ad mortem damnata, quamvis ex *l. Prægnantem. D. de Pœnis* debeat exspectari tempus puerperii, tamen, si censetur infans certe decessurus; priusquam perveniat ad lucem, licite potest secari venter matris, anticipando supplicium, quia alias dilatio, quæ datur ob bonum prolis, tunc cederet in ipsius detrimentum.

Hic operæ pretium duxi adnotare plura quæ scribit *Franciscus Emmanuel Cangiamila in sua Embryologia sacra.* Ibi dicit I. *l.* 2. *c.* 13. *n.* 1. *cum Possev., Gobat. &c.* graviter peccare parentes qui negligunt incisionem fieri, & Chirurgos qui eam facere omittunt, aut differunt. Additque Parochum teneri ad omnino curandum, ne mater sepeliatur, antequam fiat incisio: alioquin putat ipsum non excusari ab irregularitate, cum Parochus teneatur ex officio mortem infantium impedire. Sed huic non acquiesco, quoniam eo casu, cum vita infantis non sit certa, ne certa quidem ejus est mors, juxta dicenda *l.* 7. *n.* 347. *dub.* 4. Item addit *c.* 16. quod si invenitur alius, etsi non Chirurgus, qui animum habet ad incisionem perficiendam, ille tenetur eam efficere. Dicit II. *l.* 4. *c.* 6. *n.* 2. quod cum infans non est omnino egressus ab utero, Baptisma non ministrandum a Parocho, sed ab obstetrice. Dicit III. maxime animadvertenda esse eo casu, quæ sint signa periculi in pueris, nempe 1. Si puer oritur sine vagitu, & lacrymis. 2. Si modice respiret. 3. Si appareat lividus præsertim in facie, aut capite. 4. Si nascitur post multum temporis, aut laboris obstetricis. 5. Si nascitur ante septimum mensem. 6. Si cranium habet valde molle, aut suturas nimis apertas aut alias partes disjunctas.

Quamvis autem non liceat puerum in flumen injicere, licitum est tamen aqua etiam gelida, si alia haberi non possit, puerum mox moriturum baptizare, etiamsi timeretur ex hoc mors acceleranda, ut communiter docet *Laym. c.* 6. *q.* 4. *Pal. p.* 4. *n.* 24. & *Salm. n.* 56. *cum Vasq. Con. &c.* Tum quia mors tunc non eveniret per se, sed per accidens, cum talis actio per se non tendat ad occisionem, sed ad ablutionem; tum quia eo casu potest negligi parva illa vitæ jactura, ut infans vitam æternam consequatur.

107 Quær. II. An infans in periculo mortis possit baptizari in utero matris? Certum est non valere Baptismum, si conferatur puero, abluendo corpus matris, quia infans est persona a matre distincta. Vide *S. Th.* 3. *p. q.* 68. *art.* 11. *Salm. c.* 6. *n.* 5. & alios communiter id docentes. Dubium est, an valide baptizetur infans, reserato uteri ostio, etsi nulla pars in lucem prodierit, si per instrumentum puer aqua tingi possit? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Nat. Alex. de Bapt. c.* 7. *Prop.* 2. *in fine, Conc. tom.* 8. *p.* 133. *n.* 5. *cum Comit. et Juenin. ac Gotti apud S. P. Bened. XIV. in Op. de Syn. l.* 7. *c.* 5. *n.* 2. Ratio, quia nemo dicitur renasci, nisi prius fuerit natus; ex illo Jo. 3. *Nisi quis renatus ex aqua etc.* Et pro hac sententia videtur esse *D. Th. l. c.* cum dicat, *Baptismus est quædam spiritualis regeneratio, non ergo debet aliquis baptizari, priusquam ex utero nascatur.* Et clarius *D. August.* (*Epist.* 57. *ad Dardanum*) ubi ait: *Si igitur homo regenerari per gratiam Spiritus in utero potest, cum restat illi adhuc nasci, renascitur ergo antequam nascitur, quod fieri nullo modo potest.* Idque confirmant ex S. Isidoro, qui in *c.* 115. *de Consecr. Dist.* 4. sic loquitur: *Qui natus adhuc secundum Adam non est, regenerari secundum Christum non potest.* Et ex Rituali Rom. de Bapt. ubi dicitur: *Nemo in utero matris clausus baptizari debet.*

Secunda vero sententia satis probabilis affirmat; & hanc tenent *Suar.* 3. *p. D.* 25. *sect.* 6. *art.* 11. *p.* 276. *Cont. Tourn. t.* 4. *p.* 299. *Holzm. t.* 2. *n.* 157. *Elbel t.* 3. *p.* 29. *n.* 22. *et* 31. *cum Bambest. et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 161. *Con. Pignat. Led. Victor. Dic. et Aversa*, atque non parum adhæret noster P. Bened. XIV. *l. c.* Ratio quia talis infans, cum jam existat homo viator, bene potest Baptismum suscipere. Nec obstat ratio opposita, quod nequeat renasci, qui nondum est natus; vere enim aliquis potest dici natus, non solum cum ex utero egreditur, sed etiam cum in utero jam vivit, juxta illud Angeli ad Joseph de conceptu Verbi incarnati *Matth.* 1. *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Idque asserit idem *D. Thom. in* 4. *Dist.* 12. *q.* 1. *ad* 2. dicens: *Duplex est carnalis nativitas, prima in utero, secunda extra uterum.* Et apertius hoc probatur ex *c.* 4. *de Bapt.* ubi Innoc. III. exprimit, tum dici hominem nasci, cum concipitur, inquiens: *In carnali generatione, qua proles ex viro et femina nascitur.* Nota To *ex viro et femina nascitur:* ergo proles tantum ex viro & femina generata, bene dicitur nata. Et de hac nativitate congrue explicari potest textus Joannis: *Nisi quis renatus fuerit &c.* Nam in Trid. *Sess.* 5. *in Decr. de Peccat. orig. n.* 4. textus ille sic explicatur: *Ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt.* Ergo sicut peccatum originale per solam generationem contrahitur, ita pariter, ut homo per gratiam regeneretur sufficit, ut sit jam generatus; & ideo a Concilio Baptismus vocatur regeneratio, quæ non requirit nativitatem ex utero, cum non hæc dicatur generatio, sed tantum illa nativitas quæ fit in utero, & qua homo fit filius Adam. Atque tandem *D. Th.* in hanc sententiam clare descendisse videtur in *eod. art.* 11. ubi postquam negavit posse puerum baptizari in utero matris, ratione ductus, quia ut ait: *Corpus infantis antequam nascatur ex utero, non potest aliquo modo ablui aqua;* Statim addit: *Nisi forte dicatur quod ablutio baptismalis, qua corpus matris lavatur, ad filium in ventre existentem perveniat, sed hoc esse non potest.* Ergo S. Doctor, sicut etiam S. Augustinus, S. Isidorus, & Rituale Rom. negando puerum posse baptizari in utero matris, intelligunt de puero in utero omnino clauso, quem valide baptizari per ablutionem corporis matris Julianus & alii Hæretici perperam contendebant, contra quos scripsit Augustinus; non vero de puero qui per aliquod instrumentum potest tingi aqua; hoc enim casu, ut ait *Tourn.* explicans verba Augustini, per uteri aperitionem saltem inchoate dicitur natus; & ideo *D. Th.* dixit puerum in utero non posse baptizari, nisi ablutio ad filium in ventre existentem perveniat. Addit quidem: *Sed hoc esse non potest;* intelligendo utique de ablutione sine apertione uteri: Ergo, si potest ablutio pervenire, ut bene arguit S. P. Bened. XIV., be-

bene potest puer baptizari. Et quod possit, ait noster Pontifex cum *Comitolo* constare ex judicio Medicorum & Obstetricum. Imo affert doctrinam *Sylvestri & Vasq.* qui dicunt infantem involutum in secundina valide baptizari, quia hæc habetur velut pars infantis: cum ipsa continuetur cum infantis umbilico: idque probabile censent *Laym. c. 3. n. 3. ex Aug. & Arm. ac Diana part. 5. to. 3. R. 4. cum Prap.* His positis, puto in casu necessitatis omnino infantem (sub conditione tamen) baptizandum esse in prædictis casibus.

Hic autem sedulo animadvertendum est id quod docet *D. Th. d. q. 68. art. 11. ad 4.* dicens: *Exspectanda est totaliter egressio pueri ex utero ad Baptismum, nisi mors immineat; si tamen primo caput egrediatur debet baptizari, periculo imminente: & non est postea rebaptizandus, si eum perfecte nasci contigerit. Et videtur idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita consistit, sicut in capite, videtur quibusdam quod propter dubium, quacunque alia parte corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.* Quicquid autem dicant *Sambovius, & Pontas apud Tourn. n. 299.* nempe quod puer etiam eo casu baptizatus in capite, est sub conditione rebaptizandus, quia non dicitur natus qui solum caput extra matrem extulit; certum tamen mihi est oppositum ex præfata doctrina *D. Th.* & aliorum communiter, cum Rit. Romano, ubi id expresse sic confirmatur: *Si infans caput emiserit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite: nec postea, si vivus evaserit, erit iterum baptizandus.*

Quær. III. An valeat Baptismus, si aqua tantum vestes, aut crines baptizandi tangat? Si tangat tantum vestes, invalidus est Baptismus, ut merito dicunt *Conc. p. 134. n. 8. Elbel n. 23. & Salm. c. 2. n. 37.* cum aliis comm. (contra *Leandrum*, qui laudat *Sot. Valent. &c.*) Idem dicunt *Conc. n. 7. & Bou. d. n. 21. cum aliis* de Baptismo cum ablutione crinium duntaxat; sed absolute oppositum tenent *Tol. Val. Con. Henr. Graff. Led. &c. apud Lug. Resp. mor. l. 1. dub. 1. n. 3.* quorum sententiam merito ipse *Lugo* probabilem putat. Ratio, quia, licet capilli non sint animati, non sunt tamen pura excrementa, sed bene sunt hominis partes, sicut est cutis exterior, quæ nec etiam informata est ab anima, & tamen hæc utique in Baptismo aqua abluitur, non cutis interior. Hinc recte dicunt *Laym. c. 3. n. 3. Lugo l. cit. Viva q. 2. art. 3. n. 3. Salm. c. 2. n. 41. & Diana p. 5. tract. 3. R. 4. cum Soto, Vasq. Præpos. et Ochagav.* Baptismum in crinibus collatum saltem dubium esse; & ideo in necessitate, si in alia parte præstari non potest, adhibendum esse sub conditione. Et idem dicendum est cum *Salm. l. c. & D. Th. ut supra*, de Baptismo qui non possit conferri, nisi in digito, pede, aut alia minima parte corporis.

Quær. IV. An valeat Baptismus collatus in alia parte principali, quam in capite, puta in scapulis, humeris, vel pectore? Communissima est sententia affirmativa, quam tenent *Busemb. ut supra, et Suar. d. 20. sect. 3. Fill. c. 2. n. 33. Holzm. n. 103. et alii apud Croix n. 267.* Attamen *Conc. t. 8. p. 134. n. 9. Anacl. p. 548.* & *Platell. apud Croix l. c.* putant dubium esse tale Baptismum; & ratio videtur assignari a *D. Th. 3. p. q. 68. art. 11. ad 4.* ubi ait: *Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita consistit sicut in capite, videtur quibusdam quod propter dubium, quacunque alia parte corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus etc.* Unde propter aliquale dubium, quod in tali Baptismo præterquam in capite collato intervenit, merito dicunt *Viva q. 2. art. 3. n. 3. et Salm. c. 2. n. 39. cum Trull. Led. Turrebl. et Ant. a Spir. S.* ad majorem cautelam licite posse illum repeti. Et idem sentit *Cont. Tourn. t. 4. p. 298. in fine*, dicens: „ (Sed quia in re tanti momenti tutiora semper sequenda sunt, quisquis alibi quam in capite baptizatus fuerit, denuo rebaptizandus est sub conditione, ex *D. Th.* qui alibi (*qu. 66. art. 7. ad 3.*) sic ait: *Si totum corpus aqua non possit perfundi propter aquæ paucitatem, oportet caput perfundere, in quo manifestatur principium animalis vitæ.*)"

Quær. V. Utrum ad Baptismum requiratur trina ablutio? Quod ad validitatem spectat, nulli dubium, validum esse Baptismum per unam ablutionem collatum, ut omnes docent cum *D. Th. q. 66. art. 8. ex cap. de trina, de Consecr. dist. 4.* ubi D. Gregorius id ut certum habet, dicens: *Reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in Baptismate vel ter vel semel immergere.* Et aliquando in Ecclesia una tantum immersio adhibita fuit, ut fetunt *Antoine, Renzi, et alii.* Verum *Laym. c. 3. n. 3. et Elbel t. 3. p. 29.* dicunt in hoc servandam esse consuetudinem uniuscujusque Ecclesiæ. In nostro autem Rit. Rom. trina præcipitur infusio. Utrum vero hic ritus servandus sit sub mortali? Negat *Holzm.*, sed verius affirmat *Renzi*, quia hujusmodi ritus est materia satis gravis; cum enim in Baptismo exprimatur Mysterium Trinitatis, congruum est, ut trina ablutione conferatur. Idque expresse docet *D. Th. l. c.* loquens de trina immersione, quæ tunc fieri solebat, dicens: *Et ideo graviter peccaret aliter baptizans; quasi ritum Ecclesiæ non observans.* Et hic bene advertunt *Antoine, et Busemb. ut supra cum Reg. et Laym.* curandum, ut forma non perficiatur, antequam trina fiat ablutio.

Quær. VI. An sit materia sufficiens una vel altera gutta ad baptizandum? Affirmant *Vasq. D. 145. n. 22. et Henriq. apud Laym. c. 3. ac Leand. et Diana cum Ochagav. Meratio etc.* Sed negant communiter *Laym. l. c. Tourn. p. 298. et Conc. p. 126. n. 4. cum Soto, Suarez et Val.* præsertim si gutta non fluit. Probabilius tamen *Holzm. n. 99. et Elbel n. 16.* dicunt esse materiam dubiam. Sed si baptizans motu digiti madefacti ablueret partem corporis baptizandi, *Anacl. p. 547. n. 14. et Bon. punct. 3. n. 14. cum Scot. Con. Fill. et communi* habent Baptismum ut certum, licet *Tourn.* adhuc de hoc dubitet.

DU-

DUBIUM II.

Quænam sit formæ Baptismi.

108 *Vide apud Busemb. quæ sint formæ validæ? Quæ invalidæ? Quæ dubiæ?*

109 *Quot modis possit forma variari? I. Per* mutationem. 110. *II. Per* Corruptionem. *III. Per* Transpositionem.

111 *IV. Per* Additionem. 112. *Per* Diminutionem. *Hinc dub.* 1. *An invalidet Baptismum omissio conjunctionis* Et? *dub.* 2. *An omissio præpositionis* In? *dub.* 3. *An valeat Baptismus collatus tantum* in nomine Christi?

108 „ Resp. Forma necessaria Baptismi est hæc: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, Amen.* A qua non differt illa Græcorum substantialiter: *Baptizetur* (vel, ut Arcudius vult, *baptizatur*) *servus Christi, in nomine Patris, &c.* * (*Damnata fuit Propor. 27. ab Alexand. VIII.* Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, &c. *prætermissis illis:* Ego te baptizo)*. Porro quinque sunt, quæ significantur in prolatione formæ, juxta quæ valor ejus debet expendi: 1. Persona baptizantis saltem implicite, quod in forma Græcorum non negligitur, cum *To baptizetur* idem valeat, ac baptizetur a me. 2. Actus baptizandi, quia alioqui forma non haberet connexionem cum materia, eamque non determinaret, cum ablutio ad varios fines possit referri. 3. Persona baptizandi, quia, uti ablutio, ita & forma circa certam personam versari debet. 4. Unitas divinæ naturæ, quod fit per voces; *in nomine.* 5. Trinitas personarum: idque explicite, & distincte vulgaribus vocabulis. *Fill. c. 3. Laym. c. 4. Bon. p. 4.*

Unde resolves.

„ 1. Valide baptizat, etsi venialiter peccet, qui pro *Baptizo*, dicit abluo, mergo, &c. vel pro *Te*, utitur communi nomine, Græcorum more, vel proprio; vel *baptizo Petrum*; vel qui honoris causa dicit, *baptizo dominationem vestram. Laym. c. 4. n. 9. Bon. p. 4. n. 9. et seq.*

„ 2. Valet forma, etsi omittat *Ego*, & *Amen*; quia omnia significata per formam salvantur, secus si omittat *Te*: quia non significatur persona baptizandi, *ibid.* * (*Est communis cum Salm. de Bapt. cap. 2. n. 6. & 39.*

„ 3. Non valent hæ formæ, Baptizo te in nominibus Patris, & Filii, &c. quia multiplicatur natura, seu essentia Divina. 2. Baptizo te in Patre, & Filio, &c. vel cum Patre, &c. vel per Patrem, vel in nomine Patris, per Filium, in Spiritu sancto; vel in fide, virtute, majestate Patris, &c. (quam tamen alii dubiam esse volunt). Ratio est, quia significatur diversitas essentiæ, aut certe unitas non satis exprimitur. 3. Baptizo te in nomine Dei, vel Sanctiss. Trinitatis: vel in nomine Dei unius, & trini: vel in nomine trium Personarum: vel Patris, & Filii, omissa persona Spiritus sancti. Ratio est, quia non exprimuntur distincte tres personæ. 4. In nomine Domini nostri JESU Christi: qua tamen forma olim Apostolos usos, sed ex speciali privilegio, multi docent; alii negant, dicuntque eos baptizasse in nomine Christi, addendo illud nomini secundæ personæ, non omissis nominibus aliarum personarum. Dum ergo Nicolaus Papa dixit, eam formam valere, vel intellexit, si pro nomine Filii ponatur nomen Christi, vel in nomine Christi, pro vice Christi, intellexit; vel locutus est ut doctor privatus. Vide *Auct. cit.*

„ 4. Dubiæ sunt formæ, ob sententiam utriusque probabilem Auctorum: I. Baptizo te in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus sancti: vel baptizo te in nomine Patris, baptizo te in nomine Filii, &c. Ratio est, quia non exprimitur unitas essentiæ. II. Baptizo te in nomine Genitoris, Geniti, & Spirati; vel in nomine Omnipotentis, Sapientis, & Boni: vel in nomine Ingeniti, Geniti, & Boni. Ratio est, quia Trinitas Personarum non explicatur vocibus, quibus a fidelibus omnibus debet, & potest apprehendi. III. Baptizo te in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti, & Mariæ Virginis: quia dubium est de intentione ministri: qui si eo sensu voluit dicere Mariæ, quo Patris & Filii, & Spiritus Sancti, non valet, cum sit contra sensum essentialem a Christo intentum: si vero tantum voluit illam invocare, ut coadjutricem gratiæ impetrandæ, vel aliter, valet, cum tantum sit mutatio accidentalis. *Filiuc. t. 2. c. 3. n. 50.* Vide etiam *Laym. & Bon. ll. cc.*

Vera & Legitima forma Baptismi hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.* Ita definitum in Conc. Later *c. Firmiter, de Summ. Trin.* & in Trid. *Sess. 7. Can. 4.* ex illo Matth. 18. *Euntes in mundum universum docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Multipliciter autem potest hæc forma variari, nempe 1. per verborum mutationem. 2. corruptionem, 3. transpositionem, 4. additionem, 5. diminutionem. In his autem omnibus ad discernendum quando variatio invalidet vel non Sacramentum, attendi debet, an ipsa sit substantialis, aut accidentalis. *Substantialis* enim variatio est, cum corrumpitur substantia sensus verborum a Christo Dom. intenti, & hæc quidem Sacramentum invalidat; *accidentalis* vero est, cum idem remanet sensus & hæc non invalidat, nisi ut advertit *D. Th. 3. part. q. 60. art. 8.* aliquis formam sic mutando, *intendat alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, quia non videtur, quod intendat facere quod facit Ecclesia.* 109

Hinc I. Quoad *mutationem* verborum pertinet, variatio accidentalis est, 1. si mutatur idioma, ut communiter omnes docent imo *Lugo D. 1. n. 107. Con. q. 68. & Croix lib. 6. p. 1. cum Suar. Cajet. Dic. & Arriaga*, dicunt hoc procedere, etiamsi plura idiomata in eandem formam conflarentur; quia licet tunc propositio non videatur moraliter significativa apud homines, in Sacramentis tamen non requiritur ut audiens, vel ut proferens verba intelligat, modo voces per se sint significativæ, & ipse velit id significari quod Christus intendit. Præterea, recte notat *Croix cum Sa, Trull. Victor. Reg.*

Gob.

Gob. & *Dic.* melius esse ut mulieres, ceterique rudes, si baptizent, utàntur lingua materna, cum nesciant perfecte proferre latinam. Advertunt tamen *Sal. c.* 3. *n.* 12. *cum Suar.* & *Filliuc.* verbum *baptizo* retinendum quantum fieri potest, dicendo: *Io ti battezzo, ec.* quia ex accommodatione verborum factum est, ut verbum hoc utrique linguæ inserviat. 2. Etiam variatio accidentalis est, si substituantur verba synonyma, v. g. *abluo, lavo, intingo,* pro *baptizo*, ut communiter dicunt cum *Busemb. n.* 14. *ut supra, Suar. D.* 21. *sect.* 2. *Nav. Alex. art.* 3. *Ang.* 10. *Tol. lib.* 2. *cap.* 19. *Spor. t.* 3. *n.* 28. *cum Laym. Bonac.* & *Croix, Salm. cum Con.* & *Leand. Elbel c.* 3. *n.* 43. & *Conc. t.* 8. *p.* 143. *n.* 46. *cum Sota, Vasq. Berti,* & *comm.*: contra *Alex. Gaber.* &c. qui putant non valere tale Baptismum, quia tunc censetur minister non habere veram intentionem faciendi ritum Ecclesiæ, cum illa diversa verba potius profanam quam sacramentalem significent ablutionem; sed bene respondet *Conc. l. c.* quod tunc Sacramentum, si infirmaretur, non jam infirmaretur ex defectu verborum, sed intentionis Ministri: sed cum minister veram habet intentionem baptizandi, vere baptizat, determinando per intentionem verba illa profana ad ablutionem sacramentalem, juxta dicta cum *D. Th. n.* 23, *v. Prob.* 4. *p.* 10. Idem dicitur, si proferatur forma more Græcorum, nempe: *Baptizetur servus Christi in nomine Patris,* &c. ut approbatuum fuit ab Eugenio IV. in Concilio Florentino.

Utrum autem valeat Baptismus, si dicatur: *In nomine Genitoris,* & *Geniti, et Procedentis ab utroque?* Affirmat *Cajet.* 3. *p. q.* 66. *a.* 5. Ratio (quam ait *Conc. p.* 146. *n.* 11. non carere suo fundamento) quia in communi Theologorum sermone pro eodem accipi solent nomina Genitoris, Geniti, &c. Sed Baptismus taliter collatus saltem est dubius, ut docent *Laym. c.* 4. *n.* 4. *Pal. de Bapt. p.* 5. *n.* 16. *Contin. Tour. t.* 4. *p.* 311. *Holzm. t.* 2. *n.* 114. *Sal. a.* 3. *n.* 31. *Ronc. c.* 2. *qu.* 6. *et Conc. l. c. cum Estio, Suar. Vasq.* & communi Thomistarum, & Scotistarum. Atque expresse id docuit ipse *D. Th.* 3. *p. q.* 66. *art.* 5. *ad* 7. ubi de hoc rationem assignat dicens: *Sicut aqua sumitur ad Baptismum, quia ejus usus est communiter ad abluendum, ita ad significandum tres Personas, in forma Baptismi assumuntur illa nomina* (scil. Patris, & Filii, &c.), *quibus communius consueverunt nominari Personæ in illa lingua; nec in aliis nominibus perficitur Sacramentum.* Hinc, ut refert *Con. Tourn. d. pag.* 311. S. Pius V. cum nova editio fieret Romæ Operum *Caj.* jussit suam opinionem eradi. Putat autem *Conc. l. c.* validum esse Baptismum sic collatum: *In nomine Patris, et Jesu Christi, et Spiritus sancti,* quia, ut ait, Jesus Christus vere est Filius Patris; sed huic merito non acquiescit *Frassen tom.* 10. *p.* 271. quia, licet Jesus Christus noscatur esse Filius Patris, tamen hic id non sufficienter exprimitur, secus, dicit *Frassen*, si pro nomine Spiritus sancti dicatur *Spiritus Paracliti*, quia in verbo *Spiritus* jam satis exprimitur tertia Persona.

110 II. Quoad *Corruptionem* verborum pertinet, notat *D. Th. q.* 60. *art.* 7. *ad* 3. facilius induci mutationem substantialem, si corruptio fiat initio vocis, ut si pro *Patris* dicatur *Matris*; secus, si corruptio fiat in fine. Hinc Zacharias Papa *in cap. Retulerunt. De Consecr. Dist.* 4. validum declaravit Baptismum sic collatum: *Ego te baptizo in nomine Patria, et Filia, et Spiritu sancta.* Idem dicitur, si quis ob balbutiem, vel præcipitantiam dicat: *Batizo*, aut *Babatizo*, aut *Battizo*, pro *Baptizo*; vel *Fili* pro *Filii*. Ratio hujus est, quia voces ita constitutæ sunt, ut si aliquando cum vitio proferantur, idem significent; ita *Conc. tr.* 8. *p.* 146. *n.* 14. & *Croix n.* 36. *cum Lugo, Suar.* & *Communi.* Et sic etiam valere Baptismum ait *Concin. ib.* si dicatur abbreviate: *in nom. Patris* &c.

III. Quoad *Transpositionem*, inquit *S. Th. q.* 68. *art.* 8. *ad* 3. *Nomina,* & *verba transposita idem significant.* Hinc transpositio per se facit mutationem tantum accidentalem, ut si dicas, *Te baptizo ego in nomine Patris* &c. Idem dicunt *Lugo D.* 2. *n.* 112. *et Croix n.* 32. *cum Tol. Dicast. Aversa, et aliis*, si dicas: *Te baptizo ego in nomine Filii, et Patris, et Spiritus sancti.* Nec obstat, si præponendo Filium velles significare hunc esse principium Patris; nam, ut recte ait *Lugo loc. cit.* (contra *Sotum*) ex naturali significatione ipsum nomen Patris sonat esse principium Filii; nec error Ministri internus præjudicat valori Sacramenti, ut docuit Nicolaus I. ad Consulta Bulgarorum *cap.* 104. *apud Tourn. in Prælect. Theol. t.* 7. *p.* 55. ubi dicit: *Jam satis, inquit* (Augustinus), *ostendimus ad Baptismum, qui verbis Evangelicis consecratur, non pertinere cujuspiam vel dantis vel accipientis errorem, sive de Patre, sive de Filio, sive de Spiritu sancto aliter sentiat, quam doctrina cælestis insinuat.*

111 IV. Circa *Additionem*, valet Baptismus, si addantur formæ verba sensum non corrumpentia, puta, ut docet *S. Th. quæst.* 60. *art.* 8. si quis diceret: *In nomine Patris omnipotentis, et Filii unigeniti, etc.* Vel si diceret: *Ego te baptizo in nomine Dei Patris, qui te creavit, etc.* Secus ait *D. Th.* si quis baptizaret dicendo: *In nomine Patris majoris, et Filii minoris; nam sic tolleretur veritas Sacramenti.* Validum tamen esse Baptismum putat *Conc. n.* 72. si diceretur: *Baptizo te in nomine Patris, quem puto majorem, etc.* Idque non immerito, nam error (ut mox diximus) Ministri, quem ipse per sejunctam propositionem ibi adderet, non obstat sensui a Christo intento.

Quid si quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii,* &c.? Censet *Bon. q.* 11. *p.* 4. hunc Baptismum non esse validum, quia ibi non satis exprimeretur unitas divinæ essentiæ: sed probabilius validum esse censent *Conc. p.* 144. *n.* 8. *Pal. p.* 5. *n.* 17. *cum Con. Laym. Suar.* & *Henriq. ac Diana apud Croix n.* 54. Ratio, quia repetitio nominis nullo modo sensum immutat, prout neque immutaretur sensus si diceretur: *In nomine Dei Patris, in nomine Dei Filii,* &c. Pluraque affert *Conc.* Sacramentaria, in quibus to *nomine* repetitum legitur. Idem dicunt *Tol. l.* 2. *c.* 19. *Estius Dist.* 3. § 6. & *Conc. p.* 246. *n.* 12. *cum Soto, Leand.* &c. si diceretur: *Ego te baptizo in nomine Patris, ego te baptizo in nomine Filii,* &c. Nec obstare ait *Conc.*, quod videantur istæ tres formæ imperfectæ, ut objicit *Comitolus*: nam respondet hanc revera esse unam formam perfectam, cum moraliter continuetur. Attamen, quia prima

o-

opinio *Bonacinæ* non est omnino improbabilis, prout putant *Bus. ut supra n. 4. Cont. Tourn. t. 4. p. 519. Salm. c. 3. n. 20. cum Nunn.* ideo talem formam censeo non esse tutam. Certe autem non esset validus Baptismus, si diceretur: *Ego te baptizo in nominibus Patris, & Filii, &c.* quia sic nullo modo explicaretur unitas essentiæ divinæ; sicut etiam esset saltem valde dubius Baptismus collatus sequentibus formis, *in virtute Patris, &c.* Vel *in nomine SS. Trinitatis*, vel *in nomine Unius, et Trini*; vel *in nomine Trium personarum*. Vide *Conc. n. 10. et Sporer n. 25.* Si quis autem ad nomina trium personarum adderet nomen B. V. M., dicit *D. Thom. 3. p. q. 60. art. 8.* quod si hoc faceret mente heretica, intendens Baptismum conferre in nomine Virginis, sicut in nomine SS. Trinit., invalidus esset, quia perverteretur vera Divinitatis confessio. Secus, si quis rusticus tantum ob importunam devotionem nomen Virginis adjiceret.

V. Quoad *diminutionem* tandem verborum pertinet, certum est valere Baptismum, si omittantur verba *Ego*, & *Amen*, ut omnes conveniunt. Et talem omissionem culpam venialem non excedere dicunt communiter *Salm. c. 3. n. 40. Sporer n. 28. Leand. D. 3. qu. 3. cum Fill. Graff. Sot. Vasq. Pal. Turrecr. Led. Granad. Henr. etc.* Quia hæc verba non sunt de essentia Baptismi. Sicut contra est verbum *Te*, cujus omissio redderet quidem Baptismum invalidum, prout recte dicunt *Petrocor. t. 3. p. 177. et Conc. p. 142. n. 4.* cum communi, adversus quosdam non audiendos. Sed dubitatur. 1. Utrum invalidet Baptismum omissio conjunctionis: *Et*, dicendo: *In nomine Patris, Filii, Spiritus sancti?* Negant; *Conc. p. 146. n. 15. et Tolet. Comit. ac Gob. apud Croix n. 55.* quia hæc nomina Patris, Filii, & Spiritus sancti, utpote inter se relative opposita, jam significant distinctionem Personarum. Affirmant vero *Reg. Vivald. et Conradus ap. Croix l. c.* Sed ipse *Croix cum Aversa* recte censet satis esse ad valorem Baptismi, si particula *Et* proponatur tertiæ personæ; nam ex una parte, juxta communem loquendi usum, quoties plura nomina uni verbo copulativo junguntur, sufficit, ut conjunctio *Et* præponatur ultimo nomini, ex altera parte verbum *Et* videtur omnino exprimendum saltem ante ultimum nomen, cum nomen *Spiritus sancti* per se non sit rationale, denotans processionem tertiæ personæ, nomen enim Spiritus sancti competit tam Patri quam Filio.

112 Dubitatur 2. Utrum verbum *In* sit de essentia? Affirmant *Conc. p. 143. n. 7. cum Nav. Soto, Comit. Gabr. &c.* quia omissio præfatæ particulæ variat sensum; dicens enim; *ego te baptizo nomine Patris, &c.* ostendit baptizare auctoritate, potestate vel imperio trium personarum; sed *in nomine* significat in invocatione SS. Trinitatis ut *Tourn.* in *Præl. t. 7. p. 54.* At probabilius negant *Salm. c. 3. n. 21. cum Bon. Con. Henr. & Leand. q. 11. cum Hurt. Fill. Diana, Candido, &c.* Ratio quia in latino idiomate frequentius tacentur præpositiones, quæ percipiendæ sunt ad debitum loquendi modum: unde, quamvis hic reticeatur to *in*, tamen bene subintelligitur ex debita Ministri intentione, per quam verba formæ Sacramentorum potius ad unum quam ad alium sensum determinantur; tanto magis quod, adhuc expresso verbo *in*, etiam to *nomine* remanet æquivocum, quia etiam potest significari auctoritate vel potestate divina, prout significavit Christus Dominus, cum dixit: *In nomine meo Dæmonia ejicient*. Et alibi: *Spiritus Paraclitus, quem mittet Pater in nomine meo.* Hæc secunda sententia, spectata ratione, mihi videtur verior, sed cum agatur de valore Sacramenti, saltem ob auctoritatem DD. dicerem a prima non recedendum. Ideo recte ait *Conc.*, quod talis omissio non posset excusari a mortali.

Dubitatur 3. Utrum valeat Baptismus collatus tantum *in nomine Christi?* Dubium oritur ex verbis illis *Actor. c. 8.* ubi dicitur: *In nomine Christi Baptizabantur viri*. Et ex textu in *c. Ac quodam. de Consecr. Dist. 4.* ubi Nicolaus Papa ad quæsita Bulgarorum sic respondit: „ Hi profecto, si in nomine SS. Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in Act. Apostol. legitur, baptizati sunt (unum quippe idemque est, ut Sanctus ait Ambrosius), rebaptizari non debent". Revera autem *S. Ambrosius l. 1. de Spir. Sanct. c. 3.* sic scripsit: „ Qui benedicitur in Christo, benedicitur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, quia unum nomen, potestas una. Et Æthiops Eunuchus Candacis Reginæ baptizatus in Christo plenum mysterium consecutus est.

Sed hodie certum est hunc Baptismum esse invalidum, ut omnes communiter docent cum *S. Th. 3. p. qu. 66. art. 6.* Idque habetur expressum in *c. Si revera 30. de Consecr. Dist. 4.* ubi Pelagius Papa dixit: „ Si bi se solummodo in nomine Domini baptizatos fuisse confitentur, sine cujuscunque dubitationis ambiguo eos ad fidem catholicam venientes in SS. Trinitatis nomine baptizabis. " Ad textum autem Actorum diverse respondent, & quidem omnes probabiliter; *D. Th. l. c.* respondet, quod speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant. Et sic pariter sentit *Scot. in 4. D. 3. q. 2. n. 9.* Et huic sententiæ defert Catechismus Rom. §. 16. Alii vero communius, & probabilius respondent, ibi pro nomine Christi intelligi Baptismum a Christo institutum ad differentiam Baptismi Joannis; sed tunc etiam Apostolos baptizasse, sicut & nunc: idque probant ex *Act. 19.* ubi cum quidam interrogati essent, an Spiritum santum accepissent? responderunt se neque si Spiritus sanctus est, audivisse. Hinc subjunxit Apostolus: *In quo ergo baptizati estis?* Supponens solitum fuisse in Baptismo, exprimi nomina trium personarum; alioquin incongrua fuisset illa Apostoli admiratio: ita *Tourn. in Prælat. t. 7. p. 53. cum S. Jo. Damasc. Suus Continuator tom. 4. p. 509. & Natal. Alex. ar. 3. reg. 2. cum S. Basil. S. Cypr. S. Aug. S. Hilar. & S. Ambros.* Ad textum autem Nicolai, quidquid alii respondeant, melius respondetur cum *Gonet. D. 1. n. 105. Frassen. t. 10. p. 274. Tourn. t. 7. p. 57. Suo Contin. p. 511. Petrocor. to. 3. p. 170. Pal. de Bapt. p. 5. n. 10. Salm. c. 3. n. 58. Holzm. n. 113.* Nicolaum tantum dixisse hoc obiter, & non ex Cathedra; non enim fuit Papa interrogatus an valeret Baptismus ratione formæ, sed solum, an esset validus Baptismus collatus a Judæo; & ibi obiter exposuit mentem D. Ambrosii. Quæ autem simultas materiæ, & formæ requiratur in Baptismo, vide dicta *n. 9.*

DU-

D U B I U M III.

DE MINISTRO BAPTISMI

ARTICULUS I.

Quis sit Minister Baptismi.

113 *Quis sit Minister validi Baptismi, & quis liciti?*
114 *Nemo sine commissione potest baptizare extra suam Diœcesim.*
115 *A quo baptizandi peregrini, vel casu nati? Et an sufficiat quasi domicilium ad constituendum aliquem parochianum illius loci?*
116 *Quando Diaconus possit baptizare? Dub. 1. An in necessitate possit baptizare solemniter? Dub. 2. An Clericus, aut Diaconus solemniter baptizans sine commissione fiat irregularis? Dub. 3. An fiat irregularis laicus baptizans solemniter?*
117 *Ordo servandus inter ministros Baptismi in necessitate conferendi. Dub. 1. An graviter peccet laicus, qui baptizat præsente Sacerdote? Dub. 2. An qui præsente Sacerdote excommunicato? Dub. 3. An qui præsente Clerico inferiori? Dub. 5. An peccent graviter parentes, qui faciunt baptizare prolem a Prædicante?*
118 *Not. I. An possit quis baptizare seipsum? Not. II. Quæ dilatio in ministrando Baptismo sit mortalis. Not. III. Quinam infantes prohibeantur domi baptizari?*

113 „ Resp. Valide ministrat omnis homo ratione „ utens, cujuscunque fidei, vel infidelitatis, status, „ aut sexus. Licite, tanquam minister ordinarius, „ & ex officio Sacerdos habens jurisdictionem; aut „ commissionem; vel ex ejus commissione Diaconus. In casu tamen extremæ necessitatis omnis, „ qui potest valide, etiam facit licite, teneturque, „ ut proximo succurrat. *Layman. l. 5. t. 2. c. 7.*

Certum est & de fide validum esse Baptismum collatum a quovis homine viatore, sive viro sive muliere. Ita definitum in Decreto fidei Eugenii IV. & in Concil. Lateran. IV. in *c. Firmiter de Summ. Trinit.* ubi dicitur: *Firmiter Baptismum tam parvulis, quam adultis in forma Ecclesiæ a quocumque rite collatum proficere ad salutem.* (Contra Calvinum, & Bezam, qui autumabant non posse Baptismum conferri, nisi ab Ecclesiæ Patribus verbi divini Ministris.) Et hoc, etiamsi Baptismus ab Hæretico conferatur, ut definivit Trid. *sess. 7. can.* 4., vel ab infideli, ut declaravit Nicolaus I. in *c. A quodam. Dist. 4. de Consecr.* Vide *S. Th. q.* 67. *art.* 3. *&* 4.

Licite autem nequit Baptismus ministrari ab alio, quam a Sacerdote extra articulum mortis, ut *D. Th. dict. qu.* 67. *art.* 2. *&* 3. *ex c. Constat, de Consec. D.* 4. ubi S. Isidorus ait: *Constat Baptisma a solis Sacerdotibus esse tractandum: ejusdem ministerium nec ipsis Diaconis explere est licitum absque Episcopo vel Presbytero; nisi his procul absentibus, ultima languoris necessitas cogat. Quod & laicis fidelibus plerumque permittitur, ne quispiam sine remedio salutari de sæculo evocetur.* Extra igitur mortis articulum, sive periculum, ut recte dicunt *Salmant. De Bapt. c.* 4. *n.* 16. *cum aliis*, in quo deficiente Sacerdote, vel Clerico, quivis laicus potest baptizare, imo tenetur, ut *Salm. n.* 19. *cum S. Anton. &c.* duplex est Minister Baptismi, primus ordinarius ex officio, secundus est Minister extraordinarius ex commissione. Minister ordinarius & solemnitatis est Episcopus, & quivis Sacerdos, ut declaravit Eugenius IV. in suo Decreto dicens: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, cui ex Officio competit baptizare:* modo adsit licentia Episcopi, ut dicunt communiter omnes cum *Petrocor. t.* 5. *p.* 174. & probat *Contin. Tourn. t.* 4. *p.* 331. ex *Tertull. S. Hieronym. S. Ignat. M. &c.* Parochus vero etiam reputatur Minister Baptismi ordinarius, ut omnes dicunt; quia statim ac ab Episcopo Parochus approbatur, accipit ab eo licentiam baptizandi; quæ jure communi est ita stabilis, ut sine justa causa non possit ea privari: & ideo Parochus potest aliis Sacerdotibus committere administrationem Baptismi, ut docent *Tourn. pag.* 332. *Spor. pag.* 189. *n.* 34. *Salm. c.* 4. *n.* 55. & alii communiter.

„ 1. Non tantum Diaconus, sed nec Parochus, 114
„ aut Episcopus, absque commissione, extra suam „ Diœcesim, vel Parochiam, vel intra eam alienos licite baptizat * (*Ex c.* 16. *Interdicimus. Qu.* 1.) *: ideoque etiam peccant parentes, qui „ sine licentia sui Prælati alieno deferunt prolem „ baptizandam, cum violent jus Parochi, *Laym. loc. cit.*

Hinc plura sunt notanda. I. Peregrini, vel qui domicilium non habent possunt baptizari in Ecclesia, quam elegerint, *ex cap. nec numerus; q.* 3. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 275. *Salman. cap.* 4. *n.* 57. *cum Barb.* Si autem mulier casu pariat in Pago non suo, proles ab illius Pagi Parocho est baptizanda: veruntamen, si ille Pagus parum distet a Pago proprio, v. gr. duabus, aut tribus horis, potest baptizari proles etiam in Ecclesia sua. *Croix n.* 375. *cum Gob.*

Sed hic dubium fit, an advenæ debeant Baptismum, & alia Sacramenta suscipere a Parocho proprii domicilii, vel possint etiam a Parocho loci, ubi sunt per quasi domicilium? Adest duplex probabilis sententia. *Prima* dicit teneri suscipere a Parocho domicilii proprii, quo sunt redituri. Hanc tenent *Henriq. l.* 11. *c.* 3. *n.* 3. item *Rod. Segura, & Ledesma apud Salm. de Matr. c.* 8. *n.* 29. qui putant probabilem *cum Palao D.* 2. *p.* 12. §. 9. *n.* 8. *in fine, & Sanch. de Matr. l.* 3. *D.* 25. *n.* 13. qui vocant probabilissimam *cum Host. Rosel. Ang. Sylv. Tamb.* & aliis pluribus. Quia ut ajunt qui habet proprium domicilium, nequit fieri Parochianus illius loci, ubi degit tantum ad tempus propter aliquod negotium; alias hic haberet duas Parochias habitationis, quas habere non potest, nisi qui in utraque æqualiter se collocat, ut tradunt *Sanch. l.* 3. *D.* 24. *n.* 5. *Pont. l.* 5. *c.* 16. *n.* 1. *& Salmant. l. c. n.* 52. *cum Bon. Perez, Coninck. Trull. &c.* communiter ex *cap.* 15. *de sepul. in* 6. *& leg. Assumtio*, §. *Viri, ff. ad municip. de Incol. Secunda* vero sententia communior & probabilior quam tenent *Barbosa de potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 32. cum pluribus Dec. Rotæ, *Sanch. dicta*

cta D. 23. n. 53. *Croix l. 6. p. 3. n. 721. Pont. l. 5. c. 13. n. 4. Pal. l. c. nu. 9. & Salm. nu. 30. cum Bonac. Gut. Trult. Dicast. &c.* docet posse (ut ajunt *Salm.* & alii apud *Sanch. n.* 22. dicunt etiam teneri) advenas recipere Sacramenta a Parocho loci, ubi jam contraxerint quasi domicilium; contrahitur autem quasi domicilium ab eo qui habitat alicubi, non per transitum, sed per majorem anni partem, aut cum animo permanendi ibi per majorem partem anni, ut dicunt *Sanch. l. 3. D. 23. n. 52. Sylvest. v. Domicilium n. 4. et Salm. n. 30. cum Bonac. Pal. Pont. Conine.* & aliis. Imo ajunt *Laym. l. 2. tr. 4. c. 12. n. 1. Navar. de Jub. 53. v. Incola, n. 33.* & confirmat Benedict. XIV. *Notif. 32. n. 6.* ex communi sufficere ad contrahendum quasi domicilium habitationem per aliquam notabilem anni partem causa alicujus negotii puta ad studendum, vel ad exercendum officium Judicis, Medici, Professionis, Mercatoris, Famuli, Tabernarii, & similium. Ratio hujus secundæ sententiæ est, quia per quasi domicilium quisque jam fit parochianus loci ubi habitat, ut habetur ex *cap. finali de Paroch.* ubi confugientes ad aliquam Parochiam causa belli, jam dicuntur illius parochiani.

Notandum II. Bene baptizari potest alienus de licentia proprii Sacerdotis expressa, vel rationabiliter præsumpta. *Miranda, Henriq. et Salm. ibid. n. 38.* III. Possunt Religiosi baptizare in casu necessitatis, vel cum licentia Ministri ordinarii. *Salm. n. 39. Petrocor. p. 217. etc.* IV. Sacerdos sine licentia extra necessitatem baptizans, etiam sine solemnitate, peccat graviter, ex *Clem. unic. de Bapt. Vasq. Concin. Laym. et Salm. c. 4. n. 41, et communiter.* V. Extra necessitatem nemo potest licite baptizari domi, exceptis filiis Principis, ex *cad. Clem. un. Con. Sa, Salmant. n. 42.* At de hoc vide dicenda *n. 118. Not. III.*

116 „ 2. Diaconus non tantum in extrema necessita„ te, sed etiam in alia notabili baptizare potest. „ Et quidem cum solemnitate ex commissione E„ piscopi, vel Parochi, ut si v. gr. ob multitudi„ nem baptizandorum, aliudve grave impedimen„ tum, id ipsi facere non possint. *Laym. l. c.*

Certum est quod Diaconus ex commissione Episcopi vel Parochi potest baptizare, ut *Juenin. t. 7. pag. 163. Petroc. t. 5. pag. 174.* & alii communiter; ex *cap. Diaconus Dist. 93.* ubi Gelasius Papa dixit: *Diaconi absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis Ordinibus longius constitutis, necessitas extrema compellat. Quod etiam laicis christianis facere plerumque conceditur.* Ex præfato autem textu recte infert *Gonet t. 6. Man. pag. 94.* quod talis commissio nequit Diacono fieri, nisi ob magnam necessitatem, vel Ecclesiæ utilitatem, puta si non adessent Sacerdotes; vel, ut dicunt *Suar. D. 25. sec. 2. Pal. p. 11. n. 5. Sporer t. 3. pag. 189. n. 35. Holzm. pag. 26. n. 125. Croix n. 276. Elbel t. 3. pag. 31. n. 29. Laym. c. 27. cum Soto, et Vasq.* nisi adsit multitudo baptizandorum, aut nisi Parochus sit graviter infirmus, vel excommunicatus, vel alias occupatus Confessionibus excipiendis, aut prædicatione, ut colligitur *Actor. c. 6.* ubi Apostoli Diaconos constituturi, dixerunt: *Fratres, viros constituamus super hoc opus: nos vero orationi, et ministerio verbi instantes erimus.*

Sed dubitatur 1. An Diaconus in casu necessitatis possit solemniter baptizare: Affirmant *Suar. D. 23. sect. 3.* & probabile putant *Sporer d. n. 35. cum Prepos. Henrick, et aliis.* Sed communius, & probabilius negant *Pal. p. 11. n. 5. Renzi cap. 3. q. 1. cum Conc. et Diana, Salm. c. 4. n. 45. cum Laym. etc.* Ratio, quia Diaconus non potest esse Minister Baptismi solemnis, nisi ex commissione Sacerdotis, cum tantum Sacerdotis vice possit solemniter baptizare.

Dubitatur 2. An Diaconus sine commissione solemniter baptizans incurrat irregularitatem? Certum est quod Clerici non Diaconi solemniter baptizantes fiunt irregulares, ex *cap. Si quis. 1. de Cler. non ord. min.* ubi dicitur: *Si quis baptizaverit, aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Ecclesia, nunquam ordinetur.* Quoad Diaconos vero, negant aliqui ipsos irregularitatem contrahere, quia in citato textu dicitur, quod sit irregularis *non ordinatus.* Diaconus autem est jam ordinatus ad baptizandum, cum in Pontificali dicatur: *Oportet Diaconum ministrare ad altare, baptizare, & prædicare.* Sed probabilius dicendum quod incurrit (sive in necessitate sive extra eam solemniter baptizet), juxta sententiam communissimam, quam tenent *Laym. de irreg. c. 3. n. 2. Cont. Tourn. tom. 3. pag. 334. Natal. Alex. de Bapt. prop. 2. Habert t. 5. pag. 196. Renzi de Bapt. c. 3. q. 5. cum Bon. Viva de Irreg. q. 10. art. 1. n. 3. Bonac. eod. tit. p. 6. n. 5. cum Nav. Avila, & Sayr.* Ratio, quia Diaconus, licet ordinetur ad baptizandum, ad id tamen non ordinatur nisi ex commissione Episcopi vel Sacerdotis, qui sunt soli Ministri ordinarii Baptismi, ut vidimus. Ex illis autem verbis textus *propter temeritatem* recte inferunt *Laym. & Viva l. c.* Diaconum, sive alium Clericum, non fieri irregularem, si per jocum aut ex ignorantia crassa solemniter baptizet, temeritas enim scientiam positivam importat una cum aliquo contemptu.

Dubitatur 3. An laicus baptizans solemniter contrahat irregularitatem? Affirmant *Suar. 3. p. D. 31. sect. 4. cum Sot. Sylvest. S. Anton. Palud. & Concina t. 8. pag. 555. n. 8. cum Nav. Fill. & Leand.* Quia præfatus textus *in c. Si quis,* generaliter loquitur, & proinde non est ad solos Clericos restringendus. Sed communius & probabilius id negant *Palaus de irreg. p. 18. n. 50. Bon. l. cit. n. 1. Holzm. t. 1. pag. 417. n. 346. Viva l. cit. Salm. de Censur. c. 8. n. 74. Lugo de pœnit. D. 18. n. 54. Sporer eod. tit. n. 657. Croix lib. 7. n. 485. cum Hurt. & Laym. l. c. n. 3. cum Sa, Cov. Aug. Arm. Rodr. &c.* Ratio, quia irregularitas non incurritur, nisi sit expressa in jure, ut habetur *in cap. Is, qui de sent. excom. in 6.* Hæc autem irregularitas minime videtur expressa; licet enim textus generice loquatur, attamen, cum titulus sit de Clerico ministrante, verba illa generalia debent intelligi tantum juxta titulum qui textui præfigitur. Imo *Laym.* censet satis id exprimi in eodem textu, cum ibi dicatur *abjiciatur de Ecclesia,* quod proprie intelligi debet de depositione, qua non puniuntur nisi Clerici: & ratio hujus esse potest (ait *Laym.*), quia talis usurpatio frequentior esse solet in Clericis, quam in laicis.

„ 3. Cum in necessitate confertur Baptismus, 117
„ ser-

„ servandus est ordo ita, ut si adsit, & non detrectet Sacerdos; vel Diaconus, is reliquos praecedat. Sic enim Clericus laicum, vir mulierem, fidelis infidelem, nisi forte inferior melius noverit modum, ut solent obstetrices * (*Ut Salm. c. 4. n.* 18. *cum Moccota.*) * (quae proinde examinari, & approbari debent a Pastoribus), vel alia justa causa sit, ut quia virum ad parientem ingredi non decet, * (*Pariter, praeter te tantum patre, femina baptizare debet, quia extra summam necessitatem vetatur parentibus baptizare; Croix n.* 277. *cum Gob. Et in casu, quo baptizanda esset proles nondum ab utero egressa, debet ob decentiam mulier baptizare, ut bene notat idem Croix n.* 77. *cum Platel.*) * Quod si Laicus baptizet praesente Sacerdote, & secundum quosdam etiam praesente Diacono, censent esse mortale: quia id laico tantum competit ob defectum Sacerdotis, qui sine injuria Ordinis, & Sacramenti, talem licentiam dare non potest. In reliquis, perversio illius ordinis est tantum veniale * (*Ut communiter Bonac. Sot. Dic. & Salm. cap.* 4. *num.* 7.). * Praeterquam si coram fideli haereticus adhibetur, quod voluit esse mortale *Laym. c.* 7. *n.* 4. *Con.*

Quoad ordinem igitur servandum inter Ministros Baptismi, sic habetur in rituali Rom. *Si adsit Sacerdos Diacono praeferatur;* (& Parochus Sacerdoti, ut recte dicunt *Tourn. tom.* 4. *pag.* 335. *et Conc. t.* 8. *pag.* 124. *n.* 5. vide dicta *n.* 113. *in fin.*) *Diaconus Subdiacono, Clericus laico, et vir feminae, nisi pudoris gratia deceat feminam potius quam virum baptizare infantem non omnino editum, vel nisi melius femina sciret formam et modum baptizandi. Quapropter curare debet Parochus, ut fideles, praesertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant, & servent.* Hinc rationabiliter censet *Sporer in Suppl. t.* 4. *n.* 192. *cum Gobat.* quod Parochi tenentur sub gravi obstetrices diligenter examinare, utrum noverint necessaria ad baptizandum, cum ipsae sub mortali teneantur addiscere modum baptizandi, prout recte docent *S. Anton. Reg. Henriq. Aversa, et alii plures cum Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 270. Nec obstat quod forte alii adfuturi sint qui formam sciant, propter quod videntur eas excusare *Suarez, Diana, et Dic. ib.* Nam ipsi ex officio puerperis adesse incumbit, & non raro occurrit eis occasio Baptismum in necessitate ministrandi.

Sed dubitatur 1. An peccet mortaliter laicus, qui in necessitate baptizat, praesente Sacerdote? Negant *Jo. Suar. Val. etc. apud Salm. c.* 4. *n.* 11. & probabile putat *Ledesma*, quia Sacerdos in casu necessitatis non baptizat ex officio, & ideo laicus ejus officium non usurpat. Sed verius affirmant *Francisc. Suarez D.* 31. *sect.* 4. *Tourn. t.* 4. *pag.* 335. *Conc. pag.* 154. *n.* 6. *Holzm. pag.* 25. *n.* 121. *Salm. c.* 4. *n.* 14. *Pal. p.* 9. *n.* 10. *cum Laym. Con. Vasq. Bonac. etc.* communiter, ex *cap.* 21. *Dist.* 4. *de Consecr.* ubi *D. Augustinus* sic docet: *In necessitate, cum Episcopi, aut Presbyteri, aut quilibet Ministrorum non inveniuntur, et urget periculum ejus, qui petit, etiam laicos solere dare Sacramentum, quod acceperunt, solemus audire.* Ergo tunc solum potest laicus in necessitate baptizare, cum deest Sacerdos; alias peccat, tum quia vere tunc usurparet jus Sacerdotis, cui ex potestate Ordinis commissum est baptizare; tum quia injuriam irrogaret Sacramento, quod exigit (cum fieri potest) ministrari a Sacerdote, utpote ad illud consecrato; & ideo etiam Sacerdos graviter peccaret, si laico administrationem cederet, ut recte dicunt *Suar. et Conc. ll. cc.*

Dubitatur 2. An praesente Sacerdote excommunicato, praeferendus sit laicus non excommunicatus? Negant *Scotus, Henr. etc. apud Renzi c.* 3. *q.* 2. item *Leand. et Cornejo apud Salm. c.* 4. *n.* 14. quia in extrema necessitate cuilibet etiam excommunicato conceditur privilegium baptizandi, & ideo tunc servandus est ordo juris communis. Sed verius affirmant *Suar. D.* 11. *sect.* 1. *Nav. Man. c.* 22. *n.* 6. *Pal. p.* 9. *n.* 12. (qui id ut certum habet) *Salm. n.* 5. *cum Gab. Renzi loc. cit. cum Sylvest. Henr. etc.* Ratio quia privilegium excommunicato conceditur in solo casu necessitatis, quae non reperitur adesse, cum alius suppetit non excommunicatus.

Dubit. 3. An peccet graviter laicus baptizans coram Diacono? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Gonet. Man. t.* 6. *pag.* 96. *Holzm. pag.* 25. *n.* 121. *Tourn. t.* 4. *pag.* 335. *Antoine q.* 8. *Conc. t.* 8. *pag.* 155. *n.* 7. *cum Vasq. Reg. Fill. &c. Renzi c.* 3. *qu.* 1. *cum Con. Praepos. &c.* Probatur 1. *ex D. Augustino*, ut supra *in c.* 21. *Dist.* 4. ubi dicitur permitti laico baptizare tantum in necessitate, cum *Episcopi, aut Presbyteri, aut quilibet Ministrorum non inveniuntur.* Nomine autem *Ministrorum* communiter Diaconi intelliguntur. Probatur 2. ratione; Diaconus ex vi ordinationis deputatur ad baptizandum per commissionem Parochi, unde obtinet ipse speciale ejus ad hoc munus obeundum. Haec sententia est quidem probabilis, sed non minus probabilis mihi videtur cum *Salm. cap.* 4. *n.* 9. secunda sententia, quam tenent *Suar. D.* 31. *sect.* 4. *Sot. D.* 4. *art.* 2. *Tol. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 8. *Ronc. c.* 3. *q.* 1. *Bon. q.* 2. *p.* 5. *n.* 11. *cum Sa, Val. Con. Henr. Reg. & Graff.* item *Sylv. Dian. Vill. &c.* Ratio, quia Diacono vi Ordinationis non competit officium baptizandi, nisi ex commissione Sacerdotis. Unde cum ipse baptizat in casu necessitatis sine commissione, non baptizat ex officio, sed eodem modo quo Clericus inferior, vel laicus, juxta dicta *n.* 116. *Dub.* 1. & 2. Et quamvis ipse ut dignior in jure illis praefertur, tamen hujus ordinis perversio non apparet tam gravis, ut de mortali damnetur.

Dub. 4. An laicus baptizans, praesente Clerico inferiori, peccet moraliter? Videtur affirmare *P. Conc. t.* 8. *p.* 157. *n.* 7. cum dicat, ex jure divino semper sub gravi servandum ordinem, nisi necessitas impediat. E converso *Pal. p.* 9. *n.* 11. dicit nullum esse peccatum cum de hoc nullum inveniatur praeceptum divinum, aut ecclesiasticum. Recte vero alii communiter docent id non esse mortale, quia talis perversio ordinis non videtur tam gravis, cum ex vi Ordinis nemo praeter Sacerdotem, & Diaconum ex commissione habeatur specialiter deputatus ad baptizandum. Ex altera vice id non videtur excusari a culpa veniali, tum quia id videtur aliqualis indecentia: tum quia est contra praescriptum Ritualis Romani. Ita *Scotus in* 4. *Dist.* 4. *art.* 2. *Suar. D.* 31. *sect.* 4. *Gonet, Man. t.*

t. 6. *p.* 96. *Petrocor. t.* 3. *pag.* 181. *Bon. p.* 5. *n.* 12. *Holzm. n.* 121. *Spor. n.* 55. *Ronc. quaest.* 1. *R.* 2. *Renzi qu.* 1. *cum Laym. & Salm. c.* 4. *n.* 7. *cum Vill. Leand. & Gabr.*

Dubit. 5. An peccent graviter parentes, qui faciunt baptizare prolem a Prædicante, ad evitandas pœnas Edicti id præcipientis? *La Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 281. & 282. quamvis fateatur sententiam affirmativam tenendam uti absolute veram, tamen deinde affert rationes dubitandi, dicens quod eo casu non recognoscitur Prædicans tanquam verus, sed potius tanquam validus Minister, a quo exquiritur baptizatio ad vitandam vexationem, permittendo tunc fieri, non vero petendo impias ejus cæremonias adhiberi. Sed omnino affirmandum id esse mortale, ut docent *Less. in Auctar. v. Baptismus, Casu* 2. *Pignat. t.* 7. *consult.* 55. *n.* 2. *Holzm. t.* 2. *p.* 27. *n.* 133. *cum Miebel.* Ratio, quia per idem Edictum pœnale determinantur parentes ad veram Religionem contemnendam, vel saltem ad falsam honorandam. Refertque *Pignatellus* Clementem VIII. jam declarasse non licere extra necessitatem extremam, ne a Schismaticis quidem petere Sacramenta.

118 Hinc ultimo notandum I. quod nec licite, nec valide potest unquam aliquis baptizare seipsum, cum persona baptizantis omnino diversa esse debeat a persona baptizati. Ita communiter *Cont. Tourn. tom.* 4. *p.* 337. *Conc. p.* 157. *n.* 12. & alii omnes, ex *c.* 4. *de Bapt.* ubi id expressum habetur.

Notandum II. quod graviter peccant, qui per multum temporis differunt infantem baptizare. Id commune est apud omnes ex pluribus Conciliis Provincialibus, quæ decrevere pueros baptizandos quam cito fieri potest, & in Rituali Rom. dicitur; *Parochus hortetur, ne pueris Sacramentum tantopere necessarium nimium differatur cum periculo salutis.* Qualis autem reputetur dilatio gravis, *Palaus p.* 8. *num.* 4. *ex Suar. &c.* putat dilationem ultra mensem esse gravem, si non adsit causa: si vero adsit, esse gravem duos menses. Fere idem sentit *Laym. c.* 6. *n.* 9. dicens: *Nulla autem ordinarie necessitas urget, tametsi unum, aut sesquimensem exspectandum sit, donec cum decenti solemnitate Baptismus infanti conferri possit, quamquam dilatio nonnisi ex gravi causa fieri debet.* *Salmanticenses* autem *c.* 5. *n.* 12. censent non esse mortale minus differre quam ultra 15. vel 20. dies, etiam sine urgenti ratione. *Jueninus* contra juxta morem suum arctandi conscientias usque ad extremum, dicit ultra unum vel alterum diem Baptismа differri non debere. *Tournely* autem *t.* 4. *pag.* 338. putat dilationem non extendendam ultra quinque vel sex dies; *Petrocorensis t.* 5. *pag.* 212. *qu.* 13. censet gravem dilationem excedentem octo dies. Sed communius & probabilius *Sotus, Leander, & Ledes. apud Conc. t.* 8. *p.* 167. *n.* 19. *ac Roncaglia q.* 3. *R.* 2. dicunt non esse gravem dilationem, nisi 10. vel 11. dies excedantur.

Notandum III. quod prohibentur infantes baptizari domi, exceptis *Liberis Regum, vel Principum,* ut habetur ex *Clem. unica de Bapt.* Et cum hic agatur de re gravi, transgressio erit equidem mortalis, ut recte dicunt *Ronc. c.* 3. *q.* 3. *Tamb. c.* 2. §. 3. *n.* 5. *& Sylv. apud Croix n.* 337. Nomine autem *Liberorum* veniunt non solum filii, sed etiam nepotes, & alii descendentes, ut notat *Glossa in d. Clem. v. Liberi, ex leg. Liberorum, ff. de Verb. signific.* Et in eo casu dicunt *Palaus Concina Tol. Sot. &c. cum Croix n.* 338. contra alios solemniter conferendum esse Baptismum, quia omissionem cæremoniarum solus casus necessitatis excusat. Nomine vero *Principum*, opinantur *Jordanus, Riccius, Quintanad. Croix l. c.* probabiliter venire omnes Barones obtinentes temporalem jurisdictionem. Sed probabilius videtur cum *Glossa ibid. v. Regum. Ronc. l. c. Suar. D.* 31. *sect.* 2. *Tamb. n.* 7. *Tourn. t.* 4. *pag.* 335. *q.* 2. *Elbel t.* 3. *p.* 45. *n.* 84. & aliis pluribus, intelligi tantum filios Principum absolutam potestatem habentium. Item *Laym. c.* 6. *n.* 9. *cum Armil.* censet graviter peccare Magnates, qui extra necessitatem faciunt filios baptizare domi (vel etiam in Ecclesia privatim, ut *Sylvius qu.* 71. *art.* 4. *cum Nav. & Led.*), ut deinde cum pompa cæremoniæ perficiantur in Ecclesia, postquam advenerint Patrini; qui equidem, collato jam antea Baptismo, nec Patrini efficiuntur. His tamen non obstantibus, puto quod ubi introducta est consuetudo domi baptizandi filios Magnatum, ipsa non est facile improbanda, ut ait *Croix l. cit.*

ARTICULUS II.

An duo possint simul unum baptizare?

„ Resp. Si alter applicet materiam, alter formam, nullus erit Baptismus: quia dicens se abluere, cum non abluat, formam habet falsam, etiamsi usurpet Græcorum; *Baptizetur servus Christi*, vel quæ putatur illi æquivalere, *Baptizat te Christus*: subintelligitur enim *per me*; alioqui, si excludatur persona ministri, ut sensus sit, baptizet te Christus, & non ego, sive per me, forma nulla est. * (*Ita S. Th.* 3. *p. q.* 67. *ar.* 6. *& alii communiter cum Salm. cap.* 4. *n.* 31. *& Conc. p.* 156. *n.* 10.) * In casu tamen necessitatis, posse sub conditione ita Baptismum conferri, ut v. gr. mutus formam nesciens ablueret, cæcus autem formam pronuntiaret, docet *Hurt. d.* 2. *diff.* 6. additque debere talem, elapso periculo, iterum sub conditione baptizari. Vid. *Fill. c.* 4. *Dian. p.* 3. *t.* 5. *R.* 26. ex *Chapeavil. Marsil. &c. Bon. d.* 2. *qu.* 2. *p.* 4. *n.* 33. *Laym. cap.* 7. * (*ita etiam Suar. cum Cajet. Marsil. Leand. &c. apud Salm. c.* 4. *n.* 31.) * 119

„ Resp. 2. Si plures Ministri singuli abluant, & formam pronuntient, graviter peccant contra ritum Ecclesiæ. De valore sic solet distingui: 1. Si quilibet intendit baptizare, dependenter ab alio, ut causa particularis; invalide baptizant, sive singuli dicant, *Ego te baptizo*, sive, *Nos te baptizamus*: quia forma, cujus sensus censetur esse absolute, & independenter baptizare, non cobaptizare, est falsa. (*Idem docet S. Th.* 3. *p. q.* 67. *ar.* 6. *cum Suar. Vasq. & Salm. n.* 25. *communiter*) *. 2. Si quisque per se intendat baptizare, independenter ab alio, valide baptizat, quia omnia requisita ponit; ut patet a simili in Missa ordinationis, qua Sacerdotes noviter ordinati simul consecrant cum Episcopo, dummodo „ si- 120

„ simul eodem instanti formam absolvant: si au-
„ tem non simul absolvant, is tantum consecrat,
„ vel baptizat, qui prius absolvit. Vide *Fill. t.* 2.
„ *c.* 4. *n.* 72. *&* *Bon. l. c. n.* 25. *Laym. c.* 7. *
„ (*Ita S. Th. l. c. ad* 3. *S. Bonav. cum Salm. n.*
„ 28. *communiter contra Caj. & Marsil.*) *

DUBIUM IV.

Quid sit subjectum Baptismi.

121 *Quis sit capax Baptismi? An pueri, & amentes?*

122 *De pœnis rebaptizantium. An rebaptizantes sub conditione fiant irregulares?*

123 *De infante nondum nato. Remissive ad num.* 107.

124 *An baptizandi sint fœtus abortivi? An plures eodem tempore?*

125 *An conferendus sit Baptismus monstris?*

126 *An sint baptizandi filii infidelium, & quæ in hoc puncto sint certa? Certum est I. talem Baptismum semper esse validum.* 127. *II. Baptizandos esse filios, si parentes defecerint a fide. Quid si mansuri sint apud parentes hæreticos?* 128. *III. Si ipsi filii infidelium petant. Quid in dubio an careant ratione?* 129. *IV. Si sint in periculo mortis.* 130. *V. Si sint positi extra curam parentum. VI. Si capti sint in bello. VII. Si parentes sint servi.* 131. *VIII. Si unus parentum consentiat.* 132. *Dub. I. An baptizari possint filii infidelium usu rationis carentes, invitis parentibus? Et an ii quos pater offert, ut liberentur a morbo?* 133. *Dub. II. An liceat vendere infantes parentibus paganis?*

134 *An & quando possit repeti Baptismus sub conditione? Not. I. Quid si adsit unus testis de Baptismo collato? Not. II. Quid de adultis natis ex Christianis? Not. III. Quid si pueri sint arrepti a Barbaris?* 135. *De infantibus expositis?*

136 *De baptizatis ab obstetricibus, & a laicis.*

137 *De baptizatis ab Hæreticis. Vide alia apud Busemb.*

138 *De effectibus Baptismi.*

139 *De dispositione requisita in adultis baptizandis.*

121 „ Resp. 1. Subjectum capax Baptismi est so-
„ lus homo vivus ab Adamo descendens, nondum
„ baptizatus.

„ Resp. 2. Valide baptizantur infantes, item per-
„ petuo amentes, qui nunquam usi sunt ratione,
„ quia censentur ejusdem conditionis cum infanti-
„ bus. Si autem aliquando sint usi ratione, non
„ valet Baptismus, nisi ante amentiam petiverint.
„ Vid. *Bonac. d.* 2. *quæst.* 2. *p.* 6. *c.* 6. *Laym. c.* 6.

Unde resolves

„ 1. Si puer inter baptizandum nondum finita
„ forma moriatur, Baptismus est nullus.

122 „ 2. Non valet Baptismus iteratus, ideoque u-
„ terque tum rebaptizans, tum rebaptizatus peccant
„ mortaliter, fiuntque irregulares, & jure civili sub-
„ jacent pœnæ mortis * (*Est certum cum Salm. de Bapt. c.* 6. *n.* 4.) *. Quas tamen pœnas non
„ videtur incurrere is, qui, etsi sine justa causa,
„ rebaptizat sub conditione: quia intelliguntur de
„ Baptismo absolute dato, quando moraliter con-
„ stet, priorem Baptismum fuisse validum. Vid.
„ *Laym. c.* 5. *Bon. p.* 5.

Certum est, quod cum Baptismus repetitur sine justa causa, tam rebaptizans, quam rebaptizatus fiunt irregulares, ex *cap.* 2. *de Apostat. & c.* 4. *dist.* 50.

Sed magna quæstio est inter DD. an rebaptizantes sub conditione, & sine justa causa, irregularitatem incurrant. *Prima* sententia, quam tenent *Suar.* 3. *p. disp.* 31. *sect.* 6. *d.* 5. *Navarr. Man. c.* 27. *n.* 246. *Bon. de Irreg. quæst.* 3. *p.* 3. *n.* 4. *Laym. eod. tit. cap.* 2. *n.* 1. *v.* 4. *Pal. t.* 6. *d.* 6. *p.* 16. *n.* 6. *Anacl. pag.* 515. *n.* 11. *Holzm. t.* 1. *p.* 416. *n.* 343. *Salm. c.* 8. *de irreg. n.* 61. *Croix l.* 6. *n.* 485. *Pontas v. Irregulariter, casu* 131. cui dissentit *Tourn. t.* 4. *p.* 103. *in fin.* dicit quod talis rebaptizans licet non excusetur a gravi sacrilegio, tamen non incurrit irregularitatem. Ratio, quia leges pœnales stricte intelligi debent, & cum effectu; qui autem baptizat baptizatum sub conditione dicens: *Si non es baptizatus &c.* is revera non rebaptizat, quia conditio opposita actum invalidat: qui enim dicit, *Ego te baptizo, si non es baptizatus;* idem est ac si diceret: *Ego te non baptizo.* Et ob eandem rationem censet *Anacl. l. c. & Salm. n.* 61. *cum Bonac. Cornejo, & Avila*, non incurrere irregularitatem, qui ob metum baptizaret baptizatum animo simulato. *Secunda* vero sententia affirmat tales rebaptizantes irregularitatem non effugere, & hanc tenent *Natal. Alex. de Bapt. prop.* 7. *R.* 5. *Conc. t.* 8. *p.* 186. *n.* 13. *Fill. tract.* 20. *n.* 182. *Renzi de Bapt. c.* 3. *qu.* 10. *cum Led. Sot. Victoria &c.* Item noster SS. P. Bened. XIV. *in suis Notif.* (*t.* 2. *Not.* 84.) *n.* 18. *cum Sayr. Barbos. Ugolino, Megala, &c.* Probatur ex *Catech. Rom. part.* 2. *n.* 57. qui reprehendens eos, qui in Ecclesia cum conditione rebaptizant pueros, quamvis exploratum habeant domi vere esse baptizatos, dicit: *Quidem sine sacrilegio id facere non possunt, & eam maculam suscipiunt, quam divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant.* Idemque refert N. Pontifex fuisse sancitum in 3. *Synodo Mediolan.* Insuper probatur ratione, quia, cum quis certo scit puerum esse baptizatum, & rebaptizat sub conditione, conditio apponitur in fraudem legis, & ideo habetur pro non apposita. Prima sententia, spectata ratione, non caret gravi fundamento; sed secunda, spectata auctoritate, videtur probabilior.

„ 3. Nondum perfecte natus est baptizandus, si 123
„ sit periculum, dummodo pars aliqua possit ab-
„ lui: quia est homo vivus, nec certo constat esse
„ incapacem. * (*Vide dicta num.* 107. *ubi diximus probabilem esse sententiam, quod possit infans sub conditione baptizari in utero Matris, si per instrumentum aqua tingi valeat*) *.

„ 4. Si dubium sit, an infans vivat, baptizan- 124
„ dus est sub conditione.

Dicit *Natalis Alex. de Bapt. prop.* 3. *R.* 3. quod nisi appareat evidens signum vitæ in fœtu abortivo, non est dandus Baptismus, etiamsi adsit ali-

quod

quod æquivocum signum. Si loquimur de Baptismo absolute ministrando, recte sentit *Natalis*; sed loquendo de Baptismo sub conditione conferendo, omnino dicendum cum *Busemb. ut supra*, *&* *Salm. cap.* 6. *n.* 3. illum sine dobio ministraodum, quandocumque aliquod apparet dubium de vita prolis. Hinc optime censet *Cardenas in Crisi* 1. *D.* 15. *cap.* 3. *Ronc. c.* 4. *q.* 4. *R.* 3. *Mazzotta t.* 3. *pag.* 85. *&* *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 294. cum aliis AA. gravissimis, omnes fœtus abortivos, si per aliquem motum dent sigoom vitæ, & oon constet esse anima destitutos, semper esse baptizaodos sub conditione, si vivant; maxime cum hodie vigeat opinio, non sine plausu a peritis recepta, quod fœtus ab initio conceptionis, vel saltem post aliquos dies anima informeotur. Ceterum bene advertit *Tourn. tom.* 4. *pag.* 363. non debere baptizari carneam massam, quæ nullam habeat organorum dispositionem, cum ubique receptum sit, non prius infundi animam corpori, quam istud formatum fuerit; & tunc, ut baptizetur, requiritur ut *indicet aliquem motum vitalem*, prout præscribit Rituale Romanum *de Bapt. parvul.*

„ 5. Valide baptizatur, quem Minister putat esse
„ alium; aut licet sit puella, quam putat esse pue-
„ rum; quia intendit baptizare præsentem. Aliud
„ est in Matrimonio, quia intendit contrahere cum
„ illa, quam putat. *Bon. p.* 4. *n.* 26.

„ 6. Valide, etsi extra necessitatem illicite, plu-
„ res simul baptizantur, hac forma, *Ego vos ba-*
„ *ptizo*, *&c. Bonac. p.* 4. (*ita S. Thom.* 3. *p. qu.*
„ 67. *art.* 6. *ad* 2. *& Rituale Rom. ubi dicitur*).
„ Quam formam (*Ego vos baptizo &c.*) solum
„ in mortis periculis ad plures simul baptizandos,
„ & ubi tempus non patitur, ut singuli separatim
„ baptizentur, alias nunquam licet adhibere.

125 „ 7. Monstrum, quod capite, & pectore formam
„ hominis refert, est baptizaodum; secus si bestia-
„ lem refert. Quod si vero caput tantum sit feri-
„ num, putat esse baptizandum *Comitolus*. *Nav.*
„ tamen, & alii volunt differendum, donec certius
„ cognoscatur, nisi periculum mortis immineret;
„ tum sub conditione baptizandum esse. * (*Quan-*
„ *do dubitatur, an monstrum sit homo, baptizan-*
„ *dum absolute, si caput sit humanum, licet mem-*
„ *bra sint ferina; sub conditione vero, si caput*
„ *sit ferinum, & membra humana; hoc vero si*
„ *prodierit ex congressu viri cum femina: nam si*
„ *prodierit ex viro cum bestia (quod incredibile*
„ *puto), tunc baptizari semper deberet sub con-*
„ *ditione, secus si ex femina & bruto, tunc enim*
„ *nullo modo baptizandum, quia non descenderet*
„ *ex Adam, utpote non conceptum ex semine vi-*
„ *rili. Ita Bon. p.* 6. *n.* 3. *& Tourn. t.* 4. *p.* 362.
„ *concl.* 2. *cum S. Th. Henr. Possev. &c.*) *.
„ Quod si habeat membra hominis geminata, &
„ dubitetur, num sit onus homo, an duo, duplex
„ baptismus conferendus est, unus absolute, alter
„ sub conditione, in ea parte, qoa membra appa-
„ rent imperfectiora. Vide *Laym. lib.* 5. *tr.* 2. *c.*
„ 3. *Bon. p.* 6. & Rituale Rumanum, *tit. de Ba-*
„ *ptismo*. * (*Servandum hic id quod habetur in*
„ *Rituali Rom. ubi sic dicitur:* Illud vero de quo
„ dubium est, una ne ao plures sint personæ, non
„ baptizentur, donec id discernatur. Discerni au-
„ tem potest, si habeat unum vel plura capita,
„ vel pectora: tunc enim totidem erunt corda &
„ animæ, & eo casu singuli seorsum sunt bapti-
„ zandi. Quando vero non est certum id ministro
„ esse duas personas, vel quia duo capita & duo
„ pectora non habet bene distincta, tunc debet pri-
„ mum unus absolute baptizari; & postea alter sub
„ conditione, si non es baptizatus &c.) *

„ Resp. 3. Extra mortis periculum valide, non 126
„ tamen licite, baptizantur Ethnicorum iofantes,
„ invitis pareotibus. Ratio est, quia vel auferun-
„ tur parentibus, & fit illis injuria; vel relinquun-
„ tur, & fit injuria Sacramento, quod exponitur
„ irreverentiæ. Quod si tamen possint christiane e-
„ ducari (ad quod tunc obligaberis) licebit in his ca-
„ sibus. I. Si parentes siot tua mancipia; tunc e-
„ nim tui potius sunt, quam illorum. II. Si pa-
„ rentes aliquando fuerunt baptizati, vel uterque,
„ vel saltem alteruter; quia tunc Ecclesia jus in
„ eos habet. III. Si alter parentum petat; tunc e-
„ nim justa ejus voluntas injustæ alterius præferen-
„ da est, in favorem prolis, & fidei. IV. Si infans
„ sit in periculo mortis. V. Si rationis jam com-
„ pos puer petat, quia in negotio religionis est sui
„ juris. In dubio autem de osu rationis, sufficit
„ esse 7. annorum. V. *Laym. l. c. Fill. tom.* 2. *c.*
„ 6. *Bon. p.* 6. *n.* 12.

Quæritur, an filii Infidelium valide & licite possint baptizari invitis parentibus? Ante omnia hic notanda plura, quæ in hoc puncto sunt certa. Certum est I. tale Baptisma validum esse, ut communiter dicunt *Contin. Tourn. t.* 4. *p.* 364. *Lugo Resp. Mor. l.* 1. *dub.* 3. *Salm. c.* 6. *n.* 10. *cum S. Anton. Suar. Vasq. Laym. Conc. Bonac.*, & aliis passim (contra *Catharinum*, *&* *Durandum*. Idemque docet N. SS. P. Bened. XIV. *in sua instruct. ad Vicesger.* quæ incipit *Postremo mense*, *n.* 53. (Vide in *Bullario tom.* 2.) Idemque prius docuit D. August. *Ep.* 98. *alias* 25. ubi de hoc ratiooem dedit, dicens: *Non enim scriptum est, nisi quis renatus fuerit ex parentum voluntate, sed nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto.*

Certum est II. quod si parentes deficerent a fi- 127
de ad Infideles, bene possunt eorum proles, ipsis invitis, baptizari, quia sicut Ecclesia habet potestatem coercendi parentes ad fidem observandam, ita potest filios ab ipsis auferre. Ita communiter *Suar. D.* 25. *sect.* 3. *Laym. l.* 5. *c.* 6. *n.* 11. *Natal. Alex. prop.* 3. *reg.* 1. *Pal. p.* 6. *n.* 9. *Tourn. t.* 4. *p.* 374. *Sporer t.* 3. *p.* 192. *n.* 52. *Antoine de Bapt. q.* 13. *Roncag. eod. tit. quæst.* 2. *Holzmann t.* 2. *n.* 141. *Salm. c.* 6. *n.* 15. & alii passim. Et idem dicendum, si unus tantum pareotum fuerit prius fidelis, ut communiter dicunt *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 299. *Antoine*, *Ronc. ll. cc. Salm. n.* 9. *&* 10. *Suar. Laym. &c.* Quid vero, si proles sit mansura apud parentes hæreticos? Negant tunc posse baptizari *Suar. D.* 25. *sect.* 5. *& Salm. n.* 16. *cum Conc. &c.* quia (ut dicunt) tunc obstat periculum proximum, quod proles pervertatur. Sed probabilius affirmant *Laym. c.* 6. *n.* 12. *q.* 5. *in fin. & Croix n.* 307. *cum Aversa*, *Gob. Arsd.* & probabile putat *Palaus n.* 10. Ratio, tum quia non est certa perversio talis prolis, cum plores pueri in infantia decedant; tum quia idem periculum urget, si proles non baptizetur, baptizatur enim ab Hæreticis, a quibus verum quidem Baptisma coofertur. Secus vero di-

cen-

cendum, si Baptismus a quibusdam Hæreticis invalide conferatur, ut accidit apud Lutheranos, Anabaptistas, & Calvinianos, quia tunc horum proles habentur tanquam filii Infidelium, prout ait *Croix n.* 303. *cum Dic.* Ceterum filii Hæreticorum vere baptizatorum licite baptizantur, parentibus invitis, quando obstringi possunt, ut filios instruant in fide catholica; quos alias licite possunt Superiores Ecclesiastici ab eis evellere, ut catholice educentur. Ita *Laym. n.* 11. *& Croix n.* 303. *cum Anversa, Dic. &c.*

128 Certum est III. quod, si filii Infidelium habeant usum rationis, & Baptismum petant, possunt & debent baptizari, adhuc reluctantibus parentibus. Ita *Juen. t.* 7. *p.* 174. *Tourn. l. c. Lugo Resp. Mor. l.* 1. *dub.* 4. *Natal. Alex. prop.* 3. *reg.* 6. *Laym. n.* 10. *Pal. n.* 5. *Ronc. qu.* 2. *& S. P. Bened. l. cit. ex D. Th.* 3. *p. q.* 68. *art.* 10. ubi idem docet, inquiens: *Quantum ad ea quæ sunt juris divini vel naturalis, incipiunt* (filii) *suæ potestatis esse; & ideo propria voluntate, invitis parentibus, possunt Baptismum suscipere, sicut & Matrimonium contrahere.* Et postquam filius invitis parentibus est baptizatus, potest, & debet Ecclesia ipsum ab eis segregare, ut a periculo perversionis avertatur; ita *Laym. c.* 6. *q.* 3. *Pal. p.* 6. *n.* 8. *Salm. p.* 6. *n.* 14. *ex Conc. Tol.* relato in *c. d. Judæis D.* 45. & confirmat *S. P. Bened. XIV. n.* 29. Sed quid agendum, si dubium sit an puer habeat vel ne plenum usum rationis? *Tourn. p.* 364. *Ronc. c.* 4. *q.* 2. *R.* 1. *cum Pas. & S. P. Bened. n.* 40. dicunt posse baptizari puerum, si septennium compleverit, quia tunc præsumptio stat pro usu rationis. Alii vero, ut *Suar. Vasq. Conc. ap. Lugo l. c. Sotus in* 4. *D.* 5. *art.* 10. *dub.* 2. *Laym. l. c. Croix n.* 306. *Ronc. ib. cum Candido, & Pasq.* Item *Conc. Cabrera, Ochag. ap. Lugo dub.* 4. *n.* 2. dicunt posse puerum baptizari, adhuc non completo septennio, quia in dubio decidendum est in favorem fidei; idem sentit *Suar.* 25. *sect.* 3. quamvis hic moneat expectandum usque ad perfectum usum rationis. Melius tamen S. P. Bened. n. 3. *cum Lugo l. c. n.* 2. docet in dubio rationis ante septennium puero petenti baptizari omnino differendum Baptismum, donec constet de perfecto ipsius rationis usu: sed sapienter addit illum tunc omnino evocandum a parentibus, & in loco tuto custodiendum. Nec obstat eo casu regula, quod in dubio melior est conditio parentum possidentium potestatem supra filium; nam recte resp. d. Pontifex cum *Lugo*, hanc regulam procedere in pari causa: sed in nostro casu potior est causa filii, cum hic agatur de levi detrimento parentum, nempe quod ad modicum tempus sua potestate priventur; contra vero agitur de maximo damno filii, nempe de sua morte æterna: unde hic potius alia urget regula, nimirum quod in dubio magis innocenti, quam nocenti favendum est.

Certum est IV. posse & debere baptizari prolem, si ipsa sit in periculo mortis. Ita communiter omnes DD. citati cum S. P. Bened. XIV. *n.* 7. qui de hoc affert duo Decreta S. C. Dicunt autem *Salm. c.* 6. *n.* 33. quod ad hanc prolem baptizandam requiritur, ut moraliter de ipsius vita desperetur; sed melius loquuntur *Busemb. ut supra, Laym. n.* 10. *Ronc. q.* 2. *Antoine q.* 13. *& Croix n.* 303. *Pal. n.* 14. *Sporer n.* 53. dicentes prolem esse baptizandam, quandocumque imminet periculum certum sive proximum de sua morte.

Certum est V. quod, si filius infidelium juste vel injuste sit positus extra curam parentum, nec sit timor quod ad eos sit reversurus, tunc bene potest baptizari. Ita communiter *Juenin. tom.* 7. *p.* 174. *Tour. p.* 374. *Conc. t.* 8. *p.* 176. *n.* 10. *Natal. Alex. prop.* 3. *reg.* 5. *Pal. n.* 7. *Sporer n.* 63. *Holzm. n.* 141. *Elbel tom.* 3. *n.* 51. *Salm. c.* 6. *n.* 32. *&* 34. *Laym. c.* 6. *n.* 10. *cum Soto, Vasq. Azor.* & aliis passim. Idemque docent *Concina l. c. & N. SS. P. Bened. n.* 9. *cum Azor. Cleric. Sessa, &c.* de filiis ab infidelibus expositis, vel derelictis, etiamsi parentes eos deinde repetant, & hoc ex *cap.* 1. *de Infant. & Languid. expos.* ubi dicitur: *Si a patre vel ab alio, sciente ipso, aut ratum habente* (*relegato pietatis officio*) *infans expositus extitit, hoc ipso a potestate fuit patria liberatus.* Idem dicendum de filiis infidelium perpetuo amentibus, ut docent *Laym. c.* 6. *n.* 10. *Salm. p.* 5. *n.* 15. *Anacl. pag.* 546. *n.* 10. *Salm. c.* 37. *Sporer n.* 55. *Ronc. q.* 2. *Holzm. n.* 141. Ratio, quia tunc cessat periculum perversionis, neque tunc filii extraherentur a potestate parentum, qui super amentes nullam potestatem habent, cum ipsi sint directionis incapaces. 129

Certum est VI. filios infidelium in bello captos bene posse baptizari, parentibus invitis; ita *Gonet Man. tom.* 6. *p.* 103. *Juenin. p.* 174. *Viva q.* 2. *ar.* 6. *p.* 193. *Juenin p.* 174. *Viva q.* 2. *ar.* 6. *n.* 3. *& N. Bened. XIV. n.* 7. *cum Suar. & Corn. A Lap.* quia lege belli captivi non amplius ad parentes, sed ad Dominos pertinent. 130

Certum est VII. etiam licite baptizari proles infidelium, qui sunt mancipia Christianorum, ut *Bus. supra, Gonet p.* 103. *Juen. p.* 172. *Conc. p.* 172. *Antoine q.* 13. *Nat. Alex. prop.* 3. *Ronc. q.* 2. *Pal. p.* 6. *n.* 18. *Wigandt Ex.* 5. *n.* 52. *Laym. n.* 10. *Spor. n.* 53. *Holzm. n.* 141. *Elbel n.* 52. *Pal. n.* 53. *Croix n.* 300. Ratio, quia Domini, cum habeant dominium in parentes, habent etiam in ipsorum filios.

Certum est VIII. quod si unus parentum consentiat altero reluctante, bene infans baptizatur, ut *Busemb. supra, Petroc. tom.* 4. *pag.* 191. *Juenin. l. c. Nat. Alex. Tournely ll. cc. Salm. n.* 17. *cum Pal. Azor. Suar.* & communi, *Laym. n.* 10. *Anacl. n.* 10. *Pal. n.* 11. *Sporer num.* 53. *Holzm. n.* 141. *Elbel n.* 52. *& N. Bened. XIV. n.* 15. *ex Conc. Tol. IV. Can.* 62. *in c. Judæi* 28. *quæst.* 1. *& cap. Ex literis* 3. *Extrav. de Conversione Infid.* Et idem dicendum, si, mortuo Patre, Avus paternus consentiat in Baptismum pueri, Matre reluctante, ut *Tournely l. c. cum Sylvio, Palm. n.* 19. *cum Nav. Laym. & Val. ac P. Bened. XIV. n.* 17. ex auctoritate Gregor. VIII. 131

Dubitatur autem I. An utroque parente infideli reluctante, possint baptizari eorum filii usu rationis carentes? Resp. Si filii sint mansuri in potestate parentum, nullo modo licet eos baptizare, ut decrevit S. C. S. Offic. die 3. Martii 1703. apud præfatam Instruct. N. P. Benedict. XIV. *n.* 23. quia tunc certum imminet periculum perversionis. Dubium igitur vertit, si tale periculum non adsit, nempe si filii subtrahantur a potestate parentum. *Prima* senten- 132

ten-

tentia communior negat, & hanc tenet *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 12. quem sequuntur *Gonet tom.* 6. *p.* 102. *Concina p.* 172. *n.* 2. *Wigandt n.* 62. *Nat. Alex.* & alii Thomistæ communiter; item *Tournely in perlect. Theol. tom.* 7. *p.* 154. *Salm. c.* 6. *n.* 20. *Juen. tom.* 7. *p.* 173. *Petroc. tom.* 3. *p.* 191. *Antoine quæst.* 13. *R.* 4. *Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 298. *Laym. c.* 6. *n.* 10. *Roncaglia quæst.* 2. Ratio; quia subtractio filiorum a potestate parentum cederet in eorum injuriam, cum ipsi naturale jus habeant super filios. *Secunda* vero sententia, quam tenet *Scotus in* 4. *dist.* 4. *q.* 9. *n.* 2. quem sequuntur *Fraesen tom.* 10. *pag.* 299. *Holzm. tom.* 2. *p.* 30. *cum Mastrio, Bosco, Henricq.*, & aliis Scotistis communiter; item *Pichler. tit.* 6. *n.* 14. & *Cont. Tourn. tom.* 4. *p.* 260. *concl.* 3. ac probabilem putat *Estius lib.* 4. *dub.* 6. §. 2. censet licitum esse hujusmodi filios baptizare, saltem auctoritate publica, & ex consensu Principis. Hæc sententia per se loquendo non videtur sua probabilitate carere, interveniente enim periculo salutis æternæ filiorum, parentes non habent jus in eos; & sicut potest eripi filius a parentibus, ne ipsi inferant ei mortem corporis, tanto magis eripi valet, ut a morte animæ liberetur. Dixi *per se loquendo;* nam spectatis circumstantiis hæc sententia vix videtur posse in praxim deduci, ob graviora mala, quæ comitarentur hujusmodi Baptismos. Et ideo Ecclesia, ut testatur *D. Thom.*, nunquam morem habuit baptizandi filios infidelium ipsis invitis. Insuper advertendum, quod pro filiis Hebræorum adest Constitutio Julii III. (relata a *Pignatello t.* 4. *consult.* 192. & *N. P. Bened. XIV. n.* 27.) qui imposuit suspensionem, & pœnam mille ducatorum baptizantibus filios Hebræorum, reluctantibus parentibus. Idque confirmavit S. C. Concilii die 16. Julii 1639.) apud eundem *Bened. num.* 32.) statuens nullo modo baptizandos filios Hebræorum sine ipsorum consensu, donec perveniant ad legitimam ætatem.

An autem baptizandus sit filius, quem pater Judæus offerat ad Baptismum, ut liberetur a morbo? *N. Bened. n.* 18. affert Decretum C. S. Offic. editum die 24. Septembris 1699. quo statutum fuit illum esse baptizandum. Sed, ut diximus supra, postquam talis puer est baptizatus, avelli debet a parentibus, ut christiane educetur.

133 Dubit. II. An liceat vendere filios non baptizatos parentibus infidelibus? Negat *Hurtad. de Bapt. d.* 3. *diff.* 5. quia id videtur esse contra christianam charitatem, sed communius, & satis probabiliter affirmant *Suar. d.* 15. *sect.* 6. *Laym. c.* 6. *n.* 10. *in fin. v. Porro*, *Pal. n.* 6. & 20. *Tamb. de Bapt. c.* 3. *ex n.* 17. & *Bon. q.* 2. *p.* 6. *n.* 14. *cum Vasq. Con. Fill. Henr. & aliis.* Ratio quia per se non est intrinsece malum restituere filios parentibus; & contra videtur non esse obligationem alendi, & educandi tales pueros, sine ulla utilitate, cum caritas ad tantum onus non obliget, quando filii non sunt in extrema necessitate. Sed huic rationi non omnino acquiesco; melior videtur ratio communis pacis servandæ, quia, si prorsus negarentur filii infidelibus expetentibus, damnum oriretur, quod nec etiam ipsi redderent Christianos captivos, cum magno discrimine perversionis; magis autem incumbit Ecclesiæ curare, ut sui fideles servent fidem, quam ut infideles ad fidem ducantur. Hinc testantur *Pal.* & *Laym. l. c. cum Henriq. Vasq.* & *Con.* jam consuetudine introductum esse, ut filii captivi, nullo eis collato Baptismo, Saracenis, & Hæreticis restituantur.

„ Quæres. An Baptismus aliquando repeti possit, 134
„ & qua forma?

„ Resp. Cum temere rebaptizare sit mortale ex
„ objecto, quia est in genere sacrilegii, dum cona-
„ ris ministrare Sacramentum incapaci; hinc ad hoc,
„ ut non liceat rebaptizare, non requiritur certitudo
„ de Baptismo, sed sufficit, si pro eo, sint conje-
„ cturæ, ut v. g. quod quis natus, & educatus sit
„ inter fideles, nec pro contraria parte ratione ali-
„ cujus momenti occurrant; leve enim, vel physi-
„ cum dubium non sufficit, sed requiritur grave, &
„ morale, vel saltem rationabile. In quo inclinan-
„ dum esse in favorem baptizandi, recte monet
„ *Laym. c.* 2. *ex Suar. & aliis.*

In hujusmodi dubiis attendenda est regula communiter a DD. recepta, quod ad iterum conferendum Baptismum baptizato sub conditione, non sufficit leve, sed requiritur prudens sive rationabile dubium, an Sacramentum fuerit vel ne receptum; ita *Suar. D.* 22. *sect.* 2. *v. Sed quæres*, *Laym. c.* 5. *n.* 4. *Salm. c.* 6. *n.* 55. *Bonac. D.* 1. *quæst.* 2. *p.* 1. *n.* 36. *Pal. p.* 13. *n.* 3. *Cum Con. Vall.* & communi. Dubium autem vel potest esse juris, vel facti. Quando dubium est juris, nempe quando aliquis est baptizatus cum materia, forma, aut intentione dubia, tunc certe Baptismus est iterandus sub conditione, prout communiter docent *Suar. l. c.* & *Salm. n.* 56. *cum D. Thom. quæst.* 66. *art.* 9. *ad* 4. (vide dicta *n.* 27.) Dubium facti est, quando dubitatur an datus sit vel ne Baptismus; & tunc si dubium est negativum, eo quod nulla habeantur indicia hominem esse baptizatum, sine hæsitatione hic est sub conditione baptizandus, ut recte ait *Suar. l. c. ex cap. itaque* 92. *de Consecr. Dist.* 4. ubi S. Leo id docet dicens: *Non potest in iterationis crimen devenire, quod factum esse omnino nescitur.* Et in *cap. seq.* 93. Idem S. Pontifex de hoc rationem affert: *Quia non temeritas intervenit præsumptionis, ubi est diligentia pietatis.* Quando vero dubium facti est positivum, etiam Baptismus est iterandus, quando utrinque adsunt apparentes non leves conjecturæ, quæ rem dubiam efficiunt, unde in Concil. Carthag. V. relato in c. *Placuit* 91. *dict. D.* 4. sic dicitur: *Quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur... absque ullo scrupulo esse baptizandos.*

Hic tamen notandum I. cum *Suar. loc. cit. Holzmann p.* 30. *n.* 144. *Salm. c.* 6. *n.* 62. *cum Laym. Pal. Bon.* & N. SS. P. Bened. XIV. in suis Notific. (*Not.* 8. *n.* 8.) cum *Glossa in d. c. Cum itaque;* & in *c. Nuper de Testib.* ac communi ad id sufficere unum testem ocularem fide dignum. Et hoc etiamsi testis sit femina, ut *Bus. infra n.* 4. *cum Laym.* Secus vero si adsint testes positive oppositum deponentes, vide *Croix n.* 312. Notandum II. quod baptizandi non sunt, neque sub conditione, adulti qui nati sunt ex parentibus christianis, & inter fideles educati, quamvis nullum testimonium habeatur accepti Baptismi, ut expressum extat in *c. Veniens* 3. *de Presb. non baptiz.* ubi sic dicitur: *Et certe de illo qui natus de christianis parentibus,*

bus, & inter Christianos est fideliter conversatus, tam violenter præsumitur quod fuerit baptizatus, ut hæc præsumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentissimis forsitan argumentis contrarium probaretur. Hoc tamen intelligendum, modo pro contraria parte graves non occurrant rationes, ut bene advertunt *Busemb. ut supra, & Laym. c. 5. n. 4.* quia sic ait „ (Nihilominus existimo interdum etiam adulto inter fideles educato conferendum esse Baptismum sub conditione, si tales conjecturæ adsint (puta quia v. gr. a veneficis parentibus natus est, a Diabolo valde infestatur, nec sciri potest ullo indicio, ubi vel a quo baptizatus fuerit), quæ præsumptionem accepti Baptismi tollant & contrarium verisimile efficiant)". Refert autem *P. Zacharia in Adnot. ad Croix l. 6. p. 1. n. 310.* censuisse S. C. baptizandam esse sub conditione quandam mulierem, eo quod nullum potuerit reperiri vestigium Baptismi, nec Matrimonii parentum assertorum. Notandum III. quod si infans aliquis arreptus sit a Barbaris, & dubitetur, an captus fuerit ante vel post Baptismum, tunc omnino baptizandus est sub conditione, ut cum communi dicunt *Pal. p. 13. n. 8. Salm. n. 58. & alii, ex c. Parvulos D. 4. de Consecr.* ubi Greg. VIII. id expresse definivit.

135 „ 1. Sub conditione baptizandi sunt 1. qui cum „ materia & forma, aut intentione dubia (secun„ dum supradicta) sint baptizati. 2. Infantes expo„ siti, & reperti sine scheda testante de Baptismo; „ secus si cum ea. Ita communiter. *Quintan.* tamen „ *t. 1. sect. 13. & 14.* concedit etiam hos esse bapti„ zandos. 3. Baptizati ab ostetricibus veneficis; præ„ sertim si fassæ, vel convictæ fuerint, aliquando „ non recte baptizasse. *Laym. c. 5. n. 3.*

Quær. an infantes expositi sint baptizandi? Si isti exponantur sine schedula, sine dubio sunt baptizandi, nisi alias constaret fuisse rite baptizatos, ut recte dicunt *Busem. & Salm. c. 6. n. 57. cum Suar. Soto, Laym.* & aliis communiter. Quæstio est, an baptizari debeant pueri expositi cum scheda? *Prima* sententia negat, quam tenent *Busemb. ut supra, & Pal. p. 13. n. 5.* laudans, *Sot. Vasq. Laym. et Bon.* quia testimonium illud moralem inducit certitudinem, cum nequeat rationabiliter credi, parentes, qui Catholici esse præsumuntur, velle suam prolem tanto Sacramento privari. *Secunda* vero sententia verior & communior Recentiorum docet omnes hos esse baptizandos sub conditione, quoties non habetur moralis certitudo de Baptismo collato, & rite collato, alias semper remanet prudens dubium de suo valore. Ita *Petroc. to. 3. p. 211. q. 11. Holzm. p. 51. n. 147. Ronc. c. 4. q. 3. R. 2. Nat. Alex. prop. 7. reg. 6. Conc. p. 185. n. 10. Elbel. to. 5. p. 46. n. 64. Croix n. 518. cum Quintanad. Gob. &c. Tourn. to. 4. p. 412. cum Sylvest. & Henno, ac Sporer p. 196. n. 72. cum Marchant.* & Synodis Camaracensi, Narbonensi, Aquensi, & Tolosana, idemque sentit Noster Bened. XIV. *dict. Notif. 8. n. 8.* qui affert Concilium Mediolanense sic statuens; *Infans expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum Catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, sub conditione baptizetur*. Item affert Declarationem S. C. Concilii die 15. Januarii 1724. ubi dictum fuit hujusmodi infantes expositos, etiam cum scheda de Baptismo collato, esse sub conditione baptizandos, quamvis sint in ætate unius anni cum dimidio. Et hoc videtur esse quidem juxta mentem Ritualis Rom. ubi dicitur: *Infantes expositi et inventi, si re diligenter investigatâ de eorum Baptismo non constat, sub conditione baptizentur*. Excepit tamen S. C. in præfata Declaratione a Baptismo sub conditione schedulas quæ haberent certitudinem, juxta instructionem alias datam.

„ 2. Infantes ab obstetricibus, vel parentibus, vel 136
„ cognatis, &c. ob necessitatem baptizatos, promi„ scue omnes sub conditione rebaptizare (quando „ obstetrices bonæ, & bene instructæ censentur) „ non licet; quia de valore Baptismi prudenter, & „ rationabiliter dubitari non potest. *Suar. Laym. l. 5. t. 2. c. 5.* qui tamen contrariam consuetudinem „ quorundam Parochorum damnare non audent, eo „ quod experientia didicerint, obstetrices non raro „ fuisse deceptas a diabolo; ideoque revera pericu„ lum aliquod sit animæ, ob quod irreverentia ces„ set: additque eam consuetudinem approbatam fuis„ se a Pastorali Romano edito Antuerpiæ 1607. eam„ que sententiam tenet *Sylvest.* apud *Dian. p. 5. t. 13. R. 86.* & ipse *Dian. p. 9. t. 6. R. 35.* cum „ aliis 2. censet eam probabilem, habereque locum „ in omnibus baptizatis ab hæreticis, licet sint a„ dulti; quod *C. de Lug. R. mor. l. 1. d. 2.* recte „ limitat ad illas circumstantias, in quibus pruden„ ter dubitari possit, de defectu materiæ, formæ, „ vel intentionis. Denique etiam *Quintan. t. 1. sect. 6.* docet, infantes supradictos fere omnes reba„ ptizari posse sub conditione.

Quær. I. An sint rebaptizandi infantes ab obstetricibus sive laicis baptizati? Alii affirmant, ut *Syl. 5. p. qu. 66. art. 9. et Farvacquetius*, ad Synodi Mechliniensis, & Iprensis apud *Concinam p. 184. n. 9.* Alii vero, ut *Tournely tom. 4. p. 413.* cum Synodis Ebroicensi, Rothomagensi, &c. sentiunt hos semper esse rebaptizandos sub conditione, quoties tamen desunt ad minus duo testes fide digni de Baptismo rite collato. Sed communissima & vera sententia docet, tunc tantum tales pueros esse rebaptizandos, quando adest probabilis suspicio erroris in dato Baptismo; ita *Busemb. ut supra et Suar. D. 31. sect. 6. Concina l. c. Nat. Alex. prop. 7. reg. 5. Laym. c. 5. n... Holzmann p. 131. n. 145. Pal. p. 13. n. 7. cum Con. Croix n. 521. cum Gob. et Quintan. Salm. c. 6. n. 6. cum Bon.* Et ita censuit S. C. (ut refert P. *Zacharia ap. Croix l. 6. p. 1. n. 523.*) dicens pueros domi baptizatos non esse rebaptizandos, nisi adsit probabile dubium invaliditatis. Secus vero dicendum, si in examine Parochus constanter deprehendat obstetricem illam; sive laicum rite baptizasse, ut dicunt AA. præfati, quibus consentit *Estius in 4. Dist. 4. §. 15. cum Soto, Petro de Palude, et Sylvest.* ubi dicit non esse baptizandos, *cum obstetrix interrogata testetur se rite totum mysterium peregisse*. Id confirmat S. Carolus Borrom. (*in instruct. de Bapt.*) dicens: *Si, re accurate investigata*, (Parochus) *exploratum habuerit puerum forma servata baptizatum esse, caveat omnino, ne hanc sub conditione baptizandi formam adhibeat*. Idemque dicitur in Catech. Rom. *de Bapt. n. 57.* ubi: *Ea baptismi forma* (sci-

(scilicet conditionata) *ex Alexand. Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, an Baptismum rite susceperint; aliter vero nunquam fas est, etiam cum adjunctione, Baptismum alicui iterum administrare*. Notandum autem 1. quod, postquam aliquis privatim baptizatus est, consuetæ cæremoniæ & ritus in Ecclesia suppleri debent, ut dicunt *Salm. c.* 6. *n.* 60. cum communi ex Rituali Rom. Notandum 2. quod, cum Baptismus reiterandus est, puto cum *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 325. *etc.* omnino servandum ordinem descriptum *n.* 117. quicquid aliqui dicant. Potest tamen dari in quocumque loco, si peractæ jam sint solemnitates in Ecclesia, ut dicunt aliqui apud *Croix loc. cit.* Notandum 3. cum *Croix n.* 323. quod in collatione talis Baptismi non est præmittenda Confessio, sed sufficit præmitti dolor de peccatis.

137 Quær. II. An debeant rebaptizari pueri ab Hæreticis baptizati? Certum est de fide ex Trid. *sess.* 7. *Can.* 7. validum esse Baptismum collatum ab Hæreticis, quando omnia requisita ad Sacramentum adhibentur. Sed merito putant *Gob. Dic. et Quintan. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 322. pueros baptizatos a Prædicantibus (& idem ait *Sylvius* præcise de baptizatis ab Anglis, ac *Toura. p.* 414. de cunctis baptizatis a Lutheranis, & Calvinianis) omnes esse rebaptizandos, saltem sub conditione, quia facile dubitari debet de materia, forma, & intentione talium Ministrorum, cum ipsi hoc Sacramentum non judicent absolute necessarium; propter quod parum curant de necessariis requisitis; aliis adhibentibus aquam rosaceam: aliis dividentibus materiam a forma, ita ut alter verba proferat, alter aquam infundat; aliis aquam tantum super vestes infundentibus. Et ideo, cum tot urgeant motiva dubitandi de valore talium Baptismatum, merito dicimus, ordinarie loquendo, illa sub conditione repetenda. Ceterum censuit S. C. (ut refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 323.) non esse rebaptizandos pueros baptizatos ab Hæreticis, nisi in eo loco Prædicantes non observent requisita ab Ecclesia Catholica ad valorem Sacramenti.

„ 3. Peccat graviter Minister, 1. qui non rebaptizat eum, de quo rationabile dubium juris, vel facti manet, num valide sit baptizatus, quia tenetur proximum liberare a probabili periculo gravis mali, cum facile potest. *Laym. loc. cit. Quint. loc. cit.* 2. Si non diligenter inquirat in talis Baptismi valorem, nisi de hoc aliunde constet. *Quintan. t.* 1. *sect.* 6. *et* 7.

„ 4. Non est rebaptizandus, de cujus Baptismo habetur testimonium unius oculati testis, licet feminæ; dummodo non sit suspecta, nec aliud obstet. *Laym. loc. cit.*

„ 5. Qui vere, & rationabiliter dubitat de suo Baptismo, tenetur repetere Baptismum, & Parochus ei conferre. *Quintan. loc. cit. sect.* 13. *et* 19. & interea abstinere ab usu aliorum Sacramentorum.

„ Resp. 2. Baptismus sub conditione hac forma conferendus est: Si baptizatus es, non te baptizo; si nondum es baptizatus, ego te baptizo, in nomine, &c. Ac licet sufficiat sola mente conditionem apponere, si ex omissione non timeatur scandalum: tutius tamen est exprimere verba saltem ista. Si non es baptizatus, &c. Vid. *Tol. l.* 2. *c.* 19. *Laym. l. c. Suar. d.* 31. *Fill. t.* 2. *c.* 4. *q.* 9. Patrinus autem in hoc Baptismo necessarius non est, nec adhibendus. *Quint. loc. cit. sect.* 18.

Pro complemento hujus puncti quæritur I. Quinam sint effectus Sacramenti Baptismi? Resp. I. Effectus est remissio omnis peccati originalis, & actualis ante Baptismum commissi, ut habetur in *Catech. Rom. n.* 42. *et Trid. sess.* 5. §. 5. *In renatis nihil odit Deus*. Remanent tamen in iis peccati fomes, qui non est peccatum, & si ei resistitur gratia Jesu Christi, proderit ad coronam. II. effectus est condonatio omnium pœnarum pro peccatis debitarum. Ita in *Catech. n.* 45. *ex Trid. dict.* §. 5. ubi: *Ut nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur*. Vide *Salm. c.* 4. *n.* 23. III. Est largitio divinæ gratiæ, qua filii Dei, & hæredes efficimur, ut ex *Trid. sess.* 6. *c.* 7. IV. Characteris impressio. V. Ut baptizatus fiat Ecclesiæ membrum, & illius auctoritati subjiciatur. 138

Quæritur II. Quæ dispositio requiritur in suscipiente Baptismum? Respond. in infantibus eorum voluntatem supplet Christus, & Ecclesia. Est certum ex *Trid. sess.* 7. *c.* 13. ubi dicuntur parvuli baptizari *in sola fide Ecclesiæ*, quamvis actu proprio non credant. In adultis autem requiritur intentio saltem habitualis idest habita, & non retractata. *Salm. de Bapt. c.* 6. *n.* 4. cum *Con. Pal. Con. & Commun.* Vide dicta *n.* 81. *v. Certum*. 139

Hinc infertur I. Baptismum valide conferri, etsi recipiatur per metum gravem; secus autem, si recipitur per meram vim, animo omnino renuente, *Suar. Bon. Pal. cum Salm. c.* 6. *n.* 42. *ex Toletan.* 4. *c.* 16. Infertur II. Validum etiam esse Baptismum collatum dormienti, vel amenti, qui sui compos antea petierit. *Pal. Henr. &c. cum Salm. n.* 45. Bene tamen *ibid.* advertit *Suar.* quod ad licite ministrandum tunc Baptismum, requiritur aliqua necessitas, nempe si amentia censeatur perpetua, vel si homo sit in probabili periculo mortis; & tunc satis est, si sufficientia indicia volendi Baptismum antea ille præstiterit, quæ indicia sufficiunt etiam ad præsumendam debitam pœnitentiam habitam de peccatis; nisi constet suscipientem post mortale in amentiam incidisse. In dubio autem de petitione, Baptismus est conferendus sub conditione. *Salm. c.* 6. *n.* 4. *cum Bonac. Henr. &c.* Vide dicta *n.* 81. *v. Utrum*.

Requiritur etiam in adulto, ad licite recipiendum Baptismum, fides, & pœnitentia. Quoad fidem requiritur, ut sciat Sacramenta (saltem Baptismum, Eucharistiam, & Pœnitentiam), Præcepta Decalogi, saltem crasso modo, & Orationem Dominicalem; ultra quatuor illa scitu necessaria, idest Dei existentiam, Deum remuneratorem esse, Trinitatem, & Incarnationem Passionemque D. N. Jesu Christi. In urgente autem periculo mortis, sufficit scire hæc quatuor ultima, ut bene dicunt *Sanch. & Sot. cum Salm. c.* 6. *n.* 50. Quoad pœnitentiam autem requisitam, requiri contritionem tenent *Nav. & alii*. Sed verius *Gonet, Man. tom.* 6. *pag.* 103. *Suar. D.* 28. *Sess.* 2. *concl.* 1. *Canus Relect. de pœnit. p.* 5. & *Salm. n.* 53. *cum Val. Soto*, *Henr. Gran.* & aliis pluribus, tenent sufficere attritionem, quin sit charitate formata; idque expresse docuit *D. Thomas* 3. *p. qu.* 79. *art.* 5. *ad* 2. ubi docet quod *non inconvenienter* (homo) *accedit ad Baptismum, qui* ha-

habet conscientiam peccati mortalis. Utique, si requireretur contritio, iste non posset accedere cum conscientia peccati mortalis, ipse enim S. Doctor docuit alibi (*supplem. quast.* 5. *art.* 3.) quod, *quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet*. Ergo si accederet cum quacumque parva contritione, profecto sine peccato accederet. Sed clarius id expressit in 4. *D.* 6. *quast.* 1. *art.* 5. *ad* 5. ubi dicit: *Ad hoc, ut homo se præparet ad gratiam in Baptismo percipiendam, præexigitur fides, sed non charitas, quia sufficit attritio præcedens, etsi non sit contritio*. Nescio hic quid respondere possint Adversarii, si dicere vellent S. Thomam aliam quam nostram tenuisse sententiam. An vero in suscipiente Baptismum requiratur aliqualis charitas inchoata? vide dicenda *de pœnit. n.* 437.

DUBIUM V.

DE CÆREMONIIS BAPTISMI.

ARTICULUS I.

Quæ servanda circa cæremonias baptizandi?

140 *Quæ servanda quoad cæremonias Baptismi?*
141 *An sit mortale baptizare sine unctione chrismatis, et aqua consecrata?*
142 *An sit illicitum Baptizare extra Ecclesiam? Et quando permittatur?*
143 *An omittendæ cæremoniæ in Baptismo privato, et an Patrinus?*
144 *An collato Baptismo privato, cæremoniæ sint supplendæ? Quid si Baptismus fuerit invalidus?*
145 *Quid notandum circa nomen in Baptismo imponendum, et librum Baptismatum.*

140 „ Resp. Cæremoniæ baptismi petendæ sunt ex „ Agendis cujusque Ecclesiæ. Universim tamen circa eas servanda sequentia. I. Baptismum extra necessitatem absque peccato non posse conferri, nisi in aqua consecrata. Quæ cum deest, habetur „ formula brevis in quibusdam Agendis ex tempore „ aliam consecrandi, pro casu necessitatis. Quod si etiam hac formula careas, adhiberi potest aqua communis benedicta. II. Baptismum solemnem non „ conferendum, nisi in templo, & in loco ad id „ deputato, nisi filiis Regum, & Principum, quibus adde filios catholicorum in locis hæreticis: interim quoad hoc in magnatibus, & nobilibus connivetur in multis locis. *Laym. c.* 8. *n.* 8. * (*Vide dicta n.* 118. *Not. III.*) * III. Infantes ex „ consuetudine deferendos ad Baptismum circa diem „ octavum, nisi prius sit necesse, vel nisi sit gravis causa dilationis, v. gr. quia patrini sunt exspectandi, in qua tamen non licet communiter extra necessitatem privatim baptizare, & postea adhibere solemnitates, sed præstat exspectare aliquandiu. *Laym. c.* 6. *n.* 8. * (*Vide dicta n.* 118. „ *Not. II.*) *.

141 Mortale est negligere cæremonias Baptismi, aut aliquam ex eis notabilem, ut omnes communiter cum *Holzm. p.* 33. *n.* 164. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 339. Hinc notandum I. Seclusa necessitate, est mortale baptizare sine unctione Chrismatis, ut *Elbel p.* 44. *n.* 80. *Holzm. ac Croix ibid. cum Gob. &c.* Ita pariter est mortale baptizare in aqua non consecrata, vel in Chrismate alterius anni, ut docent communiter *Nav. c.* 22. *n.* 74. *Sa v. Baptismus n.* 15. *Viva quast.* 2. *art.* 7. *n.* 2. *& Bon. punct.* 7. *n.* 20. *cum Con. & Nunno, ex cap. Si quis de alio. D.* 4. ubi damnatur de mortali: *Si quis de alio chrismate quam de illo* (scilicet novo) *baptizare, nisi præoccupante morte, tentaverit*. Idque confirmat Rituale Rom. (*de Sacram. Bapt.*) dicens: *Veteribus oleis, nisi necessitas cogat, ultra annum non utatur; ac si deficere videantur, & Chrisma, & Oleum benedictum haberi non possit, aliud oleum de olivis non benedictum adjiciatur, sed in minori quantitate*. Quid si annus sit completus, & Pastor non accepit novum Oleum? Apud *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 342. *Marchantius* suadet, ut baptizet, præmissis aliis, & postea suppleat unctiones. *Gobatus* vero dicit Baptismum posse differri, nisi adsit mortis periculum; imo addit, quod si in aliqua Diœcesi adsit usus, poterit Pastor veteribus oleis uti. *Sporer* autem *in Supplem. de Bapt. n.* 95. censet infantes posse semper baptizari in veteri chrismate, quia ipsi jugiter sunt in periculo mortis; dicit enim Catech. Rom. (*p.* 2. *n.* 34.) pueris non esse differendum Baptismum, cum *præsertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant*. Ego sentio distinguendum: Si oleum novum exspectandum esset per notabile tempus, puta per decem, vel undecim dies (juxta dicta *n.* 118. *Not.* 2.), tunc licite poterit conferri baptismum sine unctionibus, & postea unctiones suppleri; quia talis dilatio sat justa est causa, ut possit Baptismus sine illis ministrari. Secus, si oleum intra prædictos dies facile haberi possit: tunc enim puto non posse sine necessitate, vel saltem sine causa gravi Baptismum separari ab unctionibus, quæ ex gravi quidem præcepto concomitanter cum Baptismo debent adhiberi, nisi forte prius jam adhibitæ sint, ut plures opinantur. Vide dicta *n.* 144. *v. Sed hæc.*

Notandum II. Mortale etiam est sine necessitate 142
baptizare extra Ecclesiam; ut *Suar. D.* 31. *sect.* 2. *Pal. p.* 12. *n.* 16. *& Croix n.* 334. *cum Gob.* Excipe tamen 1. Si adsit dubium de morte infantis, puta, si infans nascatur sine fletu, si mulier difficulter sit enixa, si infans prosiliat ante 7. mensem; tunc enim baptizare licet domi privatim, ut ait *Croix n.* 335. *cum Gob. Quintan.* qui idem dicunt, si proles prodeat in 8. Mense. Excipe 2. Si infans nequit in Ecclesiam deferri sine periculo infamiæ parentum, aut alius gravis damni; quo casu putat *Croix n.* 356. *cum Gob. & Jordan.* posse domi Baptismum solemniter conferri. Excipe 3. Si infans sit filius Regis, aut Principis. Sed de hoc vide dicta *n.* 118. *Not. III.*

„ 4. Baptizanti non licet adhibere cæremonias a- 143
„ liquas, omissis aliis; quia vel fiet in Baptismo solemni, quod prohibet *Trid. sess.* 6. *cap.* 5. vel privato; sed in hoc prohibet *Clementina unica* illas adhibere, nisi sit filius Regis, aut Principis. „ * (*Ut mox supra dictum est.*) *. De patrino „ tamen usus habet, ut & tunc adhiberi possit, etsi „ non sit necesse. Et multi putant, adhibitum non „ contrahere cognationem spiritualem, nec vere patrinum effici, ut *Sanch. Rodriq.* contra *Laym.* „ *& Suar.* quorum tamen sententia videtur probabilior.

„ 5.

144 „ 5. Cum in necessitate, vel aliam ob causam „ (nam ob gravem causam, v. gr. justum timorem „ infamiæ, aliquando licite fit) Baptismus sine cæ- „ remoniis est collatus, ea cessante, illæ solemniter „ in templis sunt supplendæ, * (*Ut S. Th. 3. p. „ q. 71. art. 3. ad 3. cum Salm. cap. 6. n. 18. et „ communi, ex cap. 1. de Sacr. non iter. Et hæ „ ceremoniæ sunt supplendæ sub mortali, ut Croix „ lib. 6. p. 1. n. 549. cum Avers. & Pign.*) * Quod „ tamen non est moris in hæreticis conversis, ne „ plebs putet, nos eorum Baptismum improbare. „ *Laym. c. 8. n. 10.* Imo in aliis omittere, secluso „ contemptu, esse tantum veniale docet *Possev. de „ Offic. Cur. c. 6. n. 23.* qui autem tenet more pa- „ trini infantem, dum cæremoniæ supplentur, non „ contrahere cum eo cognationem spiritualem, *Dian. „ p. 5. t. 4. R. 260. ex Pontio* dicit esse probabile.

„ Si Baptismus collatus deprehendatur fuisse in- „ validus, non ideo repetendæ sunt cæremoniæ.

Sed hæc quæstio est, alii ut *Palaus punct. 12. n. 14. & Salm. c. 7. n. 21. cum S. Anton. & Reg.* dicunt repetendas esse cæremonias, secluso scandalo, vel infamia baptizantis, vel baptizati. Ratio, quia cæremoniæ sunt accessoriæ ad Baptismum, cum pertineant ad ejus ornatum; unde semper ac Baptismus confertur, debent illum concomitare. Alii vero communius cum *Busemb. ut Suar. D. 51. sect. 6. v. Septimo. Bon. punct. 7. n. 52. Holzm. n. 267. cum Aversa*, item *Coninc. ap. Pal. n. 23.* ac probabile putat *Croix n. 341.* negant esse repetendas, tum quia in *cap. 1. de Sacr. iterand.* dicitur in Sacramentis characterem imprimentibus *nihil esse iterandum, sed caute supplendum id quod incaute fuerit omissum*. Unde, cum in Baptismo invalido jam fuerint adhibitæ cæremoniæ, non est obligatio eas iterandi, tum quia ad debitum cultum Sacramenti servandum sufficit, ut cæremoniæ vel subsequantur, ut habetur in Rituali Romano, vel antecedant Sacramentum. Quapropter cæremoniæ tam antecedentes, quam subsequentes Baptismum moraliter cum ipso conjunguntur. Utraque sententia videtur probabilis, sed prima, ut tutior consulenda.

145 Circa nomen, quod in Baptismo imponitur, I. notat *Croix lib. 6. p. 1. n. 529.* non peccare, qui nomen non Sancti imponit; quia imponere Sancti nomen non est præceptum, sed tantum monitum S. Pii V. & Pauli V. idem dicit *Croix* contra *Vasq.* si imponatur nomen Veteris Testamenti, v. g. Adami, Tobiæ, &c. Hoc autem in nostris partibus passim usitatur. Advertit tamen *Croix* cum *Catech. Rom. c. 14. n. 3.* non facile acquiescendum volenti imponere nomen Ethnicum. Notat II. *Croix n. 330.* quod, si dubitetur, an infans sit vir, aut mulier, & urgeat periculum mortis, potest baptizari sine nomine. In Rit. Rom. de Sacr. Oleis &c. de hoc ita habetur: *Curet* (Parochus) *ne obscœna, fabulosa, aut ridicula, vel inanium Deorum, vel impiorum Ethnicorum hominum nomina imponantur, sed potius, quatenus fieri potest, Sanctorum, &c.* Notat III. *Croix n. 331.* cum *Abb. Bon. & Dic. contra Sotum, & Sa*, nomen in Baptismo impositum licite posse privata auctoritate mutari, cum hoc nullo jure prohibeatur: Procul dubio autem mutari potest in Confirmatione.

Circa autem librum Baptizatorum, notandum, hunc fidem facere in quovis Tribunali, ut advertit *Croix l. c. p. 1. n. 345.* Parochus autem diligenter tenetur in libro adnotare diem, & horam nativitatis, Parentes, & Patrinos. Item si Baptismus sit collatus sub conditione, vel sine cæremoniis; item ubi infans repertus sit expositus. Ita in Rituali Rom. *in fin. tit. Formulæ scribendi, &c.*

ARTICULUS II.

Qui patrini, & quod eorum officium?

146 *Ad quid teneantur patrini? Et quæ requirantur, ut quis valide sit patrinus?*
147 *Quando patrinus teneatur instruere susceptum? Et an possit omitti patrinus in Baptismo privato?*
148 *Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem?*
149 *An cognationem contrahat suscipiens, vel baptizans in Baptismo privato?*
150 *An parentes suscipientes, vel baptizantes filios contrahant impedimentum petendi debitum?*
151 *An contrahat cognationem suscipiens infantem in Baptismo collato sub conditione?*
152 *An qui ex errore suscipit unum pro alio?*
153 *Quis contrahat cognationem, si quis suscipiat nomine alterius?*
154 *An patrini ad contrahendam cognationem debeant esse designati?*
155 *An possint esse patrini ejusdem duo mares, vel duæ feminæ? Dub. 1. An patrinus masculi debeat esse masculus, &c. Dub. 2. An peccent designantes duos mares, vel duas feminas?*
156 *Quid requiratur, ut quis licite sit patrinus? Repelluntur ab hoc officio. 1. Religiosi. 2. Conjuges, et parentes. 3. Infames. 4. Apostatæ, & Hæretici. An autem Catholici possint suscipere infantes Hæreticorum Hæretico baptizante? 5. Plures quam duo?*
157 *An duo conjuges possint esse patrini alienæ prolis?*
158 *Vide quæ habentur ap. Busemb.*
159 *Quando graviter peccet Parochus circa hanc materiam?*
160 *Quæ debeat monere Parochus post datum Baptismum? Et signanter ne Matres decumbant cum infantibus.*

„ Resp. 1. Patrini sunt quasi patres spirituales, 146 „ qui baptizatum de fonte suscipiunt in suam cu- „ ram. Unde eorum officium est, baptizatum de „ rebus fidei instruere, Orationem Dominicam, & „ Symbolum docere, ad quod obligantur, si id ab „ aliis non fiat. *Laym. l. 5. t. 2. c. 9.* * (*Vide „ n. seq.*) *

„ Resp. 2. Ut quis valide sit patrinus, non cer- „ ta ætas, * (*Ut Salm. de Bapt. c. 7. n. 29. cum „ Sanch. Laym. Nav. &c. contra Abbat. qui re- „ quirit ætatem 18. annorum. Croix autem l. 6. p. „ 1. n. 355. requirit saltem septennium.*) * sed „ requiritur I. Usus rationis. II. Ut ipse sit bapti- „ zatus (quia non potest esse pater, qui ipse non- „ dum sit natus): & quidem, ut ejus Baptismus „ fuerit validus, quia accessorium sequitur prin-

„ cipale. III. Ut a parentibus, vel Parocho ad hoc „ designatus sit: ad quod videtur sufficere, si etiam „ ultro se ingerens sit admissus, designatos autem „ rite a parentibus Parochus non valide mutat. * „ (*Sed Tamb. §. 2. n. 12. dicit quod Parochus valide mutaret, & adderet Croix n. 363. quia ex Trid. sufficit designatio parentum, vel Parochi; Parochus autem mutans patrinum graviter peccaret, at ait Beda ap. Croix ibid.*) * *Dian. p. 6. t. 7. R.* 59. IV. Ut in ipso Baptismo (quia „ non sufficit, ut in solis cæremoniis) per se, vel „ procuratorem tangat, teneat, aut de manu baptizantis suscipiat. * *Illud suscipere, intelligendum esse dicunt Salm. n. 31. si Baptismus sit per immersionem; sed Croix n. 373. dicit cum Avers. & comm. sufficere ad contrahendam cognationem, quod patrinus suscipiat baptizatum e manu baptizantis, etiamsi Baptismus sit per infusionem.* V. Ut id non materialiter tantum, „ sed animo susceptoris, sive cum intentione id „ munus gerendi faciat. *Laym. c. 9. n. 21* (*Ita etiam Tamb. & Aver. apud Croix n. 363. Quod si quis suscipiat filium unius, putans esse filium alterius, dicat Sanch. Tamb. Gob. & Croix n. 363. eam cognationem non contrahere. Sed vide infra n. 152.*) *

147 Hic prænotandum, ut certum I. id quod docet *D. Thomas* circa obligationem patrini; nam 3. *p. q.* 67. *art.* 8. sic ait: *Ille, qui suscipit aliquem de sacro fonte, assumit sibi officium Pædagogi; & ideo obligatur ad habendam curam de ipso.* Idest, ut dicunt *Holzm. tom. 2. pag.* 52. *n.* 158. *Tournely tom. 4. p.* 341. *q. 2. Salm. de Bapt. cap. 7. n.* 47. & alii passim, tenetur instruere baptizatum circa fidem, & mores. Attamen hæc obligatio tunc tantum urget, *si necessitas immineret, sicut eo tempore & loco, in quo baptizati inter infideles nutriantur*, ut dicit idem *D. Thomas l. c.* addens: *Sed ubi nutriuntur inter Catholicos Christianos, satis possunt ab hac cura excusari, præsumendo quod a suis parentibus diligenter instruantur: si tamen quocunque modo sentirent contrarium, tenerentur secundum suum modum saluti spirituali filiorum curam impendere.* Et idem dicunt communiter *Salm. n. 27. cum Suar. Laym. Pal. Con. Val. etc.* Prænotandum II. Quod in Baptismo privato nulla culpa est, si patrinus omittatur, ut ajunt *Tournely p.* 340. *Holzm. pag.* 52. *n.* 154. *et Salm. cap. 7. n. 24. cum Soto, Suar. Sanch.* & aliis communiter. Dicunt tamen *Sanch. de Matr. l. 9. D. 26. num. 3. et Laym. l. 5. tract. 2. c. 9. cum Suar. Conc. etc.* quod licet necessario non sit adhibendus patrinus in Baptismo privato, tamen bene adhiberi potest, & præstantius adhibetur.

148 Sed quæritur I. Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem? Textus qui hanc cognationem statuunt (relati a *Sanch. de Matr. lib. 7. D.* 56. *n.* 1.), his utuntur vocabulis, *suscipit, accipit, tenet, levat, tangit.* Unde DD. conveniunt apud *Sanch. l. c. et n. 2. et* 3. requiri ad contrahendam cognationem, ut patrinus vel teneat, aut tangat infantem dum baptizatur; vel statim levet aut suscipiat de sacro fonte, vel de manibus baptizantis. An autem requiratur tactus physicus ad contrahendam cognationem? Loquendo de infantibus, communiter affirmant DD. apud *Sanch. n.* 4. Loquendo vero de adultis, negant *ibid. Sotus, Lopiz, et Sa*, qui dicunt sufficere tactum moralem, sive assistentiam; quia cum adulti possunt ex se sustentari, sufficit assistentia qua denotent patrini se suscipere eos in suam curam, cæremonia tentionis non adhibita. Sed communissime & merito huic contradicunt *Pal. p. 11. §. 2. n. 3. Salm. de Bapt. c. 7. n. 31. Bonac. q. 3. p. 5. §. 2. n. 14. cum Carden. Reg. Fill. etc. ac Sanch. l. c. cum Manuel. et Henr.* qui de hoc affert Declarationem Cardinalium. Ratio tum quia talis tentio expresse requiritur a sacris Canonibus, tum quia (ut dicit *D. Thom. 3. p. q. 72. art.* 10.) hæc cæremonia non est jam inducta ad supplendam imbecillitatem corporis, sed ad significandam imbecillitatem animæ, unde S. Doctor *ibid. ad* 2. ait: *Licet ille qui confirmatur* (idem dicendum de baptizato) *sit adultus corporaliter, nondum tamen est adultus spiritualiter.*

Quær. II. An baptizans, & patrinus adhibitus in Baptismo privato, contrahant cognationem spiritualem? Nulli dubium quod baptizans contrahat, ut communiter dicunt *Pal. p. 11. §. 2. n. 13. Tournely pag.* 146. *coll.* 4. *Viva de Matr. q. 5. art. 6. n. 4. et alii.* Dubium est, an contrahat patrinus? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Suar. 5. p. q. 67. art. 8. in fin. Laym. cap. 9. n. 5. cum Arm. et Nav. ac Viva l. c. cum Sa, et Con.* Ratio quia patrinus non propter solam solemnitatem in Baptismo adhibetur, sed etiam propter obligationem instruendi Baptizatum. Et quamvis Ecclesia in Trid. *sess. 24 cap. 2. de Ref.* non præceperit adhiberi patrinum in Baptismo privato, illum tamen non prohibuit, nec (ut ait *Suarez*) juri antiquo derogavit. *Secunda* vero sententia communior, & probabilior negat, eamque tenent *Palaus l. c. n. 12.* cum communi ut asserit, *Sanch. de Matr. l. 7. D. 62. n. 14. Bon. eod. tit. quæst. 3. p. 5. §. 2. n. 11. Holzm. pag. 382. n. 544. Sporer p. 4. n. 89. Tournely tom. 2. pag. 144. cum Soto, et Salm. de Matr. cap. 12. n. 32. cum Hurt. Rodriq. Dic. Cornejo, et Diana.* Probatur ex Trid. *dict. cap.* 2. ubi sic statuitur: *Unus tantum, sive sit vir, sive sit mulier, juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus, et una baptizatum de Baptismo suscipiant, inter quos ac baptizatum ipsum, et illius patrem, et matrem, necnon inter baptizantem, et baptizatum, baptizatique patrem et matrem tantum spiritualis cognatio contrahatur. Parochus antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos spectabit sciscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant, et eum vel eos tantum ad illud suscipiendum admittat, et in libro eorum nomina describat, doceatque eos quam cognationem contraxerint.* Ex quibus verbis AA. præfati recte concludunt, impedimentum ex Concilio contrahi solum a suscipientibus *de sacro fonte*, qui solus institutus est ad conferendum Baptismum solemne, non autem privatum. Nec obstat dicere cum *Suarez*, quod Tridentinum hic non derogavit juri antiquo, quo (ut asserit) omnes suscipientes cognationem contrahant. Nam primo non ostendit *Suarez*, ut opus erat, quo jure antiquitus in baptismo privato contrahebatur cognatio; Deinde, e-

etiamsi hoc primitus statutum fuisset, Tridentinum tamen ad evitanda incommoda derogavit omnibus aliis prohibitionibus ineundi Matrimonia, præter illas quas hic statuit dicens: *Docet experientia propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque S. Synodus huic incommodo providere, et a cognationis spiritualis impedimento incipiens statuit, ut unus tantum, sive vir, etc.* & prosequitur ut supra. Ergo ad vitanda incommoda Concilium præscribere voluit, ut præfata cognatio in posterum non contrahatur nisi a suscipientibus de sacro fonte, idest in Baptismo solemni, ut diximus.

150 Quær. III. An parentes baptizantes vel suscipientes de Baptismo filios contrahant impedimentum petendi debitum? Certum est 1. non contrahere, si baptizent in necessitate, ut docent *D. Thom. suppl. q. 55. art. 1. Sanchez de Matr. lib. 9. D. 23. Salm. de Bapt. cap. 2. n. 49.* & alii communiter ex *cap. Ad limina 7. Causa* 30. *q.* 1. ubi dicitur: *Inculpabile judicandum, quod necessitas intulit.* Certum est 2. graviter peccare parentes, qui ex industria, & sine necessitate filios baptizant, ut patet ex *c. De his 7. dict. qu.* 1. vide *Viva l. c.* Certum est 3. non contrahere cognationem, si parentes ex ignorantia baptizent, ut habetur in *c. Si vir 2. de Cognat. Spir.* ubi sic dicitur: *Si vir vel mulier scienter vel ignoranter filium suum de sacro fonte susceperit ... quamvis generaliter sit institutum, ut debeant separari, quidam tamen humanius sentientes aliter statuerant; ideoque nobis videtur quod sive ex ignorantia, sive ex malitia id fecerint, non sunt ab invicem separandi, nec alter alteri debitum debet subtrahere ... quia si ex ignorantia* (nota) *id factum est, eos ignorantia excusare videtur: si ex malitia, eis sua fraus non debet patrocinari vel dolus.*

Quæstio igitur est, an parentes contrahant impedimentum, si filium baptizent ex industria præter necessitatem? *Prima* sententia communior affirmat; & hanc tenent *D. Thom. Suppl. quæst.* 56. *art.* 1. *Petrocor. t.* 3. *pag.* 217. *Conc. t.* 8. *pag.* 159. *n.* 14. *item S. Bonav. Palud. Rich.* & alii plures cum *Sanch. de Matr. lib.* 9. *D.* 26. *n.* 7. Ratio, quia eadem lex, quæ decernit cognationem spiritualem contrahi inter baptizantem, & parentes baptizati, ipsa impedimentum inducit inter parentes suam prolem baptizantes. *Secunda* vero sententia satis probabilis negat, eamque tenent plures & graves DD. ut *Suar. 3. p. quæst. 67. art. 8. Pontius de Matr. lib.* 10. *cap.* 6. *n.* 4. *Viva eod. tit. quæst. 7. art. 5. n. 7. Coninck. D. 34. dub. 8. n. 69. Salm. de Matrim. c. 15. n. 25. cum Perez, Dic. &c.* Idem tenet *Glossa in cit. c. Si vir, v. Debitum*, ubi dicit: *Non invenimus in hoc casu quod non exigat, ergo nec nos prohibemus.* Ratio est, quia revera nullo jure (ut ipse *Sanch.* fatetur, & ideo hanc sententiam probabilem, & tutam vocat) expressum invenitur, suppositam cognationem contrahi; & si aliqui antiqui textus adfuerint separationem inter tales conjuges injungentes, tamen omnes hi Canones (ut ait *Sanch.*) correcti fuerunt a *cit. c. Si vir*, ubi dicitur, quod hujusmodi conjuges *non sunt separandi*, & additur, *nec alter alteri debitum debet subtrahere*; ex quibus verbis recte inferunt *Salm.* nullum impedimentum contrahi ad debitum petendum; textus enim non dicit, quod tantum nocens teneatur innocenti debitum non negare, sed utitur terminis correlativis, qui mutuam obligationem inducant. Si igitur utraque pars (ut bene arguit *Pontius n. 4. in fin.*) tenetur debitum reddere, ergo utraque potest petere; nam si nocens petere non posset, neque pars innocens posset reddere, quia ex una vice non teneretur reddere, cum nocens jam amiserit jus petendi; ex altera neque etiam posset reddere, si posset negare sine gravi incommodo, quia cooperaretur peccato alterius, juxta dicta *Tom. I. lib.* 2. *n.* 47. & ut dicemus in hoc casu *tract. de Matrimonio lib.* 6. *n.* 945. Nec verum est, quod quicquid dirimit Matrimonium contrahendum, impedit etiam jam contractum; nulla enim pœna incurritur, ut compertum est apud omnes, nisi in jure sit expressa; in nostro autem casu hæc pœna non petendi debitum nullibi invenitur expressa, sicut alias habetur de incestuoso ex *c. 1. de Eo qui cogn. consanguin.*

Quær. IV. An suscipiens infantem in Baptismo 151
collato sub conditione, contrahat cognationem? Resp. si de primo Baptismo adsit dubium duntaxat negativum, omnino affirmandum cum communi, quia nulla tunc urget ratio pro valore anterioris Baptismi, & præsumptio stat tantum pro valore secundi. Ita *Sanch. de Matrim. lib. 7. D.* 26. *num.* 6. *Mazzotta t.* 4. *p.* 45. *Salm. de Matr. cap.* 12. *n.* 29. *cum Bonac. & Renzius de Bapt. cap. 5. quæst. 4. cum Dicast. & Diana.* Secus *tamen dicunt Sanch. num. 7. Renzius n. 4. cum Diana*, si dubium sit positivum. Et hoc est satis probabile juxta dicenda *de Matrim. n.* 905. ubi dicemus cum communi DD. bene posse contrahi Matrimonium, quando post adhibitam diligentiam nullum impedimentum certo adesse probatur.

Quær. V. An contrahat cognationem, qui ex er- 152
rore suscipit unum infantem pro alio? Negant *Contin. Thournel. t. 4. p.* 146. *& Sanch. de Matr. l. 7. d.* 58. *n.* 7. *cum Abbat. &c.* Quia in *dict. cap. 2. d. Cognat. Spirit.* dicitur conjux, quæ ignoranter levavit filium mariti, non arceri a petitione debiti. Affirmant vero *Pontius de Matr. l. 7. cap.* 19. *n.* 19. *& Pal. de Bapt. p.* 11. §. 2. *n.* 5. cum aliis; quia suscipiens videtur habere intentionem suscipiendi infantem quicumque sit; textum autem allatum dicunt non probare conjugem non gessisse verum officium susceptoris, sed solum ex dispositione juris sublatum esse impedimentum petendi debitum, quod impedimentum non decebat quidem contrahi sine conjugis culpa; sed hanc rationem ajunt non procedere in nostro casu. Et hæc sententia mihi probabilior videtur; nisi (ut recte excipit *Renzius c. 5. q.* 15. *cum Tamb. & Januar.*) ille habeat expressam intentionem non tenendi alium, nisi quem intendit suscipere.

Quæritur VI. Quisnam contrahat cognationem, si 153
quis suscipit infantem nomine alterius? Tres adsunt sententiæ. *Prima* communior dicit contrahere solum principalem, & ita sentiunt *Sanchez de Matrim. l. 7. d.* 59. *n.* 12. *Pontius l. c. Renzius c. 5. q.* 26. *Pal. l. c. n.* 14. *cum Coninc. Barb. & Hurt. Croix l. 6. p. 1. n.* 564. *cum Aversa, & Gob. Tournely*

tom. 4. *p.* 145. *coll.* 3. *cum Nav. & Fagnano*. *Secunda* sententia dicit contrahere solum procuratorem, quia hic solus infantem suscipit; ita *Concina tom.* 8. *p.* 190. *n.* 16. *cum Soto, & Tol. Tertia* sententia, quam tenent *Leand. & Diana cum Sa, Reg. ac Fill. apud Con. l. cit.* dicit neutrum contrahere, non principalem, quia non suscipit; non procuratorem, quia hic non intendit contrahere. His non obstantibus, prima sententia, quæ communior est, absolute verior mihi videtur. Ratio, quia ex Trid. is contrahit cognationem, qui est a parentibus ad suscipiendum designatus. Nec obstat, quod principalis de facto non suscipiat, quia juxta regulam juris, qui per alium facit per se facere videtur. Sicque decisum refert *Pontius* a S. C. quæ dicit in hoc casu: *Procurator non contrahit cognationem spiritualem sibi, sed mandanti*.

154 Quær. VII. An patrini ad contrahendam cognationem debeant esse designati? Ante omnia hic advertendum id quod habetur in Tridentino *cit. sess.* 24. *c.* 2. *de Ref.* ubi sic sancitum fuit: *Si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahent, Constitutionibus in contrarium non obstantibus*. Sed dubium 1. occurrit, si nullus sit designatus, & plures tangant, an omnes contrahant? Tenet *Diana cum aliis apud Busemb.* ut supra, neminem eorum cognationem contrahere; & hanc sententiam probabilem putant *Sanch. l.* 9. *D.* 57. *n.* 12. *ac Suar. Gutt. &c. apud Salm. c.* 7. *n.* 56. & probabiliorem vocat *Croix n.* 559. *cum Gob. & Aversa*. Quia Tridentinum expresse requirit designationem, & proinde (ea deficiente) cognatio non contrahitur. Sed oppositam, cui me subscribo, communem vocat *Vrva de Matr. q.* 5. *art.* 6. *n.* 6. *cum Bonac. & Con.* & hanc tenendam dicunt *Salm. de Bapt. c.* 7. *n.* 57. *cum Nav. Laym. Pal. Cont. &c.* ex Declar. S. C. hi dicunt omnes contrahere. Ratio, quia, licet Concilium præscribat, ut Parochus sciscitetur a parentibus quem designarint, & ut puniatur si aliter fecerit; non tamen dicit susceptionem esse nullam; neque irritat jus antiquum, ut habetur in *c. fin. de Cogn. spir. in* 6. ex quo omnes tangentes cognationem contrahunt: hæc sunt verba hujus textus; *Quamvis non plures quam unus vir vel una mulier accedere debeant ad suscipiendum de Baptismo infantem, si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio inde contrahitur*. Et ob eandem rationem idem recte dicunt *Auctor Addit. ad Wigandt. de Bapt. cas.* 8. *v. Oppositum, & Salm. n.* 24. *cum Pal. Corn. & aliis* (contra *Croix &c. l. c.*), etiamsi adsint patrini designati, sed alius præter eos tantum tangit; hic solus enim tunc contrahit, quia Concilium dicit eos non contrahere qui *ultra* designatos tangunt, non vero qui *præter*; nam *ultra* importat quod tangant designati; *præter* autem importat, quod tangant tantum non designati, quia a Concilio non eximuntur a contrahendo cognationem, saltem non expresse, uti opus erat exprimi; alioquin in dubio possidet jus antiquum. E converso secus omnino dicendum, si tangat unus designatus, & alter non designatus, quia hic nullo modo contrahit, ut patet ex verbis Tridentini supra allatis.

Dubium occurrit 2. Si plures quam duo designentur, & omnes tangant, an omnes cognationem contrahant? Censet *Suar.* 3. *p. q.* 67. *art.* 8. *in fin.* quod, si successive tangant puerum, primi duo tantum cognationem contrahunt, & idem sentiunt recte *Sanch. de Matrim. l.* 7. *D.* 57. *n.* 14. *& Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 360. Si autem simul omnes tangant, *Suar.* censet nullum contrahere. Sed *Sanch. Croix, & Salm. n.* 45. *cum Pont. Con. Pal. ac Reb.* communius, & probabilius dicunt tunc omnes designatos contrahere; quia Tridentinum, licet vetet adhiberi plures quam duos, tamen non irritat jus antiquum, nisi cum tangunt plures ultra duos designatos, non vero, si tangant plures designati ultra duos. Et hoc tanto magis currit, si ex iis pluribus designatis ignoretur quis prius tetigerit ex Decr. S. C. *ap. Salm.*

Sed notandum hic 1. cum *Tourn. tom.* 2. *De Disp. p.* 146. quod si Parochus injuste repellat patrinos a parentibus electos, & ii infantem teneant, hi veram cognationem contrahunt. Notandum 2. cum eodem *Tourn. & Bonac.* quod si Parochus admitteret plures patrinos quam duos, mortaliter peccaret, quia læderet præceptum Ecclesiæ in re gravi, impositum ne multiplicentur cognationes. Si vero plures patrini accedant a parentibus designati, bene poterit permittere (prout ait *Croix n.* 350.), ut omnes tangant; modo externe designet unum & unam, quibus tantum tradat infantem, & illos solos adnotet ut patrinos, maneatque tantum eos cognationem contraxisse.

Quæres VIII. An patrini possint esse duo mares, aut duæ feminæ? Nega; sed probabile est cum *Sanch. & Croix n.* 350. esse tantum veniale, contra *Bon. & al.* qui volunt esse mortale. 155

Dub. 1. An patrinus masculi (si unicus sit) debeat esse masculus, & feminæ femina? Affirmat *Laym. ex Conc. Nic.* Sed probabilius negant *Suar. Fill. Avers. Gob. apud Croix n.* 351. cum ex Tridcut. dicatur, *sive vir, sive mulier*.

Dub. 2. An peccent designantes ut patrinos duos mares, vel duas feminas? Certum est peccare tam parentes, quam Parochum tales patrinos admittentes, cum sit contra præscriptum Ecclesiæ. Id autem *Croix n.* 350. *cum Sanch.* putat esse tantum veniale; *Bonacina* vero & alii dicunt esse mortale; & hoc mihi verius videtur, si patrini essent diversi sexus ac infans: quia sic multiplicarentur cognationes, quod prohibere voluit Tridentinum; ut vidimus; secus si essent ejusdem sexus.

„ Resp. 3. Valide quidem, sed illicite sunt Pa- 156
„ trini; I. Abbas, & Monachus. Quo nomine ve-
„ niunt Mendicantes. * (*In c. Non licet* 103. *de*
„ *Consecr. Dub.* 4. *sic habetur:* Non licet Abba-
„ ti, vel Monacho de Baptismo suscipere filios,
„ nec Commatres habere. *Licitum est vero Mo-*
„ *nachis Compatres fieri baptizando, ut Petrocor.*
„ *t.* 3. *p.* 217. *cum Gloss. in cap. Pervenit dict.*
„ *Dub.* 4. *An autem nomine* Monachorum *veniant*
„ *etiam Mendicantes? Negant Palaus tr.* 19. *part.*
„ 11. §. 1. *n.* 4. *& Salm. cap.* 7. *n.* 47. *cum Co-*
„ *ninch. Sed melius affirmant Conc. tom.* 8. *pag.*
„ 189. *cum Laym. Ang. Sanch. Fill. Bonac. Dia-*
„ *na &c. ac Ronc. c.* 6. *qu.* 1. *R.* 3. *Ratio, quia,*
„ *licet nomine* Monachorum *in odiosis non ve-*
„ *niant Mendicantes, tamen Rituale Rom. tit. de*
„ *patrino id vetat in omnibus Regularibus di-*
„ *cens:* Ad hoc etiam admitti non debent Mona-
„ chi,

„ chi, vel Sanctimoniales, neque alii cujusvis Ordinis Regulares a seculo segregati. *Regulares autem facti Episcopi non prohibentur suscipere, ut ait Palaus l. c. cum Laym. Sanch. &c. ac Holzm. num. 165. cum communi*)*. *Etsi Laym.* omnes claustrales comprehensos velit, & quoad Abbates, in multis locis consuetudo sit contraria. II. Conjuges respectu conjugum, & parentes respectu filiorum, nisi sit necessitas. III. Moribus infames. IV. Apostatæ, & hæretici, qui nullo casu videntur advocandi, quia ea advocatio esset protestatio quasi falsæ religionis; cum nonnisi de falsa fide sint sponsuri: etsi *Laym. hic c. 9. n. 7.* probabiliter dicat, posse subinde ob gravem causam admitti. Catholici vero ob rationabilem causam infantem hæretici, baptizante prædicante, suscipere possunt, saltem in Germania, *Laym. c. 9. n. 6.* * (*Et Croix n. 370. consentit cum Gob. & Tamb. si per hoc nullo modo approbetur ritus hereticorum contrarius fidei, contra Nav. Less. &c. An autem ex gravi causa adhiberi possit patrinus hereticus? Affirmat Laym. & consentit Pal. si aliter oriretur gravis offensio; sed communius negant Tann. & alii apud Croix n. 373.*) * V. Plures, quam duo, quia *Trident.* non nisi unum, aut ad summum unum & unam permittit, propter cognationem spiritualem inde oriri solitam: Ideoque mandat Parochis, sub pœna arbitrio Ordinarii infligenda, ut si plures se offerant, petant ab his, ad quos spectat, patrinos designari, ut unum, vel duos nominent, eosque tantum admittant, qui cognationem contrahant, eorumque nomina in librum referant, eosque de contracta spirituali cognatione instruant, scilicet, quod ea impediat, dirimatque Matrimonium non quidem inter se, sed inter ipsos, & baptizatum, ejusque patrem, & matrem. Excipiuntur tamen parentes; quando propriam prolem suscipiunt in necessitate. Vide *Laym.* locis infra citandis.

157 Quæritur hic, an duo conjuges possint licite suscipere alienam prolem? Negant *Suarez 3. p. q. 67. art. 8.* ex Constitutione Urbani II. relata in *cap. fin. 30. qu. 4.* ubi dicitur: *Sed ut puritas spiritualis paternitatis ab omni labe & infamia conservetur immunis, dignum esse decernimus, ut utrique* (Conjuges) *simul ad hoc aspirare minime præsumant.* Censet tamen *Suarez* id non esse plus quam veniale, ex verbis illis, *dignum esse decernimus,* quæ videntur solam decentiam inducere. Sed nullum esse peccatum probabilius, & cum communissima docent *Nav. Man. c. 22. n. 39. Sanch. de Matrim. l. 7. dis. 57. n. 5. Bonac. eodem tit. qu. 3. p. 5. §. 2. n. 5. & Salm. de Bapt. cap. 7. n. 51. cum Coninch.* Ratio, quia jam consuetudine introductum est hoc esse licitum, idque expresse docet *D. Th. in 4. dist. 42. qu. 1. art. 3. qu. 2. ad 4.* ubi ait: *Nihil prohibet, quin vir & uxor simul aliquem de sacro fonte levarent.*

158 „ 1. In privato Baptismo, ob necessitatem dato, pater non debet suscipere, aut tenere tanquam patrinus infantem; cum in hoc casu nulla sit patrini necessitas, ideoque si id vel tunc, vel etiam in Baptismo publico temere faciat (idem est, si prolem suam ipse baptizat), graviter peccat, & insuper contrahit in posteriore casu cognationem cum conjuge; atque ut docet *Sanch. de Matr. dist. 36.* & alii communiter, privatur jure petendi debitum; quod tamen negant *Conc. & Dian. dub. 3. de Sacram. R. 5.* V. *Bon. de Matrim. qu. 3. part. 5. §. 2. Escob. t. 7. E. 1.* ubi citat *Suar.* negantem. (*Et quidem probabiliter; vide dicta n. 150.*) *

„ 2. Si inter multos patrinos nulli certi a parentibus, aut in eorum defectu a Parocho designentur, qui aliis seclusis cognationem contrahant, & sic multi ex ignorantia, vel Parochi negligentia levent, probabile est, omnes contrahere cognationem (nisi tamen assistant tantum, & non tangant) *V. Laym. l. 5. t. 10. p. 4. c. 8. & tr. 2. c. 9. n. 4. Diana* tamen *p. 9. t. 7. R. 5. ex Suar. Merat. & Perez,* dicit eo casu nullam contrahere cognationem, * (Vide dicta *n.* 154.) *

„ 3. Parochus graviter peccat. I. Si ex negligentia frequenter omittat nomina baptizatorum referre in librum; tum ob legem *Trident.* in re gravi, & sub pœna gravi; tum ob incommoda, & damna inde sequentia. *Quintan. l. c.* At licet *Perin. & Serrà* apud *Dian. p. 9. t. 7. R. 5.* dicant esse probabile, quod tantum peccet venialiter, alii tamen de mortali eum damnant. 159

Peccat etiam graviter Parochus baptizans solemniter sine Patrino, cum hæc sit de præcipuis cæremoniis. *Croix l. 6. p. 1. n. 348. & 349. cum Gob. Gorm. Bon. & Quintanadvennas.* Sic etiam graviter peccabit, si admittet ad Baptismum patrinum non designatum, ut dicunt præfatus *Auctor Addition. in Wigandt l. cit. & Tournely t. 4. pag. 347. qu. 4. cum Bon. Hurt. Barb. Vega, & aliis;* & hoc ex præcepto Tridentini *l. c.* ubi dicitur: *Parochus, antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter sciscitetur quem vel quos elegerint, &c.*

Hic autem ultimo notandum ex Rituali Rom. Parochum post datum Baptismum debere 1. adnotare in Libro nomina Baptizati, ejusque parentum, ac susceptorum. 2. Monere Patrinos de cognatione contracta, eorumque obligatione. 3. Inculcare matribus, & nutricibus, ne decumbant cum infantibus, ob periculum suffocationis. Notat vero *Tournely t. 4. pag. 344. cum Barbos. Anacl. Pirrhing. &c.* communiter, quod *si talis cubatio omni culpa caret, ut contingere potest, si v. gr. lectus est latus, puer implacabilis, qui aliter a frigore defendi non possit, & mulier in somno suum retinere soleat situm ac locum, omnis pœna cessabit.* Ita *Tournely.* 160

CAPUT II.

DE CONFIRMATIONE

DUBIUM I.

Quid sit, & quæ ejus materia, & forma?

161 *Qua ratione Confirmatio est Sacramentum?*
162 *Quæ sit* materia remota *hujus Sacramenti? Et an sit materia necessaria oleum olivarum, & Balsamum.* 163. *An sit necessaria benedictio Chrismatis? Et an hæc possit commit-*

ti

ti simplici Sacerdoti? An sit obligatio uti Chrismate novo?

164 *Quæ* materia proxima? *Et an ultra Chrismationem requiratur altera manuum impositio?*

164 *An unctio possit fieri alio digito, quam pollice manus dexteræ?* 166. *An medio instrumento?*

167 *De forma in Ecclesia Latina.* 168. *Quæ mutationes circa formam invalident Sacramentum? De forma Græcorum.*

169 *De effectibus Confirmationis.*

161 ,, Resp. 1. Confirmatio est unctio Chrismatis, ,, sub præscripta forma verborum, in fronte baptizati ab Episcopo, quia is ex Christi institutione gratiæ augmentum, & robur accipit. * (*Ita ex Trid. sess. 7. can. 1. ac Decr. Eugen. IV. in Instruct. ad Armenos, atque ex aliis Conciliis apud Bellarm. Habetur autem in Epist. 2. Dominus, Fabiani Papæ, hoc Sacramentum fuisse institutum in nocte Cœnæ, qua Christus D. de ipso Apostolos edocuit. Vide Salm. de Confirm. c. 1. n. 2. & 11.* item *Petrocoren. t. 3. p. 226. q. 2. Contin. Tournely t. 5. ex pag. 5. qui id probant ex Traditione*) *.

162 ,, Resp. 2. Materia ejus remota essentialis est Chrisma confectum ex balsamo, & oleo olivarum, benedictum ab Episcopo. Ita *comm. Doct.*

Unde resolves.

,, 2. Non sufficit solum balsamum, ut voluit *Canus*; nec solum oleum, ut voluerunt *Caj. Sot. Nav.* Certum est Oleum esse de necessitate Sacramenti ex *cap. ultim. De Sacr. Unct. & ex Decr. Eugen. IV. ut Salm. c. 12. n. 3. cum comm. & Croix l. 6. part. 1. n. 375.* Et debet esse oleum olivarum, ut docet *S. Thom. 3. part. qu. 73. art. 2.* Per dictum oleum enim, quod natura sua pingue est & diffluens, significatur gratia Spiritus sancti, quæ a Christo capite in nos effunditur. Balsamum autem certum est esse de necessitate præcepti; an autem sit etiam de necessitate Sacramenti, *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Juenin t. 7. pag. 208. Sot. Val. &c. apud Salm. de Confirm. c. 2. n. 5.* & merito probabilem putat *Croix cum Covarr. Dicast. Aversa, &c.* Probant ex *cap. Pastoralis de Sacram. non iterandi* ubi Innoc. III. interrogatus de Subdiacono ordinato sine impositione manuum, & de alio confirmato in solo Oleo benedicto, sic respondit; *In talibus nihil esse iterandum, sed caute supplendum quod incaute fuerit prætermissum.* Unde (ut dicunt) balsamum non est de necessitate Sacramenti, nam alias totum Sacramentum iterari debuisset. *Secunda* vero sententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *D. Th. cit. art. 2. Bellarm. de Confirm. c. 8. prop. 2. Gonet D. 6. art. 6. Suar. qu. 72. Dist. 33. sect. 1. Petrocor. tom. 3. pag. 261. Concina t. 8. pag. 204. n. 12. Holzm. pag. 40. n. 194. & Salmant. n. 7. cum Pal. Laym. Bonac.* & idem docet *Catech. Rom. n. 7.* ubi dicitur, *Duæ res corporeæ permixtæ* (scilicet Oleum, & Balsamum) *Confirmationis materiam præbent.* Probatur 1. ex Decreto Eugenii IV. approbato a Concilio Florentino ubi dictum fuit, materiam Confirmationis esse *Chrisma confectum ex Oleo, & Balsamo.* Opponunt contra hoc Decretum *Tournely, & Habert*, quod cum illud formatum fuit, Concilium jam erat solutum, ab eo enim jam discesserant Episcopi Græci cum suo Imperatore, finito negotio unionis suæ Ecclesiæ cum Latina. Sed respondet *Petrocor. t. 3. pag. 269.* non ideo desiisse Concilium, cum Græci consenserint in continuationem Concilii, in quo fieri debebat altera unio Armenorum. Unde in hoc Decreto Eugenius eundem morem tenuit loquendi solitum in generalibus Conciliis, *Sacro hoc approbante Concilio Florentino.* Et in fine sic dictum fuit: *Datum Florentiæ in publica Sessione Synodali solemniter in Ecclesia Majori celebrata anno Domini* 1431. Præterquamquod testatur *Petrocor.* hoc Decretum in omnibus Catholicæ Religionis partibus receptum fuisse. Probatur 1. ex *cap. Cum venisset unic. de Sacra Unct.* ubi Innoc. III. postquam distinguit tria genera Oleorum, nempe Catechumenorum, infirmorum, & Chrisma; *quod* (ut ait) *ex Oleo fit & Balsamo, mystica ratione, per Oleum enim nitor conscientiæ designatur... per Balsamum odor famæ exprimitur.* Deinde in §. *Per frontis, eod. cap.* Sacramentum Confirmationis vocat *Chrismationem*, non propter aliud quidem, nisi propter Chrisma, quod ibi adhibetur. Confirmatur id ex antiqua praxi Ecclesiæ; nec verum esse dicit *Bellarm.* nullum Patrum ante D. Gregorium Magnum meminisse hujus Balsami mixtionem; nam D. Cyprianus longius ante (ut refert *Bellarminus*) jam scripserat: *Hodie in Ecclesia sacrum Chrisma conficitur, in quo mixtum Oleo Balsamum sacerdotalis, & regiæ gloriæ exprimit unitatem.* Item refert, S. Clementem mentionem fecisse *fragrantiæ odoris Chrismatis.* Ad textum autem præfatum *in cap. Pastoralis*, respondetur cum *Petroc. & Holzm.* quod Pontifex dicendo *supplendum prætermissum*, non voluit quidem suppleri simplicem Balsami, sed totam Chrismatis unctionem, & ideo dixit non iterandam, quia, ut ait *Glossa ibid. non dicitur iteratum, quod prius actum non fuit.* Certum est autem neutram sententiam esse de fide, neque certam; hinc omnino Sacramentum conferendum est cum Oleo, & Balsamo, & alias saltem dubium esset, ut recte dicunt *Habert t. 5. pag. 289. Bellarm. l. cit. & Natal. Alex. art. 2. prop. 2.* Et ideo datum cum solo Oleo, saltem sub conditione esset iterandum. E converso, quia prima sententia sat est probabilis, recte dicit *Croix num.* 376. *cum Gobat.* quod in articulo mortis bene poterit conferri Confirmatio sub conditione ex solo Oleo, si nequeat haberi Chrisma ex Balsamo quoque confectum: magna enim utilitas hujus Sacramenti justa esset causa illud sub conditione ministrandi, juxta dicta *n.* 28.

Sufficit autem Balsamum cujuscumque Regionis, ut dicunt *Gonet. Man. t. 6. pag. 163. Pal. part. 4. n. 3. Croix n. 377. cum Coninch. & Viva qu. 5. art. 1. n. 1. Bonac. &c. Gobat.* Modo sit in ea quantitate, ut det sui odorem, quamvis non misceatur cum singulis olei partibus.

,, 2. Etiam benedictio Episcopalis est de essen- 165
,, tia, ut habet communis contra *Cajet.* ideoque nulla delegatione sive Episcopi, sive Papæ simplex Sacerdos potest conficere Chrisma. *Con. d. 72. art. 3. d. 1.*

Quæ-

Quæritur, an Chrisma debeat esse ab Episcopo benedictum? Certum est apud omnes, quod de necessitate præcepti Chrisma omnino debet esse benedictum ab Episcopo. Sed dubitatur 1. an de necessitate Sacramenti debeat benedici Chrisma saltem a Sacerdote? Negant *Palud. apud Salm. cap. 2. n. 15. & alii apud Petroc. t. 3. pag. 262. qu. 3.* At omnino id affirmandum cum aliis, & probatur ex Decreto Clementis VIII. apud nostrum Bened. XIV. *de Synodo l. 7. c. 14. n. 4.* ubi Clemens loquens de Oleo benedicto adhibendo in Extrema Unctione decrevit Extremam unctionem ministratam cum Oleo benedicto a Sacerdote sine concessione Papæ invalidam esse; hæc verba Decreti: *Sacram Extremam Unctionem Latinis collatam a Sacerdotibus Græcis Oleo ab ipsismet benedicto esse validam.*

Dubitatur 2. an Chrisma necessario debeat esse benedictum ab Episcopo? *Prima* sententia communior affirmat, & hanc tenent *D. Th. 3. part. qu. 73. art. 3. Petrocor. t. 3. pag. 262. q. 3. Concina tom. 8. pag. 205. n. 16. & Salm. cap. 1. n. 15.* idque putant probari ex Conciliis Nicæno I. Romano II. & ex c. 119. *Dub. 4. de Consecrat.* ubi Innocent. I. sic dicit, & *Presbyteris (qui extra Episcopum, seu præsente Episcopo baptizant) Chrismate baptizatos ungere licet, quod ab Episcopo fuerit consecratum; non tamen frontem ex eodem Oleo signare, quod solis debetur Episcopis; cum tradunt Spiritum Paracletum.* Idem præscribitur in Decret. Eugenii IV. ubi dicitur materia Confirmationis esse *Chrisma ab Episcopo benedictum. Secunda* vero sententia, quam tenent *Tourn. in Præl. Theol. t. 7. pag. 237. & Caj. Val. Barb. & Vict. apud Salm. c. 1. n. 16.* item *Card. Gotti, Juenin & Druin. apud Conc. l. c.* id negat, & merito (speculative loquendo) hanc sententiam probabilem putat *Suar. Dist. 33. sect. 2. Croix l. 6. p. 1. n. 258.* Ratio, quia sicut Papa potest facultatem concedere simplici Sacerdoti confirmandi, prout videbimus in *D. seq. n. 170.* sic etiam poterit benedictionem Chrismatis ei committere. Nec ullum ex allatis documentis satis evincit, quod Chrisma non solum de necessitate præcepti, sed etiam Sacramenti debeat necessario esse ab Episcopo benedictum. Dixi *speculative loquendo*, nam in praxi, cum res sit valde dubia, prima sententia ut tutior omnino est tenenda.

„ 3. Perinde est ad substantiam Sacramenti, sive „ Chrisma sit novum, sive vetus; licet graviter pec„ cet, qui utitur alio, quam novo, id est, illo ar„ no consecrato: in quem finem quotannis in die „ Cœnæ consecratur veteri combusto. * (*Idem communiter Salm. cap. 2. num. 21. ex cap. Si quis, de Confirm. dist. 4.*) *

164 „ Resp. 3. Materia proxima est unctio in fronte, „ per manum Episcopi (unde etiam hoc Sacramen„ tum manus impositio dicitur a S. Luca Actor. 8.) „ in formam Crucis facta. Quæ omnia sunt de ne„ cessitate Sacramenti, ut habet communis.

Hic cadit agere de illa magna, ac tam disceptata quæstione, pro qua Auctores plures libros integros ediderunt, nempe quænam sit Materia adæquata, & quænam Forma sacramenti Confirmationis? Hic ideo aliquanto diutius mihi immorari oportet. Olim de hac quæstione in antecedentibus editionibus hujus Operis jam pertractavi, sed nuper volui eam rursus ad trutinam revocare, & fateor, quod cum per quindecim fere dies desudassem perlegendo Canones, & scriptores, nequibam judicium ferre, quid pro certo tenendum. Denique vis rationum, quas in fine quæstionis adducam, omnem a mente mea dubitationem sustulit, atque de mea sententia certum judicium efformavi. Plures adsunt de hac re sententiæ, sed tres principaliores sunt. Prima sententia tenet Materiam essentialem hujus sacramenti esse manuum Impositionem illam, quæ habetur in Pontificali Romano in Principio Ritus, ubi Episcopus antequam ad chrismatis unctionem accedat, extendit manus versus Confirmandos, proferens Orationem: *Omnipotens sempiterne Deus* &c. Unctionem autem, quæ postea ab Episcopo adhibetur, dicit esse Materiam accidentalem, non a Christo, sed ab Ecclesia institutam. Ita sentiunt *Cardinalis Aureolus in 4. Dist. 7. q. 1. Sirmondus in suis Antirrheticis cum Sambovio*, & aliis paucis. Ducuntur hi Auctores ex illo textu in *Actor. 8.* ubi S. Lucas enarrans missionem Petri, & Joannis in Samariam, scribit. *Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Hinc arguunt, solam manuum Impositionem pro Materia adhibuisse Apostolos in hoc sacramento, & ideo nunc etiam hanc esse Materiam essentialem tuentur. Hæc autem opinio quam improbabilis sit, infra videbimus.

Secunda sententia dicit Materiam essentialem componi tam ab Impositione manuum, quæ fit in Principio, quam in Unctione, quæ deinde ab Episcopo adhibetur. Hanc tenent *Merbes. Disc. 1. qu. 4. Juenin Theol. t. 7. de Confirm. Concl. 1. Tournely Prælect. Theol. eod. tit. art. 3.* qui saltem probabilem hanc sententiam censet. *Habert de Confirm. qu. 6. Genuet. t. 3. eod. tit. pag. 115. Concina t. 8. eod. tit. cap. 2. Card. Gotti Theol. tr. de Confirm. Du-Hamel t. 2. D. 2. c. 1. Concl. 1. & Continuator Witasse t. 7. de Confirm.* qui tamen non aperte hanc sententiam tuetur. Auctores hi ajunt Impositionem manuum probari ex Scriptura *Act. 8.* ut supra, Unctionem autem chrismatis probari ex SS. Patribus, quorum auctoritates infra referemus.

Tertia denique sententia communis, vel fere communis, quam tuemur, & certissimam cum Bellarmino existimamus, tenet Materiam adæquatam & totalem Confirmationis esse Chrismatis Unctionem, quæ Confirmandis per Impositionem manus Episcopi adhibetur. Hanc docent *S. Th. 3. part. qu. 72. art. 2.* ubi tradit quod *Chrisma est conveniens Materia hujus Sacramenti.* Alibi vero (*Lect. 1. in c. 6. ad Hebr.*) non negat Impositionem manus esse quoque Materiam Confirmationis sed impositionem illam, quæ Unctionem comitatur. *S. Bon. in 4. Dist. 7. art. 1. q. 2. Estius l. 4. D. 7. §. 7. Th. Waldensis de Sacrament. cap. 113. Isambert in 3. part. qu. 12. disp. 1. art. 4. Cabassut. in Notitia Ecclesiast. ad 2. Can. Concil. Araus. Bellar. de Confirm. cap. 2. & 9. Hugo de S. Vict. l. 2. de Sacram. part. 7. c. 2. Petrus Aurelius in Orthodoxo part. 1. cap. 7. S. Antonin. 3. part. tit. 14. n. 2. Suar. in 3. part. q. 72. art. 2. Dub. 33. Sect. 4. Sylvius eod. qu. 72. art. 2.* ubi ait es-

se

se de Fide, quod Materia sit solum Chrisma, *Gregor. a Valent. in 4. part. 3. Dub. 5. qu. 1. punct. 2. Joann. Laurentius Berti de Theol. Disc. t. 7. de Confirm. c. 4. P. Colet. Continuator Tournely tom. 4. de Confirm. c. 3. art. 1. Salm. Coninch. qu. 72. de eod. tit. art. 3. dub. 1. Filliuc. tract. 3. c. 1. n. 9. Tanner. t. 4. D. 4. qu. 4. Soto in 4. D. 7. qu. 2. art. 2. Sylvest. v. Confirmatio Navar. cap. 22. n. 8. Toles. l. 2. cap. 24. n. 1. Roncaglia Theol. Mor. de Confirm. Alensis. part. 4. D. 4. Scotus in 4. Dist. 4. q. 1. Gonet Manual. t. 6. pag. 167. Laym. l. 5. tract. 3. c. 2. n. 5. Holzm. de Confirm. n. 198. Antoine eod. tit. n. 11. Frassen. tom. 11. pag. 395. v. Quod autem, Petroc. t. 3. eod. tit. qu. 5. pag. 256. La-Croix l. 6. part. 1. n. 280.* cum aliis plurimis, item *Guillelmus Parisiensis, Maldonatus, & Petrus de Marca apud Contin. Witasse* (vide *l. cit.*) qui asserit hanc sententiam sequi omnes Thomistas, & Scotistas. Accedit Catechismus de *Sacram. Conf.* §. 7. ubi docet, Chrisma confectum ex oleo & balsamo esse solam materiam bujus Sacramenti. Et sedulo subdit: *Quod autem ea sit bujus Sacramenti Materia, tum sancta Ecclesia, & Concilia perpetuo docuerunt, tum a S. Dionysio, & complurimis aliis gravissimis Patribus traditum est: in primis a Fabiano Pontifice, qui (in Ep. 2. ad Episc. Orient.* quæ citatur *can. Litteris vestris, de Consecr. Dist. 3.*) *Apostolos Chrismatis confectionem a Domino accepisse, nobisque reliquisse testatus est.*

Nulli dubium ad Materiam Confirmationis constituendam requiri Impositionem manuum, ut ex Scriptura desumitur, & ex Patribus, prout a Tertulliano *de Resurr. c.* 8. a S. Cypriano *Epist.* 73. *ad Jubajan.* a S. Hieron. in *Dialogo advers. Lucifer.* S. August. *Lib.* 15. *de Trin. c.* 26. & aliis. Sed neque dubitandum, quod Unctio Chrismatis æque ac Impositio a Patribus pro Materia designatur; ita S. Dionysius, S. Cyrillus Hierosol. Tertullianus, S. Ambrosius, S. Cyprianus, S. Augustinus, & alii, quorum auctoritates infra transcribemus. Fatemur itaque ad Materiam Confirmationis requiri tam Unctionem, quam Impositionem, sed illam tantum Impositionem, quæ ab Unctione est indistincta. Idque *Bellarminus de Confirm. c.* 9. ex ipsis Patribus optime probat, cum enim (ait) Patres indifferenter dixerint gratiam Spiritos Sancti in boc Sacramento conferri nunc per Unctionem nunc per Impositionem, & nunc per utrumque, infertur Unctionem, considerari semper cum Impositione conjunctam. Pergit Bellarminus: Cum Patres tradunt solos Episcopos per Chrisma dedisse Spiritum Sanctum, id probant ex illo *Actor.* 8. ubi legitur: *Tunc imponebant manus, & accipiebant Spiritum Sanctum.* Ita enim loquitur S. Dionysius: *Consummans Unctio, quæ Divini Spiritus illapsum elargitur. De Eccl. Hier.* vide *c.* 4. Tertullianus: *Unctio qua caro ungitur, ut Anima consecretur. Lib. 2. de Bapt. c. 7.* S. Cyprianus: *Ungi quoque necesse est, ut accepto Chrismate, habere in se gratiam Christi possit. Epist. ad Numidas.* Ita etiam Innocentius I. *Epist.* 1. Damasus *Epist.* 4. Leo *Epist.* 88. & S. Augustinus *lib.* 15. *de Trin. c.* 26. Hinc arguit *Bellarminus*, quod bujusmodi probatio Patrum nullam vim haberet, si impositio manuum non fuisset cum Unctione conjuncta. Ergo Patres, docendo per Chrisma Sacramentum conferri, idque probando ex impositione manuum in *Actis* descripta, necessario intellexerunt Apostolos non aliter quam ungendo manus imposuisse, Divinumque Spiritum dedisse.

Quod autem illa unica Materia, Chrismatis, qua nunc utitur Ecclesia, sit eadem quam illa qua utebantur Apostoli, patet ex *cap. unic.* Innocentii III. *de sacra Unction.* §. *Per frontis*, ubi sic habetur: *Per frontis chrismationem, manus Impositio designatur: quæ alio nomine dicitur Confirmatio: quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur, & robur.* Illud *designatur*, non accipiendum tanquam adumbratur, vel figuratur, seu significatur, sed pro signatur, assignatur, adest, sive habetur: hoc enim eruitur clare ex verbis immediate sequentibus: *Unde cum ceteras unctiones simplex Sacerdos, vel Presbyter exhibere, hanc nonnisi summus Sacerdos, idest Episcopus debet conferre: quia de solis Apostolis legitur (quorum Vicarii sunt Episcopi) quod per manus impositionem Spiritum Sanctum dabant, quemadmodum Actuum Apostolorum lectio manifestat:* Cum audissent (*inquit*) Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia accepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem: qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu: tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum; *cujus adventus per unctionis ministerium designatur.* Certum est, quod Materiæ Sacramentorum, cum a Christo tantum sint institutæ mutari non possunt; ait enim Bellarminus *cap.* 9. adversus quosdam Recentiores: *Apostolos autem mutasse Materiam, nescio an ullo modo probari possit.* Dicendo itaque Innocentius, quod ideo soli Episcopi valent ungere, quia soli Apostoli manus imponebant, igitur Impositio illa erat eadem per Unctionem, quæ nunc est Unctio per impositionem: Sic apposite scribit P. Suarez: *Sentit ergo* (Pontifex) *illam manus Impositionem fuisse eamdem, quæ nunc est, quæque nomine Chrismationis significatur ... quam esse sufficientem probat satis præsens Ecclesiæ usus &c. solum hoc faciunt Episcopi nunc confirmando, quod Apostoli faciebant manus imponendo.*

Idque confirmatur ab alio Canone ejusdem Innocentii III. in *cap. 4. Quanto, de Consuet.* ubi Pontifex ad consuetudinem reprobandam quorundam Sacerdotum, qui conferebant Sacramenta solis Episcopis reservata, dicit: *Ut est Sacramentum Confirmationis, quod Chrismando renatos soli debent Episcopi per manus Impositionem conferre.* Nota, *Chrismando, per manus impositionem*, ergo idem est manum imponere, quam chrismare. Idemque habetur in Epistola Michaelis Palæologi missa ad Gregorium X. & relata in Concilio Lugdunensi II. in ea Epistola Imperator professionem fidei emittebat, illaque a Gregorio bene accepta fuit, sic ibi dicebatur: *Aliud est Sacramentum Confirmationis, quod per manuum Impositionem Episcopi conferunt, chrismando renatos.* Idem confirmatur ab Innocentio IV. *Epist. 10. c. 4. apud Lab. to. 11. p.* 676. ubi: *Soli Apostoli, quorum vices gerunt Episcopi, per manus Impositionem, quam Confirmatio, vel frontis*

Chri-

Chrismatio repræsentat, Spiritum sanctum tribuisse leguntur; Verbum *repræsentat* idem est, ac præsentem facere.

Supersunt hic tria alia magni ponderis momenta, quorum unumquodque sufficit ad nostram sententiam tanquam certam probandam. Primum est auctoritas Eugenii IV. in Decreto edito in Concilio Florentino, ipso Concilio approbante, ad Instructionem Armenorum, ubi sic definitum fuit: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus Materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto. Forma autem est: Signo te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus-sancti. Ordinarius Minister est Episcopus, & cum ceteras unctiones simplex Sacerdos valeat exhibere, hanc nonnisi Episcopus debet conferre, quia de solis Apostolis legitur, quorum vicem tenent Episcopi, quod per manuum impositionem Spiritum-sanctum dabant, quemadmodum Actuum Apostolorum lectio manifestat:* Cum enim audissent (*inquit*) Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro eis, ut acciperent Spiritum-sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu: tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum-sanctum. *Loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia Confirmatio.* Juxta hanc Definitionem Eugenii, & Concilii plures Auctores dicunt esse de fide, quod sola Unctio Chrismatis sit Materia Confirmationis. Sed huic decreto tria objiciunt Adversarii.

Opponunt I. quod cum Eugenius hoc decretum edidit, jam solutum erat Concilium. Sed respondetur hoc non esse verum, licet enim Græci discesserint a Concilio, remanserunt tamen Patres Latini, & ipsimet Græci consensum ante discessum præbuere, quod Concilium persisteret. Præterquamquod dicimus cum P. Berti, & communi esse omnino certe tenendam ab omnibus sententiam, quod Pontifex in suis definitionibus circa fidem est per se infallibilis, ut probavimus in *disser.* posita in *tract. de Leg. c. 1. dub. 2. in fine ex n. 110.* Cæterum nequit dici, concilium ex discessu Græcorum solutum fuisse, prout loquuntur Adversarii ex Spondano, & Card. Pallavicino; nam Spondanus anno 1439. expresse contrarium refert dicens: *Non una cum Græcorum discessu dissipatam esse Synodum Florentinam, sed continuatam cum Patribus Latinis annis tribus sequentibus.* Et idem testatur Pallavicinus.

Opponunt 2. quod Eugenius assignando Unctionem pro Materia, non assignavit illam pro Materia essentiali, sed tantum pro accidentali, prout egit assignando porrectionem instrumentorum (nulla facta mentione impositionis manuum) pro Materia ordinis, in quo probabilior est Auctorum sententia, impositionem manuum esse Materiam essentialem, & instrumentorum porrectionem esse tantum accidentalem, vel integralem, vel ad summum partialem. Alii respondent cum Menardo, quod ideo Pontifex loquens de Sacramento Ordinis non fecit mentionem impositionis manuum, quia illa jam erat in usu apud Armenos, quibus peculiarem Ecclesiæ Romanæ Ritum tradere volebat. Alii respondent, ut *Gammachæus*, quod impositio jam constabat ex Scriptura, & ideo omissum fuit de ea mentione fieri. Alii respondent, Eugenium fecisse mentionem tantum de instrumentis, quia pro ceteris se remisit ad Pontificale, dicens: *Prout in Pontificali Romano late continetur.* Sed melius respondet P. Berti, quod Eugenius in Ordine designavit instrumenta tantum ut symbola munerum ab Initiandis exercendorum, in Confirmatione vero designat Chrisma ut symbolum gratiæ, quæ per Sacramentum confertur; gratia autem non confertur, nisi totalis Materia essentialis applicetur. Subdo aliud responsum, quod mihi fortius videtur: De Sacramento Ordinis Eugenius loquens, nullum ibi verbum facit de Impositione manuum, unde videtur illam tacuisse, sed non exclusisse; loquens vero de Sacramento Confirmationis, expressam facit mentionem tam de Chrismate, quam de Impositione, quæ ab Apostolis in hoc Sacramento adhibebatur. Idcirco, si Pontifex putasset Impositionem esse Materiam ab Unctione distinctam, omnino debuisset, non tantum Unctionem, sed etiam Impositionem designare pro Materia, & utriusque Materiæ Formas describere; alias non recta, quia non integra; sed mutilata esset ejus doctrina; ac proinde, cum Eugenius reticuit Impositionem distinctam ab Unctione, omnino dicendum quod eam excluserit.

Opponunt 3. quod Eugenius in Decreto dixit: *Loco illius manus Impositionis dari in Ecclesia Confirmationem.* Ergo juxta sensum Eugenii Impositio, quam Apostoli adhibebant, nunc mutata est in Confirmationem, nempe (ut addunt) in chrismationem. Sed bene respondet *Tourn. loc. cit. art. 3.* afferens verba Bellarmini, qui de *Confirm. c. 9.* sic ait: *Sensus non est, Chrisma esse loco Impositionis manuum, quasi Apostoli non usi fuerint Chrismate, & nos non utamur Impositione manus: Sed sensus est, idipsum, quod Apostoli faciebant, cum dicebantur imponere manus, facere nunc Episcopos, cum dicuntur confirmare, vel chrismare: Distinguitur enim his in locis, non ritus a ritu, sed modus loquendi a modo loquendi;* hoc est nomen a nomine; quod enim dicebatur olim Impositio manus, nunc dicitur Confirmatio. Idque aperte Innocentius III. in *cap. cum Venisset §. per frontis* expressit dicens: *Per frontis chrismationem manus impositio designatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio.* Idemque tradidit Synodus Senonensis anno 1528. (*to. 14. Concil. p. 452.*) proferens: *Tunc* (Apostolorum tempore) *Impositionis manuum, nunc Confirmationis appellatum est Sacramentum.*

Idem ante Bellarminum scripsit Hugo de S. Victore: *Manus Impositio, quæ usitato nomine Confirmatio vocatur, qua Christianus unctione Chrismatis per impositionem manus in fronte signatur, solis Episcopis debetur, sicut in primitiva Ecclesia soli Apostoli per Impositionem manuum Spiritum sanctum dabant. Libro 2. de Sacrament. part. 5. c. 2.* Idem scripsit Thomas Waldensis, qui amplius addit, non esse fidelem, qui vellet credere, quod Apostoli hoc Sacramentum conferebant per manus Impositionem sine Unctione, en ejus verba: *Non recte ergo colligunt dicentes, in Confirmatione non fuisse oleum unctionis, vel Chrismatis in primitiva Ecclesia, sed ad acceptationem Spiritus sancti fuisse tantum manus impositas.* Deinde subdit:

Nemo igitur dicat, qui vult esse fidelis, quod Sacramentum Confirmationis fiebat sine Unctione per solam manus impositionem ab Apostolis; non enim minus manus imponit, qui ungendo imponit. Tom. 2. de Sacrament. c. 115. Accedit Petrus Aurelius in suo Orthodoxo, edito expensis Cleri Gallicani, ibi Auctor (*part. 1. c. 7.*) loquens de sensu Ss. Patrum circa Materiam Confirmationis, inquit: *Non enim* (Patres) *manus impositionem, & Chrismationem in Confirmationis Sacramento tantum conjunctas esse voluerunt, sed in unam singularemque actionem conclusas. Quare non dicunt præberi Unctionem, & manus impositionem, sed Unctionem impositione manus.* Et citat *Bedam*, aliosque Patres; deinde addit: *Atque hinc factum est, ut decretum sit, Chrismationem ab Episcopo pollice faciendam; idest imponendo manum. Atque hæc consuetudo jam omnibus deinceps seculis accepta, & perpetuo Ecclesiæ usu ad nos perducta est, a quo nec primis seculis aliena fuisse videntur Orientis Ecclesiæ.* Unde in fine ibi ait: *Impositionem, quæ fit in principio, cæremoniam esse Sacramento Confirmationis præviam, qua Neophyti præparentur ad suscipiendam Spiritus-sancti gratiam.* Sed quid significat illa Elevatio manuum? Respondet *P. Berti cap.* 6. quod per illam cæremoniam Episcopus se commonstrat orantem invocare spiritum santum super Confirmandos.

Alterum momentum est illa celebris Regula ab omnibus accepta S. Augustini (*in lib. 4. de Baptis. c.* 24.) ubi dicitur: *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est; nisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur.* Id prius docuit S. Basilius (*Libro de Spiritu Sancto c.* 27.) ubi dicit omnino credenda esse *dogmata, & instituta, quæ in Ecclesia prædicantur, & quæ non ex doctrina scripto prodita accepimus, sed ex Apostolorum traditione in mysterio, idest in occulto tradita nobis fuerint.* Hinc bene arguit *Tournely de Conf. art.* 3. quod cum ab ipsis primis seculis Unctio in Confirmationis Sacramento usurpata sit, & deinceps semper retenta, licet Scriptura nullam de Unctione mentionem fecisset, tenendum est ex traditione Apostolorum, & consequenter ex institutione Christi, quod hoc Sacramentum ab initio ipsis temporibus Apostolorum cœperit conferri per impositionem manuum conjunctam cum Chrismatis Unctione.

Quod autem semper Unctio ab initio usque nunc adhibita fuerit in Ecclesia tam Latina, quam Græca, constat ex traditione Patrum. De hoc primum non leve fundamentum habetur ex Apostolo in 2. *Cor. 1. vers.* 21. & 22. ubi dicitur: *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, & qui signavit nos, & dedit pignus in cordibus nostris.* Hæc verba interpretantur de Sacramento Confirmationis a Joanne Chrysostomo, ab Hillario, & Theodoreto in hunc locum, ac ab Ambrosio *lib. de his qui initiantur c.* 7. Præterea illud: *Nolite contristare Spiritum-Sanctum Dei, in quo signati estis. Ephes.* 4. 30. explicat de Sacramento Confirmationis S. Augustinus *l.* 15. *de Trinit. c.* 26. Præterea illud S. Joannis: *Unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis: 1. Epist.* 2. 27. sic explicatur a S. Cyrillo Hirosol. in *Catech. 3. Myst. Sanctum hoc unguentum non amplius est unguentum nudum, neque commune, postquam jam consecratum est, sed est Chrisma, quod Christi, & Spiritus-sancti, idest divinitatis ejus præsentiam efficit, quo frons, & alii sensus* (loquitur de Ritu Græco) *corporis sui Symbolice inunguntur; & corpus equidem perungitur. Anima verò sancto vivificoque Spiritu sanctificatur.*

S. Justinus *in Respons. ad Orthod. qu.* 137. ait: *Deinde in Sacro lavacro, quæ dicta sunt symbolis peractis, post illa unguento consignamur.* Theophylus qui vixit anno 170. scripsit: *Certe nulla alia ex re Christianorum nomen traximus, quam quod Divino Oleo perfundimur. Libro ad Autolycum versus finem.* S. Iræneus: *Tum autem eum, qui initiatus est opobalsamo inungunt, hoc enim unguentum fragrantiæ illius, quæ omnia exsuperat, typum esse ajunt. Libro* 1. *c.* 18. Tertullianus: *Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta Unctione de pristina disciplina. In nobis carnaliter currit Unctio, sed spiritualiter proficit. Libro 2. de Baptis. c.* 7. Nota, *de pristina disciplina.* Cornelius Papa *apud Eusebium* (*Lib. 6. Histor. Ecclesiast.*): *Novatus jacens in lecto pro necessitate perfusus sit, nec reliqua in eo quæ baptismum subsequi solent solemniter adimpleta sint, nec Signaculo Chrismatis consummatus sit, unde nec Spiritum-sanctum unquam potuerit promereri.* S. Cyprianus: *Ungi quoque necesse est eum, qui baptizatus sit, ut accepto Chrismate, idest unctione, esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit. Epistol. ad Numidas.* Concilium Constantinopolit. I. in *Can.* 7. loquens de Hæreticis venientibus ad Ecclesiam Catholicam, sic docet: *Dantes quidem libellos, & omnem hæresim anathematizantes, quæ non sentit ut sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia; & signatos, sive unctos primum sancto Chrismate & frontem, & oculos, & nares, et os, et aures, et eos signantes dicimus signaculum doni Spiritus-sancti.* S. Basilius: *Consecramus aquam Baptismatis, et oleum Unctionis, ex quibus scriptis? nonne a tacita secretaque Traditione? ipsam porro olei inunctionem quis sermo scripto proditus docuit? Libro de Spiritu Sancto c.* 17. S. Ambrosius: *Post hæc, idest post Baptisma susceptum utique ascendisti ad Sacerdotem; omnes enim in regnum Dei, et in Sacerdotium ungimur gratia spirituali. Libro de Initian. c.* 6. Innocentius I. *Epistola ad Decentium* scripsit: *Solos Episcopos in fronte ex oleo signare, cum tradant Spiritum Paracletum.* S. Augustinus: *Unctio Spiritualis ipse Spiritus-sanctus est, cujus Sacramentum est in Unctione visibili. Tract.* 111. *in Epistolam Joannis n.* 5. Et alibi: *Ungimur enim modo in Sacramento, et Sacramento ipso præfiguratur quiddam, quod futuri sumus. In Psalm. 26. Enarr. 2. n.* 2. S. Leo *Epist.* 88. ait ad Episcopos spectare, *Chrismate Baptizatorum frontem signare.* S. Gregorius M. in suo Sacramentario scribit: *Neophytos confirmari, dum Episcopus tincto pollice in Chrismate facit crucem in fronte.*

Omitto autem alios innumerabiles Scriptores, qui post seculum V. de Unctione Chrismatis loquuntur; nam Du-Hamel *c. 2. n.* 5. & 6. testatur, quod ipse Sirmondus fatetur, in primis seculis Unctionem junctam fuisse cum Impositione manus, & sic etiam usu receptum est post ætatem Innocentii I. in poste-

sterum; additque Du-Hamel in hoc omnes cum Sirmondo consentire Theologos.

Attenta igitur ex una parte Regula laudata S. Augustini, quod omnia quæ universa tenet Ecclesia, nec ab aliquo Concilio instituta esse novimus; sed semper usu recepta in Ecclesia fuerunt, ex traditione Apostolorum derivasse credendum est. Et posito ex alia parte, quod Ecclesia semper & ubique usum Chrismatis servaverit, prout supra ostensum est, omnino tenere debemus, hujusmodi usum descendisse ab Apostolis, a Christo edoctis, utpote in re ad Sacramenti Materiam pertinente; nam etiam Apostoli (ut bene advertit *Suarez sect. 4.*) *habebant alligatam potestatem in Sacramentis institutis a Christo*. Propterea omnino tenendum est, Apostolos in collatione hujus Sacramenti Chrismatis unctione usos fuisse, sicut jam olim expresse docuit Fabianus Papa in *Epist. 2. ad Oriene.* (vide *can. 8. Litteris Distin. 2. de consecr.*) ubi loquens de Chrismate, deque obligatione illud quotannis renovandi, ait: *Ista a Ss. Apostolis, & successoribus eorum accepimus, & vobis tenenda mandamus.*

Cum ergo legitur *Actor.* 8. quod Apostoli dabant Spiritum sanctum imponendo manus, & una tantum ibi, non duplex Impositio nominatur; siquidem si ipsi Sacramentum Confirmationis ministrabant, ea Impositio erat ab Unctione indistincta. Nec refert, quod in Scriptura expressa non facta fuerit mentio Unctionis; sicut enim in Actis non fit expressa mentio Baptismi conferendi in nomine trium Divinarum Personarum, sed tantum in nomine Christi (*baptizati sunt in nomine Domini Jesu, Actor.* 19. 9.), nec proinde arguitur Apostolos baptizasse in solo nomine Jesu; ita quamvis *in Actis* non fiat expressa mentio Unctionis, ex traditione tamen probatur Confirmatio collata fuisse per Unctionem cum Impositione conjuncta. *Multa alia* (scribit S. Hieronymus) *quæ per traditionem observantur, auctoritatem sibi scriptæ legis usurpaverunt.*

Idque conforme est doctrinæ S. Thomæ, 3. *p. q.* 72. *art.* 1. *ad* 1. sic docentis: *Ubi sensibilia signa miraculose exhibebantur divinitus, non erat necessaria sensibilis materia sacramentalis. Utebantur tamen Apostoli communiter Chrismate in exhibitione Sacramenti, quando hujusmodi signa non exhibebantur, dicit enim Dionysius (de Ecclesiast. Hierar. c. 4.) Est quædam perfectiva operatio, quam Duces nostri (idest Apostoli) Chrismatis hostiam nominant.* Atque ex his omnibus patet, quam improbabilis sit opinio Sirmondi, qui dicit Unctionem Chrismatis esse tantum Materiam accidentalem hujus Sacramenti. Hanc opinionem *Gregorius a Valentia qu.* 1. censet erroneam, *Sotus* autem (apud ipsum) putat hæreticam; P. Berti scribit, quod ipsam a temeritatis nota nequit excusari. Consequenter falsa pariter est opinio Du-Hamel, qui ait probabile esse, quod Unctio in Confirmatione sit tantum necessaria necessitate præcepti, non autem Sacramenti.

Tertium momentum; quo magis firmatur nostræ sententiæ certitudo, habetur ex declaratione Benedicti XIV. qui in Epistola Encyclica, quæ incipit, *Ex quo primum*, ad Archiepiscopos, & Episcopos Ritus Græci &c. *n.* in ordine 54. (*in Bullar. to.* 4. *p.* 225.) data 1. Martii anno 1756. ubi Pontifex in §. 51. memorata controversia, quæ agitur in Ecclesia Latina inter Theologos, an Impositio manuum, & Unctio chrismatis sint materia distincta, vel indistincta hujus Sacramenti, dicit: *Unicuique licet eam sequi partem, quæ magis ipsi placuerit.* His verbis significat contrariam primam sententiam prout tutiorem utique posse teneri, sed etiam amplecti posse nostram sententiam ut tutam, & moraliter certam; alioquin cum agatur hic de Materia Sacramenti, docere nequisset, quod liceat sequi partem, quæ unicuique placuerit. Præterea in fine prædicti §. 51. addit: *Nemini fas est asserere in Ecclesia Græca non adesse Sacramentum Confirmationis. Si quis enim hanc opinionem tueretur: huic manifeste obstaret vetus Orientalis Disciplina, quam Apostolica Sedes optime perspectam habuit, neç unquam damnavit, aut improbavit, juxta quam in Græcorum Ritualibus libris nulla fit mentio de manuum Impositione, tanquam Materia adæquata, aut inadæquata Sacramenti Confirmationis.* Sed id quod magis urget, & omnino tutam nostram sententiam reddit, est illud quod mox deinde subdit Benedictus in sequenti §. 52. ubi tradens quid tuto sentiendum sit de Materia & forma Sacramenti Confirmationis in Ecclesia Latina, prout ibi Summarium breviat, sic docet. *Quod itaque extra controversiam est, hoc dicatur: nimirum in Ecclesia Latina Confirmationis Sacramentum conferri adhibito sacro Chrismate, sive Oleo Olivarum, balsamo commixto, & ab Episcopo benedicto, ductoque signo Crucis per Sacramenti Ministrum in fronte suscipientis, dum idem Minister formæ verba pronuntiat.* Ibi igitur extra controversiam esse docet, valide Sacramentum conferri cum sola Chrismatis Unctione adhibita per manum Episcopi, & unicam esse formam eam, quæ unctionem comitatur.

Qui autem huic Declarationi dogmaticæ Pontificis in hac Constitutione totam Ecclesiam docentis in re quæ ad fidem pertinet, acquiescere nollet, aliud objicere non posset, quam Pontificem, etiam ubi Ecclesiam docet, non esse infallibilem. Sed huic ita loquenti *P. Suarez, & P. Bannez* responderent, quod ejusmodi oppositio nequit a temeritate excusari, imo *Bellarminus lib. 4. de Pontif. c. 2. vers. Ex his*, scribit eam *videri omnino erroneam, & hæresi proximam.*

Juxta autem nostram sententiam, quod Materia totalis adæquata confirmationis est Unctio Chrismatis manu Episcopi peracta, advertendum est de essentia Sacramenti esse I. ut Unctio fiat *in fronte*, prout habetur ex *cap. unic. de Sacr. Unctione* ex Decreto Eugenii IV. juxta communem sententiam, quam tenent *Suarez,Conineb. Layman*, & alii cum *Salm. c.* 1. *n.* 24. II. Ut Unctio fiat *in forma Crucis*, juxta S. Thom. 3. *p. qu.* 72. *art.* 4. *ad* 3. quem communiter etiam Doctores sequuntur apud *Sal. ibid. n.* 25. III. Ut Unctio fiat *per manum ipsius Episcopi ministrantis*, prout docent *Suar., Castrop. La-Croix*, & alii cum *Salm. ibid.* Hæc de Materia hujus Sacramenti; sed observa dicenda de ejus forma, quæ ad confirmanda hic dicta valde conferunt.

„ 1. Etsi ex necessitate præcepti unctio fieri de- 165
„ beat pollice manus dexteræ: valida tamen esset,
„ si fieret digito etiam sinistræ manus; quia vere
„ fieret per impositionem manus Episcopalis. Ita
„ *Prop.* & alii * (*Cum Viva de Confir. Qu.* 3.
Art.

„ *Art.* 1. *n.* 3. *Laym. c.* 2. *in fin. Pal. p.* 3. *n.* 4. „ *Suar. D.* 33. *sect.* 3. *Renzius c.* 2. *q.* 6. *cum* „ *Conc.* & *Hurt.*) * contra *Suar.* Peccabit tamen „ Episcopus graviter contra universalis Ecclesiæ mo„ rem. V. *Laym. hic* 2. & *Escob. tom.* 7. *Exam.* „ 3. ubi docet, probabile esse, non peccare mor„ taliter.

Communius cum *Busemb.* sentiunt *Laym. c.* 2. *n.* 5. *Renzius de Confirmat. c.* 1. *qu.* 6. *cum Coninch.* item *Suar.* & *Reg. apud Escob. eod. tit. n.* 112. peccare graviter Episcopum, qui alio digito quam pollice dexteræ manus ungeret, tum quia ageret contra Rubricam, & usum Ecclesiæ in re gravi: tum quia ad hunc effectum ungitur in consecratione Episcopi ejus pollex, ut ait *Renzius*. Sed *Escob. l. cit. cum Trull. Nugn. et Diana p.* 3. *tr.* 3. *Rest.* 22. *cum Dic. Aversa, et Tamb.* §. 2. *n.* 7. dicunt esse probabile id non excedere culpam venialem; & revera non patet omissionem prædictæ cæremoniæ pertingere ad peccatum mortale. Unde dicunt, quod si Episcopum prædictum pollicem infirmum haberet, licite posset alio digito ungere. Minime autem constat, quod pollex Episcopi ad hunc finem ungitur; nam in Pontificali habetur, quod post unctiones pollicis, & indicis Episcopi utriusque manus, deinde ambæ ejus manus totæ unguntur: ut pariter fit in unctione manuum initiandorum ad Presbyteratum.

166 „ 2. Probabile est, requiri ad valorem Sacramen„ ti, ut unctio fiat ab Episcopo immediate, nullo „ instrumento mediante. Ita *Filliuc. et Laym.* con„ tra quosdam; quia debet fieri per impositionem „ manus. *Escob. t.* 7. *Ex.* 7.

Dicunt *Henr. Vivald. etc. ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *num.* 380, posse fieri Confirmationem penicillo, sive alio medio instrumento. Sed merito hanc opinionem rejiciunt *Laym. tract.* 5. *cap.* 2. *Holzm. pag.* 42. *n.* 198. *loc. cit. et Viva de Confirm. qu.* 3. *art.* 1. *n.* 4. *cum Suarez Con.* & aliis communiter. Ratio, quia tunc deficeret immediate impositio manus Ministri, quæ omnino requiritur; illa autem mediata impositio improprie impositio dicitur. Nec obstat dicere, quod Extrema Unctio, valide ministratur medio instrumento, ut dicemus *n.* 710. Nam bene respondet *Holzm.* quod ibi non requiritur ad valorem Sacramenti impositio manus, sicut requiritur in Confirmatione. Circa autem quantitatem Chrismatis, ea sufficit & requiritur, quæ satis sit ad ungendam frontem confirmandi in figuram crucis, ut *Suar. D.* 38. *et Salm. c.* 2. *n.* 29. *cum Pal. et Bonac.*

167 „ Resp. 4. Forma vera, & necessaria, in Eccle„ sia latina est, *Signo* (ut habet Trident.) vel „ *Consigno* (ut habet S. Thom.) *te signo Cru„ cis, et confirmo te Chrismate salutis, in nomi„ ne Patris, etc.* In qua utrum de essentia sit, ut „ utraque actio signandi, & ungendi expresse si„ gnificetur? Disputant Scholastici. *Laym. et Fil„ liuc. t.* 3. *d.* 10. *Con. l. c. art.* 3. *Dian. R.* 27.

Quatuor adsunt sententiæ circa formam Confirmationis. I. est eorum qui tenent solam impositionem manuum esse adæquatam materiam hujus Sacramenti, ideo dicunt formam esse solam Orationem quæ præcedit unctionem, sed hæc sententia est omnino falsa, prout probavimus supra *n.* 164.

II. Sententia est eorum qui tenent tum impositionem manuum, quæ unctionem præcedit, tum unctionem ipsam, esse materias partiales; unde dicunt formam coalescere ex dicta Oratione præcedenti, & ex verbis unctionem comitantibus, & sic sentiunt *Juenin. Natal. Alexand. Gotti, et Tournely.*

III. Sententia singularis est *Continuat. Tournely*, nempe *P. Colet. t.* 5. *de Sacr. Conf. c.* 4. ubi difficulter percipi potest, qua firma ratione hic alias doctus Auctor pro unica Materia, quam ipse tuetur adesse in hoc Sacramento, deinde velit eam duplici Forma indigere.

IV. Est Sententia nostra, & communis, quam defendunt omnes Auctores citati supra *n.* 164. *vers. Hic cadit*, eisque se associat *P. Concina*, qui licet teneuerit *t.* 7. *de Confirm. cap.* 2. duplicem esse Materiam hujus Sacramenti, attamen *cap.* 3. *n.* 5. sentit unam esse Formam. Dicimus igitur, quod sicut totalis Materia adæquata Confirmationis est unctio Chrismatis adhibita per manum Episcopi, sic totalis Forma sunt verba, quæ Episcopus ungendo profert: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Sic docuit S. Thomas 3. *part. qu.* 72. *art.* 4. Et sic definivit Eugenius IV. cum Concilio Florentino in decreto ad Armenos dicens: *Forma autem est: Signo te signo Crucis, & Confirmo te Chrismate salutis*, cum aliis verbis, quæ retulimus supra *citato n.* 164. quibus licet Pontifex mentionem faciat expresse de Oratione Apostolorum *Actor.* 8. nullam tamen aliam docet esse formam, quam hanc mox supra descriptam. Hinc infertur, quod Eugenius non solum tacuit, sed omnino exclusit omnem aliam formam præter hanc; aliter non recte, quia non integre Ecclesiam docuisset. In hac autem Forma, ut docet S. Thomas, adæquate omnia explicantur, quæ in hoc Sacramento continentur, nempe *Signum* militiæ Christi, cui adscribuntur Confirmati per illa verba, *signo te signo Crucis*: *Effectus* sacramenti, idest gratia roborans, per illa verba, *Confirmo te Chrismate salutis*. & *causa* gratiæ, nempe Ss. Trinitas per illa verba, *In nomine Patris, & Filii, et Spiritus sancti*. Accedit auctoritas Catechismi Romani, qui instruens de hoc Sacramento §. 12. dicit *Hanc esse perfectam & absolutam hujus Sacramenti Formam*. Additque quod *Auctoritas Ecclesiæ Catholicæ non patitur nos ea de re quicquam dubitare*. Accedit & Concilium Bituricense sub anno 584. & anno sequenti approbatum *tit.* 20. *de Confirm. can.* 3. ac demum a Sixto V. probatum; ibi dictum fuit: *Nullam in administratione hujus Sacramenti Formam debitam, & qua uti consuevit Ecclesia, esse, quam: Consigno te Chrismate salutis.* His momentis ductus *P. Contina loco supra citato* scribit, a nostra sententia utpote communi non esse recedendum, nempe Formam adæquatam esse tantum verba quæ Unctionem comitantur.

Objiciunt Adversarii illud (*Actorum* 8.). *Oraverunt pro eis, ut acciperent Spiritum sanctum ... tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum*. Unde dicunt, si Oratio erat Forma, quam Apostoli adhibebant, & nunc in unctione Chrismatis nulla habetur Oratio, ergo Forma saltem partialis est oratio, quæ in principio dicitur ab Episcopo; dum manus elevat. Respondet

det Bellarminus *de Confirm. c.* 10. *Object.* 1. quod neque aliorum Sacramentorum Formæ habentur expressæ in scripturis, nusquam enim (ait) scriptum est in Baptismo dicendum esse, *Ego te baptizo*, quapropter inquit, quod verbum Dei traditum satis restatur morem universæ Ecclesiæ. Idem sentit S. Thomas (*l. c. art.* 4. *ad* 1.) dicens: *Multa enim servabant Apostoli in Sacramentorum collatione, quæ in Scripturis communiter propositis non sunt tradita. Unde Dionysius* (*c.* 7. *Eccle. Hier.*) *dicit: Consummativas invocationes* (*idest verba quibus perficiuntur Sacramenta*) *non est justum Scripturas interpretantibus, neque mysticum earum, aut in ipsis operatas ex Deo virtutes ex occulto ad communem adducere, sed nostra sacra traditio sine pompa* (*idest occulte*) *eas edocet*. Quapropter *P. Suarez* (*loc. cit. in S. Thomam disp.* 33. *Sect.* 5.) Angelici Doctoris vestigia sequens, scribit per verba illa, *Oraverunt, ut acciperent Spiritum sanctum*, vel non significari Formam, sed tantum præambulam orationem quam præmittebant Apostoli, ut Baptizati Spiritum sanctum reciperent, prout etiam modo fit in Ecclesia: vel dicendum esse, quod Forma unctionis, *Signo te &c.* Orationis nomine significari, *quia virtualem deprecationem ipsa continet, quatenus Divinæ virtuti & promissioni innititur*.

Nec censendum hoc gratis *Suarium* asseruisse, nam in Ordine Romano citato ab Alcuino, & Amalario, qui fuerunt ante annos 800. *in Offic. Sabbati Sancti* dicitur, quod Episcopus *per modum orantis* pronuntiat verba: *Signo eos Domine signo Crucis*. Ac deinde dum ungit, dicit: *Ego te confirmo in nomine Patris &c.* Unde ait Bellarminus *eod. cap.* 10. quod cum dicimus, *Signo te &c. semper significamus Deum esse qui signat principaliter, & hominem qui signat ministerialiter*. Idque confirmat *Bellarm. eod. c.* 10. *Object.* 1. *scribens. Formæ Sacramentorum passim a Patribus dicuntur preces mysticæ, licet interdum proferantur per verbum indicantis: nam semper a Deo exspectatur & petitur principalis operatio*.

Tanto magis hoc dici valet, dum constat Formam hujus Sacramenti olim in unctione Chrismatis fuisse expresse deprecatoria, ut legitur apud S. Ambrosium *l.* 2. *de Sacram. cap. ult.* ubi hæc erat Forma: *Deus qui te regeneravit omnipotens, concessitque tibi peccata, ipse te ungat in vitam æternam*. Addit *Continuator Witassæ in qu.* 3. de Forma Confirmationis art. 3. ex Menardo, & Morino, Forma usque ad nonum seculum fuisse deprecativam, unde subdit: *Nihil impedire quominus hæc Forma* (signo te &c.) *licet indicativa invocatio sit Spiritus Sancti*. Huic porro congruit id quod scripsit S. Leo (*Ep. ad Nicætam c.* 7.): *Qui Baptismum ab Hæreticis receperunt, sola Sancti Spiritus invocatione per impositionem manuum confirmandi sunt*. Observa, *Sola Sancti Spiritus invocatione*, quæ jam in hodierna Forma habetur per illa verba, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*.

Ceterum quidquid de priscis Ritibus sit circa hujus Sacramenti administrationem, in qua plures mutationes acciderunt, dicimus, quod si certum est unam esse Materiam totalem Confirmationis, nempe Chrismatio, per manum Episcopi adhibendam, ut probavimus supra *num.* 164. consequenter dicendum, non duplicem, sed unam esse Formam. Objiciunt Contrarii: Sed in Confirmatione adsunt Impositio manuum, & unctio Chrismatis, idcirco Oratio quæ præcedit Chrismationem, est Forma respondens impositioni: verba autem quæ postea profert Episcopus chrismando, est Forma respondens unctioni. Sed hic jacet nodus quæstionis, quæ inter nos, & Adversarios agitur; hunc autem nodum solvere opus est. Libet Adversariis supponere, in hoc Sacramento duplicem Materiam concurrere, vel ut supponit *P. Coles*, ut supra *Contin. Tourn.*, adesse duplicem actionem in ipsamet Materia, nempe impositionem; & unctionem; sed jam supra demonstratum est, ubi egimus de Materia, quod Impositio, & unctio nec sunt duæ Materiæ disjunctæ, nec duæ actiones unius Materiæ, sed unica, singularis, & individua actio, nimirum Unctio adhibita per manum Episcopi, ita ut Tò *unctio* est actio, Tò autem *per manus Episcopi* non est actio distincta, sive disjuncta, sed est tantum modus unctionis Institutus a Christo, quatenus unctio a solo Episcopo, & non ab alio est peragenda.

Hoc est illud quod scripsit *Bellarminus de Confirmat. cap.* 9. ubi sapienter animadvertit, quod Ss. Patres, dicendo dari Spiritum sanctum in uno loco per Impositionem, in altero dari per unctionem; apparet intellexisse, quod utraque res, nempe unctio, & Impositio, eadem est, scilicet unctio imponendo manum, sive Impositio manus ungendo. Sic etiam scripsit Thomas Waldensis: *Nemo dicat, quod olim Sacramentum fiebat sine Unctione; non enim minus manus imponit, qui ungendo imponit*, *De Sacram. c.* 113. Idem expressius scripsit Petrus Aurelius: *Non enim manus Impositionem, & Chrismationem* (Patres) *tantum conjunctas esse voluerunt, sed in unam singularemque actionem conclusas, quare non dicunt præberi unctionem, & manus Impositionem, sed Unctionem Impositione manus*. Et revera Innocentius III. in *cap. unic. de Sacram. Unction.* id tradidit dicendo: *Per frontis Chrismationem, manus impositio designatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio*. Et alibi in *c. Quanto* 4. *de Consuet.* scripsit: *Ut est Sacramentum Confirmationis, quod chrismando renatos soli debent Episcopi per manus impositionem conferre*. Dicendo igitur Pontifex, *chrismando per impositionem manus*, patenter docet, eandem actionem esse chrismare, & imponere manus, dum in ipsa Chrismatione Impositio manus necessario continetur. *Ipsa enim Unctio, et Signatio* (ait *Bellarm. c.* 2.) *manus impositio rectissime dicitur. Unde Marci* 7. *cum postulassent quidam, ut Dominus manus imponeret Lunatico, ille id fecit, nam digito tetigit linguam & aures ejus*. Si autem Materia proxima Confirmationis una est actio, nempe unctio per manus Impositionem, sive Impositio manus ungendo, ideo unicæ actioni, seu unicæ Materiæ unica pertinet Forma. Præterea certum est, per plura secula a tempore S. Thomæ usque ad ætatem Recentiorum nostram sententiam oppugnantium, omnes Scriptores unanimiter tenuisse, quod hujus Sacramenti unctio Chrismatis est unica Materia, & unica Forma sunt verba Episcopi unctionem comitantia. Atque hinc est quod Episcopi communiter non satagunt, ut omnes Confirmandi sint præsentes

tes in principio Ritus, cum Minister elevans manus profert Orationem; nec dubitant ipsi confirmare eos, qui postquam primus ille Ritus jam est completus, accedunt.

His omnibus accedit Declaratio supra allata Bened. XIV. in Constitutione, *Ex quo primum*, ad Episcopos Græcos an. 1746. die 1. Martii, cujus verba hic expedit repetere: *Quod itaque extra controversiam est, hoc dicatur: Nimirum in Ecclesia Latina Confirmationis Sacramentum conferri, adhibito sacro Chrismate etc. dum idem Minister Formæ verba pronuntiat.* Ibi igitur non fit mentio de alia Materia quam de unctione Chrismatis per manum Episcopi, nec de alia Forma quam de verbis prolatis ab Episcopo, dum ungit; & sic docet Pontifex extra controversiam esse, quod in Ecclesia Latina Sacramentum Confirmationis confertur. Si alicui hæc Declaratio non sufficit, bene sufficit mihi, & aliis, qui constanter tenemus Summum Pontificem, ubi loquitur docens Ecclesiam in re ad fidem pertinente, nunquam errare posse.

168 Hinc notandum cum *Salm. cap. 2. ex n. 33. et commun. DD.* quoad formam, substantiales esse, & Sacramentum invalidare omnes mutationes sequentes, scilicet. 1. Si omittatur verbum *signo*, vel *confirmo*. 2. Si omittatur expressio *SS. Trinitatis*. 3. Si omittatur verbum *te*. 4. Si omittantur verba *signo Crucis*, *vel Chrismate salutis*. Dicere autem *corroboro* pro *confirmo*, esset mutatio accidentalis, ut *Salm. n. 44. cum Sot. Gran. et aliis*; sicut etiam dicere *sanctificationis*, pro *salutis*, ut *S. Thom. d. art. 4. ad 1. Valent. et Salm. ibid. cum aliis communiter.*

169 Quæritur hic, an sit valida forma, quam adhibent Græci in hoc Sacramento, dicendo: *Signaculum doni Spiritus sancti*, significantem signo illo donari Spiritus sancti munera? Affirmant communiter DD. cum *Arcudio*, & sic tefert *Illsung. apud Croix n. 383.* declarasse Urbanum VIII. Unde improbabiliter *Viva de Confirmat. qu. 3. art. 1. n. 6.* dubitat de validitate Sacramenti cum hac forma collati, eo quod in ea deest invocatio SS. Trinitatis; nimis enim durum est dicere, quod tota Ecclesia Græca hoc careat Sacramento. Præterquamquod verosimiliter dicunt *Tournely Præl. Theol. t. 7. pag. 240. suus Contin. tom. 5. p. 61. in fin. et Juenin t. 7. pag. 205.* quod apud Græcos, non minus quam apud Latinos, bene invocantur in hoc Sacramento Personæ SS. Trinitatis, cum tali tamen differentia, quod in Ecclesia Latina SS. Trinitas invocatur post unctionem, in Græca vero invocatur antea in Oratione præcedenti.

Tres autem sunt effectus hujus Sacramenti. I. *Character* ut ex *Trident. sess. 7. can. 6.* & ex Decr. Eugen. IV. Vid. *Salm. cap. 3. n. 2. & Croix n. 384.* II. *Gratia*, idest robur speciale ad prælianda prælia Domini: Imo ex *cap. Novissime. De Consecrat. Dist. V.* declaratur in Confirmatione conferri Gratiæ Spiritus sancti plenitudinem, similem illi quam acceperunt Apostoli in die Pentecostes, ut docet Cath. Rom. *de Sacr. Confirm. n. 21.* Et etiam aliquando per hoc Sacramentum prima Gratia confertur, ut docent *S. Thomas art. 7. ad 2. & Salm. n. 4. cum Suarez Pal. Laym. Bonac. &c.* juxta dicta *n. 84.* III. Effectus est cognatio spiritualis eodem modo, quo dictum est de *Bap. n. 156. in fin.* Ita ex *c. Veniens. De cogn. spir. Viva q. 3. art. ultim. n. 1. Salm. c. 4. n. 43. Croix n. 385.*

DUBIUM II.

Quis sit Minister, et quod subjectum?

170 *An soli Episcopi sint Ministri Confirmationis?*

171 *An peccet graviter Episcopus confirmans non suos? 172. Et quam pœnam incurrat?*

173 *An autem possit præsumere consensum aliorum Episcoporum?*

174 *Quær. 1. An Confirmans, et Confirmandus debeant esse jejuni? Quær. 2. An Confirmatio ministranda sit in Ecclesia? Et an conferri possit in die feriali, et vespere?*

175 *Quando tenetur Episcopus confirmare?*

176 *Quinam valide confirmantur? 177. An infantes? 178. An sit illicitum pueros confirmare sine causa?*

179 *Quæ dispositio ad Confirmationem?*

180. *An licite confirmentur amentes?*

„ Resp. 1. Minister ordinarius validæ Confir- 170
„ mationis est solus, & omnis Episcopus, etiam
„ excommunicatus, vel hæreticus: ex commissione
„ autem, vel delegatione Pontificis, etiam simplex
„ Sacerdos. Est communis. Vid. *Fern. Laym. l.*
„ *5. t. 3. c. 9. Bonac. d. 3. p. 2.*

Quæritur, an Papa possit committere simplici Sacerdoti facultatem confirmandi? Certum est solum Episcopum esse Ministrum ordinarium hujus Sacramenti, ut sancivit Innocent. III. in *cap. un. de Sacra Unction. §. Per frontis*, ubi dixit: *Cum ceteras unctiones simplex Sacerdos valeat exhibere, hanc* (scilicet Chrismationis) *nonnisi summus Sacerdos, idest Episcopus, debet conferre.* Et idem definivit Tridentinum *sess. 7. c. 3.* ubi: *Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.* Dubium autem fit, an ex concessione Pontificis possit simplex Sacerdos confirmare tanquam Minister extraordinarius? Negat *Viva de Conf. qu. 3. art. 2. n. 1. ac Salm. c. 5. n. 18.* cum communi, ut asserunt. Sed vera sententia affirmat cum *S. Thom. 3. part. qu. 72. art. 11. ad 1. Petrocor. Concina, utroque Tournely, Croix l. 6. p. 1. n. 386. cum Pal. Aversa*, & aliis pluribus. Idque hodie non amplius dubitandum ex Bulla N. SS. P. Benedict. XIV. incipiente, *Eo quamvis tempore*, edita 4. Maji 1745. (*in Bullar. t. 1. p. 511. §. 8.*) ubi Pontifex indulsit, ut Cophtis Sacerdotes Missionarii pro necessitate possint ministrare Confirmationem, additque, hoc non esse novum, sed usitatum a S. Gregorio M. & aliis Pontificibus; refertque *P. Zacharia apud Croix lib. 6. pag. 378.* Eugenium IV. concessisse cuidam Religioso Franciscano Missionario facultatem non solum confirmandi, sed etiam Chrisma conficiendi.

„ 1. Etsi Episcopus graviter peccet, si vel in a- 171
„ liena Diœcesi, vel sibi non subditos confirmet,
„ sine proprii Episcopi consensu, saltem tacito,
„ propter defectum jurisdictionis: * (*Episcopus*
„ *confirmans in aliena Diœcesi, etiam subditos*
„ *tuos, incurrit suspensionem a Pontificalibus i-*
„ *pso*

„ pro jure ex Trident. sess. 6. c. 5. & Declaratio- „ ne S. C. apud Salm. c. 4. n. 20.) valida ta- „ men est Confirmatio, quia ista non requiritur ne- „ cessitate Sacramenti, sed præcepti tantum.

„ 2. Excusatur a peccato Episcopus, si ex alia „ Diœcesi accurrentes confirmet; quia præsumitur „ tacitus consensus alterius Episcopi, cui id gra- „ tum esse censetur: præsertim si consuetudine ita „ receptum sit, vel a proprio ægre confirmari pos- „ sint. Ita contra Bonac. d. 5. de Sacr. docent „ Tann. in 3. p. d. 4. qu. 4. d. 3. Sa v. Consecr. „ & alii.

172 Quæritur an Episcopus possit in sua Diœcesi alienos confirmare? Per se loquendo (ut ait Busemb.) certum est non posse, idque vetitum illi esse sub gravi, additque Bonac. p. 2. n. 10. etiam sub suspensione, sed ubi habeatur hæc suspensio, non indicat, nec ego invenis; tantum enim adest suspensio in Episcopum, qui ordinat alienum subditum, ut dicemus de Ordine n. 762. At dispar quidem est ratio inter Episcopum ordinantem, & confirmantem, nam Episcopus ordinans debet probare quos ordinat, sed confirmans confirmat, qui accedunt. Deinde certum etiam est & commune ap. DD. quod ubi ex consuetudine id permittitur, licite fieri potest, ut dicunt Conc. t. 8. pag. 216. n. 18. Holzm. p. 45. n. 209. Roncag. qu. 1. R. 1. Et hanc esse praxim usu receptam recte ajunt Pal. p. 9. n. 7. et Croix l. 6. p. 1. n. 392.

173 Ceterum Bonac. loc. cit. cum Ang. Led. Vivald. etc. sentit probabilius esse, quod in hoc non sit præsumenda ratihabitio propriorum Episcoporum, nisi constet. Ali vero, ut Conc. Pal. ll. cc. Laym. c. 6. sect. 5. Salm. c. 4. n. 23. cum Fann. Hen. Barb. Sa, &c. ac Croix loc. cit. cum Præp. Aversa, Burgh. & Delb. communius & probabilius censent Episcopis licitum esse confirmare alienos subditos, quia semper præsumitur, nisi aliter constet, tacitus consensus aliorum Episcoporum, qui credendi sunt velle suas oves non privari hoc Sacramento, cum nullum incommodum ex eo ipsis proveniat.

Tanto magis licite poterit Episcopus confirmare Ordinandum, qui affert dimissoriam sui Ordinarii, quia tunc bene præsumitur consensus etiam de præsenti proprii Episcopi, ut dicunt Viva qu. 3. art. 2. n. 2. Croix d. n. 392. cum Dicast. Henriq. et Salm. n. 24. cum Pal. Laym. Fag. etc.

174 Quæritur 1. An cum ministratur Sacramentum Confirmationis, tam Confirmans, quam Confirmandus debeat esse jejunus? Videtur affirmandum ex c. Jejunii, et c. Episcopi de Consecrat. Dist. 5. Sed communiter DD. dicunt hoc non esse de præcepto, sed de consilio; unde sæpe tale Sacramentum confertur post prandium, præcipue cum numerosus populus est confirmandus; ita Laym. l. 5. tr. 5. c. ult. n. 2. Pal. de Confirmat. tr. 20. D. un. p. 10. num. 4. Coninck. qu. 72. art. 12. Bonac. D. 3. de Sacr. qu. un. p. 2. n. 15. cum multis, Granad. tract. 4. D. 2. n. 3. Salm. tract. 3. c. 4. n. 33. et Escob. l. 2. n. 175. cum Led. Hurt. etc. Vel, ut ait Suar. de Confirm. D. 37. sect. 2. v. 4. dici potest quod lex de conferendo hoc Sacramento ante prandium non est usu recepta, consuetudo enim fere jam obtinuit, ut tale Sacramentum post prandium conferatur.

Quær. 2. An Confirmatio debeat omnino conferri in Ecclesia? Et an die festivo? Putat Nunnus qu. 72. art. 2. circa fin. esse mortale confirmare extra Ecclesiam, sicut est mortale extra Ecclesiam solemniter baptizare, cum sit (ut ait) contra usum Ecclesiæ. Nihilominus probabiliter docent Suar. dicta D. 37. sect. 2. n. 2. Bonac. dicta p. 2. n. 14. Pal. n. 6. Barb. 3. p. de potest. Episcopi alleg. 30. n. 13. Escob. l. 2. n. 178. cum Hurt. Diana t. 2. tract. 3. Misc. R. 17. & Salm. c. 4. n. 32. cum Henr. & Sa, posse absque peccato gravi ministrari Confirmationem in aliquo loco decenti, etiam extra Ecclesiam. Nec obstat consuetudo in contrarium, nam respondent Bonac. & Barb. l. cit. non esse credendum talem consuetudinem confirmandi in Ecclesia obligare sub gravi. Unde videtur obligare saltem sub levi, nisi aliqua rationabilis causa excuset, quicquid dicant Palaus, & Escob.

Quicquid autem sit de antiqua consuetudine circa tempus ministrandi hoc Sacramentum, dicunt Granad. & Barb. loc. cit. ac Salm. n. 34. jam usum obtinuisse, quod Confirmatio conferri possit quocunque die, festivo aut feriali; & quocunque tempore, matutino aut vespertino. Additque Coninkius id esse verum etiam in locis Generali Interdicto subjectis, ex c. Responso de Sent. Excomm.

„ 3. Peccat graviter Episcopus, si longo tempo- 175
„ re non confirmet: quia subditos ingenti bono „ privat.

Hoc certum est apud omnes; vide Holzm. p. 54. n. 210. Croix n. 388. Conc. p. 216. n. 18. Pal. p. 9. n. 13. Episcopus tenetur autem suis expensis circumire ad confirmandum, ut Pal. & Croix, qui tamen excipit, cum Gob. nisi sit rationabilis consuetudo expensas exigendi. Hinc dicit Croix ibid. cum Dic. peccare graviter Episcopum, qui per 8. vel 10. annos differret circumire saltem per loca præcipua, ut Pal., & Salm. c. 4. n. 31. nisi excuset moralis impossibilitas. Si autem adsit justa causa, non peccat qui differt per tres, aut plures annos; Croix cum Gob. &c. l. c.

An peccet graviter Episcopus non confirmans moribundum petentem? Affirmant Bonac. Quintanad. &c. Sed probabiliter Croix n. 390. cum Escob. Lugo &c. dicunt nequaquam peccare, quia excusat incommoditas, & communis praxis: Et adhærent Salm. c. 3. n. 25.

„ Resp. 2. Valide confirmantur omnes, & soli 176
„ baptizati nondum confirmati. Ratio est, tum ex „ ex illo Act. 2. Replevit totam domum: tum ex „ usu, & traditione Ecclesiæ: tum quia omnes in- „ digent ejus effectu, & sunt capaces. Licite vero „ confirmantur iidem, qui valide, dummodo con- „ stet non ponere obicem sive Sacramento, sive „ ejus effectui. Ratio patet ex dictis.

„ 1. Etiam infantes, & rationis impotes valide 177
„ hoc Sacramentum suscipiunt.

„ 2. Etsi quoad infantes consultius sit differre „ usque ad rationis usum, tum ob irreverentiam „ Sacramenti, tum ob periculum iterationis, tum „ ob Ecclesiæ usum; nihilominus ob rationabilem „ causam etiam antea iis licite datur, v. gr. si ti- „ meatur diuturna absentia Episcopi: vel hic ad i- „ sta loca raro veniat: item si infans sit in peri- „ culo mortis (in quo quidam dicunt debere dari):

„ de-

„ denique si sit filius Principis. *Laym. hic t. 3. c.*
„ *6. Fill. c. 1, tract. 3. c. 2.* * (*Sicque sancitum*
„ *fuit in Conc. V. Mediol. ut refert P. Zacharia*
„ *apud Croix lib. 6. p. 1. ad n. 390. nempe quod*
„ *non solum ob periculum mortis, sed etiam ob*
„ *alias causas possent chrismari pueri*) *.

178 Certum est apud omnes, licite confirmari Infantes, si justæ accedant causæ, nempe periculum mortis, absentia Episcopi, &c. ut communiter admittunt cum *Busemb. Salm. c. 3. n. 16. cum Suar. Pal. Conc. &c. ex D. Th. 3. p. q. 71. art. 8. ad 4.* ubi ait pueris morituris dandum esse hoc Sacramentum, ut majorem gloriam consequantur. Item licite confirmantur pueri, ubi talis viget usus, ut dicunt *Salm. n. 18. cum Soto, & Laym. c. 5. n. 2. Vivaldo*, qui testatur in Hispania confirmari Infantes duorum vel trium annorum. Præcisis autem his vel similibus causis, commune est apud omnes expedire, ut exspectetur in Confirmandis usus rationis, prout dicitur in Catech. Rom. *n. 18.* ubi: *Omnibus quidem post Baptismum Confirmationis Sacramentum posse administrari, sed minus tamen expedire hoc fieri antequam pueri rationis usum habuerint. Quare si duodecimus annus exspectandus non videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differre maxime convenit.*

Utrum autem sit licitum Infantes ante usum rationis confirmare? Dicunt plures Auctores, nempe *Bonac. p. 4. n. 5. Escob. de Confirm. n. 196. Holz. tom. 2. p. 45. n. 227. Salm. c. 5. n. 22. cum Granado*, nullam agnoscere culpam in Episcopo, qui infantes confirmaret, quia hæc erat antiqua consuetudo, & talis est hodie in Ecclesia Græca; testaturque *Vivaldus* in Hispaniis infantes communiter confirmari in ætate duorum, vel trium annorum; tanto magis, ut ajunt, quia nullibi facta videtur de hoc prohibitio. Sed id hodie amplius dici nequit, dum Pontifex Bened. XIV. in *Const. 129. Eo quamvis*, §. 6. edita anno 1745. *ap. tom. 1. sui Bullarii* declaravit in præsentiarum non licere aliquem confirmare ante usum rationis, his verbis: *Nihilominus abrogato prorsus a Romana Ecclesia ejusmodi more, consultissimis Pontificum Decretis cautum est, ut renatis fonte Baptismatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea solum ætate, in qua fideles intelligerent tantum inter se differre Baptismum, & Confirmationem, quantum in naturali vita distat generatio ab incremento.* De cetero idem Benedictus, post plures annos ab hac Constitutione emanata, in suo celebri Opere *de Synodo l. 7. c. 10. n. 5.* scribit, quod licet Catechismus asserat non expedire, ut Confirmatio ministretur pueris ante septennium, attamen non prohibet, ne ipsis ullo casu conferatur. Additque quod hoc animadverso a *Sylvio, Suarez, Sylvestro, Roncaglia, Juvenino, Card. Gotti*, & aliis, affirmant ipsi, adhuc juxta præsentem disciplinam, licite posse conferri Confirmationem pueris etiam ante septennium, aliqua causa urgente, nempe si Episcopus deberet per longum tempus a sua Diœcesi abesse, aut si puer esset in periculo mortis, aut ob aliam similem causam. Loquens autem de Amentibus, ait Benedictus *loc. cit. n. 180.* omnino ipsis ministrandam esse Confirmationem.

Dubitans, an sit confirmatus, potest sub conditione confirmari, sed requiritur majus dubium, quam pro Baptismo. *Croix n. 393. cum Nunn. Gob. &c.*

Confirmandus autem existens in mortali debet se 179
disponere ad Sacramentum vel contritione, vel attritione una cum Confessione; secus tamen, si abesset conscientia culpæ gravis, ut *Viva Qu. 5. A. ult. n. 1. Salm. c. 3. n. 28. cum Suar. Pal. & communi.* Confessio enim videtur esse de consilio, non de præcepto, ut communiter dicunt DD. apud *Viva loc. cit.* & clare colligitur ex *cap. Ut jejunii dist. 5. de Consecr.* ubi dicitur: *Ut moneantur Confessionem facere prius.*

„ 3. Etiam perpetuo amentes (præsertim si a- 180
„ liquando usum rationis habuerint) licite confir-
„ mantur; etsi per accidens nunquam sint spiri-
„ tualiter pugnaturi. Ita *Suar. Fill. Laym. l. c.*
„ *Con. quæst. 72. art. 8. n. 83.* * (*Est commune*
„ *cum Pal. Con. Bonac. Barb. & Salm. c. 5. n.*
„ *23. contra Sot. Val. &c.*) *

DUBIUM III.

Quæ Confirmationis necessitas, & Cæremoniæ?

181 *An adsit per se gravis obligatio suscipiendi Confirmationem?* 182. *An autem per accidens, nempe ratione vitandi I. Periculi. II. Scandali. III. Contemptus. Et quando contemptus intervenit?*

183 *An sit gravis obligatio suscipiendi Confirmationem ante susceptionem primæ Tonsuræ?*

184 *Quæ cæremoniæ sint servandæ in Confirmatione? Et quid notandum I. Quoad vestes Episcopi? II. Quoad locum Chrismationis? Et an Confirmandi accedere debeant jejuni?*

185 *Requiritur etiam 1. Patrinus. 2. Ut hic sit unus. 3. Ut sit confirmatus.* 186. *Dub. 1. An peccet graviter qui tenet non confirmatus? Dub. 2. An patrinus non confirmatus contrahat cognationem.* 187. *Requiritur etiam 4. ut Patrinus sit diversus a patrino Baptismi. An Monachi possint esse patrini Confirmationis?*

188 *An sit obliganda fascia frons Confirmandi? Et an sit necessaria ultima Benedictio Episcopi?*

„ Resp. 1. Nec est necessaria ad salutem ne- 181
„ cessitate medii, neque per se præcepti. Est com-
„ munis *S. Thom.* & aliorum, contra *Scot. &*
„ *Sylvest.* Ratio est, tum quia Ecclesia non urget
„ ejus susceptionem ullis pœnis: tum quia nec ex
„ Scriptura, nec Traditione, neque fine, aut insti-
„ tutione Sacramenti, tale præceptum colligitur.
„ Et Canones, qui in contrarium afferuntur, satis
„ explicantur de necessitate ad melius esse.
„ Dixi, *per se*: quia per accidens aliquando po-
„ test esse necessaria ad salutem ex præcepto cha-
„ ritatis sui, vel proximi, vel alio, v. gr. ad ca-
„ vendum scandalum, vel ratione conscientiæ, qua
„ quis valde metuit, ne in tormentis deficiat sine
„ hoc Sacramento.
„ 1. Negligere hoc Sacramentum, secluso scan-
„ dalo, & contemptu, non est mortale, *Suar.*
„ *Laym. l. 5. tom. 3. c. 5. Bon. d. 1. q. 1. p. 2.*
„ u-

„ ubi ex aliis multis docet, nullum esse præceptum „ illud suscipiendi.

„ 2. Etsi omissio ex contemptu, v. gr. si quis „ id nihili faciat, ut puerile, aut vile habeat, sit „ mortalis; talis tamen non censetur esse, cum „ quis ejus oblatam occasionem, quam postea non „ facile habiturus est negligit. Ita *commun.* contra „ *Sylv. v. Confirm. & Tol. l.* 2. *cap.* 4.

Magna est hæc quæstio inter DD. an adsit gravis obligatio suscipiendi hoc Sacramentum Confirmationis? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Merbes. Contin. Tournely tom.* 5. *p.* 122. *Concina tom.* 8. *p.* 223. *n.* 1: *Habert tom.* 5. *p.* 521. *c.* 9. *cum Ang. & Hugone a S. Vict.* item *S. Bon. S. Anton. Ales. Sylvest. & Palud. apud Palaum de Confirm. p.* 8. *n.* 3. Dicunt præfati AA. obligationem hanc oriri tam ex præcepto naturali, quam positivo. Ex *naturali*, quia grave detrimentum sibi infert, qui in lucta tentationum negligit se munire magno robore hujus Sacramenti, ad hunc finem instituti. Ex *positivo*, tum Divino, ut probatur ex *Actor.* 1. ubi Christus Dominus: *Præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris*: nempe Spiritum sanctum, cujus donum tribuitur in Confirmatione; tum Ecclesiastico, nam Urbanus Papa in *cap. Omnes* 1. *Dist.* 5. *de Consecr.* sic ad Christianos scripsit: *Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum sanctum post Baptismum accipere debent, ut plene Christiani inveniantur.* Hoc etiam Melchiades Papa in *cap. Spiritum sanctum ead. Dist.* dixit: *Victoribus necessaria sunt Confirmationis auxilia*. Confirmatur ex Catech. Rom. *de Conf.* §. 6. ubi de hoc Sacramento dicitur: *Quamquam vero necessarium non est, a nemine tamen prætermitti debet .... Quod enim omnibus communiter ad sanctificationem Deus proposuit, ab omnibus etiam summo studio expetendum*. Item S. Cyprianus *Epist.* 70. scripsit. *Ungi quoque necesse est eum, qui baptizatus est, ut accepto Chrismate, idest unctione, esse unctus Dei & habere gratiam Christi possit*.

Secunda vero sententia negat, per se loquendo, teneri quemque fidelem sub gravi Confirmationem suscipere, & hanc tuentur cum *Busemb.* gravissimi AA. prout *Nav. Man. c.* 22. *n.* 9. *Suarez p.* 5. *D.* 38. *sect.* 1. §. 1. *Quo circa, Sotus D.* 7. *quæst. un. art.* 8. *Laym. de Confirm. cap.* 5. *quæst.* 4. *cum Covar. Abb. Panorm. Adrian. Val. Henriq. Victor, & Con.* item *Frassen tom. XI. p.* 457. *concl.* 1. & 2. *Wigandt tr.* 11. *Ex.* 6. *n.* 89. *Pal. p.* 8. *n.* 5. *Bon. p.* 2. *in Princ. Roncaglia c.* 2. *quæst.* 2. *R.* 2. *Anacl. de Sacr. p.* 544. *n.* 68. cum communi ut asserit, *Sporer tom.* 3. *p.* 216. *n.* 33. *Elbel tom.* 3. *p.* 52. *n.* 8. *Viva de Confirm. quæst.* 3. *art.* 2. *n.* 9. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 394. *Salm. c.* 4. *n.* 62. *cum aliis*. Et huic sententiæ aperte adhæret *D. Thom.*, nam in 3. *p. quæst.* 72. *art.* 1. *ad* 3. sic ait: *Quædam* (Sacramenta) *sunt, sine quibus non est salus: quædam vero sunt, quæ cooperantur ad perfectionem salutis; & hoc modo Confirmatio est de necessitate salutis, quamvis sine ea possit esse salus, dum tamen non prætermittatur ex contemptu Sacramenti*. Item in 4. *D.* 7. *quæst.* 1. *art.* 1. *quæst.* 2. repetit quod Confirmatio est necessaria non ad salutem, sed ad perfectionem salutis, *sicut equus ad ambulandum, & medicina ad sane vivendum*. Additque aliqua Sacramenta esse ita necessaria, ut sine quibus (homo) non possit in spirituali vita vivere, sicut est Baptismus, & Pœnitentia: *quædam autem sine quibus non potest consequi aliquem effectum, qui est ad bene esse spiritualis vitæ; & hoc modo Confirmatio, & omnia alia sunt necessaria. Verumtamen contemptus cujuslibet Sacramenti est periculosus*. Clarius id confirmat in *cit. quæst.* 72. *art.* 8. *ad* 4. ubi ait: *Et ideo Hugo a S. V. dicit*: Omnino periculosum esset, si ex hac vita sine Confirmatione migrare contingeret; *non quia damnaretur, nisi forte propter contemptum, sed quia detrimentum perfectionis pateretur*. Nec dissentit *Scotus in* 4. *D.* 17. *qu.* 1. *n.* 11. ubi: *Extrema-Unctio est instituta a Christo, & Confirmationis Sacramentum, & tamen neutrum est simpliciter necessarium, nec est præceptum de isto, vel illo recipiendo*.

Dicunt igitur Fautores hujus sententiæ non adesse de hoc Sacramento suscipiendo ullum præceptum neque naturale, neque positivum. Non *naturale*, quia licet Christus Dominus hoc Sacramentum instituerit tanquam peculiare medium ad vincendas hostium insidias, tamen alia sunt generalia media, prout frequens Eucharistiæ perceptio, oratio, pœnitentia, &c. quibus robur Animæ etiam obtineri potest. Nec *positivum*, quia nullibi tale præceptum reperitur expressum. Illud enim quod est in *Act. loc. cit.* intelligitur fuisse datum tantum Apostolis, ut ipsi peculiari modo Spiritum S. acciperent, & tanquam Ecclesiæ Fundatores ministerium prædicationis aggrederentur nonnisi supernaturali scientia, & donis prophetiæ, linguarum, ac miraculorum præditi. Alia autem quæ habentur *in c. Omnes, & cap. Spiritus S.* ut supra, intelliguntur non de necessitate præcepti ad salutem, sed ad perfectionem salutis, ut docet *D. Th.* cujus perfectionis detrimentum, sive privationem ait non inducere damnationem: Confirmatio enim non reddit hominem perfectum simpliciter, & quoad substantiam, quod est solius Baptismi, sed quoad uberioris gratiæ perceptionem, sive ad melius esse spirituale, ad quod homo non tenetur sub gravi. Sic pariter intelligitur Catechismus Rom. imo id aperte ibi exprimitur in §. 17. *seq.* ubi dicitur, quod *illi confirmari debent, qui ad perfectum Christianæ Religionis habitum perducendi sunt*. Et deinde additur: *Communis omnium Mater Catholica Ecclesia vehementer optat, ut in iis, quos per Baptismum regeneraverit, Christiani hominis forma perfecte absolvatur*. Ubi etiam nota, non dici quod Ecclesia præcepit, sed *optat*, quo utique exprimitur non adesse Ecclesiæ præceptum. Ad textum autem S. Cypriani respondetur, quod S. Doctor non dicit necesse esse hoc Sacramentum suscipere de necessitate præcepti, sed necesse esse, ut illud suscipiat qui ejus gratiam vult obtinere; Vel potest alio modo intelligi, scilicet quod sine Confirmatione non licebat ministrare Baptismum tunc temporis, quando Baptismus simul cum Confirmatione dari præcipiebatur, ut habetur *in cap. De his*. 3. *Dist.* 5. *de Consecr.*

Dicunt autem AA. secundæ sententiæ, quod licet per se loquendo omissio susceptionis hujus Sacramenti non sit mortalis, conveniunt tamen com- 182

muniter posse esse mortalem per accidens in tribus casibus, & I. Si quis omittendo alias firmiter crederet periculum sibi imminere amittendi Fidem, vel charitatem, ut *Suar. Pal. & Salm. n.* 59. *cum Con. Grau. &c.* II. Si quis omitteret cum scandalo, nempe si esset suspectus de fide, & reputaretur Confirmationem contemnere, aut non credere esse Sacramentum: *Palaus, Laym. Ronc., Suarez, Sporer, Salm. n.* 58. cum aliis communiter. III. Si omittatur ex contemptu, quem alii intervenire intelligunt, quando quis commode Sacramentum suscipere potest, & negligit; hunc enim etsi non formalem, virtualem tamen contemptum reputant. Ita sentiunt *Habert, Concina, Nat. Alexand. Tourn. Juenin.* item *Sylvest. Ric. & Gabr. apud Laym. ll. cc.* Et huic opinioni favet *Scotus D.* 7. *quæst.* 2. ubi ait: *Judicaretur enim contemptus, si omnimoda opportunitate oblata non susciperetur.* Alii vero forte probabilius dicunt tunc tantum intercedere contemptum, quando quis negligit Confirmationem suscipere, non quia detinetur a quodam rubore, vel incommodo, sed quia illam parvi facit, plura enim bona spiritualia homines sæpe adipisci prætermittunt ex negligentia, sine eo quod illa reputent contemnere. Ita cum *Busemb. mox infra Suarez loc. c. v. Quo circa, Laym. q.* 4. *Pal. p.* 8. *n.* 6. *Roncaglia loc. cit. Sporer n.* 53. *Elbel n.* 20. *& Salm. n.* 57. cum *Con. Gran. &c. ex D. Thom.* 2. 2. *qu.* 186. *art.* 9. *ad* 3. ait: *Dicendum quod tunc aliquis transgreditur ex contemptu, quando voluntas ejus renuit subjici ordini legis vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem. Quando autem e converso propter aliquam causam, puta concupiscentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra legis statuta, non peccat ex contemptu.* Si ergo non contemnit legem qui eam transgreditur propter concupiscentiam, neque contemnet Confirmationem qui eam suscipere negliget, ut patiatur aliquod incommodum, ruborem, vel simile. Id aperte confirmat Catech. Rom. *dict.* §. 16. ubi loquens de hoc Sacramento distinguit negligentiam a contemptu: dicens: *Sæpe evenit, ut Fideles in hoc Sacramento suscipiendo, dissoluta quadam negligentia, & cunctatione utantur; nam de iis, qui ad eum impietatis gradum venerunt, ut illud contemnere, & aspernari audeant, nihil est quod dicamus, &c.* Minime autem negandum cum *Suar. Pal. Laym. Salm. Con.* & aliis (contra aliquos) talem negligentiam esse saltem peccatum veniale, cum sit quædam prodigalitas spiritualis.

Veruntamen postquam hæc scripsi, invenio declaratum a Benedicto XIV. in Bulla: *Etsi pastoralis* (vide in *Bullar. tom.* 1. *Bullam* 57. §. 3. *n.* 4.) quod omnes Confirmationem suscipientes a Presbyteris Græcis, invalide confirmantur; hinc Pontifex subjungit, ipsos admonendos esse de obligatione gravi suscipiendi, cum possint, Confirmationem ab Episcopis. En verba Pontificis: *Monendi sunt ab Ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, si (cum possint) ad Confirmationem accedere renuunt, ac negligunt.* Quapropter secunda opinio supra relata, nimirum non teneri Fideles sub gravi ad Confirmationem suscipiendam hodie non videtur satis probabilis.

183 „ Præceptum, quod habetur in *Trident. sess.* „ 23. *cap.* 4. *de reform.* non ligat omnes, cum „ sit hypotheticum; sed tantum ordinandos, vel „ initiandos prima tonsura. Cujus omissionem non „ esse mortalem contra *Tan.* docent *Henr. Valent.* „ *Suar. d.* 38. *p.* 1. *& Navar. c.* 22. qui addit, „ ne quidem Episcopum peccare mortaliter, ordi„ nando non confirmatum, aut si ipse non confir„ matus ordinet. Vide *Reg. l.* 28. *c.* 2.

Quæritur, an sit obligatio gravis suscipiendis hoc Sacramentum antę susceptionem primæ Tonsuræ? Affirmant *Bonac. de Ordine p.* 4. *n.* 8. *Renzi eod. t. qu.* 3. *cum Tol. Feruar. & Majol. apud Dian. p.* 2. *tr.* 16. *R.* 4. ex præcepto Tridentini *sess.* 23. *c.* 4. ubi dicitur: *Prima tonsura non initietur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.* Et in hujus præcepti confirmationem refert *Renzius l. c.* quamdam Declarationem S. C. Concilii die 27. Septembris 1621. *ap. Nicolaum*, ubi dictum fuit, quod qui susceperit primam Tonsuram, vel Ordines non confirmatus, tanquam male promotus non possit ad alios Ordines ascendere, nec recipere Beneficia sine Sedis Apostolicæ Dispensatione. Negant vero alii communissime, quod præfata verba Tridentini gravem obligationem importent? ita *Nav. Man. c.* 22. *n.* 9. *v. Quinto*, ubi sic ait: *Peccat qui non se facit confirmare ante omnem Ordinationem, nullam tamen censuram incurrit, tum quia ejus omissionis negligentia non est mortalis; tum quia jure id cavetur.* Idem sentiunt *Sotus D.* 24. *qu.* 1. *art.* 4. *Suar. D.* 38. *sect.* 1. *v. Quo circa, Pal. de Cons. p.* 8. *n.* 6. *Escob. eod. tit. n.* 139. *Salm. c.* 4. *n.* 63. *Tamb. c.* 3. §. 4. *n.* 4. *Dian. l. c. cum Azor. Val. Avil. Con. & Molfes.* Idem sentit perdoctus *Cabassut. l.* 5. *c.* 3. *n.* 10. cum communi, addens *Suarium, Coninck. Nav. Vict. &c.* extendere hanc doctrinam etiam ad collationes Ordinum. Et idem dicunt *Nav. l. c. Laym. c.* 5. *n.* 4. de Episcopo ministrante. Ratio, vel quia verba Concilii solam monitionem continent, cum verba imperativi modi per se non inducant præceptum, ut dicunt *Cajet. Nav. Sa, & Sayr.* quos retulimus *Tom. I. l.* 4. *n.* 261. *ex Glossa in c. de præscription.* & ex *D. Thoma*, qui 2. 2. *qu.* 166. *art.* 9. *ad* 2. dicit: *Nec in lege Ecclesiæ omnes ordinationes obligant ad mortale.* Vel quia verba Tridentini non continent strictum præceptum eo quod hæc non æstimetur materia gravis, aut quod præceptum ita a consuetudine sit interpretatum. Merito tamen dicunt præfati Auctores, id non excusari a veniali (contra *Holzmann to.* 2. *p.* 45. *n.* 518. *Grau. D.* 1. *n.* 9. *& Tamb. loc. cit. n.* 5. qui nullam in hoc culpam agnoscunt) saltem ob quandam deordinationem, quæ in tali omissione interveniret.

„ Resp. Circa cæremonias Confirmationis, scien- 184
„ da sunt sequentia. I. Etsi servandi sint ritus in „ Pontificali præscripti, peccetque graviter Episco„ pus, si confirmet sine pluviali, mitra, vel pedo; „ uti & si ordines sacros conferat cum solis indu„ mentis Missæ; *Dian. p.* 7. *t.* 10. *R.* 31. Non „ tamen semper erit mortalis alicujus omissio, v. „ g. alapæ, aut cerei. Potest autem conferri loco „ quovis decenti, etiam extra Ecclesiam, & a pran„ dio non jejunis, omni anni tempore.

Notandum I. quoad vestes Episcopi ministrantis, in Pontificali Rom. præscribi, quod Episcopus debet esse indutus amictu supra rochetum, vel super-pel-

pelliceum si sit Religiosus, ac stola, pluviali albi coloris, mitra, & baculo. Dicit autem *Villalob. apud Dian. p. 7. tr. 11. R. 31.* peccate tantum venialiter Episcopum, qui confirmaret sine vestibus sacris, dicens hanc esse cæremoniam accidendalem. Sed verius ipse *Dian. ibid. & Tamb. de Confir. §. 2. n. 4. Sporer to. 3. p. 217. ac Renzi q. 3.* dicunt esse mortale omittere omnia prædicta instrumenta, cum ipsa pertineant ad reverentiam Sacramenti; Secus si aliquod tantum omittatur, quia id non videtur esse materia gravis: Et sic intelligendus *Bnsemb.* cum ipse se referat ad doctrinam *Dian.* Advertendum tamen quoad baculum, sufficere quod baculus maneat publice expositus, vel a Clerico detineatur, ut ex figura in Pontificali depicta signatum ostenditur. Item S. C. de Propag. Fide 7. Decemb. 1726. *apud Pittoni de S. Ritib. to. 1. n. 552.* declaravit sufficere, quod Episcopus sine mitra, adhibita tantum stola confirmet.

Notandum II. quoad cæremonias alapæ, & cerei: omissionem alapæ, secluso scandalo, nunquam esse mortalem, ut recte dicunt *Suar. D. 37. sect. 1. Bon. p. 4. n. 9. & Barbosa, Gran. Ledesm. & alii apud Salm. c. 4. n. 41.* Omissionem autem cerei *Led. & Sa ibid.* absolute negant unquam posse esse mortalem, cum hæc cæremonia minime inveniatur præscripta in Pontificali, sed tantum ex solo usu sit introducta.

Notandum III. quoad locum, *Nunnum apud Bon. p. 2. n. 14.* putare quod sit mortale confirmare extra Ecclesiam, sed hoc est contra communem. Alii vero, ut *Busemb. et Dicast. ap. Croix n. 289.* dicunt id omni culpa carere, modo Confirmatio ministretur in loco decenti. Sed communius *Bonac. et Croix ll. cit. ac Salm. c. 4. n. 52. cum Con. et Prapos.* censent hoc esse veniale: Quod puto verius, nisi interveniat aliqua causa excusans, juxta id quod notatur in Rubrica pontificali, ubi dicitur: *Hoc Sacramentum potest conferri minus solemniter quocunque die, hora, et loco, ex causa ad arbitrium Episcopi.* Probabiliter autem dicit *Palaus p. 10. n. 6.* licite semper posse Episcopum confirmare in suo Oratorio domestico.

Notandum IV. quoad jejunium, quod licet *cap. Ut jejunii. Dist. 5. de Consecr.* præscribatur, ut Confirmandi accedant jejuni; & in Pontificali Rom. dicatur: *Confirmandi deberent esse jejuni.* Dicunt tamen *Salm. n. 35. et Croix l. cit.* id esse tantum consilii; Sed melius dicunt *ibid. Aversa, et Gob. ac Cabassut. l. 5. c. 5. n. 2. et Renzi qu. 4.* jam usum invaluisse, quod hoc Sacramentum conferri possit etiam post prandium. Sic pariter Confirmatio conferri potest quocumque die, ut dicunt *Suar. D. 37. sect. 2. et Salm. n. 54. cum Gran. et Busemb. ubi supra*, sic usum ferre testatur *Croix loc. cit.*

585 „ II. Sub gravi culpa, ut docet *Nav. c. 22.* ex „ communi, requiritur Patrinus; isque unus tan„ tum (licet *Tol.* duos admittat): qui si confit„ matus non sit, peccat graviter secundum com„ munem. *Escob.* tamen ex *Con.* docet non esse „ mortale: quod probabile esse docet *Quintan. t. 2. sect. 7.* Imo nullum, si fiat in necessitate, & „ non contrahit cognationem, ut docent *Sanch. „ Suar.* contra *Sylvest. Sa*, & alios.

I. Igitur requiritur patrinus, & quidem sub gravi, ut cum *Nav.* & communi dicunt *Busemb. et Holzmann tom. 2. p. 46. n. 222. ex c. 2. et 6. Caus. 30. quest. 1.* Patrinus autem Confirmationis designandus est a parentibus, vel ab Episcopo in eorum defectu, *Croix n. 397. cum Gob.* (hoc intelligendum, si Confirmandus sit puer). Dicit autem *Holzmann cum Gob. et Illsung*, quod licite posset conferri Confirmatio sine patrino casu quo is haberi non posset. II. Requiritur, ut patrinus sit unus, ut tenendum cum *Busem. et Salm. n. 50. ex Pal. Bon. et Rebell.* nam sic præcipitur *in cap. fin. de Cogn. Spir. in 6.* ubi dicitur: *Non plures quam unus vel una accedere debeant ad suscipiendum de Baptismo... De Confirmatione idem judicium est habendum.* Licet autem Tridentinum in Baptismo duos admittat, cum tamen nihil disponat de Confirmatione, quippe juri antiquo standum est. III. Requiritur, ut hic patrinus sit confirmatus, ex præcepto quod habetur in *cap. In Baptismate, 102. Dist. 4. de Consecr.* ubi: *In Baptismate, vel in Chrismate non potest alium suscipere in filiolum, qui non est ipse baptizatus, vel confirmatus.* Et in Pontificali Rom. habetur: *Nullus qui non sit confirmatus potest esse in Confirmatione patrinus.*

Sed hic dubitatur 1. an peccet graviter, qui non 586
confirmatus teneat? Dicit *Busemb.* quod *Escobar* negat esse mortale; sed errat; nam hic Auctor (*De Confirm. n. 133.*) oppositum expresse docet, quia talis patrinus violat præceptum Ecclesiæ in re gravi, & sic tenendum cum *Concin. p. 229. n. 5.* & communi, ut asserit idem *Busemb.* Dubitatur 2. an patrinus non confirmatus contrahat cognationem? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Conc. loc. cit. Sotus in 4. d. 41. quest. 1. art. 3. et Navarr. Tab. Man. Lopez apud Sanch. de Matr. l. 7. D. 60. n. 19.* item *Sa, Palud. etc. apud Salm. de Confirm. c. 4. n. 47.* qui probabilem putant, sicut etiam censet *Croix lib. 6. p. 1. n. 400.* Ratio, quia (ut dicunt) tò *non potest in cit. cap. 102.* mox supra, per se & proprie non denotat invaliditatem actus, sed tantum prohibitionem, sive (ut ajunt *Sard. et Bard. apud Escobar n. 151.*) quia verbum *non potest* interdum sonat idem ac *non decet* vel *non expedit*, ex *leg. Nepos, ff. de Verb. sign.* *Secunda* vero sententia negat, quam tenent *Glossa in d. cap. 102. Suar. q. 72. art. 10. Tol. l. 2. c. 24. n. 11. Bon. de Matr. q. 3. p. 5. §. 2. n. 20. et Renzi de Confirm. q. 9.* qui refert Declarationem S. C. Concilii die 13. Junii 1654. *apud Jos. de Jan.* ubi dictum fuit, non confirmatum suscipientem confirmandum non contrahere cognationem spiritualem. Eandem ut probabiliorem tenent *Sanch. l. c. n. 20. cum Ang. Vict. Hen. Led. Palac. etc.* Ratio, tum quia verbum *non potest* reddit actum omnino nullum ut dicit *Sanch.* se probasse *lib. 6. D. 38. n. 20.* Tum quia sicut in Baptismo non contrahit patrinus non baptizatus, ita in Confirmatione non confirmatus. Utraque est probabilis, sed secunda probabilior, saltem, quia est majori auctoritate munita ob Declar. S. C.

„ Debet autem patrinus esse diversus a patrino 587
„ Baptismi * (*ut dicunt Salm. n. 49. cum Laym. „ Pal. Bonac. et communi. Excipit tamen Croix „ n. 398. cum Sylv. et Synodo Coloniensi, nisi „ aliqua adsit causa in contrarium. Patrinus au„ tem*

„ *tem debet esse ejusdem sexus, cujus est Confirmandus, juxta usum Ecclesiæ, et ritum Pontificalis Rom. prout dicit Croix ibid. cum Aversa*) *, licet cum *Bonac. & Hurt.* id neget *Quint. t. 2. sect. 7. et* 14. & secus facientem non peccare mortaliter, dicat *Diana, p.* 3. *t.* 4. *R.* 21. Et non Monachus (nisi factus Episcopus): Admitti tamen & illos, & Moniales posse sine culpa, docet idem *Quintan. l. cit. sect.* 18. nisi in eorum Religione sit prohibitum. Eo autem nomine non excludi Mendicantes notat *Conc.* & alii quinque cum *Dian. p.* 9. *t.* 6. *R.* 32. Nec refert, seclusa consuetudine, num vir sit, aut fœmina. Neque etiam contrahit obligationem instruendi confirmatum. * (*ut dicunt etiam Salm. n.* 51. *cum Laym., Pal. Bon. & Henr. Excipiunt tamen Aversa, & Synod. Colon. apud Croix n.* 397. *in fine, si confirmatus non sit instructus, & alius desit.*) *, sed tantum cognationem spiritualem cum eo, & ejus parentibus: dummodo tamen eum tangat.

Quicquid dicat *Quintanad. apud Busemb.* verius id censent vetitum *Salm. c.* 4. *n.* 48. *Sanch. Bon. Led. & communi apud Sporer t.* 3. *p.* 218. *n.* 47. Nam in *c. Monach.* 104. *Dist.* 4. *de Consec.* universe dicitur: *Monachi sibi compatres, commatresve non faciant.* Excipiunt autem 1. *Spor. l. c. & Pal. Barb. Gob. &c. apud Croix n.* 397. si Confirmandus esset pariter Religiosus. Excipiunt 2. *Suar. Dicast. &c. apud Croix ibid.* si Religiosus sit mendicans; sed hanc exceptionem nec admittit *P. Conc. p.* 229. *n.* 3. Quoad modum autem suscipiendi in Confirmatione, præscribitur in Pontificali Rom. quod Confirmandus ponat pedem super pedem dexterum patrini; sed recte dicit *Conc. p.* 229. *n.* 3. *in fine*, hodie receptam consuetudinem habere, quod sufficiat, ut patrinus manum dexteram super dexterum humerum Confirmandi ponat: Et hanc consuetudinem testatur *Concina* approbatam fuisse a S. C. Rituum die 20. Septemb. 1749.

188 „ III. Frons confirmati obliganda est fascia linea cruce notata, gestanda uno, tribus, vel septem diebus, pro consuetudine, illota interim fronte. * (*Sed hodie ex desuetudine hæc cæremonia non amplius in nostris partibus est in usu, cum statim post Unctionem abstergatur frons Confirmati, & sic dimittatur*) *; potest etiam, si ratio subsit, statim auferri, & frons ablui; ipsa autem comburi, vel honeste asservari debet, nec ad profanos usus adhiberi, propter contactum chrismatis, neque solvens illam contrahit cognationem. V. *Prop. in* 3. *p. q.* 3. *art.* 12. IV. Parochos teneri in librum referre nomina confirmatorum, & patrinorum suæ Parochiæ (eamque curam ad Episcopos etiam pertinere), tum propter sciendam cognationem spiritualem, cum propter ordines suscipiendos, docet *Quintanad t. 2. sect.* 11. *ex Barb. etc.* ac denique licere mutare nomen in Confirmatione *ibid. sect.* 10.

Notandum ultimo pro complemento hujus materiæ, quod Benedictio communis, quæ datur ab Episcopo Confirmatis in fine, non est necessaria ad Sacramentum, sed est simplex cæremonia, ut communiter dicunt DD. cum *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 400. Hinc probabiliter ait *Tamb. de Confirm. c.* 2. §. 2. *n.* 9. admonitionem, quæ fit, ne Confirmati ante Benedictionem præfatam discedant, non videri, quod obliget. Imo dicunt *Laym. lib.* 5. *cap.* 7. *n.* 2. *Palaus tr.* 20. *qu.* 10. *n.* 12. *et Tamb. l. cit.* quando magnus est concursus, omittendam esse illam admonitionem, ut aliis locus præstetur; & hanc esse praxim testatur *Croix l. cit.*

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA

CAPUT I.

De Essentia Eucharistiæ.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia?

189 *In quo constituatur, sive consistat essentia Eucharistiæ?*

190 *Vide Resolutiones apud Busem. circa rationem specificam, & numericam hujus Sacramenti.* 191. *Qu.* 1. *An tota ratio specifica Eucharistiæ salvetur in alterutra specie? Qu.* 2. *Unde sumatur unitas numerica Eucharistiæ?*

192 *An Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate medii?*

193 *An Eucharistia sit necessaria adultis ad vitam spiritualem conservandam?*

„ Resp. est Sacramentum corporis, & Sangui- 189
nis Christi sub speciebus panis, & vini, ad spiritualem Animæ refectionem divinitus institutum. Ita communiter *Scholastici*.

Unde resolves sequentia.

„ 1. Tam species consecratæ, quam corpus, & sanguis Christi, intrinsece, & essentialiter constituunt hoc Sacramentum: ideoque falsum est, quod docuit *Waldensis*, corpus & sanguinem Christi esse totum Sacramentum. Ratio est, tum quia *Trident.* docet, corpus, & sanguinem contineri hoc Sacramento: tum quia quatenus continetur, non est sensibile. Item falsum est, quod docent *Marsilius*, & *Sotus*, solas species constituere hoc Sacramentum; tum quia Eucharistia est cibus cælestis; tum quia adorari debet latria, ut docet *Trident.*

Hic prænotandum quod in omnibus Sacramentis tria distinguuntur, nempe Sacramentum tantum, res tantum, & Sacramentum ac res. *Sacramentum tantum* est illud quod significat; *Res tantum* est id quod significatur, sive effectus Sacramenti; *Sacramentum ac res* simul est id quod significatur ab uno, & significat aliud. In hoc autem Eucharistiæ Sacramento, *Sacramentum tantum* sunt species consecratæ, quæ tantum significant Animæ refectiones; *Res tantum* est ipsa refectio; *Res & Sacramentum* est corpus Christi, quod significatur a speciebus, & gratiam significat. Hinc magna oritur quæstio inter DD. nempe in quo consistat essentia Eucha-

charistiæ? Plures sunt sententiæ, sed duæ sunt magis receptæ. *Prima* sententia, quam tenet *Gonet Man. t. 7. p. 185. Petrocor. t. 3. p. 291. q. 2. & Salm. de Euchar. c. 1. ex n. 18. cum Soto Gonz. Henr. &c.* dicit, quod essentia sive ratio Sacramenti consistit in recto in solis speciebus: corpus autem Christi pertinet ad Sacramentum tantum in obliquo, idest tamquam quid extrinsecε connotatum. Probant 1. ex *cap. Cum Marthæ, de Celebr. Miss.* ubi sic dicitur: *Forma* (idest species) *est panis, & vini; veritas, Carnis & Sanguinis; virtus, unitatis & charitatis. Primum* (idest species) *est Sacramentum, & non res. Secundum* (idest corpus Christi) *est Sacramentum, & res. Tertium* (idest effectus) *est res, & non Sacramentum.* Cum igitur textus dicat species esse Sacramentum, & distinguat Sacramentum a re simul & Sacramento, quod ait esse corpus Christi; Ergo (ut dicunt) totam rationem Sacramenti textus refundit solis speciebus. Probant 2. ex Trident. *sess. 13. Can. 1.* ubi habetur: *Si quis negaverit in SS. Eucharistiæ Sacramento contineri vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem Dom. N. Jesu Christi, anathema sit.* Ergo, si corpus Christi continetur in Sacramento, sequitur quod species sint Sacramentum tantum continentes corpus Christi, ne dicatur corpus Christi contineri in seipso.

190 *Secunda* vero sententia, quam tenent cum *Busemb. Suar. D. 42. sect. 3. Contin. Tourn. tom. 5. pag. 134.* item *Vasq. Conc. Val. &c. apud Salm. l. cit. n. 29.* dicit Sacramentum Eucharistiæ consistere in recto sive essentialiter æque in speciebus ac in Corpore Christi. Ratio, quia ex corpore Christi æque ac speciebus unum fit Sacramentum. Christus autem continetur in Sacramento tanquam pars in toto, ut anima in homine, non vero tanquam aliquid extrinsecum a ratione Sacramenti. Et sic respondetur textui quem opponunt Tridentini. Hæcque ratio confirmatur a D. Augustino relato in *cap. Hoc est, 48. D. 2. de Consecr.* ubi docet hoc Sacramentum *duobus constare, visibili elementorum specie, & invisibili Dom. N. Jesu Christi carne & sanguine, sicut Christi Persona constat ex Deo & homine.* Ad textum autem in *c. Marthæ:* respondet *Lugo de Euchar. D. 1. n. 27.* (qui diversam sustinet sententiam, nempe quod essentia Eucharistiæ in recto consistat in corpore Christi, & in obliquo tantum in speciebus) quod Pontifex, dicendo species esse Sacramentum, non intendit dicere, quod solæ species sint Sacramentum, sed quod species in Eucharistia non habent aliud munus quam Sacramenti; significant enim & non significantur; ad differentiam corporis Christi, quod est Sacramentum simul & res, nempe quod significat gratiam, & significatur a speciebus; non autem textus concludit, quod corpus Christi pertinet ad essentiam Sacramenti. Utraque sententia est probabilis.

2. Usus sive sumptio Eucharistiæ non est proprie ipsum Sacramentum, neque aliud Sacramentum ab eo distinctum, ut vult *Gabriel;* nec pars illius, sive essentialis, sive integralis, ut *Aureolus;* sed tantum applicatio, sive conditio, ut Sacramentum operetur.

Omnia alia Sacramenta, ut sub initio hujus *lib. 6.* notavimus, dicuntur *transeuntia*, quia tum solum sunt Sacramenta, cum conficiuntur & applicantur; Hoc tantum Eucharistiæ Sacramentum dicitur *permanens*, quia consistit in re permanente, & sic Corpus Christi post Consecrationem existens sub speciebus panis est vere & proprie Sacramentum, sive in Sacrario servetur, ut habetur definitum in Trident. *sess. 13. Can. 4.* ubi: *Si quis dixerit, peracta Consecratione, in admirabili Eucharistiæ Sacramento non esse Corpus, & Sanguinem Dom. N. Jesu Christi, sed tantum in usu ... anathema sit.*

„ 3. Etsi quælibet species, imo quævis pars speciei, sit integrum & essentialiter perfectum Sacramentum, ideoque Sacramentum Eucharistiæ, sub speciebus panis & vini, physice & materialiter specie differat; moraliter tamen, & in ratione Sacramenti est unum specie infima Sacramentum: tum quia est unum signum rei sacræ: tum quia ordinatur ad unum specie infima finem. Vide *S. Thom. qu. 73. art. 2.*

„ 4. Et physice loquendo, tot sunt numero Sacramenta, quot numero species, vel etiam partes specierum; moraliter tamen unum numero Sacramentum est; quod per modum unius proponitur, & sumitur; quia id ad unum finem, scilicet ad unam refectionem spiritualem, refertur.

„ 5. Hostiæ in diversis altaribus recte concipiuntur ut distincta Sacramenta; contra vero, si Sacerdos unam Hostiam in plures partes dividat, vel plures Hostias simul sumat (eadem est ratio plurium specierum diversæ rationis), non ideo dicitur accepisse plura numero Sacramenta.

Super his ante omnia prænotandum id quod habetur in Tridentino *sess. 13. cap. 3. Corpus* (existere) *sub specie panis, & Sanguinem sub specie vini ex vi verborum; ipsum autem Corpus sub specie vini, & Sanguinem sub specie panis, Animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ ... Divinitatem porro propter ejus cum Corpore & Anima hypostaticam unionem.* Item *sess. 21. c. 3.* habetur: *Quamvis Redemptor noster hoc Sacramentum in duabus speciebus instituerit, tamen fatendum est, etiam sub altera tantum specie totum, atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi; ac propterea quoad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt.* Sed quæritur 1. an tota ratio specifica hujus Sacramenti salvetur in sola specie panis, aut vini, seorsim sumpta? *Prima* affirmat, quam tenent *Bellarm. de Euch. c. 22. & Gonz. Nunnus, & alii apud Salm. cap. 2. n. 16.* Ratio, quia quælibet species rationem habet integri convivii, cum per concumitantiam Sanguis veniat sub specie panis, & Corpus sub specie vini. Idque arguunt ex illis verbis Tridentini: ut supra: *Sub altera tantum specie verum Sacramentum sumi. Secunda* vero probabilior sententia dicit, totam rationem specificam Sacramenti non salvari, nisi in utraque specie. Ita *Lugo de Euch. d. 2. sect. 1. Tournely in Prælect. Theolog. t. 8. p. 151. ac suus Continuator tom. 5. pag. 134. & Salm. cap. 7. n. 17. cum Ledesma, Cornejo, &c.* Ratio, quia, licet per concomitantiam Corpus Christi veniat sub specie vini, & contra: quod sufficit quidem ad totum assequendum fructum Sacramenti, ut docet Concilium; hoc tamen per accidens evenit, quia nunc San-

Sanguis non potest a Corpore separari, sed non per se, nam si in triduo Passionis Apostoli celebrassent, utique Sanguis non venisset sub specie panis. Unde, cum sub altera tantum specie vi verborum & per se ponatur tantum Corpus, vel Sanguis, non potest per se significari per alterutram speciem tota refectio cibi & potus, in qua consistit ratio specifica hujus Sacramenti. Et pro hac sententia videtur expresse esse *D. Th.* 3. *p. q.* 73. *art.* 2. *ad* 2. cum ibi sic dicat: *Panis & vinum materialiter quidem sunt plura signa, formaliter vero, & perfective unum, in quantum ex eis perficitur una refectio.* Ergo formaliter, seu quoad rationem specificam Sacramenti, non perficitur in ratione significandi refectio, nisi in utraque specie.

Quæritur 2. unde sumatur unitas numerica hujus Sacramenti? Alii dicunt sumi ab unitate Corporis Christi, ut *Lugo*, & *Suar.* Alii a physica continuatione partium ipsarum specierum, & ita dicunt tot esse Sacramenta, quot sunt species panis vel vini physice discontinuæ, ut *Vasq. &c.* Alii a morali conjunctione specierum inter se, ut *Salm. c.* 1. 46. *cum Soto*, *et Bellarm.* qui tenent, quod plures species consecratæ, etsi discontinuæ, & licet physice sint plura Sacramenta, moraliter tamen unum sunt Sacramentum ex morali conjunctione, quam habent, dum per modum unius proponuntur, aut sumuntur; Et hæc sententia videtur probabilior *cum Busemb. ut supra*.

191 Quoad species igitur hujus Sacramenti concludendum, quod, licet quælibet species sit materialiter diversa, moraliter tamen utraque constituit unum Sacramentum, cum utraque significet unum convivium ex cibo & potu constans. Quoad numerum vero, dicendum quod numerus sumitur ex multiplicitate sumptionum; Unde, si una species, vel una Hostia distribuitur pluribus, vel eidem personæ in diversis vicibus moraliter distinctis, diversa sunt numero Sacramenta. E converso, si alicui eodem tempore ministrarentur ambæ species, vel plures partes ejusdem speciei, unum esset Sacramentum. Sic pariter, si diversæ species consecratæ eodem tempore, & in eodem Altari proponuntur, unum erit Sacramentum; Si vero eædem species dividuntur, & in diversis proponuntur Altaribus, diversa erunt Sacramenta.

192 Quæritur 3. An Eucharistia sit necessaria ad primam justificationem obtinendam? Supponitur ut certum cum *S. Th. p.* 3. *q.* 80. *ar.* 11. Eucharistiam esse ad salutem necessariam necessitate Præcepti, non solum Ecclesiastici, sed etiam Divini, ex *Luc.* 22. *Hoc facite in meam commemorationem*. E contrario certum est non esse necessariam necessitate Medii, secundum realem susceptionem, ut asserunt *Salm. c.* 5. *n.* 6. communiter contra Hæreticos. Dubium est, an sit necessaria saltem in voto, necessitate Medii? *Prima* sententia negat cum *S. Bon. Suar. Vasq. Caj. Laym. Bon. &c.* apud *Salm. ib. n.* 14. Ratio, quia hoc Sacramentum non est institutum ad causandam primam Gratiam: Et ideo Concilium Trid. *sess.* 13. *c.* 6. damnat dicentes, præcipuum fructum hujus Sacramenti esse remissionem peccatorum. *Secunda* tamen probabilior sententia, quam tenent *Conc. p.* 317. *n.* 6. *Sot. Led.* & plures cum *Salm. n.* 16. docet, votum saltem virtuale, & implicitum Eucharistiæ, respiciens hoc Sacramentum ut finem vitæ spiritualis, esse necessarium necessitate Medii ad salutem tam adultis, quam parvulis: Adulti autem tale votum habent, dum Sacramenta Baptismi, aut Pœnitentiæ suscipiunt; voluntas enim ipsorum omnia Præcepta implendi, hoc etiam præceptum Eucharistiæ saltem implicite comprehendit: Parvuli vero votum habent, non ex voluntate propria, sed ex voluntate implicita Ecclesiæ, quæ pueris applicatur, sicut applicatur voluntas suscipiendi Baptismum. Et hanc docet *S. Thom. p.* 3. *qu.* 79. *ar.* 1. *ad* 1. ubi ait: *Hoc Sacramentum ex seipso virtutem habet Gratiam conferendi, neque aliquis habet Gratiam ante susceptionem hujus Sacramenti: vel nisi ex aliquo voto ipsius, sicut adulti, vel voto Ecclesiæ, sicut parvuli*. Et probatur primo ex *Joan.* 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, &c. non habebitis vitam in vobis*. Probatur secundo ratione, quia Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, quæ certe sunt necessaria necessitate Medii, saltem in voto, ad primam Gratiam obtinendam, non conferunt Gratiam, nisi respiciendo ad Eucharistiam, ut ad finem omnium Sacramentorum.

Quæritur 4. An Eucharistia in re, vel in voto 193
sit medium necessarium Adultis ad vitam spiritualem conservandam? Negant *Suar. Vasq. Durand. &c.* apud *Salm. c.* 5. *n.* 34. dicentes ad hoc alia adesse media. Sed communius & verius affirmant *Soto*, *Gonz. & Salm. n.* 36. cum *S. Thom. p.* 3. *q.* 80. *art.* 11. *ad* 2. Ratio, quia sicut vita corporis diu non potest conservari sine cibo materiali, ita vita Animæ sine hoc cibo spirituali, saltem in voto, & quidem explicito in eo, qui necessitatem hujus Sacramenti advertit.

Hinc tenent *Salm. n.* 42. cum *Cornejo*, *&c.* non excusari a peccato, etiam qui semel in anno Eucharistiam sumunt; si norint Communionem tam raram eis non sufficere ad perseverandum, habita ratione propriæ infirmitatis. Vide dicenda *n.* 295. *Dub.* 1.

DUBIUM II.

Quæ Materia Eucharistiæ?

194 *Quæ sit Materia proxima hujus Sacramenti?*
195 *De obligatione consecrandi sub utraque specie; Vide quæ habetur apud Busemb.* 196. *Dub.* 1. *An hæc obligatio sit de jure Divino, vel Ecclesiastico? Dub.* 2. *An Papa possit in ea dispensare? Dub.* 3. *An sit valida Consecratio unius speciei sine altera?* 197. *An aliquando per accidens possit una species sine altera consecrari?*

„ Nota; sicut in aliis Sacramenti est duplex 194
„ materia, proxima, & remota, ita etiam hic,
„ sed ordine inverso: nam in aliis, materia remota est res permanens; proxima vero ejus usus, qui transit: hic vero remota transit, & proxima manet, scilicet species panis, & vini. Quæritur ergo tantum de remota, illa scilicet, quæ facta consecratione transit in Corpus, & Sanguinem Christi.

„ Resp. Materia Eucharistiæ est tantum panis, „ &

„ & vinum. Est de Fide, & probatur ex institu-„ tione Christi, *Matth.* 26. *& Luc.* 22. Et qui-„ dem utraque materia, panis, & vinum, est ita „ necessaria ad hoc Sacramentum conficiendum, ut „ per se nunquam licite possit una consecrari abs-„ que alia: quod patet tum ex facto Christi 22. „ *Luc.* tum ex *Trid. sess.* 22.

Unde resolves.

195 „ 1. Consecratio utriusque speciei est juris Divi-„ ni, quia ratio sacrificii, sine quo non fit, exigit „ utramque.

„ 2. Non licet alteram tantum speciem consecra-„ re, in necessitate etiam gravi, v. gr. ut mori-„ bundo detur Viaticum. *Suar. &c. comm.*

„ 3. Nec Pontifex in eo potest dispensare ullo „ casu. Ita *commun. Suar.* 3. *p. d.* 55. *sess.* 4. „ *&c.* contra quosdam.

196 Certum est necessarium esse de necessitate præcepti consecrare Eucharistiam sub utraque specie, ut docet *D. Th.* 3. *p. qu.* 80. *art.* 12. *ad* 3. cum aliis communiter, ex *c. Conferimus. D.* 2. *de Consecr.* & ex *Trid.* ut mox infra: Unde commune ac certum est apud omnes, nec etiam in articulo mortis licitum esse consecrare unam speciem ad Viaticum infirmo porrigendum; Vide *Salm. cap.* 4. *n.* 27. *Bon. D.* 4. *q.* 2. *p.* 3. *n.* 9. & alios passim. Sed dubitatur 1. utrum præceptum hoc sit Divinum, an Ecclesiasticum? *Navarr. Man. c.* 25. *n.* 92. *& Adrian. Major, &c. apud Contin. Tourn. t.* 5. *p.* 723. dicunt esse Ecclesiasticum. Sed omnino tenendum esse Divinum cum *Suarez dist.* 43. *sect.* 3. *Tourn. in Prælect. t.* 4. *p.* 376. *Conc. t.* 8. *p.* 425. *n.* 8. *& Bon. d.* 4. *q.* 2. *p.* 3. *n.* 5. *cum Caj. Soto, Palud. Reg. Fill.* & aliis communiter. Idque patet ex Trid. *s.* 22. *c.* 1. ubi dicitur Christum præcepisse Sacerdotibus, ut Corpus suum offerrent non aliter quam sub utraque specie; en verba Concilii: *Christus Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem* (nota) *rerum symbolis Apostolis, ut sumerent, tradidit, & eisdem eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti semper Catholica Ecclesia intellexit, & docuit.*

Dubitatur 2. an Pontifex possit in hoc præcepto dispensare? Affirmant plures graves DD. ut *Azor. Alanus, Gabr. Henr. &c. apud Salm. l.* 4. *n.* 41. idque probabile putant *Sanch. de Matr. c.* 8. *d.* 6. *n.* 6. *& Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 725. *Concl.* 2. *cum Ysamberto.* Et probant ex Trid. *s.* 21. *c.* 2. ubi dicitur: *In Ecclesia perpetuo fuit potestas, ut in Sacramentorum dispensatione salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, & Sacramentorum reverentiæ magis expedire judicaret.* Sed negant communiter *Suar. d.* 43. *s.* 4. *Lugo de Euchar. d.* 19. *s.* 8. *Conc. p.* 425. *n.* 8. *Salm. c.* 4. *n.* 44. *cum Gon. Cajet. Soto, Sylvest. Val. &c.* Ratio, quia Ecclesia, etsi potest immutationes facere circa administrationem Sacramentorum, ut loquitur Concilium, non autem potest circa ea quæ in Sacramentis administrandis sunt de præcepto Divino, prout est Consecratio utriusque speciei, ut mox supra probavimus. Sed hæc ratio non omnino convincit, nam ut dicemus *de Matr. n.* 1117. juxta plurium sententiam, probabiliter potest Papa etiam in præceptis Divinis dispensare cum justa causa in aliquo casu particulari, vel saltem tunc interpretari Divinum præceptum. Hoc tamen non obstante, primam sententiam dico non posse in praxim deduci, quia (ut mox dicemus in *seq. dub.* 3.) probabile est non fieri Sacramentum nisi in Sacrificio, ad quod (juxta nostram sententiam referendam *n.* 305. *Qu. II.*) necessario requiritur Consecratio utriusque speciei. Ceterum recte dicit ipse *Tourn.* quod Ecclesia in hoc præcepto nunquam dispensavit, nec unquam dispensabit; Communiter enim *Suar. Lugo, Conc. Salm. &c.* rejicitur id quod refert *Volaterranus l.* 7. *Geogr. c.* 4. nempe quod Innocentius VIII. dispensaverit cum Norvegis, ut possent consecrare panem, & calicem sine vino, quod utique incredibile est.

Dubitatur 3. an consecratio unius speciei sine altera sit valida? Nemo dubitat quin valida sit, si id casu accidat, ut mox infra dicetur in casibus a *Busemb.* allatis. Dubium igitur fit, an valide consecret Sacerdos, qui positivam habet intentionem consecrandi unam tantum speciem sine altera? Negat *Lugo de Euchar. d.* 19. *n.* 103. quem sequitur *Renzi eod. tit. q.* 45. Quia (ut ait) ratio Sacramenti nequit dividi a ratione Sacrificii; Sacerdos enim non accipit potestatem conficiendi hoc Sacramentum, nisi sacrificando, ut patet ex forma Ordinationis: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium tam pro vivis, quam pro defunctis.* Unde, cum ad essentiam Sacrificii pertineat consecratio utriusque speciei, juxta probabiliorem sententiam quam infra afferemus *n.* 305. *Qu. II.* sequitur, quod qui Sacrificium non offert, neque Sacramentum conficit. Alii vero communiter affirmant, ut *Suar. d.* 43. *sect.* 2. *Spor. t.* 3. *p.* 109. *n.* 130. *Salm. c.* 4. *n.* 56. *Dian. p.* 10. *tr.* 16. *R.* 7. *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 5. *n.* 2. *cum Con. Fill. Henr. Reg. &c.* Ratio, quia, in omni Sacramento semper ac Minister formam profert super materia cum debita intentione, perficit Sacramentum. Hæc sententia est quidem valde probabilis, sed ratio *Lugonis* non videtur improbabilis; Nec obstat auctoritas *D. Thom. in* 3. *par. qu.* 78. *art.* 6. quam affert *Bon.* pro secunda sententia, nam ibi S. Doctor loquitur tantum contra eos, qui dicerent non consecrari Corpus, nisi postquam consecratur Sanguis, quod certe falsum est.

„ Dixi 1. *Per se*; quia per accidens, & præter 197 „ intentionem, aliquando unam posse solam con-„ secrari absque peccato, docet *Tan. d.* 5. *qu.* 2. „ *dub.* 5. *n.* 27. dicitque esse communem, v. gr. „ in his casibus.

„ 1. Si quis aquam, vel alium liquorem pro vi-„ no consecrasset; neque defectum intelligeret, nisi „ diu post; aut postquam advertisset, neque posset „ haberi aliud vinum: vel quamvis haberet, non „ posset tamen illo uti sine gravi scandalo, vel vi-„ tæ periculo. * (*Vel sine magno simili incom-„ modo,* ut *Salm. c.* 4. *n.* 58. *cum Suar. Bon. Re-„ gin. etc.*) * 2. Si post consecratam Hostiam su-„ bitum mortis periculum ab hostibus, vel incen-„ dium imminet, secluso tamen scandalo, & con-„ temptu Fidei. *Reg. l.* 29. *c.* 4. * (*Cum Salm.* „ *n.* 39.) * Si Sacerdos, Hostia consecrata, mo-„ riatur, vel animo deficiens loquelam perdat, vel

in

„ in amentiam incidat, nec sit alius, qui possit sacrificium perficere. *Suar. Vasq. etc.* Si autem alius supplere, & Sacerdos infirmus Communionem suscipere potest, debet Hostia dividi, eique pars dari. *Tamb. de Exped. Sacrif. l. 2. c. 8.* * (*Vide Suar. d. 43. sect. 4. Spor. t. 3. p. 109. n. 133. Renzi qu. 46. cum Azor. Major. Henr. et Hurt. Bon. p. 3. n. 8. cum Reg. etc. qui fere omnia hæc confirmant. Sed bene advertunt Salm. c. 3. n. 40. Mazzotta t. 1. p. 31. et Wigandt tr. 12. Ex 2. n. 16. nunquam posse Sacerdotem consecrare in una sola specie ob metum mortis ab extrinseco, sive ab alio incusso ad hunc finem, ut sic consecret; quia tunc ageret directe contra Præceptum Divinum, quod est intrinsece malum*) *.

„ Dixi 2. *Licite*, quia valide alterutram tantum consecrari, est certum: ut patet tum ex facto Christi, qui panem ante consecravit, tum ex praxi Ecclesiæ, quæ Corpus ante sanguinem proponit adorandum.

DUBIUM III.

Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ?

198 *An solus panis triticeus sit materia apta?*
199 *Non est ad Eucharistiam materia apta, I. Panis ex oryza, leguminibus etc. II. Massa cruda, aut frixa, sive elixa. III. Panis subactus oleo, lacte etc. Quid si aqua non naturali? IV. Hostiæ rubræ. V. Panis corruptus.*
200 *Quinam panis est materia dubia? An ex farre, siligine, amydone?*
201 *Qui panis est materia valida, sed illicita? I. Si modice alii rei permixtus. II. Si mucidus.*
202 *Valide etiam, sed illicite consecrant Latini in fermentato, et Græci in azymo.* 203. *Dub. 1. Quid si Latinus transeat per Græciam, vel contra? Dub. 2. An Latinus possit celebrare in fermentato ad dandum Viaticum?*
204 *De hostia fracta, vel maculata.* 205. *De figura hostiæ consecrandæ. Et an liceat celebrare cum hostia minori?*

198 „ Resp. 1. solus panis triticeus, in conviviis communiter usitatus, qualis morali hominum judicio tantum censetur ille, qui ex farina triticea, & aqua naturali mixtus, & igne tostus, sive assus, atque in sua specie incorruptus est: quia hic solus simpliciter dicitur panis, alius vero nonnisi cum addito, v. gr. bordeaceus.

Unde resolves.

„ 1. Falsum est, quod docuit *Caj.* Eucharistiam posse consecrari ex quovis pane cujusvis speciei, dummodo sit aptus ad vescendum, * (*Idem docet D. Thom. 3. p. qu. 74. art. 4. Catech. Rom. p. 2. n. 13. & Salm. c. 4. n. 5. cum Lugo, Pal. Fill. & alii commun. Et patet ex Decr. Eugenii, ubi dicitur de Eucharistia:* Cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite. *Confirmatur a Missali Rom. ubi:* Si panis non sit triticeus, non conficitur Sacramentum) *.

„ 2. Non est apta materia ad validam consecrationem. I. Panis ex oryza, avena, milio, pisis, fabis, amygdalis, aliisque leguminibus, & arborum fructibus, vel etiam ex hordeo confectus; quia hæc omnia, communi usu, & opinione, censentur specie distingui a tritico. *Laym. Bonac. C. de Lugo d. 4. sect.* 1. II. Massa triticea cruda, vel non cocta per modum panis, sed frixa, vel elixa, ut sunt placenta, libum, sive differant specie, sive non. * (*Salm. c. 4. n. 11. cum Fill. Pal. &c.*) * III. Panis subactus aquis artificialibus, vel oleo, butyro, lacte, & ovis, saccharo, aliove liquore, qui aqua naturali non sit mixtus, quia non est panis usualis. Ita *Laym. lib. 5. tr. 4. c. 9. Caj.* tamen & quidam Recentiores contrarium docent, quare est saltem materia dubia; idque confirmat Missale *Rom. tr. de defect. & Carden. de Lugo d. 4. sect. 1. n. 4.* unde qui hostias emunt, certi sint, quod aqua naturali, & non rosacea confectæ sint. IV. Similiter hostiæ rubræ, quibus sigillantur literæ, non sunt materia valida, vel minimum dubia: quia per admixtionem cinnabaris notabiliter alterantur. *Card. de Lugo dist. 4. sect. 1.* quod *Aut. Perez* apud *Dian. p. 7. t. 12. R.* 3. limitat, si multum cinnabaris sit mixtum, si autem sit valde parum, censet probabile, quod sit materia valida; illicita tamen * (*Vide dicta de Bapt. n. ....*) * V. Panis substantialiter corruptus. VI. Panis subactus aqua marina. *Fag. apud Dian. p. 9. tr. 9. R.* 58. ubi ipse contrarium docet, eo quod illa sit naturalis aqua. * (*Et cum Diana consentit Renzius c. 1. q. 18. Ac revera nescio intelligere, cur panis confectus aqua maris non sit verus panis, cum aqua maris sit vera & naturalis aqua, sicut diximus de Baptismo n. 103. & docet S. Thom. 3. p. qu. 66. art. 4. ad 1. Secus vero quidem dicendum, si farinæ misceatur aqua rosacea, vel alius liquor quia tunc non esset verus panis usualis, ut dicit idem S. Doct. q. 74. art. 7. ad 3.*) *

„ 3. Panis ex farre, sive spelta, item ex siligine, est materia dubia: quia alii dicunt, solis accidentibus propter loci sterilitatem, alii specie distingui a tritico: Ideoque non licet, saltem uti pro Sacramento, quia hoc exponeretur periculo. V. *Auct. cit.* * (*S. Th. 3. p. q. 74. art. 3. ad 2. & 5. S. Bonav. Caj. &c. apud Croix l. 6. p. 1. n. 421. dicunt siliginem esse verum triticum; sed negant Concina, Palaus, & plures; Unde Carden. apud Croix; & Tourn. t. 5. p. 369. Renzi qu. 9. cum Bon. recte docent esse mortale, in siligine concecrare, prout in materia dubia. Amydon autem certe non est materia apta. Croix n. 423. Salm. n. 14. cum S. Th. Lugo, & communi contra aliquos*) *. 200

„ 4. Valida, sed illicita est materia. I. Si aliquot grana, vel guttæ alterius speciei cum tritico, & aqua misceantur, ita ut triticum tamen, & aqua plurimum prædominetur, quia si major pars non sit triticum, & aqua, non erit materia valida, de quo monendi sunt illi, qui hostias coquunt. *Bon. d. 4. q. 2. p. 1. n. 6. Laym. c. 2.* * (*S. Th. q.* 201

„ 74.

„ 74. *art.* 5. *ad* 3. *idem docet*, *dicens :* si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo majorem „ quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, „ qui est materia hujus Sacramenti. Si vero sit „ magna permixtio, puta ex æquo vel quasi, talis „ permixtio speciem mutat, unde panis exinde confectus non erit debita materia). *Et sic etiam* „ *dicunt Salm. c.* 4. *n.* 8. *&* 10. *communiter* *. „ II. Panis mucidus, qui ad corruptionem disponitur, *Bon. loc. cit. n.* 5. * (*Hoc esset*, *si sapor* „ *aliqualiter mutaretur*, *et tunc esset mortale il-* „ *lo uti ; Palaus*, *&* *Conin.*) *.

202 „ 5. Perinde est ad valorem Sacramenti, sive „ panis sit azymus, sive fermentatus, ut definivit „ *Trid.* quia uterque est usualis, & proprie dictus „ panis. Interim in suis Ecclesiis Latini in azymo „ & Græci in fermentato conficere tenentur, sub „ præcepto gravi, & culpa mortali, a qua non „ excusat necessitas, v. gr. dandi viaticum. Vid. „ *Bon. d.* 4. *qu.* 2. *p.* 1. *Fill. tom.* 4. *cap.* 3. *qu.* „ 8. *Card. de Lugo loc. cit.*

Et est commune cum *Soto*, *Suarez*, *Laym. &* *Salm. cap.* 3. *n.* 19. Sic enim tradidit Conc. Florent. in Decreto ad Armenos §. 2. *Definimus*, *in azymo*, *sive fermentato pane tritico Corpus Christi veraciter confici*. *Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere*, *unumquemque juxta Ecclesiæ suæ sive Orientalis*, *sive Occidentalis consuetudinem*. Hinc N. SS. P. Bened. XIV. in Consti. super Ritibus Græcorum edita an. 1742. *Etsi Pastoralis*. §. 6. *n.* 10. *sub pœnis perpetuæ suspensionis a Divinis* confirmat prohibitionem, ne Latinus, aut Græcus præter proprium ritum celebret.

203 Sed dubitatur 1. An Latinus in locis Græcorum possit celebrare in fermentato, & Græcus in Locis Latinorum in azymo? Conveniunt DD. quod si inter Græcos inveniatur Ecclesia Latinorum, in qua Latinus Ritus servatur, Sacerdos latinus debeat consecrare in azymo; & sic e converso. Ita *Suar. d.* 44. *sect.* 3. *v. Illud*, *Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 370. *in fine*, *Holzm. n.* 242. *Spor. n.* 149. *& Salm. c.* 4. *n.* 21. *cum Sanch. Bon.* &c. communiter. Dubium est, quando Latinus transit per Græciam (vel contra). Censet *Ledes. apud Salm. n* 20. teneri ad celebrandum in fermentato: E contrario *Vasq. d.* 74. *c.* 3. *Conc. t.* 8. *p.* 249. *& Aversa qu.* 2. *sect.* 4. dicunt teneri celebrare in azymo. Cæterum communiter, & probabilissime *Nat. Alex. art.* 5. *prop.* 4. *Reg.* 12. *Antoine c.* 1. *q.* 2. *Suar. Tournely*, & omnes alii mox citati docent Latinum tunc posse celebrare sive in fermentato, sive in azymo. In fermentato, juxta doctrinam D. Augustini *Ep.* 118. (*nunc* 58.) *c.* 2. ubi sic ait: *Nec disciplina ulla est melior gravi prudentique Christiano*, *quam ut eo modo agat*, *quo agere viderit Ecclesiam ad quamcumque forte devenerit*. Potest etiam celebrare in azymo, tum quia, etsi bene facit qui morem regionis, ubi reperitur, sequitur, ad id tamen non tenetur, uti advertunt *Suar. l. c. & Glossa in c. Quæ contra*, *Dist.* 8. tum quia Leo Papa *in Epist. ad Michaelem Cærular. c.* 29. monet (uti refert *Suar.*) ut unusquisque juxta suæ Ecclesiæ ritum celebrare sinatur, etiamsi in alieno solo versetur.

Dubitatur 2. An in casu necessitatis ad præbendum Viaticum infirmo possit Sacerdos latinus consecrare in fermentato? Affirmat *Major*, *& Tanner. apud Renzi c.* 1. *qu.* 4. quia, ut dicunt, præceptum Divinum suscipiendi Viaticum prævalere debet præcepto humano celebrandi in azymo. Sed negat communis, & probabilior sententia, quam tenent *Navarr. c.* 21. *n.* 3. *Tourn. l. c. Antoine de Euch. q.* 2. *Suar. D.* 66. *sect.* 5. *cum Soto*, *Gabr. Led. Vict.* item *Diana part.* 10. *tract.* 16. *R.* 39. *Croix n.* 431. *Renz. l. c. cum Palao*, *Laym. Tamb. & Bonac.* Ratio, quia in hoc casu præferenda est reverentia erga tantum Sacramentum utilitati Proximi, cui tale Sacramentum non est simpliciter necessarium.

Secluso autem scandalo, est tantum veniale sine rationabili causa consecrare hostiam fractam, vel maculatam; nisi fractura, vel macula esset enormis: tunc enim esset mortale, ut *Croix n.* 432. cum *Quart. & Pasq.* Si tamen fractura deprehendatur post Oblationem, licite talis hostia consecrabitur, nisi scandalum Populi timeatur: *Croix ib. cum Gob.* 204

„ Resp. 2. Ex præcepto Ecclesiæ panis consecrandus debet esse figura orbiculari (in Ecclesia Latina) & integra. Dixi *Latina*, quia Græci quadratum adhibent, & in particulis triangularem, ut habet *Arcud.* Licere etiam in hostia „ minore, quali datur Laicis, quando alia haberi „ non potest, & scandalum abest, celebrare privatim; imo, si causa urgeat, etiam publice die „ festo, docet *March. in Candel. t.* 4. *c.* 5. *q.* 3. „ *Dian. par.* 5. *t.* 13. *R.* 80. *& p.* 6. *t.* 7. *R.* 17. „ *& Tamb. exped. sacrif. l.* 2. *cap.* 8. *& Avers.* „ *q.* 1. *sess.* 11. eo quod nullum sit præceptum, „ neque constet de consuetudine obligante sub præcepto. * (*id admittit Tamb.* §. 8. *n.* 16. *etiam* „ *causa devotionis ; & consentiunt Ronc. c.* 2. *q.* „ 6. *R.* 5. *cum Quarti*, *& Elbel p.* 69. *n.* 15. *cum* „ *Gob. si absit scandalum*, *quod potest præcaveri* „ *monendo populum*. *Imo addit Ronc. quod tenetur Sacerdos in hostia minori consecrare*, *si* „ *dandum esset Viaticum infirmo*) *: Quo casu, „ elevare adorandam majorem ab alio præconsecratam, licere vult idem *Tamb. loc. cit.* contra „ *March. & Diana ll. cc.* Non licet autem parvam sumere, & majorem relinquere (v. gr. ad „ exponendam in hierotheca), nisi ipse eadem Missa sanctam istam consecraverit, quia debet communicare de suo sacrificio. *Tamb. l. c.* Quare „ male facit Parochus, qui renovaturus Eucharistiam, hostiam ab alio consecratam ipse sumit, „ & a se consecratam reponit in sacrario, vel hierotheca, *Tamb. l. cit. Cardin. de Lugo d.* 19. „ *sect.* 4. 205

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistia?

206 *Quale vinum non est materia apta? I. Sicera &c. II. Agresta. III. Acetum. IV. Uvæ. V. Mustum decoctum.*

207 *Quale est materia valida*, *sed illicita? I. Mustum. II. Vinum permixtum. III. An acescens? Vide infra Qu. I. IV. An congelatum? Vide infra Qu. II.*

208 *An sub præcepto gravi aqua miscenda est vino? Et qualis aqua, & in quanam quantitate? Et an mixtio facienda in calice?* 209. *An aqua mixta vino immediate convertatur in Sanguinem?* 210. *Quænam quantitas aquæ immiscenda in calice? Quid si Sanguis cadat super altare, linteo, aut corporale, &c.*

206 „ Resp. 1. Solum vinum vitis, ut docet Fides, & definitum est in Florentino.

Unde resolves.

„ 1. Non est materia apta ad validam consecrationem I. Sicera, & quicunque liquor ex moris, malogranatis, &c. sive dicatur vinum, sive non. II. Agresta, sive omphacium, id est, succus ex uvis immaturis expressus; quia non est vinum, sed in via ad vinum, cujus naturam nondum induit; habetque se, sicut massa cruda respectu panis. *Laym. t. 4. c. 5. n. 5. & 6.* succum tamen ex uvis passis expressum consecrabilem esse putat *Franc. Amic.* apud *Dian. p. 7. c. 12. R. 8.* eo quod verum sit vinum. III. Acetum, quod est vinum substantialiter corruptum. *ibid.* Quod si post sumptionem (imo etiam ante eam, post consecrationem Calicis) dubium incidat, fuerit ne acetum, an vinum, esse præsumendum, quod fuerit vinum, docet *Tamb. l. 2. exped. sacrif. c. 8.* * (*Sed vide mox dicenda subsequenti adnotatione*) * IV. Uvæ, seu vinum intra uvas contentum, vel imbibitum in offa panis, tum quia non tam est potus, quam cibus; tum quia succus ille non dicitur proprie vinum, donec sit expressus, tum quia in eo statu non satis ad sensum demonstratur per formam. *Card. de Lugo d. 4. n. 11. & 12. Laym. &c.* V. Sapa, seu defrutum, idest mustum ad dimidiam seu tertiam partem decoctum, quia non est amplius vinum, nec potus, sed cibus. *Bonac. loc. cit.* VI. Lora, idest aqua expressis acinis superfusa. *Fill. t. 4. c. 5. Card. de Lugo d. 4. sect. 1. n. 9.*

Adverte quæ de his habentur in Rubr. Missalis *Tit. 4. n. 1. Si vinum sit factum penitus acetum, vel penitus putridum, vel de uvis acerbis, seu non maturis expressum, vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum sit corruptum, non conficitur Sacramentum.* Notandum autem quod vinum *de uvis acerbis* tunc est ineptum, quando nullam habet speciem vini, ut docet *D. Th. 3. p. qu. 74. art. 5. ad 3.* ubi ait; *Agresta est in via generationis, et ideo nondum habet speciem vini, et propter hoc de ea non potest confici Sacramentum.*

Quoad vinum autem acetum, si post Consecrationem Sacerdos prudenter dubitat, an vinum fuerit verum acetum, dicunt *Tambur. de Sacr. Miss. l. 2. c. 8. §. 5. n. 6. et Spor. c. 3. n. 157.* cui adhærent *Bus.* ut supra, & *Mazz. t. 3. p. 118.* judicandum fuisse materiam aptam, tum quia possessio stat pro substantia vini; tum quia non est turbandum Sacrificium sine certo fundamento. Verumtamen *La Croix l. 6. p. 2. n. 535. Pasqual. qu. 301. et Aversa qu. 11. s. 16.* recte censent supplendam esse Consecrationem illam, ne Sacrificium relinquatur in periculo non integritatis, contra præceptum faciendi Sacrificium integrum. Debiles autem sunt rationes oppositæ; quomodo enim possessio potest esse pro vino, quando dubitatur, an tempore Consecrationis vinum fuerit vel ne? Ex alia vice, ad discernendum an vere facta fuerit Consecratio, hic non præsumptio, sed rei veritas attendenda est. Sacramentum autem non est quidem turbandum sine certo fundamento, sed dicimus jam certum existere fundamentum sive obligationem integrandi Sacrificium, quando certum est dubium de Consecratione peracta. Puto tamen non esse aliud vinum certum rursus consecrandum absolute, quia tunc idem urgeret periculum faciendi secundum Sacrificium mutilatum, si forte prior materia fuerit vere apta: Dico igitur hanc secundam Consecrationem fieri debere sub conditione, nempe si prior materia non fuerit consecrata; periculum enim non relinquendi Sacrificium mutilatum, justa erit causa repetendi Consecrationem sub prædicta conditione.

„ 2. Valida quidem consecratio; sed illicita est. 207
I. In musto. * (*In quo valide consecratur, ut ex communi Sal. c. 4. n. 30. cum Pal. Lugo, etc.*) *, quia non est vinum simpliciter, sed impurum, habens admixtas fæces, non consecrabiles: ideoque obstat præceptum Ecclesiæ, obligans secundum *Suarez* sub mortali, saltem extra necessitatem, qualis esset defectus vini veteris, & secundum quosdam, etiam devotio populi; quomodo multi excusant contra *Suarez*, quod in quibusdam locis primitiæ uvarum in calice exprimantur. Vid. *Bon. loc. cit.* II. In vino liquoribus aliis, vel aromatibus ita modice permixto, ut naturam vini retineat. Si vero mixtio sit immodica, erit materia dubia. III. In vino acescente: quia adhuc est vinum, sicut panis mucidus est panis. * (*Vid. infra Qu. I.*) * IV. Probabilius etiam in vino congelato, (etsi a quibusdam propter negantium auctoritatem: dicatur esse materia dubia), tum quia adhuc retinet substantiam, & denominationem vini, estque natura sua potabile; tum quia Chrisma sub eo apte consecrato manet. *Card. de Lugo l. cit.* Nec refert 1. quod aqua congelata non sit materia Baptismi; quia hic essentialiter consistit in ablutione, Eucharistia vero non in sumtione. Nec refert 2. quod non sit proxime potabile: quia est per accidens, & facile tolli potest, estque par ratio in pane indurato. Non est autem idem in liquore nondum ex uvis expresso, cum sit vinum simpliciter, & per se, ac natura sua non sit potabilis, sed comestibilis, quod vino congelato non convenit: alioqui enim jejunium frangeret. *Bonacina loc. cit. numer. 10.* * (*Vide infra Qu. II.*) *.

„ Peccat tamen, qui in congelato consecrat, ideoque si hyeme congelavit calix, calore manuum, aut halitus, aliove modo solvendus est. *Fill. t. 4. c. 3. l. 5. t. 4. c. 2.*

„ 3. Valida, & licita est consecratio in vino, sive albo, sive rubro, etsi etiam specie physica differant: cum utrumque habeatur, & sit simpliciter vinum de vite. *Bon. p. 2. n. 2. Card. de Lugo l. 4.*

Quæritur I. An peccet mortaliter Sacerdos, qui consecrat in vino acescente? Dicunt *Salm. de Euchar. c. 4. n. 26. Pal. eod. tit. p. 4. n. 9. cum Suar. Vict. Vasq. Laym. et Conc. ac Bon. p. 2. n. 5.*

eum

cum aliis, tunc peccare mortaliter, quando vinum est proximum aceti naturæ, ita ut dubitetur, an qualitates vini jam amiserit. Veneror auctoritatem tantorum DD. Sed nescio quomodo hæc opinio sustineri possit, cum expresse adversetur Rubricæ *tit.* 4. *n.* 2. ubi sic dicitur. *Si vinum cœperit acescere vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel non fuerit admixta aqua, vel fuerit admixta aqua rosacea, seu alterius distillationis, conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat*. Rubrica igitur damnat de mortali, non solum qui adhibet vinum aceto proximum, sed etiam vinum, *quod cœperit acescere, vel fuerit aliquantulum acre*. Verum hoc principium acrimoniæ, sive acescentiæ intelligendum est juxta id quod docet *S. Thom.* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *ad* 2.: *Potest tamen confici* (Sacrificium) *de vino acescenti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens*. Itaque in vino acescenti diversi considerandi sunt gradus, alii extra, alii intra viam corruptionis. Hinc rubrica juxta S. Thom. intelligi debet, quando vinum, vel panis jam ingressus est corruptionis limites, ita ut ad principium acrimoniæ jam accesserit, idest, *se già sia arrivato ad esser colla punta*, uti loquitur *Card. Lamb. Notif.* 77. *n.* 2. Dicit præterea idem *Lamb.* citans *Meratum t.* 1. *p.* 3. *tit.* 4. *cum Quarti*: *Si urgeat necessitas celebrandi, seu non possit Sacerdos absque nota omittere Sacrum, ut inter Regulares contingit, qui secundum regulam celebrare tenentur, et non sit in eorum potestate aliud vinum habere, non peccant subditi eo vino utentes ..... Et quamvis tali vino uti sit contra reverentiam Sacrificii, tamen irreverentia non imputatur celebranti, sed Superiori, vel Ministro, qui est causa voluntaria illius*. Præterea, quando vinum est ita proximum aceto, ut dubitetur, an amiserit naturam vini, Consecratio erit quidem dubia, at in Rubrica hujusmodi Consecratio habetur pro certa, cum ibi dicatur, *conficitur Sacramentum*: Ergo juxta Rubricam, & juxta sententiam, quam tenent alii Auctores, prout *Abelly de Euchar. s.* 3. *n.* 4. *et Mazz. t.* 3. *p.* 118. omnino dicendum, esse mortale consecrare in vino acescenti, non solum quando est materia dubia, sed etiam quando est certe valida, at reputatur illicita ob irreverentiam Sacramenti. Neque huic dissentit *Suarez* citatus ab Adversariis pro sua sententia, cum dicat posse in hoc graviter peccari, *ratione dubii, vel irreverentiæ*. Et expresse id docet *D. Thom.* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *ad* 2. ubi ait: *Potest confici* (Sacramentum) *de vino acescenti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens*. Probabiliter tamen dicunt *Gob. Cas.* 2. *n.* 164. *Spor. t.* 3. *p.* 112. *n.* 153. *et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 546. quod, deficiente alio vino, liceat sine scrupulo, prout solent viri probi, adhibere vinum tantum parum acescens, sive non notabiliter acidum. Addunt que *Spor. et Mazzotta*, quod, urgente gravi necessitate, licitum esset uti vino adhuc notabiliter acescente, modo sit certum vinum.

Quæritur II. An vinum congelatum sit materia valida?

Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia negat, quam tenent *Lessius in* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *n.* 24. *Conc. t.* 8. *p.* 251. *num.* 7. item *Armilla, Led. Alam. Henr. etc. apud Renzi de Euchar. c.* 1. *q.* 35. & probabilem putant *Salm. eod. tit.* 4. *n.* 34. Ratio (ut dicunt) quia sicut panis consecrandus debet esse aptus ad comestionem, sic vinum ad potum; Vinum autem congelatum non est potui idoneum. *Secunda* tamen sententia verior affirmat, & hanc tenent *Sporer n.* 159. *Salm. n.* 32. *et* 33. *Anacl. p.* 556. *n.* 25. *Renzius l. c. cum Pontio, Pasq. Tamb. Leand. etc.* & probabiliorem putat *Holzm. num.* 847. *Suar. D.* 45. *sect.* 1. *in fine*. Ratio quia vinum congelatum, quamvis actu non sit potabile, est tamen potabile de sua natura, sicut est comestibilis panis durus. Idque clare probatur ex Rubr. Missal. *de Defect.* §. *In hyeme;* ubi S. Pius V. sic statuit: *Si in hyeme sanguis congeletur in calice, involvatur calix pannis calefactis etc. donec liquefiat*. Ergo supponit Pontifex per congelationem minime corrumpi species vini, alias ibi desineret esse sanguis Christi; vinum enim, cum semel suam amisit naturam, non potest amplius eam reacquirere, nam ex vulgari Philosophorum axiomate, *a privatione ad habitum non datur regressus*. Ergo vinum congelatum est verum vinum. Huic rationi nescio quomodo responderi possit. *Tertia* vero sententia, quam tenent *Pal. p.* 4. *n.* 8. *Contin. Tourn. p.* 381. *et Salm. d. n.* 34. docet esse materiam dubiam, cum prima sententia non careat omni probabilitate. Ceterum ego censeo nulli licitum esse consecrare in vino congelato; saltem propter reverentiam erga tantum Sacramentum. Sed si vinum fuerit congelatum, & postea liquefiat, valde probabile videtur cum *Suar. Salm. et Con.* licite posse fieri in eo Consecrationem. At casu quo Sacerdos illicite consecrasset vinum congelatum, tenendum est pro vere consecrato, nec ille licite posset alterum vinum consecrare, quia puto primam sententiam nulla pollere solida probabilitate.

„ Resp. 2. Vino consecrando debet, nou ex ne- 208
„ cessitate Sacramenti, sed gravis præcepti sub mor-
„ tali obligantis secundum *Card. de Lugo de Euch.*
„ *d.* 15. *s.* 2. *n.* 22. misceri aqua: * (*Cum Catech. Rom. n.* 6.) * Idque ceremonialiter; & in
„ ordine ad sacrificium. Est certum, ut constat ex
„ *Trid. sess.* 22. *c.* 7. *et* 9. * (*Et prius præscriptum fuit c.* 2. *de Conser. dist.* 2. *Utrum vero*
„ *hoc præceptum sit etiam Divinum? Affirmant*
„ *Valent. Gran. etc. Negant Suar. et Vasquez: Utraque est probabilis.*) * An autem aqua ista
„ immediate convertatur in Sanguinem, necne, dis-
„ putant *Schol. Vid. Con. vel Præp. hic Card. de Lugo dist.* 4. *sess.* 3. *) *Vide mox dicenda num.* 209.) *

„ 1. Si mixtio hæc omittatur, valida tamen est
„ consecratio, etsi illicita mortaliter. Ita omnes
„ communiter.

„ 2. Miscenda est aqua naturalis, eaque modi-
„ cissima, ut habet Florentinum, una scilicet, vel
„ altera gutta; ita tamen, ut sit sensibilis, & sal-
„ tem non excedat tertiam partem vini: alioqui red-
„ det materiam dubiam. *Bon. p.* 4. *num.* 4. *ex S. Thom., Con. etc.* * (*Vide dicenda n.* 220.) *
„ Qui autem misceret rosaceam, vel aliam artificia-
„ lem, etsi in necessitate, etsi valide consecraret,
„ peccaret tamen mortaliter. *S. Th. Mol. Diana*
„ *p.* 6. *t.* 7. *R.* 18. quia ageret contra præceptum,
„ &

„ & consuetudinem Ecclesiæ in re gravi * (*Est*
„ *commune cum Salm. c. 4. n.* 68.) * Quam ob
„ causam etiam mortale censet *Fagund. p. 2. l. 2.*
„ *c. 4. pers. etc.* miscere calidam: quod tamen a-
„ liis quibusdam nimis durum videtur· apud *Dian.*
„ *l. c.* ubi addit ipse, si in frigidissima regione con-
„ suetudo id habeat, ne forte vinum congelescat,
„ posse sine ullo peccato fieri.

„ 3. Mixtio illa facienda est non in dolio, vel
„ ampulla, aliove vase, sed in ipso calice, neque
„ domi, sed in ipso Sacro, ut fit communiter, vel
„ ante offertorium, vel certe immediate ante Sa-
„ crum, ut fit apud quosdam: idque vel ab·ipso
„ Sacerdote, ut in Missa privata; vel a Subdiaco-
„ no, ut in solemni: neque enim sufficit, si cau-
„ po illud diluerit. *Bon. l. c.* * (*Cum S. Th. art.*
„ 8. *ad* 3. *quia, ut ait, aqua permixta in dolio*
„ *non sufficeret ad significationem Sacramenti*) *.

„ Si mixtio hæc sit omissa, idque notetur ante
„ consecrationem calicis, adhuc facienda est, secus
„ si post. *Bon. l. c. n.* 5.

„ 5. Præceptum hoc mixtionis non extenditur ad
„ illam, quæ fit post Communionem, ad ablutio-
„ nem oris, & digitorum. Vide de his Missale Ro-
„ manum, item *Bon. d. 4. q. 2. p. 4. Laym. l. 5.*
„ *tr. 4. c. 4.*

Quæritur I. An aqua vino permixta convertatur in Sanguinem Christi? Et an immediate? Non est quidem de Fide, aquam in Sanguinem converti, tantum enim Innocentius III. dixit in *c. cum Martha, de Cel. Miss.* probabiliorem esse sententiam affirmativam, quæ revera hodie est communis inter Theologos, ut omnes docent cum *S. Th. 3. p. qu. 74. art.* 8. qui ait opinionem oppositam subsistere non posse. Circa modum autem conversionis, alii dixerunt, quod, sicut vinum convertitur in Sanguinem, ita aqua convertitur in aquam, quæ fluxit e Latere Christi; sed idem S. Doctor *l. c.* ait: *Nec hoc rationabiliter dici potest, quod secundum hoc aqua seorsim consecraretur a vino, sicut vinum a pane.* Alii vero, ut idem *S. Thom. loc. cit. Scotus D. 11. quæst. 7. n. 2. Gonet Man. t. 6. p.* 208. *Frassen. t. 11. p.* 94. & communissime Thomistæ, & Scotistæ cum Catech. Roman. *c. 4. n.* 17. dicunt aquam immediate converti in vinum, & mediate in Sanguinem Christi. Ratio quia non convertitur in Sanguinem nisi materia consecrabilis, quæ tantum est vinum de vite, ex Conciliis Florentino & Tridentino; Unde aqua non potest converti in Sanguinem, nisi prius convertatur in vinum. Nec obstare dicunt Rubricam Missalis, quæ jubet, ut si ex oblivione sit aqua immissa in Calicem, apponatur statim ante Consecrationem; quo casu videtur non posse tam cito fieri conversio aquæ in vinum, & tunc adesse periculum idololatriæ, quia adoraretur materia non consecrata. Nam respondent, tunc adorari contentum substantiale, quod per calicem repræsentatur, idest Sanguinem Christi, non autem cetera, quæ per calicem non demonstrantur, prout non quidem adoratur musca, quæ casu in calicem cecidisset. Alii tamen, ut *Tourn. in Prælect. t. 8. p. 197. et suus Continuator to. 5. p. 599. concl. 3. Laym. c. 2. n. 9. Tol. l. 2. c. 25. Lugo D. 4. sect. 5. cum Prepos. Renzi c. 1. q. 39. cum Alano, Baronio, ac Con.* (& probabile putant *Anacl. p. 55. n.* 34.) sentiunt aquam immediate transire in Sanguinem Christi. Et probant 1. auctoritate Patrum qui dicunt ex vino, & aqua fieri Sanguinem, sic enim ait S. Hieronymus: *Format Sanguinem suum ex vino et aqua mixtis.* S. Ambrosius: *Vinum cum aqua in calice missum fit Sanguis Consecratione.* Alios Patres videre potes apud *Lugo n.* 48. Probant 2. ratione, quia juxta recentiores Physicos negatur transmutatio elementorum, eo quod ipsæ arte chymica bene possunt separari, ut diximus *de Baptismo n.* 104. Et huic opinioni favere ajunt Innocentium in dict. *c. Cum Martha*, cum Pontifex ibi dicat probabilius esse, *aquam cum vino in Sanguinem transmutari.* Non dicit aquam conversam in vinum, sed *aquam cum vino*; ergo ante Consecrationem aqua remanet aqua. Nec obstare dicunt, quod non possit converti in Sanguinem alia materia quam vinum; respondent enim, quod vinum mixtum cum modica aqua fit verum vinum usuale, unde fit tota materia consecrabilis, sicut si in pane triticeo miscetur modicum alterius frumenti, tota materia consecratur, ut dictum est *n.* 201. & docet *D. Th. q. 74. a. 3. ad* 3. quia (ut ait) *modica permixtio non solvit speciem.* Idem ergo dicendum de aqua mixta vino. Utraque sententia est satis probabilis.

Quæritur II. Quænam quantitas aquæ sit in cali- 210
ce immiscenda? *Habert t. 5. p.* 387. dicit non esse probandos Sacerdotes, qui unam aquæ guttulam infundunt: Sed hoc sine scrupulo fieri posse censent *Bonac. D. 4. q. 2. p. 4. n. 4. Wigandt Ex. 2. n. 9. Anacl. p. 558. n.* 52. & pro certo id habet *Suar. D. 45. sect.* 3. Ex Decreto Eugenii IV. qui dixit: *Vino ante Consecrationem aqua modicissima admisceri solet.* Et ex *D. Th. q. 74. art. 8. ad* 1. ubi ait non requiri ut quantitas aquæ sit magna, sed sufficere ut sit sensibilis. E converso *Laym. c. 2. n. 9. Pal. p. 5. n. 6. et Diana par. 3. tr. 4. R.* 47. probabiliter dicunt sine scrupulo posse immitti aquam usque ad octavam partem; & *Lugo D. 4. n. 38. Viva qu. 4. a. 3. n. 3.* ac *Croix l. 6. p. 1. n. 439. cum Gob.* (contra *Bernal*,) usque ad quintam partem, quia (ut ajunt) nullum vinum adeo debile creditur, ut tam modica aqua corrumpatur. Imo *Busemb. ut supra, &c. Sporer t. 3. p. 113. n.* 165. putant sufficere, ut aqua non excedat tertiam partem; Idque videtur probari ex *c. Perniciosus*, 13. *de Cel. Miss.* ubi Honorius III. tantum præscribit: *Plus* (in calice) *de vino, quam de aqua ponendum.* Et in Concilio Triburiensi (*apud Cont. Tourn. to. 5. p.* 180.) sic dictum fuit: *Duæ sint partes vini, tertia aquæ.* Veruntamen in praxi *Escob. t. 3. Probl.* 29. *Viva, et Pal. ll. cc.* hanc opinionem tertiæ partis non admittunt, nisi (ut dicunt *Escob. et Pal.*) vinum sit generosum.

Hic autem notandum id quod habetur in Rubrica (*tit. 10. n. 12.*): *Si per negligentiam aliquid de Sanguine Christi ceciderit, si quidem super terram, sive super tabulam, lingua lambatur, et locus iste radatur quantum satis, et abrasio comburatur; cinis vero recondatur. Si vero super lapidem altaris ceciderit, sorbeat Sacerdos stillam, et locus bene abluatur, et ablutio in Sacrarium projiciatur. Si super linteum altaris, et ad aliud linteum stilla pervenerit; si usque ad tertium, linteamina ter abluantur; calice supposito,*

et

et aqua ablutionis in Sacrario projiciatur. Et idem ibi dicitur, si Sanguis cadat super Corporale, vestes, aut tapetum.

DUBIUM V.

Quae conditiones ad materiam Consecrationis requirantur?

211 *Ad validam Consecrationem requiritur I. ut materia sit moraliter, et sensibiliter praesens*. 212. *Hinc valide consecrantur Hostiae in Ciborio clausae, vel in tenebris etc.* 213. *Invalide tamen consecratur I. materia post tergum, aut parietem. II. Materia remota. III. Materia valde modica*.

214 *Requiritur II. ut materia sit certa et determinata*. 215. *An consecretur hostia inscio Sacerdote? Et an guttae vini separatae*.

216 *Valida est Consecratio. I. Si Sacerdos determinet quoquo modo. II. Si putet hostias esse minoris numeri. III. Si postquam intenderit eas consecrare, de eis obliviscatur*. 217. *Quid si Ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale? IV. Si hostia deferantur post Oblationem*.

218 *Quae requirantur ad licitam Consecrationem?* 219. *Quibus casibus peccet Celebrans in consecrando?*

211 „ Resp. Ad validam consecrationem requiruntur duae conditiones; *Prima* est, ut materia Sacerdoti consecranti *moraliter*, & *sensibiliter sit praesens*. Ita communiter, & est certum. Ratio petitur tum ex institutione Christi, & verbis formae. *Hoc*, & *Hic*, quae non verificarentur, cum sint demonstrativa: tum ex perpetua Ecclesiae praxi, nunquam consecrantis, vel etiam benedicentis res absentes: tum etiam ratione sacrificii, quod requirit hostiam praesentem. V. *Bon. d. 4. q. 2. p. 6. c. 2.*

Unde resolves.

212 „ 1. Valide consecratur vinum in calice cooperto, vase, vel cantharo clauso: panis in canistro; hostiae in ciborio, vel in cumulo sub aliis latentes, aut aliter tectae, v. g. sub corporali, vel mappa, vel etiam in Missali, ut ex *Suarez*, *Henriq. Con.* docet *Bonac.* contra *Laym. l. 5. t. 4. c. 2.* (unde hoc postremum dubium videri potest: & saltem peccaret graviter, qui sic tectas, aut latentes consecraret). Item valide consecrantur hostiae praesentes a caeco, vel alio Sacerdote in tenebris. * (*Est communis cum Salmant. c. 4. n. 120. Et sufficit, si ex relatione alterius certificatur de praesentia materiae, ut Sot. Henr. Praep. etc. apud Salm. c. 4. n. 120.*) * Ratio horum omnium est, quia ad praesentiam & sensibilitatem non requiritur, ut materia videatur, vel tangatur, vel feriatur sono verborum (unde communiter non probatur praxis eorum, qui os proxime admovent, ut halitum in calicem, & panem inspirent), dummodo videri possit sive in se, sive in alio, v. gr. in suo toto, vel continente, vel vase ad illam continendam destinato. V. *Bon. d. 4. q. 2. p. 5.*

213 „ 2. Invalide consecratur I. Materia post parietem, aut post tergum posita, vel clausa tabernaculo, ut docet *Fill. Bon. qu. 2. p. 5.* & alii. Ratio est, quia moraliter censetur abesse; cum nun possit demonstrari per *Tò*, *Hoc*, & *Hic*; neque paries habet se, ut continens, aut tangens. II. Materia valde procul, v. g. centum passibus distans, etsi videri possit. Ratio est eadem. Quanta autem propinquitas sufficiat, dubium est, & ex morali prudentum judicio pendet. *Henriq. l. 8. c. 34.* docet, 20. aut 30. passuum. * (*Putant Lugo, et Gabr. apud Salm. c. 4. n. 115. Consecrationem in 20. passus esse certam*) *, quod *Bon. l. cit.* & alii putant non esse certum. Vide *Schol.* III. Materia tam modica, ut sensu percipi non possit tum quia non potest demonstrari, tum quia Sacramentum debet esse signum sensibile. Ita *Suar. Vasq.* & alii contra *Sotum*, *Henr.* Quod intellige, si non sit in toto, sed extra illud, quia in toto etiam minimae ejus particulae consecrantur: ut constat ex *Trid. sess. 23. c. 3. et 4. Bon. l. c.*

„ Secunda conditio, ut materia sit *certa*, *et a consecrantis intentione*, *et in individuo determinata*. Est communis apud *Bon.* & alios: tum quia hoc requirunt pronomina *Hoc*, & *Hic*: tum quia actiones sunt circa singularia, quae debent esse certa, & determinata. Vide *Bon. l. c. p. 5.*

Unde resolves.

214 „ 1. Invalide consecraret, qui vellet tantum consecrare tertiam, vel mediam hostiae partem, eam non determinando, vel ex multis, v. gr. viginti praesentibus, tantum quatuor, aut quinque, nullas designando; quia non est ratio, cur una magis, quam altera consecraretur. Item, qui ex multis hostiis intenderet illas consecrare, vel illas partes hostiarum, aut vini, quas Deus elegerit, aut Titius designarit, aut partes illas, quae fractis speciebus sunt mansurae in continuo, non quae excident: quia non est materia definita. *Bon. l. c. p. 5.*

215 „ 2. Non consecratur hostia inscio Sacerdote posita, sive in corporali (sejuncta tamen a cumulo), sive infra illud. *Con. 3. p. q. 74. art. 2. d. 3.* & alii. Ratio est, quia non est determinata in mente Sacerdotis, cujus voluntas non fertur in incognitum. Similiter non consecrantur guttae, quae exterius calici adhaerent, quia non intenduntur; imo, ut probabilius docent *Suar. Reg. t. 2. l. 29. Laym. l. 5. t. 4. c. 1. Con. q. 74. d. 2.* contra *Tann. et Bon.* nec eae guttae, quae interius adhaerent; quia intentio Ecclesiae esse videtur, ideoque & Sacerdotis esse debet, consecrare id quod per modum unius continui est in calice. Unde, ne opus sit de detergendis guttis solicitum esse, bene faciet Sacerdos, si semel pro semper intendat eas non consecrare, uti nec micas hostiae adhaerentes. Vide *Dian. p. 2. t. 3. m. R. 16. & p. 3. t. 4. R. 32. Escob. l. 7. E. 6.* ubi docet, Sacerdotem vi particulae *Hic*, tantum intendere id consecrare, quod per modum unius continui potabilis est in calice, ideoque

„ gut-

„ guttulas illas non consecrari. Quæ sententia pro„ babilis est ex *Reg. Suar. & Laym. l.* 5. *t.* 4. „ *c.* 2. *n.* 15.

Quæritur, an consecrentur guttæ vini, quæ sunt in calice separatæ, quando Sacerdos nihil circa eas intenderit? Alii negant, ut *Busemb.* Alii affirmant, ut *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 449. cum *Præp. Dic. &c.* Alii denique affirmant de guttis propinquis, negant de remotis. Monet *Platel.* apud *Croix ib.* quod Sacerdos advertens statim ante Consecrationem tales guttas, si sint vicinæ, admisceat; si vero remotæ, vel abstergat (quod ait *Tanner* apud *Busemb. in fin. huj. Dub.* haud expedire), vel excludat ab intentione. Sed *Croix* dicit etiam posse licite includere eas in intentione, ne in calice sit vinum, quod non sit consecratum. Sic etiam dicit *Croix* contra *Busemb.* quod Sacerdos debet consecrare micas adhærentes hostiis, non autem separatas in Patena, vel Corporali; nec obstat, quod eas sumendo læderetur jejunium, nam magis videtur tunc præcavenda irreverentia Sacramenti, quam læsio jejunii. Si vero micæ sint in ciborio, eas etiam (ait) intendat consecrare, cum absit periculum eas perdendi.

216 „ 3. Valida est consecratio I. Si Sacerdos inten„ dat consecrare ex pluribus hostiis præsentibus tan„ tum quinque, eas determinando, vel omnes, „ præter infimam, & supremam cumuli, vel omnes „ pares, v. g. secundam, quartam, sextam, si „ sint ordine collocatæ, & determinetur, unde nu„ merandi initium sumendum sit; quod tamen gra„ ve peccatum erit. Quod si autem hoc, vel alio „ casu, non consecratæ misceantur consecratis, to„ tus cumulus ad altare est deferendus, ut Sacer„ dos intendat consecrare non consecratas: vel po„ tius totum cumulum consecret sub conditione, si „ non sint consecratæ. * (*Et hoc potius facien„ dum est, quia in consecrando hostias non con„ secratas, deficit vera determinatio materiæ, nec „ potest verificari verbum* Hoc. *Unde debent con„ secrari omnes hostiæ sub conditione, ut valide „ consecrentur; ita Lugo D.* 4. *n.* 136. *Salm. c.* „ 4. *n.* 129. *cum Laym. Dic. Avers. Leand. Dian.* „ *&c. Et hoc etiam licite fieri potest ut dicunt „ Salm. ibid. cum Laym. Dic. Dian. Leand. con„ tra Lugo, & de Afflicto.*) *, *Card. de Lugo* „ *d.* 4. *de Euch. n.* 36. II. Etsi putet, unam, vel „ duas, vel sex hostias consecrandas adesse, cum „ sint plures, sive a se, sive ab alio positæ; quia „ error speculativus, & privatus non obstat inten„ tioni practicæ, & absolutæ consecrandi omnes „ præsentes, quam tanquam Ecclesiæ consuetudini „ conformem, quisque censetur habere implicite ut „ docent *Sylv. Henr. & Suar.* * (*Cum Nav.* „ *Bon. Vasq. Conin. Lugo, et comm. ap. Salm.* „ *c.* 4. *n.* 128.) * Unde si Sacerdos advertat post „ consecrationem esse duas simul junctas, utram„ que ut consecratam sumet, ut habet Missale. Si „ vero ante Consecrationem, postquam obtulit, ad„ vertat, alteram seponet, & post Missam ipse, „ vel alius sumat, tanquam panem benedictum. „ III. Si quis plures hostias ad altare tulerit, aut „ rationabili modo adverterit, ab alio adferri a se „ consecrandas vel ante sacrificium monitus fuerit „ de consecrandis in altari jam positis. Ratio; o„ mnes enim consecrantur, etsi, dum consecrat, „ earum non ita expresse meminerit, aut etiam ad „ Oblationem non detegat, modo sint præsentes in „ corporali, vel saltem in altari. Ita *Regin. l.* 27. „ *n.* 19. *Laym. l.* 5. *t.* 2. *c.* 2. *Bon. t.* 1. *d.* 4. *p.* „ 2. & alii ab ipso citati, estque sententia in pra„ xi tuta. Quia intentio præcedens respectu illarum „ virtualiter perseverat.

217 Quando Ciborium consecrandum positum est a Clerico in Corporali, te advertente, & illud jam intenderis consecrare, certum est quod consecras, licet postea ad illud non advertas. Est communis sententia, ut ait *Croix l.* 6. *par.* 1. *n.* 456. *cum Pal. Dic. & Salm. c.* 5. *n.* 125. *cum Gavant. et Suarez.* Sed dubium est, utrum censendum sit consecratum Ciborium ex oblivione extra Corporale relictum? *Prima* sententia cum *Tanner. et Præp. apud Croix l. c.* qui probabilem vocat, affirmat, quia, ut dicunt, voluntas consecrandi jam adfuit; & non fuit retractata. *Secunda* tamen sententia communis, & probabilior negat cum *Suar. Dian. Pal. Less. &c. cum Croix ibidem.* Ratio quia, cum intentio consecrandi extra Corporale fuisset peccatum grave, illam tu habuisse non præsumeris. Sed quia prima sententia non videtur improbabilis, cum res sit dubia, rationabiliter ait Bened. XIV. *de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 18. *n.* 6. Ciborium denuo consecrandum; vel ut dicit *Tour. p.* 394. *v. Tutius*, in praxi illas particulas esse sumendas post sanguinem; Et ego addo post ablutionem, sed ante purificationem: quia reliquiæ Sanguinis sunt certe Sacramentum, sed hostiæ illæ in Ciborio sunt dubiæ. Censent autem *Tourn. & Croix l. c.* posse eas etiam consecrari in alia Missa sub conditione: Sed hoc mihi non placet, quia non videtur adesse justa causa illas consecrandi sub conditione, cum jam sumi possint.

„ IV. Si parvæ hostiæ pro communicando popu„ lo afferantur Sacerdoti paullo post factam Obla„ tionem (addit *Aversa q.* 22. *s.* 12. ante cœptam „ Præfationem) licite eas consecrari, suppleta Ob„ latione mentaliter, ex *Gavant. & Possev.* do„ cent *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 71. *& Tann. de ex„ ped. sacrific. l.* 2. *c.* 5. * (*Et hoc, etiamsi Ca„ non sit inceptus, ut Tamb. c.* 5. §. 2. *cum Gob. „ Burg. Quarti, Diana, & Possev. apud Croix* „ *n.* 460. *Salm. quando plures sine Communione „ remanerent; & consentit Bened. XIV. de Sacr.* „ *M. l.* 3. *c.* 18. *n.* 5. *Si vero remaneret tantum „ unus, Con. ib. suadet potius dari illi partem „ Hostiæ magnæ; quod licite jam fieri potest, ut „ ait Croix n.* 508. *cum S. Anton. Sylv. Bon. Sa, „ Tamb. &c. Et sufficit pro causa, si commu„ nicaturus diu expectare deberet communio„ nem*).

„ Resp. 2. Ad licitam materiæ consecrationem re- 218 „ quiritur, 1. ut non sit major quantitas, quæ „ tempore opportuno possit absumi; quia pericu„ lum esset, ne species computrescerent. *Bon. l. c.* „ 2. Ut ab usu Ecclesiæ præsertim in Missali præ„ scripto, non recedat.

Unde resolves.

„ Peccat I. Qui vas, in quo hostiæ consecrandæ 219 „ sunt, non aperit. II. Qui consecrat materiam „ positam extra corporale. III. Qui intendit con-

se-

„ secrare guttas calici adhærentes exterius; quod esset grave, de interius adhærentibus est dubium, quia non constat satis de mente Ecclesiæ, ad quod evitandum *Gavant. part.* 2. *to.* 7. jubet eas abstergi, quod consuetudo probat. Qui tamen id omittit, eum non peccare, docet *Tamb. l.* 3. *c.* 1. §. 3. imo nec expedire, si eas advertas, quando discooperto calice jamjam es consecraturus, & elevationem populus expectat. Post consecrationem autem nullo modo sunt abstergendæ. IV. Qui ante consecrationem ita statueret; Nolo consecrare hostias appositas, nisi tempore Consecrationis, vel saltem Oblationis fuero memor. Ita *Præpos. hic art.* 3. *d.* 3. *Laym. l. cit.* etsi *Tamb. de exped. sacrif. c.* 1. §. 3. eo casu nullum peccatum agnoscat.

DUBIUM VI.

Quæ sit Forma consecrationis Eucharistiæ?

220 *Quæ verba sint de essentia in Consecratione panis? Et quæ vini? Et an verba sint proferenda simul recitative, & significative?*
221 *Quæ forma sit illicita? Quæ invalida? Et quæ dubia?*
222 *Qu. I. An in Consecratione panis prærequirantur verba:* Qui pridie, &c. 223. *Qu. II. an in Consecratione calicis omnia verba sint de essentia? Qu. III. Quid significent Tò* Hoc, & Hic? *Qu. IV. An conficiatur Eucharistia si omittatur verbum* Est?
224 *Vide plura circa variationem verborum. Quid si Sacerdos se distrahit in consecrando?*

220 „ Resp. Est duplex, una panis, & est hæc: *Hoc est enim corpus meum:* Ubi omnia sunt de essentia, præter Tò *enim;* cujus omissio esset veniale * (*Cum Suarez, Conc. Bon. Pal. &c. apud Salmant. c.* 5. *n.* 18. *Sed non improbabiliter Roncaglia, & Concina damnant de mortali. Revera enim in re tam gravi non videtur levis materia quæcunque levis mutatio deliberate apposita.*) * Altera vini, & est hæc: *Hic est enim calix sanguinis mei, novi, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Ubi etsi verior, & communior sit sententia *S. Bonav. Suarez, Bell.* & aliorum contra *S. Thom. & Thomistas*, quod essentialia sint tantum hæc: *Hic est calix sanguinis mei*, vel, *Hic est sanguis meus*, aut eis equivalentia; graviter tamen peccaret, qui aliqua ex reliquis omitteret, vel mutaret. Debent autem formæ proferri in persona Christi formaliter, & significative, sive assertive * (*Idest simul recitative, & significative, scilicet referendo verba Christi, & applicando eorum significationem ad materiam præsentem, nempe ad panem & vinum, quæ Sacerdos in manibus habet, ut illa transmutet in Corpus, & Sanguinem Christi; ita Conc. p.* 261. *n.* 14. *& Salm. c.* 5. *n.* 51. *cum S. Th.* 3. *p. qu.* 78. *art.* 5.) *, & non tantum recitative, sive historice, licet ea, quæ in Canone præcedunt, dicantur tantum recitative, seu historice. V. *Lay. c.* 3. *Bon. q.* 3. *p.* 2. *Card. de Lugo d.* 11. *s.* 5.

Unde resolves.

„ 1. Valida, sed illicita est consecratio. I. Si consecrans dicat: Hic cibus, hic potus, hic calix: vel hæc res, vel contentum sub his speciebus, est corpus meum, vel sanguis meus. *Bon. l. c. p.* 1. II. Si dicat; Hic calix est novum testamentum in sanguine meo, ut habet *S. Lucas c.* 22. III. Hoc est corpus meum, quod de Virgine sumpsi: hic est sanguis meus infiniti valoris. IV. Hoc est meum corpus, hic meus est sanguis, vel, hoc est sanguis meus. Ratio horum est, quia manet idem sensus, nec fit mutatio substantialis. *B. l. c.* 221

„ 2. Invalida erit consecratio, si dicas: I. Hic (adverbialiter) est corpus meum. Si autem Tò *Hic*, ponatur masculine pro neutro, valet, etsi non secundum Grammaticam. *Escob. Gran.* * (*Cum Suarez, Dian. Bonac. & multis apud Salm. c.* 5. *n.* 3.) * II. Hoc corpus est meum: Hic sanguis est meus. *Fag. part.* 3. *q.* 78. *cap.* 2. III. Ecce corpus meum. Ecce sanguis meus. IV. Hoc fit, vel hoc sit corpus meum: vel, hic panis convertitur in corpus meum, vel hic ponitur corpus meum. V. Illud est corpus meum: ille est sanguis meus. VI. Hoc est substantia mea, vel, hoc corpus Christi. *Bon. l. c. p.* 3.

„ Dubia erit consecratio, I. Illud est corpus meum: Ille est sanguis meus. II. Hæc est caro mea: quam tamen *Laym.* contra *Concin.* putat valere. III. Secundum quosdam forma ex S. Luca primo casu allata. V. *Bon. quæst.* 3. *p.* 1. & 2. *Rel. l.* 29. *n.* 33.

Quæritur I. An in Consecratione panis prærequirantur verba illa: *Qui pridie, &c.?* Ambrosius Catharinus apud *Habert* (*t.* 5. *p.* 388.) propugnavit Consecrationem perfici per preces antecedentes, verba autem Christi ex præcepto historice tantum recitari; sed hæc opinio rejicitur a S. Pio V. in Rubr. Missal. *Tit.* 10. *n.* 5. ubi postquam dictum fuit (*Tit.* 5. *n.* 1.) quod forma Corporis sunt verba illa: *Hoc est enim Corpus meum.* Dicitur: *Si autem, semiprolata forma corporis, obiit Sacerdos, quia non est facta Consecratio, non est necesse, ut Missa per alium suppleatur.* Ergo Consecratio non fit, nisi per verba: *Hoc est &c.* Idque confirmatur in Decreto Eugenii, ubi habetur: *Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum; Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum.* Ergo Sacramentum non conficitur, nisi per verba Christi, quæ certe alia non sunt, nisi illa: *Hoc est &c. Scotus* autem *in* 4. *d.* 8. *q.* 2. *ex n.* 5. non dubitat quin forma Consecrationis panis & vini utique sint verba: *Hoc est corpus &c. Hic est calix &c.* Sed si hæc sola verba proferantur, prætermissis illis, *Qui pridie &c.* an fiat Consecratio? Dubitat, & dicit tunc Sacramentum sub conditione adorandum. Ratio, quia verba: *Hoc est &c.* prolata sine præcedentibus per se non significant Corpus Christi, sed corpus Sacerdotis; Unde oportet, ut per antecedentia verba significetur, quod Sacerdos loquitur in persona Christi. Et hanc sententiam sequuntur *Angel. v. Eucharistia* 222

n.

n. 24. *Dupasquier t.* 7. *p.* 385. Atque *Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 429. *v. Resp. ac Frassen tr.* 11. *p.* 122. *v. Verum*, dicunt non carere omni probabilitate. Alii vero communiter, ut *Jaen. t.* 7. *p.* 259. *Tour. in Prel. t.* 8. *p.* 205. *Gonet Man. t.* 6. *p.* 283. *Conc. t.* 8. *p.* 259. *a.* 7. *Frassen l. c. & Lugo D.* 11. *n.* 36. (qui ait opinionem *Scoti* ab omnibus rejici) docent ad Consecrationem sufficere sola verba: *Hoc est &c.* Probatur ex Decreto Eugenii, ubi dicitur Consecratio non aliis fieri nisi verbis Christi: *Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum; Sacerdos enim in persona Christi loquens conficit Sacramentum.* Et ut Sacerdos loquatur *in persona Christi*, sufficit quod Corpus Christi satis designetur ex institutione Christi, & ex intentione Sacerdotis, prout si Rex aliqua institueret verba, quæ quoties dicerentur a Judice, repræsentarent personam Regis, hoc ipso quod a Judice proferuntur, Regis personam repræsentant. Hæc quidem sententia est communis, & probabilissima; sed oppositam non audeo dicere improbabilem: Tanto magis, quia Rubrica *Tit.* 3. *n.* 5. *T.* 10. *n.* 3. & alibi, quando forma est repetenda ratione materiæ dubiæ, vel eo, quod forma calicis fuerit semiprolata, præcipit, ut Sacerdos incipiat ab illis verbis: *Qui pridie &c.* & *Simili modo &c.*

223 Quæritur II. An in Consecratione calicis sola verba: *Hic est calix Sanguinis mei*, sint de essentia? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Gonet Man. to.* 6. *p.* 284. *& Salm. de Euch. cap.* 5. *n.* 25. *cum S. Antonino, Sylvest. Palud. Hart. Arav. Richar. &c.* qui dicunt, omnia verba sequentia: *Novi et æterni Testamenti etc.* ad essentiam pertinere: Et pro hac sententia videtur esse *D. Thomas in* 4. *d.* 8. *qu.* 2. *a.* 2. *quæst.* 2. ubi ait: *Et ideo illa quæ sequuntur, sunt essentialia Sanguini, prout in hoc Sacramento consecratur, et ideo oportet, quod sint de substantia formæ.* Ergo ait *Gonet*, si verba illa sunt essentialia sanguini, sunt etiam essentialia formæ. Ratio hujus sententiæ est, quia Eucharistia non solum est instituta ad significandum corpus & sanguinem Christi per modum cibi & potus, sed etiam ad explicandam virtutem passionis Christi, idest peccatorum remissionem, quæ habetur per effusionem Sanguinis ex novo testamento &c. Ergo verba sequentia, quæ hanc exprimunt virtutem, dicendum est ad essentiam formæ pertinere. Censent vero *Salm. n.* 29. non omnia verba subsequentia esse essentialia, nam verbum *Æterni* virtualiter includitur in illis, *Novi testamenti*, & verba *Mysterium fidei* includuntur in illis: *Qui pro vobis effundetur etc.*

Secunda vero sententia communior, quam tenent *Scotus in* 4. *d.* 8. *q.* 2. *Petroc. to.* 3. *p.* 326. *q.* 2. *Holzm. p.* 57. *n.* 264. *Juen. t.* 7. *p.* 262. *Conc. Tour. t.* 5. *p.* 430. *Lugo D.* 11. *n.* 60. *cum Bellarm. Spor. n.* 183. *cum S. Bon. & Suar.* ac plures ex Thomistis, ut *Sot., Contens. Wig., & S. Conc.*, dicit sola verba, *Hic est calix sanguinis mei*, esse ad formam essentialia. Probant 1. ex verbis D. Pauli 1. *ad Cor.* 11. *Hic calix novum testamentum est in meo sanguine.* Unde dicunt non esse credibile, quod Apostolus aliquid essentiale ad formam omiserit. Probant 2. ratione, quia hæc sola verba significant præsentiam sanguinis Christi sub speciebus vini; alia vero pertinent ad integritatem quidem formæ, non autem ad essentiam. Et hanc fuisse mentem D. Thomæ censent Thomistæ qui hujus sunt sententiæ, dum S. Doctor, quando loquitur de primis verbis (ut in *quæst.* 78. *a.* 1.), dicit ea spectare ad *essentiam*; cum vero loquitur de sequentibus, inquit spectare ad *substantiam* formæ. Hæc autem explicatio an vera sit juxta mentem D. Thomæ, non satis percipitur: unde bene ait *Petrocor.* in hac quæstione sententiam Angelici esse valde dubiam. Ceterum utraque sententia est speculative probabilis, sed in praxi certum est, quod Sacerdos graviter peccaret, si non proferret omnia verba, quæ in Consecratione calicis habentur; & si forte tantum prima verba dixisset, deberet utique sub conditione integram repetere formam, ut recte advertit *Nat. Alex. prop. unic. reg.* 4. Et hoc omnes dicere debent, juxta *Rub. Tit.* 10. *n.* 3. ubi dicitur: *Si obierit* (Sacerdos) *semiprolata forma Sanguinis, tunc alter prosequatur Missam, & super eundem calicem repetat integram formam* (intellige sub conditione, si forte jam dixerit verba, *Hic est calix sanguinis mei*) *ab eo loco.* Simili modo &c. *Vel posset super alium calicem præparatum integram formam perficere, & hostiam primi Sacerdotis, & sanguinem a se consecratam sumere, & deinde calicem relictum semiconsecratum.*

Quæritur III. Quid significent verba *Hoc*, & *Hic*. Resp. cum *Suar. d.* 58. *sect.* 7. *Cont. Tourn. p.* 433. *q.* 1. *Holzmann n.* 272. qui citat *Scotum*, *Sporer*, & alios communiter, quod verbum *Hoc* vel *Hic* significant: *Hoc* ens, quod est cibus, *est corpus meum: Hic calix*, sive hic potus, est sanguis meus; omnis enim propositio in fine prolationis habet suam veritatem, & effectum.

Quæritur IV. An conficiatur Eucharistia dicendo tantum: *Hoc enim corpus meum:* Affirmat *Bernal.*, dicens quod verbum *est* in latino idiomate sane subintelligitur. At merito negant alii communiter *apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 16. Nam, licet to *est* ex aliis verbis adjunctis quandoque satis subintelligatur; tamen hic ex ipsa propositione absoluta minime percipitur, dum hic non habentur alia adjuncta, quæ denotent subaudiri verbum *est*.

Hic autem notandum, quoad mutationem verborum formæ id, quod habetur in *Rubrica Missalis* (*tit.* 5. *a.* 1.): *Si quis autem aliquid diminueret vel immutaret de forma consecrationis & verba idem non significarent, non conficeret Sacramentum. Si vero aliquid adderet, quod significationem non mutaret, conficeret quidem, sed gravissime peccaret.* Valida est autem Consecratio, si quis dicat: *Hoc est colpus meum*, vel *copus meum:* ita *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 36. *cum Suar. Lugo*, & aliis communiter; pariter ac diximus *n.* 110. *de Baptismo, ex c. Retulerunt Dist.* 4. *de Consecr.* ubi Zaccharias Papa declaravit validum Baptismum collatum in *nomine Patria, Filia &c.* Ratio, quia voces ita constitutæ sunt, ut si aliquando cum vitio proferantur, idem significent; sufficit enim, ut verba formæ ingerant sensum a Christo intentum, secus si alium sensum ingererent, ut si quis diceret, *Hic* (adverbialiter prolato) *est corpus meum*, prout docet *S. Th.* 3. *part. q.* 60. *art.* 8. Valide etiam consecraret, qui adderet verba sensum non corrumpentia, v. gr. *Hoc est corpus meum reale.* Secus, 224

si

si diceret: *Hoc est corpus meum figuratum*. Et ita pariter invalide consecrarer, si quis diceret: *Hoc corpus est meum*, ut dicunt *Bon. Conc. Antoine*, & *Elbel*, quia per hæc verba non significaretur transubstantiatio panis in corpus Christi.

Dicunt *Salm. c.* 5. *n.* 16. cum *Soto* repellendum esse scrupulum, si quis vice *corpus meum* proferat *corpus meum*. Pariter, si pro *est*, proferat *es*, ut *Dian. ib.* Si pro *calix*, dicat *calis*, ut *Henr.* Si pro *sanguinis*, *proferat zanguinis*; (& *Sotus* hoc excusat ab omni culpa, etsi omittatur diligentia ad proferendum: sed melius *Diana*, *Leand. &c.* excusant tantum a mortali apud *Salm. n.* 17.) Ratio, quia in his remanet forma, & significatio substantialis, cum communiter tunc *calis* vere percipiatur pro *calix*, & sic de aliis.

Notandum, quod; si Sacerdos se distrahit in conficiendis Sacramentis, vix fieri potest, ut Sacramentum reddatur invalidum ob distractionem ministri; nisi distractio esset totalis, ait *Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 85. Sed hanc limitationem minime esse probabilem probavimus *n.* 14. *de Sacram. in gen.* In conficiendis aliis Sacramentis, minister voluntarie se distrahens, non peccat plusquam venialiter, ut dicit *Gobat.* cum communi apud *Croix l. c.* Sed ibidem *Tamb.* advertit, quod in consecranda Eucharistia Sacerdos voluntarie, & advertenter se distrahens, ratione gravis irreverentiæ, graviter peccaret.

Advertendum autem, quod verba consecrationis minime replicanda sunt, nisi *valde probabiliter* dubitet Sacerdos aliquid omisisse, ut loquitur *Rubrica tit.* 5. *n.* 2. his verbis: *Si celebrans non recordetur se dixisse ea quæ in consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certo ei constat se omisisse aliquid eorum quæ sunt de necessitate Sacramenti, resumat formam. Si vero valde probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione.*

DUBIUM VII.

Quandiu Christus manet in Eucharistia?

225 *Infra quantum tempus species consummentur?*
226 *Quando recipiatur gratia?* 227. *Quid si Sacerdos se disponeret inter sumptionem?* 228. *An recipiatur plus gratiæ, si sumatur utraque species, vel major materia?*
229 *Quid si vinum consecratum in aliud vinum, aut liquorem injiciatur?*

225 „ **R**esp. 1. Manet sub speciebus etiam divisis, „ & sub quavis earum minima parte, donec tamen „ earum fiat mutatio, ut consueta substantia panis, „ & vini corrumpatur. Ita *comm.* cum *S. Th.* Et „ est certum.

Certum est apud omnes, saltem inter spatium horæ species in omnibus immutari. Bene tamen advertit *Tamb. de Commun. cap.* 5. §. 4. quod juxta qualitatem stomachi magis vel minus calidi, aut validi, species consummantur. Ceterum, generaliter loquendo, refert *Lugo D.* 19. *n.* 54. plures Medicos a se Romæ consultos putasse in laicis species intra minutum corrumpi, & in Sacerdote intra medium quadrantem: quod utrumque approbat *Bernal. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 476. Imo *Arriaga ibid.* censet in laico consummari intra 5. Pater & Ave, & in Sacerdote postquam vestibus est exutus. Saltem post quadrantem a Communione, etiam in Sacerdote, tenet ut certum *Lugo*, & consentit *Croix* quoad sanos, species consummari.

„ 1. Gratia datur in prima manducatione etiam „ primæ partis, cum sit totum Sacramentum. Man- „ ducatio autem dicitur rejectio ex ore versus sto- „ machum, etsi alii dicant gratiam tum primum da- „ ri, cum pars aliqua est in stomachum recepta. „ *Dian. p.* 3. *t.* 7. *m. R.* 96. *ex Henriq. Sylv. &* „ *Fagund.* Item *Card. de Lug. d.* 12. *sess.* 2. 226

„ 2. Species non sunt retinendæ in ore tandiu, „ donec penitus pereant: quia tunc non manduca- „ retur Christus, nec gratia Sacramenti conferretur; „ uti nec si moriaris, dum hostia adhuc est in ore. „ *Dian. l. c.* contra *Bec. c.* 22. V. *Bon. d.* 4. *q.* „ 5. *p.* 2. *n.* 9.

„ 3. Si quis partem vini, vel hostiæ sumpsisset 227 „ indispositus, & deinde se disponeret, acciperet ad- „ huc gratiam in sumptione alterius partis. * (*Ita* „ *Salm. c.* 6. *n.* 10. *cum Suar. Con. Soe. Caj.* (con- „ tra *Bon. & Henr.*) *quia adhuc tunc Euchari-* „ *stia habet vim conferendi gratiam ex opere o-* „ *perato*) * Quod etiam aliqui, ut *Gabr. Cajet.* „ & alii probabiliter dicunt futurum, si se dispo- „ nat antequam species consummentur in stomacho. „ *Dian. l. c. R.* 96. *ex Nug.* V. *Card. de Lugo* „ *d.* 12. *s.* 2. *n.* 46. 53. & 64. ubi illud posterius „ negat. V. *Bon. l. c.*

„ 4. Non videtur reprehendendus laicus, qui de- 228 „ siderat esse Sacerdos, ut possit communicare sub „ utraque specie, quod putet plus gratiæ dari sub „ utraque, quam sub una: quia id fieri non est im- „ probabile, ut docent *Vasq. Mar. Card. de Lugo d.* 12. *s.* 4. & alii * (*Cum Alensi, Hurt.* „ *Leand. Palao, & pluribus apud Salm. c.* 6. *n.* „ 15. *contra Bellar. Suar., Soto &c. Ambas probabiles Salm. merito vocant:*) * uti nec car- „ penda devotio illius, qui multum materiæ sumit „ ad consecrationem ea mente, ne tam cito in sto- „ macho species consummentur, & sic diutius se- „ cum Christus maneat, & sæpius gratiam augeat: „ quod fieri non est improbabile, si dispositio sub- „ jecti fiat melior; ut docent *Suarez*, *Comm.* Item „ *Fagund. & Becan.* apud *Dian. p.* 5. *t.* 6. *m.* „ *R.* 97. * (*Idem sentiunt Gonet tom.* 6. *p.* 306. „ *Lugo D.* 12. *n.* 48. *Tourn. p.* 638. *cum Juenin.* „ *Holzm. p.* 66. *n.* 296. *cum Reg. Mastr. Boico,* „ *& aliis; item Suar. Leand. &c.* (*contra Sot.* „ *& Vasq.*) *apud Salm. c.* 6. *n.* 12. & 13. *qui* „ *merito id probabile putant. Ratio, quia, ut ait* „ *Florentinum, hoc Sacramentum institutum est* „ *per modum cibi, unde sicut cibus toto tempore,* „ *quo in stomacho manet, corpus nutrit; ita pa-* „ *riter semper ac Eucharistia in corpore manet,* „ *nutrit animam augendo gratiam. Hic tamen no-* „ *tandum ex Dupasq. t.* 7. *p.* 526. *quod Innoc. XI.* „ *post Decretum S. C. damnavit abusum traden-* „ *di communicantibus plures particulas simul, vel* „ *solito grandiores.*) *

„ 5. Species per vomitum rejectæ, si tales sint „ ut sub illis panis, vel vinum possit existere, ve- „ re sunt adorandæ; & si iterum sumantur, iterum „ conferre gratiam, docet *Card. de Lugo l. c. n.* 52.

229 „ 6. Etsi, si modicum vini consecrati misceatur „ perfecte cum alio liquore ita ut non maneat substantia vini, desinat ibi esse Christus, non tamen „ desinit, si misceatur cum vino alio saltem ejusdem speciei. *C. de Lugo d.* 10. *sect.* 3. Unde si „ gutta consecrata lapsa sit in dolium vini ejusdem „ speciei, totum illud vinum adhibendum tantum „ est pro sacrificio; licet quidam dicant, bibi posse a laicis.

Dicunt autem *Suar. Dicast. Arriag. & Bernal.* apud *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 474. quod Christus desinit esse præsens, si guttula vini consecrati injiciatur in altero vino non consecrato potentiori, vel in altero liquore, in quo species vini corrumpantur. In dubio autem, dicit *Croix ib.* tenendum, species non esse corruptas.

„ 7. Si species consecratæ liquorem specie diversum sibi permixtum convertat in vinum similis „ substantiæ ei, in quo facta est consecratio, species priores manent consecratæ: non item posteriores adjunctæ.

CAPUT II.

DE CAUSIS, ET SUBJECTO EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

De Causis.

„ Ago hic tantum de efficiente, idest, de Ministro, in quo quid requiratur ad confectionem validam, constat tum ex dictis de Sacramentis in „ genere, tum ex superioris capitis *dub.* 5. Quid ad „ licitam requiratur, patebit ex sequenti Dub., de „ subjecto suscipiente Eucharistiam: quia omnes dispositiones, quæ ad digne suscipiendam sunt necessariæ, requiruntur etiam ad licitam confectionem; cum conficiens necessario suscipere debeat. „ Hic ergo tantum quæritur, 1. Cujus sit dispensare Eucharistiam? 2. Quid ex parte Ministri requiratur ad licitam dispensationem?

ARTICULUS I.

Ad quem spectet dispensatio Eucharistiæ?

230 *An solis Sacerdotibus liceat Eucharistiam ministrare?*
231 *An soli Sacerdotes valide consecrent?*
232 *Quid notandum de Sacerdotibus consecrantibus simul unam Hostiam, sive cum Episcopo?*
233 *An Parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam?*
234 *An inferior Sacerdote ministrando incurrat irregularitatem?* 235. *An sufficiat consensus Pastoris?* 236. *Quid si ministrandum sit Viaticum?*
237 *Qu. I. Quando liceat Diaconis ministrare? Qu. II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in necessitate sumere Eucharistiam per se ipsos? Qu. III An liceat laico in necessitate alteri Viaticum ministrare?*
238 *An Sacerdos extra articulum mortis possit seipsum communicare?*
239 *An alii præter Pastores possint ministrare Eucharistiam in articulo mortis, & in Paschate?*
240 *Quibus casibus liceat Regularibus tunc ministrare?*

„ Resp. Eucharistiam dispensare ex officio potest solus Sacerdos habens jurisdictionem ordinariam, delegatam, aut saltem rationabiliter præsumptam, vel privilegium. Ratio est quia Pastorum proprium est pascere, quod præcipue fit per „ Sacramenta. V. *Bonac. d.* 4. *q.* 5. *p.* 1. *Card. de Lugo q.* 18. *s.* 3. 230

Fide certum est, solos Sacerdotes valide consecrare Eucharistiam, ut constat ex Traditione, & ex definitionibus Conciliorum *Nicæni* 1. *c.* 14. *Lateranensis* sub *Innoc. III. c.* 1. *Florentini in Dec. pro Inst. Arm.* & *Trident. sess.* 23. *can.* 1. Infertque id Tridentinum ex *Matth.* 26. *& Luc.* 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis tantum Apostolis, & Sacerdotibus successoribus potestas consecrandi a Christo collata apparet: merito enim ad tantum ministerium ministros singulari modo consecratos esse oportebat. 231

Notandum hic, quod si plures Sacerdotes eodem tempore consecrent unam hostiam, omnes quidem Sacramentum conficiunt, ut est commune cum *Salm. c.* 8. *n.* 3. ex *Suarez*, *& Fill.* E converso, si unus eorum ante alios formam compleat independenter ab aliorum intentione, jam conficit Sacramentum, ita ut alii frustra formam postea absolverent. Ita *Salm. ibid. n.* 5. cum *Suar. Fill. Pal. Con. Dian.* & aliis pluribus inferunt, quod Sacerdotes novi, qui cum Episcopo consecrant, primo curare debent, quoad fieri potest, simul cum Episcopo formam absolvere: præterea habere debent intentionem consecrandi tunc tantum, quando in eodem tempore cum Episcopo formam absolvunt: Imo, ultra hoc, in consecratione calicis intendant etiam non consecrare, si panem forte ipsi non consecraverint. Cum autem certum sit, solos Sacerdotes posse consecrare; hinc etiam certum est, tantum ad ipsos pertinere ministrationem Eucharistiæ. 232

Quæritur hic, an Parochus tempore pestis teneatur Eucharistiam ministrare cum periculo vitæ? *Prima* sententia valde gravis affirmat, & hanc tenent *Merbes. t.* 2. *p.* 355. *qu.* 19. *Conc. t.* 8. *p.* 408. *n.* 15. *Holzm. p.* 64. *n.* 286. *Pal. de Euch. p.* 20. *n.* 2. *& Cont. Tourn. p.* 459. *v. Contrarium*, *cum Suar. Vasq. Tann. Barb.* Et eandem probabiliorem putat *Sylvius suppl. q.* 32. *a.* 3. ubi ait: *Securior & verosimilior aliorum sententia est Parochum sub mortali teneri administrare Eucharistiam Parochianis peste vel alio morbo contagioso infectis; etiam cum propriæ suæ vitæ periculo, nisi per aliquem alium id fiat, & nisi occurrant quædam circumstantiæ, propter quas merito possit excusari.* Ratio, quia licet hoc Sacramentum non sit necessarium ad peccata delenda, est tamen moraliter necessarium ad perseverandum in justitia. Excipit vero *Sylvius* (post *Suar. & Barb.*) 1. *Si aliqui infirmi alias essent absque Confessione morituri.* 2. *Si sit grave Parocho periculum*, *& ejus mors futura sit magna populi jactura*, *sicut si ipse solus sit*, *nec facile habendus sit alius.* 233

Secunda vero sententia negat, quam tenent *Salm. cap.* 9. *n.* 30. *cum Dic. Gabr. & Ant. a Sp. S. Dia-*

Diana p. 3. tr. 4. R. 174. cum Major Villal. & Molf. item *Gob. et Lohm. apud Croix n. 484.* Ratio, quia hoc Sacramentum non est tantæ necessitatis, ut Parochus causa illud ministrandi teneatur prodere vitam. Et hæc sententia est etiam valde probabilis ex Declaratione Gregorii XIII. apud *Fagnan. tom. 3. in c. Clericos de Cler. non resident. ex n. 38.* ubi refert, quod, instante S. Carolo Borromæo, an Parochi tenerentur ministrare Sacramenta tempore pestis? Præfatus Pontifex die 12. Octob. an. 1576. approbans Decretum S. C. Concilii, sic declaravit: *Parochum suis Parochianis peste laborantibus teneri ministrare duntaxat duo Sacramenta ad salutem necessaria, nempe Baptismum, et pœnitentiam; posse autem ministrare vel per se, vel per alium idoneum, ut Parochus possit audire Confessiones sanorum, quia alias eum reformidarent, si viderent ipsum accedere ad pestilentes.* Deinde *Fagnanus* refert, quod idem Gregorius die 26. Octob. 1576. Archiepiscopo Florentino, qui decreverat Parochos suæ Diœcesis teneri tempore pestis ministrare Sacramenta, præcipit ei rescribi ab eadem S. C. Concilii; *Parochos teneri omnino ministrare* (tantum) *Baptismum, et Pœnitentiam.* Et sic de facto S. C. rescripsit, addito insuper verbo *per alios*; dixit enim S. C. hanc fuisse mentem Pontificis, prohibendi scilicet, ne Parochi per seipsos, etiam volentes, ministrent Baptismum, & Pœnitentiam, ad commodum Parochianorum, qui sani essent. Ita *Fagnanus*.

Deinde hic sedulo notandum, quod, cum circa idem tempus quæsitum fuerit, an Parochi tempore pestis tenerentur residere? Refert idem *Fagn. l. c.* quod S. C. die 6. Dec. 1576. decrevit *teneri, sed hoc non per legem generalem statuendum, sed per Literas S. C. significandum eidem præfato Archiepiscopo, ut non omnes Parochos cogeret, sed aliquos partiendo opus, vel deputaret alios Sacerdotes; cum Tab. Arm. & Barb. sentirent Parochos excusari tempore pestis a residentia, & quia sani fugerent Parochos, & quia Parochi omnes morerentur.* Sed facta relatione Pontifex decrevit: *Scribendas simpliciter Literas ad Cardinalem S. Praxedis, quibus significetur Sanctitatem suam decrevisse, Parochos tempore pestis omnino teneri residere in suis Ecclesiis, posse tamen per alium idoneum ministrare Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ: & si non resederint, contra eos procedendum, servata forma Tridentini sess. 23. c. 1.*

Tandem dubitatum fuit a nonnullis Ecclesiarum Prælatis, quodnam sit proprium officium Episcoporum tempore pestis, an scilicet teneantur residere, & etiam suis Curatis ministrare Sacramenta? Refert *Fagnan. n. 46.* Pontificem die 18. Dec. 1576. sic declarasse: *Decretum factum in Parochis multo magis procedere in Episcopis, qui magis obligati sunt; tamen posse Episcopos in locis tutioribus manere, & inde providere.* Et hic observare oportet, quod hoc Decretum fuit proprium Pontificis, quo generaliter explicatum fuit officium Episcoporum: revera enim, si Episcopus in hujusmodi necessitatibus oves suas deserat, quis alius eis satis providere curabit?

234 „ 1. Peccat mortaliter, qui sine omni jurisdictione Eucharistiam dispensat. *Bon. l. cit. p. 2.* quia violat alterius jurisdictionem in re gravi. Inferior autem Sacerdote incurret insuper irregularitatem, ut docet *Conin.* * (*Idem docet Laym. de Euch. c. 7. n. 3. cum Coninch. Sporer eod. tit. c. 3. n. 309. Mazz. t. 5. p. 131. cum Bonac. & Salm. de Bapt. c. 4. n. 20. qui dicunt idem de Clerico ministrante Baptismum solemniter. Ratio, quia, cum horum Sacramentorum solus Sacerdos sit Minister, & Diaconus nonnisi ex commissione; ideo etiam Diaconus sine commissione ministrans hæc Sacramenta, cum ipsorum non sit Minister ordinarius, irregularitatem incurrit, ex c. 1. de Cler. non ord. Vide dicta de Bapt. n. 116. v. Dub. 2.*) * Hinc Religiosi etiam ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, si scilicet sine licentia Parochi, & quidem speciali, præsumat clericis, vel laicis dare Extremam Unctionem, vel Eucharistiam, vel Matrimonia solemnizare: nisi habeant privilegium, vel Parochus absit, aut injuste nolit in articulo mortis. A dicta tamen excommunicatione excusare ignorantiam, etiam crassam ex *Præp. &c.* notat *Dian. p. 3. t. 2. R. 51.* idque propter verbum *præsumant*.

„ 2. Licite ministrat Eucharistiam qui præsumit 235
rationabiliter, Pastorem factum suum approbaturum esse. *Reg. l. 2. n. 91. Bonac. l. c. n. 8.* * (*Pal. punt. 18. n. 4. dicit, ex consuetudine communiter præsumi consensum Parochi, quoties Communio non fit ex obligatione. Hinc recte ait Roncag. c. 4. qu. 2. R. 1. cum communi, quod cui conceditur facultas celebrandi, intelligitur etiam concessa facultas Eucharistiam ministrandi. Et sic revera ubique usus habet. Dicit tamen Pal. ibid. hanc præsumptionem tantum locum habere, cum Communio fit ex devotione, non vero si ex obligatione: sed Laym. c. 7. n. 4. illam admittit etiam in præcepto Paschali, si præsumptio sit rationabilis, puta si persona frequenter communicet. Cæterum Croix n. 634. & Lugo d. 18. n. 51. cum Suar. Fagn. Diana, & aliis recte dicunt, hanc præsumptionem in Communione ex obligatione non esse de facili habendam: imo merito addit Croix non semper sufficere, quod certe Parochus daturus esset licentiam, si peteretur; si enim peteretur, jam recognosceretur ut Pastor, & ipse saltem confuse cognosceret ovem suam*) *.

„ 3. Si infirmus sacro Viatico muniendus sit, & 236
proprius Pastor absit, vel præsens non possit deferre Eucharistiam, quivis alius Sacerdos, vel regularis, vel secularis, & hoc deficiente, etiam Diaconus, ei conferre potest, quia tunc præsumitur voluntas Episcopi, aut Papæ. Ita *Laym. l. 5. tr. 4. c. 8. Bon. l. c. n. 10. Suar.* * (*Etsi Parochus renuat, sed injuste, Salm. c. 9. n. 15. cum Tol. Lugo, Sa, Dic. est commune apud Ronc. c. 4. q. 2. R. 2. cum S. Th.*) *

„ Dixi in Resp. *ex officio*, quia extraordinarie, in statu necessitatis, id potest Diaconus ex commissione Parochi, & secundum *Quint.* si absit, sine ea, v. gr. in magno festo, quo Sacerdos confessionibus, concionibus, &c. est occupatus. *Dian. p. 9. t. 6. R. 39. ex Præp.* In extrema vero necessitate, v. gr. articulo mortis, si non esset alius, etiam Diacono, imo laico licere, secluso scandalo, & alios, & seipsum communicare, proba-

„ bi-

„ bile est, ut contra *Henr. Vasq.* & *Sa*, docent „ *Suar. Conc. Laym. Prapos. hic p.* 2. *c.* 31. con- „ *tra*nat que *Dian. p.* 8. *t.* 1. *R.* 48. *ex Avers.* & „ *Franc. Lugo*. Sed *Amic.* limitat ad causam, quo „ moriturus peccati mortalis conscius aliud Sacra- „ mentum suscipere non posset. *Dian. ar.* 9. *t.* 6. „ *R.* 39. in praxi tamen id facile faciendum, ob con- „ trariam consuetudinem. *Card. de Lugo d.* 18. *lib.* „ 2. *Bonac. d.* 4. *qu.* 5. *p.* 1.

Quæritur hic I. Quando Diaconus possit Eucharistiam ministrare? Nulli dubium quod Diaconus potest ministrare Eucharistiam in necessitate, ut habetur in Carthagin. IV. Can. 39. ubi dicitur: *Diaconus præsente Presbytero Eucharistiam charitatis Christi populo, si necessitas cogat, jussus erogat*. Sed dubitatur an hæc necessitas debeat esse extrema: Affirmat *Cont. Tourn. t.* 6. *pa.* 452. *cum Habert*, & *Witass.* dicens requiri necessitatem præbendi Viaticum, dum abest Sacerdos; quia alias non vitaretur scandalum, cum jam obsolverit usus, qui primitus in Ecclesia invaluerat (ut testantur *Alensis, Sotus, Silvest.* &*c.*), nempe quod Diaconi universe Eucharistiam populo ministrabant. Sed negant communiter *Suar. d.* 72. *s.* 2. *concl.* 3. *P. p.* 17. *n.* 6. *Lugo d.* 18. *n.* 27. *Laym. c.* 7. *n.* 2. & *Salm. c.* 9. *n.* 8. *cum Rod. Dic. Hen.* qui dicunt sufficere necessitatem gravem, nempe cum nullus adsit Sacerdos, qui commode possit ministrare. Et huic non dissentit *P. Conc.*, admittens sufficere ad id justam causam. Imo *Sylv. v. Diaconus* ait, satis esse præceptum Episcopi, vel Parochi, etiamsi nulla causa subsit. Et *Quintanad. apud Renzi c.* 3. *qu.* 2. tenet, quod, absente Sacerdote, etiam sine commissione, & nulla urgente necessitate, possit Diaconus ministrare. Sed merito has duas opiniones rejicit *P. Suarez*. Omnes vero conveniunt, quod in necessitate extrema, absente Sacerdote, Diaconus poterit & tenebitur Viaticum ministrare, adhuc sine commissione: ita *Tolet. l.* 3. *c.* 28. *n.* 2. *Holzm. n.* 280. & *Laym. l. cit. cum Soto, Vict. Henr. Miranda,* &*c.* Diaconus autem, dum Eucharistiam ministrat, debet esse indutus superpelliceo, & stola transversa, ut bene advertunt *Holzm. l. c. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 489. & *alii*.

Quæritur II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Lugo d.* 18. *n.* 24. qui vocat communem, *Gonet d.* 10. *n.* 18. *Cont. Tourn. p.* 453. *in fine, Bonac. p.* 1. *num.* 5. *cum Henr. Sa, Vict. Sylv. Palud. Possev. etc. ac Salm. n.* 11. *cum Vasq. Soto, Fag. et Dic.* Ratio, quia laicus non potest Eucharistiam sumere, nisi de manu Sacerdotis, vel saltem Diaconi, e converso hoc Sacramentum non est necessarium ad salutem. *Secunda* vero sententia affirmat, quam tenent *Suar. d.* 72. *sect.* 1. *in fine, Caj. in Matth.* 26. *Fill. tr.* 4. *n.* 285. *Val. q.* 10. *n.* 4. *Escob. l.* 6. *n.* 455. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *res.* 47. & probabilem putant *Lugo d.* 18. *n.* 23. *et Conc. q.* 8. *n.* 27. Ratio, quia in tali casu necessitatis, puta in articulo mortis, urget præceptum divinum communicandi; e converso nullo præcepto divino, vel ecclesiastico id apparet prohibitum; imo notum est, quod olim fideles laici Eucharistiam in suas domos deferebant, & seipsos propriis manibus communicabant: & hoc quidem propter necessitatem permittebatur; cur autem eadem necessitate occurrente aliquando permitti non poterit?

Deinde hic quæritur III. an liceat laico in necessitate ministrare Viaticum moribundo? Negat *D. Th. in* 4. *d.* 13. *q.* 1. *a.* 3. *q.* 1. *ad* 3. ubi postquam dixit licere laico tangere corpus Christi in necessitate, puta ut extrahat Eucharistiam e loco immundo, subdit: *Sed non est simile de dispensatione Sacramenti, quia receptio hujus Sacramenti non est necessitatis*. Et idem sentiunt *Lugo d.* 18. *n.* 22. *Petrocor. tom.* 3. *p.* 448. *q.* 4. *et Tourn. t.* 5. *pag.* 353. *cum Contens. Conc. Henr. a S. Ign. et Henno*. Ratio, tum quia hoc esset contra universalem Ecclesiæ consuetudinem; tum quia hoc Sacramentum non est tantæ necessitatis, ut mox supra dictum est; tum demum quia in *c. Pervenit* 29. *de Consecr. Dist.* 2. expresse prohibetur Sacerdotibus committere laico ministrationem hujus Sacramenti. Excipit *Tourn. l. c.* solum casum, quo infirmus non posset aliud sumere Sacramentum, & dubitaret de perfecta contritione; quia tunc Eucharistia fit Sacramentum necessitatis. Affirmant vero *Suar. dicta d.* 72. *s.* 3. *in fine, ac Cajet. Fill. Val. Escob. cum Diana loc. cit.* ac valde adhæret *Laym. c.* 7. *n.* 4. Ratio, quia nulla fit Sacramento injuria, si in tali necessitate morienti ministretur Eucharistia a laico. Nec obstat textus in *cit. c. Pervenit*; quia ille loquitur de Sacerdote, qui ministrationem committebat laico etiam extra casum necessitatis. Neque obstat contraria consuetudo; cum enim hic casus rarissime accidat, consuetudo contraria minime probari potest. Hanc sententiam tenet etiam *Habert t.* 5. *p.* 511. *q.* 2. ubi dicit quod, occurrente necessitate, nempe tempora pestis, bene poterit judicio Episcopi etiam laicis permitti Eucharistiam ministrare.

„ Probabile est, etiam extra mortis articulum ex 258
„ gravi causa licere Sacerdoti, præciso scandalo, „ sacram hostiam sumere ex sacrario, vel a Diacono allatam sibi ipsi dare; v. gr. si in longo „ morbo diu non communicasset, ut contra *Suar.* „ *et Conc.* docent *Fag. p.* 3. *l.* 3. *c.* 2. *Prep. E-* „ *scob. etc. t.* 7. *E.* 6. *l. c.* * (*Immo Croix n.* 489. „ *cum Suar. Bon. Lug., etc. Ronc. c.* 4. *q.* 4. *Salm.* „ *c.* 9. *n.* 18. *cum Sylvio, etc. dicunt, sola devotionis causa, Sacerdotem semper posse seipsum* „ *communicare, quia, præciso scandalo, nulla est* „ *irreverentia, nec ullibi est vetitum, nisi adsit* „ *alius Sacerdos: et id non improbabile putat* „ *Conc. p.* 307. *n.* 12. *Ibique addit cum Vasq.* „ *Dic. et Leand. hoc permitti etiam Diacono, quia* „ *ex Concilio Niceno Can.* 14. *id ei conceditur.* „ *Tandem concludit disciplinam hodiernam in hoc* „ *spectandam esse*) *.

„ Dixi 2. *vel privilegium*, quale habent Religio- 259
„ si Mendicantes, & nominatim Societatis JESU, „ ex Pauli III. Bulla, & aliorum, ut scilicet in suis „ templis per se, vel per alios Sacerdotes illic celebrantes communicare possint quoscunque Christi fideles, præterquam in mortis articulo (in quo „ tamen, si urget necessitas, præsumitur ratihabitio Papæ, etiam invito Parocho, ut habent *Bon.* „ hic), & festo Paschali. * (*Et præterquam, si* „ *Episcopus rationabiliter alicui Communionem* „ *prohibeat*) *. V. *Card. de Lugo l. cit. s.* 2. *n.* „ 38. *et* 49. Porro per festum Paschatis Pontifices „ hic

" hic videntur intelligere, & prohibere communio- " nem illam, qua satisfit præcepto annuæ commu- " nionis, ut docent *Sa*, *Fill. et comm.* Per mor- " tis articulum intelligitur tempus, quo vel mors " proxime instat, & moraliter certa & inevitabilis " est, vel quo est mortis periculum, idest probabi- " le dubium de vitæ conservatione, casu, quo val- " de frequenter mors solet accidere. *Suar. n.* 4. *de* " *rel. lib.* 2. *c.* 3. *et* 5. *p. d.* 26. *s.* 4. & alii.

240 " Ex dictis resolves, quod regulares licite dent " Eucharistiam in articulo mortis, uti & in Pa- " schate sequentibus casibus.

" 1. Si extrema sit necessitas, ut si periclitetur " de salute æterna.

" 2. Si sit gravis necessitas, idest probabile mor- " tis periculum, & Parochus nolit, vel non possit " dare. *Card. de Lugo d.* 18. *s.* 2. *n.* 55. * (*Cum* " *Ronc. c.* 4. *q.* 2. *R.* 2. *et pluribus*, *contra ali-* " *quos*) *.

" 3. Si a Pontifice, vel Episcopo habeant privi- " legium: quale hoc tempore habent Religiosi aliqui " quibusdam locis ab Episcopis communionem Pa- " schalem dandi.

" 4. Si quis in Paschate non possit in sua Paro- " chia communicare, nec petere veniam a Parocho.

" 5. Si ratione Communionis Paschalis Parochiæ " suæ ante satisfecerint, aut postea satisfacturi pu- " tentur, quia tunc Parochis nihil decedit, cum ipso " die Paschatis abstinere a communione possint. " * (*Ita Suar. d.* 72. *s.* 3. *Pal. c.* 19. *n.* 3. *Anacl.* " *p.* 101. *n.* 40. *cum communi*) *. Sic contra *Henr.* " *et Nav.* docent *Sa*, *Fill. et Laym.* qui addit, " nisi constaret Parochum esse invitum, ac ratio- " nabiliter id prohibere, v. gr. quod alias rationem " communicantium habere in sua Parochia non pos- " sit; tunc enim ad Parochiam esse rejiciendos. " *Card. de Lugo d.* 18. *s.* 2. *n.* 50. *Bon. loc. cit.* " * (*Refert N. SS. P. Bened. de Synod. lib.* 7. " *c.* 42. *declarasse S. C. non posse Regulares die* " *Paschatis ministrare Eucharistiam ex devotio-* " *ne communicantibus*. *Sed Ronc. c.* 4. *q.* 9. *R.* " 2. *et Wigandt Ex.* 4. *n.* 48. *in hoc constantem* " *esse consuetudinem in contrarium*, *quæ jurisdi-* " *ctionem præbet*) *.

" 6. Si ægrotus necdum pervenerit ad eum sta- " tum, ut ex præcepto teneatur ad communionem, " etsi tunc maneat obligatus suscipere communio- " nem ex manu Parochi in articulo mortis.

" 7. Si ægrotus satisfecerit præcepto de viatico, " cum intentione illud implendi: quia administratio " Eucharistiæ tantum est vetita Regularibus, quan- " do præceptum communionis obligat. Nunquam " tamen, sine licentia Episcopi, vel Parochi, licet " Religiosis publice Eucharistiam deferre per plateas, " cum id juri Parochorum consuetudine obtento de- " roget: proinde eo casu in ægroti Oratorio, alio- " ve honesto domus loco, de licentia Ordinarii, " privatim facto sacro, Eucharistia est danda. Ita " *Suar.* V. *Diana t.* 4. *p.* 3. *R.* 14. *et p.* 9. *t.* 9. " *R.* 63.

" 8. Quibusdam, qui frequenter communicant a- " pud Religiosos, nec possunt adduci, ut commu- " nicent in Parochia; idque ex tacito, & præsum- " pto consensu, quem *Laym. lib.* 5. *t.* 4. *c.* 7. *n.* " 4. putat facilius posse præsumi in militibus præ- " sidiariis; item in aulicis, studiosis, aliisque Aca- " demicis, &c. frequenter communicantes extra su- " spicionem esse solent. V. *Laym. l. c.*

" 9. Si in Paschate sint vagi, peregrini, & ad- " venæ, secundum sententiam probabilem multo- " rum, ut *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 37. *Fagun.* " *præc.* 1. *Eccl. l. c. c.* 8. *Card. de Lugo l. c.* " *Dian. p.* 2. *t.* 2. *R.* 12.

Huic adversantur *Tourn. t.* 5. *p.* 455. *v. Circa*, *et Ronc. c.* 4. *q.* 2. *R.* 2. *cum Barbosa*, *et Pas-ser.*, dicentes, quod advenæ debent sumere Communionem Paschalem de manu Parochi loci, quia iste tunc censendus est proprius eorum Pastor. Sed cum *Bus.* communissime oppositum docent *Sanch. d. disp.* 23. *num.* 17. *Suar.* 3. *p. d.* 72. *s.* 2. *in fin. Lugo d.* 18. *n.* 50. (qui vocat fere commune) *Viva q.* 4. *ar.* 10. *Anacl. p.* 101. *n.* 40. *Pal. p.* 19. *n.* 7. *et Salm. cap.* 8. *n.* 31. *cum Nav. Sot. Cajet. Azor. etc.* Ratio, quia peregrini, & vagi non habent proprium Pastorem; & favet Declaratio Eugenii IV. (apud *Sanch.*) qui concessit peregrinis, ut possint in Parochiæ hospitiis communicare, non autem coegit, sed reliquit eos dispositioni juris communis.

" 10. Si sint famuli, vel domestici, vel familia- " res eorum, qui circa tales habent privilegium. " V. *Comp. privil. Soc. v. Familiaris*, *et Dian.* " *p.* 2. *t.* 1. *de dubiis Regularium*, *R.* 12. *Bon. q.* 7. *p.* 2. *n.* 19. refert quandam Declar. S. C. Concilii (*apud Sa*), qua dictum fuit, famulos sæculares Monasteriorum teneri sumere Communionem Paschalem in Parochia. Hoc autem ait *Bon.* non intelligendum de iis qui degunt in Monasteriis, vel in locis exemptis a cura Parochorum: & idem sentiunt *Anacl. p.* 401. *n.* 40. cum communi ut asserit; *Ronc. c.* 4. *q.* 2. *R.* 2. *Pal. p.* 15. *n.* 10. *et Salm. c.* 8. *n.* 30. *cum Dic.* Attamen *Wigandt Ex.* 4. *n.* 48. & Bened. XIV. *Notif.* 55. *c.* 2. sentiunt oppositum; nam (ut ait præfatus *Bened.*) tantum illi servientes Monasteriis sunt exempti a jurisdictione sui Ordinarii, qui, ut habetur in Trident. *Sess.* 24. *c.* 11. *Actu inserviunt*, *intra eorum septa ac domos resident*, *sub eorumque obedientia vivunt*. Unde, ut ait, non eximuntur ab obligatione Communionis Paschalis in Parochia famuli Monasteriorum, nisi vivant intra ipsam clausuram, & sub obedientia Prælatorum Regularium. Et huic conformia esse refert idem *Bened.* plura Decr. S. C. & signanter illud editum 22. Nov. 1721. ubi dictum fuit, teneri recipere Communionem in Parochia famulos Monialium degentes in domibus sitis in atriis Monasteriorum, muro circumvallatis, quæ sunt contigua Monasteriis, cum janua quæ clauditur. Sed hoc non obstante, refert *Croix lib.* 6. *d.* 1. *n.* 624. Societati JESU expressum Privilegium concessum fuisse, ut famuli domestici, intra septa religiosa habitantes, possint satisfacere Communioni paschali communicando in templis Societatis. Sed notat ibi *P. Zaccharia* pluries decrevisse S. C. hoc privilegium non extendi ad alias Religiones.

AR-

ARTICULUS II.

Quid requiratur in Ministro ad licitam administrationem Eucharistiæ?

241 *An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo, ac lumine? Quid de Extrema Unctione?*
242 *An in necessitate liceat currere?* 243. *An deferre Eucharistiam in equo? Et an tantum ad eam adorandam?*
243 *An liceat dispensare, vel celebrare posterioribus digitis? & an medio instrumento tempore pestis?*
245 *Quando peccet dispensans ob defectum Ritus Ecclesiæ?*
246 *Quibus subjectis non liceat porrigere Communionem?* 247. *An autem Communionem porrigendam Reis capite damnatis? Et an semifatuis, & obsessis?*
248 *Quomodo Pastor debeat asservare Eucharistiam? Et an Eucharistia asservanda, & deferenda semper sit cum lumine?*
249 *An ministranda Communio in Missa de Requiem?*
250 *Quid faciendum, si Hostia decidat in terram?*
251 *Quid faciendum de fragmentis Hostiarum?*
252 *Qua hora, & qua die possit dari Communio?*
253 *Quoties Parochus teneatur ministrare Communionem?*
254 *Quid notandum circa Communionem quotidianam?*

241 „ Resp. 1. Ut Minister circa Eucharistiæ distributionem non peccet, præter gratiam, etiam reverentiam in eo tum ratio, tum Canones requirunt; ita ut præstet hoc Sacramentum omitti (cum ejus susceptio sæpe non sit necessaria ad salutem), quam admitti positivam irreverentiam.

Unde resolves.

„ 1. Eucharistia non est deferenda ad infirmum, nisi cum habitu decenti, idest cum stola & superpelliceo, ac præcedente lumine: secus est de extrema Unctione, cujus materia, cum non sit Sacramentum, non requirit tantam venerationem. * (*Ita etiam Mazz. cum Croix, et communi*) *. Putant tamen quidam, si habitus haberi non possit, aut sit tempestas, aut iter faciendum, non fore irreverentiam, si Sacerdos Eucharistiam in pyxide, vel corporali involutam in sinu suo deferat. Quod certius videtur licere in locis hæreticis, ubi etiam necessitate, & clam, præciso scandalo, poterit porrigere sine stola, & superpelliceo: etsi nullo modo celebrandum sit sine vestibus sacris ob viaticum dandum. *Bon. d. 4. q. 5. p. 2.*

Ministrare Eucharistiam sine lumine, & solita Confessione, reputatur tantum veniale, ut comm. dicunt *Suar. dist. 72. Sect. 4. v. Tertio, Ronc. cap. 4. q. 3. R. 2. cum Quarti, Croix, n. 489. cum Gob. et Salm. c. 9. n. 24. cum Fill. Gran. et Fag. ac Mazz. c. 3. n. 132. in fin.* cum communi ut asserit. Ministrare autem sine stola, & superpelliceo, comm. censent DD. esse mortale ex genere suo, ut *Suar. et Ronc. ll. cc. ac Fill. c. 9. n. 270.* Omissa tamen tantum stola, dicit *Ronc.* pluribus videri solum veniale. Utrum autem in necessitate liceat ministrare Viaticum sine lumine, & vestibus sacris? Negat *Bon. q. 5. p. 2. n. 8. cum Sylvest. et Possev.* quia (ut ait) præstat potius reverentiam servari tanto Sacramento, quam infirmum communicare. Sed communius & satis probabiliter affirmant *Croix, et Mazz. ll. cc. Gobat. tr. 4. n. 417. Elb. t. 3. p. 83. n. 63. et Renzius q. 15. cum Fill. Aversa, Gran. etc.* Ratio, quia non rationabiliter præsumitur quod Christus, qui hoc Sacramentum ad subsidium animarum instituit, & Ecclesia, quæ tam benigna est mater, voluerint moribundos tanto bono privari, ne præscriptæ cæremoniæ omittantur. Deferre autem Eucharistiam ad aliud altare sine vestibus sacris, dicit *Croix l. c. cum Diana, et comm.*, non excedere peccatum veniale. Censet etiam *Pasq. ap. Croix n. 614.* quod Episcopus potest dispensare, ut deferatur Viaticum cum pileolo in Villis, & Pagis.

„ 2. Præstat ægrum non communicatum mori, quam Sacerdotem in habitu cum Sacramento per publicum currere (etsi festinare valde debeat, ut dicit *Quint. t. 4. s. 8.*) * *sed probabile est posse sine irreverentia currere in necessitate, ut Croix n. 604. cum Gob. item contra Salm. c. 9. n. 26. cum Bon.*) *. Secus est in Baptis., & Pœnitentia, si probabiliter timeretur, ne ægrotus decederet in mortali; tunc enim currendum esset, ut habet *Bon. l. c. ex S. Th. Possev.* & aliis. 242

„ 3. Ad infirmum longe distantem licere Parocho Eucharistiam deferre in equo mansueto, ita ut non sit periculum lapsus, docet *Quint. c. 4. s. 8.* * (*Idem tenet Elb. n. 73. cum Gob. si fiat causa tempestatis, vel distantiæ, vel quia periculum est in mora. Idque concessit S. Carolus in Act. Mediol. p. 4. sub num. 13.*) * Sed negant *Possev. et Barb.*, nisi loci consuetudo permittat; adduntque non licere pyxidem dare portandam laico, quantumvis Pastor sit fatigatus, sed potius ex collo suspendendam bursam. 243

„ 4. Eucharistia non deferenda ad ægrum, venerationis tantum causa, ut adoret, vel osculetur, si sumere non possit. Quod etiam prohibuit Congregatio Cardinalium: quæ tamen non videtur prohibere, ut venerationis causa deferatur ad lectum, si in domo celebretur. * (*In hoc attendendum omnino Decr. S. C. Concil. in s. 13. Can. 7. ap. Lugo Resp. Mor. lib. 1. d. 11. n. 3. ubi sic declaratum fuit:* Non licet S. Euchar. ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti sumere eam non possunt, sed venerationis gratia solent eam deosculari. Et si forte aliquo in loco talis est consuetudo, ea prorsus est tollenda, quod Pius V. prohibuit) *.

„ 5. Non licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice, & pollice ob chiragram dari non possit, ut docent *Bon. d. 5. q. 4. p. 2. et Possevinus*, contra *Tolet.* cujus sententia tuta videtur, si alias æger sine viatico esset moriturus: præsertim si tunc detur duobus indicibus. 244

Quær., an qui laborat chiragra, possit aliis digitis quam pollice & indice ministrare Eucharistiam? Affirmant *Mazz. t. 3. p. 153. n. 111. et Croix l.* 6.

6. p. 1. n. 190. *cum Arriaga, Leand. et Gob.* quia, licet soli primi digiti Sacerdotis inunguntur, tamen tota manus consecratur. Probabilius vero negant *Dian.* p. 10. tr. 11. res. 40. *Renzi* c. 3. q. 16. *et Bonac.* d. 4. p. 2. n. 10. *cum Possev.* Ratio, quia, etsi tota manus sit consecrata, attamen index & pollex ex ritu Ecclesiæ ad hoc ministerium deputantur. Et quamvis communiter admittant cum *Bus. Diana, et Renzi l. c.* item *Conc.* p. 109. n. 15. *Salm.* c. 9. n. 26. *Tourn.* p. 461. *Salm.* c. 9. n. 26. *et Ronc.* c. 4. q. 3. R. 2. (contra *Bon.*) posse ministrari Eucharistiam posterioribus digitis in casu extremæ, vel gravissimæ necessitatis: Pariter tamen communiter dicunt *Pal.* tr. 29. d. 6. p. 11. n. 3. *et Laym. de Irreg.* tr. 5. c. 7. n. 6. *Bon. eod. tit.* d. 7. q. 2. c. 2. n. 16. *cum Suar. Mol. Sayro, Avila, Fill. et Reg.* quod si quis haberet pollicem ita infirmum, ut non posset cum eo hostiam frangere, non posset quidem celebrare. Idque infertur ex *c. ult. de Corp. vitiat.* ubi dictum fuit, tum tantum permittendum alicui Sacerdotio initiari, cum habet pollicem aptum ad frangendam hostiam. Regula autem generalis est, id quod est impedimentum ad suscipiendum Ordinem, post susceptionem exercitium Ordinis impedire; vide *Salm. de Cens.* c. 7. n. 2. Et idem dicunt *Bon. l. c. Viva. de Irreg.* q. 9. ar. 4. n. 15. *et Mazz. eod. tit.* c. 5. n. 1. de Sacerdote, qui indicem haberet ineptum ad usum.

„ 6. Non licet tempore pestis porrigere Eucharistiam medio aliquo instrumento (multo minus „ deponere alicui in scutella, ut ab ipsomet ægro „ sumatur), sed manu danda est, ut docet *Bon.* „ d. 4. q. 5. p. 2. *ex Suar.*, & aliis. Quamvis *Possev.* c. 8. non improbabiliter dicat, posse, præciso scandalo, & periculo lapsus in terram, instrumento ad id rite confecto dari. * (*Puta in „ cochleari; id tamen negant Dian.* p. 5. tr. 3. „ R. 50. *et Renzi* c. 3. q. 16. *cum Fagund. et „ Concilio Mediol. V. ubi id vetitum fuit. Sed „ merito putant non improbabiliter licitum in ta„ li necessitate cum Bus. Bon.* p. 2. n. 10. *item „ Mancin. & Marc. ap. Croix* n. 486. *& Salm.* „ c. 9. n. 27. *cum Gavant. Leand. &c. quia necessitas satis videtur excusare a solito ritu Ec„ clesiæ*) * Quod in praxi pro ægroto, qui non „ potest trajicere hostiam, ut scilicet ei detur Eu„ charistia, imposita particula hostiæ cum vino „ in cochleari, admittit *Præp.* in 2. p. q. 80. a. 5. „ dub. 6. *Esc.* t. c. 6. *Dian.* p. 4. t. 4. R. 104. * „ (*Vide dicenda* n. 288. v. *Dicunt.* *

„ 7. Sacerdos podagra laborans potest deferri ad „ altare, ut ibi Eucharistiam administret; seclusa „ tamen alia prohibitione. Ita *Possev.* c. 5. n. 50. „ *Bon. l. c.*

245 „ Resp. 2. Requiritur præterea, ut eam dispenset „ ritu Ecclesiæ consueto: deinde, ut eam neget (per „ se loquendo) indispositis animo, vel corpore: „ denique, si Pastor sit, ut ministret eam ovibus, „ quoties rationabiliter petunt. *Bon.* d. 4. q. 5. p. „ 1. n. 15.

„ Dixi 1. *Ritu Ecclesiæ;* quia legitimus Ecclesiæ ordo sub peccato obligat.

Unde resolves.

„ Peccat I. qui Eucharistiam dat sub utraque specie, locis, vel personis, quibus a Pontifice non „ est concessum. Item, si morituro, qui ob linguæ „ ariditatem non potest hostiam trajicere, det species vini * (*Ut communissime dicunt Tab.* c. 5. „ n. 3. *cum Fag. & Dian. item Croix* n. 611. „ *cum Suar. Lugo, Dic. &c. contra Ochag. &c.* „ *quia præceptum Viatici non obligat, quando nequit sumi debito modo, & Ecclesiæ ritu*) *, licet talem a mortali excusare conetur *Amic.* apud „ *Dian.* p. 7. t. 1. R. 24. *Bon. l. c. Sanch. Poss.* „ *Barb.* contra ipsum *Dian.* p. 9. t. 9. & R. 64. „ II. Qui dispensat sine veste sacra, vel lumine, „ aut prævia confessionis generalis formula. * (*V.* „ d. n. 241.) * III. Qui laico dat hostiam majorem; in necessitate tamen, vel in casu magnæ „ devotionis, licet ex majore particulam defractam „ dare * (*Id si fit sine causa, non est licitum, „ sed non excedit veniale, ut recte ait Tourn.* p. „ 462. *cum Poss. Sufficit autem ad illud excusandum, si communicandus sit infirmus, vir nobi„ lis, famulus, vel alius qui sine incommodo expectare non potest, etiamsi tantum ex devotione communicet, ut dicunt communiter idem Tour.* „ *l. c. & Conc.* p. 207. n. 12. *Salm.* c. 9. n. 19. „ *cum Dic. Diana, Gran. &c. ac Elbel* t. 3. n. „ 59. *cum S. Anton. Sylvest. & Bon.*) * vel etiam in defectu minorum, plures majores consecrare; easque deinde in minores partes (non tamen adeo parvas, ut honeste dari non possint) „ divisas distribuere. Ita *Sa v. Euch.* d. 4. q. 5. „ p. 1. n. 14.

„ Dixi 2. *Per se neget:* quia alias cooperabitur „ peccato. Per accidens tamen sæpe dare potest, v. „ gr. si sine scandalo, aut gravi damno suo, vel „ pœnitentis, negare non possit. Vide *Bon. l. c.* „ *Possev.* c. 5. n. 8.

Unde resolves.

„ 1. Peccat 1. Qui dat pueris ante annum discretionis, nisi in articulo mortis, qui forte circa annum decimum incipit. * (*Vide infra* n. 501.) * 246
„ 2. Qui dat amentibus, quando nunquam sunt usi „ ratione. Si vero usi sint, potest, & debet illis „ dari in articulo mortis, si possit sine periculo irreverentiæ, & non constet, incidisse in amentiam „ in statu peccati mortalis, *Laym. hic* c. 4. n. 4. * „ (*Vide dicenda dict.* n. 501. *Qu. II.*) * 3. Qui „ dat peccatori publico, v. gr. histrioni, turpes comœdias cum mortali repræsentanti, usurario, meretrici, concubinario; de quibus vid. *Fill.* t. 4. „ n. 166. & seq. * (*Vide dicta* n. 46.) *

„ Dixi, *Publico:* quia, si occulte tantum scias „ esse indispositum, occulte quidem, non tamen „ publice petenti est neganda: nisi indispositio ex „ confessione sit nota; tunc enim extra eam ne licet quidem monere, ut docent *Sanch., Bon. Laym.* „ *l.* 5. t. 4. c. 6. *Card. de Lugo* d. 8. *de Sacr.* s. „ 8. * (*Vide* n. 49. & 50.) *

„ 2. Peccat item, qui negat reis morte plectendis (quibus etiam potest dari aliquot, imo una „ hora ante mortem, ut habet *Sa:* danda vero „ est, si fieri potest, non in carcere, vel alio loco „ inhonesto) etiam ob crimen sagarum captis, dummodo pœnitentiam præseferant: etiamsi crimen „ negent, & violenta duret suspicio, *Tann.* t. 3. „ q. 5. d. 4. * (*Negat Contenson* d. 4. c. 1. *spec.* 247

„ 3.

„ 3. *posse dari Communionem capite damnatis*, *nisi diu prius pœnitentia sua crimina expiaverint.* „ *Sed recte affirmat laudabilius posse dari disposito per Confessionem P. Conc. p.* 310. *n.* 5. *&* „ *Juenin p.* 272. *Concl.* 3. *ut usus habet in Italia*, „ *& Germania* (*secus in Gallia*, *& Hispania*); „ *& etiam una hora ante mortem*, *si necessitas* „ *urgeat*, *ut admittit Concina; ex Concilio enim* „ *Nicæno Con.* 13. *præscribitur*, *quod Eucharistia danda est omnibus*, qui ad vitæ exitum veniunt) *.

„ 5. Recte facit, t. qui raro, v. gr. in Pascbate, dat communionem semifatuis, & qui debilem „ habent rationis usum, si saltem hunc cibum a „ profano distinguere norint, ut babent *Hen. et* „ *Possev.* Idem fere dicendum est de surdis, & „ mutis a nativitate. Vide *Laym. hic.* 2. Qui dat „ obsessis a dæmone, dummodo sine irreverentia „ possint sumere. Ita *Suar. Bon. Reg.* * (*Vide* „ *dicenda n.* 303.) *

„ Dixi 3. *Si Pastor sit.*

Unde resolves.

„ 1. Talis peccat graviter contra jostitiam, & „ charitatem, si subditit in periculo mortis, licet „ peste infectis, non det. * (*Vide d. n.* 253.) * „ Alius vero Sacerdos, qui in tali casu, absente „ vel nolente Parocbo, nollet dare, peccaret tantum contra charitatem, etsi secundum *Chapeavil.* „ mortaliter. *q.* 37. *n.* 2.

248 „ 2. Pastor, ut Eucharistiam opportune petentibus possit ministrare, tenetur eam asservare cum „ lumine in Ecclesia; nec licet alibi, ne in sacellis quidem nobilium, vel cboro monialium, aot „ inter septa Monasterii earum, ut habet *Trid. sess.* „ 15. *de reform. c.* 10. (nisi cum facultate in solemni festo) in pyxide; quæ non necessario est „ consecrata, licet, si consecrata non sit, debeat „ interius vestiri vitta linea ex tela consecrata, ut „ ex *S. Th.* docent *Vasq. Azor. Regin. in praxi* „ *to.* 2. *lib.* 29. *c.* 9. * (*Vide de hoc dicenda* „ 423. *infra ibi n.* 6.) *

„ Si ob graviter culpabilem negligentiam Parochi, vel ejus, cui ista cura commissa est, integro die, vel aliquot integris noctibus, lumen non „ ardeat ante venerabile Sacramentum, peccare eum „ mortaliter (secus si per horam tantum) decent „ *Quint. t.* 4. *& s.* 1. *&* 7. item *Dian. p.* 9. *t.* „ 6. *R.* 34. licet *Marchant. in res. Pastor. t.* 4. „ *c.* 5. *q.* 4. obligationem, & consuetudinent tam „ ooiversalem neget: uti & lumine præferendo, „ quando defertur Sacramentum foras, atque ex „ causa id posse omitti, ut cum defertur ad ægrum „ longe distantem, nec commode fieri potest cum „ lumine. * (*Vide dicta hic n.* 241. *v. Ministrare*) *.

249 Plura quæsita diversa, & utilia ad praxim hic sunt resolvenda. Quær. I. An in Missa de *Requiem* possit dari Communio? Hic tria dubia occurrunt. Dubit. 1. An liceat Communionem ministrare intra Missam? Negat *Gavantus part.* 2. *Tit.* 10. *n.* 6. *lit. n. & Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 492. ex Decr. S. C. Rituum edito die 22. Jan. 1701. Sed affirmant merito *Pignat. t.* 9. *Cons.* 90. *n.* 38. *Quarti p.* 2. *tit.* 10. *v.* 6. *& Merati l. c. in Gav. n.* 28. *cum Gastaldo*, & aliis pluribus. Prob. ex Trid. *Sess.* 22. *c.* 6. ubi dicitur: *Optaret sacrosancta Synodus*, *ut in singulis Missis fideles adstantes Eucharistiæ perceptione communicarent.* Nota *in singulis Missis:* Ergo etiam in Missis Defunctorum. Item quia in Canone etiam Missalis Defuctorum dicitur: *Ut quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Corpus et Sanguinem sumpserimus etc.* Deinde ibidem inferius post Communionem celebrantis, sic habetur: *Si qui sunt communicandi*, *eos communices*, *antequam se purificet.* Refertque *Merati*, hæc verba inserta fuisse in Missali Defunctorum tempore Urbani VIII. qui hæc præscripsit inter cetera: *Communicando fra la Messa de Requiem*, *si faccia lo stesso*, *nè si dia alcuna benedizione.* Nec obstat Decretum oppositum an. 1701. Nam asserit idem *Merati* invenisse adnotatum in Directorio Ecclesiæ Genuensis an. 1715. quod, licet an. 1701. a S. C. vetita fuisset Communio fieri in Missis Defunctorum, tamen ab eadem S. C. ex novis motivis prohibitum fuit extra dari copiam prædicti Decreti. Deinde refert idem Auctor, quod die 22. Martii 1711. reproposito hoc dubio, eadem S. C. censuit præfatum Decretum aoni 1701. suspendendum esse. Hinc hodie undique viget usus Communionem dispensandi intra Missam *de Requiem;* imo hodie certom est licere ex Decreto mox referendo.

Dubit. 2. An in Missa Defunctorum liceat dare Communionem ex particulis præconsecratis in alia Missa? Affirmant *P. Merati n.* 30. *et Bened. XIV. de Sacrif. Missæ t.* 9. *l.* 3. *c.* 18. dicentes, opinionem oppositam aliorum nollo modo esse admittendam prout noviter adinventam, cum omnes auctoritates & Rubricæ nunquam de hac limitatione verbum faciant. Nec refert, quod Particulæ præconsecratæ non spectent ad idem Sacrificium, nam ad totum fructum Sacramenti percipiendum sufficit, ot fideles de eadem victima participent. Suppositium autem pro certo reputat *Merati* quoddam Decretum in contrarium, quod refertur in quodam Kalendario anni 1736. Dicit enim ipse omnem diligentiam adhibuisse in evolvendis Regestis S. R. C. in quibus nunquam potuit tale Decretum invenire. Sed his non obstantibus, die.... Sept. 1741. novum prodiit Decr. S. C. R. in Aquensi, quo dictum fuit: *In Missis Defunctorum quæ in paramentis nigris celebrantur*, *non ministretur Eucharistia per modum Sacramenti*, *scilicet cum Particulis præconsecratis*, *extrahendo Pyxidem a Custodia. Potest tamen ministrari per modum Sacrificii*, *prout est quando fidelibus præbetur Communio cum Particulis intra eandem Missam consecratis.* Hic autem notandum, quod antea die 21. Junii 1670. in Pritana aliud fuit Decretum emanatum, nimirum: *Missæ Defunctorum non possunt celebrari*, *nisi cum colore nigro*, *vel saltem violaceo.* His positis, nempe quod tantum in paramentis nigris probibetur Eucharistia ministrari, & alias permittitur celebrare Missas de *Requiem* in violaceis, infertur, licite posse in Missis Defunctorum, quæ celebrantur in violaceis, ministrari Eucharistiam cum Particulis præconsecratis: & insuper ministrari posse tam ante, quam post Missam.

Dubit. 3. An Communio possit ministrari a celebrante ante vel post Missam Defunctorum? Merito id

id negat *Merati*, quia extra Missam nunquam in paramentis nigris est distribuenda Communio, cum juxta Rituale Rom. præscribatur in administratione Eucharistiæ utendum esse stola coloris Officio illius diei convenientis, vel saltem coloris albi, ut censet idem *Merati* cum pluribus DD. Quod etiam approbavit S. Carolus *in Syn. Provinc. I. p.* 1. Ceterum certum est ex Rit. Romano, intra Missas vivorum Communionem populi statim post Sacerdotis sumptionem fieri debere, nisi justa causa suadeat fieri ante, vel post Missam, uti si plurimi interessent, & suspicio esset, quod aliqui eorum Missæ longioris tædio caperentur, ut docet N. P. Bened. XIV. *de Sacrif. Miss. s.* 9. *l.* 3. *c.* 18.

250 Quær. II. Quid faciendum casu quo decidat hostia? Primo tegendus est locus panno lineo mundo, & postea abluendus, ut præcipiunt Rubricæ, quæ tamen non obligant sub gravi, ut notat *Pasq.* apud *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 494. *Holzm. num.* 87. qui addit eum *Gob. Pelliz. Tamb. et Lohner. ap. Croix l. cit.* ordinarie omitti posse ablutione vestis, aut barbæ, ad evitandam turbationem populi. Locus vero, ubi incidunt species vini, semper debet ablui, eum ipsæ imbibantur, etsi non sit opus eas comburere. Si hostia decidat super ubera mulieris, non debet Sacerdos ipse auferre, sed ipsa mulier manu abstrahat, & reponat in Ciborio. *Croix n.* 495. *cum Gob. Pasq. et Lohn.*

251 Quær. III. Quid faciendum de fragmentis Hostiarum? In Rubrica Missalis (*Tit.* 7. *n.* 2.) sic habetur: *Si deprehendat* (Sacerdos) *post sumptionem Corporis & Sanguinis, aut etiam post ablutionem, reliquias aliquas relictas consecratas, eas sumat, sive parvæ sint, sive magnæ, quia ad idem Sacrificium spectant*. Et hoc non solum immediate post Missam, ut commune est apud *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 496. sed etiam si Sacerdos sit in Sacristia, adhuc tamen indutus vestibus sacris, ut dicunt *ib. Gobat. Granad. Diana, &c.* ac consentit Bened. XIV. *de Sacr. Missæ l.* 3. *c.* 17. *n.* 5. & 6. contra *Lugo d.* 15. *n.* 82. Idque posse fieri dicunt *Tamb. & March. ib.* etiamsi fragmenta illa sint reliquiæ alterius Sacrificii, quia (ut ajunt) omnes Missæ censentur unum specie Sacrificium; & hoc probabile putat *Tourn. p.* 483. *v. Hec opinio*; sed melius id negant communiter *Caj. Sylv. Nav. Vasq. & Bon. ap. Tourn.* item *Lug. l. c. n.* 81. *ac Croix n.* 497. *cum Suar. & Tann.* nisi adsit periculum irreverentiæ; alias non licebit, tum quia ex Rubrica, ut supra, Sacerdos non potest sumere reliquias post ablutionem, nisi eas tantum quæ *ad idem Sacrificium spectant*; tum quia sumptio reliquiarum alterius Sacrificii non pertinet ad illius perfectionem, sicut sumptio reliquiarum ejusdem Sacrificii. Dictum est, *adhuc indutus*; nam si Sacerdos jam se exuerit vestibus sacris; tunc censet præfatus Bened. XIV. *l. c.* cum Clero Patavino reliquias vel reponendas in tabernaculo, si adsit, vel reservandas alteri Sacerdoti celebraturo eodem mane, alioquin ab eodem qui celebravit, esse sumendas.

Hic autem advertendum 1, quod si Sacerdos deferat Communionem infirmo in valetudinario, & remaneant reliquiæ in patena vel calice, poterit Sacerdos eas sumere, si adhuc sit sacris indutus vestibus, ut ajunt *Pal. Tamb. & Burgh. ap. Croix l. c.* Bene vero poterit etiam eas dare infirmo statim post particulam ipsi traditam, quia tunc censetur moraliter una Communio, prout recte dicunt idem *Tambur. Burg.* cum *Marchin. ib. & Lugo d.* 15. *n.* 80. qui testatur sic usum ferre, ut post Communionem ægri abluatur pyxis, & ablutio ipsi tradatur. Item advertendum id quod additur in prædicta Rubrica *n.* 3. *Si vero relicta sit hostia integra consecrata, eam in tabernaculo reponat; si hoc fieri nequit, sequenti Sacerdoti sumendam relinquat; si neutrum fieri possit, in ipso calice decenter conservet; quod si non habeat quomodo honeste conservetur, potest eam sumere*. Particulæ autem inventæ extra corporale, in dubio an sint consecratæ, sumendæ sunt etiam post ablutionem, ut dicunt *Bon. Henr. & Gob. ap. Croix num* 408.

Quær. IV. Quanam hora possit dispensari Communio? Respondetur: Per se loquendo, qualibet diei hora dispensari potest, quia circa hoc nulla adest prohibitio; ita communiter docent *Pal. punct.* 16. *num.* 3. *Ronc. cap.* 4. *q.* 6. *Salm. c.* 8. *n.* 38. *cum Ang. Con. et Fag. ac Bon. q.* 7. *p.* 1. *n.* 14. *cum Sylv. Sa, Tab. Azor. Possev. Henr. et Suar.* 3. *p. d.* 80. *sect.* 4. *in fine*, ubi affert S. Ambr. dicentem, suo tempore fuisse consuetudinem celebrandi, & dandi Communionem circa finem diei. Diximus, *per se loquendo*; nam ut dicunt omnes AA. citati, non licet Eucharistiam ministrare noctu, vel sub vesperas, (idest in extrema diei parte) tum propter scandalum, tum propter hodiernam Ecclesiæ consuetudinem; contra *Avers. ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 493. qui dicit esse quidem congruum, ut Communio fiat mane, sed licere etiam sub vesperis; sed hoc tantum admittunt *Pal. l. cit. cum Coninc. Tamb. Me. Comm. c.* 6. §. 1. *n.* 5. *cum Sa, et Suar. ac Jordanus ap. Croix l. cit.* si accedat aliqua specialis causa: & hoc probabile videtur, si fiat sub vesperis; nam intempesta nocte puto cum *Salm. et Bon.* non licere, nisi in solo casu necessitatis. 252

Sic etiam non licet dare Communionem in Missa Nativit. Domini, quæ dicitur media nocte, ex Decr. S. C. R. *ap. Bened. XIV. s.* 9. *l.* 3. *c.* 18. nec in die Parasceves ex Decreto ejusd. S. C. die 19. Febr. 1622. *ap. Gavant. tit.* 9. §. 4. *n.* 25. Et licet hoc Decretum in Registris non reperiri testetur *Merati*, tamen S. C. Conc. die 12. Febr. 1679. *ap. Bened. XIV. l. c.* mandat Ordinariis, *ut circa Communionem in feria sexta in Parasceve, Missalis Rubricæ, et Ecclesiæ Romanæ usus servetur*. Ex quo recte infert noster Pontifex vetitam esse tali die Communionem, tum quia in Rubrica Missalis Feriæ V. dicitur debere asservari quasdam particulas pro infirmis, & sic sani excluduntur; tum quia juxta Romanam consuetudinem Feria sexta non distribuitur Eucharistia. In die autem Sabbati sancti nullum adest Decretum prohibens Communionem; at *Macrus in Vocabulario Eccl.* ait: *In Missa Sabbati sancti non dicitur ea antiphona, quæ appellatur* Communio, *quia non fiebat populi Communio, quæ ne nunc quidem facienda esset*. Hæc tamen ratio non suadet; nam perdoctus *P. Merati p.* 4. *tit.* 10. *n.* 56. *cum Grancolas, Moretto*, & aliis satis probat, quod olim in Missa Sabbati sancti omnes communicabant, non solum parvuli, sed etiam reliqui fideles, ut patere dicit ex

ex quodam antiquo *Ordine Romano*, ubi legitur inter cetera: *Omnes communicent*. Addique cum *Cav.*, *Grancolas*, *et Durando*, non ob aliud hodie omitti *Communio*, *at Poste.*, nisi quia loco earum suffectæ sunt Vesperæ, quæ Gratiarum actio potius dicendæ sunt, quam Officium Vesperarum. Non habemus igitur ubi vetita sit Communio in tali die; unde ait *Vrva de Euch. q. 4. art. 9. n. 1.* quolibet die permitti susceptionem Eucharistiæ, excepta Feria sexta Parasceves: imo notum est, quod in pluribus Ecclesiis Regni, & Urbis Neapolis, ac præsertim in ejus Cathedrali Communio post Missam solemnem populo ministratur.

253 Quær. V. Quoties Parochus teneatur ministrare Eucharistiam suis ovibus? Aliqui dixerunt Parochum teneri tantum tempore præcepti, & in articulo mortis. Ita *Sylv. & Rich.* Sed communiter hi rejiciuntur ab aliis, qui docent teneri ministrare, quoties oves rationabiliter, & opportune petunt. Ita comm. cum *Bus. n. 245. Soto, Suar. Fill. Pal. Dic. Vasq. Azor.* & alii cum *Salm. c. 9. n. 29.* Ratio, quia Pastori incumbit providere, non solum ut oves adimpleant præcepta; sed etiam ut habeant ea, quæ valde prosunt suo profectui.

254 Quær. VI. Quid sentiendum de usu quotidianæ Communionis? Male quidem locuti sunt aliqui, qui dixerunt Communionem quotidianam suadendam, imo præcipiendam esse omnibus illis, qui sunt in gratia. Licet enim *S. Aug.* dixerit: *Accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit*. Subjungit tamen: *Sic vive, ut quotidie merearis accipere*. Hinc dicit *S. Th. p. 3. q. 80. n. 10. Non est utile omnibus hominibus quotidie ad Sacramentum accedere. Quia in omnibus non adest debita reverentia, & devotio erga tantum Sacramentum*. Unde merito damnata fuit ab Innoc. XI. prop. 56. quæ dicebat: *Frequens Confessio, & Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædistinationis*. Melius dicere debebant, *est nota reprobationis*.

Nimis rigorose e converso alii sentiunt de quotidiana, vel frequenti Communione, qui ab illa animas arcent, si hæ valde extraordinaria puritate, & fervore non polleant. Damnata enim fuit Prop. 23. ab *Alex. VIII.* quæ dicebat: *Similiter arcendi sunt a Communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers*. Nec mirum, si aliquis Magister antiquus cum rigore de hoc sit locutus, tunc enim temporis usu vigebat talis rigor, qui hodie non viget. Ideo super hoc puncto sedulo attendendum est ad Decretum S. C. editum anno 1679. & approbatum a Pontifice Innoc. XI. prout in extensum refertur a *Croix n. 66.* ubi inter alia primo loco dicitur usus frequens, vel quotidianus Eucharistiæ semper fuisse in Ecclesia approbatus a SS. Patribus, sed, ratione diversitatis conscientiarum, nihil de ipso constitui posse. Deinde pronuntiatur sic: *Frequens accessus* (ad Eucharistiam) *Confessariorum judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem processu laicis negotiatoribus, & conjugatis, quod prospiciunt eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt*.

Postea additur: *In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non a frequenti, vel a quotidiana sumptione, una Præcepti formula deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur. Sed magis quid singulis permittendum per se, aut Parochus, seu Confessarius sibi decernendum putet* (loquitur de Episcopo): *Illudque omnino provideat, ut nemo a sacro Convivio, sive frequenter, sive quotidie accesserit, repellatur. Denique*, Concluditur, *quod Episcopi, ubi viget hujusmodi devotio* (idest usus frequentis Communionis), *per illam gratias Deo agant, eamque ipsi, adhibito temperamento, alere debebunt*.

Quoad hoc Pontificium Decretum notandum est 1. præcipi ibi, quod Episcopi, & tanto minus Parochi, quamvis possint alicui ex suis ovibus in particulare taxare Communiones, minime tamen generaliter pro omnibus dies Communionis præscribere possunt. Imo providere debent omnino, ut nemo repellatur a frequenti, vel quotidiana Communione, cujus usum ipsi juxta prudentiæ regulas potius alere tenentur.

Notandum 2. ibi præcipi ut talis usus frequentis, sive quotidianæ Communionis (etiam pro negotiatoribus, & conjugatis) relinquatur arbitrio Confessariorum, qui juxta conscientiarum puritatem, & profectum Communiones præscribant. Hinc dicendum, quod Confessarius, præsertim ex fructu frequentiæ, & ex desiderio pœnitentis regulam sumere debet augendi, vel minuendi usum Communionis. Vide quæ de hoc puncto fusius dicemus in fine hujus Operis in Praxi Confessariorum. §. *ultimo*.

An autem dispensans Eucharistiam in mortali peccet mortaliter? Vide *n. 55.* ubi sententiam affirmativam amplexi sumus.

DUBIUM II.

DE SUBJECTO, SEU SUSCIPIENTE EUCHARISTIAM.

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo dispositio animæ?

255 *De præcepto præmittendi Confessionem ad Communionem.*

256 *Qu. I. An hoc præceptum sit divinum, vel ecclesiasticum?*

257 *Qu. II. An qui post Confessionem recordatur mortalis, teneatur ante Communionem illud confiteri? Qu. III. An teneatur conteri?*

258 *Quid si Sacerdos dubitat de peccato commisso? Remissive ad n. 471. de Sacram. Pœnit.*

259 *Non excusant a Confessione celebritas, devotio, aut paupertas.* 260. *Excusat vero 1. Periculum mortis, & necessitas ministrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid si deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tam cito explere Confessionem?* 261. *Quid si populus, aut ipse Sacerdos deberet carere Missa, vel Communione Paschali?*

262 *Quid si Sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confiteri si possit? Vide ib. dub. 1. Et an teneatur Missam deserere, si nequeat confiteri? V. dub. 2.*

263 *Quid si laicus recordetur mortalis in scamno communicantium?*

264 *Quando censeatur deesse copia Confessarii? Et*

Et quæ distantia Confessarii excuset? Quid si non adsit nisi Sacerdos simplex, vel Confessarius excommunicatus &c.?
265 *Qu. I. Quid si Sacerdos habeat peccatum reservatum, & desit Confessarius habens facultatem? Qu. II. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reservata, quam non reservata? Qu. III. Quid si habeat excommunicationem reservatam?* 266. *Qu. IV. Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimum? Qu. V. An ad illud teneatur Sacerdos celebrans sacrilege? Qu. III. An celebrans confessus, & oblitus peccati?* 267. *Qu. VII. An Sacerdos non confessus, qui meminit peccati post Consecrationem?* 268. *Qu. VIII. An præceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos?*
269 *Effectus Eucharistiæ.* 270. *Quær. I. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale? Qu. II. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter, & fructum amittat?*

255 „ Resp. Qui est in mortali, tenetur sub mortali ante sumptionem Eucharistiæ confiteri, nisi sit necessitas celebrandi, vel communicandi, & Confessarius desit. * (*Utrumque enim concurrere debet ad excusandum a Confessione, ex Trid.*)* Ita *Trid. sess.* 13. *c.* 7. & *can.* 11. ubi contrarium docentes excommunicantur de facto. Fundatur autem in illo, 1. *Corinth. Probet autem seipsum homo, &c.* Et parum refert ad praxim, utrum tantum sit præceptum ecclesiasticum, an tantum divinum, quod est probabilius, ut docent *Suar. Filliuc.* & alii *commu.*

„ Dixi 1. *In peccato mortali*: tum quia Eucharistia delet venialia, ex opere operato: tum quia venialia (esto comitentur, imo reddant virtualiter malam ipsam sumptionem) non ponunt obicem gratiæ sanctificanti. Quod si tamen multa sint, & intra genus suum gravia, de quibus nulla pœnitentia concipitur, actualem devotionem, & fructum majorem impediunt. *Suar.*, *Laym.* & alii.

254 Quær. I. An hoc præceptum præmittendi Confessionem ad communionem sit divinum, vel ecclesiasticum? In Trid. *Sess.* 13. *c.* 7. sic habetur: *Præsertim cum illa plena formidinis verba ap. Apostolum legamus:* Qui manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini: *Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus præceptum?* Probet seipsum homo. *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Super autem his verbis, alii ut *Nav. Med. Palac. ap. Pal. p.* 12. *n.* 2. dicunt præceptum Confessionis esse tantum ecclesiasticum, idque inferunt ex verbis illis: *Communicare volenti revocandum est in memoriam ejus* (nempe Apostoli) *præceptum.* Ergo Concilium non agnovit præceptum illud esse Christi, sed Apostoli. Communis tamen, & vera sententia, quam tenent *Suar. d.* 66. *sect.* 3. *Pal. l. c. n.* 3. *Lug. d.* 14. *ex n.* 69. *Conc. p.* 337. *n.* 2. *Cont. Tourn. p.* 498. & *Salm. c.* 7. *n.* 25. *cum aliis*, docet præceptum hoc esse divinum. Ratio, quia ex una parte constat, quod ex præcepto Christi præmittenda est probatio, dum Apostolus testatur illud à Domino accepisse; ex alia parte, ex eodem Concilio clare patet, quod hæc requisita probatio sit Confessio; nam licet tò *ejus præceptum* referatur ad Apostolum, ut probabilius intelligit *Lugo*; tamen Concilium non dixit, hoc præceptum Confessionis ab ecclesiastica consuetudine introductum fuisse, sed per eam tale præceptum fuisse declaratum; unde ex præcepto divino Confessio jubetur. Neque huic obstat, quod dicatur præceptum Apostoli, quia revera est præceptum Christi per Apostolum promulgatum.

Quær. II. An si quis post Confessionem recordetur alicujus peccati mortalis inculpabiliter obliti, teneatur ante Communionem illud confiteri? 257
Et casus est, quando per dolorem universalem peccatum jam sit indirecte remissum. *Prima* sententia inter DD. communissima affirmat, & hanc tenent *Lug. d.* 14. *n.* 126. *Suar. d.* 66. *sect.* 3. *Pal. p.* 11. *Bon. p.* 1. *n.* 17. *Conc. p.* 335. *n.* 6. *Nat. Alex. ar.* 2. §. 1. *Tamb. de Commun. c.* 1. §. 8. *n.* 62. *Diana p.* 9. *tract.* 5. *R.* 4. *Croix n.* 539. & *Salm. c.* 7. *n.* 50. *cum Conc. &c.* Ratio quia id videtur expresse præceptum in Trid. *Sess.* 13. *c.* 7. ex verbis illis supra relatis: *Ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Ergo qui ante Communionem est conscius peccati obliti, debet ex præfato præcepto illud ante Communionem confiteri. Tanto magis, quia tale præceptum sic explicatur ab universali Ecclesiæ praxi. Excipiunt tamen communiter, ut dicunt *Conc. p.* 343. *n.* 18. *Tourn. p.* 500. *Bon. l. c. n.* 18. *cum Suar. Con. Reg. etc. ac Tamb. n.* 63. *cum Henr. et Vict.* casum, si sine periculo scandali, vel infamiæ quis non possit confiteri, puta si celebret, vel sit jam in scamno communicantium, a quo non valeat recedere sine nota. Hic tamen sedulo advertendum cum *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 1. *n.* 19. quod scandalum tunc dicitur, quando datur occasio detrahendi, vel temere judicandi, non vero quando datur solum occasio admirationis.

Secunda vero sententia negat, & hanc tenent *Garcia in Sum. tract.* 3. *Diff.* 5. *dub.* 5. *part.* 5. *n.* 50. *Præpos. qu.* 80. *art.* 5. *dub.* 3. *n.* 14. (qui, saltem speculative loquendo, eam anixe tuetur) *Hieronymus Ferrantinus de Scand. q.* 10. item *Honorius, et Fabri apud Croix n.* 539 ac probabilem putant *Cornejo, et Regin. apud Dian. loc. cit.* atque mordicus eam novissime tuetur perdoctus *Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 504. *qu.* 2. *cum Arriaga, Gibert, et Pontas*; dicens primam sententiam nulla niti ratione probabili. Scio *Dianam*, qui licet in seligendis sententiis ut plurimum in benignam partem declinet, & non raro declinat plus quam par est, tamen in præsenti quæstione suæ benignitatis oblitus, hanc secundam sententiam omnino improbabilem vocat, refertque jussu Inquisitionis Hispanicæ expunctam eam fuisse ab operibus Patris *Cornejo*. Sed hoc non obstante, spectato intrinseco fundamento, hæc sententia (salvo meliori Sapientiorum judicio, quibus me submitto) mi-

hi

bi videtur cum *Cont. Tourn.* omnino rationi consentanea. Ratio, quia qui Confessionem Communioni præmisit, jam implevit præceptum Confessionis: vi cujus peccatum oblitum jam est indirecte remissum, & pœnitens jam probatus existit. Quamvis autem teneatur ipse peccatum illud deinde clavibus subjicere ante mortem, vel quando urgebit præceptum Confessionis, minime tamen constat ex Trident. adesse præceptum, ut statim ante Communionem de illo confiteatur. Dices: In Concilio jubetur, ut conscius peccati nun communicet nisi præmissa Confessione, quantumvis sit contritus; ergo qui recordatur peccati obliti ante Communionem, debet necessario illud confiteri. Sed respondetur, quod in Tridentino ibi tantum præcipitur, ut pœnitens accedat ad Communionem justificatus non per solam contritionem, sed etiam per Confessionem; at hic jam est etiam per Confessionem justificatus, ideoque non tenetur statim ante Communionem iterum confiteri. Praxis autem fidelium, quæ opponitur, non est habenda ut regula certa obligationis, sed potius ut pius & laudabilis usus, quem ego etiam quam maxime, præcisis circumstantiis, suadendum puto; nihilominus illustrissimus, & doctissimus Magister meus F. Julius Tornus, & alius Theologus Examinator Synodalis in Urbe Neapoli in re morali valde versatus, cum aliis doctis Recentioribus a me consultis, mihi affirmarunt hanc secundam sententiam esse valde probabilem.

Quær. III. An talis Pœnitens, qui recordatur peccati mortalis inculpabiliter obliti in Confessione, & qui confiteri vel nequeat vel nolit juxta mox allatam sententiam in præcedenti quæstione, teneatur ante Communionem actum contritionis elicere? Affirmat *Medina apud Lugo d.* 14. *n.* 121. *& a Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 48. citantur pro hac sententia etiam *Reg. Suar. & Graff.* Sed dicunt *Lug. loc. cit. & Escob. l.* 20. *de Euch. Probl.* 56. nequaquam invenisse loca obi AA. præfati hanc sententiam docuerint. Alii vero, ut *Lugo n.* 122. *Hlozm. to.* 1. *p.* 350. *n.* 69. *Escob. n.* 190. *cum Præpos. & Gran. ac Tourn. p.* 506. *q.* 3. *cum Sylvio, & Quarti*, primam sententiam communiter rejiciunt; hac quidem nixi ratione, quia homini integre justificato (ut supponitur) sufficit justificatio sua; nec ullum apparet fundamentum, unde, & ad quid hæc contritio requiratur: non ex præcepto, quia hoc nullibi invenitur præscriptum, non ad delendum peccatum, quia hoc jam deletum est per Confessionem antea factam.

258 „ 1. Qui dubitat, an peccarit mortaliter, vel an „ mortale sit rite confessus, tenetur ante communionem confiteri. Ita *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 1. *ex Sanch. Regin. Suar.* & aliis. * (*Sed vide dicenda de Sacramento Pœnitentiæ n.* 47.) *.

259 „ 2. Dixi *nisi sit necessitas* (non quæcumque, „ v. gr. festi celebritas, vel magna devotio, ut quidam volunt) * (*Et ita sentit Armilla; sed oppositum tenendum cum Busemb. & Salm. cap.* 7. *n.* 42. *cum Suar. Led. Fill. Bonac. & communissima. Sicut neque excusat paupertas Sacerdotis celebraturi, nisi esset valde gravis, ut ait Croix n.* 555.) * sed gravis, sive urgens, „ qualis esse censetur in sequentibus casibus, præmissa tamen semper contritione; ad quam tunc „ teneris, nisi de peccato, quod occurrit, fueris ante contritus. *Præpos. Cardin. de Lugo d.* 14. *sect.* 6. *n.* 132.

„ 1. Periculum mortis, vel ut consecretur hostia „ pro morituro. *Suar. Conc. Card. de Lug. d.* 4. *sect.* 5. *n.* 107. * (*Cum Conc. p.* 543. *n.* 18. *& Tourn. p.* 500. *& Antoine p.* 485.) *. 260

„ 2. Si Sacrificium, vel Communio non possint „ omitti absque gravi infamia, vel scandalo. Iidem *Auct.* * (*Cum Conc. & Tourn. ll. cc. Modo Confessarius desit; vel si Confessio ob angustiam temporis perfici non possit, ut Tamb. de Comm. c.* 1. *a n.* 36. *cum Granad. quo casu recte ait Tourn. p.* 503. *v. Quær.* 1. *quod, si infirmus sit in immineuti periculo mortis, tunc Confessarius audiat peccata graviora, & illum absolvat, imposita illi obligatione perficiendi Confessionem, si convaluerit: si vero absit tale periculum, tunc censet Tourn. quod Sacerdos conetur, ut infirmus eliciat contritionem, & det Communionem, si sine infamia non possit Communio omitti. Sed melius dicunt Ronc. de Pœnit. c.* 2. *q.* 1. *R.* 2. *& Sporer eod. tit. n.* 446. (*& Tamb. n.* 57. *probabile putat*) *posse tunc dimidiari Confessionem, sub eadem obligatione illam postea perficiendi*) *.

„ 3. Si Parochus debeat celebrare ex officio, ut „ populus Sacrum audiat, *ibid.* * (*Nec adsit alias, qui celebret, ut notant recte Palaus n.* 7. *Antoine loc. cit. & Salm. n.* 52. *Et non possit Parochus omittere celebrationem sine infamia*) *. Ob quam causam etiam alteri, qui non est Parochus, id licere putat *Dian.* cum aliis undecim, *p.* 9. *t.* 5. *R.* 9. contra Palaum, *Aversam, &c.* * (*Qui verius contradicunt cum Salm. n.* 53. *Lugo d.* 14. *n.* 11. *& Ronc. qu.* 5. *quia populus Sacrum non audiendo, tunc minime peccaret*) *. 261

„ 4. Si urgeat præceptum de annua Communione, ut docet *Henr.* & probabile putat *Prapos.* vel si Sacerdos non possit audire Missam, nisi celebret, ut habet *Henr. & Sot. Dian. R.* 63. *&* 64. Probabilius tamen videntur docere *Conc. Sa, Suar.* & alii, cessante scandalo, & infamia, præstare tunc Sacrum, & Communionem etiam paschalem intermittere, eo quod præcepta non obligent, quando non possunt impleri convenienter juri divino. * (*Quoad Missam audiendam, licite posse Sacerdotem celebrare, tenent Sylvest. & Palad. ac probabile putant Saar. Lugo & Fill. apud Salm. c.* 7. *n.* 54. *Sed melius contradicunt Tourn. p.* 502. *Lugo d.* 14. *n.* 115. *Conc. p.* 345. *n.* 26. *cum Suar. Laym. & Bon. quia præferendum est præceptum divinum ecclesiastico. Quoad Communionem vero, Pal. p.* 12. *n.* 7. *cum Sot. Palud. &c. de Lugo n.* 116. *cum Con. Henr. & communi ut asserit, affirmant posse fieri Communionem sine Confessione; Sed negant Tourn. & Salm. n.* 55. *cum Suar. & Reginald. quia præceptum annuæ Communionis non obligat, quando nequit impleri debito modo. Utraque est probabilis*) *.

„ 5. Si Sacerdos post consecrationem committat „ mortale, vel ante commissi recordetur, tenetur elicita contritione Sacrificium prosequi: si vero id „ fiat ante consecrationem, & præsertim ante Canonem, debet confiteri, si absque nota infamiæ „ po- 262

„ potest; vel recedere, ut *Sylv. Nav. Dian.* & alii contra *Sotum*, & *Henriq.* qui negant teneri, ob honorem sacrificii; putantque practice esse probabile *Laym.* & *Bon.* eo quod vix sine aliqua nota Confessio decenter fieri posset; nisi forte in Missa solemni, sub cantu, vel concione: quo casu tenebitur confiteri, ut *Sylv.* Quod si vero nec contritionem possit elicere, secundum communem sententiam esset confitendum, vel desistendum: licet *Vasq. in 3. p. t. 3. d. 27.* & *Hurt. de Euch. d.* 8. putent probabile esse saltem non peccaturum mortaliter, quando non potest sine nota recedere; intellige, si conatus sit elicere, vel fecit, quod potuit, V. *Dian. p. 4. t. 4. R.* 98. *Card. de Lug. d. 9. s. 2. n.* 8. ubi docet. Nota autem *Dian. ex Præpos.* satis esse, si quis bona fide putet se esse contritum, licet subdubitet.

Hic dubitatur 1. An Sacerdos qui inter celebrandum recordatur peccati mortalis, teneatur ante consecrationem, & præsertim ante Canonem interrumpere Missam, accersendo Confessarium, ut confiteatur, si possit sine nota? Negant *Leand.* & *alii apud Dian. p. 3. tract. 4. R.* 77. & dicunt sufficere ut conteratur, quia præceptum præmittendæ Confessionis intelligendum videtur ante Communionem inchoatam; non enim decet Sacrificium incœptum abrumpere. Sed melius distinguunt *cum Bus. Suar. d. 67. sect. 4. Lugo d. 14. n.* 113. *Pal. p. 12. n. 7. cum Vasq.* & *Bon.* & *Salm. c. 7. n. 50. cum Conink.* & aliis multis, & dicunt quod si Sacerdos recordetur peccati post consecrationem, tunc Missa non est interrumpenda, ut docet etiam *D. Th. 3. p. qu.* 83. *art. 6. d.* 2. & expressum habetur in Rubr. de Defect. *tit. 8. n.* 4. Si vero recordetur ante consecrationem, & præsertim ante Canonem, tunc debet confiteri, si possit; quia, cum talis pars sit extrinseca Sacrificio, bene potest Missa interrumpi ob hanc rationabilem causam, ut fieri solet etiam ob concionem, vel oblationes populi.

Dubit. 2. An Sacerdos eo casu ante consecrationem, si nequeat confiteri, teneatur etiam Missam deserere? Negant *Pal. l. c. Suar. d. sect. 4. cum S. Bon. Vict.* &c. *ac Nav. c. 25. n.* 76. ubi ait, quod Sacerdos peccatum *advertens post inchoatam Missam, non debet desistere, etiamsi absque scandalo posset.* Ratio, quia licet illa prior pars non sit de substantia Sacrificii, est tamen ex institutione conjuncta Sacrificio per modum unius actionis sacræ; & ideo, postquam est inchoata, debet absolvi. Sed probabilius affirmant *Lugo d. 14. n. 113. et Tourn. p. 101. v. Alii, cum Sylvest. Sylvio etc. ac D. Th.* 3. *p. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ubi dicit hanc opinionem esse tutiorem. Idque confirmat Rubrica (3. *p. tit.* 8. *n. 4. et* 3.) ubi sic habetur: *Si ante consecrationem recordetur Sacerdos se esse in peccato mortali, aut se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse interdictum, si non timetur scandalum, debet Missam incœptam deserere.* Dixi *probabilius*, non certe; nam certum non est, an Rubrica, sub verbo *debet* imponat præceptum grave. Ceterum, bene advertunt *Tourn. et Pal. loc. cit. cum Vasq. et Laym.* quod eo casu vix nota infamiæ vitari poterit.

263 „ 6. Si in scamno communicantium recorderis peccati mortalis, quod oblitus es confiteri, nec sine nota, aut scandalo possis recedere, ut habet *Nav. Fill. Reg. Card. de Lugo l. c. n.* 112. & alii * (*Cum Salm. n. 47. et communi.* Vide *dicta n.* 258.) * Porrigenti autem Eucharistiam confiteri non expedit, nec decet, quo casu, etiamsi ne possis quidem elicere contritionem, excusat a peccato *Hurt. l. c.* * (*Modo coneris conteri, ut Vasq. Lugo, etc. ap. Croix n. 417. Sed vide dicta hoc l. 6. n.* 33.) * Imo quidam DD. apud *Henriq.* excusant laicum ante confessum, etiam præcisa nota, & scandalo, non recedentem, eo quod is dicatur justificatus, & probatus per confessionem. Quam sententiam probat *Tambur. in exped. com. c. 1. §. 8.* potestque servire pro scrupulosis. V. *Regin. lib. 29. num.* 105. *Bon. d. 4. p.* 10. *Escob. t. 7. c.* 6. * (*Vide dicta n.* 257.) *.

„ Dixi 3. *Et desit Confessarius*; deesse autem censetur, non ut quidam volunt, si absit is, cui solet, & cuperet confiteri, vel cui devotius, aut utilius confiteretur: neque etsi Religiosus non possit nisi seculari confiteri peccata gravia, cum aliqua infamia Religionis. *Amicus*, *Dian. p. 9. t. 3. R.* 13. sed in sequentibus casibus: 264

„ 1. Si nullus sit præsens, ad absentem vero sine magna difficultate (spectata tum debilitate, ætate, & negotiis personæ, tum aliis circumstantiis, ut aeris, brevitatis temporis) adire non possis. *Bon. l. cit. n. 30. ex Suar. Con. etc.* * (*Hinc quodcunque grave incommodum excusat, Salm. c. 7. n. 52. cum Pal. Vasq.* & *alii passim. Excusare etiam distantiam Confessarii causa itineris duarum horarum, dicit Gob. cum Marchantio; Rhodes unam leucam, idest tria milliaria; Canus autem ait sufficere iter quinque quadrantium; ita apud Croix n. 334. qui recte ait cum Aversa, et Dic. hoc judicandum ex circumstantiis; unde ait Pal. p. 12. n. 6. quod aliquando, spectata imbecillitate Sacerdotis, et brevitate temporis in quo celebrare debet, poterit excusare adhuc distantia 50. passuum.*

„ 2. Si non adsit, nisi ignarus idiomatis, vel carens jurisdictione vel excommunicatus, vel non approbatus, vel cui non possis confiteri sine gravi damno tuo vel alieno, vel si habeas peccatum tantum reservatum, nec pateat aditus ad superiorem; vel superior semel iterumque per pium Confessarium rogatus negaverit potestatem absolvendi. *Tamb. in Exped. Com. c. 1. §. 6. ex Fag.* Limitat autem *Dian. p. 1. t. 3. R.* 15. si absque gravi nota prætermittere non possis, Ita *Sylv.* & alii. Requiritur tamen in his etiam casibus contritio, & propositum confitendi: imo ex præcepto *Trid.* Sacerdos, qui in tali casu celebravit, tenetur prima occasione confiteri. Quod præceptum extendendum non videtur ad Laicos, vel Sacerdotes communicantes tantum, ut contra *Nav. et Fagund.* docet *Sylv. Dian. et Bon. d. 3. q. 6. p.* 1.

Hic plures oportet quæstiones enucleare. Quær. I. An qui habet peccatum reservatum, & non habet copiam Confessarii habentis facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, ut possit communicare? Si iste nullum aliud mortale habeat nisi reservatum, conveniunt DD. non teneri ad Confessionem, sed sufficere ut conteratur; ita *Lugo de Euch. d. 14. n. 87. in fin. Bon. eod. t. d. 6. p. 1. n.* 31. *Pal. p. 12. n. 6. Elbel t. 3. p. 94. n. 102. Suar. 3. p. d.* 265

63.

63. *sect.* 4. *q.* 80. *ar.* 5. *cum Palud. Arm. et Adria. ac Salm. c.* 7. *n.* 36. *cum Con. Reg. et Led.* Censent tamen *Lugo*, *et Bon. ll. cc. cum Suar. Bon. Nunno*, *&* *Reg.* quod eo casu Sacerdus advertens se non habere contritionem, sed solam attritionem, tunc tenetur confiteri venialia quæ habet, vel mortale alias confessum, ut sic à reservato saltem indirecte absolvatur, & in statu gratiæ communicet, (& hoc probabilius est juxta sententiam mox dicendam). Imo docet *Lugo n.* 103. quod hoc poterit semper facere, etiamsi habeat contritionem, ut securius Eucharistiam recipiat. Sed quid si hic habeat simul mortalia reservata, & non reservata? *Prima* sententia negat teneri ad Confessionem, & dicit posse hunc communicare, præmissa tantum contritione; ita *Vasq. t.* 4. *p.* 91. *art.* 3. *dub.* 9. *Cont. Tour. to.* 5. *p.* 433. *v. Hinc.* 2. item *Gerson. et Ales. ap. Lugo l. c. Sylv.*, *et Rich. ap. Dian. p.* 3. *tract.* 4. *R.* 194. item *Armill. Præpos. Trull. etc. ap. Viva de Euch. qu.* 4. *art.* 7. *n.* 6. & merito hanc probabilem vocant *Suar. d.* 66. *s.* 4. *§. Quartus. Pal. et Fill. ap. Viva l. cit.* Ratio, quia Confessio illa apud inferiorem esset invalida, cum fieret Judici non competenti, qui ob peccata reservata, quibus gravatur pœnitens, caret omni potestate super illo; unde sicut non potest dividi absolutio ad remittendum unum peccatum sine alio, ita nec Confessio. *Secunda* vero sententia probabilior, & communissima, quam tenent *Suar. Pal. Viva ll. cc. Conc. tom.* 8 *pag.* 348. *n.* 52. *Lugo n.* 87. qui communem vocat, & *Sal. d. n.* 36. *cum Con. Reg. Led.* & communi, ut etiam asserunt, docet hunc omnino teneri ad Confessionem. Ratio, quia, cum urgeat præceptum divinum præmittendi Confessionem Communioni, debet fieri Confessio saltem formaliter integra, si non possit fieri integra materialiter.

Quær. II. An hic præmittendo Confessionem, teneatur confiteri tam mortalia non reservata, quam reservata? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Suar. Viva*, *Conc.*, *Bonac. et Salm. ll. cc. cum Fill. Nunno*, *Soto*, & hanc esse satis communem fatetur *Lugo n.* 87. Nullam tamen præfati AA. rationem pro hac sententia præbent; sed videtur hæc assignari posse, nempe quia Confessarius debet agnoscere totam pœnitentis conscientiam, ut debitum formet judicium, an ille sit capax absolutionis, vel non, forte quia est recidivus in reservatis. *Secunda* vero sententia non minus probabilis, imo forte probabilior, negat hunc teneri per se ad Confessionem reservatorum; & hanc tenent *Pal. p.* 12. *n.* 6. *Elbel n.* 102. item *Gerson*, *Alens. et Castro ap. Lugo D.* 14. *n.* 86. qui probabilem censet *cum Major. Petr. Soto*, *S. Ant. Led. et Salas*. Ratio, tum quia alias hic teneretur bis peccata illa reservata confiteri, primo inferiori, deinceps superiori; tum quia ut supra dictum est, nulla videtur esse obligatio confitendi peccata illa, super quibus Confessarius nequit esse Judex, cum nullam super eis jurisdictionem habeat. Dixi *per se*, non dubito enim quin talis pœnitens aliquando, puta (ut diximus) si sit recidivus in reservatis, vel in occasione proxima recidendi, teneatur etiam reservata inferiori aperire, ut Confessarius de sua dispositione recte possit judicare, sed hoc esset quidem per accidens, non autem per se, sive ex obligatione integritatis Confessionis, cum eo casu bene sufficit integritas formalis.

Quær. III. Quid si pœnitens habeat excommunicationem reservatam? Alii, ut *Sotus*, *Sylvest. Covar. et Rosell. ap. Lug. d.* 14. *n.* 99. dicunt hunc extra mortis articulum nunquam posse communicare. Sed communiter contradicunt *Suar. tom.* 4. *d.* 31. *sect.* 3. *n.* 6. *Lug. n.* 100. *et Conin. d.* 8. *n.* 107. ac recte censent, eum bene posse Eucharistiam recipere, urgente scandalo, vel nota infamiæ. Ratio, quia præceptum Ecclesiæ prohibens excommunicatis suscipere Sacramenta, non obligat concurrente præcepto naturali vitandi scandalum, vel non obligat cum tanto incommodo perferendi infamiam. Sed dubium superest, an excommunicatus possit tunc confiteri non habenti facultatem super excommunicationem? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Vasq. et Sylv. apud Lugo n.* 105. item *Sotus*, *Canus*, *et Led. ap. Suar. l. c. n.* 1. ac probabilem putant *Lug. n.* 105. *Salm. c.* 6. *num.* 38. *et Dian. p.* 4. *tr.* 3. *R.* 104. *cum Palud. S. Anton. Sylvest. Gab. et Megala*; Hunc dicunt posse quidem communicare, præmissa contritione, licet habeat alia peccata mortalia non reservata; non posse tamen confiteri, cum sit innodatus excommunicatione, quæ ipsi interdicit a susceptione Sacramenti Pœnitentiæ. Hæc est probabilis, sed probabilior est *secunda* sententia affirmans, quam tenet *Lugo d. n.* 102 *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 5. *Suar. n.* 6. *cum Ang. et Salm. c.* 4. *n.* 38. *cum Conin.* Ratio, quia eo casu excommunicatio, sicut non privat susceptione Eucharistiæ, ita nec Pœnitentiæ, quæ debet suscipi cum possit, ut servetur divinum præceptum præmittendæ Confessionis ad Communionem. Recte autem probant *Suar. Sanch. Lugo*, *et Salm. ll. cc.* valide posse aliquem a peccato absolvi non præmissa absolutione a censura. Ratio, ut bene ait *Suar.* quia prohibitio Ecclesiæ, ne excommunicatus Sacramenta recipiat, non potest irritare Sacramenti valorem, qui pendet a jure divino. In tantum enim excommunicatus invalide reciperet Sacramentum Pœnitentiæ, in quantum, stante prohibitione Ecclesiæ, accederet indispositus, sed quando urget necessitas, hæc bene ipsum eximit pro illo tunc a prohibitione Ecclesiæ, unde valide tunc & licite Pœnitentiam suscipit.

Quær. IV. Quomodo intelligendum præceptum il- 266
lud a Trid. Sacerdotibus impositum, confitendi quamprimum? In Conc. Trid. *sess.* 13. *c.* 7. sic habetur: *Nullus sibi conscius mortalis peccati*, *quantumvis contritus videatur*, *absque præmissa Sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat; quod a Christianis omnibus*, *ab his etiam Sacerdotibus*, *quibus ex officio incubuerit celebrare*, *hæc S. Synodus perpetuo servandum esse decrevit*, *modo non desit illi copia Confessarii. Quod si necessitate urgente*, *Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit*, *quamprimum confiteatur.* Damnata autem fuit ab Alex. VII. prop. 38. quæ dicebat: *Mandatum Tridentini factum sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum*, *est consilium*, *non præceptum.*

Posito igitur hoc præcepto Concilii, dubitatur, quomodo illud *quamprimum* intelligendum? Damnata quidem fuit ab eodem Alex. VII. prop. 39. ubi dicebatur: *Illa particula* quamprimum *intelligitur cum sacerdos suo tempore confitebitur.* Alii vero,

ut

ut *Molfes. &c. apud Dian. p. 9. tr. 3. Res. 24.* dicebat intelligi, cum primum talis Sacerdos celebraverit: Sed hæc opinio est omnino improbabilis, ut bene ajunt *Escob. de Euch. n. 312. Croix l. 6. p. 1. n. 545. & Dian. l. c.* quia tunc ipse ratione ipsius celebrationis teneretur ad Confessionem, sed Tridentinum, præcisa celebratione præceptum confitendi quamprimum imponit. Alii autem e converso censent intelligi statim ac cesset necessitas, & Sacerdos commode possit ad Confessarium accedere, adhuc in ipsa die celebrationis: ita *Wigandt tr. 11. n. 39. Conc. p. 548. n. 33. & Sancius ap. Dian. l. c.* hancque opinionem uti tutiorem amplectitur *Cont. Tourn. t. 3. p. 308. q. 5.* Sed melius *P. Milante* cum communi DD. ut ait, *in dict. prop. 39. Lugo d. 14. n. 163. Dian. l. c. cum Garcia, Coninch. & Candido, Escob. dict. n. 312. cum Zerola, Viva in ead. prop. n. 3. cum Trull. & Bassæo, ac Croix n.* 545. qui affert de hoc S. C. Declarat., dicunt sufficere, si Sacerdos intra triduum confiteatur; Pariter ac in *c. Eos qui de Sentent. Excomm. in* 6. præcipitur, ut ii qui in articulo mortis absolvuntur ab excommunicatione reservata, teneantur cum convaluerint se præsentare ad superiorem, *quam cito commode poterunt*, alias reincident in eandem censuram; & hoc non obstante, (ut ajunt *Lugo*, *Millante*, & *Garcia*), non judicantur reincidere, si intra triduum se præsentant. Sic etiam *Sanch. Dec. l. 2. c. 10. n. 55. cum Ugolino, et Sayro*, dicit præceptum deferendi libros Hæreticorum ad Inquisitores non violare graviter eum, qui per biduum illos retinet. Ratio autem intrinseca mihi videtur; quia, cum hoc præceptum sit tantum Ecclesiasticum (ut bene probat *Suar. d. 66. s. 6.*), non censetur Ecclesia velle ad illud obligare cum tanto rigore; Unde illud *quamprimum* moraliter debet intelligi, prout intelligitur in aliis legibus humanis, nempe in *l. fin. de Judic. et l. fin. C. de Err. Advoc.* ubi verbum, *statim*, *quamprimum*, *continuo*, aut simile, ut interpretantur *Bald. Felin. Mendoz. ap. Milante*, bene extenditur ad spatium trium dierum. Communiter tamen dicunt *Lugo n. 162. et 163. Viva n. 6. Milante, et Diana ll. cc. cum Garcia, et Candido*, quod aliquando per accidens ex tali præcepto Sacerdos ille teneretur confiteri eadem die, & forte eadem hora, puta si tunc Confessarium haberet, quo postea per plures dies carebit; vel si cras eadem necessitas urgeret celebrandi, nec posset confiteri.

Quær. V. An teneatur confiteri quamprimum Sacerdos sacrilege celebrans, qui non habet necessitatem, vel qui stante necessitate habet tamen copiam Confessarii. Affirmant *Sylvius, et alii apud Croix n.* 546. Sed communissime, & verius negant *Suar. d. 66. sect. 7. Lugo d. 14. n. 150. Diana p. 9. tr. 2. Res. 26. cum Granad. Fill. Nunno etc.* item *Vasq. Sayr. March. Dic. Aversa, Gob. Pell. etc. apud Croix l. c.* & fere communis sententia ut testatur *Moya q. 6. §. 4.* Ratio, quia præceptum Tridentini ordinatum est ad metum incutiendum iis, qui prætextu necessitatis differunt Confessionem, non autem sacrilege celebrantibus, quibus præceptum hoc valde raro esset profuturum: illi enim qui, contempto præcepto divino, audent in peccato scienter celebrare, facilius Ecclesiasticum contemnent præceptum. Bene autem docet *Lugo Resp. mor. l. 4. dub. 47. n. 5.* quod in præceptis positivis non valet argumentum de minori ad majus, quando minus in majori non continetur, prout est in nostro casu, in quo præcepta sunt disparata. Recte autem advertit *Lugo D. 14. n. 152.* quod si talis Sacerdos ex necessitate, omissa contritione, celebraret, utique teneretur ad se confitendum quamprimum, quia præceptum Tridentini minime distinguit inter Sacerdotem habentem, vel non habentem contritionem, sed loquitur de quocunque Sacerdote ex necessitate celebrante. Hoc vero puto intelligendum (quicquid dicat *Croix l. c.*) tantum de eo, qui ante celebrationem non habuit copiam Confessarii; nam si habuerit, primus quidem recurrit casus, in quo ille vere sacrilege, & sine necessitate celebraret.

267 Quær. VI. An teneatur confiteri quamprimum celebrans post Confessionem, in qua inculpabiliter oblitus est alicujus mortalis? Resp. si meminerit post celebrationem, utique non tenetur, ut recte docent *Suar. dist. 66. sect. 7. v. Secundo et Marc. Gob. et Dic. apud Croix n.* 547. Imo hoc probabiliter admittunt *Bon. Avers., et Leand. ibid.* etiamsi in Missa post communionem recordetur mortalis; quia revera nec iste celebrasset conscius peccati, ut loquitur Tridentinum. Si vero meminerit ante celebrationem, sed post confessionem, dicunt teneri ad præceptum confitendi quamprimum *Suar. l. c.* & alii plurimi cum *Lug. Dic. Pell. etc. apud Croix l. c.* Sed *Croix* merito oppositam sententiam putat probabilem, quia hic revera non potest dici celebrasse conscius peccati sine prævia Confessione. Vide omnino de hoc dicta *n.* 258.

Quær. VII. An Sacerdos, qui post consecrationem recordetur peccati obliti, nulla præmissa Confessione, teneatur confiteri *quamprimum?* Affirmant *Suar. cit. sect. 7. et Bon. Regin. Molf. Megala, etc. apud Dian.* ut refert *Lugo d. 14. n.* 140. Ratio, quia tunc vere accidit casus, in quo urget præceptum Tridentini, tunc enim Sacerdos jam celebrat conscius peccati in necessitate, & sine confessione. Sed negant *Vasq. Diana, et Præp. apud Lug. n. 141. ac Pell. apud Croix n.* 548. & merito probabile putat *Lugo n. 144. et 126.* Quia in *Rubr. Tit. VIII. n. 3.* dicitur quod Sacerdos, qui ante Missam recordatur peccati, & celebrat ex necessitate non habens copiam Confessarii, tenetur postea confiteri cum primum, sed de eo, qui meminit peccati post Consecrationem, loquens *Rubr. n. 4.* dicit: *Conteratur cum proposito confitendi*, absque eo quod adjungatur *cum primum*.

268 Quæritur VIII. An præfatum præceptum Tridentini confitendi quamprimum, obliget etiam laicos? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Navar. apud Lugo d. 14. n. 138. Conc. pag. 341. num. 13. & Cont. Tourn. p. 309. q. 5. cum Azor. Henr. & Sa.* Quia, ut dicunt, eadem ratio valet in laicis, quam in Sacerdotibus, ubi enim eadem ratio currit, eadem currit legis dispositio. *Secunda* vero sententia communissima, & satis probabilis negat, & eam tenent *Suar. d. 66. sect. 7. Lug. n.* 139. qui asserit oppositam communiter rejici, *Wigandt tr. 12. n. 52. R. 5. Milante in prop. 13. Alex. VII. Pal. p. 12. n. 9. Elbel p. 95. n.* 105. qui asserit communem, *Roncag. c. 4. q. 5. P. 2. cum Candido, Aversa, & Diana, Escob. l. 20. num. 92. cum Vasq. Con. &c.* item *Laym. Bon. Fill. &c. apud Conc. l. c.* Ratio, tum quia prædicta regula ex pari-

ritate rationis currit quidem in correlativis; æquiparatis, vel connexis, non autem hic, tanto magis quia sumus in odiosis, juxta dicta in *Tom. I. de Legib. l.* 2. *n.* 200. *v. Quæritur*. Tum quia differt ratio Sacerdotum, & Laicorum. In Sacerdotibus enim qui (generice loquendo) frequentius communicant quam laici, facilius occurrit necessitas communicandi sine Confessione, ideoque facilius prætextu hujus necessitatis Sacerdotes prætermissa Confessione celebrarent. Idque confirmat *Wigandt* auctoritate S. Thomæ, qui dicit in eo, cui deest copia Confessarii, & communis necessitas urget, requiri propositum confitendi, & satisfaciendi, nihil addens de obligatione statim postea confitendi. Ex quo recte infetunt idem *Wig. & Lugo n.* 139. *cum Suar. &c.* quod, si Sacerdos in necessitate sine Confessione more laicorum communicaret, non teneretur statim confiteri, secus vero (addunt), si deberet complere sacrificium ab alio inceptum: vel si officium perageret die Parasceves, quia etsi tunc non diceret proprie Missam, diceretur tamen simpliciter celebrare, ut loquitur Rubr. Miss. de illo die.

Hic ultimo refert adnotare, quinam sint effectus Eucharistiæ. Effectus I. præcipuus est conferre augmentum gratiæ, ut patet ex Concilio Florentino, & Tridentino *sess.* 13. *c.* 2. Et aliquando per accidens conferre etiam primam gratiam, nempe si quis ignorans esse in peccato mortali, vel credens habere contritionem, accedit ad Communionem cum sola attritione, tunc de attrito fit contritus. Ita *S. Th. p.* 3. *quæst.* 72. *art.* 7. *ad* 2. *qu.* 79. *art.* 3. *Ronc. de Euch. c.* 7. *q.* 1. *Salm. de Sacr. in gen. c.* 12. *cum Soto Suar. Tol.* & fere communi (contra *Lug. Vasq. &c.*) Quia de ratione generica Sacramentorum est, ut gratiam conferant supernaturali dolore dispositis, & obicem non ponentibus; Vide dicta in hoc *l.* 6. *n.* 6.

269 Effectus II. Eucharistiæ est remittere venialia, ut docet *S. Th. p.* 4. *q.* 79. *part.* 4. cum communi ex *Trid. sess.* 13. *c.* 2. ubi dicitur, hoc Sacramentum esse *antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservamur*. Et dicunt *Salm. d. c.* 6. *n.* 25. *cum S. Th. d. art.* 4. *Pal. Bon. Con. Cornejo*, remitti venialia (modo non habeatur de eis complacentia) ex vi hujus Sacramenti, non solum mediante actu Charitatis, quem hoc Sacramentum excitat, verum etiam immediate ex opere operato per infusionem gratiæ nutrientis, & restaurantis damna, quæ ex venialibus nobis sequuntur. Pro hac sententia *Salm.* citant *D. Th. q.* 79. *art.* 4. sed non bene, nam ibi S. Doctor sic ait: *Res autem* (scil. effectus) *Sacramenti est charitas, non solum quantum ad habitum, sed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc Sacramento, per quem peccata venialia solvuntur*. Unde melius ait *Tourn. p.* 629. hoc Sacramentum non immediate, sed tantum mediate per actum charitatis remittere venialia.

Effectus III. est præservare a mortalibus per auxilium gratiæ sacramentalis, qua excitatur devotio, fortius resistitur tentationibus, fugantur Dæmones, &c. ut docet S. Cyrillus. Imo asserunt *Salm. c.* 6. *n.* 30. *cum Montesin.* Eucharistiam conferre divinam etiam externam protectionem, qua Deus non permittet, ut homo versetur in occasionibus, in quibus prævidet Deus illum casurum. Effectus IV. est remittere pœnam temporalem debitam pro peccatis; hoc autem non directe, sed indirecte ratione actuum charitatis, qui per Sacramentum excitantur, ut docet *S. Th. p.* 3. *q.* 79. *art.* 5. *cum Salm. cap.* 6. *n.* 31. *& Conc. p.* 530. *n.* 7. Effectus V. est actualis dulcedo spiritualis, qui effectus est quidem infallibilis, si non impeditur ex parte subjecti: consistit autem hæc suavitas in promptitudine voluntatis ad res divinas hilari animo peragendas. Effectus VI. est unio specialis cum Christo, & membris ejus, ex *Joan.* 7. *In me manet, & ego in eo*. Effectus VII. est adeptio gloriæ: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*. Alios etiam effectus habet hoc Sacramentum erga corpus, ut tenent *Lugo, Pal. et Suar. cum Salm. ib. ex n.* 36. scilicet diminuendi fomitem concupiscentiæ, excitandi bonas imaginationes, ipsum corpus sanctificandi, corpori tribuendi resurrectionem, & gloriam. Valde autem probabile est, species consecratas, quandiu sunt in stomacho, majores gratias causare, majori dispositione accedente, ut *Croix n.* 524. *cum Con. Suar. Caj. Val. Lugo*. Vide dicta *n.* 227.

Quær. I. An accedere ad Eucharistiam cum peccato veniali habituali, sit novum veniale? Affirmant *Laym. tr.* 4. *c.* 6. *n.* 3. *et Conc., ac Dic. apud Salm. c.* 7. *n.* 20. Probabiliter vero negant *Sotus, Sa, Vasq. etc.* cum iisdem *Salm. n.* 21. Ratio, tum quia hæc potius esset deficientia perfectæ reverentiæ, quam positiva irreverentia, tum quia ipsa voluntas recipiendi Eucharistiam, & ejus effectum est quædam virtualis venialium detestatio, qua culpæ removentur, ita ut ipsæ minime Sacramenti fructum impediant. 270

Quæritur II. An qui communicat cum peccato veniali actuali, peccet venialiter, & fructum Sacramenti amittat? Quando culpa afficit ipsam Communionem, puta cum quis communicat ob inanem gloriam, vel alium finem venialem, nemo dubitat quin venialiter etiam peccet, ut dicunt tanquam certum *Salm. c.* 7. *n.* 22. *& Tamb. Meth. Comm. c.* 1. §. 4. *n.* 9. Dubium est, an peccet venialiter, qui communicat cum actuali vel virtuali affectu peccandi venialiter, vel cum veniali concomitante, puta cum voluntaria distractione, vel proferendo verba otiosa, & simili? Negant *Vasq. Sa, Leand. &c. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *num.* 522. & probabile putant *Tamb. l. cit.* Verius tamen affirmant cum communi *Suar. d.* 66. *s.* 1. *v. Dicendum, Lugo d.* 14. *n.* 31. *Salm. cap.* 7. *n.* 23. *cum Fill. et Reg. ac Croix l. c. cum Laym. Tann. Rodr. Gob. etc.* ex D. Aug. relato in *c. Quotidie de Consecr. dist.* 2. qui dicit: *Si adhuc habet voluntatem peccandi, gravari magis Eucharistiæ perceptione, quam purificari*. Ratio, quia talis communicans positivam irrogat injuriam Sacramento. Hoc quoad culpam: quoad fructum vero sive effectum Sacramenti, alii dicunt quod accedens sine actuali dispositione (quæ consistit in exclusione culpæ venialis in actu communionis, & in aliquo pio devotionis motu), nullum recipit fructum Sacramenti; & ita tenent *S. Th. in* 4. *d.* 12. *q.* 2. *art.* 10. *q.* 3. *Caj. in* 3. *p. q.* 78. *art.* 1. *Petrocor. t.* 3. *p.* 26. *v. Prænotandum;* item *S. Bonav. S. Anton. Alens. & Durand. apud Con. Tourn. p.* 630. *v. Affirmant*. Idque probant, tum ex D. August. *Serm.* 15. *de verb. Apost.*

post. ubi: *Non justificat* (Deus) *nos quasi dormientes, non quasi ut non conemur, non quasi ut non velimus. Qui te fecit sine te, non te justificat sine te.* Tum propter experientiam, qua observantur plures Sacerdotes quotidie celebrare in statu gratiæ, & tamen nihil proficere. Sed alii communius ajunt, talem non privari omni fructu, ut *Suar. d.* 63. *sect.* 3. *Gonet disp.* 8. *art.* 5. *Tourn. in Prælect. t.* 8. *de Euchar. et Lugo d.* 14. *n.* 56. *cum Sylvio, Soto, Vasq. Led.* & aliis communiter ut asserit. Nec dubitandum, quin D. Thomas mutaverit sententiam in 3. *p. q.* 79. *ar.* 8. ubi expresse docet, quod, licet qui communicat cum veniali concomitante Communionem, v. gr. cum voluntaria distractione, non recipiat actualem refectionem spiritualis dulcedinis, tamen recipit *augmentum habitualis gratiæ, vel charitatis.* Hæc sententia est quidem longe communior, sed prima non videtur improbabilis.

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis?

271 *An pollutio, et actus conjugalis impediant a Communione?* 272. *Qu. I. Quid si pollutio fuerit voluntaria? Et quid si involuntaria?* 273. *Qu. II. An semper sit veniale accedere ad Eucharistiam post copulam conjugalem?* 274. *Qu. III. An conjux reddens debitum teneatur ea die abstinere a communione?*

275 *An macula externa, ut lepra &c. impediat a communione, et an a celebratione? An menstrua? An latio armorum?* 276. *An Sacerdos communicans extra Missam debeat esse stola indutus?*

277 *De jejunio naturali ad Communionem prærequisito. Vide Resolutiones apud Bus.* 278. *Prænot.* 1. *hoc non esse de præcepto divino. Prænot.* 2. *non dari in eo parvitatem materiæ. Prænot.* 3. *tria requiri ad solvendum hoc jejunium, ex tribus Regulis, videl.*

279 *Regula I. Ut res sumatur ab extrinseco. Dub.* 1. *An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi? Dub.* 2. *An guttulæ aquæ commixtæ cum saliva, aut jusculi degustati? An saccharum ante mediam noctem in ore immissum? An aqua hausta a lapso in flumen? An sanguis haustus e digito? Quid si defluat e capite?*

280 *Regula II. Ut res sumatur ad modum comestionis, aut potationis. Dub.* 1. *An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares? Dub.* 2. *An fumus tabaci? Dub.* 3. *An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita?*

281 *Regula III. Ut sumatur res habens rationem cibi, aut potus. Hinc quæritur, an solvat jejunium comestio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ, & similium?*

282 *An liceat sequi ultimum inter horologia? Et quid si quis deglutiat cibum post primum ictum? An in dubio soluti jejunii liceat communicare? Vide hic, & Tom. I. l.* 1. *n.* 80.

283 *An sit peccatum sumere cibum, vel expuere statim post Communionem?*

284 *In quibus casibus possit quis communicare non jejunus?* 285. *An liceat iterum dare Viaticum infirmo non jejuno? Dub.* 1. *Quanto tempore una Communio debeat ab alia distare? Dub.* 2. *An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere Viaticum? Dub.* 3. *An qui mane Communionem receperit? Dub.* 4. *An Sacerdos possit aliquando omittere verba:* Accipe Viaticum &c.

286 *An Sacerdos possit celebrare non jejunus ad dandum alteri Viaticum? An ad dandum sibi ipsi?*

287 *An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat, aut male tractetur? An ad vitandum scandalum?* 288. *An ad perficiendum Sacrificium, vel Communionem?* 289. *An ad vitandam mortem? An liceat communicare ante somnum, vel digestionem?*

„ Resp. 1. Nulla corporis macula per se impe- 171
„ dit susceptionem Eucharistiæ, cum parum faciat „ ad bonitatem, vel malitiam moralem; potest tamen aliquando per accidens impedire, propter effectus secutos. Ita *comm.*

Unde resolves.

„ 1. Non impedit pollutio involuntaria, imo nec „ voluntaria per pœnitentiam expiata, nisi effectum „ malignum, v. gr. turpem recordationem, ac delectationem, vel distractionem, & perturbationem „ animi relinquat: eo enim casu, uti & semper „ post culpabilem, præstat, ac secundum sententiam communem sub veniali debet differri, nisi „ aliud suadeat justa aliqua causa, v. gr. magnus „ fructus festivitatis, regula Ordinis: vel si a Dæmone excitata putetur, ad Communionis frequentiam impediendam. *Sanch. lib.* 9. *de Matr. d.* 13. *Bon. d.* 4. *qu.* 6. *p.* 2. *Card. de Lugo d.* 15. „ *sect.* 1.

„ Neque actus conjugalis impedit, etsi decens, „ & consilii sit, abstinuisse saltem nocte proxime „ antecedente, si raro communicet. Ita *Fill. & Sanch. l. c. Escob. lib.* 7. *E.* 6. *n.* 83. Intellige, „ si debitum petitum ex necessitate reddidit, nec „ ullam inde animi perturbationem, aut affectum „ ad res venereas patitur: si vero voluptatis causa „ fecisset, eo die abstinendum esse (præsertim si „ malignus effectus subsecutus fuisset) docet *Regin. l.* 29. *t.* 117. *Laym. l.* 5. *t.* 4. *c.* 6. *n.* 10. „ & 16. *Mart. Perez d.* 49. *sect.* 3. *num.* 8. addens esse tantum veniale; imo indecentiam justa „ causa posse resarciri. * (*Vide dicenda hic n.* „ 273. *de Matrim. n.* 930.

„ 3. Similiter, etsi decens, & consilii sit, sumpta Communione, abstinere eo die a copula; licita nihilominus est ex bono fine; v. gr. ex amore prolis, ad evitandum incontinentiæ periculum, vel ad debitum reddendum. *Tamb. cap.* „ 3. §. 6. *ex Sanch. lib.* 9. *d.* 13. *et Marcb.*

Quæres I. An pollutio semper impediat a Com- 272
munione? Hic distinguendum inter pollutionem voluntariam, & involuntariam. Si fuerit voluntaria, dicunt *Navar. & alii apud Leandr.* esse peccatum mortale, statim post illam ad Eucharistiam accedere, quamvis contritio & Confessio præcesserint. Sed id ne-

negat communis sententia cum *Lugo D.* 13. *ex n.* 1. (ubi refert *Navarrum* in posteriori editione mutasse sententiam) *Habert t.* 3. *pag.* 371. *v. Porro*, *Nat. Alex. a.* 2. §. 2. *n.* 11. *Conc. t.* 8. *pag.* 367. *n.* 18. & alii passim. Ceterum (quidquid dicant *Azor. Con. & Trull. apud Dian. p.* 3. *tract.* 4. *R.* 30.) communiter docent DD. saltem sub veniali teneri hujusmodi pœnitentem abstinere ea die a Communione propter reverentiam tanto Sacramento debitam. Ita *Lugo l. c. n.* 4. (qui oppositam opinionem vocat falsam), *Conc. l. cit. Salm. c.* 7. *n.* 59. *Bonac. p.* 2. *n.* 4. *Viva qu.* 4. *a.* 8. *n.* 3. *ex D. Thoma in* 4. *D.* 6. *qu.* 1. *a.* 4. *qu.* 2. *ad* 2. qui docuit: *Non esse consulendum alicui, quod statim post peccatum mortale etiam contritus et confessus ad Eucharistiam accederet, sed deberet, nisi magna necessitas urgeret, per aliquod tempus propter reverentiam abstinere*. Et patet etiam ex *c. Testamentum*. 1. *Dist.* 6. ubi D. Gregorius scribens ad August. Anglorum Episcopum, & loquens de tali pœnitente dicit, eum *a sacro mysterio ea die abstinere oportet*. Hoc tamen intelligendum, ut dicunt *Salm. d. n.* 59. *Viva n.* 3. *& Bon. D.* 4. *qu.* 6. *cum Henr. Gran. Led. Nunno*, & aliis passim, nisi scandalum, vel alia justa causa exigat Communionem, prout prudenti Confessario videtur, ut dicitur in *Rubr. Missal. de Defect. n.* 9. Hic autem notanda est prop. 22. damnata ab Alex. VIII. quæ dicebat: *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint*. Hoc tamen non obstante, bene poterit Confessarius, si expedire judicabit, magno peccatori aliquando susceptionem Eucharistiæ differre, sicut etiam disposito potest quandoque differre absolutionem, ut constantiam ejus experiatur, vel ad horrorem incutiendum adversus aliquod enorme peccatum, ut recte ajunt *Viva in d. prop. Ronc. de Euch. c.* 3. *reg. in prax.* 2. *et Holzm. t.* 1. *pag.* 353. *n.* 81. *cum Michel, et aliis*. Imo addit *Roncaglia loc. cit.* bonum esse suadere tali peccatori, ut antequam ad Communionem accedat, curet operibus delere reatum pœnæ; sed hoc esse tantum consilii, juxta dicenda *de pœnit. num.* 599.

Si vero pollutio fuerit involuntaria, dicit *D. Thomas in* 4. *l. c.* quod, si illa frequenter accidat ex operatione dæmonum, non impedit a Communione: secus, si proveniat ex alia causa, adhuc sine ulla culpa; tunc enim ait, hominem teneri sub veniali a Communione abstinere propter decentiam, tum ratione fœditatis a corpore contractæ; tum ratione perturbationis, quæ pollutionem consequitur. Alii vero communiter & rectius dicunt, quod si pollutio habita nullam perturbationem relinquit, ea minime a Communione impedit; sola enim corporalis macula non obligat ad abstinendum ab Eucharistia; ita *Laym. lib.* 5. *tr.* 7. *c.* 6. *n.* 14. *cum S. Bonav. Gerson. Gabr. Vict. Nav. et Vasq. ac Suar.* 3. *p. disp.* 68. *sect.* 1. *v. Dico* 1. *cum Soto, Ales. Palud. Adrian. Major. etc. et Salm. c.* 7. *n.* 62. Ratio, quia externa macula, cum jam sit præterita, ad moralem honestatem non pertinet. Ex hoc etiamsi pollutio proveniat a causa venialiter culpabili, tunc enim tantum ex consilio abstinere hortatur *Sanch. de Matr. l.* 9. *disp.* 13. *cum Covar. etc. Pal. p.* 13. *n.* 2. *cum Vasq. et Salm. c.* 7. *n.* 60. *cum Suar. Con. Henr. et Fill.* Idque probatur 1. ex D. Gregorio in *cit. c. Testamentum*, ubi Pontifex ait, quod si pollutio provenit ex superfluitate cibi vel potus, hæc *a perceptione sacri mysterii probibere non debet*, *sed* (homo) *abstinere, ut arbitror, humiliter debet*. Ubi *Glossa verb. Humiliter*, dicit: *Ergo est consilium, bene enim potest celebrare si vult*. Probatur 2. ex Rubrica Missal. *de Defectibus n.* 9. ubi sic præscribitur: *Si dubium, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur abstinendum, extra tamen causum necessitatis: si autem certum est non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse cogitationem, sed evenisse ex naturali, aut ex diabolica illusione, potest communicare et celebrare, nisi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur*.

Omnes autem DD. conveniunt, esse veniale accedere ad Eucharistiam cum prædicta perturbatione, orta ex delectatione habita, vel ex turpi imaginatione pollutionem concomitante; saltem usquedum perdurat mentis evagatio. Nisi homo conetur eam repellere, faciens quantum in se est, ut devote accedat, ut dicunt *Salm. n.* 60. *Pal. p.* 13. *n.* 2. *Holzm. t.* 1. *p.* 353. *n.* 81. *Laym. d. c.* 6. *n.* 15. *Suar. D.* 68. *s.* 2. *v. Ex hac*, ubi affert S. Justinum dicentem: *Non est æquum propter hanc involuntariam passionem abstinere a mysteriis*; & *Sanch. de Matrim. lib.* 6. *D.* 13. *n.* 13. *cum Gerson. Gabr. et Major*. Vel nisi aliqua justa causa necessitatis aut devotionis aliud expostulet, ut dicunt præfati AA. & docet idem *D. Thom. loc. cit.* dicens: *Si necessitas immineat, vel devotio exposcat, talis non impeditur*.

Quær. II. An copula conjugalis impediat ab Eucharistia? Alii absolute putant, non excusari a culpa veniali conjugem copulam habentem die Communionis, ita *Alens. Sotus, Sa, etc. apud Sanch. de Matr. l.* 9. *d.* 13. *n.* 2. Idque inferunt ex *c. Sciatis. Caus.* 33. *qu.* 4. ubi S. Hieronymus scripsit: *Quicunque uxori debitum reddit, nec de carnibus Agni comedere debet*. E converso alii nullam in hoc culpam agnoscunt, ut *Nav. et Philiar. ap. Sanch. n.* 3. dicentes tantum esse de honestate, ut a Communione abstineat. Sed dicendum cum communi DD. esse veniale, accedere ad Communionem eodem die quo habita est copula causa voluptatis, quia id excusari non potest ab aliqua indecentia; ita *S. Th.* 3. *p. qu.* 80. *art.* 7. *ad* 2. *Tourn. t.* 3. *pag.* 492. *v. Prob.* 3. *Salm. de Matr. c.* 15. *n.* 63. *et Sanch. eod. tit. l.* 9. *d.* 13. *n.* 8. *cum S. Bonav. S. Anton. Suar. Sylvest. Led. Lop.* & aliis pluribus, & probatur ex *cap. Vir. cum propria*. 7. *Caus.* 33. *qu.* 4. ubi D. Gregorius ait: *Cum vero non amor ob procreandas soboles, sed voluptas dominatur in opere, tunc probiberi debet, ne accedat ad boc Sacramentum*. Recte autem dicunt *Sanch. n.* 8. *Antoine pag.* 486. *v. Dixi, & Salm. n.* 63. *cum aliis*, quod a prædicta indecentia excusare valet quævis honesta causa: puta solemnitas occurrens, scandalum vitandum, periculum notæ, Jubilæum sive indulgentia lucranda, specialis devotio, &c. 273

Si vero copula fiat sine peccato, puta primo, causa generandæ prolis, tunc certum est apud omnes,

quod,

quod, licet congruum sit abstinere illa die a Communione, ut docet *D. Thom. d. art. 7. ad* 2. hoc tamen est tantum consilii sine obligatione; ita *Lugo d.* 15. *n.* 14. *Sanch. l. c. n.* 4. *&* 5. *Salm. n.* 63. *Con. pag.* 368. *in fine*, *Petrocorens. tom.* 3. *pag.* 432. *in fine cum Glossa in dict. cap. Sciatis*, *& Glossa cap. Omnis de Consecr. dist.* 2. & alii communiter, ex D. Gregor. qui in *cit. c. Vir cum propria*, sic scripsit ad Augustinum: *Si quis sua conjuge non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum procreandorum gratia utitur, iste profecto de sumendo corporis Domini mysterio suo est relinquendus judicio; quia a nobis prohiberi non debet accipere*. Ubi *Glossa* explicat ibi to *prohiberi*, idest *dissuaderi*. Ratio autem hujus communis sententiæ est, quia finis procreationis, cum sit omnino honestus, & a Deo volitus, satis reparat quandam illam indecentiam, quæ adest in communicando post copulam. Nec obstat textus in *cit. cap. Sciatis*; nam respondet *D. Thomas in* 4. *dist.* 32. *qu.* 1. *art. ad* 1. ex Magistro Sent. ibi sermonem fieri tantum de Ecclesiæ Ministris conjugatis, quales sunt Græci, quibus interdicitur celebrare die, qua accedunt ad uxores.

274 Quær. III. An conjux reddens debitum teneatur illa die a Communione abstinere? Affirmat *Cajet. Ledesm. Manuel, &c. ap. Sanch. n.* 11. quia (ut ajunt) adhuc redditio relinquit mentis hebetationem. Sed communiter *S. Anton. p.* 3. *tit.* 1. *cap.* 20. §. 7. & idem *Sanch. n.* 12. *cum D. Thom. D. Bon. D. Anton. Alb. Magno*, *Carthus. Suar. Soto*, *Palud. Sylvest. Turrecrem.* & aliis pluribus, docent abstinentiam tunc esse meri consilii, non autem obligationis, quia bonum justitiæ satisfaciendi debito bene evagatiunem illam compensat, & cohonestat. De hoc autem puncto loquens S. Franciscus Salesius (*introduct. &c. part.* 2. *cap.* 20.) inquit conjugem, qui debitum exigit, indecenter quidem ad Communionem accedere, non vero arcendum esse qui reddit, dicens quod in veteri lege vetabatur, ne diebus festis debita exigerentur, non autem ut solverentur. Et huic congruit id quod scripsit D. August. super Psalm. 149. *Si non exigis, redde; pro sanctificatione perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur exigis, sed reddis quod debetur uxori*. Ratio, quia, cum redditio debiti sit actus virtutis, non est cur hominem a Communione impediat. Et idem procedere censet *Sanch. n.* 6. *cum Gerson. et Majore*, si copula sit ad incontinentiam vitandam, quia amor continentiæ, & non voluptatis, causam satis cohonestantem præbet. Recteque hic advertunt *Salm. cap.* 15. *n.* 64. *et Sanch. n.* 9. *cum Cajet. Suar. Soto*, *Alens. Palud. etc.* quod conjux ratione Eucharistiæ suscipiendæ minime eximitur ab obligatione reddendi debitum: tantum poterit, ut ait *Sanch. cum Soto*, honestis precibus resistere, non autem importunis.

Quid autem Confessarius respondere debeat, si interrogetur a conjuge an reddere teneatur debitum die Communionis? Sapienter *Laym. de Euchar. c.* 6. *n.* 16. *Sanch. de Matr. l.* 9. *d.* 2. *n.* 16. *& Suar. d.* 68. *sect.* 2. *in fin.* docent respondendum, quod si conjux frequenter communicare solet, v. gr. omnibus festis, eum obligari ad reddendum, ne periculo exponatur peccandi contra justitiam, vel charitatem; si vero non frequenter communicet, sed tantum in præcipuis festivitatibus, tunc illi suadeat, ut roget alterum conjugem abstinere in honorem Communionis, modo non incurrat in illius indignationem; tunc enim, si rogatio non proficit, poterit communicare; nisi patiatur ex redditione insolitam distractionem, nec conetur, ut diximus, eam repellere.

Die autem, qua conjux jam communicavit, debitum reddere nullam esse culpam dicunt *Alex. de Nævo*, *& Anton. ap. Sanch. d. n.* 16. Petere vero censet esse veniale *ibid. S. Anton. Sylv. Palud. Turrecrem. Ang. &c.* Sed *Navar.* 21. *n.* 51. *& Sanch. cum Vict. ac Tabien.* dicunt abstinentiam a petendo esse tantum consilii, non obligationis.

Pertinet etiam quodammodo ad dispositionem corporis accedere ad Eucharistiam corpore mundo, sine aliqua macula notabili, quæ sit externa, & delebili: nam si esset occulta, non obest; neque si esset perpetua, ut lepra, fistula, & similis, prout dicunt communiter *Suar. d.* 68. *sect.* 2. *v. Dico igitur*, *Pal. p.* 13. *n.* 1. *& Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *n.* 24. Sacerdos vero lepra infectus, vel alio morbo horrorem afferente, prohibetur celebrare in publico, ex *cap. Tua nos*, *de Clerico ægrot.* ubi dicitur, *pro scandalo, et abominatione populi*; unde in secreto potest celebrare: *Palaus loc. cit. Salm. cap.* 7. *num.* 56. 275

An vero mulieres tempore menstrui possint communicare? Sentit *Suar. l. cit.* quod si ipsæ commode communionem differre possunt, tenentur differre sub veniali, ex D. Dionysio Alexandrino, qui dicit tales feminas *non debere sic affectas attingere corpus*, *& sanguinem Domini*. Sed communius, & probabilius censent *Pal. l. c. Salm. n.* 57. *et Laym. l. cit. cum Alensi ac Palud.* hoc esse tantum de consilio, ex D. Gregorio (*ap. Laym. lib.* 1. *tr.* 1. *cap. ult. n.* 2. *v. Objicere*), qui in Epistola ad Augustinum, loquens de muliere menstruata, sic scripsit: *Si ex veneratione magna percipere non præsumit, laudanda est; sed si perceperit, non judicanda: bonarum quippe mentium est ibi etiam culpas agnoscere, ubi culpa non est*. Debent autem mulieres ad Communionem modeste accedere, pectore cooperto, & sine vano ornatu: unde, si quæ nimis immodeste accedat, huic neganda est Communio. Vide *Concina t.* 8. *pag.* 370. *n.* 4.

Congruum etiam est accedere ad Eucharistiam depositis armis. Ceterum communicare gladiatum nulla lege est vetitum per se loquendo; nam per accidens potest esse veniale ratione scandali, ut dicunt *Wigandt tract.* 12. *n.* 45. *et Holzm. t.* 1. *p.* 352. *n.* 74. *cum Gob. Tamb.* & aliis. Milites vero S. Joannis Hierosolymitani omnino decet cum gladio accedere, quia hoc signo ipsi profitentur zelum pro tuenda fide; vide *Holzm. l. c.*

Insuper hic notandum, quod Sacerdos, quando Eucharistiam suscipit more laicorum, ut dicit *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 556. debet esse stola indutus, sub interminatione excommunicationis, ex Concilio Bracharensi III. relato in *cap. Ecclesiastica*. 9. *dist.* 23. ubi dicitur: *Modis omnibus convenit, ut quod quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat et in oblatione, vel perceptione salutis, scil. ut cum Sacerdos ad solemnia Missarum accedit, aut per se Sacrificium oblaturus, ac Sacramentum corporis, et sanguinis Dom. nostri Jesu Chri-* 276

sti

sti sumpturus, non aliter accedat, quam Orario utroque humero circumseptus. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subjaceat. Dicunt vero *Azorius t. 1. l. 10. c. 28. q. 12. cum Turrecrem. et Tamb. de Commun. lib. 2. c. 2. n. 10.* præfatum Decretum Concilii Bracharensis hodie per consuetudinem videri abrogatum; unde excusant etiam a veniali Sacerdotem, qui sine stola extra Missam communicaret. Sed verius & communiter *Suar. d. 68. sect. 1. Gavant. in Rubr. t. 1. p. 4. tit. 8. n. 7. Bon. d. 4. q. 6. p. 2. n. 2. cum Reg. et Graff.* item *Barbosa, Henr. et Gob. apud Croix loc. cit.* quamvis excusent a peccato mortali, quia res non est admodum gravis, vel quia ex communi usu non videtur sub gravi recepta: merito tamen non excusant a veniali: tanto magis, quia hoc præcipitur a Rituali Rom. ubi dicitur: *Sacerdotes vero cum stola communicent;* & *Glossa* in *dict. c. Ecclesiastica,* dicit: *Idem servandum est, si Sacerdos est communicaturus in ægritudine.*

277 „ Resp. 2. Ex præcepto Ecclesiæ tenetur communicaturus sub mortali regulariter esse jejunus jejunio naturali; id est, ut a medio noctis nihil omnino per modum cibi, potus, aut medicinæ sumpserit. Ita *comm.* Et est certum ex Conciliis, quæ vide apud *Fill. Laym. Card. de Lug. l. c.*

Unde resolves.

„ 1. Etsi parvitas materiæ non excuset hic, non obstat tamen Communioni I. Reliquias ciborum inter dentes hærentes trajicere casu (negant enim *Præpos. Vasq.* & alii, si fiat de industria, contra *Tann. Conin. q. 80. art. 8. v. 47. et Diana* qui contrarium probabile affirmant) licet eas expuere omnino deceat, *Dian. t. 4. de Sacr. res. 37. et p. 4. t. 4. res. 104.* vid. *Escob. t. 7. E. 6. et Card. de Lugo n. 56.* ubi notat sententiam istam *Tann. et Dian.* ad hoc servire, ut studiose dentes ante expurgare, ne quid forte casu decidat, non tenearis. II. Sanguinem, vel alium humorem ex capite defluentem, & guttulam aquæ, aut vini, casu per ablutionem oris, vel guttulam jusculi, dum sapor exploratur, per modum salivæ cui mixta est, vel calicem inter respirandum trajicere. Ratio est, quia hæc aut non sumuntur, scilicet ab extrinseco, aut non per modum cibi, aut potus. Vide *Fagund. præc. 3. c. 5. Card. de Lugo l. c. n. 23.* III. Si aromata, vel folium tabaci ex causa ori imponas, mastices, vel quid aliud gustes, modo nihil transmittas. *Præpos. in 3. p. q. 8. art. 80. dist. 1. n. 39. Card. de Lugo R. mor. l. 1. d. 9.* Idem de fumo tabaci docet *Gran. in 3. p. c. 6. t. 10. d. 8. n. 4.* (licet indecens valde id videatur, nisi justa ex causa fiat) & *Escob. t. 7. E. 7.* ubi de ejusdem pulvere per nares attracto idem colligit ex *Suar. R. Fag.* Idem tenet *Dian. p. 8. tr. 7. R. 3. Card. de Lugo et Mor. tom. 1. d. 9.*

„ 2. Probabile est, non impedire Communionem, si frustulum ligni, chartæ, unguium, vel lapillum deglutias; quia non habet rationem cibi, vel potus. *Dian. l. cit. R. 38. et tract. de celebr. R. 52. ex Ledesm. et Sanch.* contra *Henr. Regin. Laym.* & alios, quorum sententia tutior est. Vide *Card. de Lugo, et Escob.*

„ 3. Non licet communicare his casibus. I. Si saccharum, liquorem glycirizæ ore solutum cum saliva trajicias. Si vero dubium sit, num quid deglutiveris, vel an factum sit post duodecimam, probabiliter docet *Laym. lib. 1. t. 1. c. 1.* contra *Sanch. Fagund.* non impedire Communionem, vel Sacrificium, vide *Dian. l. c. R. 29.* & supra *l. 1. tom. 1. c. 2. d. 3.* II. Si vesperi decumbens aliquid ori contra raucedinem imposueris, nisi certus sis, post medium noctis te nihil transmisisse. Ita *Suar. Fill. Card. de Lugo l. c. n. 37.* & alii. Licitum autem est, inter horologia dissonantia quodvis sequi, etiam ultimum, modo non constet errare, quia habet se ut auctor bonus, faciens opinionem probabilem, ut habet *Sanchez l. 2. d. 1. de Matr. Fagund. Jo. Sancius, Card. de Lugo n. 45. Dian. l. c. R. 56.* * (*Vide infra n. 282.*) * III. Si aliquid sumpseris licet mox rejeceris. IV. Si tabaci fumum in stomachum trajeceris, ut docet *Præpos.* etsi alii merito dubitent. *Tann. t. 4. d. 5. Gran. autem in 3. p. c. 6. t. 10. d. 8.* negat. V. Si Sacerdos nocte Nativitatis in prima Missa ablutionem, vel lambendo digitos modicum aquæ, aut vini sumpserit. Vide *Bon. d. 4. qu. 8. p. 2.*

Ut hæc omnia diligenter discutiantur, prænotan- 278
dum est 1. jejunium naturale ad Communionem prærequisitum non esse quidem de jure divino, sed tantum ecclesiastico, ex *cap. Ex parte de Celebr. Miss.* & variis Conciliis, præsertim ex Concil. Constantiensi, vide dicta in *Tom. I. l. 1. n. 80. v. Et quod.* Prænotandum 2. quod in fractione hujus jejunii, etsi hoc præceptum est de jure ecclesiastico, non datur tamen parvitas materiæ: quia præceptum non jam est accedendi ad Eucharistiam jejunus, sed non accedendi post cibum aut potum; qui autem communicat post quamcumque minimam partem, jam communicat post cibum, aut potum. Ita omnes DD. quidquid dicant *Gibert, et Pasqual.* qui non sunt audiendi. Prænotandum 3. quod ad hoc jejunium frangendum juxta communem sententiam tria requiruntur, nempe I. Ut quod sumitur, sumatur ab extrinseco. II. Ut sumatur per modum comestionis, aut potationis. III. Ut res sumpta habeat rationem cibi, aut potus.

De hac materia tractant *Suar. 3. part. d. 68. sect. 4. Laym. l. 5. tr. 6. c. 6. Contin. Tourn. tom. 5. p. 472. Palaus de Euch. p. 15. Bon. eod. tit. d. 4. q. 6. p. 2. Lugo d. 15. Concina t. 8. p. 159. Escob. de Euch. l. 20. Holzm. t. 1. de Jejun. p. 353. Renzi eod. tit. tom. 2. c. 4. Salm. de Euch. c. 7. Wigandt tr. 12. Exam. 4. Antoin. p. 486. Roncaglia de Euch. c. 5. Viva eod. tit. qu. 4. art. 8. Tamb. Meth. Commun. c. 2. §. 6. Croix l. 6. p. 2. ex n. 560. Sporer t. 3. p. 158. Elbel tom. 3. p. 90.* His locis videre poteris præfatos Auctores, cum infra invenies citatos.

Juxta autem Regulam I. Ad frangendum jejunium 279
requiritur, ut aliquid sumatur ab extrinseco; hanc tradunt *Croix n. 560. Elbel n. 91. Viva n. 4. Sporer 466. et P. Suar. d. sect. 4. ex D. Thom.* qui *in 4. d. 8. q. 1. art. 4. q. 2.* dicit quod omne quod ab intrinseco provenit, & ore non sumitur ab extrinseco, non vere comeditur, & ideo non tollit jejunium naturæ. Sed dubitatur 1. An voluntaria trajectio reliquiarum cibi frangat jejunium? *Prima* sen-

sententia negat, & hanc tenent *Suar. sect. 4. v. Tertio*, *Elbel n.* 99. *Quarti p.* 3. *tit.* 9. *sect.* 1. *diff.* 1. *Pal. n.* 8. *cum Con. et Henr. Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 37. *cum Tabien.* & probabilem putant *Tamb. n.* 25. *Escob. n.* 341. *cum Molfes. Ochavag. Petig. etc.* item *Tanner. Leand. et Gob. apud Croix n.* 567. Ratio, quia reliquiæ cibi pridie sumpti, cum non recipiantur ab extrinseco die Communionis, moraliter reputantur partes comestionis præcedentis diei; unde quamvis ex industria trajiciantur, moraliter non constituunt novam comestionem, sed præteritam perficiunt. Addit aliam rationem *Suar.* quia tales reliquiæ non sumuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Nec videtur hæc sententia difformis esse Rubricæ Missal. *de Defect. n.* 5. ubi sic dicitur: *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt Communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivæ.* *Secunda* vero sententia communior affirmat, & hanc tenet *D. Th.* 3. *p. q.* 80. *ar.* 8. *ad* 4. ubi dicit: *Reliquiæ cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, non impediunt Communionem.* Ergo, si transglutiuntur ex proposito, impediunt; & ita censent etiam *Cabas. Tom. I. c.* 5. *n.* 7. *Fill. de Euch. n.* 336. *Ronc. q.* 3. *R.* 2. *Laym. n.* 18. *Tamb. n.* 25. *Bon. p.* 2. *n.* 5. *Viva q.* 4. *art.* 8. *n.* 4. *Antoine p.* 487. *Cont. Tourn. cum Vasq. & Sylv.* Ratio, quia hujusmodi reliquiarum trajectio, cum ex industria fit, videtur nova comestio. Prima sententia non videtur improbabilis, sed hæc secunda est probabilior, & omnino consulenda: ut recte dicunt *Suar. Salm. & Gav. in dict. Rubrica;* licet in hoc non sit scrupulose agendum, ut sapienter advertit *P. Suar.* Unde libenter sequor sententiam *Lugonis d.* 16. *n.* 56. quam amplectitur etiam N. P. Benedictus *de Sacr. Missæ tom.* 9. *l.* 3. *c.* 17. nempe quod reliquiæ a dentibus divulsæ, quæ sensibiliter in lingua percipiuntur, equidem sunt expuendæ: non vero est obligatio adhibendi diligentiam ad reliquias illas ex dentibus extrahendas, etiamsi prævideantur deglutiendæ, si non extrahantur, & cum saliva deglutiantur; alias enim hæc obligatio esset innumeris scrupulis, & perplexitatibus obnoxia, ad quod certe non præsumitur Ecclesia voluisse obligare.

Dubitatur 2. an guttulæ aquæ cum saliva immixtæ, aut jusculi degustati, si ex proposito deglutiantur, frangant jejunium? Si prædictæ guttulæ casu trajiciuntur, certum est eas non frangere jejunium, modo non sint in magna quantitate; ita omnes cum *D. Th. dicta q.* 80. *ar.* 8. *ad* 4. ubi ait: *Et eadem ratio est de reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodo non trajiciantur in magna quantitate, sed permixtæ salivæ, quod vitari non potest.* Dubium est igitur si ex proposito deglutientur? Sentiunt non frangere jejunium *Conin. & Henr. apud Croix n.* 566. modo sint immixtæ salivæ: & idem sentire videntur *Lugo n.* 53. & *Tamb. n.* 25. dum dicunt, quod cum non sit potatio deglutire salivam, ideo nec violat jejunium has guttulas per modum salivæ trajiciens. Sed omnino affirmandum cum sententia communi, quam sequuntur *Suar. sect.* 4. *Tertio. Holzm. n.* 75. *Cont. Tourn. p.* 464. *cum Sylv. & Salm. c.* 7. *n.* 67. *cum Pal. &c.* communiter. Et hanc docet idem *D. Thom. l. c.* ubi, postquam dixit, reliquias cibi non frangere jejunium, si casualiter transglutiantur, dixit *eandem rationem esse de reliquiis aquæ, quibus os abluitur*, ut mox supra relatum est. Confirmatur ex Rubrica *l. c.* ubi sic habetur: *Idem dicendum* (scilicet non frangi jejunium), *si lavando os deglutiatur stilla aquæ, præter intentionem.* Ergo, si ex intentione, frangitur.

Idem dicendum, si quis noctu immittit saccharum in ore, & post mediam noctem aliquid trajicit, ut docent *Lug. n.* 37. *Pal. n.* 8. *Fill. n.* 136. *Salman. n.* 67. & *Renzi t.* 1. *l.* 3. *tract.* 4. *c.* 4. *q.* 7. *cum Coninch. Vasq. Bon. Reg. &c.* communiter, quicquid dicant aliqui, apud *Dian. p.* 2. *tr.* 14. *R.* 51. Ratio, quia non est illa reliquia comestionis præcedentis diei, sed est continuata comestio.

Sic etiam frangit jejunium qui sumit aquam, licet involuntarie, vel quia labitur in flumen, vel quia alius per vim illam in os ejus infundit, ut dicunt *Conc. p.* 162. & *Croix n.* 568. *cum Lugo, Tamb.* & aliis communiter contra *Bosco.*

Ita etiam si quis sugeret sanguinem ex digito, vel lacrymas ex oculis manantes, ut dicunt communiter *Viva n.* 4. *Mazz. tom.* 3. *p.* 149. & *Croix cum Lugo, & Tamb.*

Secus vero dicendum, si quis deglutit sanguinem defluentem e capite vel gingivis, aut saniem ex pustula oris emanantem, etiam ex industria, ut communiter docent *Suar. sect.* 4. *v. Quæres, Cabass. c.* 5. *n.* 7. *Habert tom.* 5. *p.* 487. *Elbel n.* 99. *Antoine p.* 485. *Concina n.* 6. *Roncag. qu.* 6. *R.* 2. *Laym. n.* 18. *Bon. n.* 6. & *Salm. cum communi* (contra *Tourn. p.* 475. *v. Verum*). Ratio, quia, ut supra dictum est ex D. Thoma, quidquid ab intrinseco provenit, non vere comeditur, nec solvit jejunium.

Regula autem II. est, quod ad frangendum jeju- 280
nium requiritur, ut sumatur aliquid per modum comestionis, aut potationis; hanc regulam tradunt communiter *Suar. sect.* 4. *Laym. n.* 18. *Lugo d.* 15. *n.* 28. *Bon. n.* 6. *Sylv.* 3. *p. q.* 80. *v.* 8. & alii passim. Sed dubitatur 1. An solvat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares? Affirmant *Antoine de Leone*, & *Lez. ap. Lugo Resp. Mor. l.* 1. *dub.* 9. *n.* 1. & valde dubitat *Cont. Tourn. p.* 476. *in princ.* Sed communiter negant alii, etiamsi aliquid in stomachum transmittatur; quia licet talis materia sit nutritiva, tamen non sumitur per modum comestionis, sed attractionis. Ita *Suar. s.* 4. *Holz. n.* 81. *Roncagl. q.* 7. *Lugo l. c. Conc. p.* 352. *Elbel n.* 92. *Croix n.* 570. *cum Aversa*, *Renzi q.* 7. *Escob. n.* 62. & *Diana p.* 8. *tr.* 7. *R.* 3. *cum Marchant. Machad. Pasqual. & Leand.* Hæc sententia est quidem probabilissima, tum ob allatam regulam, tum ob universalem consuetudinem, quia undique permittitur præfatus tabaci usus ante Missam, ut docet Papa Bened. XIV. *de Synodo l.* 7. *c.* 65. ubi obiter refert olim ab Innoc. X. & XII. emanatam fuisse excommunicationem in eos, qui sumerent tabacum per nares in Vaticano, idemque præscripsisse Urbanum VIII. in Ecclesiis Diœcesis Hispalensis; sed deinde hanc prohibitionem abstulisse Benedictum XIII. Unde sic concludit: *Hodie tamen a communi consuetudine adeo est cohonestatus* (usus tabaci), *ut nulli scandalum præbeat.* Idem autem, quod dictum est de tabaco, dicunt de aqua casu trajecta per nares *Suar. & Fagund. a-*

pud

pud Viva, *Tamb. n.* 23. *& Barth. a S. Fausto apud Dian.* Id tamen non admitterem, si quis ex proposito tabacum vel aquam per nares in stomachum trajiceret, quia id non sumeret tunc per simplicem attractionem, sed per voluntatem directam trajiciendi, quod nullo modo videtur permissum ab Ecclesia. Sed dices: Actio attractiva non est potativa, vel manducativa. Respondetur, quod licet hæc actio non sit a natura ordinata ad trajiciendum in stomachum potum, vel cibum, tamen ad id ordinatur ab ipso attrahente; & ideo ex tali intentione induit moraliter rationem potationis, sive comestionis, cum interveniat debita materia, & actio apta ad finem trajectionis in stomachum.

Idem dicendum de illo, qui pulverem, aut pluviam, floccum nivis, culicem, sive muscam deglutiret; nam si hoc accideret casu per respirationem, utique non solveret jejunium, ut communiter docent *Suar. v. Queres*, *Lugo n.* 34. *Habert p.* 476. *Tournely p.* 575. *Conc. n.* 6. *Sal. n.* 68. *Ronc. q.* 6. *Renzi q.* 5. *cum Nav. Bonac.* & aliis passim: quia talis actio non est comestio, sed respiratio, quam Ecclesia noluit quidem prohibere; quis enim posset effugere, ne aliquid pulveris cum vento deglutiat? Secus vero esset (ut recte docet *Lugo n.* 36.), si quis ex proposito vellet culicem, aut pulverem trajicere, quia hæc non esset mera respiratio, sed voluntaria deglutitio. Et idem dicendum merito ait *Lugo n.* 35. si quis deglutiret aliquid, puta ovum ab altero in os ejus immissam, etiamsi ipse id non adverteret, & casu respirando trajiceret, quia noluit quidem Ecclesia impedire Communionem ob sumptionem rerum, quæ per respirationem cum aere attrahuntur, sed earum quæ non deferuntur cum aere.

Dubitatur 2. An solvat jejunium fumus tabaci, aut similis? Affirmant pariter *Lezana*, *& Antoine*, *de Leone ap. Salm. n.* 71. quia (ut dicunt) fumus etiam aliquo modo nutrit. Negant vero communiter, & probabilius *Holzm. n.* 82. *Sporer n.* 467. *Croix n.* 570. *cum Aver. & Bouder*, *Viva n.* 8. *cum Trull. Tamb. Præpos. & Salm. cum Suar. Diana*, *ac Villal.* Eandemque sententiam sequitur Bened. XIV. *de Missa t.* 9. *lib.* 3. *c.* 17. testans hanc communi DD. consensu hodierno die confirmari. Ratio, quia fumus tabaci neque est cibus aut potus, neque sumitur per comestionem vel potationem; alias dicere deberemus frangere jejunium etiam eos, qui in culina ciborum fumum excíperent. Et hoc currit, etiam si fumus voluntarie immittetur in stomachum, ut probabiliter dicunt *Escob. n.* 458. *Viva n.* 7. *cum Prep. Sporer n.* 467. *Renzi qu.* 7. *Dian. l. c. Tamb. n.* 23. *& March. & Burgh. apud Croix n.* 569. contra *Salm. l. c. cum Hurtad. &c.* qui dicunt, sed minime probant, hanc esse veram comestionem.

Dubitatur 3. An solvat jejunium, qui sumit folium tabaci vel aroma, ut dentibus conterat, & phlegmata expuat? Affirmant idem *Anton. de Leone ap. Salm. & Henno apud Tournel.*, quia (ut dicunt) semper trajicitur aliquid in stomachom, & propter hoc phlegmata ejiciuntur. Sed negant *Lug. Resp. Mor. l.* 1. *d.* 9. *ex n.* 2. *Holzm. n.* 8. *Bon. n.* 9. *Spor. n.* 467. *Viva n.* 7. *Escob. n.* 438. *cum Pasq. Renzi q.* 7. *& Dian. p.* 5. *tr.* 13. *R. s. cum Conc. Tamb. Prep. Trull. &c.* Et merito id probabile putant *Salm. n.* 72. *cum Bonasp.* Ratio, quia ad phlegmata ejicienda non requiritur, ut succus in stomachum descendat, sed sufficit tabacum ad os applicare, ut virtutem expuendi ad stomachum immittat per nervos, qui ad stomachum respondent. Et hoc etiamsi degluriatur, sed præter intentionem, aliquid modicum succi, saliva inseparabiliter admixti, ut dicunt *Lugo n.* 7. *Tamb. n.* 6. *Viva*, *& Escob. ll. cc. cum Tann. & Fausto ap. Dian.* quia si casu id deglutitur, non per modum cibi, sed per modum salivæ trajicitur. Imo *Loricbius ap. Dian.* excusat, etiamsi casu granum deglutiatur; sed hoc recte non admittunt *Bon. & Tamb.* quia illud tunc videtur potius sumi per modum cibi. Hoc tamen intelligendum, si granum, non autem si aliqua minima pars deglutiatur, quæ insensibiliter cum saliva sit immixta, quia hæc vere per modum salivæ trajicitur. Omnes vero conveniunt, hujusmodi masticationem esse indecentem ante Communionem; unde puto eam non excusari a culpa veniali, nisi aliqua causa subsit.

Regula III. est, quod ad frangendum jejunium requiritur, ut res sumpta habeat rationem cibi, aut potus. Hinc dubitatur, an comestio capillorum, unguium, vel ligni, papiri, lapillorum, & similium impediat Communionem? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia universe negat, quia omnia hæc non habent rationem cibi, vel saltem, quia usu non habentur ut comestibilia. Ita *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 28. *Renzi q.* 4. *cum Jo. Delacrux*, *Ludovic. de S. Jo. &c.* Et probabile putant *Bus. ut supra*, *& Ledesm. apud Salm. n.* 70. *Secunda* sententia e converso universe affirmat, quia (ut dicunt) reverentia ad Eucharistiam requirit non solum, ut nihil cibi comedatur, sed etiam, ut nihil ad modum cibi deglutiatur. Ita *Laym. n.* 18. *Ronc. q.* 8. *Salm. n.* 70. *Wig. n.* 44. *Pal. n.* 7. & pro hac sententia citant etiam *D. Th. q.* 8. *n.* 8. *ad* 4. ubi dixit: *Nec refert utrum aliquid hujusmodi nutriat*, *vel non nutriat*, *dummodo sumatur per modum cibi vel potus*. *Tertia* vero sententia communis docet, minime frangi jejunium, si edantur res omnino indigestibiles, ut sunt capilli, ungues, metallum, vitrum, fila ex serico aut lana, ossicula fructuum omnino depurata: quia hæc nec nutriunt, nec rationem habent cibi; Ecclesia autem tantum prohibet, ne sumatur Eucharistia post cibum aut potum, ut patet ex Conc. Tolet. VIII. *Can.* 2. ubi dicitur: *Nullus post cibum potumque minimum sumptum Missas facere præsumat*. Et ex Concil. Matisconensi, ubi: *Ne cælesti cibo terrenus præponatur*. Idem dicit S. August. (*Ep.* 18. *ad Januar.*): *Placuit Spiritui S. ut in honorem tanti Sacramenti prius in os Christiani corpus Dominicum intraret, quam cetri cibi*. Ita *Conc. n.* 6. *Cont. Tourn. p.* 475. *v. Alii*, *Viva n.* 5. *Sporer n.* 467. *Holz. n.* 72. *Escob. n.* 432. *et Lugo n.* 28. *cum Henr. Nunno*, *Vill. Reg. etc.* Neque huic sententiæ adversatur D. Th. loco mox cit. nam oportet integrum textum animadvertere S. Doctoris, qui sic ait: *Et ideo neque post assumptionem aquæ vel alterius cibi*, *aut potus*, *vel etiam medicinæ*, *licet hoc Sacramentum accipere; nec refert utrum aliquid hujusmodi nutriat vel non nutriat*. Nota to *aliquid hujusmodi*. Ergo illud *nutriat vel non nutriat*, D. Th. refert solum ad res mox a se recensi-

sitas *sibi*, *aut potus*, inter quas etiam numerat medicinam, quæ multoties non est nutritiva. Præterea posset accidere, quod cibus illico evomatur, & sic non nutriret, & ideo dixit *aliquid hujusmodi* impedire Communionem, *sive nutriat*, *sive non nutriat.*

Secus vero dicendum cum præfatis AA. de rebus digestibilibus, quæ a stomacho alterari, & in substantiam huminis cunverti possunt, prout sunt charta, palea, filum ex lino, pulvis medicinalis, cera (cum cera fere semper retineat aliquid mellis admixtum); ita *Tamb. u.* 20. *Viva n.* 5. *Conc. u.* 6. *et Mazz. p.* 147. (contra *D. un. et Bernal.*) Idem dicunt probabilius *Croix n.* 562. *Lugo n.* 52. *Escob. u.* 555. *Viva et Mazz. ll. cc. Wig. n.* 44. de terra seu creta, quam mulieres edere solent, dum in ea aliquid inveniatur a stomacho alterabile, & nutritivum.

282 Utrum autem inter plura horologia dissonantia, liceat alicui ultimum sequi ad Communiunem accipiendam? Negant *Merolla*, *et Salas ap. Dianam p.* 5. *tr.* 5. *R.* 19. Sed communissime affirmant *Sanch. de Matr. l.* 2. *dist.* 41. *u.* 40. *Quarti p.* 5. *tit.* 9. *dub.* 3. *Merati in Rubr. de defect.* §. 9. *Dian. loc. cit. Sporer pag.* 159. *n.* 471. *Holz. tom.* 1. *p.* 58. *u.* 180. cum communi ut asserit, *Croix u.* 581. *Lugo d.* 15. *n.* 45. *cum Fag. Sanctio*, *& Vill. Escob. u.* 553. *cum Trull. et Salm. u.* 69. *in fin. cum Pasq. Gabr. et Auton. a Spir. S.* Dummodu de errore non constet, ut bene advertunt *Lugo*, & *Escob.* Vel modu, addu cum *Croix*, hurulogium nou sit de illis, quæ ut plurimum errant, quia hæc præsumuntur semper errare.

Num autem possit communicare, qui cibum deglutit post primum ictum, sed ante ultimum? Affirmant *Salm. n.* 69. *cum Trull. Bressero etc. Ac Gobat. ap. Croix n.* 580. Quia (ut dicunt) ultimus ictus muraliter eandem complet huram, ita ut omnes ictus pru unicu cumputentur. Sed melius id negant *Lugo d.* 15. *u.* 57. *Tourn. p.* 480. *Sanch. u.* 40. *Escob. n.* 353. *et Croix cum Conc. Sanct. et communiori.* Ratiu, quia ad primum horæ ictum media nox jam expleta est, ut mihi etiam confirmavit peritissimus horologiurum faber. Sentio autem tanquam certum tenendum, quod tempus mediæ noctis nun moraliter, sed physice accipiendum est; nam si moraliter posset accipi, cur non deberet admitti opiniu *Caramuelis*, qui dicit non impediri a Communione illum, qui cibum prius sumptum deglutit parum post ultimum horologii ictum? Sed hoc communiter a DD. & ab ipsis *Salm.* rejicitur. Utrum autem in dubio negativu, an transacta vel ne sit media nux, possit aliquis communicare? Valde probabilis est, imu forte prubabilior sententia affirmativa, quam ubserva in *Tom. I. l.* 1. *u.* 80. *cum Busemb. Laym. Palao*, *Sporer*, *etc.* quibus adde hic *Cardenas in Crisi* 1. *d.* 26. *u.* 87. *Diau. p.* 2. *tr.* 13. *R.* 2. *Gobat. u.* 280. *Elbel tom.* 5. *de Euch. n.* 101. *cum Henriuex*, *Illsung*, *etc.* quia, cum hoc præceptum sit negativum (ut probavimus *l. c. in Tom. I.*) de non accedendo ad Eucharistiam post comestionem, non teneris ab illa abstinere, quandiu non es certus, & tantu magis si nullam habeas rationem probabilem te comedisse; tunc enim adhuc manes in possessione tuæ libertatis.

283 „ 4. Non est peccatum, per se loquendo, cibum
„ sumere vel expuere, *Tamb. cap.* 2. §. 1. statim
„ a Communione, ut ex *S. Thom.* docent *Azor.*
„ *Sanch. Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 1. *n.* 25. unde eum,
„ qui paullo ante medium noctis cœnasset in Do-
„ minica pridie Nativitatis Domini, posse nihilo-
„ minus statim post mediam noctem celebrare, do-
„ cent *Diau.* & alii tres *p.* 5. *t.* 4. *R.* 44. * (*Vi-*
„ *de u.* 289. *in fin.*) * Etsi ub Sacramenti reve-
„ rentiam consilii sit abstinere, donec species sint
„ consumptæ; quod saltem intra dimidium quadran-
„ tem in laico (in Sacerdote intra quadrantem)
„ fieri certum videtur, *Card. de Lugo d.* 12. *sect.*
„ 5. *n.* 4. ex judiciu medicurum a se consulturum.
„ *Tamb.* autem *cap.* 3. §. 4. *ex Jo. Sanch. d.* 38.
„ notat citius a valido, quam a debili stomacho,
„ regulariter tamen ab omnibus intra horam con-
„ sumi; refertque infirmum quemdam post mediam
„ horam species integras rejecisse.

Omnes cunveniunt cungruum quidem esse, ut communicantes per aliquod temporis intervallum abstineant ab expuendo: dicunt tamen *Holzm. tom.* 1. *de Jejun. p.* 451. *u.* 76. *Wigandt tr.* 12. *u.* 45. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 549. nullum esse peccatum expuere post Communionem, si nullum hostiæ fragmentum remanserit in ore. An autem liceat edere vel bibere statim post Communionem? Olim ex *c. Tribus de Consecr. dist.* 5. præcipiebatur jejunium post Communionem usque ad sextam, sed hoc præceptum jam diu est abrogatum, ut ducuit adhuc suu tempore *D. Thomas* 3. *p. qu.* 80. *art.* 8. *ad* 6. Unde dicit *Holzm. l. c.* hodie nullu modo peccare, qui comedit statim post Cummuniunem. Sed hoc rectius non admittit *Croix ib. cum Suar. Aversa*, *Quarti*, *et Dicast.* nisi adsit aliqua causa, puta si Religiosus post Missam dato signo debeat ad mensam accedere; alias talis comestio, dum adhuc in stomacho perseverant species consecratæ, ub aliquam irreverentiam nun excusatur a culpa veniali, ut dicunt AA. citati ex *D. Th.* qui *l. cit.* docet: *Debet esse aliqua mora inter sumptionem hujus Sacramenti*, *et reliquos cibos.* Quanto autem tempore perdurent in stomachu species cunsecratæ? Vide dicta *n.* 225.

„ Dixi in *Respons. regulariter:* quia nun jeju-
„ nus licite cummunicat in sequentibus casibus, si
„ quidem jejunus non possit sine notabili incom-
„ modu, ut munet *Conc. & Bonac.* apud *Diau.*
„ *p.* 9. *cap.* 6. *R.* 42.

„ 1. In periculu mortis, sive illud sit ex mor-
„ bo, vulnere, venenu, sive ex sententia judicis.
„ Et quidem in eodem murbo, etsi non tenearis,
„ potes tamen post aliquot, v. gr. sex, 7. vel e-
„ tiam, putat *Laym.* duos dies (etsi quoad hoc
„ potissimum attendendum esse ad consuetudinem,
„ moneat *Card. de Lugo*) repetere viaticum non
„ jejunus, dummodu nequeas jejunus sumere, &
„ periculum mortis recurrat, ut docetur *comm.* vel
„ etsi maneat, ut contra *Vasq. Præp.* & alios do-
„ cent *Nav. Tol. Regin. Suar. de Lugo s.* 3. *n.*
„ 65. Imo, etsi non licet ægru ex sola devotione
„ communicare, fracto jejunio; si tamen morbus
„ esset diuturuus, nec posset dari Communiu, ni-
„ si post medicinam, prubabile esse id licere, do-
„ cent *Armil.*, *Tolet. Bon. Regin. Henr. Suarez*,
„ *Escob. &c.* quorum aliqui exigunt longum inter-
„ vallum, v. g. 30. dierum, ut *Nav. et Vill.* alii
„ 8. vel 10. dies, ut *Suar. Henr. Fag.* alii 7. ut

„ *Sylv.*

„ *Sylv.* alii 6. ut *Arm. Zamb. Possev. et Fill.* „ quos sequitur *Dian. de celebr. R.* 77. alii permittunt toties, quoties sano posset dari jejuno: „ ita *Escob. t.* 7. *E.* 6. *ex Hurt.* alii denique possе sequenti statim die dari, ob justam causam, „ ut si propter consuetudinem, & desiderium, aut „ devotionem difficulter abstineat, & moraliter videatur instare periculum mortis. Sic *Laym. l.* 5. „ *tr.* 4. *c.* 6. *n.* 20. Verum ea in re loci consuetudo spectanda est, quæ nunc saltem videtur permittere, ut quando morbus, & periculum diu „ protrahitur, post 7. vel 8. dies iterum detur Communio non jejuno. Vide *de Lugo d.* 15. *sect.* „ 3. *de Euchar.*

Quæritur, an liceat communionem iterum ministrare infirmo non jejuno, qui jam Viatico munitus est? Quicquid dicant aliqui, vera & communis est sententia affirmans, quam tenent *Suar.* 3. *p. d.* 68. *s.* 5. *Laym. l.* 5. *tr.* 4. *c.* 6. *n.* 20. *Con. t.* 8. *p.* 320. *n.* 16. *Holz. t.* 1. *p.* 551. *n.* 73. *Tourn. t.* 5. *p.* 485. *v. Verum*, *cum Tol. Sylv. Witass. etc. ac Lugo d.* 15. *n.* 64. *cum Sa*, *Arm. Soto*, *Bonac. Vict.* & aliis passim, testaturque Benedictus XIV. *de Synodo l.* 7. *c.* 12. nullum Theologum alicujus nominis hanc sententiam negare. Ratio est, quia hoc Sacramentum ægrotis non datur præcise ad satisfaciendum præcepto, sed in præsidium contra tentationes, quæ tempore mortis magis urgent. Ex hoc non solum si novum recurrat periculum, sed etiam si idem perduret, ut dicunt *Sylvest. v. Eucharistia n.* 3. *Elbel t.* 3. *p.* 101. *n.* 129. (qui testatur hanc esse communem praxim Ecclesiæ) *et Suar. Laym. Holzm. ll. cc. cum Soto*, *Tol. etc.* Idemque docet *Bened. XIV. l. c. n.* 5. ubi sic addit: *Episcopus insinuet Parochis posse, et debere Viaticum in eadem infirmitate iterum ac tertio administrari, præsertim si ægrotus exposcit; et si velit, pœnam decernat in Parochos, qui ægrotis devote postulantibus iterum, et tertio Eucharistiam deferre detrectent falsis prætextibus.* Neque huic adversari *Vasquez* dicit idem Bened. *num.* 4. ut male asserunt *Busemb. et Lugo*; nam *Vasq.* tantum loquitur de obligatione præcepti, cui censet satisfieri per unicam perceptionem Eucharistiæ.

Sed dubitatur 1. Quanto tempore debeat distare una Communio ab alia? Communior sententia censet distare debere octo diebus circiter, ita *Busemb. ut supra*, *Conc. l. c. Tourn. d. p.* 485. ex antiquo Rituali Rom. *Escob. lib.* 20. *cum Sylv. et Fill. ac Salm. c.* 7. *n.* 76. *cum aliis*. Sed non improbabiliter *Laym. d. n.* 20. *Escob. n.* 363. *et Ronc. de Euch. c.* 6. *q.* 4. *R.* 3. *cum Hurt.* dicunt quod infirmus, assuetus sæpius ex devotione communicare bene possit altero die statim post Viaticum sumptum suscipere Communionem non jejunus. Idque in singulis diebus admittunt *Pal. p.* 13. *n.* 14. *et Arm. ac Die. ap. Croix n.*613. & probabile putat *Tamb. Meth. c.* 5. *n.* 24.

Dubitatur 2. An si quis communicaverit paucis ante diebus ex devotione; teneatur sumere Viaticum, superveniente periculo mortis? *Prima* sententia communior negat, etiamsi Communio præcesserit octo circiter diebus; hanc tenent *Laym. tract.* 4. *c.* 5. *p.* 4. *Lugo d.* 15. *n.* 39. cum communi ut asserit, *Ronc. c.* 6. *quæst.* 4. *R.* 1. *Ronc. D.* 4. *quæst.* 7. *p.* 1. *n.* 2. *cum Conc. Ang. Fill. Tab. Henr. Molf. Suar. d.* 69. *sect.* 3. §. *Rogabis*, (qui cum *Soto*, *et Palud.*, eam tenet, si Communio triduo antea sit suscepta) & probabilem putant *Palaus p.* 14. *n.* 7. *et Sal. c.*8. *n.* 5. Ratio, tum quia præceptum Communionis jam in substantia impletum est per Communionem prius perceptam; tum quia ideo tenetur homo communicare in articulo mortis, ut hoc Sacramento se præparet ad transitum ex hac vita, sed jam censetur satis se præparasse qui paullo ante communicavit. Hæc sententia est satis probabilis, saltem (ut dicunt *Suar. l. c. & Lugo n.*53.) si periculum mortis naturaliter accidat, quia tunc in illo brevi tempore antecedenti jam moraliter cœpit imminere, quamvis fuerit ignoratum. *Secunda* vero sententia probabilior affirmat, quam tenent *Vasq. d.* 214. *c.* 2. *n.* 14. *Palaus l. c. Concina p.* 320. *n.* 14. *Tourn. p.* 542. *v. Quæres*; *cum Habert*, *Dian. p.* 5. *tract.* 3. *R.* 33. *cum Hurt. Turr. Octag. &c.* & huic magis adhærent *Salm. n.* 7. Ratio, quia hoc divinum mandatum ex interpretatione Ecclesiæ præcise obligat instante periculo mortis, ut contra hostes hoc divino præsidio muniamur; ergo non impletur per Communionem ex devotione susceptam; sicut enim non potest satisfieri debito priusquam contrahatur, ita nec satisfieri præcepto antequam ejus urgeat obligatio. Nec obstat dicere, quod qui paullo ante communicavit, jam sufficienter se munierit, unde jam satisfecit fini præcepti; nam si hoc valeret, qui pridie Palmarum communicasset, nec teneretur ad Communionem Paschalem, sed hoc nemo dicet. Vid. dicta *n.* 297. *in fin.*

Dubitatur 3. An qui mane communicavit ex devotione, teneatur, aut possit urgente periculo mortis Viaticum sumere? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia affirmat teneri, quia tunc suscipiendum est Viaticum ad implendum præceptum divinum; hanc tenet *Dian. p.* 5. *tr.* 3. *R.* 53. *cum Hurt. Ochag. & p.* 10. *tr.* 11. *R.* 4. *cum Pell. Leand. Dic. &c. Secunda* sententia dicit non teneri, sed posse communicare; sic tenent *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *R.* 1. *Gobat. & Marinus ap. Bened. XIV. de Syn. l.* 7. *c.* 11. & probabilem putat *Anacl. p.* 400. *n.* 56. *ac Dian. p.*6. *tr.* 6. *R.* 17. *cum Hurt. Bressero &c.* ac testatur deductam fuisse in praxim a PP. Societatis Jesu Panormi an. 1636. *Tertia* sententia, quam tenet *Suar. d.* 69. *sect.* 2. *Laym. cap.* 5. *n.* 5. *Conc. p.* 320. *n.* 14. *ac Con. Gran. & Fagund.* dicit nec teneri, nec posse communicare, quia cum præceptum divinum obliget ex intentione Ecclesiæ, praxis Ecclesiæ est, ut nemo bis in die communicet; neque hic casus sine necessitate excipi debet: dubitat tamen *Concina* an posset communicare qui ferventi amore succensus Viaticum postularet. Omnes has tres sententias probabiles putat N. P. Bened. XIV. *l. c.* sic dicens: *In tanta opinionum DD. discrepantia*, *integrum erit Parocho eam sententiam amplecti*, *quæ sibi magis arriserit*. Ceterum probabilior mihi videtur sententia *Lugonis d.* 16. *n.* 53. *&* 54. qui distinguit inter morbum naturalem, & violentum, & ait, quod, si quis fuerit vulnere percussus, vel ex alto ceciderit, potest communicare (immo tenetur, juxta nostram sententiam in præcedenti Dubio al-

la-

latam) quia hic revera non accepit Viaticum in mortis articulo constitutus; secus vero, si quis jam in ægritudine positus mane ex devotione communicaverit, tunc enim bene potest dici moraliter in periculo mortis communicasse, cum morbus ille jam erat in se periculosus, etsi non adhuc notus. Et idem puto dicendum cum *Suar.* contra *Lugonem*; si morbus fuerit repentinus, puta apoplexia, vel quid simile; nam hujusmodi morbi judicantur jam prius in suis causis dispositi existere, licet ignorentur.

Hic autem sedulo notandum cum *Salm. c. 7. n. 74. Viva q. 4. ar. 8. n. 9. & aliis*, quod si infirmus facile possit jejunus sumere Viaticum in sequenti die, tenetur utique expectare; secus tamen si adsit periculum mortis; vel si non possit commode exspectare, puta si deberet differri medicina opportuna, vel esset deferenda Eucharistia intempesta nocte, ut dicit *Viva cum Coninck.* De reliquo bene ajunt *Salm. l. cit. cum Soto, Navarr. Gill. & Vict.* in hoc non esse scrupulose procedendum, cum in Concilio Constantiensi *sess.* 13. simpliciter infirmi excipiantur a lege jejunii. Damnati autem ad mortem bene possunt communicare non jejuni, si Judex nolit tandiu executionem mortis differre, ut jejuni communicare possint, ut recte dicunt *Salm. c. 2. n. 82. & Wigandt tr. 12. n. 49.*

Dubit. 4. An Sacerdos ministrans Viaticum possit aliquando omittere verba illa in Rituali præscripta: *Accipe Viaticum, &c.?* Negant *Clericat. de Euch. Dec. 19. n. 12. & Tamb. Quarti, ac Card. Brancat. ap. de Alex. Confes. Monial. c. 12. §. 6. q. 24.* tum quia (ut dicunt) prædicta verba sunt valde proficua, utpote ab Ecclesia ordinata: tum quia Rituale Rom. facit jus quoad ea, quæ in ipso præscribuntur, cum Paulus V. in sua Bulla dixerit, *inviolate observent.* Probabiliter vero affirmat ipse *de Alexandro, et Tournellius l. 1. c. 1. §. 12. n. 6. p. 44. ex Pasq.*, casu quo infirmus magna animi tristitia Communionem per modum Viatici sit suscepturus. Ad satisfaciendum enim præcepto Viatici non requiritur intentio satisfaciendi, sed sufficit ut ponatur opus præceptum, juxta dicta *de Hor. Can. Tom. I. l. 5. n.* 176. Aut saltem sufficit intentio interpretativa satisfaciendi obligationi, quæ magis urget. Quoad illa autem verba a Rituali præscripta, respondet *de Alexandro cum Pignatell. t. 9. Consul. 36. §. Neque*, quod non omnia in Rituali præscripta cadunt sub præcepto, sed quædam ibi præcipiuntur sub obligatione aliunde proveniente, quædam vero præscribuntur tantum de decentia: nec Pontifex extrahit ea ab ordine suo, sed solum efficit, quod intra ordinem suum recte procedant; verba enim Bullæ hæc sunt: *Quapropter hortamur Episcopos, Vicarios, Parochos, etc. ut in posterum constituto Rituali in sacris functionibus utantur, et in re tanti momenti, quæ Catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent.* Ergo to *inviolate observent* tantum respicit *ea quæ* (aliunde) *Ecclesia, et probatus usus antiquitatis statuit.* Ceterum, quicquid sit de hoc puncto, etiamsi omnia in Rituali caderent sub præcepto, nullo modo potest dici, quod præceptum proferendi illa verba inducat gravem obligationem; verba enim quæ substituuntur, *Corpus Domini nostri Jesu Christi, etc.* reipsa idem significant; & operantur. Ad excusandum vero a peccato veniali, in casu nostro bene sufficiens erit causa mutandi illa verba; ne infirmus magno mœrore afficiatur.

„ Denique, licet probabile videatur *Fill. t. 1.* 286
„ *tr. 4. n. 242. Card. de Lugo* id quod docet *Maj.*
„ *in 4. d. 9. cap. 3. Fern. de hæred. etc.* (*Laym.*
„ vero *l. 5. t. 4. c. 6. n.* 21. limitat ad casum necessitatis, quo moriturus aliud Sacramentum suscipere non posset, & scandalum cessaret) posse non jejunum celebrare ad dandum alteri Viaticum, eo quod hoc sit juris divini, jejunium vero ecclesiastici tantum; ideoque non tantum posse sed etiam teneri dicat *Gran. in 3. p. c. 6. t. 10. d. 8. n.* 12. id tamen merito communiter rejicitur, tum quia contrarium probat praxis; tum quia major est habenda ratio Sacramenti, quam aliqualis necessitatis proximi; tum quia præceptum Viatici non obligat, quando non potest rite dari. Ita *Bon. ex Con. Hur. de Euch. d. 9. diff. 17. Suar. Vasq. &c. comm.* docentque *C. de Lugo* esse probabilius. V. *Dian. t. 1. tr. 4. Resp.* 53. Sacerdos autem morti (sive naturali, sive violentæ) vicinus celebrare sine dubio potest non jejunus, ad dandum sibi Viaticum si illud aliter haberi non potest: quia non plus est celebrare, quam communicare sumpto cibo. *Card. de Lugo d. 15. s. 4. Laym. Dian. p. 5. t. 3. R.* 36.

Quæritur, utrum Sacerdos, ad Viaticum ministrandum, possit celebrare non jejunus? *Prima* sententia affirmat, & tenet *P. Concin. p. 562. n.* 7. Item *Major. Fernan. & Zambr. ap. Lugo d. 15. n.* 67 & probabilem vocant *Esc. l. 20. n. 368. Viva q. 4. ar. 8. n. 9. Dian. p. 8. tr. 2. res. 78. & Lugo l. c. cum Fill. & Tourn. p. 486. ad 3. in fine*, eam non audet redarguere. Ratio, tum quia hoc casu præferendum est præceptum divinum ecclesiastico; tum quia idem præceptum ecclesiasticum, cum permittat moribundo communicare non jejuno, etiam permittere censetur Sacerdoti non jejuno celebrare ut infirmus communicet. *Secunda* vero sententia communis, & probabilior, negat, & hanc tenent cum *Busemb. ut supra* (qui asserit oppositam communiter rejici, sed hoc immerito), *Suar. d. 66. Tourn. p. 485. v. Resp. ad 2. Salm. c. 6. n. 77. Renzi t. 1. de Jejun. c. 1. q. 4. & Lugo l. c. n. 68. cum Nav. Sylvio, S. Anton. Soto, Coninch. Sylv. Armilla. Vict. Henriq. & Vasq.* qui contrariam improbabilem vocat. Ratio, quia licet præceptum sumendi Viaticum sit divinum, & præceptum non celebrandi post cibum sit tantum ecclesiasticum, tamen hoc in substantia etiam est divinum propter reverentiam Sacramento debitam, quæ non excusatur eo casu ob utilitatem moribundi, cum Sacramentum hoc non sit tantæ necessitatis. Et sic respondetur ad primam rationem oppositæ sententiæ. Respondetur autem ad secundam, quod ideo permittitur moribundo non jejuno communicare, quia in eodem concurrunt tam præceptum ecclesiasticum de jejunio, quam divinum de sumendo Viatico, quod eo casu præferri debet. Secus vero est de Sacerdote, cum ipse unico tantum præcepto obstringatur, scilicet non celebrandi nisi jejunus, nec ipse potest illud violare, ut moribundus suum adimpleat præceptum, ad quod eo casu nec etiam moribundus tenetur, cum per ipsum

non stet. Neque obstat dicere, quod sicut potest Sacerdos conscius mortalis celebrare sine prævia Confessione ad dandum Viaticum, ita etiam sine jejunio; tunc enim ex *Trid.* ipsa necessitas ministrandi Viaticum excusat; cum possit Sacerdos per contritionem se disponere, & sic obicem auferre; sed non jejunus, cum non possit deinde tollere obicem violati jejunii, non potest irreverentiam evitare, juxta dicta in simili casu *n.* 262. *D.* 2. Primam sententiam probabilem puto, sed hæc secunda probabilior mihi videtur, nisi (ut recte dicunt *Laym. tr.* 4. *c.* 6. *n.* 21. *Viva q.* 5. *art.* 6. *n.* 3. *& Escob. l. c.*) moribundus non posset Sacramento Pœnitentiæ, vel Extremæ Unctionis muniri; nam eo casu Eucharistia poterit esse Sacramentum necessitatis, ut ille ex attrito fiat contritus.

Secus vero dicendum, si Sacerdos, cum esset morti proximus, deberet celebrare ad dandum sibi Viaticum; quia tunc bene poterit celebrare non jejunus, ut præcepto Viatici satisfaciat; tunc enim in eadem persona concurrunt præceptum ecclesiasticum, & divinum quod præferendum est: Ita communiter cum *Busemb. Suar. l. c. Lugo n.* 69. *Laym. n.* 20. *Renzi quæst.* 4. *& Salm. c.* 7. *n.* 78. *cum aliis passim.*

287 „ 2. Si periculum sit, ne Eucharistia pereat, vel male tractetur, potest sumi a non jejuno, etiam Laico si alius desit: * (*Est commune apud Salm. n.* 78. *Vide dicta n.* 86. *Not. II.*) * imo probabiliter potest etiam a præsente Sacerdote laicus accipere, ut docent *Card. de Lugo n.* 87. *Suar. & Vasq. d.* 22. *n.* 48.

„ 3. Si grave scandalum sit oriturum ex omissione Sacrificii, vel communionis. Quod tamen quidam putant vix fieri posse, eo quod occurri possit scandalo, dicendo, Sacerdotem casu aliquid sumpsisse, ideoque impediri.

Si Sacerdos recordatur post Consecrationem se non esse jejunum, certum est non teneri, nec posse Missam deserere, cum præceptum divinum perficiendi Sacrificium præponderet ecclesiastico communicandi jejunus. Vide *Azor. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 33. *quæst.* 3. *& Bon. d.* 4. *quæst.* 6. *p.* 2. *n.* 19. qui *cum Henriq. Rodr. Reg.* & aliis communiter id docent. Si autem recordetur soluti jejunii ante Consecrationem, & præsertim ante Canonem, debet utique desistere a Missa, si possit sine infamiæ nota, aut scandalo, ut etiam communiter dicunt *Lugo d.* 15. *n.* 70. *Pal. p.* 13. *n.* 22. *Bon. l. c. p.* 1. *n.* 16. *Conc. to.* 8. *p.* 564. *n.* 10. *Tourn. to.* 5. *p.* 482. *Ronc. c.* 5. *q.* 9. *R.* 3. *& Salm. cap.* 7. *n.* 79. *cum Suar. Laym. Gabr. &c. ex D. Thoma q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ubi ait: *Tutius reputarem, maxime in casu manducationis, quod Missam inceptam desereret, nisi grave scandalum timeretur.* Censet autem *S. Bonav. ap. Bon. dict. n.* 16. & probabile id putant *Sotus, Ang. Reg. &c. ibid.* propter hanc rationem scandali nunquam desistendum esse a Missa inchoata, quia fere nunquam sine scandalo illa omitti posset. E converso dicit *Concina* raro in hoc posse scandalum accidere. Melius sentio dicendum cum *Tournely*, semper scandalum posse timeri, nisi celebrans sit notæ, aut saltem præsumptæ probitatis.

„ Dixi, *scandalum:* quia turbationem, vel incommodum aliquod secuturum, v. g. si celebraturus primitus aliquid sumpsisset, non sufficere notat *Præp.* * (*nisi adessent graves circumstantiæ. Croix n.* 583. *cum Gob. Vide n.* 257.) *

„ 4. Si perfectio Sacrificii, vel Communionis 288
urgeat. Quod fieri potest quinque modis. I. Si pro speciebus vini sumpsit aquam (quam si advertat, dum habet in ore, non est expuenda ob periculum ejiciendi fragmentum hostiæ, & irreverentiam, sed deglutienda. *Tamb. de exped. sacrif. lib.* 2. *cap.* 8. *Card. de Lugo d.* 15. * (*Et idem recte dicit Concina pag.* 363. *n.* 9.) * tunc enim tenetur denuo consecrare * (*utramque materiam*) * quod fieri etiam potest, consecrando, & offerendo statim, sine nova hostia: * (*Ut Scotus, Suar. Laym. &c. apud Croix l.* 6. *q.* 2. *n.* 545. *At Rubrica Missalis de Defect. cap.* 4. *n.* 5. *utramque sententiam (nempe quod debeat consecrare novam hostiam, vel possit tantum vinum) docet esse probabilem, si in publico celebretur.*) * Vide apud *Suar.* Quod si id post Missam conclusam advertas in Sacristia, omittas. * (*Cum Salm. n.* 80. *Conin. Laym. &c.*) * Si autem intra Missam post sumptionem, vel etiam ante eam post Consecrationem tamen dubites, an fuerit vinum, pro vino præsumendum esse, & pergendum, ait *Tamb.* * (*Cum Gob. apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 535. *qui tamen cum Pasq. & Avers. dicit consecrandum esse aliud vinum, quando prudens adest dubium; nisi diu alia materia esset expectanda, ut n.* 536. *Vide dicta n.* 206. *v. Quoad.*) * II. Si celebrans post Consecrationem deficiat; tunc enim tenetur alius, etiam non jejunus, si jejunus haberi nequeat, perficere. III. Si post Consecrationem etiam unius speciei recordetur, se non esse jejunum: tenetur enim pergere; imo etiam potest pergere, si ante Consecrationem recordetur, & absque scandalo, & nota non possit desistere, v. gr. in Solemni Sacro, ut docent *Suar. Conc. &c.* Si tamen privatim celebret, & commode possit abrumpere, tenetur, uti ex *S. Thom. quæst.* 83. *art.* 6. docetur commun. * (*Vide dicta n.* 262. *dub.* 1.) * IV. Si post ablutionem sumptam, licet diu Communionem distribuerit, sumendæ sunt reliquiæ etiam grandiores consecratæ eodem Sacro; (*Ut Salm. cap.* 7. *n.* 80. *cum Con. Suar. Pal. Laym. Bonac. Vasq. &c. Vide dicta n.* 251.) * quod addo, quia non licet tunc sumere particulas alterius Sacrificii quæ sunt in ciborio, ad illud expurgandum, ut docent *Suar. Card. de Lugo l. c.* cum communi, licet contrarium probabile dicat *Tamb. de expedita Com. c.* 2. §. 8. *ex March. t.* 3. *p.* 3. *c.* 3. Uti nec ejusdem Sacrificii, si illud plane sit absolutum, & ab altari recesseris, sed debent servari, donec sumantur a jejuno: *Escob. t.* 7. *E.* 5. *Fagund. etc.* quia convivium jam finitum est. Nisi tamen aliud suadeat periculum indecentiæ, v. gr. si plures Missæ eodem die istic futuræ non essent, & Sacramentum asservari non soleret, tunc enim minore irreverentia sumeret, quam asservaret. Imo *Card. de Lugo d.* 14. *p.* 4. *n.* 82. *et Gran.* non damnat Sacerdotem, qui prius quam sacras vestes exuit, particulam inventam absumit, eo quod non sit Communio nova, sed complementum præcedentis. Vid. *Bon. Card. de Lu-*

„ go,

„ go, *Escob. ll. cc.* V. Si pars hostiæ post ablu- „ tionem sumptam, calici, aut palato adhæreat „ (quæ decentius nova ablutione, quam digito pro- „ pellitur, ut docet *Bon. ex Fill.* & aliis, quamvis „ Missale etiam permittat, ut digito attrahatur ad „ labium calicis, & sumatur ante ablutionem): „ quo modo etiam ii excusantur, qui ex devotio- „ ne hostiam in ore diu retinentes, casu præmit- „ tunt aliquid ablutionis: sponte tamen id non li- „ cet, nisi bona fides, & sancta simplicitas excu- „ set. Ratio horum omnium est, quia talis sum- „ ptio moraliter censetur completio unius Sacrificii. „ *Reg. l. c. n.* 113. *Bon. l.* 1. *d.* 4. *qu.* 6. *p.* 2.

Dicunt *Suar. Sylvest. Ang. et Fill. ap. Sal. c.* 7. *n.* 81. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 600. *in fin. cum Tamb.* licitum esse dare ægro minimam particulam simul cum ablutione, si ob siccitatem nequeat illam deglutire; imo *P. Zaccharia ap. Croix ad dict. n.* 600. refert hanc fuisse consuetudinem Monachorum Cluniacensium. Præterea, licite datur etiam sano ablutio aquæ, aut vini, ut possit deglutire particulæ fragmenta, quæ ori hæserint, ut tradit Benedictus XIV. *de Sacr. Miss. l.* 2. *c.* 22. atque pluribus in locis mos habet; eo quod, ut communiter docent *Lugo d.* 15. *n.* 79. *et* 83. *Pal. p.* 13. *n.* 21. *Holzm. t.* 1. *p.* 351. *n.* 75. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 573. *et Salm. l. c. cum Suar. Vasq. Con. Laym. et Bon.* quamvis ablutio prius deglutiatur quam hostia, vel hostiæ fragmenta, hoc non obstat jejunio. Ratio, quia violatio non censetur moraliter Communionem præcessisse; præceptum enim jejunii est, ut ante Eucharistiæ sumptionem nihil sumatur; quando autem una cum ablutione simul sumitur Eucharistia; tunc totum illud ex ablutione, & particulis sumitur unica sumptione, unde bene verificatur violationem jejunii Communionem non præcessisse. Et ideo in die Parasceves instituit Ecclesia, ut simul cum vino sumatur particula consecrata in die præcedenti; atque in Rubr. Missal. *t.* 10. *n.* 8. dicitur, si particula hæreat calici, posse vinum infundi, & eam sumi; adduntque *Lugo n.* 83. *et Salm. c.* 7. *n.* 81. posse iterum vinum infundi, usque dum Particula sumatur. Ex quibus omnibus *Lugo d. n.* 79. vocat falsam opinionem illorum, qui dicunt hujusmodi sumptione frangi jejunium. Saltem omnes concedunt hanc fractionem non obstare jejunio ab Ecclesia præcepto.

289 „ Unus casus est, in metu mortis, ad quem e- „ vadendum, sicut sine altari, vel calice consecra- „ to, aut vestibus sacris, ita etiam non jejunum „ posse celebrare, docet *Dian.* cum *Sylv. etc. p.* „ 5. *t.* 6. *R.* 48. *et p.* 5. *t.* 5. *R.* 39. dummodo „ celebratio non exigatur in contemptum Religio- „ nis, Ecclesiæ, vel ejus præceptorum.

Quod ob metum mortis liceat post cibum celebrare, secluso contemptu, plures DD. admittunt præter *Silvest. et Dian.* ut supra; id concedunt etiam *Viva quæst.* 4. *art.* 8. *n.* 9. *v. IV. Casus, et Salm. cap.* 7. *n.* 82. *cum Ochag.* Sed celebrare sine vestibus sacris, vel sine Altari, verius id nunquam est licitum, cum sit intrinsece malum ob irreverentiam quæ Sacrificio inferretur; (vide dicenda *n.* 337. *dub.* 2.) Neque ad dandum Viaticum, ut recte docent Benedict. XIV. *de Sacrific. Missæ l.* 3. *c.* 19. *n.* 6. *& Lugo, ac Dicast. ap. Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 600. *contra Jordan.* At dices: cur propter metum mortis licebit celebrare sine jejunio, & non licebit sine vestibus sacris? Procul dubio huic difficultati non inveni responsionem omnino adæquatam; tantum responderi posset, quod præceptum celebrandi cum vestibus sacris est adeo rigorose acceptum ab Ecclesia, ut in nullo casu dispensasse sciatur, & propterea vestes reputantur, ut quid intrinsecum cultui tanti Sacrificii; præceptum autem jejunii non ita rigorose accipitur, cum in pluribus casibus Ecclesia permittat communicare non jejunis, prout dictum est ex *n.* 284.

Hic ultimo advertendum, quod si quis post comestionem non dormierit, vel non sit digestus, respectu ad præceptum jejunii, bene potest communicare, ut dicunt *Suar. d.* 68. *sect.* 4. *Juenin. t.* 7. *pag.* 350. *et Bonac. p.* 2. *n.* 11. *cum Nav. Soto, Reb. Fill. Henr.* & aliis communiter, contra *Panorm. &c. ap. Conc. pag.* 363. *n.* 15. Ceterum quandoque convenit talem a Communione abstinere propter animi torporem, ut recte dicunt *Tournely t.* 5. *p.* 477. *v.* 3. *Concina l. c.* ex *D. Thoma quæst.* 8. *art.* 8. *ad* 5. ubi sic docet; *Nec refert, utrum post cibum vel potum assumptum dormierit, aut etiam non digestus sit, quantum ad rationem præcepti. Refert autem quantum ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter indigestionem, aut insomnietatem, ex quibus si mens multum perturbetur, homo ineptus fit ad sumptionem hujus Sacramenti.* Hoc tamen puto non procedere, si vigilia, vel indigestio provenerit ex causa naturali, aut rationabili, & honesta; nec si homo conetur turbationem illam repellere faciens quantum in se est, ut devote accedat; prout diximus de eo, qui pollutionem est passus; vide *n.* 272. *in fine*.

ARTICULUS III.

Quæ, & quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam?

290 *An Communio in adultis sit necessaria necessitate medii?* (*Vide etiam dicta n.* 192.)

291 *An & quando quisque in periculo vitæ teneatur sumere Communionem?*

292 *Quid agendum in periculo vomitus, vel in casu delirii?*

293 *An pueris ministrandum Viaticum? Vide alia notanda apud Busemb.*

294 *De obligatione communicandi.* 295. *Quando obliget præceptum Divinum, & quando Ecclesiasticum?* 296. *Dub. I. Quomodo computandus annus obligationis?* 297. *Dub. II. An qui non communicavit in Paschate, teneatur communicare quamprimum? Quid si quis ad implendum præceptum Paschale, prævidens impedimentum, Communionem anticipavit?* 298. *Dub. III. An qui non potest communicare in Paschate, teneatur prævenire?* 299. *Dub. IV. An teneantur Fideles tollere impedimentum, ut Communioni Paschali satisfaciant?*

300 *De obligatione communicandi in parochia. An eximantur Sacerdotes Peregrini? Famuli Religiosorum? An alii ex consensu Pastoris?*

301 *De obligatione puerorum communicandi in Pascha-*

schate? Qu. I. An pueri teneantur, aut possint communicare statim post usum rationis? Dub. 1. Qua ætate censeantur obligati ad Communionem? Dub. 2. An Infantibus sit danda Communio in articulo mortis?
502 *Qu. II. An possit ministrari communio Amentibus?*
503 *Qu. III. An semifatuis, Mutis, Surdis, & Obsessis?*

290 „ Resp. 1. Sumptio Eucharistiæ fidelibus adultis „ est necessaria necessitate non medii * (*At vide dict. n.* 192.) *, sed præcepti Divini obligantis „ tum in articulo mortis per modum Viatici, tum „ etiam sæpius in vita, ut docent *Suar. Vasq. „ Laym. Fagund.* & alii communiter, probantque „ tum ex Scriptura, tum ex Conc. Nicæno, & „ Tridentino *sess.* 13. *c.* 6. tum ex praxi Ecclesiæ, „ tum quia Eucharistia est instituta per modum „ cibi, cujus usus sæpius est necessarius. *Bonac. „ d.* 4. *q.* 7. *p.* 1. *n.* 8.

Unde resolves.

291 „ 1. Quisque fidelis in periculo vitæ, quod prævidet, & merito timet, v. gr. in gravi morbo, „ ante conflictum, vel puerperium, præsertim primum, ante navigationem, &c. tenetur sub mortali communicare. *Suar.*, *Vasq. d.* 214. (*Ita „ Elbel pag.* 104. *a.* 131. *Antoine pag.* 481. *q.* 1. „ *& Ronc. c.* 6. *quæst.* 3. *cum Tamb. & communi*) *. Nisi tamen paucis, v. gr. octo diebus „ ante communicasset: talis enim communio censeretur habere rationem Viatici, ut docent *Suar. „ Regin. Fill.* contra quosdam, ut *Gasp. Hurt. d.* „ 10. *diff.* 2. *&c.* apud *Escob.* qui dicunt, eum, „ qui mane communicavit, si a prandio incurrat „ periculum vitæ, teneri iterum sumere Communionem, tanquam Viaticum * (*Vide dicta n.* „ 285. *Dub.* 3.) *: imo *Sa, & Sylv. v. Euchar. „ Fumus &c. & Caj. v. Communio*, putant non „ esse saltem mortale, Communionem omittere, „ dummodo in Paschate sumpseris. * (*Vide dicta n.* 279. *in fin. v. Dicit*) *.

„ 2. Si in ægro esset periculum vomitus, docet „ *Sancius* apud *Dian. part.* 5. *tom.* 3. *R* 55. posse ei parvam particulam dari, quæ stomachum „ alteratura non putetur, aut si de hoc ipsi dubium sit, securitatis causa, prius dari particulam „ non consecratam, quam si rejiciat, nullo modo „ dandam consecratam: secus, si retineat. Si vero independenter a cibo perpetuo evomat, nullo modo dandam, nisi forte per sex saltem horas liber a vomitu fuisset.

In dubio, an sumens sit Particulam revomiturus, probabilius dicit *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 522. cum aliis communius, non esse licitum communicare (contra *Tamb. Gob. &c.*), quia reverentia Sacramenti præferri debet utilitati infirmi, In casu autem delirii censent *Salm. cap.* 8. *n.* 74. *cum Zambrano*, esse optimam praxim, ut detur infirmo antecedenter particula non consecrata ad experiendum, si decenter possit inde sumere Eucharistiam. Si vero æger tussi vexetur, potest communicare, quia, licet plegma, quod ejicit, plerumque de pectore ascendat non est tamen periculum rejiciendi sacras species, cum via per quam sputa tussiendo excutiuntur non sit œsophagus, seu via cibi & potus ad stomachum, sed est aspera arteria, seu via respirationis ad pulmones, ita *Croix n.* 554. *cum Palao, & Gob.* Modo tamen, bene advertit *Croix*, Particula possit in stomachum descendere: nam si tussis esset ita assidua, ut id non permitteret, abstinendum est a Communione, uti habetur in Rit. Rom. *Commun. infirmor.*

„ 3. Pueris doli capacibus, qui sciunt distinguere Eucharistiam ab alio cibo, probabilius est in „ periculo mortis eam esse dandam pro Viatico, ut „ contra *Vasq.* insinuat *Laym. t.* 4. *de Euchar. c.* „ 4. & expresse docet *Suar. d.* 40. *sect.* 1. confirmatque *Card. de Lugo d.* 13. *sect.* 4. *nu.* 38. „ *cum Salmant. cap.* 8. *n.* 12. *&* 13. *Pal. Diana „ &c.* & addit (contra *Sanch.*) si de capacitate „ pueri sit dubium, posse nihilominus dari, etsi non „ sit necesse *cum Diana & Possevin. apud Salm. „ dict. n.* 14. 293

„ 4. Qui post Viaticum sumptum peccavit mortaliter, non tenetur denuo communicare. Ita *Reg. „ Fill. Card. de Lugo*, & alii. * (*Cum Conc. „ p.* 320. *n.* 13. *& Salm. c.* 8. *n.* 9. *Suar. Conink. „ Bon. &c. Ratio, quia nullibi talis obligatio præscribitur, cum sufficiat tunc sola Confessio; est „ tamen contra Sot. Tab. et Armill. ap. Salm.*)

„ 5. Qui non communicavit in periculo mortis, „ non tenetur postea supplere. Ita *Bonac. d.* 4. *q. „* 7. *p.* 1. *ex Henr. Reg. etc.*

„ 6. Judex tenetur, per se loquendo, reis concedere tempus communicandi, ut docent *Suar. „ Bonacin. l. c.* & alii communiter, contra *Nav.* „ Quod si reus noluerit, potest judex procedere. „ *Fill. t.* 4. *cap.* 3. *q.* 11. *n.* 238. * (*Alias detur reis ansa non communicandi. Sot. Bonac. „ Reg. cum Salm. n.* 11. *Vide alias dicta n.* 247. „ *Quibus adde, S. Pium V. ut fert Ronc. cap.* 6. „ *quæst.* 3. *R.* 1. *improbasse consuetudinem non „ ministrandi Eucharistiam damnatis ultimo supplicio. Et debet, si oportet, ministrari etiam „ non jejunis. Vide dicta n.* 283. *dub.* 3. *v. Hic „ autem*) *.

„ Resp. 2. Etsi Christus tempus Communionis, „ extra periculum mortis, non præceperit: Ecclesia tamen pro ea determinavit tempus Paschale, „ quod communiter numeratur a Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis inclusive; „ alicubi tamen totam Quadragesimam comprehendit; alibi extenditur ex consuetudine, vel indulto, potestque Confessarius ex justa causa extendere, ut docent *Sa*, & alii. *V. Bon. d.* 4. *q.* „ 7. *p.* 2. 294

Unde resolves.

„ 1. Præceptum hoc impletur etiam per Communionem Sacrilegam, ut habet communis, contra „ *Durand. et Sylv.* Et patet, quia Ecclesia tantum præcipit actum externum; nec finis præcepti „ cadit super præceptum. * (*Hoc tamen damnatum est in Propos.* 55. *ab Innoc. XI. quæ dicebat:* Præcepto Communionis annuæ satisfit per „ sacrilegam Domini manducationem) *. An vero, qui non satisfecit, teneatur postea implere, „ utrinque probabiliter defenditur, etsi affirmativa „ vi-

„ videatur probabilior. *Bonac. Suar. l. c. Con. Card.* „ *de Lugo*, *&c.*

„ 2. Non tenetur prævenire, qui prævidet, tempore Paschali se impediendum, ut contra *Vasq.* „ *Sylv. et Fagund.* probabiliter docet *Azor. t.* 1. „ *l.* 17. *c.* 11. *Suar. etc.* Qui vero sic prævenisset, & postea tolleretur impediendum, teneretur rursus communicare, secundum *Laym. l.* 5. „ *t.* 4. *cap.* 5. *Card. de Lugo sect.* 4. *n.* 78. quia „ non satisfecit præcepto obliganti ad Communionem, & ad illud tempus. Negat tamen *Diana* „ citans *Fernand. et Suarez*.

295 Quæritur, quonam tempore fideles obligentur communicare? Duplex quidem de hac obligatione adest præceptum, Divinum, & Ecclesiasticum. Divinum habetur ex illo *Joan.* 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Et ex hoc præcepto tenemur Eucharistiam suscipere non solum in periculo mortis, ut ait *Bus.* sed etiam sæpius in vita, ut communiter docent *Suar.* 3. *p. d.* 69. *s.* 1. *&* 3. *Tourn. to.* 3. *p.* 359. *Escob. l.* 20. *n.* 401. *cum Soto*, *Con. Bon.* & aliis passim, ex *D. Thoma* 3. *p. q.* 80. *art.* 11. Ratio, quia, sicut oportet sæpius sumere cibum terrenum ad conservandam vitam corporalem, ita cibum cælestem ad conservandam vitam spiritualem. Imo recte dicunt *Salm. c.* 8. *n.* 16. *cum Lugo*, *Val. P. Soto*, *Fill. &c.* quod aliquando per accidens tenetur homo ex hoc divino præcepto ad communicandum forte etiam sæpius in anno, si hoc censeret necessarium ad superandam aliquam gravem tentationem. Hoc tamen dicit *Suarez* rarissime evenire posse, cum ad hoc sufficere possint alia remedia, orationes, pœnitentiæ, &c. Eo casu autem, quo Communio esset necessaria, homo illam omittendo non peccaret contra illius præceptum, sed contra virtutem, adversus quam tentationem patitur. Ceterum certum est apud omnes, quod huic præcepto, per se loquendo, quisque satisfacit communicando semel in anno.

Præceptum autem ecclesiasticum habetur ex Concilio Lateranensi IV. Licet enim erat olim obligatio communicandi saltem ter in anno, nempe in Paschate, Pentecoste, & Natali Domini, ut statuit Fabianus Papa in *can.* 16. *de Consecr. dist.* 2. Tamen ex præfato Concilio fideles hodie obligantur ad communicandum tantum semel in anno tempore Paschali, ut patet ex *cap. Omnis*, *de Pœnit. & remiss.* ubi dicitur: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annum discretionis pervenerit, semel saltem in anno confiteatur .... suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum; nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejusmodi susceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura*. Hæc autem pœna non incurritur nisi post sententiam, ut dicunt *Palaus p.* 15. *n.* 14. *Viva de pœnit. q.* 4. *a.* 3. *n.* 5. & alii communiter: idque colligitur ex eod. textu citato.

296 Dubitatur I. Quomodo computandus sit annus obligationis hujus annuæ Communionis? Alii censent computandum esse a Januario ad Decembrem ut sentit *Lugo d.* 16. *n.* 69. *& Palaus tract.* 23. *p.* 20. §. *n.* 10. cum *Vasq.* Sed ex communi DD. sententia, & consuetudine undique recepta, tempus computatur a Paschate ad Pascha, quia hic censetur annus ecclesiasticus. Itaque *Suar. d.* 36. *s.* 3. *n.* 8. *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 5. *n.* 8. *Ronc. de pœn. c.* 1. *q.* 4. *R.* 1. *Bon. d.* 5. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 19. *cum Azor. Henr. Sylv. & Salm. de pœn. c.* 7. *n.* 58. *cum Sa*, *Fill. Reg. & aliis communiter*. Tempus autem Paschale incipit a Dominica Palmarum, & terminat Dominica in Albis, ex Declaratione Eugenii IV. in Bulla, *Fide digna*, anno 1440. Ex consuetudine tamen, necessitate, vel privilegio plus temporis conceditur, ut *Tourn. to.* 3. *p.* 663. *qu.* 2. *Lugo d.* 16. *n.* 62. *Pal. part.* 15. *n.* 2. *Salm. c.* 6. *n.* 17. *& Ronc. c.* 6. *qu.* 5.

Dubitatur II. An qui in Paschate Communionem omisit, teneatur quamprimum communicare? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia communior, cui subscribo, & quam tenent *Nav. c.* 12. *n.* 45. *Suar. d.* 70. *sect.* 1. *v. Dico ergo*. *Lugo d.* 16. *n.* 65. *Gonet t.* 6. *pag.* 310. *v. Præter*. *Pal. p.* 15. *n.* 7. *Tourn. t.* 3. *p.* 663. *qu.* 3. *Bened. XIV. t.* 3. *Edict. pag.* 42. *Antoine pag.* 482. *n.* 8. *Elbel t.* 3. *pag.* 103. *n.* 127. *cum Henno*, *Salm. cap.* 8. *n.* 21. *cum Laym. Con. Bonac. & Vasq. ac Croix lib.* 5. *p.* 1. *n.* 644. *cum Azor. Sylvest. Hurtad. Aversa &c.* absolute affirmat, tum ex præcepto ecclesiastico, tum divino. Ex præcepto divino, quia, licet Christus hoc præceptum Communionis non determinaverit, reliquit tamen determinandum Ecclesiæ, quæ postea servandum esse determinavit saltem semel in anno, ut dicunt *Suar. d.* 70. *sect.* 1. *in fine*; *Gonet loc. cit. Pal. p.* 15. *n.* 1. *Bon. q.* 6. *p.* 3. *n.* 9. *Lug. n.* 28. *Tourn. t.* 3. *p.* 540. *v. At autem*, *Croix n.* 599. *Antoine p.* 382. *n.* 8. *& Salm. de Leg. c.* 2. *n.* 162. Ex præcepto ecclesiastico, tum quia tempus Paschale non est ab Ecclesia assignatum ad finiendam obligationem, sed ad eam sollicitandam; unde quando obligatio jam contracta nondum impleta est, quamprimum impleri debet; tum quia, ut dicunt *Gonet pag.* 310. *Lugo d.* 16. *n.* 65. *Pal. p.* 15. *n.* 7. *Tournely l.* 3. *p.* 663. *q.* 3. *Salm. c.* 8. *n.* 21. *&c.* Ecclesia circa Communionem duo imposuit præcepta, unum communicandi infra annum, alterum communicandi in Paschate, ut colligitur ex citato *cap. Omnis*, *& ex Trid. sess.* 13. *Can.* 9. ubi dicitur: *Si quis negaverit omnes fideles teneri singulis annis saltem in Paschate, ad communicandum juxta præceptum S. Matris Ecclesiæ; anathema sit*. Nota *singulis annis saltem in Paschate*; ergo si Communio in Paschate fuit omissa, debet quamprimum impleri antequam terminet annus. Dicit autem *Lugo n.* 66. *& Bernal. apud Croix n.* 644. quod si quis omisit communicare in Paschate, non peccat quoties data opportunitate Communionem differt, sed tantum, si intra annum Communionem omittat; quia tunc præceptum communicandi in Paschate non potest amplius observari; unde remanet sola obligatio alterius præcepti communicandi saltem semel in anno. Sed probabilius contradicunt *Tourn. t.* 3. *p.* 663. *qu.* 3. *cum Azor. Suar. &c. ac Croix l. c. cum Vasq. Aversa*, *&c.* quia, ut communiter dicunt Auctores hujus primæ sententiæ, hoc præceptum communicandi in Paschate non est datum ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem.

Secunda sententia, quam tenent *Armilla*, *& Tabie-*

biena ap. Suar. d. 70. *sect.* 2. *v. Alii*, *& Renzi t.* 2. *pag.* 547. *qu.* 3. distinguit & dicit, quod si quis omiserit Communionem ex malitia, non tenetur quamprimum communicare, quia jam transgressus est præceptum, quod tempori Paschali affixum est; tenetur vero, si ex impotentia fuerit impeditus, quia tunc præsumitur Ecclesia consensisse in dilationem, sed noluisse ab obligatione Communionis hominem eximere.

Tertia autem sententia absolute negat teneri illo anno ad Communionem, qui eam omisit sive ex malitia, sive ex impotentia; hanc tenent plures graves AA. prout *Sotus in* 4. *d.* 18. *qu.* 1. *ar.* 4. *Sa v. Euchar.*, *Tol. l.* 6. *c.* 18. *n.* 3. item *Sylv. Val. Med. Vict. & Led. ap. Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 41. & probabilem putant *Pal. p.* 15. *n.* 6. *Busemb. ut supra*, *& Bon. p.* 2. *n.* 13. *cum Henriq. & S. Anton.* qui eam absolute docet *p.* 2. *tit.* 9. *c.* 9. §. 3. ubi loquens de hoc casu, sic ait: *Non videtur teneri, quod patet ex similibus. Omittendo jejunium Ecclesiæ, quis dicit, quod adhuc teneatur supplere in alia die? Et idem de violatione festorum, de omissione Missæ, & aliis; hic enim si verum esset, quod teneretur ex necessitate quousque suppleret, multa mortalia committeret faciendo contra unum præceptum, & sic Ecclesia laqueos injiceret animabus, quod cavet, cap. Viduas* 27. *quæst.* 1. Ratio hujus sententiæ est, quia præceptum Communionis est affixum tempori *Paschali*, sicut præceptum jejunii, & audiendi Missam est addictum vigiliis, & festis. Unde sicut quis non tenetur jejunare, aut Missam audire transacto die vigiliæ, aut festi, ita nec communicare elapso tempore Paschali. Nisi (certe excipiendum) fuerit impeditus a Communione de consilio Confessarii, ut tenent *Salm. n.* 28. *Pal. n.* 5. & alii communiter; hoc enim expresse cautum est in *c. Omnis*, supra allato.

Negant autem Auctores hujus sententiæ adesse hoc duplex præceptum, nempe communicandi in anno, & communicandi in Paschate: sed unicum tantum præceptum dicunt Ecclesiam imposuisse, affixum tempori Paschali, quo transacto, nulla remanet obligatio communicandi. Negat pariter extare præceptum divinum communicandi semel in anno; nam licet adsit obligatio communicandi sæpius in vita, præceptum tamen communicandi semel in anno dicunt esse mere ecclesiasticum; non secus ac præceptum sæpius colendi Deum est quidem de jure etiam divino, sed obligatio audiendi Missam in Dominica, prout præscripsit Ecclesia, est tantum de jure ecclesiastico, ut fuse tuentur ipsimet *Salm. de* 3. *præc. c.* 1. *n.* 28. *cum Soto, Cajet. S. Anton. Azor. Nav. Suar. Pal. Bon.* & aliis communissime, ex *D. Thom.* 2. 2. *q.* 122. *art.* 4. *ad* 4. ubi ait: *Dicendum quod observantia diei Dominicæ in nova lege succedit observantiæ Sabati; non ex vi præcepti legis, sed ex constitutione Ecclesiæ, & consuetudine populi christiani. Vide alia dicta T. I. l.* 3. *n.* 265. Apud AA. secundæ sententiæ neminem reperi, qui huic paritati adæquate respondeat; unde hanc tertiam sententiam non contemnendam puto, saltem quia ex neutro præcepto, divino ac ecclesiastico constat hæc obligatio communicandi transacto tempore Paschali. Hoc tamen non obstante, nolo recedere a prima sententia.

Dicit autem *Tamb. n.* 38. *cum Diana*, quod si quis communicaverit ante tempus Paschale, prævidens impedimentum communicandi in Paschate, cum intentione satisfaciendi præcepto illius anni, adhuc cessante postea impedimento non tenetur in Paschate communicare. Sed hoc recte non admittunt *Lugo d.* 16. *n.* 77. *Pal. p.* 15. *n.* 18. *Salm. cap.* 8. *num.* 23. *& Antoine p.* 286. *n.* 7. quia intentio non potest efficere, ut actus positus tempore, quo nondum cœperit obligatio, sit satisfactorius: sicut qui prævidet die Dominico se impeditum fore, audiendo Missam die præcedenti ex intentione satisfaciendi crastinæ obligationi, certe non satisfacit. Id confirmatur ex Rituali Romano *de Euchar.* ubi sic dicitur: *Ægrotis quoque parochialibus etiamsi Communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam Parochus deferet ac ministrabit.*

Dubitatur III. An qui non possit communicare tempore Paschatis, teneatur prævenire? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Suar. d.* 70. *sect.* 2. *in fine*, *Holzm. t.* 1. *p.* 347. *n.* 57. *Busemb. ut supra n.* 2. *Tamb. Meth. Comm. c.* 4. §. 4. *n.* 37. *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. *n.* 15. *cum Conin. Fill. Reg. Molf. & Renzi t.* 2. *q.* 149. *q.* 5. *cum Azor. Vasq. &c.* Ratio est eadem, quæ adducta est ab AA. tertiæ sententiæ in præcedenti quæstione, nempe quia hoc præceptum addictum est tempori Paschali, quo non incœpto nulla est obligatio. *Secunda* vero sententia, quam tenent *Laym. c.* 5. *n.* 9. *Lugo d.* 16. *n.* 75. *Pal. p.* 15. *n.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 599. *q.* 5. *Elbel t.* 3. *p.* 103. *n.* 127. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 642. *& Antoine p.* 483. *n.* 9. *Salm. c.* 8. *num.* 22. *& Tourn. t.* 3. *p.* 664. *q.* 5. dicit, quod si Communio non sit differenda ultra annum ab ultima Communione facta, non teneris prævenire, cum antecedens illa Communio non sit impletiva præcepti Paschalis, & eandem obligationem relinquat. Secus vero, si ultra annum differri deberet, quia tunc teneris Communionem anticipare, tum ex præcepto divino communicandi semel in anno, modo quo ab Ecclesia est determinatum; tum ex præcepto ipsius Ecclesiæ, quæ duas obligationes imponit, nempe communicandi infra annum, & communicandi in Paschate ut supra dictum est. Unde, si obligatio communicandi in Paschate nequit impleri, saltem implenda est obligatio communicandi semel in anno. Hæc secunda sententia in se spectata valde probabilior mihi videtur; sed advertendum, quod ipsa procederet tantum juxta opinionem illorum, qui dicunt obligationem hujus annuæ Communionis incipere a Januario, & terminare ad Decembrem. At quia communis sententia aliorum, & universali usu fidelium comprobata, ut diximus *n.* 295. quod hujusmodi obligatio urgeat a Paschate ad Pascha; hinc dicendum videtur nullam ei esse obligationem præveniendi, qui prævidet non posse communicare tempore Paschali, quia (ut bene advertit *P. Suar. l. c.*) talis Communio non esset adimpletiva præcepti; tempore enim quo fieret, non adhuc incœptum esset tempus obligationis, cum nondum incœperit tempus annuæ Communionis. E converso certum est, quod, cœpto tempore Paschali, si quis impediendum a Communione se prævidet, tenetur illico eam accipere, ut communiter docent *Suar. Sa*, *& Bon. cum Salm. n.* 25. 298

Dubitatur IV. An teneantur fideles tollere impedi- 299

dimenta, ut præcepto annuæ Communionis satisfaciant? Communiter dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 17. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 626. *Tamb. c.* 4. §. 4. *n.* 40. *Salm. de Censur. c.* 3. *n.* 74. *Diana p.* 5. *tr.* 9. *R.* 78. *Viva q.* 4. *a.* 2. *num.* 10. *cum Laym.* quod excommunicatus tenetur obtiuere absolutionem, ut possit præceptum implere; quia communio valde confert ad animæ salutem, unde ipsius præceptum rigide obligat ad auferenda mala spiritualia quæ obstant. Censent vero *Tamb. & Viva ll. cc.* carcere detentos non teneri ad quærendam libertatem, ut communicent. Sed probabilius contradicunt *Salm. loc. c.* cum probabilius sit hoc esse præceptum divinum, juxta dicta *n.* 297.

300 „ Resp. 3. Tenetur quivis Communionem Pascha-
„ lem sumere in Parochia a Pastore suo, nisi hujus
„ licentia, privilegio, aut consuetudine eximatur.
„ *Navar. Suar. d,* 72. *sect.* 2. *&c.* * (*Ex cap.*
„ *Omnis. De Pænit. & Rem. Vide dicta n.* 295.) *

„ 1. Sacerdos, ubivis celebrando, satisfacit. *Bon.*
„ *d.* 4. *quæst.* 7. *p.* 2. * (*Ut communiter ex con-*
„ *suetudine dicunt Wigandt tract.* 12. *n.* 48. *Ron.*
„ *c.* 6. *q.* 7. *Antoine p.* 482. *n.* 3. *Salm. c.* 8. *n.*
„ 29. *cum Sa, Pal. &c. Intellige, si celebret,*
„ *alias tenetur communicare in Parochia, ut alii*
„ *laici*) *.

„ 2. Eximuntur peregrini, & vagi, qui Parochiam
„ non habent, & ab ea absunt. *Bonac. l. c.* * (*Et*
„ *ita absunt ut commode ad illam accedere ne-*
„ *queant. Nec tunc tenentur communicare in Ec-*
„ *clesia Matrice Oppidi illius, neque in Paro-*
„ *chia in qua transeunter commorantur, ut San-*
„ *chez de Matrim. lib.* 3. *disp.* 23. *a n.* 17. *Salm.*
„ *c.* 8. *n.* 31. *Vide dicta n.* 240. *v.* 9. *Si in Pa-*
„ *schate, & seq.*) *

„ 3. Non eximuntur laici inservientes Religiosis,
„ ut habet *Sa, v. Euch.*, nisi, ut dicit *Bon.* de-
„ gant in monasteriis, aliisque locis a cura Paro-
„ chorum exemptis. Vide *Sanch. de Matr. d.* 32.
„ *n.* 12. * (*Vide dicta n.* 240. *v.* 10. *Si sint.*) *

„ 4. Non satisfacit huic præcepto, qui in Pascha-
„ te extra Parochiam sine consensu Pastoris com-
„ municat, ut habent *Nav. Azor.* & alii *commun.*
„ nisi tamen communicet in Cathedrali Ecclesia:
„ hunc enim satisfacere præcepto censent *Bonac. l.*
„ *c.* sed negat *Card. de Lug. l.* 1. *res. mor.* ni-
„ si Episcopus expresse, vel tacite consentiat. *
„ (*Sed opinio Bonacinæ nescio an sit probabilis,*
„ *nisi adsit in aliquo loco communis usus, qui*
„ *consensum Episcopi præsumere faciat; oves e-*
„ *nim a proprio Pastore agnosci debent.*) Vide
„ supra *c.* 2. *d.* 2. *art.* 1. *c.* 2. & 6. *Bon. l. c.* Vi-
„ de *supra c.* 2. *d.* 1. *art.* 1. *cas.* 7. 8. & 9.

„ Dixi, *sine consensu Pastoris:* qui cum con-
„ sensu summi Pontificis, vel Episcopi, sive Ordi-
„ narii, aut ejus Vicarii generalis, vel Parochi (hi
„ enim omnes intelliguntur nomine Pastoris) extra
„ Parochiam communicando satisfieri præcepto Do-
„ ctores concedunt. Et quidem sufficere consensum
„ interpretativum, sive præsumptum, * (*Modo ad-*
„ *sit certitudo moralis de voluntate Parochi, ut*
„ *Salm. n.* 34. *cum Suar., Lugo, Dian. & Tamb.*)
„ * notat *Tamb. de exp. com. c.* 4. §. 4. Imo *Bon.*
„ *in theol. mor. p.* 1. *t.* 5. *q.* 19. *Beja*, & quidam
„ alii apud *Tamb. l. c. & de Lugo d.* 18. *s.* 2. *n.*
„ 49. Item *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 73. & *p.* 8. *t.* 7.
„ *R.* 58. putant posse satisfieri præcepto Commu-
„ nionis Paschalis (præsertim extra diem Paschæ)
„ apud Mendicantes ex privilegio Nicolai V. Pii V.
„ & Pauli IV. certis concesso, quod ceteri partici-
„ pent. Verum hoc alii communiter negant. V. *A-*
„ *vers. q.* 10. *sect.* 4.

Cum *Diana* ut supra sentiunt *Beja, Rodr. &c. ap. Escob. l.* 20. *n.* 441. bene fideles satisfacere præcepto, communicando in Ecclesiis Regularium, vi privilegiorum a prædictis Pontificibus concessorum Monasteriis D. Hieronymi. Sed communiter & merito id reprobant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 631. & *Salm. c.* 8. *n.* 34. *cum Lugo, Fag. Tamb.* & aliis, qui dicunt neminem posse in Ecclesiis Regularium præceptum Communionis implere, nisi cum licentia Parochi certo præsumpta; ita etiam *Suar. de Rel. tract.* 10. *l.* 9. *c.* 3. *n.* 6. *Bon. d.* 4. *p.* 1. *n.* 12. & *Escob. n.* 443. *cum Vill. Nunno, Fag. &c.* qui refert Declarat. S. C. an. 1486. apud *Farinac. in Trid. sess.* 13. *can.* 9. ubi dictum fuit minime satisfacere præcepto communicantes in Ecclesiis Regularium. Nec obstant præfata Privilegia (quorum meminit *Busemb.*) nam ut ajunt AA. citati, cum Pontifices sæpe declararint, quoad Communionem obligatoriam semper servandum esse illæsum jus Parochorum, tam prædicta Monasteria D. Hieronymi, quam aliæ Religiones, nunquam illis Privilegiis usæ sunt, nisi pro suis familiaribus. Unde *Escob. l. c.* censent oppositam opinionem non esse practice probabilem. Et revera nostra sententia a communi consuetudine videtur approbata.

Pueri baptizati rationis impotes, & perpetuo amentes, Eucharistiam sumendo, vere gratiæ augmentum percipiunt; quia sufficit hoc Sacramentum in gratia suscipere, ad ejus effectum sane percipiendum. Ita *Suar. Vasq. Con. Pal. Laym.* cum *Salm. c.* 7. *n.* 6. Ob majorem tamen reverentiam hujus Sacramenti, Ecclesia Latina merito illud parvulis dari prohibuit, ut habetur ex communi sensu Ecclesiæ, juxta *S. Th. qu.* 80. *a.* 8. Catechismum Rom. *n.* 62. & Rituale Rom. *de Euchar.*

Sed quæritur I. An pueri statim ac habent usum ra- 301
tionis, possint ac debeant communicare? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *S. Antonin. t.* 3. *tit.* 14. *c.* 12. §. ubi ait: *Cum* (puer) *est doli capax, cum scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de Confessione, & per consequens de Communione, quæ simul dantur.* Idem dicunt *Sanctius d.* 26. *et Palud. ac de la Crux ap. Escob. l.* 20. *a.* 243. probabilemque putat *Dian. p.* 5. *trac.* 6. *R.* 70. cum *Tab.* Ratio quia cum tales pueri jam sint capaces committendi peccatum mortale, & se disponendi ad absolutionem per debitum dolorem, etiam capaces fiunt Communionis, ad quam minor requiritur rationis discretio. *Secunda* vero sententia communissima, & probabilior negat teneri, & hanc docent *Suar.* 3. *p. d.* 70. *s.* 1. *v. Sed expectandum, Nav. c.* 21. *n.* 57. *Laym. c.* 4. *n.* 3. *Escob. n.* 544. *Pal. p.* 10. *n.* 11. *Antoine p.* 491. *v. Pueri, Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 646. *Salm. c.* 7. *n.* 16. *cum Vasq. Soto, Fill. Dicast. etc. ac Dian. loc. c. cum Tol. Conc. Comit. Tann. Salas*, & communi, ut asserit. Ratio, quia communis usus Ecclesiæ sic interpretavit obligationem hujus præcepti, tum ut pueri cum majori reverentia, & fructu Eucharistiam suscipiant, tum ne ipsi facile exponantur periculo transgres-

sgressionis. Et quamvis obligentur ad Confessionem; non ideo tamen tenentur suscipere Eucharistiam, quæ est majoris excellentiæ, & non tantæ necessitatis. Nec obstat *cap. Omnis* 12. *de pœnit.* ubi dicitur quod omnis fidelis, *postquam ad annos discretionis pervenerit*, tenetur non tantum ad Confessionem, sed etiam ad Communionem; nam anni discretionis intelligendi sunt respective ad rationem materiæ: nempe cum quis pervenerit ad discretionis annos pro Confessione, confiteatur, quando ad discretionis annos pro Communione, communicet. Sed notandum, quod ex hujus sententiæ fautoribus alii, ut *Vasq. Hurt. Præpos. Grau. etc. apud Escob. n.* 242. censent tales pueros nec teneri, nec posse communicare, quia (ut dicunt) Eucharistia non potest dari eis, qui non sunt capaces digne communicandi. Alii vero, ut *Suar. loc. c. v. Deinde, cum Soto, et Laym. Pal. ac Croix l. c.* probabilius dicunt, quod esto pueri non teneantur communicare statim post adeptum usum rationis, non tamen prohibentur ad Eucharistiam accedere, semper ac sciant discernere hunc cælestem cibum a profano; tunc enim, ut inquit *S. Th.* (3. *p. qu.* 80. *art.* 9.): *Quia possunt aliquam devotionem concipere non est eis hoc Sacramentum denegandum.* Idque confirmatur in *cap. penult. Cas.* 26. *quæst.* 6. ubi dicitur: *Cui pœnitentiæ Sacramentum conceditur, neque Eucharistiæ Sacramentum negari debet, si desideret.*

Sed hic dubitatur 1. Quando censeantur pueri obligati ad communicandum? *Sotus ap. Suar. et Corduba ap. Pal. ll. cc.* sentiunt hanc obligationem incipere a 12. anno; quia (ut ajunt) in ea ætate pueri tenentur ad leges ecclesiasticas. Sed hoc communiter rejicitur, prout diximus de *Leg. l.* 1. *n.* 155. Hinc communiter dicunt Doctores, regulariter loquendo, pueros non obligari ad Communionem ante nonum, vel decimum annum; nec differendam eis esse Communionem ultra duodecimum; ut sentiunt *Pal. loc. cit. et Salm. n.* 18. *cum Lug. Dic. Amico, etc.* Vel saltem ultra decimum quartum, ut ajunt *Suar. Laym. Wig. Antoine et Croix ll. cc.* Hicque notandum id quod præscripsit S. Carolus Borromæus (in *Synod. Diœces. XI.*) *Parochi illos, qui decennium attigerint, accersant, instruant ad cognitionem Eucharistiæ, doceantque, quam reverenter ad eam accedant.* Dictum est *regulariter*, nam ut advertunt Auctores, citius possunt obligari pueri, qui ante talem ætatem perspicaciores conspiciuntur. Unde recte reprehendit *Ronc. c.* 6. *Reg.* 5. Parochos, qui indiscriminatim non admittunt ad Communionem, nisi pueros in certa ætate constitutos. Dicunt autem *Nav. c.* 21. *n.* 57. *et Croix d. n.* 646., quod, licet pueri anno decimo possint ad Communionem admitti, non tamen ipsi ad illam tenentur, sed tum solum cum a Parocho vel parentibus moniti fuerint.

Dubit. 2. An in periculo mortis Communio tribuenda sit pueris, qui rationis sunt impotes? Respondetur negative, tum quia idem adest periculum irreverentiæ, tum quia talis est usus Ecclesiæ Romanæ. Ita communiter *S. Th. l. c.* item *Caj. Suar. Pal. Laym. Bon. Lug. etc.* cum *Salm. c.* 7. *n.* 7. Et qui aliter ageret, graviter peccaret, ut notant *Salm. ibid. n.* 8. *cum Led.*; qui ait hujusmodi usum universalem Ecclesiæ quippe æquivalere, ac si esset prohibitio. Pueris vero, qui jam sunt compotes rationis, in articulo mortis non solum Communio dari potest, ut dicunt *Nav. cap.* 21. *n.* 57. *et Caj. apud Wig. tr.* 12. *n.* 46. sed etiam debet, ut communissime docet *Suar. dist.* 70. *s.* 1. *Lugo dist.* 13. *n.* 37. *Laym. cap.* 4. *n.* 3. *Pal. p.* 10. *n.* 11. *Wig. loc. c. Holzm. t.* 1. *p.* 345. *n.* 43. *v. Dixi* 2. *Antoine p.* 581. *Escob. l.* 20. *n.* 244. *et Salm. c.* 7. *n.* 15. *cum Henr.* & idem docet Bened. XIV. *de Synod. l.* 7. *c.* 12. *n.* 3. Ratio, quia ex una parte pueri in tali periculo constituti tenentur ex præcepto divino communicare; ex alia utilitas Eucharistiæ tunc majorem dispositionem non exposcit.

Quær. II. An communio sit ministranda amentibus? Perpetuo amentibus omnino est neganda, ut omnes dicunt cum *S. Th.* 3. *p. q.* 80. *art.* 9. & Rituali Rom. *de Euch.* ubi dicitur: *Amentibus seu phreneticis communicare non licet; licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, et devotionem ostendant, dum in eo statu manent; si nullum indecentiæ periculum adsit.* Aliis vero amentibus, qui non semper caruerunt usu rationis, sed nunc carent, censet *Gobatus t.* 4. *n.* 135. quod in periculo mortis absolute potest eis dari Communio. Sed in hoc sequenda est doctrina *D. Thom. loc. cit.* ubi sic ait: *Si prius, quando erant compotes suæ mentis, apparuit in eis devotio hujus Sacramenti, debet eis in articulo mortis hoc Sacramentum exhiberi, nisi forte timeatur periculum vomitus, vel expulsionis.* Idem fere docuit Catechismus Rom. *part.* 2. *c.* 4. *n.* 64. dicens: *Amentibus præterea, quia tunc a pietatis sensu alieni sunt, Sacramenta dare minime oportet; quamquam, si antequam in insaniam inciderent, piam animi voluntatem præsetulerint, licebit eis in fine vitæ ex Concilii Carthaginiensi Decreto Eucharistiam administrari, modo vomitionis, vel alterius indignitatis incommodum, et periculum nullum timendum sit.* Hinc sufficit, quod talis æger pie vixerit, ut recte dicunt *Pal. part.* 10. *n.* 7. *Holzm. t.* 1. *pag.* 345. *n.* 46. *et Salm. cap.* 7. *n.* 9. *cum Suar. Vasq. Conc. Laym. Bonac. Fill. Hurt. etc.* Ratio, quia ex una parte præsumitur is interpretative Communionem petere, ex altera huic Eucharistia adhuc necessaria esse potest, nempe si incidisset in amentiam existens in peccato mortali, de quo solum attritus fuerit: Excipiunt tamen DD. *ibid. n.* 11. si certo præsumatur talis in amentiam incidisse penitus impœnitens. Extra tamen articulum mortis nullo modo Eucharistia amentibus est concedenda, ut *Salm. d. n.* 11. cum *Suar. Laym. et communi.* 302

Quæritur III. Quando concedenda sit Eucharistia semifatuis, mutis, & obsessis. Respondetur, quod *Semifatuis* semper ac sciant distinguere hunc cælestem cibum ab aliis tantum in articulo mortis, & tempore præcepti Communio danda est. Ita *Holzm. n.* 45. *Laym. c.* 4. *n.* 4. *Wig. tr.* 12. *n.* 57. *et Salm. c.* 7. *n.* 12. cum *Pal. Hurt., Diana, Henr.* (contra *Sanch., Leand.* qui concedunt toties quoties). Idem agendum est cum *Mutis*, & *Surdis* a nativitate, modo ex signis constet eos discretionem habere, ut *Laym. Pal. et Salm. n.* 13. Imo recte ait *Holzm. n.* 50. quod si isti sint præditi non qualicunque discretione, sæpius possunt communicare. Verum mutis, surdis, & simul cæcis a nativitate omnino neganda est Communio cum *Wigan. n.* 58. E- 303

Epilepticis autem negatur communio tantum in paroxismo, ut *Holzm. n.* 48. *Elbel. n.* 98. cum *Laym. & Pal.* Idem agendum cum *Obsessis* a dæmone, quando non sunt sui compotes. Cæterum *Salm. n.* 14. cum *Suar. Sot. Bonac. Laym.* & aliis, ex doctrina *S. Th. p.* 3. *qu.* 30. *a.* 9. *ad* 2. recte ajunt Eucharistiam pluries in anno, juxta prudentiam Confessarii istis concedendam esse, cum sit speciale remedium ad dæmones arcendos; hinc ait *Cassianus* (*ap. D. Th. l. c.*): *Eis qui ob immundis vexantur spiritibus Communionem a Senioribus nunquam meminimus interdictam*.

CAPUT III.

DE EUCHARISTIA UT EST SACRIFICIUM

DUBIUM I.

Quid sit Missa, & quæ obligatio Sacerdotum circa illam?

304 *Definitio Sacrificii Missæ. Not. I. Quomodo definiatur Sacrificium in genere? Not. II. Quomodo distinguantur Sacrificia? Et quomodo Sacrificium Eucharistiæ omnia illa contineat? Et in quo differat a Sacrificio? Not. III. An Missa sit verum Sacrificium?*

305 *In quo consistat essentia Sacrificii Missæ?*

306 *An ad essentiam Sacrificii requiratur Consecratio utriusque speciei?*

307 *Quinam sint offerentes in Sacrificio Missæ?*

308 *Pro quibus possit offerri Missa?* 309. *Dub.* 1. *An pro Excommunicatis? Dub.* 2. *An pro Infidelibus?* 310. *Dub.* 3. *An pro Defunctis?*

311 *Effectus Sacrificii Missæ sunt quatuor I. Remissio peccatorum. II. Remissio pœnarum. III. Augmentum gratiæ. IV. Impetratio bonorum.*

312 *De valore, et fructu Missæ. An Missa habeat valorem infinitum? Et an fructus Missæ pendeat a probitate Celebrantis?*

313 *De obligatione celebrandi, quam habent Sacerdotes. Dub.* 1. *An ipsi ex præcepto gravi teneantur aliquando celebrare? Dub.* 2. *Quoties in anno teneantur celebrare simplices Sacerdotes? Quoties Parochi? Et quoties Episcopi?*

314 *De Missa Conventuali quotidie celebranda.*

315 *De obligatione dicendi tempore debito Missas pro accepto stipendio.*

316 *Quænam prænotanda circa originem stipendii.* 317. *Qu. I. An liceat Sacerdoti diviti accipere stipendium pro Missis? Et an peccet graviter, qui principaliter celebrat pro stipendio? Qu. II. Quomodo peccet Sacerdos differendo celebrationem? Et quæ dilatio censeatur modica? Quid si Missæ tradantur Communitati? Qu. III. An peccet graviter Sacerdos omittens sacrum promissum pro parvo stipendio? Qu. IV. Quid si Missa sit gratuito promissa?*

318 *An liceat accipere stipendium pro applicatione fructus specialissimi? Et an accipere plura stipendia pro una Missa?*

319 *A quo, et quomodo taxandum sit stipendium?*

320. *Dub.* 1. *An regulares teneantur servare taxam Episcopi? Dub.* 2. *An Episcopus possit prohibere, ne accipiatur stipendium majus taxa? Dub.* 3. *An ne accipiatur stipendium minus? An autem qui acceperit minus possit minuere numerum Missarum? Dub.* 4. *An liceat pacisci de stipendio? Dub* 5. *Quomodo taxandum stipendium Missarum, quas reliquit testator?*

321 *Non licet celebrare per alium, retenta parte stipendii. Exceptio I. Si stipendium detur intuitu personæ. Exceptio II. Si alter Sacerdos vere sponte condonet partem. Excipitur III. Beneficiarius, Capellanus, & Sacerdos obligatus ex legato sibi relicto sua vita durante?*

322 *Dub.* 1. *An qui retinet partem stipendii teneatur ad restitutionem? Et cui restituendum? Dub.* 2. *quid de Procuratore, vel Executore testamenti? Dub.* 3. *An colligens eleemosynas possit partem retinere pro suo labore? Dub.* 4. *An possint commutari Missæ majoris stipendii cum Missis minoris? Dub.* 5. *An administratores Ecclesiarum possint aliquid retinere pro expensis?*

323 *De obligatione Beneficiatorum, & Parochorum applicandi Missas?* 324. *Q. I. Cui debeant applicare Missas Beneficiati, & Capellani Monialium, aut Confraternitatum? Quid si capitale fundationis Beneficii, aut Capellaniæ sit infructiferum? Qu. II. Quibus diebus Parochi teneantur celebrare pro populo?*

325 *Vide sancita a Bened. XIV. super Missa Parochorum.* 326. *Super Missa Conventuali.*

327 *De obligatione celebrandi Missas votivas promissas sub stipendio.*

328 *De obligatione celebrandi loco, & tempore designato a fundatore?* 329. *Quid si Episcopus dispenset? Et an possit dari præscriptio ab obligatione Missarum?*

330 *De obligatione Beneficiarii celebrandi Missas præscriptas, & celebrandi per seipsum.*

331 *De reductione Missarum. An Episcopus possit eam facere? Et an moderari officia, & eleemosynas anniversariis annexas?*

332 *An Beneficiarius possit aliquando celebrare pro suis propinquis aut amicis, vel omittere Missam propter reverentiam?*

333 *An Capellanus ægrotans teneatur per alium satisfacere Missas?* De 30. Missis Gregorianis. An liceat stipendium accipere pro prima Missa quam Neo presbyter celebrat cum Episcopo? (*Remissive ad n.* 829. *v. An autem*).

„ Resp. Missa est Sacrificium consistens in con- 304
„ secratione panis, & vini; estque actus latriæ, qui
„ fit in recognitionem supremi dominii Dei, & signum nostræ servitutis. Quod non obstat, quin
„ secundario possit etiam ad alium finem partialem
„ offerri, ut ad agendas gratias, vel impetrationem
„ Beneficii, ad Remissionem peccatorum, ad Sanctos honorandos, &c.

Notandum est I. quod Sacrificium in genere *Est oblatio facta Deo per immutationem alicujus rei, in*

in signum supremi dominii, ex legitima institutione. Ita communiter *Suar. Pal. Laym. Conc. & alii*. Dicitur *Oblatio* pro genere, in quo non cum aliis oblationibus convenit. *Facta Deo*; quia soli Deo, non sanctis Sacrificium offertur. *Per immutationem alicujus rei*: immutatio enim distinguit Sacrificium ab aliis oblationibus. *In signum supremi dominii*; nam tali signo significamus, ita a Deo tanquam supremo domino nos & nostra destrui posse, sicuti res oblata immutatur. *Ex legitima institutione*: Hæc autem institutio tria requirit, ut Sacrificium fiat publica auctoritate, fiat nomine totius populi, & fiat a Sacerdote tanquam legitimo Ministro.

Notandum II. Sacrificium dividi ex parte materiæ, formæ, & finis. Ex parte *Materiæ* distinguitur in *Victimam*, seu *Hostiam*, in qua aliquod animatum offertur: in *Immolationem*, in qua offertur aliquod inanime, sed solidum: in *Libamen* in quo offertur aliquod liquidum. Ex parte *Formæ* distinguitur in *Holocaustum*, in quo totum, quod offertur, per ignem consumitur: *Hostiam pro peccato*, in qua id quod offertur, partim consumitur per ignem, partim per Sacerdotem: *Hostiam pacificam*, in quod id quod offertur, partim consumitur per ignem, partim per sacerdotem, partim per illum qui donat. Ex parte *Finis* distinguitur in *Latreuticum*, quod offertur mere in obsequium Dei: *Eucharisticum* in gratiarum actionem: *Propitiatorium*, seu *Expiatorium* in remissionem culpæ vel pœnæ: *Impetratorium* ad obtinenda bona a Deo: Sacrificium autem Eucharistiæ in lege gratiæ institutum (quo omnia antiqua Sacrificia cessarunt) omnium rationes illorum perfecte continet; Est enim *Holocaustum* in recognitionem divinæ excellentiæ: Est *Eucharisticum* in gratiarum actionem: Est *Impetratorium* gratiarum per merita Christi: Est *Expiatorium* peccatorum, quia per illud Deus ad misericordiam movetur; estque Missæ Sacrificium incruentum idem profecto, ac Sacrificium cruentum Crucis, non solum quia eadem persona offertur, sed etiam quia eadem est formalis ratio Sacrificii, cum offeratur in protestationem supremi Dominii, quod habet Deus vitæ, & mortis. Sacrificium igitur altaris, ut ait Trident., non quidem essentialiter differt a Sacrificio Crucis, sed tantum accidentaliter quoad modum offerendi, nempe quia 1. In illo Crucis intercessit mors realis, in hoc intervenit mystica. 2. Illud oblatum fuit per ipsum Redemptorem in ara Crucis, hoc offertur ministerio Sacerdotum. 3. Illud fuit meritorium, quia ibi solutum fuit pretium nostræ redemptionis; hoc vero non est meritorium, cum hic tantum applicentur merita Christi.

Notandum III. certum esse & de fide, quod Missa est vere, & proprie Sacrificium, & a Christo institutum quoad id, quod pertinet ad essentiam Sacrificii: per consecrationem enim & per sumptionem, ut infra dicetur, mystice mactatur Christus, & sic habetur immutatio ad Sacrificium requisita. Ita in *Trid. sess.* 22. *c.* 1. *& Can.* 1. 3. *&* 4.

305 Quær. hic I. In quo consistat essentia Sacrificii Missæ? Magna hæc est quæstio inter DD. Plures enim adsunt sententiæ. *Prima* sententia dicit consistere in sola sumptione, quia in illa tantum reperitur destructio sive immutatio victimæ, & ita tenent *Pignatelli in suo Propitiatorio, & Alb. Magnus, Led. & alii ap. Suar.* 3. *p. d.* 74. *s.* 5. *in princ.* *Secunda* sententia dicit consistere in oblatione, cum Sacrificium nihil aliud sit quam oblatio; ita *Azor. l.* 10. *c.* 19. *& Sot. ac Covarr. ap. Dicast. d.* 1. *n.* 142. *& Gabr. Echius &c. ap. Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 12. *Tertia* sententia communior docet consistere in sola consecratione, & ita tenent *Suar. d.* 75. *sect.* 6. *Gonet Man. to.* 6. *p.* 331. *Cont. Tour. to.* 7. *p.* 414. *concl.* 6. *Petroc. to.* 3. *p.* 496. *Habert to.* 5. *p.* 642. *Res.* 3. *Juenin to.* 7. *p.* 366. *concl.* 4. *Frassen to.* 11. *p.* 352. *Conc. to.* 8. *p.* 424. *n.* 6. *Holzm. p.* 70. *n.* 305. *Ronc. c.* 1. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 13. *& Salm. c.* 1. *n.* 14. *cum S. Anton. Lug. Pal. Vasq. & aliis*. Ratio, quia in consecratione omnia adsunt requisita ad Sacrificium, nempe oblatio quæ jam fit in actu exercito, prout Christus quoque tum in cœna, tum in cruce non verbis, sed facto Deo Patri se obtulit, adest etiam destructio seu immutatio victimæ, dum vi verborum jam corpus a sanguine Christi separatur. Hæc sententia est quidem valde probabilis, & communior, sed probabilior mihi videtur. *Quarta* sententia (licet in *Tom. I.* tertiæ adhæserim), quam tenent *Bellarm. l.* 2. *de Miss. c.* 27. *circa fin. Tourn. in Prælect. theol. to.* 8. *p.* 571. *Sot. in* 4. *d.* 13. *q.* 1. *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 2. *& alii ap. Dicast.* Hæc sententia dicit essentiam Eucharistiæ consistere partialiter in consecratione, & partialiter in sumptione; in consecratione enim ponitur victima, & in sumptione consumitur. Ratio 1. quia verum & reale Sacrificium veram requirit & realem destructionem rei oblatæ, quæ non habetur nisi per sumptionem Sacerdotis, qua destruitur sacramentalis essentia Christi. Nec obstat dicere, quod in consecratione jam habeatur mors mystica, & in tantum non habetur mors realis, in quantum propter naturalem concomitantiam, nequeunt Christi sanguis, & anima a corpore separari. Nam respondetur, quod si concomitantia illa naturalis impedit mortem, impedit etiam Sacrificium, quod sine vera & reali destructione non consumitur. Ratio 2. quia si destructio non fieret per sumptionem, sequeretur quod Sacrificium fieret in cælo, non in altari; nam ut in altari fiat Sacrificium, opus est ut prius ibi victima ponatur integra, & deinde destruatur. Cum autem in consecratione panis vi verborum veniat tantum corpus a sanguine separatum: sequitur præsupponi destructio jam facta in cælo, ubi Christus integer manet. Nec obstat dicere quod, licet per se vi verborum corpus veniat separatum a sanguine, ratione tamen concomitantiæ Christus integer venit, ac proinde mystice destruitur. Nam respondetur, quod hoc esset per accidens, non per se; sed cum Sacrificium (ut supponunt Auctores tertiæ sententiæ) fiat per se vi verborum, ratione separationis sanguinis a corpore, necesse est, ut etiam per se vi verborum ponatur integer Christus, prius quam destruatur. Ceterum ipsi adversarii dicunt quod sumptio, quamvis non spectet ad essentiam Sacrificii, spectat tamen ad ejus integritatem, ut Sacerdos participet de re oblata. Quapropter Rubrica Missalis (*tit.* 29. *n.* 3.) sic monet: *Si Sacerdos graviter infirmetur, aut moriatur post consecrationem corporis tantum, ante consecrationem sanguinis, vel utroque consecrato, Missa per alium Sacerdotem expleatur ab illo loco ubi ille desiit; et in casu ne-*

necessitatis etiam per non jejunum. Et idem docet *S. Th. 3. p. q. 83. art. 6. ad 1. ex Concil. Tolet. VII. in c. Nibil, Caus. 7. qu. 1.*

306 Quæritur II. An de essentia Sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei. *Prima* sententia negat, quam tenent *Cont. Tourn. tom. 5. p. 124. cum Major. Adriano, Ytamberto, etc. ac Bon. d. 4. q. ult. p. 2. n. 7. cum Henr. Petig. Nunno etc.* probabilemque putat *Croix l. 6. p. 2. n. 15.* Ratio, tum quia per ipsam consectationem unius speciei totus Christus ponitur & offertur, simulque jam repræsentatur mors Christi, cum vi verborum ponatur tantum corpus sine sanguine, vel sanguis sine corpore, quo mors Christi designatur; tum quia, ut alii dicunt, in consecratione, & sumptione unius speciei jam habetur oblatio & mactatio victimæ, quod satis est ad essentiam Sacrificii. *Secunda* vero sententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *Suar. 3. p. d. 75. s. 6. v. Dico 2. Tourn. in Prælect. t. 8. p. 376. Lugo de Euch. d. 19. ex n. 106.* cum communi ut asserit, *Pal. eod. tit. p. 2. n. 6.* & favet *D. Th. 3. p. q. 80. ar. 12. ad3.* ubi dicit: *Repræsentatio Dominicæ Passionis agitur in ipsa consecratione, in qua non debet corpus sine sanguine consecrari.* Ratio igitur est, quia Sacramentum altaris debet esse rememorativum Sacrificii cruenti a Christo in Cruce peracti, ut declarat Trid. *s. 22. c. 1.* ubi docet, quod Christus obtulit corpus & sanguinem suum sub speciebus panis, & vini, *ut Ecclesiæ suæ visibile relinqueret Sacrificium, quo cruentum* (nota) *illud semel in Cruce peragendum repræsentaretur.* Unde si una tantum species consecraretur, etsi vi verborum poneretur corpus exsangue, vel etsi per sumptionem haberetur mactatio, non tamen exprimeretur sanguinis effusio, quod non fit nisi per utriusque speciei consecrationem, per quam proprie significatur separatio sanguinis a corpore, juxta dictum S. Cyrilli: *Gladio verborum sanguis separatur a corpore.*

Hic autem advertendum id quod habetur in Rubrica Missalis (*tit. 4.*): *Si materia, quæ esset apponenda, ratione defectus vel panis, vel vini, non posset ullo modo haberi, si id sit ante consecrationem corporis, ulterius procedi non debet; si post consecrationem corporis, aut etiam vini deprehenditur defectus alterius speciei, altera jam consecrata, tunc si nullo modo haberi possit, procedendum erit, et Missa absolvenda, ita tamen ut prætermittantur verba et signa, quæ pertinent ad speciem deficientem. Quod si expectando aliquandiu haberi possit, expectandum erit, ne Sacrificium maneat imperfectum.* Hinc notant *Gavantus hic, & Azor. l. 10. c. 35. qu. 6.* quod si difficillime haberi possit species deficiens, & notabilis inde oriretur offensio populi, Missa absolvi debet, quia jus naturale vitandi scandalum prævalet juri divino positivo integrandi Sacrificium.

307 Est autem de fide, quod Christus Dominus sit præcipuus Sacerdos offerens in Sacrificio Missæ, ut communiter DD. cum *S. Th. q. 83. art. 11. ad 3. ex Trid. sess. 22. c. 2.* Post Christum, ministri hujus Sacrificii sunt Sacerdotes, qui soli potestatem habent consecrandi, & offerendi corpus & sanguinem Christi; & consecrant, etiamsi sint hæretici, degradati, &c. ex *Trid. s. 23. c. 1.* Tota Ecclesia etiam dicitur offerre Sacrificium per Sacerdotem, ut multi dicunt apud *Croix n. 19.* Post Sacerdotes, omnes fideles offerunt Sacrificium mediate per Sacerdotum manus, tribus utique modis. I. Modo generali, nempe per Sacerdotes, qui, offerendo Sacrificium ut publici ministri, pro quocunque fideli dicuntur etiam offerre. II. Magis speciali, procurando, ut Sacerdotes celebrent pro seipsis. III. Assistendo Sacrificio.

Certum etiam est posse offerri hoc Sacrificium pro omnibus fidelibus baptizatis vivis, etiam infantibus, vel energumenis, vel peccatoribus non excommunicatis, quoad fructum tantum impetrationis. Pro excommunicato vitando tamen licite Sacerdos potest offerre Missam privatim, quatenus est opus proprium suæ privatæ personæ, non autem nomine Ecclesiæ, vel ut minister Christi: ex *c. 2. de Sent. Excom.* Quamvis, si offerret tanquam Christi minister, valide quidem, sed illicite offerret ut *Croix n. 33. Salm. c. 2. ex n. 9. cum Suar. Nav. Dic. &c.* 308

Sed dubitatur 1. an licite Sacerdos possit orare, aut offerre Missam nomine Ecclesiæ, vel ut minister Christi pro excommunicato tolerato * Negant *Suar. Bon. Soto, & alii* cum *Salm. c. 2. n. 19.* Quia Ecclesia, ut dicunt, excludit excommunicatos omnino a communicatione suffragiorum; Concilium enim Constantiense in Extravag. Mart. V. *Ad evitanda* nihil ipsis indulsit, sed tantum favorem præbuit aliis, ut cum excommunicato tolerato communicare possent. Sed probabilior est opposita sententia, quam tenent *Lugo disp. 19. n. 187. Croix n. 34. cum Sanch. Nav. Con. &c.* Ratio, quia in d. Extrav. quamvis nihil indulgeatur excommunicatis toleratis, conceditur tamen fidelibus communicare cum illis, etiam in divinis, juxta dicenda *de Censur. n. 164.* 309

Dubitatur 2. an possit offerri Missa pro infidelibus? Negant *Vasq. Sot. Leand. Pal. &c.* apud *Salm. c. 2. n. 18.* Effectus enim Sacrificii, ut dicunt, non est communicandus iis, quibus non possunt communicari Sacramenta. Pobabilius tamen affirmant *Lugo d. n. 173. & Bellarm. Suar. Sa, Laym. &c.* cum *Salm. n. 19.* Tum quia in lege veteri Judæi soliti fuerunt sacrificare pro gentibus, ut in *l. 1. Mach. c. 12.* pro Spartanis, ubi: *Memores sumus vestri in Sacrificiis, quæ offerimus.* Tum quia sic celebrans magis conformatur Christo, qui pro omnibus se obtulit.

Pro defunctis autem existentibus in Purgatorio certum est, quod licite & utiliter offertur Missa, ut docet *D. Th. Suppl. q. 71. ar. 9.* & constat ex Trid. *s. 22. c. 2.* ubi dicitur, quod Sacrificium Missæ *non solum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus, sed pro defunctis rite juxta Apostolorum traditionem offertur.* Et rursus in Can. 3. habetur: *Si quis dixerit, Missæ Sacrificium vel soli prodesse sumenti, neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, &c. offerri debere, anathema sit.* 310

Rogabis 1. an Missa prosit defunctis ex infallibili promissione Christi? Negant *Canus, Sotus, & Corduba ap. Salm. c. 2.* Sed verius, & communius affirmant *Suar. D. 79. s. 10. & ipsi Salm. cum Azor. Nav. Henr. Dic. P. Soto, Fag. Philib. etc.* Ratio, quia cum sit de fide (ut vidimus ex Tridentino) Missam utiliter offerri pro defunctis, id

non

non potest fieri nisi ex opere operato, idest ex promissione Christi, quæ utique habetur in verbis illis (*Matt.* 26. 28.). *Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur* (in textu Græco legitur *effunditur*) *in remissionem peccatorum*. Confirmatur ex verbis formæ qua ordinantur Presbyteri: *Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, Missasque celebrare tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini. Amen.*

Rogabis 2. an Missa *de Requie* prosit defunctis magis, quam Missa de Sanctis? Respondet *S. Th. Suppl. quæst.* 71. *art.* 9. *ad* 5. dicens: *Ex parte Sacrificii oblati æqualiter prodest defuncto, de quocunque dicatur; sed ex parte orationum magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ, sed tamen hic defectus recompensari potest per majorem devotionem, vel ejus qui dicit Missam, vel ejus qui jubet dici, vel iterum per intercessionem Sancti, cujus suffragium Missa imploratur.*

De effectibus Sacrificii Missæ.

311 1. Effectus est remissio peccatorum, circa quam quæritur, an hoc Sacrificium remittat peccata mortalia per se immediate in homine attrito, instar Sacramenti Pœnitentiæ? Affirmat *Cassalius l.* 2. *de Sac. Missæ*; sed oppositum est tenendum, nempe Missam non habere virtutem remittendi mortalia per se immediate, sed solum impetrandi auxilium ad pœnitentiam, qua remittantur, ut communiter docent *Bellarm. l.* 2. *de Miss. c.* 4. *Tourn. Prælect. Theol. t.* 8. *p.* 484. *Suar. d.* 79. *s.* 3. *&* 4. *Holzm. n.* 330. *Ronc. c.* 1. *q.* 3. *Con. p.* 428. *n.* 8. *ac Salm. c.* 3. *n.* 5. *cum Nav. Cajet. Azor. Pal.* & aliis passim, ex *D. Th. in* 4. *d.* 12. *q.* 2. *ar.* 2. *qu.* 2. *ad* 4. ubi ait quod Missam *peccata mortalia delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis impetrat*. Et probatur ex Tridentino, *sess.* 22. *c.* 2. ubi dicitur: *Hujus* (Sacrificii) *oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit.* Ergo Deus intuitu hujus Sacrificii immediate placatur, & deinde movetur ad pœnitentiæ bonum concedendum, per quam immediate delentur peccata. Confirmatur ratione, quia Sacrificium Missæ offertur, a Christo Summo Sacerdote, qui nunc non potest satisfacere, cum non sit viator, & ideo nequit mereri, sed tantum ipse impetrat nobis gratias interpellans pro nobis. Idemque dicendum de culpis venialibus cum *S. Th. l. c. quæstiunc.* 1. *ad* 1. *ac Holz. Ronc. Conc. Suar. Con. Laym. Pal. Vasq. & Salm. n.* 6. (contra *Canum & Valentiam*, qui volunt venialia remitti per se virtute Sacrificii). Quia, cum venialia sint quædam maculæ animæ, propria voluntate contractæ, non tolluntur sine pia animi actione, quæ venialibus illis repugnet.

II. Effectus hujus Sacrificii est per se immediate remittere pœnas peccatorum hominibus justis, pro quibus offertur; ita communiter *Suar. d.* 79. *s.* 6. *Assert.* 1. *Pal. p.* 6. *n.* 7. *Conc. p.* 429. *n.* 11. *Wigandt tr.* 12. *n.* 81. *R.* 4. *& Salm. c.* 3. *n.* 11. *cum Gonet, Con. P. Navarr. Laym. Gabr. &c.* ex *D. Th.* 3. *p. q.* 79. *ar.* 5. ubi ait quod hoc Sacramentum, *in quantum est Sacrificium, habet vim satisfactivam*. Et patet ex Trid. *s.* 25. *c.* 1. ubi habetur: *Animas in Purgatorio detentas fidelium suffragiis potissimum acceptabili altaris Sacrificio juvari*. Alia autem via defuncti juvari non possunt, quam immediata pœnarum remissione. III. Effectus est augmentum gratiæ. Circa quod quæritur, an Sacrificium Missæ de se ex opere operato conferat hoc augmentum? Affirmant *Leandr. Card. & Mach.* Sed negandum cum *Suar. d.* 79. *s.* 4. *Pal. p.* 6. *n.* 5. *& Salm. c.* 3. *n.* 13. qui citant *Vasq. Lug. Hurt. Bon.* & alios communiter, quia de hoc nullibi fundamentum habetur. Verius ergo dicendum per Missam impetrari auxilia ad perficiendos actus, quibus gratia accrescit. IV. Effectus est impetratio bonorum spiritualium, & etiam temporalium, quatenus ista animæ prosint, ex *Trident. sess.* 22. *c.* 2. *Vide Salm. c.* 3. *n.* 13. *q. ult. p.* 4.

„ Principalis fructus Missæ ex opere operato est 312
„ independens a probitate Sacerdotis, a quo pro
„ omnibus, seu vivis, seu defunctis, etiam acce-
„ pto stipendio, applicabilis est, estque actu tam
„ intensive, quam extensive finitus; etsi enim ho-
„ stia ipsa, & principalis offerens, idest Christus,
„ infinite sit Deo gratus, atque ita Deus per hoc
„ Sacrificium infinito honore afficiatur, videtur ta-
„ men Christi esse voluntas, ut offeratur, & pro-
„ sit tantum ad certum, & finitum effectum. Quod
„ etiam patet ex usu, & sensu Ecclesiæ, dum Mis-
„ sæ pro eadem re repetuntur; quod signum est,
„ non habere infinitum effectum. *V. Bonac. d.* 4.

Notandum 1. alium esse valorem, alium fructum Missæ. *Valor* est efficacia illa quam habet Missa ex dignitate offerentis, & rei oblatæ, ad conferenda bona offerenti, & iis pro quibus offertur. *Fructus* autem sunt bona ipsa, quæ intuitu Sacrificii Deus confert. Unde valor a fructu differt, velut causa ab effectu.

Notandum 2. Fructus Missæ distingui ex triplici capite; distinguitur enim 1. ex parte causæ, idest ex opere operato, & opere operantis. Fructus *ex opere operato* est ille, qui confertur intuitu meritorum Christi, & ejus promissionis: fructus vero *ex opere operantis* est ille, qui confertur intuitu meriti, & devotionis celebrantis. Distinguitur 2. ex parte rei, in meritorium, satisfactorium, & impetratorium, juxta dicta ex *n. præcedenti* 311. Distinguitur 3. in generalem, specialem, & specialissimum. Fructus *generalis* obtingit omnibus fidelibus vivis, & defunctis. *Specialis* (ab aliis dictus *medius*, vel *ministerialis*) obtingit tam eis pro quibus applicatur, quam assistentibus, & concurrentibus ministrando paramenta, luminaria, hostias, &c. *Specialissimus* demum obtingit soli Sacerdoti.

Hic autem magna occurrit quæstio valde inter DD. controversa, an Sacrificium Missæ infinitum habeat valorem? Duplex adest sententia. *Prima* dicit habere valorem actu tam intensive, quam extensive finitum, ita ut pluribus applicatum minus prosit singulis, quam si uni tantum applicetur. Ita cum *Bus. ut supra, tenent Scotus Quodlib.* 20. *n.* 20. *S. Bonav. in* 4. *dist.* 55. *ar.* 5. *ad ult. Ronc. c.* 7. *q.* 7. *R.* 2. item *Palud. Rich. Major, Barb. Covarr. & Fag. ap. Salm. c.* 3. *n.* 38. Idemque expresse docet *Sotus in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 1. ubi ait: *Intentioni* (Sacerdotis) *quia est de essentia Sacrificii, etiam ex opere operato respondet certus, & taxatus gradus satisfactionis, & ideo quanto in plures illud distribuerit, tanto minus* sin-

singulis obvenit. Diversa autem Auctores hujus sententiæ ratione utuntur: Alii, quia valor Missæ non sumitur ex re oblata, sed ex ipsa oblatione, sive ex actione Sacerdotis offerentis, quæ certe non potest esse infiniti valoris: dicunt enim, in Sacrificio Missæ Christum non esse proprie offerentem, sed tantum remote, quatenus illud per Sacerdotes offerendum instituit. Sed hæc ratio communiter rejicitur, & merito, tum quia, sicut Sacrificium oblatum a Sacerdote malo, non perinde ab ejus malitia inquinatur, ut docet Trid. *sess.* 22. *c.* 2. ita neque ab offerente limitato limitationem recipit; tum quia certum est quod in hoc Sacrificio Christus est simul victima, & principalis offerens, ut patet ex Conc. Later. IV. *Can.* 3. ubi dictum fuit: *in Ecclesia Christus Jesus et Sacerdos et Sacrificium est*. Et clarius ex *Trid. dict. sess.* 22. *c.* 2. ubi habetur: *Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa*. Alii vero hac ratione utuntur, quia, licet Missa in se, & quoad sufficientiam sit infiniti valoris, tamen quoad effectum, hic est limitatus ex voluntate Christi, qui hoc Sacrificium instituit, ut ex opere operato (independenter ab hominum dispositione) determinatum produceret effectum, sive satisfactionis gradum, quamvis ex opere operantis possit crescere juxta majorem devotionem offerentis, vel ejus pro quo offertur. Et huic sententiæ videtur favere *D. Th. in* 4. *dist.* 45. *q.* 2. *ar.* 4. *q.* 3. *ad* 2. ubi ait: *Quamvis virtus Christi, quæ continetur sub Sacramento Eucharistiæ, sit infinita, tamen determinatus est effectus, ad quem illud Sacramentum ordinatur*. Hinc S. Doctor *dict. art.* 4. *q.* 2. *Sed contra*, infert minus esse probabilem opinionem asserentem, quod suffragia pro uno facta non magis ei prosint, quam aliis qui magis digni sunt, sic dicens: *Si ergo suffragium pro multis factum tantum valeret singulis, ac si pro uno tantum fieret, videtur quod Ecclesia non debuit instituisse, ut pro aliquo singulariter Missa vel oratio fieret, sed quod semper diceretur pro omnibus fidelibus defunctis, quod patet esse falsum*. Ratio hujus sententiæ probatur ex prohibitione Ecclesiæ, quæ vetat ne pluribus Missam petentibus uno Sacrificio satisfiat. Hinc Sacerdos, qui a pluribus stipendia accepit, nequit unicam Missam pro illis offerre, quod utique facere posset, si Missa æque omnibus ac uni prodesset; sed hoc fuit proscriptum ab Alex. VII. in prop. 10. quæ dicebat: *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre*.

Secunda vero sententia a recentioribus hodie communissime recepta docet, valorem Missæ esse intensive & extensive infinitum quoad sufficientiam, ratione infinitæ dignitatis Christi, qui in hoc Sacrificio est victima, & principalis offerens. Dicitur *intensive infinitum*, quatenus potest causare fructum majorem & minorem, juxta mensuram dispositionis hominis. *Extensive* autem, quatenus potest infinitos effectus producere, & juvare ita uni soli ac infinitis hominibus. Et ratio est, quia (ut docet Trid.) Missæ Sacrificium idem est, etsi modo diverso oblatum, cum Crucis Sacrificio, quod fuit infiniti valoris. Quoad effectum vero, dicitur hoc Sacrificium esse finitum, non jam ex sua institutione, nempe, ut ait prima sententia, quia fuit a Christo in eo determinatus certus gradus satisfactionis, sed ex finita capacitate hominum pro quibus offertur, quorum unusquisque uberiorem percipit fructum juxta suam & offerentis dispositionem; pariter ac etiam fuit Sacrificium Crucis, quod esto in genere satisfactionis fuerit infiniti valoris, nullum tamen actu effectum in nobis infinitum operatur, cum se habeat per modum causæ universalis supernaturalis, quæ operatur juxta subjectorum dispositionem: prout operantur etiam Sacramenta, quæ, licet infinitam virtutem habeant, actu tamen limitate operantur. Unde juxta hanc sententiam Missa æque prodest singulis pluribus applicata, ac si uni applicetur. Ita tenent *Gonet Man. to.* 6. *p.* 336. *Habert to.* 5. *p.* 671. *Juenin. to.* 7. *p.* 375. *concl.* 4. *Petroc. to.* 3. *p.* 512. *q.* 8. *Pignat. in suo Propitiatorio l.* 4. *q.* 11. *Tourn. in Prælect. Th. to.* 8. *p.* 387. *Dico* 2. *& suus Contin. to.* 5. *p.* 743. *Conc. t.* 8. *p.* 427. *n.* 3. *Holz. to.* 2. *p.* 74. *ex n.* 320. *Wigandt tract.* 12. *n.* 78. *Bon. q.* 4. *num.* 3. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 42. *cum Suar. Vasq. Sylvest. & Salm. c.* 3. *n.* 40. *cum Cano, Caj. Nav.* & aliis plurimis. Et pro hac sententia clare est etiam *D. Th.* 3. *p. q.* 79. *art.* 5. ubi sic ait: *Quamvis hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna, fit satisfactoria pro illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundum quantitatem suæ devotionis, & non pro tota pœna*. Nec sibi contradicit S. Doctor in locis supra citatis; nam ubi dicit Missam habere effectum determinatum, sane intelligi debet de determinatione non ex parte Christi, sed subjecti juxta mensuram suæ dispositionis. Ubi autem dicit, quod Missa pluribus applicata, minus prodest singulis, non quidem loquitur de Missa uti Sacrificio, sed uti suffragio ab Ecclesia instituto, quod effectum certe finitum habet, & ideo quo pluribus illud applicatur, eo minus singulis juvat: certum enim est, quod preces Missæ ab Ecclesia institutæ magis prosunt alicui, si singulariter ei, quam si pluribus a Sacerdote applicentur, ut patet ex Conc. Constantiensi, ubi damnatus fuit hic articulus Wiclefi: *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos, non plus prosunt eisdem, quam generales, ceteris paribus*.

Nec obstat 1. prohibitio Ecclesiæ accipiendi plura stipendia pro una Missa. Nam respondetur 1. quod stipendium non datur ut pretium fructus Missæ, sed pro sustentatione ministri, ut diximus *de Simonia l.* 3. *n.* 55. Unde semper ac minister suam habet sustentationem, deficit titulus, quo aliud stipendium possit accipere. Respondetur 2. quod, cum sententia opposita non sit improbabilis, non potest Sacerdos pro stipendio certo incertum Missæ fructum applicare.

Neque obstat 2. quod si hæc sententia valeret, frustra Ecclesia Missas multiplicaret; nam respondetur (ut diximus), quod fructus Sacrificii non percipitur juxta suum proprium valorem, sed juxta dispositionem illius cui applicatur, & ex hoc evenit, quod quo pluries pro uno repetuntur Sacrificia, eo pluries fructus participatur.

Hæc secunda sententia, speculative loquendo, videtur probabilior; at quia contraria adhuc est probabilis, non licet quidem Sacerdoti, dum accipit sti-

stipendium ab uno, applicare Missam pro illo in generali cum aliis; nisi saltem sub conditione, nempe modo ille non defraudetur.

Notandum hic, quod Sacrificium Missæ, in quantum pertinet ad fructum principalem, tam prodest si offeratur a bono Sacerdote, quam a malo, cum valor Missæ sit ex opere operato pendens a meritis Christi: in quantum autem pertinet ad fructum precum, quæ in Missa dicuntur, ipsæ etiam valent factæ a Sacerdote peccatore, quatenus hic orat nomine Ecclesiæ, quia Ecclesia semper est Deo grata; secus quatenus orat nomine proprio. Ita *S. Thom.* 3. *p. q.* 82. *art.* 6. Hinc dixit Alexander Papa (*Can.* 90. *causa* 1. *qu.* 1.): *Sacerdotes quanto digniores fuerunt, tanto facilius pro quibus clamant, exaudiuntur.* Censent autem *D. Th. l. c. art.* 7. *ad* 3. quod, si celebrans est excommunicatus, *orationes ejus efficaciam non habent, quia est ab Ecclesiæ unitate separatus.* Et hoc puto verius dicendum, loquendo de excommunicato vitando, cum *Ronc. cap.* 1. *qu.* 3. *R.* 2. *Spor. p.* 138. *n.* 322. *& Laym. de Sacr. Miss. c.* 1. *n.* 12. contra *Holzm. p.* 75. *n.* 324. *& Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 49. *cum Soto, Gabr. Dic. &c.* Probabiliter vero dicit *Laym. cum Avila*; & communi, secus esse de excommunicato tolerato, quia ecclesia permittendo, quod fideles postulent Missas ab eo, consequenter etiam permittit, ut omnino ipsæ fructuosæ sint postulantibus. Vide *num.* 309.

213 „ 1. Sacerdotes ordinarie peccant graviter, si non
„ aliquoties in anno, saltem ter, vel quater sole-
„ mnioribus festis celebrent, nisi legitime sint im-
„ pediti. Ita *Sylv. Reg. Suar. Conc.* & alii *comm.*
„ contra *Ang. Bon. Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 19. item
„ *Cardin. de Lugo & Tamb. l.* 1. *exped. comm.*
„ *c.* 6. qui excusant saltem a mortali, dummodo
„ communicent in Paschate, absitque contemptus,
„ & scandalum: imo, ubi Trid. est receptum, te-
„ nentur ex mandato Episcopi sub gravi culpa ce-
„ lebrare saltem Dominicis, & Festis; excusantur
„ tamen, si Episcopi nullum mandatum extet.

Dubitatur hic 1. An Sacerdotes teneantur sub culpa gravi aliquando celebrare? *Prima* sententia communior, quam tenent *D. Th.* 3. *p. q.* 82. *art.* 10. *Suar. d.* 80. *s.* 1. *Laym. l.* 5. *tr.* 5. *c.* 3. *n.* 1. *Bon. p.* 7. *n.* 1. *Juenin. t.* 7. *p.* 377. *Holzm. p.* 78. *n.* 338. *Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 768. *Elbel p.* 125. *n.* 195. *Habert t.* 5. *p.* 684. *q.* 9. *Conc. t.* 8. *p.* 496. *n.* 1. *& Pal. p.* 12. *n.* 2. *cum Vasq. Nav. Valent. Azor. &c.* docet teneri tam ex præcepto divino, quam Ecclesiastico. Divinum præceptum probatur 1. ex illo Apostoli (*Ad Hebr.* 5.): *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis.* Prob. 2. ex verbis Christi (*Lucæ* 22.); *Hoc facite in meam commemorationem.* Quæ verba, declarat Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. continere verum præceptum, dicens: *Apostolis eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba, hoc facite &c.* Præceptum autem Ecclesiasticum probatur 1. ex *c. Dolentes* 9. *de Celebrat. Miss.* ubi Innoc. III. sic dixit: *Dolentes referimus, non solum quidam minores Clerici, verum aliqui Ecclesiarum Prælati, circa comessationes superfluas fere medietatem noctis expendunt .... Sunt & alii, qui Missarum solemnia vix celebrant quater in anno, & quod deterius est, interesse contendunt: Et si quando, dum hæc celebrantur, intersunt, intendunt exterius collationibus laicorum &c. Hæc igitur & similia sub pœna suspensionis penitus inhibemus, districte præcipientes in vim obedientiæ, ut Officium nocturnum pariter & diurnum studiose celebrent pariter & devote.* Ratio autem hujus sententiæ, quam affert *D. Th.*, est: *Quia unusquisque tenetur uti gratia sibi data, cum fuerit opportunum, secundum illud* (2. *ad Corinth.* 6.): Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. *Opportunitas autem Sacrificium offerendi non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet Sacramenta ministrari, sed principaliter per comparationem ad Deum, cui consecratione hujus Sacramenti Sacrificium offertur.* Hinc referunt *Pal. p.* 12. *n.* 1. *et Tourn. p.* 769. opinionem *Cajetani in cit. loc. D. Thom.*, sententem non peccare graviter Sacerdotes, qui nunquam celebrant, jussu S. Pii V. expunctam fuisse ex ejus Commentario.

Secunda vero sententia, quam tenent *S. Bonav. d.* 12. *p.* 2. *art.* 2. *q.* 1. *& Cajet. l. c.* item *Alensis, & Victoria apud Pal. n.* 2. ac probabilem putant *Suar. Pal. & Laym.* dicit, secluso scandalo, Sacerdotem præcise ex sua Ordinatione non teneri ad celebrandum; & huic valde adhæret *Lugo d.* 20. *n.* 2. dicens rationes primæ sententiæ nequaquam convincere. Ratio hujus secundæ sententiæ est, quia non constat de præcepto; non de divino, nam præceptum illud, *Hoc facite &c.* non est datum singulis Sacerdotibus, sed ipsorum communitati, nempe ut curent, ne in Ecclesia Dei desit oblatio hujus Sacrificii. In textu autem Apostoli, *Omnis namque Pontifex*, exprimitur tantum potestas, quam singuli Sacerdotes habent sacrificandi, non autem obligatio. Ad præceptum vero suppositum in *c. Dolentes*, respondet *Lugo* 1. quod pœna suspensionis respicit solummodo colloquentes in Choro. 2. Quod pœna illa non inducit peccatum grave, cum non sit latæ, sed ferendæ sententiæ. 3. Quod ibi textus circa Missarum celebrationem loquitur tantum de Prælatis Ecclesiarum. Ad rationem autem D. Thomæ responderi posset ex ea non inferri præceptum, sed tantum consilium, juxta verborum Apostoli, *exhortamur*. Et ideo plures ex hujus sententiæ Auctoribus non eximunt Sacerdotem, nunquam celebrantem in anno, saltem a culpa veniali propter bonum quo privant se, & Ecclesiam; eximunt vero a mortali. Dicit autem *Pal. n.* 2. S. Pium expunxisse opinionem *Cajet.* non ut falsam, sed ut minus probabilem, & contrariam sententiæ D. Thomæ.

His tamen non obstantibus ego cum *Salm. c.* 5. *n.* 43. primæ sententiæ, ut longe communiori, & tutiori, me subscribo: tanto magis, quia ipse *Lugo n.* 13. ait Sacerdotem negligentem celebrare in anno hodie non posse excusari a peccato gravi ratione scandali, quia hoc esset signum malæ conscientiæ. Imo *Suar loc. cit.* hoc merito sentit etiam de Sacerdote non celebrante per diurnum tempus, puta per sex vel octo menses, ut dicunt *Pal. n.* 3. *& Salm. n.* 44. Ex quo tandem concluditur, sententiam oppositam, saltem propter scandalum, vix esse probabilem.

Du-

Dubitat. 2. Quoties in anno teneatur sub gravi quisque Sacerdos celebrare? In hoc DD. valde discrepant. *D. Thom. dict. q.* 82. *art.* 10. sic ait: *Unde Sacerdoti, etiamsi non habeat curam Animarum, non licet omnino a celebratione cessare, sed saltem videtur, quod celebrare teneatur in præcipuis festis, & maxime in illis diebus, in quibus fideles communicare consueverunt.* Hæc autem præcipua Festa, explicat *Sotus apud Bened. t.* 9. *l.* 3. *c.* 1. intelligi de Nativ. Domini, Paschate, & Pentecoste, in quibus ait olim Fideles consuevisse communicare. Sed *Juenin. t.* 7. *p.* 578. his addit Festa Ascensionis, Corporis Christi, Nativitatis B. Virginis Mariæ, Annunciationis, Purificationis, & Assumptionis, Imo *Merbesius p.* 3. *q.* 21. *& Hab. p.* 685. *q.* 10. sentiunt obligari ad celebrandum singulis Dominicis, & festis, præsertim solemnioribus. Et idem sentit *P. Conc. p.* 496. *n.* 1. dicens: *Qua lege tenentur fideles interesse Sacrificio, eadem Sacerdotes tenentur offerre.* Id colligunt ex Trid. *s.* 23. *de Reform. c.* 14. ubi habetur: *Curet Episcopus, ut Sacerdotes saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus Missas celebrent. Tourn.* autem *p.* 759. *v. ex his*, sic ait: *Gravis peccati suspectos esse tot Sacerdotes, qui semel in anno celebrent.* Alii tandem cum sententia longe communiori sentiunt Sacerdotes non teneri ad celebrandum, nisi ter vel quater in anno, in festis solemnioribus, ita *Busemb. ut supra, & Nav. Man. c.* 25. *n.* 82. *Laym. c.* 3. *n.* 1. *cum Soto, Rich. Palud. Sylv. & Val. ac Elbel p.* 125. *n.* 195. *cum Soto, Gob. & Anacl.* Imo *Suar. d.* 80. *s.* 1. *Lugo d.* 20. *n.* 13. *Bonac. p.* 7. *n.* 2. *& Holzm. p.* 79. *n.* 343. dicunt sufficere si celebrent ter vel quater in anno quibuslibet diebus. Et non immerito id probabile putant *Salm. c.* 5. *n.* 44. *cum Soto, Tol. Vasq. Azor. Henr. Gavanto, Hurt. &c.* modo servetur debita distantia, prout dictum est in fine primi Dubii. Et hæc sententia est conformis Decreto S. C. Concilii edito mense Novemb. 1696. (*apud Monacell. p.* 1. *tit.* 5. *Form.* 9. *n.* 15.) ubi dictum fuit: *Qui sine justa causa ter vel quater in anno non celebravit, peccat mortaliter, et potest ab Episcopo puniri.*

Dicunt tamen *Salm. l. c. cum Tamb. & Garzia*, quod Sacerdotes Religiosi tenentur saltem singulis mensibus celebrare; Quia omnes Religiosi, sive Moniales, ut præcipitur in *Clem.* 1. *Ne in agro, §. sane, de Statu Monac.* (& idem dicitur de monialibus in Trid. *sess.* 20. *cap.* 10. *de Reg.*) tenentur singulis mensibus confiteri, & prima Dominica Mensis communicare, nisi abstineant ex judicio Prælati, vel Confessarii. Sed ex hoc textu video induci obligationem tantum communicandi semel in mense, non autem celebrandi. Præterquamquod non improbabiliter docet *Suar. in* 3. *p. t.* 3. *d.* 70. *s.* 2. *v. Dico* 1. hæc Decreta non exprimere clare præceptum, sed duntaxat consilium, dum ibi tantum dicitur: *Accedant ad Confessionem, & communicent.* Unde Trid. (*l. c.* ubi in margine notatur præfata Clementina) sic ait: *Attendant diligenter Episcopi, et ceteri Superiores Monasteriorum Sanctimonialium, ut in Constitutionibus eorum admoneantur* (nota) *Sanctimoniales, ut saltem singulis mensibus Confessionem peccatorum faciant, et sacrosanctam Eucharistiam suscipiant.* Unde concludit Suarez: *Nisi speciale votum intercedat, aut nisi ex Instituto Religionis constet Constitutiones obligare sub mortali, nulla talis est rigorosa obligatio.*

Parochus autem, dicit *Habert l. c.* teneri celebrare non quotidie; sed sæpius quam Dominicis, & festis. Sed communiter & verius dicunt alii teneri ad celebrandum tantum diebus festis, in quibus tenentur Parochiani Missam audire; cum hæ obligationes sint correlativæ, in quibus enim diebus tenetur populus Missam audire, tenetur Parochus illam celebrare. *Navarr. Man. c.* 25. *n.* 155. *Bon. p.* 7. *n.* 3. *Azor. l.* 10. *c.* 24. *q.* 2. *&* 3. *Barbosa in Trid. s.* 23. *c.* 14. *cum Graff. Homob. Molf. Vill. Diana, Fag. Philib. Marchin. &c.* ex Conc. Trid. *l. c.* ubi dicitur: *Si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missas celebrent.* Satis igitur munus suum implent, si sacrificant, quoties populus Missam audire debet. Et hujus sententiæ est etiam Benedictus XIV. *l. c. c.* 3.

Quoad autem Episcopos, dicit *Habert ib. ex cap. ult. de privileg. in* 6. eos non decere nullam diem transigere sine Missa, remota rationabili causa: Sed advertendum quod textus non loquitur absolute de celebratione, sed vel de celebratione, vel de auditione Missæ.

„ 2. Etsi in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, 314
& Conventualibus (ubi est competens Sacerdotum numerus) quotidie debeat una saltem Missa privata celebrari, & cantari, peccentque mortaliter dictarum Ecclesiarum Rectores, si in hoc deficiant, *Suar. Contin. Laym. Marcb. &c.* Non esse tamen mortale (præscindendo a peculiari obligatione talis Ecclesiæ) semel, vel bis in hebdomada omittere alterutram, docet *Tamb. l.* 1. *c.* 6. uti neque si in Ecclesiis Collegiatis die festo cadente in feriam privilegiatam, v. gr. Vigiliæ, Quatuor Temporum, Quadragesimæ, vel Rogationum, Missa solemnis de feria post Nonam canenda semel omittatur, *ibid. ex Abbat. Marcb. &c.* (* *Circa Missam Conventualem, vide sancita a nostro P. Benedict. XIV. n.* 326.) *

„ 3. Peccat graviter, qui tenetur pro alio offerre Missam, fructum tamen principalem applicat aliis, quia id alii est fraudi in re gravi.

„ 4. Graviter peccat I. qui ad Sacrum ex justi- 315
tia obligatus, illud diu differt: quia magno fructu alterum privat. *Sylv. Reg. l.* 23. *n.* 256. *Fernad. &c.* multoque magis, si plane omittit; teneturque hoc casu ad stipendii restitutionem. *Tamb. de exped. sacrific. l.* 3. *c.* 1. §. 8. II. Si quis accipiat plura stipendia, quibus nonnisi post longum tempus possit satisfacere. Ratio eadem est, *Sylv. Reg. Fernand. p.* 3. *c.* 5. III. Qui Sacrum animo se obligandi promisit, & non præstat. *Bonac. d. ult. p.* 8. etsi probabile sit, hoc esse mortale, ut habet *Sanch. de matr. l.* 1. *d.* 5. Vide *Dian. t.* 5. *mis. R.* 9. Item *p.* 4. *t.* 4. *R.* 106. *& p.* 6. *t.* 6. *R.* 6. *& p.* 5. *s.* 14. *R.* 81. ubi citat *Cajet. Vasq. Hurt. &c.* affirmantes, quod, qui pluribus Missam gratis promisit, possit unica satisfacere: quod tamen alii communiter negant.

Quoad stipendium Missæ, refert hic breviter ali- 316
qua prænotare sapienter tradita ab eruditissimo nostro

stro

stro Pontifice Bened. XIV. in suis operibus *de Synodo*, *de Missa*, *&c.* Olim fideles Sacerdotibus offerebant panem, & vinum pro Sacrificiis, in quibus quod supererat, in usum cedebat ipsorum Sacerdotum & Clericorum. Deinde permissum fuit offerri etiam oleum, spicas, uvas, & similia. Demum permissum etiam offerri pecunias, quæ prius non applicabantur Sacerdotibus, sed mittebantur in arcam, distribuendæ in sustentationem ministrorum & pauperum; sed successu temporis traditæ sunt ipsis Sacerdotibus, ut pro offerentibus Missas applicarent. Quod alias merito approbavit Ecclesia, contra *Wiclefistas*, qui id improbant; nam ut docet *D. Th.* (2. 2. *q.* 10. *art.* 2. *ad* 2.), *Sacerdos non accipit pecuniam ut pretium consecrationis Eucharistiæ, hoc enim esset simoniacum, sed quasi stipendium suæ sustentationis*. Et hoc est juxta illud Apostoli 1. *Cor. c.* 13. *Nescitis quoniam, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt: & qui altari deserviunt, cum altari participant*.

Sed quamvis res ita se habeat, hinc tamen erupit avaritia Sacerdotum, qui propter hoc lucrum pluries in die celebrabant: propterea id prohibuit Innoc. III. in *c. Consuluisti*, *de Celeb. Miss.* Sed huic prohibitioni alia successit nequitia, etenim Sacerdotes in eadem Missa tot hostias consecrabant, quot erant eleemosynam offerentes. Alii vero Missam diei legebant ter, vel quater usque ad Offertorium, deinde tot Secretas iterabant, quot Orationes legerant, & tandem sub uno Canone Missam perficiebant, tot repetitis Collectis in fine, quot initio recitaverant; & sic pro numero repetitionum accipiebant stipendia; vocabanturque hæ Missæ *Bifaciatæ*, *& Trifaciatæ*. Sed ipsæ adhuc fuerunt eliminatæ. Postea alii plures errores in medium irrepserunt, qui ab Alex. VII. fuerunt proscripti in Propos. 8. 9. & 10. quas referemus *n.* 318. *&* 321.

317 Quær. I. An Sacerdotes divites possint pro Missis stipendia accipere? Negant *Cajet.* 2. 2. *qu.* 100. *art.* 2. *Sylv. & Gruff. apud. Esc. l.* 21. *n.* 590. quia stipendium traditur in sustentationem celebrantium; divites autem jam habent unde alantur. Sed communiter, & recte affirmant *Suar. d.* 86. *sect.* 3. *Lugo d.* 21. *n.* 18. *Conc. t.* 8. *p.* 461. *n.* 4. *Cont. Tourn. p.* 786. *q.* 2. *cum Gers. & Thomassin. Salm. c.* 5. *n.* 2. *Pal. p.* 14. *n.* 3. *& Esc. l. c. n.* 592. *cum Nav. Soto*, *Conc. Bonac. Reg.* & aliis passim; & favet *D. Th. Quolib.* 7. *art.* 10. Ratio, quia hodie id permittitur a consuetudine universalis Ecclesiæ, tum quia quisque operarius (sive dives, sive pauper) dignus est mercede sua, & ut inquit Apostolus: *Quis suis stipendiis militat unquam?* 1. *ad Corinth.* 9. Vide dicta *T. I. l.* 5. *nu.* 55. *Qu. V.* Utrum autem sit simonia celebrare principaliter ob stipendium? Probabilius negatur. Vide dicta *ib. Qu. VI.*

Quær. II. Quomodo peccet Sacerdos, differendo celebrare Missas, accepto stipendio? Utique graviter peccat, si diu differt, ut habetur in Decretis S. C. Concilii editis die 21. Jun. 1625. ex auctoritate Urbani VIII. illi specialiter attributa, & ab Innoc. XII. in sua Bulla, quæ incipit *Nuper &c.* confirmaris. Omnia hæc in extensum affert *P. La Croix lib.* 6. *p.* 2. *ex n.* 63. Et signanter *n.* 68. legitur Decretum, ubi sic sancitum fuit: *Eleemosynas annuales, & quotidianas ita demum Sacerdotes accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera suscipere valeant, alioquin omnino abstineant*. Sed cum inde quæsitum fuisset, an qui non satisfecerint oneribus susceptis, possint nova onera suscipere? eadem S. C. auctoritate ejusdem Urbani (vide *apud eundem Croix n.* 98. *ad undec.*) declaravit, Decretum non intelligi absolute, (sed Sacerdotes *posse nova onera suscipere, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere*.

Sed hic dubium fit, quantum temporis spatium intelligatur per illud *modicum temporis?* Certum est 1. peccare Sacerdotem, si petitam Missam pro aliqua urgente gratia impetranda, puta pro felici partu, evadendo periculo, lite vincenda, ille omittat celebrare intra tempus celebrationi aptum. Ratio, quia (ut bene ait *Lugo d.* 20. *n.* 45. (circumstantia temporis tunc pertinet ad substantiam rei petitæ; unde, transacto eo tempore, merito ajunt *Bonc. c.* 6. *q.* 10. *R.* 2. *& Tourn. t.* 3. *p.* 791. *in fine*, quod Sacerdos tenetur stipendium restituere etiamsi postea celebraverit. Imo recte addit *Sporer* non sufficere, si stipendium restituatur, sed monendum esse insuper eum, qui stipendium dedit, de Missis tempore apto omissis. Certum est 2. quod si quis tibi det eleemosynam, ut celebres pro ipso in festivitate hodierna, peccas si postea Sacrum facias; quamvis admittat *Lugo d. n.* 45. posse illud facere die crastina. Certum est 3. te non peccare differendo, si dans eleemosynam, audito impedimento, consentiat in dilationem, ut explicavit S. C. *l. c.* in responso ad 12.

Præcisis autem his casibus, laxe dicit *Perynus in Declarat. Const.* 9. *Urb. VIII.* modicam esse dilationem trium annorum, vel sex mensium, ut censuit *Arriaga*. Necnon nimiam puto dilationem trium mensium, quidquid dicant *Pasqual. qu.* 965. *Renzi c.* 4. *q.* 50. *& Tamb. in Meth. Cel. Miss. cap.* 1. *§.* 9. *n.* 4. qui male citat pro hac opinione *Lugon. d.* 21. *n.* 54. *cum Led. & Villal.* nam ibi *Lugo* approbat doctrinam præfatorum AA. dicentium spatium tantum duorum mensium esse modicum; & sic etiam sentiunt *Garzia*, *Philib. Ripa*, *Cerbulus*, *&c. apud Salm. c.* 5. *n.* 57. idque colligunt ex *c. Præsentium*. *Caus.* 7. *qu.* 1. ubi Pastor, absens a sua Ecclesia per duos menses, non dicitur suæ Ecclesiæ defuisse, & ex Trid. *s.* 23. *c.* 1. *de Refor.* ubi spatium duorum mensium modicum reputatur. Istæ paritates mihi non satisfaciunt: nihilominus probabile videtur id quod dicit *Lugo d. n.* 45. nempe nequaquam peccare Sacerdotem, qui dicit Missam promissam infra duos menses, & hanc sententiam approbat etiam *Tour. p.* 791. *v. Quæ autem*, asseritque esse communem, sic dicens: *Potest quis Missarum stipendia ad menses duos acceptare, prout cum communi diximus Tom. I. de Orat. pag.* 625. *v. Censuit*. Unde rationabiliter putat *P. Conc. t.* 8. *p.* 469. *n.* 24. dilationem duorum mensium non esse modicam, ex Declaratione S. C. ejusdem Concilii edita 17. Julii 1655. quam refert Bened. XIV. (*Notif.* 56. *n.* 14.) ubi imo dictum fuit, *modicum tempus non reputandum spatium duorum vel trium mensium, sed intelligi infra mensem*. In Missis autem pro Defunctis dilationem unius mensis merito gravem reputant

tant *Salm. loc. c. Pal. p.* 13. *n.* 21. *Escob. l.* 21. *n.* 161. & ab hac sententia non dissentiunt *Sporer*, *Ronc.*, *Tourn.*, *&* *Croix l. c.* dum dicunt Missas pro Defunctis citius celebrandas quam pro vivis.

Advertit autem *Tourn. l. c.* quod, cum Missæ traduntur celebrandæ alicui communitati plurium Sacerdotum, tunc præsumitur, qui dat eleemosynam pro multis Missis, velle citius eas celebrari. Hoc tamen non intelligendum, quod omnes Sacerdotes illius communitatis debeant se occupare in satisfaciendis hujusmodi Missis, sed non debeant tandiu differre, quandiu oporteret, si Missæ illæ uni committerentur. Hinc dico tunc posse totum numerum distribui in singulos communitatis, vel saltem in majorem ejus partem, si illa numerosior sit; & hac distributione facta, tota communitas poterit intra tantum temporis satisfacere, quantum concederetur unicuique communitati pro sua rata satisfacienda. Bene enim ait *Holzm. pag.* 89. *n.* 185. quod has numerosas Missas committentes facile prævidere possunt, quod communitas alias habeat obligationes.

Quæritur III. An Sacerdos omittens celebrare Missam peccet graviter, si stipendium pro illa acceptum non sit materia gravis? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Pal. p.* 24. *n.* 2. *Sporer t.* 3. *pag.* 142. *n.* 353. *Elbel pag.* 132. *n.* 217. *Renzius l.* 1. *c.* 4. *qu.* 40. *&* *Salm. c.* 5. *n.* 39. *cum Henriq. Pell. Sanctio, Fagund. &c.* Ratio, tum quia gravitas materiæ hic non est pensanda ex fructu spirituali Missæ, alias omittens quamlibet orationem promissam graviter peccaret; sed ex damno illato, quod in hoc casu per se non censetur grave, cum illud levi stipendio redimi possit; tum quia hujusmodi damnum spirituale non videtur grave in æstimatione hominum, cum ex omissione unius Sacri promissi non reputentur homines gravem injuriam pati. *Secunda* vero sententia probabilior affirmat, & hanc tenent *Holzm. pag.* 83. *n.* 366. *Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 154. *cum Aversa*, *Ronc. c.* 6. *qu.* 10. *R.* 1. *cum Passer. & P. Nav. Steph. ac Bonac. apud Salm. l. c.* Ratio, quia gravitas materiæ probabilius hic est mensuranda non in ordine ad stipendium, sed ad fructum Missæ quo privatur eleemosynam tradens, cui ex hujusmodi privatione certe grave damnum infertur. Prout si v. gr. dato exiguo stipendio tu fossorem conduceres, ut ibi aditum aperiat ad aquam pluviam in tuum agrum inducendam non levis damni causa tibi erit, si operam suam ponere negliget. Nec valet dicere, quod tale damnum levi stipendio redimi potest; nam redimi utique posset, si alter qui stipem tradidit certior fieret de omissione Missæ; alias, si manet inscius, certe non poterit damnum illud redimere. Quod autem tale damnum in æstimatione hominum leve reputetur hoc non satis probatur; interim de se grave est.

Quær. IV. An autem peccet graviter omittens dicere unicam Missam gratis promissam? Affirmant *Conc. pag.* 463. *n.* 9. *Navar. Ledes. & Bonac. apud Renzium c.* 4. *qu.* 40. ob eamdem rationem, ut supra, quia per talem omissionem grave damnum spirituale promissario infertur. Sed probabiliter negant *Croix lib.* 3. *part.* 2. *n.* 775. *Elbel pag.* 132. *n.* 218. *Ronc. l. c. Sanch. de Matrim. l.* 1. *d.* 6. *n.* 25. *Diana part.* 2. *tract.* 17. *R.* 9. *v. Hinc etiam*, *Spor. pag.* 142. *n.* 352. *cum Cajet. Mol. & Suar. ac Renzius loc. cit. cum Fag. Portell. ac Pell.* Ratio est, vel quia simplex promissio non obligat sub gravi, ut hic dicunt *Elbel*: & *Sporer*, juxta sententiam allatam *l.* 3. *n.* 720. quam tenent *Caj. Bann. Salm.* & *Lugo de Contract. d.* 23. *n.* 39. saltem, ut ait *Lugo*, nisi promittens expresse sub gravi se obliget. Vel quia, ut ajunt *Sanch. Ronch. Busemb. Croix*, *&* *Elbel*, promittens unam Missam non censetur gravem obligationem sibi imponere. Omnes autem conveniunt peccare graviter, qui omittit Missam debitam ex voto, aut præcepto Prælati; quia nemo dubitare potest hanc esse materiam gravem in voto, vel præcepto; vide *Salm. d. c.* 5. *n.* 39.

„ 5. Si quis det justum stipendium (id a con- 518
„ suetudine, vel lege taxatum esse debet, aut, si „ non est, secundum *Sot. Cajet.* est frugalis vi„ ctus unius diei, quod *Suar. Laym.* & alii re„ probant, putantque sufficere mediam, vel tertiam „ partem sustentationis diei), ut pro se dicatur „ Missa, non potest secundam accipi ab alio, & „ pro duobus una tantum Missa dici. *Card. de* „ *Lugo d.* 19. *n.* 259. Secus, si ambo dimidium „ tantum justi darent; uti contra *Vasq. Reg.* & „ alios probabiliter docent *Sot. Henriq. Fill. Conc.* „ *Card. de Lugo l. c.* quod tamen jam prohibitum „ per Bullam Urban. VIII. V. *Bonac. Diana tract.* „ 14. *res.* 7.

Hic autem ante omnia advertendæ sunt duæ Propositiones damnatæ ab Alex. VII. *Prima n.* 8. dicebat: ***Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.*** Ratio damnationis est, quia applicatio fructus specialissimi valde incerta est; nam licet *Fill. tract.* 15. *cap.* 4. *n.* 151. & alii plures (ut ait *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 50. qui id probabile putat *cum Aversa & Sporer pag.* 127. *n.* 255.) dicant valde probabiliter posse applicari fructum specialissimum; attamen id negant *Laym. c.* 2. *n.* 18. *Lugo d.* 21. *n.* 33. *Tamb.* §. 3. *a.* 68. item *Suar. Vasq. Turr. & alii ap. Spor. n.* 363. quia sicut ex institutione Christi fructus generalis non potest alteri applicari, ita neque hic specialissimus. *Secunda* Propositio damn. *n.* 10. dicebat: ***Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam cum juramento danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.***

Circa taxam autem justi stipendii communiter di- 319
cunt DD. (*v. Suar. d.* 58. *sect.* 2. *Viva q.* 5. *art. ult. n.* 2. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 126. *& Salm. c.* 5. *n.* 4. *ex Decreto S. C.*) stipendium justum Missæ non esse quidem victum unius diei, ut dixerunt *Sotus*, *et Cajet.* nam Sacerdos præter actionem sacrificandi potest in reliquo diei se occupare in concionando, docendo, & similibus exercitiis licitis, ut lucretur integram sustentationem; sed esse illud quod taxatum ab Episcopo, vel a consuetudine, vel saltem a viro prudenti, si deest taxa a consuetudine, vel ab Episcopo facta. Ita *Suar. l. c. Conc. tom.* 8. *p.* 460. *n.* 2. *Tamb. in Meth. l.* 3. *c.* 1. §. 1. *n.* 2. *et Bon. p.* 8. *n.* 8. *cum Coninch. Fill.*

Reg. & communi, ex Declaratione S. C. Concilii (*apud Bened. XIV. Notif.* 56. *n.* 10. edita die 15. Novemb. 1698. ubi dictum fuit: *Attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit: sin minus statuendam esse per Episcopum eleemosynam competentem ejus arbitrio*.

320 Dubitatur hic 1. An Regulares teneantur stare taxæ Episcopi sub gravi obligatione? Negat *Navarrus apud Tamb. loc. cit.* Sed omnino affirmandum, ut dicunt *P. Conc. pag.* 461. *n.* 3. *Viva l. c. n.* 5. *cum Vasq. Molina*, & aliis communiter, ex Decr. S. C. Conc. sub die 15. Jan. 1639. quo sancitum fuit: *Eleemosynam pro qualibet Missa, per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta morem Regionis*. Ita *ap. eundem Benedict. XIV. lo. cit.*

Dubitat. 2. an Episcopus possit prohibere, ne detur eleemosyna pinguior taxa? Certum est 1. quod lex Episcopi, vel consuetudo taxans stipendium non prohibet, quominus fideles possint dare majus, & Sacerdotes recipere minus, si velint, ut docent communiter *Suar. Vasq. Barb. etc. cum Salm. c.* 5. *n.* 5. Certum est 2. non posse Sacerdotes tale stipendium excedens exigere, quia hoc magna pareret scandala. Ita etiam communiter *Suar. d.* 86. *sect.* 2. *et Bonac. l. c. n.* 9. *cum Corduba, Reg. et aliis*. Ceterum Episcopus id non potest prohibere, si eleemosyna sponte offeratur, ut docent *Lugo Resp. mor. l.* 5. *d.* 18. *Suar. l. c. Less. l.* 2. *c.* 4. *n.* 37. *et Bonac. n.* 11. *cum Reg. Poss. etc.* ita decisum fuit a S. C. Concilii die 16. Jan. 1649. (apud *Bened. XIV. dict. Notif.* 56. *n.* 11.) contra Episcopum Pistoriensem, qui promulgaverat Edictum hoc prohibens, sed S. C. respondit: *Prohiberi non posse, ideoque moderandum Decretum*.

Dubitatur 3. An Episcopus possit prohibere, ne Sacerdotes accipiant stipendium minus justo (nota quod inferius stipendium in Italia est argenteum, sive carolenus in nostro Regno)? Negant *Sotus de just. l.* 9. *qu.* 6. *art.* 1. *ad* 2. *Nav. c.* 23. *n.* 106. *D. Thom.* 2. 2. *qu.* 102. *ar.* 3. Sed probabilius affirmant *Suar. l. c. Ronc. c.* 6. *qu.* 1. *R.* 3. *Bon. n.* 9. *cum Reg. Card. etc. ac Benedictus XIV. dict. Notif.* 56. *n.* 11. ex Declaratione S. C. Concilii die 16. Julii 1689. ubi dictum fuit bene posse Episcopum prohibere, & imponere pœnam celebrantibus pro minori quantitate taxæ. Ratio, quia alias quodammodo vilesceret Missæ Sacrificium. Quapropter casu quo Episcopus id prohibet, omnino Sacerdotes tenentur ei obedire: certum enim est subditos teneri obedire Superiori præcipienti cum opinione probabili, ut diximus *Tom. I. l.* 1. *n.* 98. *v. Quid in dubio*. Opinio autem nostra non solum est probabilis, sed etiam probabilior auctoritate, & ratione. Quid autem, si ex hac prohibitione Sacerdos grave pateretur incommodum? vide dicta *Tom. I. l.* 4. *n.* 47. *v. Limitant*.

Casu autem, quo Sacerdos jam acceptarit exiguum stipendium pro Missis celebrandis ab uno, vel a pluribus (quicquid dicat *Busemb. ut supra cum Soto, Con. Lugo, etc.*), non potest numerum Missarum minuere, nec unam Missam applicare pro duobus, qui singuli dimidium dederint stipendium, prout sancivit Innocentius VII. in Bull. cit. incipiente, *Nuper etc.* (vide *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 64.) ubi confirmavit Decretum S. C. Concilii editum jussu Urbani VIII. quo sic fuerat statutum: *Pro pluribus Missis celebrandis stipendia quantumcumque exigua, sive ab una, sive a pluribus personis collata fuerunt, aut conferantur in futurum Sacerdotibus et Clericis, S. C. sub obtestatione divini judicii mandat, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint*. Hoc tamen sane intelligendum, quando Sacerdos scienter acceptavit pro tali stipendio tot Missas celebrare; secus si ignoranter, ut recte dicunt *Tourn. l. c. v. Hic, et Ronc. c.* 6. *p.* 4. *R.* 2. *cum Laym. Barb. et Passer*. Sacerdos autem, qui promisit hæredi quam cito celebrare Missas pro testatore defuncto, credito stipendio in posterum solvendo tenetur quidem celebrare ante stipendii solutionem, ut fidem servet, prout bene ajunt *Salm. de Contract. cap.* 5. *num.* 157. *cum Tap. Vill. etc.*

Dubit. 4. an licitum sit pacisci de Missarum stipendio? Negat absolute *P. Concina tom.* 8. *pag.* 462. *n.* 6. eo quod Canones prohibent omnia pacta, & conventiones circa stipendium Missæ, ut ex *cap. fin. de Pactis, cap. Si nos, de Simonia, etc.* Affirmant vero communiter *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *n.* 48. *Pal. de Sim. p.* 9. *n.* 1. *Sanch. Cons. lib.* 2. *cap.* 3. *d.* 11. *n.* 8. *Roncaglia de Sim. cap.* 2. *qu.* 2. *pag.* 208. *cum Laym. et Gutt. ac Salm. eod. tit. cap.* 2. *n.* 22. *cum Maldero, Sanch. Soto, Villal. Ledes. etc.* Et hoc probabile videtur, si pactum sit de justo stipendio secundum taxam, vel consuetudinem, prout diximus *Tom. I. lib.* 3. *n.* 55. Ratio, quia, licet stipendium non detur ut pretium Missæ, attamen, cum tribuatur ex justitia pro sustentatione Sacerdotis, ut docet *D. Th. supra n.* 316. nihil obstat quod possit in pactum deduci. Neque obstant Canones citati, eo quod ipsi vel usu abrogati fuerint, ut dicunt *Lessius, & Sanch.* vel quia intelligi debent de pactis illicitis, ut melius ait *Roncag. cum Glossa in dict. c. fin. de pactis, v. Cessare*, qui dicit: *In spiritualibus omnis pactio illicita cessare debet*. Et hæc sola pacta circa celebrationem Missarum reprobantur a Trident. *sess.* 22. *de Observ. in Cel. Miss.* ubi sancitur quod Episcopi *importunas atque illiberales eleemosynarum exactiones, potius quam postulationes, prohibeant*. Ergo (bene ait *Lugo Resp. mor. lib.* 5. *d.* 18. *n.* 7. loquens de hoc textu Concilii) non postulationes justæ, sed exactiones illiberales, & importunæ (scilicet excedentes) prohibentur, quæ utique avaritiam sapiunt. Ceterum in hujusmodi pactionibus, quantum fieri potest, scandala caveri debent.

Dubit. 5. Quomodo taxandum sit stipendium Missarum, quas reliquit testator? Si testator non taxaverit, tribuendum est juxta taxam; sin autem, recte censet *Roncag. q.* 2. taxandum esse ab Episcopo juxta morem loci, ut declaravit S. C. Concilii ad 5. (Vide *apud Croix n.* 43.) habita ratione, ut ait *Roncag.* hæreditatis pinguis vel tenuis.

„ 6. Qui pecuniam ab alio accepit, ut pro illo 321
„ celebret, aut fieri curet, per se loquendo, potest curare Missam per alium bonum Sacerdotem dici, minus dando, quam accepit.

„ Dixi 1. *Per se*; quia Urbanus VIII. ob speciem turpis quæstus id fieri vetuit.

Dixi 2. *Bonum*: quia, si per malum curet, perdi-

ditur fructus, qui est ex opere operantis. *Vid. Card. de Lugo l. c.*

In Decreto S. C. Concilii approbato ab Urbano VIII. & confirmato ab Innoc. XII. (Vide *apud Croix n.* 66.) sic sancitum fuit: *Omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.* Post hoc Decretum aliqui etiam contendebant licitum esse retinere partem eleemosynæ, celebratione alteri commissa, asserentes non fuisse hoc Decretum acceptatum. Ideoque præfatus Alex. VII. proscripsit prop. 9. quæ dicebat: *Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.* Hinc noster SS. P. Benedict. XIV. in sua Epist. Encyclica emanata die 30. Junii 1741. quæ incipit, *Quanta cura*, (vide in initio hujus Operis *n. IV.*) ut metu pœnæ facilius ab hujusmodi turpi quæstu fideles amoveret, præcepit Ordinariis, ut per edictum notum facerent, *quemcumque* (verba sunt Epistolæ) *qui stipendia majoris pretii pro Missis celebrandis, quemadmodum locorum consuetudines, vel Synodalia Statuta exigunt, colligens Missas, retenta sibi parte eorundem stipendiorum acceptorum, sive ibidem, sive alibi, ubi pro Missis celebrandis minora stipendia tribuuntur, celebrari fecerit, laicum quidem, præter alias arbitrio vestro irrogandas pœnas, excommunicationis pœnam, Clericum vero, sive quemcumque Sacerdotem pœnam suspensionis ipso facto incurrere, a quibus nullus per alium, quam per nos ipsos, seu Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo constitutus, absolvi possit.*

Ab hac tamen prohibitione excipiunt I. *Roncag. cap.* 6. *q.* 8. *R.* 2. *v. Secundo, cum Passer. Tamb. Meth. Miss. lib.* 3. *c.* 1. §. 5. *n.* 13. *Salm. cap.* 5. *n.* 15. *cum Dicast. & Diana*, item *Pasqual. ac Mendo apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 133. (& probabile putat *Viva in dict. prop.* 9. *damnata* ab Alex. VII. *n.* 8.) casum quo aliquis daret majorem illam stipem non tam intuitu Missæ, quam amicitiæ, paupertatis, gratitudinis, propinquitatis &c. potest enim tunc Sacerdos excessum retinere, committendo alteri Missæ celebrationem. Hoc vero non admittit *Croix l. c. cum Stephano*, nisi dans eleemosynam hunc suum specialem affectum verbis expresserit; sed hæc limitatio superflua videtur, si ex circumstantiis moraliter constet eleemosynam præstitam fuisse intuitu personæ.

Excipiunt II. *Cont. Tourn. tom.* 5. *pag.* 190. *q.* 7. *Ronc. l. c. v. Hæc, Viva l. c. n.* 7. *& Tamb.* §. 5. *n.* 14. casum quo Sacerdos, cui committitur celebratio, liberaliter & omnino sponte tibi condonet excessum illum; tunc enim licite posses retinere; sicut enim ille potest totum remittere, sic & partem. Veruntamen hoc minime admittendum, si tu indices majus pretium acceptum, & Sacerdotem roges ut remittat; vel ab eo quæras an consentiar, ut tu partem retineas; tunc enim nequis eam retinere, etiamsi ille annuat; nam hoc in præfata Bulla Bened. XIV. asseritur tanquam execrabilis abusus vetitus a pluribus Pontificibus, qui *decretum voluerunt* (verba Bullæ) *nimirum a quolibet Sacerdote, stipendio majoris pretii pro celebratione Missæ accepto, non posse alteri stipendium minoris pretii erogari, etsi eidem Sacerdoti celebranti, & consentienti (nota) se majoris pretii eleemosynam accepisse indicasset.*

Excipitur III. Beneficiarius, qui bene potest committere alteri Sacerdoti celebrationem Missæ debitam pro Beneficio, tradito stipendio congruo juxta morem loci, sine eo quod tradat totam ratam fructuum correspondentem celebrationi illius diei. Ita communiter *Croix lib.* 4. *n.* 820. *Ronc. c.* 6. *q.* 8. *R.* 2. *Viva in dict. prop.* 9. *n.* 9. *Suar. d.* 86. *sect.* 3. *Pal. p.* 14. *n.* 9. *& Salm. c.* 5. *n.* 13. *cum Sa, Vasq. Laym. Bon. & aliis.* Et patet ex Decreto S. C. approbato ab Innoc. XII. in sua Bulla *Nuper*, (ut diximus) *n.* 8. ubi dictum fuit, Decretum Urbani *non habere locum, sed satis esse, ut Rector Beneficii, qui potest missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam, secundum morem Civitatis vel Provinciæ, nisi in fundatione Beneficii aliud cautum fuerit.* Vide apud *Croix n.* 96.

Idem licet Capellano amovibili, ut dicunt *Viva n.* 9. *Ronc. Lugo d.* 21. *n.* 30. *Holz. pag.* 83. *n.* 363. *v. Dixi*, cum aliis passim; & die 15. Martii 1745. confirmatum fuit a S. C. Concilii per Decretum, quod egomet observavi, ubi dictum fuit id licere, *modo pro Capellania certi reditus sint annuatim constituti, & perpetuo Capellano assignati; secus vero, si hujusmodi Capellano pro qualibet Missa celebranda certa detur eleemosyna.* Idem licet illi, cui commissa est celebratio Missæ perpetuæ, ut dicunt *Viva n.* 9. *Croix n.* 131. *cum Gob. & Pasqual.* Et idem dicunt *Tamb. n.* 10. *cum Riccio, & Ronc. dict. qu.* 8. *v. Tertio, cum Passerin. Ant. de Spir. S. & aliis*, de Sacerdote cui commissa est celebratio ex pingui legato, ad vitam ipsi relicto cum onere Missarum. Ratio omnium horum est, quia Decreta prohibentia retinere partem stipendii, tantum loquuntur de Missis manualibus.

Hic autem bene advertunt *Croix n.* 132. *Pasq. q.* 976. *& Conc. pag.* 466. *n.* 15. quod si tradatur eleemosyna pinguior Sacerdoti singularis pietatis fama prædito, is nec etiam tradito eodem stipendio poterit alteri committere Missam, nisi similis probitatis habeatur, vel nisi aliqua causa excuset. Hoc tamen ait *Conc.* non videri esse mortale, quia major devotionis fervor tanti communiter non est, ut variatio celebrantis gravem induat culpam; sed melius dicit *Croix*, id quidem non facile damnandum de mortali, sed aliquando bene posse accidere, aliquem graviter ferre, quod Missa per alium celebretur, & tunc erit mortale.

Dubitatur 1. an qui retinet partem stipendii, juxta 322
propositionem damnatam, ut supra, non solum peccet, sed etiam teneatur ad restitutionem? Prima sententia negat, & hanc tenent *Suar. d.* 88. *sect.* 3. *Pal. p.* 14. *n.* 9. *& Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 8. *n.* 18. *cum Sa, Nav. Vasq. Fill. Pos. Rodr. Reg. & aliis*, eamque probabilitate non carere dicit *Viva in dict. prop.* 9. *n.* 6. Ratio, quia accipiens stipendium jam acquirit illius dominium, & licet acquirat cum onere dicendi Missam, huic tamen bene per alium jam satisfacit. *Secunda* vero sententia tenenda, quam prius docuerunt *Dian. p.* 2. *tr.*

14.

14. *res.* 10. & *Escob. lib.* 22. *n.* 621. *cum Major, Arag. Ledesma*, &c. & post propositionem damnatam Recentiores communiter tenent, ut *Vidal. in dict. prop.* 9. *Corella ib. n.* 64. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 135. *Sporer pag.* 146. *n.* 369. *Conc. to.* 8. *p.* 474. *n.* 10. *Holz. p.* 82. *n.* 365. *Contin. Tourn. p.* 790. *q.* 7. *Mazzot. t.* 2. *pag.* 129. hancque ad minus probabiliorem putat *Viva l. c.* contra *Bordon.* Ratio 1. deducitur ex ipsa Propositione damnata, cum enim ipsa dicebat posse Sacerdotem per alium satisfacere, parte stipendii sibi retenta, sequitur veram esse propositionem contradictoriam, nempe quod non possit satisfacere; satisfactio autem non solum respicit honestatem actus, sed etiam justitiam; qui ergo non satisfacit obligationi justitiæ, tenetur ad restitutionem. Ratio 2. quæ fortius urget, est, quia, tametsi Sacerdos eleemosynam accipiens acquirat ejus dominium, illud tamen non aliter acquirit, nisi juxta voluntatem dantis; voluntas autem dantis est, non solum ut Missa celebretur, sed ut celebretur tali stipendio, cum enim pinguem tradit stipem, ea intentione dat, ut uberiorem fructum ex Missa celebranda percipiat; ergo qui, tradito minori stipendio, par alium celebrare facit, peccat contra justitiam, non quia defraudat fructu Missæ dantem eleemosynam, fructum enim jam hic percipit ex sua ante habita pia dispositione, sed quia non exequitur dantis intentionem, qua vult ut illa Missa, unde percipit fructum, tali stipendio celebretur; & quia hujusmodi intentio intrat in substantiam contractus, ideo, si Sacerdos partem stipendii retinet, injuste contra dantis voluntatem retinet.

Cui autem eo casu fieri debeat restitutio? *Croix l. c. cum Pasqual.* dicit posse fieri vel danti eleemosynam, vel Sacerdoti celebranti; sed communius, & probabilius censent *Tournely*, *Holzmann*, & *Sporer*, *l. c.* restitutionem faciendam esse celebranti, quia, translato in eum onere, etiam jus ad integrum stipendium juxta voluntatem Domini transfertur.

Dubitatur 2. An Procurator vel Executor testamenti, faciens celebrare alibi Missas sibi commissas, ubi minor est taxa, possit excessum sibi retinere? Affirmant *Tamb. de Meth. Missæ l.* 3. *c.* 1. §. 5. *n.* 15. quia excessus ille erit fructus suæ industriæ. Sed merito hoc communiter reprobant *Concina tom.* 9. *pag.* 464. *num.* 12. *Viva in prop.* 9. *damn. ab Alex. VII. n.* 8. *Renzi cap.* 4. *quæst.* 45. *Diana p.* 10. *tract.* 16. *R.* 68. & *Roncaglia cap.* 6. *q.* 8. *R.* 2. *v. Nullatenus*, *cum Passerin.* Ratio, tum quia talis Procurator turpem faceret quæstum ex eleemosynis: tum quia nullum is titulum habet, quo lucrum illud sibi retineat, cum nunquam dominium illarum eleemosynarum acquisierit.

Dubitatur 3. An Sacerdos colligens eleemosynas pro celebrandis Missis, possit aliquid retinere pro suo labore, si Missæ non tradantur ipsi ut ab ipso celebrentur? Negant *Conc. pag.* 465. *n.* 15. dicitque hoc vetitum esse a Bulla Benedict. XIV. ex verbis supra citatis *n.* 321. *v. In Decreto.* Affirmat tamen *Viva l. sup. c.* si talis Sacerdos moderatam retineat mercedem juxta rationem sui laboris. Idque non videtur improbabile, si ille ad hoc munus sit destinatus, & suus labor vere mercedem mereatur; tunc enim hujusmodi merces ei debetur ex naturali æquitate, & ex voluntate ipsorum eleemosynas offerentium. Pontifex autem censetur tantum eos damnare voluisse, qui ex industria eleemosynas colligunt, ut ex eis turpem faciant quæstum, nempe colligendo stipendia præscripta in uno loco, & alibi Missas curando celebrari, ubi eleemosynæ sunt minoris pretii, quam illic ubi excipiuntur.

Dubitatur 4. an Sacerdos, cui hodie offeruntur tres julii ut celebret, possit procurare, ut alius celebret pro ipso, promittens die crastina celebrare pro illo, qui pro sua crastina Missa accepit unum julium? Affirmant *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 134. & *Mazzot. t.* 2. *p.* 430. quia hoc non esset retinere partem pretii, quod Pontifex damnavit, sed tantum permutare Missas, & dies. Recte vero negat *Conc. p.* 466. *n.* 16. quia hoc non posset excusari a specie turpis mercimonii; merito tamen id non audet damnare de peccato gravi: & an paupertas possit ab omni culpa excusare, se remittit prudentum judicio.

Dubitatur 5. an administratores Ecclesiarum ex eleemosynis datis propter Missas possint aliquid retinere pro expensis altarium, inservientium, luminum, &c. S. C. Concilii in Decreto confirmato ab Innoc. XII. *ad n.* 7. (vide *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 93.) sic respondit: *Permittendum non esse, ut loca pia, seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam minimam portionem retineant ratione expensarum in Missarum celebratione, nisi alios non habeant reditus; & tunc nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeundæ.* Et hic adverte aliud Decretum ejusdem S. C. editum die 6. Julii 1726. (ut habetur apud *Bened. XIV. Notif.* 56. *n.* 13.) ubi statutum fuit: *Archipresbyterum non teneri ad ministranda utensilia iis, qui celebrant in sua Ecclesia ex obligatione Beneficii, sive Capellaniæ. Quoad Missas vero adventitias teneri ad dictam subministrationem, quatenus permittat eas in sua Ecclesia celebrari; nec teneri ad has Missas adventitias admittendas, nisi solutis utensilibus per celebrantes.*

„ 7. Beneficiati, etiam Curati, ad Missas obliga- 323
„ ti, possunt pro iis accipere stipendium, & applicare cui volunt: quia non semper habent obligationem applicandi ad certam intentionem; nisi tamen constet, ut de Missa Conventuali docet *Bon.* Ita *C. de Lugo d.* 81. *s.* 1. *n.* 21. *et Suar. Vasq. etc.* contra *Gavant. Barb. et Dian.* qui negant de Parocho: refertque *Diana p.* 4. *t.* 4. *R.* 232. determinasse Congregationem *Card.* quod ei non licet pro Missa accipere eleemosynam manualem, quando tenetur celebrare; de Missa tamen Conventuali, contra *Bon. etc.* ipse affirmat *p.* 5. *r.* 13. ex aliis tribus.

Quæritur I. An qui alicubi tenetur celebrare sine 324
expressa obligatione applicandi Missas, possit aliud stipendium recipere? Respondetur: Si in fundatione Beneficii, vel Capellaniæ expressum sit non esse obligationem applicandi pro fundatore, certe poterit aliud stipendium accipere, prout habetur ex Decreto S. C. Concilii edito die 13. Julii 1630. (*ap. Bened. XIV. Notif.* 56. *n.* 8.) ubi sic dictum fuit: *Quando in fundatione Beneficii, seu Capellæ expres-*

presse cautum est non teneri celebrantem ad applicationem Sacrificii; eo casu poterit celebrans accipere novum stipendium, et unica Missa satisfacere obligationi Beneficii, seu Capellæ, et item danti novum stipendium. Et huic simile Decretum affert *Merati p.* 3. *tit.* 12. *n.* 4. editum 13. Febr. 1630. Secus vero dicendum, contra *Busemb.* & alios, ut supra, si in fundatione nihil fuerit expressum, ut habetur ex Decreto ejusdem S. C. approbato ab Innoc. XII. (*apud Croix n.* 92. *ad* 4.) ubi dicitur: *Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere.* Et (quicquid respondeat *Lugo d.* 21. *n.* 12.) Decretum hoc clarius explicatum fuit alio Decreto ab eadem S. C. die 18. Martii anno 1686. (*ap. Bened. XIV. l. c. n.* 9.) ubi decisum fuit teneri celebrantem applicare pro anima testatoris, semper ac in fundatione nulla sit adjecta declaratio, ad cujus suffragium applicandum sit Sacrificium. Et idem declaratum fuit ab eadem S. C. 6. Febr. 1627. (vide *ap. eundem Bened. n.* 8.) de Capellanis *Confraternitatum, et Monialium, qui celebrant, ut Confratres, vel Moniales satisfaciant præcepto audiendi Missam.*

Hic autem notandum aliud Decretum ejusdem S. C. emanatum 7. Junii 1686. (vide *apud Pittonum in Constit. pro Paroch. n.* 1697.) ubi dictum fuit, quod Capellani & Beneficiati celebrantes pro Capellaniæ, seu Beneficii fundatore, non tenentur Missas celebrare tempore quo capitale dotis assignatæ est otiosum & infructiferum, sine eorum culpa. Et novissime hoc idem confirmatum fuit die 8. Augusti 1705. *apud eundem Pitton.*

525. Fit dubium, an circa onera Missarum, & conditiones in fundatione appositas possit dari præscriptio? Affirmant *Laym. lib.* 3. *tr.* 1. *c.* 8. *n.* 13. *cum Nav.* item *Tamb. Meth. Miss. l.* 3. *c.* 7. §. 1. *n.* 1. *& apud Croix l.* 9. *n.* 852. *Pelliz. Hurt. Pasqual. & Gob. cum Rota Rom.* ut *ibid.* testatur *Tuschus*. Ratio quia præscriptio legitima valet contra qualecunque jus; nec exceptio reperitur in jure, quod circa onera Missarum non detur præscriptio. Ex his autem auctoribus alii ut *Tamb, &c.* requirunt, ad præscribenda præfata onera, spatium 20. annorum cum titulo, & 30. sine titulo. Alii vero ut *Pasqual. Tuschus, &c. apud Croix*, dicunt requiri 40. annos, cum agatur contra bona Ecclesiæ, juxta dicta *Tom. I. l.* 3. *num.* 510. Sed quidquid sit de hoc, verius videntur nullo modo posse præscribi onera Missarum, & conditiones a fundatoribus requisitæ; tum quia (ut ait *Conradus l.* 2. *cap.* 10. *num.* 90.) primæva fundatio majorem habet vim, quam consuetudo: tum quia in Beneficiariis difficulter præsumi potest bona fides, cum ipsi facile præsumantur ex fundatione cognovisse leges Beneficii, tum denique (& hæc ratio est potior), quia in Trid. *sess.* 24. *de ref. c.* 5. sic sancitum fuit: *Quando igitur ex Beneficiorum quorumcumque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta in beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur.* Ergo qualitatibus requisitis ex fundatione, & oneribus injunctis, sive in collatione, sive in quacumque alia pia dispositione, statuit Concilium nunquam derogari posse. Accedit Bulla Pii IV. quam confirmans Trid., irritat quidquid contra illud factum fuerit; clausula autem Decreti irritantis ligat etiam ignorantes, & in causis beneficialibus inficit titulum & possessionem, ut dicit *Croix l.* 4. *n.* 657. *cum Garc. Nicol.* & aliis comm. Accedit Bulla Innoc. XIII. *Apostolic. Ministerii* (ampliata a Bened. XIII. per totum Orbem alia Bulla, *In Supremo*), ubi n. 27. dicitur, quod quæcunque præscriptio etiam centenaria & immemorabilis non datur contra ea, quæ in Conc. Trid. præscripta sunt.

Quær. II. Quibus diebus teneatur Parochus applicare Missam pro populo? Ante Sanctionem SS. N. PP. Bened. XIV. de qua mox infra dicemus, olim plures adfuerunt sententiæ: *Prima* sententia dixit teneri quotidie, si reditus sint pingues; si vero tenues, teneri tantum diebus festis. Ita *Ronc. de Sacrif. Missæ c.* 2. *q.* 8. & probat ex pluribus Decretis S. C. id decernentibus; & hoc etiamsi Parochus non habeat congruam; nec satisfieri, ait *Ronc.* cum *Passer.* si applicetur pro populo Missa conventualis, cum hæc sit applicanda absolute pro benefactoribus, ex *cap. Cum creatura, de celebrat. Miss.* cum *Pignatell. Secunda* vero sententia dixit 1. nullum esse dubium, quod aliquoties in anno teneatur Parochus jure divino celebrare pro populo, ut *Salm. de Sacrif. Miss. c.* 5. *n.* 40. cum *Laym. Barbos. Conc. & communiter*; & infertur ex *Trid. s.* 25. *c.* 1. ubi: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, &c.* Dixit 2. e converso non teneri Parochum de se quotidie pro populo Missam applicare; nam sic teneretur quotidie celebrare, quod nullibi præceptum est. Ita *Salm. ibid. n.* 15. cum *Suar. Vasq. Barb. Bon. &c.* Immo, præciso pacto, consuetudine, aut Synodo in contrarium, dicunt *Nav. Suar. Barb. & alii cum Salm. n.* 52. nec omnibus diebus festis teneri pro populo celebrare; sed tantum aliquoties in anno, arbitrio prudentum, ut *Salm. n.* 52. vel in præcipuis festis Domini, & diebus Dominicis, aut saltem semel in hebdomada, ut *Bonac. Tertia* sententia dixit, quod ex vi Parochiæ non tenetur Parochus applicare fructum Missæ specialiter pro ovibus. Ita *Pal. tr.* 22. *disp. unic. part.* 13. *n.* 7. *cum Nav. Suar. Vasq. Coninch. Nal., &c.* item *Lug. Reg. Steph. & Gob.* apud *Croix*, qui probabilem putat *l.* 3. *part.* 3. *n.* 762. Ratio istorum, quia officium Curati est pascere oves verbo, exemplo, Sacramentorum administratione, & sacrificii dispensatione; hoc autem dixerunt fieri, si illud generali tantum applicatione pro omnibus fidelibus, & præcipue interessentibus applicatur, & ita censuerunt intelligendum esse Tridentinum. Hinc intulerunt pro omnibus illis Missis posse quotidie Parochum accipere stipendium, nisi tamen ex fundatione, aut consuetudine, vel Prælati præcepto alias teneatur pro populo sacrificare.

Verum hodie ex Epistola Encyclica SS. nostri Pontificis Bened. XIV. edita die 19. Augusti 1754. quæ incipit: *Cum semper*, vide in calce hujus *lib. n. VI.*) sancitum habemus, omnes Parochos teneri applicare Missam pro populo saltem in diebus festis, etiamsi congruam non habeant, his verbis:

Ista

Ista mens nostra, & sententia est, sicut etiam plures a prælaudatis Congregationibus judicatum fuit, ac definitum, quod omnes, & singuli, qui actu animarum salutem exercent, & non solum Parochi, aut Vicarii seculares, verum etiam Regulares æque teneantur Missam Parochialem (omnibus diebus festis, ut infra) *pro populo ipsorum curæ commisso applicare*.

Et quia alii allegabant non habere congruos reditus, alii dicebant contrariam alicubi esse consuetudinem: *Nos autem* (præscribit, & loquitur Pontifex) *ad præcedentes prædictæ Congregationis Concilii resolutiones nostram approbationem, & confirmationem extendimus, & quatenus opus sit, auctoritate Apostolica iterum tenore præsentium decernimus, & declaramus, quod, licet Parochi, & alii, ut supra, congruis reditibus destituantur, quamvis immemorabili consuetudine in eorum Parochiis obtinuerit, ut Missa pro populo non applicetur, eadem nihilominus omnino in posterum ab ipsis debeat applicari*.

Et quamvis (addit) *alias a Congregatione Concilii responsum fuerit, Parochum nempe pinguibus reditibus dotatum quotidie pro populo applicare debere, &c. tamen cum nobis perspectæ sint controversiæ super hoc ipso exortæ; idcirco opportunum censemus declarare nobis abunde satis esse posse, dum ii, qui animarum curam exercent, sacrificium Missæ pro populo celebrent, atque applicent in Dominicis, aliisque per annum diebus festis de præcepto*.

Item declarat ibi Pontifex hoc valere etiam pro iis locis & diebus, in quibus populus Missæ interesse debet, at aliunde servilibus operibus vacare potest. Proinde casu quo aliquis Parochus sit adeo pauper, ut vivere cogatur ex eleemosynis Missarum, facultatem concedit Episcopis cum eis dispensandi, ut ipse possit etiam diebus festis Missam applicare pro eleemosynam offerentibus, modo intra eandem hebdomadam Missas omissas pro populo applicet. Et quoad Œconomos, qui deputantur ad curam animarum, vacante Ecclesia Parochiali, tribuit Episcopis facultatem assignandi illis congruam portionem ex fructibus Parochiæ pro onere celebrandi pro populo diebus festis, licet ipsi fructus ad Cameram Apostolicam pertineant, & quamvis portio jam eis sit assignata, juxta Constitut. S. Pii V. sed non sit sufficiens.

306 Deinde decrevit Pontifex sua Apostolica auctoritate, *ut Missa conventualis, quæ singulis diebus canitur a Clero prædictarum Ecclesiarum pro earundem benefactoribus quotidie applicetur, respiciendo benefactores in genere cujuslibet Ecclesiæ*. Et hoc, quavis consuetudine non obstante. Nisi autem alicubi adsit consuetudo applicandi pro benefactoribus Ecclesiæ primam, & etiam secundam Missam conventualem; declarat non esse obligationem applicandi secundam, modo in *Memento* secundæ Missæ pro defunctis fiat ipsorum commemoratio.

In fine autem hujus Bullæ loquitur Pontifex de obligatione Canonicorum canendi, aut psallendi in Choro, alias restituendi fructus Præbendarum, & distributionum, si tantum assistant, & non psallant aut canant; quo improbabiles reddidit opiniones oppositas. Vide de hoc dicta *T. I. l. 3. n. 675. dub. 3.*

Postquam autem hæc notavi, alia insurrexit quæstio, quam apud nullum Auctorem neque adhuc discussam, neque inditam inveni, scilicet an Parochus infirmus (sive Episcopus, nam quod dicitur de Parocho, fortius dicendum est de Episcopo), si non possit celebrare pro populo per seipsum, teneatur celebrare per alium? plures Doctos super hoc dubium consului, alii negarunt dicentes hanc obligationem celebrandi pro Populo includi in obligatione orandi pro Populo, quam habet Parochus; at cum obligatio hæc orandi sit mere personalis, sicut Parochus impeditus orare pro Populo non tenetur per alium orare, ita impeditus celebrare, nec tenetur celebrare per alium. Sed ego cum aliis oppositum censeo omnino tenendum. Ratio, quia Parochus non solum tenetur celebrare pro Populo, sed etiam Missam Populo applicare, ut idem Papa Benedictus declaravit an. 1744. in eadem Bulla, *Cum semper* (Vide *tom. 4. sui Bullarii*). Idque procedit juxta effata S. Pauli (*Hebr. 5. 1.*): *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis*. Et deinde idem confirmat *vers. 3.* dicens: *Et propterea debet, quemadmodum pro Populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis*. Obligatio autem Pastoris orandi pro Populo est equidem personalis, sed obligatio applicandi Populo fructum Missæ simul est personalis (quia si potest celebrare per seipsum, nequit celebrare per alium), & etiam realis, cum sit una ex obligationibus muneri Pastoris annexis, prout dictum fuit in Concilio Tridentino *sess. 23. de Reform. c. 14.* ubi mandatum fuit Sacerdotibus curam Animarum habentibus Missas celebrare *tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant*. Onus autem hoc offerendi Missas pro Populo est ex præcepto Divino, ut idem Concilium expressit *cit. sess. 23. cap. 1.* ubi dicitur: *Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus Animarum cura commissa est; oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione &c.* Illud autem præceptum Divinum habetur apud *Joannem* (21. 17.) *Pasce oves meas*. Sicut igitur tenetur Pastor suas oves pascere prædicatione, Sacramentorum administratione, correptione &c.; sic etiam tenetur pascere applicando eis fructum Sacrificii; quapropter, sicut Pastor impeditus prædicare, vel Sacramenta administrare, tenetur prædicare & administrare Sacramenta per alium; ita impeditus applicare per seipsum Populo Missam, tenetur per alium applicare Sacrificii fructum, quod est pasculum utilius, quo Populum juvare potest. 307

Si autem Parochi, & omnes quibus cura animarum commissa est, tenentur in Dominicis & Festis de præcepto Missam celebrare, & applicare pro Populo; tanto magis ad id tenentur Episcopi, tanquam principaliores Animarum Pastores. Non autem ad hoc tenentur quotidie, quidquid dicatur in *cap. Quoniam de Privileg.* nam eodem *cap.* dicitur, quod Divina celebratio Missæ, vel auditio (quoad Episcopos) est tantum de decentia, non vero de obligatione. *Quoniam*, verba textus, *Episcopi, eorumque superiores, se habent diversis ex causis a suis Ecclesiis, et Diœcesibus absentare frequenter, nec possunt semper commode ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audien-*

dienda in ipsis, sine qua eas transire non decet (nota *non decet*) *absque causa rationabili ullam diem: præsenti Constitutione indulgemus eisdem, ut Altare possint habere viaticum, et in eo celebrare, ac facere celebrare, ubicumque absque interdicti transgressione illis permittimus celebrare vel audire Divina.*

528 „ 8. Qui stipendium pro Sacro accepit, tenetur „ dicere Missam pro defunctis, vel votivam, vel „ in hoc, aut isto altari, prout pecuniam offerens „ petivit (quantum tamen rubricæ permittunt, qui- „ bus neglectis, Ecclesiæ ordinem invertere, ob al- „ terius devotionem, non convenit); quia ob ejus „ devotionem, & speciales orationes, major fru- „ ctus provenire solet. Si tamen aliter faciat, non „ erit grave; imo nullum, si fiat justa de causa. „ V. *Dian. de celebr. Miss.* 51. *Card. de Lugo* „ *l. c. n.* 35.

„ 9. Is, qui quoad locum, tempus, intentionem, „ qualitatem Missæ non satisfacit, sine justa cau- „ sa, voluntati fundatoris, peccat; & quidem gra- „ viter, si sæpe faciat, esto consentiant heredes: „ cum ii in hoc voluntati testatoris non possint de- „ rogare, ut docent *Sylv. Nav. Azor. etc.* Epi- „ scopus tamen potest in hoc dispensare ex causa, „ ut habent *Henr. Sylv. et Tamb.* Quod si quis „ quoad locum impediatur, tenetur in alio, ut ha- „ bet *Azor. t.* 1. *l.* 10. *c.* 14. *et Sa, v. Missæ.* „ *Dian. l. c. R.* 29. ubi docet *ex Nav. Rodr. Fag.* „ *et Azor.* esse mortale celebrare in alio templo „ vel altari, quam quis tenetur: quod negat *Card.* „ *de Lugo*, si raro, & ex causa fiat. V. *n.* 6. I- „ mo nec esse veniale, si obligatus quotidie cele- „ brare, raro, & ex rationabili causa celebret ali- „ bi. Similiter *Tamb. de exped. sacr. l.* 3. *c.* 2. „ excusat a mortali eum, qui uno, alterove die sin- „ gulis mensibus alibi celebrat, nisi tamen teneatur „ celebrare in altari privilegiato; notatque posse Sa- „ cerdotem contra hoc onus Missarum, v. g. cer- „ tum earum numerum præscribere annis 30. si ad- „ sit possessio, titulus, & bona fides.

529 Notandum igitur I. circa locum celebrandi, quod si Capellanus celebret in alia Ecclesia, vel altari, vel hora, quam a fundatore est constitutum, peccat mortaliter. Ita communiter *Lugo de Sacram. d.* 21. *n.* 36. *Pal. tr.* 13. *d.* 1. *p.* 6. *n.* 26. *Tourn. to.* 5. *p.* 773. *Salm. de Sacr. Miss. c.* 5. *n.* 17. *cum Nav. Azor. &c.* Modo id faciat sæpius, aut sine causa, aut sine dispensatione, & modo fundator altare illud destinaverit ob gravem causam. Dixi *sæpius*, nam peccabit tantum venialiter, si faciet raro, puta si semel vel bis in mense; & facilius, si mutabit tantum altare, & non Ecclesiam. Item dixi *sine causa*; nam minime peccabit, si celebrabit alibi ex justa causa, puta si altare sit execratum, vel quia egressus a sacristia viderit illud ab alio occupatum. *Lugo loc. cit. Salm. num.* 20. *ac Elbel de Sacr. Missæ n.* 216. *cum Henr. &c.* Item dixi *sine dispensatione*; nam bene potest Episcopus dispensare, ut celebretur in alio loco, ex rationabili causa, puta ob utilitatem propriæ Ecclesiæ, applicationem studii, infirmitatem, aut negotium, aut nimiam molestiam adeundi Ecclesiam, & similia, ut dicunt cum *Bus. Pal. loc. cit. n.* 27. *Conc. t.* 8. *p.* 470. *n.* 28. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 120. *cum Pasq. Salm. n.* 19. *cum Henr. Barb. Ant. a Sp. S. Ronc. de Sacrif. Miss. c.* 8. *q.* 6. *R.* 2. *cum Pass. & Ricc. Tamb. in Meth. Cel. Miss. l.* 3. *c.* 2. §. 2. *n.* 1. *Mazz. tom.* 3. *p.* 188. qui vocat communem. Ratio, quia in tali dispensatione voluntas testatoris tantum in accidentibus omittitur, & altiori bono compensatur; licet enim Tridentinum *sess.* 25. *c.* 5. *de Ref.* prohibeat mutari qualitates fundationum, istas tamen Episcopi voluntates testatorum interpretando, bene reducere possunt ad æquitatem; ita *Mazzot. & Croix ll. cc. cum Pasq.* Tanto magis, quia idem Concilium *sess.* 25. *c.* 4. expresse concedit Prælatis in quibusdam casibus, etiam omnino commutare ultimas voluntates. Recte tamen *Croix*, & *Pasq.* dicunt in nostro casu non posse dispensare Episcopos; si testator designando Ecclesiam vel horam in fundatione, specialiter respexerit commoditatem populi audituri Missam. Præterea dixi, *modo fundator altare illud destinaverit ob gravem causam*, puta ob memoriam, vel commodum familiæ, aut populi, vel ob specialem cultum Sancti, & similia. Nam si nullum habuerit specialem finem, vel si causa cessaverit, nempe si familia sit extincta, vel alibi moretur, tunc Sacerdos, mutando altare, tantum venialiter peccabit; & ne venialiter quidem, si celebrabit in altari privilegiato, quia ibi melius consulet fundatori; ita *Lugo n.* 36. *&* 37. *& Tourn. l. c.* Ceterum advertendum apud *P. Ferraris Bibl. to.* 3. *verb. Capellania, n.* 14. referri plura Decreta S. C. Concilii, quibus dicitur pro hujusmodi dispensatione semper adeundam esse Sedem Apostolicam.

Notandum II. quod si quis, stipendio accepto, deberet Missam celebrare in altari privilegiato, & in alio celebraret, non jam teneretur ad restitutionem stipendii, sed tantum ad lucrandas Indulgentias applicabiles pro defunctis; ita *Elbel n.* 210. *cum Anacl. & Bambest. Sporer n.* 137. *&* 355. *ac Ronc. c.* 6. *q.* 7. *R.* 1. *&* 2. qui addit non esse quidem obligationem restituendi, si eleemosyna data sit ordinaria, secus vero si pinguis. Non autem satisfacit, qui celebrat in alio altari non privilegiato, applicando Indulgentias Calculi benedicti, Imaginis &c. quia hæ Indulgentiæ non sunt tam certæ quam Indulgentiæ altaris privilegiati, ut dicunt *Salmant. c.* 5. *n.* 21. *cum Nav. Azor. Bon. Dian. & Dic.* Et idem censent *Lugo d.* 21. *n.* 39. *& Salm. n.* 22. cum aliis communiter (contra *Diana Pasq. Megal. &c.*) de Calculo benedicto cum Indulgentia ad liberandam animam Purgatorii in celebratione Missæ.

„ 10. Beneficiatus ex justitia obligatur sub mor- 530 „ tali, & pœna compensationis, ad eum numerum „ Missarum, per se, vel (prout mens fundatoris „ ex verbis colligenda permittit) saltem per alium „ * (*Nisi exprimatur in institutione Capellaniæ, „ quod Capellanus per seipsum celebret, semper „ per alium celebrare potest. Sic recte docent Salm. „ c.* 5. *n.* 53. *cum Dic. & Dian. part.* 4. *tr.* 4. *R.* „ 87. *qui cum Campanili testatur ita declaratum „ a S. C. Et sic etiam fuit decisum a S. Rota „ Rom. apud Pitton. de Paroch. n.* 1171. *qui n.* „ 1514. *affert aliam Declar. S. C. editam* 17. *Se- „ ptemb.* 1685.) *, quem numerum litteræ funda- „ tionis requirunt; cum vero numerum ex justa „ causa, v. gr. si reditus jam non sufficienter re- „ spondeant, potest minuere Episcopus in Synodo; „ quam

„ quam potestatem *Bon.* restringit ad Missas defunctorum, & quidem post *Trident.* impositas. Vide de *Bonac. d. 4. q. ult. p. 8.*

551 Reductio Missarum hodie tantum a Sede Apostolica, non ab Episcopis fieri potest, ut patet ex Decreto S. Concilii edito jussu Urbani VIII. & confirmato ab Innoc. XII. (vide *apud Croix l. 6. part. 2. n. 65. v. Ac primo*) ubi sic dicitur: *Districte prohibet, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in capitulis generalibus, vel alias quoquo modo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur &c. Alioquin reductiones, moderationes, et commutationes hujusmodi, si quas contra hujus formam fieri contigerit, omnino nullas et inanes decernit.* Facultas autem, ut clare explicat idem Decretum (quidquid dicant *Salm. tr. 15. de Statu Rel. c. 7. n. 148.*) data per Tridentinum *sess. 25. c. 4.* Episcopis, & aliis, tantum fuit pro reducendis Missis ante Concilium relictis, & non impositis in limine fundationis. E converso in ipsomet Decreto Urbani (apud *Croix n. 89.*) declaratum fuit bene posse Episcopos reducere Missas, si testator expresse hanc ipsis dederit facultatem.

Causæ autem, ex quibus Sedes Apostolica solet Missas reducere, sunt paucitas Sacerdotum, stipendii tenuitas, vel augmentum stipendii currentis, extenuatio redituum Monasterii, vel majores expensæ necessariæ ad victum, &c. denique si urgeret necessitas Fratrum, vel fabricæ Ecclesiæ, aut Monasterii; ita *Pal. part. 15. n. 3. Wigandt tr. 12. n. 80. et Salm. l. c. n. 144. cum Azor. Philip. Barbosa, Lez. et aliis.*

Dubit. 1. An Episcopus possit minuere Missas; quarum onus non est qui suscipiat ob eleemosynæ tenuitatem? Affirmat *Croix n. 119. cum Pasq., et Tamb.* Sed negandum cum *P. Conc.* ex Decreto S. C. mox supra citato, ubi declaratur nullo modo posse Episcopos onera Missarum reducere, vel moderari; idque expressius declaravit eadem S. C. in alio Decreto, quod refert *Conc. l. cit.* iterum confirmato per aliud Decretum editum die 20. Julii 1682. Sed hoc intelligendum procedere, ait *Fagnanus in c. Ex parte, de Constit. n. 28. cum Felino*, quando antea hujusmodi onera Missarum de jure vel de facto adimpleri poterant, sed casu quo reditus a principio fuerint sufficientes, & postea ita imminuantur, ut nullo modo sufficiant ad onera ferenda, tunc dicit *Fagnanus* non videri sublatam Episcopis facultatem, quam habent de jure communi, Missas moderandi, vel commutandi, ex *c. Noi quidem, de Testam.* & ex Trid. *sess. 25. c. 8.* ubi conceditur Episcopis, ut una cum herede vel executore possint ultimas voluntates in alium pium usum commutare.

Dubit. 2. An possit Capellanus ex se minuere numerum Missarum, si deficiant reditus? Si deficiant in totum sine ipsius culpa, certum est non teneri Missas celebrare, ut communiter dicunt *Croix lib. 4. n. 855. Tamb. Meth. Miss. l. 3. c. 1. §. 2. n. 2. et §. 5. n. 89. Ronc. c. 8. q. 8. cum Pasqual. et Passer. ac Escob. l. 21. n. 657. cum Bordon, et Aversa.* Idque declaratum fuit a S. C. ut diximus *n. 324. in fine.* Si vero reditus deficiant in parte, etiam videtur certum cum *Escob. n. 658.* posse Capellanum minuere Missas, casu quo testator congruam eleemosynam designaverit, v. gr. tarenum pro qualibet Missa; quia tunc, sicut augendus esset numerus Missarum si reditus augerentur, ita minuendus est si reditus diminuuntur. Major difficultas est, an possit Capellanus minuere Missas, si testator designaverit numerum Missarum, & deficit stipendium adhuc ordinarium? Negant *Tamb. l. c. n. 1. et 2. Diana p. 10. tr. 16. R. 65. Mazz. t. 2. p. 427. n. 5. Pal. t. 2. tr. 5. d. 1. p. 6. n. 23. et Salm. de Statu Rel. c. 7. n. 152. cum Azor. Gav. Philib. Pell. et Lezana.* Hi dicunt pro hac moderatione omnino recurrendum ad Sedem Apostolicam, tum ex Decreto supra allato, ubi dictum fuit: *Pro his omnibus reducendis, aut moderandis ad Apostolicam Sedem recurratur;* tum ex alio Decreto (vide *ap. Croix n. 89.*) ubi ad quæsitum: *Quid si legatum sit ita tenue, ut non sit qui velit onus illi injunctum subire, et si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum aut fere totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis?* Sic declaratum fuit: *Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut supra impositi, ab iis ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam, quæ absque ulla impensa id statuet.* His tamen non obstantibus; affirmant cum *Busemb. ut supra, Franc. de Lugo l. 5. de Sacram. c. 12. q. 9. n. 98. Escob. l. c.* item *Bordon. ap. Croix n. 118. et Pasq. ac alii ap. Ronc. loc. cit.* qui *in Reg. 3. in praxi* id probabile putat. Ratio horum est, quia id censetur esse juxta mentem ipsius testatoris, qui non præsumitur voluisse gratis, aut stipe minori justo cogere Capellanum ad celebrandum, vel ad supplendum stipendium ex propriis bonis, si vellet per alium celebrare, alioquin voluntas testatoris esset injusta, quæ servari non debet. At quia in hoc facile intervenire posset periculum hallucinationis, advertit *Ronc.*, generaliter loquendo, recurrendum esse ad judicium Episcopi (quod necessario requirunt *Croix l. 4. n. 855. et Tourn. t. 5. p. 793. qu. 13.*), vel saltem viri docti & pii, qui non auctoritative, sed tanquam justus arbiter numerum Missarum moderetur. Ad Decreta autem præfata respondet *Ronc. cum Pasq.* in tali casu hanc non esse proprie reductionem, aut moderationem stabilem, quam Sedes Apostolica sibi reservat, sed esse cessationem de jure obligationis pro rata redituum deficientium; Decreta enim loquuntur juxta mentem Trident *sess. 25. c. 4. de Ref.* ubi sermo est non jam de reditibus diminutis, sed de tenui eleemosyna ab initio designata pro Missis, quas non facile reperiatur qui velit celebrare, & de illis, re integra, ob tenuitatem stipendii, vel paucitatem Sacerdotum fieri vellet reductio. An autem hæc opinio sit probabilis, judicio sapientiorum remitto. Ceterum, si staret hæc sententia, omnino servandum esset id quod advertit *Tamb. dict. c. 1. §. 3. num. 96.* nempe, quod si Capellanus per annos præteritos acceperit stipendium majus solito, tenetur compensare, eundem numerum Missarum celebrando; qui enim antea stetit commodo, deinde stare debet incommodo.

Dubit. 3. An Episcopus possit moderari Officia, preces, & eleemosynas Anniversariis annexas? Negat *Tamb. apud Croix n. 121.* Sed affirmat *Pasqual.*

qual. ibid. quia prohibitio non loquitur de his, sed tantum de Missarum reductione; uti etiam nec de illis Missis, ad quas aliquis Sacerdos se obligasset sine congruo stipendio; id enim esset in præjudicium Ecclesiæ, & successorum. Sed hoc ultimum nullo modo admittendum, quia esset contra Decreta relata supra *in dub.* 1.

532 „ II. Qui ratione Beneficii tenetur quotidie celebrare, tenetur etiam Missas pro fundatore (nisi de hujus intentione contraria constet) applicare. *Bon.* & alii, *Dian. p.* 6. *t.* 6. *R.* 13. qui tamen concedit posse eum pro seipso quater, aut sexies in anno * (*Vel pro valde sibi conjuncto, aut charissimo amico, aut benefactore; sic enim præsumitur consensisse fundator, ut Salm. c.* 6. *n.* 36. *cum Lezan. Dian. Steph. Homob. Nald. Philib. &c. passim. Modo non accipiatur stipendium, ut recte advertunt Holzm. n.* 551. *& Elbel n.* 215. *cum Pasq. & Gob. ac Salm. c.* 5. *n.* 58. *cum Bonac. Gavant. Diana, & communi, contra Vidal; quia hoc esset contra mentem fundatoris.*) *; & in die commemorationis omnium defunctorum pro particulari defuncto celebrare * (*Vide infra n.* 338.) *. Item quavis hebdomada unam Missam omittere devotionis, & reverentiæ causa, idque ex præsumpta intentione fundatoris: quam *Tamb. l.* 3. *exped. sacr. c.* 3. §. 1. *ex Gav. p.* 3. *t.* 12. limitat, nisi de contraria fundatoris voluntate constet, vel sit onus Ecclesiæ, aut Monasterii, curare Missam quotidianam. V. *Tamb. l. c. Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 28. *& p.* 4. *n.* 4. *R.* 85. *& p.* 5. 6. *R.* 25. *& t.* 13. *R.* 15. Idipsum limitat *Card. de Lugo R. mor. lib.* 5. *d.* 9. si obligatio dirigatur ad ipsum Sacerdotem, v. gr. si dicatur (qui debet quotidie celebrare), quo casu concedit * (*Ita etiam Salm. n.* 57. *communiter cum Suar. Bon. Azor. Leand. Sylv. ex c. significatum, de Prabend. ubi dicitur Cappellanum teneri quotidie celebrare*, salva honestate, & debita devotione. *Advertit tamen Bonac. c.* 8. *q.* 3. *nullo die Cappellanus poterit vacare, si in fundatione expresse cautum sit ut Missa celebretur per seipsum, vel per alium, ex Declarat. S. C. die* 30. *Maji* 1699.) Si vero dirigatur ad celebrationem in tali loco, v. gr. volo, ut in tali Ecclesia celebretur quotidie Missa, teneri eum pro se alium substituere eo die, quo ipse non celebret. * (*Ita Salm. loc. c. cum aliis comm.*

533 „ Qui non potest fundationi satisfacere propter morbum, non tenetur, si brevis sit, v. gr. 15. dierum, (ut docet *Bonac.* aut etiam unius, alteriusve mensis, ut probabiliter docet *Card. de Lugo n.* 56.) substituere alium, aut compensare, cum tam stricte ne domini quidem honesti cum famulis agant; secus tamen, si sit diuturnus morbus; nisi reditus sint minus tenues, aut in morbum absumantur, ut contra *Sylv. & Azor.* docet *Bonac. Rodriq.* Impeditus vero aliis negotiis, licet justis (cum hæc non debeant obesse fundatori), debet satisfacere per alium, vel compensare postea, præsertim si fiat sæpius. Ita *Bon. d.* 5. *q. ult. p.* 7.

Quæritur, an Cappellanus ægrotans teneatur interim alteri dare stipendium, ut Missas celebret? Commune est (contra *Henriq.*) non teneri, si infirmitas sit brevis, ut cum *Busemb.* hic tenent *Lugo d.* 21. *n.* 48. *Salm. c.* 5. *n.* 54. cum *Dic. Dian. Lez. &c.* nisi fundator voluerit non deficere Missam in tali loco, &c. Quænam autem sit infirmitas brevis? Alii dicunt, si durat per decem dies, ut *Barbas. Molfes. Graff. &c.* Alii extendunt ad 15. dies, ut *Bon.* & *Dian.* item *Elbel p.* 151. *n.* 214. *cum Anacl.* Et de hoc habetur Declaratio S. C. Con. edita die 17. Nov. 1695. (*apud Pitton. de Paroch. n.* 1595.) ubi dictum fuit non teneri Cappellanum per alium supplere, tempore infirmitatis non excedentis 15. dies. Alii ad mensem, ut *Laym. c.* 5. *n.* 7. *& Salm. n.* 55. cum *Hurtad. & Concil. Mediol.* 7. *tit. de Missis*, ubi: *Si Cappellanus saltem per annum celebravit in aliquo loco, si etiam per mensem ægrotet, adhuc integram eleemosynam judicio Episcopi accipere potest.* Alii denique extendunt ad duos menses, ut *Lugo n.* 49. *cum Nav.* item *Philib. Die. Nald. Leand. & Ant. a Sp. S. ap. Salm. l. c.* & adhæret *Conc. p.* 471. *n.* 31. ac probabile putant *Busemb.* ut supra, ac *Dicast. Pal. Nav. &c.* apud *Salm. ibid.* Omnes autem hæ opiniones videntur esse probabiles.

Nota hic obiter id quod advertit Bened. XIV. *de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 23. *n.* 2. prohibuisse S. C. triginta Missas Gregorianas, utpote rebus non convenientibus refertas. An autem liceat accipere stipendium pro prima Missa, quam Neopresbyter celebrat cum Episcopo? Vide dicenda n. 829. *v. An autem.*

DUBIUM II.

Cujus sit applicare fructum sacrificii?

534 *A quo applicandus sit fructus Missæ? An Religiosus valide Missam applicet contra voluntatem Prælati?*

535 *Applicatio debet fieri ante celebrationem. Qu. I. An sufficiat applicatio habitualis? Qu. II. An si quis accepit stipendia a diversis, sufficiat applicare Missas pro eis in confuso?*

536 *Quid si applicatio nulli fiat, vel incapaci?*

537 *An valeat applicatio conditionata? Et an applicatio facta pro primo offerente sit illicita, & invalida?*

538 *An in die Mortuorum possit applicari Missa pro particularibus ex stipendio?*

539 *De Altare privilegiato. Qu.* 1. *An ad tales Indulgentias lucrandas requiratur Missa de* Requiem? *Qu.* 2. *Quomodo intelligenda est clausula* Modo in Ecclesia quotidie dicantur septem Missæ? *Qu.* 3. *Quomodo clausula:* Modo in Ecclesia non sit aliud Altare Privilegiatum?

„ Resp. Solus Sacerdos offerens valide id facit per suam Intentionem, quia est actus potestatis Sacerdotalis. Ita *Commun. Suar. Card. de Lugo d.* 14. *s.* 10. *n.* 211. *&c.* 534

Unde resolves.

„ 1. Is valide applicat, etsi peccat sacrificando, vel applicando contra voluntatem superiorum. Ita *Suar. Laym. Dian. Gard. de Lugo, loc. cit.* contra

„ tra *Navar. Ledes.*, & alios, quorum sententiam „ probabilem dicit *Diana t. 1. R. 72.*

Quæritur an Religiosus valide applicet Missam contra voluntatem Prælati? *Prima* sententia negat, quam tenent *Scotus Quodl. 20. Gav. in Rubr. Miss. p. 3. tit. 12. n. 28.* item *Gabr. Arm. & alii apud Tourn. t. 5. p. 482. v. Grave, ac Cord. & Led. ap. Dian. p. 2. tr. 14. R. 72.* qui probabilem putat. Ratio, quia voluntas Religiosi subditur voluntati Superioris; unde, sicut Superior potest irritare contractus, & vota subditi, ita etiam applicationes Missarum. *Secunda* vero sententia communior & probabilior dicit, talem applicationem subditi esse quidem illicitam, sed non invalidam, & hanc tenent eum *Busemb. Suar. d. 76. s. 9. Laym. c. 2. n. 11. Lugo de Euchar. d. 19. n. 211.* qui ait oppositam rejici fere ab omnibus Recentioribus, *Salm. de Sacrif. Missæ c. 3. n. 25. Anacl. p. 576. n. 72. Spor. n. 289. Tourn. loc. cit. cum Vasq. & Elbel p. 119. num. 180. cum Mastrio, Croix, & Gob.* Ratio, quia subditus, uti utitur potestate Ordinis (ut est in hoc casu), minime subjicitur voluntati Prælati. Limitat *Marchantius in Tribut. qu. 2. d. 2.* Si Sacerdos applicationem faceret ex vi pacti initi cum offerente, quia sicut pactum sine voluntate Prælati est nullum, ita & applicatio. Hoc tamen sane intelligendum, quando subditus ita alligaret applicationem pacto, ut absolute intenderet non applicare, si non satisfaceret obligationi contractæ (quod bene ait *Sporer n. 290.* in facto raro accidere); Quando tamen absolute applicat, non restringendo intentionem ad satisfactionem pacti; tunc valide applicat ex potestate generali, quam ipse habet applicandi Sacrificium, cui vult, etiamsi errore ductus Missam applicaret pro obligatione contracta.

355 „ 2. Sacrificium, quod neque formaliter, neque „ virtualiter ulli applicatum est, vel ante, vel in „ ipsa consecratione, saltem ejusdem speciei, non „ potest postea ulli applicari, saltem adæquate quia „ producit effectum, quando existit, neque is sus„ penditur; ideoque nec licet accipere stipendium „ pro Missa præterita. Vide *Laym.*

„ Dixi, *vel ante;* quia non requiritur, ut appli„ catio fiat in ipso Sacrificio: sufficitque, si pridie „ facta sit, etsi ipso die de ea non cogitet. *Bon.* „ *q. 5. p. 2. ex Suar. Dian. l. c. R. 47.* contra „ *Vasq.*

Quæritur I. An ad applicandam Missam sufficiat applicatio habitualis, nempe aliquando habita, & non revocata? Negant *Vasq. De Sacram. d. 38. c. 6. n. 74. & Abelly de Sacr. Miss. §. 5. n. 5. cum Isamb.* dicentes, quod sicut ad consecrandum requiritur Ministri intentio actualis, vel saltem virtualis, sic etiam requiritur ad fructum Missæ applicandum. Sed verius, & communiter affirmant *Suar. 3. p. d. 37. sect. 3. concl. 2. Bon. de Sacr. d. 1. q. 1. p. 2. §. 3. n. 11. Lugo eod. tit. D. 8. n. 95. cum Molf. & Dian. item Cont. Tourn. t. 5. p. 841. qu. 6. Resp. ad 2. Holzm. p. 5. n. 12. v. Dices, Elbel p. 118. n. 174. Mazz. de Sacrif. Miss. t. 3. p. 168. Sporer eod. t. n. 540. cum Gob.* qui testatur hanc esse omnium praxim, & *Croix l. 6. p. 2. n. 150. cum Con. Tamb. & Pasq.* Et ab hac doctrina in substantia non est difformis *P. Conc. t. 8. p. 475. n. 36.* nam, licet requirat intentionem virtualem, tamen virtualis illa (modo quo ipse explicat) coincidit cum nostra habituali; dum, inquit, quod si quis acceperit 20. eleemosynas, & hodie celebrationem incipit cum voluntate sequentibus diebus celebrandi pro offerente, tunc sufficere primam intentionem, etiamsi ceteris singulis diebus alio distractus illam non renovet. Ratio nostra est, quia applicatio Missæ se habet per modum donationis verbalis, quæ semel facta valet donec expresse revocetur. Respondetur autem ad rationem oppositam, quod in Sacramentis ideo requiritur intentio actualis vel virtualis, quia intentio efficit Sacramentum, seu actualiter influit in ejus confectionem; sed in applicatione Missæ intentio non efficit fructum illius, dum adhuc sine applicatione de se oritur fructus ex celebratione Missæ, & ideo sufficit applicatio aliquando facta, per quam fructus fuit alicui donatus.

Quæritur II. An si quis accipit stipendium a decem personis pro decem Missis, satisfaciat applicando primas decem Missas quas legit pro ipsis in confuso? Negat *Sylvius ap. Bon. d. 4. p. 7. §. 5. n. 1. & Conc. t. 8. p. 474. n. 38.* Sed melius videtur sic distinguendum: Si singula Sacrificia applicantur pro singulis indeterminate, non videtur satisfieri, quidquid dicant *Aversa, & Diana apud Croix l. 6. p. 2. n. 209.* Ratio, quod ad satisfactionem requiritur intentio applicandi fructum determinatæ personæ, ut illi prosit; unde sicut non consecraret, qui decies proferret formam Consecrationis super decem hostias, cum intentione consecrandi unaquaque forma unam hostiam ex eis in confuso; ita qui applicat decem Missas indeterminate. Si vero Sacerdos unamquamque Missam intenderet applicare omnibus illis decem personis, singulis applicando decimam partem uniuscujusque Missæ, non videtur ratio cur non satisfaciat, cum nemo dubitet, quin fructus Sacrificii sit divisibilis, & ideo tribuitur unicuique quod debetur; unusquisque enim in singulis Missis, decimam partem accipiendo, in celebratione decimæ Missæ jam totum suum fructum percipit. Et ita tenent *Bon. l. c. Renc. c. 6. q. 9. R. 2. Tamb. de Miss. l. 2. c. 2. §. 11. n. 4.* item *Aversa, Henno, & alii apud Croix l. 6. p. 2. n. 219.* contra *Pasqual. & Possev.*

„ 3. Si nulli applicetur, vel incapaci, fructus ma- 356
„ net in thesauro Ecclesiæ, ut docet *Suarez*, vel „ cedit ipsi Sacerdoti, vel illis, pro quibus tenetur „ specialiter offerre, quod ita implicite censeatur in„ tendisse. Ita *Laym. t. 5. c. 2. V. Card. de Lu*„ *go n. 215.*

Si fructus Sacrificii applicatur incapaci, tunc ille remanet in thesauro Ecclesiæ. In praxi autem quando dubitatur, an is pro quo offerimus, sit vel ne capax fructus, consultum est in Missis gratuitis illas applicare vel nobis ipsis, vel alteri sub conditione, si persona cui applicantur, non sit capax; In Missis vero debitis ex stipendio, quia probabiliter fructus cedit in beneficium propinquiorum offerentis ex ejus implicita voluntate, ideo tunc non possumus, cui velimus fructum applicare, nisi sub conditione, ut præjudicium non fiat cui obligatio adsit applicandi; ita *Elbel n. 194. & Spor. num. 284. cum Marchant.*

„ 4. Applicatio, sub conditione jam impleta, est 337
„ valida, v. gr. ad intentionem quam habuit hodie

„ su-

„ superior, non autem sub conditione futura con- „ tingente, v. gr. applico illi, cui Titius interroga- „ tus voluerit; vel ei, qui prius morietur; vel qui „ primo stipendium offeret; ita *Suar. in 3. p. t.* „ *3. d.* 79. *s.* 9. *Laym. l. c. Dian. l. c. R.* 15. *Card.* „ *de Lugo d.* 19. *n.* 209. contra *Bon. qu. ult. p.* 7. „ §. 5. qui tamen ipse in praxi dissuadet.

„ 5. Non satisfecit, qui te mortuum putans, Mis- „ sas, quas pro defuncto teneretur, celebravit.

„ 6. Sacerdotes Societatis non satisfaciunt, cele- „ brando pro defunctis per anticipationem, nisi ta- „ men jam mortui sint, etsi postea promulgentur. „ *Laym. l. c.*

Dicunt *Lugo de Pæn. d.* 13. *n.* 137. *& Pal. p.* 6. applicationem Missæ factam pro primo offerente esse validam, sed illicitam ex prohibitione Clementis VIII. quam promulgavit Paulus V. die 15. Nov. 1605. vetans hanc consuetudinem, *tanquam pluribus nominibus periculosam, Fidelium scandalis obnoxiam, atque a vetusto Ecclesiæ more nimium aberrantem.* At probabilius (ut recte ait *Croix n.* 222.) talis applicatio non solum erit illicita, sed sæpe invalida, quia sæpe accidet quod Missa tunc dicatur pro causa, quæ adhuc non existit, puta si stipendium offerens postulabit Missam pro liberatione a carcere, ab infirmitate, &c. quæ causa, cum nunc non adsit, effectus Missæ suspensus remanere deberet, quod non videtur credibile. Bene tamen advertit *Tournely p.* 791. *cum Vasq. Aversa, & Quarti*, quod si Sacerdos prævideat, quod postulabuntur Missæ pro aliquo defuncto, bene potest eas nunc offerre, & deinde stipendium percipere, quia hoc casu jam offerentur pro persona determinata.

378 „ 7. Non omnes Sacerdotes tenentur die Anima- „ rum applicare Missam pro omnibus defunctis. „ *Tamb. l.* 5. *exp. sacr. c.* 5. §. 2. contra praxim, „ & *Gav. p.* 4. *t.* 15. * (*De hoc adest Decretum* „ *S. C. apud Merati indice n.* 411. *editum die* „ 4. *Aug.* 1663. *ubi dictum fuit:* In die Comme- „ morationis omnium fidelium defunctorum Sacri- „ ficia possunt a Sacerdotibus celebrantibus appli- „ cari ad libitum, scil. vel pro omnibus fidelibus „ defunctis, vel pro aliquibus tantum. *Hoc De-* „ *creto posito, bene ait Tourn. t.* 5. *p.* 793. *qu.* „ 11. *nihil obesse, quin pro talibus Missis acci-* „ *pi possit stipendium*) *.

559 „ 8. Missa celebrata in altari privilegiato pro „ defunctis non suffragatur illis, nec satisfit Indul- „ to, nisi sit de requiem. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 253. „ *declarat Card. & p.* 9. *t.* 2. *R.* 8.

Hoc Privilegium altaris in hoc consistit, ut ex Indulgentiis, sive fructibus, qui sunt in thesauro Ecclesiæ, liberetur a Purgatorio anima pro qua Missa in illo altari applicatur; & hoc vi potestatis clavium, quam habet Papa applicandi Indulgentias, vivis quidem per modum absolutionis, defunctis vero per modum suffragii sive absolutionis.

Quæres 1. An ad lucrandam Indulgentiam altaris Privilegiati semper requiratur, ut celebretur Missa *de requiem?* Resp. negative, nam licet olim anno 1601. die 1. Junii respondisset S. C. affirmative, ut fert *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 233. Attamen Alexander VII. die 22. Januar. an. 1667. in decreto incipiente *Creditæ nobis*, declaravit quod in iis diebus, quibus non licent Missæ *de requiem*, Missæ de festo currente easdem habent Indulgentias, quas habent Missæ *de requiem:* Idque extendit ad altaria Privilegiata etiam non perpetua, & pro aliquo die in hebdomada. Deinde Innocentius XI. die 4. Maji an. 1688. declaravit id valere etiam in diebus dominicis, & diebus infra octavas Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, & aliis anni diebus, quibus Missæ *de requiem* non possunt celebrari. Demum hæc omnia decreta confirmavit Clemens XI. die 29. Sept. an. 1714. Vide Decreta præfata apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *Indice n.* 623. 624.) Ex his omnibus colligitur, quod Missæ in altari Privilegiato, aut perpetuo, aut ad tempus concesso, suffragantur defunctis, sive dicantur *de requiem*, sive de die currenti; quando non licet *de requiem* dicere. Si vero currat festum semiduplex, omnino debet dici *de requiem* in altari Privilegiato; alias non acquiritur Indulgentia, etiamsi in Ecclesia solemnitas celebretur, ex declaratione S. C. quam refert *P. Zaccharia apud Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 509. cum autem privilegium conceditur ad tempus, declaravit S. C. (in Decreto, quod affert *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 225.) quod tempus incipit non a die publicationis Brevis, sed a die concessionis?

Quæres 2. Quid si in Ecclesia, ubi concessum est altare Privilegiatum per aliquod tempus, non dicantur septem vel quinque Missæ juxta clausulam, quæ in Indultis apponi solet? *Sylvius apud Croix n.* 522. putat privilegium etiam suffragari, si bis vel ter Missæ non legantur. Sed verius oppositum docet Benedictus XIV. *Notif.* 56. *n.* 16. ex Decreto S. C. Concilii, edito die 11. Sept. 1694. & approbato ab Innoc. XI. qui mandavit publicari; ibi dictum fuit, *celebrationem Missarum Indultis præfatis præfinitarum omnino necessariam esse singulis diebus in eadem Ecclesia.* Declaravit tamen eadem S. C. die 30. Julii 1706. alio Decreto (inserto in Bullario Clementis XI. *p.* 2. *p.* 592.) quod pro tempore, quo Religiosi vel Sacerdotes Seculares per aliquot dies vel menses propter absentiam non celebrant Missas præfinitas, Indulgentiæ non amittuntur, sed pro illo tunc suspenduntur. Insuper declaravit, quod si Missæ non legantur ob Sacerdotum infirmitatem, vel quia Religiosi occasione festivitatis, vel funerum, alibi celebrare debeant ex jussu Prælati, si raro id fiat, Indulgentiæ etiam suffragantur. Vide prædicta Decreta *apud Bened. XIV. l. cit. n.* 17. *& apud Sporer t.* 3. *p.* 258. qui illa in extensum affert.

Quæres 3. quomodo intelligenda clausula, *si in Ecclesia aliud altare Privilegiatum non est erectum?* Probabiliter respondet *Sporer p.* 258. *n.* 135. *& Gobat. n.* 519. intelligendam esse, quod si altare Privilegiatum antea concessum fuerit generatim pro quibuscunque defunctis, idque in secunda petitione non sit expressum, posterior concessio, etiam generatim facta, nihil valet; secus vero, si concessio fiat pro aliquibus particularibus personis. Et sic pariter videtur dicendum, si prima concessio fuerit particularis, & secunda generalis.

Notandum hic 1. privilegium altaris privilegiati non esse communicabile per generalem communicationem privilegiorum, ex Decreto S. C. Indulgentiarum dato die 5. Febr. an. 1748. & approbato a Bened. XIV. die 4. Martii ejusdem anni; ita refert *P. Ferrarius Bibl. t.* 4. *v. Indulgentia in Appendnum.*

num. xv. Notandum 2. quod Clemens XIII. prævio voto ejusdem S. C. die 19. Maji 1719. indulsit omnibus Ecclesiis Parochialibus altare privilegiatum quotidianum ad septennium; uno expleto; præcepit omnibus Episcopis, Abbatibus, Vicariisque Capitularibus, pro suis Parœciis confirmationem ejusdem privilegii ad septennium petere; vid. *Ferrar. Bibl. t.* 8. *Append. n.* 7.

DUBIUM III.

Quando, & quoties liceat celebrare.

540 *An possit dici Missa ante auroram, vel post meridiem?* 541. *A quo tempore incipiat aurora? An tempus tam auroræ quam meridiei moraliter accipiendum?* 542. *Quid de Privilegiis Regularium?*

543 *Casus in quibus licet celebrare ante Auroram, vel post meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres Missæ dici possint ante Auroram?* 544. *An liceat anticipare Missam vel postponere ob festivitatem, vel causa itineris, vel ex dispensatione Episcopi?* 545. *An peccet graviter, qui celebrat ante Auroram, vel post meridiem?* 546. *Quænam in hoc sit parvitas materiæ?*

547 *Quale peccatum sit celebrare ante Matutinum?* 548. *Quid si esset Missa Conventualis, & solemnis?*

549 *An liceat celebrare (& ministrare Communionem) in quolibet anni die?* 550. *An in die Cœnæ Domini, & sabbati Sancti liceat privatim celebrare?*

551 *An & quando liceat celebrare pluries in die?*

552 *An aliquando liceat interrumpere Missam, vel de novo incipere?* 553. *An si superveniat Princeps, vel turba Peregrinorum? vel si Sacerdos recordetur alicujus impedimenti?* 554. *An si urgeat necessitas propria vel aliena?*

555 *Quomodo Missa interrupta, supplenda sit ab alio Sacerdote?*

540 „ **R**esp. 1. Ordinarie non licet celebrare post „ meridiem, sed debet inchoari ante duodecimam, „ nec ante auroram, quam ante solis ortum. *Regin.* quadrantem huræ, *Henriq.*, & *Concin.* mediam horam, *Azor.* horam cum quadrante, *Suar. et Fernand. et Possev.* sesquihoram comprehendere „ dicunt, & consequenter, cum secundum *Henriq. Suarez*, & alios, Missa possit inchoari tanto ante auroram, ut sub ejus initium finiatur, „ licet duabus horis ante solis ortum inciperet. Ita *Rodriquez*, & alii. Unde ulterius inferunt quidam cum *Suar.* Religiosis habentibus privilegium „ celebrandi hora ante diem, licere tribus horis ante ortum Solis incipere: quod *Card. de Lugo d.* 20. *sect.* 2. *n.* 32. non improbat, etsi *Laym.* „ tantum permittat horis duabus post mediam noctem. *Card. de Lugo loc. cit.* Quacunque autem „ hora licite (sive ex, sive sine privilegio) celebrent, eadem etiam (atque adeo in Missa, quæ „ nocte Nativitatis, ceterisque post illam celebrantur), licere iis Eucharistiam aliis ministrare, contra *Bordon.* docet *Diana p.* 9. *t.* 7. *R.* 43. * „ *Sed hoc vetitum nunc est. Vide de hoc d. n.* „ 252. *v. Sic etiam*) *.

In Rubrica Missalis .... habetur: *Missa privata, saltem post Matutinum & Laudes, quacunque hora ab aurora ad meridiem dici potest.* Non licet igitur celebrare ante auroram, quæ non jam intelligitur ortus solis, sed tempus illud quod est medium inter noctem & diem. Hinc dicunt *Salm. c.* 4. *n.* 33. licitum esse inchoare Missam fere per duas horas ante ortum solis: Sed melius ajunt *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 226. *Tourn. t.* 5. *p.* 793 *q.* 1. *& Bened. XIV. Notif.* 12. *n.* 12. auroram computandam esse ex temporum varietate, juxta tabellas, quæ directoriis Officii divini apponi solent. Idcirco asserunt *Croix & Tournely* in mense Junii auroram incipere fere duabus horis cum quadrante ante ortum solis: mensibus Februarii, & Septembris hora cum dimidia: in mense Martii hora cum quadrante: in reliquis vero mensibus hora, & tribus quadrantibus. 541

Omnes autem conveniunt cum *Lugo d.* 20. *n.* 37. *Tournely pag.* 794. *q.* 2. *&* 3. *Wigandt tract.* 15. *n.* 52. *Bonac. p.* 9. *n.* 2. *& Salm. c.* 4. *n.* 33. 41. qui citant *Suar. Navarr. Sa, Henr. & alios*, quod nulla sit culpa Missas terminare in aurora, & eas incipere parum ante meridiem: ratio quia tempus tam auroræ, quam meridiei (de qua infra dicemus ex *n.* 543.), non mathematice, sed moraliter accipiendum. Et quamvis olim (ut fert *Benedict. XIV. Notif.* 12. *n.* 3. *&* 4.) Clemens XI. secus præceperit in quodam suo edicto, ubi sic dixit: *Comandiamo che le Messe non possano incominciarsi prima dell' aurora, e che a mezzo giorno debbano essere del tutto terminate*; Nihilominus postea, cum hoc punctum rursus examini mandatum fuisset; Benedict. XIII. annuit posse tolerari latitudinem tertiæ partis horæ tum ante auroram, cum post meridiem: idque per edictum publicatum fuit sub Clem. XII. (*apud Bened. loc. cit.*)

Circa autem Religiosos, affert *Lugo d.* 20. *ex n.* 27. plura Privilegia, quibus Regularibus conceditur celebrare duabus horis post mediam noctem: Item *Salm. c.* 4. *n.* 32. afferunt Privilegium Eugenii IV. celebrandi tertia hora post meridiem ex justa causa. An autem hujusmodi privilegia fuerint revocata per Tridentinum? Affirmant *Fagundez cum aliis apud Lugo n.* 20. quia in præfato Concilio *sess.* 22. *Decr. de vitand. in celebr. Missæ*, sic præcipitur: *Ordinarii caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent .... non obstantibus Privilegiis quibuscunque.* At, negant *Wigandt tract.* 15. *n.* 4. *Lugo ibid. cum Rodriq. Salas, Diana*, & aliis pluribus, & id probabile putat *Roncaglia c.* 5. *qu.* 8. *cum Tambur.* Ratio, quia Tridentinum ibi tantum imponit Episcopis, ut prædicta curent observari; ergo ubi Episcopi non repugnant, non est cur Regulares suis Privilegiis frui nequeant. Sed hoc non obstante, oppositum omnino tenendum ex Decreto Clementis XI. edito 15. Decembr. 1703. (in extensum relato *apud Croix n.* 258.) ubi Pontifex declarat Privilegia Regularibus concessa circa Missarum celebrationem omnino revocata esse per Concil. Trid. in Decreto *sess.* 22. *cap. unic.* Et quamvis Clemens ibi tantum loquatur de Privilegio altaris portatilis, tamen hac 542

hac declaratione proculdubio ostendit pariter revocatum esse Privilegium celebrandi extra debitas horas, quas Concilium expresse servari jubet ab omnibus Sacerdotibus; non obstantibus (ut supra) Privilegiis quibuscunque.

343 „ Dixi, *ordinarie;* quia antevertere licet sequen- „ tibus casibus, in quibus etiam paullo post meri- „ diem, v. g. uno, vel altero quadrante, inchoari „ potest, ut etiam secundum *Sot. & Palud.* ex „ quavis rationabili causa, v. g. ob funus Princi- „ pis, vel quia Sacerdos die festo propter iter fuit „ impeditus, quo casu etiam integra hora post licere „ inchoare dicunt. V. *Laym. l. c. Fer. hic c.* 5.

„ 1. In necessitate, v. gr. ut morituro detur Via- „ ticum, quo casu licere media nocte celebrare, „ ait *Diana p.* 1. *t.* 14. *R.* 33. *ex Laym. &c.* „ (*cum Lugo Disp.* 20. *n.* 25. *& Salm. c.* 4. *n.* „ 27. *cum Vasq. Pal. Dicast. Hurt. &c. com-* „ *muniter*).

„ 2. Ubi est mos rationabilis, ut opifices, & fa- „ muli summo mane possint audire sacrum. *Laym.* „ *l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 3. *ex Nav. &c.* (Vide *Dian.* „ *p.* 2. *t.* 14. *R.* 33.) non tamen idcirco post me- „ ridiem licebit.

„ Ex privilegio, de quo supra.

„ 4. In nocte Nativitatis, in qua omnes tres Mis- „ sas ante auroram dici posse, probabiliter docent „ *Suarez, Con. Laym. Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 226. „ contra *Sylv. Fern.* & alios * (*Lugo n.* 25. *Salm.* „ *n.* 26. *cum Fagund., & Nunno*) *.

Quæres, an liceat in nocte Nativitatis Domini legere omnes tres Missas ante auroram? Affirmant *Suarez d.* 80. *sect.* 4. *v. Tertio, Lugo d.* 20. *n.* 25. *Salm. c.* 4. *n.* 26. *Diana p.* 1. *tr.* 14. *R.* 35. *cum Vasq. Laym. Conc. Molf. &c.* Quia (ut dicunt) in *c. Nocte sancta de Consecr. dist.* 1. absolute conceditur, quod in nocte Nativitatis *Missas celebrent Presbyteri*. Sed verius id negandum cum *Holzm. p.* 85. *n.* 372. *Conc. p.* 488. *n.* 4. *& Elbel p.* 134. *n.* 230. Ratio, quia hoc esset contra expressam Rubricam Missalis, ubi notatur: *Prima Missa dicitur in nocte; secunda in aurora; tertia in die*. Et hodie adest Decretum S. C. Rituum, editum die 18. Dec. 1702. (apud *Holzmann, & Elbel*) ubi dicitur: *Non licet in media nocte Nativitatis Domini celebrare successive alias duas* (Missas), *& Communionem sacram exhibere*. Si autem quis unam Missam celebrare vellet in tali die, nulla apparet ratio, ut recte ait *P. Concin.*, cur primam potius, quam alias celebrare debeat.

344 Adde 5. posse celebrari Missam privatam post solemnem in festivitate, si solemnis protrahatur ad horam & amplius post meridiem, ut probabiliter dicunt *Wigandt t.* 15. *n.* 52. *& Salm. cap.* 4. *n.* 35. *cum Laym. Pal. Suar. Ronc. Led. Vill. &c.* Imo probabiliter *Suar. Vasq. Filliuc. Bodr. Possev. et alii ap. Bonac. p.* 9. *n.* 7. (qui tamen non facile id concedit sine licentia Episcopi) admittunt etiam post duas horas posse celebrari, ne magna pars populi Missa careat. Adde 6. Ex causa itineris per horam post meridiem (vel ante auroram), cum *Bus.* dicunt communissime *Conc. t.* 8. *p.* 587. *n.* 2. *Wigandt loc. cit. & Salm. n.* 36. *cum Soto, Suar. Pal. Laym.* & aliis citatis. Sic etiam ex causa funeris alicujus Magnatis, ut *Busemb. Conc. & Salm. n.* 41. *cum Henr. &c.* Ex causa concionis, *Busemb. & Wig.* Ex causa publicæ supplicationis, *Busemb. & Concin.* Item quando Episcopus confert Ordines, *Laym. c.* 4. *n.* 4. *& Salm. n.* 40. *cum Soto, S. Anton. Palud. Henr. &c.* Ex his enim causis Missa potest anticipari, ut supra, vel postponi per horam. Adde 7. Si Episcopus dispenset in aliquo casu particulari ex rationabili causa; juxta quam facultatem possunt Episcopi secum etiam dispensare. Ita *Lugo d.* 20. *n.* 27. *Wig. l. c. Salm. n.* 28. *&* 37. *cum. Nav. Laym. Pal. Conc.* Et recte dicit *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 225. eandem facultatem habere omnes superiores, secluso privilegio, erga suos Religiosos, cum sint eorum Ordinarii.

„ 1. Graviter peccat, qui sine aliqua harum, aut „ saltem justa causa citius mane, vel serius post „ prandium celebrat, ubi *Azor.* tertiam horæ par- „ tem, *Laym.* mediam horam, *Bon.* tres quadran- „ tes, *Sylvius* horam requirit, ut differendo pec- „ cet mortaliter. Vide *Dian. t.* 14. *R.* 34. ubi no- „ tat, Religiosos ex suis privilegiis posse celebrare „ usque ad tres horas post meridiem, post tertiam „ vero nullo modo. Vide *Bon. l. c.*

Quæritur, an sit cuique licitum celebrare Missam sub hora nona, scil. hora tertia post meridiem? Affirmant *Scotus, S. Antoin. Palud. Nav. Vivald. Durand. &c. ap. Palaum p.* 7. *n.* 14. *et apud Escob. lib.* 21. *n.* 354. qui cum *Less.* id probabile putat; quia (ut dicunt) Sacrificium altaris correspondere debet Sacrificio Crucis, quod hora nona fuit consummatum. Nec obstare ajunt Ecclesiæ contrariam consuetudinem, quia hæc est tantum introducta ob fragilitatem hominum non valentium tandiu jejunare, unde non censetur obligationem induxisse, sed potius favorem, cui quilibet potest renuntiare. Sed hodie oppositum omnino tenendum, ut docent *Suar. d.* 80. *sect.* 4. *Laym. c.* 4. *n.* 3. *Bon. p.* 9. *n.* 1. *et* 7. *Palaus loc. cit.* qui opinionem contrariam merito improbabilem vocat, & *Salm. c.* 4. *n.* 34. *cum Vasq. Con.* & aliis passim. Ratio eruitur tum ex Trid. *sess.* 22. *in Decreto de Observand. in cel. Miss. etc.* ubi sic habetur: *Sancta Synodus decernit ..... ut Ordinarii edicto, & pœnis propositis caveant, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent*. Tum ex universali Ecclesiæ consuetudine, quæ utique nunc servanda est, cum sit præscripta a Rubrica Missalis ut super expresse approbata a S. Pio V. in sua Bulla 4. incipiente, *SS. in Christo Pater*, ubi Pontifex prohibet *in virtute S. obedientiæ, ne quis sub pœna perpetuæ suspensionis a divinis præsumat quovis prætextu, etiam licentiarum, in vesperis celebrare*. Ergo celebratio sub vesperis non poterit excusari a culpa gravi, cum talis celebratio præsumtio a Pontifice declaretur, & expressa inobedientia. 345

Communiter autem DD. in hoc admittunt parvitatem materiæ, quæ excuset a mortali; & cum causa etiam a veniali, nempe si Missa terminetur parum ante auroram, & incipiatur parum post meridiem: sed valde discrepant in assignanda tali materia. *Azorius p.* 1. *lib.* 10. *c.* 23. *q.* 3. assignat pro materia gravi tertiam horæ partem; *Laym. cap.* 4. *n.* 6. mediam horam; communius vero & probabilius censent *Sylvius q.* 83. *art.* 2. *q.* 4. *Pal. p.* 7. *n.* 14. *Bon. p.* 9. *n.* 6. *Ronc. c.* 4. *q.* 8. *R.* 1. *Viva ap. Conc. p.* 487. *n.* 2. qui non reprobat, & 346

Salm.

Salm. c. 4. n. 34. cum Gabr. & aliis censent non esse materiam gravem, nisi Incipiatur Missa hora ante auroram, vel hora post meridiem. Item valde probabiliter dicunt hic *Suar. d. 80. s. 4. v. Tertio, Bon. n. 7. Merati p. 248. et Fill. tr. 5. c. 4. q. 7. n. 103.* cum aliis, privilegium celebrandi hora post meridiem, vel ante auroram, intelligi una bora ante vel post tempus ut supra a DD. concessum etiam non privilegiatis, alioquin privilegium parum prodesset.

Circa autem prædictam parvam materiam (idest minus quam hora, ut supra) in celebraudo post meridiem, dixit quidam recentior non sufficere ad excusandum a veniali causam differendi celebrationem usque ad illud tempus, sed insuper requiri justam causam eo tunc celebrandi, puta si sit dies festus, vel ut alii audiant Missam, & similia: alioquin dicebat celebrationem non excusari a culpa veniali. Sed hæc distinctio sive opinatio a nullo Auctore tradita est, & videtur omnino insubsistens, ut mihi & aliis doctis visa est, quia eadem causa quæ permittit dilationem, permittit etiam celebrationem eo tunc fieri.

347 „ 2. Non est peccatum celebrare ante dictam „ Primam, vel etsi ob infirmitatem non possis horas dicere * (*ut docent etiam Salm. c. 4. n. 43. & 44. cum communi*); vel etiam ante Matutinum, si causa subsit, sine qua erit veniale, ut „ docent *Fill. Laym.* & alii, videturque sententia „ tuta contra multos dicentes esse mortale.

Quæritur, quale peccatum sit celebrare Missam ante recitationem Matutini? Adsunt tres sententiæ: *Prima* dicit esse mortale, & hanc tenent *S. Anton.* 3. *p. tr.* 13. *c.* 6. *Antoine p.* 154. *v. Secundum, Juenin. t. 7. p. 393. qu. 1. et alii cum Gav. p. 3. tit. 11. n. 5.* quamvis *Merati t. 1. pag. 799. n. 7.* dicat *Gav.* postea alibi suam temperasse opinionem. Hanc sententiam AA. præfati probant ex quadam Constitut. Innocentii IV. *edita* 1254. & relata *ap. Tourn. t. 1. p.* 635. ubi dicitur: *Sacerdotes Missas celebrare, priusquam officium matutinale compleverint, non præsumant.* Item ex Rubrica Missalis *tit. 1. de Præpar. Sac.* ubi legitur: *Sacerdos celebraturus Missam, saltem Matutino cum Laudibus absoluto etc.* Item *tit.* 10. *de defect.* ubi videtur hic numerari inter defectus graviores. *Secunda* autem sententia nullam in hoc culpam agnoscit, & hanc tenent *Tamb. de Sacrif. Miss. l. 1. c. 7. §. 2. n. 3. Holzm. t. 1. p. 447. n. 469. cum Gob. et. Cherub.* item *March. et Quarti apud Croix l. 6. p. 2. n.* 230. Ratio istorum, quia nulla appatet lex sub culpa hoc præcipiens: & Rubrica est tantum de consilio, non de præcepto. *Tertia* vero sententia communior & probabilior, quam tenent *Pal. d. unic. part. 10. n. 14. Less. l. c. cap. 37. num. 81. Anacl. p. 200. qu. 6. Conc. t. 2. p. 490. n. 11. Elbel de Sacrif. Miss. n. 238. Merati l. c. Tourn. l. c. cum Soto, Sylv. Tol. Nav. Bellarm. Henr. a S. Ignat. Croix l. c. cum Val. Sanch. Vasq. Bon. Vict. et aliis, Sal. c. 4. n. 45. cum Sylv. Laym. Fill. Barbosa, etc.* Hæc sententia docet contra primam id nequaquam esse mortale, tum quia nulla adest connexio inter Officium & Missam, ac ideo recitatio Matutini non videtur necessaria dispositio ad celebrandum, cum Sacerdos aliter orando possit etiam se disponere: tum quia hujusmodi gravis obligatio neque exprimitur in Rubrica, neque communiter sub gravi est recepta. Docet autem contra secundam sententiam non excusari a culpa veniali, quia in Rubrica id jam inter defectus numeratur; ea enim, quæ inter defectus computantur, non amplius possunt esse de consilio, & ideo nequeunt ab aliqua culpa esse immunia. Hanc nostram sententiam amplectitur etiam N. P. Benedictus XIV. in suo doctissimo Opere *de Sacrif. Miss. l. 3. c.* 13. Ab hujusmodi autem culpa veniali, ut recte dicunt *Tourn. l. cit. qu. 5. Croix l. cit. & Salm. n. 46. et 47.* excusabit quælibet mediocris causa rationabilis, puta si dans eleemosynam postulet ut statim celebretur, si expectet populus aut aliqua persona gravis, si Superior præcipiat, tempus celebrandi transeat, vel instet commoditas studii, itineris, & similia.

An vero sit mortale canere Missam conventualem, & solemnem, antequam Matutinum in Choro dicatur? Negat *Sanch. Cons. l. 7. c. 2. d.* 39. 348.
Sed *Pal. Disp. un. p. 10. n. 14. Bon. p. 9. n. 8. Merati d. p. 799. Bened. XIV. l. c. et Salm. c. 4. n. 48.* cum *Nav. Sot. Sylv. Laym. Garcia, Suar.* & aliis communiter & verius affirmant esse mortale, nisi intercedat justa causa (& gravis, & publica, ac sine scandalo, ut addit *Suar.*) Ratio, quia talis est consuetudo recepta in omnibus Ecclesiis, ubi preces publicæ dicuntur; ita ut, aliter agendo, graviter læderetur publicus Dei cultus, bonum commune, & conveniens regimen Ecclesiæ, propter scandalum populi.

„ Resp. 2. Per se loquendo, quotidie licet cele- 349
„ brare. Dico, *per se*, quia præcepto obligante „ sub mortali prohibemur die Veneris sancti * (*Et „ Sabbato, de consecr. dist. 3. ubi dicitur,* hoc „ biduo penitus non celebrari; *et respectu ad hoc „ biduum certe manet in observantia apud omnes, „ idest die Veneris, & Sabbati sancti*); * non „ tamen Eucharistiam sumere, vel aliis præbere, „ ut habent *Hurt. de sacrif. d. 4. dif. 5. Quin„ tan. ex Suar. Vasq. Tann. etc.* licet suppositis „ declarationibus *Card.* non licere ministrare, nisi „ solis infirmis, velit *Dian. p. 4. t. 4. R. 237. p. „ 6. t. 6. R. 19. et p. 9. t. 9. R. 24. ex Barb. Gav. „ etc.* * (*Notandum hic Decretum pro communio„ ne quotidiana, approbatum ab Innoc. XI. rela„ tum a Croix l. 6. p. 1. n. 665. in quo dicitur:* „ Curent etiam (*Episcopi et Parochi*), ut circa „ communionem in feria VI. Parasceve Missalis Ru„ bricæ, & Romanæ Ecclesiæ usus servetur. *Ex „ quo recte infert Card. apud Croix ib. n. 493. „ (quicquid dubitet Leand. nunc graviter probi„ beri communionem etiam privatim in illa die)*. „ In Cœna Domini vero, etsi ex consuetudine, u„ no celebrante, reliqui communicare debeant; plu„ res tamen ex causa licite privatim celebrant, non „ tamen post finitam Missam solemnem, & sacra„ rium reconditum, ut vult *Palaus*; licet alii id „ non admittant apud *Dian. p. 9. t. 6. R. 24.* Sab„ bato sancto alii negant licere, ut *Vasquez, etc.* „ alii probabilius affirmant, ut *Suarez, Fag. Dian. „ Gasp. Hurt. d. 4. dif. 3. Palaus* (qui non vult „ fieri ante inchoatam Missam solemnem) , & *C. „ de Lugo s. 1. n.* 13. qui addit, non esse tunc „ legendas prophetias, quia non sunt pars Missæ: „ neque benedictionem Cerei, imo nec Litanias, „ quia

„ quia est ratio eadem. Vide *l. cit. n.* 20. *et Bon.* „ *p.* 2. ubi notat, quod usus id vix habeat. Vide „ etiam *Dian. p.* 4. *to.* 4. *R.* 237. ubi cum *Mer-* „ *cero* contra alios permittit eo die ante Missam „ solemnem celebrare de Sancto incidente, vel vo- „ tivam.

550 Quæritur, an liceat celebrare privatim in Cœna Domini, & in Sabbato sancto? Affirmant *Viva q.* 5. *art.* 6. *n.* 1. *Mazz. t.* 3. *p.* 129. *Diana p.* 6. *tr.* 6. *R.* 19. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 231. *et* 234. *cum. Suar. Navarr. Vasq. et Lugo*, item *Sotus*, *Henr. Con. Laym. Pal. Barb. etc. ap. Salm. c.* 4. *n.* 2. *et* 7. qui huic opinioni adhærent. Ad Decreta autem opposita S. C. respondent præfati AA. ea vel non esse ubique publicata, vel non ubique recepta. Eidem sententiæ olim etiam ego adhæsi, sed nunc, cum alia Decreta novissime edita observassem, dico omnino tenendum non licere, ut sentiunt *Holz. p.* 79. *n.* 341. *Tour. t.* 5. *p.* 778. *Antoine p.* 490. *q.* 4. *et Bened. XIV. Notif.* 48. *n.* 9. Nam de die Sabbati sancti adest Decretum S. C. Rituum (apud *Monacelli titul.* 15. *Form.* 3. *in fine*) editum die 11. Martii 1690. ubi sic dictum fuit: *Nec licitum est Missas celebrare in die Sabbati sancti in quibuscunque Ecclesiis et Oratoriis, non obstante quacunque contraria consuetudine; prout Papa approbante suo Decreto Generali statuit eadem S. C.* Quoad diem antem Jovis sancti adest aliud Decretum prohibens, relatum a *Pittonio de Ritib. t.* 1. *n.* 1703. Sed quod magis refert, hæc omnia Decreta fuerunt expresse confirmata a Papa Clemente XI. (ut legitur *ap. eundem Bened. XIV. d. Notif.* 38. *et ap. Pitton. l. c. n.* 1703.) per Decretum proprium ipsius Pontificis emanatum die 15. Martii an. 1712. ubi sic habetur: *Dichiarando per ultimo, che colla suddetta proibizione per lo Venerdì santo non intende la Santità sua di permettere, che ne' giorni di Giovedì e Sabbato Santo si celebrino Messe private, ma solo la Conventuale, secondo il Rito della S. Chiesa, e replicati Decreti della S. C. de' Riti*. Hocque Decretum confirmatum fuit ab Innoc. II. ut refert *P. Merati in Indice Decretor. n.* 501. & ab ipso Clem. XI. (vide *ibid. n.* 652.) a quo statutum fuit quod occurrente festo SS. Annunciationis, vel S. Josephi in die Cœnæ Domini, tantum aliquæ privatæ Missæ celebrentur, juxta judicium Episcopi, ergo Sacerdotes extra hunc casum nequeunt tali die celebrare. His igitur stantibus Decretis, non video quomodo opinio contraria hodie sustineri possit. Occurrente vero Festo S. Joseph, & Annunciationis B. Virginis die Cœnæ Domini, Episcopus curabit, ut aliquæ Missæ privatæ ante solemnem celebrentur; si autem Festum B. V. occurrat Sabbato sancto, non possunt celebrari Missæ privatæ, & festum transfertur ad Feriam 2. post Dominicam in albis, juxta Decreta S. C. apud *Merati to.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 501. *et* 504. *et n.* 652.

551 „ Resp. 3. Sæpius in die celebrare non licet or- „ dinarie; quod addo, quia, si sit jejunus, lici- „ tum est sequentibus casibus, bis vel etiam ter, „ requisito tamen, si facile haberi possit, Episco- „ pi judicio, præterquam in primo.

„ 1. Nocte Nativitatis, qua tamen non tenetur, „ ne Parochus quidem, celebrare tres Missas; sed „ potest aliquam pro arbitrio omittere. *Diana* „ *p.* 4. *t.* 4. *R.* 236. Neque ter communicare, vel „ semel communicare, & bis celebrare, *p.* 8. *t.* 1. „ *R.* 87.

„ 2. Si Pastor habeat duas Parochias dissitas, „ *Fill. Card. de Lugo d.* 20. *n.* 45.

Modo non sit alius, qui commode possit in altera celebrare, ut *Salm. c.* 4. *n.* 12. cum communi. Et hoc juxta Decretum N. P. Benedicti XIV. editum die 16. Martii 1746. (Vide in suo Bullario *to.* 1.) ubi prohibetur Parocho, adhuc ratione paupertatis, bis in festo celebrare; & tantum id conceditur, si alius non sit Sacerdos, qui in alia Parochia celebrare valeat. Idem dicunt *Salm. ib. cum Dic. &c.* de Sacerdote simplici, si ibi desit alius Sacerdos. Et hoc licere etiam in die feriali, ne populus (sufficiens in numero) privetur Missa, dicunt *Suar. Pal. Leand. Dian.* In hoc tamen vero dicunt *Salm. n.* 14. *cum Ledes. &c.* standum esse consuetudini, alias videtur id absque scandalo fieri non posse. Idque omnino reprobat *Bened. XIV. de Sacrif. Miss. l.* 3. *c.* 5. *n.* 3. *cum Decl. S. C.* Refert autem idem Bened. XIV. *Notif.* 36. *n.* 15. opinionem oliquorum affirmantium posse Parochum in die festivo celebrare secundam Missam pro defuncto præsente cadavere, ex *c. Consuluisti de Celebr. Miss.* ubi dicitur: *Excepto die Nativitatis Domini, nisi summa causa necessitatis suadeat, sufficiat Sacerdoti semel in die celebrare*. Et *Glossa v. Necessitatis*, dicit: *Si celebravit de die, potest & aliam Missam dicere pro defuncto*. Et hanc opinionem admisit Bened. XIII. in *Serm.* 6. *de Purg.* modo Sacerdos sit jejunus, & non sit alius, qui pro defuncto celebret. Attamen idem Benedictus deinde in *Indulto celebrandi tres Missas* &c. incipiente, *Quod expensis*, dato sub die 26. Augusti anno 1748. (Vide in Bullario Tomo II.) ibi in §. *Novam*, circa finem declaravit, stante quod Parochus potest aliquando Missam pro populo in Dominica celebrandam transferre in diem infra hebdomadam, amplius non permitti duos sacros in eadem Dominica peragere. Hæc sunt verba Pontificis: *Neque vero hæc in præsenti a nobis commemorantur, quasi nunc etiam præsente cadavere, duæ Missæ ab eodem Sacerdote celebrari possint, cum juxta hodiernam disciplinam liceat Presbytero, relicta Missa de die, Missam pro defuncto, si præsens sit cropus, cum cantu celebrare*.

„ 3. Si concursus populi sit tantus, ut Ecclesia 552
„ non capiat, ut habet *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 6. „ Vide *C. de Lugo l. cit.* etsi tunc potius expediat „ celebrare extra. * (*Cum Salm. c.* 4. *n.* 22. *Suar. Conc. Pal. &c.*) *

„ 4. Si ante ablutionem moneatur de communi- „ cando infirmo, & suam jam hostiam sumpserit, „ nec sit alius Sacerdos. *Sylv. Nav.* Sed casum „ esse metaphysicum, dicit *C. de Lugo d.* 20. *n.* „ 44. * (*Aut vix practicum, ut Salm. n.* 16.) *.

„ 5. Si die festo adveniant personæ, quas non „ deceat Sacrum omittere, v. gr. Rex, aut Prin- „ ceps. * (*Aut Episcopus, ut tenent S. Anton. Hurt. Dic. ap. Salm. n.* 19. *contra Con. Vasq. & Lug. qui probabilius quoad omnes hoc negant*) *, quamvis hic ultimus dicatur non esse „ in usu. Vide *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 7. *n.* 9. *C. de Lugo l. c. & Laym. t.* 5. *c.* 4. *Coninck. Dian. p.* 2. *c.* 14. *R.* 16. ubi recte monet, in his omni- „ bus

„ bus attendendum ad loci consuetudinem, quæ fe„ re omnes nunc sustulerit. * (*Ut etiam Salm. c. 4. n. 19. cum Bon. & aliis*) *.

„ Quæres, an aliquando liceat interrumpere Mis„ sam?

„ Resp. Etsi abrumpere essentialiter, sive unam „ tantum speciem consecrare, nullo casu liceat, ut „ dictum est supra *c.* 1. *d.* 2. accidentaliter tamen „ abrumpere, vel etiam interrumpere, aliquid inter„ ponendo, licet his casibus.

Notandum hic, quod mutilare sacrificium ex proposito nunquam licet, etiam ad mortem evitandam; verum mutilare per accidens, & indirecte licet aliquando, puta, irruente incendio, vel hoste ad necandum: tum enim posset Sacerdos sumere hostiam consecratam, vel secum ferre calicem non consecrando: quia tunc non mutilat sacrificium, sed excusatur a perficiendo illud: *Ita Laym. Bon. d.* 3. *q.* 3. *p.* 2. *Pal. p.* 11. *n.* 2. *& Salm. c.* 4. *n.* 103. *cum Garcia, Arav.* & communiter.

„ 1. Ob concionem post Evangelium, vel Pro„ cessionem excipiendam.

353 „ 2. In gratiam supervenientis Principis, vel tur„ bæ peregrinorum die festo, quo alias Missam au„ dire non possent, vel simili justa causa; ex qua, „ si non sit facta oblatio, posse incipere de novo, „ ut totum Sacrum audiant (*Cum Laym. Az. Nav. Pal. Dic. etc. apud Salm. c.* 4. *n.* 113. *Et idem posse fieri in adventu Episcopi, Cardinalis, aut processionis populi. DD. citati*) *, etsi „ non teneantur, docent varii Auctores cum *Sa*, „ apud *Bon. d. ult. p.* 7. *n.* 9. qui bene monet, „ consuetudini locorum standum. *Henriq.* autem „ docet, id tantum licere finita Epistola, vel E„ vangelio. *Tamb.* plane improbat.

„ 3. Si ante Canonem Sacerdos recordetur ali„ cujus impedimenti, v. g. se non esse jejunum, „ vel in gratia, vel irregularem, & excommuni„ catum. * (*Ita etiam Salm. n.* 105. *cum S. Thom. et communi; modo possit relinqui Missa sine scandalo, aut gravi nota, ut bene advertunt Salm. ibid. cum Con. et Pal. Vide dicta n.* 257.) *, vel excommunicatus non toleratus præ„ sumat interesse, nec possit expelli.

354 „ 4. Si urget gravis necessitas, vel propria, v. „ g. morbus; vel proximi, ut si moriturus sit ba„ ptizandus, vel absolvendus. *Trull. Dian. p.* 2. „ *t.* 3. *res.* 20. in aliis tamen Sacramentis non ita „ necessariis, non decet inter consecrationem, & „ sumptionem interrumpere, nisi moriturus esset „ in propinquo, nec opus esset vestes exuere; vel „ nisi Pœnitentiæ Sacramentum ob phrenesim su„ scipere non possit. *Laym. Tamb. l.* 2. *exped. Sacrif. c.* 7. Revertens autem ad Sacrificium Sa„ cerdos, si fuerit ante facta consecratio, incipiet, „ ubi desierit; uti, etsi facta non fuerit, & par„ va mora intercesserit, v. gr. minor, quam unius „ horæ; si autem longior, ordietur ab initio. *Tamb. l. c. exped. sacrif. c.* 8. §. 7.

355 Quomodo Missa ab uno Sacerdote interrupta ab alio sit supplenda? Si deficiat Sacerdos ante consecrationem, nihil per alium suppleri debet, ut *Croix n.* 547. cum *S. Th. Avers. Pasq.* contra alios. Si vero deficiat post consecrationem, etiam unius tantum speciei, tunc supplere debet Sacerdos jejunus, si adsit, alias etiam non jejunus, cum urgeat majus præceptum de integritate Sacrificii. Ita *Salm. c.* 4. *n.* 107. cum aliis, & *Croix l. cit.* Omnia habentur in Rubr. Miss. *tit.* 9. *n.* 3. *ex c. Nihil* 7. *q.* 1. Et etiam Sacerdos excommunicatus, atque irregularis supplere debet, si alii desint, & ipse possit sine gravissimo incommodo, ut ait *Croix n.* 540. cum *Pasq.* contra *Sot. Sa, &c.* Si autem deficiat post sumptionem solius corporis Christi, *Bon.* putat calicem posse sumi in alia Missa; sed communius contradicunt *Croix nu.* 548. *Avers. Pasq. & alii*, & ajunt tunc ab alio calicem esse sumendum. Dicit *Tamb.* quærendum esse qui suppleat, post septem etiam horas; sed probabiliter *Gob.* cui adhæret *Pasq.* apud *Croix n.* 549. ait non esse ultra quærendum, quam per unam circiter horam, alias non censetur unum Sacrificium. Si vero Sacrificium posset suppleri ab eodem Sacerdote, melius hoc esset, quam suppleri ab alio, etiamsi ille non esset jejunus. *Croix cum Gob. n.* 552.

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum sit?

356 *An & in quali necessitate liceat extra Ecclesiam celebrare? Et an in mari?*

357 *An & quando liceat celebrare in Oratoriis ex dispensatione Episcopi? Licet I. in Oratoriis benedictis. II. in Oratoriis Communitatum. III. in Oratoriis erectis in Palatiis Episcoporum.* 358. *An Episcopi possint celebrare in domibus privatis?* 359. *An possint dispensare, ut aliquando in illis celebretur? Not. I. Privilegium non perit per mortem Papæ vel Episcopi. Not. II. Quid si Privilegiatus mutet habitationem? Not. III. Quibus diebus non liceat celebrare in Oratoriis privatis? Et an Regulares, vel Episcopi possint celebrare in domibus privatis, præter Missam in indulto concessam?*

360 *An Religiosi possint ex privilegio celebrare in quocumque altari portatili?*

361 *An semper peccent mortaliter celebrantes in Ecclesia violata? Et an aliquam pœnam incurrant?* 362. *An polluantur Oratoria non benedicta? Et an Sacristiæ, Cryptæ, &c.?* 363. *A quibus Ecclesia debet reconciliari?* 364. *Quomodo crimen, per quod polluitur Ecclesia vel Cœmeterium, oporteat esse notorium? Quando Ecclesia polluatur per homicidium? An Ecclesia violetur, si vulnus intra eam infligatur, & mors (sive effusio sanguinis) sequatur extra?* 365. *Quando Ecclesia polluatur per effusionem sanguinis, vel seminis?* 366. *Quando per sepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici?* 367. *Quando per destructionem Ecclesiæ?*

368 *Quomodo fiat execratio rei consecratæ? nempe Ecclesiæ, altaris, calicis, et vestium? Et vide de execratione Ecclesiæ.* 369. *De execratione altaris, etc.* 1. *Si lapis removeatur.* 2. *Si frangatur.* 3. *Si spolietur sepulcbrum. Dub.* 1. *An Reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris. Dub.* 2. *Quid si frangatur sigillum, vel removeatur sepulcbrum?* 370. *De execratione calicis.*

Dub.

Dub. 1. An execretur calix, si destruatur inauratio? Dub. 2. An calix de novo inauratus nova indigeat consecratione? Dub. 3. An liceat celebrare in calice nunquam inaurato? 571. *De execratione vestium.*

556 „ Resp. Communiter non licet celebrare, nisi in Ecclesia, eaque consecrata, vel saltem benedicta, & nun violata, vel execrata, nec interdicta. Patet ex *Trid. sess.* 21.

„ Dixi, *communiter:* quia in decenti loco, & altari portatili (quod semper sub mortali requiritur) cum licentia Episcopi, si adsit, vel sine ea, si absit * (*Ut advertunt etiam Salm. c. 4. n. 54. cum Lugo.*) *, licet sequentibus casibus: extra quos si fiat, esse mortale docent *Fill. Laym. Suar. & Salm. c. 4. n. 19. cum communi*)* contra *Sotum, & Sa.*

„ Primo, si sit necessitas, qualis esse censetur, I. Si Ecclesiæ dirutæ sint. * (*Et alias populus careret Missa, & sic conceditur in Cap. Conceditur de Consecr. Dist. 1. Salm. n. 52.*) * II. Si populum in solemni festo templum non capit. * (*Lugo disp. 20. n. 48. s. 2. Bened. XIV. de Miss. lib. 3. c. 6. Salm. num. 53. cum Pal. Laym. Vasq. Dic. Con. Suar.*) * III. In castris pro exercitu; sed festis tantum diebus. *Fag. C. de Lugo, &c.* Licet *Pasqual.* apud *Dian. p. 9. t. 1. res.* 44. etiam non festis censeat posse permitti Generalibus, & primariis Ducibus in suis tentoriis, * (*In his tamen, & similibus casibus impetranda est semper ac potest licentia Ordinarii, ut Lugo d. 20. num. 48. & Sal. c. 4. n. 54. cum Pal. Laym. & Vasq.*) * IV. in portu pro appulsu navis. * (*Ne navigantes, qui navem deserere nequeunt, Missa in die festo priventur; Pal. Laym. Lug. Dic. cum Salm. num. 55. Et quamvis in c. Sic ut de Consecr. Dist. 1. dicat Pontifex non licere extra Ecclesiam celebrare,* Ni summa coegerit necessitas, *attamen respondent Salm. n. 55. cum Vasq. Conc. Pal. & aliis, minorem necessitatem sufficere, ex consuetudine jam recepta, ut est in prædictis casibus quibus addunt Lugo d. 20. d. n. 48. & Salm. n. 51. cum Pal. Laym. Suar. & Sa, Con. &c. casum, si quis per loca deserta peregrinans diu cogatur Missa carere, nisi extra Ecclesiam celebret.*) * Non tamen in flumine, vel mari propter periculum effusionis sanguinis, ut *commun.* docetur apud *Bon.* Contrarium tamen dicitur jam habere praxis Lusitanorum euntium in Indiam, ex permissione Clem. VIII. & Pauli V. ex qua licite nunc fieri docent *Fagand. Gran.* nec improbat *C. de Lugo l. c.* Limitat autem *Dian. p. 5. t. 3. res.* 40. cum *Hurt. Mercer. Trull. &c.* si magna sit tranquillitas sine ullo tempestatis indicio, adsitque præter celebrantem Sacerdos alius, qui post consecrationem firmiter teneat calicem. Cum qua cautione etiam Episcopum posse ad hoc concedere facultatem in necessitate (v. gr. ne magna multitudo non audiat Sacrum, vel moribundus decedat sine viatico) docet *Gran. apud Dian. l. c.* contra *Con. & Tur.* * (*Imo approbat Lugo d. 20. n.* 86.) * qui soli Papæ eam reservatam volunt, ut etiam *Dian. p. 9. t. 1. R.* 45. ubi adducit Declarationem Cardinalium, qua jubentur Episcopi id prohibere. * (*Et hoc non videtur dubitandum, ut mox dicemus num. seq. ex Tridentino, ubi omnino vetitum est Episcopis, concedere usum altaris portatilis, & licentiam celebrandi extra Ecclesiam. Ceterum certum est cum facultate obtenta a Pontifice licere celebrare in mari, non solum ob concessionem Clem. VIII. & Pauli V. ut supra, sed etiam ob Indultum Clementis XI. ut referunt Bened. XIV. de Sacrif. Miss. l. 3. c. 5. & Tourn. p. 799. quod concessum fuit Equitibus Hierosolymitanis anno 1706. celebrare in mari; hac tamen lege. 1. ut adsit longa distantia a litore: 2. ut mare sit tranquillum. 4. ut assistat alius Sacerdos, vel Diaconus, qui, si quis concitetur motus, calicem firmum teneat*).

„ Secundo. Ex dispensatione Episcoporum, ob rationabilem causam, etsi in *Trid. sess.* 12. id permittere prohibeantur, nisi ex justa causa, in Oratoriis privatis divino cultui destinatis, licet non benedictis. Verum etiam hanc potestatem illis tunc esse ademptam, docet *Gav. l. c. & Dian. p. 9. t. 9. res.* 42. ea tamen non obstante, posse eos in aliquo casu particulari ex justa causa permittere, ut celebretur extra Ecclesiam, in altari portatili, docet idem *Dian. l. c. R. 43. ex March. Garc. Hurt. C. de Lugo, Aversa, Persic. &c.*

Quæritur, in quibus Oratoriis Episcopi possint 557
dare licentiam celebrandi? Olim Episcopi poterant hanc licentiam ubique impertiri ex *c. Missarum* 11. *de Consecr. dist.* 1. ubi habetur: *Missarum solemnia non ubique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, celebranda esse censemus.* Verum hæc facultas adempta fuit Episcopis circa domus privatas ex Trid. *sess.* 22. *in Decreto de Celebr. Miss.* ubi sic dictum fuit: *Ne patiatur, privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, vel ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda & visitanda, sanctum hoc Sacrificium a Secularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi.*

Hoc igitur Decreto non fuit vetitum Episcopis dare licentiam celebrandi. I. in Oratorio benedicto, & designato ad usus sacros, in quo est janua habens ingressum per viam publicam, etsi sit janua privata affixa domui alicujus sæcularis; illud etiam non dicitur privatum, sed publicum Oratorium, ut recte dicunt *Viva q. 5. a. 6. n. 5. & Croix l. 6. p. 2. n.* 265. *cum Aversa, Quarti, Naldo, Homob. & Dian.*, qui addit cum *Pasq.* posse in tali Oratorio nihilominus celebrari januis clausis: non enim præcipitur, ut publice celebretur, sed ut in publico Oratorio. Advertit etiam *Croix n.* 266. non esse opus quatuor muris, qui Oratorium separent ab aliis locis, sed posse pro quarto muro aptari telam, quæ aperiatur ad commoditatem audientium Missam. Quapropter qui ibi pranderet, vel in alios usus profanos adhiberet per modum habitus, peccaret mortaliter, quia Oratorium illud est vera Ecclesia, venialiter tamen, si aliquando, & sine necessitate, ut dicunt *DD. ap. Bon. & Suar.*

Neque II. In Oratoriis erectis in domibus Regularium, vel alterius communitatis, ut recte ait *Tamb. de Meth. Cel. Miss. l. 1. c. 4. §. 3. n. 2. cum*

Lezana. Hinc bene potest Episcopus dare licentiam celebrandi in Oratoriis Hospitalium, Seminariorum, & Conservatoriorum, ut praxis habet; hæ enim domus non dicuntur privatæ. Et idem ait *Croix n.* 264. *cum Quarti, & Diana* de Capellis erectis in publicis carceribus, dicit enim *Illsung ap. Croix l.* 5. *p.* 1. *n.* 626. prohibitionem Tridentini respicere tantum Oratoria privata laicorum, vel Clericorum sæcularium. Hinc *Fagnanus in c. In his de Priv. n.* 23. refert S. Congregationem pluries declarasse, Hujusmodi Oratoria Carcerum, Confraternitatum, Hospitalium, & Communitatum non comprehendi in prohibitione Concilii, quia hæc sunt Oratoria fixe ad divinum cultum dedicata. Et propterea in hujusmodi Oratoriis quicunque audientes Missam satisfaciunt, & a quocunque Sacerdote possunt quique Missæ celebrari, ac omni die etiam ex solemnioribus, ex Declaratione S. C. Rit. 2. Septem. 1661. (apud *Merati in Ind. n.* 392.) ubi sic dictum fuit: *Missæ Sacrificium potest peragi in publico Oratorio de licentia Episcopi constructo in diebus solemnioribus anni, dummodo habeat omnia requisita ad Ecclesiam, vel ad publicum Oratorium constituendum*.

Neque III. in Oratoriis erectis in Palatiis Episcoporum, ut dicunt communiter *Gav. p.* 1. *t.* 20. *lit. m. Merati ib. n.* 3. *Renzius l.* 1. *c.* 3. *q.* 31. *& Croix l. c.* In talibus enim Oratoriis omnes possunt celebrare, & præcepto Missæ satisfacere, ut declaravit S. C. Concilii die 22. Septemb. 1640. *ap. Dian. p.* 6. *tr.* 8. *R.* 40. *in fine*. Ratio, quia domus Episcopi non censetur privata, cum ipsa gaudeat immunitate ecclesiastica, ex *c.* 36. *Caus.* 17. *q.* 4. ubi dicitur: *Id constituimus observandum, quod Ecclesiastici Canones decreverunt, & lex Romana constituit, ut ab Ecclesiæ atriis, vel domo Episcopi reos abstrahere omnino non liceat*. Unde docet Bened. XIV. de Miss. *l.* 3. *c.* 6. *cum Brancatio, & Cleric.* hujusmodi Oratoria Episcoporum, & Cardinalium, quoad celebrationem Missarum, gaudere fere iisdem privilegiis, quibus Ecclesiæ consecratæ. Et idem idem dicunt *Viva q.* 5. *a.* 6. *n.* 5. *Tamb. c.* 6. §. 2. *n.* 12. *& Diana p.* 6. *tr.* 8. *R.* 40. de domo rusticana, quam haberet Episcopus extra Diœcesim, adhuc sine licentia Ordinarii, & adhuc absente ipso Episcopo, ut dixit *Viva*; modo talis domus alteri non locetur; idque videtur admitti ab eadem declaratione S. C. *apud Dian.* ut supra, ubi dictum fuit, interessentes Sacrificio Missæ in privato Episcopi sacello satisfacere præcepto ecclesiastico tam in Diœcesi, quam extra.

358 Sed dubitatur 1. An Episcopi possint celebrare, vel celebrari facere in domibus, ubi reperiuntur, extra domum propriæ habitationis? Respondetur affirmative ex *cap. ult. de Priv. in* 6. ubi sic habetur: *Quoniam Episcopi eorumque superiores se habent diversis ex casibus a suis Ecclesiis et Diœcesibus absentare frequenter, nec semper possunt commode ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet absque causa rationabili ullam diem, præsenti constitutione indulgemus eisdem, ut altare possint habere viaticum, et in eo celebrare ac facere celebrari ubicunque, absque interdicti transgressione*. Et quamvis causa concessionis hic sit sola absentia Episcopi a sua Ecclesia, tamen advertit recte *Tamb. Meth. de Cel. Mis. c.* 6. §. 2. *n.* 9. concessionem esse universalem sine limitatione distantiæ in textu expressæ. Neque obstat Decretum Clementis XI. editum die 15. Decemb. 1703. (relatum apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 258.) ubi hæc facultas Episcopis ablata fuit, his verbis: *Episcopis et Cardinalibus nullo modo licere extra domum propriæ habitationis in domibus laicis, etiam in propria Diœcesi erigere altare, ibique Sacrificium Missæ celebrare, sive celebrari facere*. Nam ipsis talis facultas restituta fuit ab Innocentio XIII. die 5. Maji 1723. in Bulla *Apostolici ministerii*: ubi dictum fuit: *Hujusmodi prohibitio* (scil. facta Episcopis non celebrandi, sive non faciendi celebrari) *intelligenda non est de domibus etiam laicis, in quibus dicti Episcopi forte occasione visitationis, vel itineris hospitio excipiuntur, ut nec etiam quando Episcopi in casibus a jure permissis, vel de speciali sedis Apostolicæ licentia absentes a domo propriæ ordinariæ habitationis moram idcirco faciunt in aliena domo per modum similis habitationis*. Ita apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *Indice Decretor. n.* 649. Hæcque Bulla confirmata fuit a Benedicto XIII. die 17. Sept. 1724. in Constit. habita in Synodo Romana. Bene tamen advertit *Tamb. l. cit. n.* 10. *ex Portella*, quod cum tale privilegium sit personale Episcopi, non poterunt alii Sacerdotes eo absente in talibus domibus privatis celebrare.

Dubitatur 2. An Episcopi possint aliquando dispensare, ut celebretur in Oratorio domus privatæ? 359
Jure ordinario non permittitur, nec unquam permissum fuit Sacerdotibus Missam celebrare, nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel saltem benedictis, uti habetur ex *can.* (Felicis Papæ) *Sicut* 11. *dist.* 1. *de Consecr.* Sed excipitur primo casus necessitatis, uti exprimitur in eodem textu. Casus necessitatis sunt I. Si Ecclesia sit diruta, ut dicitur in *can. Concedimus* 30. *dist.* 1. *de Consecr.* II. Si quis Sacerdos longam peragat peregrinationem per loca deserta, vel infidelium, ut habetur in cod. can. *Concedimus*. III. Quando Ecclesia non est capax populi, ita ut multi Missa carerent. IV. Si exercitus inveniatur in castris, aut navigantium multitudo in littore maris; ita communiter DD. *ap. Card. Petr. t.* 4. *in Const.* 2. *Urbani V. n.* 31. *et apud Salm. tr.* 1. *de Miss. Sacrif. c.* 4. *ex n.* 10. Et in his casibus quilibet Sacerdos celebrare potest extra Ecclesiam in altari portatili. Advertit tamen *Laym. lib.* 1. *tr.* 1. *c.* 1. *n.* 3. cum *Suar. et Soto*, quod si Episcopus sit præsens, decet ut ab ipso obtineatur licentia: item advertit *Castrop. tr.* 22. *de Sacr. Miss. d.* 1. *p.* 8. *n.* 1. quod cum casus necessitatis dubius foret, Episcopus bene dispensare valet, juxta dicta *l.* 1. *n.* 192. utque dicemus *l.* 6. *n.* 902. *v. Ceterum probabiliter*.

Præterea excipitur, cum Episcopus in aliquo casu particulari ob justam causam dispensat, ut extra Ecclesiam celebretur: nam Episcopi, licet hodie facultate careant permittendi ad sui libitum, ut in privatis domibus sacrum fiat, quam olim habebant, sicunt apparet ex *can. Missarum, dist.* 1. *de Consecr.* ubi permitti dicitur celebrare *in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit*. Et ex *can. Hic ergo*, ubi: *In locis, in quibus Episcopus proprius jusserit*. Et melius expressum fuit

in

in *cap. In his*, 30. *de Privil.* ubi decrevit Honorius III. quod Fratres Minores, & Prædicatores propter eorumdem Privilegium Apostolicum celebrare poterant in altari portatili absque licentia Episcopi loci; & rationem adduxit, quia aliàs inutile ipsis fuisset Privilegium, cum absque illo jam celebrare valuissent extra Ecclesiam, accedente Ordinarii permissione. *Cum autem* (verba sunt Pontificis) *nihil eis conferret memorata indulgentia, sine qua id Prelatis annuentibus liceret*. Unde probe animadvertit *P. Suarez tom.* 3. *in* 3. *p. d.* 81. *sect.* 3. *v. Secundo*, *cum Sylvestro*, *Soto*, *et Navarro*, Episcopos non caruisse antiquitus hac facultate permittendi celebrationem assidue, & absque ulla necessitate, quia illa (ait *Suarez*) non erat dispensatio, sed usus propriæ potestatis. Deinde tamen facultas hæc ablata fuit Episcopis per Tridentinum *sess.* 22. *in Decr. de celeb. Miss. etc.* relato supra *num.* 357. Hoc tamen non obstante, communiter sentiunt DD., hoc intelligendum esse de licentia perpetuo celebrandi per modum habitus, juxta facultatem quam Episcopi prius habebant; at minime est eis vetitum hujusmodi concedere licentiam per modum actus pro aliquo tempore, si justa adsit causa. Ita *P. Suarez loc. cit. v. Secundo in fine*, ubi postquam necessitatis casum excepit, ait: *Item facultas hæc est per modum dispensationis; Concilium autem ab Episcopo non abstulit potestatem rationabiliter dispensandi, quam habet in hujusmodi rebus, maxime cum revera sit moraliter necessaria*. Et subdit: *Tandem usus hoc confirmat, quia ita fit sine ullo scrupulo*. Idem dicit *Bonacina de Euchar. d.* 4. *quæst. ult. n.* 11. ubi: *Episcopus potest in casu aliquo, justa concurrente causa, dispensare, ut Missa extra Ecclesiam in loco honesto celebretur*. Et citat *Reginaldum*, *Beja*, *et Cenedo*. Et deinde *Bonac.* se refert ad id quod alibi (*tr. de leg. d.* 1. *q.* 2. *part.* 1. *n.* 17.) scripsit, ubi sermonem faciens de opinione ab aliquibus DD. defensa, & a nobis relata *lib.* 1. *n.* 191. (quæ quidem *Bonacinæ* non arridet, neque nobis, nempe quod Episcopus dispensare valeat in omnibus Canonicis legibus, in quibus non est ipsi ab Apostolica sede expresse reservata dispensatio) inquit hanc sententiam habere saltem locum in iis, quæ sæpe accidunt, & dispensationem requirunt; vel si occurrat aliqua gravis necessitas, vel gravis utilitas, & non pateat facilis ad sanctam Sedem recursus. Idem tenet *Tamb. in Meth. cel. Mis. l.* 1. *c.* 6. *n.* 7. qui eamdem rationem affert, nempe quia, cum hujusmodi casus frequentes sint, Episcopis est moraliter necessaria hæc potestas dispensandi, juxta dicta *l.* 1. *n.* 192. Idem docet *Barbosa de Potest. Episcop. Alleg.* 23. *n.* 9. dicens: *Concilium loquitur de communi modo celebrandi, non vero abstulit Episcopis potestatem rationabiliter dispensandi, stante necessitate, vel justa causa.* Idem scribit *Escobar tom.* 3. *de Euchar. cap.* 6. *n.* 87. dicens: *Talis autem dispensatio cum rationabili causa non debet inter abusus recenseri; unde potest Episcopus hanc concedere facultatem* (celebrandi extra locum sacrum) *quando persona nobilis ratione senectutis, vel infirmitatis nequit adire Ecclesiam, ut Missam audiat, et Eucharistiam recipiat*. Idem tenet *Laymann lib.* 5. *Tr.* 5. *c.* 5. *n.* 5. *Non videtur hæc potestas ablata* (*Episcopis*) *occurrente casu necessitatis dispensandi, ut semel aut sæpius, quatenus rationabilis causa suaserit, in loco honesto, sed profanis usibus destinato, super altari sacrato Missam celebrare liceat*. Idem ait *Holzm. tom.* 2. *de Euch. c.* 2. *n.* 370. *Excipiendus est præterea casus, quo Episcopus rationabili ex causa dispensat, ut in privatis ædibus, ver. gr. alicujus infirmi, super altari portatili celebrari possit*. Idem dicunt *Salmanticenses de Sacrif. Mis. tr.* 5. *c.* 4. *n.* 56. *Elbel Theol. mor. eod. tit. pag.* 156. *n.* 233., *&* *La Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 263. *cum Coninch. Rodriq.*, *Pasqual. Quarti*, *Diana*, *Marchant. Hurtad. &* *Fagund.* Igitur supradicta sententia merito communis dici potest. Et notetur, quod quando a supra citatis DD. vocatur *necessitas*, loquendo de dispensatione, non intelligitur necessitas celebrandi, quia hæc dispensatione non indiget, ut superius in priori exceptione observatum est; sed intelligitur necessitas, qua dispensatus celebrandi, vel ad Ecclesiam pergendi, ut Missam audiat, impos efficitur, & justa concurrit causa dispensandi.

Nec doctrinæ traditæ obstat Decretum *Clementis XI.* quod opponit *P. Mazzota*, sicuti nec etiam obstant Decreta Pauli V. & Urbani VIII., in quibus vetatur Episcopis hujusmodi dispensationem concedere, quia Decreta intelliguntur juxta Tridentini sanctionem, ut ajunt *Escobar*, *Salm. n.* 58. cum *Philiberto*, *Hurtad. Nav. Quintan. Diana*, *Fagund.* scilicet de dispensatione per modum *habitus*, sed per modum *actus* ad tempus pro aliquo casu particulari, quando rationabilis causa dispensandi habeatur. Et quoniam post Tridentini Decretum non defuerunt Auctores, uti *Sotus*, & *Emmanuel Sa*, qui dixerunt non esse peccatum grave extra Ecclesiam celebrare, si in loco honesto celebretur, imo *Sotus* scripsit (ut refert *P. Suarez in* 3. *p. to.* 3. *dec.* 81. *sect.* 3. *in princ.*) nullam in hoc agnoscere culpam, semper ac secreto celebraretur, & scandalum abesset; ideo fortasse memorati Pontifices hoc prohibere Episcopis urgentioribus, clarioribusque Decretis judicantur.

Dubitatur deinde, quoties concedi possit hujusmodi dispensatio? *Salmant.* dicunt semel, vel bis; sed alii, ut *Suarez*, *Laymann*, *Bonac. Escobar*, *Holzman & Elbel* cum *Pasqualigo*, *&c.* indefinite loquuntur, & intelligunt concedi posse, durante infirmitate vel alia causa accidentali. Et merito indefinite loquuntur; nam prohibitio dispensandi est strictæ interpretationis, ac intelligenda est, (ut superius vidimus) tantum pro dispensationibus continuis permanentibus, non vero pro iis, quæ ad tempus conceduntur respectu alicujus causæ transeuntis. Accedit his declaratio, quam refert *Gallemart in Trident. sess.* 22. *Decr. Obs. &c. n.* 6. ubi dictum fuit: *Permittit Pontifex Ordinarii arbitrio, necessitate personali, & infirmitatis qualitate pensata, ut pro infirmorum commoditate etiam in privato Oratorio, vel altari ad hoc deputato facultatem celebrandi concedat*. Idem admittit *Card. Petra tom.* 4. *in Constit.* 2. *Urb. II. n.* 31. dicens bene licere Episcopo potestatem facere, ut in alicujus insignis viri morbo laborantis domo Missæ Sacrificium peragatur, ut & sacro ille intersit, & sacra reficiatur communione. Accedit etiam, quod Honorius III. *in cit. c. In his* 30. *de Privil.* ver-

verba faciens de licentiis celebrandi, fassus est in hac materia, *benignam potius interpretationem faciendam esse*. Atque si hæc licentia concedi potest ab Episcopis pro sæcularibus infirmis, ne Missam audire priventur, ut supra dictum est, tanto magis concedi valet Sacerdotibus, qui sæpe habent quandam celebrandi necessitatem, prout colligitur ex Trident. *sess.* 22. *c.* 14. ubi dicitur: *Curent Episcopi, ut ii* (idest Sacerdotes) *saltem omnibus diebus festis & solemnioribus Missam celebrent*. Quapropter nescirem a culpa levi excusare Sacerdotem illum, qui quotidie celebrare posset (una hebdomadis die excepta ob reverentiam) & sine ulla justa causa, sed tantum ob desidiam a celebrando abstineret; Sacerdos enim non solum pro se celebrat, sed etiam pro bono totius Ecclesiæ, populique christiani, cujus minister & intercessor est constitutus, juxta illud Apostoli: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis*. *Hebr.* 5. 7. Hinc oritur (prout dicebam) quædam necessitas, quam Sacerdos habet celebrandi; & ideo facilius Episcopi concedere possunt Sacerdotibus celebrandi licentiam in ipsorum domibus, durante eorumdem infirmitate.

Notandum I. quod Indultum Oratorii privati a Papa concessum durat usque ad mortem privilegiati tantum; nec perit mortuo Papa, vel Episcopo qui illud designavit, quia gratia semel facta non exspirat morte concedentis. Vide *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 267.

Notandum II. quod si privilegiatus mutet domicilium in aliam diœcesim, non amittit Privilegium Oratorii, quod cum sit personale, personam sequitur, quamvis requiratur nova approbatio Episcopi, & nova inspectio loci. *Croix num.* 269. *cum Sylv. Bonac. Barb. Pelliz. Tambur. &c.* Quia inspectio requiritur, etiam dum mutatur habitatio in eodem Oppido, ut bene ait *Croix loc. cit. cum Tamb.* contra *Dian. & Quintan.* Utrum autem privilegiatus possit duo Oratoria habere, unum in Oppido, alterum in Villa? Negat *Croix ib.* sed affirmat *Pasqual. apud ipsum*, cui non dissentio, si privilegiatus non sit per modum transitus, & locus sit ab Ordinario jam approbatus.

Notandum III. id quod habetur in Decreto emanato a Clemente XI. die 15. Decembr. 1703. quod in extensum affert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 258. ubi sic dicitur: *Nonnulli Episcopi, & complures Regulares sub prætextu privilegiorum ea sibi licere putant, quæ prohibita sunt. Regulares in quibusdam nobilium personarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex causis a Sede Apostolica concedi solent, celebrare audent, vel plures Missas, quam in iis sit indultum, vel absque præsentia personarum, quarum contemplatione concessio emanavit, vel extra debitas horas, & post meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Constitutiones Diœcesanas, aut etiam Decreta S. C. Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipsis Indultis Apostolicis excipiuntur*. Deinde declaratur: *In Oratoriis privatis, quæ per S. Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut aliis quibuscunque Sacerdotibus, etiamsi sint Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis ... In reliquis vero diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuscunque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata: super quo celebrantes teneatur diligenter inquirere, & de eo se optime informare. Atque ille etiam in casibus permissis celebrari nequeat post meridiem; demandando ulterius in omnibus hujusmodi casibus, personas quascunque dictas Missas audientes nullatenus præcepto Ecclesiæ satisfacere, &c.*

Ex quo deducitur 1. prohiberi in Oratoriis privatis non solum die Paschatis, Pentecostes, Natalis Christi Domini, ut exprimitur in Decreto, sed etiam in die Epiphaniæ, feriæ quintæ in Cœna Domini, Annunciationis, Ascensionis, Assumptionis B. Mariæ V., festo SS. Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, juxta Decretum S. C. Rit. editum 17. Nov. 1607. (apud *Merati in Indice t.* 1. *p.* 2. *n.* 74.), cujus meminit Clemens XI. in Decr. supra citato. Advertendum tamen cum *Croix n.* 271. 1. quod ubi tale Oratorium concessum est propter infirmitatem, potest omnibus diebus, etiam exceptis, ibi celebrari; & sic decrevit S. C. ut refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 271. decernens insuper, quod in die Nativitatis Domini una tantum Missa ibi celebretur. Advertendum 2. quod hoc procedit tantum in Oratoriis privatis, non vero publicis de licentia Episcopi benedictis, ut supra diximus, in quibus omni die etiam solemniori celebrari potest, ut patet ex Decreto S. C. R. 3. Septem. 1671. apud *Merati in Indice n.* 392.

Deducitur 2. quod si in Indulto dicatur, una Missa quotidie celebretur, nequit sub mortali a quibuscunque Sacerdotibus etiam Episcopis, & Regularibus sub prætextu privilegiorum præter illam Missam alia celebrari, ut recte inquiunt Benedictus XIV. *Not.* 29. *n.* 8. *& Quarti apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 268. *& Tonellius Enchir. p.* 55. *n.* 6. *cum communi* contra *Merchantium Ref. Misc. casu* 5. qui censet non vetari plures Missas celebrari, nisi dicatur in Indulto, *unica Missa celebretur, vel una tantum:* quia, ut ait, to *una* non est particula taxativa, prout si in fundatione dicatur, *volumus, ut quotidie una Missa celebretur in tali altari*, non ideo plures prohibentur Missæ. Hæc tamen opinio videtur omnino improbabilis, nam privilegia, sive concessiones adversus aliquam legem prohibitivam stricte sunt accipienda, unde particula *una* idem importat ac *unica*, & quod pro una vice conceditur, non potest ad plures vices extendi; prout si quis pro una vice concedat alicui transire per suum agrum, non posset ille pluries transire. Et hoc patet clare ex citato Decreto, ubi reprobantur *Regulares, qui in privatis Oratoriis celebrare audent plures Missas quam in iis sit indultum*. Cum autem in Indulto sit una Missa expressa, qui plures Missas celebrarent, jam auderent celebrare ultra concessionem in Indulto expressam. Nec valet paritas adducta fundationis; nam ibi non vetatur aliunde plures Missas celebrari, nec fundator prohibere posset; sed in Oratoriis privatis non potest celebrari alia Missa, nisi quæ in Indulto exprimitur, cum aliunde sit generaliter prohibitum ibi celebrari; unde idem est, cum in Indulto

di-

dicitur *unica Missa*, quam *una quæ Indulto conceditur*, in utraque enim dictione mens Pontificis est secundam Missam non posse celebrari.

Dices: Pluries celebrari non prohibetur respectu celebrantium, sed respectu audientium, qui in aliis Missis, prima concessa celebrata, non satisfacerent præcepto. At respondeo, quod prohibitio est non solum respectu audientium, sed etiam celebrantium: primo quia omnibus vetitum est celebrare in Oratoriis cultui divino non destinatis per consecrationem, vel benedictionem Episcopi; secundo quia in Decreto præfato Clementis duo quidem sejunctim per se prohibentur, & Sacerdotibus alias Missas præter unam concessam celebrare, & audientibus in iis præcepto satisfacere. Primum habetur ex illis verbis: *Regularibus & Sacerdotibus quibuscunque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata*. Alterum: *Demandando ulterius in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque dictas Missas audientes nullatenus præcepto Ecclesiæ satisfacere*. Post hæc scripta inveni Bullam N. SS. P. Benedicti XIV. *Magno*, die 2. Jam. 1751. qua lis finita est, nam Pontifex declarans ibi, quomodo intelligenda sint hujusmodi Indulta, dicit: *Hæc pro lege statuta fuerunt, quemadmodum ex formulis Litterarum in forma Brevis, quæ conceduntur colligere est ... Nec plures in die, sed unica tantum Missa in Oratorio celebretur*. Ergo prohibitio non tantum respicit audientes, sed præcipue celebrantes, cum in privato Oratorio pluries celebrari vetetur.

Quæres hic, an liceat in Oratoriis privatis ministrari Eucharistia sine licentia Episcopi? Certum est Episcopum prohibere ministrationem Communionis in Oratorio privato, ut declaravit Benedictus XIV. in Bulla *Magno*, edita die 2. Jun. 1751. At si non adsit prohibitio, affirmat *Clericat. de Euch. dec.* 8. *n.* 54. potitus ratione, quia per Tridentinum optatur, ut in singulis Missis fideles adstantes sacramentaliter communicent. Nec dissentit *Portellus apud Diana p.* 4. *tr.* 4. *R.* 14. dicens, quod susceptio Eucharistiæ in Oratorio privato nullam Parocho injuriam infert, quando non fit de præcepto. Negant vero *Diana*, *Quarti*, & *Giribaldus apud* Benedict. XIV. *Notif.* 29. *n.* 11. qui refert Innocentium III. olim Romæ negasse cuidam nobili matronæ licentiam communicandi in Oratorio privato, excepto casu infirmitatis. Negant etiam *Pignatell. Cons.* 98. *n.* 86. *Pasq. de Sacrif. Miss. q.* 644. & *P. Gattica c.* 29. *n.* 6. quia ministratio Eucharistiæ pertinet ad jurisdictionem Ordinarii, cum sit actus pascendi oves, & ideo Regulares, ut Eucharistiam ministrarent, specialibus indiguerunt privilegiis. Hinc idem Papa Benedict. XIV. in Encyclica ad Episcopos Regni Poloniæ, edita eadem die 2. Jun. 1751. prohibuit dari Communionem in privatis Oratoriis iis, qui intersunt absque licentia Episcopi. Quoad Sacramentum autem Pœnitentiæ, certum est non esse licitum illud ministrare sine justa causa in Oratorio privato, ut habetur in Rituali Romano *de Sacr. Pœnit.* ubi dicitur: *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus* (Sacerdos) *Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare*. Idque confirmatum fuit in citata Bulla *Magno* §. 23. Quinam autem satisfaciant audiendo Missam in Oratoriis privatis? vide dicta *Tom. I. l.* 2 *n.* 559.

„ Tertio. Ex Privilegio, quale dicuntur habere 360
„ Minores, & qui cum iis participant; quod esse
„ revocatum a *Trid. sess.* 22. *c.* 8. licet multi ve-
„ lint, negant tamen *Dian. p.* 5. *t.* 2. *res.* 80. *p.*
„ 4. *t.* 4. *R.* 106. *Joan. Salas*, *Rodriq.* &c. Id-
„ que secundum *Card. de Lugo d.* 20. *s.* 2. *n.* 51.
„ probabiliter, & *Tamb. de exped. celebr. l.* 2. *c.*
„ 3. §. 2. probabilius. V. *Barb. in Trid. loci cit.*
„ Item Religiosi Societatis a Gregorio XIII. ut pos-
„ sint tum in Missionibus cum facultate Superioris
„ in quovis loco decenti, tum in domibus suis in
„ loco honesto, a Provinciali designato, Missas di-
„ cere; in quo idem licebit aliis.

Hanc sententiam, nimirum quod privilegium Regularium circa Oratoria privata non fuerit revocatum a *Trid.* tenent *Ronc. c.* 5. *q.* 1. *in fine* & aliis; sed hæc sententia hodie non est amplius probabilis post Decretum Clem. XI. editum die 15. Dec. 1703. (apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 258.) ut bene docet *Holzm. t.* 2. *pag.* 84. *in fin. cum Anacl. Elbel*, & aliis communiter: in præfato enim Decreto sic declaratur: *Privilegia concessa nonnullis Regularibus in c. In his de Privil. & per aliquos Summos Pontifices communicata aliis Regularibus utendo dicto altari portatili, in eoque celebrandi sine Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata sunt per idem Concilium Tridentinum*. Et idem declaravit Bened. XIV. in cit. Bulla *Magno* §. 29. Dicit autem *P. Mazzotta t.* 3. *p.* 186. hoc tantum intelligendum de domibus privatis, non vero de domibus ipsorum Religiosorum. Sed hic advertenda Constitutio Innoc. XIII. edita 13. Maji 1723. quæ incipit, *Apostolici Ministerii* (apud *Merati t.* 1. *p.* 2. in Indice *n.* 648.) ubi sic habetur: *Circa Missarum celebrationem in privatis Oratoriis, juxta Clem. XI. Decretum* (supra relatum), *Episcopi debent operam dare, ut omnia ibidem statuta, ubique serventur: addita etiam prohibitione, ne in privatis Regularium cellis, seu cubiculis erigatur altare pro re sacra facienda ... remota quacunque in contrarium consuetudine*.

„ Dixi 2. *non violata*; quia in Ecclesia interius 361
„ violata, nisi prius reconcilietur, non licebit sub
„ gravi peccato, ut *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 5. *n.* 7. *ac*
„ *Nav. Suar. Conc.* &c. nisi in necessitate, cum
„ venia Episcopi (si is adiri possit, alioquin sine
„ ea, ut habet *Card. de Lugo l. c. n.* 63.) cele-
„ brare; aut mortuos sepelire. * (*Ita etiam Salm.*
„ *n.* 64. *cum Lugo*, & *Philib. Necessitat autem*
„ *sufficiens censetur, si populus non habet aliam*
„ *Ecclesiam, ubi Missam audiat. Si vero Ec-*
„ *clesia polluatur incepto Canone, Sacerdos uti-*
„ *que Missam prosequi debet. Pal. Suar. Contn.*
„ *Laym. cum Salm. ibid.*) *

Quæritur, an celebrans in Ecclesia polluta incurrat aliquam pœnam? *Sylv. v. Consecratio*, 2. *qu.* 9. *Azor. lib.* 10. *c.* 26. *qu.* 16. & *Graff. Nald.* &c. *apud Escob. lib.* 21. *n.* 566. dicunt incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, ex *c. Episcoporum de Privil. in* 6. ubi celebrantes in locis interdictis (ut ibi dicitur) *ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum*. Sed negant probabilius *Suar. D.* 81. *sect.* 4. *Laym. cap.* 5. *n.* 6. *Lugo D.* 20.

n.

n. 52. *Bened. XIV. de Sacrif. Miss. l.* 5. *Salm. c.* 4. *n.* 64. *& Escob. l. c. n.* 568. Ratio, quia textus non loquitur de celebrantibus in templo polluto, sed interdicto per interdictum generale; differt autem templum esse interdictum, & esse pollutum. Tanto minus incurret irregularitatem, ut recte ajunt *Escob. Salm. & Bened. XIV. ll. cc.* contra *Hostiensem*, quia violatio Ecclesiæ non est censura, per cujus violationem incurratur irregularitas.

562 „ Addo 1. *Ecclesia:* quia Oratoria, etsi deputata ad cultum divinum, cum tamen benedicta non fuerint, nisi in ipsis extet altare ad facienda divina; ut *Bonac. de matr. q.* 4. *res. ult. n.* 9. non sunt capacia violationum. Quod etiam consequenter de hospitalibus docent *Navar. Sot. etc.* sed probabilius contrarium docent alii, cum *Car. de Lugo l. c.*

„ Addo 2. *Interius:* quia, quod fit in turri, sacristia, super tectum, vel fornicem, in crypta, sub pavimento (nisi sit sepultura, aut singulariter benedicta), non violat Ecclesiam. * (*Cum Salm. cap.* 4. *num.* 67. *in fine cum Dic. &c.*) *

563 „ Addo 3. *Nisi reconcilietur:* quod fieri debet ab Episcopo, vel Sacerdote, ex privilegio Papæ, quale Superiores regularium pro suis templis habere, ex *Avila* notat *Diana p.* 4. *t.* 4. *R.* 91. si fuit consecrata * (*Modo adhibeatur aqua benedicta ab Episcopo, vel a seipsis, si distet Episcopus duabus dietis, ut ait Roncag. c.* 5. *qu.* 6. *cum aliis*) *, quod præsumendum est, si celebretur festum dedicationis. Si vero tantum fuerit benedicta, potest fieri reconciliatio a simplici Sacerdote aspersione aquæ benedictæ * (*Debet tamen præcedere Episcopi delegatio, ut notat Palaus p.* 8. *n.* 14. *& habetur in Rituali Rom. tit. de bened. Aqua autem potest benedici ab ipso Sacerdote, ut Salm. c.* 4. *n.* 66. *& Palaus loc. cit. cum Barb. Henr. Laymann &c. contra Tolet. Imo Bened. XIV. de Synodo l.* 3. *c.* 15. *n.* 2. *in fin. ait:* Si (*Ecclesia*) simpliciter benedicta fuerit; tunc idem Gregorius IX. in *can. si Ecclesia, de Consecr.* statuit nulla præobtenta delegatione, per simplicem Sacerdotem, adhibita aqua benedicta, quam sanctam sive lustralem vocant, posse Ecclesiam pollutam reconciliari.) * cum facultate Episcopi, vel sine ea, secundum *Dian. p.* 4. *t.* 4. *Res.* 91. Censeri etiam reconciliatam, si Sacrificium in ea peractum fuerit, docet *Tamb. loc. cit.* §. 4. *ex Henr. Sa*, & *Diana* esse probabile: negat autem *Card. de Lugo de Euch. d.* 20. *s.* 2. * (*Et cum de Lugo idem merito sentiunt Nav. c.* 27. *n.* 256. *Laym. c.* 6. *n.* 13. *v. Adv.* 4. *& Pal. p.* 8. *n.* 14. *cum Azor. quia nullibi habetur celebratio succedere loco reconciliationis. Vide dicenda n.* 580.) *

„ Porro Ecclesia, uti & Cœmeterium violantur, seu polluuntur sequentibus casibus, non tamen, nisi postquam res evulgata fuerit. *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 5.

564 Nisi factum publice constat, Ecclesia non censetur polluta, etiam respectu ipsius delinquentis: *Salm. c.* 4. *n.* 67. *& communiter*. Putat autem *Elbel de Sacril. n.* 578. *et citat Diana*, *Moya*, *et Laym. cum aliis*, quod ad Ecclesiæ pollutionem requiratur non solum notorietas facti, sed etiam juris per sententiam declaratoriam Judicis, sed hanc opinionem non censeo esse tutam, cum sit contra communem, quam tenent ipse *Laym. tr.* 5. *c.* 5. *n.* 8. *Pal. Tr.* 11. *p.* 1. *n.* 2. *Salm. de Sacrif. Miss. c.* 4. *n.* 67. *Mazz. de Sacrif. Miss. c.* 3. §. 2. *Spor. eod. tit. c.* 6. *n.* 441. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 289. *Ronc. eod. tit. c.* 5. *q.* 4. qui omnes dicunt, sufficere ad pollutionem notorietatem sive juris, sive facti; & hoc patet clare ex *c. Significasti de Adult.* ubi ob notorietatem tantum facti fuit declaratum, Ecclesiam esse reconciliandam. Et ex eodem textu manifeste pariter deducitur, ut dicunt etiam *Less. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 87. *et Escob. de Missa Probl.* 71. *n. n.* 398. *cum Nav. Sanch. Azor. &c.* quod, cum crimen etiam secretum fuerit, si tamen postea sit publicum, sine nova culpa Ecclesia censetur violata.

„ 1. Per factum in ea homicidium mortaliter malum, seu injuriosum, saltem immunitati Ecclesiæ, quale etiam est, quod alias justum esset per sententiam Judicis; nisi tamen Reip. perturbator aliter capi non posset. Non est autem tale: I. quod fit casu, vel ab amente. II. quod in sui defensionem. III. cujus causa data est extra Ecclesiam: quia requiritur, ut vulnus sive causa physica fiat intra Ecclesiam. V. *Card. de Lugo d.* 20. *s.* 2.

Quæritur an violetur Ecclesia, si inferatur vulnus lethale sine sanguinis effusione inter Ecclesiam, & mors extra eam contingit? Negant *Suar. d.* 81. *s.* 4. *Azor. l.* 10. *c.* 26. *qu.* 13. *et Diana p.* 6. *tr.* 6. *R.* 56. *cum Prep. et Reg.* quia in *c. Proposuisti de Consecr. Eccl.* requiritur, ut dicunt, quod mors intra Ecclesiam sequatur. Sed probabilius affirmant *Lugo d.* 20. *n.* 53. *cum communi*, *Laym. c.* 5. *n.* 8. *Salm. c.* 4. *n.* 68. *et Escob. l.* 21. *n.* 371. *cum Nav. Con. et Marchino*, tum quia textus non exprimit requiri mortem intra Ecclesiam, cum ibi dicatur tantum: *Homicidia contingunt fieri; et aliquando vulnera inferuntur;* & tunc requiri reconciliationem: ergo ex textu nequaquam requiritur mors intra Ecclesiam sequuta; tum quia sufficit ad violationem Ecclesiæ, ut causa mortis physica intra Ecclesiam data sit (dicimus *physica*, nam bene ajunt *Escob. & Lugo ll. cc.* non sufficere causam moralem nempe mandatum, sive consilium homicidii datum in Ecclesia). Et sic etiam violatur Ecclesia, ut dicunt *Laym. n.* 53. *et Escob. n.* 377. *cum Suar. Graff. Sylv. Azor. Nav. Tol. Avila, Regin. et Sayr.* (contra *Dian. p.* 6. *tr.* 6. *R.* 47. *et Persicum apud. Escob. n.* 375.) si vulnus fiat intra Ecclesiam, & sanguis fundatur extra; quia Ecclesia polluitur non tam per sanguinis effusionem, quam per actionem injuriosam, qua causatur effusio: In textu autem *c. Si Ecclesia de Consecr. Eccl.* qui mox infra adducetur, ubi dicitur per sanguinis effusionem Ecclesiam violari, non requiritur effusio intra Ecclesiam, unde semper ac adest percussio injuriosa cum sanguinis effusione, violatur Ecclesia. Idem dicendum, si aliquis existens extra Ecclesiam sagitta, vel sclopo alterum occidat, ut *Salm. n.* 68. Secus vero dicendum, ut bene ait *Lugo dict. n.* 53. si vulnus infligatur extra, & intra Ecclesiam mors eveniat, aut sanguis effundatur, quia tunc abest injuria in Ecclesiam.

„ 2. Per mortaliter malam effusionem proprii, vel alterius sanguinis, vel seminis causatam, vel factam in templum. Unde non violat I. Si pau- 565

cu-

„ culæ guttæ effluant; quia non est effusio. * (*Ut dicunt etiam communiter Bened. XIV. de Miss. t. 9. l. 3. c. 7. Elbel de Sacril. n. 578. tum Fel. Potest., & Salm. de Sacrif. Miss. c. 4. n. 69. cum Dic. Phil. & aliis; idque patet ex c. Si Ecclesia* 10. *de Consec. Eccl. ubi dicitur:* Si Ecclesia non consecrata cujuscunque fuerit semine, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur. *Nota* 10 *sanguinis effusione quæ copiam significat.*) * II. Si ex percussione vel vulnere levi, v. gr. narium in rixa puerorum, etiamsi copiosus sanguis effluat. * (*ita etiam Elbel loc. c. Lugo d.* 20. *n.* 54. *quia in hoc communiter non adest peccatum mortale. Imo Sa v. Ecclesia n.* 13. *Dian. p.* 3. *tr.* 6. *R.* 24. *& Sotus, Vict. Fag. Marchin. ac Graff. ap. Escob. l.* 21. *n.* 372. *id extendunt etiam ad adultos, quia sanguis e naribus effluens non dicitur proprie effluere vulnere, cum e naso facile soleat sanguis emanare. Sed probabilius Bon. de Matr. d.* 6. *p. ult. n.* 20. *& Escob. n.* 364. *cum Sylvio, Con. & Franc. Lugo putant violari Ecclesiam, si talis effusio accidat cum peccato mortali, quia tunc jam adest effusio graviter in Ecclesiam injuriosa.*) III. Si fiat ex sectione venæ. IV. Actus conjugalis, quando excusatur a sacrilegio. * (*Vide dicta de hoc Tom. I. l.* 3. *n.* 458.) * V. Fornicatio facta ab amente. VI. Pollutio inculpata; vide *de Lugo d.* 20. *n.* 54. *&* 55.

566 „ 6. Per sepulturam excommunicati non tolerati, vel infidelis (quo nomine hic non comprehendi hæreticum docet *Card. de Lugo l. c. n.* 57.) etiam infantis, ut ex *c. Ecclesiam de Cons.* docet *Præp.* Quamvis, si pueri parentes sint fideles, neget *Sayr. V. Bon. de Euch. & matr. d.* 4. *q.* 4. *p. ult.*

567 „ 4. Per destructionem Ecclesiæ ex toto, vel majore parte * (*Parietum vel crustæ. Pal. pun.* 7. *n.* 18. *Salm. c.* 4. *num.* 74. *cum Suar. Laym. & Bur. infra n.* 2.) *; quanquam eo casu dicatur potius execrari, quam pollui; non autem si solum tectum, vel si successive per partes modicas destruatur, & reficiatur * (*Etsi Ecclesia tota renovetur. Pal. ib. Salm. n.* 77. *cum Nav. Bar. &c. Notant ib. Salm. cum Gabr. quod polluta Ecclesia, polluitur etiam Cæmeterium; sed non contra.*) * Neque etiam per desolationem, exercitium hæreticum, spurcitiam hominum, vel animalium istic stabulatorum &c. etsi deceat, & praxis habeat, ut per Episcopum, vel saltem Sacerdotem cum aliqua cæremonia reconcilietur, & abluatur: quod in simili casu intellige de altari. *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 5.

„ Quæres. Quid sit, & quando fiat execratio, seu resecratio?

„ Resp. Execratio dicitur, cum res sacra perdit suam consecrationem, ita ut de novo consecrari debeat, quod fit, quando ita destruitur, ut formam, & uxum suum perdat.

Unde resolves.

„ **1. Polluta Ecclesia, polluta etiam sunt altaria ejus fixa: non tamen, execrata Ecclesia, execrantur altaria, nec contra.**

„ 2. Ecclesia execratur, si parietes secundum majorem partem destruantur, vel omnis eorum crusta, aut major saltem pars simul auferatur. Secus autem, si una post alteram. V. *Lugo d.* 20. *n.* 65. * (*Et hoc etiamsi per intervalla hebdomadarum vel dierum Ecclesia tota nova fiat, ut Suar. d.* 81. *sess.* 4. *casu* 6. *Laym. c.* 5. *n.* 16. *et Pal. p.* 8. *n.* 15. *cum Sylvest. Sa, et Barb. quia quæcunque pars accedens manet consecrata, cum majus dignum trahat ad se minus dignum. Idque procedit, etiamsi adsit animus totam Ecclesiam destruendi, ut ait Pal. l. c. cum Nav. Suar. Barb. etc. quia intentio illa non officit, quin consecratio perduret.*) * Non autem si tectum corruat, quia consecratio est in parietibus. V. *Laym. l. c.*

„ 3. Altare execratur 1. Si, cum fixum est, lapis consecratus removeatur ab inferiori structura. Ita ex *c. Ad hæc et c. Ligneis*, de *Consecr.* 569
Eccl. Intellige hoc de mensa totaliter consecrata, ita ut in qualibet ejus parte possit sacrificari. Non execratur tamen altare, si aliqui tantum lapides structuræ dimoveantur, ut docent *Suar. d.* 81. *sect.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 6. *Pal. p.* 11. *n.* 9. Imo *Vasq. et Suar. apud eundem* dicunt non execrari altare, si tota mensa cum lapidibus, quibus inhæret, alibi transferatur; quia textus non loquuntur de separatione a structura. Hæc de altari fixo; sed altare portatile minime execratur, si ara moveatur a lignis, sive a capsula, ubi ara est inclusa; capsula enim illa non pro forma, sed ad custodiam & ornatum tantum instituta est, ut recte dicunt *Suar. l. c. Laym. n.* 3. *et Pal. cum Sa, Sylvest. Abb. et Con.* contra *Palud. et Ang.* Textus autem prohibentes separationem loquuntur tantum de altari fixo.

Nota hic autem Decretum S. C. Rit. editum die 3. Dec. 1661. apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 393. ubi dictum fuit: *Habens indultum a Sede Apostolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi ædificare altare ligneum, non indiget facultate Apostolica, dummodo altare ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non sit, et altaris portatilis imaginem non præseferat.* Vide *n.* 424. 13.

„ Si ita frangatur (sive fixum, sive portatile sit), ut in nulla ejus integra parte calix cum patena possit consistere * (*Secus si in aliqua parte calix et patena cum hostia consistere possit, ut Salm. c.* 4. *n.* 79. *Lugo, Pal. etc. item Tourn. p.* 806. *R.* 3. *ex c.* 3. *de Consecr. Eccl. ubi præcipitur, altaris tabula denuo consecrari*, si enormiter fracta fuerit *saltem ex majore ipsorum parte, ut ait Tamb. c.* 1. *§.* 1. *n.* 3. *An autem ara possit fieri ex duobus lapidibus conjunctis? Affirmant Hurt. et Pasq. apud Croix n.* 314. *Sed communissime & rectius negant Salm. n.* 80. *Tourn. p.* 804. *q.* 2. *et Tamb. c.* 5. *§.* 1. *n.* 6. *cum aliis.*) *

„ Si spolietur sepulcrum: quod tamen quidam negant, ut *Lugo Tamb. l.* 1. *c.* 5.

Dubitatur hic 1. An reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Sylv. v. Altare qu.* 1. *Azor. t.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *qu.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 704. *qu.* 3. *Tourn. p.* 805. *qu.* 5. *Armilla &c. apud Escob. l.* 21. *n.* 421. Probatur 1. ex *c. Placuit de Con-*

Consecr. dist. 1. ubi præcipitur everti altaria, quæ carent Reliquis; & idem habetur in Conc. Carthag. V. c. 14. Probatur 2. *Can.* 7. vel 9. Concilii Nicæni II. ubi dicitur nullum Templum consecrari sine Sanctorum Reliquiis. Probatur 3. ex consuetudine Ecclesiæ, quæ satis indicatur per Orationem illam, quæ dicitur in Missa: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt, &c. Secunda* vero communior sententia negat, Reliquias esse necessarias; & hanc tenent *Suar. d.* 81. *sess.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 8. *Lugo d.* 20. *n.* 75. *Pal. p.* 9. *n.* 5. *cum Panorm. Vasq. & Con. Viva qu.* 5. *art.* 6. *n.* 9. *Elbel p.* 143. *n.* 259. *ac Escob. l.* 21. *n.* 422. *cum Ang. Host. &c.* & probabilem putant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 306. *& Merati t.* 1. *p.* 2. *pag.* 398. Ratio, quia (ut dicunt) nullibi habetur de Reliquiis ponendis expressum præceptum; illud enim quod extat in *cit. c. Placuit, & Can.* 14. Carthaginensis, ajunt non esse alicujus Concilii Generalis. Illud autem, quod habetur in Concilio Nicæno, dicunt intelligi de Reliquiis requisitis in Ecclesia, non autem in omni altari, saltem tale præceptum, ut censent, si unquam adfuit, per contrariam consuetudinem est abrogatum. Ad orationem autem illam Missæ, *Quorum Reliquiæ, &c.* respondent intelligi sub conditione si adsint. His tamen non obstantibus, puto non recedendum a prima sententia, tum propter universalem contrariam consuetudinem, quam non immerito *Tourn.* censet firmatam ex eo quod (ut advertit cum *Sylvio*) in antiquo Missali præcipiebatur omitti prædicta oratio in Missa, si desint Reliquiæ, ac posteriora Missalia hanc exceptionem abstulerunt; tum propter Decreta S. C. Rituum, mox infra adducenda, ubi declaratur execratum altare, a quo removentur Reliquiæ, vel frangitur sigillum; unde satis probatur, Reliquias esse necessarias ad altaris consecrationem. Et clarius hoc declaratum fuit alio Decreto 19. Jan. 1614. *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055. *Decr.* 143. ubi dictum fuit, permitti altare portatile ligneum, *dummodo habeat Reliquiarum repositorium.*

Dubit. 2. An altare amittat consecrationem, si frangatur sigillum, vel removeatur sepulchrum cum reliquiis? Nomine *Sepulchri* intelligitur loculus ille, in quo Reliquiæ reconduntur: nomine vero *Sigilli* intelligitur parvulus ille lapis, quo sepulchrum clauditur. *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Suar. d.* 21. *sect.* 1. *Elbel p.* 134. *nu.* 259. *cum Anacl. & Escob. lib.* 21. *n.* 426. *cum Franc. Lugo, & Aversa*, item *Soto, Vasq. Con. Tamb. ap. Croix num* 306. *in fine*, qui probabilem putat cum *Laym. c.* 6. *num.* 9. Utuntur eadem ratione qua supra, nempe quia non constat de præcepto, quod Reliquiæ sint necessariæ ad consecrationem altaris. *Secunda* tamen sententia communior affirmat, & hanc tenent *Holzm. p.* 85. *n.* 371. *Spor. n.* 147. *n.* 576. *Tourn. p.* 706. *cum Pontas, Habert. t.* 5. *p.* 704. *q.* 3. *Laym. l. c. cum Sylv. Angelo, Durand. Henr. &c.* communiter ut asserit, item *Bon. Sa, &c. ap. Pal. p.* 9. *n.* 6. Ratio, quia (ut ait *Laym.*) talis est consuetudo Ecclesiarum, ut altaria, fracto sigillo vel amoto sepulchro, iterum consecrentur. Et hanc sententiam tenendam censeo ex Decreto S. C. Rituum, nam die 5. Martii 1603. sic declaravit: *Altare portatile tunc consecrationem amittit, quando frangitur, vel loco movetur repositorium Reliquiarum (apud Pitton. t.* 1. *de Ritib. n.* 148.) item die 5. Martii 1623. declaravit: *Celebrari non potest super altare, a quo furtim, non amota, vel fracta mensa, subtractæ fuerint Reliquiæ a militibus, nisi altare de novo consecretur*, (*apud eund. Pitton. n.* 699.) Item die 21. Junii 1610. sic respondit: *Si altare fuerit consecratum ad modum altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, sed tantum quando frangitur sepulcrum Reliquiarum (ap. Pitton. n.* 1687.) Attamen dicunt *Tourn. & Spor.*, quod urgente necessitate non erit illicitum in tali altari celebrare.

Hic obiter notandum aliud Decr. S. C. editum die 10. Nov. 1599. (*ap. Pitton. n.* 100.) ubi dictum fuit: *Si sub altari, vel sub ejus gradibus humata sint defunctorum cadavera, non est illic celebranda Missa, donec alio transferantur.* Idem confirmatum fuit die 13. Junii 1635. *ap. Pitton. n.* 672. Notat tamen *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2067. quod si cadavera sint humata profunde in cella aliqua, sub alto fornice constructa, non videtur prohiberi super illam dici Missam; tunc enim cadavera videntur satis separata ab altari, neque tunc super ea cadent verba, *quorum Reliquiæ hic sunt.*

„ 4. Calix execratur, si notabiliter frangatur, „ vel ita, ut fiat inutilis ad usum Sacrificii: v. gr. „ si foramen sit in fundo, licet minutissimum. „ * (*Non vero si foramen sit in loco superiori, „ ita ut calix bene possit sacras species retine„ re, Ronc. c.* 5. *q.* 4. *cum Diana*) *, vel si fi„ gura destruatur: non tamen si in tornatili pes „ separetur a cuppa, quia in tornatili consecratur „ sola cuppa. *Bon. d.* 4. *c. ult. p.* 9. *ex Suar. „ &c.* * (*Vide infra hic dubitat.* 4.) * Neque „ execratur, si pereat inauratio. Unde, licet com„ muniter calix, & patena, post novam inaura„ tionem, quoad eam partem, qua Christi corpus, „ vel sanguinem contingunt, denuo consecrentur, „ id tamen necessarium non esse, docent *Durand. „ Con.* & alii contra *Suar. Bon.*, & alios, etsi „ decet, ut abluantur aqua benedicta. Ita *Dian. „ t.* 1. *Misc. res.* 3. *& Laym.* hic, item *Lug. „ d.* 20. *n.* 94.

Dubit. 1. An execretur calix, si pereat inauratio? Affirmant *Az. Palud. &c. ap. Escob. l.* 21. 370
n. 468. quia tollitur subjectum immediatum consecrationis, cum tota unctio in superficie calicis fiat. Negant vero probabilius cum sententia communi *Lugo d.* 20. *n.* 94. *Sporer n.* 399. *Tourn. t.* 5. *p.* 816. *cum Suar. Laym. Sylvest. Ang.* & aliis passim ut asserit, & *Escob. n.* 470. *cum Con. Fill. Arm. &c.* communiter ut ait: Ratio, quia licet unctio non fiat nisi in superficie, tamen tota moles calicis consecratur; & patet, quia si calix non sit tornatilis, & ejus pes frangatur, etiamsi cuppa integra maneat, calix erit execratus, ut omnes communiter dicunt; ergo non in sola superficie consistit consecratio, sed in toto calice.

Dubit. 2. An calix, qui de novo inauratur, nova indigeat consecratione? Affirmant *Suar. d.* 81. *sect.* 3. *Azor. c.* 28. *q.* 4. *Bon. p.* 9. *n.* 19. item *Vasq. Sylv. Ang. Tamb. &c. ap. Salm. c.* 4. *n.* 90. quia calix consecratur propter contactum sanguinis Christi, unde quando illius superficies non

est

est consecrata, necessario requiritur, ut calix de novo consecretur. Negant vero probabilius *Laym. c.* 6. *n.* 7. *Lugo d.* 20. *n.* 95. *Elbel n.* 281. *Tamb.* §. 5. *n.* 6. *Escob. l.* 21. *n.* 473. *cum Durando, & Dian.*, item *Conc. Sa, & Gabr. ap. Salm. l. c.* Et probabile putat *Pal. p.* 10. *n.* 12. atque valde adhæret *Tourn. p.* 846. Ratio, quia cum sit communis doctrina, ut mox supra vidimus, quod calix, amittendo inaurationem, non amittat consecrationem; ita pariter consecrationem non amittit, si de novo inauretus, prout si Ecclesia consecrata de novo dealbetur, nova non indiget consecratione; ut communiter DD. sentiunt; aut si corporali lacero aliqua exigua pars assuatur, hæc etiam manet benedicta, ut clare infertur ex *c. unico de Consecr. Eccles. in* 6. ubi dicitur majus dignum trahere ad se minus dignum. Objiciunt: licet calix remaneat consecratus, non est tamen consecrata superficies illa aurea, quæ sola immediate tangit sanguinem Christi; pari modo si intra cuppam calicis alia subtilior cuppa poneretur, ista non fieret sacra; ita *Suar.*, & *Vasq.* Sed facile respondetur cum *Lugo:* Superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum, bene fit etiam sacra, sicut dealbatio Ecclesiæ, & pars Corporalis fiunt sacræ per adjunctionem, ut diximus; item, si oleum non consecratum in minori parte consecrato immisceatur, ex ipsa mixtione consecratur, ut patet ex *c. Quod in dubiis* 3. *de Consecr. Eccl.* ubi dicitur: *Non negamus, quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri.* Alia autem est ratio cuppæ in aliam immissæ, quæ utique est vas distinctum, ac superficiei aureæ, quæ fit pars ejusdem calicis, & facit unum cum illo.

Omnibus tamen his prædictis non obstantibus, cum melius rem perpenderim, judicavi quod nova peracta inauratione Calicis, denuo ipse est consecrandus; ratio quia tunc superficies Calicis, quæ immediatum contactum habet Sanguinis Christi, sine consecratione remanet; tanto magis quod ut testantur Barbosa, & alii plurimi, talis est praxis Ecclesiæ, & recepta consuetudo Calices denuo consecrandi, cum denuo inaurantur. Casu autem quo per longum usum inauratio deperdatur, puto probabilius dicendum cum Silvio, & Ferraris, non requiri novam consecrationem ad celebrandum cum hujusmodi Calice; quia tunc viget ratio, quod Calix semel consecratus totus deinde per modum unius consecratus remanet. Cum vero nova fit inauratio, intervenit aurum de novo additum, quod non est consecratum, immediate Sanguinem tangens.

Dubit. 3. An liceat celebrare in calice nunquam deaurato? Affirmat *Tamb. Meth. Miss. &c. cap.* 1. §. 1. *n.* 3. quia (ut ait) ita usus obtinuit; sed hæc ratio saltem hodie non videtur subsistere, cum undique hodie usus sit in contrarium. Id autem probabile censet *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 346. cum aliis passim ut asserit, forte alia ratione ductus, nimirum quia, etsi in Rubrica *tit.* 1. *de Præpar.* dicatur: *Calix debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & simul cum patena itidem inaurata.* Attamen in alia Rubrica *de defect. tit.* 10. *n.* 1. sic habetur; *Calicis cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea: non ærea, vel vitrea,* nulla mentione facta de inauratione; ex quo infertur illius deficientiam non esse inter defectus computandam. Et in prima Rubrica dici posset requiri inaurationem tantum de congruitate, & ad majorem decentiam, cum ibi simul expresse requiratur calix aureus, vel saltem argenteus, & nihilominus in secunda Rubrica etiam stanneus admittitur. Alii vero, ut *Tournely to.* 5. *p.* 815. *& Lugo d.* 20. *n.* 90. dicunt non eximi a culpa veniali consecrantem in calice non inaurato, nisi paupertas excuset; Et hoc videtur probabilius, cum in prima Rubrica dicatur, quod calix *debet saltem habere cuppam argenteam inauratam &c.* Idque confirmatum est ex communi consuetudine. Nec obstat secunda Rubrica, ubi permittitur calix stanneus; hæc enim intelligi debet juxta textum in *cap. Ut calix* 44. *de Consecr. disp.* 1. ubi permittitur consecrare in calice stanneo, tantum ratione paupertatis; nec putandum est, Rubricam in hoc voluisse textui derogare; Unde, ne dicatur Rubricam sibi contradixisse, dicendum est, quod prima Rubrica intelligenda est juxta secundam, nempe requirere calicem argenteum, nisi excuset paupertas; & sub eadem limitatione intelligi debet, cum requirit inaurationem. Hic autem ubiter notandum, quod Rubrica permittit calicem stanneum, sed non *æreum:* Verum dicit *Holzm. n.* 373. in his Rubricis non prohiberi calicem ex ære, vel auricalco inauratum, nam in cit. textu *Ut calix*, in tantum talis calix vetatur, in quantum hic *ob virtutem vini æruginem parit, quæ vomitum provocat:* Sed calix æreus inauratus æruginem non parit; & ideo ait *Holzm.* hoc usitari in Germania pro Ecclesiis pauperculis.

Dubit. 4. An calix amittat consecrationem si cuppa separetur a pede? Si cuppa est fixa pedi, certum est apud omnes amittere consecrationem; Si vero pes sit tornatilis, etiam affirmat *S. Antonin.* 3. *part. tit.* 13. §. 5. *et Palud. Sylv. etc. ap. Escob. l.* 21. *n.* 474. quia calix per separationem jam formam amittit. Sed communiter negant *Suarez d.* 81. *sect.* 7. *Bon. p.* 9. *n.* 20. *Lugo d.* 26. *n.* 93. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *et Escob. n.* 476. *cum Fill. Aversa, Hurt. et aliis.* Ratio, quia per talem separationem Calix revera formam non perdit, cum ejus partes sine novo artificio jungi possint.

„ 5. Vestes sacræ exsecrantur, quando ita de- 371
„ struuntur, ut perdant suum usum; ut si cinguli parte te non amplius cingere possis, vel si manica ab alba separetur, etiamsi postea reparetur. Non perdunt autem, etsi attritis pars aliqua assuatur; vel cinguli parti aptæ adhuc ad cingendum altera annectatur, quia tunc accessorium sequitur principale. *Lugo, Tamb. de exp. Sacr. l.* 1. *c.* 3. §. 2. * (*Ita etiam dicunt Tourn. p.* 823. *Salm. c.* 4. *n.* 94. *cum communi, Tamb. c.* 3. §. 2. *Elbel n.* 282. *cum Laym. Gav. et aliis passim. Unde dicunt Suar. d.* 82. *sect.* 2. *et* 3. *Bonac. p.* 9. *a n.* 26. *Laym. cap.* 6. *n.* 6. *Tourn. p.* 819. *et Pal. p.* 10. *n.* 12. *cum Nav. et Con. quod Corporale tum amittit benedictionem, cum redditur ineptum diminutione vel fractione ad decenter continendum calicem cum patena: Alba, cum ab ea manica abscinditur: Cingulum, cum ita rumpitur, ut neutra pars cingere possit: Stola, cum non potest humeros operire; et idem dicendum, si aliqua ejus pars*

„ *scinditur, quamvis statim sarciatur, quia jam* „ *suam formam amisit.*) * Similiter, si stola, „ vel casula duplicata, facili separatione, fiant duæ, „ quarum utraque apta sit ad Sacrificium, non per- „ dunt benedictionem. *Tamb. loc. cit.* * (*Ita com-* „ *munissime DD. cum Suar. d.* 82. *sect.* 2. *Salm-* „ *c.* 4. *n.* 94. *et Sa ap. Pal. p.* 10. *n.* 8.) *

„ 6. Partes avulsæ a re consecrata, destructa „ ejus forma, desinunt esse sacræ, v. gr. ligna, & „ lapides Ecclesiæ dirutæ, vel altaris: ob respectum „ tamen ad rem sacram cujus sunt reliquiæ, non „ possunt applicari ad usus profanos, aut divendi, „ sine licentia Papæ. Statuæ autem sacræ, & ima- „ gines templi destructi debent in alio collocari, & „ in loco Ecclesiæ Crux erigi. Lacera etiam Para- „ menta, aut vetustate consumpta debent igne ab- „ sumi: & non adhiberi ad usus profanos, ut ha- „ betur in *c. altaris, de Consecr. dist.* 1. Vide *Suar.* „ *et Sa, v. Missa, et Laym. loc. cit. c.* 9. *Tamb.* ta- „ men *l.* 1. *de exped. Sacrif. c.* 2. §. 5. *ex Pal.*, „ item *Dian. p.* 5. *tr.* 13. *res.* 76. docet probabile „ esse, quod non sit saltem mortale, si mutata „ forma ad profanos usus applicetur, v. gr. calix „ confractus, alba dissoluta, frustula corporalis, „ &c. V. supra *l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *d.* 2. (*Vide di-* „ *cta Tom. I. l.* 3. *num.* 41.) *Quibus adde id* „ *quod habetur in cap. Ligna de Consecr. dist.* „ 1. *ubi Hyginus Papa sic statuit*; Ligna Eccle- „ siæ dedicatæ non debent ad aliud opus jungi, ni- „ si ad aliam Ecclesiam, vel igni sunt comburen- „ da, vel ad profectum in Monasterio. *Advertunt* „ *tamen Salm. tr.* 21. *c.* 10. *n.* 146. *cum aliis com-* „ *muniter, hujusmodi ligna non debere consumi in* „ *Religiosorum coquina. Præterea dicit Sylv. v.* „ *Benedictio quæst.* 7. *lapides Ecclesiæ dirutæ in* „ *Religiosorum ædificiis collocandos esse; sed hoc* „ *nemo dicit eorum quos observavi, nec ullo te-* „ *xtu video probatum.*

Quæres hic, an liceat sæcularibus Sacerdotibus celebrare in Ecclesiis Regularium, contra prohibitionem Episcopi? Videtur obstare Trident. *sess.* 22. *Decret. de Observand. in celebr. Miss.* ubi: *Singuli* (Episcopi) *in suis Diœcesibus interdicant, ne cui vago et ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat.* Sed responderi potest ibi dici *in Diœcesibus suis*; sed Ecclesiæ Regularium sunt exemptæ a jurisdictione Episcoporum, unde quasi loca extra Diœcesim sita reputantur, ut probabiliter dictum est *Tom. I. l.* 1. *n.* 156. *in fine*. Verumtamen refert *Lezana in Summ. q. Regul. t.* 1. *c.* 12. *n.* 41. *v. Ad duodecim*, S. C. Concilii sub die 9. Jun. 1620. declarasse, non licere Regularibus in suis Ecclesiis ad celebrandum admittere Presbyteros sæculares contra prohibitionem Episcopi. An autem hujusmodi Declarationes obligent ut leges? Vide dicta *T. I. lib.* 1. *n.* 106.

DUBIUM V.

Quæ sint requisita ad Missam?

372 *Prænotantur quæ sunt præscripta in Rubrica.*
373 *I. Requiritur* altare *consecratum.*
374 *II.* Mappa *triplex.* 375. *Dub.* 1. *an sufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Dub.* 2. *An Mappæ debeant esse benedictæ? Dub* 3. *An tam Mappæ quam Corporale debeant ex lino confici?*
376 *III.* Vestes *sacræ, & mundæ.* 377. *Dub.* 1. *An sit mortale celebrare sine Stola, Manipulo, aut Cingulo? Dub.* 2. *An ob metum mortis liceat celebrare sine ulla veste sacra?* 378. *Dub.* 3. *An Prælati Regulares possint sacras vestes benedicere? Dub.* 4. *An Episcopi possint aliis delegare licentiam benedicendi vestes?* (*Vide etiam, n.* 381. *Dub.* 5. *An color vestium sit de præcepto*)?
379 *IV.* Calix & Patena *consecrata.* 380. *An Calices, Vestes, etc. remaneant consecrata, vel benedicta, si quis in eis celebret?* 381. *An Abbates possint benedicere Calices, paramenta, &c. etiam pro Ecclesiis alienis?*
382 *Quibus sit licitum tangere vasa sacra, Corporalia & Vestes?*
383 *De* Pyxide, *et materia ejusdem, vel Calicis.* 384. *Dub.* 1. *An Pyxis debeat consecrari?* 385. *Dub.* 2. *An debeat benedici?*
386 *V.* Corporale *benedictum.* 387. *Quibus liceat lavare Corporalia? Et an aqua lotionis omnino mittenda sit in Sacrarium?*
388 *VI.* Palla *linea. An sit mortale celebrare sine Palla, vel ea non benedicta? Et an liceat duas pallas adhibere?*
389 *VII.* Purificatorium. *An hoc debeat esse benedictum?*
390 *VIII.* Missale. *An liceat in necessitate celebrare sine Missali, vel cum Missali de Ritu diverso?*
391 *IX.* Minister *Masculus. Dub.* 1. *Quale peccatum sit celebrare sine Ministro?* 392. *Dub.* 2. *An peccet graviter Sacerdos celebrans ministrante, vel respondente femina?*
393 *X.* Crucifixus. *Dub.* 1. *An sit mortale celebrare sine Cruce, aut Crucifixo? Dub.* 2. *An manente in altari magna Imagine Crucifixi, alia crux requiratur? Et an crux, & aliæ Imagines Sanctorum debeant esse benedictæ?*
394 *XI.* Candelæ *ex cera. Dub.* 1. *An liceat celebrare cum candelis ex sebo, vel oleo? Dub.* 2. *An cum uno lumine cereo? Et an cum quatuor candelis?*
395 *XII.* Antipendium, Pulvillus, Bursa, Velum, & Manutergium.
396 *XIII.* Capitis nudatio. 397. *dub.* 1. *An sit mortale celebrare capite cooperto? Quid si adsit causa sic celebrandi?* 398. *Dub.* 2. *An liceat celebrare cum cæsarie ficta?*
399 *An Rubricæ Missalis sint directivæ, vel preceptivæ?* 400. *An sit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte? Et quantum temporis sit in celebratione insumendum? Monitum.*
401 *An omnia Decreta S. C. Rituum rigorose obligent?*
402 *An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo &c.?*
403 *De omissione partium Missæ; Et an repetenda omissa?* 404. *De partibus ordinariis omissis.* 405. *Quæ omissio sit mortalis, & signanter in Canone?* 406. *Quæ vero sit tantum venialis?* 407. *Quæ mutilatio sit mor-* ta-

talis? 408. *De Purificatione calicis facienda.* 409. *De partibus Extraordinariis omissis; & etiam de lotione manuum.* 410. *dub.* 1. *Quomodo peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Episcopi? Et quinam Episcopus nominandus? dub.* 2. *An peccet omittens Orationes ante vel post Missam? dub.* 3. *An peccent omittentes Orationes ad vestes? dub.* 4. *An peccet Sacerdos non recitans in Missa solemni, quæ cantantur a Choro? dub.* 5. *Quomodo peccet celebrans voluntarie distractus?*

411 *Quomodo peccet Sacerdos addens aliqua in Missa?*

412 *An liceat dicere Missam ante Matutinum et Laudes? Remissive ad n.* 347.

413 *De iis, quæ voce alta, vel submissa dicenda sunt.* 414. *dub.* 1. *An peccet ita submisse celebrans, ut nec seipsum audiat?* 415. *dub.* 2. *An peccet recitans submisse, quæ alte dicenda sunt?* 416. *An sit mortale alte dicere, quæ submisse sunt recitanda?*

417 *An & quando liceat mutare Missam?* 418. *In quibus diebus probibentur Missæ Votivæ?* 419. *In quibus vero permittuntur? Et an tunc pro arbitrio passim dici possint?* 420. *Qu. I. An sit mortale dicere Missam votivam in diebus vetitis?* 421. *Qu. II. Ob quas causas in dictis diebus possint dici Missæ votivæ?* 1. *Ob necessitatem publicam.* 2. *Si in illa Ecclesia celebretur Festum duplex.* 3. *Si exponatur Ss. Sacramentum.* 4. *Si præsens sit cadaver, vel dicenda sit Missa Anniversaria.* 422. *Qu. III. An obligatus dicere Missam votivam, satisfaciat si dicat currentem?* 423. *Qu. IV. Quænam sint advertenda circa modum dicendi Missas votivas? Et* 1. *De numero Orationum.* 2. *De Missis habentibus introitum particularem, &c.* 3. *De Missis Beatorum concessis alicui Ordini, vel loco.* 4. *De Missa Ss. Trinitatis, Angelorum, Spiritus Sancti, Beat. Virg. Mariæ, & de Requiem, &c.*

424 *Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circa Missarum celebrationem.*

Quæritur hic obiter, quanam ex causa liceat exponere Ss. Sacramentum.

372 Ante omnia hic refert prænotare Rubricam Missalis, quæ facit ad ea, quæ infra membratim dicenda sunt. Robrica *p.* 1. *tit.* 20. sic babetur: *Altare, in quo Sr. Missæ Sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum ab Episcopo consecratum, vel saltem ara lapidea similiter ab Episcopo consecrata in eo inserta, quæ tam ampla sit, ut hostiam, & majorem partem calicis capiat. Hoc altare operiatur tribus mappis seu tobaleis mundis ab Episcopo, vel ab alio babente potestatem benedictis, superiori saltem oblonga, quæ usque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata. Pallio quoque ornetur coloris, quoad fieri potest, diei festo vel officio convenientis. Super altare collocetur Crux in medio, et candelabra saltem duo cum candelis accensis binc et hinc in utroque ejus latere. Ad crucis pedem ponatur tabella, Secretarium appellata: In cornu Epistolæ cussinus supponendus Missali, et ab eadem parte Epistolæ paretur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus, parva campanula, ampullæ vitreæ vini, et aquæ cum pelvicula, et manutergio mundo in fenestella, seu in parva mensa ad hæc præparata. Super altare nihil omnino ponatur, quod ad Missæ Sacrificium, vel ipsius altaris ornatum non pertineat.*

„ Resp. Hæc sequentia: I. Et quidem sub gra- 373
„ vi sacrilegio requiritur *altare* consecratum ab E-
„ piscopo, vel Abbate (hunc enim altaria, cali-
„ ces, & campanas posse consecrare, etiam ad u-
„ sum alienarum Ecclesiarum, docet *Dian. l.* 3.
„ *tr.* 2. *res.* 16. cum *Barbos.* & aliis 4. ex decla-
„ ratione *Cardin.* & privilegio Innoc. III.) vel Sa-
„ cerdote privilegiato, stabile, vel portatile: utrum-
„ que tamen ex integro lapide, quantum ad supe-
„ riorem mensam, quæ consecratur; debetque esse
„ tanta, ut possit capere calicem cum patena. Non
„ sufficit autem, Hostias esse in ara consecrata,
„ dum consecrantur, verum etiam debent tam par-
„ væ, quam magnæ in eadem relinqui tempore Sa-
„ crificii, & non alibi, licet supra aliud corpora-
„ le, deponi, v. gr. propter loci angustias: * (*Non*
„ *igitur licet ante Communionem ponere Particu-*
„ *las consecratas extra Aram, ut communiter*
„ *Tamb. lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. *n.* 4. *Salm. c.* 4. *n.*
„ 79. *cum Lugo. Secus vero post Communionem,*
„ *ut Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 310. *cum Avers. et com-*
„ *muni contra Vasq.*) * quia omnes sunt unica
„ victima, & per modum unius offerootur. Qua-
„ propter rubricæ Missalis eas supra corporale, an-
„ te vel post calicem poni volunt. Hinc etiam mi-
„ nus recte faciunt, qui, Consecratione facta, mox
„ hostias minores a se consecratas dant alteri Sa-
„ cerdoti distribuendas populo, quia, sicut Sacer-
„ dos non debet de sua hostia dare, priusquam i-
„ pse sumpserit, sic nec de aliis, cum sint una vi-
„ ctima, & hostia, omnesque orationes, oblatio-
„ nes, & benedictiones sequentes non minus spe-
„ ctent ad parvas hostias, quam ad magnam, ne-
„ que ante sumptionem Sacerdotis perfecte, & in-
„ tegre sacrificata sit victima. *Card. de Lugo qu.*
„ 20. *sect.* 2. *n.* 69. Eum tamen, qui contrarium
„ fecerit, a peccato saltem mortali, imo, si neces-
„ sitas fuit expediendi Communionem populi, ab
„ omni excusat *Tamb. l.* 5. *exped. sacrif. cap.* 5.

„ II. *Mappa* linea triplex; etsi enim secundum 374
„ quosdam una duplicata, imo secundum *Sa, An-*
„ *gel. Azor. c.* 28. *q.* 7. & *Laym. lib.* 5. *t.* 5. *c.*
„ 6. *n.* 17. una simplex sufficiat in necessitate.
„ Missale tamen Romanum, auctoritate Clem. VIII.
„ & Pii V. editum expresse tres requirit, *tit. de*
„ *defect.* uti & *Gavant. V. Card. de Lugo.* Ut
„ ea benedicta sit, non est omnino necessarium;
„ ut babet *Sylv.* Unde in necessitate vulgaris ad-
„ hiberi potest, & aliis usibus reddi. *Laymann l.*
„ *cit.*

Repetamus hic ea quæ in Rubrica Missalis, ut 375 supra, circa Mappas præscribontur: *Hoc altare operietur tribus mappis, sive tobaleis mundis, ab Episcopo vel ab alio babente potestatem benedictis, superiori saltem oblonga, quæ usque ad terram pertingat* (quod tamen hodie non est in usu), *duabus aliis brevioribus, vel una duplicata.*

ta. Sed dubitatur 1. An sufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Affirmant *Suarez dist.* 21. *sect.* 6. *Laymann cap.* 6. *num.* 11. *Holzmann num.* 371. *Palaus p.* 10. *num.* 1. *cum Sa*, *Azor.* item *Bon. Henr.* & *Gob. ap. Croix n.* 322. etiamsi hæ duæ Mappæ totum altare non tegant: Ratio, ut dicunt, quia sic usus habet. Attamen puto a Rubrica non recedendum, ut sentiunt *Lugo d.* 20. *n.* 6. *Tournely p.* 807. *q.* 9. *Gav. in dict. Rubr.* (ubi ait contrariam opinionem non esse tutam) *Ronc. c.* 6. *q.* 5. & *Escob. l.* 21. *n.* 434. qui cum *Ang. et Avers.* miratur, quomodo aliqui DD. hanc obligationem non advertant post præfatam Rubricam præscriptam a Clemente VIII. Tanto magis quod in *tit. de defect.* §. 10. *n.* 4. Rubrica inter alios hunc enumerat defectum: *Si altare non sit tribus Mappis ornatum*. Probabiliter tamen ajunt *Escob.* & *Ronc. cum Pasq.* id culpam venialem non excedere. Celebrare autem sine ulla Mappa, non excusatur a mortali, ut communiter docent DD. apud *Ronc. l. cit. cum P. Conc. p.* 502. *n.* 19. qui addit e converso nullam committi culpam, si adsit gravis necessitas sic celebrandi.

Dubit. 2. An Mappæ necessario debeant esse benedictæ? Negant *Suar. Laym.* & *Pal. cum Sa locis supra cit.* item *Tamb. l.* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 2. & consentit *Wigandt tract.* 15. *n.* 63. dicens, benedictionem fieri tantum de decentia. Ratio, quia (ut ajunt) nullo jure id cavetur, nec consuetudine observatur. Hæc sententia non videtur improbabilis propter auctoritatem horum AA. præsertim *Suarii*, qui testatur consuetudinem esse in contrarium. Hoc tamen non obstante, magis adhæreo sententiæ oppositæ, quam tenent *Az. p.* 1. *l.* 10. *c.* 28. *q.* 8. *Bon. p.* 9. *n.* 25. *Tourn. p.* 807. *q.* 9. *Ronc. c.* 5. *q.* 5. *cum Pasq. Gav. q.* 1. *tit.* 20. *Escob. cum Sylvest. Aversa*, *et Gabr.* Ratio, quia in Rubrica (ut supra) ita præscribitur, & in *tit. de defect. n.* 4. numeratur eodem modo pro defectu adhibere Vestes non sacras, ac Mappas non benedictas. Talis vero defectus, ut probabiliter dicunt *Escob. et Ronc. cum Pasq.* non excedit culpam venialem; unde recte docent *Azor. Bon. Escob. et Tourn. cum Gav. Sylv. et Quarti ll. cc.* nullum esse peccatum uti Mappis non benedictis in necessitate, puta (ut ait *Escob.*) si adsit dies festus, & non possint haberi benedictæ; Sed minorem causam sentio excusare, cum ad excusandum a veniali sufficiat quævis causa rationabilis.

Dubit. 3. An Mappæ, & Corporale debeant ex lino confici, vel sufficiat esse ex cannabe? *Tourn. p.* 807. *q.* 9. *Suar. d.* 81. *sect.* 6. *Fill. tr.* 5. *n.* 125. dicunt omnino debere confici ex lino, & probant ex *c. Consulto*. 46. ubi sic dicitur: *Sacrificium altaris non in serico panno* (scil. Corporali, ut explicat *Glossa*), *aut tincto quisquam celebrare præsumat, sed in puro linteo ab Episcopo consecrato, scil. lino procreato*. Et ex *c.* 27. *dist.* 2. *de Consecr.* ubi Mappæ vocantur *linteæ*, nempe ex lino confectæ. Sed probabilius, & communissime sufficere esse ex cannabe, tenent *Bon. p.* 9. *n.* 24. *et Croix n.* 133. *cum Gob.* item *Azor. et Quarti apud Tourn. l. c.* ac *Arm. Tab. et Reg. ap. Escob. n.* 446. Ratio, quia cannabe, & linum juxta communem usum indifferenter sumuntur.

376 „ III. Sub gravi sacrilegio *Vestes sacræ*, hoc est „ benedictæ ab Episcopo, vel Sacerdote habente „ privilegium, ut habent Mendicantium saltem Superiores, sive Prælati. V. *Tamb. t.* 1. *c.* 3. §. „ v. *exped. sacr.* Quarum tamen colores non esse „ præcepti, sed directionis, notat *Homob.* apud „ *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 57. In gravi autem necessitate, etsi præstet, si sine scandalo fieri possit, „ Missam, cujus audiendi, vel faciendi obligatio „ tunc cessat, omittere, licere celebrare sine stola, „ vel manipulo, vel etiam uti cingulo non benedicto, vel si fractum sit, rursus connectere, vel „ stola pro manipulo, & manipulo pro stola, docet *Laym. l.* 5. *to.* 5. *c.* 6. *Dian. p.* 1. *R.* 57. *et* „ 67. contra *Fill. t.* 1. *l.* 5. *c.* 5. qui tamen concedit in necessitate sine una, vel altera ex minoribus, v. g. stola, vel cingulo celebrare, non „ esse mortale. Vide *Dian. p.* 5. *t.* 5. *R.* 62. ubi „ contra *Fill. et Henr.* & alios sex, docet esse „ probabile, quod ex parvitate materiæ excusari „ possit a mortali, qui (secluso scandalo, & contemptu) aliquam harum citra necessitatem omittit, v. g. qui celebrat cum cingulo non benedicto, vel ejus loco utitur alia re. Denique metu „ mortis, aut gravissimi damni, licere aliquando „ celebrare sine sacris vestibus, & altari, dummodo non fiat in contemptum Religionis, ex *Azor.* „ *t.* 1. *l.* 1. *c.* 11. *q.* 11. docet *Esob. E.* 2. *c.* 2. „ *Nav. Hurt. etc.* Limitat autem *Tamb. de exped.* „ *Sacrif. l. t. c.* 5. §. 1. ita ut permittat sine aliqua etiam ex gravioribus, non tamen sine omnibus fieri, ob scandalum, & irreverentiam. V. „ *Dian. p.* 3. *t.* 6. *R.* 48. *et p.* 5. *t.* 5. *R.* 39. Porro hujusmodi sacras vestes conficere ex profanis, „ v. g. planetam ex veste serica muliebri, non est „ prohibitum. *Suar. Palaus*, *Tamb. exped. Sacr.* „ *l.* 1. *c.* 2. §. 4. qui monet *l. c.* §. 1. cavendum „ esse, ne sint valde attritæ; ut & ne reliqua supellex sacra sit valde immunda, in quo graviter „ peccari potest. *Suar. Laymann*, *Tamb. l. c.* * „ (*in c. Relinqui*, *de Cust. Euch. sic habetur:* „ Præcipimus, ut Oratoria, vasa, corporalia, & „ vestimenta munda & nitida conserventur. *Notat* „ *autem Tamb. d. n.* 1. *ex Suar. illud valde*, *sive enormiter immunda*, *difficulter evenire*. *Uti* „ *vero corporali et aliis paramentis non enormiter* „ *immundis*, *esse tantum veniale*, *imo nullum* „ *peccatum*, *si alia haberi non possint*, *ut Croix* „ *n.* 336. *cum Suar. et Gob. Additque Tourn. p.* „ 819. *q.* 11. *non peccare*, *qui uteretur corporali* „ *etiam notabiliter immundo*, *in necessitate*, *nempe si ipse vel alii deberent alias omittere Sacrum de præcepto*. *Uti vestibus sacris*, *etiam* „ *attritis*, *ad usus profanos est mortale*, *ut dicunt Suar d.* 81. *sect.* 8. *Sporer n.* 414. *et Wigandt tr.* 15. *n.* 62. *ex c.* 39. *et* 43. *de Consecr.* „ *dist.* 1. *Vestes tamen sacræ in usibus profanis* „ *adhibitæ non amittunt benedictionem*. *Sporer* „ *et Wig. ll. cc.*) *

Censuit *Walfridus c.* 23. primis temporibus Missas lectas fuisse a Sacerdotibus in communi indumento; & *Honorius in Gemma l.* 1. *c.* 89. fert S. Clementem usum sacrarum vestium decrevisse. Sed *Baronius*, *Raynaud. Bona*, *Waldens. etc. ap. Bened. XIV. Not.* 21. *n.* 6. sentiunt etiam Apostolos usos fuisse peculiaribus vestibus in Sacrificio; atque ex hujusmodi vestibus putant *ibid. Calmet*, *Vis-*

con-

conti, *etc.* fuisse *Penulam*, quam memorat D. Paulus *Act.* 16.

377 Certum est autem apud omnes, mortale peccatum esse celebrare sine ullis vestibus sacris, ex *cap. Vestimenta*, *de Consec. dist.* 1. & præsertim procul dubio sine casula, vel alba (vide dicta n. 289.). Sed dubitatur 1. An peccet mortaliter celebrans sine stola, aut manipulo, aut cingulo? Negant *Palud. Sylv. Henr. ac Ricch. ap. Escob. l.* 21. *n.* 483. (qui id probabile vocat) quia censent hanc non esse gravem materiam. Sed loquendo de stola, & manipulo, verius affirmandum cum communi sententia, quam tenent *Suar. Fill. tr.* 5. *c.* 5. *n.* 147. *&* 148. *Laym. c.* 6. *n.* 17. *Bon. p.* 9. *n.* 27. *Tamb. l.* 1. *c.* 5. §. 1. *n.* 3. *Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 57. *& Escob. n.* 483. *cum Vasq.* Ratio, quia, deficiente alterutra istarum vestium, quæ communiter majores æstimantur, deficit cultus Sacrificio debitus. Idem dicendum cum eisdem AA. de celebrante cum stola, vel manipulo non benedicto. Probabiliter tamen excusat gravis necessitas, ut docent *Laym. & Fill. ll. cc. Ronc. c.* 6. *q.* 3. *Wigandt tr.* 15. *n.* 62. *& Elbel p.* 260. *cum Spor. & Rodr.* Idem quod de stola & manipulo, censent de cingulo *Fill. n.* 148. *Suar. l. c. Nav. Man. c.* 25. *n.* 84. item *Vasq. Villalob. Molf. etc. ap. Dian. p.* 2. *tr.* 14. *R.* 68. Sed probabiliter negant esse mortale sine cingulo celebrare, vel non benedicto. *Ronc. c.* 6. *q.* 5. *Sylv. v. Missa* 1. *n.* 2. *Sa eodem v. n.* 10. & probabile putant *Lugo d.* 20. *n.* 102. *Salm. c.* 4. *n.* 82. *& Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 68. *cum Scoto*, *Palud. Henr. Fag. & Ricc.* Et idem sentit *Croix* 327. *cum Pasq.* de celebrante sine amicto, saltem pro eis qui illo non utuntur ad tegendum caput, sed tantum humeros; & consequenter probabile est, ut ait *Tamb. n.* 4. *cum Diana*, nullum esse peccatum celebrare sine cingulo, vel amicto, si desint, & adsit aliqua rationabilis causa celebrandi, nempe fervor devotionis, vel opportunitas eleemosynæ Sacerdoti non diviti.

Dubit. 2. An ob metum mortis liceat celebrare Missam sine ulla veste sacra? *Prima* sententia affirmat, modo absit contemptus; & hanc præter *Azor. Nav. Hurt. etc. ut supra ap. Busemb.* tenent *Laym. l.* 5. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 17. *Quarti p.* 2. *tit.* 1. *q.* 4. *dub.* 6. *Escob. l.* 21. *n.* 489. *Sylvius ap. Tourn. t.* 5. *p.* 822. *v. Utrum*. *Diana p.* 5. *tr.* 6. *R.* 48. *cum Val. Vasq. Bec. et Salas*, item *Salon. Bon. Pasq. Gob. et Spor. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 359. Ratio, quia vestes sacræ requiruntur tantum de Ecclesiæ præcepto, quod non obligat cum tanto dispendio. *Secunda* vero sententia, quam sequimur, negat, eamque tenent *Suar. d.* 82. *s.* 3. *v. secundo*, *Tamb. Meth. de Miss. l.* 1. *c.* 5. §. 1. *n.* 6. *cum Fag. et Marchino*, *Tourn. l. c. cum Merati*, *Ronc. c.* 6. *q.* 1. *R.* 5. *Conc. p.* 501. *num.* 15. item *Cajet. Nunn. Sanch. Pal. Fill. etc. apud Croix l. c.* Ratio, tum quia celebrare sine ulla veste sacra vix potest accidere sine contemptu, ut fatentur ipsimet *Laym. et Escob.* unde ait *Croix cum Aversa*, contrariam sententiam in praxi vix esse probabilem; tum quia id non potest fieri sine scandalo, aut saltem sine magna irreverentia; quapropter hic subintrat præceptum naturale reverentiæ in quocunque casu debitæ Sacrificio, a quo præcepto metus mortis non excusat. Utrum autem ob talem metum liceat aliquando celebrare sine aliqua ex vestibus, etiam ex majoribus, puta stola, vel manipulo? Non improbabiliter secluso contemptu, affirmant *Ronc. & Tamb. cum Fagund. ll. cc.* favetque *Suar. dict.* 3. quia hæc non videtur esse tanta irreverentia, ut celebratio cohonestari non possit ob metum mortis; vide mox dicta *n.* 377.

Dubit. 3. An Prælati regulares possint sacras vestes benedicere? Certum est apud omnes posse pro suis Ecclesiis, ex pluribus privilegiis eisdem concessis. Nam (ut refert *Tamb. l.* 1. *c.* 2. §. 2. *n.* 5.) Innoc. VIII. id concessit vivæ vocis oraculo Congregationi S. Justinæ de Padua, & consequenter aliis communicantibus; item Leo X. per Bullam hoc privilegium impertivit Fratribus Minoribus pro suo usu tantum; illudque confirmavit Xistus IV. exceptis corporalibus; sed Alexander VII. die 27. Sept. 1659. (ut refert *Bened. XIV. Not.* 21. *n.* 19.) per Decretum quod incipit, *Sacrorum Rituum*, indefinite præbuit facultatem Abbatibus benedicendi ecclesiasticam supellectilem, duntaxat pro suis Ecclesiis. Dubium autem vertit inter DD. an Prælati regulares possint etiam benedicere pro alienis Ecclesiis? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Tourn. t.* 5. *p.* 882. *v. Porro*, *cum Barb.*, *Gav. part.* 4. *tit.* 19. *n.* 21. *Merati t.* 1. *part.* 2. *pag.* 1525. *n.* 27. *et Bened. XIV. Notif.* 21. *n.* 14. ex Decreto S. C. Rit. die 24. Aug. 1609. (*apud Gav.*) ubi dictum fuit: *Superiores Regularium*, *neque Abbates posse benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum*. *Secunda* vero sententia affirmat, eamque tenent *Salm. c.* 4. *n.* 83. *Holzm. n.* 374. *cum Anacl. & Elbel p.* 144. *n.* 261. ex privilegio enunciato Innocentii VII. Idemque censet *Tamb. l. c. n.* 7. *cum Marchio*, *& Tamb. de Jure Abb.* pro omnibus Regularibus, ut ait, exceptis tantum superioribus Societatis, & Fratrum Minorum, quibus a Leone X. ut supra privilegium restrictum fuit. Nec obstare ait *Tamb.* Decretum S. C. quia constat de privilegio, non vero de ejus revocatione. Sed hoc non obstante, omnino tenenda est prima sententia ex Decreto præfato Alexandri VII. (quod referunt *Merati*, & noster Papa Bened. *l. c.*) in quo sic sancitum fuit: *Prælati inferiores Episcopis*, *qui Pontificalium usu fruuntur*, *Ecclesiasticam supellectilem pro servitio duntaxat suarum Ecclesiarum vel Monasteriorum benedicant*. Pariter ibi declaratum fuit: *Reliqua Pontificalia extra loca ipsis Abbatibus subjecta*, *vel pro servitio alienæ Ecclesiæ*, *aut in subditos pariter alienos*, *etiam de licentia Ordinariorum*, *exercere non valeant*, *puta Campanarum benedictiones*, *calicum*, *& similium*, *in quibus sacra adhibetur unctio*, *nec minorum Ordinum collationes*. At quia prædicti Prælati recurrebant ad privilegia pro benedicendis paramentis etiam aliarum Ecclesiarum, S. C. habita coram eod. Alex. VII. die 20. Julii. 1660. mandavit, *exhiberi indultum autenticum*, *ac interim abstinere*. Sed hoc Indultum, ut testatur Benedictus, nunquam deinde exhibitum fuit. 378

Dubit. 4. An Episcopi possint aliis delegare facultatem benedicendi sacra paramenta? Negant *Tamb. Meth. Miss. l.* 1. *c.* 5. §. 2. *n.* 4. *& Gav. p.* 4. *tit.* 19. *n.* 23. *cum Tabien. ac Ugolin. et Aversa* (*ap. Croix n.* 353.) affert de hoc Decr. S. C. R. die 14. Nov. 1615. ubi dictum fuit: *Nec Episcopus* po-

potest absque licentia hanc benedictionem aliis delegare. Ratio, quia hæc benedictio est de potestate Ordinis, unde ab Episcopo non potest delegari; sicut delegari potest potestas jurisdictionis. Sed contradicit *Nicol. Luc. can. l.* 5. *n.* 33. *de Privil. n.* 18. dicens 1. Quod de hoc Decreto non constat authentice. 2. Quod tale Decretum non est usu receptum, præsertim Romæ, ubi R. D. Vicesgerens passim auctoritate ordinaria quibusvis Sacerdotibus hanc delegat facultatem. 3. Quod hæc benedictio non est ordinis Episcopalis, sed Sacerdotalis, & ideo bene potest ab Episcopo delegari. Addit *Monacell. t.* 4. *sup. p. pag.* 1. *n.* 1. *cum Piringh in Jus Can. l.* 1. *tit.* 29. *n.* 54. Episcopos rite posse delegare ea quæ ipsis competunt ex privilegio speciali, ratione dignitatis; cum enim facultas officio sit adnexa, transit in jurisdictionem ordinariam. His autem non obstantibus, huic opinioni non acquiesco, cum nullibi audierim Episcopos hujusmodi facultatem aliis delegasse: imo (ut refert *Gav.*) plurimi Episcopi illam a S. C. curarunt obtinere; & Benedictus XIV. cum erat Archiepiscopus Bononiæ, hanc facultatem ad quinquennium obtinuit, ut ipse testatur *l. c.*

Dubit. 5. An color vestium sit de præcepto? (In Rubrica Missalis *p.* 1. *tit.* 18. *n.* 1. de colore sic habetur: *Paramenta altaris, celebrantis, & Ministrorum debent esse coloris convenientis Officio, et Missæ diei, secundum usum Romanæ Ecclesiæ*) Negant *Tamb. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. *n.* 1. *Quarti p.* 1. *tit.* 18. *dub.* 1. *Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 57. *cum Homobono*, item *Suar. et Aversa ap. Croix n.* 349. quia (ut dicunt) Rubrica hoc præscribens est tantum directiva. Sed contradicunt *Spor. p.* 151. *n.* 415. *& Quarti p.* 1. *tit.* 18. *dub.* 1. Et hoc puto probabilius, juxta nostram sententiam adducendam *n.* 399. nempe quod omnes Rubricæ tractantes de rebus, quæ Missam concomitantur, sint præceptivæ. Eo magis, quia Rubrica dicit sic usum esse Ecclesiæ Romanæ. Bene tamen censent *Spor. et Quarti*, hanc Rubricam non obligare sub gravi, nisi scandalum adsit, puta si in die Paschatis (ut ait *Spor.*) vel in quacunque Missa festiva (ut ait *Ronc. c.* 6. *q.* 1. *Res.* 3.) celebraretur vestibus nigris. Addit *Sporer* satius esse, quocunque die facere Sacrum in quolibet colore, quam illud omittere; hinc recte dicit a fortiori excusare omnem rationabilem causam, ut si concursui Sacerdotum non sufficerent vestes debiti coloris. Putant autem *Quarti l. c. d.* 2. *et Merati t.* 2. *p.* 1. *p.* 629. (*contra Turrinum*) quod color croceus, sive flavus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum concurrunt.

379 „ IV. Sub mortali requiritur *calix*, & *patena* „ consecrata: si tamen in nondum consecratis aliquis bona, imo addunt *Bordon.* & *Tamb.* mala „ fide celebrasset, licet sic celebrando peccasset mortaliter, probabile esse, quod hoc ipso censeantur „ consecrata, liceatque in iis celebrare, contra de „ *Lugo, et Laym.* docet *Dian. p.* 2. *tr.* 14. *p.* 5. „ *tr.* 13. *R.* 60. *et p.* 9. *t.* 8. *R.* 18. ex aliis octo. „ Idemque de sacris vestibus, item de corporali, „ pyxide, &c. quæ immediate tangunt species, censet *Tamb. de exp. sacr. l.* 1. *c.* 3. §. 1.

380 Quæritur, an calices, & alia remaneant benedicta, si quis in illis sacrificet nondum benedictis? *Prima* sententia communior negat, quam tenent *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 252. *et Salm. c.* 4. *n.* 96. cum *Lugo, Laym. Azor. etc.* Et hanc probabilem vocat *Tamb. l.* 1. *c.* 1. §. 4. *n.* 1. Ratio (ut ait *Tamb.*) quia, licet per contactum specierum Sacrarum res consecrentur, ut indicat *S. Aug.* apud *Tamb. Vasa ... ipso ministerio consecrata, sancta dicuntur.* Attamen aliud est rem sacrari, aliud ad Sacrificium deputari, quod oportet, quodque tantum fit per benedictionem. *Secunda* vero sententia cum *Diana, Con. Peyr.* ac alius apud *Tamb. ib.* quam ipse pariter vocat probabilem, affirmat illa remanere benedicta, quia per contactum specierum jam æquivalenter, immo eminenter talis deputatio habetur; & hoc evenire ait *Tamb. n.* 2. cum *Sa*, tam si bona fide, quam si mala fide celebretur. Et idem probabile esse etiam pro vestibus sacris, & ornamentis altaris ait *Tamb. n.* 4. cum *Gav. et Dian.* cum hæc ab ipso ministerio sacro consecrationem recipiant.

His non obstantibus, recte putant *Salm. n.* 98. nullo modo recedendum a prima sententia, dum asserit *Lugo d.* 20. *sect.* 2. *n.* 62. contrariam merito communiter rejici a *Laym. Nav. Azor. etc.* Ratio, quia nec etiam est certum, immo omnino negatur, quod per contactum Sacramenti res remaneant consecratæ, prout pavimentum, si ibi decidat Sacramentum, nullo modo remanet sacratum. Quare secunda sententia non satis tuta apparet, ut bene ait *Escob. l.* 21. *n.* 477. dum saltem videtur esse dubiæ probabilitatis. An vero liceat celebrare cum calice non deaurato? Vide dicta *n.* 370. *dub.* 1. Et an cum calice ex stanno, vel ære, aut auricalco? Vide *ibid. d.* 3. *in fine*.

Dicunt autem *Gav. Aversa, Bon. et Tamb. ap.* 381 *Croix l. c. n.* 353. quod Abbates exercentes Pontificalia possunt benedicere calices, & indumenta sacra: indumenta pro suis tantum Ecclesiis, calices vero etiam pro alienis. Sed adverte Decretum Alexandri VII. allatum *n.* 378. *dub.* 3. ubi declaratum fuit, Abbates tantum pro suis Ecclesiis, non vero pro alienis, etiam de licentia Ordinariorum, posse benedicere calices, campanas, &c. quibus adhibetur sacra unctio, necnon vestes sacras. Idque confirmatum fuit per aliud Decretum noviter emanatum a nostro P. Benedicto XIV. ad instantiam Cardinalis Spinelli Archiepiscopi Neapolitani.

Quær. II. Quibus sit licitum tangere vasa sacra, 382 corporalia, aut vestes? Nemo dubitat, exceptis Sacerdotibus, & Diaconis, quin aliis sit mortale tangere vasa sacra, dum continent Eucharistiam, ut communiter dicunt (contra *Ochagavium, et Gob.*) *Sporer n.* 403. *Croix n.* 360. *& Pal. p.* 10. *n.* 13. *cum Suar. Fill.* & aliis passim, ex *c. Non oportet.* 1. *dist.* 21. Difficultas est, an liceat laicis sacra vasa tangere, dum Eucharistiam non continent? Affirmant *Sotus, Henr. & Fagun. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 358. & perquam fuse id defendit *Tamb. Meth. Miss. l.* 1. *c.* 2. §. 1. *n.* 12. *cum Scoto, Barth. ab Ang. & Sa v. Sacra, n.* 3. qui sic ait: *Sacra tangi a laicis sine contemptu, aut nullum peccatum est, aut levissimum.* Sed communissima & verior sententia negat, quam tenent *Suar. d.* 81. *sect.* 8. §. *Tertium, Bon. p.* 9. *n.* 31. *Laym. c.* 6. *n.* 19. *Tourn. t.* 5. *p.* 818. *Holz. p.* 86. *n.* 375. *Habert t.* 5. *p.* 709. *Salm. t.* 31. *c.* 10. *n.* 127. *Antoine p.* 493. *n.* 10. *& Pal. p.* 10. *n.* 43. *cum Vasq.* San-

Sanch. & Con. Hi docent laicos tangentes sacra vasa peccare (sed non plus quam venialiter, cum non reputetur hæc materia gravis: & minime si adsit rationabilis causa, secluso scandalo & contemptu) ut probant ex *c. In sancta. De Consecr. d.* 1. ubi dicitur: *Indignum valde est, ut sacra Domini vasa, quæcunque sint, humanis usibus serviant: aut ab aliis* (nota) *quam Domino famulantibus, eisque dicatis tractentur viris.* Pro hujusmodi autem sacratis viris intelliguntur non solum Diaconi, & Subdiaconi, sed etiam Acolythi, ut ex *c. Non liceat, de Consecr. dist.* 3. ubi: *Non liceat cuilibet Ministeria tangere, nisi Subdiacono, aut Acolytho in Secretario vasa dominica.* Insuper nunc possunt etiam tangere Tonsurati ex consuetudine introducta, ut dicunt *Suar. l. c. Tamb. n.* 9. *Croix n.* 357. *cum Quarti, &c.* & idem docet *Bened. XIV. Notif.* 29. *n.* 18. *cum Pasq.* Id quoque concessum est laicis regularibus Sacristis, ex privilegio Callixti III. & Sixti IV. *ap. Salm. l. c. n.* 130. & 131. Nec non Monialibus Sacristis; ex communicatione privilegiorum. *Salm. n.* 132. Et hodie potest dici ex consuetudine hoc licere etiam laicis oblatis Congregationum Sacerdotum secularium Sacristis, & omnibus qui in habitu clericali Ecclesiis inserviunt; hi enim in Ecclesia muneribus Clericorum funguntur: saltem, dico, hos a culpa excusari, quia dum officium Sacristæ exercent, semper adest aliqualis necessitas sacra vasa tangendi. Et idem quod dictum est de tactu sacrorum vasorum, dicendum est de tactu corporalium, ut *Merati p.* 313. *cum Quarti, Pasq., et communi.*

Minime autem peccant laici tangentes vestes sacras, aut alia non immediate attingentia corpus, & sanguinem Christi, ut *Pal. Suar. Conc. Laym.* & alii ut supra *ll. cc.* ex sententia (ut bene ait *Pal.*) in praxi recepta. Nec obstat textus in *c. Altaris, & c. Vestimenta, de Consecr. dist.* 1. ubi hoc videtur vetitum; nam dicit *Suar.* nullum ibi de hoc esse præceptum, vel saltem inquit *Suar. cum Gross. in d. c. Altaris, verb. Vela*, quod si ibi aliquod adest præceptum, hoc usu est abrogatum.

383 „ Ac licet decens sit, ut etiam *pyxis*, sive ciborium, & luna, seu sphærula hierothecæ, & quodcumque vas continens, & immediate tangens Eucharistiam, ut etiam secundum *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 6. vasculum chrisma continens, benedicatur (benedicere autem præter ea, in quibus unctio adhibetur, potest idem, qui cætera ornamenta) cum in Rit. Romano propria sit pyxidis benedictio; id tamen necesse esse, negant *Suar. Hurt. Lugo, Tamb. lib.* 1. *exped. Sacrif. c.* 1. §. 6. nec esse necesse imponere pyxidi vas lineum benedictum benedictione corporalis.

„ Porro calix, & Patena confecta esse debent ex auro, argento, vel stanno, saltem quoad cuppam (admittunt etiam aliqui ex plumbo) sed non ex ære, *c. ut calix, de consecr. d.* 1. * (*Vide dicta n.* 370. *dub.* 3. *in fine*) * *quamvis Tamb. l.* 1. *exped. Sacrif. c.* 1. cum *Hurt. Fagn. & Gav.* admittat etiam ex gemma, quæ æque pretiosa sit, ac aurum, vel argentum, modo species non imbibat, nec sit periculum, ne effringatur. Ac, licet Rubrica præscribat, ut saltem cuppa, & superior pars patenæ sit deaurata; eam tamen non obligare sub mortali *Gran.* imo nec sub veniali, propter usum contrarium, vult *Tamb. l. c.*

Dubit. 1. An pyxis debeat consecrari? Affirmant 384
Trull. ap. Croix n. 438. Sed verius & communiter negant *Laym. tr.* 5. *c.* 6. *n.* 22. *Bon. p.* 9. *n.* 23. *Tourn. p.* 817. *q.* 7. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *& Croix cum Gav. Pasq.* & aliis passim. Ratio, quia in Pontificali Rom. tantum habetur benedictio de pyxide, nulla autem ibi mentio fit de unctione chrismatis. Item in Rituali Rom. benedictio pyxidis adnotatur inter eas, quæ non indigent unctione chrismatis.

Dubit. 2. An pyxis debeat saltem benedici de 385
præcepto? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Tourn. p.* 817. *qu.* 7. *cum Sylvio, Salm. c.* 4. *n.* 99. *cum Gav. & Reg.* item *Durand. Barb. Marcb. & Dic. apud Croix n:* 348. item *Bened. XIV. Notif.* 21. *n.* 12. *& Escob. l.* 22. *n.* 419. qui tamen putat omissionem hujus benedictionis non excedere culpam venialem. Probatur ex Rubrica Missalis *p.* 2. *t.* 2. *n.* 3. ubi dicitur: *Si Sacerdos est consecraturus plures hostias pro communione facienda, locet eam super corporale ante calicem, aut in aliquo calice consecrato, vel vase mundo benedicto.* Præterea probatur ratione, quia hoc valde convenit; si enim corporale, in quo sacræ species ad modicum tempus manent, benedici debet, quanto magis benedicendum est vasculum in quo diu noctuque illæ conservantur? Et ideo in Rituali assignatur specialis benedictio pro *Tabernaculo* (ut ibi dicitur) *seu Vasculo pro sacrosancta Eucharistia.* Accedit doctrina *D. Th. q.* 82. *ar.* 3. ubi ad probandum, quod pertineat ad Sacerdotem dispensatio Eucharistiæ, dicit, *In reverentiam hujus Sacramenti, a nulla re contingitur* (Sacramentum) *nisi consecrata; unde et corporale, et calix consecrantur, et similiter manus Sacerdotis.* Attamen *secunda* sententia negat, & hanc tenent quamplures graves AA. nempe *Suar. d.* 81. *s.* 7. *Azor. p.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *q.* 7. *Fill. de Euch. n.* 135. *Bon. p.* 9. *n.* 23. *Sylv. v. Euchar.* 3. *q.* 4. *Spor. n.* 401. *cum Vasq. et Pasq.* item *Sotus, Coninc. Tab. ac Nunn. ap. Escob. n.* 427. & probabilem putant *Dian. p.* 2. *tr* 1. *R.* 180. *ac Lugo d.* 20. *n.* 96. *cum Henr. et Fag.* Ratio, quia (ut ajunt) de hoc nullibi habetur expressum præceptum; nec Pontificale certos nos reddit, cum ibi assignentur Benedictiones etiam pro Campanis, & Thecis Reliquiarum, quæ tamen non de præcepto; sed tantum de congruentia benedicuntur. Hæc secunda sententia non videtur improbabilis, saltem ob tantorum DD. auctoritatem; sed primam probabiliorem puto, quia conformior est Rubricæ, & rationi; & ideo in praxi est consulenda, ut recte dicunt *Suar. Fill. et Bened. ll. cc.* Idem dicendum de circulo, seu lunula, ubi ponitur hostia consecrata, cum exponitur in ostensorio.

„ V. *Corporale* lineum * (*Vel ex cannabe, ut* 386
probat usus; vide dicta n. 374. *dub.* 3.) * saltem quoad eam partem, qua hostiam, vel calicem tangit, *c. Consulto, de consecr. d.* 1. (nam in extremitatibus potest esse sericum, vel auro elaboratum) & benedictum ab Episcopo, vel privilegiato. V. *Com. privil. Soc. JESU, v. Bened.* Non tamen iterum benedicendum post lotionem, nec nisi notabiliter rumpatur. *S. Th. Sylv. Bon.*

„ *Bon. d.* 4. *qu. ult. p.* 9. *Lugo d.* 20. *s.* 3. *n.* 76. „ *et Gav. q.* 2. *t.* 1. ubi addit ex *Sa*, (& dicit „ esse communem) peccare mortaliter, qui utitur „ notabiliter immundo. * (*Vide Notam parvam* „ *n.* 576.) *

587 Notandum I. quod celebrare sine corporali, aut cum eo non benedicto, nequit excusari a mortali, nisi gravis urgeat necessitas celebrandi, certum est apud omnes. V. *Suar. d.* 81. *sect.* 6. *et Croix n.* 555.

Notandum II. id quod spectat ad lotionem corporalium. In *c. Nemo* 40. *de Cons. dist.* 1. Clemens Papa duo statuit, *primum*, ut sacræ pallæ tantum a Diaconis laventur; *Secundum*, ut lotio mittatur in Sacrarium. Quoad *primum* pertinet dicunt *Suar. d.* 81. *s.* 8. *Merati t.* 1. *p.* 1. *n.* 16. *et Croix n.* 554. *cum Bon.* quod licet convenientius sit secundam, & tertiam lotionem pallarum (idest, ut explicat *Suarez*, corporalium, parvarum pallarum, & purificatoriorum) fieri a persona sacrata, tamen nullum est peccatum, si illæ fiant ex laicis; prima autem lotio omnino debet fieri a Diaconis, vel Subdiaconis, quia hodie horum Ordo inter sacros numeratur, & ut comm. DD. ajunt, hoc est peculiare officium Subdiaconi; imo probabiliter dicit *Croix l. c. cum Suar. et Pasq.* posse hanc primam lotionem fieri etiam a Clerico tonsurato; dum in dicto *c. Nemo*, dicitur: *Diaconi cum humilibus Ministris lavent.* Hodie autem Clerici tonsurati jam ex consuetudine inter inferiores Clericos numerantur, ex qua eis permittitur sacra vasa tangere. Utrum autem peccaret mortaliter laicus qui hanc primam lotionem faceret? Affirmant *Villal. tr.* 8. *diff.* 29. *n.* 5. Sed communius *Croix l. c. ac Quarti*, *Pasq. etc. ap. Merati n.* 16. censet id esse tantum veniale, & nullum, si justa causa fieret. Quoad *secundum* vero, putat *Croix cum Pasq.* nullum esse peccatum, si aqua lotionis non in Sacrarium, sed in locum decentem projiceretur. Sed omnino tenendum est oppositum cum *Merati*, dum in præfato textu *Nemo:* expresse dicitur, quod foras ejicere lotionem, *erit operanti peccatum*. Et *Sylv. ap. Suar.* dicit quod huic nulla contraria consuetudine derogari potest. Id tamen intelligitur tantum pro corporalibus, pallis, & purificatoriis; licet enim in textu idem dicatur de lotione albæ, & mapparum altaris; attamen recte ait ibi *Glossa lit. L. Hoc generali consuetudine abrogatum esse*.

„ VI. *Palla* item linea, qua parte calicem tangit (superiore enim parte potest auro constare, „ vel serico); quæ cum habeat communem cum „ corporali benedictionem, utpote cujus pars antiquitus fuit, pro eodem servire posse, docet idem „ *Lugo l. c.* si sit satis capax.

Palla debet esse ex lino, ut requiritur in Rubrica *p.* 1. *tit.* 20. *n.* 1. vel ex cannabe, ut diximus de corporali *n.* 574. *dub.* 3. Unde bene advertit *Merati ib.* non bene agere, qui adhibent pallam de papyro, aut drappo serico. Imo in Decreto S. C. die 22. Jan. 1706. (*apud Tourn. p.* 810.) dictum fuit: *in sacrificio Missæ non adhibenda est palla a parte superiori drappo serico cooperta*. Quamvis *P. Suar. d.* 81. *s.* 6. putat non esse vetitum adhibere pallam tantum exteriori parte sericam, vel auro elaboratam, corporale vero dicit tantum in extremitatibus posse auro vel serico ornari; & hoc probabile est, cum in Rubrica *p.* 2. *tit.* 1. *n.* 1. dicatur: *Corporale, quod ex lino tantum esse debet, nec serico vel auro in medio* (nota) *intextum, sed totum album*. Palla autem benedicenda est cum corporali eadem benedictione, ut communiter docent *Grav. in præfata Rubr. lit.* 9. *Suarez et Tourn. ll. cc. cum Quarti, et Vasq.* qui contrariam opinionem improbabilem putant.

An vero sit mortale celebrare sine palla, aut cum ea non benedicta? Affirmant probabiliter *Suar. l. c. Fill. de Euch. n.* 125. *Tourn. p.* 819. *ad* 3. *cum Quarti, et Escob. n.* 432. *cum Vasq. Reg.* Ratio, quia olim palla erat ipsum corporale, quo calix operiebatur; unde, licet hodie palla sit ab illo separata, tamen est æque necessaria, & benedicenda ac corporale; & Ecclesia, separationem permittendo, nihil circa materiam & benedictionem immutavit. Non minus vero probabiliter negat *Sotus in* 4. *d.* 13. *qu.* 2. *art.* 5. item *Manuel, & Moure apud Escob. n.* 50. *ac Rodriq. ap. Croix n.* 532. Ratio, quia, tametsi Ecclesia eadem benedictione statuerit benedici pallam ac corporale, eo quod illa moraliter pars corporalis censetur; tamen cum hodie palla sit separata a corporali, non eadem reverentiæ currit pro corporali, quod immediate tangit sacras species, quam pro palla, quæ non tangit.

Dicunt autem *Sporer num.* 398. *& Croix l. cit. cum Gob.* quod si palla desit, aut per quadrantem exspectari debeat, poterit loco ejus adhiberi aliud corporale, aut hoc deficiente, purificatorium, aut bursa.

Dicit autem *Gav. lit. m.* quod illi qui adhibent duas pallas, unam pro calice, alteram pro Hostia non sunt quidem reprehendendi, sed non imitandi sine Pontificia facultate; hæc enim esset additio Ritus, vetita a S. Pio V. Et huic opinioni adhærent *Quarti, & Megal. apud Merati tom.* 1. *p.* 1. *pag.* 310. *n.* 12. Unde dicunt Sacerdotes hanc facultatem a Pontifice non habentes, non posse has duas pallas adhibere. Sed *Molfes. Pasq. Silos, & Magius ap. Merati l. c.* tenent quod non solum Teatini, quibus hoc privilegium, sive usus approbatus fuit a Clemente VII. sed omnes Sacerdotes exteri possunt illis uti, quia hæc non est additio, sed potius quædam accessio ad Romanum Ritum ob majorem decentiam, utque commodius fragmenta colligantur. Hinc censet *Merati cum Pasqu.* unumquemque posse hanc observantiam sequi; refertque Cardinalem Batonium id suasisse alicui ad praxim.

„ VII. *Purificatorium* item lineum, non tamen 589 „ necessario benedictum, ut contra *Laym.* docent „ *Suar. Gav. & Lugo*; neque ulla reperitur in „ Ritualibus ejus benedictio.

Quæritur, an purificatorium sit benedicendum? Affirmant *Laym. c.* 6. *n.* 12. item *Franc. Lugo*, & *Fagund. apud Escob. l.* 21. *n.* 434. qui huic opinioni adhæret tanquam tutiori, licet contrariam etiam tutam vocet. Ratio 1., quia, ut dixit *D. Thom. l. c. n.* 584. hoc Sacramentum a nulla re contingi debet, nisi consecrata. Ratio 2. quia Rubrica præcipit benedici mappas altaris; ergo tanto magis benedicendum purificatorium, quod forte potest tangere reliquias sanguinis. Nec obstat quod in benedictionibus non reperiatur peculiaris benedictio quoad purificatoria; nam pro iis sumitur be-

ne-

nedictio linteaminum, mutata voce *altare* in *calicem*, si separatim purificatoria benedicantur. Sed communiter, & probabilius negant *Gav. p. 2. tit. 1. Suar. d. 81. sect. 8. Pal. n. 2. Salm. c. 4. n. 85. Lugo d. 20. n. 76. Croix n. 331. Bon. part. 9. n. 22. Ronc. cap. 6. quæst. 4. & Tourn. pag. 818. q. 9. cum Sylvio*, qui dicit, hanc benedictionem fieri tantum de convenientia. Ratio, quia in Rituali nulla adest benedictio propria de purificatoriis, sicut nec veli, nec bursæ. Gratis autem asseritur eandem benedictionem, quæ adhibetur pro mappis, aptandam esse pro purificatoriis, cum pro his nullo modo possint verificari verba Orationis, quæ habentur in Rituali, nempe, *consecrare digneris hæc linteamina ad tegendum, involvendumque altare Filii tui*. Hinc non sufficit (ut ajunt contrarii) mutare solam vocem *altare* in *calicem*, sed etiam oportere mutare verba *tegendum*, *involvendumque* in *abstergendum*, quod esset potius novam orationem conficere, quam mutare, dicunt tamen *Salm. l. c.* quod, licet non sit obligatio benedicendi purificatorium, tamen ipsum licite benedici potest. Si autem purificatorium non facile haberi possit, probabiliter dicunt *Wig. tr. 15. n. 64. ac Suar. Spor. Avers. & Gob. ap. Croix n. 331.* licitum esse sine eo celebrare, ejusque loco adhibere posse strophiolum mundum, quod postea ad profanum usum non adhibeatur.

390 „ VIII. Sub gravi peccato *Missale*, Canonem „ saltem continens, ut habet *Bonac.* & alii com„ mun. etsi *Ledesm. & Laym.* doceant in gravi „ necessitate licitum esse celebrare sine libro ei, „ qui moraliter sit certus se non erraturum; & sic „ *Lugo loc. cum Dian. &c.* probabiliter excusat „ eum qui propter visus debilitatem legere non po„ test. * (*Tabella autem secretarum non requiri„ tur ex præcepto, sed tantum ad majorem cele„ brantium commoditatem, ut bene ait Gav. p. 1. „ tit. 10. n. 20. lit. z.*) *

Quæritur, an liceat unquam Sacerdotibus celebrare sine Missali? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Tourn. p. 826. q. 2. Habert t. 5. p. 708.* item *Nav. & Henr. ap. Pal. p. 9. num. 4. ac Coninch. Fag. ap. Escob. l. 21. n. 462.* etiamsi aliquis firmiter sciat memoriter, quæ dicenda sunt. Ratio, quia in re tam gravi vitandum est omne errandi periculum, quod recitando memoriter semper timeri potest. Idque videtur confirmari ex eo quod S. C. Concilii (ut fert Benedictus XIV. *Notif. 29. n. 5.*); licentiam impertiendo alicui Sacerdoti cæcutienti celebrandi in festo duplici Missam votivam de BB. Virgine, & die feriali Missam pro defunctis, hanc solet clausulam apponere: *Quod non sit omnino cæcus, & memoriter non recitet*. *Secunda* vero sententia communissima, quam tenent *Lugo d. 20. n. 78. Laym. c. 6. n. 17. Pal. l. c. Suar. d. 81. s. 6. Vasq. d. 233. c. 3. in fine, Diana p. 2. tr. 14. R. 46. Escob. n. 464. cum Avers. Spor. t. 3. p. 148. n. 388. Salm. c. 4. n. 87. cum Villal. Ledes. & Croix n. 365. cum Vericelli, & Gobat.* probabiliter dicit posse quandoque Sacerdotem celebrare sine Missali, si hoc facile non posset haberet, & ob præteritam experientiam abesset morale periculum errandi. Hinc probabiliter inferunt *Lugo, Pal. Vasq. Sal. & Escob.* licite celebrare Sacerdotem, qui ob visus debilitatem memoriter Missam recitat, modo discernat calicem, & hostiam, quantum sufficit ad evitandam irreverentiam; & modo ad notam effugiendam habeat Missale in altari, vel alium librum loco ipsius, ut ajunt *Croix n. 364. cum Gob. & Salm. cum Lugo, & Pal.* Per clausulam autem, quæ solet a S. C. apponi, ut supra, non satis probatur hanc secundam opinionem tanquam improbabilem rejici: tutius tamen semper erit hanc facultatem a S. C. obtinere. Certum autem est apud omnes, Sacerdoti penitus cæco illicitum esse celebrare; quamvis referat Benedictus *l. c.* die 23. Augusti 1727. Sacram C. Concilii hanc licentiam concessisse cuidam Parocho pauperi ex speciali gratia, cum assistentia tamen Sacerdotis.

Sacerdos autem Ritus Romani graviter peccaret, si uteretur Missali Regularium etiam in eorum Ecclesiis, vel locorum qua transit, dicendo Missam diversi Ritus, ut recte censet *Croix cum Pasq. Quarti, & Aversa* (contra *Pal. & Prep.*), ex Decreto S. C. 19. Nov. 1622. *ap. Gav. p. 3. tit. 10.* Hoc tamen intelligitur, si talis Sacerdos posset Ritum suum servare: nam alias licite posset uti peregrinus Ritu, & Missali illius Diœcesis in qua reperitur, ut probabiliter ait idem *Croix n. 368. cum Con. Tamb.* & aliis communiter. Olim Missalia habentia in canone, *pro Rege nostro*, erant suspensa; sed hodie recte dicit *Croix n. 369.* cum aliis recentioribus, in hoc non esse faciendum scrupulum ex consuetudine introducta.

Confessarii autem, & Capellani Monialium possunt quidem dicere Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant Officium, non tamen Missas proprias illius Ordinis, sed cum Missali Romano, & de communi; ita S. C. R. annuente Clem. XI. die 1. Decemb. 1717. *ap. Pitton. de Ritib. n. 1078.*

„ IX. *Minister*, secundum *Nav. Fag. Zerol.* sub 391
„ mortali, & quidem masculus; in necessitate ta„ men gravi, v. g. diei festi, vel dandi viaticum, „ posset quis sibi respondere, inquit *Sa, Bon. & Dian. tr. 14. res. 43.* ex aliis. In quo casu et„ iam fœminam adhiberi posse docet *Nug. art. 6. „ d. t. et Sylv.* idque quibusdam *Belgii* partibus „ consuetudine inductum esse docet *March. R. part. „ c. 5.* contra communem, apud *Laym. Fern. et „ Dian. l. c. Tamb. l. c. et March. de ord. t. 3. „ c. 15.* ubi vult id esse mortale. Ministrante ta„ men circa altare viro, qui nesciat respondere, „ Moniales ex choro respondere, non esse probi„ bitum notat *Card. de Lugo et Tamb. l. c.* ubi „ etiam cum *Henriq. et Hurt.* permittit celebranti „ Missam cœptam prosequi sine ministro, si hic „ forte absit, & aliquantulum expectatus non re„ vertatur.

Dubitatur 1. quale peccatum sit celebrare sine ministro? Certum est apud omnes esse mortale, ex *cap. Proposuit 6. de Fil. Presb.* ubi dicitur: *Non enim solus presbyter Missarum solemnia potest sine ministri suffragio celebrare*. Verum communiter dicunt DD. licitum esse celebrare sine ministro, urgente necessitate ministrandi viaticum. Ita *Lugo d. 20. num. 103. cum Suarez, Laym. Fag. Dian. p. 2. tract. 14. R. 43. cum Cler. Villal. et Petig.* item *Roncaglia cap. 6. quæst. 6. cum Glossa in c. Quæsivit, de verbor. signific. Tournely p. 825. v. Hinc, et Sylvius 3. p. q. 83.* Et idem con-

concedunt *Tournely*, *Lugo*, *et Diana* cum aliis ab ipsis citatis, ut populus audiat Missam de præcepto: Celebrantem autem, ut ipse solus Missam audiat de præcepto, etiam excusat *Diana l. cit.* Et *Tournely cum Sylvio* non damnat, licet non approbet.

Probabiliter autem dicunt (præter *Lugo*, *Tamb. Henriq. et Hurt. ap. Busemb.*) *Tournely pag.* 825. *et Salm. c.* 4. *n.* 191. *cum Dic.* quod, cœpta Missa, maxime si sit facta oblatio, permittitur celebranti pergere sine ministro, si iste abscesserit, & de brevi non revertatur. Probabiliter etiam dicunt *Salm. l. c.* quod celebrans non faciat scrupulum, si minister male pronunciet, nec facile corrigat errores, ne turbet seipsum, vel circumstantes, vel ordinem Missæ; quamvis moneat *Croix* cum *Gob.* quod celebrans suppleat omissa a ministro. Dicit autem *n.* 388. *cum Quarti*, Rubricas circa Ritum a ministro servandum, esse tantum directivas, & non obligare ad culpam; sed huic non acquiesco. Rationabiliter vero advertit *Lug. d.* 20. *num.* 303. minorem necessitatem sufficere ad celebrandum cum ministro nesciente respondere, quam sine ministro.

Illud autem quod habetur in *c.* 61. *de Consecr. dist.* 1. ubi *Soter* Papa sic ait: *Hoc quoque statutum est ut nullus presbyterorum Missarum solemnia celebrare præsumat, nisi duobus præsentibus, sibique respondentibus, ipse tertius habeatur; quia, cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiscum, et Orate, apertissime convenit, ut ipsius respondeatur salutationi.* Explicant *D. Th. q.* 84. *art.* 5. *ad* 12. *et Bellarm. Laym. Soto*, & alii communiter *apud Escob. n.* 640. hoc intelligi de Missa solemni. In Missis tamen *privatis* (ait D. Thomas) *sufficit unum habere ministrum, qui gerit personam totius populi catholici, ex cujus persona Sacerdoti pluraliter respondet.*

392 Dubitatur 2. An Sacerdos celebrans, respondente muliere, peccet graviter? Affirmat *Nunnus ap. Dianam p.* 2. *tract.* 14. *R.* 44. Sed communiter negant *Laym. c.* 6. *num.* 13. *Suar. d.* 88. *sect.* 2. *Tournely pag.* 825. *v. Hinc*, *et Diana l. c. cum Molf. Homob. Zanardo*, *Fern. etc.* Hinc dicunt *Wigandt tr.* 15. *num.* 69. *Tournely cum Lugo*, *et Laym. cum Palud. et Hurt.* bene permitti, ut feminæ quandoque respondeant a longe, maxime si sint Sanctimoniales, modo non immediate ministrent in altari, porrigendo urceolos, &c. id enim non posse excusari a mortali, ex *cap.* 1. *Inhibendo de Cohab. Cler.* ubi feminis omnino interdicitur celebranti ministrare. Et ideo bene advertit *Laym. loc. cit.* quod urgente necessitate satius esset celebrare sine ministro, quam cum femina ministrante.

393 „ X. *Crucifixus*; nisi sit expositum Venerabile „ Sacramentum, non tamen sub obligatione gra- „ vi; idem est de velo, *Lugo d.* 29. *sect.* 2. *n.* 7. „ *Gavant.*

In Rubrica Missalis *p.* 1. *tit.* 20. hoc tantum habetur: *Super altare collocetur Crux inter candelabra.* Sed a S. C. Rituum in Decreto edito die 14. Maji 1717. (apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 605.) dictum fuit: *Super altare, in quo SS. Sacramentum expositum est, Crux de more collocari debet, cum imagine Crucifixi apposita.* Quod tamen intelligendum est, ut ait *Merati t.* 1. *p.* 1. *pag.* 693. *v. Super*, tantum dum Missa celebratur. Item in Cæremoniali Episcoporum *l.* 2. *c.* 12. sic præscribitur: *Crux parva cum imagine Crucifixi super tabernaculum, in quo asservatur SS. Sacramentum in altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia Crux in medio candelabrorum.* Idque confirmatum fuit a S. C. die 16. Junii 1663. *apud Merati in dict. Ind. n.* 400.

Sed dubitatur 1. An sit mortale celebrare sine Cruce? Affirmant *Renzi c.* 4. *qu.* 15. *et Aversa qu.* 11. *sect.* 3. quia res est gravis, cum in sacrificio altaris repræsentetur sacrificium Crucis: negant vero communissime *Suar. d.* 81. *sect.* 3. *Laym. c.* 6. *num.* 17. *Tournely pag.* 809. *Bonac. p.* 9. *n.* 30. *Fill. n.* 123. *Merati t.* 1. *p.* 1. *pag.* 297. *et Escob. n.* 461. *cum Vasq.* & aliis plutibus, quibus consentit *Habert t.* 1. *pag.* 708. *et Concina pag.* 503. *n.* 19. qui dicit Crucem non esse tantæ necessitatis, ut sine ea non posset celebrare cum rationabili causa. Ceterum nullo modo excusari potest saltem a veniali Sacerdos, qui celebrat sine Cruce, ex Decret. Bened. XIV. edito an. 1746. ubi dicitur: *Ut nullo modo fiat Sacrificium, nisi Crucifixus inter candelabra ita promineat, ut Sacerdos ac populus eundem Crucifixum facile et commode intueri possit: et imago non sit ita tenuis et exigua, ut ipsius Sacerdotis et populi oculos pene effugiat.* Idemque præscribitur in Cæremoniali Episcoporum. Et S. C. Rituum decrevit etiam in altari, ubi expositum est Ven. Sacramentum, collocandam esse Crucem cum imagine Crucifixi, ut habetur apud *Meratum*, & *La-Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 321. Crucifixus autem in altari non requiritur cum tanto rigore, quo requiritur Crux, nam per solam Crucem jam habetur sacrificii cruenti repræsentatio; ita *Bissus apud Merati pag.* 295. *et Suar. Vasq. Dic. etc. apud Croix num.* 318.

Dubitatur 2. An quando in altari est statua Crucifixi, requiratur alia Crux? Affirmant *Gavant. p.* 1. *tit.* 40. *liter. ult. et Wigandt tr.* 15. *n.* 53. quia ex Rubrica requiritur, ut Crux inter candelabra collocetur. Sed negandum requiri in Cæremoniali Episcoporum *l. cit.* ubi dicitur: *At in altari, in quo adest magna statua SS. Crucifixi, non est necesse, ut ponatur alia Crux, dum celebratur Missa.* Idque confirmatum fuit per Decretum S. C. Rit. 16. Junii 1663. *apud Merat. in Ind. n.* 400. Et idem dicendum esse de imagine Crucifixi depicta, scribunt *Pasqualig. Quarti*, & *Giribaldus* ex Decreto S. C. ut refert Bened. XIV. *in Constit. Accepimus* 17. sub die 16. Julii 1746. in *Bullario t.* 2. *pag.* 77.

Crux autem non debet esse de præcepto benedicta, juxta Decr. S. C. 12. Julii 1704. *apud Merat. dict. pag.* 297. Et idem docet *Pign. t.* 9. *consult.* 89. de omnibus Imaginibus, in altari collocandis, dicens eas posse, sed non debere necessario benedici.

„ XI. *Candela* accensa duplex, ex cera, & qui- 394 „ dem secundum *Fag. Reg. Vasq.* & alios, sub „ mortali, contra *Nug. et Marcb.* In necessitate „ tamen, præciso scandalo, sufficit una, etiam ex „ sevo, vel lucerna, aut lampas ex oleo. Vide „ *Dian. l. c. Laym. c.* 15. *num.* 17. *Azor. c.* 28. „ *qu.* 11. Sine omni autem lumine celebrare nun- „ quam

„ quam licet; *Lugo d.* 30. *sect.* 2. adeo ut, si ex-„ tingueretur ante consecrationem, & aliud haberi „ non posset, Missam esse relinquendam, etiam „ in necessitate consecrandi pro moribundo viati-„ cum, dicat *Fagund. pag.* 22. *c.* 21. *et Quint. t.* „ 4. *sect.* 1.

In Rubrica *p.* 1. *t.* 20. sic habetur: *Super altare collocentur candelabra saltem duo candelis accensis hinc, et inde in utroque latere.* Certum est apud omnes esse mortale, celebrare sine ullo lumine, ex *cap. Litteras ult. de celebrat. Miss.* ubi graviter culpatur Sacerdos, qui *sine igne*, idest sine lumine, celebrat. Et hoc etiamsi urgeat necessitas ministrandi viatici, ut dicunt communiter *Roncaglia c.* 6. *qu.* 5. *Tournely p.* 809. *qu.* 11. *cum Bellarm.* item *Lugo, Quarti, etc. ap. Renzi c.* 4. *qu.* 17. & idem sentit *Croix n.* 202. (contra *Pasq.* cujus tamen opinionem ipse *Croix* probabilem putat). Unde recte censent *Roncaglia, Tournely ll. cc. ac Tamb. c.* 5. §. 4. *Renzi c.* 4. *qu.* 17. (contra *Croix n.* 302. *cum Gob. et Land. Lugo* autem *d.* 20. *n.* 77. *et Sporer n.* 381. quos ipse citat, id minime dicunt, imo potius oppositæ sententiæ adhærent) quod si ante consecrationem deficiat lumen, omnino desistendum est a celebrando; secus si post consecrationem. Quo casu, si candelæ statim possint reaccendi, dicit *Pasqual. apud Croix n.* 304. melius esse pergere, quia continuatio Missæ pertinet ad unitatem sacrificii; & idem dicendum ait *ib. Quintanad.* si candelæ non possint ita facile reaccendi, ut exspectandum sit ad quadrantem, ob eandem rationem. Recitare autem Evangelium S. Joannis extinctis candelis, nullum esse peccatum dicit *Quarti cum Croix n.* 397. quia tale Evangelium non est pars Missæ, nam dicitur post *Ite Missa est.* Sed probabilius dicunt *Gavant. p.* 2. *tit.* 12. *lit. f cum Merati ibid.* candelas non debere extingui nisi post Evangelium, ut revera præscribit Rubrica; licet enim hoc Evangelium olim ex arbitrio dicebatur, hodie tamen, ut advertit *Butrius* cum aliis communiter, dicitur ex obligatione, ob mandatum S. Pii V. Non debet autem angi Sacerdos, si dum legit Evangelium, minister candelas extinguit. Item probabiliter ait *Croix n.* 198. *cum Sporer*, nullam esse obligationem accendendi tertiam candelam post *Sanctus*; sic enim hodie communis usus habet.

Dubitatur 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo, vel oleo? Affirmat *Toletus cap.* 2. *n.* 12. Sed communiter DD. docent id esse mortale, quia talis usus est indecentissimus, & prorsus alienus ab universali Ecclesiæ consuetudine. Et hoc etiam in necessitate, ut sentiunt *Suarez d.* 81. *sect.* 6. (loquens hic de candelis sebaceis) *et Escob. l.* 21. *n.* 457. *cum Villal. et Fag.* Verum communiter, & probabiliter *Azor. t.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *qu.* 15. *Wigandt tract.* 15. *n.* 63. *Tournely l. c. Sporer n.* 383. *cum Tanner. et Tamb. Fill. n.* 126. *et Bonac. part.* 9. *n.* 31. *cum Vasq. Reg. Nunn. Graff.* dicunt licitum esse celebrare cum oleo, vel sebo in necessitate: & probabile putat *Escob. n.* 458. modo, ut bene advertit, scandalum absit. Non approbo autem id quod dicunt *Pasq. Gob.* & alii (quibus consentit *Suarez* loquendo de lumine ex oleo), nempe non esse illicitum celebrare cum candelis, ex oleo, vel sebo, etiam ex sola devotione, si aliæ haberi non possint; nam hæc non videtur causa gravis sufficiens ad excusandum a mortali, ut supra dictum est.

Dubitatur 2. An liceat celebrare cum uno lumine cereo? *Fagundez ap. Roncaglia c.* 6. *q.* 5. negat, & dicit hoc esse mortale. E converso *Fill. n.* 126. *Azor. c.* 29. *qu.* 15. *et Bon. p.* 9. *n.* 31. *cum Suar. Vasq. Con. Reg. etc.* censent nullum esse peccatum, præciso scandalo. Sed probabilius & communius puto cum *Tournely p.* 809. *R. ad* 3. *Tol. c.* 2. *n.* 14. *et Escob. n.* 455. qui citat *Franc. Lugo*, id esse tantum veniale; a quo puto perinde quamcunque causam rationabilem, adhuc solæ devotionis, secluso scandalo, excusare.

Advertendum autem hic, non esse licitum cuicunque, nec etiam Vicariis generalibus, celebrare cum quatuor candelis ut declaravit S. C. die 7. Aug. 1627. *apud Gav. p.* 1. *tit.* 20. *n.* 21. *lit. y.* Et sic pariter id vetitum est aliis Sacerdotibus, nisi sint Cardinales, Episcopi, & Abbates usum Pontificalium habentes, tum solum tamen, cum in ipsis celebrant; ex Decreto 9. Febr. 1675. *ap. Bened. XIV. Notif.* 29. *n.* 16.

„ XII. Requiritur etiam antipendium, pulvillus, 395
„ candelabra, bursa, velum, manutergium; sed „ non benedicta: & si quid ex his desit, ex pro-„ fanis congruenter mundis mutuo accipi, & de-„ inde priori usui reddi potest. *Tamb. l.* 5. *cap.* „ 3. §. 3.

Recte dicit *Busemb.* ista non benedici, quia ipsa requiruntur tantum ad decentiam. Celebrare sine antipendio putat *Pasqu. qu.* 713. nullum esse peccatum, maxime si ob paupertatem omittatur; sed *Quarti apud Croix n.* 326. dicit esse veniale, & hoc puto probabilius, cum antipendium requiratur ex Rubrica tr. 19. n. 20. ubi dicitur: *Altare pallio quoque ornetur, coloris quoad fieri potest diei festo vel officio convenientis.* Excipienda tamen sunt altaria ex marmore, vel illa quæ vulgo dicuntur *alla Paolina*, quorum usus communissime hodie invaluit.

Requiritur etiam *pulvillus* ex eadem Rubrica: *In cornu Epistolæ* (collocetur) *cussinus supponendus Missali*. Bene vero pro cussino licite subrogatur legile, vulgo *lettorino:* item *manutergium* cum pelvicula: *Parentur ampullæ vitreæ vini, et aquæ cum pelvicula, et manutergio mundo.* De velo & Bursa dicitur in Rubrica *tit.* 1. *n.* 1. *Tegit* (Sacerdos hostiam) *parva palla linea, tum Velo serico. Super Velo ponit Bursam coloris paramentorum intus habentem corporale plicatum.* Unde non bene agunt qui extra Bursam deferunt corporale, ut recte ait *Gavant. in dict. Rubr.* ubi refert S. Pium V. dispensasse cum Hispanis, ut corporale extra Bursam ferre possint. Dicit autem *Croix n.* 330. quod celebrare sine Velo, quando nullum habetur, non est peccatum, nam Velum, Manotergium, Pulvillum ait requiri tantum ob decentiam: Et idem censet de Bursa cum *Sporer.*

„ XIII. Operto capite celebrare non licet, etiam 396
„ in infirmitate, sine licentia, ut docent *Fagund.* „ *Laym. Dian. R.* 58. & quidem Summi Pontifi-„ cis, ut ex Declaratione Cardinalium notat *Gav.* „ *et Tamb. de exped. sacr. loc. cit.* licet *Laym.* „ *et Scot.* Episcopis, & cum Regularibus eorum „ Prælatis permittant. Quod *Tamb. l. c.* recte li-„ mi-

„ mitat ad casum necessitatis, in quo ad Papam „ difficilis sit recursus. Qui tamen sine venia face„ ret, eum non peccare mortaliter, secluso con„ temptu, & scandalo, vult *Ledesm. et Tamb. l.* „ *cit.* Quod *Dian. p. 2. t. 14. R. 58.* censet pro„ babile, si tempus Canonis excipiatur.

597 Dub. 1. An sit licitum celebrare capite coopertο? Certum est hoc non licere ex *c. Nullus; de Consec. dist. 1.* ubi dicitur: *Nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus præsumat velato capite altari Dei assistere.* Accedit præceptum Urbani VIII. in Missali Rom. appositum, in quo præscribitur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missæ, sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacunque consuetudine.* Bene vero notat *Croix n. 400.* hoc præcepto non obligari Chinenses, apud quos tegere caput est signum honoris, & detegere est irreverentia. An autem sit mortale facere Sacrum cum pileolo, vulgo dicto *Berrettino?* Affirmant *Angel. v. Missa, et Armilla eod. verb.* quia hanc reputant materiam gravem, cum graviter repugnet reverentiæ Sacramenti. Negant vero *Ledesma*, & probabile id putant *Dian. et Spor. ap. Croix n. 400.* Sed non probabiliter *Quarti p. 2. t. 2. dub. 3. Pasq. qu. 826.* & *Escob. n. 495. cum Villal. et Franc. Lugo*, præter *Tamb. et alios ap. Busemb. ut sup.* distinguunt, & dicunt esse mortale celebrare totam Missam cooperto capite, secus si usque ad Canonem, secluso contemptu, & scandalo: Et consequenter probabile est id quod dicunt *Pal. p. 10. num. 10. cum Sa, Vasq. Azor. et Laym. cap. 6. n. 16. cum Nav. Sylvest. et Henriq. ac Croix loc. cit. cum Gob. et Dic.* nempe non esse illicitum sine dispensatione celebrare cum pileolo (excepto Canone, & præciso scandalo) ex rationabili causa, si celebretur in loco privato, vel si causa ita celebrandi adstantibus sit manifesta, puta ob senectutem Sacerdotis, vel loci frigus, ita ut quis non posset celebrare capite nudo sine notabili incommodo. Hinc ajunt *Tournely pag. 826.* Parisiis, & *Vasq. ap. Croix*, Coloniæ tempore Hyemali esse in usu celebrare cum pileolo usque ad secretas. Idque approbat Benedictus XIV. *de Sacrific. Miss. t. 9. l. 1. c. 7. et 9.* saltem pro eo qui graviori laboraret morbo; neque obstare dicit statutum Urbani VIII. non enim censendum, ait, Sedem Apostolicam in casu extremo, & in morbo minime diuturno tam hanc illicitam declarare.

Dicunt autem *Suar. d. 82. sect. 3. Bon. p. 9. n. 29. Laym. cum Azor. et Sa*, item *Spor. Fill. Rodriq. et alii ap. Croix d. n. 400.* quod, accedente causa, v. gr. infirmitatis, potest Episcopus, vel Prælatus Ordinis dare licentiam celebrandi capite operto amictu, vel pileolo. Sed id negandum cum *Gavant. et Aversa apud eundem Croix*, ex Decreto allato Urbani VIII. ubi expresse omnibus prohibetur sacrificare cum pileolo sine dispensatione Apostolica. Idque confirmatum fuit a Decreto S. C. Rit. die 24. Aprilis 1626. ubi dictum fuit: *Facultas concedendi usum pileoli in Missa spectat ad Papam:* Item hic obiter notandum aliud Decretum ejusdem S. C. 13. Aug. 1695. ubi: *Parochis ministraturis Ss. Sacramentum infirmis non est licitum de die, neque de nocte uti parvo pileolo sub prætextu infirmitatis, absque speciali S. Sedis licentia.*

598 Dubitatur 2. An liceat celebrare cum capillitio ficto, vulgo dicto *Perrucca?* Adest Decretum S. C. Rit. editum 3. Aug. 1625. ubi dictum fuit: *Missa non potest celebrari cum cæsarie ficta.* Dicit vero *Pasq. p. 832.* licere ex rationabili causa celebrare cum illa. Sed advertit *Croix n. 401.* hoc etiam hodie vetitum esse per Decretum Innocentii XI. promulgatum in Diœcesi Coloniensi die 21. Martii 1689. ubi sancitum fuit: *non posse Episcopos, et Nuntios Apostolicos concedere licentiam Sacerdotibus ejusmodi comas in actu celebrationis gestandi*, omnibus & singulis præscribens ob reverentiam tanto Sacrificio debitam, ut *altari Dei non nisi detecto, ac nudato capite assistere præsumant*; idque *sub pœna suspensionis a Divinis officiis.*

599 „ Plura de his omnibus vide apud *Auct. cit. Ga*„ *vant. Dian. Laym. Bonac. Card. de Lugo d.* „ *92. sect. 4. Esc. Ex. 11.* ubi notat, etsi gravis „ sit obligatio servandi ritum celebrandi præscri„ ptum in Rubricis Missalis, ideoque grave sit o„ mittere, v. gr. oblationem hostiæ, vel calicis, „ vel infusionem modicæ aquæ (*Tamb. de exped.* „ *sacrif. l. 2. c. 5.*) nihilominus levitatem materiæ „ sæpe excusare a culpa mortali omissionem, etiam „ intra Canonem, monet *Escob. l. c.*

Quæritur, an Rubricæ Missalis sint tantum directivæ, sive de consilio ad instruendum, vel sint præceptivæ obligantes ad culpam? Ante omnia in hoc puncto prænotandum id quod habetur in Bulla S. Pii V. apposita in fronte Missalis, ubi sic dicitur: *Mandantes et districte omnibus et singulis præcipientes in virtute S. Obedientiæ, ut cæteris omnibus rationibus, et ritibus ex aliis Missalibus in posterum penitus omissis, Missam juxta ritum, modum, ac normam, quæ per Missale hoc a nobis nunc traditur, decantent ac legant. Neque in Missæ celebratione alias cæremonias, vel preces, quam quæ in hoc Missali continentur, addere vel recitare præsumant.*

Ad quæsitum autem quatuor adsunt sententiæ Doctorum, qui in hoc puncto valde confuse loquuntur. *Prima* sententia, quam tenent *Fagund. et Henno apud Tournely t. 5. pag. 811. sub initio*, dicit omnes Rubricas esse directivas, cum ipsæ non præcipiant, sed tantum consulant, vel instruant. Sed hanc sententiam merito rejiciunt *Quarti qu. proœmial. sect. 2. p. 1. et Victorian. in Memor. Cler. 2. p. 9. Secunda* sententia, quam tenent *Suar. d. 83. sect. 3. Azor. tom. 1. l. 10. c. 29. q. 6. Bon. d. 4. qu. ult. p. 7. §. 3. n. 3. cum Possev.* item *Con. Avers. Lez. et Molf. apud Merati t. 1. p. 2. pag. 786.* dicit omnes Rubricas esse præceptivas ex præfata Bulla S. Pii; Unde censent omnes Rubricas obligare sub gravi de genere suo, & tantum ratione levis materiæ posse committi veniale. *Tertia* vero sententia, quam tenent *Gavant. p. 3. tit. 21. n. 1. et 7. Lugo d. 20. n. 105. v. Secundo Conc. pag. 509. n. 1. Sporer ex num. 423. Holzm. pag. 86. n. 576. Elbel n. 268. Diana p. 2. tr. 14. R. 70. Renzi c. 9. q. 14. Tamb. de Sacrif. Miss. c. 5. §. 1. n. 1. cum March.* & probabilem putat *Quarti art. 7. n. 1.* censet alias Rubricas esse præceptivas, alias directivas: Dicunt enim esse præceptivas Rubricas illas, in quibus apponitur verbum *graviter peccat*, vel quæ aliunde sunt

sunt præscriptæ a jure, vel a consuetudine, prout sunt Rubricæ circa integritatem Sacrificii, materiam & formam, jejunium, vasa, vestes, &c. Directivas autem esse, v. g. orare ante vel post Missam, numerum collectarum, lotionem manuum, genuflexiones, cruces &c. Ex auctoribus vero hujus sententiæ alii, ut *Concina*, *Tamb. et Sporer*, dicunt præceptivas obligare sub gravi, directivas autem sub levi; Sed pace ipsorum hæc doctrina non sibi congruit; repugnat enim dicere Rubricas esse tantum directivas, & obligare ad culpam; quia, si obligant, reveta potius præceptivæ, quam directivæ dici debent. Melius igitur dicunt alii, ut *Gavant. Lugo*, *Holzm. et Elbel*, Rubricas præceptivas obligare quidem ad culpam, non vero directivas, cum hæ sint tantum materia instructionis & directionis, non præcepti.

Quarta vero sententia quam sequor, & tenent *Merati p.* 787. *Tournely p.* 811. *v. Resp. et Quaet. d. qu. proœm. sect.* 2. *p.* 2. distinguit Rubricas in eas quæ servantur intra Missam, sive in actu celebrationis, & in eas quæ servantur extra Missam. Dicimus igitur Rubricas intra Missam tantum esse præceptivas, & has tantum obligare, & quidem sub gravi, nisi levitas materiæ excuset. Probatur 1. ex Tridentino *sess.* 7. *Can.* 13. ubi dicitur: *Si quis dixerit approbatos Ecclesiæ Ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut sine peccato a Ministris omitti pro libito, aut in novos alios mutari posse, anathema sit.* Certum est, quod celebratio Missæ etiam ad Sacramenti Eucharistiæ administrationem pertinet. Probatur 2. & expressius ex enunciata Bulla S. Pii, ubi ita dictum fuit: *Mandantes et omnibus districte præcipientes in virtute S. Obedientiæ, ut Missam juxta ritum, modum, et normam in Missali præscriptam, decantent ac legant.* Deinde additur: *Neque in Missæ celebratione alias cæremonias, vel preces addere vel recitare præsumant.* Ex quo patet falsam esse primam sententiam, necnon opinionem *Pellizarii*, *et Renzii* dicentium hanc Bullam non obligare sub gravi, eo quod in ipsa tantum vereretur inductio novi Ritus, non autem mutatio, aut variatio cæremoniarum vel precum; nam Bulla duplex quidem præceptum continet, & utique grave (cum præcipiat *districte*, *et in virtute S. Obedientiæ*), unum de non addendis aliis cæremoniis, & aliis precibus non recitandis, præter præscriptas in Missali: Alterum de celebrando juxta *Ritum*, *Modum* (nota) *et Normam Missalis*. Ad Modum & Normam quidem spectat, ne varientur cæremoniæ in Missali præscriptæ.

400 Unde recte ait *Croix n.* 422. *cum Pasq.* non excusari a veniali Sacerdotem qui omittit benedictiones, inclinationes, genuflexiones, &c. uti præscribuntur in Rubrica. Et idem sentio cum *Conc. pag.* 500. *n.* 2. de eo qui advertenter non genuflectit usque ad terram, vel tantum signat deosculari altare, vel perturbat benedictiones contra Rubricas præscriptum; Idem dicit *Croix ibid. cum Pasq.* esse veniale facere ea nimis celeriter, vel nimis prolixe. Præterea rationabiliter addunt *Conc. ibid. Wig. tr.* 15. *n.* 75. *Croix l. c. et Ronc. c.* 3. *qu.* 4. *in fine*, posse esse etiam mortale, si quis has cæremonias, esto non ex gravioribus, omitteret in notabili parte. Hinc probabiliter asserunt *Roncaglia*, *Quarti p.* 1. *tit.* 16. *p.* 6. *diff.* 4. *et Pasq. q.* 29. *n.* 7. non excusari a mortali Sacerdotem absolventem Sacrum infra quadrantem, a quo non videtur dissentire *Gobat. cap.* 23. *n.* 814. dicens non posse intra quadrantem perfici Missam sine multis imperfectionibus. Unde merito ait *Roncaglia cum Quarti*, *et Pasq.* Episcopos, & Prælatos Regularium teneri sub gravi turpem hanc & scandalosam celeritatem extirpare. Et ab hoc reatu non excusari, recte consequenter ait *Conc. pag.* 509. *n.* 1. qui ex crassa negligentia non curat cæremonias addiscere. Optime hinc docet *Benedict. XIV. Notif.* 34. *n.* 30. *cum Quarti*, *Gobat. Cotone*, *Bisso*, *Clericat. Roncaglia*, *et communi*, Missam non breviorem triente, nec longiorem dimidia hora debere esse, quia breviori spatio non possunt omnia debito decore peragi, & longiori tædio esset adstantibus.

Hinc dicimus difficulter posse excusari a mortali Sacerdotem, qui infra quadrantem Missam absolveret, etiamsi Missa sit ex brevioribus, vel de S. Maria in Sabbato; quia in tam brevi spatio necessario committere debet duos graves defectus, alterum gravis irreverentiæ erga Sacramentum, alterum gravis scandali erga populum. Et ne sine fundamento loqui videamur, ad trutinam utrumque vocemus, rem a suis principiis assumendo. Nequit negari, quod Rubricæ, in quantum pertinent ad Cæremonias intra Missam servandas, omnes sint præceptivæ, ut probavimus *n.* 399. *cum Tournely*, *Quarti*, *et Merati*, *ex Trident. sess.* 7. *Can.* 13. & ex Bulla S. Pii V. ubi præcipitur, *districte in virtute S. Obedientiæ, juxta ritum, modum, et normam in Missali præscriptam Missam decantari ac legi.* Ex quibus verbis; *districte*, *et in virtute etc.* non dubitandum, quin tale præceptum circa Missæ cæremonias sit quidem grave. Quamobrem, sicut qui omittit Cæremonias in materia levi, non excusatur a levi culpa, ita qui in materia gravi, a gravi culpa non excusabitur, ut diximus mox supra cum *Croix*, *Roncaglia*, *Wigandt*, *et Concina*. Impossibile autem est Missam perfici infra quadrantem, quin omittantur aut verba, aut Cæremoniæ: vel saltem quin notabiliter imminuatur decentia & gravitas tanto Sacrificio debita. Hoc sedulo animadvertendum: Quis enim forte dicet, quod ipse bene pronuntiat integra Missalis verba, & bene adimplet cunctas Missæ Cæremonias. Verum, licet detur aliquis ita lingua & motu expeditus, ut infra tale tempus satisfaceret omnibus Missalis verbis, & Cæremoniis; attamen saltem est moraliter impossibile, quod iste celebret, quin notabiliter detrahat ex una parte reverentiæ ab eo præstandæ erga Sacrificium, & ex alia quin ipse sit causa, ut populus assistens non deficiat in veneratione quæ eidem Sacrificio debetur.

Porro loquendo in primis de reverentia ab ipso Celebrante erga Missam exhibenda, Tridentinum *Sess.* 22. ita nos instruit: *Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum Missæ Sacrificium omni Religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris Litteris eum vocari qui facit opus Dei negligenter. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christi fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremen-*

nendum mysterium ... satis etiam apparet omnem operam et diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia et puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur. Proinde addit: *Cum igitur multa jam sive temporum vitio, sive hominum incuria et improbitate irrepsisse videantur, quæ a tanti Sacrificii dignitate aliena sunt, ut ei debitus honor et cultus ad Dei gloriam, et fidelis populi ædificationem restituatur, decernit sancta Synodus, ut Ordinarii locorum Episcopi ea omnia prohibere, atque e medio tollere sedulo curent, ac teneantur, quæ vel avaritia (idolorum servitus), vel irreverentia quæ ab impietate* (nota) *vix sejuncta esse potest, vel superstitio (veræ pietatis falsa imitatrix) induxit*. Primo igitur Concilium declarat maledictionem a Jeremia 48. prolatam in negligenter exequentes functiones cultui Divino addictas, intelligi præcise fulminatam in Sacerdotes celebrantes sine debita reverentia ac gravitate, subdens hujusmodi negligentiam eam invehere irreverentiam, *quæ ab impietate vix sejuncta esse potest*. Si autem Cæremoniæ in Missa ad cum quippe finem ab Ecclesia præscribuntur, ut debita præstetur reverentia erga tam venerabile Mysterium, ipsas exhibendo cum eo decore & gravitate, quæ majestati tanti Sacrificii conveniunt; quomodo unquam levis censeri poterit irreverentia Missæ irrogata ab eo celebrante, qui tam celeriter illam solvendo, non poterit quidem celebrare absque plurimis defectibus, nimirum quin verba, benedictiones, & genuflexiones mutilet, quin indecenter se moveat & convertat, & quod magis dedecet, quin verba cum cæremoniis complicet, aut ipsa contra Rubricarum præscriptum anticipet vel postponat? Quæ sic agendo non poterit non notabiliter detrahere intrinsecæ decentiæ debitæ Sacrificio, quod expostulat, ut non tantum cæremoniæ persolvantur, sed persolvantur cum gravitate convenienti, quæ intra spatium tam breve sane adhiberi non potest.

Hoc quoad reverentiam ab ipso Celebrante præstandam. Respectu autem ad venerationem ingerendam adstantibus erga Missam, attende id quod tradit idem Trident. *sess. 22. c. 5. de Refor.* ibi: *Cumque natura hominum ea sit, ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli; propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam instituit; Cæremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, etc. ex Apostolica disciplina et traditione, quo et majestas tanti Sacrificii commendaretur, et mentes Fidelium per hæc visibilia religionis et pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur*. Ergo, sicut Concilium docet, ad hoc sacræ cæremoniæ institutæ sunt, ut per talia visibilia signa Fideles Sacrificii majestatem & mysteriorum in eo contentorum sublimitatem animadvertant. Sed cum hujusmodi cæremoniæ exhibentur nimis festinanter, sicut quidem oportet eas persolvere intra tempus tam breve, tunc ipsæ non tantum minime ingerunt debitam venerationem erga Missam, sed insuper sunt causa, ut in populo veneratio deficiat. Ideoque, cum graviter lædatur finis Cæremoniarum, Sacerdos ita celebrans non valet excusari a gravi culpa propter grave scandalum quod populo præbet. Ac propterea apposite Concilium Turonense anno 1583. præcepit, ut Sacerdotes bene instruantur in Missæ cæremoniis, *ne populum* (verba Concilii) *sibi commissum a devotione potius revocent, quam ad sacrorum et tremendorum mysteriorum meditationem, et debitam eis impendendam venerationem invitent*. Qui autem cum excessiva festinatione, & consequenter sine convenienti decentia Missam persolvit, non solum non invitat assistentes ad contemplanda mysteria, nec ad exhibendam eis debitam venerationem, sed potius invitat ad venerationem abjiciendam; imo potius adstantium mentibus tentationes adversus fidem ingerit, auferendo, aut saltem imminuendo credulitatem, quod ibi Christus Dominus realiter adsit, dum spectant, Eum tam irreverenter a celebrante recognitum. Et hoc quidem est illud scandalum & nocumentum, quod a gravi culpa nequit excusari.

Ita res se habet, sed heu quot sunt superiores isti, & quot Sacerdotes, qui de hoc sibi scrupulum injiciunt? Exclamant Concionatores, exclamant Scriptores recte docentes, quod ingens divexatio cæremoniarum, & consequenter quod Missæ absolutio infra quadrantem non potest excusari a culpa gravi; sed quot sunt ii qui curam habent hæc vitandi? Hujusmodi corruptelam non quidem calamo, sed lacrymis esset persequenda, dum quotidie cernimus, non solum maximam partem Sacerdotum secularium hoc tremendum Sacrificium peragere pejus, quam tractant res temporales levioris momenti, ita oscitanter, ut nullam de tanto Mysterio fidem habere videantur; sed quod deplorabilius, etiam Religiosi, adhuc arctioris observantiæ, qui in aliis rebus spiritualibus agendis magnam diei partem iosumunt, Missam vero, quæ omnium est divinissimum, non dubitant brevissimo tempore perficere, nec ipsi ab hoc detestabili abusu se abstinere, nec Prælati eos corripere curant. En quomodo de hoc conqueritur Venerabilis Cardinalis Bellarminus, relatus in Bulla, *Annus qui, &c.* N. SS. Benedicti XIV. (in Bullar. *tom. 3. p. 92. §. 15.*) *Aliud est etiam lacrymis uberrimis dignum, quod ob nonnullorum Sacerdotum incuriam, aut impietatem sacrosancta Mysteria tam indecore tractentur, ut qui illa tractant, videantur non credere Majestatem Domini esse præsentem. Sic enim aliqui sine spiritu, sine affectu, sine timore & tremore, festinatione incredibili sacrum perficiunt, quasi fide Christum Dominum non viderent, aut ab eo se videri non crederent*.

Dicit autem *Merati p. 788. n. 3.* præter Rubricas Missalis, quæ considerantur tanquam regula proxima sacrorum Rituum, adesse etiam Decreta S. C. Rituum, quæ censeri debent pariter ut regula proxima, cum hæc S. C. facultatem habeat declarandi omnia dubia, quæ circa Ritus insurgunt, prout colligitur ex *Constitutione 74.* Xisti V. & ideo ejus Resolutiones habentur tanquam Pontificis Oracula: Notat vero non omnes ejus Declarationes dici Decreta rigorose sumpta, sed tantum ea, quæ emanant in forma rigorosa Decreti, vel saltem in fine habent aliquam Decreti clausulam, puta, *ab omnibus servetur: servari ab omnibus mandavit &c.* Si vero sint Declarationes tantum Dubiorum, tunc juxta nonnullorum opinionem censentur duntaxat directivæ, reputantur enim sapientissimorum virorum Respon-

sponsa. Verum ait *Ursaja* hujusmodi Resolutiones præferendas esse aliorum Doctorum opinionibus. Hucusque *Merati*. Idem sentit *Euseb. Amort to.* 3. *de Sacr. Ord.* §. 25. *q.* 9. In sequenti autem *qu.* 10. quærit, quid agendum, si in aliqua Diœcesi, vel Ordine Religioso vigeat consuetudo contraria Rubricis? Et sic respondet: *S. C. Rituum constanter tolerat consuetudinem, saltem immemorialem contrariam Rubricis. Itaque tuta conscientia licet se conformare consuetudini Diœcesanæ, præsertim in rebus levioris momenti, quæ non cedunt in deformitatem cultus publici*. Idque eruit ex pluribus decretis S. C. apud *Merat.* ubi ait apparere non rejici consuetudines, nisi contineant positivam indecentiam, quæ nequeat decenter tolerari.

402 Præscribit autem Rubrica celebrantem debere esse calceatum. Ad hoc tamen sufficit, ut sit indutus crepidis, vulgo dictis *pianelle*, seu *pantofole*, ut recte *ait Croix n.* 399. & communis usus habet. Commune autem est, quod celebrare sine causa nudis pedibus, secluso contemptu, non excedit veniale, ita *Suar. d.* 82. *sect.* 3. *Laym. c.* 6. *n.* 16. *Croix l. c. Lugo d.* 20. *n.* 102. *Pal. p.* 10. *n.* 9. *Ronc. c.* 3. *q.* 3. *R.* 1. *Bon. p.* 9. *n.* 29. *et Salm. cum Vasq. Sa*, *Con.* & aliis passim, contra *Sylvest.* Diximus *sine causa*, nam ex necessitate, aut rationabili causa, dicunt *Croix ibid. cum Spor. et Pasq.* item *Laym. et Philib. ap. Salm. ll. cc.* nullum esse peccatum. Dicit etiam *Croix n.* 492. *cum Vasq. Dic. & Gob.* eum, qui non posset celebrare sine baculo, licite posse illo uti. Additque *ibid. Gobat.* quod si quis nequiret celebrare nisi utroque brachio super altari innixo, licite sic celebraret privatim, non autem publice, nisi hoc faceret ex necessitate. Hoc tamen puto non excedere veniale, a quo videtur excusari posse, qui ob infirmitatem nequiret rectus stare, & ex sua devotione vellet celebrare, modo vitetur populi admiratio. Dicunt etiam *Croix n.* 427. & *P. Concina p.* 510. *n.* 4. quod si quis non possit elevare Hostiam, sed potest reliqua, potest celebrare privatim, & etiam publice, si adsit necessitas, & populus moneatur, sed puto satis esse populum tantum monere, si quis ex devotione celebret.

403 „ Unde veniale tantum erit. 1. Omittere orationes dici solitas, dum Sacerdos se induit, ut contra *Nav. Syl. et Azor.* docent *Laym. Fag. Dian. R.* 21. *&c.* Lotionem autem manuum ante, vel post Missam, etsi facile omitti non debeat, non videri sufficientem materiam rigorosi præcepti, tenent *Suar. & Tamb.* §. 6.

„ 2. Omittere Gloria, vel Credo, vel in Canone nomen alicujus sancti, vel ea, quæ tempore Paschali interponuntur inter Communicantes, aut infra actionem. *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 49. & 89. *Fill. Quintan. &c.* In Missa autem, quæ cantur, non legere Evangelium submissa voce, *Dian. l. c. res.* 4. negat esse peccatum, & *Sanch.* & aliis 10. quod rubrica sit tantum directiva. Si quis autem in Missa advertat aliquid a se omissum, regulariter non esse repetendum, ait *Suar. Tambur. de exped. Sacrif. l.* 2. *c.* 5. Dicit *regulariter*, quia 1. si sit de substantia, v. gr. aliquid pertinens ad consecrationem, certum est debere reperi. 2. si dum secreto orat, post pauca verba certo advertat se aliquid notabile omisisse, v. gr. die Paschæ Communicantes, paullulum regrediendum esse, & repetendum censent *Tamb. loc. cit.* ita *Fill. Dian. res.* 59. *Escob.* *. (*Ita communiter omnes cum Sporer n.* 443. *qui recte infert cum aliis, nullo modo esse repetenda Gloria, aut Credo, aut Præfationem, sive Communicantes, Hanc igitur, propria, si omissa fuerint, vel Evangelium aut Epistolam, si dicta est una pro alia.*) *

404 Quoad omissionem partium Missæ oportet distinguere partes ordinarias ab extraordinariis. Partes *Ordinariæ* sunt illæ, quæ semper dicuntur, vel aguntur; & has omittere de se est peccatum grave, nisi levitas materiæ excuset. Hinc communiter DD. dicunt esse mortale, omittere Confessionem cum aliis in principio Missæ, Epistolam, Evangelium, Collectas principales, Offertorium, Fractionem hostiæ, & illius mixtionem in sanguinem. Ita *Suar. d.* 85. *sect.* 3. *Tournely tom.* 5. *p.* 421. *Sporer ex n.* 43. *Conc. p.* 510. *Mazzotta tom.* 3. *p.* 209. *Roncaglia c.* 3. *q.* 4. *Viva q.* 5. *art.* 7. *Tamb. cap.* 5. §. 2. & alii passim; licet non omnia hæc reperias apud omnes hos AA. Idem dicendum cum *Tourn. loc. cit.* de omissione Præfationis.

405 In Canone mortale est omittere quamlibet orationem, vel ejus verba ita mutare, ut sensus varietur, vel aliquod verbum omittere, quo sublato, reliqua verba sensum non faciunt. *Concina loc. c. et Croix n.* 418. *cum Diana, Filliucio, et Aversa*. Idem dicendum de omissione *Pater noster, vel agnus Dei* cum *Mazz. Pasq. Conc. et Tourn.*; licet *Croix n.* 419. id vocet satis rigidum, sed immerito. Idem cum *Tournely* de *Libera nos, Domine non sum dignus*, & *Quid retribuam*, idem dicendum de purificatione patenæ, & calicis, post sumptionem, *Pasq. q.* 208. *et Tournely loc. cit.* Idem dicendum, si quis omitteret decem, vel octo nomina Sanctorum, ut verius censent *Salm. n.* 118. *et Diana part.* 10. *tr.* 16. *R.* 56. (contra *Bernal. et Pasq.*) Putant autem *Concina, et Nunnus apud Renzi cap.* 4. *qu.* 16. esse etiam mortale omittere unius vel alterius Sacti nomen, sed rectius, & communiter id negant *Tournel. p.* 812. *Roncaglia cap.* 3. *qu.* 4. *Salm. l. c. Croix n.* 418. *cum Fill. Aversa, et Diana, Elbel num.* 283. *Sporer n.* 425. *Renzi loc. cit. cum Suar. et Granado*. Et probabiliter *Quarti sect.* 3. *p.* 3. *Tourn. et Roncag.* excusant a culpa gravi, omittere tria vel quatuor nomina Sanctorum.

406 Veniale autem est omittere *Kirie eleison*, ut *Roncag. qu.* 4. *R.* 2. *Diana part.* 2. *tract.* 14. *R.* 59. *Wigandt tract.* 15. *n.* 75. & *Elbel. n.* 208. Idem dicunt *Mazz. p.* 209. *Lugo dist.* 20. *n.* 104. & *Tamb. cap.* 5. §. 2. *n.* 5. de Evangelio S. Joannis, contra *Roncag. qu.* 4. *R.* 1. qui non improbabiliter ait cum *Suar.* hujus omissionem esse mortale, saltem dico, si adsit scandalum. Veniale est omittere unam vel alteram crucem super oblata, vel tunsionem pectoris, aut lavationem manuum. *Roncag. qu.* 4. *R.* 3. & *Diana part.* 5. *tract.* 5. *R.* 45. Idem ait *Croix n.* 147. *cum Quarti*, de omissione Psalmi *Judica*, signi Crucis super aquam, ablutionis digitorum in Missa, & similium. Veniale etiam est omittere unam ex tribus Collectis principalibus, ut communiter dicunt *Tourn. p.* 411. *Conc. p.* 510. *n.* 3. *Elbel. n.* 283. & *Croix n.* 421. *cum Quarti*, I-

Imo *Tamb. c.* 5. §. 2. *n.* 5. putat nec etiam esse mortale, omittere duas ex his Orationibus: sed alii rectius contradicunt, ut *Suar. dist.* 85. *sect.* 3. *Pal. p.* 11. *n.* 1. *Concina l. cit. Salm. c.* 4. *n.* 116. & *Spor. n.* 453. qui addit, quod si omissa sit prima oratio, ipsa cum secreta est recitanda, non vero postea. Ita de Collecta propria, nam alias orationes, quæ præter eam adduntur in Missa, non erit mortale omittere, ut *Pal.* & *Con. ll. cc.*

Si autem in Missali verba Canonis sint detrita, & non possit aliud Missale haberi, nisi post longum tempus, illa omittere, cum memoria non tenentur, nullum est peccatum. *Mazzotta p.* 210. & *Croix n.* 418. *cum Pasq.* & *Verric.* Id tamen intelligendum, si Sacerdos hoc prius non adverterit.

407 Mutilare autem verba, aut syncope intermediare, salvo sensu, & secluso scandalo, non est plus quam veniale. *Croix n.* 442. *cum Pasq.* & *Quarti, ac Mazzotta p.* 112. qui probabiliter addit nullum esse peccatum, si id ex naturali defectu fiat.

408 Peccaret quidem Sacerdos, si in purificatione calicis sola aqua uteretur, *can.* 3. *Ex part.* 5. *de Cel. Miss.* ubi dicitur: *Semper Sacerdos vino perfundere debet postquam totum acceperit, Eucharistiæ Sacramentum.* Sed hoc non erit plus quam veniale, ut communiter dicunt *Concina p.* 510. *n.* 3. *Pasq. qu.* 269. *n.* 8. & *Croix n.* 424. *Tamb.* qui id etiam a veniali excusat, si sacerdos sit abstemius, contra *Gavant.* In ablutione autem digitorum dicunt *Pasq. loc. cit. Quarti in Qu. proœm. p.* 6. *Gobat. ap. Croix*, & *Bissus apud Merati p.* 594. nullum esse peccatum, solam aquam adhibere; sed melius dicunt *Conc. loc. cit. ac Bona, Amic. Corsetti*, & *Armand. apud Mer. loc. cit. n.* 21. id non excusari a veniali, si fiat sine dispensatione Pontificis; excusabitur tamen ut dicunt, si adsit rationabilis causa, pro qua puto quidem sufficere aliquem esse abstemium, vel vinum esse rubeum, quo purificatoria evaderent indecenter maculata. Hic obiter advertendum decentius esse, ut sanguis sumatur unico haustu, prout communiter docetur, permittunt vero *Bauld. Gabrinus, Armand.* & alii apud *Merati p.* 593. posse calicem secunda & tertia vice ad os admoveri, ut reliquiæ sanguinis absumantur; sed melius dicunt *Torrnell. Castald. et Crassus ibidem* semel calicem ori admovendum, aliquantulum immorando, ut reliquiæ omnes (quantum fieri potest) attrahantur. Monuit autem S. Pius V. in quadam Epistol. apud *Gavant. part.* 2. *titul.* 10. *litter. Y.* ut in calicem infundatur eadem vini quantitas, in qua fuerunt species sanguinis, & sumatur per eandem partem qua sumptus est sanguis.

409 Hæc hactenus quoad partes ordinarias: quoad vero partes *Extraordinarias*, scilicet quæ non in omni Missa dicuntur, eas omittere non est nisi veniale; ita communiter omnes, nisi tot partes omittantur, quæ simul sumptæ notabilem materiam constituerent, ut bene advertunt *Concina p.* 510. *n.* 3. & *Wigandt tract.* 15. *n.* 75. quicquid dicant *Quarti*, & *Pasq. apud Croix n.* 420. Vide dicta *n.* 400. Veniale autem tantum erit omittere Gloria, aut Credo, collectas (præter propriam Missæ), tractum, Præfationem, vel Communicantes, aut Hanc igitur, specialia. Ita communiter *Conc.* & *Wigandt ll. cc. Pal. par.* 11. *n.* 11. *Roncag. qu.* 4. *R.* 2. *Mazzott. p.* 209. *Elbel n.* 284. *cum Henno, et Croix n.* 420. *cum Lugo, Diana, et Fill.*

Lotio manuum ante Missam debet fieri saltem sub veniali, & sub gravi, si manus sint valde immundæ propter reverentiam Sacrificii, ut recte dicunt *Roncagl. qu.* 1. *R.* 2. & *Tourn. p.* 814. *qu.* 4. *cum Quarti*, & aliis. Omittere vero lotionem post Missam nullum erit peccatum, ut recte ait *Croix n.* 413. *cum Quarti*.

Dubitatur 1. An peccent mortaliter Regulares, 410
qui in canone nominant nomen sui Generalis vice Episcopi? Affirmant *Viva art.* 7. *n.* 2. *Renzi c.* 4. *q.* 16. & *Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 50. ex quadam Declar. S. C. *ap. Rodr.* & *Vill.* Sed negant *Spor. Rodr. Tamb.* & *Bordon. ap. Croix n.* 436. quia, ut dicunt, hæc non videtur gravis materia, & de tali Declar. authentice non constat. Notandum autem, quod in Canone debet nominari Episcopus non celebrantis (ut putat *Croix n.* 502.), sed loci, ut universalis usus habet (saltem apud nos), & cum communi sententia tenent *Merati p.* 457. & *Gavant. Gob.* &c. *ap. Croix l. c.* ex Declar. S. C. Et probatur clare ex Rubrica *p.* 2. *tit.* 8. *n.* 2. ubi dicitur, quod si Episcopus loci sit vita functus, omittitur nominari Episcopus.

Dubitatur 2. An sit veniale omittere Orationes ante vel post Missam? Affirmant *Salm. cap.* 4. *n.* 96. *cum Fag.* & *Leand.* loquendo tamen de illis, quæ post Missam assignantur. Sed communiter negant *Gav. p.* 2. *tit.* 1. *n.* 1. *Tourn. p.* 814. *q.* 5. *ad* 2. *Antoine p.* 492. *n.* 2. *Holzmann n.* 376. *Pal. p.* 4. *n.* 2. *Tamb. c.* 7. §. 1. *n.* 1. *Elbel n.* 267. *et Roncaglia quæst.* 1. *R.* 2. quia in Rubrica non adest de illis præceptum, sed tantum insinuatio, cum ibi in præparatione Missæ solummodo dicatur: *Orationes pro temporis opportunitate* (hoc est commoditate) *dicendæ*. Qua de re *Gavant.* ait: *Inde patet nullum esse peccatum eas omittere, ut communius a Sacerdotibus omittuntur.* Hoc tamen non obstante, Sacerdos, qui sine ulla alia præparatione, saltem domi facta ad sacrificandum accederet, puto ab aliqua culpa non excusandum.

Dubitatur 3. An omittere orationes induendo vestes sit peccatum? Negant *Suar. d.* 82. *sub initio*, & *Buchardus ap. Gav. n.* 6. E converso *Azor. lib.* 10. *c.* 29. *qu.* 5. *Nov. Man. c.* 25. *n.* 73. & *Sylvest. apud Escob. n.* 505. censent esse mortale, quia, ut dicunt (sed non satis probabiliter), sicut est mortale celebrare sine vestibus, ita sine orationibus ad vestes. Tenendum igitur cum communi sententia hanc omissionem esse culpabilem, sed non plus quam venialem, ut putant *Lugo dist.* 20. *n.* 106. *Bonac. p.* 9. *n.* 32. *Laym. c.* 6. *n.* 12. *v.* 8. *Tourn. p.* 823. *Salm. c.* 4. *n.* 95. *Pal. part.* 10. *n.* 8. *cum Henr.* & *Petig.* & *Escob. n.* 507. *cum Fag. Aversa, Man. Vega, etc.* Aliter autem quidem sunt necessariæ vestes sacræ ad reverentiam Sacrificii, aliter Orationes ad vestes.

Dubitatur 4. An peccet Sacerdos, si in Missa solemni non recitet, quæ cantantur a Choro? Negant *Wigandt tract.* 15. *n.* 75. *Nav. cap.* 10. *n.* 34. *aut* 46. *Diana p.* 1. *tract.* 14. *R.* 42. item *Led. Vill. Vega ap. Escob. n.* 511. *ac Peliz. Tamb. et Quarti ap. Mazzotta p.* 209. Hi dicunt sufficere, quod Sacerdos attendat ad ea quæ cantantur; ea enim quæ ex utraque parte dicuntur, ad invicem com-

communicantur, ut fit in Horis Canonicis. Alii vero ut *Concina p.* 510. *n.* 5. *& Pasq. ap. Mazzotta* dicunt teneri sub mortali juxta quantitatem materiæ, quia id jam præscribitur in Rubrica *tit.* 4. *n.* 7. *& tit.* 5. *n.* 4. *&* 5. Alii tandem, ut *Lugo d.* 20. *n.* 107. *& Aversa q.* 11. *sect.* 12. non improbabiliter dicunt teneri tantum sub veniali. Ratio, quia tunc revera non omittitur Epistola vel Evangelium in Missa, siquidem illa jam cantatur solemniter a Ministris ad instructionem populi, pro quo alte ea legi vel cantari instituta sunt; unde lectio illa submissa magis videtur præscribi privatim pro ipso Sacerdote, quam pro populo: Potest ergo eadem materia omissa in se gravis fieri levis, si non a Sacerdote, sed tantum a Ministris dicatur, cum Sacerdos & Ministri in celebranda illa Missa faciant unum.

Dub. 5. An sit mortale celebrare Missam cum notabili voluntaria distractione? Negat *Croix n.* 443. *cum Diana, et Barbi*, ac probabile putat *Mazzotta t.* 5. *p.* 212. Et hoc, etiamsi distractio esset sub consecratione, aut sumptione; quia (ut dicunt) attentio interna in Oratione non præcipitur sub gravi, juxta opinionem plurium DD. relatam *Tom. I. lib.* 4. *n.* 177. Affirmant vero *Concina p.* 513. *n.* 13. *Roncaglia c.* 3. *quæst.* 2. *R.* 3. & consentit *Tamb. cap.* 3. *n.* 8. *et* 9. quoad ea quæ recitantur in Canone, & signanter sub consecratione, & communione. Huic sententiæ potius ego adhæreo: ratio, quia (præmissa quæstione an attentio interna sit vel ne de essentia Orationis, de qua *dicto n.* 177. satis locuti sumus) Sacrificium, præter rationem Orationis, habet insuper rationem cultus excellentissimi Religionis, cui gravem videtur ille irrogare irreverentiam, qui dum profitetur actu religioso Deum colere, voluntarie se distrahit.

411 „ 3. Ex devotione leve aliquid in Missa, etiam
„ dum secreto orat, addere, v. gr. Orationem Do-
„ minicam, vel Psalmum aliquem; vel in Canone
„ nominibus Sanctorum nomen Patroni loci, *Tamb.*
„ *l.* 5. *exped. sacrif. c.* 5. Dixi *leve:* quia nota-
„ biliter addere, esse mortale vult idem *Tamb. l.*
„ *cit. ex Bonac. art.* 4. *quæst. ult.*

Certum est apud omnes, esse mortale addere aliqua in Missa, animo introducendi novum Ritum. Vide *Suar. d.* 83. *sect.* 1. *Pal. p.* 11. *n.* 1. & alios passim. Hinc recte *P. Conc. pag.* 510. *n.* 5. dicit peccare graviter qui adderet in Missa novas publicas preces. Si vero ex importuna devotione addantur plures collectæ ex eodem Missali, vel *Credo*, aut *Gloria*, *Pater*, *Ave*, vel quid simile, id non excedit culpam venialem; ita communiter *Conc. l. c. Sporer n.* 428. *Pal. d. n.* 1. *cum Conc. et Mazzotta t.* 5. *p.* 210. *cum Suar. et Gob.* Rationabiliter tamen censet *Aversa apud Croix n.* 446. esse mortale addere *Gloria*, & *Credo* in Missa *de Requiem*, quia hæc videtur satis gravis inordinatio.

412 Probabiliter autem dicunt *Concina num.* 5. *& Croix n.* 429. *cum Pasqual.* quod, licet satius sit servare Rubricam, non tamen est vetitum ex aliqua causa, vel ex devotione addere unam Collectam; Adduntque *Gobat, et Pescara apud Croix ib.* hoc fieri posse etiam in Festo secundæ Classis, si adsit peculiaris causa. Collecta autem pro publica necessitate potest esse tertia ad libitum, vel addi pro quarta. *Croix l. cit.* Communior vero opinio est, *ibid.* ut omittenda sit in Festo 1. & 2. Classis. Notandum hic ex Decreto S. C. Rit. *ap. Croix n.* 452. quod cum expositum est SS. Sacramentum, adhuc in Missa duplici, potest de eo fieri commemoratio, tunc tamen Præfatio debet esse communis, vel propria illius Missæ, ut ex aliis Decretis ejusdem S. C. apud *Pitton. n.* 1214. *et n.* 1643. In Missis autem votivis pro re gravi, & causa publica, semper dicitur *Gloria; Croix n.* 464. Et in Missa solemni pro re gravi, aut causa publica, v. gr. 40. horarum, dicitur etiam *Credo*, *Croix num.* 466. in Oratione *A cunctis* non vetatur nominari quivis sanctus canonizatus, & etiam duo, sed non plures; *Croix n.* 462. Vetitum est vero addere in Confessione, & tanto magis in Canone nomen alicujus Sancti, ut bene advertit *Tamb. c.* 5. §. 3. *n.* 9. Et ita etiam vetitum est addere nomen aliorum Sanctorum in Litaniis publicis coram populo, ex Decreto S. C. 22. Martii 1671. *ap. Gav. Man. Episc. v. Litaniæ n.* 5.

„ 4. Celebrare ante dictum Matutinum, ut con- 413
„ tra *Azor. et Regin.* docent *Sylvest. Valent.*
„ *Suar. Vasq. Less. Fagund. Laym. etc.* quorum
„ plerique tamen cum *Palao* dicunt esse veniale si
„ fiat sine causa: licet & hoc *Tamb. l.* 1. *art.* 7.
„ §. 1. *de exped. sacrif.* in dubium vocet. * (*De*
„ *hac quæstione, an liceat celebrare ante dictum*
„ *matutinum et laudes? Vide dicta n.* 347.

„ 5. Quæ alta voce dicenda præscribuntur, adeo
„ submissa dicere, ut adstantes audire non pos-
„ sint: *Tamb. de exped. sacrif. lib.* 1. *c.* 9. quid-
„ quid dicat *Navar. apud Sa v. Missa*. Imo no-
„ tat idem *Tamb. ex Card. de Lugo d.* 24. *sect.*
„ 2. a timoratis passim sine scrupulo voce pressa
„ legi.

Ante omnia hic notandum id quod habetur in Rubrica *part.* 1. *tit.* 16. ubi dicitur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut quæ clara voce dicenda sunt, distincte et apposite proferat, non admodum festinanter, ut advertere possit quæ legit; nec nimis morose* (notent qui in Missa indiscretam devotionem protrahunt), *ne audientes tædio afficiat: neque etiam voce nimis elata*, (& in hoc plures errant), *ne perturbet alios, qui fortasse in eadem Ecclesia tunc temporis celebrant, neque tam submissa, ut a circumstantibus audiri non possit, sed mediocri et gravi, quæ devotionem moveat, et audientibus ita sit accommodata, ut quæ leguntur intelligant, quæ vero secrete dicenda sunt, ita pronunciet ut ipsemet se audiat, et a circumstantibus non audiatur.*

Dubitatur 1. An peccet qui ita submisse pronun- 414
ciat verba, ut ne seipsum quidem audire possit? *Tamb. c.* 9. §. 5. *n.* 2. *ex Nav.* dicit hunc non peccare, quia ut oratio sit vocalis, sufficit, ut exterius proferatur. Alii vero, ut *Croix n.* 1294. *Gav. p.* 1. *tr.* 16. *lit. g. Conc. p.* 511. *n.* 6. *Pal. de Hor. Can. d.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *Suar. de Rel. l.* 4. *c.* 7. *n.* 6. & alii dicunt hunc peccare mortaliter, quia verba, quæ non audiuntur, vocalem orationem non constituunt. Attamen probabiliter sentit *Tournely p.* 841. *v. Verum*, id non esse mortale, cum satis sit probabilis opinio enunciata (nempe ad orationem externam non esse necessarium, ut orans se audiat), quam tenent *Laym. Azor. Sylvius*, *Salm.*, & alii plures quos adduximus *l.* 4. *num.*

163. *cum Tourn. l. c.* qui hanc asserit esse communem; Et hoc facit id quod habetur in *lib.* 1. *Rrgum c.* 1. ubi dicitur: *Anna oravit ad Dominum, dicens: Domine*, &c. En oratio vocalis: deiode additur: *Porro Anna loquebatur in corde suo, tantum labia illius movebantur, rt vox penitus non audiebatur*. Sed recte *Tourn.* ait in Missa hoc non excusari a culpa veniali, cum in Rubrica supra allata expresse præcipiatur; ut Celebrans *ita pronunciet, ut ipsemet sr audiat*. Bene vero dicit *Quarti p.* 1. *tit.* 16. *dub.* 1. non excusari a mortali, qui sic proferret verba Consecrationis. Ratio, quia cum opposita sententia *Palai*, & aliorum, ut supra sit etiam probabilis, exponeretur Sacramentum periculo nullitatis, quod certe illicitum est ex Propos. 1. damnata ab Innoc. XI.

415 Dubitatur 2. An peccet qui recitat submisse, quæ alta voce recitanda præcipiuotur? Videtur omnino negare *Tamb. c.* 9. §. 1. *n.* 1. dum asserit a viris timoratis voce omnino depressa Missam sine scrupolo recitari. E converso *Nav. rt Cajet. ap. Tourn. p.* 841. *Rrsp. ad* 3. dicunt esse mortale. Sed melius sentio dicendum cum *Tourn. l. c.* id noo esse mortale, cum non videatur gravis materia: sed minime posse excusari a veniali, cum oppositum expresse in Rubrica præcipiatur. Dicunt autem *Ronc. c.* 3. *q.* 2. *R.* 1. *Croix num.* 438. *Mazzotta t.* 3. *p.* 211. *et Wigandt tr.* 15. *n.* 76. non peccare qui alte dicenda submisse recitat, si excedat modum secretæ recitationis. Sed hoc nec mihi satisfacit, nam juxta Rubricam non semper sufficit excedere modum secretæ orationis; præter enim ea quæ in Missa submisse dicenda sunt, alia recitanda sunt voce alta, & alia voce mediocri, & omnia hæc ita elate recitari debent, ut a circumstantibus audiantur; Quamvis bene censeat *P. Conc. p.* 511. *n.* 6. non jam oportere, ut omnis populus vocem audiat, sed sufficere ut adstantes attenti, nempe qui prope sunt altare, percipere valeant quæ leguntur.

416 Dubitatur 3. An sit mortale alte recitare, quæ submisse dicenda sont? Communiter dicunt DD. nullum esse peccatum, si verba a solis Ministris audiantur; ita *P. Conc. p.* 501. *n.* 7. *Gav. p.* 1. *tit.* 6. *lit. g. et Croix n.* 440. *cum Gob.* E converso putant *Gav. l. c. rt Quarti p.* 1. *tit.* 16. *dub.* 1. peccare mortaliter, qui legit elata voce totum Canonem, vel ut addit *Quarti* notabilem partem ejus, aut aliarum precum quæ submisse recitari debent. Ratio (ut dicunt), tum quia hæc Sacrosancta verba assiduitate aurium vilescerent; tum quia Sacerdos sic verba proferens videretur velle novum ritum inducere, ideoque facile ex hoc contemptu scandalum oriretur. Et consentit *Croix* quoad verba Consecrationis; quia Populus (ut ait), sciendo verba illa, postmodum temere, & ad jocos eisdem uteretur. Deinde asserit commonem esse sententiam, esse tantum veniale, si præfata verba Consecrationis audiantur tantum ad 6. vel 8. passus; mortale vero, si ad 40. Sed ipse censet esse mortale etiam ad 10. passus, si intra tale spatium magna pars populi adest; quod tamen *P. Conc.* non audet approbare: Dicam circa hæc quod sentio: Nullum dubium non posse excusari a veniali, qui alte in Missa profert quæ submisse dicenda sunt, cum sit contra Rubricam, quæ ut supra præscribit, ut Sacerdos *sr audiat, rt a circumstantibus non audiatur*. Facile insuper assentirem posse peccare mortaliter, qui verba Consecrationis vel Canonis in magna parte ita alte proferret, ut audiri possent ad 40. passus, hic enim tunc deberet toto conatu vocem elevare, ut ad fere 300. palmos audiatur, & hoc videretur grave scandalum, sapiens revera aliquem contemptum verborum & ritus. Sed quis mente captus hoc facturus est? Extra autem hunc casum, agnoscere non valeo in hoc grave peccatum, cum rationes allatæ minime convincant: non enim video unde oriri possit in hoc grave scandalum, præsertim si Celebrans devote verba proferat; nec moveor ex eo quia verba illa vilescerent, aut audientes temere iis uterentur, nam si hoc esset, etiam Evangelium S. Joannis, quod dicitur quotidie, ne vilesceret, secreto dici deberet.

417 „ 6. Mutare Missam, & die Dominico, vel festo duplici, v. gr. vel iis diebus, quibus prohibetur fieri de festo duplici, v. gr. infra octavas „ Epiphaniæ, Paschatis, &c. Feria IV. Cinerum „ infra hebdomadam majorem, Vigilia Nativitatis „ Domini, sine gravi causa legere votivam; vel „ pro defunctis, vel de alio Sancto in numerum „ Sanctorum relato. *Saar. Dian. Card. l. c. Escob.* contra *Quint.* qui *t.* 7. *s.* 40. putat in hebdomada sancta licere legere votivam, quod refutant *Gavant. Dian. p.* 9. *t.* 8. *R.* 55. ex declarat. *Card.*

„ Dixi 1. *Sine gravi causa:* talis autem censetur, 1. quæ spectat ad bonum Reipublicæ, vel „ Principis, v. gr. necessitas pluviæ, ingruentis belli, vel pestis, vel similis mali universalis: (*Ita etiam Sporrr n.* 430. *et Tamb. c.* 6. §. 1. *n.* 4.)*. „ Item solemnis expositio Eucharistiæ, v. gr. diebus Aotecineralibus. * (*Vide de hoc dicenda n.* 421. *infra n. III.* * 2. Quando cadaver præsens est in Ecclesia, ubi osus obtinuit. *Gav. p.* 1. *s.* 5. Si quis celebret in Ecclesia, io qua agitur dies festus loci proprius: hunc enim non tantum posse, sed debere ex congruitate conformare se loco, notat *Gavant.* Vide *Tamb. l.* 2. *c.* 6. qui §. 2. & 4. addit, etiamsi Sacerdos accepto stipendio, homini promiserit votivam, vel pro defunctis, etiam in altari privilegiato, non solum posse, sed debere celebrare Missam currentem diebus, quibus istæ prohibentur. * (*Hoc intelligendum, quando Missa pro illa die promissa est. Certum autem est hodie, post Decretum allatum n.* 339. *v. Quær.* 1. *quod indulgentiæ altaris privilegiati benr rtiam percipiuntur, quando dicitur Missa duplex diei currentis. Hic quoque notandum quod, cum multæ Missæ votivæ sint acceptæ, et non sufficiant dies non impediti, possunt applicari Missæ currentes, ut declaravit S. C.* 19. *Maji* 1614. *ex gratia speciali Pontificis apud Merati p.* 116.)* Imo etsi Deo per votum tales Missas promiserit, ooo tamen ad eas obligari istis diebus, eo quod votum non obliget quando impedit bonum majus quale esse dicit conformitatem Officii cum Missa: secus diebus aliis.

„ Dixi, 2. *in numerum Sanctorum relato:* quia si sit beatificatus tantum, de quo certis Sacerdotibus, v. gr. quorum Ordinis fuit, concessum sit Missam legere, docet *Gran.* 2. *cont.* 2. *c.* 7. *d.* 4. *s.* 2. *et Escob.* contra *Palaum*, non licere aliis „ Sa-

„ Sacerdotibus, etsi nullum aliud sit festum, de eo „ legere: eo quod sic expresse determinavit sacra „ Rituum Congregat. apud. *Gavant*. Vid. *Escob. n.* „ 32. *& Tamb. l. c. cap.* 6. ubi *Palaum* sequens „ dicit contrarium esse probabilius, ac magis pium, „ imo de Sanctis Societatis certum esse, si cele- „ brent in templis ejusdem Societ. ex concessione „ Pontificum. Idem tenet *Quint. tom.* 7. *sing. l. c.* „ 7. Si quis violet rubricam spectantem ad es- „ sentiam, vel quasi essentiam Missæ, vel si nul- „ lam plane servet, peccat mortaliter. *Escob. ex* „ *Fagund. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 21. *n.* 9.

418 Sermo hic de *Missis votivis*, nempe quando dici possint. Ex Rubrica *tit.* 4. *n.* 3. Missæ votivæ prohibentur in Dominicis, & in omni Festo duplici. Item intra Octavas Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in die Cinerum, Hebdomada majori, & in Vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecostes, ex Decr. S. C. Rit. 28. Aug. 1627. *ap. Gavan. p.* 1. *tit.* 4. *n.* 3. Item infra Octavam Corporis Christi, ex Decreto ejusdem S. C. 21. Jun. 1670. approbato a Clem. X. *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 3055. *Decr.* 19. Idem tanto magis dicendum de Missis Defunctorum, quæ insuper nec dici possunt in expositione SS. Sacramenti 40. Horarum, & in Ecclesia ubi celebratur de Festo duplici, etiamsi illæ ex præscripto testatorum essent celebrandæ, ut in Decr. 27. Aprilis 1797. *ap. Merati in Indice n.* 512.

419 Exceptis autem his diebus, semper dici possunt Missæ votivæ, vel *de Requiem*. Advertendum vero 1. id quod habetur in Rubrica *tit.* 4. *n.* 3. ubi dicitur: *Missæ votivæ in Missis privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quacunque die Officium non est duplex, aut Dominica ... Id vero passim non fiat, nisi rationabili de causa, & quoad fieri potest Missa cum Officio conveniat*. Nota to *nisi rationabili de causa*: unde air *Mer. p.* 116. *n.* 3. non sufficere pro causa ad passim Missas votivas celebrandas, ut Sacerdos cito se expediat, vel alia similis levis occasio. Verum sine dubio petitio facta a dante eleemosynam alicujus Missæ votivæ, erit justa causa illam celebrandi. Necnon probabiliter etiam censet *Tamb. lib.* 2. *c.* 2. §. 1. *n.* 3. sufficientem esse causam specialem devotionem erga aliquod Mysterium, vel Sanctum, hoc enim (ut ait) faciunt viri timorati sine scrupulo. Imo *Ronc. c.* 4. *q.* 2. *R.* 1. *ex Gav. p.* 1. *tit.* 4. *lit. p. in fine*, putat præfatam Rubricam esse tantum de consilio, & nullo modo obligare, ita ut etiam ad passim Missas votivas dicendas nulla causa requiratur; nam alias, forte dicit, videretur Rubrica sibi contradicere, cum antea dixerit Missas votivas celebrari posse *pro arbitrio Sacerdotum*, arbitrium autem non limitatur ad causam; huic tamen opinioni non acquiesco, si quis passim vellet sine ulla causa Missas votivas recitare; Rubrica enim per illa verba, *id vero passim non fiat*, restringit arbitrium, ita ut ipsæ passim nequeant celebrari, nisi adsit rationabilis causa. Advertendum 2. quod Missæ conventuales omnino semper debent concordare cum Officio diei ex Decretis S. C. 16. Maji 1626. & 16. Jan. 1627. *ap. Merati in Ind. n.* 198. *&* 204. Alias Canonici non lucrantur distributiones, ex Decr. 25. Junii 1611. & 28. Jan. 1612. *ap. Gavant. p.* 1. *tr.* 4. *n.* 3.

Quæritur I. An sit mortale celebrare Missam votivam, vel *de Requiem*, in præfatis diebus vetitis? Affirmant *Angel. v. Missa n.* 33. *& Barth. ab Ang.* §. 466. Sed communiter negant, secluso scandalo & contemptu, *Suar. d.* 83. *sect.* 3. *Bonac. p.* 7. §. 3. *n.* 2. *&* 3. *Lugo d.* 20. *n.* 105. *Fill. de Euch. n.* 156. *Roncaglia c.* 4. *q.* 2. *R.* 2. *Sporer n.* 429. *cum Laym. & Tamb. Salm. c.* 4. *n.* 214. *cum Hurt. Gran. Dian. Vill. Miranda, etc. ac Escob. l.* 21. *n.* 512. *cum Soto, Sylvest. Henr. Med. & Reg.* Ratio, quia non videtur in hoc adessse notabilis perversio ritus. Verum *Escob.* in Festis solemnibus (licet oppositum etiam putet probabile ob DD. auctoritatem) id censet mortale; & idem sentit *Ronc. l. c.* Saltem in Missa publica dicerem hoc difficulter posse excusari a gravi scandalo. Item ait *Ronc. l. c. R.* 3. non excusari a mortali dicere Missas *de Requiem* in diebus vetitis, quia hoc districte prohibetur in Decreto S. C. 5. Aug. 1662. (*ap. Merati Ind. n.* 596.) approbato ab Alex. VII. ubi dicitur: *Districte præcipitur, ut Missas privatas de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant ... Et curent Ecclesiarum Rectores &c. ut hujusmodi Decretum inviolate servetur*. Ceterum omnes conveniunt posse celebrari Missas votivas, vel *de Requiem* ob causas graves. Quænam autem hæ sint, vide in sequenti quæsito. 420

Quæres II. Quænam sint causæ, ob quas possunt dici Missæ votivæ, vel pro Defunctis etiam in diebus vetitis? Resp. I. Si urgeat publica necessitas: ut supra dictum est *ap. Busemb.* II. Si in aliqua Ecclesia celebretur Festum duplex, quod facile accidere potest in Ecclesiis Regularium; ibi enim debet Sacerdos Missam Festo conformem celebrare, ut recte notant *Gav. p.* 3. *tit.* 10. *n.* 16. *v. Non tamen*, *& Tamb. c.* 6. §. 1. *n.* 14. Et de hoc adest Decretum S. C. 10. Novemb. 1622. *ap. Croix n.* 255. *Decr.* 263. Declaravit autem eadem S. C. 24. Julii 1683. *apud Merati Ind. n.* 517. professionem Religiosorum, aut Monialium numerari non posse sub gravi, ita ut cantari possit Missa votiva solemnis de Spiritu Sancto; & consuetudinem in contrarium abusum dixit. III. Si fit expositio SS. Sacramenti in Oratione 40. horarum. In illa autem servandum est id quod statuit Clemens XII. in Constit. 9. (*Bullar. p.* 2. §. 10.) edita 1. Sept. an. 1730. (*ap. Merati p.* 686. *n.* 10.) Ibi Pontifex præscribit quod in altari, ubi fit expositio Eucharistiæ, celebretur Missa votiva solemnis de Sacramento cum *Gloria*, & *Credo*, prout celebrantur Missæ pro re gravi; exceptis tamen Dominicis, & Festis 1. & 2. Classis, nec non feria 5. Cinerum, & feriis 2. 3. & 4. Hebdomadæ majoris, diebus infra Octavas Paschatis, & Pentecostes, Vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecostes, & die Octavæ Epiphaniæ; in his enim diebus statuit cantandam esse Missam communem cum Oratione SS. Sacramenti sub una conclusione; quam commemorationem voluit fieri etiam in Missis privatis; quæ si celebrantur de SS. Sacramento in diebus permissis, erunt votivæ sine *Gloria*, & *Credo*. IV. In die obitus præsente cadavere (etiamsi alicubi non esset usus, contra *Gavant. ap. Busemb. ut supra*) potest dici Missa *de Requiem*, adhuc Dominicis & Festis duplicibus ex Decreto S. C. 23. Maji 1603. *ap. Mer. Ind. n.* 16. exceptis vero Festis 1. Clas- 421

sis

tis ex Decreto 5. Julii 1698. *ib. n.* 525. Cum autem primum habetur notitia de obitu alicujus personæ procul defunctæ, potest cantari Missa de die obitus, etiam in Festo duplici, non tamen de præcepto; tunc enim differenda est ad sequentem diem, ex Decr. 4. Maji 1686. *ap. Croix l.* 8. *p.* 2. *n.* 2055. *Decr.* 82. Hæc autem omnia Decreta intelligenda sunt de Missis solemnibus, non privatis, ex Decr. 10. Jan. 1693. *ap. Merati in Ind. n.* 505. contra id quod dicit *Wigandt tr.* 5. *n.* 68. Decreto vero, quod affert *Gav. p.* 1. *tit.* 5. *n.* 2. *lit. a.* die 1. Sept. 1607. ubi dictum fuit: *posse tolerari Missas de Requiem in duplici Festo, quod non est de præcepto, ut testatorum voluntates adimpleantur* dicit *Merati pag.* 159. derogatum esse aliis Decretis, & præsertim Decreto edito 5. Aug. 1662. *in Ind. n.* 596. Insuper alio Decr. 2. Novemb. 1662. *In Ind. n.* 422. dictum fuit in Festo duplici etiam majori non de præcepto posse dici Missas anniversarias solemnes relictas ex dispositione testatorum, ut quotannis dicantur in die ipsorum obitus. Idem dicitur de die tertio, septimo, & trigesimo: Missas vero privatas dicendas esse de die, & non differendas. Item eadem S. C. Rit. 19. Junii 1700. *in Ind. n.* 547. declaravit posse dici Missas cantatas *de Requiem* in Festo duplici minori, si Parochiani sæpius petant per annum pro aliquo defuncto, dummodo hoc fiat in die anniversaria obitus. Quod si accidat anniversarium, vel dies tertius, septimus, & trigesimus in festo de præcepto, debet transferri in sequentem diem, ex Decr. 23. Maji 1603. *Ind. n.* 20. Anniversarium autem tunc potest etiam anticipari, & tunc dicitur Missa prout in Anniversario, Decr. 5. Julii 1698. *Ind. n.* 529.

422 Quæritur III. An obligatus dicere Missam votivam de B. Virgine Maria, vel *de Requiem*, ratione eleemosynæ, vel Capellaniæ, in diebus permissis celebrari, satisfaciat celebrando Missam currentem? Negant *Laym. c.* 1. *q.* 5. *et Tamb. l.* 2. *c.* 2. §. 2. *n.* 6. quia Sacerdos tenetur exequi voluntatem rationabilem præstantis stipendium. Sed affirmant communissime, & etiam probabiliter *Suar. dist.* 83. *sec.* 3. *Azor. p.* 1. *l.* 10. *c.* 32. *q.* 5. *Bon. p.* 7. §. 2. *n.* 4. *Croix n.* 571. *Pal. p.* 14. *n.* 10. *cum Nav. Henr. Barb. etc. ac Salm. c.* 4. 115. *cum Sa*, *Garzia*, *Dic. etc.* Ratio, quia, licet tunc Ecclesia permittat Missas votivas, decentius tamen est te conformari universali ejus præscripto, tunc enim preces Missæ votivæ satis compensantur ab Ecclesia eo die precibus præscriptis, & voluntas dantis eleemosynam compensatur executione voluntatis Ecclesiæ (quam semper decet præferri) præscribentis Missam assignatam; & ideo Rubrica loquens de Missis votivis, eas permittit, sed in fine subdit: *Quoad fieri potest, Missa Officio conveniat*. Necnon hoc valere dicunt *Salm. l. c. in fin. cum Ant. a Sp. S.* etiamsi Sacerdos expresse Missam promisisset, & etiamsi (addunt *Croix n.* 371. & iidem *Salm. n.* 127. *cum Panorm. Suar. et Garzia*) Sacerdos vovisset illa die Missam legere votivam, cum tale votum non sit de meliori bono. Omnino tamen excipiendum est, si Missa dicenda sit in altari privilegiato, quæ in diebus permissis necessario celebranda est *de Requiem*, ut diximus *n.* 339. *v. Quæres* 1.

423 Quæritur IV. Quænam sint advertenda circa modum celebrandi Missas votivas? Advertendum I. Quod in Missis votivis non est opus dicere Orationes impares numero; ut ait *Merati pag.* 155. *n.* 42. Omnino tamen dicendæ sunt tres Orationes in Missa privata, sed in solemni dicitur una tantum. *Merati n.* 44. Advertendum II. Quod non debent dici Missæ votivæ, seu collectæ Missarum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paschatis, Assumptionis Beatæ Mariæ, & omnium similium festorum, etiam Sanctorum, quæ proprios habent Introitus & Collectas, ut declaravit Paulus V. *apud Mer. pag.* 121. *n.* 17. In aliis vero missis votivis, in quibus veritas & ritus verborum non violatur, nihil prohibet quin ipsæ dici possint, licet melius sit dicere Missam votivam quæ habetur in Missali; ita *Merati ib.*, *qui pag.* 122. *cum Gavant. Guyeto, &c.* addit, quod si possit omitti verbum *Hodie* ubi reperitur, vel mutari in Oratione verba *Natalitia*, *Festivitas*, &c. dicendo *Commemorazio*, aut *Memoria*, tunc Missa illa bene posset recitari.

Advertendum III. Quod bene possunt dici Missæ votivæ de quocunque Sancto, modo de ejus Canonizatione constet ex Martyrologio, vel aliunde; vide *Merati p.* 119. *n.* 15. *ex Gav. Bellarm. etc.* Non vero de iis, qui non coluntur publico, & universali Ecclesiæ cultu. Unde Missæ de Beatis concessæ alicui Religioni, aut loco, non possunt celebrari ab aliis personis, Ecclesiis, & diebus, quam conceduntur in Diplomate, ut contra *Pal. & Vasq.* recte tenent *Escob. l.* 21. *n.* 535. *cum Molf. Aversa*, *Gran. & Diana*, *ac Merati p.* 119. *n.* 16. *cum Quarti*, *Bisso*, *Guyeto*, & communi, ex Decreto S. C. edito die 10. Septemb. 1625. & alio *apud Croix n.* 2055. *Decr.* 217.

Advertendum IV. id quod præscribitur in Rubrica circa Missas votivas particulares; & 1. In Missa votiva de *SS. Trinitate*, quando dicitur pro Gratiarum actione, cum prima Oratione dicitur alia Oratio tantum, *Deus cujus misericordiæ*, *etc.* sub una conclusione, hoc tamen procedit in Missa solemni pro re gravi, vel publica causa Ecclesiæ, non vero in privatis, in quibus secunda Oratio erit diei, & tertia de Gratiarum actione; ita *Merati p.* 125. *num.* 24. *cum Gav. Bisso, Guyeto, &c.* 2. *In Missa de Angelis* dicitur semper *Gloria*, quacunque die celebretur, secunda Oratio erit diei, & tertia illa, quæ alioquin esset secunda in Missa currente. Si autem petatur Missa votiva S. Michaelis Archangeli: poterit dici Missa ejus Dedicationis in die 29. Septembris, & sic etiam Missa de Angelis Custodibus in die 2. Octobris, ita *Merati*. 3. In Missa *de Spiritu S.* secunda Oratio erit de die, tertia *A cunctis*, vel *Concede* pro temporum varietate. *Merati p.* 127. *n.* 28. *cum Quarti*, *Tournel*. Et sic etiam dicitur Missa de SS. Sacramento (*Merati ib. n.* 29.) Missa *de Passione*, *& de Apostolis*. 4. in Missa *de B. Maria Virgine* secunda Oratio erit de die, tertia de Spiritu S. & in ferialibus secunda de Spiritu S. tertia Ecclesiæ vel pro Papa. Hic Notandum, quod Missa votiva solemnis de B. Maria potest celebrari cum *Gloria et Credo* ob publicam causam ratione concursus populi, ex Decr. S. C. 8. Junii 1658. *ap. Mer. pag.* 117. Item notandum, quod si dicas Missam votivam de B. Virgine in Festo alicujus sancti semiduplici infra aliquam Octa-

ctavam B. Virginis, tunc non est dicenda Missa votiva communis de B. V. sed de ejus Octava, sine tamen *Gloria*, & *Credo*, ex Decr. *apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 503. *et ap. Mer. Ind. n.* 474. Si autem petitur Missa de SS. Rosario, vel de Monte Carmelo, non potest dici Missa concessa Dominicanis, vel Carmelitis, ex Decretis *ap. Mer. in Ind. n.* 189. *et* 229. sed bene potest dici Missa de die Festo. *Merati p.* 129. *n.* 30. 5. In Missa *pro Defunctis* non dicitur Psalmus *Judica*, celebrans cum incipit Introitum non signat se cruce, sed librum, non dicit, *Jube Domine benedicere*, non osculatur librum post Evangelium, non benedicit aquam, nec dicit *Gloria Patri* in Psalmo *Lavabo*, ad *Agnus dei* non dicit *Miserere*, sed *Dona eis requiem*, non dicitur Oratio pro pace, nec *Ite Missa est*, nec *benedicamus Domino*, sed *Requiescant in pace*, nec datur Benedictio.

424 Hinc autem ultimo loco operæ pretium est adnotare aliqua Decreta S. C. Rit. majoris momenti ad celebrationem Missæ pertinentia, excerpta ex plurimis, quæ affert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055.

1. Missa conventualis canenda est quotidie in Collegiatis, quarum Clerus est numerosus, & reditus non tenues. 14. Janoarii 1603.

2. Tenentur omnino Canonici ad cantandam Missam de die, ut lucrentur distributiones? 28. Januarii 1612.

3. Sacerdos, qui celebrat Missam conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non potest illam prosequi tempore, quo a choro Symbolum cantatur. 17. Dec. 1695.

4. Missæ, ad satisfaciendum eleemosynis alicui Ecclesiæ traditis, non sunt celebrandæ per exteros, ubi commode possunt satisfieri per Sacerdotes ejusdem Ecclesiæ. 28. Jan. 1626.

5. Inferiores Episcopo non debent sumere de altari paramenta pro Missa. 7. Jul. 1712. *Hoc tamen intelligendum, ut advertit Gavant. ne ponantur paramenta in medio altaris more Episcoporum; nam si ponantur in angulo, id permittit ipsa Rubrica p.* 2. *tit.* 12. *n.* 3. *ubi dicit:* Si vero (*Sacerdos*) dimissurus sit paramenta apud altare ubi celebravit, finito Evangelio ibidem illis se exuit. *Saltem ait Croix n.* 2072. *hoc permittendum, ubi non est commoditas ea alibi deponendi.*

6. Altare portatile ligneum cum ara lapidea permitti debet, non obstante constitutione synodali, dummodo habeat solitum Reliquiarum repositorium. 19. Januarii 1614.

7. Solus Episcopus potest habere fenestras in Ecclesia, per quas in eam prospectus haberi possit. 19. Januarii 1614.

8. Non licet in Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum, celebratio Missæ in Cœna Domini; nec ejus asservatio in Sepulcro. 24. Junii 1659.

9. Non permittitur ad altare majus celebratio Missæ, dum dicuntur in Choro Matutinum, & Horæ. 15. Sept. 1664.

10. Potest fieri commemoratio de SS. Sacramento, si expositum sit, etiam in Missa de festo duplici, quod non sit 1. vel 2. Classis. 2. Decemb. 1684.

11. Si in die commemorationis omnium defunctorum occurrerit Dominica, Officium cum Missa defunctorum transferantur in sequentem diem etiam Festo duplici impeditum. 3. Octob. 1688.

12. Sacerdos in Sacrificio Missæ congruentius utitur cingulo lineo, quam serico. 22. Jan. 1701.

13. Habens indultum a Sede Apostolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi ædificare altare ligneum, non indiget facultate Apostolica, dummodo altare ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non sit, & altaris portatilis imaginem non præseferat. 5. Dec. 1671. *apud Merati Ind.* 593. *to autem colligatum late videtur intelligendum, ita ut altare parieti adhæreat, & nullum inter ipsum & parietem intercedat spatium; sic enim verificatur quod altare non præsefert imaginem altaris portatilis, idque saltem sic usus interpretatus est.*

14. Non potest prohiberi celebratio Missæ in Oratorio ruri ædificato per laicum, antequam celebretur Missa Parochialis. 31. Martii 1629. (*apud Merati Ind. n.* 242.)

15. S. C. sæpius censuit constitutiones Synodales disponentes, ut diebus festis Missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis, nisi celebrata Missa in Ecclesia Parochiali, esse observandas; ita tamen ut Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna celebretur. 25. Maji 1652. (*apud Bened. XIV. Notif.* 44. *n.* 12.) De rigore juris non posse prohiberi (*scilicet a Parocho*), ut Missæ non celebrentur ante Missam a Parocho non celebratam. 27. Junii 1641. (*ap. eund. Bon. l. c.*)

Refert hic ultimo loco aliqua obiter adjicere circa Eucharistiæ expositionis usum, quem doctissimus *Christianus Lupus p.* 1. *t.* 11. *ex c.* 9. jamdiu in Ecclesia fuisse probat; & magnopere ipse promovet, dicens ex frequenti hujusmodi Sacramenti expositione populum retrahi a vanis oblectamentis, concursum Ecclesiarum augeri, & fideles magis ad devotionem excitari. Veruntamen S. Carolus Borromæus in sua Synodo XI. Diœcesana hæc præscripsit: *Ne quavis causa Eucharistia palam aperte proponatur, sed publica tantum, atque gravi; aliis vero de causis Orationem licebit instituere, sed non Sacramento aperte exposito.* Item Benedictus XIV. (*in sua Notif.* 30. *n.* 11.) refert S. C. Concilii die 17. Aug. 1630. in una Neapolitana sic præscripsisse: *S. C. censuit non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, SS. Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa privata posse, dummodo SS. Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & sit velatum, ita ut ipsa sacra hostia videri non possit.* Idque confirmatum fuit a nostro P. Bened. XIV. per aliud Decretum datum 16. Aprilis 1756. (Vide in suo *Bullar. t.* 2.) ubi dicitur: *Non licere exponi publice divinam Eucharistiam, nisi causa publica, & Episcopi facultas intervenerit.* Ex his igitur omnibus Decretis certum videtur non licere exponere SS. Sacramentum ob litis victoriam, ob valetudinem alicujus (nisi sit persona publica, cujus salus communitati bono sit expediens), & sic pro aliis privatis causis. Num autem id liceat ob specialem devotionem alicujus particularis? Dubitat *P. Concina*. Ego dicam quid sentiam. Dico 1. quod si quis privatus hanc expositionem fieri procurat ad publicam devotionem pro-

mo-

movendam, tunc ista potius publica, quam privata causa esse videtur. Dico 2. cum *Concin.* in hoc spectandum, an in illis locis, in quibus fit expositio, devotio & cultus Sacramenti magis augeatur, vel minuatur, & juxta hanc regulam censeo expositionem faciendam vel omittendam; ubi enim viget devotio & cultus augetur, debita semper obtenta Ordinarii licentia, nescio, præsertim juxta præsentem nostrarum Religionum frequentem usum, cur potius non sit laudanda quam improbanda hujusmodi SS. Sacramenti expositio; modo (excipe-rem) non sit nimis frequens, nimia enim frequentia esset quidem causa, ut reverentia erga tantum Sacramentum minueretur.

Hic insuper notandum, quod etiam respectu Ecclesiarum sæcularium adest Decret. S. C. Episcop. & Regul. prohibens extrahi pyxidem a tabernaculo, cum illa ob privatam causam exponitur, his verbis: *Si quandocunque privata ex causa sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, a tabernaculo nunquam extrahatur, sed pyxide velata in aperto ejusdem tabernaculi ostiolo, cum assistentia alicujus Sacerdotis, stola & superpelliceo induti, & cum sex saltem luminibus cereis collocetur. Quod idem in Ecclesiis sæcularium servari mandamus*. Die 9. Decemb. 1602. ita apud *Card. Lambert. Notif.* 30. *n.* 27. Benedict. autem XIV. in sua Bulla, *Cum ut recte nostè*) in Bullar. tom. IV. p. 317. §. XIII.), mentionem faciens de præfatis Decretis, dicit quod pro causa privata nunquam potest extrahi pyxis, nec etiam ad populum benedicendum: *Si autem* (sunt sua verba) *non debet a tabernaculo educi, facile intelligitur in designatis casibus non esse illud afferendum ad Ecclesiæ januam, nec cum eodem Benedictionem impertiendam*. Hic vero obiter advertendum id quod in prædicta Bulla (*ibi* §. *XIII.*) idem Pontifex subdit: *Neque enim fas cuique esse debet privata auctoritate novum ritum inducere*. Profertque ibi ad hoc *Canonem* 13. Tridentini *sess.* 7. ubi vetitum fuit immutari consuetos ritus circa administrationem Sacramentorum, & declarat Canonem illum procedere etiam quoad cultum SS. Eucharistiæ, Loquens autem de ritibus alicubi jam introductis, sic inquit: *Et quoties aliquem ritum ejusmodi induci contingit, etsi nihil continentem pietati oppositum, Apostolica Sedes eundem interdicere non dubitavit ex quibusdam extrinsecis circumstantiis nullatenus prævisis, vel neglectis ab eo qui ritum invexit*.

Notandum etiam, quod ex Decreto Innocentii XII. 1. Septembr. 1730.) relato apud *Merati pag.* 581.) prohibentur apponi statuæ, reliquiæ Sanctorum, ac Imagines animarum Purgatorii in altari ubi fit expositio. Ad illud autem; *Panem de cælo &c.* non est addendum *Alleluja*, ex Decreto S. C. apud *Merati t.* 1. *in Indice Decret.* 523.

Hic ultimo loco operæ pretium est quærere & videre, quibus in Ecclesiis asservari possit Eucharistiæ Sacramentum? Docet *Cardinalis Petra in suis Commentariis t.* 3. *ad Constit.* 1. *Urbani IV. n.* 15. & 29. cum *Barbosa*, *Riccio*, *Genuensi*, *&c.* ac pluribus decisionibus S. C. Certum esse tantum in Ecclesiis Parochialibus retineri posse, quia in hoc tantum Sedes Apostolica dispensare potest, non autem Ordinarii: asservatur etiam in Cathedralibus, quia ipsæ dicuntur Parochiæ, verum ibi non est asservandum in altari majori, sed in alia capella, propter functiones Pontificales necessario peragendas ab Episcopo retrorsum ad altare majus. Permittitur etiam asservari Sacramentum in Ecclesiis Regularium, propter necessitatem præbendi ibidem Communionem infirmis, ut dicunt *Pelliz. Man. Reg. tr.* 3. *c.* 6. *n.* 1. & 6. *Petra loc. cit. n.* 18. cum *Glossa in c. Permittimus de sentent. excomm.* verbo *Excommunicatis*. Idem permittitur in Ecclesiis Monialium viventium in Clausura, Decreto S. C. Concilii in Ulyssiponensi anni 1585. *apud Petr. n.* 19. Censuit etiam eadem S. C. in Mexicana 15. Maji 1700. concedendum Patribus Oratorii Indultum asservandi Eucharistiam intra claustra pro quatuor anni temporibus in quibus fiunt Exercitia ab Ordinandis. Non permittitur autem in Collegiis solius Ordinarii auctoritate constitutis, ut sunt Conservatoria, quæ non approbantur, sed tantum a Sede Apostolica tolerantur, & in quibus jura Parochialia præservantur Parocho, ut decrevit S. C. Concilii in Salernitana 19. Augusti 1702. & in Neapolitana 4. Julii 1707. ubi specialiter declaratum fuit asservationem Eucharistiæ non licere Conservatoriis absque Apostolica auctoritate; vide *Petram n.* 21. Idem decrevit S. C. respectu ad Grancias Regularium; ibi *n.* 23. Idem respectu ad Ecclesias Collegiatas, nisi asservatio Eucharistiæ ibi esset pro servitio suarum Parochiarum, *n.* 24. Idem quoad Ecclesias Confraternitatum, & Hospitalium, *n.* 30. Idem quoad Ecclesias Rurales, aut alias intra fines Parochiæ, *n.* 30. & 31. nisi esset aliqua Ecclesia filialis Parochiæ, & adesset ibi consuetudo asservandi Sacramentum, ac necessitas ad consulendum saluti animarum, ut ait & probat *Petra n.* 28. Tandem declaravit Bened. XIV. in Bulla, *Quamvis justo &c.* data 30. Aprilis 1749. §. 24. (vide in *Bullar. Tom.* 3.) jus retinendi Eucharistiam privative pertinere ad Pontificem, *ut Canonica*, (ait) *docet disciplina, juxta quam Eucharistia in Ecclesiis, quæ Parochiales non sunt, retineri non potest absque Apostolico indulto, vel consuetudine immemorabili* (seu centenaria, non vero quadragenaria, ut probat *Petra n.* 35.), *quæ hujusmodi indulti præsumptionem inducit*. Advertit autem *Petra n.* 32. quod licet adsit immemorabilis consuetudo in aliqua Ecclesia asservandi Sacramentum, ipsa tamen non suffragatur, si constet ab initio fuisse asservatum ex sola licentia Ordinarii: possessio enim illa minime valet, cum proveniat ex titulo infecto; & ita decrevit S. C. Concilii in Neapolitana 28. Julii 1708. Insuper sciendum, quod a Sede Apostolica hujusmodi licentiam nunquam conceditur pro Oratoriis privatis, & pro Capellis ruralibus, nisi esset alicubi populi concursus, & distantia a Parochia; ita *Petra n.* 37. & 38. Qui demum advertit, jus retinendi claves tabernaculi privative spectare ad Parochum; idque non permittendum Monialibus, neque laicis, etiam in feria quinta Cœnæ Domini, nisi adsit in aliquo loco immemorabilis consuetudo, quam tolerandam esse censet *Pignatellus*, & testatur sic servari in Hispania, & in Regno Siciliæ, ac etiam Neapolitano; vide *Petram ib. n.* 39. *ad* 44.

Insuper notandum ex Decreto S. C. Rituum sub die 15. Septem. 1757. apud *Merat.* quod in Commu-

munione ministranda Monialibus non est danda benedictio cum Pyxide a fenestella, sed tantum cum dextera manu, etiamsi ibi sit præsens Sacramentum. Item quod Sacerdos, descendendo ab altari cum Pyxide, non per laterales gradus, sed anteriores descendere debet. Præterea advertendum, quod regnans Pontifex Clemens XIII. præcepit omnibus Dominicis in Missa dicendam Præfationem de *Trinitate*, modo non adsit Præfatio propria illius diei.

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ

CAPUT I.

De essentia hujus Sacramenti.

DUBIUM I.

Quæ sit ejus materia, & forma?

425 *De materia, & forma hujus Sacramenti. Vide quæ de his habentur apud Busemb.*
426 *Monitum ad Confessarios.*
427 *De* materia *remota. Dub.* 1. *An mortalia commissa in susceptione Baptismi sint materia hujus Sacramenti? Dub.* 2. *An peccata alias confessa sint materia sufficiens hujus Sacramenti?*
428 *De* forma. *Qu. I. An forma hujus Sacramenti consistat in verbis, & possit proferri in absentem?* 429. *Et quænam præsentia moralis pœnitentis requiratur?*
430 *Qu. II. Quænam forma in hoc Sacramento sit proferenda? Dub.* 1. *in quibus verbis consistat essentia formæ? Et an necessarium sit verbum* te? *Dub.* 2. *An verba* a peccatis tuis? *Dub.* 3. *An verba* in nomine Patris &c.? *Et an preces adjunctæ? Dub.* 4. *An per verba* te absolvo *possit Sacerdos absolvere simul a peccatis, & a censuris?*
431 *Qu. III. An possit valide, & licite dari absolutio sub conditione?* 432. *Causæ justæ absolvendi sub conditione.*

425 „ Resp. materia remota, & necessaria est omne peccatum mortale, post baptismum commissum; & non confessum. * Dicitur vero commissum post Baptismum * (*contra Propos.* 19. *inter damnatas ab Alexand. VIII. quæ pro peccato originali perpetuam agendam pœnitentiam asserebat*) * Materia sufficiens, & non necessaria est omne veniale post Baptismum commissum, vel etiam mortale, alias rite confessum. Materia proxima sunt actus pœnitentis, Contritio, Confessio, & Satisfactio; quarum ultima est integralis tantum, ut patet in infirmo, qui si ratione destituatur, solet absolvi absque satisfactione: duæ priores sunt essentiales, ut communiter docetur contra *Scotum*, qui totam essentiam ponit in absolutione. Porro peccata sunt tantum materia, circa quam, actus vero pœnitentis materia, ex qua, *Laym. d.* 5. *t.* 6. *c.* 4. ex communi.

Unde resolves.

„ Etsi peccatum mortale remissum quomodocumque sit, teneris tamen confiteri, si non fecisti. *Trident. sess.* 14. *c.* 15.

„ 2. Omitti possunt venialia, vel omnia, vel aliqua; item mortalia semel rite confessa, v. gr. in Confessione generali, ut docent *Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 56. *Card. de Lugo d.* 16. *n.* 46. contra *Vict. Ledesm.* & alios. In qua etiam non esse necessarium addere peccato mortali, quod post ultimam confessionem sit commissum, docent *Bonac. d.* 5. *qu.* 5. *sect.* 2. *p.* 2. *Dian. s.* 2. *tr.* 4. *res.* 62. & *t.* 3. *res.* 65. *Card. de Lugo d.* 16. *sect.* 2. *n.* 47. & *Sanch.* & *Con.* quod est probabile: nisi circumstantia aliqua, v. gr. speciem mutans, vel reservatio casus, vel proxima peccandi occasio aliud requirat, & pœnitentia sufficiens imponatur. *Card. de Lugo, Tamb. de exped. conf. lib.* 2. *c.* 1. Tutius tamen est nova ab antiquis secernere.

„ 3. Ponenda semper est materia certa; qualem esse negat *t.* 4. *res.* 52. quod quis non responderit divinis inspirationibus, non fecerit bonum quod potuit; & similes imperfectiones. In quibus tamen exponendis non tenetur Confessarius impedire pœnitentem, ut docet *Card. de Lugo l. c. n.* 103. contra *Sancium*. Quod si haberi certa non possit, pro ratione dubii danda est absolutio; ut sub dubio, si materia prorsus dubia sit: vel absoluta, si certa videatur. Ita *Suar. Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 3. & *alii commun.*

„ Resp. 2. Formam Sacramenti pœnitentiæ sunt verba absolutionis: *Ego te absolvo a peccatis tuis*; ubi, licet de essentia tantum sit, *absolvo te*, debent tamen addi reliqua præsertim in articulo mortis; secundum quosdam sub mortali, secundum alios sub veniali, ut vid. *Gran.* voce prolata in præsentem; absentem enim Clem. VIII. absolvi prohibuit, sub pœna excommunicationis.

Unde resolves.

„ 1. Invalidum est absolvere nutu, signo, aut scripto, item absolvere absentem; quod docuit *Alensis*, *Medin.* & alii, sed vetitum nunc, ut modo dictum.

„ 2. Valida est absolutio, si reverentiæ causa dicas: absolvo dominationem, excellentiam, vel majestatem vestram, &c. Quia non mutatur essentialiter, & sunt verba æquivalentia. *Aversa*. V. *supra tract.* 1. *c.* 1. *d.* 2. Non valet autem, si dicas: absolvat te Deus, vel absolvat te Christus. *Avers. q.* 12. *sect.* 2.

„ 3. Orationes præviæ, & subsequentes formam, ut *Misereatur tui*, &c. & *Passio Domini*, &c. quæ secundum *Trident.* laudabiliter adduntur, non sunt necessitatis, & ex causa rationabili omitti possunt, v. gr. si breves sint Confessiones, vel multi confitentes, ut vid. *Dian. p.* 3. *s.* 4. *R.* 97. tunc enim sufficit dicere: *Absolvo te a peccatis tuis in nomine*, &c. vel si timeatur censura: *Absolvo te a vinculo excommunicationis; deinde a peccatis tuis*. V. *Sa*, *v. Absolutio*.

„ 4

„ 4. Elevatio manus, ejusque impositio in caput, item formatio Crucis est libera, etsi debeat servari consuetudo. Ita *Laym. cap.* 5. ubi idem dicit de aperitione capitis. Forma autem Clem. VIII. ut tradidit *Sa*, & Rituale Romanum, est hæc: qua ut omnes utantur, suadet Paulus V. ideoque omnibus tenenda memoriter: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam, Amen:* deinde elevata manu pergit: *Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus, Amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis* (quæ vox circa laicos omittitur), *& interdicti, in quantum possum, & tu indiges: Deinde ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Passio Domini Jesu Christi, & merita B. Virginis, & omnium Sanctorum, et quidquid boni feceris et mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, et præmium vitæ æternæ, Amen.* "

426 Acturi de hoc Pœnitentiæ Sacramento, quod Christus Dominus ad humanæ imbecillitatis remedium instituit, ante omnia monitum velim Confessarium, ut suas agnoscat partes nempe Judicis, Patris, & Medici, ad munus suum æqua lance exercendum; sicut enim nimia benignitas iniquitatum fomentum est, sic nimia severitas fit pluribus via ad desperationem. Hinc Christus Dominus declaravit non esse spiritus sui eos, qui nimis rigide cum peccatoribus agunt. Et SS. Patres non solum invehunt in eos qui falsa pietate ducti indebite peccatoribus indulgent, sed etiam in eos qui indiscretum rigorem cum pœnitentibus adhibent, ut conqueritur S. Ambrosius in *Psalmi* 118. *Serm.* dicens: *Sunt etiam in nobis, qui timorem Domini habent, sed non secundum scientiam, statuentes duriora præcepta, quæ non possit humana conditio sustinere.* Qua de re sapienter advertit S. Bonaventura: *cavenda est conscientia nimis larga, et nimis stricta; nam prima generat præsumptionem, secunda desperationem: prima sæpe salvat damnandum, secunda contra damnat salvandum.* Imo Honorius III. in *cap. Ex parte de Transact.* dixit, ceteris paribus, magis inclinandum in rebus dubiis ad benignitatem, quam ad rigorem; cum enim ibi ageretur de modo procedendi contra quosdam, quorum aliqui celebrabant in Ecclesiis interdictis, alii furtive Sacris initiabantur, &c. sic inquit: *In his vero, super quibus jus non invenitur expressum, procedes (æquitate servata) semper in humaniorem partem, declarando secundum quod personas et causas, loca, et tempora videris postulare.*

Non dubito quin majori quidem detrimento semper in Ecclesia fuerint confessarii nimis indulgentes, cum major hominum pars ad vitia proni sint; sed non modice etiam animarum saluti obsunt, qui per nimiam austeritatem pœnitentes ita deterrent, ut ipsi vel peccata sua reticeant, aut sic arctati jugum disciplinæ abjiciant, laxisque habenis in vitiorum cœnum miserabiliter deinde se immergant.

Aggrediamur opus ad hunc tractatum de Sacramento Pœnitentiæ exponendum, cui utique omni studio præ ceteris materiis sedulo incumbendum, cum in ipso totius Theologiæ Moralis summa, & quæstiones magis ad praxim spectantes contineantur; & ideo ego labori non peperci, ut desiderio Lectorum satisfacerem, utque ipsi omnia scitu necessaria hic reperiant.

In hoc *Dubio* primo loco agitur de materia remota, & forma hujus Sacramenti. Quoad *Materiam* pertinet, ad ea quæ supra dixit *Busembaus*, duo tantum dubia addere occurrit. 427

Dubitatur 1. An mortalia commissa in ipsa susceptione Baptismi sint materia hujus Sacramenti? Affirmant communissime *Suar. d.* 28. *concl.* 4. *Holzm. n.* 454. *Escob. l.* 14. *n.* 18. *cum Vasq. & Henr. Salm. c.* 4. *n.* 13. *ac Elbel n.* 8. *cum S. Bonav. Scoto, Mastr. &c. ex D. Th.* 3. *p. q.* 69. *art.* 10. & ex *S. Augustino* relato in *cap. tunc valere.* 42. *de Consecr. dist.* 3. ubi ait: *Tunc valere incipit ad salutem Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recessit.* Ratio, quia hæc peccata, licet sint tempore simul cum Baptismo, natura tamen sunt ipso posteriora. Ita AA. præfati, sed ratio quam adducunt, videtur non convincere, saltem solummodo probare videtur pro peccatis quæ Baptismum suscipiens post Baptismum patrare vellet, sed non pro peccato fictionis, nempe si ille susciperet Baptismum existens in mortali sine dolore. Nec *D. Th. l. c.* dicit peccatum fictionis esse materiam Sacramenti Pœnitentiæ, sed tantum ait quod illud per pœnitentiam removetur: per pœnitentiam autem ibi S. Doctor profecto non intelligit Confessionem, sed dolorem de peccato. Nec obstat textus D. Augustini, nam ut explicat *Glossa v. ad Salutem*, illud *veraci Confessione* intelligit *cordis contritionem.*

Dubitatur 2. An sint materia sufficiens hujus Sacramenti peccata alias confessa? Dubium posset fieri ex eo quod videtur non posse esse materia Sacramenti Pœnitentiæ peccatum jam remissum, cum culpa deleta non possit amplius deleri. Sed sententia affirmativa est certa apud omnes, prout docet *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 3. *qu.* 5. *ad* 4. *& dist.* 18. *q.* 1. *art.* 3. *q.* 2. *ad* 4. quem communiter sequuntur *Suar.* 3. *p. d.* 18. *sect.* 4. *Palaus tract.* 23. *d. un. p.* 6. *n.* 5. *cum Laym. & Salm. c.* 4. *n.* 22. *cum Con. Fill.* & alii passim. Et clare patet ex *Extrav.* 1. *de Privil.* (*pag. mihi* 258.) §. *verum, in fin.* ubi Bened. XI. dicit: *Licet de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen, ut eorumdem peccatorum iteretur Confessio, reputamus salubre.* Idque confirmatur ex communi praxi fidelium. Nec obstat dicere peccatum deletum non esse amplius peccatum; peccatum enim, etsi remissum, semper peccatum est commissum; sufficit autem, ut Sacramentum habeat effectum in actu primo, nempe quod præbeat gratiam deletivam peccati, quamvis per accidens in actu secundo peccatum non deleat.

Quoad *Formam* vero hujus Sacramenti plures hic quæstiones discutere oportet. Quæritur I. An forma hujus Sacramenti essentialiter in verbis consistat? Respond. Affirmative, cum forma non aliter quam voce, non autem Scriptura aut aliis signis, exprimi possit: ita commune & certum est apud omnes cum *D. Thom.* 3. *part. qu.* 84. *art.* 3. *ad* 3. quem sequuntur *Laym. tract.* 6. *c.* 3. *Lugo*, 428

go d. 13. *sect.* 6. *Bonac. qu.* 5. *p.* 6. *Elbel n.* 27. *& Salmant. de pœnit. c.* 3. *n.* 30. *cum Cajet. Con. Suar. Val.* & alii passim. Hinc Clemens VIII. in Const. edita die 20. Junii 1602. proscripsit Propositionem hanc, ut falsam & temerariam: *Licere per literas, seu internuntium Confessario absenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere:* præcepitque sub excommunicatione sibi reservata, & ipso facto incurrenda, ne hæc Propositio *unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, aut ad praxim quoquo modo deducatur*. Ex quibus verbis recte inferunt *Salm. c.* 3. *n.* 25. quod absolutio absenti in quocunque casu non solum datur illicite, sed etiam invalide; nam si Pontifex tantum illicitam eam intendisset declarare, ipsa aliquando, urgente necessitate, valide, & licite dari posset, cum leges Ecclesiasticæ non possint obligare cum gravissimo damno, & tanto magis si illud est spirituale. Unde, si Pontifex voluit hujusmodi absolutionem in nullo casu esse licitam, consequenter declaravit in nullo casu esse validam. Paulus autem V. die 14. Julii 1605. insuper damnavit interpretationem aliquorum in præfatum Decretum, dicentium posse absolutionem absenti conferri, modo Confessio in præsentia præcessisset: explicavit enim Bullam Clementis esse disjunctive, non copulative, intelligendam.

429 Requiritur igitur, ut Forma a Confessario voce proferatur, & ut pœnitens eo tunc moraliter sit præsens. Hæc autem moralis præsentia reputatur illa, intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui possunt & solent, ut dicunt *Sporer n.* 610. *Tamb. lib.* 5. *de Sac. pœnit. c.* 2. *n.* 11. *Holzm. n.* 573. *v. Dixi*, *Elbel n.* 29. qui *cum Sporer, & aliis* addit talem præsentiam posse extendi ad 20. circiter passus, præsertim ubi pœnitens nondum est egressus ab aspectu Confessarii. Recte vero advertit *Sporer n.* 615. *cum Reg. Gob. &c.* revocandum esse pœnitentem, quando omnimode revocari potest. Ceterum censet *cum Gob. & Bonac.* sine scrupulo absolvi pœnitentem qui recessit e confessionali, si certo scitur esse adhuc intra paucos passus. Merito autem *Tamb.* non approbat *Leandrum*, qui dicit satis esse ad præsentiam moralem, si Sacerdos videat pœnitentem, aut alio modo percipiat; præsentia enim pro absolutione majorem propinquitatem requirit, quam pro audienda concione, vel Missa. Unde censet *Tamb. n.* 13. quod si quis aliquando non posset nisi a longe absolvi, puta si rueret e tecto, tunc absolutio sub conditione danda esset. Ait *Holzm. ibid.* quod si Confessarius ob periculum infectionis, vel ob aliam causam non posset intrare in cubiculum ubi est infirmus, potest a janua eum absolvere. Recte autem advertunt *Sporer n.* 610. *Croix n.* 1201. *Elbel l. c. cum Stoz.* non esse opus, ut pœnitens verba absolutionis audiat, & tanto minus ut eadem intelligat, sufficit enim, ut Sacerdos illa vere proferat. Quinimo sapienter dicit *Croix*, consultum esse ut in præsentia aliorum pœnitentium præfata verba submisse dicantur, ne si aliquis dimittatur sine absolutione, id alii percipiant. Addit *Tambur.* bene posse absolvi pœnitentem, qui antea sua peccata in scripto legenda dederit, & deinde præsenti Confessario dicat, *de his me accuso*. Quod tamen advertunt *Salm. c.* 7. *n.* 11. *cum Cano, Pal. Pasq. Con. & aliis* non permittendum, nisi ex gravi causa, nempe si quis ob angorem gutturis, impedimentum linguæ, aut si puella supra modum verecunda in explicando voce sua peccata, valde gravem difficultatem sentiat. Rationem adducunt *Holz. n.* 558. *& Sporer ex n.* 488. quia licet Confessio nullo jure præcepta sit fieri vocaliter, tamen, cum communi Ecclesiæ usu sit receptus modus sic confitendi, hic nunc obtinet vim præcepti, & proinde sine gravi causa foret illicita Confessio aliter facta.

Quæritur II. Quænam forma in hoc Sacramento 430 proferenda sit? Plures graves Auctores tenent, quod olim Ecclesia usa fuerit forma deprecatoria (*Absolvat te Deus*) usque ad medium sæculum XIII. & quod etiam hodie hæc sit in usu apud Græcos; ita *Tourn. in Præl. Theol. q.* 9. *art.* 1. *Martene, Vitass. apud Croix de pœnit. t.* 9. *p.* 528. Sed id negant *Baronius, Gonet, & Nicol. ap. eund. Concin.* Imo communissime nostri Theologi Morales, *Suarez, Soto, Lugo Cajet. Vasq. Val.* & alii plurimi cum *Salm. de pœnit. cap.* 3. *n.* 19. *& Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 639. censent formam deprecatoriam esse invalidam, ex eo quod Christus Dominus, hoc Sacramentum instituens (*Joan.* 20.), expressit sententiam proferendam esse a Sacerdote uti Judice, dicens; *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Unde compertum videtur necessarium esse, ut peccata ab ipsis Sacerdotibus tanquam Christi vicariis remittantur, nec sufficere, quod ipsi Deum, ut remittat, deprecentur. Sed quicquid sit de hoc, hodie certum est, & de fide, debitam formam esse formam Indicativam: ut declaravit Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 3. his verbis: *Docet S. Synodus Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse*, Ego te absolvo, &c. *quibus quidem de Ecclesiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur*. At super hac forma plura occurrunt dubia.

Dubitatur 1. In quibus verbis hæc forma consistat? Certum est apud omnes, verba *Te absolvo* ad essentiam formæ pertinere. Sed sentiunt *Lugo de pœnit. d.* 13. *n.* 26. *Wig. tr.* 13. *q.* 3. *res.* 2. quod si dicatur, *Absolvo a peccatis tuis*, non est necessarium ad valorem formæ verbum *Te*, cum hoc satis exprimatur in verbo *Tuis*. Attamen communissime huic opinioni contradicunt *Suar. de pœnitent. d.* 19. *sect.* 1. *n.* 17. *Bon. qu.* 4. *p.* 1. *n.* 1. *Holzm. n.* 482. *Conc. t.* 9. *p.* 580. *n.* 5. *& Pal. tr.* 23. *d. un. p.* 5. *n.* 5. *cum Vasq.* Prima opinio, speculative loquendo, spectata ratione, probabilior videtur; sed quia hæc secunda est etiam probabilis, saltem ob auctoritatem Doctorum, in praxi hæc omnino sequenda est, ex Prop. 2. damnata ab Innoc. XI.

Dubitatur 2. An dicendo, *Ego te absolvo*, requirantur verba *a peccatis tuis?* Negant communissime *P. Milante in propos.* 1. *Innoc. XI. Con. p.* 580. *n.* 5. *Holzm. n.* 482. *Ronc. de pœnit. c.* 2. *q.* 3. *Sporer eodem tit. p.* 244. *n.* 544. *Pal. p.* 5. *n.* 2. *& Lugo d.* 13. *n.* 17. *cum S. Anton. Sylv. Cajet. Navar. &c. ex D. Th.* 3. *p. q.* 84. *art.* 3. *& Catech. Rom. p.* 2. *n.* 14. ubi dicitur: *est autem forma, Ego te absolvo*, & nihil aliud ibi additur. Omnes tamen hi AA. dicunt, quod licet to *A peccatis tuis*, non sit necessarium ad essen-

tiam formæ; esse tamen mortale hæc verba omittere, cum sit contra consuetudinem Ecclesiæ. Alii vero tenent ipsa pertinere ad essentiam, eo quod, cum Christus dixerit; *Quorum remiseritis peccata, &c.* sicut quia dixit *quorum*, explicandum est *te*, ita quia dixit *peccata*, explicandum est *a peccatis*; sic *Croix n.* 633. *cum Major. & Pasq. ac Mazzotta de pœnit. tom.* 561. *cum Gabr. Aversa, Gorm. &c.* item *Palud. P. Soto, & Gabr. ap. Salm. c.* 3. *n.* 1. Nec obstare dicunt, quod ex circumstantiis satis determinentur verba, *Ego te absolvo*, ad significandam etiam absolutionem a peccatis; nam si hoc valeret, posset adhuc reticeri verbum *te*, quod ex circumstantiis satis etiam percipitur. Prima opinio est probabilior, sed in praxi nec recedendum a secunda, cum etiam sit probabilis, ut bene advertunt *Elbel de pœnit. num.* 25. *Salm. num.* 2. *Holzm. & Roncagl. ll. cc.*

Dubitatur 3. An verba, *In nomine Patris, &c.* sint de essentia? Affirmant *Durand. Major. &c. ap. Lug. d.* 13. *n.* 11. Sed communis & vera sententia negat cum in institutione hujus Sacramenti nullam mentionem Christus fecerit de hac invocatione SS. Trinitatis, sicut fecit in Sacramento Baptismi: ita *Lugo n.* 12. (qui dicit oppositam ab omnibus rejici) *Ronc. c.* 2. *qu.* 3. *n.* 59. *Bon. p.* 1. *n.* 2. *cum Con. Vasq. Suar. &c. Croix n.* 629. *cum Arriaga, & Bosco, ac Salm. cap.* 3. *n.* 3. *cum Soto, Nav. & Cajet.* Hanc autem omissionem putant *Ronc. & Gran. ap. Croix n.* 637. esse mortalem: alii vero, ut *Sotus, Val. ap. Bon. l. c.* censent nullum esse peccatum, secluso scandalo & contemptu; sed hæc opinio non videtur satis probabilis, cum talis invocatio sit juxta consuetudinem Ecclesiæ: Hinc melius alii fere communiter dicunt esse tantum veniale, ut *Bon. l. c. Elbel n.* 26. (qui dicit esse satis commune) *Pal. p.* 5. *n.* 3, *Salm. l. c. Platell. Bosco, & alii ap. Croix dict. n.* 637. qui absolute asserit commune.

Verba autem *Dominus Jesus Christus, &c.* putat *Conc. p.* 581. *n.* 10. non posse omitti sine culpa: verba autem *Misereatur, Indulgentiam, & Passio Domini nostri &c.* dicit posse omitti; & huic videtur favere Rituale Romanum (*tit. de forma absol.*) dicens: *In Confessionibus autem frequentioribus omitti potest* Misereatur, &c. *& satis erit dicere*, Dominus noster Jesus Christus, &c. *usque ad illud*, Passio &c. *Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis breviter dicere poterit:* Ego te absolvo ab omnibus censuris, & peccatis, in nomine Patris, &c. Sed communiter DD. dicunt, omnes has preces posse omitti sine ullo peccato; ita *Lugo d.* 13. *num.* 9. *cum Nav. Holzm. p.* 49. *cum Spor. Viva de pœnit. q.* 7. *art.* 1. *n.* 3. *Mazzotta tom.* 3. *p.* 163. item *Sa, Bosco, Dicast. & Gob. Croix n.* 638. Hocque videtur verius, dum Tridentinum *dict. sess.* 14. *c.* 4. dicit quod hæ preces tantum *laudabiliter adjunguntur*, verbum enim *laudabiliter* nullum utique videtur importare præceptum. Nemo tamen dubitat, quin convenientius sit saltem in Confessionibus longioribus hujusmodi preces adjicere: maxime illas quæ sequuntur: *Passio Domini, &c.* cum probabile sit cum *D. Thoma, S. Antonino, & aliis*, prout infra dicemus agendo *de Satisfactione*, quod per verba illa elevantur omnia bona opera pœnitentis ad satisfactionem Sacramentalem; saltem consulit *Holzm.* ut ea verba dicantur, dum pœnitens recedit.

Dubitatur 4. An per verba *te absolvo* possit Sacerdos valide absolvere pœnitentem tam a peccatis, quam a censuris? Communiter affirmant *Pal. p.* 5. *Bon. p.* 5. *n.* 10. *Ronc. c.* 2. *q.* 3. *Salm. c.* 3. *n.* 11. *Viva q.* 7. *a.* 2. *n.* 3. *Holzm. n.* 482. *v. Inst. Rituale.* Ratio, quia nihil prohibet, quin verba illa ex intentione Sacerdotis, dirigantur ad absolutionem tam a censuris, quam a peccatis. Merito tamen advertunt *Roncaglia, & Salm. ll. cc. cum Gran. & Leand.* item *Sotus, Coninchius, & Avila*, id non excusari a culpa veniali, cum sit contra usum Ecclesiæ. Probabiliter vero *Holzm. n.* 491. *& Viva ll. cc. cum Gran.* id omnino excusant, si nulla adsit probabilis suspicio quod pœnitens aliquam censuram incurrerit. Ceterum recte ait *P. Concina p.* 618. *n.* 9. peccare mortaliter Sacerdotem, qui contra prohibitionem Ecclesiæ vellet pœnitentem absolvere prius a peccatis, & deinde a censuris? Quamvis satis communis sit sententia, quod valide possit pœnitens absolvi (si ipse sit in bona fide) a peccatis, non præmissa absolutione a censuris, ut docent *Suarez tom.* 4. *de Rel. d.* 31. *sect.* 3. *n.* 6. *Sanch. Dec. l.* 2. *cap.* 8. *n.* 5. *Lugo d.* 14. *n.* 102. *& Salm. de Sacram. c.* 7. *n.* 58. Ratio, quia prohibitio Ecclesiæ nequit invalidare Sacramentum, cujus valor pendet a jure divino, cum omnia ad illud requisita essentialia concurrunt.

Quæritur III. An possit valide & licite dari absolutio sub conditione? Omnes conveniunt, ut diximus de *Sacram. in genere n.* 16. validam quidem esse absolutionem, quæ datur sub conditione de præterito, vel de præsenti. E converso communiter dicunt DD. invalidam esse, si conditio sit de futuro; & hoc etiamsi dicatur, *Absolvo te, si Deus cognoscit quod restitues*, aut simile, ut tenuimus *n.* 26. Difficultas est, an sit licitum absolvere sub conditione de præsenti, vel præterito? Resp. Affirmative cum communi DD. contra aliquos, juxta sententiam allatam *n.* 28. dummodo justa adsit causa; nempe si, negata absolutione, notabile detrimentum immineret animæ pœnitenti. 431

Causæ autem justæ, secundum Doctores infra citandos, videntur hæ. I. Si Sacerdos prudenter dubitet, an absolveret vel ne; ita *Lugo d.* 13. *n.* 107. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1770. *Sporer n.* 622. *Ronc. de Sacram. c.* 4. *q.* 6. *R.* 3. *Bon. de pœnit. p.* 3. *n.* 1. *cum Suar. Fill. Molf. Reg. & Salm. eod. tit. c.* 3. *n.* 22. *cum Vasq. Graff. Dicast. &c.* II. Si Confessarius dubitet, an habeat jurisdictionem in pœnitentem; ita *Sporer d. n.* 622. Sed hoc non admitterem, nisi pœnitens diu deberet carere absolutione: & in hoc casu censeo teneri Confessarium patefacere pœnitenti, qui si confessus sit mortalia, quod ipse tantum sub conditione absolutus sit, ut si postmodum forte notum fiat, quod Confessarius revera carebat jurisdictione, pœnitens iterum confiteatur peccata illa, ut debet. III. Si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam, ut dicunt *Mazzotta, & Spor. ll. cc.* Sed hic obiter advertendum, quod licet aliquis posset in hujusmodi necessitate sub conditione absolvi, quia talis necessitas sufficientem præbet causam Confessario absolvendi sub conditione; pœnitens tamen non posset accedere ad Com- 432

Communionem, nisi certo dispositus ad illam (vel saltem probabiliter, juxta alios citandos infra *n.* 475. *dub.* 2.) ad hoc ut servet præceptum Apostoli, quod omnes accedant probati; unde in mero dubio negativo suæ dispositionis nemo potest Communionem suscipere.

IV. Si dubitetur, an pœnitens sit rite dispositus per verum dolorem & propositum; ita *Sporer l. c. Mazzotta tom.* 3. *p.* 168. *& Pal. p.* 5. *n.* 9. *cum Vasq. &c.* Sed huic doctrinæ sic generaliter traditæ nec valeo acquiescere: nam dico 1. non posse absolvi sub conditione peccatorem recidivum in culpas lethales, qui non probetur dispositus per signa extraordinaria, prout infra dicemus ex *n.* 459. nisi esset in periculo mortis; vel nisi (excipit *Schilder. Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 110.) prudenter timeatur, quod peccator ille non amplius ad Confessionem redibit, & in peccatis suis tabescet. Dico 2. idem dicendum esse de recidivo in venialia, qui sufficientem habet usum rationis, quia, cum possit hic Confessarius de brevi certum se reddere de pœnitentis dispositione per experimentum emendationis ei differendo absolutionem, non videtur adesse sufficiens causa absolvendi illum sub conditione. Dico 3. probabiliter posse absolvi puerum, vel semifatuum sub conditione, quando dubitatur de ipsorum dispositione; & quidem, si urgeat periculum mortis, vel præceptum Paschale, communissime dicunt DD. cum *Less. Auct. v. Confessio cap.* 6. *Lug. d.* 17. *n.* 22. & aliis, tales esse absolvendos sub conditione, si dubie sint dispositi, maxime si confessi sint aliquod dubium mortale, quo casu ait *Lug.* non videri de hoc dubitandum. Idque puto omnino dicendum (contra *Lessium*) etiam extra tempus mortis, vel præcepti, ut verius dicunt *Sporer n.* 622. *Mazzotta t.* 3. *p.* 568. *& Laym. c.* 5. *n.* 7. qui ait saltem posse absolvi; in eo enim casu non solum adest justa causa utilitatis, ne pœnitens privetur gratia sacramentali, sed etiam necessitatis, ne ille forte maneat in mortali; in tantum autem alii usu rationis præditi non debent absolvi, cum de ipsorum dispositione dubitatur, quia adest via & spes, quod, dilata absolutione, brevi illi certo dispositi redeant, & absolvantur; sed quoad hos semifatuos, & pueros, nondum perfecte rationis compotes, deest hæc via & spes, quod brevi afferant hanc certam dispositionem. Imo non improbabiliter dicunt *Sporer*, *Mazzotta ll. cc. & Gob. Dian. & Schild. ap. Croix n.* 1797. posse absolvi sub conditione hujusmodi pueros, etiamsi afferant peccata tantum levia, ne diu priventur gratia sacramentali, & ne maneant in mortali, si forte habeant, ut loquitur *Lugo l. c.* Dico 4. probabiliter posse sub conditione absolvi (ut censent *Bonac. p.* 5. *n.* 1.) Pœnitentem pium, qui aliquas tantum imperfectiones confitetur, de quibus dubitatur, an pertingant ad venialia; hoc tamen non admitterem sæpe, neque si ille posset materiam certam de vita anteacta præbere. Ceterum, cum pœniteus non dat materiam certam, non tenetur Confessarius eam exquirere, ut absolvat; & casu quo exquisierit, & non repererit certam materiam, ait *Sporer n.* 56. non tenetur absolvere sub conditione, cum pœnitens tunc nullum jus certum habeat ad illam, quando non affert materiam certam, aut saltem dubie necessariam.

DUBIUM II.

QUÆ CONTRITIO REQUIRATUR?

433 *Vide quæ habentur apud Busemb. de Dolore, & Proposito.*

§. I.

De quæstionibus ad Dolorem pertinentibus.

434 *Quid sit pœnitentia ut virtus? & quid ut Sacramentum?*

435 *Qu. I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione?*

436 *Qu. II. Ex quo motivo elicienda sit contritio?*

437 *Qu. III. Quando obliget præceptum contritionis? Dub.* 1. *An obliget extra periculum mortis? Et an ejus dilatio sit speciale peccatum? Dub.* 2. *An qui in articulo mortis confessus sit cum attritione, teneatur deinde elicere contritionem? Dub.* 3. *An præceptum contritionis obliget in diebus festis?*

438 *Qu. IV. An ad justificationem requirantur singulæ contritiones ad singula peccata?*

439 *Qu. V. An in Confessione requiratur explicite actus Fidei, & Spei?*

440 *Qu. VI. An in Sacramento sufficiat attritio sine amore prædominante?* 441. *An qualibet Contritio deleat peccatum extra Sacramentum?* 442. *Et an peccatum possit consistere cum charitate prædominante, si sit remissa? Solvuntur objectiones ubi probatur, amor inchoatus concludi in attritione.*

443 *Qu. VII. An sufficiat attritio ex metu pœnarum temporalium?*

444 *Qu. VIII. An Sacramentum pœnitentiæ possit esse aliquando validum et informe?*

445 *Qu. IX. An dolor debeat præcedere ad Confessionem?*

446 *Qu. X. Per quantum temporis actus doloris moraliter perseveret?*

447 *Qu. XI. An pœnitens debeat elicere actum doloris cum intentione se confitendi?*

448 *Qu. XII. An qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem?*

449 *Qu. XIII. Quomodo eliciendus sit dolor in Confessione venialium? Dub.* 1. *An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore? Dub.* 2. *An in Confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio?*

§. II.

De quæstionibus ad propositum.

450 *Qu. I. An sufficiat propositum virtuale sive implicitum?*

451 *Qu. II. Quæ sint conditiones requisitæ ad verum propositum? Et sunt I. Ut sit* Firmum. *Quid si pœnitens credat certo se relapsurum? II. Ut sit* Universale. *An requiratur universale propositum de mortalibus? III. Ut sit* Efficax.

452

452 *Qu. III. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum iis qui sunt in occasione peccandi? Dub.* 1. *Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi? Et quae occasio vitari debeat?* 453. *Dub.* 2. *An possit absolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem?* 454. *Dub.* 3. *An qui est in occasione proxima voluntaria, possit semel vel iterum absolvi?* 455. *Dub.* 4. *An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria? Praesertim causa suae artis, vel Officii.* 456. *Sententia tenenda circa absolutionem his differendam.* 457. *Dub.* 5. *An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus?* 458. *Adnotatur doctrina S. Caroli Borromaei.*

459 *Qu. IV. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum consuetudinariis ex intrinseca fragilitate; et quomodo cum Recidivis. An recidivus possit pluries absolvi sine signis extraordinariis?* 460. *Quae sint signa extraordinaria?* 461. *Quae certitudo dispositionis poenitentis sufficiat ad eum absolvendum?* 462. *An liceat differre absolutionem poenitenti disposito sine ejus consensu?* 463. *An expediat, vel ne, saepius differre absolutionem?* 464. *Cur potius differenda est absolutio iis qui sunt in occasione extrinseca, et non Recidivis ex fragilitate intrinseca?*

433 „ Suppono, quod contritio in communi sit dolor, ac detestatio peccati commissi, cum proposito emendandi, ut habet *Tridens. sess.* 14. Ubi eam dividit in perfectam, quae absolute sic dicitur; & in imperfectam, quae attritio dicitur. Perfecta est, quae elicitur ex motivo charitatis propter Deum summe dilectum: & haec ex se sola mox justificat, etsi cum voto, & ordine ad confessionem, quam deinde facere teneris. Imperfecta est, quae ex inferiore motivo, supernaturali tamen concipitur.

„ Resp. Ad Sacramentum hoc sufficit, & requiritur saltem attritio formalis, supernaturalis; efficax, & universalis, respectu mortalium concepta in ordine ad confessionem, vel saltem absolutionem. Est communis. Vide *Bon. d.* 5. *q.* 5. *& Schol.* ac colligitur ex *Trid. loc. cit.*

„ 1. Non requiritur contritio existimata, ut voluit *Gabr.*

„ 2. Non sufficit 1. Attritio existimata tantum, licet inculpabiliter; quia vera attritio est pars essentialis. 2. Nec desiderium absolutionis, sine affectu ad peccata: idque etiamsi tantum confitearis venialia, ut habet sententia communis contra Angles & quosdam alios, quos sequitur *Tamb. l.* 1. *exped. conf. cap.* 5. Vid. *Dian. p.* 9. *t.* 9. *R.* 31. Unde peccat graviter, qui etiam sola venialia, vel sola mortalia alias confessa sine omni formali dolore confitetur, quia non ponit materiam Sacramenti, & saltem periculo sacrilegii se exponit. Ita *Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 8. *&c. commun.* Vid. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 116. *Conc. d.* 6. *qu.* 3. *sect.* 1. *p.* 3. Non tamen est necesse, ut dolor se extendat ad omnia venialia, quorum sibi poenitens est conscius. *Sa, Laym. Lugo.* Imo notat *Tamb. l. c.* satis esse de uno veniali dolere formaliter, etsi plurium sis conscius, de quibus nec propositum emendandi habeas sive ea confitearis, sive non.

„ 3. Non absolvitur, qui dolet, licet intensissime tantum propter infamiam, damna, aliasve poenas temporales praecise, etsi ex inculpabili ignorantia: Quia non est dolor supernaturalis, nec ignorantia, aut bona fides potest supplere defectum essentiale. *Bonac. l. c. &c.* Limitat tamen *Regin. cum Tamb. de exped. conf. l.* 1. *c.* 1. nisi doleas propter istas, ut a Deo inflictas, vel infligendas.

„ 4. Ad attritionem non requiritur ulla intentio, vel duratio temporis, ut vult *Durand.*

„ 5. Etsi debeat esse de omnibus peccatis mortalibus, non requiruntur tamen singuli dolores de singulis, ut vult *Angles*, sed sufficit unus actus de omnibus simul sumptis, etiam oblitis: ideoque peccat graviter, qui sciens prudens non atteritur universaliter de omnibus mortalibus nondum remissis. *Bonac. &c. ll. cc.*

„ 6. Non sufficit dolere, quod non doleas, ut habent *Navar.* & *Sa*, nec velleitas non peccandi. Ratio utriusque est, quia non est dolor de peccatis commissis, cum quo affectus ad ea stare potest. *Henriq. Vasquez, Bon. loc. cit. n.* 7. Ubi recte notat, cum actu, quo quis dolet, se non dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorem de peccatis, etsi poenitens eum non dignoscat.

„ 7. Etsi hic dolor debeat esse summus appretiative, ita ut nihil magis detesteris, quam peccatum, malisque omnia mala hujus mundi perpeti, quam mortaliter contra Deum peccare, non tamen opus est, imo non expedit, particulares facere collationes: v. gr. malle hoc, vel illud malum subire, quam mortaliter peccare, quia periculosae sunt. *(*Et hoc est commune apud omnes cum S. Th., S. Bonav. &c. apud Croix n.* 731. *nempe non expedire comparationem explicitam inter peccatum & alia mala; se determinando potius quam peccatum eligere hac mala in particulari; & tanto minus eligere infernum; quia secundum praesentem Dei providentiam, cum infernus sit destinatus iis qui sunt firmati in peccatum per aeternum odium erga Deum, incongrue homo ad vitandum peccatum eligeret infernum, in quo non posset manere sine peccato.*)*.

„ 8. Qui non vult occasiones proximas peccandi a se amovere, vel non remittere ex animo, vel non restituere, aut satisfacere, quibus debet; vel non habet formale (licet probabiliter cum *Lugo loc. cit. sect.* 5. *Laym. Dian.* aliqui dicant, virtuale in contritione universali inclusum sufficere, saltem quando non occurrit cogitatio de peccatis vitandis) propositum peccata mortalia, quando talia confitetur, vitandi efficax, idest, cum quo non possit consistere affectus actualis erga aliquod mortale, non est sufficienter attritus. Ratio est, quia non est dolor, & detestatio efficax, quippe cum quo possit stare voluntas peccandi, nec is se ex toto corde convertit a Deum, detestans peccatum super omne detestabile. *Suar. Fern. Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 4. *Diana p.* 3. *t.* 4. *R.* 119. *&c. commun.* Et licet sola venialia confitearis,

„ te-

„ teneris tamen sicut dolorem, ita etiam propositum saltem virtuale circa illa habere. *Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 8. & 9. & *alii*.

„ 9. Redire sæpe cum eodem mortali non est certum indicium deesse attritionem; etsi sit magna præsumptio, præsertim in iis qui coguntur confiteri a parentibus, magistris, &c. item in iis, qui aliquoties moniti concubinam non separant, aut restitutionem non faciunt, quibus proinde absolutio differenda est,* nisi id actu præstent. Quamquam possint esse alia signa veri doloris, v. g. si media præscripta sint adhibita, occasiones vitatæ, si numerus peccatorum imminutus, si pœnitens omnino asserat, cui plerumque credi debet, cum ipse sit sui accusator, defensor, & testis; qua in re opus est magna prudentia Confessarii, ne pœnitentem severitate avertat, neque etiam lenitate seducat, & peccet, pereatque cum illo. *Suar. in* 3. *p. d.* 2. *Sanch. sect.* 2. *l.* 2. *in dec. c.* 32. & *l.* 3. *c.* 5. *Card. de Lug. l. c. n.* 166. & 169. contra quorum, aliorumque communem sententiam, docent apud *Dian. Vivaldus*, & *Jo. Sancius d.* 10. *n.* 16. posse toties, quoties confitetur, absolvi, etiamsi nullus appareat profectus; eo quod sine illo possit esse verum propositum, sicut est in iis, qui venialia semper afferunt eadem. Verum id probare non ausim, * (ob damnatas nuper ab *Innoc. XI. Proposit.* 60. & 61.) * nec videtur esse par ratio. Vide *Conin. d.* 2. *dub.* 14. *Dian. p.* 2. *t.* 7. *R.* 55. & *p.* 2. *t.* 2. *miscel. R.* 45. & *p.* 3. *t.* 4.

„ 10. Absolvendi sunt ii, qui ex officio, domo, vel negotio, in quo propinquum peccati periculum imminet, discedere nolunt; eo quod sine maxima difficultate non possint, parati interim media præscribenda adhibere. Ratio est, quia occasio, etiam propinqua, non necessitate ad peccatum, ideoque stare potest cum proposito peccata vitandi. Nec refert quod quis putet, vel timeat se unum vel plura peccata non vitaturum, quia propositum est actus voluntatis: existimatio autem illa est actus intellectus, qui ex illo proposito, ob humanæ voluntatis mutabilitatem, non necessario consequitur. Interim qui certus est, impossibile sibi esse in tali occasione peccata vitare, debet eam deserere, nisi velit perire. Ita *Laym. l. c. Lugo l. c. n.* 152.

„ 11. Non requiritur dolor sensibilis; sufficit enim intellectus: qui cum sit internus ac spiritualis, scrupulosi non facile debent angi, quasi sine dolore accedant ad Sacramentum, eo quod nullum sentiant.

„ 12. Is, qui nihil cogitans de confessione attritionem elicuit, non referens eam ad Sacramentum, non potest sine novo dolore ad id accedere, quia pars debet referri ad compartem. Ita *Suarez d.* 20. *sect.* 4. *Bon. d.* 5. *q.* 3. *p.* 2. Contrarium tamen videtur docere *Card. de Lug. d.* 14. *sect.* 4. *num.* 37. quod non est improbabile. *Tamb. l.* 1. *c.* 2.

„ 13. Non sufficit ad Sacramentum dolor, qui sequitur absolutionem, imo secundum sententiam saltem tutiorem, quam docet *Laym. lib.* 5. *t.* 4. & *Coninc.* debet antecedere etiam confessionem, etsi contrarium etiam probabiliter doceat *Vasq. Fill. Fag. Card. de Lugo de pænit. d.* 14. *sect.* 2. & *Gasp. Hurtad. d.* 7. *diff.* 5. *apud Dian.* & *Escob. t.* 6. *R.* 6. Unde pœnitentes initio ad dolorem excitandi aut si post peccatorum narrationem fiat, repetant verbo confessionem, dicendo se dolere de peccatis expositis. Vide *Laym. l. c.*

„ 14. Probabile est, eum, qui paullo ante confessus iterum confitetur, vel eadem peccata, vel quæ exciderant, de quibus ante (explicite, & in particulari) non doluit, non teneri elicere novum dolorem. *Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 3. *Dian. p.* 9. *t.* 3. *R.* 50. & 52. & consequenter potest moribundus propter periculum instantis mortis absolvi, audito tantum uno alterove peccato, & deinde si superstes maneat, auditis reliquis iterato absolvi in virtute doloris præcedentis. *Tamb.*

Hic plures occurrunt quæstiones magnopere scitu necessariæ ad praxim, tum ad Dolorem, tum ad Propositum in Confessione requisitum pertinentes; Unde distincte de iis agere oportet.

§. I.

De quæstionibus circa Dolorem.

434 Ante omnia oportet advertere, quod pœnitentia duplici sensu accipitur; nempe ut Virtus, & ut Sacramentum: Ut *Virtus* definitur. *Virtus tendens in destructionem peccati in quantum est Dei offensa, medio dolore, & satisfactione.* Ut *Sacramentum* vero definitur: *Sacramentum consistens in actibus Pœnitentis; & Sacerdotis legitime absolventis in modum judicii.* Pœnitentia quidem ut Virtus fuit omni tempore necessaria necessitate medii ad Salutem; in Lege autem Evangelica ut Sacramentum est pariter necessitate medii necessaria omnibus lapsis in mortale post Baptismum; saltem in voto, si non possit suscipi Sacramentum in re.

435 Quær. I. An Contritio consistat in dolore, vel in detestatione? Alii dicunt consistere in dolore, qui præsupponat detestationem, ut *Gonet d.* 7. *n.* 6. *&c. ap. Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 657. Alii vero dicunt consistere in destestatione, quam sequitur dolor; & hæc sententia est satis communis, & verior videtur *cum Suar. de pænit. d.* 4. *sect.* 1. *n.* 7. *Sporer n.* 67. *Holzm. n.* 493. *ac Nav. Cajet. Reg. Gob. &c. ap. Croix l. c. ex D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 1. ubi docet: *Exigitur ad remissionem, ut homo actualiter peccatum commissum detestetur.* Ratio, quia non quidem dolor est causa detestationis, sed detestatio est causa doloris; & dolor ideo est utilis, quia procedit a peccati detestatione; quæ principaliter est abolitio culpæ, cum sit velle non peccasse. Ceterum, ut recte dicunt *Frassen t.* 10. *pag.* 529. *cum Vega*, & *Holzm. Sporer ac Croix locis cit. cum Con.* non dubitandum, quin in Contritione utrumque requiratur, tam dolor, quam detestatio; & quod revera in uno alterum exercite contineatur; qui enim suum detestatur peccatum, necessario de ipso dolet; & contra, qui de peccato dolet, illud necessario detestatur.

436 Quær. II. Ex quo motivo debeat elici actus perfectæ Contritionis? *Prima* sententia, quam tenent plures, dicit posse elici ex motivo cujuscumque Attri-

tributi Divini offensi, Justitiæ, Sapientiæ, Misericordiæ, &c. Et merito hanc probabilem putant *Suar. d.* 2. *sect.* 2. *n.* 13. *& Lugo d.* 5. *n.* 4. Ratio, quia ille qui diligit Divinam Justitiam, velMisericordiam propter Deum, jam Deum diligit, cum Misericordia & Justitia Divina sint ipse Deus; ergo qui dolet de peccato ob Dei Misericordiam, vel Justitiam offensam, non jam ex motivo concupiscentiæ, sed propter Deum dolet. *Secunda* vero sententia communis & probabilior, quam tenent *Suar. l. c. Vasq. q.* 85. *art.* 2. *n.* 45. (qui vocat oppositam erroneam) & *Croix num.* 722. *cum Arriaga, Dic.* & aliis passim, docet, Contritionem debere omnino procedere ex solo motivo Charitatis; nempe Divinæ Bonitatis offensæ, quatenus hæc complectitur omnes Dei perfectiones. Ratio, quia ex Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. requiritur, ut Contritio sit Charitate perfecta, idest informata; objectum autem Charitatis, ut communiter docent DD. utque diximus *Tom. I. l.* 2. *n.* 24. *v. Objectum*, est Deus quatenus est infinita Bonitas, nempe radix & aggregatio omnium perfectionum.

437 Quær. III. Quando obliget præceptum Contritionis? Per se loquendo, certum est apud omnes, obligare in articulo mortis; vide *Salm. de pœnit. c.* 1. *n.* 3. & alios passim. Per accidens vero, communiter dicunt DD. obligare I. Quando aliquis esset in mortali, & deberet Sacramenta ministrare, vel aliquod Sacramentum vivorum suscipere, ita *Bon. d.* 5. *quæst.* 5. *sess.* 1. *p.* 2. *cum Vasq. Val. & Fill. ac Salm. cum Pal. & Laym. &c.* communiter. II. Quando quis graves pateretur tentationes, quas vitare non posse putaret, nisi actum Contritionis eliceret. *Laym. c.* 2. *n.* 1. *& Salm. n.* 32. *cum Cano, Pal. Fill. Med. &c.* III. Quando quis tenetur elicere actum Charitatis erga Deum, tunc enim, occurrente memoria peccati, tenetur suum peccatum detestari, ut recte ait *Holzm. pag.* 531. *n.* 518.

Dubit. 1. An extra periculum mortis obliget unquam præceptum Contritionis, & ejus dilatio sit speciale peccatum? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Juenin. t.* 9. *pag.* 416. *Ronc. de Pœnit. c.* 1. *q.* 3. *R.* 2. *Antoine pag.* 498. *Conc. t.* 9. *pag.* 51. *n.* 5. *cum Carden. Vitass. et Merches.* item *Ales. et Gabr. apud Salm. c.* 5. *n.* 46. Probatur 1. ex illo: *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius. Eccli.* 4. Probatur 2. ex præcepto Charitatis, quod sine dubio obligat per se sæpius in vita, ergo etiam sæpius obligat præceptum Contritionis. *Secunda* vero sententia negat, & hanc tenent *Navar. c.* 1. *p.* 2. *num.* 5. *v. Dixi, item Cajet. et Durand. apud Pal. p.* 3. *n.* 9. qui probabilem putat. Censeo autem has sententias facile posse conciliari. Per se loquendo peccator differens pœnitentiam extra periculum mortis probabiliter non committit speciale peccatum cum secunda sententia. Ratio, quia præcepta affirmativa, ut docet *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 4. debent habere tempus determinatum, in quo debeant impleri; nullibi autem constat quale tempus sit determinatum ad huic præcepto Contritionis satisfaciendum. Unde idem S. Doctor 2. 2. *qu.* 14. *art.* 2. dixit impœnitentiam finalem non esse peccatum speciale, his verbis: *Impœnitentia non quidem eo modo quo dicis permanentiam in peccato usque ad mortem, sic non esset speciale peccatum, sed quædam circumstantia peccati; etc.* Id tamen sane intelligendum, præciso præcepto positivo: nam ex præcepto annuæ Confessionis ab Ecclesia præscriptæ quisque procul dubio tenetur ad pœnitendum, saltem semel in anno. Hoc tamen est per se loquendo, sed per accidens puto nullo modo excusari a mortali, qui existens in mortali per notabile tempus differret pœnitentiam. Tum quia peccaret contra præceptum Charitatis erga Deum, quod saltem pluries in anno quemcumque obstringit, juxta dicta *Tom. I. l.* 2. *n.* 8. Tum quia insuper peccaret contra Charitatem erga seipsum, cum se exponeret proximo periculo novarum culparum, tentationibus succumbendo; ratio patet ex eo quod docet *D. T.* 2. *qu.* 109. *art.* 8. (quem sequuntur *Gonet, et Roncaglia*) obi ait: *Sine gratia justificante, quod diu maneat absque peccato mortali esse non potest.* Unde D. Gregorius super *Ezech. Hom.* 11. dixit: *Peccatum quod mox per pœnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit.* Quale autem sit hoc notabile tempus, valde DD. discrepant. *Concina* putas esse hebdomadam; idem videtur sentire *Roncaglia*, dicens esse spatium multorum dierum; sed *Salm. cap.* 5. *n.* 55. *Pal. p.* 3. *n.* 10. *cum Laym. et Elbel n.* 54. *cum Lugo, Henno etc.* putans excusari, qui satisfacis Confessioni annuali: & huic opinioni videtur adhærere *D. Th. in l. c. in* 4. *Sent.* Sed ego non omnino acquiesco, spatium enim satis notabile mihi videtur, ut quis per tantum temporis existens in mortali possit vitare periculum in alia facile relabendi. Nec valet dicere, quod Ecclesia pro omnibus indistincte determinaverit tempus anni, nam Ecclesia hoc tempus solum determinavit ad obligationem Confessionis, non autem pœnitentiæ. Non nego tamen, quod peccatores, præsertim rudes, ab hoc peccato dilato pœnitentiæ ob inadvertentiam ut plurimum, imo fere semper excusari possunt.

Dubit. 2. An qui in articulo mortis susceperit Sacramentum Pœnitentiæ cum Attritione (supposito quod Attritio sine Charitate prædominante sit sufficiens dispositio, juxta dicenda in quæst. V.) tenetur insuper elicere actum Contritionis? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Suar. d.* 14. *sect.* 6. *n.* 18. *Sanch. Dec. t.* 1. *l.* 1. *c.* 1. *n.* 34. *Bon. qu.* 5. *p.* 2. *n.* 5. *Concina tom.* 9. *pag.* 56. *n.* 5. *Antoine pag.* 498. *R.* 2. *et Val. Fill. etc. apud Salm. c.* 1. *n.* 55. Ratio, quia ex lege charitatis quilibet in articulo mortis tenetur tutiora quærere remedia, ut ab omni periculo se liberet æternæ damnationis. *Secunda* vero sententia negat, & hanc tenent *Lugo d.* 7. *n.* 263. *Laym. c.* 11. *n.* 7. *Pal. p.* 3. *n.* 5. *Roncag. cap.* 1. *qu.* 4. *Sporer n.* 174. *Holzm. n.* 546. *Escob. lib.* 14. *n.* 130. *et Salm. cap.* 1. *n.* 39. *cum Conc. Beccano, Salas, Fag. Turr.* & aliis pluribus, valdeque probabilem putat *Suarez*. Ratio, quia, posito quod sit moraliter certa sententia, quod simplex Attritio sufficiat in Sacramento ad Gratiam consequendam, nullum in hoc adest mortale periculum salutis: Homo autem quocunque tempore, sive vitæ sive mortis non tenetur nisi ad eligenda media salutis tuta, non autem tutiora. Utraque sententia est probabilis, sed prima omnino est consulenda, cum agatur de summo salutis negotio, cujus periculum est irreparabile. Imo dico ce-

esse omnino sequendam ab eo, qui esset in actuali articulo mortis: tunc enim quisque tenetur elicere actum Charitatis (ut tenendum cum *Suar. n.* 4. *Holzap. n.* 141. *et Spor. n.* 35. *cum March. etc.*), cui nemo potest satisfacere, si occurrente memoria peccati, ex eodem Charitatis motivo peccatum non detestetur.

Dubit. 3. An in diebus festis obliget præceptum Contritionis? Affirmant *Marsilius*, *P. Soto*, *etc. ap. Salm. c.* 1. *n.* 49. quia observantia Festi ideo instituta est, ut Animæ sanctificentur. Sed negant communiter *Canus*, *Dom. Soto*, *Armill. Suar. Vasq. Bon. Reg. etc. cum Salm. loc. c.* quia finis præcepti non cadit sub præcepto. Vide dicta *Tom I. l.* 3. *n.* 264.

Dubit. 4. An votum Confessionis in Contritione debeat esse explicitum? Certum est Trident. *sess.* 14. *c.* 4. peccata non remitti nisi ex voto Sacramenti Pœnitentiæ: dubium est an hoc votum explicite ait habendum? Affirmant *Canus p.* 4. *q.* 2. *et Tourn. in Prælect. Theol. t.* 9. *p.* 104. quia illa, quæ de necessitate medii sunt necessaria, explicite proponenda sunt ab eis quibus lex jam est manifestata. Negant vero communiter probabilius *Bon. p.* 5. *n.* 8. *Gonet art.* 3. *et Salm. cap.* 2. *n.* 23. *cum Scoto*, *Suar. Navar. Soto*, *Alensi*, *Adriano*, *Fill. Med. et aliis*. Ratio 1. quia ex ipso Trident. habetur, votum hoc includi in Confessione, dum ibi sic dicitur: *Reconciliationem, quæ per contritionem perfectam obtinetur, non esse adscribendam ipsi Contritioni sine voto Sacramenti, quod illo includitur*. Quod in alio includitur, implicitum est, non explicitum. Ratio 2. quia illi, qui habet notitiam Confessionis, non est necesse, ut dum conteritur, Confessionis recordetur, sed sufficit ut illam non excludat; ergo ad Contritionem non est essentiale ad remissionem peccati, quod votum Confessionis sit explicitum.

438 Quær. IV. An ad consequendam justificationem requirantur ad singula peccata singuli actus doloris? Affirmant *Sylv. in* 3. *part. q.* 2. *art.* 6. *concl.* 1. *et Angles ap. Busemb.* ut supra. Alii autem, ut *Sotus*, *Canus*, *Med. apud Suar. d.* 4. *sect.* 8. *n.* 4. dixerunt saltem requiri unum actum doloris, qui detestetur omnia peccata distincte cognita. Verum omnino tenendum oppositum cum sententia communi, quam tradunt *Suar. n.* 8. *Laym. c.* 6. *n.* 3. *Conc. pag.* 66. *n.* 7. *Juenin. de Sacram. Pœnit. Cajet. t.* 2. *qu.* 113. *art.* 5. *et* 3. *p. qu.* 87. *art.* 1. *Holzm. n.* 449. *Sporer n.* 89. *Croix num.* 737. *et Elbel pag.* 215. *n.* 79. *cum Soto*, *Mastr.* & aliis passim. Omnes hi docent non esse quidem opus adhibere ad singula peccata singulos actus doloris, quod *Cajet.* dicit fore ridiculum; nec requiri, ut dolor referatur ad peccata distincte recogitata, sed sufficere de omnibus universaliter pœnitere. Et hanc sententiam *D. Thomas*, licet contrarium (ut infra dicemus) videatur indicare, tamen in *Op. de Veritate q.* 29. *art.* 5. *ad* 4. expresse docet, sic dicens: *Omnia peccata conveniunt in aversione a Deo, ratione cujus gratiam impediunt; unde ad justificationem non requiritur, quod in ipso justificationis momento aliquis de peccatis singulis cogitet, sed sufficit quod cogitet de hoc, quod per culpam suam est aversus a Deo. Recogitatio autem singulorum peccatorum debet vel præcedere, vel saltem sequi justificationem*. Intellige in ordine ad justificationem, ut recte explicant *Suar. Croix*, *et alii*. Idem docuit *Catech. Rom.* §. 3. ubi, quamvis antecedenter hortetur, ut peccator sua crimina singulatim detestetur, tamen ibidem sic subdit: *Is enim* (Deus), *cum nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam veniam nobis interponit, sed peccatorem paterna charitate complectitur, simul atque se collegerit, et universe peccata sua detestatus, quæ deinde alio tempore* (*si facultas erit.*) *singula in memoriam reducere* (idest ad se confitendum) *ac detestari in animo habeat, ad Deum se converterit*.

Hæc sententia probatur 1. ex illo: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit. Ezech.* 33. Unde dixit S. Leo *Epist.* 82. *c.* 4. *Apud Deum nullas patitur moras vera conversio*. Et *S. Jo. Chrysost. Epist.* 5. *Deum quantulamcumque, quamlibet brevi tempore gestam pœnitentiam non respuere*. Probatur 2. rationibus. Ratio prima est illa quam supra affert *D. Thomas*, nempe, cum peccata consistant in aversione a Deo, sufficit ad gratiam repetendam, ut peccator per unum contritionis actum convertatur ad Deum; si enim peccator per primam conversionem gratiam non recuperaret, sequeretur quod eodem tempore ipse esset conversus, & aversus. Præterea cum peccator per primum actum se convertit ad Deum, nihil ei obstat cur veniam saltem illius peccati consequatur, peccata autem mortalia nequeunt remitti unum sine alio; unde necesse est, ut ad primum actum una simul omnia remittatur. Ratio secunda, quia magnis peccatoribus, qui habitualiter per multum temporis versati fuissent in peccatis, impossibile esset statim converti ad Deum, cum impossibile sit brevissimo tempore singula peccata detestari, aut singula in memoriam revocare: sed oppositum constat ex Scripturis; nam plures peccatores, etsi multis peccatis gravati, tamen subito justificati fuerunt; ita accidit Magdalenæ, Latroni, Paulo, & præsertim Davidi, qui statim ac dixit, *peccavi Domino*, respondit Propheta, *Deus quoque transtulit peccatum tuum*. 2. *Reg.* 12. 33. Ratio 3. quia alias quisque a peccatis occultis non posset per dolorem universalem mundari, sed Trident. *sess.* 14. *c.* 5. docet oppositum, dicens: *Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem Confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis munda me, Domine*. Si ergo dolor universalis valet delere peccata occulta, cur non delebit etiam peccata non singulatim? Ratio 4. & intrinseca est, quia (ut bene docet *P. Suarez*), cum quis dolet de suis criminibus ex motivo universali, quod pugnat cum omni peccato, tunc virtualiter peccata sua singula detestatur; actus enim ille doloris ad omnia & singula se extendit. Et hæc ratio est ejusdem *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 2. *art.* 3. *q.* 5. *ad* 2. ubi dicit: *In Contritionis motu subitaneo, quamvis non actualiter distinctio inveniri possit, tamen invenitur secundum quod singula peccata ordinem habent ad illud, de quo illa contritione generali contrito dolendum occurrit, scilicet de offensa Dei*. Unde addit, quod sicut qui aliquam communitatem diligit, virtute singulos diligit; ita qui dolet de omnibus peccatis, de singulis dolet.

Nec

Nec obstat illud, quod dicit *D. Th.* 3. *p. qu.* 87. *art.* 1. ubi quærens, utrum peccatum veniale possit remitti sine pœnitentia respondet: *Exigitur autem ad remissionem peccati mortalis perfectior pœnitentia, ut scilicet homo actualiter peccatum mortale commissum detestetur, quantum in ipso est, ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur.* Etenim sapienter *Caiet.* explicat eo loco, quomodo intelligendus sit S. Doctor: „(Hoc potest (inquit) dupliciter intelligi, vel quod quot fuerint peccata, tot oporteat esse detestationes, & hoc est ridiculum asserere; vel quod quodlibet peccatum terminet detestatio; & hic est sensus literæ, ita quod sicut in Confessione, dum peccator dicit, peccavi millies in fornicatione, iste unicus Confessionis actus terminatur actualiter ad singulas mille fornicationes; ita quoad actus interiores, dum peccatori displicent mille fornicationes, actualiter detestatur singulas illo uno & eodem actu.) Illud autem quod dicit D. Thomas: *Diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur;* necessario intelligi debet de rememoratione necessaria ad Confessionem; nam non bene detestaretur peccata, qui illorum sigillatim non curaret reminisci, ut ea confiteretur; id enim patet ex alio textu ejusdem S. Doctoris supra allato, ubi loquens de remissione peccatorum extra Sacramentum, dicit: *Recogitatio autem singulorum debet vel præcedere, vel saltem sequi justificationem.* Si igitur recogitatio singulorum peccatorum potest sequi justificationem, consequenter non est necessaria ad ipsorum remissionem; sed tantum ad Confessionem, in qua singulatim cum detestatione peccata explicari debent.

Ceterum bene advertit *P. Conc. l. c.* consultum esse peccatorum deformitatem meditari, ut facilius detestationem concipiamus, exceptis tamen peccatis luxuriæ, ut omnes admonent, ne eorum fœtor maleficus animam inficiat. Dicit autem *Tamb. Meth. Conf. l.* 1. *c.* 1. *§.* 2. *n.* 5. non esse inculcandum peccatori, ut specialiter doleat de peccato cui magis adhæret, ne ex inductione ad illud magis detestandum, Pœnitentem periculo exponat ad illi magis adhærendum; sed merito *Conc.* ait *p.* 277. *n.* 13. hanc doctrinam non esse sanam; quia pœnitens, qui majori passione afficitur erga aliquod peccatum, nisi inducatur ad specialem illius detestationem, remanente affectus radice, de facili ad vomitum redibit.

439 Quær. V. An ad consequendam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ præter dolorem requirantur etiam explicite actus fidei, & spei? Affirmant *Concina p.* 166. *n.* 30. *Hurt. d.* 6. *diff.* 8. *et Torres de Fide d.* 52. *dub.* 3. & alii, quia ex Trid. peccatores se parant justificationem, *credentes vera esse quæ divinitus revelata et promissa sunt... fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore.* Negant vero *Bon. d.* 3. *in præc.* 1. *q.* 2. *p.* 2. *n.* 9. *Azor. l.* 8. *c.* 7. *q.* 6. *et Escob. l.* 14. *n.* 103. *cum Fill. et Mald.* quia, ut dicunt, nulla sufficienti ratione probatur actus fidei, & spei in Confessione explicite requiri. At ipse *Escob. et Lugo* recte dicunt (has sententias optime conciliando) quod, cum quis accedit ad Confessionem vere pœnitens, necessario elicit explicite (non jam reflexe, sed quidem exercite) actus fidei, & spei; cum enim accedit ad recipiendam remissionem suorum peccatorum, procul dubio explicite etiam credit virtute Sacramenti illa sibi remittenda, & explicite sperat per Sacramentum Deum remissurum sibi peccata propter merita Christi.

Quær. VI. An ad rite suscipiendum Sacramentum pœnitentiæ requiratur contritio, vel an sufficiat attritio? Certum & commune est apud DD. non requiri contritionem perfectam, sed sufficere attritionem. Quæstio magna est, an sufficiat attritio sine amore inchoato, qui oriatur a charitate prædominante, quamvis remissa? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Juenin. de Sacr. Pœn. qu.* 2. *c.* 4. *n.* 2. *§.* 1. *et* 2. *Merbes. p.* 38. *Cons.* 3. *Morin. lib.* 8. *c.* 4. *n.* 2. *Habert de pœnit. c.* 4. *§.* 4. *Antoine p.* 500. *Reg. et Con. t.* 9. *p.* 68. *ex n.* 1. cum aliis. Rationes hujus sententiæ patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam; quam sequimur. *Secunda* sententia fere communis affirmat, & hanc tenent *Canus Relect. de pœnit. p.* 1. *Gonet Man. t.* 6. *p.* 410. *Petrocor. t.* 4. *p.* 103. (qui asserit illustriores ex antiquis Theologis huic adhæsisse) *Tourn. in Prælect. Theol. t.* 9. *p.* 126. *Frassen t.* 10. *p.* 563. *q.* 2. *Wigandt tr.* 15. *n.* 44. *Cabass. Th. J. c.* 6. *ex n.* 11. *cum Val. Viguer. Tol. et Nav. Suar. de pœnit. d.* 15. *s.* 14. *n.* 12. *Laym. c.* 3. *art.* 2. *Abelly c.* 5. *s.* 10. (cum communi ut ait) *Lugo d.* 7. *n.* 273. (qui dicit contrariam post Trid. non esse amplius probabilem) *Pal. p.* 5. *n.* 3. *Bon. qu.* 1. *p.* 2. *Anacl. pag.* 505. *n.* 47. *Holzm. n.* 575. (qui vocat moraliter certam) *Roncag. c.* 4. *q.* 1. *Elbel n.* 60. *Salm. cap.* 1. *n.* 22. *Viva qu.* 5. *art.* 3. *n.* 7. *et Croix ex n.* 875. cum aliis innumeris. Hi dicunt sufficere attritionem, quæ oriatur ex motivo honesto & supernaturali, nempe ex metu gehennæ, aut amissionis æternæ beatitudinis, aut consideratione turpitudinis peccati lumine fidei cognitæ, non sine tamen aliquo initiali Dei amore, absque eo quod sit prædominans. Huic sententiæ aperte favet *D. Th. in Quod. l.* 4. *art.* 1. ubi postquam dixit, *quod per solam contritionem dimittitur peccatum, antequam absolvatur;* addit: *Quandoque contingit, quod aliqui non perfecte contriti virtute clavium gratiam contritionis consequuntur.* Distinguit ergo S. Doctor prout pariter distinguit Tridentinum (ut mox videbimus), inter contritionem perfectam quæ extra Sacramentum justificat, & imperfectam quæ justificat in Sacramento, & hæc non alia quidem debet intelligi quam attritio, sicut intelligitur, & appellatur a Tridentino.

Prob. 1. ex eod. Trid. *sess.* 14. *c.* 4. ubi sic dicitur: *Docet præterea, etsi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliari priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam: illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, vel pœnarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, & Spiritus S. impulsum, non adhuc inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam* 440

sibi ad pœnitentiam parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.

Objiciunt adversarii, quod Concilium (ut refert *Card. Pallavicinus*) post magnam disceptationem delevit verbum *sufficit*, antea in Decreto positum, & substituit verbum *disponit*; Ideo dicunt Attritionem sine charitate disponere quidem, sed non sufficere ad Gratiam in Sacramento suscipiendam. Sed respondetur 1. cum *Gonet Man. l. c.* quod illud *disponit* idem significat ac *sufficit*, nam ea dispositio non potest intelligi de dispositione remota, cum Attritio etiam sine Sacramento, quatenus est Dei donum, remote quidem disponat ad Gratiam, sicut disposuit Ninivitas ad impetrandam remissionem pœnæ, ut dicit Concilium; Ergo necessario intelligenda est de dispositione proxima ad Gratiam in Sacramento recipiendam. Et hoc patet, ut recte advertit *Auctor Theol. pro nsn Sem. Petrocor. de pœnit. c.* 5. *q.* 3. ex illis verbis, ut supra: *Et quamvis sine Sacramento per se ad justificationem perducere nequeat &c.* Ergo cum Sacramento bene perducit; alias, si Concilium intellexisset de sola dispositione remota, incongruenter & inepte protulisset, quod Attritio, quamvis sine Sacramento nequeat justificare, tamen cum Sacramento ad justificandum disponit; sed potius dicere debuisset, quod Attritio, licet sine Sacramento non disponat ad Gratiam impetrandam, disponit tamen cum Sacramento. Verum patet Tridentinum hic loqui de dispositione proxima, dum distinguit duplicem dispositionem ad Gratiam recipiendam, unam extra Sacramentum quæ est Contritio perfecta, & de qua prius meminit, & aliam in Sacramento quæ est Attritio, & de qua posterius loquitur: Si ergo Concilium assignat Contritionem perfectam ut proximam dispositionem ad Gratiæ consecutionem extra Sacramentum, pariter assignat hic Attritionem pro dispositione proxima ad Gratiam in Sacramento obtinendam. Præterea: Concilium distinguit inter Attritionem extra Sacramentum, & hanc esse dicit donum Spiritus Sancti, viamque parare ad justitiam, ac consequenter esse dispositionem remotam ad Gratiam (sicut est quivis actus bonus) licet non sufficiat ad justificationem; Et inter Attritionem intra Sacramentum, & hanc vocat dispositionem ad gratiam in Sacramento recipiendam: Ergo hanc supponit dispositionem proximam, alias inutiliter distinxisset. Præterea: Contritionem, quæ est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, Tridentinum dicit esse materiam vel quasi materiam hujus Sacramenti; deinde, licet hanc Contritionem in perfectam & imperfectam dividat, attamen, cum utrique competat Contritionis definitio, & utramque ut materiam assignet, sequitur, quod etiam Contritio imperfecta proxime disponat ad Gratiam consequendam.

Id confirmatur patenter ab eodem Concilio *in eodem c.* 4. ubi post relata verba statim subditur: *Quamobrem falso quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium Gratiam conferre.* Nequaquam autem Hæretici calumniabantur Scriptores Catholicos illos qui dicebant Sacramentum Pœnitentiæ Gratiam conferre contritis, sed eos tantum, qui dicebant conferre attritis; eo quod ajebant hos pœnitentes non carere bono motu ac sufficienti dispositione ad Gratiam in Sacramento impetrandam. Sic enim Lutherus loquebatur (*apud Frassen. to.* 10. *p.* 564.): *Tristitia ob fœditatem peccatorum, amissionem æternæ Beatitudinis, etc. facit hypocritam, imo magis peccatorem, & tales indigne absolvuntur.* Et deinde ibidem improbabat eos, *qui vocant attritionem hanc proxime disponentem ad contritionem.* Verum S. Synodus declarat falso his Scriptoribus ab Hæreticis calumniam inferri: Ergo horum sententiam Concilium consequenter aperte ab illorum calumniis vindicando approbavit. Hinc testatur noster SS. Papa Bened. XIV. *de Synodo l.* 7. *c.* 13. *ex n.* 6. post Tridentinum omnes Scholas nostram sententiam plausu excepisse. Quapropter non immerito *Cardenas, Salm. Viva, & Croix*, cum *Tanner. Coninc. Præpos. Prado, Salas, Suar. Less. Raynand. Palao, Spor. Fill. & aliis* eam vocant moraliter certam, & oppositam post Concilium dicunt omnem probabilitatem amisisse. Hic autem advertendum, quod Alexander VII. die 5. Maji 1667. prohibuit sub excommunicatione Sedi Apostolicæ reservata, ne quis *audeat alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem.* Hoc tamen Decreto non prohibetur, quominus Patroni alterutrius sententiæ vocent suam veram, sive certam; Imo dicunt *Lugo de Fide d.* 20. *n.* 104. *Carden. in* 1. *Crisi d.* 9. *n.* 297. *Croix l.* 1. *n.* 99. *cum Hurt. Viva in Prop.* 25. *Alex. VIII. n.* 33. *in fin. & Holz. n.* 542. *v. Dixi*, non prohiberi quin opposita possit dici improbabilis, & falsa, quia improbabilitas, & falsitas non sunt censuræ Theologicæ. Præterquamquod Pontifex, dicendo sententiam negantem dilectionis necessitatem in attritione esse communem inter scholasticos, videtur (ut apposite advertit *P. Viva in d. Propos.* 15. *n.* 35.) quod non solum illam toleravit, sed etiam quodammodo approbavit, saltem magnum pondus ipsi utique tribuit; Cum enim ageretur de sententia quæ pertinet ad valorem Sacramenti, & testetur Alexander Scholasticos eam communius excepisse, consequenter testatur in scholis ipsam communius haberi pro moraliter certa; neminem enim latet in materia Sacramentorum illicitum esse sequi opinionem, quæ non sit vel tutior, vel moraliter certa: Saltem Pontifex, si aliter intendisset, id simpliciter asserendo, magnam dedisset ansam errandi in re tam gravi, & ad praxim spectante, prout est materiaproxima hujus Sacramenti, unde tot animarum pendet salus.

Probatur 2. ratione, quia Sacramenta id quidem efficiunt, & actu efficiunt quod significant; Cum autem hoc Sacramentum ex Christi institutione sit Sacramentum *Mortuorum*, & per se primam valeat conferre gratiam, oportet (ut docet *D. Th. p.* 3. *q.* 84. *art.* 3. *ad.* 5.) ut Sacerdos Pœnitentem absolvens ostendat illum absolutum non solum significative, sed etiam effective, idest, ut, ipso proferente formam absolutionis, verba illa non solum significent, sed etiam efficiant remissionem peccati. Hinc dicimus, quod si attritio ad remissionem

non sufficeret, & requireretur contritio, quæ extra Sacramentum hominem justificat, omnes pœnitentes deberent justificati accedere ad hoc Sacramentum. Nec valet dicere, quod etiamsi pœnitentes semper justificati accederent, semper vi Clavium peccata remitterentur, cum doceat Tridentinum, Contritionem charitate perfectam non justificare sine Sacramenti voto (intellige explicito, vel implicito); Nam respondetur, quod si hoc esset, nunquam verificaretur, Sacramentum Pœnitentiæ actu efficere quod significat, scilicet absolutionem peccatorum. Præterea respondetur ex *c. si Præsbyter*, 12. *& c. Agnovimus*. 13. *Caus.* 29. *q.* 6. quod Julianus, & Cælestinus Papæ dicunt, Sacerdotem negantem absolutionem morienti eam postulanti causam esse illius damnationis; ergo supponunt Pontifices, quod esto moriens haberet votum Sacramenti, & dispositus esset ad absolutionem, tamen ob ejus negationem damnaretur; ergo absolutio actu peccata remittit.

441 Hoc non quidem negant ipsimet adversarii, sed dicunt (& signanter *Sylv. in Suppl. D. Th. q.* 5. *art.* 1.) quod peccatum extra Sacramentum remittitur tantum per contritionem perfectam, nempe quæ oritur ex charitate intensa, non autem per contritionem quæ oritur ex charitate remissa, sive per attritionem ortam ex amore inchoato, qui licet sit prædominans, sit tamen remissus. Sed respondetur, quod omnis dolor, qui oritur ex charitate prædominante, est contritio justificans hominem extra Sacramentum, ut communiter docent DD. citati, ex *D. Th.* qui pluribus in locis id non obscure docet, etenim in *Supp. q.* 5. *art.* 3. sic ait: *Contritio ut sæpe dictum est* (*q.* 1. *ar.* 2. *ad* 1. *et q.* 3. *et* 4. *art.* 1.), *habet duplicem dolorem; Unum rationis, qui est displicentia peccati commissi, & hic potest esse parvus, adeo quod non sufficiat ad rationem contritionis, ut si minus displiceret ei peccatum, quam debeat displicere separatio a fine; sicut etiam amor potest esse ita remissus, quod non sufficiat ad rationem charitatis; Alium dolorem habet in sensu, & parvitas hujus non impedit rationem contritionis; quia non se habet essentialiter ad contritionem, sed quasi ex accidente ei adjungitur; & iterum non est in potentia nostra*. Deinde sic concludit: *Sic ergo dicendum, quod quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet*. Ergo ex *D. Th.* ille, cui displicet separatio a fine, jam habet contritionem sufficientem ad peccatum delendum; Ille autem, qui habet contritionem ortam ex charitate prædominante, jam ei magis displicet peccatum, quia est separatio a fine; ergo jam hic consequitur remissionem peccati. Nec valet dicere quod S. Doctor loquatur hic de dolore requisito in Sacramento Pœnitentiæ; Quamvis enim hic loquatur de partibus hujus Sacramenti, tamen loquendo de Contritione, generaliter de ipsa loquitur tanquam virtute, prout faciunt Auctores, qui agendo de dolore requisito ad Sacramentum Pœnitentiæ, agunt etiam de contritione in genere. Unde *S. Th.* ibi proponit quæstionem, *utrum parva contritio sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum?* Et inde resolvit: *Quælibet contritio est gratia gratum faciens informata; ergo, quamtumcumque sit parva, delet omnem culpam*. Nullum hic, neque in toto articulo verbum facit S. Doctor de Sacramento Pœnitentiæ; cur ergo ipsius doctrina est restringenda ad contritionem in Sacramento? Deinde, quod ipse loquatur de contritione in genere, patet ex quæstionibus, quas antecedenter proponit, nempe: *An contritio sit dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi? An sit actus virtutis? An contritio debeat esse de peccato originali? An tota vita sit tempus contritionis? An in alia vita animæ conterantur de peccatis?* Subjecta horum Dubiorum reduci quidem non possunt ad contritionem uti materiam Sacramenti. Præterea, quod *S. Th.* fuerit pro hac sententia, nempe quod omnis contritio deleat peccatum extra Sacramentum, patet ex illo quod dicit in 3. *p. q.* 86. *ar.* 3. ubi: *ad rationem veræ pœnitentiæ requiri, ut detestatur peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum*. Item ex textu supra allato in *Quodl.* 4. *ar.* 1. ubi (ut retulimus) ait: *quod per solam contritionem dimittitur peccatum ..... sed si antequam absolvatur, habeat hoc Sacramentum in voto, jam virtus clavium operatur in ipso, & consequitur remissionem culpæ*. Ergo semper ac loquitur S. Doctor absolute de dolore qui ad rationem contritionis pertingit, semper intelligit per ipsum remitti peccatum extra Sacramentum.

Quod autem quævis contritio orta ex charitate 442
prædominante, licet remissa, deleat peccatum, probatur 1. ex Trid. ex *eod. c.* 4. *in sess.* 14. ubi dicitur: *Et si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu accipiatur, &c.* Ergo dolor charitate perfectus jam peccatorem justificat ante susceptionem Sacramenti. Adversarii tamen legunt contritionem, non *charitate perfectam*, sed *Charitatem perfectam*, ex quo inferunt Concilium loqui de charitate intensa. Sed ego & *Petroc. Frassen. ac Lugo* legimus in pluribus exemplaribus *charitate perfectam*. Et sic vero similius legendum videtur, nam Τὸ *perfectam* respicit proprie non charitatem, sed contritionem, cum hic dividat Concilium contritionem in perfectam, & imperfectam, prout legenti patet. Imo, esto Τὸ *perfectam* respiceret charitatem, non sequitur, quod Conc. ad justificationem extra Sacramentum requirat charitatem intensam; nam charitas prædominans, adhuc remissa, etiam est perfecta charitas, quamvis intensa sit perfectior; Perfectio enim aut imperfectio charitatis, ut bene ait *Tourn. t.* 9. *p.* 74. non sumitur ex intensione aut remissione, sed ex motivo, a quo oritur: hinc perfecta charitas est quæ oritur ex motivo Bonitatis Dei, imperfecta autem ex motivo boni a Deo consequendi. Ergo si Concilium dixisset *charitatem*, non *charitate*, utique vocasset *charitatem perfectam* ad distinctionem imperfectæ, sive inchoatæ, quæ (ut infra dicemus) non pertingit ad charitatem prædominantem. Hinc Facultas Paris. ann. 1560. ut refert *Tourn. t.* 9. *p.* 95. damnavit hanc Propositionem; *Per contritionem, non adhibito realiter Sacramento, non dimittitur peccatum extra casum Martyrii, aut necessitatis*. Item Clerus Gallicanus in Comitiis Generalibus an. 1700. (*apud eund. Tourn. p.* 102.) declaravit: *Hæc duo ex S. Synodo Tridentina monenda, & docenda esse: primum, ne quis putet in Sacramento requiri ut præviam Contritionem illam,* quæ

quæ sit charitate perfecta, *& quæ*, *antequam suscipiatur*, *hominem Deo reconciliat*. Item eadem Facultas Paris. anno 1638. ootavit censura librum cujusdam Claudii Seguenotii, dicens: *Quæ tradit Auctor de attritionis insufficientia*, *& contritionis ex perfecta charitate absoluta necessitate ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ*; *Et quæ addit de absolutione*, *quod nihil aliud sit*, *quam declaratio peccati jam remissi*, *damnavit Facultas*, *& censuit illas Propositiones esse praxi Ecclesiæ contrarias*, *efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ imminutivas*, *& insuper temerarias*, *& erroneas*. Ut autem notat *Tourn. dict. p.* 102. prædictus Auctor non jam loquebatur de contritione intensa, sed tantum de remissa ex motivo charitatis, cum hanc distinguebat a dolore ex motivo gehennæ.

Quod autem omnis contritio deleat peccata, probatur, quia actus contritionis est formalis actus charitatis erga Deum, sive intrinsece conjunctus cum charitate, ut communiter docent *Salm. de Pænit. cap.* 1. *n.* 13. *cum S. Bonav. Scoto*, *Palud. Alensi*, *&c. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 727. *cum Lugo*, *Aversa*, *Bosco*, *& Gorm. ex D. Th.* 3. *p. q.* 85. *ar.* 6. *& q.* 86. *ar.* 3. Nec videtur id posse dubitari; nam peregregie loquitur *P. Frassen. to.* 10. *p.* 534. dicens, quod in substantia contritio non est imperfectior charitate, utraque enim tendit in Deum, sed diverso modo: charitas tendit in Deum per modum consecutionis, ut summum Bonum; Contritio vero per modum fugæ, quatenus homo detestatur peccatum, ut summum malum, utpote Deo oppositum. Charitas tendit immediate in Deum, & mediate in odium peccati; contritio autem immediate in odium peccati, & mediate in amorem Dei. Unde concludit, quod contritio sit actus formalis charitatis, cum propter Dei dilectionem homo odit peccatum. Præterea, cum contritio ex solo motivo charitatis oriatur, non potest contritio existere, nisi præcedat, simulque coexistat charitas; nam contritio nihil aliud est quam dolor de peccato, quatenus offensa Dei summe dilecti; onde qui conteritur, necesse est ut exercite, etsi non reflexe, actum charitatis eliciat, & ideo *S. Thomas* 3. *parte quæst.* 85. *ar.* 6. dixit: *Actus & habitus charitatis simul sunt tempore cum habitu & actu pœnitentiæ*.

Posito igitur quod contritio sit etiam vera charitas, sive necessario cum charitate conjuncta, necessario etiam dici debet, qood remittat peccatum. Patet nimis luculenter ex Divinis Scripturis, quod qui Deum diligit, jam particeps est amicitiæ Dei, prout *Proverb.* 8. *Ego diligentes me diligo*. *Ioann.* 14. *Qui diligit me*, *diligetur a Patre meo*. 1. *Petri* 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum*. 1. *Joan.* 4. *Omnis qui diligit*, *ex Deo natus est*. Hinc *D. Augustinus*, *tr.* 9. *in Joann.*) dixit: *Timor medicamentum*, *charitas sanitas est*. Et *l.* 1. *contra* 2. *Epistol. Pelag. cap.* 2. *Charitas efficit filium Dei*. Item *Serm.* 55. *de Prov. c.* 12. *Deum non vides*, *ama*, *& habes*. Et *tr.* 9. *in Ioann.* agens de charitate dicit: *Quam cum habere cœperit homo*, *Spiritum S. habebit*. *S. Joann. Chrysost. Ubi charitas est*, *omnia sublata sunt mala*. Et apertius id docet *S. Th.* 2. 2. *q.* 45. *ar.* 4. ubi ait; *Charitas non potest esse cum peccato mortali*. Et quod hic S. Doctor non loquatur de charitate intensiva, sed de sola charitate prædominante, patet ex eo quod ipsemet dixit *qu.* 24. *art.* 12. ad quam se remittit, ubi inquit: *Quilibet actus peccati mortalis contrariatur charitati secundum propriam rationem*, *quæ consistit in hoc*, *quod Deus diligatur super omnia*. Unde immerito *P. Concina* dicit, quod S. Doctor illam charitatem intelligit non posse esse cum peccato, quæ est in gradu intenso, cum dicat *S. Th. in Suppl. q.* 5. *ar.* 3. *Amor potest esse ita remissus*, *quod non sufficiat ad rationem charitatis*. Nam respondetur, quod hic *D. Th.* nihil aliud vult intelligere, nisi quod si amor est ita debilis, ut nondum attingat objectum charitatis, scilicet nondum diligat Deum super omnia, hæc non est vera charitas, sed initium charitatis; Si vero sufficit ad rationem charitatis, quæ consistit in dilectione Dei super omnia, (ut supra explicavit *dict. q.* 24. *ar.* 12. ubi: *Quilibet &c.*), hæc quantumcumque sit remissa, est vera charitas, & hanc dicit non posse esse cum peccato mortali. Et ratio evidens est, quia sicut quæconque aversio a Deo tanquam a fine ultimo, etiam in gradu remisso, sufficit ad amittendam Dei amicitiam, ita quæcunque vera conversio sufficit ad eam recuperandam, ex illo: *Convertimini ad me*, *& convertar ad vos*. *Zach.* 1. Et alio: *Impietas impii non nocebit ei*, *in quacunque die conversus fuerit*. *Ezech.* 33. Unde *Bellarminus to.* 4. *p.* 347. ait: *Actus dilectionis Dei super omnia opponitur peccato*, *& expellit illud efficienter*; *unde sine miraculo non potest post actum dilectionis Dei super omnia manere peccatum*.

Id clare confirmatur ex Prop. 32. Michaelis Baji, damnata a Gregorio XIII. quæ dicebat: *Charitas illa*, *quæ est plenitudo legis*, *non est semper conjuncta cum remissione peccatorum*. Certum est apud omnes, quod charitas requisita ad implendam legem, non oportet ut sit intensa, sed sufficit si pertingat ad diligendum Deum super omnia. Quicquid enim dicat *Iuenin. Instit. Th. to.* 6. *p.* 333. requirens charitatem intensam ad implendum præceptum amoris, ex illo: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, *ec.* Communiter tamen Theologi oppositum tenent cum *D. Thoma* 2. 2. *quæst.* 44. *art.* 8. *ad* 2. qui explicans illud *ex toto corde*, quomodo sit intelligendum, sic ait; *Cum mandatur*, *quod Deum ex toto corde diligamus*, *datur intelligi*, *quod Deum super omnia debemus diligere*. Et ibid. *qu.* 24. *n.* 8. dicit: *Ad veram charitatem satis est*, *quod homo habitualiter totum cor suum ponat in Deum*, *ita scilicet quod nihil velit quod Divinæ dilectioni sit contrarium*; *quæ charitatis perfectio communis est omnibus Charitatem habentibus*. Ergo perfectio charitatis in hoc consistit, quod homo diligat Deum super omnia, & nihil velit contrarium divinæ dilectioni; ut patet ex illo 1. *Joann.* 2. 5. *Qui servat verbum Christi* (scilicet legem implet), *vere in hoc charitas Dei perfecta est*. Hinc certum est charitatem prædominantem, licet remissam, legem implere, ut communiter cum *D. Thoma* ut supra, docent *Suar. de pœnit. d.* 4. *n.* 7. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 3. *&* 5. *Bon. de* 1. *præc. d.* 3. *qu.* 4. *p.* 1. *n.* 2. *cum Val. et Reg.* & ipse *Habert t.* 3. *p.* 632. *v. Dista-*

stinguo, esto ipse sit contrariæ sententiæ quoad sufficientiam attritionis, hoc tamen non negat, nempe sufficere ad impletionem præcepti charitatem remissam, modo sit prædominans, cum nullum sit præceptum (ut ait) de intensione charitatis; nam alias Deus præciperet rem impossibilem, cum non sit in nostra potestate intensam charitatem habere; Nisi dicere velis cum *Continuat. Tournely to.* 3. *p.* 271. *vers. Antequam*, & clarius *p.* 273. *vers. Neque*, quod quisquis habet amorem Dei prædominantem, necessario habet etiam amorem intensivum (rationalem, non jam sensitivum) prædominantem, qui bene sufficit ad implendum præceptum. Sed si intensio amoris sic intelligatur, quæstio est tantum de nomine. Cæterum certe præceptum implet, qui habet charitatem appretiative prædominantem. Et hanc charitatem dicebat Bajus posse esse conjunctam cum peccato, & hoc damnatum est. Ajebat enim Bajus: *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum*. Ergo, ut recte dicit Magister meus Illustrissimus & doctissimus Episcopus Tornus, propositio opposita tenenda est, nempe: *Charitas illa, quæ implet legem, semper est conjuncta cum remissione peccatorum*. Nec valet dicere, quod propositio fuerit proscripta respectu ad charitatem habitualem, nempe cum quis est in gratia, non vero respectu ad Charitatem actualem; nam bene respondet *Lugo d.* 5. *n.* 101. quod Bajus loquebatur de charitate quæ est plenitudo legis, de qua loquebatur Apostol. *ad Rom.* 13. Hinc non dubitandum, quin Bajus loquutus fuerit non de habitu charitatis, sive de gratia justificante, sed de actu dilectionis, per solum enim habitum non impletur lex, sed per actum, cum lex non habitum præcipiat, sed actum charitatis, ut DD. communiter dicunt, quia habitus non cadit sub præcepto, & præcepta non implentur nisi per actus. Id confirmatur ex Prop. 70. damnata ejusdem Baji, quæ dicebat: *Homo existens in peccato mortali potest habere veram charitatem; & charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis*. Bajus igitur hic distinguebat charitatem veram a perfecta; per to *etiam perfecta* (nota sedulo illud additum *etiam*) utique intelligebat charitatem intensam; & per to *veram*, charitatem remissam, quæ sine dubio vera charitas est, cum magis & minus non varient speciem; & utraque pars Propositionis damnata est. Nescio, quomodo his responderi possit.

Ex his omnibus congestis patet, oppositam sententiam, quæ dicit contritionem cum charitate remissa non justificare extra Sacramentum, esse omnino improbabilem & falsam; Unde dicit *Lugo d.* 5. *n.* 99. eam ab omnibus Theologis communiter rejici, imo apud ipsum *n.* 115. *Coninch.* vocat erroneam, *Vasquez* contra sententiam Catholicam, *Alphonsus Curiel* parum tutam in fide, alii vero temerariam, & scandalosam: temerariam, quia in re gravissima discedit ab omnibus Theologis, & communi sensu SS. Patrum; Scandalosam vero, quia removet homines a sæpius procuranda contritione. Et ideo testatur *Gonet d.* 3. *n.* 27. quod *Sylvius*, licet prius oppositam sententiam tutatus fuisset, postea tamen se retractavit: *Eo quod* (ait *Gonet*) *apertissime talis sententia contradicat variis Scripturæ, & conciliorum, ac SS. Patrum testimoniis*.

Objiciunt autem I. contra nostram sententiam de sufficientia attritionis: Peccator aversus a Deo non potest ad Deum converti, nisi per charitatem formalem, & actualem. Respondetur: Hoc siquidem requiritur extra Sacramentum, & ratio est, quia sicut per peccatum, quod est actualis contemptus Dei, homo avertitur a Deo, ita per amorem actualem debet se ad Deum convertere. Aliud vero dicendum de remissione peccatorum intra Sacramentum, quia, cum Sacramentum virtutem habeat delendi peccatum, & nonnisi per infusionem gratiæ, quæ est ipsa charitas habitualis, sufficit ad gratiam obtinendam, ut peccator per attritionem sit dispositus ad Sacramentum recipiendum, virtute cujus sine charitate actuali convertitur ad Deum, prout extra Sacramentum per charitatem convertetur. Et sic intelligitur, quomodo peccator ex attrito fit contritus, nempe quia virtute clavium æquivalenter contritus redditur, prout dicunt fautores nostræ sententiæ communiter, ex *D. Thoma in cit. Quodlib.* 4. *ar.* 1. ubi docuit: *Aliqui non perfecte contriti virtute clavium gratiam contritionis consequuntur*.

Objiciunt II. Qui dolet de peccato propter pœnam, magis odit pœnam quam peccatum; unde si non habeat charitatem, non potest Dei gratiam adipisci. Respondetur distinguendo: Qui actu magis odisset pœnam quam culpam, ex timore qui dicitur serviliter servilis, adeo ut ille peccare vellet, si non esset pœna puniendus; hic non solum non eliceret actum bonum, sed positive malum, quia non excluderet a suo dolore voluntatem peccandi. Qui vero odit culpam propter pœnam, & excludendo omnino voluntatem peccandi, doler offendisse Deum propter metum Inferni, iste jam elicit actum bonum qui oritur ex charitate ordinata erga seipsum (ut declaravit Tridentinum, & confirmavit Alexander VIII. damnando Proposit. 56. quæ dicebat: *Attritio, quæ gehennæ & pœnarum metu concipitur sine dilectione Dei, non est bonus motus ac supernaturalis*); & ideo jam se dispositum reddit ad gratiam in Sacramento consequendam.

Objicitur III. Ad quamcunque justificationem omnino requiritur saltem principium dilectionis; prout declaravit Tridentinum *sess.* 4. *c.* 6. ubi dixit quod peccatores, dum ad justificationem disponuntur, *Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, & detestationem*. Respondetur: Non negamus ad justificationem requiri initium amoris; nec negamus illud requiri etiam in Sacramentis mortuorum, dum Concilium ibi agit præsertim de justificatione per Baptismum. Sed qualis, quæso, amor a Concilio requiritur? Nunquid perfecta charitas? vel an tantum initium charitatis? Hic refert advertere id quod testatur *Card. Pallavic. Hist. Trident. l.* 8. *c.* 13. nempe quod aliqui Patres Concilii, vice to *diligere incipiunt*, contendebant quod adderetur, *per actum charitatis*: sed huic Concilium restitit, & confirmavit, ut poneretur tantum *diligere incipiunt*. Cur restitit? nisi quia judicavit non requiri ad justificationem in Baptismo (sive in Sacramento Pœnitentiæ, hæc enim Sacramenta pari passu procedunt) actum per-

fe-

fectæ charitatis. Hoc autem initium amoris, ut bene docent *Gammach. in 3. part. de pœnit. c. 9. Frassen to. 10. p. 563. qu. 2. Petrocorens. tom. 4. p. 114. quæst. 3. & Tournely Præl. Theol. tom. 9. p. 126.* jam habetur in attritione, quam supra descripsimus: Primo per timorem divinæ vindictæ, juxta illud *Eccl. 25. 16. Timor Dei initium dilectionis ejus*. Secundo per spem veniæ, cum in ipso Tridentino dicatur *loc. cit.* quod bene se disponont ad gratiam, qui Deum incipiunt diligere *tanquam omnis justitiæ fontem*, idest tanquam justificationis omnium auctorem. Tertium per spem beatitudinis æternæ, cum doceat *D. Thomas 1. 2. qu. 40. art. 7.* loquens de spe theologica, eam esse quidem initium amoris erga Deum, his verbis: *Ex hoc quod per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum, sicut in bonum nostrum, & sic incipimus ipsum amare*. Unde idem S. Doctor 2. 2. *quæst. 17. art. 8.* inquit: *Perfectus quidem amor est, quo aliquis secundum se amatur; imperfectus, quo quis amat aliquod, seu ut bonum sibi ipsi proveniat*. Hæc autem omnia (ut dicunt AA. citati, & alii) necessario in attritione includuntur, dum qui cum illa, & spe veniæ ad Sacramentum accedit, jam Deus ut suum liberatorem, justificatorem, & glorificatorem diligere incipit.

Nec valet dicere, quod ille qui diligit Deum propter bonum suum, seipsum diligit, non Deum; nam sapienter respondet *S. Franciscus Salesius de amore Dei cap. 17.* dicens, quod si quis diligeret Deum propter suum bonum, & ita affectus esset, ut si a Deo nihil speraret, eum nullo modo diligeret; hic utique peccaret, quia positive excluderet charitatem; tunc enim non se converteret ad Deum, sed revera ab illo se magis averteret, cum perverse ordinaret Deum ad seipsum tanquam ad finem ultimum. Qui vero amat Deum tanquam sibi summum bonum, & excludit omnem voluntatem peccandi, tunc elicit actum bonum supernaturalem; & licet non habeat charitatem perfectam, illam tamen non excludit, eamque jam incipit habere, & aliquo modo ad Deum se convertit.

Ceterum, quis neget esse omnino expediens, ut pœnitentes pro viribus conentur elicere actum contritionis perfectæ, utque Confessarii studeant semper eos ad illam excitare, ut tutius illi divinam gratiam consequantur? Verum nostra sententia utique proderit, ut si quis accedat cum sola attritione, non se retrahat ab hoc Sacramento, & Confessarius eum non rejiciat tanquam indispositum.

443 Quæritur VII. An in Confessione sufficiat attritio ex metu pœnarum temporalium prout infliguntur a Deo? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Lugo dist. 5. n. 137. Suar. dist. 7. sect. 2. n. 15. Sporer n. 242. Anacl. n. 42. Viva in Proposit. 15. Alexandr. VIII. n. 12. Elbel n. 59.* qui cum *Gob.* vocat moraliter certam, item *Gran. Reg. Moja, Aversa, &c. cum Croix n. 884.* qui vocat probabilissimam. Ratio, quia Trid. *sess. 14. c. 4.* inter motiva attritionis ad Sacramentum sufficientis dicit, *ex metu gehennæ, & pœnarum*: ubi per *gehennæ* intelligitur pœna æterna, per to autem *pœnarum* videtur intelligi pœna temporalis, cum ibi Concilium adducat exemplum pœnitentiæ Ninivitarum, quæ concepta fuit ob metum excidii suæ civitatis; sicut enim Deus comminatur pœnas æternas, sic temporales ad peccatores absterrendos. *Secunda* vero sententia negat, & hanc tenent *Concina pag. 236. n. 11. Canus Relect. de Pœnit. part. 5.* item *Hurtad. Pasqualigo apud Dian. p. 9. tr. 9. Resol. 51.* Et *Carden. in Proposit. 1. Innoc. XI. n. 72.* dubitat, an prima sententia sit moraliter certa. Ratio, quia licet Tridentinum dicat ex metu *gehennæ, & pœnarum*, non tamen distinguit gehennæ, vel pœnarum; unde probabiliter ponit utrumque pro eodem; cum enim pœna peccati mortalis sit æterna, de malo æterno pœnitens timere debet. Prima sententia videtur probabilior; nam gehenna cunctas complectitur æternas pœnas, & ideo, dicente Concilio, *& pœnarum*, aliquid aliud, præter pœnam æternam intelligendum est. At cum secunda non careat sua probabilitate, saltem extrinseca, puto tutius in praxi eam servandam esse.

Quæritur VIII. An possit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe? Casus esset, nempe 444
si quis duo mortalia commiserit, unum furti, alterum perjurii; deinde memor tantum furti de ipso duntaxat confitetur, dolens non ex motivo universali, sed ex motivo speciali turpitudinis supernaturalis quam habet furtum; quæritur, an hic, licet gratiam non recipiat, valide tamen confiteatur, ita ut Sacramentum, sublato obice, nempe detestato peccato oblito, reviviscat ad causandam gratiam, nec postea sit obligatio repetendi peccatum jam confessum, sed solum omissum? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Elbel num. 82. Conc. p. 351. Felix Potest. de Pœn. n. 2082. cum Scoto, Holz. n. 506. cum Bosco, Sporer, Mastrio, Gallensi, & Scotistis*; Communiter item *Vasq. Laym. Con. Sa, &c. apud Croix n. 682.* Ex istis autem alii (ut *Vasq. Potest., & Elbel*) dicunt tale Sacramentum esse validum & formatum, idest cum effectu gratiæ. Ratio, quia, cum pœnitens doleat, ut divinam recuperet amicitiam, licet doleat ex speciali motivo turpitudinis furti, tamen ejus dolor virtualiter se extendit ad omnia mortalia oblita, utpote opposita reconciliationi cum Deo intentæ; ac proinde, si dolet de turpitudine specifica debet etiam dolere de generica, quæ talem reconciliationem impedit. Alii vero e converso (ut *Holzm. &c.*) dicunt tale Sacramentum esse non solum informe, sed etiam invalidum. Ratio, quia in Trident. *Sess. 14. c. 5.* habetur quod dolor dicitur pars hujus Sacramenti, quatenus operatur remissionem peccatorum; ergo, si dolor ille particularis remissionem non causat, nonquam erit materia apta ad Sacramentum, ac proinde Sacramentum erit semper invalidum. *Secunda* vero sententia probabilior affirmat, & hanc tenent *Lugo dist. 14. ex n. 65. Suar. d. 20. sect. 4. n. 26.* item *Tolet. Val. Fill. Bonae. Tann. Escob. &c. cum Croix d. n. 682. ac Gonet d. 10. art. 1.* cum aliis *Thomistis* communissime ex *D. Th. Suppl. qu. 9. art. 1. & in 4. dist. 17. qu. 3. art. 4. quæst. 1.* cujus verba retulimus *n. 87.* Hi enim AA. dicunt talem pœnitentem non consequi gratiam, quia ex una parte unum mortale non potest remitti sine alio; & ex altera, cum peccator doleat tantum ex motivo particulari turpitudinis furti, non potest obtinere remissionem perjurii, cujus non meminit, nec dolet. Dicunt tamen hujusmodi Sacramentum esse validum, quia nulla deest pars es-

essentialis ad valorem: non Confessio, cum fiat integra eorum peccatorum quæ memoriæ occurrunt: non dolor, cum jam adsit circa peccatum confessum, nec absolutio ut supponitur; unde nihil obstat, quominus tale Sacramentum validum dici possit. Ad primam autem rationem respondetur, quod ille virtualis dolor, qui supponitur quoad perjurium oblitum (inclusus in illa detestatione specifica furti confessi), non est sufficiens materia Sacramenti, cum nullo modo tunc fiat sensibilis, neque per Confessionem, neque aliunde. Ad secundam rationem respondetur, quod Concilium loquitur de eo quod per se, & ordinarie contingit, non autem de eo quod per accidens & raro evenit. Ceterum semper consultum est, ut dolor eliciatur ex motivo generali; imo & necessarium, casu quo homo advertit posse habere in anima alia mortalia oblita.

445 Quæritur IX. An actus doloris debeat præcedere non solum absolutionem, sed etiam Confessionem? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Laym. c. 4. n.* 31. *Pal. part.* 7. *n.* 11. item *Conc. & Bonasp. ap. Conc. pag.* 232. *n.* 3. Ratio, tum quia dolor tanquam materia hujus Sacramenti debet esse sensibilis, nec alias, nisi per Confessionem sensibilis efficitur; ergo, si Confessionem subsequitur, non est materia apta, tum quia Confessio non debet esse simplex narratio, sed accusatio dolorosa, directa ad remissionem peccati obtinendam, & ideo oportet, ut sit a dolore informata. *Secunda* vero sententia communior negat, eamque tenent *Suar. dist.* 20. *sect.* 4. *n.* 31. *Bon. part.* 2. *n.* 18. *Lugo dist.* 15. *n.* 13. *Nav. Man. c.* 1. *n.* 22. *Holz. num.* 508. item *Dic. Tol. Fill. Major*, *Henr. Fag. etc. apud Salm. cap.* 1. *n.* 24. *& Conc. l. cit.* Valde probabilem putat, favetque Rituale Rom. *de Sacram. Pœn.* dicens: *Audita Confessione* (Confessarius) *ad dolorem efficacibus verbis adducere conabitur, etc.* Ex hoc videtur Rituale supponere, quod bene sufficit dolor post Confessionem elicitus. Sed recte ajunt *Salm. tract.* 6. *de Pœnit. c.* 5. *n.* 26. quod hæc secunda sententia sensu, quo eam explicant *Suarez*, *et Dicastillus*; a prima non discrepat; *Layman* enim, *Coninchius*, & *Palaus* nihil aliud exigunt, nisi quod Confessio non sit mera peccatorum narratio, sed sit accusatio sui ipsius ad absolutionem obtinendam. En verba *Laymanni*, quem sequitur *Palaus*: *Requiritur, ut dolor aliquo modo antecedat Confessionem, quia externa peccatorum Confessio debet procedere ab interna pœnitentia, eamque significare; quandoquidem materia Sacramenti non est mera peccatorum explicatio; sed accusatio sui ipsius tendens ad absolutionem, ut explicat Coninchius.* Deinde ipse *Layman cum Palao*, sententiam *Suarii* sectando, addit: *Ad hoc vero* (nempe ut Confessio sit Sacramentalis) *necessarium est, ut dolor animi post peccatorum narrationem habitus aliquo signo declaretur, saltem humiliando se coram Sacerdote, & absolutionem petendo, seu expectando; tale enim signum relatum ad peccata paullo ante explicata veram rationem sacramentalis accusationis habet.* Non igitur hæ sententiæ sunt duæ, sed una; in tantum enim *Layman* cum aliis requirunt, ut Confessio sit dolorosa, sive quod dolor Confessionem præcedat, in quantum exposcunt, ut Confessio non sit mera peccatorum narratio, sed habeat rationem accusationis sacramentalis; & ad hoc sufficit ut Confessio fiat animo obtinendi absolutionem, & deinde dolor manifestetur saltem per petitionem, seu expectationem absolutionis, sic etenim Confessio bene sacramentalis evadit. Addunt vero *Salmanticenses*, quod tantum ad sedandos scrupulos solent Confessarii, si de interna dispositione pœnitentis dubitent, excitare illum ad dolendum de peccatis paullo ante explicatis, quod fit, si dicatur; *De peccatis narratis doleo, & me accuso.*

Quæritur X. Per quantum temporis spatium actus doloris moraliter perduret ad valide suscipiendum Sacramentum? *Suar. dist.* 20. *sect.* 4. *num.* 29. *et Escob. lib.* 14. *num.* 121. *cum Soto*, *Hurt. et Candido* censent sufficere dolorem, qui longo tempore Confessionem præcesserit, modo non sit retractatus. Sed merito hos non approbat *P. Conc. pag.* 233. *n.* 4. Alii autem ut *Card. in prop.* 1. *Innoc. XI. p.* 65. *n.* 88. *Holzm. n.* 510. *et Diana part.* 5. *tr.* 14. *R.* 67. *cum Præp. & Gran.* dicunt sufficere dolorem præcedentem per unum diem, modo fuerit elicitus in ordine ad Confessionem: cum enim Confessio sit effectus illius doloris, dolor virtualiter perseverat. Consentit *Roncagl. cap.* 5. *quæst.* 2. *R.* 2. etiamsi dolor præcesserit per aliquot dies, dummodo (ut hic auctor ait) virtualiter perseveret in aliquibus mediis, puta si pœnitentes ex vi concepti doloris perstiterint in frequenti oratione, fuga occasionum, pœnitentiis, &c. Sed *Croix n.* 706. sentit, quod, si post dolorem elicitum pœnitens ad diversa se converterit, vel per moram notabilem animo ad alia se distraxerit, in praxi breviter dolor sit renovandus. Hoc tamen videtur potius ut consilium sequendum, quam ut præceptum, cum communiter doceant DD. cum *P. Bonc.*, bene esse aliquam analogiam inter forum civile, & sacramentale; unde bene potest intercedere aliquod spatium inter discussionem causæ, & sententiam, sed non tanta, quanta in foro civili. 446

Quæritur XI. An, ut dolor sit materia apta, debeat esse elicitus cum intentione Confessionis? Negant *Lugo dist.* 14. *n.* 37. item *Sporer*, *Moya*, *Gob. &c. apud Conc. p.* 232. *n.* 2. ac probabile putat *Tamb. l.* 1. *c.* 2. Ratio, tum quia ex Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. illa attritio dicitur disponere ad impetrandam gratiam in Sacramento, quæ voluntatem peccandi excludit, cum spe veniæ; quæ omnia verificantur in casu nostro. Tum quia tunc dolor, licet non fuerit ordinatus ad Confessionem relatione antecedenti, ordinatur tamen relatione consequenti, eo quod tunc adhuc verificatur dolor patefieri per Confessionem. Affirmant vero *Bus. supra n.* 12. *Bon. q.* 3. *part.* 2. *n.* 17. *Conc. l. c.* (citatur etiam pro hac sententia *P. Suarez dist.* 20. *sect.* 4. *n.* 29. sed *Lugo loc. cit.* ostendit, quod *Suarez* est potius pro sua sententia). Ratio, quia sicut minister, aut etiam suscipiens alia Sacramenta debet per intentionem ordinare materiam ad Sacramentum, prout ablutionem ad Baptismum, vel tactum materiæ ad Ordinationem, ita etiam suscipiens Sacramentum Pœnitentiæ debet ad illud ordinare dolorem, qui est hujus Sacramenti materia. Prima sententia est probabilior, sed cum secunda etiam sit probabilis, ante susceptionem Sacramenti tutius docet 447

cet *Card. in Prop.* 1. *Innoc. XI.* hanc esse sequendam.

448 Quæritur XII. An si quis statim post absolutionem confitetur peccatum oblitum, teneatur novum elicere dolorem? *Prima* sententia communior negat, & hanc tenent *Lugo dist.* 14. *n.* 27. *Anacl. n.* 72. *Viva q.* 5. *art.* 5. *n.* 8. *cum Perez*, *Henr.* & communi, *Roncaglia c.* 3. *q.* 3. qui vocat moraliter certam. *Sporer n.* 300. *Elbel p.* 214. *n.* 75. putat probabilissimam cum *Gob. Dic. Henr. Bosco*, *&c.* item *apud Croix n.* 707. *Led. Salas*, *Escob. & Moya*, qui dicit esse indubitatam apud omnes, sed immerito ut videbimus. Ratio, quia prior dolor se extendit etiam ad peccata oblita, quæ dum pœnitens immediate confitetur, fit unum moraliter; recte enim potest una materia proxima partialis plura constituere Sacramenta; unde sicut cum una aqua plures possunt fieri Baptismi, ita cum uno dolore, qui adhuc perseveret (ut hic supponitur) plura possunt constitui Sacramenta Pœnitentiæ. *Secunda* vero sententia affirmat, & hanc tenent *Bonac. part.* 4. *n.* 1. *Vasq. quæst.* 92. *art.* 3. *dub.* 5. *n.* 10. *Fill. tr.* 6. *n.* 77. Ratio, quia per primam absolutionem jam completum est judicium; ergo si impertienda est nova absolutio, nova requiritur materia proxima. Et quamvis dolor in se moraliter perseveret, non tamen perseverat in ordine ad secundam absolutionem; ut enim supra diximus in præcedenti Quæst. X. probabiliter ad valorem Sacramenti requiritur, ut dolor non solum sit elicitus, sed etiam elicitus in ordine ad absolutionem. Cum ergo hæc secunda sententia sit probabilis, imo probabilior, in praxi omnino sequendam esse dicunt *Croix nu.* 712. *& Conc. p.* 234. *n.* 5. saltem tutius censeo tenendam.

449 Quæritur XIII. Quomodo eliciendus sit dolor in Confessione venialium? Certum est, quod etsi extra Sacramentum *sufficit aliquis motus charitatis ad eorum remissionem*, ut docet *D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 2. tamen in Sacramento omnino requiritur dolor formalis, nec sufficit virtualis, ut communiter docent DD. cum *Roncaglia c.* 2. *qu.* 2. *Conc. pag.* 255. *nu.* 6. *& Croix nu.* 682. (contra paucos) ex D. August. *Epist.* 48. ubi scripsit: *Nec quemquam putes a quocumque seu magno seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentia posse transire.*

Sed dubitatur 1. an sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore? Negant *Natalis Alex. de Pœnit. art.* 7. *reg.* 20. *pag. mihi* 69. *Juenin. de Sacram. in Sacr. Pœn. q.* 4. §. 2. *& Genettus t.* 4. *qu.* 8. *in fine pag.* 81. & dicunt non esse, nisi veniale suscipere Sacramentum sine certo dolore, quando materia tantum levis affertur in Confessione, & abest animus profanandi Sacramentum; quia ut supponunt, frustrare Sacramentum in materia levi, non est nisi levis irreverentia. Sed per quantum huic opinioni acquiescere conatus sim, non potui, cum hæc sententia opposita sit communi Theologorum, ut videre est apud *Croix n.* 681. *Antoine pag.* 501. *quæst.* 7. *& Lugo dist.* 14. *sect.* 8. *ex n.* 108. qui primam sententiam vocat omnino falsam; & ratio nimis urget, nam tota malitia culpæ in hoc casu consistit in injuria, quæ irrogatur Sacramento, illud suo effectu frustrando; sive ergo Sacramentum frustretur, ex materia gravi, sive ex levi, nihil refert; quia semper eadem irreverentia Sacramento infertur.

Dubitatur 2. an in Confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio? Negant aliqui apud *Suar. diss.* 20. *sect.* 6. *n.* 7. Sed oppositum est tenendum cum communi sententia, quam docent *Suarez l. c. Conc. pag.* 235. *n.* 7. *Antoine pag.* 501. *qu.* 7. *Lugo dist.* 14. *n.* 118. *cum Henr. & Fag. & Escob. l.* 14. *nu.* 166. *cum Hurt. & Diana.* Hinc sufficit de uno tantum veniali pœnitere, & proponere, cum venialia non sint materia necessaria, sed tantum sufficiens. Dicunt autem *Lugo ex n.* 133. *Tamb. l.* 1. *c.* 3. *n.* 9. *&* 10. *Pal. ac Sporer apud Croix n.* 910. sufficere etiam si quis doleat de multitudine, aut frequentia venialium, etsi non doleat de singulis in particulari; quia, ut dicunt, sicut quis potest dolere de excessu distractionis in precibus, vel comestionis, ita de multitudine venialium. Et videtur favere *D. Th.* 3. *p. qu.* 87. *art.* 1. *ad* 1. ubi dicit, sufficere *propositum se præparandi ad venialia minuenda.* Ergo sufficit dolor de ipsorum multitudine, propositum enim dolorem sequitur. Contradicunt tamen *Arriaga*, *et Dicast. apud Croix l. c.* dicentes, dolorem, & propositum non tantum debere esse circa multitudinem emendandam, sed etiam circa ipsa venialia, quæ frequentiam constituunt. Sed hæ sententiæ facile videntur posse conciliari, cum impossibile sit dolere de multitudine, & non dolere saltem de illis posterioribus culpis, per quæ constituitur multitudo, quia circumstantia hæc excessus abstrahi non potest a culpis ipsis: tunc enim in obliquo saltem doleres de culpis, in recto & principaliter de excessu. Recte etiam dicit *Croix n.* 913. *cum Suar. & Tann.* (contra *Bosco*, *&c.*) quod bene quisque potest dolere de venialibus deliberatis, & proponere omnia illa vitare; de semideliberatis autem sufficit dolere quod ea commiserit, & imposterum velit attendere ad ipsa vitanda quantum humanæ fragilitati permittitur. Et hæc sunt juxta doctrinam *D. Thomæ*, qui *d. quæst.* 87. *art.* 1. *ad* 1. sic ait: *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quod homo proponat abstinere ab omnibus & singulis; sed ad pœnitentiam venialium requiritur, quod homo proponat abstinere a singulis, non tamen ab omnibus, quia hoc infirmitas hujus vitæ non patitur; debet tamen habere propositum se præparandi ad venialia minuenda.*

§. II.

De quæstionibus pertinentibus ad propositum.

Quæritur I. An in Sacramento Pœnitentiæ sufficiat propositum virtuale, sive implicitum, inclusum in dolore? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Suar. dist.* 2. *sect.* 4. *n.* 34. *Bellarm. lib.* 2. *de Pœnit. c.* 6. *&* 7. *Bonac. q.* 5. *part.* 8. *n.* 2. *Conc. pag.* 237. *n.* 15. *cum Scoto*, *Cajet. Cano*, *&c.* item *Val. Tolet. Reg. Henr. & apud Croix n.* 894. qui ait oppositam non esse certam. Ratio, quia, licet dolor includat necessario propositum, tamen Tridentinum *sess.* 14. *c.* 4. requirit propositum formale dicens, *cum proposito non peccandi de cetero.* *Secunda* sententia affirmat, dummodo dolor eliciatur ex motivo universali, & hanc tenent *Lugo dist.* 450

dist. 14. *n.* 52. *Carden. in prop.* 1. *Innoc. XI.* (qui vocat moraliter certam) *Laym. c.* 4. *n.* 6. *Anacl. n.* 49. *Viva quaest.* 3. *art.* 3. *n.* 1. *Elbel n.* 87. *cum Mastrio*, *Sporer*, *Gobat. &c. ac Salm. c.* 5. *n.* 54. *cum Nav. Fill. Vill. &c.* Ratio, quia Concilium *loc. cit.* subdit, quod attritio, si voluntatem peccandi excludit cum spe veniæ, disponit hominem ad impetrandam gratiam in Sacramento; ergo quoties has requisitas conditiones habuerit attritio, jam sufficientee disponit ad Sacramenti valorem. *Tertia* vero sententia, quam tenet *Holzm. n.* 401. *v. Debet* 2. asserens hanc esse communem cum *Suarez*, *Bellarm. & Bon.* dicit, quod, si pœnitens cogitet de vita futura, debet formaliter proponere emendationem, quia (juxta Tridentinum) quisque per pœnitentiam debet novam inchoare vitam; unde non videtur satis pœnitere, qui cogitans de vita futura, expresse non proponit emendari. Neque huic obstat dicere cum *Viva*, quod Concilium tres tantum partes Sacramenti assignat, scil. contritionem, confessionem, & satisfactionem, unde si requireretur etiam propositum formale, partes non tres, sed quatuor essent. Nam bene respondet *P. Concina*, quod contritio duobus constat; nempe dolore, & proposito explicito. Secus vero si pœnitens nihil cogitet de futuro, puta si quis sit in extremo vitæ constitutus; revera enim in quocunque dolore propositum necessario continetur, patetque quod taciti & expressi eadem est efficacia. Hæ duæ ultimæ sententiæ sunt quidem probabiliores, sed quia prima non caret sua probabilitate, in praxi ante factum tutius sequenda est, ut recte dicunt *Bon. Croix loc. cit.* Dico ante factum, nam dicunt *Croix n.* 680. *Viva in prop.* 65. *Innoc. XI. n.* 16. *Elbel de Pœnit. pag.* 216. *n.* 84. *Gob. & Bon. ibid. cum Bellarm. Suar. Vasq. Reg. Henr.* quod si bona fide cum vero dolore confessus fueris sine proposito formali, non teneris Confessionem repetere; quia, esto communius non liceat Sacramentum suscipere cum opinione quæ non sit moraliter certa, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis; tamen non teneris repetere Confessionem; si probabiliter valide es jam confessus, cum præfatum periculum tunc amplius non adsit. Nihilominus nec etiam valeo huic sententiæ acquiescere; ratio quia cum prima opinio sit sufficienter probabilis, pœnitens qui gravem culpam & certam, perpetravit tenetur de ea Confessionem explere, non tantum probabiliter, sed etiam certe validam.

451 Quæritur II. Quænam sint conditiones necessario requisitæ ad propositum? Hic ante omnia advertendum, rem valde difficilem esse quod peccatores frequenter ex consuetudine in mortalia labentes cum vero proposito ad Confessionem accedant; quapropter in hoc Confessarius sedulo incumbere debet, maxime si pœnitens alicui vitio magnam habuerit adhæsionem. Tres autem sunt conditiones veri propositi, nempe ut sit firmum, universale, & efficax.

I. Propositum *firmum* importat, ut pœnitens habeat voluntatem omnino deliberatam non recidendi, & sit animo ita dispositus, ut nullius mali timore, & nullius boni cupidine peccatum in posterum admittere velit.

Sed hic dubium fit, an prudenter credi possit, quod firmum habeat propositum pœnitens, qui asserit nolle amplius relabi, sed certo credit se relapsurum? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Nav. Man. c.* 9. *n.* 18. (qui asserit communem) *Layman. cap.* 4. *n.* 8. *Sporer p.* 204. *n.* 510. *Pal. part.* 2. *n.* 15. item *Suar. Sylvest. Con. Henr. Vega*, *Dic. apud Salm. c.* 5. *n.* 53. Ratio, quia propositum voluntatis non relabendi bene consistere potest cum judicio intellectus de lapsu futuro ex cognita fragilitate. Sed pace tantorum DD. omnino sequendam puto oppositam sententiam, quam tenent *Busemb. supra n.* 10. *Concina pag.* 255. *n.* 5. *& Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 182. *v. Objic.* Non nego quod speculative loquendo bene posset consistere firmum propositum voluntatis cum cognitione relapsus; sed cum quis certo credit se relapsurum, practice certam suspicionem præbet propositum suæ voluntatis non esse satis firmum; impossibile est enim, ut quis firmiter proponat se emendare, sciens quod Deus suam gratiam coadjuvantem non denegat facienti quantum in se est, & his non obstantibus, credat certo se ad sua peccata rediturum. Unde recte ait *Croix l. c.* quod talis pœnitens priusquam absolvatur, disponi debet, ut speret, non per vires suas, sed per Dei auxilium a peccatis liberatum iri. Secus vero dicendum, si pœnitens ex sua præterita fragilitate timeret relapsum, communitee enim dicunt DD. cum *Nav. cap.* 5. *n.* 13. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1733. & aliis, quod ad serium propositum non requiritur, ut credatur nullus eelapsus secuturus, sed satis est nunc adesse seriam voluntatem non relabendi; nam bene potest consistere voluntas resipiscendi cum timore lapsus ex mutatione voluntatis. Hinc recte inquit *Gers. tr.* 8. *super Magn. part.* 3. quod pœnitens Confessario interroganti: *Credis tu quod nunquam cades in tale peccatum? respondeat, ego fragilis formido lapsum, non tamen volo nunc casum; de futuro misericordiæ Dei me commendo, deprecans, ut me custodiat a peccato, quod si ceciderit fragilitas mea, deprecor, ut resurgam.*

II. Requiritur, ut propositum sit *universale* circa peccata mortalia; quidquid enim dicant *Aversa*, *Dicast. Hurt. & Platell. ap. Croix num.* 898. asserentes, quod, sicut sufficit dolor particularis, ita etiam particulare propositum, modo excludat positivam peccandi voluntatem; oppositum tamen omnino est tenendum cum sententia communi, quam docent *Laym. c.* 4. *n.* 20. *Pal. p.* 2. *n.* 16. *Lugo dist.* 14. *n.* 52. *Concina p.* 259. *n.* 10. *Mazzotta tom.* 7. *pag.* 543. *& Croix l. c. cum Nav. Con. Tamb. Escob.* & aliis passim, *ex D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 1. *ad* 1. ubi ait: *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quod homo proponat abstinere ab omnibus, & singulis.* Ratio, quia licet dolor particularis, puta, si concipiatur ex turpitudine speciali (ut diximus *n.* 443.) alicujus criminis, satis sit ad valorem Confessionis, cum dolor respiciat tantum peccata commissa, quæ pœnitens detestari debet; non tamen sufficit propositum particulere, cum quisque teneatur absolutam, & positivam habere voluntatem omnia mortalia vitandi. Unde Tridentinum *sess.* 14. *c.* 4. loquens de contritione in genere, dicit, *est animi dolor ac detestatio de peccato commisso*, non dicit de omnibus peccatis; loquens vero de proposito, dicit, *cum proposito non peccandi de cetero;* particula autem *non* utique importat propositum universale vitandi o-

omnia mortalia. Secus vero est de proposito circa venialia, in his enim sufficit (ut docet idem *D. Th. l. c.*) quod pœnitens proponat abstinere ab aliquo, atque eo quod proponat abstinere ab omnibus.

III. Requiritur, ut propositum sit *efficax*, idest aptum efficere quod proponitur; & ideo oportet, quod pœnitens non solum proponat peccatum vitare, sed etiam media adhibere ad peccatum vitandum, & signanter occasiones proximas peccandi, ut communiter docent DD. Vide *Spor. p.* 205. *n.* 513. Non semper autem verum est, tunc solum propositum esse efficax, quando efficitur id quod proponitur; alias, quoties pœnitens recideret, toties teneretur repetere Confessiones; relapsus enim non semper est signum propositi infirmi, sed sæpius tantum signum est mutatæ voluntatis; nam bene potest accidere, quod quis verum habeat amorem Dei prædominantem, & firmum propositum nunquam peccandi, & nihilominus statim peccet, prout D. Petrus proposuit potius mori, quam Christum negare, & tamen ad primam ancillæ vocem negavit. Id sane probatur ex D. Gregorio (*Hom.* 30. *in Evang.*) qui dixit: *In quorundam corda venit Deus, & mansionem non facit; ad perpetranda peccata redeunt, ac si minime planxissent.* Confirmatur ex Rituali Rom. ubi dicitur: *In peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut sæpe, puta semel in mense, vel certis diebus, solemnibus, confiteantur, & si expedit, communicent.* Principalis autem efficacia propositi (ut supra innuimus) consistit in avellendis occasionibus proximis peccandi, aut in mediis debitis adhibendis, ut ipsæ, si sint necessariæ, ex proximis fiant remotæ. Unde hic diligenter de his agere oportet.

452 Quæritur III. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum iis, qui sunt in occasione peccandi? Et hic dubitatur 1. Quotuplex sit occasio, & quotuplex periculum peccandi? Occasio distinguitur 1. in proximam, & remotam. Occasio *remota* est illa, in qua homines constituti regulariter ut plurimum non peccant. Occasionem vero *proximam* alii, ut *Nav. Man. cap.* 3. *num.* 14. *Bon. de Matr. dist.* 4. *p.* 14. *n.* 11. *Laym. de Pœn. c.* 4. *n.* 9. *Conc. p.* 260. *n.* 13. *& Spor. n.* 523. definiunt esse illam, in qua creditur pœnitens nunquam vel raro a peccato abstinere. Sed definitio hæc non placet; melius dicendum cum *Sanchez Dec. l.* 1. *c.* 8. *n.* 1. *Holzm. n.* 500. *Lugo d.* 14. *n.* 149. *Suar. d.* 32. *s.* 2. *n.* 4. *Contin. Tourn. tom.* 2. *p.* 255. *Vigandt tract.* 5. *n.* 50. *Croix lib.* 5. *n.* 252. *Viva de Pœn. quæst.* 3. *art.* 4. *n.* 5. *P. Segneri Conf. instr. c.* 5. *& Ronc. c.* 4. *q.* 1. *R.* 1. quod occasio proxima *per se* est illa, in qua homines communiter ut plurimum peccant: proxima autem *per accidens*, sive respectiva est illa, quæ, licet per se respectu aliorum non sit proxima, eo quod non sit apta de sua natura communiter inducere homines ad peccatum, tamen respectu alicujus est proxima; vel quia hic in illa occasione, etsi non fere semper, nec frequentius, frequenter, tamen cecidit; vel quia, spectata ejus præterita fragilitate, prudenter timetur ipsius lapsus. Unde perperam dicunt *Nav. c.* 3. *n.* 17. *Lug. dist.* 14. *n.* 150. *& Viva q.* 3. *art.* 4. *n.* 5. *cum aliis*, non esse in occasione proxima adolescentes, qui laborando cum fœminis peccant consensu, verbis, aut tactibus, eo quod (ut dicunt) non fere semper in talibus occasionibus peccant; nam, ut diximus, ad occasionem proximam constituendam sufficit, ut homo frequenter in ea labatur. Notandum vero, quod aliquando occasio, quæ respectu aliorum communiter est proxima, respectu hominis valde pii & cauti poterit esse remota, ut bene advertunt *Holzm. & Croix l. c.*

Distinguitur 2. occasio in voluntariam, & necessariam. *Voluntaria* est quæ facile dimitti potest: *necessaria*, quæ physice, vel moraliter non potest avelli.

Periculum autem proximum aliud est formale, aliud materiale. *Formale* est illud quod est proxime conjunctum cum peccato, ita ut homo in eo constitutus probabiliter peccabit, sive in peccatum consentiet; & hoc periculum semper vitandum est. Intelligendum tamen hoc (ut bene advertit *Croix l.* 5. *n.* 204.), si periculum sit consensus, non autem simplicis tentationis, aut motuum. *Materiale* vero est illud, quod cum peccato non est proxime conjunctum, sed tantum remote, ratione necessitatis & mediorum, quæ homo adhibet ad peccatum vitandum; unde tunc accidet quod occasio de se sit proxima, & periculum remotum: prout evenire potest in Chirurgo, qui in medendis partibus secretioribus puellæ utique esset in occasione proxima peccandi, sed ratione necessitatis, & officii, si debitas adhibeat cautiones piarum cogitationum, precum, protestationis de non consentiendo, bene poterit a culpa excusari; quia tunc divina adjuvante gratia, periculum fit remotum & materiale. Vide *Croix l.* 5. *n.* 254.

Ex præmissis infertur esse in occasione proxima qui domi retinet mulierem, cum qua sæpe peccavit. Et hic notandum, quod si quis non habet ad suam dispositionem mulierem, cum qua peccat, sed cum ea peccat semper, ac accedit in illius domum, tunc illuc accedere erit occasio proxima, etiamsi semel in anno accederet, & peccaret. 2. Qui in ludo frequenter labitur in blasphemias, vel fraudes. 3. Qui in aliqua domo, caupona, aut conversatione incidit in ebrietatem, rixas, verba aut gestus lascivos. Hujusmodi pœnitentes non sunt absolvendi regulariter, nisi prius occasionem deseruerint. Pariter non possunt absolvi illi, qui, licet in occasione non peccent, aliis tamen scandalum præbent, ut communiter docent *Palaus tr.* 2. *dist.* 2. *part.* 9. *n.* 19. *Bon. de Matr. dist.* 4. *part.* 14. *n.* 12. *& Salm. cap.* 5. *n.* 62. *cum Nav. Graff. Candido, Lop. &c.* Addunt *Croix lib.* 5. *n.* 269. *& Tourn. tom.* 2. *pag.* 257. *cum Cabassut.* quod, cum occasio externa conjungitur cum passione, aut tentatione vehementi, vel habitu vitioso, vel forti tentatione, peccat qui eam non relinquit, etsi necdum cesserit tentationi; quia raro accidet, quod talis se continebit, si ab occasione non separetur: unde ait *Tournely*, quod ancilla vivide sollicitata ab hero tenetur ab illius domo discedere; qui enim libere commoratur, ubi tam periculose ad malum allicitur, non potest rationabiliter sperare victoriam tentationis, nisi auxiliis gratiæ extraordinariis, quæ sperari sine temeritate nequeunt ab eo, qui libere periculum vitare potest, & non vitat. Hæc tamen intelligenda sunt, si hujusmodi persona sit fragilis, & parum devota; nam si esset pietati dedita, & cau-

cauta, & opportuna adhiberet remedia ad tentationes repellendas ac passioni obviandum, tunc eam non obstringerem ad occasionem auferendam.

Dicit autem *Ronc. cap.* 5. *quæst.* 8. non esse negandam absolutionem juveni & puellæ, qui aliquo tempore se invisant animo Matrimonium contrahendi; nemo enim (ait) tenetur ducere personam ignotam, sed per aliquod tempus potest experiri, quibus moribus alter sit præditus. Hæc assertio speculative loquendo videtur rationabilis; sed ego experientia doctus vix semel vel iterum permitterem sponso ad domum sponsæ accedere, vel sponsæ aut parentibus illum in domo excipere: raro enim reperi, qui in tali accessu non peccaverit, saltem verbis aut cogitationibus, cum omnes aspectus, & colloquia inter hujusmodi sponsos sint incentiva ad peccandum; & moraliter impossibile sit ipsos invicem tractare, & stimulos turpes non sentire ad ea, quæ tempore conjugii inter se futura erunt. In his autem omnibus, præsertim ubi turpium lapsuum periculum imminet, advertat sedulus Confessarius, quod nunquam crudelius se geret eum pœnitente quam benignius agendo, & quo majorem severitatem adhibebit, eo melius illius saluti consulet. D. Thomas a Villanova (*Fer.* 6. *post Dom.* 4. *Quad.*) vocat Confessarios *impie pios, qui ne confitentem contristent, illum in sua nequitia manere permittunt.* Nec Confessarius turbari debet, si pœnitens dicat in hujusmodi casibus scandalum oriri, si post Confessionem amplius non accedat ad illam domum, si mulierem expellat, aut aliud simile effugiat periculum; nam illi suadere debet, quod revera potius scandalo erit, si post Confessionem occasionem non auferat: aut enim alii suum peccatum aut periculum ignorant, & tunc nihil mali suspicabuntur, puta si quis famulam dimittit, vel si ab accessu in aliquam domum se abstinet; vel jam alii id animadverterunt, & tunc famam potius recuperabit, quam amittet.

Ex his omnibus concludo, quod ordinarie loquendo nunquam absolvi debet pœnitens, qui versatur in occasione proxima voluntaria, etiamsi extraordinaria signa doloris afferat, antequam occasionem removeat; occasio enim extrinseca, præsertim ubi agitur de vitio turpi, quando præsens est, ita mentem excæcat, ut omnia proposita e memoria deleat; & ad peccata ita impellit, ut aliquis, etiamsi certam suam damnationem ab illo crimine secuturam cognosceret, adhuc a peccato non desisteret. Vide mox infra *Dub.* 3. *n.* 454.

453 Dubitatur 2. An absolvi possit, qui se exponit probabili periculo peccandi? Affirmant *Mendo, Gob. & Caram. apud Viva in Prop.* 41. *damn. ab Alex. VII. & Hozes, Lumb. &c. apud Croix lib.* 5. *n.* 257. & consentit *Sporer n.* 324. modo adsit rationabilis causa; quia (ut ajunt), cum probabile sit quod ille peccabit, & probabile quod non peccabit, potest sibi formare conscientiam certam, & proinde judicium practicum non fore peccaturum. Sed hanc opinionem jam refutavimus *Tom. I. l.* 5. *n.* 63. *cum Busemb. Croix, Carden. Eliz. &c.* Hic addo auctoritatem *D. Th.* 2. 2. *qu.* 10. *ar.* 9. ubi id expresse reprobat, dicens: *Infirmi in fide, de quorum salute probabiliter timeri potest, prohibendi sunt ab infidelium communione.* Ratio est, quia, cum adsit probabilitas labendi, jam adest formale periculum lapsus, quod (ut diximus) omnino est fugiendum, quando occasio est voluntaria; secus vero, si necessaria (ut diximus *lib.* 5. *n.* 63. de Medico & Parocho). Imo recte sentiunt *Palaus t.* 1. *tr.* 2. *d.* 2. *p.* 2. §. 3. *n.* 9. *cum Suar. & Soto, Bann. ap. Tourn. tom.* 3. *pag.* 277. *v. Major.* item *Salm. Val. & Azor. citati Tom. I. l.* 2. *n.* 26. *v. Pariter*, quod in necessitate extrema spirituali proximi non solum potes sed teneris illi succurrere cum tali periculo probabili, quia tunc necessitas efficit, ut periculum evadat remotum; unde, si potes, teneris; idque docet idem *D. Th. loc. mox cit.* ubi, postquam dixit prohibendos esse a communione infidelium eos, de quorum salute probabiliter timetur, addit nisi urgeat necessitas. Dixit tamen *Tourn. l. c. cum Sylvio*, quod si periculum sit tale, ut probabilior sit lapsus, tunc nullo modo potes, nec debes illi te exponere, quia quisque plus suam quam aliorum salutem respicere debet. Sed huic responderi posset, quod in tali casu extremæ necessitatis, modo lapsus non sit moraliter certus, licet sit probabilior, tenereris te fortius præmunire orationibus, & operibus piis, & deinde fidere de majori auxilio Dei; rationabiliter enim tunc esset sperandum, quod Deus augebit auxilium, ubi major urgebit necessitas.

Dubitatur 3. An pœnitens, qui versatur in occasione proxima voluntaria, possit unquam absolvi? Hic ante omnia oportet animadvertere quatuor propositiones proscriptas in hac materia. I. Propositio 41. damnata ab Alex. VII. dicebat: *Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii (vulgo* regalo*), dum, deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.* II. Propositio 61. damn. ab Innoc. XI. dicebat: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest & non vult omittere, quinimo directe & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.* III. Prop. 62. ab eodem Innocent. damn. *Proxima occasio peccandi, non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* IV. Prop. 63. *Licitum est quærere directe occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali vel temporali nostro, vel proximi.* Sed dubium fit, an qui non adhuc occasionem proximam removerit, possit prima vel secunda vice absolvi? 454

Prima sententia affirmat, & hanc tenent plures auctores, prout *Suarez d.* 32. *sect.* 2. *n.* 3. *Pal. tom.* 2. *tract.* 2. *dub.* 2. *p.* 9. §. 3. *n.* 18. *Sporer num.* 325. *Elbel n.* 108. *Mazzotta t.* 3. *pag.* 377. *Viva in Prop.* 41. *damn. ab Alex. VII. n.* 16. citans *Cajet. & Cordub.* (sed *P. Milante* negat hos AA. esse pro hac sententia) & *Holzm. t.* 2. *p.* 148. *n.* 584. *cum Tamb. ac* communior ut asserit: & consentiunt *Roncag. c.* 4. *q.* 2. pro prima vice, casu quo pœnitens nondum adverterit ab obligationem removendi occasionem. Ratio, quia (ut ajunt) talis pœnitens potest esse bene dispositus ad absolutionem, etiam nondum occasione dimissa, si vere proponat dimittere. Sed hic distinguendum cum S. Carolo Borromæo (*in Instruct.* suis Confessariis tradita) inter occasiones quæ *sunt in esse*, prout cum aliquis concubinam domi detinet, vel cum ali-

liqua famula peccat cum hero, quoties ab eo tentatur, & inter occasiones quæ *non sunt in esse*, utpote si quis loquendo prolabitur in blasphemias, aut versando in cauponis prorumpit in rixas & ebrietates, aut convivando cum sociis ruit in verbis & cogitationibus obscœnis, &c. In occasionibus hujus secundæ speciei, quæ *non sunt in esse*, recte docet S. Carolus, quod si pœnitens firme proponat ab eis se cavere, potest per unam aut duas, etiamque tres vices absolvi. Quod si postmodum emendatio non apparet, differri ei debet absolutio, donec ille cum affectu occasionem derelinquat. In occasionibus vero prioris speciei quæ *sunt in esse*, ait S. Carolus, pœnitentem neque prima vice absolvendum (quascunque promissiones proferat), nisi prius occasionem amoveat. Et hanc sententiam censeo (saltem ordinarie loquendo) omnino sequendam; eamque tenent *Cardenas* in Prop. 61. damn. ab Innoc. XI. cum *Bon. Villal. & Candido*, *Tourn. t. 2. p. 257. Reg. t. Conc. p. 658. n. 1. P. Segneri Instr. Conf. c. 5. Auctor libr.* cui titulus: *Instruz. per li Confessori Novelli t. 1. n. 227.* item *Nav. Man. c. 16. n. 20.* ubi ait; *Concubinarius cohabitans concubinæ non debet absolvi, antequam ab ea separetur. Coninch. d. 8. de Pœnit. d. 17. n. 115.* ubi: *Eos, qui vivunt in concubinatu, nullo modo extra casum gravis necessitatis expedit absolvere, antequam de facto separentur. Azor. p. 8. l. 3. c. 3. q. 2. Resp. non posse licite eum absolvi, antequam ab ea* (scil. concubina) *separetur;* item *Rodr. Sylv. Fernand. Margarita, &c. apud Pal. dict. n. 18.* ex D. Augustino in *c. Satisfactio, de Pœnit. Dist. 3.* ubi sic dicit: *Satisfactio pœnitentiæ est peccatorum causas excidere, neque eorum suggestionibus aditum indulgere.* Ergo tenetur pœnitens ante absolutionem occasionem auferre alias suggestionibus aditum non præcluderet. Ratio 1. hujus sententiæ (ut ait *Cardenas*) videtur esse, quia prima sententia videtur damnata in præfata Proposit. 61. ab Innocent. XI. Sed hæc ratio non convincit; nam aliud est posse absolvi qui occasionem *non vult omittere*, ut dicebat propositio, aliud, qui licet non velit omittere ante absolutionem, bene tamen vult omittere statim post absolutionem. Ratio 2. quia præceptum tollendi occasionem voluntariam est negativum, idest non permanendi in occasione (prout est præceptum non retinendi alienum), & hoc obligat semper & ad semper; unde qui potest occasionem statim removere, & non removet, est in actuali transgressione præcepti, & ideo indispositus. Sed hæc ratio neque omnino satisfacit, vel saltem intelligenda est in solo casu, quo pœnitens nolit statim post absolutionem tollere occasionem, & tantum promittat auferre in futurum; at si pœnitens in actu Confessionis firme proponeret occasionem removere statim ac domum redit, non video cur dicendus esset hic indispositus, & quod præcepto contraveniat. Ratio potior & vera hæc mihi videtur esse: ablatio occasionis est res magnopere ardua, & non fit nisi quis magnam vim sibi inferat, ut avellatur ab illa occasione, ad quam propter præteritam sui animi adhæsionem remanet valde propensus; & ideo, si occasio non aufertur ante absolutionem, pœnitens de facili post absolutionem se decipiet, falso sibi suadendo quod tentationibus resistet, & sic, occasione non dimissa, profecto redibit ad vomitum. Qua de re, si talis vellet absolvi, antequam occasionem deserat, esset indispositus, quia se constitueret in probabili periculo infringendi propositum: ac propterea Confessarius, qui eum absolveret, ipsum relinquendo in tali periculo, utique peccaret tam contra officium Judicis, quam Medici, quia absolveret indispositum, non applicando illi remedium suæ saluti necessarium.

Dices: Pœnitens qui habet pro se opinionem probabilem debet absolvi, quia cum sit dispositus, habet jus ad absolutionem, juxta dicta *Tom. I. l. 1. n. 25.* & dicenda *n. 604.* Ergo si quis efformaret sibi conscientiam probabilem juxta primam sententiam, teneretur Confessarius eum absolvere. Respondetur 1. quod illicitum est (ut diximus mox supra *n. 455. dub. 2.*) se voluntarie exponere probabili periculo peccandi, unde peccat pœnitens, qui vult absolutionem recipere, antequam occasionem dimittat, cum se immittat in probabile periculum infringendi propositum, & ideo tanquam indispositus nullum jus habet ad absolutionem. Respondetur 2. Dato & non concesso, quod pœnitens possit absolvi semel vel iterum ante dimissam occasionem, tamen, ut communiter dicunt DD. & ipsi adversarii concedunt, pœnitens non habet jus ut statim absolvatur, & propterea bene potest (& si potest, tenetur Confessarius, ut partes sui muneris recte agat) tanquam Medicus differre illi absolutionem, usquedum occasionem auferat.

Dixi tamen *ordinarie;* nam merito excipiendus est 1. cum *Lugo d. 14. n. 151. Holzm. n. 586. & Spor. n. 525.* casus quo pœnitens afferat extraordinaria signa doloris, quia tunc propter hujusmodi signa Confessarius prudenter potest judicare non adesse in pœnitente periculum illud proximum infringendi propositum; signa enim illa indicant pœnitentem uberiorem recepisse gratiam, qua magis constanter se geret in occasione removenda. Nihilominus, ait *Ronc.*, quod ipse etiam in hoc casu absolutionem differret, usquedum occasio auferatur, si absolutio commode differri posset; & ita etiam ego agerem.

Excipiendus 2. cum *Viva loco supra cit.* casus quo pœnitens, si absolutio differatur, non possit ad Confessarium redire; vel nonnisi post longum tempus: tunc enim, si ille jam fuerit confessus peccata sua, & Confessarius prudenter judicare valeat eum firmam habere voluntatem tollendi occasionem statim ac poterit, tunc potest & debet ipsum absolvere, quia tunc pœnitens habet jus, ut statim absolvatur. Nec obstat dicere, quod ipse tunc remaneret in eodem periculo (ut mox dictum est) infringendi propositum. Nam respondetur, quod hoc casu tale periculum de proximo fit remotum: sicut enim ratione gravis damni (ut infra dicetur) non tenetur pœnitens occasionem auferre, eo quod periculum per se proximum ratione illius necessitatis evadit remotum; ita in casu nostro periculum illud infringendi propositum fit remotum ratione magni oneris, quod pœnitens deberet subire iterum repetendi Confessionem apud alterum; tunc enim, est constitutus in morali necessitate recipiendi absolutionem, antequam occasionem dimittat. Hoc tamen non admittendum, si pœnitens ab alio Confessario jam fuerit admonitus de occasione tollenda, & non ab-

abstulerit; quia tunc habetur tanquam recidivus, & minime est absolvendus, nisi forte afferat extraordinaria signa doloris, ut supra.

455 Dubitatur 4. An possint absolvi, qui sunt in occasione proxima necessaria? Ut supra. innuimus, illa quidem dicitur occasio necessaria, quæ non potest relinqui vel physice, vel moraliter; *physice*, nempe si quis esset in carcere aut triremi, a quo discedere non posset; vel si esset in articulo mortis, in quo non haberet tempus vel modum expellendi amicam: *moraliter* vero, nempe si occasio tolli non posset sine scandalo; in his casibus bene absolvi potest, occasione non sublata, cum non teneatur pœnitens tunc illam auferre. Sed hic dubium fit, an possit quis manere in occasione proxima, si aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita, fama, aut fortunis? Negat *Merbesius de Pœnit. diss.* 4. *n.* 11. dicens, pro nullo damno temporali aliquem excusari a dimittenda occasione proxima; & in parte consentit *Vig. tr.* 5. *n.* 50. ubi ait, esse obligationem auferendi occasionem, etiamsi infamia sit subeunda. Communiter tamen affirmant DD. non teneri pœnitentem occasionem dimittere, si aliter grave damnum temporale passurus sit, dummodo interim sit paratus uti mediis præscriptis; ita *Nav. Man. c.* 3. *n.* 20. *Sanch. Dec. l.* 1. *cap.* 8. *n.* 3. *Lugo d.* 14. *n.* 152. *cum communi*, *Pal. tr.* 2. *d.* 2. *p.* 9. §. 3. *n.* 8. *Tourn. tom.* 2. *p.* 255. *&* 258. *Reg.* 5. *Anacl. p.* 619. *num.* 46. *Holzm. n.* 580. *v. Dixi*, *Bonac. de Matr. q.* 4. *p.* 14. *n.* 11. *Viva qu.* 3. *a.* 2. *n.* 6. *Elbel n.* 104. *Laym. c.* 4. *n.* 9. *Renzi c.* 2. *sect.* 1. *qu.* 15. *Sporer n.* 526. (qui tamen *n.* 528. *cum Palao* non excusat aliquem mediocriter divitem, qui ne patiatur damnum centum ducatorum, occasionem non vellet deserere) & consentit *Concina p.* 265. *n.* 17. si pœnitens ex dimissione occasionis deberet pati infamiam, aut gravissimum detrimentum. Ratio, quia occasio peccandi non est in se peccatum, neque affert necessitatem peccandi; quapropter bene potest cum ea consistere vera detestatio peccatorum, & firmum propositum non relabendi, ac adhibendi debita remedia. Et quamvis præceptum vitandi occasionem proximam per se obliget ad non permanendum in occasione, tamen illud intelligendum est obligare, cum quis voluntarie in occasione persistit, non vero si maneat ex necessitate; moraliter autem hæc necessitas intervenit, quando sine magno detrimento, aut incommodo nequit occasio dimitti; etenim tunc periculum formale & proximum opportunis adhibitis mediis ad non relabendum, fit materiale & remotum; non enim qui est in periculo, sed *qui amat periculum* (ut dicitur in *Eccles.* 3.) *peribit in illo*; non autem amat periculum, qui invitus subit. Hinc optime S. Basilius (*in Constit. Mon. c.* 4.) dixit: *Qui urgenti aliqua causa, & necessitate, se periculo objicit, vel permittit se esse in illo, cum tamen alias nollet, non tam dicitur amare periculum, quam invitus illud subire: & ideo magis providebit Deus, ne in illo pereat.* Idem satis confirmatur ex *c. Laudabile de Frig. & Mal.* ubi sic habetur: *Quod si ambo* (sermo est de conjugibus ab initio impotentibus) *consenserint simul esse, vir eam, etsi non uxorem, saltem habeat ut sororem.* Ergo (ut notat *Sanch.*) ne ipsi infamiam patiantur, bene eis permittitur simul habitare cum periculo tactuum. Remedia autem pro his qui reperiuntur in occasione proxima præsertim peccati turpis, sunt videlicet; major oratio, frequentior usus Sacramentorum, quotidie ante imaginem Crucifixi renovare promissionem non amplius peccandi, vitare ne versetur solus cum sola; fugere ab aspectu complicis, & similia.

Hinc dicunt *Sporer n.* 532. cum communi, *Busemb. ut supra casu* 10. *Mazzotta t.* 3. *p.* 574. *Pal. l. c. n.* 12. *cum Graff. Fernand. &c. Laym. c.* 4. *n.* 9. *cum Nav. cap.* 3. *n.* 11. *Sanchez*, *Sa*, *Henr. Cajet. & Philiarch.* quod ii qui ab officio, negotiatione, aut domo in qua peccant, discedere nolunt, quia sine magna difficultate non possunt, absolvendi sunt, si sint parati remedia adhibere. Idem dicit *Viva q.* 3. *a.* 4. *n.* 9. de Chirurgis qui in medendis mulieribus, & de parochis qui in excipiendis earum Confessionibus pluries peccant, si aliter ipsi non possent vivere juxta suum statum. Vide dicta *T. I. l.* 5. *n.* 63. *vers. Quæritur.*

Hæ sententiæ probabilissimæ sunt, verum in praxi omnes conveniunt expedire, ut iis, qui versantur in occasione proxima etiam necessaria, differatur absolutio. Imo, ut ego quid sentiam in hac re, ingenue dicam: nunquam absolverem, qui est in occasione proxima extrinseca (nam de intrinseca aliter infra loquar), præsertim si occasio sit de materia turpi, semper ac absolutio commode differri posset. Censeo enim, quod Confessarius tanquam Medicus tenetur aptare suo pœnitenti remedia opportuniora, ut ille suam faciat salutem; reorque nullum aliud aptius antidotum ministrari posse ei, qui est in occasione proxima, quam dilationem absolutionis; dum experientia docet, quod pœnitentes, postquam absoluti discedunt, ut plurimum negligunt media præscripta adhibere, & sic facillime recidunt. Cum e converso, quando ipsis absolutio denegatur, vigilantius satagunt remedia exequi, & tentationibus obsistere, impulsi quidem a timore, ne cum ad Confessarium redibunt, iterum sine absolutione dimittantur. Et casu quo pœnitens prius admonitus ab alio Confessario media præscripta neglexerit, & eodem modo fuerit relapsus, dico omnino dimittendum esse sine absolutione, nisi forte extraordinaria signa doloris exhibeat. Et etiam huic adhuc extraordinaria compunctione donato, ordinarie loquendo, absolutionem denegarem, quando commode absolutio posset differri. Fortasse alicui hæc tradens nimis rigidus videbor; sed ego, cum pœnitentes offendissem hujusmodi occasionum laqueis irretitos, sic semper egi, & semper agam; hac enim via incedens non me rigidum, sed maxime erga eos benignum esse puto, quandoquidem nullo isto aptior modus mihi videtur, ut ipsi a peccatis & ab æterna damnatione eripiantur, & e contrario crederem, quod, si benigne agendo absolutionem quam petunt, eis præstatem, causa essem, ut misere in vitiis marcescerent. Quisque in suo sensu abundet. Utinam vero omnes Confessarii cum hujusmodi pœnitentibus ita se gererent, multo quidem minora crimina committerentur, & longe plures animæ perditionem vitarent! Ego sentio, & dico, quod ubi agitur de liberando pœnitente a peccato formali, licet permittatur manere in materiali, tunc Confessarius curare debet, in quantum chri- 456

stia-

stiana prudentia concedit, uti opinionibus benigrioribus, gravi tamen fundamento roboratis. Ubi vero opiniones benignæ propinquius admovent ad periculum peccati formalis, ut accidit in hac materia occasionis proximæ, dico, quod Confessario uti expedit sententiis rigidioribus; sic enim magis consulet suorum pœnitentium saluti.

457 Dubitatur 5. An qui in occasione necessaria etiam adhibitis remediis semper eodem modo relabitur, possit absolvi, nisi prius occasionem deserat? *Prima* sententia, quam tenent *Lugo de Pœnit. d.* 14. *n.* 157. *Pal. tom.* 2. *d.* 2. *p.* 9. *n.* 3. *Holzm. de Pœn. n.* 585. item *Gob. Fabri, Pallav.* & *alii apud Croix l.* 5. *n.* 261. & probabilem putant *Tamb. in Meth. Conf. l. c. n.* 10. dicit, posse eum absolvi toties quoties, modo habeat sufficientem dolorem & propositum. (Advertit tamen *Lugo, n.* 160. quod, cum aliquis semper immediate post Confessionem facile recidit, is censetur carere vero dolore & proposito, & ideo non absolvendus.) *Secunda* tamen verior sententia, quam tuentur *Busemb. supra n.* 449. *Ronc. de Pœn. c.* 4. *qu.* 3. *Tourn. t.* 2. *pag.* 258. *Reg.* 3. *Viva in prop.* 41. *Alex. VII. n.* 17. *cum Suar. Nav.* & *Reg. Mazzotta t.* 3. *p.* 577. qui vocat communem; item *Cajet. Tann. Cardin.* & *alii cum Croix l. c.* qui vocat veram, tenet, hunc non posse absolvi, nisi occasionem deserat, cum jactura adhuc vitæ, si opus sit, quando nulla emendatio, nec probabilis spes emendationis appareat. Ratio, quia homo tenetur cum omni jactura vitare periculum proximum peccati formalis. Et licet aliquando ob justam causam possit permitti periculum peccati, nunquam tamen potest permitti peccatum; cum autem nulla spes apparet emendationis, periculum utique fit formale, & a peccato sejungi non potest, & ideo omnino est vitandum cum quocumque damno temporali etiam vitæ. Hic enim currit illud Marc. 9. 45. *Si oculus tuus scandalizat te, ejice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Et aliunde Lucæ 9. 25. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?*

Dices cum *Lugo:* Ergo iste neque prima vice poterat absolvi, cum idem adfuerit periculum. Respondeo, quod dispar est ratio; nam, cum occasio est necessaria, ope mediorum periculum materialiter proximum fit formaliter remotum; at cum adhibitis remediis non adest spes emendationis, periculum evadit formaliter proximum, & ideo omnino vitandum cum quocumque incommodo. *Sin autem* (ait S. Carolus in *Instruct. Confess.* loquens de puella, quæ domi haberet occasionem necessariam) *post similes præcautiones comperiat Confessarius pœnitentem in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, donec deseruerit proximam peccandi occasionem, quicquid tandem evenire debeat.* Hinc *c. Falsos* 6. *de Pœn. dist.* 5. & *c. Fratres* 8. *ib.* dicitur debere dimittere sua officia milites, negotiatores, curiales, &c. qui norint illa non posse exercere sine peccato; sic enim loquitur S. Gregor. VII. in *cit. c. Falsos: Ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exercere non possit* (*difficultas notatur,* advertit Glossa, *non impossibilitas*), *si culpis gravioribus irretitus ad pœnitentiam venerit, recognoscat se veram pœnitentiam non posse peragere, nisi negotium, aut officium deserat.* Idem clarius confirmat Innoc. II. in *dict. c. Fratres,* dicens: *Falsa enim fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet.*

Secus vero dicendum cum *Holzm. d. num.* 583. *Laym. de Pœn. c.* 4. *n.* 10. & *Sporer num.* 326. *cum Sanch. Nav.* & aliis communissime, si in præsenti hujusmodi pœnitens afferat extraordinaria signa doloris; tunc enim jam effulget spes emendationis.

Hic pro complemento hujus puncti refert adjicere ea quæ tradidit D. Carolus Borromæus *in Instruct. Confessar.* (*Act. Mediolanen. p.* 4. *pag.* 653.) ubi distinguens inter occasiones proxime de se inductivas ad peccatum, ut est domi retinere concubinam, & occasiones proximas peccandi ob pravum habitum alicujus, sic dixit: *Pœnitentem in aliqua ex his occasionibus versantem, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam aleret, non debet sine dubio Confessor absolvere* (intellige, ne prima quidem vice), *nisi hanc occasionem antea sustulerit. Pro aliis vero occasionibus* (minus impellentibus), *quales sunt aleæ vacatio, aspectus minus pudici, colloquia, gestus,* &c. *non absolvatur, nisi eas dimittere pœnitens polliceatur. Quod si jam alias pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio differatur, donec emendationem agnoverit.* 458

Deinde hæc addidit: *De operibus quæ ad malum inclinant, ut saltationum publicarum, improborum hominum, cauponarum frequentatio,* & *alia hujusmodi, quorum occasione si homo peccare consueverit, nequaquam debet absolvi, nisi primum eam omnino dimiserit. Quod si Confessori visum fuerit ex prima aut secunda pœnitentis pollicitatione,* & *non amplius, ipsum occasionem hanc dimissurum, poterit eum absolvere; absolutionem autem differat, si promissis non steterit, donec amandatam omnino fuisse occasionem agnoverit.*

Et quia potest contingere, ut pœnitens cum his omnibus a Confessore propositis occasionem non possit dimittere sine periculo (intellige damni vitæ, famæ, vel bonorum), *aut scandalo, debet adhibere remedia;* & *primo differatur absolutio* (intelligendum etiamsi pœnitens ille prima vice confiteatur peccatum) *donec emendationis signa dederit. Quod si inde infamiæ periculum pœnitenti acciderit* (nempe si incurrat infamiam, nisi tunc communicet), & *Confessor talia contritionis in eo signa perspexerit,* (ut prudenter dispositum judicet), *debitamque ad excipienda remedia dispositionem observaverit, tunc poterit absolvi. Quod si tamen non emendatus pœnitens fuerit* (scil. etiam adhibitis remediis), *non absolvatur, donec occasio illa sublata fuerit.*

Quæritur IV. An possint absolvi illi qui in peccatis sunt consuetudinarii, aut recidivi? Distinguendum est inter consuetudinarium sive habituatum, & recidivum. *Consuetudinarius* intelligitur hic qui prima vice suum pravum habitum confitetur, & iste bene potest absolvi, etiamsi nulla emendatio præcesserit, modo eam serio proponat, ut cum sen- 459

ten-

tentia communissima dicit *Croix l. 6. p. 2. n.* 1820. Ratio, quia talis pœnitens ex una parte non est præsumendus malus, ita ut velit indispositus ad Sacramentum accedere; ex alia bene præsumitur dispositus dum peccata sua confitetur, cum ipsa spontanea confessio sit signum contritionis, nisi obstet aliqua positiva præsumptio in contrarium; omnes enim conveniunt, quod dolor per Confessionem manifestatur. Vide *Juenin. Instit. Theol. t. 7. p.* 408. *Salm. de Sacram. in gen. c. 1. n.* 11. Nec valet dicere, quod eadem prava consuetudo est signum indispositionis; nam licet pravus habitus reddat peccatorem propensiorem ad peccatum, non tamen dat præsumptionem suæ infirmæ voluntatis. Attende quæ docet Catechismus Rom. *de Pœnit. n.* 60. *Si, audita Confessione, judicaverit* (Sacerdos) *neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit*. Nota *omnino defuisse*.

Recidivus autem est ille, qui post Confessionem in eadem peccata relapsus est. Hic dubitatur, an possit absolvi? Adsunt tres sententiæ. *Prima* quam tenent *Sylvest. Henr. Tanner. Sancius, &c. apud Salm. tr. 17. de Juram. c. 2. n.* 169. dicit hunc absolvendum esse toties quoties confitetur, nisi ex aliqua circumstantia judicetur indispositus; alias semper dispositus est censendus, utque talia jus habet ad absolutionem. Sed hæc sententia falsa est, ut infra dicemus. *Secunda* sententia omnino opposita, quam tenent *Merbes. de Pœnit. pag. 141. Reg. 2. & 3. Juen. Instit. Theol. de pœnit. c. 7. e. 1. art. 1. q. 3. & Genett. t. 4. c. 7. quæst.* 15. dicit nunquam peccatorem habituatum censendum esse dispositum ad absolutionem, nisi diu conversionem suam per emendationem probaverit. Et idem sentit *P. Concina p.* 360. §. 4. *per totum*; quamvis alibi *pag. 722. n. 24. & p.* 719. sic in praxi temperet suam doctrinam, dicens: *Et ut errandi periculum declines, si vides bina vel trina absolutione te posse infirmum curare, esto in misericordia dives. Emendatio peccatoris securior omnibus regulis est norma vel impertiendi vel denegandi absolutionem. Tertia* sententia communis quam sequimur, & tenent *Sanch. Dec. l. 2. c. 32. n. 45. & l. 5. c. 5. n. 18. Pal. tr. 13. de Juram. d. 1. p. 9. n. 3. Bonac. eodem tit. t. 2. d. 4. qu. 1. p. 3. in fine, Lugo d. 14. n. 166. Petrocor. t. 4. de Pœn. c. 7. q. 9. Spor. eod. tit. c. 2. n. 332. Azor. t. 2. l. 11. c. 3. q. 4. Viva de 2. Præc. q. 7. art. 7. n. 4. Laym. c. 4. n. 10. Holz. p. 149. n. 589. Anacl. p. 62. n. 49. P. Milante in d. prop. 60. Exerc. 35. Wigandt tr. 13. n. 98. & Salm. l. c. cap. 2. n. 168. & 170. cum Suar. Sayr. Hurt. Prado, Rodr. Lop. &c.* docet, quod peccator recidivus rediens cum eodem habitu pravo non potest absolvi, nisi afferat extraordinaria signa suæ dispositionis.

Prima pars est contra primam sententiam dicentem, quod recidivi debent absolvi semper ac ad Sacramentum accedunt. Et probatur ex Prop. 60. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda absolutio; dummodo ore proferat se dolere & proponere emendationem*. Ratio est, quia, ut Confessarius possit pœnitentem absolvere debet esse moraliter certus de ejus dispositione, unde, quamvis peccator prima vice se confitens censendus sit dispositus, eo quod (ut diximus) nulla ei obstat præsumptio in contrarium, tamen quando jam in alia Confessione ipse fuit admonitus, & eodem modo cadit, nullo adhibito conatu, & nullo impleto ex mediis a Confessario præscriptis, frequens ille relapsus signum præbet, vel saltem prudentem dat suspicionem, quod sua pœnitentia non sit vera: qui enim firme proponit (bene ait *Lugo d. 14. n.* 160.) rem sibi moraliter possibilem, non ita facile sui propositi obliviscitur, sed saltem per aliquod tempus perseverat, & difficilius, aut tarius cadit: Hinc S. Isidorus *l. 2. Sentent.* 16. *c.* sic ait: *Ille pœnitentiam digne agit, qui sic præterita mala deplorat, ut futura iterum non committat*. Et S. Augustinus *ap. eund. Isidor.* sic optime scripsit: *Qui pectus suum tundit, & se non corrigit, solidat peccata, non tollit*. Ideo S. Carolus Borrom. *in sua Instruct. ad Confess.* (*In Act. Synod. Mediol. t. 2. p.* 653.) bene docuit: *Prorogand a est absolutio eis qui a multis annis in iisdem peccatis perseverarunt, nec ut emendarentur, laborarunt*. Et hoc ait *Lugo loc. cit.* accidere posse etiam in Confessione venialium, in quibus pœnitens sit habituatus. Nam licet communiter dicant DD. quod facilius absolvi possunt qui in eadem recidunt venialia, quia ipsorum occasiones sunt frequentiores, quas evitandi non adest obligatio tam stricta; tamen merito dicit *Elbel pag. 229. n.* 112. sæpe timendum esse, ne sint nullæ & sacrilegæ Confessiones illorum, qui propositum de prædictis venialibus vitandis nimis generaliter concipiunt. Unde bene advertit cum *Spor. n.* 339. quod hujusmodi pœnitentes potius quam se vexent, ut omnia sua venialia exacte confiteantur, attendant ad illa clavibus subjicienda, de quibus noverint verum habere dolorem, & propositum.

Dicunt vero *Sanch. Laym. Lugo, Pal. Viva, Spor., cum aliis locis cc.* quod his non obstantibus, bene poterit absolvi recidivus usque ad tertiam vel quartam vicem, etiamsi eodem modo relapsus fuerit, & nullum adhibuerit remedium. Vereror tantorum DD. auctoritatem, sed ego eorum opinioni nunquam acquiescere potui; etenim cum pœnitens jam fuerit in alia Confessione admonitus, & eodem modo reinciderit, nullumque ad se emendandum conatum adhibuerit, eadem suspicio utique recurrit, qua fit ut Confessarius non possit habere de ejus dispositione moralem certitudinem, sufficientem respective ad hoc Sacramentum, ut infra explicabitur.

Secunda vero pars est contra secundam sententiam, quæ cum intollerabili rigore dicit nunquam absolvi posse consuetudinarium, nisi per longam experientiam constet de ipsius emendatione. Ratio nostræ sententiæ est, quia relapsus, tametsi præbeat aliquam suspicionem, non tamen certum exhibet signum indispositionis; bene enim contingere potest, quod pœnitens vere habuerit firmam voluntatem non relabendi, & tamen vi pravi habitus sit relapsus, ut advertit S. Anselmus (*de Simil. c.* 189.) dicens quod consuetudinarii, *pravo usu irretiti, nolentes in eadem vitia dejiciuntur*. Unde quoties pœnitens affert signa extraordinaria doloris, per ea tollitur suspicio illa de indispositione, & tunc

Con-

Confessarius prudenter judicare poterit suum pœnitentem satis esse dispositum. Unde recte ait *P. Milante in prop. 60. damn. ab Innoc. XI. supra relata t. 2. p. 386.* quod ibi *non excluditur absolute consuetudinarius utcunque talis, sed qui nullam dat emendationis spem. Igitur consuetudinarius, qui dat aliquam emendationis spem modo hæc sit solida & fundata, potest absolvi.* Tot autem auctoritates SS. Patrum, quas adducunt adversarii, nihil aliud probant, quam magnam illam difficultatem, quæ adest in extirpando pravo habitu; sed bene docet *Lugo d. 14. n. 166. cum Suar. Sanch. Reg. Henr.* & aliis communiter, quod *Dispositio sufficiens est dolor & propositum præsens, non emendatio futura, atque ita pœnitens poterit absolvi, licet judicetur relapsurus.* Nec verum est, quod sola temporis probatio unicum sit signum mutatæ voluntatis; nam voluntatis mutatio pendet a divina gratia, quæ tempore non indiget, sed in instanti operatur, & ideo non solum per experimentum temporis, sed etiam per alia quidem signa patefieri potest. Imo aliquando alia signa præsentis dispositionis multo melius manifestant mutationem voluntatis, quam experientia temporis; nam signa illa directe indicant dispositionem pœnitentis, experientia vero tantum indirecte; adeo ut non raro evenire poterit, quod aliquis etiam longo tempore se a vitiis pro mundi hujus honestate contineat, ut ait D. Gregor., & nihilominus non sit rite dispositus. Propterea, quoties pœnitens affert vera signa doloris & propositi, toties bene absolvi poterit, ut clare colligitur ex *c. Septies 23. dist. 3.* ubi D. Hieronymus sic inquit: *Septies cadit justus. Si cadit, quomodo justus? Si justus, quomodo cadit? Sed justi vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit. Non solum septies, sed septuagies septies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, peccata donantur.* Et D. Joannes Chrysost. *Hom. 14. in 2. ad Cor.* scripsit: *Temporis moram non quæro, sed animæ correptionem; hoc itaque fac demostres, sintne compuncti, sintne in melius immutati, & res tota confecta est.* Hinc Auctor Libri Romæ editi, cui titulus (*Istruz. per li Novelli Confess. p. 1. c. 15. n. 356.*) sic inquit: *Se la ricaduta nasca dalla propria fragilità, senz' altra causa estrinseca volontaria è quasi temerità il dire, che ogni ricaduto sia indisposto.* Ac ideo in *c. 9. n. 213.* dicit, quod peccator relapsus propter mali habitus vim statim absolvendus est, si firmam habet voluntatem adhibendi media ad se emendandum: additque: *E giudichiamo, che il fare altrimenti sia troppo rigore, e che il Confessore facendolo s' allontanerebbe dal vero spirito della Chiesa, e del Signore, e dalla natura del Sacramento, il quale non solamente è giudizio, ma è medicina salutare.*

460 Sed rogabis, quænam sint hæc signa extraordinaria doloris, cum quibus recidivus statim possit absolvi? Plura hujusmodi signa traduntur ab AA. supra allatis *locis citatis*, quæ sunt videlicet: I. Major dolor patefactus per lacrymas, suspiria, aut cordialia verba ait *Lugo, Laym. Milante, Holzm., Croix, Tamb. Lohner, Renzi, & Salm. de Pœnit. cap. 5. n. 65.* Dicit autem *Gonettus t. 4. c. 5. q. 19.* non esse sæpe credendum lacrymis peccatorum, nam sæpe lacrymæ proveniunt ab humano affectu. Vice *non sæpe* melius hic Auctor dixisset *non semper*; nam revera, ut bene ait *P. Milante*, hujusmodi lacrymæ, præsertim in mulieribus & rudibus, non semper sunt signa veræ pœnitentiæ, quandoque enim proveniunt ex aliqua passione, quam pœnitentes exponunt; vel ex motivo negatæ absolutionis, vel damni passi aut imminentis. Ceterum lacrymæ pœnitentium, ut plurimum oriuntur ex compunctione cordis, maxime si effundantur post auditam concionem vel monitionem Confessarii præbentis aliquod compunctionis motivum. Hinc S. Leo (*Epist. 82. Theodor. Episcop.*) sic docuit: *In dispensandis Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemitusque negligere, cum ipsam pœnitendi affectionem credamus ex Dei inspiratione conceptam.* Nota *cum credamus*, quapropter ordinarie, nisi aliud percipiatur oppositum, credendus est pœnitens ex inspiratione Dei lacrymas effundere. Hic etiam facit illud quod attulimus D. Joannis Chrysostomi mox supra, ubi dixit compunctionem signum esse veri doloris.

II. Minor numerus peccatorum, ut dicunt *Busemb. Wigandt, Laym. Spor. Anacl. P. Segneri, Lohner, Gob. Mazz. Tamb. & Renzi.* Hoc tamen intelligendum, cum pœnitens fuerit in eisdem occasionibus & tentationibus peccandi: aut si ille post ultimam Confessionem diu se continuerit, v. gr. per 20. vel 30. dies, cum antea assuetus fuerit prolabi pluries in hebdomada; vel si relapsus fuerit post magnum conflictum, ut recte ajunt *Croix & Anacl.* III. Studium adhibitum ad emendationem: *Lugo, Laym. Sporer, Salm. Mazzotta:* aut si pœnitens adhibuerit jejunia, eleemosynas, orationes & Missas, ut bonam faceret Confessionem, & ad absolutionem se disponeret. Fuga spontanea occasionum; *Croix, & Mazzotta.* Impletio mediorum præscriptorum a Confessario: *Wigandt, Busemb. & Mazzotta.* IV. Si pœnitens quærat media ad se emendandum; *Laym., Lugo Salm. Mazz. Wigandt, Holzm. Milante, &c.* Aut si promittat remedia adhibere; vel antea præstita melius exequi, *Lugo, Segneri, Croix, & Mazz.*; maxime (ait *Lugo*) si nunquam admonitus fuit de mediis adhibendis; sed hujusmodi promissionibus puto non omnino fidendum, cum pœnitentes facile promittant, ad absolutionem obtinendam, omnia exequi quæ Confessarius imponit, sed non raro postea negligunt. V. Spontanea Confessio, ut dicunt *Laym. P. Segneri, Tamb. & Mazz.*; dummodo pœnitens non confiteatur ex obligatione præcepti Paschalis, vel impulsus a parentibus, pædagogo, aut domino; nec propter quendam usum se confitendi in aliquibus Festis, nempe Nativitatis Domini, Assumptionis Mariæ &c. sed accedat omnino sponte, & vere a lumine divino inspiratus, ad solum finem adipiscendi Dei gratiam. Præcise hæc spontanea confessio signum esset dispositionis, si pœnitens, ut accederet ad Sacramentum, notabilem conatum adhibuit, scil. longum iter est aggressus, abstinuit a lucro illius diei, magnum conflictum internum sive externum superavit, & similia. VI. Si accedit ductus ab aliquo extraordinario motivo, nempe concionis auditæ, mortis alicujus amici, vel ex timore terræmotus, illuvionis, pestis, &c. *P. Milante & Croix.* VII. Si pœnitens confiteatur peccata prius culpabiliter omissa; *Croix.* VIII. Si pœnitens priusquam accedat,

dat, restituerit ablatum, vel reparaverit famam proximi læsam. *Milante*, IX. Addo cum *Milante*, si post peccata pœnitens ad monitionem Confessarii significet adeptum fuisse novam cognitionem suæ iniquitatis, vel periculi suæ damnationis. Addit *Croix n.* 1821. esse etiam signa extraordinaria, si pœnitens dicat se pœnituisse statim post peccatum, si cupiat satisfacere, si magnam pœnitentiam bono animo acceptet, si protestetur ex seipso malle mori, quam relabi. Hæc signa dico saltem deservire posse ad alia signa dispositionis adjuvanda.

Hæc autem signa dispositionis recidivorum Auctores præfati non casu tradiderunt, sed experientia docti. Unde puto nequaquam errare eum qui se dirigit cum sententiis communiter receptis ab hujusmodi DD. non humilis notæ. Dicere autem, quod ipsi scripserint ex passione affecti, ut suæ ipsorum doctrinæ cum plausu exciperentur, vel propter aliquid hujusmodi, non videtur carere aliqua labe temeritatis. Quod si hoc non est censendum, non debet credi hos tam graves DD. a Deo lumine suo fuisse destitutos in re quæ directionem respicit conscientiarum totius populi Christiani; tanto magis quod circa tales sententias nulla Ecclesiæ proscriptio intercessit. Nec officit quod plures opiniones, quæ circumferuntur, non sunt ab Ecclesia damnatæ, & tamen ab aliis communius ut laxæ reputantur; nam Ecclesia non omnes opiniones, quæ casus particulares respiciunt, damnat, quamvis non approbet; sed sententias, quæ universalitatem conscientiarum spectant, Ecclesia nec approbat, nec tacet, ut dixit S. Aug. *Ep.* 119. *Ecclesia Dei multa tolerat, & tamen quæ circa fidem sunt, vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet.*

461 Ceterum, ut ad propositam materiam redeamus, certum est 1. Quod Confessarius tenetur differre absolutionem, usque dum fiat moraliter certus de dispositione sui pœnitentis, saltem per experimentum temporis, vel mediorum, si pœnitens sufficiens nondum præbeat signum suæ dispositionis. Vide *Salm. de pœnit. c.* 5. *n.* 66. Attamen notandum est (prout diximus de *Sacram. in gen. n.* 57.), quod in aliis Sacramentis, cum materia sit physica, physica requiritur certitudo; sed in hoc Sacramento pœnitentiæ, cum materia sit moralis, prout sunt actus pœnitentis, sufficit certitudo moralis, sive respectiva. Sic enim docuit *D. Th.* 1. 2. *q.* 19. *ad* 3. *Non oportet, quod omnis mensura sit omnino infallibilis, sed secundum quod est possibile in genere suo.* Et 2. 2. *q.* 47. *art.* 9. *ad* 2. *Certitudo non est similiter quærenda in omnibus, sed in unaquaque materia, secundum proprium modum; quia vero materia prudentiæ sunt singularia contingentia, circa quæ sunt operationes humanæ, non potest certitudo prudentiæ tanta esse, quod omnino sollicitudo tollatur.* Unde, quoad nostrum propositum spectat, sufficit quod Confessarius habeat prudentem probabilitatem de dispositione pœnitentis, & non obstet ex alia parte prudens suspicio indispositionis; alias vix ullus posset absolvi, dum quæcumque signa pœnitentium non præstant nisi probabilitatem dispositionis, ut recte docet *P. Suarez de Pœnit. d.* 32. *s.* 2. *n.* 1. ubi ait, quod oportet, & sufficit, ut *Confessarius prudenter, & probabiliter judicet pœnitentem esse dispositum.* Et hoc videtur satis exprimi in Catech. Rom. *de Pœnit. n.* 60. ubi dicitur: *Si audita Confessione* (Sacerdos) *judicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit.* Ergo semper ac Confessario positive non innotescit, pœnitenti omnino defuisse dolorem, ipsum absolvere potest. Hinc Auctor *sup. cit.* (*Istruz. per li Nov. Conf. p.* 1. *c.* 15. *n.* 360.) *cum Esparsa* sic loquitur: *Donde noi fermiamo qui per ultimo la conclusione, ch' è la chiave di tutta questa materia; non ricercarsi altro per amministrare la Penitenza, che un giudizio prudente probabile della disposizione del penitente. Onde se le circostanze non fondano un dubbio prudente, ch' egli non sia sufficientemente disposto, non dee il Confessore inquietare se stesso, nè il penitente per averne l' evidenza, che non è possibile.* Et huic conducit textus in *c. A nobis* 2. *de Sentent. Excomm.* ubi dicitur: *Judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur, judicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli.*

Certum est 2. & commune apud omnes, quod possit Confessarius differre absolutionem pœnitenti etiam disposito, & etiam sine ejus consensu, semper ac prudenter judicet dilationem esse utilem ejus emendationi. Ita *Salm. de Pœnit. c.* 5. *n.* 68, *Lugo d.* 14. *n.* 168. *Holz. n.* 587. *Ronc. c.* 4. *q.* 5. *R.* 1. *Croix n.* 1764. *Viva in Prop.* 60. *damn. ab Innoc. XI. n.* 13. *Carden. in eand. Prop. n.* 24. *cum Suar. Sa, Sanch.* & aliis passim, contra paucos. Ratio, quia pœnitens, quamvis habeat jus ad absolutionem ratione Confessionis peractæ, non tamen habet jus ut statim absolvatur; Confessarius enim, cui non solum Judicis, sed etiam Medici competit munus, bene potest, imo meo judicio (ut supra dixi) tenetur differre absolutionem, quando judicat tale remedium esse necessario utile saluti sui pœnitentis. 462

Magnum dubium quod vertit est, an hoc remedium dilatæ absolutionis sæpius expediat adhibere, vel ne, pœnitenti jam sufficienter disposito ad absolutionem sine ejus consensu? Commune est apud DD. nullo modo expedire absolutionem differre, quando dilatio magis obfutura, quam profutura censetur: ita *Viva in prop.* 60. *damp. ab Innoc. XI. n.* 9. *& Salm. c.* 5. *n.* 67. *Lugo d.* 14. *n.* 168. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 33. *n.* 45. *Mazz. t.* 3. *p.* 577. cum aliis communiter. Idem dicendum, cum ex dilatione absolutionis pœnitens pateretur notam infamiæ, ita *Croix nu.* 1764. *& Mazzotta l. c. cum Sanch. Pal. Tourn. Conc. Anacl. Laym. Bon. Holz. Sporer*, & aliis, quos attulimus *n.* 455. Extra autem hos casus sentit *Hurtadus Res.* 21. *n.* 206. semper expedire differre absolutionem consuetudinariis; imo Concina *p.* 719. *n.* 9. *ac Juenin, & Merbes. loc. cit.* dicunt tale remedium ipsis esse necessarium, ut ipsi operibus suam conversionem comprobent. Quinimo *Juenin* in opere *de Sacramen. tract. de Pœnit.* sic rigidissime loquitur: *Qui mortaliter peccarunt, non debent absolvi, nisi multo ad viri prudentis judicium tempore operibus conversionem probarint... Toti antiquitati persuasum fuit contritionem non esse unius diei opus, sed multorum mensium, imo & nonnunquam annorum.* Et in *Instit. Theol. to.* 7. *de pœnit. cap.* 1. *art.* 1. *qu.* 3. addit, hoc ser- 463

van-

vandum esse, etiamsi pœnitens semel patraverit aliquod enorme peccatum, ut perjurium, adulterium, homicidium, & similia. Loquens vero de peccatore habituato inquit, *numquam ipsum censeri dispositum ad absolutionem, nisi diu conversionem per emendationem probaverit*. Alii vero, ut *Busembaus infra dub.* 5. *n.* 1. *Viva in prop.* 60. *damn. ab Innoc. XI, Dicast. d.* 10. *dub.* 29. *Croix n.* 1768 *Salm. cap.* 5. *n.* 67. *&c.* dicunt raro expedire quod pœnitenti disposito differatur absolutio. Melius dicendum quod certa regula in hoc statui non potest, sed Confessarius ex circumstantiis occurrentibus se dirigere debet, & postquam Deo se commendavit, ut erit a Deo inspiratus, absolutionem differat, vel impertiatur. Unde sapienter Episcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decreto ad suos, ann. 1697. sic statuerunt. *Confessarius a quibusvis peccatoribus gravioribus, etiam recidivis, stata lege non exigat, ut per notabile tempus prævie exercuerint opera pœnitentiæ; sed cum SS. Patribus expendat Deum in conversione peccatoris, non tam considerare mensuram temporis, quam doloris*. Vide *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1824.

Ut autem hic meum proferam judicium, dico, quod si pœnitens relapsus sit ob causam seu fragilitatem intrinsecam, ut accidit in peccatis pollutionis, delectationis morosæ, odii, blasphemiæ, & similium; raro puto differendam esse absolutionem recidivo sufficienter disposito per signum extraordinarium. Et casu quo dilatio videatur expedire (quidquid dicant *Juenin*, & *Merbes*. requirentes dilationem per menses & annos), verius dicendum absolutionem non differri debere plusquam ad octo, vel ad decem dies, prout dicitur ab Auctore libelli, cui titulus *Istruz. per li Confessori, di Terre, e Villaggi c.* 1. §. 4. approbati Neapoli a doctissimo & Illustr. Episcopo D. Julio Torno, (ibique citatur *Ludovic. Habert in Praxi S. Pœnit. tr.* 4. *p.* 417.) & ab alio Auctore jam citato (libri *Istruz. per li Novelli Confess. c.* 9. *n.* 215.) Hi censent dilationem mensis esse excessivam & periculosam, quia post tantum temporis difficile pœnitentes redibunt. Et huic favet N. SS. P. Bened. XIV. in sua *Epist. Enc.* quæ incipit, *Apostolica*, (*in Bull. t.* 3. *p.* 143.) §. 2. ubi alloquens Confessarios, qui ex justa causa differunt pœnitentibus absolutionem, sic hortatur, *Illos quantocitius, ut revertantur, invitent; atque animos addant, ut ante reditum ea quæ illis agenda præscribuntur, rite perficiant, ex quo fiet, ut ad Sacramentale forum regressi absolutionis beneficio donentur*. Ad summum dico absolutionem differendam usque ad quindecim dies. Dixi 1. si pœnitens sit relapsus ex causa intrinseca; nam si reinciderit ex occasione extrinseca, dico absolutionem omnino differendam esse usquedum tollatur occasio, si sit voluntaria; si vero necessaria, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum. Et ad hoc ordinarie loquendo certe non sufficiet dilatio 10. vel 15. dierum. (Vide quæ diximus de hoc puncto supra *num.* 452. *Quæst. III.*) Dixi 2. raro, nam regulariter censeo non discedendum a sententia communi, quam tradunt *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 32. *n.* 45. *Laym. c.* 6. *n.* 10. *Lugo d.* 14. *n.* 106. *Fill. tr.* 7. *Instruct. c.* 3. *Abelly de Pœn. c.* 5. *s.* 20. *n.* 5. *Dicast. d.* 10. *dub.* 29. *Nav. c.* 3. *n.* 21. *Croix n.* 1822. cum communi ut asserit, *Salm. c.* 5. *n.* 68. *Spor. c.* 2. *n.* 130. *Tol. l.* 5. *c.* 13. nempe non esse differendam absolutionem pœnitenti, qui relapsus est ex intrinseca fragilitate, quia in tali pœnitente magis sperandum profuturam fore gratiam Sacramenti, quam dilationem absolutionis.

Sed dices, cur differenda est absolutio pœnitenti 464
qui est in occasione extrinseca, & non illi qui relapsus est ex prava consuetudine, cum eodem modo impellat ad peccandum occasio extrinseca, ac prava consuetudo? Respondetur: Alio quidem longe diverso modo ad peccatum impellit occasio extrinseca, quam pravus habitus; occasio enim per objecti præsentiam, quæ vividas excitat cogitationes, vehementer movet sensus pronos ad peccandum, affectumque ad peccatum reddit intensiorem; & ideo pœnitens maximam sibi vim inferre debet, non solum ad superandam tentationem, sed etiam ad conandum, ut periculum per fugam familiaritatis cum persona complicis ex proximo fiat remotum. Prava autem consuetudo, cum non habeat objectum extrinsecum præsens, non ita utique sicut occasio ad peccandum impellit; unde fit, ut pœnitens minorem vim sibi inferre debeat ad abstinendum a peccato. Præterea, cum pravus habitus sit quid intrinsecum & inseparabile a persona, extirpatio habitus minus, quam remotio occasionis, pendet a propria voluntate; & ideo magis sperandum, quod Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvabit ad perseverandum. His positis, imprudenter agit Confessarius, si absolvit eum qui est in occasione extrinseca, saltem antequam experiatur, quod ille per fugam reddat periculum remotum; nam alias eum relinquit in probabili periculo infringendi propositum, eo quod talis pœnitens post obtentam absolutionem facile negliget fugam necessario adhibendam, & sine dubio relabetur. E converso prudenter absolvitur recidivus ex causa intrinseca, si vere est dispositus per signum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propositum est magis remotum, cum ex una parte non adsit causa extrinseca ad peccatum impellens, & ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipsi nolenti ac detestanti inest; hinc magis sperandum quod ille emendabitur per auxilium gratiæ in Sacramento susceptæ, quam per dilationem absolutionis. „ Sæpe ju„ vat (ait doctus *P. La-Croix*, qui egregie tractat „ de hoc Sacramento Pœnitentiæ) relapsis absolu„ tio, tum ob auxilia gratiæ quæ confert Sacramen„ tum, & quibus potest muniri absolutus, quia pia „ exercitia ab efficacitate Sacramenti habebunt ma„ jorem vim, eruntque Deo gratiora & efficaciora, „ utpote facta ab amico Dei, & ex institutione Christi „ inerit eis major vis satisfactoria; tunc etiam spes „ est usurum ferventius mediis præscriptis, nam dilatio multos offendit, quia non redeunt, sed red„ duntur obdurati) " Idque expresse approbatur a *D. Th. Suppl. q.* 25. *art.* 1. *ad* 4. ubi inquit: *Dicendum quod majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex Gratia, quam ex dissuetudine nostrorum operum*. Hinc recte dicunt *Salm. c.* 5. *n.* 67. *in fine: Cur de peccatore non habente gratiam per dilationem, quam de constituto in amicitia Dei per absolutionem melius sperandum est?* Et præsertim quoad peccatum pollutionis *Toletus l.* 5. c.

c. 13. sic inquit: „ Vix puto esse aliud efficax remedium quam frequentissimam Confessionem adhibere: est enim hoc Sacramentum maximum frænum, & qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem nisi per miraculum) „. Hocque remedio frequentis Confessionis pro recidentibus in tale vitium legimus D. Philippum Nerium (*in sua Vita c.* 6. *n.* 2.) maxime usum fuisse. Et huic doctrinæ alludit id quod habetur in Rituali Romano *de Sacram. Pœnit.* ubi: *In peccata facile recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut sæpe confiteantur, & si expediat, communicent.* Ergo Rituale, dum dicit remedium frequentis Confessionis utilissimum esse facile recidentibus in peccata, supponit pravum habitum ab eis non adhuc esse avulsum; sed, hoc non obstante, docet gratiam Sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicum rigoris tramitem animas conducunt, nimis generaliter loquentes, asserunt omnes recidivos perversiores fieri, cum absolvuntur antequam emendentur. Sed hos magistros meos rogarem, numquid recidivi, cum sine absolutione dimittuntur, gratia Sacramenti carentes, omnes validiores fiunt, & emendantur? Quot miseros ipse cognovi, qui ob denegatam absolutionem se dejecerunt in desperationem, & per plures annos a Sacramentis aversi aberrarunt? Ceterum unusquisque in hoc puncto impertiendæ vel differendæ absolutionis dirigere se debet juxta lumen a Deo sibi donatum. Hoc certum est, quod in hac materia tam errant, qui æquo sunt faciliores, quam qui æquo rigidiores sunt in absolvendo; utrumque extremum perniciosum; multi enim Confessarii ob nimiam facilitatem absolvendi in causa sunt, ut plures animæ in perditionem abeant; sed alii ob nimiam rigiditatem non minoris sunt detrimenti. Unde haud scio, utrum Confessario minori scrupulo debeat esse indispositos absolvere, quam dispositos dimittere. Tandem, ut meæ conscientiæ dictamen exponam, sic concludo: Aliquando poterit alicui recidivo prodesse dilatio absolutionis. Semper quidem proderit deterrere hujusmodi relapsos ex intrinseca fragilitate, negationem absolutionis minando. Ordinarie vero loquendo magis proderit eis absolutionem impertiri, cum dispositi accedunt per signum extraordinarium doloris. Utinam dico & omnes Confessarii absolverent recidivos cum solum signa extraordinaria illi afferont! Sed quod dolendum est, maxima pars Confessariorum undique nullo prorsus signo extraordinario exhibito, indiscriminatim sine ulla admonitione, nulloque præstito remedio, hujusmodi relapsis semper absolutionem impertiuntur, & hoc est unde ruina tot animarum emanat.

DUBIUM III.

QUALIS CONFESSIO REQUIRATUR

ARTICULUS I.

An debeat esse integra materialiter?

465 *Quæ sit integritas materialis?*
466 *Quantum extendatur numerus, dicendo* plus minus? *Et quomodo exquirendus numerus in consuetudinario?*
467 *An sint necessario explicandæ circumstantiæ aggravantes?* 468. *Qu. I. Quot sententiæ sint in hac quæstione? An in furto explicanda sit quantitas? (Vide hic in fine).* 469. *Dub.* 1. *An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus?* 470. *Dub.* 2. *An in peccato incestus cum consanguineis explicandi sint gradus consanguinitatis?*
471 *Plura notanda circa Examen conscientiæ, & integritatem Confessionis.*
472 *An peccata mortalia dubia necessario sint confitenda?* 473. *Dub. I. An teneamur confiteri mortalia positive dubia?* 474. *Dub.* 2. *An mortalia negative dubia?* 475. *Quid si quis velit Eucharistiam recipere?* 476. *Quid si quis sit scrupulosus, vel timoratæ conscientiæ?* 477. *Dub.* 3. *An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud sit confessus?* 478. *Dub.* 4. *An qui confessus est mortale ut dubium, teneatur repetere quando certum agnoscit? Quid si pœnitens post Confessionem sciat materiam sui peccati fuisse gravem, sed ipse nullo modo id noverit tempore quo peccatum commisit?*

„ Resp. Ad Confessionem per se, & ordinarie requiritur integritas materialis, sita in eo, ut postquam diligentius te excusseris, & conscientiæ tuæ sinus, & latebras (ita loquitur Trident. *sess.* 14. *c.* 5.) exploraveris, confitearis omnia mortalia memoriæ occurrentia, nondum confessa, eorumque numerum, & circumstantias, quæ speciem mutant. Patet ex Trid. *l. c.* & est certum. Ratio est, quia alias nec judicium sacramentale recte administrari, neque æquitas in pœnis statuendis servari potest. 465

„ Dicitur 1. *Per se, & ordinarie:* quia per accidens, & extraordinarie sufficit integritas formalis. *v. dub. seq.*

„ Dicitur 2. *numerum*, intellige certum, qui si non constet, dic probabilem, addendo plus, minus. Quod si deinde deprehendas te errasse, non teneris iterum confiteri, nisi notabiliter fuerit major. *Fagun. Sanch. Hurt.* contra *Regin. Fill. & Sa*, qui dicunt, verba illa, *plus minus*, tantum extendi ad unum, vel duo supra numerum indicatum * (*Lugo d.* 16. *n.* 97. *Cab. T. J. c.* 10. *n.* 8. *Tamb. & Roncagl. dicunt illud plus minus sic sumi: Circa ter, intelligi bis vel quater: Circa* 10. *intelligi* 8. *vel* 12. *Circa triginta*, 27. *vel* 33. *Circa centum*, 95. *&* 105. *Circa mille*, 950. *&* 1050.) Sed quamvis hoc sit verum in numero parvo, & denario v. gr. non tamen in aliis, v. gr. centenario, millenario, &c. quia verba illa non habent sensum absolutum, sed respectivum, ad numerum, cui adduntur, qui quanto fuerit major, tanto etiam major verbis illis intelligetur, dummodo tamen sit parvus respectu alterius, cui adjungitur; quod prudentis arbitrio æstimandum est. Ita *Diana p.* 5. *t.* 3. *R.* 194. *ex Navarr.* Item *Card. de Lugo d.* 16. *dist.* 94. Quod si autem nec probabilis haberi potest, dicenda est consuetudo pec- 466

„ can-

„ candi, tempus, & frequentia in die, septimana,
„ mense, vel anno. V. *Fill. t. 7. cap. 4. Diana*
„ *p.* 3. *t.* 4. *R.* 94. *Gasp. Hurt. d.* 9. *diff.* 5. *Lu-*
„ *go dist.* 16. *n.* 79.

Bene hic advertit *Spor. de Pœnit. t.* 3. *p.* 224. *n.* 451. Confessarium non debere esse nimis anxium circa exquirendum numerum peccatorum in pœnitente consuetudinario, quia sæpe est impossibile talem numerum certum habere; plures enim ad importunitatem Confessarii solum divinando respondent centies, millies; sed quis prudens eis fidem præstabit? Unde melius faciet Confessarius, si diligenter statum conscientiæ exquirat; & exinde interrogando pœnitentem de lapsibus plus minusve in die, vel hebdomada, vel mense, saltem in confuso numerum peccatorum apprehendat durante consuetudine commissorum, quin certum judicium faciat, cum periculo errandi.

467 „ Dicitur 3. *quæ speciem mutant:* quia etsi pro-
„ babile sit, quod docent *Suar. Con.* & alii, etiam
„ quæ notabiliter in eadem specie aggravant (hoc
„ est, quæ juxta cujusque conscientiam excedunt
„ ordinarium peccandi modum) esse explicandas,
„ ob rationem allatam in responsione: contraria
„ tamen sententia, quam ex *D. Th. Sylv. Nav.*
„ docent *Vasq. Reg. Bonac. Lugo d.* 16. *s.* 5. et-
„ iam probabilis est, & tuta: saltem si excipias
„ 1. Gradus consanguinitatis, in incestu. 2. Quan-
„ titatem furti, injuriæ, &c. quæ egent satisfactio-
„ ne. 3. Quando uno actu plures sunt occisi, vel
„ infamati, vel apud plures. 4. Odium diuturnum;
„ quia tunc solent plures actus fieri. Vide *Regin.*
„ *l. cit.* * (*Odium diuturnum, sicut etiam con-*
„ *cupiscentia carnalis in mulierem necessario sunt*
„ *exprimenda in Confessione, non tam ratione cir-*
„ *cumstantiæ aggravantis, quam propter nume-*
„ *rum peccatorum, quæ in illa diuturna mora re-*
„ *plicantur, ut dicunt Salm. de Pœn. c.* 8. *n.* 14.
„ *& alii communissime; vide dicta Tom. I. l.* 5.
„ *de Pecc. n.* 37.) * 5. Peccatum inter Confessa-
„ rium, & pœnitentem. Vid. *Fill. de imped. matr.*
„ *c.* 5. *q.* 5. 6. Si circumstantia invehat censuram,
„ vel reservationem, vel ad necessariam pœnitentis
„ directionem a Confessario prudenter interrogetur.

468 Quærit. I. An circumstantiæ peccatorum mortalium notabiliter aggravantes sint necessario confitendæ? Adsunt tres sententiæ omnes valde probabiles. *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Suar. d.* 22. *s.* 3. *n.* 5. *Soto in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *ar.* 4. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 21. *Gonet Man. t.* 6. *p.* 440. *Juenin t.* 7. *p.* 446. *Genett. t.* 4. *c.* 6. *q.* 3. *Conc. p.* 503. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 977. *Antoine p.* 504. *Wigandt tr.* 3. *n.* 26. item *Estius, Canus, Henr. Fag. ap. Salm. c.* 8. *n.* 22. *& Alens. Sylv., Caj. Major, Con.* & alii apud *Dian. p.* 1. *tr.* 7. *R.* 1. Probatur 1. ex Rituali Rom. *de Sacr. Pœn.* ubi dicitur: *Quod si pœnitens numerum, speciem, & circumstantias explicatu necessarias non expresserit, Sacerdos eum interroget.* Ergo non solum sunt explicandæ circumstantiæ speciem mutantes, sed etiam notabiliter aggravantes; hoc enim significant verba illa, *speciem, & circumstantias.* Id confirmatur ex Catech. Rom. *p.* 2. *c.* 5. §. 47. ubi dicitur circa mortalia explicandas esse circumstantias, *quæ pravitatem valde augent, vel minuunt.* Probatur 2. ratione, quia eadem ratio, quæ suadet circumstantias speciem mutantes esse confitendas, urget etiam pro circumstantiis notabiliter aggravantibus, cum utraque judicium Confessarii notabiliter mutent. Nec officit, quod Trident. *sess.* 14. *c.* 5. tantum primas docuerit confitendas; nam respondent *P. Suarez*, quod Concilium tantum voluit definire id quod certum erat, hanc vero quæstionem in opinione Theologorum indecisam reliquit. *Secunda* sententia, quam tenet *Sporer de Pœn. c.* 3. §. 3. *n.* 410. citans pro se *Laym. & Suar.* (adhæretque *Busemb.*) dicit necessario esse confitendam circumstantiam *quid*, quæ scil. attingit integritatem substantialem peccati in individuo, prout est quantitas furti. Ratio, quia alias Confessarius non poterit efformare debitum judicium de substantia peccati. *Tertia* sententia mihi probabilior negat esse obligationem confitendi circumstantias aggravantes, & hanc tenent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 14. *c.* 19. §. 7. *& tit.* 17. *c.* 17. §. 5. *S. Bernar. Sent. t.* 3. *de Confess. vers. De tertia parte lit. E. S. Bonav. in* 4. *d.* 17. *p.* 3. *ar.* 2. *q.* 3. *Soto in* 4. *D.* 17. *q. un. Cabassut. Theor. Jus. c.* 10. *n.* 15. asserens hanc esse graviorem & communiorem cum *Palud. Nav. Vasq. Val. &c. Pal. tr.* 23. *d. un. p.* 9. *Bon. q.* 5. *s.* 2. *p.* 2. §. 3. *diff.* 3. *n.* 5. *Tolet. l.* 3. *c.* 7. *n.* 7. *Holz. n.* 471. *Salm. c.* 8. *n.* 23. *Conc. c.* 2. *q.* 6. (qui a prima sententia se revocavit) *Lugo d.* 16. *sect.* 3. *cum Scoto, Nav. Adrian. Reg.* & probabilem putant *Suarez l. c. n.* 15. *Abelly p.* 137. *vers. Quæres*, & plurimi alii cum *Diana l. cit.*

Probatur 1. ex *D. Th. in* 4. *d.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *qu.* 5. qui sua auctoritate magnum quidem pondus huic sententiæ præstitit; oportet autem hic ejus textum integrum transcribere, ut pateat S. Doctorem pro hac sententia certe fuisse; ubi sic docet: *Quidam enim dicunt, quod omnes circumstantiæ, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, confiteri necessitatis est, si memoriæ occurrant. Alii vero dicunt, quod non sint de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ quæ ad aliud genus peccati trahunt: & hoc probabilius est; sed addendum est, quæ ad aliam speciem mortalis trahunt: cujus ratio est, quod venialia non sunt de necessitate Confessionis, sed solum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent; & quia circumstantiæ aggravantes, quæ aliam speciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, sed non mortalis peccati, non sunt de necessitate Confessionis; tamen eadem confiteri perfectionis est, sicut de venialibus dictum est.* Communiter conveniunt AA. D. Thomam in hoc loco nostram sententiam tenuisse & signanter *Canus in Recoll. de Pœn. p.* 2. §. *Sed enim, p.* 559. ubi ait: *B. Thomas expresse tenet solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse confitendas.* Idem sentit *S. Anton.* ut infra videbimus. Idem *Sotus ap. Juenin. l. c. p.* 468. ubi dicit: *D. Th. sententiam mutasset, si vitam usque ad finem suæ Summæ produxisset.* Hæc tamen prophetia est *P. Soti*, non vero sententia D. Thomæ.. Attamen *P. Conc. p.* 503. *n.* 4. aliter explicat præfatum textum, & dicit, quod S. Doctor non loquitur ibi de circumstantiis, quæ adjiciunt malitiam constituentem peccatum mortale, sed de iis quæ confinia peccati venialis non transiliunt; idque deducit ex ratione, quam S. Thomas ibi subdit: *Cujus ratio, quia*

ve-

venialia non sunt de necessitate Confessionis, sed solum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent. At venia tanti viri, non videtur hæc interpretatio locum habere; nam respondetur 1. quod quæstio quæ a D. Th. ibi proponitur est signanter de circumstantiis, *quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt:* Illud autem *notabilem quantitatem* non potest quidem intelligi circa peccatum veniale, sed circa mortale, primo quia nullus unquam de hoc dubitavit; quis enim dixit aut censeri potest dixisse circumstantias peccati venialis esse necessario confitendas, cum apud omnes compertum sit ipsa venialia non esse de necessitate confitenda? Secundo, quia D. Thomas ibi loquitur de circumstantiis, quæ notabilem quantitatem peccato addunt, hæc autem notabilis quantitas necessario debet intelligi de circumstantia peccati mortalis, non autem venialis. Et quod ita sit, clare patet ex ratione illa quam subdit S. Doctor, *quod venialia non sunt de necessitate Confessionis;* quæ quidem ratio non jam respicit suam principalem sententiam, ut intelligit *P. Conc.*, nempe quod non oporteat confiteri circumstantias notabiliter aggravantes, utpote quia sunt venialia: sed respicit illud, *Addendum est* (quod immediate præcedit), *quæ ad aliam speciem peccati mortalis trahunt.* Quibus verbis aperte D. Th. significat, quod circumstantiæ peccati mortalis mutantes speciem certe sunt confitendæ, quia hæ quantitatem infinitam quodammodo habent; non vero circumstantiæ peccati venialis, etiamsi sint diversæ speciei, & de hoc rationem reddit, *quod venialia non sunt de necessitate Confessionis.* Deinde id clarius confirmat addens: *Et quia circumstantiæ aggravantes, quæ aliam speciem peccato non tribuant, vel quæ tribaunt quidem, sed non* (nota) *mortalis peccati, non sunt de necessitate Confessionis.* Ergo S. Doctor distinguit inter circumstantias quæ tribuunt aliam speciem, sed non peccati mortalis, & inter circumstantias quæ non tribuunt novam speciem (idest peccati mortalis, ut sine dubio intelligendum, alias comparasset peccatum veniale cum veniali), & utrasque circumstantias dicit non esse de necessitate Confessionis. Hinc *S. Anton. dict.* §. 7. D. Thomam sequens dicit: *Et illas quidem circumstantias quæ trahunt peccatum in aliam speciem, de necessitate oportet confiteri secundum Thomam; alias circumstantias confiteri, cum non sint venialia, perfectionis est, & non necessarium.* Deinde, postquam alias species circumstantiarum exposuit, inquit: *Tertiæ sunt quæ important disconvenientiam, ut furari multum* (puta, prout inferius addit) *furari centum florenos multo gravius est, quam furari unum; & istas quæ peccatum aggravant confiteri est perfectum, sed quia non mutant speciem, nec aggravant in infinitum, non est necessarium eas confiteri secundum Thomam:* Additque, *Petram de Palude* asserere hanc esse communem sententiam. Unde concludit S. Archiepiscopus, confitendas tantum circumstantias, quæ mutant speciem, & aggravant in infinitum, adducens exemplum de furto in loco sacro.

Probatur 2. rationibus. Ratio 1. quia in Trident. *Sess.* 14. *cap.* 5. sic dicitur: *Eas circumstantias in confessione explicandas quæ speciem peccati mutant, quod sine illis peccata ipsa neque a pœnitentibus integre exponantur, neque judicibus innotescant, & fieri nequeat, ut de quantitate criminum recte censere possint, & pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere.* Ex quibus verbis videtur non obscure Concil. excludere obligationem confitendi alias circumstantias quam mutantes speciem: quia has sufficere satis innuit ad hoc, ut Confessarius rectum efformet judicium de gravitate criminum, & de pœna imponenda. Ratio 2. quia alias pœnitentes semper inter angustias fluctuarent, cum semper dubitare possent de integritate suarum Confessionum, in determinando quæ circumstantiæ sint vel ne notabiliter aggravantes: & ideo dicit *D. Th. l. c. q.* 5. *ad* 2. *Determinata quantitas peccati non potest Sacerdoti innotescere, quia nec ipse peccator scit; unde sufficit quod cognoscat quantitatem quæ ex specie peccati consurgit.* Unde hujus sententiæ *Lugo* assignat rationem a priori, dicens, quod Christus nihil aliud præcepit quam Confessionem peccatorum; qui autem explicat circumstantias mutantes speciem peccati, jam vere confitetur & explicat essentiam peccati, cum peccati quidditas sive essentia sumatur ex ipsius ratione specifica. Ratio 3. quia si teneremur manifestare circumstantias notabiliter aggravantes, teneremur etiam confiteri notabiliter minuentes, nempe si quis peccavit ex ira, metu, intensiori passione, ex inductione aliorum, & similibus; quam obligationem etiam adversarii negant. Ratio ultima & potior, quam tradunt doctissimus *Cabassutius*, *Lugo*, *Salm.* & *Roncagl.*, est, quia nemo tenetur servare legem dubiam, ut fuse probatum est in *Dissert. T. I. l.* 1. *ex n.* 55. *cum communi* DD. ex S. Isidoro in *c. Erit autem dist.* 4. & *c. cum jure*. 31. *de Offic. & Pot. Jud. del.* & *c. Suas. de Simon.* & *ex D. Th. Quodlib.* 14. *de Verit. q.* 17. *ar.* 3. ubi ait: *Nullus ligatur per præceptum aliquod, nisi mediante scientia illius præcepti.* Scientia autem ut certum est apud omnes, & docet idem *D. Th. p.* 1. *q.* 1. *art.* 2. est certa notitia alicujus rei; unde cum lex confitendi circumstantias aggravantes sit valde dubia, ad illam non tenemur, & ideo (bene ait *Lugo*) Tridentinum non explicavit hanc obligationem illas confitendi, quia non satis Concilium id colligere potuit ex Christi verbis, & Sacramenti institutione.

Nec obstat 1. Rituale Rom. dicens esse obligationem confitendi *speciem, & circumstantias explicata necessarias.* Nam resp. quod aliquando etiam adest obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, ut recte dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 121. & *Salm. c.* 8. *n.* 27. quando scilicet inducunt censuram, vel reservationem, aut quando (ut diximus) Confessarius interrogat, putatque necesse id scire ad medicinam, vel restitutionem imponendam. Quoad auctoritatem Catechismi oppositam, videtur quod illa nimis probat, nam videtur imponere obligationem explicandi circumstantias non solum aggravantes, sed etiam minuentes, quod non est credibile; quis enim unquam dixit, quod si quis confiteretur homicidium, & taceret illud commisisse ex vehementi passione, vel in rixa, sacrilegam faceret Confessionem? Unde debemus fateri hic mentem Catechismi non satis intelligi.

Non obstat 2. dicere, quod circumstantiæ notabiliter aggravantes debent explicari, ut Confessarius de-

debitam pœnam imponat. Nam bene respondet *Lugo*, in pœnitentia injungenda non requiri omnimodam, sed tantum quandam æqualitatem, quæ utique servari potest, si manifestetur species peccati, licet non explicentur circumstantiæ aggravantes. Hinc *D. Th. l. cit. ad* 2. ubi hanc quidem objectionem sibi efformat, sic respondet: *Sufficit, quod Sacerdos cognoscat quantitatem, quæ ex specie peccati consurgit*. Non obstat 3. dicere quod prima opinio saltem est tutior, & ideo omnino servanda in materia Sacramenti ex Prop. 1. damn. ab Inn. XI. Nam bene respondent *Carden. in* 2. *Crisi*, *d.* 2. *n.* 107. *&* *Croix n.* 978. quod qui sequitur secundam sententiam, non exponit Sacramentum periculo nullitatis, cum ad valorem Sacramenti sufficiat Confessio formaliter integra, quæ jam probabiliter habetur in Confessione peccatorum, etsi non explicentur circumstantiæ aggravantes. Unde etiam infertur, quod quælibet opinio probabilis negans aliqua peccata differre specie, non subjacet damnationi, quia si forte ante Deum est falsa, nihilominus jam adest Confessio formaliter integra. Hinc probabiliter dicunt *S. Anton. l. c. Lugo d.* 16. *n.* 12. *&* *Salm. c.* 8. *n.* 23. *cum Pal. &* *Dicast.* quod per se loquendo pœnitens non tenetur quantitatem furti explicare. Dicitur *per se loquendo*, nam aliunde, quia ut plurimum Confessarius inquirere debet de quantitate furti, ad hoc, ut sciat quomodo se gerere debeat circa absolutionem impertiendam, & obligationem restitutionis imponendam; ideo ut plurimum tenetur pœnitens confiteri in furto circumstantiam quantitatis.

469 Quær. II. Utrum qui commisit incestum, explicare debeat qualitatem, atque gradum? Duo igitur hic vertunt dubia: Dubitatur 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus? Affirmat *Lessius l.* 4. *c.* 3. *n.* 79. *Salm. de* 6. *Præc. c.* 5. *n.* 30. *Ronc. de* 6. *Præc. c.* 5. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1074. *&* *alii*. Ratio, quia, ut dicunt, licet omnes incestus eandem reverentiam sanguini debitam offendant, diversa tamen difformitate eam lædit incestus cum consanguineis, quam incestus cum affinibus; nam inter consanguineos conjunctio provenit ex vinculo intrinseco, idest ab identitate ejusdem sanguinis per generationem accepti; conjunctio autem inter affines provenit ex vinculo extrinseco, nempe ex copula habita cum ipsorum consanguineis. Alii tamen probabilius negant differre incestum cum consanguineis ab incestu inter affines, ut *Lugo d.* 16. *n.* 315. *&* 316. *Sanch. de Matr. d.* 16. *n.* 7. *&* 8. *Tamb. in Meth. Conf. c.* 7. §. 7. *n.* 48. *cum Megala*, *Soto*, *&* *Cajet. in* 2. 2. *qu.* 154. *art.* 9. Ratio quia (ut ait *Lugo*) materialiter se habet, quod conjunctio oriatur ex sanguine, aut ex Matrimonio, cum ex eodem motivo prohibetur copula cum consanguineis, quam cum affinibus. Et pro hac sententia sine dubio est *D. Th.* 2. 2. *q.* 154. *art.* 9. *ad* 2. ubi sic docet: *Persona affinis conjungitur alicui propter personam consanguineam conjunctam, & ideo quia unum est propter alterum, ejusdem rationis inconvenientiam facit consanguinitas, & affinitas*.

Bene tamen excipiendum puto incestum inter privignum & novercam, interque socerum & nurum, ut dicunt *Salm. l. cit.* & indicat *Lugo n.* 316. Ratio, quia debitum reverentiæ, quod est motivum speciale prohibendi congressum parentum cum filiis, est etiam motivum prohibendi copulam inter novercam & privignum, vel socerum & nurum. Incestus autem cum affinibus, extra primum gradum, commune est inter DD. esse ejusdem speciei.

Dubit. 2. An in Confessione sint explicandi omnes gradus incestus commissi cum consanguineis usque ad quartum gradum. *Prima* sententia affirmat cum *Nav. cap.* 7. *n.* 4. *&* *Angel. Vasq. Suar. &c. ap. Salm. de* 6. *Præc. c.* 5. *n.* 33. Ratio, quia est specialis reverentia inter unum gradum consanguinitatis, & alium. Idem tenent *Bon. de Matr. q.* 4. *p.* 16. *n.* 7. *cum Laym. Con. Valent.* Sed alia ratione ducti, quia alias non explicaretur substantia sive individuum peccati. 470

Secunda sententia docet, solum incestum cum consanguineis in primo gradu, tam lineæ rectæ quam transversalis, specie differre ab aliis gradibus. Quoad primum gradum lineæ rectæ, hæc sententia videtur omnino tenenda (contra *Tamb.*) tanquam communis cum *Salm. n.* 3. *Caj. Lug. Ronc. &c.* Ratio, quia cuique patet hujusmodi incestum longe esse diversum ab aliis; imo recte *Lugo de Pœn. d.* 16. *n.* 314. *&* *Tourn. t.* 3. *p.* 490. *Concl.* 2. docent explicandum, an pater peccarit cum filia, vel cum matre filius, cujus culpa habet diversam malitiam ratione specialis reverentiæ matri debitæ. An autem differat incestus in primo gradu lineæ rectæ ab aliis ejusdem lineæ gradibus? Affirmat *Croix cum Bonasp.* sed negat probabilius *Lugo n.* 315. Majus dubium est, an incestus cum consanguineis in primo gradu lineæ transversalis, nempe cum fratre aut sorore, differat specie ab aliis gradibus? Affirmant *Less. l.* 3. *c.* 3. *n.* 79. *Lugo n.* 143. *Salm. n.* 28. 31. *&* 33. *Ronc. de* 6. *Præc. c.* 5. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1074. *&* *Sanch. de Matr. l.* 7. *d.* 52. *n.* 11. Ratio, quia reverentia, quæ debetur fratribus vel sororibus, est diversæ rationis ab ea quæ debetur aliis consanguineis; coitus enim cum sorore videtur ab ipso jure naturæ interdictus. Quoad ceteros vero gradus consanguinitatis dicunt *Less. n.* 90. *Ronc. l. c. &* *Salm. n.* 36. *eod. loc. &* *de Sacr. Pœnit. c.* 8. *n.* 31. non differre specie incestum; sed gradum propinquiorem inducere circumstantiam tantum aggravantem.

Tertia sententia, quam tenent *Cajetan. in S. Th.* 2. 2. *q.* 154. *ar.* 9. *Bonac. loc. c. n.* 6. *Pal. d.* 4. *part.* 7. *n.* 11. *Pontius cap.* 32. *n.* 3. *Tamb. c.* 7. §. 7. *num.* 48. *cum Megala*, *Diana*, *&c.* item *Palud. Fabr. Vict. Navarr. Arm. Vega*, *Henr. Led. Scotus*, *Abul. Soto*, *ac alii multi apud Sanch. l. cit.* (qui cum *Fill.* vocat valde probabile) censet, omnes incestus inter consanguineos, excepto tantum primo gradu in linea recta, esse ejusdem speciei. Ratio 1. quia, excepto dicto primo gradu lineæ rectæ, alii gradus tantum constituunt circumstantiam aggravantem, quam explicandi valde probabile est (ut vidimus supra *num.* 468.) non esse obligationem. Ratio 2. quam affert *Cajetanus*, est, quia commixtio conjugalis inter consanguineos, præterquam cum parentibus, est tantum vetita ab Ecclesia, non vero de jure naturali, olim enim jam licitum fuit filiis Adam suis sororibus copulari. Nec obstat dicere, quod sive malitia talium incestuum oriatur ex lege naturali, sive ex prohibitione Ecclesiæ, semper hujusmodi incestuosi peccant contra

reverentiam, quæ conjunctis debetur; Ecclesia enim, cum aliquid præcipit, ponit materiam præceptam in ea specie virtutis, ratione cujus illud præcipit; Ecclesia autem propter eandem reverentiam sanguini debitam jubet ab his congressibus fideles abstinere. Nam respondetur, quod licet Ecclesia, prohibendo commixtionem propinquorum usque ad quartum gradum, elevaverit hujusmodi abstinentiam ad virtutem pietatis naturaliter debitæ sanguine junctis, non per hoc tamen effecit, quod propinquitas horum graduum induceret diversitatem specificam naturalem, naturalis enim diversitas specifica graduum tantum est desumenda ex difformitate per se naturali, quæ probabiliter non adest inter gradus consanguinitatis (præter primum lineæ rectæ, ut diximus), magis enim & minus non variant speciem. Et pro hac sententia videtur indubitanter esse (ut non dubitat *Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 490. *in fine* licet hic Auctor sit pro contraria sententia) etiam *D. Th.* 2. 2. *q.* 254. *art.* 9. *ad* 3. ubi sic ait: *In commixtione personarum conjunctarum aliquid est, quod est secundum se indecens & repugnans naturali rationi, sicut quod commixtio fiat inter parentes & filios, quorum est per se & immediata cognatio, nam filii naturaliter honorem habent parentibus. Aliæ vero personæ quæ non conjunguntur secundum seipsas, sed per ordinem ad parentes, non habent ita ex seipsis indecentiam, sed variantur circa indecentiam secundum consuetudinem, & legem humanam, vel divinam*, idest positivam de jure divino. Et idem videtur docere D. Augustinus (*ap. D. Thom. in eod. art.* 9.) dicens: *Commixtio sororum & fratrum quanto fuit antiquior compellente necessitate, tanto postea facta est damnabilior religione* (idest Ecclesia) *prohibente*. Prima sententia est minus probabilis; secunda, & tertia æque probabiles videntur.

471 „ 1. Ad integritatem Confessionis prærequiritur diligens examen, pro capacitate pœnitentis, temporis mora, & ceteris circumstantiis. Ad id autem sufficit diligentia mediocris, qualem vir prudens in arduis negotiis adhibet, qualem moraliter loquendo docti, & timorati adhibere solent, etiamsi quis putet, majore diligentia plura se reperturum. *Bon. t.* 1. *d.* 5. *qu.* 3. *Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 8. Post mediocrem autem istam diligentiam non tenetur de anteacta vita ulterius cogitare; & si quid occurrat, quod videatur non esse in Confessione explicatum, potest sibi persuadere, cum ceteris id memoratum fuisse. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 507. *ex Sanch.* Animadverte tamen propos. 11. inter proscriptas ab Alex. VII.

„ 2. Examen hoc a Confessario potest suppleri, quod tamen *Suarez* reprobat in Confessionibus longis diligentiorum, eo quod impossibile fere sit, ut quis repente rogatus omnia recordetur; & tantum admittit in rudibus: * (*Adverte id quod habetur circa hoc in Catech. Rom. part.* 2. *c.* 5. *n.* 60. ubi: *Si Sacerdos hujusmodi homines prorsus imparatos cognoverit, humanissimis verbis a se dimittet, hortabiturque, ut ad cogitanda peccata aliquod spatium sumant, ac deinde revertantur. Quod si forte affirmaverint se in eam rem omne studium contulisse, quoniam Sacerdoti maxime verendum est, ne semel dimissi amplius non redeant, audiendi erunt, præsertim si emendandæ vitæ studium aliquod præseferant, adducique possint, ut negligentiam suam accusent, quam se alio tempore accurata meditatione compensaturos promittant.*) * Quos etiam monet *Sa, verb. Confessi*, bona fide confessos non nimis rogandos de Confessionibus præteritis, nisi intelligatur aliquid necessarium defuisse. Vid. *Fagund. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 89. * (*Vide dicenda n.* 505.

„ 3. Non est necessarium peccata scribere, ne memoria excidant, ut contra *Bon.* docent *Suar. Vasq.* & alii. Imo *Sotus* dicit id non consulendum, ob periculum evulgationis. Melius tamen *Laym. Conin.* & alii asserunt suadendum esse, dummodo vitetur anxietas nimia, propter quam scrupulosis prohiberi potest.

„ 4. Invalida est Confessio non integra, ex ignorantia, vel negligentia moraliter culpabili, ut verius docent *Suarez*, & alii communiter, contra *Sot.* quia *Trident.* requirit diligens examen.

„ 5. Non officit integritati, per se loquendo, si quis subinde gravius lapsus, id alteri prius confiteatur, & deinde ordinario suo venialia tantum (qui imprudenter id ægre feret, prohibebit, aut reprehenderet); nisi tamen ea occasione maneat in morali occasione peccandi, aut ideo circumeat, ut liberius peccet; tunc enim graviter peccabit, & ob defectum attritionis Confessio erit nulla. Ita *Filliuc. Laym. l.* 5. *t.* 6. *Card. de Lugo d.* 16. *n.* 57.

„ 6. Ex circumstantiis minuentibus illæ tantum explicandæ sunt, quæ vel omnino tollunt malitiam, vel ex mortali faciunt veniale, ut parvitas materiæ, indeliberatio, &c. (v. gr. si die Veneris ignorans comedisset carnes); vel alioqui notabiliter mutant judicium Confessarii, saltem quoad speciem.

472 „ 7. Ad servandam integritatem Confessionis, peccata mortalia dubia ut dubia, loquendo de dubio proprie dicto, sunt aperienda, ut docet *Suarez in* 3. *p. t.* 4. *d.* 2. *sect.* 7. *Sanch. Dian. Card. de Lugo d.* 16. *n.* 63. *Bon. d.* 3. *qu.* 5. *sect.* 2. *part.* 2. *diff.* 4. alii *comm.* contra *Conin.* Ratio est, tum quia peccata, quæ sunt in conscientia, debent manifestari; at dubia ut dubia sunt in conscientia: tum quia in negotio salutis, & medio ad hanc necessario, non tam habet locum illud axioma: Melior est conditio possidentis, quam hoc: In dubio tutior pars eligenda est (Excipiuntur tamen scrupulosi, & ii, quibus diu post patratum peccatum suboritur aliquod dubium, si alias soliti sint solicite Confessionem instituere: quia non est dubium prudens). Quod si postmodum accipiat notitiam certam, idem rursus esse confitendum, tanquam certum, docent *Tur. & Sanchez* 1. *mor. c.* 16. *n.* 69. Dubitat tamen *Card. de Lugo d.* 16. *sect.* 2. *n.* 79. & 92. suadetque id ut securius. V. *Diana par.* 3. *tom.* 4. *Res.* 60. & 107. Si vero peccatum confessus sit ut certum, & postea de eo dubitet, an fecerit, non tenetur iterum confiteri ut dubium. *Lugo, & Tamb. exped. conf. d.* 1. *c.* 1. qui idem censent, etsi postmodum certo comperiat, se non fecisse. Monet autem *Suar. & Tamb. l. c.* si quis sola peccata dubia confiteatur, mo-

„ nen-

" nendum, ut addat aliquod certum ex alias confessis; quod si id haberi non possit, absolvendum sub conditione.

473 Quæritur igitur, an sit obligatio confitendi peccata mortalia dubia, vel in dubio an fuerint confessa? Tres quæstiones hic occurrunt discutiendæ, valde scitu necessariæ ad praxim. Dubitatur 1. an teneamur confiteri mortalia positive dubia, nempe si utrinque adsint rationes probabiles, quod peccatum mortale fuerit vel non fuerit commissum? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Merbes. de Euch. p.* 548. *q.* 5. *Habert t.* 6. *p.* 244. *q.* 6. *Concina t.* 9. *p.* 329. *n.* 10. & alii Antiprobabilistæ, qui dicunt in opinionibus æque probabilibus tutiorem sequendam esse. *Secunda* vero sententia communissima negat, eamque tenent *Sanch. l.* 1. *Dec. c.* 10. *n.* 76. *Suar. in* 3. *p. t.* 4. *d.* 22. *sect.* 9. *num.* 6. (ubi hanc tuetur, etiamsi probabilius sit peccatum esse commissum) *Sylvest. v. Confessio* 2. *q.* 1. §. 5. *Sylvius in* 3. *part. qu.* 6. *art.* 4. *ad* 3. *Roncaglia c.* 2. *q.* 7. *Anacl. p.* 606. *n.* 55. *Escob. tr.* 15. *n.* 182. *Bonac. d.* 4. *qu.* 4. *part.* 1. *Holzm. p.* 112. *n.* 458. *cum communi*, *Viva de Euch. qu.* 4. *art.* 7. *n.* 9. (pariter asserens esse communem) *Tambur. Meth. Comm. c.* 1. §. 9. *n.* 65. (dicens banc esse certam apud omnes) *Fill. tr.* 7. *c.* 4. *n.* 109. *Diana part.* 4. *tr.* 3. *R.* 5. *Sporer de Pœnit. n.* 389. & *Salm. de Euch. c.* 7. *num.* 29. *cum Gerson. Henr. Dicast.* & alii Probabilistæ communiter. Ratio, quia quisque potest licite se conformare opinioni vere probabili. Recte vero advertunt *Holzm. n.* 463. & *Viva loc. c. n.* 5. *cum Sanch. Henr.* & *aliis*, quod in articulo mortis, si quis dubitet an peccatum grave patraverit, vel an illud confessus sit, sciens nunquam Sacramentum Pœnitentiæ post tale peccatum suscepisse, tunc ad effugiendum damnationis periculum teneretur, non jam peccatum illud positive dubium confiteri, sed vel absolutionem sacramentalem suscipere, vel saltem actum contritionis elicere. At hic dices: Contritio necessario includit votum Confessionis; unde cum possit fieri Confessio, non sufficit contritio. Respondet *Holzmann n.* 462. quod contritio revera ex se habet vim delendi peccatum, & in tantum non delet mortalia certa sine voto confitendi, in quantum, cum adsit præceptum divinum illa confitendi, non vere conteretur, qui, cum posset, banc obligationem nollet implere. Sed hoc currit ubi peccatum mortale est certum, & ideo materia necessaria Confessionis; non vero si peccatum est dubium; tunc enim, cum illud non sit materia necessaria, sicut contritio sine voto Confessionis delet venialia, ita & mortalia dubia.

474 Dubitatur 2. an teneamur confiteri mortalia negative dubia: *Prima* sententia communior affirmat, & hanc tenent *Busemb. ut supra*, *Sanch. l. c. n.* 66. *Suar. n.* 7. *Lugo d.* 16. *sect.* 2. §. 3. *Pal. part.* 9. *n.* 17. *cum Nav. Sylvest.* & *Laym. Anacl. p.* 606. *n.* 54. *Diana par.* 10. *tr.* 12. *n.* 2. *Escob. l.* 15. *n.* 176. *Tamb. Meth. Conf. l.* 2. *c.* 1. §. 3. *n.* 14. *Laym. de Consc. c.* 5. §. 4. *n.* 37. *Roncagl. cap.* 2. *qu.* 7. *R.* 1. *Sporer n.* 392. *Salm. de Pœn. c.* 8. *n.* 55. *ex D. Th. in* 4. *d.* 21. *quæst.* 1. *art.* 3. *ad* 3. ubi sic ait: *Et similiter periculo se immittit qui de hoc quod dubitat esse mortale, negligit confiteri. Non tamen debet asserere illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram, & lepram.* Ratio 1. est, quia in Trident. *sess.* 14. *c.* 5. sic habetur: *Oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in Confessione recensere.* Si ergo ex Concilio confitenda sunt omnia mortalia, quorum conscientia habetur; etiam sunt confitenda mortalia dubia, quorum dubia habetur conscientia. Ratio 2. quia lex Confessionis est in possessione, unde in dubio peccatum est confitendum. Ratio 3. quia hæc videtur universalis, & inveterata praxis fidelium, & ideo supponitur emanasse ex Christi institutione, & per traditionem usque nunc fuisse observatam. *Secunda* vero sententia negat, quam tenent *Merb. p.* 548. *q.* 5. *Habert to.* 6. *p.* 244. *q.* 6. ubi sic ait: *Qui dubitat absque ratione probabili, dubium deponere debet. Conink. tr.* 2. *d.* 7. *dub.* 8. *Holzm. p.* 113. *n.* 459. *Marchant. in Tribun. tr.* 4. *tit.* 6. *q.* 5. *Sa v. Eucharistia*, *n.* 23. *Mazzotta tr.* 1. *d.* 1. *q.* 3. *cap.* 5. & probabilem vocant *Laym. l. c. n.* 37. *in fine*, *Viva de Pœn. q.* 2. *art.* 2. *n.* 7. citans *S. Antonin. Palud. Less. Tap. Prap. Amic. Haunol.* &c. item *Boss. Henr. Ferrantin. de Jannar.* &c. *ap. Guimen. ac Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 609. qui vocat probabiliorem ex rationibus intrinsecis. Et revera, licet prima sententia sit valde probabilis, & magna auctoritate roborata, hæc tamen secunda non videtur sua probabilitate destituta. Ratio 1. quia Tridentinum *loc. cit.* non obligat pœnitentes nisi ad confitenda *omnia peccata mortalia, quorum conscientiam habent.* Non dicit, uti sunt in conscientia, nempe vel ut certa, vel ut dubia, sed quorum conscientiam habent, quod importat habere notitiam certam peccati; conscientia enim (ut ait *S. Bernard.*) nihil aliud est, *nisi cordis scientia*, & judicium practicum de peccato commisso. Conscientia autem dubia neque est scientia, neque judicium, sed suspensio judicii, unde minime dici potest habere conscientiam peccati, qui nullam rationem habet quod illud commiserit; & sic respondetur primæ rationi oppositæ. Id confirmatur ex eodem Trid. *ibid.*, ubi additur: *Constat enim nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi, quam ut, postquam quisque diligentius se excusserit, ea peccata confiteatur, quibus se Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem Confessione inclusa intelliguntur.* Ergo sicut pœnitens non tenetur confiteri venialia, ita nec peccata dubia, cum dicat Concilium, pœnitentem nihil aliud confiteri debere nisi mortalia quorum meminit; dubitare autem non est quidem meminisse, imo potius est non meminisse. Ratio 2. quia non est pro delicto dubio onus certum imponendum: nec in dubio an lex existat, adest legis obligatio (ut sapienter ait Bened. XIV. *Notif.* 80. *n.* 19.); nam licet sit lex confitendi certa mortalia, & ideo qui certus est de mortali commisso, & dubitat negative (nam si dubitet positive, mox infra dicemus) tenetur confiteri, non tamen existit certa lex confitendi mortalia dubia. Et sic respondetur secundæ rationi oppositæ.

Nec obstat auctoritas D. Thomæ allata; ibi enim S. Doctor revera non loquitur de eo, qui post di-

diligentiam efformat sibi judicium, quod peccatum suum sit dubie mortale, & ideo dubium deponit ex regula præfata, nempe quod non datur certa obligatio, ubi delictum est dubium; sed loquitur de eo qui certus est de sua actione mala, & nescit discernere an fuerit vel ne mortalis, hic utique tenetur diligentiam adhibere, ut dubium deponat; unde cum nescit illud deponere, tenetur stare judicio Confessarii, cujus est discernere inter lepram & lepram. Neque obstat praxis fidelium, ut opponitur; nam respondet *Holzmann*, *& Elbel cum Herincx*, quod merito dubitatur an fideles confiteantur mortalia dubia ex persuasione obligationis, vel an ob majus conscientiæ levamen; propter hoc enim fideles adsolent confiteri etiam peccata dubia positive, quorum Confessionis obligationem ipsi etiam adversarii fere omnes non agnoscunt. Item ait *Holzmann*, quod præfata praxis forte est continuata ex errore, qui non potest inducere consuetudinem obligatoriam.

475 Hinc inferunt *Henriq. l.* 8. *c.* 45. *n.* 2. *Sa v. Euchar. n.* 23. *& Gran. Leandr. & alii apud Guimen. de Euch. prop.* 3. *n.* 2. non teneri ad Confessionem, qui vult communicare, & negative dubitat, an peccaverit mortaliter, tum quia non magis urget præceptum præmittendi Confessionem ad Communionem, quam præceptum servandi integritatem Confessionis, utrumque enim est de jure divino; tum quia præceptum Tridentini præmittendæ Confessionis (*Sess.* 13. *c.* 7.) non obligat nisi eum, *qui est sibi conscius mortalis peccati*, nequit autem dici conscius de suo peccato qui de illo dubitat. Sed huic obstat magna difficultas, nempe quod accedens ad Communionem cum mortali negative vel positive dubio, se exponit periculo frustrandi effectum Sacramenti. Huic difficultati aliquis respondere posset cum *Sanch. Pontio*, *Vasq. Perez*, *Hozes*, *& aliis citatis l.* 1. *n.* 32. non esse illicitum suscipientibus Sacramenta uti opinione probabili, ad differentiam Sacramenta conferentium, qui nequeunt ea ministrare nisi cum sententia tutiori vel saltem moraliter certa: sufficit autem ad Sacramenta suscipienda, ut quis accedat probabiliter dispositus. Si quis autem nolit hac responsione uti, debet dicere cum *Holzm.* oportere quod eo casu communicaturus conteratur, vel absolutionem sacramentalem recipiat (quamvis peccatum illud reticeat), ut obicem auferat peccati illius si forte adfuit.

476 Ceterum in praxi (ordinarie loquendo) omnino suadenda est pœnitentibus Confessio mortalium tam negative, quam positive dubiorum, cum id ordinarie prosit ad conscientiæ tranquillitatem. Dixi *ordinarie*, nam scrupulosi omnino eximi debent ab obligatione confitendi peccata dubia, ipsi enim tantum confiteri tenentur certa mortalia, & de quibus certe nunquam sint confessi (vide mox dicenda in *dub.* 3. *seq. in fine*), ut communiter docent *Sanch. d. c.* 10. *n.* 85. *Laym. n.* 37. *& Croix num.* 611. *cum Busemb. Con. Aversa*, *Stoz*, *Cajet. Med. Henr. Nav. Rodr. &c.*

Item eximi debent ad obligatione confitendi peccata mortalia dubia ii qui sunt timoratæ conscientiæ, & non solent deliberate lethaliter peccare; hi enim in dubio rationabiliter, imo moraliter certo credere possent non consensisse, quia præsumptio sortitur ex communiter contingentibus: ita *Croix n.* 611. *Bon. de Pecc. d.* 2. *qu.* 2. *part.* 3. *n.* 19. *& Sayr. Reg. Bosco*, *& Herincx apud Croix l.* 1. *n.* 546. *ac Habert t.* 3. *de Consc. c.* 2. *in fine*, ubi sapienter ait: *Si vir probatæ pietatis anxius sit, an consenserit delectationi venereæ, moraliter certus esse debet non consensisse, quia moraliter fieri nequit, ut voluntas tam firma in bono proposito mutetur, quin dilucide advertat.* Idem docent *Salm. Scolast. tr.* 13. *d.* 10. *n.* 193. dicentes. *Qui habet animum satis firmum in bono, proinde nunquam aut raro in aliquod grave consentit, & sensualitatis motus fastidio sunt, non est cur ex qualibet permissione aut non resistentia statim consensum pertimeat; ea namque animi dispositio videtur sufficienter periculum auferre.* Ratio hujus a priori est, quia is qui habitualiter Deo adhæret, & valde timet, ne divina gratia privetur, si contingat aliquando ab eo averti, magnam sibi vim inferre debet, ut remorsum conscientiæ contemnat, & in peccatum deliberate se projiciat: id autem non potest agere, nisi certo advertat malum quod amplectitur, nam ut ait doctissimus *P. Alvarez* (*apud Croix lib.* 1. *n.* 547.): *Plenus consensus in mortale est tanta iniquitas, ut celari aut ignorari non possit, sed in recenti facile agnoscitur.* Hinc Dominus dixit S. Theresiæ: *Nemo me amittit, nisi certo id cognoscat.* Ad præsumendum autem, quod non adfuerit plenus consensus in homine pio, maxime prosunt hæ sequentes conjecturæ, quas tradit *Croix l.* 1. *n.* 547. nimirum: si talis serium & sæpe repetitum propositum habuerit nunquam peccandi mortaliter, & nesciat illud certo revocasse: si cum advertit malum, terreatur, & illico tentationem repellat, statimque dubitet, an consenserit: si meminerit se timide processisse: si nesciat, an in vigilia, vel somno aliquid egerit, vel cogitaverit, si enim fuisset vigilans, jam id advertisset, & sciret. E converso oppositum est censendum de eo qui est assuetus de facili in peccata mortalia prolabi, quia in dubio præsumitur iste consensisse; si enim obstitisset, utique recordaretur conatus illius quem sibi intulisset ad tentationem repellendam. Unde recte concludit *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 612. quod vix unquam in hujusmodi hominibus, tam primi quam secundi generis, datur dubium mere negativum, præsumptio enim (ut ait cum *Soto*, *Sanch. Moya*, *&c.*) probabilitatem fundat consensus præstiti, vel dissensus.

Dubitatur 3. an teneatur quis confiteri aliquod 477 peccatum mortale certe commissum, in dubio an illud fuerit vel ne confessus? Respondetur: Si dubium est negativum, equidem tenetur illud confiteri, ut communiter docent *Salm. l.* 1. *c.* 10. *n.* 71. *& Nav. Suar. Dic.* ac alii passim cum *Salm. c.* 8. *n.* 34. Contra vero si dubium est positivum, ita ut ille probabiliter credat peccatum illud jam confessum fuisse, adest sententia non teneri ad illud confitendum, & hanc tuentur *Suar. Navar. Sylvest. Bonac. Lugo*, *Salm. Croix &c.* Verum sicut mihi probabilis minime visa fuit opinio alibi relata eorum Auctorum, qui dicebant non esse obligationem implendi vota, quæ probabiliter impleta sunt, ita nec valeo hanc approbare sententiam quoad peccatum probabiliter confessum, cum obligatio Confessionis sit certa, & satisfactio dubia. Non autem te-

reprobo id quod iidem citati Auctores tradunt, nempe quod ille, qui diligens fuit in suis peccatis confitendis, si postea dubitat, an aliquod peccatum omiserit, postquam multum elapsum sit tempus a quo illud patravit, non tenetur ad confitendum, cum possit credere eo casu moraliter certe jam de illo confessum fuisse. Et subjungit *P. Conc. pag.* 338. *n.* 43., quod si quis prius ex prava consuetudine in plura peccata lapsus fuerit, & postea sit vere conversus per constantem vitæ integritatem, si tunc dubitet, an omiserit in Confessione generali vel particulari facta cum debita diligentia aliquod peccatum vel circumstantiam, Confessarius prohibeat illi ne recogitet quidem de præterita vita, sed potius imponat, ut piis meditationibus tempus impendat. Scrupulosi autem minime tenentur peccata præterita confiteri, nisi certi sint quod illa numquam confessi fuerint, ut communissime dicunt *Cajet. Nav. Med. Hurt. Becan. Reg. &c. cum Croix n.* 611. Adduntque *ib. Su, Stoz., & alii*, scrupulosum non teneri confiteri nisi quæ potest jurare fuisse mortalia, & numquam dixisse. Vide dicta de hoc *Tom. I. lib.* 1. *n.* 87. *v.* 2. *Quod nihil*.

478 Dubitatur 4. an qui confessus est aliquod peccatum mortale uti dubium, teneatur postea illud repetere, quando uti certum agnoscit? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Tamb. Method. Conf. l.* 2. *c.* 1. §. 4. *n.* 24. *Holzmann n.* 489. *Sporer t.* 3. *pag.* 216. *cum Arriaga Pell. &c. Escob. lib.* 15. *n.* 17. *Elbel p.* 248. *n.* 167. *cum Bosco Stoz Herincx, &c.* & hanc patrocinatur *Lugo d.* 16. *n.* 78. Ratio, quia peccatum illud jam explicatum fuit, uti erat in conscientia tempore Confessionis, jamque directe absolutum fuit. *Secunda* vero sententia communis (quam sequimur) affirmat, & hanc tenent *Busemb. ut supra, Bon. d.* 5. *qu.* 7. *p.* 4. *n.* 15. *Sanch. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 69. *Roncaglia c.* 2. *qu.* 8. *Conc. pag.* 337. *n.* 39. *Viva qu.* 2. *art.* 3. *Diun. p.* 10. *tract.* 16. *R.* 79. cum aliis communiter, *Cardenas d.* 51. *c.* 2. *in Select.* qui vocat oppositam improbabilem; & *Lugo loc. cit.* quamvis primam sententiam tutatus fuerit, tamen sic concludit: *Cæterum, quia in re morali non est facile recedendum a communi sententia, nolo in hoc puncto aliquid definire, sed securiorem partem consulere*. Ratio hujus sententiæ est, quia, licet peccatum fuerit directe absolutum, non tamen fuit expositum uti erat in conscientia, prout præcipit Tridentinum, nec explicita fuit substantia peccati, quæ consistit in ejus cognita gravitate; ideoque ad supplendam integritatem Confessionis opus est illud ut certum manifestare. Nec obstat id quod opponit *Sporer*, nempe quod si quis confiteretur fornicatum fuisse decies plus minus, si postea certo adverteret undecies peccasse, non tenetur iterum se confiteri. Nam respondetur cum *Ronc., Diana, & aliis*, quod dispar currit ratio inter primum & secundum casum; in hoc enim secundo casu non ita notabiliter judicium Confessarii variatur sicut in primo, nam hic error numeri moraliter non est circa substantiam, quia juxta humanum modum loquendi in numero decimo, addita illa dictione *plus minus*, moraliter includitur undecimus, & ideo sic habet communis praxis fidelium, qui non putant se esse obligatos ad explicandum modicum numerum, quando illum cum incertitudine, dicendo *plus minus*, exposuerint. In primo vero casu, quando quis confessus est peccatum ut dubium, & deinde certum agnoscit, error est circa substantiam, quia in accusatione dubia nullo modo includitur certa, nec humano modo unquam dubia accusatio delicti tanquam certa accipitur.

Probabilissime autem dicunt *Sanch. l.* 1. *c.* 10. *n.* 69. *Bon. d. n.* 15. *& Salm. c.* 9. *n.* 27. *cum Suar. Con. Num. Dic. Valer. Cordub. Vict. &c.* communissime, quod si quis confitetur peccatum, quod nec ipse, nec Confessarius sciebat esse mortale, & postea novit esse mortale ex genere suo, non tenetur iterum illud confiteri. Ratio, quia hoc casu jam pœnitens exposuit Confessario suum peccatum, uti in sua conscientia erat tunc, & nunc est, & in præsenti nihil novi occurrit, nisi quod cognoscat nunc materiam illius peccati esse gravem, quod prius nesciebat.

ARTICULUS II.

Quando sufficiat Confessio integra formaliter?

479 *Quæ sit integritas formalis? & quis censeatur physice impotens ad integritatem materialem? I. Mutus. An hic teneatur confiteri scripto, aut per signa? II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per interpretem. IV. Moribundus.*
480 *An absolvendus moribundus qui dat signa doloris Sacerdoti præsenti, quin possit ullum peccatum explicare?* 481. *An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis? An tunc absolutio danda sit absolute, vel conditionate?* 482. *Quid si nullum dederit signum pœnitentiæ?* 483. *Quid si fuerit destitutus in actu peccati?*
484 *Quando sufficiat integritas formalis ob periculum mortis?*
485 *An in periculo contagii possit Confessarius absolvere, audito uno peccato?*
486 *An tempore conflictus, vel naufragii?*
387 *Quis censeatur moraliter impotens? Et quid si peccatum non possit explicari sine violatione sigilli?*
488 *Quinam igitur excusentur ab integritate materiali?*
489 *An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamatione complicis?*
490 *Ex quibus causis liceat manifestare complicem Confessario qui eum noscit?*
491 *Bulla Benedicti XIV. prohibens exquirere a pœnitente nomen complicis peccati.* 492. *Sententia Auctoris, quod hoc nullo casu erit licitum.*

„ Resp. Etsi ad hoc Sacramentum requiratur 479
„ semper aliqua confessio, non tamen semper opus „ est, ut ea sit integra materialiter, modo sit talis „ formaliter, seu moraliter, idest quantum, moraliter loquendo, hic & nunc potest fieri, etsi postea debeas, si possis, supplere defectum, non „ statim, sed quando rursum confiteri obligaveris, „ aut voles. Porro, quando talis Confessio sufficiat, sequentes regulæ docent.

„ Prima. Quandocunque quis ad materialiter integre confitendum physice est impotens, sufficit integritas formalis, quia præceptum divinum non obligat ad impossibile. Unde possunt in sequentibus casibus absolvi I. Mutus, etsi unum tantum, vel alterum peccatum per nutus significaverit, nisi tamen scripto possit Confessario exhibere, ad quod tunc eum teneri probabilius est, ut communiter docetur, contra *Cajet. Nav.* & aliis.

Quæritur, an mutus teneatur confiteri per scripturam, si aliter non possit? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Pal. p.* 8. *n.* 11. *& Soto, Nav. Led. Vict. Val. Barb. &c. ap. Salm. c.* 7. *n.* 17. Quia, ut dicunt, modus sic confitendi semper est obnoxius periculo manifestationis. *Secunda* vero sententia probabilior & communior affirmat, & hanc tenent *Lugo d.* 5. *n.* 87. *Croix n.* 1194. *Anacl. p.* 605. *n.* 38. *Bonac. d.* 5. *sect.* 2. *p. ult. Elbel p.* 237. *n.* 134. *cum Henno, Cleric. Ronc. c.* 1. *qu.* 1. *R.* 2. *cum Fag., & Salm. n.* 16. *cum Vasq. Bec. Hurt. Henr. Gran. &c.* ex *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *q.* 3. *ad* 2. Ratio, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media non difficilia. Id tamen intelligendum (ut bene advertunt *Bonac. & Salm. cum Dic.*), si in tali Confessione per scripturam moraliter absit manifestationis periculum, aut grave incommodum extraordinarium. Mutus autem non solum in periculo mortis tenetur sic confiteri, sed etiam tempore præcepti paschalis, ut merito docent *Pal. p.* 8. *n.* 10. *Laym. c.* 6. *n.* 4. *Ronc. l. c. & Salm. c.* 7. *n.* 15. *cum Cajet. Nav. Tol. Soto, Sa, &c.*

„ II. Surdus, qui non potest omnia explicare. *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 8. III. Ignarus idiomatis tempore præcepti, vel alterius necessitatis, etsi non integre intelligatur, si neque Confessarius linguæ gnarus, neque interpres haberi possit; imo, etsi adsit interpres: non enim tenetur per eum confiteri, ut docent *Suar. Vasq. Dian.* nisi forte in pericolo mortis, in quo aliqua minora confiteri sufficit, * (*Sed etiam tempore mortis probabile est eum non teneri, ut Salm. c.* 7. *n.* 21. *cum Cajet. Sot. Pal. &c. Nisi infirmus dubius sit de contritione, ut Viva q.* 4. *Ar.* 3. *n.* 10. *Sufficit tamen tunc dicere unum veniale, Salm. d. l. n.* 25. *& Viva cum communi. Quod tempore pestis, vel contagii? Vide n.* 489.) * Vide *Card. de Lugo d.* 15. *n.* 61. IV. Moribundus usu linguæ subito destitutus, si petat absolvi, ac det signa doloris, vel ante dederit coram aliis: modo id fecerit in ordine ad Sacramentum, quod de quovis in eo statu præsumendum videtur. Quo casu, si (saltem coram ipso infirmo) sive ab uno, sive pluribus, mediatis, vel immediatis testibus detur testimonium, Sacerdotem non tantum posse, sed probabiliter etiam teneri absolvere (saltem sub conditione) docent *Dian. & Lugo d.* 18. *n.* 84. *&c.* ex multis aliis: item *Bon.* citans declarationem Cardinalium pro se: & *Præp. q.* 4. *dub.* 5. *&c.* eo quod sic ex ægri necessitati, & reverentiæ Sacramenti consulatur. Dixi *saltem*, quia *Tamb. l.* 2. *exped. confess.* citans *Conincb. Præp. & Lugo* docet, posse, & debere absolvi absolute, etsi sit absens, qui de signo coram se dato testatus fuit. Denique, si nullum signum dederit, nullo modo absolvendus est, cum actus judicialis non exerceatur, nisi præcesserit accusatio. Licet enim recentiores quidam, ut *Tamb. de exped. cons. lib.* 2. *cap.* 10. citans *Homobonum, & Molf.* item *Phil. Servius in amico fideli, p.* 1. *c.* 1. *Anton. de Ist. Barth. de S. Fausto, &c.* censeant posse, imo debere absolvi sub conditione dummodo alias probe, & christiane vixerit, eo quod præsumi possit interius elicuisse contritionem, idque *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 92. *& p.* 9. *t.* 6. *R.* 20. ex aliis duodecim judicet probabile: ab aliis tamen merito rejicitur, ut *Suar. Vasq. Coninc. Mercer. Card. de Lugo d.* 17. *s.* 3. *Malder. &c.* ipseque *Dian. l. c.* & alii 12. apud *Aversam;* quia deest omnis externa confessio, quam esse partem essentialem hujus Sacramenti, constat ex *Trid. sess.* 14. *can.* 9. & ex nullo signo rationabiliter præsumi potest, ut suppono. Vide *Card. de Lugo l. c. Aversam qu.* 11. *s.* 18. ubi notat absolutionem, quæ iis, qui inscripti sunt in Societatem Rosarii, solet in infirmitate impendi sine omni confessione, non dari tamquam Sacramentalem, nec in ordine ad conficiendum Sacramentum, sed ad indulgentiam, & remissionem pœnæ consequendam.

480 Circa absolutionem moribundo impertiendam, plura sunt notanda: & certum est, quod moribundus, qui signa dat pœnitentiæ Sacerdoti præsenti, absolvendus. Et expedit illum toties absolvi, quoties nova ipse præstat signa doloris: *Tambur. in Meth. Confess. l.* 2. *c.* 10. §. 1. *n.* 7. *Et Auctor. de Offic. Confess. insertus in Oper. La-Croix l.* 1. *q.* 31. *cum Laym. & Lugo.* Objiciunt *Sotus, Canus, ac Ledesma,* & dicunt: Si deficit materia, ubi cadet absolutio? Non cadet quidem (ut ajunt) directe super peccata infirmi, alias ipse non teneretur postmodum ea confiteri; non indirecte, cum nullum peccatum explicetur, & directe absolvatur. Resp. quod absolutio cadet directe super omnia peccata illius sub ratione generica peccati, ut accidit in naufragio, bello, &c. talis aut Confessio in casu nostro satis habetur in illo signo præstito doloris, sive in petitione absolutionis; his enim actibus infirmus jam se peccatorem fatetur: indirecte autem super peccatis particularibus, & ideo pœnitens tenetur postea illa in particulari explicare. Falsum autem est dicere, quod absolutio tunc ferretur causa incognita, quia potius dicendum quod eo casu fertur causa cognita, meliori modo quo potest, licet non plene cognita, ut ait *Croix l. c.* Et hoc est certum ex mox dicendis.

481 Dubit. 1. An possit impertiri absolutio moribundo sensibus destituto, qui per testimonium adstantium desiderium ostendit absolutionis, dando signum doloris, vel absolutionem postulando? Negant pariter *Canus, Ledesma, & Alvarez, Turrian. etc. apud Dianam t.* 3. *tr.* 3. *R.* 4. Sed oppositum omnino affirmandum cum sententia communi, quam tenent *Suar. d.* 25. *sect.* 1. §. *de eo qui Conf. petit, Tol. l.* 3. *c.* 8. *n.* 2. *Laym. c.* 6. *n.* 4. *Lugo d.* 17. *sect.* 4. *&* 5. *Elbel p.* 258. *n.* 201. *Conc. p.* 344. *n.* 1. *Holzm. n.* 595. *Moya disp.* 6. *q.* 1. *Auctor ap. Croix l. c. p.* 32. *Salm. de Pœn. c.* 8. *n.* 148. *cum Bell. Sylvest. Palud. Tolet. Lugo, Valent. Suar. Vasq. Laym. Sa, Gonet. & aliis pluri-*

ribus comm. Id tenent etiam *Scotus apud Ludov. Caspensem de Pœn. Disp. 4. sect. 22. & S. Th. Opusc.* 65. *de Sacram. Unction.* ubi sic ait: *Si infirmus, qui petit Unctionem, amisit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum ungat eum Sacerdos; quia in tali casu debet etiam baptizari, & a peccatis absolvi.* Idem sentit *S. Antoninus*, cujus verba referuntur in Sacerdotali Romano (*apud Lugo d.* 17. *n.* 56.) ubi dicitur: *Infirmus, etiamsi malus & obstinatus diu perseverans in peccatis, & diu non confessus, si petiit Sacerdotem, ut confiteretur, & interea faciente aliquo Confessionem generalem pro eo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni peccato.* Probatur ex Concilio Arausicano in *c. Qui recedunt.* 26. *q.* 6. ubi sic habetur: *Subito obmutescens pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habeat, aut præsentis in suo nutu.* Item ex Concil. Carthag. III. Can. 34. ubi: *Ægrotantes si pro se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium dixerint, baptizentur. Similiter de pœnitentibus agendum est.* Rursus Cont. Carthag. IV. Can. 76. sic statuit: *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressum infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim conversus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, et infundatur ori ejus Eucharistia.* Probatur etiam ex S. Leone Papa in *c. Is qui, caus.* 26. *qu.* 6. & in Epist. 89. ubi sancivit: *Si aliqui ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poscebant, sub præsentia Sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium, & circumstantium prodesse debebunt, ut simul et pœnitentiam, et reconciliationis beneficium consequantur.* Probatur etiam ex Rituali Romano *de Sacram. Pœn.* §. *Ordo ministrandi*, ubi: *Quod si id inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox et loquela ægro deficiat; nutibus et signis conetur, quoad ejus fieri potuerit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcunque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium, sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Perperam autem opponunt adversarii hoc Rituale Romanum fuisse ab aliquo privato Doctore confectum, etsi approbante Pontifice; unde dicunt non excedere privatam auctoritatem, cum non habeat auctoritatem, sed tantum approbationem Pontificiam. Verum recte eos confutant *Lugo d.* 17. *n.* 48. *& Dian. l. cit.* nam Paulus V. in Bulla exprimit hoc Rituale auctoritate Sedis Apostolicæ prodiisse, his verbis: *Postquam Pius Papa V. Breviarium et Missale edenda censuit, etc. restabat, ut Sacri Ecclesiæ Catholicæ Ritus Apostolicæ Sedis* (nota) *auctoritate prodirent.* Deinde subdit: *Quapropter hortamur in Domino Episcopos, Parochos, etc. ut in posterum Romanæ Ecclesiæ auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus utantur, et in re tanti momenti quæ Catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent.* Hancque nostram sententiam probabiliter ait *Croix n.* 1159. *cum Lugo, Dicast. etc.* locum habere, etiamsi adsit unicus testis, & mediatus, testans signa data ab infirmo; per tale enim testimonium satis fit sensibiliter nota Confessario Confessio infirmi.

Neque obstat Decretum Clementis VIII. ubi damnavit Confessionem factam absenti per epistolam, vel nuncium; nam, ut refert *Coninck. l. de Abs. Morib.* ex testimonio *Petri Lombard.* & *Card. Bellarmini*, idemque Clemens interrogatus postea de prædicto casu moribundi, respondit, minime voluisse eum comprehendere, sed talem moribundum omnino absolvendum esse. Idemque testatur *Suar. ap. Tanner q.* 9. *n.* 16. ex ore ipsius Clem. VIII. & Pauli V. Idem dicit *Elbel n.* 207.

Utrum vero tunc absolutio danda sit absolute, vel conditionate? Communius censent DD. absolute, quia tunc (ut ait *Tamb. in Meth. Conf. l.* 2. *c.* 10. *n.* 8.) Sacerdos ex assensu probabili recte operatur; ita etiam *Lugo d.* 17. *n.* 90. *Spor. num.* 642. *cum Vasq. Fill. etc.* & idem sentit *Viva in Append. ad Prop. damn.* §. 11. dicens, quod in casu necessitatis (alias semper quærenda est certitudo moralis) Sacramenta absolute sunt administranda, semper ac habetur probabilitas de materia; conditionate vero, ubi habetur tantum dubium prudens. Sed *Croix*, quamvis idem asserat *l.* 6. *p.* 2. *n.* 1769. scil. quod absolutio danda est absolute, cum habetur probabilitas de materia; in præsenti tamen casu *n.* 1156. *d. l.* dicit, absolutionem dandam esse conditionatam; & idem censent *Wig. tr.* 13. *n.* 95. *Bon. de Pœnit. Qu.* 5. *sect.* 2. *p.* 2. §. 4. *n.* 8. *& Suar. d.* 23. *sect.* 1. *n.* 12. *cum Ang. Sylvest. S. Antonin. &* communi, ut ipse asserit. Et hoc tutius videtur, præcipue ubi prudenter de signis datis dubitatur, ut de facili dubitari potest, præsertim si infirmus sit rusticus.

Dubitat. 2. Quid si nullus adsit testis de signo pœnitentiæ præstito ab ægroto, & æger sensibus destitutus nullum pariter det signum, an hic absolvi possit? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Busemb. ut sup. Lugo d.* 17. *sect.* 5. *Suar. d.* 23. *sect.* 1. *Petroc. to.* 4. *p.* 169. *q.* 10. *Abelly p.* 139. *n.* 2. *Laym. c.* 8. *Roncag. c.* 3. *q.* 7. *& Diana p.* 3. *t.* 3. *R.* 8. *cum Henr. Naldo &c.* Ratio brevis, sed valde urgens est, quia tunc deest materia Sacramenti, quæ debet esse sensibilis. *Secunda* vero sententia communior affirmat posse & debere absolvi, dummodo infirmus christiane vixerit, & hanc tenent *Merbes. de Pœnit. to.* 2. *p.* 252. *q.* 85. *Morinus l.* 10. *c.* 10. *Gonettus to.* 4. *p.* 296. *q.* 5. *Holzm. p.* 151. *n.* 594. *Sporer n.* 245. *Elbel n.* 208. *Viva l. c. Salm. c.* 8. *n.* 157. *Tamb. c.* 10. *n.* 12. *Croix n.* 1162. *cum Carden.* & probabilem putat *Conc. p.* 349. *num.* 15. *cum Salmer. Juenin, Pontio, Vanroy, Raynaud. Henr. a S. Ign. Mach. Pell. &c.* quos citat *n.* 4. Idem docet *D. Antoninus*, cujus verba adducuntur in cit. Sacerdotali Romano (apud *Lugo d.* 17. *n.* 56.) ubi dicitur: *Infirmus qui amisit loquelam, vel usum rationis, si bene vivebat, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex inspeeato talia acciderunt ... debet præsupponi contritus; & Sacerdos faciat absolutionem ab omni peccato.* Id clare confirmatur a D. Augustino *l.* 1. *de Adulter. conjug. c.* 26. ubi habetur: *Catechumenis in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo aut casu aliquo sic oppressi sunt, ut petere Baptismum non possint, prosit eis quod eorum in fide christiana nota voluntas est, ut eo modo bapti-* 482

ptizentur quo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla patuit. Etiamsi voluntas ejus incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit an nolit sic non apparet. Deinde pergit S. Doctor *eod. lib. c.* 28. & docet eandem rationem esse habendam Baptismatis, & Pœnitentiæ, dicens: *Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentes finiendæ vitæ periculum præoccupaverit; nec ipsos enim ex hac vita sine arrba suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia.*

Sed dices, ubi hic habetur materia Sacramenti (nempe Confessio & contritio) quæ debet esse sensibilis? Respondent *Genettus, & Juenim*, quod si in peccatore moribundo, ut diximus, signum simplex doloris datum efficit, ut ipse præsumatur dispositus, quanto magis id efficiet bona vita anteacta? Sed hæc responsio non satisfacit; nam ad impertiendam absolutionem non sufficit præsumptio doloris interni, sed requiritur externa manifestatio peccatorum, qua deficiente, deficit materia Sacramenti. Nec satisfacit alia responsio *Juenin*, nempe quod actus pœnitentis, juxta *Scotum* & alios, non sunt materia *ex qua* constat Sacramentum Pœnitentiæ, sed tantum materia *circa quam*, hoc est dispositio ad recipiendum Sacramentum; dispositio autem non debet necessario esse sensibilis; nam huic obstat quod hoc Sacramentum fuit a Christo Domino (ut docet Tridentinum) institutum in modum judicii, unde omnino requiritur peccatorum accusatio saltem generica, ut sententia absolutionis proferri possit. Melius igitur respondent *Viva, & Salm. ll. cc. cum Aversa, Molf. & aliis*, quod eo casu bene adest prudens dubium, quod moribundus vel ante destitutionem noverit suæ damnationis periculum, vel post destitutionem ad illud advertat in aliquo lucido intervallo, in quo præsumitur velle & petere absolutionem signis vere sensibilibus, nempe per suspiria, motus corporis, saltem per anxiam respirationem, quamvis tunc ista signa Confessarius non percipiat: sufficiunt enim talia signa in tanta necessitate, saltem ex prudenti dubio præsumpta, ad dandam absolutionem sub conditione; quicquid dicat *Genettus* dandam esse absolute; cum enim nullum signum certum adsit, bene advertunt *Petrocorens. & Salm. Spor. Holzm. Croix, Elbel, Viva &c.* absolutionem omnino præstandam esse sub conditione, quæ Sacramenti injuriam reparat, si forte desit materia Sacramenti. Hæc sententia est satis probabilis, non solum extrinsece ex auctoritate tot gravium auctorum, sed etiam intrinsece: saltem ob rationem, quia in casu extremæ vel urgentis necessitatis licitum est uti materia dubia, ex principio maxime apud Theologos probato, ut ait *Juenin Inst. Theol. tom. 7. p.* 554. & 557. Hoc casu enim possumus uti opinione adhuc tenuis probabilitatis, ut recte ajunt *Sanch. l. 2. de Matrim. d.* 36. *n.* 8. & *Dec. l. 1. c. 9. n.* 25. *Viva diss.* §. 11. *vers. Ratio*, & *Croix n.* 1162. cum *Gobat.* & fuse probat *Carden. in Prop. damn. ad Innocentio XI. Diss. 4. c. 7. n.* 48. *cum Nav. Soto, & Filguera.* Ratio, quia necessitas efficit, ut licite possit ministrari Sacramentum sub conditione in quocumque dubio; per conditionem enim satis reparatur injuria Sacramenti, & eodem tempore satis consulitur saluti proximi. Et maxime hic advertendum, quod Sacerdos, quando potest, tenetur sub gravi absolvere infirmum, ut dicunt *Mazzotta t.* 3. *p.* 364. & *Suar. Vasqu. Con. Sylvest. Cajet.* cum communi apud *Viva l. c.* Utque colligitur ex *c. Si Presbyter*, ubi dicitur: *Si Presbyter pœnitentiam negaverit moribudo, reus erit animarum.* Bene tamen advertit hic *Roncaglia de Pœn. c.* 3. *in fine*, non esse sæpius absolvendum moribundum destitutum intra breve spatium temporis sine novo signo certo, nisi bis vel ter, servata proportionata distantia; quia revera tunc cessat necessitas quæ adfuit in antecedentibus absolutionis præstitis. Secus vero dicendum, si destitutio perseveret per longum tempus.

Dubit. 3. An possit absolvi qui fuerit sensibus destitutus in actu peccati, puta adulterii, duelli? 483
Negant *Genettus p.* 300. *q.* 6. *Habert to.* 6. *p.* 468. *Juen. to.* 7. *p.* 555. & *Conc. p.* 349. *n.* 15. Sed affirmant *Holz. p.* 152. *n.* 594. *v. Sed, Auctor de Offic. Confess.* (*apud Croix*) *l.* 1. *q.* 34. & probabilem putat *Elbel p.* 261. *n.* 211. *cum Pontio, Carden. Gormaz, & Stoz.* Hi dicunt talem infirmum etiam absolvendum esse sub conditione, modo constet fuisse catholicum. Hacque opinione dicunt *Merb. to.* 2. *p.* 238. *v. Summa, & Dupasq. to.* 8. *p.* 225. quemlibet Sacerdotem posse uti, saltem apposita conditione: probatque *Merbesius* auctoritate *D. Augustini loc. c. de Adul. conjug. c.* 28. qui dicit: *Ego non solum alios catechumenos, verum etiam ipsos qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, si desperati, & intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto. Quis enim novit, utrum fortassis adulterinæ carnis illecebris usque ad Baptismum statuerant detineri? Quæ autem Baptismatis, eadem Reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit.* Objicit *Petrocorensis* S. Doctorem loqui hic de eo tantum qui signum dederit pœnitentiæ, quod infert ex illis verbis, *si intra se pœnitentes jacuerint*; unde (dicit) supponitur, quod tales pœnitentes jam aliquod suæ pœnitentiæ signum dederint: alias quomodo possent nosci intra se pœnitentes? Recte respondet *Merbesius*, quod illud, *intra se pœnitentes*, non debet intelligi absolute, sed dubitanter, nempe si forte pœnitentes jacuerint: & hoc fit manifestum ex verbis sequentibus S. Doctoris: *Quis enim novit utrum fortassis adulterinæ carnis illecebris usque ad Baptismum statuerant detineri?* Cum ergo D. August. dixerit, *Quis enim novit*, supponit hujusmodi peccatores nullum conversionis signum præbuisse, alias jam notum esset ipsos statuisse adulterina consortia non detinere. Et hæc sententia satis probabilis mihi est ob eandem rationem; quæ adducta est in præcedenti Dubio; si enim licite absolvi potest & debet ægrotus sensibus destitutus, qui nullum dederit pœnitentiæ signum, si christiane vixerit, eo quod de ipso prudenter præsumi potest, quod in extremo vitæ, si aliquod lucidum intervallum habet, velit absolutionem sacramentalem recipere; sic etiam potest & debet absolvi (intellige semper sub conditione) homo catholicus, etiamsi in actuali peccato sensibus destituatur; pro hoc enim etiam merito præsumi potest, quod ipse in proximo periculo suæ damnationis constitutus cupiat omni modo suæ æter-

ter-

ternæ saluti consulere. Dixi *homo catholicus*; nam secus dicendum de hæretico, ut recte advertit *Holzm.* n. 594. Hæretici enim, etiamsi in eo casu dent signa pœnitentiæ, non debent absolvi, nisi expresse absolutionem petant, quia tales nunquam prudenter præsumi valent ea signa præbere in ordine ad Confessionem, a qua summopere abhorrent.

484 „ Secunda. Quando pœnitenti, vel Confessario imminet periculum vitæ, quod nec illum integre confiteri, nec hunc audire patiatur, sufficit integritas formalis. Ratio est, quia tunc materialis non est possibilis moraliter, quod valet *seq. cas.*

„ 1. Si pœnitens, v. gr. infirmus, uno, alterove peccato dicto, deficiat, vel sit grave periculum, ne deficiat.

„ 2. Si infirmus volens confiteri, dum ei fertur Viaticum, deprehendatur multas Confessiones fecisse invalidas, & gravitas morbi non patiatur dilationem absolutionis. *Gran. Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 75. * (*Vide dicta n.* 260.) *

„ 3. Si ipse Sacerdos in periculo constitutus videatur ante moriturus, quam pœnitens absolvatur.

„ 4. Si tempore pestis prudentum judicio, moraliter certum periculum sit, ne Confessarius inficiatur, qui si tamen totam audire velit, tenebitur ad eam pœnitens.

485 Similiter docet *Concina p.* 339. *n.* 2. *Wigandt tr.* 13. *n.* 102. *Abelly p.* 139. *Bon. de Pœn. D.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *punct.* 2. *n.* 15. *cum Vasq. Con. &c.* quod, quando infirmus laborat morbo contagioso, & Confessarius nequit absque periculo, etiam a longe, ipsum audire diutius immorando; tunc Confessarius, audito aliquo peccato, potest eum statim absolvere. Sic etiam probabiliter excusat *Ronc. c.* 3. *qu.* 1. *R.* 2. a Confessione materialiter integra, si hæc sit valde prolixa cum gravi nota pœnitentis, dum urgeat necessitas communicandi, vel celebrandi, & non suppetat tempus. Ceterum minime quidem est excusandus is, de quo ob prolixitatem Confessionis facile alii suspicarentur ipsum multis esse culpis gravatum.

486 „ 5. Si immineat conflictus, vel sit multitudo moribundorum, v. gr. in naufragio, nec possint omnes audiri. In quo casu possent etiam omnes simul, dicto unò peccato, quod minus infamat (vel etiam secundum quosdam, si aliter fieri non possit, dicendo in genere se esse peccatores) absolvi, dicendo: *Ego vos absolvo, &c.* Vide *Sa v. Absolutio, & Conin. de sacr. d.* 7. *dub.* 5. * (*Non erit autem impotentia sufficiens, si multus fuerit ad eundem Confessarium concursus, ut volebat prop.* 39. *inter damnatas ab Innocentio XI.*) *

487 „ Tertia. Quando ex confessione certi peccati, vel circumstantiæ timetur merito grave damnum proprium, vel alienum, sive Confessarii, sive alterius, corporale, vel spirituale, potest id reticeri. Ratio est, quia præceptum divinum de integritate non obligat cum tanto incommodo, quod tantum esse posset, ut peccares confitendo, v. g. I. Si Sacerdos certum peccatum sit revelaturus (intellige cum *Con. Card. de Lugo art.* 26. *n.* 527. quod pœnitens ipse non teneatur revelare). II. Si sciat, v. gr. mulier, ex certo peccato sibi, vel Confessario fore periculum ruinæ. III. Si pœnitenti inde immineat grave damnum, vel periculum vitæ, vel famæ. In his tamen casibus videtur requiri necessitas confitendi, v. gr. ob Communionem annuam, vel si longo tempore alioqui esset differenda * (*Dicunt Lugo, Henr. &c. apud Salm. de Pœn. c.* 8. *n.* 123. *sufficientem etiam habere necessitatem dimidiandi Confessionem, qui esset in peccatò mortali, & deberet per duos, vel tres dies alium Confessarium exspectare.*) * Vide *Fill. t.* 27. *c.* 6. *Card. de Lugo l. c.* Ubi monet, talia damna, aut pericula non facile fingenda esse; & quidem in Religioso vix posse locum habere.

„ Quarta. Si quis aliquod peccatum, vel circumstantiam non possit confiteri sine violatione sigilli, v. g. si invalide absolvisses simoniacum, nec posses confiteri, nisi illi, qui facile inde posset conjicere, quisnam ille esset.

„ Ex omnibus supra dictis sequitur excusari e- 488
tiam sequentes ab integritate materiali; I. Qui habent casum reservatum, de quo infra, & *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 12. * (*Sed circa hoc vide n.* 265. *v. Qu. II.*) * II. Scrupulosum, qui perpetuo angitur de oblitis. * (*Ita etiam Holzm. n.* 550. *cum comm. & Elbel num.* 150. *cum Laym. Ills. & Stoz.*) * III. Quem Sacerdos absolvit ante finem, nolens omnia audire, aut habet *Bon.* hic. IV. Quem fallit memoria, ita ut dicat, se scire in genere, quod peccaverit mortaliter, non occurrere autem speciem peccati: etsi tunc veniale aliquod addere sit consultum. Ita *Conin. & Laym. l. c.* contra *Sot. & Medinam.* V. Eum qui extreme rudis, vel simplex dicit se dolere de peccatis, nullum tamen in specie, ne veniale quidem, sciat dicere: qui etsi, speculative loquendo, posset absolvi, practice tamen non expedit, sed data benedictione permittatur communicare. Ita *Laym. loc. cit.* VI. Qui aliquod peccatum non potest confiteri sine complicis infamatione, v. g. si peccasses cum matre, vel sorore, quam Confessarius nosset, tunc enim, si alium Confessarium non potes habere, quem alias adire tenereris, sufficeret, imo deberet dici, quod animo cum ea, vel in genere cum aliqua fornicationem, vel incestum commisisses, reticendo gradum primum, vel secundum, quoad licebit sine manifestatione complicis, cum proposito confitendi integre Sacerdoti alteri proxima occasione. Ita probabiliter *Nav. c.* 7. *Bonac. Conin. Valent. Præp. hic dub.* 6. *Gormaz &c.* Ratio est, quia quando duo præcepta divina concurrunt, naturale, & positivum, quæ simul servari non possunt, præferendum est naturale, quia strictius obligat. Etsi probabilius contrarium docent *Filliuc. Suar. Vasq. Less. Card. de Lugo art.* 16. *n.* 394. *Hurt. Con. & alii comm.* Unde talis saltem non tenebitur tacere id peccatum, ne complicem infamet, nisi commode possit (quod *Card. de Lugo* extendit etiam ad non complicem, sine cujus manifestatione peccatum explicari non potest); ideoque Confessario curandum, ne nominentur personæ, nisi ad pœnitentis directionem opus esset; tunc enim infamia ista non tanti æstimatur, eamque sibi imputet, qui peccavit. Conferendum tamen est commodum directionis cum infamia. Ratio

„ su-

„ sopradictorum omnium est, quia in his casibus „ moraliter non potest fieri confessio materialiter „ integra. *Laym. c.* 8. *Fagund. p.* 1. *c.* 3. Vide „ *Dian. p.* 3. *t.* 4. *Res.* 64. & 151. & *p.* 1. *t.* 7. „ *Res.* 49. *lib.* 2. *cap.* 11. *d.* 11. *Tamb. de exped.* „ *conf. d.* 2. *c.* 9. §. 2. ubi docet, probabile esse, „ quod talis pœnitens propter solam consolatio- „ nem, quam sentit ab amico, vel docto Confes- „ sario, possit ei confiteri, etsi alium habere possit.

489 An sit obligatio confitendi peccatum mortale quod non possit explicari sine manifestatione complicis? *Prima* sententia negat, & hanc præter *Navar.* & *alios ap. Busemb. ut supra*, tenent *Hostiens.* & *Innoc. in c. Omnis de Pœn.* & *Rem. ac Diana p.* 1. *tract.* 7. *R.* 49. *cum Soto*, & *Petig.* Ratio quia (ut dicunt) præceptum naturale servandi famam proximi præferendum est positivo servandi integritatem Confessionis; & hanc probabilem putat *Busemb.* & *Mazzotta t.* 3. *n.* 368. *cum Bon. Med. &c. Secunda* vero sententia communis, quam sequimur, affirmat, & hanc tenent *Gonet. D.* 13. *q.* 4. *Pal. p.* 11. *n.* 7. *Conc. p.* 341. *n.* 6. *Juenin. t.* 7. *p.* 469. & *Salm. c.* 8. *n.* 128. *cum S. Bonav. S. Anton. Cajet. Suarez Lugo, Laym. Sylvest. Tol. Vasq. Ang. Con. Pontio*, & aliis plurimis, ex *D. Th.*, qui *Opuscul.* 12. *q.* 7. sic ait: *Si speciem peccati* (pœnitens) *exprimere non possit, nisi exprimendo personam cum qua peccavit*, (*puta si eum sorore concubuit*, *necesse est*, *ut exprimendo peccati speciem exprimat personam. Sed si fieri potest, debet quærere talem Confessorem, qui personam sororis non cognoscat.* Et idem docet *S. Bernard. in Form. Hon. vitæ*, dicens: *De nullo sinistre loquaris, nisi in Confessione, ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum.* Ratio est, quia præceptum integre confitendi servari debet semper ac licite servari potest; satis autem licite in casu nostro servari potest, cum manifestatio alieni criminis non sit illicita, quando fit ex rationabili causa, ut docet idem *D. Th.* 2. 2. *qu.* 73. *ar.* 2. ergo servari debet; & sic respondetur rationi oppositæ primæ sententiæ. Ultraquamquod complex consentiendo in peccato jam amisit jus ad suam famam in ordine ad Confessionem illius peccati: Diximus *peccatum mortale*; nam ob peccatum veniale explicandum, aut mortale alias confessum, non licet grave crimen alterius manifestare, ut recte dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 412. & 413. *Viva q.* 5. *ar.* 7. *n.* 5. *Tamb. l.* 2. *c.* 9. §. 2. *n.* 15. & *Ronc. c.* 3 *q.* 3. *R.* 1. contra *Renzi*, & *Verric.*

Tenetur vero pœnitens, quando commode potest, alium petere Confessarium, cui incognita sit persona complicis, ut ejus fama servetur; nec satis probabilis videtur opinio, quam tenent *Tourn. Præl. Theol. t.* 6. *p.* 207. *v. Dixi*, *Renzi c.* 2. *sect.* 2. *q.* 10. *cum Fag.* qui citat *Suarez* (sed non bene, ut mox videbimus), item *Med.* & *Gerson. ap. Lugo d.* 16. *n.* 392. nempe quod hoc sit tantum de consilio; nam communiter hoc esse de præcepto dicunt *Suar. d.* 34. *sect.* 2. *n.* 1. ubi: *Si pœnitens possit ei confiteri, qui non cognoscit personam complicis, tenetur id facere:* & *in hoc omnes conveniunt. Laym. c.* 8. *n.* 12. cum communi, *Antoine p.* 607. *n.* 59. *Roncag. c.* 4. *qu.* 3. *R.* 2. *Viva qu.* 5. *art.* 7. *n.* 5. qui habet certum, *ac Lugo l. cit. cum Vasq.* & *Con.*

Dixi, *quando commode potest*, nam juxta plurimorum sententiam excusant pœnitentem ab exquirendo alium Confessarium sequentes causæ, nempe I. Si urgeat periculum mortis, aut præceptum annualis Confessionis vel Communionis, ita *Sporer p.* 226. *n.* 472. & *Viva dict. ar.* 5. II. Si pœnitens non celebrando vel communicando incurreret infamiæ notam, ita *Suar. d.* 34. *sect.* 2. *n.* 13. *Lugo d.* 16. *n.* 416. *Ronc.* & *Renzi l. c.* III. Si quis existeret in peccato mortali, & deberet exspectare ultra biduum, ut *Suar. l. c. n.* 8. *Viva l. c.* & *Renzi*, *cum Fagund.* Sed mihi videtur durum esse ei qui est in mortali manere sine absolutione etiam per diem; & huic non videtur dissentire *Antoine c.* 2. *qu.* 13. *R.* 3. ubi dicit absolute non teneri ad exspectandum, qui est in statu culpæ mortalis, & *Lugo n.* 416. putat talem minus obligari ad differendam Confessionem; licet postea sic subdat: *Non parum hic faciet, si per biduum differt Confessionem.* Et *Herincx*, *ac alii apud Salm. c.* 8. *n.* 23. nimium putant dilationem bidui, vel tridui. IV. Si credatur complex cessisse juri suæ famæ, puta si frater peccavit cum sorore, quam scit sejungi non posse a comitatu matris, ut alium adeat Confessarium, *Ronc. l. c.* V. Si alicui solito quotidie celebrare vel communicare grave esset omittere celebrationem, vel Communionem, *Lugo d.* 16. *n.* 416. VI. Si quis difficulter alteri quam consueto Confessario conscientiam aperiret. *Ronc. ib.* VII. Si alias privaretur Jubilæi, vel indulgentiæ beneficio: *Renzi l. c. cum Cotonio*, & *Fagund. ap. Lugo d. n.* 416. VIII. Sæpe excusantur matres & uxores manifestantes peccata filiorum & virorum Confessario qui hos novit; id enim communiter faciunt ad consilium petendum, vel ad leniendum dolorem; alioquin ipsis nimis durum foret novos Confessarios adire; *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1145. IX. Si quis propter consolationem, quam sentit ab amico vel docto Confessario, nollet alium quærere, cum plures DD. ut *Nav. Less. Azor. Cajet.*, & *Tann.* (vide dicta *l.* 3. *n.* 973. *v. Sed*), dicant non esse plus quam veniale manifestare crimen proximi uni vel alteri viro probo; unde ait *Tam.* satis excusari ab hujusmodi culpa veniali, qui ob præfatam causam crimen complicis cogniti Confessario prudenti patefaceret.

Hic autem sedulo advertenda est Bulla N. SS. P. Bened. XIV. incipiens, *Ubi primum* quam reperies initio Tom. I. Decr. IX. ubi Pontifex rigorose prohibet Confessariis, ne exquirant a pœnitentibus nomen complicis peccati. Ibi enim maxime detestatur praxim illorum, *qui a pœnitentibus* (verba Bullæ) *complicis nomen exquirerent, atque ad illud sibi revelandum, non inducere modo suadendo conarentur, sed quod detestabilius est, denuntiata quoque, nisi revelarent, absolutionis sacramentalis negatione, prorsus adigerent atque compellerent.* Deinde Pontifex contravenientibus sequentes pœnas imponit, dicens: *Statuentes insuper, ut quicunque ausus fuerit docere licitam esse hujusmodi praxim, prout ea in re relato nostro Brevi reprobatur, vel scribere aut loqui præsumserit in ejusdem damnatæ praxis defensionem, vel ea quæ in dicto Brevi contra eorundem praxim decreta sunt impugnare, aut in alienos sensus temere detorquere seu interpretari, incidat ipso* 491

pso facto in excommunicationem, a quâ non possit nisi a nobis absolvi. Loquens autem *de Confessariis exquirentibus, eidem pœnitenti, si manifestare renuerit, Sacramentalem absolutionem denegando;* dicit. *Noverint sese, ultra peccati lethalis incursam, suspensioni ab Officio audiendarum Confessionum, aliisque etiam gravioribus pœnis fore subjiciendos*. Et inferius addit Pontifex, quod quicunque non ex Confessione sua, sed aliunde aliquem noverit Confessarium exquirentem nomen complicis cum denegatione absolutionis, tenetur illum intra solitum terminum denunciare sub pœnis consuetis. Excipit tamen casum, quo Confessarius ex simplicitate hoc faceret, dicens: *Quamvis imprudens & malus, simplex tamen quidam & nudus actus fuerit, idest iis circumstantiis destitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæsione ad praxim in nostro Brevi reprobatam tanquam ad licitam eandem Confessarium suspectum reddant.*

Recte autem dicunt *P. Conc. p.* 695. *num.* 21. & Auctor *Commentar. ap. Antoine p.* 506. quod hic Pontifex tantum damnavit illorum abusum Confessariorum, *qui sum procurandæ complicis* (ut loquitur Bulla) *correctionis, aliorumque bonorum specioso prætextu colorare, tum emendicatis quibusdam Doctorum opinionibus defendere non dubitareat*. Ceterum Confessarii bene possunt & tenentur, ad integritatem Confessionis servandam, exquirere circumstantias necessarias, nempe vel quæ speciem mutant, vel quæ exquirendæ sunt, ut pœnitentis conscientiæ consulatur, puta si Confessarius exquirat, an persona complicis sit in primo vel secundo gradu, si ligata voto, si sit ancilla, si habitet in eadem domo, licet veniat in cognitionem complicis.

492 Præterea, ultra necessitatem explicandi circumstantias peccati, *Mazz. t.* 3. *p.* 569. *n.* 1. *ex Lugo, Soto, Armilla, Diana, Aversa*, &c. loquens de præfata Bulla, sic ait: „ (Si gravia damna timerentur a complice, quæ solus Confessarius posset impedire, esset ei manifestandus complex) “. Auctor autem citatus *Commeat. in Antoine l. c.* sic dicit: „ (Accidere interdum potest, ut adigendus sit pœnitens ad revelandum complicem, cum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere possunt. Ut impediatur malum, si fieri potest, obligatur pœnitens ad exquirendum consilium Confessarii, qui pro sua prudentia aut per se, aut per ipsum pœnitentem remedia conquirat, & nisi revelare velit pœnitens, minime est absolvendus; nam ex lege non minus justitiæ quam charitatis, tenetur ille pro virili curare, ut in tuto sit publica salus. De damno vitando quando privatæ alicui personæ imminere potest, non loquor, nam fere semper suppressis complicum nominibus consilium præbere potest Sacerdos) “. Ita præfati AA. Hic tamen quid de hoc sentiam, mihi lubet exponere. Nulli dubium quod aliquando tenetur pœnitens complicem manifestare ad aliquod grave damnum impediendum; sed spectata tam rigorosa (ut vidimus) Pontificis prohibitione, ad finem vitandi proximi infamiam, Sacramenti injuriam, sigilli violationem, scandalum, &c. prout exprimitur in Bulla, non est licitum Confessario nomen complicis exquirere ad finem faciendæ correctionis. Unde, casu quo pœnitens vere teneatur complicem patefacere, tantum poterit Confessarius pœnitenti imponere in genere, ut complicem revelet alicui, qui scandalum possit impedire, sed nunquam licebit Confessario dicere, *revela mihi*. Si vero pœnitens ex se, & sponte sua rogaret Confessarium, ut complicem corrigeret, tunc Confessario multa prudentia opus est, nam ordinarie loquendo non expedit, ut se immittat in hujusmodi rem; ipsi enim tantum incumbit curare damnum sui pœnitentis, non alienum, & solummodo intra Confessionem, non extra; & ex alia parte Confessarius difficulter assumet hoc munus corrigendi sine periculo scandali, & offensionis sacri ministerii.

ARTICULUS III.

Quæ sint reliquæ conditiones Confessionis?

493 *Confessio debet esse vocalis. Quando licet, aut sit obligatio confitendi scripto?*
494 *Debet esse secreta.*
495 *Debet esse vera.* 496. *Quando mendacium in Confessione sit veniale?* 497. *Quando mortale?*

„ Resp. Præter integritatem sunt hæ tres: Prima, *ut sit vocalis*, scilicet ordinarie, idque propter usum, & praxim Ecclesiæ graviter obligantem, nisi subsit justa causa, ut impotentia, sive physica, sive moralis, quæ si adsit, potest fieri nutu, scripto, aliove signo: v. g. si quis ob anxietatem loqui non possit, aut puella supra modum verecunda aliter se non possit explicare, quam scripto, quo a confessario lecto, addat voce, de his me accuso. *Suar. Vasquez, Card. de Lugo, Laym. t.* 6. *c.* 6. *n.* 4. * (*Ita etiam Salm. de Pœn. c.* 7. *n.* 11. *cum Vasq. Can. Pal. Con. &c. Idque expressam habetur in* Extrav. Inter cunctos, de Privil. *ubi dicitur:* Nisi articulus necessitatis occurrat, sanctificanda est oris confessio. *Idem dicunt præfati AA. de eo, qui ob impedimentum linguæ valde gravem difficultatem se confitendi voce experitur. Idem sentit Tamb. de scrupaloso, qui putat scripto melius explicare*) *. Imo qui aliter non potest, tenetur juxta communem sententiam confiteri per nutum, aut scriptum tempore præcepti: etsi id quoad scripturam non admittant *Nav. Tol. Sot. Val. Dian.* extra articulum mortis * (*Vide dicta n.* 429. *in fin. & n.* 479.) * Vide *C. de Lugo d.* 15. *n.* 87. Similiter suadendum esse surdis, ut confiteantur scripto (licet ad id non teneantur), ne ab aliis audiantur: eandemque ob causam eos non interrogandos, nisi de plane necessariis, ex *Possev.* docet *Dian. p.* 3. *p.* 4. *R.* 127. *& p.* 5. *t.* 6. *R.* 5. 493

Unde resolves.

„ Is, qui extra necessitatem totam Confessionem facit nutu vel scripto, mortaliter peccat, ac consequenter non absolvitur. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 127. *ex Sylvio*. Vide *Fill. t.* 1. *tr.* 7. *c.* 1. *Conc. d.* 7. *dub.* 1. *Suar. d.* 23. *sect.* 2. *n.* 5.

„ Secunda conditio, *ut sit secreta*, id est, ut 494
„ fiat

„ fiat soli Sacerdoti, non quidem ex necessitate, „ sed usu Ecclesiæ. Publica autem, qualis in naufragio, prælio, hospitali, ubi alii adjacent, vel „ per interpretem fit, non obligat (saltem respectu peccatorum occultorum), nisi ex charitate „ sui, eum, qui in articulo mortis dubitat de contritione; ac tum adhuc sufficit ea confiteri, quæ „ minorem pariunt infamiam. Ita *Suar. Fagund. Dian. p.* 5. *tr.* 5. *R.* 29. &c.

Unde resolves.

„ Si quis peccata in prioribus Confessionibus oblitus esset, non tenetur etiam & in articulo mortis ea confiteri publice, vel per interpretem: quia „ peccatorum oblitorum confessio tantum obligat „ ex præcepto positivo divino, quod hoc in casu „ cessat. V. *Laym. c.* 6. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 128. „ & 129.

495 „ Tertia conditio, *ut sit vera:* quod requiritur „ essentialiter in materia substantiali, & necessaria; quia alias in re gravi deciperetur judex, neque esset Confessio integra, ideoque irrita. Non „ tamen in materia libera, tum quia falsitas signi „ in accusatione circa materiam accessoriam non „ facit sententiam irritam: tum quia talis tantum „ peccat venialiter, cum non sit graviter injurius „ Sacerdoti, nec Sacramento. Ita *Navarr. Suar. etc.*

Unde resolves.

496 „ I. Non est mortale, nec irritat Sacramentum „ I. Si in confessione mentiaris leviter circa res „ non pertinentes, aut non necessarias ad Sacramentum: v. gr. si historiam falsam narres, vel „ si neges veniale, vel mortale, quod non teneris „ confiteri.

An peccet graviter, qui negat Confessario peccatum aliquod veniale commissum, aut mortale alias confessum? Affirmant *Cajet. in* 2. 2. *D. Thomæ q.* 69. *art.* 1. *Armilla ap. Renzi cap.* 2. *sect.* 2. *q.* 3. Quia (ut dicunt) hic videtur gravem irreverentiam Sacramento irrogare: & de hoc valde dubitat *P. Con. p.* 281. *n.* 6. *ex D. Th. loc. c.* qui ait: *Si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter negaverit, mortaliter peccat.* Unde *P. Concina* non excusat a mortali qui hoc advertenter faceret, eo quod se exponeret periculo gravis culpæ. Sed omnino tenendum oppositum cum sententia communi, quam tenent *Busemb. ut supra, & Lugo d.* 16. *n.* 98. *Laym. cap.* 8. *n.* 5. *Antoine p.* 511. *qu.* 13. *Anacl. p.* 600. *n.* 17. *Holzm. n.* 556. *Roncag. cap.* 5. *qu.* 5. *R.* 1. *Renzi l. cit. & Bonac. p.* 2. *§. n.* 12. *cum Suar. Sanchez, Reg.* & aliis passim: ratio, quia, cum illa non sit materia necessaria Sacramenti, tunc minime decipitur Confessarius in re gravi. Ad textum autem *D. Thomæ* clara est responsio; ibi enim S. Doctor tantum loquitur de nolente in judicio civili fateri veritatem, quam dicere tenetur: sed in foro sacramentali certum est ex Tridentino nullam esse obligationem confitendi venialia; unde negatio venialis commissi, vel mortalis jam confessi non excedit malitiam simplicis mendacii.

„ II. Si falso te accuses de veniali; quod tamen „ mortale graveeris, si id facias non dando aliam „ materiam, cum sic formam reddas irritam, & „ Sacramentum: nisi tamen facias ex scrupulo, „ perturbatione. Ita *Suarez, Fill. tom.* 1. *tr.* 7. „ *c.* 4. *Laym. lib.* 4. *t.* 6. *cap.* 8. *Dian. p.* 3. *t.* „ 4. *Res.* 96.

„ 2. Sacrilegium est, & absolutio nulla. 1. Si 497 „ mortale, quod confiteri teneris, & putas esse, „ neges, aut tegas, ne intelligatur. 2. Ut communiter docetur contra *Sylv.* si mortale tibi falso „ imponas, nisi tamen fiat ex simplicitate, & scrupulo, &c. 3. Si neges, vel mentiaris circa peccata alias rite absoluta, quando Confessarius, „ ut Judex, vel Medicus de iis aliquid, ut necessarium ad præsentem Confessionem interrogat. „ *Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 10. *Tamb. lib.* 2. „ *c.* 12. *§.* 2. secus si ad præsentem Confessionem „ non faciat. *ibid.*

Si quis affirmat peccatum mortale, quod non fecit, vel negat fecisse quod fecit, duplex mortale committit, unum sacrilegii contra virtutem Religionis ob reverentiam Sacramento debitam, alterum mendacii sibi graviter perniciosi contra virtutem veracitatis; ita recte *Holz. n.* 554. *& Sporer n.* 482. *cum aliis passim.*

ARTICULUS IV.

Quando confessio sit invalida, & quomodo iteranda?

498 *An valeat Confessio apud Confessarium excommunicatum?* 499. *An apud surdum, indoctum, &c. An apud non audientem aliquod peccatum?*
500 *De judicio peccatorum efformando a Confessario.*
501 *Quando Confessio sit invalida ex parte pœnitentis?*
502 *Quomodo iteranda Confessio facta eidem Confessario?* 503. *Quid si Confessarius recordetur tantum in confuso? Dub.* 1. *Quid si Confessio fuerit invalida? Dub.* 2. *Quid si recordetur tantum pœnitentiæ injunctæ? Dub.* 3. *Quid si tantum, quod pœnitens sit confessus?*
504 *Quid de rusticis qui nunquam explicarunt species, neque numerum?*
505 *Non est obligatio repetendi Confessiones, nisi constet de ipsarum nullitate.*

„ Resp. 1. Id contingit ex duplici capite. Pri- 498 „ mo ex parte Confessarii, si jurisdictionem non „ habuit, vel certe impeditam per censuram * „ (*Semper ac per ipsam sit vitandus, secus si* „ *sit toleratus; Salm. de Pœnit. c.* 9. *num.* 18. „ *Roncaglia c.* 1. *qu.* 1. *& alii passim*) * ; vel „ si formam substantialiter vitiavit, vel non intendit absolvere, vel peccatum nullum intellexit.

„ Dico, *nullum;* quia si ob sorditatem, somnum, 499 „ vel distractionem, aliqua, licet mortalia, non „ intellexerit, sine culpa pœnitentis, probabilius „ est valuisse absolutionem, ac postea tantum repetenda esse non audita, ut contra *Sylv. Anton.* „ *Navar.* & alios docent *Henriq. Laym. lib.* 5. „ *tr.* 6. *c.* 9. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 198. Addo, *sine culpa:* quia si semidormienti mala fide con- „ fi-

„ fitearis, peccas, & Confessio est invalida, ideoque repetenda, *l. 1. c. 10. §. 3.* Denique addunt aliqui cum *Tol.* si Confessarius indoctus non potuit discernere mortale, & veniale, invalidam esse. Verum id *Suarez*, *Laym.* & alii passim rejiciunt, & quidem etiamsi Confessarius putasset esse veniale, quod fuit mortale; ideoque confessionem bona fide tali factam non esse opus repetere. Ita *Henr. Sanch. 1. mor. c. 10. n. 69. Dian. part. 3. t. 4. R. 121.* contra *Vasq.* Dixi, *bona fide*, quia, si mala fide, v. g. quia quæsivisti talem Confessarium, qui tibi mederi non possit, debes repetere, cum enim actu peccaveris, dum confitereris, non fuisti rite dispositus, ideoque nec absolutus. *Tamb. l. 2. c. 10. §. 3.* (*Tunc igitur debet repeti Confessio ob ignorantiam Confessarii, quando pœnitens jam novit eum insufficientem; vel quando clare videt Confessarium non percipere gravitatem sui peccati. Salm. de pœnit. c. 9. n. 26. & 29. Suar. d. 28. sect. 2. n. 12. & Lugo d. 16. n. 602. cum Gabr. Henr. Med. Sylvio, Hurt. &c.*) Denique si finita confessione intelligas Confessarium aliqua non percepisse, sive propter somnum, sive distractionem, nescias autem, quæ sint illa, teneris repetere Confessionem, si brevis fuerit quia de singulis prudenter potes dubitare: si autem longa fuerit, ait *Tamb. l. c.* non teneri ob rationem contrariam; & satis esse confiteri, quod dubites, an aliquod ex tuis peccatis Confessor perceperit. * (*Sic etiam tenent Salm. cap. 9. n. 24. cum Dicast. & Leand. qui dicunt, Christum D. non præsumi imposuisse præceptum integritatis cum tanto onere, scilicet omnia peccata repetendi in tali casu; & idem docet Lugo d. 16. num. 607. cum Sanch. &c. communiter*) *.

503 Recte notant *Salm. de Pœnit. c. 9. n. 26.* cum *Lug. Pal.* quod Confessarius non tenetur de singulis peccatis certum formare judicium, sed tantum de obviis, & claris. Et idem ajunt *Tamb. cum Sylvest. & Holzm. n. 727. cum Sporer, & communi.* Deinde dicunt *Salm. d. c. 9. n. 25.* cum *Suar. Lug. &c.* quod, si pœnitens confiteatur peccatum, quod nec ipse, nec Confessarius noverit esse mortale, si postea noverit certo fuisse mortale, non tenetur iterum confiteri. Vide dicta *n. 479. in fine*.

Eodem loco docent *Salm. cum Soto, Suar. Con. Lugo, Pal. Bon. &c.* non esse similiter iterandam Confessionem factam bona fide Confessario nescienti discernere species, & numerum, neque inter mortale, & veniale etiam in casibus obviis. Ratio, quia, etsi debita pœnitentia non imponatur, absolutio utique valida est, dum ex utraque parte concurrunt jam requisita ad valorem Sacramenti. Sic enim censendum est, Christum Dominum hoc Sacramentum instituisse, cum tales defectus passim contingant. Hoc tamen dico intelligendum, nisi constet, numerum, vel species explicatas non fuisse; alias integritas Confessionis certo supplenda est, ut recte advertunt cum communi *Lugo dist. 22. n. 77. Elbel p. 276. n. 254. & iidem Salm. c. 12. n. 49. cum Gabr. & Dicast.* Quia, licet prior Confessio fuerit valida, Confessio tamen præsens facienda est cum debita integritate.

„ Secundo: Invalida est ex parte pœnitentis, si 501
fuit excommunicatus, de quo infra: si mortale tacuit; vel de eo se falso accusavit; si mortaliter negligens fuit in examinanda conscientia: item si non fuit attritus (quod patere solet inde, si sponte quæsierit Confessarium surdum, indoctum, cæcum, &c. Vide *Sanch. l. c.*: si nolit tollere occasiones, &c. V. *Dian. p. 4. t. 4. R. 201.* quibus addi potest ut plurimum, si peccatum carnale confessus sit suo complici. * (*Hoc hodie certum est ex Bulla Bened. XIV. sub pœna excommunicationis in absolventem Papæ reservatæ. Vide Decret. I. Bened. XIV. initio hujus operis, & vide dicenda ex n.* 555.

„ Resp. 2. Si Confessio apud eundem Confessarium iteretur, sufficit uno verbo in communi se accusare de peccatis ante illi cognitis, dummodo is eorum recordetur, saltem in confuso, aut status, ac vitæ hominis in communi, aut pœnitentiæ a se impositæ, ut docent *Vasq. Tol. Laym. Sa, Dian. p. 3. tr. 4. R. 125.* Imo si nihil horum, sed tantum quod sibi confessus fuerit, recordetur, valide, etsi illicite, absoluturum putat *Laym. & Dian. l. c.* Idem absolute docet *Granad. & Mercerus in 3. p. q. 9. n. 1.* cum quibus *Dian. p. 5. t. 14. R. 51.* se retractans probabile censet, quod etiam licite possit absolvere.

Quæritur an sit repetenda Confessio, si Sacerdos 502
oblitus fuerit peccata audita, antequam absolutionem impertierit? Commune est apud DD. non esse repetendam Confessionem factam eidem Confessario, quando illa fuit prolixa, aut absolutio fuisset dilata, & Confessarius recordatur saltem in confuso status pœnitentis. Ita *Nav. Sylv. &c.* quos citat & sequitur *Suar. d. 22. sect. 6. in fine Laym. c. 9. n. 6. Con. d. 7. dub. 11. n. 109. Bonac. qu. 5. sect. 2. p. 5. n. 15. Croix n. 1216.* cum communi.

Dubium 1. est, an repetenda sit Confessio apud eundem Confessarium, quando Confessio fuit invalida? *Prima* sententia probabilis, quam tenent *Suar. l. c. n. 7. & Con. l. cit.* distinguit, & dicit quod si Confessio fuit nulla defectu alicujus partis essentialis in Sacramento, nempe quia defuit dolor, aut integritas in pœnitente, aut jurisdictio in Confessario, tunc tota repetenda est. Ratio, quia eo casu Confessio non fuit sacramentalis. Et huic sententiæ consentiunt in parte *Palud. Adrian. Moya, & Alii. apud. Croix n. 1216.* scilicet casu quo Confessio fuit irrita defectu jurisdictionis in Confessario, quia tunc fuit facta non judici. Secus vero, si Confessio fuit invalida ex parte Confessarii ratione tantum sui muneris, nempe quia ipse non bene pronunciaverit formam, vel non habuerit intentionem absolvendi. Et hoc est commune apud omnes (ut ait *Croix l. cit.*), modo Confessarius reminiscatur status pœnitentis.

Secunda vero sententia communior, & non minus probabilis, quam tenent *Nav. c. 9. n. 19. Lugo d. 16. n. 658. Tamb. l. 3. c. 2. n. 9. Diana p. 5. tr. 4. R. 125. cum communi, Laym. cap. 9. n. 6. cum Sa, S. Anton. Sylvest. Med. Vasq.* item *Bon. Val. Aversa, & alii ap. Croix d. n. 1226.* dicit, quod undecunque defectus evenerit, sive ex parte Confessarii, quia defuit jurisdictio, sive ex parte pœnitentis, quia defuit dispositio aut integritas,

tas, non est opus repetere Confessionem, sed sufficit si Confessarius recordetur status pœnitentis, vel resumat notitiam ejus in confuso, & pœnitens in communi se accuset de omnibus prius confessis. Ratio, quia, licet prima Confessio non fuerit sacramentalis, utpote sacrilega, vel facta non judici, tamen ratificatio illius, dum pœnitens deinde in generali se accusat de culpis confessis, conjuncta cum notitia antecedenter habita a Confessario, bene sufficiens reputatur. Item; quia (ut probabiliter censet *Croix l. c.*) talis Confessio, cum facta fuerit in ordine ad absolutionem recipiendam, sufficienter dicitur etiam sacramentalis, quatenus ipsa etiam ad sigillum sacramentale obstringit.

Non autem placet sententia *Lugonis num.* 658. quam sequitur *Aversa ap. Croix n.* 1217. nempe quod si pœnitens ex mera narratione dixerit Confessario peccata sua, & postea de illis in communi se accuset, tunc pariter sufficiet quod Confessarius de ipsis in confuso recordetur. Sed verius dicendum cum *Croix loc. cit.* tunc omnino repetendam esse Confessionem. Ratio, quia nulla Confessio tunc adfuit sacramentalis, nec prima, nec secunda: non prima, quia peccata non fuerunt manifestata in ordine ad absolutionem, ita ut de illis Confessarius non teneretur ad sigillum sacramentale: non secunda, quia peccata non sunt singillatim confessa; ut requiritur in Tridentino, ubi dicitur, quod in Confessione sacramentali debent explicari omnia & singula peccata.

Dubit. 2. Quid si Confessarius ne confuse quidem recordetur status pœnitentis, sed tantum pœnitentiæ injunctæ? Hoc sufficere ad absolvendum dicunt *Nav. c.* 9. *n.* 19. *& Busemb. ut supra cum Vasq. Tol. Laym. Sa, &c.* Et ratio videtur esse, quia ex ipsa notitia pœnitentiæ poterit Confessarius efformare judicium de statu pœnitentis.

Dubitatur 3. Quid si Confessarius nec meminerit status pœnitentis, nec pœnitentiæ injunctæ, sed tantum quod pœnitentiam imposuerit? Adhuc hoc casu dicunt *Suar. & S. Anton. Sylvest. Pal. ap. Croix n.* 1216. sufficere, si memoretur imposuisse pœnitentiam. Sed huic non acquiesco, quia Sacerdos, dum sententiam profert, debet efformare judicium saltem de statu conscientiæ pœnitentis. Casu vero quo Confessarius non imposuisset pœnitentiam, nec haberet nunc notitiam saltem confusam status pœnitentis, non poterit quidem licite absolutionem impertire, ut recte dicunt *Lugo n.* 642. *Croix n.* 1218. *& Laym. cum aliis supra cit.* quia tunc non posset convenientem imponere pœnitentiam. Si tamen tunc absolveret, facta Confessione in communi, valide absolveret, ut *Laym. c.* 9. *n.* 6. *in fine*, *et Croix l. c. cum Aversa*, *Illsung*, *et Diana*.

503 „ Resp. 3. Raro obest defectus ex parte Confessarii, si pœnitens eum inculpabiliter ignorat; quia „ in Confessione sequenti absolvetur etiam ab iis, „ a quibus se bona fide absolutum putabat.

Unde resolves.

„ Is, qui a puero peccatum aliquod grave, v. „ gr. mollitiem, inculpabiliter omisit, vel quia pu„ tavit leve esse, vel nullum, non ideo tenetur re„ petere alia peccata (vel confessiones interme„ dias.), sed hoc tantum, ut docent *Bon. Sanch.* „ *t. t. l.* 1. *c.* 16. *Vasq. in* 1. *p. t.* 4. *q.* 92. *Sanch.*, „ *Laym. hic cap.* 9. addens, si simplex rusticus, „ qui tota vita tantum fecit confessiones generales, „ nihil confitens in specie, nec aliter instructus sit, „ etsi valide ia sit absolutus, cum onere, ut cum „ melius cognoverit, omnia subjiciat clavibus; si „ tamen veniat, quando ingens est copia pœniten„ tium, ut tunc disponi non possit ad omnia re„ petenda, posse eum absolvi, auditis tamen pec„ catis ab ultima confessione factis, cum obligatio„ ne, ut melius faciat. Ita *Laym. l. c. c.* 9. *n.* 4. „ Vid. *Dian. p.* 5. *t.* 4. *R.* 108. ubi addit ex *Nav.* „ *Sylv. Becan. Vasq. Regin. c.* 1. *t.* 6. *c.* 5. *sect.* „ 4. *n.* 153. *& Joan. Sancio*; quod etsi ex errore „ culpabili mortaliter, peccatum tale, v. g. molli„ tiei, vel numerum aliamve circumstantiam neces„ sariam omiseris, non ideo teneris repetere con„ fessiones intermedias bona fide, & legitime fa„ ctas (in quibus ex naturali oblivione defectum „ illum non fueris confessus), cum validæ fuerint, „ & maneant validæ.

Opinio supra enunciata apud *Busemb.* nempe quod possit dimidiari Confessio ob copiam pœnitentium (quamvis *Laym. l. c.* hanc non absolute teneat) est proscripta ab Innoc. XI. in Prop. 59. quæ dicebat: *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos, ratione magni concursus pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis aut Indulgentiæ*.

Quod autem ad Confessionem rusticorum perti- 504 net, dicit I. *Tamb. Meth. Confess. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. *cum Hurt.* quod rustici, & pueri, qui bona fide confessi sunt, omittendo explicare species, & numerum suorum peccatorum, non sunt cogendi ad Confessiones repetendas; sed hoc omnino est improbabile, quia, licet hujusmodi rustici non teneantur repetere integre Confessions præterias, cum illæ satis fuerint validæ, ut dicunt communiter & merito *Pal. p.* 12. *n.* 3. *et Salm. cap.* 9. *n.* 26. *cum Suar. Sylvio, Soto, Lugo, Conc. Adriana, Bon. Gabr. Dic.-Præpos. Hurt. Fill. Vill. etc.* (quidquid dicant *Vasq. Turr. etc. ib. n.* 25.) quia ad tales Confessiones jam adfuerunt omnia essentialiter requisita; formalis enim Confessio est de essentia, non materialis; tenentur tamen explicare species, & numerum omissum, ut saltem Confessionem præsentem integram faciant; ita *Lugo d.* 22. *n.* 77. *Bonac. q.* 5. *sect.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *et Salm. c.* 9. *n.* 13. *et cap.* 12. *n.* 49. *cum Sylvest. Nav. Vasq. Reg.* & alii passim.

Dicit II. *P. Segneri* (*Instruct. Confess. c.* 1.) citans *Perez*, *et Lugonem d.* 16. *num.* 565. (sed hunc non bene, ut infra videbimus) quod si rusticus in Confessionibus præteritis dixerit peccata sua modo rudium in confuso, non debet Confessarius eum obligare, ut Confessiones repetat, quia peccata illa jam fuerunt directe absoluta: Sed neque hoc placet, nam quamvis Confessiones illæ fuerint validæ ob integritatem formalem, & peccata directe absoluta fuerint, tamen ipsæ fuerunt deficientes quoad integritatem materialem, quæ semper supplenda est. Et *Lugo l. cit.* dicit huic difficultati difficulter responderi posse; tantum ibi ait, quod ob solam probabilitatem extrinsecam posset quis opinionem contrariam sequi utendo sententia illorum

AA.

AA. qui dicunt non esse obligationem iterum explicandi peccatum prius confessum ut dubium, si postea noscatur ut certum. Sed hanc opinionem jam reprobavimus cum communi *num.* 476.

Dicunt III. *Salm. c.* 9. *n.* 15. *cum Henr. Fag. Diana, et Dic.* quod rustici, qui sine culpa omiserint explicare numerum peccatorum, non tenentur repetere Confessiones, casu quo uniformem rationem vivendi tenuerint in præteritis annis, ita ut ex Confessione unius anni Confessarius possit alias conjicere. Hoc ita generice assertum neque satisfacit; nam id tantum censeo posse admitti, quando in principio Confessionis pœnitens patefecerit Confessario præsenti, quod in annis præteritis semper confessus sit male, numerum omittendo, & Confessarius ab initio, Confessionem excipiendo illius anni, efformet simul judicium de annis præteritis. Secus vero dicendum, si Confessarius post Confessionem exceptam illius anni advertat, pœnitentem omitisse numerum explicare in superioribus annis, tunc enim, si ex Confessione præsenti habeat distinctam notitiam peccatorum, poterit quidem (quin repetantur priores Confessiones) formare simul distinctum judicium de annis præteritis; sed si ex Confessione præsenti habeat tantum confusam notitiam de culpis confessis, ut sæpius accidit in Confessionibus longioribus & implicatis, eo casu (ut bene ait *Lugo d.* 16. *num.* 640.) tenetur sumere distinctam notitiam specierum, & numeri omissi in Confessionibus præteritis, nec sufficit tunc ad absolvendum notitia illa confusa status pœnitentis de annis præteritis, cum ex una parte teneatur pœnitens aliquando peccata sua confiteri singillatim, quod nunquam fecit; & ex altera teneatur confessarius aliquando distinctum efformare judicium de peccatis.

505 Ceterum hic sedulo advertendum, non esse cogendos pœnitentes ad repetendas Confessiones nisi moraliter certo constet eas fuisse invalidas, ut recte dicunt *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 1221. *Gobat. tr.* 7. *n.* 275. *Holzm. p.* 179. *n.* 683. *v. Resp. Mazzot. t.* 3. *p.* 562. *et Elbel p.* 281. *n.* 273. *cum Fill.* & communi (contra *Antoine pag.* 511. *q.* 12. qui inter rigidos Auctores nostri temporis non infimum habet locum). Ratio, quia possessio stat pro valore Confessionum præteritarum, quandiu de earum nullitate non constat. Dices: Quando extat præceptum, & dubitatur de ipsius impletione, possidet obligatio præcepti; ergo in dubio de valore Confessionum præteritarum possidet obligatio eas repetendi. Sed respondetur, quod regula præfata tum currit, cum adest præceptum, & dubitatur, an actus impletionis fuerit positus vel ne; cum vero talis actus jam bona fide fuerit positus, & postea dubitatur, an fuerit validus vel invalidus, tunc ille ut validus est reputandus; tunc enim currit aliud principium, nempe quod in dubio standum est pro valore actus, ut communiter tradunt DD. cum *Laym. l.* 1. *c.* 5. *n.* 32. *ex Glossa in l. In contrahenda, D. de Reg. Jur. Croix lib.* 1. *n.* 91. *Sporer tr.* 1. *c.* 7. *n.* 78. *Mazzotta t.* 1. *n.* 74. qui asserit communem, & *Nav. Man. c.* 26. *n.* 287. ubi dicit: *Præsumptio pro actus valore præponderat aliis.*

Et quoad obligationem repetendi Confessiones recidivorum, de quarum valore sæpe dubitari potest, hanc regulam optime tradit *Habert tom.* 6. *p.* 465. sic dicens „: (Si pœnitens aliquandiu post Confessionem dignos pœnitentiæ fructus fecit, hoc est strenue adversus tentationes, & peccandi occasiones pugnaverit, Confessarius judicabit validam fuisse Confessionem. Secus si paullo post Confessionem, seu data prima occasione, lapsus fuerit)". Tunc enim, ego addo, revera moraliter certum est Confessiones fuisse nullas, nam ille qui in Confessione vere dolet & proponit emendationem, saltem per aliquod tempus a peccato se abstinet, saltem aliquem conatum adhibet ante relapsum; unde qui post suas Confessiones ut plurimum cito & sine aliqua resistentia iterum cecidit, certe censendus est nullum, vel nimis tenuem habuisse dolorem vel propositum. Aliter vero dicendum, si per aliquod tempus perseveraverit, vel ante casum aliquam saltem resistentiam præstiterit.

DUBIUM IV.

DE SATISFACTIONE

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas, & quantitas.

506 *Quomodo satisfactio sit necessaria? Et an sit venialis ejus omissio in culpis venialibus?*

507 *Quibus casibus possit imponi levis pœnitentia? Et an possit minui propter illud:* Quicquid boni feceris, &c.

508 *Quando licite imponatur pœnitentia minor justo? Quanta debeat esse juxta Tridentinum?* 509 *An sit justa causa minuendi pœnitentiam prudens timor, ne pœnitens eam impleat?* 510. *Auctoritates circa hoc punctum.*

511 *An possit injungi pro pœnitentia ingressus Religionis, aut susceptio status conjugalis?*

512 *An quando possit vel debeat imponi pœnitentia publica?*

513 *Dub.* 1. *An possit injungi opus alias debitum? Dub.* 2. *An pœnitentia mox ante imposita?* 514. *An possit imponi opus internum? Et an opus pro Defunctis? An cessatio ab aliquo bono opere? An pœnitentia possit imponi post absolutionem?*

515 *Sub qua obligatione pœnitens teneatur acceptare & implere pœnitentiam?* 516. *Dub.* 1. *An pœnitens teneatur sub gravi acceptare et implere pœnitentiam justam? Quid si sit gravior justo?* 517. *Dub.* 2. *Quid si sit imposita pro venialibus aut mortalibus confessis?* 518. *Dub.* 3. *An Confessarius pro culpis gravibus possit dare pœnitentiam gravem sub obligatione levi?* 519. *Dub.* 4. *An tempore Jubilæi vel Indulgentiæ plenariæ Confessarius possit omittere impositionem pœnitentiæ?* 520. *Dub.* 5. *An si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ, teneatur repetere Confessionem, ut eam recipiat?*

521 *Pœnitens implens pœnitentiam in mortali. Quæ dilatio sit mortalis in implenda pœnitentia?*

522 *Dub.* 1. *An existens in mortali possit satisfacere pœnitentiæ?* 523. *Dub.* 2. *An peccet satisfaciens in mortali?*

524

524 *An possit imponi pœnitentin sub conditione, si relabatnr?*

525 *An transacto tempore præscripto desinat obligntio implendi pœnitentinm?*

526 *An pœnitentin possit impleri per alium?*

527 *An pœnitentia sit implendn ante Communionem?*

528 *Quis & quomodo possit commutare pœnitentiam?* 529. *Dub.* 1. *An pœnitens teneatur eo casu repetere Confessionem. Dnb.* 2. *Quid si pœnitencia fuerit imposita pro peccatis reservatis? Dub.* 3. *An Confessarius possit commutnre pœnitentiam extra Confessionem?*

530 *Adnotantur principaliores Canones pœnitentiales?*

506 „ Resp. 1. Satisfactio, seu Pœnitentia a Confessario data, est necessaria necessitate non Sa„cramenti, sed præcepti; ideoque a Confessario „ regulariter imponenda est, secundum *Suarez*, „ *& Reg. t.* 1. *lib.* 7. *n.* 17. sub mortali; tamen „ *Card. de Lugo* concedit, ex parvitate materiæ „ posse venialiter peccari, ut *d.* 25. *n.* 47. v. gr. „ si ob peccata venialia levis pœnitentia esset in„jungenda; ejus enim voluntariam omissionem „ venialem tantum esse. * (*Et probabilem putant Salm. cap.* 10. *n.* 19. *cum Dic. &c.*) Ita „ etiam *Dian. part.* 6. *t.* 6. *Res.* 44. Et quidem „ proportionata tum peccatis, tum facultati pœni„tentis. Ratio prioris est, quia est pars Sacramen„ti non essentialis, sed integralis tantum, habens „ effectum ex opere operato, & majorem vi Sa„cramenti, quam sine eo. Ratio posterioris est, „ tum ex *Tridens. sess.* 14. *can.* 8. tum quia Sa„cerdos tenetur curare integritatem Sacramenti, & „ tam vindicare, quam mederi. *Bon. t.* 1. *d.* 5. „ *qu.* 5. *§.* 3. *p.* 2.

Unde resolves.

507 „ 1. Excusatur aliquando Confessarius, si levis„simam (vel etiam nullam) pœnitentiam injun„gat, v. gr. I. Si pœnitentem vehementissime con„tritum, aut aliter satisfecisse advertat. *Caj. Nav.* „ *Suar. Reg. Bon. de Pœn. d.* 3. *qu.* 5. *sect.* 3. „ *p.* 2. *n.* 1. *&* 2. *Esc. cap.* 6. *n.* 41. Cum ve„ro raro, vel nunquam constare satis possit, tu„tius est * (*Imo necessarium ex Salm. num.* 22. „ *cum Pal. & Coninck*) aliquam semper injun„gere; ut recte monet *C. de Lugo d.* 23. *sect.* 4. „ *n.* 48.) II. Si pœnitens sit mentis impos, aut „ aliter impotens, aut morti proximus, aut valde „ debilis, cui tamen prudenter injungi levem sal„tem pœnitentiam, v. gr. percussionem pectoris, „ Invocationem nominis JESU (saltem corde) a„liosve pios motus, vel ut per hæredes Sacrificia, „ eleemosynas, & similia opera pia curet, monent „ *Suarez, Laym. & Bonnc. loc. cit. & Navar.* „ qui addit, posse injungi, ut patienter ferat in„firmitatem, quod tamen *Bonac. loc. cit.* non „ probat; cum fieri possit, ut id valde angat infir„mum, timentem se non rite satisfacere, * (*Nota hic quod habetur in Rituali Romano: Ægris non esse injungendam gravem pœnitentiam,* „ sed indicendam tantum illam; quam si conva„luerint, opportuno tempore peragant. *Et idem* „ *dicitur in cap. Ab infirmis.* 26. *q.* 8. *Dicnnt* „ *autem Salm. c.* 10. *num.* 21. *& Dicast. d.* 14. „ *dub.* 2. *n.* 14. *quod si infirmns potest satisface„re per eleemosynas, imponendæ snnt n Confes„sario*) *. III. Quando scrupulosus sæpius intra „ eandem horam redit cum novis culpis; quia sup„ponitur satis imposita in præcedentibus. *Tan. l.* „ 4. *c.* 1. *ex Fagund.*

„ 2. Etsi Confessarius peccet ex communi, si „ pro magnis peccatis valde parvam pœnitentiam „ imponat, excusari tamen eum posse putat *Dia„na part.* 3. *c.* 4. *res.* 92. si addat illud: *Quic„quid boni feceris, &c.* Verum hæc regula uni„versaliter admitti non potest, ut bene notat *Card.* „ *de Lugo d.* 25. *n.* 57. *Conin. Tanner. Palans,* „ *&c.* contra quos *Diana* pro se citat *Bann. &* „ *Leand. part.* 6. *t.* 7. *Res.* 3. *& part.* 9. *tom.* 9. „ *Resol.* 54. & ab aliis non immerito rejicitur, eo „ quod verba, utpote mere deprecatoria, non ha„beant vim elevandi omnia opera bona ad effica„ciam sacramentalem. *Aversa q.* 13. *sect.* 7.

Utrum per illa verba: *Quicquid boni feceris, &c.* eleventur ad effectum satisfactionis sacramentalis omnia bona opera pœnitentis, licet non imposita? Negat *Viva q.* 6. *ar.* 1. *n.* 3. quia virtus clavium tum elevat pœnitentis opera, cum ligat; quapropter, cum verba illa ad nihil obligent in particulari, non ligant, & consequenter nec opera elevari possunt. Sed longe probabilius & communius ex *D. Thom.* affirmant *Nav. cap.* 26. *n.* 24. *Fill. tr.* 8. *c.* 2. *Salm. c.* 10. *n.* 35. *Elbel n.* 238. *Sporer n.* 569. *Holzm. n.* 610. *cum Reg. & Stoz.* & probabile vocat ipse *Viva l. c.* Ratio, quia Ecclesia non frustra, sed ad hoc quidem verba illa proferri præscripsit, ut omnia bona opera pœnitentis, quamvis ex ejus electione fiant, ad satisfactionis sacramentalis meritum eleventur. Id omne docet *D. Th.* in *Quodlib.* 3. *ar.* 28. ubi sic ait: *Et hæc quæ præter injunctionem expressam* (pœnitens) *facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit:* Quicquid boni feceris, &c. *Et quantum ad hoc talis satisfactio est sacramentalis, in quantum virtute clavium est culpæ commissæ expiativa.*

„ 3. Minor justo licite datur ex causa: qualis, 508
„ v. gr. est, I. Magna contritio. * (*Nisi pœnitentia sit necessaria ad medicinam*) *. II. „ Fragilitas animi, vel corporis, ob quam timetur „ majorem non impleturum. III. Tempus Jubi„læi, vel Indulgentiæ plenariæ. Ita *Suar. Henr.* „ *Laymann.*

Certum est Confessarium teneri ut Judicem, & ut Medicum imponere pœnitentibus satisfactionem, per se loquendo, peccatis condignam; ut Judici enim incumbit infligere pœnas delictis commensuratas, & ut Medico præscribere pharmaca idonea tam morbis contractis curandis, quam in posterum vitandis: ita ex Trident. *sess.* 14. *c.* 8. ubi dicitur; *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, et pœnitentium facultate salutares, et convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccato-* rum

rum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt non, sit tantum ad novæ vitæ custodiam, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, et castigationem. Ergo tenetur pœnitens tam ad integrandum Sacramentum, quam ad satisfaciendum divinæ justitiæ exigenti reparationem injuriæ sibi illatæ, pœnalem satisfactionem Deo exhibere.

Hinc bene advertit Catechismus Rom. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 79. *Ut pœnitentes suorum scelerum pravitatem magis agnoscant, operæ pretium erit eis interdum significare, quæ pœnæ quibusdam delictis ex veterum Canonum præscripto (qui pœnitentiales vocantur) constitutæ sint.*

509 Diximus, *per se loquendo;* nam per accidens Confessarius minuet pœnitentias propter justas causas, mox supra a *Busemb.* descriptas, & signanter (prout communiter DD. docent) propter animi infirmitatem, qua laboret pœnitens, & ob quam censeatur satisfactionem proportionatam non impleturus. Ita *D. Thom. suppl. quæst.* 18. *art.* 4. (cujus verba inferius referentur) *Suar. d.* 38. *sect.* 4. *n.* 4. *cum communi, Nav. cap.* 16. *n.* 21. *Anacl. pag.* 634. *n.* 25. *Tol. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 8. *Abelly pag.* 160. *vers.* 3. *Elbel n.* 248. *Laym. c.* 15. *num.* 12. *Pal. p.* 20. *Salm. c.* 10. *n.* 46. ac alii passim etiam rigidioris sententiæ sectatores, ut *Habert de Pœn. c.* 10. §. 7. *Petrocor. c.* 2. *quæst.* 2. *& Natal. Alex. c.* 6. *art.* 6. *reg.* 5. Ratio, quia tametsi juxta divinæ justitiæ rationem exigatur satisfactio peccatis adæquata, tamen ex divina clementia habenda est ratio virium pœnitentium tam corporis, quam animi. Ideo dicitur in Tridentino: *Divinam clementiam decere, ne nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur.* Nota illud *absque ulla satisfactione;* ergo Deus non omnimodam satisfactionem, sed aliqualem ex sua clementia tantum exposcit. Et huc facit id quod dixit *D. Thomas Quodlib.* 3. *art.* 1. *Si contingat quod Sacerdos mitiorem satisfactionem imponat... nihilominus pœniteas ad aliquid ulterius obligatur; quod si in hac vita non perficiet, in Purgatorio exsolvet.*

Nec obstat quod in Trident. *loc. cit.* præscribatur pœnitentia injungenda esse pro qualitate criminum; nam ibidem simul dicitur, ut supra relatum est, ut satisfactiones imponantur, *quantum prudentia suggesserit pro qualitate criminum, et pœnitentium facultate salutares et convenientes.* Nota *to pro pœnitentium facultate*, idest spectata illorum infirmitate corporis, & animi: & nota to *salutares, et convenientes*, unde recte ait Auctor *de Offic. Conf. apud Croix l.* 1. *quæst.* 50. „: (Salutares non sunt satisfactiones, quibus præ gravitate vix pares esse pœnitentes videantur, adeo ut in eorum perniciem vertant): Sic etiam explicat *Abelly p.* 161. verbum illud *Salutares* „: (Idest, ait, utiles ad salutem pœnitentium; Confessarius enim debet hoc solum ob oculos habere, ut pœnitentis saluti consulat)„. Apposite etiam *Antoine*, quamvis hic Auctor merito enumeretur inter Scriptores rigidiores nostri temporis, tamen *p.* 516. *n.* 3. sic dicit „: Satisfactiones vindicativæ, ut salutares sint & convenientes, debent esse proportionatæ non solum multitudini & gravitati peccatorum, sed etiam facultati & dispositionibus pœnitentis; neque enim salutares sunt pœnitentiæ tam graves ac diuturnæ, ut spectata pœnitentis fragilitate periculum sit, ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur. In hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio & salus pœnitentis, quam satisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum spirituale pœnitentis, potest imponi levior pœna quam mereatur. Quare *S. Anton.* 3. *p. tit.* 16. *c.* 21. ait: *Debet Confessarius dare talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter pœnitentem implere, ne ipsam violando deterius ei contingat.* Et rituale Parisiense dicit: *Confessarius pœnitentem interroget, an possit pœnitentiam sibi injunctam peragere, alioquin eam pro sua prudentia immutet, aut minuat.*) „ Ita *Antoine.* Idem sentit *Gonet tom.* 6. *p.* 465. *Collig.* 2. ubi inquit „: (Ex rationabili causa potest interdum Confessarius leviorem pœnitentiam injungere, ut si pœnitens gravi morbo sit oppressus, vel si sit periculum, quod a Confessione deterreatur, aut pœnitentiam injunctam non adimpleat. Unde *Gerson* in *Regula mor. p.* 2. *cap. de Pœnit.* dicit: *Tutius est cum parva pœnitentia, quæ sponte suscipitur, et verosimiliter adimpletur, ducere confessos ad Purgatorium: quam cum magna non implenda præcipitare in Infernum.* Et *Cajet. in Summa v. Satisfactio*, ait: *Debiliter disposito pœnitenti danda est satisfactio, ut parvulus ignis foveatur, et ne apposita palea suffocetur appositis lignis desuper.*) „ item *Scotus d.* 15. *qu.* 1. *art.* 5. loquens de pœnitente qui animo est infirmus, ait: *Si adeo est delicatus, quod non velit jejunium adimplere, imo si nullam pœnitentiam vult recipere, absolvendus est, et non respuendus, ne cadat in desperationem.* Et sic demum concludit: *Illud sibi imponendum quod libentius recipit, et quod creditur impleturus.*

Idque confirmatur ex Rituali Rom. *de Sacram. Pœnit.* ubi dicitur: *Postremo Confessarius salutarem et convenientem satisfactionem, quantum spiritus et prudentia suggesserit, injungat, habita ratione status, conditionis, sexus, et ætatis, et dispositionis pœnitentium.* Nota to *dispositionis*. 510

S. Carolus Bortom. *in Instruct. Confess. ap. Conciaam p.* 546. *n.* 14. sic præscripsit: *Canonum pœnitentias, ut tempora ferunt, pro charitate et prudentia sua* (Sacerdos) *minuet, prout peccatorum circumstantiæ requireat, in quibus rationem habebit contritionis .... Nec vero putent sua peccata levia esse, quia parva illis pœnitentia data est, sed hoc factum esse, ne eam quæ pro culparum ratione injungenda erat* (nota) *desererent cum periculo salutis suæ. Proinde pœnitentes ideo hortandi erunt, ut præter opera imposita, plura etiam alia præstare conentur.* Additque idem S. Archiepiscopus: *Taleat imponat pœnitentiam, qualem a pœnitente præstari posse judicet. Proinde aliquando, si ita expedire viderit, illum interroget, an possit, anve dubitet pœnitentiam sibi injunctam peragere; alioquin eam mutabit, aut minuet.*

S. Joannes Chrysost. *Hom.* 43. *in cap.* 28. *Matth.* sic ait: *Etsi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem?* Item *Hom.* 44. *Sicuti enim, si fascem super humeros adolescentis quem non potest bajulare posueris, necesse est aut fascem abjiciat, aut sub*

sub pondere confringatur: sic & homini (nota) *cui grave pondus pœnitentiæ imponis, necesse est, aut ut pœnitentiam suam rejiciat, aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizatus amplius peccet*. Idque confirmat S. Doctor ex eo, quod scribit Apostolus (2. *Cor.* 2. 6. & 7.) *Sufficit illi, qui ejusmodi est, objurgatio hæc, quæ fit a pluribus, ita ut e contrario magis donetis, et consolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeatur, qui ejusmodi est*. Unde Chrysostomus sic prosequitur: *Ex ea re docemur, quod non solum ad peccatorum naturam, verum etiam ad mentem, habitumque peccantium oporteat moderari pœnitentiam. Hom. 4. in 2. ad Cor.*

Confirmat D. Thomas (cujus regulam dicit *Conc. pag.* 395. *n.* 12. servandam esse in imponendis pœnitentiis) *Supplem. qu.* 18. *art.* 3. dicens: *Pœnæ satisfactoriæ in Canonibus determinatæ non competunt omnibus, sed variandæ sunt secundum arbitrium Sacerdotis. Sicut Medicus aliquando non dat medicinam ita efficacem, quæ ad morbi curationem sufficiat, ne propter debilitatem naturæ majus periculum oriatur; ita Sacerdos divino instinctu motus non semper totam pœnam, quæ uni peccato debetur, injungit, ne infirmus ex magnitudine pœnæ desperet, & a pœnitentia totaliter recedat*. Et quod hic S. Doctor non solum loquatur de imbecillitate corporis, sed etiam animi pœnitentis, patet ex contextu ejusdem articuli; & clarius ex *Quodl.* 3. *art.* 28. ubi dicit: *Videtur autem satis conveniens, quod Sacerdos non oneret pœnitentem gravi onere satisfactionis, quia sicut parvus ignis a multis lignis suppositis de facili extinguitur, ita posset contingere, quod parvus affectus contritionis in pœnitente nuper excitatus, propter grave onus satisfactionis extingueretur, peccatore totaliter desperante; unde melius est, quod Sacerdos pœnitenti indicet, quanta pœnitentia esset sibi pro peccatis injungenda, & injungat sibi nihilominus aliquid quod pœnitens tolerabiliter ferat: ex cujus impletione assuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos injungere non attentasset. Et hæc quæ præter injunctionem expressam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali injunctione qua Sacerdos dicit: Quicquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum*. Et idem Angelicus *Opusc.* 65. §. 4. postquam dixit: *Sacerdos non imponat pœnitentiam ita gravem, ut pœnitens totam dimittat... nec ita levem, ut contemnat peccatum*. Deinde addit: *Tamen tutius est imponere minorem debito, quam majorem, quia melius excusamur apud Deum propter multam misericordiam, quam per nimiam severitatem, quia talis defectus in Purgatorio supplebitur*.

Idem fortius insinuat *S. Antoninus* 3. *p. tit.* 16. *cap.* 20. *sub initio*, ubi ait; „ (Est autem satis rationabilis causa non dandi hujusmodi pœnitentias indispositio pœnitentium, etiam quia aliquando non sufficeret tempus vitæ; nam (ut dicunt *Raymund. et Hostiens.*) debet Confessor dare talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter illum implere, ne ipsam violando deterius contingat. Quod si magna peccata commisit, & dicit se pœnitere, sed non posse aliquam duram pœnitentiam agere, animet eum ad hoc Confessor, ostendendo ei gravitatem peccatorum, & per consequens pœnarum, & sic tandem injungat ei pœnitentiam quam libenter suscipiat. Et si Sacerdos non potest gaudere de omnimoda purgatione ejus, saltem gaudeat, quod liberatum a gehenna transmittit ad Purgatorium. Itaque (ut inquit *Host.*) Confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere a se, sed potius imponat ei unum Pater noster, vel aliud leve, & quod alia bona quæ fecerit, & mala quæ toleraverit, sint ei in pœnitentiam, concordante *Thoma*. Hoc tamen sane intellige, videlicet, quia si alias ipsum pœnitet, & paratum dicit se facere quod debet, sed onus pœnitentiæ dicit non posse sufficere, tunc propter hoc quantumcunque deliquerit, non debet dimitti sine absolutione, ne desperet.) „ Hucusque *S. Antoninus*. Ex quo sequitur, quod Confessarius non debet permittere, ut pœnitens recedat sine absolutione, eo quod nolit acceptare debitam pœnitentiam, sed potius imponat satisfactionem, quam ille libenter suscipiat, & verosimiliter impleat. Hinc probabiliter dicunt *Salm. cap.* 10. *n.* 46. *Croix n.* 1255. *et Lugo loc. c.* ex *D. Antonino*, ut supra, quod est causa etiam satis justa minuendi pœnitentiam, ut pœnitens majori amore afficiatur erga hoc Sacramentum. Sic pariter loquitur Auctor *Petrocor. tom.* 4. *pag.* 131. *qu.* 3. *in fine* „: (Studendum maxime est, ut pœnitentes necessarias pœnitentias sine magno incommodo, & absque confusione adimplere possint; experientia quippe quotidiana docemur, importunas, & nimis onerosas satisfactiones pœnitentium animos frangere, & ab earum executione removere:) „ Et *Card. de Lugo d.* 25. *n.* 60. sic ait; „ (Pœnitentia debet esse salutaris & conveniens, hoc est primo loco attendi debet ad utilitatem pœnitentis, ne scilicet laquei ei injiciantur, ut nova peccata committat; ex quo potissimum capite excusari potest hodierna praxis, qua leves pœnitentiæ imponuntur pro gravissimis peccatis; id enim sæpe fit propter spiritualem infirmitatem pœnitentium, quia gravioribus pœnitentiis scandalizabuntur, & vel Confessionem fugient, vel certe Confessarios imperitos adibunt. Monendi tamen sunt pœnitentes de insufficientia satisfactionis injunctæ.) " Quapropter sapienter advertit *S. Thomas de Villanova* (*Serm. Fer. VI. post Dom. Lætare*): *Hoc judicio meo ita perficies, si facilem unam* (pœnitentiam) *injunxeris, acriorem consulueris*. Optima praxis.

Ex his omnibus colligitur, quam imprudenter se gerant Confessarii, qui magnas imponunt pœnitentias, quas prævident pœnitentes non impleturos. O quam plures Confessarii indocti inveniuntur (loquor experientia doctus in Missionibus, in quibus fere triginta annos sum versatus), qui non dubitant absolvere eos qui vel sunt in proxima occasione peccandi, vel recidivi indispositi, & insipienter putant ipsos curare graves eis imponendo pœnitentias; ex quo fit, quod illi, etsi pœnitentiam acceptent, ut absolutionem carpant; tamen post absolutionem obtentam, quia nullum eis remedium præscribitur quo præserventur, brevi misere relabuntur, Pœnitentiam non implent, & ab ejus gravitate deterriti, deinde a Confessione abhorrent, & sic in peccatis diutius tabescunt. Ceterum hic animadvertendum puto, quod (extra casum gravissimæ infirmitatis, aut vehementissimæ contritionis, ut supra dictum

est

est *n*. 507.) non bene ageret Confessarius, si pro culpis mortalibus injungeret pœnitentiam per se levem, quæ levem inferat obligationem. Licet enim, si expedierit, imponatur opus quod respective ad peccata sit leve, tamen regulariter semper injungenda est aliqua pœnitentia gravis, quæ gravem inducat obligationem.

511 „ 4. Non potest injungi, 1. ingressus religionis, „ ut docet *Sa*, *v. Satisfactio*, quia id nimis durum videtur. 2. Pœnitentia publica, si sit periculum revelandæ Confessionis, alias interdum pro „ publico peccato potest, & expedit.

Quoad primum spectat, commune est apud DD. non posse imponi in pœnitentiam ingressum in Religionem. Ita *Laym. cap.* 15. *n.* 11. *& Escob. l.* 17. *n.* 166. *cum Nav. Sa*, *Sylv. & Henr. ex D. Th.* 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 2. An autem possit alicui imponi, ut recipiat Sacramentum Matrimonii? Affirmat *Leand. D.* 9. *q.* 55. cum quibusdam, casu quo Confessarius noverit Matrimonium esse illi remedium necessarium. Sed melius hoc reprobant *Laym. l. c. & Escob. n.* 167. *cum Fagund.* quia Matrimonium omnimodam requirit libertatem.

512 Quoad secundum spectat, pœnitentiam publicam certum est non posse pro peccato occulto imponi, ut ajunt communiter *Palaus p.* 21. §. 2. *n.* 5. *Croix n.* 1265. *Elbel n.* 236. & alii passim; quia, ut docent *S. Thomas*, *Nav. Suar. Vasq. &c. apud Elbel*, per hoc indirecte revelaretur sigillum: Idque expresse prohibet Rituale Rom. dicens: *Pro peccatis occultis*, *quantumvis gravibus*, *manifestam pœnitentiam non imponat*. Pro peccato autem publico dubitatur, an possit publica imponi pœnitentia? Negant *Nav. Sa*, *Reg. & Vega apud Pal. loc. cit.* §. 3. *n.* 5. quia hæc esset manifestatio Confessionis, & violatio sigilli. Sed communiter posse affirmat *Pal. l. cit. Suar. d.* 37. *sect.* 6. *n.* 3. *Bon. p.* 2. *n.* 14. *Croix n.* 1264. *Roncaglia c.* 1. *quæst.* 7. *Antoine pag.* 517. *R.* 2. *Salm. cap.* 19. *n.* 29. *Holzm. n.* 609. *Elbel n.* 238. *& Escob. lib.* 17. *n.* 154. *cum Con. Vasq. Henr.* Idque expresse docuit *D. Thomas in* 4. *d.* 14. *qu.* 1. *art.* 5. *quæst.* 1. ubi dixit oportere, *ut peccatum publicum publicam habeat medicinam*. Probatur 1. *ex cap. Manifesta.* 1. *de Pœnit. & Rem.* ubi dicitur: *Manifesta peccata non sunt occulta correptione purganda.* Et ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 8. ubi: *Huic* (idest publico peccatori) *condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet*. Et in hoc loco loqui Concilium etiam de foro sacramentali intelligunt plurimi ex AA. citatis contra *Nav.* qui intelligit non sine quidem aliquo fundamento, ut, mox infra dicetur, de foro externo. Nec obstat dicere, quod talis publica pœnitentia esset manifestatio Confessionis; nam, cum illa imponatur de consensu pœnitentis necessario præstando si vult absolvi, manifestatio illa potius provenit ex libera actione pœnitentis, quam ex præcepto Confessarii. Hinc dicunt *Pal. Salm. Roncaglia*, & *Escob. locis cit. ex D. Th.* ut supra, Confessarium non solum posse, sed etiam aliquando teneri hanc publicam pœnitentiam imponere. Hoc tamen recte advertunt *Roncag. cap.* 1. *Reg. in prax.* 6. *& Salm. n.* 39. *cum Con.* & *Aversa*, locum habere in solo casu quo aliter non posset, nisi per illam publicam pœnitentiam scandalum reparari, puta publice restituendo honorem alicui publice dehonorato. Ceterum; si publica pœnitentia non sit ita necessaria, merito dicunt præfati AA. non debere Confessarium illam imponere reluctanti, cum aliter possit salus obtineri pœnitentis, & scandalum reparari, nempe per publicam frequentationem Sacramentorum, visitationes Ecclesiarum, auditionem Missarum, ingressum in aliquam Congregationem, ubi pietatis opera exercentur, & similia. Hinc *Fagnanus in d. cap. Manifesta*, refert, quod S. C. noluit declarare, an in foro sacramentali pro publicis peccatis publicæ Pœnitentiæ essent imponendæ.

„ 5. Etsi possit, aliquando ob fragilitatem pœ- 513 „ nitentis etiam expediat, injungi opus alias debitum, seu præceptum, v. gr. Missæ auditionem „ die festo, &c. ut docent *Suarez*, *Vasquez*, „ *Laym. lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 15. & alii. (Unde si „ scrupulosus sæpius redeat ad Confessarium, intra breve tempus semper nova confitendo, non „ semper necesse est imponere pœnitentiam novam, „ cum opus ante debitum possit injungi. *Bonac.* „ *Henriq. Card. de Lugo*, *Dian. p.* 6. *t.* 7. *R.* 6. „ contra *Suar. Regin.* & *Bann.*). Si tamen Confessarius non exprimat, censetur imperasse opus „ liberum, ut docent idem, & *Dian. p.* 3. *tract.* „ 4. *R.* 84. Vide *Con. d.* 10. *dub.* 8. & *Dian. p.* „ 4. *t.* 4. *R.* 24.

Dubitatur igitur 1. An possit pro pœnitentia imponi opus alias debitum? Negant *Palud. Scoto*, *Capreol. &c. ap. Renzi cap.* 2. *sect.* 3. *q.* 5. & consentit *Antoine pag.* 517. *qu.* 3. ubi dicit semper esse imponendum aliquod opus supererogatorium; quia opus aliunde præceptum præstandum est a pœnitente, etiamsi non confiteatur. Sed communiter & merito affirmant *Lugo d.* 25. *n.* 67. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 14. *n.* 5. *Suar. d.* 38. *sect.* 6. *Bonac. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 2. *n.* 12. *Anacl. p.* 655. *n.* 28. *Holzm. n.* 607. *Laym. cap.* 15. *n.* 10. *Elbel n.* 246. *Escob. l.* 17. *n.* 170. *Spor. n.* 504. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 83. *cum Vasq. Turr. Duard. Vill. &c. Pal. p.* 21. §. 1. *n.* 10. *cum Nav. Soto*, *Henr. Ronc. c.* 1. *q.* 6. *R.* 2. *cum Con. & Candido*, *ac Salm. cap.* 10. *n.* 28. cum *Aversa*, *Victor*, *&c.* Ratio, quia opus illud jam præceptum, cum sit satisfactorium, bene potest per claves elevari ad meritum etiam satisfactionis sacramentalis, unde sicut qui die festo audit Missam, etiam ex voto debitam, duplex habet meritum; ita qui implet opus alias præceptum, injunctum simul in pœnitentiam. Hoc tamen non faciendum bene advertunt *Suar. Laym. & Sporer loc. cit.* nisi spectata fragilitate pœnitentis. Communiter autem dicunt DD. quod nisi expresse Confessarius imponat opus alias præceptum, intelligitur impositum opus supererogatorium. Vide *Pal. loc. cit.* qui citat *Sanch. & Bon.* Si vero Confessarius imponat auditionem Missæ per mensem, non est obligatio audire duas Missas in festo, ut satis communiter docent *Con. d.* 10. *dub.* 8. *Laym. n.* 9. *Sanch. n.* 6. *Pal. tom.* 1. *tr.* 3. *d.* 19. *p.* 1. *n.* 4. *Croix n.* 1281. *Elbel n.* 255. *Spor. n.* 564. *& Salm. n.* 30. cum *Bon. Mercero*, *& Diana*.

Dubitatur 2. An si pœnitens statim post absolutionem deferat aliud peccatum, sufficiat illi eandem imponere pœnitentiam? Affirmant *Bonac. q.* 5. *p.* 2. *n.* 3. *& Croix n.* 1259. ex eadem ratione ut supra. Sed merito id reprobant *Palaus p.* 21. §. 2. *n.*

n. 10. *& Roncaglia c.* 1. *q.* 6. *R.* 2. cum *Candido*; nam licet opus alias præceptum bene possit injungi in pœnitentiam, ut supra dictum est, non tamen opus præceptum eodem titulo satisfactionis sacramentalis.

514 „ 6. Etsi etiam possit injungi opus internum, „ uti contra *Merat.* & alios docent *Con. Hurt. et* „ *Dian. p.* 4. *t.* 4. *resp.* 24. communiter: tamen „ debet esse externum, & afflictivum, v. gr. ora„ tio, jejunium, eleemosyna. Nam avaris eleemo„ syna, luxuriosis afflictio corporis convenit. U„ trum vero licite imponantur preces recitandæ pro „ defunctis, dubitari potest. *Viva t.* 2. *c.* 64. *&* „ *Joan. Sanch. d.* 16. *n.* 1. negant: affirmant pro„ babilius *Turr. de pœnit. d.* 37. *dub.* 4. *Card.* „ *de Lugo d.* 25. *sect.* 5. Vide *Dian. t.* 4. *p.* 3. „ *res.* 54.

Advertendum hic, quod tam oratio, quam eleemosyna, & quodcunque aliud bonum opus injunctum in Sacramento Pœnitentiæ valet pro opere pœnali & afflictivo, prout communiter docent Doctores, quia respectu ad nos per naturæ lapsæ statum quæcunque virtuosa actio rationem habet pœnæ, ex eo quod, amissa originali justitia, omnes ad terrena & propria commoda proni sumus. Ita *Valent. t.* 4. *d.* 7. *q.* 14. *punct.* 3. *Castrop. d. nn. p.* 21. §. 3. *n.* 1. *Laym. tr.* 6. *de Sacr. Pœnit. c.* 15. *n.* 9. *Pitigian.* 2. *p. dist.* 15. *q.* 1. *art.* 3. *concl.* 1. & *Salm. tr.* 6. *de Pœnit. c.* 9. *n.* 26. cum aliis, & Busemb. ut supra. Idem scripsit novissime doctus Auctor libri, cui titulus (*Istruz. per li Nov. Confess. part.* 1. *cap.* 16. *n.* 373.) ubi dixit: *Ma qui s' avverta che noi non chiamiamo, nè stimiamo inutile la penitenza qualunque ella si sia, che s' ingiunge nel Sacramento, essendo certo, che anche un semplice segno di Croce congiunto con esso Sacramento è efficace per soddisfare; tanto più che nello stato presente della natura caduta ogni opera buona è in qualunque modo afflittiva e penale.* Id bene confirmatur a S. Francisco Salesio in sua Philothea *cap.* 23. *pag.* 201. ubi: *L' uno ha della pena a digiunare, l' altro a servire gl' infermi, a confessare, predicare, assistere agli sconsolati, e fare orazione, e simili esercizi: questa pena* (id est orandi, &c.) *vale più che quell' altra* (idest jejunandi); *perciocchè, oltre che egualmente doma il corpo, ella fa frutti molto più desiderabili.* Præsertim confirmatur a S. Thoma, qui dicit: *Quælibet oratio habet rationem satisfactionis, quia quamvis habeat suavitatem spiritus, habet tamen afflictionem carnis,* (*ut dicit Gregorius super Ezech. homil.* 17.) *Dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur fortitudo carnis.* (*S. Th. Suppl. q.* 15. *a.* 3.)

Dubitatur hic 1. An possit imponi opus internum? Negant *Sanctus d.* 16. *n.* 1. *& Alens. ac Almain. ap. Suar. d.* 38. *sect.* 6. *n.* 2. quia pœnitentia, cum sit pars Sacramenti, debet esse sensibilis. Sed merito cum communi sententia affirmant *Suar. Lugo d.* 25. *n.* 67. *Pont. de Matr. l.* 1. *cap.* 7. *n.* 4. *Laym. cap.* 15. *quæst.* 1. *Bonac. p.* 2. *n.* 10. *Escob. n.* 148. *Sporer n.* 563. *& Salm. cap.* 10. *n.* 27. cum *Con. Reg. Hurt. Aversa*, *&c.* Ratio, quia tale opus jam per se est meritorium, & satis fit sensibile per impositionem Sacerdotis, ac acceptationem pœnitentis, prout contritio fit sensibilis per Confessionem; & sic respondetur rationi oppositæ.

Dubitatur 2. An possit imponi opus applicandum pro defunctis? Negant *Sancius d.* 36. *n.* 1. *& Vega cap.* 64. *cas.* 4. quia tunc opus non proderit pœnitenti ad satisfaciendum pro seipso, ut tenetur. Sed communius affirmant, & probabilius *Pal. p.* 21. §. 3. *n.* 3. *Lugo d.* 25. *n.* 62. *cum Turr. Anacl. pag.* 635. *n.* 50. *Sporer n.* 570. *Elbel n.* 246. *Holzm. n.* 608. *Salm. cap.* 10. *n.* 37. *cum Aversa, Hurt. Busemb. &c. in Catech. Rom.* ubi dicitur: *Igitur universæ satisfactionis modum culpæ ratio temperabit. Sed ex omni satisfactionum genere maxime convenit pœnitentibus præcipere, ut certis aliquot & definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, præsertim pro iis qui ex hac vita in Domino decesserunt, preces Deo faciant.* Ratio, quia quælibet eleemosyna est vere meritoria, & licet satisfactio illius operis tunc applicetur defunctis, satisfactio tamen bonæ voluntatis pœnitentis, qua opus applicat, ipsimet cedit.

„ 7. Potest etiam aliquando injungi cessatio ab „ aliquo bono opere (v. g. nimia corporis affli„ ctione), vel abstinentia aliqua vice a Commu„ nione, ad promovendum majus bonum pœniten„ tis, si prudens Confessarius ad eum finem expe„ dire judicet. *Salas, Card. de Lugo, Dian. etc.* „ cum *Aversa q.* 13. sect. 4. contra *Joannem San*„ *cium.*

Dubitatur, an possit imponi cessatio ab aliquo bono opere, nempe a Communione, jejunio, &c.? Negat *Sancius d.* 35. quia hoc non esset opus meritorium. Sed communiter recte affirmant cum *Busemb.* & aliis, *Lugo d.* 25. *n.* 65. *Spor. n.* 573. cum *Suar.* & *Salm. c.* 10. *n.* 36. cum *Mol. Rodr. Gabr. &c.* Ratio, quia hujusmodi cessatio bene potest aliquando esse actus virtutis, saltem ad servandam obedientiam Confessarii. Recte vero advertit *Lugo*, regulariter non expedire hujusmodi pœnitentiam imponere; imo nec posse imponi, quando omissio illius operis sit forte occasio aliis judicandi, quod a Confessario in pœnitentiam fuerit injuncta, juxta dicta *n.* 512.

„ 8. Etsi possit immediate post absolutionem „ adhuc injungi * (*ut communissime dicunt Salm.* „ *cap.* 10. *n.* 42. *Viva qu.* 6. *art.* 1. *in fine cum* „ *Diana, & Spor. n.* 576. *cum communi*) *; „ debet tamen fieri ante, ut servetur ordo judicii. „ Vide *Dian. p.* 3. *t.* 4. *resp.* 136. *& p.* 5. *t.* 13. „ *res.* 56. ubi ex cap. finali, & *Och.* docet, etsi „ consuetudo habeat, ut ita fiat, illam tamen non „ induxisse obligationem.

„ Resp. 2. Pœnitens communiter tenetur sub gra- 515 „ vi obligatione pœnitentiam, si rationabilis sit, „ acceptare, & implere, ut habet communis con„ tra *Cajet. Sylv. Nav.* quorum sententia ad hoc „ saltem serviet, ut neminem non absolutum di„ mittas, si vel levissimam subire velit, ut notat „ *Sotus, & Reg. lib.* 7. *cap.* 2. *Dian. p.* 3. *t.* 4. „ *R.* 51. *& p.* 2. *t.* 15. *R.* 52. * (*Sed huic non* „ *acquiesco, juxta id, quod dixi n.* 510. *in fin.*)*

„ Dixi 1. *communiter;* quia probabile est, quod „ docent *Laym. lib.* 4. *t.* 6. *d.* 15. *Suar. & Dian.* „ *p.* 3. *t.* 4. *R.* 136. contra *Con. Henriq.* & alios, „ pœnitentiam sub veniali tantum obligare sequen„ tibus casibus: I. Si imposita sit pro solis venia-

„ li-

„ libus. Ita citati contra *Henr. Fagund.* II. Si
„ pro mortalibus alias confessis. III. Omissionem
„ partis non gravis, in Confessione mortalium;
„ vel etiam omissionem totius, si levis sit, v. g.
„ unum *Miserere*. *Con. Fagund.* cum *Dian. p.*
„ *5. t. 4. R. 102. & p. 6. t. 8. R. 54.* * (*Levem*
„ *esse omittere unum* Miserere, *dicunt etiam Pal.*
„ *p. 21. §. 4 n. 11. & Lugo d. 25. n. 74. Rosa-*
„ *rium vero B. Virginis, etsi quinque decadum,*
„ *minime dici potest materia levis*) * IV. Si con-
„ fessarius noluit obligare sub mortali; quia, cum
„ possit imponere pœnitentiam libere, & sine o-
„ mni obligatione, ut probat *Suar. hic d. 38. sect.*
„ *7. Henriq. Fill. Fagund. Tan. Conin. de Sacr.*
„ *d. 10. dub. 8. n. 65.* contra *Turr. & Vasq.* por-
„ est etiam sub levi tantum imponere. (*Et sic*
„ *insinuat agendum P. Segneri in suo Parocho In-*
„ *str. ac Croix l. 6. p. 2. num. 1249. si pœnitens*
„ *non acceptaret pœnitentiam impositam.*) * Vi-
„ de *Dian. p. 3. t. 4. & p. 4. t. 5. R. 85.* V. Eum,
„ qui lucratur indulgentiam plenariam, liberari ab
„ onere pœnitentiæ (nisi sit medicinalis) docet
„ *Dian. part. 5. t. 12. R. 3. & p. 9. t. 6. R. 56.*
„ *ex Tann. Gran. C. de Lugo*, &c. contra *Val.*
„ *Marcb. & Avers.* * (*Vide de hoc n. 519.*) *
„ Dixi 2. *Si rationabilis sit*; quia si justo sit
„ gravior, ac difficilior, nec Confessarius eam mo-
„ derari velit, non peccabit graviter pœnitens, si
„ sine absolutione discedens alterius Sacerdotis ju-
„ dicio peccata submittat, ut docent *Suar. Conin.*
„ *Laym.* Imo ad eam non obligabitur, si omnino
„ injustum esse constet, aut si pœnitens eam non
„ possit implere; vel illius sit oblitus. Nec tunc
„ ad aliud quicquam tenetur, etsi expediat, ut is,
„ qui sive culpabiliter, sive sine culpa oblitus est,
„ in sequenti confessione similem sibi injungi pe-
„ tat. Ita *Conin. Laym. Dian. p. 4. t. 4. R. 241.*
„ contra *Richard. & Sylv.* qui putant talem Con-
„ fessionem esse repetendam: quod præter citatos
„ negat etiam *Card. de Lugo n. 78. ex Vasq.* do-
„ cens, & talem satisfacere, si confiteatur illud
„ peccatum oblivionis culpabilis.

516 Hic plura dubia occurrunt discutienda. Dubitatur 1. an pœnitens teneatur acceptare justam pœnitentiam, quam imponit Confessarius? Tres sunt sententiæ. *Prima* negat, quam tenet *Cajet. to. 1. Opusc. tr. 6. qu. 2. ad 2.* & probabilem putant *Sporer n. 548.* & *Tamb. c. 2. n. 7.* quia non tenetur acceptare, qui vult eam solvere in Purgatorio. *Secunda* sententia, quam tenent *Nav. cap. 26. n. 29.* item *Sotus, Med. Gabr. ap. Lugo d. 25. n. 68. & Soto, Zerola, Vill. &c. ap. Renzi c. 2. sect. 3. q. 12.* dicit posse non acceptare, sed si acceptet, teneri, ad eam exequendam. *Tertia* sententia communis & vera, quam tenet *Suar. d. 38. sect. 7. n. 2.* (qui oppositas vocat temerarias,) *Lugo l. c.* ubi nostram sententiam vocat certam cum *Vasq. & Victor.* (qui post Tridentinum dicunt esse de fide) *Elbel n. 227. & Salm. c. 10. n. 52.* cum *S. Thoma, Palud. & P. Soto*, dicit peccare, qui pœnitentiam non acceptat, vel non vult implere, & absolutionem vult recipere. Ratio, quia, ut docet *Benedictus XIV. in Epist. Encycl. Inter præteritas.* (*in Bullar. tom. 3. p. 170. §. 67.*) sicut Confessarius justam tenetur injungere pœnitentiam, ita pœnitens tenetur illam acceptare.

Probabile tamen est, quod si pœnitenti videatur pœnitentia illa justo gravior, aut nimis onerosa respectu ad suam imbecillitatem, tunc si confessarius nollet eam moderari, posset saltem sine culpa gravi discedere absque absolutione, & alium adire Confessarium, ut dicunt cum *Busemb. & Con.* supra, *Suar. d. 38. sect. 7. n. 4. Laym. cap. 15. n. 6. Elbel n. 228. Holzmann n. 611. et Spor. n. 550.* Hoc tamen intelligendum, si pœnitentia illa vere sit irrationabilis, vel impar debilibus viribus pœnitentis; nam si contra pœnitentia facile posset ab eo impleri, & nollet ex mera desidia illam acceptare, ac cum levi absolvi vellet, non videtur posse excusari a peccato gravi, quia (ut bene ait *Lugo n. 69.*) sicut peccaret Sacerdos imponendo levem pœnitentiam sine justa causa pro gravibus culpis, ita peccaret pœnitens volens sine causa recipere absolutionem cum pœnitentia justo leviori.

517 Dubitatur 2. An pœnitens peccet graviter, si omittat implere pœnitentiam gravem, impositam pro venialibus, aut mortalibus confessis? Commune est quod si injungatur pœnitentia levis, non est obligatio illam implendi sub gravi, etiamsi tota omittatur. *Pal. p. 21. §. 4. n. 11. Lugo d. 25. n. 74. Renzi cap. 2. sect. 3. qu. 14. Suar. d. 38. sect. 7. n. 5. Croix n. 1278.* cum *Aversa*, & aliis passim. Ratio, quia materia levis non est capax gravis obligationis. Nec obstat, quod Sacramentum maneat incompletum, nam illud jam est completum essentialiter; completio autem integralis per materiam levem non obligat nisi leviter secundum materiam. Dubium vertit, quando materia pœnitentiæ est gravis. *Prima* sententia probabilis & communior dicit esse peccatum grave illam omittere, ita *Lugo, et Pall. ll. cc. Bon. qu. 5. sect. 3. p. 4. n. 4. Roncaglia cap. 2. q. 2. R. 2. Concina p. 423. n. 11. Salm. cap. 10. n. 62. Escob. lib. 17. n. 206.* cum *Henriq. Con. Fag. et Nunno*. Ratio, quia gravitas vel levitas hujus obligationis non sumitur ex gravitate causæ, nempe peccati confessi, sed ex materia præcepta scilicet pœnitentiæ impositæ. *Secunda* vero sententia satis probabilis negat hanc obligationem esse gravem, ita *Nav. cap. 21. n. 45. Suar. ll. cc. Laym. cap. 15. n. 7. Diana p. 3. tract. 4. n. 36. Spor. n. 544.* & probabilem putant *Lugo n. 76. Mazzotta to. 3. p. 381. Tamb. cap. 2. n. 4.* cum *Henr. & Croix n. 1279.* cum *Soto Palud. Fill. Led. et Aversa*. Ratio, quia hoc casu materia satisfactionis impositæ non est necessaria in quantum est gravis; unde sicut Confessarius non tenebatur, imo nec poterat illam imponere sub gravi, ita nec pœnitens sub gravi adimplere. Nec valet dicere, quod pœnitentia non est commensuranda cum peccato, sed cum pœna temporali ob peccatum debita; nam respondetur 1. quod si hoc esset, utique deberet pro quolibet veniali gravis imponi pœnitentia, cum unicuique veniali gravis, imo gravissima debeatur pœna. Resp. 2. quod ex Tridentino pœnitentia injungenda est *pro qualitate criminum*, non autem pœnæ. Sentio tamen dicendum cum *Roncaglia* (cui consentit etiam *Laym. loc. cit.*) quod si per accidens peccata illa venialia valde disponeret pœnitentem ad mortale, tunc posset Confessarius gravem ei imponere pœnitentiam, ut ipsum removeat a periculo peccandi mortaliter; & tunc tenebitur pœnitens, si velit absol-

vi, illam acceptare & adimplere. Præterea censeo, quod si pœnitens pro mortalibus confessis condignam non egerit pœnitentiam, tunc si iterum eadem peccata clavibus subjiciat, bene poterit Confessarius gravem injungere pœnitentiam; & pœnitens, si acceptet, tenetur eam implere.

An autem circumstantias pœnitentiæ impositæ teneatur pœnitens implere sub mortali, nempe ad recitandam coronam flexis genibus, brachiis extensis, & similia? Resp. nulli dubium, quod omissio circumstantiæ erit saltem venialis; quando vero erit vel ne mortalis, pendet ex molestia levi aut gravi, quam affert circumstantia, vel per se, vel respective ad pœnitentem, prout significaverit Confessarius pœnitentiam imponens; ita communiter *Sanch. Dec. l. 4. c. 12. n. 8. Lugo d. 25. n. 93. Viva q. 5. ar. 2. n. 4. Renzi c. 2. sect. 3. q. 16. Tamb. l. 4. c. 2. n. 14. et Croix n. 1280. cum Dicast. Averria, &c.*

518 Dubitatur 3. An Confessarius pro culpis gravibus possit imponere pœnitentiam gravem, sed sub obligatione levi? *Prima* sententia negat; quam tenent *Renzi cap. 2. sect. 3. qu. 14. & Bonac. quæst. 5. sect. 3. p. 4. n. 4. cum Coninch. & Nunno.* Ratio, quia, licet possit legislator in materia gravi obligare tantum sub levi, tamen in hoc Sacramento Confessarius non reputatur ut legislator, sed ut simplex minister, cum ibi agat nomine Dei, unde non potest materiam per se gravem sub levi imponere. *Secunda* sententia communior affirmat, quam tenent *Busemb.* ut supra cum *Henr. et Fagundez, Suar. d. 38. sect. 7. n. 5. Filliuc. tr. 8. n. 54. P. Segneri Instruct. ad Conf. cap. 3. Tamb. lib. 4. cap. 2. n. 6. Dicast. ap. Croix n. 1249.* & probabilem vocat *Viva qu. 6. art. 1. n. 2.* cum *Medina, et Diana.* Ratio, quia revera (ut ipsi adversarii concedunt, utque dictum est *Tom. I. lib. 1. n. 143.*) quilibet legislator potest gravem materiam præcipere sub levi. Nec obstat ratio opposita; nam Confessarius in hoc Sacramento non tantum fungitur vicibus Christi, sed etiam est a Christo constitutus verus judex & legislator, qui ex potestate sibi tradita solvit remittendo peccata, & ligat præcepta imponendo circa obligationem satisfactionis implendæ: unde hujus obligationis gravitas oritur non ex vi Sacramenti, sed ex præcepto Confessarii. Hæc secunda sententia per se loquendo valde probabilis mihi videtur, sed non probarem, si Confessarius ex hac doctrina vellet pro peccatis gravibus totam pœnitentiam imponere sub levi, excepto casu gravis ægritudinis, aut intensissimæ contritionis, vel alio casu rarissimo, in quo omnino videretur expedire ad salutem pœnitentis; censeo enim ex præcepto Tridentini teneri semper Confessarium injungere aliquod grave opus sub obligatione gravi (ut jam dixi *n. 510. in fine*); licet sit leve respective ad numerum & gravitatem peccatorum. Præfata ergo sententia deservire poterit ad hoc tantum, ut Confessarius, postquam imposuit aliquam pœnitentiam gravem, aliam graviorem injungat sub levi, ut si pœnitens illam implebit, sacramentaliter satisfaciat, si vero negliget, non gravetur culpa gravi. Et sic puto recte se gerere Confessarium; cum enim spectata pœnitentis imbecillitate possit Confessarius primam tantum gravem pœnitentiam imponere sub præcepto, & graviorem sub consilio præscribere, melius consulet bono pœnitentis, imponendo illam graviorem sub levi, ut omnia opera injuncta eleventur ad meritum satisfactionis sacramentalis. Minime autem approbo id quod dicunt *Medina ap. Suar. & alii ap. Busemb.* ut supra, nempe quod Confessarius possit aliquando injungere pœnitentiam sine ulla obligatione; hoc dico est omnino improbabile; nam legislator potest ferre & non ferre legem, sed si ferat, non potest quidem eam ferre sine obligatione, cum lex debeat necessario saltem sub levi obligare; lex enim quæ non obligat, non est lex consilium.

Dubitatur 4. An tempore Jubilæi, vel Indulgentiæ plenariæ possit Confessarius absolutionem impertiri nulla injuncta pœnitentia? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Lugo d. 27. n. 21. Suar. d. 38. sect. 10. n. 10. Pal. p. 21. n. 9.* cum *Tolet., & Sa, Viva qu. 6. art. 1. n. 1. v. Quinto* (limitant tamen *Salm.* & *Viva* nisi pœnitens indigeat aliqua pœnitentia medicinali): & idem docuit *D. Th. Suppl. qu. 25. ar. 1. ad 3.* ubi ad objectionem, quod non possit Sacerdos remittere pœnitentiam, cum hæc sit pars Sacramenti, respondet: *Faciens Indulgentias pœnam pro eo quam debuit; solvit de bonis Ecclesiæ communibus.* Subdit vero ad 4. *Tamen consulendum est eis, qui Indulgentias consequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abstineant.* Ratio hujus sententiæ est, quia pœnitentia principaliter imponitur pro satisfacienda pœna temporali, quæ jam tota remittitur per Indulgentiam. Sed his non obstantibus, tenendum est oppositum cum *Conc. p. 407. n. 6. Roncaglia c. 2. qu. 7. & Croix n. 1273. cum Fill. Rod. Dicast.* Et hodie non est amplius de hoc dubitandum, dum noster SS. Pontifex Bened. XIV. *in cit. Epist. Encycl. Inter præteritas.* (Vide in *Bullar. to. 3. p. 172. §. 65.*) sententiam contrariam tanquam laxiorem reprobat, dicens, non posse putari verum pœnitentem, qui Indulgentias consequi cupit, si hujus prætextu se vult eximere a pœnitentia sacramentali adimplenda. Ratio 1. quia, ut Pœnitens posset per Indulgentias liberari a pœnitentia certe debita, certus esse deberet illam lucrari: sed patet hoc valde incertum esse; unde non potest debito certo satisfacere per incertam solutionem. Ratio 2. quia, licet certo quis Indulgentias lucraretur, debet tamen semper aliquam pœnitentiam (quæ est integralis pars Sacramenti) implere, ne Sacramentum mutilum maneat. 519

Dixi aliquam pœnitentiam; nam communiter & probabilissime, præter AA. citatos pro prima sententia, dicunt *Nav. cap. 26. n. 21. Tol. lib. 3. cap. 11. n. 8. Sporer n. 258. Elbel n. 248. Holzm. n. 612. & Laym. cap. 15. n. 12. cum Soto, & Henr.* causa Indulgentiarum bene posse a Confessario pœnitentiam diminui, modo aliqua imponatur, quia per eam jam integratur Sacramentum, & contra per Indulgentias probabiliter satisfit pœnæ temporali de bonis communibus Ecclesiæ, ut docet *D. Thomas loc. cit.*

Dubitatur 5. an si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ injunctæ, teneatur repetere Confessionem, ut aliam pœnitentiam accipiat? *Prima* sententia, quam tenent *S. Anton. p. 3. tit. 14. cap. 19. §. 19. & Bonac. q. 5. sect. 3. p. 5. n. 9. cum Sylv.* & aliis, dicit, hunc teneri saltem præcipua repetere peccata, 520

ut

ut condigna pœnitentia sibi imponatur: quia pœnitens curare debet, quantum commode potest, ut Sacramentum fiat integrum; qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media. *Secunda* vero sententia communis, quam tenent *Lugo d.* 25. *n.* 87. *Pal. p.* 21. *n.* 19. *Sporer n.* 552. cum communi, *Croix n.* 1275. *Ronc. c.* 2. *qu.* 7. *Holzm. n.* 617. *Viva qu.* 6. *art.* 2. *n.* 6. *Diana t.* 4. *tract.* 4. *R.* 241. *Elbel p.* 272. *n.* 244. *cum Nav. Soto, Aversa, et Salm. c.* 10. *n.* 83. *cum Suar. Vasq. Laym. Con. Vict. Candido, Vivald. etc.* negat obligationem hanc etiamsi pœnitens culpabiliter oblitus fuerit pœnitentiam, ut specialiter notant *Salm. Sporer, Holzm. Elbel, Lugo cum Vasq. et Croix cum Nav. Soto*, & aliis; Ratio, quia ex una parte non tenetur amplius ad pœnitentiam, cum illius impletio facta sit ei impossibilis; ex altera non videtur extare hanc obligationem repetendi Confessionem, ut integretur Sacramentum, cum nemo videatur teneri repetere sua peccata, semper ac ipsa directe fuerint remissa; hoc enim gravissimum esset onus. Utraque sententia est probabilis. Merito autem advertunt *Conink. d.* 10. *dub.* 9. *n.* 86. *Pal. n.* 18. *Diana, Elb. Spor. ll. cc. et Salm. n.* 83. *cum Cajet. Soto, Nav. et Med.* quod talis pœnitens teneretur utique, cum commode posset, adire Confessarium suum, si putaret illum adhuc memorem esse pœnitentiæ, quam injunxit; tunc enim ejus impletio est ei adhuc moraliter possibilis.

521 „ Is, qui pœnitentiam implet in statu peccati „ mortalis, probabiliter quidem satisfacit præcepto, „ cum impleat ejus substantiam; peccat tamen sed „ venialiter, ut docet *Suarez, Laym. Dian. loc. cit.* quia Sacramenti partem suscipit indigne, & „ obicem ponit effectui, scilicet remissioni pœnæ „ quem tamen, obice remoto, recuperari docent „ *Nav. Tol. Caj. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 85. *Fagund.* „ *Suarez, &c.*) unde quamprimum est implenda, „ potestque graviter etiam peccari nimium differendo, quod ex variis circumstantiis judicandum. „ V. *Dian. part.* 2. *t.* 15. *res.* 53. *& p.* 5. *lib.* 13. „ *R.* 59. Non esse autem grave, seu mortale, si „ non differat ultra octiduum, docet *Hurt. apud* „ *Dian.* Imo posse differri per annum (hoc est „ quandiu non tenetur ad novum Sacramentum Pœnitentiæ) vult ipse *Dian. part.* 9. *t.* 7. *res.* 57. „ *ex Amico, & Leand. &c.* nisi tamen pœnitens dubitet, an postea possit implere; eo enim „ casu teneri quam primum commode potest. * (*Hoc* „ *merito communiter rejicitur cum Salm. c.* 10. „ *n.* 65. *Tamb. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 9. *& Croix n.* 1288. „ *qui probabiliter tamen excusat a mortali, si* „ *dilatio sit ad mensem, si pœnitentia sit tantum vindicativa. Roncaglia vero damnat de* „ *mortali si differatur pœnitentia per* 15. *dies,* „ *sed hoc videtur nimis rigidum; non reputatur* „ *enim gravis dilatio, quæ non affert grave præjudicium rei præceptæ, ut ait Lugo d.* 25. *n.* „ 91. *qui addit n.* 92. *dilationem, ut sit gravis,* „ *debere esse ad longum tempus. Renzi autem q.* „ 18. *cum Cotonio, & Gloss. in l. fin. C. de Cens.* „ *dicit non esse gravem dilationem infra sex menses; sed hoc videtur nimis benignum.*) * Similiter non esse mortale, si obligatus jejunare „ feria 6. differat in diem sequentem; vel obligatus „ communicare singulis mensibus differat ad 6. vel „ 8. dies, affirmat *Dian. loc. cit. ex Palao*, præsertim ex causa aliqua, tametsi levi. * *Dicunt* „ *Salm. c.* 10. *n.* 65. *esse mortale differre Communionem per* 4. *dies, nisi justa causa excuset. Sed communius Palaus p.* 21. §. 4. *n.* 12. „ *Spor. n.* 577. *Holzm. n.* 605. *cum Suar. Conc.* „ *& aliis censent non esse mortale differre Communionem per* 6. *vel* 8. *dies, quando quis tenetur communicare per singulos menses. Et consentit Roncag. c.* 2. *q.* 6. *R.* 1. *modo (recte monet) pœnitentia non sit medicinalis, ita ut illa dilata periculum sit relabendi. Putat autem* „ *Croix n.* 1257. *cum Gob. et Steph. quod ex decem communionibus omittere unam, non sit mortale; sed huic non acquiesco*) *.

Dubit. 1. An qui existit in mortali possit implere pœnitentiam impositam? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Tabiena, Alens. Archid. apud Salm. c.* 10. *num.* 70. Et citant pro se *D. Thomam*, qui *Suppl. q.* 14. *ar.* 2. sic ait. *Oportet quod opera satisfactoria sint Deo accepta, quod dat eis charitas, & ideo sine charitate opera facta non sunt satisfactoria.* Ratio hujus sententiæ est, quia peccator injuriam irrogat Sacramento, dum obicem ponit satisfactioni in Sacramento impositæ. *Secunda* sententia, quam tenent *Tournely Prælect. Theol. t.* 9. *p.* 245. *R.* 3. *Jueninus tom.* 7. *p.* 492. *artic.* 3. *Antoine p.* 519. etiam negat implere, si impleat habens actualem affectum ad peccatum mortale; secus si tantum existat in mortali; ita præfati Auctores. Ratio, quia ad satisfaciendum Deo non requiritur status gratiæ sanctificantis, sed sufficit voluntas Deum placandi, quæ contra deest in eo, qui habet actualem affectum ad peccatum. *Tertia* sententia communis & probabilior universe affirmat, & hanc tenent *Suar. d.* 38. *sect.* 8. *num.* 1. *Nav. c.* 5. *n.* 7. *Salm. c.* 10. *n.* 69. *Concina p.* 359. *n.* 3. *Roncaglia c.* 2. *q.* 3. *Lugo d.* 26. *n.* 30. cum *Palud. Cajet. Soto, Sylvest. & Bon. sect.* 3. *pag.* 4. *n.* 15. *cum Sa, Tol. Vasq. Con. Fill. &c.* Ratio, quia ad implendum præceptum satisfactionis sufficit ponere opus præcepti, licet præcepti finis non obtineatur. Respondetur autem ad textum *D. Thomæ*, quod ibi S. Doctor non loquitur de adimpletione satisfactionis injunctæ, sed tantum de ejus merito, quod non potest haberi sine charitate. 522

Dubitatur 2. An peccet qui implet pœnitentiam impositam, existens in mortali? Conveniunt DD. hunc non peccare mortaliter; alii vero, ut *Lugo d.* 25. *n.* 32. *ac Aversa, Dicast. Stephan. &c. apud Salm. c.* 10. *n.* 72. qui putant probabile, dicunt nullo modo peccare; quia, ut ajunt, nulla est culpa obicem ponere soli remissioni pœnæ. Alii tamen probabilius tenent peccare venialiter, quia ponere obicem effectui partiali Sacramenti non potest ab aliqua culpa excusari; ita *Suar. d.* 38. *sect.* 8. *n.* 7. *Laym. c.* 15. *n.* 15. *Wigand. tract.* 13. *n.* 129. *Bon. p.* 4. *n.* 15. *& Salm. l. c.* etiam probabile censent. Dicunt autem *Wig. Salm. & Antoine*, quod, recedente fictione, tunc pœnitentia habet effectum satisfactionis; contra *Scotum, Med. Bon. & Vasq.* qui censent habere effectum cum impletur. 523

„ 2. Pœnitentiam (etiam medicinalem) impositam sub conditione hac, si iterum labatur, nec „ teneri acceptare, nec implere, eo quod Confessa- 524

„ rius

„ tius nec Judex sit, nec Medicus peccatorum committendorum, docet *Diana part.* 6. *t.* 7. *Res.* 46. *ex Palao, Trull. &c.* Sed contrarium probabilius cum *Suarez* tenet *Aversa q.* 13. *sect.* 4. quia non imponit eam pro peccatis committendis, sed commissis sub conditione reincidentiæ. " * (*Et sic tenendum cum Suar. de Rel. l.* 3. *c.* 8. *Laym. c.* 15. *n.* 11. *Bon. p.* 2. *num.* 26. *Salm. c.* 10. *num.* 58. *cum Aversa, & aliis. Id tamen intelligendum, modo imponatur proportionata pœnitentia pro peccatis confessis.*) *

525 „ 3. Qui non implevit intra tempus præscriptum, „ non ideo deobligatur.

Dicunt *Henriq. apud Renzi c.* 2. *sect.* 3. *qu.* 18. quod si assignetur dies ad pœnitentiam implendam, transacto illo, non est amplius obligatio implendi; sed omnino tenendum est oppositum cum *Busemb. & Diana p.* 5. *tract.* 13. *R.* 37. *Renzi loc. cit. ac Croix n.* 1290. *cum Aversa, & Mendo.* Dicunt autem *ibid. Sporer, Con. & Gob.* quod si alicui sit injunctum jejunium die Sabbati in honorem B. M. V. transacto eo die, non tenetur in alio. Sed hæc opinio nec mihi arridet, tum quia semper principaliter intenditur a Confessario jejunium, & accessorie dies; tum quia, quando materia est divisibilis, qui non potest implere totum, tenetur ad partem.

526 „ 4. Potest satisfacere per alium, cui Confessor „ id concedit, vel qui per se non potest, ut docent *Regin. Fagund. Dian. p.* 4. *tom.* 4. *Res.* 141. * (*Sed adverte hic Prop.* 15. *damnatam ab Alex. VII. quæ dicebat: Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.*) * Hic tamen non tenetur, nisi Confessor voluerit. An vero satisfaciens pro alio simul pro se possit, alii ajunt, alii probabilius negant, ut habet *Sa.*

527 „ 5. Non necessario impletur ante Communionem. * (*Hic advertantur quatuor Propositiones damnatæ ab Alexandro VIII. nempe Prop.* 16. Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non Politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei idipsum quodammodo dictante. *Prop.* 17. Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus. *Prop.* 18. Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu. *Prop.* 22. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.) *

528 „ Quæres: Quis pœnitentiam possit commutare, „ & quomodo?

„ Resp. 1. Ex justa causa quivis Sacerdos id potest, si de novo ei confiteatur, ut habet communis sententia, contra *Sotum, & Vasquez*, saltem si peccata non sint reservata: imo etiam probabiliter etiamsi talia fuerint, ut habet *Fagundes.*

„ Resp. 2. Sine nova Sacramenti administratione potest id solus Sacerdos, qui injunxit, si adhuc recordetur statum pœnitentis, & hic ad eum recurrat tempore tam brevi, ut moraliter idem judicium censeri possit, v. g. intra hebdomadam. *Henr.* & alii 4. imo etsi post longius intervallum. *Card. de Lugo, Aversa, & Dian. p.* 7. *t.* 6. *res.* 46. *& p.* 9. *tr.* 6. *R.* 57. contra *Pal.* &c. Ratio, quia justam, incognita causa, non potest ferre sententiam. Ita *Sylv. Suarez Con. Laym. Fill. Reg. Fag. & Card. de Lugo*, contra *Nav. Henriq. Tol. Sa, Rodr. Bejam, Val. Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 53. *& p.* 2. *tom.* 1. *misc. R.* 53. qui dicunt, etiam posse, non repetitis peccatis. Quæ sententia, etsi non ex ratione, ex principio tamen extrinseco videtur esse in praxi probabilis (*Dian.* enim *loc. cit.* pro ea adducit 14. Auctores, dicitque esse usum, sive praxim Confessariorum), & Confessariis posse servire, quando pœnitens difficulter adduci potest ad repetenda peccata, vel tempus id non fert; præsertim si ex confessione (nam in ea, & non extra, debet fieri) aliorum peccatorum, ex præsenti statu pœnitentis, ipsiusque testimonio habeant aliquam confusam notitiam peccatorum prætentæ confessionis, ita *Fag. part.* 2. *l.* 9. *c.* 4. *n.* 22. *Card. de Lugo d.* 25. *sect.* 6. *num.* 107. *&* 109.

„ Resp. 3. Ipse pœnitens non potest commutare pœnitentiam etiam in evidenter meliorem, ut docent *Sanchez* 5. *mor. Contr. d.* 10. *art.* 12. *n.* 1. *Regin.* & alii, etsi contrarium probabile dicat *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 53. *& t.* 2. *tract.* 4. *res.* 55. *ex Porc. & Vill.* Sed hoc *Turr.* temerarium, *Card. de Lugo* communi Theologorum, & fidelium sensui repugnare dicit *d.* 25. *sect.* 6. *n.* 75.

Dubitatur 1. An pœnitens optans pœnitentiam injunctam sibi commutari, teneatur Confessionem factam repetere? Resp. si confitetur eidem Confessario, non erit opus eam repetere, dummodo Confessarius adhuc confuse recordetur status ejus conscientiæ. Si vero confitetur alteri, duplex est sententia: *Prima* sententia affirmat esse obligationem repetendi, & hanc tenent *Laym. c.* 5. *num.* 16. *Lugo d.* 25. *n.* 107. *Pal. p.* 21. §. *ult. n.* 15. *Conc. p.* 434. *num.* 20. *Roncaglia c.* 5. *q.* 3. *Holzmann pag.* 158. *num.* 616. *Croix num.* 1295. *Elbel pag.* 171. *n.* 245. *Sporer p.* 243. *n.* 588. *Tamb. l.* 4. *c.* 5. *n.* 22. *& Salm. c.* 10. *n.* 79. *cum Suar. Soto, Sylv. Vasq. Conc. Reg. Molf. &c.* Ratio 1. quia Confessarius non potest pœnitentiam commutare, nisi in judicio sacramentali: hoc autem judicium non potest exercere nisi pœnitens sua deferat crimina. Ratio 2. quia pœnitentia, ut docet Tridentinum, non solum debet esse punitiva, sed etiam medicinalis, nempe ut non tantum sit in vindictam vitæ anteactæ, sed etiam in custodiam futuræ; nequit autem Confessarius convenientem medicinam pœnitenti applicare, nisi culparum suarum notitiam habeat. *Secunda* vero sententia satis probabilis negat esse hanc obligationem, eamque tenent *Nav. Man. c.* 26. *n.* 22. *Tolet. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 12. *Bonac. qu.* 5. *p.* 3. *n.* 8. *Sa, v. Satisfactio, n.* 5. *Dian. p.* 2. *tr.* 15. *Res.* 55. *cum Henr. Vill. Rodr. Victor. Viuald. Portell. Valer. &c.* & hanc probabilem putant *Busemb. ut supra, Lugo n.* 109. *Anacl. p.* 552. *n.* 17. *Sporer num.* 589. *& Laym. Salm. Holzm. ac Tamb. locis cit.* Ratio quia in hac secunda Confessione non agitur de judicio fe- 529

ren-

rendo super culpis delatis in Confessione præcedenti, ubi judicium jam fuit efformatum, sed tantum agitur de pœnitentis impotentia sive imbecillitate ad pœnitentiam implendam, & sic respondetur ad primam rajionem. Difficilius est respondere ad secundam; sed responderi potest, quod Confessarius commutando pœnitentiam in æqualem vel minorem, bene potest præbere medicinam peccatis alias confessis, vel imponendo pœnitentiam æquivalentem, vel pœnitentiam datam minuendo juxta dispositionem pœnitentis. Ceterum iidem AA. primæ sententiæ (ut *Palaus, Salmant. Roncag. Elbel*, & *Croix*) fatentur en casu non esse opus singula peccata repetere, sed tantum præcipua, quantum sufficit ad notitiam confusam habendam status pœnitentis. Adduntque probabiliter *Nav. c.* 26. *n.* 22. *Sporer loc. c.* & *Tamb. n.* 23. quod si Confessarius advertat pœnitentem non implevisse pœnitentiam, nec facile impleturum, etiam, eo noo petente, poterit ei illam commutare,

Dubit. 2. An Confessarius inferior possit commutare pœnitentiam a Superiore impositam ob casus reservatos? *Prima* sententia communior negat, & hanc tenent *Gonet d.* 13. *a.* 36. *Suarez dist.* 58. *sect.* 10. *n.* 24. *Lugo dist.* 25. *num.* 104. *Holzm. n.* 616. *Sporer n.* 5185. *Conc. p.* 455. *n.* 16. *Renzi c.* 2. *sect.* 5. *qu.* 27. item *Coninck, Val. Reg. Vega, Molf.* &c. *ap. Salm. c.* 10. *num.* 72. Ratio, quia accessorium sequitur naturam principalis: sicut ergo reservatum erat Superiori judicium in causa principali, scilicet in absolvendis reservatis, ita reservata manet impositio pœnitentiæ, quæ ad idem judicium pertinet. *Secunda* vero sententia affirmat, eamque tenent *Palaus p.* 21. §. *ult. n.* 7. & *Elbel num.* 242. *cum Sanch. Bonac.* & *Henr.* ac probabilem vocant *Spor.* & *Salm. ll. cc. cum Vasq. Nav. Sa, Dicast. Gabr. Fernand.* &c. Ratio, quia cum peccata jam fuerint a Superiore absoluta, est omnino ablata reservatio, & remanent illa peccata communia; unde si pœnitens illa iterum subjiciat inferiori, potest hic novum de eis formare judicium, ac proinde pœnitentiam commutare. Nec obstat, ut dicont, quod inferior potestatem non habeat in sententiam superioris, nam quando sublata est reservatio, uterque eandem habent potestatem. His tamen non obstantibus, prima sententia mihi arridet: nam licet inferior hic & nunc possit novum formare jodiciom super illa peccata, si rursus ei deferantur, tamen nullam ipse habet facultatem mutandi sententiam superioris in judicio prius ab eo lato; principium enim certum est, quod inferior nihil potest in legem superioris. Probabile aotem poto id quod dicunt *Bonac. part.* 3. *num.* 6. & *Renzi l. c. cum Suarez, Henr. Victor. Med. Fagund.* &c. quod secunda sententia posset locum habere, si gravis accederet causa, & non esset facilis accessos ad Superiorem; quia tunc inferior licite posset pœnitentiam commutare ex præsumpta Superioris conniventia.

Dubitatur 3. An Confessarius possit commutare pœnitentiam extra Confessionem? Certum est, quod alter Confessarius nequit extra Confessionem mutare pœnitentiam etiam injustam a primo impositam, ut cum communi sententia dicunt *Diana p.* 2. *tr.* 15. *R.* 53. (contra *Valer.* & *Victorell.*) *Salm. c.* 10. *num.* 74. & *Croix n.* 1293. *cum Lugo*, qui merito oppositam vocat improbabilem. Si vero sit idem Confessarius qui pœnitentiam imposuit, censet *Coninck D.... dub.* 8. *in fine*, eum posse pœnitentiam commutare extra Confessionem, sed non ultra quam infra eundem diem; *Sporer* vero *n.* 567. *cum Soto*, & *Valent.* extendit ad infra biduum; *Busemb.* & *Diana l. c.* cum *Henr. Led. Vivald.* &c. extendunt ad hebdomadam; imo *Lugo, Aversa, Gab.* &c. *apud Salm. l. c.* id permittunt adhuc per longius intervallum. At verius puto dicendum cum sententia communiori, quam tenet *Bon. p.* 3. *n.* 7. *Conc. p.* 455. *n.* 17. & *Salm. ib. cum Suar. Nav. Sylv. Vega, Reg. Prepos.* & *Dic.* id tantum posse admitti, si fiat statim post absolutionem antequam pœnitens discedat, quia tunc tantum videtor moraliter perseverare idem judicium.

Cum autem valde proficuum possit esse pœniten- 53
tibus, ut facilius inducantur ad majorem pœnitentiam acceptandam, & fortius a peccatis absterreantur, eis indicare pœnitentias quæ olim in Canonibus pœnitentialibus erant præscriptæ pro aliquibus criminibus, ut monent Catechismus Romanus, D. Antoninus, & D. Carolus Borromæus; ideo hic operæ pretium duxi adjicere aliquos principaliores ex dictis Canonibus secundum ordinem Decalogi, videlicet:

Circa I. Præceptum. 1. Qui a fide desciverit, pœnitentiam aget annis decem. 2. Qui auguriis, & divinationibus servierit, quive incantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis septem. 3. Respiciens furta in astrolabio, pœnitens erit annis duobus. 4. Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit duos annos. 5. Qui magos consuluerit, In pœnitentia erit annos quinque.

Circa II. Præceptum. 1. Quicunque sciens pejeraverit, 40. dies in pane & aqua, & septem sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentia; & nunquam in testimonium recipiatur, & post hæc Communionem percipiat. 2. Qui perjurium in Ecclesia fecerit, pœnitentiam aget annos decem. 3. Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum Missarum solemnia aguntur, stet, ultimoque ex illis die, sine pallio, & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus feriis sextis in pane & aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo ingressurus. Singulis jam illis septem diebus Dominicis tres, aot duos, aut unum pauperem pascat, si potest, alloquin alia pœnitentia afficiatur. Recusanti Ecclesiæ ingressus interdicatur, & in obitu ecclesiastica careat sepultura. 4. Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. Præceptum. 1. Qui opus aliquod servile die Dominico festove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua. Si quis jejunia a S. Ecclesia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua. 3. Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies septem. 4. In Quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet: ac præterea a carne abstineat.

Circa IV. Præceptum. 1. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens sit in pane & aqua. 2. Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

nos. 3. Qui percusserit, annos septem. 4. Si quis contra Episcopum, Pastorem, & patrem suum insurrexerit, in Monasterio omnibus diebus vitæ suæ pœnitentiam aget. 5. Si quis Episcopi, aut Ministrorum ejus, vel Parochi sui præcepta contempserit, vel irriserit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua.

Circa V. *Præceptum*. 1. Qui Presbyterum occiderit, pœniteat 12. annis. 2. Si quis patrem, aut matrem, fratrem, aut sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat corpus Domini, nisi in obitu, abstineat a carne, & vino, dum vixerit, jejunet secunda, & quarta, & sexta feria. 3. Si quis hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, & in obitu Communionem recipiet. 4. Qui homicidii auctor fuit, ob consilium quod dedit, pœnitentiam aget 40. dies in pane, & aqua, cum septem sequentibus annis. 5. Si qua mulier abortum fecerit, pœnitentiam aget annos tres; si nolens, Quadrasimas tres. 6. Qui nolens filium oppresserit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua, oleribus ac leguminibus: abstinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadragesimas in anno observabit. 7. Qui sceleris occultandi causa filium necavit, pœnitentiam aget annos decem. 8. Si quis per iram subitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres. 9. Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget unum annum per legitimas ferias. 10. Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, tridui pœnitentiam aget in pane & aqua.

Circa VI. *Præceptum*. 1. Si laicus solutus cum fœmina soluta concubuerit, pœnitens erit tres annos. 2. Qui turpiloquio, aspectuque polluitur negligens, pœnitentiam aget 20. dies. 3. Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit 40. dies. 4. Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit, aut filiam spiritualem violaverit, perpetuam pœnitentiam aget. 5. Qui incestum fecerit (non ita enormem) pœnitens erit 12. annos. 6. Qui Monialem violaverit, pœnitens sit annos decem. 7. Si qua mulier cerussa, aliove pigmento se oblinit, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres. 8. Si presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annos. Et si crimen sit manifestum, debet deponi, & peregrinando 12. annos pœniteat, & postea Monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. 9. Pro adulterio septennii & decennii pœnitentia imponitur. Pro osculo seu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia statuitur.

Circa VII. *Præceptum*. 1. Si quis furtum de re minori fecerit, pœnitentiam aget annum unum. 2. Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ supellectili, vel thesauro, vel pecuniam ecclesiasticam, oblationesve Ecclesiæ factas; pœnitens erit annos septem. 3. Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum restituet, & pœnitentiam aget dies 20. pane & aqua. 4. Qui usuras accipit, rapinam facit, pœnitentiam aget anois tribus, uno in pane, & aqua.

Circa VIII. *Præceptum*. 1. Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annos quinque. 2. Falsarius in pane & aqua pœnitentiam agat quandiu vivit. 3. Si quis de proximo detraxerit, pœnitens erit dies septem in pane & aqua.

Circa IX. & X. *Præceptum*. 1. Rem alienam nefarie concupiscens, avarusque, pœnitens erit tribus annis. 2. Si quis concupiscit fornicari, si Episcopus, pœnitens erit annos septem: si Presbyter, quinque: si Diaconus, vel Monachus, tres: si Clericus, aut laicus, annos duos.

ARTICULUS II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAM.

§. I.

Quid sit indulgentia, & quid ad eam requiratur?

531 *Quid sit Indulgentia?*
532 *Quæ causa requiratur ad Indulgentiam lucrandam?*
533 *Quæ requirantur conditiones?*
534 *Vide Resolutiones. Et signanter n. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia? Et n. 10. An requiratur status gratiæ ad lucrandam Indulgentiam pro Defunctis? Et n. 19. An peccatum veniale non remissum impediat lucrari Indulgentiam quoad alia remissa?*

„ Resp. 1. Indulgentia est gratia, qua certo a- 531
„ liquo opere, quod concedens præscribit, præsti-
„ to, debita Deo pœna temporalis, (non autem
„ culpa) extra Sacramentum, sacrificium, & mar-
„ tyrium, per applicationem satisfactionum Christi,
„ & Sanctorum remittitur: idque vel per modum
„ absolutionis erga subditos Ecclesiæ; vel nudæ
„ solutionis erga non subditos, ut defunctos & ca-
„ techumenos, quibus proinde tantum dantur in-
„ dulgentiæ per modum suffragii. *Suar. Conin. Fill. Sanctarell. Bon. d. 6. q. 1. p. 1.*

„ Resp. 2. Ad valorem Indulgentiæ requiritur cau- 532
„ sa pia, & rationabilis, eaque, ut habet senten-
„ tia communior *Suar.* & aliorum, proportionata
„ effectui, & quantitati Indulgentiæ, saltem secun-
„ dum concedentis prudentem æstimationem, pe-
„ tendam non ex operis tantum difficultate, sed
„ fine intento, & operis ad ipsum utilitate. Ratio
„ desumitur ex natura dispensationis bonorum, quæ
„ sine causa ab inferiore facta non valet, & est
„ dissipatio. Ita *Auct. cit.* * (*Communis est sen-*
„ *tentia concessionem Indulgentiarum sine causa*
„ *esse illicitam, & invalidam: vide Lug. d. 27.*
„ *n. 159. & Wigandt. tr. 14. n. 91. An vero cau-*
„ *sa debeat esse proportionata? Negant aliqui*
„ *apud Suar. dist. 54. sect. 3. n. 1. sed verius af-*
„ *firmant Suar. n. 5. & Lugo n. 141. cum Adr.*
„ *Caj. & communi. Nec obstat D. Thomas in*
„ *4. d. 28. qu. 1. art. 3. qu. 2. quem contrarie*
„ *pro se laudant; nam ibi S. Doctor negat re-*
„ *quiri æqualitatem operum cum pœna debita cul-*
„ *pis, non autem proportionem cum culpa. Idem*
„ *sentit Bellarm. de Indulg. l. 1. c. 12. t. 2. Sed*
„ *bene advertit, non esse subditorum judicare,*
„ *utrum causa justa sit vel non, debent enim*
„ *simpliciter existimare justam esse.*) *

„ Resp. 3. Ad lucrandas Indulgentias requiruntur 533
„ hæ

„ hæ conditiones. I. Ut sit baptizatus. II. Ut sit „ subditus concedentis. III. Ut non sit signatus ex- „ communicatione majore, ut habet communis; „ quia hæc privat communione bonorum spiritua- „ lium. IV. Ut sit in gratia saltem tunc, quando „ opus præscriptum completur, quia pœna non re- „ mittitur ante culpam. * (Vide infra *n.* 9. *ap.* „ *Busemb.*) * V. Ut opus injunctum moraliter to- „ tum, & integre impleatur. VI. Ut opus præscri- „ ptum sit honestum, saltem ex objecto: nam suf- „ ficit vitiatum ex fine inhonesto veniali, vel ex a- „ lia circumstantia prava (ut docent *Suarez*, & „ alii communiter contra *Conc.*) saltem si nihilo- „ minus conducat ad finem Pontifici propositum, „ ut limitat *Laym.* Ratio prioris est, quia illud o- „ pus plerumque complet causam Indulgentiæ, quæ „ debet esse pia. Ratio posterioris; quia ratio in- „ juncti operis est assecutio finis intenti a Pontifice „ V. *Laym. Bon. d.* 6. *qu.* 1. *p.* 5. * (*Alii di-* „ *stinguunt ut Mazzotta t.* 1. *p.* 244. *& Bon. d.* „ 6. *qu.* 1. *p.* 5. *n.* 15. *cum Nav. Val. Conc. Reg.* „ *& cap. communiter, quod si culpa venialis af-* „ *ficit substantiam operis, puta si quis oret, vel* „ *det eleemosynam ob vanam gloriam, tunc non* „ *lucratur Indulgentiam, vide n.* 536. *n. XVIII.* „ *Secus si non est circa substantiam, ut si quis* „ *oret distracte: ita Mazzotta l. cit. cum Suar.* „ *&c. ut supra communiter; contra Wigandt. tr.* „ 14. *n.* 93. *qui id negat, si Indulgentia sit da-* „ *ta ad Deum placandum.*) *

554 „ 1. Indulgentiis etiam frui potest, qui eas con- „ cessit.

„ 2. Non exspirant morte concedentis, cum sint „ gratiæ, nec, ut habet *Sa*, ante notitiam revoca- „ tionis.

„ 3. Etsi intelligendæ sint, ut sonant; cum ta- „ men sint gratiæ, large sunt interpretandæ, (ni- „ si sint de pœnitentiis injunctis, ut ex *Henriq.* „ &c. notat *Amicus d.* 20. *n.* 77.) servata tamen „ verborum proprietate. Unde censendæ sunt per- „ petuæ, si datæ sunt sine temporis restrictione.

„ 4. Etsi data pro articulo mortis, secundum „ *Sa*, exspiret, quando semel est accepta; contra- „ rium tamen est probabile, ob rationem datam. „ Illa autem non requirit applicationem Confessa- „ rii, aut alterius ministerium. *Quintan. in ap-* „ *pend. t.* 9. *d.* 4. Expedit tamen moribundos ad „ invocationem nominis JESU, & MARIÆ sæ- „ pius excitare simulque in memoriam revocare in- „ tentionem lucrandi istas Indulgentias *ibid. d.* 4. „ Probabile enim est, si habeat plures imagines, „ grana, rosaria, &c. benedicta, posse, sive in- „ tuitu ejusdem concessionis, sive diversarum, to- „ ties lucrari, quoties nomen *JESU* repetierit, vel „ præstiterit opus requisitum, *ibid. d.* 6. *ex Suar.* „ *Gran.* &c. Sufficit autem ad eas lucrandas quod- „ vis tempus, in quo verificatur mortis articulus, „ etsi pluribus diebus ab ipsa morte absit. *ibid.* „ *d.* 5.

„ 5. Possunt moribundi plures Indulgentias ple- „ narias, ob plures titulos concessas, simul lucra- „ ri, verbi gratia, quia habent plura rosaria, vel „ grana, cruces, imaginesve: quibus sunt applica- „ tæ; vel titulo suæ Religionis, Confraternitatis, „ &c. dummodo non requirant certa opera pro spe- „ ciali necessitate applicanda. *Quintan. in append.* „ *t.* 9. *d.* 4. idque etiamsi eas, vel earum aliquas „ ignorent, aut non recordentur, *ibid. ex Lugo,* „ *Diana*, & aliis 6. contra *Rodriq. Trull.* &c.

„ 6. Requiritur autem, ut moribundus crucem, „ granum, imaginem, &c. secum habeat in arti- „ culo mortis, ut ratione illius lucretur: & quidem, „ ut tutius ac certius obtineat ejus habeat dominium, „ seu possessionem, & apud se teneat. Non ta- „ men est necesse, ut collo appensa, brachio ob- „ voluta, manuve apprehensa sint (etsi aliquo bo- „ rum modorum habere sit tutius), sed sufficit „ esse in lecto, vel juxta moribundum; licet ipse „ nec videat, nec tangat, nec sciat, aut recorde- „ tur se habere (nisi aliud exprimatur). Sufficiet „ etiam habere commodata, seu quoad usum (præ- „ sertim si id in ipso indulto exprimatur, ut in „ Caroli Borromæi, & quinque Sanctorum fit. Ne- „ que necesse est retinere, donec exspiret (etsi & „ hoc sit tutius), sed sufficit in aliquo mortis ar- „ ticulo habere, in eoque nomen JESU (si hoc „ requiritur) invocare. *ibid. d.* 6.

„ 7. Concessæ vivis non possunt applicari defun- „ ctis, nisi id exprimatur; quia pendent a volun- „ tate concedentis.

„ 8. Probabile est concessam pro certo tempore „ posse sæpius obtineri, repetendo opera præscri- „ ta, verbi gratia; eadem die, nisi addita sit re- „ strictio: quia favores sunt ampliandi. Ita *Hen-* „ *riq. Rodriq.* Contrarium tamen videtur probabi- „ lius, ob voluntatem concedentis contrariam ra- „ tionabiliter præsumptam. Vid. *Card. de Lugo* „ *d.* 17. *sect.* 6.

„ 9. Etsi consultum sit, ut opera omnia fiant „ in gratia: id tamen non videtur simpliciter neces- „ sarium. Laborandum tamen est Concionatoribus, „ & Confessariis, ut cum Indulgentiæ promulgan- „ tur populum ad seriam confessionem excitent.

Quæritur, an ad lucrandam Indulgentiam omnia opera debeant fieri in statu gratiæ? Affirmant *Nav. Cajet. & Comit. ap. Croix n.* 1410. Alii vero, ut *Bellarm. l.* 1. *de Indulg. cap.* 12. *& Wigandt tract.* 14. *n.* 92. distinguunt, affirmant si Indulgentia est indicta ad Deum placandum, secus ad alium finem, puta ad subsidium pauperum, ædificationem templi. Alii tandem communius & probabilius dicunt sufficere, si ultimum opus fiat in gratia, ita *Concina, pag.* 450. *n.* 34. *cum communi. Suar. d.* 52. *sect.* 3. *Pal. p.* 5. *Croix l. cit. & Viva de Jub. q.* 6. *art.* 2. *n.* 6. *cum Bon. Boss. &c.* Ratio, quia talia opera saltem disponunt ad Deum placandum, & vim habent saltem de congruo. Et huic sententiæ adhæsit N. P. Benedictus XIV. in sua Constit. *inter præteritos*; ubi dixit: ***A fructu Indulgentiæ minime excludendos illos existimavimus qui non præmissa Confessione visitationem incipiunt, dummodo, quando opus ultimum perficiunt, in statu gratiæ sint.***

„ 10. Ut quis lucretur pro defunctis, probabili- „ ter non requiritur, ut sit in gratia; quia tantum „ ponit opus tanquam conditionem, quo posito, „ Pontifex applicat defuncto Indulgentiam, sive sa- „ tisfactiones Christi, & Sanctorum. Ita *Escob.* „ *tom.* 7. *E.* 5. *c.* 7. *n.* 45. *ex Suar. Prep. in* 3. „ *part. q.* 14. *dub.* 10. *n.* 93. Contrarium tamen „ docet *Card. de Lug. d.* 17. *n.* 75. requirens sta- „ tum gratiæ, saltem in fine operis: quæ sententia „ tu-

„ tutior est. * (*Et haec verior mihi videtur cum* „ *Wigande tract.* 14. *n.* 96. *R.* 3. *quia nemo po-* „ *test alteri applicare Indulgentiam, nisi prius* „ *eam fecerit suam. Hic autem notandum cum* „ *eodem Wig. n.* 97. *quod licet effectus Indulgen-* „ *tiarum pro vivis sit infallibilis: non est tamen* „ *infallibilis pro defunctis, cum eis nulla adsit* „ *promissio, unde Deus ipsas acceptat tantum* „ *ad suum beneplacitum.*) *

„ 11. Opus præscriptum dum fit, debet esse u- „ tile ad finem a concedente intentum; qualis est „ v. gr. eleemosyna præscripta pro redemptione ca- „ ptivorum, etsi fiat cum, aut in peccato; modo „ aliud opus ei injunctum, & præscriptum in gra- „ tia fiat (V. *Lugo dist.* 27. *n.* 48.) non autem „ oratio præscripta ad placandum Deum, si ipsa- „ met sit peccatum ex mala circumstantia; uti nec „ jejunium, si te inebries, item nec visitatio Eccle- „ siarum sine ulla devotione. Ita *Laym. Bon.* & alii.

„ 12. Possunt uno & eodem opere plures Indul- „ gentiæ, diversis viis concessæ, lucrifieri, si opus „ sit æque utile ad finem utriusque Indulgentiæ; „ nec sit iterabile intra idem tempus, v. gr. jeju- „ nium, vel communio. Ita *Præpos.* & *Laym.*

„ 13. Non lucrantur Indulgentias I. Qui ex im- „ potentia, vel ignorantia sive totum opus præscri- „ ptum, sive notabilem ejus partem omittunt: v. „ gr. si puer, vel senex non jejunet; nisi tamen „ ob gravem difficultatem hoc opus ei in aliud est „ commutatum. *Henriq. Cajet. Bon. p.* 5. *n.* 16. „ II. Qui opera injuncta alio loco, tempore, vel „ ordine perfecit, quam præscriptum est; vel per „ alium, qui fuerit causa principalis, ut si per a- „ lium jejunarit, Ecclesias visitarit. *Nav. Reg. l.* „ 7. *Bonac. l. cit.* III. Qui famulo tradidit eleemo- „ synam erogandam, quam is retinuit, ut habet „ *Bonac.* ex multis, contra *Sa*. IV. Qui aliquid „ omittit, quod secundum sententiam probabilem, „ vel etiam probabiliorem, non est necessarium, si „ tamen sit necessarium re ipsa; quia communis „ error non supplet defectum. Ita *Bonac. ex Suar.* „ *Sanch.* & aliis.

„ 14. Non obstat effectui Indulgentiæ. I. Etsi „ ex opere requisito modicum quid omittatur, v. „ gr. cæremonia in sacro, vel si parum comedas „ in jejunio; quia opus ponitur moraliter integrum. „ II. Si opus requisitum præstes per alium haben- „ tem se ut instrumentum. v. gr. in eleemosyna „ danda. *Bonac. loc. cit.* III. Si eleemosynam „ des exiguam, nisi tamen in Bulla exprimatur, „ dandam esse pro cujusque facultate: tunc enim „ major danda est a divite, quam ab alio. Ita „ *Fill. Suar. Sa*, & alii. IV. Si Ecclesiam visi- „ tandam non possis ingredi ob hominum multitu- „ dinem, dummodo oratio fiat ante fores, vel in „ cœmeterio. *Bonac.* V. Etsi in opere præstito non „ habueris intentionem consequendi Indulgentias, ut „ docent *Salas*, *Bonac.* & alii contra *Suar.* Et „ videtur certum; saltem si habueris interpretati- „ vam, ut habet *Laym.* * (*Et Wigandt tract.* „ 14. *n.* 95. *Viva qu.* 6. *art.* 4. *n.* 4. *Croix n.* „ 1525. *cum Lugo*, *Molin. Poll. Gob. &c. &* „ *alii.*) * VI. Etsi opera fuerint aliunde debita, „ v. gr. ex præcepto Ecclesiæ. Ita *Laym.*

„ 15. Quando datur potestas commutandi opera „ præscripta in alia, id non necessario fit in con- „ fessione, & a Confessario, qui audit confiten- „ tem: sed potest fieri extra, & ab alio idoneo. „ Ita enim declarat Greg. XIII. (uti & in Bulla „ Indulgentiæ, nomine Confessarii intelligi quemvis „ approbatum) apud *Henriq. lib.* 7. *c.* 10. *n.* 8. „ & *Præpos. qu.* 14. *d.* 10. *n.* 88.

„ 16. Probabilius est, eum qui tantum partem „ operis præscripti facit, non lucrari partem Indul- „ gentiæ, nisi tam parum desit, ut censeatur mo- „ raliter integrum. Ita *Bon. p.* 5. *ex Nav. Suar.* „ *Conc.* &c.

„ 17. Dum præscribitur, ut visitentur aliquot al- „ taria, sufficit ad illa se orando convertere eodem „ loco, ut habent *Sa*, *Bonac. p.* 1. *Suar. Rodr.* „ *Diana*. Limitat autem *Lugo*, si sit tali loco, & „ situ, ut moraliter censeri possit orare ad illa al- „ taria. *d.* 27. *n.* 93.

„ 18. Cum Confessio præscribitur, nisi in Bulla „ exprimatur, venialium, probabilius est non te- „ quiri ut conditionem sine qua non, sed ut di- „ spositionem ad statum gratiæ. *Bon. l. c.*

„ 19. Nemo consequitur plenariam Indulgentiam „ peccatorum omnium, nisi omni culpa, etiam ve- „ niali liber sit, quando ultimum opus explet. Unde „ consultum est, ut communio sit ultimum. V. *Laym.*

Certum est peccatum veniale nun remissum quoad culpam, non posse remitti quoad pœnam. Ita *S. Th. suppl. q.* 27. *art.* 1. quem sequuntur *Viva q.* 6. *art.* 2. *n.* 2. *Sporer pag.* 234. *n.* 8. & alii passim. Illud tamen veniale non impedit, quominus remittatur pœna debita aliis peccatis jam remissis. *Viva*, & *Sporer ll. cc. ac Wigandt tr.* 14. *num.* 84. & *Kenzi c.* 1. *sect.* 4. *q.* 17. *cum Laym. & Pellis.* Nec obstat Indulgentiam plenariam concessam fuisse sub ratione totalis remissionis, ita ut si pœnam non tollat illius venialis non remissi, nullam tollat. Nam respondetur, quod sicut non repugnat culpam alicujus venialis remitti, quin remittatur culpa aliorum, ita & pœna; Pontifex autem concedendo Indulgentiam plenariam, non præsumitur velle eam restringere tantum ad eos quibus remittuntur omnia venialia, sed potius illam concedere juxta capacitatem subjecti, ut remittatur saltem pœna venialium illorum, quorum culpa remissa est. Notandum. hic, quod ad Indulgentias lucrandas requiritur Confessio peccatorum etiam venialium, si in diplomate legatur: *Qui vere pœnitentes, confessi, etc.* Ita ex Decreto S. C. In lulg. approbato a Clemente XIII. qui publicari mandavit die 19. Mart. 1759. Declaravit autem S. C. Confessionem posse etiam expleri in vigilia festivitatis. Sic refert *P. Ferraris Bibl. t.* 8. *Append. n.* 4.

§. II.

Quotuplex Indulgentias, et quomodo differat a Jubileo.

535 *Vide quæ habentur apud Busemb.*

536 *Adnotantur sancita a Bened. XIV. circa Jubilæum.*

537 *Qu. An ad lucrandum Jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada? Qu. II. An per Confessionem invalidam in Jubileo auferatur reservatio censurarum, et peccatorum?*

tum? Qu. III. An peccet graviter qui absolutus a reservatis, postea alia opera non impleat? Qu. IV. An qui confessus est in Jubilæo, et oblitus sit peccati reservati, possit deinde a quocunque absolvi? Et an obtinere commutationem votorum? Qu. V. An confessus animo lucrandi Jubilæum, maneat absolutus a reservatis oblitis, si postea non lucretur? Qu. VI. An possit absolvi, qui, qui commisit peccatum reservatum in confidentiam Jubilæi? Qu. VII. An possit dari absolutio ante satisfactionem partis, vel juramentum ejusdem? Qu. VIII. Quinam casus, et censuræ possint absolvi in Jubilæo? Dub. 1. An possint absolvi publice excommunicati? Dub. 2. An possit dispensari in irregularitate?

538 *IX. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, et itinerantium? Qu. X. An sufficiat ad Jubilæum lucrandum oratio mentalis, aut modica vocalis? Qu. XI. An modica eleemosyna? Qu. XII. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia alias debita?*

535 „ Resp. 1. Indulgentia alia est totalis, sive plena, plenior, plenaria, plenissima, quæ non tantum pœnitentiam injunctam per Confessarium, vel Canones, aut secundum hos injungi debitam, sed etiam omnem Purgatorii pœnam tollit. Nec differt a Jubilæo, nisi accidentaliter, Privilegiis quibusdam, ut quod in Jubilæo licita sit dispensatio in certis votis, absolutio a reservatis, & censuris, & quod Confessarius quivis approbatus possit eligi. V. *Sa*, *v. Indulgent. Bon. d.* 6. *q.* 1. *p.* 2.

„ Indulgentia alia est partialis, qualis est unius, vel aliquot annorum; item septenæ, quadragenæ, carenæ, &c. item tertiæ partis peccatorum, per quas non significatur tolli tantam durationem Purgatorii, sed tantam pœnam remitti, quanta deleretur per jejunium unius, aut aliquot annorum, aut quadraginta dierum in pane, & aqua; secundum Canones olim imponi solitum. Porro quando Indulgentiis plenariis adduntur aliquot anni, vel remissio tertiæ partis peccatorum, id secundum diversas sententias, vel ad diversos concedentes referendum est; vel facit ad cautelam, ut si forte causa Indulgentiæ non fuerit sufficiens, saltem valeat ad illos annos lucrandos, vel ut adjuncta concedantur pro alio tempore, actione, & loco; vel denique, ut ea per modum suffragii possit aliis applicari. V. *Bell. cap.* 9.

„ Resp. 2. Circa Jubilæum notanda sequentia.

„ 1. Anno Jubilæi in urbe durante, suspendi solent taotisper extra urbem omnes Indulgentiæ plenariæ, quoad vivos, etiam in carceribus (non tamen in periculo mortis constitutos, ut contra *Laym. lib.* 5. *t.* 7. *cap.* 8. *n.* 2. docet *Bon. d.* 6. *q.* 1. *n.* 2. ex declar. Urb. VIII. facta anno 1625, neque quoad defunctos): itemque aliæ facultates, v. gr. absolvendi a casibus Bullæ Cœnæ, commutandi vota, dispensandi, &c. concessæ in ordine ad lucrandas plenarias Indulgentias. Non suspenduntur aut Indulgentiæ personis particularibus, aut ab alio, quam Papa concessæ, nec privilegia Religiosorum; v. gr. absolvendi a reservatis, &c. quia tantum suspenduntur facultates concessæ in ordine ad Indulgentias. Ita *Sanch. Henriq.* &c. apud *Diana t.* 1. *tr. de Bulla Cruc. Fill. Bon. l. c. Benzon.* & denique *Lugo n.* 20. *sect.* 8. *n.* 145. *ex declarat.* Urb. VIII. anno 1625. Similiter neque suspenditur facultas concessa Episcopis per *Trident. sess.* 24. *c.* 6. absolvendi, & dispensandi cum suis subditis, in omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, item nec dispensandi in irregularitatibus, iu impedimentis Matrimonii, aut petendi debitum, &c. quæ ex jure communi illis competunt. *Zerol. v. Annus Sanctus*, §. 4. *Quintan. in Append. t.* 3. *d.* 16.

„ 2. Etsi probabile sit quod docet *Nav.* sæpius lucrifieri posse Indulgentias intra Jubilæum extensum ad duas septimanas: contrarium tamen verius est, quod *Congr. Card.* declaravit, ut habet *Bonac. ex Suar. Sanch. l.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 52. qui tamen affirmat, in Anno Sancto posse obtineri toties, quoties opera præscripta præstantur: idque ex declaratione Urbani VIII.

„ 3. Satisfacere tunc, 1. qui Sabbato ante primam Dominicam confitetur, ut habet *Laym. Bon.* & praxis fidelium. Item qui confitetur, & communicat ultima Dominica claudente Jubilæum. Cetera tamen opera debere fieri ante, & quidem intra unam hebdomadam, docet *Lugo d.* 27. *n.* 105. contra *Bonac. p.* 1. *qu.* 5. 2. Qui ordinem intra opera præscripta non servavit. 3. Si quis intra illud tempus cœperit confessionem, quam materialiter imperfectam oporteat differri longius, potest tunc absolvi a reservatis, & commutari vota: postea vero extra tempus Jubilæi absolvi ab omnibus etiam quæ oblitus est, reservatis, ac in oblitis etiam dispensari: imo potest postea omnia facere Confessor finita confesione, quæ ante: quia, cœpta causa, manet potestas delegati, donec finiatur. Ita *Sa*, *Less. l.* 2. *c.* 40. *d.* 16. *Bonac. Laym. Sanch. l.* 4. *c.* 54. *Dian. t.* 2. *misc. R.* 11.

„ 4. Qui neglexit lucrari Jubilæum in patria, potest alibi, dum ibi durat, lucrari, *Sanch. Ugol. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 151. Imo etiam in patria, si tempore publicationis ex invincibili ignorantia notitiam illius non habuit. *Bonac. Dian. l. c.*

„ 5. Quando duobus diebus immediatis occurrunt duo Jubilæa, quorum singula Confessionem, & communionem requirunt, non opus est bis confiteri, & communicare, dummodo perseveres in gratia; alia tamen opera repetenda sunt. *Tur. p.* 2. *d.* 31. *d.* 64. Vide *Diana p.* 4. *t.* 4. *R.* 166.

Ante omnia refert hic adnotare sancita a N. SS. P. Bened. XIV. in sua Constitutione, *inter præteritos*, edita 3. Decemb. 1649. pro Jubilæo Anni Sancti (*in Bullar. t.* 3. *p.* 140.); de qua præcedenter loquutus in Allocutione Concistoriali habita die 5. Maji eod. anno (vide in *Bullar. p.* 125.) sic dicit: *Difficultates* (circa facultates Jubilæi) *in unum congerere, et quæstiones omnes de medio tollere non prætermittemus*. Addens ibi: *Ideo Doctores Constitutiones aliorum Pontificum falso interpretatse, quia non bene verba ipsarum perpenderunt*. Deinde in prædicta Constit. *Inter præteritos*, sic sancivit. 536

I. Per verba, vere *pœnitentibus et confessis*, intelligi debet actualis Confessio. (*In dicta Constit.*

stit. Inter præteritos, §. 5.). II. Omnes visitationes Ecclesiarum debent perfici uno die, incipiendo diem a media ad mediam noctem, vel a vespera ad vesperam. §. 13. III. Per clausulam: *Ad beneplacitum nostrum, et Sedis Apostolicæ*, non cessant Indulgentiæ morte Pontificis: secus si tantum dicatur, *Ad beneplacitum nostrum*. §. 18. IV. Circa suspensionem Indulgentiarum, quando in Indulto dicitur, *omnes et singulæ*, etiam plenariæ suspenduntur. §. 22. V. Indulgentiæ pro vivis non possunt applicari pro defunctis. §. 23. VI. Tempore Jubilæi Anni Sancti manent suspensæ facultates Regularium absolvendi a casibus Bullæ Cœnæ, & reservatis Sedi Apostolicæ, & vota commutandi, sive sint concessæ intuitu Indulgentiarum, sive ob alias causas. §. 26. *et* 32. VII. Vi Jubilæi nequit absolvi hæresis externa. §. 38. VIII. Quando dicitur: *Commutatio votorum fiat dispensando*, principaliter debet attendi ad commutationem, ita ut materia subrogata non sit exorbitanter minor: secus si dicatur, *Dispensatio fiat commutando*. §. 45. IX. Facultas dispensandi non includitur in facultate commutandi. §. 47. X. Quoad irregularitates pertinet, quicquid sit de controversia, num sub nomine censuræ irregularitas ex delicto comprehendatur, datur facultas dispensandi ab occulta irregularitate ob violationem censurarum dumtaxat. §. 50. XI. facultas commutandi pia opera non intelligitur data circa Confessionem, & Communionem (præterquam cum pueris), aut orationem necessariam in visitatione. Nec commutatio fieri potest ad opera aliunde debita. Nec Jubilæum acquiri potest per opus alias debitum (puta si quis ex legato teneatur dare eleemosynam pauperi) nisi qui Indulgentiam concedit, nominatim dicat, quod per prædictum opus acquiri possit; id enim sæpe contingit, cum inter injuncta opera trium dierum jejunium præscribitur, dies nominatim indicando, ex. gr. dicitur, quod esse debeant tres dies quatuor temporum Septembris. §. 53. Item commutatio fieri debet in opera ejusdem naturæ. §. 55. XII. Præter excommunicationem majorem Pontifici reservatam in Constit. *Apostolici muneris*, impositam Sacerdoti complici in peccato turpi, qui extra mortis articulum Confessionem excipit pœnitentis, eumque absolvit; vel qui in articulo mortis absolvit, cum alius Sacerdos non desit; sive, cum alius sit Sacerdos, sibi fingit, quod si pœnitens illi confiteatur, infamia aut scandalum inde oriturum sit, & ideo Confessionem ejus excipit, aut absolvit, imponitur hic inhabilitas in quocumque Jubilæo absolvendi complicem pœnitentem. §. 59. & 60. XIII. Cum omnes, quæ tribuuntur facultates ad Jubilæi consecutionem; directæ ac veluti ipsius preparatio sunt, clare inde sequitur illarum usui minime locum esse, nisi cum eo qui & ad consequendum Jubilæum præparatus sit, & certum habeat propositum adimplendi opera injuncta. §. 62. XIV. Confessarii tantum in foro sacramentali, & Ecclesiis designatis possunt absolvere, & vota commutare. §. 63. XV. Tempore Jubilæi, vel Indulgentiarum omnino imponenda est pœnitentia a Confessario, ne mutilum maneat Sacramentum. §. 65. XVI. Nomine partis læsæ non intelligitur Judex, sed qui damnum est passus. §. 66. Et itidem declaratur, non posse commutari vota in præjudicium tertii, sicut votum perseverantiæ in aliqua Congregatione, quod naturam assumat contractus & reciprocæ obligationis inter voventem & Congregationem. XVII. Si quis post Confessionem prolabitur in lethale, debet iterum confiteri, ut ultimum opus fiat in gratia. §. 73. XVIII. Opera facta in peccato valent ad lucrandum Jubilæum, modo fiant animo exhibendi honorem Deo; non autem ex fine vano, & modo ultimum opus impleatur in gratia. §. 75. & 76. XIX. Nomine *Incolæ* veniunt omnes qui sunt Romæ, animo ibi morandi per majorem anni partem, & omnes qui Romæ alicujus muneris aut negotii causa morantur. Confessio est necessaria ad lucrandum Jubilæum, etiamsi quis habeat sola venialia. §. 77. XX. Pro aliis vero Indulgentiis, si Confessio præcipitur ut dispositio, non requiritur Confessio venialium; secus si injungitur ut opus præscriptum. §. 78. XXI. Si quis post Confessionem labatur in mortale, licet non teneatur iterare visitationes, tenetur tamen iterum confiteri. §. 79. XXII. Non est opus in visitatione Basilicarum ad Indulgentiam consequendam ingredi aut egredi per Portas Sanctas, licet hujusmodi ingressus pro opere supererogationis æstimandus sit. §. 81. XXIII. Si quis ante publicationem Indulti visitavit Basilicas, & compleat visitationes ipso die publicationis, potest gaudere Jubilæo, modo aliam visitationem quatuor Basilicarum totam illo die perficiat. §. 85. XXIV. Satis est oratio vocalis: qui autem sola mente orare voluerit laudandus est, aliquam tamen vocalem orationem adjungat. §. 83. XXV. Potest quis iterum lucrari Jubilæum, si reiteret opera injuncta; verum tantum prima vice potest facultatibus gaudere. §. 84. Hoc tamen non intelligendum pro lucranda Indulgentia concessa iis, qui præscriptis diebus Ecclesiam visitaverint, tunc unica tantum Indulgentia acquiri potest, *ibid.* XXVI. in concessione facultatis absolvendi a censuris Bullæ Cœnæ includitur facultas absolvendi ab hæresi externa. §. 85. XXVII. qui facta confessione est absolutus a censuris, & alias gratias votorum recepit, si mutat propositum implendi reliqua, manet dispensatus a votis, nec reincidit in censuras. §. 86.

Hic addendum, quod in Constit. *Celebrationem* (*in Bullar. t. 3. p. 268. §. II.*), edita die 1. Jan. 1751. idem Bened. XIV. declaravit, facultatem prius datam Monialibus, & earum novitiis in Constitut. *Benedictus Deus* (*in Bullar. t. 3. p. 262.*) emanatâ 25. Decemb. 1750. §. 4. eligendi sibi tempore Jubilæi quemcumque Confessarium, intelligendam esse de quolibet Confessario approbato ab Ordinario loci pro quocunque Monasterio loci illius. Demum hic notandum, quod tempore Jubilæi Regulares possunt Confessionem explere apud quemcunque Sacerdotem approbatum ab Ordinario etiam sæcularem, ut declaravit Gregor. XIII., & Alex. VII. in Constit. *Unigenitus*. Ita refert *P. Ferrar. Bibl. v. Approbatio ar. 2. n. 21.* Possuntque absolvi ab illo etiam a casibus in eorum Ordine reservatis.

Quæritur I. An ad lucrandum Jubilæum debeant omnia opera perfici in una hebdomada? Ad respondendum refert hic prius adnotare verba solita apponi in hujusmodi Indultis, quæ sunt: *Qui processioni interfuerint, vel Ecclesias designatas visitaverint, & feria quarta, sexta, ac Sabbato alterius ex duabus hebdomadis jejunaverint, pa-* 537

ri-

riterque sua peccata confessi, & SS. Communione refecti fuerint, eleemosynamque tribuerint, etc. Hoc posito, negative respondent ad quæsitum *Pal. tr.* 24. *p.* 12. §. 3. *n.* 19. *Bonac. de Pœnit. d.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 34. item *Prepos. & Naldo apud Renzi cap.* 2. *sect.* 5. *q.* 1. *ac Rodr. Sa, Diana, Lohn. & Graff.* & consentit *Laym. de Pœnit. c.* 13. *n.* 10. si adsit causa. Ratio, quia, cum dicatur in Indulto opera implenda esse in altera ex duabus hebdomadis, non est cur impletio restringi debeat ad unam hebdomadam. *Secunda* vero sententia, cui adhæreo affirmat: & hanc tenent *Sanch. l.* 4. *c.* 4. *n.* 28. *Lugo d.* 27. *n.* 105. (qui contrariam falsam vocat) *Sporer suppl. p.* 263. *n.* 173. *Viva de Jubil. q.* 8. *art.* 2. *n.* 5. *cum Ugolino, Reg. & Fausto, Holzm. n.* 569. *cum Henr. Gobat.* & aliis passim ut asserit *Renzi l. cit. cum Nunno, ex Sanctorell.* Ratio, tum quia hæc est praxis communis fidelium, ut fatetur etiam *Laym.* tum quia id patet ex verbis relatis Indulti, ubi non dicitur utriusque hebdomadæ, sed *alterius ex duabus*; quod importat opera implenda esse vel in prima, vel in secunda hebdomada.

Et idem sentio dicendum de Confessione, & Communione cum *Lugo, Holzm. Renzi*, & aliis mox supra citatis, contra *Palaum*, & alios AA. primæ sententiæ, qui dicunt, quod is qui in prima hebdomada absolvisset opera præscripta, posset tamen in secunda absolvi a reservatis. Sed opposita apparet verior ex verbis illis, quæ adduntur in Indulto, *pariterque peccata sua confessi; etc.* ergo sicut jejunia debent impleri in una hebdomada, ita pariter Confessio, & Communio. Nec valet dicere cum *Palao*, quod illud *pariter* respicit obligationem operum, non temporis; nam revera particula *pariter* importat annexionem operum, non solum quoad substantiam, sed etiam quoad circumstantiam temporis.

Probabilissime autem dicunt *Lugo d.* 107. *v. Adverto, Bona. & Holzm. ll. cc.* quod si quis impleverit alia opera in prima hebdomada, bene poterit ex consuetudine communi perficere Communionem Dominica immediate sequenti. Et idem de Confesssione probabiliter dicunt *Diana p.* 1. *tract.* 1. *Misc. R.* 28. *& Lugo d. n.* 107. *cum Soto, Nav. Sa, Henr. Reg.* & aliis communiter, qui dicunt hoc olim declaratum etiam fuisse a Gregorio XIII. Ex quo sequitur (ut bene notat *Holzm.*) Dominicam mediam esse communem, & pertinere ad utramque hebdomadam.

Quæritur II. An per Confessionem invalidam in Jubilæo absolvantur censuræ reservatæ, & auferatur reservatio peccatorum? Si Confessio fuerit culpabiliter nulla (quicquid dicant *Cajet. Henr. &c. ap. Croix n.* 1499.) omnino negandum cum *Lugo d.* 20. *n.* 113. *& Viva de Jubilæo qu.* 11. *art.* 6. *n.* 2. (qui merito id negat, contra *Lugo*, etiamsi quis in illa Confessione habuerit animum postea se valide confitendi). Ratio est, tum quia nulli sua fraus patrocinari debet; tum quia facultates conceduntur in Confessione, ut per illam fideles Jubilæum lucrentur; onde qui sacrilege confitetur, cum revera nolit per talem Confessionem Jubilæum lucrari, non potest facultatibus gaudere. Et de hoc hodie non videtur amplius dubitandum post declarationem N. P. Bened. XIV. ut supra notavimus *n.* 536. *infra n.* XIII.

Si autem Confessio fuerit nulla defectu doloris, & bona fide fuit facta, idem sentiunt *Bonac. d.* 5. *q.* 7. *p.* 5. §. 5. *n.* 9. *cum Rodr. & Croix n.* 1449. *cum Tamb. Reg. Aversa &c.* Ratio, tum quia facultates in Jubilæo non conceduntur absolute, sed pro veris pœnitentibus, qui autem invalide confitetur non est vere pœnitens, tum quia facultas absolutionis concessa est sub conditione lucrandi Jubilæum, quod utique acquiri nequit deficiente Confessione valida. Alii vero censent per hujusmodi Confessionem inculpabiliter nullam tolli reservationem; ita *Lugo dist.* 20. *n.* 110. *Viva l. c. cum Conc. Henr. et Comit. item Dic. et Gob. ap. Croix l. c. qui n.* 1475. id probabile putat. Ratio, quia, ut dicunt communiter (loquendo vero extra tempus Jubilæi) ipse *Bonac. l. c. Pal. tr.* 23. *p.* 15. §. 6. *et Salm. c.* 13. *n.* 41. *cum Suar. Cajet. Lugo, Con. Dic.* & aliis passim, peccata reservantur, ut in Confessione deferantur habenti jurisdictionem in illa, sive ordinario, sive delegato, utque ipse judicet imponendo pœnitentiam, & absolutionem ferendo: quod jam fit in casu nostro; unde ad hoc, ut Confessarius possit reservationem auferre, sufficit ut pœnitens habeat verum animum lucrandi Jubilæum. Sed his non obstantibus, probabilior mihi videtur prima sententia, quia, cum Pontifex concedit facultatem absolvendi a reservatis, ut fideles Jubilæum lucrentur, non præsumitur illam concedere pro iis, qui nequeunt cum illa Confessione Jubilæum lucrari. Idque videtur confirmari ex verbis Bened. XIV. in dicta Const. *Inter præteritos*, ubi dicit facultates tribui veluti præparationes ad consecutionem Jubilæi; ergo non præsumitur velle, ut facultatibus fruatur ille, cui facultates non sunt præparatio ad Jubilæum lucrandum.

Quæritur III. An peccet graviter qui postquam est absolutus a reservatis, non implet postea opera injuncta? *Prima* sententia affirmat, quam tenet *Viva de Jubil. qu.* 11. *art.* 4. *n.* 2. *cum Suar. Vasq. et Fill.* & hanc sententiam dicit Bened. XIV. in præfata Const. *Inter præteritos*. §. 86. fultam esse subsistenti ratione, quia in materia gravi ille contraveniret intentioni Pontificis, qui facultates concessit tamquam medium ad Jubilæum lucrandum. Sed negant communius *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 44. *n.* 55. *cum Henriq. Pal. tr.* 24. *p.* 12. §. 3. *n.* 13. *Bonac. dist.* 5. *qu.* 7. *part.* 5. §. 1. *n.* 18. *Lugo dist.* 20. *n.* 100. *Sporer p.* 269. *n.* 215. *et Salm. c.* 13. *n.* 57. *cum Naldo, Diana, Portel. etc.* Ratio, quia hujusmodi obligatio non inspicitur imposita neque ex natura Jubilæi, neque ex Pontificis, aut Confessarii præcepto; & in dubio de præcepto nemo ad illud tenetur. Communiter autem dicunt *Nav. Vasq. Laym. Henr. etc. ap. Croix n.* 1448. contra *Ugolin.* talem pœnitentem qui negligit opera complete, minime reincidere in reservationem, vel censuras. Hocque definitum est ab eodem Bened. XIV. in d. Const. §. 86.

Quæritur III. An qui confessus est tempore Jubilæi, & oblitus fuerit confiteri peccata reservata, aut cum causa illa omiserit, possit deinde a quocunque Confessario ab eis absolvi? Omnes affirmant, si tempore Jubilæi Confessarius habuerit expressam intentionem absolvendi etiam a reservatis. Si vero hanc non habuerit, negant *Bon. p.* 15. §. 3. *n.* 3. *cum Vasq. et Sylvest. Rosel. ac Sayr. ap. Sanch.* *tie*

de Matrim. l. 8. *dist.* 15. *n.* 17. *cum Sa, et Henr. Pal. tr.* 24. *p.* 12. §. 5. *n.* 9. Sed probabilius affirmant *Busem.* ut *supra*. *Sanch. loc. cit. Suar. dist.* 31. *sect.* 4. *n.* 24. *et Viva q.* 11. *art.* 4. *n.* 2. *cum Reg. Nav. Gabr. et Diana*, *Croix n.* 1449. *cum Aversa*. *Pelliz. Dic. etc.* Ratio, tum quia pœnitens vi Jubilæi jus acquisivit ad favorem Pontificis, ut ex eo tempore a quolibet Confessario possit absolvi, tum quia primus Confessarius præsumitur per suam absolutionem velle conferre suo pœnitenti omne beneficium quod potest, unde sicut indirecte absolvuntur peccata illa oblita, ita indirecte tollitur reservatio. Omnes autem conveniunt; quod si quis cœpit Confessionem intra Jubilæum, possit deinde absolvi in omnibus reservatis. Ita *Nav. c.* 26. *n.* 13. *Laym. c.* 13. *n.* 9. *cum Palud. Henr. Rodr. Bonac. loc. c.* & alii passim. Et hoc probabiliter extendunt *Sanch. loc. cit. & Viva cum Bossio*, & communi, etiam ad illa reservata, quæ pœnitens committat transacto tempore Jubilæi, quia pro eo perseverat adhuc idem favor faculiatum.

An autem qui confessus fuerit tempore Jubilæi, possit postea a quocunque Confessario obtinere commutationem votorum? Negant *Laym. c.* 13. *n.* 9. *et Suar. Bon. ac Fill. ap. Croix n.* 1473. Ratio; quia absolutio facta virtute Jubilæi non potuit comprehendere vota, quorum commutatio tunc non fuit quæsita. Sed communius affirmant *Less. l.* 2. *c.* 40. *n.* 109. *Pal. l. c. Viva q.* 12. *art. ult. n.* 3. *Spor. p.* 272. *n.* 237. *cum Gob. Portel. et Sanctorell.*, idemque tenet *Sanch. l. c. n.* 18. etiamsi pœnitens tempore Jubilæi memor fuerit sui voti. Ratio, quia (ut dictum est) pœnitens vi Jubilæi lucrati jus adeptus est ad talem commutationem. Utraque sententia est probabilis. Recte autem advertunt *Suar. de voto l.* 6. *c.* 19. *n.* 10. *et Holzm. n.* 645. cum commoni, quod pro commutatione præfata votorum non requiritur specialis causa, sed sufficit causa illa communis, ob quam Pontifex motus est ad Jubilæum indicendum.

Quæritur V. An si Pœnitens tempore Jubilæi confessus sit cum intentione illud lucrandi, & postea non lucretur, eo quod non implet opera requisita, an tunc pro oblitis tollatur reservatio? Negat *Conc. p.* 574. *n.* 17. *cum Vasq.* & probabile putat *Suar. d.* 31. *sect.* 4. *n.* 23. Ratio, quia privilegia conceduntur ad Jubilæum lucrandum, & ideo donec illud non sit obtentum, pœnitens non potest illis gaudere. Sed probabilius affirmant *Suar. n.* 24. *Sanch. Dec. lib.* 4. *c.* 54. *et de Matr. l.* 8. *d.* 25. *n.* 21. *cum Manuel*. Ratio quia tempore Jubilæi conceditur facultas absolvendi a reservatis omnes qui habent animum illud lucrandi, & patet ex dictis *n.* 536. *n. XXVI*. Unde cum Confessarius absolutionem impertitur, tunc reservatio absolute aufertur, non vero dependenter ab eventu futuro; nam in Jubilæo nihil conceditur sub conditione futuri eventus & ideo cum ablatio reservationis jam sortita fuerit effectum suum, pœnitens non reincidit in eam, si postea opera non compleat.

Quæritur VI. An possit absolvi a reservatis, qui peccatum commisit spe obtinendi absolutionem vi Jubilæi? *Prima* sententia valde probabilis negat, & hanc tenent *Covar. Lopez, et Menoch. ap. Pal. p.* 12. §. 3. *n.* 15. quia non præsumitur Pontifex velle fovere iniquitatem. Idque confirmatur ex illo Tridentini *sess.* 24. *de Reform. c.* 5. ubi statuitur, quod habens copulam cum consanguinea spe obtinendi dispensationem, difficilius ei concedetur, & ipse debebit Pontifici exprimere, crimen patrasse cum hac confidentia. *Secunda* vero sententia communior, & satis probabilis affirmat, eamque tenet *Suar. l.* 4. *de voto c.* 54. *n.* 18. *Pal. l. c. n.* 16. *cum Henr. Graff. Vega, Rodr. etc.* Ratio, quia facultas generaliter concessa non est limitanda. Nec obstat dicere, quod Pontifex sic foveret iniquitatem; nam, si hoc esset, Christus Sacramentum Pœnitentiæ instituens adhuc diceretur iniquitatem fovisse; non autem dici debent fovere iniquitatem remedia, quæ a Superioribus peccantibus præparantur.

Quæritur VII. An vi facultatis concessæ in Jubilæo absolvendi a censuris occultis propter damnum alicui datum incursis, sub conditione, ne pœnitentes absolvantur, nisi satisfacta parte, vel saltem præstito juramento satisfaciendi, possit dari absolutio ante satisfactionem, vel juramentum? Si pœnitens possit, statim satisfacere debet; alias illicite & invalide absolveretur; ita *Suar. d.* 7. *de Censur. sect.* 5. *Sporer p.* 209. *n.* 214. *et Viva q.* 10. *art.* 2. *n.* 9. *cum Vasq. Gob. Conc. et Fill.* contra *Avil. Bon. Bardi, Dian. etc. ibid.* qui negant id fieri invalide, cum illa sit potius monitio, quam conditio. Sed verior mihi videtur sententia *Suarii*, & aliorum ut supra, quia illa est vera conditio, qua non impleta, facultas non conceditur. Dicit autem *F. Theodor. a Spir. S. c.* 9. §. 4. *n.* 3. sufficere ad absolvendum satisfactionem fidejussoriam, aut juratoriam, semper ac Confessarios judicet, quod absolutio proderit pœnitenti, nec eum retardabit a satisfaciendo. Verum hæc opinio magis speculative quam practice est probabilis: hinc verius dicendum cum *Croix n.* 1453. *& Viva art.* 2. *n.* 9. non posse eo casu absolutionem a censuris impertiri, nisi realiter præmittatur satisfactio: ideoque expressum est a Bened. XIV. in Const. *Convocatis* (*in Bullar. to.* 3. *p.* 160. *n.* 27.) ubi dicitur: *Ab occultis censuris ob partem læsam incursis* (Confessarii) *non prius absolvant, quam parti læsæ pœnitens satisfecerit; vel si prius pœnitens nequeat, non eum absolvant, nisi juret se satisfacturum cum primum poterit*. Recte tamen dicunt *Croix l. c. & Viva n.* 3. *cum Sanch. Henr. Boss. & aliis*, bene censeri satisfactum parti, si absolvendus ita rem disponat, ut satisfactio sit certo moraliter implenda: prout si pœnitens det Confessario, aut deponat apud alium quod restituere debet. Et idem ait *Viva* si pœnitens ex consensu partis obtineat dilationem. Antequam autem satisfiat Fisco, vel Judici, bene potest impertiri absolutio, ut dicit *Tamb. Suar. ap. Croix ib.*

Si vero pœnitens sit impotens ad satisfaciendum, tunc valide & licite absolvi potest cum veriori & communiori sententia, quam tenent *Sporer p.* 269. *n.* 214. *F. Theodor. loc. cit. Renzi c.* 2. *sect.* 5. *qu.* 24. *cum Fill. & Viva n.* 4. *cum Suar. Laym. Bon. & aliis* (contra *Sotum*, *Nav. & Cordub. ib.* qui dicebant non esse absolvendum qui satisfacere non potest, cum satisfactio sit conditio sine qua non). Ratio nostræ sententiæ est, quia non præsumitur Pontifex impossibilem conditionem postulare. Nec tunc requiri fidejussionem, vel pignorationem, aut ju-

juramentum dicunt *Sporer l. c. & Viva n.* 6. eo quod (ut ajunt *Suar. sect.* 10. *n.* 4. *& Nav. Laym. Henr. Boss. &c. ap. Viva*) istæ cautiones solum exiguntur pro foro externo. Sed juxta verba Pontificis supra relata, tunc omnino saltem exigendum est juramentum de satisfactione implenda, cum præcipiatur Confessariis: *Non eum absolvant, nisi juret se satisfacturum*. Recte vero dicunt *Tamb. et Belleg. ap. Croix n.* 1454. non esse opus tali juramento, si pœnitens revera esset perpetuo impotens ad satisfaciendum. Præfatus autem *F. Theodor. n.* 4. subdit damnificantem absolvi posse. I. Si pars læsa acceptet satisfactionem, vel eam remittat, licet adfuerit damnum publicum, ut dicit *Glossa in cap. Quamvis de pactis in* 6. Hinc si quis percusserit Clericum, sufficit ei se submittere, vel quod offensus injuriam remittat, aut ita se gerat, ut prudenter præsumatur omnem offensam remisisse. Recte vero advertit *Croix n.* 1456. *cum Bonac. et Fill.* (contra *Vivam, Tamb. Dian. &c.*) non sufficere remissionem Monachi offensi, si injuria in totam redundaverit communitatem: & hanc testatur *Fillincius* esse praxim S. Pœnitentiariæ. II. Si pars renuat justam satisfactionem oblatam, quia tunc per ipsum non stat; ita præfatus Auctor *l. c. cum Candido*. III. Si pœnitens præstet partem quam potest, & pignus, aut juramentum de reliquo. IV. Si non possit tunc satisfacere, nisi cum magno damno, aut incommodo; nisi pars læsa idem damnum ex dilatione subiret. Ita idem Auctor cum *Navar. & Avila*, qui addit, quod, cum creditor sit distans, potest absolvi debitor, si deponat pecuniam in loco tuto.

Utrum autem absolutus a censuris sub promissione satisfaciendi, reincidat in eas, si postea non satisfaciat? Affirmat *Nav. Rodr. & Vega ap. Vivam n.* 7. Sed probabilius negant *Sporer l. c. & Viva cum Sa, Gob. Boss. & Pasq.* quia ex *cap. Ad reprimendam de Offic. Ordin.* reincidentia non incurritur, nisi de jure exprimatur.

Quæritur VIII. A quibus casibus & censuris possint Confessarii absolvere tempore Jubilæi? Communiter dicunt *Suar. d.* 7. *de Censur. c.* 5. *Holz. p.* 163. *n.* 638. *Sporer p.* 268. *n.* 212. *Viva q.* 11. *art.* 2. *n.* 1. *item Vasq. Laym. Henr. Reg. Diana, & alii apud Croix n.* 1451. in Jubilæo, quando conceditur facultas absolvendi a reservatis Pontifici, dari etiam facultatem absolvendi a reservatis Episcopo, quamvis id non exprimatur. Item, licet nequeant absolvi hæretici, absolvi tamen possunt proferentes blasphemiam hæreticalem, & fautores aut receptatores hæreticorum: necnon legentes, retinentes, vel imprimentes libros hæreticos; ita *Croix n.* 1451. *cum Lugo, Gob. Diana, & Belleg. ac Viva qu.* 11. *art.* 1. *n.* 6. *cum Suarez, Sanch. Henr. & Bossio*, contra *Azor. Rodr. & alios*. Ratio, quia hujusmodi crimina, esto concernant, non tamen sunt proprie hæresis formalis.

Sed hic dubitatur 1. an possint absolvi publici percussores Clericorum, & alii nominatim excommunicati, vel suspensi? Affirmant communius *Sporer p.* 268. *n.* 213. *Holzm. p.* 164. *n.* 740. *Viva q.* 11. *art.* 1. *n.* 5. *et Croix n.* 1457. *cum Sanch. Henr. Sa, Sayr. Lez. Diana, Gob. etc.* (contra *Vasq. Con. et Avila*). Ratio, quia cum Indultum non distinguat inter publicas & occultas censuras, non est restringenda facultas ad sola occulta. Idque expresse concessit N. SS. P. Bened. XIV. in Const. *Convocatis n.* 5. in Jubilæo Anni Sancti, dicens absolvi posse pœnitentes *a censuris jure latis etiam sedi Apostolicæ reservatis, quamvis publice in partibus sint, et quamvis deductæ aut nominatim declaratæ ac denunciatæ in iisdem partibus sint per locorum Ordinarios, aut alios Judices*. Additur vero ibi *n.* 6. *A censura ab homine, seu a quocunque Judice de partibus nominatim lata absolvere valeant ad effectum dumtaxat Indulgentias præsentis Jubilæi consequendi etc.* Et de hujusmodi censuræ absolutione prohibetur ibidem dari a Confessario ullum testimonium.

Dubit. 2. an in Jubilæo possit dispensari in irregularitatibus? Affirmant *Bannes, et Salon. ap. Vivam q.* 10. *art.* 1. *num.* 1. & probabile vocant *Henr. Salas, Rodr. Diana, et Boss.* Et consentiunt *Soto* 4. *D.* 22. *qu.* 3. *cum Med.* quoad irregularitates ex delicto, quia tales irregularitates habent rationem censuræ. Sed negant communius *Suar. de Censur. d.* 1. *sect.* 5. *Mol. d.* 80. *Holzm. p.* 164. *n.* 641. cum communi ut asserit, & *Viva l. c. n.* 2. *cum Fill. Trull. Reg. et Moja*, qui censent nomine censuræ non venire irregularitates; sed de hac quæstione fusius agemus infra in tract. *de Cens. n.* 351. Cæterum Bened. XIV. in dicta Const. *Convocatis, n.* 12. loquens de irregularitatibus (præscindendo ab hac quæstione), tantum indulsit, *dispensari posse super occulta irregularitate ob violationem censurarum dumtaxat*.

Quæritur IX. Qui veniant nomine infirmorum, 535 captivorum, & itinerantium, quibus vi Jubilæi possunt commutari aliqua ex operibus injunctis? Dicitur *aliqua*, quia Confessio, & Communio nunquam commutari possunt, ut communiter dicunt DD. cum *Lugo d.* 27. *n.* 118. & certum est ex relata Constit. *Inter præteritos* §. 53. Nomine *infirmorum* veniunt omnes valetudinarii, qui absque notabile detrimento aut difficultate nequent opera illa præstare. Et tales existimantur etiam senes, ita *Holzm. n.* 663. *et Viva q.* 7. *art.* 2. *n.* 2. *Captivi* autem dicuntur, qui contra propriam voluntatem alicubi detinentur, his conceditur commutatio, vel prorogatio operum ad lucrandum Jubilæum; *Holzm. et Viva ll. cc.* Demum *itinerantibus* prorogantur opera injuncta usque ad reditum; & non tenetur quis suum iter differre (intellige, si commode differre nequit); ita *Holzm. ibid. cum Gob. et Croix n.* 1454. qui recte id extendit etiam ad illum, qui prima hebdomada non est Jubilæum lucratus, & potuit lucrari. Dicit etiam *Lugo d.* 27. *n.* 126. quod si quis in itinere perveniat ad locum, ubi Jubilæum promulgatur, poterit illic incipere opera, & prosequi in itinere.

Quæritur X. An ad implendas preces in Jubilæo injunctas sufficiat oratio mentalis, & vocalis modica; Communior sententia *ap. Croix n.* 241. *et Holzmann n.* 648. requirit orationem vocalem, quia Ecclesia, cum sit sensibilis & externa, quando injungit suo nomine orare, externam intendit orationem. Sed probabiliter dicunt sufficere mentalem *Mazzotta tom.* 1. *p.* 244. *et Viva q.* 8. *art.* 5. *n.* 7. *cum Nav. Fill. Trull.* & communi, ut asserit; & probabile putat *Lugo d.* 27. *n.* 111. quia oratio mentalis est vera oratio; & licet Ecclesia nequeat

præ-

præcipere actus mere internos, potest tamen eam injungere, ut medium ad Jubilæum lucrandum. Utrum autem sufficiat modica oratio vocalis? Affirmant *Suar. d.* 52. *sect.* 8. *n.* 9. *et Mazzotta l. c. cum Fill.* item *Boss. Diana, et Leand. apud Concina p.* 451. *n.* 38. quia quælibet oratio jam satis est ad implendam conditionem Indulgentiæ. Sed probabilius *Concina l. c. ac Holzmann, et Viva ll. cc.* dicunt requiri aliquam orationem, nempe quinque *Pater et Ave*, ut ait *Mazzotta:* vel sex cum *Credo* & *Gloria*, ut dicit *Sporer n.* 174. vel septem *Pater* & *Ave*, ut vult *Holzmann n.* 648. Attende insuper id, quod super his protulit N. P. Benedictus XIV. in relata Constit. §. 83. sic dicens: *Licet oratio brevis cum sensu ferventis pietatis adhibita satisfacere possit, plerumque tamen orationis brevitas ex modico pietatis studio proficisci solet. Nos itaque declaravimus vocalem orationem pie adhibitam ad consequendum Jubilæum sufficientem esse, & laudandum eum qui mente ac spiritu orat, dummodo vocales aliquas preces orationi illi adjungat.* Unde videtur Pontifex admittere, cum fiat oratio mentalis, satis esse adjicere orationem vocalem, etsi per se non notabilem.

Hic autem notandum id quod docent plures graves AA. nempe quod pro visitatione Ecclesiæ præscripta sufficit ad lucrandam Indulgentiam orare ante ostium, vel in cœmeterio; si præ hominum multitudine illam nequeas ingredi: ita *Suar. dist.* 52. *sect.* 1. *n.* 7. & *Bonac. dist.* 6. *qu.* 1. *p.* 5. *n.* 26. *cum Rodr. Card. Graff. etc.* Imo addunt *Mazzota tom.* 1. *p.* 247. *et Croix n.* 1453. *cum Lugo*, si ores ante ostium Ecclesiæ, quando illud est clausum.

Quær. XI. An pro eleemosyna injuncta in Jubileo sufficiat dare quamlibet summam? In hoc præcipue attendenda sunt verba Indulti; nam si in eo dicatur: *Quantum pro sua cuique facultate visum fuerit;* tunc quantitas oportet proportionari cujusque facultatibus, unde sufficiet pauperi dare obolum, non diviti. Si vero dicitur: *Prout unicuique suggeret devotio, vel quantum quisque pro arbitrio judicaverit*, tunc *Pasq. q.* 133. dicit eleemosynam erogandam juxta cujusque facultates. Sed *F. Theodor. a Spir. S. de Jubil. c.* 6. §. 5. *n.* 2. tenet sufficere quamlibet etiam modicam quantitatem. Si tandem dicitur simpliciter: *Qui dederit eleemosynam*, distinguendum, si Papa eam postulet tantum ad exercendam misericordiam in pauperes, tunc sufficit (ut dicit præfatus Auctor cum *Suar. Corduba, & Leandro*) dare quamlibet summam; secus si eleemosyna exposcitur in subsidium alicujus operæ piæ; idem Auctor cum *Passer. ex D. Th. Supplem. qu.* 25. *art.* 2. *ad* 3. ubi expresse id docet.

Dubitatur hic 1. an pauperes ad Jubilæum lucrandum teneantur facere eleemosynam? Negant *Nav. Henr. & Leand. apud eundem Auct. ib. n.* 4. Sed probabilius affirmat idem Auctor, *& Viva qu.* 8. *art.* 6. *n.* 2. *cum Boss. Gob. & Pasq. &c.* quia nemo est tam pauper, quin saltem obolum dare possit. Pro Religiosis vero, filiisfamilias, uxoribus, & servis, sufficit, ut ab eorum superioribus detur eleemosyna, ipsis scientibus; ita *Lugo dis.* 27. *n.* 115. *Viva l. c. & Sporer p.* 264. *n.* 280. Quod si superior nolit dare, dicunt *Boss. & Diana ap. Vivam* posse subditum clam ab eo surripere; sed melius censet *Viva*, tunc petendam esse commutationem.

Dubit. 2. An lucretur Jubilæum qui dat eleemosynam distribuendam, si postea non distribuatur, vel distribuatur post tempus Jubilæi? Negant *Lugo dist.* 27. *n.* 112. *Sporer num.* 180. *& Viva qu.* 8. *art.* 6. *n.* 3. *cum Bon. Cord. Rodr. &c.* quia deficit opus injunctum, vel non impletur intra tempus præscriptum. Sed affirmant *Sa v. Indulgentia, & Vega, Lezana, ac Pasq. apud Vivam*, quia ex æquitate præsumitur Pontifex contentus esse, ut ille talis abjecerit a se, quoad se pertinebat, dominium rei datæ. Concedunt autem *Lugo n.* 113. *et Sporer n.* 181. non fraudari ab Indulgentia qui dederit eleemosynam pauperi ficto.

Quær. XII. An satisfaciat Jubilæo, qui implet jejunia injuncta alias debita ex voto? Affirmant *Spor. p.* 264. *n.* 168. *et Lugo d.* 27. *n.* 110. cum communi ut asserit (sed immerito, ut mox videbimus); quia eodem opere potest satisfieri duplici præcepto. Sed communius negant *Sanch. Dec. lib.* 1. *c.* 14. *Sylvest. v. Indulgentia, qu.* 6. *Tab. qu.* 10. *Armill.* §. 16. *et Viva qu.* 8. *art.* 1. *n.* 2. *F. Theodor. c.* 10. *art.* 6. *et Passer. qu.* 41. Ratio, quia una solutione nequit satisfieri duplici debito oneroso, prout est opus, sive conditio apposita in Indulto. Et sic hodie tenendum ex dictis a N. P. Bened. XIV. in Constit. pluries cit. 53. Vide supra *n.* 536. infra *num. XI.*

CAPUT II.

DE MINISTRO SACRAMENTALIS PŒNITENTIÆ.

DUBIUM I.

Quis sit Minister?

539 *Confessarii indigent approbatione, et jurisdictione.*

540 *An in casu necessitatis sit obligatio se confitendi laico vel Clerico? An vero Clericus vel laicus in articulo mortis, deficiente Sacerdote, possit absolvere a censuris?*

541 *Nullus autem Sacerdos valide absolvit, nisi sit approbatus, vel Parochus.*

„ Resp. Est Sacerdos approbatus ab Episcopo, 539
„ saltem respectu sæcularium, & habens jurisdictionem. Est certum. Ratio primæ partis sumitur „ ex Joan. 1. *Accipite Spiritum S., quorum remiseritis*, &c. Ratio secundæ sumitur ex *Trid. sess.* „ 23. *c.* 25. *de reformat.* ubi decernit, nullum posse audire confessiones sæcularium, nisi habeat Beneficium Parochiale, vel approbationem ab Episcopo * (*Hanc ad rem facit damnatio inflicta ab Alex. VII. duabus proposit. scilicet* 13. *&* 16.) * Addidi respectu sæcularium, quia circa „ Confessiones Regularium Concilium nihil videtur „ notasse; unde ii cuivis, etiam non approbato, „ quem Prælatus præfecerit, possunt confiteri; intellige, quantum est ex vi Concilii: quia Gregorius XV. statuit, ut Monialium Confessarius ab „ ordinario approbetur. Ratio tertiæ partis ex Florentino, & Tridentino *loc. cit.* quia absolutio est „ actus judicialis, qui requirit subditos.

Un-

Unde resolves.

540 „ 1. Nullo casu, vel dispensatione hoc Sacra-„ mentum valide administratur a non Sacerdote.

Dixit *Magister sentent. in 4. dist.* 17. quod in casu necessitatis debet fidelis confiteri laico: & huic adhæsit *D. Th. Suppl. quæst.* 8. *art.* 2. *ad* 1. dicens: *Quando necessitas imminet, debet facere pœnitens quod ex parte sua est, scilicet conteri, & confiteri cui potest; qui quamvis Sacramentum perficere non possit, eamen Sacerdotis defectum summus Sacerdos supplet.* Hoc tamen intelligendum est non esse de præcepto, sed de consilio, ad excitandam contritionem, vel ad solatium, sive consilium capiendum, ut dicunt *Wigandt tr.* 13. *n.* 62. *Laym. c.* 10. *Salm. c.* 11. *n.* 3. *Croix num.* 1482. & alii passim. Tenet autem *S. Antonin. Ang. Henriq. Candidus, Panorm. Led. &c. ap. Salm. de Censur. c.* 2. *n.* 47. & probabile putant *Sanch. lib.* 2. *Dec. c.* 13. *num.* 13. *Croix n.* 1483. *& Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 133. cum *Led. Valer. Lacrux, &c.* quod Clericus absente Sacerdote, & laicus absente Clerico in articulo mortis ex præsumpta concessione Ecclesiæ possit absolvere a censuris, ne infirmus privetur sepultura & suffragiis. Sed probabilius hoc negant communiter tam de laico, quam de Clerico; ita *Conc. pag.* 452. *num.* 10. *Lugo dist.* 18. *n.* 7. *Croix loc. c. Salm. de Censur. c.* 2. *n.* 48. cum *Avila, Palao, Sayr. Corn. & Villal.* item *Laym. Con. Suarez, Soto, &c. ap. Dian.* Ratio, quia id nullo jure nisi Sacerdotibus conceditur, & nunquam contrarium in Ecclesia fuit consuetudine introductum. Tanto magis quod eo casu (ut in Rituali habetur), si excommunicatus decesserit cum signo pœnitentiæ, poterit ejus cadaver absolvi ab habente facultatem super illa excommunicatione.

541 „ 2. Ubi *Trident.* est receptum, secus alibi, „ nullus Sacerdos, etiam regularis, valide absolvit, „ nisi sit approbatus, vel Parochus, cui non so-„ lum intra, sed etiam extra diœcesim suam, va-„ lide delegatur jurisdictio, potestque eligi in Con-„ fessarium ab omni habente potestatem eligendi, „ quandiu tamen retinet Parochiam. Ita *Fill. t.* 1. „ *c.* 7. *Fagund. Suar. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 146. „ * (*Sed de hoc vide dicenda n.* 544. *& n.* 565.)*

DUBIUM II.

Quid sit approbatio, & a quo petenda?

542 *Quid est approbatio?*
543 *An liceat Sacerdoti simplici excipere Confessionem venialium?*
544 *An Parochus possit adsciscere cooperatorem alium Parochum alterius Diœcesis? Dub.* 2. *An ejusdem?* 545. *Dub.* 2. *Debet eligi approbatus, aut Parochus. An sufficiat approbatio sine examine, & sine judicio interno?*
546 *An sufficiat approbatio petita, & negata?*
547 *A quo Episcopo habenda sit approbatio?*
548 *Resolvitur quæstio ex Bulla Innoc. XII.*
549 *An Religiosi approbati in una Diœcesi possint audire Confessiones in alia?*
550 *Alia notanda apud Busemb.*
551 *An injusta revocatio approbationis sit invalida?*
552 *An Episcopus ex justa causa possit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare, vel restringere?*
553 *Sancita a Bened. XIV. circa Confessionem complicis de peccato turpi.* 554. *Quid veniat nomine* peccati turpis? *An peccata interna? an dubia?* 555. *An absolutio complicis sit invalida quoad omnia peccata?* 556. *Qu.* 1. *An incurrat censuram Papalem, qui Confessionem complicis tantum audit, & non absolvit? Qu.* 2. *An Episcopus, vel ejus delegatus, ex facultate Tridentini in cap.* Liceat, *possit absolvere Confessarium, qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit?*

„ Resp. 1. Approbatio non est collatio jurisdi- 542
„ ctionis, sed tantum publicum judicium de apti-„ tudine personæ ad audiendas Confessiones, essen-„ tialiter prærequisitum, supposito jure Tridentini, „ ad jurisdictionem recipiendam. Ita *Sanch. lib.* „ 6. *de Matrim. d.* 28. & alii.

Unde resolves.

„ 1. Etsi Doctores, & Licentiati, hoc ipso quod „ promoventur, censeantur, secundum quosdam, „ approbati a Papa, ut notat *Sa verbo Confessor;* „ probabilius tamen est, quod ipsi etiam egeant „ approbatione. * (*Et hoc hodie certum est ex* „ *Bulla S. Pii V. apud Salm. c.* 11. *n.* 94. *etiam* „ *quoad Prælatos regulares.*) * licet non deceat, „ ut ipsi, vel Lectores in Theologia examinentur. „ * (*Modo legerint Moralem.*) *

„ 2. Etiam Parochus, qui reliquit beneficium Pa-„ rochiale, debet approbari, si velit audire Confes-„ siones.

„ 3. Non requiri hanc approbationem ad audi- 543
„ tionem venialium, docet *Dian. p.* 2. *t.* 2. *misc.* „ *res.* 44. *ex Valer.* Et ratio esse videtur, quod „ approbatio tantum requiratur in ordine ad juris-„ dictionem; hanc autem quivis Sacerdos pro ve-„ nialibus, uti & mortalibus, a quibus rite quis est „ absolutus, habeat collatam ab Ecclesia in ipsa „ ordinatione, ideoque ab iis absolvere possit, ut „ habet *Bon. d.* 5. *q.* 7. *p.* 2. *n.* 8. *Vasq. Suar.* „ *Card. de Lugo d.* 18. *sect.* 3. *d.* 11. *n.* 1. ubi „ docet, ab Ecclesia in *Trident.* non approbatum „ reddi incapacem jurisdictionis, tantum in ordine „ ad mortalia non prius confessa.

Quæritur, an Confessio venialium facta simplici Sacerdoti sit illicita, & invalida? Quod sit illicita, hodie certum est ex Decreto Innoc. XI. de Communione quotidiana (hoc Decretum affertur per extensum *apud Bonac. t.* 1. sub initio), edito anno 1679. 12. Febr. ubi non solum vetitum fuit Episcopis, *Ne permittant ut venialium Confessio fiat Sacerdoti non approbato ab Episcopo;* sed etiam fuit interdictum ipsis Sacerdotibus, his verbis quæ immediate sequuntur: *Si quicumque Sacerdotes secus egerint, sciant Deo se rationem esse reddituros.* Utrum autem talis Confessio sit invalida? *Prima* sententia communissima negat, & hanc tenent *Salm. c.* 11. *num.* 8. cum communi ut asserunt, *Holzm. n.* 681. *Viva q.* 8. *art.* 1. *n.* 6. *Pal. d. n. p.*

p. 13. *n.* 5. *Croix n.* 1489. *Lugo d.* 18. *num.* 41. *Suar. d.* 26. *sect.* 5. *et Elbel p.* 298. *n.* 329. *cum Mastr. Herinq., etc.* Sed unde habeant Sacerdotes simplices hanc jurisdictionem, Auctores discrepant; nam *Palud. Capreol. Canus, Led. et Vasq. ap. Lugo* dicunt habere a Christo Domino, eo quod peccata venialia non sunt materia necessaria; ergo creditur Christus non subdidisse eorum absolutionem potestati Ecclesiæ. Alii vero dicunt jurisdictionem accipere ab Ecclesia, ut *Viva l. c. Roncag. c.* 1. *q.* 5. *Res.* 2. *et Lugo loc. cit. cum Suarez Bon. Con. et Henriq. Secunda* vero sententia, quam tenent *Conc. p.* 541. *et Platel. cum aliis apud Croix l. c.* affirmat, & hanc satis probabilem puto, quia, posito quod simplices Sacerdotes non habeant jurisdictionem a Christo, sed ab Ecclesia, ut supra, hodie post Decretum Innocentii non præsumitur Ecclesia velle eis conferre jurisdictionem, cum ipsis expresse prohibeat uti tali jurisdictione.

544 „ 4. Parochi non possunt asciscere cooperatores, „ nisi Parochos, vel approbatos, ut habet *Fag. p.* „ 2. *l.* 7. *n.* 42. *Sanch. etc.* ex declaratione *Card.* „ contra *Ledesm.* & alios. Vide *Dian. p.* 3. *t.* 4. „ *res.* 346. *et Bon. d.* 5. *q.* 7. *p.* 4. §. 5.

Hic dubitatur 1. An Parochus possit advocare Parochum alienæ Diœcesis ad excipiendas Confessiones suorum subditorum? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Pal. p.* 17. §. 2. *n.* 7. *Lugo d.* 21. *n.* 21. *Conc. p.* 540. *n.* 4. *Viva in prop.* 16. *dam. ab Alexand. VII. n.* 11. *Wigandt tract.* 13. *n.* 68. *R.* 12. item *Suar. Vasq. Aversa, etc. apud Croix n.* 1537. Ratio, quia Parochus censetur approbatus pro tota Ecclesia, ut supponunt inferri ex Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 15. ubi dicitur: *Nullum posse Confessiones audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium obtineat, etc.* Hinc colligunt Parochiale Beneficium poni a Tridentino pro approbatione universali. *Secunda* vero sententia, cui mihi libet adhærere, negat, eamque tenent *Barbosa in Trid. l. c. n.* 19. *N. SS. P. Bened. XIV. Notif.* 86. *n.* 9. *et Croix loc. c. cum Laym. Garzia, Homob. et Piasec.* Ratio, quia Parochus minime approbatur ab Ecclesia universali, sed tantum ex dispositione Tridentini a suo Episcopo, pro sola ejus Diœcesi, & juxta ejus voluntatem. Et hæc sententia magis firmata fuit ex Declaratione S. C. Concilii apud *Pitton. de Paroch. n.* 814. die 16. Januarii 1641. ubi dictum fuit: *Parochus unius Diœcesis non potest Confessiones audire sine licentia Episcopi Diœcesani.* Et ex alia Declar. *apud Monacell. t.* 4. *p.* 16. *n.* 172. die 3. Decembr. 1707. ubi ad quæsitum: *An Curati unius Diœcesis vocati a Parochis alienæ Diœcesis possint in ista audire Confessiones absque licentia Episcopi?* S. C. respondit: *Affirmative quoad subditos, negative quoad alios.*

Dubitatur 2. An Parochus vocatus ab alio Parocho ejusdem Diœcesis possit in ejus Parochia Confessiones audire? Præter AA. citatos, id affirmant *Bonac. d.* 5. *q.* 7. *p.* 4. §. 1. *n.* 23. *et Croix num.* 1536. cum communiori; imo *Palans, et Mazzotta ll. cc.* communem sententiam vocant. Sed oppositam sententiam tenent *Barbosa in Trident. d. sess.* 23. *c.* 15. *n.* 19. *cum Homob. et Piasec. in praxi Episcop. p.* 2. *c.* 1. *n.* 10. ex alia Declaratione ejusdem S. C. Concilii, quam referunt *Barb. et Piasec. ll. cc.* ubi ad quæsitum: *An provisus de parochiali per concursum censendus sit approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones in illa Diœcesi, in qua illam parochialem obtinet?* S. C. respondit: *Censeri ad audiendas Confessiones duntaxat in ea Civitate, vel Oppido, ubi sita sit parochialis, non autem passim per totam Diœcesim.* Et ratio hujus sententiæ est, quia (sicut diximus) Parochus non approbatur ab Ecclesia pro Ecclesia universali, sed tantum ab Episcopo juxta Episcopi voluntatem; unde nisi constet aliunde de diversa voluntate Episcopi, Parochus censetur approbatus tantum pro Parochia ad quam eligitur; potest enim Episcopus aliquem judicare idoneum pro uno loco, & non pro alio. Recte vero dicunt *Bonac. l. c. n.* 32. *Cler. de Pœnit. Decis.* 37. *n.* 12. Idque admittit Bened. XIV. *in cit. Notif.* 86. *n.* 13. quod sententia opposita locum habere potest in iis locis, ubi talis adsit consuetudo, quæ jurisdictionem bene conferre valet. Imo *Wigandt tract.* 13. *n.* 80. primam opinionem approbat, *ex praxi* (ut asserit) *variarum Diœcesum.*

„ 5. Qui habet potestatem eligendi Confessarium, 545 „ non potest eligere, nisi approbatum, vel Parochum.

„ 6. Ad approbationem non necessario requiritur „ examen, modo adsit judicium prudens de sufficientia. *Con. Laym.* * (*Et quamvis Episcopus* „ *interne reprobet, valet externa approbatio ad* „ *jurisdictionem conferendam. Salm. c.* 11. *de Pœ-* „ *nit. n.* 90. *et* 91.) *

„ 7. Non sufficit approbatio petita, & negata, 546 „ ut docetur communiter contra *Nav. Henriq. et* „ *p.* 1. *t.* 2. *res.* 24. Et probabiliter cum prædictis „ docuerint *Conink, et Laym.* Regulares mendicantes, si ab Episcopo repellantur, cum manifeste „ idonei sint, & a Prælatis suis præsententur, posse nihilominus pro Confessionibus sæcularium exponi, ut habetur in *Clementina Dudum*, §. *statuimus:* istis tamen privilegiis *Trid.* & Urbanum XIII. anno 1628. derogasse, notat *Lugo* „ *de Pœnit. d.* 21. *n.* 29. *et* 51. * (*Ideoque opinio* „ *Laym. et Conc. hodie improbabilis est; maxime post Prop.* 13. *damn. ab Alexand. VII. quæ* „ *dicebat:* Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, „ qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed „ ab eo injuste reprobato. *Privilegium autem loquitur, quando injuste negatur jurisdictio, non* „ *autem si injuste negetur approbatio, quæ de* „ *jure novo Tridentini hodie necessario requiritur,* „ *ut recte dicunt Salm. de Pœn. c.* 11. *num.* 95. „ *cum Lugo.*) *

„ Resp. 2. Approbatio petenda est ab Episcopo, 547 „ & quidem proprio, scilicet Sacerdotis; ut intelligunt *Suarez, Conin. Regin. Filliuc.* & alii; vel „ ut probabiliter vult *Vasq.* pœnitentis. Ratio est, „ quia est actus jurisdictionis, vel saltem auctoritativa declaratio; ergo debet fieri a superiore. Porro nomine Episcopi etiam intelliguntur Prælati „ habentes jurisdictionem Episcopalem, ut quidam „ Abbates, & Capitulum Sede vacante, non autem „ Provinciales, aut Generales Ordinum, * (*Episcopus confirmatus, etsi nondum consecratus,* „ *recte potest approbare, quia jam habet jurisdictionem. Secus, si sit tantum electus, et non* „ *confirmatus; vel qui Episcopatum renunciavit,*

„ *quia*

„ *quia tunc jurisdictione caret. Salm. de Pœnit.* „ *cap. 11. n.* 96. *cum Lugo, et Croix l.* 6. *p.* 2. „ *n.* 1495.) *

546 Quæritur, a quonam Ordinario habenda sit approbatio? Tres sunt sententiæ. *Prima* docet habendam esse ab Ordinario pœnitentis; quia ad illum spectat, cui vult, suas oves committere, & erga ipsas jurisdictionem concedere. Ita *Vasq.* apud *Busemb. hic*, qui probabile vocat: & ita plurimi DD. apud *Suar.* ut testantur *Salm. de Pœnit. c.* 11. *n.* 99. Hinc *Salm. d. l. n.* 100. *circa fin.* tenent, Confessarium approbatum ab Episcopo pœnitentis posse excipere ejus Confessionem in alia Diœcesi, si ibi peregrinetur, sine loci Ordinarii approbatione. Hanc *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1516. vocat non improbabilem, saltem (ut ait) pro Parocho, vel Confessario magnatum, qui respectu illorum habetur pro Parocho. Sed quoad Parochum respectu subditorum recte affirmant *Salm. d. l. c.* 11. *n.* 55. ex communi, & ex Decreto S. C. relato *n.* 544. *dub.* 1. Quoad delegatum vero etiam dicunt ex *Lugo, Suar. etc.* posse istum absolvere subditos delegantis, ubicumque eos reperit. Et ita etiam tenent *Busemb. dub.* 3. *seq. n.* 2. cum *Suar. Henr. Sanch. et aliis*.

Secunda sententia docet, requiri approbationem ab Ordinario Sacerdotis. Ita *Bonacina de Pœnit. disp.* 5. *quæst.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 15. *&* 16. *Viva de Pœnit. q.* 8. *art.* 3. *num.* 3. *cum Con. & Lugo, &c.* & ita *Suar. & Pal.* apud *Croix d. l. n.* 1516. Ratio, quia approbatio, cum sit actus jurisdictionis, nequit exerceri, nisi in subditum. *Sed Bonac. & Viva loc. c.* recte explicant hanc sententiam cum *Pal.* apud *Salm. d. l. n.* 99. & dicunt ad hoc satis esse, si Sacerdos approbandus, quamvis exterus, subditus fiat Episcopi approbantis ratione domicilii, vel saltem habitationis pro illo tempore; ita etiam *Busemb. hic n.* 2. Et talis revera est praxis universalis.

Tertia sententia, quam probabiliorem putant *Croix dict. n.* 1516. *& Carden.* cum *Nav. Barb.* & pluribus aliis apud *Salm. a num.* 96. docet ex communi praxi fidelium approbationem petendam esse ab Ordinario loci, ubi Confessiones excipiuntur. Nec obstat dicere, quod jurisdictio erga pœnitentes non conceditur, nisi ab ipsorum Episcopis. Nam hoc ipso, quod quis vult confiteri in aliquo loco, quoad hoc subditus fit Ordinarii illius; vel saltem hoc valet ex consensu universali, sive conniventia Episcoporum, a quibus data præsumitur jurisdictio erga proprias oves ob bonum ipsarum cuicumque Sacerdoti approbato ab Episcopo loci, ubi confessio fit. Ita *Viva de Pœnit. q.* 90. *art.* 3. *n.* 5. *in fin. Salm. c.* 11. *num.* 90. Et hæc ultima sententia hodie est omnino tenenda cum *Roncag. de Sacram. Pœnit. c.* 1. *q.* 6. ex Bulla, *Cum sicut*, Innocent. XII. edita anno 1700. die 10. Aprilis (relata per extensum apud *Salm. tr.* 8. *de Privil. c.* 4. *n.* 80.) ubi sic sancitum fuit: *Confessarios tam sæculares, quam regulares, quicumque illi sint, in vim Bullæ Cruciatæ nullatenus posse audire pœnitentes, sine approbatione Episcopi loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, & Confessarios eligunt. Neque ad hoc suffragari approbationem semel, vel pluries ab aliis Ordinariis aliarum Diœcesum obtentam, etiamsi pœnitentes illorum Ordinariorum, qui tales Confessarios approbassent, subditi sint.* Deinde Pontifex declarat alias Confessiones fore invalidas, & Confessarios suspensos, &c. *reprobata tanquam falsa; & temeraria quacumque contraria opinione.* Et constat ex eadem Bulla Pontificem locutum fuisse ex Cathedra, ut ostendunt *Salm. l. c. n.* 81. Bullam Innocentii nuper confirmavit Summus Pontifex Bened. XIV. per aliam Bullam, quæ incipit *Apostolica, &c.* Scribit *Mazzotta de Pœnit. disp.* 2. *q.* 1. *c.* 3. §. 1. has præfatas Bullas minime elidere probabilitatem primæ sententiæ *Suarii, &c.* ut supra; ait enim Bullam Innocentii emanatam fuisse ob querelas Episcoporum Portugalliæ, eo quod sui subditi sine ipsorum licentia Confessarios eligebant per alios Ordinarios approbatos, etiamsi iidem alicui Ordinarii repugnassent, vel approbationem revocassent. Hinc dicit minime reprobatam fuisse sententiam, quod Confessarius sæcularis approbatus in aliquo loco possit absolvere subditos illius in alia Diœcesi peregrinantes. Sed huic opinioni non acquiesco; nam in primis invenio titulum illius Bulæ Innocentianæ fuisse sic descriptum (*apud Salm. l. c. n.* 88.): *Sanctissimi Domini Nostri Innoc. Papæ XII. Declaratio .... cum damnatione opinionis asserentium facultatem hujusmodi habere locum, etiamsi Confessarius non fuerit approbatus ab Ordinario loci, in quo Confessiones excipi contigerit.* Nota *Loci in quo, &c.* Deinde ex ipsa Bulla legitur, ut supra; Papam nullas declarasse Confessiones, quæ fiunt *sine approbatione Episcopi loci, in quo ipsi pœnitentes degunt.* Quid clarius? Si autem adhuc cum privilegio Bullæ Cruciatæ requiritur approbatio ab Episcopo Loci, quanto magis sine privilegio? Verum *Salm. n.* 111. contra *Roncaglia c.* 1. *qu.* 6. dicunt oppositam sententiam non esse hac Bulla damnatam, si quis privilegium haberet generis diversi, quam Cruciatæ, puta Jubilæi, vel simile. Sed huic obstat Bulla Benedicti XIV. quæ incipit *Benedictus Deus* (*in Bullar. t.* 3. *pag.* 262. §. 4.), ubi dicitur, quod datur facultas in Jubilæo tam sæcularibus, quam Regularibus eligendi sibi Confessarium, modo sit ex approbatis ab Ordinario loci, Moniales vero ex eadem possunt sibi eligere Confessarium, sed nonnisi ex approbatis ad Confessiones Monialium in illo loco, quamvis pro aliis Monasteriis.

„ 1. Religiosi, etiam exempti, debent approbari 549
„ ab Episcopo loci, in quo degunt: quia illius,
„ quoad hunc actum, sunt subditi.

Et hoc certum est ex Brevi Innocentii X. apud *Salm. de Pœn. c.* 11. *n.* 97. ubi Pontifex sic statuit: *Regulares in una Diœcesi approbatos non posse in alia Confessiones audire sine approbatione Episcopi illius.* Et idem statuit Innoc. XIII. in Bulla *Apostolici ministerii*, (confirmata a Bened. XIII. per aliam Bullam appositam in calce Concilii Romani) ubi dicitur: *Declaramus, Sacerdotes tam sæculares, quam regulares, qui ab Episcopis obtinuerint licentiam audiendi Confessiones limitatam vel quoad locum, vel quoad genus personarum, vel quoad tempus, non posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare extra tempus, vel locum, vel genus præscriptum, quocumque privilegio etiam in vim Bullæ Cruciatæ nullatenus suffragaturo.*

„ 2. Episcopus in sua Diœcesi non potest approbare Sacerdotem alienum, nisi subdatur illi, saltem ad tempus.

„ 3. Episcopus potest approbare per se, vel Vicarium generalem, vel alios quoscumque deputatos; quia non est actus Ordinis, sed jurisdictionis. * (*Vide n.* 588.) *

„ 4. Approbatio potest fieri cum restrictione ad certum genus personarum, locum, tempus, &c. *Nav. Suar., Vasq.* contra *Vegam.*

„ 5. Episcopus peccat, si Sacerdoti, præsertim regulari, idoneo, sine causa sufficienti negat approbationem. *Bonac. Vasq. art.* 3. *d.* 3. *Card. de Lugo d.* 21. *sect.* 3. *n.* 54. *Sanch. &c.*

551 „ 6. Approbatio semel absolute concessa non tantum non extinguitur morte concedentis, sed nec revocari potest sine justa causa: ex causa tamen, v. gr. mutatione morum, judicii, &c. potest; ut docent *Suar. Vill.* & alii. Quod si fiat absque causa rationabili, *Conin. Suar.* & quidam alii censent revocationem esse nullam: * (*Et hanc vocant satis probabilem Lugo de Pœnit. d.* 21. *n.* 64. *Pal. de Pœnit. p.* 17. §. 4. *n.* 6. *Salm. c.* 11. *n.* 107. *cum Dicast. Ratio, quia, ut dicunt, Episcopus non videtur posse auferre sine justa causa jus jam acquisitum a Confessario. Excipit Fagund. apud Palaum, si Episcopus approbet pro suo beneplacito; sed Palaus hoc non admittit, quia intelligendum semper est de beneplacito justo. At hanc opinionem vix in praxi probabilem censeo, quia injustitia revocationis deberet esse luce clarior, & abesse quodcumque hallucinationis periculum; sed hoc vix accidere potest, cum innumeræ possint esse causæ justæ apud Episcopum revocandi approbationem, quæ ignorentur a Confessario;*) * alii illicitam tantum, *Vill. t.* 8. *c.* 9. *quæst.* 12. In dubio autem, an ex justa causa revocatio sit facta, præsumendum esse pro Prælato; docet *Card. de Lugo n.* 67.

552 „ 7. Ex justa causa possunt, præsertim a successore Episcopo, ad examen revocari non tantum seculares, sed etiam regulares. Docent tamen quidam, Mendicantes habere privilegium, ut non possint revocari ab eodem, a quo ante sunt approbati; sed contrarium docent *Suarez, & Lugo d.* 21. *n.* 61. *&* 62. * (*Et hæc sententia hodie omnino tenenda, cum Alexander VII. (ut refert Cabassut. T. I. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 13.) *in causa Andegavensis Episcopi, & Regularium Societatis Jesu, & aliorum Ordinum, sequentem propositionem die* 30. *Januarii* 1659. *tanquam temerariam & erroneam damnarit, quæ dicebat:* Non possunt Episcopi limitare seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare. *Nec tenetur de tali revocatione Episcopus ulli rationem reddere, ut statutum refert Cabassut. T. I. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 14. *a Rege Christianissimo cum Consilio status Regni die* 4. *Martii ann.* 1669. *Et cum ab Episcopo approbatio limitatur quoad locum, tempus, aut personas, Confessarius, sive secularis, sive regularis, nequit alio modo uti illa ob quodcunque Privilegium, etiam Bullæ Cruciatæ; ita declaratum fuit in Bulla* Apostolici ministerii, *edita a Clemente XII. per Hispanias, & confirmata postea a Bened. XIV. in Bulla* Apostolica indulta §. 3. *in Bullar. n.* 100.) *

„ 8. An approbatus ab uno Episcopo possit in alia Diœcesi, sine nova approbatione, recipere jurisdictionem, controvertunt Doctores: ac licet utraque sententia olim videri potuerit probabilis, post decretum tamen Urbani VIII. 1628. apud *Lugo d.* 21. *sect.* 2. *n.* 9. negativa omnino tenenda est. * (*Item hoc certum ex Brevi Innocent. X. & ex Bulla Innocent. XII. juxta dicta n.* 549.) * Vide *Aversam, quæst.* 16. *sect.* 8. * (*Item advertendum, quod S. Pius V. in Constit.* Romani, *dixit quod Regulares approbati ab Episcopo antecessore* poterunt iterum examinari a Successore, & si minus idonei reperti fuerint, reprobari. *Hinc inferunt Sylvester, Miranda, Fagund.* & alii *apud F. Ferraris, quod Vicarius Capitularis nequit Regulares revocare ad examen, nec eos privare facultate excipiendi Confessiones, nisi facultas data sit ab Episcopo,* ad nostrum beneplacitum; *tunc enim morte Episcopi illa exspirat.*)

Notanda hic ultimo sunt duo Decreta SS. Pontificis nostri Benedicti XIV. *Sacramentum, et Apostolici muneris,* posita initio Tom. I. *Numer. I. et II.* quibus declaratum fuit, Confessarium omnino carere jurisdictione ad absolvendum peccatum complicis turpe contra sextum Præceptum, atque excommunicationem Papalem incurrere, si Confessionem complicis excipere audeat. Excipitur tamen casus extremæ necessitatis, nimirum articuli mortis, in quo permittitur ei absolvere complicem, modo deficiat quicumque alius etiam simplex Sacerdos, qui absolutionem impertiri possit, nisi nequeat alius ille Sacerdos vocari, vel accedere sine gravi infamia, aut scandalo; tenetur tamen Confessarius complex talia pericula infamiæ, aut scandali avertere, si potest, sub eadem pœna excommunicationis, licet tunc valide absolveret, si non adverteret. 553

Circa tale Decretum adverte I. quod nomine *peccati turpis* venit omne peccatum externum grave contra sextum Præceptum, licet sit solus tactus, sive colloquium, ut certe dicendum sentio cum pluribus doctis, quos consului super hoc judicio, ab aliis immerito in dubium revocato. Et idem sentiunt *Salm. Append. de Bulla Cruciatæ, cap.* 6. *pag.* 169. *ex n.* 282. contra aliquos, qui dicebant Bullam intelligendam tantum de copula consummata. Ratio nostra est 1. quia verba generalia generaliter accipienda sunt. 2. Quia leges etiam pœnales sunt in sensu proprio & naturali interpretandæ, & in sensu naturali verba Bullæ, *In peccato turpi atque inhonesto contra sextum præceptum,* quæcunque peccata turpia sine dubio commprehendunt. 3. Quia finis legis hujus est quidem removere occasiones, non tantum copulæ; sed omnis turpitudinis a sanctitate tribunalis Pœnitentiæ. Contra vero non comprehenditur peccata venialia inhonestatis, sive sint ex parvitate materiæ, sive ex defectu advertentiæ, aut consensus; quia venialia non sunt de obligatione in Confessione manifestanda; ita *Salm. ibid. n.* 277. Idem recte dicunt etiam n. 278. de mortalibus mere internis, vel non plene exterius significatis: quapropter peccatum non erit reservatum, quamvis interius fuerit grave, si etiam exterius 554

rius grave non fuerit, ut ajunt *n.* 279. Addunt *n.* 280. ex *Suarez*, *Dicast. et Anacl.* nec reservata esse mortalia dubia, ex dubio facti, vel juris, quia non videntur Superiores velle reservare dubia, nisi expresse declarent; & hoc est juxta communem sententiam, quam proferemus infra *n.* 600. *vers. Quær. I.* Idem censent *Salm. cit. n.* 280. si adsit dubium, an pœnitens graviter peccaverit, licet Confessarius certum mortale commiserit; quia Bulla intelligenda est de complici formali in peccato mortali turpi, ut ipsi antecedenter dixerunt *n.* 241.

555 Adverte II. quod absolutio a Confessario complici impertita irrita est, ut sentio, etiam quoad mortalia, quæ complex, qui nondum ab alio de peccato turpi fuerit absolutus, ipsi confiteatur. Hoc infero ex verbis ejusdem Bullæ ubi dicitur: *Atque ideo absolutio nulla atque irrita omnino sit*. Secus vero censeo, si de peccato turpi ille jam fuerit absolutus, quia tunc cessat dispositionis suspicio, ob quam Pontifex jurisdictionem Confessario abstulisse videtur. Addunt *Salm. Append. cit. n.* 277. idem dicendum de peccato mortali commisso & legitime confesso ante expeditionem Bullæ, quia lex non respicit retro, ut docet *P. Suarez*.

556 Quæstio autem fit 1. an incurrat hanc excommunicationem Sacerdos, qui complicem non absolvit, sed tantum in Confessione audit? Super hoc dubio consului sacram Pœnitentiariam, quæ die 9. Julii 1751. respondit absolute: *Non vitari excommunicationem a prædicto Confessario per fictionem absolutionis*. Et huic sententiæ ego jamdudum adhæsi, sed postea, cum percurrissem Constitutionem ejusdem Pontificis Bened. XIV. *Inter Præteritos*, pluries citatam in §. 29. oppositum satis declaratum reperi, ut patet ex sequentibus verbis: *Non minus Sacerdoti complici, qui vel extra mortis articulum Confessionem excipit pœnitentis, EUMQUE ABSOLVIT, vel qui in articulo mortis ABSOLVIT, cum alius Sacerdos non desit... excommunicationis majoris pœna a nobis in citatis Constitutionibus imposita fuit*.

Quæritur hic 2. an Episcopus ex concessione Tridentini in *cap. Liceat*. 6. *sess.* 24. possit absolvere Confessarium, qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit? Videtur ex una parte negandum; nam si Episcopus vel alius ab eo delegatus possent hunc casum, quando est occultus, absolvere, reservatio Pontificis evaderet inutilis & elusoria, casus enim hic non potest nisi occulte accidere: cum autem aliqua lex posterior (ut recte ait *Fagnan. in cap. Nonnulli de Rescript. n.* 46. *tom.* 1. *pag.* 171. *cum Oltrad.*) non potest habere effectum, nisi derogetur privilegio ab eodem Superiore prius concesso, per ipsam necessario intelligi debet facta generalis privilegii derogatio, ne lex frustatoria reddatur. Et idem sentit *Diana p.* 7. *tract.* 2. *res.* 21. cum aliis sic dicens: *Quod si clausula* (vel aliqua lex) *generalis nequeat vera reddi, nisi in eo solo casu, contra Concilium, debet hæc generica derogatio reputari pro specifica, alias nullius esset momenti*. Attamen probabiliter videtur posse dici, quod, etiam salva facultate Episcopis a Concilio impertita absolvendi hunc casum, quando est occultus, reservatio Pontificis non omnino redderetur inutilis, & elusoria, tum quia, licet ordinarie hic casus occultus sit, tamen aliquando potest accidere quod sit publicus; tum quia lex reservationis saltem Romæ locum haberet, & in omnibus aliis locis, ubi Tridentinum non est receptum; & ubi nequeunt quidem Episcopi præfata facultate uti; ut docent communiter *Suar. de Censur. d.* 14. *sect.* 2. *n.* 6. *Sanch. Dec. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 2. *Salmantic. de Pœnit. cap.* 13. *n.* 3. *cum Alter. & Castrop. tom.* 1. *n.* 2. *cum Barbosa, & Garcia*; quia Concilii facultas media receptione eis conceditur: non enim fas est, ut fruantur privilegiis, qui onera repellunt. Et idem nobiscum sentiunt *Salmantic. Append. tract. VI. de Bulla Cruciatæ cap.* 6. *pag.* 171. *num.* 300. Ibique pro hac sententia plures citant Auctores, qui super Constitutionem *Sacramentum*, supra citatam recenter scripserunt.

DUBIUM III.

Quid, & quotuplex sit jurisdictio Confessarii, & unde eam habeat?

557 *Quid est Jurisdictio, & quis habeat ordinariam?*
558 *An habeat Vicarius Generalis contradicente Episcopo? Et qui possint eam delegare?*
559 *An delegatio exspiret morte delegantis?*
560 *An hæretici, & excommunicati vitandi valide absolvant in articulo mortis?*
561 *An omnes Sacerdotes possint absolvere tam in articulo, quam in periculo mortis? Et quale censeatur hujusmodi periculum?*
562 *An simplex Sacerdos possit absolvere, præsente approbato?* 563. *In quibus autem casibus possit licite absolvere? Dub. I. An quivis Confessarius possit absolvere moribundum a reservatis, etiam præsente Superiore? Dub. II. An in morte, ad absolvenda reservata Papæ, adeundus sit Episcopus? Dub. III. An teneatur moribundus petere absolutionem a superiore, saltem per literas, aut nuncium?*
564 *An excommunicatus toleratus possit absolvere a venialibus? An Regulares possint absolvere sine approbatione Episcoporum? Et an omnes Sacerdotes ab Episcopo approbati possint Confessiones audire sine licentia Parochi?* 565. *Qui & quomodo possint eligere sibi Confessarium? Dub.* 1. *Quomodo Episcopi, & alii Prælati? Dub.* 2. *Quomodo Cardinales? Et an Parochi?*
566 *Quando habens potestatem delegatam possit eam subdelegare? Et quid de delegato ad universitatem causarum?*
567 *An absolutus in morte a reservatis teneatur postea se sistere superiori?* 568. *Vide alia*.
569 *A quo possint absolvi scholares, milites, peregrini, &c.? Capellani exercitus nequeunt absolvere milites degenter in Præsidiis?*
570 *An sufficiat facultas præsumpta excipiendi Confessiones?*
571 *Quando liceat absolvere cum jurisdictione dubia, vel probabili?* 572. *Qu. I. An error communis det jurisdictionem?* 573. *Qu. II. An liceat ministrare Sacramentum cum jurisdictione tantum probabili?*

574.

574 *An sit obligatio se confitendi Parocho?*
575 *An Regulares itinerantes possint confiteri cuicumque Sacerdoti?*
576 *An Moniales petentes extraordinarium, & non obtinentes, possint cuique se confiteri?*
577 *Plura notanda de Confessariis Monialium. Qu. An Capellani exercitus possint absolvere milites degentes in Præsidiis?*

557 „ Resp. est auctoritas aliqua in alium, ut subditum, in quem, in foro interno, accipit potestatem distinctam a potestate Ordinis; hæc enim datur per Sacramentum Ordinis, & omni Sacerdoti, nec tolli potest; illa per externam concessionem Ecclesiæ, nec omnibus Sacerdotibus, potestque ab iis tolli, ac nisi adsit, invalida est absolutio, ex *Trid. sess.* 14. *can.* 7. Est autem duplex: ordinaria, & delegata. *Ordinaria* est, quam habent ii, qui ex vi proprii officii curam animarum habent, ut Papa, Episcopus Parochus, (huc revocantur Archiepiscopi erga subditos suorum Episcoporum, tunc tantum quando actu visitant), Archipresbyteri, Archidiaconi, Prælati Religionum, Vicarius perpetuus Episcopi, vel etiam Parochi.

558 Quæritur, an Vicarius Generalis Episcopi habeat jurisdictionem ordinariam etiam in foro sacramentali, ita ut possit Confessiones audire, & aliis audiendi potestarem concedere? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Soto*, *Led. Archidiac.* & alii pauci *ap. Salm. c.* 11. *n.* 42. Hi dicunt Vicarium in solis causis civilibus jurisdictionem habere ordinariam, in spiritualibus vero delegatam ab Episcopo. Hocque probant 1. ex eo, quod mortuo Episcopo, cessat jurisdictio Vicarii. Probant 2. ex Trid. *Sess.* 23. *c.* 25. ubi statuitur nullum posse audire Confessiones nisi approbatum ab Episcopo. *Secunda* tamen sententia communior & verior affirmat, eamque tenent *Azor. t.* 2. *lib.* 3. *c.* 43. *Sylv. v. Confessio* 1. *q.* 1. *Fagnan. in c. Quod nobis. De Clandest. desponsat. n.* 45. *Salm. l. c. n.* 43. *cum Gran. Aversa, Fill. Dic. Bost. & Sanch. de Matr. lib.* 3. *d.* 29. *n.* 15. *cum Host. Nav. Ang. Henr. Palac. Lop. &c.* Ratio, quia Vicarius Generalis, supposita nominatione Episcopi, jurisdictionem habet ordinariam tam in civilibus, quam in spiritualibus, non jam ab Episcopo, sed a Canone, cum faciat ipse unum tribunal cum Episcopo; ut habetur ex *c.* 2. *de Consuetud. in* 6. & *c. Romana de Appellat. in* 6. Et confirmatur ex Trid. *Sess.* 24. *c.* 6. *de Ref.* ubi, cum voluit Concilium excludere Vicarium a facultate absolvendi ab hæresi, id expressit dicens: *Eis tantum* (idest Episcopis) *non eorum Vicariis sit permissum.* Ergo supponit Tridentinum facultates Episcopi, nisi expresse a jure restringantur, intelligi communicatas etiam Vicariis. Ad 1. autem respondetur, quod mortuo Episcopo cessat jurisdictio Vicarii, non quia ejus jurisdictio non sit ordinaria, sed quia deficiente Episcopo desinit ipse esse Vicarius. Ad 2. respondetur, quod ibi homine *Episcopi* comprehenditur etiam Vicarius, qui (ut diximus) unum facit tribunal cum Episcopo.

„ *Delegata* jurisdictio dicitur, quæ legitime datur ab habente ordinariam, idque vel tacite, vel expresse; ut a Papa pro tota Ecclesia, ab Episcopo pro Diœcesi, a Parocho pro Parochia; hoc discrimine, quod Papa possit dare invitis Episcopis, & Parochis, non contra. Ae, licet exterior jurisdictio exspiret morte delegantis, non tamen hæc interior, nisi successor revocet, ut docet *Sanchez*, *Suar. Navar. Conink.* contra *Sylv. et Vasq.* Vide *Laym. c.* 10. *n.* 22.

An delegatio exspiret morte delegantis? Distingue delegationem generalem a particulari. Delegatio generalis a Papa, communis est sententia, & praxis, quod non extinguitur, per ipsius mortem, ex *c.* 9. *de Offic. Deleg. in* 6. Ita *Salm. de Pœnit. c.* 11. *n.* 78. *Conc. p.* 545. & alii passim; nisi concessio facta fuerit hoc modo: *Usque ad beneplacitum nostrum:* vel, *Ad arbitrium nostræ voluntatis*, & simili; *Salm. n.* 85. Delegatio generalis autem ab Episcopo, alii sentiunt, quod ejus morte extinguatur, si nondum Confessio cœpta sit, ut *Vasq. Sylv. &c.* Alii censent non extingui; donec revocetur a successore, vel præfixum tempus labatur; ita communius & probabilius *Sanch. de Matr. l.* 8. *d.* 28. *n.* 72. *Pal. tr.* 3. *d.* 4. *p.* 16. §. 4. *n.* 5. *Conc. pag.* 545. *n.* 26. & *Salm. d. c.* 11. *n.* 80. *cum Conc. Suar. Lug. Dic. & aliis.* Et hoc firmatur ex praxi, & regula generali, quod gratiæ factæ non exspirant finita jurisdictione concedentis. 559

Si vero delegatio fuit in particulari, scil. de audienda alicujus tantum Confessione, recte *Salm. d. c.* 11. *n.* 69. cum *Sanch. Lugo &c.* tenent, quod exspirat morte concedentis, nisi Confessio jam fuerit incœpta.

„ Porro hujusmodi potestatem delegatam absolvendi quemcunque a quibuscunque peccatis, in articulo, seu periculo mortis (hæc enim pro eodem sumuntur in jure, ut vid. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 57. 71. & 72.) habet ex jure communi quivis Sacerdos, etiam excommunicatus, & degradatus, si alius desit. * (*ut etiam ait Sanch. Dec. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 5. *cum Zambr. & pluribus. Sed vide mox dicenda*) *. 560

Quær. I. An hæretici, schismatici, & excommunicati vitandi possint absolvere in articulo mortis, si alius desit. *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Navar. Man. c.* 27. *n.* 272. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 5. & *Salm. c.* 11. *n.* 20. *cum Suar. Vasq. Palud. Lugo*, *Soto*, *Sylv. &c.* Et probant ex Trid. *Sess.* 14. *c.* 7. ubi dicitur: *In Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt.* *Secunda* vero sententia sequenda negat, & hanc tenent *S. Th.* 2. *p. q.* 82. *art.* 7. *ad* 2. ubi loquens de prædictis abscissis a communione Ecclesiæ, dicit; *Possunt licite baptizare in articulo mortis, in nullo autem casu licite possunt Eucharistiam consecrare, vel alia Sacramenta conferre.* Nec obstat quod S. Doctor dicat, *non licite*, non autem invalide; nam illicite in nostro casu idem est, ac invalide; si enim posset excommunicatus vitandus infirmo in articulo mortis valide ministrare Sacramenta, teneretur utique ministrare (præsertim Sacramentum Pœnitentiæ) ex præcepto divino, & naturali, cui non posset obstare præceptum humanum Ecclesiæ. Idem dicunt *Fagnan. in c. Non est vobis*, *de Sponsal. &c. per*

to-

totum. *Petrocorens. t.* 4. *p.* 158. *qu.* 8. *Auctor ap. Croix de Offic. Confess. l.* 1. *c.* 1. *v. Dico* 2. *Conc. p.* 576. *n.* 21. (qui hanc probabiliorem vocat, licet contrariam putet non improbabilem), & alii plures ut infra, qui scripserunt ante Concilium, quo tempore ipse Navarrus *l. c.* fatetur nostram sententiam fuisse communem. Ratio quia (ut diximus *n.* 562. *v. Id clarius*) Concilium in *cit. c.* 7. minime loquitur de simplicibus Sacerdotibus, sed de carentibus jurisdictione in casus reservatos, qua non carere declarat in articulo mortis; tum quia Tridentinum (ut *ibid.* probavimus) ibi non condidit jus novum, sed tantum jus antiquum Ecclesiæ approbavit: ante autem Concilium, ut probat *Fagnanus* & ipse *Navarr.* fatetur, communis erat sententia, quod præcisi ab unitate Ecclesiæ absolvere non possent. Et ita declaravit S. C. General. Concilii apud *Fagn. n.* 2. ubi sic habetur: „ (Quæsitum fuit „ ab Episcopo Valentinensi, an pœnitentes in ar„ ticulo mortis possit in casibus reservatis absol„ vere quilibet Sacerdos excommunicatus & de„ nunciatus? S. C. Generalis censuit non posse, „ quia communis videtur illa sententia, quod tales „ excommunicati non possint absolvere etiam in hoc „ casu necessitatis; ita *Mag. Sent. S. Thom. Ricch.* „ *S. Anton. Scotus, Durand. Turr. &c.* contra „ *Palud. Sylvest. & Soto*. Nec obstat *cap.* 7. *de* „ *Casuum reservatione*, qui debet intelligi de o„ mnibus Sacerdotibus in unitate Ecclesiæ viventi„ bus; referendumque (*nota*) ad eos Sacerdotes, „ de quibus *eod. c.* 7. in prima & secunda parte a„ gitur, qui habent, vel ordinariam vel delegatam „ potestatem) ". Hucusque verba Declarationis. Unde ait *Fagnanus*, quod DD. post Concilium ideo oppositam sententiam tenuerunt, quia ignorarunt præfatam Declarationem S. Congregationis Concilii. His tamen non obstantibus, recte dicit *Continuator Tournely*, quod in hoc casu bene poterit Sacerdos hæreticus, vel excommunicatus vitandus (absente alio) absolvere moribundum sub conditione, quia in extrema, vel urgenti necessitate ex communi sententia Doctorum, ut diximus *n.* 482. *vers. Sed dices*, *cum Juvenino*, *Sanch. Cardin. Soto*, *Navar. Croix*, & aliis, licitum est uti opinione adhuc tenuis probabilitatis. Imo dicit, præfatus *Cont. Tourn. t.* 6. *de Pœnit. n.* 663. quod sicut olim communis erat secunda sententia, hodie communis est inter DD. prima affirmativa; quamvis enim Concilium loco citato novam legem non condidisset, tamen ex aliis verbis, quæ ibi leguntur: *Ne hac occasione aliquis pereat*, satis eruitur intentio Ecclesiæ, quod in casu necessitatis bene possit vitandus moribundum absolvere, alias jam aliquis perire poterit. Idem sentit *Sylvius qu.* 8. *art.* 6. cum *Cano*, *Sylvestro*, *& Angelo*; respondetque ad doctrinam S. Thomæ sic eam intelligi, nempe quod Sacerdos excommunicatus in casu mortis solum Baptismum licite ministrat, tunc enim non operatur ut minister Ecclesiæ ad id deputatus, sed ut quilibet homo, qui necessitate baptizat; sed in aliis Sacramentis, eo quod debet illa ut minister conferre, ideo debet ea ministrare in gratia manens. Præterea citatus Auctor (*Cont. Tourn.*) addit id quod refert *Cardinalis Albitius p.* 1. *de Inconst. &c. c.* 18. *&* 19. nempe quod Declaratio supra relata non reperitur in Registro S. Congregationis, signum quod illa vel foras non exierit, vel quod in desuetudinem abierit, tamquam communi sententiæ opposita. Item refert, quod cum hujusmodi dubium ad Innocentium XI. delatum fuisset, Pontifex præcepit non amplius dubitandum de veritate primæ sententiæ affirmativæ. Et hanc sequitur etiam *P. Ferraris t.* 5. *Bibl. v. Moribundus n.* 53. *ad* 59. innixus auctoritati prædicti *Card. Albitii*.

Quæritur II. An quilibet Sacerdos possit absolvere a quibuscunque peccatis, & censuris, non solum in articulo mortis, sed etiam in periculo mortis? Negant *Canus Relect. p.* 5. *pag.* 145. *& Soto*, *Cov. Graff. & Ledesm. apud Salm. c.* 11. *n.* 23. Sed verius & communius affirmant *Suar. D.* 26. *R.* 3. *n.* 43. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 1. *Pal. p.* 13. *n.* 7. *& Salm. n.* 24. *cum Nav. Sylv. Lugo*, *Bonac. Palud. Vasq. Vill. Trull.* & aliis. Ratio; quia in hac materia pro eodem accipitur articulus, & periculum, ut patet ex *c. Si quis suadente* 29. *caus.* 17. *q.* 4. ubi: *Nullus Episcoporum illum præsumat absolvere*, *nisi mortis urgente periculo*. In tali enim periculo quisque existens in mortali eodem modo tenetur confiteri, ac si esset in articulo. Consentit *Concina p.* 542. *n.* 15. modo tale periculum sit adeo grave, ut vix distingui certo possit ab articulo: sed verius sufficere videtur, quod adsit prudens timor mortis ex illo periculo eventuræ. 561

Tale autem periculum censetur adesse in prælio, in longa navigatione, in difficili partu, in morbo periculoso, & similibus, ut *Sanch. l. c. n.* 9. *Salm. d.* 1. *n.* 28. Idem de eo, qui est in periculo probabili incidendi in amentiam, *n.* 27. Idem de captivis apud Infideles cum exigua spe libertatis, si credantur nullos alios Sacerdotes habituri. Vide *ibid.*

Quæritur III. An Sacerdos simplex possit pœnitentem absolvere moribundum, etiam præsente Confessario approbato? *Prima* sententia communissima negat, & hanc tenent *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 7. *Suar. d.* 26. *sect.* 4. *n.* 4. *Molina de Just. t.* 4. *D.* 63. *Azor. t.* 1. *l.* 8. *c.* 19. *q.* 5. *Bon. q.* 7. *p.* 1. *n.* 16. *Carden. in* 2. *Crisi D.* 2. *n.* 424. *Antoine p.* 328. *q.* 3. *Pal. p.* 13. *n.* 8. *Lugo D.* 18. *n.* 24. *cum Sylv. Soto*, *Arm. Cov. Rosell. Graff. &c. Mazz. t.* 3. *p.* 393. *dub.* 1. *cum Vasq. Con. & Laym. ac Salm. c.* 11. *n.* 32. cum pluribus aliis. Probatur ex Trident. *Sess.* 14. *c.* 7. ubi dicitur: *Pie admodum*, *ne hac occasione aliquis pereat*, *custoditum semper in eadem Ecclesia Dei fuit*, *ut in articulo mortis nulla sit reservatio; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis absolvere possunt*. *Extra quem articulum Sacerdotes*, *cum nihil possint in casibus reservatis*, *id unum pœnitentibus persuadere nitantur*, *ut ad Superiores & legitimos Judices pro beneficio absolutionis accedant*. Ex quibus verbis duplex colligitur ratio pro hac sententia. Prima, quia, cum ibi dicatur, *Custoditum semper in Ecclesia fuit*, infertur Concilium non constituisse jus novum, sed tantum antiquam Ecclesiæ consuetudinem declarasse & approbasse, nempe quod Sacerdotes simplices tunc solum absolverent, quando deest copia Confessarii approbati; hancque antiquam consuetudinem probant AA. citati ex *cap. Presbyteris* 26. *q.* 6. *c. Inter cunctas*, §. *Incendiarii de Privil.* & aliis textibus. Secunda ratio, quia ideo 562

Ec-

Ecclesia in articulo mortis omnibus Sacerdotibus facultatem præbet absolvendi a quibusvis peccatis, quia tunc extrema urget necessitas, & Ecclesia eis jurisdictionem confert, *ne aliquis pereat*; at hæc ratio cessat, quando adest Sacerdos approbatus. Et *Mol. l. cit.* testatur ita declaratum fuisse a Gregor. XIII. *Secunda* vero sententia affirmat, & hanc tenent *Sa v. Absolutio n.* 3. *Sayr. Dec.* 21. *Nav. Cons.* 15. *aut* 23. *de Pœnit. Barbosa in Trid. l. c. n.* 12. *cum Vega*, *Led. Reg. Valer. Homob. Bons. &c.* item *Comit. Henr. Vill. Angles*, *Conrad. Diana*, *Marchin. &c. apud Lugo Disp.* 18. *n.* 23. Atque probabilem putant *Viva q.* 8. *art.* 2. *n.* 5. *Sporer n.* 725. *Elbel n.* 628. *& Lugo loc. cit.* ubi improperat *Turrianum*, qui vocat eam improbabilem, & damnatam a Gregor. XIII. nam ait *Lugo*, quod de enunciata Declaratione non constat authentice, & proinde sic loquitur: *Certe sententia quam tot & tam graves DD. tenent, negari non potest quin probabilis sit; præsertim cum fundetur in verbis Tridentini, quæ non facile explicari possunt ab adversariis*. Ratio igitur hujus sententiæ est, quia a Concilio videtur indistincte concessa omnibus Sacerdotibus potestas absolvendi tempore mortis ad salutem animarum faciliorem reddendam, verbis illis: *Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis absolvere possunt*. Ubi autem lex non distinguit (commune axioma est), nec nos distinguere debemus. Neque ex ullo textu dicunt compertum haberi, quod ex antiqua consuetudine prohiberentur simplices Sacerdotes absolvere moribundos, præsente approbato; textus enim oppositi (ut ajunt) non loquuntur de absolutione Sacramentali; sed de reconciliatione publicorum pœnitentium cum Ecclesia; aut sane id asserunt de absolutione censurarum reservatarum, quæ (ut infra dicetur) nequeunt utique absolvi ab inferiore, præsente Superiore.

His tamen non obstantibus puto non recedendum a prima sententia, ob auctoritatem Ritualis Romani (*de Sacr. Pœn. sub initio*), ubi sic dicitur: *Sed si periculum mortis immineat, approbatusque* (**nota**) *desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest a quibuscunque censuris & peccatis absolvere*. Possunt igitur simplices Sacerdotes absolvere, *si desit approbatus Confessarius*; ergo non possunt, si adsit approbatus. Quo insuper Rituale clare videtur astruere hanc fuisse priscam Ecclesiæ consuetudinem, dum Paulus V. in sua Bulla, per quam hoc Rituale approbat, dicit: *Restabat, ut uno volumine comprehensi sacri & sinceri Catholicæ Ecclesiæ Ritus, qui in Sacramentorum administratione servari debent, Apostolicæ Sedis auctoritate prodirent*. Deinde asserit se *receptos & approbatos Catholicæ Ecclesiæ Ritus suo ordine digestos conspexisse*. Tandem sic concludit: *Hortamur in Domino Patriarchas, Episcopos, Parochos, &c. ut in posterum Ecclesiæ Romanæ constituto Rituali in sacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, quæ Catholica Ecclesia, & ab ea probatus usus antiquitatis* (nota) *statuit, inviolate observent*. Ergo hoc quod præscribitur in Rituali de absolutione moribundi, satis declarat Pontifex *a probato usu antiquitatis* statutum fuisse. Accedit Cathechismus Rom. *de Pœn.* §. 55. ubi ait, Concilium docere, quemlibet Sacerdotem posse absolvere ab omni peccato & censura, *si mortis periculum imminet, & proprii Sacerdotis* (nota) *facultas non datur*.

Id clarius & fortius probatur ex eo quod præfata verba Tridentini: *Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possint* (ut recte dicunt *Fagnan. in c. Non est vobis, de Sponsal. &c. n.* 4. *Petrocor. t.* 4. *p.* 158. *q.* 8. *et Auctor. ap. Croix in princ. de Offic. Confess. l.* 1. *c.* 1. *in fine*, *v. Dico* 2.), non jam referuntur ad quoscumque Sacerdotes, sed ad eos tantum, de quibus antecedenter loquitur Concilium, nempe de illis qui *ordinariam*, aut *subdelegatam habent jurisdictionem*. Et hoc declaravit S. C. Generalis Concilii apud *Fagnan. l. c. n.* 2. ubi dixit: *Caput* 7. *Trident. de casuum reservatione referendum ad eos Sacerdotes, qui habent ordinariam vel delegatam potestatem*. Ergo omnino dicendum est, Concilium. in hoc puncto non condidisse jus novum, sed tantum antiquam Ecclesiæ consuetudinem declarasse, nempe quod *nulla sit reservatio in articulo mortis*, respectu ad solos Sacerdotes qui ordinariam vel delegatam potestatem absolvendi habent. Quod autem simplices Sacerdotes exceptis excommunicatis vitandis, hæreticis, & schismaticis, (ut diximus *n.* 561.) possint valide, & licite absolvere in articulo mortis ab omnibus peccatis, & censuris, id non habetur ex Tridentino, sed aliunde, nempe ex *c. Presbyter*, 26. *qu.* 6. item ex Rituali Rom. & ex Declaratione ejusdem S. C. Concilii apud *Fagnan. loc. cit. num.* 6. & ex communi Ecclesiæ consuetudine.

Probabiliter tamen simplices Sacerdotes possunt 563
absolvere tempore mortis, etiam præsente Confessario approbato, in sequentibus casibus: I. Si approbatus nollet, vel non posset audire Confessionem, quia tunc idem accideret ac si deesset; ita communiter *Sanchez Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 8. *Lugo D.* 18. *n.* 32. *Renzi c.* 4. *qu.* 11. *& Salm. c.* 11. *n.* 33. *cum Aversa*. II. Si approbatus sit nominatim excommunicatus vel suspensus, quia tunc præferendus est simplex Sacerdos; *Sanch. l. c. n.* 10. *Suar. D.* 26. *sect.* 4. *n.* 4. *Renzi l. c. cum Hurt. et Mazzotta t.* 3. *p.* 397. *d.* 1. *cum Bonac.* Et hoc est certum juxta dicta *n.* 560. III. Si approbatus esset alienæ Diœcesis, quia iste respectu ad infirmum minime dicitur approbatus: ita probabilius *Lugo D.* 18. *n.* 37. *Salm. c.* 11. *n.* 40. *cum Trull.* item *Henr. Aversa*, *& Diana apud Croix n.* 1563. contra *Suar. l. c. & Sanch. d. n.* 10. *cum Zambrano*. IV. Si moribundus ita horreret manifestare sua crimina Confessario approbato, ut esset in periculo confitendi sacrilege, tunc enim Sacerdos simplex bene posset eum absolvere adhuc præsente approbato; quia hoc valde consonum videtur benignitati Matris Ecclesiæ, *ne hac occasione aliquis pereat*, ut dicitur in Tridentino; forte enim potetit accidere quod approbatus sit inimicus, consanguineus, aut objectum peccati, & tunc non censetur Ecclesia in tanta necessitate velle infirmum obligare ad ei tantum se confitendum; ita probabiliter *Mazzotta l. c. cum Croix*, *ex D. Thoma*, *et Spor. pag.* 260. *n.* 725. Qui idem censet procedere, si infirmos non posset confiteri approbato sine magna difficultate aut incommodo, vel si ille sim-

simplex Sacerdos esset ei manifeste magis idoneus ac utilis futurus quam Parochus rusticus. V. Si Confessarius approbatus superveniat jam incœpta Confessione cum Sacerdote simplici, quia tunc compleri debet judicium jam incœptum; ita communiter *Sanch. d. c.* 13. *num.* 15. *Lugo d.* 18. *n.* 53. *Mazz. l. c. Renzi c.* 4. *q.* 12. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1562. *cum Sylv. et Salm. cap.* 11. *n.* 34. *cum Gran. Henr. Dian. Aversa, Præpos. Trull. etc.* Hinc probabiliter dicunt *Sanch. n.* 16. *Renzi qu.* 13. *et Salm. n.* 35. *cum Lugo, Diana, et Aversa*, quod si Confessio facta Sacerdoti simplici fuerit invalida, etiam superveniente approbato, bene poterit infirmus primo Sacerdoti confiteri, quia revera ille habuit jurisdictionem ad priorem Confessionem, quæ non censetur finita, cum invalida fuerit absolutio impertita. VI. & ultimo, casu quo Sacerdos approbatus fuisset complex infirmi in peccato turpi, tunc omnino debet præferri Sacerdos simplex, juxta dicta *n.* 553.

Recte tamen *Lugo*, & *Renzi ll. cc. ac Salm. n.* 36. *cum Aversa* excipiunt casum, quo moribundus esset innodatus excommunicatione reservata, tunc enim deberet, quamvis Confessionem incœperit, prius obtinere absolutionem a censura, si superior sit præsens, & postea Confessionem perficere. Item hic advertendum, quod si pœnitens jam receperit absolutionem a simplici Sacerdote, & postea recordetur alicujus peccati, superveniente approbato, tenetur huic confiteri, cum illa sit nova Confessio, ita communiter *Sanch. n.* 15. *in fine cum Zambr. Suar. d.* 23. *sect.* 1. *n.* 2. *Salm. n.* 37. *Renzi q.* 13. *cum Trul. Diana, et aliis.*

Dubit. I. An, præsente superiore, possit quivis Confessarius moribundum absolvere a peccatis, & censuris reservatis? Sic distinguendum: Quoad peccata reservata verius puto cum *Antoine pag.* 528. *v. Porro, et Auctore de Offic. Confess. apud Croix l.* 1. *c.* 1. *q.* 25. &c. (contra *Roncag. c.* 1. *qu.* 3. *R.* 1.) bene posse inferiorem ab eis absolvere, quia in articulo mortis omnis cessat reservatio, *ne hac occasione aliquis pereat*, ut declaravit Tridentinum. Ex quo recte inferunt *Lugo d.* 18. *n.* 38. *Suar. d.* 26. *sect.* 4. *n.* 4. *Sanch. Dec. lib.* 2. *d.* 15. *n.* 10. *cum Zamb. et Salm. c.* 11. *n.* 39. *cum Aversa*, quod si infirmus habeat peccata reservata, & adsit Confessarius approbatus, non poterit eum absolvere Sacerdos simplex; nam licet Confessarius ille non habeat facultatem super reservatis extra articulum mortis, in articulo tamen bene habet, quia tunc (ut diximus) omnis reservatio cessat.

Secus vero dicendum censeo quoad censuras reservatas, quia pœnitenti ipsis innodato tenetur Confessarius carens facultate imponere, ut elapso periculo mortis, se præsentet superiori; juxta dicenda *n.* 567. Ergo si infirmus potest illo tunc ante absolutionem se sistere superiori, utique tenetur prius absolutionem a censuris obtinere, ut deinde possit a peccatis absolvi. Utrum autem teneatur eo casu adire superiorem per literas vel Confessarium? vide in Dubio sequenti III.

Dubit. II. An occurrente periculo mortis, in casibus Pontifici reservatis, si non possit adiri Pontifex, adeundus sit Episcopus? *Prima* sententia, quam tenent *Suar. d.* 30. *sect.* 3. *n.* 4. *Mol. t.* 4. *de Just. d.* 63. *n.* 2. *et Sanch. Dec. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 9. *cum Henr.* distinguit & dicit, quod si casus sit occultus, tunc omnino adiri debet Episcopus, quia Episcopi jure ordinario (ut recte probat *Sanchez c.* 11.) possunt absolvere a reservatis occultis ex concessione Tridentini in *c. Liceat.* 6. *sess. de Reform.* Secus vero si casus esset publicus, quia tunc, excepta percussione Clerici ex *c. Ea noscitur, etc. De cetero. De Senten. excom.* 1. ubi expresse præcipitur adeundum esse Episcopum, si nequeat adiri Pontifex; in aliis vero casibus non est obligatio adeundi Episcopum, eo quod in reservatis Pontifici, Episcopi nihil possunt; e converso, cum in morte omnis cesset reservatio, tunc æquales sunt Episcopus, & quivis alius Confessarius. Sed contradicunt communius *Navarr. cap.* 27. *n.* 81. *Pal. de Censur. d.* 2. *p.* 11. §. 5. *n.* 6. *cum Sayr. Ugol. Hurt.* & communi ut asserit, *ac Salm. eodem tit. c.* 2. *num.* 63. *cum Con. Avila, Cornejo, etc.* etiam communiter, quia (ut ajunt) præfatus textus in *c. Ea noscitur*, extenditur ad absolutionem cujuslibet censuræ Papæ reservatæ, cum eadem ratio urgeat. Unde præsente Episcopo nequit Confessarius absolvere a casibus Papæ reservatis, quia omnes casus a Papa reservantur propter censuram, & censuræ reservatæ nequeunt ab inferiore absolvi præsente superiore, ut mox supra probavimus in Dub. præcedenti. Sed hoc non obstante, non puto improbabilem primam sententiam. Dixi, *præsente Episcopo:* nam si absit, vide dicenda in Dub. sequenti.

Dubit. III. An quilibet confessarius possit absolvere moribundum a censuris reservatis, si possit peti facultas a superiore per literas, vel internuncium? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Bonac. de Censur. tom.* 1. *d.* 1. *q.* 3. *p.* 3. *n.* 5. *cum Zambr. et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1697. *cum Suar. Lugo, et Aversa:* Ratio, quia cum hujusmodi infirmus bene satisfacere posset suæ obligationi, impetrando absolutionem per procuratorem, aut literas (quod enim quis per alium facit, censetur per seipsum facere), ad id tenetur. *Secunda* vero sententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *Azor. l.* 8. *cap.* 19. *q.* 5. *Sporer n.* 750. *Viva in Prop.* 7. *Alex. VII. n.* 8. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 13. *num.* 14. *cum Henr. Val. et Cord. Con. d.* 14. *n.* 241. *Dian. p.* 5. *tr.* 9. *R.* 6. *Pal. de Censur. d.* 1. *p.* 2. §. 5. *n.* 6. *Salm. eodem tit. c.* 2. *n.* 65. *cum Cornejo, et Avila*, item *Carden. Tamb. Dicast. et Stoz apud Croix l. c.* Ratio, tum quia in hoc adest manifestationis periculum, quod non videtur tam remotum, ut supponunt adversarii, cum plures possint accidere casus, quibus notitia peccati patefieri potest; tum quia in *cap. Quamvis de Sentent. excomm.* dicitur impeditus, quicumque *quolibet impedimento canonico* retrahitur, quominus Romanum Pontificem possit adire. Hinc *Nav. Man. c.* 27. *n.* 90. *ad* 5. item *Henr. Ugol. et Sayr. apud Sanch.* dicunt reputari legitime impeditum qui personaliter superiorem nequit adire, etiamsi per procuratorem valeat. Et Auctor apud *Croix de Offic. Confess. c.* 1. *q.* 25. eodem modo excusat infirmum eo casu ab accersendo superiorem, si in hoc sua fama periclitaretur.

„ Ex consuetudine quivis toleratus absolvere po- 564
„ test a venialibus, & mortalibus alias confessis.
„ * (*Sed hoc hodie reprobatum est, ut vidimus*
„ *n.*

,, *n.* 560.) * Ex privilegio, Religiosi Mendicantes quosvis fideles absolvere possunt, juxta tenorem suorum privilegiorum. * (*Modo tamen non sint revocata per Concilium Tridentinum in sess.* 25. *c.* 15. *ubi sancitum fuit*, nullum regularem posse Confessionem sæcularium etiam Sacerdotum audire, nisi ab Episcopis approbationem obtineat, privilegiis & consuetudine non obstantibus. *Hinc damnata fuit Prop.* 36. *ab Alex. VII. quæ dicebat*: Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ expresse sunt revocata per Concilium Tridentinum) *.

,, Ex concessione Ordinarii directa quicunque Sacerdos approbatus, cui id ille committit. * (*Unde fideles libere se possunt confiteri cuicunque Confessario approbato. Ita communiter Pitton. de Confess. n.* 370. *Mazz. to.* 3. *p.* 293. *et Bon. de Sacr. d.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *n.* 35. *cum Sa, Conc. Val. et communi; idque fuse probat Benedict. XIV. Notif.* 18. *n.* 9. *Et hoc etiam tempore Paschali, et invito Parocho, ut Mazz. et Papa Bened. Illud enim quod dicitur in c. Omnis, de Pœn. et Rem. quod fideles debeant confiteri semel in anno* proprio Sacerdoti, *intelligendum (ut ait ibi Glossa, et Fagn. in c. Ne prop. de Pœnit. ac Cabass. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 9. *) omni Sacerdoti, qui ab Ordinario est approbatus. Et hoc saltem ex præsenti universali consuetudine hodie certum est, quicquid antiqui aliter dixerint. Hinc S. C. Episc. die* 3. *Apr.* 1584. (*ap. Pitton. de Confess. n.* 361.) *sic resolvit*: Decretum Episcopi in quo habetur, quod nullus Confessarius etiam ab Ordinario approbatus possit tempore Paschali Confessiones alicujus audire sine licentia proprii Curati, nullo modo est observandum, cum satis valide faciat pœnitens, deferendo Parocho fidem Confessionis auditæ a persona approbata) *.

565 ,, Denique ex indirecta is, qui audit eum, qui habet potestatem eligendi Confessarium, quales sunt. 1. Ex jure, Episcopi omnes, etsi sint tantum titulares; item superiores Episcopis, ut Archiepiscopi, &c. item Prælati iis inferiores exempti, ut Abbas exemptus (non tamen Abbatissa), Generalis, Provincialis, Prior, salvis tamen Privilegiis Ordinum. Vide *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 1. & 2. 2. Ex consuetudine, Cardinales, qui etiam domesticis de Confessare providere possunt: item Pastores, imo multis locis etiam cæteri Sacerdotes sæculares, ut docent *Valentia*, *Sa*, *Suarez dist.* 27. *sect.* 3. Religiosi tamen tenentur eligere tales, quales illis permittunt statuta: item Reges, & Principes, quorum tamen privilegium ad familiam non extenditur; denique domestici Pontificis. 3. Ab homine eam habent, quibus sive Pontifex, sive Episcopus, sive Parochus concessit. * (*Sed Vide dicta n.* 544.) *.

Dubitatur hic 1. An Episcopi possint eligere sibi in Confessarium quemcumque Sacerdotem? Videbatur olim affirmandum ex *cap. fin. Ne pro dilatione, de Pœnit. et Rem.* ubi dicitur: *Permittimus Episcopis, et aliis superioribus, necnon minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter sui superioris licentiam providum et discretum sibi possint eligere Confessorem.* Sed declaravit S. C. *ap. Fagn. in d. c. n.* 62.) id tantum intelligi, quod Episcopi (intellige quoad Episcopos, si sint extra Diœcesim; nàm intra possunt quidem cuique Sacerdoti facultatem impertire), & alii ut supra, possint sibi eligere Sacerdotem subditum, aut Parochum, aut alium approbatum a proprio Ordinario (nota *propsio* idest ab Ordinario domicilii Sacerdotis, ut explicat *Lugo d.* 21. *n.* 39. & 42.). Et idem postea confirmavit Gregorius XIII. 1. Decemb. an. 1582. ut referunt *Fagn. l. c. et Pitton. de Confess. n.* 350. Nomine autem *Prælatorum exemptorum*, veniunt Referendarii, Auditores Rotæ, Protonotarii Apostolici, & alii Prælati Curiæ Romanæ, necnon Prælati regulares, & Abbates, & alii Superiores locales immediati; ita *Suar. d.* 27. *sect.* 2. *ex n.* 8. *Lugo d.* 19. *num.* 4. *Diana p.* 2. *ts.* 2. *de dub. Regul. & Renzi to.* 1. *pag.* 537. *q.* 10.

Dubit. 2. An Cardinales possint eligere Confessarium sibi & familiæ? Affirmant generaliter *Alphonsus de Leone*, *& Diana ex Lugo ap. Renzi to.* 2. *p.* 637. *qu.* 10. Sed hoc admittendum est tantum in Urbe, nam extra non possunt, cum non alio gaudeant quam privilegio Episcoporum mox supra declarato, ut recte probat *Fagn. in d. c. fin. n.* 53. *&* 65. Nec censendum tenere oppositum *Lugo d.* 19. *n.* 5. *et Suar. d.* 27. *sect.* 2. *n.* 6. ibi enim nihil aliud asserunt, nisi quod Cardinales comprehendantur in citato *cap. fin.* Concedit autem *Fagnan. n.* 66. quod Cardinales possint secum conducere Confessarium approbatum in urbe; & idem dicit de Episcopis *n.* 30. *cum Hostiensi*.

An autem Parochi possint sibi eligere Confessarium? Omnino negandum ex Prop. 16. damn. ab Alex. VII. quæ dicebat: *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab ordinario*: Dicunt tamen *Wigandt tr.* 13. *n.* 89. *Sporer p.* 257. *n.* 705. *& Elbel p.* 289. *n.* 299. quod Parochi ex consuetudine possint confiteri Sacerdoti curato, vel approbato etiam alienæ Diœcesis. Et hoc quidem non videtur reprobandum, ubi revera adest talis consuetudo, quia tunc adest tacitus consensus Episcoporum.

,, 1. Qui habet potestatem delegatam, non pot- 566
est eam subdelegare alteri, cum diversa sit potestas utendi jurisdictione, & eam delegandi. Excipitur 1. nisi hoc ipsum concessum sit; 2. nisi sit delegatus ad universitatem causarum, ut v. gr. si cui committeretur officium Parochi absentis, vel nondum sacerdotis: talis enim aliqua exercitia jurisdictionis, alteri ex præsumpta voluntate Ordinarii subdelegare posset, non tamen integrum officium. *Laym. hic l.* 5. *t.* 6.

Generaliter igitur loquendo, nequit delegatus subdelegare, nisi id expresse sibi sit concessum. Excipitur 1. si quis esset delegatus a Principe. Sed hoc intelligitur (ut explicant *Laym. de Pœnit. cap.* 10. *n.* 14. *et Castrop. eod. tit. D. unica p.* 13. *n.* 15.) cum delegatio facta est tanquam per officium; non vero si eligitur persona propter suam peritiam, aut si ei committitur alicujus causæ executio. Excipitur 2. si quis est delegatus ad *universitatem causarum*, quamvis non a Principe. Sed in hoc etiam oportet distinguere cum *Laym. l. c. n.* 12. *v. Duobus*, duplici modo posse alicui delegari jurisdictionem ad universitatem causarum: primo modo, cum ei committitur aliquod officium, cui annexa est jurisdi-

ctio,

ctio; idque currit etiamsi officium non sit proprium, sed Vicarii, v. gr. Viceparochi, seu Vicerectoris pro Parocho absente, aut non adhuc Sacerdote: hujusmodi Vicarius bene potest jurisdictionem suam subdelegare, non quidem totam, sed pro una vel altera causa, ut communiter DD. docent; quia tunc non tantum huic commissum est exercitium Parochi, sed etiam Parochi officium, cui competit non solus usus, sed adhuc delegatio jurisdictionis. *Ita Sanch. de Matr. l. 3. d. 31. num. 1. et 13. cum Sylv. Cov. Lop. Abb. etc. Laym. l. c. n. 10. Pal. l. c. n. 16. cum Henr. et aliis, ex D. Th. quodl.* 12. *art.* 31. ubi ait: *Vicarius non potest totam suam potestatem communicare, sed potest partem.* Secundo modo, cum alicui delegatur non officium, sed jurisdictio, velut privilegium perpetuo annexum suo officio, aut dignitati; tunc enim talis jurisdictio reputatur tanquam ordinaria, prout est facultas impertita Episcopis a Tridentino *in c. Liceat 6. sess.* 24. Dicunt autem *Rodriq. et Viva q.* 8. *art.* 1. *n.* 13. *cum Nav. Peyrin. Naldo, Bord. etc.* quod si Episcopus concederet alicui Confessario facultatem absolvendi ab omnibus casibus reservatis, posset hic Confessarius subdelegare illam facultatem alteri in aliquo particulari casu; sed melius *Laym. et Castrop. locis sup. cit. cum Coninc.* id in eo solo casu admittunt, quo talis facultas conceditur ratione officii, v. g. Parochi, aut Viceparochi, ut supra dictum est; sed non cum facultas datur alicui ratione suæ peritiæ, aut probitatis: facultas enim subdelegandi tantum competit illi, cui officium committitur, sed non ei cui committitur solus usus, sive exercitium jurisdictionis.

„ 2. Cum jurisdictio respiciat subditos, exerceri „ in eos potest, tam a delegato, quam ab ordinario, „ quocunque loco fuerit, ut docent *Sanch. Henr. „ Suarez in 3. p. t. 4. d.* 18. *sect.* 1. *et* 7. *et a„ lii.* * (*Sed hodie hoc reprobatum est, vide di„ cta n.* 547.) *

567 „ 3. Probabile est, quod absolutus in articulo „ mortis non teneatur se postea sistere superiori, „ vel alteri pro reservatis, nisi hæc habeant anne„ xam censuram, ut docent *Navarr. Suar. March. „ Fill. t. 7. c. 10. q. 6. n. 288. Bon. d. 5. q. 7. „ p. 1. n.* 13. quia directe absolutus fuit *.) *Ita „ verius tenent Salm. c.* 11. *n.*21. *cum Sanch. Hurt. „ Prep. Nav. etc. Vide de hoc dicenda de Cens. l. „ 7. n.* 91.) * Contra *Hurt. Diana p. 4. t. 4. R.* 199.

568 „ 4. Improbitas, aut inscitia proprii Sacerdotis „ non dat jurisdictionem alteri: ideoque in tali ca„ su expectandum est, aut ad superiorem recurren„ dum. Si tamen ignorantia esset tanta ut confes„ sio illi facta foret invalida, aut illicita, neque „ esset alius privilegiatus, aut habens jurisdictio„ nem, licere alteri confiteri, docent *Nav. Vasq. „ in 3. p. t. 4. q. 92. art. 2. dub. 4. Hurt. d.* 10. „ *dif.* 15. Vide *Dian. p. 4. tr. 4. res.* 201. *& p.* „ 8. r. 1. *R.* 76. *ex c. Placuit, de Pœnit. d.* 6. „ Idem licere, quando quis proprio non potest con„ fiteri sine gravi periculo, docent *Tol. Sylv.* & „ *Med.* qui idem concedit, quando proprius non „ vult, aut non potest audire, vel injuste negat fa„ cultatem confitendi alteri. v. g. Parochus concu„ binar. *Diana p. 3. r. 4. R.* 79. ex *Henr.* & a„ lii quatuor. Verum ista communiter refutantur ab „ aliis. * (*Sed vide n.* 564.) *

„ 5. Etsi graviter peccare possit proprius, si ne„ get suis facultatem adeundi alterum, modo præ„ sumere possit eos juste petere; si tamen injuste „ neget, probabilius videtur eos invalide ab alieno „ absolvi ut docent *Sotus, Suarez, Laym.* etsi „ non improbabiliter *Sylv. Henr. Major, Palud. „ Richar. Tolet.* & *Dian. p. 3. t. 4. R.* 70. pu„ tent, quod valide, præsertim si sine periculo sa„ lutis, famæ, vel simili, non liceat suo proprio. „ * (*Sed vide n. 564. v. Ex concessione*) *.

„ 6. Cum jurisdictio acquiratur ratione domici- 569 „ lii, vel quasi domicilii, vel etiam actualis habi„ tationis: hinc ii, qui duobus locis habent domi„ cilium, vel quasi, possunt utrobique absolvi, ut „ scholares, milites, mercatores: item vagi, & pe„ regrini possunt absolvi a Parocho loci, in quo „ versantur. V. *Laym.* hic, *Vasq.* &c.

Communiter docent DD. peregrinos, spectata consuetudine, & tacito consensu Episcoporum, posse confiteri cuilibet approbato in loco ubi reperiuntur. Ita *Palaus de Pœnit. punct.* 13. *n.* 12. *Lugo eodem tit. d.* 19. *n.* 7. *Conc. p.* 544. *n.* 20. *Salm. c.* 11. *n.* 21. *Bon. de Pœn. d. 5. p. 2. n. 5. cum Suar. Vasq.* &c. Limitant tamen præfati auctores, dummodo ipsi peregrini ex industria non discedant e proprio domicilio, ut extra confiteantur. Sed *Tamb. de Pœnit. c. 4. §. 3. n.* 11. *Renzi de Pœnit. c. 4. q. 14. & Mazz. t. 3. p. 403. n. 11. de Pœnit. d. 2. §. 2. n. 2. cum Pont. Fill. & aliis*, verius dicunt, quod prædicta limitatio non est necessario servanda, ex illa regula generali juris, quod nullus videtur fraudulenter agere qui utitur jure suo; nec autem aliunde habetur, quod Ordinarii in prædicto casu signum aliquod unquam dederint sui dissensus. Hasque sententias recte dicunt præfati AA. valere etiam pro implenda Confessione præcepti Paschalis. Vide dicta *n.* 564. *v. ex concessione*. Et hoc hodie non est amplius dubitandum ex præsenti consuetudine universali. Per Bullam tamen Clementis X. vetitum est pœnitentibus accedere ad alienam Diœcesim pro Confessione in fraudem reservationis suarum culparum; de hoc vide dicenda infra *n.* 589.

„ 7. Valide absolvit is, qui audit Confessiones, 570 „ præsente, vel sciente, & non contradicente Or„ dinario, v. gr. Episcopo, vel Parocho, cui con„ stet eum aliunde non habere Jurisdictionem: quia „ tunc præsumitur tacite eam dare: sufficit enim, „ ut recte docet *Fill.* & *Fagund. prec. 2. l. 2. c.* „ 2. facultas interpretativa, & præsumpta, modo „ præsumptio fundetur in signis, quæ indicent con„ sensum præsentem, ut fit in casu posito. * (*Qua„ re consensus mere internus non sufficit. Salm. „ ex communi c.* 11. *n.* 65.) * (uti etiam v. gr. „ Parochus, qui jam absens est, alias significave„ rit id sibi gratum esse); nam existimatio de fu„ turo consensu, vel ratihabitione, quod scilicet „ quando resciverit, futurus sit contentus, non suf„ ficit; quia consensus futurus non dat jurisdictio„ nem pro tempore præsenti, quo datur absolutio. „ V. *Dian. p. 3. r. 4. R.* 68. *Sanch. de Matr. l.* „ 3. *d.* 35. *Bec. Conc.* qui addit peccare, si de con„ sensu dubitans incipiat audire.

„ 8. Peccat, qui absolvit cum jurisdictione du- 571 „ bia, nisi necessitas urgeat: qualis est v. g. quia „ pœnitens diu non est confessus, vel debet com-

„ municare, nec alius adest: tunc enim licite absolvit eum conditione hac, *si possum*, & cum onere (etsi *Salas in 2. tract.* 8. *art.* 1. hoc onus non agnoscat) alias iterum confitendi habenti jurisdictionem certam. Expedit autem tunc veniale aliquod adjicere, a quo directe, & a ceteris indirecte saltem absolvatur. Ita *Regin. Suar. Coninc. d.* 8. *dub.* 5. *n.* 43. * (*Dicunt probabilius Holzm. p.* 178. *n.* 682. *&* *Elbel p.* 297. *n.* 526. *cum Bambest. sufficere ad absolvendum cum jurisdictione dubia sequentes causas.* 1. *Si urgeat periculum mortis.* 2. *Si urgeat præceptum annuæ Confessionis.* 3. *Si pœnitens deberet celebrare, vel communicare, alias infamiæ notam incurreret.* 4. *Addunt Salm. c.* 11. *n.* 72. *si Sacerdos teneretur celebrare ex obligatione. Vide dicta n.* 28. *Probabiliter autem censent Suar. d.* 26. *s.* 6. *& Salm. ib. cum Aversa (contra Salas, & Cornejo) in iis casibus pœnitentem non teneri ad Confessionem, sed tantum ad contritionem, qua semper eget, etiamsi confiteatur.*) * Quod si tamen ex probabili ratione dubium resulyat, nimirum habere se jurisdictionem, etsi cum formidine oppositi, absolute absolvit licite, ut docet *Suar. & Præp. Lugo d.* 10. *n.* 49. tum quia tunc practice, & moraliter est certus; tum quia Papa eo casu dat facultatem, uti & in sequentibus casibus: I. Quando communi errore, v. gr. ob titulum coloratum, putatur aliquis esse Pastor, seu habere jurisdictionem, qui non est ob censuram, vel alium defectum. *Bon. d.* 5. *q.* 5. *s.* 2. *p.* 3. *n.* 11. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 22. Quod etiam, si desit titulus coloratus, probabile esse docet *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 122. ex *Pon. Molfes.* & *Sanch.*; item *part.* 2. *t.* 2. *misc. res.* 45. si quis bona fide tali confiteatur: verum id communiter ab aliis negatur. II. Cum quis ex consuetudine, præscriptione, aut bona fide absolvit, aut nescit potestatem suam revocatam, ut habent *Sylv. Nav. Henriq. Mald. in* 2. *p. q.* 10. *art.* 5. *Sanch. mor. l.* 1. *c.* 9. *n.* 35. *Salm. Vasq.* Vide *Dian. p.* 2. *t.* 13. *res.* 1. III. Quando secundum probabilem sententiam judicatur quis habere jurisdictionem, & Sacerdos sequitur favorabilem. *Bon. l. c.* quia quando communis est error, Ecclesia dat jurisdictionem propter publicam utilitatem. V. *Suar. Dian. ll. cc. Card. de Lugo d.* 10. *n.* 28.

572 Hic quæritur I. Utrum, stante errore communi, suppleat Ecclesia jurisdictionem in Sacramento Pœnitentiæ? Si error communis est cum titulo colorato sive putativo, certum est apud omnes ab Ecclesia conferri jurisdictionem; ita *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 5. *Conc. p.* 546. *n.* 29. *Antoine p.* 524. *q.* 2. *& Cardenas in Prop.* 1. damnata ab Innoc. XI. *d.* 2. *c.* 6. *n.* 149. *cum Cajet. Palud. Soto, Arm. Ang. Sylvest. Navarr. & communi.* Et probatur ex *lib. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.* qui textus, etsi civilis, tamen, cum non sit reprobatus a jure canonico, vim habet etiam in illo, ut habetur in *c.* 1. *de Novi oper. nunciat.* utque fuse diximus *Tom. I. in fine v. Dub.* 3. Probatur etiam ex *c. Infamis* 3. *q.* 7. ubi dicitur: *Si servus* (qui est incapax jurisdictionis), *dum putaretur liber ex delegatione sententiam daret, quamvis postea, in servitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta rei judicatæ firmitatem tenet.* Ratio, quia ex benigna interpretatione præsumitur eo casu pia mater Ecclesia ad bonum animarum supplere jurisdictionem. Bene tamen advertit *Sanchez l. c.* quod ut Ecclesia suppleat, non sufficit titulus fictus, sed requiritur titulus, qui licet sit tantum putativus (quia forte est ex aliqua causa invalidus), tamen sit revera collatus a legitimo Superiore, etsi huic vetitum sit aliunde titulum illum conferre, ut sancitur in *Novella* 44. *c.* 1. *Authent. de Tabell.*

Majus dubium fit, an ex solo errore communi, sine titulo, Ecclesia suppleat jurisdictionem? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Lugo d.* 19. *n.* 30. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 9. *n.* 35. *Pontius l.* 5. *c.* 20. *n.* 2. *Pal. t.* 1. *tr.* 1. *d.* 2. *punct.* 1. *n.* 9. *Suar.* 2. *p. d.* 26. *sect.* 6. *n.* 6. *Less. c.* 29. *n.* 68. *Bon. d.* 2. *di peccat. q.* 4. *part.* 9. *n.* 19. *Dian. p.* 2. *tr.* 13. *R.* 2. *cum Molf. & aliis*, item *apud Carden. l. c. n.* 143. *Vill. Malder. Gran. Turr. Henr. & Martin.* item *Host. Innoc. Felin. &c. apud Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 48. Ratio, quia, cum adest error communis, recurrit eadem ratio legum, quas supra retulimus, nempe quod Ecclesia pro bono fidelium præsumitur jurisdictionem supplere: cum eadem adæquata ratio communis boni valeat pro solo errore communi, & pro titulo colorato, propter quem nulla est ratio specialis, cur magis provideatur bono publico, quam per solum errorem communem.

Secunda vero sententia communior negat sufficere solum errorem sine titulo, & hanc tenent *Busemb. ut supra* (qui asserit primam communiter rejici) *& Sylvest. v. Confessio, n.* 1. *q.* 15. *Ang. eod. verb. Conc. p.* 547. *n.* 31. *Ronc. c.* 1. *q.* 3. *R.* 3. *Holzm. p.* 179. *n.* 684. *Sporer n.* 714. *Elbel p.* 293. *n.* 313. *& Sanch.* (*sibi contrarius*) *de Matr. lib.* 3. *d.* 22. *n.* 49. *cum Navar. Arm. Tab. Cov. Cajet. Lop. Gabr. Ugol. Henr. Palac. Arag. &c.* Ratio, quia, cum deest titulus coloratus, minime præsumitur Ecclesia velle supplere jurisdictionem; eo quod si Ecclesia cum solo errore communi jurisdictionem conferret, majus proveniret damnum fidelibus quam utilitas; plures enim Sacerdotes impii ex hoc occasionem sumerent simulandi se Confessarios, & sic plurimos errores & hæreses possent disseminare, fideles seducendo. Sed hæc ratio non omnino convincit; nam dato quod Ecclesia jurisdictionem hujusmodi impiis Sacerdotibus denegaret, neque impediretur, quominus ipsi, qui damnationem suam jam nihil faciunt, suos errores disseminarent; & versa vice fideles ob invaliditatem suarum Confessionum evidenti periculo perditionis exponerentur. Unde merito primam sententiam probabilem putant *Carden. l. c. p.* 75. *n.* 151. *Viva q.* 8. *art.* 1. *n.* 26. *Tamb. l.* 5. *de Pœnit. c.* 4. §. 7. *n.* 17. *& Ronc. Spor. Holzm. ac Elbel cum Henno, Gobat. Henrincx, & Stoz.* Et ideo probabiliter dicunt non esse obligandos fideles ad repetendas Confessiones bona fide factas apud Sacerdotem, qui ex communi errore Confessarius reputabatur.

Quæritur II. An liceat administrare Sacramentum 573
Pœnitentiæ cum jurisdictione tantum probabili. Adsunt tres sententiæ. *Prima* negat, & hanc tenent *Concina p.* 548. *n.* 2. *Antoine p.* 526. *q.* 5. *& Eliz. p.* 2. *l.* 5. *q.* 15. §. 2. Ratio, quia ex Propos.

1.

1. damnata ab Innoc. XI. in administratione Sacramentorum non licet uti opinione probabili, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis. *Secunda* vero sententia communis docet licitum esse absolvere cum probabili jurisdictione, modo opinio sit vere probabilis, gravi fulcita ratione & auctoritate; ita *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 65. & *Dec. l.* 1. *c.* 9. *n.* 35. *Lugo d.* 19. *ex n.* 50. (qui putat tutissimam) *Bon. q.* 7. *p.* 5. §. 4. *n.* 4. *Pal. t.* 1. *tr.* 1. *d.* 2. *p.* 5. *n.* 9. *Less. l.* 2. *c.* 29. *n.* 68. *Conc. d.* 8. *n.* 22. *Fill. tr.* 7. *c.* 9. *n.* 227. *Croix n.* 117. *Tamb. l.* 3. *c.* 3. *n.* 1. *Viva in dicta Prop.* 1. *& de Jubil. qu.* 3. *art.* 2. *Carden. in ead. Prop. a n.* 160. item *Hozes*, *Filguera*, *Corella*, *& Lumbier*, *in dicta Prop. & Salm. tr.* 6. *c.* 11. *n.* 74. *cum Turr. Vill. Reg. Avers. Salas*, *Dic. Henrincx*, *Bonasp. & Salm. scholast. tr.* 24. *d.* 12. *dub.* 7. §. 1. *n.* 80. *&* 85. *cum Maldero*, *Gran. Henr. & Gabr.* Et eam vocant moraliter certam *Sanch. Tamb. & Carden. l. c. ac Dicast. Ills. Gorm. Stoz*, *&c. ap. Croix*. Ratio 1. quia error communis, etiamsi non adsit titulus coloratus, præbet jurisdictionem, modo opinio ab omnibus teneatur ut probabilis; nam si alii sapientes dubitarent de probabilitate, & coram Deo falsa esset, error esset, sed non communis. Verum hæc ratio non convincit; nam licet præfata opinio (quod existente errore communi Ecclesia supplet jurisdictionem) non sit improbabilis, ut diximus in quæstione præcedenti, tamen non est certa, ut requiritur ad licite ministrandum Sacramentum. Ratio 2. quia cum quilibet Sacerdos habeat potestatem directam super venialia, pœnitentes qui bona fide confitentur Sacerdoti habenti jurisdictionem tantum probabilem, jam valide absolvuntur eo casu, directe a venialibus, & indirecte a mortalibus. Sed opinio illa, quod Confessio venialium apud simplicem Sacerdotem sit valida, nec etiam est certa, ut diximus *n.* 557. unde nec etiam hæc ratio convincit. Ratio 3. quia Ecclesia supplet jurisdictionem ex ratihabitione de præsenti, cum videat sic communiter practicari, & ob bonum animarum annuit. Ratio 4. & potior est, quia in Ecclesia adest universalis consuetudo fere omnium Confessariorum absolvendi cum jurisdictione probabili, ut testantur communiter *Suar. d.* 27. *sect.* 4. *n.* 7. *Lugo d.* 19. *n.* 51. *Carden. n.* 166. *Arriaga d.* 59. *sect.* 5. *Diana p.* 3. *tr.* 2. *R.* 3. *Croix l. c.* & omnes alii AA. citati pro hac secunda sententia. Communis autem sententia Doctorum fundat moralem certitudinem de præfata consuetudine; & licet contrarii illicitum putent absolvere cum jurisdictione probabili, præscindunt tamen, nec possunt negare hanc consuetudinem adesse, saltem apud partem longe majorem Confessariorum. Posita igitur ut certa hac consuetudine, certum est, licitum esse Sacramentum ministrare cum jurisdictione probabili, cum ipsa consuetudo jurisdictionem præbeat, prout docent *Suar. t.* 4. *de Rel. t.* 8. *l.* 2. *c.* 9. *n.* 3. *Navar. Comment.* 2. *de Regul. n.* 65. ubi ait: *Hanc jurisdictionem magna ex parte introductam vel auctam esse consuetudine, quæ vim habet dandi jurisdictionem*; *Barb. de potest. Ep. p.* 1. *tit.* 4. *n.* 56. *Carden. n.* 161. *Quaranta in summ. Bullar. verb. Archiep. Auctoritas v.* 25. *Pelliz. t.* 2. *tr.* 10. *c.* 10. *n.* 49. Idque probant ex *cap. Contingat. De Foro Compet.* ubi dicitur: *Nisi forte hi, quibus delinquentes ipsi deserviunt, ex indulgentia, vel consuetudine speciali jurisdictionem hujusmodi valeant sibi vindicare*. Ubi *Glossa* ait: *Quod consuetudo dat jurisdictionem*. Nec obstat Prop. 1. damnata, etenim respondent *Viva q.* 8. *ar.* 2. *n.* 2. *& Wigandt tr.* 13. *n.* 19. *cum Gonet*, Propositio loquitur de opinionibus circa ea in quibus nihil potest Ecclesia, idest circa materiam, & formam, non vero circa jurisdictionem, quæ bene ab Ecclesia suppleri potest, & moraliter certo præsumitur suppleri in hoc casu ob bonum animarum: unde Confessarius absolvendo, non absolveret cum sola opinione probabili, sed moraliter certa, non directa, sed reflexa.

Tertia sententia, quam amplector, & tenent *Suar. d.* 26. *sect.* 6. *n.* 6. *Holzm. pag.* 178. *n.* 683. *March. tit.* 3. *q.* 4. *& Gobat. tr.* 7. *n.* 115. *Wigandt. tr.* 13. *n.* 91. *Sporer n.* 717. *& Elbel p.* 292. *n.* 511. *cum Bardi*, *Sancio*, *& Babenst.* dicit licitum quidem esse ministrare hoc Sacramentum Pœnitentiæ cum jurisdictione probabili, sed nonnisi quando adest causa gravis necessitatis, aut magnæ utilitatis, ut ajunt *Elbel*, *& Wig.* vel causa rationabilis, ut inquiunt *Suar. & Sporer*. Ratio hujus limitationis est; quia, licet Ecclesia eo casu ob bonum animarum bene censeri possit jurisdictionem supplere, tamen non præsumitur nulla justa causa accedente, velle connivere meræ libertati Sacerdotum. Hujusmodi autem causa (ut censent *Sporer*, *& Holzm. ll. cc.*) accidit. 1. Quando pœnitens indigeat auxilio sive consilio illius Confessarii. 2. Si complex peccati pœnitentis sit notus apud Confessarium, qui certa pollet jurisdictione, & ignotus apud Confessarium habentem solam probabilem. 3. Si Confessarius, qui habet jurisdictionem probabilem, prudenter timeat pœnitentem non facturum Confessionem integram apud eum qui certam habet. 4. Addit *Sporer*, ne pœnitens incidat in aliquam aversionem, vel damnosam suspicionem Confessarii certi. 5. Si urgeat Præceptum Confessionis, aut singularis Indulgentia lucranda, vel quia diu quis non potesit confiteri.

„ 9. Nemo tenetur unquam Parocho confiteri, 571
„ ne quidem in Paschate. *Lugo d.* 19. *sect.* 2. *n.*
„ 28. &c. cum *Diana pag.* 8. *t.* 1. *res.* 88. Quare
„ Parochi frustra nolunt, ut Parochiani confiteantur mendicantibus, etiam in Paschate, cum habeant privilegium pro omnibus Christi fidelibus,
„ *Suarez*, *Conin. Henriq. Regin. Zerola c.* 15. *q.*
„ 3. *& commun.* apud *Bonac. d.* 4. *q.* 1. *sect.* 2.
„ *part. ult.* * (*Et ita pariter nequit prohibere*
„ *Parochus*, *ne sui subditi confiteantur Confessario approbato ab Ordinario loci*; *vide dicta n.*
„ 564.) * Adeo ut qui docent, confessos Regularibus, etiam in Paschate, teneri iterum eadem
„ confiteri suo Parocho, fiant suspecti de hæresi.
„ *Diana p.* 4. *to.* 8. *R.* 101. *& alii*. * (*Joannes*
„ *XII. damnavit opinionem Joannis Poliaci dicentis*, *Confessiones factas Regularibus repetendas apud Curatum. Deinde Clem. VIII. an.*
„ 1592. *& Clem. X. in Const.* Suprema, *decreverunt bene satisfacere Confessioni annuæ qui confitentur Religiosis simpliciter approbatis*. *Vide*
„ *Bened. XIV. Notif.* 18. *ex n.* 5.) * Vi tamen
„ hujus privilegii non possunt absolvere eos Reli-
„ gio-

„ giosos, aut Religiosas, quæ non habent facultatem extra suum Ordinem confitendi, ut ex communi notat *Rodr.* & *Comp. privil. Societ. v. Absol.*, §. 1. & ex his *Laym. hic*. Quia privilegio generali non censetur derogari consuetudini, vel statuto particulari, nisi id exprimatur. * (*Clarius id explicat Pal. p. 14. n. 11. cum Suar. Laym. &c. quia omnes Religiones privilegium habent ab Innoc. IV. et aliis Pontificibus, ne Religiosi extra Ordinem aliis confiteantur sine consensu suorum Prælatorum.*) * Usus tamen fert, ut Regulares peregrinantes, ex præsumpta voluntate superiorum, si Ordinis socium non habeant, a quovis alio, etiam sæculari absolvantur, exceptis reservatis: in quæ si Religiosi Societatis extra domicilium incidant, videant ordinationes *Præpt Gener. t. 6. n. 6.* & *Laym. hic*.

575 Religiosi peregrinantes, si habent socium sui Ordinis, debent ipsi confiteri, ut dicunt communiter *Laym. tr. 6. c. 10. n. 20. Ronc. p. 89. q. 8. R. 1. Tambur. de Sacram. Pœnit. c. 5. §. 2. n. 16. Croix n. 1524. Salm. tr. 18. cap. 4. num.* 125. (qui bene addunt, modo socius ille sit idoneus, & sic etiam *Laym.* sentire videtur). Ex patet ex verbis Innoc. VIII. ut infra. Si vero desit socius, vel alius Confessarius idoneus sui Ordinis, bene possunt ex præsumpta licentia Prælati confiteri alteri Sacerdoti idoneo regulari, vel sæculari; & in hoc omnes conveniunt. Sed dubium est, utrum hic Sacerdos debeat esse ad Confessiones approbatus? Affirmant *Wigandt tr. 13. n. 83. et Antoine p. 525. v. Porro, et Conc. p. 539. n. 14. cum Vasq. etc.* Alii vero communissime & verius negant, ut *Suar. de Rel. tr. 8. l. 2. c. 17. Spor. p. 255. n. 685. Escob. l. 16. n. 20. Pal. p. 14. n. 12. Elbel pag. 296. num.* 519. *Mazzotta t. 3. p. 474. Roncaglia l. c. Tamb. de Pœnit. loc. c. n. 17. et Salm. d. n. 125. cum Rodr. Bordon., Anton. a Spir. S. Portel. etc.* Et probatur ex concessionibus Xisti IV. & præsertim Innocenti VIII. (ut ferunt *Palaus*, *Escob. et Salm. ll. cc.*) qui dixit: *Nos igitur Fratribus hujusmodi, quos itinerari et per eorum superiores mitti contigerit, ut si aliquem Presbyterorum idoneum ex professionibus dicti Ordinis habere non possint, quemcumque alium Presbyterum idoneum et discretum religiosum vel sæcularem eligere valeant, qui Confessiones eorum audire licite possit.* Ubi apposite notant *Salm. cum S. Antonin. Sylvest. et Soto*, quod per to *idoneum Sacerdotem*, reputatur quilibet simplex Sacerdos aptus ad excipiendas Confessiones, etiamsi a nullo Prælato sit approbatus, quia olim ante Tridentinum jam quilibet poterat confiteri cuique simplici Sacerdoti. Præterea dicunt præfati AA. quod Prælati regulares, præbendo licentiam peregrinandi, aut alibi morandi; tacite concedunt suis Religiosis licentiam confitendi cuicumque Sacerdoti idoneo; & hanc esse testatur consuetudinem Religionum, videntibus & non contradicentibus Superioribus. Nec obstat Trid. in *sess. 23. cap.* 15. ibi enim Concilium requirit Confessarium approbatum ab Episcopo tantum ad Confessionem sæcularium, non vero Regularium: Neque obstat Breve Benedicti XIV. *Quod communi etc.* sub die 30. Mart. 1742. (in *Bullar. tom. 1. n.* 49.) ubi concessum fuit Fratribus Capuccinis, ut in itinere confiteri possint cuicumque Confessario, modo ab Episcopo loci esset approbatus; tale enim Breve loquitur tantum de Capuccinis, qui particularem habebant Constitutionem non confitendi nisi propriis Confessariis. Unde perperam *Cont. Tourn. t. 6. p. 2. p. 143. n.* 619. affert præfatum Breve tanquam commune respectu omnium Regularium. Advertendum cum *Busemb.* quod facultas prædicta, quam habent Religiosi itinerantes se confitendi cuicumqoe Sacerdoti idoneo, non habet locum respectu casuum reservatorum.

„ 10. Quod si Superiores Regularium Monialibus sibi subjectis (idem est de Monialibus subjectis Episcopo) non concedant aliquoties in anno alium Confessarium, potest, & tenetur illis eum dare Episcopus; quod si nec is faciat, ipsæ eligere possunt. *Quintan. t. 5. sect.* 26. ex Declaratione Card. apud *Barbos*. 576

Idem dicunt *Palud.* & sex alii apud *Dian. p. 1. tr. 5. res. 39. n.* 2. Quia licentia, ut ajunt, jure petita, & injuste negata, videtur a jure concessa, aut saltem a Pontifice ex ejus præsumpta voluntate. Sed hæc sententia, ut recte dicit *de Alex. Confess. Mon. c. 6. §. 7. Q.* 9. minime est admittenda: primo, quia videtur reprobata ex Prop. 23. damnata ab Alex. VII. quæ dicebat: *Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.* Præterea videtur reprobata ex *c. Omnis utriusq. sexus. De Pœnit. & rem.* ubi habetur, quod, si quis voluerit alieno Sacerdoti confiteri, etiam cum justa causa, non possit ab illo absolvi, nisi licentiam prius obtineat. Tunc autem licentia injuste negata habetur pro concessa, quando ipsa requiritur tantum ad executionem actus, pro quo faciendo jam obtenta sit facultas, non vero quando ex ipsa licentia facultas ad actum conceditur, ut *Pignat. l. 6. Cons. 98. n.* 41. In nostro casu auten non supponitur facultas obtenta, cum hæc dependeat ab approbatione Episcopi. Ex his omnibus apparet, quod sententia *Busemb.* saltem est valde dubia, & ideo non est tuta in praxi: Idque videtur confirmatum ex Bulla *Past.*, edita 5. Aug. 1748. N. SS. Benedict. XIV. ubi *n.* 5. sic statuitur: *Quod si Episcopus in hac re negligens esset, ut Monialibus suis bis terve in anno extraordinarii Confessarii copiam facere prætermitteret, tunc volumus majorem Pœnitentiarium, statim ac pro parte Monialium requisitus fuerit, Confessarium extraordinarium, ex eorum tamen numero, qui ad excipiendas Monialium Confessiones ab ipso Ordinario loci approbati fuerint, cum omnibus necessariis facultatibus concedere & deputare.* Ex quo infertur, quod si Episcopus negligit dare extraordinarium, nihil aliud monialibus conceditur, quam ad Pœnitentiarium recurrere. In eadem Bulla sancitur, quod Moniales etsi non teneantur extraordinario confiteri, tenentur tamen ei se sistere ad audienda monita salutaria. Item, quod Episcopi hoc idem observent cum Conservatoriis. Item, quod in articulo mortis cuilibet Moniali postulanti concedatur ab Episcopo Confessarius particularis: & si Monasterium sit exemptum, non concedente Prælato regulari, assignetur ab Episcopo, vel recusante etiam Episcopo a Pœnitentiario majori, si tempus suppetat. Item, quod si aliqua Monialis renuat confiteri Confessario or-

di-

dinario. deputetur ei alius ab Episcopo pro certis vicibus, & si Monasterium sit exemptum, a Prælato regulari, & ipso recusante, concedatur ab Episcopo, vel Pœnitentiario majori. Hortatur autem Pontifex Episcopos, ne sint difficiles ad peculiaribus Monialibus extraordinarium Confessarium aliquando petentibus concedendum. Demum statuit, quod Prælati Monialium regulares teneantur bis vel ter in anno assignare extraordinarium ex probatis ab Episcopo ad Confessiones Monialium, qui saltem semel in anno sit vel sæcularis, vel alterius Ordinis, alias deputet illum Episcopus; & eo tempore ordinarius nullus, neque Abbatissæ, neque Novitiarum audiat Confessiones.

577 Insuper quoad Confessarios Monialium plura sunt hic advertenda. Notandum 1. quod omnes Confessarii Monialium indigent speciali electione & approbatione Episcopi loci, ex Decretis S. C. apud *de Alexand. Conf. Mon. c.* 6. §. 6. *Qu.* 1. Si vero Moniales sint exemptæ, Confessarii earum præsentantur a propriis Prælatis, sed etiam ab Episcopo approbantur ex *Constit. Greg. XV. Inscrutabili*, quam confirmavit Bened. XIII. in Bulla *Pastoralis* an. 1726. die 27. Mart. Et hoc etiam pro Confessione culparum tantum venialium, ut decrevit S. C. *apud de Alex. ibid. Qu.* 2.

Not. 2. quod Confessarii Monialium, clapso triennio, declarantur suspensi ab audiendis ipsarum Confessionibus, nisi licentiam S. C. obtineant, ex pluribus Declar. S. C. apud *de Alex. ibid. Qu.* 3. Et hoc valet etiam pro Confessariis Conservatoriorum, ex alio Decreto *ibid.* Putat tamen probabiliter *de Alex. ibid.* quod si aliquis Confessarius eligitur pro supplemento, bene potest confirmari per aliud triennium post tempus supplementi, quia prohibitio de non eligendo Confessario ultra triennium, prout odiosa, stricte accipienda est de electione ordinaria, non extraordinaria.

Advertit etiam *de Alex. Qu.* 4. *in fine*, quod Episcopi in aliquibus locis, ratione deficientiæ Confessariorum idoneorum, siunt ipsos durare ultra triennium.

Advertit idem *de Alexand.* cum *Bordon. Qu.* 5. quod aliquando Moniales possunt recusare Confessarium ab Episcopo deputatum, ex justa causa, nempe si Confessarius sit inimicus propinquorum aliarum Monialium, vel si sit nimis rigidus, &c.

Not. 3. quod prohibentur eligi in Confessarios Monialium Vicarii Generales, Parochi, si cura notabiliter læderetur, omnes Regulares, ex pluribus Decr. S. C. apud *de Alex. c.* 6. §. 6. *Qu.* 6. Item Canonici Pœnitentiarii, ex alia Declar. S. C. Concilii. Sed bene posse eligi, si Episcopus aliter judicaret, sentit *de Alexand. Qu.* 7.

Notandum 4. quod ex Decl. S. C. apud *Alex. Qu.* 8. præcipitur Confessionalia monialium amoveri a Sacristia, vel aliis locis occultis, sed collocari in exterioribus Ecclesiæ. In necessitate tamen licet audire Confessiones in alio loco, modo vitetur aspectus Confessarii, & Monialis, ut advertit ibi *de Alex.*

Notandum 5. stipendium Confessarii non posse excedere duos julios pro quolibet die, ut ex Decl. S. C. apud *de Alex. Q.* 9. Sed ipse ait, hoc videri non esse in usu. Et *Diana*, *ac Scortia* dicunt, quod, si Confessarius inserviat cum magna patientia, & assiduitate, possit Abbatissa aliquid amplius ei dare ultra stipendium taxatum.

Nota hic ultimo, quod Capellani exercituum nequeunt absolvere milites degentes in Præsidiis sine facultate Sedis Apostolicæ, aut licentia Ordinarii, ex pluribus Decl. S. C. quas refert *P. Zacharia apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *ad n.* 1518.

DUBIUM IV.

Quid sit reservatio casuum, & quis habeat potestatem reservandi, & absolvendi ab iis?

578 *Quid est reservatio?*
579 *Qu. I. An sit licita, & valida reservatio facta sine causa?*
580 *Qu. II. An ignorantes reservationem casuum Papalium ab ea excusentur?* 581. *Dub.* 1. *An excusentur ignorantes casus reservatos ab Episcopis? Dub.* 2. *Quid si casibus Episcopalibus sit annexa excommunicatio?*
582 *Dub.* 1. *An possint reservari peccata venialia? Dub.* 2. *An peccata mere interna? Dub.* 3. *Quid si peccatum fuerit externe leve, & interne grave?*
583 *An regulares possint reservare casus; & quos? An novitii, et familiares sint exempti a casibus reservatis?*
584 *Vide quæ sunt apud Busemb.*
585 *Quando possit simplex Confessarius absolvere a reservatis? Dub.* 1. *An si impedimentum sit perpetuum, possit directe absolvere? Dub.* 2. *An tunc pœnitens teneatur confiteri, ut possit communicare? Remissive ad n.* 265. *Qu. III. Dub.* 3. *An tunc debeat manifestare etiam non reservata? Remissive ad eund. n.* 265. *Qu. I.*
586 *Quid si Superior neget facultatem absolvendi?*
587 *A quo possint absolvi peregrini?* 588. *Dub.* 1. *Quid si peccatum est tantum reservatum in loco Confessionis?* 589. *Dub.* 2. *Quid si est tantum reservatum in patria? Et quid si quis discedat a patria in fraudem? Et quomodo intelligendum to* in fraudem? 590. *Dub.* 3. *An peregrinus possit absolvi a censura reservata in patria?* 591. *Dub.* 4. *An peccans in aliena Diœcesi, ubi casus est reservatus, incurrat reservationem? Et an excommunicationem annexam?* 592. *Dub.* 5. *An peccans in Monasterio exempto, vel in aliena Diœcesi, possit absolvi in patria a simplici Confessario?* 593. *Dub.* 6. *An Episcopi possint absolvere peregrinos a casibus Papalibus occultis, & cum eis dispensare in irregularitatibus? An eandem facultatem habeant Vicarii Capitulares, et alii Prælati habentens jurisdictionem quasi Episcopalem? Not.* 1. *An Episcopi possint tollere reservationem extra Sacramentum? Not.* 2. *Quid si Episcopus inciderit in crimen reservatum? Not.* 3. *Quando intelligatur crimen esse occultum? An autem Episcopus possit dispensare in votis cum Peregrinis? Et in irregularitatibus, etc. cum impeditis? Remissive.* 594. *Dub.* 7. *An facultas in cap.* Liceat, *sit pro casibus tantum ante Concilium reservatis?*

tis? Dub. 8. *An Episcopi possint absolvere a reservatis ab aliis Episcopis? Dub.* 9. *An Episcopi possint hanc facultatem generaliter committere? An possint absolvere a casibus Bullæ Cœnæ? Remissive.*

595 *An Superior possit aliquando absolvere a reservatis, et pro aliis mittere pœnitentem ad inferiorem?*

596 *An absolutus ab habente potestatem possit a quocumque accipere absolutionem de reservatis? Qu. I. An si pœnitens confiteatur bona fide, vel obliviscatur reservati, valide, et licite absolvatur a simplici Confessario?* 597. *Qu. II. An confessus Superiori, et oblitus reservati possit a quocumque absolvi?* 598. *Qu. III. An per Confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio? Qu. IV. Quid si Confessio fuerit sacrilega?*

599 *Qui possint absolvere a reservatis? An pœnitentiarii? An Mendicantes possint absolvere a casibus Episcopis, vel ab Episcopis reservatis?*

600 *Qu. I. Utrum in dubio an pœnitens incurrerit casum reservatum, possit a quocunque absolvi? Qu. II. Quid si postea pœnitens cognoscat peccatum ut certum?* 601. *Qu. III. An qui peccavit in confidentiam licentiæ? Qu. IV. An licentia valeat pro peccatis etiam post illam commissis?*

602 *Qu. V. An moniales subjaceant reservationi factæ ab Episcopo? Qu. VI. An subjaceant Moniales exemptæ? Qu. VII. An Episcopus quoad clausuram possit casus Monialium reservare?*

578 „Resp. 1. Reservatio hæc est negatio jurisdi- „ ctionis circa aliquod peccatum. Ac certum est „ in Ecclesia potestatem esse quædam peccata re- „ servandi, a quibus inferiores Confessarii non „ possint absolvere, ut sic subditi melius dirigan- „ tur, & absterreantur a peccatis, quorum diffici- „ lem remissionem vident: quamquam, nisi gra- „ ves causæ sint, non debeat quivis, neque qui po- „ test, quidvis facile reservare, neque difficulter ve- „ niam dare absolvendi a reservatis, ne alioqui ce- „ dat in destructionem, quod debebat in ædifica- „ tionem. Porro etsi quivis Ordinarios potestatem „ habeat reservandi, in Parochis tamen consuetu- „ do eam abrogavit. Vide *Suar. d.* 30. *sect.* 5. *C.* „ *de Lugo d.* 15. *sect.* 6. §. 3. * (*Adverte hic* „ *Decretum S. C. Concilii apud Fagnan. in c.* „ *Cum olim, de Præscript. n.* 24. *nempe quod Præ-* „ *lati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem* „ *bene possunt casus reservare.*) *

579 Quæritur hic I. An sit valida reservatio facta sine justa causa? Communiter affirmant peccare lethaliter Superiores, si sine rationabili causa casus reservant. Vide *Holzm. p.* 181. *n.* 690. An autem invalide reservent? Affirmant *P. Soto, Ledesma, Heur. &c. ap. Escob. l.* 16. *n.* 470. quia ex Concilio *Sess.* 14. *c.* 7. Episcopis datum est reservare casus, *in ædificationem*, (ut ibi dicitur), *non in destructionem*. Negant tamen communius & verius *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 12. *n.* 5. *Holzm. d. n.* 690. *Suar. p.* 2. *d.* 39. *sect.* 4. *n.* 8. *Lugo d.* 20. *n.* 36. *Ciera de Cas. res. d.* 1. *n.* 15. *et Escob. n.* 472. *cum Sylv. Fag. &c.* Ratio, quia tota jurisdictio emanat ab Episcopo, qui sicut potest Confessariis suis, etiam Parochis, non concedere facultatem absolvendi aliquem casum, ita poterit reservare; in omni autem dubio standum pro potestate Superioris, qui eam possidet. Limitant vero *Lugo* 12. 37. *et Ciera n.* 14. respecto Parochorum, si tanta sit reservatio, ut moraliter non possent suum officium exercere, tunc autem illa reservatio tantum esset nulla, quæ esset posterior & excedens.

Quæritur II. An ignorantes reservationem alicu- 580
jus casus, ab ea excusentur? Hic distinguendum inter casus reservatos a Papa, & reservatos ab Episcopo. Si casus sit Papalis, commune est inter DD. (contra *Conc. p.* 575. *n.* 20.) ignorantes a reservatione excusari. Ita *Suar.* 3. *p. d.* 29. *sect.* 2. *n.* 11. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 5. *et c.* 11. *n.* 1. *et de Matr. l.* 9. *d.* 32. *n.* 18. *Mol. t.* 1. *de Just. d.* 92. *Laym. c.* 12. *n.* 2. *Viva de Jubil. q.* 11. *art.* 1. *Wigandt tr.* 14. *n.* 58. *Ciera d.* 1. *n.* 29. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1614. *cum Aversa, et Stoz, Tamb. de Cas. res. l.* 5. *c.* 5. *n.* 7. *Abelly p.* 144. *n.* 2. *Diana p.* 5. *tr.* 9. *R.* 17. *Pal. de Pœn. p. ...* §. 2. *n.* 1. *cum Vasq. Gon. et Henr. ac Salm. tr.* 18. *de Privil. c.* 4. *n.* 9. *cum Trull. Vidal, Moya, Caj. Durant. Hurt. Gran. etc. ac Croix n.* 1614. *cum Aversa, Gob. etc.* & probabilem putant *Lugo d.* 20. *n.* 11. *et Mazzotta t.* 3. *p.* 455. *cum Bon. Fag. Quarti, etc.* Ratio, quia casus Papales principaliter reservantur propter censuram, a qua certe excusat ignorantia, juxta dicenda *l.* 7. *n.* 43. utque patet ex *cap.* 2. *de Constit. in* 6. ubi dicitur: *Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dummodo tamen eorum ignorantia crassa non fuerit; aut supina.* Et licet in casibus Papalibus non reservetur tantum censura, sed etiam peccatum, ut verius & communius docent *Sanch. d. n.* 5. *et Suar. l. c. n.* 8. *cum D. Thoma, Palud. Gabr. Major. Nav. etc. contra Cajet. Durand. et Trull.* nam alias hæreticus qui bona fide confiteretur suum peccatum cuicumque Confessario, maneret ab eo absolutus, nec teneretur postea illud Superiori confiteri, quod non videtur probabile; attamen, quia in casibus Papæ reservatis immediate reservatur censura (cum in Bullis dicatur, *sub pœna excommunicationis nobis reservatæ*), & mediate peccatum quod est censura ligatum, ideo cum peccatum sit indivisibile a censura, reservata censura, etiam peccatum manet reservatum; contra vero, cum censura sit medium quo reservatur peccatum, sublato medio, idest censura, non remanet reservatum peccatum. Si autem aliquis sciens censuram ignorabat esse reservatam, *Bon. et alii apud Mazzotta loc. cit.* excusant eum a reservatione, sed melius dicit *Mazzotta cum Quarti*, non excusari, quia is jam consentit in pœnam censuræ, adeoque implicite in ejus reservationem, & in omnes alios effectus ejusdem, licet ignoratos.

Diximus, quod casus Papales ut plurimum reservantur cum censura, sed excipiendi sunt duo casus, qui sunt Pontifici reservati sine censura. Casus 1. est, si quis falso accusat Sacerdotem innoxium de sollicitatione apud Judices ecclesiasticos; sive per seipsos, sive procurando ut per alios calu-

mnia

mnia inferatur; ita ex Constitut. Benedicti XIV. quæ incipit *Sacramentum*. Casus 2. est (ut fert Auctor libri, cui titulus, *Istruzione per li Novelli Confessori p. 2. c. 15. n. 306.*) si quis accipiat dona a regularibus utriusque sexus, nisi prius totum restituerit, si dona valeant pluris decem scutorum Romanorum, vel, si valeant minoris, saltem partem ad arbitrium Pœnitentiarii. An autem ab his duobus casibus incurrendis excuset ignorantia? vide mox dicenda, *num. sequenti*. Præterea excipiunt *Sanchez de Matr. d. n. 18. & Coninck. d. 8. n. 82.* casum simoniace promoti vel promoventis ad Ordines ex Bulla Xisti V. De hoc tamen casu loquens *Sanch. loc. cit.* dicit illud non incurri ab ignorante, quia hæc reservatio fuit imposita in meram pœnam delinquentium; sed melius dicendum cum *Palao loc. cit.* non incurri quia in *Extrav. de Simon.* huic crimini postea imposita est excommunicatio Papalis.

581 Sed dubitatur 1. An ignorantes invincibiliter reservationem excusentur ab incurrendis casibus etiam ab Episcopis reservatis? Adsunt tres sententiæ. *Prima* universe affirmat, & hanc tenent *Ciera d. 1. n. 31.* item *Palud. Graff. Quintanad. &c. apud Salm. tr. 18. c. 4. n. 13.* item *Reg. Mald. Bass. Coriol. &c. apud Mazzotta p. 455. v. Tertio*, ac probabilem, putat *Lugo D. 20. n. 11.* Ratio, ut ajunt, quia reservatio habet rationem pœnæ, a qua excusat ignorantia. Hanc sententiam probabilem quoque putant *Salm. d. c. 4. n. 13. & Roncagl. p. 106. cap. 2. q. 4.* (& idem sentiunt *Elbel p. 303. n. 346. Gobat. tr. 7. n. 306. & Sporer n. 735. cum aliis*, dum inquiunt ignorantem pro prima vice posse absolvi). Verum *Salm.*, *& Roncaglia* diversa ratione utuntur: fatentur enim reservationem non esse meram pœnam, sed dicunt quod habet rationem pœnæ medicinalis, ut illius timore retrahantur homines ab atrocioribus peccatis; at nullo modo retrahi possunt a peccando per reservationem, qui eam ignorant; unde, cessante fine adæquato reservationis in ignorantibus, cessat etiam reservatio. *Secunda* sententia, quæ parum differt a prima, & quam tenent *Joseph de Januar. de Casib. Reser. Res. 1.* & probabilem putant *Viva l. c. & Diana, p. 10. tr. 14. R. 63. cum Graff. & Nav.* distinguit, & dicit incurri quidem reservationem factam Episcopo per præceptum particulare; secus vero, si facta fuerit per legem generalem, aut Statutum Synodale, prout sunt casus reservati, qui adnotantur in Tabella. Ratio, quia in primo casu reservatio habet rationem medicinæ, & directe respicit Confessarios; in secundo autem casu, cum reservatio fiat in statuto, habet rationem pœnæ, & directe respicit pœnitentes. *Tertia* vero sententia communior, cui subscribo, universe negat posse absolvi ignorantes reservationem, & hanc tenet *Sanchez de Matr. l. 9. d. 32. n. 18. Pal. tr. 2. d. 1. p. 19. n. 8. Holzm. p. 180. num. 687. Wigandt tr. 14. n. 58. Tamb. de Cas. res. cap. 1. n. 2. Antoine p. 527. qu. 1. Concina pag. 565. ex num. 2. Viva qu. 9. a. 3. n. 2. & Croix num. 1608.* cum aliis communissime. Ratio, quia reservatio non est quidem pœna respiciens pœnitentes, sed restrictio jurisdictionis respiciens Confessarios, & de hoc non videtur dubitandum; nam Tridentinum *Sess. 14. cap. 7.* ad ostendendum quod *Sacerdotes nihil possint in casibus reservatis* (ut ibi in fine declarat), hæc verba præmittit: *Nullius momenti absolutionem esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam* (nota) *non habet jurisdictionem. Magnopere vero ad christiani populi disciplinam pertinere SS. Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam crimina non a quibusdam, sed a summis duntaxat Sacerdotibus absolverentur.* Ideo igitur nihil possunt Sacerdotes in reservatis, quia carent jurisdictione super illis, cum Episcopi ob publicum bonum quorundam graviorum criminum judicium sibi reservent. Patet ergo, quod reservatio directe respicit Confessarios, non pœnitentes. Nec obstat dicere, quod licet reservatio respiciat Confessarios, eorumque limitet jurisdictionem, finis tamen reservationis directe respicit pœnitentes, cum tantum ad pœnitentium remedium reservatio instituta sit, ut nimirum a culpis atrocioribus retrahantur: unde, cessante fine adæquato reservationis in eam ignorantibus, cessat etiam reservatio. Nam respondetur, quod finis reservationis non est tantum, ut fideles a culpis gravioribus absterreantur, sed etiam (prout recte dicit *Fagnan. in c. Omnis, de Pœnit. n. 90. cum aliis*) ut recipiant a Superioribus pœnitentias, & monita, ac remedia opportuniora, quæ nonnisi a prudentioribus applicari expedit; ergo, cum in ignorantibus non cesset adæquate finis reservationis, reservatio non cessat.

Dubitatur 2. An ignorantes excusentur a casu reservato ab Episcopo, si casui est annexa excommunicatio? Certum est, quod ignorantia excusat ab excommunicatione; dubium est, an tunc excuset etiam a reservatione casus? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenet *Wigandt tr. 14. n. 58. Ciera d. 1. n. 31. et Fagund. Bonac. Quarti, Aversa, et Jan. apud Mazzotta t. 3. p. 455. v. Secundo.* Ratio, quia cum adnectitur casui excommunicatio, reservatio fit indivisibilis; unde qui non incurrit excommunicationem, nec etiam incurrit peccati reservationem. *Secunda* verior sententia negat, & hanc tenent *Tamb. de Cas. res. c. 5. n. 7. Suar. de Pœnit. d. 5. sect. 3. n. 11. Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. n. 10. Croix l. 6. p. 2. n. 1614. cum Stoz, et Mazzotta l. c. cum Merrol. Bossio, et aliis*. Ratio, quia in hoc differunt casus Papales ab Episcopalibus: in Papalibus enim (ut diximus) principaliter, & indivisibiliter reservatur censura; in Episcopalibus vero principaliter, & per se reservatur casus, eique adnectitur censura; ad hoc, ut peccantes fortius ligentur, & per duplicem reservationem a peccando absterreantur; & ideo in Tabella casuum reservatorum ab Episcopis sic illi adnotantur: *Casus reservati, quibus est annexa excommunicatio.* 582

„ 1. Cum non sit obligatio confitendi venialia, „ ea frustra reservantur, etsi fortasse possint, saltem a Papa; ideoque sola mortalia, eaque non- „ nisi externa graviora, opere consummata, prudenter reservantur. * (*Hinc incestus, vel sodomia extra vas, non reservatur; vide Mazzotta t. 3. pag. 592. n. 9. et pag. 549. Insuper peccata reservata debent esse perfecta in sua specie: unde sodomia imperfecta, v. gr. maris cum femina, non intelligitur reservata, ut Tournely tom. 5. p. 501. vers. Etsi, cum Azor. Sylvio,*

„ vio, *Conc. etc. ex D. Thoma* 2. 2. *qu.* 154. *art.* „ 1. *ubi ad sodomiam requirit accessum ad inde-* „ *bitum sexum.*) *

Hic dubitatur 1. an possint reservari peccata venialia? Negant *Vasq. apud Croix num.* 1604. Sed communissime affirmant *Holzm. p.* 182. *n.* 692. *Conc. p.* 559. *n.* 2. *Ciera num.* 63. *et Croix l. c.*, *cum Suar. Lugo, Conc. Fill. Dic. et Aversa.* Ratio, quia licet non sit obligatio confitendi venialia, tamen ipsa non possunt remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, nisi ex vi jurisdictionis dependentis ab Ecclesia, quæ bene potest negare vel limitare.

Dubitatur 2. an possint reservari peccata mere interna? Videtur negandum, cum peccata interna, utpote occulta, non subjiciantur judicio Ecclesiæ, quæ non judicat de occultis. Sed communiter & recte affirmant *Elbel n.* 342. *Viva quaest.* 9. *art.* 2. *n.* 1. *Antoine p.* 527. *qu.* 1. *et Croix n.* 1605. *cum Suar. Vasq. Bon. Soto, Sylvio etc.* Ratio, quia omnia peccata etiam interna absolvuntur vi jurisdictionis, quæ ab Ecclesia (cujus est dare jurisdictionem) bene potest restringi. Unde Ecclesia, reservando peccata interna, non judicat de illis, sed de absolutione ab illis; quæ est actus externus. Advertit tamen *Tamburr. de Casib. reser. l.* 5. *c.* 4. *n.* 12. Ecclesiam nunquam consuevisse hujusmodi peccata interna reservare.

585 Dubitatur 3. An cadat sub reservationem peccatum externe leve, si interne sit grave? Affirmat *Turrianus in Select. Disp. p.* 3. *D.* 31. *dub.* 71. Sed alii verius & communiter negant, ut *Lugo d.* 20. *n.* 15. *Suar. tr.* 4. *de Relig. l.* 2. *c.* 18. *n.* 12. *ac Ciera D.* 1. *n.* 69. *cum Granad. Bon. Herinq. Sanch. & aliis.* Ratio, quia, licet actus externus imbibat totam malitiam actus interni, & totam mereatur pœnam æternam, tamen quoad reservationem diversa currit ratio, quia superiores non intendunt reservare peccata, nisi graviter exterius consummata, cum non soleant reservare interna.

„ Unde Clemens Octavus statuit, ut Prælati Religionum, si quidem velint, undecim tantum casus reservare possint, nec plures sine consensu „ Capituli generalis pro tota Religione, vel Capituli provincialis pro Provincia. Quod tamen de culpa tantum, & non censuris intelligendum est; „ potest enim Prælatus aliquid præcipere sub excommunicatione sibi reservata, * (*Sed communius & probabilius negant DD. posse Prælatos imponere censuras super aliquem casum; ita* „ *Lugo d.* 20. *n.* 47. *Sanch. l.* 6. *c.* 1. *n.* 15. *&* „ *Holz. p.* 181. *n.* 688. *cum Diana, quia hoc esset indirecte velle reservare, & eludere prohibitionem Clementis. Et de hoc Cont. Tournely* „ *t.* 6. *p.* 2. *pag.* 125. *profert Decretum S. C. Episc. sub* 7. *Julii* 1717.) *

„ Casus autem Clementis sunt sequentes: 1. Apostasia a Religione, etiam retento habitu. 2. „ Nocturna, ac furtiva e Monasterio egressio. 3. „ Veneficia, incantationes, & sortilegia. 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. 5. Furtum mortale de rebus Monasterii. 6. Lapsus carnis voluntarius opere consummatus. 7. Juramentum falsum in judicio legitimo. 8. Procuratio, consilium, vel auxilium „ ad abortum fœtus animati, etiam effectu non secuto. 9. Occisio, vel vulneratio; seu gravis percussio cujuscumque personæ. 10. Falsificatio manus, vel sigilli officialium Monasterii. 11. Malitiosum impedimentum, retardatio, aut apertio litterarum a superioribus ad inferiores vel contra.

Hic notandum, quod Religiosi exempti non subjacent reservationi Episcopi, nec eorum Novitii; *Mazzotta t.* 3. *p.* 458. *q.* 5. Neque ipsorum familiares, ut habetur ex Bulla Clementis VIII. *Superna*, modo (ut ibi dicitur) *inibi sint quasi de familia, & continui commensales.* Id extendit *Bordon.* ad Alumnos Monasteriorum. Si vero Novitius inciderit in casum reservatum ante ingressum, non poterit quidem absolvi a quolibet Confessario seculari, sed poterit a Confessario Religionis, ob privilegium Religionis concessum; *Mazzotta l. c. cum Sanchez, Tamb. & aliis.*

„ 2. Is, qui confitetur reservatum, mittendus est 584
„ ad superiorem (suadebit tamen charitas, imo aliquando coget, at ipse Confessarius tacita persona, & casu, a superiore veniam petat absolvendi). * (*Ordinarie tamen loquendo, consultum est, ut Confessarius a eubeundo tali onere se abstineat, ut Tamb. in Meth. Conf. c.* 9. §. 4.) * Quod si superior adiri non possit, & sit causa urgens, verbi gratia, timor infamiæ, vel scandali, ex omissione confessionis, vel communionis, tunc potest inferior absolvere a reservatis, cum onere, ut pœnitens se postea superiori sistat, * (*Vide de Censur. lib.* 7. *num.* 91.) * „ Quod etiam verum est, quamvis casus censuram reservatam annexam habeat. * (*Imo hoc est certum ex c. De cetero, et c. Ea noscitur, de Sent. excom. Vide lib.* 7. *n.* 86.) * Porro eo casu peccata non reservata tantum confiteri sufficere putant probabiliter *Sotus, Corduba, et Gabr. Anton. Palaus, Dian. t.* 2. *tract.* 4. *res.* 104. & „ *Lugo d.* 4. *de Euchar. n.* 86. non improbat. *S. Th.* tamen, *Suarez*, & alii *commun.* docent omnia esse confitenda, quod tutius est.

Quando igitur adest impedimentum, & urget gra- 585
vis causa confitendi, quivis Confessarius potest indirecte absolvere a casibus reservatis ab Episcopo (& etiam a reservatis a Papa, si Episcopus non possit adiri, ut diximus *n.* 563. *dub. II.*). Ita communiter *Laym. c.* 12. *n.* 10. *Suar. d.* 31. *sect.* 3. *n.* 3. *Pal. p.* 15. *Conc. p.* 558. *n.* 10. *Wigandt tr.* 14. *n.* 76. *Viva qu.* 9. *art.* 2. *n.* 9. *Elbel n.* 372. *Bon. par.* 5. §. 3. *n.* 5. *et Ciera n.* 74. *Salm. c.* 12. *n.* 74. *cum Conink Rodr. Henr. etc.* Et hoc etiamsi peccatum sit reservatum cum excommunicatione, ut dicunt *Suar. d.* 31. *sect.* 2. *Fill. num.* 303. *Salm. n.* 75. *Ciera l. c. cum Lugo, et Bon. ibid. cum Vasq. Cano, et Led.* (contra *Nav. Sa, etc.*) Vide dicta *n.* 265. *Qu. III.*

Diximus 1. si adsit *gravis causa*, nempe si nequeat adiri superior sine scandalo, aut nota infamiæ (ut ajunt *Conc. et Wigandt*), vel sine magna difficultate; puta si habeas facultatem longe distet (ut dicunt *Laym. Elbel, et Bon.*); & ex alia parte urgeat necessitas communicandi, vel implendi præceptum annuæ Confessionis, aut ne diu pœnitens maneat in peccato mortali; ut dicunt communiter omnes præfati AA.

Diximus 2. *indirecte*, unde (juxta sententiam probabiliorem, allatam *n.* 565. *Qu. I.*) tenetur pœni-

nitens Confessario non habenti facultatem in reservata, confiteri alia mortalia non reservata, ut directe ab his absolvatur, & indirecte a reservatis, ac deinde tenetur, cessante impedimento, reservata confiteri Confessario habenti potestatem, juxta dicenda in *dub. seq. et de Censur. l.* 7. *n.* 91. Et sic pariter, si non habeat aliud mortale non reservatum, & dubitet de contritione, urgente praecepto Confessionis, tenetur confiteri saltem aliquod veniale, vel mortale alias confessum. Vide dicta *d. n.* 265.

Dubitatur 1. An si impedimentum adeundi superiorem sit perpetuum, possit tunc inferior directe absolvere peccatum reservatum sine censura, ita ut poenitens deobligetur in posterum ab adeundo superiore, si postea cessabit impedimentum? Affirmant *Sanch. Dec. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 24. *et Salm. de Censur. c.* 2. *n.* 46. quia (ut dicunt) nullo jure cavetur adesse onus se praesentandi ad superiorem pro peccatis sine censura reservatis, quae supponuntur eo casu directe absoluta. Sed verius docent *Suar. d.* 30. *sect.* 5. *n.* 8. *Laym. c.* 12. *n.* 10. *& Ciera n.* 164. *cum communi*, quod extra articulum mortis nullus inferior Sacerdos potest directe absolvere a reservatis: *Extra quem articulum* (dicit Trid. *sess.* 14. *c.* 7.) *Sacerdotes nihil posse in casibus reservatis*. Hoc vero procedit in casibus Episcopalibus; nam in Pontificiis regula juris est (ut bene ait *Suar. l. c.*), quod quoties non patet aditus ad Pontificem, potest poenitens directe absolvi ab Episcopo, vel cum etiam adsit impedimentum adeundi Episcopum, a quolibet Confessario, cum onere in posterum se praesentandi ad Pontificem, quando poterit; si impedimentum non est perpetuum; nam si est perpetuum, omnino liberatur, juxta dicenda *lib.* 7. *num.* 88. De absolutione autem horum casuum Papalium pro eis qui sunt impediti Pontificem adire, vide alia dicenda *de Cens. lib.* 7: *ex n.* 84.

Dubit. 2. Utrum habens peccatum reservatum, si desit Confessarius qui habeat facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, urgente necessitate communicandi? Quamvis negativa sententia non sit improbabilis, communior tamen & probabilior est affirmativa, quia ante Communionem fieri debet Confessio, saltem formaliter integra, quando materialiter fieri nequit. Vide dicta *n.* 265. *Qu. I.*

Dubit. 3. Utrum hujusmodi poenitens volens confiteri apud inferiorem, teneatur tunc manifestare tam mortalia reservata, quam non reservata? Vide *ib. Quaest. II.* ubi diximus probabilem esse sententiam negativam, nisi manifestatio reservatorum sit necessaria, ut Confessarius possit recte judicare de dispositione poenitentis, & opportuna remedia praescribere. Unde si Confessarius interroget, tenetur omnino Poenitens etiam reservata manifestare; nam (ut bene ait *Lugo d.* 16. *n.* 123.) esto poenitens per se aliquando non teneatur aliqua manifestare, debet tamen ea patefacere, si interroget Confessarius, qui jus habet agnoscendi statum ejus conscientiae; tam uti Judex ut recte possit judicare de dispositione, quam uti Medicus ut remedia salutaria queat applicare. Et huic videtur collimare id quod docet *D. Thomas Suppl.* 3. *p. q.* 9. *art.* 2. *ad* 4. ubi ait: *Etiamsi Sacerdos non de omnibus possit absolvere, tamen tenetur poenitens ei omnia confiteri, ut* (nota) *quantitatem totius culpae agnoscat*.

„ 3. Si superior injuste neget facultatem absol- 586
„ vendi a reservato, posse ab alio Confessario e-
„ tiam directe absolvi, affirmat *Henriq.* & *Dian.*
„ *p.* 2. *tom.* 4. *Resol.* 29. esse probabile. Sed re-
„ ctius negant *Laym. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 13. *Card.*
„ *de Lugo d.* 29. *n.* 188. * (*Et hanc tenendam*
„ *puto cum communi, quam tuentur Lugo d.* 20.
„ *n.* 148. *Laym. cap.* 13. *n.* 3. *Salm. cap.* 13. *n.*
„ 62. *& Ciera a.* 1. *n.* 126. *cum Suar. Soto, A-*
„ *lensi, Med. &c. Ratio, tum quia, ex Trid. ut*
„ *supra, Sacerdotes inferiores nihil possunt in re-*
„ *servatis; tum quia, sicut valida est injusta*
„ *reservatio, ita etiam injusta denegatio facul-*
„ *tatis*).

„ 5. Peccant Superiores, si sine justa causa dif-
„ ficiles se praebeant in concedendis licentiis pro ab-
„ solutione reservatorum. *Quintan. t.* 3. *n.* 13. *ex*
„ *Fag. Conc.* & aliis 10. Et si ex negatione ti-
„ meatur grave subditi detrimentum, peccant con-
„ tra charitatem, & justitiam. *Lugo*, *Diana p.* 6.
„ *t.* 6. *R.* 66. * (*Unde ait Ciera D.* 3. *n.* 109.
„ *cum Suar. ex D. Thoma, Superiorem regula-*
„ *riter non debere esse difficilem in concedenda*
„ *facultate; ac proinde peccare, si eam neget,*
„ *casu quo sciat poenitentem nullo modo posse in-*
„ *duci ad ipsum adeundum*). *

„ 4. Si Superior Confessario Regularium ad hoc
„ deputato neget facultatem absolvendi, Confessa-
„ rius autem judicet debere concedi, potest is pro
„ ista vice absolvere. *Avers. q.* 17. *sect.* 5. *Lugo*
„ *d.* 20. *sect.* 4. referens sic declarasse Clementem
„ VIII. haberique in quarto tomo Bullarii, Bulla
„ 16. Urbani VIII. * (*Ita etiam communiter Salm.*
„ *de Poenit. cap.* 13. *n.* 63. *cum Gabr.* & *Viva*
„ *q.* 9. *art.* 5. *n.* 7. *qui notat quod to*, pro ista
„ vice, *intelligitur toties quoties inciderit*. *Et*
„ *de hoc Cont. Tournely tom.* 6. *p.* 2. *pag.* 125.
„ *profert Decretum S. C. de consensu Urbani*
„ *VII.*) * & *Quintan. t.* 3. *sect.* 11. dicens non
„ esse dubium ea de re: additque ex aliis septem
„ probabile esse, idem posse, si viro religioso,
„ pio, docto, & prudenti, licet non ex designatis
„ de facto, neget. *Dian. p.* 3. *t.* 3. *res.* 126. *par.*
„ 6. *tom.* 6. *res.* 56. *& par.* 9. *tom.* 3. *R.* 15. *ex*
„ *Pellizzario* (qui vult idem esse, si poenitens ipse
„ petat) & aliis. Imo *Quintan. l. cit.* censet pro-
„ babile, quod idem fieri possit, si superior adiri
„ nequeat, & urgat tempus celebrationis, vel com-
„ munionis, v. g. quia sine nota non potest absti-
„ nere, cum alii omnes communicent. *ibid. ex*
„ *Trull.* & aliis sex. Denique *Dian. p.* 2. *tr.* 2.
„ *res.* 126. notat ex *Suar. de Relig. tom.* 4. *lib.*
„ 2. *s.* 15. Regulares semel sine licentia suorum su-
„ periorum posse absolvi a reservatis, puta eos,
„ qui adhuc, & quatenus hoc privilegium commu-
„ ne habent cum FF. Minoribus, quorum id esse
„ testatur *Emmanuel. Rodr. tom.* 1. *qq. Reg. q.*
„ 62. *art.* 6.

„ 6. Nihilominus certum est posse aliquando su-
„ periorem justis de causis negare facultatem, &
„ cogere subditum, ut ad se veniat. *Card. de Lu-*
„ *go loc. cit.* Nam si ex casu reservato grave
„ scandalum, vel damnum communitatis timeatur,
„ potest superior negare absolutionem, donec poe-

„ nitens per se, vel Confessarium superiori det sofficienter notitiam ad illud evitandum: alias non est satis tutus, nec dispositus ad absolutionem. Qoare si Confessarius eo casu urgeat absolutionem, debet is attendere, ut pœnitens obligationi suæ satisfaciat in adhibendo remedio communi oialo, vel damno, si sit ejus periculum, quia, nisi hoc faciat, non potest absolvi, non ex defectu jurisdictionis, sed quia non est dispositus. Ad hoc tamen reqoiritur, ot & obligatio pœnitentis certa sit, & alia remedia adhiberi non possint. *Suar. tom. 4. de Relig. l. 8. c. 5. n. 10.*

587 „ 7. Peregrinos, qnoad reservationem judicandus est juxta diœcesim, in qua versatur: in qua qnæ reservata sint, discant Pastores ex Agendis, aut consuetudine.

Quæritur igitur, an peregrinus discedens in aliam Diœcesim possit ibi absolvi a casibus reservatis? Si peccatum in utraque Diœcesi est reservatum, commune est apud omnes non posse absolvi a quolibet Confessario; ita commoniter *Suar. D. 30. sect. 1. n. 6. Nav. Man. cap. 17. n. 261. Lugo D. 20. n. 69. Bon. D. 5. q. 7. par. 5. §. 2. n. 9.* & alii passim. Posse vero absolvi a Confessario habente facultatem iu reservata, dicunt *Suar. Bon. & Lugo l. cit. & P. Milante in prop. 12. damn. ab Alexand. VIII. pag. 102. ac Viva quæst. 9. art. 5. num. 5. in fine*, cum communiori, quia (ut ait *Suar.*) talis pœnitens jndicandus est quoad Confessionem tanquam incola illius Diœcesis.

588 Sed dubitatur 1. An possit absolvi a simplici Confessario peregrinus habens peccatum quod est reservatum in illa Diœcesi, sed non in patria? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Fagund. & Stoz apud Croix n. 1631. ac Sotus apud Viva qu. 9. art. 4. n. 4. v. Equidem*, (qui probabilem putat) & alii *ap. Suar. D. 30. sect. 1. n. 6.* Ratio, quia peregrinus debet judicari juxta leges superioris sui, cujus tacito consensn Confessarius loci eum absolvit. *Secunda* vero sententia negat, & hanc tenent *Suar. l. c. Lugo D. 20. n. 72. Bon. part. 5. §. 2. n. 11. Concina pag. 570. n. 4. Wigandt tract. 14. n. 58. Cierа D. 1. num. 61. & Salm. cap. 13. n. 26. cum Villal. Dian. Aversa, & Dicast.* ac probabilem etiam putat *Viva l. c.* Ratio, tum quia peregrinus debet se conformare legibus loci, in quo se subjicit jodicio sacramentali; tum quia, sicut talis pœnitens sentit commodum, ut possit a quolibet Confessario absolvi de peccatis reservatis tantum in sua patria, prout dicemus in dubio sequenti; ita debet sentire incommodum, ut non possit absolvi a peccatis reservatis in loco Confessionis. Et sic resolvit S. C. Episc. 17. Novemb. 1616. apud *Pitton. de Confess. num. 620.* Hæc sententia est quidem communior, & longe probabilior, quia peregrini, stante hodierna consuetudine (ut mox infra dicetur), nempe qood absolvuntur ubique a qoocunque Confessario approbato, hodie non amplius absolvuntur ex voluntate suorum Episcoporum, sed ex voluntate Ecclesiæ, quæ talem consuetudinem approbando tribuit facultatem, ut habeantur ipsi tanquam incolæ loci ubi confitentur, cum autem reservatio (ut probavimus n. 581.) respiciat Confessarios, non pœnitentes, Confessarius loci nequit absolvere eos a peccato, in quo sibi limitata est jurisdictio a suo Ordinario.

Dubitatur 2. An possit absolvi peregrinus irretitus peccato, quod est tantum in sua patria reservatum? *Prima* sententia negat, & hanc tenent auctor *de offic. Confess. ap. Croix lib. 1. cap. 1. art. 2. quæst. 18.* item *Vega Comitol. Nunnus, & Megala apud Dian. part. 1. tract. 3. R. 16. & Soto Fag. Graff. &c. apud Salm. cap. 13. n. 22.* Ratio, quia cum peregrinus absolvatur ex licentia sui Episcopi, non videtur credibile qood Episcopus, qui in sna Diœcesi casum reservat, oon reservet etiam extra. *Secunda* vero sententia communissima & verior affirmat, eamqne tenent *Lugo D. 20. n. 71. Suar. D. 30. sect. 1. n. 4. cum Cajet. S. Antonin. & Palud. Concina pag. 570. n. 4. Ronc. pag. 106. quæst. 1. R. 2. Mazzotta tom. 3. pag. 479. Croix n. 1631. Cabassut. lib. 5. cap. 12. n. 1. cum Vasq. Bonac. ac Salm. c. 13. num. 24. cum Præpos. Gabr. Henr. &c.* Ratio, quia sic habet nniversalis consuetudo, ot peregrini quoad Confessionem reputentur uti incolæ loci ubi versantor. Hæcque consuetudo approbata est consensu Prælatorum, & maxime Eugenii IV. qui (uti inferunt *Lugo, & Salm. ll. cc.*) approbavit, quod ii, qui in alieno Episcopatu booa fide versantur, se gerant in Ordine ad Confessionem sicut incolæ illius loci. Valde autem rationabilis est talis consuetudo, alias Confessarii vix possent ullum peregrinum absolvere, cum sæpissime accidat, quod neque pœnitentes, neque Confessari sciant casus in aliena Diœcesi reservatos.

Idque confirmatur ex Bolla, *Superna*, Clementis X. edita 21. Junii 1670. (relata in extensum apud *Croix lib. 7. p. 2. n. 1502.*) in qua sic dicitur: *Posse autem regularem Confessarium in Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessarius est approbatus, absolvere; nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.* Quæ limitatio valet non solum pro Confessariis regnlaribus: sed etiam (imo tanto magis) pro sæcularibus, ut recte dicunt *Croix n. 1631. Viva quæst. 9. n. 3. art. 4. & Roncaglia pag. 106. quæst. 1. R. 2.* ex Declaratione S. C. *apud Dianam*.

Quomodo autem intelligendum illud *in fraudem reservationis*, multum DD. discrepant. *P. Concina pag. 570. n. 4.* dicit intelligi, si non fiat bona fide; & in hoc revera conveniunt omnes, sed sic non explicatur ubi consistat fraus, quod est punctum difficultatis. Alii vero, ut *P. Mazzotta to. 3. pag. 470. in fine, cum Tamb. et aliis*, explicant *to in fraudem*, si casus deductus sit ad forum contentiosum, secus si occultus; sed hæc explicatio non videtur congrua, cum Pontifex non loquatur de foro externo, sed tantom de sacramentali. Alii, ot *P. Milante in prop. 12. dam. ab Alexandr. VII. pag. 102.* (cui consentit *Wigandt tract. 14. n. 60.*) sic explicat: „ (Tunc enim dicitur pœnitens in fraudem reservationis alio migrare, quando peccavit in confidentiam absolotionis obtinendæ, ubi peccatum reservatum non erat. Si vero postquam crimen commisit, ut facilius absolvatur, alio divertit, non censetur per fraudem operari, qoia nullo intercedente dolo, sed causa majoris facilitatis a sua Diœcesi abscedit: non secus ac

ac si accederet ad aliam Diœcesim, in qua idem crimen foret reservatum, sed plures adessent pœnitentiarii a quibus possit absolvi.)" Et ita sentit etiam *Palaus tr. 3. d. 1. p. 24. §. 5. num. 4. cum Basil. de Leone* (quibus adhærent *Salm. de Leg. c. 3. n. 63. in fine*), dum dicit habentem casus reservatos posse peregrinari ea intentione, ut cum alio confiteatur. Sed huic explicationi, nempe quod illud *in fraudem* intelligatur de peccato in confidentiam, neque acquiescere valeo, cum Pontifex prohibeat absolvi, non qui peccant in fraudem, sed qui in fraudem migrant ad alienam Diœcesim. Alii, ut *Passerin. to. 1. q. 187. art. 1. n. 562. et Auctor libri* (*Istruz. per li Novel. Confess. part. 2. cap. 22. n. 503.*) *et Campione pag. 63. n. 18.* dicunt pœnitentem tunc migrare in fraudem, si ad solum finem obtinendi absolutionem alio discedat, sine alio rationabili motivo. Alii tandem probabilius, ut *Lugo d. 20. n. 70. cum Fagundez, Roncaglia pag. 106. quaest. 1. R. 2. et Viva quast. 9. art. 3. n. 4. cum Portel.* explicant to *in fraudem*, quando quis alienam petit Diœcesim ob principalem finem obtinendi absolutionem, vitandique judicium proprii Pastoris. Ratio, quia fraus dicitur intervenire, ubi lex redditur elusoria, ut ait *Barbosa, Axiomate 102. n. 4.* Eluderetur autem hic reservationis lex, si pœnitens alio migraret ex principali motivo petendi absolutionem. Unde bene ipse absolvi poterit, si abscesserit ad aliquam Diœcesim ob aliquem honestum finem, puta negotii agendi, vel Indulgentiæ lucrandæ; vel ut confiteatur cum minori incommodo, aut citius Confessionem expediat; vel ut Confessarium incognitum, aut prudentiorem inveniat, qui melius eum dirigat, tranquillitati suæ conscientiæ consulat, & similia. Secus (ut diximus) si ibi accederet ex principali fine, ut effugiat judicium sui superioris, vel ut facilius absolvatur. Neque tunc proderit huic pœnitenti, quod bona fide credat hoc ei non esse vetitum; nam licet tunc ipse non migraret cum fraude, revera tamen migraret in fraudem reservationis. Et hoc dicit *Ronc. p. 106. q. 2.* procedere, etiamsi pœnitens accederet aliquo ad Confessarium habentem facultatem absolvendi a reservatis, quia tunc etiam eadem fraus interveniret. Idemque ait *Mansi de casib. res. p. 1. q. 1. n. 19.* (cui adhæret *Ronc. ibid.*) de eo qui in fraudem reservationis peccatum reservatum in patria extra committeret, ad hunc finem obtinendi ibi postea absolutionem. Sed huic ego non adhæreo, quia hic non jam migraret *in fraudem reservationis pro absolutione obtinenda*, ut habetur in Bulla Clementis (ut supra *n. 589.*), sed migraret alio, ne incurreret reservationem.

590 Dubitatur 3. An pœnitens extra Diœcesim possit absolvi a censura, quæ tantum in patria est reservata? Affirmant *Passer. t. 2. q. 187. n. 470. et alii*. Sed melius negant *Wigandt tr. 14. n. 59. et Ronc. p. 106. q. 1. R. 2.* Ratio, quia tota facultas simplicis Confessarii absolvendi a censuris habetur *ex c. Nuper de sent. excom. in 6.* ibi autem dicitur simplex Confessarius non posse absolvere a censuris, quando sunt reservatæ, quapropter in censuris reservatis Confessarius simplex nihil potest.

591 Dubitatur 4. An peregrinus peccando in alia Diœcesi, ubi casus ille est reservatus, incurrat reservationem, & nequeat ibi absolvi nisi a facultatem habente? *Prima* sententia negat; & hanc tenet *Pelliz. Diana, & alii ap. Mazzotta p. 457.* qui probabilem putat; quia peregrini (ut asserit *ex Sanch. Azor. Con. &c.*) non tenentur legibus loci, in quo versantur, nisi ibi saltem quasi domicilium habeant. *Secunda* tamen sententia probabilior affirmat, quam tenet idem *Mazz. l. c. & Aversa q. 17. sect. 3.* Ratio, tum quia, licet peregrinus probabilius (ut diximus *de Legib. lib. 1. n. 156.*) non subjaceat legibus loci per quem transit, tamen ratione delicti illo tunc, quo peccat, fit subditus; tum quia, & fortius (ut diximus *n. 588.*), Confessarius, quem respicit reservatio, non potest absolvere peregrinos, nisi juxta limites jurisdictionis, quam habet a suo Ordinario.

Incurret igitur iste peregrinus casum reservatum, non tamen incurret excommunicationem illi annexam, ut verius dicunt *Coninck. d. 13. dub. 7. n. 58. Suar. de Censur. d. 5. sect. 1. n. 8. Salm. eod. tit. c. 1. n. 1117. cum Sylvest. Avila, Covar. ac Mazzotta l. cit. & to. 4. p. 263. cum Sayr.* (contra *Abbat. Graff. &c.*) idque probant ex *cap. A nobis de sent. excomm. in 6.* ubi sic dicitur: *Solos subditos comprehendi sub excommunicatione lata ab Episcopo pro futuris delictis*. Ratio est, quia excommunicatio non potest ferri nisi in subditos & contumaces; peregrini autem, quamvis constituantur subditi ratione peccati, tamen, cum ante peccatum non fuerint subditi, nequeunt dici contumaces. Et hoc sive excommunicatio sit inflicta per modum sententiæ particularis, sive per modum statuti generalis; quia alienigenæ non subjacent his censuris, nisi contraxerint domicilium, vel quasi, in loco ubi illæ sunt latæ, ut probabilius dicunt *Salm. de Censur. c. 1. n. 116. & 217. cum Sanch. Less. Sylv. Bon. Candido, Sayr. Avila, & Covar.* (vide dicta *l. 1. n. 156. v. Pro majori*) Excipit *Mazzotta l. c.* excommunicationes quæ feruntur per statutum respiciens commune bonum territorii &c. Vide *dicta Tom. I. lib. 1. num. 156.*

Dubitatur 5. An peccans intra Diœcesim, sed in Monasterio exempto, incurrat casum reservatum? 592
Prima sententia negat, & hanc tenent *Baucius, & Henriq. ap. Dianam p. 10. tr. 14. R. 7.* qui probabilem censet. Ratio; quia (ut dicunt) non incurritur reservatio, quando committitur peccatum, ubi nulla est reservatio. *Secunda* vero sententia communior, quam amplectimur, affirmat, eamque tenent *Suar. de Censur. d. 5. sect. 4. n. 6. Con. dub. 13. eod. tit. dub. 7. n. 63. Pal. to. 1. tr. 3. d. 1. p. 24. §. 5. n. 30. Fill. tr. 11. n. 146. Concina de Pœnit. p. 570. n. 5.* & probabilem putant *Bon. de Cens. q. 1. p. 11. n. 8.* & idem *Diana l. c. cum Bord. Salas, Pasq. Vidal, &c.* Ratio (ut dicunt) quia, Monasteria Regularium, esto sint exempta quoad personas, non tamen sunt exempta quoad locum. Sed hæc ratio non omnino suadet, quia (ut diximus *l. 1. n. 156. v. Notandum II.*) probabiliter hujusmodi Monasteria etiam quoad locum sunt exempta, dum Tridentinum *sess. 14. c. 5. de Reform. in fine* appellat tam personas, quam loca exempta. Ratio mihi potior est, quia casuum reservatio (ut diximus *n. 581.*) non jam respicit pœnitentem, sed Confessarium cui limitatur jurisdictio: unde Confessarius, qui absolutionem non ex a-

alia impertire potest huic pœnitenti, quam ex facultate sui Episcopi, nequit illum absolvere, cum ab eodem Episcopo facultas sit ei limitata. Et ob eandem rationem idem dicendum cum *Roncag. p.* 106. *q.* 1. *R.* 1. *Conc. l. c. Salm. c.* 15. *n.* 26. *Lugo d.* 20. *n.* 72. *& aliis*, si talis pœnitens peccatum, quod est reservatum in sua patria, commiserit in Diœcesi, ubi reservatum non est: is quidem non poterit in propria Diœcesi absolvi a simplici Confessario.

593 Dubitatur 6. An Episcopi possint absolvere peregrinos in sua Diœcesi versantes a casibus papalibus, & eos dispensare in irregularitatibus & suspensionibus Papæ reservatis? Quoad hanc dispensationem pertinet, decisum est a Gregorio XIII. (ut refert *Fagn. in c. Dilectus, de tempore ord. n.* 56. *p.* 375.) nihil posse Episcopum cum alienigenis, etiamsi hi fungentes officio Prætoris, aut Medici in ejus Diœcesi commorentur. Quoad absolutionem vero casuum, commune est apud DD. quod Episcopus bene potest absolvere peregrinos a casibus Papalibus, modo sint occulti ex facultate Tridentini in *c. Licet* 6. *sess.* 24. Ita *Suar. de Pœnit. d.* 30. *sect.* 2. *n.* 3. *& de Censur. d.* 41. *sect.* 2. *n.* 12. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 11. *n.* 8. *ad* 17. *et de Matr. l.* 3. *d.* 23. *n.* 12. *Bon. de Cens. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 5. *& Barbosa in Trid. l. c. n.* 43. *cum Henr. Zer. Garcia, Naldo, Duar. Navar. Bos. Marchino, Trull. Homob. &c.* Nec obstat quod Concilium hanc facultatem Episcopis concesserit tantum erga *delinquentes sibi subditos*; nam uti recte dicunt AA. præfati, subditi etiam dicuntur tales peregrini, qui in foro sacramentali subjiciuntur Episcopo Diœcesano. Idque refert *Suar. l. c. de Censuris n.* 10. declaratum fuisse a S. C. quæ respondit, posse absentem a sua Diœcesi absolvi ab Episcopo illius Diœcesis in qua moratur, non autem a suo; rationem reddens, quia Concilium in *d. cap. Liceat* loquitur de absolutione sacramentali in foro conscientiæ, quæ requirit præsentiam.

Eandem autem facultatem habent Vicarii Capitulares Sede vacante; ut dicunt communiter *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 11. *n.* 23. *Croix l.* 1. *n.* 135. *et Salm. de Cens. c.* 2. *n.* 54. *cum Bon. Henr. et Avila*. An autem eandem facultatem habeant Abbates & alii Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem? Negant *Contina p.* 571. *n.* 8. *Barbosa in Trid. sect.* 24. *c.* 6. *n.* 7. *cum Garc. Gav. Led.* item *Suar. in* 3. *p. t.* 4. *d.* 30. *sect.* 2. *n.* 6. ex quadam Declar. S. C. ubi dictum fuit: *In hoc Decreto Trid. non comprehenduntur habentes jurisdictionem ordinariam & quasi Episcopalem, sed tantum Episcopi privative quoad omnes alios.* Ratio, quia talis facultas specialiter Episcopis est concessa, & in concessionibus stricte interpretatio facienda est. Affirmant vero *Sanch. l. cit. n.* 5. *de Matr. l.* 8. *d.* 2. *n.* 12. *Croix l.* 7. *n.* 141. *Salm. l. c. cum Henr. & Avila, Fagnan. in cap. accedentibus de Exces. Præl. n.* 29. item *Sayr. Duard. Pal. Portel. Trull. Boss. etc. apud Barb. l. cit.* Ratio, tum quia, (ut probat *Fagnanus*) nomine *Episcoporum* veniunt etiam Prælati qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem privative ad Episcopos; tum quia quando concessio facta est in jure, habet rationem legis, quæ extendi debet ad omnes casus ubi eadem ratio currit: cadem autem ratio proculdubio currit pro Episcopis quam pro hujusmodi Prælatis, quia alias eorum subditi non haberent ad quem recurrerent pro absolutione prædictorum casuum. Neque obstat, ait *Sanch.* Declaratio S. C. quia de ea non constat authentice, neque illi (ut ait) necessario standum est. An Prælati regulares hanc habeant facultatem in subditos? Affirmat *Sanch. n.* 13. *&c. apud Barb. alleg.* 39. *n.* 18. ob Bullam S. Pii V. Sed negat *Croix l. c. cum Dicast.* ex Decr. S. C. & *Mendo ibid.* confutat dictam Bullam.

Hic autem notandum 1. ex præfata Declaratione S. C. (contra id quod dicunt *Salm. l. c. cum Suar. Sanch. Bon. &c.*) decisum esse, quod Episcopi extra Sacramentum Pœnitentiæ non possunt absolvere a prædictis casibus Papalibus. Idque fert *Fagnan. in cap. Dilectus, de temp. Ord. n.* 36. *p.* 375. declaratum fuisse etiam a Greg. XIII. Notandum 2. declaratum quoque esse a S. C. (*apud Fagn. ibid. n.* 34.) quod si Episcopus inciderit in aliquod crimen, de quo fit mentio in dicto *c. Liceat*, poterit deputare proprium ipsius Confessarium, esto sit extra suam Diœcesim, ad se absolvendum cum eadem facultate qua ipse posset alios sibi subditos absolvere. Notandum 3. ab eadem S. C. Concilii declaratum fuisse (*apud Fagn. n.* 37. *&* 38.) non esse tutum in conscientia qui absolveretur aut dispensaretur a proprio Episcopo in casibus, sive irregularitatibus, aut suspensionibus contractis ob crimen patratum coram duobus, vel tribus testibus, quia Tridentinum utitur termino *occultis*, quod proprie loquendo est illius quod probari non potest. Et ita etiam sentiunt *Graff. Garc. & Armentar. apud Barb. in Trid. sess.* 24. *c.* 6. *n.* 25. asserentes dici occultum, quod non potest probari. Sed alii communiter dicunt illud esse occultum, quod non est notorium, & quod potest aliqua tergiversatione celari, etiamsi per aliquos testes probari possit; ita *Suar. t.* 4. *d.* 13. *sect.* 2. *n.* 2. *Sanch. de Matr. l.* 8. *d.* 34. *n.* 53. *Bonac. de Cens. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 1. *cum Avila. Reg. Azor. Contin. Tourn. to.* 2. *p.* 448. *R.* 3. *cum Sayr. & t.* 3. *p.* 322. *in fin. Salm. de Cens. c.* 2. *n.* 59. *cum Pal. Henr. Pell. &c.* item *Barbos. l. cit. n.* 26. *cum Mol. Comit. Fagn. Gav. Vival. Vega, Sa; Gutt. Piasec. Ugolin. Durad. Marchin. Boss.* & aliis innumeris ex *Glossa apud Tournely*, quæ ait: *quandoque dicitur occultum, quod probari potest.* Hinc docent *Sanch. Tournely, Bonac. cum Avila, Azor. & Reg. ac Salm. l. c. cum Pelliz. Henr. Pal. &c.* tunc crimen dici publicum, quando scitur a majori parte Oppidi, viciniæ, vel Collegii, modo (ut ajunt *Sanch. Salm. & Tourn.*) saltem ibi sint decem personæ.

Utrum autem Episcopus possit cum peregrinis dispensare in votis? & an cum impeditis adire Pontificem, urgente necessitate, possit etiam dispensare in irregularitatibus, & impedimentis Matrimonii? Vide dicta *Tom. I. lib.* 1. *de Leg. & lib.* 3. *de Voto n.* 262. *& n.* 332. *v. An autem.*

Dubitatur 7. An facultas a Tridentino intelligatur 594
Episcopis concessa pro solis casibus & irregularitatibus Papæ reservatis ante Concilium. Affirmant *Floronus, & Garcias ap. Dian. p.* 7. *tract.* 2. *R.* 20. ex quadam Declaratione Gregorii XIII. ubi dictum fuit, Episcopum non posse absolvere Monialem fran-

frangentem clausuram ab excommunicatione occulta reservata Pontifici ob Bullam S. Pii V. Unde idem dicendum inferunt de aliis excommunicationibus post Tridentinum impositis. Sed valde probabiliter negant *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 13. *n.* 76. *cum Sorbo*, *Bon. de Claus. Monial. to.* 1. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 1. *p.* 652. *& de Censur. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 1. *Delbene de Imm. Eccl. d.* 8. *dub.* 16. *Renzi to.* 2. *p.* 285. *cum Suar. et Mazz. p.* 462. *ac Dian. R.* 20. *et R.* 22. *cum Boss. ac Beja*. Ratio, quia Concilium indefinite concedit Episcopis facultatem absolvendi *in quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis*; ubi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Ad dictam autem declarationem Gregorii XIII. respondent præfati AA. de ea non constare authentice. Sed hæc responsio mihi nun satisfacit; nam præter *Floronum*, & *Garciam*, ut supra, ac *Sanctarell. de Heret. c.* 5. *dub.* 1. *n.* 1. atque *Zecchium*, *et alium auctorem ap. Sanch. l. c.* qui testantur de veritate hujus declarationis; magnam probationem mihi facit *Fagnan. in c. Dilectus*, *de Temp. Ordin. n.* 32. *to.* 1. *p.* 375. qui eandem Declar. ut firmam adducit; & huic auctori minime videtur in hoc fides neganda, cum ipse 55. annos functus sit munere Secretarii S. C. Concilii, unde melius aliis poterat callere de rebus gestis in eadem Congregatione; tanto magis quod exponit factum cum suis peculiaribus circumstantiis: refert enim quod Episcopus Florentinus petiit, an vigore Tridentini in *cap. Liceat*, potuisset absolvere quandam Monialem quæ occulte & ad malum finem Clausuram fregerat, non obstante Bulla S. Pii V. quæ subjecit Moniales frangentes, necnon licentiam concedentes, comitantes &c. excommunicationi, *a qua præterquam a Romano Pontifice*, *nisi in mortis articulo*, *absolvi nequeat?* Plures Cardinales sentiebant non posse absolvere, quia in Bulla aderat Clausula, *nisi in articulo mortis*, & quia Bulla confecta fuerat post Concilium; sed cum alii huic sententiæ non adhæsissent, res delata est ad summum Pontificem, qui declaravit Episcopum non posse absolvere, unde animadvertendum cum *eod. Fagn. in c. Quoniam*, *de Constit. n.* 29. *et* 52. facultati a Tridentino Episcopis concessæ in dicto *c. Liceat*, derogatum fuisse pro casibus contentis in duabus Bullis, nempe in Bulla Cœnæ, & in hac præfata S. Pii V. propter clausulas derogatorias, nempe in prima, *non obstantibus decretis cujusvis Concilii*: & in hac secunda, *nisi in mortis articulo*. Hinc dicimus quod quælibet Bulla, ubi adsunt prædictæ clausulæ, aufert facultatem Episcopis absolvendi casus occultos Papæ reservatos. Non vero aliæ Bullæ in quibus nulla adest derogatoria clausula, ut *Dian. p.* 7. *tr.* 2. *R.* 21.

Dubit. 8. An Episcopi possint absolvere a casibus occultis, reservatis ab aliis Episcopis etiam cum censura? Respondent affirmative *Bon. de Censur. d.* 1. *p.* 2. *n.* 6. *et P. Cutillus in Addit. ad Mancin. Pract. Visit. Instr. Pract.* 3. *de Cas. reser. dub.* 38. Ex eo, quod in dicto *c. Liceat*, Tridentini dicitur concedi omnibus Episcopis facultas absolvendi *delinquentes in quibuscunque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis*. Ex qua particula *etiam* satis ostenditur comprehendi facultas absolvendi a casibus, & excommunicationibus ab aliis Episcopis reservatis. Hanc opinionem olim probabilem censuimus; sed postmodum negativam coacti fuimus tenere ex duplici declaratione S. C. Conc. sub die 24. Jan. 1711. & die 29. Novemb. 1712. apud *Thesaur. Resolutionum S. C. to.* 1. *p.* 592. Sed maxime ex Declaratione emanata a Bened. XIV. die 22. Augusti 1752. quæ incipit, *Pias Christi fidelium etc.* Cum enim in Civitate Januensi concessum fuisset privilegium cuidam Confraternitati sub invocatione *S. Mariæ de Succursu*, ut Confratres eligere possent quemlibet Confessarium ab Ordinario loci approbatum, cum facultate absolvendi eos in articulo mortis, & bis in vita a casibus *etiam Sedi Apostolicæ* reservatis; Pontifex declaravit per enunciatum privilegium, *facultatem absolvendi ab Ordinariis locorum reservatis per Nos infra citatis nostris Litteris numquam concessam fuisse*, *et consequenter absolutiones contra præsentis Declarationis nostræ tenorem forsan de præterito impertitas*, *aut in posterum impertiendas*, *nemini suffragari potuisse*, *sive posse*, *decernimus*, *et declaramus*. Vide *Bullar. tom.* 4. *Bened. XIV.* & eundem de *Synodo lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 9.

Dubit. 9. An Episcopus hanc facultatem Tridentini possit generaliter aliis Sacerdotibus committere? Negant *Henriq. Menoch. et Corduba ap. Sanch. de Matr. lib.* 2. *d.* 42. *n.* 16. qui dicunt posse tantum delegare in casibus particularibus, non vero generaliter. Idque inferunt ex verbis Concilii in dicto *cap. Liceat*, ubi conceditur Episcopis facultas absolvendi per *se ipsos*, *aut Vicarium ad id specialiter deputandum*. Sed probabilius, & communissime affirmant posse Episcopum generaliter committere vices suas quoad absolvendos casus Papales occultos, quia hoc modo jam alii Sacerdotes reputantur specialiter deputati. Ita *Sanch. loc. cit. n.* 17. *et Dec. l.* 2. *c.* 11. *n.* 23. *Suar. de Pœnit. d.* 32. *sect.* 2. *n.* 9. *Barbosa in Trid. sess.* 24. *c.* 6. *n.* 43. *in fine*, *Salm. l.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 3. *n.* 2. *Croix l.* 7. *n.* 133. *et Salm. de Censur. l.* 2. *n.* 54. *cum Navar. Gran. Vega*, *etc.* Ratio, quia facultas hæc competit Episopis jure ordinario, cum ipsa sit annexa dignitati Episcopali, & ideo bene potest alteri generaliter delegari. Hinc recte ait *Sanch. l. cit. de Matr. n.* 16. *cum Nav.* Vicarium Episcopi non habere potestatem absolvendi ab his casibus ex generali commissione Vicariatus, nisi specialiter ab Episcopo committatur. Hoc quoad absolutionem casuum: quoad facultatem autem dispensandi in irregularitatibus & suspensionibus in eodem cap. Episcopis impertitam, dicunt *Sanch. l. cit. Dec. n.* 25. *ex Suar. et Barb. l. c. n.* 46. *in fine*, cum aliis (*contra Mar. Alter.*) etiam posse ab Episcopo illam delegari generaliter cuicumque Sacerdoti, cui Episcopus suam facultatem committat: hocque ex potestate ordinaria, quam Episcopi habent.

Utrum autem Episcopi possint absolvere ab hæresi, & ab aliis casibus Bullæ Cœnæ? Vide dicenda *de Cens. lib.* 7. *ex n.* 82. ubi negativam sententiam tuebimur.

„ 8. Superior, auditis solis reservatis, potest ab 595
„ iis absolvere, & reliqua inferiori committere, ex
„ causa urgente: qualis tamen non est multitudo
„ negotiorum, ut docent *Suar. Fernand.* & *Fill.*
„ sed alia gravior; tum quia etiam occupatissimus

pot-

" potest dare facultatem adeundi alterum, cum o- " nere postea comparendi; tum quia integritas con- " fessionis est de jure divino.

Certum est, quod nulla multitudo negotiorum potest esse sufficiens causa ad dimidiandam Confessionem, ut recte ait *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1254. *cum Suar. Laym. Vasq.* & aliis passim; maxime hodie post prop. 59. damn. ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos, ratione magni concursus pœnitentium, qualis v. gr. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut Indulgentiæ.* An autem possit superior absolvere pœnitentem a reservatis, & pro aliis cum remittere ad inferiorem? Alii universe affirmant, ut *S. Anton.* 3. *p. tit.* 14. *c.* 19. §. 6. *& Palud. Cajet. Sa*, *& Henr. ap. Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 12. *n.*8. quia dicunt hanc esse Ecclesiæ consuetudinem. Alii vero, ut *Suar. d.* 31. *s.* 1. *n.* 10. *Nav. c.* 26. *n.* 6. *& Laym. l. cit. cum Adr. Sylvest. & Cano* negant hanc consuetudinem, & dicunt id tantum licere in casu gravis necessitatis, puta si superior non posset se expedire ab aliquo gravissimo negotio, & contra, necessarium judicaret, personaliter audire peccatum reservatum. Idque admittunt *Lugo d.* 20. *n.* 78. *Salm. cap.* 8. *n.* 134. *Croix dict. n.* 1254. *& Pal. p.* 15. §. 5. *n.* 3. *cum Vasq. & Con.* Sed in casu rarissimo, addito quod Pœnitens esset in necessitate communicandi, & nollet eadem peccata bis confiteri. Hoc ultimum non videtur improbabile, posito cum omnibus his conditionibus: vide dicta *n.* 484. & 487.

596 " 9. Qui a superiore absolutus est a reservatis, " potest ab iisdem postea absolvi a quovis: quia " non sunt amplius materia necessaria Confessio- " nis.

" 10. Qui bona fide confitetur, nesciens suum " casum esse reservatum, vel Sacerdotem carere " potestate circa illum, valide quidem absolvitur, " cum onere tamen comparendi. *Præp.* * (*juxta dicenda l.* 7. *n.* 91.) * Similiter si Confessarius probabiliter credit non esse reservatum, esto " revera sit, valet absolutio. *Less. Dian. p.* 9. *t.* " 9. *res.* 29. * (*Cum Lug. Dicast. et Salm. c.* " 13. *n.* 14. *et potest absolvere, etiamsi dubium* " *sit negativum; vide dicenda n.* 600.) *

" 11. Qui confitens habenti potestatem ordinariam, delegatamque in reservata, oblitus inculpabiliter reservatum, potest illud postea confiteri " etiam inferiori, & absolvi. Quod etiam valet, " saltem si prior habuerit potestatem ordinariam, " etiamsi prior absolutio ob indispositionem, vel " alium defectum pœnitentis invalida fuisset. Ratio " est, quia is intendit absolvere, quantum potuit, " ergo saltem sustulit reservationem, quoad fieri " potuit, absque Sacramento. V. *Prap. in* 3. *p. q.* " 9. *d.* 4. *n.* 24. *Merat. t.* 3. *d.* 30. *sect.* 3. *Dian.* " *p.* 4. *tr.* 4. *res.* 124.

Quæritur I. An in casibus allatis a Busemb. nempe si pœnitens bona fide confiteatur peccatum reservatum non habenti potestatem, vel si inculpate peccati illius obliviscitur, aut de eo confiteatur urgente necessitate, Confessarius simplex valide & licite ipsum absolvat? Negat *Antoine p.* 329. *q.* 5. & per se loquendo sua sententia satis est probabilis; ut enim diximus (*n.* 265. *Quæst. I.*), probabile est cum *Vasq. Tourn. Armil. Gerson. Trull. etc.* Confessarium simplicem omni carere jurisdictione in habentem reservata, cum non sit suus competens Judex: ideo neque a non reservatis potest eum absolvere. *Secunda* vero sententia communis, & probabilior affirmat, quam tenent *Suar. Pal. Lugo*, *Concina*, *Salm.* & alii allati dicto *n.* 264. Ratio, quia, licet Confessarius non possit sine rationabili causa absolvere a non reservatis, non absolvendo a reservatis in quæ potestate caret, non per hoc tamen caret potestate in non reservata; unde quando bona fide confitetur pœnitens, vel habet necessitatem confitendi, tunc bene potest directe absolvi a non reservatis, & indirecte a reservatis. Et cum hæc sententia sit communis, ut fatetur ipse *Antoine*, & valde probabilis, imo certe probabilior, ut diximus: bene potest deduci in praxim, nam (ut probavimus *n.* 573.) est moraliter certum, quod cum opinione probabili Ecclesia supplet jurisdictionem.

Quæritur II. An si pœnitens confessus sit superiori, & inculpabiliter sit oblitus peccati reservati, 597 poterit deinde cuilibet illud confiteri, & absolvi? *Prima* sententia communissima affirmat, & hanc tenent *Busemb.* ut supra, *Lugo d.* 2. *n.* 85. *et* 89. (ubi vocat communem) *Sanchez de Matr. l.* 8. *d.* 15. *n.* 21. *Pal. p.* 15. §. 5. *n.* 3. *Holzm. p.* 184. *n.* 637. *Ciera d.* 1. *n.* 92. *Viva q.* 9. *ar.* 4. *n.* 2. *Salm. c.* 13. *n.* 45. (qui etiam asserunt communem) *& Escob. lib.* 16. *n.* 510. *cum Cano*, *Fill. & Adriano*, *& Led.* Ratio, quia præsumitur superior pœnitentem recte dispositum velle liberare ab omni vinculo peccatorum a quo potest, idque videtur confirmari verbis illis quæ ad Confessionem præmittuntur: *Id quantum possum & tu indiges, etc.* Et hoc admittunt *Pal. loc. c. Salm. n.* 45. *cum Con. & Aversa* (contra alios), etiamsi Confessio fiat apud inferiorem delegatum; quia adhuc censetur superior velle per illam reservationem auferre. *Secunda* vero sententia negat, eamque tenent *Suar. d.* 31. *sect.* 4. *n.* 12. *Conc. p.* 573. *n.* 14. *Antoine p.* 330. *qu.* 6. item *Sylvest. Ang. Rosel.* & *Gabr. ap. Lugo. d.* 20. *n.* 85. & *forte probabiliorem* vocat *Holm.* Hi dicunt non tolli reservationem sive Confessio fiat superiori, sive delegato. Ratio est urgens, quia ad auferendam reservationem requiritur, ut peccatum subjiciatur judicio superioris, eo quod finis reservationis est (ut probavimus *num.* 581.) nedum ut pœnitentes a peccato absterreantur, sed etiam ut convenientem medicinam & pœnitentiam recipiant. Unde non censetur ablata reservatio, nisi ex aliquo positivo indicio habeatur præsumptio, voluisse superiorem reservationem auferre, ut recte dicit *Concina*; vel nisi pœnitens (ut ait *Suarez n.* 15.) ad hunc finem adiverit superiorem vel habentem facultatem, ut ab omnibus reservatis absolvatur, & hanc suam intentionem illi manifestaverit. Necnon bene excipit *Suarez n.* 20. quando privilegium fuerit concessum in favorem pœnitentis, prout est privilegium Jubilæi, & Bullæ Cruciatæ. Cæterum, præcisis istis tribus exceptionibus, hanc secundam sententiam probabiliorem censeo: & hanc *Sylvius tom.* 4. *suppl. qu.* 20. *ar.* 2. *circa fin.* tenet ut veram cum *Sylvestro*, *Angelo*, *Adriano*, *Navar. Covar. Bonac. Sa*, *Coninck.* & aliis pluribus, quibus consentit *Pontas casu* 25. & adhæret

hæret *Contin. Tourn. to.* 6. *p.* 2. *p.* 131. Licet prima videatur etiam probabilis, tum ob auctoritatem DD. qui (ut fatetur ipse *Concina*) communiter eam docent; tum quia probabiliter potest præsumi Superior consentire, ut auferatur reservatio, semper ac pœnitens confitetur apud habentem potestatem. Omnino tamen dicendum puto, reservationem non auferri, quando adesset positiva præsumptio, quod, si Superior audivisset peccatum reservatum, absolutionem distulisset.

598 Quæritur III. An per Confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio? Negat *P. Conc. pag.* 974. *n.* 16. sive Confessio fiat Ordinario, sive Confessario delegato. Ratio, quia Superior non tollit reservationem, nisi sacramentaliter absolvendo, unde quando Confessio est invalida, non aufertur reservatio; inferior contra, cum nihil possit in reservata extra Sacramentum, quoties Sacramentum est nullum, peccata manent reservata. Sed communis sententia, & probabilior affirmat, & hanc tenent *Suarez d.* 31. *sect.* 4. *n.* 10. *Wig. tr.* 14. *n.* 77. *Lugo dist.* 20. *n.* 106. *Pal. p.* 15. §. 6. *n.* 2. *Holzm. pag.* 183. *n.* 696. *Roncag. p.* 109. *qu.* 6. *Res.* 2. *Viva de Jubil. q.* 11. *art. ult. n.* 2. *Croix n.* 1475. *Bonac. dist.* 5. *qu.* 7. *p.* 5. §. 5. *n.* 9. *cum Vasq. Fill. Reg. Nunno*, *Rodr. &c. ac Salm. cap.* 13. *n.* 41. *cum Sylvest. Cajet. et Conc.* Ratio, quia reservatio principaliter ordinatur, ut peccata deferantur Superiori, utque ipse super ea ferat judicium præbendo monita salutaria, ac pœnitentiam imponendo; unde semper ac subditus suum peccatum subjicit judicio Superioris, vel alius habentis facultatem, jam obtinetur finis reservationis. Nec valet dicere, quod tam Ordinarios, quam Delegatus, non tollunt reservationem nisi per absolutionem sacramentalem, quæ hic deest, cum Confessio sit nulla; nam respondetur, quod Superior bene potest sine absolutione sacramentali, ut fatetur ipse *Concina*, reservationem auferre. Esto autem inferior non possit tollere reservationem nisi per sacramentalem absolutionem, attamen, cum subditus peccatum ei defert, tunc Superior ipse, cum jam consequatur finem reservationis, censetur illam auferre, vigore consuetudinis (ut dicunt *Salm.*) communi DD. auctoritate firmatæ.

Quæritur IV. An tollatur reservatio per Confessionem culpabiliter nullam? *Prima* sententia negat, eamque tenent *Concina*, *Holzm.*, *Viva*, *Croix ll. cc.* eamque absolute veram vocat *Ronc.* 3. citans *Lugonem*, *&* *Salm.* sed non bene, nam isti omnino oppositum tenent. Ratio, quia non præsumitur Superior velle, quod subditus ex sua iniquitate commodum reportet. Hæc sententia est quidem valde probabilis, sed contraria est longe communior, nec caret sua probabilitate. *Secunda* igitur sententia affirmat, & hanc tenent omnes AA. allati pro secunda sententia in quæstione præcedenti, exceptis citatis in quæstione præsenti. Ratio, quia pro Confessione sacrilega currit eadem ratio ac pro inculpate nulla; alios enim est finis Confessionis, alius reservationis: finis confessionis est, ut remittatur peccatum, finis autem principalis, & directus reservationis est, ut hujusmodi peccata reservata committentes subjiciantur judicio superioris; ergo cum subditus peccatum suum Superiori defert, & pœnitentiam ab eo impositam acceptat, etiamsi sacrilege confiteator, jam obtinetur finis reservationis, quamvis non remittatur peccatum. Quod autem peccator ex tali iniquitate commodum reportet, hoc per accidens evenit; nam licet ex voluntate interpretativa nollet aufferre reservationem, si sacrilegium agnosceret; tamen ex voluntate actuali tunc jam vult auferre.

Recte vero excipiunt *Wigandt*, *et Lugo*, *cum Suar. et Vasq.* si pœnitens culpabiliter reticeat ipsum peccatum reservatum; vel si (ut ait *Lugo*) illa sacrilega Confessione inculpabiliter obliviscatur confiteri peccatum reservatum: quia minime præsumitur Superior in tali sacrilega Confessione velle auferre reservationem peccati sibi non delati. Item excipit *Suarez*, si pœnitens habuerit animum non vitandi in posterum peccatum illud reservatum, vel non implendi pœnitentiam impositam; dicit vero tolli reservationem, si animum mutet. Item recte addit *Bonac.* semper teneri pœnitentem, etiamsi postea ab inferiore de illo peccato reservato absolvatur, implere pœnitentiam a Superiore impositam. Item excipienda est (ut diximus *n.* 537.) Confessio invalida sive culpate, sive inculpate facta, in Jubilæo; quia ibi, cum Pontifex non præbeat facultatem absolvendi reservata, nisi ad finem, ut fideles lucrentur Jubilæum, non censetur velle auferre reservationem, si illi Jubilæum non lucrantur; vide dicta *n.* 537. *Qu. II.*

„ Resp. 2. A reservatis absolvere potest 1. Ipse 599
„ reservans. 2. Ejus in spirituali jurisdictione su-
„ perior. 3. Cui ipse delegavit. 4. Sacerdos infe-
„ rior, quando superior adiri non potest, v. gr. a
„ reservatis Papæ absolvere potest Episcopus eos,
„ qui Romam ire non possunt.

Pœnitentiarii majores Cathedralium, quamvis habeant potestatem ordinariam absolvendi, non possunt tamen absolvere a reservatis Episcopo, vel ab Episcopo, & tanto minus eam delegare, ut habetur ex Declar. S. C. Concilii die 6. Julii 1647. *apud Pitton. de Confess. n.* 881. Idque tenent *Viva q.* 9. *art.* 4. *n.* 1. *Roncaglia pag.* 108. *q.* 1. *R.* 2. *Barbosa Coll.* 581. *n.* 24. *et Diana p.* 9. *tr.* 8. *R.* 11. qui reprobat contrariam consuetudinem (si forte alicubi adest) tanquam irrationabilem.

„ Resp. 3. Extra periculum mortis, de quo *v.*
„ *dicta dubio superiore*, nullus inferior per se, &
„ directe absolvere potest, nisi ex jure, vel privi-
„ legio concedatur. Dicitur *autem per se;* quia de
„ indirecte, & per accidens colligitur ex dictis.
„ Dicitur 2. *Nisi*, *etc.* quia a casibus Papalibus
„ absolvere posest Episcopus per se, vel Vicarius,
„ quando sunt occulti, ut docet *Navar. c.* 27.

Unde resolves.

„ Mendicantes ex vi juris communis non pos-
„ sunt absolvere a reservatis Episcopo: quia ut sic
„ non habent potestatem majorem Parochis; &
„ privilegium quod circa hoc habuerunt; sublatum
„ est decreto Urbani VIII. anno 1628. * (*Hoc e-*
„ *tiam confirmatur ex Prop.* 12. *inter damnatas*
„ *ab Alex. VII.*) * Excipit tamen *Aversa* cum
„ *Diana p.* 8. *tom.* 7. *res.* 71. eos casus, qui E-
„ piscopis a jure tantum reservantur; imo *Quin-*
„ *tan. tom.* 1. *tract.* 3. *sect.* 14. affirmat Regulares
„ adhuc posse absolvere, sicut ante decretum, eo
„ quod

„ quod hoc in Provinciis non sit promulgatum, „ quod *Dian. p.* 9. *t.* 6. *resol.* 51. non audet pro- „ bare, nisi ad Episcopum non pateat recursus; „ tunc enim ab ipsis reservatis posse absolvere, „ sicut possunt a Papæ reservatis. *Granat. Dian.* „ *part.* 5. *tit.* 14. *res.* 58. V. etiam *Prep. qu.* 19. „ *d.* 1.

Certum est quod Regulares nequeunt absolvere a casibus reservatis ab Episcopis, ut communiter dicunt cum aliis *Salm. cap.* 13. *n.* 52. *Viva in Prop.* 12. *damn. ab Alexandr. VII. n.* 13. *& Cabassut. T. J. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 5. ex Bulla Greg. XIII. *Cum a sacra*. Et hoc sive casus sint reservati ab Episcopo, sive ab ejus Synodo, ut recte ait *Croix n.* 1628. *cum Viva* (quidquid dicat *Pelliz.*); nam id quod agitur a Synodo, principaliter ad Episcopo agitur, qui est caput illius.

An autem Regulares possint absolvere a casibus Episcopis a jure communi reservatis? Vide infra *lib.* 7. *n.* 99. Ubi dicimus probabilius esse quod possint, exceptis tamen sex Casibus a Clemente VIII. reservatis, nimirum, percussio Clerici, duellum, violatio immunitatis ecclesiasticæ, violatio clausuræ Monialium ad malum finem, simonia realis, & simonia confidentialis; facultas enim a prædictis casibus absolvendi expresse a Clemente fuit Regularibus adempta. Vide *lib.* 7. *n.* 95. Probabiliter igitur absolvere possunt procuraotes abortum fœtus animati, cum hic casus non fuerit a Clemente reservatus; vid. *cit. n.* 99. *in fine*.

620 „ Resp. 4. Si Confessarius dubitet, an pœnitens „ lapsus sit in mortale reservatum, si quidem du- „ bium sit positivum, potest (sequendo opinionem „ probabilem, & judicando probabiliter non esse „ reservatum) absolvere. Si vero dubium sit ne- „ gativum, posse absolvere negant aliqui, ut *Ar-* „ *mil. Cord.* &c. Probabilius affirmant *Suar. Fill.* „ *Henr. Hurt. Bonac. Lugo d.* 20. *sect.* 2.

Quæritur I. Utrum in dubio, an pœnitens incurrerit casum reservatum, possit illud absolvere simplex Confessarius? Si dubium est facti, nempe si pœnitens dubitet, an peccaverit graviter, vel non, communis est sententia quod possit absolvi a quolibet Confessario; quia reservatio est strictæ interpretationis; unde debet intelligi de peccatis certe gravibus; ita *Concina p.* 567. *n.* 15. *Suar. de Censur. d.* 40. *sect.* 6. *n.* 5. *Lugo dist.* 20. *n.* 18. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 10. *n.* 23. *&* DD. mox infra citandi cum aliis passim (contra *Wigandt tr.* 14. *n.* 53.) Si vero dubium est juris, nempe si quis dubitaret, an aliquod peccatum sit reservatum, negant *Concina*, *& Wigandt l. cit.* item *Arm. v. Casus n.* 13. *& Antoine p.* 528. *qu.* 2. Ratio, quia cum dubitatur an peccatum sit reservatum, dubitatur etiam an Confessarius facultatem habeat absolvendi, unde Confessarius dubiam tantum habens facultatem, non potest absolvere. Sed pariter communiter affirmant DD. ut præter *Suar. Lugo*, *Sanch. ll. cc.* docent *Fill. tr.* 21. *cap.* 4. *n.* 172. *Bonac. p.* 5. §. 4. *n.* 5. *Escob. lib.* 16. *n.* 447. *cum Sa*, *Anacl. p.* 624. *n.* 4. *Tamb. de Cas. res. l.* 5. *c.* 4. *n.* 7. *Elbel n.* 643. *Viva qu.* 9. *art.* 2. *n.* 4. *Diana p.* 4. *tract.* 3. *R.* 4. *Sporer pag.* 162. *n.* 733. *cum Gob. & Quintan. & Salm. cap.* 23. *n.* 15. *cum Aversa*, *Portel. Dicast. Henr. Hurt. & aliis*. Et hoc, sive dubium sit positivum, vel negativum, quia in utroque eadem ratio currit. Ratio autem est, tum quia (ut diximus) reservatio stricte interpretatur; tum quia melior est conditio possidentis: unde, licet dubitetur, an peccatum sit reservatum, certum tamen est Confessarium suam possidere facultatem absolvendi. Præterquamquod, cum hæc sententia sit communis, & certe probabilis, certum etiam est Ecclesiam jurisdictionem supplere, juxta dicta *n.* 573. & sic respondetur rationi oppositæ. Neque obstat, ut objicit *Concina*, quod Clemens VIII. prohibuerit omnibus Confessariis etiam privilegiatis absolvere a casibus, *etiam dubiis in bulla Cœnæ reservatis*, & in Extrav. *Perlectis*, declaratur percussio Clerici esse reservata Papæ, etiam quando dubitatur, num sit levis vel gravis; nam hujusmodi prohibitiones magis firmant nostram sententiam, quod Confessarius in aliis casibus possit absolvere, qui sunt dubie reservati; exceptio enim firmat regulam. Hic autem sciendum quod Clemens (ut referunt *Roncaglia*, & ipse *Antoine ll. cc.*) anno 1602. Decretum illud moderavit de medio auferens verba illa, *dubie reservatis*.

Limitant vero hanc sententiam *Bonac. & Sanch. ll. cc. Bonasp. & Alph. de Leone ap. Salm. num.* 14. (atque probabile putat *Diana l. cit.*) si crimen in foro externo habeatur ut certum, quia tunc idem judicium formandum est pro foro interno. Sed verius refutant hanc limitationem omnes AA. pro nostra sententia citati, & signanter *Salm. Lugo*, *Escob. Sporer*, *& Tamb.* Ratio, quia in foro externo non creditur pœnitenti, quia nemo in causa propria testari potest; aliud tamen est in foro interno, ubi omnino credendum est pœnitenti, cum ipse tantum possit esse suæ conscientiæ testis.

Quæritur II. An qui confessus est inferiori peccatum dubie reservatum, omnino liberetur a reservatione, etiamsi postea illud cognoscat ut certum? Negat *Concina pag.* 508. *n.* 16. quia, licet peccatum dubie reservatum ob dubietatem facti possit absolvi a quolibet Confessario, tamen quando de illo pœnitens postea certe recordatur, tenetur adire superiorem; Confessio enim peccati dubie reservati non efficit quin peccatum illud sit reservatum. Sed communiter alii negant, ut *Lugo dist.* 20. *n.* 22. *Escob. lib.* 16. *n.* 451. *Sporer pag.* 262. *n.* 734. *Viva q.* 6. *art.* 2. *n.* 4. *cum Bald. ex Sanch. Dec. lib.* 4. *cap.* 44. *et Salm. cap.* 13. *n.* 16. *cum Dicast. Aversa*, *& aliis*. Ratio, quia cum peccatum dubie reservatum sit jam confessum, jam directe est absolutum (ut ipse *Concina n.* 15. concedit), ac proinde manet directe ablata reservatio: unde, quamvis teneatur pœnitens, cum recordatur peccati certi, prius confessi ut dubii, illud iterum tanquam certum confiteri, ut ad supplendam integritatem illud exponat uti erat in conscientia, ejusque cognitam gravitatem Confessario manifestet, juxta dicta *n.* 458. tamen non tenetur amplius se sistere superiori pro ablatione reservationis, quia, ablato peccato ablata est etiam reservatio.

Quæritur III. An absolvi possit a reservatis qui peccavit in confidentiam licentiæ? Videtur negare *Covarr. et alii apud Lugo dist.* 20. *num.* 129. Sed affirmandum cum communi sententia, quam tenent *Sanch. Dec. lib.* 4. *cap.* 54. *n.* 18. *Fill. tr.* 8. *n.* 262. *Lugo n.* 130. *cum Vill. Led. etc. ac Salm. c.* 13. *num.* 40. *cum Bonac. Molf. Aversa*, *Gabr. etc.*

etc. Ratio, quia, esto concedens licentiam noluit, ut peccatores propter ipsam facilius peccent, non tamen excludit quominus ii, qui occasione ejus peccaverit, possint absolvi, si vere proponant illud vitare.

Quæritur IV. An licentia data de absolvendis reservatis extendi possit ad peccata post ipsam commissa? Distinguendum: Si concessio facta fuit præcise pro peccatis narratis, vel per tot vices commissis, tantum pro eis valere potest. Secus vero, si licentia est concessa indefinite; ita communissime, & valde probabiliter *Lugo dist.* 20. *n.* 122. *cum Bon. et Præpos. Ronc. p.* 110. *qu.* 7. *cum Passer. Mansi, et Gabr. S. V. ac Salm. c.* 15. *n.* 59. *cum Aversa, Leand. Dic. etc.* Dummodo, recte limitant, non interponatur magna distantia (puta ultra mensem: ut ait *Ronc. cum Mansi*) inter concessionem licentiæ, & commissionem novarum culparum: intellige, si pro quodam particulari pœnitente sit tantum impertita licentia. Item bene advertit *Roncag.*, præfatam sententiam non procedere, si licentia impertita fuerit intuitu alicujus festivitatis.

Hic addenda sunt aliqua circa reservationem casuum respectu Monialium.

Quæritur igitur V. An Moniales subjaceant casibus, & censuris ab Ordinario in Diœcesi generaliter reservatis? Negant *Csped.* & alii apud *de Alexand. Confess. Mon. c.* 6. §. 2. *Qu.* 9. Quia (ut dicunt) Moniales, cum indigeant speciali directione Episcopi, juxta Regulas ipsarum, non comprehenduntur legibus conditis ad directionem universalem populi. Addunt, quia verba, quæ possunt accipi in genere & in specie, in materia odiosa, ut est reservatio, in specie sumi debent, ut *Seraph. Dec.* 853. *n.* 7. Affirmat vero subjacere communis sententia cum *Diana, Bord.* & *de Alex. l. c.* Quia, quando verba generalia concurrunt cum verisimili mente legislatoris, tunc omnes comprehenduntur, qui in lege non sunt expresse excepti. Et hæc est verior.

Quæritur VI. An prædictæ reservationi subjaceant etiam moniales exemptæ? Affirmat probabiliter *Tamb. Conf. et l.* 5. *de Cas. res. c.* 3. *n.* 4. Quia in *Const. Inscrutabili*, Gregorii XV. statuitur, quod Confessarii Monialium exemptarum omnino approbandi sint ab Episcopo loci: Episcopus igitur (ait *Tamb.*) sicut potest his Confessariis limitare in approbatione tempus, locum, & personas; sic etiam potest limitare casus. Negant vero adhuc probabiliter *Pelliz. et Quintan. ap. Tamb. n.* 3. *ac P. de Alex. d. cap.* 6. §. 2. *Qu.* 10. cum communi ut asserit: quia Monasteria exempta sunt prorsus extra jurisdictionem Episcopi, ac si essent extra territorium, ut communiter ibi dicunt *Bonac. Bord.* &c. Et, quamvis Episcopus debeat approbare earum Confessarios quoad idoneitatem, non potest tamen ipse limitare eos approbare, cum expresse in *Constit.* Clementis X. *Superna*, dicatur, posse ab Episcopo limitari tempus, locum, & personas, sed nihil dicitur de peccatis, quæ aliunde a Prælatis regularibus Monialibus exemptis jam reservantur.

Quæritur VII. An Episcopus circa clausuram, ut delegatus Sedis Apost. possit reservare casus quoad Moniales exemptas, v. gr. si ostio aperto loquantur cum sæcularibus? Affirmat *de Altx. l. cit. Qu.* 12. cum *Bacio*. Ratio, quia (ut dicunt) stante delegatione concessa a *Trid. sess.* 25. *c.* 5. Episcopis, respectu ad clausuram, habentur Moniales tanquam non exemptæ; ita ut in casu transgressionis: ipsæ non jam a Prælato regulari, sed ab Episcopo sunt absolvendæ; hocque colligunt ex Decreto Clementis VIII. ubi prohibetur Regularibus, ne absolvant vi cujuscunque privilegii a casibus Ordinario specialiter reservatis. Sed hæc ratio non satis probatur, unde non videtur improbabilis sententia opposita *Dianæ*, & *Pasq.* apud *Alex, ibid.* qui dicunt delegationem prædictam concessam Episcopis respicere tantum forum externum; verba autem *Trid.* hæc sunt: *Bonifacii VIII. Constitutionem revocat S. Synodus: universis Episcopis .... præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apost. auctoritate, clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui ... procurent*.

Hic ultimo notandum cum *Ronc. pag.* 110. *qu.* 9. *R.* 1. quod ex Decretis a S. C. emanatis anno 1601. & 1602. auctoritate Clementis VIII. & anno 1627. auctoritate Pauli V. quicunque Confessarii præsumentes prætextu alicujus privilegii absolvere a casibus reservatis Papæ, vel Episcopis, incurrunt ipso facto excommunicationem Papæ reservatam.

DUBIUM V.

Quid sit Officium, & obligatio Confessarii?

603 *Quid est officium Confessarii? Quando autem possit aut debeat Confessarius differre absolutionem? (Remissive ad n.* 462. *& seq.)*

604 *Qu. I. An possit Confessarius negare absolutionem ei qui adhæret sententiæ probabili? Quid si adhæreat sententiæ falsæ, sed probabili putatæ?* 605. *Qu. II. An expediat Confessario uti sententiis rigidioribus, vel benignioribus?*

606 *Quos Confessarius possit vel nequeat absolvere?*

607 *Quomodo Confessarius teneatur rudiores interrogare?*

608 *Quomodo eos instruere, & disponere quantum potest? Monitum ad Confessarios.*

609 *Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus?* 610. *Quid si prævidet monitionem non profuturam?* 611. *Inf. I. Quid si advertat pœnitentem invalide contraxisse Matrimonium cum bona fide?* 612. *Quid si Matrimonium sit contrahendum?* 613. *Quid si accedant sposi cum omnia sunt parata?* 614. *Inf. II. An debeat semper monere de restitutione facienda? Inf. III. Quid si timentur scandala aliorum?* 615. *Excip.* 1. *Quando damnum est contra bonum commune.* 616. *Excip.* 2. *Quando pœnitens interrogat. Excip.* 3. *Quando brevi speratur fructus. Utrum autem in dubio de fructu & nocumento fieri debeat monitio?*

617 *Confessarius ministrando debet esse in gratia. Quomodo autem peccet, qui plures præbeat absolutiones in mortali successive? (Remissive ad l.* 5. *n.* 30. *)* 618. *Quid si in mortali tantum audiat Confessionem? Remiss. ad*

ad hunc l. 6. n. 50.) Et quid si urgeat necessitas absolvendi? Remiss. ad n. 33. ibid.).

619 *Quomodo teneatur Confessarius reputare defectus a seipso commissos?* 620. *Dub. I. Ad quid teneatur, si erravit circa valorem Sacramenti?* 621. *Dub. II. Ad quid si deobligavit a restitutione facienda? Et an teneatur ad restitutionem, si, cognito errore, non moneat? Quid si culpabiliter deobligavit, cum pœnitens erat dispositus, & postea pœnitens renuat parere monitioni? Quid si tantum omittat monere?* 622. *Dub. IV. An possit monere pœnitentem de his defectibus, sine ejus licentia extra Confessionem?*

623 *Quæ & quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes?* 624. *An Confessarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ absolvere peccatorem moribundum?* 625. *An tutus sit in Conscientia Sacerdos simplex, qui renuit munus Confessarii exercere, si populus est in gravi necessitate spirituali?*

605 „ Resp. 1. Munus Confessarii est absolvere dispositum, & non alium; item curare rectitudinem istius judicii, præsertim quando cœptum est, & reos juvare, ac monere, cum prudentia tamen. Ratio primi est, ne sit injurius pœnitenti. Ratio secundi, ne fiat sacrilegus. Ratio tertii est eadem: & quia debet curare, ut absolutio sit efficax.

Unde resolves.

„ 1. Etsi interdum utiliter differatur absolutio etiam ejus, qui potest licite absolvi; id tamen raro, nec fere nisi de pœnitentis consensu faciendum; quia potest vergere in grave ejus periculum, vel damnum. Vide *Dian. p. t. t. 4. R.* 35. * (*Quando Confessarius teneatur vel possit differre absolutionem, vide dicta n.* 462.

„ 3. Absolvendus est, qui adhæret sententiæ probabili; quia est dispositus.

604 Quæritur I. An possit absolvi pœnitens, qui vult sequi opinionem contrariam illi quam tenet Confessarius? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Concina pag.* 702. *ex n.* 1. item *Fagnan. Baron. Eliz. Gonzal. &c. ap. Croix l.* 1. *n.* 452. Ratio, quia pœnitens tenetur stare judicio Confessarii qui est Judex, alias erit indispositus ad absolutionem. *Secunda* vero sententia communis & sequenda docet non solum posse, sed etiam teneri sub gravi Confessarium absolvere pœnitentem qui vult sequi opinionem probabilem, licet opposita videatur probabilior Confessario. Ita *Suar.* 3. *p. t.* 4. *d.* 32. *sect.* 5. *Soto in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *art.* 5. *ad* 5. §. *Unde, Azor. t.* 1. *l.* 2. *cap.* 17. *qu.* 10. *Holzm. t.* 3. *pag.* 197. *n.* 740. *Salm. tr.* 6. *c.* 12. *n.* 44. *Roncaglia c.* 2. *Reg.* 4. *Pal. t.* 1. *tract.* 1. *p.* 4. *n.* 2. & 6. *Croix l.* 1. *n.* 452. *Sporer t.* 1. *pag.* 11. *n.* 47. *Viva qu.* 7. *art.* 2. *n.* 6. *Laym. l.* 1. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 10. *cum Vasq. Med. &c. Sanch. Dec. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 28. cum *Henr. Salon. Salas, Val. Sayro, Man. Polanch.* & aliis multis. Et in hoc consentiunt adhuc plures AA. rigidioris sententiæ, scilicet *Pontassus, & Victoria*; quorum loca & verba retulimus *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 25. & præsertim *Cabassutius T. J. l.* 3. *c.* 13. qui cum *Sylvio* sic inquit: „ (Quivis Confessarius absolvere debet pœnitentem qui non vult ab opere abstinere, quod secundum probabilem piorum & doctorum aliquot hominum non reprobatam in Ecclesia auctoritatem est licitum: quamvis juxta probabilem pariter aliorum auctoritatem, quam ipse sequitur Confessarius, habeatur ut minus probabilis) „. Idem docet *Card. Toletus l.* 3. *c.* 20. *n.* 7. ubi ait: *Cum aliquid est sub opinione, si casu accidit Confessarium esse opinionis esse illicitum, & pœnitens esse licitum, potest pœnitens obligare confessarium, ut ipsum absolvat in sua opinione.* Et concludit, quod tunc Confessarius potest *utramque opinionem sequi, quamvis ipse unam illarum probet.* Idem dicit *Navarrus Manual. c.* 26. *n.* 4. ubi: *Si sint contrariæ Doctorum opiniones, quarum alteram Confessarius & alteram pœnitens sequitur, & Confessarius credit evidenti se textu vel ratione niti, pœnitentem dubia, non debet eum absolvere. At si Confessarius non adeo forti ratione nititur, vel pœnitens utitur pari vel fere pari, & habeat aliquem pro se Doctorem clarum, poterit eum absolvere, ut post Adrianum tenuimus in c. Si quis autem. d.* 7. *n.* 66. Ita *Nav.* non distinguens inter Parochum ad audiendum obligatum, & alium qui (ut ait) *potest audire, & non tenetur, ut nec Adrianus distinxit.* Et in hoc recte conveniunt *Suar. Sanch. Azor. Salm. Croix*, & alii communiter; nam licet alii Confessarii non teneantur absolvere pœnitentes, antequam eos audiant, postquam tamen audierint, tenentur absolvere dispositos. Idem docet *S. Anton. p.* 3. *tit.* 17. *c.* 16. §. 2. ubi dicit; *Caveat Confessor, ne sit præceps ad dandam sententiam de mortali, quando non est certus & clarus; & ubi in aliqua materia sunt variæ opiniones quamplurium & solemnium DD. utrum sit licitum; vel illicitum .... Consulet quod tutius est, scilicet quod a talibus abstineant (Extra de Spons. Juven.); non tamen contemnat contrarium facientes, seu contrariam opinionem tenentes, non propter hoc (nota) deneget absolutionem: sed (ut dicit Guil.) dicat Confessor, quod illud faciendo non est tutum, sed dubium, & ideo sibi bene provideat; si autem omnino* (idest evidenter) *conscientia Confessoris dictaret illud esse mortale, nec posset conscientiam deponere* (idest per judicium reflexum, nempe quod pœnitens, cum sit dispositus, efformando sibi conscientiam de honestate actionis, jus habeat ad absolutionem), *quod tamen deberet ad consilium Sapientum, nullo modo deberet facere contra conscientiam, quia peccaret mortaliter, c. Omnes.* 28. *q.* 1. §. *Ex his, juncta Glossa. Sed cum illud tale esset contra communem opinionem DD. & communiter sic servatur a Sapientibus, quamvis aliquem Doctorem audiret contrarium tenere non de levi* (idest sine solida ratione), *debet illi adhærere.* Idem confirmat clarius *S. Anton. p.* 3. *tit.* 16. *c.* 20. in fine dicens: *Si credit* (Confessarius) *quod sit peccatum, debet ei conscientiam facere, quod confitens diligenter se informet de illo facto, utrum sit peccatum. Sed dato quod ille non vellet cognoscere illud esse peccatum, nihilominus tenetur eum absolvere, nec reputare eum inhabilem ad absolutionem, quia ex ratione, & non protervia hæc opinio est.* Adde his *S. Raymundum*, qui *lib.* 3.

3. *tit. de Pœnit. & Rem.* §. 21. scribit: *Unum tamen consulo, quod non sis nimis pronus judicare mortalia peccata, ubi tibi non constat per certam scripturam ... alias possent induci homines in desperationem*. Idem docet doctissimus *Sylvius* 2. 2. *q.* 154. *ar.* 2. loquens de superfluo ornatu mulierum, ubi: *Si Confessarii non possint clare percipere, utrum ibi sit mortale, aut solum veniale persuadeant quoad possunt, ut pœnitens abstineat; si tamen nolit, non ei faciant conscientiam de mortali, ne deinceps mortaliter peccet, ubi alioquin non peccaret; neque absolutionem negent*.

Ratio autem valde urgens hujus sententiæ est, quia pœnitens, facta Confessione, cum sit dispositus, habet strictum jus ad absolutionem; quam denegando Confessarius gravem illi injuriam irrogaret, tum quia privaret eum gratia Sacramenti, tum quia obligaret ad magnum onus subeundum, nempe de repetenda apud alterum sua gravia peccata. Nec valet dicere, quod pœnitens non est dispositus, cum sequi non vult judicium Confessarii. Nam respondetur, quod Confessarius non est judex opinionum, quas pœnitens sequi teneatur, sed tantum dispositionis sui pœnitentis, ut patet ex Tridentino *sess.* 14. *c.* 5. (cujus verba retulimus *Tom. I. lib.* 3. *n.* 669.) ubi Sacerdotes ad hoc tantum dicuntur judices a Christo Domino constituti, ut ad eos deferant fideles peccata sua, & ipsi absolutionem eis impertiantur, vel denegent juxta eorum dispositionem, debitamque pro modo culpæ pœnitentiam imponant. Dispositio autem pœnitentis consistit tantum in habendo verum dolorem de peccatis confessis, & firmam voluntatem non peccandi in posterum. Ergo judicium Confessarii circa dispositionem pœnitentis in hoc tantum consistit, nempe in cognoscendo, quod pœnitens vere doleat de suis culpis, & vere proponat eas non iterare. Quod vero pœnitens velit hanc vel illam opinionem sequi, hoc impertinenter se habet ad judicium Confessarii, nisi hic judicet opinionem pœnitentis esse evidenter falsam. Qua de re quoad opiniones illas quæ versantur circa præfatam dispositionem pœnitentis, vel etiam circa administrationem Sacramenti, puta si Confessarius judicet non habere jurisdictionem, pœnitens debet stare judicio Confessarii, & Confessarius tenetur proprium sequi judicium; nam alias absolvendo sine debita jurisdictione, vel quem ipse judicat indispositum, peccat agendo contra propriam conscientiam. Quoad vero alias opiniones, quæ versantur circa obligationem pœnitentis, nempe circa ea quæ a pœnitente agenda aut vitanda sunt, Confessarius non est judex, nec potest obligare ad sequendam opinionem suam pœnitentem, qui vult sequi contrariam, quam ipse putat non sine fundamento licite posse teneri: ut optime tradidit *Adrianus q.* 5. *Dub.* 7. dicens: *Si a pluribus DD. contrarium teneatur, non debet Sacerdos adeo de se præsumere, ut totum velit in suam opinionem (quæ forsitan erronea est) coarctare*. Hinc quando ex una parte pœnitens sibi efformat judicium de honestate alicujus actionis, & alias Confessarius non habet certitudinem evidentem de illius falsitate, tenetur illum absolvere, utpote sufficienter dispositum. Et tunc potest, imo tenetur permittere, quod pœnitens suam sequatur opinionem, si nequit abducere ab ea sequenda, quia (ut diximus) Confessarius non est controversiarum judex; alioquin, si v.g. pœnitens esset doctior Confessario, & vellet sequi opinionem, quam ipse non sine fundamento reputaret probabiliorem, aut etiam certam, posset Confessarius denegare illi absolutionem, si teneret opinionem contrariam, quæ esset forte in se erronea; sed hoc nullo modo videtur posse dici, cum dici nequeat quod eo casu pœnitens peccet sequendo opinionem suam; at si non peccat, jam est dispositus, utque talis jus habet ad absolutionem.

Adde, quod si Confessarius non posset absolvere eos, qui volunt sequi opinionem minus probabilem, contra suam quam ipse putat probabiliorem, multa videntur inconvenientia sequi. Ponamus enim casum, quod aliquis simoniace pecuniam acceperit, iste secundum aliquos tenetur restituere pretium acceptum ei qui dedit, secundum vero alios, Ecclesiæ, vel pauperibus; si forte hic ad duos Confessarios accederet, quorum unus obligaret ad restituendum danti, putans prima opinionem probabiliorem, alter ad restituendum Ecclesiæ, quia contrariam tenet sententiam; quæro in hoc casu, cui pœnitens parere deberet, cum teneretur utriusque sui Confessarii judicio se conformare? Et si forte paruerit primo, & postea confiteatur secundo, num bis restitutionem facere debebit? Præterea si quilibet pœnitens teneretur sequi opinionem probabiliorem sui Confessarii, sequeretur quod vix ullus Confessariorum, vel Theologorum (adhuc rigidioris sententiæ) posset absolutionem sacramentalem recipere, nam vix unquam casus posset accidere, quod horum aliquis inveniat Confessarium qui non habeat ut improbabiles, aut saltem minus probabiles, plures opiniones quas tanquam probabiliores ille tenet. Hinc alterum excogitemus casum: Duo Confessarii habent duas opiniones contrarias, quarum cuique se apparet probabilior; si unus velit alteri confiteri, deberet hic (juxta sententiam *Fagnani*, & Sociorum) suam deponere opinionem, captivando intellectum, ut Confessario suo judici constituto pareat. Contra vero, si alter postea huic confiteatur, deberet hic secundus Confessarius suam resumere opinionem, quæ sibi probabilior apparet; tunc enim deberet judicare secundum suum proprium judicium, & deberet illum obligare, ut deponat opinionem quam sibi prius sequendam imposuit; & en comœdia risu digna, quæ quotidie inter Confessarios eveniret. Quis putabit Christum Dominum ad hæc onera in Sacramento Pœnitentiæ Confessarios & pœnitentes voluisse obligare? Præterea, facile sequeretur, quod cum accederet aliquis Confessarius ad recipiendum hoc Sacramentum, deberet ille qui suam Confessionem excipit, inquirere de omnibus opinionibus quas pœnitens tenet, & quibus dirigit suos pœnitentes, ad hoc, ut si inveniat eum habere aliquam opinionem, quæ videtur sibi minus probabilis, obliget ad illam deponendam; & merito videretur Confessarius teneri sic inquirere, quia prudenter dubitare debet; quod ille inter tot millia opinionum, facile plures opiniones habet, quas Confessarius putat minus probabiles, & ideo deserendas. Ex his omnibus concluditur, quod Confessarius non est quidem judex opinionum quæ versantur circa obligationem pœnitentium, modo illæ non appareant ipsi evidenter falsæ, sed tantum est judex

dex dispositionis eorum, nempe quod doleant & proponant Deum non offendere, & credant tuta conscientia, ac non temere, aliquam opinionem sequi. Unde *Cabassutius*, quamvis hic Auctor rigidioris disciplinæ sit fautor, verum (in *Theor. Jur. l.* 3. *c.* 13. *n.* 14.) loquens jam de Confessariis qui compellunt suos pœnitentes ad deponendas proprias opiniones, ut suas sequantur, sic ait. *Praescribat sibi quisque quascunque libuerit austeræ vitæ leges, caveant tamen tetrici isti Censores aliorum apud Deum licitam libertatem tyrannice opprimere*.

Sed dices: Judex fori externi debet judicare juxta opinionem probabiliorem unius partis, quamvis altera pars opinionem probabilem pro se habeat; ergo Confessarius non potest absolvere pœnitentem, qui vult sequi opinionem probabilem contra suam probabiliorem. Respondetur: Longe dispar est ratio inter judicem fori externi, & sacramentalis; In foro enim externo, cum agatur de veritate rei, nimirum, an ager sit unius vel alterius partis, Judex qui tenetur unicuique jus suum tribuere, debet quidem rem adjudicare ei qui jus probabilius habet, nec potest certe adjudicare alteri, qui pro se opinionem habet minus probabilem; istius enim probabilitas non potest efficere, quod res probabilius revera non sit illius qui jus probabilius habet, & per consequens injuste ageret Judex si ipsi rem non adjudicaret. Confessarius vero quoties sua opinio non est evidenter certa, non potest (ut diximus) obligare pœnitentem ad illam sequendam; unde tunc non solum potest, sed etiam tenetur eum absolvere, permittendo, ut ille opinionem suam sequatur, semper ac pœnitens cum illa opinione efformet sibi conscientiam de honestate actionis, quia tunc jam satis est dispositus, & jus habet ad absolutionem per Confessionem peractam.

Et hanc sententiam docent *Laym. loc. c. Lugo d.* 23. *n.* 47. *Busemb. lib.* 1. *d.* 2. *n.* 3. *Sanch. l. c. n.* 30. cum *Valent. & Manuel. ac Croix l.* 1. *n.* 445. cum *Suarez Carden. &c.* locum habere, etiamsi Confessarius opinionem pœnitentis uti falsam teneret; nam si opinio illa haberet aliquam existimatam probabilitatem, puta (ut ait *Sanch.*) si probabilis reputaretur inter DD. probatæ auctoritatis, & pœnitens vere censeret illam esse probabilem, tunc non poterit Confessarius ei denegare absolutionem. Idem docet *Sotus loco supra cit.* ubi sic ait: *Quis Sacerdos existimet opinionem esse falsam, non tamen inde existimare debet sibi non licere ipsum absolvere, si quidem propter probabilitatem excusabitur ille a culpa*. Hoc vero tum solum admittendum puto, cum opinio pœnitentis aliqualem habet probabilitatem, ita ut Confessarius, esto eam non habeat ut solide probabilem, tamen non reputet omnino falsam; nam contra, si confessarius habet pro sua opinione principium certum, cui nullum videt patere responsum, & clare cognoscit opinionem pœnitentis (quamvis aliqui DD. eam tueantur) niti falso fundamento, ac rationes illius procedere ex fallaci æquivocatione, tunc dico cum *Navarro, & S. Antonino loco supra cit.* Confessarium non posse pœnitentem absolvere, quem videt pertinaciter velle sequi opinionem evidenter erroneam. Utrum autem Confessarius teneatur monere pœnitentem, qui in bona fide velit uti aliqua opinione improbabili, si prævidet monitionem non profuturam? Vide dicenda *num.* 610.

Cæterum, cum versamur in hoc dubio, ubi alii (sed pauci) dicunt peccare Confessarium, si absolvat pœnitentem qui vult sequi opinionem minus probabilem; alii vero auctores gravissimi, & quamplurimi tam ex antiquis, quam ex recentioribus dicunt peccare, si non absolvat; stante hac communi sententia, tot auctoritatibus & rationibus roborata, non video quomodo possit Confessarius tuta conscientia absolutionem denegare volenti sequi opinionem, quæ ipsi pœnitenti probabilis apparet, imo forte probabilior, si non directe, saltem reflexe, ut communiter sentiunt auctores probabilistæ, qui sequendo opinionem probabilem in concursu probabilioris, existimant amplecti sententiam reflexe probabiliorem, utpote gravioribus fundamentis & communissima Doctorum auctoritate firmatam.

Quær. II. An in delectu opinionum expediat Confessario uti opinionibus rigidioribus, aut benignioribus? Recte ait *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1737. quod si pœnitens ostendat se paratum ad sequendum id quod est tutius, tenetur Confessarius (per se loquendo) eum dirigere secundum sententias tutiores; quia, cum hoc sit majoris perfectionis, tenetur quidem Confessarius incumbere majori profectui sui pœnitentis. Spectat autem ad prudentiam Confesssarii deinde perpendere, utrum tutioris, vel minus tutæ sententiæ usus pro pœnitenti sit profuturus. Ideo dixi *per se loquendo*, quia licet id per se sit tutius & perfectius, tamen periculosius erit pluribus imponere obligationem operandi semper secundum rigidiores sententias; unde *Gerson. de vita spir. p.* 3. *Lect.* 4. *Coll.* 10. scripsit: *Fit ut per tales assertiones publicas nimis duras & strictas, præsertim in non certissimis, nequaquam eruantur homines a luto peccatorum, sed in illud profundius, quia desperatius, immergantur*. Idcirco in praxi Confessarius potius (quoad fieri potest) debet esse benignus quam rigidus cum pœnitentibus. Unde *S. Gregorius Nazianz. Orat.* 26. sic dixit: *Hortamur Sacerdotes, ut cum pœnitentibus leniter agant, ex illo Apostoli ad Gal.* 6. *Instruite in spiritu lenitatis*. Et S. Bernardus Serm. de S. Andrea, loquens de Confessario inquit: *Habeat in voluntate compati, & liberare eum; & nitatur aliquid detrahere severitati, imitans dulcedinem Domini sui*. Additque *Serm.* 42. *in Cant. Mallem aliquando tacuisse & dissimulasse quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendisse perniciem*. S. Odilo Abbas (apud *Ribadner, p.* 2. *die* 1. *Januarii*) reprehensus de nimia benignitate in administrando Sacramento Pœnitentiæ, respondit: *Etiamsi damnandus sim, malo tamen de divina misericordia, quam ex duritia damnari*. B. Humbertus Generalis PP. Prædicatorum (*in Glossa Prol. Constit. Ordin. lit. I.*) dixit, salutem animarum plories impediri per nimiam austeritatem opinionum, sic loquens: *Terrentur enim homines ex hoc in tantum, ut salutem negligant; idcirco relaxanda est quantum fieri potest austeritas, & agendum benigne; quia sic melius trahuntur ad salutem, cum sententiæ mitiores tenentur*. S. Bernardinus Senensis (*tom.* 1. *Fer.* 2. *post Dom. Quinquages. Serm.* 3. *art.* 2. *c.* 1. *in fine*) scri-

scripsit: *Secundum Scotum & Hostiensem, quando sunt diversa jura et opiniones, quæ tamen non sunt contra Deum & bonos mores* (nempe quæ scandalum aliquod vel periculum afferant formaliter peccandi), *ceteris paribus, humanior praeferenda est*.

Sapienter autem dicit *Holzm. de Pœn. n.* 740. quod Confessarius in delectu opinionum tunc debet benigniores sententias sequi, quando illæ potius inducunt pœnitentem ad vitandum peccatum. Secus vero, si illæ potius manuducant ad legis transgressionem, prout sunt (ut bene advertunt *Ronc. de Pœnit. cap.* 2. *qu.* 3. *& Sporer l.* 1. *n.* 48. *&* 49.) opiniones illæ, quæ, licet speculative videantur probabiles, tamen in praxi sunt valde periculosæ, sicut in materia sexti præcepti sunt opiniones aliquæ de tactibus, osculis, choreis, comœdiis, de reprimendis motibus sensualibus, & similibus: item in materia simoniæ, & usuræ, ubi plura videntur excusari ratione liberalis gratitudinis, sed in praxi magnum periculum involvunt; item quando agitur de compensatione facienda, vel de accusatione prosequenda contra offensores ubi facile est periculum injustitiæ, aut vindictæ.

606 „ 3. Moraliter ei constare debet de bona dispositione pœnitentis, alias absolvendo peccabit mortaliter. * (*Vide dicta n.* 459.) *

„ 4. Non licet absolvere. 1. Qui nullam præbet materiam: qualis tamen non est, qui post absolutionem mox confitetur, cujus erat oblitus. * (*Vide dicta n.* 448. *ubi oppositum tenuimus*.) * 2. Qui cum possit, non est paratus restituere, & proximas peccandi occasiones fugere. V. *Navar. c.* 15. *Suar. d.* 32. *sect.* 2. 3. Ignorantem ea, quæ omnes scire tenentur, v. g. decem præcepta, & quæ ad fructuosam confessionem, & communionem spectant, unde talis communiter prius est instruendus, vel alio mittendus ad instructionem. * (*Vide dicta Tom. I. l.* 2. *ex n.* 3. *& in Praxi Confess. in fin. hujus libri n.* 22.) *

607 „ 5. Rudiores ordinarie juvandi sunt * (*Ex cap. Omnis de Pœnit. ubi dicitur: Sacerdos sit discretus diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati. Item in Rit. Rom. habetur: Si pœnitens numerum, & species, & circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum Sacerdos prudenter interroget. Sed caveat, ne curiosis interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores de eo quod ignorant imprudenter interrogans, ne peccare discant*.) * nisi sint incapaces instructionis, vel ob pœnitentium multitudinem fieri non possit, nec videatur expedire, ut dimittantur, vel sint peregrini, qui mox communicare, & abire debeant; tunc enim, si alioquin bona fide agant, & temporis angustiæ, vel pœnitentium multitudo longum examen, vel instructionem non permittat, sufficere aliquando integritatem formalem, docet *Laym. c.* 15. *n.* 10. qua scilicet auditis aliquibus peccatis, absolvantur, cum onere redeundi ad confessionem pleniorem.

Sed hæc opinio videtur expresse damnata ab *Inn. XI. Prop.* 59. Notamus autem hic plura ad praxim utilia, quoad interrogandos pœnitentes rusticos. I. Rustici, qui putantur non satis examinati, communiter non sunt dimittendi ad se melius examinandum; ita *Salm. de Pœnit. c.* 12. *n.* 26. cum *Lugo Vasq. Diana Dic. Et P. Segneri* (in suo *Confessar. Instr.*) oppositum merito putat intollerabilem errorem. Hinc recte ait *Sporer n.* 798. *Laym. c.* 13. *n.* 10. *cum Suar. & Golz. n.* 731. *cum Banbestub.* & aliis passim, quod Confessarius examinare debet ordinarie rusticos; nam licet isti dimittantur, ut se melius præparent, vix tamen paratiores unquam redibunt, imo absterriti a difficultate examinandæ conscientiæ, facile a Confessione se retrahent. II. Non est obligatin interrogandi eos, qui videntur satis instructi, & diligentes in dicendis peccatis cum suis circumstantiis; *Salm.* cum *Aversa l. c. n.* 23. III. Confessarius non sit nimis anxius in interrogando, sed interroget tantum de iis quæ probabiliter pœnitenti conveniunt juxta suam conditionem; *Salmant.* cum *Suar. n.* 21. Alias, ut ait *Suarez*, interrogatio erit onerosa pœnitenti. IV. Melius est examinare singula quæ pœnitens dicit, quam omnia in finem reservare, ita recte *Salm. n.* 25. *cum Lugo & Dicast.* V. Cavere debet Confessarius, ne acriter reprehendat pœnitentem, dum ille confitetur, ne forte deterritus alia peccata reticeat; unde sic advertit Rituale: *Confessarius, audita Confessione, perpendens peccatorum magnitudinem, opportunas correptiones adhibebit*. Non tamen erit incongruum, si intra Confessionem aliquando humaniter gravitatem criminum pœnitenti exnonat, dummodo illico animum ei præbeat ad reliqua confitenda.

„ 6. Si Confessarius notet pœnitentem ignorare 608
aliqua necessaria ad hoc Sacramentum, tenetur eum instruere, & admonere ratione sui officii, quantum fieri potest, v. g. si nesciat illa, quæ necessitate medii sunt ad salutem necessaria, debet ea docere; item obligatos ad ponendum udium, ad restitutionem honoris, famæ, aut bonorum, aut ad occasionem peccatorum tollendam, aut amovenda, vel reparanda scandala, aliave damna illata, aut ad corripiendos delinquentes, juvandos indigentes, ad denuncianda delicta vel delinquentes in præjudicium communitatis, vel innocentium, & denique, si quam censuram incurrerint, &c. tenetur ea de re monere, & hortari ad satisfactionem, quam si recuseut, negare absolutionem: quia alioqui se ipsorum criminum participem, & sacrilegiis reum faciet. *Aversa qu.* 16. *sect.* 12.

Hic adverte cum *Busemb.* cui consentiunt *Sporer n.* 798. *& Laym. c.* 13. *n.* 10. *cum Suar. & Lamas*, quod Confessarius tenetur quantum potest ad disponendum suum pœnitentem, qui indispositus accedit. Quocirca nescio quando a culpa excusari possint desides illi Confessarii, qui statim ac noverint pœnitentem non satis dispositum, dimittunt, nulla aut valde modica præmissa diligentia ad eum curandum. Dico enim, quod Confessarius tenetur ex rigorosa obligatione charitatis eum disponere quantum valet, exponendo ipsi deformitatem peccati, & valorem divinæ gratiæ, periculum damnationis, & similia, etiamsi multum temporis in hoc impendere debeat. Nec ei curæ esse debet, quod alii pœnitentes expectent: nam tunc Confessarius non tenetur attendere ad bonum aliorum, sed tantum sui pœnitentis, pro quo tantum ille tunc

tunc, non vero pro aliis, rationem est Deo redditurus.

609 „ 7. Tenetur monere eum, qui ex ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili est in malo statu, „ quia alias nec ipsi, nec Sacramento consulet, „ cum pœnitens sit indispositus. Si vero ignorantia sit invincibilis, v. gr. si bona fide teneat rem „ alienam, aut sit in matrimonio irrito, tenetur quidem monere, & instruere quando speratur fructus, nec timentur incommoda graviora: quæ si „ prudenter metuantur, aut fructus non speretur, „ non tenetur, imo non potest, *Card. de Lugo de pœnit. d.* 30. *n.* 24. nisi silentium officiat bono „ communi, quia debet bonum pœnitentis procurare: ac consequenter licite etiam suadet, ut secundum suam ignorantiam operetur, v. gr. Cajæ, „ ut reddat debitum Titio, quem invincibiliter credit suum esse maritum, cum non sit. V. *Sanch. lib.* 2. *de matrim. d.* 38. Nec obstare, etiamsi „ sit in præjudicium tertii particularis, ait *Lugo*, „ *& Tamb. de exped. conf. l. c. c.* 4. Hinc si Confessor prævideat pœnitentem non restituturum, si „ ipsi detegatur nullitas tituli, quem pro se esse „ putet, non esse illi talem nullitatem a Confessario non interrogato detegendam. Quod si tamen „ pœnitens ipse dubitet, ac roget, tenetur dicere „ veritatem, quia tacere esset errorem approbare, „ prudenter tamen non plus dicendo, quam rogatur; v. gr. si roget Titius, an post votum „ simplex castitatis matrimonium contractum valeat, possitque, ac teneatur reddere debitum, respondeas, quod sic, tacendo obligationem non „ petendi debiti. Vide *Laym.* hic, *& Lugo loc. cit.*

„ 8. Quando Confessarii Principum, Prælatorum, „ aliorumque magnatum sciunt ipsos non satisfacere officio, v. gr. circa collationem beneficiorum, „ electionem ministrorum, subditorum gubernationem, circa eleemosynas ex bonis ecclesiasticis faciendas, &c. regulariter tenetur Confessarius monere pœnitentem de sua obligatione: alias si absolvit, sui humeris peccata illa imponit, & cæcus cæcum ducens, ambo in foveam infestni cadunt. Ratio est, quia in talibus raro est ignorantia invincibilis; raro item contingit, ut illa „ secum non afferant scandalum in subditis existimantibus illa licere; vel certe non afferant damnum commune. Si tamen videat ignorantiam „ esse invincibilem, neque ex illa sequi scandalum, „ aut damnum commune: contra vero admonitionem fore in majus damnum pœnitentis, aut allaturam scandala, vel incommoda, potest secundum paulo ante dicta dissimulare, nisi interrogetur. Ita *Lugo d.* 22. *num* 37.

„ 9. Si etiam pœnitens teneretur, licet sub peccatu mortali, ad aliquid adeo difficile, ut non „ crederetur tunc æquo animo acceptaturus, & alia „ vice melius suscepturus, posset prudens Confessor tunc illum relinquere in bona fide excusante „ a peccato, & monitionem differre in tempus opportunius, ut territus a Confessione non abstineat, graviusque detrimentum incurrat. *Tamb. c.* 14. *Lugo d.* 2. *s.* 22. *n.* 27.

610 „ 10. Minus recte dispositus excitandus est ad „ dolorem, & propositum emendationis, proposita peccati fœditate, & bonitate Dei & periculo „ damnationis, &c. Item remedia opportuna præscribenda contra peccata futura.

Quæritur, an Confessarius prævidens monitionem pœnitenti non esse profuturam, teneatur nihilominus eum monere? Certum est teneri, si ignorantia sit culpabilis, vel sit circa aliquod medium ad salutem necessarium, alias pœnitens esset certe indispositus. Dubium igitur vertit, an monitio facienda sit circa alia, quæ non sunt de necessitate medii, & cum ignorantia est inculpabilis? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Adrian. ap. Suar. de Pœnit. d.* 32. *sect.* 4. *n.* 5. item *Wigandt tr.* 2. *n.* 52. *& Conc. p.* 695. §. 2. per totum. Item tenent *Gonzal. & Eliz. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1758. si ignorantia sit circa præcepta juris divini, secus si juris humani. Rationes hujus sententiæ patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam. *Secunda* tamen sententia communis & vera docet, quod si pœnitens laborat ignorantia inculpabili (sive sit juris humani, sive divini), & non speratur fructus, imo prudenter judicatur monitio fore magis obfutura, quam profutura, tunc Confessarius potest & tenetur eam omittere, relinquendo pœnitentem in sua bona fide. Ita cum *Busemb. Suar. l. c. n.* 4. *cum P. Foto, & Corduba, Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 13. *n.* 5. *Sanch. de Matr. lib.* 2. *d.* 38. *n.* 1. *&* 10. *Lugo d.* 22. *n.* 24. *Nav. Man. c.* 22. *n.* 83. *Bon. de Matr. qu.* 3. *p. ult. n.* 7. *Canus relect. p.* 5. *Anacl. p.* 620. *n.* 52. *Pal. p.* 18. §. 2. *n.* 7. *cum Vasq. & Conc. Ronc. p.* 94. *q.* 4. *R.* 2. *Sporer p.* 272. *n.* 705. *Tamb. lib.* 5. *c.* 4. §. 1. *Elbel. p.* 344. *n.* 471. *Viva q.* 8. *art.* 5. *n.* 4. *Escob. l.* 16. *n.* 633. *cum Henr. Gutier. Medina, Holzm. t.* 1. *p.* 12. *n.* 60. *cum Marcb. Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 540. *& Salm. c.* 12. *n.* 34. *cum Pontio, Aversa, Vill. Diana, Gabr., &c.* Et idem docet *Habert* (rigidioris disciplinæ fautor) *t.* 6. *p.* 466. *q.* 5. ubi loquens de Matrimonio nullo propter aliquod impedimentum, dicit: *Si adversus malum occultum, & invincibiliter ignoratum, nullum appareat remedium, & gravia incommoda prævideantur, dissimulandum est* (a Confessario) *impedimentum, & conjux in bona fide relinquenda.* Idem sentit *Antoine* (recentior inter rigidos auctores) *p.* 554. *qu.* 5. ubi ait: *Si probabile periculum sit, ne ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave scandalum, &c. differenda est monitio, & petenda dispensatio.*

Id probant 1. ex *c. Si quis* 2. *de Pœnit. dist.* 7. Sed hic textus revera non facit ad casum, nam ibi loquitur S. Aug. tantum de peccatore qui vult differre pœnitentiam usque ad finem vitæ, & ideo sic dicit. *Si scirem tibi nihil prodesse, non tibi darem* (idest pœnitentiam). *Item, si scirem tibi prodesse* (nempe dilationem pœnitentiæ) *non te admonerem, non terrerem. Ergo tene certum, dimitte incertum.* Quid igitur hic textus refert ad rem? Probant 2. ex *c. Quia circa de Consang.* ubi Innoc. III. consultus de quibusdam, qui ex subreptitia dispensatione contraxerant, sic respondit Episcopo interroganti: *Dissimulare poteris, cum ex separatione grave videas scandalum imminere.* Sed hic alius textus nec etiam satis probat, quia saltem non est certum, quod Papa sic respondens noluisset dispensare in illo impedimento (quamvis *Tourn.... p.* 317. cum pluribus intelligit ibi nullam adfuisse dispensationem); tanto magis quod aliquan-

quando potest Pontifex ex urgentissima causa etiam deobligare ab obligatione præstandi novum consensum, prout Clemens XI. 2. Aprilis 1701. egit cum quibusdam Populis Indiarum, ut refert Bened. XIV. *Notif.* 87. *n.* 80.

Potius igitur nostra sententia firmatur ex auctoritate D. Bernardi; qui *Serm.* 42. *in Cantic.* sic ait: *Mallem aliquando tacuisse & dissimulasse, quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendisse perniciem.* Conqueritur ergo S. Doctor per suam monitionem cognovisse majorem evenisse ruinam, quam si dissimulasset reprehendere id quod cognovit male agi. Maxime autem sententia probatur ex illa validissima ratione, scilicet quod de duobus malis minus est permittendum, ut majus evitetur; unde in concursu peccati materialis & formalis, magis præcavendum est formale, quod solum punit Deus, cum ex solo peccato formali reputet se offensum. Ratio hæc magis patefiet ex responsionibus ad objectiones, quas mox recensemus.

Objicitur I. illud Ezechielis (*c.* 33. *n.* 8.): *Si me dicente ad impium: Impie, morte morieris: non fueris locutus, ut se custodiat: impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Sed quis non videt hic sermonem fieri de impio, qui est in mala fide, & quem tenetur utique Confessarius corripere, ut resipiscat? Et sic intelligendi alii textus scripturæ, ac SS. Patrum, qui in contrarium afferuntur.

Objicitur II. Confessarius est Doctor: ergo ex vi sui officii tenetur omnino instruere ignorantes, & legem manifestare. Respondetur, quod Confessarius non solum est Doctor, sed etiam Medicus, unde ut Medicus, cum prævidet monitionem vergere in ruinam pœnitentis, debet ab ea abstinere: & licet sit etiam Doctor, attamen, cum munus Confessarii sit munus charitatis, a Christo Dom. tantum institutum in bonum animarum, debet quidem tradere doctrinam, sed illam tantum quæ est proficua, non quæ nociva est pœnitentibus. Alias si ex munere doctoris de omni veritate teneretur instruere pœnitentes, deberet ab eis removere ignorantiam invincibilem adhuc juris humani, etiamsi prævideret monitionem obfuturam; sed hoc vel nemo dicet, vel nimis improbabiliter dicet.

Objicitur III. quod in eo casu ignorantia pœnitentis non est invincibilis, sed vincibilis; idque sic probant; Tunc adest vincibilis ignorantia, quando alicui vel occurrit dubitatio de præcepto, vel aperta est via præceptum addiscendi; sed huic ignoranti jam aperta est via, quandoquidem Confessarius paratus esset ad instruendum, si prævideret monitionem profuturam; ergo Confessarius tenetur monere talem pœnitentem, ut pote vincibili ignorantia laborantem. Sed respondetur: Ad constituendam ignorantiam vincibilem, non solum requiritur, ut pateat via ad veritatem præcepti assequendam, sed etiam omnino requiritur, ut occurrat dubitatio de præcepto, alias ignorantia semper esset invincibilis; ignorantia enim invincibilis, ut definitur *a D. Th.* 1. 2. *qu.* 76. *a.* 2. est illa, *quæ studio superari non potest.* Cum autem dubitatio de aliquo præcepto non occurrit, ignorantia studio superari certe non potest; quomodo enim studium quis adhibere potest ad inquirendum præceptum, de quo nullam notitiam ne confuse quidem per dubitationem habet? Unde recte cum aliis communiter supponit *P. Segneri* (*in suo Confessar. Instructo c.* 7.) tunc utique adesse ignorantiam invincibilem: *Quando la persona non ha principio di dubitare, e conseguentemente non ha nè anche maniera di vincere il suo errore.* Concludendum igitur, quod cum alicui non occurrit dubitatio, ignorantia est quidem invincibilis: licet enim per se loquendo adsit via sciendi aliquam obligationem, illa tamen non patet ei, cui de obligatione nulla occurrit dubitatio. Alias, si talis pœnitens censendus esset laborare ignorantia vincibili, deberet dici, quod, etiamsi ipse non confiteretur, & etiamsi pœnitens monitus resipisceret, sed Confessarius propter inscitiam vel oblivionem non adverteret ad eum monendum, adhuc pœnitens damnaretur, quia adhuc esset in mala fide, & in peccato formali, sed hoc non videtur ab ullo unquam posse dici. Quod autem confessarius advertat, vel non, ad faciendam monitionem, hoc mere per accidens se habet quoad pœnitentem, a cujus sola cognitione & voluntate pendet, quod ignorantia sit vincibilis, aut invincibilis.

Objiciunt IV. Quod talis pœnitens, qui si moneretur, non acquiesceret doctrinæ Confessarii, haberet voluntatem obfirmatam in errore; unde tamquam indispositus nequit absolvi. Sed respondetur, & quæritur, qualisne indispositio in pœnitente attendi debeat ut ei absolutio denegetur? num indispositio præsens sive actualis, vel futura seu interpretativa, scil. quod si ille in tali occasione poneretur, peccaret? non quidem interpretativa, alias plurimi absolvi non possent qui hic & nunc de aliquo peccato, puta de neganda fide non cogitant, sed, persecutione adveniente, facile illam negarent. Item dicere debemus cum Pelagio (cujus error damnatus est ab Ecclesia), quod Deus in pœnam peccatorum futurorum aliquos infantes non sinit ad Baptismum pervenire, & aliquos pervenire vult in præmium bonorum, quæ operaturi essent si vixissent. Quare minime dici debet, quod pœnitens est indispositus, eo quod si moneretur non pareret Confessario, sed quod esset indispositus si moneretur. Sed Confessarius non debet attendere ad indispositionem interpretativam quam pœnitens haberet, sed ad actualem quam nunc habet. Et ideo, sicut non licet proximum exponere ad occasionem in qua positus ille succumberet, ita Confessarius, cum prævidet ex monitione ruinam pœnitentis, tenetur ab ea abstinere, esto pœnitens relinquendus sit in peccato materiali, eo quod unum peccatum formale omnibus præponderat materialibus peccatis.

Ex his infertur I. cum *Laym. num.* 5. *Sanch.* 611
n. 8. *Lugone n.* 25. *Salm. n.* 34. *Holzm. n.* 60. *Pal.* §. 2. *n.* 9. *Habert*, *Antoine ll. cc.* & aliis communiter (contra *Concinam*) quod si confessarius noverit pœnitentem invalide contraxisse Matrimonium ob aliquod impedimentum occultum, & periculum sit infamiæ, scandali, aut incontinentiæ, si nullitatem manifestet; tunc debet omittere monitionem, & illum relinquere in bona fide, donec obtineatur dispensatio; nisi dispensatio (ut recte ajunt *Laym. n.* 6. *Pal. & Salm. ll. cc.*) de facili, & statim obtineri possit ab habente facultatem, & etiam ad Episcopo (recte dicit *Palaus*), ut liberetur pœnitens a peccato materiali. Vide dicenda *de Matr.* 3. *n.* 1125. Utrum autem eo casu possit
Con-

Confessarius obligare conjugem negantem debitum ad illud reddendum? Negat *Bon. de Matr. q.* 3. *p. ult. n.* 6. *cum Soto*, *& Hurt.* quia id esset consulere fornicationem; tantum (ut ait) poterit in genere dicere, quod conjuges tenentur reddere debitum. Affirmant vero communius & probabilius *Lugo*, *& Sanch. ll. cc. Fill. tr.* 10. *n.* 98. *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 542. *& Escob. l.* 16. *n.* 650. *cum Conc. Henr. Led. & Corduba*. Ratio, quia stante persuasione conjugis quod Matrimonium sit validum, tenetur ille reddere, ut dictamen suæ conscientiæ sequatur.

612 Quid si Matrimonium sit contrahendum? *Holzm. t.* 1. *p.* 12. *n.* 61. ait omnino tunc monitionem esse faciendam, etsi certe non sit profutura, & certe obfutura; quia magis præcavenda est nullitas Sacramenti, quam peccatum, aut infamia pœnitentis. *Holzm.* citat etiam *Sporer* pro hac sententia *de Consc. c.* 1. *n.* 9. sed *Sporer* loquitur ibi (& recte) tantum de casu quo aliquis vellet ducere consanguineam: tum quia tunc revera abest infamia; tum quia pœnitens post Matrimonium facile poterit cognoscere ejus nullitatem, & sic facile incidere in peccata formalia; præter alia pericula relinquendi filios illegitimos, &c. E converso *Sanch. dict. d.* 58. *n.* 7. *in fine*; *& Lugo d.* 22. *n.* 24. absolute dicunt, adhuc in eo casu omittendam esse monitionem, quando ipsa probabiliter censetur non profutura. Probabilius tamen mihi videtur dicendum cum *Palao p.* 18. §. 2. *n.* 9. *& Salm. c.* 12. *n.* 55. quod, regulariter loquendo, omnino monitio tunc facienda est, tum quia ex Matrimonio nullo frequenter plura inconvenientia oriuntur; tum quia sæpe post tale Matrimonium ignorantia cessare solet, & tunc facile adest periculum peccandi formaliter. Unde bene ait *Laym. c.* 13. *n.* 6. quod eo casu monitio facienda est, si aliqualis saltem spes adsit profectus. Et idem quod de Matrimonio nullo, dicit *Sporer de Consc. c.* 1. *n.* 29. de contractu illicito ineundo. Si vero Confessarius certo moraliter desperet de fructu, tunc merito dicit *Croix lib.* 6. *p.* 3. *n.* 540. *cum Aversa* (quibus jam videntur adhære *Pal. Salm. & Laym.*) quod omittere debeat monitionem, donec obtineat dispensationem; quia melius est permittere peccatum materiale, quam præbere occasionem certi peccati formalis. Nec obstat ratio *Holzmanni*, nam (ut dicunt *Sanch. Pontius*, *Vasq. Salas*, *Salon.* & alii citati Tom. I. *l.* 1. *num.* 32.) Sacramenta non exposcunt majorem reverentiam, quam præcepta divina. Unde si in præceptis divinis permitti potest Materiale peccatum, ut ipsemet *Holzm.* admittit num. 60. cur non poterit permitti materialis irreverentia Sacramenti in tanta necessitate, ut peccatum formale vitetur?

613 Sed hic discutiendus est casus valde facilis eventu, & difficilis solutione. Rogatur: quid agendum, si sponsi accedant ad Ecclesiam ad contrahendum Matrimonium, & alter eorum manifestet Confessario impedimentum occultum, dum omnia sunt parata, & non possit sine scandalo & infamia Matrimonium differri: *Sanch. de Matr. lib.* 2. *d.* 40. *n.* 8. *Bos. p.* 1. *n.* 1206. *& Bon. eod. tit. q.* 3. *p.* 15. *n.* 6. *cum Guttier.* suadent, ut pœnitens votum emittat castitatis ad tempus puta ad mensem. Sed hoc remedium, ut ajunt *Ronc. p.* 172. *q.* 2. *& Auctor Instruct. pro novis Confess. p.* 2. *c.* 1. *n.* 31. merito videtur esse periculosum, propter suspicionem quam facile apud alios ingerere potest; tanto magis quod passim apud Casuistas tale remedium præscriptum invenitur. Unde *Lugo d.* 22. *n.* 24. *& præfatus Auctor Instruct. &c.* dicunt tunc consultius esse, quod Confessarius relinquat sponsos in bona fide, & sinat nuptias contrahere; & huic consentit *Laym. de Pœn. c.* 13. *n.* 6. si omnino desperetur de fructu monitionis. Communissime vero alii DD. & probabilissime docent in eo casu posse Episcopum dispensare; ita *Sanchez Dict. D.* 40. *n.* 3. *&* 7. *Bon. n.* 4. *Cabass. Tom. I. l.* 3. *c.* 27. *n.* 4. *Pignatel. t.* 3. *Consult.* 55. *Suar. de leg. l.* 6. *c.* 14. *in fine*, *Spor. de leg. p.* 50. *n.* 355. *Conc. de Matr. p.* 343. *n.* 5. *Pontius*, *l.* 9. *c.* 6. *n.* 6. *Dian. p.* 8. *tr.* 3. *R.* 80. *Pal. p.* 18. §. 2. *n.* 9. *Salm. de Matr. c.* 14. *n.* 11. *Viva q.* 6. *art.* 1. *n.* 8. *Elbel p.* 500. *n.* 495. *cum Gob. Fill. Mastr. & Croix de Matr. n.* 838. *cum Vasq. Sylvio*, *Barbosa*, *Hurt. Reg. Vill. Salas*, *Bos. Moifes. Machad.* & aliis pluribus cum *Card.* (qui dicit esse sententiam moraliter certam) & *Pyrrho*, *ac Corrad.* (qui testatur ita declarasse Sixtum V.) & communem vocat Bened. XIV. *de Synod. l.* 7. *c.* 51. *n.* 2. (contra rigidissimum *Fagnanum*, qui in *c. Nimis*, *de Filiis Presb.* negat, etiamsi id oporteat ad legitimandam prolem in articulo mortis; adversus communem DD. cum *Pignatel. t.* 3. *Cons.* 55. qui *n.* 8. ex aliis id extendit etiamsi impedimentum fuerit publicum). Ratio, vel quia tunc præsumendus est Pontifex delegare Episcopo facultatem dispensandi, quam requisitus certe ei non denegaret; vel quia (ut ratiocinatur *Sanch. n.* 3. *&* 7.) Episcopus potest in sua Diœcesi quidquid potest Pontifex in tota Ecclesia, nisi aliquid Pontifex sibi reservavit (juxta id quod plures dicunt *de Matr. vide* infra *num.* 980. *Dub.* 1.); unde, si Episcopus dispensare nequeat in iis impedimentis, id ex eo provenit, quia Pontifex reservat; sed cum reservatio fiat propter charitatem, & ob bonam Reip. gubernationem, non est verisimile Pontificem dispensationem sibi reservare in casu tantæ necessitatis, quando aliter scandala vitari non possent; hoc enim esset contra charitatem. Ergo in eo casu intelligitur cessare reservatio, & ideo Episcopus ex sua potestate ordinaria potest tunc dispensare, sicut potest in aliis legibus Pontificiis, quando aditus ad Papam non patet. Et eo casu probabiliter dicunt idem *Sanchez n.* 14. *Elbel l. c. Bon. n.* 6. *cum Valent. Vasq. Salas*, *Henr. ac Salm. c.* 14. *num.* 12. *cum Con. Pal. Basil. &c.* quod Episcopi legitime possunt prædictam facultatem dispensandi delegare aliis, etiam generaliter pro omnibus casibus occurrentibus, quia hæc facultas conceditur Episcopis ratione Dignitatis, unde accipit conditiones potestatis ordinariæ. (Vicarius autem Episcopi ratione sui officii hanc facultatem certe non habet, prout notant *Salm. ib.*) Imo addit *Pignatell. tom.* 3. *Consult.* 55. *n.* 5. ibique fuse probat, quod eo casu censetur omnino cessare lex qua prohibetur tale conjugium contrahi; omnis enim lex (ut ait) ordinatur ad bonum publicum, ut revera est commune apud omnes ex *c.* 2. *de Observ. Jejun.* ubi dicitur quod necessitas caret lege, & ex *c.* 2. *dist.* 4. ubi *S. Isidorus* ait:

ait: *Erit autem lex honesta, possibilis secundum naturam, loco temporique conveniens, utilis, manifesta quoque &c.* Unde quando lex evadit perniciosa, utique non obligat, ut docet *D. Th.* 2. 2. *qu.* 120. *art.* 1. ubi dicit, quod cum aliquid est contra commune bonum, *malum est sequi legem positam*. Idem *Cajet. ib. Nav. c.* 16. *n.* 57. *Soto de Just. qu.* 6. *art.* 8. *Pignatell. tom.* 3. *Consult.* 55. *n.* 5. *cum Covarr. Led.* & aliis passim; idem *Salm. de Leg. c.* 1. *n.* 15. *&* *Pal. tr.* 3. *p.* 1. *n.* 4. qui probat cum *Suar. Bon. Vasq. & Salas*, quod lex bono communi non conveniens, non est lex, neque obligationem inducit. Et ideo ait *Pignatellus*, tunc alium inferiorem legislatore posse declarare, quod lex impedimenti cesset, & non obliget, cum in eo casu, si adhuc Pontifex vellet legem obligare, talis voluntas respiceret malum, quia esset causa scandali, quod non est præsumendum. Unde dicit *Ronc. pag.* 172. *q.* 2. (cujus opinionem ait Auctor *Instruct. pro novis Confessar. p.* 2. *n.* 52. *ex Jordano, & Pignatell.* ut supra, non esse rejiciendam tamquam improbabilem & non tutam in praxi) quod si aliquando nec etiam ad Episcopum aditus pateret, & nullo modo aliter vitari posset gravissimum periculum infamiæ, aut scandali, posset Parochus vel alius Confessarius declarare, quod lex impedimenti eo casu non obligat, quia eadem ratio (ut supra) tunc urget, nempe quod cessat lex, quando potius est nociva, quam utilis. Et licet hic non cesset finis legis in communi, sed in particulari, cum tamen cessat finis legis in contrarium, lex etiam cessat, ut omnes conveniunt cum *Salm. de Leg. c.* 4. *n.* 6. Notant tamen præfati Auctores, quod esto tunc permittatur contrahi Matrimonium, tamen quantocius (saltem ad majorem securitatem, & ad salvandam reverentiam legibus Ecclesiæ debitam) recurri debet ad S. Pœnitentiariam, ut ab illa dispensatio obtineatur.

614 Infertur II. quod ubi non speratur fructus, omittenda est monitio etiam de restitutione facienda, ut dicunt *Laym. c.* 13. *n.* 4. *Lugo d.* 22. *n.* 26. *Ronc. p.* 94. *q.* 4. *R.* 2. *Sporer de Pœn. n.* 795. *Viva q.* 8. *art.* 3. *n.* 5. *Elbel p.* 344. *n.* 471. *cum Tamb. Sanch. l.* 2. *d.* 38. *n.* 8. *&* 10. *cum Cano, Henr. Led. Met. & Cord. Holz. tom.* 1. *de Consc. c.* 3. *n.* 53. *cum Henno, & communi, ac Salm. c.* 12. *n.* 54. *cum Vasq. Suar. Con. Pontio, Vill. Aversa, &c.* (contra *Concinam, Hab. ll. cc. & Antoine p.* 534. *qu.* 3. qui duo ultimi in assignanda ratione circa monitionem de Matrimonio nullo, & de restitutione facienda, aperte se contradicunt). Ratio est, quia Confessarius, cum prævidet quod monendo de restitutione, pœnitens non parebit, & in peccatum formale incidet, magis præcavere debet ejus spirituale damnum, quam damnum alterius temporale. Bene tamen advertunt *Viva, & Ronc.*, non facile judicandum quod pœnitens, cognita veritate, monitioni non obtemperabit.

Infertur III. omittendam esse monitionem etiam quando timentur scandala aliorum, infamiæ, rixæ, & similia; ita *Suar. d.* 32. *sect.* 4. *n.* 3. *Sanch. Dicta D.* 38. *n.* 10. *Laym. c.* 13. *n.* 5. *Lugo d.* 22. *n.* 7. *Pal.* §. 2. *n.* 8. *Ronc. pag.* 94. *q.* 4. *R.* 2. *& Salm. c.* 12. *n.* 54. *cum Vasq. Con. Covar. Dicast. & Granado*. Quia semper præstat vitare mala formalia aliorum, quam materialia pœnitentis.

615 Excipiendum est tamen I. quando damnum redundaret contra bonum commune; licet enim Confessarius teneatur ratione sui officii principaliter incumbere bono pœnitentis, nihilominus, cum ipse sit pars Reipublicæ, & in bonum Reip. Christianæ Minister constitutus, tenetur præferre bonum publicum bono privato pœnitentis; ita cum *Busemb. ut supra, Lugo d.* 22. *n.* 30. *Ronc. l. c. R.* 1. *Salm. c.* 12. *n.* 57. *cum Aversa, Dic.* & aliis communiter. Hinc omnino monendus est Parochus qui erronee, etsi ex ignorantia invincibili, circa mores populum instrueret. Item monendus qui bona fide putaret se Sacerdotem cum non esset, ob Sacramenta quæ invalide conferret. Item ignorans nullitatem Matrimonii, si de illa publica sit fama. Item bene addunt *Salm. n.* 40. *cum Busemb.* ex *Lugo d.* 22. *n.* 3. (cujus doctrinam uti saluberrimam Confessariis sequendam proponit Pontifex in Bulla mox citanda) Confessarium debere admonere Episcopos, Prælatos, Principes, Gubernatores, Confessarios, & similes, qui ex ignorantia invincibili perperam se gerunt circa collationem Beneficiorum, electionem Ministrorum, subditorum guberninm, largitionem eleemosynarum de superfluis Beneficiorum, administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, &c. Ratio, quia raro contingit hujusmodi ignorantiam esse inculpabilem, vel non esse perniciosam aliis, qui facile licita sibi putant quæ a superioribus fieri observant. Imo bene addvertit N. SS. P. Benedictus XIV. in sua Bulla *Apostolica*, edita 26. Jun. 1749. (in *Bullar. tom.* 3. *pag.* 82. §. 20.) monendum esse pœnitentem, *si in iis versetur facti circumstantiis, quæ, Confessario dissimulante, peccatorem in pravo opere obfirmant, non sine aliorum scandalo, cum quis arbitretur ea sibi licere, quæ ab iis qui Ecclesiæ Sacramenta frequentant, impune exerceri animadvertit*. Præterea bene addit *Lugo*, quod si Confessarius rationabiliter dubitat, an hujusmodi pœnitentes suo debito satisfaciant, tenetur eos de illo interrogare.

616 Excipiendum II. si pœnitens interroget, tunc enim Confessarius tenetur detegere veritatem, nec potest dissimulare; quia, cum ille jam incœperit laborare ignorantia vincibili, dissimulatio Confessarii esset erroris approbatio; ita *Suar. d.* 32. *sect.* 4. *n.* 2. *&* 3. *Laym. c.* 13. *n.* 6. *Pal. n.* 10. *Lugo d.* 22. *n.* 29. *Salm. c.* 12. *n.* 56. & alii communiter cum *Sanch. D.* 38. *n.* 14. qui excipit, si pœnitens non interrogaret cum dubio, sed ex scrupulo; quia tunc (ut ait), dissimulante Confessario, ille etiam remaneret in bona fide. Sed hoc merito, non admittunt *Lugo, & Salm. ll. cit. cum Soto, Led. Lop. &c.* quia, stante interrogatione facta, pœnitens faciet postea auctoritate Confessarii, quod antea faciebat ex ignorantia. Recte vero dicunt *Sanchez n.* 8. *Suar. Laym. & Sporer ll. cit.* quod cum pœnitens interrogat, Confessarius non plus respondere debet quam ab ipso interrogatur, ex. gr. si quis obstrictus voto castitatis interroget, an Matrimonium propter votum fuerit invalidum, & an teneatur uxori reddere debitum, Confessarius affirmet utrumque, tacens de obligatione non petendi, etiamsi noverit Matrimonium ob aliquod impedimentum dirimens esse nullum.

Excipiendum III. si pœnitens brevi sit monitio-

ni obsecuturus, quamvis in principio non acquiescat; sic enim sapienter loquitur *Laym. c.* 15. *n.* 5. *in fine:* „ (Confessarius considerare debet quantum & quam diuturnum incommodum ex monitione timeatur; fieri enim quandoque solet, ut pœnitens initio conturbatus animo salutarem monitionem respuat, postea vero mente sedata eandem cum fructu recipiat.) * Imo dicit *Lugo D.* 22. *n.* 39. *cum Adriano, Med. Cano, & Corduba*, monendum esse pœnitentem, etiamsi scandalum sit passurus, quando scandalum quod timetur brevi mansurum putatur, & spes sit quod monitio postea brevi habebit effectum suum. Sed hoc melius intelligendum locum habere, prout tradit Benedictus XIV. in præfata Bulla *Apostolica*, *l. c.* caso quo, ut ait, *dissimulante Confessario, peccator in pravo opere obfirmaretur cum scandalo aliorum; vel quando quis in proxima peccati occasione versatur; sin minus in externis actibus, saltem in pravis cupiditatibus ac morosis delectationibus assentiri consuevit.*

Utrum autem facienda sit monitio in dubio, an sit profutura vel obfutura? Resp. si non timetur de damno, omnino quidem fieri debet; si vero dubitatur tam de damno, quam de fructu sequuturo, tunc Confessarius pensate debet damnum & utile, item gradum timoris damni, ac spei utilitatis, & eligere id quod judicat præponderare; ita *Lugo d.* 12. *n.* 31. *& Salm. c.* 12. *n.* 39. *cum Dicast. & Aversa*. Ceterum in dubio regulariter mihi videtur dicendum, quod mala formalia potius evitanda sunt quam materialia. Hinc loquens *P. Concina* de correctione fraterna (*in tract. de Eleemos. c.* 3. *n.* 9.), dicit, quod in dubio, an correctio sit profutura vel nocitura omitti debet, quia (ot ait) imprudenter agit qui dubius operationi morali se committit.

617 „ Resp. 2. Ut Confessarius licite hoc Sacramen„tum administret, debet esse in gratia, alioqui „ peccabit mortaliter (*Vide dicta num.* 31.) *; „ item debet esse talis, ut per hoc non exponatur „ proximo periculo peccandi mortaliter. Pars prior „ constat ex dictis de Sacramentis in genere. An „ vero audiens plures una quasi vice morali tot „ numero peccata committat, alii negant, ut *Rodr.* „ alii affirmant, ut *Bon. hic* * (*Vide dicta Tom. I. l.* 5. *num.* 90. *v. Qu.* 6. *ubi id omnino negatur.*) * Pars posterior patet.

Unde resolvitur hic casus.

„ Confessor conscius sibi peccati mortalis tene„tur, antequam audiat, vel saltem absolvat pœni„tentem * (*Vide dicta de hoc l.* 6. *n.* 36.), * „ ipse confiteri, vel conteri de suo peccato. Si „ tamen vocatus improviso ad moribundum recol„ligere se tam subito non possit ad contritionem „ eliciendam, vel bona fide putet se elicuisse, non „ peccat absolvendo. *Præpos. Lugo, Tamb. l.* 3. „ *c.* 2. §. 3. * (*Vide dicta n.* 53.) *.

618 „ Resp. 3. Si male absolvit, committendo defe„ctum essentialem, v. gr. si non protulit formam, „ vel absolvit a reservatis non subditum, tenetur „ inducere ad repetendam confessionem, si sine „ scandalo, infamia, fractione sigilli, & nocumen„to suo possit: sin minus, non tenetur. Si non „ absolvit a censura, potest ab eadem (si, vel „ quando habuerit potestatem) absolvere absentem. „ * (*Vide dicenda de Censur. n.* 117.) * *Bonac.* „ *de Cens. in comm. d.* 1. *qu.* 3. *p.* 5. *ex Suar.* „ *Fill. t.* 11. *c.* 10. *qu.* 6. *Reg. Nav. Rodr.*

„ Si non interrogavit sufficienter numerum, spe„ciem, vel alias circumstantias; regulariter ad ni„hil tenetur, nisi ad pœnitentiam agendam; mo„nere enim extra Confessionem non debet, cum „ judicium sit finitum. Si tamen redeat ad con„fessionem idem pœnitens, debet moneri de de„fectu commisso; quia alioqui hæc confessio non „ erit integra, cum quædam non sit debite con„fessus.

„ Dixi, *si non interrogavit:* quia si positive di„xit, non teneri confiteri numerum, speciem, &c. „ debet monere, si sine gravi scandalo, & detri„mento potet; quia est causa, quod alter præce„ptum grave, scilicet confitendi illa peccata, vio„let. *Lugo d.* 22. *sect.* 3.

„ Si neglexit monere de restitutione, moneat, si „ quidem commode potest, (vel in confessione „ vel extra, obtenta prius ab ipso venia, ea vero „ negata, ad nihil ultra teneri docet *Tamb l.* 3. *c.* „ 8. *Sanch. contra Suar.*) quia tenetur ex chari„tate: si non commode potest, Deo commendet. „ *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. *Henr. Suar. Sylv. Mercer. in* 3. *p. qu.* 9. *art.* 1. *Dian. p.* 4. *Res.* 198. „ & *p.* 1. *to.* 4. *R.* 109. Quod si tamen (ex gra„vi, seu mortali culpa contra jus alterius) dixis„set, eum non teneri ad restitutionem, vel aliter „ (v. g. opinionem falsam persuadendo) esset cau„sa efficax, cur non restituat, vel aliunde detri„mentum accipiat ipse, vel alius; tenetur ipsemet „ restituere, nisi moneat tempestive, priusquam pœ„nitens fiat impotens, quia actione sua fuit injusta „ causa damni. Si vero sine gravi culpa id fecit, „ tenetur nihilominus monere pœnitentem, si com„mode potest: alioqui ipse obligatur, sicut casu „ priore. Si non commode potest, excusabitur. V. „ *Suar. Conc. d.* 8. 77. *Bon. Dian. t.* 1. *m. R.* 1. „ *Lugo d.* 22. *s.* 3. *n.* 61. & supra *l.* 3. *t.* 5. *c.* 2. „ *d.* 1. *art.* 2. *cas.* 12.

Hic distinguere oportat plura dubia, quæ hoc punctum concernunt. Dubitatur I. Ad quid tenetur Confessarius, si erravit circa valorem Sacramenti? Si erravit sine culpa, conveniunt omnes non teneri cum gravi incommodo famæ vel honoris monere pœnitentem de errore; ita *Lugo d.* 22. *n.* 58. *Salm. cap.* 12. *n.* 56. *Sporer p.* 274. *n.* 803. *Viva q.* 8. *art.* 5. *n.* 10. *Elbel p.* 332. *n.* 437. & alii passim. Ratio, quia tunc Confessarius tenetur ad monitionem tantum ex charitate, quæ non obligat cum gravi incommodo. Hoc tamen valet pro Confessario delegato; aliter enim videtur dicendum de Parocho, juxta dicta *Tom. I. l.* 3. *num.* 40. *v. Omnes*, eo quod Parochus tenetur ex justitia reparare grave damnum spirituale subditorum. Recte autem addunt præfati AA. quemcumque Confessarium teneri advertere pœnitentem de nullitate absolutionis ei collatæ, si ille sit in articulo mortis, vel in gravi periculo non amplius se confitendi. Sed quid, si Confessarius cum culpa gravi erravit circa valorem Sacramenti, an tunc teneatur monere cum gravi suo damno? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Bonac. q.* 7. *p. ult. num.* 4. *Suar.* 619

Suar. d. 32. sect. 6. & 7. cum S. Anton. Sylvest. Nav. & Cord. & probabilem censent *Salm. c. 12. n. 56. cum Vasq. Hurt. Aversa, etc.* Ratio, tum quia tale præceptum non videtur obligare cum tanto dispendio; tum quia, sicut ipse pœnitens non teneretur cum tanto incommodo sua peccata confiteri si monitus esset; ita nec Confessarius. Excipit tamen *P. Suarez*, si Confessarius deceperit pœnitentem, relinquendo illum in occasione proxima peccandi. *Secunda* vero sententia, quam sequimur, affirmat, & hanc tenent *Lugo, Viva, Spor. et Elb. ll. cc.* item *Tamb. Meth. Conf. l. 3. c. 8. n. 5. ac Leand. ap. Salm. loc. cit.* Ratio, quia, licet Confessarius ex charitate onus susceperit audiendi Confessionem pœnitentis, tamen, postquam audivit, tenetur ex officio, & ex quasi contractu cum pœnitente inito rite ipsi ministrare Sacramentum; unde, si invalide ministraverit ex sua culpa, tenetur utique etiam cum gravi suo damno (petita licentia) illum de errore monere; & sic respondetur primæ rationi oppositæ. Respondetur item secundæ, quod pœnitens, si monitus esset, posset sine Confessione aliter sibi providere eliciendo actum contritionis; at Confessarius non potest ipsum inscium relinquere in tanto gravi suo damno carentiæ gratiæ sacramentalis. Diximus, *petita licentia*, nam probabilius (contra alios) dicunt *Concinck, Bon. et Spor. ap. Croix l. 6. p. 2. n. 1785.* quod si ex monitione gravis sequeretur offensio pœnitentis, non tenetur tunc Confessarius, nec potest monere, quia sigillum læderetur juxta dicenda *n. 622.* Item probabile videtur cum AA. primæ sententiæ, quod si pœnitens iterum alteri se confessus fuerit, tunc non tenetur Confessarius cum gravi incommodo eum monere de nullitate primæ Confessionis. Ratio, quia tunc jam moraliter certo pœnitens supponitur justificatus; & ideo sicut ille non tenetur cum gravi dispendio procurare integritatem Confessionis, ita nec Confessarius. Et idem potest dici, si pœnitens Eucharistiam deinde susceperit, quia (ut diximus de *Sacram. in genere n. 6. cum D. Thoma*, & aliis communiter) Eucharistia cum attritione & bona fide suscepta, per accidens primam gratiam confert.

620 Dubit. II. Quid si error non fuerit circa valorem, sed circa integritatem Confessionis, nempe si Confessarius neglexerit interrogare de speciebus, & numero peccatorum? Respondetur: Si Confessarius in hoc negative se habuit non interrogando, tunc non tenetur monere de errore, nisi intra Confessionem, ut cum *Busemb.* dicunt *Lugo d. 22. n. 75. Sporer n. 804.* item *Suar. & Arriaga apud Croix n. 1779.* Et hoc etiamsi Confessarius culpabiliter interrogare neglexerit. Ratio, quia obligatio faciendi Confessionem integram directe afficit pœnitentem, non Confessarium; unde Confessarius tenetur intra Confessionem interrogare pœnitentem de speciebus, & numero peccatorum, ut efformet judicium de statu causæ, & pœnitentis, finito tamen judicio, cessat in Confessario hujusmodi obligatio. Si vero ipse positive induxit pœnitentem, ne explicaret ille species sive numerum, tunc, si cum culpa gravi id fecerit, tenetur etiam extra Confessionem cum licentia pœnitentis eum monere de errore, sed sine scandalo, & sine gravi suo damno; ut bene ajunt *Lugo n. 73. & Sporer l. c.* nam sicut grave damnum excusat pœnitentem ab integritate Confessionis, ita etiam Confessarium. Quod si Confessarius in hoc non graviter peccaverit, tunc multo minor causa sufficiet ad eum excusandum a monitione facienda. Hinc recte ajunt *Lugo l. c. Tamb. l. 3. c. 8. n. 3. cum Fill. ac Suar. Arriaga ap. Croix dict. n. 1779.* quod Confessarius, qui bona fide deobligavit pœnitentem ab explicanda specie sive numero, regulariter non tenetur admonere extra Confessionem, quia regulariter (dico semper) sine incommodo, & rubore id facere non potest.

Dubit. III. Ad quid tenetur Confessarius si positive deobligavit, vel non monuerit pœnitentem de restitutione facienda? Respondetur; Si illum positive deobligavit cum sua culpa gravi, omnes dicunt teneri ad monitionem, etiam cum gravi incommodo, vel intra Confessionem, si pœnitens brevi ad confitendum redeat. Alias non monendo, vel monendo postquam pœnitens factus sit impotens, tenebitur ipse Confessarius ad restitutionem; casu quo (intelligendum) pœnitens jam restituisset, si fuisset monitus. Ita communiter *Lugo dist. 22. n. 61. Pal. p. 18. §. 3. n. 5. Bon. de Restit. q. 7. pag. 4. §. ult. n. 22. Viva de Pœn. q. 8. art. 5. n. 10. Elbel p. 233. n. 439. Sporer pag. 274. n. 805. & Salm. c. 12. n. 50. cum Gran. Gabr. Bonasp.* & aliis passim. Ratio, quia Confessarius suo injusto consilio jam fuit causa damni. Si vero sine culpa gravi pœnitentem deobligavit, non tenetur jam cum gravi suo incommodo illum de restitutione monere; tenetur vero, si commode potest, ut dicunt *Salm. n. 51. cum Aversa, & Dicast.* Imo tenetur etiam cum aliquali suo incommodo, ut recte ajunt *Lugo n. 66. & Elbel, Viva ac Spor. ll. cc.* quia ex charitate quisque tenetur cum levi incommodo reparare grave damnum proximi. 621

An autem Confessarius, si tunc omittat monere, cum possit sine gravi suo incommodo, teneatur ipse ad restitutionem? Negat *Sanch. Cons. l. 1. c. 5. dub. 5. n. 2.* eo quod Confessarius (ut ait) tunc non tenetur ex justitia monere, cum non sit causa positiva damni, sed tantum negativa, tacendo scilicet manifestari pœnitenti ejus cognitam obligationem; tenetur ergo ad monendum tantum ex charitate, quæ non obligat ad restitutionem. Et consentit huic opinioni *Cajetanus v. Restitutio c. 7. in fine*, ubi sic dicit: *Si data opera* (Confessarius) *docuit falsa, putans esse vera, non tenetur lege justitiæ.* Et idem ait *Nav. ap. Sanch. l. c.* Sed communius, & verius affirmant *Lugo n. 63. Sporer, Elbel, Viva ll. cc. & Salm. n. 51. cum Aversa, Dicast. &c.* item *Aragon. & Salon. apud Sanch.* Ratio, quia, licet Confessarius sine culpa saltem gravi pœnitentem deobligaverit a restitutione debita, tamen, cum suum consilium pergat influere in damnum creditoris, cognito errore, tenetur ipse ex justitia causam damni auferre, si commode potest, alias obligatur restituere, cum hic & nunc ipse sit causa damni, prout si quis sine culpa gravi accendit ignem in segetem alienam, tenetur postea (si commode potest) ex justitia illum extinguere. Vide dicta *Tom. I. l. 3. n. 994.* Bene autem advertunt *Busemb.* ut supra, *Lugo n. 64. & Bon. loc. cit.* quod cum Confessarius jam monuerit pœnitentem, priusquam ille fieret impotens, tunc ad nihil tenetur, etiamsi culpabi-

biliter antea eum deobligaverit a restitutione; quia consilium tunc solum influebat ex auctoritate Confessarii, unde, revocato consilio, cessat sua auctoritas influere.

Sed quid si pœnitens tempore Confessionis erat dispositus ad restitutionem, si monitus fuisset, & postea, mutato animo, nollet monitus restituere cum posset? *Antoine pag.* 544. *qu.* 10. *R.* 2. dicit quod tunc Confessarius ad nihil tenetur, quia tunc Confessarius sua monitione jam aufert causam damni, & ideo si pœnitens non restituit, id ex ejus malitia provenit. Sed merito sapientissimus *Lugo d. n.* 64. non excusat Confessarium eo casu a restitutione: ratio, quia, esto is qui auctoritative dat pravum consilium, revocato consilio, ad nihil amplius teneatur, ut communiter docent DD. *Tom. I. l.* 3. *n.* 559. hoc tamen procedit, quando damnum non est adhuc factum; non vero cum ex consilio damnum est jam illatum alteri. Quando autem Confessarius positive, & culpabiliter deobligat pœnitentem dispositum ad restituendum, tunc ipse est causa, ut actu damnum creditori inferatur, cum alias si non deobligaret, jam actu fieret restitutio. Unde, si damnum jam actu infertur, confessarius, etiamsi postea quærat inducere pœnitentem ad restituendum si ille renuet, non excusabitur ipse a restitutione, cum ipse fuerit causa damni illati.

Hoc, si Confessarius positive restitutionem impedivit. Si vero negative se habuit, negligendo monere pœnitentem de restitutione, tunc distinguendum: Si inculpabiliter id egerit, non tenetur quidem cum gravi suo incommodo munere pœnitentem; sed tenetur cum aliquali, ut diximus, quia charitas obligat quemcumque ad reparandum cum levi suo incommodo grave nocumentum proximi. Et in hoc advertit *Lugo n.* 63. incommodum mensurandum esse respective ad damnum, quod si sit gravissimum, aderit forte obligatio illud reparandi etiam cum notabili incommodo. Si vero Confessarius culpabiliter neglexit monere de restitutione, merito, dicunt *Lugo*, *Elbel ll. cc.* teneri cum majori suo incommodo ad monitionem faciendam. An autem omittendo hanc monitionem, teneatur ipse restituere? Si inculpabiliter omittit, conveniunt omnes ad nihil teneri. Sed dubium est, si culpabiliter omittat, an teneatur ad restitutionem? *Prima* sententia absolute affirmat, & hanc tenent *Nav. c.* 17. *n.* 22. *Fill. tr.* 32. *c.* 3. *q.* 12. *n.* 79. item *P. Nav. Mol. Sayr. Ned. Arag. &c. apud Bon. de Rest. d.* 1. *q.* 2. *p.* 11. *n.* 15. Quia (ut ajunt) Confessarius ex officio tenetur pœnitentem docere de sua obligatione, alias non docendo, ipse est causa damni. *Secunda* sententia, quam tenent *Less. l.* 2. *c.* 13. *n.* 77. & 78. & *Antoin. p.* 544. *q.* 10. *R.* 3. censet Confessarium delegatum non teneri: teneri vero Parochum, quia Parochus ex officio obligatur impedire, ne sui subditi damnum aliis inferant. *Tertia* vero sententia communissima, quam tenent *Suar. d.* 32. *sect.* 6. *n.* 9. *Pal. p.* 18. §. 3. *n.* 6. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 6. *n.* 5. & *l.* 2. *c.* 11. *n.* 23. *Cabass. l.* 6. *c.* 13. *n.* 11. *Azor.* 3. *p. l.* 4. *c.* 16. *q.* 3. *Elbel n.* 440. *Salm. de Pœnit. c.* 12. *n.* 52. *Croix n.* 1781. *cum Vasq. Dian. p.* 1. *tr.* 1. *Bon. l. c. cum Sa, Valent. & Reg. Lugo d.* 22. *n.* 67. *cum Conc. Maldero*, & communi (ac probabilem putat ipse *Less. l. c.*), docet Confessarium, sive delegatum sive Parochum, non teneri ad restitutionem. Ratio quia delegatus tenetur ad monitionem ex sola charitate, quæ non obligat ad restitutionem. Parochus autem, cum ipse sit constitutus tantum pro bono spirituali subditorum, tenetur quidem ex suo munere damna ipsorum spiritualia impedire non autem temporalia aliorum. Et hoc verius puto dicendum (quicquid confuse dicat *Croix l. c.*), etiamsi Confessarius studiose negligat monere pœnitentem, ut ipse non restituat; quia adhuc tunc deest positivus influxus in damnum aliorum qui omnino requiritur ad obligationem restitutionis ut fatetur idem *Croix l.* 3. *p.* 2. *n.* 148. & communiter docent DD. juxta *dicta To. I. l.* 3. *n.* 584.

622 Dubitatur IV. An Confessarius possit loqui extra Confessionem cum pœnitente de defectu commisso in Confessione, sine ipsius licentia? *Prima* sententia dicit non solum posse, sed etiam teneri, & hanc tuentur *Suar. d.* 33. *sect.* 5. *n.* 3. *Petroc. t.* 4. *p.* 96. *n.* 3. *Spor. n.* 822. & *Fill. Terr. Hurt. Meratius*, *Lohn. &c. apud Croix n.* 1776. & probabilem putant *Laym. cap.* 14. *n.* 15. *Pal. p.* 18. §. 3. *n.* 6. *Escob. lib.* 16. *n.* 675. *Bon. p.* 15. §. *ult. n.* 21 & *Salm. c.* 14. *n.* 44. Ratio, quia talis monitio supplet, & perficit eandem Confessionem inchoatam, quæ imperfecta manserat; unde, etiamsi pœnitens licentiam negaret, poterit Confessarius ei manifestare defectum, cum esset tunc ille irrationabiliter invitus. *Secunda* vero sententia, cui subscrivo, id negat, eamque tenent *Sanc. de Matrim. l.* 3. *dist.* 16. *n.* 5. *Lugo dist.* 23. *n.* 139. (qui ait contrariam repugnare communi sensui Theologorum) & probabiliorem censent *Croix*, *Pal. Escob. ll. cc. cum Soto*, *Vict. Fag. Bodr. Philiarc. & Salm. ib. cum Sylvio*, *Val. Bonac. Reg. Aversa*, *Gab. Melaga*, *Graff. & Dian.* Ratio potissima, quia, licet monitio illa fiat ad reparandum defectum præteritæ Confessionis, attamen, cum non sit cum illa conjuncta, & judicium jam fuerit completum, evadit illicita, eo quod esset quædam peccati exprobratio, & ideo odiosam Confessionem redderet. Hoc tamen intelligendum, si Confessarius judicium jam perfecerit, absolutionem impertiendo; nam si non absolverit, vel quia oblitus fuerit absolutionem dare, vel quia eam male protulerit, tunc valde probabiliter dicit *Croix dicto n.* 1776. *cum Stoz*, & *Arriaga*, bene posse Confessarium, non petita licentia, dicere pœnitenti eum non absolvisse; tunc enim revera nulla intervenit peccati exprobratio.

Quæ & quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes?

623 „ Resp. 1. Quivis Sacerdos etiam simplex, quando non est alius paratus, tenetur in extrema necessitate, v. gr. in periculo mortis audire, & absolvere volentem confiteri. Ratio est lex charitatis.

„ Resp. 2. Parochus, & quivis Sacerdos curatus tenetur audire confessionem sui subditi, non tantum in casu necessitatis, aut præcepto confessionis urgente; sed etiam, saltem per se, vel alium, quoties pœnitens id rationabiliter petit; ver. gr. si sit in gravi aliqua difficultate spirituali, vel velit promereri Jubilæum, &c. quia tenetur ejus bonum spirituale promovere. *Suar. Vasq. Lugo*, &c. Si tamen nimis frequenter, vel intempestive peteret, excusaretur. *Averc. q.* 16. *sect.* 11.

Quod

„ Quod si etiam semel tantum, vel bis negaret, „ aut differret, non peccaturum graviter, ob le- „ vitatem materiæ, docet *Suar.* contra *Bonac.* Ad- „ mittitque *Aversa l. cit.* si non petat ex urgenti „ occasione, v. gr. solemnis festi, &c. * (*Vide* „ *dicta hoc lib.* 6. *n.* 58.) *

„ Resp. 3. Quotiescunque pœnitens ex mera de- „ votione vult confiteri, Parochum teneri illum au- „ dire contra *Sylv. Reg. &c.* docent *Azor. Suar.* „ *Con. Bon. Molf. Lugo &c.* Sed recte limitat *A-* „ *ver. loc. cit.* si non adsint alii Confessarii dele- „ gati, & Parochus non legitime impediatur.

„ Resp. 4. Reliqui Sacerdotes, per se loquendo, „ non tenentur audire confessiones, si tamen cepe- „ rint, tenentur absolvere, nisi quid obstet, neque „ possunt remittere ad alium: quia pœnitens eo i- „ pso habet jus ad absolutionem, nec potest fru- „ ctu, & gratia Sacramenti privari. *Avers. l. c.*

624 Rogatur I. An Confessarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ absolvere moribundum existentem in mortali? *Prima* sententia negat teneri, & hanc defendunt *Nav. Man. cap.* 24. *n.* 9. *Coninch.* 25. *n.* 8., item *Soto*, *Malder. et Sa*, *ap. Lugo d.* 22. *n.* 13. qui probabilem putat. Ratio, quia dum proximus potest absolute a periculo damnationis se liberare, eliciendo actum contritionis, non est in tanta necessitate, ut alter teneatur ei succurrere cum periculo vitæ. Limitat vero *Coninch. l. c.* si talis infirmus sit in extrema necessitate, nempe si ignoret contritionem esse sibi necessariam, vel nesciat eam elicere: quod revera censeo in rudibus ut plurimum accidere. *Secunda* tamen sententia, quæ mihi magis arridet, affirmat, eamque tenent *Suar. d.* 9. *sect.* 2. *n.* 3. *et d.* 32. *sect.* 7. *n.* 1. *Tourn. p.* 282. *& Valent. ac Lorca ap. Lugo n.* 12. Ratio, quia, esto in rigore loquendo posset moribundus per contritionem sibi providere, tamen non potest negari, quod magno periculo exponatur ille suæ æternæ salutis, si absque absolutione relinquatur, & sicut eum certa est damnatio proximi si non absolvatur, teneris certam mortem subire; ita dico, cum proximus est in probabili periculo damnationis, teneris ei subvenire cum probabili periculo mortis, ex lege charitatis, quæ obligat in pari periculo exponere vitam temporalem ad salvandam vitam proximi spiritualem. Si tamen Sacerdos nesciat, eum esse in mortali, non tenetur absolvere cum periculo vitæ, ut dicunt *Tolet. & Verricel. ap. Tourn.* qui non reprobat.

625 Rogatur II. An simplex Sacerdos, qui degit in Oppido, ubi talis esset penuria Confessariorum, ut incolæ gravi laborarent necessitate spirituali, utrum hic tutus sit in conscientia, si negligat Confessiones excipere, vel, cum possit, ad eas excipiendas se habilem reddere? Apud nullum auctorem de re morali tractantem hoc dubium inveni discussum; tantum ad manus mihi pervenit quidam libellus, cui titulus (*Parroco di Villa p.* 308.), & cujus auctoris doctrinam ac pietatem varia ejus Opuscula satis comprobant; ubi hæc habentur: *Chi ha talento per Confessare, e vede nella sua terra la mancanza della Confessione, e conosce o che non si frequenta, o si strapazza, è tenuto ad amministrare tal Sacramento; e se non è d' età molto avanzata, è tenuto in conscienza ad abilitarsi al meglio che può.* Affert idem auctor auctoritatem Patris Pavone Societatis JESU, viri admodum docti & pii, qui in suis operibus sic scripsit: *L' obbligo come Sacerdote è di ubbidire al mio Prelato, quando mi comanda che confessi, e non ho legittimo impedimento, perchè il Prelato può comandarmi, ed io non ho ragione di tener ozioso il talento... Di più ho obbligo di offerirmi al Vescovo, e di chiederli facoltà di confessare, quando io mi accorgo essere in grave bisogno il popolo per mancamento de' Confessori.*

Breviter dicam super hoc puncto quid sentiam. Certum est, quod Sacerdotes sunt a Deo constituti, ut saluti animarum incumbant; sicut enim divinus Pater misit Filium suum, ut salvaretur mundus per ipsum, ita Christus Dominus misit Sacerdotes, ut in suum Officium succederent, & pro eo legatione fungerentur, ut ait Apostolus 1. *Cor.* 5. & ipse Christus Dominus (Joan. 20. 21.); *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Ideo Concilium Trident. *sess.* 23. *c.* 14. requirit, ut promovendi ad Presbyteratum, *prius ad docendum ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ministranda Sacramenta idonei comprobentur.* Præcipua autem Sacerdotum obligatio est ministrare Eucharistiæ, & Pœnitentiæ Sacramenta, ad hoc enim sacrificandi, & absolvendi a peccatis confertur eis duplex potestas. Imo specialiter ad hoc munus absolvendi Christus Dominus Spiritum sanctum infudit, ut ipse testatus fuit *loc. cit.* dicens: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflavit, et dixit eis. Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ergo, si Christus misit Sacerdotes præcipue ad salvandas animas, absolvendo eas a peccatis, sequitur hoc esse, proprium Sacerdotum munus, ac consequenter ipsos teneri saltem in gravi populorum necessitate suam potestatem exercere, & ad hoc se habiles reddere, ne dicatur, quod in vacuum gratiam Dei receperint (2. *Cor.* 6.). His positis, non video quomodo Sacerdotes illi, qui ob desidiam ab hoc onere se subtrahunt, possint esse tuti in conscientia, & excusari ab exprobratione Domini, ac a supplicio damnationis, inflicto servo illi otioso qui talentum abscondit, ut habetur *Matth.* 25. 18. quem textum Interpretes (ut *Cornelius a Lapide*, *Calmet*, *& Tirinus* cum *S. Ambrosio*) proprie explicant de eis, qui possunt sua opera procurare animarum salutem, & negligunt: *Notent hoc* (ait Cornelius) *qui ingenio, doctrina, aliisque dotibus sibi a Deo datis non utuntur ad suam aliorumque salutem, ob desidiam, vel metum peccandi, ab his enim rationem reposcet Christus in die Judicii.* Nec dicant hujusmodi Sacerdotes satis suam obligationem explere, si alio modo animabus subveniant, nempe instruendo, corrigendo, orando, quin Sacramentum Confessionis ministrent; nam illis tenentur subvenire in eo, quo indigent ad propriam salutem. Si enim proximus indiget cibo, in cibo debes ei subvenire, non in vestibus. Sæpe autem accidit in Oppidulis, quod plures forte non egent instructione, aut monitione, quia forte jam sunt satis instructi, & parati ad Confessionem, sed deest ipsis Sacerdos, qui eorum Confessiones excipiat. Nec valet dicere, quod Sacerdos simplex, si teneretur Confessiones excipere, teneretur tantum ex charitate, sed hæc non obligat cum gravi incommo-

modo, prout esset labor insumendus ad acquirendam scientiam satis necessariam ad excipiendas Confessiones. Nam respondetur, quod licet exercitium Confessiones excipiendi sit opus charitatis, tamen non oritur ex simplici motivo charitatis, sed ex proprio Sacerdotis Officio, cui ex Christi institutione hæc obligatio est annexa, eique satisfacere debet Sacerdos, quando urget populi necessitas. Hæc mihi dicenda videntur: ceterum sapientiorum judicio ea sedulius consideranda relinquo.

DUBIUM VI.

Quæ scientia, & prudentia requiratur in Confessario?

626 *De obligatione intelligendi peccata pœnitentis.*
627 *De Scientia Confessarii ad debitum judicium formandum de peccatis? 628. Quando excusetur Confessarius minus idoneus? An Regulares teneantur intervenire Congregationibus casuum conscientiæ?* ibid. v. Nota.
629 *De prudentia Confessarii circa interrogationes; & de obligatione interrogandi peccata omissa? 630. Quid si ei constet peccatum, quod pœnitens negat? & quid si illud sciat ex Confessione complicis? 631. Hæc diligentius discutiuntur. 632. De interrogationibus in materia castitatis.*

626 „ Resp. 1. Ut Sacerdos rite absolvat, debet, „ quantum moraliter fieri potest, omnia peccata „ pœnitentis intelligere, quia alioqui is frustra te„ neretur recensere.

Unde resolves.

„ 1. Peccat, qui absolvit eum, cujus peccata per „ negligentiam non satis intellexit, quia fert sen„ tentiam, incognita causa. Validam nihilominus „ esse absolutionem, sive propter somnum, &c. „ ut dictum supra c. 1. *dub.* 3. *art.* 4. sive propter „ cantum, vel linguam impeditam pœnitentis (si„ ne hujus tamen culpa) aliqua non intellexerit, „ docet *Dian.* 3. *p. t.* 4. *R.* 199. *& p.* 4. *t.* 4. *R.* „ 198. Item *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. *ex Henr. Suar.* „ *Sylv. Merc. in* 3. *p.* eo quod essentia, & ef„ fectus Sacramenti consistere possit absque inte„ gra, & specifica peccatorum explicatione, si si„ ne culpa pœnitentis omittantur. V. *Dian. l. c.*

„ 2. Si tamen pœnitens post confessionem intel„ ligat, unum, vel plura mortalia non fuisse in„ tellecta, debet ea repetere in sequenti confessio„ ne, sive apud eundem, sive apud alium Confes„ sarium. *Laym. Dian. ll. cc.*

„ 3. Confessarius absolvens ex ignorantia, quem „ absolvere non poterat, dupliciter peccat; nimi„ rum ignorantia eorum, quæ ad officium suum „ spectant, & indebite absolvendo. *Tann. in* 1. 2. „ *d.* 4. *qu.* 9. *d.* 1. *num.* 12. *Lugo dist.* 16. *s.* 4. „ *n.* 183.

627 „ Resp. 2. Ut Confessarius valide absolvat, re„ quiritur & sufficit cognoscere peccata, saltem sub „ confusa ratione peccati. Ut vero licite, requiri„ tur ea scientia, ut possit ferre prudens judicium „ in hoc foro; ideoque debet scire 1. quæ sint mor„ talia, quæ venialia, saltem ex genere suo. (*Nota hic ex Lugo d.* 22. *n.* 70. *Spor. n.* 783. *Holzm. n.* 727. *& Salm. de Pœnit. c.* 12. *n.* 4. *cum Gran. non esse necessarium, ut Confessarius in omnibus judicet, quæ sint peccata gravia, vel levia; sufficit, si sciat hoc judicare in iis quæ communiter occurrunt: reliqua autem audiat, & absolvat. Insuper docent Salm. l. c. cum Suar. Sanch. Dic. Con. &c. quod, licet in aliquo casu Confessarius non discernat, quæ sint gravia, aut levia: si pœnitens bona fide dicit peccatum suum, Confessio valet: & quamvis postea advertatur fuisse mortale, non est cur repetatur in alia Confessione*). * . 2. Spe„ cies, & circumstantias necessario explicandas. „ 3. Spectantia ad restitutionem bonorum, & fa„ mæ. 4. Casus reservatos, & excommunicationes „ saltem communiores. 5. Censuras, & irregulari„ tates communiores, pro Sacerdotibus. 6. Requi„ sita in pœnitente ad bonam dispositionem. 7. „ Remedia peccatis opportuna. Circa quæ omnia „ notantur hæc tria.

„ *Primo* sufficere, si ea sciat mediocriter, ita ut „ saltem norit prudenter de omnibus dubitare, & „ doctiores se, vel libros consulere. * (*Melius dicunt Salm. de Pœn. c.* 12. *n.* 7. *cum Suarez & communi, satis esse, si Confessarius intelligat, quæ frequentius accidunt, & de aliis sciat dubitare*) *.

„ * *Secundo*, majorem, minoremque requiri, ac „ sufficere scientiam, pro diversitate locorum, & „ pœnitentium. *Bon. dist.* 5. *q.* 7. *p.* 2. §. 2.

„ *Tertio*, graviter peccare tum eum, qui sine „ sufficienti scientia huic muneri se ingerit; tum „ eum, qui talem sine necessitate constituit, aut, „ cum possit corrigere, tolerat. *Laym. lib.* 5. *c.* 13. „ *Bon. l. c. Lugo.*

Excusatur tamen Confessarius, qui caret suffi- 628
cienti scientia, si adsit necessitas, nimirum si aliter pœnitentes deberent diu carere Confessione, ut evenit in captivis; Ita *Lug. d.* 22. *num.* 74. *& Salm. de Pœn. c.* 12. *n.* 12: *cum Suar. etc.* Et idem dicunt *Lugo ib. & Aversa ap. Salm. l. c.* pro parvis oppidis, aut triremibus, ubi (ut ajunt), si haberi nequeunt docti Sacerdotes, deputari possunt minus docti, quales possint haberi. Admonendi tamen hi sunt de obligatione addiscendi.

Ceterum, qui ad hoc munus excipiendi Confessiones inhiant, non facile sibi suadeant, quod satis idoneos ad tantum munus se reddere possint sine diuturno studio scientiæ moralis; pro qua certe non sufficit aliquam percurrere Summulam earum quæ circumferuntur; nec satis est generalia principia hujus facultatis scire, ut quidam qui (Casuitas contemnentes) Literatorum arrogant sibi nomen, autumant. Moralis enim scientia non solum valde necessaria est Christianæ Reip. cum ex ea dependeat bonum regimen animarum, sed etiam est summopere difficilis; tum quia ipsa generalem notitiam requirit omnium aliarum scientiarum, officiorum, & artium; tum quia tot diversas complectitur materias inter se dissitas; tum quia in magna parte constat tot legibus positivis, quæ nonnisi apud Casuistas allatæ inveniuntur, & maxime apud Recentiores, cum hujusmodi leges in dies prodeant; demum difficillima evenit propter innume-

ras

ras casuum circumstantias, ex quibus resolutionum pendet variatio: nam ex circumstantiarum diversitate diversa applicanda sunt principia: & in hoc difficultas consistit, cum nequeat id fieri sine magna discussione, vel plurium accurata lectione librorum, qui res examinant & dilucidant.

Nota obiter hic, quod Episcopus non potest cogere Confessarios regulares ad interveniendum in Congregationibus Casuum conscientiæ, ex Declar. S. C. quam refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *p.* 1520. Sed contra adest Decr. S. C. Disciplinæ respectu ad superiores regulares Italiæ datum 8. Novemb. 1752. & approbatum a Benedicto XIV. (Vide Appendicem appositam in calce Tomi IV. Bullarii præfati Benedict. XIV. *circa finem p.* XXI.) ubi provisum fuit, ut in omnibus Conventionibus Regularium, in quibus sunt Confessarii ab Episcopo approbati, omnino fiat Lectio, & conferentia casuum conscientiæ, juxta Decreta Clementis VIII. & ut ubi conferentia non fit, teneantur prædicti Cônfessarii assistere conferentiæ casuum ab Episcopo statutæ.

„ 1. Si pœnitens advertat, Sacerdotem non percipere peccati gravitatem tenetur illum monere, „ se peccasse mortaliter.

„ 2. Qui sciens prudens confitetur ei, quem scit „ suam conscientiam dijudicare non posse, tenetur „ confessionem repetere apud peritiorem: quia gra„ viter peccarer sic confitendo.

629 „ Resp. 3. Prudentia requiritur tum in instructio„ ne, monitione, curatione pœnitentis, tum in in„ terrogatione. Et quidem si prudenter judicet inte„ gre esse confessum, v. gr. quia bene instructus „ potest, & solet adhibere diligentiam debitam * „ (*Vel quia de brevi est confessus*) *, non te„ netur quicquam interrogare, alias tenetur, ut ha„ ber communis (*Dian.* tamen *p.* 2. *tr.* 15. *R.* 7. „ *ex Nav. et Valer.* negat esse mortale, non e„ xaminare aliquam circumstantiam ex oblivione. „ Vide etiam *C. de Lugo d.* 22.): quia tamquam „ judex debet curare integritatem judicii, & tam„ quam medicus, ut morbi, & vulnera perfecte de„ tegantur; cavendo interim 1. Ne examen sit cu„ riosum de non necessariis, unde Confessarii exi„ stimatio, Sacramenti dignitas, & pœnitentis pro„ fectus minuatur. 2. Ne sit indiscretum, v. g. de „ iis, quæ moraliter certum est a tali non solere „ committi, vel ex quibus discat peccare pœnitens, „ vel de inverecundis inverecunde, vel de numero „ nimis anxie, si ex dictis probabiliter æstimari „ possit. 3. Ne sit intempestivum, & sinatur prius „ se explicare quantum potest, ne importunitate „ terreatur. Quod vero quidam monet, expedire, „ ut pœnitens inter confitendum non interrumpa„ tur, id *C. de Lugo d.* 22. *num.* 15. universim „ non probat: præsertim si confessio non sit bre„ vis, quia facile aliqua excidunt e memoria. * „ (*Vide d. n.* 607. *in fin.*) *

Unde resolves.

„ 1. Si Sacerdos advertat pœnitentem, etiam „ post sufficientem diligentiam, peccatum aliquod, „ aut circumstantiam necessariam omittere, proba„ bilius, ac verius est, per se loquendo, teneri in„ terrogare; etsi neget *Sa*, *v. Confessor*, & *Me*„ *din.* docens, si diligenter examinata conscientia „ unius sit oblitus, non teneri Confessarium illud „ revocare in memoriam, nisi cedat in damnum „ proximi; quod *Vasquez q.* 93. *d.* 7. *n.* 3. videtur „ dicere esse probabile: verum alii rejiciunt. V. „ *C. de Lugo d.* 22. * (*Et recte quidem rejiciunt, ut tenendum cum communi sententia*, „ *quam docent Suar. d.* 23. *sect.* 3. *n.* 7. *Laym.* „ *c.* 13. *q.* 5. *et Pal. p.* 18. §. 2. *n.* 3. *cum Tol.* „ *Nav.° Con. Graff. Henr. et aliis ex c. Omnis*; „ *et ex Rituali Romano allatis n.* 607.) *.

„ 2. Etsi confessarius, cui evidenter constat pec- 630 „ catum pœnitentis, quod tamen ipse neget, non „ debeat illum absolvere: quando vero ex aliorum „ relatione, vel suspicione id habet, standum est „ pœnitentis confessioni, cui in hoc foro, tam *pro*, „ quam *contra* se fides habetur (*Suar. t.* 4. *d.* 32. „ *sect.* 3. *Fag. p.* 2. *l.* 6. *c.* 4. *n.* 38. *citati a Dian.* „ *p.* 3. *t.* 4. *R.* 105.). In utroque tamen casu pru„ dentis Confessarii est, 1. Caute, & a longe, „ tum propius interrogare. 2. Si nihilominus ne„ ger, prudenter judicare; an non potuerit oblivi„ sci, vel confessum esse alteri, vel putare non „ esse peccatum, vel simili de causa excusari, ita „ ut debeat absolvi. *Dian. l. c. ex Sylv. Nav.* „ *Tol etc.* 3. Si peccatum illud norit ex confessio„ ne complicis, non uti illa scientia, nisi in gene„ re quærendo, an non aliud conscientiam gravet, „ & excitando ad majorem contritionem, ob peri„ culum indirectæ revelationis, aut etsi complex de„ derit veniam, ob periculum scandali. V. *Laym.* „ *cap.* 24.

Diligentius hic videndum, quid debeat agere Con- 631 fessarius cum pœnitente, de quo sciat, vel suspicetur aliquod peccatum, quod ille non confitetur? Distinguendum, si scit extra Confessionem, & noverit ex propria scientia, puta furantem aspiciendo, vel audiendo blasphemantem, sine dubio non debet absolvere, si ille negat; modo non adsit prudens dubium, an alteri fuerit confessus, vel justam habeat causam tacendi; ita communiter omnes cum *Busemb. Laym. c.* 14. *n.* 35. *sect.* 3. *n.* 9. *Lugo d.* 22. *n.* 21. *Conc. p.* 694. *n.* 23. *Sporer n.* 802. *Mazz. p.* 431. *Viva q.* 8. *ar.* 5. *n.* 2. *Elbel n.* 454. *Holz. n.* 721. *& alii passim*. Si vero Confessarius id habet ex suspicione, vel ex aliorum relatione, dicunt etiam communiter *Suar. Laym. Holz. Spor. & Mazz. ll. cc.* quod post diligentem interrogationem regulariter debet absolvere negantem; tunc enim putare debet quod ille aut fuerit peccati oblitus, aut alteri confessus, vel quod habeat justam causam reticendi, aut relatores deceptos fuisse, quia in hoc foro (ut docent omnes cum *D. Thoma Quodlib.* 1. *art.* 12.) omnino pœnitenti credendum est tam pro se, quam contra se. Sed non alienum a ratione mihi videtur id quod dicit *Elbel l. c.* nempe quod si Confessarius notitiam habeat alicujus peccati ex certa relatione aliorum, tunc non posset absolvere pœnitentem illud negantem: revera enim, si istius crimen mihi referrent testes tam graves, qui de eo me redderent moraliter certum, & ex alia parte certus essem quod pœnitens non potuerit oblivisci, nec ullam causam reticendi habeat, tunc non auderem huic absolutionem impertiri: nam regulam illam quod credendum sit pœnitenti, dico procedere quidem in re dubia, non vero in re moraliter cer-

certa; moralis etenim certitudo vera certitudo est.

Si autem Confessarius noverit peccatum ex Confessione alterius, tunc utique non poterit specialiter pœnitentem de illo interrogare, nisi expressam ab illo altero licentiam habeat, sed tantum poterit generatim interrogare; & in hoc dico, quod Confessarius non sit nimius in interrogationibus repetendis, quia in hoc etiam esset periculum revelationis. Ita communiter *Laym. Sporer, Busem. &c.* ut supra. Non improbabiliter tamen dicunt *Nav. Man. c.* 8. *n.* 17. *v.* 21. *cum Sylv. & Laym. Spor. ac Holzm. ll. cit.* quod si aliquod peccatum sit commune talibus personis, possit de eo speciatim interrogare, prout in sponsis commune est prolabi in tactus inhonestos, vel saltem in pravas cogitationes. An autem possit Confessarius casu quo complex se confitens neget peccatum, illum absolvere? Affirmant posse, & debere *Lug. dict. n.* 21. *Anacl. p.* 618. *n.* 42. *cum Gob. et Herincx, ac Dian. p.* 5. *tr.* 11. *R.* 21. *Elbel* autem *pag.* 14. *n.* 44. censet debere absolvere sub conditione. Sed melius meo judicio sentit *Croix num.* 1969. citans *Suar. Dic. et Ills.* quod eo casu nullo modo absolvat, sed tantum aliquid oret ad occultandam negationem absolutionis. Et huic adhæret *Viva l. c.* dum dicit, quod cum Confessarius prudenter judicat pœnitentem sacrilege negare peccatum, non debet eum absolvere.

632 „ 3. Interrogationes in materia castitatis debent „ esse paucæ, & cautæ, ne vel occasionem det in„ vestigandi, aut traducendi confessionem, aut i„ gnorantem doceat, aut offendat, aut se, vel il„ lum periculo exponat. Ac si hæc timeat, potius „ debet aliquid deesse integritati materiali. Et qui„ dem si in hac materia negantur cogitationes, non „ opus est progredi ad opera: rudiores tamen co„ gitationes negant, verba, & opera rogati faten„ tur: quod illas non æque agnoscant, aut adver„ tant. Vide *Laym. hic cap.* 13. *Conin. dist.* 7. „ *dub.* 7. *Fagund. præc.* 4. *l.* 4. *c.* 2. *Dian. p.* 3. „ *t.* 4. *R.* 99.

CAPUT III.

DE ADJUNCTIS PŒNITENTIÆ

DUBIUM I.

Quid sit sigillum Confessionis, & qui ad illud teneatur?

633 *An in hac materia sigilli liceat uti opinione probabili?*

634 *Quomodo servari debeat sigillum?*

635 *Quot peccata committit qui sigillum violat?*

636 *Non est obligatio sigilli ex Confessione ficta, neque ex secreto commisso extra Confessionem.*

637 *I. Quid si pœnitens discesserit indispositus? II. Quid in dubio, an dixerit aliquid intra vel in ordine ad Confessionem.*

638 *In quibus casibus non frangatur sigillum?*

639 *An Confessarius possit & teneatur dare pœnitenti non absoluto schedulam Confessionis factæ, vel absolutionis acceptæ?*

640 *Quæ cadant sub sigillo? Cadunt. I. Peccata pœnitentis etiam venialia. II. Peccata complicis. An liceat interrogare de complice* (Remissive ad num. 401.) 641. *Dub.* 1. *An liceat monere complicem ex licentia pœnitentis? Dub.* 2. *Quomodo cadit sub sigillo etiam objectum peccati? III. Cadit pœnitentia imposita. IV. Cadunt peccatorum circumstantiæ. An cadane virtutes, & revelationes?* 642. *An cadant defectus naturales pœnitentis?* 643. *Quid si tales defectus per se pateant, nempe si pœnitens sit blæsus, surdus, &c.?* 644. *Quid si sit scrupulosus? Et quid si Confessarius advertat intra Confessionem pœnitentem esse surdum?*

645 *Qui teneantur ad sigillum? Tenentur, I. Confessarius.* 646. *Quomodo debeat Confessarius respondere, si interrogetur, an audierit aliquod peccatum, vel an absolverit?* 647. *II. Superior requisitus pro licentia peccati reservati. III. Interpres. IV. Qui audit Confessionem furtive, aut casu, vel ex necessitate, puta in naufragio, &c. V. Is, cui sacrilege revelatum est peccatum. VI. Confessarius fictus. VII. Doctor consultus. VIII. Scriptor Confessionis. IX. Confessionem scriptam legens. X. Juxta aliquos etiam pœnitens, sed hoc improbabiliter.*

648 *Fusius discutitur quæstio I. An Doctor consultus a Confessario de licentia pœnitentis teneatur ad sigillum?* 649. *Qu. II. An teneatur is, quem consulit pœnitens pro Confessione facienda?* 650. *Qu. III. An qui legit Confessionem alterius scriptam?*

651 *Quomodo debeat esse licentia data a pœnitente ad loquendum? Debet esse I. Expressa. II. Libera. III. Non revocata. IV. Sufficit autem, si detur voce. V. Vel si detur facto, scil. si pœnitens incipiat loqui.*

652 *An Confessarius possit loqui de peccatis cum pœnitente statim post absolutionem? An possit monere pœnitentem de errore in Confessione commisso?* (Remissive ad num. 622.) 653. *An possit loqui intra Confessionem de auditis in alia?*

654 *An frangat sigillum Confessarius, dicendo audivisse in aliquo loco tale peccatum? Dub. I. An violet sigillum manifestans peccata alicujus loci? Dub. II. Quid si dicat, Religiosum alicujus Conventus, vel Ordinis commisisse tale peccatum?*

655 *An liceat uti notitia Confessionis ad externam gubernationem? Vide quæ sunt apud Busemb.* 656. *Dub. I. An Confessarius, ob peccatum a subdito auditum, possit eum amovere ab officio?* 657. *Dub. II. An possit negare suffragium ei, quem ex Confessione noverit indignum? Et an ad hoc possit uti aliquo prætextu? An Confessarius possit uti notitia Confessionis ad custodiendas res suas, aut diligentius invigilandum, aut ad alia?* 658. *Dub. III. An possit negare Communionem, aut Ordinem, aut assistentiam in Matrimonio pœnitenti sine absolutione dimisso?* 659. *Dub. IV. An possit uti notitia Confessionis ad se cavendum ab insidiis sibi paratis? An possit se celare a pœnitente, quem per*

per Confessionem alias noverit in plura crimina solere prolabi, etsi alii celationem non advertant? Et an possit aufugere a pœnitente indisposito, qui eum minis exterret, si non absolvat? 660. *Dub. V. An possit celebrare in Ecclesia, quam ex Confessione noverit pollutam? Dub. VI. An tenearis pergere ad confitendum ei, quem sciveris ex Confessione non esse Confessarium?*

661 *Confessarius non tenetur cavere quascunque leves suspiciones aliorum.*

633 Ante omnia pro dilucidatione quæstionum, quæ infra apponentur, videndum an in hac materia sigilli sacramentalis liceat uti opinionibus probabilibus? *La-Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1946. ex *Diana*, *Gobat.* & *Stoz*, citatis *præced. n.* 1945. tantum dicit expedire, quod sequamur sententias faventes sigillo. Sed melius *Viva in Append. ad Propos. damn.* §. 9. *circa fin.* ait neminem posse uti scientia habita ex Confessione, nisi certum sit moraliter (aut saltem certe probabilissimum) quod ex tali usu nulla eveniat Confessionis revelatio, & nullum pœnitenti gravamen. Ratio, tum quia hoc expetit reverentia debita Sacramento (sed hæc prima ratio non satis convincit, cum plures & graves DD. ut *Sanch. Pontius*, *Vasq. Solen.* & alii citati *Tom. I. lib.* 1. *n.* 32. doceant non esse obligationem reddendi Sacramentis, prout ceteris præceptis divinis, reverentiam plusquam probabilem); tum quia aliter probabile gravamen pœnitenti inferretur, ob quod Confessio odiosa ei redderetur. Et hæc ratio quidem valde urget; ut enim dictum est *Tom. I. l.* 1. *n.* 33. non est licitum uti opinione probabili in præjudicium juris certi quod alter possidet; pœnitens autem possidet jus, ne occasione suæ Confessionis ullum patiatur gravamen. Quicquid igitur alibi dixerim, re accuratius perpensa, puto hic omnino dicendum, non licere uti opinionibus, ex quarum usu certum non sit moraliter, nullum pœnitenti gravamen inferri.

634 „ Resp. I. Sigillum hoc est obligatio juris divini strictissima in omni casu, etiam quo integri „ regni salus periclitaretur, ad tacendum, etiam „ post mortem pœnitentis, dicta in Confessione „ (idest in ordine ad absolutionem sacramentalem) omnia, quorum revelatio Sacramentum „ redderet onerosum, vel odiosum.

Unde resolves.

635 „ 1. Violatio hujus sigilli duplicem habet malitiam, Sacrilegii, contra reverentiam Sacramento „ debitam, & injustitiæ, ex pacto virtuali inter „ pœnitentem, & Confessarium de secreto isto servando omni casu. *Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 2. *ex* „ *Fagund. Kellison.* &c. Neque hic datur parvitas „ materiæ. *Dian. p.* 5. *t.* 5. *R.* 8. *ex Malder.* „ *Belbell.* &c. * (*Melius dicendum, quod triplicem habet malitiam, nempe sacrilegii contra Sacramentum, infidelitatis gravis, cum ex* „ *parte Confessarii intercedat onerosa, quamvis* „ *tacita, promissio secretum servandi; item detractionis, si peccatum non sit publicum. Ita* „ *Sporer*, *Ronc.*, *Croix* & *alii communiter*) *.

636 „ 2. Non inducitur hæc obligatio. 1. Per confessionem factam ficte, v. gr. ad furandum, illudendum, vel Sacerdotem pervertendum * (*vel* „ *ad se conquerendum*) * etsi hoc casu adhuc prudenter tacendum sit. Vide *Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* „ 26. * (*Est commune cum Holzm. n.* 705. *Conc.* „ *p.* 737. & *aliis passim*) * 2. Si quis extra „ confessionem accipiat aliquid sub sigillo confessionis; quia tantum est obligatio secreti naturalis gravior, aut levior, pro rei exigentia. * (*Ita* „ *etiam Conc.* & *Holzm. ll. cc. ac Nav. Man.* „ *c.* 8. *n.* 18. *cum Innoc. Panorm. Caj. Soto*, *et* „ *communi*) *.

Nota hic I. Quod Confessarius tenetur ad sigillum, etsi pœnitens discedat indispositus, modo iste dixerit peccata ad obtinendam absolutionem; ita *S. Thomas in* 4. *D.* 21. *q.* 3. *ar.* 1. *ad* 1. *Lugo d.* 23. *n.* 45. *Conc. p.* 737. *n.* 5. *Ronc. pag.* 99. *qu.* 2. *Holzm. n.* 705. *Sporer n.* 809. & *Salm. de Pœnit. cap.* 9. *num.* 15. *ex communi*. Notandum II. Quod adhuc in dubio an aliquid sit dictum a pœnitente in ordine ad Confessionem, Confessarius tenetur ad sigillum. *Suarez*, & *alii* apud *Salm. c.* 14. *n.* 18. communiter, item *Bonac. qu.* 6. *p.* 2. *n.* 4. *cum Reg. Graff. Suar.* & *aliis*, item *Renzi pag.* 320. *quæst.* 6. *Tamb. c.* 3. *n.* 29. *Mazzotta p.* 582. *Croix n.* 1946. *cum Regin.* & *Schilder.* contra *Baldi*. Ratio, quia alias redderetur odiosa Confessio, dum alioquin plura peccata revera in Confessione audita, ob defectum memoriæ, & hallucinationem Confessarii possent impune manifestari. 637

„ 3. Non frangitur sigillum. I. Si in genere dicas, Titium tibi confessum esse venialia, aut 638 „ esse probum, innocentem, modo non dicas in „ iis circumstantiis, ex quibus colligi possit, alios „ esse nocentes, vel confessos mortalia. 2. Si dicas. N. tibi esse confessum, etsi in certis circumstantiis hoc quoque periculosum sit, *Laym.* „ *c.* 4. *n.* 21. Imo si pœnitens verbo, vel facto „ (v. gr. clam accedendo) significaverit se nolle „ sciri, quod sit confessus, Confessarium revelare „ sigillum volunt *Reg. Navar.* & *Mercer.* apud „ *Diana t.* 5. *tract.* 11. *Resol.* 47. * (*Et recte* „ *consentiunt Sporer n.* 825. & *Holzm. n.* 708. „ *cum aliis.*) * Quia pœnitens se confitendo Confessario extraordinario veniret in suspicionem gravioris criminis, quod *Tamb. in append. c.* 3. „ dubie confirmat, asserens, se vereri, ne talis „ accedat ad fractionem sigilli. III. Si peccata ita „ referas, ut, moraliter loquendo, persona innotescere non possit; neque communitas aliqua etiam „ parva infametur, ut quod ibi talia vitia regnent. „ V. *Dian. lib.* 2. *tract.* 15. *Resol.* 13. id enim „ esset contra sigillum, * (*Vide infra num.* 653) *. „ Unde *Turrian.* apud *Dian. part.* 5. *tract.* 11. „ *R.* 45. & *Tamb. in append. c.* 3. reprehendunt „ Superiorem localem, qui Provinciali forte dicat, „ in sua domo sæpe postulari licentiam absolvendi a reservatis; quia potest redundare in ignominiam, & damnum domus; etsi idem *Tamb. c.* „ 4. *n.* 2. dicat probabile esse, quod non sit contra sigillum, si dictæ licentiæ petitæ fuerint extra Confessionem. IV. Si utaris notitia extra „ confessionem acquisita, imo ipsum peccatum, „ quod aliunde tibi innotuit, aperias, modo nullam circumstantiam ex sola confessione notam,

„ nec certius referas, quam extra confessionem no-
„ sti, quo in casu opus est magna cautela, & tu-
„ tissimum est silere. *Laym. c. 14. n. 16.*

639 „ 4. Quando plures, v. gr. studiosi, vel aulici, „ &c., tenentur ferre testimonium confessionis, „ Confessarium teneri id dare, etiam iis, quos non „ absolvit, docet *Con. disp. 6. d. 1. Fagund.* & „ *Dian. p. 5. tr. 15. R. 12.* tum ne id negando „ prodat aliquo modo sigillum, & pœnitentem; „ tum quia dando non mentitur, cum tantum te- „ stetur, esse confessum. Verum *Bon. d. 5. q. 6. p. 4.* & *Card. de Lugo d. 21. s. 3.* docent, ta- „ li schedam negare non esse contra sigillum (I- „ demque concedit *Avers. p. 18. s. 2.* si non con- „ stet pœnitentem accessisse ad hunc Confessarium; „ tum quia nihil dicit, sed tantum non approbat „ testimonio positivo confessionem, ad quod non „ tenetur, nec quicquam facit, ex quo possint co- „ gnosci delicta pœnitentis; tum quia alias via a- „ periretur fraudibus, & multi improbi Parochos „ in Paschate deciperent; tum quia potest esse con- „ suetudo, ut scribatur absolutum esse, quod fal- „ sum erit, si scribat, & si omittat, sigillum fran- „ get; tum quia scandalosum erit, & iniquum, „ publicæ meretrici perseveranti (uti & occulto „ peccatori, sic pallianti suam iniquitatem) testi- „ monium dare confessionis; neque Confessario „ imputandum erit, quod eam positive non de- „ fendat.

Probabilius est & communius, quod, si in schedula scriptum sit pœnitentem tantum esse confessum, schedula sit concedenda; ut tenent *Layman de Pœnit. c. 14. n. 8. Auctor de Offic. Conf. ap. Croix qu. 3. Sporer de Pœnit. c. 7. n. 859. Ronc. c. 8. q. 4. Elbel n. 492. Croix n. 1994. & Holz. n. 708. cum Stoz, & Diana*, quia negare schedulam, idem esset ac indirecte revelare eum non esse rite confessum. Et hinc est contra *Bonac. q. 6. s. 5. p. 4. n. 7.* qui ait negandam esse, & contra *Lugo D. 23. n. 87.* qui cum *Henriq.* dicit posse negari, quia, licet Confessarius non possit revelare peccatum, non tenetur tamen testimonio positivo illius Confessionem approbare. Sed huic rationi non acquiesco, quia, etsi non teneatur cooperari ad approbationem illius Confessionis, tenetur tamen vitare indirectam revelationem, quæ negata schedula, vitari non potest. Secus vero si Confessarius in schedula deberet scribere pœnitentem non solum esse confessum, sed etiam absolutum; quia, cum mendacium sit intrinsece malum, nunquam proferri potest, ut communiter docent *DD. Lugo d. 23. n. 87. Pa. de Pœn. p. 5. n. 13. cum Croix, Sporer, Ronc. Laym. ll. cc.* Si tamen schedulæ essent jam typis editæ, ubi asseratur absolutio impertita, videtur probabile (ut aliqui recentiores dicunt) tradi posse confessis non absolutis, saltem si publice petant, quia tunc Confessarius nullum profert, aut scribit mendacium, sed tantum materialem actum operatur, talem schedulam tradendo.

640 „ 5. Sub sigillum cadunt I. omnia peccata pœ- „ nitentis, tam futura, quam præterita (si quidem „ hæc animo se accusandi sint manifestata; secus „ si per modum simplicis narrationis, vel ut Con- „ fessarium ad simile peccatum induceret. *Dian. p. 5. t. 11. R. 25. ex Suar.* & aliis octo). I- „ deoque peccat mortaliter, qui sive directe, sive „ indirecte aperit aliquod veniale in particulari, et- „ iam leve Titii; quia materia sigilli parvitatem „ non habet; ut est omnium fere sententia apud „ *Dian. p. 5. t. 5. R. 8. & Tamb. in append. c. 8.* * (*Secus si Confessarius dicat pœnitentem „ confessum fuisse materiam venialem, non autem „ plura venialia; Sporer num. 850. Laym. c. 14. „ n. 6. Holzm. n. 706. & Salm. c. 14. n. 22. cum „ Suarez Lugo, Nav. &c.*) * vel qui in genere „ dicit, eum sibi confessum esse aliquod mortale, „ vel casum reservatum, vel excommunicationem, „ vel non esse absolutum ob indispositionem. Imo „ Confessorem, qui dicat absolute, *Ego Petrum „ non absolvi*, frangere sigillum dicit *Dian. p. 5. t. 11. R. 12. ex Suarez*, & aliis novem. II. Et- „ iam peccata complicis, sive prudenter, sive im- „ prudenter dicta, *Suar. Vasq.*, & communiter „ apud *Dian. p. 5. t. 4. Res. 111.* An vero liceat „ interrogare de complice ad ejus correctionem fa- „ ciendam, affirmant *Suar.* & *Fag.* contra *Bon. Lor- „ cam, Nunnum* & alios Thomistas. Vide *Dian. p. 3. t. 4. Res. 113. Card. de Lugo d. 16. n. 426.* ubi docet posse aliquando pœnitentem a „ Confessario obligari, & cogi ad manifestandum „ complicem extra confessionem. * (*De hoc vi- „ de omnino dicta n. 491.*) *

Dubit. 1. An possit Confessarius monere complicem de licentia pœnitentis? 641 *Prima* sententia (sed non satis probabilis) negat; & hanc tenent *Tamb. Meth. Confess. App. de Sigillo cap. 3. n. 7. cum Vasquez* item *Soto, Palud, Ang. Tann. etc. apud Croix n. 1959.* ac probabilem putat *Diana p. 5. tr. 11. R. 24.* Ratio prima, quia hoc esset etiam contra sigillum, cum etiam peccata complicis sub sigillo cadant. Ratio secunda, quia alioquin Confessio redderetur aliis odiosa, etsi non pœnitentibus. *Secunda* vero sententia communissima, & vera affirmat, eamque tenent *D. Thomas Opusc. 12. qu. 6.* ubi docet non licere revelare in Confessione personam complicis, *nisi salvato ordine correctionis fraternæ*. Ergo ex licentia pœnitentis potest Confessarius complicem corrigere. Item *S. Anton. 3. p. tit. 14. c. 29. §. 11. Suar. d. 34. sect. 4. n. 4. Lugo d. 23. n. 138. Pal. p. 19. §. 3. n. 16. Ronc. p. 100. q. 4. R. 2. Diana l. c. & Croix ib. cum Adr. Gers. Nav. Henriq. Dic. Aversa, et Illsung.* Ratio, quia complex ex Confessione alterius complicis nullum jus acquirit ad sigillum sacramentale: hoc enim sigillum institutum est tantum in favorem pœnitentium, unde sequitur naturam aliorum Sacramentorum, in quibus jus secreti acquiritur ei soli qui illud committit. Et ideo, sicut solus pœnitens sigillum ponere potest, ita ipse solus potest auferre, & sic respondetur 1. rationi. Nec obstat dicere, quod Confessio sic redderetur aliis odiosa: nam revera id tantum reddit odiosam Confessionem, quod pœnitentes a Confessione retrahit, & hoc quidem odium est omnino vitandum ex hujus Sacramenti institutione, non autem quodcunque odium, quod alii irrationabiliter sumerent ex Confessione pœnitentium.

Dubit. hic 2. Quomodo cadat sub sigillo objectum peccati? Respondeo, quod cadit nimirum, si v. g. filius confiteatur odisse matrem ob illius adulterium, vel non corripuisse fratrem de furto; adulterium enim illud, & furtum cadunt sub sigillo

tam-

tamquam objecta peccati; ita *Viva qu.* 10. *ar.* 2. *n.* 3. *Renzi p.* 318. *q.* 2. *Fill. c.* 11. *n.* 321. *Sporer n.* 835. *Tamb. de Sigill. c.* 5. *n.* 6. Probabiliter vero dicunt *Tamb. n.* 14. *Sporer loc. c.* quod si pœnitens confiteatur se gavisum de homicidio in publica platea commisso, non teneretur Confessarius ad sigillum, quia cum homicidium sit publice notum, & per accidens lateat Confessarium, non censetur illud velle sigillo subjicere. Ceterum, ubi nullum adest periculum revelationis, vel gravaminis pœnitentis juxta dicenda (*n.* 656. *in fin.*) minime cadit sub sigillo objectum peccati.

„ III. Pœnitentia imposita, si gravis sit, hoc „ est, quæ consuevit injungi pro mortali (qualis „ nunc esset, ait *Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 31. Corona „ B. V. non vero *Miserere*) *Avers. qu.* 18. *sess.* „ 6. IV. Peccatorum circumstantiæ, quas taceri pœ„ nitenti interest, etsi dictæ sint post absolutionem, „ v. gr. si spurius sacros Ordines susceperit, si no„ bilitatem jactaverit, &c. Bona vero pœnitentis, „ & cetera impertinentia, quæ per accidens inter„ ponuntur, nec odium Sacramento pariunt, v. „ gr. propositum religionis, vel matrimonii, sæpe „ quidem (si nimirum pœnitens ea tecta velit) „ sub obligationem secreti naturalis, non tamen „ sacramentalis, cadunt. Excipiunt *Tan. & Con.* „ nisi pœnitens talia dixerit in ordine ad explican„ da peccata: tunc enim sigillo sacramentali clau„ di tenent cum *Diana part.* 5. *t.* 11. *R.* 5. Idem „ de virtutibus, & vitiis affirmant *Gran.* contra „ *Regin. & Mald.* apud *Dian. l. c. R.* 30. * (*Lo„ quendo de virtutibus, & revelationibus, Sa, „ v. Confessio n.* 32. *Bonac. p.* 2. *n.* 11. *& Nav. „ Henriq. ap. Lugo d.* 23. *n.* 58. *negant omnino „ eas cadere sub sigillo, cum non sint materia „ Confessionis. Sed melius Lugo l. c. Ronc. p.* „ 104. *qu.* 5. *Mazzotta p.* 581. *Croix n.* 1947. „ *cum Stoz, & Viva, q.* 10. *ar.* 2. *n.* 2. *cum „ Diana distinguunt, & recte negant si virtu„ tes, aut revelationes manifestantur in Confes„ sione, ut status animæ Confessario innotescat; „ secus vero si dicantur ad explicandum aliquem „ defectum, vel proprium ingratitudinem erga „ Deum.*) * Idem dicunt de defectibus naturali„ bus (v. gr. illegitime natum esse,) & de vitiis „ occultis corporis *Con. Hurt. & Kellison.* con„ tra *Gran. Mald. &c.* quia ea sub sigillum ea„ dere absolute ajunt apud *Diana l. c. R.* 29. I„ tem de iis, quæ alios concernunt, & tamen pec„ cata non sunt. *Mald. & Dian. loc. c. R.* 38. „ Denique de scrupulis (contra *Conc. & Gran.* „ qui eos sigillo claudi absolute affirmat, & con„ tra *Marcb.* qui absolute negat); Idem tenet *C.* „ *de Lugo*, nimirum si pœnitens scrupulositatem „ confiteatur, aut ad declaranda peccata, vel con„ scientiam afferat, ait cadere sub sigillum, quia „ est in obliquo saltem materia confessionis. Se„ cus, si non cognoscatur ex pœnitentis relatione, „ sed videatur, & percipiatur, v. gr. ex modo con„ fitendi. Idem dicit de aliis defectibus naturalibus, „ v. g. quod sit blæsus, rudis, hebetis ingenii, &c. „ Et sic excusat Confessarium, qui de pœnitente „ dixit, quod impertinentiis, & næniis caput sibi „ frangat. Vide *d.* 23. *sect.* 3. *n.* 60. *Gran.* tamen „ id improbat, & *Coninch.* apud *Dian. p.* 5. *t.* „ 11. *R.* 50. ait esse periculosum, & posse facile „ frangi sigillum indirecte. Denique *Tamb. in ap„ pend. c.* 3. Doctrinæ isti ne ut probabili quidem „ acquiescit, atque eam a *Dian. l. c.* immerito vo„ cari communem, cum *Gran. Hurt. Palaus*, „ *Banny*, &c. refragentur; aliterque limitans ipse „ ait: Si isti defectus, v. gr. esse blæsum, rudem, „ scrupulosum, &c. sint passim noti, non cadere „ sub sigillum, secus si sint ignoti, quia confes„ sio immunis esse debet ab omni odio.

Melius mox prædicta discutienda sunt. Quæritur; an frangat sigillum Confessarius qui propalat defectus naturales sui pœnitentis, nempe quod sit ignobilis, pauper, aut ignarus, surdus, & similia? Respondetur: si Confessarius tales defectus noverit, quatenus a pœnitente fuerint manifestati ad explicanda peccata tunc certe cadunt sub sigillo, ut communiter cum *Busemb.* docent *Suar. d.* 33. *sect.* 2. *n.* 5. *Pal. p.* 5. §. 2. *n.* 6. *Lugo d.* 23. *n.* 59. *Bon. p.* 6. *p.* 2. *n.* 10. *Conc. p.* 739. *n.* 10. *Anacl. p.* 627. *num.* 25. *Sporer n.* 841. *Croix num.* 1947. *Mazz. p.* 580. *Ronc. p.* 103. *q.* 4. *Salm. c.* 14. *n.* 23. *cum Dicast. Concina* & aliis passim, contra *Vasq.* Et hoc, etiamsi manifestatio dictorum defectuum nihil conferret ad explicationem peccati, sed pœnitens jam illos exponeret ad plenius suam conscientiam manifestandam, ut bene advertit *Croix l. c. cum Lugo, et Stoz.* Secus vero, si Confessarius noverit defectus illos, quatenus pœnitens incidenter, sive impertinenter ad Confessionem eos detexerit, ut etiam communiter dicunt *Fill. tr.* 7. *c.* 11. *n.* 321. *et Suar. Pal. Ronc. ll. cc. Salm. d. n.* 23. *cum Dic. et Gabr. ac Bon. loc. c. cum Conc. Reg. Zerola*, & aliis. Et hoc est valde probabile (quidquid apponat *Renzi p.* 318. *q.* 3. *cum Soto, Val. et Diana*, quos citat). Ratio, quia, cum pœnitens tales defectus ultro detegat, sine ullo ordine ad explicanda peccata, eos minime censetur subjicere (nec subjicere posset) clavibus sigilli, cum ad Confessionem nihil pertineant. 642

Idem dicunt *Lugo d.* 23. *n.* 60. *Nav. c.* 8. *n.* 12. *& Mazz. ll. cc. Diana p.* 5. *tr.* 11. *R.* 50. (qui vocat communem) ac *Ronc. l. c. cum Aversa*, *& Fagund.* si defectus illi innotescant Confessario ex actionibus ipsius pœnitentis, sive ex modo confitendi, nempe quod sit blæsus, surdus, rudis, hebetis ingenii, &c. Ratio, ut ajunt quia hujusmodi defectus tunc non sunt materia, neque pertinent ad materiam Confessionis, cum Sacerdos eos non percipit ex relatione pœnitentis, sed ipsemet videt, & apprehendit; unde isti, sicut non dicuntur secreto, ita nec cadunt sub sigillo. Et sic pariter dicit *Lugo l. c.* quod si pœnitens ostendit se naturæ molestæ, irresolutæ, durioris ad credendum, omnes hi defectus, quia non sunt materia Confessionis, cum non audiantur, sed in Confessione fiant, neque cadunt sub sigillo. Sed huic sententiæ merito contradicunt *Pal. p.* 19. §. 3. *n.* 9. *Antoine p.* 546. *Conc. p.* 739. *n.* 10. *Sporer n.* 844. *Renzi p.* 318. *q.* 3. *et Tamb. Meth. Conf. c.* 5. *n.* 18. *cum Conc. Gran. Hurt. etc.* Ratio, quia, cum defectus illi sint odiosi, & Confessarius noverit eos occasione Confessionis dum pœnitens sua peccata explicabat, eorum manifestatio semper redderet aliquo modo Confessionem odiosam, & ab ea retardaret. Tantummodo prima sententia locum habere posset, quando omnino constaret Confessario; pœni- 643

nitentem ex illius defectus manifestatione minime gravari.

Nec acquiesco opinioni, *Lugonis*, qui *l. c.* subdit non cadere sub sigillo peccata, quæ commiserit pœnitens in ipsa Confessione, pura impatientiæ, contumeliæ in Confessarium, vel in alios, quia culpas illas pœnitens non confitetur, sed committit vidente Confessario. Neque (dixi) huic acquiesco, quia, talia peccata, licet non sint materia sigilli, tamen periculum revelationis involvunt; probabile enim indicium præbent, quod Confessarius, vel noluerit absolvere vel acriter reprehenderit propter aliquam culpam graviorem.

Præterea dicunt *Tamb. d. c.* 5. *n.* 13. *Viva q.* 10. *ar.* 2. *n.* 5. *Spor. n.* 842. & consentiunt *Wigandt tr.* 13. *n.* 128. *ac Conc. p.* 739. *n.* 10. quod si defectus naturales paupertatis, ignobilitatis, & similium ita referantur a pœnitente, ut ex adjunctis colligatur eos esse communiter notos, tunc non cadunt sub sigillo, quia tunc non præsumitur pœnitens narrare ipsos nisi ut cognitos, nec velle subjicere clavibus, quando expresse aliter non declarat. Sed huic opinioni etiam merito non consentit *Holzm. p.* 187. *n.* 706. *v.* 4. ob eandem rationem ut supra, quia, cum defectus illi ex peccatorum Confessione cogniti sint a Confessario, manifestatio eorum retardaret pœnitentes a Confessione.

644 Quod autem dicunt Auctores supra citati de aliis defectibus naturalibus, dicunt etiam de defectu scrupulositatis, nempe posse Confessarium dicere pœnitentem suum esse scrupulosum, si id noverit vel ex modo confitendi, vel si illius scrupulositas sit publice nota. Sed pariter huic nec acquiescimus cum *Spor. n.* 844. *& Tamb. n.* 18. qui citat *Con. Gran. Hurt. Pal. etc.* quia eadem ratio currit, cum non pauci ægre ferant scrupulosos appellari. Tantum id admitti posset, si minime redundaret in gravamen pœnitentis, prout facile accidere potest, loquendo de secularibus, qui potius laudantur, cum dicitur de eis, quod sint scrupulosi; hoc enim pro iis qui in seculo versantur indicium est bonæ, & timoratæ conscientiæ. Secus si dicatur de Prælato, Confessario, & similibus, quibus scrupulositas est signum mentis confusæ & irresolutæ.

„ Dicit autem *Ronc. p.* 202. *cap.* 2. *Reg.* 1. *in* „ *praxi* (quod si aliquis pœnitens communiter di„ gnoscatur esse valde prolixus, inquietus, &c. in „ aliquo exponendo, tunc quia clare appareret Con„ fessarium fugere, ne ab ipsius naturali prolixi„ tate, inquietudine, &c. tædio afficiatur, in ta„ libus circumstantiis fugere non esset fractio sigil„ li.)" Hoc probabiliter admitti potest, si communiter pateat aliis pœnitentem illum esse timoratæ conscientiæ, ita ut moraliter certo reputent immunem esse a gravioribus culpis.

Petes hic, quid agere deberet Confessarius, si quis se confitendo de aliqua materia gravi non satis distincte, Confessarius ideo eum interrogans de circumstantiis, de consuetudine, vel simili, noverit pœnitentem esse surdum, cum minime adæquate interrogationibus ille respondet, & contra Confessarius altius vocem extollere nequit, ne alii circumstantes audiant? Respondeo: Si circa initium Confessionis advertat pœnitentis surditatem, imponat ei, ut redeat alio tempore, & loco opportuno, ubi loqui libere possit Confessarius, ne alii audiant. Et interim patefacere potest aliis surditatem pœnitentis, quando talia defectus communiter sit patena. Si vero advertat hoc in progressu Confessionis, & pœnitens post plures debitas interrogationes recte non respondeat, tunc non licet Confessario alta voce imponere pœnitenti, ut redeat, itaut circumstantes hoc audiant, quia magna daretur eis suspicio, quod materiam gravem ille sit confessus. Ideoque in tali casu consilium esse puto, quod Confessarius intelligendo peccata meliori modo quo possit; absolvat; absolute quidem, si pœnitens probabiliter censeatur dispositus; sub conditione vero, si de dispositione dubitetur. Casum istum apud DD. non inveni, sed obvius est.

„ Resp. 2. Ad sigillum tenentur omnes, ad quos 645 „ quomodocumque notitia sacramentalis confessio„ nis pervenit: qualis est I. Confessarius, qui, si „ de auditis in confessione rogetur, potest negare, „ etiam si opus est cum juramento, subintelligen„ do, quod possit dicere, vel potius (ut dicit *Card.* „ *de Lugo d.* 23.) quod sciat scientia utili ad re„ spondendum interroganti extra confessionem. Ex„ cipit *Henriq. et Granad. cum Dian. p.* 5. *t.* 11. „ *R.* 33. nisi ex illa negatione sequeretur, confes„ sionem non fuisse integram, v. gr. si de publica „ meretrice rogaretur, an non esset confessa for„ nicationem; tunc enim, declinando directam re„ sponsionem, dicendum esset, illam confessam „ esse peccata sua, & se functum officio suo. I„ mo, si peccatum suum salvo sigillo non possit „ confiteri, debet omittere, quia sigillum strictius o„ bligat, quam integritas Confessionis.

Quæritur, an Confessarius interrogatus de pecca- 646 to pœnitentis possit dicere illud nescire etiam cum juramento? Affirmandum cum communi, quam tenent *D. Thom. in* 4. *d.* 21. *q.* 3. *art.* 1. *ad* 3. *S. Antonin.* 3. *p. tit.* 17. *c.* 22. *Suar. d.* 33. *sect.* 6. *n.* 7. *Laym. c.* 14. *n.* 12. *Antoine p.* 449. *qu.* 6. *Wig. tr.* 13. *n.* 111. *Holzm. n.* 722. *Pal. p.* 5. §. 5. *n.* 13. *cum Nav. Bonac. Val.* et *Henr. ac Lugo d.* 23. *n.* 73. *cum Vasq.* (qui opinionem oppositam *Gabrielis* vocat erroneam) & aliis communiter. Ratio affertur a *D. Thom. l. c.* qui dicit: *Homo non adducitur in testimonium nisi ut homo, ideo potest jurare se nescire, quod scit tantum ut Deus.* Et hoc, etiamsi Confessarius rogatus fuerit ad respondendum non ut homo, sed præcipue ut Minister Dei, prout recte aiunt *Suar. l. c. Sporer n.* 817. *Lugo n.* 74. *cum Vasq. & communi*, item *Croix num.* 1985. *cum Laym. Tanner. Stoz, &c.* contra *Palud. Soto, & Conc. p.* 745. *n.* 25. Quia Confessarius nullo modo scit peccatum scientia qua possit uti ad respondendum, unde juste asserit se nescire id quod sine injustitia nequit manifestare. Vide dicta *Tom. I. l.* 3. *n.* 152. *v. Hinc.* Quid si insuper rogetur ad respondendum sine æquivocatione? Adhuc potest respondere cum juramento se nescire, ut probabilius dicunt *Lugo num.* 79. *Croix l. cit. cum Stoz, & Holz. n.* 722. *cum Michel*, contra alios. Ratio, quia tunc Confessarius revera respondet secundum juramentum factum, quod semper factum intelligitur modo quo fieri poterat, nempe manifestandi veritatem sine æquivocatione, sed sine æquivocatione illa, quæ licite omitti poterat: quoad æquivocationem vero necessariam, quæ non poterat omitti absque peccato, nec aliter ha-

habet jus, ut sine æquivocatione ei respondeatur, nec ideo Confessarius tenetur sine æquivocatione respondere. Ceterum, ad hujusmodi interrogationes Confessarius debet ab initio respondere: *Has interrogutiones non esse fuciendas*. Item, si interrogetur, an absolverit aliquem? Respondeat: *Functus sum officio meo*, ut dicunt *Conc. p.* 739. *n.* 111. *Antoine p.* 549. *Lugo num.* 85. *& Sulm. c.* 14. *n.* 23. *cum Reg. & Gran.* Sed aliquando talis responsio adhuc posset non esse satis tuta, unde semper melius est respondere objurgando interrogantem: *Quænam interrogutio est istu, quum facis?* Si autem Confessarius aliquem non absolverit, & dum Missam celebrat, interroget ei minister; an ponat formulam pro Communione illius pœnitentis? Respondeat Confessarius: *Interrogu ipsum, un velit communicure;* ita recte *Sul. cap.* 14. *n.* 29. *cum Henr. & Gran.*

647 „ II. Superior cui se sistit absolutus a reserva-
„ to, vel a quo petitur licentia absolvendi a reser-
„ vato. *Suur. Card. de Lugo n.* 34. *&c.* * (*I-*
„ *tem Concinu pug.* 747. *n.* 30. *Antoine p.* 550.
„ *Holzm. n.* 713. *Elbel n.* 512. *Spor. num.* 853.
„ *Suur. d.* 33. *sect.* 4. *n.* 3. *& Sulm. c.* 14. *n.*
„ 66. *cum Grun. & uliis. Ratio, tum quiu pe-*
„ *titio illa est quædum inchoata Confessio qu-*
„ *tenus ordinutur ad ubsolutionem obtinendam;*
„ *tum quia ulioquin Confessio redderetur odiosu.*
„ *Itu verius AA. cit. contra Palaum p.* 19. §. 4.
„ *num.* 10. *cum Vasq. & Henr.*)* qui secreto
„ tantum naturali teneri volunt. III. Interpres. *
„ *Ita probubilius Pal. p.* 19. §. 4. *n.* 3. *Lugo d.*
„ 23. *num.* 21. *& Sulm. c.* 14. *n.* 59. *cum Suur.*
„ *Conc. Laym. Bonac. Dic. &c. contru Sotum,*
„ *& Cajet.* (*up. Lugo n.* 20.) *qui dicunt Inter-*
„ *pretem teneri quidem ud servundum secretum*
„ *urctissimum, sed non sucrumentale.*)* IV. Qui
„ furtive, vel casu aliquid audit, licet inculpate.
„ * (*Itu etiam comm. Pal. loc. cit. n.* 5. *cum A-*
„ *driano, Luym. Bonac. Con. Salm. n.* 61. *cum*
„ *Dic. Diana, &c. d.* 21. *n.* 39. *cum Suur. &*
„ *Vasq. contra Sotum. Et sic puriter tenentur*
„ *ad sigillum adstantes, in quorum præsentia*
„ *Confessio fit ex necessitute, puta in naufragio,*
„ *conflictu, & Sulm. num.* 60. *cum Suar. & Bon.*
„ *ac Pul. n.* 4. *cum Adr. Vazquez, Con. & Laym.*
„ *Secus vero, si pœnitens tantum ad suam con-*
„ *fusionem velit publice confiteri. Pal. loc. c. &*
„ *Salm. cum Con. Dic. &c.*)* V. Omnes quibus
„ aliquid sacrilege revelatum est, unde de hoc nec
„ inter se colloqui possunt. * (*Ita communiter*
„ *Holzm. n.* 713. *Spor. n.* 851. *Conc. n.* 30. *Sulm.*
„ *num.* 64. *Laym. n.* 18. *cum Gab. & aliis, con-*
„ *tra Med.*)* VI. Laicus, qui pro Sacerdote est
„ habitus * (*Ita etiam Suar. d.* 45. *s.* 3. *num.* 3.
„ *Ronc. p.* 96. *q.* 2. *Con. pag.* 737. *n.* 4. *& Lug.*
„ *d.* 23. *n.* 4. *cum aliis communiter, contru So-*
„ *tum, & Vasq. qui improbabiliter id negant.*)*
„ VII. Doctor vel alius, qui cum venia pœnitentis
„ consulitur, ut habet communior sententia * (*Et*
„ *probabilior, prout nos dicemus num. seq.* 646.)
„ contra *Vasq. Vide Dian. p.* 2. *tr.* 15. *R.* 15.
„ VIII. Qui alicujus rudis confessionem scripsit.
„ IX. Qui scriptam invenit, ac legit, ut docet
„ *Rodr. Fag. Mald. &c.* apud *Diana part.* 3. *t.*
„ 4. *R.* 112. *& p.* 5. *t.* 11. *R.* 27. contra *Suarez,*
„ *Bonac. & Luym.* quorum sententia probabilis
„ est. Juxta quam, etsi talis teneatur secreto natu-
„ rali, peccetque mortaliter, si gravia, ac diffa-
„ mantia vulget: secus tamen, si sciens levia tan-
„ tum esse, ea legat ex curiositate. Unde conse-
„ quenter in casu gravissimæ necessitatis, talem
„ confessionem scriptam licet revelare (excipit *Lu-*
„ *go*, nisi tamen per scripturam voluerit confiteri,
„ ut mutus, vel petere facultatem absolvendi a ca-
„ su reservato. V. *d.* 23. *n.* 48.) X. etiam secun-
„ dum aliquos, ipse pœnitens; verum probabilius
„ est, eum tantum teneri secreto naturali, ratione
„ materiæ, si id ea requirat, tacere audita a Con-
„ fessario. Vid. *Laym. Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 8. *
„ (*Ita communiter et verius Luym. c.* 14. *n.* 20.
„ *Pul.* §. 4. *n.* 13. *Suar. D.* 33. *sect.* 4. *n.* 2. *qui*
„ *id asserit ut certum, Bonac. par.* 3. *in princ.*
„ *Sulm. n.* 67. *Wigundt n.* 119. *Holzm. n.* 715.
„ *et alii passim; quiu sigillum institutum est*
„ *tantum in favorem pœnitentium, non Confes-*
„ *sariorum; quapropter jus sigilli, non Confes-*
„ *sariis, sed tuntum pœnitentibus confertur. Ve-*
„ *runtamen omnes cum Holzm. dicunt teneri pœ-*
„ *nitentem vinculo secreti nuturulis de dictis a*
„ *Confessurio, quorum propalatio ei damnum pos-*
„ *set ufferre. Mihique videtur teneri pœnitentes*
„ *huic secreto* (*quamvis naturuli*) *strictius quam*
„ *alii; alii enim voluntarie consiliu præbent, sed*
„ *Confessarius tenetur præbere ex officio. Unde*
„ *cum Confessurius obligatur necessario ud dan-*
„ *dum consilium pœnitenti, ut ille sibi caveut u*
„ *damnis spiritualibus, ideo pœnitens rigorosius*
„ *tenetur cavere, ne Confessurio damnum obve-*
„ *niat ob consilium sibi præstitum*)*.

Sed quæritur hic I. An Doctor consultus a Con- 648
fessario ex licentia pœnitentis teneatur ad sigillum sacramentale? Adest triplex sententia. *Prima* cum *Jo. Medina Cod. de is qui Conf. cel. ten. Palaus de Pœnit. part.* 19. §. 4. *n.* 8. *cum Covarr. Petant. Onuphr. et uliis, Vasq. q.* 93. *urt.* 4. *d.* 2. *n.* 10. *Tamb. Meth. exc. Conf. c.* 4. §. 3. *n.* 4. *Diana t.* 1. *tract.* 1. *Misc. R.* 14. *cum Megala, ac Nunno*, negat teneri ad sigillum sacramentale, sed tantum ad naturale. Ratio, tum quia (ut loquitur *Palaus*) Consiliatius notitiam illam nun habet ex Confessione, sed ex licentia data, vel ex manifestatione confessarii nomine pœnitentis. Sicut enim (ait) non tenetur ad sigillum Doctor consultus a pœnitente, quia talis manifestatio non dirigitur ad petendam absolutionem a consultore: ita etiam neque tenetur consultus a Confessario, per cujus medium pœnitens ei se manifestavit. Tum, quia (ut ait *Tamb.*) pœnitens, concedendo veniam Confessario loquendi cum alio de suo peccato, censetur illud extrahere a finibus sigilli.

Secunda sententia cum *Coninck. Disp.* 9. *a n.* 40. *Henr. c.* 6. *n.* 20. & cui adhærent *Sotus, ac Cajet. up. Lugo de pœnit. d.* 23. *n.* 20. censet consiliarium non teneri ad sigillum, quia notitia peccati nun manifestatur ipsi ad obtinendam absolutionem, sed ad instructionem Confessarii (& hic notandum, quod *Lugo n.* 26. licet ipse sit pro sententia opposita, attamen huic rationi consentit); sed bene teneri ad servandum secretum arctissimum, ita ut nullo casu possit illud revelare. Ratio hujus valde urgens est, quia cum sæpe hoc accidat, quod

Con-

Confessarii alios consulant ex licentia pœnitentium, redderetur utique odiosa Confessio, si aliquo casu notitia Confessionis posset manifestari.

Tertia sententia probabilior, quam idem *Conin.* fatetur communem fere omnium, docet teneri consiliarium æque ac Confessarium ad sigillum, semper ac notitia peccati manifestatur ei, ut Confessarius bene se gerat circa munus suum. Ita *Laym. de Pœn. c.* 14. *n.* 18. *Suar. d.* 33. *sect.* 4. *num.* 6. qui eam tenet ut certam, *Lugo dict. Disp.* 23. *n.* 25. qui dicit omnino amplectendam cum *Nav. Palud. Petr. de Sot. Viguer.* item *Sylvius, Bon. Fill. etc. ap. Dian. loc. cit. Spor. c.* 7. *n.* 854. Idem tenent *Croix, Mazzot. Viva, Roncagl. Juen. c.* 3. §. 3. *Petroc. de Pœn. c.* 4. *qu.* 6. *in fin. cum S. Anton.* Et idem expresse docet *S. Thom. in* 4. *d.* 21. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *et art.* 2. *ad* 4. Ratio habetur ex ipsa institutione Sacramenti, ob quam creditur Christus Dominus imposuisse hanc obligationem sigilli non solum Confessariis, sed omnibus aliis, quibus immediate vel mediate pervenerit notitia peccatorum, occasione sive in ordine ad Confessionem; alioquin non satis provisum esset reverentiæ hujus Sacramti, nec satis odium Confessionis amotum fuisset. Ex hoc autem principio communiter accepto, tenetur quidem ad sigillum Doctor consultus ex licentia pœnitentis; licet enim directe manifestetur ei notitia Confessionis ad instructionem Confessarii, indirecte tamen manifestatur etiam in ordine ad absolutionem impertiendam, & ad Sacramentum perficiendum. Nec valet dicere cum *Tamb. et Roncaglia* (qui in hoc non bene sibi convenit), quod pœnitens, concedendo veniam Confessario loquendi cum alio de suo peccato, censetur illud extrahere a finibus sigilli; nam respondeo cum *Spor.* & *Cr.*, quod hæc præsumptio est valde incerta, imo, ut addunt *Sp.* & *Lugo*, potius oppositum est firme præsumendum, nempe quod pœnitens det licentiam cum omni limitatione qua potest.

Notandum hic vero I. quod eo casu, non obstante sigillo, is Doctor bene poterit pluries loqui cum Confessario, & etiam cum aliis ad consilium ex eadem licentia convocatis de casu disceptato, si judicium a Confessario nondum sit completum. Ratio, quia moraliter censetur licentia data esse a pœnitente usquedum Sacramentum perficiatur. Notandum II. quod, licet dicat *Lugo n.* 30. quod si Doctor consulitur circa idem a duobus Confessariis, quibus pœnitens seorsim confessus est, ipse loqui non poterit cum uno de auditis ab alio; oppositum tamen puto verum, quia cum pœnitens licentiam præbet secundo Confessario, ut de suo peccato loquatur cum eodem Consiliario, sicut certo creditor pœnitens nolle aliud consilium nisi rectum, ita certo præsumitur velle, quod ipse Doctor libere loquatur de omnibus, quæ scit a primo Confessario, & quæ pertinent ad rectum consilium præstandum.

649 Quæritur II. An is a quo petit consilium pœnitens in ordine ad suam Confessionem faciendam, teneatur ad sigillum sacramentale? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Tamb. Meth. Conf. de Sig. c.* 4. *n.* 1. *Sporer n.* 836. *Antoine pag.* 550. *v. Hinc, Conc. pag.* 747. *n.* 30. *& Croix n.* 1952. *cum Fag. Diana, Stoz, & Gormaz.* Ratio, quia cum sæpe opus sit pœnitentibus ante Confessionem consilium ab aliquo accipere, ut recte confiteantur, nisi alter obligaretur ad sigillum, Confessio redderetur odiosa. *Secunda* vero sententia probabilior negat, eamque tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 4. *n.* 6. *Pal. p.* 19. §. 4. *n.* 8. *Henr. l.* 6. *cap.* 21. *n.* 4. item *Aversa, & Illsung. apud Croix l. c.* Ratio, quia (ut communiter docent DD.) obligatio sigilli oritur ex sola Confessione sacramentali, in qua pœnitens actu manifestat peccata ad absolutionem obtinendam; ita ipse *P. Conc. pag.* 737. *n.* 3. *et Suar. Con. Vasq. Gabr. Pal. Henr.* & alii passim *cum Salm. cap.* 14. *n.* 11. *cum D. Thoma in* 4. *d.* 21. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 2. *Sed contra:* ubi expresse id tradit dicens: *Sigillum Confessionis non se extendit, nisi ad ea, de quibus est sacramentalis Confessio.* Quapropter ob manifestationem peccati, quæ fit a pœnitente apud consiliarium, cum ipsa non fiat in actu Confessionis, neque ad obtinendam ab ipso absolutionem, tenebitur quidem consiliarius ad secretum naturale, non vero ad sigillum sacramentale, ad quod probabilius est pœnitentem nullum jus acquirere, nisi in actuali Confessione apud eum a quo absolutionem exspectat. Respondetur autem ad rationem oppositam, quod revelatio consiliarii retraheret pœnitens ab accipiendo consilio, non vero a Confessione facienda; unde ex manifestatione illa redderetur odiosa non jam Confessio, sed consultatio ad Confessionem. At nemo tenetur ullo casu alteri quam Confessario detegere peccata sua, ut integre confiteatur, & ideo qui ultro vult peccatum aliquod consiliario patefacere, nequit ipsum obstringere ad sigillum sacramentale.

Sic pariter dicit *Henriquez ap. Tamb. l. cit.* (qui probabile putat *cum Suarez* quem citat, sed non bene ut mox dicemus) quod si pœnitens, antequam confiteatur, suas culpas committit Sacerdoti propter Confessionem in posterum ei faciendam, neque tenebitur Confessarius ad sigillum. Sed huic non acquiesco, quia talis manifestatio est quædam inchoata Confessio; dum pœnitens tunc præmittit manifestationem sui peccati, ut citius postea Confessionem expediat; nec aliter videtur sentire, *P. Suarez*, cum ibi non loquatur de manifestatione apud eumdem Confessarium, sed tantum apud alterum facta.

Quæritur III. An teneatur ad sigillum, qui legit chartam, in qua pœnitens scripsit Confessionem? 650
Prima sententia affirmat, & hanc tenent *Antoine pag.* 550. *v. Hinc, Sporer n.* 857. *Ronc. pag.* 99. *q.* 3. *cum Bass. & Ant. a Sp. S.* item *Mald. Fag. Rodr. & alii apud Dian. p.* 1. *tr.* 4. *R.* 112. Ratio, tum quia scriptura illa proxime fuit ordinata ad Confessionem, & ideo habetur tanquam inchoata Confessio, vel tanquam gerens vicem Confessionis peractæ; tum quia manifestatio talis scripturæ, quæ sæpius fieri solet, maxime in Confessionibus generalibus, aut prolixis, odiosam Confessionem redderet. *Secunda* tamen sententia communissima, & probabilior negat, & hanc tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 4. *n.* 5. *Laym. c.* 14. *n.* 9. *Wigandt tr.* 13. *n.* 119. *Pal. p.* 19. §. 4. *n.* 11. *Elbel n.* 303. (qui vocat probabilissimam) *Viva q.* 10. *art.* 3. *n.* 3. *Holzm. n.* 714. *Lugo d.* 23. *n.* 47. *cum Henr. & Megala, Salm. c.* 14. *n.* 63. *cum Gran.*

&

& Con. ac Bonac. q. 6. *sect.* 5. *p.* 5. *n.* 7. *cum Nav. Soto, Sayr. Nunno, &c.* Ratio, quia (ut mox supra diximus) obligatio sigilli sacramentalis non provenit nisi ex actuali Confessione; at scriptura illa non est Confessio, sed tantum præparatio ad Confessionem; unde pœnitens acquirit jus sigilli tantum apud Confessarium, cui chartam præbet ad absolutionem obtinendam, non vero apud alios qui illam extra actum Confessionis legere queunt. Nec obstat dicere, quod aliquibus posset alioquin reddi odiosa Confessio, cum plures soleant scribere Confessionem, ut exactius confiteantur. Nam respondetur eodem modo quo supra in quæstione præcedenti, nempe quod scriptura minime requiritur ad Confessionem, sed tantum ad juvandam memoriam; unde manifestatio legentis non redderet quidem odiosam Confessionem, sed tantum scriptionem peccatorum, ad quam nullus obligatur.

Excipiunt tamen *Lugo*, *Viva*, *Spor. Holzm. et Elb.* 1. Si mutus confiteatur per scripturam Confessario præsenti, & casualiter alius eam legit; quia tunc legens revera haurit notitiam peccatorum ex actuali illius Confessione. 2. Si quis per epistolam peteret a superiore licentiam pro casu reservato, juxta dicta *n.* 646. Præterea, excipiunt etiam recte *Wigandt*, *Viva ll. cc. et Lug.* si legeris chartam relictam in confessionali post Confessionem peractam, vel porrectam Sacerdoti pro Confessione facienda, quia porrectio illa est quædam inchoata Confessio. Ceterum, præcisis his casibus, dicunt *Laym. Pal. et Sporer*, quod legentes (tanto magis revelantes) hujusmodi scripturam graviter peccarent, nisi certo scirent ibi minimas culpas, & quotidianas contineri (vide dicta *supra l.* 5. *n.* 70.). Addunt vero *Laym. et Sporer*, quod eo casu (quem dicunt vix accidere posse) aliquando in magna necessitate, puta ad salvandam Rempub. aut vitam innocentis, posset licite secretum revelari.

651 ,, 1. Extra confessionem, cum licentia pœnitentis, potest agi de auditis in confessione sive cum ipsomet, sive cum quocunque alio, etsi periculosum sit. *S. Thom. Suarez, Præpos. Tann.* &c. * (*Et ita verius tenendum (contra Scot. Durand. Major. Gabr. Ang. etc. apud Lugo n.* 552.) *cum D. Thom. in* 4. *d.* 21. *quæst.* 3. *art.* 2. *ubi ait: Potest pœnitens facere, ut illud quod Sacerdos sciebat ut Deus, sciat etiam ut homo; quod facit dum eum licentiat ad dicendum; et ideo si dicat, non frangit sigillum. Et ita etiam Laym. cap.* 14. *n.* 14. *Navarr. cap.* 8. *n.* 15. *Ronc. p.* 100. *quæst.* 5. *Lugo d.* 33. *n.* 153. *Concina pag.* 140. *n.* 14. *Wigandt tract.* 13. *n.* 115 *et alii communiter. Ratio, quia sigillum Confessionis est institutum tantum in favorem pœnitentium.*) * Circa quam licentiam requiritur I. ut sit formalis, & expressa; nam præsumpta, tacita, interpretativa, virtualis (etiam in bonum ipsiusmet pœnitentis) non sufficit. *Fagund. p.* 2. *l.* 6. *Tann. Mald.* & ceteri *Doct.* communiter. II. Ut sit libera, ac spontanea, non vi, injuria, dolo, vel per preces importunas extorta, vel etiam per metum reverentialem ipsius Confessarii obtenta. *Henr. Fagund. l. c. Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 10. & 24. * (*Dicit Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1958. *quod si pœnitens non ultro, sed tantum ad petitionem Confessarii det licentiam loquendi, communiter licentia censenda sit data ex metu reverentiali; hoc tamen intelligendum est, quando licentia non sit spontanea, sed replicatis petitionibus extorta, seu ex solo metu reverentiali concessa. Ceterum, hujusmodi licentiæ peti non debent nisi ex rationabili causa, ut bene ait Elbel n.* 482. *qui etiam recte addit, quod melius est inducere pœnitentem, ut det licentiam extra Confessionem.*) * III. Non revocata; nam pœnitentem pro libito, etiam sine causa, eam revocare semper posse, docent *Fagund.* & *Diana ll. cc.* * (*Ita etiam Sporer n.* 821. *& Ronc. pag.* 100. *q.* 5.) * IV. non opus esse, ut habeatur in scripto, *Suar. Fagund. ll. cc.* Imo, si dubium sit, an Confessor cum licentia locutus fuerit, Sacerdoti potius, quam pœnitenti credendum, ex *Graff.* & *Henriq.* affirmat *Dian. loc. cit. R.* 4. vel etiam quam hæredibus; v. gr. si ex licentia defuncti revelet restitutionem ab iis faciendam. *Tan.* & *Nald.* qui tamen monet, eo casu non esse dicendum, eam deberi ex delicto, sed solum quod talibus tantum dari voluerit, satiusque suaderi moribundo, ut talia secreto codicillo hæredibus injungat. Vide *Dian. l. c. R.* 32. V. Perinde esse, sive ea licentia detur verbo, sive facto, quod quidem æquivaleat expressæ concessioni; v. gr. si pœnitens extra confessionem incipiat loqui cum Confessario de dictis in Confessione; tunc enim posse hunc prosequi, docent *Aversa quæst.* 18. *s.* 7. *Tann. in append. c.* 2. *ex Bonac.* * (*Ita communiter Lugo d.* 23. *n.* 151. *Pal.* §. 3. *n.* 14. *Concina pag.* 740. *n.* 14. *Holzm. n.* 720. *Antoine pag.* 547. *v. Hinc, Sporer n.* 820. *Salm. c.* 24. *n.* 41. *cum Suar. Laym. & Bonac. & Ronc. pag.* 101. *q.* 3. *R.* 1. *Bene tamen advertit Lugo loc. cit. quod eo casu adhuc perseverat sigillum respectu ad alios, quia licet pœnitens extra Confessionem loquatur, censetur tamen non præbere Confessario aliam licentiam quam dependentem a Confessione peracta.*) *

,, 2. Frangitur sigillum, si cum pœnitente extra confessionem, sine ejus venia, agas de auditis in Confessione, aut ea te scire ostendas. (*Communiter tamen dicunt DD. licitum esse Confessario loqui de auditis in Confessione cum pœnitente statim post absolutionem, antequam ille discedat; quia licet Sacramentum sit completum, tamen judicium adhuc moraliter perseverat; ita contra Dian. p.* 5. *tr.* 11. *R.* 19. *cum Fag. recte tenent Lugo d.* 23. *n.* 129. *Nav. c.* 26. *n.* 14 *Conc. pag.* 740. *n.* 14. *Fill. c.* 11. *n.* 324. *Ant. pag.* 547. *v. Hinc, Escob. n.* 741. *Salm. c.* 14. *n.* 43. *cum Gran. & Aversa, Renzi p.* 306. *q.* 4. *cum Pell. & Verric. ac Croix n.* 1980. *cum Præp. Henr. Tamb. Dic. et Stoz*) * Quod verum putat *Sanch.* contra *Suar.* & *Laym.* etiamsi cum eo tractare velles de essentiali errore in ea commisso, quem illi significare sine ejus venia non licere, docent *Regin. Fagund. Bonac.* & alii contra *Filliuc. Turrian.* &c. apud *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 87. * (*Vide dicta n.* 623.) * Dixi, *Extra*, quia intra confessionem potest fieri mentio præcedentium, ut patet ex praxi Con- 652

,, fes-

„ fessariorum, qui ob recidivam arguunt, & absolutionem aliquando negant. Ita *Henriq. Præpos.* „ *Gran. Mald.* &c. apud *Dian. p.* 5. *tract.* 11. „ *res.* 20. Ubi ipse cum *Fagund.* negat id licere „ sine expressa licentia pœnitentis, nisi de iis, quæ „ is iterum confitetur, vel saltem tangit. Vide *Dian.* „ *l. c. & p.* 2. *tr.* 2. *misc. Res.* 12. *& p.* 9. *tr.* „ 11. *res.* 18.

653 Quæritur igitur, an intra Confessionem possit Confessarius loqui cum pœnitente de culpis in alia Confessione auditis, sine ipsius licentia? Negant *Diana cum Fagund.* ut supra, sed affirmat sententia communissima & verior, quam tenent *Lugo d.* 23. *n.* 127. *Tamb. c.* 5. *n.* 4. *Wigandt tr.* 13. *n.* 120. *Concina p.* 740. *n.* 14. *Ronc. p.* 101. *q.* 3. *R.* 1. *Antoine p.* 550. *v. Hinc*, *Sporer n.* 823. *Renzi p.* 307. *qu.* 5. *cum Aversa*, *Dic. & Malder.* eamque vocat certam *Illsung ap. Croix n.* 1981. Ratio, quia sæpe pertinet ad munera Judicis, & Medici, quæ habet Confessarius, recolere peccata prioris Confessionis, ad melius pœnitentem corripiendum, vel dirigendum; ideo improbabile est quod pœnitens habeat jus sigilli in actu Confessionis, cum potius verum sit quod Confessarius habet jus exquirendi omnia, quorum notitia ad meliorem directionem coadjuvare valeat. Unde bene poterit confessarius loqui cum pœnitente de omnibus peccatis in præterito ab eo confessis, semper ac putat hoc fore utile pœnitenti, qui censetur in Confessione dare ei licentiam, ut utatur quacunque notitia necessaria ad sui meliorem directionem.

654 „ 3. Frangit sigillum, qui dicit, se in tali monasterio audivisse grave peccatum, tametsi non „ nominet personam. *Dian. p.* 5. *t.* 1. *res.* 35. & „ alii 3. cum *Mald.* Additque graviter peccare eum, „ qui dicit, in hoc, vel in isto Ordine Religioso „ hoc, vel istud peccatum fuisse admissum, quod „ ex sola Confessione novit: imo nec de civitate, „ vel certo loco, quo quis confessiones audivit, licere dicere, quod gravia fiant, vel talia, & alia „ peccata committi soleant (nisi aliunde constet), „ docent *Hurt. Kellis.* & *Mald.* apud *Dian. loc.* „ *cit. res.* 35. quia potest redundare in gravamen, „ & infamiam ipsius Communitatis, & forte etiam „ civium in particulari, quando civitas non est ampla, & pœnitentes suspecti, atque adeo confessio fieri illis odiosa. Vide *Dian. l. c. & res.* „ 56. ubi cum *Mald.* docet, Confessarium, qui „ paucos habet pœnitentes sibi subditos (v. gr. Moniales unius Monsterii) scandalum dare, si coram illis concionetur de vitiis auditis in Confessione: quia confessæ facile suffunduntur pudore. „ * (*Hoc tamen intelligendum, si Confessarius* „ *loquatur de aliqua culpa particulari cujusdam* „ *Monialis, vel illius Monasterii; secus, si loquatur de defectibus quæ communiter in omnibus Monasteriis solent vel possunt perpetrari.*) *

Dubit. hic 1. An Confessarius violet sigillum, si asserit in aliquo loco gravia crimina perpetrari, quæ ipse audierit in confessione? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Nav. c.* 8. *n.* 16. *Renzi p.* 322. *q.* 11. *cum Fag. Vivald. & Onuphr.* ita *Henr. Gran. Lop. &c. ap. Escob. l.* 15. *n.* 749. qui consentit *n.* 749. si nullo modo in cognitionem personæ devenire possit, quia alias (ut dicunt) ex tali revelatione nulla fit injuria pœnitenti. *Secunda* tamen sententia communissima & longe probabilior, quam tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 3. *n.* 8. *Bonac. q.* 6. *sect.* 5. *part.* 4. *n.* 3. *Filliuc. c.* 11. *n.* 322. *Concina p.* 740. *n.* 13. *Viva q.* 10. *art.* 2. *n.* 7. *Tamb. l.* 5. *c.* 3. §. 5. *Holzm. n.* 711. *cum Laym. & Pal. Sporer n.* 827. *cum Diana*, & communi, ut asserit *Lugo d.* 23. *n.* 64. *cum Vasq. Con. & Led.* docet, quod si Oppidum sit parvum (puta si non constet tribus millibus hominum circiter), tunc violatur sigillum. Ratio; quia, licet tunc non reveletur persona, tamen, cum revelatio emanet in infamiam totius communitatis, redundat etiam in gravamen pœnitentis, qui illius communitatis est membrum, & ideo ex tali revelatione redderetur ei odiosa Confessio. Secus vero si Oppidum sit amplum, & crimina sint publica, ut dicunt *Lugo*, *Conc. Spor. Viva*, *& Tamb. ll. cc.* contra *Vasq.* qui minus rigide id reprobat. Hocque permittit *Petrocor. tom.* 4. *p.* 90. *q.* 4. etiam concionatoribus, modo non dicant audisse in Confessionibus. Idem sentit *Habert to.* 6. *p.* 261. *q.* 14. *R.* 3. dicens licitum esse Confessariis in concionibus generatim invehere in vitia quæ occulte grassantur. Idque expresse permittitur in *c. Si Sacerdos* 2. *de Offic. Jud. ord.* ubi dicitur: *Si Sacerdos sciat pro certo aliquem esse reum alicujus criminis, vel si confessus fuerit ... non debet eum arguere nominatim, sed indeterminate.* Idest in *genere*, ut explicat *Panormitanus in dict. cap.* 2.

Dubitatur 2. An frangat sigillum Confessarius, qui dicit Religiosum ex tali Conventu sibi confessum esse grave peccatum? Negat *Escob. lib.* 16. *n.* 713. *cum Henr. Nunno*, *Fagn. & Candido*, modo non ingerat notitiam personæ particularis. Verius tamen affirmant *Busemb. & Suar. d.* 33. *sect.* 3. *Conc. p.* 740. *n.* 8. *Bon. p.* 4. *n.* 3. *Diana p.* 5. *tr.* 11. *R.* 23. *Pal. p.* 5. §. 3. *n.* 11. *cum Nav. Laym. & Henr.* item *S. Anton. Villal. & Gran. ap. Escob. n.* 751. Ratio, quia tunc singuli illius conventum detrimentum patiuntur. Et sic pariter Confessarius violabit sigillum, si dicat in Conventu illo talia peccata committi. Non vero (ut rationabiliter ait *P. Conc.*, contra *Dian. ap. Bus.* ut supra), si tantum diceret se audisse peccatum Religiosi cujusdam Ordinis: quia hæc neque est revelatio sigilli, neque redundat in gravamen pœnitentis, cum in quolibet Ordine aliqui mali sint: unde neque oritur scandalum, neque infamatur Religio, nisi (recte limitat) Religio illa esset arctioris observantiæ.

„ 4. Notitia in sola confessione accepta nullo 655 „ casu uti licet, si periculum sit revelationis, saltem indirectæ. Verum, si nullum sit periculum, „ ut vel pœnitens, vel usus scientiæ innotescat, „ etsi probabile sit, licere uti ad alterius gubernationem, v. g. negando suffragium ei, quem ex „ sola confessione scit indignum esse, vel claudendo ostium, per quod quis noctu ingreditur ad „ peccandum: item, cognita proditione futura, monendo de diligenti custodia, impediendo clam Matrimonium, quando scitur impedimentum, ut docent *Vasq. Henr. Nav.* &c. contrarium tamen „ verius videtur, quod docent *Fumus*, *Sanch. Con.* „ *Laym. Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 76. *et p.* 5. *tr.* 11. „ *R.* 7. & alii; quia hæc doctrina posset pœniten-

„ tem

„ tem absterrere a confessione. Et quidem superioribus Religionum talis gubernandi modus prohibitus est anno 1594. cum in Soc. JESU jam ante idem statutum esset, prohibitumque contrarium docere. Vide *Dian. p. 4. tr. 4. R.* 202. Contra vero ad sui ipsius gubernationem licere tali casu ea scientia uti, videri probabilius, v. gr. abstinendo a calice, in quo scitur esse venenum, deflectendo a sylva, in qua paratam sibi mortem sciat ex unius latronis confessione, docet *Sylv. Henr. Con. Laym. hic c.* 15. contra *Suar. Dian. p.* 5. *d.* 11. *R.* 46. Excipit *Card. de Lugo* nisi actio, vel omissio Confessarii inducat notitiam peccati, vel damnum afferat confitenti, contra *Con. disp.* 9. *dub.* 4. *etc.* qui putat licere, etsi inde mors pœnitenti imminetet a sociis inferenda. Vide *l. c. n.* 108.

„ 3. Denique facere aliquid, ex quo soli pœnitenti innotescere posset id fieri ex notitia confessionis, esse contra sigillum, negant *D. Th. Bonac. Sot. Vasq. etc.* Affirmant *Sylv. Vald. Con. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 46. Idque confirmant *Fag. Gran. Card. de Lugo, et Avers. q.* 58. *sect.* 8. si tale sit, quod pœnitenti ruborem vel molestiam afferat, v. gr. si vultum ei austeriorem ostenderet, vel eum declinaret; secus si ei sit gratum, vel saltem confessionem odiosam, aut difficiliorem non reddat; v. g. si audisset eum ad indignationem, aut odium provocatum, vel in tentationem incidisse ex certo facto, vel dicto ipsius Confessarii, idque ipse a talibus factis, vel dictis abstineat, &c.

Omnia hæc diligentius sunt discutienda. Dubitatur I. An superior ob peccatum auditum in Confessione possit amovere subditum ab officio? Affirmat *Sambovius to.* 3. *Cans.* 18. Idque prius docuit *D. Th. Quodl.* 5. *q.* 7. *art.* 13. modo absit revelatio peccati, sic dicens: *Si ergo amotio subditi ab administratione possit inducere ad manifestandum peccatum in Confessione auditum, vel ad aliquam probabilem suspicionem habendam de ipso, nullo modo Prælatus deberet removere. Si vero per amotionem peccatum nullatenus manifestaretur, tunc, alia occasione accepta, potest subditum ab administratione removere, et deberet hoc facere, cum debita cautela.* Et idem confirmat in *Suppl. qu.* 11. *art.* 1. *ad* 3. Idem dicunt *S. Bonav. Alex. de Ales, Gabr. Palud.* & *Adrian. ap. Habert. t.* 6. *p.* 262. *q.* 14. ac alii ap. *Suar. d.* 33. *sect.* 7. qui hanc sententiam vocat communem, ut revera erat inter antiquos.

Sed huic doctrinæ obstat hodie Decretum Clem. VIII. (*de casib. res. pro omnibus Relig. c.* 4.) editum 26. Maji an. 1594. ubi dictum fuit: *Tam superiores pro tempore existentes, quam Confessarii, qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ea notitia quam de aliorum peccatis in Confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.* Quamvis autem hoc decretum emanatum fuerit tantum pro superioribus regolaribus, tamen recte dicunt *Holzm. n.* 717. *v.* 20. *et Croix* extendi debere ad omnes (quicquid dicant *Habert l. c.*), cum eadem ratio quæ urget pro regularibus valeat etiam pro secularibus, ne scil. Confessio reddatur odiosa. Præterquamquod; id certius fit ex alio Decreto Innocentii XI. ut mox videbimus in Dubio seq.

Dubit. II. An superior in electione beneficii, vel of- 657
ficii possit negare suffragium ei quem ex sola Confessione noverit indignum? Affirmat idem *Sambovius l. c. cum S. Antonino* 3. *p. tit.* 16. *c.* 22. §. 1. *in fine*, ubi scribit: *Qui liberam electionem habet, licet per solam Confessionem sciat aliquem indignum ad Prælaturam ad quam eligitur, quem alias putabat dignum, non debet eligere ex conscientia sibi dictante, quia eligendo scienter dignum vel indignum, negotium geritur inter ipsum et Deum. Unde potest etiam ex hic, quæ scit ut Deus, judicare in proposito.* Sed omnino id negandum cum *Sporer n.* 869. *Viva Append. ad Prop. damn.* §. *VII. p.* 526. *Conc. p.* 744. *n.* 22. *Croix num.* 1977. *Holzm. l. c. Ronc. p.* 202. *q.* 6. *Elbel l. cit.* & aliis. Hocque hodie certum est ex Decr. S. C. Gen. Inquisitionis edito auctoritate Innoc. XI. an. 1682. quo proscripta fuit sequens propositio: *Scientia ex Confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione, et gravamine pœnitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. Addita deinde explicatione, sive limitatione, quod sit intelligenda, de usu scientiæ ex Confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis, seclusa quacumque revelatione; atque in casu quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Hanc dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione præsenti decreto prohibent etc. Mandantes etiam universis Sacramenti Pœnitentiæ ministris, ut ab ea* (doctrina) *in praxim deducenda prorsus abstineant.* Hinc bene advertunt *Viva, Holzm. Mazz. et Croix ll. cc.* illicitum esse Confessario ex notitia Confessionis claudere pœnitentem in cubiculo, ne exeat ad peccandum: dimittere famulum, vel auferre ab eo claves, ne furetur: item ostendere pœnitenti vultum severiorem, vel ei negare pristinam communicationem amicitiæ. Neque admittendum cum *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 16. *n.* 3. *et* 4. *Croix nu.* 1963. 1976. *et* 1977. *Laym. c.* 14. *ex n.* 14. *et Holzm. n.* 717. id quod perperam admittit *Sporer n.* 870. nempe licitum esse ex scientia Confessionis abstrahere claves aut pecuniam ab arca, claudere fores, non amplius committere claves famulo; quia omnia hæc redundarent in gravamen seu exprobrationem pœnitentis.

Si vero superior ex alia via, quam Confessionis, puta ex defectu ætatis, scientiæ, prudentiæ, vel quia noverit alios digniores ad beneficium, tunc posse, imo debere suffragium pœnitenti negare dicunt *Natal. de Alex. de Sig. Confess. Reg.* 57. & *Merbes. t.* 2. *p.* 149. *qu.* 52. *ex D. Th. in* 4. *d.* 21. *art.* 1. *ad* 4. ubi dixit: *Ex multis aliis causis aliquis redditur indignus ad prælationis officium, quam ex peccato, sicut ex defectu scientiæ, ætatis, etc. et ideo qui contradicit, nec suspicionem de crimine facit, nec Confessionem revelat.* Sed hanc sententiam censeo cum *Petrocor. t.* 4. *p.* 95. tantum locum habere posse casu quo tales occurrerent circumstantiæ aliunde cognitæ, sive ante sive post Confessionem, quæ vere moverent superiorem ad suffragium negandum, etiamsi nullam ex

Confessione notitiam habuisset indignitatis pœnitentis. Unde minime audiendus auctor *Additionum ad Wigandt p.* 389. *ad* 3. dicens quod esto ex sola scientia Confessionis nequeat superior dirigi ad gubernationem externam, tamen poterit ex illa lumen accipere, & sumere alium exteriorem prætextum seu colorem ad negandum suffragium.

Communiter tamen admittunt posse Confessarium uti notitia Confessionis ad se cautiorem reddendum in re familiari, ad socordiam excutiendam, ad diligentius invigilandum super gregem suum; modo nulla detur aliis suspicio peccati, neque ex hoc pœnitens gravetur, vel implicite redarguatur; ita *Habert p.* 261. *R.* 3. *Antoine p.* 549. *v. Hinc*, *Pal. p.* 5. §. 3. *n.* 18. *Viva l. c.* §. VII. *Sporer n.* 870. *& Bon. p.* 4. *n.* 3. *cum Soto*, *& Reg. ex D. Th. in* 4. *l. cit. ad* 1. ubi ait: *Potest* (Confessarius) *dicere Prælato, quod diligentius invigilet super gregem suum, ita tamen quod non dicat aliquid, per quod verbo vel nutu confitentem prodat.* Omnia vero hæc *P. Conc. p.* 744. *n.* 23. absolute negat licere, dicens quod Confessarius in omnibus se gerere debeat, ac si penitus ignoraret quæ ex sola Confessione dignoscit. Nulli dubium, quod in prædictis actibus quam maxime caute Confessarius procedere debet, cum difficile sit in his omne periculum evitare vel revelationis vel gravaminis pœnitentis. Ceterum generalis regula est, fere ab omnibus recepta, licitum esse uti notitia Confessionis, ubi nulla revelatio intervenit, nec ullum pœnitenti gravamen infertur; ita *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 16. *n.* 4. *Lugo d.* 23. *n.* 102. *Habert t.* 6. *p.* 260. *Suar. d.* 33. *sect.* 7. *n.* 9. *Viva App. l. c.* §. 9. *Antoine p.* 549. *Mazz. t.* 3. *p.* 589. *Holz. n.* 717. & alii communiter: atque ipse *Concina dicto n.* 23. in fine præfatam regulam admittit, inquiens posse Confessarium uti notitia Confessionis tum ad reformandos proprios mores, tum ad servandam propriam vitam, quando duo concurrunt, nempe si secretum custoditur, & Confessio odiosa non redditur. Quapropter *Holzm. Antoin. Mazz. Viva*, *&c.* communiter admittunt bene posse Sacerdotem ex notitia Confessionis orare pro pœnitente, vel benignius erga ipsum se gerere: item consulere libros & sapientes, rigorem temperare, ex Confessione unius dirigi ad alios interrogandos vel instruendos, nullam tamen dando prioris Confessionis suspicionem: item: (ut ait *Holzm. l. c. v. Et hinc*, *cum Stoz*) posse se præcavere a periculis & occasionibus damni spiritualis aut temporalis. Et sic pariter dicit *Bonac. p.* 4. *n.* 19. *cum Nav. Reg. Zerola*, *&c.* posse monere etiam alios, in genere tamen loquendo, nempe ut sibi caveant, ne exeant e domo, &c. semper tamen secluso omni periculo revelationis, vel gravaminis pœnitentis.

658 Dubitatur III. An Confessarius possit Communionem denegare pœnitenti, cui prius negavit absolutionem tanquam indisposito, si ille postea occulte Communionem petat? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *D. Th. in* 4. *D.* 9. *q. un. art.* 5. *q.* 1. dicens: *Si Sacerdos sciat peccatum alicujus, qui Eucharistiam petit, per Confessionem, si in occulto, debet ei denegare, et monere ne in publico petat.* Item *Petrocor. t.* 4. *pag.* 95. *n.* 2. *cum S. Bonav. et S. Antonino*, ac alii plures antiquiores *ap. Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 16. *n.* 6. Ratio, quia (ut dicunt) ex una parte tunc urget præceptum negandi Sanctum canibus; ex alia ibi nulla intervenit sigilli revelatio, nec ulla injusta exprobratio, quæ redderet Confessionem odiosam vere pœnitentibus: talis enim negatio vel monitio solis petire volentibus odiosam Confessionem redderet, sed hoc non debet impedire, ne Sacerdos peccatorem moneat, & Sacramentum indigno deneget. Et sic pariter dicunt Episcopum posse & teneri negare Ordinem indigno ex Confessione cognito, & Parochum assistentiam Matrimonio, in quo ex Confessione noverit dirimens adesse impedimentum. *Secunda* tamen vera sententia negat, & hanc tenent *Sanch. l. c. n.* 5. *Lugo d.* 23. *n.* 126. *Laym. t.* 14. *n.* 22. *Bon. p.* 4. *n.* 17. *Salm. c.* 14. *num.* 47. *Contin. Tourn. t.* 4. *pag.* 191. *cum Henn. Sporer n.* 869. *Mazz. c.* 3. *qu.* 5. *Holzm. n.* 717. *pag.* 742. *n.* 18. *& Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 145. Ratio quia hujusmodi denegatio Sacramenti vel monitio Confessionem redderet odiosam, non solum pœnitentibus illicite petentibus, sed etiam aliis, qui si scirent quod Confessarius posset aliquando uti notitia Confessionis, facile absterrerentur a Sacramento Pœnitentiæ. Hæc sententia hodie omnino est tenenda ex supra citato Decreto Innoc. XI. ubi vetatur quilibet notitiæ Confessionis usus, ex quo sequatur qualecunque pœnitentis gravamen. Vide *num. anteced.* 626.

Dubit. IV. An Sacerdos qui ex Confessione noverit parari sibi insidias, possit fugere, sive aliter sibi cavere, aliquo prætextu arrepto? Certum est posse (ut recte ait *Lugo d.* 23. *n.* 108.), si ex tali cautione minime manifestatur aliis peccatum confessum, nec ullum gravamen pœnitenti affertur. Sed dubium est, an liceat ei fugere, si ex fuga alii, jam conscii peccati pœnitentis, conjiciant pœnitentem esse illi confessum tale peccatum? *Prima* sententia affirmat, modo nullum pœnitenti damnum obveniat; ita *Palaus p.* 5. §. 3. *n.* 18. *Bonac. p.* 4. *n.* 27. *Petrocorens. tom.* 4. *p.* 97. *n.* 4. *Wigandt tr.* 13. *n.* 122. *ad* 4. *Sporer n.* 863. *Renzi p.* 309. *q.* 9. *Cum Con. & Fag. ac Laym. c.* 14. *n.* 21. *cum Soto*, *Sylvest. Adr. Gabr. & Henr.* Ratio, quia aliud est revelare peccatum confessum, aliud revelare Confessionem peccati jam ab aliis cogniti; tunc enim non revelatur peccatum, sed tantum Confessio facta peccati, quod non est contra sigillum. *Secunda* vero sententia (quam sequor) negat id esse licitum, & hanc tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 7. *n.* 7. *Salm. c.* 14. *n.* 45. *&* 53. *Antoine p.* 549. *Elbel num.* 524. *Roncagl. p.* 99. *qu.* 3. *cum Nav. & Led. Mazzotta tom.* 3. *p.* 589. *cum Viva*, *& Croix*, *ac Lugo d.* 23. *n.* 110. *cum Soto*, *Vasq. Ricch. & Med.* Ratio, quia fuga illa esset quidem indirecta revelatio peccati confessi. Nec obstat dicere, quod tum fit revelatio indirecta, cum ponitur actio, ex qua de se conjicitur peccatum confessum; sed hic fuga Confessarii nullo modo manifestat peccatum, sed tantum alii ex propria conscientia arguunt peccatum esse confessum. Sed respondetur cum *Lugo*, quod, positis talibus circumstantiis, nempe scientiæ aliorum criminis, & Confessionis pœnitentis, fuga illa esset vera revelatio, non solum Confessionis factæ, sed etiam peccati confessi. Et licet Confessarius fugam simularet ex aliquo prætextu, semper tamen aliquam ratio-

659

tionabilem suspicionem præberet peccati confessi. Dicit autem *P. Cuniliati tr.* 14. *c.* 4. §. 7. *n.* 10. quod eo casu pœnitens tenetur dare licentiam Confessario, ut ille possit eximi a periculo; alias Confessarius non tenetur ipsum absolvere, semper ac pœnitens potest licentiam præbere absque periculo sui gravis damni. Et addit, quod si pœnitens injuste licentiam denegat, Confessarius, modo non det aliis suspicionem Confessionis auditæ, licite poterit uti notitia per Confessionem recepta, ut a periculo se liberet; tunc enim (ait) nullum pœnitenti imminet gravamen, sed tantum adest manifestatio apud ipsummet negatæ licentiæ. Tamen id minime admittendum puto; nam licet absit gravamen pœnitentis, adest vero indirecta saltem revelatio notitiæ in Confessione habitæ.

Notandum autem hic id quod dicit *Roncaglia de Sigil. c.* 2. *Reg. prax. n.* 1. nempe quod si Confessarius noverit aliquem ex Confessione solitum esse multa peccare, vel tenuem dispositionem afferre, non poterit sine justa causa se celare, vel excusari ab eo audiendo, quando aspiceretur ab aliis, & iis suspicionem talem ingereret, multoque magis si pœnitens id reputabit ut tacitam exprobrationem suorum peccatorum; secus vero (ait) si nullus aspiceret; quia tunc nulla in aliis oriretur suspicio. Sed huic ultimo non acquiesco, quia, si alias Confessarium jam assisteret in confessionali, & ideo recedit, quia videt illum pœnitentem accedere, etiamsi alii nihil adverterent, videtur tamen hoc illi gravamen afferre, & aliquo modo odiosam reddere Confessionem, cum facile tunc pœnitens credat, quod si ipse confessus non fuisset, bene tunc suam Confessionem apud illum Confessarium, ut cupit, expleret. Et de hoc magis est verendum post decreta, ut supra *n.* 656. ubi prohibetur Confessariis, ne ullo modo utantur notitia Confessionis ad externam gubernationem, aut cum aliquo gravamine pœnitentis; quod quidem intelligitur, ut inquit idem *Roncaglia c.* 2. *q.* 6. *cum S. Thoma, Lugo, Sanch. etc.* etiamsi nulla intercedat revelatio, & etiamsi pœnitens nullo modo advertat hoc fieri ob Confessionem peractam. Unde ex ipso *Roncagl.* dico, quod licet tunc fuga illa ex prætextu apparenter justo non redderet Confessionem odiosam tali pœnitenti, redderet tamen odiosam generaliter Reipublic. Christianæ, quia si scirent fideles, posse Confessarios ex colorato prætextu aufugere ab ipsis, ob notitiam in Confessione acceptam suorum peccatorum, facile gravarentur. Licite autem Confessarius se celabit, si justam habeat causam, ob quam etiam ab aliis pœnitentibus incognitis æque se excusaret. Nec obstat quod pœnitens tunc etiam suspicari posset Confessarium se celare ob audita sua peccata; nam si revera Confessarius ob justam causam se excusaret, revera tunc sua suspicio esset temeraria, quam Confessarius vitare non tenetur. Hinc concludo, quod erga hujusmodi pœnitentem ita se gerere debet Confessarius, ac se gereret erga alium, de quo nunquam Confessionem excepisset. Bene tamen approbo id quod dicit idem *Roncag. ibid. q.* 5. *cum Lugo dist.* 23. *n.* 116. quod si pœnitens indispositus minitetur Confessarium ob negatam absolutionem, bene poterit Confessarius ab illo aufugere, & non redire, quia tunc illæ minæ non sunt peccatum manifestatum ad absolutionem obtinendam, sed peccatum in Confessione commissum, quod sigillo non gaudet. Hæc tamen fuga tantum permittitur Confessario, si fugendo non ingerat aliis suspicionem negatæ absolutionis; quod si autem ingereret, posset recitare aliquam orationem, non jam intendendo deceptionem pœnitentis, sed solam liberationem ab illa vexatione, quamvis pœnitens se decipiat credens illam orationem esse formam absolutionis. Vide dicta *de Sacrament. hoc l.* 6. *num.* 39. *v. E converso.*

660 Dubit. V. An Confessarius sciens ex Confessione Ecclesiam esse pollutam, possit ibi celebrare? Hic casus quidem difficulter accidet, nam (sicut diximus hoc *lib.* 6. *n.* 364.) ut Ecclesia polluatur, requiritur publica violatio; tamen aliquando bene accidere posset, nempe si violatio esset quidem publica, sed Confessario incognita, vel si alii ignorarent per tale factum Ecclesiam esse pollutam. In his autem casibus *prima* sententia, quam tenent *Sporer de Pœnit. n.* 874. *et Bon. eodem tit. q.* 6. *p.* 4. *n.* 24. *cum Sylvestr. Lazar.* & aliis, dicit, Confessarium posse & teneri celebrare. Ratio, quia Ecclesia in favorem sigilli non videtur tunc velle obligare Sacerdotem ad non celebrandum. *Secunda* tamen sententia, quam tenent *Lugo dist.* 23. *n.* 125. *et Aversa, ac Tamb. apud Croix lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1976. censent non posse celebrare, quia ex una parte urget præceptum non sacrificandi in Ecclesia polluta, & ex alia minime urget præceptum servandi sigilli, cum nullum adsit periculum revelationis apud alios, nec damni pœnitentis. Et hæc sententia videtur satis probabilis cum *Mazz. pag.* 589. si revera nullum sequatur pœnitentis gravamen, & nulla fiat revelatio indirecta, puta si Confessarius justum exponat prætextum alibi celebrandi.

Dubit. VI. An si ex Confessione scias aliquem (cui solitus es te confiteri) non esse Sacerdotem, vel non esse Confessarium, possis & tenearis pergere ad ei confitendum? Negat *Sanch. de Matr. lib.* 3. *d.* 16. *n.* 5. & probabile putat *Spor. n.* 871. quia ex una parte non potes simulare susceptionem Sacramenti, ex alia non violas sigillum omittendo te confiteri; sic enim nihil revelas de crimine pœnitentis, cum innumeræ possint esse causæ mutandi Confessarium. Communius tamen, & verius tenent oppositum *Lugo d.* 23. *num.* 105. *Mazzotta t.* 3. *n.* 589. *et Croix n.* 1978. *cum Viva, Dic. et Stoz,* ac etiam probabile censet *Sporer l. cit.* Ratio, quia in tali omissione, quamvis non adsit revelatio sigilli, semper tamen adest quædam odiosa exprobratio pœnitentis. Neque tunc oportet tibi simulare Sacramentum (quod revera esset intrinsece malum), sed potes illi ficto Sacerdoti vel Confessario simpliciter aliquod peccatum manifestare sine intentione absolutionis, quod in hoc casu non esset illicitum, cum tua cooperatio ad peccatum illius esset tantum materialis.

661 Ceterum, generaliter loquendo, dico, quod esto Confessarius in hac materia tam gravi, & periculosa debeat esse valde cautus, ne pœnitentes ex Confessione aliquod injustum gravamen subeant, ut sub initio animadversum voluimus; tamen non tenetur cavere omnes leves conjecturas, quas facile malitiosi faciunt, sed tantum ne præbeat suspiciones probabiles de peccatis auditis, ut dicunt *Lugo D.*

D. 23. *num.* 108. *cum Scoto*, *Palat. & Med. ac Croix n.* 1749. *cum Gob. Tambur. & Gorm. ex D. Th. Quodlibet* 5. *art.* 13. ubi sic ait: *Si amotio subditi ab administratione possit inducere ad manifestandum peccatum in Confessione auditum, vel ad aliquam* (nota) *probabilem suspicionem habendam de ipso, nullo modo Prælatus deberet subditum removere.*

DUBIUM II.

Quale sit præceptum, & quæ obligatio Confessionis.

662 *Quos, & quando obliget hoc præceptum? Et quomodo computetur tempus annuæ Confessionis?* 663. *An præceptum divinum Confessionis obliget extra articulum mortis?*

664 *Quomodo obliget juramentum Medicorum non visitandi infirmos non confessos?* Vide etiam lib. 3. n. 182.

665 *Qui teneantur ad præceptum Confessionis?* 666. *An impuberes? An isti possint absolvi, si dubitetur de usu rationis* (Remiss. ad n. 432.) 667. *An obligetur ad Confessionem annualem habens sola venialia?*

668 *An qui non satisfecit præcepto, teneatur ad illud quamprimum?* 669. *Et an per Confessionem, quæ fit anno sequenti, satisfiat præcepto etiam antecedentis?*

670 *An in Paschate sit obligatio confitendi proprio Parocho?*

671 *An teneatur quis aliquando confiteri ante finem anni?*

672 *An satisfiat præcepto per Confessionem invalidam?*

673 *Qui ab hoc præcepto excusentur.*

674 *Pœnæ in transgredientes hoc præceptum.*

662 „ Resp. Præceptum confitendi, tum divinum, „ tum ecclesiasticum, sub mortali obligat omnes, „ ac solos baptizatos, qui habent mortale: illud „ in articulo mortis: hoc vero postquam ad an„ nos discretionis pervenerint: & simul ut confi„ teantur proprio Sacerdoti, vel alteri cum ejus „ venia, semel in anno; computando ab una con„ fessione ad aliam, ut quidam docent *(*Ut Sot.* „ *& Gran. ap. Viva de Pœn. Qu.* 4. *ar.* 3. *n.* „ 4.)*; vel ab initio Januarii ad finem Decem„ bris, ut habet communior * (*Et tenet Viva l.* „ *c. ac Pal. & alii apud Croix n.* 243.)* vel „ denique a Paschate ad Pascha, ut consuetudo fe„ re obtinuit, propter Communionem. *Suar. d.* „ 35. *s.* 2. *Vasq. q.* 90. *art.* 2. *Card. de Lugo d.* „ 11. *s.* 3. 6. *&* 7. *Conink. d.* 6. *d.* 6. * (*Hinc* „ *recte ait Holzm. t.* 1. *p.* 341. *n.* 33. *quod per* „ *se loquendo, annus esset computandus a Janua-* „ *rio ad Decembrem, tamen, spectata universali* „ *consuetudine, computatur, incipiendo a Pascha-* „ *te ad Pascha*)*

663 Quæritur, an præceptum Confessionis obliget per se aliquando in vita extra periculum mortis? Commune est non obligare per se statim post peccatum; ita *S. Th. in* 4. *Dist.* 17. *qu.* 3. *art.* 1. *q.* 4. quem sequuntur *Suar. Lugo, Reg. Vill. etc. cum Salm. de Pœnit. c.* 7. *n.* 5. Dubium est, an obliget per se saltem sæpius in vita? Negant pariter *D. Th. l. c. et Scotus, ac Gabr. apud Salm. ib.* item *Pal. Bosco, et Dic. apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2020. Ratio, quia talis obligatio nullo fundamento certo videtur probari; cum possit peccator per contritionem Deo se reconciliare. Sed communius affirmant *Salm. num.* 9. *cum Reg. Vict. Led. et Gran. ac Croix l. c. cum Rodr. Ills. Gorm. etc.* Et hoc videtur probabilius, quia (juxta dicta *n.* 297. in simili præcepto, nempe Communionis), cum præceptum hoc sit divinum, Christus reliquit illud determinandum ab Ecclesia, quæ *in c. Omnis de Pœnit. &c.* determinavit obligare saltem semel in anno. Præter hoc autem (ut diximus *n.* 437. *Dub.* 1.), tale præceptum per accidens obligat peccatorem etiam infra annum ad Confessionem, si non conteritur, ratione charitatis erga seipsum, ne diu maneat in mortali.

Hic obiter agendum de quæstione illa, de qua 664
jam egimus *Tom. I. lib.* 3. *n.* 182. Sed hic plenius est disceptanda: Quomodo Medici teneantur infirmos de Confessione monere? Sciendum est; quod Concilium Lateranense sub Innoc. III. in *c. Cum infirmitas* 13. *de Pœnit. & rem.* præcepit districte (nempe sub gravi, ut omnes interpretantur apud *Salm. tr.* 17. *de Juram. c.* 2. *num.* 90.) omnibus Medicis, ne infirmos in sua curam recipiant, nisi prius infirmi confiteantur. Deinde S. Pius V. in *Motu proprio*, quod incipit, *Supra gregem*, edito an. 1566. innovando præfatam Sanctionem præcepit: *Ne Medicus incipiat curare infirmum, nisi eum moneat de Confessione facienda; neque ultra tres dies eum invisat, nisi scripto Confessarii resciat eum esse confessum. Et ut Medici, antequam doctoratus gradus assumant, jurent se hoc præceptum observaturos; & Ordinarii illos non admittant in suis Diœcesibus, nisi constiterit de hoc juramento.*

His positis, quæritur de qua infirmitate hæc Decreta intelligantur? Tres sunt sententiæ. *Prima*, quam tenent *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 5. *n.* 5. item *Rosel. Graff. Vega, & Rodriq. ap. Salm. d. c.* 2. *n.* 9. (& hanc *Ciera Diss.* 21. cui adhæret, vocat communiorem, sed immerito) dicit intelligi de solo morbo periculoso, vel saltem de quo dubitatur an sit periculosum. Et idem sentit *Nav. Man. c.* 25. *n.* 61. dicens: *Monitioni non est locus, quando manifestum est, morbum non esse periculosum.* Et in hoc sensu ajunt AA. citati prædicta Decreta usu recepta fuisse. *Secunda* autem sententia, quam tenent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 7. *c.* 2. §. 4. *Sylv. v. Medicus.* §. *Tertium*; dicit intelligi de quocunque morbo, etiam non mortali. Ratio quia in morbo periculoso etiam de jure naturali præfata monitio facienda esset; unde cum in *dict. c. Cum infirmitas*, novum præceptum statuatur, utique textus non est de sola infirmitate mortali intelligendus. *Tertia* vero sententia communior, quam tenent *Suar. in* 3. *p. d.* 35. *Sect.* 3. *n.* 4. *Sanch. Dec. l.* 3. *c.* 16. *n.* 7. *Bon. t.* 2. *d.* 4. *qu.* 1. *p.* 16. *n.* 10. *&* 13. *Pal. tr.* 14. *D.* 2. *p.* 7. §. 4. *n.* 2. *Con. t.* 4. *p.* 86. *qu.* 5. *Viva q.* 4. *art.* 2. *n.* 4. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 93. *cum Ang. Arm. Tab. Nunn. Homob. &c.* ac *Salm. d. n.* 90. *cum Cajet. Trull. & Candido*, & huic consentit Bened. XIV. *Notif.* 22. *n.* 19. dicit 1. hoc præceptum non quidem intel-

telligi de solis morbis periculosis, nam revera Constitutio Innocentii edita fuit (ut exprimitur in *dicto c.* 13.) ob motivum ne infirmi, cum monerentur in morbo mortali, facilius mortis periculum incurrant; unde præceptum seu juramentum intelligendum est de facienda monitione etiam in morbo non periculoso, ut infirmi cum monentur non incurrant mortis periculum. Dicit 2. nec etiam intelligi de quocunque morbo levi (quod ridiculum esset ait *Suarez*), sed morbo gravi, etsi non periculoso. Ratio quia tam Innocentius, quam S. Pius loquuntur de infirmis *lecto jacentibus*, & ideo intelligunt loqui de illa infirmitate quæ non ex majori commoditate, velut si æger podagra, aut alio consimili affectu laboret, sed ex necessitate lectum petit, ita ut sit per se gravis, vel prudenter judicatur periculosa, ut gràvis fiat. Neque revera discrepant ab hac sententia *D. Anton.*, *& Sylv. loc. supra citatis:* ratio enim ab eis adducta nihil aliud probat, quam quod facienda est monitio etiamsi infirmitas non sit mortalis; unde ipsi non dicunt in omni morbo levi monendum esse infirmum, sed tantum asserunt monendum in morbo etiam non mortali, quem nos gravem appellamus.

Notant autem DD. I. sufficere, ut Medicus moneat infirmum per alios; ita *Mazzot. c.* 3. *p.* 287. *ac Suarez*, *Viva & Dian. ll. cc. cum Graff. Vega*, *Homob. &c.* II. Sufficere testimonium aliorum (absque Confessarii scripto), quod infirmus sit confessus, modo sint fide digni; *Suar.*, *Sanch. Mazz. & Dian. cum Fill. Nun. Barb. &c.* III. Quod Medicus non tenetur ad hujusmodi monitionem, si moraliter sit certus infirmum esse in bono statu; ita *Sanch. n.* 1. *cum S. Anton. Ang. Rosel. Arm. Nav. & Tab.* ac *Salm. n.* 92. *cum Sylv. Fagn. Leand. & Trull.* IV. Quod si infirmus nolit obstinate confiteri, & esset in periculo mortis, si a Medico desereretur, tunc non tenetur Medicus eum deserere, quia præfata Decreta non adversantur charitati, quæ favet etiam obstinatis quoad fieri potest; ita *Nav. Bon. Suar. Diana*, *Conc. & Sanch. n.* 8. *cum Cajet. Graff. & Vega*. Hancque opinionem dicit *Bened. XIV. Notif.* 22. *n.* 17. esse communem Theologorum, & Canonistarum cum *Lugo*, *Pal. Pirhing. &c.*

Circa autem obligationem monendi infirmum de Confessione, stando quidem rigori præfatarum Constitutionum Innocentii & S. Pii, omnino videtur vera tertia sententia docens monitionem esse faciendam, non solum quando morbus est mortalis, sed etiam cum adest periculum, ut deinde mortalis evadat; Pontifices enim sane aliud novum præceptum Medicis imponunt, præter illud ad quod ipsi de jure divino tenentur. Et utinam Constitutiones prædictæ observarentur, quot infirmi damnationem vitarent, qui ob Medicorum oscitantiam Confessionem procrastinando, aut inconfessi, aut male confessi decedunt. Sed cum Decreta Pontificum non obligent, nisi secundum sunt usu recepta, ut docent *Cajet. in Sum. verb. Medici peccata*, *Sanch. l. c. n.* 14. *Pal.* §. 4. *n.* 6. *Correlia tr.* 16. *c.* 3. *n.* 22. *Dian. l. c. cum Victor. & Scortia*, ac *Salm. d. c.* 2. *n.* 91. *cum Prado*, *Trull. Leand. & Candido*. Hinc dicunt *Salm. cum Cajet. Sanch.* & aliis citatis, præfata Decreta & juramentum in Hispania non obligare, quia ibi non sunt usu recepta, vel sunt abrogata. Idemque testatur *Mazzot. t.* 3. *p.* 287. & 550. loquens de nostro Regno, dum ait juramentum S. Pii Neapoli ex usu recepto (ut etiam mihi costat) tantum in morbis periculosis observari. *

„ 1. Tenentur hoc præcepto. 1. Hæretici, & A- 665
„ postatæ, pueri doli capaces, saltem post septennium. Vide *Dian. p.* 4. *t.* 3. *R.* 52. *Lugo l. c. s.* 7. *n.* 144. *&* 149. 2. Ingrediens periculosam navigationem, vel conflictum. 3. Mulier tenera primum paritura, vel quæ solet habere partus difficiles. 4. Reus morti adjudicatus. 5. Qui signa habent mortis naturalis. * (*Ita communiter Salm. de Pœnit. c.* 7. *n.* 6. *Viva eod. tit. q.* 4. *art.* 2. *n.* 3. *& Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 2019. *cum S. Th. Suar. Pal. Con. &c. Et hoc ex præcepto divino. Addunt Lugo D.* 15. *n.* 37. *& Salm. num.* 8. *cum Nav. Laym. Azor. Sylv. &c. communiter, peccatorem teneri per se confiteri, si probabiliter credat non amplius habiturum copiam Confessarii per totam vitam. Dicit autem Lugo num.* 41. *cum communi (contra Medin. & Nunn.) non esse obligationem confitendi propter solum periculum oblivionis pec.*)*.

„ 2. Improbabile est, quod docet *Sa*, *verb. Con-* 666
„ *fessio*, Ecclesiam non obligare ante pubertatem, cum anni discretionis citius attingantur, & constet mortaliter peccati posse sub annum nonum, vel decimum, imo ante. Unde si talis puer, crasso saltem modo, videatur cognoscere, Deum per hoc, vel illud offendi, ostendatque dolorem, & propositum, ac præcipua fidei mysteria cognoscat, debet absolvi; secus tamen, si non notetur sufficiens usus rationis; si vero dubium sit, potest (imo in articulo mortis debet) absolvi sub conditione. *V. Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 5. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 53. & *C. de Lugo l. c. & d.* 17. *n.* 22. ubi docet etiam extra articulum mortis, & obligationem præcepti, talem esse sub conditione absolvendum, ne gratia sacramentali privetur * (*Vide dicta de hoc puncto num.* 452.) *

„ 3. Non obligatur, qui tantum habet venialia, 667
„ etsi consuetudo habeat, & cogi etiam quisque possit, ut in Paschate saltem se sistat Pastori, ut cum reliquis eum ad Communionem admittat, ad quod Pastor tenetur, si alter dicat, se mortalis culpæ non esse conscium. *Suar. d.* 36. *l.* 2. &c. communiter. * (*An autem Religiosi & Moniales teneantur singulis mensibus ad Confessionem, & Communionem accedere? Vide dicta n.* 313. *v. Dicunt.*) *

Quærit., an ad satisfaciendum præcepto annuæ Confessionis, qui non habet mortalia, teneatur confiteri venialia? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *S. Bon. Sylv.* (*ap. Bon. d.* 5. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 7.) *cum D. Th. in* 4. *D.* 17. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 3. ubi ait: *Ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiæ, quando non habeat alia quæ confiteatur.* Et probabilem putat *Contin. Tourn. q.* 3. *p.* 468. *q.* 4. *cum Habert*. Ratio, quia Concilium Later. IV. sub Innoc. III. *in c. Omnis de Pœn.* indistincte obligat fideles ad confitendum saltem semel in anno, ac proinde etiam eos qui sola habent venialia. *Secunda* tamen sententia communis & verior negat, eamque tenent cum *Bus. et Suar. ut supra*. *S.*

An-

Anton. p. 3. tit. 14. c. 19. §. 14. Lug. d. 15. n. 132. Holz. t. 1. p. 341. n. 28. Bon. l. c. cum Azor. et Salm. c. 7. n. 30. cum Cano Vasq. Cajet. Laym. Conin. Reb. Fag. Dic. Med. etc. Ratio, quia Ecclesia, præcipiendo Confessionem annuam, tantum illam Confessionem præcipit, quæ est debita ex Christi Institutione. Christus autem nullam aliam præcipit Confessionem, nisi mortalium, ut explicat Trid. *sess. 14. c. 5.* ubi ait: *Venialia taceri citra culpam posse.* Id confirmatur ex verbis ipsius textus in *dicto c. Omnis;* ubi dicitur: *Omnis fidelis omnia sua peccata confiteatur saltem semel in anno.* Nota verbum *Omnia;* ergo (ut bene advertunt hic *Lugo, Bon. Salm.* &c.) præceptum Lateranensis est de confitendis solis mortalibus, nam certum est apud omnes non esse obligationem confitendi omnia venialia.

668 „ 4. Probabile est, eum, qui uno anno, sive „ cum, sive sine culpa sua, non satisfecit præcepto, teneri adhuc, quam primum potest, anno „ sequente; quia terminus non apponitur ad finiendam, sed ad non differendam obligationem. Ac „ proinde talem toties peccare mortaliter, quoties „ oblatam occasionem neglexit, ut docent *Bon. d. 5. q. 5. s. 2. Suar. Vasq. Card. de Lug. l. c. n. 177.* contra *Sylv. Valent. Laym. Dian. etc.* „ qui dicunt perseverare in uno eodemque peccato. * (*Vid. d. n. 297. de annuæ Communionis præcepto, quod pari passu procedit cum præcepto annuæ Confessionis; ibi sententiæ affirmativæ adhæsimus, etsi diximus sententiam negativam cum S. Antonin. Toleto, Sa, etc. quæ hanc obligationem non agnoscit, non esse contemnendam*) *.

669 Utrum vero per Confessionem factam in sequenti anno, posita obligatione juxta sententiam mox supra dictam, satisfiat præcepto utriusque anni? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Lugo d. 15. num. 180. Dic. Bonasp. et Anton. a Sp. S. apud Salm. c. 7. n. 45.* Ratio, quia præceptum de Confessione est de illa facienda semel in anno; ergo qui eam fecit, hoc eodem anno non tenetur ad aliam. Alioquin, qui per tres annos non fuisset confessus, quater deberet confiteri. *Secunda* sententia negat, & eam tenent *Suar. t. 4. in 3. p. d. 36. sess. 4. n. 5. Laym. c. 5. n. 10. Bonac. p. 4. n. 31. cum Con. Fill. et Nunno;* quia sicut qui singulis annis tenetur solvere denarium, si anno præterito non solvit, non satisfacit solvendo hoc anno unum denarium, ita non potest quis una Confessione præcepto duorum annorum. *Tertia* tamen sententia verior, quam tenent *Palaus p. 26. §. 2. n. 15. Viva q. 4. a. 3. n. 5. et Salm. c. 7. n. 45. cum Prap. Hurt. et Leand.* sic distinguit: Si pœnitens in Confessione manifestet peccata mortalia tam antecedentis, quam præsentis anni, tunc bene satisfacit utriusque anni obligationi. Ratio, quia per illam unam Confessionem jam implet finem præcepti, nempe ut ipse cum Deo reconcilietur: idque est contra secundam sententiam. Nec obstat paritas denarii allata; nam solutio unius denarii non potest quidem solutioni duorum denariorum debitorum æquivalere, sed una Confessio bene potest æquivalere pluribus Confessionibus, cum una Confessio deleat omnia peccata, quæ per plures fuerant delenda. Si vero pœnitens in præsenti anno non peccavit mortaliter ante Confessionem, & postea incidit in mortale, tunc una Confessione non satisfacit præceptis utriusque anni, sed tenetur iterum confiteri. Ratio, quia per illam Confessionem tantum satisfacit præcepto anni præteriti, non autem præsentis, cum respectu præcepti præsentis anni non satisfaciat, qui non confitetur mortalia istius anni; communiter enim docent DD. & merito, prout *Laym. loc. cit. Palaus §. 3. num. 1. et Salm. n. 41. cum Suar. Vasq. Bon. Becc. Dic. Reg. Diana, Hurt. Leand. etc.* ac ipse *Lugo D. 15. num. 173.* quod si quis confitetur sola venialia in principio anni, & ante finem committit mortale, tenetur illud intra illum annum confiteri. Unde cum Confessio illa mortalium commissorum tantum in anno præterito non sit impletiva præcepti anni præsentis, sequitur quod si pœnitens in hoc anno aliquod mortale committat, tenebitur illud ante finem anni confiteri.

„ 5. Satisfaciunt ii, qui confitentur Mendicantibus, etiam in Paschate, quia hi habent facultatem a Sacerdote propriissimo omnium fidelium, „ & Pastore Pastorum. Ita communiter omnes contra *Glossatorem*, & *Auctorem Parochiani obedientis.* Contra quos vid. in Responsis *Francisci Fontani*, editis Viennæ Austriæ anno 1654. „ allegatam auctoritatem duorum Concil. Generalium, Viennensis, & Tridentini, 20. Pontificum, „ 50. Doctorum, & præter totius orbis consensum, multorum quoque Parochorum testantium, „ eos esse optimos Parochianos, qui Regulares adeunt, & ab iis instituuntur, ut supra *l. 3. t. 3. c. 1. dub. 3.* item *Navarr. Azor. Fag. Trull. l. 3. c. 3. d. 2. n. 6. Dian. p. 8. t. 1. R. 88.* * (*Vide dicta de hoc puncto n. 564.*) * 670

„ 6. Non obligatur ante finem anni, qui habens „ mortale timet, ne illud obliviscatur. *Conin. Henr. C. de Lugo d. 14. n. 41.* & alii contra *Med.* „ &c. Si tamen prævideret, se non habiturum occasionem confitendi deinceps toto hoc anno, deberet prævenire etiam in medio anni. *Card. de Lugo disp. 15. sect. 6. 187.* * (*Vide dicta n. 298.*) *

„ 7. Probabilius est, non satisfieri præcepto Ecclesiæ per confessionem invalidam, ut docent „ *Suar. d. 36. s. 7. Fill. Laym. C. de Lugo d. 15. s. 5. §. 5.* etsi probabile contrarium putet esse *Fagund.* Vide *Dian. p. 3. tom. 4. R. 120.* „ * (*Improbabile tamen nunc est propter prop. 14. inter damnatas ab Alexandro VII.*) * Item „ nec per confessionem venialium, ut docet *Dian.* „ *p. 4. t. 4. R. 206. ex Hurt.* & *Mercero.* * (*Vide dicta n. 669. in fine.*) * 672

„ 8. Excus. ab hoc præcepto, 1. qui physice „ non possunt, v. gr. quibus deest Confessarius. „ 2. qui moraliter non possunt; v. g. qui prudenter timent revelationem sigilli, vel qui non possunt sine notabili incommodo vitæ, fortunarum, „ &c. *Conin. Tamb. c. 4. §. 3.* 673

„ Nota in fine quod de Jure communi ex *cap.* „ *Omnis utriusq. sexus*, duplex pœna incurritur „ a transgredientibus tale præceptum, scil. prohibitio „ ab ingressu Ecclesiæ, & privatio sepulturæ; sed incurritur post sententiam Judicis. Et impuberes a „ prædicta pœna excusantur. * (*Ita Viva ex comm. q. 4. art. 3. n. 9. Vide d. 295. v. Præceptum.*) * 674

AP-

APPENDIX.

De Confessariis sollicitantibus.

675 **E**x bulla Gregorii XV. edita anno 1622. ac descripta apud *Salm. de precept. Decalogi c. 4. n. 17.* denunciari debent: *Omnes Sacerdotes* (verba Bullæ) *tam seculares, quam regulares, qui personas, quæcunque illæ sint, ad inhonesta inter se, sive cum aliis quomodolibet in actu sacramentalis Confessionis, sive ante, sive post immediate, seu occasione, vel prætextu Confessionis, etiam Confessione non secuta, sive extra Confessionis occasionem, in Confessionario, aut in loco quocumque ubi Confessiones audiuntur, ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones sive tractatus habuerint.* Et deinde subjungitur: *Mandantes omnibus Confessariis, ut suos pœnitentes, quos noverint fuisse, ut supra, ab aliis sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, seu tractantes, &c. Inquisitoribus, & locorum Ordinariis.* Et si hoc officium prætermiserint, mandat Pontifex, ut pro modo culpæ puniantur. In edicto autem generalis Inquisitionis imponitur excommunicatio latæ sententiæ in non denunciantes infra mensem omnes de hæresi suspectos, inter quos enumerat Confessarios sollicitantes ad turpia. De hac autem excommunicatione vide dicenda *n.* 693.

Hic refert adnotare auctores quos observavi tractantes de hac materia sollicitationis, cum adnotatione locorum. Sunt videlicet *Castr. tom. 1. tr. 4. de Fide d. 9. Bon. t. 1. d. 6. de oblig. denunc. p. 5. Escob. e. 6. p. 1. l. 47. c. 29. Salm. de Præc. Dec. c. 4. punct. 3. Felix Pot. part. 3. ex n. 462. Ronc. de Pœnit. ex p. 113. Diana p. 4. tr. 5.* per totum, *Conc. de Pœn. ex p. 756. Mazz. eod. tit. t. 3. ex p. 455. Anacl. ex pag. 621. q. 5.* Ceterum pauci auctores hanc rem ex professo tractant, forte quia non ubique præfata Bulla Gregorii recepta est, prout asserit *Anacl. n. 67.* de Germania, *Palaus* de Hispania. Sed hic advertendum quod N. SS. P. Benedict. XIV. novissime anno 1741. Jun. edidit Bullam, quæ incipit, *Sacramentum*, in qua confirmavit, &, quatenus opus, denuo mandavit omnibus Inquisitoribus, & locorum universi Orbis Christiani Ordinariis, ut inquirant, & procedant contra omnes Sacerdotes sollicitantes cujuscumque dignitatis, præeminentiæ, &c.

§. I.

Perpenduntur Clausulæ in præfata Bulla Gregorii XV. appositæ.

676 *De clausula I.* In actu sacramentalis Confessionis.
677 *De clausula II.* Ante vel post immediate.
678 *De clausula III.* Occasione, vel prætextu Confessionis.
Quid importet to, Occasione Confessionis? *Dub. 1. An denunciandus, qui sollicitat mulierem rogantem, ut cras eum audiat? Dub. 2. An qui, audita fragilitate mulieris, postea domi eam sollicitat?* 679. *Quid importet to*, Prætextu Confessionis? *Et quid si ex condicto mulier, fingens se ægrotam, advocet Confessarium ad peccandum?*
680 *De clausula IV.* In Confessionario, aut in loco quocumque .... simulantes ibidem Confessiones audire. *Quid importet illud* simulantes? *Et quid si Confessarius sollicitet in Confessionario, sine tamen simulatione Confessionis?*

Clausula I. *In actu sacramentalis Confessionis.* 676
Ad hoc sufficit, si Confessio sit incepta, licet non perfecta: ita *Salm. d. c. 4. num. 44.* & *Ronc. de pœnit. Q. 8. c. 1. qu. 4.* Nota hic Prop. VI. damnatam ab *Alex. VII.* quæ dicebat: *Confessarius, qui in sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione.* Pariter denunciandus est Confessarius, si in Confessione apponat medium indifferens, quod tamen ex circumstantiis postea cognoscatur appositum ad sollicitandum, ut esset imponere mulieri, ut expectet eum domi: vel si interroget eam, ubi habitet; ita *Ronc. d. l.* cum *Bordon.*

Clausula II. *Immediate ante, vel post.* Illud *immediate ante*, sentiunt communius *Passerin. & Boss.* apud *Roncagl. qu. 6.* (contra aliquos apud *Barbos.*), stricte intelligendum esse, ita ut nullum intervallum intercedat. An autem denunciari debeat Confessarius, qui sollicitat immediate postquam pœnitens petierit Confessionem? Affirmant *Salm. n. 51.* sed probabilius, ut puto, negat *Bord.* apud *Potest. n. 104.* Notandum tamen, quod eo casu, licet Confessarius non sit denunciandus ex clausula prædicta, denunciandus tamen ex clausula tertia sequenti: *occasione Confessionis*, ut infra; si enim Confessarius utitur petitione illa, ut medio ad sollicitandum, utique est denunciandus; secus, si utatur tantum ad colloquendum, & si postea in progressu collocutionis tentatus sollicitat. 677

Illud autem, *immediate post*, communiter a DD. intelligitur, quando post Confessionem nec Confessarius, nec pœnitens ad alia se divertit, ita ut eveniat sollicitatio, antequam ulla alia actio intervenerit; ita *Salm. Ronc. Potes. n. 505.* cum *Hurt. Lex. Peyrin.* Dicit autem *Potestas n. 104.* non esse denunciandum Confessarium, qui sollicitat, postquam pœnitens recesserit ab ejus conspectu. Veruntamen denunciandum esse recte censet Confessarium, qui statim post Confessionem dicit pœnitenti, *exspecta me paulisper*, & post intervallum venit, & sollicitat, etiamsi, accedendo, prius habeat de alio negotio serio tractatum, quia tunc talis tractatus prudenter fictus præsumitur: secus vero, si venit sequenti die, & sollicitet: ita *Pot. n. 106.* Sed quidam doctus non utique improbabiliter dicit, quod si negotium illud magni sit momenti, & ad Confessarium pertinens minime est ipse denunciandus. Quare ex circumstantiis judicandum, an probabiliter intenta fuerit sollicitatio, & negotium, ut medium; an vero negotium principaliter, & sollicitatio per accidens.

Constat autem denunciandum esse Confessarium, si statim post Confessionem ducat puerum in cubiculum, & sollicitet; quia tunc statim ponit si non sol-

sollicitationem, saltem illius medium; ita *Ronc. d. q.* 6. & *Pot.* cum *Dian.* &c. *n.* 507. Item. si audita Confessione feminæ, dum ea ad manum deosculandam accedit, Confessarius illam turpiter tangat: vel dum est ante ipsum ut confiteatur, pedibus, aut manibus turpiter tangat illam, si immediate post ipsa confitetur, pariter est denunciandus. Si vero alia vice confiteatur, vide dicenda in Clausula IV. *n.* 680.

678 Clausula III. *Occasione, vel prætextu Confessionis.* Dicitur *occasione Confessionis*, quando Confessarius, vel pœnitens invitat ad Confessionem veram: *prætextu* vero, quando ad Confessionem fictam: ita *Potes. num.* 109. *Ronc. qu.* 7. *& Conc. num.* 7.

Et 1. Ex particula *occasione Confessionis*, denunciandus est Confessarius, qui rogatus ad Confessionem divertit, & sollicitat, esto nundum sederit, nec mulier fuerit genuflexa; ita communiter *Salm. n.* 52. *Potestas n.* 510. in fine, & *Ronc. l. c. et Pal. p.* 7. *n.* 6.

Dubit. 1. An denunciari debet Confessarius, qui rogatus a femina, ut cras ejus Confessionem exciperet, eam sollicitat? Affirmant *Conc. num.* 7. *& Mazz. p.* 459. *cum Potest.* & alis, quia jam verificatur sollicitasse occassione Confessionis. Negant vero *Pal. pag.* 7. *n.* 4. *& Quarti, ac Leand. ap. Mazz.* quia talis sollicitatio non est proxima Confessioni faciendæ, sed potius conventioni de Confessione facienda. Sed hoc non officit, quominus sollicitatio dicatur facta occasione Confessionis. Unde primæ sententiæ me subscribo.

Dubit. 2. An denunciari debeat Confessarius qui ob fragilitatem mulieris auditam in ejus Confessione, postea domi eam sollicitaverit? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Sousa de Conf. soll. n.* 10. & alii *apud Dianam pag.* 3. *tr.* 5. *Res.* 7. item *Salm. n.* 51. *cum Trull. & Leand.* & idem sentit Auctor *lib.* (*Istruz. per li Nov. Conf.*) *part.* 2. *c.* 14. *n.* 293. Ratio, quia is non utitur tunc occasione Confessionis, sed notitia ex illa habita; ideoque tunc dicitur Confessarius peccare non ex occasione, sed ex cognitione Confessionis, cum sollicitatio sit remota a loco & statu Confessionis. *Secunda* tamen sententia probabilior affirmat, eamque tenent *Mazz. p.* 459. *Potestas n.* 504. *in fine, et n.* 587. *Conc. n.* 7. *Peyr. cum Graff. ap. Dian. loc. cit. & Ronc. q.* 7. cum *Lez. Boss. & Bord.* Ratio, quia, cum sollicitatio impulsum habeat a Confessione, satis verificatur, quod occasione Confessionis fiat sollicitatio. Satis autem præsumitur Confessarius usus fuisse notitia Confessionis ad sollicitandum, si post audita peccata turpia pœnitentis, suamque propensionem ad venerem ostensam, interroget de domo ubi habitat, an maneat sola, & similia; vel (ut ait *Conc.*) si ante Confessionem Confessarius & pœnitens mutuo fuissent ignoti, & occasione cognitæ levitatis ipse domum mulieris adeat, & sollicitet. Item recte ait dicendum *Ronc. cum AA. a se cit.* si Confessarius sollicitat per epistolam; vel si Confessarius obtineat, vel petat a muliere consensum copulæ, promittendo ejus Confessionem audire.

679 2. *Prætextu* autem *Confessionis* denunciandus est Confessarius, qui ex pravo fine ficte invitat mulierem ad Confessionem, & deinde sollicitat; *Conc. n.* 8. *Mazz. d. p.* 359. *& Ronc. d. q.* 7. *cum Bord.* Si vero Confessarius vadit ad sollicitandam feminam, petendo licentiam a suo superiore sub prætextu Confessionis, merito dicunt *Salm. n.* 55. *& Ronc. l. c. in fine cum Bord.* ac *Tancredi apud Potest. n.* 513. non esse denunciandum, quia tunc prætextus Confessionis non est respectu pœnitentis, sed respectu superioris. An autem denunciari debeat Confessarius qui convenit cum muliere, ut ad cludendos domesticos se fingat ægrotam, & ipsum accersat domum ad patrandum peccatum? Affirmat *Concina & Mazz. ll. cc.* item *Fagnad. apud. Potest. n.* 513. *ac Sancius apud Dian. p.* 4. *tr.* 5. *R.* 37. quia prætextus Confessionis tunc videtur satis manifestus. Sed probabilius negant *Ronc. d. q.* 7. *in fine, cum Bord. Dian. l. c. & Escob. n.* 662. *cum Trull. cum Freisa*, ac *Leand.* Ratio, quia tunc non verificatur quod Confessarius sollicitat prætextu Confessionis, sed tantum quod prætextu Confessionis peccatum exequitur; ita ut prætextus Confessionis tunc jam ordinetur non ad sollicitationem, sed ad familiares decipiendos. Et tanto minus (contra *Concinam*) puto esse denunciandum Confessarium si mulier, nulla conventione præmissa, prætextu Confessionis ipsum advocet & sollicitet, quamvis deinde rem habeant; quia ex Bulla tunc Confessarius denunciari debet, quando ipse sollicitat prætextu Confessionis; at in hoc casu non Confessarius, sed pœnitens prætextu Confessionis Confessarium sollicitat. Secus vero censeo dicendum, si Confessarius extra Confessionem sollicitaret, & femina renueret timens diffamationem; & ideo Confessarius ei suaderet, ut fingens se ægrotam eum accerseret ad peccandum; quia tunc vere diceretur Confessarius prætextu Confessionis sollicitare feminam ad præstandum consensum. Idem puto dicendum, si Confessarius advocetur a matre puellæ, ut filiæ Confessionem excipiat, & ipse ad cubiculum accedat cum pravo fine ad alloquendam puellam de Confessione, nempe eam interrogando an velit confiteri, vel dicendo, se advocatum fuisse ad audiendam ejus Confessionem, & deinde sollicitet; quia tunc etiam sollicitaret prætextu Confessionis. Idem dicendum puto cum *Escob. n.* 662. *& Diana d. R.* 37. quando Confessarius in loco ad Confessiones deputato, & sub Confessionis figura sive specie simulat, ad illudendos spectantes, Confessionem audire, & sollicitet; tunc enim denunciandus est, non jam quia sollicitat prætextu Confessionis, sed quia sollicitat simulando Confessionem in loco ad ipsam deputato, ut mox dicemus *n. seq.*

Clausula IV. *Extra Confessionis occasionem in Confessionario, aut in loco quocumque, ubi Confessiones audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessionem audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones sive tractatus habuerint.* To *simulantes ibidem Confessiones audire*, quidem intelligitur, si Sacerdus ita se gerat, ut adstantes credant actu ipsum audire Confessionem. Dicunt autem *Ronc. q.* 8. *& Escob. n.* 675. cum aliis, quod ad simulandam Confessionem non sufficit si femina flexis genibus coram Confessario assistat, sed insuper requiritur, ut Confessarius voce, nutu, sive aliqua actione, puta appli- 680

can-

cando aures, simulet Confessionem audire; quia (ut ajunt) simulatio non solum debet esse ex parte pœnitentium, sed etiam ex parte Confessariorum, cum in Bulla de his dicatur: *Simulantes ibidem Confessiones audire*. Sed melius sentiunt *Pal. p. 8. n. 4. Diana R. 18. et Fagund. ac Trull. apud Escob. n. 673.* quod cum Confessarius adest in loco deputato ad audiendas Confessiones, & femina genuflexa ibi adstat, eamque Confessarius sollicitat, jam denunciandus est; quia ipse manendo ibi audiens pœnitentem, jam satis ingerit spectantibus credulitatem quod illa confiteatur, ideoque ipso facto jam simulat Confessionem audire. Secus tamen dicendum puto, si in aliquo loco, quamvis electo ad Confessionem, extra tamen Confessionarium, Sacerdos, sollicitaret feminam stantem, vel sedentem, aut cubantem; juxta mox dicenda.

Dixi, *extra Confessionarium*, nam dubium hic fit, an denunciari debeat Confessarius qui sollicitat, vel tractat turpia in Confessionario, quin tamen Confessionem simulet? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Pal. p. 8. n. 4. Escob. n. 669. Ronc. q. 8. cum Lez. & Salm. n. 58. cum Freita, Fag. et Leand.* item *Sancius, Sousa, Hurt. Boss. et Donat. apud Pot. n. 522.* Ratio, quia in Bulla Gregorii, ut supra dicitur, denunciandus est Confessarius, *qui extra Confessionis occasionem in Confessionario, aut in loco quocunque ubi Confessiones audiuntur; seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones habuerint*. Ergo inferunt quod sive sollicitatio fiat in Confessionario, sive in alio loco ad Confessiones electo, requiritur ad obligationem denunciandi Confessionis simulatio. Sed probabilius affirmant esse denunciandum *Mazz. p. 439. Con. n. 11. Dian. p. 1. tr. 4. R. 18. et p. 3. tr. 5. R. 38. et p. 8. tr. 9. R. 35. ac Pot. n. 522. cum Bord. Trull. etc.* Cum his dicimus; quod si Confessarius sollicitat in aliis duobus locis, ut supra in Bulla descriptis, requiritur simulatio Confessionis ad eum denunciandum; non vero si sollicitat in Confessionario. Et hoc probatur ex Decr. Pauli V. (relato apud *Pot. l. c.*) ubi sic dictum fuit: *die 10. Julii 1614. in Generali Congr. S. Rom. et universalis Inquisitionis coram SS. Paulo Papa V. facta relatione quod multi Confessarii tractant cum mulieribus in Confessionali extra occasionem Confessionis de rebus inhonestis: Sanctissimus decrevit, ut contra hujusmodi Confessarios procedatur in S. Officio*. Cum igitur nulla ibi mentio fiat de simulatione Confessionis, ad denunciandum Confessarium sufficit, quod ipse in Confessionali de rebus turpibus tractet, quin simulet Confessionem audire. Nec valet dicere, ut ajunt adversarii. Decretum hoc fuisse abrogatum, sive restrictum per Bullam Gregorii. Nam respondetur regulam generalem esse, quod leges anteriores nunquam intelligantur abrogatæ per posteriores; nisi quando hæ prioribus omnino sint contrariæ; alioquin, semper ac aliquo modo potest contrarietas excusari, correctio legum, quoad fieri potest, vitari debet, prout communiter tradunt *Sanch. de Matr. l. 1. d. 17. n. 6. Pal. de Leg. tr. 3. d. 5. p. 2. §. 1. n. 9. Salm. eod. tit. c. 4. n. 13.* & alii DD. passim ex *c. Cum dilectus, de Consuet.* & ex *l. 1. C. de Inoff. Donb.* ubi dicitur: *Leges legibus concordare promptum est*; Decretum autem Pauli V. bene consistit cum Bulla Gregorii; in illo enim sermo tantum fit de Confessario tractante inhonesta in Confessionali; in Bulla vero Gregorii additur de tractante turpia, præter Confessionale, *in loco quocunque ubi Confessiones audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo*, & hic subditur clausula: *Simulantes ibidem Confessiones audire*. Unde, cum clausula hæc bene referri possit tantum ad duo posteriora loca, & non ad Confessionale, non est cur dicamus Decreto Pauli V. per Bullam Gregorii fuisse derogatum. Accedit edictum S. Inquisitionis Rom. (relatum a *Pot. tom. 2. n. 226.*) ubi dicitur: *Debbano denunciare ciascuno di coloro de' quali sappiano, o abbiano notizia che contro i Decreti, e Costituzioni Apostoliche abbiano abusato il Sacramento della Penitenza, servendosi della Confessione, o Confessionario* (nota) *a fini disonesti, sollicitando i essi i penitenti* ad turpia, *ed avendo con essi discorsi di cose illecite, e non convenienti al fine per cui è stato istituito*. Quapropter talis Confessarius saltem denunciandus est ex hoc edicto, quia abutitur Confessionario ad sollicitandum.

§. II.

Quinam sollicitantes debeant denunciari?

681 *Qu. I. An denunciandus Confessarius consentiens mulieri sollicitanti?*
682 *Qu. II. An Confessarius, qui sollicitatus ad copulam; divertit ad tactus?*
683 *Qu. III. An Confessarius sollicitans ad actus venialiter tantum inhonestos?*
684 *Qu. IV. An sollicitans ad peccata non turpia?*
685 *Qu. V. An denunciandi Episcopi sollicitantes?*
686 *Qu. VI. An denunciandus Confessarius sollicitans, si fuerit emendatus?*
687 *Qu. VII. An qui de sollicitatione jam convictus est, & punitus?*
Qu. VIII. An qui consentit mulieri sollicitanti, ne ab ea accusetur?
Qu. IX. An simulans Confessionem ex condicto ad tractanda inhonesta?
688 *Qu. X. An denunciandus laicus, vel Clericus sollicitans in Confessione, simulando se Confessarium? Et quid si sit Sacerdos, sed careat jurisdictione?*
689 *Qu. XI. An denunciari debeat pœnitens sollicitans Confessarium?*
690 *Qu. XII. An denunciandus interpres sollicitans pœnitentem?*
691 *Qu. XIII. An Confessarius sollicitans mulierem, ut inducat aliam ad secum peccandum? Vel ut ipsa peccet cum alio?*
692 *Qu. XIV. An Confessarius sollicitans postquam decesserit?*

Quær. I. An sit denunciandus Confessarius consentiens mulieri sollicitanti in Confessione? Affirmant *Salm. c. 4. n. 42.* & ajunt contrariam sen- 681

tentiam non esse probabilem post Bullam allatam *Gregorii XV.* ubi expresse sunt denunciandi non solum Confessarii sollicitantes, sed etiam inhonestos tractatus habentes; & idem sentiunt *Mazz. p.* 441. *Con. n.* 16. *Pot. n.* 579. item *Salm. n.* 54. *cum Dian. Leand. Sousa*, &c. Negant vero *Bonac. disp.* 6. *p.* 3. *n.* 17. *Pal. p.* 5. *n.* 4. *Escob. n.* 653. cum *Acunna, Hurt. Sousa, et Sanctarell.* item *Prado, Bordon. Homob. et Trull. apud Salm. l. c.* Ac *Ronc. q.* 5. ad hanc sententiam inclinare videtur, dicens cum *Bord. Sanctarell.* &c. quod rationi a *Salm.* allatæ responderi possit, verba Bullæ intelligenda esse de tractatibus turpibus, quorum Confessarius sit auctor. Atque *Dian. p.* 1. *tr.* 4. *resol.* 11. hanc probabilem, ac tutam dicit. At mihi pro dicta sententia alia ratio occurrit, quæ habetur apud *Bonac.* & quæ potior videtur. Ratio est, quia ex Bulla eadem Greg. mandatur Confessariis, ut moneant de obligatione denunciationis, non jam quoscunque pœnitentes qui cum Confessariis inhonestos tractatus habuerint, sed illos, *quos noverint fuisse ab aliis, ut supra sollicitatos*; quare infertur, quod pœnitens licite, si vellet, posset Confessarium in dicto casu denunciare, juxta primam probabilem sententiam, sed videtur probabilius ad hoc pœnitens non obligari; quia, ut ipse obligationem subeat denunciandi Confessarium, requiritur, ut fuerit ab illo sollicitatus. Etsi igitur Confessarius non eximitur a crimine ob inhonestum tractatum in Confessionario, eximitur tamen pœnitens ab obligatione denunciationis, dum non reperitur sollicitatus. Et recte censetur noluisse Pontificem obligare pœnitentes ad denunciandum Confessarios, quos ipsi tentaverint, ob magnam difficultatem quæ deterreret pœnitentes a denunciando in isto casu, quo peccatum ab ipsis causam habuerit; tum quia, si denunciarent, valde periclitaretur eorum fama: tum quia lex nimis ardua tunc eis redderetur. Quidam Neotericus scripsit, præfatam opinionem fuisse proscriptam a Benedicto XIV. per Bullam, *Sacramentum*, allatam *to. I.* Decr. I. Sed perperam id asseruit, nam Pontifex ibi tantum dixit, denunciationem esse faciendam, etiamsi *inter Confessarium et pœnitentem mutua fuerit*. Longe autem differt sollicitatio mutua, ab ea quæ fit a muliere, & cui Confessarius consentit, eum DD. valde distinguant primum casum ab altero, ut observari potest apud *Fel. Potest. de Denunciatione n.* 581. ubi dicunt solicitationem mutuam tum evenire, cum Confessarius sollicitatus a pœnitente ad unam turpitudinis speciem, ad aliam mulierem sollicitat (prout *n. seq.* dicetur), aut etiam cum Confessarius a pœnitente sollicitatus prius dissentit, vel sermonem divertit; & deinde post aliquod intervallum illam sollicitat; atque in his casibus mutuæ quidem sollicitationis Auctores aliqui, ut *Castrop. Peyrin. et Acunna*, senserunt, non adesse obligationem denunciandi; & hæc est opinio, quæ a Pontifice damnata fuit; & quidem juste, in hujusmodi enim casibus jam verificatur, quod pœnitens vere manet sollicitata: & vere Confessarius sollicitat; at in nostro casu cum Confessarius simpliciter sollicitationi consentit, minime verificatur, nec dici potest, quod mulier sit sollicitata. Quando autem cooperatio Confessarii dicenda sit simplex consensio; aut etiam mutua sollicitatio; id pendet a circumstantiis sermonis, & tractatus, qui inter Confessarium & pœnitentem intercedunt.

Quær. II. An sit denunciandus Confessarius, 682 qui, sollicitatus a pœnitente ad copulam, renuit, & divertit ad solos tactus? Affirmant *Salm. n.* 45. cum *Leand.* & *Dian.* Sed probabiliter negant *Pal. part.* 5. *n.* 4. *Escob. n.* 656. *ac Trull. Hurt.* &c. apud *Salm. n.* 39. Ratio, quia femina sollicitans ad copulam virtualiter provocat etiam ad tactus, qui ordinarie sunt prævii ad copulam; unde verificatur, quod Confessarius (ut supra) tunc non sollicitat, sed sollicitatus consentit. Recte vero notat *Pal.* &c. *d. n.* 36. quod Confessarius sollicitatus ad sodomiam, si ipse divertat ad fornicationem, vel contra, tunc certe est denunciandus, cum ipse tunc sollicitet ad actum, ad quem non fuit sollicitatus; fornicatio enim non continetur sub sodomia, nec contra.

Quær. III. An denunciandus sit Confessarius sollicitans ad actus tantum venialiter inhonestos? 683 *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Diana R.* 5. *Mazz. p.* 438. *Viva in Prop.* 7. *damn. ab Alexand. VII.* & *Trull. Sancius, Fagund. Leand.* & *Thom. Hurt. n.* 635. Ratio, quia actus leviter inhonesti extra Sacramentum fiunt graves in Sacramento, ob gravem injuriam quæ ei irrogatur, sicut sumptio parvi cibi in die jejunii esset per se leve peccatum contra temperantiam, sed esset grave si fieret ante Communionem. *Secunda* vero sententia probabilior negat, & hanc tenent *Pal. p.* 5. *n.* 5. & *Esc. n.* 656. & 657. *cum Sousa, Portell.* & *Gasp. Hurt.* Ratio, quia ex una parte certum est, quod ad denunciandum Confessarium sollicitantem requiritur, prout dicunt *Pal. Portell.* & *Sousa*, quod actus sollicitationis sit peccatum grave, ita ut certe putetur ipse graviter in eo peccare, cum talis denunciandus sit tanquam suspectus de fide, ut habetur ex edicto Inquisitionis Gener. *apud Potest. t.* 2. *n.* 226. *p.* 450. At nemo potest censeri suspectus de fide, qui tantum venialiter peccat. Hinc Bened. XIV. hoc sollicitationis crimen appellat *nefariam improbitatem*; & in Bulla Pii IV. dicitur de hujusmodi Sacerdotibus sollicitantibus, *qui loco reconciliationis cum Deo, graviori peccatorum mole pœnitentes onerant, & in manibus Diaboli tradunt*. Ex alia vice actus qui in se est levis contra castitatem, nequit fieri gravis in Sacramento, alias quodlibet peccatum veniale in materia veracitatis, patientiæ, vel humilitatis evaderet grave in Sacramento, quod nemo asserit.

Nec obstat dicere, quod culpa levis redditur gravis ob reverentiam Sacramento debitam; nam hoc currit, quando aliquid prohibetur ob solam reverentiam Sacramenti, prout prohibetur quævis parva commestio ante Communionem; non vero quando res aliqua ab Ecclesia vetatur tanquam in se mala, tunc enim, quia tota injuria, quæ Sacramento irrogatur, est quatenus Sacramentum ministratur aut suscipitur cum actu pravo, si actus est leviter pravus, levis etiam erit injuria quæ fit Sacramento. Omnes tamen conveniunt cum *Palao*, & *Escob. ll. cc.* quod si ex circumstantiis certe conjiceretur, quod Sacerdos eo levi actu animum habuerit ulterius progrediendi, tunc censenda est sollicitatio gravis.

684 Quær. IV. An sit denunciandus Confessarius, qui in Confessione sollicitat pœnitentem, non ad turpia, sed ad alia peccata? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Pegna*, *Zechios*, *Moura*, *& Acunna apud Dian. p.* 5. *tr.* 4. *R.* 17. & huic inclinat *Pot. n.* 496. *cum Cord.* Ratio, tum quia in Bulla Greg. XV. dicitur esse denunciandus, qui habet cum pœnitente *illicitos & inhonestos tractatus*, to autem *illicitos*, videtur comprehendere omnes alios actus culpabiles, præter materiam inhonestam; idque videtur magis exprimi in edicto Inquisitionis, ubi præcipitur denunciari, qui habent cum pœnitentibus *discorsi di cose illecite, e non convenienti al fine per cui il Sacramento della Penitenza è stato instituito*. Tum quia in Decreto Alex. VII. habetur esse denunciandos omnes de hæresi etiam leviter suspectos; si igitur denunciari debet tanquam suspectus de hæresi qui sollicitat ad turpia, cur non etiam qui sollicitat ad alia crimina? Hæc sententia videtur satis probabilis, unde bene ait *Pal. par.* 6. *n.* 2. quod Inquisitores probabiliter cognoscere possunt de hujusmodi sollicitatione, si deferatur; ob facultatem ipsis concessam. *Secunda* vero sententia communissima, & probabilior negat, eamque tenent *Pal. l. c. Mazz. p.* 439. *Holzm. t.* 1. *p.* 512. *n.* 671. *Bon. part.* 3. *n.* 15. *cum Led. Paramo, & Sanctarell. Ronc. p.* 115. *q.* 3. cum *Boss.* & *Carena*, *Diana d. R.* 17. cum *Freita*, *Peyr. Homob. Sousa*, *& Veneto*, *ac Escob. n.* 631. *cum Fag. Leand. Molf. Scortia*, *&c.* Ratio, quia nullibi habetur expressum, hanc sollicitationem esse denunciandam, licet enim in Bulla Gregorii, præter verbum *inhonestos* addatur *illicitos*, tamen patet utrumque eandem materiam significare, dum dicitur, *illicitos*, *& inhonestos tractatus*. Nec aliter accipienda sunt verba edicti, quia edictum ad Bullam se refert, aut certe referendum. Nec obstat dicere, quod sollicitans ad alia crimina etiam sit de hæresi suspectus; nam communissime DD. (ut vidimus) Bullam Alexandri interpretando, censent non esse obligationem denunciandi hujusmodi sollicitantes, dum Bullæ tam Gregorii, quam aliorum Pontificum, loquendo de sollicitatione in Confessione; præceperunt denunciari tantum sollicitantes ad turpia; unde videtur ad hanc solam materiam veneream imposita esse obligatio denunciandi sollicitantes quia ob fragilitatem naturæ frequentius hæc sollicitatio, & majus in ea periculum consentiendi contingere poterat. Idque (ut ait *Diana l. c.*) confirmatur ex praxi Inquisitorum.

Præterea, communiter dicunt DD. & merito, non esse obligationem denunciandi Sacerdotes sollicitantes ad turpia in aliis Sacramentis quam Pœnitentiæ, quia revera de hac denunciandi obligatione nullibi habetur præceptum; ita *Bonac. par.* 3. *n.* 7. *Diana R.* 16. *Pal. part.* 3. *n.* 3. cum *Freita*, *Acunna*, *& Sancio*, *ac Escob. n.* 634. cum *Lez. Peyr. Sanctarell. &c.* contra *Moura*, *& Hurt.*

685 Quær. V. An denunciandi sint Episcopi sollicitantes in Confessione? Negant *Pal. part.* 9. *n.* 2. *& Escob. n.* 715. cum *Mol. Acunna*, *Trull. Freita*. *Decian. & Sancio*, quia Episcopus etiam in crimine hæresis formalis non subjicitur Inquisitoribus, ex *c. Inquisitores*, *de Hæresi in* 6. & ex Trid. *sess.* 24. *c.* 5. ubi dicitur: *Causæ graviores & criminales*, *etiam hæresis*, *tantum a Romano Pontifice cognoscantur*, *& terminentur*. Sed affirmant melius *Bonac. part.* 3. *n.* 8. *Ronc. p.* 113. *q.* 2. *R.* 1. *Salm. n.* 30. cum *Hurt.* & *Ant. a Spir. S.* ac *Potestas n.* 621. cum *Leand. Fag. &c.* Verum *Bonac.* sentit denunciandos esse Inquisitoribus; at *Potestas*, *Ronc. & Salm. cum aliis* dicunt esse denunciandos Pontifici, si commode huic fieri possit denunciatio, alias hanc deferendam esse dicunt Inquisitoribus, qui licet non possint punire, nec processum formare contra Episcopos, possunt tamen de præfato crimine excipere informationem, & deinde illam Pontifici significare, prout colligitur ex *Extravag. cum Matthæus*, *de Hæret.* ubi sic præscribitur procedendum contra Nuntios, & Officiales Sedi Apostolicæ immediate subjectos. Et in hoc conveniunt *Pal. & Escob. ll. cc. cum Trull. Sancio*, *& Acunna*, nempe quod bene possunt Inquisitores excipere hujusmodi informationem. Sub nomine autem *Episcoporum* veniunt Episcopi etiam Titulares, & etiam non consecrati, modo sint confirmati; item Nuntii, Legati, & Abbates jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, ut dicunt *Salm. n.* 31. *cum Barb. & Tamb.*

Quær. VI. An si Confessarius sollicitans sit emendatus, debeat adhuc denunciari? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Pal. p.* 10. *n.* 1. *& Escob. n.* 624. *&* 625. cum *Soto*, *Molf. Acunna*, *Peyr. Fag. Portel. Zenard. Freita &c.* item *Led. Lugo*, *Trull. Leand. Hurtad.* & alii *ap. Salm. n.* 75. & hanc probabilem putat (saltem extrinsece) Auctor *Instruct. &c. p.* 2. *c.* 15. §. 2. Ratio, quia finis denunciationis est emendatio rei, & ablatio damni, quibus jam obtentis, cessante fine legis principali, cessat etiam lex naturalis denunciationis, quæ principaliter respicit emendationem; nec lex positiva ejus ordinem invertere potest. Hanc probabilem putat etiam *Viva de* 1. *præc. q.* 8. *art.* 5. *n.* 8. Recte vero DD. excipiunt Hereticum formalem, maxime dogmatizantem, cujus difficilis est emendatio, & quem omnino expedit denunciari, saltem ad subventionem aliorum quos ipse forte subverterit. 686

Signa autem emendationis sunt (ut dicunt DD. citati apud *Salm. n.* 76. & apud *Viva d. l.*): 1. Si mulier sollicitata, ter vel quater ad Confessarium accedendo, in eo pravum animum non amplius adverterit; ita *Escob. n.* 625. cum *Trull. Diana*, *et Sousa*. 2. Si per triennium Confessarius bene vixerit, ut ait *Sancius*. 3. Si sit sacramentaliter confessus, & per longum tempus non tentaverit, ut *Escob. d. n.* 625. cum *Freita*, *Sancio*, *Marc. Alciati*, *Farinac. Hurt. Ricc. Felin.* & *Barb.* 4. Si lucratus sit Jubilæum, ut dicit *Escob. cum Genuensi*. 5. Si factus sit Religiosus. 6. Si sit homo insignis probitatis, & semel vel bis sollicitaverit, ut *Hurtadus*. 7. Si post sollicitationem statim det signa doloris. 8. Si fuerit senex, ita ut putetur ex magna passione sollicitasse, & postea vere resipuisse, ut ait *Sylvest.* Hæc tamen signa dicit *Viva d. l.* singula non sufficere, nisi plura simul conjuncta faciant constare de emendatione. Et hoc valde est notandum; nam revera, sicut constat de crimine, debet & constare de emendatione. Et quod dicitur de sollicitatione etiam di-

dicendum est de aliis criminibus de hæresi suspectis.

Quamvis prædictam primam sententiam satis probabilem existiment Auctores citati, absolute tamen probabiliorem esse judico secundam sententiam, quæ docet Confessarium etiam emendatum esse denunciandum. Ratio, quia Pontifex magis, quam emendationem rei, ejus punitionem intendit, ad damnum Ecclesiæ reparandum, & ad resarciendum scandalum. Et ideo sancivit, ut supra, denunciationem fieri, nulla correptione fraterna præmissa; quæ utique præmittenda esset, si emendatio rei, & non punitio intenta principaliter esset. Ita *Suar. Bon. Azor. et plures cum Salm. cap. 4. n. 77.* qui hanc secundam sententiam certe tenendam esse ajunt.

687 Quær. VII. An sit obligatio denunciandi Confessarium, qui de sollicitatione jam fuerit satis convictus, & punitus? Certum est, quod, si ipse delinquat iterum, postquam in primo crimine fuerit punitus, iterum denunciari debet. Et idem dicendum, si de sollicitatione non fuerit plene convictus, quia tunc nec fuisset satis punitus. Dubium ergo est, si de eadem sollicitatione jam fuerit satis convictus, & punitus. Negant esse obligationem denunciandi *Acunna, Seraphin. Hurt.* &c. apud *Salm. c. 4. n. 57.* quia Confessarius jam censetur emendatus, juxta primam sententiam mox supra allatam. Sed longe probabilius affirmant *Salm. n. 74.* cum *Bon. Trull. Dian.* tum quia tunc non constat de emendatione; tum quia non eximitur mulier ab obligatione denunciandi, quia alia denunciavit, dum unaquæque persona sollicitata omnino denonciare tenetur, sive sint, sive non sint alii denonciantes.

Quær. VIII. An denunciari debeat Confessarius, qui mulieri sollicitanti consentit, ob metum ab illa incussum, quod eum accusabit, nisi consentiat. Negat *Hurtadus*, quia lex ecclesiastica non obligat, cum metus gravis intervenit. Hæc tamen ratio debilis est, quia talis metus non censetur gravis; Judices enim non facile credunt cuique muliercula accusanti, ut dicunt *Salm. n. 59. Esc.* Sed melius dici potest hic Confessarius non esse denunciandus, quia tunc revera esset sollicitatus, non sollicitans, juxta dicta *n. 681.*

Quær. IX. An sit denunciandus Confessarius, qui ex condicto cum pœnitente simulat Confessionem, ut tractet inhonesta. Negat *Pal. p. 8. n. 2.* tum quia sollicitatio tunc esset mutua; tum quia tunc pœnitens ipse deberet se denonciare. Recte vero affirmant *Salm. n. 60.* cum *Dian. & aliis*, quia tunc jam adest vera sollicitatio Confessarii, nec pœnitens denunciando tenetur denunciare seipsam, sed tantum verba referre, & actus Confessarii. Et hoc hodie expresse definitum est in Bulla Bened. XIV. quæ incipit, *Sacramentum*, vide init. Tom. 1. *Decret. I.*) ubi præcipitur fieri denunciatio, etiamsi sollicitatio mutua fuerit; ibi enim præcipitur denunciandus esse Confessarius sollicitans, *etiamsi Sacerdos sit qui jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium, & pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitanti pœnitens consenserit, sive consensum minime præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit.*

688 Quær. X. An sit denunciandus laicus, vel non Sacerdos sollicitans in Confessione, simulans se Confessarium? Respondetur affirmative cum *Salm. n. 17. Ronc. l. c. R. 3.* Ratio, quia licet is non sit denunciandus ratione sollicitationis ex Bulla Gregorii XV. denunciari tamen debet ex alia Constitutione Gregorii XIII. apud *Salm. n. 27.* ubi quicumque non Sacerdos audiens Sacramentaliter Confessiones præcipitur denunciari. Utrum autem ad denunciandum talem non Sacerdotem sollicitantem requiratur non solum, ut Confessionem audierit, sed etiam ut absolutionem impenderit. Ex verbis præfatæ Bullæ Gregorii XIII. relatis a *Salm. l. c.* videtur sufficere quod tantum audierit, cum ibi dicatur, quod Inquisitores Sancti Officii procedere debent in non Sacerdotes, qui Missas celebrant, aut sacramentaliter Confessiones audiunt. Sed *Pal. part. 9. n. 5. Mazz. pag. 437. Potest. p. 490. & Escob. n. 685.* cum *Acunna, & Sancio* dicunt omnino requiri, ut etiam absolvant, dum in edicto S. Inquisitionis Gener. dicitur denunciandus esse ille, qui, cum non sit Sacerdos Sacramentum ministrat; non censetur autem Sacramentum Pœnitentiæ ministrare, qui absolutionem non impertitur. Sed, hoc non obstante, ex præfato edicto (quod in extensum refert *Potest. to. 2. part. 1. n. 226.*) certo hic denunciandus est, etiamsi non absolvat, cum ibi dicantur denunciandi esse, tanquam suspecti de hæresi: *Coloro che non essendo ordinati Sacerdoti, si usurpano di celebrar Messa, ancorchè non abbiano proferito le parole della Consecrazione, o abbiano presunto di ministrare il Sacramento della Penitenza a' fedeli di Cristo, ancorchè* (nota) *non si sia venuto all' atto dell' assoluzione*. Pariter autem certum est ex Bulla Benedicti (ut mox supra vidimus in quæst. præced.) denunciandum esse Sacerdotem sollicitantem in Confessione, etiamsi jurisdictione careat.

Quær. XI. An sit denunciandus pœnitens qui in Confessione sollicitat Sacerdotem? Affirmant aliqui pauci apud *Salm. n. 29.* Sed communiter & verius negant *Bonac. p. 3. n. 20. Dian. p. 1. tr. 4. R. 23. Pal. p. 9. n. 7. & Salm. l. c.* cum *Trull. Bord. Sousa, Acunna, Sancio, & Leand.* Ratio, quia leges pœnales non sunt extendendæ de caso ad casum. Neque currit hic eadem ratio pro pœnitente quam pro Confessario sollicitante, ob plura momenta quæ cuique patent, & præcise ob suspicionem revelationis sigilli, si Confessarius pœnitentem denunciaret. 689

Quær. XII. An sit denunciandus Sacerdos interpres, qui sollicitet pœnitentem? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Freija, Trimarch. & Escob. a Corro apud Escob. n. 689.* Ratio, quia interpres non solum gerit partes pœnitentis, sed etiam Confessarii, unde pariter ac Confessarius injuriam irrogat Sacramento. *Secunda* vero sententia communissima negat, eamque tenent *Pal. p. 9. n. 6. Potestas n. 489. Holzm. t. 1. p. 311. n. 671. Mazz. p. 437. Diana R. 9. Escob. n. 691.* cum *Fag. Sousa, & Sancio, ac Salm. n. 26.* cum *Trull. Leand.* & communi ut asserunt. Ratio 1. quia interpres magis se habet ex parte pœnitentis, quam Confessarii. Ratio 2. & potior, quia ex Bulla Gregor. XV. tantum Confessarii sollicitantes denunciandi sunt, utque diximus, & leges pœnales non extenduntur præter casus expressos. 690

nos. His tamen non obstantibus, dicunt *Conc. n.* 5. *Potest. l. c. Escob. n.* 691. *cum Fag. & Diana p.* 9. *tr.* 9. *R.* 32. *v. Nota*, cum *Leand.* quod licet ex Bulla Gregor. XV. interpres sollicitans non sit denunciandus, tamen denunciari debet ex edicto S. Inquisitionis supra citato *n.* 680. *in fine*, ubi denunciandi sunt omnes de hæresi suspecti, & inter hujusmodi suspectos enumerantur omnes illi, *che abusino il Sacramento della Penitenza, servendosi della Confessione, o Confessionario a fini disonesti, sollicitando in essi i penitenti* ad turpia, *ed avendo con essi discorsi di cose illecite, e non convenienti al fine per lo quale è stato istituito*. Unde bene denunciandus est interpres, qui jam abutitur Confessione pœnitentis ad eum sollicitandum, vel ad tractandum cum eo de rebus inhonestis;

691 Quær. XIII. An sit denunciandus Confessarius qui sollicitat pœnitentem, ut inducat aliquam feminam ad secum peccandum? *Acunna, & Freita ap. Pal. p.* 5. *n.* 2. (præcisa Bulla Greg. XV.) probabile putant non esse denunciandum ex Dec. Pii IV. & Clement. VIII. Sed, attenta saltem præfata Bulla Greg., hodie non est dubitandum denunciari debere, cum ibi dicantur denunciandi esse omnes Sacerdotes, qui in Confessione *personas ad inhonesta inter se, sive cum aliis quomodolibet sollicitare tentaverint*.

An autem denunciandus sit Confessarius qui sollicitat pœnitentem, ut consentiat ad peccandum, non secum, sed cum alio? *Acunna apud Escob. num.* 644. & alii pauci olim probabile putarunt non debere denunciari, sed hodie certum est oppositum, cum Bened. XIV. in Bulla *Sacramentum* (citat. *n.* 687. *Qu. IX.*) §. 2. definiverit hunc Confessarium omnino esse denunciandum, etiamsi *sollicitatio non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit*.

692 Quær. XIV. An sint denunciandi Confessarii sollicitantes, postquam jam e vita migraverint? Affirmant *Salm. c.* 4. *n.* 71. *infra*. Sed negat probabilius *Potest. n.* 595. quia tunc cessat totalis finis legis, scilicet tam emendatio, quam punitio rei. Idem dicit *Ronc. c.* 2. *q.* 4. cum *Bord.* Bene tamen advertit cum eodem *Bord.* & *Careu.* quod hæretici formales, etiam post mortem, semper sunt denunciandi, ad reparandum saltem damnum ab eis illatum.

§. III.

Qui teneantur denunciare?

693 *An possit absolvi mulier sollicitata, antequam denunciet? Et an facta denunciatione, possit quivis Confessarius absolvere ab excommunicatione contracta ob denunciationem neglectam?*

694 *An semper Confessarius teneatur monere de obligatione denunciandi?*

695 *Qu. I. An teneantur denunciare, qui non possunt probare denunciationem? Et qui aliunde sollicitationem sciunt?*

696 *Qu. II. An sit obligatio denunciandi, si crimen sit occultum?*

697 *Qu. III. An, si sollicitatio fuerit habita a longo tempore?*

698 *Qu. IV. An teneatur ad denunciandum, qui scit sollicitationem sub secreto?*

699 *Qu. V. An sit obligatio denunciandi per Epistolam, vel internuncium? Et an Confessarius teneatur aliquando denunciationem excipere, vel deferre?*

700 *Qu. VI. An teneatur denunciare mulier sollicitationi consentiens?*

701 *Qu. VII. An sit obligatio denunciandi si speretur sollicitans per correptionem emendandus?*

Est prænotandum I. quod sollicitati non possunt absolvi, nisi prius denuncient: & si adsit impedimentum statim faciendi denunciationem, saltem debent esse parati quamprimum ad denunciandum; alias peccant graviter, & incidunt in excommunicationem. Ita *Salm. c.* 4. *n.* 69. & 70. cum *Nav. Hurt. Sanct. Acunna, Sousa, & aliis* communiter. Improbabilissime igitur dixit *Pontas vers. Confesseur* 2. *Cas.* 17. nolenti denunciare Confessarium sollicitantem non esse denegandam absolutionem. Bene autem potest absolvi pœnitens ante denunciationem, si adsit justa causa illam differendi, nempe si Ministri Tribunalis longe distent, vel si sit necessitas communicandi ad vitandum scandalum, vel ob lucrandum Jubilæum, & possit credi personæ, quod sit denunciatura. Ita *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 15. *Suar. de Cens. d.* 7. *sect.* 5. *a n.* 58. & *Salm. cap.* 4. *n.* 70. *cum Sancio Trimarch. & Leand.* & probabile putat *Dian. p.* 4. *tr.* 5. *R.* 29. In Bulla autem Bened. XIV. *Sacramentum*, circa id sic habetur: *Caveant diligenter Confessarii: ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denunciationem ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel saltem, se cum primum poterunt, delaturos spondeant ac promittant.* 693

An autem, facta denunciatione, pœnitens a quocunque Confessario absolvi possit ab incursa excommunicatione; Negant *Salm. d. c.* 4. *n.* 70. *Mazz. to.* 3. *p.* 440. *Diana dicta R.* 29. *cum Sancio, et Potest. n.* 614. *cum Bordono*, ex edicto Sacræ Inquisit. Gener. infra citando. Affirmat vero *Lupus p.* 1. *l.* 5. *ar.* 5. *p.* 90. (cui adhæret *Conc. p.* 119. *n. V.*) quia, ut ait, reservatio hujus censuræ perseverat tantum durante contumacia, unde exspirat facta denunciatione, aut mortuo denunciando; idque infert *Lupus* ex edicti verbis, quæ esse solent: *E dalla detta scomunica nessuno, se non da noi, o dal supremo Tribunale del S. Officio, potrà essere assoluto, se prima non avrà soddisfatto al S. Officio*. Et revera, attentis prædictis verbis opinio *Lupi* satis probabilis videtur. Sed contra hic notandum, quod si quis injuste accusaret, vel accusare suaderet aliquem Sacerdotem innocentem de sollicitatione; incurreret casum reservatum Papalem, sed sine censura, prout habetur in Bulla Bened. XIV. *Sacramentum*, data die primo Kalendis Junii 1741. jam relata in extensum *to. I.* in Dissert. Prolegomena sub initio ubi sic dicitur: *Quæcumque persona, quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per seipsam innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelleste procurando, ut id ab aliis fiat... impiis suasionibus aut promissis, aut blanditiis, aut mi-*

minis, *aut alio quovis modo* &c. Advertunt tamen Salm. in Append. de Bulla Cruc. c. 6. *n.* 231. & 232. id intelligi de suasione efficaci, ita ut ipsa sit causa injustæ denunciationis secutæ. Addunt cit. n. 232. in fin. intelligi nisi suasio ante exsequutionem denunciationis efficaciter revocetur.

Hoc tamen procederet juxta edictum particulare Inquisitionis alicujus Regni, sed in edicto edito a Sacra Inquisitione Generali die 5. Jan. ann. 1625. (relato in extensum a *Diana p.* 4. *R.* 41. & a *Bon. de Denunc. to.* 2. *in fine p.* 2. *n.* 12.) absolute dicitur infra 12. dies esse denunciandos hæreticos, seu de hæresi quomodolibet suspectos, sub excommunicatione majori latæ sententiæ reservata Papæ, & eidem Tribunali. Tenet autem *Bon. loc. c. cum Suar. & Sanctarell.* hoc edictum non fuisse perpetuum, sed tantum pro illo actu, cum ibi dictum fuerit: *Mandamus quatenus infra* 12. *dies proxime computandos*, *&c.* Unde dicunt præfati AA. illud *proxime computandos* satis ostendere, quod noluit S. Inquisitio obligare conscios delinquentium in futurum; nam alias dixisset non *proxime*, sed a die scientiæ. Verum *Diana p.* 4. *tr.* 5. *R.* 41. *cum Peyrin.* censet edictum fuisse perpetuum, & illud *proxime* intelligi revera a die scientiæ delicti. Sed advertendum, quod eadem sacra Inquisitio postea die 10. Martii an. 1677. aliud emanavit edictum (quod refert *Potest.*, ut diximus, *Tom.* 2. *n.* 226.) ubi imposuit quidem excommunicationem contra non denunciantes suspectos de hæresi, sed nulla facta mentione reservationis, sic dicens: *Comandiamo sotto pena di scomunica di lata sentenza*, *che fra 'l termine di un mese si debbano rivelare al Sant' Officio*, *ovvero agli Ordinarii tutti coloro de' quali sappiano*, *o abbiano avuto*, *o avranno notizia che siano Eretici*, *o sospetti d'Eresia*. Hoc posito, satis probabile videtur mihi, & aliis doctis a me consultis, quod vel primum edictum non fuerit perpetuum, vel quod verisimilius, S. Inquisitio in hoc secundo edicto, sicut moderavit obligationem primi edicti denunciandi infra 12. dies, ampliando illam ad mensem, ita etiam primum edictum moderavit, auferendo reservationem ab excommunicatione. Hoc tamen semper intelligendum, si jam fuerit impleta denunciatio.

694 Prænot. II. *cum Roncag. c.* 1. *Reg. in praxi* 5. quod etiamsi Confessarius prævideat certo sollicitatam non esse denunciaturam, debet nihilominus monere illam de sua obligatione, & dimittere, si nolit denunciare. Ratio, quia ipsi Confessario expresse præcipitur a Pontifice in d. Bulla obligatio monendi; & licet generaliter loquendo, cum Confessarius prævidet monitionem non profuturam, eam omittere debeat: hoc tamen non currit, quando agitur de vitando damno communi, ut evenit in præsenti casu, juxta dicta *n.* 615.

695 Sed quæritur I. An teneatur denunciare Confessarium sollicitantem, qui sollicitationem nequit juridice probare? Negant *Turr.* & *Turrebl.* Sed omnino affirmandum *cum Bann.* 2. 2. *q.* 76. *Bord. to.* 1. *c.* 30. *n.* 100. *Pal. punct.* 10. &c. Et oppositum videtur expresse damnatum ex Prop. 5. proscripta ab Alex. VII. quæ dicebat: *Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum*, *non teneris denunciare*, *si probare non possis*. An autem teneatur ad denunciandum non solum sollicitatus, sed etiam qui aliunde certo scit sollicitationem? Affirmant recte *Salm. c.* 4. *n.* 68. cum *Trull. Dian. Pal. Suar. & Hurt.* Et hoc, etiamsi is sit impuber, modo sit rationis compos, & sciat crimen a personis fide dignis: secus, si sciret a fide indignis, vel feminis levibus. *Salm.* 2. 60. cum *Card. Nav. Sayr.* Hoc autem dicendum, non jam ex Bulla Gregorii, sed (ut bene advertit *Mazz. p.* 440. *cum Potest. & Bonac.*) ex edicto Sacræ Inquisitionis, ubi dicitur teneri ad denunciandum Confessarium qui scierit, vel audierit illum sollicitasse. Vide verba relata *n.* 680. *in fine*.

Quær. II. An sit obligatio denunciandi sollicitantes, etiamsi crimen sit occultum? Negant *Fagn. Megal. & alii* apud *Salm. d. c.* 4. *n.* 80. quia Greg. XV. in Bulla mentionem facit de abusu, verbo *abutantur*, quod significat actuum frequentiam, & publicitatem. At omnino tenendum est oppositum cum *Salm. n.* 91. *& Bann. Fill. Trull. &c. ib. ex D. Thoma*. Et recte *Ronc. q.* 8. *c.* 1. *q.* 10. ait primam sententiam penitus esse rejiciendam; quia, licet in pœnalibus verba legis sint stricte interpretanda, attamen, si ex stricta interpretatione lex inutilis redderetur, ut in nostro casu eveniret, tunc verba non stricte, sed late sunt accipienda. 696

Quærit. III. an teneatur sollicitatus ad denunciandam sollicitationem habitam a longo tempore? *Ronc. c.* 2. *q.* 4. ait cum *Bordone*, quod numquam datur præscriptio quoad crimen hæresis, quoad alia vero præscribitur per quinquennium actio contra reum. Hinc dicit *Ronc.* excusari a denunciatione, qui illam per quinquennium omisit, etiam culpabiliter; nisi obstent edicta contraria Diœcesana. Sed hodie declaratum est ex Benedicto XIV. ex citato Decreto I. *Sacramentum*, (vide init. T. I.) denunciationem esse faciendam, etiamsi longum tempus post sollicitationem effluxerit. 697

Quærit. IV. An teneatur ad denunciandum, qui scit sollicitationem sub secreto naturali? 698

Negat *Fagund.* & *Fragosa* ap. *Salm. c.* 4. *n.* 85. quia fortior est lex naturalis, quam positiva. Sed contrarium recte tenent *Palaus p.* 10. *num.* 5. *Diana R.* 32. *Escob. num.* 704. cum *Sancio*, *& Gasp. Hurtad. ac Salm.* cum *Trull. Leand.* &c. quia nemo tenetur ad secretum, etiam juramento promissum, quando secretum vergit in damnum commune. Secus vero, ajunt, si sollicitatio sit manifestata ad petendum consilium; nam propalatio secreti esset tunc contra humanum commercium, & etiam contra publicum bonum, quod certe in consiliis expetendis intervenit.

Quærit. V. An mulier sollicitata teneatur denunciare per epistolam, vel mediam personam, si nequeat per se ipsam? Si non possit personaliter adire Episcopum ob ægritudinem, clausuram, aliudve impedimentum physicum vel morale, non tenetur quidem per seipsam ad denunciandum. Vide *Potest. n.* 643. *& Mazz. pag.* 442. *q.* 2. Dubium fit, an hæc teneatur denunciare per epistolam, aut internuncium? Videtur negandum ex prolatis *n.* 565. *Dub.* 3. ubi diximus, quod habens peccatum reservatum non tenetur petere licentiam a superiore per literas, vel mediam personam, si non possit illud adire. Sed in casu nostro verius affirmandum cum *Viva in Prop.* 7. damn. ab Alex. VII. *n.* 8. *Mazzot. l. c. Salm. n.* 109. *& Ronc. p.* 118. *qu.* 5. 699

R.

R. 2. Dispar enim est ratio inter petitionem absolutionis a reservatis, & denunciationem sollicitationis; nam ibi obligatio est sistendi apud superiorem, ut pœnitens recipiat ab eo una cum absolutione etiam debita monita & pœnitentiam; unde qui non potest adire per se, non tenetur per alium: obligatio autem denunciandi sollicitantem, non tam est adeundi personaliter superiorem, quam deferendi sive indicandi ei delinquentem (ut loquitur Bened. XIV. in sua Bulla), quæ delatio si ab aliquo nequit fieri per se, saltem est facienda (modo absit periculum propriæ infamiæ) per epistolam, vel aliam personam, vel monendo judicem, ut mittat notarium in domum suam; qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media.

Advertunt hic *Viva loc. c. Tamb. c.* 9. §. 4. *et Ronc. Reg.* 6. *in praxi* non expedire quod Confessarius assumat in se hoc onus deferendi denunciationem vice pœnitentis, vel eam excipiendi, quia sic non paucis detractionibus, & periculis exponeretur. Et tanto minus ad id tenetur, unde non mihi videtur probabile id quod scribit P. *Mazz. p.* 442. *q.* 2. ubi dicit, quod si pœnitens non posset per alium facere denunciationem, tenetur Confessarius vices pœnitentis supplere, si ille per alium non posset denunciare; quia, ut ait, agitur de causa fidei. Sed hæc ratio, tam concise producta, non convincit. Addit, quod hoc eruitur ex quadam Epistola S. C. Conc. ad Archiep. Mediol. annuente Urban. VIII. an. 1624. apud *Dian.* ubi mandatum fuit, quod cum quædam femina sollicitata adduci non potuisset ad denunciandum, Episcopus facultatem tribuisset Confessario denunciationem excipiendi. Ex hac autem Epistola nihil probatur; nam primo hoc Decretum fuit particulare pro illo casu; deinde minime ex illa eruitur hæc obligatio generaliter Confessariis imposita fuisse. Hinc non tenemur interim, donec constet de hoc præcepto, recedere a communi DD. sententia, & ab universali sensu ac usu omnium Confessariorum, qui hanc onerosissimam obligationem non agnoscunt. Ceterum non negamus cum *Viva loc. cit. et Tamb.* quod in aliquo casu (puta si alicubi publicum immineret damnum, nec alia pateret via ad illud vitandum), posset Confessarius obligari ex lege charitatis ad hujusmodi onus suscipiendum; sed hoc raro accidet.

Dicunt autem *Delbene de Inquisit. p.* 1. *dub.* 9. *& Auctor Instruct. & part.* 2. *c.* 14. *n.* 240. quod si femina multum repugnet adire Inquisitores, poterit exspectare Confessarium qui pro ipsa denunciationem deferat; quia præcepta positiva non obligant ad rem nimis arduam. Item notat *Maz. p.* 443. quod in Decreto Sacræ Inquisit. mox supra enunciato insuper dictum fuit, quod si neque apud ipsum Confessarium possit pœnitens induci ad denunciandum, tunc recurratur ad S. Sedem pro opportuno rimedio, & interim non absolvatur. Dicit autem *Mazzotta*, aliquando S. Sedem in casu magnæ verecundiæ & panici timoris rescripsisse, dando facultatem Confessario absolvendi pro ea vice pœnitentem citra onus denunciandi.

700 Quær. VI. An mulier teneatur denunciare Confessarium sollicitantem, cui ipsa consensit? Negarunt *Suar. Megala*, & alii ap. *Salm. n.* 65. quia nemo obligari potest ad suum crimen manifestandum, ut dicunt *Salm. c.* 3. *n.* 104. *cum Suarez Cajet. Trull. et Diana*, ex Regula juris *in cap. Quid aliquando de pœnit. D.* 1. ubi dicitur (*Non dico, ut te prodat*. Nequit autem quis manifestare complicem, quin seipsum prodat; & ideo ajunt *Salm. ibid.* non esse obligationem denunciandi socium hæreticum. Recte vero dicunt mulierem hanc teneri ad denunciationem *Salm. n.* 66. cum *Bon. Trull. Peyrin.* & aliis plurimis: hocque hodie definitum est a N. SS. Bened. XIV. in cit. Bulla, *Sacramentum*, ubi præcipitur fieri denunciatio, *etiamsi pœnitens consenserit*. Ratio est, quia mulier in hoc casu citra periculum suæ famæ potest denunciare sollicitantem, quin seipsam manifestet, dum ipsa etiam interrogata potest negare proprium consensum, & quicquid inde sequutum fuerit, ut habetur ex Decr. S. Inquisit. apud *Pitton. n.* 694. edito 27. *Sept.* 1724. ubi dictum fuit: *Si mulier consentit Confessario sollicitanti, non tenetur suum consensum manifestare; nec potest super hoc ab Episcopo interrogari.*

701 Quær. VII. An teneatur pœnitens denunciare sollicitantem, si per correctionem sit moralis spes ejus emendationis? *Prima* sententia negat, & hanc docuit *S. Th.* 2. 2. *q.* 33. *art.* 7. ubi dixit: *Si hæreticus privatim hominem a fide avertat, oportet statim procedere ad denunciationem, nisi forte aliquis firmiter æstimaret, quod statim per secretam admonitionem possit hujusmodi mala impedire*. Eum secuti sunt *Soto*, *Canus*, *Led. Pal. Lugo*, *Sylv. &c. ap. Salm. c.* 4. *n.* 96. Et signanter de crimine sollicitationis hanc sententiam tutati sunt *Fagund. Peyrin. et alii apud Dianam R.* 2. *Verum secunda* sententia affirmat, & hanc tenent *Mazz. pag.* 440. *Conc. n.* 17. *& Salm. n.* 99. *cum Azor. Sanch. Diana*, *Leand.* & aliis pluribus. Et hæc omnino hodie tenenda est post Decret. Alexandri VII. editum 8. Julii 1660. (relatum per extensum ap. *Salm. c.* 3. *n.* 102.) ubi declaratum fuit. *Etiamsi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit, omnino teneri* (fideles) *ad denunciandum quos noverint esse de fide quomodolibet etiam leviter suspectos*, prout sunt Confessarii sollicitantes, ut communiter docent *Dian. R.* 41. *Bonac. p.* 3. *num.* 28. & *Escob. num.* 746. *cum Trull. Acunna, Menoch. &c.* Dicendo ergo Pontifex, *etiamsi &c.* supponit denunciationem semper esse faciendam.

§. IV.

De Sollicitationibus dubiis.

702 *Qu. I. An denunciandus sit Confessarius in dubio an vere sollicitaverit? Quid si accedant vehementia indicia de sollicitatione?*

703 *Qu. II. An denunciandus Confessarius qui laudat mulierem de pulchritudine? Vel qui dat ei magnum donum?*

704 *Expenduntur varii casus peculiares sollicitationis.*

705 *De pœnis sollicitantium, & signanter de pœna inhabilitationis ad celebrandum, an hæc incurratur ante sententiam? Et an ab illa excusentur ignorantes? Et an Episcopi possint in ea dispensare?*

702 Quæritur I. An denunciandus sit Confessatius in dubio an sollicitaverit? Distinguendum est: si fa-

factum vel dictum sit vera sollicitatio, & tantum dubitatur an ille vel alius Confessarius, id egerit vel dixerit, tunc recte dicunt *Salm. c. 4. n. 93. cum Sousa, et Hurt.* eum denunciandum esse, quia dum crimen est certum, rite Judices procedere possunt ad inquirendam personam de qua dubium vertit. Hoc tamen censeo dicendum solo casu, quo facile Judices per suam diligentiam certi fieri possint de persona sollicitantis; quia alias Sacerdos ille, cum possit esse innocens, remaneret aliquo modo diffamatus, & in dubio illæsa debet servari fama proximi, qui eam possidet.

Si vero persona Confessarii sit certa, & dubitatur, an ejus factum vel dictum fuerit vera sollicitatio, tunc cum communiori & veriori sententia dicendum, non esse obligationem denunciandi. Ita *Bonac. p. 3. n. 5. Ronc. p. 113. qu. 5. Conc. n. 15. Bordon. ap. Potest. n. 576. Auctor (Instruz. etc.) p. 2. c. 14. n. 287.* cum *Boss. et Salm. num. 94.* cum *Valent. Hurt.* & *Salas (contra Sousa, & Peyr. ap. Dian. R. 25.)* Ratio tum quia dubia in meliorem partem accipienda sunt, & in verbis ambiguis benignior interpretatio facienda est, ut dicunt *Bonac. et Menoch. et Rinald. ap. Ronc. ex c. fin. de Transact. et Reg. Juris 49. in 6. ubi: In pœnis benignior est interpretatio facienda.* Tum quia in dubio nemo est privandus fama quam possidet: tum quia Bullæ præcipiunt denunciari sollicitantes, sed nequit dici sollicitans, de quo dubitatur, an vere sollicitaverit; nam crimen dubium non est crimen, ut docent *Sanch. Dec. lib. 1. c. 10. n. 74. et Suarez in 3. p. t. 5. d. 40. sect. 6. n. 5.* Nec obstat dicere quod ex Decreto Alexandr. VII. sunt denunciandi etiam leviter suspecti de hæresi; nam *to leviter*, non jam refertur ad suspicionem, sed ad hæresim, de qua potest quivis vel leviter vel vehementer esse suspectus.

Excipiendum tamen est 1. cum *Conc. et Ronc. ll. cc. ex Pegna, Ac auctore instructionis etc. l. c. cum Bossio*, si accedant indicia vehementia de sollicitatione; nam licet ista non sint omnino evidentia, tamen, cum tantum adsint ex una parte, satis fundant moralem certitudinem de sollicitatione. Excipiendum 2. cum *Bon. loc. cit.* qui citat *Acunna, et Sanctarel.* si verba de se præseferant sollicitationem, & solum dubitatur an Confessarius ad malum finem ea protulerit; tunc enim præsumptio desumitur ex communiter accidentibus; prætcrquamquod præsumptio ipsius finis est accipienda juxta proprietatem verborum, unde in *cap. Perniciosum Causa 18. q. 2.* dicitur, quod confabulatio cum femina in deteriorem partem accipi solet.

703 Quær. II. An sit denunciandus Confessarius qui laudat mulierem de pulchritudine? Affirmant *Potest. n. 554. Bon. Tancredi, et Peyrin.* item *Acunna, Barb. et Sanctarel. ap. Escob. n. 638.* & consentit *Dian. p. 9. tr. 9. R. 32.* si talis laudatio fiat sine aliqua occasione, quia regulariter amasii feminas, ut alliciant ad peccandum, de pulchritudine laudant. Negant vero *Freita, Thom. Hurtad. Esc. a Corro, et Sousa ap. Escob. n. 639.* quia is qui laudat mulierem de pulchritudine verbis decentibus, non dicitur cum illa habere tractatus inhonestos. Sed melius distinguit præfatus *Escob. n. 640.* dicens, quod si ex modo loquendi, aut aliis circumstantiis dignoscitur Confessarius laudare pulchritudinem ex pravo affectu, tunc est denunciandus; secus si laudaret ex quadam imprudentia, vel animi levitate. Asserit vero ut certum *Potest. n. 554. in fine*, denunciandum esse Confessarium qui laudat cum famula confitente pulchritudinem dominæ, rogans eam, ut dominæ referat; sed etiam in hoc casu dico perpendendas esse circumstantias, etsi facilius puto in hoc adesse indicium pravi animi alliciendi dominam illam ad turpem affectum. Et idem dicunt DD. si Confessarius det pœnitenti donum magni valoris, ut ait *Diana p. 9. tr. 9. R. 34. cum Escob.* vel insolitum, ut dicunt *Salm. n. 34. cum Val. Hurt. Prado, etc.* Verumtamen *Bordonus ap. Dian.* inquit donum esse quid indifferens; unde recte subdunt Auctores citati; ejus malitiam conjiciendam esse ex adjunctis, nempe ex conditione pœnitentis, ex quantitate & qualitate doni, & ex modo quo fit; &c. Ceterum, juxta dicta in præcedenti quæstione, quando verba vel facta sunt ambigua, Confessarius non est denunciandus, nisi de ejus pravo affectu moralis habeatur certitudo.

Hic subduntur plures casus particulares, in quibus communius Doctores censent denunciandum esse Confessarium. 704

1. Si Confessarius dicat pœnitenti: *Tecum nubere m, si essem secularis;* negat *Bordonus ap. Dian. p. 9. tract. 9. R. 32.* esse denunciandum; quia verba hæc non important peccatum mortale, sed tantum pudicum affectum indicant. Probabilius vero affirmant *Salm. n. 34. Potest. n. 558. et Diana loc. cit.* quia hujusmodi verba videntur maxime excitativa ad venerem: & cum sint ad Confessionem impertinentia, merito sapiunt sollicitationem.

2. Si dicat mulieri: *Memento mei, quia te ex corde diligo;* ita *Diana* apud *Potest. d. n. 558.* cum *Roncag. in Reg. praxis.* At *Bordonus* excusat; hoc melius puto explorandum ex circumstantiis.

3. Si dicat: *Expecta me hodie domi tuæ, quia habeo tecum loqui;* & postea domi tractet de inhonestis, quia sollicitatio illa facta in domo dicitur moraliter facta in Confessione: ita recte dicit *Potest. n. 59.*

4. Si dicat: *Hæc tua peccata cadere me fecerunt in pollutionem involuntariam;* tanto magis, si dicat *voluntariam; ita Potest. cum Bord. n. 560.* & *Roncaglia ibidem.*

5. Si dicat: *Nolo te audire in Confessione, ne aliquid mihi contingat, quia amore tui captus sum;* ita *Potest. n. 561.* Modo hoc dicat mulieri petenti Confessionem, quia hæc verba videntur esse provocativa ad inhonesta, & proferuntur occasione Confessionis; & ita sentit etiam *Ronc. in Reg. prax.* Idem putat *Ronc.* si dicat: *Totum me commovere sentio ex affectu, quo te prosequor.*

6. Si Confessarius mulieri asserenti tentationem turpem repulisse dicat: *Sed si aliquis pecuniam dedisset, peccasses?* Affirmat *Ronc.* esse denunciandum, si mulierem postea affirmative respondentem non objurget; vel si objurget, & postea domi, oblata pecunia, eam sollicitet. Et consentit *Potest. n. 588.*

7. Si dicat: *Cur etiam mecum non es humana?* vel dicat? *Veniam in domum, & promitte mihi facere, quod voluero.* Vel mulieri confitenti turpe desiderium dicat: *De hoc agemus post Confessionem.*

nem. Ita *Potest. n.* 665. cum *Tancredi*, qua verba hæc sunt satis ostensiva intentionis inhonestæ. Sed in his dico perpendendas esse circumstantias, nam aliquando possunt non esse sollicitationes.

8. Si suam concubinam objurget, quod cum alio se immiscuerit, dummodo, judicio prudenti, faciat dignoscere, quod objurgatio procedat ex zelotypia, uti etiam, si excedat in reprehendendo, addendo minas, injurias, & similia; vel objurget tantum peccata commissa cum aliis, & non illa cum scipso, quia tunc ostendit amorem suum lascivum. Ita *Potest. num.* 562.

705 Ultimo loco hic advertendum, quod in Bulla Sanctissimi nostri Pontificis Bened. XIV. quæ incipit, *In Generali Congregatione*, (vide Decr. III. init. Tom. I.) sancitum habetur, quod Confessarii sollicitantes, *in actu sacramentalis Confessionis, sive illius occasione, aut prætextu, præter pœnas a jure inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad Sacrificii celebrationem*. Eandemque pœnam incurrunt ex eodem Decreto Sacerdotes abutentes Sacrificio Missæ ad sortilegia. Plura autem hic dubia occurrunt. Dubitatur 1. an prædicta inhabilitas incurratur ante sententiam saltem declaratoriam criminis? In præcedenti editione hujus Operis affirmavi, eo quod pœnæ privativæ, quæ important inhabilitationem ad aliquod jus acquirendum, vel cessationem a quodam jure jam acquisito utendo, ut communiter DD. docent, ordinarie ante sententiam incurruntur, juxta dicta *lib.* 1. *n.* 149. Attamen quidam probus Religiosus, cum hæc legisset apud meum Opus, scripsit mihi e Roma, quod duo Theologi S. C. Inquisitionis Romanæ oppositum sentiebant, nempe requiri sententiam ad præfatam pœnam incurrendam. Sub initio ratio opinionis hujus mihi non occurrebat; sed postea, re sedulius perpensa, in hoc eodem meo Opere *num.* 248. observavi, quod *Suarez*, *Bonac. Salm.* cum *Tapia*, *Vasquez*, *Montesin. &c. locis ibi cit.* (quibus recenter consentit *Eusebius Amort. l.* 1. *n.* 148.) dicunt sententiam declaratoriam bene requiri etiam quoad pœnas privativas, sive inhabilitantes, casu quo reus non possit exequi pœnam sine propria infamia, prout ordinarie in nostro casu eveniret, si Sacerdos sollicitans deberet per longum tempus se abstinere a celebrando. Dico *per longum tempus*; nam si de brevi super dictam inhabilitationem posset impetrare dispensationem, & interim sine sua infamia celebrationem intermittere, tenetur ab ea abstinere. Dubitatur 2. an ab hac inhabilitate excuset ignorantia invincibilis? In hoc dubio mihi videtur posse id probabiliter affirmari, juxta ea quæ dicentur infra de irregularitate ex delicto l. 7. n. 551. dicunt *Navar. Sylvest. Sanch. Castropal. Roncag.*, & alii plures, quod ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiritur scientia irregularitatis, quæ incurritur, quia licet irregularitas non sit censura, a qua excusat equidem ignorantia invincibilis, sed impedimentum, tamen talis irregularitas ex delicto est vere pœna, aut saltem habet rationem pœnæ, ad quam incurrendam, cum sit pœna extraordinaria, & exorbitans, ita ut secundum rei naturam non possit prævideri, illius scientia requiritur: & idem posse dici videtur in nostro casu de inhabilitate celebrandi, quæ est procul dubio imposita in pœnam sollicitationis. Dubitatur 3. an ab hac inhabilitate possit Episcopus dispensare? Vide dicenda *l.* 7. *n.* 355. ubi dicetur, quod Episcopi ex Trident. *sess.* 24. *c.* 6. *Liceat*, possunt dispensare in omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto, & non deducto ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario, & directe volito.

TRACTATUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE, ET ORDINE.

CAPUT I.

Quid sit Extrema Unctio, & quæ circa eam observanda?

706 *Quid est hoc Sacramentum? Et an a Christo institutum?*

707 *Qu. I. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur? Qu. II. An conferatur gratia, recedente obice?*

708 De materia remota *hujus Sacramenti*. *An præceptum, quotannis renovandi Oleum obliget sub gravi? Et an possit addi Oleo benedicto aliud non benedictum?* 709. *An oleum debeat esse olivarum, & an benedictum? Dub.* 1. *An benedictio requiratur de necessitate Sacramenti? Dub.* 2. *An debeat esse benedictum præcise in ordine ad Extremam Unctionem? Dub.* 3. *An hæc benedictio possit a Papa committi simplici Sacerdoti? Dub.* 4. *An sufficiat ungere una gutta olei?*

710 De materia proxima. *An unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti? An sit necessaria unctio gemina oculorum, &c.? Et an unctio renum, ac pedum? An ordo unctionum sit de necessitate? Et quæ spectent ad essentiam hujus Sacramenti?*

711 De forma. *Dub.* 1. *An forma omnino debeat esse* deprecativa? *Dub.* 2. *An sint de essentia verba:* Per suam piissimam misericordiam? *Dub.* 3. *An valeat forma dicendo;* Ungo te &c.?

712 *Quibus ministranda est Extrema Unctio?* 713. *Dub.* 1. *An valide conferatur sano? Dub.* 2. *An infirmo quocunque morbo laboranti? Dub.* 3. *An mulieri laboranti in partu?* 714. *Dub.* 4. *An licite ministretur in solo periculo putato? Advert.* 1. *Non esse exspectandam extremam partem vitæ. Advert.* 2. *Non licite ministrari, nisi immineat periculum proximæ mortis. Quid in dubio an instet mortis periculum?*

715 *Dub.* 5. *An hoc Sacramentum possit iterari in eadem infirmitate?*

716 *Quæ dispositio requiratur in suscipiente? Et an Extrema Unctio sit danda post Viaticum?*

717 *An sit ministranda pueris?* 718. *Dub.* 1. *An infantibus?* 719. *Dub.* 2. *An danda pueris, de quorum usu rationis dubitatur?* 720. *Dub.* 3. *An possit dari puero doli capaci, sed non adhuc Communioni apto?* 721. *Dub.* 4. *An possit dari adulto infirmo statim post Baptismum?*

722

722 De ministro *hujus Sacramenti. An quivis Sacerdos possit illud dare ex consensu Parochi præsumpto? Quid sancitum sit de Regularibus?* 723. *Quid si Pastor absit, vel nolit dare? Et quid si sit Excommunicatus, aut suspensus?*

724 *An liceat dare hoc Sacramentum sine ministro? Et an possit unus unam, alius aliam partem inungere? An solus Sacerdos possit illud ministrare? Quid si ministrans inter unctiones deficiat?*

725 *An Sacerdos incurrat irregularitatem, si æger decedat dum eum revolvit, &c.?*

726 De administratione *hujus Sacramenti. An liceat aliquando ministrare sine vestibus sacris?* 727. *Quale peccatum sit omittere orationes, vel alias preces?* 728. *Quale, deferre oleum sine lumine? Et quale, omittere signum Crucis? Et an liceat Sacerdoti deferre oleum una cum Viatico?*

729 *An teneatur Pastor dare hoc Sacramentum petentibus? & an cum periculo vitæ? An teneantur dare alii Sacerdotes?*

730 *An liceat Parocho oleum retinere domi?*

731 De effectibus *hujus Sacramenti. An per Extremam Unctionem remittantur mortalia per se? Et an principalis ejus effectus sit remissio peccatorum, vel remissio reliquiarum peccati?*

732 De subjecto *hujus Sacramenti. An sint capaces amentes? An ebrii? An impœnitentes, excommunicati, & vulnerati in rixa? An phrenesi laborantes? An muti, surdi, & cæci a nativitate?*

733 *An peccet graviter qui negligit hoc Sacramentum suscipere?*

706 „ Resp. 1. est Sacramentum a Christo institutum ad ægroto periclitanti de vita conferendam salutem animæ, vel etiam corporis, per unctionem olei benedicti, & orationem Sacerdotis. *S. Th. in 4. d. 23. q. 1. art. 1.*

Definitum est hoc esse verum Sacramentum a *Trid. sess. 7. Can. 1.* Institutum autem fuit a Christo post Resurrectionem, ut tenent *Suar. Laym.* &c. cum *Salm. tr. 7. c. 1. n. 3.* & promulgatum a S. Jacobo *c.* 6. ubi dicitur: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbiteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; et, si in peccatis sit, remittentur ei.* Certum item est hoc Sacramentum unum esse; licet enim plures sint unctiones, omnes tamen pertinent ad unam significationem interioris medelæ.

707 Quær. autem I. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur? Affirmant *Elbel de E. U. n. 30. Sporer n. 68. cum Scoto, Pontio, et Mastr. ac Croix l. 6. p. 2. num. 215.* cum *Suar. Conc. Laym.* & *Sot. Palud. Med. etc.* quia quævis unctio cum sua forma jam significat gratiam independenter ab aliis unctionibus. Sed negat cum communiori *S. Thom. Suppl. qu. 30. art. 1. ad 3.* ubi: *Et ideo in ultima unctione gratia confertur.* Et eum sequuntur *Wigandt tr. 14. n. 109. et Salm. c. 3. n. 7.* cum pluribus, qui dicunt nullam unctionem per se Sacramentum nec etiam partiale constituere, & ideo nihil conferri gratiæ habitualis, quousque cum forma compleatur ultima unctio; qua Sacramentum perficitur; in fine autem ultimæ unctionis confertur simul remissio peccatorum, & pœnarum; auxilia autem specialia annexa gratiæ non conferuntur, nisi tempore opportuno. *Salm. num. 8. et 9.* Harum sententiarum utraque est probabilis.

Quær. II. An possit dari hoc Sacramentum validum & informe, ita ut, recedente obice, gratia conferatur? Affirmant communiter *Suar. Val. Henr. Palud. Dicast. Pal.* &c. cum *Salm. c. 3. n. 10.* & *Croix l. 6. p. 1. n. 202.* Vide dicta *de Sacram. n. 6. v. Not. 2.* Hinc inferunt *Salm. ibid.* cum aliis, quod si infirmus bona fide vel sensibus destitutus Sacramentum suscepit in mortali, sufficit, quod postea attritionem habeat, ad gratiam recipiendam; secus, si mala fide. Id autem currit, si obex tollatur, perseverante eodem morbo, & periculo; saltem quoad effectum specialium auxiliorum, ut dicunt *Suar.* & *Dic.* apud *Salm.*

„ 1. Materia ejus remota est oleum benedictum, 708
quod in pyxide chrismali signatur littera I (in cujus defectu non licet uti chrismate: si tamen usus sis, nihil repetendum esse, docet *Laym. l. 5. tr. 8. c. 2. n. 3.*), idque renovandum est quotannis in Cœna Domini, veteri exusto; * (*Et hoc ex præcepto Clementis VIII. ap. Salm. c. 2. n. 11. et Pal. c. 2. a. 13. et ex Rit. Rom. ubi dicitur:* Oleum S. singulis annis in Cœna Domini, veteri combusto, renovandum est. *An autem hoc præceptum obliget sub gravi? Negat Escob. l. 22. n. 81. cum Sa, Led. Henr. etc. quia de gravitate hujus præcepti non constat, nisi pro solo Chrismate, ut habetur in c. Si quis, de Consecr. d. 4. Sed probabilius affirmant Bonac. p. 2. n. 3. Pal. l. cit. Croix l. 6. p. 1. n. 42. cum Dic. item Trull. Possev. et Zambr. ap. Escob. n. 79. Ratio, quia videtur materia satis gravis, et talis est universalis Ecclesiæ consuetudo*) *, si tamen novum haberi non possit, licet uti antiquo, *Laym. l. c.* * (*Et ita Salm. c. 2. n. 11. cum Dian. et Aversa, ex Declar. S. C. ap. Gavant.*) * & si hoc non sufficiet, aliud consecratum, vel in necessitate non consecratum (in minore tamen quantitate, quam vetus est) addere. * (*Ita ex Rituali Rom. ubi dicitur:* Id tamen (*idest oleum*) si forte infra annum ita deficiat, ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto, in minori quantitate superinfuso, reparari potest) *. Etsi *Dian. p. 6. t. 5. R. 44. ex Less.* & aliis 4. dicat contrarium habere praxim Ecclesiæ, ut scilicet paulatim, & per vices (si ita requirat necessitas propter copiam infirmorum) longe etiam major quantitas addatur, quam ab Episcopo fuerit consecrata initio. *Bon. d. 7. qu. 1. n. 8.* ex *Possevino.* * (*Et hoc dicit Croix n. 2093. esse certe licitum ex praxi Ecclesiarum, et ex Decl. S. C. ap. Cardenas, utque colligitur ex c. Quod in dubiis, de Consecr. Eccl. juxta dicta in hoc l. 6. n. 368. Modo pars olei, quæ nunc offunditur, sit minor altera parte, cui infunditur. Id tamen recte ait Ronc. q. 2. R. 1. non permittendum nisi in casu necessitatis*) *.

Certum est 1. hoc oleum infirmorum debere esse

se olivarum, quia ex communi usu nomine *olei* hoc proprie intelligitur; ita communiter DD. cum *Salm. tr. 7. c. 2. n. 1. & Petroc. t. 4. de Extr. Unct. qu. 2.* & patet ex Decreto Florentini apud *Sporer Suppl. pag. 220. n. 61.* ubi pro hujus Sacramenti materia assignatur *Oleum olivæ per Episcopum benedictum*. Certum est 2. apud omnes, quod hoc oleum debet esse benedictum ex necessitate præcepti, sed

709 Dubitatur 1. An oleum infirmorum debeat esse benedictum ex necessitate Sacramenti? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Juenin. q. 3. c. 1. Natal. de Alex. c. 1. 2.* item *Cajet. Maldonat. & Sambov. ap. Tourn. t. 9. p. 303.* qui non obstare dicunt Concilium Florent. ut supra, neque Trident. *sess. 14. c. 1.* ubi pariter dicitur: *Intelligit Ecclesia materiam* (Extremæ-Unctionis) *esse oleum ab Episcopo benedictum*. Quia (ut dicunt), esto ibi assignetur oleum pro materia, non tamen definitur esse de essentia quod benedicatur ab Episcopo. *Secunda* vero sententia communissima affirmat, & hanc tenent *S. Thom. Suppl. qu. 29. art. 5. Conc. t. 10. n. 5. Petroc. q. 4. Salm. c. 2. n. 2. & Scot.* ac alii apud *Sporer l. c.* Ratio, quia Concilia in hoc dogmatice locuta sunt, unde utrumque ad valorem hujus Sacramenti requiri declararunt.

Dubitatur 2. An oleum debeat esse necessario benedictum in ordine ad Extremam-Unctionem? Negant *Suar. t. 4. d. 39. sect. 1. n. 9. & Laym. c. 2. n. 3. et Henr. c. 8. n. 2.* quia vere est oleum ab Episcopo benedictum. Affirmant vero *Palaus p. 2. n. 5. Holzm. pag. 242. n. 7.* item *Bellarm. Valent. Barbosa, Aversa, etc. ap. Salm. cap. 2. n. 9.* quia, sicut benedictione Chrismatis deputatur Chrisma pro Sacramento Confirmationis, ita benedictione olei infirmorum deputatur materia ad Sacramentum Extremæ Unctionis. Utraque sententia est probabilis, unde prima non potest in praxim deduci, nisi in casu necessitatis, quo deest oleum infirmorum; tunc enim poterit ministrari Extrema-Unctio Chrismate, vel oleo Catechumenorum sub conditione, ut recte dicunt *Viva art. 1. n. 2. Ronc. q.... et Croix l. 6. p. 2. n. 2090.* Et si postea haberi possit Oleum infirmorum, repetendum est Sacramentum, ut dicunt *Viva et Croix ll. cc.* utque præscripsit S. Carolus Borrom. *Act. Mediol. p. 4.*

Dubit. 3. An hujusmodi benedictio possit committi a Pontifice simplici Sacerdoti? Negant *Pal. p. 2. n. 3. Suar. d. 40. sect. 1. et Bellarm. Con. Laym. etc. ap. Salm. c. 2. n. 6.* Sed affirmandum cum *Holzm. n. 5. Petrocor. q. 4. Ronc. p. 120. q. 2. Conc. n. 6. et Bened. XVI. de Synodo l. 7. c. 16. n. 4.* ex Decr. Clementis VIII. qui declaravit Sacramentum Extremæ-Unctionis Latinis collatum a Sacerdotibus Græcis oleo ab eisdem Sacerdotibus benedicto, esse validum, ut diximus *de Confirmat. n. 163.*

Dubitatur 4. An sufficiat ministrare hoc Sacramentum una gutta olei? Negant *Suar. d. 40. sect. 2. num. 4. ac Fill. Reg. Trull. Gran. etc. apud Escob. l. 22. n. 82.* Quia (ut ajunt) ungere proprie est oleum per partes diffundere. Affirmant vero communius *Escob. n. 84. cum Dian. Tanner. et Hurt. ac Croix n. 2094. cum Dic. et Aversa*, modo omnes partes ungantur; quia qui ungit una stilla olei, vere ungit, cum oleum plus quam alii liquores diffundatur. Hæc secunda sententia mihi est probabilior; at quia prima non est improbabilis, saltem extrinsece, in praxi sequenda est. Pro valore aut Sacramenti recte dicunt *Salm. cap. 2. n. 12. cum Dicast. et Aversa*, quod sufficit intingere in oleo extremum digiti, & ungere.

„ 2. Materia proxima est unctio certarum par- 710
„ tium corporis, ac saltem quinque sensuum; vel „ ti mutilati sint, vicinarum partium, facta a Sacerdote, non simpliciter necessario contactu immediato manus; nam peste grassante potest uti „ virga oblonga oleo tincta, quam postea comburat. *Sylvest. Chapeavill. Dian. V. Dian. p. 2. t. 4. R. 167.* * *Ita etiam probabiliter Wigandt n. 107. et Escob. n. 93. qui addit, quod si fiat sine necessitate, nec erit mortale*. Quidam etiam DD. putant, unam tantum unctionem esse „ de essentia Sacramenti? ideoque in periculo pestis, & similibus necessitate sufficere unum tantum „ organum magis obvium, vel potius caput, quod „ in eo sensus maxime vigeant, ungere, dicendo: „ *Per istam*, &c. *quicquid deliquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, tactum*, &c. Et „ quidem pro hac sententia citantur varia Pastoralia, Agendæ, & Doctor. Lovan. *Sylv. in 3. p. qu. 33. art. 7. Laym. lib. 5. tr. 8. cap. 3.* qui „ eam non omnino improbabilem; *Tann. & Marchant. in Horto Pastorum*, qui omnino probabilem, & in praxi usitatam, *Dian. p. 3. t. 4. R. 168.* qui in praxi tutam dicit; citansque pro „ ea *p. 8. t. 1. R. 21. Gran. Amic. Aversam*, affirmat Pontificem id posse permittere: & denique „ *Escob.* citans *Decanum c. 25. qu. 7. n. 6. et Barbosa in Trid. sess. 14. cap. 1.* id permittit: „ Verum cum alii Doctores communiter repugnent, „ tutius saltem erit (quod suadent *Laym. et Dian. ll. cc.*) eo casu unum oculum, aurem, manum, „ & os velociter sine crucis forma ungere, dicendo „ unicam formam complectentem reliquas. Illud „ vero certius est, pedes, aut renes iungere, non „ esse essentiale; imo quoad renes, non est decens, præsertim in feminis, & viris religiosis, „ ideoque omitti solet. *Henriq. Sa, Tol. Suar. Bellarm. cap. 10. in fine*.

Quæritur, an unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti? *Prima* sententia negat, & dicit sufficere ad valorem unicam tantum unctionem. Ita *Merbesius t. 2. p. 265. q. 19. Natal. Alex. c. 5. Tourn. t. 9. pag. 398.* item *Sylv. Becan. & Molf. ap. Salm. c. 2. n. 18.* Et merito (speculative loquendo) probabilem putant *Holzm. n. 10. Roncagl. q. 2. R. 2. Elbel n. 25. ac Laym. Con. &c. ap. Salm.* Ratio, quia ex D. Jacobo simplex unctio præcipitur; *ungentes eum oleo*. Item in Tridentini *sess. 14. c. 1.* de una tantum unctione fit mentio, *hac sacra unctio*, &c. unde infertur sufficere, quod homo in una parte tantum ungatur, ut dicatur unctus. *Secunda* vero sententia communior & tutior affirmat, eamque tenent *Laym. c. 5. n. 5. Pal. p. 3. n. 6. Elbel num. 25. Holzm. n. 10. cum Suar. Soto, & Henr. ac Salm. num. 19. cum S. Bonav. Bellarm. Valent. Con. Bon. &c.* ex D. Thoma Suppl. q. 32. art. 6. qui docet unctionem quinque sensuum esse, *quasi de necessitate Sacramenti*. Ratio, quia, licet ex verbis D. Ja-

Jacobi, & Tridentini non fiat mentio plurium unctionum, tamen sic colligitur ex usu Ecclesiæ, & communi DD. sensu. Quapropter recte dicunt AA. præfati, quod tantum tempore pestis, vel alia urgente necessitate poterit adhiberi sub conditione una unctio in aliquo sensu (& consultius in capite), ut ajunt *Bened. XIV. de Syn. lib. 7. cap. 18. Busemb. ut supra*. Tunc autem dicit *Tourn.* sufficere quod dicatur; *Indulgeat tibi Deus quicquid per sensus deliquisti*; ut habetur in Rituali Parisiensi. Sed alii, ut *Busemb. mox infra n. 3. Holzm. & Elbel ll. cc. item Salm. cap. 2. n. 32. cum Angles, Nunno, & Leand.* requirunt, ut exprimantur quinque sensus, nempe *quicquid per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum deliquisti*. Sed melius erit sic dicere; *Per istam S. Unctionem &c. indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per sensus, visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum*. Præmittendo verbum *deliquisti*, ut bene notant *Salm. loc. cit. cum Aversa*, quia si *deliquisti* proferatur in fine, & interim æger moriatur, nullum est Sacramentum. Si autem æger supervivat, merito ait *Croix n. 2121.* repetendas esse unctiones in singulis sensibus, addendo Orationes omissas. Præscribit autem Rituale Romanum: *Si dubitet* (Sacerdos) *an vivat, unctionem prosequatur sub conditione dicens: Si vivis, per istam, &c.*

Certum est autem non esse de necessitate Sacramenti geminam unctionem adhibere in geminis partibus, v. gr. in utroque oculo, aure, &c. ut recte dicunt *Roncag. q. 2. R. 2. Holzm. n. 10.* & *Salm. n. 16. cum Suar. Sa, Bon. &c.* Unde urgente necessitate, nempe si adsit periculum infectionis, vel si infirmus nequeat verti ad aliud latus, sufficit ungere unum occulum, unam aurem, &c. Unctio autem renum, ut præscribit Rituale, *in mulieribus semper omittitur honestatis gratia; atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest*, Unctio vero pedum non est de necessitate Sacramenti, ut communiter dicunt *Pal. p. 3. n. 3. Ronc. qu. 2. R. 2.* & *Salm. n. 17.* cum *Suar. Laym. Sa, & Bon. ex D. Thoma d. qu. 32. art. 6.* unde dicunt in hac unctione pedum servandam esse consuetudinem Ecclesiarum.

Nec etiam est de necessitate Sacramenti servare ordinem inter unctiones partium, quia hujus ordinis inversio minime impedit Sacramenti significationem. *Holzm. n. 11.* cum communi. Communiter tamen dicunt *Suar. t. 4. d. 40. sect. 2. in fine, Bon. p. 5. n. 20. Pal. p. 5. n. 11. cum Sa,* & *Holzm. cum Bambest.* id esse graviter illicitum, quia esset contra usum Ecclesiæ in re notabili.

„ 3. De essentia hujus Sacramenti est 1. Ut organa 5. sensuum, quæ inunguntur, nominentur. *Pal. t. 4. c. 26. Aversa sect. 4.* &c. communiter, licet *Dian. p. 8. t. 7. R. 56. ex Regin.* contrarium censeat probabile; imo ad valorem sufficere, si inter inungendum omnes sensus dicas: *Per istas sanctas unctiones indulgeat tibi*, &c. 2. Verba illa: *Per hanc sanctam unctionem*; etsi *Palaus l. c.* dicat valere, si tantum omittas *to* sanctam. 3. Verba deprecativa, *Indulgeat tibi Deus*. Hinc formam imperativam; v. gr. *Per hanc*, &c. *remittatur tibi quicquid*, &c. non valere, dicit *Palaus l. c. Diana l. c.*

Quoad formam hujus Sacramenti pertinet, Sa- 711
cerdos, intincto pollice in oleo sancto in modum crucis, ungere debet infirmum, ut præscribit Rituale Romanum, in partibus infra subscriptis aptando verba formæ proprio loco in hunc modum, videlicet: *Per istam sanctam Unctionem* ✠, *& suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per visum* (si ungitur oculus, & sic de aliis) *deliquisti. Amen.* Minister vero, si est in sacris, vel ipsemet Sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei similis, eaque in vase mundo reponat, & ad Ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque projiciat in sacrarium. Advertit pariter Rituale, quod cum Sacerdos ungit partes corporis quæ pares sunt, prout oculos, aures, &c. (incipiendo semper a parte dextera) non absolvat formam, antequam ambas perunxerit. Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima eadem forma inungatur. Deinde aures inungendo, repetat eandem formam, dicendo, *per auditum*. Ad nares, *per odoratum*. Ad os (compressis labiis), *per gustum, & locutionem*. Ad manus (Sacerdotibus exterius, reliquis interius in palmis), *per tactum*. Ad pedes (scilicet in plantis), *per gressum*. Ad renes, *per lumborum delectationem*. Hæc autem unctio omittitur in fœminis, & etiam in viris qui vix aut sine periculo mortis moveri non possunt. Quando autem periculum mortis imminet, præcipit Rituale, ut infirmus cito ungatur prædictis verbis: *Per istam S. Unctionem &c.* Et postea, si supervivat, dicantur orationes prætermissæ. Hæc omnia habentur in Rituali.

Verbum *deliquisti* merito dicunt *Croix num. 2097.* & *Mazz. t. 3. p. 216.* cum *Gob.* contra *Bosco*, esse de essentia; nam alias non exprimeretur in forma usus ex principalibus effectibus hujus Sacramenti, qui est remissio peccatorum, ut dixit D. Jacobus: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.*

Verbum autem *Sanctam* non est de essentia, cum in Florent. & Trident. hæc vox non addatur; peccat tamen omittens. Ita communiter *Pal. part. 4. n. 4. Holz. n. 14. Mazotta pag. 216. & Salm. cap. 2. n. 30. cum Aversa, & Dicast.*

Dubit. 1. An valeat forma indicativa? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Tournely t. 9. & Juenin Dist. 7. q. 4.* item *Palud. Alb. Magn. Becan. Ricch. Aureol.* & *Tanner.* apud *Escob. n. 103.* & probabilem putat *Concina pag. 17. n. 12.* Eam probat ex aliis priscis Ritualibus, & signanter ex Ambrosiano in quo dicebatur: *Ungo te oleo sanctificato in nomine Patris, &c. ut more militis uncti præparatus ad certamen aereas possis superare potestates.* *Secunda* tamen sententia communis & verior docet non valere; ita *S. Th. Suppl. q. 29. art. 8. per totum, Merbes. qu. 20. Natal. ab Alex. art. 3. Suar. d. 40. sect. 3. n. 6. Filli. tr. 3. n. 80. Petrocor. tom. 4. p. 184. Pal. p. 4. n. 1. Elbel n. 28. Holzm. n. 15.* cum *S. Bon.* & *Mastr. Escob. n. 105.* cum *Henr. Con. Nunn.* & *Hurt.* ac *Sporer. n. 74.* cum *Bellar. Laym. Bon. Val. &c.* Ratio habetur ex ipsis verbis D. Jacobi: *Et orent super eum, ungentes eum oleo ... et*

ora-

oratio fidei salvabit infirmum. Ex quibus verbis patet Apostolum orationi tribuisse efficaciam hujus Sacramenti. Nec obstant Ritualia opposita; nam respondet *D. Th. l. c. ad* 3. quod verba illa non erant forma hujus Sacramenti, sed potius dispositio ad formam. Sed forte melius respondet Papa Bened. XIV. *de Synodo lib. 7. cap.* 17. & *Sporer n.* 75. cum *Mastr.* & *Herincx*, quod verba illa, ut *possis*, cum sint optativa, referri possunt ad proferentis votum & orationem, nempe ac si diceret: *Ungo te orans Deum, ut possis, etc.*

Dubit. 2. An sint de essentia verba: *Per suam piissimam misericordiam? Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Nunnus, et Hurt. ap. Escob. n.* 97. atque *Bellarm. ap. Mazz. to.* 3. *p.* 216. faventque *Coninck. dist.* 19. *n.* 15. & probabilem putat *Ronc. quæst.* 3. quoad verbum *Misericordiam*; dubitat vero *Suar. dist.* 40. *sect.* 3. *n.* 13. Ratio, quia, cum forma debeat esse deprecativa, necessario in ea est explicandus recursus ad divinam misericordiam; quæ respicit miseriam, in qua maxime est infirmus in fine vitæ constitutus. *Secunda* vero sententia longe communior, & longe probabilior negat, & hanc tenent *Sal. p.* 4. *Su.* 4. *Bonac. p.* 3. *circa finem*, *Salm. c.* 2. *n.* 31. *Roncag. l. c. Spor. n.* 71. *Holz. n.* 14. & *Escob. n.* 99. *Laym. Fill. Reg. Henr. Dic.* & *Trull.* Ratio enim opposita minime suadet verba illa esse de essentia, quia eo ipso quod Sacerdos dicat, *Indulgeat tibi Deus*, satis orat divinam misericordiam. Omnes tamen conveniunt quod omittere prædicta verba esset quidem mortale, cum esset omissio in re notabili, & contra usum Ecclesiæ.

„ Dubit. 3. An valeat forma, si dicatur: *Ungo oleo sancto, ut per suam misericordiam indulgeat tibi Deus &c.* Negant *Bonac. p.* 3. *n.* 3. ac *Hurt. Nunnus, &c. ap. Salm. c.* 2. *n.* 29. Probabilius vero affirmant *Suar. Laym. Fill. Henr. Reg.* & ceteri communius apud eosdem *Salm.* (qui tamen dicunt rem esse incertam.") Ratio, quia his verbis jam exprimitur substantia formæ.

712 „ 4. Hoc Sacramentum tantum dandum est mor-
„ tis propinquis, ex morbo, vulnere, partu, vel
„ senectute, quia hi soli sunt infirmi. Quod si
„ morbo liberati rursus periclitentur, iterandum est:
„ & quidem in diuturnis morbis, quoties erit pe-
„ riculum; neque expectandum (sub gravi culpa,
„ *Quint. t.* 4. *sect.* 9.) donec sensibus careant,
„ vel omnino sint desperati. In dubio vero de vi-
„ ta detur sub conditione. *Laym. l. c. ex S. Thom.*
„ *Sylv. Suar. d.* 40.

„ 5. Si conferatur infirmo communi morbo, si-
„ ve non graviter, vel periculose laboranti, non
„ est validum, *Suar. Palaus, Gran. Amic.* &c.
„ commun. Ac licet *Less. Wigers*, & *Quint.* con-
„ trarium putent probabile; concedunt tamen sic
„ inunctum iterum inungendum esse (etiam in eo-
„ dem morbo), quando periculose laborare cœpe-
„ rit, ob mutatum statum infirmitatis, additque
„ *Quint.* mortaliter peccatum fuisse. *Quint. t.* 5.
„ *sect.* 7. *Dian. p.* 9. *t.* 6. *R.* 64.

713 Dubit. 1. An sit validum hoc Sacramentum Extremæ-Unctionis, si conferatur sano? Affirmat *Juenin. ap. Bened. XIV. de Synodo l.* 7. *c.* 20. *n.* 5. & *Ronc. qu.* 6. *R.* 1. respondet quod non auderet asserere esse invalidum, cum nullibi viderit condemnatum ritum Græcorum, qui in die Cœnæ Domini, dum consecratur Oleum infirmorum ab Episcopo, totum illud insumunt in ungendis adstantibus. Sed omnino tenendum est invalidum cum communi sententia, quam tenent *Suar. t.* 4. *d.* 42. *sect.* 2. *Pal. p.* 6. *n.* 10. *Salm. c.* 4. *n.* 6. *Conc. p.* 18. *n.* 4. & N. SS. P. Bened. XIV. *l. c.* Ratio, quia id patet ex verbis S. Jacobi c. 6. ubi dicitur: *Infirmatur quis in vobis? inducat &c.* Et communiter omnes interpretantur hunc textum de infirmitate corporali, non autem spirituali, ex Trid. *sess.* 14. *c.* 3. ubi dicitur: *Declaratur esse hanc unctionem infirmis adhibendam*. Nec obstat ritus Ecclesiæ Græcæ; nam sapienter advertit præfatus Pontifex unctionem illam sanis adhibere, non tanquam Sacramentum (quod errorem esse ait ita credere), sed ut meram cæremoniam, ac sacramentalem benedictionem.

Dubit. 2. An sit validum hoc Sacramentum, si conferatur infirmo quocunque morbo laboranti etiam non gravi? *Prima* sententia affirmat, dicens esse quidem illicitum; sed non invalidum, & hanc tenent *Coninck d.* 19. *dub.* 7. *n.* 25. & *Wigandt n.* 111. Ratio, tum quia Apostolus agnoscit absolute infirmum pro subjecto capaci hujus Sacramenti, cum dicat: *Infirmatur quis in vobis? inducat etc.* Tum quia in Trid. *d. c.* 3. sic habetur: *Declaratur etiam esse hanc unctionem infirmis adhibendam; iis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur, unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur*. Ubi notant verbum *præsertim*, & ex eo inferunt Sacramentum adhiberi posse etiam his, qui non periculose decumbunt. *Secunda* tamen sententia communior & sequenda, docet, talem collationem non solum esse illicitam, sed etiam invalidam. Ita *Suar. d.* 42. *sect.* 2. *n.* 4. & 5. *Pal. p.* 6. *n.* 17. *Bonac. p.* 5. *n.* 15. *Escob. l.* 22. *n.* 136. *Cum Caspens. Gran. Amico, Diana, Reg. &c.* ex *D. Th. in* 4. *d.* 23. *q.* 2. *art.* 4. *q.* 2. ubi docet hoc Sacramentum non esse dandum, nisi infirmis, qui secundum humanam æstimationem videntur morti appropinquare. Probatur ex Decr. Eugenii IV. in Instruct. ad Armenos, ubi dictum fuit: *Hoc Sacramentum dari non debet, nisi infirmo de cujus morte timetur*. Verbum autem *debet* hic non tantum importat præceptum, sed etiam necessitatem, quia præfatus Pontifex, cum declaraverit subjectum hujus Sacramenti, & designarit tantum infirmum de cujus morte timetur, censetur alios quidem infirmos exclusisse. Confirmatur ex fine institutionis hujus Sacramenti, qui fuit (prout ait Trident. *sess.* 14. *in Proœm.*), ut hoc Sacramentum *finem vitæ tanquam firmissimo quodam præsidio muniret*. Nec obstat, quod in *dicto c.* 3. dicatur *præsertim*, nam hæc particula juxta contextum Concilii, ut patet, non denotat posse quibusvis infirmis Sacramentum ministrari, sed posse dari iis, qui periculose decumbunt, etiamsi non sint constituti in exitu vitæ, sive in articulo mortis; modo immineat periculum mortis, ut mox in fine Dubii quarti declarabitur.

Dubit. 5. An mulieri laboranti in partu sit hoc Sacramentum ministrandum? Respondetur: si femina laborat in partu communibus tantum doloribus, non poterit quidem ungi, etiamsi prima vice pariat, vel alias fuerit in periculo mortis, quia

tunc

tunc non adhuc periculosa laborat infirmitate, ut communiter dicunt DD. infra citandi cum Concilio Mediol. p. 2. ubi dictum fuit: *Parochus unctionis Sacramentum ministrare non debet mulieribus in partu laborantibus*. Secus vero si mulier jam cœperit gravissimis cruciatibus divexari, ita ut jam actu sit in proximo periculo mortis: quia tunc revera jam periculose infirmatur; ita *Bonac. p.* 5. *n.* 6. *Fill. tr.* 5. *n.* 68. *Diana p.* 10. *tr.* 12. *R.* 9. *cum Franc. Lugo, & Amico, ac Escob. n.* 140. & 141. *cum Reg. Trull. Candido. &c.*

714 Dubitatur 4. An hoc Sacramentum licite conferri possit ægroto in solo putato periculo vitæ? *Prima* sententia negat, & hanc tenet *Viva qu.* 6. *art.* 3. *n.* 2. & probabilem vocant *Less. & Quint. ap. Escobar. n.* 156. Ratio (ut dicunt) quia non potest Sacramentum exponi periculo frustrationis; invalide enim conferretur, si revera infirmus non esset in vero periculo mortis. *Secunda* tamen sententia communis & vera affirmat, & hanc tenent *Pal. p.* 6. *n.* 16. *Suar. d.* 42. *sect.* 2. *n.* 5. *Holzm. n.* 28. *Sporer num.* 98. *cum Scoto*, & *Amico*, ac *Escob. n.* 138. *cum Caspens. Gran. Reg. &c.* Hæc sententia docet, ad ministrandum hoc Sacramentum valide, & licite, sufficere quod infirmus laboret morbo ita gravi, ut prudenter putetur esse in periculo proximæ mortis. Et probatur ex decreto Eugenii, ut supra, ubi: *De cujus morte timetur*. Et ex Rituali, ubi: *Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur*. Et ratio est, quia cum Christus Dominus ministrationem hujus Sacramenti hominibus reliquerit, credendum est sic eam reliquisse, ut possint concedere illud omnibus infirmis, quibus probabiliter judicatur periculum mortis imminere.

Advertendum autem hic 1. quod ad præbendum hoc Sacramentum non est exspectandum ultimum vitæ tempus; unde communiter docent *Merbes. to.* 2. *de E. U. q.* 25. *Mon.* 5. *Roncagl. Reg. in praxi n.* 2. & *Antoine pag.* 566. *Obs.* 1. graviter peccare Parochos, qui differunt hoc Sacramentum, usquedum infirmus privetur usu sensuum & rationis; prout habetur etiam expressum in *Catech. Rom.* §. 9. ubi dicitur: *Gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam, omni salutis spe amissa, vita & sensibus carere incipiat*. Ratio, quia sic privatur infirmus uberiori fructu quem recepisset, si suscepisset Sacramentum, dum erat rationis compos, cum magis tunc se ad illud disposuisset; item quia privatur spiritualibus viribus ad resistendum dæmoni, & ad perferenda morbi incommoda; item quia infirmus, si forte esset in mortali, & compos rationis Sacramentum recepisset, auxilio attritionis gratiam forte fuisset adeptus, qua alioquin privatur; demum quia virtute hujus Sacramenti forte consecutus fuisset sanitatem corporis, si tempore congruo collatum fuisset; licet enim hoc Sacramentum virtute quadam supernaturali operetur etiam salutem corporalem, si animæ saluti expedierit (ut loquitur Tridentinum), non tamen per modum miraculi operatur, sed via quodammodo ordinaria, nempe causas naturales adjuvando, ut communiter ajunt DD. Quæ omnia saltem simul congesta videntur grave damnum infirmo afferre.

Advertendum 2. quod distinguere oportet, quando Extrema-Unctio dari debeat, & quando dari possit. Adest quidem obligatio, ut mox diximus, eam ministrandi, cum urget periculum proximæ mortis, & tunc non est exspectandum ultimum vitæ tempus, sed ministrandum est Sacramentum, sicut præcipit Bened. XIV. in *Euchol. Græcor.* (vide Bullam 53. *in Bullar. t.* 4. *ibi* §. 46.) cum infirmi *sibi constant, & sui compotes sunt*. Ceterum communiter docent DD. valide & licite posse dari Extremam-Unctionem statim ac prudenter judicatur infirmus laborare periculo mortis, etsi adhuc non proximæ: ita *Suar. t.* 4. *disp.* 42. *sect.* 2. *n.* 4. ubi ait: *Ut minimum requiritur, ut ex tali infirmitate mors possit moraliter timeri, saltem remote*. Idem docet *Coninch. dub.* 7. *n.* 24. *Castrop. tr.* 26. *p.* 6. *n.* 12. *Bon. disp.* 7. *q. un. punct.* 5. *n.* 7. *Escob. de Extr. Unct. Probl.* 50. *n.* 138. *Holz. eod. tit. n.* 23. *Sporer n.* 98. *Salm. n.* .. & alii passim, cum *Bened. XIV. de Synodo l.* 8. *c.* 7. & *Honorato Tournely de Extr. Unct.* qui adducit pro hac sententia duplex Concilium, Aquisgranense, & Moguntinum. Id probatur 1. ex Concilio Florentino (*t.* 13. *Concil. p.* 538.) in decreto, ubi dicitur: *Subjectum hujus Sacramenti esse infirmum, de cujus morte timetur*. Probatur 2. ex Trid. *sess.* 14. *c.* 3. ubi habetur: *Hanc Unctionem infirmis adhibendam, iis vero præsertim qui in exitu vitæ constituti videantur*. Particula illa *præsertim* satis indicat posse Extremam-Unctionem ministrari etiam infirmis, qui nondum videntur esse in exitu vitæ. Fortius demum probatur 3. ex citata Bulla 53. Bened. XIV. *cit.* §. 46. ubi scribitur: *Ne Sacramentum Extremæ-Unctionis ministretur benevalentibus, sed iis dumtaxat qui gravi morbo laborant*. Hinc recte ait *Castropalaus* (*l. c. n.* 12.): *Quapropter censerem quoties viaticum infirmo ministratur, statim & ministrari Unctionem posse, & expedire; quia jam censetur infirmitas gravè periculum vitæ inducere*.

In dubio autem, an infirmitas sit periculosa mortis, recte ajunt *Castrop. ib. n.* 13. & *Laym. de Extr. Unct. c.* 4. *circa finem*: *Non posse Extremam Unctionem ministrari, tum quia præceptum est, ne aliis quam vita periclitantibus ministretur*. Secus vero si de tali periculo vera adsit probabilitas, sive prudens timor, ut communiter docent *Suar. Caspensis, Castrop. Escobar*, & *Holzm. n.* 28. *cum Scoto*, & *Mastrio*.

Dubit. 5. Quando hoc Sacramentum possit iterum ministrari eidem infirmo? Respondetur: Quando infirmitas non est diuturna, ad iterandum hoc Sacramentum requiritur, ut infirmus a priori infirmitate *convaluerit, & in aliud simile vitæ discrimen inciderit*, ut docet Trident. *sess.* 14. *c.* 3. Quando vero infirmitates sunt diuturnæ, prout sunt hectica, & hydropisis, tunc S. Carolus Borromæus *l. c.* sic instruit: *Si ob mortem impendentem qui unctus fuerit, & evaserit; deinde ex eodem morbo in aliud simile periculum mortis rursus inciderit, rursus ungi debebit*. Idem docuit *D. Th. in* 4. *dist.* 23. *qu.* 2. *art.* 4. *q.* 2. Idem præcepit Rituale Rom. dicens: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidit*. Unde adverte, quod in morbo

bo

bo diuturno, si infirmus post unctionem certe manserit in eodem periculo mortis, non poterit rursus ungi. Secus vero ait *N. SS. P. Bened. XIV.* (de nobis optime meritus) *de Synodo l. 7. c. 23.* si dubitetur, an revera morbi status mutatus sit; tunc enim dicit expedire ad Sacramenti iterationem præponderare, eo quod hæc sit uniformior veteri Ecclesiæ consuetudini, & per eam novum spirituale subsidium infirmo obveniat. Hoc tamen intelligendum de dubio positivo, nempe quando probabile sit infirmum jam exiisse a periculo mortis; nam alias in mero dubio negativo servandum est præscriptum Tridentini, ubi dicitur posse Sacramentum iterari, si infirmi *convaluerint*; quod revera non potest verificari, nisi saltem probabiliter a periculo exierint. Unde dicit *Roncag. q. 7. R. 2.* non sufficere infirmum per quatuor, vel quinque dies ita se melius habuisse, ut videatur mortis periculum evasisse; secus, si per notabile tempus, ut dicunt *Wigandt n. 111.* & *Spor. n. 111.* cum *Suar. Con. Reg. &c.* puta per mensem, ut ajunt *Bon. p. 6. n. 4.* & *Viva art. 3. n. 5.* cum *Trull.*

716 „ 6. Ad Sacramentum hoc cum fructu recipiendum, in eo, qui rationis est compos, & conscius peccati mortalis (si non confiteatur) requiritur contritio saltem existimata; neque sufficit attritio. *Bonac. d. 7. q. un. p. 5. n. 2.* ex *Reg. l. 28. cap. ult. art. 73.* * (*Vide dicta n. 86. et antea n. 33.*) * Ordinarie autem, nisi obsiet causa rationabilis (v. gr. si ob vomitum communicare non possit), præmittenda est confessio, & communio ob Ecclesiæ consuetudinem, quæ unctionem, tanquam minus necessariam ad salutem, postponit. Vid. *Bon. l. c. n. 13.* * (*in Rit. Rom. sic habetur*: Ex generali Ecclesiæ consuetudine observandum est, ut si tempus, & infirmi conditio permittat, ante Extremam-Unctionem, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur. *Suscipere autem Extremam Unctionem ante Viaticum aut nullum erit peccatum, aut vix veniale, ut dicunt Suar. d. 44. sect. 1. n. 2. & Croix n. 2120. nec improbat Bened. XIV. de Syn. l. 7. c. 23. quia consuetudo præmittendi Viaticum non est recepta saltem sub gravi obligatione*) *. Licet autem, per se loquendo, confessio non necessario præmittatur, cum per contritionem se disponere possit, per accidens tamen requiri potest, v. gr. si post viaticum peccasset mortaliter, & timeretur post unctionem defuturum tempus confessioni: tunc enim prius audiendus, & absolvendus esset; quia sacramenta magis necessaria tali casu prius sumenda sunt. *Fill. Barbos. Dian. p. 3. t. 3. R. 92.*

717 „ 7. Pueris habentibus sufficientem rationis usum ad peccandum, tametsi sacram Eucharistiam non accipiant, non recte negatur Extrema-Unctio, cum inde nonnunquam salus ipsorum dependere possit. *Suarez 2. p. t. 3. d. 70. sect. 1. Graff. Angl. Zamb.* apud *Laym. lib. 5. t. 8. c. 4. n. 2.* qui Parochos quorumdam locorum excusat, per consuetudinem toleratam ab Episcopis, si non dent pueris ante an. 14. vel 15. excepto casu necessitatis, quo puer, quem rationis usum consecutum esse constet, aliud Sacramentum ante mortem suscipere non possit. Vide *Chapeav. c. 5. q. 17.* Ac licet Parochus in Confessione cognoverit, puerum nunquam actualiter peccasse, debere tamen illum inungere, contra *Nug. & Sanc.* docent *Suar. Reg. Fill. Con. etc.* cum *Dian. p. 3. t. 4. R. 181.* Si vero dubium sit, an puer usum rationis habeat, ungendus est sub conditione. *Dian. p. 5. t. 3. R. 85.* & *Sanchez Zamb. et Card. de Lugo.*

Dubitatur 1. An infantes sint capaces hujus Sacramenti? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Major, & Possev. ap. Escob. l. 22. n. 109.* Ratio quia hoc Sacramentum non solum datur ad delenda peccata actualia, sed etiam ad tollendas reliquias peccati originalis, ad recuperandam sanitatem, ac ad augmentum gratiæ acquirendum. *Secunda* vero sententia communis & vera negat, & hanc tenent *S. Th. suppl. q. 32. art. 4. Bellarm. de E. U. c. 9. Suar. d. 42. sect. 1. n. 3. Pal. p. 6. n. 3. Laym. c. 4. n. 2. Bonac. p. 5. n. 1. Spor. n. 94. Holzm. num. 26.* & *Escob. cum Soto, Nav. Tol. Fill. Reg. etc.* ex Ritnali Rom. ubi: *Debet autem hoc Sacramentum infirmis præberi, qui ad usum rationis pervenerint.* Ratio, quia (ut ait *D. Thomas*) *pueris non competit forma hujus Sacramenti, eo quod non peccaverunt per visum et auditum, ut in forma exprimitur.* Ad rationem autem oppositam respondet idem S. Doctor, quod Extrema-Unctio non datur ad reliquias peccati originalis, sed actualis auferendas. Quoad autem ad effectum sanitatis, respondetur, quod cum hic sit effectus tantum secundarius hujus Sacramenti, ipse cessat cessante primario. Quoad augmentum vero gratiæ, cum hoc non detur nisi ut conjunctum proprio effectui Sacramenti, quando subjectum non est capax effectus proprii, neque est capax augmenti. Neque obstat, quod olim (ut asserunt *Maldonat.* & *Cornel. a Lap.*) infantes ungebantur oleo infirmorum; nam respondet Papa Benedictus XIV. *de Synodo l. 7. c. 21.* quod forte, si ungebantur, tunc unctio illa potius erat benedictio sacramentalis, ut dictum est de unctione Græcorum *n. 713.* 718

Dubit. 2. An hoc Sacramentum conferri possit pueris, de quorum usu rationis dubium vertit? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Sotus, Aureol.* & *Zambran ap. Escobar. n. 112.* quia si vere puer usu rationis caret, frustratur Sacramentum, & cum hoc non sit necessarium ad salutem, non debet tali periculo exponi. *Secunda* sententia affirmat, quam tenent *Sporer n. 94.* & *Croix n. 2111. cum Raynaud. Schild. &c.* qui dicunt in dubio pueros absolute ungendos esse, quia saltem sunt capaces effectus sanitatis corporis. *Tertia* vero sententia probabilior, quam (præter *Dian. Sancium*, & *Lugo ap. Bus.*) tenent *Renzi de E. U. c. 2. q. 5.* & *Escob. n. 114. cum Dic.* & *Leand.* dicit tales pueros ungendos esse sub conditione, quia per conditionem jam salvatur reverentia Sacramenti, & aliunde justa assistit causa illud ministrandi sub conditione, ne priventur pueri fructu tam salutari hujus Sacramenti; juxta dicta *n. 28.* 719

Dubit. 3. An possit dari Extrema-Unctio puero qui jam sit doli capax, sed non adhuc sit capax Communionis? *Prima* sententia negat, quam tenent *Sotus, Vivald. Aureol. Nald. &c. ap. Esc. n. 115.* cum quadam Synodo Hispalensi; & videtur favere *D. Th. suppl. q. 32. art. 4.* ubi dicit: 720

Si-

Sicut Eucharistia non debet dari pueris, ita nec hoc Sacramentum: Ratio, tum quia hoc fert communis Ecclesiæ consuetudo; tum quia indecens videtur hoc Sacramentum dari puero, qui in illo statu vix potest instrui de illius effectu. *Secunda* vero sententia communior & probabilior affirmat, eamque tenent *Laym. c. 4. n. 2. Spor. n. 94. cum Nav. Suar. Aversa, &c.* & *Escob. n. 107. cum Sa, Val. Angl. Durand. Sancio*, & *Zambr.* Et idem docet Papa Bened. XIV. *de Syn. l. 7. c. 21.* qui dicit minime approbandam esse quandam Synodum, in qua statutum fuerat non dandum hoc Sacramentum pueris, qui non communicarunt; & approbat quod tradit Rituale Argentinense, nempe non denegandam Extremam-Unctionem pueris septennibus, ac iis, in quibus malitia supplet ætatem, etsi ad septennium non pervenerint. Nec obstat textus allatus *D. Thomæ*; nam ibi (ut ait *ad* 2.) ab hoc Sacramento excludit tantum pueros impotes rationis, qui immunes sunt a peccatis actualibus:

721 Dubit. 4. An possit dari Extrema-Unctio infirmo adulto statim post Baptismum? Negat *Sanctius ap. Escob. n. 121.* quia huic per Baptismum omnes reliquiæ peccatorum jam fuerunt abstersæ; sed communiter & recte affirmant *Laym. c. 8. n. 3. Suar. d. 42. sect. 3. n. 9. Reuzi c. 2. q. 2. Dian. p. 5. tr. 3. R. 82. cum Vega, Led. Sylvest. Fill. Palud. Hurt. &c.* ac *Escob. n. 123. cum Molf. Præp.* & *Naldo*. Ratio, tum quia verius per Baptismum non absterguntur reliquiæ culparum actualium commissarum ante Baptismum, prout sunt torpor ad bonum, ac pronitas ad malum; tum quia primarius effectus hujus Sacramenti non tam est remissio culparum, quam corroboratio infirmi contra Dæmonis tentationes, ut dicunt *Suar. d. 41. sect. 1. n. 1. Laym. c. 5. n. 2. Pal. p. 5. n. 5. Mazzot. p. 221.* & alii; idque inferunt ex verbis Apostoli: *Alleviabit eum Dominus.*

722 „ 8. Minister est solus Sacerdos proprius, sive Pastor: sine cujus venia si extra necessitatem alius det, validum quidem est, sed graviter peccat. *Sylv. Sot. Conc. d. 9. n. 28.* * (*Est commune, ut Suar. Pal. Bon. etc. Salm. c. 5. n. 3. An autem quivis Sacerdos possit hoc Sacramentum ministrare ob consensum probabiliter præsumptum Parochi, vel ejus ratihabitionem? Negat Viva de Sacr. q. 6. art. 2. num. 5. cum Laym. Dian.. etc. Sed probabiliter affirmant Palaus p. 7. n. 4. cum Val. et Sa, ac Salm. c. 5. num. 4. cum Bon. et Dic. Vide dicta de Euch. n. 255.*) * & Religiosus incurrit excommunicationem Papalem. *Suar. Reg. lib. 18. n. 49.* * (*Ex Clementina* 1. *de Privileg.* §. 1.) * Posse tamen Regulares hoc Sacramentum, uti & Viaticum, in atticulo mortis suis familiaribus ministrare, docent *Dian. p. 5. tom. 3. R. 52. ex March.* &c. * (*De hoc adest Bulla ap. Spor. n. 81. quæ incipit*, Immarcescibilem, *edita an. 1567. ubi S. Pius V. concessit Theatinis conferre Extremam-Unctionem non solum Fatribus et Clericis ipsius Congregationis, sed etiam mercenariis, operariis, servis, ac famulis ejusdem Congregationis, ac quibusvis hospitibus etiam secularibus, et extraneis, quos in locis vel habitationibus dictæ Congreg. tunc reperiri contigerit in mortis articulo, et quoties de illo dubitari contigerit, etiam licentia minime petita, nec obtenta Parochorum. Item Sixtus IV. (ap. Pitton. de Conf. n. 78.) concessit Regularibus dare Eucharistiam et Extremam Unctionem suis pœnitentibus, si Parochus injuste ea negaverit, vel malitiose distulerit*).

„ In necessitate vero, ut si Pastor absit, vel da- 723
re nolit, nec Superior possit adiri pro petenda licentia, licite ministrat quivis non excommunicatus, aut suspensus, etiam Regularis, ut contra *Gavan.* docent *Præpos. Henriq. Fern. Gran. Dian. p. 4. tom. 3. R. 82.* censetur enim tunc Papa dare licentiam. *Laym. Reg. Suarez etc. l. c. Dian. R. 176.* * (*Ita etiam communiter Suar. d. 44. sect. 3. n. 3. Bon. p. 4. n. 6. Salm. c. 5. n. 5. Conc. p. 17. n. 3. Holzm. n. 20. Elbel n. 43. Fill. n. 90. Escob. n. 192. Pal. p. 7. num. 5. cum Val. Con. &c. item Bened. XIV. de Syn. lib. 7. c. 19. cum Torn. Juenin, Nat. ab Alex. (contra Sylv. Arm. & Vivald. ap. Escob. n. 162.) Et idem docuit S. Carolus Burrom. Act. Med. p. 4. ubi concessit cuilibet Sacerdoti dare hoc Sacramentum, deficiente Parocho. An autem Pastor excommunicatus possit Extremam Unctionem ministrare? Affirmant Possev. Dian. Victorell. & Leand. ap. Escob. n. 163. ac probabile putant ibid. Fill. & Vill. Sed probabilius negant Suar. d. 44. sect. 3. n. 6. Bon. p. 4. n. 4. cum Henr. & Escob. n. 165. qui recte ait de Pastore suspenso: & quidem probabiliter, si alius desit*) *

„ 9. Sufficit Sacerdos sine ministro, in necessi- 724
tate, nec in ea femina adhibenda est; quod si tamen fiat, veniale esse docet. *Quin. t. 5. sect. 6.* * (*Prout etiam dicit Escob. n. 11. Ministrare autem sine Ministro, nullum esse peccatum, etiam remota necessitate, dicunt Bon. p. 6. n. 6. & Escob. n. 208. cum Host. & Poss. &c. Sed probabilius non exeutat a veniali Di. p. 9. t. 6. R. 46. Tol. l. 7. c. 2. & Graff. Dic. ap. Escob. n. 106. ex Rituali Rom. ubi dicitur:* Convocatis Clericis, saltem uno, &c.) * In ea posset etiam unus unam, alius aliam partem inungere, pronunciando tamen formam illi unctioni respondentem. *Bon. l. c.* &c. commun. * (*Ita etiam Salm. c. 4. n. 6. cum communi, Suar. d. 43. sect. 3. n. 4. Pal. pag. 7. n. 7. cum Con. & Spor. n. 82. Hoc tamen intelligendum cum AA. citatis, licere in solo casu necessitatis, scil. si timetur infirmus decessurus, alias esset mortale; quia contra usum Ecclesiæ, ut recte advertit Bon. p. 4. n. 8. cum communi. Certum est autem sufficere unum Sacerdotem ad ministrandum hoc Sacramentum, ut docet D. Th. & alii comm. apud Croix n. 2100. & patet ex c. Quæsivit de Verb. sign. ubi :* Sacerdos uno præsente Clerico, & etiam solus potest infirmum ungere. *Græci autem adhibent septem Sacerdotes (ut ait Arcud. sed Bened. XIII. concessit eis an. 1724. posse ungere unum, si 7. vel 3. haberi non possit.*) * Non tamen potest unus inungere aliquem sensum, & alius formam pronunciare * (*Ut etiam Salm. c. 4. n. 6. cum Dic. et communi*) *, neque unus unum oculum, & alter alterum. Vid. *Dian. pag. 9. t. 7. Res. 56.* Quod si Sacerdos non possit progre-

„ di,

„ di, supplenda erunt per alium, quæ restant. *Tan.* „ *Præp. Merat.* qui apud *Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 87. „ notat licere etiam alteri unctiones ab initio repe- „ tere, perinde ac si prior nullam earum inchoas- „ set * (*Sed melius : Quando Sacerdos inter un-* „ *ctiones deficit, si statim alius eas suppleat,* „ *non sunt iterandæ prius factæ, ut Bon. pag.* „ 4. *n.* 9. *Cum D. Th. Poss. Fill. Molf. & S.* „ *Carolo Borrom. Act. Med. p.* 4. *Secus si unctio-* „ *nes ab alio suppleantur post aliquam notabilem* „ *moram (puta post quadrantem) ; tunc enim* „ *omnes unctiones sub conditione repeti debent ;* „ *ita recte ait Croix, cum Aversa, Merat. &* „ *Nunno.*) *

725 „ Dub. hic, an Sacerdos incurrat irregularita- „ tem, si ægrotus decedat, dum Sacerdos curat „ eum revolvi ad inungendum? Recte negant *Bo-* „ *nac. p.* 4. *n.* 10. *cum Possev. Soto, etc.* & huic „ congruit id quod dicunt *Salm. de Censur. c.* 8. „ *n.* 53. *cum Cornejo, ex eod. Bon. de Irreg. d.* „ 7. *qu.* 4. *p.* 7. *n.* 12. *cum Suar. Ugol. & com-* „ *muni*, nempe quod irregularitas non incurritur ni- „ si per delictum, a quo est immunis qui officium „ charitatis exercet.

726 „ 10. Etsi in administratione hujus Sacramenti „ servanda sint omnia præscripta in Rituali, Agen- „ da vel Manuali, mortale tamen non esse admini- „ strare in necessitate sine superpelliceo, vel stola, „ docent *Quint.* & *Leand.* conceditque *Amic.* & „ *Dian. p.* 8. *t.* 1. *R.* 79. id excusat ab omni pec- „ cato, si infirmus non sit capax alterius Sacra- „ menti, & ista haberi non possint, contra *Suar.* „ *Regin.* &c.

Quæritur, an peccet mortaliter Sacerdos, mini- strando Extremam-Unctionem sine vestibus præscri- ptis, nempe superpelliceo, & stola? Si non urgeat necessitas, certum est graviter peccare; dubium est, quando urget necessitas. *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Suar. d.* 44. *sect.* 2. *n.* 7. *Pal. p.* 8. *n.* 11. *Spor. n.* 120. *Elbel n.* 46. *et Bon. p.* 6. *n.* 9. *cum Naldo*, & aliis; quia reverentia Sacra- menti præferenda est cuilibet utilitati privatæ. *Se- cunda* vero sententia etiam probabilis negat, & hanc tenent *Croix n.* 2116. *Diana p.* 9. *t.* 6. *R.* 46. *cum Leand. & Escob. n.* 220. *cum Possev. et Quintanad.* casu quo vestes deessent, & infirmus decederet sine Sacramento, quia, licet Sacramen- tum hoc non sit necessarium, est tamen valde u- tile; unde non præsumitur Christus, qui illud in- stituit ad subsidium infirmorum in ultimo agone pugnantium, voluisse eos, ne vestes omittantur, tanto bono privari. Vide dicta in simili casu de *Euchar. n.* 41. *v. Ministrari.*

727 „ Imo etiam extra necessitatem non esse mor- „ tale. 1. Omittere Psalmos pœnitentiales, Lita- „ nias, & cæteras preces, docent *Pal. & Gran.* „ Dico, *extra*, quia in necessitate gravi, v. gr. „ tempore pestis, vel morte imminente, statim un- „ gendus est sine præmissis orationibus, quæ ta- „ men postea supplendæ sunt, si supervivat infir- „ mus. *Bon. d.* 7. *p.* 6. *n.* 8.

Hic distinguendum; Omittere Orationes in Ritua- li præscriptas, extra casum necessitatis, sine du- bio est mortale, ut recte dicunt *Tamb. de Sacram. l.* 6. §. 4. *n.* 1. *Pal. p.* 8. *n.* 15. *Elbel n.* 46. *ac Bonac. p. ult. n.* 7. Dixi *extra necessitatem*, nam si periculum mortis immineat infirmo, jam præ- scripsit Rituale, quod infirmus *cito ungatur, et deinde (si supervivat) dicantur Orationes præ- termissæ.* Idem probabiliter dicunt *Salm. c.* 5. *n.* 12. *cum Pal. Suar. Dic.* & communi, si Sacer- doti immineat periculum contagii. Omittere autem Psalmos pœnitentiales, & Litanias, dicunt *Bonac. l. c. Pal. p.* 8. *n.* 14. *et Escob. n.* 217. non esse peccatum mortale, & *Elbel n.* 46. expresse dicit esse veniale. Sed probabilius puto cum *Tamb.* præ- fatas esse tantum de consilio, dum nullibi habetur de ipsis præceptum. In Rituali de eis sic tantum dicitur: *Dum infirmi sacro liniuntur Oleo, dicun- tur flexis genibus ab adstantibus.*

„ 2. Deferre ad ægrum, vel administrare sine lu- 728 „ mine. *Lend.* citans *Possev. Quintan. t.* 5. *sect.* „ 13. *Barbos. de Offic. Paroch. c.* 22. * (*Ita e-* „ *tiam Dian. p.* 9. *tr.* 6. *R.* 46. *& Escob. n.* 214. „ *probabiliter dicunt esse tantum veniale.*) * 3. „ Si solus sine ministro administret: imo hoc in „ necessitate permittunt *Sol. Sa, &c.* V. *Dian.* „ *p.* 9. *tr.* 6. *R.* 56. (*vide dicta n.* 724.) * 4. Si „ ungat aliter, quam in formam crucis *Suar. Bec.* „ *Laym.* V. *Dian. p.* 5. *tr.* 4. *res.* 178. *) *Com-* „ *mune est esse tantum veniale omittere signum* „ *Crucis inter ungendum; ita Laym. c.* 3. *in fi-* „ *ne, Suar. d.* 40. *sect.* 2. *n.* 3. *Pal. p.* 3. *n.* 2. „ *Bonac. p.* 2. *in fine, Viva art.* 1. *n.* 3. *Holz.* „ *n.* 12. *Salm. c.* 2. *n.* 14. *& Escob. n.* 90. *cum* „ *Con. & Zambr. Imo Escob. putat nec etiam* „ *esse veniale: sed huic non consentio, nisi ne-* „ *cessitas urgeat. Hic etiam advertendum id quod* „ *præscribit Rituale, videlicet.* Si alius Præsbi- „ ter, vel Diaconus haberi possit, qui oleum san- „ ctum deferat, per ipsum deferatur: qui superpel- „ liceo indutus cum oleo sacro occulte delato se- „ quatur Sacerdotem viaticum portantem, & post- „ quam infirmus viaticum sumpserit, inungatur a „ Sacerdote. *Præterea Laym. & Tamb. ap. Be-* „ *ned. XIV. de Syn. l.* 7. *c.* 21. *n.* 5. (*quibus* „ *ipse adhæret*) *permittunt Sacerdoti interrum-* „ *pere Missam ad dandam Extremam-Unctionem,* „ *si infirmo nullum aliud Sacramentum conferri* „ *potest: quia si ille est sufficienter attritus, pri-* „ *mam gratiam obtinere potest.*) *

„ 11. Pastor ratione officii tenetur sub mortali 729 „ dare iis qui petunt, nisi justa causa excuset, et- „ iam tempore pestis, modo possit absque periculo „ vitæ; cum eo enim non teneri, docent *Tann.* „ *Dian. p.* 5. *tr.* 3. *res.* 93. Si peste infecti sint „ confessi, posse sine peccato omitti absolute, du- „ cet idem *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 174. *& p.* 5. *tr.* „ 3. *res.* 85. *&* 93. *& p.* 8. *tr.* 1. *res.* 21. *ex Vil-* „ *lal. Tann. Amic. Franc. Lugo, &c. Suar. Fill.* „ *Con. Bon. Laym. ll. cc.* * (*Regulariter igitur* „ *non tenetur Pastor cum periculo vitæ dare hoc* „ *Sacramentum, nisi infirmus a longo tempore* „ *sit confessus, & verisimiliter censeatur esse* „ *in mortali; ita communiter Suar. d.* 44. *sect.* 3. „ *n.* 20. *Conc. p.* 17. *n.* 4. *Pal. p.* 8. *n.* 5. *Holz.* „ *n.* 21. *Spor. n.* 86. *& alii passim. Salm. vero* „ *dicunt, nisi Parochus certe sciat ægrotum esse* „ *in mortali: sed melius alii dicunt, nisi proba-* „ *bilius id sciat, juxta dicta n.* 624.) *

„ 12. Sacerdos curatus peccat mortaliter, si pe- „ tentem negligat inungere, vel differat cum pro-

„ babiii periculo ne sine unctione moriatur æger, nisi justa causa excuset, quia in re gravi non præstat id, ad quod tenetur ex justitia. * (*Ita comm. Salm. c. 5. n. 7. & Viva art. 2. n. 4.*) * Alius vero Sacerdos, si, absente Parocho, licite, & facile possit, tenetur ex charitate, sed sub veniali tantum. * (*Ita etiam communiter Laym. c. 7. n. 3. Pal. p. 8. n. 6. Spor. n. 65. cum Mastr. & Salm. c. 5. n. 9. cum Diana, contra Aversa, qui putat teneri sub gravi*) *. Nisi tamen ægrotus valde indigeret; v. gr. si alioqui sine omnibus sacramentis esset moriturus, quod aliud nullum suscipere posset; tunc enim quidam graviorem obligationem agnoscere videntur. Vid. *Dian. p. 3. tr. 4. R. 170. Laym. l. 5. t. 8. c. 7. n. 3.* * (*Ita pariter cum communi Salm. d. n. 9. contra Hurt. ap. Vivam n. 4.*) *

730 „ 13. Parocho vesperi timenti, ne noctu vocetur ad ægrum, non licet retinere domi sacrum oleum, ut vocatus possit venire expeditius, licet venialem culpam in eo tantum agnoscat *Barbos. de Par. c. 22. ex Possev.* * (*Ita etiam Escob. n. 226. si Parochus oleum servet, ut commodius illud deferat ad infirmum. Sed probabiliter dicit Croix n. 2114. cum Arriaga, & Gob. in hoc, non peccare Parochum, si crederet noctu se vocandum; et periculum foret, ne vocatus sero veniret.* (* item *Quintan. tr. 5. l.* 10. ubi tamen a mortali non audet excusare eum, qui semper domi retineret. * (*cum Escob. d. n. 226.*) *

731 „ 14. Decens est, ut stuppa comburatur: quia ad singulas unctiones nova adhibenda est, nisi aliud habeatur in Agenda. *Laym. l. c. Sa.* * (In *Rituali sic habetur;* Minister si est in Sacris, vel ipse Sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacis vel rei similis, eamque in vase mundo reponat, & ad Ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque projiciat in Sacrario.) *

„ Resp. 2. Effectus ejus principalis est, roborare animam contra tentationes dæmonis in morte. Secundarius est, 1. delere reliquias peccatorum, * (*seu partem juxta dispositionem suscipientis:*) * 2. Tollere pœnas restantes * (*non vero omnes, ut D. Th. suppl. q. 30. art. 1. Laym. c. 5. n. 3. Pal. p. 5. n. 9. et Salm. c. 3. n. 5.*) * 3. Aliquando etiam sanitatem corporis conferre, si expediat. *S. Th. Sylv. Suàr. d. 41. sect. 1.* (*ut in Trid. sess. 14. c. 2. ubi:* Et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.) *

Commune est inter DD. per hoc Sacramentum remitti peccata tam venialia, quam mortalia, si hæc infirmus invincibiliter ignoret, habeatque attritionem, qua auferatur obex peccati, ita *S. Th. suppl. q. 30. art. 1.* ubi ait „. (Sed quia hoc robur gratia facit, quæ secum non compatitur peccatum, ideo ex consequenti, si invenit peccatum aliquod, vel mortale vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis; sicut de Eucharistia, & Confirmatione supra dictum est). Sequuntur S. Doctorem, *Bellarm. de E. U. c. 8. Pal. p. 5. n. 4. Holzm. n. 36. Mazzotta t. 3. p. 221. Salm. c. 3. n. 2. cum Suar. Val. Laym. Coninch. Bon. &c.* ac *Croix n. 2119. cum Arcud. & Aversa*, contra aliquos. Idque clare colligitur ex verbis D. Jacobi: Et, *si in peccatis sit, remittentur ei.* Ac ex Triden. *sess. 14. c. 2.* ubi: *Cujus unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit.*

Utrum autem peccata mortalia huic infirmo remittantur per se, vel per accidens? *Prima* sententia, quam tenent *Gonet t. 6. p. 479. Petroc. t. 4. p. 198. Holzm. l. c. Spor. n. 104. Mazz. p. 221. & Soto ap. Tourn. t. 9. p. 410. q. 1.* dicit remitti per accidens, quia, cum hoc sit Sacramentum vivorum, non potest nisi per accidens mortalia delere. Et huic sententiæ videtur favere *D. Th. l. c.* dicendo quod hoc Sacramentum remittit peccata, sicut Eucharistia, & Confirmatio, quæ certe per accidens remittunt. *Secunda* vero sententia probabilior, & communior, quam tenent *Tourn. l. c. Merbes. q. 23. Habert t. 6. p. 525. Salm. c. 3. n. 5. cum Suar. Pal. Con. Val. &c.* dicit Extremam Unctionem remittere mortalia per se, etsi consequenter. Ratio est, quia, licet hoc Sacramentum sit vivorum, tamen ex institutione divina peccata remittit, ut patet ex verbis Apostoli ut supra; & confirmatur ex *Trid. sess. 14. Can. 2.* ubi: *Si quis dixerit sacram infirmorum unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, anathema sit.* Et improbabiliter, ait *Bellarm. cum D. Th.* & aliis communiter, aliquos nomine *peccatorum* intelligere sola venialia. In hoc autem differunt Baptismus, & Pœnitentia ab Extrema-Unctione, quia illa principaliter instituta sunt ad delendum peccatum actuale, vel originale; Extrema vero unctio (ut docet *D. Th.*) principaliter est instituta ad tollendas reliquias peccatorum, nempe debilitatem, & ineptitudinem, quæ ex peccato actuali relinquuntur; sed quia, cum in anima reperitur peccatum, non possunt tolli reliquiæ, nisi prius tollatur peccatum; ideoque ex consequenti hoc Sacramentum peccatum aufert.

An autem principalis effectus hujus Sacramenti sit remissio peccatorum, saltem venialium? Affirmant *Holzm. n. 36. cum S. Bonav. Scoto*, & aliis Scotistis communiter; item *Navar. Vasq. Sa, & Major ap. Escob. n.* 170. Sed alii communissime, & probabilius dicunt principalem effectum hujus Sacramenti esse, remittere reliquias peccatorum ut supra, nam alias qui non haberet actualia peccata, non esset capax principalis effectus illius, quod est falsum. Ita *S. Th. l. c.* quem sequuntur *Gonet p. 475. Pal. p. 5. n. 3.* cum communi, ut asserit, & *Escob. n. 178. cum Suar. Soto, Palud. Filliuc. &c.*

„ Hujus Sacramenti non sunt capaces, 1. Pueri, 732
ante usum rationis: etsi sufficiat ea ætas, qua possunt peccare. *Navar. Suar. l. c.* 2. Perpetuo amentes, aliis vero delirantibus, si ante petiverint, aut petituri fuissent, si cogitassent, aut ostenderint signum doloris, dari potest, & debet *Sylvest. Henr. Laym.* * (*Et sic habetur in Rituali, ubi dicitur:* Infirmis autem, qui dum sana mente, & integris sensibus essent, illud petierunt seu verosimiliter petiisent, seu dederint signa contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint vel amentes effecti sint, vel delirent, aut non sentiant, nihilominus præbeatur.) *Amentes autem bene ungi possunt, si habent lucidum*

„ *intervallum, ut D. Th. qu.* 32. *a.* 9. *In dubio* „ *autem, an æger habuerit unquam usum ratio-* „ *nis, etiam ungendus est* (*intellige sub condi-* „ *tione*) *ut recte ait Croix n.* 2111. *cum Rayn.* „ *Dian. Avers. &c. Et sic dicendum de ebriis* „ *deficientibus, nisi constet esse in mortali, ut* „ *Croix n.* 2110. *cum Gob. & Lohn. ex Rituali*, „ ubi: Impœnitentibus, & qui in manifesto pecca- „ to mortali moriuntur, & excommunicatis peni- „ tus (*Sacramentum*) denegetur. *Possunt etiam* „ *ungi* (*ait Croix d. n.* 2110. *cum Con. Tamb.* „ *& Lohn. vulnerati in rixa, quia præsumuntur* „ *se conteri in illo extremo statu. Tempore autem* „ *interdicti vetitum est ministrari hoc Sacra-* „ *mentum, ex c. Quod in te, de pœn. & re-* „ *miss.*) * Et si tales unctioni resistant, ligandos „ esse, vel fortier tenendos, ait *Tamb. ap. Dian.* „ *p.* 3. *tr.* 3. *res.* 84. qui cum *Barbos. de Offic.* „ *Paroch. c.* 22. dicit esse necessarium, quando „ phreneticus non potest aliud Sacramentum susci- „ pere. * (*Et huic congruit hic, quod addit Rit.*, „ *dicens*: Si infirmus, dum phrenesi aut amentia „ laborat, verisimiliter posset quidquam facere con- „ tra reverentiam Sacramenti, non inungatur, ni- „ si periculum tollatur omnino.) *

„ Muti, surdi, & cæci a nativitate sunt capa- „ ces, atque adeo debent inungi prope organa sen- „ suum, quibus carent: etsi exterius per illa non „ peccarint, potuerunt tamen peccare per interio- „ res potentias, quibus illa respondent. *Possev.* „ *Nald. Prepos. Dian. p.* 5. *t.* 6. *R.* 11. * (*Ita* „ *etiam S. Th. qu.* 32. *art.* 7. *et Salm. cum com-* „ *muni*) *contra Croix n.* 1875. *cum Gob. &c.* „ (*et idem docuit S. Carolus Borromæus Act.* „ *Med. p.* 4.) *

753 „ 3. Non suscipere hoc Sacramentum, per se „ loquendo, seculso scandalo, & contemptu, non „ est peccatum mortale. Ita *Suar. Laym. Tan.* „ *Escob. &c.* (multo minus peccant mortaliter do- „ mestici, si id non procurent). Veniale tamen „ esse docent *Con. d.* 19. *dub.* 10. contra *Nunnum.* „ Vid. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 170. & *p.* 8. *t.* 1. *R.* „ 58. & *p.* 5. *t.* 3. *R.* 79. ubi notat ex *Tann.* non „ censeri contemnere, qui sciens prudens omittit „ tempore apto, & oblata commoditate. Contra- „ rium tamen vult *Tol.* præsertim, si probabiliter „ deinceps non sit futura commoditas.

Quæritur, an sit obligatio sub gravi suscipiendi hoc Sacramentum? *Prima* sententia affirmat, & hanc tenent *Conc. p.* 20. *n.* 7. *Merbes. p.* 260. *qu.* 10. *Habert t.* 6. *p.* 541. *Ronc. p.* 122. *qu.* 7. item *S. Bonav. & P. Soto apud Escob. n.* 55. Diversa tamen hi AA. ratione utuntur; *Ronc.* quia videtur talis Infirmus graviter delinquere contra charitatem sui ipsius. Alii vero, quia verba Apostoli, *Inducat Presbyteros*, præceptum inducunt. *Secunda* vero sententia communis (ut fatetur ipse *Merbesius*) & satis probabilis negat, eamque tenent *Suar. dist.* 42. *sect.* 1. *n.* 2. *Nav. c.* 22. *n.* 16. *Bon. part.* 5. *n.* 10. *Holzm. n.* 31. *Viva art.* 2. *n.* 4. *Croix n.* 2113. *Spor. n.* 106. *Elbel. n.* 51. *Pal. part.* 8. *n.* 1. *cum Palud. Cov. & Dom. Soto*, *Escob. n.* 56. *cum Caj. Sylvest. Vict. Arm. et Gabr.* ac *Salm. cap.* 4. *n.* 10. *cum Gon. Sa, Val. & Henr.* item *Estius, Sylvius, & Sambov. ap. Habert l. c.* ex *D. Th. in* 4. *dist.* 23. *qu.* 1. *art.* 1. *qu.* 3. *ad* 1. ubi ait Sacramenta tam Confirmationis, quam Extremæ-Unctionis, *non esse de necessitate salutis*. Ratio, quia talis obligatio non habetur neque ex vi institutionis hujus Sacramenti, cum non sit necessarium ad salutem, sed tantum utile, & ad melius esse; neque ex præcepto divino, cum communiter Theologi verba Apostoli non interpretentur de præcepto, sed de consilio. Unde, cum hoc Sacramentum sit tantum ad majorem utilitatem institutum, non videtur charitas erga seipsum ad illud obligare sub gravi; charitas enim non obligat sub gravi præcepto ad id quod melius est. Hoc tamen non obstante, prima sententia etiam probabilis, & omnino suadenda mihi apparet, non tam ratione præcepti, quia de eo saltem non constat, quam ratione charitatis erga seipsum; nam licet moribundus possit aliis præsidiis se roborare; tamen in tali statu constitutus, ex una parte cum magna difficultate ad bonos actus se valet excitare, cum ob mentis oppressionem vires propriæ tunc sunt debiliores, & ex altera vehementiores sunt (ut ait Tridentinum) Dæmonis insidiæ, unde ingenti periculo se exponere videtur tentationibus succumbendi, qui negligit se munire hoc Sacramento a Christo Domino instituto, tanquam firmissimo præsidio in tanto conflictu.

Omnes tamen conveniunt, quod per accidens posset infirmus peccare mortaliter, omittendo suscipere hoc Sacramentum, scilicet primo, si omitteret habens conscientiam peccati mortalis, & non posset aliud Sacramentum recipere; ita communiter *Palaus p.* 8. *n.* 3. *& Salm. cap.* 4. *n.* 13. *cum Suarez, Aversa*, & aliis passim; sed bene ajunt *Suar. & Palaus*, hunc casum vix accidere posse. Secundo, si omittendo, scandalum daret, puta si ratione circumstantiarum inducerentur alii ad suspicandum quod ipse sit hæreticus, vel ad nihili faciendum hoc Sacramentum; ita *Salm. n.* 12. *Holzm. n.* 31. *et Pal. n.* 3. *cum Suar. Sa, Con. Laym. Bon.* & communi. Tertio, ratione contemptus, ut communiter DD. præfati, & patet ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. *in fine*, ubi; *Nec vero tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere esse potest*. Utrum autem qui sciens & volens negligit hoc Sacramentum suscipere, dicatur contemnere? Affirmat *Merbesius*, & alii. Sed negant communius & probabilius *Suarez n.* 6. *Salm. n.* 11. *Pal. n.* 3. *cum Sa, etc.* quia is tantum dicitur contemnere, qui illud negligit, quia parvi facit; non vero qui non vult suscipere ob aliquam repugnantiam, vel quia putat non esse in præcepto. Et huic congruit id quod dixit Martinus V. in Bulla Constantiæ edita (ut refert *Merbes. d. q.* 10.) ubi *Hoc Sacramentum* (nempe Extremæ Unctionis) *neque negligi sine culpa, neque contemni posse sine peccato mortali*. Unde videtur Pontifex satis expressive, quod contemptus hujus Sacramenti gravem quidem importat culpam, negligentia vero non plus quam levem. Vide dicta de Sacram. Confirm. *n.* 182. quæ huic Sacramento etiam congruunt.

CA-

CAPUT II.

DE SACRAMENTO ORDINIS

D U B I U M I.

Quid sit Ordo, quotuplex, & quæ ejus materia?

734 *Quid est Sacramentum Ordinis, & quot sunt Ordines? Et an prima Tonsura sit Ordo?*
735 *Quid sit Ordinatio, & quid Ordo? Et quinam sint effectus Ordinis? Definitio cujusvis Ordinis.*
736 *An singuli septem Ordines sint Sacramenta?* 737. *Sententia Auctoris.*
738 *An Episcopatus sit Ordo distinctus a Sacerdotio?*
739 *Quæ sit materia,* remota *& quæ* proxima *hujus Sacramenti?* 740. *Dub.* 1. *An materia & forma Ordinis sint a Christo in specie determinata?* (Remiss. *ad n.* 12. *de Sacram.*) 741. *Dub.* 2. *An valide ordinetur Latinus per materiam a Græcis assignatam?* 742. *Dub.* 3. *An requiratur contactus instrumentorum?* 744. *An ab eodem Episcopo debeat dici forma, & tradi materia? Et an ab eodem qui confert Ordines, debeat Missa celebrari?*
745 *De materia cujusque Ordinis. An materia Acolytatus sit traditio urceolorum, vel candelabri?*
746 *Qu. I. Quæ sit materia, & forma Subdiaconatus? Dub.* 1. *An sit calix cum patena, vel liber Epistolarum?* 747. *Dub.* 2. *An calix, & patena debeant esse consecrata? Et an peccet graviter Subdiaconatus ministrando in mortali?* Remissive *ad n.* 38.
748 *Qu. II. Quæ sit materia, & forma Diaconatus?*
749 *Qu. III. Quæ sit materia, & forma Presbyteratus?* 750. *Dub.* 1. *An requiratur ad valorem traditio utriusque speciei, nempe vini, & hostiæ?* 751. *Dub.* 2. *An valide ordinetur qui tangit hostiam, & non patenam?* 752. *Dub.* 3. *An qui tangit calicem & patenam, sed non hostiam?* 753. *Dub.* 4. *An qui tangit solum calicem, sed non patenam?*
754 *Clericus exercens munus Ordinis majoris, quem non habet; Incurrit irregularitatem. Quid si sit Laicus?* (Remiss. *ad n.* 116.)
755 *De Ordinatione Episcoporum. Et an ad valorem requiratur trium Episcoporum assistentia?*
756 *An Episcopus possit conferre Primam Tonsuram extra suam Diœcesim?*
757 *Quid agendum in dubio, an Ordo sit collatus?*
758 *Quomodo supplendi sunt defectus in Ordinatione commissi?* 759. *Et an supplendi tempore statuto ad Ordinationes?*
760 *Quinam Episcopus possit ordinare?* (Vide etiam infra a n. 769.)
761 *Qui sit minister Ordinis?* 762. *Qu.* 1. *An possit esse minister quivis Sacerdos ex concessione Papæ? An etiam ad conferendum Diaconatum, & Subdiaconatum?* 763. *Qu.* 2. *An Abbates possint conferre Tonsuram et Ordines minores, aut Litteras dimissorias concedere subditis suis non religiosis?* 764. *Dub.* 1. *An possint Ordines conferre suis novitiis?* 765. *Et an novitii debeant ordinari ab Episcopo loci novitiatus, etc.* 766. *Dub.* 2. *An Abbates ordinantes non subditos, valide ordinent?*
767 *An conferens Ordines minores in mortali, graviter peccet?*
768 *A quo Episcopo ordinari debeant Regulares?*
769 *Ordinatio fieri debet a proprio Episcopo, alias, etc.* 770. *Plura notanda ex Bulla* Speculatores. 771. *Quid si quis in una Diœcesi habeat originem, in alia domicilium, et in alia Beneficium?* 772. *Quid si quis casu alicubi nascatur?* 773. *Quid si quis habeat diversa domicilia?*
774 *Quomodo quis possit ordinari ab Episcopo Beneficii?* 775. *Dub.* 1. *An Episcopus Beneficii possit dispensare in interstitiis?* 776. *Dub.* 2. *An licite Episcopus ordinet eum, cui confert Beneficium, ut possit eum ordinare?* 777. *Quid si quis in diversis Diœcesibus Beneficia habeat? Et an studiosi contrahant domicilium?*
778 *Quid requiratur, ut quis ordinetur ratione domicilii?* 779. *An Barones eorumque filii gaudeant domicilio feudorum? An Officiales domicilio loci, ubi degunt?*
780 *Quomodo possit quis ordinari* ratione familiaritatis? *Et an hoc titulo possint ordinari famuli famulorum?*

„ Resp. 1. Ordo est Sacramentum, quo tradi- 734
tur potestas circa Eucharistiam rite administrandam. Ordines universim sunt septem, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium. Quod rursus est duplex, minus, & majus sive Episcopatus. Unde quidam octo numerant. Prima vero Tonsura non est Ordo, nisi late, sed tantum dispositio ad Ordines, per quam quis fit Clericus, & capax Beneficii Ecclesiastici, ac privilegiorum Clericalium. * (*Ita S. Th. suppl. q.* 40. *ar.* 2. *Bonac. q. un. p.* 1. *Pal. p.* 2. *n.* 2. *Holzm. n.* 48. *cum Scoto, & Theologis communiter, Salm. de Ord. tr.* 8. *c.* 2. *n.* 26. *cum Soto, Trull. Nunno, etc. et Barb. de Pot. Ep. Alleg.* 2. *n.* 18. *cum Vasq. Fill. Reg. et aliis* (*contra Con. Fagn. et alios Canonistas*). *Ratio, quia Trid. sess.* 13. *c.* 2. *loquens de Tonsura ait:* Ut qui jam Tonsura insigniti essent per minores ad majores Ordines ascenderent. *Ergo Tonsuram inter Ordines non enumerat. Præterea Concilium sess.* 23. *c.* 17. *testatur hos solos Ordines ab initio fuisse in Ecclesia, nempe a Diaconatu ad Ostiariatum*)*. Ex iis tres posteriores dicuntur majores, sive sacri, ob annexum votum solemne castitatis (etsi ordinatus per gravem metum, vel nimiis blanditiis, & importunitate parentum probabiliter eo non teneatur, nisi sponte ratificaverit. *Sanch. disp.* 29. *Azor.*

„ zor. Fill. l. 10. c. 4. q. 3. Con. n. 150. Bon. De „ Matr. q. 3. p. 9.). Reliqui minores, quos cum „ Vasquez alii Sacramentum esse negant, alii cum „ Bell. Coninc. Fill. &c. communius, & probabi- „ lius affirmant. Et quidem unum, vel perfectione „ ac fine, vel unitate attributionis. Vide Fill. tr. „ 9. d. 1. Bonac. d. 8. q. 1.

Quod Ordo sit Sacramentum, definitum habetur in Conc. Trid. sess. 23. Can. 3. ubi: *Si quis dixerit Ordinem, sive sacram Ordinationem, non esse vere, et proprie Sacramentum a Christo Domino institutum .... anathema sit.*

735 Quær. quid sit Ordinatio, & quid Ordo?

Ordinatio est actio illa, per quam sacra potestas tribuitur: *Ordo* autem melius definitur cum *S. Th.*: *Est signaculum quoddam Ecclesiæ, quo spiritualis potestas tribuitur ordinato*: (adduntque communiter DD.) *in ordine ad Eucharistiam.* Ordinatio autem est Sacramentum; Ordo vero effectus Sacramenti.

Dicitur autem *Ordo* ab effectu, quem causat; Ordo enim constituit ministros, qui duplicem peculiarem potestatem habent, unam *Ordinis* erga corpus Christi reale, & mysticum simul, nempe conficiendi Eucharistiam, & absolvendi peccata; alteram *Jurisdictionis* erga corpus Christi mysticum tantum.

Additur recte *in ordine ad Eucharistiam*, quia omnia alia ministeria non ad aliud communicantur, quam ad disponendos fideles, ut Eucharistiam digne recipiant. *Salm. de Sacram. Ord. c. 1. n. 8.*

Patet autem Ordinem esse vere, & proprie Sacramentum, quia habentur in eo tria illa, quæ Sacramenta constituunt: nempe 1. Signum externe, ex *Act. 6. Et orantes imposuerunt eis manus.* 2. Promissio gratiæ ad ministerium, dum habetur 1. *Tim. 4. Noli negligere gratiam, quæ data est tibi cum impositione manuum Presbyteri.* 3. Habetur institutio Christi Domini *ex eodem Apost. ad Ephes. 4. Ipse dedit quosdam Apostolos ... alios autem Pastores, et Doctores in opus ministerii.* Et ex *Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem.* Ubi licet tantum Sacerdotium fuerit ordinatum, in ipso tamen eminenter contenta fuit Ordinatio aliorum ministrorum, qui Sacerdotibus inserviunt.

Effectus hujus Sacramenti sunt 1. Gratia sanctificans. 2. Gratia sacramentalis ad ministerium rite exercendum. 3. Impressio characteris.

De fide est in Ecclesia plures Ordines esse; ex *Trid. sess. 23. can. 2. Si quis dixerit, præter Sacerdotium, non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, et majores, et minores, per quos velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur, anathema sit.*

Singuli autem Ordines sic definiuntur; & I. Ostiariatus est *Ordo, quo confertur alicui specialis potestas aperiendi et claudendi januam Ecclesiæ, ac admittendi dignos excludendique indignos.* II. Lectoratus est *Ordo, quo confertur alicui specialis potestas legendi Psalmos, et Lectiones ex pulpito in Ecclesia, ac populum catechizandi seu instruendi in rebus fidei.* III. Exorcistatus est *Ordo, quo alicui confertur specialis potestas ejiciendi Dæmonia.* IV. Acolythatus est *Ordo, quo confertur alicui specialis potestas in Missa solemni Subdiacono inserviendi, accendendo cereos, præparando et porrigendo illi ampullas vini et aquæ.* V. Subdiaconatus est *Ordo, quo confertur alicui specialis potestas in Missa solemni inserviendi Diacono, et solemniter canendi Epistolam.* VI. Diaconatus est *Ordo, quo confertur alicui specialis potestas in Missa solemni immediate assistendi Presbytero, et solemniter canendi Evangelium.* VII. Presbyteratus, sive Sacerdotium est *Ordo, quo confertur alicui specialis potestas consecrandi corpus, & sanguinem Christi, absolvendi quoque a peccatis, et pascendi subditos opere ac doctrina.* VIII. Episcopatus est *Ordo, quo confertur alicui specialis potestas confirmandi fideles, et ordinandi ministros Sacramentorum* (*to ministros* sumendo latius, idest non solum pro iis qui Sacramenta conficiunt, sed etiam pro iis, qui conficientibus ex officio ministrant), *nec non consecrandi res ad divinum cultum pertinentes.* Prima autem Tonsura est *Ritus solemnis ecclesiasticus, consistens in levi detonsione capillorum cum certis verbis, per ministrum idoneum celebratus, ex institutione Ecclesiæ, significans, masculum baptizatum a statu laicali in sortem Domini, & statum Clericalem transferri.*

Quæstio autem celebris est, an singuli septem Ordines sint Sacramenta? Adsunt quatuor sententiæ. I. sententia universe affirmat, & hanc docet *D. Th. 3. p. q. 37. art. 2. ad 1. et art. 3.* quem sequuntur *Sanch. Cons. l. 7. c. 1. dub. 7. et 8. Bon. p. 1. n. 2. Bellarm. de Ord. c. 8. Gonet. d. 2. art. 1. et Salm. c. 1. n. 14. cum Gabr. Gran. Lez.* & aliis pluribus. II. sententia dicit solum Sacerdotium esse Sacramentum, & sic tenent *Durand. Cajet.* & probabilem putant *Sotus, et Victor. ap. Salm. c. 16. n. 13.* III. vero sententia dicit, esse Sacramenta tantum tres Ordines majores; ita *Nav. c. 22. n. 18. & Sotus*, ac *Vasq. ap. Salm. d. nu. 13.* atque probabilem putat *Sanch. de Matr. l. 7. d. 31. n. 27.* IV. demum sententia dicit solum Presbyteratum, & Diaconatum esse Sacramenta, & hanc tenent *Tournely to. 10. p. 248. Cabassut. T. J. l. 3. c. 16. n. 3. & Habert to. 7. p. 166. R. 3. cum Gratian. Mag. sent. & Estio*, ac probabilem vocant *Salm. c. 4. n. 42. cum Soto.* 736

Circa has sententias meum proferam judicium. 737 Sententia I. est probabilis. Ratio, quia Eugenius IV. in Decreto ad Armenos (quod affert *Cr. l. 6. p. 2. n. 2128.*) dicit materiam Sacramenti Ordinis esse illud, per cujus traditionem confertur Ordo; & deinde explicat calicem cum vino, & patenam cum hostia esse materiam Presbyteratus, librum Evangeliorum Diaconatus, calicem vacuum cum patena vacua Subdiaconatus, & res alias assignatas aliorum quatuor Ordinum. Quo Decreto cum prædictus Pontifex declaret, omnes Ordines ultra sacros habere propriam materiam pro Sacramento, consequenter declarat omnes alios Ordines esse Sacramenta. Nec obstat quod minister ordinationis sit solus Episcopus, ut dicitur in *Trid. sess. 23. c. 4. & 7.* Nam respondetur, quod hoc intelligitur de ministro ordinario, non autem extraordinario, quem Papa bene potest deputare ad huiusmodi Ordines conferendos, ut dicunt *Salm. c. 4. n. 19. cum Soto, Sanch. Pal.* & aliis communiter, ex *D. Th.*, qui id ex-

expresse docet *Suppl. q.* 38. *art.* 1. *ad* 5. Et de facto habetur ex eod. Trid. *sess.* 23. *c.* 10. quod Abbates possunt Ordines minores conferre; vide dicenda *n.* 763. Sententia II. quæ dicit solum Sacerdotium esse Sacramentum, non est mihi, & aliis communissime satis probabilis ex iis, quæ mox dicam, loquendo de quarta sententia. Sententia III. pariter ac prima est probabilis. Sed mihi probabilior est IV. sententia, quæ docet tantum Sacerdotium, & Diaconatum esse Sacramentum, non vero alios Ordines.

Prima pars, quod non solum Sacerdotium, sed etiam Diaconatus sit Sacramentum, probatur, quia in ordinatione Diaconatus concurrunt tria, ut diximus, sufficientia ad Sacramentum, nempe 1. Signum sensibile, scilicet impositio manuum. 2. Institutio divina, nam *Conc. Trident.* definivit: *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, et ministris, anathema sit.* Per Tò *ministris* saltem Diaconi intelligendi sunt divina ordinatione instituti. 3. Concurrit promissio gratiæ, quam significant verba Episcopi: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur*, &c. Quæ verba habent rationem formæ, & vere producunt gratiam, ut scripsit Anastasius Papa II. *in Epist. Ad Anast. Imper. c.* 7. *ap. Cabassut. l. c.* utque clare infertur ex Tridentino *sess.* 23. *Can.* 4. ubi habetur: *Si quis dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum-Sanctum, ac proinde frustra dicere Episcopos: Accipe Spiritum-Sanctum.... anathema sit.* Ergo cum in Ordinatione Diaconatus jam dicat Episcopus, *accipe Spiritum-Sanctum etc.* vere Spiritus-Sanctus datur, & per consequens confertur Sacramentum.

Secunda autem pars, nempe quod alii Ordines minores, & Subdiaconatus non sint Sacramenta, probatur, quia pro his deest materia, & forma Sacramenti Ordinis; deest quidem materia, quia deest impositio manuum, quæ est sola materia hujus Sacramenti, juxta probabiliorem sententiam, quam tenuimus *de Sacram. in gen. n.* 12. & fusius probabimus hic *n.* 749. *Qu. III.* Deest etiam forma Sacramenti; in horum enim Ordinum collatione nulla adest forma quæ exprimat productionem gratiæ, sed tantum fit mentio potestatis quæ traditur. Nec obstat dicere, quod nullus ex septem Ordinibus iterari possit, ergo in singulis imprimitur character, quod imprimi non potest, nisi per Sacramentum. Nam respondetur, nec consecrationes Ecclesiarum iterantur, neque ideo characterem imprimunt, nec sunt Sacramenta. Nec obstat, quod Clemens *l.* 8. *Constit. c.* 21. dicat in Ordinatione Subdiaconorum hanc fieri Orationem: *Tribue eis, Domine, Spiritum-Sanctum, ut digne vasa Domini attrectare valeant.* Nam respondet *Tourn. p.* 252. quod idem Clemens antea retulerat, eandem dici Orationem super Diaconissis, quæ certe Sacramentum Ordinis suscipere non poterant. Sed hodie hæc oratio neque dicitur.

738 Quæritur deinde. An Episcopatus sit Ordo distinctus a Presbyteratu. Negant *S. Thom. S. Bonav.* & alii, qui dicunt esse extensionem Ordinis Presbyteratus. Sed communius affirmant *Bellarm. Tourn., Habert, Sanch. Val. Aversa*, &c., tum quia in ipso traditur distinctus character, & specialis potestas ad Eucharistiam, nempe constituendi hujus Sacramenti ministros, tum quia Ordo Episcopatus confertur per manuum impositionem, & per formam: *Accipe Spiritum-Sanctum, &c.* Nec valet dicere, quod, si Episcopatus esset distinctus Ordo, posset Episcopus valide saltem ordinare, licet non esset Sacerdos; nam respondetur, quod hoc ordinatione divina requiritur, sicut requiritur, ut sit baptizatus qui vult confirmari, aut ordinari.

„ Resp. 2. Materia *remota* Ordinum est aliquod „ instrumentum traditum ordinandis in signum potestatis spiritualis; *proxima* est ejusdem traditio, „ & acceptio, cujus contactum physicum, & immediatum etsi non esse essentialem aliqui probabiliter doceant cum *Sa, Henr. Reg. Laym. Dian. tom.* 4. *de Sacram. n.* 185. & aliis, quos „ citat: contrarium tamen communius est, ac tutius; ut altera saltem manu tangatur; imo ex „ præcepto ad scrupulum vitandum, utraque manu; & quidem omnia, v. gr. calix cum patena, „ hæc cum hostia, ut docet *Fill.* idque simul cum „ prolatione verborum Episcopi; v. *Laym. l.* 5. „ *tom.* 9. *c.* 5. *Bon. d.* 8. *p.* 1. *punct.* 3. V. *Dian.* „ *p.* 8. *tom.* 1. *R.* 40. & 42. 739

Dubitatur hic 1. An materia, & forma Sacramenti Ordinis fuerint a Christo Domino in specie determinatæ? Vide dicta *de Sacram. in gen. n.* 12. ubi diximus probabilius esse, omnes materias Sacramentorum, & quoad substantiam etiam formas fuisse a Christo in specie determinatas, cum *Juenin., Petrocor. Habert, Concina, Merbes. Contin. Tourn.*, & aliis pluribus ex *D. Thoma.* 740

Dubitatur 2. An valide ordinaretur Latinus per materiam Græcis assignatam, nempe per solam manuum impositionem, & e converso? Affirmant *Suar. Vasq. Dic. Escob. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 16. *v. Inst.* quia, cum Ecclesia sit una, uniformia quoque debent esse Sacramenta. Negat vero ipse *Croix cum Arriaga*, & aliis, quia ex determinatione Ecclesiæ materia Græcis assignata non habet vim significandi id quod significat materia assignata Latinis. Utraque est probabilis, sed prima est probabilior juxta nostram sententiam allatam *eod. n.* 12. *de Sacram. in genere*, ubi diximus, solam manuum impositionem, quæ communis est tam Græcis quam Latinis, esse materiam essentialem Sacramenti Ordinis; traditionem autem instrumentorum esse tantum materiam integralem. Si autem Latinus ordinetur forma græce prolata, vel e converso, proculdubio valida est Ordinatio, ut recte & communiter dicunt *Lugo d.* 2. *n.* 107. *Con. q.* 68. & *Croix n.* 30. *cum Suar. Cajet.* & *Dicast.* 741

Dubit. 3. An attenta probabili sententia eorum, qui dicunt ad valorem Ordinationis requiri traditionem instrumentorum, omnino etiam requiratur illorum contactus ex parte suscipientis? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Laym. c.* 5. *n.* 4. *Nav. Man. cap.* 22. *n.* 17. *Caj. in summa v. Ordinantium, Dian. part.* 3. *tr.* 4. *R.* 185. item *Alb. Mag. Arm. Vict. Henriq.* & *Vasq. apud Pal. p.* 4. *n.* 21. Ratio, quia ad potestates & dominia rerum concedenda sufficit, ut minister, aut dominus tradat, & alter præsens ea acceptet sine contactu rei traditæ. *Secunda* vero sententia affirmat, & hanc tenent *D. Th. suppl. q.* 34. *art.* 5. *ad* 5. *Sanch. Cons. l.* 7. *cap.* 1. *dub.* 2. *Bonac. p.* 3. *n.* 11. & 742

Pal.

Pal. num. 22. *cum Val. Sa*, *&* *Con.* Ratio, quia Christus sic instituit conferri Ordinem, prout suadent praxis Ecclesiæ, & formæ verba, quæ (ut ait *D. Th.*) *videntur ostendere quod tactus materiæ sit de essentia Sacramenti*. Et hæc sententia cum sit satis probabilis, omnino in praxi sequenda est, saltem in Ordine Presbyteratus & Diaconatus; nam quoad alios Ordines probabile est non esse Sacramenta, ut diximus *n.* 737.

743 Dubit. 4. An ad valorem Ordinationis requiratur contactus physicus instrumentorum? Negant alii, quorum sententiam merito putant probabilem *Salm. c.* 2. *n.* 12. & *Ronc. pag.* 125. *qu.* 3. *R.* 3. Ratio, quia humano modo loquendo, hoc ipso quod aliquis rem alteri offerat, & alter significet aliquo sensibili signo acceptare illam, jam censetur acceptare, esto non tangat. Affirmant vero cum sententia communiori *Bon. Ronc. ll. cc. Viva qu.* 7. *art.... n.... Elbel num.* 18. *Mazzotta t.* 3. *pag.* 228. & *Salm. n.* 14. *cum Soto*, *Aversa*, & *Trull.* ac *Escob. n.* 184. *cum Gran. Marthin. &c.* Ratio, quia sicut in Baptismo, Confirmatione, & Extrema-Unctione requiritur, ut suscipiens physice contingat materiam, ita in Ordinatione; tum quia talis est jus Ecclesiæ, unde præsumitur sic Christus instituisse. Dices: Parvuli non possunt tangere materiam, saltem tactu voluntario, & tamen, si ordinentur, valide ordinantur, ut dicemus *n.* 782. Sed respondetur, quod parvuli nec etiam contactum moralem possunt adhibere, unde recte dicunt *Salm.* quod ipsi tantum valide ordinantur, in quantum Ordinatio ipsis est voluntaria voluntate Ecclesiæ, sicut eisdem est ablutio in Baptismo. Et cum hæc sententia sit etiam probabilis, recte dicunt DD. præfati, omnino in praxi tenendam. Merito autem dicit *Escob. n.* 184. sufficere quoad valorem, quod materia una manu tangatur. Et pariter merito cum communi censent idem *Escob. l. cit.* ac *Pal. p.* 4. *n.* 20. *Croix n.* 2157. *cum Gob.* & *Salm. n.* 19. *cum Vasq. Con. Bon.* & *Aversa*, sufficere tactum mediatum, nempe si contingatur calix, patena, aut liber medio aliquo velo, vel chirotheca; qui enim sic tangit, in omnium sensu vere tangere dicitur.

744 Notandum autem hic I. Quod in Ordinibus sacris conferendis requiritur, ut ab eodem Episcopo, qui formam profert, materia tradatur: quia, cum talis sit usus Ecclesiæ, sic censetur Christus instituisse, ita *D. Thom. suppl. qu.* 38. *art.* 1. *ad* 2. *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 5. *dub.* 5. & *Salm. c.* 2. *n.* 22. Secus vero esse docet *D. Th.* cum aliis cit. in collatione Ordinum minorum. Notandum II. quod si conferantur Ordines ab Episcopo, alio tamen celebrante Missam pro ipso, valida erit Ordinatio, sed illicita, prout declaravit S. C. Gen. habita an. 1715. coram Clemente XI. & confirmavit Innocentius XIII. In Congreg. habita die 5. Februar. an. 1722. Ita refert N. P. Bened. *de Syn. l.* 7. *c.* 26. *num.* 7.

745 „ Resp. 3. Ostiarius ordinatur traditione clavium „ Ecclesiæ, Lector libri lectionum, Exorcista libri „ Exorcismorum, Acolythus ampullarum vacuarum, „ vel saltem unius, & candelabri cum cereo ex- „ tincto, quia ejus est præparare lumen, vinum, „ & aquam ad Missam: * (*An autem materia* „ *Acolythatus sit traditio urceolorum, vel cande-* „ *labri? Resp. esse utrumque cum S. Th. Salm.* „ *c.* 3. *n.* 17. *&c. contra alios*. *Character vero*, „ *juxta sententiam affirmantium omnes Ordines* „ *esse Sacramenta*, *probabilius imprimitur in* „ *porrectione urceolorum*, *prout proximius ad sa-* „ *crificium deserventium*, *ut Sanch. & Bon. cum* „ *Salm. ib.*) * Subdiaconus traditione calicis va- „ cui cum vacua patena superposita, quia illius est „ hæc ad Missam præparare: Diaconus impositio- „ ne manus, & traditione libri Evangeliorum, quia „ ejus est * (*ministrare ad altare*, *ut habetur in* „ *Pontificali*) * catechizare, cantare Evangelium, „ & cum facultate Parochi prædicare, Baptizare, „ Eucharistiam dare: * (*In necessitate tamen*, „ *juxta dicta n.* 116. *v. Certum*, *& n.* 237. *Qu.* „ *I.*) * Sacerdos traditione calicis cum vino, & „ patenæ cum pane, addita forma, qua datur po- „ testas sacrificandi; deinde impositione manus, ad- „ dita alia forma, qua datur potestas remittendi a- „ liis peccata. *Vid. Fill. t.* 9. *c.* 2. *Reg. Bon.* „ *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 186. 187. *&* 188. *& p.* 8. „ *l. c.*

746 Quær. I. Quænam autem sit materia, & forma Subdiaconatus? Apud Græcos est manuum impositio; apud Latinos dubitatur 1. an sit calix cum patena, vel liber Epistolarum? Alii dicunt, materiam proximam esse solam traditionem calicis vacui cum patena, ex *Conc. Carth.* 4. *c.* 5. & *Florent. sess. ult.* §. 6. cum sua forma, *Videte cujus ministerium vobis traditur, ita vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, quod Deo placere possitis*. Alii vero dicunt materiam pariter essentialem esse traditionem libri Epistolarum, ut dicunt *Escob. l.* 23. *n.* 170. *& Fill. Dic. Avers. Med. Tann.* &c. apud *Croix n.* 2149. Ratio istorum, quia adhuc speciale munus est Subdiaconi solemniter Epistolas legere. Negant hoc tamen *Habert*, & *Salm. ib. cum D. Thom. Mag. Sent. Vasq. Gon. Val. Bon.* & *Pal.* qui dicit primam sententiam esse certam. Ratio, quia nullo judicio deprehenditur Ecclesiam instituisse ritum illum, ut materiam necessariam hujus Ordinis: jam enim dicunt, per traditionem calicis, & patenæ sufficienter significare ministerium præcipuum Subdiaconi, nimirum ministrandi Diacono panem, & vinum oblatum, ut Sacerdoti tradat. His tamen non obstantibus, censeo *cum Croix n.* 2109. in praxi sententiam, nempe quod tam traditio calicis, quam traditio libri Epistolarum sit materia proxima Subdiaconatus, sequendam esse utpote non improbabilem.

747 Dubitatur 2. an calix, & patena in Ordinatione Subdiaconatus debeant esse consecrata? Nulli dubium ex necessitate præcepti, sed negant *Dian. Bon. Henr.* ex necessitate Sacramenti ad valorem, sed affirmandum cum *Pal. Dicast. Sylvest. & Salm. c.* 3. *n.* 22. quia ministerium Subdiaconi totum est circa vasa; & ideo debent esse proprie Ecclesiastica, sive sacra, ad differentiam Sacerdotis initiandi, cujus ministerium, cum non sit circa vasa, non requiritur, ut vasa sint consecrata, prout tenent *Salm. ibid.* cum *Dicast.* Et hoc *Tamb. cap.* 5. §. 2. dicit esse moraliter certum. Sed huic pariter contradicit *Croix num.* 2150. cum *Pal. Dicast. Sylvest.* quorum sententia in praxi etiam sequenda videtur.

Ex dictis sequitur, munus Subdiaconi esse tradere Diacono calicem, & patenam; item panem, & vinum

num tanquam oblationes populi præsentare; deinde canere solemniter Epistolam, etiam deferre crucem in processionibus.

An autem peccent graviter Subdiaconi, & Diaconi solemniter ministrantes in mortali? Probabiliter negatur cum *Vall. Vill. March. Dian.* & *Salm. c.* 3. *n.* 24. contra alios, quia neque rem sacram conficiunt, neque operationes eliciunt, quæ ex opere operato conferant gratiam, cui ipsi obicem per peccatum ponant; peccabunt tamen saltem venialiter. Vide de hoc puncto fuse dicta de *Sacram. in gen. n.* 58.

748 Quær. II. Quænam sit materia, & forma Diaconatus? *Prima* sententia dicit esse solam traditionem Libri Evangeliorum, cum sua forma: *Accipe Spiritum sanctum ad robur*, & hanc tenent *Palaus p.* 4. *n.* 10. *Bonac. pag.* 5. *n.* 4. *& Vasq. Val. Reg. Vill. Diana, & Trull. apud Escob. l.* 23. *n.* 165. Atque hujus sententiæ videtur expresse esse *D. Th. suppl. q.* 37. *art.* 5. *ad* 5. cum ibi dicat: *In ipsa Libri datione imprimitur character.* Ratio, quia in Concilio Florent. sola traditio Libri Evangeliorum assignatur pro materia Diaconatus, Et licet manuum impositio sit necessaria ex præcepto Ecclesiæ, tamen non est de essentia, cum sit ritus duntaxat ab ipsa Ecclesia, sive ab Apostolis introductus, ut loquitur Gregorius IX. in *c. Presbyter. de Sacram. non iterand.* ubi sic dicitur: *Presbyter & Diaconus cum ordinantur, manus impositionem tactu corporali (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt.* *Secunda* vero sententia dicit esse solam impositionem manuum; & hanc tenent *Juenin. t.* 7. *pag.* 589. *Merbes. pag.* 295. *q.* 48. *Tournely t.* 10. *pag.* 247. *Habert. c.* 7. *q.* 5. *cum Morino, & Beccano,* item *Scotus, S. Bonav. Cajet. & Durand. ap. Escob. n.* 167. Probatur 1. ex *Act.* 6. ubi cum sermo habeatur de Ordinatione primorum Diaconorum, tantum impositionis manuum fit mentio: *Orantes imposuerunt eis manus.* Probatur 2. ex Concilio Carthag. IV. *Can.* 5. ubi dicitur: *Cum Diaconus ordinatur, solus Episcopus manus super caput ejus ponat.* Probatur 3. ex ritu Ecclesiæ Græcæ, in qua Diaconi per solam impositionem manuum ordinantur. Probatur 4. ratione; quia illa est materia Sacramenti, in cujus applicatione traditur Spiritus sanctus, nempe gratia Sacramenti; cum vero in impositione manuum tradatur Diaconis Spiritus sanctus, ut patet ex forma, *Accipe Spiritum sanctum ad robur, &c.* ideo sola impositio manuum est materia essentialis Diaconatus; & quod revera in illis verbis, *Accipe &c.* tradatur Spiritus sanctus, clare (ut diximus) ostendit Tridentinum *sess.* 23. *Can.* 4. ubi: *Si quis dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere: Accipe Spiritum sanctum; anathema sit.* Nec obstat textus oppositus in dicto *cap. Presbyter;* nam (ut respondet *Bellarm. de Ordine c.* 9.) hujusmodi impositio manuum dicitur ab Apostolis introducta, non quia ipsi illam instituerint, sed quia acceptam a Domino primi executi sunt. *Tertia* vero sententia dicit utramque (nempe traditionem Libri, & impositionem manuum) esse materiam essentialem; ita *Bellarm. d. c.* 9. *Lugo de Sacram. d.* 2. *n.* 101. *Petroc. t.* 4. *pag.* 228. *qu.* 4. *Laym. c.* 5. *nu.* 2. *Holzm. n.* 70. *Salm. c.* 3. *n.* 28. *cum Dic. Gran. &c. ac Escob. n.* 167. *cum Con. Soto, & Led.* Ratio, quia Ecclesia ex potestate a Christo sibi tradita, quoad Græcos determinavit materiam essentialem Diaconatus esse solam impositionem manuum; quoad Latinos vero, præter impositionem, esse traditionem Libri. His positis, dico primam sententiam esse probabilem, secundam probabiliorem, tertiam adhuc probabilem, & ideo omnino in praxi sequendam, utpote spectantem ad valorem Sacramenti.

Quær. III. Quænam sit materia, & forma Presbyteratus? Adsunt pariter tres sententiæ. *Prima*, 749 quem tenent *Fagnan. in cap. Presbyt. de Sacram. non iterand. Sotus in* 4. *d.* 25. *q.* 1. *art.* 4. item *Ang. & Nonnus ap. Salm. c.* 5. *n.* 40. dicit, materiam esse solam traditionem instrumentorum, & formam, verba illa quæ profert Episcopus in traditione instrumentorum, nempe: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini.* Et hac sola materia & forma dicunt tradi potestatem tam sacrificandi, quam absolvendi peccata. Probant ex Decreto Eugenii IV. ad Armenos (relato a *Croix n.* 2128.), ubi dicitur: *Ordo Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem.* Sed hæc sententia communiter a DD. non est recepta. Vide *Salm. cap.* 5. *nu.* 41. Decretum autem Eugenii quomodo intelligendum sit, infra explicabitur.

Secunda sententia, quam tenent *Bellarm. de Ordine c.* 9. *Estius in* 4. *d.* 24. §. 24. *Laym. c.* 1. *Holzm. n.* 70. *Escob. n.* 158. *cum Scoto, Con. & Henr. ac Salm. l. c. n.* 39. *cum Vasq. Led. Diana, &c.* dicit, in Ordinatione Presbyteratus duplicem esse materiam essentialem, nempe traditionem instrumentorum, qua traditur potestas super corpus Christi reale, scilicet sacrificandi, cum forma, *Accipe potestatem &c.* ut supra; & impositionem manuum, qua traditur potestas super corpus Christi mysticum, idest absolvendi peccata, cum forma: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis.* Quod requiratur traditio instrumentorum cum forma; *Accipe potestatem &c.* probant ex Decreto Eugenii supra relato, & ex *D. Th. q.* 37. *art.* 5. ubi dicit: *In ipsa traditione calicis sub forma verborum determinata character sacerdotalis imprimitur.* Quod autem requiratur etiam impositio manuum, probant ex Scriptura *Actor.* 13. 3. ubi dicuntur Paulus, & Barnabas ordinati fuisse Sacerdotes per impositionem manuum: *Tunc jejunantes, & orantes imponentesque eis manus dimiserunt illos.* Et quod forma hujus impositionis manuum sint verba, *Accipe Spiritum sanctum &c.* probatur ex eodem Trident. *sess.* 23. *Can.* 4. ubi declaratur per sacram Ordinationem dari Spiritum sanctum, *nec frustra Episcopum dicere: Accipe Spiritum sanctum.* Unde, cum in impositione manuum dicitur ab Episcopo: *Accipe Spiritum sanctum &c.* tunc perficitur Sacramentum, & ejus gratia confertur.

Tertia vero probabilior sententia, quam tenent *Juenin. t.* 7. *pag.* 589. *Conc. to.* 10. *pag.* 31. *n.* 4. *Petrocor. t.* 4. *p.* 252. *cum S. Bonav. & Arcud. ac Tournely to.* 10. *pag.* 218. *cum Martene, Becano, Menardo, &c.* dicit tradi utramque potestatem Sacerdoti sacrificandi, & absolvendi per solam se-

secundam manuum impositionem. Dicitur *secundam:* nam in Ordinatione Presbyteratus Episcopus ter manus imponit: Primo quando manus extendit nihil dicens: Secundo quando una cum Presbyteris extendit manus super initiandos, & fundit preces: Tertio quando post Communionem dicit: *Accipe Spiritum sanctum*, *&c.* Dicitur igitur utramque potestatem tradi, non in prima (ut certum est apud omnes), neque in tertia; nam tertia jam supponit consecratos Sacerdotes, dum ipsi cum Episcopo jam consecrant Eucharistiam; sed in secunda, quando Episcopus extendit manus cum Presbyteris, ut patet ex Tridentino *sess.* 14. *c.* 3. ubi: *Ministri Extrem. Unction. sunt aut Episcopi, aut Sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem* (nota) *manuum Presbyterii*, hoc est, quæ fit ab Episcopo cum Presbyteris assistentibus. Probatur 1. hæc sententia ex Scriptura, ut supra, ubi de sola impositione manuum fit mentio. Dicit autem Tridentinum *sess.* 23. *c.* 2. quod sacræ Litteræ gravissimis verbis docent ea quæ maxime in Diaconorum & Sacerdotum *Ordinatione attendenda sunt;* ergo si sacræ Litteræ tantum de impositione manuum verbum faciunt, dicere debemus præter manuum impositionem nihil aliud esse in Ordinatione essentialiter necessarium: & hoc denotat verbum illud *maxime:* alia vero solum requiri tanquam partes integrales, nempe ad clariorem acceptæ potestatis declarationem. Probatur 2. Quia Græci per solam impositionem manuum ordinantur: ergo si valida est Ordinatio Græcorum per solam manuum impositionem; ita etiam valida habenda est Ordinatio Latinorum, cum totus valor Sacramentorum pendeat ab ipsorum materia, & forma institutis a Christo Domino, qui (ut patet ex Scriptura) pro materia Ordinationis impositionem manuum instituit. Accedit id quod advertit Benedict. XIV. *de Synod. l.* 7. *c.* 2. *n.* 5. ex doctissimo *Martene*, quod instrumentorum traditio, non prius invecta est quam a sæculo VIII. vel IX. unde, si prius Sacerdotes per solam impositionem manuum valide ordinabantur, cur non hodie?

Respondent AA. secundæ sententiæ, Christum instituisse materias & formas Sacramentorum in genere, & reliquisse Ecclesiæ potestatem eas determinandi in specie, ac justis de causis mutandi; modo adhibeat res & verba exprimentia cujusque Sacramenti effectum. Sed hanc sententiam in *tract. de Sacram. in gen. n.* 12. asseruimus esse minus probabilem, & diximus Christum in specie determinasse materias, & formas (quoad substantiam) omnium Sacramentorum; non enim habetur (ut dicit præfatus Papa Bened. XIV. *l. c. n.* 10.) unde sufficienter probetur quod Christus hanc potestatem ab adversariis suppositam tradiderit Ecclesiæ; imo oppositum potius eruitur ex Trident. *sess.* 21. *c.* 2. ubi dicitur, Ecclesiam nullam habere potestatem circa Sacramentorum substantiam (ad quam certe pertinent materiæ & formæ), sed tantum circa eorum dispensationem. Nec obstat, quod Eugenius IV. ut supra assignaverit pro materia Presbyteratus traditionem instrumentorum cum forma, *Accipe potestatem &c.* Nam sapienter respondet idem Papa Benedict. XIV. *loc. cit. numer.* 8. *cum Morino*, *Becano*, *& Menardo*, Eugenium tantum ibi loquutum fuisse de materia & forma integrali, quam intendit tradere Armenis qui optabant aggregari Ecclesiæ Latinæ, & ideo non fuit opus eis assignare impositionem manuum, cum illi juxta ritum Græcorum, quo prius ordinabantur, jam eam adhibebant. Unde dicimus Eugenium non quidem mutasse materiam & formam hujus Sacramenti, sed tantum impositioni manuum superaddidisse traditionem instrumentorum, tamquam partem integralem, ut diximus.

Juxta autem hanc tertiam sententiam, quæ ex intrinsecis fundamentis (speculative tamen loquendo) probabilior mihi videtur, discrepant præfati hujus sententiæ auctores in assignanda forma Presbyteratus, alii enim, ut *Petrocorensis* (cui in parte consentit *Lugo de Sacrament. Dub.* 2. *n.* 99.), dicit esse verba quæ proferuntur in traditione calicis & patenæ: *Accipe potestatem*, *&c.* quia (ut ait) manet moralis connexio inter impositionem, & prædictam formam in traditione instrumentorum. Verum *Morinus & Tournely* forte probabilius dicunt formam esse orationem, quæ in ipsa impositione dicitur ab Episcopo; verba autem, *Accipe Spiritum sanctum*, *&c.* quæ dicuntur in tertia impositione, inquiunt esse tantum declarativa, & confirmativa rei peractæ, nempe Spiritus sancti jam collati in secunda impositione. Dixi autem *speculative loquendo* hanc sententiam esse probabiliorem; nam cum secunda sententia sit etiam probabilis, hæc in praxi omnino sequenda est. Quapropter bene advertit *Croix n.* 2245. quod Ordinatio facta sine secunda manuum impositione tota repetenda est, ut etiam declaravit S. C. apud Bened. XIV. *l. c. n.* 13. Ratio, quia qui non accepit potestatem supra Corpus Christi verum, nec etiam potuit accipere potestatem super Corpus Christi mysticum. Si vero Ordinatio facta fuit sine tertia manuum impositione, hæc tantum supplenda est.

Sed hic posita sententia in praxi tenenda, quod 750
traditio instrumentorum sit etiam materia essentialis hujus Sacramenti, dubitatur 1. An sit de necessitate Sacramenti, ut una cum calice & patena tradatur etiam utraque species, idest panis & vini? Negant probabiliter *Bon. p.* 3. *n.* 5. *Sanch. lib.* 7. *cap.* 3. *d.* 12. *n.* 17. item *Fill. Henr. Diana*, *Dic. &c. apud Salm. c.* 3. *n.* 45. & dicunt, quod, licet ex præcepto utraque species tradenda sit, tamen sufficit ad valorem Sacramenti, ut una sola conferatur. Probabilius vero affirmant *Holzm. cum Tann. Gob. ac Sporer*, *& Salm. l. c. cum Gran. Philib. Led. Vill. Aversa*, *Diana* (seipsum retractante), *&c.* Ratio, quia per traditionem unius speciei non datur potestas directa ad totum Sacramentum; & cum potestas sacerdotalis ad sacrificandum sit indivisibilis (prout diximus de *Eucharistia n.* 306.), & propterea non possit tradi nisi ad integrum Sacrificium offerendum, sequitur, quod si ad utramque speciem consecrandam non datur, ad nullam datur. Et cum hæc sententia sit probabilis, imo probabilior, omnino sequenda est in praxi, ut recte ait *Croix n.* 2151.

Dubit. 2. An valide ordinaretur qui tangeret ho- 751
stiam, & non patenam? Affirmant communiter *Sporer n.* 23. *Tamb. l.* 7. *c.* 5. §. 2. *n.* 5. *Holzm. n.* 80. cum aliis; atque fere certum habent *Vasq. Conc. Pal. & Schilder apud Croix n.* 2153. Ratio, quia hostia & vinum sunt materia substantialis

lis Sacerdotii, quibus principaliter significatur potestas in corpus Christi, & propter solam decentiam ex præcepto Ecclesiæ usurpatur calix, & patena. Et idem consequenter dicunt *Sporer*, *& Tamb. ll. cc.* si tradatur calix cum vino, & hostia ibi immixta vel imposita sine patena. Hæc sententia revera videtur probabilissima. Sed *La-Croix l. c.* refert, duos DD. a se consultos talem Ordinationem judicasse dubiam; & idem videntur sensisse *Bussæus tom. 1. v. Ordo n. 2. & Bon. p. 3. n. 11.* ubi dixerunt tutius esse *attingere immediate ipsam patenam & hostiam, justa ritum Ecclesiæ, ne Ordinandus periculo se exponat non recipiendi Ordines.* Etenim in Decreto Eugenii assignatur pro materia Presbyteratus *calix cum vino, & patena cum hostia.* Et in Pontificali dicitur: *Et cuppam calicis, & patenam simul tangunt.* Quapropter *Croix ibid.* (cui adhæret *Mazzotta tom. 3. p. 229. v. Quær. 2.*) non immerito dicit consultum esse, ut talis Ordinatio repetatur sub conditione; quamvis enim prima sententia fere certa videatur, tamen *Lugo Respons. mor. l. 1. dub. 1.* loquendo de Sacramento Baptismi, sic ait: *Licet sententia negans valorem Sacramenti non æstimetur probabilis, nihilominus foret sufficiens motivum reiterandi, quia prudenter formidare possumus, ne forte sit probabile quod sit invalidum, aut saltem ne accedente judicio plurium DD. id successu temporis fiat probabile.* Atque *ib. dub. 53.* tractans de Sacramento Ordinis, idem asserit, dicendo, quod esto quis quiescere posset in prima Ordinatione propter aliquam sententiam æstimatam moraliter certam, tamen non peccabit, si stante sententia opposita aliorum pro nullitate Sacramenti, *ad majorem animi quietem iterum sub conditione ordinetur, quod etiam Episcopus licite in gratiam ejus poterit facere.* Et ratio videtur esse, quia ipsa anxietas de dubio, modo sit vehemens, justa est causa Ordinationem sub conditionem iterandi. Et idem sentit *Croix n. 2145. cum Gobato*, qui ait posse Sacramentum Baptismi iterari *propter dubium* non aperte vanum.

752 Dubit. 3. An valide ordinetur Sacerdos qui tantum calicem & patenam tangit, non autem hostiam? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Habert t. 7. pag. 172. qu. 4.* item *Bauctus, atque Vilhal. ap. Escob. num. 188. & 193.* item *Bernal. Faber, & Ferdinand. ap. Croix n. 2152.* Hi dicunt hunc debere iterum sub conditione ordinari, ut a dubiis liberetur: & ab hac sententia non dissentiunt *Bon. & Bass.* allati in *Dub. præced.* dicendo tutius esse attingere patenam & hostiam, *ne Ordinandus periculo se exponat. Secunda* vero sententia communis & verior affirmat, & hanc tenent *Sanch. Cons. l. 7. c. 1. dub. 2. n. 9. Wigandt tract. 16. n. 11. & 43. Gonet & Isamb. apud Habert l. c. Mazzotta t. 3. pag. 229. Dian. part. 10. tract. 56. Resol. 88. & Salm. t. 2. n. 21. cum Vasq, Aversa, Trull. &c.* ac *Escob. cum Led. Vega, Marchino, Vict. Nun. Dicast. &c.* item *Scotus, Val. Con. Sporer, Rodr. et Gob. ap. Croix dict. n. 2152.* Ratio, tum quia non præscribitur ab Ecclesia tactus immediatus hostiæ, sed tantum patenæ, ut patet ex Pontificali, ubi sic habetur: *Pontifex tradit cuilibet calicem cum vino, et patenam suppositam cum hostia, et ipsi illam accipiunt inter indices et medios digitos; et cuppam calicis, et patenam simul tangunt.* Tum quia vinum in calice contentum certe non tangitur immediate; ergo nec requiritur, ut hostia immediate tangatur; unde tum ob has rationes, tum ob communem Doctorum consensum bene dici potest hæc sententia moraliter certa. Cæterum recte advertunt *Salm. l. c.* curandum esse Ordinando, tam calicem, quam patenam & hostiam (quo melius) contingere, ut ab omni scrupulo se eximat.

753 Dubit. 4. An valide ordinetur qui solum calicem immediate tangit, sed non patenam. *Prima* sententia quam tenent *Roncaglia pag. 125. q. 5. R. 3. Croix n. 2154. cum Pal. Dicast. de Ord. num. 205. et Mazzotta tom. 3. pag. 229.* dicit hunc reordinandum sub conditione tum quia in Pontificali, ut supra, præscribitur tactus tam calicis quam patenæ, tum quia tactus patenæ alias tunc esset potius moralis quam physicus. *Secunda* vero sententia, quam tenent *Palaus part. 4. n. 20. Escob. num. 184. Diana part. 6. tr. 8. R. 19. cum Bauny, et Jo. Petit., Tamb. lib. 7. c. 5. §. 2. num. 6. cum Vasq. Val. Hurt. etc.* item *Conc. Aversa, et Trull. ap. Salm. cap. 2. n. 21.* dicit hunc esse valide ordinatum, quia calix & patena tunc moraliter faciunt unum. Et hanc sententiam *Præpos. et Bosco ap. Croix loc. cit.* vocant moraliter certam: ego tamen censeo eam tantum probabiliorem, sed primam non improbabilem, & ideo in praxi tenendam: quapropter dico, sub conditione talem Clericum esse reordinandum.

754 Notandum, quod carens Ordine Sacerdotii, vel Episcopatus, invalide exerceret eorum munera. Carentes autem aliis Ordinibus, licite eos exercent, si Ordines sint minores: Illicite, si majores. Hinc graviter peccat Clericus, qui sine Ordine Officium Diaconi, vel Subdiaconi solemniter exercet, & incurrit ipso facto irregularitatem, & excommunicationem, sed hanc ferendæ sententiæ, ex *c. 1. et 2. de Cleric. non Ordin. Min.* Vide hoc puncto dicenda *l. 7. de Irregul. n. 360.* Utrum autem eandem pœnam incurrant laici taliter ministrantes? Vide dicta *de Sacram. Bapt. n. 116. v. Sed dub. 1.* ubi negativam sententiam tutati sumus.

755 Hic aliqua libet adnotare de Ordinatione Episcopi, & I. Episcopus non potest valide ordinari, nisi ab alio Episcopo, ex Apostol. ad *Hebr. 7. Major a minori non benedicitur.* Ita *Pal. Sanch. Vasq.* &c. communiter cum *Salm. c. 4. n. 3.* Ad talem autem Ordinationem plura concurrunt, nempe impositio Libri Evangeliorum super scapulas ordinandi, unctio coronæ ordinati, & impositio manuum trium Episcoporum; item traditio baculi, & annuli, ut *Croix n. 2148.*

Utrum vero ad valorem exigatur trium Episcoporum assistentia, extra casum necessitatis; Certum est 1. quod hæc requiritur ex necessitate præcepti, ex *Nicæn. 1. cap. 4. et Carthag. 2. c. 7.* Certum 2. videtur, ex commissione Pontificis in casu necessitatis valide fieri Ordinationem ab uno Episcopo: ut asserunt *Croix num. 217. Salm. c. 4. n. 4.* cum aliis fere communiter, contra *Pal. et Aver.* Sic enim communiter dicunt fecisse Apostolos, cum Episcopos ordinabant; & sic fecisse plures Pontifices testatur *Cardenas*, & plures apud *Croix num. 2147.* ubi adest etiam decretum S. C. quo

quo dicitur, talem Ordinationem esse validam.
Ad quæsitum autem alii dicunt tres omnino requiri, & ita sentiunt *Tourn. t.* 10. *p.* 186. *et Holz. num.* 76. item *Bellarm. Vasq. Con. Pal. Barb.* &c. apud *Salm. c.* 4. *n.* 6. Sic enim scripsit *Damasus* Papa in *Epist.* 4. *contra Chorepi. Quod enim Episcopi non sint, qui minus quam a tribus sint ordinati Episcopis, omnibus patet.* Alii tamen negant, ut *Sanch. S. Anton. Azor.* &c. cum *Salm. c.* 4. *n.* 8. Ratio, quia in Pontificali Rom. unus tantum Episcoporum dicitur consecrator, alii vero assistentes; in aliis enim Sacramentis unum tantum minister requiritur. Et probant ex Can. 1. Apostolorum apud Clement. ubi ex Decreto Simonis Apostoli dicitur: *Si aliquis ab uno Episcopo ordinatus fuerit, is qui ordinatus est deponatur.* Si deponendus est, ergo est vere ordinatus. Utraque sententia est probabilis, unde in praxi omnino prima sequenda est, ut patet ex *Prop.* 1. damnata ab *Innoc. XI.* Et ratio est, quia cum valde sit probabilis sententia (ut diximus *n.* 738.) Episcopatum esse verum Sacramentum distinctum a Presbyteratu, tenemur utique in ejus Ordinatione tutiorem partem sequi ad vitandum damnum commune; nam alias Sacerdotes ab hoc Episcopo ordinati manerent dubie ordinati.

756 „ 1. Potest Episcopus extra diœcesim suis sub„ditis conferre primam tonsuram; quia non est „ Ordo. *Bon.* & alii, cum *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* „ 143. contra *Sanch. Barbos.* &c.

Sed hoc non est certum. Quæritur igitur, an Episcopus possit conferre Tonsuram in aliena Diœcesi sine licentia Episcopi loci? Negant *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 50. *n.* 2. *cum Salzedo, et Barbosa in Trid. sess.* 6. *c.* 5. *de Reform. cum Garcia, Campanile, Acunna, et Narbona.* Quia in Trident. *l. c.* vetitum est Episcopis exercere Pontificalia in aliena Diœcesi sine licentia ejus Ordinarii, & cum prima Tonsura sit Ordo, ut putant, non potest conferri sine Pontificalibus. Affirmant vero cum *Busemb.* ut supra, *Bon. p.* 2. *n.* 3. *Toletus l.* 1. *c.* 48. *n.* 7. *et alias c.* 49. *num.* 4. & *Azor. Henr. Vill. Molf. etc. apud Barbos. et Lopez, Barbat.* ac *Rebuff. apud Sanch. ll. cc.* Ratio, quia, cum sit sententia communior & probabilior inter Theologos, quod Tonsura non sit Ordo, ideo bene potest & solet conferri privatim sine Pontificalibus, ad quod non requiritur licentia Episcopi loci.

757 „ 2. Quando dubium occurrit, an Ordo sit vere „ collatus, v. gr. quia materia fuit dubia, iterari „ potest, & debet sub conditione. Quando vero „ sunt rationes utrinque probabiles pro nullitate, „ & validitate, ait *Dian. p.* 5. *tom.* 3. *R.* 47. *ex* „ *Gran.* posse iterari sub conditione; imo debere, „ si sit Episcopalis, vel Sacerdotalis: v. gr. Si Sa„cerdos, vel Episcopus non tetigisset vasa sacra, „ aut illud instrumentum, in cujus porrectione im„primitur character. Excipit tamen Sacerdotem, „ qui immediate tetigit patenam, sed non hostiam. „ Eum vero, qui non tetigit calicem, & patenam, „ dum forma proferebatur, sed paulo post, posse „ quidem ad majorem animi sui quietem sub con„ditione iterum ordinari, non tamen esse necessa„rium, docet *Lugo resolut. mor. lib.* 1. *d.* 33. „ Recte autem notat *Dian. l. c.* etiamsi quis ti„meat, ne invalide ordinatus sit, aut non recor„detur, se tetigisse sacra vasa, aut non tetigisse „ imaginetur, non illico iterandum esse Ordinem, „ cum sola oblivio, vel timor non sufficiat ad pru„dens, ac rationabile dubium, vel probabilitatem.

758 Quæritur, quomodo supplendi sunt defectus commissi in Ordinatione? Distinguendum: Si defectus est circa accidentalia, nempe si defuerit unctio manuum Presbyteri initiandi, tunc quamprimum suppleri debet ab eodem Episcopo, si fieri potest; ita *Sanch. Cons. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 13. *n.* 4. *Elbel n.* 28. *Croix n.* 2200. *&* 2201. ac *Salm. cap.* 2. *n.* 25. *cum Soto, Trull. & Aversa.* Alias taliter ordinatus, si non curaret hujusmodi defectum suppleri, vel ante suppletionem in Ordine suscepto ministraret, peccaret graviter; non vero incurreret irregularitatem, ut recte advertunt *Salm. l. c. et Sanch. n.* 5. *cum Sylv. Soto, Tamb. Ang. et Arm.* quia est irregularis qui ministrat in Ordine quem non habet, sed hic vere Ordinem habet. An autem qui ministraret ante suppletionem, quæ fieri deberet, alicujus defectus dubie essentialis circa valorem Ordinationis incurreret irregularitatem? Videtur negandum; nam qui est dubie ordinatus, non potest dici absolute non ordinatus. Notandum autem hic 1. cum *Salm. n.* 26. *Sanch. et Soto*, hoc non intelligi, quando defectus esset in re levi, sed tantum in gravi, nempe si defuisset unctio manuum, aut etiam addunt *Salm.* citantes *Sanch.*, si presbyterandus non protulisset verba consecrationis cum Episcopo, sed hoc non dicit *Sanch.* imo *l. c. n.* 5. tantum dicit, quod si initiandus non dixerit Canonem, talis cæremonia non esset repetenda. Notandum 2. cum *Croix n.* 220. *et Aversa*, quod si defectus fuerit occultus, occulte supplendum est, ad vitandum scandalum, & turbationem aliorum.

Si vero defectus est circa essentialia, nempe circa materiam, & formam, tanto magis est supplendus. Sed hic quæres, an totum Sacramentum sit tunc supplendum? Resp. I. Si Sacramentum constet duplici materia & forma, ut in Ordinatione Sacerdotii (juxta probabilem plurium sententiam), nempe calice cum vino, ac patena cum hostia, atque impositione manuum; tunc si defectus est in parte antecedenti, nimirum in traditione calicis & patenæ, utique totum Sacramentum est iterandum, quia potestas supra corpus Christi mysticum fundatur in potestate supra corpus Christi reale; secus vero, si defectus est in parte posteriori, quia potestas ad corpus Christi verum, jam tradita est independenter a parte subsequenti. Ita *Salm. c.* 2. *n.* 31. *et Croix n.* 2204. & alii passim. Resp. II. Si tantum pars materiæ fuerit, vel dubitetur an fuerit omissa, in Ordinatione sacerdotis, & Episcopi, totum quidem Sacramentum est iterandum; hinc si tradita sit patena cum hostia, & calix sine vino, ordinatio tota repeti debet, tradendo utramque materiam, ut dicunt *Elbel n.* 26. *et Croix n.* 2203. *cum Aversa*, & aliis pluribus; sic omnino tenendum juxta dicta *n.* 750. Dicunt autem *Salm. c.* 2. *n.* 32. hoc quidem tenendum in Ordinatione Presbyteratus, & Episcopatus, non autem aliorum Ordinum; quia in eis, si adest probabilitas pro valore Ordinis suscepti, non requiritur supplere defectum, cum in Sacerdotio postea suscipiendo omnis illorum potestas recipiatur. Sed non admittendum saltem pro Ordine

ne Diaconatus, nam in *c. Presbyter*, *de Sacrament. non iterand.* loquens Pontifex de Ordinatione Diaconorum, dicit quod si impositio manuum est omissa, omnino est repetenda; etsi probabile sit solam traditionem Libri esse de essentia.

759 An autem hujusmodi defectus, tam essentiales, quam accidentales, debeant suppleri tempore designato ad collationem Ordinum? *Salm. c. 4. n. 79. cum Granad. &c.* dicunt posse suppleri quocunque anni tempore. Communius vero affirmant *Croix n. 2200. & Sanch. l. c. n. 7. cum Innoc. Panorm. & Arm. ex cit. c. Presbyter*, ubi, cum fiat sermo de impositione manus in Ordinatione Presbyteri, vel Diaconi, sic dicitur: *Quod si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad hujusmodi Ordines conferendos caute supplendum, quod per errorem extitit prætermissum.* Mihi autem videtur sic distinguendum: Si defectus sit circa valorem Sacramenti, tunc supplendus est tempore ab Ecclesia statuto, ut censet secunda sententia, & hoc videtur non posse negari ex textu mox allato. Secus vero dicendum, si esset defectus accidentalis. Probabiliter vero dicit *Tamb. l. 7. c. 5. §. 2. n. 13. cum Gran. & Quintanad. & Croix d. n. 2200. cum Aversa, & Gob.* & aliis universim ut asserit, quod si ob solum dubium iteretur Ordo sub conditione, vel cæremonia aliqua, poterit iterari quovis die, & a quovis Episcopo; eodemque die poterunt simul conferri Ordines tam majores quam minores, adhibitis solis solemnitatibus probabiliter necessariis ad valorem.

760 „ Resp. 4. Episcopus non potest ordinare, nisi „ subditos, vel ratione originis (si scilicet in ejus „ diœcesi sint nati), vel ratione domicilii, ex vo- „ luntate istic perpetuo habitandi; vel ratione be- „ neficii in sua diœcesi existentis. *Dian. p. 8. t.* „ *2. res. 8. Laym. Præpos. &c. commun.* * (*Vel,* „ *adde, ratione familiaritatis seu famulatus, ex* „ *Trid. sess. 23. c. 9. de quo vide dicenda n. 779.* „ *Ordinans autem non subditum sine licentia sui* „ *Ordinarii, suspenditur per annum a collatione* „ *Ordinum, ut habetur in c. Nullus, & cap.* „ *Eos qui, de Temp. Ordin.*) * Quocunque au- „ tem horum modorum sint subditi, licite eos or- „ dinat, ut habetur in *c. Cum nullus, de tempo-* „ *re ordin. in 6.* & ex communi, *Henriq. Less.* „ *lib. 2. cap. 34. d. 19.*

761 Notandum autem est I. ex Trid. *sess. 23. Can. 7.* definitum esse, solos Episcopos esse ordinarios Sacramenti Ordinis ministros: Episcopus vero tantum electus, & confirmatus, licet possit præbere licentiam subditis, ut ab alio Episcopo ordinentur, nequit tamen ordinare, nisi sit etiam consecratus. Episcopus autem consecratus etiamsi sit degradatus, & Episcopatum renunciaverit, valide ordinare potest; est commune cum *D. Th. suppl. q. 3. ar. 2. Salm. c. 4. n. 13. 14. & 15.* Sed hic plura sunt discutienda.

762 Quær. 1. an Pontifex possit præbere simplici Sacerdoti facultatem ad conferendos Ordines? Distingue: quod Tonsura, & Ordines minores a quolibet Sacerdote conferri possint ex commissione Pontificis, est communis cum *S. Th. Soto, Sanch.* Vide *Salm. c. 4. n. 19.* Negant tamen hoc communiter de Presbyteratu, tanquam de ministerio excellentissimo, qui a solo Principe Ecclesiæ supremam facultatem habente, prout est Episcopus, debet impertiri. Ita *S. Th. d. qu. 38. art. 1. ac Palaus, Aversa, Nunn. & Granad. cum Salm. n. 25.* contra *Escob. n. 228. cum Innoc. IV. Vasq. Angl. Gutt. &c.* qui dicunt nihil obstare, quin Papa possit simplici Sacerdoti facultatem tribuere ordinandi etiam Sacerdotes; & probant ex Conc. Antioch. *Can. 10.* ubi, postquam dictum fuit Chorepiscopos posse ordinare Subdiaconos, statim additur; *Nec Presbyterum vero, neque Diaconum audeant ordinare, præter conscientiam Episcopi*, id est ipso ignorante; ergo poterant ipso sciente & consentiente. Dicunt autem Chorepiscopos esse simplices Sacerdotes, in quo consentiunt *Morinus, et Thomassinus apud Tourn. t. 10. p. 204. v. Una.* Sed recte respondent idem *Tourn. p. 205. Bonac. p. 4. n. 3. & Pal. p. 14. n. 9. cum Bellarm. Conc. & Laym.* Chorepiscopos fuisse vere Episcopos; sed suffraganeos, qui non poterant ordinare sine consensu Episcopi civitatis; & probant ex eodem Concilio Antioch. *d. Can. 10.* relato a *Tourn. l. c.* ubi ante verba supra relata, dicitur: *Qui Chorepiscopi nominantur, quamvis ut Episcopi consecrati sint, &c.*

Quæstio igitur est de Diaconatu, & Subdiaconatu. Alii affirmant, ut *Croix n. 212. Holzm. n. 85. v. Dices 3. cum Vasq. Tann. Henno, et Herinc, Ronc. p. 125. c. 2. q. 1. cum Diana, Pal. p. 14. n. 10. cum Victor. & Major. & Escob. n. 225. cum Rodr. Trull. Hurt. Gab. Aversa, Ang. &c.* & probant ex indulto concesso Abbatibus Cisterciensibus, ab Innocent. VIII. ann. 1489. cujus Bullam testantur observasse *Victor. Vasq. et Rodr. ap. Frassen. to. 12. p. 103.* qui refert verba Bullæ, nimirum: *Ne Monachi pro suscipiendis Subdiaconatus, et Diaconatus Ordinibus extra Claustrum discurrere cogantur, tibi & successoribus, ut Religiosis Subdiaconatus, et Diaconatus Ordines conferre possitis, auctoritate Apostolica indulgemus.* Alii vero negant, ut *Sot. Bell. Gon.* & cum *S. Th.*, qui expresse docet *3. pars. qu. 3. art. 1. ad 5.* Papam non posse committere simplici Sacerdoti, ut majores Ordines conferat. Alii demum probabiliter cum *Salm. c. 4. n. 28. Led. Gran. Avers. Suar.* &c. negant de Diaconatu, cujus ministerium est immediate ad corpus Christi tangendum, illud fidelibus distribuendo; affirmant vero de Subdiaconatu, quia ejus munus non habet relationem tam immediatam ad Christi corpus. Neque huic obstare dicunt *Salm.* doctrinam *D. Thomæ*; nam (ut ajunt) S. Doctor tantum ibi exclusit Ordines majores, qui semper in Ecclesia pro sacris habiti sunt, ut infertur ex verbis ipsius Angelici, qui loquitur de Ordinibus, qui habent immediatam relationem ad corpus Christi; sed notum est (ut ostendit *Tourn. to. 10. p. 150.* atque diximus *to. 1. l. 3. n. 831.*) quod Ordo Subdiaconatus non fuit computatus inter sacros, nisi Seculo XI. ab Urbano II. ut habetur in *c. A multis, de ætate, et qualit. præfic.* neque Subdiaconatus immediatam habet relationem ad corpus Christi, ut loquitur *D. Thomas*: soli enim Sacerdotes possunt Eucharistiam conficere, soli Diaconi eam deferre, aut ministrare. De indulto autem concesso Cisterciensibus conferendi etiam Diaconatum, dubitant *Salm. n. 29.* cum pluribus aliis; vel censendum di-

dicunt, in hoc Papam secutum fuisse probabilem opinionem eorum qui dicunt, in hoc bene posse Pontifices dispensare.

763 Quær. 2. an Abbates possint conferre Tonsuram & Ordines minores aliis, quam sibi subditis Regularibus? Olim bene poterant ex privilegio eis concesso in VII. Synodo, ut habetur in *c. Quoniam Dist.* 16. Attamen Trid. *sess.* 23. *c.* 10. sic sancivit: *Abbatibus .... non liceat in posterum cuicumque, qui regularis sibi subditus non sit Tonsuram, vel minores Ordines conferre, non obstantibus quibuscumque privilegiis, consuetudinibus, &c.* Hoc tamen Decreto non obstante, dicunt *Escob. n.* 210. *Sanch. Con. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *n.* 20. *cum Cov. Archid. Felin.* &c. ac *Salm. c.* 4. *n.* 35. *cum Molf. Leand. & Aversa* probabilissimum esse, Abbates (saltem primates qui Episcopalem habent jurisdictionem, ut limitant iidem *Sanch. n.* 23. *& Salm. l. c. cum Molf. Aversa, &c.* contra alios, qui cum *Escob.* omnibus Abbatibus id concedunt) posse etiam hodie Ordines minores conferre non solum sibi subditis, sed adhuc sæcularibus, qui Literas Dimissoriales a suis Prælatis acceperint. Admittunt vero *Salm. n.* 38. *cum Laym. Azor. Tamb. Leand. &c.* quod Abbates mitrati, & ab Episcopo benedicti, vel potestatem habentes Pontificalia exercendi, ut ait *Philip. Salm. n.* 32. possint ordinare seculares sibi subditos, vel alios habentes Literas Dimissorias a suis Prælatis; quia hi ratione licentiæ suorum Prælatorum jam fiunt subditi prædictorum Abbatum. Et sic testantur pluries decisum fuisse a S. C. *Barbota, Diana*, & alii *ap. Salm. l. c.* Sed omnes istæ opiniones hodie non sunt amplius probabiles, dum in decreto Sacr. Congr. Conc. edito 17. Januar. ann. 1642. (quod referunt in extensum *Croix n.* 2190. *& Fagnan. in cap. Aqua, de Consecr. Eccles. n.* 19. & de quo mentionem facit Benedictus XIV. *de Synod. l.* 2. *c.* 10. *n.* 12.) approbante Urbano VIII. & inviolabiliter observari jubente, statutum fuit, reprobata omni contraria opinione, Abbates Benedictinos Congreg. Cassinensis, seu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Instituti, habentes etiam jura Episcopalia, & facultatem Ordines minores conferendi, non posse ordinare, præter suos subditos regulares, alios sive regulares, sive seculares, etiam habentes dimissorias a suis Ordinariis. Et ibi imponitur suspensio tam ordinantibus, quam concedentibus Dimissorias, si aliter egerint. Item hic notandum, quod eadem S. C. die 17. *Decembr.* 1618. (ut refert idem Bened. XIV. *n.* 15.) declaravit in quadam causa Abbatis S. Rufilli, quod etiamsi constaret de territorio separato, in quo prædictus Abbas habebat jurisdictionem quasi Episcopalem, non poterat concedere literas dimissorias suis subditis, eo quod obstabat Trident. *sess.* 23. *c.* 10. ubi dictum fuit: *Ne Abbates, & alii exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque Ecclesiarum Cathedralium literas dimissorias Clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant, sed eorum Ordinatio ad Episcopos, intra quorum fines existant, pertineat.* Sunt tamen excipiendi (ut advertit præfatus Benedict. XIV. *n.* 16.) aliqui Abbates, qui ex privilegio speciali post Tridentinum obtento possunt suis subditis secularibus literas dimissorias concedere, ut sunt Abbas Casinensis ex privilegio Sixti V. & Abbas Cavensis ex privilegio Pauli V. & alii qui sunt adnotati in Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii.

An autem Abbates, non existentes in aliena Diœcesi, sed habentes propriam, & omnem jurisdictionem Episcopalem, possint dare Dimissorias suis subditis secularibus? Affirmat ap. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2235. *Aversa, cum Molfes.* qui affert Decisionem Rotæ. Sed *P. Zacharia ibid.* refert oppositum sancitum fuisse alias tam a S. C. quam a S. Rota. Ceterum Abbates qui possunt Ordines minores conferre ex privilegio, bene etiam possunt dare Dimissorias, ut de mandato Clement. VIII. censuit S. C. *ap. eund. Croix l. c. n.* 2256.

Hic dubitatur 1. An Abbates qui possunt suos subditos regulares, & professos ordinare, possint etiam ordinare novitios suos? Negant *Palaus n.* 14. *& Barbosa, Sayr. Rodr. &c. apud Escob. n.* 211. quia novitii non possunt dici proprie regulares & subditi, dum ad sæculum libere possunt redire. Sed probabilius affirmant *Laym. c.* 9. *n.* 2. *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 10. *num.* 22. *Escob. n.* 213. *cum Suar. et Salm. c.* 4. *n.* 39. *cum Leand. et Pelliz.* & probabile putat *Croix n.* 2199. quia nomine Regularium in favorabilibus veniunt etiam novitii. 764

An autem tales novitii debeant ordinari ab Episcopo loci novitiatus, an vero originis, aut domicilii? *Suarez, et Henr. ap. Croix n.* 2199. tenent ordinandos esse ab Episcopo originis, vel domicilii. Sed *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 39. *n.* 20. *Sal. p.* 11. *n.* 8. *et Delbene dub.* 3. *sect.* 8. *n.* 7. & idem tenet *Fagnan.* cum aliis in *c. Cum inter vos de Sent. et re jud. n.* 8. censent bene posse ordinari ab Episcopo loci, ubi est novitiatus, quia novitii ibi degentes jam habent animum ibi perpetuo manendi. Utraque sententia est probabilis, ut recte dicunt *Croix l. c. et Mazz. t.* 3. *p.* 242. Modo (omnino addendum dico) novitius per notabile tempus jam manserit in novitiatu, & juramentum præstet ibi (quantum in se est) perpetuo manendi juxta dicenda *num.* 769. *ad* V. 765

Dubit. 2. An Abbates ordinantes non subditos valide ordinent? Negant *Suar. Avers.* cum *Croix n.* 2191. Sed verius affirmant *Sanch. Pell. Tamb.* &c. cum *Salm. c.* 4. *n.* 40. Quia talis facultas jam invenitur Abbatibus concessa in corpore juris, ex *d. c. Quorundam, Dist.* 69. Concilium autem Trident. & Decretum S. C. supra relatum videntur interdixisse tantum exercitium talis facultatis; qua de re Abbates illicite ordinant, sed non invalide. Et sic (ut refert Benedict. XIV. *de Synodo l.* 2. *c.* 10. *num.* 13.) declaratum fuit a S. C. die 23. Nov. 1643. & confirmatum die 16. Martii 1726. ubi dictum fuit, hujusmodi ordinatos ab Abbatibus privilegium habentibus indigere tantum absolutione & rehabilitatione a Sede Apostolica, sed non reordinatione, tanquam valide ordinatos. Idque magis patet ex Decreto approbato ut supra ab Urb. VIII. ubi imponitur suspensio Ordinatis ab hujusmodi Abbatibus, ergo ipsi jam habentur pro valide ordinatis. 766

Notandum II. Probabile est Ministrum conferentem in mortali Ordines minores non peccare mortaliter, quandoquidem satis probabile est, quod ta- 767

les

les Ordines non sint Sacramenta juxta dicta *n.* 736. Certum est autem, quod tam conferens (etiam Ordines minores) innodatus aliqua censura, graviter peccabit, & incurret irregularitatem exercens actum ordinationis, quam suscipiens cum censura pariter peccabit, & incurret suspensionem ab Ordine suscepto. Vide *Salm. c.* 4. *num.* 71.

768 Notandum III. Regulares ex *cap. Cum Nullus*, §. *fin. de Temp. Ord. in* 6. debent suscipere Ordines ab Episcopo, in cujus Diœcesi est Monasterium, ubi tunc commorantur. Et quamvis S. Pius V. concesserit privilegium Religiosis, ut possent ordinari ab alio, quam ab Episcopo loci, ubi degunt; attamen (ut refert *Concina p.* 35. *n.* 10.) Gregorius XV. hoc privilegium revocavit; hancque revocationem confirmarunt Clemens VIII. & Bened. XIII. Bulla, *In suprema*, edita 23. Septembris 1724. & novissime N. P. Benedictus XIV. in Bulla quæ incipit, *Impositi nobis*, an. 1747. Item notandum, quod S. C. (ut refert *Roncaglia cap.* 2. *q.* 3) de mandato Clementis VIII. edidit Decretum, ubi declaratum fuit, quod, si ille Episcopus non habeat Ordinationem, tunc Superior poterit subditis Dimissorias dare ad quemcunque alium Episcopum: præcipitur tamen ibi Regularibus, ne ex industria differant Ordinationes suorum subditorum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus non est habiturus Ordinationem, vel absuturus est, contra id quod ait *Gob. apud Croix n.* 2193. Et præcipitur observantia hujus Decreti sub pœna privationis vocis, & officii. Hæc omnia confirmavit Bened. XIV. in mox citata Bulla, & insuper statuit, quod si Episcopus Diœcesanus fuerit absens, vel non habuerit Ordinationem, non potest Religiosus ab alio ordinari, nisi ostendat attestationem Vicarii Generalis, Cancellarii, aut Secretarii ejusdem Episcopi; alias tam ordinans, quam sic ordinatus incurrunt censuras & pœnas quas incurrunt qui ab aliquo Episcopo ordinantur sine Dimissoriis. Item statuit, quod talis Regularis examinari debeat ab Episcopo ordinante. Item quod privilegia alicujus Ordinis, ut ejus Religiosi ordinentur a quocumque Episcopo, debeant esse nominatim, non vero per communicationem. Item quod Regulares nequeant alio discedere, ut ordinentur, & postea redire ad pristinum domicilium ad hoc, ut eximantur ab Episcopo loci. Dicit autem *Ronc. cum Fag. & Passer.* quod si Monasterium sit in loco nullius Diœcesis, possunt ejus Religiosi ordinari ab Episcopo viciniore. Omnes autem Regulares exempti a Prælatis suis Dimissorias accipiunt. Vide dicenda *n.* 790.

769 Notandum IV. Ad licite Ordines suscipiendos requiritur ex *Trid. sess.* 23. *c.* 3. *&* 8. ut initiandus (etiam prima Tonsura, ut DD. communiter intelligunt, cum *Salm. c.* 4. *n.* 43.) ordinetur a proprio Episcopo, vel ab alieno, sed de ejus licentia. Sin autem, ipse peccet graviter, & suspenditur ab exercitio Ordinis suscepti, donec proprius Episcopus voluerit; & ordinans incurrit suspensionem a collatione Ordinum per annum: & interim, si suspensio sit notoria, sive de facto, sive de jure, sui subditi Clerici (non autem laici) possunt ordinari sine ejus licentia *ab Episcopis vicinis*, ut expressum habetur in *c.* 2. *de Temp. Ord. in* 6.

770 Hic autem maxime advertere oportet ea, quæ statuuntur super hac materia in Bulla *Speculatores*, edita an. 1694. ab Innoc. XII. quam in extensum affert *Croix n.* 2165. & sunt sequentia.

I. Non sufficit, quod quis statim ab aliquo Episcopo Beneficium sit accepturus, ut ab eo ordinari possit, vel primam Tonsuram accipere.

II. Initiatus Tonsura, vel Minoribus a proprio Episcopo, non potest ulterius ordinari ab alio titulo Beneficii; nisi exhibitis prius literis Testimonialibus Episcopi tam originis, quam domicilii super suis natalibus, ætate, & moribus.

III. Nulli Episcopo etsi Cardinali liceat externum, sibi non subditum ratione originis, vel domicilii, ad Clericalem Tonsuram promovere prætextu cujusvis Beneficii ecclesiastici ei statim conferendi, seu ad quod a Patronis præsentatus, seu nominatus fuerit. *Præterea*, ut quis possit ordinari titulo Beneficii ab Episcopo non proprio, requiritur, ut Beneficium actu possideatur, & de se sufficiat ad congruam sustentationem sine supplemento Patrimonii. Quare non bene *Salm. de Ord. c.* 4. *n.* 52. cum aliis dicunt sufficere Beneficium etiam tenue pro titulo ad suscipiendos Ordines. Quamvis (ut recte notat *Croix n.* 2177. *cum Bon. Barbos. & communi*, contra *Less.* &c.), quoad alios effectus, sufficiat quodcunque tenue Beneficium, ut quis subditus fiat. Unde antem desumatur congruitas Beneficii quoad effectum Ordinationis, vide dicenda *n.* 815. *v. Not.* 1.

IV. Qui fortuito nascitur alicubi, debet ordinari ab Episcopo loci, ubi pater natus est (nisi pater postea ibidem, ubi natus est initiandus, contraxerit domicilium). Debet tamen obtinere literas Testimoniales, si illic, ubi natus est, tandiu moratus sit, ut ibi potuerit contrahere impedimentum. Sicut pariter indiget Testimonialibus Episcopi originis, qui in loco suæ originis similiter impedimentum contrahere potuerit.

V. Ille tantum censendus est subditus ratione domicilii, qui aliquo venit animo perpetuo ibi manendi, & hunc animum probet vel per habitationem decennii, vel per ædificationem domus cum asportatione majoris partis bonorum, manendo simul ibi per aliquod notabile tempus; debetque jurare hunc animum tunc habere.

VI. Ut Episcopus possit aliquem ordinare titulo familiaritatis, oportet, ut per triennium eum aluerit secum in suo actuali servitio, eidemque intra mensem conferat Beneficium sufficiens ad congruam sustentationem, cum Testimonialibus Episcopi originis, & domicilii.

VII. Episcopus originis, sive domicilii potest a suis subditis, etiam cum sua Dimissoria ab alieno Episcopo ordinatis petere, ut intra aliquod tempus exhibeant Ordinum susceptorum Testimoniales, in quibus inseratur observata esse, quæ in hac Bulla præscribuntur; alias potest eos suspendere ab exercitio suscepti Ordinis.

„ 1. Qui in una diœcesi est natus, in altera ha- 771
„ bet domicilium; in tertia beneficium, a quovis
„ trium illorum Episcoporum potest Ordines, vel
„ Dimissorias accipere. *Prep. q.* 1. *d.* 14. *Laym.*
„ *l.* 5. *t.* 9. *c.* 9. *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 8. & 9. ubi
„ cum *Aversa*, & aliis 3. contra *Barb.* dicit, etsi
„ ab uno eorum acceperit Ordinem unum, posse
„ alterum ab alio accipere. * (*Vide dicta num.*
„ *preced. infra n. II.*) *.

„ Po-

772 „ Potest quis ordinari ut originarius, ubi ipse, „ vel pater ejus est natus. *Barb. Zerol. Aversa*, „ & alii novem cum *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 12. Non „ tamen ordinari ab Episcopo, in cujus diœcesi „ natus est fortuito: v. gr. quia mater ibi itineris, „ vel negotiorum causa degebat, quia non contrahit ibi jus originis, sed ubi parentes domicilium habent; ibi enim natus esse censetur. *Sanch.* „ & alii octo, cum *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 11. contra *Hurtad.* * (*Vide n. præc. n. IV.*) *

773 „ 3. Qui in diversis Episcopatibus habet duo domicilia, in quibus æqualiter, etsi non mathematice, habitat, potest ab utriuslibet loci Episcopo „ ordinari; quia utrique est subditus ratione domicilii. *Præpos. l. c. Sanch. Aversa*, &c. cum „ *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 10. Ejus tamen filius ab illo tantum, in cujus diœcesi est natus. Quod si „ fortuito extra utriusque diœcesim sit natus, ab „ utrovis potest ordinari; quia utrque censetur ejus Episcopus originis, cum non sit potior ratio „ de uno, quam de alio. *Præp. Dia. l. c.* Natus „ autem ex fornicatione matris potius, quam patris domicilium sequitur. *Præp. Dian. l. c. R.* 18.

774 Potest quis ordinari ab Episcopo Beneficii, licet Beneficium sit simplex, modo sit perpetuum, & initiandus illud jam possideat. Et idem dicitur de habente Commendam perpetuam, quæ transeat in titulum. *Ita Sanch. Trull. Avers. Phil.* &c. cum *Salm. c.* 4. *n.* 51. & 52. *comm.* Dicunt *Tamb. de Ord. c.* 8. *n.* 21. *cum Dian.* & *Bord. ac Salm.* cum iisdem Auctoribus, quod sufficit Beneficium etiam tenue: sed hoc expresse reprobatur in d. Bulla *Speculatores n.* 770. *ad n.* III. ex qua requiritur Beneficium sufficiens ad sustentationem de se, sine supplemento patrimonii; vide apud *Croix n.* 2168. Et hic notandum cum *Croix n.* 2178. non sufficere titulum servitii mensæ, vel Ecclesiæ, aut Missarum; quia revera hæc non sunt Beneficia. An autem ex Beneficio detrahenda sint onera Missarum? S. C. (ut refert Bened. XIV. *Notif.* 26. *n.* 6.) die 17. *Jul.* an. 1725. respondit, id relinquendum arbitrio & conscientiæ Episcopi. Nota vero, quod in nostro Regno Beneficium, ut quis possit cum eo ordinari, debet ascendere, detractis oneribus, saltem ad medietatem taxæ statutæ pro patrimonio. Vid. infra *n.* 830.

775 Sed dubit. 1. an Episcopus Beneficii possit dispensare in interstitiis cum aliquo, eodem modo quo posset dispensare cum eo Episcopus domicilii? Negant *Navar. et alii*; sed verius affirmant *Barb. Alleg.* 4. *n.* 54. & *Salm. c.* 4. *n.* 53. *cum Garc.* & *Trull.* quia, cum talis Ordinandus jam fiat subditus Episcopi Beneficii quoad Ordines, fit etiam subditus quoad omnia concernentia ad Ordines; modo, intelligendum, accedat necessitas vel utilitas (respective ad Ordinem qui confertur) Ecclesiæ, cui Ordinandus adscribitur, juxta dicenda *n.* 795.

776 Dubit. 2. an rite Episcopus ordinet aliquem, cui ideo contulit Beneficium, ut possit eum ordinare? Negant *Quaranta*, *Barb.* &c. apud *Salm. c.* 4. *n.* 53. quia talis collatio esset in fraudem. At valde probabile est, quod possit, ut tenent *Tamb. de Sacr. Ord. c.* 8. *n.* 21. *cum Leandr. Bord. Dian. et aliis*; & huic sententiæ favent *Salm. c.* 4. *n.* 53. *cum Trull.* Ratio, quia nullo modo fraudat legem qui utitur jure suo, ex Reg. .... juris in 6. *Non censetur dolo facere, qui utitur jure suo*. Habetur autem in *c. Cum nullus de temp. Ord.* quod indistincte concessum sit Episcopis ordinare alienos ratione Beneficii.

„ 4. Qui plura habet in diversis diœcesibus beneficia, potest a quolibet illorum Episcoporum „ ordinari. *Garc. Præp. l. c.* &c. *Dian. p.* 7. *t.* 2. „ *R.* 25. * (*Idem dicunt Salm. c.* 4. *n.* 47. *cum* „ *Pal. Trull.* &c. *In expositis autem spectatur* „ *locus, in quo expositi sunt; Salm. ib.*) * 777

„ Studiosi qui in Universitate habitant, etiam „ ultra decennium, animo redeundi in patriam, „ non contrahunt ibi domicilium, atque adeo ab „ ejus loci Episcopo ordinari non possunt. Imo „ si isthic ducant uxorem, nec filii eorum; sicut „ enim is non dicitur Episcopus domicilii respectu „ patris; ita nec Episcopus originis respectu prolis, quæ nata fingitur in domicilio patris. *Dian.* „ *p.* 8. *t.* 2. *R.* 15. & 17.

Notandum 1. quod, licet ad alios effectus, etiam ad suscipienda Sacramenta, ut domicilium acquiratur, sufficit, quod quis incipiat alicubi habitare animo ibi perpetuo manendi; ad effectum tamen suscipiendi Ordines, ultra prædictum animum requiruntur alia in Bulla *Speculatores* enumerata *d. n.* 770. *infra n. V.* & præcipue juramentum de ipso animo perpetuo ibi manendi. 778

Notandum insuper, quod, ut quis ordinari possit ratione domicilii, requiritur, ut præstet juramentum de domicilio ibi contracto, ex Decl. S. C. quam refert *P. Zach. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2176. Adhuc autem filiusfamilias vivens seorsum a patre potest domicilium acquirere, ex *l. Placet*, & *l. Non utique*, *B. Ad Munif.* Idemque decrevit S. C. (ut testatur *P. Zachar. ad n.* 2180.) de infante seu impubere. Bene tamen advertunt *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 23. *n.* 1. & 2. *Bonac. p.* 4. *n.* 11. & 12. *Pal. p.* 15. & *Salm. c.* 4. *n.* 48. *cum Aversa*, *Trull. Dic.* & *Philib.* quod si quis post domicilium contractum habet animum alio se transferendi, bene posset ordinari ab Episcopo loci in quo commoratur: ad domicilium enim perdendum, non solum requiritur animus discedendi ab illo, sed etiam actualis recessus; ut patet ex plurib. Declar. Sacr. Congr. ut refert *P. Zachar. ap. Croix l.* 6. *c.* 2. *num. cit.* 2176.

Notandum 2. quod Barones, eorumque filii gaudent domicilio suorum feudorum, etsi ibi non habitant, ac propterea ordinari possunt ab illorum Episcopo. Ita *Barb. Avers.* apud *Croix n.* 2179. Idem dicunt *Salm. l. c.* cum *Sanch. Trull. Gob. Barb. Rebuff.* apud *Croix ibid.* de Senatoribus, & officialibus perpetuis alicujus loci, eorumque filiis; sed merito hæc ait *Croix ibid.* non esse conformia intentioni Bullæ *Speculatores* relatæ, ubi ut vidimus, requiritur, ut Ordinandus ratione domicilii per notabile tempus ibi permanserit, & habeat animum, ac juret ibi perpetuo manendi. 779

Fit etiam aliquis subditus Episcopi quoad Ordines suscipiendos ratione *familiaritatis*, seu famulatus: modo (ut sancivit *Trid. sess.* 23. *c.* 9.) *per triennium fuerit secum commoratus*, *et Beneficium, omni remota fraude, statim reipsa illi conferatur*. Putat hic *Vasq.* sufficere, si Episcopus animum habeat conferendi Beneficium quamprimum vacaturum; sed communiter dicunt *Avers. Phil.* 780

Phil. aliique cum *Salm. c. 4. n.* 55. Beneficium debere esse jam vacans; licet ante Ordinationem non conferatur, ut *Sanch. Led.* cum *Salm. n.* 50. Per relatam tamen Bullam *Speculatores* sufficit, si Beneficium conferatur intra mensem. Vide *n.* 770. ad n. VI. Declaravit autem S. C. non posse Episcopum titulo familiaritatis aliquem ordinare, etiamsi det ei pensionem, aut patrimonium. Vide *P. Zachar. ap. Croix l. 6. p. 2. ad n.* 2177. Nomine autem *familiarium* intelliguntur omnes, qui Episcopo famulantur, & vivunt ejus expensis, etsi in ejus ædibus non habitent, modo degant in loco, ubi est Episcopus, vel prope; secus si distent per decem leucas, ut dicunt aliqui; vel duas dietas, juxta alios apud *Salm. l. c.*

Dicit autem *Barb. de offic. Episc. Alleg.* 5. *n.* 12. *et* 13. *cum Garc. et Armendar.* qui hoc referunt decisum a S. C. (contra *Escob. n.* 330. qui citat pro se *Marchin. et Leand.*) Episcopum posse ordinare suum familiarem triennalem etiam ad titulum patrimonii, vel pensionis pro necessitate vel utilitate Ecclesiæ, cui ille est adscribendus; imo *Vasq. et Gabr.* censent posse eum ordinare, etiamsi non habeat patrimonium; sed hanc opinionem *Barb. ibid.* merito falsam vocat. Præterea: *Renzi de Ord. c. 1. sect. 3. q. 13. et Barb. n. 8. cum Garc. Riccio, et Molf.* (qui etiam decisum a S. C. asserunt) sufficere ajunt triennium adhuc inceptum antequam fuisset Episcopus. Advertunt tamen communiter *Renzi l. c. cum Pal. Tamb. Marchin. et Leand. ac Barb. n. 9. cum Molf. et aliis*, tempus triennale debere esse continuum; hoc vero intelligendum moraliter, unde censet *Renzi ib.* non interrumpi triennium, si familiaris per aliquod tempus alio discedat: idque probat ex *c. fin. de Verb. sign. in* 6. ubi interrogatus Papa, quis veniret nomine Clericorum suorum, respondit, venire Clericos familiares continuo domesticos commensales, etiamsi aliquando pro suis negotiis abesse contingat. Item advertunt *Renzi q. 12. Sanch. l. 7. c. 1. dub. 27. n. 3. & Barb. n. 14. cum Nav. Sayr. Ugol.* & aliis pluribus, non posse Episcopum dispensare super interstitiis cum familiari ordinando ad titulum Beneficii statim conferendi, quia hic nondum est subditus, & ita refert decisum a S. C. *Garcia ap. Renzi l. c.* Bene tamen poterit dispensare post collatum Beneficium, quia ratione Beneficii collati jam fit subditus, ut dicunt *Piasec. & Campanile ap. Barb. n.* 15. & pariter id a S. C. decisum refert *Pitton. de Episc. n.* 292. die 26. Maji 1594. Sed intelligendum (ut diximus *n.* 775.), si adsit necessitas vel utilitas Ecclesiæ.

Quæritur, an famuli famulorum Episcopi possint ex hoc eodem titulo ab illo ordinari? Affirmant *Sanch. Cons. l. 7. c. 1. dub. 20. n. 14. Dian. p. 4. tr. 4. R. 145. Salm. c. 4. n. 57. Avers. Henr.* modo absit fraus, nempe, si ad hoc Episcopus permittat familiares suos plures famulos habere, ut possit eos ordinare; & modo omnes expensis Episcopi alantur, ut advertunt *ibid. Salm.* cum *Henr.* Ratio, quia hi omnes revera tunc tanquam famuli ipsius Episcopi reputantur.

DUBIUM II.

Quæ requirantur in Ordinando.

781 *Quinam valide aut invalide ordinetur?* 782. *An valide ordinentur infantes?*
783 *Quæ requirantur, ut quis licite ordinetur ap. Busemb.* 784. *I. ut sit viator, non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, &c. An autem remaneant ordinati irregulares, &c. quos Episcopus protestatur non intendere ordinare?*
785 *II. Animus clericandi. Dub. 1. An peccet suscipiens Ordinem, nolens ascendere ad superiorem? Dub. 2. An peccet Clericus in minoribus, si uxorem ducat? Dub. 3. An peccet suscipiens Tonsuram ad effugiendum forum?*
786 *III. Ut sit confirmatus?*
787 *IV. Ut habeat Literas dimissorias. Not. 1. Episcopi regulariter tenentur per seipsos ordinare. Not. 2. Licentia data non exspirat morte concedentis. Not. 3. Episcopus confirmatus potest Dimissorias concedere, non vero suspensus, etc. Not. 4. Potest Episcopus eas dare etiam in aliena Diœcesi existens. Not. 5. Non potest vero Vicarius Generalis.* 788 *Not. 6. Quid de Capitulo Sede vacante? Not. 7. Quid de Abbatibus? Not. 8. A quibus debeant habere Dimissorias Regulares? Not. 9. Quid si Papa det licentiam cum clausula, ut quis Ordinetur* a suo Ordinario tantum? *Not. 10. Potest Episcopus ordinare habentem Dimissoriam. Not. 11. An Ordinatio debeat fieri a certo Episcopo designato? Not. 12. sufficit licentia oretenus.* 789. *Dub. 1. An Episcopus possit ordinare alienum sub spe ratihabitionis? Dub. 2. An Episcopus ordinans possit dispensare cum alieno super irregularitate, etc.*
790 *V. Examen de scientia, juxta qualitatem Ordinis suscipiendi.* 791. *Qu. 1. Quæ debeat scire Sacerdos, præsertim circa Sacramentum Pœnitentiæ? Qu. 2. An illiterati sint irregulares? Qu. 3. An in Regularibus minor scientia requiratur?* 792. *Quid ultra notandum circa examen?*
VI. Titulus sustentationis, de quo infra ex n. 813.
793 *VII. Ut Ordines gradatim suscipiantur.*
794 *VIII. Ut Ordines suscipiantur tempore debito. Utrum in Festis liceat ordinare in Minoribus plusquam duos?*
795 *IX. Ut serventur interstitia.* 796. *An qui eadem die suscipit duos Ordines sacros, incurrat suspensionem? Quid si in Sabbato suscipit unum, alium in Dominica? Dub. 1. An hæc suspensio sit latæ sententiæ? Dub. 2. An incurrat suspensionem qui suscipit duos Ordines sacros, non servatis interstitiis?* 797. *An liceat eadem die suscipere quatuor Ordines minores cum Subdiaconatu? Dub. 1. An excuset consuetudo contraria? Dub. 2. An taliter ordinatus incurrat suspensionem? Dub. 3. An Regulares possint ordinari extra tempo-*

pora? Dub. 4. *An ipsi tunc possint ordinari in quovis Festo duplici? Quid de initiandis in tribus diebus festivis?*

798 *X. Ut servetur locus debitus, & existentia Episcopi in propria Diœcesi.*

799 *XI. Ætas debita. Alias incurritur suspensio. Dub.* 1. *An eam incurrat qui ordinatur ante ætatem ex ignorantia crassa? Dub.* 2. *An mala fide ordinatus ante ætatem, posit, ea completa, Ordinem exercere? Dub.* 3. *An incurrat irregularitatem suscipiens Sacerdotium ante ætatem? An autem irregularitatem, qui ordinatur irretitus censura? Vide ibid. v. Utrum.* 800. *Quomodo computanda ætas? Dub.* 1. *An possit ordinari mane, qui vespere complet ætatem? Dub.* 2. *An computandus annus bissextilis?*

801 *XII. Exercitium Ordinis suscepti.*
XIII. Sumptio Eucharistiæ.
XIV. Probitas Vitæ.

802 *XV. Vocatio divina. Quæ sint ejus signa?* 803. *An peccet graviter qui sine vocatione ordinatur? An peccet Episcopus hunc ordinans?* 804. *Hæc vocatio tanto magis requiritur ad Episcopatum, & Parochiam suscipiendam?*

805 *Quæ sint Officia Ordinatorum?*

781 „ Resp. Ad validam ordinationem requiritur & „ sufficit, ut mas sit baptizatus. *S. Th.* 2. *p. q.* 39. „ *a.* 5. *Conc. d.* 20. *d.* 10. *Vasq. Fill. t.* 9. *c.* 4. *q.* 2.

Unde resolves.

„ 1. Incapax Ordinum est, & quidem jure di„ vino I. Fœmina. *Vasq. Reg. Fill. l. c.* * (*Ita „ S. Th. suppl. q.* 39. *art.* 1. *Salm. de Ord. tr.* „ 8. *c.* 5. *n.* 6. *& alii communiter; estque de fi„ de definitum in c. Nova, de Pœn. & rem.*) * „ II. Hermaproditus, in quo sexus fœmineus præ„ valet *Fill. l. c.* Quod si autem in eo incipiat „ prævalere post Ordinationem validam, non po„ test valide consecrare, vel absolvere, licet cha„ racterem sacramentalem retineat. *Lug. resp. mor.* „ *l.* 1. *d.* 31. III. Non baptizatus, *ib.*

„ 2. Valide ordinantur 1. Perpetuo amentes, „ cæci, muti, privati manibus, etsi jure naturali „ sint inhabiles. 2. Irregulares, etsi jure Ecclesia„ stico sint inhabiles, maneantque ab eorum usu „ suspensi. 3. Pueri in cunis, qui tamen ad casti„ tatem non tenebuntur vi voti, nisi id ratificave„ rint. *Tol. Hen. Azor. l.* 13. *c.* 14. *Bon. l. c.*

782 Quær. an valide ordinentur infantes? Negant *Pal. Dur. & Petr. Sot. ap. Salm. c.* 5. *n.* 22. Sed verius affirmat *D. Th. q.* 39. *art.* 2. ubi docet, quod omnia Sacramenta quæ non requirunt actum proprium suscipientis, sed in eis datur aliqua spiritualis potestas (ut sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo) valide suscipiuntur ante usum rationis: imo Ordo etiam licite suscipitur (loquendo de Ordinibus minoribus) si adsit necessitas, & spes profectus. S. Doctorem sequuntur communiter *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 3. *dub.* 32. *n.* 2. *Renzi p.* 344. *q.* 2. *& Salm. c.* 5. *n.* 23. *cum S. Bonav. Scoto, Dom. Soto, Gonet, Vasq. Val.* & aliis; & hoc communi sensu DD. definitum testatur Bened. XIV. in Bulla *Inter sollicitas*, edita 4. Maji 1745. Idque probat *D. Th. ex c. un. de Cler. per salt. prom.* ubi dicitur, quod si quis Subdiaconatum receperit ante usum rationis, debet ordinari ante Diaconatum, si non constet de illius susceptione, secus si constet. Dicit tamen *ib.* idem Angelicus, quod pueri ante usum rationis non possunt valide suscipere Episcopatum.

„ Resp. 2. Ut Ordo licite, & secundum jura Ec- 783 „ clesiæ rite sumatur, aut non incurratur censura, „ requiritur in recipiente, præter statum gratiæ, „ I. Ut non sit neophytus * (*Qui autem non es„ set baptizatus certe Ordinem non reciperet, ut „ constat ex Conc. Niceno Can.* 19. *& ex c. Ve„ niens de Presb. non baptiz.*) * vel infamis, vel „ bermaphroditus, vel irregularis, suspensus, ex„ communicatus.

„ II. Animus clericandi: *Trid. sess.* 23. *c.* 4. si„ ne quo, si primam Tonsuram, vel Ordines mi„ nores accipiat, videtur peccare, saltem veniali„ ter (nisi justa causa excuset), quia fraus est „ levis; vid. supra *l.* 4. *cap.* 2. *d.* 1. *art.* 3. Simi„ liter venialis inconstantia videtur sine justa cau„ sa statum Clericalem deserere. III. Ut sit con„ firmatus. *Trid. sess.* 23. *c.* 4. & quidem secun„ dum *Bonac. d.* 8. *p.* 5. *n.* 10. sub mortali; se„ cundum *Sotum*, & *Conin.* sub veniali. IV. Li„ teræ dimissoriæ, etiam pro prima Tonsura, E„ piscopi proprii, sive originis, sive domicilii. *Vid. „ Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 194. V. Examen coram E„ piscopo de scientia necessaria ad usum cujusque „ Ordinis; nam *Trident. s.* 23. *c.* 4. pro prima „ Tonsura requirit, ut sciant fidei rudimenta, item „ legere, & scribere: de quibus probabilis sit con„ jectura, quod Clericatum elegerint, non secula„ ris judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem „ cultum præstent. Pro minoribus, ut linguam la„ tinam intelligant. Pro Subdiaconatu, & Diaco„ natu, cognitionem eorum, quæ ad istos Ordines „ spectant. Pro Sacerdotio tantam scientiam, ut „ populum docere possint necessaria ad salutem, „ & administrare Sacramenta. VI. Titulus susten„ tationis, ut beneficii, vel patrimonii, vel pau„ pertatis, ut in Regularibus. *Trid. sess.* 21. *c.* 2. „ *V. Bonac.* VII. Ordo inter receptionem unius, „ & alterius; cujus inversio. v. g. suscipere Dia„ conatum ante Subdiaconatum, erit mortale: E„ piscopatus ante Sacerdotium erit etiam invalidus. „ VIII. Tempus; sic minores conferuntur quavis „ Dominica, vel festo quidem tali, quod ex præ„ cepto Ecclesiæ celebretur etiam in foro, ut *Syl„ vest. Azor. Barbos.* &c. *commun.* docent. Ac, „ licet *Prepos. Fagund. Tan. Gavant.* &c. putent „ sufficere quodvis festum duplex in Ecclesia, eam„ que sententiam *Dian. p.* 5. *t.* 13. *res.* 47. vocet „ tutam in praxi, eam tamen ex Decr. Urbani „ VIII. rejectam esse monet *C. de Lug. l.* 1. *resp. „ mor. d.* 43. Eosdem autem posse ex recepta E„ piscoporum consuetudine, etiam feria 6. vespe„ re ante Sabbatum, quo omnes Ordines jure con„ ferri possunt, notat *Dian. p.* 2. *t.* 6. *R.* 28. *ex „ Henriq. Regin.* &c. Majores vero Sabbatis Qua„ tuor Temporum, & Dominicæ Passionis, ac Heb„ domadæ sanctæ. IX. Interstitia temporum. Sic „ majores nonnisi post annum ab alterius susce„ ptione conferri possunt, ex *Trid. sess.* 23. *c.* 11.

„ 13. *rt* 14. in quo tamen Episcopus ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ potest dispensare. Eodem tamen die, non nisi de licentia Papæ, duo Ordines majores possunt dari; minores vero omnes, dispensante Episcopo, possunt dari eodem die, &, si consuetudo sit, simul cum Subdiaconatu. *Nav. c.* 25. *Henriq. l.* 10. *c.* 11. *Vasq. Suar. Sa*, *v. Ordo*. *Laym. l.* 5. *t.* 9. *c.* 8. X. Locus, scilicet pro solemni collatione, Ecclesia; pro privata, Sacellum. XI. Ætas, in qua ordinarie Episcopus non potest dispensare; & sic pro prima Tonsura & minoribus requiritur saltem septennium completum; licet *Quint. t.* 8. *s.* 21. contra *Sanchez* &c. putat sufficere inchoatum. Pro Acolytho annus 12. completus, *Fill. t.* 9. *c.* 4. *n.* 28. Pro Subdiaconatu vigesimus secundus, pro Diaconatu vigesimus tertius, pro Sacerdotio vigesimusquintus, omnes incœpti, pro Episcopatu trigesimus completus. Vid. *Bon. d.* 8. *qu.* 1. *Fill. tr.* 9. *c.* 4. *Laym. l.* 5. *tr.* 9. *c.* 6. *rt* 7. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 162. Si autem dubium sit, an quis ætatem requisitam habeat, v. gr. pro Sacerdotio ad annum 25. ingressus sit, ordinari non potest. *Sanch. Laym. Bard. d.* 6. *c.* 11. *p.* 6. §. 2. vide supra *l.* 1. *tr.* 1. *c.* 1. *dub.* 3. Peccat autem tam ordinans, quam ordinatus, si ordinetur qui non habet qualitates requisitas.

784 Omnia tamen hæc fusius discutienda. Ut quis igitur rite Ordines suscipiat, requiritur I. Ut sit viator, quia Sacerdos vita functus non valide consecraret. Item, ut non sit neophytus, nec infamis, nec hermaphroditus, qui non est capax Ordinis, nisi in eo prævaleat sexus masculinus, alias non potest vere appellari homo; unde nec licite, nec valide consecraret, imo nec licite, etiamsi sexus masculinus prævaleret, quia esset monstrum, & ideo egeret dispensatione Pontificia; Vid. *Salm. c.* 5. *n.* 15. Item requiritur, ut non sit irregularis, suspensus, vel excommunicatus.

Quæritur hic, an cum Episcopus ante Ordinationem protestatur se non intendere ordinare irregulares, excommunicatos, aut alio modo indignos, utrum isti irregulares remaneant ordinati? Negant *Molfesius ap. Escob. l.* 23. *n.* 198. Affirmant vero communius *Cabassut. T. I. l.* 3. *c.* 16. *n.* 15. *Ludov. Bail. & Escob. n.* 200. *cum Nav. Sa*, *Rodriquez Graff. &c.* quia verba illa dicuntur ad terrorem; quod arguitur ex eo quod idem Episcopus post hanc protestationem ante Ordinationem initiandos absolvit a quacunque excommunicatione, irregularitate; &c. Sed melius docet NN. SS. P. Bened. XIV. in celeberrimo Opere, *de Sacr. Miss. sect.* 2. §. 70. ubi ex Decreto S. C. Concilii dicit in hoc casu interrogandum esse Episcopum ordinantem de sua intentione, & si ipse asserat suam intentionem, protestationi alligasse, Ordinationem absolute iterandam esse; si vero Episcopi intentio sit dubia, Ordinatio est sub conditione repetenda. Ex sic pluries S. C. censuisse faciendum refert *P. Zacharia ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2231. ubi tamen affert alias oppositas Declarationes S. C. quibus dixit validam esse Ordinationem quorundam ordinatorum cum falsis Dimissoriis, etsi præmissa fuerit protestatio Episcopi excludens voluntatem ordinandi eos, qui essent destituti conciliaribus requisitis.

Requiritur II. Animus clericandi, ex Trid. *sess.* 23. *c.* 4. Hic dubitatur 1. an peccet qui suscipit aliquem Ordinem sine animo ascendendi ad superiores? Certum & commune est non peccare graviter, etiamsi quis suscipiat Ordines majores, & non intendat suscipere Sacerdotium, ut recte dicunt *Laym. de Ord. c.* 7. *sub finem*; *Salm. c.* 5. *& Escob. n.* 504. & alii passim, contra *Bannez*, *Marchin.* & alios paucos (*ap. Escob. n.* 563.), qui improbabiliter asserunt esse mortale. Imo idem *Escob. n.* 505. *& Palaus p.* 8. *cum Conc. & Bonac.* probabiliter putant nullum esse peccatum, quia nullo jure præscribitur alicui ad superiores Ordines ascendere; nisi quis acceptet Beneficium requirens Sacerdotium, vel Ordinem sacrum, prout sunt Beneficia curata, seu ea quibus sunt annexa onera cantandi Missam, Evangelium, vel Epistolam, ut habetur ex Trid. *sess.* 22. *c.* 4. Ceterum idem Concilium *sess.* 23. *c.* 4. solum requirit in ordinando intentionem præstandi Deo fidelem cultum. Idque confirmatur ex *cap.* 1. *de Filiis Prrsbyter.* ubi dicitur Episcopos posse dispensare cum illegitimo ad suscipiendos Ordines minores, non ad majores; ergo licitum est suscipere unum Ordinem sine animo ascendendi ad superiores. Ratio est, quia quilibet Ordo confertur ad hoc, ut ordinatus inserviat Deo, proprium munus exercendo; sufficit igitur munus illud acceptare sine intentione ulterius progrediendi. Aliter vero dicendum esset de novitio, qui Religionem intraret animo non perseverandi; hic enim difficulter excusari potest a culpa gravi, propter damna temporalia & incommoda quæ Religioni tunc frustra afferret; & etiam propter scandalum, quod aliis novitiis præberet; exemplum enim socii magnam alteri tentationem ingerit. 785

Dubitatur 2. An peccet Clericus, qui initiatus in minoribus uxorem ducit? Per se loquendo certum est non peccare graviter, imo nec etiam leviter, si ob justam causam hoc facit, puta ad sedandas inimicitias, aut tentationes carnis, ad subveniendum fœminæ pauperi, &c. alias non excusabitur a veniali; ita *Bonac. de Matr. qu.* 3. *p.* 9. *n.* 2. *Pal. de Ord. p.* 9. *n.* 9. *Escob. n.* 511. *cum Tol. Azor. Val. Ang. Rod. &c.* ac *Salm. c.* 5. *n.* 51. qui dicunt hanc sententiam esse omnium, uno *Cajet.* excepto; qui voluit esse mortale. Dixi *prr se loquendo*; nam utrum graviter peccet, qui certus de sua vocatione ad statum ecclesiasticum, ab ea recedit, ut seculo fruatur? Vide dicta *Tom. I. l.* 4. *n.* 78. ubi diximns de hoc metuendnm, ne forte existat in malo statu.

Dubit. 3. an peccet qui minores Ordines aut primam Tonsuram suscipit animo effugiendi forum laicale, & postea redeundi ad seculum? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia, quam tenent *Palaus p.* 8. *n.* 7. & *Escob. n.* 308. dicit nullo modo peccare, quia utitur jure suo. *Secunda* vero sententia, quam tenent *Salm. c.* 5. *n.* 57. *Led. & Vict. ap. Sanch. de Matr. l.* 7. *dist.* 31. *n.* 17. item *Marchin. Molf. Leand. & Trull. ap. Escob. n.* 506. dicit peccare mortaliter, quia in Trident. *sess.* 23. *c.* 4. sic habetur: *Tonsura non initientur ii, de quibus probabilis conjectura non sit, eos non secularis judicii fugiendi fraude; sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.* Cum ergo hoc crimen Concilium *fraudem* appellet,

ideo nequit excusari a gravi culpa qui sic ordinatur, quia graviter defraudat Ecclesiam, abutendo suis sacris ministeriis ad fines temporales. *Tertia* demum sententia, quam tenent *Laym. c. 7. n. 2. Sanch. l. c. cum Navar. Bon. p. ultim. n. 10. cum Val. & Con. Diana p. 10. tr. 16. R. 61. cum Vill. & Machad.* item *Hurt. Aversa, Nald. Homob. &c. ap. Escob. n. 307.* dicit hunc non peccare mortaliter, quia ex Tridentino tunc intelligitur aliquis fraudem committere, quando suscipit Ordines, ut aliquod seculare judicium jam incœptum effugiat, & hoc quidem erit mortale; alioquin erit tantum veniale, ratione deordinationis finis ab Ecclesia intenti. Primam sententiam non satis probabilem puto, tertiam probabilem, secundam vero probabiliorem, quia æque videtur fraudem committere qui ordinatur, ut effugiat judicium seculare in casu particulari, quam qui in genere pro omnibus casibus occurrentibus: quomodo autem peccet qui accipit Beneficium animo illud dimittendi, vide dicta *Tom. I. l. 4. n. 113. Qu. I.* ubi diximus hunc non peccare mortaliter (nisi Beneficium habeat annexum Ordinem sacrum) quia non constat hujusmodi deordinationem esse gravem.

786 Requiritur III. Ut sit confirmatus. An autem id requiratur sub præcepto gravi, affirmat *Bonac. d. 8. p. 5. n. 10.* cui consentiunt *Tol. Tan. & Aversa ap. Mazzotta t. 3. pag. 254.* quia hic peccaret in re gravi, tum contra usum Ecclesiæ; tum contra præscriptum Tridentini *sess. 23. c. 4.* ubi dicitur: *Prima Tonsura non initientur qui Sacramentum Confirmat. non susceperint.* Alii vero, ut *Holzm. n. 218. cum Tamb. &c.*, censent hoc non esse de præcepto, sed de consilio. Alii tandem communiter, ut *Suar. t. 3. d. 38. sect. 1. Nav. c. 22. n. 9. Laym. tr. 3. c. 5. q. 4. Pal. de Confirm. p. 8. n. 6. Mazzott. l. c. Salm. c. 4. n. 73. cum Vict. & Philib. ac Barb. de Pot. Ep. Alleg. 2. n. 13. cum Azor. Val. Reg. Molf. Vrvald. &c.* probabilius dicunt Confirmationem non requiri sub obligatione gravi, sed requiri quidem sub levi; quia; licet verba Tridentini potius indicent decentiam, quàm præceptum, tamen in hoc contraire non excusatur a levi saltem deordinatione.

787 Requiritur IV. Ut habeat Literas Dimissorias proprii Episcopi. Super hoc requisito plura sunt adnotanda. Notandum 1. id quod præscribit Tridentinum *sess. 23. c. 3.* ubi dicitur: *Episcopi per semetipsos Ordines conferant; quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quam probatos & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant.* Inde regulariter Episcopus tenetur ipse suos subditos ordinare, nisi sit impeditus ex infirmitate, ut dicit Concilium, vel ex alia justa causa, ut recte ajunt *Salm. c. 4. n. 58. & Barb. in Trident. l. c. cum Led. Salsedo, Piasec. &c.* quia causa infirmitatis ibi exprimitur exemplificative, non taxative. Hinc probabiliter *Croix n. 2243.* id etiam admittit, si ordinandus alibi esset, aut ei incommodum foret ad suam Diœcesim accedere. Debet autem Episcopus proprius suum subditum examinare, ex Concilio ut supra; quamvis, sicut potest examen alteri committere, sic etiam poterit eum mittere ad alienum Episcopum, ut ille examinet. Episcopus vero, ad quem ordinandus mittitur, potest quidem eum ordinare sine examine, sed potest etiam examinare, si velit, ut bene ajunt *Salm. l. c. et Croix n. 2245.* cum aliis. Et hoc utique erit tutius, ut ait *Barbosa Alleg. 7. n. 22. cum Bonac. Piasec. et Campanile*, qui imo censent teneri examinare ex *eod. Trid. sess. 7. c. 11.* ubi dicitur, quod nemo ab extraneo ordinetur, nisi prævio examine.

Notandum 2. Licentia data alicui, ut ordinetur apud alienum Episcopum, non exspirat morte concedentis, nisi a successore revocetur; ita communiter *Sanch. de Matr. l. 8. d. 28. n. 83. Barb. Alleg. 7. n. 24. cum Suar. Salm. c. 4. n. 58. cum Bonac. & Escob. n. 418. cum Henr. Quaranta, Rod. & commun.*, quia gratia semel facta, morte concedentis non exspirat, ex *c. Super gratia. De Offic. Deleg. in 6.*

Notandum 3. Episcopus propriam Diœcesim habens, si est jam confirmatus, esto nondum consecratus, bene potest Dimissorias concedere; quia hic est actus jurisdictionis, quam confirmatus secuta possessione jam habet. Ita *Sanch. Cons. l. 7. c. 3. dub. 20. n. 31. & Salm. c. 4. n. 59.* An autem Episcopus suspensus aut excommunicatus jam declaratus possit Dimissorias concedere, vel Confessarios approbare, & similia? Affirmant *Led. et Trull.* sed probabilius negant *Barb. Alleg. 7. n. 4. & Salm. n. 59.* quia excommunicati omni jurisdictione carent. Hinc bene ait *Barb. l. c.* casu quo ordinandi probent suum Episcopum esse excommunicatum, vel suspensum, rite possunt ordinari ab Episcopo viciniori, ex *cap. 2. de Temp. Ord. in 6.*

Notandum 4. Episcopus existens in aliena Diœcesi bene potest ibi Dimissorias concedere, cum hic non sit actus jurisdictionis contentiosæ: ita *Salm. c. 4. n. 60. cum Gav., et Barb. d. All. 7. n. 29. cum Armendar.* qui id decisum refert.

Notandum 5. Vicarius Generalis nequit Dimissorias concedere, nisi expressam de hoc facultatem habeat ab Episcopo, vel nisi Episcopus sit extra Provinciam, aut distans per duas, vel saltem unam dietam, sive diem itineris a propria Diœcesi, ut dicunt *Salm. c. 4. n. 62.* cum communi, & *Pal. p. 15. n. 8. ac Barbos. All. 7. n. 9. cum Azor. Rebuff. Gutt. Molf. etc. ex c. Cum nullus, de Temp. Ord. in 6.* ubi dicitur: *Episcopo autem in remotis agente, ipsius Vicarius Generalis, Sede vacante Capitulum, seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi.* Probabiliter vero dicit *Escob. n. 402. cum Joan. Andrea, Molf. March. et Leand.* bene posse Vicarium (ut diximus) ex peculiari licentia Episcopi, expressa vel tacita, Dimissorias concedere; quod confirmatur ex *Glossa in d. c.* quæ ait: *Nisi habeant* (ab Episcopo) *speciale mandatum ad hoc.*

Notandum 6. Capitulum Sede vacante olim poterat Dimissorias concedere, ut patet ex dicto *c. Cum nullus*; sed hoc limitatum postea fuit a Trident. *sess. 7. c. 10.* ubi habetur: *Non liceat Capitulis, Sede vacante, intra annum ordinandi licentiam aut Literas dimissorias .... concedere* nisi quis (ut ibi additur) sit arctatus ad Ordines intra annum illum suscipiendos, ob Beneficium requirens obsequium personale. Aliter Capitulum incurrit interdictum, & Vicarius illius suspensionem ab officio & Beneficio per annum; necnon sic ordinatus, 788

si

si fuerit in Sacris, incurrit suspensionem ab exercitio Ordinis suscepti ab arbitrium Episcopi futuri; si vero in Minoribus, privatur privilegiis Clericalibus, sed hoc non ante judicis sententiam. Ita *Salm. c. 4. n.* 65. *cum Sanch. Philib. Aversa, & Trull.* Dicit autem *Croix n.* 2258. non posse dici *arctatum*, qui tantum est præsentatus ad Beneficium, nisi quis Beneficium jam habeat, vel jus habeat ad illud, seu vocatus sit; sed contradicunt *Salm. c. 4. n.* 65. & consentit *Barbosa All. 7. n.* 11. *cum Moneta, Riccio, & Garcia*, asserens recte dici etiam *arctatum*, qui ordinatus prima Tonsura est præsentatus ad Beneficium: & *Merola ap. Renzi pag.* 549. *q.* 2. id refert decisum a S. C. etiam pro non adhuc Tonsurato, his verbis: *Vicarius Capitularis, sede vacante, infra annum potest concedere Literas Dimissorias ad primam Tonsuram ei qui est præsentatus a personis laicis ad Beneficium Ecclesiasticum juris patronatus ipsorum, ut ille obtinere valeat*. Recte tamen dicit *Croix l. c. cum Garcia, Ugolino, & Riccio*, non dici *arctatum eum*, cui aliquis vult resignare Beneficium requirens Ordinem quo ille caret. Hicque prætera notandum id quod habetur in Concordato nostri Regni *c.* 4. *n.* 9. ibi: *I Vicarii Capitolari non potranno senza il voto del pieno Capitolo, da darsi per maggioranza de' voti segreti, concedere le lettere dimissoriali, a' Laici, artati per ragion di Beneficio, o Cappellania, o pure a coloro, che avendo già la prima Tonsura, sono presentati a qualche Beneficio, o Cappellania, che* actu requirat certum Ordinem: *Coll' espressa condizione, che così nell' uno, come nell' altro caso colui, che chiede d' esser promosso, non sia stato altre volte rigettato dal Vescovo antecessore*. Vide alia præscripta in dicto Concordato *n.* 830.

Bene potest tamen Capitulum, Sede vacante, etiam intra annum dare Literas Testimoniales alicui qui aliunde licentiam habet ad Ordines suscipiendos; *Salm. c. 4. n.* 56. *cum Sanch. Pal. Dic. etc.* probabiliter etiam potest dare alicui licentiam, ut initietur prima Tonsura, eo quod Tonsura non est Ordo; ita *Garcia, & Gallem. ap. Croix n.* 2261. qui eis adhæret ex Declar. S. C. Id autem quod potest Capitulum, sede vacante, non potest per seipsum facere, sed per suum Vicarium electum; *Croix n.* 2266. & sic refert decisum a S. C. die 5. Feb. 1604. *Pitton. de Canon. n.* 271. Item hic notandum, quod sede vacante bene potest ordinari intra annum qui habet Dimissorias Episcopi defuncti, ut communiter dicunt *Barbosa All. 7. n.* 25. *cum Nav. Gonzalez, & Henr. ac Croix n.* 2259. *cum Sanch. Laym. Tamb. &c.* ex Declar. S. C. Idem dicitur de Regularibus intra annum afferentibus Dimissorias suorum Superiorum; his enim bene potest Capitulum licentiam concedere, ut ordinentur ab aliquo Episcopo. Et sic etiam valent Dimissoriæ concessæ a Capitulo, Sede vacante post annum, etiamsi sit jam ingressus novus Episcopus; *Barb. n.* 24. *cum Mol. Gonsal. Fag. Led. Quaranta, &c.* Præterea notandum quod licet in Concilio Romano sub Bened. XIII. permissum fuerit Vicario Capitulari post annum luctus Ecclesiæ concedere Dimissorias, tamen in concordato nostri Regni facultas est ei sublata, nisi habeat expressam licentiam S. C. Concilii.

Quamvis autem Capitulum non possit intra annum Dimissorias concedere, dicunt tamen *Sanch. l. 7. c. 1. dub.* 26. *n.* 2. *Tamb. de Ord. c.* 9. §. 2. *n.* 9. & *Barb. All.* 7. *n.* 17. *in Trident. sess.* 7. *c.* 10. *n.* 5. *cum Henr. Quaranta, Molf. Piasec. Furnar. &c.* bene posse dare alieno Episcopo licentiam Pontificalium, & pariter conferendi Ordines Clericis subditis ipsi Episcopo, vel subditis eidem Sedi vacanti, qui non a Metropolitano, nec ab Episcopo viciniori, sed a Papa debent habere licentiam ordinandi, ut refert decisum *Garcia ap. Barbosam l. c. in Trident.* Sed huic opinioni se opponit *Croix n.* 2257. dicens obstare verba Tridentini ut supra: *Non liceat intra annum ordinandi licentiam, aut Literas Dimissorias... concedere;* Gerundium enim ordinandi, dicit *Croix*, esse activum, unde non debere applicari Ordinandis, sed Episcopo. At venia *P. Croisii*, docetur a pluribus Grammaticæ peritis, hujusmodi gerundia modo sumi active, modo passive. Et ipsummet Concilium pluries usurpavit gerundium in passiva significatione, ut *sess.* 7. *c.* 11. & 12. *de Benef. Facultates de promovendo a quocunque*. Et hic juxta proprium sensum Tridentini *to ordinandi* verius intelligendum passive, dum Concilium post verba, *non liceat capitulis ordinandi licentiam, aut Literas Dimissorias .... concedere*, addit, *alicui qui beneficii occasione arctatus fuerit*. Unde illud *concedere* refert tam *licentiam ordinandi*, quam Literas Dimissorias subjecto *alicui*, nempe ordinando.

Notandum 7. Hodie non amplius locum habet id quod dicunt *Salm. c. 4. n.* 67. *cum Molf. & Philib.* nempe quod Abbates qui possunt suos subditos ordinare (juxta dicta *n.* 763.), possint etiam eis concedere Dimissorias ad suscipiendos Ordines a quocunque Episcopo, vel Abbate mitrato. Neque enim Abbates mitrati, adhuc si habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, possunt alienos subditos ordinare, ex Decreto S. C. relato *n.* 766. Neque alii Episcopi, quam Diœcesani (ut mox videbimus) possunt Regulares ordinare.

Notandum 8. Regulares exempti debent habere Dimissorias a Prælatis suis, scil. Generalibus, aut Provincialibus, ut dicunt *Salm. cap. 4. n.* 68. *cum Sanch. Diana, Philib.* & aliis communiter, alias peccant mortaliter, & suspensionem incurrunt. Præterea, ex Decreto Clementis VIII. (relato in extensum *apud Croix n.* 2236.) Dimissoriæ sunt dirigendæ ad Episcopum Diœcesanum, nisi is sit absens, aut non teneat Ordinationem. Nec valet dicere cum *Sanch. Laym. Pal. &c. apud Croix l. cit.* posse dari Regularibus Dimissorias ad quemcumque Episcopum, eo quod mandatum Clementis non fuit receptum, ut asserit *Pal.* vel quia (ut putat *Sanch.*) Decretum illud valet tantum pro Regularibus eidem Episcopo loci subjectis. Nam in *c.* 3. *de temp. ord. in* 6. generaliter id vetatur, & præfatum Decretum fuit novissime confirmatum & innovatum a Benedicto XIII. & XIV. vide dicta *n.* 768. A quo autem possint ordinari novitii? Vide dicta *n.* 764. & 765.

Notandum 9. Si quis obtineat facultatem a Pontifice suscipiendi Ordines extra tempora, sed cum clausula, *a suo Ordinario tantum*, bene potest cum istius Dimissoriis ab alio ordinari; ita *Sanch.*

cb. l. 7. c. 1. dub. 25. n. 2. cum Navar. Mazzotta pag. 250. & Croix n. 2242. cum Gobat. Ratio, quia apponitur illa particula *tantum*, ne præjudicium inferatur proprio Episcopo; sed minime ipse præjudicatur, quando ipsemet concedit Dimissorias.

Notandum 10. Probabiliter Episcopus potest confirmare eum, qui adducit Dimissorias sui proprii Episcopi pro Tonsura; ita *Croix num. 2239. cum Rebuffo*. Et idem ait *Croix ibid. cum Gobat.* si quis est dimissus ad suscipiendum Subdiaconatum, cum non adhuc susceperit Ordines minores, quia tunc censetur dimissus etiam pro minoribus.

Notandum 11. Quamvis die 22. Jun. 1623. (apud *Pitton. de Episc. n. 800.*) S. Congregatio præposita negotiis Regni Neapolitani statuerit nullas esse Dimissorias non directas certo Ordinario; tamen anno sequenti die 16. Mart. contrarium fuit statutum per S. C. Episc. nempe quod Episcopi Regni Neapolitani rite possint extraneos ordinare cum Dimissoriis proprii Ordinarii, licet non sint directæ ad certum Episcopum. Hinc probabiliter dicunt *Mazzotta p. 250.* & *Croix n. 2241. cum Gobat. & Quint.* quod si quis est dimissus ad certum Episcopum, qui sit designatus in gratiam ipsius ordinandi, bene poterit ab alio Ordines suscipere, ex regula juris 61. in 6. ubi *quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium detorquendum*.

Notandum 12. Ut quis ordinetur ab alieno Episcopo non requiritur, ut obtineat a proprio licentiam in scriptis, sed satis est si constet de illa per testes, vel aliter: ita *Sanch. c. 3. dub. 20. n. 4. Salm. c. 4. n. 61.*

789 Sed dubitatur 1. An aliquis Episcopus possit ordinare alterius subditum sine illius expressa licentia, sub spe ratihabitionis de futuro? Affirmant *Paludan. Vill. Diana, & Led. ap. Salm. c. 4. n. 65.* Idque admittunt *Trull.* & alii plures *ap. Sanch. l. 7. c. 3. dub. 20. n. 12.* si inter Episcopum ordinantem, vel inter initiandum, & Episcopum proprium singularis amicitia intercedit. Sed verius negant *Sanch. n. 13. Bonac. p. 5. n. 28. Croix n. 2238. & Salm. cum Aversa, Philib.* & aliis pluribus. Ratio, quia a Trident. ad tollendos errores & dissidia, exigitur licentia expressa proprii Ordinarii: *Nisi de loci Ordinariis expressa licentia*, ut dicit Concilium *sess. 14. c. 2.* Episcopus autem bene poterit ratam habere talem Ordinationem, nec opus est recurri ad Summum Pontificem, quia ipse potest ordinatum absolvere a suspensione Ordinis suscepti, ut concedit Tridentinum; ita *Sanchez n. 15. Salm. loc. cit. cum Aversa, & Croix n. 2248. Cum Delbene*, & aliis, contra *Rebuff.* An autem sufficiat ratihabitio, sive licentia præsumpta de præsenti ad ordinandum Clericum alienum? Probabile mihi & aliis videtur id posse admitti, saltem sine culpa gravi.

Dubit. 2. An Episcopus, cui Dimissoriæ diriguntur, possit dispensare cum ordinando super irregularitate, aut alio impedimento canonico, super quo proprius Episcopus potest dispensare? *Prima* sententia affirmat, quam tenent. *Sylvest. v. Dispensatio q. 9. n. 11. in fine, & Ang. Arm. ac Henr. apud Palaum de Cens. d. 6. art. 7. n. 21.* Quia (ut ajunt) eo ipso quod Episcopus dat licentiam alieno ordinandi, dat etiam dispensandi, cum dispensatio præmittenda sit Ordinationi suscipientis; idque colligunt ex *cap. Præterea de Offic. Jud. deleg.* ubi dicitur: *Ex eo quod causa sibi committitur super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem. Secunda* vero sententia probabilior negat, & hanc tenent *Palaus l. cit. Mazz. tom. 3. p. 250. Sanch. l. 7. c. 1. dub. 27. n. 2. cum Nav. & de Matr. l. 8. d. 1. n. 24. cum Sa, & Croix n. 2240. cum Diana*. Ratio, tum quia privilegia non extenduntur ultra casum expressum; tum quia in disparatis non fit illatio, quando facultas data non est cum alia necessario connexa; prout (sapienter dicit *Sanchez*) si Episcopus dat licentiam Parocho assistendi alicui Matrimonio, non ideo intelligitur dare facultatem dispensandi in impedimento, in quo ipse potest. Idque tanto magis valeret, si in Dimissoriis adderetur clausula: *Si tamen alias nullum tibi obsistat impedimentum canonicum*. Ad textum autem supra allatum respondetur, quod ibi agebatur de facultate necessaria cum data connexa, ut legenti patet.

Notandum quod ordinandus debet semper habere Litteras Testimoniales ab Episcopo originis, etiamsi in ætate infantili ab illius Diœcesi discesserit, saltem ad testificandum de natalibus ac ætate, prout a S. C. resolutum refert *P. Zacharias ap. Croix l. 6. p. 2. n. 2251.*

Requiritur V. Examen de scientia. In hoc advertendum, quod Tridentinum pro initiandis ad Ordines minores requirit, ut saltem linguam Latinam intelligant; ita in *sess. 23. cap. 11.* ubi dicitur: *Minores Ordines iis qui saltem Latinam linguam intelligant per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur.* Utrum autem Episcopus possit ordinare in minoribus Clericum, qui ignorat Linguam Latinam, si spes sit quod postea addiscet? Affirmant *Innoc. Menoc. Turrecr. &c. apud Sanch. dub. 45. n. 13.* Sed merito negant *Salm. c. 5. n. 43. in fine*; & ipse *Sanch. n. 14. cum Nav. & Salsedo.* Ratio, quia illud, *nisi aliud Episcopo videretur*, verius & communiter a DD. intelligitur tantum quoad interstitia, non autem quoad scientiam. Verum non videtur improbabile cum *Sanchez, & Rebuff. ib.* quod si ordinandus non adhuc sciat linguam Latinam quantum oportet, sed de brevi certo speratur fore ut addiscat, tunc poterit Episcopus eum ordinare; sed melius quidem meo judicio faciet, si non ordinabit. II. Pro initiandis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requirit Concilium *c. 13.* ut sint *litteris & iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructi.* Utrum autem licite possit ordinari Subdiaconus, vel admitti ad Beneficium, qui adhuc nescit Ordinare Officium divinum, sed probabiliter de brevi præsumitur instructum iri, ut promittit? Recte affirmant *Sanch. c. 3. dub. 45. n. 6.* & *Salm. c. 5. n. 44.* Modo (intellige) interim ab alio adjuvetur ad recitandum. III. Pro initiandis demum ad Sacerdotium vult Concilium *c. 14. & 25.* ut ipsi *ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.* 790

Sed hic quæritur I. quomodo intelligenda verba il- 791

illa, *ad ministranda Sacramenta? Pal. p.* 8. *n.* 13. *cum Vasq. & Con.* censet intelligi, ut presbyterandi sciant ea quæ requiruntur ad bene ministranda, non jam Pœnitentiæ, sed Baptismi, & Eucharistiæ Sacramenta. *Sanch.* autem *l.* 7. *c.* 1. *dub.* 45. *n.* 16. *cum Ledes.* intelligit, ut sciant quæ sit materia, & forma cujusque Sacramenti. Sed melius ajunt *Laym. tr.* 9. *c.* 7. *n.* 1. *& Salm. c.* 5. *n.* 44. *cum Aversa; Rodr.* & *Philib.* presbyterandum debere quidem scire ea quæ spectant ad sacrificium, & Sacramenta Baptismi ac Extremæ Unctionis, quorum est minister: circa vero Sacramentum Pœnitentiæ non requiri in eo tantam scientiam, quanta est necessaria Confessario approbato. Unde infero quod quilibet simplex Sacerdos debet habere aliqualem scientiam circa materias magis obvias, quæ pertinent ad Sacramentum Pœnitentiæ, saltem pro casibus necessitatis, in quibus Confessiones excipere tenetur. Et hoc juxta doctrinam S. Caroli Borromæi in *Concil. Mediol.* 5. ubi dictum fuit, quod initiandus ad Presbyteratum, *circa Sacramentum Confessionis aliquam* (saltem) *peritiam habeat*.. Alias non videtur posse a gravi culpa excusari; etenim Innocentius XIII. in Bulla, *Apostolici ministerii*, confirmata a Bened. XIII. (apud Bened. XIV. *Notif.* 16. *&* 32. explicando præfatum textum Concilii (ut ait præfatus Bened. XIV.), nullam aliam Benigniorem interpretationem potuit ei dare, quam illam reducendo ad studium Theologiæ Moralis. Et ratio est, quia, cum sit officium proprium cujusque Sacerdotis Pœnitentiam ministrare in necessitate, quisque Sacerdos debet scire ea, quæ ad tale officium rite peragendum spectant; ut clare infertur ex eo quod docet *D. Th. in* 4. *D.* 24. *q.* 1. *ar.* 3. *q.* 2. ubi ait: *Ad quod ut homo ordinatus officium exequatur, oportet quod habeat tantum de scientia, quod sufficiat ad hoc quod dirigatur in actu illius Ordinis, ideo talis scientia requiritur in eo, qui ad Ordines promoveri debet.* Benignius quidem, ut notat *Natalis de Alex.* (*de Ord. Reg.* 22.) agendum cum iis qui Religionem professi sunt vitæ contemplativæ, ut sunt Camaldulenses, Carthusiani, & similes. Secus vero cum aliis qui vitam activam profitentur; in his enim eadem scientia requiritur, qua egent alii Sacerdotes: *Aliqui* (addit *D. Th. l. c. ad* 1.) *ad Sacerdotium promoventur, quibus committitur tantum actus supra corpus Christi verum, sicut Religiosi, & talibus sufficit si tantum de scientia habeant, quod ea quæ ad Sacrificium perficiendum spectant, recte servare possint. Alii autem promoventur ad actum supra corpus Christi mysticum, unde scientia legis in eis esse debet, non quidem, ut sciant difficiles quæstiones legis, sed sciant quæ populus debet credere & observare de lege.* Et hoc quidem ex illo *Malach.* 2. 7. *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus.*

Unde concludo, quod promovendi ad Sacerdotium non possunt tuta conscientia ad Ordinationem accedere, nisi sciant saltem universaliura principia, quibus solvant dubia saltem communiter occurrentia proxime moribundis; necnon tenentur distincte scire, quomodo se gerere debeant circa moribundos, nempe quando possint eos absolvere? An in articulo, vel periculo mortis? & quali periculo? An præsente Confesssario approbato? An absolute, vel conditionate? Quando moribundum possint censere dispositum ad absolutionem? Quid debeant imponere illi, si habeat casus, vel censuras reservatas? Hinc consequenter Episcopus, ne communicet peccato illius qui petit sine tali scientia ordinari, debet antequam ordinet certus fieri de tali ejus idoneitate, vel saltem quod de brevi ille addiscet; alias nescio quomodo posset esse tutus in conscientia. Tanto magis quod undique constat hujusmodi ordinatos, post acceptum Presbyteratum, omne studium abjicere, eo quod ad nullum aliud exponi debent examen, quod erat unicus omnium suorum studiorum scopus. Hic etiam advertendum id quod habetur in Concilio Lateran. IV. *Can.* 10. & 11. (apud *Habert t.* 7. *p.* 484.) ubi dicitur: *Præcipimus tam in Cathedralibus, quam in Conventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadjutores habere, non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis Confessionibus, & pœnitentiis injungendis, ac ceteris quæ ad salutem pertinent animarum.*

Quærit. II. An illiterati sint omnino irregulares? *Navarrus Man. c.* 27. *n.* 205. dicit inferri ex Trident. *sess.* 23. *c.* 4. esse irregulares, qui linguam Latinam non intelligunt; *Garcia* autem, & *Henriquez ap. Bonac.* de *Cens. d.* 7. *qu.* 2. *part.* 1. *n.* 2. censent illiteratos non esse irregulares, ita ut non peccent, si in Ordinibus susceptis ministrent; sed hos non posse sine culpa gravi Ordines suscipere. Alii vero cum sententia communi, quam tenent *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 45. *n.* 3. *Bon. l. c. Tambur. eod. tit. tr.* 4. *c.* 12. *n.* 1. *Salm. de Ord. l. c. n.* 49. *cum Reg. Homob. &c. ac Palaus de Cens. d.* 6. *part.* 10. *num.* 1. *cum Suar. Tol. Fill. Sayr.* & *Avila*, probabilius docent, quod illi qui sunt adeo rudes, ut ignorent etiam prima rudimenta Grammaticæ, ita ut nesciant præstare ea, quæ pertinent ad Ordinis exercitium, ad quod requiritur sane scientia linguæ Latinæ, ipsi sunt prorsus irregulares, & graviter peccant tam Ordines suscipiendo, quam eos exercendo: & ut dicunt *Salm. & Bonac. ll. cc. cum Azor. Suar. Fill. & Reg.* nec etiam Papa posset cum eis dispensare, quia hæc irregularitas non solum est de jure humano, sed etiam divino & naturali; ipsum enim jus naturale dictat non esse admittendos ad aliquod munus qui nequeunt illud exercere. Probatur id ex *cap. Illiteratus, Dist.* 36. ubi illiteratus (intellige *omnino illiteratus*, ut ait ibi *Glossa*, nimirum *qui numquam Grammaticam audivit*) arcetur a suscipiendis Ordinibus, pari modo ac corpore vitiatus. Advertit autem *Palaus l. c.* quod illa tantum ignorantia irregularitatem inducit, quæ exercitium suscepti Ordinis omnino impedit; & sic pariter *Ronc. de Cens. c. ult. q.* 6. *A.* 2. dicit esse irregularem qui debite, & congrue nequit Ordinem susceptum administrare. Advertunt etiam *Anacl. de Cens. q.* 3. *n.* 26. *Holz. tom.* 1. *p.* 320. *n.* 367. *& Viva de Irreg. qu.* 9. *ar.* 4. *n.* 12. quod hæc irregularitas, sublata causa ignorantiæ, de se tollitur sine dispensatione.

Quærit. III. An in Regularibus ordinandis minor requiratur scientia, quam in secularibus? Pro iis qui sunt addicti ad vitam contemplativam, prout sunt Camaldulenses (ut diximus), Carthusiani, & similes, commune est inter DD. sufficere quod isti sciant

sciant legere & canere, ac ea quæ pertinent ad Sacrificium, ut docet D. Thomas loco supra cit. dicens, quod in Religiosis qui ordinantur ad altare, satis esr scientia, qua possit servare ea, quæ ad Sacrificium spectant; & idem asserunt *Natal. de Al. de Ord. Reg.* 22. *Escob. n.* 289. & alii passim. Difficultas esr, an idem dici valeat pro Religiosis aliorum Ordinum, qui sunt ad vitam activam instituti? Negant *Led. de Ord. c.* 7. *Concl.* 4. ubi dicit eandem scientiam requiri in Religiosis quam in secularibus; imo majorem, quia Religiosi frequentius assumuntur ad ministeria proximorum; idque probabile putat *Escob. n.* 294. Sed communissime affirmant *Salm. c.* 5. *n.* 47. *cum Scoto*, & *Philib.* ac *Barbosa Alleg.* 46. *n.* 14. *cum Sylvest. Graff. Henr. Miranda*, *&c.* ac pariter probabile putant *Escob. n.* 296. *et Diana p.* 2. *tr.* 16. *R.* 51. Ratio, tum quia Regulares communiter ordinantur tantum ad chorum & altare; tum quia, si alia ignorent, possunt postea ex sociis ea addiscere: & ab hac sententia non dissentit (ut vidimus) D. Th., dum præfatam doctrinam tradens, generaliter loquitur de Religiosis. Id autem quod ait *Barbos.* cum aliquibus, nempe quod possint ordinari Regulares, etiamsi quodammodo deficiant in lingua Latina, non audeo approbare; nam si in secularibus initiandis tantum ad Ordines minores, requirit Tridentinum quod saltem linguam Latinam intelligant, quomodo Regulares ordinari poterunt ad Sacerdotium, adhuc in lingua Latina deficientes? Præterea, addunt *Salm. l. c. cum Rodr.* & *Henr.* pariter ac pro Religiosis, sufficere pro secularibus sacristis, cantoribus, & similibus, ut sciant tantum legere, canere, & exequi ministeria Ordinis. An autem hæc doctrina sit vere & generaliter probabilis, nec audeo asserere: sapientibus me remitto.

792 Hinc autem advertendum 1. quod Episcopus potest quidem sine examine Religiosos ordinare, acquiescendo testimonio suorum Prælatorum; sed bene etiam potest si velit eos examinare, ut recte dicunt *Escob. num.* 278. *Mazz. tom.* 3. *p.* 253. & *Salm. c.* 5. *num.* 47. *cum Aversa*, *Mirand.*, *etc.* Et de hoc non est amplius dubitandum post Bullam Bened. XIV. (allatam *n.* 768.) ubi statutum fuit, Regulares examinandos esse ab Episcopo ordinante.

Advertendum 2. pro omnibus initiandis, quod Episcopus tenetur per se vel per alius eos examinare, nisi aliunde sit certus de ipsorum idoneitate per propriam notitiam, vel per communem opinionem; ita recte etiam *Salm. c.* 5. *n.* 46. cum eisdem *AA. cit.* Ex omnibus autem prædictis insuper advertendum, quod estu Episcopus licite possit petentes ordinare, si eam afferant scientiam, quam Tridentinum requirit; per hoc tamen non ideo ei prohibetur, quominus majorem exigat scientiam a suis subditis (nam pro alienis aliter sentiendum); maxime si illi ordinentur ad Ecclesiam alicujus amplæ civitatis, quia Concilium in iis, quæ circa scientiam præscripsit, tantum voluit modum ponere Episcopis, ne promoverent aliquem scientia præscripta carentem, non vero prohibuit, quin Episcopi majorem scientiam requirant, nisi necessitas loci aliud omnino postulaverit. Hinc sapientissime D. Fabritius de Capua Archiepiscopus Salernitanus (dignus perpetua memoria ob zelum in Clero reformando) nullum ad Sacerdotium admittebat, nisi prius eum rigoroso examine, etiam ad Confessiones audiendas, idoneum dignosceret. Utinam hujus Præsulis exemplum omnes sectarentur! non quidem invenirentur tot Sacerdotes inutiles, imo & Ecclesiæ perniciosi; quia ex eo, quod tales rudes sunt, studium fastidiunt, & ideo in otio marcescentes ad vitia relaxantur. Hic etiam obiter advertendum, quod ex pluribus Decretis S. C. Concilii apud Bened. XIV. *Notif. n.* 16. Episcopus de novo assumptus ad Episcopatum ex justa causa bene potest examinare Parochos, etiam Regulares; ex quo infertur, quod tanto magis potest examinare Confessarios non curatos.

Requiritur VI. Titulus substentationis; sed de hoc vide dicenda in §. II. e *n.* 813.

Requiritur VII. Ut inferior Ordo ante superiorem 793
suscipiatur: & aliter faciens non solum graviter peccabit, sed etiam incurret suspensionem ab exercitio Ordinis suscepti, quousque Episcopus dispenset, ex *c. un. de Clerico per salt. ord.* Qui autem susciperet Ordines minores ante Tonsuram, peccabit etiam mortaliter, sed non incurret suspensionem; ita *Sanch. l.* 7. *c.* 3. *dub.* 14. *&* *Bon. part.* 5. *n.* 11. *c.* 1. *n.* 57.

Si vero quis susciperet Episcopatum ante Sacerdotium, invalide susciperet, ut docent *Suar. Sanch.* & alii communiter *ap. Salm. c.* 1. *n.* 41. Si autem quis susciperet Sacerdotium ante alios Ordines, posset quidem Episcopus fieri, & valide hic suum munus exerceret, non tamen licite ante susceptionem Ordinis omissi.

Requiritur VIII. Ut ordinetur tempore debito. Or- 794
dines majores conferri possunt tantum in Sabbatis quatuor temporum, Sabbato ante Dominicam passionis, & Sabbato sancto; Ordines autem minores dari possunt in quolibet festo (modo sit de præcepto, ut explicavit Pontificale Rom.), si conferantur uni vel duobus, ut habetur in *cap. De eo, de Temp. Ordin.* ubi dicitur; *Licitum est Episcopis Dominicis, & aliis festivis diebus unum aut duos ad minores Ordines promovere*. Utrum autem liceat ordinare plures quam duos? Negat *Martin. a S. Joseph*; sed communiter affirmant DD., modo generalis Ordinatio fieri non videatur; ita *Sanch. c.* 1. *dub.* 52. *n.* 8. *cum Innoc. Tab. Arm. Henr. Rebuff. Præpos. Turrecr. & Salm. c.* 4. *n.* 78. *cum Gran. Renzi p.* 364. *q.* 8. *cum Sylvest. Pal. Bass. Quint. ac Dian. p.* 10. *tr.* 11. *R.* 66. cum aliis, & *Glossa in dicto cap. De eo, v. Ad duos*, ubi dicit: *Nunquid plures? utique dummodo non videatur generalis Ordinatio*. Ratio est, quia verba textus non sunt apposita taxative, sed exemplificative. Præterea, dicunt *Fagnan. in d. c. De eo*, *n.* 36. *cum Host. Barb. All.* 11. *n.* 21. *Pal. part.* 13. *num.* 2. *cum Henr. Salm. c.* 4. *num.* 78. *cum Gran.* & *Laym. c.* 8. *num.* 1. cum declaratione S. C. *ap. P. Zachariam in adnot. ad Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 290. Ordines minores posse conferri etiam publice in feria VI. ante Sabbatum generalis Ordinationis (& etiam feria IV. Quatuor temporum, ut addit *Laym.*); modo adsit consuetudo, quam testantur *Palaus*, *Salm.* & *Barbosa ll. c. cum aliis*, jam esse receptam. Episcopi consecratio potest fieri quovis die Dominico, *ex c. Ordinationes.* 1. *& c. Quod die dist.* 75. Et *Diana*

p.

p. 12. *tr.* 1. *R.* 61. addit ex Pontificali, posse etiam in natalitiis Apostolorum conferri. Prima autem Tonsura quolibet die & loco conferri potest; *Conc. tom.* 10. *p.* 39. & *Sanch. dub.* 50. *n.* 1.

795 Requiritur IX. Ut ordinetur per debita temporum interstitia, quæ sic servanda sunt. I. Ut ascendatur ab uno Ordine minore ad alium, requiritur aliquod tempus, quod autem a Tridentino non fuit determinatum: sed in hoc bene potest Episcopus cum causa dispensare, dum in Concilio *Sess.* 23. *c.* 11. sic habetur: *Minores Ordines per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire videretur, conferantur.* Justæ causæ dispensandi videntur esse (ut ait *Escob. n.* 443.) vita solitaria Carthusianorum, ex Declar. S. C. item ætas ordinandi nimis provecta, causa studii, & arctatio beneficii recepti, vel recipiendi. Quale vero intervallum intercedere debeat inter unum & alterum Ordinem minorem, *Majol. et Ugol. ap. Barbos. in l. c. Trid. n.* 4. putant sufficere intervallum de una Ordinatione generali ad aliam: sed *Sorbo*, *et Campanile ibid.* dicunt sufficere de uno festo ad aliud. Merito autem dicit *Barb. n.* 5. *cum Miranda etc.* quod licet Episcopus possit dispensare in hoc ex quacunque causa, laudabilius tamen aget, si abstinebit a tali dispensatione. Præterea dicunt *Sylvest. v. Ord.* 2. *n.* 7. *ac Rebuff. Henr. Campanile ap. Barb. n.* 6. & decisum refert ibid. *Armendarius*, non licere conferre Tonsuram simul cum aliquo Ordine minori (nisi adsit alicubi consuetudo); sed probabilius videtur oppositum, cum probabilius Tonsura non sit Ordo. II. Ut a minoribus ascendatur ad Subdiaconatum, requiritur spatium anni ex Trid. *Sess.* 23. *c.* 11. ubi: *Hi vero nonnisi post annum a susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad sacros Ordines promoveantur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat: Ecclesiæ*, idest Ecclesiæ cui adscribitur, ut patet ex Trid. *c.* 13. *Utilitas* autem intelligitur illa quæ quomodolibet conducit ad bonum Ecclesiæ ut ajunt *Salm. c.* 4. *n.* 88. Qui autem susciperet Subdiaconatum ante annum sine dispensatione graviter peccaret, sed nullam incurreret censuram: vide *Salm. c.* 4. *n.* 87. & 88. III. Ut autem ascendatur a Subdiaconatu ad Diaconatum, etiam requiritur spatium anni; ad quod tamen dispensandum (ut recte ait *Croix n.* 2297.) non requiritur necessitas vel utilitas Ecclesiæ, sed sufficit quævis rationabilis causa juxta judicium Episcopi, ut patet ex eod. Trid. dicto *c.* 13. ubi: *Promoti ad Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem non in eo sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur* IV. Ut demum ascendatur a Diaconatu ad Sacerdotium, ad minus requiritur spatium anni; atque hujus temporis dispensationem non sufficit Ecclesiæ utilitas, sed etiam requiritur necessitas, ex eod. Conc. *Sess.* 23. *c.* 14. ubi: *Promovendi ad Ordinem Presbyteratus hi sint, qui in Diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem* (nota) *aliud Episcopo videretur, ministraverint.*

796 Præterea notandum, quod ille qui eodem die duos Ordines sacros exciperet, non solum graviter peccaret contra præceptum Tridentini in *dict. c.* 13. ubi: *Duo sacri Ordines non eodem die, etiam Regularibus, conferantur: privilegiis ac indultis quibusvis concessis non obstantibus;* sed etiam incurreret suspensionem ab illorum exercitio, & in irregularitatem incideret, ut patet ex *c. Innotuit de eo qui furtive, etc.* & *c. Literas, ac c. Dilectus de Temp. Ord.* Hinc dicitur in *cit. cap. Literas*, quod si quis in Sabbato susciperet unum sacrum Ordinem, & alium in Dominica, continuato jejunio, idest nulla cœna facta, etiam suspensionem incurreret; tunc enim (ut ait textus) ex fictione canonica vespera Sabbati & mane Dominicæ pro uno die computantur; secus vero, si jejunium non fuerit continuatum. Ex quo probabiliter infert *Renzi p.* 363. *qu.* 7. *cum Nicolio*, quod si quis obtinuerit indultum suscipiendi Ordines sacros in tribus diebus festivis, poterit, soluto jejunio in Sabbato Ordinationis, suscipere unum, & alium in Dominica sequenti, idque decisum refert a Sacr. Congr. die 25. Julii 1662. Præterea inferunt etiam probabiliter *Sanch. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 51. *n.* 4. *Laym. c.* 8. *n.* 9. *Escob. n.* 453. *cum Suar. Majol. Villal. et Leand.* ac *Sylvest. Henriq. etc. apud Croix n.* 2291. quod si Episcopus propter infirmitatem, vel aliam causam non possit Ordinationem in Sabbato exercere, aut eam absolvere, poterit illam continuare in Dominica; modo (ut ajunt) continuetur jejunium tam ex parte initiandi, quam ex parte Episcopi, ut recte addit *Sanch.* Ad hoc autem non quidem requiritur jejunium naturale, ut aliqui improbabiliter sentiunt, sed sufficit ecclesiasticum, quia textus de hoc clare loquitur, ut recte dicunt *Sanch. n.* 5. *cum Sylv.* & *Tab.* & *Escob. n.* 456. *cum Marchino*, & *Leand.*

Sed hic dubitatur 1. An suspensio prædicta sit latæ sententiæ? Negant *Diana p.* 5. *tr.* 10. *R.* 36. & *Villal. apud Escob. n.* 448. Sed recte affirmant *Nav. c.* 27. *c.* 241. *Bonac. de Cens. p.* 1. §. 1. *n.* 450. *cum Suar. Sayr. Molf. Turrian. Marchino, &c.* Idque patet ex *d. cap. Literas*, ubi sic dicitur: *Ab executione officii Sacerdotalis tandiu volumus manere suspensum, donec de illo disponatur.* Hæc tamen suspensio incurritur tantum ab ultimo Ordine suscepto, ut bene infert ex præfatis verbis *Escob. n.* 450. *cum Suar. Sayr.* & *Molf.*

Dubit. 2. An qui suscipit duos Ordines sacros, non servatis interstitiis, suspensionem incurrat? Respondetur: Qui ordinatur continuatis diebus extra tempora, incurrit quidem suspensionem ex Bullis Sixti V. & Clem. VIII. prout incurrit etiam qui ordinatur sine Literis Dimissoriis, vel ante legitimam ætatem; vide *Tambur. l.* 7. *c.* 11. §. 1. *n.* 3. Qui vero ordinatur diversis diebus, non servatis interstitiis, sed legitimis temporibus, peccaret quidem graviter, sed suspensionem probabilius non incurrit, ut dicunt *Bonac. d.* 8. *p.* 5. *n.* 35. *Barbosa in Trid. sess.* 23. *c.* 13. *n.* 11. *Croix n.* 2302. *Renzi p.* 360. *q.* 1. *cum Suar. Tamb. l. c. cum Pal. Salm. c.* 4. *n.* 87. *cum Turrecrem.* & *Escob. n.* 457. *cum Nav. Villal. Marcb. &c. & Cabassut. T. l. c.* 16. *a.* 12. *cum Navar. & Sayr.* (contra *Dian. p.* 4. *tract.* 2. *Resol.* 55.) Licet enim Sixtus V. in quadam Extravag. pœnam suspensionis imposuerit, tamen illa, respectu ad nostrum casum, sublata fuit a Clem. VIII. in *Bullar. tom.* 3. *fol.* 40. ut refert *Tamb. l. c.*

Qui

797 Qui autem eadem die susciperet quatuor Ordines minores una cum Subdiaconatu, etiam peccaret graviter, ut habetur ex *c.* 2. *de eo qui furtive*, *&c.* ubi dicitur: *Quatuor minores Ordines contulisti, quibus non contentus Subdiaconatum etiam temerario ausu recepit .... Mandamus quatenus eum in minoribus duntaxat celebrare permittas*. Dicit autem *Vasq. ap. Salm. c.* 4. *n.* 80. præfatum textum fuisse revocatum ex Trident. *sess.* 23. *c.* 13. ubi Concilium tantum inhibuit duos sacros Ordines simul conferri; sed hæc doctrina communiter non recipitur, nam Concilium id præscribendo textum non revocavit, sed illum in suo vigore reliquit. At hic dubitatur. 1. an ab hac prohibitione excuset consuetudo contraria, si alicubi vigeret? Negant *Sylvest. Tol. Reg. &c. ap. Escob. n.* 444. Sed verius affirmant *Nav. c.* 25. *n.* 71. *Suar. de Censur. dist.* 31. *sect.* 1. *n.* 41. (qui affert de hoc Decr. S. C.) *Holzm. n.* 86. *Salm. c.* 4. *n.* 8. *cum S. Antonin. Sayr. Molfes. Rodriq. & Miranda*; quia hujusmodi consuetudo nullibi videtur reprobata.

Dubit. 2. Utrum taliter ordinatus, ubi non adest contraria consuetudo, incurreret suspensionem? Affirmat *Bonac. de Censur. d.* 3. *p.* 5. §. 1. *n.* 4. Sed probabilius negant *Escob. n.* 450. & *Suar. l. c. n.* 40. quia Pontifex in dicto *c.* 2. tantum præcipit Episcopo, ne permittat ordinato ministrare, non autem eum suspendit. Merito tamen dicit *Navar. Man. c.* 27. *n.* 241. contra *Suar.*, hunc fieri irregularem quoad Ordines superiores suscipiendos, dum ibi sic subditur: *Si vero* (ordinatus) *domum religiosam intravit, et mores ejus exegerint, Abbas* (*si voluerit*) *in aliis poterit Ordinibus dispensare*. Si igitur indiget dispensatione, erit hic quidem irregularis ad alios ordines recipiendos.

Dubit. 3. an Regulares possint ex licentia suorum Prælatorum ordinari extra tempora? Negant *Vasq. Suar. Lez. Peyr. etc. ap. Escob. n.* 464. quia licet Greg. XIII. hoc privilegium concesserit Soc. Jesu, tamen expresse prohibuit, quominus aliæ Religiones in eo communicarent. Sed verius affirmant *Lam. c.* 8. *n.* 2. *Barbosa Alleg.* 17. *n.* 6. *Escob. n.* 466. *cum Machad. Leand. Delacrux, Diana, etc.* ac *Salm. c.* 4. *n.* 83. *et* 84. *cum Aversa, Philib. Portel. et Roar.* Ratio, quia post Greg. XIII. Clem. VIII. absolute hoc privilegium concessit omnibus Mendicantibus, & Urb. VIII. concessit Ordini Discalceatorum SS. Trinit., ut fert *Escob. n.* 465. Et novissime Bened. XIII. (apud Benedict. XIV. *Notif.* 23. *n.* 5.) in Concilio R. *tit.* 5. *c.* 2. hoc privilegium confirmavit dicens: *Quo vero ad Regulares, privilegia a Pontificibus habentes, sive expresse, sive per viam communicationis concessa, sacros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi, cum privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis derogatum fuisse constat, decernimus perinde Regulares eosdem absque novo Indulto Apostolico tute posse extra tempora ordinari*.

Dubit. 4. an Regulases, cum ordinantur extra tempora, possint ordinari in quovis festo duplici, esto non sit de præcepto? Affirmant *Diana p.* 5. *tr.* 23. *R.* 97. & *Præpos. Fagund. Villal.* & *Homob. ap. Escob. n.* 470. item *Suar. Steph.* & *Manuel. ap. Barbos. Alleg.* 17. *n.* 7. qui id probabile putat. Et idem dicit *Croix n.* 2293. *cum Gobat. Tamb. etc.* de iis qui ex indulto ordinantur extra tempora in tribus diebus festivis. Ratio, quia Alexander VI. loquens de initiandis per hoc privilegium, dixit posse ordinari *tribus diebus Dominicis, sive duplicibus*; non autem dixit de præcepto, sed tantum *duplicibus* (ad differentiam semiduplicium) diebus, qui ut plurimum non sunt de præcepto. Sed negant probabilius, ut videtur, *Escob. num.* 472. *Azor. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *qu.* 19. & *Lugo Resp. Mor. lib.* 1. *dub.* 36. dicentes non posse ordinari nisi in festo de præcepto, in quo populus vacat ab operibus servilibus. Ratio, tum quia Greg. XIII. loquendo de hoc eodem privilegio, dixit *diebus Dominicis, et festivis diebus*, non *festivis duplicibus*; tum quia dies festivus in sua propria significatione denotat diem feriatum, ut explicat Ambrosius Calepinus verb. *festus dies*. Et licet in Rubricis Missalis, & Breviarii *festum* accipiatur, prout distinguitur a feriis, in jure tamen *festum* accipitur ut dies, in qua vacatur ab operibus laboriosis. Hæc quidem secunda sententia est tutior, & videtur probabilior; sed primam non audeo reprobare, & dico standum esse consuetudini, quæ est optima legum interpres.

Notandum autem hic, quod ii qui obtinent a Papa licentiam suscipiendi Ordines sacros extra tempora in tribus diebus festivis, non egent Dimissoriis sui Ordinarii, sed tantum testimonialibus, sine quibus ordinans incurreret suspensionem per annum a collatione Ordinum, & ordinatus suspensionem perpetuam ab exercitio Ordinis suscepti; ita habetur in Tridentino *sess.* 23. *c.* 8. Ubi tamen notandum, quod hoc dicitur de eo qui obtinet indultum suscipiendi Ordinem a quocunque Episcopo; alias, etiam a proprio debet ordinari, vel ab eo Dimissorias ad alium accipere. Licentia autem suscipiendi Ordines sacros in tribus diebus festivis intelligitur, ut dies sint interpolati, prout refert *Croix n.* 2301. declaratum a S. C.

Requir. X. Locus pro collatione Ordinum, de quo in Trid. *sess.* 23. *c.* 8. sic habetur; *Ordinationes sacrorum Ordinum statutis a jure temporibus, ac in Cathedrali Ecclesia, vocatis præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis, publice celebrentur. Sin autem in alio Diœcesis loco, præsente Clero loci, dignior* (*quantum fieri poterit*) *Ecclesia semper adeatur*. Scio tamen plures Episcopos etiam Ordines sacros solere in privato Sacello conferre: forte hodie sic usus habet. 798

Adde nomine *loci*, etiam requiri existentiam Episcopi in propria Diœcesi; nam si ipse conferret Ordines in Diœcesi aliena, incurreret suspensionem ab exercitio Pontificalium, & ordinatus ab exercitio Ordinis suscepti, ex Trid. *sess.* 6. *c.* 5. Hoc tamen recte dicunt *Salm. c.* 4. *n.* 75. *cum Bonac. Philib. Vill. Henr. &c.* non intelligi de collatione primæ Tonsuræ, cum hæc sine Pontificalibus conferatur. Si autem Episcopus rogatus ab alio, in ejus Diœcesi generalem Ordinationem habeat, poterit ordinare non solum subditos suos, sed etiam aliarum Diœcesum, ut *Salm. n.* 76. cum iisdem AA. & communi; quia Tridentinum *l. c.* hoc prohibuit casu tantum, quo aliquis Episcopus prætextu cu-

cujusdam privilegii vellet in alterius Diœcesi ordinare sine illius licentia. An autem Ordinatio debeat fieri ab Episcopo celebrante? vide dicta *n.* 774. *Not. II.*

799 Requir. XI. Ætas. In quo notandum I. quod pro prima Tonsura requiritur, ut initiandus polleat usu rationis, & ideo saltem sit septennis, ut dicit Bened. XIV. in Bulla, *Inter sollicitas*, an. 1745. §. 19. Sed in Concordato nostri Regni requiritur ætas saltem 10. annorum. Pro Ordinibus minoribus nulla in jure assignatur ætas; solent tamen conferri (ut ait idem Bened. XIV. *ib.*) ab an. 7. ad 14. Pro Subdiaconatu vero statuitur annus 22. Pro Diaconatu 23. Pro Sacerdotio 25. Ita in Trid. *sess.* 23. *c.* 22. Sufficit autem, ut annus præscriptus sit incœptus; ita communiter omnes, vide *Salm.* Idque colligitur ex ipso Concilio *sess.* 24. *c.* 12. Præterea, pro Episcopatu requiritur annus 30. & idem dicitur pro Cardinalatu, quamvis ex concessione Sixti V. Cardinales Diaconi possint esse ætatis suæ an. 22. vide *Salm. c.* 5. *n.* 3. Pro beneficiatis autem requiritur annus 14. ex Trid. *sess.* 23. *c.* 6. Sed si beneficium sit curatum, requiritur annus 25. saltem incœptus, *Trident. sess.* 24. *c.* 12. Pro Canonicatu in Cathedralibus requiritur annus 22. incœptus, *Trident. sess.* 22. *c.* 4. In Collegiatis vero sufficit annus 14. cum in jure nihil pro eo sit statutum; *Salm. c.* 5. *n.* 38.

Notandum 2. quod is, qui sine legitima ætate scienter ordinatur, incurrit suspensionem perpetuam ipso facto ab exercitio Ordinis suscepti, & Papæ reservatam, ut habetur in Extravag. Pii II. quæ incipit, *Cum ex sacrorum*, & refertur in extensum a *Barbosa Alleg.* 17. *n.* 11. Eam autem S. Pius V. & Sixtus V. auxerunt, & Clemens VIII. confirmavit, ut refert *Escob. n.* 265. Si vero prædicta suspensio occulte sit contracta, tunc poterit Episcopus delinquentem ab ea absolvere, ex concessione Tridentini *sess.* 24. *c.* 6. ut dicunt communiter *Bonac. de Censur. D.* 3. *p.* 5. *n.* 2. & *Salm. de Ord. c.* 5. *n.* 39. cum communi.

Sed hic dubitatur 1. An incurrat præfatam suspensionem qui ex ignorantia crassa (non tamen affectata) ordinatur ante legitimam ætatem? Affirmant *Laym. t.* 9. *c.* 20 *n.* 2. *&* *Bonac. l. c.* Sed communius & probabilius negant *Navar. Man. c.* 27. *n.* 156. *Suar. de Censur. D.* 31. *sect.* 1. *Tol. l.* 1. *c.* 48. *n.* 7. *Barbos. All.* 16. *n.* 15. *Escob. n.* 270. *cum Con. Præp. Rodr.* & *Avila*, ac *Salm. c.* 6. *n.* 39. *cum Trull. Aversa, Dian. Vill. &c.* Ratio, quia talis suspensio imposita est a Pio II. in temerarios (dum utitur verbo *temeritatem*), quales non sunt qui peccant ex sola ignorantia supina, ut dicemus *l.* 7. *de Censur. n.* 47. & 48. Hinc dicunt præfati AA. quod taliter ordinatus, completa ætate, bene potest Ordinem susceptum exercere; si vero ante illam exerceret, peccaret sed non incurreret irregularitatem.

Dubit. 2. An qui mala fide susceperit Ordinem ante ætatem, possit exercere Ordinem, postquam ætatem compleverit, sine absolutione a suspensione incursa? Affirmant *Sotus, Corduba,* & *Medina ap. Escob.* Sed verius id negant *Barbosa All.* 16. *n.* 15. *cum Miranda, & Escob. n.* 256. *cum Bonac. Henr. Marchin. Rodr. & Diana.* Ratio, quia censura jam contracta non tollitur nisi per absolutionem.

Dub. 3. An incurrat irregularitatem qui ante legitimam ætatem suscipit Sacerdotium? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Bonac. dist.* 8. *de Sacram. qu. un. p.* 5. *n.* 13. *& Barbosa All.* 16. *n.* 16. *cum Cov. Nav. Salled.* & *Sorbo.* Ratio, quia hic celebrando cum Episcopo ordinante vere hostiam consecrat (ut docet *D. Th.* 3. *p. q.* 82. *ar.* 2.), & ideo jam exercet Ordinem cum suspensione susceptum. *Secunda* vero sententia communior, & valde probabilis negat, & hanc tenent *Suar. de Censur. dist.* 31. *sect.* 1. *n.* 71. *Conink. dist.* 16. *n.* 56. *Diana p.* 5. *tr.* 10. *R.* 37. *Escob. n.* 283. *cum Sylvest. Med. Ugolin. Quaranta, Naldo, Homob. Marchin.* item *Sayr. Avila, Henr. &c. ap. Borbos. l. c.* Ratio 1. quia consecratio illa non censetur actus moraliter distinctus ab ipsa Ordinatione: sicut enim tota Ordinatio Episcopi a principio usque ad finem est unus actus moralis, ita & ordinati; unde non videtur æquum, quod ipse una actione morali duplicem incurrat pœnam, nempe suspensionem, & irregularitatem. Ratio 2. quia in citata Extravag. Pii II. (apud *Barbos. Alleg.* 17. *n.* 11.) sic dicitur: *A suorum Ordinum executione ipso jure suspensi sint; et si, hujusmodi suspensione durante, in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant.* Quo verbo *durante* videtur Pontifex supponere irregularitatem incurri tum solum, cum incursio suspensionis jam moraliter tempore præcesserit Ordinis exercitium. Item cum Pontifex imponat irregularitatem in præsumentes, minime videtur comprehendere hunc, qui non ex propria electione, sed ex necessitate Ordinationis debet cum Episcopo concelebrare. Referuntque *Suar. n.* 74. & *Escob. l. c.* hujusmodi Ordinatos ex stylo Cancellariæ non reputari irregulares, cum ipsi tantum a suspensione absolvantur. Et idem dicunt *Suar. n.* 72. *ac Escob.* & *Diana ll. cc. cum aliis*, de Diacono, vel Subdiacono, qui cum tali suspensione in eadem Ordinatione canit Evangelium, aut Epistolam. Et idem dicendum de eo qui suspensionem incurrit, cum ordinatur per saltum, vel extra tempora, vel sine Dimissoriis proprii Episcopi, vel eadem die suscipit duos Ordines sacros, aut Ordines minores cum Subdiaconatu, juxta supra dicta.

Utrum autem incurrat irregularitatem qui tantum ordinatur cum excommunicatione prius contracta? Affirmat *Bonac. de Irregul. d.* 7. *q.* 3. *part.* 4. *n.* 1. *cum Navar. Tol. Henriq. Sayr. &c. ex cap. Cum illorum, de sent. excom. & cap.* 1. *De eo qui furt.* Sed probabilius negant *Suar. de Censur. dist.* 41. *sect.* 3. *n.* 2. & Bened. XIV. *de Synod. l.* 7. *c.* 67. *n.* 6. *cum Tamb. Diana, Lez. Gibal, &c.* & ita refert sensisse S. C. Ratio, quia ex præfatis textibus non expresse colligitur, quod talis sit irregularis, sed tantum quod sit suspensus; pro cujus tamen suspensionis absolutione etiam ad Papam debet recurri, ut advertit *Tourn. t.* 2. *de Sens. p.* 106. *cum Gibert;* intellige, si suspensio sit publica; nam alias potest absolvi ab Episcopo juxta *c. Liceat* 6. *sess.* 24. Trident. Tanto magis autem non incurret irregularitatem qui suspensus vel interdictus suscipit sacrum Ordinem; & in hoc consentit etiam *Bonac. l. c. n.* 2. *cum Sayr. Filliuc. & aliis.* Hoc tamen intelligendum, si taliter ordinatus Ordinem non exerceat in ipsa Ordinatione, nam si v. gr. a-

aliquis Diaconus, vel Subdiaconus accedat ad Ordinationem jam antecedenter aliqua irretitus censura, & in Ordinatione susceptum Ordinem exerceat canendo Evangelium, vel Epistolam, irregularitatem non effugiet, ut recte ait *Tourn. d. t. 2. pag. 107. ver. Si quis*. Ratio, quia tunc jam exercet Ordinem cum censura prius contracta. Idemque merito ait *Tourn.*, *cum Avila* procedere de Sacerdote, qui concelebrat cum Episcopo, contra *Sayr. & Laym. de Irreg. c. 3. n. 5.*

800 Notandum 3. quod ætas computanda est non a die Baptismi, sed nativitatis, ut constat ex *c. 3.* & aliis, *Dist. 77.* Vide *Croix n. 2306.* Dubitatur autem 1. An quis mane diei, in cujus vespera complet ætatem requisitam, possit ordinari? Affirmant *Dian. part. 9. tr. 9. R. 50. Salm. c. 5. n. 31. cum Ledesma, & Philiber. ac Escobar n. 264. cum Trull. et Marchin.* tum quia minimum pro nihilo reputatur; tum quia dies incœptus in favorabilibus habetur pro completo; tum etiam quia vespera, & mane moraliter sumuntur pro una die. Sed probabilius id negant *Croix n. 2309. cum Navar. et Vill.* item *Marchad. Pasqual. et Narbona ap. Escob. n. 261.* Ratio, quia v. gr. pro Subdiaconatu ætas debet esse annus 22. incœptus; unde qui annum 21. non vere complevit, minime potest dici annum 22. attigisse.

Dubit. 2. An dies anni bissextilis possit excludi in supputanda ætate Ordinandorum? Affirmant *Barb. Henriq. Sylvest. etc. apud Salm. c. 5. n. 32.* quia annus requisitus intelligitur per se annus ordinarius, nempe constans 365. diebus. Sed verius negant *Bon. l. 8. qu. unic. p. 5. n. 14. Sanch. de Matrim. d. 24. n. 22.* & *Escobar n. 286. cum Marchino, Molf. Dieast. et Diana.* Ratio; quia ad ætatem requisitam anni sunt computandi juxta consuetudinem Ecclesiæ, quæ recte statuit de quatuor in quatuor annos addi unum diem, propter horas quæ in quolibet anno supersunt.

Certum est autem quod Episcopi nullo modo possunt in ætate dispensare; veruntamen dicit *Croix n. 2314.* hodie ex speciali privilegio posse Episcopos dispensare ad certum tempus, saltem pro beneficio curato, ubi est necessitas, vel utilitas Ecclesiæ.

801 Requir. XII. insuper ad suscipiendos Ordines, ut initiandus exercuerit Ordinem prius susceptum in Ecclesia, ubi est adscriptus, ex Trid. *sess. 23. c. 11.* & 13. Sed putant *Salm. c. 4. n. 74.* hoc non esse de præcepto gravi, cum verba Concilii magis sint consultiva, quam præceptiva, nempe illa: *At in unoquoque Ordine juxta præceptum Episcopi se exerceant, etc.*

Requir. XIII. prout præscribit Pontificale, ut Ordinandi Eucharistiam accipiant; sed hoc non sub mortali, ut ait *Croix n. 2225. cum Gobat.* Imo nec sub levi tenentur communicare initiandi ad Ordines minores, ut dicit idem *Croix* cum communi ut asserit. Presbyteri autem verius tenentur communicare sub mortali, cum ipsi vere celebrent cum Episcopo, ut diximus ex *D. T. n. 799. Dub. 3.*

Requir. XIV. probitas vitæ; sed de hac jam locuti sumus in *Tract. de Sacram. in gener. ex n. 65.* & iterum mox loquemur agendo de vocatione ad sacrum ministerium.

802 Requir. XV. vocatio divina, de qua, cum sit res tanti momenti, unde pendet æterna salus tam Ordinandorum quam populi christiani, mirum est quod tot Morales Scriptores nullum verbum faciant, præter paucos, inter quos fuse & egregie signanter scripserunt de hoc puncto *Habert tom. 7. ex p. 433.* & *P. Conc. to. 10. ex p. 42.* Quam necessaria sit hujusmodi vocatio, patet ex SS. Patribus, & ex ipsis sacris Scripturis, & præsertim ex illo *D. Pauli ad hebr. 5. 4.* ubi: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, Filius meus es tu.* Unde Apostoli, ut in locum Judæ alium surrogarent, sic Deum deprecati sunt: *Tu, Domine, ostende quem elegeris.* Et ipse Christus *Joan. 10. 1.* dixit: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, fur est et latro, qui autem intrat per ostium, pastor est ovium*, qualis est quidem quivis Sacerdos, dum cuivis Sacerdoti committitur incumbere saluti animarum. Et rursus *Jo. 15. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos ... ut fructum afferatis, et fructus vester maneat.* Rursus *Lucæ 10. Rogate Dominum messis, ut mittat operarios suos in messem suam.* Illi igitur qui non vocati a Deo in sacra ministeria se intrudunt, ipsi sunt de quibus per Jeremiam (23. 21. inquit, *Non mittebam Prophetas, et ipsi currebant.* Quo quidem hominum genere, ut ait Catechismus, nihil infelicius ac miserius, nihil Ecclesiæ calamitosius esse potest.

Præcipua autem signa divinæ vocationis ad statum ecclesiasticum sunt. I. Scientia conveniens, de qua jam egimus *n. 790.* II. Probitas vitæ, de qua loquens Trident. *sess. 23. c. 12.* sic ait: *Sciant Episcopi debere ad hos Ordines assumi dignos dumtaxat, & quorum probata vita senectus sit*; juxta illud (*Sap. 4. 9.*): *Ætas senectutis vita immaculata.* Hinc Apostolus *1. Tim. 3.* prohibet ordinari neophytos, idest (ut explicat in *d. loco D. Th.*) *qui non solum ætate neophyti sunt, sed & qui neophyti sunt perfectione.* Quapropter idem *S. Doctor 2. 2. qu. 18. art. 1. ad 3.* dicit: *Ordines sacri præexigunt sanctitatem.* Et *Suppl. qu. 35. ar. 1. ad 3.* ait: *Ad idoneam executionem Ordinum non sufficit bonitas qualiscunque, sed requiritur bonitas excellens.* Hanc rationem de hoc assignans: *Ut sicut illi qui Ordinem suscipiunt, super plebem constituuntur gradu Ordinis, ita et superiores sint merito sanctitatis.* Unde sic concludit: *Et ideo præexigitur gratia, quæ sufficiat ad hoc, quod digne connumerentur in plebem Christi.* Idque prius dixit S. Dionysius *c. 3. de Eccle. Hierar.*: *in divino omni non audendum aliis ducem fieri, nisi secundum omnem habitum suum factus sit Deiformissimus, & Deosimillimus.* Qui autem habet sanctitatem ordinariam, nempe solam gratiam habitualem, non potest quidem dici *secundum omnem habitum suum Deo simillimus.* Ad hoc facit etiam illud celebr. D. Aug. dictum: *Aliquando bonus Monachus vix bonum facit Clericum.* Et illud aliud D. Hieron. ad Rusticum: *Sic vive in Monasterio, ut Clericus esse merearis.* Unde scripsit S. Jo. Chrysost. *l. 2. de Sacerdot. c. 2. Multo major vitæ integritas huic* (idest Clerico), *quam illis* (nempe Monachis) *necessaria.* III. Signum est recta intentio, nimirum desiderium vacan-

candi divinæ gloriæ, & saluti animarum, non autem (ut ait D. Bernardus *Declam. in Evang. Ecce nos &c.*) *honorem quærendi proprium, aut corporis voluptatem, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi*.

803 Qui autem sine vocatione, ex talibus signis explorata, in sacrum ministerium se intrudit, non potest quidem a gravi præsumptione excusari. En quomodo S. Anselmus (*in cap. 5. ad Hebr.* super illud Apostoli, *Nec quisque sumit, &c.*) de hoc loquitur: *Qui enim se ingerit, & propriam gloriam quærit, gratiæ Dei rapinam facit, & ideo non accipit benedictionem, sed maledictionem*. Et ratio hujus eruitur ex eo quod docet *D. Th. p. 3. q. 27. art. 4.* ubi: *Illos quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat et disponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei, secundum illud* (*2. Cor. 3.*) *Sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros novi Testamenti*. Ergo ille, qui non ex Deo eligitur, sed ipse se ingerit, non erit idoneus minister; ideo sapienter ait *Habert de Ord. c. 1. §. 2.* quod iste: (non sine magis difficultatibus poterit saluti suæ consulere, manebitque in corpore Ecclesiæ, velut membrum in corpore humano suis sedibus motum, quod servire potest, sed ægre, & cum deformitate) ". Unde concludit ,, : (Licet absolute loquendo salvari possit, difficulter tamen ingredietur viam, & apprehendit media salutis) ". Cum autem hic magno periculo damnationis se exponat, nescio quomodo a culpa gravi excusetur. *Qui sciens* (ait doctissimus Episcopus Abelly *in Opusc. Sacerdos Christian. cap. 4.*), *nulla divinæ vocationis habita ratione, se in Sacerdotium intruderet, haud dubie seipsum in apertum salutis discrimen injiceret, peccando scilicet in Spiritum sanctum; quod quidem peccatum vix, aut rarissime dimitti ex Evangelio discimus*.

Huic quidem discrimini tanto magis se committunt Episcopi illi, qui non vocatos ad Ordines sacros promovent, ex illo Apostoli (*1. Tim. 5.*): *Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis*. Quæ verba exponens S. Leo *Epistol. 1.* (*alias 87.*) *ad African. 2.* dicit: *Quid est communicare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari?* Hinc Tridentinum *sess. 23. cap. 7.* præcipit Episcopis, ut antequam suos subditos ad Ordines promoveant, *institutionem, mores, et doctrinam diligenter investigent, et examinent*. Undique enim in Jure Canonico præscribitur, & signanter in *cap. Nullus dist. 24.* ut, *Nullus ordinetur, nisi probatus fuerit*. Unde sapienter advertit D. Bernar., ad Ordines admittendos esse tantum *probatos*, *non probandos*. Ad hanc autem probationem ab Episcopo exquirendam, non quidem sufficit, quod ipse nihil mali noverit de Ordinando, sed debet fieri certus de ejus positiva probitate, juxta sublimitatem gradus, ad quem ille inhiat ascendere, ut communiter dicunt *Sotus 4. Sentent. Dist. 25. qu. 1. n. 3. Sanch. Confess. c. 1. dub. 46. n. 1. Salm. de Ord. c. 5. n. 4. Holzm. tit. n. 46.* & fusius *Habert*, *Merbes. Conc.* & alii cum *D. Th. q. 36. art. 4. ad 3.* ubi dicit: *Ad minus* (idest *non solum*, ut bene explicat Glossa) *hoc requiritur, quod nesciat Ordinans aliquid contrarium sanctitati in Ordinando esse, sed etiam exigitur amplius, ut secundum mensuram Ordinis, vel officii injungendi, diligentior cura apponatur, ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum, saltem ex testimonio aliorum*. Qualitas autem promovendorum est illa, quam expressit idem S. Doctor in *2. 2. q. 189. ar. 1. ad 3.* ubi dixit: *Ordines sacri præexigunt sanctitatem; unde pondus Ordinum imponendum parietibus jam per sanctitatem desiccatis* (nempe ut addit) *ab humore vitiorum*. Et N. SS. P. Bened. XIV. in Bulla, *Ubi primum*, sapientissime sic episcopos alloquitur: *Studiosa & magna adhibita diligentia investigandum a vobis est, an eorum, qui priorum susceperint ministeria, talis fuerit vivendi ratio, & in sacris scientiis progressio, ut vere digni judicandi sint, quibus dicatur, ascende superius; eum alioquin expediat in inferiori potius aliquos manere gradu, quam cum suo majori periculo, & aliorum scandalo ad altiorem provehi*.

De tali etiam probatione loquens S. Jo. Chrysost. *Homil. 16. in Tim.* dicit: *Quid est illud cito? Non ex prima probatione, nec secunda, nec tertia, sed ubi consideratio diuturna præcessit, exactissimaque discussio, tunc imponito manus. Neque ea res periculo caret; eorum quæ ille peccaverit, tu quoque pœnam dabis, qui initium dedisti etiam præcedentium delictorum*. Qua de re Episcopi in hac probatione expetenda non debent esse contenti simplici attestatione Parochorum, qui humanis ducti respectibus in hujusmodi attestationibus concedendis facile Clericis indulgent, ne in se attrahant ipsorum odium, eorumque propinquorum; sed insuper ab aliis fide dignis, capta secreta informatione, certi fieri debent, non solum quod initiandus non fuerit malus, nempe quod non fuerit tiroxus, non dederit scandalum, frequentando ludos, pravas conversationes, &c. sed etiam quod ille sit positive bonus, scilicet quod vitam agat spiritualem, sit assiduus in Ecclesiis, Sacramenta frequentet & Orationem, vivat a secularibus segregatus, sociis morigeratis comitetur, studio vacet, modesta utatur veste, &c. Quod si Prælatus sciverit Clericum alicujus publici scandali nota intinctum fuisse, tunc non satis erit communem probationem de eo exigere, sed opus erit plurium annorum experientia emendationem ejus comprobare; juste enim tunc metuere debet, ne ille pietatem affectet, ut ad Ordines perveniat, quibus susceptis, ad pristinam redibit pravitatem. Dicet aliquis: Si hoc observaretur, deficerent utique in Ecclesia ministri. Recte respondet ad hoc idem Bened. XIV. in Bulla supra citata ex Conc. Lateran. *Melius est pauciores habere ministros, sed probos, atque utiles, quam plures qui nequicquam sunt valituri*. Utrum autem sit semper deneganda a Confessario absolutio Clerico habituato in vitio turpi occulto, qui vult ad Ordines sacros ascendere, sine prævio continentiæ experimento? Vide Dissert. de hoc punto positam in *tr. de Sacram.* ex *n. 63.*

Si autem vocatio divina necessaria est ad Sacerdotium, magis erit necessaria ad officia Episcoporum, & Parochorum, de quibus loquens *D. Th. 2. 2. qu. 185. art. 1.* dicit, quod, *Si aliquis appetat Episcopatum ratione bonorum temporalium, erit illicitum; si ob celsitudinem gradus, erit præsum-* 804

sumptuosum; sed appetere proximis prodesse, est laudabile secundum se. Verum, quia, prout est Episcopalis actus, habet jam gradus celsitudinem, præsumptuosam videtur quod aliquis præesse appetat ad hoc quod subditis prosit, nisi manifesta necessitate imminente. Id confirmavit N. SS. P. Bened. XIV. in Bulla novissime edita die 12. Apr. 1755. quæ incipit, *Inclytum*, inquiens; *Nec unusquisque ignorare debet a peccati culpa immune non esse desiderium ipsum Episcopatus, quia quamvis desiderium aliis juvandi laudabile est, tamen cum hoc adjumentum præstari non valeat sine ipsa Episcopatus sublimitate, ut plurimum ex vitio in insitæ præsumptionis ortum habet.*

805 Quæres, quæ sint officia ordinatorum?

„ Resp. I. Ostiarii est claves templi servare, aperire, & claudere ejus januas; arcere eos, quibus non licet interesse sacris; campanas pulsare; quæ intra Ecclesiam sunt, custodire; ei, qui prædicat, aperire librum. II. Lectoris munus est legere in Ecclesia lectiones veteris, & novi Testamenti: item docere cathecumenos rudimenta fidei christianæ. * (*Item panem & novos fructus benedicere. Salm. cap. 5. n. 14. Non autem prædicare, ut communiter Salm. ibidem contra Vasq.*) * III. Exorcistæ munus est manus imponere supra vexatos a spiritibus immundis, ad illos adjurandos, & ejiciendos; item ad exorcizandos catechumenos. * (*Tenent Suar. & Sanch. contra Philip. omnes fideles posse exorcizare; quamvis hoc magis possint ordinati ad hujusmodi munus ab Ecclesia; & ideo hi solum solemniter illud exercere valent. Vide dicta Tom. 1. lib. 3. de Adjur. ex n. 193. App. ad num. IV.*) * IV. Acolyti munus est præparare ampullas vini & aquæ ad Sacrificium Missæ, & porrigere Subdiacono, ferre cereos ad idem Sacrificium, & illi ministrare, unde & Ceroferarius dicitur. V. Subdiaconi munus est immediate subordinari Diacono ad Sacrificium Missæ, calicem & patenam illi tradere, urceolum cum aqua præbere, aquam ad lavandas manus infundere, Epistolam ex officio, & solemniter in Missa legere. * (*Adde cum Habert, pallas, corporalia, & purificatoria abluere, ut in Pontificali præscribitur*) *. VI. Diaconi munus est cantare solemniter Evangelium in Missa, ministrare immediate Sacerdoti in omnibus, quæ pertinent ad Missæ sacrificium, vestire altaria, Crucem ferre, & denique ex commissione Sacerdotis prædicare, & baptizare. * (*Modo adsit justa causa, nempe si desit Sacerdos qui commode ministret, ut communiter dicunt DD. allati de Euchar. n. 237. v. Qu. hic I. In necessitate vero extrema, nempe si absit alius Sacerdos, potest Diaconus & tenetur Viaticum ministrare, etiam sine commissione Pastoris; ita pariter commun. DD. ibid. Et idem currit in administratione Baptismi; vide de Bapt. n. 116. v. Certum. Diaconus autem solemniter ministrans Baptismum, vel Eucharistiam sine commissione, incurrit irregularitatem; vide d. n. 116. v. Dub. 2. & n. 234.*) *. VII. Præsbyteri munus est offerre Sacrificium Missæ, absolvere a peccatis, baptizare, benedictiones aquæ, & similes facere, populum doctrina, & exemplo pascere. Vide *Escob. E. 8. t. 7. c. 1.*

Quatuor autem sunt obligationes præcipuæ eorum, qui ad majores Ordines provehuntur, nempe 1. Recitandi Horas Canonicas. 2. Servandi Cœlibatum. 3. Habendi Titulum, scilicet pappertatis, Beneficii, vel Patrimonii, quo ordinentur. 4. Deferendi habitum, & Tonsuram. De prima obligatione Officii divini jam fuse egimus in *Tom. I. Lib. 4. ex n. 140.* Restat hic agere de secunda, tertia, & quarta.

§. I.

De obligatione Cœlibatus.

806 *Quomodo hæc obligatio probetur?*
807 *Qu. 1. An ipsa sit de jure divino?*
808 *Qu. 2. An sit ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto?* 809. *Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad castitatem? Dub. 2. An qui expresse nollet castitatem vovere?* 810. *Quid si quis ordinatus sit ante usum rationis? Et quid si ante pubertatem?* 811. *Quid si ordinetur ob metum?*
812 *Qu. 3. Quomodo conjugatus, constante Matrimonio, possit in Sacris ordinari? Dub. 1. An istius uxor teneatur Religionem profiteri? Dub. 2. An talis uxor possit nubere?*

Obligationem cœlibatus inesse iis qui ad sacros Ordines ascendunt, habetur in pluribus Canonibus, & signanter in *c. 1. dist. 28.* ubi D. Greg. sic præscripsit: *Nullum facere Subdiaconum præsumant Episcopi, nisi qui victurum caste promiserit; quia nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi hujus castitas ante susceptum ministerium fuerit probata.* Et in Trid. *sess. 24. c. 9.* sic definitum est: *Si quis dixerit, Clericos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica, vel voto; anathema sit.* 806

Ex quo habetur, quod per tale votum, *solemne* dictum, irritum redditur Matrimonium contractum post votum ex *c. un. de Voto, & voti red. in 6.* Si vero conjugium est antecedenter contractum, Ordinatus potest reddere, sed non petere. Et insuper quoties castitatem violabit, toties quoque sacrilegium committet. Vide *Salm. c. 6. n. 2.*

Quær. 1. An hæc obligatio cœlibatus sit de jure divino, ita ut Papa nequeat in ea dispensare? Affirmant *Major*, *Valdensis*, &c. apud *Salm. c. 6. n. 9.* & probabile putat *Azor.* Sed dicendum cum communi DD. (præciso voto) non esse de jure divino, sed tantum ecclesiastico, quod ministri ordinati in sacris obligentur ad castitatem, vel ab Ecclesia, vel per votum Ordinibus annexum; & ideo recte in hac obligatione potest Ecclesia cum eis dispensare. Ita *S. Th. 2. 2. q. 88. art. 11. Caj. Sot. Sanch. Dic.* &c. cum *Salm. c. 6. n. 11.* qui plura hujusmodi exempla adducunt. Ratio, quia etsi talis cœlibatus ab Apostolis ortum habuit, ut probant *Gon. Val. Sot.* &c. tamen tantum ex præcepto Ecclesiæ, sive Apostolorum (ut probat *Bellarm.*) est introductus, & firmatus, & patet ex ipsis verbis *Trid. in cit. Can. 9. ut supra.* 807

Quær.

808 Quær. 2. An hæc obligatio sit immediate ex præcepto Ecclesiæ, vel mediate per votum ordinatorum? Utraque est probabilis ex eodem *c.* 9. *Trid. Prima* sententia, quam tenent *Mastrius*, *Bosco*, *Herincx*, *&c. ap. Holzm. p.* 268. *num.* 103. ac *Scot. Pal. Valent. & Aversa ap. Salm. c.* 6. *n.* 28. (qui *cum Sanch.* merito probabilem putant) dicit quod non ex voto, sed ex sola Ecclesiæ lege ordinati in sacris teneantur ad castitatem; tum quia, cum potuisset Ecclesia per se adstringere ministros sacros ad castitatem servandam, cur dici debet, quod insuper votum sacris Ordinibus annecti voluerit, dum hoc expressum in jure non habemus? Tum quia, si obligatio cœlibatus esset ex voto, sequeretur, quod qui tale votum invincibiliter ignoret, vel qui expresse nollet illud emittere, non teneretur inde ad castitatem: quod quidem absurdum perniciosum esset.

Nec obstat dicere, quod juxta sententiam hanc, si Sacerdos peccaret contra castitatem, unum tantum peccatum committeret contra castitatem, quia lex Ecclesiæ, cum sit circa eandem materiam jure naturali prohibitam, non multiplicat speciem peccati; prout furtum vetitum a lege naturali, non habet novam malitiam, si prohibeatur a lege humana; & hoc esset contra communem DD. qui docent ordinatos in Sacris, lædentes castitatem, etiam peccato sacrilegii peccare. Nam recte respondent *Aversa*, & *Salm. n.* 28. quod præceptum humanum bene multiplicat species, quando ex diverso motivo præcepto naturali superadditur; percussio enim Clerici duplicem habet malitiam, unam contra justitiam ex lege naturali, alteram contra Religionem ex lege Ecclesiæ, quæ ex motivo Religionis prohibet lædere personam Deo mancipatam. Quare proculdubio Sacerdos lædens castitatem sacrilegium committit, quia Ecclesia ex motivo Religionis ob reverentiam Ordinis sacri imponit suis ministris observantiam castitatis. Religiosus autem Sacerdos si peccat contra castitatem, præter peccatum contra castitatem, unum tantum sacrilegii peccatum committit, quia eandem virtutem Religionis, non aliam lædit, ut bene notant *Salm. c.* 6. *num.* 39. cum *Sanch.*

Secunda tamen sententia probabilior, & communior cum *S. Th.* 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. quem sequuntur *Bellarm. t.* 1. *de Matr. c.* 21. *Sanch. eod. tit. l.* 7. *Dist.* 27. *n.* 10. *Pontius l.* 7. *c.* 27. *n.* 7. *Salm. c.* 6. *ex n.* 23. *cum Vasq. Cajet. &c.* ac *Escob. num.* 47. *cum Azor. Nav.* & *Soto*, tenet, quod obligatio castitatis non oritur immediate ex lege Ecclesiæ, sed ex voto quod in ipso facto Ordinationis emittitur. Primo, quia hoc jam est expressum in jure, & præcise in *c. Cum olim*, *de Clericis conjug.* ubi dicitur: *Non igitur attendentes*, *quod Orientalis Ecclesia votum continentiæ non admisit &c.* Ergo in Ecclesia Occidentali, seu Latina votum castitatis jam admittitur. Secundo, quia, si obligatio castitatis tota esset ex lege Ecclesiæ, posset Pontifex omnes etiam Sacerdotes ab illa absolvere; sed hoc esset contra communem sententiam DD. qui tantum in casu urgentissimo concedunt Pontifici in hoc dispensare cum solis ministris, ut dictum mox *num.* 807. sed non cum Sacerdotibus.

809 Sed hic dubitatur 1. an teneretur ad servandam castitatem, qui invincibiliter ignoraret votum illius Ordini annexum? *Salm. d. c.* 6. *n.* 54. dicunt teneri ex communi DD. vel ex vi voti impliciti, ut ipsi sentiunt cum *S. Th. & Sanch.* vel ex præcepto Ecclesiæ, ut alii juxta primam sententiam probabiliter putant. Alii tamen, ut *Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 2162. *cum Pal.* & *Conink* adhuc probabiliter censent, quod si ignorantia omnino fuisset invincibilis, ordinatus non teneretur ad castitatem, neque ex voto, neque ex præcepto Ecclesiæ, quia Ecclesia non intenderet talem obligare; secus vero, si ignorantia fuisset culpabilis; vel si quis Ordinem intenderet suscipere cum eadem obligatione, qua alii suscipiunt, ut infertur ex dictis *Tom. I. l.* 3. *n.* 201. *Qu. I.*

Dubit. 2. an teneretur ad castitatem Ordinem suscipiens, si expresse nollet castitatem vovere? Putat *Philib.* quod etiam teneretur ex voto: hoc parum probabile videtur. Censent vero *Salm. num.* 37. *cum Dicast.* quod tunc teneretur ad emittendum votum; & interim, dicunt, quod talis si peccaret contra castitatem, non committeret sacrilegium; sed hoc ultimum, nempe quod hoc non esset sacrilegium, nec satis probabile videtur, & est contra communem, ut ipsi *Salm.* fatentur *n.* 28. Hinc probabilius dicunt *Sanch. de Matr. t.* 2. *l.* 7. *D.* 27. *n.* 12. *cum aliis*, & *Holzm. p.* 268. *n.* 102. *cum Amico*, *Mayr.* &c. quod in tali casu is teneretur ad castitatem, non ex voto, sed ex præcepto Ecclesiæ, quæ ex Religionis motivo (ut diximus) cum ad castitatem, deficiente voto, adstringeret?

Notandum autem certum esse, quod ille qui est 810
ordinatus ante usum rationis, quamvis valida sit Ordinatio (ut probatum est *n.* 782. *cum D. Th.* & aliis communiter, ex *cap. un. De Clerico per saltum &c.*) non tenetur tamen ad castitatem; unde valide, ac licite potest inire Matrimonium. Ita *Croix num.* 2161. & *Salm. c.* 6. *n.* 42. cum *Sanch. Suar. Dic. & communi*. An autem teneatur ad castitatem qui post usum rationis, sed ante pubertatem ordinatur? Affirmant *Pont. l.* 7. *de Matr. c.* 29. *n.* 15. *Bon. eod. tit. q.* 3. *part.* 9. *n.* 9. & *Escob. n.* 487. *cum Cajet. Conc. &c.* quia de jure naturali jam adest obligatio hoc votum servandi; e converso nullum adest Jus Canonicum tale votum irritans. Hoc est quidem probabile, sed non improbabiliter id negant *Sanch. de Matr. l.* 7. *D.* 3. *n.* 8. *Salm. c.* 6. *n.* 43. *cum Dic. Aversa*, *&c.* ac *Barb. All.* 15. *n.* 4. *cum Abb. Host. Nav. Soto*, & *Henr.* Ratio quia tale votum hominem constituit in statu irretractabili, in quo Pontifex nunquam aut raro dispensat, unde tale votum maturum & perfectum usum rationis efflagitat. Idem dicitur de eo, qui invalide ordinatur, vel ex defectu formæ, aut materiæ, vel intentionis; puta, si quis per vim, aut metum Ordines susciperet, sine animo se ordinandi, ut *Salm. num.* 45. & 46. & *Croix n.* 2162. *cum communi*. (Et hic notandum quod qui non obligatur ad castitatem, nec ad Officium divinum tenetur; ut dictum est *l.* 4. *n.* 144. *v. Quæritur.*) In dubio tamen præsumendum est pro valore Ordinationis, ut *Croix n.* 2203. & 2232.

Sed dubium est, an teneatur ad castitatem qui 811
ordinatur ob metum gravem, sed cum animo se ordinandi? *Pontius de Matr. l.* 7. *c.* 29. ac *S. Anto-*

toninus; Sot. Pal. &c. apod *Croix n.* 2163. dicunt teneri, donec a Papa dispensetur; quia metus minuit, non vero tollit voluntarium. At probabilius *Sanch. de Matr. l.* 7. *Dist.* 19. *n.* 5. *Bonac. cit. q.* 3. *part.* 2. *n.* 14. *Escob. num.* 483. *cum Sayr. Conc.* & *Graff.* ac *Salm. c.* 6. *n.* 46. *cum Azor. Dic. &c.* dicunt non teneri, & valide posse Matrimonium contrahere (non posse tamen in Ordine ministrare, constante Matrimonio, neque privilegiis Clericalibus gaudere. Vide *Salm. n.* 50.) Ratio, quia jam ex probabiliori sententia, ut supra, ordinati non tenentur ad castitatem, nisi ex voto, & verius est quod votum metum gravi extortum irritum est, ex *c. Cum dilectus, de iis, qui vi* &c. Vide dicta *l.* 5. *n.* 197. *v. Sed quæ.* Limitant tamen hanc sententiam *Salm. n.* 47. cum *Nav.* & *Vega*, si hic postea, metu remoto, Ordinationem ratificaret aut verbis, aut in Ordine ministrando: modo sciat, & advertat per hujusmodi actum tali obligationi se subjicere. Ceterum consultum est, ut tales metu ordinati petant dispensationem, quam pluries concessit S. C. ubi solide metus probatus fuerit, prout refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *part.* 2. *ad n.* 2163.

Quid, si metus ex justa causa sit inflictus, puta si Episcopus ob inopiam ministrorum adstringeret metu aliquem ad se ordinandum? Probabile putant *Sanch. de Matr. l.* 7. *D.* 19. *n.* 8. & *Dicast.* ex *Navar. ap. Salm. c.* 6. *n.* 48. non teneri hunc ad votum castitatis, quia probabiliter (ut dicunt) metus, sive sit justus, sive injustus, & sive gravis sit vel levis, semper irritat votum. Sed melius oppositum tenent ipse *Sanch. l. c.* & *Salm. n.* 47. *cum Dic.* & *Philiberto*, quia eo casu esset ille irrationabiliter invictus; & ideo metus votum non irritat, sicut nec etiam irritat Matrimonium, juxta dicenda *de Matr. n.* 1057.

812 Quær. 3. Quandonam conjugatus, constante Matrimonio, possit sacris Ordinibus initiari? Certum est, quod sine licentia uxoris non licet uxorato Ordines sacros suscipere, nec etiam primam Tonsuram, ex *c. ult. de Temp. ord. in* 6. *& in Extrav. Antiquas de Voto*, imponitur imo irregularitas in eum, qui sine dicta licentia, vel legitimo divortio in Sacris ordinatur; etiamsi Matrimonium non fuisset consummatum; quia hoc dirimitur tantum per professionem Religionis, non vero per Ordinationem, ut in *ead. Extrav.* Vide *Salm. c.* 6. *ex n.* 51.

Probabile tamen est cum *Sanch. Avers.* & *Salm. num.* 56. quod, qui post Matrimonium tantum ratum ordinaretur in Sacris, non teneretur Religionem profiteri, ut dicunt *ib. S. Anton.* & *Led.* Quia majus onus est Religionem profiteri, quam ad solam castitatem se adstringere.

Licite autem potest conjugatus ad sacros Ordines promoveri ex licentia uxoris, modo ipsa castitatem voveat, ut habetur in *c. Conjugatus de Convers. conjug.* Et modo licentia sit expressa & omnino spontanea, ex *cap. Consuluit, eod. tit.* Sed hic dubitatur 1. An eo casu uxor ultra votum teneatur Religionem profiteri? Affirmant *Sanch. de Matr. D.* 39. *n.* 6. & *Salm. c.* 6. *n.* 54. *cum Soto.* Sed verius negat *Pontius de Matr. l.* 6. *c.* 25. *n.* 7. *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 129. & *Hurt.* ex *Nav.* & *Sa ap. Renzi p.* 571. *q.* 3. Idque clare probatur ex *cit. c. Conjugatos*, ubi dicitur: *Nullus conjugatorum est ad sacros Ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam profitente fuerit absolutus.* Non dicitur Religionem *profitente*, sed *continentiam*. Excipiendum tamen 1. si vir ad Episcopatum assumatur, tunc enim uxor omnino debet Religionem ingredi, ut statuitur in *c. Sane* 6. *de Conv. conj.* Excipe 2. si vir fieret Religiosus, & uxor esset juvenis, ex *c. Cum sis* 4. *eod. tit.* ubi sic dicitur: *Prohibemus ne virum vel uxorem, nisi uterque ad Religionem migravit, transire permittas. Verum, si ita uxor senex est, & sterilis, quod sine suspicione possit esse in sæculo, dissimulare poteris, ut, ea in sæculo remanente, & castitatem promittente, ad Religionem transeat vir ejusdem.*

Dubit. 2. An mulier hujus viri ad Ordines sacros promoti, si emiserit simplex votum castitatis, valide contrahat Matrimonium post mortem viri? *Prima* sententia negat, & hanc tenent *Sanch. de Matr. l.* 7. *d.* 40. *n.* 2. *Mazzotta t.* 4. *p.* 213. & *Salm. c.* 6. *n.* 59. cum communi ut asserunt, ex *c. Quia sunt,* 10. *d.* 28. ubi loquens D. Greg. de secundo Matrimonio inito cum hujusmodi uxore, dicit: *Qui male sociati sunt, disjungantur.* Et idem dicitur in *Can. seq.* 11. *ib.* Et ratio est, quia Ecclesia ob reverentiam Ordinis a primo viro assumpti, & ob licentiam uxoris voventis, reddit eam inhabilem ad subsequens conjugium. Hæc sententia est quidem communior, & valde probabilis; sed satis probabilis est etiam secunda sententia cum *Sot. de Just. l.* 7. *qu.* 3. *art.* 3. *Sol. ad* 2. & *Pontio l.* 7. *c.* 25. *n.* 10. qui dicunt, præfatum Matrimonium esse validum; licet enim in præfatis textibus præcipiatur separatio conjugum in pœnam secundi Matrimonii contracti, non tamen declaratur Matrimonium esse nullum; tanto magis quod hujusmodi pœna separationis etiam aliis criminibus in jure imponitur (ut probant *Pontius c.* 20. *n.* 6.) absque eo quod Matrimonium sit nullum.

An autem vir, qui ex justa causa perpetuum fecerit divortium ab uxore, possit, ea inscia vel invita Ordines sacros suscipere? Vide dicenda *de Matr. n.* 965. ubi dicemus cum communi, quod bene potest.

§. II.

De obligatione habendi Titulum.

813 *Pœna in contravenientes.*
814 *De titulo* Paupertatis.
815 *De titulo* Beneficii. *Not.* 1. *Juxta cujus diœcesis taxam desumenda sit sufficientia Beneficii? Not.* 2. *Quid si defectus sit modicus? Not.* 3. *Quid veniat nomine Beneficii? an stipendia Missarum?* 816. *Et an sufficiat Beneficium de futuro?*
817 *De Titulo* Patrimonii. 818. *Qu. I. An quis possit ordinari ad titulum suæ industriæ?* 819. *Qu. II. An pater teneatur assignare patrimonium filio volenti ordinari?* 820. *Qu. III. An incurrat suspensionem qui ordinatur sine titulo?* 821. *Dub.* 1. *An qui ordinatur cum patrimonio ficto?* 822. *Dub.* 2. *An qui ordinatur data fide de reddendo illud donanti?* 823.

823. *Dub. 3. An qui post Diaconatum illud donanti renunciat?*
824 *Dub. 4. An ordinatus possit Patrimonium renunciare, si habeat aliunde sustentationem?*

813 Certum est ex *Trid. sess. 21. c. 2.* quod Episcopus neminem ad sacros Ordines admittere potest, nisi ille titulum habeat sustentationis; aliter Episcopus Ordinans, vel Dimissorias concedens tenetur ipse eum alere, usque dum ille titulum habeat, ex *c. Cum secundum, de Præb. etc. Recepimus, de Ætate, et qualit. ordin.* Si vero Episcopus rem Examinatoribus remiserit, & ipsi mala fide titulum approbaverint, ipsi pro rata tenentur ad ordinati sustentationem; at, si ipsi non habeant unde alimenta præstare possint, actio datur contra Episcopum, ut *Glos. in d. c. Cum secundum.* Item, si Ordines sacri a diversis Episcopis sint collati, quisque Episcopus qui ordinavit, tenetur pro rata ad alimenta, ex *c. 4. De Præb.*

Ad nihil tamen tenetur Episcopus (vel alii ut supra), I. si, debita diligentia jam adhibita, curaverit ut Patrimonium esset verum, & casu illud esset distractum, vel fictitium inventum. II. si Clericus possit aliunde vivere, etiam ex suis honestis laboribus, vel si habeat patrem divitem, quia pater ex jure naturali tenetur filium alere; *Salm. c. 6. n. 63.* cum *Barb.*

Deinde hic notandum, quod si titulus, quo suscepit Subdiaconatum, casu pereat, non potest is ad superiorem Ordinem ascendere sine novo titulo; *Croix n. 2284.* cum *Pal.* & *Gob.*

Titulus autem sustentationis potest esse vel paupertatis, vel sufficientiæ, nempe Beneficii, aut Patrimonii, de quibus singulatim hic agendum.

814 Et I. Quoad titulum *paupertatis:* hoc titulo soli Regulares professi ordinantur, non autem Novitii, qui ex *Constit. 75. S. Pii V. Romanus*, non possunt Sacros Ordines suscipere sub pœna suspensionis, nisi Patrimonium habeant, exceptis Religiosis Soc. Jesu, qui post vota simplicia ordinari possunt: &, si inde a Religione ejiciantur, teneri superiores eos alere, usque dum habeant, unde vivant, dicit *Philib. apud Salm. c. 6. n. 64.* afferens Decisionem S. C. Sed *Croix* absolute hoc negat *n. 2288.* & *n. 2196.* referens plures alias Declarat. S. C. in contrarium. Imo *P. Zacharia ap. Croix ad cit. n. 2196.* addit, quod Bened. XIII. *Motu proprio*, edito an. 1724. die 14. Jun. declaravit in perpetuum: *Societatem non teneri ad ullam subministrationem congruæ sustentationis, vel alimentorum illis, qui post biennium probationis a suis superioribus ejiciuntur, tametsi dum in ea permanebant, ad sacros etiam Presbyteratus Ordines ad titulum paupertatis promoti fuerint.* Et hanc rationem Pontifex ad talem Sanctionem præmittit, *ne qui dimissioni causam præbuerint, utilitatem ex sua culpa reportent.*

815 II. Quoad titulum *Beneficii*, ante omnia hic prænotandum est Decretum *Trid. sess. 21. c. 2. de Ref.* ubi: *Cum non deceat eos, qui divino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare; compertumque sit quamplures plerisque in locis ad sacros Ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus, & fallaciis confingunt se Beneficium ecclesiasticum, aut idoneas facultates obtinere: statuit S. Synodus ne quis deinceps Clericus sæcularis, quamvis alias sit idoneus moribus, &c. ad sacros Ordines promoveatur, nisi prius legitime constet, eum Beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad vitam honeste sufficiat, pacifice possidere. Id vero Beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad illius Beneficii titulum sit promotus; neque ea resignatio admittatur, nisi constito, quod aliunde vivere commode possit, & aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium vero; vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum: eo quoque prius perspecto, patrimonium illud, vel pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint; atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint, donec Beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint, antiquorum Canonum pœnas super his innovando.*

Not. 1. sufficientiam Beneficii desumendam esse juxta taxam Diœcesis ubi est Beneficium, si ipsum requirit perpetuam residentiam; si vero non requirit, juxta taxam originis, ut pluries declaravit S. C. an. 1701. 1708. & 1715. apud Bened. XIV. *de Synod. l. 7. c. 72. n. 2.* ubi refert idem corroboratum fuisse ab Innoc. XII. *in Constit. Apostolici ministerii*, quæ deinde confirmata fuit, & extensa per totum Orbem a Bened. XIII.

Not. 2. quod, si defectus Beneficii sit modicus, licite quis ordinatur; secus, si sit notabilis, ut notat *Viva ex Dian. p. 4. tr. 4. R. 52.* cum *Sanch.* & *Nav.* Notabilem autem merito esse censet *Viva art. 4. n. 5.* defectum quintæ partis.

Not. 3. quod nomine Beneficii potest etiam aliquis ordinari ad titulum Coadjutoriæ perpetuæ, ut *Sanch.* & *Nav.* apud *Croix num. 2269.* (modo Coadjutor ratione illius congruam habeat sustentationem, ut recte advertunt *Gonz.* & *Garc. ap. Barb. All. 19. n. 23.*) vel quotidianarum distributionum, vel Capellaniæ, vel Pensionis, vel Præstimonii perpetui (Præstimonia sunt quidam reditus abstracti ex reditibus Beneficiorum). Ita *Salm. c. 6. n. 68.* & *69.* & *Barb. l. c. n. 24. Campanile;* & hoc etiamsi Officiatura, aut Capellania illa sit amovibilis, dummodo qui habet jus nominandi, obligetur non removere ordinatum, usque dum hic sibi procuret Beneficium aut Patrimonium, ut sapienter advertit Bened. XIV. *Notif. 26. n. 11.*

Non sufficiunt autem ad titulum Missarum stipendia, aut eleemosynæ, cum sint incerta, nisi forte hæc communiter occurrant sufficienter ad sustentationem, ut dicit *Philib.* apud *Salm. d. n. 60. in fine;* vide dicta *n. 774.* Nec sufficit titulus mensæ Episcopalis, nisi adsit consensus Capituli, saltem tacitus, nempe si sciens non contradicat, ut *Croix n. 2271.* probat ex praxi.

Quær. an quis possit ordinari ad titulum Bene- 816
ficii certi de futuro? Affirmant *Sayr. Campanil.* &c. apud *Salm. n. 70.* & admittit *Jordan.* apud *Croix n. 2273.* si ex circumstantiis certe videatur non impedienda possessio. Sed verius negant *Barb. All. 19. n. 28. cum Led. Garc.*, *Salsedo*, & *Ugol. Bon. p. 5. n. 29. cum Sayr.* & *Cenedo*, ac *Salm.*

l.

l. c. cum Philib. &c. Quia Trident. *loco supra cit.* requirit omnino pacificam possessionem Beneficii; quare is ordinari nequit, etiamsi injuste impediretur a possessione. Si quis tamen possidet Beneficium, sed reditus exigere non possit, usque dum fiat Sacerdos, bene posset ordinari Subdiaconus, & Diaconus. Ita *Barb. n.* 29. *cum Armend.* & *Garc.*

817 III. Quoad titulum *Patrimonii* pertinet; ad hunc titulum ex *Trid. d. sess.* 21. *c.* 2. non possunt omnes ordinari, sed tantum ii, *quos Episcopus judicaverit assumendos* (verba *Triden.*) *pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum*. Patrimonium autem debet esse super re certa, & immobili, ac de sua natura frugifera, pacifice possessa, nec ære alieno, aut hypotheca gravata, ut communiter cum *Salm. c.* 6. *n.* 75. & *Pot. n.* 54. Hinc non sufficit, si aliquis, etiam scripto, promittat ordinando alimenta, sufficit tamen census perpetuus adhuc redimibilis, quia hic de se fructificat; modo Episcopus cautionem adhibeat, ut si redimatur, in aliam emptionem applicetur, ut notat *Croix*. Idque sic admittit etiam Bened. XIV. *Notif.* 16. *n.* 12. & *Escob. n.* 378. *cum Pal. Marchin.* & *Leand.* ac Decisione Rotæ Rom. Sufficit etiam, si quis de suis reditibus tot annuos aureos ad sustentationem sufficientes per instrumentum ordinando donet, ut dicunt *Ugolin.* & *Philib.* apud *Salm. n.* 77. Quod admittit *Barb. apud Croix n.* 2272. casu, quo urgeret penuria Sacerdotum. Imo admittit Bened. XIV. *l. c. n.* 16. ex Decr. S. C. etiam quando Clericus assumitur pro necessitate, vel commoditate Ecclesiæ. Addit *Gob. ib.* sufficere, ut aliquis Comes, aut Communitas obliget sua bona ad Clericum alendum: quod valde probabile mihi videtur, saltem quoad Communitatem, sicut & aliis, quos consului, visum est (etsi *Croix l. c.* oppositum probabilius vocet). Trident. enim nequaquam limitat, ut Patrimonium super re stabili constituatur; tantum præscribit *d. sess.* 21. *c.* 2. quod sit verum, & sufficiens ad Clericum sustentandum, quia Concil. id præcipue cavere intendit, ne Ecclesiæ ministri ob inopiam emendicare cogantur. Tutior ideo ad hoc erit obligatio alicujus Communitatis, quam assignatio alicujus rei stabilis, cum hæc facilius deficere possit, quam aliqua tota Communitas. Notandum vero, quod in Concordato nostri Regni statutum est non posse in posterum Patrimonia constitui, nisi unice super bonis immobilibus, aut super annuis reditibus fixis; vide verba Concordati infra *n.* 830. *in fine*. Patrimonium autem computatur loco legitimæ, nisi aliud constet expresse ex voluntate Patris. *Potest. n.* 55. *cum Pal. Mol.* & *Croix n.* 2277. contra *Vivam Art.* 4. *n.* 6. *in fine cum Garcia*.

818 Quær. I. An quis ordinari possit sine Patrimonio, sed ad titulum suæ industriæ, puta, si sit Pictor, Ludimagister, vel alius professionis? Affirmant *Gonz. Barb. Cord. Henr. Garcia*, &c. apud *Salm. cap.* 6. *n.* 65. quia tunc prudenter judicatur, victum congruum ei non fore defecturum, juxta mentem Conc. Sed verius oppositum est tenendum cum *Croix n.* 2275. & *Sa*, *Dian. Sanch. l. cd.* cum *Salm. c.* 6. *n.* 66. Et de hoc Bened. XIV. *Notif.* 26. *n.* 7. plures affert Decis. S. C. & signanter unam emanatam mense Octobr. 1589. in qua dictum fuit: *Si quis tantum habeat, quod ex industria vel honesto labore lucratur, puta quod sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, Scriptor, aut alterius professionis, non potest promoveri, etiamsi id sit sufficiens ad sustentationem vitæ*. Item die 23. Maji. 1609. S. Cong. respondit: *Gradum Doctoratus tam in Theologia, quam Jure Canonico non esse titulum, ad quem aliquis ad sacros Ordines promoveri queat; sed requiri omnino vel Beneficium vel Patrimonium ad vitam promovendi honeste sustentandam sufficiens*. Ratio, quia Trident. statuit, quod ordinandus non solum habeat unde vivat; sed etiam, ad evitandas fraudes & errores, præscribit quod legitime constet, eum *Beneficium* (sive Patrimonium) *pacifice possidere*. Quibus verbis excludit quamcumque spem acquisitionis de futuro, cum hæc spes per infirmitatem, vel aliud accidens deficere possit.

Quær. II. An, si filius, invito parente, vellet Sacerdotium suscipere, teneretur pater illi Patrimonium assignare? Affirmandum est cum *Sanch. de Matr. lib.* 4. *D.* 26. *n.* 4. *Barb. All.* 19. *n.* 63. *cum Campanile*, *& Genuensi*, *ac Salm. c.* 6. *n.* 87. *Philib.* &c. Immo isti dicunt, ad hoc posse cogi a Judice Ecclesiastico: pariter ac pater cogi potest ad assignandam, prout tenetur, dotem filiæ, quæ dignum Matrimonium contraxit, vel quæ cupit Religionem ingredi, ut dicunt *Lopez*, & *Adven. apud Salm. ibid.* 819

Quær. III. An incurrat pœnam suspensionis qui ordinatur sine patrimonio, aut Beneficio? *Prima* sententia negat cum *Viva qu.* 7. *art.* 4. *n.* 6. & *Tol. Con. Phil. Dian. Henr. et aliis* apud *Salm. c.* 6. *n.* 72. cum *Sayr. March.* & *Gob.* apud *Croix n.* 2283. item *Escob. n.* 366. *cum Tol. Avila*, *Rodr. Henriq. Vivald. Diana*, & *Marchino*. Hanc sententiam merito satis probabilem putant *Salm.* quia, licet in *c. Neminem*, *et c. Sanctorum*, *Dist.* 70. imponatur suspensio ipso facto ab exercitio Ordinis suscepti illi, qui ficto titulo ordinatur: attamen in *cap. Cum secundum. De Præb.* Innoc. III. hanc pœnam ordinati commutavit in obligationem ordinantis ad eum alendum, ut ibi notat *Glossa*, & dicunt *Sanch. et Aversa*. Cum igitur Trident. *sess.* 21. *c.* 2. innovaverit pœnas, intelligitur renovasse pœnas, quæ tunc erant in robore apud sacros Canones, nempe quod ordinans teneatur alere ordinatum sine titulo, non autem quoad ordinatum, cujus pœna jam erat revocata. Et de hoc *Escob. d. n.* 366. affert Declar. S. C. editam anno 1585. (quam referunt etiam *Barbosa*, *Garcia*, *et Vivald.*) ubi sic dictum fuit: *Ordinatus contra formam hujus Decreti* (idest Concilii) *sine Beneficio vel patrimonio, non est per hoc suspensus, nec aliquam pœnam incurrit, sed cogendus est ordinans illi providere, juxta cap. Secundum Apostolum de Præbend. qui solus Canon, non alii, a Concilio innovatur*. Nec obstat Bulla S. Pii V. *Romanus*, edita 14. Octob. 1568. ut opponit *Bonac. p.* 5. *n.* 17. ubi statutum fuit incurrere suspensionem Religiosos, qui sine patrimonio ordinantur ante professionem; idemque dictum fuit de Clericis in communi viventibus. Nam id specialiter pro istis decretum fuit, nec ad alios extendendum. Quod autem moraliter peccet qui sic ordinatur, non re- 820

revocatur in dubium, ut recte ait *Viva lot. cit.* *Secunda* tamen sententia probabilior, quam tenent *Suar. de Censur. d.* 31. *sect.* 1. *n.* 35. *Sanch. Cons. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 35. *n.* 12. *Bonac. d.* 8. *qu. unic. p.* 5. *n.* 24. *et Salm. n.* 73. *cum Aversa*, contradicit; Concilium enim dixit: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando*. Dixit *innovando*; ergo etiam pœnas revocatas renovavit. Dixit *pœnas*, non pœnam; ergo non solum pœnam ordinantis, sed etiam ordinati renovare intellexit. Dixit *Canonum*, ergo innovavit pœnas non solius Canonis Innocentii III. sed omnium; & ideo addidit *antiquorum*. Nihilominus *Salm. n.* 75. advertunt I. cum *Sanch.* quod, cum in dictis Canonibus non requiratur possessio, si quis ordinaretur cum vero titulo, sed sine illius possessione, peccaret quidem contra præceptum Tridentini, sed non incurreret suspensionem. Advertunt II. quod, cum antiquitus non requirebatur titulus sufficiens ad sustentationem, sed quicunque titulus sufficiebat, ut dicunt *ib. Nav.* & *Manuel*, valde probabile est excusari a pœna qui ordinatur cum titulo insufficienti, quamvis non excusetur a peccato. Advertendum autem III. cum *Viva l. c.* quod in Synodo Diœcesis Neapolitanæ imponitur suspensio ipso facto, Archiepiscopo reservata, iis qui ficto titulo etiam primam Tonsuram suscipiunt; & omnes ad id concurrentes incurrunt pariter ipso facto excommunicationem reservatam.

821 Sed juxta hanc secundam sententiam, scilicet quod ordinatus sine patrimonio incurrat suspensionem, dubitatur 1. an aliis in locis, quam Neapoli, incurrat eam qui ordinatur cum patrimonio ficto? *Prima* sententia, quam tenent *Escob. n.* 366. *cum Tol. & Avila*, item *Palaus*, *Diana*, *Gobat. ap. Potest. de Exam. Ord. n.* 64. negat, quia Tridentinum innovat pœnam suspensionis, sed sub clausula, *nisi prius legitime constet, eum Beneficium, sive patrimonium legitime possidere*. Dicunt autem, quod quando quis ordinatur cum patrimonio ficto, jam externe de ipso constat: ergo, quamvis hic peccet in quantum facit testes jurare falsum, non incurrit tamen suspensionem. *Secunda* sententia affirmat; & posita tanquam vera sententia ut supra, quod incurrat suspensionem ordinatus sine patrimonio, hanc sequendam censeo cum *Sanch. de Matrim. disp.* 52. *n.* 8. *Suar. de Censur. disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 35. *Bonac. l. c. p.* 5. *n.* 21. *Barbosa All.* 19. *n.* 57. & *Salm. c.* 6. *n.* 78. qui eam certam vocant cum *Fagn. Leand. Bonac. Led. Rodr. Potest. ib. n.* 65. Isti enim dicunt, quod ordinatus cum patrimonio ficto non solum peccat, testes mendaces adhibendo, & Ecclesiam decipiendo; sed incurrit suspensionem. Ratio, quia is qui ordinatur cum patrimonio ficto, revera sine patrimonio ordinatur, juxta mentem Concilii, & Canonum, qui requirunt titulum, ne Clericus cogatur emendicare; & ideo dixit Concilium, *nisi prius legitime constet*, &c. illud *legitime* significat etiam documenta tituli legitima esse debere. Alia urget ratio, quia, cum quis ordinatur sine patrimonio, tenetur Episcopus ordinans eum alere, sed non tenetur, si ipso inscio ordinatur ille cum patrimonio ficto: & sic decisum refert a S. C. Bened. XIV. *Notif.* 26. *n.* 16. die 27. *Nov.* 1710. Idem dicendum merito putant *Salm. n.* 78. & 79. cum *Nav. Rodr.* &c. si patrimonium constitutum fuerit in sola apparentia, quin translatum fuerit rei dominum in Clericum, quia tunc idem esset, ac si non esset constitutum.

822 Dubit. 2. An incurrat suspensionem qui ordinatur cum patrimonio donato, sed data antapoca vel fide de reddendo illud donanti post Ordinationem? Dicitur *post Ordinationem*, nam si renunciatio ante eam fieret, certum est renunciationem validam, & tunc sine dubio (juxta eandem secundam sententiam allatam *n.* 820.) ordinatus suspensionem incurreret, ut bene notat *Bonac. D.* 8. *q. un. p.* 5. *n.* 23. Dubium igitur est, si pactum sit de restituendo patrimonio post Ordinationem. *Prima* sententia dicit non teneri Clericum tale pactum exequi, & ideo non incurrere suspensionem: hanc sententiam tenent *Diana* 5. *p. tr.* 4. *R.* 184. *cum P. Led.* & *Vill. ac Esc. n.* 369. *cum Sa, et Leand.* Ratio, tum quia eo casu Episcopus acquirit jus supra patrimonium illud, cum alias ipse teneretur alere ordinatum; tum quia in Tridentin. *sess.* 21. *c.* 2. dicitur quod titulus Ordinationis (sive sit patrimonium, sive Beneficium, sive pensio) *sine licentia Episcopi alienari, extingui, vel remitti nullatenus possit*. Et pactum illud, cum sit contrarium dispositioni Concilii, tanquam turpe rejicitur; & ideo, cum Clericus ille sit vero titulo ordinatus, suspensionem non incurrit. *Secunda* autem sententia dicit. Clericum teneri patrimonium restituere, & suspensionem incurrere, eamque tenent *Avila*, *Corduba*, *Lopez*, & *Delacrux apud Dianam l. c.* Ratio, quia tale pactum, esto sit illicitum, non tamen reprobatur in jure; unde Clericus sic ordinatus tenetur in conscientia reddere patrimonium cum ea conditione donatum. Sed omnino distinguendum cum *Palao p.* 11. *n.* 15. & dicendum, quod si donans verum habuerit animum donandi, tunc licet Clericus peccaverit, acceptando donationem sub tali pacto; post tamen Ordinationem non tenetur patrimonium restituere, propter rationem supra a prima sententia allatam; quia pactum rejicitur, utpote oppositum Tridentino prohibenti alienationem patrimonii sine licentia Episcopi; & ideo suspensionem non incurrit. Ita sentiunt præter AA. ibi citatos, *Tolet. l.* 1. *c.* 48. *n.* 5. & *Barb. All.* 20. *n.* 30. *cum Garcia, Manuel, & aliis*; & sic declaravit S. C. die 6. Mart. 1638. (apud Bened. XIV. *Notif.* 26. *n.* 28.) dicens: *S. C. censuit eum qui de facto alienavit patrimonium, ad cujus titulum fuerat ordinatus, nulla facta mentione, quod ad illius titulum promotus fuisset, in censuras non incidisse, sed alienationem factam esse ipso jure nullam*. Et sic pariter S. C. pluries declaravit (ut refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2286.) omnem permutationem, hypotechationem, aut fidejussionem patrimonii seu tituli, sine licentia Episcopi, esse invalidam, etiamsi ordinandus habeat unde vivat. Si vero donans non habuerit veram intentionem donandi, tunc quidem ordinatus tenetur patrimonium restituere, quia tunc nunquam acquisivit illius dominium, cum illa non fuerit vera donatio, sed fictio donationis; ac propterea talis suspensionem incurrit; ita *Nav. Man. c.* 27. *n.* 58. *Bonac. l. cit.* (qui id ut certum habet) *Sanch. de Matr. l.* 6. *D.* 32. *n.* 8. *cum Majol. Met. &c. Roncaglia p.* 130. *qu.* 3. *R.* 1. *cum Tamb. & Salm. c.* 6.

6. *n.* 82. *cum Philib. Gabr. &c.* item *Marchant. Garcia, Torrobl. Lop. &c. apud Escob. num.* 567. Neque huic obstat Tridentinum, quia Concilium prohibendo alienationem patrimonii, loquitur de Clericis, qui illud vere adepti sunt, ut patet ex ipsius verbis, *Patrimonium vero vel possessionem obtinentes*. Neque Episcopus nullum jus acquirit super re ficte donata, dum Episcopus ordinans bona fide ad nihil tenetur ut recte ait *Sanch. l. c. cum Navar. & Decio*. Advertendum tamen hic, quod esto Clericus teneatur eo casu in conscientia reddere patrimonium ante Judicis sententiam, attamen donans (ut bene etiam ajunt idem *Sanch. l. c. cum Corduba* & *Salm. n.* 82. cum communi) in foro externo nullam habet actionem contra Clericum ad repetendam rem donatam, imo meretur illa spoliari in pœnam sui criminis; quapropter videtur talis Clericus, si statim sit petiturus in judicio rem sibi adjudicari, posse interim rem retinere (licet suspensionem jam contraxerit,) juxta dicta *Tom. I. l.* 3. *n.* 890. Et *Monacel. tom.* 1. *p.* 67. *n.* 4. refert ita decisum fuisse per S. C. Episc. nempe ficte donantem teneri liberum derelinquere patrimonium ordinato.

823 Dubit. 3. An suspensionem incurrat qui post Diaconatum, vel Subdiaconatum susceptum cum patrimonio vere donato, illud donanti renunciat (sine ullo prævio pacto,) & deinde Sacerdos ordinatur, occultando renunciationem? Affirmat *Potest. de Exam. Ord. n.* 77. Sed verius negat *Bonac. part.* 5. *n.* 155. *cum Navar. Henriq. Avila, Sayr. Mol. &c. & Salm. n.* 83. *cum Sanch. Diana, & Philipb.* Ratio, quia talis renunciatio est omnino nulla, ut supra vidimus, unde talis Sacerdos dicitur cum vero titulo ordinatus; pœna autem Canonum per Trident. innovata non imponitur eis, qui patrimonium alienant, sed qui sine eo ordinantur. Nec obstat quod talis ordinatus de facto non percipiat fructus patrimonii, nam sufficit quod ipse possit fructus percipere, si velit. Idque confirmatur ex Decr. S. C. supra citato *nu. præced.*

824 Dubit. 4. An Clericus possit renunciare patrimonium sine licentia Episcopi, si habeat aliunde sustentationem? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Azor. part.* 2. *l.* 3. *c.* 4. *q.* 5. *Palaus p.* 11. *n.* 13. *cum Steph. Gratiano, Flaminio, & communiori ut asserit*; item *Garcia, & Molf. ap. Salm. c.* 6. *n.* 84. & probabilem putant *Tamb. de Ord. l.* 7. *c.* 6. §. 4. *n.* 19. *Diana part.* 9. *tr.* 8. *R.* 23. *& Barb. n.* 90. *cum Menoch. Surdo, Cevall. & Cassano*; & expresse huic sententiæ consentiunt *Sanchez Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 45. *& Viva qu.* 8. *art. ult. n.*6. *v. Circa.* Eam probant ex Trident. *Sess.* 21. *c.* 2. ubi dicitur: *Atque illa* (nempe patrimonia, Beneficia, &c.) *deinceps sine licentia Episcopi alienari nullatenus possint, donec Beneficium sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant unde vivere possint*. Si igitur (ajunt) non potest Clericus sine licentia Episcopi alienare patrimonium, donec aliunde habeat unde vivat; ergo bene potest, si habet unde vivat, etiam sine licentia Episcopi; qui ceterum in aliquo casu, puta ad redimendos parentes captivos, & simili, potest dare licentiam alienandi patrimonium, quamvis Clericus non habeat unde vivat. *Secunda* sententia, quam tenent *Led., & alii ap. Vivam qu.* 7. *art.* 9. *n.* 6. dicit talem alienationem esse illicitam, sed non invalidam; imo *Suar. de Censur. D.* 31. *sect.* 1. *n.* 58. dicit esse validam, etiamsi Clericus non habeat, unde vivat. *Tertia* vero sententia, quam tenent *Croix n.* 2280. *Barb. All.* 19. *n.* 90. *cum Quintanad. Campanile, & Ugol. Escob. n.* 582. *cum Marchino, Cenedo, &c. ac Salm. c.* 6. *n.* 85. *cum Vasq. Philib. & Leand.* dicit hujusmodi alienationem esse invalidam, & illicitam. Ratio, tum quia, si Clericus non habet aliunde sustentationem, nec etiam Episcopus (ordinarie loquendo, ut intelligendum est Concilium) potest licentiam alienandi concedere; hoc enim significat particula illa *donec*, nempe quod Episcopus tum solum licentiam dare potest, cum Clericus habet onde vivat; tum quia patrimonium connumeratur inter bona ecclesiastica, & gaudet eodem privilegio, ita ut nequeat a principe seculari subjici collectis, prout habetur in *cap. Quamquam, de Censib. in* 6. Ergo tale patrimonium sine licentia Episcopi est inalienabile. Et huic tertiæ sententiæ mihi magis lubet adhærere, ob Decretum S. C. quæ die 4. Febr. 1652. (apud Bened. XIV. *Notif.* 26. *n.* 9.) sic respondit: *Renunciationem patrimonii, ad cujus titulum Clericus simpliciter sacris Ordinibus fuit initiatus, absque licentia Episcopi factam, non sustineri, etiam post assecutionem Beneficii ad ejus vitam sustentandam sufficientis*. Adverte hic aliud Decretum emanatum a S. C. Conc. 5. Febr. 1624. ubi decisum fuit non esse vetitum Clerico hypothecare patrimonium, quoad eam tamen partem fructuum, quæ supersit ad ejus sustentationem, non laute, sed tenuiter vivendo, juxta Judicis ecclesiastici arbitratum.

§. III.

De obligatione deferendi habitum, & Tonsuram.

825 *Qu. I. An peccent graviter Clerici non deferentes habitum?*
826 *Qu. II. An non deferentes Tonsuram?*
827 *Quando isti ob habitum, & Tonsuram dimissam amittant privilegium fori, & Canonis?*
828 *Ad quid teneantur Sacerdotes vi obedientiæ, quam promittunt Episcopo? An possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente?*
829 *Quæ obligatio sit de Missis, & precibus, quæ ab Episcopo imponitur ordinatis?*
830 *De statutis in Concordato nostri Regni.*

Patet ex universo Jure Canonico, Clericos teneri deferre habitum, & Tonsuram Clericalem; unde ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. possunt suspendi habitum, & Tonsuram non deferentes. Sed quær. I. An peccet mortaliter Clericus, qui habitum non deferat? Affirmat *Panormit. ap. Pal. p.* 18. *n.* 3. etiamsi ille sit tantum in minoribus constitutus, & probat ex *cap. penult. de Vita, & honest. Cleric.* Alii, ut *Salmant.* dicunt hunc non peccare graviter, (ut revera sentit communis sententia), sed non excusari a culpa veniali, eo quod ipsi quoque teneantur suo statui se conformare. Alii vero 825

com-

commonius dicunt hujusmodi Clericum nullam habere obligationem deferendi habitum: ita *Escob. n.* 488. *Navar. c.* 25. *n.* 119. *Holzm. n.* 103. & *Pal. l. c. cum Arm. Sylvest. Soto, & Ang.* Et huic opinioni favet constitutio Sixti V. *Pastoralis*, edita die 3t. Januarii 1588. ubi declaratum fuit, habitum Clericalem non teneri deferre Clericos non recipientes pensionem, fructus, aut bona ecclesiastica sibi in una, vel pluribus vicibus, reservata, & concessa, non excedentia valorem annuum 60. ducatorum aureorum de camera. Id autem certum est de Clericis conjugatis, ut habetur in *cap. Joannes, de Cleric. conjug.* Imo, si sint bigami, non solum non tenentur, sed etiam non possunt habitum deferre, ex *c. Alternationis de Bigam. in* 6. Majus dubium est de Clericis beneficiatis, vel in sacris constitutis, an hi peccent graviter, si habitum non deferant. Per se loquendo, non dubitandum hos graviter peccare, cum ipsi temeritatis arguantur in Trident. *sess.* 14. *c.* 6. hic verbis: *Tanta hodie aliquorum inolevit temeritas, Religionisque contemptus, ut propriam dignitatem, & honorem Clericalem parvipendentes, vestes etiam deferant publice laicales. Propterea omnes Ecclesiasticæ personæ, quæ aut in sacris fuerint, aut Dignitates, personatus, Officia, aut Beneficia ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo moniti fuerint, honestum habitum Clericalem non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac ab Officio, Beneficio, & fructibus; necnon si semel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, & Beneficiorum coerceri debeant.* Et hic insuper notandum, quod Sixtus V. in Bulla, *Cum sacrosancta*, edita die 9. Januari 1588. (*ap. Barbos. in Trid. l. c. num.* 4.) declaravit Beneficiatos non deferentes habitum in Urbe, mandatisque super his editis sub certo termino non obedientes, præter alias pœnas, ipso facto sine ulla monitione privatos esse quibuscunque dignitatibus, administrationibus, Officiis, Canonicatibus, Præbendis, Beneficiis, & Præstimoniis. Dicit autem *Cajetanus Summ.* 2. *Cleric. Peccata*, tales non peccare mortaliter, nisi adsit contumacia, aut contemptus; & adhærent *Escob. num.* 491. & *Gobat. in Exp. tract.* 8. *num.* 769. dicentes non esse mortale, nisi sit periculum causandi contemptum. Sed oppositum omnino tenendum, quia ex Concilio patet ipsam delationem habitus laicalis esse parvipensionem honoris clericalis; ita communiter *Sanch. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 49. *Renzi p.* 346. *q.* 5. *Laym. c.* 12. *n.* 5. *cum Arm. Sylvest. & Vasq. Pal. p.* 18. *n.* 3. *cum Vill. Salm. c.* 3. *n.* 7. *cum Bann. & Led. Barb. Alleg.* 9. *n.* 11. *cum Abb. & Henr. Escob. n.* 491. *cum Reg. & Hurt.* ac *Bon. p. ult. n.* 2. *cum Nunno, & communi.*

Limitat vero 1. omnes præfati AA. & quidem probabilissime, si id fiat ad breve tempus: nisi (ajunt *Salm. n.* 9. *cum Bannez*) quis habitum dimitteret, vel occultaret, ut alios deciperet, vel ut libere per plateas deambularet, vel ut aliquod malum committeret. Et sic pariter probant *Diana p.* 10. *tract.* 13. *Res.* 29. & *Burghaber Centur.* 2. *cas.* 59. non excusari a mortali Clericum, qui in bacchanalibus excurreret per Urbem larvatus. Limitant 2. *Holzm. n.* 103. & *Pal. Laym. ap. Salm. ll. cc.* si adsit aliqua justa causa se occultandi, nempe ad vitandum periculum mortis, vel damni gravis.

Quær. II. An peccent graviter Clerici non deferentes Tonsuram, sive Coronam (licet Corona revera differat a Tonsura, sed DD. confundunt). 826
Alii, ut *Panorm. Sot., Sylv. &c. ap. Tamb. de Ord. c.* 2. §. 6. *n.* 16. affirmant de omnibus Clericis ex *c. Clerici*, 15. *de Vita, & hon. Cleric.* obi dicitur: *Coronam & Tonsuram habeant congruentem.* Alii, ut ipse *Tamb. cum Marchino, Pal. p.* 18. *n.* 5. *& Renzi p.* 376. *q.* 5. *cum Henr.* dicunt, hoc, secluso contemptu, non esse peccatum mortale, etiam in Beneficiatis, & Clericis in sacris constitutis; quia (ut ajunt) ex nullo textu arguitur, esse de hoc grave præceptum. Alii tamen, ut *Sanch. l.* 7. *c.* 1. *n.* 49. *Laym. c.* 12. *n.* 5. *Escob. n.* 491. *& Vasq. Leand. ac Hurt. apud eundem Tamb. l. c.* dicunt Clericos in sacris constitutos, & Beneficiatos graviter peccare, si Tonsuram seu Coronam non deferant; idque confirmari, potest alicui videri, ex Concil. Lateran. sub Leone X. *sess.* 9. (*apud Merb. p.* 279. *qu.* 15.) ubi sic habetur: *Clerici in sacris constituti barbam nec comam nutriant, sed tonsuram ferant; si quis contra fecerit, excommunicationem incurrat.* Sed huic responderi posset, quod hoc Concilium præcipiendo Tonsuram, non est loquutum proprie de Corona, sed potius de abrasione comæ, innovando Canones Conciliorum Roman. sub Zacharia Papa, & Gregorio XI. (*apud eundem Merbes. ibid.*) ubi dicebatur: *Si quis ex Clericis comam relaxaverit, anathema sit.* Unde saltem non est certum, quod excommunicatio fuerit imposita in non deferentes Coronam; & etiam quoad comam deferentes, hodie propter usum plurimorum, adhuc Romæ degentium, (modo coma sit moderata) non videtur pœna illa excommunicationis vigere. Ceterum, quoad qualitatem peccati pertinet, *Laymann, & Escobar ll. cc.* pari modo loquuntur de non deferente Coronam, ac de non deferente habitum. Probabiliter tamen ait *Croix lib.* 4. *num.* 1372. facilius mortaliter peccari non deferendo habitum, quam coronam; quis enim (dicit) arguet Sacerdotem de mortali, si per 6. vel 8. hebdomadas coronam non deferat, etiamsi nullum de eâ vestigium appareat.

Plura autem hic sunt notanda pro complemento hujus materiæ. Notandum I. quod Clericus non deferens habitum, & Tonsuram, si tertio admonitus ab Episcopo non emendatur, amittit privilegium, non solum fori, sed etiam Canonis, ex *c. Contingit* 46. *de sent. excom.* Idemque dicitor de Clerico se immiscente in negotiationibus secularibus, omissis divinis Officiis, ex *cap. Ex literis.* 16. *de Vita, & honest. Cleric.* Idem de gestante arma militaria in habitu laicali, si post tertiam monitionem, Clericalem non resumat. Quod si talis Clericus armis militaribus indutus insuper enormitates committat, privatur privilegio Canonis, ut habetur ex *cap. Si quis suadente. Caus.* 17. *qu.* 4. Dubitatur autem, an hic amittat ipso facto etiam privilegium fori? Affirmant aliqui apud *Fagnan. in d. cap. Contingit n.* 14. Sed ipse *Fagn. cum Alexandro, Jo. Andrea, & Petro de Angar. &c.* dicit, & probat ex pluribus juribus non amittere privilegium furi, nisi post trinam monitionem. 827

Hæc

Hoc tamen intelligitur de Beneficiatis, & Constitutis in sacris; nam de Clerico in minoribus statutum est in Tridentino *sess.* 23. *c.* 6. quod: *Is privilegio fori non gaudeat, nisi Clericalem habitum, & tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario, aut in aliqua schola de licentia Episcopi versetur*. Dicunt autem hic *Salm. c.* 7. *n.* 31. *cum Farinac. & Philib.* quod particula illa *Et* valet pro *Vel*. Sed probabilius tenent oppositum *Palaus part.* 2. *n.* 7. & *Barb. in Trident. h. c. n.* 21. & *Alleg.* 12. *n.* 19. *cum Riccio, Armendar. & Bellet.* dicentes quod Clericus in Minoribus, ut gaudeat privilegio fori, tenetur deferre simul habitum, & Tonsuram, & Ecclesiæ deservire. Sufficit vero, quod inserviat alicui Ecclesiæ, etiamsi non sit illa, cui de mandato Episcopi fuerit adscriptus, ut declaravit S. C. die 13. Januat. ann. 1603. apud Bened. XIV. *de Synodo l.* 7. *c.* 69. *n.* 4. Idque tanto magis currit, si nulli Ecclesiæ sit adscriptus, ex alio Decreto *ibid.* edito 1. Februarii 1614. Pro his autem Minoristis non deferentibus habitum, & Tonsuram, nulla præexigitur monitio, ut priventur privilegio fori, prout docet Bened. XIV. *c.* 66. *n.* 1. *& Fagnan. in c. Si quis de Foro Compet.* Diximus *privilegio fori*; nam secus dicendum de privilegio Canonis, ut tenent *Gonzal. Garcia, & Comitol. apud eund. Bened. l. c.* qui testatur, hanc fuisse constantem sententiam S. C. Concilii, afferens plures ejusdem Decisiones, contra *de Luca*. Casu vero quo Clericus hic, non adimpletis conditionibus Tridentini, commiserit aliquod crimen, licet ipse nequeat allegare privilegium fori, potest tamen Episcopus cum sibi vindicare a Judice sæculari, juxta Decretum S. C. approbatum a Pontifice, ut refert Bened. n. 4. Si tamen quis habitum dimissum reassumit, dummodo non sit in fraudem, ad pristina restituitur privilegia, ut docet idem Bened. *c.* 67. *num.* 1. cum communi DD. in *cap. un. de Cleric. conjug. in* 6. & pluribus Decretis S. C. Tunc autem præsumitur in fraudem reassumere, si in causa criminali jam sit in carcerem conjectus, aut dimissus sub fidejussione, *ut Fagnan. in cap. Magnus de Obligat.* cum Decr. S. C. & idem Bened. *loc. cit.* In causa vero civili, si habitum reassumat, postquam fuerit citatus ad forum sæculare, Bened. *ibid.* cum Decr. S. C. edito die 30. Martii 1686.

Eodem privilegio fori gaudent Clerici conjugati habitum, vel Tonsuram deferentes, & alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi deservientes, si unam solam virginem duxerint, ex *c.* 2. *De Foro Compet.* Vide *Salm. t.* 7. *n.* 69. Sed notandum, quod in *cap. ultim. de Temp. Ord. in* 6. prohibetur conjugatis conferri Tonsura, nisi velint ipsi Religionem profiteri, vel sacros Ordines suscipere, quod autem non licet eis sine uxoris licentia.

828 Not. I. Sacerdos in sua Ordinatione promittit *obedientiam* Episcopo. Hinc quæritur, ad quid teneantur Sacerdotes vi hujus obedientiæ? Noster SS. P. Bened. XIV. in *Constitut. Ex quo dilectus*, emanata die 14. Januarii ann. 1747. (in *Bullar. tom.* 2. *p.* 169. *v. De reverentia*,) sic explicat: *Agnoscimus Presbyterum hujusmodi promissionis vigore ea lege inter alias adstrictum teneri, ut a servitio Ecclesiæ, cui addictus fuerit, discedere nequeat sine licentia Episcopi*. Hoc tamen intelligendum, nisi Presbyter, etiam Parochus, velit transire ad aliquod Monasterium, vel Regularem Canonicam, ut habetur in *cap. Duo sunt. Can.* 19. *q.* 2. Tunc enim (ut ibi statuit Urbanus II.) potest libere discedere, etiam contradicente Episcopo. Poterit tamen Episcopus, ut ait Papa Bened. in præfata Bulla, Clericum suum revocare ex justis causis, etiam post professionem, nempe si Ecclesia ex illius absentia gravem jacturam pateretur, ut ibi dicit *Innoc. IV.* (vide dicta *Tom. I. l.* 4. *n.* 75.) Per *to* autem *jacturam*, intelligit Pontifex læsionem sive damnum Ecclesiæ, dum affert doctrinam Abbatis Panormitani, qui sic ait: *Sed si Ecclesia graviter lederetur, esset revocandus*. Unde concludit idem Pontifex Benedictus: *Et sic satis provisum est etiam Episcopo, qui factum Clerici sui ad regularia Claustra, se invito, impugnare velit*.

Not. II. aliquid circa Missas, & preces, quæ 829
in Ordinatione imponuntur ordinatis ab Episcopo. Quoad obligationem pertinet, alii (ut *Saur. Less. Laym. & Caputaq. apud Croix n.* 2319.) putant persolvendas esse sub mortali. Alii tamen ibi (ut *Sot. Val. Dian. Pall. Pell. Gob.* &c.) dicunt probabiliter hujusmodi obligationem esse decentiæ, non autem sub peccato; saltem tenet *Croix*, non esse sub gravi, cum id Episcopi haud declararint. Quoad applicandas autem dictas Missas, sedulo consideranda sunt verba, que dicit Episcopus, videlicet: *Post primam Missam tres Missas dicite, unam de Spiritu sancto, aliam de Beata Virgine, & Tertiam pro Defunctis; & etiam Deum pro me orate*. Ex quibus verbis recte infert *P. Mazzotta de Sacrif. Miss. c.* 4. §. 5. non esse obligationem applicandi prædictas Missas juxta intentionem Episcopi, dum ibi præscribitur tantum, ut initiati pro eo orent; ideoque ipsi bene possunt Missas pro aliis applicare etiam cum stipendio. Patet autem quod hujusmodi Missæ non prius dicendæ sunt, quam advenient dies non impediti.

An autem Neo-presbyter pro Missa, quam celebrat cum Episcopo, possit stipendium accipere? Negat *La-Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2323. eo quod petens Missam videtur requirere Missam cum omnibus cæremoniis & actionibus, quæ peraguntur a Sacerdote in altari. Sed aliter opinatur Bened. XIV. *de Sacrific. Missæ lib.* 3. *c.* 16. *n.* 10. urgens exemplum Sacerdotum Græcorum cum Episcopo celebrantium, qui alias plerumque carere deberent eleemosyna.

Not. III. id quod habetur statutum anno 1741. circa Ordinationem promovendorum in Concordato inito inter Sanctam Sedem, & Majestatem nostri Regnantis Caroli III. quem Deus sospitet, ubi sic habetur: *I. niuno potrà esser da ora innanzi promosso alla prima Tonsura, se non che a titolo di Beneficio, o Cappellania perpetua, le di cui rendite, detratti i pesi, ascendano almeno alla metà della tassa stabilita pel patrimonio sacro nella Diocesi del Promovendo. II. Giudicando qualche Vescovo veramente utile, o necessario alla Chiesa conferir la prima Tonsura a qualche giovane, benchè non abbia verun Beneficio, potrà farlo; ma nel solo caso, che abbia il medesimo una pensione ecclesiastica perpetua della rendi-*

dita, che ascenda almeno alla metà della tassa stabilita pel patrimonio sacro nella sua Diocesi, o l'intiero patrimonio: il quale, per evitare qualunque frode o inganno, non potrà costituirsi da ora innanzi, che unicamente sopra beni stabili, e sopra annue rendite fisse, e dovrà regolarsi a tenore della tassa Sinodale di ciascuna Diocesi, purchè non sia esso patrimonio nè in minor summa di ventiquattro ducati, nè in maggiore di quaranta. III. Oltre al requisito del Beneficio, Cappellania perpetua, o pensione ecclesiastica perpetua, nella maniera spiegata di sopra, o dell'intiero patrimonio; a niuno potrà conferirsi la prima Tonsura, il quale dopo aver terminati dieci anni di sua età, non sia andato a dimorar almeno per un triennio in qualche Seminario, o Convitto Ecclesiastico; e dove ciò non possa farsi, non abbia almeno portato per tre anni l'Abito Clericale con licenza del proprio Ordinario, ed in tutto il triennio, o almeno per la maggior parte delle feste di precetto di ciascun de' tre anni non abbia servito a qualche Chiesa, nella maniera che gli sarà dal proprio Vescovo prescritta, computando questo servizio colla dimora, che avrebbe dovuto fare in qualche Seminario, o Convitto ecclesiastico, &c. Ac ultimo loco dicitur: *Chiunque sarà promosso alla prima Tonsura, agli Ordini minori, o agli Ordini sacri contro la forma prescritta nel presente regolamento, oltre alle pene di sopra accennate, rimarrà perpetuamente sospeso dall'esercizio dell'ordine già conferitogli. E chi l'avrà così ordinato, o pure gli avrà a tal effetto concedute le Dimissorie, se sarà Vescovo, sarà sospeso per un anno dalla collazione degli Ordini, e dall'esercizio de' Pontificali; e non essendo Vescovo, ma Prelato inferiore coll'uso de' Pontificali, sarà sospeso per sempre dall'esercizio de' medesimi; e non avendo l'uso di essi, come pure qualunque altra persona costituita in dignità, per sempre sarà sospeso dall'esercizio dell'officio, e de' suoi Ordini.* An autem hæc suspensio sit latæ, vel ferendæ sententiæ? Vide dicenda *de Cens. l. 7. n. 8.*

FINIS TOMI SECUNDI